JOANNIS DANIELIS MYLII,

Medicinæ Candidati

OPERIS MEDICO-CHYMICI

PARS ALTERA.

Qua continentur

TRES LIBRI POSTERIORES BASILICÆ CHYMICÆ,

vt &

BASILICA PHILOSOPHICA, PERFEcta, in libros tres diſtributa, & figuris æneis illuſtrata.

FRANCOFVRTI,
Sumptibus LVCÆ IENNIS.

Anno M. DC. XX.

LECTORI CANDIDO S.

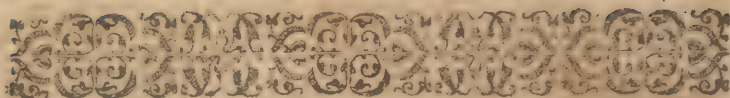
VAMVIS superiore anno, Candide Lector, Opus hoc Medico-Chymicum, à doctißimo viro, D. Joanne Daniele Mylio, Med. Cand. collectum, editurus, vnice id spectarim, quo id & integrum & numeris omnibus absolutum tibi dare possem, opinione tamen frustratus, votis inuitus succubui. Opus enim hoc eam ad magnitudinem crescebat, vt appropinquante Nundinarum festiuitate, temporis angustia exclusus, magna & melior illius pars residua maneret: licet tituli singulis libris præfixi iam pridem oculis legentium paterent. Cum vero hæc posteriora studiosorum votis non minus, quam priora, imo & ardentius expeti viderem, Authori etiam reliquum edendi suasor fui aßiduus, qui & votis nostris morem gerens, diligentia & labore immenso tandem colophonem illi, vt vides, imposuit. Verum & aliud incommodum restabat, ea enim Operis erat moles, vt & ad octauam Alphabe-

phabeti seriem attingeret, & vnico volumine compingi non posset, qua causa adductus, librũ de Mineralib. *à reliquis seiunxi, & cum sequentibus peculiari Tomo inclusi, sicq; integrum hoc Opus bipartitum, tuis commodis absolutum dedi. Tuum erit hoc nostrum studium æquiore animo suscipere, Opusq; hoc Medico-Chymicum, (cui hederam, vtpote sua dignitate & vtilitate satis vendibili, hoc loco suspendere nolumus,) tuis vsibus accommodare, vti, frui, nobis vero ea beneuolentia, etiam maiora tuis studiis communicandi, calcar addet.*

LVCAS IENNIS.

Naturæ miraris opus, miraris abyssos,
Et quæ sunt miris facta elementa modis?
Hoc tibi certa rei dabit argumenta volumen,
Secretas Chymicæ quod reserabit opes.
Omnia in hoc libro naturæ arcana leguntur,
Quæ macrocosmus habet, quæ microcosmus habet.

LIBRI QVINTI

BASILICÆ CHYMICÆ

DE MINERALIBVS.

CAPVT I.

De Antimonio.

Antimonium aliquando Sol & plumbum appellatur Philosophorum.

NTIMONIVM, (inquit Libauius) eſt corpus minerale durum, terreſtre, fragile, conſtans ex Sulphure & Arſenico turbido, & hydrargyro magis terreo, omnibus tamen volatilibus magis quam Biſmutum, vitiatis quadam terra minerali vitrea. Itaque halitum edit fœtidum, plurimumque, qui quia eſt Mercurialis maiore ex parte, minore Sulphureus & Arſenicalis, niueus eſt ſublataque parte ſpirituoſiore, ob Sulphur in rubeam mutatur Tincturam.

Alius vir nobilis ſic definit: Antimonium eſt corpus minerale terreſtre coloris cineritii, non malleabile. Conſtat duplici Sulphure, impuro ſeu φλογιστῷ & puriſſimo, quod eſt internum & rubeum. His accedit Arſenicum turbidum & Argentum viuum, quod ſpecifica quadam virtute mutandi & boliendi præditum eſſe deperitur. Antimonii præparatio medicamentoſa conſiſtit in mundandis & corrigendis humoribus, inque confortatione viſcerum naturalium. Proinde ex eo præparantur ſpagirice medicamenta præſtantiſſima, tam intra corpus humanum, qnam extra cum magno fructu vſurpabilia.

Antimonii generatio.

Paracelſus tom. 8. lib. 4. Philoſ. cap. 5. ait: Hoc ſequitur Antimonium, quod corpus ſuum ex Mercurio aſſumit, eſtque natura Mercurii craſſiſſima, poſtquam expurgatur. Vires etiam & virtutes Mercu-

Mercurii omnes retinet. Ex fructibus ergo omnibus de tribus primis exeuntibus, nullus est, qui Mercurii vim Antimonio apertius retineat, nihilque est aliud, quam coagulatus Mercurius per spiritum Salis & Sulphur: Nisi quod Mercurius grossus sit asperque, quia non ex subtili natura Mercurii oritur, sed in materia hoc ita ordinatus est. Ascendit in Yliadum specie metalli, quia respectu sui corporis multum naturæ metallicæ possidet, quanquam eius census non sit.

Antimonii quid.

Alius Author dicit Antimonium, Græcis, Σίβιον, Σίβι. & Σίμμι, Germanis Spißglaß; Gallis Antimoine; Italis Antimonio, Hispanis El Alchol dicitur. Vena est terræ plumbo similis, scissilis: Prunis iniectum Sulphuris modo liquefit, ac tetrum odorem exhalat: Sed diutius crematum in plumbum alteratur.

Frigidum (dicunt Galenici) & siccum est in tertio gradu: vim habet constipandi, adstringendi, refrigerandi, excrescentias carnis cohibendi. Vlcera ad cicatricem ducit. Sordes & vlcera oculorum purgat. Mariscis vtiliter inspergitur. Putridam vulnerum, & hulcerum carnem consumit, vnde carcinomati est auxilio. Cum vnguento Apostolico naribus insertum excrescentem in iis carnem aufert. Lippos & tumentes oculos cum Myrobolano citrino & Tutia pari portione cum aqua rosacea sanat. Cum fœniculi aqua semel in hebdomada circa oculos illitum, manantem narium sanguinē sistit. Cum succo Lunariæ sordidam vulnerum carnem consumit: vulnera explet & purgat. In clysteres cum Dauci Cretici succo pro mariscis purgandis additur: ac si in exteriore parte fuerint, puluis eius inspergitur: sin in interiore, calamo idem immittitur.

Virtutes Antimonii ex mente Galenistarum.

Est autem triplex, (vt vult Libauius part.2. comment. Alchem. li.1. de natura metallorum ca.11. pag.22.) Nigrum, quod adhibent ad repurgandum Aurum, in quo plus est rubeæ Tincturæ: Album vel plumbeum, quod vocant Magnesiam, estque regulus ex illo eductus: aut potius bismuthum: & luteum, vel subcroceum, quo vtuntur magis ad medicinam: quanquam ex nigro quoque tum flos croceus seu color eliciatur, tum terra quædam flaua instar Ochræ, quæ tamen temporis progressu iterum nigrescit. Est & masculum, scabrum minus ponderosum, terreum; & fœmineum, nitens, friabile. Auri examen & supplicium vocatur. Miscetur materiæ tintinnabulorum,

Genera Antimonii sunt perfecta & imperfecta. Paracelsus tom.8 tra. 1.pag.253.

lorum, & in fusione tormentorum adhibetur. Regulus literis typographorum condu it, &c.

Antimonium Auri examen & supplicium.

Paracelsus tomo 8. lib. 4. pag. 285. dicit: Elementum aquæ in Antimonio plures, quam decem, dulcedines habet, quod per institutam separationem innotescit, &c. paulo post: Decem dulcedines Antimonii, decem virtutes præstant, quas terra in decem herbas diuisas habet, quæ iunctim in vno Antimonio latent. Et sine huius distributionis cognitione medicus nullus ad solum medicinæ fundamentum penetrare potest. Tom. 6. lib. 3. pag. 209. ait: Antimonium suam inimicitiam in hoc ostendit, quod omnia metalla, cum quibus in igne liquefit, & cũ quibus miscetur, spoliat, aufert & prædatur, & præterea non absimiliter Sulphuri, suo fumo metallis genuinum & naturalem colorem furatur, & alium substituit.

Eodem tomo in li 6. Archidox. pag. 48. inquit: *Hoc videmus accidere plumbo & Antimonio, quorum hoc curat, leprosos, Morpheam, Alopeciam, & similia, scabies omnes & cicatrices Leoninam, Elephantiam, Tyriam, &c. quod plumbi seu Saturni magisterium non efficit.* Quare proprietates huiusmodi notandæ sunt, quæ non tantum in magnis, verum etiam in minoribus quandoque latent abundantius. Rationem ergo hanc inuestigare pergamus, cur Antimonium plus virtutum habeat, quam suum metallum. Corpus nimirum eius fixum non est, & non satis in sui perfectionem digestum, vt Saturnus, vnde volatilem proprietatem assumit. Verum ipsa materia, ex qua nascitur spoliatiua est, & mundificatiua à naturali sua proprietate, quæ ita remanet incorrupta. Hinc fit vt Aurum & Argentum purget magis, quam ignis aut aliud Elementum. Indeque prouenit, vt corpus mundet ac purget, prout Argentum & Aurum ab omnibus impuritatibus suis per ipsum liberantur. Magisterium Antimonii Lepram expellit magis, quam de ipso credibile sit. Eodem tomo lib. 4. pag. 22. ait: Antimonii Quinta Essentia curat & lepram. Et paulo post: Antimonii Q. Essentia vltra ambas virtutes (curare lepram & spasmum) etiam mundat cutem, & corpus totum acuit ac renouat mirum in modum. Quamobrem tertium gradum obtinet. Eodem lib. pag. 23. dicit: Quis instruet nos vt cognoscamus quibus virtutibus Antimonii Q. Essentia pilos eiiciat, & nouos excitet?

Eodem

Eodem tom. Fragment. lib. 3. de vita longa cap. 6. pag. 167. inquit. Quemadmodum Antimonium purgat Aurum: ita purgat etiam corpus. Continet enim in se Essentiam eam, quæ nihil impuri relinquit in puro: nec vllus est vsque adeo in scriptis Archidoxeos peritus, aut tam insignis Spagyrus, qui vires & facultates Antimonii plene indagare queat, In prima enim Yle Antimonium adeo exaltatum & inter mineras Elementi aquæ prædestinatum est, vt facultas & virtus eius nullo diluuio instar cæterorum aqueorum crescentium imminuta aut absorpta sit, adeoque his omnibus Antimonium longe præstet. *Antimonii facultas quæ.* *Antimonii vires omnes imperscrutabiles.*

In prædestinatione illud ita se habet, vt se influentiæ accommodet, nulla facultate aut dote eius diminuta aut infirmata. Itaque ex omnibus mineralibus summi Arcani laudem obtinet. Hoc seipsum purgat, & vna secum etiam alia. Quod si nihil boni in subiecto reperitur, impurum corpus transmutat in purum, sicut de lepra notum est: quod vniuersum per Spagyricam practicam comprobatur. Sed vt virtutes eius præparare doceamus, iam diu absconditas, de quibus litera vnica, omnibus vestræ professionis codicibus præstantior est: sciendum est, processu ipsum tali tractandum esse, vt nihil in sua illud forma dissoluatur. Forma enim, ipsius Arcanum est, quæ per Retortam transadigi debet citra omne caput mortuum, & ad tertium vsque Cohob deduci. Ita præparati Dosis est granorum 4. quale per se est, in Essentia Quinta Melissæ sumptorum. Plura Archeus terræ ei addere non potest. *Antimonii virtutis præparatio.* *Dosis Antimonii.*

Nunc ad præparationem eius Paracelsicam nos conferemus, qui sic ait: Tom. 6. lib. 1. de Mineralibus indigestis tract. 1. pag. 169.) Virtutes Antimonii, sunt in Morphea, Lepra, Elephantia, vulneribus & vlceribus.

Præparatio in speciebus lepræ est ista. Recipe Antimonii optime triti lib. j. Aceti destillati fortissime lib. iij. Tartari crudi albi lib. semis. Reduc in puluerem subtilem ad instrumentum Phiolæ, destilla per retortam, & exibit oleum rubeum, Nota: Antimonium alium subinde habet processum.

Si enim cum ipso morbus alius curatur, alia semper requiritur præparatio, vt alia in vulneribus, alia in lepra. Et sic in cæteris.

Nam si vsurpares Antimonium in lepra, vt in vlceribus, esset maximum erratum.

Additiones Antimonii in lepra. Recipe huius Antimonii vnciam vnam, olei de fœcibus vini drach. j olei amygdalarum amararum ad pondus omnium. Fiat mixtur. Si raucedo vocis abest, in septimana semel vel bis inungendum est. Si autem raucedo adest, nihil iuuat.

Præparatio Elephantiæ, est vt in lepra Antimonii.

Præparatio Antimonii in Morphea: Recipe Antimonii optime triti lib semis, tartari calcinati, Aluminis ana. Fiat stratum super stratum, reduc in ignem reuerberationis vsque ad quartum gradũ, deinde destilla, & exibit oleum per se rubrum spissum. Stratum super stratum est, quando series vna de Alumine & Tartaro, postea de Antimonio series alia ponitur.

Additio in Morphea: Recipe huius Antimonii vnciam vnam, cũ Kist. id est Alcool vini, Tragaganti drach. ij. Mucilaginis consolidæ Regalis, seminis Psyllii, Gummi Arabici ana drach. ij. Fiat in modũ vnguenti. In Alopecia & Morphea est vnus processus. Vnguentum illinendum est manenti in hypcausto, in septimana semel aut bis. Sic emerget crusta: quæ si deciderit, tunc cura cum isto vnguento. Recipe Sperniolæ, Camphoræ ana drach. j. semis, olei de cerussa, ad pondus omnium fiat vnguentum Post delapsam crustam locus hoc vnguento diebus octo illinendus est.

Præparatio tertia in vulneribus: Recipe Antimonii, Tartari calcinati, ana lib. semis, Alcool vini, Kist vnum. Fiat mixtura: destilla per alembicum vsque ad resolutionem. Rei: cuius Rei dissolutæ, recipe drach. j. Alkool vini drach. iiij. exsicca per coagulationem, reduc in oleum super Porphyrium. Nulla est præstantior cura in vulneribus, quam ex Antimonio, exceptis vulneribus capitis. Debet autem ita præparari, vt Antimonium tamdiu sursum destilletur, donec inferius aquosum sit.

Additio in vulneribus: Recipe huius Antimonii præparati drac. vij. Succi Tartari candi, olei Myrtillorum ana drach. quinque. Fiat mixtura. Hanc alternis diebus semel illine, & nulla accidentia metuenda erunt. Nota in æstate Camphoram adde quantum placet.

Præ-

Præparatio Antimonii 4. in vlceribus. Recipe Antimonii, colcotar floris æris, ana ad placitum, reduc S.S.S. ad gradum reuerberationis. Fiat extractio cum vino rubeo, reduc in Alcali. Hoc Alccali cum oleo oliuæ in vnguentum redige, & circa vlcera illine, curat maxime.

Additio in vlceribus: Recipe Antimonii huius præparati vncias tres, olei colcotarini vnciam semis, olei lentiscini, ad pondus omnium. Fiat vnguentum. Circum circa in vnguendum est; Sic non Cancrum, nec Elephantiam, nec Esthiomena curat. Oleum Lentiscinium est oleum ex cortibus de silere montano. Sequuntur nunc aliæ ac variæ ex Antimonio præparationes: primo autem eius examinabimus calcinationem.

Calcinatio Antimonii: Recipe stibii electi libras 4. Salis præ præparati libras 5. puluerisata misceantur: Et in vase terreo lato, plani fundi super fornacem reuerberii agitentur, spatula ferrea continue mouendo, spatio 5. vel 6. horarum, donec fumus cesset: Et stibium, fiat album & subflauum, (cauendum diligenter à liquefactione & fumo noxio) conterantur postea in puluerem, & Sal affusione aquæ calidæ & sæpius frigidæ eliciatur: quod exsiccatum & puluerisatum, sublima per se in Aludele per 12. horas, vel etiam plures, igne nec nimis intenso, nec nimis remisso. Floribus collectis caput mortuum tere; & ad rubedinem, mensis spatio reuerbera: vase ita occluso propter cineres: vt ignis ab operatione debita, ne impediatur. Post calcinationem, Tincturam aceto radicato elice: & filtratione menstrui separatione, & circulatione cum aqua cordiali, vlterius elabora. *Calcinatio Antimonii.*

Notanda additio hæc in Authorem hunc: flores hic Author iubet colligere, vt forsan aliis vsibus eius reseruet: caput vero mortuum tritum, per continuam coctionem, in ignis gradibus ad rubedinem tandem figit, vt exinde Tincturam extrahat. At secus faciendum esse monet expedita ratio: Flores enim sublimati tanquam nobilior pars præ capite mortuo, in vasculo vel vitreo, vel terreo firmo, rotundo, sed oblongioris colli sunt beneficio graduum ignis tamdiu figendi, donec fiant instar rubini rubicundissimi. His affunditur acetum radicatum, sed destillatum, vt octo digitis emineat, atq; ita succedente tẽpore rubedo extrahitur,

identidem repetitis aceti affusionibus, donec nempe omnis rubedo fuerit extracta: Deinde vniuersum acetum coloratum in arena vel cineribus à Tinctura extrahitur ea edulcoratur aqua communi stillatitia dulcorata Tinctura cum Alkohol vini coniuncta, digeritur vase clauso per 40. dies, tandem lenta admodum destillatione S.V. abstrahitur, Tinctura Antimonii pretiosissima in forma olei restitante. Eius Dosis est à guttis 3. ad 5. vel 8. Medicamentum sane ad restaurationem & renouationem totius corporis humani laudatissimum. In conuenienti vehiculo videlicet vino exhibitum: omnes vitiosos humores ex corpore pellit, & quidem sine euacuatione manifesta sola prauorum humorum correctione. Hepatis obstructionibus opitulatur, hydropem dissipat, Icteritiam curat, Morphæam & Lepram tollit, pro qua elimanda nihil fere præstantius requiri potest. Lienem rectificat, lætitiam generat, scorbuto medetur, matricis dolores sedat, menses mouet, calculos frangit. Imo infinita alia etiam in deploratissimis morbis subsidia præstat.

Tinctura Antimonii. *Dosis.* *Vsus.* *Vires.*

Alia stibii calcinatio: Recipe Antimonii electi, Salis decrepidati ana lib. j. trita, & simul mista reuerbera in crucibulo probe superne lutato, per 12. horas, ignem paulatim augendo. Vase refrigerato, toties aqua dulci ablue donec omnis acrimonia tollatur. Postea exsicca & tere; & cum Sale decrepidato aliquandiu in marmore tere, quod similiter per aquam dulcem remoto puluere exsiccatum ad vsum reserua. Dosis à scrupulo semis ad scrupulum integrum.

Calcinatio Antimonii etiam hæc est: Recipe Antimonii crudi libram vnam, Salis Petræ vncias duodecim siue ana, misce: & impone mortario ferreo ad latus posito: Vbi ea prius bene triueris. Deinde adhibito carbone viuo vel ferro ignito, aut spatula ignita accende: & subito, calcinabitur, quæ calx dicitur Hepar Antimonii: (quia Magnesia Philosophorum) Sal Petræ postea separa. Dicitur etiam Crocus metallorum. (à similitudine) Dosis, grana 12. ad 20. in infusione vini albi, aquæ Carduibenedicti, vel alio conuenienti liquore, in febribus maxime pestilentialibus.

Hepar Antimonii. *Crocus Metallorum.* *Dosis.*

Additio.] Hepar hoc Antimonii puluerisatum in aqua feruenti ebul-

ebulliat, per horam vnam vel alteram (ter concoquendo) & fæces ad fundum præcipitabuntur, aqua v. colorabitur instar croci, quæ à fæcibus dum adhuc calet, decantata, & per lingulam bibulam seu chartam emporeticam transmissa, relinquatur per noctem, donec rubedo probe succedat. Hæc remotis aquis, sale petræ adhuc dum imprægnatis per euaporationem in sartagine reducendo, semel duntaxat aqua dulci edulcorata, & postea exiccata, exhibet verum crocum, quem vocant & crocum quidem metallorum, ex Martini Rulandi Cent. 5. Curat. 95. Crocum vero quia pene colorem croci adhuc dum in flosculis suis subrubescentis refert, metallorum crocum indigitant, quia communi opinione Hermeticorum receptum est, magnesiam Saturni, quam aiunt esse Antimonium, existere ens & radicem omnium metallorum. Eius grana sex aut duodecim macerantur, vel etiam vrgente necessitate ebulliunt in aqua, vel vino, vel cereuisia, vel hydromelite, aut alio liquore qualicunque, morbo ipsi conueniente, cuius colaturæ ab vncia semis ad vncias ij. bibitur, vel frigide vel calide. Appellatur Rulando aqua Benedicta: siquidem vt ipsemet fatetur, allegata curatione hæc ipsa cum maxima ægrorum salute, in omnibus morbis, vulgo etiam incurabilibus, propinatur aut per se aut aliis liquoribus immista: ceu sæpissime docent eiusdem Rulandi enumeræ è Centuriis curationes: mirificas possidet virtutes in tota bene medendi ratione 1. datur in capitis doloribus, sæpe ab impuritatibus ventriculi idem lancinantibus, in aq. Betonicæ, Buglossæ, Boraginis &c. 2. In tussi inueterata, asthmate, peripneumonia, angina, in aqua tussilaginis, violarum, hyssopi & similibus. 3. In omnibus ventriculi affectibus, cum aqua Carduibenedicti, Absinthii & Menthæ. 4. In Epilepsia, in aqua florum Pœoniæ, florum Tiliæ, Ceraso Lauendulæ &c. 5. In Pleuritide tam spuria, quam exquisita, in aq. Cardui Mariæ aut rheadis siue papaueris syluestris. 6. In Melancholia hypochondriaca, cum aqua capillorum veneris, vel decocto Ceterach aut Cuscutæ. 7. In febribus omnibus, præsertim quotidiana, in aq. Centauri minoris, Carduibenedicti &c. 8. In peste, vbi ab initio vomitus sunt accersendi, in aq. Carduibenedicti, Vlmariæ, fraxini &c. 9. In præseruatione ab arthridite, eiusque speciebus omnibus in aqua Serpilli, aut aqua hordei: Vide Pharmacop. Quercetani

pag.107 & 330. 10. Insignis eius vsus est in Clysteribus, drachma semis vel drach. vna maceratur vel ebullit in aqua conueniente, aut vino, & colatura miscetur iuri vel decocto in s. q. vt inde fiat Clyster.

Vide Ios. Quercetanum pagin. 345. Pharmacopææ restitutæ. Solet hæc aqua benedicta apud diuersos diuersas edere operationes: plerunque per superiora purgat, nonnunquam etiam succedentibus, vel etiam solis alui secessibus, quin etiam sudoribus aliquando simul, vel solis prodeuntibus. Nota: in mania, phrenesi, melancholia, applicatur superius capiti, moto prius somno, alias non purgat & aluum laxat, vt humores descendant. Item, si in aqua destillata velis crocum soluere, tum cum iis fac ebullire: in spirituosis vero libenter se soluit, vt in vini vel spiritu Carduibenedicti: pedes aliquando quis hac aqua benedicta lauit, & aluus laxata est: fit etiam ex hoc Croco aqua Ophthalmica, quæ si oculis applicatur, aluum etiam mouet &c. Hæc sufficiant de Hepate Antimonii, plura nunc audienda sunt, de Antimonii calcinatione.

Calcinatio Antimonii etiam hæc est: Teratur in puluerem, cribretur, lentoque igne admoueatur fictili fere plano, seu frixorio impositum, ac ferreo circa finem lato incuruatoque versetur assidue, ne in ignis liquefactu conglobetur. Quod si tamen præter spem eueniat, iterum vt prius contundatur in puluerem, ignique gradatim aucto superponatur, toties item reiterando, donec omnis fumus euanuerit, (quem tamen aliqui conseruare student) calcesque subalbicantes cineris colorem contraxerint. Vide Theophrast. Paracel. lib. 3. de vita longa cap. 6. Vbi apparet, quod eius corpus omnino integre debet conseruari in præparatione &c.

Vel sic fit secundum alium: Recipe Antimonii siue Reguli Antimonii per se facti, Salis nitri ana, calcina simul, & tum cum tantundem salis nitri calcina, hoc reitera adhuc bis, postremo dulcificetur, cum aqua. Dosis drach. ß. ad integram, etiam plus, secundum morbi exigentiam.

Nota aliqui asserunt stibium esse masculinum & fœmininum: Masculinum dicitur, cui nihil nigredinis inest, friabile, lucidum,

non

non durum vel fractu contumax, sed contusu facile, in minimas particulas dissiliens, longos habens radios. Fœmininum autem est durum, & fractu contumax. Nunc de fusione & vitro Antimonii.

Accipiunt aliqui partem j. fœmin. & part. ij. Masculini calcinati vt supra, contundunt simul, & postea imponunt crucibulo, crasso forti, superposito igne fortissimo, donec liquefiant, neque vllum relinquatur ex crudo Antimonio nubeculæ subnigricantis vestigium: postremo super lapidem guttatim effunditur post calcinationem præfatam, Recipe Antimonii, impone crucibulo, donec per se & non nimium calide dissoluatur, id quod dissolutum est quaque vice effunde, tunc clarissimum rubeum colorem habebit, sed oportet paulatim dissoluere paruo igne, alias induceret colorem rubeum obscurum nigricantem. *Fusio Antimonii.*

Alii calcinant Antimonium, vt supra, donec sit cineritii coloris, deinde ponunt in crucibulum paruum inter carbones, vt bene sit tectum, liquefit per mediam horam, aut tres horæ partes, flando interdum follibus, tandem effundunt super tegulam.

Alii ponunt Antimonium calcinatum vt supra, in crucibulum, ac in ignem non nimis fortem, donec per se liquefiat, & id quod fusum est, effundunt statim. Tunc iterum imponunt crucibulum in ignem, & id quod liquescit, statim effundunt vt ante, & sic procedunt, donec totum Antimonium sit liquefactum, & successiue effusum. Sic omnium erit rubicundissimum. Quia si totum simul liquesceret forti igne, & postea totum effunderetur, tunc eius rubedo esset nimis obscura, & declinaret omnino ad nigredinem. Vsus eius in medicina. Aliqui puluerem eiusdem subtilissimum in vino per noctem vnam dissoluunt, & hunc liquorem ægrotis exhibent.

Theophrastus facit suum Antimonium pulchrum & rubeum supra omnes alios: Ipse autem illud calcinat, vt alii, semper mouendo absque fusione omnino, donec album euadat, deinde in crucibulum collocat, & igne non nimis calido per se dissoluit, & id quod soluitur, quaque vice effundit caute, &

pro-

propterea adeo purum & clarum existit. Nam si effunderetur totum simul & semel forti igne, tunc euaderet in colorem rubeum obscurum, imo fere totum nigrum: Dosis 6. grana.

Vitrum Antimonii vulgare. Vitrum Antimonii vulgare sic fit: Antimonium crudum in crucibulo fusum si intingantur baccilli ferrei frigidi adhæreſcit, ita totum extrahatur per baccillos ferreos: iterumque fundatur & per baccillos extrahatur: idque aliquoties fiat, & abibit in vitrum nigrum.

Vitrum Antimonii artificiosum. Optimus modus parandi vitrum Antimonii hic est: si primo per se calcinetur Antimonium, & deinde etiam per se fundatur intenso igne. Calcinatur inter se per horas tres vel 4. ad summam fixitatem, & non mediocrem albedinem, si in patina figulina igni imposita, continue baccillo ferreo agitetur non curando si fluat, aut in grumos excrescat Antimonium (melius tamen est & citius absoluetur calcinatio si id ignis regimine & diligenti cum baccillo ferreo versatione præcaueatur, quod facilius fiet, si non nimium Antimonii vna vice sumatur) donec tandem redactum sit in puluerem subalbidum, qui prunis iniectus nullum amplius fumum emittat. Ex lib. j. Antimonii, habebitur libra semis vel lib. $\frac{3}{4}$. calcis huius, prout bonum fuit Antimonium. *Sal Antimonii.* Ex hac calce si coquatur in aqua, Sal Antimonii extrahitur insignium virium (si igniatur atque iterum coquatur inque aqua coquatur plus elicietur salis) sed libra vna calcis vix suppeditat vltra drach. vnam salis huius. Ex restante calce nihilominus vitrum conflari potest, nihil impedit salis extractio.

Infusio Antimonii Bezoartica. Calci huic (ex quo sal nondum est extractum) affunde spiritum vini sine aliquandiu extrahere (primis diebus subinde baccillo misceantur, alias admodum arcte in fundum compingitur calx Antimonii) deinde depleatur spiritus vini, vsuique reseruetur (iniecto si placet sudorifico aliquo Bezoartico) & habebis egregium Bezoarticum sudoriferum expertarum virium in peste. *Dosis.* Dosis huius spiritus vini infusi cochlear j. aut ij. (ex restante calce conflетur vitrum Antimonii) vitrum Antimonii à vino Maluatico in totum dissolui potest, quod purgat tantum deorsum.

Vitrum Antimonii cũ Auro. Vitrum Antimonii cum Auro: Recipe Auri partem j. Antimonii optimi vel reguli eius partes xvj. (etiam minus) funde simul in massam, cauendum ne Aurum separetur ab Antimonio & depen-

dat

dat in regulum, sed videndo vt sibi maneant permista, calcina vt supra Antimonium fuit calcinatum: & funde in vitrum, quod erit rubeum transplendens: restare solet post vitrificationem paruus regulus, qui vel coram folle difflari potest vt secedat Antimonium ab auro, vel addito recenti Antimonio & calcinando eodem modo in vitrum redigi. Vitro huic tuso affundatur spiritus vini sinatur aliquandiu extrahere, donec flauescat, hic spiritus vini non est vomitiuum sed sine nausea & vomitu sudores mouet, curat Luem Veneream, Hydropem, Podagram, Epilepsiam &c. Quidam affirmauit se hoc vitrum per acetum destillatum extraxisse, destillando acetum separasse, restantem puluerem flauum bis vel ter cum S. vini extraxisse, iterumque in puluerem flauum coagulasse, eaque dosi vnius grani centies felicissimo successu Luem Veneream curasse. Ita ex Luna & Antimonio fit vitrum &c. *Vitrum Argenti.*

Libauius lib 2. Alch. tract. 1. cap. 23. pag. 68, & 69. sic inquit de Vitro Antimonii. Stibium seu Antimonium pro variis scopis in varia transit vitra. Prima secundaue fusione cum sale petræ statim potest vitrescere, si probe sinas liquefieri, & effundas in peluim. Sed hoc vitrum nigrum est primo aspectu, tritum erubescit. Aliquando si elotum prius diligenter Antimonium est, etiam mox integrum erubescit. Vim habet Diaphoreticam, potestque inde extrahi Tinctura rubea. Si sæpius vres calcinesque, vt spiritus infuscantes secedant, etiam perspicuum & purgans, sed modo citrinum, aut aureum, modo rubicundum, modo subobscurum ex parte viridescens &c. euadit. Vidi & nigrum fere, & cinereum Adiaphanum, quod item purgat. Hoc si amplius elaboretur, tam mitescit vt saltem sudorem mouere possit. Vitrum autem purgans vulgare, quanquam multis fiat modis (quiuis enim fere sua nititur experientia & in re mutabili admodum, ipse quoq; se mutat, ne cum aliis videatur consentire, sed aliquid præstantius scire) tamen hoc potissimum à peritis solitum est concinnari. Stibium habens venas subtiles, oblongas, spissas, lucidas, in ruptura ad citrinum declinantes, abiecta parte spumosa, tritum in puluerem subtilem, macerantur aceto aliquoties mutato, ita vt exiccetur irrigatum, irrigeturque vicissim. (potest etiam elui muria aliquoties & tandem aqua dulci, vt à fumis noxiis probe purgetur.) Ita præparatum coniicitur in lebetem quadrangularem fundi plani, vel ollam non vitratam (potest ex argilla formari eiusmodi catinus planus quadratus) vt tertia tantum pars expleatur. Locatur super tegulis constanter seu immobiliter, ita vt subtus adhibeatur ignis: (fornax

extemporaria ita componatur, vt inferius sit focus, in summo lebes in morem reuerberatoriæ aut fusoriæ.) Administrari vero hoc debet sub dio, vt fumus in liberum exhalet aerem: (vel si flores vna expetis, dispone sub galeis vel ollis desuper imminentibus, aut modice ad latus inflexis, quo possit fumus ingredi.) Da ignem initio paruum, mox maiorem. Sit ad manum rutabulum seu spatha in extremo reflexa, prolixi manubrii, vt ea eminus vti possis. Hanc immitte in puluerem, & continuo agita versaque hinc inde, cauens tibi à fumis sulphur. arsenicalib. hydrargiriis, qui solent plerumque vna esse. (vt sis tutior prabibe haustum vini in quo Zedoaria sit infusa) Agita donec concrescat in Nodos. Tunc remoue ab igni, & à vase abrade, tere, iterumque ad ignem pone, procedens vt ante. Hunc laborem repete 10. vel circiter, donec micantia corpuscula amiserint splendorem suum, nec amplius stibium calcinatum super igni fœteat, aut fumiget, etsi prunis inspergatur: Vel donec simile sit cineri subalbicanti (alii subrubicundo) vel funde illud & immisso bacillo ferreo explora eius vitrificationem, & splendorem, num videlicet transplendeat more vitri, colore rubente vel aureo, prout placuerit. Quod si nondum placet, nec Diaphanum est (quanquam non semper perspicuitas curetur, modo compactum sit, & veluti ferrugineum) redditur igni & agitatur vt ante, donec signa quæsita appareant, seu instar albi cineris euadat. Tunc etiam solet inter versandum subito fumum emittere, eumque supprimere vicissim. Elue tunc aqua feruente tertium, vt sal secedat. Si quid innatat, abstrahe. Puluerem sicca super igni paruo. Huius partem vnam inijce, in catinum fusorium ignitum (nonnulli addunt ad selibram præparati Stibii Chrysocollæ factitiæ semunciam, vel salis gemmæi drachmam) funde fortiter, vt sit instar aquæ igneæ, neque tamen comburas. Catinus autem sit tectus, stetque super pedamento lateritio firmiter, cum mobili operculo, vt eo remoto inspicias num satis fluxerit. Si respondet iudicio tuo fluxus, effunde statim super peluim æneam, vel marmor circa oras obuallatum & vitrum erit. Hoc si non pellucet ad libitum, tere, iterumque funde, vt ante, idque poteris vel secundo vel tertio repetere, quoad placuerit. Ignem autem fusio requirit validum. Fit enim pertinax more aliorum vitrorum. Quo diutius in igni manet: eo rubicundiorem accipit Tincturam. Ita etiam diminuitur quantitas, vt ex libra vna vix supersint vnciæ quinque (quanquam enim ratio Magisterii totius mutationē requirebat, eaq; fieri fere poterat: tamen propter vsum non curatur damnum.) Hoc Diaphoreticum euadit, si pul-

uera-

iteratum maceres sæpe aceto, sæpeque fundas: vel si lauor eius aliquoties abluatur aceto destillato: tandemque aqua pluuia, & resiccetur, non purgat vehementer nec vomitu, nec aluo, ita vt pueris possit dari tuto. Inter fusionem dum fluit; nonnunquam scoriæ absistere solent, ea si mouentur, & cum sale petræ calcinantur iterum, donec liquescere in cella queant.

[Additio eius: Nonnulli inter duas ollas quater eliquant, & in vitrum fundunt. Aliqui fundunt cum sale petræ, quem potissimum addunt cum difficulter fluit. Interdum vbi cineris factum assecutum est, iniiciunt ad selibram stibii Crysocollæ, & stibii crudi singulas vncias. Alii sacharum candi immittunt iam fluenti, vel salem vulgarem &c. Est qui calcinat ad canitiem donec non amplius fumet. Puluerem macerat spiritu vini ad duos digitos affuso per horas 24. Spiritu per lacinias subtracto calcinat iterum ter vt ante. Post adiecta vncia boraxis ad cal. quæ è libera stibii os superest, in catino cum pertuso operculo eliquat, despumat cum rubeo cupro & fundit. Si non translucet, denuo fundit: Hactenus Libauius. Fusiones vitri Antimonii in variis coloribus, pete ex Basilio: sequuntur Electuaria cum vitro Antimonii.

Electuarium Antimonii Crollianum: Recipe vitrum Antimonii fusum Sole & Luna in Aquario seu piscibus existentibus: teratur subtiliter aliquoties affundendo acetum destillatum, & iterum exiccando in cineribus: sic habebis massam albam, quam in puluerem teres. Huius pulueris sume vncias duas, Theriacæ Andromachi tantundem, Nucis Muscatæ drachmas duas, Masticis tantundem. Corticum Arantiorum, Corallorum rub. præparat. ana drachm. ij. Garyophyllorum, sem. Fœniculi, Coriandri præparati ana vncias duas. Puluerisentur optime & commisceantur, fiatque cum myua Cydoniorum q. s. massa, de qua formentur pilulæ in forma pisorum; vires eius sunt tales: Mirabiliter operantur in Peste, Quartana, Hydrope, longis & obfirmatis morbis, diuturnis putridis febribus, Cachexia, Melancholia, Insania, Delirio. Venenorum haustorum symptomatibus. Debiliori datur pilula vna: Fortiori duæ, habita ratione ægrotantis virium. *Electuariũ Antimonii Crollianũ.* *Vires.* *Dosis.*

Electuarium de Antimonio, Theophrasti Paracelsi: Recipe Antimo- *Electuariũ*

Antimoniatum Paracelsi. timonii præparati ad colorem Hyacinth. vnciam vnam, spec. lætificantis Almonsoris, de Gemmis ana drach. ij. Masticis, Zedoariæ ana scrupulos ij. Camphoræ scrupulum vnum semis; Fiat ex his omnibus puluis, incorporetur diligentissime in mortario cum vnciis sex Theria. Andromachi, deinde cum pistillo quo vsque fiat Electuarium agitetur. Dosis in adultis drach. semis, iuuenibus scrupulus vnus cum vino. Nota, quando operationes suas per inferiora est executum, postmodum æger decumbat lecto & sudet, nam mouet vltimo sudorem.

Catharticum Antimoniale. Catharticum tam ἄνω quam κάτω, cum Antimonii Vitro. Recipe Mannæ vnciam semis, Masticis grana ij. Antimonii præparati grana tria semis. Misce ciet vomitum & sedem bis in vna hora, sine turbatione stomachi.

Pomum purgans odoriferum. Quando recipimus Balsami sicci vncias tres, Vitri Antimonii optime pulverisati, vncias duas semis, Ambræ Griseæ scrupulum vnum, exinde miscendo facimus pomum odoriferum purgans.

Quidam dicunt quod ex Vitro Antimonii, cum aqua Limonum extracti, constet aqua Benedicta Rulandi: puluis vero restans sit Crocus Metallorum: Hoc negant quidam, & inprimis author huius sequentis processus, qui sic est syncerus.

Aqua Benedicta Rulandi. Recipe Antimonii Electi, salis communis & salis nitri ana partes æquales, tere minutissime & misce: postea in catino probe luto obstructo, ita tamen vt operculum in medio perforatum maneat, commissuris ante omnia rite exsiccatis, expone igne venti, vt simul bene fluant, qui fluxus tamdiu concedendus est, quamdiu ex operculi relicto foramine fumus eleuatur. Hic nō quiescente nempe fumo indicium fit, calcinationem recte institutam esse. Eo vero durante pergendum, donec signum hoc in promptu fuerit. Quo apparente ignem valentiorem ad quadrantem horæ continua, tandem vas exime, quo frigefacto inuenies Antimonium in fundo instar reguli à supereminentibus salibus sequestratum. Hunc regulum à salibus probe remotum in puluerem rubicundum tere, eius vncia
Infusio. vna in vini generosi libris 4. & aquæ Serpilli libra vna, coniice, ac bene obturato vase relinque in calido, donec vinum sub aureo colore tinctum sit, postea puluere separa, ac simili modo

cum

cum nouo vino &aqua ſerpilli eiuſdem ponderis extractiones repete, quas in infinitū, & non abſumpto pondere ipſius pulueris, quod mirum, continuare poteris. (Si infuderis cum vino Maluatico, non mouet vomitum, ſed leniter purgat per inferiora. Sumendum autē vinum album pro vomitorio.) Doſis eius drach. vna ad duas in vehiculis appropriatis exhibita, mirificas virtutes in tota bene medendi ratione habet. Puerulis vix exhibetur ſcrupulus ſemis, interdum etiam grana tantum 15. Vſus eius eſt. 1. In omnibus ventriculi affectibus, datur cum aquis Carduiben. & Menthæ, vel etiam cum aqua pulegii cum aqua Menthæ. 2. In febribus omnib. præſertim v. quotidiana cum aqua Centaureæ minoris & Menthæ exhibitum 6. horis ante paroxyſmum. 3 In pleuritide tam ſpuria quam exquiſita in aqua cardui mariæ. 4. In Tuſſi inueterata, Aſthmate, peripneumonia, orthopnæa, Angina, in aqua Tuſſilaginis, Hyſſopi, violarum & ſimilium. 5. In capitis doloribus ſæpe ab impuritatibus ventriculi cerebrum lancinantibus cum aqua Betonicæ. 6. In peſte, vbi ab initio vomitus ſunt accerſendi in aqua Carduib. vel Vlmariæ. 7. In melancholia Hypochondriaca, ſed ſeceſſus parit, intra tamen 14. vel etiam plures. 8. In præſeruatione à Podagra in aqua ſerpilli aut hordei. 9. In Epilepſia qualicunq;, in aqua Pœoniæ vel florum Tiliæ. 10. In coagulatione ſanguinis vbicunque in corpore humano fuerit, cum aquis cerefolii vel bellidis minoris; ante ſuppurationem. *Doſis.* *Vſus.*

Hactenus ille: Ioſeph. Quercetanus in Pharmacop. Dogmat. reſtituta cap. 16. pag. 237. & 238. ſic ait: Reperiuntur adhuc quinq; aut ſex alia vomitoria (præcedens ex familia vegetabilium depromptū eſt) in Centuriis eiuſdem Rolandi, quæ ex metallico genere deſumpta videntur, quorum præcipuum eſt aqua illius Benedicta, cui tribuit plurimos & admirandos affectus, quos in perſanandis diuerſis affectibus, & præſertim in pleuriſibus, ſiue vermibus complicatis, ſiue aliis, expertus eſt. Remedium hoc appellat vomitorium ruptorium: rumpit enim & aperit abſceſſus & apoſtemata, in quæ plerūq; & prompte degenerant inflammationes. Eodem etiam vtitur in cura anginæ ſiue ſcinantiæ. Vide cent. 1. curat. 14. ſiue c. 14. cent. 2. ca. 52. 53. 62. cent. 3. cap. 18. cent. 4. cap. 11. & 16. cent. 9. cap. 14. 35. 36. Vbi ſimul inuenies annotata, nomen, locum, ſexum & ætatem eorum, quos ab eiuſmodi deploratis pleuriſibus reſtituit, imo breuiſſimo

tempore, ante ſeptimum videlicet diem, & plerumque citra ſanguinis miſſionem. Sic in poſterum, vbi vſus huius generis remedia forte expoſtulat, ille enarrata ſua contentus eſt aqua vomitiua purgatiua, aut vomitorio ſuo ruptorio, vt vocat. Alibi eadem aqua Benedicta; plurimos grauiſſimos morbos feliciter percurat, veluti dolores & inflammationes ventriculi, Icterum, Febres Tertianas & Quotidianas. Cent. 1. cap. 8. cent. 2. cap. 31. 34. 65. Et videre quis poteſt in cent. 9. cap. 51. quam mirifice prædicet eandem ſuam aquam benedictam, & ſimilia vomitiua purgantia, tam ad præſeruationem, quam ad curationem ipſius Podagræ.

Spiritus Aureus. Vtitur præterea alio vomitiuo, quod ab eo nominatur Spiritus Aureus, quo facilime & laudabili cum ſucceſſu curauit duas fœminas: quarum vna ſexaginta annorum aut circiter fuit, altera quinquaginta: Illa Hydropica, Icterica, Aſthmatica: Hæc vero Aſtmate ſuffocatiuo & læthali conflictata. Has curas annotat in cent. cap. 25. & 35.

Aqua Terræ ſancta. *Calix vomitorius.* Apud eundem Rulandum aliud adhuc habetur vomitiui genus, quod ſudorificum eſt, idque nominat aquam Terræ ſanctæ, quas elegantia quoque & ſingularia percepit experimenta in Epilepſiis, ſtranguriis & Iſchuriis. cent. 4. cap. 31. 33. Ibidem etiam ad curam omnium febrium intermittentium calix quidam Chymicus occurrit parandus, (vt arbitror) ex vitro Antimonii, vel calce plumbi cum ſilicib. vitrificata, quæ in typum quendam effuſa in calicem ſiue vaſculum quoddam effingitur: In quo per noctem macerentur vel vinũ vel alius quidam liquor ad vncias iiij. vel v. q̃ poſtea potio bibenda mane exhibetur: qua hauſta prouocatur vomitus multo benignior quam ab Antimonii vitro. Et notandum eſt, quod huiuſmodi vaſculum, ad eundem vſum ſemper aptum & idoneum permaneat, citra ponderis ſui viriumque deſcriptionem. Tandem adhuc aliud vomitiuum in eodem Rulando ſe offert, quod eſt ipſius crocus metallorum, de quo accipit ſolummodo ad Piſi magnitudinem, quod macerat per 24. horas in 4. aut 5. vnciis vini albi: omnia colat & exhibet. Hoc nominat purgatorium vomitiuum Pantagogum: Vtitur eo contra Anorexiam apepſiam & ſpaſmum. cent. 5. cap. 13. Hic enumeratus Crocus metallorum, niſi fallor, Baſis aquæ eius benedictæ: Equidem meam inde concinnare ſo-

ſeo, quæ paulo poſt ſequetur. Aqua ipſius Terræ Sanctæ vomitiua ſudatiua, ſpiritus item eiuſdem aureus vomitiuus purgatiuus, ſunt, opinor, remedia metallica, ex Mercurio nimirum & Antimonio rite præparata: Ex quibus peritus medicus elicere nouit vomitiua, quæ virtute ſua vſque ad radices & mineras mali penetrant, & nihilominus tamen minus noxia & pernitioſa ſunt helleboris iſtis antiquis, olim tam celebratis & vſitatis remediis.

Aqua Benedicta Quercetani hæc eſt: Recipe Magneſiæ Saturninæ Opalinæ, & pellucidæ, & lapidis vel ſalis prunellæ ana: miſceantur, igniantur & calcinentur calcinatione philoſophica: Magneſiam inuenies calcinatam & coloratam inſtar Hepatis, quam dulcorabis & vſibus reſeruabis. Puluis hic erit inſtar alicuius Croci, eique nomen Croci metallorum vere competit, ſiquidem Magneſia, à qua originem traxit, eſt metallorum radix & primum ens. Eius accipe vnciam vnam, aquæ Cardui-bened. lib. ij. vel tres, Cinnamomi vnciam ſemis, macera omnia per biduum aut triduum: dein tranſcola, & vſui reſerua hanc aquam, quæ iure optimo meretur nuncupari aqua Benedicta. Inſignes enim & mirandos edit effectus, de hac ſume vnciam vnam ſemis, aut amplius, horis matutinis; non eſt ingrati ſaporis: blande prouocat vomitum, & quatuor vel quinque ſedes euacuando per ſuperiora & inferiora ſimul, quod vix præſtabit aliud remedium. Vſurpatur etiam feliciſſime, ad omnis generis febres, etiam peſtiferas: pleuritides item, alioſque deploratiſſimos affectus, qui ob radices profundius validiuſque infixas, vix ſubigi & edomari poſſunt: Hæc Quercetanus, porro ad alias ex Antimonio confectiones. *Aqua Benedicta Quercetani.*

Syrupus etiam præſtans vitri Antimonii fit in hunc modum: Recipe vitri Antimonii, hoc eſt ſine Borace, aut alio fluore præparati, & ad rubedinem perducti drachmam j. infunde vini albi generoſi vncias ſex, aquæ Roſarum vnciam vnam ſemis, pulueris Cinnamomi drach. duas & relinque 24. horas in loco calido, vaſe probe obſtructo, poſtea cola, in colatura diſſolue Sach. albiſſimi vncias octo, fiat lege artis ad mediocrem conſiſtentiam Syrupus. Doſis eſt drachm. iij. ad vj. abſorpto paulo poſt iuſculo *Syrupus Antimonii.* *Doſis.*

Gal-

Gallinæ vel carnium ſine ſale & pane parato, id quod etiam in exhibitione aquæ Benedictæ factitandum. Hoc Syrupi tolluntur feliciter omnes colici dolores ad pareſin tendentibus. 2. Eodem catharri ſuffocatiui plerumque pulmones & cor delapſi, mirifice exterminantur: Si præſertim capitis poſtea ratione habita & fluxus ſiſtantur & cerebrum confortetur, & Catharrum ſuſpendet. Nota: Medicamenta Antimoniata apud diuerſos diuerſas operationes edunt, plerunque v. per ſuperiora purgant, nonnunquam etiam ſuccedentibus vel ſolis alui ſeceſſibus, quin etiam interdum ſolis ſudoribus prodeuntibus.

Vſus.

Correctio vitri Antimonii.

Vitrum etiam Antimonii nonnulli corrigunt in hunc modum: Recipe Antimonium vel calcinatum vel vitrificatum, reducatur in Alkohol, & in ſcutella fictili Bellonacenii ponatur, ſuperaffuſo ſpiritu vini quater rectificato, agitetur, incendatur, ita vt conſumpto toto vini ſpiritu Antimonium ſiccum remaneat, operatio 3. vel 4. reiteretur, demum Antimonium lauetur cum optima aqua Roſacea & ſiccetur. Purgat leniter ſed in maiori Doſi.

Extractio vitri Antimonii ſolummodo per ſeceſſum operans: vitro Antimonii contuſo ſuperfunde oleum ſuccini, vt fiat eius extractio; cuius extractionis (non ſeparato oleo) Doſis eſt 4. aut 5. guttæ. Mouet 4. aut quinque ſedes ſine omni moleſtia.

Item nota: Recipe vitri Antimonii quantum vis, tere cum æquali copia Sachari candi, miſce ac pone in crucibulo, igne aperto, permitte fluere, donec confluat in maſſam vnam vitream, & hoc fac ter vel quater, ſemper nouum Sacharum accipiendo, ſicque vitrum Antimonii tranſparentiſſimum ac rubicundiſſ. Huius vitri extractum leuiter purgat per ſolum ſeceſſum.

Alius ſic præparat vitrum, cuius partem vnam retinet in modo corroſiuo, alteram ſublimat: Recipe Antimonii crudi libras duas vel tres: contere ſuper lapide minutiſſime: contritum immitte in fictile latum, non obductum vitro, atque admoue ad lentum ignẽ, vt ita mundificetur, ac agitetur continue, cum ſpatula ferrea, vel cochleari ferreo, donec incipiat veluti conglobari: Tum remoueatur, & rurſus ſuper lapide, vt ante cõminuatur iterumq; igni admoueatur: fiatq; hoc per tot vices, donec puluis cineris ſubalbidi formam adipiſcatur, poſtea immittatur in crucibulo Aurifabrorum, & cooperia-

periatur, inque copiosum ignem imponatur, atque ita obruatur, vt carbones trium digitorũ altitudine excedant ipsum crucibulum; Ita liquabitur, & coquetur sufficienter inter dimidiæ horæ spatium: postea eximatur, & in pelui Aurichalcea tenuiter diffundatur & refrigeretur. Et habebis vitrum Antimonii, quod hyacinthi instar pellucet. Dimidia pars vitri ponitur in cucurbitam, cum septem vasis superimpositis, & sublimabuntur flores albissimi qui sunt corrigendi. Altera pars datur à granis 3. ad 9. cum æquali mensura Gummi Tragacanthæ, & Sachari sufficiente quantitate, in forma vel tabularum, vel Electuarii, vel pulueris, &c. Tertiana febri à stomacho laborantibus prodest, nec non colicis.

Nonnulli Antimonii vitrum extrahunt cum aceto, fèces vicissim fundunt in vitrum; & hoc aliquota repetita rectificatione fit tandem instar Crystalli albissimi.

Nota, extractio vitri Antimonii vel florum eius cum oleo Vitrioli facta corrosiuo, per secessum tantum & non per superiora operatur.

Nonnulli recipiunt Antimonium ad formam Hyacinthi, præparatum, id est vitrum, hoc puluerisant, & cum æquali quantitate Boracis rursus fundunt in formam viridescentem, Tincturam deinde cum vini Alkole extrahunt, extractum hoc felicissime propinant ac comendant, purgat tantum.

Vitrum Antimonii ex Minera: Recipe mineræ Antimonii, & Vitrioli purissimi ana: pulueri sentur optime ac misceantur: commixtis quam probe crucibulum adaptatum ad ignem circulationis ad excandescendum, ignito satis, iniice de tua mixtura part. j. decrepidato, alias & partes iniicito, vsque dum totam mineram imposueris: Hæc decrepidatio relinquit puluerem aliquem, ex quo igne fusionis & lege artis confice vitrum, probando cum ferro, & effundendo in peluim æneam (excalefactam ante) vt scis. Huius vitri extractio fieri debet, cũ proprio suo aceto in sex septimanis: hoc tempore elapso, acetum iterum abstrahitur vt relinquatur puluis, hic cum spiritu vel Alkohole vini essensificatur; ac denuo extrahitur; Ad Panacæam sic volunt quidam debere procedi cum hac Q. Essentia. ℞. extractionis lib. ij. salis Antimonii vncias quatuor, circula per mensem in vase clauso, ad vnionem salis cum essentia, deinde à fe-

Vitrum Antimonii ex minera.

Extractio.

Panacæa Antimonialis.

cibus separa,& primo lente destilla S. V. In Balneo: & vicissim puluis remanebit, quem igne destillabis violento & aperto, in oleum rubicundum, pellucidum, ac Diaphanum: Hoc adhuc semel rectifica in Balneo vt purificetur Recipe iam partem j. Mercurii Antim. (per oleum vitrioli præcipitati) superfunde huius olei partes iij. in phiola manda ad Athanor,& primo nota vt redigantur in vnum oleum, & postmodum per continuum philosophorum ignem conuertantur in puluerem fixum ac miraculosum: hic dicitur ab Artistis lapis ignis Plura de vitro Antimonii vide apud Basilium.

Lapis ignis.

Regulus Antimonii per se.

Regulus Antimonii siue Domini medicinæ, prout eum Basilius vocat: Recipe Antimonii, Salis Petræ, Tartari, ana libram vnam tere: & misce, dein colloca crucibulum maius inter prunas accensas, vt candeat Tum iniice cochlear ferreum puluerum: & statim operi, donec fumus cesset. Postea amoto cooperculo, nouos pulueres iniice & claude: ad finem vsque ita continuando. Tandem da ignem fusionis, & crucibulum moue, vt regulus petat fundum. Crucibulo frigefacto, regulum à fecibus separa, & serua.

Vel etiam sic fit ab aliis. Recipe Antimonii libram vnam, salis nitri vncias duodecim, Tartari vncias octo, pulueris carbonum, Manip. j. Aut recipe nitri & tartari in prædicta quantitate, detonet prius: Hunc puluerem cum manipulo pulueris carbonum, admisce Antimonium, & crucibulo per se fiat regulus.

Sulphur Auratum Diaphoreticum.

Ex fecibus autem horum regulorum qui sic fiunt, fit Sulphur Auratum Diaphoreticum, hunc in modum: Recipe feces reguli, vt supra præparati: easq; reduc in lixiuium per digestionem vel ebullitionem illudque calide per chartam emporeticam traiice. Huic lixiuio frigefacto, adde parum aceti destillati, & videbis Crocum Auratum paulatim petere fundum, separa lixiuium per inclinationem, & prædictum Crocum multis ablutionibus dulcoratum, & desiccatum seorsim collige, qui admirabile erit sudorificum, & sanguinis mundificatiuum, multis morbis depellendis aptissimum. Dosis à scrupulo semis ad integrum.

Iose: Quer. in Pharm. restituta Dogmatica pa. 442.

Regulus Antimonii stellatus.

Regulus Martis stellatus: Recipe Apicum clauorum equorum, (vel quos vis clauos ferreos mitiores) libram semis: Antimonii librã vnam candefac Martẽ in crucibulo: ante follem vel in anemya, i.e. furno venti. Cui Antimonium adde tritum, & cooperi: Dando

ignem

ignem fusionis, quod experieris per baculum ferreum immissum, plenariam fusionem explorantem. Postea iniice per vices vncias duas nitri, antea paulatim excalefacti: Tandem proiice in conum fusorium, seuo vel cera intus illitum: Marginem coni fusorii superiorem leuibus ictibus malleo tunde, donec postmodum requiescens ad fundum regulum mittat. (Cera conducit ad regulum solarem adhunc vero seuum,) à scoriis separatum denuo in crucibulo funde: Cui adde vnciam nitri, per vices vt supra, & proiice in conũ. Hoc quater quinquies vel sexies repete: donec Martis regulum habeas stellatum, vbi notandum est: Solet tertia vel saltem quarta fusione in superficie reguli, qua is scoriis coniungitur, stella quædam radiis suis, quibus vulgo pingitur tam affabre interdum fieri, vt Geometræ haud possibile fuerit tanta dexteritate eundem effigiando producere, quod si tertia vel quarta nõ prouenit, vix quinta aut sexta eam formaueris indicio certo non secundum amussim in prioribus processum esse: obserua autem vt si quando velis fundere regulum, vt id peragas cœlo sereno.

Reguli huius vsus varius est: Inde enim flores & alia fiunt: Qui metallorum transmutationibus student, se ab huius expedita fabricatione, non inanem operam esse consecutos gloriantur. Feces reguli si in cella soluantur, & postea destillentur per retortam, prodibit oleum, quod Aurum destillat per alembicum. Insuper etiam nota de Fumo Antimonii: Hic non omnibus idoneus complexionibus, & præsertim phlegmaticis ac melancholicis, sanguineis vero & cholericis nullo modo nociuus.

De floribus autem ex regulo nota: quod hi facilimo modo ex eo eleuari possint vel per se, ita & intra corpus possint exhiberi. si fuerint correcti cum aliquo vehiculo appropriato: Vel per Sal commune, ita flores fiant albi: Vel per Salem Armoniacum, & hoc modo fiunt rubei, &c. si vero autem velis adhibere medicam salem inde edulcora & essentifica. sic Antimonium euadet in restauratiuum non solũmodo totius corporis, verũ & restauratiuum omnium vegetabilium ac metallorũ. De florib. Antimonii ex regulo sic inqt. Dũcanus Bornettus in Iatrochymia nostra pa 91. & 92. dũ inquit: Flores cõficiuntur duplices. Quidam n. sola sublimatione ex regulo absq; *Flores reguli Antimonii.*

vllo additamento emergunt, qui albissimi sunt & præstans in doloribus colicis medicamentum. Sed in sublimatione cautio est adhibenda, ne ignis sit iusto fortior: Ita enim funditur regulus, nec sublimatur; si quoque iusto fuerit debilior, non ascendunt, difficilis enim sunt ascensionis.

Alii flores fiunt per calcinationem hoc modo. Recipe reguli Antimonii, salis nitri ana, calcina in tigillo igne sensim admoto spatio trium vel quatuor horarum, exemptam massam vitro inde, cui affunde aquam stillatitiam communem, vt Sal eluatur, reguloque exiccato, denuo admiscetur per pondus Sal nitrum calcinentur & eluantur vt prius: isque labor tertio repetitur dum figatur: Et ita remanent flores Antimonii; qui si triduo reuerberentur, fiunt citrini. Hi flores sudores potenter mouent si illorum exhibueris à scrupulo vno ad drach. semis, cum aqua Carduibenedicti: Ad febres intermittentes optimum est remedium, præmissis tamen conuenientibus purgationibus.

Reguli etiam in cella possunt resolui in oleum, vnde & medicina præstans: Fiunt etiam reguli cum aliis metallis vt Saturno, Ioue, vel Venere, & horum quidam pro medicina, alii pro re metallica tingenda vtuntur.

Nota insuper quidam dicit: Antimonium mediocriter calcinetur, calx ter cum oleo lini imbibatur (oleum lini figit) deinde cum Tartaro & Nitro vt moris, fiat regulus, & totum fere Antimonium descendet in Regulum.

Diaphoreticum Antimonii. Diaphoreticum Antimonii: Recipe Antimonii, Salis Petræ purissimi ana libram vnam. Puluerisata simul misce. Deinde pone crucibulum inter accensas prunas, vt candeat. Tum iniice vncias duas, aut circiter huius mixtionis, & statim crucibulum operi: donec fumus & strepitus cesset. Postea amoto operculo, nouos pulueres iniice & claude: ita ad finem continuando. Tandem da ignem liquefactionis (non metallica, sed quanta opus est ad fluxum instar salis) ad horæ quadrantem. Vase refrigerato materiam: Materiam exime & tere miscendo, vt supra, cum ana Salis Petræ eodem modo calcinando & elaborando vt supra, materiam tritam & ablutionibus edulcoratam, reuerbera in vase terreo clauso, spatio viginti quatuor horarum: donec puluis fiat candidus: cuius Dosis grana 15.

Dosis.

Addi-

[Additio: Magis expeditum opus consequeris, si materiam exemptam & tritam, à sale petræ per edulcorationes cum aqua simplici liberaueris, exsiccatam denuo cum nitri ana coniunxeris, & hanc operationem, prius remoto nitro, tertio repetiueris. Hac enim ratione recte operanti nulla subsequens reuerberatio necessaria fuerit, cum per has ipsas toties repetitas calcinationes albedo summa subsecutura sit. Dosis gran. 15. ad scrupulum semis. Vsus eius Diaphoreticus tantum, neque repentinæ operationis: Quamobrem aliquoties repetendæ sunt doses: Præcipuum vero commodum affert ad Apostemata corporis interiora, in visceribus latitantia, quotidie enim quater vel quinquies 10. vel 15. granorum hic puluis in vino vel aqua Scabiosæ sumptus, collectiones omnes internas tam maturas quam immaturas, penedentim soluit, & sine omni noxa elimat. In Lue venerea præcedentibus purgationibus Mercurialibus, de quibus alibi, vnice medetur, eadem dosi & repetitis vicibus sumptus. Renouat totum corpus, antiquos crines & cutem abiicit, de nouo eadem reparando, etiam in peste. *Vsus.*

Diaphoreticum Antimonii cum Auro Crollianum: Recipe lib. j. Mercurii sublimati per Salem & Vitriolum, adde tres libras Antimonii Vngarici, terantur inuicem & misceantur, ac retortæ vitreæ luto munitæ omnia indantur, adiuncto receptaculo clauso, destillatio fiat in arena cum ignis regimine, ne guttæ in collo instar Butyri congelentur, eo apparente mox carbo ignitus cum forcipe admouendus erit tam prope, vt vitro non noceat, & tamen resoluat, idque toties iterandum, quoties necesse fuerit: liquorem egressum semel rectifica; postea calore liquefactum effunde in vitrum capax, quod collum longum habeat, & affunde aquam Regis (alii solo spiritu nitri vtuntur) guttatim saltem fiat, propter strepitum & efferuescentiæ periculum, vbi videris totam materiam solutam esse plane, affunde exempli gratia si libra semis olei fuit, etiam lotonem vnum Auri in aqua Regis seorsim prius soluti, ita mixtio manebit clara, non turbida, & rubicundissimi coloris, alioquin nisi ita processeris, turbida fiet solutio, & aurum vere se non incorporabit, ac post abstractionem apparebunt adhuc Auri scintillæ micantes. Totam hanc claram & rubicundissimam solutionem pone in Alembico bene lutato, addito capitello & receptaculo, iuncturis bene mu- *Diaphoreticum Antimonii cũ Auro.*

nitis, ſeruatis poſtea gradibus ignis incipe phlegma abſtrahere (ſpatio duorum dierum operatio abſoluitur etiam in 24. horis.) Vltimo fortificando ignem ita, vt fundus cucurbitæ candeſcat: parum ſe ſublimat, quod abſoluto opere, vaſe refrigerato non eſt reiiciendum ſed rurſus imponendum. (Notabis hic probe quod opus ſit rectificatione, quæ quinquies inſtituenda eſt, videlicet reaffundendo aquam deſtillatam ſiue aquam Regis, cum additione parua de recenti) quod in fundo remanet, colore ſubflauo inſtar Terræ ſicciſſimæ & hiantis, nullius fere ſaporis hoc bonum & adhæret linguæ ſine corroſione inſtar cornu aduſti & calcinati, à Libra vna olei recte procedendo, habebis 12. vncias, Pulueris Diaphoretici. Cum Luna procedi poteſt in eundem modum, niſi quod Argentum ſoluitur in Aqua forti. In vſu medico vnum eſt è ſpagyricis medicamentis maxime πολύχρηστον.

Diaphoreticũ Antimonii cum Luna.

Vires & Vſus.

Arcanum ſummum in variis & ferme omnibus morbis, per ſudorem & vrinam operans efficaciſſime, non purgat nec debilitat ægrotantes, ſed plurimum ſudorem & vrinam moderate ciendo, ratione Auri additi naturam confortat. In Lue Venerea, Peſte, Podagra, Hydrope, Febribus, obſtructionibus & doloribus Lienis, Item Calculo &c. Doſis 3. 5. 7. 8. gra. cum aquis conuenientibus.

Libauius lib. 2. Alchem. tract. 2. cap. 4. ſic ait de Antimonio Diaphoretico. Stibium cum ſale petræ calcina, quouſque non amplius fumiget. Calcem coque ex aqua chalybeata aliquoties mutata. Poſtea macerata ſpiritu Vitrioli per menſem, mutato eo ſeptenis diebus. Candefacito in catino, & extingue aceto, idque repete ſæpius. Tandem circula cum vini ſpiritu, vel aqua Carduibenedicti. Vſus ad ſudandum.

Diaphoreticum Antimonii ex Regulo.

Vel: Regulum cum halinitro in vitro igni ſenſim admoto calcina: ſalem elue, additoque nouo calcinationem repete tertio, dum figatur & albeſcat. Reuerbera triduo in colorem citrinũ, cuius doſis pene ſcrupularis vſq; ad mediam drachmam eſt. Tali modo & ex Vitro Antimonii poteſt Diaphoreticũ fieri, lege artis ſi procedatur.

Flores Antimonii: Electum ſtibium in ſubtilem pulverem relictum, ex aludele terreo, i. e. ſublimatorio, in Alembicum roſtri expertem quidem, ſed tamen in vertice peruium vel potius in ollas artificioſe ſibi inuicem incumbentes ad humidos ſpiritus emittendos

cum

cum mobili cono vitreo vel ferreo, ſublimetur ſecundum artē, dando ignem per gradus ad 10. vel 12. horas, ad flores albos excipiendos: ad citrinos; per viginti quatuor horas: Ad rubeos, per triginta ſex, ignem continuando & augendo.

[Additio: Quod ſi ex arena per retortam puram Antimonio pulueriſato admiſtam pellantur flores ceu docet Crollius in ſua Baſilica pag. 132. Elegantiores fiunt. Flores Antimonii per ſe raro in vſus medicos veniunt, niſi corrigantur, huius correctionis modum more medicorū proponit Crollius noſter citato loco: continet mirabiles operationes ad varias humani corporis affectiones. Flores Antimonii rubei mitiſſimi fiunt, ſi in ſcutella vel concha vitrea ſuperne cum papyro diligenter cooperiantur & retro fornacem in hyeme per 2. vel 3. menſes collocentur, ita vt ſingulis diebus bis cum ſpatula lignea moueantur, ne nempe nigreſcant. Fiunt flores admodum leues & ſpongioſi & manent rubei. Ad Papyrum vero quæ operit concham eleuatur multum de ſulphure fœtido, quod in ſe continet ſpiritum illum vehementius per ſuperiora operantem. Horum florum gr. viij. ad x. ad ſummum, mouent blande 4. vel 5. ſedes ſine omni vomitu cum tamen ante hanc rectificationem eorundem florum gr. 3. vel 4. non tantum aluum perturbent ſed etiam vomitus enormes cieant.

Flores Antimonii ſecundum Baſilicam Crollii noſtri: primo habeantur Flores Antimonii albi vulgari Chymicorum more præparati, ſublimatione ſcil. mediantibus ollis artificioſe ſibi mutuo incumbentibus: Vel ſumantur illi qui beneficio retortæ parantur, dum pulueriſatum Antimonium arenæ puræ admixtum ſine omni capite mortuo ignis violentia in flores redigatur.

Poſtea recipe ſalis Tartari frequenti ſolutione & coagulatione ſumme depurati q.v. & affunde tantum de aceto deſtillato quantū pro ſolutione ſalis ſufficit, abſtrahe acetum lento igne in B. vel fac vt euaporet, affunde viciſſim acetum deſtillatum, vt dictum, & abſtrahe eodem modo reiterando laborem, donec acetum eiuſdem ſaporis deſtillando egrediatur, quod octaua vel nona imbibitione & deſtillatione fiet. Huius igitur ſalis aceti ſpiritu imprægnati vt exiccati, accipe, exempli gratia, vnciam vnam & ſemis, Florum Antimonii alborum vnciam vnam, miſce & in cruci- *Correctio Florum Antimonii.*

bulo

bulo ad ignem liquescant, massam liquefactam fere instar sanguinis rubeam effunde supra marmor vbi refrixit, erit coloris cineritii: postea tere materiam, & affunde illi in vitro sequentem aquam vitæ aromatisatam. Recipe Galangæ, Galliæ Moschatæ, Garyophyll. Cinnamomi, Maceris ana vnciam semis, Croci drachmas tres.

Terantur mediocriter, & affundatur Alkohol vini sine phlegmate, in lento cinerum calore tincturam extrahe, postea per declinationem aufer tinctum spiritum vini, & affunde recentem, donec amplius non tingatur: demum omnem spiritum vini tinctum & aromatisatum affunde Tartaro & Antimonio simul vt dictum est liquefacto, addendo salis Perlarum & Corallorum ana drachmas duas: Omnia vitro clauso digerantur in calore cinerum per duos dies: postea adaptato capitello destilletur lento igne spiritus vini, remanebit in fundo Tinctura Aromatum cum puluere Antimonii & Tartari, abstrahantur omnia ad siccitatem, color erit instar Garyophyllorum: ita habebis Antimonium optime præparatum. Seruetur in vitro clauso puluis, quia in aere resoluitur: Sine vlla formidine tuto intra corpus exhiberi potest. Mirabilia operantur hi flores: In Peste, Febribus acutis, Mania, Philtro, Dementiis, Fascinationibus; Morbis omnibus in vniuersum opitulantur, quos atra bilis excitat. Epilepsiis & aliis plurimis morbis succurrunt. Per aluum, per superiora, per poros, per insensibilem transpirationem noxia copiose expurgant. Dosis à gran. 7 ad 8. & 10. præsertim in robustioribus.

Vsus. *Vires.* *Dosis.*

Quercetanus sic vult: cape tantum quod est purum in Antimonio, hoc ipsum extolle ter, dando ignem sublimationis, quo sublimetur totum sine vllo capite mortuo: sic obtinebis totum ipsius Sulphur cum proportionato Mercurio, quod verum Lilium dicitur: Istud in reuerberatorio vase hermetice clauso decoque, dando gradus ignis donec albefiat, & Rubini tandem color appareat, ex quo cum Alcoole Glaciati Corneoli, vt supernatet octo digitis, extrahes pretiosam Tincturam, quam circulabis in pellicano, ad perfectam vsque graduationem, & fixationem. Cum terrea muria fixatur etiam, ablutionibusque Alkali extrahitur, remanent tandem Flores Antimonii albissimi, qui sudores potenter mouent,

si il-

si illorum exhibueris cum aqua Carduibenedicti drach. ſemis; Ad febres intermittentes optimum eſt medicamentum.

Flores Antimonii purgantes: Recipe Antimonii crudi libras ij. Aquæ ſalis nitri, vel ſalis quantum ſufficit. Quibus mixtis & ſolutis, ſublimetur. Quod ſublimatum eſt collige, ablue, & ad vſum ſerua. Doſis gran. 3. ad 6, cum conſerua Roſarum. Purgant per vomitum & aluum vehementer.

Sublimatio florum etiam hæc eſt: Recipe Antimonii pulueriſati & miſce cum aceto, iterumque euapora vel exhala, hoc ter vel quater repete, vltimo miſce cum melle deſpumato, donec fiat inſtar pulris, in cucurbita pone ſupra ignem, vt mel conſumatur ac cum materia exſiccetur: poſtmodum trade igni ſublimatorio, adaptato alembico, primo accipies flores albiſſimos, ſecundo flauos, tertio rubeos, ſingulos ſeorſim capere potes, vel ſi placet coniunge, & igne reuerberii calcina ad ſummam rubedinem: ſin minus non velis reuerberare, corrige flores cum affuſione olei ſulphuris per campanam facti, ac non rectificati, & fiunt Diaphoretici. Extractio v. Florum cum ſpiritu Therebinth. (in loco fiet calido non feruido, propter certas cauſas) purgat leniſſime per ſeceſſum tantum.

Præterea nota de floribus: Recipe Florum Antimonii vnciam ſemis, Sachari candi vnciam integram, Camphoræ drach. vnam, ſuperfunde in vitro ſpiritum vini, rurſuſque ſuo tempore abſtrahe in puluerem remanentem, qui miræ eſt efficaciæ, & bona correctio florum Antimonii.

Item recipe Florum Antimonii citrinorum q. v. ſuperfunde his oleum Panis, pro ſoluenda & extrahenda cum eo florum Eſſentiam quam deſtilla per Alembicum cum menſtruo & egregiam tenebis florum Eſſentiam, abſque omni moleſtia purgantem. Nota, optima Florum correctio fit cum oleo ſulphuris per campanam facti, ac non rectificati.

Alius ſic concinnare vult Flores, dum ait; In vaſe terreo altitud. cubiti latiore in fundo vnciæ octo ſublimentur appoſito capitello vitreo vel terreo, ignem ſubdito per gradus, auctoque ſingulis tribus horis, intra 6 horas operatio eſt abſoluta, per ſe vas refrigeretur: Doſis gran. vj. ad viij.

Idem ille: Recipe Antimonii & Nitri ana puluerisatorum, in crucibulo incendantur, materia tenuissime puluerisata crebra lotione aquæ calidæ dulcoretur, mox exsiccata rursus cum pari portione, salis nitr. incendatur & dulcoretur. Vltimo inter duo crucibula sublimetur, igne violento per 12. horas, ascendunt Flores Diaphoretici. Dosis à gran. v. ad vij. Potest tibi prima incensio sufficere & dulcoratio ad parandos flores: Vel possunt parari superimpositis duobus crucibulis, ita vt superius foramen habeat duos admittens digitos, cui superlutetur capitellum. Nota si obturetur rostrum, alterius coloris demes flores, quam si non claudatur, pede leporino post refrigerationem deturbandi & colligendi sunt. Nota & simul crustam quandam concrescere, quæ florum impedit ascensum, hæc rudicula à latere immissa per foramen subinde amouenda, eius apex sit curuus. Possunt calcinari flores inter duo crucibula donec instar rubini fiant, mox puluerisandi, & in Pelicano cum spiritu vini circulandi, & crebris affusionibus & per inclinationem separationibus extrahenda tota Essentia, quæ à spiritu vini per destillationem separabitur, remanebitque in fundo extractum.

Idem ille & sic vult habere flores: Recipe Antimonii q. v. superfunde olei salis vt soluatur: soluto Antimonio, destilla per retortam, (ignis tamen seruatis gradibus) oleum crassum, quod adhuc semel rectifica, & verum habes oleum Antimonii. Recipe iam vitrum aquæ limpidæ plenum, olei infunde q. v. & statim petet fundum instar albæ farinæ, aquam hanc effunde & aliam rursus reaffunde, tamdiu edulcorato, quousque nullam lingua gestaueris acredinem aut salsedinem, postea exsiccari permittito, & habebis albos Antimonii flores excellentissimos. Horum dosis gran. 4. ad 8. In hydrope & febribus: purgant per sudorem ac sedes: Dantur cum vino, vel alio iusculo calido. Eorum extractio fieri potest cum Alkohole vini.

Dosis.

Flores Rubei.

Flores Antimonii secundum Bornettum rubei: Recipe Antimonii partes 4. Tartari partes 3. trita subtilissime & optime permixta, indantur tigillo fusorio probe obturato, relicto tamen foramine paruo, quo spiritus Tartarei euaporare queant: fit ignis circularis primo pedali latitudine à tigillo distans, post horam augeatur, & pro-

propius tigillo admoueatur & spatio duarum horarum fortissimo igne reuerberentur, quibus elapsis tigillum candens in magnum lebetem, aqua communi stillatitia plenum effundatur; coquatur spatio dimidiæ horæ, finito subsidere fæces; tandem aqua cum rubedine stibii, effunditur in aliud amplum vas mundum, si vitrum erit, eo puriore erunt flores: feces in priore lebete relictæ abiiciantur: mox aquæ aceti stillatitii parum affunditur, vt salis acrimonia, à stibii rubedine seiungatur ipsaque in fundum resideat; aqua cum sale per filtrum abstrahitur; cum pene tota exhausta fuerit, reliquum euaporare finito igne lentissimo, ne aduratur rubedo, & ita liuedinem contrahat.

Huius gran. 3 vel 4. exhibentur in aqua Melissæ, Chelidonii, aut generoso vino Luem Veneream, omniaque hinc orta vitia mirabiliter sanat. Hisce floribus rubeis, si admisceatur æquale pondus salis Gemmæ, simulque in retortam indantur, destillentur primo lento igne, deinde per gradus semper augendo ignem, donec tandem fiat violentissimus, idque duorum dierum spatio; prodit oleum rubicundissimum, quod à phlegmate separatum summum & incomparabile medicamentum in omnibus deploratis & vulneribus & vlceribus, præsertim in Cancro. *Dosis ac Vires.* *Oleum ex floribus rubeus Antimonii.* *Vsus olei.*

Flores Butyri Antimonii secundum Crollium nostrum: Recipe Antimonii Vulgarici, & Mercurii sublimati ana lib. j. terantur & misceantur diligenter, & in retorta vitrea luto obducta in arena mediocri igne destillentur, donec liquor instar Butyri seu glaciei egreditur, si concrescit in collo retortæ, vt sæpe fieri solet, tunc admota pruna forcipe comprehensa liquescat, ne obstructione impediatur destillatio. Hunc liquorem vulgo vocant Mercurium vitæ, cum tamen sit summe corrosiuus: Et fuerunt quidam ita temerarii, qui cum illo impune luserunt de corio humano. Si aqua calida illi affundatur, tunc salia corrosiua resoluuntur, & flores albi petunt fundum, qui diligētissime ab omni salsedine multoties aqua calida edulcorandi: (& cum spiritu vini comburendi) ille puluis siccus seruetur ad vsum medicum, & in complexionibus fortibus exhibetur maiori cum successu intra corpus, quā vulgares Antimonii flores albi per sublimationem præparati. Qui Butyrum illud *Flores Butyri Antimonii.*

Antimoniale prius vult rectificare; antequam aquam affundat, ei liberum esto: Ita enim habebit flores candidiores. Num in chymia aliquid præstare possit hoc oleum, iudicent ii qui illud cum Auro radicaliter soluto fermentare, & per rotam Philosophicam, secundum artem requisitam deducere norunt. (Hic nota Pamphile: Aurum cum Antimonio radicaliter potest resolui vt nunquam possit reduci in corpus.)

Vsus & Vires. Vsus ac Vires. In Peste, capitis morbis, Febribus, Lue Venerea, Lepra, Hydrope, Vlceribus malignis. Dosis 2. 3. ad 4. grana cum Parachymagogo, vel conserua Rosarum, Violarum, Syrupo Cydoniorum &c.

De floribus Antimonii ait Libauius lib. 2. Alch. tract. 2. cap. 40. Duplici fiunt modo, per se, & cum additamentis: & vel candidi cum reuerberatione Rubei, qui sunt materia tincturæ. Per se ita: Electum stibium ex aludele terreo in alembicum rostri expertem quidem, in vertice tamen peruium ad humidos Spiritus emittendos, cum mobili cono sublimetur secundum artem ad flores triplices albos, citrinos, rubeos, excipiendos. Pro vno alembico capace etiam tres sunt ollæ, vel galeæ sibi mutuo accommodatæ interdum etiam plures, vt in plumbo albo dictum est. Aliis hæc materia placet: Cucurbitam amplam ex figulina tenaci firmaque, ventricosam, colli cubitalis per cuius orificium manus queat inseri, duas stibii in puluerem redacti purificatique libras continentem, ita pone in furno, vt in latus modice inclinet. Huic è regione ex alto occurrat iungaturque, alia cucurbita fictilis ampli ventris, vel geranium inuersum in summo fundo transfixa, in quo foramine operculum sit mobile. Committatur autem orificium eius colli cucurbitæ substratæ, sitque & illa in latus recliuis parumper firmata sustentaculo sellæ excelsæ. Iuncturæ luto, malthaue conglutinentur, siccatisque ignis subiiciatur per horas viginti, paruus. Hinc augeatur vsque ad sex & triginta. Exit inde flos primo albens. secundo citrinus, tertio rubeus, qui colores etiam iudicari possunt ex foramine in dependente seu superiore cucurbita; quæ est loco alembici. Vt enim spiritus prodiens se habet, ita flores. Memineris illam cucurbitam recipientem pannis, madidis assiduo refrigerandam esse, vt spiritus eo facilius coagulati hæreant. Opere perfecto, pede leporino flores abstergentur, & reuerberantur, si placet, denuo. Donec color responderit. Vtuntur his in scabie Gallorum, pleuriditе, peste, & aliis morbis ad sudandum. Tentata aliquan-

quando res est per plures ollas, superiore integra reliquis pertusis. Sed opere absoluto superiorem nil intrauerat præter spiritus inconcrediles. Videndum itaque, vt his primis emissis per foramen in summo, postea clauso eo, excipiantur coagulabiles.

Cum additamentis dupliciter confici possunt flores stibii: vno modo per sublimationem in alembicum: altero per eleuationem ad superficiem. Ille ita habet: Stibii Vngarici, Salis Petræ & tartari æquales, in catino fictili accendantur calcinenturque. Postea eluatur residuum, postquam in puluerem est redactum. Inde fundatur seu eliquetur. Fusio puluerata in breuiusculo sublimatorio eleuetur, vt fiant hi flores puriores, & minus venenati sunt quandoquidem arsenicale virus tollitur dispiratione per halinitrum. Fiunt autem & aliis modis similes, per vitriolum vel Sal Ammonius commiscetur stibio & vtrumque vna ex aludele in alembicum cæcum sublimatur de more, emissis primum per subtile foramen spiritibus humidis, & flammeis nimium tenuibus. Flos abluitur tum vt à sale liberetur, tum vt tenues halitus secedant: quanquam si hi offendant, tostio vel reuerberatio vel sublimatio lenis est remedio. Hi flores, cum sale ammonio facti, veluti, aqua dulci, reuerberari possunt, vt fiant siccissimi & admodum rubicundi & tunc magisterio per deliquium in marmore diffluunt in liquorem, per repetitas coagulationes, solutiones, filtrationesque ad purissimum elaborandum. Paracelsus appellauit balsamum Antimonii dulcem ad fistulas compescendas. Est & alia ratio misturæ: pollinis stibii libra, tartari duæ, vitri quatuor, commista, sublimantur per ollas vel galeas ferreas. Ferro enim flos adhæret fidelius & copiosius.

Flos in globo Physico sic præparatur: Antimonium aqua solutionis Salis Ammonii, vel aceto stillatitio salso sæpius abluatur, vel impuritates fortes adhærētes se moueantur, postea include, ouo figulino compactili vt vix tertia pars impleatur. Iuncturis firma milibha obstructis, totum luto includatur: & prunis impositum per gradus ignis flores extrahantur. Hi recluso ouo insistent superficiei pulueris. Auferuntur penna & eluuntur, vt decet; plerunque punicei sunt misti albis.

Tincturæ ac Q. Essentiæ Antimonii secundum Bornettũ modus hic est: Flores albi per sublimationem ex regulo induntur vitro oblongo, quod Hermetice clauditur, clauso vitro tamdiu reuerberatur, dando ignem per gradus, donec fiant rubini instar rubicundissimi, & quibus affunditur acetum destillatum, vt supernatet octo digitis; simul sinuntur stare, donec acetum rubrum colorem con- *Tinctura ac Q. Essentiæ Antimonii.*

traxerit, quod demum effunditur: affuso nouo aceto peragitur vt prius; isque labor tantisper repetitur, dum omnis tinctura euacuata sit: Tunc totum coloratum acetum in cineribus vel arena à tinctura abstrahitur: Ea edulcoratur communi aqua stillatitia, dulcorata tinctura eluitur optimo spiritu vini, digeritur per dies 40. Vase optimo clauso: tandem lenta destillatione spiritus vini abstrahitur à tinctura ad olei formam: & perfectum est hoc præstantissimum, & nunquam satis laudatum medicamentum ad restaurationem & renouationem corporis humani. Tinctura enim illa expurgat atrum sanguinem & vitiosos quosque humores, idque sine euacuatione manifesta, sed sola prauorum humorum correctione. Hepatis obstructionibus opitulatur, hydropem discutit, Icteritiam curat, lætitiam generat, leprosis sanitatem restituit. Maximum enim pro lepra arcanum est, quo nihil fere in hoc morbo præstantius inueniri potest: Lienem rectificat, matricis dolorem sedat, menses mouet, eiusque vigorem conseruat, Morphæam curat, scorbuto medetur, bilem vtramque expellit è toto corpore, calculos frangit, caput & cerebrum expurgat, cum extracto Hellebori nigri conuulsioni medetur, & vt breuibus dicam, in deploratissimis fere morbis summum est remedium.

Vires.

Ignotus author quidam sic commendat facere tincturam Antimonii: Recipe Antimoniæ instar farinæ volatilis in porphyrite triti, q. v. ponatur in amplo vase terreo Bellonaco, in cuius suprema parte sit limbus excepturus secundum vas, quod apponi debet. Hoc secundum in fundo habeat foramen nucis Moschatæ crassioris capax: Ei superlutetur tertium cum foramine admittente auellanam, huic tertio superaddatur capitellum vitreum cum recipiente.

In primo sit Antimonium, hisque vasis exactissime lutatis omnia fornaci ita paratæ imponantur, vt vndique ignis ambire possit: Vltimum vas (neque enim cætera vasa attingere debet) id fiat si lateri vel eminentiori craticulæ superlocetur, detur ignis carbonum graduatus per 24. horas, vel minus per se frigefiant. Ex tribus vasis quod sublimatum fuerit, deradatur seorsim asseruandum vel miscendum si velis, florum alborum tanquam Diapho-

reti-

reticorum vſus eſt. Flores hi ſi lubet mixti exacte ſubigantur in mortario,& in tribus vel quatuor vaſculis terreis in reuerberio ponantur per 12.vel 15.dies. Intra tertium & quartum diem materia albeſcet inſtar niuis, octauo die rubeſcet, tandem purpuraſcet. Extrahatur tinctura cum Alkohole vini ſubtiliſſ. de qua bis decuplum affundatur,circulentur per 15 dies, fiatque extractum per Balneum Mariæ. Nota quod in ſublimatione remanſerit in fundo primi vaſis,ſi velis pulueriſetur ſubtiliſſime, & in vaſe nouo appoſito tribus reliquis ſublimetur,reuerberetur; extrahatur toties, donec nihil reſtet. Diuinum ſane medicamen ad morbos melancholicos & hypochondriacos.

Alius ſic vult. Fiat capitellum opt. filtratum ac depuratum ex cineribus clauellat. & ex fago, huic inditum Antimonium pulueriſatum bulliat ad ignem donec rubedine tingatur, effundatur, fiatque ad perfectam tincturarum extractionem. Lixiuiis junctis iniice acetum forte,ſubſidebit puluis,huic adde Salem Armoniacum, ſublimentur in ſublimatorio, quod ſublimatum fuerit, crebra lotione dulcoretur & eſſenſificetur, affuſo ſpiritu vini, pone etiam in fimo,donec coloretur,ſepara in B.M. & coagula inſtar Q.Eſſentiæ.

Vel: Recipe Antimonii crudi pulueriſati lib.j. in olla ferrea noua duarum pindarum ponatur, ſuperaffuſis aceti fortiſſimi menſuris tribus, cochleari ferreo ſuper leuem ignem carbonum bulliat ſedulo collecta ſpuma, quæ in vaſe vitreo aut Bellonacenſi ſupra cineres euapora, donec feces ſiccæ & rubræ remaneant, quæ diſſoluantur cum aqua Cinnamomi, & ſpiritu vini lento igne digerantur ad veram Eſſentiam.

Vel: Antimonium fixum vti vocat Theophraſtus; nos Diaphoreticum vocamus: Hoc reuerbera per 14. dies vſque dum ſit coloris rubicundi: deinde cum vini ſpiritu purum ab impuro ſepara. Datur cum aqua Carduibened. vel vino albo opt. ad febres, hydropem, ſuffocationem vteri, Icterum, Epilepſiam, luem Veneream imprimis, quam curat per ſudores purgando.

Tinctu-

Tincturam etiam hanc commendant: Recipe Sulphuris crudi & Antimonii ana puluerisati, ponantur ad ignem carbonum, deinde refrigeratis omnibus, contere, affundendo aquam claram calidam, ad extrahendum, filtra adhuc materia tepida, postea aquositatem in B.M. destilla ad remanentem rubedinem, quam extrahe S. vini, rectificando per alembicum. Vel: Recipe Antimonii subtilissime puluerisati lib.j misce cum lib.j. Salis Armoniaci, optime miscendo, & sublimabitur prima vice totum album, citrinum ac rubrum, & per vim ignis, fit totum rubeum purpureum: Hoc sublimatum dissolue in aqua calida, & elixetur omnis salsedo Salis Armoniaci, residuum sicca suauiter, & habebis illud, in rubore optimo; hunc exsiccatum destilla per retortam rectificando vt exclarescat, & fiet oleum. De hoc latius vide Theophrastum de Balsamo Antimonii.

Alius & sic infert de Q Essentia Antimonii: Recipe calcem Tartari reuerberati ad albedinem, ei superfunde de vino rectificato, & edistilletur vinum per alembicum & iterum superfundatur de vino nouo & edistilletur. Hoc fac quater, & vinum vltimo edistillatum serua ad medicinam: Tartarum in fundo remanentem, solue in pennario in oleum: Postea recipe Mercurii coagulati mineralis minutissime triti q.s. & ei superfunde de oleo dicto vt supernatet, materiam coque in vitro (addito cooperculo & receptaculo) per cineres calidos quousque oleum rubificetur: coloratum effunde, & recens superfunde, coque & effunde, facta reiteratione dum Antimonium nihil plus rubedinis à se præbeat. Oleum rubeum collectum per alembicum destilla, vt aquositas ascendat, deinde collige aquam rubeam, & destilla in puluerem siccum, quem exsicca & Alcohole vini essensifica.

Tincturam Antimonii sic describit Beguinus in Tyroc. cap.20. Fac capitellum ex cinere clauellato, calce viua, & cineribus communibus ana: in quo dissolue Hepar Antimonii; digerendo in arena per noctem; vt fere bulliat. Tincturam separa, & filtra: & si placet per acetum in puluerem Croceum præcipita, ac multis ablutionibus edulcora.

Tincturam etiam nonnulli sic expetunt: Misceantur flores Antimonii rubei cum Sacharo Candi, & affundatur aqua calida com-

munis,

munis, ponantur in digeſtione retro fornacem & aqua omnino rubea euadit.

Nota: Aqua Carduibenedicti fuſa ſuper vitrum Antimonii ſalem ex eo trahit: Et vinum Maluaticum affuſum Antimonio vitro, ſolam vim purgandi tenet: Item vitrum, per ſex horas cum ſale communi tritum, vim vomitiuam amittit, & euadit purgatiuum, Sal iterum eluatur. Ita Crocus metallorum, Mercurius vitæ & omnia turpeta mineralia, tantum euadunt purgatiua.

Gelatina Antimonii ſic fit: Antimonium cum tartaro miſceatur, & in igne fundantur ſimul, poſt effundantur in aquam calentem, & bene miſceantur, poſtquam reſederint feces, effundatur aqua in aliud vas & cum refrixerit, coagulabitur in forma ſanguinis. Huic infundatur acetum deſtillatum, ita Antimonium cadit in fundum, quod eſt verum Antimonii Hepar. Purgat per ſuperiora ac inferiora. Corriges autem hoc hepar ſi illi affuderis ſpiritũ V. cinnamomiſatum, & ita relinquatur per 4. ſeptimanas, ille ſpiritus extrahit omnẽ malignitatem, ideo etiam abiiciendus. Puluis remanens in medicina vſurpatur magno cum ſucceſſu; Quidam dicunt eo leproſos curatos fuiſſe. Idem hepar nondum correctum cum ſpiritu vini, permiſtum cum tertia vel quarta parte vitri Antimonii communis, & fuſum facit vitrum viride.

De Tinctura Stibii ait Libauius lib. 2. Alch. tract. 2. cap. 9 Flores Stibii rubeos conficito, vel reuerbera ſtibium in calcem rubeam, vel funde in vitrum rubeum, ex his extrahe rubedinem, quæ eſt tinctura ſtibii Menſtruum in floribus & calce eſt ſpiritus vini, vel acetum deſtillatum, in vitro lixiuium tartari, vel calcis & cinerum ſarmentorum: & ſolet hic rubedo innatare inſtar cuticulæ, quam abſtrahere penna poſſis, & poſtea circulando per vini ſpiritum elaborare.

Solet & aliis pluribus modis confici, veluti: Stibium eliqua ſeu funde in catino, & paulatim infunde in ollam, in qua ſit acetum ad medias vſque, donec tres vel quatuor libras ita inieceris. Exime iterum & liqua, iterumque iniice, ſepties eundem laborem repetendo, reſtinguendoque fuſum ſtibium. Innatans rubedo colligitur. Si minuitur acetum, ſupplendum eſt. Abſolutis reſtinctionibus, coquitur acetum, vt diuaporet, ad conſiſtentiam olei, vel etiam deſtillatur in cineribus. Id oleum poſtea dulcoratur aqua ſtillatitia. Quidam etiam exigunt per retortam.

Paracelsus iubet in reuerberatorio clauso Alcool stibii reuerberare per mensem, donec ex albo, luteo & rubeo, purpureum euadat. Lilium huius seu florem extrahit per spiritum vini, ad viginti digitos affusum.

Wolfius vero sublimando flores parat, extrahitque eos cum aceto stillatitio, quod rursum destillat ad oleositatem. Ab hac per vini spiritum prolicit tincturam denuo, eamque rectificat iterum, bis affusa essentia vini quinta.

Nonnulli calcinant stibium cum pari tartaro in reuerberio. Inde tincturam extrahunt per acetum crebro mutatum. Extractiones coagulant.

Falloppius septies calcinatum stibium in manica Hippocratis ponit, traiicitque acetum.

Alii acetum radicatum affundunt stibio puluerato, quousque coloretur macerantes. Effuso priore reddunt aliud, quoad satis. Colorationes diuaporant vsque ad olei consistentiam, quam in fimo circulant per dies quadraginta.

Calcinatur nonnunquam per aquam fortem. Calx reuerberatur ad puniceum. Ex hoc lauigato, elicitur tinctura per vini spiritum. Huius vsus in medicina quoque est, quanquam rectius in solo reuerberio præparetur vt Andernaco & Dornaeo placet.

Quercetanus sublimat eius partem purißimam tertio. Sublimatum reuerberat per gradus ignis vase clauso fortiter vsque ad rubeum. Extrahit hoc cum vini spiritu alcalisato (vel aceto destillato) affuso ad octo vel viginti digitos, &c. Extractam tincturam circulat in Pelicano ad gradationem perfectam: quam circulationem ita peragunt: coagulant tincturam ad oleositatem: affusa quinta essent. vini diluant & digerunt per dies quadraginta ad olei formam.

Alia descriptio. Recipe salis tartari quadrantem, stibii optime triti semunciam, aquæ selibram, coque modice. Aquam claram post factum sedimentum effunde. Hæc refrigerata dicitur rubescere. Adde aceti stillatitii parum & rubedo ad fundum secedit. Humorem effunde & rubedinem edulcora.

(Hæc tinctura est aurea & prodit etiam si stibii puluis maceretur in lixiuio calcis vel tartari calcinati. Nec semper apparet antequam acetum infundas.

Sunt qui sulphur stibii appellent, cuius vsus sit in phagedaenicis, quanquam rubeus indicet in corpus immitti dimidio grano. Faciunt lixiuium acre ex soda & calce viua, vel tartaro calcinato. In hoc coquunt stibium per horam. Liquori effuso addunt aliquid aceti, vnde coagulat. Reliquum puluerem coquunt denuo,

& sic

& sic procedunt quoad nullum appareat Sulphur amplius. Collectum rectificant & resiccatum seruant.

Aliqui ad transmutationem Sophisticam quærentes tincturam, coquant læuorem stibii in lixiuio calcis donec coloretur, effuso lixiuio hoc, refunditur aliud, &c.

Nonnunquam exigitur per alembicum aut retortam, extracta tinctura cum aceto stillatitio, &c.)

Oleum Antimonii: Recipe Antimonii lib. j. Croci Martis vncias v. salis nitri vnc. x. destilla oleum, & sanguinis instar rubicundum existit.

Vel: Recipe Antimonii Alcoolisati lib. j. salis gemmæ vnc ij. vel iij. misce & destilla per retortam in igne aperto. Alius sic: Antimonium in tenuissimum pulverem redactum, ac cucurbitæ vitreæ impositum, aceto vini acerrimo & destillato maceratur super leui ignis calore tantisper, donec rubro calore acetum inficiatur. Coloratum in aliud vitrum transfunditur, nouumque fæcibus superaffunditur, donec rursum rufum colorem concipiat. Istæ autem transfusiones & additiones noui aceti super fæces toties sunt repetendæ, donec nullam amplius rubedinem pulueres ex se emittant. Acetum v. collectum leui igne destillari debet, donec rubedo paulatim condensari incipiens, alembicum petere videatur. Tunc refrigeranda sunt vasa ac liquor rubeus 40. diebus fimo calido macerari debet, donec perfectam olei formam acquirat. Illud Sachari instar, dulce affirmant, omnesq; vulnerum dolores sedare, ac perfecte sanare dicitur: ac plures admirandas facultates in vlceribus contumacibus ac cancrosis præstare.

Modus etiam hic dicitur bonus: Antimonium Sacharo & alumine misceatur, imponanturq; omnia in retortam vitream subiicies ignem per 4. vel 5. horas lentissimum, quem postea augebis. Manabit oleum sanguinis instar rubicundissimum.

Aliter & si: Recipe Antimonii vncias viij Sachari candi vnc. vj. (Nonnulli accipiunt ana. siue partes æquales) puluerisata ponantur in retorta ampla lutata ad ignem cinerum mediocrē: Exibit liquor rubeus opt. ad externa: potest tamen dari gut. j. vel ij. initio febris Quartanæ, cæterorumq; morborum melancholicorum, & chronicorum, prodest etiam epilepticis, omnique cerebri affectui.

Vel Stibii in pulverem detriti libra, cum ſalis communis torrefa-ćti æquali portione conteritur, inditurque retortæ luto obdućtæ, & ex igne vehementiſſimo oleum euocatur: quod licet externis corporis vitiis magis conueniat: non pauci tamen per os etiam exhibere non dubitant.

Alii ſi volunt: Recip. Antimonii lib.j. Tartari crudi lib. ß. Macerentur aceto deſtillato, & oleum hoc extillatum lepram eximere aiunt: primo manat aqua, ſecundo oleum vulnerarium.

Item, Recipe Antimonii crudi, cui miſce acetum forte, & oleum chamæmelinum & hyperici: digeratur in fimo, & per retortam deſtilletur. Primo effluat aqua ab aceto: Vlcera Venerea, & maligna rubrum hoc oleum mire curat.

Fit etiam oleum ex regulo Antimonii in hunc modum: Antimonio tuſo importatur Tartarus crudus, deinde & vncia j. Veneris. frigefaćto & conſtellato, pulueriſatur regulus & in cella reſoluitur in oleum ſuper marmore, vt eſt artis.

Sic etiam artificioſe deſtillatur: Recipe Antimonii crudi, ſalis communis ana lib. ß. Sachari li.j. miſce & deſtilla per retortam. Vel: Recipe Antimonii crudi, lib.j. Aluminis Roche, Sachari ana lib. ß. miſce & deſtilla vt oleum Vitrioli.

Alius ſic vult: Recipe vitri Antimonii elećti & per ſe fаćti lib.j. miſce cum vnciis iiij. Salis Armoniaci, & repone per decem dies in fimo equino, vt ſoluantur, ſolutis coagula ſuper ignem & extrahe cum aceto: Extraćtione peraćta, acetum per balneum ad ſiccum puluerem abſtrahe, deinde ſuperfunde ſpiritum Salis Armoniaci ad eminentiam aliquot digitorum, putrefiant in B.M. per tres dies, poſt deſtilla in recipiens, adhibitis gradibus ignis; ita deſtillabitur primo ſpiritus ammoniacus, deinde oleum inſtar ſanguinis: Ex B. iam ſepara ſpiritum, vt ſolum Antimonii oleum ſit reſiduum.

Vel, Recipe Antimonii optime triti vnciam vnam, Salis Armoniaci vnciam ß. pone in tigillo ſuper ignem, & quando Sal Ammonius vult euolare, immiſce cum ſulphure pulueriſato, vſque dum ſat ſulphuris immiſcueris ſecundum placitum, refrigerato poſtmodum adde tres lotones calcis viuæ; & deſtilla oleum Antimonii citrinum, in magna etiam quantitate.

Vel recipe Antimonii & Tartari ana q.v. (reuerbera prius ſi pla-

cet per 24. horas, vel donec viridescat) destilla instar aquæ fortis, & oleum euadit rubicundum instar sanguinis: caput mortuum subtilissime puluerisa & solue cum aceto destillato, vt rubedo emineat, quam omnem collige & destilla per 8. ad Essentiam, hanc repone in cella, vt fiat oleum, quod postmodum reduc in puluerem fixum, multos infinitos morbos tingentem.

Nonnulli oleum sic faciunt Antimonii compositum: Recipe Antimonii, Vitrioli, Sulphuris ana p.j. Sachari albi p.ij. misce vt artis & destilla in oleum quod postea præcipitatur in puluerem.

Est etiam solutio mineræ in 3. principia: Recipe Spiritum salis nitri, solue in eo Sal Gemmæ & destilla, hoc est rectifica super Sal Gemmæ, huic aquæ impone mineram Antimonii (idem procedit cum minera Cinnabrii seu Cinabrio montano) puluerisatam, & dissoluetur in sua tria principia, in fundum cadit puluis albus (instar salis est) & easdem habet virtutes velut Antimonium fixum cum nitro (est sudoriferum) supernatat Sulphur Antimonii, in ipsa aqua delitescit Mercurius.

Antimonium quomodo in Chyrurgia, à quibusdam, approprietur: Recipe Antimonii lib. 1. salis calcinati, Tartari crudi ana libr. 2. Aceti destillati fortiss. lib. 3. Misceantur omnia in puluerem, postea indantur retortæ & superaffundatur acetum (circulando prius per octo dies) postea destilla humiditatem, denique oleum.

Vel recipe mineræ Antimonii lib. 3. Salis Gemmæ lib. 3. contusis ac mixtis cum frustulis laterum in aqua coctorum, q. s. destilla per retortam igne aperto oleum (instar spiritus) quod rectifica per B. M. Hoc oleum valdè corrosiuum: soluit etiam hoc oleum Aurum in paruo momento: soluto Auro per hoc oleum, adde ei olei vini destillati p. j. & quam primum oleum tuum solis conuertitur in colorem instar sanguinis, tanquam Rubinus: Hoc oleum Paracelsus vocat Magisterium Auri in Hydrope, Lepra, Epilepsia &c. Dosis gut. j. in appropiato ac homogeneo conuenti morbo, liquore. Nota Antimonii Colcothar, seu caput mortuum, accipe cum floribus æris siue Croco Veneris, misce ana, & reuerbera in tigillo vel retorta, refrigerato & satis reuerberato extrahe cum vino adusto, tandem

abſtrahe vt remaneat Alcali, hoc cum vnguentis & oleis ad curationes vlcerum adhibetur.

Additio etiam hæc eſt in morphea, lepra, vulneribus & vlceribus. Recipe aceti Antimonialis per ſe facti, item aceti ex tartaro rubeo ana vncias tres, olei Camphoræ drach. j. Tragacanthi vncias 4. Mucilaginis, conſolidæ regalis, ſem. Pſylii ana ſcrup. vncias duas, tartari calcinati, Gummi Arabici q. ſ. & hæc miſcentur in vnguentum ad vlcera & vulnera.

Quidam Philoſophus: Recipe mineræ Antimonii contuſi lib. 1. inde Phiolæ planæ longi colli, repone in digeſtione arenæ per 6. ſeptimanas, ne ſpiritus exhalent aut eius fiat fuſio proſpice, poſtea ignem per menſem adauge, & abibit in ſuccum propriæ naturæ homogeneum, hunc cum ſuo aceto ex minera deſtillato redige in oleum, Soli in virtute & efficacia correſpondens: de quo alius ſic infert: Recipe mineræ Antimonii lib. ß. mortifica vel ſolue cum proprio igne minerali, quo purum ab impuro ſecedat, non per deſtructionem ſophiſticam, ſed vt Elementorum ſuccedat combinatio, & habes opus philoſophicum.

Alius ſic: Recipe aquam ſoluendi (quæ eſt naturæ Mercurius) hanc ſuperfunde Antimonio pulueriſato ad eminentiam ſex digitorum, ſoluto, putrefacito per menſem, tandem per B. M. dephlegmato, vltimo ſublimato p. a. & prodibit Mercurius vitæ in forma olei: Et hoc Paracelſus vocat Magiſterium Antimonii ſiue Marcaſitæ.

Sic & nonnulli Diaphoreticum Antimonii per ſe volunt efficere: Recipe mineræ Antimonii pulueriſ. lib. j. ſublima per ſe in florem album per duos dies ac noctes, deſtillatur etiam ſimul acetum, & nota ſi ignis fuerit valde mediocris, tum procedit, ſin vero remiſſior abit in flores rubeos: puluis albus figitur in phialo proprio aceto per menſem, interim fixus eſt inſtar Antim. Diaphoretici noſtri: Præterea ſcias cum rubeis floribus itidem procedere debes, & hæc eſt differentia, quod album puluerem conficere potes intra 4. dies, quod cum rubeis durat priuſquam ad albedinem fixentur cum aceto per menſem: Et ſitum eſt hoc in vaſe Philoſophico: Hi proceſſus valde approbantur à Philoſophis, quare ſumme obſeruandi.

Hic

Hic probe etiam noto, qua via regulus Antimonii in medicinam venire possit: Recipe Antimonii lib. j. limaturæ chalybis lib. ß. funde in tigillo: fusis proiice desuper salis nitri & salis tartari drach.3 procede postea in omnibus vt ex arte procedi debet, quo fiat regulus: Huius perfecte elaborati reguli accipe duas partes, Croci Vitrioli Martis præparati p. j. coniunge in tigillo vt ad ignem vicissim fluant, inter fusionem iniice vicissim parum salis nitri & salis tartari, quo probe excandescant, postea secunda vice funde in regulum: cum quo procedes tali modo ad morbum Gallicum. Recipe regulum hunc & solue in Aqua Regis, in alio vero vitro solue Mercurii (in eadem quantitate) cum oleo salis vel Vitrioli, solutis, confunde, & in B. primo destilla phlegma, postea cum luto reclude vitrum, & pone in cineribus ad ignem fixationis per mensem, vitrum deinde aperi ac superfunde spiritum vini ad extrahendam Essentiam, de hac Essentia datur drach j. cum vino, Diaphoreticum est medicamentum, purgat sanguinem, expellit venena & curat morbum venereum, omnesque eiusdem generis maculas.

Alius Author sic procedere mandat Acetum Antimonii: Recipe mineræ Antimonii lib. iij. contere & fac in Phiolam magnam, affundendo aquam pluuialem destillatam ad medietatem vitri, pone in fimo equino ad putrefactionẽ, vsq; dũ reddat aliquam spumam, postmodum exime & destilla in arena, sic dabit Aquam acidam, & aliquid sublimabitur, hæc destillata redde suis fæcibus, & vicissim destilla, toties reiterando, quousque acetum reddatur tam acidum, prout acetum commune, si adhuc velis acetum fortius, repete opus cum noua Antimonii minera.

De sale Antimonii idem ait: ex Antimon. tartaro & nitro fiat regulus: Hunc in arena sublima tamdiu reddendo fecibus, vsque dum non amplius ascendat, & per se est fixatus ac præcipitatus in rubeum puluerem. Hunc repone per annum (tempus longum abbreuiatura fiat ad modum Paracelsi) in cella vt soluatur in oleũ, solutum filtra & destilla ad consistentiam & habebis Crystallos perpulchros rubicundos, si solutio siue correctio adhuc semel procedit fiunt albi, hoc verum est sal Antimonii: fæces ac terra ab oleo remanent.

Mercuriũ Antimonii aliquis sic conficere conatur: Recipe reguli,

(prout iam ad ſal adhibitus fuit) ſalis de vrina hominis, ſalis Armoniaci & ſalis Tartari ana miſce ac ſuperfunde acetum fortiſſimum, recluſis in vitro cum luto ſapientiæ digerantur per menſem igne lento, tandem deſtilla acetum per cineres ad ſiccitatem ſalium, tandem hoc peracto miſce ſalia cum tribus partibus boli vel aliis & deſtilla igne fortiſſimo per retortam, & accipies ſpiritum miraculoſum, hunc ſuperfunde ad reguli Antim. vncias quatuor, putrefac hunc per duos menſes, demum effunde: quod remanet, huic adde quartam partem de limatura ferri, & ſpiritus ſalis vltimo deſtillantes, attollunt ſimul Mercurium Antimonii in forma fumi per alembicum, (præpoſito tamen recipiente aqua pleno) ſalia rapit aqua, fundus vitri tenet Mercurium.

Sulphur Antimonii. De Sulphure Antimonii ſupra dictum eſt: pauca adhuc de hoc reſtat: Recipe aceti deſtillati fortiſſ. hoc cum oleo ſalis & pauco ſale Armoniaco potenter exacuato, vt inſtar ignis euadat, cum hoc ſolue Antimonium, ac poſtea præcipita, & egregium habes eius ſulphur ſi fuerit edulcoratum, quidam ſoluunt cum Aqua forti, ſed hoc periculoſum.

Balſamus Antimonii. Balſamus ex Sulphure Antimonii: Recipe huius pulueris q.v. ac ſolue cum aceto, ponendo ad ignem digeſtionis, deinde deſtilla acetum recens, & viciſſim deſtilla, hoc toties reitera quouſque Antimonii fæces reliquæ ſint inſtar Butyri, dulces veluti ſacharum Saturni, huius Butyri recipe j. p. Therebint. p. j. miſce probe in vitro, & ſolue in arena vt fiat Balſamus.

Vel recipe rubei Sulphuris Antimon. vel etiam florum rubeorum in defectu, part. ij. Salis Tartari p. iij. fluant ſuper ignem in tigillo poſtmodum effunde, & repone in cella ad vitreatam tabulam, vt ſoluatur in liquorem ſiue oleum.

Alius Balſamus: Recipe Antimonii lib. j. Sulphuris vnc. vj. mixtis calcinato in ſublimatorio per 12. horas, refrigerato viciſſim pulueriſato, & ſolue cum aceto deſtillato, toties repetendo donec acetum omnem Eſſentiam extraxerit: Eſſentiam in B. M. leniter deſtilla vt abeat ſolum acetum, remanentiæ adde limaturæ ferri, & pone in ignem apertum, magno calore deſtillandum, & accipias aquam ac oleum, quæ ſi ſeparaueris, habebis egregium Antimonii Balſamum, quem in Chyrurgia pro ſummo ſecreto barbitonſores tenebunt ait eiuſdem author.

Liba-

Libauius oleum Antimonii sic describit lib. 2. Alchem. tract. 2. de extractis cap. 16. Stibium pulueratum cum æquali sale Gemmæ, misce, & calcina in fictili donec virescant. Tere in marmore, adde aceti destillati quantum sufficit ad pultem. Macera, pone in retortam lutatam cum amplissimo receptaculo, locato in frigida, commissuras firmiter muni, cum albo oui, & calce impositis spleniis. Siccatis bene omnibus, destilla igni primum leni, donec ampulla incalescat, inde paulatim intende vt incandescat, detine ita ignem per horas 24. exitque oleum rubicundissimum cum phlegmate, quod segrega. Valet ad putrida vlcera. Valde prædicant oleum Antimonii ad medicinam & tincturas: Itaque varii sunt excogitati eius faciendi modi. Flores stibii rubei cum pari Sacharo cando imbuuntur vini spiritu, vel aceto. Mistura destillatur per retortam gradatim. Aliter: stibii libram contere cum selibra sulphuris triti, pone in olla, quam vndique luta & conclude firmiter. Paulatim incalescant igni, & candefiant, donec sulphur absumtum sit. Postea affunde acetum, coque ad ignem, quousque diuaporarit. Destilla in retorta lutata oleum rubeum purgans, aluo, sudore, vesica. Retortam & rostrum eius prunis opple vel calentibus cineribus, ne oleum concrescat. In receptaculo sit aqua, quæ postea separatur. Aliter: stibio læuigato in marmore adde oxymel simplex, & misce donec amittat formam metallicam: affunde acetũ destillatum, digere in loco calido per mensem, extrahe acetum manente in fundo stibio instar pultis. Destilla igni valido, & exit oleum rubeum, cuius scrup. j. vsque ad drach. j. Purgat sine noxa. Alii ita parant: stibii lib. ij. in catino cum borace & sale Gemmæ funduntur, idque aliquoties donec citrinescat eius fluor: Tritum ponitur in forti cucurbita, affunditur lixiuium forte, destillatur, additur tartari calcinati drachma, salis Gemmæ didrachma. Destillatur oleum rubeum lutato alembico, (per lixiuium etiam extrahitur color, vt in tinctura, & segregato menstruo, ipse color cum additamentis destillatur.) Vel: stibium coquitur in aceto ex calce & cinere fagino per horas quinque. Filtro abducitur aquositas, affunditur acetum stillatitium ad digitos duos, macerentur mouendo indies vicies, acetum mutatur quinquies, atque ita fit extractio coloris. Extra-

ctiones destillantur lento igni, & demum excipitur oleum rubeum. De oleo Antimonii composito vide caput eiusdem sequens 17. &c.

In meram fidem, de Antimonio adducimus nostrum præceptorem Ios. Quercetanum qui sic ait in tetrade grauiss. totius cap. aff. cap. 31. pag. 386.

Inprimis autem videamus, quid antiqui de metallico hoc indiuiduo scripserint, & qua iure noui isti censores in venenorũ ordinem referant, perpendamusque, quibus facultatibus præditum ipsum veteres dixerint, quas præparationes illius, vsum & adaptationem admiserint, vt æqui ac iudiciosi lectores omnes, oculis ipsis notent, quam externa huius medicamenti anatomia, ex solo suo cortice, antiquis cognita, præ interiore à veris medicis nobis tradita, mutila sit, & prorsus inanis ac nulla.

Dioscorides lib. 5. cap. 59. vbi loquutus esset de electione ac bonitate Antimonii, hæc subiicit. Quod ad facultates eius & proprietates attinet, vim habet astringendi, & meatus corporis obstruendi, refrigerandi, excrescentias carnis absumendi, cicatrices obducendi, mundificandi oculorum vlcera & sordes. Sub finem præparationem remedii attingit, quam Oribasius inter veteres Græcos ex ipso Dioscoride mutuatus in suum opus medicum transcripsit, collect. lib. 14. Crematur stibium, inquit, crusta ex farina circumlitum, & carbonibus obrutum, donec crusta in carbones abeat. Ab igne semotum, lacte mulieris, quæ marem peperit, aut vetere vino restinguitur. Vritur etiam succensis carbonibus perflatum, donec igne deflagret. Si enim plusculum vrat, in plumbum transit. Lauatur vt cadmia atque æs. Sunt qui vt plumbi recrementum lauent.

Atque hæc est elegans eorum præparatio, quæ non mihi soli, sed multis aliis risum præbeat, in responsione mea Antiquitas excusetur, quæ, quod nouit, nobis candide impertita est.

Qui autem Antimonium fusione in plumbum mutari autumant, satis testantur, se parum in rebus metallicis versatos. Potuerant illi quidem violentiore calcinatione & ignitione portionem quandam Antimonii in regulum transeuntem obseruasse, quod metallum quidem referat, at plumbum non sit, vt quod fragile sit, & in puluerem reductile, diuersæque admodum naturæ ac proprietatis. At in hoc quoque, vt in reliquis, excusationem merentur.

Galè-

Galenus de simplicium medicamentorum facultatibus 9. post Dioscoridem de Antimonio scribens, quædam verba de facultatibus eius facit: Stimmi, inquit, ad facultatem desiccantem adiunctam habet astrictionem: quamobrem & ocularibus medicinis commiscetur, & illis scilicet, quæ conformantur in collyria, quæ vocant, & siccis, quæ vtique collyria sicca cognominant.

Paulus Ægineta lib. 7. de re medic. Oribas. medicinarum collect. lib. 15. Aetius tetra. 1. ser. 2. cap. 72. Vnius Galeni sententiam & verba propemodum ipsa de Antimonii facultate sequuntur.

Actuarius lib. 6. meth. med. de eo scribit, quæ sequuntur: Stibium vero, quod nuncupatur, si non est lotum, validam præ se fert astringentem vim: verum vbi eluitur, retunditur adeo, vt fere sit morsus expers.

Hactenus de Antimonii facultatibus veteres scripserunt, vnde venenatum medicamentum, aut inter exitialia collocatum, inferri non potest, vt sinistre & citra rationem de eo ominantur censores nostri: quum adstringentis potius, quam rodentis facultatis à veteribus iudicetur.

Etsi autem Dioscor. inter venena boracem & lapidem Lazuli recenseat, illorum tamen vsus in medicina vsurpatur, Lazuli quidem lapidis ad expugnandum humorem melancholicum: vnde pilulæ ex eius nomine vocatæ: boracis vero ad ciendos & vacuandos mulierum menses, partumque adiuuandum, ac secundinas extrudendas, nec non ad varios alios affectus, vel intro etiam assumptus.

Si eiusmodi remedia, quæ longe Antimonio acriora agnoscuntur, in vsum medicum admittuntur, an æquum fuerit, antimonium excludere? Si vero quis excipiat, ab eo graues & laboriosos vomitus concitari, in vitrum etiam translato: in promptu responsio est: ab illo censore magnam veteribus iniuriam fieri qui ignorantia illos arguat, ac inscitiam detegat, quod cum ignota iis fuerit vis eius vomitrix ac purgatrix pronunciauerint omnes contraria, hoc est, astringente facultate pollere, vel etiam ante præparationem aut ablutionem, qua, vt vult Actuarius, loco iam citato, ista retunditur, vt fere sit morsus expers.

Nec tamen idcirco facile concesserim vsque adeo exitiale esse medicamentum & venenum, quod vomitum cieat. Quid enim helleboros, ac præsertim album, grauium symptomatum pernicie superat? Attamen vel ipse helleborus albus ab antiquis (vt supra docuimus) in vsum medicum assumptus est, ac in specificum epilepsiarum auxilium administratus.

Idem de thapsia, elaterio, pane porcino aut cyclamine, tithymallis

& id genus aliis medicamentis, vomitum cum magna etiam perturbatione concitantibus nec tamen à multis compositis purgantibus electuariis exclusis, quæ variis morbis succurrunt, dici potest.

Quicquid sit, à venenatis medicaminibus Antimonium excepit Dioscorides ac Antiqui, nec in ordinem virulentorum illi retulerunt, vt thapsiam, helleborum, & id genus alia, quæ recensuimus: quibus si in medicina vsi sunt, longe potiore ratione Antimonium, quod mox d[i]ssecturi sumus, vsurpare liceat.

Eius anatomiæ partes longe alias docebimus, quam hactenus factum est, eiusque suauissimam medullam, relicto cortice, internaque viscera enucleabimus. Quod præparationibus Chymicis facturi sumus, vni illi vitro, graui & vomitibus molesto, nequaquam immorantes, licet à tyronibus quibusdam empiricis celebretur: sed sexcentis elegantibus præparationibus ac præstantissimis remediis inhærentes, quæ ad varias curationum indicationes referuntur, imo in vniuersum omnibus morbis aptissime succurrant, & ingruentibus aut futuris, vtpote vitæ conseruantia, prospiciant ac præcaueant, ita vt ex eo veram simus ab omnimoda medelæ efficacia panacæam descripturi ac tradituri, item antidotum panchreston, ad multos affectus conferens auxiliumque maximum. Item Antidotum pantagogon, omnium humorum deturbationi & expurgationi idoneam: Antidotum Theodoretam, seu diuinum munus conferentem. Item Antidotum ζωόφιλον, propter mirum eius in conseruanda vita studium & efficaciam.

Item Antidotum Soterion, seu salutare subsidium.

Item Antidotum Lysipyreton, sedantem & extinguentem omnes febriles ardores.

Idem Antidotum Theodoton, à Deo datum remedium.

Item Antidotum Theopempton, quod à Deo sit immissum.

Item Antidotum Panareton, seu omni virtute ac viribus præditam.

Item Polychreston, ad multa accommodatum remedium.

Item Isochryson, quod auro æquiparandum sit remedium.

Item Lysiponon, seu anodynum diaphoreticum dolorem soluens:

Multasque alias eiusmodi varias antidotos ac exquisita remedia, quæ ex variis ingredientibus non componantur, sed ex vno solo Antimonio petantur: quæ tamen, etsi ex vno, longe maioribus viribus polleant, quam quæ ex Nicolao Myrepso ex antiquorum floribus collecta, & in ordinem redacta ac descripta sunt lib. eius de Antidotis sectione prima: quas Antiqui vt magnis laudibus efferrent, huiusmodi titulis ac nominibus superbis ac ampullosis insignire gestierunt.

Ad qui accuratius & saniore iudicio perlegent & excutient, ex quibus rebus componantur, & quam confusa omnia, a promiscue & citra rationem inserta sint: nec non quam parum iudiciose opium, mandragoram, papauera, hyoscyamum, helleboros, colocynthidem, euphorbium, sulphur, & id genus alia, nulla præparatione condita, veteres intruserint; æquius ista omnia rideant, ni plane sint bruti aut cæcutiant, quam compositionem vsumve earum laudent ac probent.

Sic veritas temporis filia tandem nobis nata est, & hominum ingenia illustrauit: vt omnes eiusmodi compositiones, quæ iam ex nouis dispensatoriis excluduntur, nunc flocci faciant, & prorsus respuant, suisque apothecis abdicent.

Eæ tamen erant veterum margarita, vniones & remediorum flores odoratissimi & acceptissimi: qui ne Arsenico quidem pepercerunt; nec plumbi vsti, imo ne Antimonii quidem ipsius crudi & inconditi (quod tantopere à nostris Censoribus reprehenditur & culpatur) obliti sunt.

At tempus est, vt indicemus, quam maturiore iudicio, Hermetici, ac inprimis magnus ille Chymicus Theoph. Paracelsus, naturam, essentiam & qualitates omnes Antimonii expedierint, ac in partes omnes artificiose dissecuerint: in salem nempe suum, in Sulphur & Mercurium, vtque longe alias eius præparationes docuerint, quam vstiones & lotiones vulgares, quibus ipsum redderent collyriis, antiquorum more, opportunum.

Quin & indicandum est, vt Hermetici in eo alias exquisitiores virtutes, & singulares proprietates obseruarint ac detexerint: vtque adstrictionum vmbratilium loco, contra omnis generis vomitiones lenes, moderatas & longe illis tutiores, quæ ex helleboris aut ære vsto cientur, minorique molestia vacuantes patefecerint, ac ex eo eruerint: licet illis antiqui vterentur, & infantibus etiam, vt supra diximus, exhiberent. Quin & ostendemus, varia in eo, eaque suspicienda, attamen lenia, benigna, & citra nauseam laxantia præsidia reperta, vt hac ratione catholico, diaphœnico, hieris, tripheris, electuariis Indis maioribus & minoribus, confectioni hamech, & similibus antecellant. Ex nostris enim descriptionibus & experientia constabit, si Antimonium purgationi alui adaptemus, omnibus corruptis ac venenosis humoribus electiue repurgandis esse idoneum: siquidem eius virtute ac facultate, tota sanguinis massa declaratur ac repurgatur, citra vehementiorem caliditatem, quam nullam infert, quum & ipsi linguæ sit insipidum, aut gratum potius palato ac suaue, quam secus, leuiterque, contra aliorum medicamentorum molestissime agentium morem, vires suas exerat.

 Docebi-

Docebimus præterea varias illius præparationes, ac præstantes virtutes diaphoreticas, quæ mirabiliores, quam hydrotica alia omnia Guaiacina, aut cætera id genus, effectus producant: imo etiam in diuersas alias figuras commutabimus: in corroborantia nempe medicamenta & alex pharmaca, longe vtique aptiora & vtiliora ad nectar vitæ nostræ tuendum, & vires corporis corroborandas, ac venena omnia ab eo excludenda morbosque pestiferas, omnibus aliis confectionibus Alchermes, de hyacyntho, mithridatiis & theriacis. In hoc denique metallico indiuiduo videndam exhibebimus (etsi, tanquam præsentaneum venenum, à quibusdam ignaris censoribus respuatur, damnetur, & diris deuoueatur) vniuersalem medicinam, medicinarum medicinam, & admirandorum aut miraculorum ipsum miraculum, seu mirabile mirabilium.

Sed ad rem ipsam iam descendamus, & veritatem verborum nostrorum confirmemus propriis experientiis, tum alienis, quas ex doctissimis quibusvis medicis & Philosophis Hermeticis, eorumque scriptis ac colloquiis mutuati sumus, & adhuc mutuabimur, super varias ac mirandas præparationes, remediaque, quæ ex Antimonio proliciuntur.

Riplæus Northon, Isaac Holandus Rupecissa, Basilius Valentinus ordinis S. Benedicti, & inter alios omnes Paracelsus, super alia omnia metallica, Antimonium collaudarunt, ac celebrarunt: hic adæquans ipsum in suis Archidoxis, & libris de vita longa, quamplurimisque aliis locis, primo enti auri: quod mirum in modum in omnibus eius partibus & vbique sedulo examinauit, nihil vnquam sibi habens ipso commẽdatius, at præsertim Mercurio eius & sulphure. Docet enim ipsum Antimonium ex purissimis perfectissimisque Mercurio & sulphure prognatum, sub vitrioli genere in metallicam formam atque splendorem.

Quin & lib.3. de vita longa, cap.6. de infinitis aliis ac admirandis virtutibus testatur, quæ in eo delitescunt.

Antimonium, inquit tom.4. pag.105 restaurator est, & renouator omnium virium corporis. Et lib.6. Archidoxorum de magist. r. fol.36 Antimonium, ait, curat leprosos, morphæam, scabiem, leoninam elephantiam, tyriam, &c.

Ibidem addit. Cum materia Antimonii sit spoliatiua & mundificatiua, hinc fit, vt corporis impuritatem non secus absumat, quam Aurum & Argentum ab ipso depurari videmus. Inprimis autem, præter opinionem, curat id ipsum lepram.

Et alibi tomo nempe 6. c. 308. Antimonium omnes morbos tollit, & vires amissas restaurat & renouat. Et eodem tomo, pag. 107. Quinta Essentia,

magi-

magisterium & primum ens Antimonii, corpus mundificat à lepra, renouatione & instauratione perfecta. Et ibidem, pag. 109. Primum ens Antimonii tantas habet virtutes, vt omne id, quod contingit, transmutet: omnia, quæ ab humore radicali enascuntur, separet, & ex fundamento corpus renouet.

Et tomo 4. pag. 70. Magisterium Antimonii est confortatiuum in caduco. In eodemmet tomo pag. 356 Tanta est vis Antimonii, vt grauißimum caduci paroxysmum curet. & pag. 84. 85. & 88. Quinta Essentia Antimonii curat vesaniam. Eadem est confortatiuum in contracturis

In eodemmet tomo pag. 104. & pag. 91. Oleum Antimonii præseruat ab omnibus speciebus amentiæ, vt flores bene præparati præseruant à lepra, tomo 5. pag. 273.

Si omnia quæ de eo eiusque facultatibus ac virtutibus prædicantur, huc vellem transcribere, nullus vnquam fuerit finis.

Restat, vt præparationum diuersarum, ac variorum remediorum documenta & artificia aggrediamur, quæ ab ipso Paracelso, aliisque compluribus, ante & post eius ætatem, doctis viris edocentur, nostrumque ipsi symbolum ac talentulum conferamus, prout aliquando ipsi manibus parauimus, composuimus, & in vsum felicißime retulimus.

ANTIMONII PANACÆA.

Regulus Martis stellatus cum sale solari prius ter cum sale Martiali exaltato, sublimetur bis terue, habebis flores rubros, qui edulcentur optime & ad lentum ignem exsiccati, à Colchotare tertio denuo eleuentur. Hoc facto, iam habes tuos flores, spiritu Martis & vitrioli imprægnatos, blande purgantes, & ad febres omnes intermittentes extinguendas, variosq; morbos curandos, conferentes ac summe vtiles, quas serua.

Insuper Armoniacum salem, cum æquali calcis viuæ quantitate, fortissimo igne tribus iteratis vicib. calcina, singulis vicibus aqua calida ipsum salem separans, idque per dissolutionem, filtrationem & coagulationem, reaffundendo semper recentem calcem ad vnamquamq; operationem, dum Armoniacus Sal figatur, & liquabilis reddatur instar metalli.

Hic fusus Sal in humido ponatur, qui breui in pellucidissimum liquorem conuertatur, quem mundificabis, in tribusque eius partibus

bus paulatim ſolues partem vnam Mercurii metheorizati, ac ea ratione eſſenſificati, vt in Cryſtallum adducatur, qui Venetianum vitrum æmuletur. Hac diſſolutione charta griſea non conglutinata tota imbibatur: charta ſic perfuſa matratio vitreo includatur, cum ſuo alembico & recipiente: ex qua liquorem Mercurialem igne arenæ elicito, quem rectificabis, vt dilucidiſſimus odoriſq; fragrantiſſimi ac gratiſſimi moſchum redolentis, eniteat.

Is tum etiam iam per ſe ſudoribus ciendis, de quibus in conſilio noſtro de Lue Venerea egimus, aptiſſimus eſt.

In eadem aqua aut liquore, vnam aut alteram vnciam prædictorum florum diſſolue per cohobationes varias; reaffundendo toties recentem aquam aut nouum liquorem, donec totum ſit diſſolutum: atque hanc ſolutionem à ſuo menſtruo non ſegregatam ſeruabis.

In eodem menſtruo ſeorſim Perlarum Orientalium vnciam vnam diſſoluito, cum vncia ſemis pulcherrimi ac rubicundiſſimi Coralli, quæ facile in eo liquore ſoluentur: Vtramque hanc ſolutionem demum cum diſſolutione ſuorum florum coniungito, ac cohobationibus identidem per quatuor aut quinque dies repetitis, ſingulis vicibus deſtillando ac reaffundendo liquorem, idque quater, quarta deſtillatione ad ſiccitatem vſque facta, donec Perlæ & Corallia vna cum floribus prædictis optime juncta, inſerta & incorporata in ſubtiliſſimum ac ſpirituoſiſſimum puluerem omnia redigantur.

Huic mixtioni adde tincturæ ſolis factæ, vt paulo poſt dicemus, ad drachmas duas: ac iis omnibus tandem ſuperfunde vini ſpiritum alcoliſatum, qui cohabitationibus per biduum aut triduum iteratis, tandem ſeparetur, vt Panacæa noſtra Antimonii in fundo relinquatur, admirandis virtutibus ac proprietatibus prædita.

In vſu & adminiſtratione infantibus & paruulis exhibetur trium granorum quantitate, adoleſcentibus & ad ætatem virilem prouectis granorum ſeptem: robuſtioribus ad 8. 9. aut etiam 10. adminiſtrari poteſt ex vino albo aut congruo alio liquore, in quo vno momento puluis ſoluitur.

Hæc medicina vt plurimum inſenſilem operationem exercet, interdum per ſudores tantum, interdum leniter aluum laxando, vrinas

vrinas prouocando, omnia citra molestiam aut perturbationem præstans: Sed sæpius sola humorum correctione, instauratione ac corroboratione balsami radicalis agit, quam vlla alia aperta vacuatione aut alteratione sensili. Atque vt paucis dicam, vniuersalissima est medicina, omnibus ægritudinibus, vel deploratissimis etiam, vt Epilepsiis, Apoplexiis, Paralysibus, omni hydropisis generi, Cachexiis, hystericis affectibus, atque id genus aliis.

Iuxta morbi grauitatem & magnitudinem per 12. vel 15. dies exhiberi debet: quod vel etiam vitã producere in multos annos potest (volente Deo) sanitatem tuendo, & corpus à variis morbis conseruando, si vel semel tantum in mense de ea medicina sumatur.

ANTID. PANCHRESTOS *Antimonii.*

℞. flores reguli Martis rubros, hos reuerbera vasi vitreo infernum dicto, ac firmissimo luto loricato impositos, ex quo nihil prorsus expirare possit. Maneat vas in Athanoris reuerberio ad tres aut quatuor dies. Quo facto, tinctura cum aceto radicato extrahatur: recens semper materiæ reaffundendo & extillando, dum nullũ amplius tincturæ colorem imbibat. Separetur menstruum à tinctura quæ postea vini spiritu alkalisato perfusa iuxta artem extrahatur, citra separationem spiritus vini. Huius exhiberi possunt aliquot guttæ in iusculo aut liquore congruo dilutæ. Totam enim sanguinis massam emundat, morphæam, lepram, scrophulas, luem persanat, instaurat & auget natiuum calorem, visciditates ventriculi absumit, ac corpus omnibus recrementis expedit. Colicis est aptissima medicina, nec non præfocationibus matricis si reguli Martii loco, regulus Iouis substituatur ad huiusmodi flores parandos. Poterit etiam à tinctura vini spiritus segregari, si ita videbitur, ad siccitatem vsque, eaque variis aquæ destillationibus identidem repetitis exerceri & dulcorari, & tandem siccari: Pulueris dosis fuerit trium aut quatuor granorum.

* * *

ANTIDOTVS PANTAgogos.

℞. reguli Martis aut Veneris calcem optime paratam & calcinatam, vt artis est; hanc quam poteris optime dissolues cum salis gemmæ fusilis Mercuriali spiritu, omnia ad aliquot dies postea putrefacta & digesta per singulos ignis gradus, ac tandem per violentissimum destillentur: quæ crassum reddent oleum, quod rectificatione attenuandum & subtiliandum erit, ac iterum destillandum, crassiores fæces segregando à puriore liquore. His addes optimum vini spiritum, circulando omnia postea destillando, ita vt semper crassiores fæces amandentur, ac ter aut quater sic destillationes iterentur. Atque seruetur hic liquor accuratissime, tanquam vtilissimum omnibus morbis remedium, cuius gutta ad alterandum, vacuandum, aliosque curationum scopos complendos potentior est centum lagenis, herbarum decoctionibus refertis, nec non ipsis de Rhabarbaro potionibus: siquidem hæc sanguinem repurgat, appetitum sopitum excitat, ventriculum aliaque nutritionis viscera corroborat: funditus euellit Cachexiarum radicem ac procul amandat, nec non melancholias hypochondriacas: aduersus icterum & omnis generis arquatos morbos ac hydropes specificum est medicamentum, leniter purgando, ac vrinas prouocando: nec maiore duarum guttarum dosi singulis vicibus opus est, ex aliquo conuenienti liquore: modo ad aliquod tempus singulis diebus, aut alternis eadem dosis propinetur, habita morbi magnitudinis & virium ægrotantis ratione. Potest etiam hoc remedium in præcipitatum & calcem albam, rubram, imo etiam flauam redigi, cuius tria aut quatuor grana in dosin sint satis.

ANTIDOTVS ἐυφόριος.

Accipe de Antimonii minera, quæ ex Vngaria asportatur, quantum voles: hanc in calcem, ac si in vitrum esses liquaturus, aduri to. Postea vt magis attenuetur, & dissolutioni aptior fiat, cum

cum alba fuligine Mercuriali ſublimetur, deinde edulcoretur. ei ſuperfundes, vt creſcat eius virtus & facilius ſoluatur, acetum Philoſophicum ex acido liquore roris ſeu mãnæ cœleſtis cum eademmet minera per digeſtiones & fermentationes Philoſophicas factum & præparatum. Omnia deinceps ponantur in balneo Mariæ ad ſatis diuturnum tempus, ac donec Philoſophicum acetum rubicundiſſimo colore tinctum conſpiciatur, quod ſimul etiam ſenſim, ex interiore ſuperioris mineræ aut magneſiæ Saturninæ Saccharo, edulceſcet. Huic materiæ tam crebris ac iteratis vicibus, acetum recens ſuperfundito philoſophicum, dum nullus reſtet tincturæ color in materia: fiat per deſtillationem ſeparatio ad ſiccitatem vſq;. Pulueri iam crebris deſtillationibus ex aqua nobis edulcorato, adde præſtantiſſimæ aquæ vitæ, ex corallis pro lectæ q. ſ. ex qua tinctura colorem rurſum extrahe pellucidum ac diaphanum, rubini coloris æmulum.

Poſt varias eius cohobationes ac circulationes proprias, & ad attenuationem maioremque ſubtilitatem neceſſarias, omnia igne fortiſſimo ac vehementiſſimo vrgeto, idque etiam initio, & non obſeruatis mitiorum ignium gradibus: tum cum aqua vitæ Coralliorum, oleum ipſum Antimonii rubrum, ſuaue & exquiſitiſſimum extrudetur, verum vitæ balſamum nunquam ſatis laudandum vel commendandum. Cum ipſa vitæ aqua & in ea relinqui poteſt, citra ſeparationem, ſi lubet: aut ex eo aliquot guttas immiſcere pro doſi, vino aut liquore, ei morbo, cui velis ſuccurrere, congruo: quales ſunt liquores Lilii conuallii, Lauendulæ & Calendulæ, pro epilepſiis, apoplexiis & Paralyſi: qualis & aqua theriacalis aduerſus peſtiferos & contagioſos morbos: nec non ad lepram, morphæam, luem, ſcrophulas, & id genus alios affectus curandos, aquæ Fumiterræ & Veronicæ: Vera enim eſt vniuerſalis medicina, quæ ſopitos ſpiritus excitat, roboratque animales, vitales & naturales, mundando totam ſanguinis maſſam, inſtaurando radicalem balſamum, & corpus humanum ita renouando, vt & in iuuenilem ſtatum hominem transformet. Tanta deniq; tamq; præſtans medicina eſt, vt laudes eius ac admirandæ virtutes ſatis prædicari non poſſint. Verus enim eſt vitæ balſamus, vero vitæ Mercurio æquipollens: de quo verba facit Paracelſus

tomo 6.pag.45.in hunc modum: Mercurius, vitæ corruptiones corporis humani ita tollit, ficuti ligna putrida ligno amputantur. Hic senectutem restaurat, & eam in iuuentutem mutat: non quod nouã essentiam in homine generet, sed quod quintam essentiam adhuc residuam, incorruptam conseruet: Vnde postea nouæ virtutes emergant. Impurum igitur à spiritu vitæ remouet, vngues pedum & manuum, item canitiem tollit, iuuentutem confirmat, ita vt senectus non amplius canos possit producere.

Rupecissa lib. de quinta essentia, cap. 41 de tam exquisita ac pretiosa loquens Antimonii dulcedine & tinctura, talem tantumque thesaurum esse, ait, vt nusquam in toto orbe par occurrat.

At qui ex eius aliorumque similium descriptione tentabit hanc Antimonii tincturam ex crudo, & in puluerem tantum redacto Antimonio, cum aceto ex vino destillato, extrahere, vcunq; sit vinum generosum & potens, & quantumcunque temporis in digestione illius teratur, oleum prorsus & operam perdat. Genuinorum igitur ac verorum est Philosophorum, nosse distinctiones & compositiones eiusmodi menstruorum aut acetorum. Infinita enim eorum genera ex sexcentis rebus variis varia fieri & componi aut extrahi possunt, quæ variantur ex ingredientium varietate, proprietatibus ac virtutibus: Aceta enim ex cereuisiis Anglicanis, Belgicis, Germanicis, vi hordei aut frumenti enata: aut ex pomaciis aut piraceis Normanicis expressa, virtutes fructuum ex quibus prognata sunt retinentia, longe lateque inter se differunt: multoque magis distant ab aceto, quod ex vino, omnium vegetabilium principe, & maxime omnium vitriolato conficitur. Quin & inter vini aceta, magnum statuitur discrimen: siquidem acetum ex vino albo extractum multum à rubelli vini discrepat. Et vinorum Creticorum aceta, debiliorum vinorum acetis (qualia sunt Tigurina) longe multumque virtute antecellunt: sic oligophorum vinum magno discrimine à vinoso & generoso vino distinguitur: vt inde liceat inferre, aceta cereuisiarũ, pomaciorum aut piraciorum, immaturorum ac debiliorum vinorũ nunquam fore rerum metallicarum solutionibus apta, nec eo vsq; potentia, vt aceta hydromelitum vinosorum, quæ cũ manna cœlesti natu-

naturam animalem percurrerunt, & præter vegetalem induerunt, atque sic summopere rectificata spirituales vires & aereas plane sibi compararunt: ita vt omnia quæuis alia, soluendi ac dissuendi potentia superent. Quod obiter dictum sit, vt multi discant, etsi experientiis veris ac certis polleant, se tamen non abs re spe sua cadere, & à scopo, quem sibi proposuerunt, aberrare, quod aceta Philosophorum non norint, eorumque dicta ex litera, non sensu metiantur.

Addo præterea magnum inesse discrimen inter acetum simpliciter destillatum, acetum forte destillatum, acetum forte dephlegmatum, acetum forte bene rectificatum & alkalisatum, acetum radicatum, & acetum philosophicum, quod summo virtutis gradu eminet: quodque nos componimus ac conficimus ex mixtione & conuenienti proportione, fermentatione ac vnione aereæ aciditatis animalis, & mercurialis acoris aquei, cum vegetabili terrestri, vt ea tinctura, de qua supra loquuti sumus, extrahatur, ad nostram ζωόφιλον Antimonii Antidotum concinnandam.

De omnibus aliis acetorum seu menstruorum, seu dissoluentium superiorum, nec non innumerorum aliorum, & naturæ ignium differentiis agemus, quæ claues vocantur artis: eorumque varias addiscemus præparationes, compositiones & vsus in Antidotario nostro spagytico, tanquam in proprio & dicato huic tractationi loco. Quæ quidem omnia scitu maxime necessaria, magnæque sunt vtilitatis, operæ precium rati, hæc pauca de illis attigisse, & notasse locum, vbi abunde hæc docebuntur, vt medicus & verus Philosophus Chymicus, qui sententiam verborum nostrorum concipiet, in operatione Antimonii aliorumque mineralium, quæ in illo nostro opere describimus, tanquam aduersus omnes morbos eosque deploratissimos præstantissima remedia, labi nequeat.

ANTIDOTVS SOTERIOS Antimonii.

Accipe regulum Iouis, ex quo in puluerem trito, hepar aut crocum metallorum cum sale sulphureo conficies. Huius hepatis puluis ruber citra separationem salis, in lixiuio ex cineribus clauella-

tis, & calce viua parato bulliat, donec lixiuium summum ruborem contrahat, quod in vas per inclinationem effundes, idque lente, ne quidquam de fæcibus admisceatur. Euacuato lixiuio, puluerem vulgari more cum potentissimo aceto præcipitabis. Abluantur & dulcorentur omnia: Deinde cum vitriolica hydromelitis vinosi aciditate, alkalisata proprio sale, tincturam aut colorem extrahes: à qua tinctura menstruum separabis, dein illam circulabis ad aliquot dies cum flagrante iuniperi spiritu. Deinceps per retortam crebris cohobationibus vi ignis ipsam extrudes, à qua demum spiritum flagrantem separabis, si ita videbitur, vt restet in fundo destillatorii liquor suauissimus, omnium affectuum pulmonum æque salutaris medicina, ac balsamus, lac aut butyrum dulce sulphuris: cuius tres aut quatuor, imo ad sex vsque guttas ex iusculo vel vino, aut congruis aquis, phthisicis, dyspoicis, asthmaicis, pleuriticis, peripneumonicis, propinabis. In summa saluberrimum est & potentissimum medicamentum quamplurimis, vsque grauissiis morbis mirum in modum profligandis & extinguendis aptissimum.

ANTIDOTVS LYSIPYRETOS Antimonii.

Recipe florum rubrorum Antimonii vncias quatuor: florum sulphuris sublimatorum ad perfectam albedinem vncias duas. Misceantur cum duplo colchotaris Vitrioli Vngarici aut Cyprii, ac ter sublimentur, habebis flores rubicundissimos, si bene operatus fueris. Hi cum aciditate Vitrioli Veneris primo, deinde cum vero Saturni æthereo spiritu essensificentur. Huius philosophicæ essensificationis si callueris artem, medicinam suspiciendam concinnabis, veram Antidotum Lysipyreton, omnis generis febres, pestiferas etiam, sedantem extinguentem, si ad 4. aut 5. guttas de ea ex idoneo liquore propinaueris.

ANTIDOTVS THEODOTOS Antimonii.

Iunge iusto & debito pondere, mensura, proportione ac ordine

sex

ſex inferiores Planetas terreſtres, cum ſublimiori ſphæra ſtellata Saturnina, tanquam cum cæterorum prima radice, vt vna bene amalgamentur, & Philoſophice calcinentur. Ex hac calce depurata cum ſulphuris montani aqueo ſpiritu, per cohobationes in calido, & macerationes ex arte in frigido factas, tincturam rubeam pellucidam aut diaphanam inſtar granati elicies: à qua nubium aquarum auxilio primum menſtruum ſeparabis, tincturamque ipſam per varias cohobationes, circulationes & rectificationes neceſſarias, puro hydromelitis vinoſi ſpiritu excipies, qui eius colorem eruet, quo tinguntur rubini coloris inſtar, magno cum ſplendore & perſpicuitate. Atque ſic in ſe ſeptem metallorum veram tincturam ſimul continebit, remedium vere theodoton, ad mirandarum virium & proprietatum, & quod Deus nobis largitur in curationem omnium generaliter morborum, vel deſperatiſſimorum, trium, quatuor, quinque vel ſex etiam guttarum doſi.

ANTIDOTVS THEOPEMptos Antimonii.

Aurum ter per Antimonium examinatorem ſuum traiectum amalgametur cum Mercurii Antimonii debita quantitate & proportione, ex quibus electrum minus fiet. Ex hac amalgamatione abluta, & nigrioribus fuliginibus repurgata, exquiſitiſſimam tincturam extrahe, cum ſpiritu ſulphureo iuniperi, eo modo operans, qui in duabus ſuperioribus præparationibus traditus eſt. Hanc tincturam diaphanam ac pellucidiſſimam, inſtar rubini, variis cohobationibus in circulato minore Parac. exercebis, quod poſtea, ſi voles, ſeparabis, vt tinctura reſtet ſola: Quam ſedulo conſeruabis, tanquam precioſiſſimum donum à Deo hominibus miſſum, aduerſus peſtem, lepram, omnis generis morphæam, lues, & alios id genus grauiſſimos affectus preſentiſſimum remedium, trium, quatuor, aut quinque guttarum doſi ex aqua theriacali.

* * *

ANTIDOTVS PANÆRE-tos Antimonii.

Recipe mineræ Antimonii Vngarici ad albedinem calcinatæ, iuxta artem libram ſemis, Sacchari candi in form am Syrupi cum circulato minore tranſmutati, libram vnam, cui paulatim calcem illam Antimonii admiſceto. Digerantur omnia per 4. aut 5. dies in B. vaporoſo, deinde per gradus ignis deſtillentur. Ex hac deſtillatione triplex liquoris genus educitur poſt ſeparationem circulati, quod primum omnium egreditur. Primus, qui albus eſt, cancroſis vlceribus & externis morbis opitulatur. Secundus qui flauus eſt, vacuationi per aluum, & per vomitum idoneus eſt. Tertius rubicundiſſimus, inſtar ſanguinis, dulciſque balſamus, qui ſeponendus eſt ab aliis: ſi cohobationibus ternis aut quaternis rectificetur, & abluatur cum aqua roſarum, aut bugloſſi, aut cichorii, quam ſeparabis tincturam & rubicundam, & dulcem, quæ admirandas curationes præſtabit, in lepra, morphæa, malo mortuo, ſex guttarum quantitate exhibita in aqua fumi terræ. Aduerſus Apoplexiam & Epilepſiam doſi duarum aut trium guttarum quantitate ex aqua centaurii minoris. Aduerſus peſtem exhibebitur ad ſeptem guttas, ex aliqua theriacali aqua, vnde ſudor copioſius emerget.

Cum eodem oleo rubro aut tinctura Paracelſus laudanum ſuum diaphoreticum & ſolutiuum concinnabat, quod præ aliis omnibus remediis commendatiſſimum, & in ſummo pretio habebat aduerſus peſtes, intermittentes febres, adiiciens eſſentias aloes, myrrhæ, croci, ambræ flauæ, & id genus aliorum, vnde pilulas compingebat, dimidii ſcrupuli, aut integri, doſi deglutiendas.

ANTIDOTVS POLYCHRE-ſtos Antimonii.

Accipe reguli Martis ſtellati libr. 1. Mercurii in meteoron redacti, & eſſenſificati libr. vnam ſemis, pulueriſentur & commiſceantur, retortoque vaſi imponantur cum recipiente, ſubiiciendo gradatim

datim ignem & genus quoddam Gummi Cryſtallini, granis, ſeſe in frigido coagulantis & calido ſoluentis, extillando: quod vna aut altera deſtillatione, fæces ſemper ſeparando, rectificabis. Super hunc liquorem toties ſpiritum hydromelitis vinoſi affunde & cohoba, vt tandem crebris iſtis cohobationibus liquor dulceſcat, ſpirituque ſeparato, reſtet in fundo oleum Antimonii exquiſitiſſimum & pretioſiſſimum, multis curandis ægritudinibus iiſque grauiſſimis aptiſſimum. Quin & domitor eſt tertianarum febrium, quotidianarum, ac inprimis quartanarum, ſi tres, quatuor, quinq; aut ſex etiam guttæ habita virium ægri ratione, exhibeantur. Blande enim vomitum multis concitat, aliis alui ſolutionem citra vomitum, eamque vim habet, vt radices & ſeminaria mali prorſus erunceet & euellat.

Spiritus hydromelitis vinoſi ſeparatus, vt ſupra diximus, accurate ſeruatus, & tandem vitriolica aciditate impr ægnatus, ſummum eſt diaphoreticum, & longe ab aliis vulgaribus aliud, ſi doſi dimidii cochlearis aut integri ad ſummum, vel ſeorſim, vel vino aut alio liquore dilutum adminiſtretur.

ANTIDOTVS ISOCHRYſos Antimonii.

Regulus Martis cum aquila cæleſti in meteora reducatur, & ab acredine optime abluatur exicceturque: tum cum aqua ſtygia Philoſophorum, ex duobus ſalibus ſpiritualibus, ſulphureo & mercuriali, debita proportione & ex arte compoſita, ſoluatur, digeratur, ac tandem per iteratas cohobationes præcipitetur. Ex hoc præcipitato ſpiritus aquæ philoſophicæ auferantur, in reuerberio Athanoris, perpetuo præcipitatum ſpatula ferrea commouendo, donec acquirat flauum, aut floris calendulæ colorem: quem ablue cum aqua pluuiæ deſtillata. Huic exiccato pulueri affunde acetum Philoſophorum, de quo iam mentionem fecimus, & tam diu digere, donec menſtruum rubino colore tingatur, relictis quibuſdam fæcibus albis in fundo. Menſtruo per cineres ſeparato, remanebit in fundo puluis leuiſſimus, rubri coloris, denuo per duas treſue horas ſub craticula reuerberandus: cui tum demum, ſi aquam vitæ iuni-

peri affundas, atque ex arte digeras; fere totus puluis in tincturam conuertetur rubicundissimam & admirandarum virtutum, vel ipsi auro potabili, aut eius tincturæ æquiparandam. Apostemata interna omnia sine noxa aperit atque curat, sanguinem concretum dissoluit, corruptumque purificat: ad lepram, scrophulas, luem veneream, pestem, infinitosque alios morbos præsentaneum remedium: imo ipsum hominem renouat, & sanum diutissime conseruat. Dosis guttulæ 6.7.8.10. cum vino vel alio liquore bis in die, iuxta morbi necessitatem.

ANTIDOTVS LYSIPONOS seu Anodynum diaphoreticum Antimonii.

Accipe reguli libram semis; salis nitri cum sulphure aut floribus sulphureis, vt artis est, purificati & vitrificati libr. vnam, reducantur in puluerem & optime misceantur, & crucibulo indita ponantur in igne circulari, ignem augendo per gradus, eumque crucibulo sensim admouendo, donec omnis materia fluxerit, instar metalli fusi. Tunc vel ferrum candens, vel carbonem ardentem inijce, vt sal comburatur: Remanentiam exime, dulcifica, exicca, & cum æquali salis prædicti parte secundo vratur, dulcificetur & exiccetur, idem opus tertio repetendo: Relictum puluerem vasi vitreo fixatorio bene occluso inditum, per quatuor quinqueue dies in igne fixationis foue, dando ignem per gradus, donec vas tandem igniatur, & puluis antea albus acquirat calendulæ colorem: quem tandem cum aqua vitæ iuniperi correctissima, in vase bene occluso, circulabis per aliquot dies: post exime materiam, & affusa ter quaterque noua aqua vitæ iuniperina, semperque accensa, à prædicta materia exuratur, ac postremo bene exiccetur. Dosis à scrupulo semis ad scrupulum vnum cum vino optimo vel aqua conuenienti.

Est hæc antidotus vere λυσίπονος, omnes dolores ventriculi, intestinorum, vteri, à quauis causa subortos soluens & sedans, si cum vino vel aqua chamæmeli exhibeatur. Vlceribus renum vesicæ & vteri: item deprauatæ mensium excretioni, fluxuique muliebri admirandum remedium: quod cum vino musculo, aut alio conuenienti liquore misceri potest: vel cum mucilagine Gummi Tragacanthæ.

thæ, bis terue in die exhiberi. Eodem modo exhibitum, pestilentibus omnibus affectibus, nempe febribus intermittentibus summopere conducit. Sanguinem enim per sudores, & per insensilem plerunque transpirationem purificat & repurgat, vitæque nostræ balsamum, balsamica sua vi instaurat, totumque hominem renouat.

Vsus præterea Antimonii talis est in medicina: Blanca Nicolai: Recipe Terebinthinæ, Opoponacis, Galbani, Assæ, Sagapeni, Castorei, Antimonii, Sulphuris, Bdellii, Asphalti, Ammoniaci, Styracis liquidæ, Carnis leonis, Diagridii, Euphorbii, Agarici. Pulpæ Colocynthitis, Ellebori nigri, Polypodii, Thapsiæ, Pyrethri, Schænanthi Peucedani, Asari, Cyperi, Pœoniæ, Betonicæ, Chamædryos, Polii, Ammi, Leuistici, sem. Rutæ, sang. Draconis ana drac. j. Cinnamomi, Garyophyllorum, Macis, Cardamomi, Anisi, Marrathri, Balsami ana scrup. ß. Ambræ grana v. Mellis quantum satis est. Confice. Dosis à drachm. j. ad drachm. iij. Datur cum vino, in quo cocta sit saluia, aut herba paralysis in sero, in motum Castaneæ. Phlegmaticos purgat humores, valet Cephalalgicis, & oculorum doloribus, & sanguinolentis tumoribus & lippis: Optime facit contra omnia, quæ turbant phantasiam rationem ac memoriam: Vtilis est tremulosis, Epilepticis ac Paralyticis.

Oleum ad fistulas, optimum Quercetani: Recipe Antimonii vnc. iij. Mercurii sublimati vnc. j. ß. Mellis vnc. vj. Mixtis iam omnibus, vt artis est, destillentur per retortam vitream, mediocri igne: exibit oleum ad callosa, & maligna omnia vlcera, fistulas, cancrum, & gangrænam curandam præstantiss.

Vnguentum ad genarum scabritiem, scabiem ac vlcera, Rondele. Recipe Omphacii, Acaciæ ana drachm. j. Tuthiæ præparatæ drach. ij. Cerussæ lotæ, Antimonii ana drach. j. Vnguenti Rosati vnc. ß. Misce, & fiat vnguentum.

Aliud ad lachrymarum fluxum recipe Cort. Thuris, Masticis, Sarcocollæ ana drachm. ij. Tragacanthæ, Gummi Arabici, torrefactorum ana drachm. j. Tuthiæ præparatæ, Antimonii ana drachm. ß. Sanguinis Draconis, Acaciæ, Amurcæ inspis-

inſpiſſatæ ana drach. ij. miſce, & fiat vnguentum, quo inungantur canthi oculorum, & totæ palpebræ.

Vnguentum ad vlcera narium: Recipe Aloes lotæ cum aqua Plantaginis drach.iij.Myrrhæ electæ drach.ij.Rad.Iridis, Sarcocollæ ana drach.j.Ceruſſæ,Antimonii,Tuthiæ,Minii ana drach.ß. Olei Hyperici, Roſarum ana vnc. ij. Mellis Roſ.colati vnc. j. Succi mali Granati,ſucci Piloſellæ, vel linguæ paſſerinæ ana vnc. ij. Coquantur ſucci cum oleis, deinde mel: poſtremo puluerizata diligenter inſpergantur, & ad vnguenti formam reducantur. Si diuiti paretur,adde moſchi ſcrup ß.Muſci arborum, vel Boniouini, vel Cyperi,vel Roſarum drach.j.

Sal Antimonii: Recipe Antimonii crudi, Tartari, calcis viuæ ana q. ſ. Terantur ſingula,& miſceantur, ponanturque in vaſe terreo optime lutato, vnico foramine in ſummitate relicto, & in fornace figulina calcinentur. Quo facto, materia teritur, atque cum aqua fontana coquitur,qua denique exiccata,ſal in fundo remanebit. Vſus in alchymia.

Tabulæ Stibiatæ noſtræ: Recipe Stibii ſeu Antimonii præparati drach. ij. Gummi Tragacanthi drachm. j. Sachari albi in aqua roſ. diſſoluti vnc.iij. Olei Aniſi gran. xv. Fiant tabulæ ſecundum artem, pendentes drach. j. ſingulæ pro robuſtioribus: imbecillioribus vero drach.ß.vel ſcrup.ij.exhibere ſoleo. Purgant per vomitum & aluum valenter.

Tabulæ noſtræ de Stibio,aliæ: Recipe Vitri Antimonii drachm. vj.Pul.Tragacanthi drachm.iij. Sacchari in aqua roſ diſſoluti, & ad perfectionem cocti lib.ß.Fiant tabulæ. Doſi à drac j. vſque ad drac. j.ß.Purgant per vomitum & aluum vehementer.

Collyrium, Nardinum: Recipe Cadmiæ, Croci, Gummi ana drachm.xii. æris vſti drachm.v.Stibii, id eſt, Antimonii, Acaciæ ana drachm. x. Nardi Indicæ vnc. ß. Opii, Myrrhæ ana drachm. v. vini quantum ſufficit. Fiat collyrium. Durat in annos duos. Ad doloris vexationes,fluxum tenuem & multum puſtulas & aſpretudines oculorum.

Collyrium viride: Recipe Cadmiæ vſtæ & vino odorato extinctæ vnc.j.Croci,Antimonii vſti,& in lacte extincti ana drach.iij. Amyli drach.

drach.j. Gummi drach. ij. Succi anagalidis fœminæ quantum sufficit; Fiat collyrium.

Aqua ad oculorum lachrymas exiccandas Fumanelli: Recipe Tuthiæ præparatæ vnc.j. Lapidis Hæmatidis vnc.ß. sanguinis draconis, Acaciæ, Antimonii ana drach.j. Caphuræ scrup.ij. Terræ Sigillatæ drach.j. Thuris, Masticis, Piperis albi ana scrup.ß. aquæ fœniculi, Euphragiæ ana vnc.j. Aquæ Violarum, Rosarum ana vnc. ij. vini antiqui vnc.iij. coquito omnia in duplici vase ad consumptionem medietatis, & percolato.

Vnguentum ad rupturam ossium Paracelsi: Ossa quocunque modo rupta, per infrascriptum vnguentum optime consolidantur, singulis ordinate coniunctis. Recipe mellis vnc.ij olei Antimonii olei Vitrioli ana drac.ij. Axungiæ Taxi, Seui Ceruini, Axungiæ Vrsinæ, Saponis ana vnc.j. Terebinthinæ vnc.j.ß. Ceræ vnc.ij. coquantur in vnguentum, pro more, quo rupturæ sunt ad ignem calida manu perungendæ, &c. Mirum in modum præ cæteris curat & sanat optima consolidatione.

Aqua Epileptica: Recipe Stibii lib.j. Tartari albi, salis vsti singulæ trientes; tenuissime trita misce in magno catino, & reuerbera vt euadat in placentam Argenteam (regulum puta stibii) hanc puluerisa optime, ac torre in patella figulina non vitreata, semper versando ne fundatur, donec acquirat aureum colorem perfectum. Lauando, subtilem calcem extrahe, cuius cape vnc.ij. vini albi stomachalis lib.j. Cinnamomi vnc.ß. Misce, digere in Balneo per 20. dies ad noctes clauso vase, destilla lente aquam, cuius Dosis drach.j. cum Sachari & moschi momento.

Pomum odoriferum purgans si infundatur integra nocte in cereuisiæ vel vini vnc.iij. vel iiij. Recipe Balsami sicci vnc.iij. vitri Antimonii optime puluerisati vnc.j.ß. Ambræ griseæ scrup.j. misceantur s. artem. Panchymagogon Hippocraticum: Recipe Hermodact vn.ij. Turbith vnc.ß. Agarici drach. vj. Senæ vnc.v. Polypodii vnc.ij. Cinnamomi drach. vj. Nucis Moschatæ Garyophyl. Zingiberis ana vnc ß. Sacchari vn.xx. Moschi gra.x. ponantur in vitro cum vini albi lib.x infund. per dies agitando sæpius, expressioni adde Diagridii vnc.j. Flor. Antimonii Diaphor. vnc.ß. olei anisi gut.x. Misce omnia

bene probeq; obturata, sæpius in dies agitando. Dosis à drach. j ad drach. iiij. Et in Morbo Gallico adde vnicuique dosi gra. xvij. ad xx. Turbith. mineralis: Et in delicatis xij. aut xvj. gr. Turbith. cordialis facta per noctem infusione vel capiat mane sequenti.

Elixyr Salium hydroticum: Recipe salis Theriacalis, salis Absynthii Pontici, Alcali scordii, Alcali Cinnamomi, Guaiaci, Chynæ ana scrup. j. Diaphor. Antimonii scrup. ß. Extr. Carduibened. Zingib. Iuniperi ana drach. ß. extr. Theriacæ vnc. ß. commisceantur ad formam electuarii. Dosis scrup. j. ex aceto Bezoartico.

Elixyr Emedicum: Recipe aquæ Absynthii Pontici, aquæ Cichorii ana vnc. j. ß. vitri Antimonii purgantis gra. vj macerentur per horas 24. (vel etiam coquantur, aucta tamen aqua) colatura facta, adde Miuæ Cidoniorum vnciam semis.

Aqua vitæ Paracelsi: Recipe aquarum Melissæ, Rosarum, Cheiri, Saluiæ, Balsamicæ, Menthæ (al. Maioranæ) ana lib. j. Piperum omnium, Cubebarum, Zinziberis, Cinnamomi, Masticis, Myrrhæ, Macis, Garyophyl. ana vnc. ij. Succi mellis, Succi Vitrioli, Tartari, Antimonii ana vnc. vj. Aqua vitæ rectificatæ lib. v.

Hæc omnia digeres diebus sex. Postea separa, & destilla per pellicanum ad spiritum. Deinde Recipe huius aquæ, quantum eius est: caponem præparatum, dissectumque. Hæc vna cum speciebus sequentibus in vesicam iniice, digere per triduum in cineribus, postea vtere gra. v. pro dosi vna.

Medicamentum ad fracturam ossium, Paracelsi: Recipe Mellis vnc. ij. Antimonii, ol. Vitrioli drac. ij. Adipis, Meliss. vnc. j. Seui Ceruini vnc. j. Ceræ vnc. ij. Saponis vnc. j. Terebint. vnc. j. ß. Adipis vrsini vnc. j. vnguentum hoc mirifice sanat, si in loco calido; calida manu probe illinatur, ita vt penetret.

Medicamentum ad Epilepsiam: Recipe de spiritu Vitrioli, gutt. v. De. 5. Essent. Antimonii gutt. v. De 5. Essent. Margaritarum, gut. iiij. Mixta iniice in cyathum, plenum aqua Rosarum optima, & in Paroxysmo propina, qualibet aurora.

Laudanum in dissolutis ac deploratis Morbis Paracelsi: Recipe Orizei foliati vnc ß. Margaritarum non perforatarum drac. ij. Asphalti Flor. Antimonii ana drach. ß. Croci Orientalis drachm. j. ß. Myrrhæ Romanæ, alæpatici ana ad pondus omnium. Reduc ad

formam

formam Dosis gr.vj.ad x. Suffitus in suffocatione Matricis Paracelsi: Recipe Noræ num.vij. Assæ fœtidæ gr. iiij. Florum Cheiri, Terdinæ, id est, Valerianæ ana scrupul. j. Fiat Suffitus per orificium Matricis, per clepsydram &c. Sequitur cap. 2. de Vitriolo.

CAPVT II.

De Vitriolo.

VItriolum, Græcis χάλκανθον, Latinis Atramentum Sutorium, & simpliciter atramentum, quod nimirum sutores olim coria hoc tingebant. Italis Vitriolo, Gallis Vitriol & Germanis Victriol/ sine Kupfferwasser. Dioscorides tres eius facit specie differentias, genere tamen easdem. Primum, quod in stirias concrescit, quod stillatitium vocat. Alterum, quod in glebas est concretum, vnde Græcis Pecton, id est, gelatum vocatur, quam vitriolum Romanum hodie vocant. Tertium, quod coquitur, & coctile vocatur, inualidissimum & inutile, quod hodie passim habetur, fitque ex sale, sulphure & lapidibus. Est autem colore itidem triplex: viride videlicet, cæruleum, & album. Optimum est cæruleum, graue, concretum, translucens cuiusmodi est stillatitium, quod Græci λιγχωτὸν vocant. De hoc quoniam magna est ambiguitas inter autores, eos omnes quotquot possumus, explicandi gratia citabimus, inprimis videbimus quid Iosephus Quercetanus Regius ille medicus de hoc sentiat, & inprimis in tetrade grauiss. totius cap. affect. cap. 30. pag. 353. ait: Vitriolum genus est salis, inter alia naturalia, non in fine corporum, vt constare potest ex eo, quod nobis semper Martis & Veneris, h.e. ferri & cupri speciem videndum exhibeat, quæ vel omnium Chymicorum minimus nouit ex vitriolo extrahere, nec non per vitriolum ipsum intra paucas horas Martem in Venerem conuertere. Vnde Poetæ Philosophi ansam arripuerunt de amoribus Martis & Veneris dicendi ac scribendi, quorum proles Cupido, Deus amorum (hoc est, magnus ille consensus & Sympathia, studiumque res omnes inter se colligans, ac sum-

ſummo effectu deuinciens) eſſe fingitur, genuinuſque Veneris filius, quam fingunt ex ſpuma maris enatam, vnde ab iiſdem Poetis ἀφροδίτη καὶ ἀφρογένεια dicta ſit, eamque omnium generationum, totiuſque naturæ parentem eleganter ac vere dixerunt, ſi internum illorum ſenſum capiamus. Sic enim figmentis arcana ſua myſtica inuoluunt & obtegunt, vt ſolis ſublimibus ingeniis, non idiotis pateant. Sed myſteriorum iſtorum, aliorumque arcanorum accuratiorem inquiſitionem, in libro noſtro de recondita rerum natura perſequemur, contenti hoc tantum in præſentia addere: Vitriolum extrinſecus viride interiorem tamen rubedinem, continere; ac præ omnibus aliis ſalibus, acetum terreſtre poſſidere, quod omnium rerum terreſtrium fermentationem, cum aqua mixtum (qualem fermẽtum farinę aqua dilutæ exhibet) inducat. Eiuſmodi enim putrefactione & maceratione vtriuſque inter ſe iuncti elementi acetum iſtud naturæ intrinſecus ſpiritu ſuo fermentante, attollit & excitat paſtam illam naturæ, vnde tranſmutationes, productiones conſuetæ & indiuidua quæque procreantur. Ac primo loco ex eiuſmodi fermentatione omnis mineralis ſubſtantia ortum habet, ex cuius ſpiritibus tinguntur poſtea vegetabilia, quorum eſſentia animalia deinceps paſcuntur & fouentur, vt alibi diximus, etſi obſcurius. Huius enim rei lucem clariorem in librum illum noſtrum de recondita rerum natura differimus, ex qua ſtudioſus Lector magnum fructum ac voluptatem ſit reportaturus. De vitriolo autem quid ſentiat Galen. libro ſuo de ſimplicibus, & quid etiam de eius tranſmutatoria virtute ſcribat, licebit ex ipſo Galeno audire, qui me refert: ſe ex mineris Cypri, terreum quendam carbonem, Miſy vocatum, attuliſſe, quem in angulo quodam Muſæi repoſitum, ſucceſſu temporis in ſory conuerſum fuiſſe, deinceps in chalcitidem, hoc eſt vitriolum, ac tandem in chalcanthum, quod idem eſt ac Venus ſeu cuprum.

Multa autem habentur vitriolorum genera. Quod ex Anglia & inferiore Germania aduehitur, cærulei coloris, non vſquequaque laudabile eſt. Vngaricum v. inter præſtantiora ac meliora habetur. Vt autem bonitatis fiat periculum, admoueatur aut affricetur cultro: Si ſuo tactu, cultrum rubro colore, hoc eſt cupreo inficiat, laudatiſſimum ac optimum habebitur. Conſtat enim in occul-

tis ſuis viſceribus Venerem incluſam continere, cuius contactum Mars ſtatim amplectitur, vſque adeo magna eſt inter vtrumq; metallum ſympathia ac conſenſus. Inter optima Romanum quoque vitriolum cenſetur, ſi ſyncerum, nec adulteratum ad nos afferretur. Quod enim aduehitur, vitriolica ſua ochra, quæ ſemen auri in ſe concluſum habet, ſæpenumero ſpoliatum eſt. Alioqui ſyncerum magno precio venditur, vt quod non niſi coronato pondo proſtet. Sed omnium præſtantiſſimum eſt Cyprium Saphyrini coloris, quæ Lunaris eſt tinctura in internis Lunæ partibus. Quæ quidem Luna perfectionem Solis, ſeu Auri, cominus æmulatur, quo fit, vt eiuſmodi vitriolum maiorem cum Auro conſenſum ac ſocietatem habeat. Hinc fit, vt etiam veri Philoſophi ex Cyprio vitriolo, Saphyrini coloris, menſtruum aut diſſoluens vtriuſque Luminaris maioris, hoc eſt, Auri & Argenti norint extrahere: quod ex aliis vitrioli generibus, citra additionem, fieri nequit. Cyprium enim vitriolum magnam Solis quantitatem in ſe continet, quod eius, ſupra alia, pretium auget, vt non niſi tribus aut quatuor aureis nummis ſingulæ libræ diuendantur.

Ex vitriolo autem multa variaque eaque egregia remedia proliciuntur. Cum enim naturæ metallicæ prima materia, & tanquam ens primum habeatur & ſit, non dubium eſt, quin eius ſpiritus, nondum mole corporis ſolida craſſaque metalli obruti, ſed corporei adhuc ſpiritus, aut corporis ſpiritualis naturam retinentes, viua actiuaque efficacia ac qualitate hoc eſt, immenſa ac inexplicabili virtute (vt qui à ſimplicitate, & puritate elementari mineralique minus recedant) præditi ac inſtructi ſint; vtpote in quo vitriolo omnes omnium metallorum ſpiritus, vires ac proprietates potentia, tanquã in ſua origine, deliteſcant & contineantur: ac inprimis vitriolati ſeu Venerei ſpiritus, vt & Martiales, Lunares, Solareſq;: qui cum eo tanto conſenſu ac congruentia iunguntur, vt in ipſum vel magna etiam copia ſeſe transfundant, & ab eo eliciantur. Vnde fit, vt non tantum qui à vitriolo extrahuntur ſpiritus, ſolius cerebri affectibus tanquam Lunares conducant: ſed cordis etiam, renum, partiumq; generationi dicatarum, martialibus quoque ac Venereis morbis, tanquam Venerei ac Martiales opitulentur ac remedium adferant. Sed hanc Aſtronomicam ac Chymicam Sympathiam,

alibi, in nostro de recondita rerum natura libro, fusius, iuuante Deo, sumus explicaturi: hic satis sit, eam tantum obiter delibasse, & quam variis vsibus sit aptum ac idoneum, non minus quam aquæ metallicæ vitriolatæ, ad quas inuicti morbi ac deplorati ablegantur, elucescat.

Si autem quæritur ratio, cur eiusmodi vitriolum, aut quæ ab eo educantur remedia, quatenus Lunarem, Martialem ac Vitriolicam naturam possident, propria ac specifica sint cerebri ac renum ægritudinibus? respondebimus, perinde in illis rem se habere, ac in Saluia, Betonica, quæ cerebro congruunt: in floribus buglossi, borraginis aliisque, qui cordiales habentur: in eupatorio, quod jecori dicatum est à natura, & scolopendrio aut Ceterach spleni eiusque affectibus destinato, infinitisque aliis simplicibus, quorum occultæ adhuc sunt virtutes, vt quæ ex qualitatibus elementaribus calidis aut frigidis non pendeant, sed sola experientia nitantur.

Sed cum hoc silere sit potius, quam respondere, dilucidiores rationes annectemus, quibus demonstretur, quam verum proprium ac genuinum, specificumque epilepsiarum ac apoplexiarum remedium sit, spiritus ex vitriolo abstractus, singulari sua proprietate id genus morbis facilem reluctans ac abigens.

Ac primo quidem loco, hoc ex eius summa subtilitate, ac vt ita loquar, spiritualitate proficisci certum est, cuius prompta virtus vno momento fertur in cerebrum ac in cor, quæ in hoc morbo præcipue laborant & premuntur. Vt enim videmus eum, qui deliquium animi patitur, & Syncope prosternitur, facile vini spiritu aut aqua vitæ, ori infusa, vel labiis ac naribus admota, nec nõ aceti odore vitriolicæ naturæ, quæ statim cor feriant, longe magis recreari, ac promptius erigi, quam si quauis gelatina, aut delicatissimo ac maxime nutritionis restaurante, ac consummato cibetur: quod hæc spirituali virtute careant penetrante, & spiritibus nostris solis vitæ nostræ authoribus, analoga ac communicabili, quæ vini & aceti spiritui vsque adeo subtilis & penetrans inhæret, vt vel solo odore suo vitriolico, consopitos etiam spiritus nostros ac sensus excitet & redintegret.

Hinc

Hinc inferre licet, quanta ſit, vt ita loquar, ſpiritualitas ac ſubtilitas, virtuſq; attenuans, penetrans, & inſtaurans, ſpiritus vitrioli, qui ita inſigniter prompteque cerebrum ferit, vt ſolo eius odoratu ſternutatio confeſtim excitetur.

Præter eiuſmodi tenuitatem ac ſpiritualitatem eſſentiæ, qua ſeſe facile cum malignis, melancholicis ac vitriolatis vaporibus miſcet, quibus iam antea præcipuas horum morborum cauſas arrogauimus, varios alios effectus exerit ſpiritus ille vitriolicus, vt abunde ac aperte demonſtrauimus alibi: vtpote qui, cum ſit magnum ac validum coagulans, facile fumos vapores & ſpirituoſos halitus, ac malignos, qui ex inferioribus partibus ad ſuperiores feruntur, coagulare poteſt, virtute iſta, qua præditus eſt, coagulandi: vt ſic eorum effectus ac fructus, quos in ſumma ſua exaltatione producunt interpellentur.

Satis ſuperque alibi demonſtrauimus quod ſit inter omnium rerum ſpiritus, cum materia ſua corporea ac terreſtri concretos coagulatoſve, ac eos, qui huiuſmodi vinculis corporeis, vel naturæ beneficio, vel artis induſtria, ſoluti ſunt, diſcrimen, vt iſta hic repetere non ſit opus.

Veruntamen ſi cauſa efficiens horum morborum craſſa, materialis ac obſtruens fuerit (vt prope omnes Dogmatici ſentiunt) hic idem ſpiritus contrarias partes ſuſtinet, vt ſcilicet craſſa illa diſſoluat, extenuet ac liquefaciat. vt ſic quoque naturam adiuuet, quo facilius ea extrudat ac diſſipet.

Addam tamen & aliam rationem, ea conditione ac lege, ne Cenſores mei, quos apiricos prorſus habeo, non vere Dogmaticos aut Hippocratis aſſeclas (ex quorum numero me eſſe profiteor) effuſo gutture rideant & hiante gutture cachinnos ſuos in me proterue exhalent & eructent: ea nempe eſt magnetica quædam virtus in acido ſpiritu deliteſcens metallico, qui ad energiam aut actiuitatem ſimplicitatemque elementaris naturæ propius accedens, ſua ea virtute magnetica, vim habet attrahendi, domandi euincendique acidos illos melancholicos ac Vitriolicos animalis ſpiritus, quos ſupra horum morborum diximus eſſe authores ac artifices. Nec abſurdum facere refricare, hanc eſſe rationem, qua Magnus ille Dictator Hippocrates

ſcripſerit loco iam citato: Melancholici comitiales facile fiant, & comitiales melancholici, eo quod magna ſit cauſarum analogia & conſenſus vtriuſq; morbi, melancholici nēpe & comitialis. Quin & in hunc finem ſatis dilucide alibi demonſtraui, veræ melancholiæ atræ qualitates aſcriptas longe melius conuenire, ſi vitriolici humoris appellatione inſigniantur, vt ſuis rationibus omnia comprobauimus.

Magnetica autem illa virtus, quam appello, longius diffunditur, quam quæ in Magnete vulgari & ferro attractio eſt. Hac attrahente virtute, Arſenicum ſummum venenum, multis è corpore attrahēdis venenis, idonea aptaque ſit medicina: aut præparatum ab eo oleum, ſi extrinſecus etiam inducatur, ſummo vſui ac præſentiſſimo remedio eſt, curandis nempe cancroſis, & Arſenicalibus vlceribus omnibus. Huiuſce dicti etiam noſtri aperte veritatem indicant, ſerpentum axungia aduerſus ſuos morſus, oleum Scorpionis aduerſus ſuos ictus, & mel contra apum infixos aculeos, ac ſexcenta alia id genus exempla arguunt ac confirmant. Sed fuſiorem harum rerum tractationem, in librum noſtrum de recondita rerum natura reiicimus, vbi non vulgaria & triuialia quæque centies repetita, ab irriſoribus & cenſoribus audientur: qualia ſolent in ſuis ſcriptis eiuſmodi homines rapſodica conſarcinare: ſed ſeria & grauia quæq;, quæ modeſtis & candidis ingeniis, pacatiſq; animis, admirationi, pro rei argumento futura ſunt.

At ſingulares dotes, quas quidam ex medicinæ Spagyricæ Coryphæis vitriolo arrogat, audiamus: nec non varias eius præparationes ac exquiſita remedia, quæ ex illo eruit, & eruenda docet, videamus: quæ ad varias curationum indicationes, nec non ad profligationem non tantum morborum iſtorum quatuor, de quibus agimus at aliorum etiam grauiſſimorum deploratorumque, quibus humanum corpus proſternitur, reſtitutionem reſpiciunt: ita vt in vno hoc metallico indiuiduo appoſite ac exquiſite apparato, & in internas vitaleſque partes omnes dextre diſſecto, integram Pharmacopœi officinam comperire liceat.

Siue enim præparandi ſint omnibus modis humores, ſiue quæ craſſa & tartarea ſunt, attenuanda ſint: tenuia incraſſanda, impura expurganda, ſuperuacanea per vrinas, ſudores, alui excretio-

cretionem,vomitum,vacuanda, siue obstructa, penetranda, ac reseranda sint, siue fuerit omnibus modis naturalis calor instaurandus; in hoc eodem vitriolo auxilia rimari liceat: quin & idem ipsum verum omnis generis doloribus sedandis opportunum anodynum deprehenditur,omniumque venenorum,ac exitialium humorum alexipharmacum, nec non omnium inflammationum, ardorumque febrilium extinctor ac moderator fit. De eo ipso hæc sunt verba Paracelsi,tom. 2.p.72. Vitriolum (inquit) in se continet laxatiuum summum, quod omnes corporis partes penetrat, easque mundificat: Secundo continet constrictiuum: Tertio si ipsius frondes præparentur, tunc in caduco est arcanum: Quarto si flores ipsius separentur, tum summum est penetratiuum: Denique si fructus decerpantur,summum caloris natiui instauratiuum fuerit. Vitriolum enim habet vim renouandi & instaurandi,tom.6.pag.308.

Et eodem tomo pag. 77. Vitriolum, inquit, est purgatiuum specificum, ad omnes humores præter naturales. Præparatio illius remedii ibidem describitur.

Alibi: Aer Vitrioli,inquit aut ex sicca exhalatione,aut decoctione paratus,subtilissimam vitrioli essentiam in se continet, & in cerebro,pulmonibus & ventriculo easdem, quas sal, virtutes perficit: præterea alia arcana in se habet,videlicet ad icterum, abundantiam bilis,deiectam appetentiam, nimiam obesitatem, ad calculum. Item purgat pulmones,curat pleuresin,caducum, arthritidem, spasmum &c.

Et alibi: Vitrioli virtutes, inquit, intra corpus & extra illud apparentes sunt præstantissimæ. Intra corpus curat icterum, calculum,febres,vermes caducum,obstructiones alui. Extra corpus curat scabiem fixam,lepram &c. Sed hæc omnia non nisi præparatum præstat,crudum enim nihil prodest.

Si quis varia remedia, quæ ex eo Paracelsus in omnes febres intermittentes, quartanas, tertianas, & quotidianas elicit, videre cupiet,nec non,vt ea cum sale absinthii commiscet, consulat tomo 3.pag.329. eiusque in omnis generis pestes,igneas,aereas, aqueas & terrestres,vsum videat eodem tomo,pag.82.84.85.

Atq; quam apte phthisi ac verminationi congruat,legat eiusdem tomi pag.360.& pag.387.

Quantum aduersus omnis generis manias conferat idem vitriolum, legat tom. 4. pag. 91. 100. 104. 109. 110. Quod ipsum, vt sit omnium tartarearum ægritudinum, calculi nempe, arthritidis, & id genus aliarum auxilium, iunctum etiam cum sale aut spiritu tartari (vnde fit vitrioli magisterium) consulat tomi 5. pag. 226.

Ecquid denique non amplius præstat vitriolum? En & ex eo ipso præstans elicitur remedium, aduersus oculorum dolores & affectus, suffusiones, vngues, maculas, & id genus alia: quorum remediorum formulas ac compositiones elegantissimas qui nosse cupiet, discat ex tom. 6. pag. 236. 237. 238.

Quæ quidem remedia quam sint ab antiquorum formulis ac præparationibus aliena, quibus nec vis, nec anatomia ipsius Vitrioli intrinseca, externis tantum coloribus & materiæ elementari affixis, cognita fuit, ex superioribus locis à nob. citatis, satis superque liquebit: nec non ex ipsorum veterum vsu. Non aliter enim Actuar. lib. 2. Method. med. c. 5. Calchanto vtebatur, quam adusto & postea loto in oculorum affectibus. Celsus quoque lib. 5. de re medica c. 10. non aliter vitriolo vtebatur ad sanguinem supprimendum, quam crassa eius in formam topicam materia administrata.

Galenus 9. simpl. postquam calchantum forte fortuna in calchitim transire conspexisset, ipsumque medicamentum ex Cypro magna copia asportari scripsisset, hæc addidit: Cæterum mirari subit de hoc medicamento, quo pacto vehementissime adstrictioni admixta est caliditas non ignaua. Constat ergo (addit) quod omnium maxime condire seruareq; carnes humidas potest, nimirum caliditate humiditatem absumens, atque astrictione substantiam contrahens ac constipans.

Eadem scripserunt, cum Galeno, Paulus Ægineta lib. 6 de re medica, & Oribas. med. collect. lib. 15. vt hinc videre liceat, quam graui Coryphæus ille Dogmaticorum admiratione fuerit raptus, dum in vitriolo tantam astrictionem, cum tãta caliditate, animaduerteret.

Sed quid mirum, cum ille, cum multis aliis suis sectatoribus, externis tantum elementis attentus, viuæque rerum anatomiæ ignarus, & interiores medullas parum scrutatus, quantæ fuerint vitrioli virtutes, plane ignorauerit, eiusque administrationem, non magis quam Antimonii (de quo mox dicturi sumus) calluerit?

Vix

Vix enim veteres vitrioli vsum agnorunt, quam in topicum & externum medicamentum applicatione: vnde emplastrum concinnarunt, quod ex eius nomine diacalchantum nuncuparunt, inepte à Pharmacopæis diacalchiteos nomen insignitum, quibus ignotum est, quod statuit Gal. discrimen inter Calchitidem & Vitriolum aut Calchantum: quod tanquam basis est ipsius emplastri.

Dioscorides ipsum etiam crudum, ac citra vllam aliā præparationem præscribit, non tantum externis morbis inducendū, at intrinsecus ēt ad drachmæ pondus ex melle dilutū, vt eo ascarides enecētur, necnon ēt ad vomitū iis concitandū, qui fungis pasti sunt venenatis.

Doctus ac sedulus eius interpres Matthiolus oleum etiam ipsum vitrioli potu exhibitum probat ac commendat, tanquam singulare calculi & asthmatis remedium, si congruis aquis mixtū adhibeatur.

At Paracels. verorum medicorū chymicorum opinionē secutus, isque, p̄ aliis omnib. coæuis ac æqualibus, in interna rerū metallicarū anatomia versatus, longius progreditur, ac infinitos huiusdem vitrioli apparatus ac remedia docet; idq; trium principiorū separatione, Mercurii nempe, aut spiritus, à suo oleo vel sulphure & sale: q̄ vel separatim vel in triade coniunctim vnitatē constituente administrātur: quorum trium principiorū varios effectus ac diuersos vsus indicat, singula singulis morbis ex natura sua & proprietate adaptās, salem videl. & oleum crassiora, ad mundificandum, expurgandū, vacuandum ac expediendum ventriculū, aliaq; nutritioni inseruiētia viscera, ægritudinib. tartareis à crassiori materia genitis: Spiritum v. morbis astralibus, vt apoplexiis, epilepsiis, de quib. nunc agimus, accommodans ac administrans. Sic enim ille tom. 4. pag. 362. 363. Summum arcanum, inquit, pro caduco est in vitriolo, non in oleo, sed volatilitate, id est, spiritu vitrioli: ideo volatilitas non est reiicienda, sed cum oleo tertio aut quarto igne fortissimo destillanda, pellicananda aut retortanda. Tum enim oleum acquirit naturam volatilem. Sola namque volatilia astris imperant.

Nec non alibi dicit: Quicquid caducum debet curare, oportet vt sit penetratiuum, & totum corpus permeet, centrumq; morbi inquirat. Verum cum oleum ex colchotare destillatum, naturam habeat terrestrem, & vltra eam regionem, cui exhibetur, non egrediatur. Hinc eo minus cura caduci ab eo perficitur.

In eo igitur ſpiritu ſolo vitrioli,ad epilepſias curandas,eliciendo, magna cautione & induſtria opus eſt, cui appendices congruæ, ac domando tanto malo ſpecificæ adiiciantur.

Idem Paraceſ.antiquorum methodo,in ſolo Vitrioli phlegmate deſtillatione ad ſiccitatẽ vſq; proliciendo,poſita non contentus,vlterius progrediebatur, colchotare nempe rubro reddendo ſuum phlegma,idque toties cohobando, hoc eſt, nouies aut decies reaffundendo ac deſtillando, dum ſpiritus omnes humidi & ſicci ſegregarentur ab ipſo colchotare, vnde longe potentius ac efficacius reddebatur remedium.

Is igitur, vt ſubtilius vitriolum attenuaret Cyprium, ex Vngaria aſportatum,vel Romanum (quo potius,quam alio, ſemper vtebatur) in opus præſtantiſſimum, primum phlegma deſtillatione educebat,ipſumque toties capiti mortuo reddebat, dum eo colchotar pene prorſus imbueretur: quibus peractis, optimum vini ſpiritum accipiebat,quem cum colchotare, phlegmate ſuo ac ſpiritu imbuto,commiſcebat: commixtis & ad digeſtionem ac concoctionem, vnum aut alterum diem,vaſique vitreo lutato,vt dicunt,& firmiſſime loricato, repoſitis, deſtillabat omnia in recipiens, nudo & ſimplici igne gradatim adaucto,dum ſpiritus omnes & humidi & ſicci deſtillatione expirarẽt,& in liquorem reſoluerentur. Deinde hunc liquorem in B. M. putrefaciebat ac dirigebat, vt à ſpiritibus fæx ſeu ſedimentum quoddam ſegregaretur. Poſtea theriacalis aquæ camphoratæ quarta parte adaucta, denuo omnia bis aut ter extillabat: vnde antepilepticum remedium admirandæ poteſtatis & effectus creabatur,ſi durante paroxyſmo,ad ægrum excitandum, exhiberetur,& in morbi præcautionem continue, ac per idoneum temporis interuallum ſcrupuli ſemis doſi cum liquore aliquo congruo adminiſtraretur.

Aliquando eidem Vitrioli ſpiritui auri folia adiiciebat, (quæ in eo ſolui ſolent, ſi optime paratus ſit) ex quibus ſpiritum ſuum vitriolatum correctum & aurificatum concinnabat, qui vtiq; eidem morbo congruentiſſimus eſt,vt ipſe teſtatur tom. 4.pag.162.

Quin etiam interdum huic ſpiritui addebat viſci querni eſſentiam & extractum pœoniæ,ſalis cranii humani & ſimilium, omnibus cum vini ſpiritu, & ſecalitii panis biſcocto mixtis, deſtillatis,

rite-

riteque cohobatis: cuius remedii commode & magno fructu scrupulus exhibetur ex aqua idonea, lilii conuallii, florum tiliæ, & id genus aliorum.

Idem præterea Paracelsus tom. 3. pagin. 374. elegantem aliam compositionem epileptico morbo aptissimam, cuius basis vitriolum est, describit in hunc modum.

Recipe vitrioli Romani vel Vngarici lib. xv. liquoris Pœoniæ, Camphoræ, rasuræ Eboris, Spodii ana vnc. semis, destilla per retortam in colchotar. Recipe huius liquoris libr. iij. alcool vini correcti, aquarum Melissæ, Valerianæ, ana libr. semis, Colchotaris libr. j. Reduc denuo per retortam. Recipe huius liquoris lib. j. Colchotaris recentis lib. ij. destilla demum per cornutam totam diem & noctem, & exibit phlegma, liquor & oleum: postea in Bal. M. separabitur phlegma, & per cineres liquor, seu Mercurialis spiritus: per arenam vero; fortiori igne, oleum extrahetur. Phlegmatis dosis infantibus est drachma vna ante paroxysmum. Liquoris in adultis est scrupulus vnus, iis qui quadragesimum annum superant, dantur olei gr. aut guttæ iij. cum aqua Chelidoniæ vel Maioranæ.

Multas alias easque excellentissimas huiusmodi, in eundem finem & à nobis concinnatas, vsuque comprobatas præparationes ac compositiones adiungemus: nec non alias, quæ multis etiam aliis celebribus Medicis, mihi amicis, experientia notissimæ fuerunt, quasque illis acceptas fero, epilepsiis & tribus aliis affectibus opportunissimas.

Neque enim hic agitur, nec fert tempus, vt de infinitis aliis remediis loquamur, quæ ex vitriolo extrahi & parari possunt, quæque multis aliis morbis, tum internis, tum externis congruentissima, vt ea, quæ maniis & melancholiis omnis generis, asthmati, phthisi, imbecillitati & doloribus stomachi, icteris, scirrhis, lienis & hepatis, calculis comminuendis, & id genus aliis maxime salutaria sunt: quorum descriptionem in Antidotarium nostrum spagyricum reiicimus: quod Reipub. medicæ propediem daturi sumus, fauente Deo.

In eo varias etiam tincturas docebimus, quæ per vitriolum, ex floribus, seminibus & radicibus vegetabiliũ omnium extrahuntur ad præparationes, immutationes, quas alterationes vocãt, & corre-

ctiones intemperierum omnis generis, conferentes: ex quibus ad multos alios variosque morbos etiam specifica remedia ob vitriolum promanant.

Ibidem quoq; varia purgantium genera per aluum, vomitum, vrinas & sudores aperiemus. Quin & partibus nobilib. recreandis ac corroborandis conferentia remedia, veraq; dolorum omniũ anodyna, quę ex eius sulphure vitriolato educnntur, indicabimus: ex eo deniq; indiuiduo metallico tot tamq; varia medicamenta, non secus nec parcius, quam in Antimonio, de quo posthac agemus, demonstraturi sumus: quæ officinæ Pharmacopæi plene instruendæ & cõplendæ, vt diximus, satis esse possint, vnde longe præstantiora, potentiora ac perfectiora remedia vulgaribus depromantur.

At si quis ex censorib. nostris plane secretorũ huiusmodi ignaris, excipiat, in huiusmodi mineralib. venena delitescere, q̃ à Galeno aliisq; lethalia ac exitialia indicantur: respondebimus, si Galeni scripta legantur, quæ nono de simplicib. medicamentis metallicis libro habentur, ac inprimis q̃ de hydrargyro ab illo dicuntur: videri illum parũ in re minerali aut metallica versatũ, de qua tamen, ne quid ignorasse videretur (etsi in hydrargyro ignorantiã suam profiteatur) scripsit: nec non addemus istiusmodi censorib. in responsionẽ, quæ doctus ille in Dioscoridẽ Commentator c.59. de Antim. lib. 5. in aliquos suæ ætatis Medicos, eiusdẽ cum nostris Aristarchis farinæ homines scripsit. Vbi n. is admirãdas aliquot curationes ac effectus vitri Antim. cuius tunc tẽporis solius cognitionẽ habebat, descripsisset, virtutumq; historias aliquas recensuisset, tandẽ post admirandã medicamenti celebrationẽ addit hęc verba: Idcirco satis mirari non possum quorundam Medicorũ sententiam, qui Antim. lethale venenũ esse autumant. Cum n. medicinam ꝓfiteantur, nonne satis norunt, nullũ dari electione purgans medicamentũ, quo & antiqui & neoterici vtuntur in purgationibus ꝙ suo careat veneno? En vtrũq; helleborũ, oẽs tithymali species, pityusam, elateriũ, colocynthidẽ, euphorbiũ, thapsiã, scammoniũ, thymelæã, & inter mineralia lapidẽ Lazuli, lapidẽ Armenium, ęris scoriã (q̃ in vsum quotidianũ vsurpabant veteres aduersus hydropisim) suis venenatis qualitatib. copulata isthæc omnia, quis negare audeat? Quid de Sandaracha (addit) exitialissimo veneno dixerint, ꝙ ñ in pilulas ex melle, Asthmaticis p̃scribit Dioscorides, vt & Auicennas vsurpat Arsenicũ? Sed de eius-

modi pertinccibus Medicis satisdictũ sit (inquit) qui Antimonium criminando, longe perniciosiora indies medicamenta vsurpāt. Antimonii n. vsus rite ac legitime administratus, curationum miracula potius q̃ secus ostentat. Tandem infert, illos & iudicio & ratiocinatione sana plurimum valere, qui chronicis morbis ac desperatis, siue pituitosis, siue melancholicis, antimonium præscribunt, Manum Dei ipsum vocans. Eadẽ cum docto Matthiolo & sentimus & inferimus aduersus peruicacissimos nostros & ignarissimos censores: q̃bus tamen mox videre licebit, nisi bardis & asinis fuerint stupidiores, nec citra admirationẽ, non vomitiua illa & laxantia medicamẽta, ex solo antimonii vitro proritata: at varia purgantiũ genera, q̃ vel ꝑniciosissimis, corruptissimis ac venenosissimis humorib. cũ electione etiam, citra oẽm molestiam, sed quam lenissime vacuandis aptissima ac tutissima sunt, vt q̃ etiã lenitate ac facilitate vulgaria ac quotidiana laxatiua superent. Quin & ex eodem diuersa mundificantia sanguinis, sudorifica, corroborantia ac instaurantia, in pulueres, liquores, olea, extractiones, essentias, tincturas parari conspecturi sunt. Deniq; tanquam alterum Protheum, varias formas & naturas identidem induentem admiraturi sunt: qui pro varietate figurarũ, quas in præparatione assumit, varietatem etiam curationum diuersorum morborum grauissimorum ac deploratorum exhibet.

Quis igitur eiusmodi ac tam insigne medicamentum potius non beet ac celebret, quã deterat: eorumq; memoriam colat, qui primã eius inuentionem ac vsum in Remp. medicã inuexerunt: nisi stupidissimi nostri censores, atq; etiam maligni fuerint qui secus faciant?

Sed reuertamur, vnde digressi sumus, ac remedia nostri vitrioli, quæ ab istiusmodi ignaris improbantur, pergamus excutere.

Vitrioli vsum reipuunt, quod ipsius spiritus sit acidissimus, oleũ valde acre, atque idcirco adurens & causticum, vt volunt. Subsistant illi paulisper, dum Antidotarium nostrum spagyricum intueantur: vbi expositurі sumus rationem ac modum, quem & nunc per transennam attingimus, spirituum oleorumque vitrioli nempe edulcorandorum, ac non minus suauiter, circa mixtionem sorbendorum, quam Syrupi limonum, aut de aciditate citri quotidie propinantur. Ibi n. docebimus vel sola digestione (omnia dulcorante & contemperante) vel cum proprii phlegmatis, vel spiritus

vini additione & circulatione, vel olei tartari admixtione facta, (licet acre sit ipsum tartari oleum, & cum acri oleo vitrioli iungatur) hoc ipsum tamen oleum illis admistionibus atque digestionibus opportunis, dulcissimum & potabile reddi. Quod etsi censorib. nostris incredibile est, certa tamen experientia fidem, quotiescunq; libuerit, facere possimus, vt inde vel sapere vel tacere discant.

Atque vt magna illa præcipuaque remedia, quæ ex vitriolo eliciuntur, patefaciamus, ab ipso spiritu vitrioli viridi exordiemur, quem præ aliis omnibus remediis, specificum esse epilepsiis opportunum omnes hermetici censent. Fit autem hoc modo:

Accipe vitrioli optimi, siue Hungarici, siue Romani, quantum voles, ex eo phlegma educito, dum spiritus destillatione egredi incipiant: tum mutetur recipiens, & aliud recens substituatur, in quod spiritus omnes traducantur. Quo peracto, nouum accipe vitriolum, ex quo phlegma rursum spiritusque seorsim prolicito, qui seponantur separatim, tantamque vitrioli quantitatem extillato, quæ phlegmatis & spirituum copiæ, quam desideras, satis esse possit, hoc est, ex vtrisque lib. 2. aut etiam amplius.

In phlegmate macerentur, in B. M. ad quatuor aut quinq; dies, semina hyperici & pœoniæ, viscus quernus, flores lilii conual. tiliæ, calendulæ, rosmar. hyperici, & rasuræ eboris, cornu cerui & cranii humani pro lubitu: quorũ postea fiat expressio, quæ destilletur. Hac destillatione tres aut quatuor recentis vitrioli Vngarici libras imbuito, quas quater aut quinquies fæcibus reaffundito, singulis vicibus liquorem in B. M. feruente extillando, vt sic vitrioli corpus melius reseretur: cui tandem spiritum ipsum asseruatum adiicies, componendo omnia in matracio satis capace, tubis vitreis longis instructo, quorum vltimi extremitas in latũ diffundatur, in formã infundibili, cui alẽbicus adaptetur firmissime iunctus, vase in B. M. feruẽte locato: sic, si bene opereris, solus spiritus cum virore elicietur, vsq; adeo subtilis ac penetrans, vt vini spiritum potentia ęquet. Cuius etiam solius si guttulæ xv. vel xx. exhibeantur, tutissimũ comperiatur esse epilepsiarum remediũ, siue insultus ipse epilepsiæ fuerit expugnãdus, siue vẽturus arcendus, eo modo, quo vtendũ esse docebitur.

Si phlegmate antepilepticis remediis, vt supra, imprægnato (vitrioli Vngarici loco) vitriolum Veneris imbuatur, vt fit in

extremæ

extrema operatione, tunc præstantius multo ad omnes epilepsias curandas remedium habebitur: quo vtendum fuerit per mensem à paroxysmo, aut ad morbi ipsius interitum vsque. Huius dosis erit duodecim aut quindecim guttarum, cum aliqua Theriacali aqua isti morbo congrua ac specifica, aut alia eiusmodi idonea.

Atque hic notandum, si spiritus centrum ipsum aut mineram morbi pertingat, futurum paroxysmum, si quis adhuc expectetur, lõge mitiorem, ac in dies faciliorem accessurum esse: tuncque temporis, cum vis morbi incipiet minui ac desinere, ad sanitatem integram pergentis, æger aliquas tantum vertigines, sed citra conuulsiones lapsumque experietur, citra etiam spumæ reiectionem, ac iudicii & mentis priuationem: quæ quidem vertigo tandem suaui quodam somno stipata prorsus euanescet. Nec tamen intermittenda curatio est, donec perfecta consequuta sit sanitas. At primis curationis initiis vtetur æger specificis purgationibus, ac ea victus ratione, quæ congrua ac opportuna sit, vt à nobis paulo post dicetur.

Si Epilepsiæ hystericæ occurrant, suffocationibus matricis stipatæ, spiritui vitrioli addenda erit tinctura ex granis actes aut sambuci maturissimis Chymice extracta: in quibus hystericis affectibus, vt omnia felicius succedant, si res præsertim cum mulieribus ditioribus ac potentioribus nobis sit (Vitrioli Veneris loco) vsurpandum præcipue fuerit Iouis vitriolum: cuius vel soli flores, vel Sal promptissimum, tutissimum ac specificum suffocationum ac hystericarum epilepsiarum auxilium per se est.

Sequitur aliud potens ex vitriolo remedium, quod tincturam vocamus nostræque est descriptionis. ℞. Si fieri potest, Vitrioli Cyprii, vel si desit, Vngarici saltem viridissimi, non cærulei (quale Germanicum est) quantum voles. Si enim aliud vsurpetur vitriolum, vix operatio succedat, quam expectamus. Ex eo in igne cinerum, per alembicum, quicquid phlegmatis & spiritus extrahi poterit, educatur, ac eorum magna quantitas colligatur. Super subsidens autem colchotar in puluerẽ attritum affunde istius phlegmatis tantum, quantum quatuor digitorum altitudine supereminéat. Aeri frigido, vt residеant, exponantur ad aliquot dies, semel aut bis quotidie commouendo, dum tinctura vitrioli viridi colore im-

prægnetur, quæ elegantissimum Smaragdi colorem æmulatur. Quod certissime accidet si optimum vitriolum sumatur. Hunc virorem sensim, ne quid turbetur, per inclinationem segregabimus, ac denuo fæcibus recens phlegma affundemus, quod recentem etiã tinctorum ac per colorem proliciat Si phlegma ante plenam ac perfectam tincturæ ex Colchotare extractionem deficiat, à tincturis prioribus iam extractis, destillatione illud erit separandum ad consistentiam mellitam: quo facto in fundo subsident Crystalli vsq; adeo elegantes & pellucidi, vt Smaragdos elegantia æquent, qui seorsim asseruãdi sunt. Phlegma autem illud extillatum fæcib. reaffundetur, vt Smaragdino illo virore denuo imprægnetur: idq; toties & in hunc modum iterandum dum nulla amplius extrahi possit viriditas. Ab eiusmodi Smaragdino virore phlegma (quod semper asseruandum est) per destillationem separetur ad mellitam consistentiam, quæ in frigido exposita Crystallos exhibebit Smaragdinos, qui cum prioribus iungendi erunt & miscendi.

Atq; vt eorum sufficiens quantitas habeatur, xij. aut xv. libræ vitrioli erunt initio operis destillandæ ex diuersis alembicis.

Collectis huiusmodi Crystallorum, eorumq; acidissimorũ quatuor aut quinq; libris, præstantissimus vini spiritus erit adiungẽdus, omniaq; in Pellicano Hermetice clauso circulãda, ne quid expiret: deinde ex alembico vitreo arenæ immerso, igne per gradus administrato extillabit cum spiritu vini, vitrioli spiritus. At colchotar suo adhuc oleo rubro ac graui imbutum, in fundo subsidebit. Huic Colchotari attrito, & iam cornutæ aut retortæ optime loricatæ imposito, spiritus vitrioli, vna cũ spiritu vini coniunctus affundetur, ignisq; per gradus admoueatur ad quatuor dies, qui tandẽ eo vsq; intẽdatur, vt vna cũ prædictis spiritib. totum rubicundũ oleum ac exquisitissimũ extrudatur: à quo vini S. per Bal. M. primo tũ proprium suum spiritũ p cineres separabis, vt oleum in fundo reste acido dulce ac suauissimũ, sanguinis instar rubicundissimũ, admirandarũ virium aduersus omnes ęgritudines, in crassiore materia sedẽ habẽtes.

Quod oleum (vt in magisterium reducatur, magnumq; ex eo cõparetur epilepticũ remedium) cum suo proprio vitriolato spiritu, q antea extractus est, coniungendũ est, simulq; circulãda in Pellicano omnia ad plusculos dies, vnde remedium dulce ac suauissimũ, nec

ſatis vnquam laudandum, aduerſus epilepſias, aſtraleſq; omnes affectus alios, reſultet: idq; præcipue, ſi calcinatum philoſophice Aurum, & perfecta ſolutione philoſophica reſolutum, adiectum fuerit. Doſis vna aut altera ſaltem gutta erit, nec plures, cum aqua idonea. Hæc vtiq; medicina tantæ eſt virtutis & energiæ, vt non epilepſiis tantum, at apoplexiis etiam, paralyſi, vertigini, maniæ, extaſi, ſyncopæ aut deliquiis animi, ventriculi inbecillitati, Cachexiæ, hydropiſi, calculo & omnibus hyſtericis affectibus ſuccurrat. Vt autem ex huiuſmodi tinctura fiat elixir & lapis, aut vniuerſalis medicina ad ſanitatem & mundificationem omnium corporum, ſequenda eſt methodus & operandi ratio, quæ iam à me in tractatu meo de priſcorum Philoſoph. medic. materia, &c. deſcripta eſt, nec non in reſponſione noſtra ad Anonymum cenſorem; qui quæ minus callebat, eo audacius impugnare & reprehendere auſus eſt.

Vt igitur ex tinctura prædicta vitrioli elixir, lapidem aut medicinam vniuerſalem conficiamus, ſequenti methodo vtendum erit: caput illud mortuum in fundo relictum poſt ſeparationem ſpiritus & olei, calcinetur in igne reuerberii athanoris, ex quo cum proprio phlegmate Sal extrahatur: qui variis ac iteratis ſolutionibus, filtrationibus ac coagulationibus ad perfectionem depurandus eſt, huic ſali (debita proportione & menſura Philoſophica obſeruata) adde ſpiritum vitrioli reſeruatum vt ſupernatet duobus digitis, digere ac deſtilla, nouum ſpiritum affundendo, ac totum hoc opus reiterando, donec pars volatilis ſuperet partem fixi, poſſitque prædictus Sal, per viam ſublimationis in aquilam cæleſtem exaltari, omni talco & vnione pellucidiorem. Tunc ſalem hunc Armoniacum ſeu Mercurium Philoſophorum, iuſta & Philoſophica menſura ſeu pondere, cum proprio glutine ſulphureo imbibe & incera reiterate: hancque tandem triadem matrimonio iunctam in toro furni ſecreti, veris Philoſophis noto, ad tempus idoneum ac præfixum coque, donec vnitatis documenta conſpiciantur, omneſq; tranſcurrant colores, ſupremuſque ac deſideratus, purpureus nempe tandẽ emicet: ſic fiet elixir, lapis ſeu medicina vniuerſalis, fluens, ſumme penetrans ac permanens: veraq; Salamandra fixa, nullis gradibus ignis ſuperabilis, cuius vel granum vnum ad curationem deploratiſſimorum corporis humani morborum ſit ſatis.

Qui

Qui per eiusmodi fulmen ac æthereum ignem, solem fulminare, incinerare, philosophice vereque calcinare, ac in primam suam substantiam, radicem & elementa (etsi corpus sit fixissimum ac compactissimum) reuocare & reducere norunt (quæ reductio non minore labore & industria, vt volunt Philosophi, quam eius generatio perficitur) hac fulminatione & fermentatione admiranda miracula conspecturi sunt, vt qui hac ratione aurum, tanquam mortuum & inane, vitalibus virtutibus ac efficacissima vegetatione donaturi sint: indeque maiora, quam fas sit dicere vel scribere, præstare possint. Huiusmodi reductio (vt scribit alicubi Paracelsus) fit per putrefactionem, quæ omnia, quæ per radices generantur & procreantur, ad ipsas reducit: ita vt quod terra est, tempore certo in terram redeat: aqueum in aquam vertatur, & sic de aliis elementis.

Putrefactio eiusmodi non fit nisi per humiditatem in qua consistit & operatur, & per calorem ac corrosiuum, quod sibi habet proprium, vel alienum. Sic corrosio frangit semen in agro, & ad perfectam putrefactionem deducit ipsius corpus per omnia penetrans & occupans ac soluens. Quod vt fiat, deducendum erit corrosiuum dictum, potentia in actum, idque non nisi per calorem sibi innatum. Sic fimus, qui non est nisi Sal excrementorum in stabulis resolutus, terram reddit salsam & calidam, qua salsedine, quo calore semina soluuntur, franguntur, ac ad putredinem deducuntur, quam sequitur regeneratio ac multiplicatio speciei.

Huiusmodi naturæ Sal aperte (vt ex calcinatione constat) in omnibus rebus conspicuus est, cuiuscunque generis: imo in ipsis aquis etiam insipidis, licet occulte, immorans. At præcipue in vitriolo, tanquam in primo suo ente, elucescit, quod vel ex omnibus metallis elici potest, & in quod metalla omnia reduci possunt, vt alibi diximus: atque istiusmodi reductionis modum, metallorum nempe omnium in Anditot. nostro Spagyrico docebimus. Hinc fit, vt ex eo, (vitriolo inquam) tot tamque præsentia remedia eruantur ad varios effectus conferentia. Alia enim coagulationi spirituum, alia corporum solutioni inseruiunt, alia aliis operationibus congrua. Vitriolum enim Leo ille viridis Riplæi est, cuius admirandæ pote-

ſtates ſatis enumerari nō poſſunt,nec celebrari.Sed Cenſores noſtri iſta capere non poſſunt, vt qui oculis & auribus plane priui ſunt: nimiſque ſtupido & bruto ingenio, vt myſteria noſtra, quæ de vitriolo docemus capere poſſint: nec illis idcirco has margaritas offero,ſed politioribus ingeniis, quæ maiores ex noſtris ſcriptis fructus editura ſint. Mirentur illi tantum cum ſuo Galeno, qui fieri poſſit, vt tantus calor, cum tanta adſtrictione, coniungatur in vitriolo, cum regulas iſtorum Doctorum hoc myſterium ſuperet. Acuite ingenia igitur, arguti Cenſores,& alibi, quam in Galeno,(qui eas omiſit) tantarum ac tam variarum virtutum cauſas inquirite,ac tam admirandis præparationibus remediiſq;,quæ ex vno vitriolo produximus,ex viua eius anatomia,inuigilate,ſi ſapere vultis, & nugas iſtas de virtute eius in condiendis ac conſeruandis carnibus,idiotis proprias, relinquite.Hactenus Ioſ.Quercetanus, audiemus nunc Theophraſtum Paracelſum ipſum qui ſic ait tom.7. pag.132.

Generat natura ſalem, vitriolum dictum. Hoc genus peculiare eſt,à cæteris ſalibus ſeparatum, diuerſas etiam à cætero ſale virtutes poſſidens. Virtutes eius tot & tam inſignes ſunt,vt omni iure hoc in libro deſcribendæ ſint.In vitriolo enim latet perfecta ſanatio Ictericitiæ,arenularum,calculi, omnium febrium,vermium,caduci,&c. Et in conſtipationibus corporis & Deoppilatiuum inſigne, vt virtutes alias taceam, deinceps hoc capite enumerandas. Deſcriptio eius dirigenda etiam eſt ad medicinam & Alchimiam.

In medicina n.eſt remedium præſtans.In Alchimia ad multa alia prodeſt. Ars a. medicinæ & Alchimiæ in præparatione conſiſtit Vitrioli.Crudū enim tale nō eſt.Id ſimile eſt ligno,ex quo omnia ſculpi poſſunt.Prodeſt ad medicinā corporis, prodeſt in Chirurgia ſeu morbis externis,velut pſora, ſerpigine,lepra hæreditaria &aliis,vbi cætera remedia nihil operantur,& ad morbum quaſi mortua ſunt. Huiuſmodi mala vitriolum vi aggreditur, & ex fundamento curat. Vitrioli ergo pręparatio recta medico comprimis noſcenda eſt. Virtutes n.alias habet crudum,alias in aquam ſolutum,alias *calcinatum*, alias in *oleum viride* aut *rubrum* aut *album clarum* mutatum. Eius conditio hæc eſt, vt quoties in aliam formam & eſſentiam reducatur, toties peculiare arcanum fiat. Hæc omnes Pharmacopœos & ſcri-

ptores, tam Italos quam Germanos confundit. Talis enim hæc pars est, quæ sola per se ex quarta parte & officina compleat & morbos curet. Hoc præsente non opus est tot pyxidibus, scatulis, ollis, vitris, &c ex ordine in officinas dispositis: in quibus tamen omnibus mera adulteria continentur. Et curandum est medico, vt non tam multas pyxides aut remedia transmarina habeat, quam prouidens ac prudens ac instar virginis circumspectus sit. Hoc si facit: ante pedes suos plures thesauros inuenit, ad omnes morbos, quam vel India, vel Ægyptus, vel Barbaria & Græcia promere possint.

Hanc basin medicus sequatur. Iam enim etiam quadratis rusticis notum est, in illis pyxidibus & scatulis meras fraudes contineri. Quæ vt plerunque ligneæ sunt, ita lignei sunt etiam illi Doctores & seplasiarii: vt simile simili conueniat.

Species Vitrioli. Vitrioli species multæ sunt. Euariant enim secundum numerum fodinarum. Probatio eius est, vt cuprosum sit in ferro. Sed hæc non vera. Genuina probatio est, vt crudum vsurpetur contra vermes, eo modo quem iam explicabimus. Prout vermes expellit, ita in medicina præstans est. In Alchimia probatio altera per cuprositatem magis valet. Sed & hæc probatio est. Quod vitriolum ferrum mutat in cuprum, idque celeriter summeque gradatum, & sub malleo molle: id in medicina ac Alchimia melius est. Ferri enim & vitrioli coniunctio est, vt vitriolum ex ferro cuprum faciat, bonum & præstans. Ex optimo vitriolo optimum cuprum fit. Et nemo admiretur, ex ferro fieri cuprum per vitriolum. Nam & hæc in natura virtus est, vt Boracis aqua ex plumbo argentū viuum faciat: Sed & hoc vsus dictat, quod Cachiniæ cætera metalla transmutent in alia, non secus ac vitriolum mutat ferrum in cuprum. Nec enim vitriolum tantum vnius metalli in alterum transmutator est: Sed & alia. Quod vero non omnia sciamus, in causa sunt Sophistæ, qui artes culinis & loculis impendunt. In Hungaria fluuius est, ex vitriolo natus, seu per se vitriolo constans, in suos lapillos minime coagulato. Quodcunque ferrum debito tempore illi imponitur, illud rubiginem vertit. Rubigo illa si per fornacem fusoriam mittatur, illico fit cuprum purum constansque, nec ad suam naturam conuertibile. Iam vero vitriolorum mineræ per Germaniam infinitę inueniuntur, quę seorsim describi minime possunt.

Prædi-

Prædictæ tamen probationes tam in medicina quam Alchimia adhibendæ sunt. Præterea probatio etiam (minime tamen in medicina vtilis, sed in Alchimia) hæc est, si Colcothar de vitriolo ex seipso per ignem cuprum deponit seu profert. Tale cuprum si obtingit, tunc vitriolum in medicina ignauius, in Alchimia autem fortius est. Sunt autem etiam expendendi colores. Quod vndiquaque cæruleum est, nullo alio colore perfusum, id tam præstans in medicina non est, ac est id, quod rubris & flauis lineis distinctum aut obductum est. Quod in aere vergit ad albedinem, efficax est ac idoneum ad viride, & album oleum vitrioli: quod vergit ad rubrum & flauedinem, id præstantius est ad oleum rubrum. Nihil ergo amplius, quam quod per probationem suggeritur, de speciebus vitrioli dicendum est. Illa vtatur quilibet Medicus & Alchimista ad id, quod intendit. Probatio vero nec ista fallax est, si gallis seu pomis quercuum additum, bonum atramentum dat. Et hoc omnibus vsui est. Quod autem atramentum aquosum dat, multis additamentis eget, adeo bonum non est.

In explicandis vitrioli virtutibus, initio dicam de viribus vitrioli crudi & eius Colcotharis. Sciendum ergo, vitriolum insignem esse purgationem, in grauibus & difficilibus morbis stomachicis. Fit enim interdum, vt à cibis potibusque stomachus infirmetur, & in diuturnum morbum incidat, qui vsque ad mortem duret, & hoc à prauis cibis sæpe fit, vt post longos morbos ægri interdum aut contracti fiant aut moriantur. *Virtutes Vitrioli in medicina.*

Per vitam militarem ex immoderatione frequenter etiam accidit, vt prunellæ, febres, dysenteriæ, & alia oriantur. In his morbis omnibus summum est præstantissimumque remedium, purgatio per vitriolum, quod recte & allegorice vocitarunt Gryllum. Dosis eius est, quantum sexies cuspide cultri capere potes. Id si non operatur, eandem dosin itera. Si nedum, tertio quoque dosin repete. Ita sufficiet. Infirmo præbeatur in vino aut aqua: Sed robusto, & durioris alui homini, detur in vino sublimato. Ita datum, radicitus expurgat per superiora & inferiora. Insigniter quidem purgant etiam, Helleborus, cataputia, Esulæ, Colocynthis, &c. non tamen æquis cum vitriolo viribus.

Caufa rei hæc eſt. Ineſt ei acetoſitas, quæ coniunctam habet acuitatem & acrimoniam ac deterſionem, à qua ſalſa acetoſitate operatio plenam & perfectam vim ſortitur, quam nec Elleborus nec Colocynthis, &c. habet.

Purgationis enim natura ſeu ratio duplex hic eſt. Vna purgat per ſe: altera purgat ex ſalſitate. Præſto ergo hic geminæ virtutes ſunt, cum in elleboro ſit tantum vnica. Et in ſalſitate latet forma ſpecifica, ac natura talis, vt ob eam vermes, quicunque attinguntur, moriantur. Et vis ea ſingularis eſt, quæ vermes aggreditur: quod prædictorum nullum facit.

Itaque cuilibet per ſe euidens eſt, quod purgatio, quæ acetoſitatem in ſe & ſalſedinem, vna cum virtute laxatiua habet, exquiſite detergat, euacuet & expurget, modo & ratione duplici. Ideoque ad morbos corporis internos duplo nobilior & præſtantior eſt cæteris purgationibus omnibus. Quoniam ergo naturam vitrioli ad longũ vobis declaraui: opus non eſt vt ipſos etiam internos morbos, ad quos vitriolum confert, explicem. In genere tamen purgatio eiuſmodi in omnibus ventriculi vitiis, item in caduco & verminatione vtiliſſima & tutiſſima eſt, ſi pro conditione temporis morbi, perſonæ, &c. vſurpetur.

De Colcothare vero ſciendum eſt, intro ipſum ſumendum non eſſe, ſed morbis ſaltem Chirurgicis applicandum, nempe in vlceribus putridis, quæ ſanationem non admittunt. His enim ad ſanationem viam ſternit. Morbi tamen Chirurgicales multiplices ſunt, graues, maligni, peiores, peſſimi. Contra peiores & peſſimos Colcothar non facit, ſed tantum contra eos, qui in primo gradu conſiſtunt. His ergo adhibendum eſt. Ad priores & peſſimos vſurpandum eius eſt. Oleum, ſecundum gradum mali & olei. Huiuſmodi vlcera omnia, quotquot eorum ſunt, per vitriolum curantur. Secundum gradum autem, vſus eius eſt, vt in bonum Colcothar reducatur, quod cum aceto aliquoties extinguatur, & aridum inſpergatur ſeu permiſceatur emplaſtro alicui, quod ad malum medico idoneum eſſe videbitur.

Ita facit Eſcharam: qua per pinguedinem liberata, facilis & bona curatio ſequitur. Quod vero curationem hanc effugit, de eo ſic iudicabis, plus veneni adhuc ibi lateſcere, quod oleis deinceps appli-

applicatis exquirendum sit, cum basis vlceris per Colcothar sufficienter emendari non possit ad sanationem integram. Quod si vitriolum crudum in aceto resoluatur, & cum Colcothare inspissetur in puluerem, & ita applicetur, cito fundum vlceris exterget, multo potentius, quam de Colcothare dictum est. Ipsum autem in Colcothar reducendi processus iste optimus est, vt extrahatur eius aqua, & ea imbibatur caput mortuum, donec absumatur. Postea sensim in aere siccetur. Hoc si vsurpetur, melius fundamentum vlceribus inducit. Quicquid vero agas, attendes ad gradus vlcerum & serpiginum, &c. Quorum quicquid non sanescit, id aggredere, separato eius oleo & aqua, de quibus deinceps. Etsi vero Colcothar spei non respondeat: ob id tamen in cura desperandum non est, sed cogitatio ineunda de correctione in destillando. Præparatione namque medicina ad summum gradum euehitur, eo vsque, vt vlcerosa omnia persanet, vt Lupum, Cancrum, & similia. Hæc fusius explicantur eo loco, vbi de præparatione eorum pertractatur.

De Aquis Vitrioli in Corporis & Chirurgicis morbis.

Alchimia Medicis multas excellentes artes prodidit, quibus admirandæ multorum morborum sanationes factæ sunt.

Hac de causa etiam in initio Medicinæ Medici Alchimiæ semper operam dederunt, quod hæc multorum commodorum mater & genitrix esset. Geminæ hæ facultates, vt sociæ, vna tandiu excultæ fuerunt, donec nugatores & Sophistæ humorales surgerent, qui venenum medicinæ permiscuerunt, eamque meretriciam fecerunt; qualis medicina etiam manet, quamdiu Humoristæ supersunt. Hęc eo profero, vt deinceps ad hoc caput eo diligentius attendatis, propter insignem eius vtilitatem medicã. Sed hoc præmittendum est. Quocunq; irruunt in arté quampiam imperiti homines, ibi omnia quoquo versum fædant & corrumpunt, & ex Margarita faciunt fædam paludem. Idem etiam in vitriolo commissum est. In initio, vitrioli spiritus exceptus ad summum gradari solitus est. Hoc exaltato caducum persanarunt, siue is recens siue antiquus esset, in viris & fœminis, cuiuscunque conditionis essent. Sed hic imperiti laboratores irruentes, viam meliorem ingressuri, tentarunt vitrioli virtutes alio reducere: adeoque à prima via & arcano deficientes, illud exspirare siuerunt, ac deinde oleum quæsiuerunt in Colcothare, quod nullo modo fieri potest, aut vsum habet. Quicquid enim ca-

ducum auferre debet, ſpiritum ſubtilem, acrem, & penetrabilem habere debet.

In eo enim conſiſtit facultas totum corpus peruadendi, & nihil quicquam prætereundi. Peruaſione ſeu penetratione ea morbus in ſuo loco oppugnatur. Certo enim & indubitato ſedes ipſius, ſeu centrum aut periodus, vnde egreditur, ſciri non poteſt. Hinc colligitur, medico iluiuſmodi ſaltem remediis opus eſſe, quæ totum corpus penetrent. Et hæc cauſa eſt, cur ſordidi humoriſtæ nullum ſanent, ſed omnem ſuam doctrinam & profeſſionem proſtituant. Libere ergo affirmo, in oleo illo, quod liberatores illi quæſiuerunt, ſpiritum plane nullum penetrantem eſſe. Mera terreſtreitas, (vt ita loquar) ab illis ſubditur, quæ longius non peruadit. Quo enim cadit, ibi iacet. Dolendum ergo eſt, imperitia illa proceſſum verum oppreſſum, & in eius locum falſum ſuffectum eſſe. Mihi autem perſuaſum eſt, Diabolum ea molitum eſſe, eo fine, vt ne ſalus ægrotis accuraretur, & humoriſtarum ſecta ſubinde potentius emergeret.

Sed recurremus ad principium, quomodo ſpiritus vitrioli inuentus fuerit. Spiritum vitrioli humidum initio per ſe à colcothare deſtillarunt: deinde gradum eius intenderunt per ſe deſtillando & circulando ad ſummum, ſicut proceſſus docet. Hoc modo cepit aqua vſurpari ad varios morbos, tam internos quam externos, velut etiam ad caducum. Ita ſanatio miraculoſa præſtita eſt. Sed in extractione multo diligentiores fuerunt. Sumpſerunt enim ſpiritum vitrioli, vt ſupra correctum, & illud de colcothare deſtillarunt, octies vel decies igne fortiſſimo. Ita ſpiritus ſicci humidis permiſcebatur. Opus vrſerunt tamdiu, donec ſpiritus ſicci exirent, continenter & iugiter extrahendo. Poſtea vtrumque ſpiritum tam humidum, quam ſiccum, in Phiolam conceptum vna ad ſuum terminum gradarunt. Hanc medicinam aduerſus morbos multo maioris operationis eſſe deprehenderunt, tantumque ea medela impetrarunt, vt humoriſtas in vniuerſum omnes confunderent. Addita tamen ei eſt nonnulla correctio ab Artiſtis, per vinum ſublimatum, melioris penetrationis ergo. Sed ea maioris gradus reddita non eſt.

Sed communicabo vobis proceſſum meũ, quem vniuerſis Medicis

dicis commendo, comprimis ob caducum, quæ solam in vitriolo curā habet. Qua causa & nos eo diligentiorem in morbo curam instituere, caritas proximi requirit. Processus autem meus est vt spiritus vini à vitriolo imbibatur, & postea destilletur, vt dixi, à siccis & humidis spiritibus. Hoc facto comperi additionem sequentem valde vtilem esse, si spiritus tartari correcti admisceatur ad vitrioli partem tertiã, addaturque spiritus Aquæ Theriacalis Camphoratæ, parte quinta respectu spirituum vitriolatorum. Ita ægris ministretur ante paroxysmi insultum aut aliquoties in die. Hæc medicina insignem aduersus morbum hunc efficaciam præstat, vt meliorem ab ipsa natura optare non liceat. Primus itaque processus à veteribus inuentus retinendus est, cum dicta correctione. Ita enim naturæ cor & virtus omnis attingitur.

Spero autem me probis omnibus haud improbatum iri de morbi huius atrocitate cogitantibus, quæ etiam mouere ad commiserationem lapidem posset. Cum ergo morbi illius tanta vehementia & atrocitas sit, an non dicere alicui ita liceat: Maledicti sint omnes Medici, qui prætereuntes ægris nullam opem ferunt instar Sacerdotis & Leuitæ in Iericho, qui vulneratum deserentes, Samaritano eum tractandum reliquerunt. Tu quæso in hoc sententiam ferto, quanta damnatione digni sint vel fuerint Sacerdos & Leuita in eo, quod nasum (vt dicitur) obturantes præterierint? Digni fuerunt igne Gehennæ, in quo nulla est redemtio. Et quis fateatur aliud, quam Medicos illos omnes, nullo excepto, morbum illum aspicere, & præterire tamen naribus obturatis? Quis aliud dicat, quam eos in nouissimo die iudicatum iri? Vniuersi illi vix manum verterent, aut denarium vnum impenderent eo, vt fundamentum certius ad morbum hunc curandum assequerentur.

Quod si non ex compacto Leuitas ac Sacerdotes agerent, sed Samaritanum potius æmulari studerent: non faceret vtique Deus, quin ob fidelitatem eorum secreta naturæ omnia manifestaret, quibus ægro subuenirent. Et licet ea vires in natura sitæ non essent, de nouo tamen easdem crearet. Vna ergo vobiscum testor, ô nobiles & ignobiles viri, quod Doctores vniuersi fœde deuient.

Quic-

Quicquid seductor Galenus, Auicenna, &c. nugatur, in eo hærent, & mendaciis illis immoriuntur. Tantopere à Diabolo obsessi sunt, vt caritatem erga proximum exercere non possint, adeoque damnationis filios se faciant. Hoc ipsorum vnicum studium, hoc molimen est. Primo omnium regnum Dei quærendum est: non tamen apud Leuitam aut Sacerdotem, sed apud Samaritanum.

Si misericordes sumus, & Samaritani exemplum sequimur, Deus nobiscum est, qui etiam nondum creatum remedium in naturam illico conferet. Interim cum Leuitice & Sacerdotaliter cum ægris conuersentur, medicinam Deus differt, & sibi reseruat. Ægri euolant ad regnum Dei, Medici autem ad abyssum inferni, Doctoribus eiusmodi Leuiticis paratum. Oculos ergo vestros aperite. Via duplex est. Vna ducit ad infernum, quam sectantur Leuitæ: altera ad cœlum, quam Samaritanus incedit.

Vitriolata illa extractio & arcanum non saltem in caduco præstans est, sed etiam similiter in speciebus ei similibus: vt in Syncope, in Extasi, &c. Eodem etiam modo in omnibus oppilationibus & internis Apostematibus, &c. In suffocatione itidem & præcipitatione matricis. Multo autem plures prædictis virtutes reperirentur, si maiorem diligentiam inquirendo illi impenderent, & Medicos se meliores, missos facerent. Sed obsedit eos Diabolus, cui seruiunt, quique eos incitat, vt nullum veritatis amantem ferre possint. Ita de salute bonorum actum est.

Porro autem sciendum est, recepta prædicta de spiritu vitrioli humido faciendo clarius describi non posse. Requiritur enim ad intelligendum eum Artista. Sordidi illi coctores rem tanti momenti minime intelligunt. Ab Artistis ergo, Alchimistisque laboratoribus sufficientem omnium informationem exspectabitis. Sic etiam de correctione spirit⁹ vini ab iisdem plenius instruemini. Academiarum enim Doctores vsq; adeo rudes sunt, vt vix Agaricum & Mannam discernere possint. Huiusmodi asini & fungi creantur Doctores. Sic etiam aqua theriacalis in practica mea continetur, in capitulo de cura caduci. Huius generis si quæ alia sunt, hic recenseri non debent. Ex hoc capitulo discite, artem & virtutem omnem vitrioli in hoc consistere, vt spiritus vitrioli probe extraha-

tur,& ad ſummum gradetur, & per additionem in penetrationem deducatur,quo centrum, radix & ſemen morbi inueniri poſſit. Impoſſibile enim eſt, loca tam exquiſite inuenire, ac de ſuis humoribus Doctores illi nugantur. Nedum enim fundamentum inuentum eſt, quidnam morbum faciat, aut vbi is iaceat, quidue ſit id, quod hominem in tam grauem paroxyſmum coniiciat. Operatio ergo omnis ſoli arcano,quod natura ad morbum direxit, committenda eſt. Arcanum id morbum inueniet, ſicut Sol omnes mundi angulos penetrat. Vt ſummatim dicam,quiſquis verum agere medicum ſatagit, is omnium primo hoc ſtudeat, vt Samaritanus ſit, non Sacerdos aut Leuita. Si Samaritanus: omnia ipſi dabuntur, quibus opus eſt, nec quicquam ei additum aut occultum erit. Qui primo Sacerdos aut Leuita eſſe vult, ei nihil niſi infidelitas dabitur, quam ipſi etiam ante habent. Sic talio ipſis rependitur.

De oleo vitrioli rubri.

Porro autem iam ſciendum eſt,quomodo ex Colcothare per Retortiuam deſtillationem,modo Alchimiſtico à vitriolo oleum paretur cruentum & acetoſiſſimum. Hoc oleum laboratores ipſo ſpiritu in morbis prædictis efficacius iudicarunt: ſed falſo. Proceſſus præparandi vulgatus eſt, nec hic deſcribendus. Momentum enim omne in opera manuali ſitum eſt & in diligenti inſpectione, denique in idoneis inſtrumentis. Ceterum de virtutibus ſciendum eſt, primo, rem eam acetoſam eſſe,omnem acetoſitatem ita ſuperantem, vt nulla acetoſior ſit. Deinde naturam etiam corroſiuam continet: de qua cauſa opus eſt, vt prouide & caute vſurpetur,nimirum non per ſe, ſed in bona concordantia & idonea mixtura reſpiciente id,contra quod adhibetur. Exemplo rem docebimus. Tyrus eſt ſerpens venenoſiſſimus. Solus ergo nullum vſum præſtat. Sed in compoſitione vſus præſtantiſſimi eſt, vt ex quo paratur Theriaca. Idem de hoc quoque oleo dicendum eſt, quod ſolitarium ſumendum non eſt, ſed in compoſitione concinna, veluti de theriaca iam diximus. Propter acetoſitatem quidem prodeſt ſtomacho, à cholera & apoſtemate libero: ſi vero cholera aut Apoſtema adſit, per experientiam ipſam conſtat, illud nihil boni operari: Apoſtema enim ab illo exaſperatur & ace-

tositas eius irritatur. Si Cholera adsit, mutua fit ebullitio & lucta, non secus ac ab aqua forti & tartaro, quorum nullum cum altero manet. Sedulo ergo & circumspecte cauendum, ne quid negligatur. Extra dictos casus alias in compositione sua sanitatem affert, si porrigatur in omnibus febribus, Anorexia, seruato tamen modo. Plurimæ quidem de hoc oleo prædicantur virtutes: paucas autem experientia firmat. Vidi ego & comperi, eos qui miraculosa se oleo isto fecisse iactitant, turpiter mentitos esse. Vsus eius est in calculo & arenulis. Qui vero per id curatus sit, neminem noui. In omnibus facit aliquid: sed in fundamento perfectum non est. In practica tamen mea, in capitulo de cura arenæ compositionem eius inuenietis adhuc & alios morbos. Sicut autem de olei istius per se vsurpandi corrosione dixi: ita affirmo, corrosionem eam vim habere comminuendi lapidem, expellendique arenulas: id tamen tanta cum difficultate fit, vt inuentione alia excogitata opus sit, quam quæ hactenus in vsu fuit. Alias enim vsurpandum non est. Quantum vero quisque ab experientia sua habet, tantum largior. Hæc medicina noua est: qua causa indies quoque nouiter probanda, & recentibus subinde cum compositionibus permiscenda est.

Quantum vero ad Chirurgiam, de hoc oleo ita attendite. Dolores quidem insignes ciet: sed tamen præsentem sanitatem accurat in morbis etiam difficilimis. Processu instituto oleum hoc scabiem capitis hereditariam seu Achores vno fragmento detrahit, sicut quis pileum ferreum detrahit & seponit. Oleo scabiem seu caput vniuersum pilis tectum, penna illines tribus continuis diebus: ita sine operari. Si non sufficere videris frequentius illine, pro scabiei ratione. Idem potest etiam attemperare permixta aqua Chelidoniæ, & caput frequenter abluere. In summa, qui sanari vult, id citra colorem impetrari posse cogitet. Ægri enim eadem conditio est quæ prægnantis: quæ non sine sed cum maximo dolore parit. Sic non nisi in dolore victus nobis parandus est. Sic cum dolore & sudore etiam à morbis liberamur. Hoc modo serpigines, omnes scabies pruritusque & si quæ alia quocunque modo in cute oboriuntur, sanantur, velut & tentigo praua, &c. citra metum illi-

rum, tollit & mortificat etiam lupum & cancrum. Hoc tamen casu diligenter attendendum est, si malum nimiopere inualuit, vt venenum profundius etiam in sanam carnem, quæ temporis successu tandem decidat & exedatur, serpserit pro defensiuo bonum *Oppodeltoch* imponendum est. In quibus autem cunque vlceribus Esthiomenis remedia cetera infirma fuerint, hæc medicina propter gradum, quem habet iuuat. Ineptum etiam non erit, si oleum hoc cum pingui vnguento permisceatur, & ita imponatur. Sic mitius erit, sed tamen etiam ignauius. Dolor euitari nullo modo potest, non magis ac patiens citra dolorem parere potest. Hoc melius & sublimius est, si oleum vitrioli rubrum destilletur in spiritum. Ita pondus quã minimum sufficiet etiam in prędictis morbis omnibus, qui facili opera tolluntur. Et hæc de oleo Vitrioli rubro per experientiam mihi suggesta sunt. In grauibus morbis medicina hæc præstans ac insignis est. Fædos enim & contagiosos eiusmodi morbos, vt sunt scabies, pruritus, serpigo, Achores & similes alios, qui lepræ vicini sunt, curari posse, magnum naturæ donum est, quod medici manibus obtulit, quo affectos homines mundet & sanet. Remediorum enim eiusmodi multa non est sylua. Hoc ergo oleum medico in officina pro certo limite seruiat. Cæteræ namque coctu-ræ nihili sunt, nec fœdos illos morbos tollunt, sed pinguedine sua faciunt, vt recrudescant & augeantur.

De Vitrioli oleo albo & viridi.

Considératione dignum est, quod ex crudo vitriolo oleum per descensum destilletur, interdum album, interdum viride, pro vitrioli conditione. Oleum hoc Encomio singulari dignum est: Quia enim ex crudo vitriolo præparatur, ideo eiusdem etiam spiritũ continet, de quo iam tradidi. Oleum hoc per descensum suis virtutibus ipsis demonstrat, ꝙ præstans & eximium sit ad internos morbos, quorum iam dum mentio facta est. Oleum id siue album sit, siue viride, perinde est. Viride tamen melius est, si circuletur, & cum commixtione, de spiritu Vitrioli tradita, permisceatur. De hoc nemo desperet, quin certum & indubitatum remedium contra caducum & omnes eius species habeat. Sed & hoc obseruatu dignum est, raro morbum esse solitarium, ita vt cõcurrentes alios non habeat. Hoc enim per omnes morbos patet euidẽter. Hinc iam eli-

citur, non sufficere præcipuum & palmarium, verum etiam requiri secreta concurrentium symptomatum. Hinc in mea Practica designaui capitulum, de morbo caduco, non propter remedium palmarium, quod hoc loco satis describitur: sed tantum propter intellectum eorum, qui vna concurrunt. Si accidentia alia non concurrerent, illis adhibitis opus non esset, sed palmarium remedium sufficeret.

Circa oleum ergo Vitrioli viride ita vos gerite, vt id ad summum gradetis, eo modo, vt separetur à sua terrestreitate & fæcibus per Balneum Maris, postea per ignem. Ita in balneo Maris adimetur phlegma, & terrestreitas auferetur per ignem, & spiritus olei solus colligetur, qui in seipso circuletur. Postea assumere potest additionem cum spiritu vini: nec opus est, vt plura addantur, si saltem, vt primarium remedium vsurpandum est, citra cohærentium morborum medicationem. Sumitur in aqua Pœoniæ ante paroxysmi semper insultum, prout is crebrior vel longior &c. est. Ad paroxysmos attendite. Quamprimum spiritus olei centrum morbi inuenit, tunc paroxysmus quietus est & subinde magis magisque mitescit. Si autem vim sanandi exerit, principio ciet vertiginem, ægris sensibilem, qui tamen non cadunt, non spumant, non quatiuntur, non ratione priuantur, sed leni somno corripiuntur, & subinde mitius se habent, Tandem ipsa quoque vertigo cessat, & cum hac ēt somnus. Interim nihilominus applicanda medicina, pergendum & instandum est pro conditione morbi & ægri. Hoc modo cura vrgenda, & omnia sedulo administranda sunt. Et huc non facit temulentus Medicus, aut D. Leuiticus.

De oleo Vitreolato in Alchimia vsurpando: similiter etiam de crudo.

Vt etiam de Alchimisticis in vitriolo conditis viribus aliquid dicam, initio proponam vobis de vitriolo crudo, quod vitriolum crudum quodvis ex ferro cuprum faciat. Et hęc naturæ vis sublimis est. Nec enim Alchimista id facit, sed natura aut vitriolum per operationem Alchimistæ. Et in lumine naturæ admiratione non caret, fieri, vt metallum aliquod seipsum quasi exsuat, & aliud fiat. Et perinde fere est, ac si ex viro fieret fæmina. In his autem natura singularia sua priuilegia, à Deo ipsi hominis gratia collata habet. Hoc de transmutatione dico, vt intelligatis, liuidum illum Philosophum

Aristo-

Aristotelem in sua Philosophia non admodum fundatum, sed vere fatuum fuisse. Proponam deinceps receptum ipsum, vt in omnibus nationis Germanicæ locis cuprũ ex ferro facere sciatis. Ex qua transmutationis potentia colligere facile possumus, multas alias quoque transmutationes fieri posse, nobis tamen incognitas. Negari enim non potest, multas artes adhuc occultas esse, & à Deo ideo non reuelari, quia ad eas noscendas indigni sumus. Porro ferrum in cuprum mutare tanti non est, quanti est, ferrum vertere in Aurum. Quod ergo minus est, Deus manifestat: quod maius est, occultatur adhuc vsque ad tempus scientiarum Heliæ venturi. Hæc enim suo Helia & artes carent. Cæterum transmutatio eiusmodi est.

℞. Scobem seu limaturam ferri citra omnia alia metalla, cuprum aut stannum, &c. lib j Adde Argenti viui libr. semis, vtraque pone in sartaginem seu cacabum ferreum, & affunde mensuram vnam aceti, & vitrioli libræ quadrantem, Salis Armoniaci vnciam vnam semis, vna bulliant, & continenter cum ligno agitentur probe. Si acetum expirauit, plus subinde affunde, & vitriolum nouum adde. Per decoctionem hanc ferrum mutatur in cuprum. Si cuprum factum est, in Argentum viuum omne abit. Coctura decem vel duodecim horis continuata, tum demum Argentum viuum ferro separa, quantum eius superest, & probe laua, vt mundetur. Argentum viuum excipe sacco facto ex aluta aut gossypio, & exprime.

Ita relinqui videbis Amalgama. Id Amalgama sinito exspirare, & inuenies cuprum purum & bonum. Huius cupri accipe vnciam semis, Argenti tantũdem, fluant seu liquentur? & ascendet Argentum ad 16. gradum è vestigio. Et hæc eius probatio est, quod tale cuprum sit ex ferro factum. Gradus autem fixos esse, verum non est. Qui vero in regali bene operari potest, is impensas suas cumulate inde exquirere potest. Momentum omne in operatione & laborandi consistit peritia: vbi tamen plerique cæcutiunt. Prædicto processu semper cuprum ex ferro facere potes. Hoc dico, vt transmutationem vnius in alterum confirmem.

Vitrioli etiam hæc natura est, vt si suum colcothar calcinetur, cum leui liquefactione illico ipsum in cuprum vertatur. Mira enim cuprea natura ei inest: & cupro etiam mira natura inest ad vitriolũ.

Si enim cuprum in aqua forti ſoluatur & granuletur, omnē cuprum fiet vitriolum, nec cuprum amplius manet. Sic ex vitriolo etiam fit cuprum, nec vitriolum amplius eſt, niſi per idoneam aquam fortem in vitriolum reconuertatur. Mira ergo hæc in vitriolo & cupro cognationis ratio eſt. Quod cuproſum eſt, bonum vitriolum dat. Sic viride æris pulchrum alteque gradatum vitriolum Saphyricum dat. Etſi autem de his nos diſſerere fors ridiculum ſit: negari tamen non poteſt, quod in vitriolo tinctura lateat, quæ plus præſtat, quam multi credunt. Beatus qui rem intelligit Sed de oleo vitrioli plura nota. Si oleum Argenti viui & hoc vitrioli oleum coniungantur, & ita ſuo proceſſu coagulentur, Saphyrus miræ naturæ & conditionis producitur: non quidem Saphyrus lapis, ſed ei ſimilis, cum tinctura mirifica: de quo plura differo. Hinc euidens eſt, Arcana ſtupenda in natura & aliis naturæ ſeu Dei creatis condita latere. Quæ vel dum hodie iugi & indefeſſo ſtudio à nobis inquiri & indagari longe honeſtius eſſet, quam pergræcari, ſcortari, &c. Sed ſcortationi hoc tēpore palma datur, donec pars mundi vel hominū tertia iuguletur, pars altera peſte conficiatur, vna vix vna ſalua ſuperſit. Cum hac enim prauitate mundus durare non poteſt, nec artes florere. Sic ſtatus & ordines neceſſum eſt peſſum ire, & exſcindi: alias boni nihil impetrabitur. Tunc demum ſæculum vigebit aureum, hoc eſt tum demum homo intellectu ſuo vtetur, & vt homo, non brutum, viuet, nec porcum aget aut in ſpeluncis delitеſcet.

Quoniam ergo hoc de Vitriolo hactenus bona affectione vobis communicaui, vniuerſos oro, vt infauſtos & infelices ægros, morbo eo Sontico correptos ſpectantes, de veſtra conſcientia, de Deo creatore, de caritate proximi ſerio cogitetis, nec dotes has, vitriolo à Deo ingenitas contemnatis aut vilipendatis. Dilectio vos moueat, vt noctes atque dies in his rebus occupemini, nec quiſquam otioſus inueniatur, ſed ad emolumentum proximi omnia ſuſcipiat. Vos autem non moueat, iſta non facere Iuriſconſultos. Attendite, quod Chriſtus dicat: Væ vobis legiſperitis: quod certe dictum ligneum non eſt. Nec vos etiam Theologi offendant, qui reditus & ſalaria ſua potius, quam ægros curant. Hi ſunt, qui in Iericho præterierunt. Vos Samaritani eſtote & eiuſdem virtutem ſectemini. Ita Deus tam arduis vos donis cumulabit, vt in iuuandis ægris defectum nul-

lum

lum sensuri sitis. Omnia, quibus opus erit, vobis dabuntur: Vos modo thesaurum hunc venemini.

Virtutes in { Speciebus Caduci.
Suffocationibus Matricis.
Siphita stricta, seu Noctambulonibus.
Gutta, corporibus plethoricis. } *Vitrioli vires quæ?*

Præparatio vitrioli in speciebus Caduci (id est in Analentia, Catolentia, Epilentia, &c. Non est differentia in vitriolo.)

℞. Vitrioli cuperosi lib j. Reduc ad separationem à phlegmate, cuius phlegmatis suas partes reduc super Colcothar suum, destilla. Reitera in quartum gradum ignis: dosis à scrup. semis vsq; ad scrup. j, ante & post paroxysmum. *Vitrioli præpar. ad caducum.*

Si morbus ex elemento Vitrioli oritur, cura fiat per Vitriolum. In Sale Vitrioli est morbus caducus.

In die paroxysmi debet tribui medicina & sub Paroxysmo. Epilepsia est morbus mineralis, cura etiam mineralis tota est in salib. vitrioli atque spiritibus ante & post paroxysmum. Ante paroxysmum est in ebullitione corpus. Post paroxysmum dormiunt. Igitur post somnum danda est medicina, cum corpus adhuc bullit: cum corpus est sanum, non danda est medicina.

Præparatio in suffocatione Matricis, Vitrioli. *Ad suffocationem vterinam.*

℞. Vitrioli à Phlegmate & Colcotar purgati vnc. ij. pulegii vnc. iij. Alcool vini vnc. semis. Reduc per destillationem: Dosis scrup. semis vsque ad scrup. j.

Et est potissimum medicamen in suffocatione Matricis.

Præparatio in Gutta & in Siphita stricta. *Ad Guttã & Siphitã.*

In Gutta ℞. Vitrioli præparati prædicti vnc. ij. Alcool vini vnc. ij. Aluminis lameni [*instar cretæ candidum est, & subdulce*] vnc. semis. Reduc in liquores per quartum gradum ignis: Dosis ab extra drachma semis, ab intra à gran. vj. vsque ad viiij.

Ab extra, super locum Syntheomatis. Et locus ille est, vbi morbus incipit, hoc est in pulsu. Hoc Syntheoma eius est. Quod si tamen ægri nihilominus ambulent, medicamen pulsui tum carpi tum colli superligandum est.

In Siphita parua, verberare, medicina quidem est. Sed in Siphita stricta seu chorea Viti, medicina id non est.

In

In gutta medicamen anteriori linguæ administrandum est, Paralysi ergo correpto, medicina ori & linguæ addenda est. Et istud est optimum medicamen.

Additio in Epileutia in speciebus Caduci.

℞. Vitrioli huius præparati drach.j. Liquoris visci quercini cum Orisontis an.scrup.ß.& gran.3. Fiat mixtura.

Syntheoma caduci est in Nucha. In pulueribus post paroxysmum: in Nucha inunctio pinguedinis castorei, est optimum medicamen.

[Additio in Siphita stricta.]

℞. Huius vitrioli præparati drach.j. Hypericonis seminis vnc.ß. Ambræ gran.vj. Reduc in mixt.

Semen hypericonis tollit Siphitam strictam.

Additio in suffocatione Matricis.

℞. Huius liquoris vitrioli gran. vij. Granorum Actis drachm.j. Alcool vini ad pondus omnium reduc in compositum.

Sin locus est in vmbilico, ibi imponatur. Suffocatio cum vomitu si molestet, vsurpanda sunt cetera etiam medicamina ab intra, vt dictum est in suffocatione Matricis.

Summa præparatio vitrioli est, vt separetur à Colcotar, dein addetur Alcool vini æqualis libra: Eo facto Panem adustum (panis iste est ex furfure secalino, qui siccatur, vt in mortario teri possit) pone in liquorem vitrioli, dein per mensem ad fimum equinum positum, post separa à pane per destillationem, denique præpara Alcool per Balneum primi gradus à vitriolo. Si vitriolum suam acetositatem perdidit, vis nulla superest.

Vitrioli albi vires quæ?

Sunt species exteriores, vt Scotomia & oculorum macula.

Virtutes vitrioli albi { Ad oculorum partes exteriores. / In Neutha. }

Est, quando cuticula supernascitur aut oculis aut auribus in partu puerorum.

Neutha quid?

Neuthræ sunt pelliculæ, ex partu vbicunque obnascentes, velut in faces, in vulua, in ore, in oculis, & cæteris.

Vitrioli præpar. ad oculorum dolores, &c.

Vitriolum album est summum medicamen in istis, in Neutha & ad exteriora oculorum.

℞. Vitrioli albi vnc.v. olei de siligine vnc.ß. Olei de Camphora drach.ij. Reduc ad putrefactionem per fimum equinum ad mensem, destilla per descensum.

Oleum

Oleum ex ſiligine fit, ſiligine in ferream candentem laminam impoſita: tunc enim in circuitu pinguedo quædam oritur, quæ eſt oleum ſiliginis, ad oculorũ dolores exteriores. Ex partu ſi pellicula oculo obnata ſit, exactiſſime tribuatur, cum aqua eufragiæ, roſarum aut fœniculi, cum iſtis aquis, illud lymphandum eſt. *Oleum ſiliginis.*

℞. Vitrioli albi vnc. j. olei tartari drach. vj. olei laterini drach. v. Diſtilla ſimul. [Neutham (Teutham) nemo erodere debet.] *Præparatio Vitrioli in Neutha.*

Additio in Vitriolo ad dolores oculorum exteriores.

Recip. Præparati vitrioli ſcrup. j. Liquoris Euphragiæ ſcrup. ij. Papaueris rubei, drach. j. Fiat Collyrium.

Additio in Neutha.

Recip. Huius vitrioli præpar. drach. ß. liquoris iuſquiami drac ij. Olei Nucis Moſchatæ gran. 7. Fiat Collyrium.

Hactenus Paracelſus, Anglus Sala ſic vult: Vitriolum, Græcis, & Latinis Chalcantum, Sal eſt minerale, quod dignitate, & virtute ſua omnibus aliis aliorum ſalium ſpeciebus longiſſime antecellit: adeo vt non ſine grauiſſima ratione Magnus ille Theophraſtus Paracelſus Germanus dixerit, quartam Medicinæ partem huic minerali ineſſe. Vnde non inſcite ille idem cum ligno id confert, ex quo variæ formæ effingi: diuerſaque inſtrumenta ad varias omnino operationes, & effectus diuerſos confici poſſunt. Etenim ex iſto ſale diuerſæ ſubſtantiæ extrahi, & præparari: variæque medicationes, multum à ſe inuicem operationibus, & effectis differentes, componi poſſunt. Quis enim neſcit, ex ſale iſto minerali medicamenta purgantia, ſudorifera, cordialia, anodyna, narcotica, ſtuporem inducentia ſtiptica, attractiua, & ſpecifica aduerſus epilepſiam, morbum caducum, ſuffocationem matricis valentiſſima ſeparari, & præparari? Id quomodo arte confici poſſit, ſequentibus capitibus, Deo bene iuuante, aliquanto fuſius docere ſtatui. Aperte tñ faſſus, me, ne quartam partem eius virtutis, qua hoc chaos minerale pollet, aſſequutum eſſe: quam quotidie aliquid noui, admirabili illo benedictæ illius artis Spagyricæ medio adinueniam. Benedictam autem artem illam non immerito voco: quum & naturæ arcana detegat: & nos ad ampliorem magnaliorum Dei cognitionem incitet, & inuitet. Vnde fit, vt non ſine ſumma noſtri conſolatione carbonibus operer, & lignis: idque eo magis, quod in confeſſo eſt,

Vulcani operam lucem non mediocrem arte theoriæ Medici afferre. Verum enimuero, vt ad qualitates dicti salis indicandas accedam, extra controuersiam est, Philosophos naturales in vniuersum omnes, illi qualitatem cupri assignare: sed & ipsa quoque experientia, ex effectis ducta, euidenter demonstrat, salem istum non esse instar primi entis cupri: sed quamuis ex omni vitriolo cuprum fluidum, malleoque tractabile separari potest: maiori tamen, in vna, q̃ altera in specie, copia, & abundantia. Elementa vitrioli, & substantiæ sunt duplices: quẽadmodum suo loco, experientia rerũ magistra, euidenter euincam. Quod ad proprietates eius attinet, signatura ipsius, color, itemque forma illud theoriæ exponunt, quum Veneri assimiletur. Nec tamen propositi nostri est, id modo fusius declarare, quum veritatem per experientiam, & diuturnam practicę iam longo tempore à nobis factæ obseruationem sim confirmaturus. Quod ad electionem vitrioli, tres principales species in vsu habentur: Vngarica nempe, Cypria, & Romana: qua ego in Medicina præcipue vti soleo. Vitrioli species Goslariæ, oppido non procul Brunsvico, reperitur, colore viridis, & minuta. Operatione non multum à tribus illis, quorum mentionem fecimus, dissimilis. Vtra alteri præferenda, Spagyrici iudicio, & experientiæ factæ liberum relinquo. Nunc ad rem, quam tractare institui, docturus, vt diximus, quomodo vitriolum à substantiis suis separari, & ad Medicinæ vsum rite præparari & possit, & debeat.

Ros Vitrioli, id est spiritus Vitrioli humidus.

Antiquis, vt & plerisque nostræ ætatis Chymicis, prima ista Vitrioli substantia incognita, eoque ab iis, inutilis ad instar phlegmatis, reiecta fuit: Quasi vero Deus, & natura (quæ se in omnibus diuinæ prouidentiæ partibus efficaciter exerit) frustra aliquid facerent. Certe constat, rubetis etiam, & serpentibus suum in Medicina locum esse. Quid ni igitur dulci isti, & limpido liquori sua, eaq; rara virtus insit? Tamen si quis imperitior hoc negare forsan ausit, eũ ego nullo cum negotio manifesti erroris primo isto Anatomiæ tractatu conuicero, in quo, Deo vniuersi opifice, & Rectore benigne iuuante modum resoluendi vitrioli bona fide ostendam, resolutiq; vires expertas describam. Reci-

Recipe igitur Vitriolum, quod tibi ex tribus illis supra commemoratis maxime valere visum fuerit. Eo ampullam vitream quæ aliquanto amplior, nec tamen æquo altior, ad medietatem imple. Deinde cum suo capello & recipiente per balneum Mariæ distilla ad quartum balnei gradum, id est in aqua tam diu bulliente, dum omnis humiditas, distillationi apta, profluxerit. Exemplum in vase vitreo optime obturato ad vsum serua.

Valet aduersus ardentes capitis dolores sumptum, pro re nata duabus drachmis: continuatum aliquot dies stomacho ieiuno adustionem sanguinis mitigat; omnia item viscera corroborat, cerebrum superfluo calore, & siccitate debilitatum confirmat: humidum etiam radicale restaurat: diuturniore vsu, verno tempore, stomacho prius aliquantulum purgato, sumptum.

Aqua Vitrioli secunda.

Separata prima illa aqua, quam præcedenti capite roris Vitrioli nomine insigniuimus, accipe vas vitreum cum materia illa residua, quam per arenam tantisper distilla, dum reliqua humiditas omnis exierit, quam in aquam claram, & odoriferam abire videbis. Euacuata ex recipiente ad vsum reponitur. Conducit ad purgandos renes: lenit corrosiones internas sumpta mane drachma vna cum iusculo carnis. vrinam procitat, & sudorem modice prouocat. Inflammationem plagarum corrodentium offa aliquantulum calefacta, sedat, lenit & mitigat dolorem: & ad consolidationem confert, infusa gutta vna aut altera olei tartari, vt mordacior fiat. Scabiem siccam mundificat: & carnem solidiorem efficit.

Liquor Vitrioli acidus primus, vulgo spiritus Vitrioli.

Olim solebant calcinare Vitriolum, & rubore inficere; vnde substantia sua humida, & maxime spirituali exuebatur. Id vero in eum finem ab illis fiebat, vt liquorem eius acidum secundum, vulgo olei Vitrioli notũ dicerent: id quod quomodo conficeretur sequentibus capitibus declarabitur. Nunc id obiter monuero, antiquos operatione ista sua maiorem partem mercurialem, volatilem,

& penetrantem perdidiſſe. Nec vero ea re rationes aliorum hac in parte plane reiecero, quum experientia conſtet, mirabiles operationes liquore iſto factas. Id tamen confidenter dixerim: ſi liquore iſto, qui ponderoſior ſalis iſtius mineralis pars eſt, ſpirituque tãtum non caret: id quod tum ex diſtillatione ipſa eſt videre: tum teſtimonio Theophraſti liquet, ſcribentis: vbi cadit ibi conſiſtit: quo id, quod modo attulimus, denotatur: nemo certe negauerit, primum iſtum ſpiritum, qui floris inſtar eſt, ſubtilitate volatili oleo memorato longe præſtare: idque eo magis, quod primus ex foco prodeat, in morem nebuloſi aeris; eoque etiam tutius intra corpus aſſumi poſſe: idque adeo experientia quotidiana nos quoq; docuit, poſtquam primus iſte liquor acidus in vſum venit. Modus illum extrahendi non eſt apud oẽs vnus. Quidam n. additamento vtuntur: alii non item: ac rurſus nonnulli retortam hanc ad rem adhibent: quidam minale. Nos omiſſis aliorum modis, illum, quem hactenus reliquis forte præſtare animaduertimus, paucis trademus. Iſte vero ſic habet:

Rec. materiam illam, quæ ex duabus illis ſubſtantiis remanſit, & in tenuiſſimum puluerem redige. Deinde ſume alembicum integrum, id eſt, vrinale, & capellam, ita ad fornacem vitream ſimul commiſſum: ad cuius extremitatem canon ſit apertus, per quem dictus puluis iniiciatur. Alembicus iſte ſit aliquanto altior, & amplior. præcipue capella cum canna ſua aliquanto longiore, & capaciore: itaque plane, vt fornacem diſtillatoriam exuperet, & recipiens ab illa aliquantum diſtet. Vas iſtud circumcirca diligentiſſime ad capellam vſque luto ſicco puta, craſſitudine digiti, deducito. Id quod ſi prima vice non effeceris, iterato abſolues. Poſtmodo puluere ſupra memorato ad quartam vſq; partem impletum, os primo vitro, deinde luto obtura, fornaciq; appone foco aperto, qui minimum ſemicubito fornacem tranſcendat. Occluſo optime luto circumcirca, relictiſque ſpiraculis conuenientibus, recipientem bene grandem adiunge, iuncturaſque accurate ſigilla. Ignẽ gradatim ad quartum vſque gradũ incende, vti opus eſſe videbis, & ita perge vſque dum nullum amplius fumum circa capellam, & recipientem apparere videris. Infrigidatum liquorem ex recipiente hauri, qui liquor ea, qua ſequenti capite oſtendetur, ratione rectificetur. Nos

quas alii oleo vitrioli attribuunt proprietates, & vires longe iustiori titulo huic liquori ascribendas asserimus.

VIRTVS.

1. Exhibentur ad præcauendam pestem alternis diebus summo mane guttæ tres in aqua veronica.

2. Pesti infecto guttæ v. huius liquoris ad prouocandum sudorem cum vncia vna aquæ vitæ optimæ dantur bis, aut ter, prout necessitas requirit.

3. Febri hectica, & humorali.

4. Guttæ pro vice cum duabus vnciis aquæ Endiuiæ, mane ieiuno stomacho sumptæ per 8 aut 10. dies potenter auxiliantur.

Contra febrem quartanam exhibetur cum vncia vna aquæ vitæ, eo die, quo paroxysmus incurrit, sudore interim prouocato. Ad tertianam notham cum aqua Tormentillæ, modo iam indicato, magno cum successu bibitur. Ad febrem autem continuam cum aqua Marrubii. Dolores colicos cum aqua vitæ sumpta sedat. Ad renum calculos, & excoriationes vesicæ cum vino albo pota, cui sit infusa liquiritia, potens est remedium. Dolores matricis cum vino, cui sit infusa artemisia, compescit. Dentes item corruptos bis, aut ter tactos spiritus iste, Gagræ iam os intrinsecus infestantem, aliasque id genus excoriationes cum succu plantaginis tactam, & cum aqua sua secunda ad sufficientiam totam sanat. Fluxus corporis aliquot diebus mane sumptus cum vino rubro, & Nuce Muscata, sistit. Hydropem quadraginta dies cum vncia semis aquæ ex fraxino elicitæ, accedentibus tamen, quantum opus, purgantibus, sanat. Ad eundem morbum liquor iste vino, cui cortex fraxini immissus fuerit, infusus. Ad venas pectoris ruptas, & excretionem sanguinis cum aqua sanguinis humani balneo Mariæ extracta, summum est arcanum, ter, aut si postulauerit necessitas, exhibitus. Sumantur guttæ 6. istius spiritus aquæ, sanguinis drachma semis in iusculo. Valet etiam ad retentionem ciborum cum vino bene maturo: instaurat splenem: graueolentiam oris emendat, & digestionem promouet. Omne febrium genus cum rore suo, aut aqua sua prima

deglutitus, curat: Podagræ dolores mitigat: & ſanguinem attenuat, aliquot diebus mane cum aqua perforatæ ſumptus. Palpitationi cordis cum aqua corticum citri, aut pimpinellæ potenter medetur pſorã & ſcabiem cũ aqua roriſmarini, aut tamariſci perſanat. Dolores capitis cum aqua maioranæ tollit. Debilitatem pulmonis cum aqua fœniculi, vel pulmonariæ ſuccurrit. Humorem melancholicum cum aqua meliſſæ incidit. Stomachum mirum in modum confortat, & ab internis apoſtematis totum corpus defendit. Quocirca magno cum ſucceſſu in pleuritide, brunella, ſquinantia, & cõquaſſatione corporis exhibetur. Nec facile potionem vulnerariam præſtantiorem dabis, ſi eum hypericone, & betonica vino infuſis, adminiſtres: Nam ſanguinem ad miraculum attenuat: eumque à partibus peccanti materiæ proximis potentiſſime reuellit: rupturas item tam oſſium, quam venarum conglutinat: parteſque infirmatas mire conſolidat, & confortat. Has & complures alias rariſſimas virtutes ſali iſti minerali vere à me adſcribi, deprehendet, qui earum fecerit periculum, & pro nata occaſione rite adminiſtrarit.

Spiritus Sulphuris Vitrioli, & liquoris acidi primi rectificatio.

Poſtquam de modo diſtillandi ſpiritum Vitrioli acidi, & ex parte de eius Medicina vſu, & virtute abunde diximus, reliquum eſt vt doceamus, quomodo liquor ille, cuius ſupra mentionem fecimus, rectificetur, & quomodo ex illo alia quædam ſubſtantia, quæ communiter ſpiritus Vitrioli ſulphureus dicitur, ſeparari ſoleat. Sed cur ſulphureus? Tum propter odorem, quo ſulphur refert, tum propter proprietatem ſuam. Recipe igitur liquorem commemoratum, & infunde illum in vas vitreum iuncturiſque vaſorum bene obturatis per balneum Mariæ diſtilla, quantum fieri potis eſt. Balneo infrigidato aquam elicitam bene occluſam ſeorſim ſerua. Hæc enim ſpiritus ille Vitrioli ſulphureus eſt. Liquor qui in fundo remanſit acidus, & ponderoſus ad hunc re-

ctifi-

ctificatur modum: impone in vas vitreum forma illi, de quo capite primo, vbi de rore Vitrioli egimus, non absimile: Tutoque aliquantulum obducito, & fac, vt per arenam ascendat, liquorem postmodum, & spiritus ipsos aliis vasis ad tertiam & quartam vsque destillationem reitera, eo ipso quo supra diximus modo. Hinc elicies liquorem aquæ instar clarum, ac pellucidum satis ponderosum, ac primo gustu acidum, mox tamen in miram dulcedinem degenerantem. Atque hic est spiritus Vitrioli acidus rectificatus, qui non tantum purior, & limpidior, sed etiam subtilior, penetrantior, & in suis qualitatibus, & proprietatibus acutior hac distillatione efficitur.

Vsus & virtus spiritus Vitrioli sulphureus.

Liquor iste natura sua narcoticus intense stupefactionem inducit: ita vt solus propter acutam illam acrimoniam neutiquam adhibendus veniat. Verum cum alio aliquo temperatus, in variis morbis vtiliter sumitur: puta in mania, phrenitide, & aliis eius genus morbis, in quibus vapores aerei in caput ascendentes reprimere est necesse, qui delirationem inducunt, somnique priuationem.

Dosis eius est à quinque ad decem vsque guttas per vicem cum aqua Melissæ, Maioranæ, aut Lauendulæ; vesperi post occasum solis: mane ante eiusdem exortum. Adhibetur etiam liquor iste in nonnullis arcanis contra epilepsiam præparatis, vti suo loco amplius docebimus.

Liquor Vitrioli acidus secundus, vulgo oleum Vitrioli appellatus.

Fæces ex spiritu Vitrioli acidi residuas, quæ terram subtenuem purpurascentem referunt: & aqua vitæ optima leuiter macera. Deinde materiam istam in retortam accuratissime luto obductam, eamque satis capacem, collum longum, & largum haben-

habentem, immitte: ſed vide, ne illam materia iſta ſupra tertiam partem adimpleas. Impone deinde furno, igne aperto, cui amplius ſubſit recipiens. Poſtea ignem paulatim ad quartum vſque gradum adauge, idque totis XII. horis, eoque amplius, donec nullum amplius liquorem videas emanare, nec fumum aſcendere. Tum enim illum perfectum habebis. Accipe liquorem, qui omnibus partibus in recipiente reſidet, & in balneo Mariæ aquam vitæ ſepara. In fundo vaſis vitrei liquorem ſatis grauem, & ſubrubrum vel ſubcæruleum, pro ſpecie vitrioli, guſtatuque admodum acidum ignitam corroſiuam manifeſte prodentem reſiduum videbis. Hunc ſeruabis: hic enim eſt oleum vitrioli more noſtro eductum, quod modo flauo: modo rubeo: modo quouis alio colore tingi poteſt. Quod vt efficiatur, quum noſtri non ſit propoſiti, docere ſuperſedeo. Virtute liquor iſte non diſſimilis eſt primo: ſed propter cauſas ſupra allatas, maioris difficultatis, & longe lentior: Quapropter eum nunquam intra corpus humanum adhibui, niſi cum aliis ſuis ſubſtantiis commixtum: vti capite de Magiſterio vitrioli fuſius id perſequemur. In Chirurgia excellentiſſimum eſt arcanum, ad corroſionem carnis putridæ, & callorum plagarum putreſcentium extirpationem. Callis, & porris manuum, pedumue aliquo inſtrumento euulſis gutta infuſa vnica radicem perimit, & ne ſubcreſcat potenter prohibet. Operationes tamen iſtas non abſque magno dolore facit. Quocirca non niſi à peritis adminiſtrari debet temere, qui illum & temperare norint, carnemque ab inflammatione, aliiſque ſymptomatis defendere. Immiſſus foramini dentis putreſcentis vermem occidit, & vt abſque vllo dolore excidat paulatim efficit. Mixtus pauculo Nicotianæ vnguento diuerſas ſcabiei, & impetiginis capitis ſpecies, vlcera item corrodentia ad miraculum perſanat. Idem vnguento additus roſaceo pruritum, & ſcabiem ſalſam toto corpore tollit. Sed & plurimis aliis virtutibus pollere dicitur. Quas cum ipſi non ſimus experti ad ſal vitrioli accedimus: id vnum identidem inculcantes, vere vulgo dici: Experientiam cum ſcientia coniunctam rerum Magiſtram eſſe.

Sal Vitrioli.

Vitriolo, modo ſupra commemorato, omnibus ſuis ſubſtantiis humidioribus exuto deprehendes terram nigram, & leuiuſculam reliquam fieri, quæ in tres ſubſtantias proceſſu iam commonſtrando, ſeparata reſoluitur.

Recipe terram, cuius modo meminimus, eique tantum aquæ calidæ affunde, vt tres, aut quatuor digitis extet, in qua illam ad 24. horas macera. poſtmodum aquam tantam, quantam per chartam cola: quæ guſtum cupreum, & reſtrictiuum palato exhibebit. Reitera alia aqua, vti dictum, donec illi nulla amplius ſalſedo inſit. Poſtea ſume aquas iſtas omnes ſimul, & vt in vaſi aliquo vitreo euaporent, ſinito: Quo facto ſatis copioſam ſalis quantitatem in fundo reſediſſe videbis: quem horis 22. calcinatum denuo aqua communi extrahes: modoque dicto exſiccabis: nec dubium, quin paulatim clarior, & purior ſit futurus. Calcinatio enim iſta reliquas terreitatis partes abſtrahit. Atque hac ratione habebis ſalem Vitrioli, quem in vaſe ligneo bene obturato ad vſum repones. Sunt qui hunc ſalem interne contra colicam, vermes, & alias infirmitates propinarint. Verum nos ad hunc vſque diem non ſumus vſi. Ecquid igitur aliis, quorum non feci periculum, traderem? In Chirurgia tamen cum ſucceſſu putarim adhiberi poſſe, vbi mundificatione: dein conſtrictione opus: dummodo aliis cum ingredientibus commiſceatur. Enimvero conſtringendi vi aliis omnibus ſalis procul dubio præſtat. Volunt nonnulli, illum intra corpus aſſumtum, purgandi vires habere. Id ſi ita ſit, omnino per vomitum purgabit: & quidem propter acorem ſuum, & guſtum cupreum, qui proprietate ſua, vomitionem ciere aſſolet.

Subſtantia cuprea Vitrioli, vulgo Sulphur Vitrioli dicta.

Sale ex reſiduis, quorum ſupra meminimus, extracto, nihil præter terram nigram reſtat. Recipe illam ad focum igne fortiſſime exſiccato: poſtea cum ſale armoniaco æqualis ponderis in tenuiſſimum puluerem redige: & primo igne lento, dein maiore tamdiu ſublimato, donec nullum amplius fumum album pe-

tere videas. Poſtmodo materiam illam ſublimatam ſepara, & in vaſe vitreo ſatis amplo aquæ communi infuſum balneo Mariæ aqua tepida plenum ad horas 24. impone: Vnde ſubtilis puluis in fundo conſidet. Aqua per inclinationem ſeparata, dictum pulnerem laua, iterumque laua, donec omnis expers ſalſedinis deprehendatur: ſicca & ad vſum ſerua. Inuenias complures, qui puluerem iſtum ſulphur Vitrioli appellent: aliis illum primam ſubſtantiam cupri vocantibus. Neque vero id abs re. Enimuero vt guſtatu primo cupri ſimile eſt, ita illum nunquam poſtea amittit, & vbi igni fuſili ſubiicitur, pars vna in flammam metallicam comburitur, altera in crucibulo in bonum, malleoque tractabile cuprum funditur. Operatio iſta dictam ſubſtantiam extrahendi etiam in Vitriolo crudo fieri poteſt in hunc modum.

Recipe Vitriolum crudum, ad placitum, illudque in aqua communi, 9. h. diſſolue. Poſtea libræ vni Vitrioli vnciam vnam Salis tartari admiſce, & videbis aquam conturbari. Reſidentia in fundo ſubſidit: quæ ab aqua ſeparata, vt ſupra dictum lauatur. Hæc & guſtu, & potentia priori non eſt abſimilis. Sunt qui laminas ferri bulliant in Vitriolo aqua temperato, qua re ſubſtantia iſta pariter agglutinatur, poſtea cultro abraditur. Mihi vero non eſt dubium, hunc non vere ſulphur appellari: quum omnino metallum, quam quiduis aliud referat; quod & de duabus aliis præparationibus recte dicitur, addo vt incaſſum laborent illi, qui ſubſtantiam iſtam pro ſulphure embryonato ex Vitriolo ſumunt, quod omnino potentia anodyna præditum ſit oportet. Hoc enim & horribiles eaſque profuſiſſimas vomitiones concitat.

Quapropter omnino opus fuerit, Sulphur Vitrioli alia via, & ratione delere. Quod ad me attinet, certe etiam multa obſeruatione, nullum hactenus ſulphuris iſtius anodyni indicium: quod eſt in ſpiritu Vitrioli ſulphureo, nec in odore, ſaporeue, nec etiam in operatione deprehendi: Quum tamen effectus iſte ſe, & in ſpiritu acido primo, & in oleo, qui ſe ex parte anodynum demonſtrat, aperte prodat. Sulphur Anodynum Paracel-

celso dictum num sit combustibile, liquidum substantiaue siccum hactenus haud deprehendi: sufficiat virtutem ab illo indicatam, Vitriolo ita inesse, vt hoc apud me sit indubium, puluerem istum Sulphur Vitrioli embryonatum nominatum falso ita vocari: Iccirco ego idque propter rationes supra adductas substantiam cupream Vitrioli nominabo: Sequentibus capitibus declaraturus, quomodo substantia de Vitriolo crudo separari possit, quod effectu suo se partem specificam anodynam huius mineralis esse arguit.

Virtus substantiæ huius cupreæ propria est, mundare plagas putridas, incarnare, & cicatrices more æris vsti inducere; ad vnguentum tamen reductum: vti suo loco planius ostendemus.

Terra Vitrioli.

Separatis septem illis, quas diximus, Vitrioli substantiis, terra quædam subnigra, & leuiuscula remanebit: quam in puluerem tenuissimum redactum toties aqua communi lauabis, donec omnem illi extractam salsedinem deprehendas. Siccatam optime ad vsum reserua.

Habet illa constringendi vim, & siccandi: vnde in emplastra, & vnguenta siccantia, & cicatrices obducentia accersitur.

Vitriolum rectificatum purgans.

Postquam in præcedentibus capitibus docuimus, qua via, & ratione Vitriolum in octo differentes substantias resolui queat, antequam ad secundum tractatum, quem arcanis compositis destinauimus, aggrediamur, nonnullas mineralis istius præparationes diuersas ab illis, quas supra recensuimus, bona fide tecum communicabimus: initio à Vitriolo rectificato facto, quo ad purgandum corpus magno cum successu vtimur.

Modus est iste. Recipe Vitriolum Romanum, aut quoduis aliud ex tribus illis supra commemoratis, qua volueris quantitate, contusum optime in charta, loco quidem calido, non tamen soli feruenti expone. Siccatum paulatim, vsque dum colorem album induat, infunde in aquam centaureæ minoris, donec omne dissoluatur. Deinde per filtrum, chartam or cola, dum liquorem limpidum promanare videris. Eum balneo Mariæ iniectum ad tertiam aquæ partem distilla. Postmodum vase vitreo ex balneo exempto in locum refrigerationi accommodum repone, impositi aliquot ligni sectionibus mundis, ita vt fundum pertingant. Has circum Vitrioli pars congelabitur, quem deinde separatum siccabis, ita tamen vt colore Cristallino resplendeat: vapore aliquantulum iterato, aqua emisso refrigerationi denuo, vti dictum, exponitur, tantisper dum Vitriolum omne congelatum fuerit. Quod deinde in vase vitreo, bene occluso ad vsum seruatur.

Vitriolum isthoc optime purgat febre putrida, pestilentiali laborantes: vermes enecat: & contra epilepsiam specificum omnino est purgans. Stomachi putredinem abarcet potenter: sanguinem rectificat: & renes: oppilationes, & obstructiones omnis generis aperit: peste, aliisque morbis venenatis acerrime resistit. Aduersus morbum caducum, & suffocationem matricis valentissimum est remedium: vt quod aciditate sua matricem putredine leuet, aliasque partes, non secus, atque acidum orichalcum emundat.

Dosis eius est granis 5. vsque ad 7. aut 9. plus, minus per vicem: pro firmitate tamen constitutionis corporis. Necessitate postulante potest intra 8. aut 10. dies administratio eius duplicari, aut triplicari. In febribus putridis mane ieiuno stomacho ante paroxysmum cum aqua Cherefolii, aut aliis aquis mundificando sanguini appropiatis, vtiliter exhibetur. In febribus pestilentialibus quouis tempore: si id requirat necessitas, datur. In putredine stomachi cum vino generoso propinatur, parumper galanga aut Nuce Moschata correcto: vt & in accidentibus matricalibus. Contra vermes datur cum aqua hypericonis. In epilepsia

lepſia cum aqua pœoniæ, in quam viſcus quercinus ſit inuectus: idque creſcente Luna ſemel in menſe. Aduerſus venena cum aqua roris marini ſumitur, in quam 6. grana croci per vicem fuerint immiſſa, id quod & in omni icteritiæ genere factitabis. Proprium hoc habet Vitriolum iſthoc, vt ſemper vomitum, & ſeceſſum corpus purget, ac corpus, ſi quod aliud medicamentum, vniuerſum tentet, ac peruadat: idque exigua admodum interpoſita mora, & quod boni caput eſt, ſine omni periculo. In ſumma Medicus, qui Vitriolo iſto rite vti nouerit, vere gloriari poterit, ſe precioſum habere arcanum, præcipue complexionibus robuſtioribus adhibitum: in quibus delicatiora illa medicamenta vim morborum expugnare minime poſſunt.

Vitriolum regeneratum.

Vitriolum iſtud regenerati nomine inſignitur, quod ex puris, & ſeparatis ſubſtantiis indidem reductis aliud Vitriolum regeneratur, quod prius illud potentia, & puritate, colore item & odore, adeoque omni qualitate longo interuallo poſt ſe relinquit.

Modus præparationis eſt iſte. Recipe Vitriolum crudum, quo retortam tertiam ad vſque partem implebis. Hanc luto accuratiſſime obductam, ignique aperto appoſitam, more chymico, gradatim diſtilla, humoreque omni extracto ſpiritus vltimos igne maximo tres totos dies, totidemque noctes diſpelle, donec circa recipientem nullus amplius fumus apparet. Refrigeratis vaſis, omnem illum liquorem ſeparato, in quo quinque ſubſtantias ineſſe deprehendes. Deinde de tribus Salem, primamque cupri materiam per ſublimationem ſeparato, vti 7. cap. docuimus.

Poſtea liquorem, ſalem, & primam iſtam materiam cupri ſeparata commiſce, & bene ſimul occluſa balneo lento per 8. dies putrificato: quo facto ſubtile à ſpiſſo per inclinationem, claritate ſumma, ſeparato. Hinc dictum liquorem vaſi vitreo immiſſum, balneo Mariæ ad duas tertias liquori diſtillato. Reſiduum

vt refrigeretur, bene apertum repone. Nec dubium, quin intra tres aut 4. dies in fundo Vitriolum transparens, coloratumque reperias: quod separari, ac siccari debet. Remantiam liquoris spiritum acidum extrahens Vitriolo iniectum distillabis, substantiam eius sine omni decretione detrimentoue recepturus. Equidem huius rei periculum feci in Vitriolo Vngarico, & modo iam commemorato, ita renouari, vt transpareret, sapphyrique instar cærulesceret.

Vitriolum regeneratum omnibus iis viribus pollet quibus rectificatum, de quo c. præcedente egimus: Dosi tamen omnino minori exhibendum. Nam vt plurimum quinque grana non excedit.

Extractum Vitrioli anodynum.

Dum diligentius aliquanto scrutor, num in nonnullis substantiis Vitrioli vis aliqua insit narcotica, stupefactiua, & anodyna, quam aliqui sulphuri suo embryonato attribuunt, non potui virtutem eius exactius deprehendere, quam in sequenti extracto. Recipe Vitriolum crudum, quod tibi ex tribus illis supra commemoratis præ aliis sumere libuerit, & optime contusum soli siccandum exponito: aut alibi vbi siccatum in puluerem abeat. Pulueris semilibram in vas vitreum iniicito, quod duas aquæ mensuras, aut eo amplius capiat, & os habeat strictissimum. Affunde deinde 30. vncias aquæ vitæ, quæ optime rectificata, omni phlegmate careat. Aduerte vt vas hoc sit sudissimum: nec vlla alia humiditas præter aquæ vitæ accedat: cætera enim incassus esset labor:) Hinc optime occluso orificio vasis vitrei, ita vt nullus exspirationi sit locus, in simum caballinum ad mensis vnius spatium sepelito, deinde ex illo fimo extracto aquam vitæ per inclinationem separato, fæcibus tamen imperturbatis, quæ prægnans q. erit subtili essentia vitriolata odorem fragrantissimum maluatici moschati adeo potenter referens, vt si illam diutius olfacias, cerebrum quodammodo occupare, & stupefacere, somnumque prouocare sentias. Impositam balneo Mariæ ad residentiam vsque liquoris flaui, oleo distillato non absimilis, lente distilla. Hinc ignem amoue, & quod elicitum fuerit, ad vsum serua. Est enim aqua virtutis narcoticæ. Quo facto liquorem quo-

que

que bene occlusum in vsum repone: qui liquor preciosum illud extractum est; ac si vere dicitur, Vitriolo sulphur inesse anodynum, affirmare ausim, liquorem istum subtilem eius essentiam esse: idque eo magis, quod virtutem istam effectis manifeste prodit, mihi verum balsamum fuerit.

Liquoris istius vsus est in morbis, stupefactionem & anodyna requirentibus: potentia certe, nec opio, nec oleo mandragoræ cedit, & sine periculo adhibetur. Ad reprimendos, & coagulandos subtiles illos ascendentes, venenosos vapores, qui centro aliquo ad caput eleuati, paroxysmos epilepticos pariunt, singularem vim idque proprietate specifica, & occulta habet. Dosis eius est à guttis 6. ad 8. vsque, & 12. per vicem, cum vino, & aliis liquoribus appropriatis, in quibuscunque morbis quos vel exstirpare, vel reprimere volumus, præsertim in epilepsia. ratio omnino habenda est motus lunæ, & simptomatum paroxysmorum. Tuto tamen eo bis, aut ter lunæ decursu exhiberi potest. Rarum enim arcanum est, magnumque. In iis qui vel ad lethargiam, vel paralysin, vel torporem sunt procliues, non debet propinari: Nam in quibusdam casibus tam nocendi vires habet quam iuuandi. Medici igitur fuerit videre quid, & quibus conferat, secusue. Nec enim cuiusuis empyrici, vetulæ, carnificis, agyrtæ, & sophistæ est isthoc discernere: Nam & cognitione omni carent: compositionisque microcosmicæ sunt inexperti, sed & causas morborum ignorant, itemque quid possit sympathia, & antipathia: quam membra, & fructus maioris istius mundi cum microcosmo habent. Quapropter velim neminem illotis manibus rem istam aggredi, ne deceptus ignorantia culpam aliquando in me conferat.

Liquor Vitrioli diaphoreticus.

Ex spiritu Vitrioli acidi extrahi potest liquor diaphoreticus, qui ad miraculum multas, easq; grauissimas infirmitates percurat. Modus illum educendi est iste. Recipe liquoris acidi primi rectificati vti capite docuimus vncias sex: salis tartari vncias duas, commisce diligentissime in mortario vitreo, deinde in calido aliquo loco repone per sex aut octo dies, vt simul fermententur. Deinde retortæ optime luto obducto impone, & gradatim

in am-

in amplo recipiente fac simul destillentur, & postremo igne maximo, donec nulla amplius insit humiditas, nec fumus videatur ascendere: Refrigerata ista materia vtraque liquorem ex recipiente hauri, cui aquam vitam ad æquum liquoris pondus addes: & bene obturatum ad vsum serua. In retorta remanet tartarum primo suo pondere, salis fixi instar, quod omnem suam corrodendi facultatem amittit. Valet ad purificandum sanguinem, & abigendam omnis generis scabiem, & pruritum. Habet & vires magnas in obstructionibus ex causis frigidis enatis, aperiendis. Sudorem provocat in peste, venenis, hydrope, icteritia, contracturis &c.

Dosis eius est ʒ1. per vicem ad ʒ5. cum vino generoso. Sudandum in lecto, aut hypocausto calido: continuari potest ad libitum sine omni periculo, quouis tempore plus minus, prout necessitatem postulare videris. Efficacem etiam deprehendi liquorem istum diaphoreticum in mundificandis organis pulmonis. Sed & magno cum successu in principio ptiseos; adhiberi plus semel.

Liquor Vitrioli cordialis.

Accipe os cerui mense Iunio, & recens calcinato, vt fiat albissimum. Tum istius ita calcinati sume vncias 6. spiritus Vitrioli acidi vncias 8. immitte in calcinationem: & arescet, ita vt in puluerem possis redigere. Sine ita ad 10. dies: deinde per retortam igne magno destilla, & liquorem elicitum serua.

Tantas in omnibus cordis passionibus vires habet, vt nullum naturale medicamentum cum illo conferri possit. Dantur quouis tempore 3. aut 4. guttæ vice vna, plus minus, prout necessitas requirit cum aqua corticum aurantiorum, aut pimpinellæ, cum iusculo, aut alio liquore, summo cum successu, ac nunquam satis prædicando.

Ad hæc de Anatomia Vitrioli attulisse sufficiat: Nunc ad arcana Vitrioli composita.

Liquor

Liquor Cephalicus.

Rec. Roris vitrioli.
Auæ pœoniæ ana lib.j.
Radic. Pœoniæ,
Visci Quercini, ana ℥ iij.
Cranei humani ℥ ij.
Spiritus vini ℥iiij.
Caphuræ ʒ v.
Spiritus vitrioli acidi ʒj.

Craneum sit furis ex alto suspensi, quod non sit vetustate consumptum, nam vt omnes aliæ res: ita & cranea diuturnitate temporis putrescunt, & virtutem amittunt.

Compositio.

Radix pœonię, vt & viscus Quercinus minutim incidantur, Craneum vero in puluerē subtilissimum redigatur: Caphura in frustula disrumpatur. Dein liquoribus in vitreo vase optime concluso, contentis, ingredientia ista affundantur: ac fimo equino, aut balneo imponantur, ac in digestione per 8. dies relinquantur: postea subtile à spisso separetur.

Virtus.

Si qua species morbi caduci est, quæ medicamentis naturalibus edomari potest: certe id isto liquore, specifico quippe arcano, effeceris: id quod ego magno cum successu semper sum expertus. Nec tamē negauerim, liquorem istum in peculiari quadam epilepsiæ genere, quæ causam à narcotico, & stupefactiuo vapore interno trahit. locum non habere: Is enim mentis paroxysmo laborantis, stupefactis, pedes, & brachia ita distendit, vt solis neruis, & ossibus constare videatur, Adeo tactum omnem caro occulit. Hinc est, quod isti generi aliis medicamentis sit occurrendum. In aliis symptomatis istius speciebus mane ieiuno stomacho feliciter exhibetur, si initio mox à decretione Lunæ facto per 6. aut 7. dies id continues: eoque magis, si liquor iste aliquoties mox à paroxysmo præbeatur. Dosis est à semidrachma ad drachmam vnam pro vice: plus aut minus: pro ratione ætatis patientis cum aqua aliqua specifica, morbis istiusmodi appropriata. Suffocationem matricis, durante paroxysmo cum vehiculis matricalibus propinatus, illico dispellit.

Quod si ante paroxysmum præbeas, diuerti certo suffocationem experieris. Atque hoc est quod de liquoris istius occasione speciminis vice, obiter semel indicasse volui. Cætera profiteor me non instituisse hic integram medendi methodum tradere: sufficiat modo arcana quædam iis, qui aliqua iam artis principia habēt, de longe digito quasi commonstrasse. Generatim tamen dixero, medici munus esse, nō in istis tantum morbis: verum etiam aliis symptomatum generibus curandis, authentice procedere: aliisq; etiam columnis requirente necessitate, de quarum stabilitate certus sit, inniti. Tales fuerunt phlebotomia: diætæ naturalis præscriptio: corporis per purgationes euacuatio: obseruatio item symptomatum, & alterationū successiuarum: aliaq; cōsimilia, quibus morbi iam his, iam aliis mediis edomet, atq; profliget. In quo omnis medici scientia cōsistit, innumerum specificorum medicamentorū, quibus purgantium loco in commemoratis morbis vti soleo, veniunt, elleboris præparati, & essentificati: vitriolum repurgatum: vitriolum regeneratum: Diana purgatiua, cuius nomine argentum intelligo: Mercurius Martialis, & alia id genus: quæ pro varietate causarū, regimine item, & authoritate planetæ prædominantis adhibeo. Sed & diligenter, quo in elemento paroxysmus prorumpat, animaduerto. Id q; à quouis pio, & solerti medico, feliciter medicinam facere volenti requiritur. Scientia enim curandi morbum talem non potest vno folio tradi: quod in limine tractatus huius nostri semel ideo dixisse volo, vt si quis artis imperitior in arcana ista mea incideret, ac se adiutum illis miracula patraturum confideret, spe falsus culpam in me non coniiciat: (Nec enim eam me præstaturum, iam nunc edico:) sed in seipsum totam conferat, vt qui, cum nec à Deo, nec à natura sit huc vocatus: certe veram medicamentorum præparationem haud teneat: regularum item, & fundamentorum scientiæ medicæ plane sit expers: tamen rem tantam, manibus illotis, quod dicitur, sit aggressus.

Puluis contra epilepsiam infantilem.

℞. Spiritus vitrioli cordialis ʒ vj. Cranei humani ℥ iij. Corallorum rutilantium, Margaritarum ana ℥ j. Aquæ florum lilior. conuall. ℥ xv. Seminis pæoniæ excortic. ʒ ij. Caphuræ ʒ j. Olei florum Lauendulæ guttas xv.

Com-

Compoſitio.

Craneum, Coralli, & Margaritæ in puluerem ſubtiliſſimum redige: poſtea liquoribus omnia iſta affunde: exinde in arena calente per dies 8. digerito: poſtmodum humiditatem omnem igne lento elicito, donec remanentia ſicca in fundo vaſis reſideat. Digeſtum exime: quod calcem longe albiſſimam referet. ℞. Deinde dictam calcem, additiſque reliquis ingredientibus omnia optime in mortario vitreo incorporata, ſubtiliſſime puluerato: puluerem diligentiſſime obturatum ad vſum ſerua.

Virtus.

Puluis iſte contra epilepſiam puerorum, & alios paroxyſmos vel timore, vel vermibus cauſatos, præſentaneo remedio exhibetur. Poteſt autem omni tempore, & hora, neceſſitate poſtulante, porrigi: Datur cum aqua aliqua deſtillata: aut cum iuſculo: tenellulis cum lacte propinatur. Doſis eſt à granis tribus, & quatuor in maxime debilibus. Auctior tamen cum ætatis accretione exhiberi poteſt: & reiterari, ſi requirat neceſſitas. At infantibus modo natis per 7. aut 8, dies continuos ſub veſperam præbitus, tutos eos à memoratis accidentibus præſtabit. Doſi præſcripta ſingulis ſeptimanis per totum ſemeſtre à malo caduco potenter præſeruat: ita tamen vt doſis pulueris, pro ſymptomatum incurſu ſubinde adaugeatur. Sedat etiam puluis iſte tormina infantium, ſi ex cochleari pleno oleo amygdalarum dulcium, & recentium propinetur. Phlegmata enim illa frigida, adeoque quemuis peccantem humorem, purgat, qui ſtomachum propter alterationem lactis, lactentium occupauit: & infantes ab illa corruptione potenter præſeruat, quæ vermes abundanter gignit, & producit.

Mulieres, quæ vel tremore cordis, vel ſyncope crebrius laborant: eoque liberos epilepticos vt plurimum pariunt, puluere iſto bis aut ter ſingulis menſibus ſcrupuli pondere per vicem cum aqua maioranæ ſumpto, mire ſe iuuari ſentient. Quod ſi 6. aut 8. diebus mane ante partum exhibeatur, naturam confirmat: à præternaturali item pauore defendit: cor lætificat, & partum optatum, Deo bene iuuante, procurat, non ſine magno liberorum beneficio, quos ita à plurimis paroxyſmis ab epilepſia prouenientibus præſer-

uat. At si mulieri grauidæ, quæ laxata matrice, abortum timet, & infantem sensim putat descendere, per aliquot dies mane & vesperi pondere semiscrupuli per vicem cum iusculo porrigatur, aut confectio ex illo paretur, mire retentiuam matricis virtutem fortificat, adeoque arborem, vt ita dicam, cum fructu suo restauratam, ad iustum pariendi tempus confirmat. In summa & minoris ætatis hominibus, & maioris, itemque mulieribus, tuto, magnoque cum successu exhibetur: adeoque optandum esset, vt obstetrices omnes tam in vicis, quam in vrbibus arcanum isthoc præsto semper haberent. Certe & mulieribus, & infantibus præsentaneo isto remedio, quouis in accidente, opitulari possent felicius.

Liquor Cardiacus.

Rec. Roris Vitrioli, Succi citrini deputati, & recentis ana ℥ vj. Lapidis granati calcinati ʒ ij. Margaritarum ʒ v. Zedoariæ, Macis ana ʒ ij. Ambræ Moschi ana granæ v. Aquæ vitæ à Melissa abstractæ ℥ iij.

Sed quomodo granatos, inquies, calcinauero. Rece. Granatorũ Bohemicorum lib j. Salis nitri resinati ℔ sem. Contunde subtiliter, postmodo crucibulo impone, cui magnus carbonum ignis sit subiectus. Relinque ita per horas 12. igne eodem tenore conseruato. Nitro adusto, granato calcinato; calx frigori exponatur: quæ aqua fontana à salsedine nitrosa abluta, postmodum siccatur. Calci isti substantia Cardiaca inest, quæ rutilantis sanguinis colore extrahi solet.

Sed qua ratione aquam vitæ à Melissa abstraxero? Rec. Melissæ siccatæ manip. 1. Aquæ vitæ bocale dimidium: distilla per balneum, & ad vsum serua.

Compositio.

Liquoribus simul commixtis granatos cũ margaritis subtilissime puluerisatis, & reliquis ingredientibus affunde. Vase accuratissime obturato ne qua exspiret, in fimo equino, aut balneo maris ad spatium mensis digestio fiat. Quo interim liquor iste noster substantias, & partes essentiales ingredientium abunde attrahet.

Virtus.

Liquor iste ad semidrachmam, vel etiam drachmam integram pro vice, cum sanguine cerui distillato, præsentaneo remedio aduer-

sus

ſus palpitationem cordis propinatur. Iteratus ſeptimana duabus aut tribus vicibus, ſi quæ alia medicina, certe liquor iſte cauſam ſymptomatis iſtius tollit: & ſi accedente paroxyſmo exhibeatur, feruorẽ palpitationis mitigat, & diuertit. Poſſis tamẽ loco aquæ memoratæ, cum vino, iuſculo, aut alio aliquo liquore exhibere: niſi pro præſeruatiuo vti velis. Tunc enim præſtat ipſam aquam habere, cuius mentionem fecimus: ſpecifica quippe virtus illi ineſt, miræ aduerſus palpitationem efficaciæ. In tremore cordis, & dolore præcordiorum cum aqua florum ſaluiæ aut borraginis adminiſtratur: mitigat aduſtiones, & ardores ſanguinis incidit, & mundificat. Cum vino optimo maturitatem ſuam aſſecuto, aliquoties in ſeptimana datus melancholicis, obſtructum ſplenem aperit: cerebrum corroborat: flatus diſcutit: & cor mire exhilarat.

Phreneticis ſero cum cubitum itur, ex aqua hypericonis, aut betonicæ feliciſſime exhibetur.

Liquor regeneratiuus.

Rec. Roris Vitrioli. Aquæ roris menſe Maio collecti ana ℔. j. Radic. Glycyrrhizæ, Mannæ electæ, aut Throni, ana ℥ iiij. Magiſterii Margaritarum ℥ v. Ambræ Griſeæ grana x.

Magiſterium Perlarum quomodo fiat.

℞. Margaritarum non perforatarũ, & ſubtiliſſime puluerataru ℥ ij. Aceti fortiſſimi per arenam deſtillati: & poſtmodum per balneum à phlegmate purgati, quod tum demum fit, quum medietas primæ aquæ ſubducitur: iſti remanentiæ ℔. j. affunde Margaritas in dictum acetum, & impone in arenam feruentem per 6. aut 8. dies, remouendo materiam bis in die, poſtea ſubtile à ſpiſſo ſepara. Diſtilla per arenam, qua ratione ſolutio margaritarum ſicca reſidebit: quæ in aqua meliſſæ reſolui debet. Cola, & coagula ad lentum ignem, & habebis magiſterium margaritarum, album, ad inſtar Argenti, quod in quouis liquore aquoſo diſſoluitur. Si libra vna dicti aceti non ſufficeret diſſoluendis vnciis duabus vnionum, & reſidui aliquid ſupereſſet, alio aceto diſſolue. Margaritæ n. non niſi multo aceto maceratæ diſſoluuntur. Atque hoc eſt Perlarum miniſterium, quod in multis aliis compoſitionibus cum fructu adhibueris. Virtutes enim illarum, quæ prius in ſua corporalitate occultatæ deliteſcebant, elicitas euidenter prodit.

Aquæ roris Maii) menſe Maio tempore ſudore ſub veſperam in viridario aliquo peream telæ lineæ mundam, nulloq; tetro odore infectam, ex alto palis affixam diſtende, ita vt nec humum, nec gramẽ contingat. Mane ante exortum ſolis telam aeri expoſitam exprime, & aquam in mundum aliquod vaſculum collectam repone, quam ſimplicem eſſe, & claram videbis: id quod ad rem iſtam cumprimis requiritur. Quod ſi illam vitro bene obdurato noctu ſereno cælo, & interdiu libeat Soli exponere, puriorem illam, & eſſentialem magis procul dubio habebis.

Compoſitio.

Liquiritiam minutim incide, & in liquores per horas 30. infunde: poſtea per balneum deſtilla: thronumq; & ambram cum magiſterio margaritarum adde: & cum cura totum menſem circula: poſtea ſubtili à ſpiſſo ſeparato, ad vſum ſerua.

Virtus.

Liquor iſte in conſumptione corporis tam generali quam particulari ex ſuperflua microcoſmi ſalis aduſtione cauſata, præſentaneo remedio, quippe arcano exhibetur. Nam ſi patiens ille aliquandiu mane, & veſperi, pondere vnius aut alterius drachmæ pro vice vtatur cum iuſculo, aut pulli optime cocti brodio: ſanguinem regenerat: calorem nimium extinguit: digeſtionem iuuat: ſomnum conciliat: totumque adeo corpus reſtaurat: adhibita tamen conuenienti diæta, hoc eſt, ſi laborans hoc interim cibis digeſtibilibus, humectantibus, & reſtaurantibus veſcatur; vnctiones item adhibeat: aliiſque regulis, quæ in hoc caſu omnino requiruntur, inſiſtat. O profundum naturæ miraculum! Sed & imbecillitate cerebri, ſiccitate cauſata, nobile certe, & excellens eſt arcanum, ſi eo aliquandiu mane ieiuno ſtomacho vtaris.

Balſamum vitriolatum.

Rec. Olei vitrioli ℥x. Florum ſulphuris vitriolati ℥j. Myrrhæ electæ, Aloes ſuccotrinæ ana ℥ v. Olei de baccis Iuniperi clari ℥v. Olei S.aniſi j.

Ad producendos flores ſulphuris vitriolati, Rec. vitrioli ſiccati, & ad albedinem redacti ℔. ij. Sulphuris flaui ℔. j. Sublima in arena in vrinali, luto optime obducto: cui galea ſit impoſita. Vbi Sulphur omne aſcenderit, vitriolo alio ingeſto tertia vice ſublima: & florem habebis ſulphuris, quem expetimus, ſubtiliſſimum. Com-

Compositio.

Contundenda contundantur subtiliter: postea reliqua omnia ingredientia ampullæ immittantur: quæ vltra materias iniectas ad duas tertias vacua remaneat. Optime deinde obturata in arenam imponitur calore naturali excoquenda, & ad mensem integrum ibi relinquitur. Inde liquor obscure rubeus elicitur: odoris acuti, qui per inclinationem á residentia separatur: Operatio ista æstatis tempore ad solem; in hyeme supra fornacem hypocausti, cui arenæ aliquantulum subsit, institui potest. Residentiæ siccatæ vsus est in quibusdam emplastris, aut vnguentis consolidantibus.

Virtus.

Balsamum hoc miræ est efficaciæ in asthmate peripneumonia, empyomate, catharro, adeoque omni genere tussis putridæ. Nam deflexiones capitis sistit: cerebrum corroborat: phlegmata viscosa incidit: pectus aperit: thoracem, & pulmonis organa mundificat: internas vlcerationes consolidat. Sumuntur quotidie tres, aut 4. guttæ pro vice cum vino generoso, aut cum musculo, partes item principales communit: & sanguinem à putredine præseruat. Administratum eo, quo diximus, modo, valet contra febres putridas: matricem mundificat, & confortat: menstrua prouocat.

Ad plagas veteres, & putridas optimum item est remedium. Nam eas & emundat & carne obducit: & puncturas recentes breuissimo temporis spatio sine vlla sanguinis corruptione consolidat. Exhibitum cum vino, tormina, ex causa frigida, & humida, ortum ducentia dispellit. Nam & flatus discutit: vrinamque & sudorem ciet.

Liquor contra pleuresin.

Rec. Aquæ vitrioli secundæ ℥ viiij. Succi Cardui bened. balf. ℥vj. Aquæ sanguinis humani per cinerem destill. ℥.iiij. Spiritus vitrioli acidi ʒij.

Ad extrahendum succum cardui balsamici. Rec succi Carduibenedicti ℔. j Aquæ vitæ à phlegmate purgatissimæ ʒiij. infunde in vas vitreum bene obturatum, Solique vel alii loco calenti ad dies 32. expone: dein per chartam cola, & serua.

Atque

Atque hæc eſt ratio, qua omnes quarumcunque herbarum ſucci eſſentiari poſſunt: vt nũquam corrumpantur niſi retecti fuerint in loco calido, ita vt ſpiritus viui ſui exhalet. Hyeme frigori expoſiti, inſtar turbidi lactis congelaſcunt. Caloris reſtituti, reſoluuntur nec odore, nec tranſparentia, nec ſubtilitate, nec efficacia vel minimum deperdita.

Aqua ſanguinis humani hoc modo elicitur: ℞. Sanguinem humanum purum, & ex Baſilica aut mediana extractum ab homine, qui bonæ ſit conſtitutionis, nec eum propter infirmitatem, ſed abũdantiam, & quidem non timido, ac fracto, ſed alacri, ac præſenti animo emittat. Timor enim Chirurgo venam ſecante, obortus, ſubſtantias eius inficit. Extracto ſanguine humorem illum, aut aquam cum ſanguine procurrentem adime; deinde ſanguinem iſtum adhuc calentem, per cinerem in retorta lento igni tamdiu diſtilla, donec aqua omnis extracta ſit, & ne reſiduum amburas, diligenter animaduerte, ne aqua vel turbida fiat, vel fœteat.

Compoſitio.

Liquores omnes ſimul commixtos in vaſe vitreo totum triduum in arena circulato: hinc reſidentiam turbidam ſucci ſeparari videbis: poſtmodum liquorem per chartam cola: qui limpidus erit, inſtar auri: ſerua ad neceſſitatis occurrentiam: optime obturatum.

Virtus.

Liquor iſte vires cõtra pleureſin permagnas habet. Conſiderandum tamen hic quoque vulgatum illud: melius eſt pręuenire, quam præueniri. Id quod fiet, ſi mox, vbi vel leue aliquod indicium morbi iſtius ſenſeris, affecto duas drachmas liquoris iſtius cum iuſto calido illico propines: ſudorem item nulla interiecta mora, prouoces: venamque baſilicam ex oppoſito punctionis incidi cures: immo, ſi neceſſitas poſtulet, ex vtroque brachio ſanguinem ea quantitate quam feret cuiuſque complexio, elicias. Sed & ipſe liquor duplo, aut triplo, vrgente neceſſitate, augeri poteſt. Obſeruanda etiam venit, cõueniens diæta: & á vino plane abſtinendũ, donec feruor morbi debullierit. Exinde paulatim concedi vinum poteſt, idque vel merum, vel dilutum, temperatumve, pro elemento, quod prædominari videris: & affecti ætate. Liquor iſte ſudorem, lotium, & ſpu-

tum ciet. & ſpecifica ſua virtute morbum illico in ſuo centro indagat, & ſanguinem in ſuo fluxu retinet.

Sumptus per interualla matutino tempore graſſante pleuritide, rarum elixir præſtat, quo corpus ab internis apoſtematis, & ſupputationibus potenter defenditur.

In conquaſſatione totius corporis ſanguine extra ſuum centrum per iuncturas aliquas excurrente, cum infuſione betonicæ, aut florum hypericonis, millefolii, pentaphylli, & ſimilibus, mane & veſperi propinatus, ſanguinem illum ad locum ſuum retrahit: coagulatum mundificat, & conſolidat.

In fracturis oſſium cum infuſione conſolidæ, aut ſerpentariæ porrigitur: quæ infuſio, cum vino, aut iuſculo fieri debet.

Liquor contra dyſenteriam.

℞. Aquæ vitrioli ſecundæ, Succi berberorum balſami ana ℥ vj. Corallorum rubeor. calcinat. ʒ vj. Sem. papaueris albi ℥ j. Cinnamomi, Nucis Moſchatæ ana ʒ ij. Roſar. rubear. pugil. j.

Corallorum calcinatorum nomine intelligo eos, qui crucibulo, cui ignis ciraulatorius ſubſit, tamdiu immiſſi relinquuntur, donec albeſcant, & frangibiles fiant.

Compoſitio.

Ingredientia omnia ſolida contuſa liquoribus affunde. Vaſe accurate obdurato in arena illa digere: poſtea colata ad vſum ſerua.

Virtus.

Liquor iſte in dyſenteria felici cum ſucceſſu veſperi ſub occaſum ſolis, & mane prima luce ex vino aut iuſculo porrigitur. Doſis eſt à drachma vna ad alteram pro vice: & tamdiu reſumitur, donec fluxus ſanguinis ſiſtatur: id quod fit abſq; vlla aliarũ partium læſione. Miræ item efficaciæ eſt contra menſium profluuia, venaſque, in corpore diſruptas. Id quod effectus ipſe, modo liquore iſto rite vtaris, ampliſſime demonſtrabit. Præter liquorem iſtum alia quoq; arcana, eaque tutiſſima habeo: In quorum numerum veniunt requies aurea, anodynum pretioſum, balſamus benedictus, quæ ſuo tempore bono publico, niſi quid aliud impediat, communicabo.

Liquor Prunellæ.

℞. Roris vitrioli, aquæ cancrorum ana ℥ v. Spiritus vitrioli acidi ʒ v.

Ad aquam cancrorum parandam. ℞. Cancros viuos, & recentes, contusos, per balneum maris destilla.

Compositio.

Tres istos liquores in vas vitreum infusos simul commisceto.

Virtus.

In prunella, & angina cochleare liquore isto plenum affecto ter aut quater in die pro vice vtiliter propinatur: lingua tamen petia in liquore isto prius madefacta, abluenda. Extrahe etiam quamprimum sanguinem ex venis lenonicis sub lingua: & mirum videbis proculdubio effectum. Applicatus erysipelis, inflammationes earum tollit.

Liquor contra arenam.

℞. Spiritus vitrioli acidi ʒ x. Tartari albi puluer. ℥ j. Aquæ ardentis ex baccis Iuniperi à radice raphani syluestris abstractæ ℥ iiij. Aquæ sanguinis hœdini, vel leporini ℥ vj. Radic. Glycyrrhizæ recentis ℥ ij.

Aquam Iuniperi à raphano syluestri abstracturus. ℞. Radic. Raphani syluestris minutatim incisi ℥ iij. Aquæ de baccis Iuniperi ʒ viij. Infunde: per horas 30. postea per balneum distilla. Aquam vero ex sanguine hœdino extracturus. ℞. Sanguinis hœdini, & per cineres sine adustione distilla.

Compositio.

Liquoribus omnibus simul commixtis tartarum affunde subtiliter pulueratum, liquiritia minutim incisa & per 8. dies digesta, postmodum clarum à spisso separatum ad vsum seruatur.

Virtus.

Liquor iste plurimum efficaciæ habet ad dissoluendam, & expellendam arenam rubeam, & alias tartaritates internas. Mundificat renes: incidit, & resoluit materias illas viscosas, & tenaces, quæ nunquam orificium vesicæ, vt & organa vrinæ obstruunt: vnde stillicidium lotii, stranguria, & alia id genus symptomata oriuntur. Administratus mane, & vesperi, fomentationibus tamẽ externe adhibitis, asperitatem, & erosiones internas ab-

acrimonia vrinæ cauſatas, mirum in modum lenit. Doſis eſt à drachma vna ad duas pro vice: ſi requirat neceſſitas, cum iuſculo, in quo radices Petroſelini, aut pimpinellæ hortenſis ſint incoctæ. Vitandi interim cibi tartaroſi, & conglutinantes.

Iis qui de calculo dubitant, optimum præſeruatiuum eſt, ſi guttis aliquot huius liquoris ſingulis diebus mane, aut aliquoties in ſeptimana vtantur. Sunt mihi quoque aliqua arcana, eaque pro tartari ſpeciebus, efficaciſſ. quæ tamen hic ſtudio omitto. Enimuero ſi ſingulas perſequi vellem, tractatu integro opus foret. Quippe non tantum differentia indicanda veniret ab illarum formis, & coloribus, acumine item, malaque proprietate: centro etiam illarum: probationeſque illas dignoſcendi infallibili: ſed varia quoque medicamenta reſolutiua, expulſiua, mitigantia, & conſolidantia depromenda, quæ iis, quæ curabiles ſunt, adhiberi poſſunt: ſunt enim quædam tartarorum genera, quæ curationem omnem reſpuunt. Hoc interim qui theoriam illorũ planius, & plenius auet cognoſcere, M. illius Theophraſti Paracelſi tractatum de tartaro legat. Auſim enim affirmare neminem ante illum ſolidius hac de materia ſcripſiſſe: imo nec fundamenta ea, ex quibus maior pars infirmitatum, quibus cum indeſinenter conflictamur, ignorata quippe vera cauſa, cognouiſſe.

Chelidonium contra peſtem.

Peſtis, ſiue ex intemperie elementari: ſiue à malis influentiis cæleſtibus: ſiue operatione aliqua malefica, ſiue quacunque tandem cauſa originem ducat: ſiue ſimplex ſit, ſiue compoſita: communiter tamen hominem eo fine aggreditur, vt illum derepente peremptũ è medio tollat. Id quod 4. iſtis modis confecturam ſe ſperat. 1. Cor cum reliquis partibus nobilioribus inficit. 2. Spiritum vitæ ſuffocare tentat. 3. Sanguinem putrefacit. 4. Partes quoq; internas exulcerat. Nempe eo tendit, vt putrefactione ſua reſoluat: & ſalem microcoſmicum acuat: qui vbi primum cum veneno peſtifero cõmixtus eſt non ſecus ac aqua fortis, ex vitriolo, ac nitro compoſita proximum quidque ſolet corrodere. Ex 4. iſtis, quorum modo mentionem feci, principalib. operationibus, plurima, eaq; longe diuerſiſſima & periculoſiſſima accidentia exſurgunt: vt ſunt paroxyſmi febriles tam frigidi quam calidi: intenſiſſimi capitis, aliarumque

partium dolores, deliria, furiæ, tremores, & palpitationes cordis: syncope, deliquia, punctiones, pleuritis, prunella, angina, dysenteria, halitus suffocatio, spasmus, stupiditas, priuatio sensuum: apostemata, carbunculi, vesicæ, & maculæ in cute: adeoque alia infinita symptomata pro varietate causarum, complexionum, & constitutionum corporis infectorum. Id quod experientia, crassante peste, nimis abunde testatur. Quid igitur, si cogitet medicus compositum aliquod præparare, quod contra omnes pestis species in genere efficax sit vniuersim sequentes habeat proprietates necessum fuerit. Nempe sit alexipharmacum, diaphoreticum, elixir, anodynũ, & cordiale. Alexipharmacum, vt specifica sua natura vim habeat venena pestifera retundendi, perimendi, domandi, & expellendi. Diaphoreticum, vt subtili sua penetrantia omnia organa microcosmi aperta, & munda habeat, quo spiritus vitæ libere hincinde commeare, & sine vllo obstaculo à capite ad pedes vsque continuo circumagi possit. Elixir, vt natura sua, & qualitate corpus à putredine tueri, & liberatum in suo statu conseruare possit. Anodynum, vt dolores illos vehementes, in quacunque corporis parte, vniuersim mitigare, internis item inflammationibus resistere: & erosiones internas ab acumine veneni, & mordacitate salis microcosmici consolidare possit. Cordiale deniq; vt cor iuuet, lætitiam adaugeat: cerebrum corroboret: memoriam confirmet, & iudicium, debilesque illas, & meticulosas impressiones animi, nonnunquam plus mali, quam venenum ipsum apportantis, diuertat. Has, inquam, proprietates habeat necessum est compositum illud, quod medicus, sæuiente peste, pro antidoto, & quidem discussiuo vniuersali, dispensare cogitat. Quod ad eius præparationem, extra controuersiam est, morbum istum essentialem, penetrantem. & repentinum esse: Igitur medicamentum etiam necessario subtilissimum sit oportet, & essentiale, vt in centro morbi illico transire possit, eumq; obsessum profligare; cætera oleum & operam perdideris. Id quod Physice intelligi volo, non Theologice. Neque enim quidquam decreto altissimi derogarim, quem noui vitam nostram certis limitibus circumscripsisse: adeoq; cum Anna Samuelis Prophetæ matre, fateor, Iehouam vnum illum esse, qui in mortem tradit, & in vitam restituit, ad sepulchri limen deducit, & ex eodem

pro-

pro beneplacito suo reducit: Sequitur descriptio ad gloriam Domini anditori nostri contra pestem, quod examini subiectum, multum omnino efficaciæ esse deprehendetur.

℞. Aquæ vitrioli secundæ ℥ xxx. Radic. Chelidoniæ in vmbra siccat. Radic. Angelicæ odoratæ ana ℥ iij. Herbæ veronicæ siccæ cum floribus eiusdem manip. iij. Aquæ ardentis ex bacc. iunip. rectific. ℥ xij. Mumiæ vitę ℥ iiij. Opii Thebani super lamina ferri exsic. ʒ iiij. Croci optimi ℥ ij. Olei succini albi ʒ j. & v. Spiritus vitrioli cordialis ʒ x.

Aquam ardentem ex baccis Iuniperi rectificati ita parabis. ℞. Ligni Iuniperi abrasi ℔. v. Aquæ baccarum Inniperi boccale vnum: infunde per horas 24. & per balneum subtiliorem partem distilla.

Opium ita siccabis: incide opium minute, & laminam ferream calefacito: postea tantillum succi arantiorum acerbiorum insperge, & ferro subinde eo vsque verso, dum, sumpto pauxillulo, & refrigerato, videas num ita indurueric, vt puluerari possit. Cauebis sedulo, ne amburas.

Mumiam vitæ ita conficies. ℞ sanguinis ex homine valente, & mundo extracti, vt capite de liquore contra pleuresin dictum, deinde lento igni arefieri curabis in sartagine testaceo vernice illita indesinenter agitando, dum in puluerem siccum, & fusci coloris redigatur: Tum ex isto puluere sume vncias xij. Aloës, succotrini vncias ij. Myrrhæ electæ vncias duas hæc tria simul in puluerem terantur, & cribro excernantur: dein succo citrorum clarificato fiat massa, quæ in scutella vitrea dissoluatur cineribus calidis imposita, & exhalari succi humiditas demum frigescere sinatur, & asseruetur: Hanc haud secus ac pretiosam aliquam gemmam seruabis. Habes mumiam vitæ à nobis adinuentam, non præter rationem hoc nomine insignitam: 1. quod sanguis ex homine viuente extrahitur. 2. Quod sanguis verũ elixir est humani corporis: receptaculũ spiritus vitæ: verum ens microcosmi: vitalis omnium membrorum tam grãdium quam paruorum essentia: In summa, fons infinitis arcanis scatens. Medicus enim qui eam rite præparare, &, vti conuenit, administrare nouit, is ea tantum nõ morbos omnes, qui ex sanguine proueniunt, feliciter curauerit. Amplæ omnino, & infinitæ sunt benedictiones altissimi Dei, qui hominem ita illuminat, vt talia, tantaq;

arcana peruestigata pernoscat. Ecce, res, q̄ pro excremento habetur, & à Chirurgis proiici solet canibus, solertia hominis thesauri locū in medicina merito occupare potest. Hinc collegeris M. illū Paracelsum cōtra quidē aliorum opinionē, vere tamē dixisse: similia similib. curantur. Quid multis? Microcosmus non frustra nomen suum gerit: Nam ad instar maioris illius mundi & venenum suum secum affert: affert & medicinam suam. Id iudicio vrina quoque hominis fuerit, qua omnia accidentia, quæ ab illa enascuntur, magno cum successu curaueris. Sed hic de substantiis microcosmicis suas ob causas latius non dissero. Nec vero cessabo Deo (vti par est) ingentes gratias agere, qui mihi qualemcunq; arcanorum istorum cognitionem liberaliter concessit.

Ex mumia ista duo mercuria, duo sulphura, & totidem salia, substantia in proprietatibus suis plane differentia, separantur, quæ non in medicina tātum, sed etiam in Chirurgia locum haud postremum iure obtinent.

Compositio.

Radices, & herbæ aliquantum contunduntur: postmodum in aquā vitrioli vitreo vase contentam immittūtur. Vas bene occlusum per 8. dies in fimo equino ad digestionē sepeliatur, ita vt nullus expirationi locus fiat: postea ex fimo eximitor: & per cineres lēto igni omnis humiditas destillator. Liquori huic destillato aqua ardens Iunipera affunditor; additis mumia, & opio pulueratis, croco, oleo succini, & spiritu vitrioli. Quæ omnia circulatorio inclusa, ascendant totum mensem, & vel in arena, vel in sole circulantor: postea summa cum diligentia subtili à spisso, per inclinationem separator. Quod balsami instar preciosi ad vsum seruetur.

Virtus.

Liquor iste antidoton cōtra pestem, aliaq; veneni genera præsentaneum est, bis aut ter in septimana mane ieiuno stomacho exhibitus. Dosis est à semiscrupulo ad scrupulū integrum pro vice, plus minus, ꝓ ætate cuiusq;, & infectione dominante. Calidæ cōplexionis hominib. cū aquis destillatis: frigidæ a. naturæ hominib. cū vino aut iusculo ꝓpinatur, infecto dosis duplo augeatur, sudore per 2. aut 3. horas in lecto ꝓuocato, & singulis 8. horis semel repetatur, donec ex iudiciis cōstet, venenū à corde simul omne depulsum. Postmodum omni mane p̄seruationis loco liquorē istum sumere pergat infectus, donec plane fuerit curatus, ne venenū denuo ad primū suum centrū

redeat

redeat Liquor iste venenũ in cutem euocat: maturat, & emarginat. Sed quid opus est arcanũ, proprietatib. memoratis præditũ, plurib. cõmendare? Iudicent intelligẽtes, qui ex multis circumstantiis facile colligẽt, quas ad infirmitates cũ primis faciat: & quomodo in omni cõplexionum genere administrari debeat. Illi iidem diætam conuenientem norunt p̄scribere: cibos & potus specificos veneno resistẽtes ordinare: & iis quæ morbum intendunt, & adaugent, prudẽter occurrere. Ficus certe quãuis delicatissimum fructum ꝓducit, tamẽ arbor ipsa eos in os hominis haud quaquam ingerit: idem de arte medica sentiendum. Nec enim illa dum mensæ assides, & in aliorum scripta inquiris, addiscitur, & cum fructu adhibetur, sed quotidiana praxi, cum labore improbo coniuncta, requiritur.

Emplastrum Magneticum in peste.

Rec. Gummi Sagapeni Ammoniaci Galbani an. ℥ iij. Ceræ Terebinthinæ larignæ ana ℥ iiij. & v. Magnetis Arsenicalis ℥ iij. Terræ vitrioli lotæ ℥ j. Olei succini ʒ ij.

Magnetẽ arsenicalem ita cõficies. Rec. Antimonii crudi, sulphuris flaui, arsenici Crystallini ana ℥ ij. puluerentur omnia subtiliter, & in vase vitreo in arenam calentem imponantur, & tamdiu in ista restinguãtur, donec materia ista omnis colliquescat. Id ꝙ inde cognoueris, si materies stilo ferreo tacta illi adhærescat, & Terebinthinæ instar, ductitetur. Colore est rubea, subobscura: postea infrigidatur, deinde rupto vrinali, eximitur materia, q̃ in vnã massam cõcurrit, & dura est, instar picis. Huius materiæ sępe in carnib. felibus, & gallinis in magna copia periculũ feci: nec deprehẽdi eam illis vllum nocumentũ attulisse. Applicata plagis nullã (aliorum venenorum more) inflammationẽ parit & tamẽ corrosiua est. Vnde quæ sit artis nostræ dignitas & amplitudo, qui nõ videt nihil videt. Certe ea & venena docet corrigere, & in optima, & nobilissima medicamina cõuertere, magna naturæ arcana in apertũ producit: sympathiamq; & antipathiam rerũ manifestat: fundamenta item extruit, quorum ad cõpositionem medicamẽtorum cũprimis faciunt. Certe si veneno collo appenso, ꝙ tempore pestis solẽne est, ꝓprietas aliqua inest, q̃ corpus ab infectione defendat. multo magis veneno isti mortificato ꝓprietas inerit, q̃ venenum illud imæ carni inhærens, tanquam suum simile, potenter attrahat.

Compositio.

Tria illa gummi dissolue vnciis xx. aceti scyllitici: postea solutionem

nem illam per pannum lineum colatam exprime: quam deinde tã diu bullire cures, donec acetum fuerit consumptum. Excipe pauxillulum spatula, & infrigida, dum videas ita induruisse, vti cum gummi essent. Serua in loco calido, donec cum residuo incorporaueris. Quo facto, accipe ceram, & Terebinthinam, fac vt simul ad lentum ignem in sese coeant: remotam à calore aliquantulum agitato, donec ad spissitudinem vnguenti reducatur. Deinde adde gummi iam ante soluta. & vti diximus, cola: postea adiunge magnetem arsenicalem subtiliter pulueratum: terram vitrioli, & oleum succini. Postremo pastillos forma, & corio, vesicæue, oleo Scorpionum inunctæ, involue.

Virtus.

Emplastrum hoc apostematis, aut carbunculis pestilentialibus, vti moris est, applicatum, illico ea maturat, rumpit & venenum vti suum simile, ex imo, magnetis instar potenter attrahit: adeo vt si illo, quantum opus fuerit, vtaris, non sit quod dubites apostemata ante iustum templus occlusa iri: Et venenum ad cor recurrat, quod alias haud raro euenit. Nam attractiuum hoc nõ repercutit: sed simul omne extrahit, & apertum vlcus coire non patitur, donec caro tanta quanta emundata fuerit. Mundificatum sufficienter, emplastris consolidantibus cura. Impositum vesicæ aut aliis emunctoriis venenum cumulatum ex centro ad se in cutem ducit. ℞. Scrophulos, si quid aliud medicamentum, expertus loquor, persanat. Nam illas purificat, & materiam peccantem à longinquioribus partib. attrahit per 5. aut 6. septimanas operans: postea illas, nullo etiam illito vnguento consolidat. Adhibenda tamen veniunt purgantia specifica, & obseruandæ aliæ regulæ medicæ: Si honorem ex curatione adipisci sit animus. Applicatum plagis putridis, & venenosis, quæ non facile curationem admittunt intra biduum aut triduum venenum in cutem educit: & in nigerrimam & putridam escharam condensat: quam butyro recente emollitam, spatula auferre potes, imo plagæ fundo rubeo, & mundissimo. His ex effectis, nisi plane fallor, quivis iudicauerit, emplastrum illud nostrum raræ esse virtutis cui si antidotum nostrum, cuius paulo ante mentionem fecimus addideris, proculdubio curationes longe felicissimas ad altissimi Dei laudem, & gloriam euidentemque ægrotorum languentium reualentiam facere poterimus.

Vnguentum Saturninum vitriolatum.

℞. Salis vitrioli ʒ iiij. Lithargyrii argentei ℥ iiij. Salis tartari ʒ ij. Aceti aluminosi destillati ℔.j

Acetum aluminosum ita parabis. Rec. Aceti optimi boccale vnum: Alumen Rocchæ lib. semis. Distilla per arenam, & ad vsum serua.

Compositio.

Infunde Lithargyrium in acetum, & in arena calente per 3. aut 4. dies relinque & quotidie semel aut iterato agitato: postea per chartam cola: liquor inde prolicitus clarus est, & dulcedine ad saccharum accedit: adde duo memorata salia: postmodum humiditatem, extracta, quod in fundo album, instar alabastri, residebit, per distillationem separa.

Sed quomodo illo vtendum?

℞. Vnguenti Rosati, olei amygdalarum dulcium ana ℥ iiij. Extracti modo memorati ʒ v.

Optime in mortario vitreo incorporatum, in vnguentum altissimum redigitur, cui x. grana caphuræ liquefactæ adduntur, supra cinerem calidum.

Virtus.

Vnguentum istud dolores vlcerum corrodentium lenit, & mitigat: erisypelas item, tertio aut quarto impositum dispellit.

Miræ etiam contra pruritum, & diuersas scabiei species efficaciæ: mundificat, consolidat, & lenit quamuis asperitatem carnis: & peculiari quadam proprietate anodyna multos dolores mitigat, qui ab erosionibus salsis, & venenosis humoribus causam trahunt.

Sed quid ago? Possem multa alia composita vitriolata in medium afferre: sed, quia compendio studeo, alii ea tempori reseruo; inserturus forte libris illis, quos Deo bene iuuante, in lucem breui sum emissurus, sufficiat modo admonuisse, pauca ista arcana, quæ attigi, si diligenter præparentur, cum discretione administrentur, & charitate Christiana distribuantur: maius omnino emolumentum ægrotis afferre posse, quam tota plaustra descriptionum non tam fabulosarum, quam incertarum. Quas tamē hodie nimis multi in vsu habent, sed qui illi? Qui experientia, basi illa medicinę omissa, scriptitando gloriam affectant.

Psalm.115.1.

Non nobis, Iehoua, non nobis: sed nomini tuo da gloriam, propter benignitatem tuam: propter veritatem tuam. Hactenus Anglus Sala.

Duncanus Bornettus in nostra Iatrochymia doctissime sic de vitriolo disserit, dum ait: Calchantum est succus mineralis, naturæ ærosæ, constans ex terra ærosa, alumine & sulphure.

De Calchanto.

Ex eo varia tum ad internos, quam externos affectus præparantur medicamenta, nempe phlegma, spiritus, oleum, Colchotar, creta vitrioli & Alkali.

Phlegma & spiritus ad epilepsiam propulsandam conferunt: Oleum stomachum corroborat: Colchotar, Creta & Alkali chirurgicis affectibus.

Spiritus vitrioli cũ phlegmate.

Vitriolum optimum in aqua communi stillatitia dissolue, solutũ per filtrum coletur, colatum ad tertias igne leui euaporari sinatur, dum pelliculam contraxerit, inde vasi indatur oblongus baculus, vt ei Sal vitrioli in loco frigido, adhærescat: Salem hanc exiccatum, si non satis fuerit (scilicet depuratus) iterum soluas, coles, depuresq; procedendo superiore modo: quem satis depuratum indes cucurbitæ vitreæ salis ampli orificii luto obductæ, cui superaffundatur spiritus vini optimus, vt fiat pasta, appositoq; alembico, indatur cucurbita furno ignis aperti, apponatur recipiens satis amplum, clausis iterum rite omnibus iuncturis instituatur destillatio, primo lentissimo igne, vt spiritus vini euocetur, mox aucto igne, vt phlegma quoque ascendat, tandem incipientibus prouenire spiritibus ignis augeatur sensim, dum fiat fortissimus, & vitrum liquescere præ nimio calore incipiat; quo pacto sinatur ignis extingui, vasaq; refrigerari: vasis eximatur liquor, & in balneo Mariæ separetur spiritus vini à phlegmate & spiritu vitrioli, deinde abstrahatur phlegma à spiritu vitrioli, dum incipiant guttæ acescere, tum apposito nouo recipiente pellatur quoque spiritus per arenam.

Paracelsus destillatum spiritum vna cum phlegmate & vini spiritu, iterum affundit capiti mortuo, vt prius, idq; nouies repetit, factis semper cohobiis, quod vocat spiritum vitrioli destillare in nouum alembicum. Ita igne fortissimo facit ascendere etiam siccos spiritus, quos cum humidis coniungit, & digerendo vnit. Verum ratio;

tio hæc Paracelsi conficiendi spiritum vitrioli, non probatur hisce de causis.

Primo, quod in istis reiteratis destillationibus & cohobiis, subtilissimæ partes istius spiritus euanescunt, tam destillando quam etiam affundendo propter summum calorem, qui ex liquoris & capitis mortui contactu mutuo in affusione excitatur.

Secundo, timendum est, ne in affusione, quemadmodum & in difficilimis istis reiteratis destillationibus vasa vitrea frangantur, vt ita opera & oleum perdatur. Quod si tamẽ hic modus cuipiam placeret, pedetẽtim liquorem capiti mortuo trito affundat, & in destillationibus cucurbitæ sint luto forti & tenaci probe obductæ, & iũcturæ bene clausæ. Suffecerint tamen quatuor ad summum cohobia facta, quibus viscositas propter quam reiteratæ destillationes instituuntur, satis attenuabitur, quemadmodum corrosiuitas tollitur affusione spiritus vini. Est hic spiritus vitrioli ad epilepsiam profligandam, vt dictum est, vtilissimum medicamentum, præsertim additione facta, vt scilicet spiritus vitrioli accipiatur pars vna, spiritus tartari partes tres, aquæ theriacalis, camphoratæ partes quatuor, misceantur, & vitro bene clauso per tres aut quatuor septimanas probe digerantur. Huius dosis vitriolatæ est drachma vna in conuenienti liquore & vehiculo, pro personarum & affectuum varietate administrata.

In Epilepsia, hac mistura nullum medicamentum pręstantius exoptari potest, pleuritidis, vt sæpe felicissimo successu expertus sum, præsens est remedium. Omnes obstructiones viscerum mirifice reserat, inflammationes sedat. Omne venenum à corde ad exteriores partes per sudores expellit, febrium æstum compescit, earumq; materiam consumit. Melancholicis prodest, cum aqua buglossæ aut borraginis materiam frigidam calefacit, ascensumque eius à materia frigida curat, menstrua promouet superfluaq; sistit. In summa, in infinitis grauissimis morbis est Diaphoreticum præstantissimum: partium enim tenuitate citissime absque vlla molestia vniuersum corpus penetrat. Spiritus vero vitrioli per se sumpti, dosis est scrupulus semis ad scrupulum vnum in conuenienti liquore, quemadmodum phlegmatis dosis à scrupulo vno ad scrupulos duos.

Colchotar. Eſt vitriolum ad rubedinem calcinatum, ſiue in deſtillatione ſpiritus ſui, ſiue alioquin in vaſe aperto.

Ex hoc Colchotare fit oleum, creta & Alkali.

Oleum vitrioli. Oleum vitrioli hac ratione conficitur. Rec. Colchotar, fac ebullire in vitro albo ad ſiccitatem vſque, poſtea tere & repone in retortam, & lento igne deſtilla: primo exibit aqua clara, tandem vrgendo ignem donec fiat fortiſſimus, deſtillabitur oleum rubrum, vt ſanguis, à quo phlegma primo ſeparandum: accipe tantundem de optimo ſpiritu vini, ſimul miſce ſiue digere, & in pellecano circulari ſinito, ſpatio duarum vel trium ſeptimanarum.

Tandem ſpiritus vini ab eo ſeparetur deſtillatione. Oleum quoque per arenam ad maiorem purificationem euocatur.

Doſis eius eſt à guttis quatuor ad octo: mirifice ſtomachum roborat, ſi in aqua abſynthii, menthæ, aut ſimili Syrupo exhibeatur.

Cum Syrupo Cydoniorum vomitum reſtringit: vermes puerorum cum Iulepo Roſaceo necat. Eſt enim acetoſitate ſua ſpecifica materia de qua moriuntur vermes; præter acetoſitatem autem habet etiam in ſe facultatem laxandi.

Creta vitrioli. Colchotar ſoluatur in aqua calida, & rubor per ipſam diffuſus ſeparetur, poſt exhaletur: quod remanet extracta omni rubedine, creta vitrioli dicitur. Cuius vſus eſt in Chirurgicis ad inducendam cicatricem in vulneribus.

Ex hac creta reiteratis ſolutionibus & filtrationibus extrahitur Alkali ad eoſdem vſus accommodatiſſimum, quod etiam contra vermes ſequenti modo, intro ſumi poteſt.

Rec. Alkali de Colchotare ſcrupulum j. agarici, liquoris centaurei, calaminthæ ana grana x. Olei de Myrrha quantum ſufficit, vt fiat veluti paſta. Fiunt Trochiſci, dentur infanti grana quinque: viro decem. Hactenus Bornettus, audiamus & Beguinum, qui ſic ait cap. 4. pag. 75. in ſuo Tyrocinio Chymico.

Natura vitrioli. Tres ſunt vitrioli ſpecies, viridis, alba, cærulea: participantes de natura ſalium, aluminum, ſulphuris, ſecundum magis & minus: prima quidem magis de ſale, altera de Alumine: Tertia de ſulphure: conſtantque ex parte aquea, terrea & intermedia, quæ teſte Riplæo in Pupilla Alchymiæ, ſeparari non poteſt à

ſuis.

ſuis extremitatibus, aquea, & terrea; niſi mediante mercurio, qui adſtipulante Gebero, quod naturæ ſuæ eſt, retinet, alienum reſpuens & igni exponens. Hæc ſubſtantia intermedia Diaphana per ſublimationem exaltatur in candorem niueum occulte in ſe ſemen ſulphureum continentem inſtar vermiculi rubicundiſſimum: vnde in turba dicitur: Mirati ſunt Philoſophi rubedinem in tanta albedine exiſtere. De hoc Sulphure, ita loquitur Geber 28. cap. ſummæ: Per Deum altiſſimum idipſum illuminat & rectificat omne corpus: quoniam eſt alumen & tinctura. Hæc eſt illa aqua vitæ, aqua ſicca, quæ manus non madefacit, aqua congelata, Sal animatum, de quo Raymundus Lullius poſt Alphidium: Sal non eſt niſi ignis, nec ignis, niſi ſulphur, nec ſulphur niſi argentum viuum, reductum in illam pretioſam ſubſtantiam, cœleſtem, incorruptibilem, quam nos vocamus lapidem noſtrum. Vnde etiam quidam ad literas vitriolum ita alludit: Viſitando interiora terræ rectificando inuenies occultum lapidem veram medicinam. Porro valde intra artiſtas controuertitur: vtrum inter tam varia vitrioli genera primas obtineat: Has alii Cypro deferunt: Alii Romano: Alii Hungarico, Cyprium & Romanum merito ſuſpecta eſſe debent: quod ſint fere adulterata, ſophiſticata, varia, diuerſorum ſcilicet colorum, formarum, virtutum. Quod ad Hungaricum vero attinet & Galli & Germani mercatores, qui nobis vitriolum quoddam cæruleum, diaphanum, aliquando ſubviride, pro genuino & ex ipſa Pannonia allato vendunt, impudenter mentiuntur. Cum enim ante 8. menſes eo locorum me contuliſſem: Vt Auri argentique fodinas, quæ Schemnitii viſuntur, intrarem, & mineralium metallorumque notitiam perfectiorem ex αὐτοψία compararem; Illuſtris ac generoſus Dominus de Blœnſtain, generalis minerarum regni Hungarici præfectus pro humanitate ſua eximia, mihi certo confirmauit: quod, etſi duo vitrioli genera, album vnum valde aluminoſum, ex quo aquas Chryſulcas conficiunt, alterum cæruleum longe præſtantius, reperiantur: Huius tamen minera, quamuis fortiſſima; plane non colatur: eo quod nunquam ſint mercatores, qui tale vitriolum coemptum in alienas terras aſportare dignentur. Idem & de Antimonio profitebatur, quod in Aurifodinis reperitur copioſiſſimum. Illud autẽ iure meri-

Quod vitriolum optimum.

toq; censeri debet præstantissimum, quod è Venere elicitur beneficio aquæ, vt postea dicetur. Huic bonitate succedit illud: quod cæruleum est: plus solis in se continet: plus Martis in Venerem transmutat: & diutius ignis examina sustinet, antequam vltimos reddat spiritus, vndecunque id afferatur.

Spiritus vitrioli. Huius ergo vitrioli Recipe lib. 12. calcina in vase terreo igne moderato: donec omnis humiditas abscedat. Vase refrigerato massam quæ erit septem circiter librarum, reduc in puluerem subtilem, cum libra vna circiter particularum eiusdem testæ: & impone retortæ firmæ lutatæ: ita tamen vt tertia pars ad minimum sit vacua. Eam in fornacem colloca reuerberii: adhibito receptaculo amplo, colliq; breuis desuper lutato; & in cōmissuris retortæ cum recipiente, luto salso diligenter munitis. Dein paropsidem terream latam, pedem vnum altam, & in fundo quadrangulatiter perforatam, retortæ, vt æqualiter os fornacis claudat, superstrue: Atque ad extremitates fornacis, cuiuscunq; illa sit formæ quadratæ rotundæue, lateres altitudine paropsidem adæquantes adapta: spatiumque inter lateres & paropsidem, quod intercedit, cineribus vsque ad summum obrue. Tunc fac caminum ex quatuor laterum particulis, super testæ foramen qudrāgulare vt flamma mediante tali vehiculo, liberius, cum tempus fuerit, queat euolare. Orificium camini, sicut & cineritii ostiolum ita claudantur, primis quatuor horis, vt carbones furno impositi saltem ardeant, & non extinguantur: quo paulatim & successiue retorta calefiat. Exinde sequentibus 4. horis, calor augeatur, foramina, iis singulis, supra & infra paulatim aperiendo: donec flamma per superiora incipiat erumpere, & retorta vndique candeat. Quod cum fit: cineritio & camino omnino apertis: per 18. vel 20. horas ignis intendi debet: donec omnes spiritus egressi fuerint. Post biduum, lutum salsum & valde induratum, quod retortæ collum cum recipiente tenet colligatum, linteo madido, per horam, donec recipies, absque vitri fractione, abstrahi possit, humecta; & postmodum phlegma à spiritu, destillatione per Balneum, aut blanda cinerum, separa. Sunt, qui post phlegmatis separationem, spiritus super Corallos tritos ex arena rectificant. Spiritus hic in febribus ardentibus, cum aquis appropriatis mistus & haustus, refrigerat: sitim extinguit: Humorum putredini resistit: per vrinas & poros

cuta-

cutaneos operatur: phlegma consumit, crassos & viscosos humores incidit: Languentem appetitum exitat: & succos rosarum, violarum, aliorumq; florum pulcherrime tingit: Eius oleum sic fit.

Dissolue vitriolum optimum in aqua communi: Dissolutionem in leni balnei calore digere, postea filtra: & per vaporem balnei, in vase vitreo aquam abstrahe, donec cuticulam contrahat. Tum vase in loco frigido posito, Crystallos Diaphanos producet: quibus separatis, reliquam aquam euaporabis, donec nouam contrahat cuticulam, & nouos in frigido produxerit Crystallos, quos omnes separatos dissolues, digeres: filtrabis: rursus in frigido crystallisabis: & vt supra separabis. Eundem laborem, tertio repetendo: donec vitriolũ ab omni terrestreitate heterogenea sit liberũ. Hoc vitriolũ cucurbitæ altæ impone, & phlegma per B. ad siccitatem abstrahe: reddendo toties propriæ terræ: donec siccum ebiberit totum humidum. Massam ẽxime, & in puluerem subtilem tere: eumq; in retortam firmam immitte: cum octaua parte sui ponderis S.V. summe depurati: & seruatis ignis gradibus per triduum, omnes spiritus euoca. Vase refrigerato: quod in recipiente fuerit, redde aliis duab. lib. Colcotharis, vt supra præparati: & item per triduum destilla. Tum V.S per B. in cucurbita alta separa: Deinde spiritum vitrioli per cineres destilla; in quo si Corallos vel Perlas dissolueris: verum Antepilepticum habebis. Oleum instar sanguinis rubrum, quod in fundo hærebit, rectificare poteris, destillando per retortam in arena, vel sola digestione, fecesque terreas, quæ fundum petent ab eodem oleo separare. Eius vsus est in metallicis potius, quam medicina. *Oleum vitrioli.*

Lib. 2. cap. 20. talem è vitriolo parat panacæam.

Dissolue vitriolum cæruleum, in aqua pluuiali destillata calida q̃ tertio filtratam lento balnei calore euaporare facies; donec cuticulã in superficie cõtrahat. Tum liquorem restãtem calidã proiice in vas plũbeum, in quo prius bacillos hinc inde trãsuersos, per circuitũ posueris. Ita p triduũ in loco frigido relinque: vt Crystallos virides producat: quib. separatis liquorẽ restãtẽ decoque: & in eodẽ vase plũbeo repone toties id repetẽdo, donec omnis liquor in Crystallos abierit. Vitriolũ Smaragdini coloris, his reiteratis dissolutionib & coagulationib. summe depuratũ reduc in puluerẽ subtilẽ, quẽ spatio quinq; vel sex dierum tali calore exsiccabis, vt æstiualem Solis nõ excedat *Panacæa vitrioli.*

donec

donec foris & intus candidum appareat. Tum dissolue in aqua destillata: filtra: quod indissolubile, abiice, coagula in vase plumbeo, exicca in hypocausto ad albedinem, vt supra, reiterando hāc operationem, vsq; tertio, vel donec in dissolutione nihil maneat indissolutum. Vitriolum hoc candidum pone in matracium firmum, sigillo Hermetis munitum: quod in cineribus ita calidis colloca, vt solis æstiui calorem ne excedat. Decimo die flauescet: vigesimo reducetur in Alcohol, fietq; instar sanguinis rubicundissimum. Vase fracto impone in cucurbitam altam, & desuper funde acetum tertio destillatum, vt superemineat quatuor ad minimum digitis.

Superpone alembicum cœcum, & per quatriduum in balneo tepido digere, spatula lignea quotidie mouendo. Vase refrigerato, ꝙ tinctum est effunde: aliudq; acetum reaffunde: digere, moue: separa toties, donec acetum vlterius tincturā non attrahat. Quod in fundo remanserit, abiiciendum. Acetum tinctum lento balnei calore ad siccitatem destilla. Manebit in fundo puluis rubicundus, quem etiam tertio in eodem aceto dissolues: digeres: separabis: destillabis: exiccabis, Puluerē rubicundissimum pone in retortā, adhibito receptaculo grandi, dando ignem per gradus. Primo egreditur spiritus flauus, postea rubicundissimus. Continuetur ignis in eodem gradu, donec appareant spiritus albi. Tum cessandum, vase refrigerato: reperies in fundo retortæ, terram diaphanam, puram candidissimam, quam spiritibus supra dictis paulatim imbues, digerendo, imbibendo, donec spiritus & anima proprio corpori sint restituta. Tādem terram hanc benedictam, in athanorē, in vase Hermetice clauso, per quadraginta dies decoque, donec figatur. Dosis eius à granis tribus ad quinque vel sex, in morbis deploratis maxime.

Hactenus authores varii, obiter adhuc eius præparationes venustas ac nobiliores percurremus, si eius Anatomia plenaria demonstrabitur ac docebitur.

Calcinatio vitrioli. Calcinatio vitrioli: Exsiccatur ad albedinem, in vase terreo, non vitreato: igne tamen moderato: postea is augetur per horę quadrantem, vt vitriolum rubescat: & tunc vocatur Colchotar, seu rubeus Henricus.

Sal vitrioli. Cum hoc Colcothare sic potest procedi. Colchothar perfunditur aqua pluuiali, & Sal digestione vnius diei vel noctis in eam ingredi-

greditur, filtratur coagulatur: Rubedo reliqua si sexies aut quinquies iterum calcinetur, & salsedo semper eluatur: tandem dulcis relinquitur, & vocatur dulcedo Vitrioli, quæ maior est, si ex Vitriolo Veneris paretur, & præsens est in vlceribus malignis remedium. Hanc dulcedinem noster præceptor vocabat terram dulcem, quæ haberet vim emplasticam & stipticam ad Opodeldoch: Illiusque vsum esse in Emplastris, & hæmorrhagiis vulnerum. Nonnulli inter diaphoretica recensere volunt, & pro Antepileptico vel Antapoplectico reddunt; inficias non eo, sed obscurior est aliquantulum præparatio.

Vitriolum vomitiuum: Dissolue Vitriolum album in aqua communi, filtra & coagula, repete hoc secundo, tertio dissolue in aqua rosacea & coagula. *Vitriolum vomitiuũ.*

Aliter: Dissolue Vitriolum album in aqua destillata: filtra: & in vase vitreo aquam exhala, donec cuticulam superne contrahat. Tum vas pone loco frigido, vt cristallos producat: quibus separatis reliquum humorem euapora: & vt supra cristallisa, hocque secundo repete. Tertio Cristallos in aqua rosacea dissolue: exhala: & vt supra cristallisa, igneque lento exsicca. Dosis à scrupulo vno ad drach. semis, in haustu vini vel cereuisiæ, aut conserua rosarum. Operatur feliciter in febribus, ventriculi affectibus, Catharris, Lumbricis, Peste &c.

Vitriolum rectificatum purgans: Recipe Vitrioli Romani cærulei q. v. reduc in puluerem, & super chartam in loco calido sine radiis solaribus in puluerem album exsicca, postea dissolue in aqua centaureæ minoris per filtrum traiice motis fecibus. Liquorem limpidum ex B. ad tertiam partem destilla, vas in locum refrigerationi accommodum repone, vt concrescant Crystalli, quos separatim siccabis, reseruato tamen colore cœruleo. Crystallos toties collige, quoties necessitas exigit, nempe semper destillando ad tertiam partem & frigori postea exponendo. Collectos Crystallos serua in vitro bene occluso. Hoc Vitriolum per vomitum & secessum corpus purgat. Dosis à gran. v. vsque ad x. in liquore appropriato, vel aqua appropriata destillata in febribus pestilentialibus. *Vitriolum purgans.*

Gilla Theophrasti seu Sal Vitrioli: Crystalli Vitrioli, è Venere seu Marte præparati (vt antea diximus) resoluantur in phlegmate *Gilla Theophrasti.*

acido, quantum soluere potest in calido, quod primo egreditur è destillatione Vitrioli vulgaris, & simul per octo dies circulentur. De hoc circulato liquore detur à scrupul. j. Longe efficacius & commodius operabitur hic liquor, quam sal è capite mortuo vulgaris Vitrioli, seu albi Goslariensis quo modo extractum.

Vitriolum album vomitiuum, secundum Crollium: solue Vitriolum album in aqua pluuiali & euapora, donec quasi crusta appareat, postea per quatuor dies in loco frigido ponas, & concrescent Crystalli, quos eximes, & aquam iterum euaporabis vt antea: Hic labor penitus tertio reiteretur coagulando & dissoluendo: vltimo ter eodem modo procedatur cum aqua Rosarum. Crystalli tandem supra calorem lentum siccentur, & sponte redigentur in puluerem album. Hoc lene est vomitiuum & cerebrum, omnesque fluxiones simul ac benigne expurgat. Vsus ac Dosis Gillæ & salis Vitrioli.

Vsus ac Dosis. 1. Gillæ si scrupulus vnus è vino bibatur, è vestigio vomitum mouet, quo ventriculus tum onere leuatur, tum robur acquirit, nec quicquam infertur nocumenti: si præsertim in vino, galanga, mentha, pulegium aut macis fuerint macerata. 2. In Febribus Quotidianis, Quartanis, Ardentibus, cum aqua Cichoreæ vel Cerefolii, aut centaurii minoris, cuius decoctum præstat cæteris. 3. In Lumbricis, cum aqua Hypericonis siue aqua Theriacali. 4. In omnis generis infirmitatibus ventriculi. 5. In defluxionibus salsis, cum aqua Maioranæ, vel Betonicæ vel aqua Serpilli. 6. In Synouia: Hic drachma vna in cereuisiæ haustu exhibetur. 7. In peste cum aqua Carduibenedicti. 8. In doloribus dorsi, drachm. semis in vino calido, cum Aqua vel Balsamo fœniculi. 9. In Epilepsia, cum aqua Pœoniæ, in qua scobs visci querni macerata fuerit. Dosis gran. v. ad x. 10. In matricis suffocatione cum aqua arthemisiæ, vel vino florum Buglossæ & Borraginis. 11. Venenis cum aqua Rorismarini, in qua sex gran. Croci Orientalis, simul mista fuerint. 12. Vulnerum recentium curam promouet, si quaternis auroris continuis drachm. semis in cereuisia calida assumatur: præsertim in illis vbi nulla ossa fuerint concussa & conquassata. Dosis vtriusque Gillæ & Salis Vitrioli à scrupulo j. ad ij. habi-

habita ratione complexionis & sexus. Vrgente necessitate potest hæc dosis intra octo aut 10. dies repeti. Sal potest misceri cum Sacharo candi, demum in aqua Fœniculi dissolutum calide exhiberi, sic grati erit saporis. Affertur etiam in iure carnium, haustu Cereuisiæ vel Vini, in aqua cum melle mixta, vel in conserua Rosarum. Puerulis contra Lumbricos 4. 5. 8. grana in cochleari vini Maluatici exhibentur. Operatur hoc medicamentum varie, per vomitum, sedes, interdum etiam sudores & somnum facit, nonnunquam & omnia tria efficit.

Phlegma Vitrioli acidum vomitiuum: Recipe Vitrioli opt. q. v. puluerisetur & in cucurbita vitrea destilletur è cineribus, ne tamen vlli spiritus ascendant: phlegma per cohobationem reaffundatur, destilleturque septies: septima vice pellendo paulo validius. Aqua tam suauem acquirit odorem, præsertim si ad aliquot septimanas calore continuo maturuerit. Hæc aqua præstat ad exhibitionem Gillæ: alioquin arcanum ad capitis dolorem, & Epilepsiam si dimidium cochlear mane & sero sumatur, per se, & blande aluum subducit, multo vero felicius si cum eadem Gilla Theophrasti Vitriolum album administretur. Pluribus allegabimus Crollium, qui sic ait in sua Basilica pagin. 186. *Phlegma Vitrioli acidum acromatisatum, purgans.*

Multas Paracelsus virtutes tribuit in curanda Epilepsia volatilitati spiritus Vitrioli: at illius apud nullum adhuc Chymicum data mihi fuit videndi facultas, nec vllus mihi affirmare potuit, quod confirmatam Epilepsiam solo vulgari & simpliciter præparato Vitrioli spiritu tollere potuerit. Hunc sequentem spiritum efficacissimum vsu medico deprehendi.

Recipe Vitriolum Hungaricum, seu Cyprium vel Romanum perinde est (quamuis illud in Silesia in mineris auff dem Zigmantel Huserus semper plurimi fecerit, conficitur enim è minera Auri, Argenti, Ferri & Veneris) solue in aqua destillata vel rore maiali, & solutum cola, postea collocetur in digestionem cinerum seu arenæ vel fimi, in alembico negligenter saltem obturato, quia nil euaporat: stet per mensem, tunc ad superficiem eiicit fæces separandas: Iterum ponatur in digestione *Vitrioli spiritus.*

tamdiu donec nullas fæces amplius reiiciat, postea coletur & quod clarum est in lento igne Balnei vel arenæ destilletur, spatio aliquot horarum duarum vel trium phlegma egreditur, quod auferendum est, postea sequuntur spiritus (vbi hi incipiunt ascendere, quod gustando poteris deprehendere, senties etiam aciditatem, & videbis, vt in destillatione Aquæ vitæ fieri solet, striatum instar in alembicum ascendere) qui mutato vase recipiente seorsim colligendi sunt. Hic spiritus Vitrioli ad odoris suauitatem & dulcis aciditatis gratiam reductus, in quo nec sensibilis corrosio in lingua apparet, nec tarda austeritas, sed spiritualis aciditas, vtile est Medicamentum & curationibus necessarium. Qui volet vlterius persequi destillationem, actiori igne oleum profluens, ad suos vsus seorsim colliget, & huius rectificati olei partem vnam cum 4. vel 6. partibus spiritus vini alkoholisati in Balneo Rorido, per aliquot menses digeret, & postea destillabit, habebit oleum Vitrioli supernatans aquæ suauissimi odoris & iucundi saporis, separetur per tritorium: In vsu medico maximæ est efficaciæ.

Alia eiusdem descriptio: Recipe Vitrioli crudi, ac vt paulo ante dictum depurati, duas saltem libras, destilla & pelle fortissimo igne, vt spiritus & oleum egrediantur: Liquori egresso adde partes duas aquæ pluuialis destillatæ, & in B. M. noua destillatio instituatur, tum subtilissimus spiritus Vitrioli cum aqua pluuiali eleuatur in hac rectificatione & egreditur, relicto acidissimo oleo in fundo. Ille egressus spiritus aqua pluuiali immistus summe penetrans est, & in febri Vngarica & aliis febribus ardentibus efficacissime operari solet. Cum Vitriolo etiam tale docet Epilepticum medicamentum.

Vitriolum ad Epilepsiam.

Primo Vitriolum ad flauedinem calcinatum imbibere conuenit cum spiritu vini, vt fiat massa. Huius accipe lib. j. & semis, Rasuræ Cranii hominis iustificati, visci Quercini, Vngulæ Alcis, Granorum Pœoniæ ana vnc. j. Omnia scindantur & tundantur, postea mixta destillentur per retortam seruatis gradibus, vltimo violento igne pellantur. Huius egressi liquoris lib. j. rectificetur in B. maris supra Castorei, spec. Diamoschi dulcis ana vnc. semis, Anacardi drach. vj. postea adde spiritus vini *lib.* IV. salis Pœoniæ drach. j. liquoris Perlarum & Corall. ana drachm. j. olei Anisi, Succini ana *scru-*

pu*l.*

pul. ij. misce & digere in B. per mensem. Vsus ac Dosis. In aqua Pœoniæ datur de liquore dicto cochleare semis vel integrum 9. diebus continuando, post exhibitum medicamentum per 3. horas maneat ieiunus. Tale est etiam eius Aqua vitæ Apoplectica.

Aqua vitæ Apoplectica.

Recipe Exempli gratia Florum Lilii Conuall. Tiliæ, Pœoniæ, Primulæ veris, Maioranæ Lauendulæ, Saluiæ, Betonicæ, Rorismarini, Cerasorum syluestrium nigrorum & dulcium, Luna decrescente decerptorum ana q. s. in sufficienti quantitate. Tritis omnibus & mixtis (vel seorsim flores, seorsim cerasa destillentur) adde sinapi seminis triti lib. j. vel ij. pone ad putrefactionem affusa conuenienti aquæ communis quantitate, in qua tantillum Lupuli & Fermenti incoctum sit, vt omnia possint fermentare, postea secundum artem destilla & inde elicies spiritum inflammabilem, quem circula cum ana spiritus Vitrioli præcedentis, & in Apoplexia, pro morbi vel ægri ratione cochleare semis exhibe, addita vna atque altera gutta olei succini. Ab extra etiam tempora & vertex capitis vtiliter illo liquore inunguntur.

Antepilepticum Theophrasti.

Ecce Antepilepticum Theophrasti Paracelsi: Recipe Vitrioli Vngarici lib. xv. Liquoris Pœoniæ, Camphoræ, rasuræ Eboris, Spodii ana vnc. ß. destilla per retortam in Colchotar, Recipe huius liquoris lib iij. Alcool vini correcti, aquæ Melissæ, Valerianæ, ana lib. ß. Colchotaris lib. j. reduc denuo per retortam, Recipe huius liquoris lib. j. Colchotaris recentis lib. ij. destilla demum per cornutam totam diem ac noctem, & exibit phlegma, liquor & oleum: postea in Baln. Mar. separabitur phlegma, & per cineres liquor, seu Mercurialis spiritus: per arenam v. fortiori igne, oleum extrahetur. Phlegmatis dosis infantibus est drachm. j. ante paroxysmum. Liquoris in adultis est scrupulus j. iis qui 40. annum superant, dantur olei gran. aut guttæ iij. cum aqua Chelidoniæ vel Maioranæ.

Præparatio Vitrioli ad suffocationem.

Sequuntur aliæ Vitrioli præparationes eæque secundum authores variæ: Præparatio Vitrioli in suffocatione matricis: Recipe Vitrioli ad albedinem in hypocausto post fornacem calcinati lib. iij. spiritus vini libr. j. misce & destilla igne aperto per retortam vt artis est, in 24. horis spiritus omnes habes in recipiente, hos residere

permitte, demum ſpiritum vini cum Vitriolo deſtillato miſce cum lib. ij. panis recentis, & deſtilla per Alembicum ex arena, & ſpiritus Vitrioli fit aceroſus, cui adde Eſſentiæ pulegii drach. quatuor. Potentiſſimum eſt medicamentum in ſuffocatione matricis. Doſis ſcrupulus ſemis in vino vel aqua Meliſſæ. Nonnulli deſtillant S. V. cum pane & caſtoreo, hocque deſtillatum in recipiente applicant retortæ, per quam deſtillatur Vitriolum &c.

Præparatio Vitrioli in Gutta, Apoplexia & lethargo.

Præparatio Vitrioli in Gutta, Apoplexia, & Lethargo: Recipe ſpiritus Vitrioli lib. j. olei macis deſtillati drachm. ij. olei Maioranæ drachm. j. ß. olei ſuccini albi drachm. j. Ambræ, Moſchi, Zibettæ ana drachm. j. miſce vt ſoluantur, poſtmodum viciſſim deſtilla. Doſis guttæ 6. in aqua Lauendulæ vel Lil. Conuall. Nonnulli deſtillationem non reiterant. Paracelſus vtitur eo ad Corallia rubea, & deſtillat etiam miſcendo cum Alumine ſacharino & ſpiritu vini, per alembicum, eius dedit gran. IX. ad ſcrupulum ſemis in conueniente liquore. In Hydrope, Podagra & contracturis, addunt etiam Magiſtri, huius artis æqualem quantitatem ſpiritus tartari, aliqui adiiciunt Camphoram.

Oleum Vitrioli viride per deſcenſum.

Deſtillatur etiam artificioſiſſime ex Vitriolo oleum viride ac ſubtile per deſcenſum, leni ignis calore, hic purgat per vomitum, doſis ſcrupul. j. cum calida Cereuiſia & recenti Butyro. Hic liquor curat Icterum, Febres ex putredine ortas, ſiue putridas, enecat vermes, caducis tutiſſimum, obſtructiones corporis reſerat, dyſentericis & febricitantibus ſumme neceſſarium: In externis vſurpatur & commendatur ſumme in Chyrurgia, valde refrigerat, & vlcera maligna putrida ac foraminoſa purificat, ac curat &c. Applicatur hoc in Epilepſia tali modo: Recipe hoc oleum ab omni terreſtreitate & phlegmate correctum: & adde ei liquoris Vitrioli p. ij. Liquoris viſci quercini drach. ij. Camphoræ drach. ij. ſpiritus vini vncias tres, Aquæ Theriacalis vncias tres. Commiſceantur hæc omnia & circulentur. Doſis guttæ 10. per diem ante Paroxyſmum, cum aqua Pœoniæ.

Sulphur Vitrioli.

Præparatio Sulphuris ex Vitriolo. Recipe Vitrioli crudi lib. iij. affunde aquam in vaſe adaptato vt decoquatur ad ignem, poſtea accipe laminarum de chalybe puriſſ. in longitudine digiti, noſtro

ſtro x. has perforatas ſuſpende in decoctionem Vitrioli, ſic ſulphur à Vitriolo eis adhærebit, ſepara hoc per frigidam aquam, & reitera immerſionem cum lamellis, quouſque dum eæ ex mera parte ſint conſumptæ poſtmodum aquam filtra & habebis materiam viſcoſam, quam paruo ignis calore in puluerem exſicca, hic in igne comburit inſtar ſulphuris viui; Hunc puluerem iniice vitro, & ſolue cum aceto, ſolutiones filtra & in B. M. leniter deſtilla, & ſalem tenebis in fundo perpulchrum, huic ſuperfunde S. V. & viciſſim ſolue prout antea feciſti, filtra, deſtilla & tandem remanebit ſulphur Vitrioli artificioſiſſ. ac dulciſſ. Doſis ſcrupul. ſemis. Procreat ſomnum, & in omnibus correſpondet eius operatio cum oleo Vitrioli viridis: Summum eſt Anodynum in morbis alias incurabilibus.

Modus eiuſdem etiam hic eſt: Recipe olei Vitrioli q. v. colloca in leni calore, & ſuſpende laminas vt iam dictum, non tamen lamellæ attingent oleum: Hoc ſulphur eodem modo Eſſenſificari poteſt vel in oleum aut puluerem reduci, ſi placet, labor eſt facilis, Medicina vero amabilis & infallibilis. Alius etiam modus tenetur in manualibus Baſilii de quibus paulo poſt. *Sulphur Vitrioli.*

Præparatio Arcani Vitrioli præſtans: Recipe Vitrioli lib. vj. ſuperfunde ignem naturæ ſimplicem, vel primum Ens, ſeu vt alii volunt, Philoſophorum acetum, ad eminentiam totius manus, ſolue purum ab impuro in leni calore digeſtionis, deſtilla poſtmodum phlegma in Balneo, vſque tum tibi videatur rurſus abire in Cryſtallos, tum denuo affunde nouum acetum, iterum ſolue ac deſtilla phlegma, hoc ſoluendo & deſtilando toties reiteratis vſque dum Vitriolum ſit coloris Cryſtallini, in fundo vero vitri remaneat terra flaua, quæ ſemper augetur quoties inſtituitur ſolutio (reiteratio abſoluitur in 24. vicibus) Vitriolum v. minuitur, tandem affunde magnam quantitatem Aceti, quo Vitriolum in totum diſſoluatur & abeat per filtrum, coagula & cryſtalliſa, terra remanens deſtillatur per retortam in oleum coloris ſanguinei, cuius virtus maxima & penetrabilis eſt. Doſis grana vj. x. ad xx. curat Epilepſiam, Maniam, Apoplexiam, & alia id generis vitia ac morbos capitis. Purgat etiam per vomitum, datur in Hydrope, Febribus, Peſte, Hydropiſi &c. Vitriolum præparare potes in modum *Arcanum Vitrioli.*

dum

dum vt sit pellucidus instar Rubini, cum quo lege artis procede vt docuisti.

Præparatio Vitrioli ad Phtisin.

De præparatione Vitrioli ad Phtisin: Recipe spiritus Vrinæ q. v. superfunde hunc Vitriolo, (in puluerem album per digestionem præparato) & rursus exsicca; exsiccato, destilla per retortam & præpone in recipiente spiritus Vrinæ vncias tres (ad tres libras Vitrioli, vncias tres Vitrioli) destilla postea vt artis, deinde in igne vaporoso lente destilla phlegma, sic accipies Vitrioli spiritum Crystallinum, qui per rectificationem est arcanum in pthisi, peripneumonia, caduco &c.

Recipe Corall. rub. lib. j. Vitrioli lib. j. contusa misce ac destilla in oleum rubeum, cuius dosis 6. guttæ, curat colicam passionem, purificat sanguinem, confortat membra principaliora, cum vino vel aqua Anisi propinatur: In fundo vitri remanet puluis albus, qui resolui potest in salem.

Spiritus Vitrioli odoriferus.

Nota insuper si spiritum Vitrioli reddere velis odoriferum instar rosarum: rectifica eum septies vel octies cum proprio suo phlegmate & sale, & euadet virtuosus ac præstans odoris iucundissimi. Ille etiam iucundus qui ab oleo duorum draconum fit residuus.

Sal Vitrioli.

Sal Vitrioli extrahitur etiam proprio phlegmate ex lapide mortuo, dissoluitur purificatus cum spiritu vini vt fiat clarus & perfectus. Dosis eius scrupulus j. in caduco, cum proprio phlegmate, si dosin excedis, mouet vomitum, quo impuritates stomachales, quæ febres causant, tollantur: Externe etiam in Chyrurgia vsurpatur, lenit etiam dolores podagricos, & alios tumores ab extra adhibitus.

In malignis, vero externis & cancrosis affectibus nihil melius est Chyrurgicis, quam oleum corrosiuum rubeum, cum Vnguentis, Emplastris &c. curat serpigines, scabiem, pruritum, Tentig. &c. Soluitur etiam Vitriolum cum aqua forti in Crystallinum spiritum, de quo vide supra in lib. 1. Basil. Chym. nostræ capit. de solut. & panacæis solaribus.

Oleum subviride Vitrioli.

Oleum Vitrioli subviride Smaragdinum Magnarum virtutum in medicina, (inquit Croll. in Bas. fol. 223.) parari potest, si Vi-

ſi vitriolum purificatum, vehementiſſimo igne deſtilletur, ac poſt extractionem & purificationem ſalis è capite mortuo (quod ſal tamen nullo modo ulterius in igne calcinandum aut igniendum eſt) denuo cum omni egreſſo liquore ad ſuum tempus in Balneo circuletur. variè operatur hoc oleum per vomitum, ſedes, vrinam ſudorem. Doſis guttæ vj. viij ad XII. in convenienti liquore.

Balſamus Podagricus Crollianus cum Vitriolo talis eſt: Recipe lib: ij Vitrioli ad flauedinem calcinati, Mellis virginei cum fauo lib. j. ſpir: Vini lib: j. (ſi ſit ad Manus ille ſpiritus e confectione Laudani Opiati reſiduus, erit eò melior) Terebint: Vncias iiij. Verbenæ Vncias vj Roriſmarini tantundem, ſilicum calcinatorum lib: ſ. omnia trita miſceantur, & imponantur juſtæ amplitudinis Alembico vitreo, benè luto obducto, addito ſatis magno capitello cum Recipiente capaci, juncturis benè lutatis, ponantur per triduum in lento arenæ calore ad digerendum, poſtea paulatim deſtillentur, Vltimò fortificetur ignis, quandiu vides guttas ſeu ſpiritus exire, poſtea frigeſcat: Caput mortuum ſeu fæces ſpongioſæ nigræ, reverberetur ad albedinem, illisq; priorem liquorem denuò affunde & ſecundo deſtilla. Vires & vtendi Modus: Efficaciſſimum eſt Balſamum: neminem ſua expectatione ritè præparatum & adhibitum fruſtratur: citò n. & ſubitò dolorem podagricum ſedat, ſi locus affectus inungatur, præmiſſo prius pulvere Paracelſi purgante è Hermodactylis ſeu Arcano Corallino. Linteola madefiant & applicétur loco affecto tepidè & relinquantur donec ſponte exiccentur, poſteà iterum imponantur donec dolores ceſſent: Viſibiliter vapores extrahuntur: ſi pars dolens nimio ardore & rubedine crucietur, poterit de ſucco è floribus Tapſi Barbati expreſſo & inſolato ana admiſceri. *Balſamus podagricus.*

Balſamus alius Incerti authoris: Recipe Vitrioli lib: j. mellis lib: ij. Aquævitæ lib: iiij. Maſticis, olibani, Myrrhæ, Ammoniaci Bdellii, Opoponacis Mumiæ an: Vnc. duas, Tartari Vnc: j. ſ. deſtilla per Alembicum. Cum a malum ingruit locus penna aſpergatur & æger quieſcat: valde mitigat fervorem Podagricum, eiusq; vehementes ardentesq; dolores atq; ſymptomata.

Potus Febrilis Crollii: Recipe olei Vitrioli ſcrup: j. ſalis Abſinthii ſcrup: j. ſ. Aquæ Cichor: Vnciam j. Miſce. Exhi- *Elixyr ad febres.*

Exhibetur in febribus instante paroxysmo, vel paulò ante, ut simul cum paroxysmo operentur. Hic haustus sudorem mouet, quare ægro decumbendum, abigit omnes febres. Robusto datur hic potus integer: Imbecilliori detur in tali dosi: Recipe olei Vitrioli scrup: ſ. salis Absinth: scrup: j. Aquæ Cichor: Vnc: j Misce. Elixyr Ad Febres Incerti Authoris: Recipe succi cerasorum, de Ribes, syr: violacei, Acetos: Citri an: Vnc: iij. Aquarum Oxalidis, Fragorum, an: lib. j. ſ. vel iij. Extr. Cinnam. drach. j. vel syr. Cinnam. Vnc. iij. Misce probè ac per diem digere, postea per crassum filtrum cola, & adde spiritus Vitrioli q. s. ad acorem. simplicior fit ex aqua fragorum, Endiuiæ, Rosarum, s. Vitrioli q. s ad aciditatem.

Lapis Medicamentosus. Lapis Medicamentosus Efficax Crollianus Recipe: Vitrioli viridis lib. j. albi lib. ſ. Aluminis lib. j ſ. Anatron, salis communis, ana Vncias tres, salis Tartari, salis Absinthii, Artemisiæ, Cichor: persicariæ, Plantaginis ana Vnc. semis. ponantur in olla noua vitreata, affunde Modicum aceti Rosacei, coque igne carbonum lento, sæpius agitando. Vbi incipit spissescere, adde Cerussæ Venetæ lib. ſ. Boli Armeni Vnc. iiij. Diligenter misceantur omnia, donec vi ignis Mediocris in lapidis duritiem massa concreverit, qui postea fracta olla eximendus, & ad suos Vsus reseruandus. si gummata, Myrrham videlicet & Thus, addere voles, instituatur coctio lenta, ne comburantur, & vis illarum in igne evanescat. Vires & Vsus. Virtutes eius sunt ferè innumerabiles. 1. In partibus corporis exterioribus omnia Vlcera subitò tollit, lauentur manè & serò, & linteolum madidum superimponatur 2 Omnes defluxiones tollit, Mundificat, & confortat partem affectam. 3. desiccat Vulnera & vetera Vlcera Aphrodisia, si linteum imbutum superimponatur. 4. Dentes confirmat, & gingiuas à putredine conseruat. 5. Oculorum lachrymas restinguit, rubedinem & oculorum dolores tollit, & caliginem si plumâ madefactâ anguli Oculorum externi irrorẽtur. si in ophthalmia utimur, potest solui in aqua Rosarũ vel Euphrasiæ vel Verbenæ. Verbẽa in Iunio & Iulio ante solis Ortum colligatur, & cum Vino per mensem prius digesta postea destilletur. 6. Ignem sacrum tollit, Erysipelas, linteum madidum superimpositum, ubi siccum fuerit iterum madefiat, spatio 24. horarum abibit, & si sint foramina eluantur hac aqua. 7. scabiem

manu-

manuum & corporis illâ sanabis si lauetur vesperi. 8. Contra serpigines, & tunc aqua non nimium sit diluta, vt potentius agere possit: sic etiam contra Tineam. 9. Adhibetur felicissimè ad Cancrum mammillarum jam apertum: item ad Cancrum Oris aut quamcunque affectionem gingiuarum, Noli me tangere, aut alia Oris vitia. Vlcera gutturis, scorbutum Collutione sanat, expuendo postea, vel penicillo intincto abluantur. 10. Mortificat pulcherrimè, & mundificat quamcunq; plagam antiquam, sine ulla patientis molestiâ. 11. Vbi sunt Vesicæ albæ & pustulæ in pedibus, eluantur apertæ hac aqua. 12. Linteolum hoc madidum, apostemati impositum, medetur illi. 13. Ad omnis generis ambusta, linteolum madidum imponatur. 14. Ani ficus vtriusque sexus sanantur, si linteamina madefacta applicentur. Vtendi Modus. Vncia vna liquescat in lib. j. aquæ pluuialis vel fluuiatilis, non fontanæ dissoluta, post filtrationem, & fæcum abiectionem, aquâ clarâ utimur.

Spiritus vitrioli viridis: Recipe Vitriolum cæruleum, abstrahe phlegma, si spiritus incipiunt ascendere, recipientem tolle, & potes deinde ex eo facere spiritum. *Spiritus Vitrioli viridis.*

Sume deinde aliud & abstrahe etiam phlegma, & collige tantum phlegmatis, donec sufficiat ad sequens Opus.

Tum Recipe Vitriolum cæruleum, quod tritum impone phiolæ, eique affunde phlegmatis tantum, ut in eo solvi possit, tum phiolæ impone tot tubos vitreos, quot potes, ad altitudinem cubiti, impone deinde Alembicum cum recipiente, & pone in Balneum, tum ascendit spiritus Vitrioli viridis.

Tubi a. sint valdè angusti inferius latiores, & quo magis ascendunt, eò sint angustiores, in summo angustissimi sint, quantum possibile, tum sit quædam amplitudo parua, ut alembicus insistere possit, aliâs nihil fit: Hic spiritus est instar spiritus Vini, potestque cochlear j. in aqua dari, momento Caput ascendit, curaturque hoc spiritu Epilepsia.

Oleum vitrioli viride: Recipe Vrinæ puerorum ac superfunde Vitriolo, reponendo postea in putrefactione, & destilla lenis- *Oleum vitrioli viride.*

leniſſime per B. Primò Aquam Ophthalmicam: reſiduum contere & immitte retortæ, & deſtilla per ignem apertum leniſſ: ac cautè, ne Vrina deſtillationem perturbet, ſic ſecundò deſtillabuntur ſpiritus, & tertio oleum viride, quod vera eſt cura Caduci.

Oleum vitrioli dulce. Oleum vitrioli dulce: Recipe Vitriolum ad Rubedinem calcinatum, hoc miſce cum Vnc: iiij. ſilicum pulueriſatorum, deſtilla inſtar aquæ fortis, huic oleo adde ſalem proprium & coagulabitur, miſce inuicem ac in vaſe adaptato contere, deinde ſolve cum aqua pluviali, deſtilla per cohobia deinde, ſemper ſolvendo & conterendo, quousque demum in lingua reddat ſaporem dulcem inſtar mellis. *Sulphur Vitrioli.* De ſulphure ex Vitriolo nonnullus ſic refert: In ſpiritu Vitrioli extingue laminam candentem ferream, & in ſuperficie laminæ apparebit rubeus pulvis, quem detrahe, & ſecerne à Marte, itemque extingue laminam, donec pulveris copia tibi ſufficiat, hoc utere in morbo Gallico, Cancro, &c.

Spiritus Vitrioli philoſophicus. Ex Butyro antimonii in aqua communi ſoluto, ſpiritus Vitrioli in aquam ſecedit, rectificetur hic ſpiritus ab aqua, & erit ſpiritus Vitrioli philoſophicus præſtans: Hunc ſuperfunde Veneri, & in momento habebis eius Tincturam: *Sulphur Vitrioli Narcoticum.* In hoc ſpiritu laminæ Martis candentes extinctæ, producit Sulphur Vitrioli Narcoticum. De oleo Vitrioli varia eſt philoſophorum ſententia, paucis adhuc recenſere nobis perplacet.

Oleum Vitrioli rubicundum. Recipe fæces ſiue caput mortuum, quod reſidet in fundo vaſis, à quo phlegma vitrioli extractum eſt: ipſo contuſo, ſi ſalices permiſcueris, igne violentiſſimo, oleum rubricundum emanabit. Fiat etiam cum ſimplici colcothare, pulſo igne violentiſſimo trium dierum ſpacio, ac prodibit oleum feruentiſſimum, quod dulcificatur circulatione cum vini ſpiritu tartariſato.

Oleum dulce vitrioli. Alius ſic vult: Separato phlegmate ex colchotare rubro, vi ignis fit oleum acidum, quod dulcoratur circulatione cum vini ſpiritu, febribuſq; putridis cum aqua cichorii, aut ptiſana exhibetur. Aciditate enim putredinem arcet, quemadmodū & ſyrupus è ſucco limonum, & obſtructiones pellit partium tenuitate. Quapropter ad delendas viſcerum obſtructiones, hepatis nempe, & lienis, valde efficax eſt. Miſcentur aliquando huius guttæ aliquot cum conſerua florum cichorii, fitque gratiſſimi ſaporis medicamentum

mentum ad extinguendam sitim immodicã. Febrium ardentium putredinem, pestilentiumque malignitatem cohibet aciditate.

Aliter: Recipe vitrioli quantum volueris: vasi vitreo luto obducto inditur, & ex igne phlegma extillatur: deinde illud eximitur, contunditurque & phlegmate rursus perfunditur, idemque euocatur, vt antea, vsq; dum nihil amplius emanet, & spiritus prosiliant: postea ab igne remouetur, & calx rubicunda, in puluerem redacta, vel p se sola, vel laterum frustulis adiectis, ampullæ incuruatæ inponit, & vase amplo, q excipit adaptato, commissurisq; diligentissime luto obseratis, noctu dieq; luculentissimo igne vrgendo oleum distillatur. Vbi omnia refrixerint, totus liquor eximit, infunditurq; ampullæ vitreæ & ex arena calida primum aqua insipida, deinde acida acrisq;, quã oleum appellãt, separatur, purgaturq; à sedimento. Ex lib. 1. Vitrioli rubificati vnciæ iiij. ſ. haberi possunt, si rite paret. Hoc oleum, si sæpius phlegmate perfusum distilletur, dulce redditur. Valet ad apoplexiam, paralysim, epilepsiã, febres ardentes, pestilentesq;: item ad sitim, stomachum bile æstuantem, morbos vterinos, aliosq; innumeros, ex humore idoneo guttarum instar potione assumptum. quin etiam medicamentis tum purgantibus, tum corroborantibus immutantibusq; vel illorum actionum promouendarum, vel saporis commendandi gratia recte admiscetur.

Aliter: Chalcanthum (Romanũ mitius est, Germanicum acri⁹) in olla exuritur igne fornacũ, vel inter carbones, dum omnis exierit humiditas, & colore rubro euadat: Inde vbi refrixit, in mortario optime tunditur, moxq; in Cucurbita, vel pomo vitreo, seu Leuco appellato, luto sapientũ incrustato, in reuerberatoria fornace, sic vt collũ deorsum parũ, vergat ponitur: Adhibet ignis primo lent⁹, vel ex carbonib⁹ vel ex lignis siccissi: primũ tenuiorib⁹, mox solidiorib⁹ crassiorib⁹q;, dũ omnis siccetur Humiditas, si quæ fuerit, aut nisi antea forte fuerit siccata: Cuius illud fuerit signum, si detersum, siccatumq; gladiolum Ori cucurbitæ appones. Nã si adhuc quicq̃ adfuerit humiditatis, reddetur gladioli superficies humida: sin vero sic apmaneat nihil humiditatis inerit. Tum apponatur vas recipiens satis magnum, ne vis vaporum, quæ vehemens esse solet, illud frangat: optimeq; stipatis rimis, ignis augeatur, vt fumus ac

ſpiritus ex chalcantho in recipiens vas transmittantur. Cumque egredi halitus cæperit, ſtatim eſt recipiens vas linteo, aqua frigidiſſ: madente, contegendem & cum ſiccatũ fuerit, repetendum, donec egredi ſpiritus deſierit. Poteſt etiam lintei huius madentis Vſus omitti, ſi metus ſit, ne fortè ob tenuitatem vas recipiens frangatur. Quamobrẽ qui oleum hoc conficiunt, furnum exigunt loco Humido & ſub dio, ut ambiens aer, illud, abſque fractionis periculo agat, quod linteum faceret, halitusq; denſet ac colligat. Vbi nullus amplius halitus, ſeu ſpiritus egredietur, quod aliquibus biduo contingit, ſubtrahendus ignis, dimittendaq; ut frigeſcant omnia: Summaq; diligentia diſiungenda vaſa & colligendum oleum : quo inciduntur abſceſſus, & quævis duriſſima caro. Vſus eſt, vt conficiamus gladiolum ex ligno oleæ, & cum illo, tacto vix oleo, ſecando perforandoq; reliqua opportuna agamus. In Peſtilentia peſtilentibusq; febribus, Ephemera excepta, egregium certè remedium habetur, atq; vbi opus eſt Corpora, phlegmate, malisq; referta ſuccis, à morbis tueri, idq; cum purgata prius fuerint, ſic vt vix quicquam efficacius poſſit reperiri, ac valentius. Sic liquore indiget, quo commiſceatur, quiq; eius acrimoniam ac vehementiam corrigat : ſtomachum roborat, appetentiam excitat, infarctus expedit, putredini reſiſtit, & Renum affectibus prodeſt, qui ex ſtipatione ortum ducant. Pueris duæ, treſve guttæ cum aqua acetoſæ præbere conſueverunt : grandioribusq; natu ad quinq; & ſex guttas exhibent. His qui ſeſe à morbo reficiunt, mirificè conuenit, caloremq; inſtaurat. Sunt qui Oleum hoc aqua ardente ſæpius perfundant, & aquam abſtrahant, vt efficiatur minus acre, ac magis tenue. Pleriq; ad chalcanthi jam igne rubentis libram, aquæ Vitæ optimæ (vel vini Vulgaris) libras iiij. addunt, & per tres dies Balneo tepente macerant : igne mox cinerum molli, aquam eliciunt : Deinde auctiore, oleum, quod quinq; aut ſex horarum ſpatio, niſi erraueris prodibit &c : Vnus inter authores adhuc nobis reſtat audiendus, videlicet Andreas Libauius, cuius ſententia de Vitriolo talis eſt. Chalcanthum (inquit in comment: Alch: part.2. lib.1. de natura metallorum cap.11. pag. 23.) eſt ſuccus metallicus, naturæ ærosæ, conſtans ex terra aroſa, alumine & ſulphure, & ob id etiam acorem habet viroſum & ſtypticum cum dulcedine coniunctum ; reſoluitur in terram citrinam, ſuccum aluminoſum & pinguedinem ſul-

phuream. Cum calcinatur rubeſcit, vocaturq; colcatar. Deſtillatur ex eo acidus liquor, & oleum rubeum, ex quo ſpiritus pinguis colligitur. Atrum colorem gignit in ſuccis plantarum, vnde atramentum ſutorium dictum. Tranſmutat ferrũ in cuprum. Apta fuſione in æs migrat. Vnde patet terram eius eſſe æream, cum Mercurio & ſulphure terreo, fit ex omnibus metallis per artem; maximè ex ære & ferro. Itaq; Omnium ſulphur hinc Aluminoſum ſeu Atramentoſum dicitur. Multiplex eſt Chalcantum, vt Vitriolum Romanũ, Vngaricum &c. quod & cuperoſa, poſtea Niſy ſory, Melantheria, quæ coloribus citrino, rubeo nigro & cinereo diſtinguuntur. Inſuper & album vitriolum eſt oculorum affectibus quibuſdam vtile. Cognationem habere cum ſulphure & ſuccino, bitumineq; arguit ꝙ in his naſcatur, atq; etiã ſulphuream pinguedinẽ vehat: Et in ſulphure acidus liquor idem fere ſit ꝙ in chalcantho, &c. Ita cognatũ eſt alumini, cũ quo inuenitur in eadem vena, nempe pyritæ, &c. Et inter deſtillandũ alumen ſecedit in lutũ ꝑ rimas expirando. Eius vſus eſt ad ſoluenda metalla, ſi iungatur alumini, vel etiã Halinitro: ad coloritia, ad medicinã vbi præſtat eius liquor acidus foris & intꝰ admotus. Cognata eſt ei ærugo, Chryſocolla quæ eſt quaſi putrefacta ærugo, item Zinckum dictum, &c. l. 2. Alch. tract. 2. de Extractis c. 39 ait: Vitriolum eſt lapil. congelatus ex ſuccis metallicã naturã, ſulphuream ſcil. aluminoſã & æream, aliorũq; metallorũ quodammodo obtinentibus, cõſiſtentia vitrea. Et ꝗa potiſſimũ ex minera æris ſuccus ille ꝓfluit, ꝑcolata nempe ꝑ eam aqua fontiũ, aut pluuiali, inde æris ſeu cupri potiſſimũ naturã eſt adeptꝰ, chalcanthumq; vſitate cupperoſa appellatur. Vitrioli v. nomẽ generalius, etiã ex aliorum metallorũ mineris extractã glaciẽ vitreã cõpræhendit. Fit non ex mineris metallorũ duntaxat, ſed ex ipſis metallis reſolutis. Ex mineris efficitur ad modũ naturalẽ, quẽ Gal. in fodinis Cypri cõſpectum deſcripſit. Tuſa minera ꝓfunditur aqua copioſa; agitatur diligenter, & ſinitur donec ſuccꝰ ſit aſſumptꝰ, poſtea colatur ad purũ. Colatura ſinitur ſedimentũ facere. Quod aqueum eſt, vel abſtrahitur ꝑ ſiphunculum, vel emittitur ꝑ Epiſtomiũ certa diſtantia à fundo factũ, vel tollitur ꝑ lacinias. Si tñ aqua ꝑ ſe ſat corpulenta eſt, nõ opꝰ eſt ipſa cura. Reliquũ locatũ in vaſis ſuis, q̃ debẽt eſſe vitrea aut vitrata, aut ſaltẽ ex figulina, dẽſa & lapidea, ſponte ſua congelaſcit: fiũtq; vel teſſellæ vel rhõboidæ, &c. Coagulũ exemtũ ſoluit̃ aqua

pura, trajicitur per filtrum, & denuò coagulatur: idque repetitur quousq; puritas petita respondet. Nonnunquam ad ignem sinitur divaporare aquositas, usq; ad consistentiam sapalem. Si magna copia quæritur, vt in vulgaribus officinis Analogia est in vasis & reliquis. Ita & Galenus notavit, quod in labra seu piscinas quadratas figulinas Aqua mineralis collecta, ibi temporis processu coagulaverit in chalcanthum, &c.

Wernherus de Vngarico: Duplex est vitriolum: nativum pyramidatim spontè concrescens styriæ in modum: & Factitium, quod ita fit: Pyrites minutius cæsus sternitur in viis fodinarū intra trabes dispositas. Eis simul ac aqua permaduerint, innascitur vitriolum, & pyritæ solidati excinduntur ferro E fodinis itaq; cæsi & extracti mittuntur in alveolos, & affusa aqua fervente, solvitur Vitriolum in aquam viridem, quæ colatur in vas aliud, ut depuretur. Depurata coquitur in plumbeo labro igni magno ad horas 8. influente semper eodem liquore, vt labrum plenum maneat, Vbi sat crasse factus liquor est, infunditur in cados ligneos, vbi dispositis virgis annascitur. In Hispania necesse est ad succos atramentosos adiicere ferri vel æris partem, aliâs non coagulant. Minera v. ibi effossa per semestre subdialib⁹ pluviis & Vdo noctis aere sinitur irrorari. Inde extrahitur succus per aquas. Lixivium depuratum coquitur: & addito ære vel ferro in Ligneis alveis coagulatur. lib: 2. Alch: tract: 1. de Magist: cap: 41. sic vult vt purificetur. Vitriolum aceto solvitur: & per colum Chymicum Chartæ Emporeticæ trajicitur sæpius. Eodē tract: cap: 25. sic describit eius calcem: Chalcanthum in Catino forti simpliciter potest calcinari. aliâs pro calce eius est Colchotar, quod fit vel destillando ab eo sæpius phlegma, donec erubescat, vel coquendo in olla cum versatione continua, donec rubedo placeat, quę debet esse exacta. Olla in latus sternitur. Lib: 2. tract. 2. cap. 40. sic eius depingit Florem. Chalcantum solve aqua limpida. Cola per filtrum chymicū quadruplicis chartæ substrato setaceo, idq; sæpè, fiat sedimentum; Transfundatur pars liquidior & coaguletur. (si in concha vitrea coagulatur solutio probè colata margini eius superiore annascitur flos sub cœrule⁹ admodum tener. sed in Vsu pro flore Tinctura esse potest.) Flos è cholcotare elicitur: Cholcotar sublimetur in duplicem Alembicum cum fora-

Purificatio Vitrioli.

Calx Vitrioli

Flos Vitrioli.

foramine Verticali. Eleuatur Puluis subtilis, qui penna abraditur, & secundo tertioue iterum à capite mortuo sublimatur. Si per foramen exit fumus ruber, eleuati signum est. Eodem lib. ac tract. c. 4. sic loquitur de Quinta Essentia Vitrioli, aluminis & calces Horum sublima, aquam quæ inter sublimandum exit. serua, Sublimatum solue per deliquium, solutioni adde aquam priorem. digere: Vna per mensem, destilla aquam dulcem, coagulum solue, digere, idemque coagula. & sic procede, vt in salibus. Destillatum a. liquorem per se coagula. Essentiam hanc coniunge illi. Compendiosior & euidentior ratio est, si febres cholcotaris ter à capite Mortuo sublimatos ad duplicem alembicum in fimo soluas, solutum destilles per Alembicum in arena, destillatum lenta coctione B. coagules, Coagulum læuigatum per deliquium soluas, & filtratum reponas. Est nobilis dulcedo ad Spasmum, Podagram, Calculum, Lepram, & (Alii cholcator probe exsiccatum exigunt per Alembicum, dicuntque exire crassam Humiditatem, ex qua per retortam pellunt oleum in recepraculum, refrigerato huic adiiciunt spiritus de sale guttas tres, olei de sarmentis guttas v. destillant iterum aiuntque dulcescere instar mellis. Alii sic. sublima Vitriolum cum Hydrargyro, sublimatum solue in aceto destillato vel alio purissimo sæpe mutato. Secedit enim Essentia (vel spiritus) vitrioli in aquam: Hydrargyrus subsidet: acetum abstrahe, affunde acetum aliud, in quo restinctum sit sæpius ferrum candens, & coagulatur in rubedinem, destilla per lacinias aut filtra. Coagula ad ignem. Despuma detraheq; nigram cutem. In fundo Essentia Vitrioli erit ad Morbos vtilis, & nominatim ad Vulnera. Eodem lib. & tract. cap. 26. pag. 158. sic eius describit spiritum.

Spiritus Vitrioli.

Spiritus Vitrioli duplex est, albus & rubeus. Et rubeus quidem est oleum cholcotaris integrum, vel separato albo spiritu reliquus liquor rubeus. Albus ita concinnatur Vitrioli libras 12. solue in aqua, & filtra per chartam, vt clarificetur coagula & exsicca, pone in olla strata in latus super prunis in tripode vel lateribus. Igni succenso agita diligenter, cauens ne exundet, cauens item fumum, cum sit noxius. Ita versa donec erubescat (vel etiam flauescat) & non amplius fumet. Si non æqualiter erubuit, illam partem igni redde, postea erige ollam, & prunis iniectis calcina exacte, ita

vt pene dimidium quantitatis primæ restet, & in olla fluat instar Hydrargyri, & bullas quasi eiiciat. Ita præparatum immitte in retortam lapideam firmam, bene inuratam, impletam usque ad medium (vel etiam saltem tertia vacua) admoue receptaculum grande (ampullam vel retortam vastam) locatum in frigida, & annexam plumbeo circulo, ne attollatur. Eam etiam inter destillandum pannis madidis tege, vel instilla frigidam ex Epistomio seu gutturnio: In ipso quoq; pone aquæ Vncias XVI. Retortæ collum prominere è fornace debet ad 6. digitos, eiq; adaptari receptaculum, Ita vt commissuræ cum farinata albugine bene occludantur, & vndiquaq; latus fornacis, & cornu retortæ luto muniatur, ne flamma vel feruor exire possit. Ignem adhibe prunarum initio lenem, & prolicies phlegmaticam aquam. Vbi videris receptaculum impletum albis spiritibus nubilosis, potes mutare recipiens si industrius es: si non, memineris post absolutum opus phlegma segregare. Maiorem iam excita ignem aperiendo aliqua foramina & sensim augendo prunas, & postea claude ostiolum fornacis & prunas demitte per superius orificium, donec cucurbita penitus excandescat, & albi spiritus in receptaculo clarescant, & possis videre quod est intus, & tunc sine refrigescere per horas 24. Cauens ne quid frigidi incidat. si rimas agant vasa stant obline succo allii expresso vel albugine farinata cum linteis & bubula vesica, &c. Hoc opus peragi potest 8. horis, à præparatione Cholcotaris quanquam alii triduum consumant, aut dies 5. Peracta destillatione, si phlegma vna est abstrahe igne B. abstrahe etiam aquam quam in receptaculo posuisti, postea segrega spiritus albos à rubeis in arena & rectifica seorsim Vnunquemque in arena. Vt guttæ cadant sigillatim destillando, serua in Vitro forti angusti colli. Bonitas eius diiudicatur, si in frigidam coniectus, veluti ferueat, aut si duæ partes confusæ item feruorem repræsentent si acorem summum habet, &c. Magna est in hoc spiritu conficiendo veritas. Nominant eum diuersis appellationibus acidulam seu acetosam mineralem, melancholiam artificialem, Aurum potabile, oleum Vitæ &c. & rubeum spiritum peculiariter, sanguinem hydræ, sanguinem terræ &c. Nonnulli Vitrioli Romani bene calcinati lib. ij. salis Ammoniaci Vnc. j. Tartari calcin. semunciam, ex arena per

retortam

retortam cum receptaculo vasto bidui spatio destillant. sed hoc cōpositum est potius, quam simplex &c. Et paulo ait: (Dicitur serpens qui suam caudam deuorat) Alii torrent Vitriolum cum sale petrę, eligunt Romanum glebosum vel Vngaricum. Aliquib⁹ placet Vitriolum Veneris. Destillant etiam cum lateribus tritis per rectam Cucurbitam. quidam calcinato Vitriolo affundunt s.v. vt quodammodo enatet, macerant, destillant primo s.v. secundo aucto igne phlegma Vitrioli: tertio Spiritum. Rectificant in B. vt aquosita; secedat & destillant tertio: Alii torrent Vitriolum, soluūt in aqua, filtrant, & aquam toties mutant, donec amaror non amplius appareat, inde destillant coagulatum. Nonnulli Vitriolum ponunt statim in retortam, & igne reuerberii destillant, donec rubescat & fiat cholcotar. aquam effluentē seruāt. Exemtum vitriolū puluerant, macerātq; in v.s. destillāt p retortā pelluntq; fortiter instar aquarum fortium p grad⁹ ignis: educunt 1. Vini s. 2. Vitrioli oleum in receptaculū mutatū, inq; frigida fundotenus locatum. Aliqui primo eiiciunt aquā clarā albā, secundo viridē, tertio rubram auctis ignib⁹, & mutatis excipulis: q̄ si non fit, postea separāt. Sunt q̄ in s. acerrimo soluant Argentum & sic ad vsū afferant. Fallopius p dies 4. Spiritū destillat nigrum. Vtunt' q̄dam furno acesiæ cū canali laterali, pficiuntq; op⁹ 30. horis. Aliqui etiā in receptaculū ponunt aliq̄d aquæ, vt spirit⁹ eo citi⁹ coagulēt, alii omittunt contenti phlegmate. Sanguinē terræ ita eliciunt: Cholcotarem pfunde aceto destillato triplo, digere p nouendiū indies ter agitādo. Destilla lente: si nō sat ruber, refunde ad caput mortuum tritū, macera & destilla, pellendo tandē fortiter, quoad placeat color &c. Eodē lib. & tract. c. 15. Sic ei⁹ docet conficere oleum ascensorium: spiritū vini ter destillatū cōfunde cū spiritu vitrioli acido: digere vna p mensē vnum vel duos, destilla in B. primū spiritū, deinde in arēa oleū, cauēdo ne exundet, q̄ facile fieri potest. Cauetur a. diligenti ignis regimine. Si attenderis fluxum olei, diuersis receptaculis potes excipere spiritū & oleū: si simul decurrerīt in recipientē statim segrega ne oleū corrūpat' serua bene, nā aufugit facile. Aliter fit dulce in hūc modum: Colchotar pfundit' aqua feruente, extrahit'q; sal totus, reliquū destillat' p retortā. Alii vitriolū tritū ponunt in retortā, cui p receptaculo apponit' alia parua. cōmissuris lutatis fit digestio loco calido: tū

Oleum Vitrioli.

affunditur S.V. lib.j.ad lib.j. Materiæ digeruntur diebus 40. destillantur, oleumq; innatat Vino. Oleum acre ita conficiunt: Vitriolum Vngaricum tusum, loco calido siccant, post triduum terunt, & siccant iterum tecto vase per linteum; tandem irrigant S.V. Optimum & destillant. pag. 147. ait: Chalcanthum aqua coquitur & filtratur ad purum, Vritur ad rubrum, oleo subigitur & calcinatur. Teritur, itemq; calcinatur igni fortissimo. Imbibitur oleo. Digeritur per mensem. Destillatur tandem in oleum. Ita commendat ad Affectus Externos, pag. 173. Eius salem demonstrat. Vitriolum calcina vase clauso in cholcotar ex hoc per phlegma, quod prodit, dum spiritus chalcanti conficitur, extrahe salem, quem resolue & coagula quinquies. Vel, Cholcotar perfunditur aqua pluuia, & sal in eam ingreditur, reditq; per coagulationem. Rubedo reliqua si quinquies vel sexies iterum calcinetur, & eleuatur semper salsedo: tandem dulcis relinquitur, & vocatur dulcedo Vitrioli, quæ maior est, si ex Vitriolo Veneris paretur: Et præsens est in malis vlceribus remedium.

Sal Vitrioli.

Dulcedo Vitrioli.

Apud antiquos Vitriolum in vario fuit vsu, vt paucis videbimus: Aqua ad Ambusta pretiosiss. Quercetani: Recipe phlegmatis Vitrioli, phlegmatis Aluminis ana lib. ſ. Florum tapsi barbati, Fol. Hederæ nigræ ana M.j. Limacum, Ranarum, Astacorum, aut cancrorum, fluuiatilium ana Num. X. Destillentur in Alembico plumbeo satis magno igne. Ex hac aqua foue adustum locum quinquies aut sexies in die. Aqua quoq; spermatis ranarum mixta cum phlegmate Vitrioli multum etiam confert.

Aqua corrodens loco cauterii, Bertaphale: Recipe salis nitri Vnc.ij. Vitrioli Romani lib.ij. Cinnabaris Vnc.IV. quælibet per se terantur, deinde simul misceantur, & per alembicum destillentur, aquam collige.

Aqua Fortis cum Vitriolo: Recipe Vitrioli Romani lib.j.ſ. Auripigment. flor. Aeris ana Vnc.ij. salis Nitri lib.ij. Aluminis lib.iij. Omnia pulueriſentur, fiat ſ. Artem destillatio.

CA-

CAPVT III.

De Sulphure.

SVlphur Græcis θεῖον Germanis Schvveffel, Gallis Soulfre, Italis Solfo, Hispanis piedre cufre vocatur. Duplicis est differentiæ. Alterum quod viuum vocant, Græcis ἄπυρον, quod ignē nondum est expertum. Alterum quod Citrinum seu fusum cognominant, quod igne liquefactum est, & in Cylindros fusum. Illud ex quadā pingui terræ substantia sponte naturæ generatur, plurimum vero in Lipara & mero, atq; hisdem locis, vbi factitii vena foditur. Laudatur nitedulæ modo splendens, pellucidum nec lapidosum, exterius colore subcineritio, intus cum frangitur subluteo. Multi montes magna sui parte sulphure constant inter quos Nonnulli vt Æthna, perpetuis fiammis coruscant. Factitium ex pingui quadam gleba paratur, quæ in fodenis sulphureis eruitur. Modus conficiendi sat constat. Probatur virescens & præpingue. Cum igne Sulphur magnam habet cognationem: statim enim prunis adhibitum accenditur, nec vnquam extinguitur, donec prorsus oleosa ac pinguis eius substantia igne assumpta fuerit. Color non idem omni Sulphuri, aliud enim virid us, aliud magis luteum aut cinereum aut pallidum aut lucidum, Hinc Plinius 4. enumerat genera, quorum nonnulla duriora sunt, alia pinguiora, alia citius flammam concipiunt. Antiqui dicunt eius vires esse attenuare, discutere, attrahere & exiccare. In ouo sumptum, tussi, suspiriosis, & purulenta excreantibus, teste Dioscoride, prodest: aduersus pestilentis quoque aeris infectionem est remedio. Suffitus eius mortuos fœtus extrahit, & matricem purgat. Tritum cum aceto cutis immunditiem abstergit. Cum Resina Therebinthina psoram, lichenas & lepras sanat. Cum baccis lauri & axungia recente porcina, scabiem certo sanat. Venatorum morsibus cum Therebinthina, vel melle, vel oleo veteri, aut etiam lotio, medetur. Cum nitro & aqua podagricis illinitur. Suffitus eius Lethargicos

excitat: grauitatem auditus sanat: erumpentem sanguinem sistit. Cum vino aut melle contusis auribus illinitur. Sulphureæ balneæ, neruos emolliunt, & calfaciunt, dolores sedant. Ventriculum tamen effœminant, & subuertunt, omnia cutis vitia exterunt. Prosunt itaq; Alphis, Leucis, impetigini, vlceribus antiquis, articulorum defluxui, Lieni indurato, Iecori, vtero, resolutionibus, coxendicibus, & scabiei.

De sulphuris natura viribus sic ait Paracel. tom.7.pag.109. Creauit Deus resinam terræ, eamq; multis infandis virtutibus dotauit, non solum ad subsidium morborum, verum etiam ad operationem Alchimiæ. Similes aliæ quoq; virtutes in sulphure, quod Resina terræ est, conspicuæ sunt. Conueniens ergo est, vt non de Medicis saltem sulphuris virtutibus, verum etiam de Alchimisticis & aliis accessoriis vsibus à nobis disseratur. Multa quidem de sulphure scripta & edita sunt. Ipsum tamen verarum virium fundamentum nemo adhuc attigit. Omnia Auctores illi sibi describenda sumpserunt, sed nullum eorum intellexerunt: multa congesserunt, sed ꝙ bonorum scriptorum officium est, ex fundamento ipso nihil deduxerunt. Rem enim non intellexerunt, & tamen ad comp landos libros ambitio eos adegit, qui tamen libri omnes spiritu & anima carent, ac mera mortua litera sunt.

De Sulphure ego vobis, tanquam peritus, experientiã meam in omnibus proponam, quidnam in sulphure contineatur, tam secundum medicinam, q̃ Alchimiam & cetera. Et nisi Deus obstet, ac prohibeat, stupenda adeo & admiranda opera sulphuris sunt, vt naturale in homine lumen ea satis admirari non possit. Quod si Deus non impedit defectus est in artificibus, sulphur ita tractantibus, vt operatio insitæ virtuti non respondeat. Cum enim quilibet nugator Medicus, quilibet nugator Alchimista sit: hæc causa est, cur scientiæ plane in apri um proferri non possint. Fundamentum autem hoc est, quod in sulphure, vtriusq; facultatis tanta arcana viresq; contineantur, quanta à nullo satis indagari possint, quod inquam virtutes tam præstantes in eo lateant, vt eæ iure merito omnibus admirationi sint. Post longam enim in vtraq; facultate captatam experientiam eæ sulphuris vires comperræ & cognitæ sunt, vt multa alia non existant, quæ ipso aut superiora sint, aut cum eodem

eodem comparari in medicina & alchimia possint. Sulphur castigat Aristotelem, dicentem, rerum species mutari non posse. Eas enim sulphur transmutat. Si hodie viueret Aristoteles, ad ruborem & pudorem totus ageretur. Medicum aut Alchimistam agens, sulphure non vtetur, quale id per se est, sed potius eo separato in arcanum suum, & ab impuritate abluto, ita vt in virtute sua quauis niue candidius fiat. Huc facit Ysopus, h.e. ars separandi antiquitus Ysopaica in Alchimia & omni sequestratione dicta. Crudum tamen pro vulgo, & ad res extraneas insigne est.

Cæterum vt in explicando sulphure accuratior sim, id prius secundum suam naturam distinguam. Non enim ex matrice vna, sed pluribus nascitur.

Vnde etiam operationes diuersas habet, naturasq; multas inter se diuersas continet.

Quis ne erret Medicus seorsim proponam, ita, vt sciatur, quatenus ad Medicinam prosit, & quatenus conducat ad Alchimiam.

His absolutis quantum etiam ad vsus quotidianos faciat, expediã. Quod si ergo quis eius vsus sit in medicina, quis in alchimia, quis in cæteris rebus, ordine & accurate explicuerimus, iam de operatione eius cuilibet liquido etiam constabit, vt ipsum citra errorem tractare possit.

Quoties nouum metallum: toties aliud sulphur. Nullum siquidem metallum suo sulphure caret: quia in tribus metallorum corpus quodlibet consistit, in sulphure, sale & mercurio. *De sulphuris generibus.*

In metallorum autem perfectione seu generatione superfluum sulphur remouetur.

Sicut enim videtis generari nucem, nec eam per se quidem tantum, sed vna cum putamine & cortice: ita scitis hæc esse superflua, facere tamen ad Embryonalem conseruationem nucis, sicut de generatione docetur.

Hoc exemplum adduco, vt intelligatis, tot genera esse sulphuris quot metallorum, quolibet sui metalli naturam resipiente. Hoc non de metallis tantum, verum etiam de lapidibus ratum sit.

Quot

Quod enim lapidum, tot etiam sulphurum genera. Corpora enim omnia, substantiam suam habentia, ex tribus dictis constant. Qua de causa naturam etiam habent Embryonatam. Hinc sulphuri discretæ appellationes induntur, vt Sulphur Embryonis de Auro, Argento, &c. de Saphyro, de Marmore, &c. Ex nomine Embryonis intelligatur, notari Sulphur, quod ab vna generatione vnius fructus, siue sint metalla siue lapides, oriatur. Nec de metallis saltem & lapidibus dico, sed de omnibus generibus corporalitatum, vt sunt Vitriolum, Alumen, Marcasita, Bisemutum, Antimonium, &c. quæ omnia in se embryonem continent, secundum generationis suæ discrimen denominandum. Aliud enim est sulphur Embryonatum Martis, à sulphure Embryonato vitrioli aut Iaspidis. Idem iudicandum etiam de crescentibus terrenis, vt sunt ligna, herbæ, &c. quæ omnia eiusmodi sulphur in se continent. Vnum hic pandendum est. Accidit interdum, vt huiusmodi Embryonale sulphur metalla non mala velut & gemmas puras lucidasque, & alia similia gignat, quia scilicet ex generatione illa, ex qua oritur, aliquid ei vnitur, quasi de illo corpore spiritus quidam. Nec vero spiritus tantum, verum cum eadem etiam corporalitas, adeo tamen subtilis & fugax, vt ignem sustinere nullum possit. Citra tamen operationem Vulcaniam in metalla illa, ex quibus oritur, ab auro in aurum, à plumbo in plumbum, adigitur.

Similes præparationes quandoq; etiam in gemmeis sulphureis embryonibus factę sunt, quibus à se inuicem separabãtur mortuum sulphur, impotens, & lapis pretiosus in eo latens, quæ omnia per artem inuenta & explorata sunt. Lapis autem is similis fuit ei, ex quo prodiit, ex granato, Granatus, ex Hyacintho Hyacinthus.

Sed hæc ad processum Alchimiæ relegantes, hic ea saltem indicabimus, quæ experientia docuit & confirmauit in scientia huiusmodi secreta inueniendi. Det ergo in huiusmodi indagationibus operam Alchimista, vt exploret, quis Embryo sit, ne fors is alium quærat. Et hæc de vno genere sulphuris, quoad eius ortum, hactenus dicta sint. Præter hæc est etiam aliud, per se: quod ipsum quoq; iam describam, & virtutes eius cum in Medicina, tum Alchimia ac artibus ceteris expediam.

Sul-

Sulphur ergo generationem adhuc aliam eamque peculiarem habet, sine omni embryonali natura & conditione, ita, vt crescens sit per se ipsum veluti fagus aut quercus, peculiari genere ab aliis separatum.

Id sulphur minerale appellatur. Per se enim hoc sulphur minera est.

Et sicut Ars Vulcania docet separare mineras, ita vt verum corpus auferatur à falso, velut argentum aut ferrum à minerali: ita & in sulphure minerali corpus est, quod extrahitur velut stannum à suo Zuittero.

Corpus illud est sulphur minerale. Huius a. sulphuris, multæ differentiæ sunt, nec vnum alteri simile est. Sic nimirum videtis, vniuersorum, quæ natura nobis largitur, genus non in vnam, sed multas species distribui. Nec enim vnum tantum plumbum, vnum cuprum, vnum aurum, &c. est.

Sic nec vnum sulphur: cum aliud gradus altioris, aliud inferioris sit, aut plus minusue diaphanitatis aut perspicuitatis habeat.

Hac de causa vires etiam medicæ in alio aliter inquirendæ sunt. Hoc discrimen etiam ab Alchimistis præcipue tenendum est, vt directe inueniatur ea species, quæ quæritur. Ex his satis iam liquet, q̄ genera, & q̄ conditiones sint sulphuris, & quo illæ modo noscendæ veniant. Præter tamen hæc vos etiam aliud genus, quod secretum peculiare est, scire velim, tale quidem. In separatione Alchimiæ aurum dissoluitur à sua corporalitate, velut & argentum, & metallum quoduis, ac gem̄æ &c. ex quibus omnibus sulphur secedit, præparatur & extrahitur. Huius generis sunt Sulphur Auri, sulphur Iaspidis, sulphur Vitrioli &c. Et vero secreta peculiaria hic vsurpantur: illud tamen sulphur tam præstans Arcanum est, vt simile aliud prædicari non possit, nec hic debeat, cum res ea ad Vulcanum pertineat, &c. Sic ergo hactenus triplex sulphur proposuimus. De his tribus deinceps dicam, quo modo Medicis, Alchimistis & Saponistis vsui sunt.

De triplicibus Sulphuris virtutibus in Medicina vsurpandis.

De Embryonato Sulphure sciendū̄m est, ipsum diuersam *De Sulphure Embryonato.*

virtutem habere ab eo, à quo oritur, hoc est, à suis generatis. Sed allato exemplo rem explicabimus. Nux per se tantum nucleus est. Nucleus in se continet dissepimentum, quod nuci respondet. Quantum aũt in cibis distat nucleus à dissepimento: tantum etiam differunt illorum virtutes. Nucleo præterea obnascitur cortex siccus seu aridus, qui & ipse à nuce alterius & diuersæ naturæ est. Quantum enim corpora: tantum & virtutes distant. Huic deniq; cortex alius obnascitur viridis: cuius eadem diuersitatis ratio est. Eodem exemplo & castanea duas tunicas habet. Quo vero interuallo castanea à tunicis distat in ore masticata: eodem differunt etiam virtutes. Hęc eo dico, vt intelligatis sulphur embryonatum quoq; similiter impuritatem esse de suo embryone, tantoq; à suis veris generatis interuallo distare, quanto distãt à se inuicem forma, essentia, substantia & corporalitas. Non ergo virtus nuclei in putamine quærenda est. Sic nec in sulphure embryonato, quærenda est virtus aurea, argentea, stannea, cuprea, smaragdina, aut hyacinthina, &c. Sed virtus alia in medicinam assumenda est. Multæ virtutes in his sulphuribus conditæ sunt, sed inter se omnes diuersæ. Hoc etiam, quod iam diecmus, ante omnia noscendum est, cum his omnibus sulphuribus spiritus Arsenici concurrat, in alio ac alio subtilior. Quale est generatũ, tale est illud Arsenicũ, interdũ instar Realgaris, interdũ instar Auripigmẽti, interdũ instar Crystallini, &c. Hæc eo fine adduco, vt intelligatis vos medici, oportere vos agere naturales, non sophistas, qui naturalia cognoscant, & quid Arsenicũ in sulphure embryonato sit, cõpertũ habeant, ne latronũ more homines tractent. Ipsi vero institorũ sulphur tantũ nouerunt. Quod si nominari non audirent, vtiq; nec id ipsum nossent. Interim tamen hæc ex ipsa natura penitus cognoscenda sunt, ne latrociniis grassemur, sed conscientiam ad Deum puram afferamus. Hoc vos Academici flocci facitis, vno eo contenti, si pecunia vobis affluat. Ita immemores Dei, vestri & naturæ creatoris estis.

Porro de sulphure embryonato metallorum notate, manifesto videri, quo pacto illud membrum suum in morbis firmiter conseruet & restauret. Nam septem membra omnia mineralibus tantum, non aliis remediis in suis affectibus indigent.

Sulphur ergo de auro confert cordi, de argento cerebro, de

cupro

cupro Renibus, de plumbo spleni, de ferro felli, de stanno epati, de argento viuo pulmoni.

Sed hæc tamen omnia in vnico tantum morbo, velut in suffocatione illorum membrorum, si humorum in illa eluuies decumbat, & suffocationem minetur.

Etsi vero apud veteres Medicos recepta nulla ad huiusmodi suffocationes reperiantur: in solidum tamen omnes detrectant huiusmodi sulphura embryonata discere præparare, & ægris administrare, siue intus siue foris id fiat, quoties quidem necessitas efflagitat.

De hac sola ergo virtute hic scribo ideo, quia nedum vlla ad suffocationes reperta medicina est, quæ præstare possit, quod sulphura ista metallica embryonata præstant.

Quas vero etiam ad alia virtutes habeant, deinceps de sulphure minerali tradetur.

Operationibus enim omnibus conueniunt: metallina tamen quam mineralia sulphura & fortiora sunt, & maiore cum cautione vsurpanda.

Præterea sunt etiam sulphura gemmarum, in quibus lapides pretiosi iacent, velut castanea in spinoso suo cortice. Quæ constitutio sit aetitis, palam est.

Eodem modo omnes etiam gemmæ à natura alicui rei, quæ ipsarum embryonatum est, includuntur. In eo embryonato latet sulphur.

Eo extracto, minus virtutis non habetis ac in ipso lapide, non quidem gestando, sed medicinæ loco administrando.

Sic constat, in Sapphiro latere virtutem tollendi Anthracem, & ad escharam eum reducendi supra omne corrosiuum, & tamen sine corrosione.

Eiusdem naturæ ipsius etiam sulphur est, si nimirum à corpore extrahatur, & emplastretur.

Ita impositum, eadem præstat. Nec in Anthrace tantum, sed & in cancro & igne Persico, cumprimis in principio, si cum Apostemate erumpit.

Opera ergo dãda est, vt gem̃is, quas germani habem⁹, virtutes extraham⁹, vsib⁹ suis destinatas. Quas si in gem̃is habetis, habe-

bitis easdem etiam in sulphure, cum operatione eadem. Etsi n. non æque fortes illæ sint: Sunt tamen præsto: Ipsa Applicatio, & separatio ac Gradatio faciunt, ut similem operationem perficiat. Sola n. Correctio & Gradatio ad id promovent: aliâs fieri horũ nihil potest Sicut n. initio exemplum proposui de discrimine corticis & nuclei in nuce; ita idem quoque hic intelligendum est. Quod si a. nucleus à nuce dissolvatur seu corrumpatur, ita, ut nõ amplius cibus sit: tunc easdem cum suo cortice vires habet.

Ponemus exemplum. Si nucleus comburatur, & ex eo Alkali conficiatur. Et consimiliter etiam ex cortice Alkali fiat: tunc utraque nigro colore tingunt ea, quæ nigra non sunt: quando ergo dico, virtutem Embryonati Generalis similem existere, velim me sic intelligi, si scilicet Generatum dissoluatur, & in præparationem vulcaniam deducatur. Idem de omnibus etiam Embryonatis Gemmarum, &c. intelligendum est.

Sed de Embryonatis sulphuribus in Cachymiis, velut Marcasitis, Antimonio, Talko &c. sciendum est, quod, si à suis corporibus & adhærentibus rebus extrahantur, simile quoque sulphur nitidum producant. Hoc prout in operatione gradatur, ita ei gradus, gradui verò operatio & virtus respondet. prout hoc extrahitur, ita & Embryonata cætera omnia: de quibus plura in operatione Alchymistica, quæ hic recenseri non debent.

Virtus a. hæc est, quod generata æmuletur si corrumpatur in prępæratione secundò, quod phlegmaticis maximè conueniant: cũ primis v. phthisicis, peripneumoniis, Empyematibus, & cuilibet tussi: quicquid per naturam ullo modo præstari potest, id sulphur hoc ad suum statum reducit.

Nihil mihi magis in votis optatisque est, quam eundem esse hodie mundi statum inter principes, Reges ac Magnates, qualis fuit tempore & ætate Magorum: Virtutes n. in rebus omnibus tam altè exsplendescerent, vt Deum tam profundum artificem Vniuersi Homines admiraturi sint, quod tot miraculosa in naturam recondiderit, ut ea Homo indagaret. sed magi exspirarunt, & irruerũt inebriati: nec quicquam amplius superest, quam scortatores, lusores, latrones, fures.

Cordicitus dolendum est, usque adeò nullum hodie inter princi-

principes vigere Magum, sed ludicris & ineptiis omnia passim squalere, & in consiliis sedere lupos, dominariq;, qui suis exactionibus & Vsuris cum sibi tum Dominis plus satis lucri faciant.

Scientiam arcanorum naturæ hæc sors mansit, vt post occasum magorum seu magicæ, eodem unâ fato etiam omnes scientiæ interciderint. & horum loco surrexerint scribæ cum promissis tunicis, & rapaces lupi, qui jura tenentes suis nutibus omnia territant.

Quid dicam? Artes interierunt: spelunca latronum subnata est. Deinceps de Embryonato sulphure in vitriolo & ei cognatis scitote, quænam species Vitrioli sint, velut salia, quæ omnia mirum sulphur producunt, dum corpora animata à corporibus Embryonatis separantur, veluti à sale, à sale gemmæ, à speciebus Aluminis, à Vitriolis, &c. Hic regulam generalem vobis proponam quod omnia sulphura, à vitriolatis salibus stupefactiua sint, & Narcotica Anodyna atque somnifera, cum eiusmodi tamē proprietate, quod somnifera conditio hic tam placida, & lenis sit, vt noxa omni careat, nec more opiatico, velut in iusquiamo, papauere, & mandragora, &c. operetur; Verum tutò, placidè, virtualiter, sine omni infectione. Summa ergo laude dignum est tale somniferum stupefactivum, à natura ipsa detectum, præparatum ac correctum. Cumque Medicis omnib⁹ planum sit, huiusmodi somnifera multa & miranda perficere: contra verò in opiatis tantum venenum esse, Vt citra speciem Quintæ Essentiæ vsurpari non possint: Eò plus spei & fiduciæ ponendum est in hoc præsens, cum sciamus multos esse morbos, citra anodyna minimè curabiles, quorum cura vniuersa in Anodyna à Deo per naturam collocata est. Et hæc mihi causa est, cur de sulphure hoc eo exactius scribam. Id qui inueniatur & comparetur, in processu Alchymistico docetur. Hic tamen de sulphure sciendum hoc est, quod ex omnibus de vitriolo extractum notissimū sit, quia per se fixum est. Deinde, cōiunctā sibi dulcedinē habet, vt etiam à gallinis edatur, à quo aliquandiu dormiunt: postea tamen citra noxam rursus euigilant. De hoc sulphure aliter judicandum non est, quam quod in morbis per Anodyna curādis, citra noxam omnem, omnes passiones sanet, & dolores omnes mulceat, calores omnes extinguat, sæua morborum omnium accidentia inhibeat. Hoc remedium, in rebus omnibus primum &

antecursorium esse debet, sequente ipsum cura, hoc est, confortatiuo quintæ essentiæ. Et quænam alia sublimius euehere possint Medicum, vltra omnes Apollines, Machaones, Hippocrates, & Polydoros, quam sola dicta duo? Et sulphur hoc vocatur sulphur Philosophorum, quoniam philosophi omnes id unâ operâ studuerunt, vt vitam in multa secula protraherent, sanique viverent & morbis resisterent: quam facultatem omnem in hoc sulphure inuenerunt potentissimam. Qua de causa id illi nominis etiam indiderunt. Vos operam date, vt ipsum gradare, separare & purificare sciatis.

Præterea adhuc genus aliud sulphuris Embryonati est in ligno. solus a. ignis id sulphur est, quem quidē fouere non potest, nisi ligno, cum quo etiam emoritur. Id sulphur est ex omnibus rebus quæ lignum sunt, aut quæ comburendo in cinerem abire possunt. Hoc sulphur est vegetabile, non fixum, ad nihil utile, nisi ad ea, quæ ab igne præparari debent.

Omnibus a. notum sit, hoc sulphur ceterorum sulphurū virtutem ista ratione indicare. Sicut ipsum ignis est, omnia consumens: sic quodlibet etiam aliud sulphur est ignis inuisibilis, consumens morbos. Sicut ignis lignum consumit visibiliter, sic alterum invisibiliter. Hac de caussa Elementum ignis in morbis omnibus arcanum est. Et quicunque Medicorum Elementum ignis in suâ (liceat ita loqui) arcanitate non habet, is se verum & probatum Medicum non jactet, sed tyronem & loculorum expilatorem. Dicere ergo jam licet, sulphur esse Elementum ignis. Quod si contendas, sulphur ignem esse in virtute Medicinæ: curandum est, vt reducatur ad suam volatilitatem, ut instar flammæ vanescat. h. e, adeò subtilietur, vt à suo corpore discedat, corpusque eius separetur ab ipso, quod Elementum ignis non sit. Sulphure, in subtilitatem & volatilitatem reducto, tum demum & consumens consumendum, h. est, quod à natura non est fixum. Sic morbi non fixi, corpus autem fixum est aduersus Elementum; & est Elementum ignis, saltem aduersus id, quod contra ipsum fixum non est, hoc est, contra morbos. Quod si pseudomedici hoc egissent, vt philosophia hæc nostra, in scholis medicorum locum inveniret, & incrēmentum sumeret, in exsilium actis nugis & gerris Humoristarum, qui in Medicina palpitant, instar eius, cui ad numellas effossi, & elisi oculi sunt, vt qui

qua pergat via, nesciat: multa vtique homicidia effugissent, quæ interim temeritate suâ patrarunt.

Interim cum nullius conscientiæ sint, quid aliud agas, quam vt Pseudomedicos ipsos esse patiaris?

Qui verum agere Medicum velit, is Elementorum virtutes in rebus naturalibus quęrat. Ibi & veritatem, & cum hac ægrorum salutem inueniet.

Duplex ergò genus sulphuris Embryonati constituendum est: vnum fixum, sed tamen volatile factum: alterum, purus ignis, hoc est, unum est ignis viuens, alterum est ignis insensibilis.

Vtrumque tamen tam sensibile quàm insensibile, in simili consummatione versantur, unum nempe in ligno, alterum in morbis.

Breuis de sulphure minerali institutio hæc est. De eius ortu, quomodo à sua scoria liberetur. hic explicandum non est, de his n. tractatur in libro de generationibus mineralium. *De sulphure Minerali.*

De eius virtutibus tamen hæc scire conuenit. Crudum in Medicinam assumi non debet, sed à suis fæcib. separatum.

Ita insignis medicina est, si nimirum ab Aloepatico & Myrrha elevetur, secundò aut tertiò.

Nam præseruatiuum excellens est in peste, in pleuresi, in omnibus Apostematibus & putredinibus corporis. Manè si sumatur, eo die pestem non admittit, ut nec pleuresin, nec alia Apostemata, maximè si cum hoc recepto confiat.

Recipe sulphuris purgati, vncias x. Myrrhæ Romanæ vnciam j.ſ. Aloepatici vnciā j. Croci orientalis, vnciā ſ. Misce. Fiat puluis.

Præterea, si à vitriolo eleuetur aliquoties (quò frequentius, eò melius) tunc essentiam & spiritus vitrioli intra se concipit.

Hoc modo præseruatiuum est in omnibus febribus, & curatiuum in omni tussi, sive ea recens siue antiqua sit.

Eſt autem præſeruatiuum caduci, & curatiuum pueritiæ. Quotidie ſi ſumatur, ſanitatem conſeruat ac tuetur, ne aduerſi quid accidat. In negotiationibus & commerciis eſt correctiuum vini, vt ſaluum & incorruptum maneat, & potantibus ſalubre fit. Crudum tamen minime ſumendum eſt. Ad vinum præſeruatiuum tam potens eſt, vt nihil impuri in vino relinquat, quin id exturbet. Per hoc quocunq; vinum præparatur, arenam aut calculum non generat, vt nec Apoplexiam, vllius generis apoſtemata, fluxiones, tuſſes, febres, &c. Illi enim præparato ſimile & æquipollens aliud nullum reperiri poteſt. Qua de cauſa laudem eius hic non immerito aſſumo.

Quod ſi otium eſſet, contra Budalinos Academiarum Doctores, hoc fundamentum diſputando deducere: vix multæ paginæ huic noſtræ deſcriptioni ſufficerent. Margaritæ tamen porcis obiiciendæ non ſunt: quibus ex re magis & vſu eſt, ægros contractos & reſolutos fieri, quam de ſua ſententia illo cedere: cum tamen nihilominus ægrotis ſubſidio eſſe non poſſint. Sed vt ad ſulphur minerale redeamus, ſciendum iterum eſt, crudum ipſum nullius vſus eſſe, ſed præparatum. Quod quo præparatius eſt, eo euadit melius, ac tandem omnes ſuas fæces & venenoſitatem deponit, & quod nullius vſus eſt, ſecedit: remanens autem margarita ſumma & optatiſſima medicina eſt.

Sulphur crudum eius naturæ eſt, vt rubra candefiat ſuo fumo, velut roſas rubeas, &c, ſi eleuatum vſurpetur in medicina, albeſcet, ſed exterius.

Præterea etiam notandum hoc eſt, quod multa ſint ſulphura, colore variantia, velut eſt flauum, flauius, rubrum, magis rubrum, purpureum, nigrum, album, cinereum. Ex his coloribus nullus prodeſt præter flauum.

Quo ſulphur flauius, ac magis ad colorem aureum vergit, eo melius ac ſalubrius.

Cætera omnia multum in ſe Arſenici, Realgaris, &c. continent: ideoq; in Medicina vitantur.

Quantum autem ad Alchimiam: cætera meliora ſunt propter ingreſſionem, quam ab eiusmodi Realgaricis ſpiritibus habent.

Notan

Notandum præterea etiam est, hoc ſulphur impetigines & vitia corporis externa pellere. Quo caſu colorata ſulphura meliora ſunt, quam flaua, propter ſubtiles Arſenicales ſpiritus. Si ea ſulphura ſublimentur à vitriolo, alumine, ſale gemmæ, plumoſo, &c. aliquoties, vſque adeo ſubtiliantur, vt impetiginem & ſerpiginem radicitus tollant. Et is theſaurus præſtans eſt, extollere exterius ea, quæ interius ſuum ortum habent. Sicut magnes ad ſe trahit ferrum, vt id ſuo loco amoueatur, nec maneat, vbi fuit: ita hic ſunt vires Magneticæ, ſatis minime explicabiles. Per ſolam experientiam vulcaniæ artis miracula ea naturæ panduntur.

A Deo Medicinæ ſufficientes quidem ſuppetunt. Cæcitas in eo eſt, quod nemo præparationem aggreditur, vt inutile ſeparetur ab vtili. Satis eſſe putant, ſi Apothecariorum more omnia conſarcinẽt, & dicant, fiat vnguentum. Ea hactenus doctrina fuit. Et eo iam res mundi rediit, vt medicina merum vnguentum ſit, non vt prius, ars ſeu ſcientia. Nec enim artifices, ſed Sophiſtæ medicinæ præſunt. Quod ſi medicina ab artificibus tractaretur: proceſſus longe ſanior inſtitueretur. Itaque de ſulphure notandum, quod gradatum inſignis homini medicina ſit, non ſaltem intro ſumptum, ſed fumi etiam ſpecie exterius adhibitum. Ita enim præſeruat & conſeruat, vt diximus, cum additione Magiſtrantiæ, & Granorum Iuniperi ac Roriſmarini, &c.

Artes & modos nonnullos excogitauit medicina, quibus metalla ex ſuis corporibus eliciuntur, vt metalla amplius non ſint, ſed materia deſtructa, quæ priorem ſtatum perdidit. De his ſciendum eſt, metallum quodvis ex tribus cõſtare, ex Sale, Sulphure & Mercurio. Cum ergo hæc tria ſint prima materia metallorum, ex quo cõſequitur, ea deſtrui ac diſſolui poſſe, adeoq; arti ſubiici, vt in aliam eſſentiam reduci & trãſmutari poſſint. Deſtructione hac facta, tria prima per artem amplius ſeparari poſſunt, vt ſolitarium & per ſe præſto ſit Sulphur, Sal, Mercurius. De ſulphure hic loquemur, duobus cæteris omiſſis. Sulphur à ceteris metallis ſeparatur, etiã hac ratione. Quæcunq; de ſulphure notaui, eædem vires in his etiam metallicis ſulphuribus conſiſtunt: & eo quidem magis, quia metallum peculiarẽ naturam aſciuit, ab eo, quo factum eſt metallum. De illis virtutibus ſulphuri quoq; nonnihil collatum eſt. Hinc eo à ceteris ſulphuribus *De ſulphure metallico.*

nobilius & præstantius est Et sciendum est medico, sulphuris virtutes omnes huic quoque sulphuri inesse, sume (vt ita loquar) gradatas, & metalli conditionem recipientes. Hinc Sulphur ab Auro virtutes habet aureas: ab Argento, argenteas: à ferro, ferreas. Quicquid facit ferrum, quicquid facit Crocus Martis, quicquid Topatius ferri facit: eadem omnia facit etiam Sulphur de ferro. Similiter & de castro, de plumbo, & metallis ceteris. Sulphura hæc acquirere, cuius medico incumbit. Dosis enim eorum exigua: sed operatio insignis est. Et penitus persuasum sit medico, Deum omnibus morbis sua remedia apposuisse. Hoc si verum est, oportet medicum nasci ex magia, vt per eam secreta naturæ intelligat. Ita palam erit, naturam id præstare, vt etiam leprosi sanentur. Magiæ imperitus tyro est, & manebit, dum in viuis est. Res ardua est, medicinam habere cognitam, & ex arte tractare. Ipsi tamen Cabaliæ & Magiæ imperiti sunt.

De Alchimisticis virtutibus sulphuris: & de sulphure Embryonato.

Embryonati sulphuris extractio fit per sublimationem interdum per Descensum, si Sulphur probe maturuit ac copiosum est, cæterisque corporibus non admodum permixtum. Interdum si nimis subtile est, se sublimari non sustinet, aut per Descensum excipi: sed aquis fortibus extrahi vult, vt à ceteris corporibus reducatur in aquam, & ab aqua deinceps coaguletur. Aquarum eiusmodi fortium multa genera sunt, quæ hic minime recensebimus. Oportet tamen ipsas eiusmodi esse, vt sulphuris vires non tollant aut mutent. Si enim ex arte secundum suam concordantiam extrahantur: non saltem Aureæ sunt, sed in Alchimia etiam ad ceteras præparationes sunt sulphura commodissima. Fixationem enim concipiunt, adeoque in cementis volatile subtile Aurum, in metallis figunt, ita, vt separationem in aquis fortibus sustineant, & Aurum suum promant. Alias ex hoc sulphure in Alchimia sperari nihil potest, nisi vt pro sua concordantia, ex illis rebus in quibus latet, extrahatur & postea figatur. Si, vt plerumque fit, Aurum continet, id per fulminationem reperitur. Ita etiam fixum est, ad Aurum volatile omne retinendum, quod alias coerceri non potest, nec deprehenditur in separando propter subtilitatem, & subtilem corporalitatem. Multi quidem processus tentati sunt, quibus ex sulphure fieret tinctura. Sed ad finem peruentum non est:

quia

quia tinctura nulla in eo sita est. Labor ergo irritus fuit. Et nisi Aurum in ipso contineatur, quæri nihil ibi potest, nec tentari debet, vt in cætera corpora Aurum reducatur. Argenteum nullum est, sed aureum, vnum tamen alio magis. Quod de Antimonio, de Talko rubro, de Marcasita aurea, &c. est: raro Auro caret. Hoc vero qui tractare vult, is operam det, vt Sulphur ab Auro adeo subtiliter separet, vt Auro nihil decedat. Et nisi Deus obstaret (nec enim is vniuersos vult esse diuites: adeoque causam nouit, cur capræ caudam nolit esse prolixiorem) paucis verbis hic multis succurri posset. Cæterum, quia opes pauperem seducunt, & modestiam ac humilitatem ei excutiunt, fastumque ac superbiam ei addunt, &c. ideo silere satius est, vt illi egeni maneant.

Deinceps miraculosa quædam vobis tradam, etsi sciam hunc, de mira sulphuris ad Alchimiam conditione, sermonem multis minus acceptum fore. Notum vniuersis est, spiritum scientiarum non feriari, sed iugiter & continenter laborare, vt illa in secretis naturæ, quæ Deus abscondidit, eruat & inueniat. Cum hoc spiritu concurrit plerunque alius malus & falsus, non in hac solum arte, sed & in aliis, etiam iis, quæ ad animam spectant. Sed de falso hoc spiritu sileo. Diabolus se quidem omnibus immiscet: de cuius tamen fraudibus nihil commentor. Huius sulphuris mineralis causa, ars Alchimia multa tentauit, vt ex eo aliquid faceret, quod sulphure plus esset. Iam vero res mira est, ex aliquo facere plus, quam per se est id. Hoc tamen per artem fieri Deus concessit. Hæc ergo cum potentia artis esset, Dux ille artis, artem intendendo tentauit, quidnam præterea ex sulphure fieri, aut quomodo, quod in ipso non est, ab ipso impetrari tamen posset. Nam per se prolem non gignit. Gignit tamen cum viro. Iam si gignere debet, idque per duos fieri oportet: Ars hic est, vir & pater, qui omnia perficit. Iam vero operatione eo deuentum est, vt spiritus mutationis suum receptum dederit ex oleo lini & sulphure faciendi hepar aut pulmonem. *De sulphure minerali.*

Huius pulmonis aut hepatis destillatio multiplex facta est. Operando autem compertum est, hepar hoc dare lac, à communi lacte nihil differens, crassum ac pingue. Dedit

etiam rubrum oleum, instar sanguinis. Lac hoc, & iste sanguis, destillando suum colorem & essentiam non confuderunt, sed discreta ac inuicem separata manserunt, albo in fundum subsidente, & rubro in sublime ascendente. Ars vero instando tentauit ex albo seu lacte facere Argentum, & ex rubro Aurum. Mihi vero constat, ex albo vnquam aliquid fieri potuisse, vel à veteribus vel à iunioribus. Dico ergo id lac esse mortuum, nec in eo quicquam contineri.

De rubro autem oleo, quod hoc Epar dat, attendit. Quilibet Crystallus aut Berillus, prius probe politus, si in hoc oleum ponatur aliquandiu, nempe per tres annos, fit Hyacinthus.

Si imponatur Rubinus, non optime gradatus: nouem annorum spatio vsque adeo clarus & lucidus fit, vt in tenebris, prunæ ardentis instar micet adeoq; vbiuis conspici queat. Id quidem experientia docuit. Alchimistæ quidem tentarunt, an ex eo Carbunculum facere possent, bonæ conditionis Hyacinthum, aliquandiu in oleum ponentes. Mea tamen experientia, id fieri non posse dictat. Nec in dictis saltem ea coloratio est, sed idem oleum tingit etiam Sapphirum colore cæruleo, viridi permixto. Similiter & gemmas alias colorat. In vitrum & alia nihil potest. Vsque adeo vero gemmas exaltat, vt ad summum gradum perueniant, imo altiorem, quam à natura exaltari possint. De aliis gemmarum gradationibus & colorationibus nec auditum nec scriptum est, quam quas sanguis ruber sulphuris colorat tingitque.

Hic etiam nota, quod Argentum omne, si debito tempore impositum relinquetur, tandem nigrescat, & calcem auream deponat, ante iustum tamen tempus non fixam, sed volatilem & immaturam rem. Si vero terminum suum assequatur expediendo omnia expedit: de quo plura hic dicenda non sunt. Sic ergo de sulphure notate, quod, si in gradus assumatur, quo subtilius, pulchrius, altius & celerioris operationis est, eo altius id & maius sit. Hoc modo finguntur metalla & lapides. Id qui conaturus est, non putat se posse, sed sciat. Ille enim labor in Alchimia omnium periculosissimus est, quo ad operationem, adeoque insigni experientia opus est, & iterata exercitatione: nec ex auditu, sed ex multiplici experientia procedi debet. De virtutibus quidem,

quod

quod & ipſæ gradentur, dicere nihil poſſum. De colorationibus ſaltem dico, quod ad ſummum exaltentur. Vt idem etiam in colorib. fiat, non arbitror fieri poſſe. Ea enim non virtutis, ſed coloris tinctura eſt.

Aliquoties in hoc capite de Sulphure ex metallis deſtructis parato, mentionem feci: & de virtutibus eius in medicina addidi. Quantum vero iam ad Alchimiam attinet, ſcire vos velim, multos tentaſſe ex eo elicere tincturam, qua vnum in aliud tingerent. Sed hoc non ſucceſſit, ex cauſa hic non referenda. Attamen qui Sulphur Auri habet, is per id aliud Aurum gradare poteſt, à gran. 24. vſque ad 36. & plures, vt Aurum altius aſcendere non poſſit, in Antimonio & Quartario conſtans ac manens. Sed & Sulphur Argenti Argentum in ſuam albedinem ita exaltat, vt ſi cuprum & Argentum pari quantitate confundantur, ad acum ſeu lydium lapidem diſcerni minime poſſint aliter, quam quod purum & exquiſitum Argentum ſint. Eodem modo & per Sulphur cupri, cuprum eo reduci poteſt, vt fulmen ſuſtineat, minime tamen gradatum, ſed colorem ſuum retinens. Ex ſulphure martis fit optimus & præſtantiſſimus omnium Chalybs: ex ſulphure Saturni fit Saturnus fixus, vt nec ceruſſam, nec minium, nec ſpiritum amplius det. Sulphur Argenti viui eo reducit Argentum viuum, vt malleo tundi poſſit, omnemque ignitionem vt cuprum ſuſtineat. Cineritium autem non ſuffert. Hoc Sulphur metallorum poteſt in ſua metalla. Per ſe autem hoc eſt, quod ſi Sulphur Auri in Argentum coniiciatur, illud colorat. Sed nihil figit. Sic ſemper à ſulphure tranſmutatio fit in aliud corpus, &c.

De Sulphure metallorum in Alchimia vſurpando.

Hactenus ergo cognouiſtis, quot genera, quæ natura, proprietas & eſſentia ſulphuris ſint. Qui vero, quæ de puluere dicenda ſunt, omnia deſcribere vellet: is multam papyrum inſumeret, ſulphuri debetur labor diligens, & Artiſta expeditus, ac peritus, non clamoſus, non nugax, qui artem ſolo ore & lingua iactat, ſed eandem ipſo opere teſtatur. Talis qui eſt miraculoſa expediret. Qui de Sulphure nihil nouit, nihili homo eſt, & imperitus tam in Philoſophia quam medicina, nullius naturæ ſecreti conſcius.

Elixir Paracelsi. Elixir vide Proprietatis Paracelsi apud Crollium in Basilica fol. 170. Recipe Myrrhæ Alexand. Aloes Epat Croci Oriental. ana vnc. iiij. pulueri sentur omnia diligenter, & in vitrum indantur, humectando optimo spiritu vini Alcolisato, postea affunditur oleum rectificatum sulphuris per Campanam factum (præparetur illud oleum è sulphure flauo siue subgriseo, tempore pluuio, sic maiorem copiam habebis) ad eminentiam 4. digitorum, ponatur in digestione & circulatione per duos dies, randem quod tinctum & extractum fuit per inclinationem, separa, materiæ in fundo restanti, S.V. affunde, & circulando per menses duos iterum coloratum extrahe, separa ac priori liquori colorato misce. Fæces in fundo lente destillentur: quod primo egreditur, addatur superiori tincturæ, & ita per mensem adhuc sine destillatione circulentur. Sapor est suauis, non amarus, multo minus Empyreuma sapiens, vt fieri solet vulgariter destillando. Diligenter obseruandum materiam primo irrorandam spiritu vini, vt fiat quasi pasta, & demum oleum sulphuris affundendum, alioquin tota materia in nigredinem comburetur, id quod Paracelsus studiose occultauit.

Vires & vsus. Vires & vsus: Balsamum Priscorum est, vt Paracelsus ait, tenuium prorsus partium, calefaciens & siccans, sicque à putrefactione conseruans. Est perfectum Elixir, in eo sunt omnes virtutes naturalis Balsami, & virtus conseruatiua maxima, præcipue in senibus.

1. Miranda in affectionibus Thoracis & pulmonis præstat.

2. Aduersus pestiferæ luis contagia populatim grassantia, aeremque corruptum maxime efficax.

3. Humores ventriculi diuersos educit, stomachum cum intestinis confortat, & à doloribus præseruat.

4. Hecticis, catharrosis & Tussientibus in genere subuenit, & pectus hoc elixir mundificat.

5. Capitis & stomachi refrigerationibus prodest.

6. Hæmicraniam & vertiginosos curat.

7. Oculorum caliginem depellit.

8. Cor & memoriam confortat.

9. Paulatim pruritum, dolorem item Iliorum & costarum lenit.

10. Calculos Renum rumpit.

11. Quar-

11. Quartanam curat.

12. A Paralyſi & Podagra præſeruat.

13. Intellectum & omnes ſenſus acuit.

14. Melancholiam aufert & lætitiam adfert.

15. Senectutem fortiſſima iuuentutis conſeruatione arcet, ac canitiem retardat.

16. Vitam ex nimia cibi & potus ſumptione abbreuiatam oblongat.

17. Vulnera & vlcera interiora breui conglutinat tempore.

18. Omnes demum tam calidas quam frigidas infirmitates occulta quadam proprietate ſanat & curat.

Doſis eius à vj.x. & xij.guttis in vino vel aqua conuenienti & ſpecifica.

Elixir peſtilentiale Crollii noſtri Baſil. Chym.pag.228. Recipe florum ſulphuris ſpagirice præparatorum vncias tres, affunde olei Iuniperini è Baccis,in Balneo prius rectificati ad eminentiam trium vel quatuor digitorum (eodem modo cum ſpiritu Terebinthinæ fieri poteſt Balſamus ſulphuris,cuius tinctura poſtea ſpiritu vini extrahitur ad affectus aſthmaticos)olei ſuccini terna rectificatione in balneo ab odoris vehementia liberati quarta pars ad oleum Baccarum Iuniperi itidem affundatur, ſtet in igne cinerum, vel arenæ ſæpius mouendo, vt flores lente ſine aduſtione ſoluantur & liqueſcant: poſtea habeas Theriacæ Venetæ lib.j. ex qua optimo ſpiritu vini tincturam extrahes, quam à ſpiritu vini ſeparatam ſeorſim ſeruata extrahe eodem ſpiritu,Radicum Elenii,Angelicæ, Baccarum Iuniperi contuſorum & mixtorum ana vncias tres, & tincturam à ſpiritu vini in balneo ſeparatam miſce cum tinctura Theriacæ, ac affunde oleum Iuniperinum & ſuccini floribus ſulphuris eſſenſificatum, ac per papyrum bibulam prius filtratum, omniaque circula lentiſſimo cinerum calore per 14. dies. Habebis ſecretum, quod in peſte & morbis epidemicis ex Dei benignitate ad miraculum operari ſolet. *Elixir peſtilentiale.*

Vires, vſus ac Doſis: In peſte eſt præſeruatiuum & curatiuum. Doſis vna vel duæ guttæ in vino vel aceto quotidie mane: vel ſingulis ſeptimanis ſemel 8. vel 10. guttæ ieiuno ventriculo expectato *Vires vſus ac Doſis.*

ſudo-

ſudore aſſumantur. Præſeruat à putredine & nil impuri relinquit in corpore. Correptus peſte ſtatim ab initio accipiat à ſcrupulo j. & ij. in vino, aceto rutaceo, vel alio liquore appropriato, & ſudet, potenter venenum è corpore pellit.

Flores ſulphuris idem noſter ſympatriota ſic deſcribit:

Flores Sulphuris. Crudi ſulphuris in medicina nullus debet eſſe vſus, niſi ad manus ſit illud, quod in fodinis reperitur, & ſciſſile vocatur, à natura purificatum, quod cũ florib. ſulphuris arte paratis, nulla prorſus repugnat. Nam vt hic artificioſo igne, ita illinc naturali, pars tenuior ſulphuris attollitur ad editiora loca, eaque & ratione plus coquitur: Ergo cum ſciſſile ad manus eſt, licet loco florum vti: Sed quia raro natura nobis copiam ſciſſilis ſuppeditat, medici Chymici cæperunt de artificio cogitare, quo in illius penuria ſubleuarentur.

In agro Cracouienſi in Polonia, miro artificio naturæ depuratum conſpicitur, & olim in regno Neapolitano prope Puteolos vbi mons ſulphureus perpetuo ardet, cum deſiderio vidi. Solet in illo loco Sulphur è ſaxis tanquam Ros exſudare: dulciſſimus eſt ille flos, qui ſi in copia haberetur, poſſet verus Spagyrus ſingulare ſibi ex illo medicamentum Chymiſtico magiſterio elicere.

Sulphur autem ibi conficitur, poſtquam vi ignis à lapidibus & terra defæcatur.

Prope Salsburgum in mineris cupreis, vbi vitriolum coquunt è minera, aſſatione, vt vocant, Sulphur ſolet auolare à minera, quod deinde pollinis inſtar adhærere conſueuit Camino, ad hunc excipiendum & retinendum fumum ſtudioſe extructo: Hic flos Sulphuris bene depuratus eſt, & dum à vitrioli minera ſublimatur, aliquam ſecum aciditatem retinuit.

Huius ergo in defectu florum Chymice præparatorum, cum commodo, ſicuti ſæpius expertus ſum, vti poſſumus.

℞. Sulphuris flauiſſimi (illud enim rubri coloris habet multum Arſenici & Realgaris, & in medicinam non debet adhiberi) lib.j. Salis fuſi libram ſemis, fluat prius Sal in crucibulo, quam primum vbi fluxit effundatur & frigeſcat, in mortario vel ſupra lapidem: vitrioli Vngarici purificati & calcinati libram ſemis. Pulueri-

ſentur

ſentur & miſceantur inuicem, imponantur Cucurbitæ vitreæ (cum collo mediocri non nimium capaci,) argilla bene munitæ, imponatur alembicus altus & capax cum recipiente, collocetur in cineres vel arenam, notandum tamen ne nimia quantitate arenæ cooperiatur, ne ſuperior pars incaleſcens faciat flores liqueſcere, & ſi tunc refrigeſcere ſinis alembicus difficulter aufertur, niſi admotis prunis iterum liqueſcat: Non opus eſt luto, ſi bene quadret capitellum, niſi velis chartam farina madidam circumducere. His peractis, da initio ignem lentum, poſt tres horas phlegma ſtillare incipiet, & durabit per 4. vel 5. horas: Ignis augendus eſt ſenſim magnis carbonibus, vt tandem patina in qua eſt arena, rubeat: Si ignis eſt continuus, ita vt Sulphur in alembico quaſi fluat, tunc citius ſublimatur, non tamen ſit exceſſiuus, alioquin non flauo colore ſegir aſcenderet.

Flores aſcenſi in alembicum cito eximantur, chartam videlicet rotundam & quadrantem ſemper ſubtus tenendo, ne ſubleuando capitellum flores in arenam cadant, & interea, ſi Cucurbita tunc ſumme calet, ſine mora orificium eius tegatur, ne Sulphur ab aere ingrediente, vt ſæpe fieri ſolet, accendatur, & reponatur Alembicus, igniſque continuetur ad decem horas.

Refrigerentur poſt abſolutam ſublimationem omnia, & remoto alembico flores accipiantur, ac cum prioribus miſceantur: Caput mortuum in quaque ſublimatione ſit peroſum & friabile, prunis aſperſum non amplius ardeat: Id enim ſignum eſt priuationis omnis bonitatis.

Rurſus hos flores miſce cum Sale nouo & vitriolo ſeruata priori proportione, perge omnino ſicuti prima vice, quod quo ſæpius fit, eo plus tenuitatis acquirunt flores, fiuntque magis ac magis puriores. Tertio pariter facito, ſed pauciores flores habebis: à tribus libris ter ſublimatis habebis vncias viginti. In hac tertia repetitione conſiſtere debes, eo tum quod plurimum decedit, tum quia tandem vtiles partes ſulphuris ſ[illegible]guntur.

Horum Florum dimidiam partem cum gummatibus ſequentibus ſelectiſſimis in tenuiſſimum puluerem tritis, mixtam ſeruabis ad v-

ad vſum, vt monet Paracelſus in lib. Paragraph. & lib. de natura, libro & capite de ſulphure.

℞. Florum ſimplicium ſulphuris ter eleuatorum vnciam j. & ſemis. Myrrhæ ſelect. drachm. j. Aloe epatici ſcrupulum j. Croci grana quindecim. Terræ Sigillatæ ſcrupulum j. Sacchari quantum ſatis. Diſſoluatur in aqua Roſ. vel pectorali & fiat maſſa, ex qua formentur Rotulæ.

Alteram partem modo ſequenti ſublimabis, quamuis ſint qui putent gummata inter ſublimandum comburi: Eleuatio ideo lente fiat ſine aduſtione.

℞. Ergo dictorum florum lib. j. & ſemis. Colchotaris vncias ſex, Salis fuſi drachmas quinque. Myrrhæ Alexandrinæ ana Thuris, vncias tres, Aloes ſucco citrini, purificati prius, vncias quatuor. Maſticis vncias tres, Croci vnciam ſemis.

Omnia trita ſimul & bene mixta imponantur priori vaſi, ſi ſit adhuc integrum, vel recenti, additoque alembico in furnum reponito, ignem ſubdito, ſicuti prima vice feciſti: Poſt duodecim horas extrahe flores, qui aſcenderunt, rurſus Alembicum repone & ignem continua per duodecim alias horas. Nota ſi nimium materiæ vna vice imponis, tunc comburitur, eminentia trium vel 4. digitorum ſufficit: Tunc ex libra vna vncias vndecim florum habere poteris. Quod ſi pauciores habueris, repoſito alembico perge adhuc ignem ſubminiſtrare per duodecim alias horas.

Aquæ ſtillantes ex vnaquaque ſublimatione, tam florum ſulphuris ſimplicium quam compoſitorum in recipiente adaptato, colligantur ac ſeorſim ſeruentur, illæ poſtea rectificatæ, in balneo bullienti miſceantur cum aqua illa, quæ ab vltimis floribus cõpoſitis abſtracta eſt, nec rectificatione eget, coloris lactei propter gummata, & ſaporis acidi: hæc ſeorſim colligenda, ne miſceatur cum oleo ſubnigro, quod ſubſequi ſolet.

Vocant hanc Aquam Ens ſeu Lac Balſami, cuius idem vſus qui Florum. In peſte, Febribus, Pleureſi, Colica, Affectibus Pulmonum, Obſtructionibus hepatis.

Doſis pro natura infirmi & iudicio præſentis medici.

Vires, Vſus, & Doſis florum ſulphuris.

I. In peſte ſummum eſt curatiuum & præſeruatiuum: reſi-

ſtun-

ſiſtunt enim impreſſioni & præſeruant à putredine: Cum extracto Enulæ Campanæ ad miraculum operantur tempore infectionis.

Doſis drachma vna in aqua Carduibenedicti, vel in Theriaca. Vel in vncia vna Syrupi de Citro, & vnciis duabus Aquæ Meliſſæ. Hic hauſtus præſeruat, & curat abſque omnia alia medicina, vt πολύχρηστον Peſtem, Pleuritidem, omnes putrefactiones, Apoſtemata. 2. Quotidianus vſus eſt προφυλακτικὸν omnium morborum, cum accidentibus, & naturæ ſanitatis conſeruatiuum. 3. Offertur in omnibus morbis, qui efficaci exiccatione opus habent. 4. Sudorem in Lue Venerea promouent. 5. In omnibus Pulmonum affectibus, aſthmate, tuſſi antiqua & recente: In catarrhis pectoralibus, phlegmaticis. 6. In Pleureſi. 7. In Colica. 8. In Apoſtomatibus & putrefactionibus corporis. 9. In omnibus Febribus præſeruatiuum: tollunt enim omnes impuritates febriles & peripneumonicas leuiores, tuto & ſubito. 10. Præſeruatiuum etiam in Epilepſia. 11. Conſeruatiuum vini, ſi illi immiſceantur impedit generationem calculi.

Doſis drach. j. robuſto iuueni drach. ſemis in cura.

Pro præſeruatione grana 8 10.

Miſcentur etiam Saccharo & cum Dragac. in aqua pectorali ſoluto formentur tabellæ.

Cautio.

Oleum & flores ſulphuris ſublimati grauidis non temere offerantur, quia menſes promouent.

Electuarium contra peſtem, phtiſin & pleuriſin, cum floribus ſulphuris: Recipe florum ſulphuris drachm. x. Myrrhæ drach. ij. ß. Aloes drach j ß. Croci drach. ß. cum rotulis ſambuci aut ebuli, fiat Electuarium mouens ſudorem.

Iatrochymia noſtra ſecundum Bornettum, ſic commendat Sulphur.

Sulphur eſt ſuccus mineralis pinguis, fætorem acrem & pun-

gentem emittens, habens partem ſubtilem inflammabilem, craſſam, terream, fixam, intermiſtam calchantoſo ſucco.

Virtus eius medicamentoſa eſt concernens pulmones, thoraciſque affectus, tum conſolidatiua.

Ex eo hæc præcipue medicamenta conficiuntur: Flores, Balſamus, tinctura & oleum, idq; duplex.

Flores ſulphuris. Rec. Sulphuris partem vnam, vitrioli ad flauedinem calcinati, & ſatis communis fuſi ana partem ſemis: terantur ſimul, miſceantur, induantur ſublimatorio vitreo, apponatur alembicus ſalis capax appoſito recipiente, omnibus iuncturis bene clauſis, detur ignis per gradus in arena, primo lentus, deinde fortior, tertio fortiſſimus. Ita flores ſulphuris aſcendunt in alembicum, ſublimatio perficitur duodecim vel quindecim horis.

Hi flores exempti teruntur & miſcentur cum nouis ſpeciebus nempe calcinato vitriolo & ſale fuſo, peragitur ſublimatio, vt prius, tertioque ſublimatio repetitur.

Alio modo.

℞. Florum horum tertiæ ſublimationis partem, Aloës, Thuris & Myrrhæ ana partes duas, vitrioli ad flauedinem calcinati partem vnam, Croci partem ſemis, trita & miſta idoneo ſublimatorio indantur, quibus affundatur liquor, qui in prima & ſecunda ſublimatione emanauit in recipiens vas: euocetur primo liquor, tandem etiam flores auctiore igne, continueturque ſublimatio, dum flores omnes aſcenderint. Liquor vitro bene clauſo ſeorſim ſeruetur: eſt enim balſamus pulmonum, quem hoc modo adminiſtrabis.

℞. Betonicæ, liquiritiæ, pulmonariæ, imperatoriæ, polypodii ana, fiat decoctio. Huius potionis, mane calefactæ, patienti propina vncias duas vel tres, cui viginti guttas ſupradicti liquoris infundes, mirabilem videbis effectum in Thoracis & pulmonum affectibus. Liquor iſte ſudores prouocat, peſtem pellit, omnemque hepatis inflammationem eiuſque obſtructiones aperit.

Florum vero vſus eſt in putredine ex vlceribus, pulmonibus, atque adeo in phthiſi. Doſis eius à ſcrupulo ſemis ad drachmam ſemis.

Flo-

Florum Sulphuris ter ſublimatorum, vt prius partes duas accipe, Camphoræ partem ſemis, olei Therebinthinæ partes octo, flores & Camphoram trita & cribrata per ſetaceum, pone in cucurbitam ſtrictioris orificii: ſuperfunde tuum oleum: omnibus bene obturatis, colloca vas in arenam, & da ignem lentum per duas horas, vt arena caleſcat, poſtea augeatur ignis, vt bullire incipiat in vitro, ſic ſulphur reſoluitur in oleum. *Balſamus ſulphuris.*

Hic eſt Balſamus admirandus in vulneribus & vlceribus medendis, tumores emollit & diſcutit. Adhibetur autem vel per ſe vel vnguenti forma, vel in emplaſtrum cum aliis redactum. Conuenit autem hic balſamus magis exterioribus quam intrinſecis.

℞. Florum ſulphuris ter ſublimatorum, quibus affunde ſpititus Therebinthinæ ad eminentiam trium digitorum, pone ad digeſtionem in calore mediocri arena vel cineribus. Ita tingetur ſpiritus Therebinthinæ in rubrum colorem. *Tinctura ſulphuris.*

Hunc ſpiritum tinctum effunde, & vitro clauſo reſerua, floribus relictis affundatur nouus ſpiritus Therebinthinæ, extrahatur tinctura, iſque labor tantiſper reiteretur, dum tota tinctura ex floribus euacuata fuerit, & nihil præter fæces in fundo remaneat: ſpiritus omnes tincti miſceantur in balneo, à tinctura abſtrahantur ad craſſiuſculam conſiſtentiam. Tincturæ relictæ affundatur ſpiritus vini optimus ad eminentiam trium digitorum. Item extrahatur tinctura, tinctus ſpiritus effundatur, vt prius, affuſo nouo, dum iterum tota tinctura euacuata fuerit: tunc demum iterum per balneum ſpiritus V. euacuetur: ita remanet in fundo tinctura ſulphuris, medicina nobilis abſque fœtore; quæ ſi per alembicum vel retortam in arena agatur, prodit præſtantiſſimum ſulphuris oleum.

Hæc tinctura & oleum ſulphuris maxime conuenit thoracis, & ad omnes hepatis ac putridis morbis & affectibus: Huius guttulæ tres aut quatuor exhibentur cum aqua hyſſopi, ſuſpirioſis & purulenta expuentibus. Habet hoc oleum peculiarem vim & facultatem attrahendi fiſſuras ani, fiſtulas, apoſtemata, pruritum, procidētiam, mariſcas aliaque vitia leui contactu vel illita ſanat. Item ventriculū, hepar, lienem, matricem, veſicam, inteſtina, & articulos ex humorum abundantia laborantes, vel putrefactione affecta membra curat. In dolore ventriculi aut coli ex flatu datur: cū aqua Chamomil-

le. Item in annexoria vel orexi, quæ à redundantia phlegmatis existit, cum aqua absinthii: In hepatis frigiditate & hydrope cum aqua agrimoniæ. In dolore matricis cum vino decoctionis betonicæ & matricariæ. In vrinæ suppressione cum vino allii recocti: In Morbo Gallico exhibetur cum aqua fumiterræ: contra vermes cum aqua graminis vel absinthii: In splenis vitiis cum aqua tamarisci aut capillorum Veneris.

Curat pestem ac febrem pestilentem cum aqua pimpinellæ vel sale eius: item cum vino raphani decocti, cui admistum sit parum Theriacæ aut Mithridatii. In summa, hæc tinctura & hoc oleum sulphuris adeo efficax est, vt neq; viuum corpus, neq; mortuum ad putredinem transire sinat: sed adeo integra tuetur, vt nulla vnquam cœlestis impressio, vel ab elemētis pfecta corruptio ei adesse possit.

Oleum sulphuris acidum. Campana vitrea lutata, vel alembicus vastus rostratus à filo ferreo suspenditur: subtus accommodetur parobsis lata, siquidem cāpana vsurpatur: Sin alembico Receptaculū admoueatur rostro, imponitur concha in strata ferrea lamella: in hunc Sulphur collocatū incenditur per ferrum ignitum: operaque detur, vt fumus ascendat recta, si absumpta est pars sufficitur noua, & spiritus coagulatus defluit. Campana tamen à pauimento debet distare, vt non suffocetur flamma: si Sulphur purum est, spiritus decurrit albus, sin impurum à flamma vitiatur & nigrescit: corrigitur tamen destillando. Empyreuma in eo tollitur digestione cum spiritu vini destillatione ab oleo abstracto.

Vsus huius spiritus est ad obstructiones pulmonum, ad gangrænam, fistulas, aphthas, hydropem, dentes infectos, febres, calculum, apostemata, cauernosaq; vlcera, corrodit Argentum, proinde non potari debet, nisi cum cautione in conuenientibus Iulepis.

Flores sulphuris. Beguini sententia & præparatio de sulphure hæc est: Flores sulphuris parantur miscendo æquales partes sulphuris & colcotharis perfecte rubificati exsiccatiq;: & sublimando per arenam ex cucurbita, (spacio tamen octo horarum operatio hæc perficitur, nec tanto opus est igne, vt in Antimonio) dicetur. Secundo sublimantur cum Sacchari candi solo, vt maius ad Asthma & alias pulmonum affectiones conferant auxilium. Fit ēt hæc florum præparatio, miscēdo ad libram j. sulphuris, libram j. & ß. farinæ laterum: Vel, ad librā sulphuris,

phuris,addendo Colcotharis & salis decrepitati ana lib.ß.vel per se etiã absq; vlla additione.Flores hi valde resistunt putredini, ac propterea in peste tam præseruationis,quã curationis gratia, vel in aqua Cardui benedicti,vel Theriaca, vel Syrupo Citrio, vel aqua Melissæ,ad drachmam j. vtiliter vsurpantur.Præseruant à febribus & Epilepsia.Sudorem in lue venerea promouent. Conducunt in omnib. morbis,qui exiccatione opus habent: in omnibus pulmonum affectionib.asthmate,tussi antiqua & recente, Catarrhis ad pectus defluentib.pleuresi, colica: apostematib.& putrefactionib. corporis.

Tinctura sulphuris: Liquefac Sal Tartari in tigillo: flores itẽ Sulphuris in alio tigillo:postea simul misce, & spõte in frigidari. pmitte. Massam tere,cui spiritum vini superfunde,ad eminentiam 4.digitorum.Digere;donec colore rubicundissimo fingatur: menstruum separatum per B.euoca. Hæc tinctura est verus pulmonum balsamus. *Tinctura sulphuris.*

Spiritus Sulphuris: Ponatur sub campana vitrea,vas terreum cũ sulphure, quod accendatur.Ita vero vas subiectum ad campanam adaptetur:ne fumi egredientes flammam suffocent; sed libere in illam subuecti in liquorem desentur, qui in scutellam appositam destillet. Ex lib j.elici potest vncia vna,tantæ efficaciæ,vt Leonhardus Fiorauãt.eius intra corpus assumti vires nõ satis admirari possit. Dari vero potest,cũ aquis appropriatis,aut Syrupis,ad guttas iiij.v.vj.& cõmisceri cũ electuariis,& pillulis, tã in morbis calidis, quã frigidis. Exterius etiam prodest ad dẽtium dealbationẽ, vlcera luis venereæ, gingiuarum, verrucas,ani & cæterorum membrorum fistulas: Appellatur etiam oleum,sed κατάχρηστικῶς. *Spiritus sulphuris.*

Oleum sulphuris:Recipe sulphuris triti li.j.Calcis viuæ li.ß. Salis Mercur.vn.iiij.misce & p retortã destilla. Ad vulnera & vlcera vtile. *Oleum sulphuris.*

Balsamus sulphuris:Recipe florũ sulphuris vnc.ij.Ol. Therebinthinæ vn.iiij.Misce,& vitrũ in arena colloca,vt spacio octo horarum lente bulliat,& fiat instar sanguinis.Tũ superfunde aquã communẽ: & per alembicũ destilla oleum superfluum cũ aqua.Manebit in fundo Balsamus sulphuris: à quo tincturam per S.V.extrahere potes,& coagulare, quæ in aqua Hyssopi vel Syrupo liquiritiæ, datur à tussi vexatis,propter pulmonum affectus. Valet etiã ad vlcera maligna. *Balsamus sulphuris.*

Hic recensendæ sunt quorundam opiniones & præparationes de oleo sulphuris: Matthiolus eius talem tradit modum: *Oleum sulphuris.*

Vitreum

Vitreum vas tintinnabuli non absimile, illitum figulari luto, à terra 1. cubiti mensura, æneo vel ferreo filo suspendens, sub quo mę-tretam vitream maioris circumferentiæ, in cuius medio inuersus fuerit cyathus, statues. Porro cyathi fundus ferream bracteam digitorum 4. latitudinis ex igne candentem sustineat, ex qua Sulphur accendatur. Hoc dum comburitur, recentius superaddatur. Inde fiet, vt ex fumo ascendente suspensum vas breui temporis interuallo guttatim in inferiorem Paropsidem destillet oleum: quod diligẽter collectum, vitrea conseruabis ampulla. ℔. j. Sulphuris dat drachmam j. Olei valet præcipue ad fistulas, & ad curanda oris vlcera, quæ Gangrænas appellant: in quibus curandis maxime excellit, &c.

Alii ad partem vnam sulphuris triti, addunt partem alteram silicum, in puluerem itidem redactorum. Hanc mixturam in retorta ad leuissimũ ignẽ apponunt, & oleum optimũ eliciunt. Vsurpãtur in morbis frigidis, quorum sunt humores vel frigidi, vel putrefacti, aut in quibus flatuum est copia; vt in febrib. putridis, tertianis, quotidianis, quartanis, in peste, in vulnerib. in vlcerib. maxime cauis & sinuosis, in affectib. plerisq; cerebri, oris, dentium, ventriculi, hepatis, lienis, matricis, vesicæ, intestinorũ, & articulorum, iis videl. qui ex humoris abundãtia, aut putrefactione proueniunt; Datur a. pauxillum huius olei, cũ destillatitio liquore, vel decocto herbæ conuenientis, pro cuiusq; partis & affectus qualitate. Mensuræ modus hic est: Gallinæ penna in oleum intingitur, atq; inde mox extrahitur, & quod adhæret pinguedinis vel olei pennę, id in liquore, s[illegible] decocto diluitur: & datur bibendum ægroto; In febre quidem quotidiana in vino decoctionis Rorismarini aut Menthæ, paulo ante accessionem. In tertiana, cum decocto centaurii in vino. In quartana, cum aqua Buglossi. In peste, cum vino decoctionis Raphani, cui admixtum sit parum Theriacæ, & Mithridati. In vlceribus & pustulis oris, penna aut gossipium oleo madens loco vlcerato admouetur leniter: ita contactu olei aliquoties repetito, persanatur malum. Epilepticis in decocto Betonicæ, Pœoniæ propinatur. Tussientibus cum semine vrticæ & hyssppo coctis in vino. In Anorexia, quæ redundantia phlegmatis existit, cũ aqua absynthii. In dolore ventriculi & coli ex flatu, cum aqua Chamomillæ. In hepatis frigiditate & hydrope, cum aqua Iridis, Chelidoniæ, & melle. In obstructionibus

& do-

& dolore lienis, cum aqua Tamaricis. In morbo Gallico, cum aqua fumiterræ & florum Genistæ. Contra vermes, in aqua graminis aut Absinthii. In dolore matricis, cum vino decoctionis Betonicæ, & Matricariæ. In vrinæ suppressione, cum vino decoctionis allii. Ad podagram frigidam, cum aqua Chamæpityos. Atq; in his omnibus idem vtendi modus est: is videlicet, qui supra est expositus, de penna oleo imbuenda, & mox diluenda in idoneo liquore. In vulneribus autem & vlceribus, locus affectus oleo linendus est cum penna leuiter. Dens cum dolet, eodem leuiter attingendus. Sed si pariter omnes doleant, decoctum Menthæ calidum, cui immixta sit Olei guttula j. vel ij iij ore continendæ sunt.

Alii sic conficiunt: Sulphur pulueriſetur ſubtiliter, & de pumice tantundem pistetur: quæ duo misceantur simul, & ponantur in retortam, cui adiunctum sit satis amplum & magnum recipiens; & bidui spacio, leuissimo igne, Oleum sulphuris distillabis. Addit autem pumex, ne sulphur ascendat, ac etiam citius vapores sursum mittat. Eędem pene facultates assignantur ei, quas modo supra recensuimus: nisi quod in paucissimis hanc diuersitatem notauimus. Valet ad vulnera accipiendo puluerem ex foliis quercus, pimpinellæ agrimoniæ, consol dæ maioris, Hyperici: quibus omnibus bene contusis, decoquantur in vino: & colaturæ admisceatur pauxillum huius Olei, aut saltem quantum satis sit pro malitia & magnitudine plagæ. Cum hoc decocto lauetur vulnus recens, aut inueteratum vlcus, & subito curantur. In morbo Gallico post sufficientem purgationem, valet oleum eodem modo, quo supra.

Alius sic vult: Pecciolas sulphure obductas ferreo vel æreo filo affixas, atq; igne accensas in vitream cucurbitam amplam conicio, ita tamen, ne fundum attingat sulphur, mox alembicum breui rostro, cui recipiens vas amplum, aqua vitæ semiplenum sit appensum, supimpono, vt fumi partim in recipiente colligantur, partim in fundo & lateribus cucurbitæ tanquam sal siue calx adhærescãt: idq; toties repeto, donec sufficiens calcis quantitas fuerit collecta. Quo facto, materiam in recipiente in cucurbitam infundo, vt omnẽ salem imbibat: mox per pannum linteum colo: deinde in retorta, primo quidem igne lento, postea vehementiore destillo, quousq; spiritus omnes exierint: demum aquam ab oleo p B, Ma-

riæ (vt in vitrioli Oleo fieri solet,) separo, atque sic acerrimum & non ingratum Oleum (ex lib. scilicet j Sulphuris, drachmas ij Olei ad minus) colligo.

Alius sic. Recipe sulphuris calcinati lib. ij. Infundatur in aceto, ꝙ iiij. vel vj. digitis supernatet acetũ in cucurbita: hinc in fimo equino sepeliatur, 4. Hebdomadis. Post distilletur igni forti, tunc ascendit spiritus sulphuris cum aceto: quod iterũ sepeliatur in fimo equino per 2. aut 3. dies: post in vase lato, non stricti orificij, euaporetur acetum, tunc manebit spiritus & Oleum sulphuris in fundo. Idem oleum iterũ sepeliatur in fimo ad 8. dies, post destilletur per alembicum, & tunc vltimo in fimo abscondatur per mensem j. Et sic purificabitur oleũ sulphuris. Est magnę virtutis. Exhibeantur guttæ iij. ad summum. Idem fimus equi semper est renouandus.

Idem ille: Recipe sulphuris triti vnc. ij. Fæcularum vini in puluerem contusarũ vnc. j. Calcis viuæ & contusæ vncias viij. Miscẽtur simul, & in ampulla incuruata vrgentur, vel: Recipe sulphuris l. j. ſ. Salis Ammoniaci vnc. iiij. Calcis viuæ li. j. Miscentur, & aqua in qua salis modicũ solutũ sit, pfunduntur, oleumq; ex retorta destillatur: ꝙ à phlegmate seiunctũ, vitreo probe reconditur. Efficacissimũ quoq; oleũ ex sulphure prouenit, quãdo totius essẽtia per acetũ stillaticiũ, & fæcularũ vini in calcẽ redactarũ salẽ, ita extrahitur, vt postea balsami instar ex opculo destillet: ꝙ nõ solũ externis corporis vitijs, verũ etiã ad interna potu assũptũ saluberrimum existit.

Plerique Oleum Sulphuris ita eliciunt, accipientes vrinæ puerorum li. xvj. antea despumatæ, calcis viuæ recentis li. iij. simul ferueant ad tertias: mox per filtrum excolentur: tum addentes Sulphuris viui, optime in puluerem redacti lib. j. Simul ferueant, dum medietas absumatur, in vase vitreo, aut vitro oblinito: inde per filtrũ percolatur: postea vase vitreo, pileoque rostrato imposito, destillat liquor, primo perspicuus, deinde Oleum aureo colore, quo ad neruos contractos, ad Cancrum, malignaque & antiqua vlcera, & ad frigidos affectus exterius vtuntur.

Aliter: Sulphuri igi ẽ nõ expertum cũ vrina pueri 8. diebus in fimo equino calido macerato habeas deinde catinũ magnũ, valde cauũ, in quo collocetur cucurbita, ad latus, luto incrustata, quæ Sulphur, continet, prius tamẽ instrato fundo catini cinere calidissimo,

& prunæ

&prunæ addantur, dum tota Humiditas egressa sit: addatur deinde recipiens vas, & rimæ stipētur glutine, ex farina: & candido oui, linteo circunducto. Postea carbones flagrantissimi assidue supra cinerem illum calidũ aggregentur, donec spiritus atque Oleũ egrediantur, ꝙ eo ligendum est, vt Oleũ Chalcanthi: & similis est vsus.

Alius hoc modo: Sulphur præparatum decoquatur cum Oleo lini, lentissimo igne subiecto: & fiat cōcreti sanguinis instar. Refrigerata materia iniiciatur in retortam, & subiiciendo ignē destillabit oleum sulphuris rubicundissimum. Fit etiam, si sulphuri furfur commisceatur, & destilletur.

Quidam oleum sulphuris vitriolatum sic concinnare mandat: cape sulphuris viui p j. cum quo misceas, lento igne, liquefacti vitrioli puri tantundem, vt vnum fiat corpus. Hoc destillatur per descensum: & oleum rubicundum in receptaculum descendit. *Oleum sulphuris vitriolatum.*

Aliud: si florum sulphuris lib. j. admisceatur ij. aut iij. olei terebinthinæ, in calore sicco soluentur flores in oleum rubicundissimum: tum rite & artificiose separato menstruo, sulphuris rubinus circuletur cum vino Alkoole per 8. dies: & habebis oleum sulphuris, quod naturalis Balsami vires obtinebit. *Oleum sulphuris terebinthinatum*

Aliud: Acidum autem sulphuris oleum fit ipso accenso, & superposita campana, aut vitro satis capaci, ad retinendos vapores, qui in oleum illud acidum conuertuntur. *Oleum sulphuris acidum.*

Audienda etiam sententia Libauii qui in comment. Alch. p. 2. lib. de nat. metal. c. 11. p. 22. sic ait: sulphur est succus mineralis pinguis, fœtorem acrem & pungentem emittens, habens partem subtilem, inflamatilem, partem crassam, terream, fixam, intermistam succo chalcanthoso. Itaq; ob illam inflamatur facile, ob hanc figitur vt nullis ignibus possit incendi. Metallorum pater dicitur, cum accedit spiritus metallicus seminali metallorum virtute imbutus, quo fit, vt coagulet Hydrargyrũ. Alias illo destitutum destruit metalla, non pficit. Sal ex eo albũ fixum est, & albã tincturam conferre potest. Duplex est sulphur, vulgare & philosophicum. Hoc cũ spiritu metallico est, illud eo caret. Itaq; hoc nō figi potest Hydrargyr⁹, nisi ꝙ tantũ comprehendat, aut chalcanthoso ei⁹ spiritu geletur: Illo v. potest, & pfecte q dem, si pfectum est: cum aũt in mineris inueniat etiam sulphur vulgare, ꝙ tamen inimicum est metallis, quorũ

 humo-

humorem abſorbet & deſtruit, ſicut ſtibium, cadmia, & alia, conſentaneum eſt in hoc illud contineri & abſumi in metallum acceſſu Mercurii, vitioſo foris relicto. Rubeam in eo Tincturam quærunt Chymici, & in oleo rubro gradationem; ſed quæ non faciunt ad opus maius. Per id examinantur metalla, ſicut & per ſtibium. Idē mirabiliter in ſublimatione diuiditur in partem terream, & volatilem: & hæc viciſſim redigitur ad mediam naturam leniſſimo igni, diuaporante ſpiritu igneo. Quod reſtat, figitur, & ad Tincturam reducitur. Ex eo cum Hydrargyro fit Cinabaris, & ſi cum cupro jūgitur, euadit color violaceus, ad Medicinam ſublimatur ter ex colcothare & Aloe Myrrhaq;, & commendatur ad pulmones; Fit ex eo Balſamus per ſpiritum Terebinthi, ceram, oua, & alia, cuius vſus eſt in omni ſolutione continui in corpore animalium, ubi adhiberi poteſt maximè foris. Reſiſtit putredinibus, & vnis, &c. Liquorem acidum chalcanthini ſpiritus æmulum ex fumo reddit. Plinius cōmendat ad purulenta tuſſientes, ſuſpirioſos, &c. Sed, rejiciendus eſt error officinarum, qui nobis obtrudit glebam ſaxeam pro viuo ſulphure, quod debet pellucere, cū rubedine vel virore. Id. ille li. & tr. 2. Alc: de ext. c. 40. Flores ſulphuris ſic deſcribit: Per ſe ſulphuris flor. fiunt, ſi ſulphur viuum aceto ſtillatitio probe repurgatum, exiccatumq; in ſublime agatur, vel citrinū aqua roris ſtillatitia ardēte item elutum admiſta arena ſublimetur ſecundum artem. Quod aſcendit, abraſum ab alembico leuiſſimo igni quaſi torretur, in ſublimatorio tamen, vt volatilitate ignea & noxia remota, media aſſit ſubſtantia. Cum additamentis præparantur variè, iiq; vel citrini, vel niuei. Citrinorū hic eſt apparatus: Sulphur vivum vel citrinum ter coquatur aceto ſtillatitio, adhibita diligente deſpumatione. Reſiccatum affuſo V.S. ſtet in digeſtione per 8. dies indieſq; aliquoties moueatur. Spiritus abſtrahatur deſtillando, & reddatur alius, idq; ter repetatur. Ita præparatum miſce cum colcothari pari, tantundemquè ſale fuſo, & probè ſubige, vt vndiquaque fiat homogenea ſubſtantia, immitte in aludelem cum alembico cœco, perforato tamen de more, cuius foramen linteo tegatur, & ipſe ne à ſpiritibus ſubmoueatur, ferreo circulo degrauetur. Colloca in arena, lentoq; igni humidos euoca ſpirit⁹. His diſſipatis, clauſoq; forāine per conū mobilem, ignem auge, & ſiccos ſpiritus ſublima, quoad ſatis. Si alembi-

Flores ſulphuris.

lembic⁹ nimis impleretur, muta cum nouo. Quod sublimatum est, cum nouis additamentis secundò atq; etiam tertiò sublima. Flores ablue aqua rosacea, vel alia cõueniente; siccatosq; repone. Huius loci sunt flores ad pulmonis affectus facti; vnde pulmonum Balsamus à nonnullis appellantur. Sulphur aqua roris destillata elutum diligenter, primum sublimatur à colcothare: secundo à sale fuso: tertiò ab Aloe, Croco & Myrrha, itaq; elaborantur, vt etiam euadant balsamei. Horum vsus est in putredine & vlcerib⁹ pulmonum, atq; adeo etiam Phthisi; dantur cum magisterio coralliorũ vel tinctura: aut syrupo de Hyssopo & similibus. Alij in peste adhibent cum succo scordij & aqua eius, tum in febribus putridis & similib⁹.

Florum sulphuris niueorum talis est præparatio: Sulphuris purgati, aluminisq; vsti, singulas selibras contritas commisce, & sublima cum attentione spirituum humidorum, ut est artis per gradus ignis horis 12. Quod eleuatum est tritum remisce capiti mortuo, & sublima iterum, quod quinquies vel toties repetendum est, donec feces prunis injectę non redoleant. Flores tales iterum cum duplo salis communis præparati sublima; tandemq; cum nouo sale iterum quinquies, quousq; ut nix albescant. Eodem lib. tract. 1. c. 28. pag. 81. Liquorem sulphuris ita describit: Hoc sublima; sublimatum læuiga; macera aqua salis tartari, donec subtilitas ingrediatur per mutationes & læuigationes crebras. Procede postea, ut cum carabe. Aliter: Sulphuri affunde aquam fortem ad digitos 4. Macera. Destilla ter vel quater, vt nigrum & fixum absq; fœtore reddatur, nec inflammetur. Edulcora a. aliquoties aqua communi. Inde reuerbera, donec erubescat. Pone in marmore ad soluendum. Ex Thoma de Aquino. Resoluendum a. ita totum est. Aliàs si essentia subtilis saltē exit, pertinet ad Oleorum arcanum. Eodem lib. tract. 2. cap. 9. pag. 132. de tinctura sulphuris ait: Sulphur eousq; sublima vel reuerbera, donec rubeum efficiatur. Inde dicitur Tinctura per liquorem Tartari & V. S. Quercetanus extrahit ex floribus, cum V. S. Terebinthinato factis digestionibus. Tincturam rubeã circulat, cum V. alkolisato. nominat Balsamum. Aliter: sulphur vivum miscetur cũ pari aqua salis tartari Coquuntur, donec coloretur aqua: filtratur, coagulatur in sanguineam massam. Penotus tincturam eiusmodi vocat Balsamum simplicem sulphuris, extrahitq; per V. S.

Flores sulphuris albi.

Liquor Sulphuris.

Tinctura sulphuris.

Ex floribus mistis oleo terebinthinato super cineribus horarum 10. spatio, &c.

Alius sic: Recipe salis ammonii correcti drach: j. hydrargyri didrach: Cum lignea spata super igni paruo agita, donec acquirant colorem puniceum, cauendo ne efferuescāt. Impone in orbē ligneum humectatum, & dicitur euadere cœruleum. Tritum pone in cucurbitula & affunde s. v. rectificatum, & aiunt abire in colorem sanguineum. Hoc vinum sublimatum extrahit colorem sulphuris sine igne. Adiice ergo sulphur, stent in hypocausto per diem naturalem donec subsideant. Vinum defunde & serua. Alii injiciunt sulphur puluerātum in vrinam veterem, & ordine tincturam extrahunt. Coagulant, coagulatum cum aceto in magno vase ponunt ad ignem lentum, si quid pingue innatat, id tollunt cum penna. Tincturā remanere volūt instar clari auri. Eodē modo elicitur tinctura ex Auripigmento, Arsenico & similibus. Eius tinctura (inquit lib. & tract. cap. 4.) ex floribus est extracta & per quintam essentiam summe elaborata. Eodem loco cap. 23. pag. 140. sic describit eius oleum. Sulphur ter sublimatum in vitro perfunditur S. Terebint: quantus satis ad soluendū. Stent in calore leni, quousque colorentur vt sanguis. Affunde v. s. optimum ad tres digitos. Relinque donec s. v. tingatur. Effunde reaffusso alio, & extrahe tincturam totā. Spiritum destilla in B: quo extracto, muta receptaculum, & igni intensiore exibit oleum sulphuris rubicundum non fœtens. Aliter: sulphuris libra infunditur ter aceto. Siccatū pulueratur. Puluis circulatur cum v. s. Destillatur igne B. idque ter repetitur. Loco vini spiritus aquam roris sumere potes. pulueris tandē libræ misce Vnc: j. Spiritus terebinth: Macera donec colorentur in vitro forti. Affunde postea v. s. & extrahe tincturam per triduum vino subinde mutato. Destilla tandem tincturam, & spiritus exibit prior. Auctiore igne excipies oleum rubeum mutato receptaculo. Alii addunt præparatum salem petræ, vel calcem tartari. Interdum ei affunditur v. s. & aliquoties incenditur, restinguiturq; (injecta arena) post destillatur vt oleum philosophorum & datur intra corpus. Nonnulli extrahunt essentiam per acetum radicatum & salem tartari. Extractam destillant per Alembicum. Alius coquit in vrina pueri, donec consumatur ea, postea destillat per gradus, in fine valido igni elicit oleum ru-

Q. Essentia sulphuris. Oleum sulphuris.

um rubicundum. Alius item coquit ex oleo communi in massam epaticam, quam destillat ad vlcera. Quidam cũ silicibus igni lento, vasto receptaculo, destillant biduo per retortã, vt Gesnerus. pro silicibus pum ex est. Desti latur & cum cera, additis silicibus vel sale. Calx item sulphuris aceto infunditur per mensem, destillatur igni forti. Quod exiit per triduum maceratur in fimo. Acetum diuaporatur vase aperto. Spirit⁹ & oleum sulphuris in fundo manent. Aliter: sulphuris libram coque ex olei lini libra, despuma, cum spuma apparet rubra, affunde acetum, & porrò despuma, post adde cho!çotaris Vnc: ij. calcis Vnc: x. destilla donec non amplius ascendat spiritus, separa. Coquunt & in formam epatis, & destillant l ċteum humorem, cui innatet oleum rubeum, u ile ad gradationes, &c E vulgo aliqui sulphuris trientẽ miscent calcis vi-uę Vnc: ij addantq; Vnc: j. cerussæ, & destillant per Alembicum oleum rubrum &c. plura apud eundem de oleo capi: 21. pag: 153. Item eius spiritum cap: 26. pag. 159. eius salem cap: 37. & lib: 2. tract: 1. cap: 7. pag: 52. sic ponit eius fixationem: Infundatur (sulphur) aquæ forti fixatoriæ (qualis fit ex stibio, ærugine, chalcantho, alumine, cinabari, &c.) Maceretur per suum mensẽ crebro agitando, destilletur, aqua noua reponatur, digeratur & destilletur vt ante, idq; etiam tertio vel sæpius, postea eluatur aqua dulci, macerando & destillãdo, donec cedat acrimonia. Id sulphur vase clauso, reuerbera vt stibium. Ita primum albescet, postea citrino tingetur, tandemq; rubefiet. Vsus eius est ad argentum tingendum, prę-sertim si prius cum auri calce fuerit permistum, aut eius so'utione nutritũ. Est alia fixio sulphuris, per sublimationẽ crebram, &c. Item per sal saturni & sal vitrioli, ꝙ tace. Præparatio sulphuris ad pestẽ & pleurisin, incerti Authoris: Recipe sulphuris. lib: 2. pulueriza vt artis, misce cum libris duabus vitrioli ad Rubedinem calcinati, & sublima inde sulphur, quodque sublimatum, vicissim cum æquali pondere vitrioli calcinati sublima, hanc sublimationem quater vel quinquies repetes in hac forma vt jam dixi, in his sublimationibus sulphur essentiam vitrioli subtilissimam secum attollit; Hoc sulphur sublimatum verum est præseruatiuum in omnibus febribus, curat Tussim, epilepticis prodest, recte procedendo fit album. Addit idem ille author hæc ex Paracelso: Recipe sulphuris purgati drach: x. Myrrhæ Rom: Vnc: j ß. Aloepatici drachman vnam,

Sal sulphuris.

Sulphur fixum.

Sulphuris præparatio in peste & pleurisi.

Croci Orient. drach.ſ. miſceantur omnia in puluerem ſubtiliſſimum. Doſis eius eſt drach.ſ. Mouet ſudorem, continuando per vices multorum morborum perfecta eſt Cura.

Idem Author ex iam dictis floribus talem dicit debere fieri Balſamum: Recipe huius ſulphuris ſublimati, lib.ſ. huic ſuperfunde olei Therebinth. lib.j.ſ. olei Iuniperini lib. j. probe inuicem mixtis repone cum ſuo vitro in arena calida per dimidium diem ad ſoluendum, tandem abibunt in liquorem ſanguineum cum ingrato odore, dein vas tuum fac refrigeſiat, & effunde Balſamum in aliud vas idoneum, hic datur ab infra & extra: doſis guttæ 3. vel 4 in appropriatis conuenientibus, curat tuſſim, apoſtemata, peripneumoniam, icteritiam, in hydrope ſummum arcanum, in Chirurgia magna & mirabilia præſtare poteſt.

Sal Sulphuris Et hic Author vult ex ſulphure ſalem in hac forma præparare, cuius talem dat deſcriptionem: Recipe ſulphuris contuſi libram j. calcis viuæ lib. ij. miſce omnia inuicem pone in cucurbita cum Alembico per octo dies ac noctes in digeſtione, interea calx gradabit & fixabit ſulphur, quod vero ſublimatur, viciſſim inde cucurbitæ, & pone per duos dies ac noctes ad digeſtionem gradationis, Interea maior pars ſulphuris gradabitur, quod non fixum iam vltimo ſublimatur ad nouum opus repetere potes, fixum vero accipe, eximeq; è vitro, & applica ad aliud vas idoneum, pulueriſa, & ſuperfunde acetum deſtillatum, fac ſoluatur in leni calore, ſoluto & extracto interno, quod fit per reiteratas vices cum recenti ſemper aceto, accipe, filtra, & deſtilla ad eſidentiam ſalis, qui arcanum itidem ſummum erit in Chirurgia: vſurpabitur etiam ad externa cum aceto.

Tinctura Sulphuris. Tincturā eius & ſic tradit: Recipe ſulphuris p vitriolum ſublimati lib. j. ſupfunde olei lini lib. j. ſ. pone cū vitro in leni calore, vſq; dum ſulphur ſit ſolutū & vitrum aſcēdat, (vitrum ſit ſatis amplum) hæc ſolutio fit inſtar hepatis, q hepar in fruſta conſcindēdꝰ eſt, ac deſtillādꝰ cum lib. ij. vitrioli calcinati, primo igne lento, & ꝓdibūt p alembicum oleum inſtar ſanguinis rubicundum cum lacte albo, hæc p tritorium ſeparare poteris, oleū v. cū vitriolo calcinato recenti viciſſim rectificabis & hoc ꝓpter fœtorē eiꝰ aliquoties, tandem apparebit ex tuo oleo Theſaurꝰ maximus in curanda phthiſi,

Febri-

febribus putridis, Epilepsia, hydrope, colica, expellit vermes, mouet vrinas, gradat etiam gemmas in eo positas, Lunæ etiam calcem ex aqua forti facit volatilem: ab intra Dosis eius à guttis 4. ad 5. cum appropriatis conuenientibus.

Destillantur etiã aquæ ex sulphure, tali modo: 1. Recipe sulphuris contusi, viridis æris contusi ana lib. ß. destilla ex igne aperto per retortam terream, in magnum recipiens, & accipies aquam corrosiuam rubeam, quæ nullo modo ab intra vsurpari potest, sed ab extra ad callos & verrucas membrorum, &c. est autem gradatoria ad gemmas vt quidam volunt. *Aqua ex sulphure.*

2. est: Recipe sulphuris, salis nitri ana lib. j. Puluerisata, commisceantur cum terra figulina in globulos, qui optime in sole exsiccentur, ac deinde per retortam destillentur igne aperto, & accipies aquam flauam corrosiuam instar aquæ fortis.

3. est: Recipe salis nitri Antimonii, sulphuris ana q. s. cõmisceantur probe inuicem, & destillentur per retortam à superiori parte rostro minimo apertam, per quod penedentim iniice puluerem, applicato in recipiente vino vel aqua, & destillabis harum specierum essentiam in applicatum, quod maximarum virtutum atque operationum inde existit. Vinum datur viris ac pueris, calculo laborantibus, pellit enim ipsum; aqua vero calculosis fæmellis & mulieribus calculosis, &c.

Author etiam hic talem vult conficere ex sulphure Essentiam: Recipe Salis Tartari ad albedinem optime calcinati ac puluerisati q. v. superfunde huic aquam pluuialem, & repone simul cum vitro in balneum, dando lentum calorem per diem integrũ, interea Tartarus in aqua soluetur, soluto, filtra per papyrum, ad remanentiam fæcum nigrarũ, quas reiice, reliquum vero lenissime coagula, phlegmata in totũ fac abeant, quo Tartarus in totum exsiccetur; hunc deinde in cellã applica vasi seu tabulæ marmoreæ, vt fluat in oleum: vel si ita non vis, accipe huius Tartari exsiccati partem vnam, misce cum duabus partibus sulphuris viui, applicando vitro loricato, repone per duos dies in arenam, dando ignem, quo manũ ferre possis, deinde & per duos dies ignem adauge & continua hanc cementationem per integram septimanam, interea Sulphur à Sale Tartari fixabitur vt aliquantulũ fiat subrubeum: Et hoc facto materiam pul- *Q. Essentia sulphuris.*

 uerisa

uerisa superfundendo S.vini rectificatum, ad extrahendam eius essentiam, quod in momẽto fit, si obseruaueris, primo fit flaua, deinde sanguinei coloris instar rubini, tinctum iam probe separa effundendo, & recentem S.V. vicissim superfunde, continua ad totalem sulphuris ac salis extractionem: Solutiones omnes coniunge, ac in B. M. spiritu vini inde elice ad medietatem, fæces quas in fundo videbis restantes abiice, purum vero ab impuro per decantationem separa ac filtra, sic habebis verum pulmonum balsamum ad phthisin, putrefactiones corporis, & similia.

Flores sulphuris. Audiamus & eius præparationem in flores: Recipe sulphuris vini, in tenuissimum Alkohol redacti ac cribrati, lib. iij. vel iiij. fac & repone in vase Wallenburgensi ad superfundendum cum lixiuio acerrimo, (facto ex cineribus clauellatis & calce viua) ad eminentiam 4 digitorum, sic pone in arenam quo igne continuo bene ebulliant, & quando lixiuium à coctione nimia est euaporatum ac consumptum, plus desuper funde, & hoc per 4. dies continuabis, vsque dum Sulphur tuum perspiciatur albicans, simulac ex meta parte sui fœtoris priuatum; Hoc iam artificiose exsicca, & sublimationi manda, addendo tantundem vitrioli calcinati, applicato alembico procede vt est artis: In hac sublimatione Sulphur ascendit in duplici colore, albo & flauo, albus optimus est, quamuis & flauus non reiiciendus, ignem continua per duos dies ac noctes tandem opus absolutum. Hi flores commendantur summe ad omnes pulmonis affectus, pleurisin, apostemata, &c. Dosi à scrupulo j. ad ij. cum vino vel succo Rosaceo. Ego tibi veritatem hic occultare non possum, quiuam flores ex sulphure sublati sint præstantiores. Hos crede qui cum sulphure puro albo per Sal prunellæ correctum sunt sublimati, hi sunt albicantes & tali virtute præditi, vt mihi vix credere possis.

Magisterium sulphuris. Magisterium, lac, cremor seu Butyrũ sulphuris Bornettus sic describit: Recipe florum sulphuris vnc. j. salis tartari vnc. iij. misce: & superfunde aquæ communis lib. iij. Digere in arena per diem naturalem: ita vt sub finem aqua fere bulliat: postea filtra calide per chartam emporeticam: & superfunde Aceti destillati q. s. sic cremor lacteus sulphuris paulatim petet fundum. Separa dissolués per inclinationem: & reiteratis ablutionib. materiam edulcora. Vltimo digere

gere cum aqua cordiali,& exsicca:& ita habebis lac siue cremorem sulphuris albissimũ: qui Balsamus est humidi primigenii; confortat vires naturales: sanguinẽ purificat, morbos pulmonum, vti tussim, asthma, phthisin curat: In exsiccãdis Catharris, ventositatib. stomachi tollendis, Schiatica & podagra summopere commendatur esse vtilis: Ab apoplexia, peste, lepra & neruorum conuulsionib. præseruatiuum egregium: Hecticis etiam sua confortatione prodest. Tantum pulueris cum aquis specificis commiscetur, quantum ad eas albicante colore tingendas satis est. Datur mane ac vesperi cochlear vnũ; & ante exhibitionẽ accurate cũ vehiculo humido cõmiscetur.

Fit etiam miscendo Sulphur tritum cum arenæ vel vitri fusi ana æqualibus partibus: & destillando per retortam, igne moderato: apponendoq; vas recipiens quod acetum destillatum contineat. Et sic substantia sulphuris destillata præcipitabitur in puluerem album, quem exsiccabis. Hoc Antidoto vtebatur princeps Auraicus contra pestem. Aliter & sic: Lac sulphuris fit etiam cum sulphure & arena miscendo cum aqua vitæ & destillando in cineribus per retortam. Valet ad Cãcros venereos, vlcera maligna, serpigines, lichenes &c.

Virtutes eius inquit Paracelsus sunt in apostematibus peracutis, asthmate, & conseruatione sanitatis. Apostemata autem per acuta sunt pleuresis pestis & his similia.

Præparatio in apostematibus acutis est ista Paracelsi: Recipe sulphuris viui lib.j. Colcothar, salis fusi ana lib.ß. Fiat puluis reduc in sublimationem. Si sublimatum semel est, sumatur, & denuo addatur, ac ter sublimetur vt supra. *Præparatio sulphuris in apostematibus acutis.*

Additio in apostematibus peracutis: Recipe sulphuris huius præparati vnc.ß. Olei Nucis Muscatæ drach.j. Aquæ Veronicæ præparatæ ad pondus omnium. Fiat haustus.

Præparatio in asthmate: Recipe sulphuris fusi lib.j. de flaxis santalorum rubeorum, cupressi & pini, ana ad pondus sulphuris, fiat stratum, reduc ad ignem reuerberationis, tandem in Alcali: cuius Alcali recipe vnc.x. Myrrhæ drach.v. sublima. *Præparatio sulphuris in asthmate.*

Additio in asthmate: Rec. huius sulphuris vnc.ß. Thebani correcti dra.iij. Theriacæ q.s. Fiat Bolus: Dosis à scrupulo j. vsq; ad ij. vel iij.

Præparatio in conseruatione sanitatis: Recipe sulphuris vnc iiij Croci Orientalis, Myrobalanorum Chebulorum Belliricorum ana *Præparatio sulphuris*

in conseruatione sanitatis.

vnc.j.olei de granis Iuniperi q.s. pro incorporatione, reduc in sublimationem igne lentissimo.

Additio: Recipe huius sulphuris vnc.j. Myrrhæ rubeæ, Croci Orientalis ana drach.ß.& scrup.j. Aloë Epatici ad pondus omnium. Dosis à scrupulo ß.ad scrupulum integrum.

Nunc restat vt eius vsum medicum declaremus, quomodo à medicis tam antiquis quam recentioribus fuerit per recepta traditum Sulphur, appropriatumq; suis conuenientibus.

Aqua ad morbum Gallicum, destillata cum sulphure: Recipe sem.ebuli, olei sulphuris vnc.j. Aquæ ardentis vnc.iij. Fœniculi cum rad. Petroselini cum rad. ana partes æquales, Asparagorum recent. cum rad. duplum. Vitreis organis lentissimo igne destillet aqua: In cuius libra dissolue sach. candi vnc.iij. mane quantum capere cortex nucis potest, ex hac aqua, & tantundem ardentis sumitur, & per horam in lecto quiescendum: idq; octo diebus: admirabiles celebrant huius aquæ laudes. Si ad 20. dies accipitur, lapidem in vesica & renibus frangere asserunt: Lieni etiam prodest, & induratis Gallici morbi tumoribus, si dolentia aut tumentia loca madescant.

Syrupus ex Quinta Essentia Fiorauanti: Recipe aquæ vitæ optimæ & circulatæ vnc.xij. Olei sulphuris drach. vj. Olei Vitrioli vnc. ß. Olei Tartari vnc.vj. Iulepii Rosacei lib.iiij. Moschi scrup.ß. Misce & fiat Syrupus. Magnarum est virium.

Insessus ad Colicam passionem, ventrisque torsiones: Recipe florum Chamomillæ, Meliloti, Anethi, sem. Lini ana m. s. Menthæ Calamenthi, Absynthii, Pulegii, Origani, Cumini, Granorum Iuniperi, Baccarum Lauri ana M. j. Spicæ m. s. Sulphuris viui vnc. j. Salis nitri vnc. ß Sacculo indita coquantur in s.q. aquæ fluuialis ad tertias, vt fiat insessus, quo vtatur æger mane ac vesperi, & si opus sit, noctu ac sæpius, donec ex toto remittat dolor.

Oleum ad scabiem expertum Arnoldi Villanouani: Recipe Succi Oleandri lib.j. Olei Rosati lib. ß. sulphuris puluerisati vnc. j. Bulliant lente, donec oleum remaneat, & coletur, & reseruetur. Curat scabiem ac pruritum.

Puluis Rubeus Cæsaris, contra pestem, Augustani: Recipe Myrrhæ electæ, Croci ana drach.j. Ossis de corde Cerui scrup.ij. Cornu Cerui drach.ij. Dictamni Cretici, Tormentillæ, Pimpinellæ, Gen-

tianæ,

tianæ,ana drach.ij ſcrup.ij.Zedoariæ, Zingiberis ana drach.iij.Sulphuris viui, Boli Armeni ana vnc. ß. Caphuræ ſcrup.iiij. Theriacæ Andromachi,Mithridatii opt.ana drach. vj. Fiat omnium puluis,aſpergendo aquæ vitæ modicum,vt artis eſt.

Puluis præſeruatiuus in peſte Adami Loniceri: Recipe Rad. Angelicæ,Gentianæ,Zedoariæ,Tormentillæ, Pimpinellæ, Valerianæ, Oſtrutii,Ariſt.rot.Dictamni Cretici,Zingiberis,herb.Carduibenedicti,Scordii,Rutæ flor.Calendulæ,ſem. Acetoſæ, Citri, ana drac. iij.Croci,Myrrhæ,Coralli rubri præparati, Cornu Cerui præp.Caphuræ ana drach.ij, Oſſis de corde Cerui drac.j. Boli Armeni, Terræ Sigillatæ,flor.ſulphuris,ana vnc.ß.Theriacæ Andromachi vnc.ß. Mithridati vn.I. Fiat puluis, cui aſpergatur modicum aquæ vitæ ſecundum artem.Doſis ad præſeruandum,quantitas auellanæ cum aceto mane.Ad curandum datur drach.j.ad ij.

Puluis contra ſcabiem communis Florentini: Recipe ſulphuris flaui,Cimini,Baccarum Lauri,Staphidis agriæ ana vn.j. Fiat puluis, qui oleo Roſato excipiatur.

Alius efficacior Nicolai; Recipe Lithargyri, Hellebori nigri ana drach.j.Sulphuris,nitri, Maioranæ ana drach.ij. Trita in puluerem excipiantur,vt ſupra.

Diaſulphur Meſue: Recipe Piperis albi & longi ana drac.vj. Sulphuris flaui,Thuris, Mei,Hyoſciami albi,Myrrhæ, Styracis,Cardamomi ana vnc.j.Rutæ,Coſti ana vnc.j. Caſſiæ drach.v. Opii, Mandragoræ ana drach.iij, Croci drach.ij.ß. Melle deſpumato excipe, poſt ſex menſes vtere. Confert febribus diuturnis, vt melancholicis, phlegmaticis, thoracem & pulmones purgat pituita craſſa, lenta, pure: ob id Tuſſim antiquam & difficultatem ſpirandi inde natam leuat. Splenis duritiem minuit, & inde natum hydropem: vrinas mouet: calculum frangit: morſibus venenatis,& poto iam veneno prodeſt.

Electuarium ſulphuratum Fiorauanti: Recipe ſulphuris flaui, puri, & triti lib. j. Olei Tartari vnc. ij. Cinnamom. vnc. ß. Croci ſcrup. j. Zingiberis drachm.ij. Moſchi in aqua roſacea diſſol. ſcrup. ß. Mellis albi, & crudi vnc. xiiij. Miſce abſque igne, ac ſerua in loco ſicco. Doſi à drachm. iiij. ad vij. ſtomacho ieiuno.

Electuarium confortans stomachum Fiorauanti: Recipe Cotoneorum incisorum, Mellis albi ana part.j Aquæ Rosarum part.dimidiam. Coquantur simul vsque ad consumptionem aquæ,per setaceum pellantur omnia:& pro qualibet libra adde Mellis vnc.vj. denuo coquantur:in fine adde Zingiberis albi scrup.j. Cinnamomi dra.j. Garyophillorum, Nucis Moschatæ,ligni Aloes,Calami aromatici,Piperis nigri ana scrup.ij.Croci drach.j.Moschi gra.v. Quintæ Essentiæ nostræ vnc.j. olei Tartari,olei sulphuris, olei vitrioli ana scrup.j Masticis vnc.ß.Misce, & fiat electuarium, & seruetur in vase vitreo optime clauso. Ventriculum confortat: virtutem debilem restaurat: appetitum excitat: vrinam prouocat.

Linimentum Quercetani ad partes conuulsas ratione nerui vulnerati: Recipe olei sulphuris Terebinthinati drachm.ij. Olei Sabinæ, Olei Terebinthinæ ana drach.ij. Olei Vitellorum ouorum vnc. ß. Misce & applicentur calide parti affectæ.

Vnguentum Bernardinum: Recipe granorum paradisi, Garyophillorum, Zingiberis albi ana vnc.ij. Sulphuris viui vnc. vj. Axungiæ porcinæ lib.j. Moschi drach.ß. olei Spicæ drach.ij. Terantur omnia subtiliter arida, ac commisce diligenter fiatque vnguentum.

Vnguentum D.Geronis de sapone ad dolores iuncturarum pro pauperibus.Recipe saponis albi & mundi,minutim incisi vnc. iij.ß. Bulliant in aquæ Fumiterræ vnc.vj.ebullitione facta vna adde olei de Euphorbio Hypericonis ana vnciam j.ß. Iuniperi vnc. ß. Vermium terrestrium vnc.j. Bulliant iterum ad consumptionem aquæ: deinde adde Masticis, Thuris ana drach. iij. sulphuris viui, Euphorbii, pyrethri ana drach.ij.Misce,fiat vnguentum.

Balneum in Morbo Gallico & articulorum dolore: Recipe rad. & fol.Enulæ Campanæ,Lapathi acuti,Altheæ, Maluæ, Scabiosæ, Fumariæ,Lupulorum,Rostri Porcini,Agrimoniæ,Buglossæ, violarum ana m.j. Lentium,lupinorum, hordei parum contusi an.pu.ij. Hellebori nigri triti vnc. ij. sulphuris viui vnc.j fiat decoctio pro Balneo,quod ægrotus ingredietur vesperi longe à cæna, postea in lecto sudabit,& dormiet.

Vnguentum ad vulnera venenata Quercetani: Recipe olei

Carabes, Terebinth. ana vnc.j. Iuniperi drach.ij. ſem. vrticæ, rad. Gentianæ ana drach.ij. olei ſulphuris vitriolati drach.j.ß. Coralli rub.drach.j. Miſce, & fiat vnguentum.

Aliud eiuſdem: Recipe ſucci pentaphylli, ſcabioſæ, rutæ, ana vnc.ij. Olei ſulphuris rubei vnc.j. olei Myrrhæ drach.ij. Colophoniæ, Gummi hederæ ana drach.vj. M. pro vnguento.

Vnguentum attrahens venenum ex vulneribus eiuſdem: Recipe ſucci Anagallidis purpureæ, ſucci Cyclaminis ana vnc.j. ſulphuris viui, mixti cum ſaliua hominis vnc.ß. Miſce & fiat vnguentum.

Emplaſtrum ſulphuratum: Recipe Colophoniæ vnc.j. Maſticis drach.j. Thuris, Myrrhæ ana drac.j.ß. Terebinth.lotæ vnc.ß. aluminis vſti drach.ß. olei Hyoſciami vnc.ß. olei ſulphuris per campanam deſtillati vnc.j. Ceræ q.ſ. fiat emplaſtrum.

Emplaſtrum ad hydropem medici Patauini: Recipe ſtercoris columbini aceto macerati lib.j. ſulphuris viui vnc.j. Nitri vnc.ß. pulu.rad.enulæ, pulu Baccarum Lauri, Anethi, flor. Chamomillæ ana drachm.vj. ſem. Naſturtii drachm.ij. Decoquantur omnia in vino ad ſpiſſitudinem, adde Mellis vnc.ij. Terebinth.vnc.j.ß. ſucci ebuli vnc.ij. ſucci Iridis vnc.j. Farinæ Fabarum vnc.j.ß. fiat emplaſtrum.

Emplaſtrum Diaſulphuris Martini Rulandi: Recipe olei ſulphuris vnc.iij. Ceræ vnc.ß. Colophoniæ drach.iij. Myrrhæ ad pondo omnium. Ceræ, Colophoniæ, oleoque liquefactis, ſimulac bene commixtis inſpergatur Myrrha, ſubtiliſſime trita paulatim, igneq; lento coquantur ſpatha ſemper agitando, donec permixta fuerint bene. Poſtea nimirum poſt 4. horæ partem, ab igne deponantur, & paulatim frigeſcant. Habebis emplaſtrum præſtantiſſimum, certum & infallabile in curandis omnis generis vlceribus & vulneribus quibuſcunque.

Emplaſtrum ad hydropem aliud: Recipe panis nigri, in lixiuio molliti q.ſ.eſt, ſulphuris viui & triti vnc.ß. nitri drachm.ij. ſalis fabarum drach.j. ſtercoris columbini in aceto macerati q.ſ.eſt, olei laterini, Baccarum lauri, Anethini, Chamomelini ana vnc.ß. fiat emplaſtrum.

Emplaſtrum inſigne ad vulnera Andernaci: Recipe Picis Græcæ, ſeu Colophoniæ, ſulphuris albi ana vnc.ß. Ex albuminibus ouorum fit emplaſtrum. Labris vulnerum vnitis & ſanguine abſterſo, Corio inductum applicetur, faſciaque obligetur.

Cataplaſma ad hydropem, Rondiletii: Recipe ſulphuris viui, vnc.ij. Cumini vn.j. ſem. Apii, Petroſelini ana vnc.ß. cum excrementis cochlearum fiat cataplaſma.

Dropax compoſitus Aetii. Recipe Picis, Ceræ, Colophoniæ ana vnc.iij. nitri vnc.j.ß. Bituminis vnc.j. ſulphuris viui drach.iij. Piperis, Euphorbii, Adarcæ ana drac.ij. Cantharidum drach.ß. olei Cyperini vnc.j. Fiat Dropax. Diuturnis vitiis conuenit, & ante ſinapiſmum corpus præparat: poſt illum autem morbi reliquias diſcutit.

Flores ſulphuris ſalſi: Recipe ſulphuris viui, olei ſalis ana q.ſ. Miſce & ſublima. Quod ſublimatum eſt ſerua ad vſum. Aſthmaticis & Colicis conferunt.

Fucus ad dealbandas cicatrices: Recipe ſulphuris, ſalis ana vnc. ß. Caphuræ drach.j. Tutiæ drach.j. Aquæ Roſ. vnc. vel drach.xviij. Trita miſceantur.

Aqua faciem reddens iuuenilem Alexii. Recipe ſulphuris viui vnc.j. Olibani vnc.ij. Myrrhæ vnc.ij. Ambræ drach.vj. trita miſceantur, addendo Aquæ Roſarum lib.j. Deſtillentur, & ſeruetur aqua in vaſe obturato: qua ſi quis vti volet, veſperi cum itur cubitum, hac lauet faciem, deinde mane aqua fontana lauet faciem, & erit venuſtiſſima.

Linimentum ad clarificandos, & candidos reddendos capillos Rondiletii. Recipe ſtercoris hirundinum, Rad. Enulæ Campanæ, ſem. Raphani, ſulphuris, florum Capparis, Thuris ana vnc.ß. Omnia ſimul incorporentur cum paribus partibus fellis bouis albi: Fricentur capilli prius loti lixiuio ſarmentorum, & ſiccati. Et dum capilli erunt ſua ſponte ſiccati, à lotione in frictione rurſum] larentur in dicto lixiuio, & ſiccentur paulatim panno calido.

Vnguentum dealbans capillos Marinelli: Recip. ſtercoris hirundinis, ſem. Raphani, ſulphuris, cort. rad. Capparorum, fellis vaccini, aceti optimi ana q.ſ. Fiat vnguentum.

Vnguen-

Vnguentum ad Achoras Cleopatræ, Galeni: Recipe ſulphuris viui drach. vj. Thuris maſculi drach. j. Aluminis ſciſſi, ſtaphidis ſylueſtris, Erucæ, ſpumæ nitri ana drach. j. Atramenti Sutorii drachm. j. Rutæ Ramulos iij. Olei Laurini vel Myrtini, aceti ana q. ſ. Fiat vnguentum.

Vnguentum ad impetiginem Galeni: Recipe Miſyos peregrini, Thuris, Myrrhæ, aluminis ſciſſi ana vnc. j. Aloes, ſulphuris viui ana vnc. ß. Excipe paſſo, vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem accipiant: & bis aut ter in die præfrictis, illine.

Aliud eiuſdem: Recipe Miſyos vnc. ß. Acaciæ drach. ij. ſquamæ æris vnc. ß. ſulphuris viui drach. vj. Chalciditis vnc. j. Gummi vnc. j. Aceti q. ſ. in quo vbi gummi diſſolueris, reliquaque admiſcueris, amurcam iniice.

Aliud eiuſdem: Recipe ſulphuris viui, Thuris, Myrrhę, Atramenti Sutorii, Miſyos crudi ana drac. ij. Gummi vnc. ß. Aceti olei Cedrini ana q. ſufficit miſce.

Aliud ad idem Diodori: Recipe lachrymæ oleæ Æthiopicæ drach. xx. Gummi drach. xl. Atramenti Sutorii drach. xvj. ſulphuris viui drach. x. Thuris drach. x. Æruginis, Acaciæ, Myrrhæ Amineæ ana drachm. x. Aceti q. ſufficit. Vbi diſſoluta fuerint ſingula, ac leuiſſima reddita, excipe amurca condenſata.

Vnguentum ad ſcabiem Fumanelli: Recipe ſulphhuris viui lib. ß. ſalis tantundem, Axungiæ Porcinæ lib. ij. olei Laurini lib. ß. Miſce, fiat vnguentum ad omnis generis ſcabiem, &c.

Electuarium præſeruatiuum in peſte Adami Lonizeri. Recipe rad. Angelicæ, Gentianæ, Zedoariæ, Tormentillæ, Pimpinellæ, Valerianæ, Galangæ, Zingiberis, herb. Scordii, Rutæ, Saluiæ, Maioranæ, Carduiben. Flor. Calendulæ, gran. Iuniperi ana drachm. vj. Croci drach. ij. Cinnamom. vnc. j. Myrrhæ, flor. Sulphuris ana vnc. ß. Thuris, Maſticis ana drachm. iij. Boli Armeni, Terræ Sigillatæ ana vnc. j. Caphuræ vnc. ß. conſer. Roſarum, Borrag. Anthos ana vnc. iij. Theriacæ Andromachi, Mithridati ana vnc. j. Theriacæ Diateſſeron vnc. vj. cum Syrup. Acetoſ. Citri, vel cum Melle optimo deſpumato: F. Electuarium ad formam opiatæ. Doſis quantitas Auellanæ, mane ante egreſſum ex ædibus.

Oleum sulphuris Brassanolæ: Recipe sulphuris flaui, Terebinth. ana vn.iij. olei Rosacei lib.j. vini boni vnc.iij. coquantur igne lento, vsque ad vini consumptionem. Extenuat & attrahit admodum hydrargyron corpore demersum foras elicit; statim à balneis illitum; scabiem, lepras & cutis fœditates sanat: Morbo venereo commode adhibetur: fistulis & malignis oris vlceribus, aliarumque partium vitiis primo aut secundo contactu prodest.

Aliud ad Podagram: Recipe sulphuris viui lib.ij. Vitellorum ouorum Num.xxv. Terantur simul, & ponantur in patella ferrea, & lento igne coquantur, & quando incipit ardere, inclina patellam ferream ad alteram partem, & quod liquidius est effluet.

Aliud: Recipe lixiuium forte clauellatum, aut etiam ex calce extincta confectum, ita vt ouum ei innatet. In hoc lixiuio decoquatur Sulphur tamdiu, quoad pinguedo in superficie lixiuii apparuerit & feces fundum petierint: tum despumando quasi, pinguedo auferatur.

Balsamus sulphuris: ex floribus sulphuris & Terebinthinato proprio menstruo, in calore sicco per aliquot dies digestis, extrahitur color instar rubini. Menstruum separatur, & remanet oleum sulphuris rubicundissimum, quod circulari debet cum vino destillato, & alcoolisato. Et hoc modo balsamus ex sulphure extrahitur: cuius guttulæ tres aut quatuor exhibentur cum aqua Hyssopi suspiriosis, & purulenta extussientibus.

Extractio sulphuris vel Essentiæ, in colore Auri, & Rubini: Recipe sulphuris part.ij. liquefac in scutella vitreata: liquefacto sulphure inspergatur Salis Tartari pars vna, & agitetur bene cum spatula super calorem lentum, donec inspissetur, & coloretur in calore subrubeo. Postea euacua cum spatula super orbiculum madefactum, vt non adhæreat ligno, & factum est. Deinde tere in puluerem, & pone in vitrum q. v. & superinfunde vinum destillatum, vel spiritum vini, & in ictu oculi colorabitur, in colore citrino, vel croceo: & cum per noctem resideat, colorabitur quasi Rubinus: per inclinationem euacuatur in speciale vitrum. Huius virtus est in morbis corrodentibus, & hæmorrhoidibus, & omnibus, quæ corrodunt corpus exterius. Ad vlcera Gallica, penis, manum excoriationes, &c.

Electuaria ſulphurata: 1. Recipe florum ſulphu. Theriacæ Andromachi, Elect. de ouo an. vn. j. Aloes ſucco Citrini vnc. ß. Myrrhæ drac. iij. Camphoræ drac. j. Croci ſcrup. j. Scordii ſcrup. ij. cum Syrupo Citri F. Electuarium.

2. Recipe Theriacæ commun. vnc. iiij. pul. Scordii, Carduiben. Terræ Sigill. Camphoræ flor. ſulphuris ana drach. j. ſpec. liberantis ſcrup. j. cum Syr. Citri F. Elect.

3. Recipe Terræ Sigillatæ Sileſiacæ pul. ſcrup. j. flor. ſulphuris ſcrup. ß. Croci Myrrhæ ana gr. ij. M. fiat puluis qui vel cum Syr. Citri fiat Electuarium, vel ſumatur cum aqua Carduibened.

4. Recipe Mithridat: Elect. drach. j. Theriacæ Androma. drac. j. Elect. de ouo ſcrup. ij. Pulu. Scordii, florum ſulphuris ana ſcrup. ij. Camphoræ ſcrup. j. cum Syrupo ſtœchados F. Electuarium, &c.

Vnguentum ad contracturas Paracelſi: Oleum ſulphuris ad contracturas minime contemnendum eſt, ac potius tanquam ad eas principale quoddã remedium. Hoc itaq; fiet vt ſequitur: Recipe ſulphuris optime pulueriſati lib. xv. quas è Cucurbita fictili ſublimabis in vitreum alembicũ Quicquid ſublimatum fuerit, ponatur in cellã penuariam ad ſoluendũ, & ſucceſſu tẽporis in oleum reſoluetur. Poſtmodũ ſubſequens cõpoſitio fiat: Recipe olei ſulphuris vnc. ij. ſaponis Vngarici vn. iij. Aquæ vitæ vnc. v. olei oliuarum, roſarum an. vn. j. Hęc omnia coquantur ſecundum artem: obſeruato, ne flammã concipiant. Membra perunguntur optime per dies triginta ſed in balneo ſicco ſudorem excitãte, contractis maxime cõfert membris.

Looch de Althea Quercetani: Recipe rad. Biſmaluæ optime mũdatorum lib. ß. aut quantum volueris: Bulliant in hydromelite cõmuni ad ſufficientem decoctionem, optime coctæ tundantur, & per ſeraceum traiiciantur. de quarum mucagine accipe vnc. ij. ſpec. Diatragacanthi, Diareos an. drac. iij. Sacchari candi, penidiorum ana vnc. ß. flor. ſulphuris optime præparatorum drach. ij. Syr. Capill. Veneris, Tuſſilaginis ana q. ſ. omnia reducantur in formam looch de quo ſæpius vtendum cum baculo de liquiritia.

Looch paſſulatũ Quercetani: Recipe rad. Tuſſilag. liquiritiæ ana vnc. j. Enulæ Campanæ vnc. ß. Herb. Scabioſæ, Capillorum, Hyſſopi an. m. j. florũ Tuſſil. Violarũ, Bugloſſæ, Nympheæ an. p. ij. ſem. Aniſi dr. vj. coquãtur in hydromelite ſimplici: decolatura clarificata li. iiij.

in quibus decoque passularum purgatarum, à vinaceis lib. ß. Iuiubar: sebesten ana vnc.ij. coquantur ad medietatis consumptionem: dein quam optime prælo exprimantur, & addendo sacchari candi, penidiorum ana vnc.iiij. coquantur ad mellitam consistentiam: cui adde florum sulphuris vnc. ß. misce, fiat looch. Nullis laudibus satis prædicari possunt flores sulphuris, qui verum pulmonum balsamũ sunt: Ex floribus sulphuris cum solo Butyro quadam Mucagine sem. citoniorum, bismaluæ aut lini permixtis, addendo quendam Syrup. capilli Veneris, violarum, roris solis aut Tussilaginis Bechicum siue looch parabis excellẽtissimum. Ad phthisin & exulceratos siue purulentos pulmonum affectus, looch aliud paratu facilimum confici potest, quod potentissimum & summum est auxilium in quam plurimis morbis: Recipe Syrup. de succo hederæ terrestris, vn. ij. flor. sulphuris q. s. ad reducenda omnia in looch. De quo Empycis exhibe quater in die, idq; ad dies plusculos, & mira præstabis. Multos profecto desperatos & incurabiles morbos sanat.

Tragea ad affectus hepatis eiusdem Quercetani: Recipe Coralli rub. præp. spodii, spec. Diatragacant. ana drac. ij. pulueris Hepaticæ, sem. Acetosæ, Portulacæ, Berberis ana drach. j. Croci Martis optime præparati drac. ij. ß. Croci ex oleo sulphuris parati scrup. ij. Conser. Ros. è siccis, vel sacchari rosati q. libuerit. Misce, fiat puluis: Dosis drachma integra. Crocus sulphuris fit. Infundẽdo liquoris part. j. & tantundem spiritus vini, in cochlear ferreum: vbi omnia bulliant ad ignem lentum vsque ad consumptionem: postea resideant per aliquot dies, & omnia in puluerem croceum subtilissimum conuersa, conspicies, quem adseruabis in paruis phialis optime clausis, ne aer intret: resoluitur enim ab aere.

Antidotus Thoracica maior pro ditioribus: Recipe extracti maioris Thoracici drac. iij. Extracti pulmonum vulpis, & leporis inuicẽ præparati vnc. j. Butyri seu lactis sulphuris vnc. ß. Rubini sulphuris Terebinthinati drach. j. Syrupi hederæ terrestris q. suff. fiat Antidotus: Dosis scrupulus j.

Antidotus Thoracica minor pro gregariis: Recipe extracti minoris Thoracici vn. ij. Florum sulphuris opt. præparat. drach. ij. spec. Diaireos simpl. dra j. spec. Diatragacanthi frig dra. j. ß pulmonis vulpis vulgari modo præparati, elect. resumptiui & Diapapaueris ana

scru.

ſcru.iiij.cum Syrupo violato fiat antidotus. Doſis drac.j. ß.vel dra.ij.

Anditotus hepatica maior pro ditioribus : Recipe extracti hepatici maioris vnc. ij. Extracti ſantal.omnium drach. vj. Extracti Chelidoniæ vnc.ß.Extracti hepatis vituli vnc.j. Arcani Tartari drac. ij.ß. Magiſterii Corallorum drach: iij. Olei ſulphuris in crocum conuerſi drachm j.Olei Martis drach.j.Syrupi Corallorum q.ſ. Vt fiat Antidotus. Doſis ſcrupulus j.per ſe vel cum iuſculo, vino, aut liquore aliquo conuenienti.

Aqua ad phthiſin & vlcera pulmonum eiuſdem : Recipe ſpec. Elect.reſumptiui,Diapenid.Diatrag.frig.Diacoralli ana vnc.ß.Trochiſ.de ſpodio,de Terra Sigillata ana drac.vj. conſer.Symphyti maioris,Roſ.rub.flor.Verbaſci ana drach.j.ſem.Plantaginis, Berberis, Melonum,Cuſcutæ,Papau.albi, Citoniorum ana drac.x.pul. Cancrorum fluuiatilium drach.iij.contuſis craſſiuſcule omnibus,macerētur per 4.dies in aquarum Veronicæ, Scabioſæ,Bugloſſæ,Plantag. Symphyti maioris ana lib.j Dein fortiter exprimantur & deſtillentur per cineres, huic aquæ deſtillatæ adde tinct. Corallorum,magiſterii Perlarum ana drach.iij.Butyri,ſeu lactis ſulphuris vnc.ß.miſce. Doſis vnc j.ß.vel per ſe, vel admixta vnc.ß.Syrupi Myrtillorum,aut de Roſis ſiccis:de qua vtendum ad pluſculos,dies,&c.

Medicamentum Paracelſi in peſte:Recipe Aquar.ex Iuſquiamo vnc.iij.Sambuco,Barba Iouis vnc.ij Vini Maluatici vnc.viij.ſpiritus Vitrioli drach.iij.Muſci, Ambræ,Vnicornu ana drach.j. Theriacæ opt.vnc vij.Sulphuris albi ſublimati vnc.j.ß.Flor. Origani drach.j. Miſce Doſis ter in die ante meridiem drach.j.ß. vſque ad drach.ij. & iij.In interuallis præbe vinum Maluaticum,ſubinde parū, Roſaceo aceto perfuſum,& cum mumia trāſmarina & Valeriana decoctum.

Aliud,eiuſdem:Recipe liquoris vel ſucci ex Roſis vnc.iij.ſulphuris purgati & albiſſ.vnc.ij.ſpiritus vitrioli drach.j.ß.miſce.Doſis dra. j.vſq; ad drach. iij. ter in die.Interea ſæpius etiam aliquid olei Tartari deſtillati, nimirum drach.j. vel vltra miniſtra, & curabitur.

Mundificatio aeris in domo,vbi peſtis eſt:Recipe ſulphuris viui lib.j.Olibani vnc.viij. Myrrhæ vnc.iij. Gummi opoponaci drach.j. Aſſæ fœtidæ vnc.j.Miſce,pulueriſa. De hoc ſingulis horis ſemel cape,& fumum per omnia ædium conclauia fac, hoc modo. Recipe compoſitionis huius part.j.cort.granorum Lauri, ſuccini ana partē

mediam. De hoc semper quantitatem dimidiæ Nucis iuglandis pro conclaui vno accipe, iniice prunis candentibus, fenestras & fores claude.

Experimentum per balneum in morbis siccis: Recipe aquæ resolutæ q.s. Herbæ Valerianæ, Arnoglossæ, alii ana q.s. pro balneo. Aqua cum herbis ebulliat, & postea in hanc, herbis exemtis, indatur vitrioli albi, Marcasitæ Argenteæ ana vnc.ij. Vitrioli communis, Aluminis Rochi ana lib.ß sulphuris viui li.j. fiat balneum. In hoc balneo æger decem septimanis lauare debet. Et si id octiduum durauit, addi debet Carabe triti vnc.j ß. aut supra. Morbus si semel exigatur, non reuertitur.

Asthmatis cura sicca Paracelsi: Recipe Myrrhæ, Thuris, Aliptæ Muscatæ ana vnc.j. sulphuris viui vnc.vj. Colchotaris, salis fusi, ad medium pondus reduc per sublimatorium in puluerem. Dosis à drach.j.ij.ad iiij. si hæ species terantur, & cum sublimatorio eliciantur, quicquid superius est, materia bona est. Cum hac sic procede: Recipe huius sulphuris vnc.j. Croci Orientalis scru.ß Masticis drac. j. omnia in puluerem redacta, misce. Dosis eadem est, quæ superioris sublimati sulphuris est. Poterit etiam Hyssopi drachma addi.

Arc. sulphuris præparatio ex Paracelso: Recipe flor. sulphuris lib. ß. flor. Antimonii albo: lib. $\frac{1}{4}$. succi Auri vnc.j. Aquæ vitæ circulatæ vnc.x. simul digerantur per mensem, postea congelentur ad consistentiam duram. De hac præbe pro vice vna drach. semis.

Ad contracturam vnguentum: Recipe olei sulphuris vnc.ij. saponis Hungarici vnc.iij. Aquæ vitæ vnc.iiij. olei oliuar. vnc.j. olei Rosati vnc.j. coque omnia vti decet.

Elixir ad Gallica vlcera: Recipe Balsami sulphuris vnc.j.ß. olei quaiaci vnc.j. olei Mercurii ex venere drach.ij Flor. Mercurii scru.j. Alcali quaiaci dra.j. Commisceantur. In vsu vlcera prius expurganda sunt.

Elixyr Balsami Apoplectici: Recipe olei N. Mosch. expressi drac. ij. Ambræ griseæ gr. vj. Ambræ nigræ, Moschi ana gr.iij. Sulphuris, Angelicæ, olei Macis, Cinnamomi item in sulph. coagulator. an.gr. olei spicæ gutt.iij. olei succini drach.ij. Balsami Bartapol. scrupulos quatuor. Misce.

Puluis in tussi recenti & antiqua: Recipe florum sulphuris vnc.ß.

Ben-

Benzoini seu Asæ scrup.ß. Misce & in tenuissimum puluerem redigito, sumatur cum ouo sorbili, & continuetur ad dies tres.

Balsamus sulphuris Rulandi: Recipe olei Omphacini optimi lib.j.spiritus Terebinth. vnc. ij. florum sulphuris drachm. vj.feruefiant dum rubente colore tingatur,post coletur;&colatura seruetur vsui.

Ad fistulas oculorum: Recipe sulphuris viui, Aluminis, aceti fortissimi salis ana vnc.j.rad. lap. acut.recent. vnc. ß. fiat vnguentum.

Pilulæ ad pruritum:Recipe Turpet.minor.gran xxvj. flor.sulph. drachm.ß.Tartari vini albi præpar.scrup j.Rhabar.puluerif.scrup.ij. Elect.de succo Rosarum drachm.j. Misce, Dosis gr.x. confert etiam ad scabiem cuiusuis generis. *Arsenicum pestis.*

Aliæ:Recipe Elect.de succo Rosarum drach.j. Tartari albi scru. ij.florum sulphuris scrup.j.pulu.Gummi Tragacant. drachm.ß.flor. pulu. Violarum scrup.j.Turbith mineralis gran. xxxiiij Misce.Dosis gr.xij.

Elixir balsameum ad vulnera capitis: Recipe Balsami sulphuris vnc.j.Balsami Thereb.cum oleo Lauri vnc.j ß.olei de Betonica vn. ß.olei seu Balsami æris drac.ij olei Lunæ scrup j. extracti Aloes dra. j.florum Sacchari,succi Tabaci ana drac.vj.Digere ad vnionem.

Eiusdem Paracelsi præparatio etiam talis est:Recipe sulphuris li. ij. Colcotar lib.ij. salis communis, secundo vel tertio purgati lib.j. Myrrhæ vnc.j.&c.

Hæc sufficiant de sulphure,accingimus nos, auxilio Dei, ad caput quartum de sale.

CAPVT IV.

De Sale.

SAl, Græcis ἅλς: Germanis Saltz: Gallis du sell: Italis Sale: Hispanis Sal:Natiuus & factitius est:Natiuus vel in terra, vel ad mare ex aqua marina,vel in lacubus,vel in fluminibus,aut in fontibus: Hinc dicitur Sal terrestris,fossilis, marinus, lacustris, fluuiatilis,&c. Natiui quamuis variæ sint differentiæ,diuersisque locis reperiantur *Sal Natiuus. Sal factitius.*

gutturi cum penna immissum, collapsam vuluam subleuat.

gne.

in vſum tamen medicum non omnes, ſed pauci recipiuntur, de quibus iam in ordine, Deo concedente, dextre agemus. Ex eorum autem genere, qui ſponte in aquis generantur, multæ etiam ſunt differentiæ: Qui in mari naſcitur, & in ſcopulis reperitur, ex ſpuma maris conflatus, ſpuma ſalis appellatur: Qui in Iudeæ lacu gignitur, in quo & Aſphaltus dicitur naſci, Sodomeus vocatur, ab Arabibus Sal Naphticus: amarus eſt. Hoc caremus, quemadmodum & reliquis natiuis in lacubus aut fluminibus repertis. Factitiorum etiam varia ſunt genera, ſecundum materiam, ex qua fiunt differentia. Nam alia ex aquis ſalſis generantur veluti marinus: & qui ex fontibus fiunt, vt Sal communis: Alii ex cineribus (de quibus in ſequentibus) aliave materia, quemadmodum Sal Alkali, qui fit ex herba kali, & vulgaris Armeniacus, qui in Alexandria fit in balneis. Noſter Sal, qui in Germania noſtra frequens eſt, coquitur ex fontibus & amnib. ſalſis: ſale gemmæ & ſale marino raro vtimur in condiendis cibis, ad Artem vero Chymicam frequentius, & præſertim ſale Colonienſi, &c. Antiquiores putant ſalem terreſtrem eſſe vnius naturæ: calidum ac ſiccum: propter terreſtrem naturam dicunt ſtipticum: propter ſiccitatem exiccatiuum & conſeruatiuum à putredine, conſtrictiuumque: Propter caliditatem vero & ſiccitatem abſterſiuum: & propter acrem ſaporem penetratiuum. Cryſtallinum craſſorum humorum erit cōſumptiuum. Vires eius conſtipare, exiccare, conſeruare à putredine, digerere, penetrare, aſtringere, abſtergere, reſoluere, calefacere, & quicquid humiditatis eſt nimiæ conſumere, craſſos humores diſcutere, & ſordidam vlcerum carnem ad conſolidationem redintegrare: Cum oleo pruritum ac lepram tollit: cum aceto, melle & oleo ana vnc. ß: aduerſus anginam collo illinitur, & partim deglutitur. In clyſteres additur: ſiquidem abſterſiuum eſt. Cum oleo, aceto & melle cutem etiam purgat & extergit. Contra ſcabiem, fluxus gingiuarum & nomas vnguentum ex ſale, farina hordeacea, & melle conficitur. Cum melle & oleo illitum vlcera ardentia mollit & ſoluit. In oleo minutim Sal tritus, & articulis affrictus, mirifice eos iuuat, qui arthritide & podagra liberi eſſe cupiunt, niſi ſicca præter modum fuerint temperie præditi: Eſt autem hoc illitum mane & veſperi per omne vitæ ſpatium vtendum. Cum oleo tritum, & guttu-

Genera ſalium factitiorum.

Antiquorum opinio de ſale.

Vires ſalis.

Excrescentias in oculis consumit, & pterygia cum succo chelidoniæ instillatum tollit. In aqua fontana resolutum, vermes aurium perimit. Faciei maculas in aqua rosacea dissolutum, & cum camphora mixtum, inq; sole exiccatum, ac oleo sambuci postea temperatum, extergit. Cum pane mixtus & in vulnera recentia immissus, consolidat &c. Hactenus antiqui in genere de salium differentiis ac vsu: nunc & in specie agemus, quæ & quales eorum singulares proprietates. Nostra iatrochymia sic inquit de sale communi: Quid sal commune sit, non opus est explicare, cum hoc omnibus notissimum sit, ob tantam necessitatem, vt eo carere non possimus. Virtus eius est calefacere, siccare, extenuare, dissoluere, discutere, abstergere, adstringere, superfluos quosq; humores consumere. Præparatur autem ex eo oleum, quod ad plura vtilissimum medicamentum. Hoc autem pluribus modis destillatur: inter quos maxime placet sequens: Exempli gratia.

Sal prius soluatur in aqua stillatitia, solutum filtretur, deinde in euaporatione aquam coagula: huius coagulati salis recipe partem vnam, terræ luteæ siccæ partes duas, misceantur, indantur retortæ triplici luto munitæ: destilla in aperto igne, dum nulli spiritus amplius exeant: hinc refrigeratis vasis liquorem exime, affunde super nouum salem, destilla vt prius idq; reitera septies vel octies igne satis violento: tandem in Balneo separetur phlegma ab oleo, quod serua vitro bene clauso. In hoc oleo soluitur aurum. Eius vsus est in hydrope ad sedandam sitim, si guttæ eius tres vel quatuor exhibeantur in aqua acetosæ, Endiuiæ vel simili liquore conuenienti hepati. *Oleum Salis.*

Quod ad saporem attinet, non ita acidum est oleum aut sal, sed aut dulcedinem mellis, aut succi pomorum siluestrium plurimum refert. Oleum salis cum oleo Terebinthinæ, ceræ, chamomillę, verbasci & similibus commistum dolores podagricos sedat, tophos discutit: membra conuulsa si eo fricentur, restituit, abscessibus medetur, ramices curat. *Balsamus Salis.*

Rubeus sic vult: sal igne liquescat, in quod laterum fragmenta candentia iniiciantur & cucurbita curua oleum destilletur. Pleriq; raphanum excauatum sale replent, qui loco humido in aquam abit, in qua fragmenta laterum candentia extinguunt, & simul destillant. *Oleum Salis varii generis.*

ſtillant. Admiſcent nonnulli cum ſale æquis portionibus, ſal nitrum, hæcq; exiccata, eliquataq; ſimul deſtillantur. Alii cum rore miſcent ſalem, quo ſtillatitio Aurum ſoluunt, variaq; morborum genera curant.

Alius & ſic vult: Sal aceto ſtillatitio ſæpius irrigetur, moreq; olei chalcanthini deſtilletur. Vtile eſt ad diſſoluendum Aurum pro Auro ſcilicet potabili parando &c. antequam omnes eius præparationes allegamus, primo audiendus eſt Paracelſus. Qui de ſale & eius viribus ſic ait tom. 7. pap. 63.

Quicquid ad vſus ſuos requirit homo, id vniuerſum Deus creauit, vt facili labore illud adipiſci poſſit. Quo vero homini opus non eſt, id parciore copia Deus produxit. Homini autem vſui eſt medicina, tanquam neceſſaria. Itaq; vt illam longius à tractibus tranſmarinis petat, opus minime eſt, cum in propinquo eadem parabilis ſit. Nec, qui illic habitant, à nobis petitis rebus opus habent ad conſeruandam ſanitatem. Idem etiam in ſale verum eſt. Quo quia opus homo habet, id iuſta copia ad neceſſarios vſus inuenit.

Hoc conſtituto, dicendum iam eſt, quemnam Sal homini vſum præſtet. Sal autem duo homini confert. Eſt enim condimentum ciborum, & morborum naturalium medicamentum. Quemcunq; cibum homo ſine ſale edit, is nunquam plene coqui & digeri, nec in olla nec in ſtomacho poteſt. Ea enim ſalis eſt natura, vt in coquendo omnia corrigat. Eſt enim genuina correctio omnium ciborum, homini familiarium. Quod ſale caret, non corrigitur. Quod non corrigitur, inſalubre obuenit homini. Cibi ergo vniuerſi ſale requirunt ad temperiem, vt nec deficiat, nec abundet. Vſus eius moderatus ſit. Iam ſi cibus ita coctus & temperatus ſtomacho offeratur, tum natura eius digeſtioni ſtudet, quod ſine ſale non facit. Quod parum aut minime ſalitum eſt, in phlegmaticum, fluidum & limoſum ſanguinem carnemque, morbis omnibus, & præcipue putredini obnoxium digeritur. Qui leuius ſalito cibo vtuntur, & viribus, & natura, & complexione minus pollent ceteris, ac inſuper morbis etiam promptius corripiuntur. Nihil enim niſi correctum, & ſale quaſi conditum, natura requirit, nihil eadem admittit, niſi præparatum aut coctum per ignem, niſi quod appetitus cauſa interdum proponitur, vt raphanus, allium, poma &c.

Porro

Porro Sal est Balsamus terrenus hominis & rerum omnium. *Definitio.* Vbi enim sal non est, ibi initium est putredinis. Vnum sal tam viuentia quam mortua à putredine præseruat. In viuo sal est in sanguine omnium animalium. Et nisi sal congenitus hominem tueretur, viuus putresceret. Sed non solis animalibus, verum & crescentibus cæteris omnibus sal inest. Nihil in natura non salitum est, siue sint metalla, siue lapides, seu herba & ligna, ac fungi, &c. Probatur id per Alcalia, quæ omnia sunt salia, ex rebus vniuersis extracta.

Et sicut homo ex carne constat, & caro est, à carne nutriri expetit, siquidem simile simili alitur: ita corpus quoq; desiderat salem, pro interni salis cibo, & carnis &c. alimento. Sal ergo similis est Balsamo, qui & ipse à putredine præseruat. Est tamen naturæ subtilioris & sublimioris.

Salis ergo hæc primum noscenda est proprietas, quod sit instar Balsami: velut & illa altera, q; sit instar correctionis omnium ciborum, qua opus habet homo ad temperationem digestionis, nec illo quicquam carere potest. Vbi Sal deficit, durabile nihil est, sed omne putredine inuaditur. Et ea vis Salis per vniuersum mundum ab omnibus animalibus & hominibus requiritur. Per Salem fructus mortui omnes à putredine & destructione etiam vltra terminum præseruantur. Sal facit, vt nec caro, nec lignum, nec lutum, &c. putrescat. *Salis proprietates.*

Quidquid est vbiuis, à sale præseruari potest. Hoc autem non vnica saltem salis comixtione impetratur, sed opus est præparatione. Sal enim, quod omnibus per experientiam euidens est, pisces & carnes, à corruptione tuetur.

Si autem Sal enixum fiat, per ipsum res quam longissime seruantur. In eo lignum lapidescit, in eo lapidescit limus vel argilla, & folia viridia arborum in illo talia conseruantur. Quicquid sale enixo aspergitur, mutationem non subit. Et conseruationis dote sal respondet Balsamo. Suo enim tempore res in congelationem lapideam deducit. Et licet quidem Sal enixum tandem siccetur, intereat & euanescat, ita tamen congelatur & confirmatur, vt duret etiam in aere & aqua & terra similiter.

Præterea Sal etiam mirifice ad conseruationẽ sanitatis conducit.

ducit. Eſt n. homini magni theſauri inſtar non in cibo ſolum; verum etiam ad vulnera remedium ſingulare eſt. Si n. ſale, in aqua frigida ſoluto, vulnera eluantur, integrum annum à putredine præſervantur. Si etiam vulnera tempore æſtiuo, cumprimis ſub exortum caniculæ ad putrefactionem vergant: id ne fiat, ſal prohibet. Idem etiam vermes in vulneribus naſcentes ejicit, & generationem eorum inhibet. Et hoc ſecretum in Chirurgia magni momenti eſt. Nec pudori ſit Balneatoribus ac tonſoribus, &c. ſi huiuſmodi aquis utantur. Remediis enim interdum utuntur aliis, quibus putredinem & vermes ſuſcitant, quos deinde nullo molimine arcere queunt, adeoque ſuo magiſterio multos perdunt. Vero ergo & genuino Medico lauamentum hoc curæ ſit in vulneribus. Eo n. munda ea ſervantur, ita vt natura ipſamet jam ad conſolidationem properet. Et ſicut canis vulnera ſua linctu mundat: ita Medicus id præſtare ſale debet. Quibus v. in locis ſal decoquitur, ibi liquamen quoddam paratur, ſimilitudine olei, adeo craſſum, vt ouum in fundũ delabi non ſinat. De liquamine iſto hæc ſecreta notate. Quicunque plethorici ſunt, & humidi mucoſique ac catarrhoſi, adeoque podagrici, arthetici, aut crura tumida, vel ventres diarrhœa tortos habent, &c. hi in liquamine iſto lavent. Fluxus uniuerſi exſiccabuntur, vt morbi ex illa cauſſa procedentes, denuo non reuertantur, ſed penitus conſumantur. Similiter & crura vlceroſa & ſanioſa, &c. illo ſanantur, corpusq; redditur aridum, agile & ſanum. Humiditates n. miro modo ſiccantur. Quibus abſorptis pereunt morbi illi, qui alias inundarent. Suam inſuper etiam operationem exſerit in ſcabie, & pruritu & ſimilibus aliis, ubi cutem ſanam & integram facit. Thermis omnibus à natura ortis, vt ſunt Piperinæ, Dupplicenſes, Badenſes, &c. præſtantius id liquamen eſt, & quam perfectiſſime operatur. Quod ſi Medicus thermarum omnium naturam & conditionem expendit, & illam cum liquamine illo confert ſalis: videbit hoc illa omnia longe ſuperare. Tantã n. humorum à ſale factam detractionem quis ſatis prædicare poſſit, dum adeo præſeruat, ut mali nihil reuertatur? Et liquaminis huius ea ratio eſt, vt nulli totius corporis membro quicquam damni inferat, cum tamẽ de ceteris thermis idem ſpondere tutum non ſit. Medicus ergo, qui vel ſanos vel ægros tractat, humoribus & fluxibus eiusmodi obnoxios

xios,is jubeat illos ad pręscriptam conditionem lauare. Si à tali corpore morbus jam exortus est, sanescet. Si adhuc futurus est, in matrice sua ita consumetur, ut in lucem erumpere non possit.

Ridiculum ergo est, suaderi thermas, non cognitis & intellectis illis ex quibus constent. Nam semper optimæ eligendæ, cæteræ missæ faciendæ sunt.

Additio Theophrasti] Primum in salis administratione opus minime est, ut alteretur, aut ei quicquam addatur. Vsurpetur nude ac per se.

Et licet multæ quidem descriptiones sint, quibus sali aliquid additur, veluti cuminum, fæniculum, cinamomum, muscatum &c. id tamen non facit ad propositum, h. e. non est de salis proprietate, sed sal dirigitur eo, quo dirigi non debet.

Ad cibos ergo & coctiones assumatur, quale per se est. Ad morbos corrigi & perfici potest, ita tamen vt sal in suo gradu maneat, nec degradetur.

Notate ergo si sal editur, in primo gradu est. Calces eius sunt in gradu secundo. Liquamen in tertio. Si gradum intendere velis vsque ad 24. necesse est, vt additiones illius scias.

Ceterum quæ de viribus salis in præpingues homines dixi, correctio eius & additio est, ut primum illi purgentur debito modo, & illo ordine, quem de elleboro nigro præscribo. Postea pergendum est ad liquamen. Opus est etiam, vt elixir tartareum administretur & vsurpetur aliquandiu, processu præscripto, ut facta Apostemata ac oppilationes putrefactionesq; in corpore resoluantur, expediantur & renouentur vsq; ad terminum sufficientem. Postea instandum est liquamine; modo conuenienti. *Correctiones salis.*

Hoc processu balneum in liquamine ad 16. grad. intendi potest in operatione, hoc est, vt tantum operetur, ac si ad grad. 16. exaltatum esset, & vltra 13. eradum, in quo consistit naturaliter, auctum esset.

Si exaltatio graduum maior requiritur, facienda est ea per præparationē primum, ut liquamen in seipso graduetur, quod hoc modo fit. Liquamen loco aquæ decoquatur in succo plantaginis, maioris vel minoris, & similibus. Sic multo fiet pręstantius ad scabiē, & pruritus, vnoque die plus operabitur, quam alias dieb us faceret quaternis.

Sal ad vlcera. Adhibet etiam vlceribus manantibus, cum succis consolidæ serpentinę, &c. quorum multa genera sunt. Ea additio si in præparatione liquaminis fiat, ita vt additio hæc aquæ substituatur, miræ erit efficaciæ in vlceribus antiquis, & in sanando 20. gradum obtinebit. Additionem quo feceris concinniorem, eo operatio erit præstantior.

Sal ad defluxiones. Ceterum pro internis morbis, ad defluxiones, gradationes alias notate. Liquamen cum vino sublimato permisceatur, & tamen cum succo plantaginis præparetur. Ita exsiccatiuum summum erit, ad gradum 24. perfectum deductum.

Superest & alia præparatio, hoc quoque loco vsurpanda, salis nempe in aquam destillatio. Modus est vt cum Raphano sal liquetur, eaque aqua deinde destilletur, atque cum succo plantaginis, chelidonię, serpentinæ, consolidarum æquis partibus permisceatur. Hoc modo exsiccando 24. gradus superabitur.

Præterea in hac cura multum situm est, & præparatione. Additionibus enim illis tollitur fluxus hæmorrhoidum, profluuium, dysenteria & fluxus ventris alii difficilis curationis Cum eiusmodi enim additionibus aqua eo vsque intenditur, vt plus præstet, quam omnes syrupi, purgationes & medicinæ officinarum ceteræ, quæ cum illis nulla parte comparari possunt. Istæ enim gradum 4. non transcendunt: cum illæ nostræ vltra 24. & 32. gradum exaltentur. His nimirum oppugnari morbus potest, vt necessario sanitas emergat. Idem intellige etiam de vlceribus, scabie, & vulneribus &c.

Porro sunt & præparationes, quæ alia quoque ratione salem ad summum grad. videlicet 24. euehunt. Sumatur nempe sal & salnitrum æquali portione: calcinentur per se ad fluxum & fusionem: postea resolue in suum liquidum. Id iam in exsiccando 24. gradus habet. Præparatio eiusmodi sedulo notanda & seruanda est. Virtus enim exsiccandi adeo subtilis est, & in operando adeo valida, vt nihil ei conferri possit. Si altius ascendere velis, adde exsiccatiua, velut antea docui. Sic gradum in operando assequeris maiorem. Si iterum destillaueris, gradum altiorem adipisceris. Per huiusmodi additiones & purgationes 34. gradum attingere potes.

Ineptum non eſt, ſi Sal etiam iuſto tempore reuerberetur,& poſt reuerberationem cum prædictis ſuccis, aut aliis tibi ad inſtitutum idoneis viſis permiſceatur, aut poſt omnia hæc in aquam, aut liquorem, vt dictum eſt, deſtilletur. *Sal reuerberandum.*

Sunt etiam quædam fuſiones ad ſalem, quibus gradus eius augentur. Fundantur cum Bolo Armeno, Terra Sigillata, Chimolea, Flore æris, Thutia, Calaminari, &c. Poſt fuſionem facta ſolutio per ſe, intendit gradum. *Fuſio ſalis.*

Funditur etiam cum ſale nitro,& additur permixtio, in ſuum poſtea reſoluitur liquorem & affunditur fæcibus, & aliquoties de illis iterum deſtillatur. Sic præſignem vim ſtypticam ac conſtrictiuam acquiret, vt nihil occurrere poſſit, quod nō exſiccetur & conſtringatur. Ad augmentationem eiuſmodi gradus facit Crocus Martis, Ceruſſa, Flos æris, vnde ſumma additio eſt.

Sciendum eſt etiam, poſt proceſſum eiuſmodi, ſi dicto modo in liquorem reducitur, cum ſucco de immaturis acatiis permiſceri. Ita nihil erit, quod potentius conſtringat, exſiccet, & ad fundamētum penetret.

Et hæc de Sale, eiuſque viribus, correctionibus & additionibus tradere cōmodum mihi viſum eſt, quorum herbarii ceteri ignari, nullam mentionem fecerunt, quia ipſimet ignorarunt artem, qua ex 4. gradu, 24. grad. producerent, & hinc demum 32. grad. educere. Vbi adeo potentes medicinæ ſunt, ibi natura alacriter coincidit & cooperatur.

Multi admodum anxie in conſcribendis herbariis & naturalibus rebus laborarunt. Si tamen rem videas, intelliges ipſos non niſi audita conſignaſſe, nec an vera an falſa ſint, compertum habuiſſe. His ſuccedunt poſtea Neoterici & moderni, & ex variis varia colligentes, libros inconditos conſarcinant, de veritate interim & mendaciis parum ſoliciti. In eiuſmodi talium Auctorum libris, vbi non niſi hæc verba ſubinde inculcantur, ille hoc inquit, iſte hoc expertus eſt, &c. non poſſunt non mendacia multa reperiri. Quos ſi roges, ecquis hoc tibi dixit, tandem deſcenditur ad moniales & vetulas, quæ ex opinione ſua talia commenti ſunt. Qui librum conditurus eſt, non eſt vt fidat his, qui mere audita recenſent.

Fidat

Fidat autem illis serio qui ex experientia propria loquuntur. Hinc enim absunt nugę, nænię, vetularumque somnia, quibus hactenus scriptores illi nimis oscitanter acquieuerunt. Templum suum super arenam exstruunt. Ideo etiam morbus qualibet ipsorum medicina potentior est.

Hæc est illa inundatio, quæ templum ipsorum cum omni scientia abripit. Scriptorum huiusmodi iam plena quædam lerna est. Abundant enim ad comportanda mendacia otio. Cumque post fornacem talia agantur, parum illi curant, verum an falsum sit. Nomen & honorem sibi struere, hoc vnum satagunt. Et cũ mundus velit decipi, assumunt il i vndecunq; ex Poetis & Rhetoribus fabulas, vt sic industrii videãtur. Hæc illorum scriptitatio: qua nullius vsus & commodi est. Plura de hac materia vide apud Paracelsum lib. 1. de naturalibus rebus c. 4. &c. Quo Paracelsus obscurior, reddatur clarior, audiemus & alios de sale loquentes, eumq; præparare docentes, inter quos primo audiemus Quercetanum qui sic ait: Sal calidam ac siccam qualitatem obtinet, vimque habet detergendi, dissoluendi, purgandi & adstringendi: qua ratione excrementitias ac supervacaneas humiditates ciborum, siue carnes sint, siue pisces, fructus, olera & id genu salia, absumendo, tuetur illa à corruptione, vnde inter alia, maxime omnium necessarius in vsum hominis sal censetur, quo nemo carere vnquam cõmode possit: præterq̃ quod ipse solus plus in condimentis ciborum possit, q̃ quoduis aliud adiunctum, q alioquin eo destituti insipidi prorsus ac insuaues ingratiq; expuerentur, nedum vt auide à stomacho exciperentur: aut si ab eo recipiant̃, statim corrumpantur, ipsiq; ventriculo non parum noceant, vnde constat, quantus sit eius & efficax vsus, imo etiam pernecessarius ad conseruandam valetudinem, & vitam pro ogandam. Hinc dicebat Galenus, Quidquid in corporibus (inquit, loquens de sale) humidum inest, id quodammodo absumit, & quod reliquum est substantiæ solidæ, adstrictione contrahit, ac proinde etiam conditura sua carnes seruat, & à putredine tuetur. Vnde sub finem infert, vsum salis non esse necessarium rebus, quibus prorsus nulla est humiditas superflua, vt melli & quibusdam aliis: nec iis, quæ corpore constant solido, quales sunt lapides: At vtilissimus quidem & necessarius est iis omnibus,

Salis facultas.

Gal. lib. 11. de simpl. medi. facult.

mnibus addit, quibus suspecta est putredo. Pauci autem cibi à corruptione sese natura vindicant, idcirco omnibus propemodum cibis necessarius est sal: nec abs re sic cecinit Poeta; Nam sapit esca male, quæ datur absq; sale.

In hunc sermonem ingressi de industria sumus, quod vulgaris ille error, quo sibi pleriq; omnes & aliis persuadent, vsum salis nocentiorem, q̃ ad sanitatem esse vtilem, à nobis ferri nequeat. Perniciosa enim persuasio isthæc est, qua complures vsq; adeo fascinantur, vt ne micam quidem panis salsi ausint ori indere, aut salis granum ouo inspergere ad saporem, citra metum periculi. Quod quã ridiculum & à ratione alienum sit, palã est omnibus, Certum igitur habeam⁹ sanitati conducere, vt mediocri salis aspersione cibos nostros condiamus, auersemurq; q secus sentiant. Fit enim inde vt nõ tantum suauior ac gratior palato reddatur esca: sed eo etiam salubrior ac minus corruptioni obnoxia fiat. Humiditates enim superuacaneas, quibus facile cibus corrumpitur, & nausea mouet, is absumit & deficcat, gustusq; sapidus redditur, quo vel prostratus appetitus restituitur: concoctio ventriculi adiuuatur, & excretio stimulatur. In quem vltimum finem vsus eius est quotidianus in clysteribus, glandibus & suppositoriis. Nec tamen inde inferre volumus, vescendum semper esse salsis, nec ab iis temperandum, citraq; conditionum hominum rationem, eorumq; infirmitatum, quibus sæpe salsa nocumento sunt, iis tamen vtendum esse: at censemus distinguenda omnia, dextreq; singula esse interpretanda, siue ciborum habeatur ratio, siue complexionum, vt vocant, ipsorum hominum. Ciborum enim alii salem expetunt, alii non. Temporis etiam est habenda ratio & distinctio, siquidem quæ pridem salita est caro, & ad fumale deficcata diu est, etsi p se esset mollis, duriorem tamen substantiam ex diuturnitate salsedinis, & infumationis contraxit: contra quæ per se dura, qualis est bubula, aliquot tantum dies salita, emollitur & delicatior redditur. Sic bubulæ carnes sale condiuntur ad paucos dies, quæ deinde appositæ ex recenti sua salitura, auidius & suauius excipiuntur: quod Gal. lib. 11. de medic. facult. confirmat his verbis: animalium corpora, inquit, quæ excrementitia carne constant, salituræ sunt peridonea: excrementitias autem vocamus carnes, quæ pituitosam humiditatem in se

Error vulgaris confutat⁹.

Cur cibi sale moderate condiendi.

Quid obseruandum in salis vsu.

cōſperſā continēt. Aetius vlterius progreditur, ac differit de omnium ciborum ſalitorum differentiis & qualitatib⁹, qualeſcunq; illi ſint, ſic ſcribēs: non modica, inquit, differentia ſalſarum carnium eſt, prout quædā ex ipſis ſaliuntur. Nam adeo imutātur, vt ſæpe animalis tēperamento humidi, caro ſalita longe ſiccior euadat, q̃ caro animalis natura ſicci non ſalſa. Deinde docet Aetius, quæ carnes opportuni⁹ ſale condiendę ſint. illę, inquit, quæ ſubduriores & excrementoſæ ſimul ſunt, aut q̄ ſup. uacanea humiditate ſcatēt. Deinceps cū pariter docuiſſet, quib⁹ carnibus & cibis ſalis conditura nō debetur, ꝙ à ſale duriores, ac concoctu difficiliores reddātur cibi: ſimul indicat eduliorum vtilitatē, q̄ apte & opportune ſalita ſunt: atq; ſic caput abſoluit totidem verbis; quæ vero, inquit, ad ſalſurā idonea ſunt, tenuium partiū fiūt, & comeſta craſſos ac glutinoſos humores attenuant. Cæterū vetera ſalſamenta omnia vitioſa ſunt.

Quod genus ciborum etiā nos ſupra damnauim⁹, pręſertim cū frequēs aut aſſiduus eorum eſt vſ⁹, ꝙ tum vel maxime noxii ſint: at p interualla ſobria eorū vſurpatio, nō vſq; adeo dānoſa eſt, nec vbiq; ſpernenda. De quib⁹ conſulatr celeberrimus ille vir Marſili⁹ Ficinus, vbi de ſalitis eduliis & aromate conditis ſcribit in lib. de vita cęlitus cōparanda. Illic n. in populari illo errore explodēdo nihil nobiſcū ſentit. Porro à ſalis marini dulcib⁹ cryſtallis exordium ſumemus, q ex materia tā acri ac ſalſa extrahūtur, non dubiū eſt, quin ignaris hominib⁹, rem iſtā ſupra hominis induſtriam eſſe arguētib⁹, riſum moueamus, ꝙ quidem ſi ad amuſſim legū & normarum philoſophiæ illorum rē iſtam reuocemus, vtiq; ridiculum plane futurum eſt: non a. ſi ad incudem veritatis, genuinis ac legitimis philo-

Quibus hæc ſcribantur. ſophis probe cognitā, & quibus ſolis hæc ſcribim⁹, referamus. Viſum eſt a. hoc tā ſuſpiciendum arcanum in gratiā illorum enucleare, ea lege tn̄, vt ſolis artis filiis, terminorum ei⁹ peritis, ac veræ philoſophiæ fonte prolutis, nō ignaris & ſtupidis hominib⁹, imo etiā maledictis ac conuitiis tantā artem proſcindentibus, ac indigne lacerantib⁹, in cognitionem veniat. Æquum eſt enim, detrectatores eiuſmodi in ſua inſcitia ac cæcitate permanere, ſueſq; ac porcos ab vnionibus iſtis proculcandis arcere, nedum admittere.

Præparatio. Soluatur igitur ſal marinus, filtretur & coaguletur ex arte cū proprio & naturali menſtruo, idq; toties, dum ſumā purificationē

ac

ac claritatẽ acquirat. Hui⁹ sic emũdati & clarificati *salis* ℔.vj. adiice dissoluẽtis vitriolati ad melliflui ex vegetabili, & animali parati, ꝙ sufficit ad maiorẽ fermentationẽ ac corroborationẽ, vt facta digestione conueniẽte, quã præisse oportet, vsum vehiculi præbeat, ad cōmodius spiritus aqueos, sulphureos ac vitriolatos, dulces, acidosq; qui firmissime sali illi conditi recōditi inhærent, extrahẽdos. Quod in pyxdie Wallemburgica, vel quauis alia, quæ ignem sustineat, quales sunt retortæ Bellouacenses, ex quibus Lutetiæ aquæ fortes exprimuntur, præstandum est.

In hoc versatur rei cardo, vt gradatim ignis admoueatur: in quã rẽ sedulo artifici & in huiusmodi opere exercitato incũbendum est.

Nec non & fornax reverberatoria Athanoris requiritur, in qua opus ex norma & mẽsura dirigatur. Oportet enim vas incandescat purpureo, non claro colore, ne videlicet sal fluat: cuius fluxus spiritus retinet, ne copiosius & opportune, vt decet, extillent. In eo autẽ adæquato igne cornutã aut retortã morari necesse est ad octo dies, quo tempore semper recipienti invigilandũ erit, quod vsq; adeo, & spissum [illegible] capax firmissimoq; luto obuolutũ esse oportet, ne qd vsquã expiret: quod & turbidũ & spiritibus vaporosis ac albis oppletũ animad vertetur, in quibus virtus & primũ ens metallorũ resolutũ est in aquã acidissimam. Post spiritus exhaustos, tandẽ ad collum & sũmitatẽ recipientis, sub finẽ destillationis sublimabitur, aut attolletur terra, quæ foliata dicitur, instar niuis albissima, quæ ei collo adhærebit, qui mercurius aut sulphur Philosophorum nuncupatur, quam vtramque appellationem merito & iure suo obtinet. *Primum ens metallorum.* *Terra foliata*

His itaque peractis & refrigeratis omnibus vasculis, vt probe omnia conquiescãt, loricis suis vasa erũt exuenda, coniunctaq; per agitationẽ vtraq; essentia salina ac spiritualis seu liqda, in alembicũ effundẽt vitreum, ex qua tria principia sũme spiritualia, simplicissima ac efficacissima seu maxime penetrantia, q̃ in ea cōtinẽtur, separãda erunt, vt seorsim singula seponãtur, vt mox dicetur, quæq; deinceps in vnum corpus vniantur, quod vere homogeneum est, ac nihil heterogenei retinẽs simplicissimum ac penetrantissimum efficacissimumq; futurum est. Alembicus a. & recipiens firmissime in loricã in balneo vaporoso collocentur, suo ꝓq; loco ac lẽtissimo calore insipidum phlegma, aquæ tantũ inutilis saporem referens,

Crystalli dulces salis.

separetur. Quo separato ad iustam satis quãtitatem, idq; lentissimo igne, vt dictũ, alembicus frigori exponatur, vbi pellucidissimi lapilli crystallini, gustuiq; dulces formabuntur: quibus semotis ac seorsim sepositis, redditoque denuo Balneo, dulci alẽbico, vt rursum ad lentum calorẽ insipidũ phlegma seiungatur, si rursum alẽbicus frigori exponatur, concrescent iterũ glaciales globuli, iidemq; perdulces. Quæ quidẽ operatio toties repetẽda est, dũ nulli ãplius lapilli emergant, & quicquid residui extillabit, nõ amplius phlegma insipidũ, sed aciditatis vitriolatæ, quæ mordicationẽ sumam linguę inferat, instar acerrimi spiritus vitrioli, gustũ inducat. Tũc vero ab operatione desistendũ, in fundo alembici quærendum verum salis oleum vitriolatum acidumq;, à quo omne insipidum phlegma & inutile extractum fuerit. Crystallini vero lapilli, etsi sapore dulces deprehendantur, admirandæ tamẽ sunt virtutis, vt qui soli seorsim vel cũ oleo suo ad idoneã quantitatem permixti, sint verũ solis terrestris menstruum ac dissoluẽs, eius proprietates ac virtutes vitales vegetantesq; locupletans ac exacuens, quemadmodũ cœlestis sol in Arietis signo domiciliũ figens, vbi Marti sedes gratissima est, exultat, & præpotentes vires, in rerum mundanarũ renascentiã exerit, spiritus rerum in penetralibus terræ velut sopitos calore suo virtuteque excitans, vt ad superficiem terræ attollantur, & indiuidua sua, sensim radicibus corporeis, corticibus & caudicibus, illius viribus assumptis, virore, floribus, verno tempore tandem ornata procreent. Quos quidẽ solis cœlestis effectus Balsamicus terræ liquor, qualẽ ex salibus erui diximus, quodam modo imitari potest. Siquidẽ nihil natura progenuit, quod idẽ ars imitatione nõ effingat, & quæ potest sol cœlestis naturali proprietate præstare, eadem & Sol artificialis, chymica industria paratus, & ex reb. terrenis assumptus, exercere quodamodo valeat. Quod enim est inferius, idẽ est ac quod superius. Liquor igitur est balsamicus ex sale eductus, hoc ipsum potest, si ad debitã quãtitatẽ aquæ aut passiui liquoris, q vbiq; copiosius occurrit, commisceatur. Ista enim sic diluũtur ac contẽperantur inter se idonee mixta, vt hac mixtione, rosa, violæ, alijve flores, vel emarcidi ac sicci, quique omni odore vitalique virtute, vel longo ante tempore exuti fuerint, perfusi, ac imbuti, pristinum virorem & vitales alias dotes recipiant, ac in colorem genuinũ ac magis etiã floridum

Rosa, viola, &c. emarcidarum viuificatio artificialis.

ridum, quo vel dissoluens ipsum etiam tingetur, redintegrentur, vt nec Maius, ex naturali & verno Sole, tot tamque elegantiũ florum sit feracior, quam hyems ex artificiali nostro sole, ad radices herbarũ effuso, fœcunda eniteat. Hoc igitur modo, qui supra dictus est, si dulcedo illa Crystallina salis, cum oleo aut aciditate vitriolica propria, debita proportione coniungatur, solque in eo philosophice solutus, & in quintam ibi essentiam redactus, omni sanguine rubicundiorem (quẽ colorẽ ex coctione aut digestione proprioq; calore sibi comparat) adiiciatur: Hinc vniuersalis medicina nascetur ad mirandæ virtutis, quæ vel lepram ipsam tũ vniuersalẽ, tum particularem totius corporis, Epilepsias, & id genus indomitos affectus, vnius aut alterius tantum grani dosi expugnare valeat. *Medicina vniuersalis.*

Oleum salis ab alio authore sic describitur: Recipe salis communis lib. ij. Terræ luteæ lib. vj. salis nitri purgati drach. xij. simul misceantur optime & ampullæ collo longiore preditæ, argillaq; probe oblitæ indũtur: deinde hæc in fornace ad latus locatur, & vase, q̃ liquorem excipiat, satis amplo apposito, cõmissurisq; diligentissime cõglutinatis, ignis p initia exiguus extruitur, donec quod aquosum inest, stillare, & spiritus colorati apparere cæperint: postea calore vehementissimo, repleta nimium fornace carbonibus, in modum aquæ validæ, quod reliquũ est expellitur. Tandem vasis refrigeratis, omnis eximitur liquor: qui infusus cucurbitæ vitreæ, ex calidis cineribus destillatur, dũ phlegma ab oleo siue spiritibus separetur. Hoc vitro reconditur ad vsum. Foris cũ oleo Terebinthinæ, ceræ, chamæmelino, verbascino & similibus cõmixtũ, dolores podagricos egregie sedat, tophosque discutit. Per os guttatim datur, sicut etiam illud præcipue, quod purpurei citriniue coloris p aquam roridam, ad soluendũ Aurũ, Morbosque infinitos curandos paratur. Trium guttarũ instar ex aqua vitæ singulis septimanis assumptum, hominẽ renouat: Aquam intercutẽ consumit, Morbum comitialẽ discutit, febres abigit, arquatũ sanat, membra convulsa si eo perfricentur, restituit, Dolores Podagricos mitigat, Abscessibus medetur, Ramices curat. Fœlicius hoc præbet Essentia salis Tartari cum Alkohole vini Essensificato, de qua non est multum differere, quia labor ejus facilis est. Spiritus salis secundũ Crollium: Recipe salis Cracoviensis natiui, vel salis marini exsiccati vel calcinati lib. 4. af- *Oleum salis viridis.* *Spiritus salis.*

fundendo aquam pluvialem, impasta vel malaxa cum albæ argillæ figulinæ recentis & per setaceum cribratæ libris duabus (vel quod melius, argillæ loco sumatur matrix si haberi possit, seu cortex Terram sigillatã inuoluens, & proxime ambiens, & è qua Terra Sigillata tanquam nucleus eruitur, sic enim efficaciorem liquorẽ, ad vsus medicos habebis) inde facias orbiculos rotundos seu oblongos, quos retro fornacem ad duritiẽ exiccatos impones retortæ terreæ luto obductæ, vix ad dimidietatẽ impletæ: jungatur Recipiens satis capax, & seruatis ignis gradib⁹, donec phlegma egressum est, vltimo pelle forti & indesinenti igne aperto continuando, donec spiritus albi omnes egressi sunt. Destillatro eadẽ quæ in paranda aqua Forti adhiberi solet.

Vsus & Dosis.

Duæ vel tres guttæ in aqua Cardui benedicti & Parietariæ subibito remoratam pellũt vrinã, sicuti etiam Aqua vitæ per se optime à phlegmate rectificata facit. Obseruationes de Spiritu seu oleo salis.

Mirum quod hic Spiritus cum sale communi singularẽ antipathiam & naturam contrariam habet. Primo, ratione sitis: Sal commune excitat sitim: Spiritus hic pellit eandem, quod manifeste apparet in hydropicis. Secundo ratione putrefactionis: Sal commune omnia à putrefactione præseruat, & mordax est: Spiritus hic absumit, corrodendo spatio vnius diei, at sine dolore, quicquid in vulneribus aut affectibus aliis putredini obnoxium. Tertio, ratione Gustus: Sal commune est acre & mordax: Spiritus habet saporem γλυκύπικρον, & odorem succi expressi è pomis agrestibus. Sequuntur vires & virtutes Olei, secundum Paracelsum. Sal simplex, omnium condimentorum condimentum, omne stomacho insuaue insuetumque suave & nutritioni aptum facit, & cum putredinem nesciat, maxime omnia à putredine vindicat, & naturali corpori salutaris, humanæ naturæ adeo conducibilis, vt sine eo viuere nesciamus, corporibus inditus quicquid adest humidi absumit, & ꝙ reliquum est solidæ substantiæ adstrictione contrahit, vnde corpora condita siccat, & à putredine vindicat. Hæ igitur virtutes, cum crudo insint Sali, quanto potiores Spiritui eius conuenienter præparato? 1. Paracelsus illo vsus est in omnibus morbis bis in mense semper tres guttas exhibendo; Renovat Hominem, præsertim si aliquot folia auri in illo solvantur, Sal enim omnia præseruat. Alioquin

quin etiam Spiritum ſalis feliciter cum oleo Vitrioli miſcuit, & poſtea ad varios morbos intra corpus cũ maximo ſucceſſu exhibuit, præſertim in hydropicis cum aqua Abſinthij. 2. Leproſos, & alios tam virorum, quam mulierum morbos in vino ſumptum ſanat, & ſanguinem purificat. 3. In Hydrope miſcetur Sali abſinthii, vel aliquot guttæ offerunt in aqua Abſinthij quotidie donec hydrops in paucis diebus euaneſcat. 4. Ad confortationem capitis in aqua Lauendulæ, Majoranæ, Saluiæ. 5. Ad cor in aquis cordialibus frigidis, Violarum, Roſarum, item Borraginis, Meliſſæ. 6. Ad ſtomachũ, cum aqua menthæ, ita appetentiam cibi auget. 7. Ad Hepar cum Cichorio, Lactuca, Carduo benedicto. 8. Ad ſplenem, cum Endiuia, Portulaca. 9. In peſte cum aqua appropriata cardiaca infecta etiam regio illo vngatur, apoſtema retrocedit, & venenũ ſine noxa expellitur per aliud emunctorium. Si guttæ quatuor cum vncia ſemis Electuarii juniperini offerantur, expectato ſudore, vt ſingulare commendat Theophraſtus in Peſte & venenis, quia cor confortat, & ſanguinem purificat. 10. In aceto ſi offeratur, pellit ſudorem Anglicũ. 11. Renes & veſicã expurgat & calculũ rũpit. Vſus eius cũ balneo certo juvat. 12 Lumbricos pellunt aliquot guttæ in aqua Artemiſiæ. 13. Hernioſos Paracelſus in loco affecto hoc liquore vnxit, adhibito Balneo Hernioſo: aliquot etiã guttæ intra corpus dentur, ita intra paucos dies patiẽs ſanabitur. 14. In colica duæ vel quinque guttæ in forti vino præſentaneum remedium. 15. Pellunt febres etiã diuturnas guttæ quatuor in aqua vitæ. 16. In ictero tres vel quatuor guttæ proſunt, cõtinuetur donec patiens ſit reſtitutus, quod fit in tribus ſeptimanis. 17. In iliaca, Dyſenteria, paralyſi, Apoplexia, podagra in aquis appropriatis. 18. Vlcera interna etiam ſanat. Doſis. 4. 5. 7. guttæ in cochl. Vini Maluatici, vel aqua cinamomi, vel alia appropriata. Vſus eius ab Extra. 1. Cum aquis appropriatis mixta, vtiliter parti dolẽti podagricæ inungitur. 2. Penetrat omnes venas, carnem, oſſa, & promouet omnium vlcerum curam. 3. Vbi mẽbra contracta, & de ſede mota ſunt, ſiue ſit cõtractura ſiue Apoſtemata, inũctio inſtituatur, cum appropiatis vnguentis. 4. Omnia vlcera cacoethea, inſanabilia, fœtida, vt fiſtulã, cancrũ, lupũ & ſimilia phagedęnica cũ inunctione cõtinua in paruo tẽpore ſanabis. Libauius ex ſale vult habere calcem in hunc modum: Sal *Calx ſalis.*

vulga-

vulgaris panno includitur, & contrahitur in pilam. Hanc loricant luto denso, & in reuerberio vniũt, & est potius sal vstus, quam calx salis. Ita vero consueverunt artifices loqui. Bulcasis tam diu vrit, donec non amplius crepet. De spiritu & oleo salis sic inquit: Spiritus salis cujusuis fit ex liquore salis per deliquiũ soluti, destillando item per retortam: è sale communi ita efficitur: sali communi vstulato affunde vrinam puerorum, digere per octiduum loco calido. Traijce per philtrum, coagula, solue in marmore, solutum age per retortam triplici luto munitam igne reverberij. Fracto vase exime caput mortuum, tere, refunde destillatum, digere & destilla, idque potes repetere nouies vel decies, vel salem sublima, solue & destilla: Vel in sale soluto per raphanum extingue candentes lateres, quos, vbi sat sunt poti, destilla: destillatum quidam nominant oleum salis viridis. Nonnulli tamen igne eliquant salem, & in eo restinguunt lateres. Salem qui foris accreuit, abstrahunt, lateres destillant. Ad podagras cum oleo granorum ex Ebulo. Sunt qui salem statim imponant & destillent. In chirurgia præcipit ita: Salem naturalem albissimum per se solue aliquoties, tritum misce cum succo Raphani, & solue, solutum destilla, & cum aqua tum sanguinea, tum viridis extitit, admisce iterum ponderibus æqualibus, & destilla quinquies.

Oleum salis viridis.

Tinctura salis.

Tinctura salis: Recipe Salis communis fusi q. s. contundatur minutim, affunde spiritus Terebinth: ad eminentiam trium digitorum, Destilla per retortam in arena ad siccitatem; Hoc destillatum residuo rursus affunde, & elicietur inde Tinctura Rubicunda. Quod si opus prima destillatione non succedit, iterandum est, donec Tinctura appareat, spiritum Terebinthinæ in frigido tinctum effunde & per destillationem abstrahe, donec Tinctura instar Balsami in fundo restet. Extractum spiritum sali rursus affundes, & plus Tincturæ prolicies, donec nulla amplius Tinctura in sale appareat. Hic Balsamus in Doloribus podagricis, & aliis omnibus sedandis, item nodis omnibus resoluendis vtile.

Dicit quidam author in notationem. Recipe salis communis libr. j Carbonum in puluerem contusorum libr. duas. Misce & destilla, sic habebis ex libra vna salis fere libram vnam eiusdem olei. Sic & ille dicit etiam posse fieri cum Mercurio, &c.

Salis

Salis calcinatio ab iis & sic docetur: Sal commune positum in crucibulo, vel alio vase terreo, & fere ad summum repleto coopertoque locatur inter carbones viuos, donec vndiq; candeat, nec amplius crepet. Soluitur postea aqua communi; filtratur, purificatur & in scutella noua vitreata coagulatur: Hac ratione spiritus Arsenicales & fortes in sale habitantes, beneficio ignis auferuntur, humorque eius aduentitius pereat. *Præparatio salis.*

Beguinus de sale refert in Tyrocinio cap. 5. pag. 92. Sal constat ex partibus diuersis: terrea, aquea, ignea. Consistentia & soliditas eius à terra, liquabilitas ab aqua, mordicatio ab igne. Acris est, γλυκύπικρος, incisiuus, subtilis, penetratiuus, purus, fragrans, incombustibilis, & alia à corruptione præseruans, diaphanus aeris instar, per reiteratas præparationes, dissolubilis in humido, liquabilis in igne, instar metallorum: Estque ceu anima in corpore, secundum Plinium, qui post Stoicos ait: Salem datum esse carni porcinæ, sua natura quasi mortuæ, pro anima. Hic enim in modum fermenti, corpus cui miscetur, modo id penetrare possit, in suam naturam conuertit; humorem viscosum putrefactioni obnoxium consumendo.

Raymundus Lullius vocat liquorem salsuginosum, per totum corpus dispersum, humorem vrinalem: Paracelsus mumiam. Sunt autem varii ab artistis excogitati modi oleum seu spiritum salis eliciendi. Aliqui Sal decrepitatum per se destillant, absque additione alicuius rei externæ. Sed cum Sal sit facilis fusionis: vt cum in vnum coierit, spiritus contumacissimos foueat: post destillationem viginti quatuor horarum, omnibus refrigeratis, retortam frangunt: Massam salis terunt: & nouæ retortæ imponunt: cum liquore destillato; idq; toties repetunt, donec totum Sal in oleum resoluatur, quod octaua aut nona destillatione fieri solet. Tædiosa nimis operatio. Alii Sal calcinatum, in cella vel aqua pluuiali dissoluunt: & cum argilla figulina cribellata impastant: indeque orbiculos vel globulos formant: quos exsiccatos retortæ indunt, & spiritus eliciunt. Ego vero sic parare soleo. Accipio salis marini calcinati libras duas: misceo cum sex libris farinæ laterum, vel terræ rubræ, vel Boli communis: Impono retortæ firmæ & amplæ, vt tertia ad minimum pars vacua remaneat: adhibitoque recipienti amplo, in quem prius aquæ stillatitiæ librã infudi, destillato per triginta horas:

ſeruatis iiſdem gradibus ignis. Poſt ſeparationem aquæ & phlegmatis, accipio viginti ad minimum vncias olei acerrimi, quod rectificari debet. Vires exerit potentiſſimas, cum interius, tum exterius ſumptum. Renouat totum hominem & præſeruat ab omnibus morbis: ſi in generoſo vino aut aqua vitæ vſurpetur. Cum ſale abſinthii mixtum, & in vino aut aqua abſinthii vſurpatum, hydropem tollit. Curat epilepſiam, Icterum, febres, calculum, lumbricos. Inunctum ſanat membra luxata, contracta, paralytica, apoſtemata, dolores idem podagricos mitigat, ſi cum oleo vel Terebinthinæ, vel Ceræ, vel Chamomillæ miſceatur. Calcinat etiam omnia metalla, lapides, vitrum ipſum, artis opus perfectiſſimum.

Alius modus: Diſſolue Sal cōmune in humido per ſe: toties filtra, donec nullas relinquat feces: Deinde pone in ventrē equinum per duos menſes: poſtea fortiſſimo igne deſtilla, & phlegma per balneū, à liquore vnctuoſo ſalſuginoſo ſepara. Quicquid corruptioni maxime obnoxium eſt: hoc liquore ſi imbuitur, multa ſæcula manet incorruptum. Creditur illud fortiſſimæ fœminæ cadauer, hoc liquore fuiſſe conditum, quod, referente Raphaele Volaterano, tempore Papæ Alexandri VI. ante annos centum & ſedecim aut circiter, in antiquo ſepulchro, prope Albanum, adeo integrum, nullaque adeo corruptione contaminatum repertum fuit, ac ſi eadem hora expiraſſet: cum tamen ex ſcriptura marmori inſculpta vltra mille trecentos annos, iacuiſſe ibi defoſſum conſtaret.

Oleum ſalis dulce ſic à nonnullis fit: Recipe ſalis triti q.v. huic in vaſe amplo conueniente ſuper aceti deſtillati ſoluentis quantum par eſt, deſtilla inde acetum vſq; dum Sal ſit conuerſum in oleum, quod volūt ab aceto factum eſſe dulce, &c. Hæc de ſalis præparatione dicta in genere ſufficiant: Nunc in ſpecie videbimus quemnam vſum habeat medicum.

Aqua ad faciem pro leproſis: Recipe ſulphuris, ſalis toſti ana vnc. ß. Caphuræ, Tutiæ ana drach. j. olei Tartari vnc. j. aquæ roſarum vnc. xviij.

Balneum Theophraſti Paracelſi: Recipe aluminis lib. x. ſalis lib. xx. Aceti ſtillatitii q. ſufficit, commiſceantur ſimul optime, ſtetque per 4. dies in infuſione. Poſt⸗ decoquatur ad conſumptionem aceti. Cocta hæc maſſa, ſeu lapis, incoquatur in aqua pluuiali quanta ſ

quoad

quoad oleositas quædam appareat. Deinceps insideat æger in hoc lauacro pro vulgari modo & consuetudine, nec vlla alia vtatur medicina, ad morbos Chirurgicos, eosque qui per Cathartica, abstinentiam, sudationes, & balnea curari solent aut possunt.

Balneum ad dolorem Ruland. Recipe Raparum num. vj. Rutæ m.v. salis m.iij. Incoquantur simul in aqua, quanta fuerit opus. Insideat æger mane ac vesperi, vbi non adest inflammatio.

Balneum eiusdem ad podagram, chiragram & schiaticam: Recipe salis lib.ij. aluminis lib.j. sulphuris viui vnc.iij. Baccarum Lauri lib.ß. Bulliant simul in aquæ duobus sextariis. Atque ex hoc vnicuique balneo tertio quoq; die renouando infundatur portio à lib.ß. ad lib.j. Ac insideat in hoc lauacro æger quotidie per horam mane ac vesperi.

Lotio eiusdem ad dolores pedum & podagram: Recipe salis m. iij. decoquantur in sufficienti quantitate aquæ: eaq; vtatur æger mane, ac vesperi ante cibum. Postea abstergantur pedes linteo.

Alia lotio ad podagram: Recipe Rosar. rub. Balaustiorum, flor. Myrti, Plātag. Verbasci, fol. Lauri. Origani, Pulegii, Calamēt. Saluiæ, Thymi, flor. Rorismarni ana m.j. Baccarum Iuniperi vnc.iij. Aluminis Rochæ, salis communis ana vnc. iij. Bulliant omnia in aqua sufficienti, fiatque lotio. In hac immorandum ad horas duas vel tres; continuetur autē triduum vel quatriduum mane stomacho ieiuno.

Antidotus regis Mithridatis contra omne venenum & pestilentiam: Recipe Nucum iugulantium siccarum vnc.vj. Ficuum siccarū drach.iiij. fol. rutæ siccæ vnc.ß. salis drach.ij. Omnia hæc in minutas partes concisa, aqua Rosarum imbuantur, neq; vt quidam volunt terantur. Aliqui hoc miscent succo acetosæ aut aceto Rosaceo. Nonnulli etiam addunt gran. Iuniperi vnc.ß. Hoc Antitodum ieiuno stomacho sumatur ad quantitatem Nucis Castaneæ, estque aduersus venenum præseruatiuum.

Vnguentum pro scabie: Recipe Styracis liquidæ vnc.j. Terebinthinæ lotæ, Butyri loti ana vnc.ij. succi Limonum vnc.j.ß. Cerussæ lotæ vnc.j. salis vn.ij. misce F. vng. in mortario plumbeo. Vnguentū ad humorē cōcretū ac scirrhosum Rōdelet. Recipe Nucis Cupressi nu. x. Ficuum paria vj. rad. Cānæ vn.ß. fiat decoctio in Oxymelite: facta expressione, adde salis cōmunis, ciner æ spongiæ, cineris chalcitidis

ana vn.iij.Miſceantur & F.vnguentum,quo inungātur partes duræ.

Emplaſtrum Auicennæ ad dolorem iuncturarum & podagræ; Recipe ſem.hyoſciami Kiſt.j. Agarici, Fœnugræci Kiſt j.ſalis vnc.j. Ceræ lib.j.Reſinæ coctæ,olei antiqui ana lib.j.Medullæ oſſium Cerui vnc.iiij.rad.lilii vnc.iiij.Terantur Medicinæ ſiccæ,cribellentur & liquefiant ea,quæ liquefiunt,& demittantur, donec infrigidentur, & proiiciantur ſuper medicinas ſiccas commiſceantur,& reponantur ad vſum.

Emplaſtrum diſcutiens Andernaci: Recipe Abſint.Papau. Corniculati an. m.j.rad.Altheæ,Maluæ,Narciſſi an. m.ß.ſem.Fœnugræci,Erui, contuſorum ana p.j. Fiat decoctio: de qua recipe lib.j. olei Anethini,Hyperici ana vnc.ij. Adipis ſuilli veteris, adipis gallinacei ana vn.j.coquantur vſque ad humoris conſumptionem: deinde adde ſalis vſti drach.ij.Coralli drach. j. ſem.Aniſi, Cymini ana drach. ij.Farinæ lolii,hordei ana vnc.j.Croci ſcrup.ij.Ceræ q.ſ.Miſce & fiat Emplaſtrum.

Sal ſacerdotale Nicolai: Recipe ſalis communis vnc.xvj. Cinnamomi vn.iiij.Zingiberis,Amomi,Pyrethri,Cymini,Ameos,Piperis, Sileris,Satureiæ,Hyſſopi,Origani, Pulegii ana vnc.j. Quæ omnia terendo in puluerem redige,& in omni lib.vtere: & vſui ſerua. Dolorem capitis,& oculorum caliginem ſanat,conuenit ſtomacho, emendat dolorem dentium,tuſſim, Aſthma, anhelitum grauem,os odoratum reddit,& corpus humanum incolume ſeruat.

Aliud Henrici Wolfii: Recipe ſalis calcinati, Piperis ana vnc.j. Cumini vnc.ß.Cami,Cinnamomi,Zedoariæ ana drach.ij. Zingiberis drach.j.ß.Macis drach.ij.Miſce & fiat puluis: Defluctionibus capitis confert:confortat ſtomachum & exiccat.

Pilulæ ad dolorem capitis ex phlegmate & Melancholia, Auicennæ:Recipe Myrobal:Chebul.Belliric. Emblicorum ana drach. iij.ſalis drach.ß.Stœchados drach.ij. Hieræ Picræ vnc.j.pulpæ Colocinth.vnc.ß. Abſinthii drach.ij.Agarici vnc.j. Turpeti, Epithymi ana drach.xv.Hellebori nigri drach.v. Fiat maſſa. Doſis drach.j.ad drach.ij.ß.

Pilulæ ſaluæ eiuſdem Auicennæ, mundificantes caput: Recipe Turpeti,Aloes ana drach.x.Colocynthidis,Scammon.ana drac. iij. Aniſi,ſalis ana drach.ij.Fiat Maſſa cum vino.Doſis Aur.j.

Sacculus ad destillationem, roborans & exiccans Andernaci: Recipe salis torridi vnc.j.ß. Milii torrefacti vnc.iiij. Indita duobus sacculis ex lineo panno raro admoueantur sincipiti calido, alter post alterum.

Alius eiusdem, ex meris astringentibus ad frigidam destillationem: Recipe salis communis torridi vnc.ij. Nigellæ, Maioranæ ana m.j. cort.j. Citri Thuris ana drach.j. Gummi Iuniperi drach. ß. Trita sacculis ex lino condantur, qui alternatim capiti mane ante cibum ad horam vnam applicentur.

Dentifricium ad candorem dentibus conciliandum Andernaci: Recipe Rorismarini, Menthæ, Pulegii ana drach ß. rad. Iridis, Iunci odorati ana scrup.j. Nardi, Piperis ana scrup.ß. Pumicis, Salis tosti, Cornu C. ana scrup.ij. Excipiantur Tragacantho in aqua Rosarum macero, fiant veluti penicilla. Ex lentisco Bacilli concinnentur, dentibus expurgandis & roborandis apti.

Sacculus ad Colicam eiusdem: Recipe Milii torridi p. iiij. salis p. iij. Fol. Lauri p. ij. contusa in linteolum demittantur, fiatque sacculus.

Sacculus ad Catharros inhibendos, Fernelii: Recipe Milii lib.ß. salis vulgaris vnc iiij. Baccarum Lauri modice contusarum vnc. ij.ß. Anisi, Fœniculi, Cari, Cumini, flor. Chamæmeli, comar. Anethi ana vnc.j. Sartagine torrefiant, integra hæc nec tusa, & protinus recondantur in sacculum: calidus capiti, ventri, aut cuiuis parti inducatur, & subinde mutetur.

Dentrifricium Rondeletii: Recipe Cornu Cerui, dentium equi ana vnc.ij. Concharum marinarum, salis communis, Nucis cupressi ana vnc.j. vrantur simul in clibano, & fiat puluis, mucilagine Gummi Tragacanthæ excipiendus.

Puluis insignis dealbans: Recipe summitatum Myrti, Lentisci, Oleastri, Saluiæ, Rorismarini ana m.j. Coralli rubri, Eboris, Dentium equorum ana vnc.ß. salis communis p.j. In vase fictili simul vrantur, donec dealbentur.

Alius: Recipe Myrrhæ, Mastiches, Thuris ana vnc.ß. Cornu C. vsti & loti, Coralli rub. rosarum, santali Moscatellini, Garyophyllo. ana scrup. ij. Ossis sepiæ, Aluminis Rochæ vsti ana drach. ij. pumicis drac.j.ß. salis communis vsti dra.j. fiat puluis. Vtaris cum radice Mal[illegible] præparata.

Aqua capillos renaſcere faciens: Recipe carnium limaciarum, veſparum, apum, ſanguiſugarum, ſalis aduſti ana partes æquales. Pone in vaſe vitreato, habente in fundo parua foramina, ſicut cribrum: Et pone ſub eo aliud vas vitreatum, quod colligat humiditatem; quæ paulatim per multos dies manabit. Colligatur & loca depilata ex eo fricentur.

Aqua faciem dealbans, Fumanelli: Recipe albuminis oui, Boracis petroſi, ſalis, aluminis Rochæ ana vnc. j. quodlibet per ſe tritum, albumini ouorum commixtum deſtillato, vritorque.

Ad impetigines faciei Rondeletii: Recipe aquæ lapathii acuti vnc. iiij. Boracis drach. iij. ſalis communis drach. j. Aceti ſcyllitici vncia integra. Miſce.

Balneum corpus reddens venuſtũ Marinelli: Recipe Saluiæ, flor. Lauendulæ, Roſar. an. m. ij. ſalis parum. Coquantur in aqua vel lixiuio, q. ſ. Fiatq; lauacrum non nimis calidum, in quo totum corpus ante cibum horis 2. lauetur.

Vel: Recipe aquæ Roſ. Aceti, ſalis ana q. ſ. fiat decoctio cum aqua fontana, de qua recipe pocula duo, furfuris q. ſuff. miſce, quo fricetur totum corpus: deinde mulier ſe abluat aqua calida, vel balneum aquæ dulcis ingrediatur.

Vnguentum capillos faciens aureos: Recipe Myrrhæ vnc. j. ſalis albi vnc. ß. Trita cum oleo Balanino miſceantur, ad formam vnguenti.

Vnguentum capillos reddens criſpos Marinelli: Recipe ſpumæ ſalis, quæ bulliendo colligitur, Myrrhæ tritæ ana q. ſ. miſce & fiat vnguentum.

Vnguentum ad furfures capitis Fumanelli: Recipe farinæ ciceris, farinæ fœnugræci, ſalis, furfuris, Myrtillorum, ſinapis ana dra. xv. olei communis q. ſ. Aceti, aquæ ana parum. Fiat vnguentum, quo caput deraſum & ablutum vngatur.

Vnguentum ad Varos Callos, Galeni: Recipe nitri rubri, Hyſſopi pulegii, ſalis foſſilis ana partes æquales. Tundito & cribrato, exceptiſque cerato roſaceo vtitor.

Vnguentum aliud eiuſdem: Recipe ſalis aſſati, Pulegii, Hyſſopi, Ammoniaci, Roris ana partes æquales, olei Roſati q. ſufficit. fiat vnguentum.

Ad impetigines recipiuntur etiam radices Bryoniæ q.suff.& cum sale subacta in aceto acerrimo,admota eas sanat.

Vnguentum ad scabiem Fumanelli : Recipe Butyri loti vn.ij.Terebinthinæ lotæ vnc.iij.salis vnc.j.Vitellorum ouorum vnc.j. Rosacei vnc.j.Misce fiat vnguentum.

Ad vngues excorticatos Marinelli : Recipe salis, farinæ hordei, costi triti ana par.j Mellis quantum sufficit.

Puluis dentes dealbans : Recipe Corall.rub.ossium dactylorum, pumicis,ossium sepiæ,salis assi ana q. s.Misce & fiat puluis.

Vel;Recipe Hyssopi : Origani, Menthæ ana vnc.ij.aluminis scissilis, cornu cerui,salis communis ana drach.j. Excipiantur,& vrantur in olla donec in prunas reducantur : adde piperis, pumicis, pyrethri, masticis ana drach.ß. myrrhæ, Cinnamomi, ana scrup.j.fiat puluis subtilissimus.

Clyster ad bilem contemperandam:Recipe maluæ, violarũ ana m.j.hordei m.j.Fiat decoctio in aqua , de qua accipe lib.j. cui adde Sacchari rubri vnc.j. ß. vitell.ouorum num.j. olei violacei vnc. iij. salis parum,misce,& fiat Clyster.

Clyster emolliens Heurnii : Recipe 4. emollientium ana m. j. sem. carthami vnc.j. fœniculi,anisorum,cari ana drac.iij. fiat decoctio ex aqua : Recipe præscripti decocti lib.j. Hieræ simpl. vel Diaphœnici vel Benedict laxat.aut Elect.Indi maioris,aut de citro vnc. ß.Mellis despumati vnc.j.salis communis drach.j. vel salis gemmæ scrup.j.vel drach. ß. olei Chamomelini & violarum ana vnc.j.ß.misce fiat Clyster.

Clyster ad Asciten Rondeletii : Recipe rad. Apii, Petroselini gram.Asparagi, rubiæ; Pentaphylli ana vnc ij. Asari.Iridis recent. ana vnc.j Mercurialis, Brassicæ marinæ,Rutæ, Ciclæ, vel Cucumeris syluestris ana m j.flor. Genistæ.p. ij. fiat decoctio.In lib.j dissolue vrinæ pueri vnc. iij Benedictæ laxatiuæ vnciam ß. salis parum, & misce fiat clyster ad Ascitem.

Glans lenis Andernaci:Recipe farinæ hordei vel tritici aquæ coctæ, salis parum ana quantum sufficit.Fiant glandes annularis digiti instar longæ, & siccantur. Tempore vsus in oleo intinguntur,atq; in aluum inducuntur.

Globu-

Globulus excrementa ducens lenis eiusdem: Recipe Mellis concreti, vel massæ ex farina tritici, vel hordei ex aqua coactæ scrupuli ij. salis communis scrup.j. Redigantur in globulum crassitiei digitalis, aut pollicaris, qui ad solem aut fornacem siccetur. Vbi vsus necessarius adfuerit, oleo vel Butyro intingatur, ac in aluum sic penitissime demittatur.

Nodulus lenis eiusdem: Recipe Vitellorum ouorum num.j salis communis scrup.j. probe permiscentur, linteoloq; excepta, ligentur filo cui appendix aliqua relinquatur, vt trahi possit: oleo intingatur, & indatur.

Glans mediocris: Recipe mellis concreti vnc.j. salis communis drach.ß. Misce & formetur glans.

Suppositorium aliud: Recipe Mellis concreti vnc j. salis communis drach.ß. spec. Hieræ picræ, vel Aloes, vel Agarici, scrup.j. Misce & fiat glans.

Vel Heurnii: Recipe salis communis drach. vel salis Gemmæ scrup. ß. vel stercoris muris scrup. j. vel ij. aut spec. Hieræ drach. ß. Mellis vnc.j. Misce fiat suppositorium. Addunt quidam pilos in tenuissimas partes incisos ex Melle tosto cum sale.

Glans acris: Recipe Mellis ad spissitudinem cocti vnc.ß. Veratri, Scammonii, salis ana in puluerem reductorum scrup.j. misce, & fingatur suppositorium.

Clyster ad Anasarcam Rondeletii: Recipe rad. Enulæ Campanæ, Ireos recent. ana vn.ij. Asari vn.j. Fœniculi, Carui, Rutæ, Maioranæ, Pulegii, Chamæpythios, Mercurialis ana m.j. sem. Apii, Petroselini ana drach. ij. flor. Lauendulæ, Genistæ ana p.j. fiat decoctio. In lib.j. dissolue Benedict. laxatiuæ vnc. ß. Mellis Ros. col. vnc.ij. salis communis drach.iij. Misce & fiat clyster.

Clyster purgans pituitam Andernaci: Recipe rad. Enulæ, Pyrethri ana vnc.j. Marrubii, Pulegii, Calaminthæ, Rutæ, ana m.j. Agarici trochiscati, in panniculo ligati vnc.ß. flor. Chamomillæ, Rorismarini ana p.j. fiat decoctio. In huius lib. j. dissolue Benedict. laxat. vnc. j. Mellis scillitici vnc. ij. Diaphœniconis, vel Indi maioris vnc. ß. salis fossitii drachm. j. Olei Nucum, vel olei Rutæ vnc. iij. vini Maluatici vnc. ij. Misce & fiat Clyster.

Para-

Paracelsus sic iubet facere Q. E. salis: Accipe salia, quæ calcinabis optime: si volatilia sint, adures: postmodum resoluantur in tenuitatem, & in aquam destillentur. Aquam hanc in putrefactionem ponito per mensem, & per balneum destillato, & ascendet aqua dulcis, quam abiice. Quod ascendere noluerit amplius, iterum in digestionem ponas per mensem alium & destilla sicut prius, ac toties, donec amplius dulcedo nulla percipiatur. Hac via iam habes 5. Essentiam salis in fundo, ex adusta vel calcinata lib. j salis vix vn. ij. Huius salis ad hunc modum extracti, & si commune fuerit, vncia semis plus condit cibos, quam alterius lib. ß. Nam eius Essentia 5. duntaxat adest, & corpus ab ea per liquidam solutionem abstractum est: Hac ratione Q. separatur Essentia salium omnium. *Extractio Q. Essentiæ salis secundum Paracelsum.*

Sed ab alumine vitrioloq; per aliam viam extrahitur, ad hũc modum. Ista calcinari se non permittunt ad fluorem, ceu salia: quapropter post eorum calcinationem opus est vt aduras ea, resoluasque iuxta practicæ tenorem: & postquam resoluta sunt, aquas iterum affunde, quæ processerunt ab eis, & iuxta processum de salibus datum, progredere. Nam Essentiæ multum ascendit cum humiditate, quæ sic iterum ad fundum residet in compositione & putrefactione, & ita simul in vnum conueniunt. *Q. E. aluminis & vitrioli.*

Elixir salis Theophrasti Paracelsi sic sonat: Accipe Sal optime præparatum, albissimum ac mundatissimum: Hoc in Pellicanum ponatur cum aquæ soluentis tanta quantitate, quæ sexies pondus illius superet. In fimo digerantur equino simul vno mense: postea separetur aqua soluens per destillationem & rursum affundatur ac separetur vt prius, idque toties donec Sal in oleum conuertatur: cui quidem Auri Quintæ iungatur Essentiæ pars octaua, simulque digerantur in Pellicano & in equino ventre per menses quatuor. Et postmodum circulentur per mensem adhuc. Eo tempore peracto salis Elixir habebis Theophrastri Paracelsi. *Elixir salis Paracelsi.*

Hæc de sale vulgari sufficiant, sequitur Cap. V. De Arsenico.

CAPVT V.

De Arsenico.

Ἀρσενικόν Græcis, Latinis Auripigmentum, Germanis Auripigment/Operment, Gallis Orpin, Arsenie, Italis Oprimento, Hispanis Oropimente. Eius apud Dioscoridem duo inueniuntur genera: vnum è multis squammis, vt altera alteri imposita videatur, constat: Id si purum fuerit, nec vlli materiæ permixtum, optimum existimatur. Alterum colore Sandarachæ, hoc est rubrum, glandis effigie. Deligendum ergo aureo colore micans, è tenuibus squamis compactum, quod facile finditur, & lapillis aut terræ permistum nō est. Ex Auripigmento natiuo fit artificiale Arsenicum & Realgal vulgo vocatum. Vires eius sunt adstringere & erodere, Crustas cum vehementi morsu, & acrimonia excitare. Vngui impositum cum serapino æquali portione, & oleo nucum, absque damno & dolore eum decidere facit: sed mox locus is recenti lixiuio est abluendus. Fumus eius contra dispnæam (Antiqui) ore excipitur. Sed ne noxium eius virus pulmonem inficiat, Theriacam optimam dimidiatæ auellanæ Nucis quantitate mox sumere conueniet. In albumine oui drachm. j. pondere deuorata, tussim longam grauemque pellit: Theriacæ tamen esu mox exhibito. Depilatorium fit ex eo efficacissimum vnguentum, admixta Arsenici vncia semis ad calcis vnciam vnam, & in aqua dissolutis coctisque ad sufficientem modum: quod deprehendes, si intincto calamo plumæ, sponte detrahantur. Radices capillorum penitus hoc vnguentum euellit. Altero vero aut tertio die pura aqua locus probe est abluendus, ne cutis simul, & caro corrodantur. Contra psoram Arsenici pars tertia, smegmatis partes duæ commodissime illinuntur Sed iterare hoc medicamentum aliquoties, ac mox pura aqua eluere, conueniet. Ex eo antiqui tale mandarunt conficere oleum: Auripigmentum cum duplo salis nitri pondere conteritur: Deinde carbonibus sub dio accensis, catinus imponitur, siniturque dum excandescat: huic postea Chymicus assidens Auripigmentum immittit: quod lento igne liquescere

sinit,

finit, donec non amplius ebulliat: mox rursus tantum iniicit, idemque vt prius exurere permittit: Hoc tamdiu agit, vsque dum satis iniectum fuerit: atque tunc consumptio iam sale nitri, igne vehementiore per horas 4. aut 5. vrget, quoad Auripigmentum in fundo Butyri instar, liquefactũ resideat, refrigeratumq; aerio nitore inalbescat: post conteritur, imponiturque marmori, & in loco humidiore ad liquorem resoluitur: qui tandem singulari artificio ex ampulla destillatur. Hoc cum melle illitum crassitiem extenuat: Terebinthina exceptum Elephantiasim abigit: Ani vlceribus, & iis quæ cicatricem ægre ducunt, prodest: purgat, extrahit, siccat, suppurationes discutit: Adipi aut oleo commixtum, concoquendi emolliendique vim obtinet, crustas vrendo excitat: quæ Excrescunt, reprimit: pilos euellit: resina exceptum, Alopecias explet: phtiriasi medetur. Narium orisq; vlceribus, & pustularum eruptioni cum rosaceo conducit: Vlcera serpentia & maligna ad cicatricem perducit: carnosas partium excrescentias absumit, oculorum cicatrices emendat, & lachrymas ciet: callos, sordidaque vlcera purgat: Inueterata & manantia, quæ cicatricem non admittunt, nec non fungis similia sanat: Luxuriantem carnem consumit, caua explet: contra graueolentia narium vlcera auxiliatur. In summa fistulis, carbũculis, gangrænis, neruis præcisis, ramicibus humore contractis, carcinemati & fluxionibus subuenit, siue vnguentis, siue linimentis & oleis misceatur, vel vlcera labium bis terue eo circumlinantur: quod si vlcus idipsum fluere incipiat, & crusta obducatur: Hæc vnguento ex Butyro Maiali (quod calidum super aquam fabarum, & decoctum Lupinorum sigillique Salomonis effusum sit) peruncta resoluitur. Quinetiam ad vlcera & vulnera huncin modum vti licet: olei Auripigmenti, olei Myrrhæ, Terebinth. singulorum vnc. ij. ad vlcera quæuis purganda, & carne implenda miscentur applicanturque. Sic olei Arsenici, hydrargiri vtriusque drach. ij. ß. olei ex vitellis vnc. j. Terebinth. lotæ vnc. ij. lithargyrii acetosi vnc ß. subiguntur, & cancro, fistulis, vlceribus quod narium expedite curandis bis quotidie adhibentur: vel olei Auripigmenti drachm. ij. olei Vitellorum drachm. x. Terebinth. destillatæ drachm. j. Miscentur imponunturque vlceribus.

Paracelsus sic ait: tomo 7. pag. 144.

Arsenicum eiusque virtutes vt describamus, sciendum est, omnẽ eius virtutem ab eo solo dependere, quod venenum sit, omnemq; suam efficaciam ratione veneni habeat. Propterea notandum est, vires eius inde cognosci, quod aliud venenum superet. Exempli gratia. Animalium venenosorum aliud ratione veneni superatur ab alio: tum magis veneficum animal, minus venenosum vtplurimum inficit. Sunt etiam veneno æqualia, quod sint inuicem quæ sibi minime noceant. Tenendum itaque est, Arsenicum quoque eiusmodi venenum esse, & alia vincere venena, vt pote vocando venenum in morbis, quoddam vero aliud non itidem. Hæc namque dicta sunt de morbis externis chirurgia curandis, qualis sunt maligna vlcera, serpigo, scabies, quorum venenum multiplex est. Non pauca vero ab Arsenico victa, postmodum dissipantur, aut eo rediguntur, vt aliis curentur rebus. Arsenicum intrinsecus nullo modo, sed extrinsecus adhibetur: ac ne quidem per se, sed in compositione siue mixtura, ita vt virus eius in aliud transfert corpus: in quo demum fiunt ac perficiuntur vires & operationes eius. Licet autem vim escharicam in proprio corpore habeat, nihil tamen ea sanationem promouet. Ad mala vlcera & serpiginem, vt diximus, curanda, per aliud corpus efficax erit. Sin ad Escharam: per proprium suum operabitur corpus. Duplex enim in medicina ipsius operatio est. Vna proprio in corpore, altera in alieno. Hinc apparet diuersus eius medicinalis vsus, vnus ad curam, alter ad Escharam. In Chymia multifarias habet virtutes, quod patebit, vbi de Chymicis eius virtutibus mentio fiet: tum etiam in aliis plurimum valet, de quibus in sequentibus. Hoc animaduertendum est, tam in medicina, quam Chymia, aliisve caute tractandum illud est. Nec enim res ludicra est, siquidem medico minus caute in medicina adhibenti damnum dabit. In Chymia temere in igne vsurpatum, æque noxium est. Efficit namque phthisin, tussim; pleuritidem, asthma, Cacochymiam, tollit appetitum cibi; prouocat sitim, & graues hos sequentes causatur morbos, nempe diuturnos, tabem, denique hydropem variosque tumores circa ventriculum. Quilibet igitur hoc tractaturus, prouidus esto: inprimis vt à fuluo rubeoque, magis noua quod sint, & rapidi veneni, caueat sib

Hæ

Hæ namque ſpecies adeo venenoſæ ſunt, vt omnis adhibita medicina fiat irrita, quandoquidem venenum hoc decollationi æquiparetur. cui poſtremo nullum ſupereſt remedium.

Nunc de Arſenici generibus, quot ſint, monendum eſt. Sunt Arſenica ex proprio minerali ſeu metallo promanantia, quæ Arſenicalia. Nata dicuntur. Deinde Arſenicalia quædam è metallis in genere proueniunt: Tertio ſunt arte facta, per tranſmutationem. His præmiſſis, de Arſenici ex proprio ſuo minerali vel metallo profluentis proprietatibus notandum eſt, quod per ſolam ſublimationem, nec vllo alio modo ſeparandum ſit à ſuo metallo. Sicque ſeparabitur vt Cryſtalli inſtar ſeſe affigat. Nec enim farinaceum pro Arſenico vſurpabitur, cum in ſolo Cryſtallino virtus inhæreat. Præterea per diſcurſum etiam deſtillatur, ſed non ad albedinem. Album enim in medicina præſtantiſſimum eſt, fuluum peius, rubeum nullius pretii. Album vim medicam in ſe continet ita, vt tuto ei fidatur in omnibus morbis ad quos paratum eſt: Fuluum minoris eſt efficaciæ, leproſum in ſe continet virus: Rubeum quoque minorem in medicina virtutem habeat, peiuſque venenum, cui nihil ineſt ſalutare. Sic quodlibet peculiare ſuum, ex quo generetur, habet metallum, quamuis in præparationibus, album, item fuluum & rubeum fieri poſſint. Hanc ob cauſam Chymici fuluum & rubeum eligunt, tantundem per vnum ac per alterum efficientes ſeu operantes: ſcilicet ad metallorum tranſmutationem indagandam, in quo Arſenicum peculiare quiddam habet.

Iam dicemus de ſecundo Arſenico minerali, ſiue ſit è metallis ſiue Cachymiis, quod alterius eſt generis præſtans in medicina ſicut præcedens, de quo diximus, at non in pari gradu veneni, energia tamen haud inferius, quippe natiui vel ſua ſponte enati vices ſuſtinens. Quamobrem cautum & prouidum eſſe decet, præſertim in hoc, quod pro qualitate eius mineralis aut metalli naturam induat. Exempli gratia, ex Argento quam è plumbo, &c. alia natura. Notandum præterea Arſenicum multis modis per artifices tranſmutari & verti: nonnunquam in qualitatem metallicam, interdum in Corallinam, nõ raro in marchaſiticam. Vtut ſit, ſciendum eſt, vim eius auferri poſſe, & euenit vt in medicina non æque præſtans ſit ac crudum adhuc, ſicuti è ſuo ære ſublimatur. Tam quod ad me-

dicas virtutes attinet, hæ præparatione debilitantur. Quocirca quantum ad medicinam id Cryſtallinum eſto, ponderoſum, durum, bene purum, ad lacteum colorem tendens. Reliqua omnia ad Chymicas præparationes vſurpantur: His enim apta & conuenientia ſunt, & ab illis comprimis optantur.

De virtutibus Arſenici, ſcilicet albi, noſſe oportet antiquitus morem & quidem per ſe laudabilem fuiſſe, quod nempe veteres ex Arſenico venenum extraxerint in ſpiritum vini, vel in quandam aquā deſtillatam, & extracto illo morbos chirurgicales illeuerint, ſicque curarint. Mos quidem probandus, licet moram inferat: attamen cauendum, ne quid nimium, ne ſæpius. Venenum quandoquidem in ſe continens aſſidue ad cor penetrat, vlceri maligno ſi adhibeatur, venas apprehendit eaſq; permeat & venas corde tenus inſequitur. Quocirca in punctionibus laterum, vt & in calore euitandum eſt. Protinus enim ac calor ſuperuenerit, dolor capitis, punctiones laterum, ſitis, deliquium animi, & alia plura accidentia ſeſe præſentant, & facile propter negligentiam ægri penitus intereunt. Sicque exigua quædam cruditas in corpore lateat, malum malo augetur: præſertim cur corpus eius ad Eſcharam vſurpetur, & apertionem aut ſimilia, vbi facile damnum aliquod committitur. Quapropter more veteri acturus, cauebit ne prædictorum quiddam incurrat, maxime cum tam ancipitem & periculoſum minitentur exitum. Admodum etiam ſolliciti fuere maiores in quæritando correctionem Arſenici: Verum abſque periculo, quod eſſe poſſit, non deprehenderunt. Quacunque via vim egreſſi ſint, veneni naturam id non deſeruit. Donec enim viuit, medicina & venenum coniunctim ſunt. Veneno ſi obſtetur, vires amittit illud medicas. Hæc autem adeo damnoſa non eſt correctio, ſi virus & vis eius, in adipem, oleum, Terepinthinam aut Mel transfertur. Tunc quidem nonnihil eſt lenius, tardius autem in operatione. Aliquot ego correctiones ei addidi, quarum quædam bonæ erant, quædam non. Sed circa hoc cardo vertitur, vt mortificetur, id eſt, vita ſua priuetur, fixumque reddatur, poſtmodum reſoluatur in ſuum ipſius oleum. Hoc in lauando, liniendo ſi vtamur, caret veneno, quod in ſequentibus docebo. Virtutem in curatione, argento viuo, fere conſimilem habet, at ſine laxatione.

Plus

Plus tamen caloris etiam habet, & magis damnosum est argento viuo. Nec alia, quam per se est, ad celerem curam indiget additione. Bonitas & vires eius augeri nequeunt. Natura enim illud perfectum in seipso absoluit: dum modo medicus circumspecte agat, & cum idonea cunctatione ne nimis præcipitet.

Tantum in Arsenico deprehendi, ipsum si fixatum sit, venenum deponere, absque tamen medicinalium virium iactura. Postquam iam fixatum est, sua sponte fit oleum cui deinceps oleo additiones conuenientes licet addere. Fixatio eius sic se habet. Recipe Arsenici, nitri ana partes æquales, immitte in tigillum, prunisque impone, vt euaporare ac bullire incipiant, tantisper donec fumus ac bullitio cessauerit, hæcque ad imum fundi adipis instar in sartagine fluentis, se demiserint. Deinde per horam vnam atque alteram (quo diutius eo melius) sepone vt quiescat, dehinc misturam hanc marmori superinfunde, &c. aureum acquiret colorem, & in loco humido si ponas, fluidum in adipem conuertetur. Modo sciendum, hoc oleum ad liniendum posse cum vino sublimato permisceri, vel cum alia quadam aqua conueniente. Potest etiam Tartarum calcinatum eodem solui & redigi in oleum, maioresque acquiret vires. Hoc per se quidem efficax est: sed ad inducendam Escharam inualidum est. Sed in curandis præfatis morbis chirurgicalibus præstantissimum est extra omnem noxam & detrimentum. Idem erit si aliis permisceatur vnguentis consolidatiuis, aut medicamentis consimilibus, vt nihilominus ac si solum esset, sine detrimento reliquarum virtutum in additione quæ sunt, operationem suam conseruet.

Quod si, vt fit, pustulæ in ore aut sub naso erumpant, à morbo forsan Gallico, aut alias tales pustulæ, crustæ, &c. quicquid tandem sit, in parte oris humida, vel infra nasum aut etiam in ipsis naribus, vbi medicamentum nihil operari potest, cum hæreant, nec auferri possint, hoc oleo tolluntur. Nec solum oleum hoc facit, verum etiam extractio Arsenici incorporato, magis tamen radicitus oleum hoc siue adeps aut pinguedo Arsenici, sæpius illita tollit. Hæmorrhoides quoq; & quicquid eius generis est, præsertim in partib. humidis & sudabūdis, vtpote sub axillis, in manib. intra digitos, &c.

Hæc

Hæc de Arsenico albo tenenda sunt, reliquorum omnium vsus periculosus est. Porro de Arsenici operatione, eiusque virtutibus in Chymia sequetur. Quamuis autem multæ insuper qualitates propterea, venenum acutum quod sit, illi adhæreant: easdem describi haud tamen opus est, ne quid peius insequatur. Magis enim ad malum, quam ad bonum procliues sumus. Quapropter non omnia secreta reuelanda sunt, nec etiam necessitas illud requirit.

Hoc quoque notatu dignum est, verum postulat medicum prudentem, prouidum & in medicina valde expertum. Videtis quod Arsenicum enecet, tanquam acutum & acre sit venenum, vt nulla huic vita resistere queat. Ex quo sequitur, licet in aliis quoque venenis similibus eiusmodi deprehendamus, quod Arsenicus albus quosuis etiam morbos Chirurgicales perimat. Exemplo sit. Quidam patitur affectum Lupi, vel Lupo afficitur. At Lupo curando nullum superest remedium, nisi veneno deleatur tali, quo etiam penitus aliquem è medio tollere velimus. Hæc Lupi deletio est in Arsenico, qui non secus, ac gliri, vitam aufert, sic pariter vel Lupo vel carcinomati, vel fistula, &c.

Hac tamen cautela obseruata. Primum Lupi status locusque diligenter inspiciantur, quo scilicet eius venæ tendant, tum demum incipiendum est, vita ipsum expellere, sensim autem, nec festinanter, propter accidentia, quorum aliquot recensui; Escharam si emittit, siue decidat, nec sufficit solutam esse, sed insuper alteram, imo tertiam emittat, tum demum ipsum interemit ac sustulit. Sin displiceat deducere ad Escharam, in fortissimam redigatur extractionem, in qua liniamenta madefacta loco affecto indantur, nec permittantur exsiccari, sed assidue humida seruentur, accurate præcauendo, ne calor cum punctione periculosa superueniat: atq; ita purgandū erit, donec signa salutaria vlceris appareant. Postea cessabitur, nec vlla re pingui, sed solis siccis, & quidem optime pulueribus aut aquis consolidatiuis curabitur. Sic omnia curantur Carcinomata, lupi, cæterique affectus cancrosi ambeduntes. Hac enim Methodo obseruata, omnes morbos Chirurgicales, non minus fortiores enecat, quam si Auri vitam adimat. Tales siquidem omnes affectus, vitam instar vermis rodentem in se habent. Et perinde vt vermem necando æger conualescit, ita hic opus est peremptione. Namq; excessio

quædam rodens, quæ vermi per omnia æquiparatur, hic adest. Nisi autem Medicus singulariter doctus, prudens, peritus, diligens & expertus sit, nullus rem aggredi conetur. Quia multi homines leues, lasciui, inutiles, naucíq;, quibus minime fidendum, nunc medicos agunt, sed adeo temerarios & inconsideratos, vt quicquid in mentē venerit, inconsulto peragant. Quilibet enim solicite cogitat, bene lauteq; viuere in cibo & potu, pigritiæq; ac deambulationi deditus esse, quod per medicinam consequi possunt. Hi Doctores & scroti sectores, perinde ac dentium effractores, scurræ, omnes quacunq; pergunt, regiones absq; vlla conscientia ceu impostores decipiunt.

A maioribus nomen quoddam editum & confictum est, & dicitur Electrum. At Electrum metallum est ante ab alio proueniens, & metallo, ex quo descendit semper dissimile. Exempli gratia. Cuprū fit albidum, rubedine iam sublata vocatur Electrum. Item è cupro per Cadmiam conficitur Orichalcum, & dicitur Electrum rubeum. Huiusmodi Electri genera, quidam Chymici scioli & Artistæ Argentum æstimarunt, interdum Auri loco habuerunt, nec aliud intellexerunt aut crediderunt, quam Argentum illud esse, sicque Argentum è Cupro fieri posse, & nomē Electri omittentes, id pro Auro Argentove habuerunt, nec perscrutando cessarunt, quoad neq; ædes neq; areæ amplius superessent. Hæc propterea indico, vt error euitetur, quicquid Electrum, quid Aurum, quid Argentum sit, consideretur, ne tamen temere & inconsulto agatur. *De Chymicis virtutibus in Arsenico.*

Nunc proponam vobis medicamentum quoddam.

℞. Arsenicum metallinum præparatum metallice: idem cum venere more vsitato cementa, magnam partem Electri in Cupro reperies. Nemo tamen ob id magnos faciat sumptus, quia plurimi cōstat Electrum conficere. Consultius itaq; est, cuprum vt cuprum in sua forma relinquere. Nihilo enim melius est eius Electrum, sed vilius. Sic in aqua gradata soluendo calcem relinquit: non equidem quod sit Argentum, sed Electrum, adeoq; redditur subtile, vt penitus nihil remaneat, sed euanescat, & quia fixum nō est, consumatur. Ita nec in solo cupro, verum etiam in ferro, stanno, chalybe, &c. permanent residentiæ: nihil autem fixati adest, hac ratione multi decepti sunt. Protinus enim ac res eo redacta est, vt Electrum nomē suum amitteret, & Argentum vocaretur, Chymicorum pernicies,

exſilium, miſeria & ſpes inanes incipiebant. Huiuſmodi Recepta multa ſunt, quæ non opus eſt recenſere, artiſtis bene cognita, qui in hoc capite ſatis me aſſequentur, ſuum ipſius errorem perpendendo, quod fruſtra quærant in alio. Magnam inducit ſeductionem, cum iuniores maiorum deſerant methodum, cumque diſcipulus magiſtro doctior vult eſſe, nec in via recta permanet, ſed rem quandam aliam, ac per ſe eſt, iudicat, & ſuo ſolo conſilio inhærere vult. Inde ſequitur vt ſudore ſuo peccatum luat iacturamq; faciat. Antiqui electrum dixerunt, idque proprium eius eſt nomen. Moderni Argentum vocant, nomine improprio. Maiores damnum euitarunt, quia ipſis cognitum erat, iuniores quod non nouerint, iacturam fecere.

Hic mos in Alchimia inualuit, vt indeſinenter ſub bona ſpe quæratur. Hinc artifices conati ſunt Arſenicum fixare, ac in aliam eſſentiam tranſmutare, num forſan ſic melius eſſe aut reddi poſſit, vtque maioris ſit efficaciæ. Inde ſecuta eſt reuerberatio Arſenici & circulatio in reuerberatorio arundineo, per aliquot ſeptimanas, aut per aliam viam conſimilem: Redditum fuit Arſenicum ſimile Cryſtallo, rubeum, pulchrum, inſtar vitri rubentis, quoad duritiem, leuitatem & fragilitatem. Huius Arſenici virtutibus locus non eſt in medicina, reſpicit ſolum Electra, vt dictum eſt. Porro alia præparatione etiam ipſum tractare tentarunt, per deſcenſum ſcilicet, quod rubrum, & fuluum per idem factum eſt, viribus præfato æquiualens. A nonnullis præcipitatum fuit, & rubedinem ingreſſum eſt, ſiue ad ruborem peruenit, nec omnes illi quicquam frugiferum & ad id quod ſperabatur accommodatum offenderunt, præter ſolam electricam qualitatem, quæ propter imperitiam & inſcitiam artiſtarum multos ſeduxit. Quamobrem opus eſt, vt quilibet hiſce in rebus ſit prouidus. Nam qui omnium nominum cognitionem aut intellectum plenum non habuerit, nihil agit, ſiquidem cerebroſa capita non perueniunt ad fundamentum. Vnicũ hoc requiritur, vt ipſis pro fundamine ſit, nouiſſe quid electrum ſit, & alia complura: poſtmodum per ſe ipſos intelligant, vtrum in Electro poſſint progredi, an non. Nihilominus ſæpe accidit, vt Arſenicum ex propria natura ſit aureum, aurumq; in ſe habeat. Iam ſi artifex in ſeparando auro ab Arſenico, peritus eſt, ſiue per cemen-

tum

tum, siue per proiectionem quandam, aut alia quauis via, illud aurum in metallum argentum, cuprum aut plumbum vt deducat. absque dubio aurum est, & quidem præclarum. Inde autem sequi, quod tinctura sit, vel ex tinctura proueniat, nihil est, sed Arsenico inest, & in sola depurgatione, separatione, &c. res sita est, prout quilibet in illo peritiam habuerit. Arsenicum maxime auriferis è locis, siue ex Auro, raro caret ære, solum interest separationem recte fieri.

Plura de Arsenico eiusque speciebus, quam quæ protuli, & quæ manifestare licitum est ac decet, siue ad medicinam, siue ad artifices spectet, mihi non nota sunt. Quisquis igitur prudens, & ad illud satis peritus esse debet. Sin minus, prorsus abstineat. Nulla enim facultas ipsum domare potest: sed vtrasque vincit, si ordo & processus genuinus non seruetur. Ductum tu ipsius sequi opus habes. Ipsum neminem sequitur, nulli paret.

Arsenici vires.

Virtutes Arsenici sunt in { vlceribus. / vulneribus & / aliis aperitionibus.

Arsenicus est fuligo, ex metallis, & præcipue ex plumbo defluens, & est Realgar vel Fulgur (fuligo) à metallis. *Arsenicus quid.*

Præparatio prima, est reductio Arsenici in Mumiam.

In præparatione venenum auferendum est. Nulla res perfectius sanat vlcera & vulnera. quam Arsenicus præparatus. Syrones etiam curat, ac omnia vlcera, cancrenas, fistulas.

Arsenicus ex plumbo optimus est, & ex Luna, deinde ex stanno est optimus Arsenicus. Postea, qui ex ferro effumat, ac cupro similis est.

Secunda Arsenici præparatio est reductio Arsenici in Balsamum. Tertia, est Arsenici reductio in Liquorem.

Arsenici præparatio triplex.

Tres habet præparationes Arsenicus, in { Mumiam / Balsamum, & / Liquorem.

Prima Præparatio est ista in Mumiam.

Recipe Arsenici albi vncias 6. Salis fusi, Colcothar ana vnciam vnam *Prima in Mumiam.*

vnam semis. Fiat mixtura, reduc ad secundum gradum reuerberationis, per horas tres vel quatuor, & excipe.

Quinquies vel sexies superne auferendus, tundendus & iterum præparandus, Et hoc quinquies iterari debet.

Præparatio Balsami.

Secunda in Balsamum. Recipe Arsenici albi vncias x. Talci vncias iiij. Calcis viuæ vncias xv. fiat mixtura subtilis. Reduc ad 4. gradum reuerberationis per 24. horas.

Si adhuc supereemineat, superne tollendus est. Instar vitri est, & venenum in fundi calci hæret. Quod superne demtum est, teratur, & indatur vitro, ponatur in cellam, sic prodibit oleum siue Balsamus.

Præparatio Liquoris.

Oleum Arsenici siue Realgar. Recipe Arsenici crudi & albi libram semis, salis nitri libram vnam, salis Gemmæ, vnciam semis. Fiat puluis subtilis, reduc in reuerberatorium apertum per horas 24.

Tertia in liquorem. Si iuncta hæc ponantur ad ignem reuerberationis, Arsenicus tribus horis ardet: postea liquescit. Liquefactus fundatur in aquam, & coaguletur in modum Alcali.

Additio in Mumiam Arsenicalem.

Recipe huius Mumiæ vnciam vnam, liquoris Myrrhæ, Botin an. vnc. ij. fiat in modum olei.

Istud oleum est optimum in vlceribus & in vulneribus. Siue enim sint Esthiomena, siue alia vlcera, maximum mundificatiuum & maximum incarnatiuum est istud oleum.

Additio Balsami.

Recipe huius Balsami drachmas tres, olei Vitellorum drachm. decem, Terepinthinæ destillatæ drachmam vnam. Fiat mixtura.

Vt Mumia, sic etiam Balsamus singulis horis 12. vsurpandus est.

Additio Liquoris.

℞. huius liquoris drachmas xv. Corticum granatorum drachm. sex, corticum thuris drac. ij. Mucilaginis de botin, pondus omnium. Fiat mixtura.

Auripigmenti vero virtutes secundum Paracelsum, sunt in fistulis cancro & Esthiomenis.

Præpa-

Præparatio ad fistulas talis est: Recipe Auripigmenti vnc. j. Tartari calcinati vnc. iij. fiat S.S.S. reduc ad quartum gradum reuerberationis per horas 24. id est, per diem ac noctem. Si ita decoquatur, diffluit. Eximatur iterum, & contundatur ac effundatur in aquam, & puluis albus in fundum subsidebit, qui est præparatum Auripigmentum. Si indatur in vitrum, oleum fiet, quod iniiciatur in fistulam, aut panno imposito applicetur. Puluere autem Vlcera aspergantur.

Additio fistularum.] Recipe huius Auripigmenti præparati drac. ß. Resinæ pini vnc. j. Ceræ ad pondus omnium, fiat in modũ Cerati.

Præparatio ad Cancrum: Recipe Auripigmenti vnc. v. Fuliginis vnc. ß. salis Armoniaci vncias iij. Reduc ad quartum gradum reuerberationis per diem & noctem, reduc in Alkali. Hoc summum arcanum in Cancro.

Additio in Cancro:] Recipe huius Auripigmenti præparati dra. v. de cineribus fimi columbini, olei Vitellorum ouorum q.s. in vnguentum.

Præparatio in Esthiomenis: Recipe Auripigmenti vnc. iij. Aluminis calcinati vnc. vj. Reduc ad ignem vt supra, cum extractione Alkali.

Additio in Esthiomenis:] Recipe huius Auripigmenti drach. vj. liquoris mumiæ drach. ij. olei Rosacei vnc. j. ß. Mucilagin. sem. Psylii ad pondus omnium, fiat in modum vnguenti, aut cataplasmatis. Si de ardore conqueruntur ægri, illinendum est oleum Camphoræ prius, quam remedium imponatur.

Arsenicum & Auripigmentum sunt mineralia inter se valde vicina, colore tamen differentia, cum Arsenicum proprie sumptum, sit album & pellucidum, Crystalli instar, vnde est Crystallinum nuncupatum. Auripigmentum vero est coloris flaui & fere aurei. Differunt quoq;, quod Arsenicum Crystallinum sit flos argenteus, vnde nulla vena reperitur abundans Arsenico Crystallino, in qua simul (saltem in eius profunditate) non reperiatur Argentum. Inde quoq; à peritis metallicis solet appellari tectum Argentum. Auripimentum vero plerunq; continet Aurum vel saltem in eius vena reperitur. Nihilominus tamen Arsenicum generalius alioquin accipitur, vt sub se contineat Arsenicum rubrum & flauum. *Arsenicum & Auripigmentum differunt.*

Est autem Arsenicum succus mineralis, pinguis, inflammabilis, vicinus sulphuri, violentior tamen ob salem coniunctum, constans pinguedine sulphurea, hydrargyro pauco & spiritu Salis albi, quorum pars volatica est, pars fixioni propior.

Numeratur autem à cæteris inter septica medicamẽta, quæ summa caloris acrimonia insitum nobis calorem aut dissipant aut in igneum conuertunt, simulq. qualitate maligna primigenium humidum dissipant, & omnem partis substantiam tabefaciunt, putredinemq; inducunt cum fœtore. Quocirca horum non præparatorum vsus in medicina nullius est; in Chirurgia valde periculosus, cum lethifera & naturæ nostræ inimicissima sint.

Quemadmodum autem hæc non præparata venena esse valde nocentia notum est: ita bene præparata ad multos affectus externos curandos probatissima redduntur. Hęc enim specialia lethifera existunt, qualitate maligna & acrimonia: praua autem illa qualitas in spiritu siue in aura illa fętida, ex atro fumo, quem minimo calore emittunt, consistit, acrimonia in solo sale. Hic fumus ater & venenatus naturali etiam calore, cum excitatur, materiam partis labefactat, ipsam corrumpit, & sæpius ac si quis venenũ hausisset, interimit, si n. procul à propiorib. partib. illa apponantur, p̃sertim vulnerata cute.

Cum igitur in fumo illo atro qualitas illa maligna existat, prorsus fixanda est. Fixatione enim omne venenum in spiritibus adimitur. Acrimonia vero pellitur salis extractione. Qua ratione præparatum Arsenicum non nocebit, quin imo pro Topicis multum ꝓficiet ad vulnera venenata, ad lupos, fistulas, cancros & gangrænã.

Præparantur autem ex eo Butyrum, & ex Butyro oleum hac ratione. ℞. Arsenici, Salis tosti, Colcotharis, Scobis Chalybis ana partem vnam, indantur bene mixta vitro sublimatorio: sublimatio instituatur dando ignem per gradus, dum nihil amplius sublimetur: sublimatũ Arsenicum misce. Cum nouis spiritibus, & vt prius sublima, idq; ter repete. Hac n. ratione valde nitidum & purum redditur.

Huius Arsenici recipe partem vnam, Salis nitri partes duas, misceantur, diuidatur in portiones, proijce ordine per cochleare in lebetem fictilem dispositum super fornace ventosa sub dio, ita vt tibi ventus flet secundus, possitque vitare fumum: versa cum longa spata, donec venenata volatilitate dissipata cesset ebullitio: submitte

partem, age vt prius, quousq; tota quantitas sit iniecta: consumpto Sale nitro, auge ignem horis quatuor, & instar butyri tandem in lebete residеat, cum refrixerit, fiet massa niue candidior, & Perlarum referens colorem, quam in aqua calida solues, vt salē inde extrahas.

Remanebit autem in fundo puluis albissimus, quem exiccatum fixabis hac ratione. *Querc. in sclop. p. 206.*

Imbibe pari oleo Talci, reuerbera massam per diem integrum, rursum in calida aqua dissolue, vt remaneat puluis albissimus fixus & dulcis; qui positus in loco humido fluet in oleum pingue (butyri instar) anodynum.

Nam quemadmodum Arsenicum, si non præparetur, dolorificum est sua acrimonia, & qualitate maligna venenum; sic contra fixatione hanc amittit, & doloris est prorsus expers, ac venenatis vlceribus conducens medicamentum, si huius admisceatur vncia vna cum vnciis duabus olei Myrrhæ.

Simili ratione oleum ex Auripigmento ad eundem vsum conficitur, hactenus Bornettus. Andreas Libauius id sic describit in comment. Alch. part. 2. lib 1. de nat. metallorum cap. 11. pag. 23.

Arsenicum, est succus mineralis pinguis, inflammabilis vicinus sulphuri, virulentior tamen, ob salem coniunctum, constans pinguedine sulphurea, hydrargyro pauco, & spiritu salis, quorum pars volatica est, pars fixioni propior. Venenum hoc esse, notum est, & quidem æque nocens ac hydrargyrus sublimatus. Albam tamen tincturam habet, id quod album est, & factitium, qua cuprum argenti simile facit. Geberus tertium principium metallorum constituit, & ab aliis nomine salis exprimitur, licet potius Sal atramentum notet. Duplex autem est, naturale nimirum & artificiale: quorum hoc fit ex auripigmento & sale. A sulphure discernitur à Gebero dūtaxat albedinis tinctura Sed agnoscimus in eo virulentiam maiorē ob salem volatilem cum Mercuriali spiritu, & sulphureo copiosiore coniunctam, qui tollitur sublimatione, vel diuaporatione cum halinitro: & tunc Balsamus vulnerum euadit. Danda autem in eiusmodi descriptionibus venia est humanæ imbecillitati, si non vsque adeo exacte crases & temperaturæ explicentur. Constat plumbi genera & stibium cum bismutho vicina admodum esse, & requiritur exacta discretio etiam in internis, sed hallucinatur humana acies. Ita est in Auripigmento, Santaraca, Sulphure &

Arse-

Arſenico, quorum temperaturæ videntur gradibus diſtingui & interdum ad hoc admitti id, quod non eſt in alio; veluti in ſulphure eſt pinguedo inflammatilis cum terrea parte vitriolata. Itaque & citrinum euadit & rubeum & acorem præbet, vt Chalcanthum. In Arſenico vero etiam pinguedo eſt inflammatilis, ſed cum Mercurio aliquo & ſale, quæ duo cum ſint fugacia per nitrum facile tolluntur, vna cum parte pinguedinis magis inflammatili, relicta pinguedine butyracea, quæ tamen ob coniunctam terram copioſiorem figitur, nec inflammatur. Hac differentia in præſens contenti ſumus: Et licet alii negent in talibus hydrargyrum eſſe, oſtendit tamen natura, cognatio cum metallis, & effectus, non adeſſe nihil. Butyrum Arſenici & oleum inde concinnatum, in medicinis externis ad vlcera & fiſtulas præclara ſunt medicamenta. Quidam etiam vorant; quibus hoc per nos liceat ſuo periculo: vtrum tamen exemplo muniuntur, ſed quod licet artifici, non ſtatim aliis. Integrum quod eſt, vim habet cauſticā & depillatoriam. Creditur è corde venenum ad ſe elicere, itaq; geſtatur in peſte in pectore. Porro Arſenico affine eſt Auripigmentū, Sandaraca, & Realgarium ſeu Cadmiæ fornicariæ ſpecies. Et videtur Auripigmentum cum Auro conſentire, cum eius in ſe tincturam habeat, ſicut & Sandaraca, quę inde conficitur. Sed niſi vena auri eſt, ſicut & ammochryſos; Aurum inde non fit. Tinctura quæ elicitur per artem, minori & medio operi inſeruit, eſtq; ſophiſtmatis obnoxia.

Calx Arſenici. Lib.2. Alchem. tract.1. de magiſt. cap.25. ait: Arſenicum cū triplo Tartari viciſſim ſtrato cementatur. Cementatum coquitur in aqua, & calx in puluere albo ſubſidet, qui collectus ad fiſtulas vſurpatur.

Flos Arſenici. Lib.2. Alch. tract.2. ca.40. ſic conficere florem ex Arſenico iubet, dum ait: Recipe Arſenici albi per nitrum purgati quantum libet: miſce cum ſeſcuplo calcis viuæ, & magnetidis ſubduplo. In ouo philoſophico vel catino clauſo quarto reuerberii gradu ſublima die naturali. Inſiſtet ſuperficiei flos conſiſtentia vitrea, quem extractum tere. *Flos Realgaris.* Ita ex Realgari Argenti: Realgaris Argenti ſelibra miſceatur cum ſalis fuſi & Colcotharis ſingulis ſeſconciis. Fiat ſublimatio in catino clauſo, ſecundo reuerberii gradu. Inſiſtet flos ſummitati. Subtilior fiet opere ſexies repetito. Vſus talium eſt ad vulnera, vlcera, & huiuſmodi externa mala. Poſſunt ſolui

in liquorem, & vocantur mumiæ realgaris. Abstrahitur ab eis etiam sæpe spiritus Terebinthinæ vel vini, vel in vlceribus Gallicis, aqua guaiaci, vel in cancro spiritus sulphuris, aut oleo plumbi, &c. Capite seq. eius Butyrum sic docet: Arsenici partem j commisce cum ij. halinitri. Diuide in portiones, proiice ordine per cochleare in lebetem fictilem, dispositum super fornace ventosa, sub dio, ita vt ventus tibi flet secundus, possisq; vitare fumum. Versa cum longa spatha, donec venenata volatilitate dissipata cesset ebullitio: submitte partem aliam, & age vt prius, quousq; tota quantitas sit perfecta. Consumto halinitro auge ignem horis 4. vt instar Butyri tandem in lebete resideat. Refrigeratum albescet. *Mumiæ Realgaris.* *Butyrum Arsenici.*

Eodē li. & tract. de Extract. c. 4. sic eius Essentiā describit: Sublima Arsenicum ter cum sale præparato, colchotare & chalybis scobe. Sublimato adde salem fusum & solutum. Macera. Destilla per gradus ignis horis 24. Destillatum redde capiti mortuo, iterumq; destilla, repetens hoc, donec puluis maneat albissimus, hunc elue aqua calida, vt sal secedat, coagula, reuerbera per diem, solue per aquam calidam, & elue, vt albissimus restet puluis, quem solue per deliquium & destilla per retortam. Eodem lib. & tract c. 37. sic salem Arsenici iubet conficere ad cancrū: Auripigmenti quincunx, fuliginis semuncia, salis Ammonii quadrans, calcinentur gradu quarto, horis 24. extrahetur Alkali. Eodem lib. & tract. cap. 16. ait: Arsenici Butyrum solue p deliquium. Solutionem destilla p alembicum, destillatum cum S.V. circula. Solet & liquor in cella solutus figi per S. V. in olei consistentiam. c. 24. dicit: Arsenicum ter sublima cum sale præparato, colcothare & scobe Chalybico: Adde salem præparatum, cum quo vel iterum sublima solo, vel reuerbera per gradus, fietq; massa alba, solue in aqua calida & salem extrahe, in fundo manebit essentia alba, quam exsicca & pari oleo Talci imbibe. Reuerbera massam per diem, solue rursus in aqua calida, & puluis dulcis fixusque manebit. Pone in humido loco, in marmore, & diffluit oleum pingue, quod foris adhibetur ad dolores, & cum duplo oleo Myrrhæ ad vulnera. Eius fixationem vide pag. 53. Arsenici reductionem in vitrum vide pag. 68. & Arsenicum factitium. pag. 87. &c. *Q. Essentia Arsenici.* *Sal Arsenici.* *Oleum Arsenici.*

Iosephus Quercetanus sic ex Arsenico facit Oleum, dum inquit:

quit: Arſenicum qualitate ſua màligna, & acrimonia venenum eſt. Praua vero illa qualitas in ſpiritu, ſiue in aura illa fœtida, & atro fumo, quem minimo calore emittunt, conſiſtit, at acrimonia in ſolo ſale. Igitur prorſus fixanda eſt. Fixatione enim, vt etiam in capite de præcipitato diximus, venenum omne ex ſpiritibus, vt Arſenico, Mercurio, Auripigmento, & reliqs adimitur: acrimonia v·pellitur, ſalis extractione: q̊ propriis fit ablutionibus: verum huius Arſenici præparatio huiuſmodi eſt: Arſenicum ter ſublima cum ſale præparato, & lacerta rubra, & ſtomomatis ſcamate, vt ipſum purifices: q̊ deinde cum terrea muria fixabis, dando ignem per gradus, 24. horarum ſpatio; fietq; maſſa niue candidior & plarum referens colorem, q̃ in calida ſo ues, vt Alkali inde extrahas: remanebit autem in fundo puluis albiſſimus: quem exiccatum fixabis cum æquali pondere olei inceratiui ex talco confecti, eaq; omnia in reuerberio colloca per diem integrum: rurſus in calida ſolue, vt remaneat puluis albiſſ: Fixus & dulcis, qui fluet in humido in oleum pingue, Butyri inſtar, Anodynum. Nam quemadmodum Arſenicum, ſi non præparetur, dolorificum eſt & qualitate ſua maligna venenum: ſic contra fixatione hanc amittit, & doloris eſt prorſus expers, ac venenatis curandis vulneribus conducens medicamentum, ſi huius admiſceatur vnc: j. cum vnc: ij. olei Myrrhæ. Nonnulli etiam Arſenicum ter ſublimant cum calce fixa, & cholcotare, idque diſſoluunt in aqua ſtygia fixatoria, & conuenienti, deſtillantque aquam à fecibus multoties, tum demum caput mortuum reuerberant: quod prodit in puluerem albiſſimum & fixum, à quo extrahitur Alkali cũ vini Alkobole, & ſic dulcoratur. Huius medicamenti vſus eſt ad Fiſtulas, & cancros curandos. Præparationes Arſenicales D. Mulleri hæ ſunt in miraculis Chym. c. 5. fol. 68. 1. Ad vlcera, cancroſa, ſcirrhoſa, maligna, hyperſarcomata &c. Recipe Arſenici Cryſtallini lib. 1. tartari opt. vnc. iij. ſalis nitri libr. j ſeorſim puluerisata miſceantur. Igneſcat tigillum amplum vehementiſſime, eiq; candenti iniiciatur puluis per cochlearia aliquantulum tegendo cochleari. Illico cum magno fumo liqueſcit. Relinque donec fere amplius non fumet, tum proiiciatur in mortarium marmoreum, vel aliud: ſianturq; vt refrigeſcat. Habebitur maſſa ruffa, quæ miſceatur, teraturq; cum pari pondere ſalis nitri, fiatq; vt ſupra

Præparatio ad vlcera, cancroſa, ſcirrhoſa, maligna, hyperſarcomata, &c.

pra in eodem vel nouo crucibulo. Subdatur ignis per 6 horas; Materia erit albissima, quæ vbi refrixerit, aquæ calidæ iniicienda, ad separandum salem petræ & tartari, in fundo remanebit Arsenicum fixum correctum, & ab omni veneno liberatum. Reiteretur sæpius ablutio in magna aquæ copia, in quam illico proiiciatur materia fusa.

Aqua cum Salibus, seruari debet ad ablutionem, vel exhalatione sal separari ad vsum.

Præparatio arsenici ad Cancrum.

Eiusdem præparatio ad Cancrum hæc est: Recipe Arsenici præparati, radicum Aronis præparat: ana. p. æ. fuliginis parum. misce remedium certissimum est, Arsenicum autem sic præparatur: primo in vase sublimationis sublimatur, deinde coquitur per 2. horas in aceto albo optimo.

Sic enim nigredo tollitur: & læuis quædam farina corrosiua: Deinde iterum sublima cum squama æris, qua pars terrestrior venenosa retinetur, tandem bis aut ter cum Sale communi præparato sublima, sublimatum in aqua calida edulcora perfecte.

Huius Arsenici dari possunt secure etiam interne gran. 8. inre omnia venenosa expurgat Radicum Aronis præparationem in Pharm. Dogmat. Restitut. lib. c. 25. de extract. pag. 227. docet.

Butyrum arsenici.

Butyrum Arsenici eiusdem: Recipe sublimatum Arsenicum Crystallinum cum lacerta rubra seu cholcotare, vt venenositas extrahatur, tum adde salis petræ & salis tartari ana. Inter duo crucibula ponantur, oblutata cum spiraculo, fixentur validissimo igne per 24. horas. Inuenies omnia in massam albam perlarum instar redacta. Extrahatur Alkali per aquam calidam. Puluis in fundo remanens siccetur, mox oleo tartari imbibatur ad tres vices in vase & aqua conuenienti. Deniq; dissolue materiam in aqua vitæ, vt extrahatur totus sal. Tandem restabit Arsenici puluis albus & fixus, qui resoluetur in humido in oleum spissum & arsenici butyrum dictum. Summum est medicamentum.

Alius hanc Arsenici præparationem summopere commendat: Coquæ arsenicum Crystallinum cum duplo olei tartari, donec assumtum oleum videatur, hoc fiat in vase vitreo, in cineribus aut arena & erit puluis albus & fusibilis, qui solus & per se dari non debet, sed gran. 3. vel ad summum 5. cum Theriaces drachma j.

Detur contra pestem: quidam hoc pro magno secreto habuit, dum dicit se curasse senem quartanarium, cum tribus gran. in Theriaca assumtis: seruandum in loco sicco, ne soluatur in aquam.

Ab extra contra pestem sic præscribit idem Mullerus: Recipe Arsenici Crystallini drach. j. Caryophyllorum scrupulum j. Croci scrup. ſ. Sem. Pæoniæ, Zedoariæ drach. j. ſ. Zingi: drach. ij. Baccarum Lauri drach. iij. Mastyches gr. iiij. Myrrhæ gr. iiij. Nucis Mosch: drach. j. Sem. Rutæ scrup. j. Moschi gr. ij: Fiat, Grossus puluis interpastatus pro regione cordis.

Idem Mullerus præscribit Auripigmentum ad decidentiam crinium: Recipe Auripigmenti vnc. j. pulueris pyrij vnc. ſ. calcis viuæ vnc. iij. Coque in dimidia Mens. lixiuij in olla vitreata donec vsui accommodatum est remedium quod cognosces si penna oblinita facile plumas dimittet in manuum vellicantis. Hoc à me sæpe probatum est: & facilime ex illinitione decidunt pili: Ne a. renascantur varii varia præscribunt ex ouis formicarum, sang: vespertilionis, Ranarum, lacertarum, &c. Sed parum proficiunt, vti experientia constat. Locus depilatus vngatur oleo vel vnguento rosato. Aliud. ℞. album: ouo: Nrō. iij. Calcis viuæ, Auripigmenti an: Vnc. j contere & adde tantundem lixivii; vt fiat litus.

Crollius in Basilica chymica vsurpat & appropriat Arsenicum in massa pro efformandis Amuletis seu pentaculis constellatis. Recipe bufonum bene in ære & solis ardore exiccatorum & puluerisatorum sub aperto cœlo, naribus obturatis vel aversis, pistillo artificiose pensili, vncias duas. Nota: nisi bene & cito exiccentur, fœtent ac difficulter teruntur. 18. Bufones dant circiter duas vncias pulueris. Zenith juuencularum quantum haberi potest. Arsenici Crystallini albi, Arsenici Rubri seu Auripigmenti ana vnciam dimidiam, Rad: Diptami, Tormentil: ana drach. iij. Margaritarum non perforat: drach. j. Corall: Fragmentorum Hyacinthi, smaragdi Orient: ana drach: sem: Croci Orientalis scrup. ij. propter odorem aliquot grana Moschi seu Ambræ addi possunt. Puluerisentur omnia subtilissime & misceantur, postea Tragacanthum resoluatur in aqua Rosarum instar mucilaginis, cum quo pulueres impastentur & formentur (Sole & Luna in scorpione existentibus, aut ad minimum Luna) pentacula rotunda, & pistillis illis duobus, sub eadem

dem influentia cælatis, signentur: aut si mauis parentur scuta formam cordis habentia, postea exiccata sindone obducantur rubro, & cordis regioni appendantur per intermedium indusium. Vsus. Exterius collo appenditur funiculo serico, intermedio indusio ad regionem cordis: Non solum præseruat à peste, sed impedit quo minus corpus à venenis seu morbis Astralibus inficiatur: atrahit venenum ab intra, & extra illud consumit.

Ignotus quidam author tales, eaq; nobilissimas de Arsenico nobis infert præparationes, quas huc insimul apportasse non pigebit: Eius verba sunt talia. Nulla res ex fundamento & radice magis curat vlcera atq; vulnera, quã Arsenicum, si hoc reducatur in mumiam suam, seu, si ab omni sua maligna ac venenosa liberetur separeturq; qualitate. Eius præparationes tales subiicit.

Arsenici præparatio; Recipe Arsenici albi, salis nitri fusi, ana lib. ij. salis gemmæ Vnc: j. calcis viuæ lib. ij. His omnibus contusis ac mixtis indantur cucurbitæ terreæ optime loricatæ, ponendo in igne aperto cum alembico, tandem destillentur ignis obseruatis gradibus. Initio habebis spiritum acerbum atq; acrem in recipiente, hic soluere potest Lunam, sed gladiatores hoc spiritu vtuntur vtilissimo modo ad purgationem gladiorum, &c. Ignem hinc intende gradatim, vsq; dum cucurbita in fornace candeat, in quo calore persistat ad decimam horam vsq;, postmodum pedetentim refrigescat, remoto alembico, floresq; in eo collectos tanquam venenosos ad nihili vtiles reiice: in Medico cucurbico eodem modo est appensus sublimatus de arsenico, hunc bene custodi, non n. optime fixatus est, sed tamen in Alchymia vtilissimus: In fundo cucurbitæ materiam inuenies fixam, super quam funde vini spiritum vel vinum adustum, solue, filtra per papyrum, denique in Balneo vicissim vinum abstrahe, & in fundo relinquetur materia alba instar salis ac Butyri hunc salem in humido co loca, vel in cella ad tabulam vitreatam, & fluet tandem in oleum, in modum tartari vt nosti. Hoc oleum comparatum perfectissimo Balsamo ad externa cum suis appropriatis vtilissimum. In vlceribus & vulnerib⁹ mundicatiuum maximum incarnatiuumq;: Eius permixtura vtilissima, est talis: Recipe huius salis siue olei Vnc: ſ Liquoris Myrrhæ, olei terebint: ana drach: ij. Mastiches Vnc: ſ. misce pro vulneribus & vlceribus.

Hic notandum, quidam loco calcis viuæ addunt Tartarum calcinatum, vel dimidium Tartari & calcis viuæ, & hæc via etiam non improbatur.

Idem ille, de ſublimatione ait: Recipe Tartari calcinati lib. j. Arſenici lib. j. ſalis decrepidati, calcis viuæ ana lib. ſ. pulueriſentur omnia & impaſtentur cum albumine ouorum, inſtar paſtæ, inde cucurbitæ, appone & alembicum orificiaq; vaſorum probe luta, tandem ſublima, in fine ignem intende fortiſſimum, ſic aſcendet Arſenicum in forma cryſtallina ac pellucida inſtar vitri & hæc ſublimatio ſic facta. Nonnulli per ſalem vulgarem tantum ſublimant ſed hic modus correctior, ex parte enim fit fixior & ad medicamenta habilior aptiorq;.

Aliam etiam ſublimationem hic nobis oſtendit, ex qua Arſenicum fiet rubicundum inſtar rubini: Recipe Arſenici albiſſimi lib. ſ. limaturæ ferri, antimonii ana lib. ſ. auripigmenti vnc. iiij (ferræ ſi haberi poſſit.) pulueriſentur omnia ac miſceantur, indanturq; cucurbitæ, ponantur in arena, primo lento igne ſublimentur, deinde fortiori, & arſenicum aſcendit rubicundum, quod poſtmodum cum ſale nitro fixari poteſt, ad vſum metallorum idoneum, ſummopere etiam cõuenit in Chirurgia. Alia eiuſdem etiam ſublimatio talis exiſtit: ℞. Arſenici albi lib. j. Auripigmenti lib. j. Calcis viuæ lib. ij. omnia probe inuicem commixta ſublimentur ex arena inſtar rubini. Nonnulli recipiunt arſenici & auripigmenti ana ac ſublimant: alii antimonium addũt: ſed quo ſæpius ſublimatio repetitur, eo fit ſplendidius. Albiſſimam aũt ac in cryſtallinam formam ſublimatur, ſi cõmiſceatur cum calce viua & ſale gemmæ & ſic aliquoties ab eis eleuetur.

Eius oleum ſic fit ſecundum innominatum authorem: Recipe arſenici albiſſimi ac cryſtallini, ſalis nitri ac ſalis tartari lib. v. Indantur cucurbitæ loricatæ, applicato & recipiente amplo, deſtillentur primo ſpiritus, & quando incandeſcit cucurbita, quod continuabitur per 12. horas vel etiam tamdiu vſq; nullus fumus ab arſenico perſpiciatur, tandem abſoluiſti opus, refrigerentur omnia, remanentia vero in vitro cucurbitæ, ponatur in cellam, vt ſoluatur in oleum ad Chirurgiam vtiliſſimum.

Eius præparatio ab eodem authore ad Fiſtulas, Cancrum, Vlcera,

Vlcera, vulnera & similia, talis traditur: Recipe Auripigmenti lib. ij. salis nitri, salis Tartari calcinati ana lib ij. pulueriſentur omnia ac commiſceantur, tandem vero ſublimentur: ſublimatum in Alembico pro nihili habeto, Arſenicum vero rubicundum in medio vaſis permanens ac hærens, accipe ac pulueriſa ſubtiliſſimo modo: Huius recipe vnc.ſ. olei Camphoræ drach.ij Aluminis ſaturni vnc. ſ.olei vitellorum, q.ſ.Fiat Vnguentum: quo vtere in cancro &c.

In fundo vitri quod remanſit fixa eſt materia, hanc pulueriſa ſi potes, (ſi vis exſiccare: pone in digeſto paruo calore ignis, ne aerē concipiat, alias fluit in oleum) & vtere cum Vnguentis, Emplaſtris & Oleis, ad Fiſtulas, Cancrum, Vlcera ac Vulnera & ſimilia.

Deſtillatur etiam cum Mercurio n. hac forma: Recipe Auripigmenti Mercurii ſublimati ana lib. ij. pulueriſata commiſceantur, & reponantur in tabula vitreata in cellam humidam, vſque dum perſentiſcas eius aliqualem ſolutionem ſeu humiditatem, dein fac in Retortam, pone in arena, adapta etiam recipiens, probe iuncturis vaſorum munitis, deſtilla primo lento igne, & exibit oleum rubicundum ſubtile ac ſpirituale, euaporat ſemper ſeu fumum reddit (à quo cauendum) inſtar ignis conſumptibilis.

Hoc Oleum gradare poteſt lunam; primo in Argentum facit volatile, ſecundo per artem rurſus ſcit fixare, (igne videlicet gradatorio) 3. ſecedit in lunam fixam ſeu Aurum albiſſimum philoſophorum: Hoc Oleum etiam in Chirurgia poteſt vſurpari, ſed ſumma cautione. Nunc reſtat eius examen p recepta tam antiquorum & recentiorum.

Vnguentum ad polypos exedendos: Recipe ſandracæ vel Auripigmenti, chalcitidis præparatæ ana drach. ij. Mellis q. ſuff. Miſce & fiat vnguentum.

Vel ſi fortius velis adde Omphatium: ſi mitius, addito multo melle, vel ſucco mali granati, vel plantaginis. Vtile eſt ad oræmas curandas in principio.

Emplaſtrum abſtergens, purganſque Andernaci; Recipe ſucci ſolani marubii, plantaginis, olei Roſati ana lib.ſ. coquantur omnia vſque ad conſumptionem ſuccorum, deinde adde cinerum taſtaceorū, ſtercoris capilli vſti, calcis lotę ana lib.iv. Aeruginis lotę, Auripigmenti pulueriſati, Aloes ana drach.iij Terebinthinæ vnc.ij.

ceræ

cerę viridis quantum suff: misce & fiat emplastrum. Trochisci interficientes glires: Recipe Farinæ auenaceæ Vnc: I v. Arsenici citrini Vnc: ſ. Axungiæ porcinæ, q. sufficit, mellis parum. Misce & fiant trochisci.

Placenta Iacobi Carpensis contra pestem: Recipe Arsenici albi crystallini Vnc: iij. Arsenici rubri Vnc: ij. cum oui albo, vel mucilagine tragacanthi fiat placenta rotunda crassitudine digiti. Insuatur linteolo lineo, superaddito serico, & admoueatur cordi. collyrium præstantissimum contra omnis generis passiones oculorum Ranzouii: Recipe fœniculi, Absinthii, Apii, Rutæ, eufragiæ, saluiæ, betonicæ, Giridii, pimpinellæ, Auripigmenti, cardui bened: ana part: æquales. Hæc omnia simul in mortario contusa, per linteum exprime, & colaturam seu succum in vitreo vase conserua, ac inde singulis diebus vesperi & mane guttam vnam in oculum patientis instilla. Animaduertendum tamen est, quod hæc aqua per spatium nouem dierum soli est exponenda, & destillanda antequam in vsum transferatur. Sacculus pro corde contra pestem Ranzouii: ℞ Saphyri, Smaragdi, Hyacinthi, Rubini, Coralli rubrii, albi, ana dra. j. Croci scrupul: j. Margaritar: drach: ſ. Arsenici albi drach: ij. Ambræ gr: vj. Rad: Iridis siccæ & odoræ Vnc. ſ. Cornu C. vsti drach. j. Auripigmenti Vnc: ſ Terantur omnia, & fiat sacculus cum sindone purpurea, cordisque regioni apponatur.

Amuleta Arsenicalia contra pestem: Recipe Arsenici Vnc. j. Dictamni cretensis, sinapi, cinnamomi ana gr. x. Ambræ odoratæ, Benzoini ana dra: v. M. cum tragacantho redigantur in formam lapidis, operiantur syndone.

2. Recipe Bufonum torrefact: & pulue: Vnc. ij. Arsenici Albi Vnc. ſ. Arsenici Rubei drach. ij. Rad. Dictamni albi, tormentillæ ana drach. ij. Margarit: drach. j. corall rub: smaragd. Hyacint. ana dra. 5. Croci Orientalis scrup j puluerisatis omnibus cum Mucilaga tragacanthi ex aqua Ros. formentur placentulæ in forma cordis, quæ inuoluantur syndone, extrahit venenum ab infectis, confortabit cor, odoris suauioris gratia adde Ambræ griseæ, Moschi ana gr. iij.

3. Recipe Arsenici crystall. dra. v. Auripigment. Vnc. ſ. Cornu C. vsti dra. iij. Rad. Ireos dra. ij. ossis de corde C. scrup. ſ. Cort. citri drach. ſ.

drach.ß Saphiri,Smaragdi,Hyacinthi,Rubini,Corall.vtriusque an. scrup.ß. Margar. scrup.j. Croci scrup.ß.Ligni Aloes,Cardamomi ana gr.v.Rorismarini,Zedoariæ,ana scrup.ß.Ambræ gr.ij.Moschi gr. iij. Zibethi gr. ij. cum mucilagine Tragacanthi, fiant Amuleta.

Suffimentum ad vlcera pulmonis Rondeletii: Recipe Coriandri præpar.Ros.rub.ana vnc.j.Ladani puri, Hypocisthidis ana drac.iiij. Santali albi,rubri, Blattæ Bizantiæ ana drachm.ij. capitum Papau. cort. Mandragoræ ana drach.ij.Styracis,Belzoini ana drach.j.Auripigmenti rub. drach. ß. cum mucilagine Gummi Tragacanthæ & Arabici, infusorum in aqua Rosarum q.sufficit. Addito salicis carbone,fiant formulæ lupinares,quibus fiat fumigium.

Vnguentum capillos crescere non permittens Marinelli: Recipe Gummi hederæ,ouorum formicarum,Auripigmenti,Colophoniæ ana vnc.j. Hirundinum siue sanguisugarum vstarum vnc. ß. Trita misceantur cum Ranarum sanguine, fiatque vnguentum.

Aliud eiusdem: Recipe Gummi Hederæ vnc.j. Auripigmenti, Colophoniæ,sem.Cicutæ ana vnc.ß.Castorei drach.ij.Opii drach.j. Hyosciami drach.j.ß.succi cicutæ, sanguinis vespertilionis ana q. s. Fiat vnguentum,quo loca depilata inungantur.

Psilothrum Galeni: Recipe Auripigmenti Auricoloris scrup.vij. aut x.Calcis viuæ scrup.x.Amyli sextantem, Terræ Selinusiæ vnc.j. Omnia trita,& per angustissimum cribrum excussa reponito. Vsus vero tempore ex Pharmaco quod sufficit acceptum,aqua conquassato: deinde illinire iubeto,ac animaduertere ne exurat.

Aliud eiusdem cutem è vestigio læuem reddens,Critonis: Recipe calcis viuæ part.ij. Auripigmenti part.j.Hæc in mortarium plumbeum coniecta,aqua aut ptisanæ succo affuso terito: atq; vbi nigra reddentur,calefacta illini maxime in B.iubeto.

Aliud Paridis Saltatoris: Recipe Sandaracæ drach.j.Calcis viuæ sextarium j.Trita cum aqua diligenter coquito, atque vbi ebullire cœperint,ablatis vtitor.

Aliud Galeni: Recipe Amyli vnc.j.Calcis viuæ,Auripigmenti ana vnc.j.contusa & cribrata repone,vtereque vt dictum est.

Psilothrum Heraclidæ Tarentini, è vestigio pilos tollens Critonis:Recipe Calcis viuæ sextar.j.Cimoliæ,Pumicis vsti ana sext.j. Auripigmenti part.iiij.Trita ac læuigata reponito. Vsus tempore aqua dilutis,vt dictum est,vtitor.

Aliud Fumanelli pilos auferens & cutim tenuans: Recipe ſucci fol. Cucum. agreſtis, Lactis Amygdalarum, Calcis viuæ, Auripigmẽti, Galbani in vino macerati, & percolati ana q.ſ. inuicem coctis adde: olei Roſati, Maſticis ana q.ſ. Thuris, Vernicis, Roſarum, Cumini, Garyophyllo: N. Moſchatæ, Cinnamomi ana parum. M. & F. vng.

Aliud eiuſdem: Recipe Cineris Cerri par. ij. Auripigmenti part. j. coquantur in aqua fluminis.

Vel: Recipe ſaponis nigri lib. j. Tartari vnc. j. ß. Auripigmenti vn. vj. ſucci Cyperi drach. xv. calcis viuæ vnc. ß. capitelli vncia j. Calx ponatur in capitello, & colata cæteris commiſceatur.

Vel: Recipe Gummi Hederæ vnc. ij. Auripigmenti, ouorum formicarum, Gummi Arabici ana drachm. iij. In pollinem redacta potenti aceto commiſceantur.

Vnguentum pilos remouens Alexii: Recipe Auripigmenti vnc. iij. Calcis viuę drach. j. Lixiuii fortis q.ſ. coquantur donec pluma immiſſa depiletur.

Aliud depilans faciem etiam in quacunque parte corporis, eiuſdem: Recipe albuminum ouorum contuſorum num. iij. Calcis viuæ vnc. viij. Auripigmenti vn. j. Lixiuii q.ſ. Fiat vnguentum, quo adhibita pēna aliqua inungantur partes piloſæ. Quum autem per horæ quadrantem inunctæ fuerint, eluatur vnguentum aqua calida.

Nonnulli aurea bractea ignita locum impuberibus percurrunt, vt ne veſtigium remaneat, nec amplius lanuginoſum appareat.

Pſilothrum Bayri: Recipe ſanguinis teſtudinis, item Ranarum, Veſpertilionis, ouorum formicarum, Auripigmenti rubri, Gummi Hederæ ana q.ſ. Miſce cum Aceto, & vnge diſcrete, ne excoriet.

Vel: Recipe Auripigmenti, ſucci Hyoſcyami ana part. æquales. Miſce & inunge.

Vnguentum ad Pediculos Galeni: Recipe Staphidis Syluestris part. ij. Sandarachæ, nitri ana part. j. Olei, Aceti ana quantum ſufficit. Miſce & fiat vnguentum.

Vel: Recipe Sandarachæ, nitri ana drach. j. Staphiſagriæ drach. ij. olei, Aceti ana quantum ſufficit. Fiat vnguentum.

Vnguentum ad faciei ruborem: Recipe ſulphuris viui, Auripigmenti, Saponis Saracenici ana drach. ß. Fuliginis drach. ij. miſce.

Vnguentũ faciens cadere vngues Marinelli: Recipe viſci Quercini an. q.ſ.

Para-

Paracelsus vtitur ad apertionem exulcerantem in mania: Recipe Mercurii sublimati. Arsenici puri, aquæ fortis ana. Commisce in formam Ceroti, quod extremitatibus illiga, dum sensus obstupescat. Postea mollificetur cum pinguedine quadam, vt Eschara decidat. Hæc de Arsenico sequitur caput sextum de alumine.

CAPVT VI.

De Alumine.

ALumen, Germanis Alaun/Italis Alume. Gallis Allun, Hispanis Alumbre, est veluti muria terræ, ait Plinius: Dioscorides eius tria facit genera: cap 15. lib. 35. Liquidum, rotundum & scissile. Cæterum quotiescunq; in medicamenti alicuius compositione Alumen simpliciter reperitur, scissile intelligendum est veluti omnium efficacissimum, quoniam manifestissimam vim habet agendi, vriturque: scissile etiam aliquibus alumen plumeum vocatur, quia vtriusq; adeo est facies similis, vt vix alterum ab altero distingui possit, sed plumeum, tamē acre est, & à flamma tutum atq; inuictum ex Ægypto quod adfertur optimum ac candidissimum, astringens valde, graui odore, non lapidosum, non compactum, sed plerunque in capillamenta quædam canascentia dehiscens.

Adulteratur lapide Amiantho, sed gustu dignoscitur, quod non astringat. Sunt etiam alumina factitia quæ reperiuntur, vt alumen fæcum, quod fit ex vini fæcibus sole siccatis, donec albescant, deinde vstis. Alumen Catinum, quod fit è cineribus herbæ siue plantæ kali, seu sodæ vulgaris; Alumen squamosum siue Scariolæ: idq; fit è lapide speculari, instar vitri pellucido, quem vulgo speculum Asini vocant, nonnulli, sed male Talcum vocitant. E factitiis etiam sunt Alumen Rochæ & Zucharinum: Illud ex lapide candido, interdum subrubro sæpius præparato: Hoc vero ex alumine Rochæ, Zacharo & albumine oui paratur. Aluminis liquidi & rotundi loco satis cō-mode vsurpare possumus alumen Rocæ. Inter authores quidam vult, si alumen absolute legatur vel dicatur, tum debere vsurpari Alumen illud rupeum, maxime vulgare & vsuale glaciei, aut Crystalli modo lucidum, spissum ac durum. Est & quoddam nigrum in Cypro, cuius meminit Plinius.

Galenici præceptores dicunt esse calidum ac siccũ: Item vires eius esse, constipandi & consumendi, id quod in gustu adstrictio & salsedo indicat. Tritum cum lumbricis Carcinomati illinitur. Cum Elychnio insertum fistulas sanat. Hebetudini oculorum auxiliatur, & maculas eorum exterit. Putridam vulnerum carnem purgat. In aceto dissolutum putredini gingiuarum collutione medetur. Pediculos & immunditiem capitis, in aqua dissolutum pellit. Dolori item dentium, pruritui, scabiei, carcinomati, labiorumque tumori auxiliatur.

Aluminosæ balneæ prosunt hydropicis sanguinem reiicientibus, ventriculo vomiturienti. Hæmorrhoidibus immodice profluentibus, inordinatis mulierum purgationibus, abortientibus & iis qui immodico sudore resoluuntur, & ad Tibiarum varices. Aurium dolori cum succo polygoni medetur. Sanguinis fluxus exiccat & cohibet. Excrescentias carnis consumit. Cum expressis vuis fœtentem oris halitum emendat. Malignis vlceribus prodest. Cum sale gemmæ adustionibus auxiliatur.

Nostra Iatrochymia sic ait de Alumine: Alumen est salsugo quædam Terræ Bituminosæ, Crystalli fere colorem referens. Paracelsus sic definit: Alumen metallis nihil adhæret: sed Sal est liberum in sola acetositate consistens, nec suum corpus iuxta permixtionem terræ assumens. Variæ eius à Chymicis recensentur species, vt liquidum, scissile, rupeum, plumosum, rotundum. Ex eo à Chymicis hæc præcipue medicamenta conficiuntur, Phlegma & Saccharum.

Phlegma Aluminis. Phlegma Aluminis tale sic conficitur: Perinde fit vt phlegma vitrioli, alumen conclusum imponatur cucurbitæ, & subiiciendo ignem secundi gradus exibit aqua, quæ phlegma aluminis dicitur. Vsus eius in figendis & abluendis spiritibus seu Mercuriis, præcipitatis Metallis. Adhibetur quoque in externis, sed Chirurgicis ad ablutionem vulnerum & aliorum malorum.

Saccharũ Aluminis. Saccharum aluminis: Ab alumine destillatione abstrahitur phlegma, vt prius, apposito recipiente, sed apertis iuncturis: phlegma illud capiti suo mortuo seu fæcibus, ex quibus elicitum fuit, affundatur, rursus destillatione abstrahitur, isque labor quinquies aut sexies repetitur; vltimo in liquorem per deliquium soluitur, liquoin balneo vel alio tepido calore spatio decem aut duodecim dierum:

rum maceratur: tandem lento igne in cineribus coagulatur; ac ita Saccharum Aluminis præparatum est. Cuius vsus celebratur in pectoralibus morbis & præsertim in mineralib. metallurgorum. Dosis eius est à granis v. ad viij. in conuenienti vehiculo. Si in sexta destillatione totum phlegma abstrahitur, massa in fundo relicta, ad inducendam in vulneribus cicatricem valde probatur. *Vsus ac vires.*

Hactenus noster Bornettus, nunc & inter alios audiemus ipsum Libauium qui sic ait de Alumine lib. 2. Alchem. Tract. 2. de extractis cap. 38. pag. 175.

Alumen aut ex aquis mineralibus excoquitur in catinis plumbeis ad spissum, postea que coagulatur in cupis ligneis, aut ex terra & lapidibus, &c. & quidem terra in lacus ligneos quadrangulos seu castella imponitur, ibique affusa aqua maceratur indies agitando. Aqua in piscinas emittitur, ibique colligitur, quanta placet. Inde excoquitur in catinis plumbeis quadratis ad iustam spissitudinem, tuncque est simile farinæ. Hoc vbi refrixerit in peculiaribus vasis: In cupis postea coagulatur. Quidam tamen modice coctum liquorem sinunt in cupis sedimentum facere. Clarum quod est, effundunt in cortinas & inspissant. Id autem fit tunc, cum vena mera est. Sin vitriolum coniunctum est, affunditur vrina statim in castellis, vel etiam postea, cum pars clara recoquitur, & Chalcanthum ad fundum secedit. *Aluminis excoctio.*

Terra semel exhausta, in Cumulos subdiales congeritur, ibique per annos aliquot nouum concipit Alumen: In catinis quoque aliquid terreum splendens accrescit fundo, quod exemptum cum noua vena miscetur. Nonnunquam & terra non eluta statim digeritur in Cumulis. Saxa aluminosa prius reuerberari in rubedinē necesse est, neque tamē nimis nec minus. Vsta congeruntur in Cumulos, & per dies 40. aqua perfunduntur, vt soluantur. Ea calx in bullientem aquam in sua cortina iniicitur, & soluitur cum agitatione crebra, & separatione contumacium partium. Solutio recocta & purgata in lacubus suis congelascit in alumen album ex alba vena, roseum ex rubeo, mista albedine. Piritæ aluminosi vruntur, vsti aliquot menses in aere sinuntur mollescere. Diluuntur in vase, dilutum inspissatur, & coagulatur in alumen. Vide eundem lib. 2. Alch. tract 1. cap. 45. pag. 105.

Præparatio Aluminis. Aluminis apparatum Baccius sic describit: Fossus lapis aluminis scabrosus candicansque ærugineis intercursantibus venis, exciditurque in rudes glebas. Mox in fornacibus aliquot horis coquitur. Et inde insolatur vltra mensem: Aquis inmaceratur, quoad in læuorem Argillæ modo solutus sit. Tum in feruentis aquæ alueo per ministros in albissimum liquamen ducitur, hocque corriuato in magna capisteria lignea tenacior pars addensatur ligno, excutiturque vbi siccatum fuerit alumen. Veteres liquidum Alumen corriuabant in areas, & æstiuis solibus maturabant, quod vasis adhæsisset, excutiebant.

Alumen compositum. Alumen ex compositis: Recipe Salis gemmæ vncias nouem, salis vulgaris ter fusi, vitrioli albi ana vnc.ij. vitrioli Rom. lib ß. Æruginis vnc.j. Trita mistaque calcina in furno laterum triduo. Adde calcis viuæ semunciam, cineris sarmentorum, vel fecularum vini, vncias duas. Tritis affunde aquam pluuiam. Fiat lixiuium, quod sæpe filtra, vt fiat purissimum. Decoque ad siccum. Solue ad siccum. Solue iterum aqua pluuia. Filtra, diuapora, solue, & reduc etiam tertio; Tandem resolue, & lixiuium coque ad dimidias, & iniice in Vrceolos cum foris seu tabulatis inæqualibus. in quibus dispositi sint baculi pinei non pingues. Sine congelare. Possunt tamen etiam sine baculis fieri bucellæ Crystallinæ, vt in Borace. Plura de eius vena vide apud eundem Libau. lib. 2. tract. 1. ca. 39.

Aluminis purgatio. De purgatione Aluminis sic ait: Alumen triplo vrinæ puræ soluitur, filtraturque sæpissime. Vrina abstrahitur destillando, vel diuaporando, vt restet Alumen niueum. Alumen vero plumosum irrigatur vino albo, eluitur & resiccatur in aere, Coquitur etiam lixiuio sacculo inclusum, & postea eluitur aqua dulci.

Eius fixationem sic vult: Destillatur, aqua & phlegma quæ exit refunditur fæcibus tritis, facta maceratione sua, destillatio repetitur, idq; cum cohobiis, donec nihil exeat humoris.

Spiritus Aluminis. Præparatur & ex Alumine spiritus, vt recipe aluminis puri q.v. destilla primo lento igne phlegmata, ignem postea adaugendo & spiritus albissimos instar spiritus vitrioli accipies: Hic spiritus rectificandus est aliquoties cum spiritu vini, & dulcis atque iucundus euadit: Est Diuretius, pellit calculũ, obstructiones lienis aperit Dosis 4. ad 5. guttas in vino, Externe in oris vitiis maxime cõuenit & aliis.

Præpa

Præparatio eius iuxta Paracelsum talis est prima: Recipe Aluminis Rochi lib.ij. Aceti albi lib.ß. salis fusi, vertonem vnum: fiat mixtura cum ebullitione vsque ad coagulationem, destilla. Vlcera cauernosa, si præparata hac aqua lauentur, est mirabile experimentum. Et quæ hac cura non sanantur, ea nulla alia sanantur. *Præparatio Aluminis ad medicinam.*

Secunda præparatio valet in vlceribus cauernosis, scabie & pruritu, Esthiomenis, vlceribus putridis & lasciuis, item vlceribus humidis: Recipe Aluminis lib.x. succi Chelidoniæ, Plantaginis ana lib.j. Tarthenianis lib.ß. destilla. Recipe lib.j. Istius aquæ, & aquæ communis lib.x. Fiat lixiuium. Ad Alopeciam, Tineam & in vlceribus, in ea admodum calida lauandum est.

Tertia præparatio habet virtutes in Paralysi, morbo lethargico & membris stupefactiuis. Recipe aluminis plumosi vncias sex, Colcotarini resoluti vncias iiij. ß Salis Armoniaci drach. iiij. Reduc in resolutionem. Ex plumoso virtus insensiua oritur: optimum igitur Medicamen in Paralysi.

Additio in Paralysi, in morbo lethargico & membris stupefactiuis: Recipe huius præparati aluminis vnc. j. sang. draconis vnc. iij. liquoris mumiæ drachm. vij. Fiat in modum vnguenti. Locus est etiam in occipite, in Nucha.

Apud Galenicos in tali fuit vsu: Aqua ad vlcera corrodentia Fiorauanti: Recipe aquarum Plantaginis, Rosarum ana quart. j. Aluminis vnc. ij. Sacchari vnc j Bulliant simul donec Alumen & Saccharum liquefiant, & lauetur vlcus.

Aqua ad vlcera pudendi: Recipe Aluminis Rochæ vn. j. viridis æris drach. j. Aquæ fabrorum, ferratæ q.s. coquantur simul per horas duas, deinde coletur, in qua panniculi linei intingantur, & virgæ superponantur.

Aqua ad faciei Ruborem Heurnii: Recipe, Plantaginem, solatrum, Agrestam: Album: ouorum 12. Aluminis lib.ß M. destilla.

Aqua ad vlcera sordida Antonii Chalmetei: Recipe succi rubi, Sumach, virgæ pastoris, Plantaginis, Solani, Acetosæ ana quart. j. album ouorum vj. aluminis tri vnc. iiij. Destillentur omnia in alembico plumbeo.

Lac

Lac virgineum Auguſtani: Recipe Aluminis crudi vnc. iiij. decoque ad tertias in aquæ fontanæ puræ lib.ij.Poſtea recipe lithargyri lib.ß Aceti vini lib.j.Decoquantur ad remanentiam lib.j. colentur & commiſceantur ambæ aquæ, ac ſpatula tamdiu agitentur, donec albeſcant.

Gargariſma ad oris vlcera exiccanda: Recipe Plantaginis, Myrti, Roſ. rub. Pyri ſylueſtris ana m.j. fiat decoctio ad conſumptionem tertiæ partis in lib.j. diſſolue Aluminis vnc.ij. vini albi parum. Miſce & fiat gargariſma.

Balneum cutim detergens ac leuiter aſtringens ſeu corroborans Rondeletii: Recipe fol.Myrti, Lentiſci vel Plantag. Tapſi Barbati, Piloſellæ, Hippuris, Polygoni ana m.ij. Roſarum part.xx.rad. Iridis, Biſtortæ, Pentaphylli ana vnc.ij. Fiat decoctio, in qua diſſolue Salis communis libras iij. Aluminis vnc.iiij. Miſce & fiat Balneum tepidum, & ſpongiis nouis detergatur diligenter.

Lotio ad fœtorem pedum: Recipe Aluminis m.j. Bulliat in ſufficienti quantitate aquæ: In qua vſque ad talos immittantur pedes mane atque veſperi, & diu multumque fricentur, lauenturque. Huic ſi admiſceas vinum & cineres ex fago podagricis ſumme confert.

Vnguentum ad ſuperpurgationem menſtruorum Rondeletii: Recipe olei Nenupharis vnc.j. olei Citoniorum, vnc.iij. Boli Armeni, Acaciæ, ſanguinalis ana drach.iij. Balauſtiorum, Spongiæ Bedeguaris, Aluminis ana drach.j. Ceræ, Aceti q.ſ. M. Fiat vnguentum. Si vis vt ſit fortius, adde ſuccum Portulacæ.

Vnguentum Epuloticum eiuſdem: Recipe Ariſtol. lotæ ac vſtæ, Nucis Cupreſſi, Balauſtiorum vſtorum, oſtreorum vſtorum ana drachm.ij. Aluminis, florum Æris vſti, Chalcitidis ana drachm. iij. Mellis, Vini aſtringentis ana q.ſ. Miſce F. Vnguentum.

Barbarum Magnum Galeni: Recipe Picis lib.viij. Ceræ lib. vj. vnc.viij. Bituminis lib.iiij. Olei lib.j. vn.vj. Ceruſſæ, Lithargyri, Æruginis ana vnc.iij. Thuris vnc.vj. Aluminis liquidi, vnc.j.ß. Aluminis ſciſſilis vnc.iiij. Opoponacis, ſquamæ Aeris, Galbani ana drach.xij. Aloes, Opii, Myrrhæ ana vnc.ß. Succi Mandragoræ drach.vj. Terebinth.lib.ij. Aceti lib.v. confice vt artis eſt.

Emplaſtrum ex ſalicibus Galeni: Recipe Miſyos, Chalcitidis, Æru-

Æruginis, Cerussæ, Gallæ, Aluminis scissi & rot. Cretæ sutoriæ, ana vnc. vj. Ceræ, Resinæ Pityæ, Picis, in Bituminis, fol. Salicis ana vnc. ij. Olei Hem. iiij. Chalcanthi vnc. vj. Malicorii vnc. vj. Aceti sext. vj. F. quod dictum.

Emplastrum Tarentini eiusdem: Recipe squamæ vnc. ß. Mannæ vnc ß. Aluminis scissi, Mysios ana drach. ij. Trita ex aceto in pastillos digerito, qui singuli pendeant drachm. ij. & reponito.

Isis ex Galeno: Recipe Ceræ albæ drach. L. Terebinth. drach. c. squamæ Æris, Æruginis, Aristolochiæ, Thuris, Salis Hammoniaci, Æris vsti ana vnc. ß. Aluminis vsti drach iij. Myrrhæ, Aloes, Galbani ana drach. vj. Olei veteris vnc. v. coquantur, deinde subigantur manibus aceto forti lotis, ac fiant Magdaleones, quos in aceto repones diebus 10. Alii addunt rad. Dracontii vnc. ß.

Pastilli Polyidæ: Andromachi: Recipe flor. Mali punici, drachm. xij. Aluminis scissilis drach. iij. Thuris Myrrhæ ana vnc. ß. Chalcanti drach. ij Fellis Taurini drachm. vj. Aloes drach. viij. vini austeri q. s. Formentur pastilli.

Trochisci Mesuæ: Recipe Aluminis scissilis, Aloes, Myrrhæ, Chalcanti ana drach. vj. Croci, Crocomagmatis ana drachm. iij flor. malorum granat. drachm. iiij. Vini Odorati, Mellis ana q. s. Formentur Pastilli.

Ad Saccharum rubro colore tingendum: Recipe Prasilii triti, vel Santali rubri, vel rad. Rubiæ, vel Granatorum tinctorum vnc. j. Aluminis Rochæ vnc. ß. Aquæ vnc. vj. Infundantur duo hæc in petia ligata in dicta aqua per dies vj. Deinde calefiant ad ignem leuiter: & cum ea aqua Saccharum coquatur. Vel confectis iam absolutis, sensim in aheno calentibus aspergitur.

Aqua albos reddens dentes: Recipe Salis purgati & contusi lib. j. Aluminis glacialis vnc. j. Destillentur Alembico. Huius aquæ vnc. j. Misce cũ vncia Plantaginis, & intincta lana Xylina dentes perfrica.

Vel: Recipe Aluminis rubri vnc. vj. Salis communis vnc. iij Masticis vnc. j. Myrrhæ vnc ß. Garyophyll. drach. vj. Misce, fiat Destillatio, qua fricentur dentes.

Decoctum ad firmandos dentes & gingiuas consolidandas: Recipe Aquæ Lentisci, Rorismari, Aceti destil. poculum dimidium, Myrrhæ, Masticis, Boli Armeni, sang. Draconis, Aluminis vsti ana

vnc.j. Cinnam. Electi drach.ß. Aquæ pluuialis pocula tria. Misceantur omnia, coquantur igne admodum lento, per quartam horæ partem, addendo mellis despumati lib.ß. Belzoini parum: fiat decoctū.

Aqua ad faciem commendandam: Recipe Cucurbitas à corticibus mūdatas, & in partes rotundas incisas, quot volueris: Aluminis Zucharini vnc.vj. Aluminis scissilis vnc.j. Myrræ, drach.j. Terebintinæ lotæ vnc.ß. Oua recentia & contrita num.iiij. Limonia incisa nu.vj. Cochlearum, quantum volueris, vini albi mens.j. In puluerem redigenda redigantur, & misceantur.

Aqua alia: Recipe Chrysocollæ, seu Boracis vnc.ij. Aluminis rupei, scissilis, squamosi ana vnc.j. Caphuræ drach.ij. Redigantur in puluerē singula, deinde misceantur, ponāturq; in phialam vitream, q̃ aqua fontana repletā diligenter obturabis: His factis ponatur ad ignē per horas duas, deinde auferatur: & cum refrixerit, ponatur in aliam phialam, addendo duo alba ouorum recentium, bene cum Omphacio agitata: Misceantur, sintq; in sole per dies 20. & habebis aquam perfectissimam.

Aqua ad faciem decorandam alia: Recipe Lactis vaccini, mense Maii lib.ij. Arantiorum nu.iij. Limonum nu.v. incidantur minutim. Deinde adde, Aluminis, Sacchari ana vnc.j. Misce omnia, & destilla.

Alia aqua: Recipe Aluminis Rochæ tritæ vnc.iij. Albuminis ouorum quantum sufficit. Misce & destilla.

Vel: Recipe spumæ argenti lib. ß. Aceti albi lib.iij. coquantur simul vsq; ad consumptionem tertiæ partis, & destilla: deinde aquæ destillatæ adde Caphuræ vn.ß. Aluminis Scariolæ, olei Tartari, Aluminis Zucharini ana vnc. j. Relinquantur sic, donec dissoluantur: postea coletur, & vsui seruetur aqua.

Aqua rubra ad faciem: Recipe glutinis piscium, in vino albo, per quinq; aut sex dies liquefacti vnc.ij. Ligni Prasilii incisi, q. sufficit, Aquæ fontanæ q.ß. Misceantur & coquantur igne admodum lento, donec satis esse videatur: deinde addatur Aluminis triti vnc.j. Gummi Arabici dra.ij. Misce. deinde ablata aqua ab igne, seruetur in vase aliquo optime obturato.

Lotio Capillorum Marinelli: Recipe Aluminis fæcum vnc. viij. Centauriç li.j. Gummi Arabici vnc.iij. Amyli vn.iij. Saponis albi vn.j. Aquæ fluuialis lib.j. M. & coquantur vsq; ad consumptionem quartæ partis. Postquam caput lixiuio fuerit lotum, hac aqua cum spongia ad solem [illegible]

Vel

Vel Fumanelli: Recipe Centaurii maioris dra.iiij. Aluminis fæcis vn.viij. Aluminis Rochæ, Cumini Arabici ana vnc. ij. Saponis albi mundi, lachrymæ ex Tragacantha ana vnc.iiij. Aquæ claræ vn.vj. coquantur ad dimidias & colentur: Caputq; hac lotum colatura, ad solemque siccatum, denuo abluatur lixiuio.

Vnguentũ ad varos in facie, Critonis: Rec. Aluminis scissi & ,pbe læuigati, Therebintinæ ana quãtum sufficit. misce, fiat vnguentum.

Vnguentum ad scabiem ac pituitã salsam Fumanelli: Recipe Butyri recentis drach.vj. Aluminis Iameni, Salis communis ana drach. ij: succi lapathi acuti, succi Fumariæ ana vnc.ß. Vitellorum ouorum nu.ij. pulueris Ireos drac.ij. Styracis liquidæ drach.vj. Misce.

Vnguentum Mamillas paruas conseruans: Recipe Aluminis Rocchæ triti q.s. Olei Rosati q.s. Misce, & inunge mamillas.

Puluis manus reddens albas Marinelli: Recipe sem. Erucæ vn.vj. Ireos vn.j. Cumini vnc.j. Aluminis fæcis vnc.ß Sacchari candi vnc.j Tragacanthæ vnc j. Caphuræ scrup.j. Pinearum mundat. vn.iij. Medullæ panis albi vnc.ß. Saponis antiqui rasi vnc.ij. Trita omnia misceantur: Fiatq; puluis ad manus lauandas.

Aqua rubra ad faciem Recipe album. ouorum duriter coctorum nu xxv. Lactis ficuum poculum j. Misce & destilla. Huic aquæ adde pro qualibet mensura Aluminis scissilis vn.ij. corti tinctorii vnciam ß. Cocci, quo sericum tingi solet drac.ij. M. digerant per 8. dies, deinde cola & exprime: adde vicissim tantundem Aluminis vt prius, cocciique: Iterum digere vt antè. cola atq; exprime, id ter reiterabis, tum adde Gummi Arabici vnc.ß. digere vt antè, cola, & reserua.

Aqua alia faciem colorans: Recipe Boracis drac.j. sublimati vnc. ij Caphuræ drach.ß. Salis Gemmæ dra.j. Salis Alkali vn.ij. Aluminis Rochæ vnc.ij. Aluminis Scariolæ vnc. ij. Aluminis plumæ vnc.ß. Aluminis Zucharini vnc.ß. aquæ Rosar. q. sufficit. Coquantur in vase vitreo, vsque ad dimidiæ partis consumptionem.

Vnguentum ad pediculos superciliorum: Recipe Aluminis Zucharini, Aloes, Staphidisagriæ, Aceti, Scyllitici an.q.s. fiat vng.

Aqua faciem dealbans: Rec. Lactis Caprini, Farinæ frumẽti an.q. s. misce ad formã panis, & in clibano coquatur. Huius panis accipe medullã in lacte caprino maceratã: album. ouorũ nu.xij. destillẽtur: Aquæ destillatæ adde calcis vn.j. Caphuræ dra.ij. Aluminis Zuchar.

Coralli albi ana drachm. ij. Trita miſceantur, & denuo deſtillentur.

Vel: Recipe Aceti albi lib.ij. Aquæ Roſarum lib.j Aquæ ex cort. Arantii vnc.vj. Aquæ ex flor. Arantii vnc.vj. Marrubii M.j. Mellis lib. ß. Moſchi gr.iij. Garyophyllorum, drachm.iiij. Aluminis Zucharini vnc.ij Maſticis vnc.j. Trita deſtillentur.

Aqua Podagrica Quercetani: Recipe aquæ deſtill ſpermatis Ranarum, Tapſi Barbati, Filicis ana lib.ij.ß. Vrinæ pueri vinum bibentis lib.iij. His adde Theriaces recentis vnc.ij. S. Vitrioli, Salis tuſi, Aluminis ana vnc.iij. Deſtillentur ad ſiccitatem per Cineres: huic aquæ adde Salis Vitrio è Colchotare extracti vnc. j ß. Camphoræ, Croci ana drach.ij miſce.

Aqua eiuſdem ad ambuſta: Recipe aquæ deſtil. fol. filicis lib.j. Phlegmatis Vitrioli, Aluminis ana lib. ß. florum Tapſi barbati, fol. Hederæ nigræ ana M. j. Limacum rubrarum, Ranarum, Aſtacorum aut Cancrorum fluuiatilium ana num.x. Deſtillentur in Alembico plumbeo, ſatis magno igne. Si placet miſce cum aqua ſpermatis Ranarum aut Phlegmate Vitrioli.

Cataplaſma ad Tumorem Paracelſi: Recipe Aceti Roſacei lib.j. vini opt. lib.vij. Aluminis, Camphoræ, Lithargyrii ana drachm vij. ſtercoris columbarum lib. v. Aq. de Sambuco vnc.iij. Fiat decoctio per horas tres, inſtrumento clauſo, poſtea adde Myrrhæ, Olibani ana lib.v. Pulueriſata decoque vt prius per horas tres, fac cataplaſma. Applica, & renoua quoties ſiccatur.

Aqua capillos renaſci prohibens: Recipe Cornu Vaccæ, Aluminis Rochæ, Papaueris nigri ana tritorum q. ſ. ſanguinis vaccini recentis lib.ij. macerentur ac deſtillentur. Vtatur omni ſero.

CAPVT VII.

De Sale Ammoniaco.

SAl Ammoniacus, ſeu Armoniacus, eſt Sal qui in Arenis Lybicis concreſcit, inquit Iatrochymia noſtra. Adhibetur autem partim ad ſoluenda metalla depurandaque: ad medicinam vero raro, præſertim

ſertim intus ſumitur. Sublimatione valde depuratur, quæ hac ratione perficitur. Recipe Salis Ammoniaci, Salis toſti ana, indantur vitro ſublimatorio: ſublimetur dando ignem per gradus, more Chymico, donec totus flos Salis Ammoniaci aſcenderit: Hic flos denuo bis per ſe in mundo ſublimatorio vitreo ſublimetur: Ex eo per deliquium fit aqua, quæ vocatur aqua Salis Ammoniaci. *Sublimatio Salis Ammoniaci. Aqua Salis Ammoniaci.*

Libauius eum ſic deſcribit: lib. 2. Alchem. tract 2. de extractis ca. 38. pag. 177. Sal Ammoniacus naturaliter concreſcit ſub arenis Lybicis, ſicut & Sal Cryſtallinus, qui gemmæus vocatur, ſua in minera coagulatur. Alius dicit quod ſub arena in Cyrenaïca regione concreſcat in laminas, exterius venis nigricantibus; colore ad alumen Schiſton accedens, veluti Sal Alkali ad Catinu. Artifices ita imitantur: Vrinæ libræ tres, Salis communis libra, Salis Gemmæ ſelibra. Soluuntur in pluuia. Bullire ſinuntur ad ignem, agitantur ſæpe, & deſpumantur. Effunde per colum in vas aliud. Adde lixiuium acre colatum pure; Salis ſodæ libram vnam. Congelaſcant in quiete.

Alii in hunc modum per magiſterium ſolutionis, coagulationis & commiſtionis: Recipe Vrinæ puerilis lib. x. adde Salis communis lib. v. Miſce ad ignem in olla, & ſolue. Adiice fuliginem. Effunde in vas, & ſine coagulare. Coagulatum transfer in ollam operculatam cum foramine in ſummo. Bene obſigna luto. Colloca in fornacem, & coque. Vbi videris exire album fumum, claude foramen, & ignem intende per duas horas. Refrigeratum exime.

Solet autem Sal Ammoniacus etiam ſublimari aliquoties per Tartarum, vt poſtea eo melius in marmore poſſit ſolui citra acrimoniam, & tunc multa facit ad lauanda vulnera. Nonnulli ante ſolutionem vino coquunt, filtrant, coagulant, poſtea ſoluunt. Alii florem ex eo ſublimare volunt cum Sale communi: Vel: Initio miſtum arena aut ferri ſcobe in alembicum pellunt: poſtea ſublimato adiiciunt Salem vulgarem præparatum ſolutione, filtratione, coagulatione, vel Tartarum, iterumque ſublimant. Ignem dant per gradus donec vas incandeſcat, detinent ita horis duodecim, & ita repetitis aliquot ſublimationibus euadit in florem niueum. Sunt, qui & ex Sale Ammoniaco & alumine rupeo in ſero lactis ſolutis, ſummopere etiam depuratis atque conglaciatis, facere conantur Boracem factitiam. *Varia ſublimationes ſalis Ammoniaci.*

Sal Ammoniacus fixus.

Sunt & qui hunc ſalem ſciunt artificioſe fixare per calcem viuam, ſimul fundendo, ſoluendo, coagulando atq; depurando, &c. Ex hoc ſale fixo præparant oleum, quod magnarum in Alchymia dicunt virtutum.

Aquæ Regiæ cum ſale ammoniaco fortificantur.

Aquæ Regiæ Aurum ſoluentes, plerumq; fiunt cum Sale Armoniaco, vt exempli gratia: Recipe Aluminis, Salis petræ, vitrioli ana partes æquales. Deſtilla ex his aquam fortem per cohobia, ita vt Sal bene pellatur in aquam, quod tamen non ſemper expetitur: Huic aquæ forti adde vncias ij. aut iij Salis ammonii: Solue. Macera in fimo per biduum deſtilla ſiue rectifica per cineres, clarifica per Argẽtum, & habes aquam regis ad ſoluendum Aurum, aliaque metalla. Vel etiam ſic fit: Recipe Salis ammoniaci lib.ß. Salis communis vncias vij. Aluminis ſeſcunciam, Salis petræ vnciam. Fiat aqua fortis. Huic adhuc adde Salis ammoniaci vnciam vnam, ſic etiam conſtat perfecte parata aqua regia. Infinitas pene poſſem dare formulas, ſed non eſt opus, cum apud authores de his optime ac clare conſtet. Egregium tamen dico hunc ſalem eſſe in euehendis & ſublimandis Crocis metallorum ac mineralium, eius enim ſublimatione redduntur ſolubiles, atq; pro Eſſenſificatione, aut extrahendis tincturis applicabiles. Vſurpatur etiam in medicina, ſed raro, in externis ſolummodo vt mox videbis ex ſequentibus.

A poculis inauratis cum Ammoniaco hoc ſale ſolent & poſſunt Aurifabri viciſſim Aurum in vſum ſeparare: vt recipe Tartari calcinati, Boracis ſingulas libras, Salis ammonii vnciam cum duabus drachmis puluerata in olla pone & affunde calidam. Poculum inauratum candefactum in illa ſolutione extingue, & Sol decidit remanente Argẽto, quod ſi coxeris ex ſale & Tartaro, nitorem recuperat. Aurea vero ramenta reducuntur cum Borace. Vel: Salis Ammonii vnciam miſce cum ſulphuris ſemuncia, vt fiat puluis ſubtiliſſimus. Auratam partem oleo irriga, & puluerem aſperge. Poſtea cum forcipe tene ſuper prunis, donec optime calefiat. Tunc ſuſpenſum vas ſuper paropſide cum aqua loca, & malleo in aduerſum impelle. Ita puluis decidet cum Auro in aquam. Collectũ excoque cum Borace.

Nota ſummatim de ſale hoc: ſi ſalem hunc ter ſublimaueris cum ſale decrepidato, tandem fit ſubtilis inſtar ſpongiæ vel lanæ, cum hoc corpora metallorum accurate poteris ſoluere; vt recipe

Anti-

Antimonium, hoc ſublima cum iam dicto ſale præparato, & aſcendent flores rubicundi, hi viciſſim ſeparantur à ſale per edulcoorationem ſalis, ſic puluerem habebis Antimonii in Medicina & Alchymia virtuoſum: Sic & cum Crocis metallorũ procedere potes: ſublimatur etiam Mercurius viuus cum hoc ſale, (quare non fruſtra dicitur Sal, philoſophorum Mercurialis) hunc ſublimatum poſtea tene miraculoſum: ſublimatur etiam cum calce viua ſolus, vt ſit philoſophorum ingreſſus, de quo hic locus non eſt conceſſus dicendi. Ex eo etiam talis fit aqua ſoluendi, vt & in vna ſolutione tria ſciat ſeparare principia, de hac ſupra alibi diximus.

Sublimatio Antimonii cum ſale ammoniaco.

Exempli gratia apponemus aquam hanc: Recipe ſalis purificati Ammoniaci (ſublimati vt iam dicti, ter videlicet) Salis nitri, ana lib. ſemis, miſceantur & indantur retortæ, applicato recipiente amplo, da ignem paruum cautiſſimo modo, (confeſtim enim & è momẽto ignem fugit) deſtillato ex arte ſpiritus: deſtillatis rectifica per retortã recentem & aqua eſt parata; hæc ſoluit omnia metalla: Idem præſtat oleum vitrioli, ſi eius recipiantur part. j. & j pars Salis Armoniaci, fit talis aqua ſoluens, vt mirari vix poſſis: Alia etiam fit talis aqua eaq; nobilis atq; occultiſſima, ſapientiſſima ac philoſophica, quæ fit ex ſale gẽmæ cum ſale ammoniaco, &c. Alia etiam fit eaq; nobilis in hunc modum: Rec. vitrioli li. ij. Salis nitri li. j. Salis gẽmæ, Salis armoniaci ana lib. j. ß. deſtilla: ſi huius aquę ſpiritus vis fixare, præcipita cũ puriſſ. ſale Tartari in modũ artificioſiſſimũ ſi ſint fixati ſpiritus ſepara inde phlegma, & remanebit Sal albus fixus, in Chirurgia vtiliſſimus.

Aqua ſoluentes ex ſale ammoniaco.

Ex hoc ſale deſtillatur ẽt aqua odorifera atq; egregia: Recipe ſalis armoniaci purificati vnc. ß. vitrioli dra. vj. phlegmatis de vitriolo deſtillato li. ß. miſceantur omnia ꝓbe, & deſtillentur ex balneo igne leni, & hac ratione aqua deſtillatur odorifera inſtar Ambræ, &c. nunc ad vſum eius accedemus medicinalem.

Aqua odorifera ſalis ammoniaci.

Aqua ad vlcera corrodentia & ſordida Fiorauanti: Recipe aquæ Plantag. vnc. vj. ſublimati vnc. j. Salis Armoniaci drachm. j. ß. Salis communis drac. ij Aluminis drac. j. Bulliant in phiala vitrea ad conſumptionem quartæ partis.

Aqua ad dentes: Recipe Salis ammoniaci, Salis gemmæ ana vnc. iij. Aluminis Saccharini vnc. j. ß. Salis communis vn. j. trita deſtillentur in alembico vitreo. Extracto inde liquore dentes cum petra fricentur: Deinde abluatur os medico vino albo.

Alia

Alia & sic eſt: Recipe Salis Ammoniaci, Gallarum ana vnc.vij. Vitrioli Romani vnc.vj.Salis nitri vnc.ij deſtillentur, & in vaſe ſeruentur vitreo.

Specificum corroſiuum Paracelſi: Recipe Aquæ fortis à capite mortuo rectificatæ lib.j. Mercurii ſublimati quartam ſemis, Salis Armoniaci vnc,ij.Hæc omnia ſimul permixta conſumi ſinito, dein-ceps aquam admiſceto Mercurialem æquali pondere,ſeruato.Nullus huic Adamas corroſiuo reſiſtere poteſt.

Apertionis Receptum Paracelſi:Recipe aquæ fortis optimæ, Salis Armoniaci vnc.ß.Mercurii ſublimati drach.iij.Trita miſce ac reſolue in formam aquæ.

Sal Catharticum Arnoldi Villanouani: Recipe Salis Armoniaci vnc.j.ß.Diagridii,Euphorbii ana drach.ij. Piperis, Cymini, Zingiberis,Marathri,Aniſi,ſem.Apii,Ameos, Leuiſtici,Petroſelini, Cardamomi ana drach.ij. Fiat puluis,de quo detur mane cum vino calido quaſi vnc.iij.

Sal Marcelli: Recipe Salis Armoniaci vnc.iiij.Coſti, vnc.iij. Piperis nigri vnc.j.drac.ij.Cymini, Zingiberis, Piperis albi,Marathri, Cinnamomi electi ana vnc.j. Caryophyllorum, Galangæ, Cubebarum, Cardamomi ana drac.j.gr.v.Hyſſopi,Thymi,Origani,Carui, Aniſi, ſem. Apii, Petroſelini, Leuiſtici ana drach.iii. Omnia puluerizentur, & de iſto puluere vtatur in prandio loco ſalis, & ſi volueris facere laxatiuum,adde doſi ipſius ſcrupul.ij. Diagridii, & da mane cum mulſa,vel vino vnc.j.

Aqua ad verrucas,& alia tubercula faciei: Recipe Salis Ammoniaci,Vitrioli Romani,viridis æris ana vnc.ij. Aluminis rubri vnc. j. Calcis viuæ vnc.ß.Diſtillentur in alembico vitreo. Reiiciatur primus liquor: ſecundus efficacior erit,& ſeruetur vſui.

Smegma moſchatum Damaſcenum: Recipe Smegmatis optimi,raſi lib.j.Cinnamomi electi,Nucis Moſchatæ, Styracis calamitæ ana vnc.j.Aluminis Plumæ, Salis Ammoniaci, Myrrhæ, Olibani, Maſticis, Nigellæ, farinæ hordei ana partes æquales. Trita cum melle miſceantur.

* *
*

CAPVT VIII.
De Sale Nitri.

NItrum Germanis Salpeter; Gallis Nitre; Italis Netro; Hiſpanis Salitre nominatur: Duplici ſignatum eſt diſcrimine, prius eſt nitrum Dioſcoridis & antiquorum, leue, roſeo colore, aut candido, in foramina dehiſcens, perinde quaſi ſpongioſum, quod ad nos deuehi deſiit. Alterum eſt vulgare, Sal nitrum ſeu nitrum, aut Sal petræ dictum, quod Pyrii huius pulueris confectionem ingreditur, qui ad tormenta bellica in multis Galliæ vrbibus ex aquis nitroſis paratur. Dum multa coctione elaboratur Aphronitrum eructat, ſeu ſpumam nitri, ab ea diuerſam, cuius veteres meminerunt, quæ non arte educta, ſed natiua creditur, vt & lanugo quædam friabilis, alba & ſalſuginoſa, quæ parietibus multis adnaſcitur, quæ flos nitri iudicatur. *Salis nitri duo genera. Aphronitrum.*

Eius purgationem ſic deſcribit Libauius: Sal petræ ſoluitur, filtratur & coagulatur in vaſe Cyprio aliquo vſque, ſeu ad mediocrem ſpiſſitudinem, quæ deſpumata crebro, transfunditur, manente circa fundum vaſis ſale peregrino. Aliquando in vaſe terreo non pingui, ſuper prunis ſinitur paulatim liquefieri: ſpuma tollitur ligneo cochleari: vbi totus fuſus eſt, iniicitur parum ſpiritus vini, vt difflagret. Nitrum artis ſic vult fieri: Pruinoſam murorum veterum ſalſuginem abraſam, in mortario in puluerem redige. Hunc in Aheno ex aqua pluuia vel vrina ſat diu coque. Cola per filtrum, & in dolio ligneo quieſcens, in ſuperficie glaciem contrahit, quæ eſt nitrum artis, in ſole ſiccandum. *Purgatio nitri.*

Galenici præceptores dicunt eſſe calidum ac ſiccum, vireſque habere incidẽdi purgandi & erodenti. Miſcetur medicamentis pſoricis & corroſiuis. Cum aceto ſcabiei illinitur. Cutem erodit, torminibus aluique doloribus medetur. Furfures capitis purgat, & pediculos pellit. Vermes aurium necat, earumque ſordes expurgat. *Vires nitri.*

Criſtallorum ex nitro deſcriptionem talem nobis dat Libauius: ſit dolium ligneum cum duplici podio, altero integro, quod eſt in imo; altero pertuſo inſtar cribri, quod ſit in medio. Capiat autem *Cryſtalli Nitri.*

 qua-

quatuor aut quinq; amphoras,& circa fundum habeat Epiſtomium ad aquam educendam. Podium in medio inſterne ſtramentis. Impone terrã nitroſam, qualis tũ ex certis locis, vt in Ægypto, ſumitur, tum ex ſtabulis pecudũ, vt ouium,&c. Et vbi vrina diu eſt effuſa. Affunde aquam & agita bene, ſæpeq;, perinde ac ſi velles vulgare lixiuium facere. Aquam muta, donec nullam deprehendas in colatura per Epiſtomium exeunte acrimoniam, vel terra ſit exhauſta. Vbi inferior capacitas dolii impleta eſt, vel ſat lixiuii habes, p Epiſtomium emitte,& cola per pannũ denſum. Coque in aheno ad medias. Decoctũ effunde in labra lignea, vbi concreſcat in Conos, vel teſſellas, vel Bacillis annaſcatur. Si coni ſunt impuri, ſolue denuo, filtra ad purum;& congela, idque potes quinquies repetere.

Elaboratio ſalis nitri, vt puriſſimi & magni fiant coni. Vrceo ligneo nouo impone Cinerem faginum cribatũ. Affunde aquam pluuiam. Agita bene. Sine ſubſidere. Purũ effunde. Affunde aquam nouam & procede vt ante, donec Sal exierit. Vel ſalẽ nitri pone in aheno. Affunde lixiuii prioris, vt nouẽ digitis excedat. Metire vero altitudinẽ Salis petræ in Bacillo, antequã affundas lixiuium; Et huic mẽſurę adde nouẽ digitos ſeu Spithamã, vt ſcias quantitatẽ iuſtã. Lixiuio infuſo, coque ad ignẽ,& deſpuma cũ pertuſo Cochleari. Si decoxeris ad eam altitudinem, q̃ de ſale per ſe in baculo notaſti: guttã vnam atq; alterã prunis iniice. Sic ſcintillat flamma cęrulea, ſatis coctũ eſt: ſi nõ, coque amplius. Hoc facto, cola p linteum ſpiſſum triplex mundũ in vas mundũ, non nimis altum. Non imple ad ſummũ. Pone loco frigido, iniectis ſpicillis lignis abiegnis vel pineis non pinguibus: concreſcere ſine, concreta ſicca. Si ſtyrias requiris ex iam congelato efficies. Recipe calcem viuam, extingue eam aceto forti ea copia, vt fiat lixiuium, quod poſt ſedimentum abſtrahe & filtra. Admoue ad ignẽ, & ſine feruere. Iniice ſalem nitri paulo ante repurgatum, agita bene. Vbi refrixerint, cola per linteum ſpiſſum. Coque & deſpuma. Guttis in prunas coniectis iterum explora, num iuſta ſit coctio; ſcintillis cæruleis apparentib. cola in vas ligneum, vt concreſcant Striæ. Magnæ fiant ſtriæ in hunc modum: Calcis viuæ partes tres, cineris fecum vini partes duas, iniice in vas mundum, vt totum impleant. Affunde vrinam puram. Agita, ſine ſubſidere. Effunde caute. Quod effudiſti, affunde nouæ materiæ calcis & cineris, idq; repete tertio, &

age vt prius, vt lixiuium ſit ſatis forte. Immitte hoc in Ahenũ, in quo ſit Sal nitri paulo ante confectus. Elabora eodem modo, quo prius coquendo, deſpumando, colando, in vas effundendo, & coagulando: fientque ſtiriæ magnæ.

Noſtra Iatrochymia ſic infert de nitro: Sal nitri eſt Sal, quod ex terra cõuenienti ſub dio poſita excoquitur. Terra ſalis plerumq; vel abraditur ab antiquis terreis muris, vel eruitur ex ſtabulis præſertim ouium. Modus excoquendi hic eſt: pruinoſam murorum veterum ſalſuginẽ abraſam in mortario in puluerẽ redige; hunc in aheno & aqua pluuiali, ſat diu coque, cola per filtrũ: & in dolio ligneo quieſcẽs in ſuperficie glaciem contrahit; quod eſt Sal nitri, in ſole exiccandũ, vel etiam coquitur ad abſumptionem aquæ & ſalis conſiſtentiam.

Hoc nitrum purificatũ & fixum magni fit in medicina, non tam ad internos affectus, quam ẽt ad externos vſus: Fiunt ex eo ſpiritus, laudanũ minerale, & oleum, &c. Laudanũ minerale dicitur à Paracelſo, quod idẽ eſt ac Cryſtallũ minerale ſeu Sal prunellæ, & hoc ideo, q̃a inflãmationi linguę quam prunellam vulgo dicimus ſcàbriciei item & faucium & affinium partium extinguendæ vnice medetur: Alii calcinationem dicunt Salis petræ, &c. Eius præparatio genuina talis eſt & exiſtit vera ſecundum noſtram Iatrochymiam pag. 108. *Sal prunella.*

Liquefac nitrum in forti tigillo, eo fuſo ſenſim iniice ſulphur cõmune fabatũ magnitudine, effunde in vas aqua plenũ, filtra, coagula, rurſus funde, ſulphur iniice; hoc quinquies repete, vltimo ſolue, filtra, coagula, & ita paratũ eſt. Hoc nitrum fixum maximum habet vſum in inflammationibus, febrib. ardentibus. Calores n. non naturales mirifice extinguit, ſitim ſedat, ſi de eo in die æger aliquoties ſumat; ſcorbuto maxime cõuenit. In pleuriſi efficax eſt medicamentũ, ſi ex ſale nitri præparato, libra ſemis, Tartari crudi libra vna, deſtilletur liquor fortiſſimo igne, liquor ab eo ſegregetur; & in Balneo à Colchotare rectificetur deſtillatione quinquies repetita. Doſis eius ſcrupulus vnus ad ſcrupulum j.ß. ſub meridiem, veſperã & mediam noctem & mane in aqua fontana vel vino optimo propinari debet: ſæpius enim adminiſtrandum eſt, vt purget per vrinam. Nitrũ quoq; mundificatũ purificat dentes, ſi eo fricentur. Nitrum coctum cum vino, & pipere dolorem dentium mitigat, ſi in eo continetur Hæc noſtra deſcriptio perbreuis eſt, latius eam ſic intelligere potes. *Vires.* *Doſis.*

Sal petræ venalitius ſoluatur aqua communi,& per chartam Emporeticam traiiciatur: quo à ſordibus omnibus expurgetur. Deinde vaſe vitreo decoquatur,& crebro deſpumetur: poſtea antequam coagulatur, frigori in ſcutella lignea, præſertim ex vlmo facta, exponetur, vt denuo, in lapillos cõcreſcat: Hoc penedentim igne rotæ ſeu circulari inter prunas accenſas vt artis, liquefacito: liquato iniice florũ ſulphuris quantum par eſt, (ad li.j. Nitri vn.ß. vel vn.j, ſulphuris) pluribus vicibus, donec omnis ſulphurea pinguedo deflagrauerit. Flammam per iniecturam concitatam, vita, quia ſumme nocet oculis & viſui propter ſplendorem; præterea etiam odor noxius eſt pectori. Hæc ſalis ſolutio, filtratio, decoctio, deſpumatio, coagulatio, eliquatio & deflagratio ſi ter continuentur: ad medicinæ vſum ſufficienter præparatum eſt nitrum. Si vero ſalem nitri tenes purum ſæpeque antea defæcatum; non opus eſt vlla repetitione; quin imo à multis iſtis repetitionibus, tot operationum non poteſt non aliquid eſſentialium virium perire, quod ſtudioſe obſeruandum. Sal iſte drachmæ ß. pondere in aqua roſarum vel Endiuiæ reſolutus, ſummum eſt in prunella Arcanum. Gargariſatus enim omnem oris & colli inflammationem ac immunditiem tollit: Et ſi parum iſtius aquæ cum Saccharo miſtæ deglutiatur: ſedat omnem calorem internum, & cordi refrigerium præſtat. Cum vini ſpiritu in paucitate ſumptus in aqua Hyſſopi, Praſſiæ vel Tuſſilaginis, tuſſim ſedat: cum aqua vero ſola hyſſopi non ſolum pulmonis, ſed etiam hepatis obſtructiones expedit: Anhelitum difficilem ſeu aſthma omnemque raucedinem curat: vocem deperditam reſtituit, eamque ſonoram reddit: ſi dimidia eius drachma cũ oui vitello mediocriter percocto, matutino tempore à ieiuno quotidie ſumatur. Valet præterea in multis aliis morbis tam internis quam externis, præſertim vero in febribus Malignis & Vngaricis putridis: vnice enim putredini reſiſtit in febri etiam cauſode. Oportet autem hoc medicamentum non propinetur in virium deiectione: viribus enim proſtratis mors acceleratur. Si recte procedendo approprietur, omnes ſedat dolores capitis ab extra vſurpatum in Pleuriſi, Ictero & Catharris capitis medicamentum egregium: In lixiuiis ſolutũ, crines facit flauos ac pulchros: ſi ſoluatur in oleo Tartari & miſceatur cum Butyro Capræ addito parum Salis Saturni ad

faciem

faciem egregie conducet: fit etiam cum Camphora & oleo Tereb. Plura de hoc docent latius Iohannes Tholdeus in sua Haligraphia pag. 203. ad pag. 209. Item vide Bernhardum Penotum in lib. de præparatione medicamentorum Chymicorum; & hæc de sale prunellæ, nunc ad confectionem eiusdem spiritus accedemus.

Spiritus Salis Nitri eodem plane modo & simili ignis regimine Spiritus Tartari destillatur: solummodo per fumum rubicundum egreditur. Hoc saltem notandum, quod ad j. partem Salis Petræ purificati, tres partes Argillæ figulinæ admisceri solent, pro efformandis globis oblongis, post exiccationem demum ad opus adhibēdis. Vsus eius est, in Colica: quod nemini mirum videatur, siquidem in simili affectu crudum nitrum nonnulli offerunt: Nam spiritus salis microcosmici efferuescentia & malignitas ex huius debito vsu mire inhibetur & reprimitur. In pleurisi, in prunella, miscetur cum ana spiritus vini, & de illa mixtura dantur scrupuli duo vel drachma integra in haustu aquæ fontanæ tepidæ. Si in Colica vtimur, tunc ab extra vmbilicus oleo Nucistæ expresso cum tantillo Zibeti admixto inungitur: Intolerabiles cruciatus & dolores confestim non solum sedat, sed & discutit & resoluit malignos, crudos, nitrosos atque vitriosos humores, qui nisi impediantur, ne ad partes neruosas & articulos repant, quod non raro fit propter certam sympathiam, qua cum talibus membris habent illi humores aliquid mixti, condolenda sequitur articulorum impotentia, laxatio & resolutio: circa finem curæ enulæ Campanæ vsus salem resolutum efficaciter expellit. Porro nitri seu salis fusilis vires reconditæ à filiis Hermetis semper in magno pretio fuerunt habitæ.

Vsus ac Dosis.

Alius sic procedere iubet in destillatione spiritus eius: Recipe nitri & Terræ Figulinæ tantam quantitatem, vt iam in præcedenti dictum est: destilla ex retorta igne aperto, & primo egredietur spiritus rubicundus. Hinc continua ignem & exibit spiritus albus instar spiritus vitrioli, qui Arcanus erit, & sublimabitur in collo retortæ albissimus puluis instar Salis Armoniaci. Hos destillatos spiritus mandat in balneo separare, primo phlegma, deinde spiritum vulgarem, iucundum, aliquantulum acetosum, & tertio spiritum igneum ad soluenda metalla: in fundo vasis remanebit materia fixa instar salis, sin vero forti destillatio continuabitur, exibit oleum acerbum

Salis nitri spiritus Arcanus.

Oleum nitri arcanum.

bum ascendens alembicum,& vltimo Sal igneus, quem dicunt clauem omnium metallorum, si cum Mercurio commisceatur & reuerberetur, fixabũtur in præcipitatum fixissimum ac miraculosum. Hic Sal sublimatus dicit idem author, si misceatur cum oleo vitrioli,fit inde Balneum Nymphæ,vt vult Basilius,quando dicit si draco igneus cum cygno albo misceatur,vt coeant in vnum & fiant vna aqua,Rex Balneum ingredi potest,quo sudet & tandem moriatur,ex quo cinere artifex postea animam arripiet vel extrahet, vt spiritualẽ metalli essentiam teneat: Alii hunc salem sublimatum cum oleo nitri accipiunt,miscent eum tantundem olei Salis Tartari, soluunt inuicem,dephlegmant ad fixum puluerem, cui superfundunt spiritum vini,circulant & tandem per alembicum S.vini separant,relicto sale puro in fundo vitri,huius appropriant vj. vel x grana in vino,diureticum erit medicamentum,franget omnem calculum, tartarum stomachi resoluet: Miscere etiam quidam volunt inter Butyrum,ad Morpheas faciei & alia id generis vitia. Hæc de spiritu; nunc de nitri vsu in medicina.

Sal nitri Arcanum.

Aqua fortis cum nitro: Recipe salis nitri, vitrioli ana lib.ij. Aluminis vsti lib.ß. Puluerisentur omnia, & in cucurbita ponantur & destillentur.

Vel: Recipe Aluminis Rochæ lib.ß.Vitrioli Romani, salis nitri, ana lib.j ß. contundantur & in alembico bene lutato destillentur.

Aqua dentes dealbans: Recipe salis nitri lib j. Aluminis Rochæ lib.j.Aceti parum,trita dissoluantur cum aceto, & destillentur. Pro qualibet vn.j.huius aquę adde succi limonũ vn.iiij & fricẽtur dẽtes.

Aqua pretiosissima alia:Recipe aquæ mellis destillatæ albæ lib.j. salis albi vn.j Aluminis li.ß. Salis nitri vn j. Aquæ ex foliis lẽtisci li.j. Masticis vn.ij.Aceti albi,vini albi ana vn.ij destillẽtur omnia in B.M.

Vnguentum ad ambusta magistrale,medici florentini: Recipe olei Rosati vnc.iiij.olei ex ouis vnc.ij.Nitri albi puluerizati vn.ij. Ceræ albæ vnc j.ß.Cort.medul Sambuci M j. Fiat vnguentum lento igne secundum artem.

Linimentum ad ambusta vulnera Quercetani: Recipe visci rad. Hyoscyami.Visci Papaueris rubri ana vnc.j.Salis Petræ drach.j. Mucilag.sem.Cydoniorum drach.iij.Olei Caphuræ q.suff.F.linimentũ.

Aqua capillos croceo afficiens colore: Recipe aceti lib. ij.Salis nitri libr.ß.Destillentur.

Ceratum Cerinæ, Ctesiphontis, Gale. Recipe Ceræ Citrinæ, Terebinthinæ, olei antiqui, salis nitri, ana lib. ß. Aquæ communis vnc, viij. Dissoluatur nitrum in aqua mortario imposita ad perfectam colaturam, postea ponatur ad ignem, semper agitando cum baculo, ad perfectam coctionem, fiant massæ in bona forma.

Vnguentum ad furfures, Galeni: Recipe spumæ nitri, Atramenti Sutorii ana part. æquales. Vini quantum sufficit. Misce: atque ter aut quater in mense affricato.

Vnguentum ad pediculos: Recipe veratri albi, Staphidis Syluestris, nitri ana par. æquales. Olei quantum sufficit. Misce, & in balneo adhibe.

Vnguentum ad varos callosos: Recipe sem. Ocymi, Nitri rubri, Pulegii viridis, Aluminis scissi, Costi Indici ana part. æquales. Tusa & cribrata cum adipe anserino seu gallinaceo q. s. Misce, ad vnguenti formam.

Paracelsus nitrum in morbis præparare iubet, dum ait: Salis nitri virtutes sunt in pleurisi & vlceribus cauernosis: Præparatio in pleurisi est: Recipe salis nitri lib. ß. Tartari crudi lib. j. destilla in sextum alembicum, Dosis à scrupulo j. vsque ad scrup. j. ß. in aqua fontis vel bono vino, mane, nocte, in media nocte. Sæpe dandum est, purgat per vrinam. *Salis nitri præparatio in pleurisi & vlceribus.*

Additio contra pleuresin: Recipe huius nitri drach. ij. Aquæ Cæsaris siue Regis scrup. ß. Alcohol vini drac, v. Fiat mixtura. Dosis drac. ß. vel drach j ß.

Præparatio in vlceribus cauernosis: Recipe nitri, Aluminis ana lib. ß. Aquæ fontis lib. ij. Destilla in aquam.

Additio:] Recipe aquæ Plantaginis, Chelidoniæ, de quercuum foliis ana lib j. ß. Fiat ad crura, id est, contra dolores crurum.

Receptum in contracturis Paracelsi: Recipe olei oliuarum, olei Iuniperini ana vn. v. Masticis lib. ß. Tereb. vn. iiij. ß. Aquæ ardentis li. $\frac{1}{4}$. Salis petræ li. $\frac{1}{8}$ misce omnia, & inde in Caldarium: incẽde dũ ꝓbe ardeat: postea instrumẽti fundo impone, & huic mẽbrũ superpone.

Pilulæ Quercetani: Recipe succorum quam optime depuratorũ summitatũ fraxini li. j. Valerianæ, Centaurii minoris ana li. ß. in quibus macera & digere ad ignem B. M. fol. senæ Oriental. vnc. iij. Hermodactyl. Turbith, Asari ana vnc. ij. Cinnamom. Santali Citr. Spicæ nardi an. vnc. ß. Dein fortiter exprimantur & coquantur ad mel-

litam

litam consistentiam, cui adde Aloes præp. vnc. iij. Fæculæ Bryoniæ, Iridis ana vnc. j. Scammoneæ præpar. extract. trochis. Alhaud. ana drach. iij. Elaterii præp. drach. j. Salis Ceterach, Salis Prunellæ ana drach. j. ß. Trochisc. de Eupatorio drach. j. cum Syr. Ros. sol. fiat pilularum massa: Dosis scrupulus j. ß.

Tragea antipleuritica eiusdem: Recipe Salis Prunellæ drach. ij. pulu. flor. Papaueris Rheadis, Coralli rubri ana drachm. j. Sacchari violati vnc. ß. Reducantur in puluerem: Dosis drachm. ij. superbibendo parum aquæ Papaueris Rheadis vel Carduibenedicti.

Antidotus eiusdem: Recipe extr. Nephrit. min. vnc. iij. pulu. pelliculæ internæ testarum ouorum: pelliculæ internæ ventriculi Gallinarum ana drach. ij. Salis restæ bouis, Salis prunellæ ana drach. j. ß. succi Limonum q. s. Fiat antidotus: Dosis drach. ß. ad drach. j.

CAPVT IX.

De Sale Gemma.

SAl Gemmæ est Sal albissimum, generaliter in fodinis crescit, nec alia ab artifice inducta præparatione, vt Sal commune, quod vel ex mari, vel ex aqua minerali salsa per coctionem fit, indiget. Ex eo extrahitur liquor eodem modo, quo ex sale communi, qui & oleum & spiritus salis gemmei à Chymicis vocatur. Ad eadem fere vsurpatur, ad quæ salis communis oleum, præsertim ad solutionem Auri in quo soluendo oleum tamen Salis communis præstare existimatur.

Spiritus Salis Gemmæ. Spiritus Salis Gemmæ sic præparatur: Recipe Salis Gemmæ q. v. puluerisetur optime, & probe commisceatur cum terra figulina ad formandos inde globos vti supra dictum est, exsiccentur in calore, postea indantur retortæ & destillentur per ignem apertum, adaptato recipiente ac iuncturis munitis cauendum ne spiritus exhalēt, in principio tamen ignem dando mediocrem, deinde fortiorem tandē fortissimum vsq; omnia excandescant, interim videbis spiritus albissimos instar vaporis candidi in recipiente circuire, hoc apparente signo continua ignem ad sex vel septem horas, vsque nullam nebulam

bulam in recipiente amplius persentiscas, deinde sine omnia refrigescant: refrigeratis vasis destillatum effunde in cucurbitam & colloca in arena ad destillandum primo spiritum, quod residet in fundo cucurbitæ, est oleum Salis Gemmæ, splendet vt Aurum, magnarumque est virtutum: Eodem modo dicit author posse destillari etiam Alumen, Sal nitri, puluis tormentarius & similia. *Oleum salis gemmæ.*

Si oleum hoc ante dictum Salis gemmæ ad siccum coagulaueris poteris id sublimare, & cum spiritu vini extrahere, & si placet cum vino destillare per alembicum, ab inuicem tamen sunt separabilia: Hæc destillata essentia salis auro Q. Essentiam extrahit, seu primum Ens, quod summe notandum venit, extrahit etiam Q. Essentias ex calcibus Marcasitarum, Antimonii, &c. *Q. Essentia salis gemmæ.*

Fit ex eo etiam oleum per deliquium: Sal gemmæ soluitur in duplo pluuię, destillatur per retortã factis cohobiis donec tota substantia exierit cum aqua. Quod exiit, coagulatur per diuaporationem. Coagulatum soluitur per deliquium. *Oleum salis gemmæ per deliquium.*

Eius vsus in medicina talis est: Extractũ Phlegmagogum Quercetani: Recipe Agarici trochiscati vnc. iiij. Hermodactylorum, Turbith, senæ, medullæ Carthami ana vnc. iij. rad. Esulæ præparatæ vnc. j. Trochiscorum Alhandal vnc ß. Salis gemmæ, Macis ana drac. j. ß. Spe. Aromatici rosati drach. ij. cum aqua Cinnamomi fiat extractum Dosis scrup. j. ß. in forma pilulæ.

Paracelsus de sale gemmæ sic inquit: Sal gemmæ est dictum Sal Granatum à Spagyricis & est Sal lucidum: Eius virtutes. Laxatiuum salis acuti, id est, Cholera & est similis Coloquinthidi: curat ictericitiam, curat hydropisin Citrinam, & dolores superuenientes ex sanguine putrefacto. *Virtutes salis gemmæ.*

Præparatio Salis gemmæ in hydropisi & Icteritia: Recipe salis gemmæ, succi Tithymalli, id est, Esulæ maioris ana vnc. j. Gummi ex Cerasis ad pondus omnium. Fiat bolus, reduc in tertium gradum reuerberationis per horas duas, extrahe Alkali, Dosis à gran. viiij. ad xij. In loco Diagridii potes vti, & addere Trochiscos Alhandal. *Præparationes salis gemmæ.*

Additio: Recipe gemmæ scrup. ß. Rebotii (est vera Mumia) liquoris Centaureæ ana scrup. iiij. Reduc in compositum. Dosis à gr. iiij. aut v. vsq; ad xij. in ouo.

Præparatio in cæteris morbis: Recipe huius Salis gemmæ vnc.j. Cataputiæ vnc.ij. Farinæ tritici ad pondus omnium. Fiat panis tostus, id est, concoctus, dosis à drachm.j. ad drach. ij.

Pilulæ Quercetani: Recipe Sagapeni gummosi præp. drachm.vj. Ammoniaci identidem opt. præpar. drach iij. extract. Trochis. Alhandali vnc.j. Scammonii præparati vnc. ß. Salis gemmæ drach.j.ß. cum Syrupo violato acidulo & tincto, fiat massa, ex qua conficiantur pilulæ.

Aqua ad impetiginem Libauii: Recipe aquæ ferratæ lib.iij. Ebulliant ter in olla vitreata. Adde Mercurii sublimati semunciam; Caphuræ Silicum: Agitata probe commisce. Postea affunde aquæ calcis viuæ sesquilibram, aquæ salis gemmæ vel ammonii vnciam, & si opus est, aquæ fortis drachmam.

Syrupus solutiuus Fiorauanti: Recipe Saluiæ, Rutæ, Rorismarini, Absinthii, Cichorii, Cardui benedicti, Vrticæ, Origani ana M.j. Ficuum Passularum, Dactylorum, Amygdal. dul. ana vn.iij. Salis gemmæ vnc iiij. Colocynthidis, Aloes hepaticæ, Cinnam. Myrobal. Citrinorum ana vnc ij. Mellis communis lib.ij. Aquæ fontanæ li. xviij. contundenda contundantur crasse, misceantur, & macerentur per noctem: deinde coquantur vsque ad medietatis consumptionem: coletur: & aromatizetur cum Moschi scrup.ß. aquæ Ros. lib j. & seruetur in vase vitreo, optime clauso. Dosis vnc.iiij ad vj.

Puluis ad suppositoria communia magistralis: Recipe Aloes, Cymini, Salis Gemmæ, Rutæ ana drach.j. Terantur, & fiat glans cum melle quantum sufficit.

Puluis ad Strumam Arnol. de Villanoua: Recipe spongiæ combustæ, Pilæ marinæ tostæ ossis sepiæ, Piperis longi, Piperis nigri, Zingiberis, Cinnamomi, Salis gemmæ, Pyrethri, Gallarum, lapidis spongiæ ana vnc.j. Puluerisentur, & misceantur.

Hiera picra Constantini Nicol. Recipe Myrobal. Chebulorum, Indorum, Citrinorum, Violarum, Absinthii ana vnc.ß. Myrob. Emblicorum, Belliricorum, Cassiæ, Epithymi, Agarici, Senæ, Cuscutæ, Schœnanthi, Rhabarbari, Xylocassiæ ana drac.ij. Spicæ, Anisi, Masticis, Xyloaloes, Salis gemmę, Nitri ana drac.j. Mellis quantum sufficit. Datur in sero cum vino calido.

Electuarium Hydragogum, Gordonii: Recipe Cucumeris & rad. Asinini, Laureolæ, Ireos purpurei, Absinthii, Eupatorii an. vn.iij. Re-

sid eat.

fideat: quæ supernatat aqua, abiiciatur. Crassiori verò parte insperge Rhabarbari, Agarici ana vnc.ß. Spicæ Nardi Indicæ, sem. Endiuiæ Scariolæ Portulacæ Masticis, Lappæ, Tragacanthæ, Salis gemmæ ana vnc.j. Mellis colati vn.ß. in vase vitreo reposita agitentur in sole, vt fiat veluti Electuarium. datur drac. j. p interualla hydropicis.

Pilulæ contra venena: Recipe Imperatoriæ, Bistortæ, Tormentillæ, Valerianæ, Dictamni albi, Carlinæ, Aristolochiæ rot. Gentianæ Agarici electi, Salis gemmæ ana partes æquales, succi Alliorum, Ceparum q.s.est, Croci drach.j. Misce omnia, vt fiat tanquam pasta, quæ in vmbra siccetur, & seruetur ad vsum. Quando autem vti voles, recipe huius pastæ vn.ß & cũ supra dictis succis formẽtur pilulę.

Pilulæ capititales Nicolai Stocker: Recipe Artanitæ, Colocynthidis, Agarici, Turpeti, Hermodactylorum ana gr. xxiiij. Zinziberis, Caryophyllorum, Macis, Ligni Aloes, Salis gemmæ ana gr. xij. Diagrid. scrup. j Aloes lotæ drac. x. Cum Hiera simplici fiant pilulæ vij. pro drachma.

Aqua capillos denigrans: Recipe Salis gemmæ, squamæ Æris, Alcannæ ana part.j. Omnia trita alembico destillato.

Alia: Recipe Salis gemmæ lib.j. Vitrioli Romani lib.ß Salis nitri vnc.iiij. rad. Chelidonii viridium lib ij. contusis & tritis alembico aquam eximito: quod primo exit, abiicito: quod secundo, capillos colorat, prius lotos, & feruenti sole siccatos.

Aqua dentes dealbans: Recipe Salis Arabici, Salis gemmæ ana lib ß. Aluminis, Zucharini vnc.iij. Trita destillentur, qua fricentur dentes cum panno rubro scarlato.

Aqua faciem coloratam reddens: Recipe Limaciarum, Salis gemmæ, succi Limonum, ana q s. Incisa & trita misceantur bene, & in balneo Mariæ destillentur.

Lixiuium capillos nigros reddens: Recipiens Myrobal. Indarũ. Gallarum, Nucum, Cupressi, Balaustiorum, Baccarum Myrti an. vn. j. Aluminis Rochæ vnc.ß. Salis gemmæ drach.j. Trita coquantur in aqua, qua capilli lauentur.

Pilulæ stomachicæ Mesue Recipe Myrobal. Citrinarum, Aloes, Turbit. ana dra.x. Rosarum, Spicæ Indicæ, Masticis ana dra.ij.ß. Anisi dr.j.ß. Salis Indi, vel salis gemmei, Croci ana dra.j. cum succo Absinthii formetur massa. Seruatur ad annum dimidium vel integrum. Dosis ad drach.ij.

Pilulæ stomachicæ eiusdem: Recipe hieræ picræ drach.x. Trium Myrobalanorum, Absynthii ana drach.ij. Masticis, Anisi, Myrobal. Belliricarum, Emblicarum, Agarici ana drac.iij.ß. Zingiberis drach. ij. Caryophyllorum, Salis gemmei, Schœnanthi ana drach.j. Turbit. drach.xij. succi Absynthii q.suff. fiat massa. Dosis à drach. j. ad duas vel etiam tres.

Pilulæ Arthriticæ ac colicæ, Paracelsi: Recipe Serapini vnc. ß. Dissoluatur per acetum, & coletur, & inspissetur in modum tenacitatis. Cuius recipe q.aderit. Trochisc. Alhandal. dra.j.ß. spe. Hieræ picræ drac.j. spec. Lithontrib. scrup.j Diagridii scrup.j. grana vj Salis gemmæ. Misceantur. Fiat massa pilularum sec. vsum. Formentur pil. num.xj. pro drac.j. cum deauratione. Sumantur pro vna vice tres, nocte ante ingressum lecti.

CAPVT X.

De Tartaro.

VT lactis, sic vini substantia inquiunt Galenici prorsus homogenea non videtur, sed varia: Illius enim portio quædam Butyrosa & leuior, alia caseosa & crassior aut grauior, quædam serosa, quæ medio modo se habet. Huius vero tenuis quoq; portio flos vini dicitur, alia minus leuis, q̃ medium dolium occupat. alia crassissima, quæ subsidet & dolio facile adhærescit, fex vini dicta, quam recentiores Tartarum nominant, quod infimum vasis locum teneat. Licet autem Tartarum sit fex vini, multis tamen dotibus commendatur; Nam vt in corpore humano, humores aliqui, excrementa dicũtur benigna & vtilia, vt semen, Lac, & humores multi certis partibus ad certos vsus inclusi, sic etiam vini fex vtilis est. Vinum enim vt prouerbio fertur, non consistit sine fece, diutiusq; cum eiusmodi excremẽto sine corruptela cõseruatur, vt ignis cum cineribus. Calidum ac siccum dicitur, eiusq; vires sunt purgare, consumere, laxare: miscetur vnguentis contra Lepram & impetigines: Immunditiem capitis ac manuum purgat atq; abstergit: optimum censetur, quod ex veteri vino & forti concretum est.

Ex eo

Ex eo manica incluso in cella vinaria, aut alio vdo loco suspensa, oleosus educitur humor, quem oleum Tartari vocant, quod è sacculo canabino, & raro veluti per Ephydrosim, & deliquium exsudans, in subiectum vas guttatim delabitur. Educitur quoq; per descensum, sed opere magis laborioso.

Ex vsto Tartaro fit cinis ille Lutetiæ frequentissimus, linteis dealbandis expetitus, quem Grauellatam vulgus nominat, qui etiam ad pyroticorum confectionem, aliosque quosdam vsus laudatur. Tartarum enim in detergendo compar non habet, ait Cardanus; ob id sordida ac duris nata locis, & carnis excrescentias purgat, ac viuam carnem ostendit. cum mineralibus & metallis maximam habet cõcordãtiam & affinitatem. metalla enim facit fluida, malleabilia, pura, reddit volatilia, & viuificat in Mercurium currentem viuum: Hic Sal præparatus, si cum sanguine draconis fuerit permistus, ita vt per binam copulationem fiant vnione vna vniti, dephlegmati etiam, redeunt in vnum salem multarum magnarumque virtutum: exempli gratia, stratifica cum hoc sale Lunam finam vt est artis, calcina ac cementa primo horas 4. leniter, deinde horas quatuor fortiter, & calcinabitur Luna in forma æris vsti, hanc calcẽ contũde (quæ vero nondũ satis præparata, illam vicissim impone & procede vt prius) ac superfunde aceti ad eminentiam duorum digitorum, stent in digestione per tres dies ac noctes, interea anima à corpore cũ aceto separabitur, continua vero extractionem vsque scias sufficere & terra sit reliqua instar capitis mortui: Hanc solutionem siue extractionem filtra, & in B. leniter acetum inde abstrahe, deinde affunde S. vini Alkoholisatum, Sigillatæ reponantur in circulationem per octo dies, dein S. vini lenissimo ignis gradu per balneum edistilla ad medietatẽ, & liquor apparebit viridis, vel Sapphyricus prout Luna fuit bona ac fina. Paracelsus huius liquoris facit mentionem Tom. 3. de viribus membrorum lib. 2. cap. 3. de viribus Cerebri. In Epilepsia, Apoplexia, mania & aliis vitiis cerebri summum Arcanum atque medicina. Præparantur ex eo varia medicamenta qualia sunt in ordine sequentia.

Spiritus Tartari in phthisi pulmonum: Recipe salis Tartari q.v. purificati vt artis est: hunc solue cum spiritu vini Alcolisato optimo, circula per mensem in vase conuenienti atq; igne digestionis *Spiritus Tartari.*

Athanoris idoneo: Postmodum destilla per retortam, primo igne lento, deinde fortiore, & exibit spiritus albissimus, in forma spiritus vitrioli. Huius Dosis est vj. ad viij. vel x. grana in vino vel conserua Rosarum aut alio liquore vel Syrupo appropriato. Curat Apostemata, auertit putredines, maximumque est Arcanum in Peripneumonia & phthisi, &c.

Præparatio Tartari ad pleurisin. Ad pleurisin tali modo præparatur: Recipe olei Tartari quantum vis, misce cum phlegmate vitrioli, & repone aliquandiu, ne puluis aut impuritates incidant: reposito per aliquot tempus phlegma hoc oleum in Crystallos rediget, quos exsicca, ad vsum. Dosis ad scrup. ß. cum liquoribus conuenientibus atque appropriatis, aqua Tamarisci, Scabiosæ, &c.

Vel: Recipe Salis nitri lib. v. Tartari lib. j. Misce, ac destilla per retortam igne forti, & destillabitur spiritus acetosus, cuius Dosis, est guttæ ʒ. cum aqua fontana aut Endiuiæ vel Plantaginis, &c. Alii etiã ex Tartaro Vitriolo destillant talem spiritum acetosum, in eodem affectu, cuius Dosis gut. vj. In vino vel aqua appropriata cõueniente.

Præparatio Tartari ad effectus stomachi. In affectibus stomachi sic præparatur: Recipe Tartari, Salis nitri ana vn. iij. Fundantur in tigillo vt nosti, fusis, penedentim iniice frustula sulphuris viui, vt comburantur desuper, hoc facto & refrigerato crucibulo, salem in fundo album inuenies, hunc solue cum spiritu vini & vicissim in Balneo inde abstrahe, abstracto ß habes salem medicamentosum: Quem misce sic: Recipe salis vnc. ß. Macis, Galangæ, Cubeb. ana dra. vj. Misceantur ac puluerisentur. Huius Dosis scrupulus integer cum vino & aliis cõuenientibus appropriatis, &c.

Præparatio Tartari ad calculum. Præparatur etiam ad calculum: Salem Tartari purum solue cum aceto. deinde cum spiritu vini, tertio destilletur ad siccum. Huic superfunde guttatim oleum vitrio i q. s. hoc facto, dephlegma, atq; coagula, salem residuum absque fusione per octiduum. Dosis scrupulus ß. cum suis vehiculis conuenientibus.

Spiritus Tart. nec non oleum secundum miracula Chymica, Doctoris Molleri Friburgens.

Spiritus Tartari. Recipe Tartari albi crudi q. v. tere crassiuscule ablue, sicca, tere minutissime, pone in retorta optimo luto obtecta, & destilletur vt S. vitriol. dato aliquot horas igne lento, augendo sensim, dum spiritus exeat sub forma vaporis; quo obscuratur recipiens. Auge ignem,

exibit

exibit oleum nigrum & fœtidum. Continua dum recipiens clarescat, tũc desine. Has tres substantias, nempe phlegma primo exiens sub forma aquæ stillantis, deinde spiritus sub forma vaporis, & oleum nigrũ & crassum separabis: si primo omnia simul in parua retorta posita destillaueris, ac magna impuritas relinquatur, deinde oleum per infundibulum separa à phlegmate & spiritu: Spiritum à phlegmate separabis, si posueris in cucurbitula parua & igne lento cinerum tota aqua phlegmatica euaporauerit. Spiritum hunc liberabis fœtoris, si affundens capiti mortuo restanti & cum parua retorta ipsum rursum à Colchotare elicueris. Sic fiet puriss. & sine fœtore. Si prima vice nõ fiet, itera; vsus ad interna omnia, vt obstructiones, putrefactiones viscerum, ad calc. arena, &c. mire resoluit si circuletur cum S. vini vt vult Quercetanus: extrinsecus ad vlcera non opus habet correctione.

Tart. album vitriolatum calcinatum.

℞. Tart. calcinati. solue in humido. filtra, exsicca, ter repete. ℞. ℔ j. pone in lutata cucurbitula affunde oleum vitriol. rectif. ℥. iiij. vel v. sed sensim, guttã post guttam, alias accensum rumpit vas. Sic coagulatur materia, quæ calore albo fundũ statim petit. Oleum autẽ hoc vitrioli supernatans effunde à materia, quæ in fundo, humiditatem destilla in B. M. sic habes fixum tart. Purgat inferne & per sudorem. Valet ad pertinaces affectus, hydropem, calculum, podagram, pestem, scorbutum. Per inferna purgat, mistum cum melle Rosac. aut alio Syrupo. Ad sudores, in pestilentia & hydrope, cum aqua Carduiben. Scab. vel cum Theriaca. f. pilul. Dosis à ℈. ß. ad j. *Tartarus Vitriolatus.*

Alia nobilis tart. præparatio ad fugandas maculas in corporis quacunque parte.

Tart. albũ puluerisatũ pone in cucurbitã, apposito alẽbico cũ recipiente. Bene lutetur. Abstrahe phlegma, donec nõ amplius ꝑdeat. Hoc affunde & rursũ abstrahe vt prius. Hoc toties repete donec ♒ & residẽtia trãseant in vnũ liquorẽ, quẽ in vitro alio bene obturato coagula. Iste liquor in aere soluitur, & optimus est atq; dulcissimus.

Terra foliata Tart. secretissima.

Tart. bene calcinati, affunde acet. ad extrahendam animam Tar. Euaporet phlegma, rursusq; affundatur aliud acet. idq; tamdiu donec in euaporatione acetum sentias, tunc Tart. est animatus & exit niger. Affunde aquam vitæ; solue; filtra, coagula; sæpius

reite-

reiterato, & efficietur terra foliata candidiſſima. Purgat corpus in morbis quibuſcunque deploratiſſimis.

Arcanum Tartari, ad vlcera maligna omnia:

Arcanum Tartari.

Tartari calcinati, ℔.iij. cum ſpiritu vini humecta dies 7. Digere in B. deſtilla vt aq. interorum. Vltimo fortiſſ. in vaſe terreo, & aſcendat vna cum vino ſuccus niger, quem ſepara in B. Fæces iterum calcinentur, & humectentur cum S.V. & procedatur vt ſupra; idq; toties donec plane nihil ex tart. ſuperſit. Poſtremo collecti ſucci nigri omnes coagulentur in puluerem, humectando cum ol. vitriol. & S. vini ex cal. tart. penitus abſtrahatur. Huius medicinæ gr. j. cum ʒ.ß. mithridat. in aq. Cichorii pro ratione morbi & patientis, funditus euellit radicem & ortum omnium malignorum vlcerum.

Tartarus vitriolatus ſecundum Crollium.

Tartarus vitriolatus Crollianus.

Salis Tartari albiſſimi aliquot vicibus ſecundum artem Chymicam diſſoluti, filtrati & coagulati cum aqua Agrimoniæ, exempli gratia vncias quatuor, reſolue in cella ſupra marmor, aut beneficio manicæ in oleum. Habito hoc oleo puro accipe olei vitrioil optime rectificati vncias duas, illudque guttatim ſupra Tartari oleum in vitro capaci inſtilla: tunc fiet coagulum albiſſimum, humiditas ſupernatans euocetur lento calore ad ſiccitatem ſalis, ita habetur Tartarum album vitriolatum fixum.

Obſeruationes.

Si olei vitrioli nimis parua quantitas affundatur, facit ſaltem vomitum.

I. Seruetur modus in affundēdo vitrioli oleo ne ſapor Salis repercuſſi ſit nimius acidus, ſed quaſi nauſeabundus: ſi enim nimium de oleo vitrioli affundatur, tunc non purgat, alioquin per quatuor emunctoria, vomitum, ſeceſſum (ſi purgantibus immiſceatur) item per vrinam & ſudorem operatur.

II. Si poſſit fieri per infundibulum anguſtiſſimi orificii, ita vt certo artificio olei vitrioli guttæ paulatim ſaltem & ſucceſſiue ſtillent in oleum Tartari, conſultius erit, nam ſic boni ſpiritus, qui ex mutua ſubitæ mixtionis efferueſcentia ſe vaporando eleuant & euaneſcunt retinebuntur.

III. Vitrum ſupra modum incaleſcit ex coniunctione duorum illorum ignium. In hac mutua efferueſcentia obſeruetur Epilepſiæ generatio, quando videlicet ſpiritus vitæ in microcoſmo ab Heterogeneis concitatus, ſimili modo ebullit.

IV. Qu

IV. Qui ad duas partes olei Tartari vnam partē ſalis vel liquoris Corallorum velit addere, antequam oleum vitrioli guttatim affundat, ei integrum eſto.

Digeſtiuum ex illo Tartaro vitriolato parari poteſt, quod neceſſitate exigente purgantibus medicamentis præmittendum eſt, in hunc modum.

℞. Tartari vitriolati vnciam j. ſolue in duabus vini menſuris, addatur ad libitum aqua decoctionis Paſſularum & Cinnamomi. De hac mixtura exhibeto duos vel tres dies vbi opus eſt, mane poſt ſumptum ſorbile ouum hauſtum vnum, ad prandium alterum, tertium circa veſperam. Poſtea exhibeatur Catharticum è Panchymago. In omnibus febribus & quartana miranda præſtat, reſoluit enim Tartarum in corpore humano efficaciſſime.

Vires Tartari vitriolati.

1. In Hæmicrania, morbo regio, & omnium viſcerum obſtructionibus, in liquore idoneo, ſeu vino albo exhibetur ægrotantibus per aliquot dies in aurora, & ſi opus fuerit, Doſis augeatur.

2. In calculo exhibetur in aqua Petroſelini vel Parietariæ, vel vino albo.

3. Efficaciſſimum Renum deopilatiuum & deterſiuum, ſi ſcrup. ſemis cum Iulepi Roſacei vnciis duabus, & aquæ Cinnamomi vncia ſemis miſceatur & exhibeatur.

4. In contracturis & venarum obſtructionibus è Tartaro ortum habentibus vtere per vicem ſex vel octo granis in aqua decoctionis vuarum paſſularum & Cinnamomi.

5. Sudorem prouocat in aqua Cardui benedicti vel vino albo.

6. In hydrope vt craſſi & ſeroſi humores expurgētur. ℞. Scrupulū vnum & miſce cum vncia ſemis mellis Roſati ſolutiui, vini Enulati vnciis duabus, & exhibe.

7. In menſium ſuppreſſionibus: Recipe ſcrupulum j. & exhibe in Syrupo Artemiſiæ vel Betonicæ, vel miſce cum melle Roſato in aqua Pulegii ſoluto.

8. Vtiliter etiam in febribus exhibetur.

9. Purgat per interiora, & omnes obſtructiones tollit, ſi miſceatur Cathartico, vel offeratur in Syrupo Roſarum vel violarum ſolutiuo, vel melle Roſato ſolutiuo.

10. In melancholia & splenis duritie, in aquis appropriatis offertur.

Dosis à scrupulo vno ad scrupulos duos: In hydromelite propter saporis emendationem commodissime offertur.

Sal Tartari.

Beguini præparationes ex Tartaro sunt tales; Sal Tartari sic facit: sternitur Tartarum in vase terreo non vitreato plani fundi, crassitie digitali. Reuerberatur postea ad albedinem vsque spatio quinque vel sex horarum, igne ita moderato propter fusionem, vt vas saltem candeat. Tartarum itaque ad albedinem calcinatum, perfunditur aqua communi; digeritur, filtratur, & coagulatur.

Spiritus Tartari.

Spiritus Tartari.

Oleum Tartari destillatum.

Recipe Tartari albi puri libras quinq; pone in retortam vitream eique in ignem cinerum collocatæ recipientem satis capacem adapta. Dato igne per gradus, primo spiritus egredietur, postea oleum, quæ rectificari debent, addito sale Tartari, & post ab inuicem separari.

Est egregium aperiens, vnde in menstruis retentis, in paralysi, ictero & similibus affectibus mira præstat. Vtuntur etiam in hydrope cum aquis aliis hydragogis: in lepra; morbo Indico: pleuritide: angina: & exhibent à scrupulo vno ad duos, in aquis conuenientibus.

Oleum Tartari per deliquium.

Oleum Tartari.

Oleum hoc, præter modum superius in spiritu eius, traditum: fit etiam per deliquium, ponendo Tartarum ad albedinem calcinatum, in cella vel alio loco humido, donec resoluatur in oleum, quod postea filtrandum. Parari etiam potest; si Tartarum post calcinationem, in aqua communi dissoluatur, filtretur, coaguletur: & in loco humido, donec resoluatur, collocetur.

Optimum est remedium in omnibus serpiginibus, vlceribus, præsertim autem Venereis, tinea, scabie, verrucis. Faciem erugat & cutem reddit teneram.

Additio: cum hoc oleo Tartari fiunt extracta vegetabilium quorumlibet elegantiora & præstantiora: si in aquam videlicet ipsorum propriam aut saltem vulgarem aliquot guttulas olei vitrioli miscueris, & postea cum eadem aqua vegetabilium extractiones digerendo institueris.

Magi-

Magisterium Tartari: Recipe olei Tartari ex sale resoluti & purificati vncias quatuor: Spiritus vitrioli vnciam vnam: quem guttatim supra Tartari oleum in vitrum capax instilla: fiet coagulum albissimum. Humiditas supernatans euocetur lento calore, ad siccitatem salis: super quem destilla ter vel quater vini spiritum: atq; ita habebis Tartarum vitriolatū album fixum. Vsus eius est in omnium viscerum obstructionibus: calculo: Nephritide: Ictero: mensium retentionibus, melancholia: splenis duritie: hydrope si conuenienter exhibeatur. Dosis à scrupulo semis ad integrum. *Magisterium Tartari.*

Sal essentiale siue cremor Tartari: Recipe Tartarum Montispeliense album, quod est optimum: reduc in puluerem, & fac in magna aquæ quantitate, in cacabo æneo vel ferreo bullire ad mediæ partis consumptionem. Tunc amoue ab igne, & si vis traijce per manicam hippocratis, vel pannum lineum, in vas figulinum firmum. vbi refrixerit aquam per inclinationem effunde, salem vero parietibus adhærentem sequestra à fæcibus & collige: & iterum, vt supra decoque, & cremorem vt antea collige & exsicca. Tandem reduc in puluerem: Cuius Dosis drachma vna in iusculo, vel medicamine appropriato, digestiuum est excellens. Virtutem habet incidendi humores crassos. & Tartareos: meatusque obstructos aperiendi. *Cremor Tartari.*

Hunc processum sic corrigimus: Recipe Tartari albissimi in frustis maioribus contunde grasso modo, postea cū aqua limpida laua, & elue tamdiu, donec omnis impuritas & puluis sit ablatus. Postea adiecta aqua fontana ad supereminentiam vnius palmi, coque in lebete ampliore cupreo, donec videris eminentem cuticulam, quam remoto ab igne & frigidiori loco exposito, paulatim succrescentem remoue tandē, & collige vna cum lapillis ad spondilia vasis adnatis, exsicca & reduc in puluerem. Dosis drach. ß. ad drach j in liquore appropriato. Summum est Catharticum in melancholia hypochōdriaca, applicato exterius ad splenē emplastrū ex Ammoniaco in aceto squillitico soluto, vel si exhibeatur in iusculo de cappatib. cocto: Insignius euadit Catharcticū si in decoctione adiieceris vel Senam, vel Rhabarbarum aut aliud purgans: Vel si huius cremoris scrup. j. tum extr. Scammon. per spiritum vini facti & exsiccati granis vj. vij. viij. x. aut pluribus in iusculo vel vino propinatur.

Hinc melancholiam non solum purgat, verum etiam extrahit, omnesque obstructiones Tartareas resoluit.

Spiritus Tartari Crollianus.

Spiritum Tartari Crollius sic describit: Recipe Tartari vini albi optimi (quod frangendo videlicet nitescit) libras sex, laua ex aqua pluuiali tepida donec nulla puluerulenta conspiciatur durities, tandem è vino tepido optime eluatur, exsiccetur ad solem vel in hypocausto, & redigatur in puluerem: Vel puluerisatus Tartarus in aqua pluuiali calida abluatur & soluatur, quod non solutum remãsit in fundo, in aqua pluuiali coquatur, vt soluatur, postea filtretur, aqua paulatim euaporet; & vltima medietas in loco frigido ponatur, vt Tartarus iterum lapillescat, & hic est Tartarus purificatus (p se etiam Catharticus, si drachma vna è iusculo carnis sumatur,) & ad destillandum aptissimus: Indatur cucurbitæ luto oblitæ, & aperto igne destilletur instar aquæ fortis, ita tamen adhibenda est multa cautio, vt commissuræ receptaculi capacissimi probe adaptati sint diligenter propter spirituum penetrantiam luto munitæ, ne huius aquæ spiritualis euanida virtus in auras euolet. Ignis primo sit lentus, postea fortificetur, donec omnes spiritus exierint, & recipiens nubibus repletus iterum factus sit transparens & pellucidus. Da operam ne ignis nimium inualescat, propter summam spirituum penetrationem. Aqua primum emanat, deinde fætidum oleum: separentur per tritorium. Aqua seu spiritus primum corrigitur & rectificatur in cellario, collocando octiduum in gelidam aut madidam arenam: Oleum corrigitur ex aceto destillato per retortam in igne aperto, tunc eliciatur cum aceto, atq; emanat nunc rubrum, nunc citrinum, atq; ita acetum recipit Empyreuma in oleum, & oleum aureo colore sine fætore succedit. Spiritus seu aqua postea in cineribus per alembicum destillatur, & rectificatur bis vel ter, vt sit purus, nec ita odore grauis, qui tamen plane tolli sine virium amissione non potest. Si salem è capite suo mortuo arte extrahas, & spiritum hunc desuper in balneo rectifices, tunc fætor magna ex parte perit: Eodem enim modo omnia olea à fœtore per abstractionem à suo sale proprio rectificari possunt.

Vel circula illum spiritum cum spiritu vini ana in digestione, ita odor gratior erit: vel supra Caryophyllos poteris illum rectificare.

Vel aliquot guttæ olei Vitrioli cum duobus vel tribus cochleari-

bus

bus ſpiritus vini digerantur, & poſtea miſceantur cum Tartari ſpiritu, ſic etiam fætor perit.

Sunt qui aquæ Roſatum aliquid propter odoris emendationem miſcent.

Obſeruatio.

Fœtor ille ſpiritus Tartari in totum non eſt auferendus, nec formidandus, cum habeat ſignaturam fætorum, quando videlicet in peſte, vel in aliis morbis venenatis exhibitus, magno iuuamine profluentęs fætidos ſudores è corpore copioſe expellit.

Vires & vſus.

1. Præ omnibus fere aliis medicamentis, & Arcanis hoc ſolum excellit in toliendis omnibus obſtructionibus & putrefactionibus.

2. Si ter quotidie exhibeatur, multum facit in Paralyſi, totum n. corpus penetrat, & roborat, quod in hoc morbo maxime requiritur.

3. In hydrope etiam feliciter vtimur cum aqua Soldanellę & ebuli: Aſſumitur etiam cum oleo vitrioli, tunc aquas, per vrinam pellit, quicquid hac via non perficitur, difficulter tentabitur alia.

4. Vitia menſtruorum retentorum corrigit.

5. Initia Lepræ profligat.

6. In Eryſipelate cũ æquali pondere Theriacæ circa finẽ morbi drachma j. exhibetur, ita tamẽ, vt venæ ſectio in robuſtionib. p̃cedat.

7. Icteritiam & omnes inde exortos morbos expellit.

8. In lue Venerea ſingulare eſt medicamentum, ſi Turbit minerale ſimul exhibeatur: expellit enim è centro Luem internam, poſtea cruſtæ oleo Guaiacino inunctæ decidunt.

9. A Centro ad circumferentiam & ſuperficiem expellit omnem ſcabiem latentem, ſerpiginem, lentiginem.

10. Prouocat ſudorem.

11. Prodeſt pleuritidi & Anginæ.

12. In morbis capitis etiam vtimur.

13. In Febribus.

14. In cõtracturis. Huius enim vſu Dauidem Syderocratem Spirenſem quondam medicum; olim generoſam Dominam Catharinã Bappenheymiam, nunc in Chriſto quieſcentem, neq; manus, neq; pedes è doloribus colicis mouentem, ad perfectam ſanitatem, adhibitis etiam Balſamis externis reſtituiſſe vidi.

125. In puncturis laterum. Dosis.

A scrupulo vno ad duos in aquis specificis & conuenientibus.

Sulphur Tartari verum, summe causticum, ab expertis Philosophis olim in magno semper pretio fuit habitum: Extrahitur beneficio spiritus homogenei: & à quibusdam per se vel cum Leone resoluto rotatur, an auidæ illorum expectationi satisfaciat, iudicium esto penes experientiam.

Balsamus Tartari Quercetani: Recipe Tartari crudi lb. ij. Salis petræ, Salis fuliginis, Salis fæcum aceti ana vnc. iij. Calcis viuæ vnc. vj. Omnia minutissime contusa, iniiciantur in vas non vitreatum, ac rite obturatum. Calcinentur xij. horarum spacio: calcinata soluātur in calida, ac per filtrū destillentur, post coagulentur, & deinceps calcinētur: per deniq; calcinationes, solutiones, & coagulationes fiant. Tū iniiciantur omnia in alembicū, simulq; acetum destillatū infundatur, vt digitos quatuor supernatet. Destilletur acetum in bal. Mariæ, ac liquor dulcis emanabit. Tum infunde iterum acetū, vt destilletur, idq; tandiu, dū non amplius sit dulce, sed acidum fiat & quale prius infudisti, per alembicū efferatur. Tunc omnia valido igne destillato per retortam: & prodibit oleum feruētissimū, cuius vix satis prædicari vtilitas possit. Hoc eodē modo, si voles, totū salē tartari p alēbicū pelles: ex quo præstantissimū, & saluberrimū oleum efficies.

Aqua Antipodagrica: Rec. Spiritus vini rectificati li. ij. Mellis purissimi li. j. Destillētur in balneo vaporoso: sic duos destillabis liquores: primus est aqueus, secundus multo fortior & sulphureus quem seorsim reserua: Magmati siue remanentiæ adde croci orientalis integri vn. j. ß Terebinthinæ Venetæ vn. ij. Castorei drac. vj. Tartari ad albedinē calcinati li ß. Salis fusi vn j. Phlegmatis vitrioli à suo spiritu non separati vn. iiij. Lixiuii sarmentorum vitis lib. ij. Macerentur per 24 horas, dein destillentur ad siccitatem, liquor, qui inde emanabit seruetur etiam seorsum. Fæcib. remanentibus affunde priorē aquam reseruatam: macerentur & destillētur. Tandē omnes liquores destillatos misce; & denuo per balneum vaporosum destilla: Sic habes aquam antipodagricam miræ facultatis.

Decoctū galli veteris eiusdem. Recipe Polypodii quer. sem. Carthami ana vn. j ß. Thymi Epithymi ana p. j. sem. Cumini, Anisi, Anethi, Fæniculi, Carui, Carduib. ana drac. ij Folicul. senæ vn. j. Turbith.

gummosi vn.ß. Cinnamomi drac j.ß. Cristallorum vel cremoris tartari albi vn.ij Salis gemmæ vnc.ß. contundantur; & misceantur simul, ex qua mixtura Venter Galli veteris euiscerati impleatur, dein coquantur tribus aquæ partibus, & vna vini albi, quousq; Galli caro ab ossibus separetur. De hoc decocto seu iusculo vtatur æger omni mane, idq; ad plusculos ad dies.

Pilulæ tartareæ Melanagogæ Quercetani: Recipe Cristallorum vel cremoris tartari, vnc.iij. Polypodii Querni vnc.ij. Passul. Corinthiacarũ vn.j.ß. Myrobalanorum omnium ana vnc.ß. Florũ Buglossæ Borraginis Nympheæ an.p.j. coquantur in suff. quantitate aquarũ Fumariæ & Scolopẽdriæ ad medietatis cõsumptionem. De hoc decocto acidulo & gustui grato, optime depurato & clarificato cape li. ij succi optime depurati pomorũ redolẽtium li.j. quibus adde Folliculorũ senæ mundatorum vn.iij. Turbit.rad. helleb. nigri veri an.vn. j.ß. Myrrhæ electæ vnc.j. Macis, Caryophyllorum, Cinnamomi, Epithymi, an.vn.ß. Macerentur ac digerantur ad ignem baln. Mar.p quadriduum, idq; in vase vitreo optimè clauso: dein dũ materia adhuc feruet, fiat expressio, vel p setaceum traiectio, cui adde Aloes, præparatæ vn.iiij. omnia sufficienter coagulentur ad ignem lentum: addendo sub finem, dum fere refrigerata erit materia Spec. Diarrhod.abb. Lætificantis Gal Troch. dialacca ana dra.j. Salis Absinthii & Fraxini ana d.a.j. Essentiæ croci scrup.ij. Olei Anisi aliquot guttulas. Reducantur in bonam pilularum consistentiam. Dosis harum pilularum est quoque scrup.j. vel scrup.j.ß. ad summum.

Puluis Panchymagogus. Recipe Crystallorum tartari vnc.j. Senæ drac.x. Hermodact. Turbith. ana vn.ß. Rhabarb. Agarici trochiscati ana drac.iij. Scammoneæ præp. drac.ij. Macis Cinnamomi Galangæ ana vn.j.ß Sacchari violati ad põdus omnium. Dosis dra cũ iusculo.

Puluis Melanagogus Quer. Recipe Senæ vnc.j. Anisi Fæniculi dulcis ana drac.j. Cinnamomi scrup.ij. Crystallorum tartari, drach. vj. Sacchari, vnc.j.ß. Dosis drach ij.

Puluis purgatorius conducens ad omnes morbos frigidos cerebri: Recipe Crystallorum tartari, Folliculorum senæ ana vnc.j. Hermodactylorum Turbith. ana vnc.ß. Pulueris foliorum peti drac.iij. Calami aromatici, Zedoariæ ana drac.j. sem. pæoniæ sileris montani. Fæniculi, Anisi, Ameos, Nardi Indici ana scrup.iiij. Coralli præp.

Marga-

Margaritarum præparat. ana dra. j. Cubebarum, Macis, Caryophyllorum ana drach. ß. Salis euphragiæ Salis bætoniæ ana drachm. j. ß. Sacchari anthoſati ad pondus omn. Miſce fiat puluis: doſis drach. j. ſuperbibendo ſtatim iuſculum.

Puluis purgatorius: Recipe fol. Senæ, Sacchari ana drach. vj. Zedoariæ Zingiberis, Liquiritiæ an. dra. ij Tartari ad pondus omnium. Fiat puluis. Doſis drac. j. ß. per duas horas ante prandium.

Alius: Recipe Senæ vn. j. Tartari vnc. ß. Zingiberis dra. ij. Caryophyllorum drac. ß. Diagridii gr. x. Miſce, & fiat puluis. Doſis drac. ij.

Alius: Recipe Cinnamomi, Zingiberis, Galangæ ana drachm. j. Caryophyll. N. Moſchatæ, Croci, Macis ana drach. j. Tartari vnc. ß. Senæ vnc. j. Diagridii drach. j. Roſ. rub. drach. ß. Miſce, & fiat puluis. Doſis drach. j. vel ſcrup. iiij.

Aqua Theriacalis Caphurata: Recipe ſpiritus Calchantini vnc. j. Liquoris tartari correcti vnc. iij. Aquæ Theriacalis ſequentis vnc. v. Miſcentur, digerũturq; in balneo calido per menſem. Datur dra. j. ex vino generoſo, vel alio humore idoneo. Ad iam dictos affectus vehementius valet.

Aqua ad hydropem: Recipe Liquoris Tartari, aquæ Gentianæ, aquæ Theriacalis ana vn. j. ſpiritus vitrioli, olei ſulphuris ana gutt. xv. Miſce. Capiat à drach. ij. vſq; ad vnc. ß. cum vino ante ingreſſum laconicii, & ſudet.

Puluis purgatorius: Recipe Senæ drac. ij. ß. Tartari drach. ij. Croci drac. ß. Miſce, & fiat puluis. Doſis drach. ij. cum modico Saccharo in brodio piſorum, caulium, vel vino.

Linimentum ad oſſa corrupta, & carioſa: Recipe olei tartari deſtillati per retortam, olei Guaiaci ana vnc. ß. Olei ſulphuris, olei Vitrioli ana drach. j. Miſce, & vtere.

Aqua ad decorandam faciem: Recipe Caphuræ drac. iij. Aluminis rubri, Boracis ana vnc. vj. Moſchi ſcrup. ij. Terantur omnia: adde Tartari vnc. j. Aquæ Roſarum lib. ij. commiſcendo ſemper cum ſpatula. Poſtea deſtilla per filtrum, & in ampulla bene clauſa ſeruetur, & mane facie bene terſa, cum panno guttam vnam aquæ ſumat, deinde faciem bene fricet.

Lixiuium capillos afficiens croceos: Recipe Tartari calcinati vn. j. Rad. Alcannæ vnc. ij. Rad. Raphani vnc. iij. Piſtentur optime, & bulliant: fricentur capilli, cum ibit cubitum.

Medicina cerebri Paracelsi: Recipe Tartari rubei lib.j. Hirundinariæ lib.ſ. Colcothar vnc. viij.ſ. vini ardentis q.ſ. pro incorporatione. Destilla p alembicum. Dosis drach.ſ. mane & sero sumpta pellit vrinam quam & fœtidam facit. Ministra in vino Maluatico.

Medicamentum Paracelsi in cura hepatis: Recipe Tartari liquefacti cum vino & aceto lib.j. Opoponaci vnc.ſ. reduc in liquorem. Dosis est à drach.j. ad iij. secundum cohob naturæ.

Diatartarum Paracelsi: Recipe Tartari albi lib.j. Aquarum vitæ lib.ſ. Granorum iuniperi. Florum gamandreæ, Cichoreæ ana vnc.iij reduc in aquam dosis eius à drach.j. ad vnc.ſ. in vino maluatico, vel aqua de prunella. fiat per cohob.

Medicamentum Paracelsi in Icteritia: Recipe Antimonii lib.j. Tartari de vino albo lib.ſ. aceti destillati lib.vj. Fiat destillatio in Balneo M per horas sex & septem. dosis vnc.j. ad vnc. iij. semel in die, & si non tollit Icteritiam, lepra est.

Cura Tartari Paracelsi: Recipe Aquæ de fecibus vini vnc. vij. Tartari communis vnc. vj. Mumiæ vnc.ſ. Mellis despumati q.ſ. Fiat Electuarium pro forma: dosis à drach.iij. vsq; ad drach.vij.

Medicamentum in Pleurisi Paracelsi: Recipe Tartari lib.j. Aquam vitæ lib.ſ granorum iuniperi vnc.iij. reduc in aquam: dosis eius aquæ vnc.ſ. vsque ad vnc.j. in vino Maluatico, vel alio vino bono.

Præseruatiuum iuuentutis Paracelsi: Recipe liquoris Tartari vnc. ij. Olei colcotharini scrup.j. Laudani purissimi drach.ſ. misceantur. dosis grana 3 pro ratione tamen sanæ complexionis, propinari semel in sex mensibus etiam sufficit, quod quidem perito medico perpendendum relinquo. Per'atum autem auri ista & alia omnia superat.

Oleum tingens capillos rubros: Recipe tartari vsti, olei masticis, resinæ pini, ana q.s. misce & vnge hoc oleo capillos.

Vnguentum capillos faciens aureos: recipe tartari albi vsti, olei Balanini ana q.ſ. fiat vnguentum, quo capilli ad solem inungantur pectendo.

Vnguentum capillos rubros tingens: recipe tartari vsti, triti, olei cucumeris sylvestris ana quantum sufficit. Fiat linimentum, quo capilli inungantur.

Vnguentum ad Impetigines faciei: Recipe Tartari drach.ij. pulueriſetur, & cum albumine Ouorum applicetur, vel Aluminis vſti drach. iij. Quod vnguenti modo adhibetur. Aqua ad faciem rubram Rondelet: Recipe Ariſtoloch. rot. Been albi & rubri ana vnc.ſ.Rad.Ireos vnc. v. Rad. Liliorum vnc. vj. Cicerum rub.Lupinorum combuſtorum an.P.ſ.N.Moſchatę Cinnamomi ana drac. ſ. Amygdal.amar.contuſ.vnc.ij.olei Tartari vnc.iv. Aquæ pluuialis lib.ij Sanguinis leporini q.ſ.Trita deſtilla.

Lixiuium capillos flauos, lucidos, longoſque reddens, ſimul ac memoriam iuuans: Recipe Lixiuii communis tantum, quantum decies eo caput lauari poſſit: cort. arantiorum dul ium num.vj. cort. mali citri q. voles: Flor. Chamomil Fol. Lauri, ana M.j. capill. veneris M.j. Agrimoniæ M. ſ. Palearum hordei inciſarum M. iij. Lupinorum aridorum M. j. Fœnu græci M. ij. Tartari vſti lib. ſ. Flor. ſpartii M. V. Miſceantur, ponanturque in vas aliquod magnum, & ſeruetur ad vſum. Quum hoc vti voles, ſumito parum ex vaſe, atque in alio vaſe calefacito: addeque ſi lubet, aliquantulum Myrrhæ, & cinnamomi: Et ſic erit optimum.

Elixyr ad Nucham in Paralyſi: Recipe olei Tartari, laterum, Liliorum conuall. Caſtorei, ſuccini ana vnc.ſ. olei chamomillæ, lumbricorum, Ranarum ana vnc.j.olei ſpicæ ſcrup.j. Aluminis calcinati drach.ſ.Adipum Vulpis, microcoſmi, Caſtoris cum verbena recente tuſorum, & extractorum à vnc.ij.miſceantur pro Balſamo.

Vnguentum Coſmeticum: Recipe vnguenti Roſati vnc. j. ſ. Vnguenti albi vnc. j. olei roſarum drach. j. olei Tartari ſcrup. ij.Pulueris Coſmetici drach.j.ſ.Miſceantur vt artis eſt, vtere.

Specificum purgans Paracelſi: Recipe vitriolum vngaricum, & ſolue in aqua communi in aheno cupreo, ſoluto inſperge oleum Tartari commune, ad tres libras Vitrioli vnciæ quatuor olei Tartari circiter requiruntur, refrigeſcant vna, poſtea quod clarum eſt aufer, Sulphur enim fœtidum huic operationi inidoneum, inſtar argillæ fundum petiit: Claram ſolutionem fac paulatim euaporare donec fere cruſtam incipiat obducere, poſtea in frigido in lapillos concreſcet vitriolum, quod ſeruetur. Secundo deſtillatio Spiritus Tartari inſtituitur in hunc modum. Recipe lib. duas Tartari albi

bi crudi, affunde mensuram Spiritus vini, clauso vasis orificio in calido hypocausto, per quatuordecim dies vna digerantur: Postea destilla in lento cinerum igne donec incipiant guttæ flauæ oleosæ egredi, vbi cessandum. Egressum Spiritū seorsim serua, caput mortuum permitte, vt igne forti tam diu euaporet, donec Tartarus mediocriter calcinatus sit, non tamen ad albedinem, sed in colore nigro desinendum: Supra hunc Tartarum affunde priorem Spiritum egressum, stet per tres dies in Balnei putrefactione, postea destilletur primo in arena, deinde in aperto igne fortissimo, per alembicum lutatum non nimis altum, sic requisitus Tartari spiritus elicitur. Tertio, accipe remanentis prioris Tartari calcinati (è quo Spiritus extractus est) lib. j. vitrioli præparati, vt supra dictum est, librã quoq; vnam, trita misce in vitro magno, affunde jam ante destillatum Tartari spiritum, addita mensura vini albi generosi & antiqui: Vitrum claudatur alembico cæco, stet quatuordecim dies in lento calore: postea destillare incipe, primo lentissimo igne in arena; vt saltem subtilis Spiritus vini, Tartari & vitrioli ascendat, quē seorsim diligenter collectum asseruato: Vbi iam phlegma dulce egreditur, illud seorsim colligito: postea materiam iterum tere, concrescit enim, & destilla vehementi igne aperto in retorta luto obducta, primo tamen paulatim incipiendo ne materia liquescat: Vltimo fortissimo igne pelle (vt in præparatione olei vitrioli fieri solet) donec Spiritus omnes egressi sunt. Hos vltimos spiritus fortes misce cum primis subtilibus spiritibus, medium enim phlegma dulce nullius vsus abiiciendum. Quarto, iam extrahe è capite mortuo Salem secundum artem notam, beneficio Aquæ communis, si opus sit, reuerberetur materia, & iterum extrahatur. Hanc reuerberationem & extractionē toties reitera, donec omnis salsedo extracta sit. Extractiones Salium misce, & aquam euaporando abstrahe. Salem supra marmor tritum pone in alembico oblongo, affunde ad eminentiam trium vel quatuor digitorum proprios spiritus, primos videlicet subtiles & vltimos fortes (& si aliquid phlegmatis adhuc immixtum sit, nil inde incommodi) collocetur in B. M. per aliquot dies, tunc extrahit spiritus è salibus suam propriam essentiam, quicquid solutum & extractum est leniter per inclinationem effunde, & affunde plus de remanente spiritu,

denuo extrahet reiterando tandiu, donec ſpiritus extrahendo non amplius coloretur. Quinto, has ſpiritus Extractiones miſce & cohoba in B.M. ad quatuordecim dies, ſemper ꝙ egreſſum reaffūdēdo: Vltimo in arena fortiter deſtilla quicquid vult egredi: Quod reſiduum eſt pelle igne aperto, tūc ſalia vna cum ſpiritu egrediuntur. Sexto, egreſſos ſales cum ſpiritibus cohoba in B. M. ad placitum, ſic ſalia ſponte incipient ſe repercutere, craſſo modo & viſibili in fundum (fit inde liquor albus inſtar calcis Lunæ in aqua valenti ſolutæ) ac tū in B.M. ſubtili calore ſpiritus proprius poteſt abſtrahi, vt materia in fundo ad pulticulæ conſiſtentiam remaneat. Et ſic purgans ſpecificum non ſine magno labore & tempore paratū eſt.

Modus parandi facilior in ſecunda operationis reiteratione: Reſiduus ſpiritus, poſt primam abſolutam operationem vltimo abſtractus pro ſecunda præparatione poteſt aſſeruari, ita labor erit facilior, videlicet vt ſaltem vulgaris vitrioli ſalem & ſalē Tartari accipias in æquali pondere, & hoc ſpiritu ex illis eſſentiam ſeu ſales extrahas, & modo prædicto in omnibus procedas. Quia autē purgatiuum in magna copia cito fieri non poteſt, neq; ſolum Realgaria mineralia, ſed etiam terreſtres impuritates à corpore microcoſmi expurgari debeant, abbreuiationis ergo quædam herbarum ſalia extracta fieri poſſunt per alembicum volatilia, & in æquali pondere cum ſpecifico purgante miſceri & exhiberi ſimul in doſi priori, tunc efficacius ſolet operari.

Salia Herbarum ita præparantur: Recipe Rad. ac Herbarum Hellebori nigri, Cardui benedicti, Imperatoriæ, Rad. Petroſilini Angelicæ Centaureæ Pimpinellæ Tormentillæ Chelidoniæ Herbarum & florum Cichorij Herbarum Hyperici, Aronis, Vincetoxici, Verbaſci Pentaphylli ana omnium pro libitu: ſiccentur in vmbra non in Sole: incidantur, & ponantur in doliolo affuſa aqua in coctionis tantilli Lupuli & Fermenti, fermentur in hypocauſto, ſæpius mouendo per tres ſeptimanas, poſtea deſtilla in veſica cuprea vt moris eſt cū refrigerio ſpirituum, ſicuti in deſtillatione Spiritus vini fieri ſolet. Hunc ſpiritum mediocriter rectifica non tamē ad ſummum: Fœces remanentes (poteris illis ſiccas ſimiles herbas addere vt habeas maiorem copiam) in cineres redige, & ſalem extrahe: Sali exſiccato affunde ſpiritum proprium, vt in B. M. ſpacio

aliquo

aliquot dierum eſſentiam eliciat, effunde hunc & affunde nouum, reiterando donec non amplius extrahat.

Extractiones miſce & cohoba aliquot dies in B.M. (ſi forte fæces fundum peterent, has per tritorium chartæ emporeticæ ſeparare poteris) poſtea in bulliente balneo deſtilla, tunc ſal ſimul aſcendit: ſi forte aliquid remaneret plus ſpiritus affunde, ac iterum cohoba, & tum in arena deſtilla: Quicquid egreſſum eſt accipiatur, & affundatur bona quantitas ſui phlegmatis, ſtent in loco frigido, tunc ſubtile deſtillatum ſal fundum petit, ſpiritum per inclinationem aufer & ſerua pro ſecundo extractionis vſu, quod fundum petiit parum edulcorari poteſt, & exſiccari in hypocauſto, tunc reſtabit ſal herbarum efficaciſſimum in vſu medico, cuius vſus ſecundum Theophraſtum talis eſt: Recipe partem vnam Specifici purgantis, partem alteram Eſſentiæ croci orientalis cum S. V. extractæ, à qua ſpiritus vini non ſeparatus eſt, circula duas vel tres ſeptimanas & ad vſum ſerua. Datur etiam ſine Eſſentia croci, ſed præſtat cum illa propter Cordis confortationem.

Vires, Modus exhibendi, Doſis. In omnibus morbis euacuatione egentibus ſine diſcrimine. In omnibus putrefactionibus & ſuperfluis humiditatibus corporis, vndecunque proueniat. Datur in vino vel Abſinthite, Maluatico, iuſculo, ſucco Roſarum, ventriculo ieiuno.

Prouectioris ætatis hominibus, vtpote 20. 30. 40. & 50. annorum grana quatuor dantur: Adoleſcentibus quindecim annorum grana tria: pueris & infantibus duo grana.

Incaleſcant per horam poſt ſumptionem in lecto, deinde ſurgat patiens, ambulet, vel ſedeat, ſi in duabus horis non operatur, eandem doſin denuo exhibe, ieiunet tres horas cum cuſtodia integri diei ab aere.

Quacunque via operetur, ne ſis ſollicitus, ſiue per vomitum, ſedes, ſudorem, vrinã. Sequenti die quieſcat patiens. Tertia die auge Doſin dimidia parte (vt ſi ante grana quatuor exhibueris, iam ſex offeras) ſeruet diætam primi diei: Sequenti iterum quieſcat. Si neceſſitas flagitat, offer tertia, quarta, quinta, ſexta vice prout morbus eſt longus. Sufficientiæ hoc ſignum eſt: Dum ſtupe eſt in cor-

pore Impuritas, purgat & discurrit in membris hinc inde, & præcipue in centro morbi dolorem excitat. In defectu Impuritatis non facit dolorem, & vix amplius purgat, quia humorem radicalem non aggreditur more vulgarium Catharticorum.

Oleum Tartari secundum Quercetanum: Recipe Tartarum crudum, aqua vitæ optima affusum, & per 24. horas ibidem maceratum, destilletur, vase recuruo, igne primum leui, mox vehementi, vt in oleo Chalcanthi extrahẽdo fieri cõsueuit, separando tamẽ, quæ primo exit, aquam. Hoc pacto oleum habebitur & copiosum, & pulcherrimo colore, phthisicis maxime probatum, si in iure ranarum optime coctarum, huius olei gutta exhibeatur. Curandis, expurgandisque vlceribus mirabile scribitur. Multum etiam facit, vt pestilentiam præcaueamus, si summæ nares eo inungantur. Sunt etiam qui Tartarum in calcem redactum aqua communi calida dissoluant, quod facile fit: Dissolutum igne lento exiccant, idque quinquies repetunt, semper tamen, vbi dissolutum est, filtro colant quodque postremo siccum remanet, affusa aqua ardente optima, tribus diebus fimo equino aut tepentis aquæ Balneo macerant: Inde aquam destillatione excipiunt, manente in fundo vasis oleo, quod vrinæ ciendæ maxime probatur, ad drachmam exhibitum, cum vnc. ij. Vini Maluatici acerbioris. Tabidos etiam præseruat. Alii Tartarum è vino albo perspicuum accipiunt, adduntque resinæ Terebinth. & herbæ aloes, æquas portiones: conterunt, coniiciuntque in matulam vitream: mox addito pileo rostrato, aquam extrahunt, quam fæcibus tritis affundunt, inde destillant, igne semper vehementer aucto in fine destillationis: repetunt id vigesies fere, dum totam fæces aquam combiberint, nullusque exeat Humor, & ipsæ sint fæces albissimæ: quæ loco Humido supra marmor positæ, in aquam abeunt, cuius ingentes vires prædicant. Nam eius scrupulus j. cum Iulepi violati vnc. ij. potum, valetudinem viresque firmat, lumbricos enecat, iecoris ac lienis infarctus expedit, vrinam ciet, destillationibusque prodest. Idem: Tartarum crudum in puluerem redactum, imponatur in retortam vitream, aut terream cum suo recipiente. Subiiciatur ignis per gradus, qualis ad aquam fortem conficiendam adhibetur. Producet magnam copiam spirituum alborum, qui & in aquam, & in oleum

craf-

c. nium & fœtens conuertuntur. Separetur oleum illud per infundibulum, atque ad vsum reseruetur. De Spiritu Tartari sic ait: Tartarum crudum si pellatur per retortam vitream, cum suo recipiente more stygiæ, producit magnam copiam spirituum alborum, qui tandem in aquam, & oleum crassissimum & fœtidum conuertuntur. Separatur autem oleum ab aqua per infundibulum: quod quidem vlceribus exiccandis & curandis confert. Aqua autem, si cum colchotare bis aut ter destilletur, ita purificatur, vt fœtorem prorsus amittat: ad pellendas autem omnium viscerum obstructiones, lienis præsertim, & hepatis atque ad omnes morbos tartareos valde conducit. Cui medicamento, si vim & facultatem adaugeri velis, ipsum circulabis cum vini spiritu in baln. M. per quatuor dies: deinde separato menstruo per Baln. remanebit tibi spiritus tartari, ad prædicta.

Rubeus de oleo Tartari ait: Recipe Tartari ad albedinem calcinati q. s. est. Soluatur aqua ardente septem dierum spacio balneo tepentis aquæ: Inde igne primum leni, mox vehementissimo, eliciatur cum aqua ardente oleum, quæ postea baln. M. inuicem separentur. Quod reliquum est in fundo, in calcem iterum redigatur, mox destilletur, vt supra: idq; repetatur, dum totum tartarum in oleum abierit. Hoc autem oleum calore solis in puluerẽ exiccatur, quamobrem tũc spiritus ab eo, vti supra factum est, elicitur: & huius granum vnum cum drach. s. Mithridati, & vnc. j. aquæ plantaginis, vel cichorii stillatitiæ omnes funditus vlcerum radices tollit. Sed quo labore tartarum aqua ardente dissoluatur, sentient, qui experientur. non desunt, qui vt idem efficiant, illud destillent chalcanthi modo.

Alii huic destillatitio oleo aquam vitæ addunt, labore pene immenso, ne dicam inani, cum facilius haberi res possit. Arcanũ Tartari quidã sic concinnat: Recipe salis Tartari absq; fecib. supfunde huic aceti opt. ad eminentiã 4. digitorũ, & destilla phlegma, hoc toties reitera superaffundendo & destillando, vsq; dum menstruum superaffusum recedat, vti affudisti, & inuenies in fundo Tartarum instar olei: Huius Tartari recipe p. j. terræ crudæ vel boli p. iij. commisce ac destilla per retortam, primo spiritũ pellucidum atq; odoriferũ, q se se in recipiente conuertit in oleũ: cuius etiam recipe j. p. spi-

j.p.ſpiritus vini p.ij. olei vitrioli rubei octauam par. mixta guttatim Hermetice ſigillentur atq; circulentur per 12. ſeptimanas igne vehementi, vltimo vt incandeſcat, & euadet in arcanum ſummum: cuius grana x. ad xij. pellit calculum, reſoluit podagram, curat phthiſin, aſthma, catarrhos, conducit ſtomacho, pulmoni, aperit poros, penetrat neruos, purificat ſanguinem, facit appetitum, vſurpatur ab intra & extra.

Idem ille ſic facit Balſamum: recipe tartari ad albedi. calcinati ſubtiliſſimeq; pulueriſati q. v. ſuperfunde aquæ fortis (ex p.j vitrioli & nitri, dimidiaq; parte aluminis, & quarta parte æris viridis) ac deſtilla per alembicum, ſic abibit phlegma, ſpiritus remanent v. cum tartaro, hoc toties vt prius dictum reitera donec etiam nullos amplius recipiat ſpiritus: tandem accipe hunc tartarum ac tere, pone in marmore ad ſoluendum in cella: huius liquoris j.p. mixta cum ij. part. olei communis puriſſ. & cocta in B redibunt in Balſamum ad deplorata & inueterata externa vulnera ac vlcera.

Eiuſdem eſt hoc Magiſterium: recipe tartari ad albedinem calcinati ac pulueriſati, adapta hunc vitro, ac ſuperfunde ſ.v. phlegma poſtea deſtilla vt ſpiritus maneant cum tartaro, poſtea affunde recentem ſpiritum, & iterum deſtilla phlegma, hoc toties reitera, donec & tartarum nullos amplius ſpiritus recipere poſſit, ſed deſtillando retorqueat: hunc & ſolue in cella, ſolutioni poſtea adde ſ.v. (ad j.p. tartari ſ.v part ij.) circula per duos menſes in pelicano, & fiunt omnia dulcia. Huius tartari doſis à gran. x. ad xij. Eſt diureticum in hydropiſi, calculo, podagra & ſanguinis mundificatiuum.

CAPVT II.

De Excrementis Metallorum.

Lithargyrus ſeu lithargyrium, Germanis *Glett*, metallorum igni ſepurgatorum eſt velut ſpuma. Materia eius multiplex eſt, alii plumbum, alii argentum alii aurum, alii galenam dicunt. A plum-

Lithargyrus quasi lapidem argenteum portendit, hinc Argenti soboles quædam est, quia fit in fornacibus, in quibus repurgatur Argentum è plumbo argenti recrementis admisto: Præter duas Lithargyri differentias, quas Dioscorides pro vnica vsurpat, duas adhuc alias recenset, nempe Molybditin, quæ fit in fornacibus ex arena, donec perfectè igni incandescat, & præterea alteram quæ fit è plumbeis laminis, quę omnium est vsitatissima, ac frequētissima. Omnibus autem præfertur Chrysitis, solet tamen è plumbo & scoria repurgari, priusquam Medicamenti cuiusdam ingrediatur compositionem. Ex Dioscoride vritur ac lauatur, vt cadmia. Nunc tantum læuissime læuigatur in mortario, aqua desuper limpidissima affunditur & agitatur; Dein in aliud vas conijcitur, Tum affunditur & agitatur, & vbi turbida fuerit, ad præcedentem adiungitur: Idq; toties iteratur donec plumbum & feces in mortario subsidant, & omnis substantia tenuior cum aqua fuerit educta, quæ quiescere permittitur, vt in fundo remaneat lithargyrus solus ac syncerus, qui aqua prius effusa, colligendus & super marmore ita læuigandus, vt nulla eius in lingua asperitas percipiatur. *Præpara lithargyri simplex.*

Lithargyrus refrigerat, astringit, reprimit, occludit, caua explet, exterget, ad cicatricem ducit & femorum intertrigines valet: Eius præparationes in medicinam hæc sunt. *Vires lithargyri.*

Recipe lithargyri tenuissime puluerisati q.v. superfunde aceti puriss. destillati ad eminentiam 2. digitorum, repone simul in leni calore cinerum ad digerendum & extrahendum per duos dies ac noctes, clauso tamen vase ne acetum exhalet: Præterlapso hoc tempore, acetum colorabitur in flauum, dulceq; fiet instar sacchari; hoc acetum coloratum sensim effunde, recensq; vicissim superfunde, vicissim manda digestioni atque extractioni, quo acetum plus tincturæ extrahat: tincto aceto, vt & prius effunde, & si plus putaueris inesse lithargyro virium, nouum & tertia vice supfunde acetum, & repete quousq; totam ex eo habeas tincturam: collecto postmodum tincto aceto, filtrationem institue, vt artis est: filtrato, destilla per Balneum M. ad remanentiam salis albi; Cui vicissim superfundes acetū & per 4. dies ac noctes relinques in calidis cineribus quo purum ab impuro secedat, hoc peracto phlegma totaliter in B. euapora ad salem, & habes salem ex lithargyro purum *Præparatio lithargyri in salem purissimum.*

album ac virtuoſum, ex quo talem conficies Balſamum.

Balſamus ex lithargyrio. Balſamus lithargyri: Recipe huius dicti præparati ſalis vncias duas (Paracelſus Alumen ſaturni nuncupat) olei Terebinthinæ claræ albiſs. vncias quatuor, miſce in cucurbita, probeque eum papyro luta: repone inuicem in calidioribus cineribus, dando primo ignem lentum, deinde fortiorem, & oleum Terebint. Alumen dulce reſoluet in oleum ſanguinei coloris, quod miraculoſarum exiſtit virtutum in Chirurgia: conuenit vulneribus, eo illinuntur Eryſipelata, ignis perſicus, Tumores: curat vulnera, præſeruat ea ab accidentibus: ſi huic compoſitioni addatur vncia ſemis camphoræ, quo ſoluendo vniantur, tum nō ſolum dicta iam curat, ſed etiam in Fiſtulis, cancro, merphæis, & aliis impuriſs. vitiis &c. ſuccurrit.

Vſus eius in vulneribus. Additio in vulneribus: Recipe huius ſalis vnciam vnam, olei camphoræ ſcrup. ſ. croci martis vnciam ſ. olei recentis q. ſufficit: miſceantur omnia in vnguentum.

Vſus eius in Icteritia rubea. Additio in Icteritia rubea: Recipe huius ſalis vnc. ſ. Myrrhæ, Thuris ana drach. duas, aceti deſtillati fortiſſimi vnc. iv. Miſceantur, confuſa inuicem ſtent in leni calore cinerum per duas horas: Hoc applica cum linteolis ſuperimpoſitis: ſi additur Alumen valde exſiccat.

Vſus in cancro. Additio in cancro: Recipe huius ſalis vnc. ſ. Tartari calcinati drach. ij. Arſenici præparati drach. j. ſucci, conſolidæ minoris, Ariſtolochiæ rotundæ ana vnc. ſ. Marrubii, perſicariæ ana drach. ij. olei ex vitellis ouorum q. ſat eſt, Fiat in modum vnguenti.

Vſus in fiſtulis. Additio in fiſtulis: Recipe huius ſalis vnc. j. Arſenici fixi drach. ij, olei ſulphuris vnc. j. ſ. olei maſticis vnc. j. Miſceantur omnia optime, macerenturque in leniſſimo calore, vt fiant vnguentum: Hoc inunge fiſtulas & alia corroſiua. In vulgarioribus vnguentis ad vulnera ſine additione commiſceri poteſt, tutiſſimum enim eorum eſt præſeruatiuum.

Oleum rubicundum lithargyri. Oleum ex eo ſic confice: Recipe huius ſalis vncias iv. ſalis decrepidati tantundem, miſce ac deſtilla ex arena & prodibit oleum rubicundum, adhibe ignem, vſque totalis deſtillatio ſit peracta. Hoc oleum curat vulnera oculorum. Caput mortuum

nigrum

nigrum quod remanet inspergitur etiam vulneribus: vel etiam si placet poteris in cracibulo rursus in plumbum fundere fixissimum.

Vnguentum ex hoc sale. Fit etiam ex hoc sale, tale vnguentum: Recipe huius salis vnc.j. Masticis drac.ij. Aluminis drach.j. olei communis opt. q.s. ad vnguentum conficiendum: Hoc valde exsiccat & curat, venena etiam extrahit.

Additio in Erysipelate: Recipe Theriaces opt. vnc.j. salis huius litharg. vnc.s. fac exinde Emplastrum super pannum vt artis est illitum, ad magnitudinem duarum palmarum, superpone loco affecto ac dolenti, & quam primum ægroto accidit leuamen, intra horas v. duas totus abit dolor. Vsurpatur etiam hoc Emplastrum ad omnis generis tumores venenosos & alios: In pleurisi & puncturis lienis, vbi metuitur Apostema, nullum inuenitur præstantius Medicamentum quam hoc, emollit & aperit.

Vsus eius internus. Hic sal etiam interne exhibetur in Diarrhœis ac Dysenteriis, morbisque resolutis: Dosis eius drach. semis cum Theriaca vel alio Electuario sudorifico siue Anodyno: sanguinem vstum refrigerat, & habet vim contrahendi, confortandi ac intestina læsa siue exulcerata sanandi ac consolidandi.

Eius vsus in Medicina talis est: Linimentum, seu potius nutritum humorum defluxionem, & inflammationem prohibens Quercetani: Recipe succi fol. nymphææ, succi fol. Semperuiui, Succi Hyoscyami ana vnc.ij. Aquæ spermatis ranarum, Aquæ florum tapsi barbati ana vnc.j. lithargyri, vel salis eiusdem vnc.ij. Olei visti pomorum, Olei rosati omphacini ana vnc. ij. s. Aceti rosati vnc.j. Ducantur diu in mortario plumbeo, cum pistillo plumbeo. & fiat instar nutriti, quo vtendum pro defensiuo.

Vnguentum Album Auicennæ: Recipe Lithargyri albi loti drach.j. Cerussæ aqua rosarum lotæ drach.v. ceræ albæ drach.vij. Olei ros. vnc.ij. Albuminis ouorum num.j. Ceræ liquatæ in oleo rosato, lento igni, iniice cerussam & lithargyrum probe contrita: Misce, & postremo adde album oui. Alii addunt Caphuræ momentum, & caphuratum vocant.

Vnguentum album aliter: Recipe Cerussæ, Lithargyri ana vnc.vij. Plumbi vsti, Scoriæ argenti ana vnc.ſ. Masticis, Thuris ana drach. ij. ſ. Olei rosati, Aceti albi ana quantum sufficit. Tritis omnibus in mortario, affunde paulatim nunc oleum, nunc acetum, semper mouendo, donec pinguescant, ve vt nutrita.

Idem aliter: Recipe Olei communis lib: j. Cerussæ subtilis lib: j. Ceræ albæ Vnc.vj. Et quidam addunt caphuræ drach.ij. Fiat vnguentum secundum artem.

Aliter Recipe Cerussæ in aqua rosarum lotæ vnc. xiix. Lithargyri albi loti vnc. i.ſ. Olei rosati lib:ii. Vnc.iv. Ceræ albissimę Vnc. vi.aut circiter. Confice secundum artem.

Vnguentum de Lithargyro: recipe lithargyri vnc.ij. cerussæ vnc.ſ. aceti vnc.j. olei rosati quantum sufficit. Fiat vnguentum lento igne. Potest etiam fieri crudum in mortario plumbeo.

Tripharmacum crudum: recipe lithargyri, aceti fortis ana vnc. iij. olei communis vnc. vj. Lithargyrus tenuissime tritus mouetur continuo paulatim affusis oleo vicissim & aceto.

Vnguentum ceraseos paruum Mesuei: recipe aristolochiæ, ireos, sanguinis draconis, hammoniaci, sarcocollę, ana vnc.ſ. lithargyri læuigati vnc. v. olei lib. j. Coque lithargyrum cum oleo, donec liquefiat: tunc cætera misce.

Vnguentum ad pruritum: recipe rad. lapathi acuti, enulæ, campanę ana vnc.j. Decoquantur in aceto, & contusa per cribrum passentur quibus adde. Olei irini vnc.iv. salis communis vnc.j. myrrhæ drach.ij. lithargyri vnc.j. ſ. ceræ parum. Fiat vnguentum.

Vnguentum ad venenata vulnera: recipe lithargyri vnc.ij. galbani vnc.ſ. picis græcæ terebinthinę ana vnc.j. olei q ſ.est. Misce & fiat vnguentum.

Vnguentum Epuloticum: recipe aloes, sarcocollæ, myrrhæ, iridis ana drach.ij. lithargyri, cerussæ ana drach.iij. cort. mali granati, vel balaustiorum vnc.ſ. Cum melle crudo fiat vnguentum.

Hydrelæon Galeni: recipe lithargyri argenti lib.j. aquę limpidæ, olei puri ana lib.ij. lithargyrus læuissime terendus est, & reliqua diligenter mouenda in mortario lapideo: Deinde coquenda lento igne, ex lignis acapnis, aut carbonib⁹ bene accensis. Ad solem conficiendum est medicamentum, die serena, vt albescat: pereunte igne

igne alii carbones imponendi sunt, sed bene accensi: Coquatur autem semper agitando, donec cerati crassiciem adipiscatur. Potest autem in vnguenti formam redigi, si minus coquatur. Fiat etiam ex libris tribus olei & aquæ: etiam ex lithargyri lib. iij. olei tantundem, & aquæ lib ij tunc enim candidius fi , citiusq; coquitur.

Emplastrum diachylon, simplex Mesuei: recipe mucilaginis, fœnigræci, mucilag. sem. lini, mucilag. rad. altheæ ana vnc. j. lithargyri vnc. j. s. olei antiqui clari vnc. iij. lithargyrium tenuissime teratur, & cum oleo subigatur & misceatur: Post igne lento coque, spatha semper agitando, donec probe mista sint. Exime igni, paulatim fri- scat: postea mucilagines .. ffunde, permisce, & recoque igne ad iustam crassitiem.

Emplastrum Diachylon magnũ filii Zachariæ: recipe lithargyri mundi, tenuissime triti, & per cribrum excussi vnc. xij. olei irini, chamæmelini, anethini, ana vnc iix. mucilag. sem. lini, fœnigræci, altheæ, ficuum pinguium, passularum, succi ireos, succi scillæ, oesypi, glutinis alchanach, siue ichthyocollæ ana drach. ij. s. (alii drach. xij.) terebinthinæ vnc. iij. resinæ pini, ceræ citrinæ ana vnc. ij. Fiat emplastrum secundum artem.

Emplastrum Diachylon paruum: recipe lithargyri vnc. vj. olei veteris clari lib. j. mucilag. psylii vnc. iv. seminis hyoscyami vnc. j. s. seminis lini, rad. maluæ, ana vnc. ij. Fiat emplastrum secundum artem.

Emplastrum neruinum vigonis: recipe olei chamomillæ, olei rosarum ana vnc. ij. ol. mastichini, terebinth. lini ana vnc. j. s. terebinthinæ claræ vnc. iv. Seui vituli castrati, seui hircini ana vnc. ij. s. Rorismarini, betonicæ, caudæ equinæ, centaureæ ana M. j. vermium terrestrium lotorum & purgatorum in vino vnc. iij. Coquantur simul in vino. Rad. rub. tinctorum drach. x. Fol. Hypericonis, seu Hypericonis ana M. j masticis triti, gummi elemi an. drach. x. picis naualis, resinæ ana vnc. j. s. sagapeni, galbani hammonici ana drach. iij. Dissolutis gummi in aceto, cum Cyatho vno vini odoriferi aliquantulum contundantur, postea decoquantur, & exprimant, cui expressioni addantur. Lithargyri auri, lithargyri argenti ana vnc. ij. s. minii vnc. ij. Iterum bulliant, imprimis lento igne, baculo agitando, ignem deinde vigorando, bulliant donec acquirat

colorem ſubnigrum, quo facto cum cera noua ſufficiente, Fiat emplaſtrum in bona forma.

Oxelæum Galeni: Recipe lithargyri argenti lib. j. Olei veteris, Aceti optimi ana lib. ij. Lithargyrus leuiſſime terendus eſt, & reliqua diligenter mouenda in mortario lapideo, deinde coquenda lento igne, donec cerati craſſitiem adipiſcantur. Componitur etiam ex olei & aceti lib. ij. ſ. vel ex ſingulorum lib. iij. tunc enim nigrius eſt, & valentius. Exiccat, fiſtulas quæ nondum callum durum habent curat: vulnera cruenta glutinat.

Oenelæum Galeni: Recipe lithargyri argenti lib. j. Olei clari, vini albi optimi ana lib. ij. Coque & confice, vt ſupra. Exiccat, proinde in rheumaticis diſpoſitionibus vtile eſt, & cruenta vulnera ſanat.

Aqua faciem dealbans: Recipe lithargyri contriti lib. ſ. In aceti albi vnc. iij. coquito, & panno cribratum, in vitreo vaſe ſeruato, deinde adde Caphuræ, Aluminis Iameni, Boracis, Olei Tartari ana part. æqual. Aquæ Roſar, q. ſ. miſce, & deſtilla.

Aqua ad prohibendas impetigines Rondeleti: Recipe aceti albi optimi vnc. iij. Succi Lapathi acuti, ſucci Limonum ana drach. iij. lithargyri auri lib. j. Decoquantur leuiter, deinde deſtillentur, & ad vſum ſeruentur.

Lixiuium capillos denigrans: Recipe ſucci cort. Nucis iuglãdis lib. iij. lithargyri triti lib. j. Omnibus cum lixiuio mixtis capillos abluito.

Lixiuium aliud: Recipe Lixiuii communis q. ſ. lithargyri auri lib. j. Coquantur aliquandiu ſimul, deinde ab igne remoueantur, addaturque Olei Tartari vnc. ſ. Miſce, & capillos inunge. Aliud: Recipe Argenti ſpumæ, Aeris combuſti ana part. j. Lixiuii fortiſſimi part. iv. Coquantur leuibus prunis, dumque in bullas erumpit, lauabis, & reſiccatos calida perlues aqua.

Linimentum in modum lactis virginalis ad ornatum faciei: Recipe lithargyri auri vnc. ij. Bulliant in exiguo vaſe plumbeo, cum vnc. vj. aceti albi deſtillati, per totum mouendo ſemper cum baculo. Paſſetur per pannum lineum, ſeruetur aqua. In hanc rem tandem accipito ſalis, vel olei Tartari vnc. j. Et diſſoluantur in ampulla cum vnc. iv. aquæ liliorum: & pone aquarum ſupra dictarum ana

guttas

guttas tres aut quatuor in manu, & conuertantur in lac virginale. Fricetur facies, & siccetur.

Vnguentum ad scissuras manuum: Recipe vnguenti ex lithargyro, vnguenti cerussæ ana drach.j. Misce & fiat vnguentum.

Aliud: Recipe Axungiæ arietinæ, amyli, lithargyri, olei ana quantum sufficit. Fiat vnguentum.

Aliud: Recipe lithargyri argenti, myrrhæ, zingiberis ana part. æquales. Mellis, ceræ, olei ana quantum sufficit. Fiat vnguentum.

Vnguentum ad scissuras: Recipe rosacei vnc. ij. Ceræ nouæ vnc.ſ. lithargyri, Thuris ana drach.j. misce.

Emplastrum commune ad durities & dolores iecoris, splenis &c. Recipe lithargyri auri tenuissime triti vn.iv. Nutriantur oleo Chamomillæ in mortario, deinde coquantur semper mouendo, donec inspissentur: deinde adde, Ammoniaci, Bdellii, dissol. in vino, liquefactorum & colatorum ana vnc. ſ. ceræ vnc.v. Terebinthinæ vnc.iv. Iridis vnc.j. Malaxentur manibus inunctis oleo liliorum. Valet ad durities hepatis, splenis, tumorem in articulis, vel aliis partibus.

Aliud: Recipe Fol. Chamæpityos m.j. Rad. Maluæ, cucumeris agrestis ana vnc.iij. Incidantur, & macerentur in olei antiq. duabus partibus, & vna vini, decoquantur: & in colatura decoquantur. lithargyri vnc. iv. ad consumptionem vini: Deinde dissolue picis, colophoniæ, pinguedinis porci ana vnc. vj. Galbani, Ammoniaci, opopanacis, dissol. in oleo amygdal. ana vnc.j. Iridis, Myrrhæ, Styracis, propoleos, masticis, ceræ ana vnc. ij. Fiat emplastrum: malaxetur cum lacte mulieris.

Oleum lithargyri: Recipe lithargyri pulverizati q.ſ. Dissolue per decoctionem in aceto forti, pluribus vicibus, successiue: deinde euapora acetum ad ignem, & remanet oleum nigrum in fundo, quod dissoluatur cum aqua calida per agitationem cum baculo paruo & mundo: tunc destilla per linguam laneam & remanet oleum in fundo, quod ab aqua separatum, est singulare. Mirabile est in delendis maculis, panis faciei, & subtiliat cicatricem, & rubedinem eorum delet.

Præparatio lithargyri secundũ Paracelsũ tom.6, lib.1. de p̃parationibus

tionibus tract.1. pa. 171. Virtutes lithargyri ſunt iſtæ: In Cancro & Fiſtulis, tentigine praua, eſthiomenis, icteritia rubea, igne perſico, vulneribus.

Præparatio lithargyri in cancro eſt iſta: recipe lithargyri triti lib. ſ. Aquæ ſalis, aluminis ana lib j. aceti albi lib. iv. Reduc ſuper carbones vſque conſummationem aquarum iſtarum: Cuius lithargyri recipe cum aqua fontis ana, reduc ad calores per noctem, & exſicca. Sic etiam in Fiſtulis præparatum lithargyrium iſtud prodeſt.

Additio in cancro: recipe ſucci marrubii, perſicariæ ana vnc. j lithargyri præparati vnc. ij. olei ex vitellis ouorum, q. ſ. Fiat in modum vnguenti.

Præparatio in eſthiomenis: recipe lithargyri lib. j. tartari calcinati lib. ſ. aquæ fontis, vel fuliginis ana q. ſ. ſalis communis fuſi, aluminis de rocho ana vnc. vj. Reduc in quartum gradum reuerberationis cum aqua prædicta, in modum Alcali. Aqua fuliginis eſt aqua ex fuliginoſis tectis ſtillans tempore pluuiarum.

Additio in eſthiomenis: recipe huius lithargyri vnc. iv. pulueris chelidoniæ, gallarum ana vnc. ij Fiat puluis. Vel recipe lithargyri huius drach. iij. mucilaginis de conſolida, mucilaginis de nitri lumbricis, olei myrtini ana q. ſufficit in modum vnguenti, deinde curatur.

Præparatio in icteritia rubea: recipe myrrhæ, thuris, ana vnc. j. lithargyri vnc. iv. aceti fortiſſimi lib. ſ. Reduc in decoctionem.

Additio in icteritia rubea: recipe huius lithargyri præparati vnc. ſ. aluminis de rocho vnc. ij. aquæ ſalis vnc. j. ſ.

Præparatio vulnerum: recipe lithargyri cum aceto quater albificati lib. ſ. ſucci partheniconis, conſolidæ minoris, ariſtolochię rotundæ, ana. Fiat mixtura cum mucilagine lumbricata.

Additio in vulneribus: recipe huius lithargyri vnc. iiij. olei de camphora ſcrup. j. croci martis ſcrupulos quatuor. Fiat in modum vnguenti. Hoc in vulneribus vſurpandum eſt, indies ſemel, aut bis, ad ſummum inunctum.

Præparatio lithargyrii in tentigine praua: recipe lithargyrii abluti lib. j. aluminis rochi lib. j. ſ. Fiat mixtura: optime trita pone ad quartum gradum reuerberationis, per horas 4. Deinde extrahe

Alcali

Alcali cum aqua fontis : cum reliquo Lithargyrio & Alumine rocho, ana: procede vt supra, vsque in Finem Lithargyrii. Præparatio fit, quando Lithargyrium per horas 4. in Alumine Rocho ponitur, Recipe deinde hujus Alcali destillati, aquarum fontis, fuliginis ana lib. ſ. Misceantur simul. Additio in Tentigine praua: Recipe huius lithargyri vnc. j. Realgaris communis drach. j. Succi vel aquę chelidoniæ q. ſ. Fiat in modum vnguenti. Hoc tenuissime inungatur, & quater vel quinquies imponatur. Ita rubefiet cutis, & fœtor abibit. Postea hoc vtere Recepto. Recipe hujus Lithargyri vnc. j. ſ. Mucilaginis de fœnogræco, de Lumbricis Nitri ana q. sufficit. F. Vnguentum Lumbrici N tri sunt vermes in fimo reperti.

Præparatio Lithargyrii in igne persico: Recipe Lithargyri lib. j. Realgaris rubei vnc. ij. Salis armoniaci vnc. ſ. Misceantur & disponantur ad sublimatorium. Hoc decies vel duodecies faciendũ est. Tandem aqua calida infundatur, & separabitur Lithargyriũ.

Additio in igne Persico: Recipe Vitriol Electi vnc. iv. Gallarum vnc. ſ. Thuris vnc. j. Lithargyri præpar: ad pondus Omnium, vini & aceti quantum sufficit.

Quandiu æstuat, tamdiu vsurpari debet. Et quo magis pes æstuat eo melius est.

Pompholix, quasi dicas Bulla, tenuissima & volatilis est fauilla, quæ quando in fornacibus æs perficitur, in sublime seu altum euolat, & supernæ earum parti adhæret. In principio cum fit, velut in Bullas prodit, aut glomusculos vellerum similes coit, & farinæ modo contacta dispergitur.

Instar candidi est cineris, & vsque adeo leuis, vt quam facilime in altum feratur, & farinæ volatilis ritu superiori fornacum tecto hæreat. Ea dum propter leuitatem sursum effertur, alia propter grauitatem in pauimentum recidit, quæ spodos est, de quo infra, fiuntque simul ambo in eadem fornace, atque tantam habent inter se cognationem, vt vnius defectus, alterius vice poterit facile suppleri.

Pompholyga à seplasiariis quibusdam vocatur Nil, & aliquando Nihili, ab aliis bulla cadmica, à Mauritanis Tuthia: quæ Noribergæ conficitur, probatur; Eius nonnulli duas tradunt varietates, vna subpinguis est, hæc vergit ad colorem æris, altera ma-

gnopere candida & leuitatem summã nacta, minus laudata: Optima creditur Cypria, quæ accepto aceto halitum æris præstat, colore aliquantulum piceo, sapore cœni horrido.

Thutiæ præparatio. Ante vsum eius in Medicina, præparatur & abluitur vulgari modo taliter: Excipitur & ligatur Pompholix linteolo modice raro in vase aqua limpida pluuiali aut fontana pleno, huc atque illuc tribulatur ac ducitur, quo vtilior eius pars ac tenuior in aquam effluat, Impurior vero pars & magis excrementosa atque inutilior in linteo remaneat: Quod residere vult, permittitur, & aqua affunditur, alia atque denuo affusa, idem opus repetitur, donec in linteolo nihil vtile maneat.

Alios eosque permultos modos eius abluendæ fusissime describit Dioscorides.

Vires. Vim habet adstringendi, refrigerandi, explendi, purgandi, obstruendi, & aliquantulum exsiccandi.

Inter Medicamenta numeratur, quæ leniter crustas obducunt. Gal. inquit 9. simpl. Pompholix Medicamentorum prope omnium, quæ citra morsum desiccant, præstantissima: Ob id ad vlcera cancrosa & alia maligna, & oculorum fluxiones efficacissima.

Eius vsus in Medicina talis est: Vnguentum de Tuthia, seu Diapompholygos, magistrale: Recipe olei Rosati, omphacini ana vnc. vj, vnguenti myrtini, olei populei an vnc. ij. Fol. plantaginis, solani ana m. ij. Herbas minutim incisas cum oleis miscebis, & diebus octo marcescere sines: Deinde coctas aliquantulum colabis, & colaturæ addes ceræ albæ vnc. iiij. ſ. coquantur igne lento, donec cera liquata sit, semper agitando, aufer ab igne, & adde lithargyri vnc. vj. Pompholygis, siue Thutiæ præpar. Cerussæ tritæ ana vnc. ij. plumbi vsti vnc. vj. Caphuræ vnc. j. Omnia in pilam plumbeam iniecta, horis duabus continuis agitentur, deinde in vase vitreato reponantur.

Vnguentum Diapompholygos Nicolai: Recipe olei Rosati, ceræ albæ ana vnc. vj, succi solani q. s. cerussæ lotæ vnc. ij. plumbi vsti & loti, Thuris puri, Thutiæ præpar. ana vnc. j. ceram liqua cum oleo, lento igne, & in pilam plumbeam iniice, additisque terenda sunt, in tenuissimum puluerem redactis: moue con-

tinuo,

tinuo, & paulatim succum supradictum instillato, perpetuo mouens 6. horis continuis.

Vti ia sunt ad exsiccanda Erysipelata, vulnera sordida purganda & sananda Tibiarum vlcera: aliorum locorum concaua vel dissipata replent, refrigerant, & cicatrizant.

Vnguentum ad pruritum: Recipe Vnguenti Diapompholygos vnc. ij. olei Hyoscyami vnc. j. Fiat Vnguentum, quo inungatur locus pruriens. Post horum vsum, vtile est corpus Balneo, vel lauacro detergente frequenter abluere: quia quæ in cute remanent, pruritum excitant. Prima lotio fit lixiuio, altera ex decoctione fabarum, Ros. & Nardi &c.

Thutiæ virtutes secundum Paracelsum sunt tales: In maculis Oculorum: In Albugine & nodis & strumis. *Thutiæ virtutes ac præparationes.*

Præparatio ad maculas Oculorum: Recipe Thutiæ vnc. j. Vitrioli albi, succi Euphragiæ, ana. Fiat in modum Boli cum Gummi Arabico, duc ad secundum gradum ignis. Fit vnguentum quod prodest oculis.

Additio in maculis oculorum: Recipe huius præpar. drach. ſ. Visci Ranarum drach. ij. olei Laterini scrupulum semis. Fiat collyrium. Si vero maculæ in oculo luteæ apparent, & splendent, reuertuntur.

Præparatio in Albugine Oculorum: Præparatio est, vt Thutia in lacte exstinguatur, & per noctem in aquam rosaceam ponatur.

Hæc aqua albugini imposita, eam tollit. Additio in Albugine: Recipe huius Thutiæ drach. j. vitrioli albi drach. vij. Camphoræ tritæ scrup. j. ſ. Fiat mixtura cum aqua Rosarum vel fœniculi.

Hic morbus omnia animalia tentat, quæ pedes habent. Albugo inuadit oculos in capris, & ceteris animalibus & hominibus.

In hominibus cum Camphora, inflammatio ne accidat, adhiberi debet.

Præparatio in strumis: Recipe Thutiæ vnc. iv. Salis fusi, calcis viuæ an. vnc. vj. S. S. S. ad quartum gradum ignis, reduc in Alcali.

Additio strumæ Recipe hujus Thutiæ vnc j. Salis Anatri siue fellis vitri, salis fusi, ana vnc j. Vrinæ destillatæ lib. ß. & vnc. iij. Fiat mixtura. Processus est iste, vt strumosis bibenda hæc mixtura offeratur mane, ac sero per septimanas tres vel quatuor. Medicina hæc omnes strumas tollit præterquam Grisonum.

Thutiæ præterea vsus est in Medicina talis: Vnguentum ad Herpetes: Recipe succi Plantaginis, succi summitatum vitis, vel Labruscæ ana vnc. ij. Succi polygoni vnc. iij. Lithargyri vnc j. Tuthiæ præpar: Antimon: an: vnc. ß. Aloes citrin: drach. iij. Ceræ parum, misce & Fiat vnguentum, addito pauco oleo Myrtino, vel Rosato Omphacino. Si vero Herpes excedat carnem, vtile erit Omphaciū addere. Vnguentum ad detersionem suffusionis: Recipe Omphacij inspissati, vel coctione vel solis exiccatione drach. j. Amurcæ præpar: drach. j. Sachari candi drach. ij. Mucilag: Sem: Fœnugræci drach. iij. Tuthiæ præpar: drach. j. ß. Misce, & fiat vnguentum, quo inungantur Palpebræ.

Ad oculorum caliginem: Recipe Tutiæ præpar: Aloes succocitrini, sachari candi albiss: subtilissime puluerisati ana vnc. iv. Aquæ Ros: vnc. xij. M. & ponantur in vase vitreo bene obtuso, & stent in sole per 3. dies continue agitando.

Ad oculorum inflammationem, dolorem, Eppihoram &c. Recipe Aquarum Rosarum, Euphrasiæ, Verbenæ an: vnc. ß. Matris perlarum subtiliss: pulueris atarum drach. ij M. & tempore vsus misce, ac parum instilla in oculum, necnon petias ex mixtura ista madentes extrinsecus applicando.

Vel Recipe Butyri recentis in Aqua Ros. loti vnc. ß. Tutiæ præpar: drach. j. Camphoræ drach. ß. M. & reserua in vase vitreo, & parum oculo indatur. Collyrium in scotomia & omnibus speciebus oculorum Paracelsi: Recipe vitrioli albi, Aluminis scissi, Tutiæ extinctę ana drach. j. Liquoris Euphragiæ vnc. vj. Camphoræ tritæ drach. j. Reduc in liquidam substantiam super porphyrio cum separatione Maris.

Vnguentum refrigerans vulnera sclopetaria Quercetani: Recipe succi plantaginis, succi solatri, succi semperuiui, ana vnc. j. Boli Armeni vnc. ß. Lithargyri loti aqua plantag: Tuthiæ præpar: ana vnc. j. Olei Rosati Omphacini, olei Nenupharis, Aceti rosati, ceræ ana tantillum. Misce & Fiat vnguentum.

Vnguentum ad Oculos Magistrale Medici Florentini: Recipe carnis pinguis exiccatæ, vini maluatici ana vnc. iij. Tuthiæ præparatæ vnc. j. Ceræ albæ quantum sufficit. Caro cum maluatico coquantur vsque ad vini maluatici consumptionem: deinde cola, & cera liquata, adde postremo Thutiam: probe commisceto, & repone.

Aliud magistrale: Recipe Butyri recentis vnc. iv. Ceræ albæ vnc. j. Liqua, & laua sæpius aqua Rosacea, & prunorum, & adde Tuthiæ præparatæ vnc. ſ. caphuræ scrup. ij. Fiat vnguentum.

Vnguentum ad inflammationem oculorum cum defluxione: Recipe vnguenti Rof. loti in aqua peculi Rof. vnc. j. Tuthiæ præparatæ, Acaciæ ana drach. j. Incorporentur: fiat vnguentum, quo inungantur palpebræ.

Aliud minus astringens. Recipe Pulpæ pomorum decoctorũ in lacte, vel cum aqua Rosarum vnc. ij. Contundantur diligenter: deinde adde Aquæ peculi Rof. & myrti ana vnc. ſ. Mucilaginis sem. psyllii, Tuthiæ præparatæ ana vnc. ſ. Incorporentur simul, & fiat vnguentum, quo inungantur palpebræ.

Aqua ad rubedinem oculorum: Recipe Chelidoniæ, Verbenacæ Rutæ, Fœniculi succorum ana vnc. iij. Comarum, fol. Rosarum q. ſ. Sacchari candi vnc. iij. Tuthiæ optimæ vnc. iv. Sanguinis draconis vnc. iv. Trita destillentur.

Aqua ad oculorum dolores: Recipe Aquæ Rosaceæ, item Euphragiæ, Chelidonij ana vnc. j. Tuthię præparatæ drach. j. Misce. Valet ad idem aqua vitis incisæ.

Aqua ad oculorum tenebrositatẽ: Recipe Tuthiæ præparatæ vnc. iv. Omphacij vnc. ſ. vel drach. v. Soli diebus 15. exponito, & addita aquæ Rosaceæ vnc. ſ. denuo per dies 15. alios sub sole jaceat, & per dies 5. cum aqua Euphragiæ post hæc Tuthiam terito, & cum panno xylino tenui, cribrato in sole æstuante, vsuique seruato.

Vnguentum ad oculorum lachrymas: Recipe Tuthiæ præparatæ scrup. j. Sarcocollæ, Myrrhæ, Thuris ana scrup. j. Styracis calamitæ, Ambræ ana scrup. j. Rosarum siccarum, Sumach, Sanguinis draconis ana drach. vi. Trita cum mucilagine tragacanthæ & gummi Arabici fiat vnguentum: de quo parum in oculos ponatur.

Alia: Recipe Aquarum verbenæ, Betonicæ, Fœniculi ana

vnc.j. ſ.vini albi vnc.j. Thutiæ præparatæ drach. j. Sacchari candi drach.ij. Aloes hepaticæ drach.j. Lactis mulieris drach.ij. Caphuræ ſcrup.ſ. Pulueriznda puluerizentur, & 24.horis in fuſione permaneant, deinde colentur, & colatura oculi clauſi abluantur.

Spodium pharmacopœi conſtituunt duplex: Vnum Græcorum, aliud Arabum: Atque vtrumque vt idem nomine, ſic re & natura longe diuerſum. Spodium Græcorum, quod vnicum eſt, in æris fornacibus inuenitur, vbi Pompholix, cui congener eſt, ac conſociale, fitque tum, cum fauillæ è metallo, dum coquitur, emicantes, ſurſum aſcendunt, & propter grauitatem in terram, ſeu pauimentum delabuntur: Simul enim vt refrigerantur, ſordibus commiſcentur. Hinc concretus ex hiſdem fauillis glomuſculus, ſpurcitia quadam inquinatus, ſpodium Græcorum dicitur, huius tantum eſt vſus ad externos affectus. Spodium Auicennæ & reliquorum arabum, ſi quod ſit, ex materia fit multum diſſimili, ex cannæ videlicet radicibus tantum vſtis: quibus tot ac tam eximias dotes tribuit Auicenna, vt mirari ſubeat nimiam hominis credulitatem, aut in ſcribendo ſimplicitatem. A ratione ſiquidem alienum eſt, eiuſmodi radicem vſtam, ſibi ſpodium dictam, cor recreare, animi deliquio prodeſſe, ſiti, inflammationi ſtomachi, tremori, melancholiæ, & aliis affectibus multis ab eo enumeratis conferre.

Demus autem Arabicum hoc ſpodium hæc omnia recenſita præſtare, attamen non debet præſcribi, quia nondum ad nos eſt delatum.

Eius vero loco nimis oſcitanter pharmacopœi Ebur vſtum ſubſtituunt, ſpodiumque imperite nominant: cum potius ſit Antiſpodium, velut id ipſum, quod fit, frondibus ficulneis, myrtheis, & rebus aliis concrematis, de quibus plura dicit Dioſcorides.

Vt vero crudum Ebur viribus & natura multum diſſidet à cannis crudis, ſic & illud vſtũ ab ipſis vſtis. Crudum enim ebur præſtantius eſt ſeipſo concremato ac vſto. Cum igitur Spodium Arabicum non habeatur, nec ſi haberetur, viribus ab Auicenna enumeratis nequaquam eſt inſignitum, neque analogum datur illi anti-

ballo-

ballomenon, seu substitutum, ex remediorum formulis expungendum, cum vere vnicum tantum sit spodium, Græcorum nempe, quod per os nec solet, nec debet assumi. Est autem in barbaræ linguæ interpretes reiiciendus error, qui pro Tabaxir Arabum, seu Tracsir Indorum spodium verterunt. Est vero Tabaxir Persica vox secundum Garciam, quæ lacteum humorem, seu liquorem aut succum dulcem signat, à Barbaris Sacar mambu, dictum. Gignitur in arundinibus vel potius arboribus adeo magnis, vt ex earum trunco cymbas multas faciant, quæ singulæ inter duo internodia tantum excauatæ duos viros admittere queant, in quibus Indi vecti celeriter nauigant, & à Crocodilis tuti sunt. Succus porro earum arborum admodum niger ac cinereus Tabaxir est, quem non solum inepte Spodium dixerunt, sed & cineres earumdem vstarum eodem nomine donarunt. Cum Antispodium fiat ex cineribus, secundum Dioscorid. possunt quidem cineres cannarum Antispodium dici, & spodii Græcorum defectu substitui, nunquam autem per os sumi.

Ergo cum Tabaxir non detur, ex quo inique spodium quoddam fictitium detorserunt, & ridicule Ebur pro illo vsserunt, vnicum tantum Spodium, Græcorum videlicet, admittendum: quod cadmiæ factitiæ species est, vt etiam Pompholix. In Medicina talis eius inuenitur vsus.

Puluis temperatus: Recipe Santali rubri ana vnc.ſ. cort. mali citri, Santali albi, Rosarum, Coralli albi, Coralli rubri, carabæ, Spodii ana vnc.ſ. Flor. Borraginis, Doronici, ossis de corde cerui, crocis ana drach.j. spec. Lætitiæ, Diagemmæ, Diamarg. frigid. ana scrup. iv. Caphuræ scrup. j. In puluerem redactæ species commisceantur.

Electuarium astringens: Recipe Myrobal. Citrinorum, Chebulorum, Indorum, tostorum ana drach.ij. ſ. Myrob. Belliricorum, Emblicorum, tostorum ana drach. ij. Sem. Nasturtii drach. ij. ſ. Cymini, Anisi, Fœniculi, Ammios, Carui ana drach. j. ſ. Omnia cruda terantur, & macerentur in aceto vini modico horis vigintiquatuor, exiccentur cum inspersō aceto, postea torreantur supra prunas: tostis addantur Spodii, Balaustiorum, Pulpæ rhois, id est, Sumach, Masticis, Gummi Arabici, ana drach. j. Gran. xv. Omnia

cum

cum oleo rosato fricentur, & commisceantur cum syrupi myrtini triplo. Proprie valet ad hæmorrhoides, & ad ventris torsionem, & rugitum lienteriæ, & dysenteriæ: & optima est omni solutioni ventris.

Electuarium de succo rosarum: Recipe Succi Rosarum rubrarum. Sachari albi ana lib j. vnc. iv. Stammonii præparati vnc. j. ſ. Santali rubri, albi, citrini ana drach. vi. Spodii drach. iij. Caphuræ scrup. j. Coquatur saccharum cum succo rosarum, deinde reliqua trita adiiciantur & fiat electuarium. Seruatur per annos duos. Datur à drach. ij. ad vnc. ſ. Expellit flauam bilem citra molestiam: ad morbos articulorum ex biliosis & calidis humoribus natos: ad febresque tertianas confert.

Electuarium de psyllio, Montagnanæ. Recipe Polypodii recentis lib. j. Senæ, Violarum, Prunorum, Tamarindorum, Passularum ana vnc. iij. Aquæ fontis lib. x. Macerentur horis vigintiquatuor, postea decoquantur ad medietatem, colentur, & exprimantur, colaturæ portio reseruetur pro extractione Cassiæ, & Tamarindorum, residuo adde Seminum psyllii vnc. iij. Macerentur rursus totidem horis semper agitando: post exprime mucilaginem, cuius libræ vni adde Sacchari lib. iv. Decoquantur iterum lento igne, & addantur Cassiæ fistulæ, pulpæ Tamarindorum dissolutorum cum prædicta decoctione ana lib. ſ. Diagridii vnc. iv. Spodii, Rhabarbari, Santali albi, rubri, Rosarum rub. Violarum, sem. Papaueris albi, sem. Portulacæ, Endiuiæ, Scariolæ, Lactucæ, Fæniculi, Anisi, Berberorum, Tragacanthæ, Amyli, Gummi arabici, Rasuræ eboris, Fumiterræ, Glycyrrhizæ, ana drach. iij. Myrob. Indorum, Myrob. emplicorum ana drach. v. ſ. Misce, & fiat electuarium.

Electuarium frigidum secundum Cophonem: Recipe santali albi, rubri spodii ana drach j. Gummi Arabici, Amyli, Rasuræ eboris, Rhabarbari, Senæ, Rosarum, Violarum, Fumiterræ, Berberis, Sebesten, Sem. Portulacæ marathri, Anisi, Sem. Papaueris, Glycyrhizæ, Semin. Lactucæ ana drach. ii. Myrob. citrinorum, Belliricorum, Capill. Veneris ana vnc. j. ſ. Myrob. emplicorum vnc j. conficitur sic. Psyllii vnc. viij ponuntur in sufficiente aqua ferventi, in qua bullierit lib. ſ. polypodij quercini, viridis, mundati, & triti, omnes herbæ diureticæ vio, & primo, & tamdiu dimittantur, donec

bene

bene congelentur, deinde colentur fortiter per saccum: ad meliorem vero mucilaginis constrictionem intromittatur in sacellum aliquantulum aquæ feruentissimæ & colaturæ addantur scammoneæ puluerisatæ vnc. vj. prius tamen cum aqua frigida inter manus fricatæ, & bene cum eadem mucilagine fricentur manibus: deinde apponantur sachari in aqua polypodij dissoluti lib. iv. Deinde super ignem positum bullire permittatur: cumque ad medium decoctionis peruenerit addantur Tamarindorum vnc. ij. Cassiæ fist. in decoct. prunorum dissolutæ vnc. ij. & vsque ad perfectam coctionem bullire permittatur. Signum autem decoctionis est, si super marmor positum, & infrigidatum aliquantulum viscosum fuerit, & digito adhæserit. Motione tamen baculi ab ipso decoctionis principio non cessante. Cumque coctum fuerit, ab igne deponatur, & in mortario posito puluis prædictarum specierum superaspergatur, & cum pistillo bene conteratur vsque ad ipsius viscositatis & gummositatis remotionem: deinde recondatur. Detur colatura cassiæ fist. in sero, vel media nocte. Optime tertianarias, & quotidianarias, & erraticas febres purgando sanat, & etiam habentibus stomachum cholericum familiare est.

Requies Nicolai; Recipe Rosarum rub. Violarum ana dra. iij. Opij, sem. Hyoscyami, papaueris albi, nigri, cort. mandragoræ, scariolæ Lactucæ, Portulacæ, Psyllij, nucis moschatæ, cinnamomi, Zingiberis, Sacchari ana vnc. j. ſ. Santali albi, rubri, citrini, Spodij, Tragacanthæ, ana scrup. ij. Gra. v. Mellis despumati q. ſ. confice secundum artem. Durat ad decennium. Ad febres continuas & ardentes, omnemque febrilem affectum, ad febres denique acutas confert. Est autem vtilis temporibus & pulsibus manuum inuncta, ac cordis dolorem mitigat, somnumque conciliat.

Loch ad phthisim; Recipe sem. papaueris albi, lini torrefacti, Spodij, croci, Amygdalarũ dulciũ ana drac. iij. Amyli, Tragacãthi, Gumi, sem. cydoniorũ citrulli ana drac. vj. Nasturtij torrefacti, Amygdal. amar. Fabarũ ana dra. j. ſ. Penidiorũ drac. lx. Hæ aqua fontana dissolutæ coquantur, deinde cætera misceantur, dantur drac. ij. cum hydromelite phthisicis saluberrimum, sed etiam hecticis, & aliter consumptis, pure & sanie pulmones purgat, & tussim lenit.

Ceratum santalinum; Recipe Rosarum drach. xij. Santali ru-

bri drach.x. Santali albi, citrini ana drach vj. Boli Armeni drac.vij. Spodij vnc.ſ. caphuræ dra.ij. Ceræ albæ dra. xxx. Olei Roſati lib. 1. Confice ſecundum artem. Phlegmonas & intemperaturas omnes calidas ventriculi, hepatis, & partium aliarum potentiſſime extinguit.

Pilulæ ſaluberrimæ: Recipe Myrrhæ electæ, croci oſſis de corde cerui, Caphuræ, Spodij, ſem. Ocymi ana drach. ſ. Ligni aloes ſcrup. 1. Gr. v. Flor. Bugloſſæ drach. 1. Caryophyllorum, cort. mal. citri. Sem. citri, Zingiberis ana ſcrup. 1. Ambræ griſeæ electæ Gr. v. Hyacinthorum, Granatorum ana ſcrup. ſ. Agarici optimi, Rhabari electi ana drach. j. Spicæ Indicæ ſcrup. ſ. Aloes hepaticæ elect. & elotæ, & pondus omnium. Cum aqua Bugloſſæ fiat maſſa non nimis ſpiſſa. Iſtæ pilulæ poſſunt circa adminiſtrationem acui cum Diagridio, Trochiſcorum, Alhand. ana quantum ſatis eſt. Et formentur pilulæ.

Trochiſci de ſpodio: Recipe Roſarum rubrarum vnc. j. ſ. ſpodij drach. x. ſem. Acetoſæ drach. vj. Portulacæ, Coriandri præparati ſumach ana drach. ij. ſ. Amyli vſti, Balauſtiorum, Berberis ana drac. ij. Gummi arabici aſſati drach. j. ſ. Agreſtæ quantum ſufficit. Fiant trochiſci. Seruantur in annum. in febribus bilioſis cum alui fluore efficaces ſunt: inflammationem ventriculi & hepatis, & ſitim continuam ſedant.

Trochiſci ſantalorum: Recipe trium ſantalorum ana drach. iix. Spodij ſem. cucumeris, Cucurbitæ, Citrulli, Portulacæ, Boli armeni ana drac. iv. Roſarum drach. vj. Berberorum aut ſucci eius drach. iij. Caphuræ drach. ſ. Aquæ portulacæ quantum ſufficit. Formentur trochiſci. Seruantur in annum. Ad febrem ardentem, ventriculi & hepatis intemperiem calidam, & ſitim dantur lacte acido, aut omphacio, aut ſucco acido citri, aut ſucco ribes.

Trochiſci de caphura: Recipe Fol. roſ. rub. vnc. ſ. Spodij drac. ij. Santali citrini drach. ij. ſ. croci. drach. j. Glycyrrhizæ drach. ij Sem. Citrulli, Melonis, cucumeris, cucurbitæ, Tragacanthæ, Gummi Arabici, Nardi Indicæ ana drach. j. Ligni aloes, cardamomi maioris, Amyli, caphuræ ana ſcrup. ij. Sacchari albi, Mannæ ana drach. iij. Mucilag. ſem. pſyllii, cum aqua roſ. extractæ q. ſ.

Formentur trochiſci. Durant annum. Ad febres ardentes, bi-

lis &

lis & sanguinis feruorem, ventriculi & hepatis intemperiem calidam, & ab his sitim inexpletam, icterum quoque ac phthisim & hecticam conferunt.

Trochisci diarrhodon Mesuæ: Recipe Rosarum rubrarum drach.ix. Ligni aloes, Nardi Indicæ ana drach.iij. Glycyrrhizæ drac. iv.ſ. Spodij drac.j.ſ. Mastiches drac.ij. Vini albi quantum sufficit. Fiant trochisci. Efficacissimi ad febres pituitosas, antiquatas, alijs implexas, ventriculi dolorem leniendum, & humores ipsi adhærentes detergendos.

Trochisci de berberis: Recipe Berberis drach.ij. Spodii, Ligni aloes, seminis acetosæ, Mastiches, Galliæ moschatæ, Nardi Indicæ ana drach.j. Gummi arabici drach.iij. Rosarum rubrarum drach. v. Aquę rosarum quantum sufficit. Formentur trochisci. Siccantur in vmbra. Seruantur in papyro munda, ceræ liquatæ intincta, per annum. Valent ad intemperiem calidam, fluorem alui, & hepatis dolorem.

Trochisci alij ad idem cum exulceratione intestinorum: Recipe Spodij drach.vij. Sem. rosarum, Balaustij, rosarum, Acaciæ, sanguinis draconis ana drach.ij.ſ. Sem. acetosæ drach.j.ſ. Oxyacanthæ, carnis Rhu, sem. Plantaginis, Portulacæ, assati ana drach.j. Gr.x. Gummi assati drach.j. Fiant trochisci ponderis drach.ſ. Dantur cum decocto hordei excorticati.

Trochisci diarrhodon, Nicolai: Recipe rosarum recentium vnc.ſ. Spodij drach.ij. Santali rubri drach.j. Gr. vij. Santali albi dra. j Gr.xij. croci scrup.ij. Gr.vij. caphuræ Gr.xii. Fiunt in hunc modum. Rosas recẽtes in mortario cõtundes lapideo, sine intermissione, & reliqua in puluerem redacta addes, ac cum aqua ros. q. ſ. formabis: Sub finem caphuram addito: sicca in vmbra, & serua. Hæc compositio administratur in magnis compositionibus.

Syrupus de olibano Rhasis: Recipe Aceti veteris lib.iij. succi mal.granat.acet. Acetositatis citri, Agrestæ, Acidulæ, Mororum, in quo sumach fuerit decoct. Berberis ana lib.j. Lactucæ, Endiuiæ syluest ana vnc.iij. Decoctionis iuiubarum, infusionis lentium ana li. j.ſ. Sacchari lib.iij. Fiat syrupus. Deinde Spodij lib. ſ. caphuræ vnc.j. Terantur in mortario, & incorporentur cum syrupo, donec fiat vnum corpus, & conspergatur ter cum frusto cucumeris. Oblatus

ante originem variolarum & morbillorum abscindit eorum emorsionem, quod si forte apparuerint 20. nō perficientur decem refrigerando calorem & putrefactionem prohibendo, nisi quod videatur vehemens materiæ expulsio, quæ tunc iuuetur. Idem datus cū calida, confert omnibus ægritudinibus sang. choleræ, bubonibus, anthraci, anginæ, & consimilibus.

Cadmia, Climia Arabibus dicta, vel fossilis est, ac natiua, quę lapis calaminaris, vel cadmia lapidosa, & æraria nuncupatur. Ea enim artifices vtuntur, ad efficiendum æs luteum, quod officinæ Aurichalcum & orichalcum, vulgus Lethonem nominant. Natiua autem reperitur sæpius in metallorum fodinis, licet eorum sit expers. subflavus est lapis, admodum durus, luteum, dum accenditur, colorem eructans. Non accensus autem bicolor apparet, videturque is esse lapis, quem Albertus didachon seu Dæmonis lapidem vocat. Aliquando in rimulis cypri & torrentibus iuvenitur lapis calaminaris, qui quod vnicolor non sit, à quibusdam iris gemma vocatur, de qua superius. Reuera tamen nec iris, nec Didachos est. Cadmia vero factitia corpus est dense concretū ex fuligine æris liquati in fornacibus egesta flatu, & lateribus, camerisque fornacum inhærente. At si non terram, sed lapidem, inquit Galenus, nuncupare volueris, ex quo in fornacibus secernendo partim fit æs, partim cadmia, partim Diphryges, nihil sane retuleris. Quin & ex Pyrite lapide in fornacibus vsto fit cadmia.

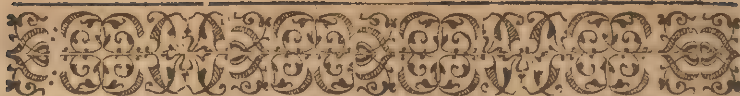
Sunt autem cadmiæ factitiæ quinque varietates, prima dicitur capnitis, quæ in ipso fornacum ore reperitur: Estque tenuissima, exusta & nimia tenuitate similis fauillæ. Secunda est Ostracitis, quæ magna ex parte nigra est, testaceamque faciem habet, & grauitatē maiorē: ob id in terrā & infirmā partē fornacis, seu in pauimētum delabitur, omniumque sordidissima est, & spodos seu spodiū Galeno dicitur, de quo mox plura dicemus. Tertia & quarta in media fornacis parte reperiuntur, Placitis nempe & Botrytis. Placitis, seu placodes, quasi crustosa est, & segmentis quasi zonis quibusdā cincta, quæ minus ponderosa est & lateribus fornacis adhærescit. Sub hac onychitis comprehenditur. Botrytis, hoc est, racemosa, modice grauis est, facie & colore spodij, quæ fracta cinerulenta est, & æruginosa, in æditiore fornacis parte, quam placodes coacta reperitur

peritur & colligitur. Quinta est velut æris liquati tenuior fuligo, quæ superiori parti fornacis adhærescit, de qua post fusius. Omnis autem cadmia in cypr. fornacibus optima & maxime quæ ex eo lapide fit, quem dignitate quadam cadmiam nominant. Fit quidem etiam in fornacibus argenti candidior, ac minus ponderosa, sed comparanda nunquam ærariæ. Cadmia leniter desiccat, abstergit & vlcera humida, & putrescentia adiuuat, & ad cicatricem ducit. Vsum præterea eius in Medicina talem inuenimus. Trypherum Galeni: Recipe Cadmiæ lotæ dra.xvj. Amyli, Thuris ana drach.iix. Cerussæ drac. xliix. Opij dra.vj. Gummi dra.xvj. Aquæ quantum sufficit. Fiat collyrium.

Siccatur, & seruatur per annos duos, in charta, ceræ liquatæ intincta. Ad inustiones oculorum, pustulas, chemoseis, maxime in his, qui nullam mordacitatem. Sief rubrum Galeni: Recipe cadmiæ drac.xl. Chalcitidis vstæ, Piperis albi, Gummi ana drac. xx. Aquæ quantum sufficit. Fiant pastilli. Ad lippitudinem, sycosin, & carnis excrescentias.

Vnguentum sarcoticum: Recipe Aristolochiæ rotundæ, iridis, cort. Thuris ana, dra. iij. Masticis, Myrrhæ, Aloes, cadmiæ ana vnc. ij. Mellis parum. Fiat vnguentum.

Emplastrum Diacadmia Galeni: Recipe cadmiæ præparatæ, Chalciditis vstæ ana dra.xvj. ceræ drac. lxxx. colophoniæ drac. lxiv. Olei Myrtini lib. j. cadmia & chalcitis bene tritæ cum tanto vino subigentur, donec mellis crassitiem adeptæ sint: deinde cera & colophonia in oleo liquatis, coque aliquantulum: exime igne, & vbi refrixerint, adde reliqua. Efficax est ad cicatricem ducendam in vlceribus.

BASILICÆ CHYMICÆ LIBER SEXTVS DE VEGETABILIBUS.

CAPVT I. DE AQVA.

TOtius Vniuersi compendium Homo μικρόκοσμος dictus, viuentium pe fectissimus, Animal Diuinum, & corporum omnium μετριότης, Naturæ lege, sæuissimis ac innumeris morbis, ἀπὸ τῶν ἐνεόντων, καὶ τῶν ἔξωθεν lacessitur: Ex principijs n. generationis Humanæ connascitur infausta quædam labes, ex qua morborum seges immensa sobolescit; Nam seminalis Hæreditas non ex omni parte beata (Gal. cap. 5. de Marcore) sed iniuriis permultis, quæ ad interitum necessario fatalem iter parant, obnoxia. Annō ex Elementorum pugna, dissidio, prauo rerum non naturaliū vsu, animi pathemata, humidi primigenii jactura, caloris natiui extinctio ac tandem mors, &c. Verum summus opifex, ac Misericors Deus Iehoua, optimus suarum rerum conditor ac conseruator, eundem Hominem vt foueret ac tueretur, totum terrarum orbem omni genere auxiliorum repleuit, ex quibus non modo victū & amictum habet, sed adhuc auxilia multa, vt Medicamenta saluberrima, quorum gratuito fauore, & virtute eximia suæ sanitati prospicit, & morbos futuros præpedit, vel jam factos fœlicissime propellit abigitque.

Auxilia vero illa sunt Mineralia, Vegetabilia & Animalia, ex his materia Medica desumitur, quam his septem libris examinamus, non quidem totam, laboris n. esset immensi, sed generaliorem. Qui prolixiorem de his medicinis requirit textum, infinitos pene Authores inueniet, nos breui ac dilucida methodo contenti, accingimus nos ad veram ac genuinam explicationem Anatomiamque vegetabilium. Primum locum, nostra in hac examinatione

d..bi-

dabimus Aquæ, vt quæ non modo communiſſima & vtiliſſima, qua ſine nec ſumus, nec viuimus ſani, aut ægroti conualeſcimus. Ex ea tanquam vulgatiſſima, vt obiter dicam, Chriſtus imbecillitatis noſtrę memor, primum inſtituit ſacramentum, quo lauit nos à protoparentis crimine, aliaque multa miracula fecit, quæ qui tantum phyſicus eſt, minime capit. Qualitates vero naturales & eximias dum accurate perquirit, dignoſcit, experitur, in omnibus diuinum cogitur mirari conditoris opificium.

Aqua ſane diuerſa ratione & Elementum & Alimentum, non ſolum commune ſobolis humanæ ſolatium eſt, ſed & animantium & vegetantium omnium ſubſidium, quo nullum viuens carere poteſt, veluti & diximus ſupra in lib.3 .Baſilicæ Medicæ: Multa animantia degunt abſque ignis vſu, ſed ſine aqua nullum, & qua ſola virginem Hiſpanam diu vitales auras traxiſſe viri grauiſſimi produnt. Cœl Rhodig. cap. 23. li. 13. Melancholicum quẽdam vidit Albertus: qui ſeptem hebdomadas ab omni pabulo abſtinuit ſolo aquæ hauſtu diebus alternis ſumpto, recreatus. Animalia profecto multa non ſolum ex aqua generantur & nutriuntur, ſed & plãtę ſine hui⁹ benigno appulſu, nec floreſcũt, nec fruticant, ſed erucæ & aridæ cito contabeſcunt, vt contra, lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, ait Propheta, fructum ſuum dabit in tempore oportuno.

Heſiodus aquam omnibus Elementis antiquiorem aſſerit; cui aſſentitur Thales, eam rerum principium conſtituens vnicum: Empedocles omnia ex aqua fieri credit: Hippon quidam apud Ariſt. cap. 2. lib. 1. de anima: Animam vocauit aquam vt Hippocrates principia Vitæ aquam & ignem: per aquam ſemen, per ignem vero Humidum Radicale intellexit.

Certum eſt aquam non ſolummodo animalium, ſed & hominum eſſe potum: Iam autem potus, annon ad cibum neceſſarius, liquore aliquo imbuendum. Multos inueniri videmus, qui potius cibi, quam potus vſu ad tempus carere poſſunt. Sic nulli dubium eſt etiam poſſe aliquem æque ſiti perire ac fame. Id, ſi neceſſitas poſtularet, exemplis in medium allatis, iiſque quam pluribus facile demonſtrare poſſemus. Præterea notum eſt omnibus, famem ipſa ſiti tolerabiliorem eſſe, quamuis negari non poſſit, aliquos etiam repertos fuiſſe (inter rara contingentia annumerandum) vti Mago-

nem Carthaginensem & Lasyrtã Lasionensem qui sine vllo liquidorum vsu totã ætatẽ exegerint: assumptis nihilominus & comestis cibis salitis, vt Athenęus notauit li. 2. cap. 2. Cœlius scribit, quod quidam Neapoli natione Tomacelliensis, totius vitæ curriculum absque potu absoluerit. Aristoteles quodam in loco mentionem facit cuiusdam Andronis Argiensis, qui per omnem vitæ decursum nunquam sitierit aut biberit, vsus interim multis cibis sale confectis ac exsiccatis. Idem profectus Hammonium, licet in itinere nullis prorsus oblatis aquis, ipse sola farina sicca viueret, ab omnibus tamen liquidis omnino abstinebat, quod & reliquo ætatis cursu cõtinue facere consueuit.

Plinius lib. 2. histor. natur. & post ipsum Cœlius lib. 24. cap. 21. ant. lect. scribunt, quod in extremis Indiæ finibus ab oriẽte, versus fontem & scaturiginem Ganges populi quidam sint, Astomi dicti, qui solummodo ex odoribus & subtilibus exhalationibus quarundam Radicum, Florum & fructuum per narium inspirationem attractis viuant.

Olympiodorus Platonicus interpres scripsit, quod homo quidam fuerit, qui toto ætatis ac vitæ suæ decursu, nihil vnquam manducarit, sed in sole semper versatus, ex eo sibi spirituale nutrimentum attraxerit. Plato in Phædone simile quid habet.

Nostri seculi historias & exempla tanquam recentiora adducemus: Albertus Magnus lib. De animalibus scriptum reliquit, quod fuerit fœmina quædam Coloniæ in Germania, tempore Imperatoris Friderici vndecimi, quæ interdum per viginti, sæpenumero etiam per triginta dierum spatium ab omni esculentorum & poculentorum vsu abstinuerit.

Gerardus Bucoldianus, aliique complures authores grauissimi narrant, quod anno Christi 1539. inter Spirensium subditos, in pago quodam Rhodo, inuenta sit puella quædam, nomine Margarita filia Suffridi Weis & Barbaræ, quæ annum circiter decimum agens, leui quodã capitis, ventrisque dolore tentata, ipso die festo Michaelis, cibum capere, & manducare non abhorruit, vsque ad festum nati Saluatoris nostri, à quo die ciborum vsum cepit fastidire & prorsus abdicare, cessantibus simul alui excretionibus. Eadẽ post dies paschales recusauit quoq; poculentorum vsum, nullamque

que amplius vrinam reddebat. Imperator Ferdinandus, obuiam ire volens tali Imposturæ, ſiqua eſſet, mandauit Medicis ſuis, vt hanc rem diligenti inquiſitione ac ſumma induſtria penitus cognoſcerent.

Sed ne in his cauſis ſitis tolerandæ inquirendis immoremur, hoc ſatem notare voluimus, quod hac in re natura & Temperamentum Humidum ac pituitoſum, & ſolita ac conſueta viuendi ratio, plurimum poſſint: Quod facile demonſtratur Exemplis ab Hydropicis ſumtis, qui per potus abſtinentiam (licet intollerabili & ingenti torqueantur ſiti) tamen curati fuerint. Verum quidem eſt, illos ab initio Extrema ſiti fuiſſe cruciatos, ſed paulatim, conſuetudine, facilime à poculentis poſthac abſtinere potecant.

Imo fuerunt qui ab hoc affectu liberati nunquam poſthac, quamdiu viuerent, liquidis vti voluerunt, idque maximo quodam recidiuæ metu, vt in hiſtoriis paſſim legitur, tum de Iulio Viatore Equite Romano, tum de aliis pluribus &c. Ex his declaratis, ſumma Dei Optimi Maximi poteſtas, quæ omnia gubernat, ſimulac Infinita eius Omnipotens gloria conſpicue eluceſcit.

Recurrimus ad vſum deſcriptionis Aquæ: Aquam ſcimus eſſe Frigidam ac Humidam, magnamque inter eam diuerſitatem: veluti ſupra diximus lib. 3. Baſilicæ Medicæ; ſed paucis nos abſoluemus, quæ Aqua ſit ſaluberrima ac præ cæteris præſtantiſſima. Optima Aqua eſt, quæ & viſu, & guſtu, & olfactu pura, clara, tenuis leuis ac ſincera eſſe depræhenditur: quæ nimirum viſui apparet limpida & pellucida, & nullius rei ſaporem vel odorem guſtui vel olfactui offert. In qua re dijudicanda maxime valent abſtemii, qui aquarum differentias vel ſapore ſolum non minus exacte dijudicare poſſunt, quam alius quiſpiam Vini & Cereuiſiæ differentias. Eæ etiam aquæ bonæ iudicantur quæ cito incaleſcunt & cito refrigerantur.

Quod enim foris ab Externo calore patiuntur, idem etiam à noſtro calore paſſuras, & viſcera non grauaturas, credibile eſt. Quam ob cauſam in aquis bonis carnes & fructus citius elixantur; Vnde nonnulli lance leuitatem & grauitatem aquarum examinant: Alii lintei panni eiuſdem ponderis duas vel plures particulas

diuersis aquis madefaciunt, soliq; exsiccandas exponunt, atq; eã, quæ citius exsiccatur, pro leuissima & tenuissima habent. Illa etiam iudicatur bona, quæ æstate frigida, hyeme vero tepida existit, celeriterq; præcordia pertransit, & sine vlla ventriculi molestia, labitur ac secedit.

Fontanæ aquæ iudicantur optimæ, si dictas iam enumeratas cõditiones obtinent, easq; quas Hippocr. lib. de aere, aq. & loc. maxime cõmendat, quæ versus ortũ solis, præcipue æstiuum, scaturiunt, cursumq; habent; Quæque & ex terra munda, & p terrã mundam, minimeq; lutosam vel argillosam, sed per arenã & lapillos fluunt, nihilq; limi secũ trahunt: quæq; hyeme sunt calidiores, æstate frigidiores: cuius rei causam in profundiores ideoq; puriores venarum scatebras referunt. Quæ vero aquæ saporem aliquem habent, loci naturam, per quam fluunt, arguunt, viresque mineralium, aluminis, sulphuris, vitrioli, similiumque secum vehunt & propterea non pro potu simplici, sed pro potu Medicato habendæ sunt.

Aristotel. lib. de sensu & sensibili sic præcipit de aqua: Ea autem, inquit, in seipsa omnium saporum genera permista, vel materiam, q̃ tanquam saporum seminariũ sit, habere debet; vel vt loquitur Galenus cap. 15. lib. 1. & cap. 2. lib. de Alim. ἄποιος, id est, insipida, seu omnis qualitatis expers esse debet, atq; leuissima, sed non pondere, vt multi putant, nã aqua ex niue leuis est, tamen insalubris, sed quæ tenuium sit partium, celeriterq; calescat vt vult Hippocr. & cito refrigeretur, qualis fontana, aut fluuiatilis, modo pura sit, cuius defectu pluuia ex Galeno lib. de ptis. sumatur, præsertim ad Hydromelitis confectionem. De Aquis fluuialibus sic statuimus contra Aetium: Quod hæc Aqua plerumque ex maxima parte sit fontana, ex fontibus enim plurimis confluentibus flumina oriuntur. Concedimus quidem non omnes fontes, qui in eundem fluuium confluunt, eiusdem plane esse naturę, exinde aquam fluuialem mixtam habere naturam ac variam à terra, per quam longo sæpe tractu fluunt, quæ nunc argillosa, nunc limosa, nunc arenosa est: Aliquando & ex niuibus in montibus solutis aquæ, vel pluuiis copiosioribus collectæ admiscentur &c. Hoc tamen commodi habere videtur aqua fluuialis, quod, dum per longa terrarum spatia

Aqua fluuialis mixta natura.

Aqua fluuiatilis vtilitas.

ria decurrit, cruditas eius quasi frangitur, & à solis Radiis coquitur. Obseruandum vero, vbi vtendum est aqua fluuiali, vt prius quieta stet in Hydriis, vt quicquid impuri secum vehit, id ad fundum deponat &c. Magice quidam hanc aquam hauriunt ad varios vsus.

Aqua fluuialis abusus.

De Aqua pluuiali sic sentimus: Multi quidem aquas pluuiales reliquis conantur præferre, & præcipue eas, quæ tempore æstiuo cum tonitru descendunt, quippe quæ sint leuissimæ & tenuissimæ. Verum est si sola leuitas & tenuitas spectetur, facile has aquas aliis præferri posse. Verum cum ex terra per calorem varii vapores attollantur, pluuiisq; materiam præbeant: Non plane videntur puræ, & qua de causa etiam facile putredini sunt obnoxiæ. In destillatione huius aquæ eius impuritas satis perspicitur, multas enim relinquit fæces: Vtimur ea ad calces, magisteria, essentias & alia multa edulcoranda. Quod attinet aquam pluuialem tonitrualem, hæc certo tempore collecta per destillationem & putrefactionem totaliter pene conuertitur in salem, ex quo Medicina vniuersalis, vide lib. 1. Basilicæ Medicæ.

Aqua pluuialis cruda, inutilis.

Aqua pluuia destillata.

Aquæ puteales, ex puteis viuas scaturigines habentibus, sunt subterraneæ, hærent in profundo, atque artis beneficio tantum in altum eleuantur, crassæ videntur ac graues, vnde in visceribus diutius hærere, eaque lædere putantur: sed si nullum aliud vitium accedit quam hoc quod recensuimus, quibusdam hominum naturis congruam putamus, si videlicet frequentissime exhauriatur. Aquæ stagnantes ac palustres longe pessimæ sunt. Cum enim stent, aut pigro saltem motu moueantur, facile putrescunt, sunt crassæ, crudæ, malignæ sæpius ac pestilentes. Vnde bibentibus eas magna incommoda obueniunt, ventriculus offenditur, viscera obstruuntur, Humores corrumpuntur, & non raro putridæ ac pestilentes malignæque febres inde oriuntur.

Aquæ puteales.

Aquæ palustres.

Cisterninas Aquas schola Parisiensis iudicauit insalubriores: sunt enim velut mortuæ, quæ ab aere, à quo decidunt, à tectis quæ abluunt, à fouea, in qua consistunt, quam nonnulli cauendium, quasi cauum ædium vocant, vitium quoddam contrahunt. Aeris n. inquinaméti aut pestilentis, aliaue putri qualitate infecti, vix non pôt imber particeps fieri, q lateres Ædiũ proluens, quosdã

Aquæ cisternina.

ſæpe feles mortuos,& alias ſordes ſecum rapit, quibus facile inficitur,cum careat motu,qui velut aquæ Anima eſt. Et licet cum multo ſabulo ſtabuletur aqua in ciſterna, illuc tamen cum fiat iugis aquæ impuræ delapſus, tandem ſabulum ſordeſcit,inquinaturq́; Hinc aquæ poſtea è ciſterna effluentis peſſimus odor,ſapor, vſus. Auget corruptelam pluuiæ conditio, quæ aeris lenitate referta citiſſime corrumpitur: Et per imbres, piſces multos deterius habere, vt capitonem & ceſtræum, ſeu mugilem viri grauiſſimi ſcripſerunt; Nam oculi eorum albeſcunt, & per id temporis macilenti capiuntur. Aquæ Niuoſæ & glaciales, ſunt craſſæ: Dum enim nix & glacies à frigore congelantur, tenuiſſimæ partes exhalant, & præterea inſignis quædam in iis eſt frigiditas, quæ ventriculum lædit & officit. Etſi vero Iuuenes Robuſtiores eius noxam non mox percipiant: ingraueſcente tamen ætate eam ſentiunt, & articulorum,neruorum,viſcerumque morbos tales contrahunt,quos non facile vincunt.

Aquæ Niuoſa.

Hic approbare minime poſſumus conſuetudinem illam magnatibus & opulentis per totam Italiam & Hiſpaniam familiariſſimam,qui vinum impoſita glacie adeo refrigerant,vt in os ſumptum dentes ex nimia illa frigiditate conglaciet: qui quidem vſus quamuis gratus ſit palato, ventriculo tamen plurimum nocet: Eiuſque natiuum infringit calorem, colicas inſuper paſſiones, obſtructiones, & ſucceſſu temporis, infinitos alios morbos progenerat &c. Laudo Aquam deſtillatam ex glacie martiali, ſeu illa quæ in Martio collecta eſt, hanc enim Externe & Interne approbauimus in omnibus febribus ardentibus ſummo ac fæliciſſimo ſucceſſu & vſu, ex parte per ſe, ex parte non. In multis Galliæ regionibus alieni & inſoliti inſuauiſque ſaporis aquæ ſcaturiunt Medicatæ vt Pucenſes, quas ſingulis annis, ægroti innumeri adeunt & redeunt feliciter: Id quod & in Germania etiam accidit; ſed noſtri inſtituti nunc non eſt, pergimus ad correctionem Aquæ generaliorem.

Aqua deſtillata Glaciei Martialis.

Ad omnia vitia corrigenda, imo quamcunque aquam vſui accommodatiorem reddendam commendatur à Galenicis decoctio; & cum Plinio lib. 31. cap. 3. plerique omnem decoctam aquam non decocta eſſe vtiliorem ſentiunt. Si enim is coctionis modus,

Aqua decocta.

modus, qui ad maiorem minoremque aquarum malitiam ſuis ſignis deprehenſam tollendam ſufficit, adhibeatur, coctione non ſolum frigiditas & cruditas emendatur, ſed terreſtres & vitioſæ partes, quæ inſunt, & ante, ob exactiorem miſtionem, ſenſus noſtros fugiunt, ſeparantur, quæ poſtea calore vaneſcente ſubſident. Improbant nonnulli aquarum coctionem, quod putant, tenuiores partes per decoctionem exhalare, craſſas vero relinqui &c. Ne quis autem inter Galenicos, ſollicitus Anxiuſue ſit de corrigenda aqua ſic mandamus; ſin gratum, ſin non dilaceret & maceret ſe coquendo in perpetuum: Fac ebullire aquam in phiala vitrea optime clauſa, vt nihil exhalare poſſit: idque in Balneo Mariæ per horam integram: Hæc optima Aquæ eſt præparatio: nam citra partium tenuiorum & ſalubriorum exhalationem, cruditatem omnem amittit in B. M. fæceſque eius ac Impuritates terreſtres in fundo reſidebunt omnes: quod vulgaris Ebullitio vix aut nunquam præſtabit. *Præparatio Aquæ Chymica.*

Eadem quoque ex Additione Rad. graminis aut oxalidis efficacior euadit, & magis innoxia. Aqua ſiue cruda, ſiue cocta, cum pane infriato, ſæpius tranſuaſata & elutriata, dicitur aqua panata: quæ datur iis, qui ab aqua cocta abhorrent. *Aqua panata.*

Fiunt etiam aquæ ex ſacharo, quibus ſi addideris cinnamomum, & per manicam tranſcolaueris, habebis Hippocraticum ex aqua. *Aqua ſacharata.* Ptiſana eſt potus familiaris multis ægrotis: Eius præparatio varia eſt: alii cum aqua ſufficienti, ſolam adiiciunt liquiritiam, alii Hordeum, Vuas Damaſcenas, & pruna dulcia, ceraſa nigra, Rad. cichor. petroſ: &c. quibus virtutem eius augent. *Ptiſana.*

Antiquiores familiariter vtebantur cremore hordei, quem hoc modo parabant. Recipe Hordei cum aqua infuſi, & à ſordibus omnibus per Ebullitionem purgati, lib. j. ablata impura aqua, nouam reaffunde, & coque vſque ad medietatis conſumptionem: potus hic, Humectandi & detergendi vi pollens, veteribus cremor ptiſanæ nuncupabatur. *Cremor Hordei.*

Hippocrates, & priſci medici probabant vſum mellis, ex quo Hydromel paratum ægris propinabant &c. Hactenus de Aqua ſimplici in genere diximus, Nunc in ſpecie eius vſum probabimus, per varios non ſolum Medicos, ſed & eorum varia recepta.

Aqua Hordei. Aquam Hordei sic præscribunt Medici Colonienses: Recipe Hordei integri fricati cum panno aspero vsque ad excussionem tenuium corticum, id est palearum, partem vnam, verbi gratia lib. vnam. Et si hordeum substantia laudabili, ætatis mediæ inter antiquum & nouum, super quod non cecidit de odore corruptionis aliquid, nec de contagione fumi, aut pulueris, & conseruatum fuerit in loco aeris liberi, & iam habuerit perfectionem in maturitate sua, & pone illud electum in olla noua, mundata, lota, & exquisite abstersa, vt non remanserit in illa de odore quidquam omnino: & proiice super ipsum aquæ circiter partes viginti: Verbi gratia lib. viginti: & sit aqua fontana leuissima, dulcissima. Stet tamen prius hordeum in aqua per quatuor horas infusum: & inde facias cum igne claro & suaui ipsam feruere, primam abiiciendo spumam. Et esto hordeum semper integrum, leuiter quidē fricatum panno aspero, & quasi depaleatum si multam quæris abstersionem, atque exoppilationem valentiorem: integre vero ab vtroque cortice nudatum, si aquam hordeaceam habere volueris ad sitim mitigandam, asperitatemque leniendam, nec non inflammationem extinguendam. Vnde talis aqua hordei conuenit in leniendo pectore atque pulmone humectandisque præcordiis. Coctio præterea continuetur ad crepaturam hordei, perfectam quidem in priore illa intētione: perfectiorem vero & diuturniorem plus minus in posteriore hac intentione.

Aqua cicerum: Decoque libram vnam cicerum conseruantium adhuc nitrositatem suam, cum libris viginti aquæ facili decoctione, vsq; dum redeant ad libras decem. Tunc erit aqua eorum potus medicinalis. Et si vlteriorem excipiat coctionem, & quidem cum plurima aqua, vsq; dum acquirat mediocritatem inter tenue seu liquidum & vnctum, est cibus bonus, præsertim colatus.

Decoctum ptisanæ hordei: Sed quando ptisana hordei, ad edulii vel sorbitionis vsum decoqui debet, tunc semper accipere oportet hordeū exquisite excorticatum, ꝙ vulgo nudatum dicitur: idq; vel integrū, vel confractū, ꝙ far hordei Latinis dicitur. Satius tamen fuerit, integrum quam confractū sumere, vt euitemus metū Manardi: quādoquidem in hordeo integro absolutam, perfectāq; coctionem animaduertere commodius est, quam in cōfracto: quia coctio eius semper perfici debet, vsq; ad disperditionem & veluti

tabem ipsius hordei, nunc in largiore, nunc in pauciore aqua, pro vario intentionis medici scopo. Nam quando non admodum tenui victu vtendum erit, sed aliquando plenius cibare licebit, quum scilicet totam ptisanam exhibemus (nam ptisana tota Galeno non est exquisite tenuis victus, nisi omnino pauca assumpta fuerit) tunc verbi gratia suffecerint ad partem vnā hordei partes quinq; aquæ, secundum placitum Auenzoar: sed si tenuius cibare propositum est, vt quando cremorem siue succum exhibemus, colatorio manibus vel cochleario expressum, tunc copiosiore aqua ptisanam decoquimus: Verbi gratia, decem partes aquæ ad vnā hordei accipiēdo. Plus a. aquæ accipimus, quādo tenuissime nutrire volumus, aut saltē seruata proxime assignata aquæ quantitate, percoctam ptisanam sua spōte sensim per colatorium eliquari sinimus, sine adminiculo expressionis. Vnde vulgus practicantium, hanc vocant ptisanā colatā: Illā vero quæ expressa est, vocant ptisanam hordei non colatam. Hac decisione constituta, putamus omnem caliginem & nubem Arabicæ perplexitatis seu confusionis discussam iri.

Decoctū commune refrigerans: Recipe Prunorū n. x i i. Hordei mundi vnc. j. Tamarindorum, Passarum ana vnc. ſ. Sem. communium maiorū, Violarū ana drach. ij. Coque in lib. ij. aquæ, vt supra.

Decoctum cephalicum calefaciens: Recipe Stœchadis, Betonicæ, Saluiæ ana M. ſ. Rad. Pæoniæ drach. ij. Passarum vnc. j. Glycyrrhizæ, Anisi, Dauci ana drach. iij Nucis moschatæ drach. ſ. Coque, vt supra.

Decoctum cordiale: Recipe prunorum num. x i i. Passularū vnc. j. Sebesten num. x v i Iuiubarum num. x. Flor. Borraginis, Buglossæ, Violarum, Melissophylli, Capill. Vener. ana M. ſ. Seminis Basilici, Glycyrrhizæ, Dauci ana drach. ij. Coque, vt supra. Decoctum vero cordiale refrigerans fit, additis seminib. communib. iisq; seminib. quæ decoctum refrigerans supra descriptum ingrediuntur.

Decoctum pectorale: Recipe Hyssopi sicci, Adianti albi, Ficuū, Palmularum, Myxariorum, Ziziphorum, Vuarum passarū, Hordei mundi, Glycyrrhizæ rasæ ana partes æquales. In aqua fontana quāta conuenit, coquantur. Horum ius ad excrementa pectoris, & defluxiones pituitosas, sputaque educenda singulare est remedium. Vel: Recipe Passularum vnc. j. Sebesten, Iuiubarum ana num. xv.

Dacty-

Dactylorum num. vi. Caricarum pinguium num. iv. Hordei purgati vnc.j. Glycyrrhizæ vnc. ſ. Adianthi M. ſ. Hyſſopi drach.ij. Coque, vt ſupra.

Vel: Recipe Aniſi, Fæniculi, Adianti ana partes æquales, Cinnamomi, Maſticis ana drach.j. Omnia coquantur in aqua, donec quarta eius pars abſumpta fuerit.

Decoctum flatus pellens, ſeu Carminatiuum. Recipe Aniſi, Dauci, Fænic. Cumin. Carui ana drach.iij. Glycyrrhizæ vnc. ſ. Flor. Chamomillæ M. ſ. Paſſularum vnc.j.ſ. Coque in libris duabus aquę ad medietatem fere.

Decoctio florum & fructuum: Recipe Caricarum num.v. Prunorum Damaſcenorum num.xv. Iuiubarum Sebeſten ana num.xx. Tamarindorum vnc.j. Flor. Roſarum, flor. Violarum, Flor. Borrag. flor. Bugloſſæ ana drach.ij. Capil. Veneris, Lupulorũ, Endiuiæ ana M. ſ. Glycyrrhizæ drach.ij. Incidantur, & contundantur pro vſu.

Decoctum commune magiſtrale, ad medicamenta macerãda: Recipe Prunorum num. xii. Sebeſten num. x. Paſſularũ vnc.j. Hordei decorticati vnc. ſ. Glycyrrhizæ Raſæ, Violarũ, Folliculorũ Senæ, Polypodii, Epithymi, Carthami, Aniſi, Dauci, Cinnamomi ana drach.ij. Coque in aquæ communis lib.ij. donec dimidium abſumatur: cola, & vtere.

Iulepus in calore flagrante Italis vſitatus: Recipe Aquæ limpidiſſimæ, Sacchar. optimi ana. Quæque libra aquæ, accipiat Albumen oui recentiſſimi, vehementerque quatiantur: hinc affunde Saccharum: lentoque igne coquantur, vt tota ſpuma abiiciatur. Deinde bis terue per filtrum traiiciatur: hinc iterum coquatur dum cereuiſiæ Gedanæ craſſitudinem referat. Aqua autem hæc primo accipit vim Roſarum ex frequenti infuſione, vel quarumcumque herbarum vim bibit. Ad vnc.ij. huius Iulepi, remiſces Aquæ Limpidiſſimæ vnc.iiij. poterit etiam ex aquis componi: vt Aquæ bugloſſi & Sacchari libra, eoq; dum ſpumant & ſantali lutei drach. imbuatur.

Infuſio ad bilem: Recipe Palmularum Indarum vnc.j. Flor. Borraginis, Bugloſſæ, Violarum ana P. ſ. Glycyrrhizæ Raſæ drach. j.ſ. Prunorum Damaſc. num. vi. Decoquantur in aquæ libra. Palmulæ è iure decocti valide exprimantur & vbi id colatum fuerit,

Caſſiæ

Cassiæ fistularis recentis vnc. vel drach. x. in eo diluantur, denturque potui.

Infusio ad Bilem alia: Recipe Vuarum passarum drach. iij. Glycyrrhizæ rasæ, Anisi ana drach. j Prunorum Damasc. num. iij. Palmularum Indarum vnc. ſ. Flor. Borraginis, Buglossæ, Violarum, Intybi recent. Latifolii, cichorii ana P. j. Decoquantur in aqua, colenturque. In iure huius decocti vnc. iv. Rhabarbari electi drach. j. vel scrup. iv. macerato per noctem: mane exprimito, ac in iure eodem Cassiæ fistularis recentis vnc. vel drach. vj. diluito: cum syrupi violacei vnc. ſ. vel vnc. ij. admisceas. quinq; vel sex horis ante prandium exhibeto.

Infusio in febribus ardentibus Heurnii: Recipe Fol. endiuiæ, acetosæ, buglossæ ana p. j. Aquę hordei q. ſ. Fiat infusio in aqua hordei feruente, & illico vas occludatur, ac cineribus tepentibus, aut furfuribus imponatur: postquam aqua vim cepit herbarum, fiat expressio diligens: Huius Recipe vnc. iv. & syrupi de acredine citrorum vnc. ij. misce.

Epithema ad capitis dolores à frigore: Recipe Saluiæ, Rorismarini, Chamomillæ, Meliloti, Bætonicæ, Bryoniæ, ana M. j. Coquantur in aqua: & fronti applicetur cum linteo imbuto in ea decoctione.

Balneum ad lassitudinem: Recipe Hyssopi, origani, pulegii, Thymi, Satureiæ ana m. ſ. Saluiæ, Fol. Lauri, Rorismarini Chamæpityos, Pyrethri ana m. ſ. Coquantur in aqua fontana, quanta ad balneum satis est.

Aliud balneum ad lassitudinem Rulandi: Recipe origani, pulegii, Chamomillæ ana m. iij. Saluiæ, Baccarum lauri, m. ij. Coquantur in aqua quanta opus est.

Balneum ad cutis vitia: Recipe Rad. Liliorum, item Serpentariæ, Bryoniæ ana lib. j. Borraginis, Buglossæ, Fumariæ, Saponariæ ana m. ij. Parietariæ, adianti, maluæ, violariæ ana m. j. hordei integri, Fabarum cort. oryzæ ana vnc. iij. Flor. meliloti item Chamomillæ, anthos, maluæ, violarum ana p. ij. Rad. Ireos, nitri ana q. ſ. Fiat decoctio pro balneo.

Balneum mundans: Recipe parietariæ, maluæ cum rad. acanthi, violariæ ana m. j. hordei integri p. ij. violarum, chamomillæ ana

p.iij. Fiat decoctio in aqua pluuiæ & in ea paretur balneum, quo ieiuno ventriculo lauetur. Deinde vbi sudauerit corpus in lecto, diligenter detergendum est.

Aqua mulsa siue Hydromel: Recipe mellis lib. j. Aquæ pluuiæ lib. IIX. Coque lento igne: donec amplius non spumet: vtere. Augetur quandoque mellis quantitas, & decoq itur ad iudapii consistentiam: nempe quando à medico præscribitur, aut quod ita illi visum est, aut quod diutius seruanda: & aromatizatur cinnamomo, zingibere, maci, croco, & similibus.

Aquæ mulsæ alter modus: Recipe mellis boni partem j. Aquæ fontanæ partes IIX. Fermenti pauxillum pauxillo eiusdem aquæ mellitæ dissolutum, videlicet in singulas centenas factæ mulsæ libras indantur fermenti dissolut vnciæ tres, quæ omnia ligneo vase relicto trium digitorum spatio vacuo, in quod, dum musti modo feruebit, recipiatur. Vbi feruere desierit, obturato vase, modo doliorum vini, tertio post mense fiat potabile. Durat ad annos aliquot. Affectus frigidos ce ebri, neruorum & iuncturarum iuuat, sitim sedat, puris pituitæ crassæ expectorationem promouet, colicis prodest & calculum in meatibus vrinæ gigni prohibet.

Hydromel compositum: Recipe Aquæ fontis lib. xx. Mellis despumati lib. j ſ. luiæ, origani, ana p. ſ. Anisi coriandri an. drach. j. Glycyrrhicæ dra. ij. cinnam. vnc. j. ſ. Bulliant ad consumptionem quartæ partis, & colentur.

Paucis adhuc dicendum est de Hydromelite quod fit ex aqua & melle, quādoquidem potionis genus est suauissimum, æque alimentarium, ac medicamentosum, iis affectibus maxime peculiare, quibus vinum damnosum est & nocuum, vt sunt paralyses, arthritides &c. eius descriptiones variæ sunt tales.

Hydromel: Recipe mellis albi Narbonensis optimi & granulati partem vnam, aquæ pluuiæ partes v. ponantur in cacabum æneum stanno incrustatum, his liquoribus recipiendis satis capacē, mel & aquam simul confunde, hæc tamen plus quam tepida & calidiuscula esse debet, dum melli associatur, fiat horum coctio, sed blando calore procurata, id est, quam minimum sines feruescere, atque interim spumam cochleari solido vel perforato diligenter auferes, ipsumque decoctum ad vnius tertiæ consumptionem consumi:

fumi permittes, adæquatæ coctionis nota tibi erit, si ouum recens iniectum non demergatur, sed supernatet. Totum artificium in coctionis modo consistit, proinde industrium te & accuratum esse oportet, ne in illius defectu siue excessu pecces. In mellis bonitatem etiam attendere debes. Si enim primæ notæ fuerit, minorem exposcit coctionẽ, si ab illa recedat, maiorem. Porro materiam perfecte coctam adhuc mediocriter calentem per duplicatum pannum transmittes, vel per Hippocratis manicam, sed amplã & huius ministerio tã um dicatam, ita vt exquisitius crassior fæx secernatur. Tum transfundes in doliola vinum maluaticum olim recipientia, vel in alia, quæ ex vase, quod vinum album idque generosissimum continuit, fabricata fuerint. Expones deinde diebus canicularibus ad solis radios, vel potius in hypocaustum calidum transferes, vel etiam supra furnum collocabis, in quo quotidie panificia coquuntur. Relinques illic mensem vel sex hebdomadas in fermentationis & defæcationis gratiam. Tandem vascula in cellam traduces: Vsus erit non ante trimestre: Interea temporis Hydromel penitus fit, simileque redditur vino maluatico è Creta asportato, hic modus vulgaris est.

Qui Tartari tincturam elicere norunt, illiusque in singula dolia addunt, quantum potest capere putamen oui, & qui artem tenent fermentum adiungendi ipsi hydromeliti, vt augeatur & producatur ebullitio, potionem multo præstantiorem efficiunt, quæ nihil mellei saporis gustui repræsentat, nunquam acescit, & quæ diutissime integra seruatur, imo hydromel ita paratum indies melius redditur, & quo antiquius, eo generosius euadit. Huiusmodi Hydromel vtile est iam prouectæ ætatis hominibus, pituitosis, asthmaticis, paralyticis, Epilepticis, podagricis, calculosis & similibus, quibus vini vsus interdicitur. Ex hoc commemorato hydromelite artificiali extrahitur præstantissima aqua vitæ, vino longe accommodatior ad eliciendas rerum essentias. Idem hydromel non destillatum optimum organum ad plurimorum medicamentorum extracta conficienda. Ex illo quoque acetum componitur validum ac vegetum, quod vinoso aceto non cedit, ad diuersa remedia, & diuersis oxymelitis compositionibus æque conueniens ac acetum vulgare.

Simpliciter in officinis fit, vt: Recipe mellis opt lib.j. Aquæ lib. viij. Fiat commistorum coctio ad perfectam mellis despumationem. Tot hydromel:tis species præparari possunt, quæ vel morbificum humorem excernunt, vel excretioni idoneum reddunt, quod oxymelitis, eademque etiam Medicamenta recipere poterunt, prout agendorum scopi insinuabunt.

Hydromel cum succo cerasorum ad sitim sedandum: Recipe Aquæ fontanæ lib.xij. Mellis albi lib.ij. Coquantur simul, donec expurgata sint, hoc est, me' amplius spumam non emittat: Adiice succi cerasorum acidulorum lib.ij. Rursus bulliant parum, spumam auferendo, quam fieri potest accuratissime, tum Hydromel è cerasis habebis saporis iucundissimi.

Eodem plane modo conficies è succo citri aliisque succis acidis & gratis, vt inde fiant potiones dulcacidæ, suauissimæ, & ad omnes febres oxysacharo potiores & aptiores.

Melicratum pretiosissimum; Recipe mellis optimi & albissimi partem j. vel lib. x. Aquæ pluuiæ, si haberi queat, aut fluuiatilis partes sex, vel lib. 60. Imponito in Cacabum respondentem copiæ Hydromelitis, quam componendam suscepisti: Vtrumque simul confundito, coquito, & crassiorem fæcem despumando detrahito, deinde herbas, quæ sequuntur, resiccatas imponito, sacculoque cõcludito, videlicet saluiæ, Arthemisiæ, Hyssopi, Origani, Hormini, Betonicæ ana m. j. Præterea alio nodulo recipito Baccarum Lauri crassiuscule conquassatarum lib. j. Flor. Lupuli m.iij. Hordei integri p.iiij. Omnia simul bulliant, & à spuma expurgentur ad partis tertiæ consumptionem, ita vt liquor ouum recens immissum in superficie sine demersione contineat. Fiat omnium exquisita per pannum traiectio. Colatura recondatur vno aut pluribus doliolis, prout quantitas liquoris postulat.

Vasa autem vinum album generosum ante adseruarint, quæ etiam firmissime ligneis circulis coagmentata sint, ne diffiiant aut disrumpantur spirituum agitatorum efferuescentia. Elapsis tribus aut quatuor diebus à feruore per vasorum latiuscula & superna orificia nodulum suspendito, cuius hæc est materia: Recipe cinnamomi, Caryophyllorum, Galangæ, piperis, Granorum paradisi ana vnc. ß. Aliquot dies feruescendo & fermentando liquori concedito:

cedito: Tandem singula vasa ad eorum capedinem replebis eodem liquore, quem quibusdam lagenis seruatum oportuit, & ante obturabis apposito operculo, sed memineris aromaticum nodulum relinquendum esse.

Post tres menses habebis liquorem miraculosum, linguam iucundissime afficientem & oblectantem, nec minus vtilem maxime Hyemalibus frigoribus, si mane ieiuno ventre quotidie ad duas aut tres vncias assumatur. Mirifice enim Spiritus exhaustos reparat, obtusiores sensus illustra & acuit, Oculos imbecilliores corroborat, hebetiores iuuat, auditus grauitatem & difficultatem sanat, omnibus principibus partibus robur & firmitatem addit, cordi scilicet, cerebro, quin etiam ventriculo maxime languenti & debilitato. Et vt vno verbo dicam est languidæ senectutis refocillatio, Leuamen, calorisque restauratio; Denique ad contracturas, Paralyses, & similes affectus frigidos, quibus senectus obnoxia est, salutare præsidium iudicatur.

Hydromel Antepilepticum I. Quercetani: Recipe Rasuræ ligni Buxei vnc. iij. rad. Enulæ Campanæ, visci querni, visci coryli ana vnc. j. ſ. Rasuræ cornu cerui & ligni rhodii ana vnc. j. sem. cardui bened. citrii, rutæ, ana vnc. ſ. macerentur per 24. horas in hydromelitis simplicis vnc. viij. Dein coquantur ad vnius tertiæ consumptionem, addendo sub finem coctionis florum tiliæ arboris, lilii conuall. calendulæ ana p. ij. Scyllæ præp. vnc. j. demum transcolentur per manicam Hippocratis: aromatizentur, si velis, cum pauco cinnamomo, & fiat Hydromel Antepilepticum. Huic, vt melius & vtilius reddatur, adiici possunt aliquot spiritus vitrioli guttulæ, dum acescat, & palato gratissimum fiat. Huius Hydromelitis singulis diebus mane & vesperi duæ aut tres vnciæ propinentur, inque longum tempus continuetur.

Hydromel specificum in Paralysi: Recipe Rad. Acori, Enulæ campanæ ana vnc. ij. Rasuræ ligni iuniperini & ligni Rhodii ana vnc. j ſ. Hysopi, herbæ paraly: Flor. Lilii conuallium, calendulæ, lauendulæ, ana p. ij. macerentur per 24. horas in lib. vj. Hydromelitis simpl. decoquantur ad medietatis consumptionem, tum demum transcolentur per manicam Hippocratis, & aromatizentur cum pauco cinnam. & nuce moschata. De hoc hydromelite ca-

piendæ vnciæ iv. mane & totidem veſperi. Eius vſus continuandus eſt non tantum ad multos dies, ſed ad multas hebdomadas, aut etiam menſes &c. Hæc ſat ſufficienter dicta ſunto de hydromelite: Fiunt varia cum aqua non ſolum extracta, decocta, ſyrupi, infuſa &c. ita vt eorum infinitus ſit numerus, quare ex multis pauca adhuc adducemus.

Hydroticum Quercetani: Recipe Raſuræ ligni Buxei vncias duas ſemis, Raſuræ ligni iuniperini, Rad. pæoniæ, viſci querni ana vnciam vnam ſemis, raſuræ ligni rhodii, cornu cerui ana drachmas ſex, raſuræ eboris, rad. chinæ, ſem. carduibened. cort. citrii ana vnciam vnam, macerentur per 24. horas, in lib. viij. aquæ fontanæ tepidæ: dein coquantur ad vnius tertiæ conſumptionem, addendo ſub finem coctionis flor. Tiliæ arboris, Lilii conuallium, ana p.ij. Fiat colatura per manicam Hippocratis, cuius Doſis vnciæ quinque, vel ſex, in potu. Hæc potio cuiuſuis ætatis & temperamenti hominibus malo Epileptico affectis, commode exhiberi poteſt, quandoquidem hoc hydroticum ad virulentas ac malignas qualitates edomandas eiuſdem reſpicit morbi: Craſſos etiam ac pituitoſos cerebri humores calore ſuo attenuat, ſoluit & ſudorem excutit.

Apozema ſolutiuum Quer. Recipe polypod. ſenæ, carth. ana dra. x. paſſularum, liquiritiæ ana vnc. ſ. ſem. Aniſi, ſeſeleos ana drach. ij. Flor. cichor. violarum, borrag. ana p. j. Agarici trochiſ cum ſua ligatura vnc. ſ. fol. ſenæ orientalium vnc. j. ſ. fiat decoctio. In lib. j. colaturæ diſſolue ſyr. roſati ſol. ſyrupi de cichorio cum Rhab. ana vnc. ij. Fiat Apozema in tres doſes, adde in vltima diacarth. elect. de citro ana drach. j. ſ.

Digeſtiuum in vertigine capitis: Recipe flor. Borrag. Bugloſſæ, violarum, Anthos an. m. ſ. herb. ſaluiæ, pulegii, ſerpilli, meliſſæ, Abſynthii an. m. j Coque in ſ. q. aquæ, coletur, colaturæ adde ſacchari lib. j.

Decoctum cephalicum Langii: Recipe ſtœchad. Arab. Euphrag. an. m. j. Thymi, maioranæ, betonicæ ana m. ſ. flor. Anthos, Lauendulæ an. p. j. ſem. fœniculi ſcrup. iiij. Aniſi ſcrup. ij. rad. pæoniæ, peucedani ana ſcrup. v. cort. ſquillæ dra. ij. Decoque in lib. ij. aquæ ad tertiæ partis conſumptionem, deinde poſt tres horas facta

forti

forti expressione coletur per filtrum, in colatura dissolue sacchari vncias tres semis, aceti squillitici vncias 2. semis, cum Garyophyll. scrup. ij. cinnam. drach. ſ. Ligni aloes scrupulum vnum, in petia ligatis decoquantur clarificando ad spissitudinem iulep clari, iterum coletur ac tandem puppa cum aromatibus relinquatur in decoctione pendulæ.

Syrupus magistralis in passionibus neruorum, paralysi, spasmo, & epilepsia: Recipe rad. acori drach. ij. pimpinellæ drach. iij. pæoniæ, Buglossæ ana drach. ij. Fœniculi, cubebarum, agrimoniæ, matricariæ, primulæ veris ana m. ſ. Flor. anthos drach. iij. Agarici vnc. j. ſ. cinnamomi, N. mosc. hatæ ana drac. j. Incidantur, infundantur in lib. vj. aquæ fontanæ, stent per horas decem, postea coque ad consumptionem tertiæ partis, fiat colatura, quæ dulcoretur cum saccharo & melle. Dosis vnc. iij. ſ.

Apozema solutiuum: Recipe rad. pæoniæ, rusci, asparagi ana drach. vj. passularum vnciam vnam, sumit: Hyssopi, Betonicæ, Iuæ artheticæ primulæ veris ana m. j. 4. sem. frig. maior. ana drach. ij. Florum stœchados, anthos, cardiacæ ana p. j. Fiat decoctio ad libram j. in colatura dissolue syr. de duabus rad. de stœch. de Bizantiis ana vnc. ij. Fiat Apozema in 4. doses, aromatisetur cum drach. j. aquæ cinnamomi.

Apozema in digerendis humoribus: Recipe cort. citri, Betonicæ, saluiæ, maioarnæ ana m. j. cort. rad. capp. drachmas ij. ſ. N. mosch. Garyophyll. ana drach. j. melissæ, buglos. Epithymi ana m. ſ. coque in ſ. q. aquæ pro lib. j. in qua postea dissolue syrupi Betonicæ, stœchados, mellis ros. ana vnc. ij. Aceti squillitici, vnc. j. ſ. iam adde N. mosch. & Garyophyllos.

Apozema in conuulsionibus: Recipe rutæ, hyssopi, saluiæ, Betonicæ, stœchados, calamint. rosmarin. an. m. j. rad. acori, pæoniæ ana drach. iij. rad. apii, petroselini, fœniculi, rusci, asparagi ana vnc. ſ. sem. Anisi, fœniculi ana drach iij. coque in aqua q. ſ. ad remanentiam lib. iij. quibus colatis adde mellis vnc. v. N. moschatæ, cinnamomi ana drach. iij. acet. squillitici vnc. j. ſ. Bulliant 5. vel 6. ebullitionibus, administretur debita quantitate.

Syrupus præparans humores: Recipe Fol. Betonicæ, stœchados, chelidoniæ, euphragiæ ana p. j. fœnic. p. j. ſ. Fiat decoctio secun-

ſecundum Artem: Recipe dictæ decoctionis vnc. v. Oxymel. ſimpl. ſyr. Beton.ana vnc. j. de ſtœchad. vnc. ſ.M. F. ſyrupus. Potus egregius in Melancholia: Recipe Fumariæ m. j. Borraginis, ſcolopendriæ, Tamariſci ana m.ſ.4. Flor. Cordial. m. j. Fol. Meliſſæ, maioranæ ana drachmam vnam, Abſynt. drachmam vnam ſemis, Rad. Bugloſſ. vnciam vnam, cichorii, Fœniculi ana drachmas duas, Rad. Caryophyl. vnciam ſemis, polypodii vnciam vnam, Hellebori nigri drachmam vnam ſemis, Florum Thymi drachmam vnam, myrobalani cheb. drachmas duas, calam. aromatici drachmam ſemis, liquiritiæ drachmas ſex, ſacchari candi vnciam vnam, paſſularum minorum vncias duas, ac maiorum, foliorum ſenæ ana vnc. j. Rhabarbari drachmam ſemis, Galangæ ſcrupulum vnum. Incidenda incidantur omnia, contundantur in mortario, exceptis paſſulis in ollam fac nouam, tantum affunde aquæ ad eminentiam duorum digitorum, ſtent per noctem in infuſione, bulliant omnia probe contecta ad medietatis conſumptionem, adde in fine 4. conſer. condial. ana vnc. ſ. cinnam. drach. ij. adhuc ſemel bulliant fortiter exprimatur: Doſis vnc. ij. ſ.

Iulepus pro Tuſſi: Recipe capit. Papau. albi num. iv. Foli. pulmon. m. j. Betonicæ m. ij. Tuſſilaginis, violarum an m. j. Hyſſopi, Agrimoniæ, Roſ. Rub. ana. m. ſ. ſem. Aniſi, Fœniculi ana drachmas tres, rad. Glycyrrh. vnciam ſemis, miſce ac decoque in ſ. q. aquæ puræ per quartam horæ partem, adde mellis q. ſufficit pro dulcoratione.

Potio purgans in Tuſſi: Recipe rad. Enulæ, Liquiritiæ, fœniculi, polypod. ana vnciam ſemis, Herb. meliſſæ, Eupatorii, cichar. ana m. j. Thymi, Epithymi ana m. ſ. ſem. Aniſi, fœniculi carui ana drachmas tres, Myrobal. citrin. chebul. ana vnciam ſemis, Paſſul. mundat. vnciam vnam, ſpicæ drachmam vnam, Fol. ſenæ vncias duas. Rhabarb. drach. ij. Agarici trochiſ. drach. v. Fiat horum decoctio in ſ. q. aquæ l. a. colatura dulcoretur ſaccharo & cinnam. Fiat potio clara. Doſis vnc. v.

Vel: Recipe pulmonariæ, Hyſſopi, ſaluiæ ana m. j. polypodii, liquiritiæ, Enulæ ana vnc. j. Aniſi fœniculi tantundem, paſſul. minorum m. j. Ficuum num. xij. prun. Damaſcenorum num. x. Omnia Groſſo modo contuſa exemptis acinis in tribus quadris aquę

hordei

hordei coquantur: percoletur, postea addatur cinnam. vncia vna.

Syrupus pectoralis in crassis humoribus: Recipe rad. ireos, petroseli. Glycyrrhizæ ana vnc. j. rad. Eleni vnc. ſ. caricarum num. vij. vuarum passarum mundat. vnc. j ſem. vrticæ, Anisi, Fœniculi ana drach. ij Hyssopi, adianti, ſcabioſæ, marrubii ana m. j. ſ. Agarici opt. drach. tres: coquantur in aqua fontana iustæ quantitatis ad tertias coletur. Iuri decocti adiiciantur ſyr. de Hyssopo de marrubio an. vnc. j. l. artis aromatiſetur ac deſpumetur in ſyrupum.

Syrupus pectoralis alius: Recipe rad. enulæ campanæ, Polyp. Quercini, liquiritiæ raſæ, ireos Florent. ana drach. vj. Herbar. ſcabioſæ, marrubii albi, Hyssopi, Betonicæ ana m. j Flor. trium cordial. ana m. ſ. ſem. Anisi, fœniculi, melonum ana drach. j. ſ. Passularum Corint. Mundat. vnc. j. iuiubarum, ſebeſten, ana N. xx. Ficuum pinguium num. x. Fiat horum ſ. a. decoctio in aquæ fontanæ lib. iv. ad tertiæ partis conſumptionem colentur, colaturæ adde ſyrupi de liquiritia, de prassio, cichor. cum Rhabar. ana vnc. j. conſ. roſarum, violarum Borrag. ana vnc. ſ. Aromatiſetur cum puluere cinnam. drach. F. l. a. ſyrupus clarus.

Syrupus Bechicus: Recipe iuiubarum, ſebeſten, ficuum pinguium num. v. Polypodii, ſem. Carthami, passul. mundat. rad. enulæ ana vnc. ſ. Origani, Calamenthæ, Hyssopi, ſatureiæ, Thymi an. m. j. ſem. Altheæ Bombacis ana drach. iij. Fiat decoctio in Hydromelite ad lib. j. Fiat ſyrupus, aromatiſetur drach. iridis florentinæ, vtatur ex cochleari.

Syrupus in phthiſi: Recipe rad. polypodii drach. ij. Helenii vnc. ſ. Fœniculi drach. iij. ireos drach. j ſem. Fœniculi drach. ij. Aniſi drachmam vnam, liquir. raſæ drachmas tres, herb. carduib. p. j. ſcabioſæ, capillorum veneris ana m. j. Agrimoniæ tantundem, Hepaticæ, pulmonariæ, ſaluiæ ana m. ſ rad. ſerpent. drachmas tres, Ariſtol. longæ drach. ij ſem. vrticæ drachmam vnam ſ. Prassii m. ſ. Passul. min. vnc. ij caricarum num. vj. flor. borrag. violarum, maluæ ana p. ij. Decoque in aquæ ſimpl. lib. xij. ad medietatem, colaturæ adde mellis deſpumati lib. j. Coque & inſpiſſando redige in ſyrupum præſtantiſs.

Syrupus in Empyemate: Recipe rad. Enulæ, Ireos, Apii, pe-

troſelini, fœnic. ana vncias duas, caricarum ping. num. xv. Dactyl. iv. Iuiubarum xx. praſſii, Hyſſopi, cap llorum veneris, or gani ana m. ſ. li quiritiæ vnciam vnam, paſſularum ab ari l mundat. vnc. ij. mellis, ſacchari ana lib. j. Fiat decoquendo cum aqua ſimplici l. a. ſyrupus.

Syrupus magiſtralis in phthiſi: Reciperad. ireos vncias duas, capillorum veneris, ceterach, polytrichi ana m. j. caricarum ping. num. xv. Dactylorum num. viij. paſſularum, iuiubarum, ſebeſten ana vnciam vnam, ſem. coriandri præpar. cidoniorum, maluæ, Bombycis, 4. ſem. frig. maior. Fœnugræci, orobi ana vnciam ſemis, Hyſſopi, Epithymi ana vnciam vnam. Coquantur omnia ſimul ad conſump. tertię partis, colat. lib. j. addatur ſufficiens quantitas ſacchar. & mellis, vt l. a. Fiat ſyrupus, de quo mane vſurpentur iij. cochlearia vel ſimpliciter vel in aqua hordei diſſoluendo; mitigat Tuſſim & Aſthma, attenuat & incidit & faci itat ſaniem ad expuendum.

Syrupus Langii in vertigine & menſium retentione: Recipe capill. veneris m. j. ſ. cuſcutæ m. j. Dictamni cretenſis, thymi ana m. ſ. fol. ſenę drach. vj ſ. polypodii vnc. ſ. Agarici ſcrup. v. Zingib. ſcrup. ij. paſſularum vnciam vnam, ſquinanthi, Flor Roriſ. an. p. j. ſem. fœniculi ſcrup. ij. Agaricus cum zingib. in petia ligetur, decoque in lib. iij. aquæ communis ad tertiæ partis conſumptionem poſt duas horas coletur, in colatura diſſolue ſyr. de Rhabar. vnc. j. de 5. radicibus vnc. j. ſ. cinnamomi in ſyndone ligati drach. j. ſ. clarificetur cum albumine oui. Doſis vnc. v.

Syrupus ad hepatis refrigerium: Recipe rad. cichorii, oxalydis, graminis, Aſparagi ana vnciam ſemis, Endiuiæ, ſcariolæ, Agrimoniæ, Epaticæ, Polytrichi, Adianthi albi ana m. j. ſem. melonum, cucurbitæ, citrulli ana drach. ij. coquantur in lib. ij. aquæ, coletur & exprimatur, expreſſio dulcificetur cum ſaccharo, clarificetur cum ouo, & aromatiſetur cum cinnamomi, ſantal. citrini ana drachma vna, & ſi malignitatis adſit ſuſpicio, coerceri poterit rad. Tormentillæ, ſem. citri, carduibened. Limonum ſucco &c.

Syrupus magiſtralis in obſtructione Hepatis, ex pituita craſſa; Recipe rad. fœniculi, petroſel. Aſparagi, Apii, graminis ana vnc. j. origani,

origani,rorismarini, arten-iæ, chamæd.ana m.j centaurii, cassutæ, Agrimoniæ, chamepit. lupuli salictarii, fumariæ ana m. s. sem. Dauci, Fœniculi, pastinacæ ana drachmam vnam, vuarum pass. ab arillis mundatarum, vnc.j Glycyrrhizæ rasæ drach. iij. Fol. senæ vn iam vnam, agarici fœmin. drach. j. s. rhabarbari selecti drach. j. schœnanthi, cyperi, calami aromat. zingib. albi ana drachmam semis, coquantur in aqua communi pro lib. j. Colaturæ addendo syru. de bizant. oxymel. simpl. de duabus rad. de arthemisia, de eupatorio de S. radicibus ana vnc. s. m. & despumetur optime clarificando, Dosis vnc. iij.

Syrupus in Hepatis intemperie ac imbecillitate: Recipe rad. fœniculi, asparagi, petroselini ana vnc. j. capillorum veneris, polytrichi, marrubii, absinthii, centaurii an. m. j. schœnanthi, rad. cyperi ana drach. ij. sem. anisi, apii, cimini ana drachmas duas, Fiat decoctio in aqua & vino, in fine adde colaturam syr. de bizantiis vncias tres, Fiat dulcificando & clarificando syrupus: ad maiorem corroborationem adiici possunt rosæ rubeæ, spica, absinth. dialacca, diacurcuma, dianisum, aromat. rosatum, rosata nouella &c. Claretum siue iulepus pro Hepatis imbecillitate, obstructione & inflammatione: Recipe cichorii, rad. acetosæ, Dentis Leonis, Endiuiæ, Fumariæ, Lactucæ nouellæ, violarum ana m. j. agrimoniæ, capi l. veneris anethi viridis ana m. s. 4. sem. frig. maiorũ ana drach. j. sem. anethi portulacæ ana drach. s. glycyrrhizæ rasæ drach. iij. Fiat decoctio in aqua communi pro lib. j s. colaturæ adde syr. de cichor. nicol. cum Rhabarbaro, syr. de Endiuia drach. j syr. viola. papau. Borraginis ana vnciam s aromat. rosati drach. s. spec. Diarrhodon Abbatis drachmam s. Trochis. de Rhabarb. gra. v. Fiat claretum.

Syrupus in inflammatione Hepatis, cum obstructione & febre continua, tendente ad Apostema: Recipe cort. rad. Fœniculi, Glycyrrhizæ, ana vnciam semis, Endiuiæ, cichor. cum radic. ana manipulum vnum, Cassutæ, scabiosæ, dentis Leonis chamepit. Buglossæ ana m. s. Flor. Cordialium, ros. rub. ana partem vnam, sem. Anisi, 4. sem. frig. maior. ana drachmam vnam, hordei mundati m. j. prunorum damascenorum quart. j. Fiat decoctio in aqua communi pro lib. j. s. colaturæ addendo syrupi de Endiuia,

diuia, de cichorea cum Rhabarb. ſyr. de Bizantiis ana vnc. j. miſce, fiat ſyrupus præſtans.

Syrupus laxatiuus compoſitus in inflammatione Hepatis: Recipe rad. Apii, petroſel. ana vncias duas, polyp. Quercini recentis vncias tres, ſenæ orientalis vnciam vnam, ſem. Aniſi, fœniculi, Apii, petroſel. ana drachmam vnam, flor. violarum, chamomil'æ ana p. j. F. Decoctio, in huius lib. j. ſ. col. diſſolue oxymel. ſimplicis vel acetoſæ ſimplicis vncias ſex, Sacchari q. ſ. fiat ſyrupus aromatiſandus, drachmæ tres aquæ cinnam. Capiantur alternis diebus vnc. iv.

Lenitiuum Hepaticum: Recipe cichorii cum toto, Eudiuiæ, Dentis leonis cum toto, Acetoſæ, violarum, lactucæ nouellæ ana m. j. Fumariæ, Agrimoniæ, capillorum veneris, Borrag. Bugloſſæ ana m. ſ. chamepit. Chamædr. ana m. ſ. rad. graminis, petroſelini. ana vnc. ſ. 4. ſem. frigid. maior. ac min. ana drachmam vnam, ſem. aniſi drachmam ſemis, Thamarint. vnciam ſemis, prun. Damaſcen. numero tredecim, vuarum paſſarum ab arillis mundat. vnciam vnam, liquiritiæ raſæ drachmas duas, hordei mundi p. j. Fiat decoctio in aqua communi pro lib. j. ſ. colatu. addendo ſyrupi de cichor. nicol. cum Rhabarb. vnciam vnam, ſem. ſyr. violarum, de limonibus, de Endiuia, ex infuſ. roſ. com. ana vnc. ſ. miſce, clarifica in ſyrupum.

Syrupus in icteritia alteratiuus & confortatiuus: Recipe rad. Ruſci, Cichorii, Aſparagi, Fœniculi, Apii ana vnc. ſ. ſem. Endiuiæ, ſcariolæ, Aniſi, carui ana drachmas tres, melonum vnciam ſ. Herb. Endiuiæ, ſcariolæ, Hepaticæ, ſcolopendriæ ana manipulum vnum, Capill. ven. vnciam ſemis, paſſul. mundat. vnciam vnam ſ. Lupuli m. j. Sacchari q. ſ. coque, deinde dulcifica, clarifica & in ſyrupum.

Syrupus Humores præparans in Icteritia: Recipe rad. Apii, fœniculi, cichorii ana vnciam ſemis, Polypodii, paſſularum, Sem. Carthami, Tamar. ana vnciam ſemis, Fol. ſcolopendr. chamæd. chamepit. cuſcutæ, ſummit. Abſinthii, Lupuli, Aſparagi ana m. j. Glycyrrh. vnciam vnam, 4 ſem. frig. maior. ana ſcrupul. ſ. pruno. Damaſcen. num. viij. Hordei integri p. ſ. Flor. cordial. ana p. j. Fiat decoctio ad lib. j. in qua diſſolue ſyr. cichorii, capill. veneris,

oxymel.

oxymel.ſimpl.ana vnciam vnam ſ. Fiat ſyrupus,cuiadde cinnam. drachmam ſemis, ſantali citrini drachmas duas, pro aromatiſatione &c.

Syrupus Magiſtralis in ſcirrho Hepatis: Recipe rad. biſmaluæ vnciam vnam. Graminis, petroſel. Aſparagi, Iridis exting. ana vnciam vnam, violarum, Fol.Alkekengi, cichorii, Endiuiæ, Boraginis, ana m. j. Marrubii m. ſ. paſs. ſicc. Dactyl. mundat. ana num.x. Aniſi, Fœniculi, ſ. m. Alkekengi ana drachmas tres, ſemi. Biſmaluæ, 4.ſem.frig.maior.ana drachmam vnam, Flor. Chamomillæ, meliſſæ, ſambuci, violarum, Anthos ana p. j. Fiat decoctio in aqua & ſapa ad lib.ij. in quibus diſſolue ſyrupi aceroſ. ſimpl.vnc. iv.aromatiſetur cum cinnam. drachmis duab. iridis drach. j. F.l.a. ſyrupus.

Syrupus in inflammatione Renum: Recipe violarum, ſolani, ſcariolæ, plantaginis ana m.j. polygoni m. ſ. ſem. Berberorum, Portulacæ, papaueris albi ana drach.iij. Flor. Roſarum Nympheæ ana p j. Fiat decoctio in lib.j. diſſolue ſacchari q.ſ. Fiat ſyrupus.

Syrupus Diureticus: Recipe Glycy.rhizæ vnciam vnam, Ireos drachmas duas, Agrimoniæ, ceterach, polytrichi, Adianti ana m.j. paſſul.vnciam vnam, Ficuum num. vj. Flor.Bugloſ.Borrag. p.j. Fiat decoctum in qua diſſolue mellis roſati colati vnc. iij. cum drach.ij. cinnamomi, & ſacchari q.ſ. ac ſcrup. ſ. ſchoenanthos aromatiſetur ac clarificetur in ſyrupum. Hic rumpit ſuppurationem & expurgat per vrinam.

Syrupus in exulceratione Renum: Recipe rad. Biſmaluæ, conſol. maior. ana vncias duas, Glycyrrhizæ raſæ vnciam ſemis, cortic.cucurbitæ vncias tres, Agrimoniæ, ceterach, plantag. ana m. j. ſebeſten num.xx.ſem. Aniſi drachmas duas, ſem. Alkekengi, Biſmaluæ ana drachmam vnam, papaueris albi drach. iij. Flor. 3. Cordial.ana p.ij. Roſarum q.ſ. Fiat decoctio in aquæ hordei lib.ij. Adde ſacchari q ſ. Fiat l.a. ſyrupus.

Syrupus in mictione cruenta: Recipe roſarum, ſumach, myrtillorum, Balauſtiorum, Boli armeni, plantaginis Thuris maſticis, menthæ ana drach.j. coque in lib. iij. aquæ pluuialis, deinde adde ſacchari lib j. coque & clarifica l.a. in ſyrupum. Doſis cochlearia iij. mane ac veſperi.

Syrupus ciens vrinas: Recipe rad. S. Aperitiuarum, valerianæ, rub. tinctorum, ering i ana vnciam vnam, Hepaticæ, capillorum veneris, cichorii, chamædrios, chamæpit. ſcariolæ, agrimon. abſynt. hyſſopi ana m. j. ſem. Apii, petroſelini, Halicac bi ana drachmam vnam, paſſularum vnciam vnam, cicerum rub. vnciam vnam, flor. geniſtæ. Sambuci ana p. j. Fiat decoctio ad lib. j. adde ſacchari q. vis, In colatura diſſolue ſyr. capillorum veneris de Bizantiis ana vnciam vnam. Fiat clarificando ſyrupus præſtantiſſimus.

Syrupus in dolore coxendico D. Iohann Wolffii: Recipe ſarſæ parillæ, petroſelini, fœniculi, ana drachmam vnam ſemis, fol. veronicæ, piloſellæ, betonicæ, artemiſ. rub. drach. ſ. flor. Borrag. Bugloſ. violarum ana p. j. fol. ſenæ vnciam vnam, agarici drach. iij. Rhabarb. drach. j. ſem. aniſi, fœniculi, ana drach. ij. ſpec. inciſarum drach. iij. m. & in vnc. xij. & vnc. vj. vini maccerentur horis 24. ebulliant pauliſper, deinde colentur, facta colatura adde ſacchari q. v. mannæ calabrinæ vnc. iv. clarifica, deſpumaque deinde inſperge aquæ cinnam. ℥ij.

Syrupus in fluxu chyloſo ex obſtructione venarum meſaraicarum: Recipe rad. Apii, fœniculi, petroſel. in aceto macerati ana vnc. j. Agrimoniæ, Abſynth. communis, & Romani, capillorum veneris, polytrichi, menthæ ana m. j. ſem. Aniſi drachmam j. ſ. Fiat omnium decoctio in aqua communi pro lib. j. colaturæ adde ſyrup. de duabus radicibus, mellis, roſ. colati oxymel. ſimpl. ana vnciam j. ſacch. q. v. Fiat l. a. ſyrupus.

Vel: Recipe abſinth. vtriuſque, Agrimoniæ, capill. veneris an. m. j. Flor. cordial. p j. vuarum cum arillis vnciam ſ. ſem. Aniſi drachmam j. ſ. myrob. cheb. drachmam ſemis, agarici opt. drac. j. Rhabar. ſelecti drachmam ſemis, zingiberis albi, ſchœnanthi ana ſcrupulum vnum. Concoquantur in aqua pluuiali q. ſ. Huius decocti prius manibus confricati & colati accipe quantum habes, adde ſacchari q. ſ. cola, clarifica & cum ſyr. de Bizantiis vnc. vj. Fiat l. a. ſyrupus.

Claretum laxatiuum in colica: Recipe cinnamomi, Galangæ, Garyophyll. maceris, zingib. ana drachmam vnam, aquæ fontis vnc. xij. vini generoſi vnc. iv. Turpeti drach. vj. Fol. ſenæ vnc. j. ſac-

j.ſacchari vnc. iv. ſtent in infuſione horis xij. deinde parum ebulliant, F.l.a ſyrupus.

Syrupus in lue venerea: Recipe flor violarum, Bugloſſæ, Borrag. ana m.ſ. Fumariæ, ſcabioſæ, ceterach, cuſcutæ, eupatoriæ, cichorii an.m.j fol. ſenæ drachmas duas ſem s, ſem. aniſi, fœniculi, ruſci ana drachmas duas, vuarum paſſularum, Glycyrhi. ana drachmam vnam, myrob. chebul. flauorum ana drachmam ſemis. prun. num. v. polypodii drachmas ſex, thymi, epithymi ana drachmam vnam ſemis. Coquantur in aqua iuſtæ quantitatis, ad conſumptionem medietatis, cola, transfunde, adiice ſacchari vt dulceſcat cum album. ouorum clarificetur, additis oxymel. ſimpl. ſyrup. fumariæ an. vnc. ij. Fiat vel potio aut lege ar is ſyrupus, de quo ſingulis diebus mane ac veſperi dentur vnc. iv. ad v. Præparat humores.

Syrupus in eryſipelate: Recipe herb. meliſſæ, ſcabioſæ, thymi, epithymi, fol. ſenæ an. m.j flor. borrag. bugloſſæ, violarum, an. m.ſ. rad. bryoniæ, polypodii, liquiritiæ, petroſelini ana vnc. ſ. anethi, fœniculi ana drach. ij. paſſularum m. ij. contundenda contundantur, incidenda incidantur coquantur in lb. iij. aquæ, fiat decoctio, dulcoretur ſaccharo & melle ana q.ſ.

Iulepus in febri maligna: Recipe aquæ puræ lib. ij. raſuræ cornu cerui in petia ligati drach. vj. ſem. & cort. citri ana drachmas ij. decoque ad lib. j. ſ. adde ſucci limonum vnc. iij. coque deſpumando, clarificetur cum album. oui.

Syrupus leniens in febri ardente: Recipe prun. Damaſcenorum num. x. vuarum paſſarum deiectis vinaceis vnc. ſ. 4. flor. cordial. ana p.j 4. ſem. frig. maior. ana drach. j. ſ. Tamarind. drach. vj. Decoque in ſ.q. aquæ donec dimidiũ abſumatur, addendo ſacchari puri q. v. coletur: Colaturæ adde mannæ vnc. iv. caſſiæ extract. vnc. j. ſyr. violacei vnc. iv. commiſtis deſpuma in ſyrupum.

Syrupus in febri quotidiana intermittente: Recipe rad. polyp. querc. petroſelini, aſparagi, cichorii, ſeminum carthami, paſſularum mundat. ana vnciam vnam, agrimoniæ, cuſcutæ, fumariæ, ana manipulum vnum, thymi, aſpleni, adianti ana m. ſ. Glycyrrizæ vnciam ſemis, ſeminum aniſi, fœniculi, melonum, cucumeris, ana drachmas duas, flor. 3. cordialium ana partem vnam. Fiat decoctio

ad

ad lib.j.In colatura dissolue oxymel. simpl. syr. capil. Veneris ana vnc.j. Fiat cum saccharo clarus syrupus qui cinnamomo condiendus siue aromatisandus.

Vel: Recipe rad. Aperitiuarum, sem. carthami, passularum ana vnciam vnam, Hyssopi Betonicæ, Agrimoniæ, cuscutæ, pulegii ana m.iij.Capillorum omnium m. ſ. sem. Anisi, fœniculi, Melonum, cucum.ana drachmas tres,Flor.cordialium, Anthos ana p j. Fiat decoctio in lib. j. cum saccharo, in decoctione dissolue syrupi capill. veneris, oxymel,simpl.ana vnc.j ſ. Fiat lege artis syrupus.

Syrupus in Quartana intermittente pura: Recipe cort. rad.cappar.vnciam vnam semis,rad. com. maceratatum in vino ana vnciam semis, Buglossæ cum rad. Fumariæ, cirsii, melissæ ana m.j.ſ.herb. capill.ana m. ſ.vuarum passularum vnciam vnam, flo. genistæ, ʒ. flor.cordial.ana p. j. ſ.polyp. Quer. vnciam vnam, Fol. senæ vnciam semis, coque in ſ.q.aquæ ad dimidium. Recipe iuris decocti lib. ij. aceti passulati vnc. iij. In fine adde Epithymi drach. ij.adiecto saccharo & melle fiat syrupus,depuretur saporis & odoris gratia cum cinnam.drach.iij.

Syrupus purgans in mala dispositione: Recipe Adianthi, Eupatorii ana m.ſ.rad.Endiuiæ,cichor.ana drach. ij. Rubiæ drach. iij Flor. Betonicæ, violarum, Nymphcæ ana m. ſ. 4. sem. frig. minor. ana drachmam vnam, Epithymi drachmas duas, Carthami vnciam semis, polypodii drachmas tres, Rhabarb. sel. Myrobal. Chebul. ana drachmam vnam semis, Turpeti drachmam vnam, scrup.ij.Fol.senæ drachmas duas,Zingiberis drachmam vnam,Zedoariæ, Galangæ,Cyperi, calam. aromat. drach.ſ. masticis scrup. ij. cinnam. electi drachmā vnam, decoque omnia in ſ.q.aquæ ad tertias ſ. a. postea dulcora cum saccharo & colaturæ adde syr. de Epithymo vncias duas,aquæ cinnamomi vnc.j. Fiat syrupus.

Syrupus in obstructione Hepatis: Recipe rad. cichor. vnc.ix. Acetosæ vel Asparagi ana vnc.iv.cort.rad. capparorum,sarsæ parillæ,Tamaricis ana vnc.j.Ebuli vnc ſ.Fol.Adianthi, Trichomanis ana drach. ij. Decoquantur cum aqua, colentur, saccharisentur & reddantur vnione decoctionis & clarificationis in syrupum suo aromate aromatisandum atque condiendum.

Anti-

Antidotus contra omnis generis venena: Recipe rad. Diptamni, fol. Rutæ, Rof. rub. ana vnc. iij. Diptamni Cretenfis drac. vj. rad. Cyperi vnc. iij. ß Garyophyllorum, Mafticis, Spicæ Nardi, Afari ana vn. j. ß. Cinnamomi, croci ana vnc. j Gran. Iuniperi, Baccar. Lauri ana vnc. j ß Iridis, Agarici Trochif. ana drach. vj. Myrrhæ vnc. ß. Nucum iugland. excortic. vnc. vj. Boli Armeni, Spec. liberantis ana vnc. j. ß. Succi Abfynthii vnc. iij. contundantur omnia & cribrentur, Recipe deinde Ficuum q. v. vino lotarum, contundantur ad formam pultis: Recipe etiam Sacchari lib. vj. Diffoluatur cum aqua, adde etiam mellis menf. j. Bulliant inuicem vfque aqua euaporet: Tunc adde Ficus contufas, Theriacæ lib. j. ß. Conferuæ Rofarum tantum, quãtum fuerunt in pondere ficus, agitentur probe, Bulliant inuicem, tunc adde fpecies prædictas, agitentur per horam vltimo adde Ambræ drach. ij. Mofchi drach. ß. Diff. in S. V. Mifce, F. Antidotus.

Syrupus in phthifi fecretus: Recipe rad. & Cymarum Symphit. maioris ac minor. ana M iij. Herb. Betonicæ, Plantag. Pimpinellæ, Poligoni, Scabiofæ, Tuffilaginis Numulariæ, Pulmonariæ maculatæ, Veronicæ ana M. ij. Hyffopi M. ß. Ex hifce omnibus recentibus eliciatur fuccus, & cum lib. ij. Sacchari albiff. Fiat Syrupus: Sin minus decoquantur cum aqua, colentur vt artis eft.

Alius: Recipe rad. Ireos, Hyffopi an. m. j. Flor. capil. Veneris M. ij. ß 4. fem. frig. maior. & minor. fem. Coriandri præp. maluæ, Papau. albi, fem. Bombycis, Fœnugræci, Orobi, Liquiritiæ, vuarum paff. enucleat. Caricarum, Iuiub. Sebeften, Pinearum, Amygd. dul. hordei mundi ana vnc. ij decoque in aqua fontis, adde mellis rofati lib. ß. Sacchari lib. iij. F. l. a. Syrupus.

Aqua decoctionis impinguans corpus: Recipe aquæ fontanæ lib. j. lactis lib. j. coquantur fimul vfque ad confumptionem aquæ: Deinde adde Sacchari penidii vnc. j. Butyri recentis vnc. j. olei Amygdalarum dul. recent. vnc. ß. coquantur iterum bullitione vna: fumatur ftomacho ieiuno, aliquandiu fuper dormiendo.

Enema ad bilem Andernaci: Recipe hordei excorticati, fem. lini ana vnc. ij. In aqua coquantur. Iuris huius decocti libræ adde olei communis vnc. iiij. Mifce & fiat clyfter.

Clyfter ad flatus eiufdem: Recipe Anifi, Fœniculi, Apii, Petrofelini, Sefeleos ana vnc. ß. Flor. Chamomillæ, Melilothi, Rorifmarini,

Stœchados ana P.j. Omnia ex aqua, vino & oleo decoquantur. Iuris libra aluo iniiciatur.

Iniectio in vterum menses prouocans: Recipe 5. Rad. aperient. Rad. Rubiæ maioris ana vnc.ij. Eryngii, Ciclaminis, Iuniperi ana vnc.iij. Matricariæ, Sabinæ, Mercurialis ana M.j. Cinnamomi, Spicæ vtriusque, Asari ana vnc.ij.sem. Nigellæ vnc.ß. Fiat decoctio in aqua & vino & oleo Chamomelino. Ex colatura fiat iniectio per Metrenchytam.

Iniectio in vesicam ad vlcus, Rondeletii: Recipe Rad. Consolidæ maioris vnc.j. Caudæ Equinæ, Plantaginis, Ceterach, Pilosellæ, Herniariæ, Polygoni ana M.s. flor Ros. P.j. Hypericonis P ß. Fiat decoctio in aqua hordei, vel extinctionis plumbi, aut ferri: Fiat per Metrenchytam.

Gargarisma ad inflammatas tonsillas per initia exhibendum: Recipe Plantaginis, oxalidis, Portulacæ an. M.s. Cort Mali Granati, Rhus ana vnc.ß. Ros. Rub. P.j. Cort. Glandium drachm. iij. Decoquantur in aqua ad tertias. Iuri colato addantur Diamoron vnc. ß. Syrupi Myrthini, Syrupi de Papauere ana vnc.j. Aceti vnc.j. Misce & fiat Gargarisma.

Vel: Recipe Lentium, Rosarum, Palmularum ana q. satis est. Decoquantur in aqua, vt supra, & F. Gargarismus.

Gargarisma ad detersionem pituitæ, quæ partibus oris adhæret: Recipe Hyssopi, Origani ana M.j. Glyzyrrizæ drac.iij. Fiat decoctio in aqua. in li.j.ß. dissolue Mellis scillitici, vel oxymelitis scillitici, vel Syrupi de Glyzyrrhiza, vel Syrupi de Stœchade vn.iiij. Misce & fiat Gargarisma.

Gargarisma Detersorium commune Andernaci: Recipe Pisorum P.ij. Decoquantur modice. lib.ß. adde mellis Rosati vn .j. Misce & fiat Gargarisma.

Vel ad pituitam lentam detergendam: Recipe Hyssopi, Saluiæ, Thymi ana M s. Decoquantur in aqua ad tertias. In lib.j. dissolue Oxymelitis vnc.iiij. Misce & F. Gargarisma.

Vel: Recipe Maioranæ, Saluiæ, Hyssopi, Origani ana M.j. Passularum vnc j cort. Rad. Ebuli, Cort. Capparorum ana dra.ij. Ex aqua decoquantur ad tertias. Lib.ß adde sem. Nigellæ, Condyli ana scru. ij. Syrupi de Prassio, Mellis Rosati col. ana vnc.j. Misce & fiat Gargarisma.

Garga-

Gargarisma ad oris inflammationem: Recipe Hyssopi vel Satureiæ, vel Origani M.j Glycyrrh. Rasæ vnc.j. Passularum, Ficuum ana paria xx. Fiat decoctio in aqua hordei integri in lib.j.ß. dissolue Mellis Rosati col. vnc.iiij. Misce & fiat Gargarisma.

Gargarisma ad Anginam: Recipe Spinæ Ægyptiæ vnc.j. Iridis drachm.ß Furfuris frumenti P.ſ. Palmularum num vij. ex sapa vel aqua decoquantur. Iuri paululum Mellis.

Vel ad dolorem dentium in principio: Recipe Rad. Pentaphylli vnc.ij. Hederæ M.j Rad. Cyperi, Nucum Cupressi ana vnc.ß. Fiat decoctio in aqua & aceto fiatque Gargarisma: quod in ore retinendum est.

Vel in inflammatione tonsillarũ aliud: Recipe summitatum Rubi, vel Myrti, vel Vitis, vel Pyri syluestris M.j. Pilosellæ, Ceterach, Plantag. ana M.ß Rosar. rub. P j. Fiat decoctio in aqua pluuiali. In lib. vna ß. dissolue Sacchari vnc.iij. vel Syrupi Rosati, vel Mellis Rosati, vel Diamoronis. Misce & fiat Gargarisma.

Aliud ad vlcera oris: Recipe Agrimoniæ, Ceterach, Plantaginis, sumit: Rubi. fol. Arbuti, fol. Pyri Syluestris, Myrti, Lentisci, M.ſ. Fiat decoctio in aqua hordei. In lib.j.ß. dissolue Melis Rosſ. col. vnc.iiij. M. & F. Gargarisma.

Vel ad dolorem dentium fluxione iam facta: Recipe Pyrethri vn. Rad. quinquefolii vn.j. Garyophyllorum, Cubebarum an. dr.ij. Piperis longi drac.ij. Hederæ M.ij. Fiat decoctio in aqua & vino adstringente. Fiat Gargarisma.

Vel ad fætorem oris: Recipe hordei integri torrefacti P.j. Rosarum, P.ß. Cort. Citri vnc.j.ß. Caryophyll. Cinnam. ana drac. iij. F. decoctio in aqua Cisternæ & pauco aceto, quo colluatur os.

Aliud: Recipe Rad. Cyperi vnc.j. Rosſ. Rub. p.j Santali Citr. Cinnamomi ana dra.ij. Fiat decoctio in aqua Cisternæ vel Chalybeata, colluatur os.

Errhinum purgans pituitam: Recipe Rad. Pyrethri, Ireos ana vnc.j. Pulegii, Calaminthæ, Origani ana M.j. Agarici Trochiscati dra.iij. Flor. Anthos, Stœchados ana P.j. Fiat decoctio. In li j. dissolue Mellis Anthosati, Mellis Scillitici an. vn. iij. Fiat caputpurgium.

Aliud: Recipe Succi Cucumeris Asinini, vel Ciclæ, vel Mercurialis, vel Ciclaminis vn.ij. Agarici trochiscati drac.ij. Vini parum. Fiat

decoctio, quæ coletur. In colatura dissolue mellis quantum satis ad inspissationem: aut mel in decoctione ponatur sine vino, contritumque sit Agaricum, & decoquantur simul. Decoctio inspissetur ad mellis consistentiam.

Errhinum aliud pituitam detergens: Recipe hordei integri p. j Lentium vel lupulorum P. ß. Marrubii vel Pulegii M. j. Maioranæ M. ß. Fiat decoctio in lib. j. dissolue mellis Anthosati, mellis squillitici an. vnc. j. ß. M. & per nares attrahantur.

Aliud ad vlceris erosionis detersionem: Recipe decoctionis hordei lib. j. Mellis Rosf. col. vnc. iij. M. attrahantur per Nares.

Aliud Errhinum ad vlcera narium detergenda & exiccanda: Recipe summitatum Myrti, vel Lentisci M. j. malorum punicorum integrorum, immaturorum, contusorum nu. ij. Fiat decoctio cum aqua & vino, si non adsit inflammatio; quæ si adsit cum aceto contundantur, deinde fortiter exprimantur. Colaturæ adde mellis rosati col. vnc. iiij. Fiat Errhinum; quo vtatur in tumoribus & vlceribus malignis narium.

Fomentum ad menstrua prouocanda: Recipe rad. rubi maioris, Eryngij, Fæniculi, Apii, Petroselini, graminis ana vnc. iiij. Liliorum, Altheæ ana vnc. ij. Pulegii, Matricariæ ana M. j. semi Apii, Petroselini, Seseleos, Fœnigræci, Altheæ ana vnc. j. Flor. Chamomillæ, Leucoi ana P. j Fiat decoctio in aquæ duabus partibus, & vna vini albi. Foueatur vterus.

Fomentum ad vrinæ retentionem & calculum: Recipe rad. Altheæ vnc. ij. Calamenthi, Origani ana M j. Sem. Fænigræci, lini ana vnc. j. Apij Petroselini, Seseleos ana vnc. ß. Flor. Chamomillæ, Meliloti ana P. j. rad. Apii, Petroselini, Graminis, Asparagi, ana vn. ij. Fiat decoctio in aqua & vino, vel oleo, fiatque fotus cum spongiis, vel filtro macerato in decoctione.

Fomentum emolliens ac discutiens Heurnii: Recipe rad. Altheæ, Liliorum alborum ana vnc. ij. Sem. Lini Fænigræci ana drach. iij. Ficuum pinguium nu. vj. flor. Chamæmelorum, Meliloti, summitatum Anethi ana P. j. summitatum Maioranæ M. ß. Bulliant in vino & aqua ana: vel in duabus partibus aquæ & vna vini, vel in lixiuio sarmentitio vitis ad tertiæ partis consumptionem. Fiat fomentum.

Fomen-

Fomentum relaxans: Recipe rad. Liliorum, Altheæ ana vnc. iiij. Cucumeris Syluestris vnc. ij. Ficuum num. xx. sem. Lini, Fœnugræci Altheæ ana vnc. j. Apii, Petroselini, ana vnc. ß. flor. Chamæmeli, Meliloti ana P. ij. Fiat decoctio in aqua, qua foueatur pars affecta calida.

Fomentum discutiens Oedemata: Recipe Calamenthi, Origani, Betonicæ, flor. Rorismarini, Ros. rub. ana P. j. fol. Lauri, Saluiæ, ana M. ß. Lupinorum drach. ij. Calami odorati, Squinanthi, Spicæ Nardi ana drach. ij flor. Stœchados vtriusque Rorismarini, Ros. rub. ana P. j. Fiat decoctio in aqua pluuiali: deinde adde aceti modicum.

Fomentum ad lienem induratum: Recipe florum Chamomil. Stœchados, Meliloti ana M. j. Flor. Genistæ, Anethi, Scolopend. ana M. j. ß. Fiat decoctio in aqua & vino albo, F. fotus.

Aliud ad idem: Recipe rad. Altheæ drach. ij. rad. Ireos vnc. ß. fol. Altheæ, Maluæ, ana M j. Absynthii M. ß. sem. lini, Fœnugræci ana vnc. ß. sem. Tamarisci, Stœchadis ana P. j. fiat decoctio in tribus aquæ partibus, addenda j. vini albi, cum modico aceti, deinde foueatur Lien.

Fomentum ad dolorem pleuriticum: Recipe Maluæ, Saluiæ, Absinthii, Abrotani, Scabiosæ ana M. s. In sextario aquæ ad tertias decoquito: spongia ex iure decocti expressa, partem affectam foueto.

Aliud ad dolorem lateris: Recipe Maluæ cum rad. M. j. ß. Ficuum num. XL flor. Chamomil. Meliloti, violarum ana P. j. sem. Lini, Fœnugræci ana vnc. j Anisi vnc. ß F. decoctio in aqua.

Aliud in materia frigida: Recipe Maluæ cum rad. M. j. ß. Calaminthæ M. j. sem. Lini Fœnugræci ana vnc. j. Anisi, Fœniculi ana vnc. ß. flor. Anthos, Chamomillæ, Meliloti, Sambuci ana P. j. fiat decoctio.

Aliud ad dolorem colicum: Recipe rad. Altheæ, vnc. ij. Calamenthi, Origani ana M. j. sem. Lini, Fœnugræci ana vnc. j. sem. Apii, Petroselini, Seseleos ana vnc. ß. flor. Chamomillæ, Meliloti vel flor. Sambuci ana P. j fiat decoctio in aqua & vino, vel oleo.

Aliud ad dolorem nephriticum: Recipe rad. Altheæ vnc. ij. ß. Parietariæ, Maluæ, Altheæ, Petroselini Macedonici ana M j. sem. Milii solis vnc. ß. sem. Fœnugræci ana drach. j. flor. Chamomill. Meliloti,

liloti, Anethi ana P. j. Fiat decoctio in tribus partibus aquæ vel vna vini albi: ex qua foueatur regio renum & vreterum.

Vel fortius: Recipe Rad. Saxifragiæ, Raphani an. vnc. j. Lilior. albor um, Altheæ ana vnc. j. Senecionis, Parietariæ, Violariæ, Sisymbrii aquatici ana M. j. Maluæ Branchæ Vrsinæ, Altheæ ana M. ß sem. Saxifragiæ, Milii Solis ana vnc. ß Fiat decoctio vt supra. His enim ad frangendos calculos vis non mediocris inest.

Epithema ad capitis dolores ex frigore: Recipe Saluiæ, Rorismarini, Chamomillæ, Meliloti, Betonicæ, Bryoniæ, an. M j. coquantur in aqua: Et fronti applicetur cum lineo imbuto in ea decoctione.

Epithema ad Hecticam febrem: Recipe hordei mundi P. ß. flor. Violarum P. ij. Fiat leuis decoctio, & in lib. j. dissolue olei Violacei vnc. iiij. Agitentur simul & Epithema fiat: supra totum Thoracem applicetur.

Epithema ad hepatis obstructionem & calorem Andernaci: Recipe Cichorii cum rad. Intybi recentis, Agrimoniæ an. M. j. Absinthii M. ß. flor. Cichor. P. j. iiij. sem. frig maiorum ac minorum ana dra. j. ß. Cyperi drac. ij. Lupinorum dra. iij. Santalorum omnium ana drac. j. Iunci odorati. drac. ß. Hæc omnia in sacculum coniecta ex 8. aquæ vnc. vini & aceti vtriusque vnc. ij. in vase fictili cooperto simul ad ignem inferuescant, & Epithematis modo applicentur.

Embrocha ad lethargum: Recipe Hyssopi, Origani, Calamenthi Pulegii an. M. ß. sem. Anisi, Fœnugræci, Coriandri præparati ana dra. ij. flor. Stœchados, Rorismarini ana P. j. Decoquantur in aqua ad li. j. F. Embrocha, qua caput irrigetur.

Irrigatio ad morbos capitis frigidos: Recipe Rad. Acori, Cyperi, Ireos ana vn. ij. Betonicæ, Maioranæ, Saluiæ, Origani, Calamenthi ana M. ß. Cort. Citri sicci drach. iij. sem. Anisi vnc. j. ß Coriandri præparati, Granorum tinctorum an. dra. j ß flor. vtriusq; Stœchados ana P. j. coquantur in s. q. aquæ, vsq; ad consumptionem partis dimidiæ, F. Embrocha, qua caput irrigetur, addendo aquæ vitæ vnc. ß si sit morbus contumax.

Irrigatio calefaciens caput: Recipe Betonicæ, Chamomillæ, Maioranæ, Serpilli ana M. ß. Lauendulæ, Origani, Calaminthæ, Hyssopi ana M. ß. coquantur in lib. ij. aquæ fontanæ, donec dimidium absumatur, F. Embrocha.

Em-

Embrocha in initio inflammationum: Recipe Violarũ, Rosarũ, Nympheæ an.P j.fol. Nympheæ, Solatri, Plantaginis an. M.ſ. ſem. Frig.maior.& minor.ana ſcrup.ij.Fiat decoctio ex aqua ſimplici, vel Plantaginis, aut Endiuiæ ad libram integram.

Embrocha ad Phrenitidem in principio: Recipe Lactucæ, Violarum, Plãtaginis, Solatri, Semperuiui, Portulacæ ana M.j.flor. Violarum Nenupharis, Roſarum an.P.j.fol.Myrthi M.ſ. fiat decoctio.

Embrocha alia in augmento: Recipe Violarum, Lactucæ, Solatri, Plantaginis, Portulacæ ana M.j.Roſarum, florum Violarum, Nenupharis ana P.j.fol.Myrti M.ſ.flor.Chamomillæ, Anthos, Meliloti ana P.j.Coquantur ad dimidium, fiatque Embrocha. In declinatione vero additur huic decoctioni, Betonica, Spondylium, Origanum & Calaminthum.

Embrocha ad conciliandum ſomnum: Recipe Lactucæ, Violarum, Plantag.Solatri, Semperuiui, Portulacæ an.M.j.flor. Violarum, Nenupharis, Roſarum ana P.j.flor.Myrti M.ſ.ſem.Lactucę, Papaueris albi ana drach.ij.Cort. Mandrag. dra.j. Decoquantur in lib. ij. aquæ vſque ad conſumptionem medietatis, F.Embrocha.

Ad Podagram: Recipe Thymi, Origani.Saluiæ, Calaminthæ ana M.j.In aqua decoquantur, iure eorum partes affectæ perfundantur, aut foueantur.

Inſeſſus ad anum prolapſum: Recipe Plantag. M.j Roſ.rubr. M.ſ.Decoquantur in aqua, cui Chalybs antea extincta fuerit.

Inſeſſus ad nimium vteri fluorem & ani Hæmorrhoidas: Recipe Plantaginis, Polygoni, Equiſeti, Rubi foliorum ana M.j.Roſ.pu.iiij. Malicorii vnc.ij.Rad.Simphyti vnc.j. Calycum Glandium drach.j. Decoquantur in aqua Chalybeata, F.Inſeſſus.

Inſeſſus ad Hæmorrhoidas: Recipe Verbaſci, Plantaginis ana M.j.flor.Verbaſci P.j.ſem.Lini vnc.ij. Cort. Malorum Punicorum, Balauſtiorum, Rhus obſoniorum, Baccarum Myrti an. vnc.ß.In aqua & vino decoquantur ad Inſeſſum.

Inſeſſus ad ani exitum: Recipe fol.Quercus M.v.Roſ.Rub.M.ij. Glandium quercus vnc.iii. Decoquantur in aqua pluuiali vel fontana.In decocta reſtinguatur Chalybs, aut ferrum candens ter, vel ſæpius.Inſeſſus fiat mane ac veſperi.

Inſeſſus ad Teneſmũ: Recipe Maluæ, Altheæ, Viol.Verbaſci ana M.j.flor. Verbaſci P.j.ſem.Lini lib.ß. In horum decocto ex aqua, æger ad vmbilicum vſq; ſedeat.

Vel:

Vel: Recipe folia Tapsi barbati, M.iiij. Calculorum, sem. Lini lj. ß. Fiat ex his in s.q. aquæ decoctio & insessus.

Insessus ad prouocanda menstrua; Recipe Artemisiæ, Thymi, Rorismar. Marrubii, Calaminthæ ana M.ij. Sabinæ M.j. fol. Lauri P.iij Flor. Rorismarini, Sambuci ana P.ij. rad. Cyperi vnc.ij. gran. Iuniperi contus. vnc.j.ß. omnia incisa, sacculoque condita, coquantur ex aqua fluuiali, quanta ad insessum requiritur.

Alius: Recipe Artemisiæ, Saluiæ, Betonicæ, Calaminthæ, Origani, Pulegii, Meliloti, Chamæmeli, Hyperici, Abrotoni ana M.s. rad. Iridis, Petroselini ana drach.j. coquantur pro insessu.

Vel: Recipe Nepetæ, Arthemisiæ, Thymi, Saluiæ an M.j. fol. Lauri, Filicis ana M.ij. Flor, Sambuci P.j. rad. Valerianæ, Apii, Petrosel. Fœniculi ana vnc.ij. Ex his aqua decoctis fiat insessus, quo manè ac vesperi ante cibum vtendum est.

Alius ad tumores ac dolores naturalium: Recipe Fœnugræci, sem. Lini, Pulegii. Artemisię, Cucumeris Syluestris, rad. liliorū alborum, fol. Dendromalachæ ana q. sufficit. Decoquantur omnia in aqua, F. insessus vel balneum simplex dulcis aquæ emolliens & humectans. Antea verò quam vtaris, aluus subduci, leuarique vesica debet. Nam his oppletis & vterum qui medius inter illa consistit, prementibus, menstrua nimis angusta cohibentur, tardanturque.

Insessus ad menses ciendos: Recipe Sabinæ, Pulegii an. M.vj. rad. Asari vnc.iiij. In sacculo inclusa coquantur ex aqua pluuiali, vel fontana, quantam postulat insessus. Vtendum hoc ante cibum mane, ac vesperi tempore menstruationis.

Insessus ad Renes inflammatos: Recipe Maluæ, Altheæ, ana M. iiij. sem. Lini, Fœnugræci ana vn.ij. Decoquatur in aqua. Hæc postea vasi ligneo altitudinis pedalis immittantur ad insessum.

Insessus ad calculosos: Recipe fragmentorum raparum, fragment. Pastinacæ, Siseris, Chamomillæ, flor. Verbasci, Betonicæ, Prunellæ, Aquilegiæ, Rutæ murariæ, Artemisiæ ana M.j. coquantur in aqua pluuiali q. ad insessum satis est.

Alius ad calculum Fuchsii: Recipe Saxifragiæ, Oenanthes, Helxines, Maluæ, Altheæ ana M.j. Cicerum rub. drach.ij. sem. Lini, Petroselini, Fœniculi ana drach.j.ß. coquantur in aqua iustæ quantitatis ad tertias pro insessione.

Vel:

Vel Andernaci; Recipe Maluæ, Altheæ, Chamomillæ, Meliloti, Parietariæ, Scolopendrii ana M.ij. rad. Maluæ lib.ß. Fœniculi vnc.iij. ſem. Lini vnc.iij. Fœnugræci vnc.ij. Rubeæ tinctorum vnc j. inciſa omnia, ſacculoque lineo indita, coquantur.

Alius: Recipe rad. Altheæ vnc.iiij fol. Altheæ, Maluæ, Parietariæ ana M. j. rad. Nardi M.ß. Origani, Calamenthi, *Bætonicæ*, Abrotani, Artemiſiæ, Roriſmarini, Petroſelini an P.ij. ſem. Lini, Aniſi, Fœnugræci, Fœniculi ana vnc.ij. Furfuris craſſi P.iiij. ſacculo indita ex aqua communi coquantur, quanta ad inſeſſum ſatis eſt.

Vel ad arenam & calculum Rulandi: Recipe raparum numero v. Naſturtii aquatici, Polygoni ana M.iiij. Inciſa lineo ſacculo indantur, ac incoquantur aquę q. ſatis eſt inſeſſui. Æger vtatur tempore paroxyſmi, & vbi ingens ſurgit dolor.

Ad ſtranguriam & veſicæ calculum: Recipe Raphan. num. x. Incidantur, ſacculo imponantur, aquæ quanta neceſſaria eſt, incoquantur, vt fiat inſeſſus, cuius frequens eſt vſus.

Inſeſſus ad vteri dolores & præfocationes: Recipe Meliſſæ M.x. Pulegii M.iiij. Roriſmarini M.iij. coquantur in ſ.q. aquæ fontanæ. Vſus eius eſt ante cibum mane ac veſperi.

Inſeſſus ad dolores colicos mitigãdos: Recipe Altheæ, Rutæ, Artemiſiæ, Maioranæ ana M.ij. fol. Lauri vnc.ij.ß. ſem. Apii, Aniſi, Cumini ana vnc.ij. In aqua decoquantur, quanta ſolium dimidium repleat.

Balneum ad Paralyticos Rulandi: Recipe Baccarum Iuniperi contuſarum M.xv. Decoquantur in aqua pluuiali vel fluuiali, quanta opus ſit ad lauacrum. In decocta aqua reſtinguatur ſepties Chalybs candens, ac renouetur hoc modo tertio quoque die. Inſideat ægrotus miſto balneo ad collum vſque tot horis, quot ferre mane & veſperi quotidie poteſt.

Balneum ad intemperiem calidam Rondeletii: Recipe flor. Violarum, Bugloſſæ ana P.iiij. flor. Nympheæ. P.ij. In aqua coquantur, quanta pro Balneo ſufficit.

Vel: Recipe Succi ſolatri, ſucci Cucurbitæ, ſucci Melonum ana lib.iiij. Miſce aquæ balnei, quanta pro B. ſatis eſt.

Balneum calefaciens ac conceptionem adiuuans Rulandi: Recipe Artemiſiæ, Abſinth. Leuiſtici, Auenæ, gran. Iuniperi, Origani

Chamomillæ, ana M.ij. Decoquantur hæc simul in aqua pluuiali quanta opus est. Insideat in isto balneo mulier sterilis statim post fluxum menstruorum quotidie bis, mane scilicet per horam, & tamdiu vesperi, idque continuet octo diebus, ac renouet tertio quoque die.

Balneum ad Inflammationem, cum fluxus adest: Recipe Plantaginis, Polygoni, fol. Rub. ana M.iij. Malicorii vnc. ij. Coquantur in aqua quantum ad Bal. satis esse putas.

Balneum emolliens: Recipe Maluæ cum radicibus, Branchæ Vrsinæ, Violariæ ana M.iij. Mercurialis, Parietariæ, Betæ ana M.ij. sem. Lini vnc. j. flor. Chamomillæ P.ij. Fiat decoctio pro Balneo, in quo æger bis quotidie natet ad horam vnam. Hoc balneum valet etiam ad affectus cutis crustulosos, squamosos siccos ac squalidos.

Balneum ad inflammationem & duritiem membrorum: Recipe Malvæ domesticæ, sylvestris, Meliloti ana M ij. sem. Lini vnc. iij. Fœnugræci vnc. ij. Ex his in aqua coctis balneum paratur.

Balneum ad cutis affectus: Recipe Maluæ cum Rad. Branchæ Vrsinæ, Violariæ ana M.iiij. Mercurialis, Parietariæ, Betæ ana M.ij. sem. Lini vnc. j. Chamomillæ P.ij. Decoquantur pro Balneo, in quo bis quotidie sedeat ad horam vnam.

Lixiuium ad Achoras: Recipe Pisorum M.iiij. decoquantur in s.q. aquæ, horum iuri admisceatur tantundem lixiuii fortis: & facta ebullitione seruetur vsui. Caput eo lauetur quotidie ante cibum, & mox siccetur.

Aliud ad pediculos: Recipe Agarici vnc. ß. coquatur in lixiuii dulcis lib. iij. Et ex ea irrigetur, aut lauetur caput in dies. Si vlceratæ capitis partes illinantur parum oleo Balsami, commoriuntur vno die omnes pediculi.

Lixiuium roborans cerebrum, neruos, oculos, sensusq; reliquos: Recipe fol. Senæ vnc. j. Ros. rubr. P.j. Lauendulæ P.ij. Fiat ex his decoctio in s.q. aquæ, qua caput mane lauetur.

Lixiuium confortans memoriam ac cerebrum: Recipe Saluiæ, Chamomillæ, Origani, Betonicæ ana M.j. submittantur Cineri in fundum, & lixiuium superfundatur, cum aqua pluuiali: & pridie quam caput lauetur, madescat in eo sacculus lineus ex Ros. rub. Maioranæ, Lauendulæ, Rorism. Spicæ, Betonicæ ana P.j. Modice in-

cisorum

cisorum, Agarici drach. ij. Inter lauandum sapor odoratus in pomi figuram (pomarium vocant) addatur.

Lixiuium ad affectus frigidos: Recipe Saluiæ Origani, Rorismarini, Calaminthæ ana M j fol. Lauri M. ß. flor. Stœchados, Heliochrysi ana P. j. ex iure decocti caput irrigetur, lauetur que.

Aliud ad destillationem sistendam: Recipe Maioranæ, Betonicæ, Melissæ ana P. j. flor. Chamomillæ, Stœchados, Anthos, Heliochrysi ana P. iij. Nigellæ drach. ij. coquantur in lixiuio ex Buxi Cinere, & hoc caput rursum lauetur.

Vel ad Asthma: Recipe Saluiæ, Betonicæ, Hyssopi ana M. ß. flor. Chamomil. Rosarum rub. Granorum Myrti contus. ana M. j. Bulliant in q. s. Lixiuii dulcis, condita sacculo. Ex hoc caput singulis septimanis lauetur, semel aut bis, ante cibum.

Aliud ad memoriam: Recipe Melissæ, Rorismarini, Maioranæ ana M. j. ß. fol Lauri M. j flor. Stœchad. Chamomil. Pseudonardi seu Lauendulæ ana P. ij. Coquantur in lixiuio, sacculo condita, horum iure, caput mane ante cibum, corpore purgato, lauetur: mox siccetur contegaturque.

Lotio ad somnum, Heurnii: Recipe Maluarum, Lactucæ ana M. ij. capitum Papau. alb. num. x. Cort. Rad. Mandragoræ vnc. ß. fol. Melissæ vnc ß. Aquæ q. s. Fiat decoctio ad quintæ vel sextæ partis consumptionem. Addi poterunt flores Nymphеæ, Melissæ, folia Salicis, Vitis, Cucurbitæ, semen Anethi, &c.

Alia ad somnum ciendum in febribus, Rondeletii: Recipe fol. Cucumeris, Maluæ recentis, Lactucæ, fol. Cucurbitarum, Violarum ana M. j. flor. Nenupharis P j. F. decoctio, qua abluantur pedes, cum ibit dormitum: nec tergantur, aut panno humido inuoluantur.

Lotio pedum Polychristos Andernaci: Recipe Ros. rub. Chamomillæ, Betonicæ, Origani, Saluiæ, Rutæ, Asari an. M. j. Condita sacculo coquantur in lauacro pedum: Vbi vero iam satis inferbuerint, sextarius nitri & Salis P. j. addatur. Vtitor in septimana semel vel bis, mane aut vesperi ante cibum, vel etiam ante somnum, in vsum adhibito. Capiti pedibus, sanguini, & omnibus neruis salubris, multos morbos alioqui futuros arcet.

Lotio pedum ad laſſitudinem: Recipe Origani, Pulegii ana M.j. ß.Saluiæ M.j.Decoquantur in aqua, quantum requiritur. Vſus eius eſto ante ſomnum.

Aqua ad faciem commendandam Alexii: Recipe Pedum Vitulinum.ij. Aquæ fluuialis lib. xviij. coque ad conſumptionem medietatis: Deinde adde Orizæ lib.j. Medullæ panis in lacte mollitæ num.j.Butyri recentis lib.ij. Albuminum ouorum cum corticibus num.x. Miſceantur omnia, & coquantur, deinde deſtillentur quouſque omnis aqua exierit: cui denique adde Caphuræ, Aluminis Zucharini ana: & erit optima.

Aqua faciem faciens rubram: Recipe rad. Serpentariæ maioris mundatæ atque contuſæ q.ſ. Aquæ Fontanæ q.ſufficit.M.& coquãtur vſque ad conſumptionem quartæ partis: Deinde igne auferatur & ſeruetur in vaſe cooperto, qua facies lauetur.

Balneum odoriferum pro nobilioribus fœminis ad cutis vitia: Recipe Roſarum, cort.mali Citri, flor.Mali Citri, item mali Arantii, Iaſmini, Lauri, Roriſmarini, Lauendulæ, Menthæ, Pulegii, Aquæ Fontanæ q.ſ. Coquantur ſimul leuiter, pareturque lauacrum, cui adde olei Spicæ gut.vj Moſchi gr.v. Ambræ gr.iij. Aſæ dulcis vnc.j. Ingrediatur fœmina horis duabus ante cibum.

Lotio flauos reddens capillos Bayri: Recipe Rubiæ Tinctorum, Stœchadis Citrinæ, Polytrichi, Abſinthii, Lupinorum ana q. ſ. ponantur in aqua vel lixiuio, in vaſe vitreo per 9.dies, mouendo ſingulo die bis: & infundatur ſpongia in ea, cum qua lauentur capilli: & poſt exiccationem lauentur cum aqua calida & ſapone.

Lixiuium aliud Marinelli: Recipe Buxi raſi, Stœchadis, cort. Mali Citri, Glyzirrhizæ tritæ rad. vngulæ Caballinæ, Capillorum Veneris ana q.ſ. Croci parum. Coquantur in aqua vſque ad conſumptionem tertiæ partis, coletur: quo caput lauetur, & pecten inungatur.

Vel Trotulæ: Recipe ſtraminis Auenæ, rad Chelidoniæ, Agrimoniæ, Raſuræ Buxi, Cinerum Vitium, Cinerum Auenæ ana q. ſ. cum calida aqua fiat lixiuium: quo caput lauetur.

Vel etiam ſic fit: Recipe Cort. Berberorum vnc.ß.rad.Glycirrhizæ vnc. j.ß.Ceterach, Polypodii ana M.j.Fiat decoctio in lixiuio vel aqua: coletur. Ad lib.j.adde Mellis communis vnc.j. Aquæ Serpentariæ,

tariæ,aquæ Ari ana vnc.ß.misce:Et cum spongia vel pectine capillos tinge,ad solem.

Lixiuium & hoc flauos reddit: Recipe flor. Verbasci M.j.Fœnugræci vnc.ij. Cineris vitium. M.j. Cineris Ligni Hederæ M. j. Aquæ pluuiæ lib. xx. Coquantur simul vsque ad dimidiæ partis consumptionem,coletur,addanturque Smegmatis albissimi li.iiij. Croci drach.ij.Misceantur & ponantur ad solem, per mensem vnum: quo tingantur Capilli ad solem cum spongia vel pectine.

Lixiuium capillos nigro colore tingens: Ioan. Baptis. Portæ: Recipe cort. Ficus, Gallarum, Elates, Rubi, Cupressi ana q. s. Misceantur & fiat lixiuium; quo capilli lauentur.

Vel: Recipe foliorum Ficus. fol. Vitis nigræ, fol.Mori ana lib.j. Aquæ pluuiæ q.s. Macerentur per diem vnum: deinde coquantur, quo capilli lauentur.

Vel: Recipe Lixiuii communis q.s. Foliorum Betæ M j.Saluiæ M.iij vel iiij Myrrhæ,fol.Lauri,cort. Nucum viridium ana q.s. Misceantur & coquantur, quo lauetur caput: Deinde in fine abluatur facies & collum lixiuio simplici.

Aliud: Recipe Baccarum Myrti, Sumach, Saluiæ, Nucum Cupressi,Myrobal.Citrinarum, Chebularum, Lixiuii communis ana q.s.coquantur omnia simul vsque ad consumptionem tertiæ partis, fiatque lixiuium, quo caput lauetur.

Lixiuium capillos reddens rubros: Recipe Lupinorum tritorum drach.x.Myrrhæ drach. ß.florum Salicis drach.iij.Tartari vsti drach.iij.Trita ponantur in Lixiuio,coquanturque vsque ad spissitudinem:quo tingantur capilli.

Aliud: Recipe Sumach: vnc.ij. Gallarum vnc.iij. Rubiæ vnc.ij. Capill. Veneris vnc.j. Absinthii vnc.j. Lupinorum Excortic. M.ij. Aquæ lib.x. macerentur per aliquot dies: quo capilli lauentur.

Vel: Recipe Cineris vitis lib.j. Aquæ lib.vj. confice lixiuium.

Lotio Capillos reddens longos: Recipe Agrimoniæ,Cort.vlmi, Verbenaceæ,aquæ pluuiæ ana q.s. Misceantur,& coquantur vsque ad consumptionem tertiæ partis: quo singulis septimanis semel lauentur capilli.

Vel: Recipe Capill. Veneris, Myrobal. Emblicorum, Acetosæ ana q.s.coquantur in aqua: colaturæ adde Myrrhæ q.s. Fiat lotio, qua lauentur capilli.

Lixiuium capillos augens: Recipe Agrimoniæ, Cort. Vlmi, Rad. Silicis, Abrotani, Altheæ, Pilularum populi albæ, Cinerum, Stipitum caulium, Aquæ ana q. ſ. fiat lixiuium, quo capilli lauentur.

Aliud eiuſdem Fumanelli: Recipe Branchæ Vrſinæ, Lixiuii communis ana q. ſ. coquantur: quo lauentur Capilli.

Lotio pilos augens Marinelli: Recipe Polytrichi vnc. iij Ladani, Myrti, Cucurbitæ vſtæ ana vnc. j. Aquæ lib. x. Trita miſceantur per dies 20. ſingulis diebus miſcendo: Deinde coquantur vſque ad tertiæ partis conſumptionem, fiatq; lixiuium, quo caput lauetur.

Lotio Capillos reddens criſpos: Radices Altheæ, in aqua decoctæ percolentur, premanturque: & decocto addantur ſemi. Lini, ſem. Pſyllii ana q. ſ. Et ex eorum colatura, poſt exactam commixtionem & compreſſionem, capilli abluantur.

Alia: Recipe Farinæ Fœnugræci, Hyoſciami, Lithargyri Auri ana part. æquales. Ponantur in lixiuio, quo capilli abluantur.

Vel: Recipe Rad. Filicis, fol Betæ, coquantur ſimul vſque ad conſumptionem tertiæ partis: auferatur ab igne, addaturque gummi Arabici q. ſ. Miſce & fiat lotio, quo capilli lauentur: qui reſiccati oleo Myrtino tingantur.

Balneum ad Herniam: D. H. Herb. Parietariæ, Pentaphylli, Chamomillæ, Lentopodii, Chamædrios, decoque in Aqua: Vel Recipe Pyrolæ, Symphit. Saniculæ, Veronicæ, Arthemiſ. Hirundin. Eringii, Maluarum, Muſci Querci: an. M j. Salis Armoniaci parum, fac in duos ſacculos, Bulliant in aqua, & applicetur vnus poſt alterum.

Hæc ſufficienter dicta ſint de vſu aquæ in medicina, ſequitur nunc Anatomia vini.

CAPVT II.

De Vino.

VIno, inquit doctiſſimus Sennertus, frequentius & vtilius hominum pars pro potu vtitur. Etſi enim ad ſitis extinctionem nō minus aqua, quam vinum faciat: Valetudinis tamen ſi recta ratio habeatur, procul dubio pręferendum eſt. Non enim vino ſolum natura magis delectatur, ſed & coctio & diſtributio Ciborum eo magis adiuuatur.

Vete-

Veteres olim Romani diis ſacrificaturi perpetuo vinum offerebant. Hinc Poeta Ouidius: Redduntur merito debita vina Ioui. Nam dii vina dedere, inquit, Plato in ſympoſ. vt pellant hominum curas & mentem lætitia diffundant: Nam Bacchus & afflictis requiem mortalibus adfert: Natura ſiquidem è ſuo penu nihil quicquam largita eſt præſtantius Vino. Vulnerib. curādis præſtantiſſimū eſt Balſamum, virib. reficiendis Cardiacū eximium, nutriendo corpori alimentū optimum, quod nominis indicare videtur notatio: Nam Græcè dicitur οἶνος, ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, id eſt Iuuamine, iuxta illud Homericum, iuuamē ſenties ſi biberis; lætificat enim cor hominis, mentē exhilarat, ætatem floridam facit, mœſtitiam aufert, calorem natiuum fouet, viſcera calefacit, coctionem iuuat, ſtomachum roborat, obſtructiones tollit, viam abigendis excremētis parat, vrinas mouet, ſomnum conciliat, venena frigida obtundit, ſpiritus reſarcit, flatus diſſipat, craſſos humores attenuat, coquit, diſcutit; cum Androcide ſapientia claro dicemus: Vinum eſt ſanguis terræ, Lac ſenum, ex vite, quaſi vita prodiens, vitam conſeruans, Aquam vitæ ſuppeditans: Quid Græcus poeta noſter? annon laudib. arguitur Vini vinoſus Homerus? Fœcundi calices quem non fecere diſertum? vulgo dicitur, vinum acuit ingenium, & vina ait Poeta, parant animos; Ob id Poeta Ennius nunquam ſe accingebat carminib. ſcribēdis, niſi prius multo madidus mero. Æſchylus nō niſi potus ad Tragœdias exarandas proſiliuit. De Lampride narratur facetum hoc, qui cum vino ingurgitatus multa apposite diceret & reſponderet, ſe thuri ſimilem eſſe fatebatur, quod non niſi calefactum ſuauem ſpirat odorem. Luc. 10.

In vino veritas, facundia, & alacritas; vetulam etiam nolentem, vt dicitur prouerbio, ſaltare compellit; nam vinum forte, ait ſapiens, quo abſtinere olim apud Hebræos nefas erat, Perſarumque fuit mos, vt poſtquam vino maduerant, de rebus maximis decernerent.

Vinum cor hominis recreat ac reficit: Iudic. 6. v. 13. Pſal. 104. v. 15. Vinum prohibitū leuitis intrantibus templum, & Iſraelitis facientibus votum Leu. 10. v. 9. Nu. 6. v. 3. Vinum in deſerto Iſraelitæ non biberunt annis 40. Deut. 29. ver. 9. Vinum Deus dat obedientibus Deut. 11. 14. & 28. 39. Vini abuſus noxius eſt Prouerb. 20. v. 1. & 23. v. 30. & 31. v. 4. 5. Eſai. 5. v. 18. Tit. 1. v. 3. & 2. verſ. 3. Pauculo & modico

vino vtendum 1.Tim.5.v.23 Vinea à Noe plantatur, Gene. 9.v.20. &c.ad noſtra.

Plato, ait Galenus, vinum neque permittebat in exercitu, vt vinum guſtarent milites, neque ſerui, nec principes, neque hi qui de re aliqua eſſent conſulturi, quod illud velut tyrannus animæ facultatibus imperet, exceſſuque ſumptum vires eneruat, ſanitatem deſtruit; vnde Hippocrates in vino morbus & ſanitas, mentis temperantia ac feritas, bellum, & pax iuxta: Vinum alit lites, lites diſſoluit eaſdem. Propertius ait: 2.33 vino forma perit, vino corrumpitur ætas.

Plautus dicit nimis vinum vile, atque amor, ſi Ebrio atque amanti impune facere, quod lubeat, licet. Idem Pſeud. Magnum hoc vitium vini eſt, pedes captat primum: Luctator doloſus eſt.

Laert. lib 2.c.9. de Anacharſi refert; quod dixerit, vitem tres ferre botros: primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium moleſtiæ. Sentiens parcum vini vſum eſſe iucundum, quia ſedat ſitim: largiorem gignere temulentiam: largiſſimum parere rixas, cædes, ac morbos. Simile huic quod alibi dictum eſt: Primum craterem pertinere ad ſitim, alterum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad inſaniam: Multa adhuc ſane poſſent à nobis talia adduci exempla, quæ & ex parte vinum commendant, & ex parte contemnant. Verum dicimus cum choro medico toto, vinum eſt Adiaphorum ac indifferens, pro ratione boni vel mali vſus bonum ac malum, atque vt ſanis robur eſt, ſic infirmis infirmitas eſt & male vtentibus venenum.

Supra lib. 3. Baſilicæ Medicæ vinorum differentias numerauimus, eaſque varias, videlicet alias ſumptas eſſe 1. à colore, hinc vina alba, rubra, nigra, flaueſcẽtia, rubella, pallida, &c. 2. à ſapore, hinc dulcia, auſtera, acerba, acria, inſipida, &c. 3. à ſubſtantia, hinc craſſa, tenuia, feculenta, &c. 4. Ab odore, hinc ſuauia, fragrãtia, Inodorata, &c. 5. à virtute, vinoſa, aquoſa, polyphora & olygor iphora dicuntur: 6. à loco, regione, & terræ varietate vbi creſcunt, hinc Falernum, Albanum, Græcum, Hiſpanicum, Rhenanum, &c. De his ſupra latius audies.

Verum cum non tantum alendo corpori noſtro aptum eſt vinum, aut cordi recreando, & inſtaurandis ac roborandis ſpiritibus noſtris:

noſtris: Quin & eius facultates ac virtutes ad medicandum curandumque protenduntur, vt non ſolum ex Hippocratis teſtimonio probare poſſumus, Galeno etiam eius interprete, ſed ex omnium celeberrimorum Medicorum, Græcorum, Arabum, & Latinorum vno eodemq; conſenſu: ſique placet ex prædictis pete, accingemus nos, diuina annuente gratia, ad vini vſum Medicum.

Ex vino ſimplici fiunt medicamentoſa, compoſita variis ex rebus, remedia item confortantia varia: vt primo vina Hippocratica, Aromatica ac delicatiſſima, recentiores medici vocant clareta: vſus eius ſunt in diuerſis affectibus, vt iam dicetur.

Hippocratici vulgaris & communis hæc eſt præparatio: Recipe vini rubri, vel albi optimi lib. x. Cinnam. vnc. j. ß. Caryophyllorum ſcrup. ij. Cardamomi, gran. Paradiſi ana ſcrup. iiij. Zingib. drach. iij. omnia craſſo modo contuſa macerentur in dicto vino per tres vel quatuor horas: addendo Sacchari albiſſimi ſeſquilibram: tranſcolentur per manicam aliquot vicibus, & fiat Hippocraticum.

Vel: Recipe Cinnam. electi vnc. ij. Zingiberis vel Galangæ drac. j. Non quaſſentur, ſed craſſiuſcule conſcindantur, ſtentque per noctem in infuſione duorum ſextariorum Vini, & inde percoletur per manicam Hippocratis, cui inſint Sacchari albiſſ. vnc. viij. ſubinde reaffunde percolatum.

Vel: Recipe Cinnam. electi vnc. ß. Zingiberis albi drach. ij. Caryophyll. Piperis longi, N. Moſchatæ ana obolos iiij. Bene tuſa cum albi Sacchari ſelibra, In meri albi congenio commiſceto, ac percolabis. Summum diſſolutis ſtomacho remedium eſt.

Vel: Recipe Cinnamomi Electi vnc. j drach. v. Zingiberis drac. vj. Caryophyll. Galangæ ana drachm. j. Macis, N. Moſchatæ ana ſcrup. ij. Gran. Paradiſi, Cardamomi, Coriandri ana ſcrup. j. Aniſi ſcrup. ß. Sacchari lib. ij. Vini rubri menſuras ij. Fiat ſecundum artem Vinum Hippocraticum.

Nonnulli tantam aromatum copiam exoſi, ea vina ex ſolo Cinnamomo & Saccharo præparant; ſed alii vim eius calefaciendi paulo plus acuunt Pipere, vel Zingibere & Caryophyllis; &c. vt ex his receptis apparet. Hyemis fere tempore ſumũtur cum pane toſto ad corroborandum ventriculum. Porrigitur etiam in Quartanis, & aliis affectionibus ex cauſa frigida profectis.

Hippocratici extemporanei, vbiuis locorum, faciendi modum nobis suppeditat ars Spagyrica: Vbi iuxta eundem modum possunt etiam omnis generis extracta, & remedia specifica ad diuersos affectus præparari: Recipe Cinnamomi vnc.ij.vel iij. Caryophyll. vnc. ß. Zingiberis, Piperis longi, Cardamomi, Granorum Paradisi, Galangæ ana drach.ij.N.Moschatæ sesquidrachmam: Crasse contusa, & mixta omnia macerentur in spiritu vini, in vitro optime clauso, positoq; in B.M. per tres aut quatuor dies: aut donec spiritus vini colores & virtutes Aromatum omnes extraxerit. Frigefactum vas aperi, & separa Tincturam per inclinationem: quam in phiala peculiari serua ad vsum. Fæcibus separatis, reliquam aromatum partem fortiter exprime per linteum: quam in phialis aliis seorsim serua ad vsum. Sed prior Tinctura est præstantior hac posteriori. Vel, si placet, poteris ea omnia post macerationem filtrare & colare per manicam, idq; ob extractionem promptiorem virtutum rerum aromaticarum. Eiusmodi extracta diu seruari poterunt. Si igitur quoties libuerit, cum vini optimi mensura vna, infundes drach. j. aut alteram extracti, & Sacchari, quantum voles: & habebis vinum aromaticum. Ad institutum cumprimis, loco Sacchari inseruiet ipsius oleum cum albumine ouorum indurato factum.

Clareta varia, variè pro diuersis curationis Scopis præparantur. Exempli gratia: Recipe Cinnamomi vnc.ij. Macis vnc. ß. Dactylorum sine nucleis, minutim incisorum N.20. vuarum Damascenarum vnc.v. aut vj sem. Anisi, Fœniculi ana vnc.j. Coriandri præparati vnciam ß. aromatibus & seminibus crasso modo contusis, omnia indantur vitro, infundendo aquæ vitæ rectificatæ, vini Canariæ, vel vini albi generosi, singulorum mensuram j. vel lib.iij. aut circiter: lutato vase, macerentur in loco frigido per 4. aut 5. dies: Citra separationem liquoris à fæcibus suis: aut si placet, post macerationem transcola per manicam, instar vini Hippocratici, serua in phialis clausis ad vsum. Dosis est Cochleare vnum vel alterum tempore matutino. Est medicamen optimum ad corroborandum ventriculum: Eiusque cruditates, & flatulentam omnem materiam tollendam, nec non contra dolores Colicos & similes affectus. Potest hoc claretum dulcificari cum Saccharo.

Alius modus conficiendi Clareti: Recipe Vini Maluatici, aut vini

vini albi optimi mensuram vnam & semis, quæ faciunt lib. iiij. aut v. pone in vitro aut Pelicano : addendo Caryophyll. N. Muschatæ, Macis ana sesquiunciam : Zingiberis, Cardamomi ana vnc. ß. Coriandri, Anisi Fœniculi, ana drach. iij. Rad. Angelicæ, Zedoariæ ana drach ij, Diptamni, fiorum Rosmarini, Buglossæ, ana Pugillos duos, aut in eorum locum accipe eorundem conseruarum ana sesquiunciam : Tabellarum aromatici Rosati vnc. j. Sacchari albissimi lib. j. Omnibus crasso modo contusis, & inuicem mixtis, infundantur cum vino, & ad macerandum ponantur in B.M. tepido, vase bene lutato, per duos aut tres dies. Postea colentur per manicam aliquot vicibus, vt specierum virtus melius extrahatur. Huius vini quod diutissime seruatur in lagenis clausis, mane exhibe vnum aut duo Cochlearia. Hoc Claretum corroborat omnes facultates, & reficit spiritus tam animales, quam vitales & naturales. Hinc conducit vniuersis Cerebri affectibus : Item Cardialgiæ, Lipothymiæ, Syncopi, aliisque cordis affectibus. Estque medicina præstans contra omnes imbecillitates, cruditates & flatuitositatis ventriculi, corroborat jecur & Lienem; & medetur omnibus Cachexiis, Melancholiis Hypochondriacis, & ipsis Hystericis affectionibus, præseruat præterea corpus à peste, vermibus & aliis putrefactionibus, vnde varii generis Morbi progenerari possunt. Si eo vti voles in affectu aliquo curando, addenda erunt ea, quæ huic fuerint appropriata, ac specifica, quorum quantitas cæterorum ingredientium pondus superet : Vt in Epilepsia adiicienda est Radix Pœoniæ cum suo semine, Ramenta Cranii humani, flores Tiliæ, Lilii Conuallium, Calendulæ & similium. Ex quibus fiat Claretum aut vinum antepilepticum quod conducit Epilepsiæ; tam ad paroxysmi ferociam tollendam, quam ad præcautionem, si aliquot eius Cochlearia dederis in Noui Lunio, pleni Lunio, & Luna Bicorni. In Epilepsia ex vterinis affectionibus orta, addenda est radix Bryoniæ exsiccata. In Apoplexia & Paralysi addenda sunt, Baccæ Iuniperi, flores Lauendulæ, & Saluiæ. Et sic pro vario affectuum genere, varii quoque generis siue Clareta Aromatica, medicamentosa concinnari possunt.

Claretum aliud : Recipe vini albi optimi lib. iiij. Sacchari albi vnc. iiij. Cinnamomi vnc. j. Coriandri præparati drachm. iij.

Caryophyl. drach.ij. gran. Paradisi, Zingiberis albi ana drach.j. Piperis longi scrup. ij. Zedoariæ drach. ß. omnia trita subtilissime, & colata reseruentur in vase stanneo.

Vel Arnoldi: Recipe Zingiberis drac.ij. Cinnamomi vnc.ß. Caryophyll. drach.j. Vini albi mens.iij. Mellis vnc.j. Sacchari albi lib.ß. Fiat secundum artem Claretum.

Species pro Clareto: Recipe Cinnam. electi drac.x. N. Moschatæ drach.ij. Zingiberis albi vnc.j. Caryophyl. gran. Paradisi, ana dra.j. Macis, Galangæ, ana scrup.j. Cardamomi, Coriandri præparati ana scrup.ß. Fiat puluis: de quo recipe drach. x. ad mens.ij.ß. vel iij. Vini boni.

Species aliæ: Recipe Cinnam. Electi vnc.ij. Zingiberis, drach.iij. Galangæ drach.j.ß. Caryophyl. drach.iij. gran. Paradisi drach. ij. N. Mosch. drach.j. Sacchari albi lib.j.ß. Vini optimi mens.iij. per Manicam Hippocratis F. Claretum.

Claretum siue Nectar optimum: Recipe Cinnam. lib.ß. drach.ß. Zingiberis, Galangæ, gran. Paradisi, Caryophyl. Cubebarum. Macis, Cardamomi ana drach. ij. Piperis longi scrup. j. Spicæ Nardi, Squinanthi, ana scrup.ß. Nucis Moschatæ scrup.j.ß. Croci ad pondus denarii Turonensis. Hæc omnia minutissime trita misce. Et habebis species abunde pro loto nectaris ciuitatis Burgensis. Deinde accipe libram mellis cum pinta aquæ fontanæ decoctam, vsque ad consumptionem aquæ: Et refrigerandam sepone. Tunc accipe circiter lotum boni Vini, & succo cum prædictis speciebus in vas immisso, Vinum percolando, infundito paulatim, mel etiam cum Vini parte prius mixtum paulatim infundendo, ita vt succus non comprimatur. Quod si preciosius facere voles, Saccharum pro melle pones in vino dissolutum, similiter pondere libræ, aut amplius. Percolabis autem ter vel quater, vt fortius & melius euadat vinum. Addes etiam prædictis Agallochi optimi, folii ana grana duo, & Moschi aliquantulum.

Claretum aliud cum melle: Recipe Aristolochiæ rotundæ, Cinnamomi vnc.j. Zingiberis vnc.ß. Galangæ Granorum Paradisi, Caryophyllorum, Cubebarum, Macis, Nucis Moschatæ ana drach.ij. Piperis longi drach.iij. Spicæ Nardi scrup. j. Croci scrup.ß. Sacchari lib.j. Vini, lotum. Quod si pro diuite fuerit, adde Agallochi optimi grana

grana duo, & Moschi granum vnum. Vel secundum alios: Recipe Cinnamomi electi vnc.ij. Zingiberis drach.j. Granorum Paradisi, Piperis longi ana vnc.ß.Nucis Moschatæ.Caryophyllorum, Macis ana drach.ij Cubebarum, Cardamomi ana drach j. Spicæ Nardi, Squinanti,Calami Aromatici ana scrup.j. Trita commisce cum lib. iij Mellis, & loco vini, vt dictum est.

Aliud cum Melle & Saccharo: Recipe Electi vnc. j. Zingib.vnc. ß.Caryophyl.Piperis longi, Cardamomi ana vnc.j.vini albi odoriferi lib.iiij Sacchari lib.j. Mellis albi despumati quart. iij. M. & fiat Claretum secundum artem.

Claretum Laxatiuum: Recipe Galangæ drach.vj. Cinnam.vnc. j. Turbith.Esulæ,Cataputiæ ana drach. ß. Hermodactylorum drac. ß. Tere,fiat claretum cum melle,Saccharo, Vino & aqua q.s.purgat pituitam.

Claretum purgans D.Henrici Wolffij: Recipe Rusci, Asparagi, Acori,Fœniculi ana drach.iij.sem. 4. Frig.Maior.an.drach.ij. sem. Endiuiæ,Cichorii, Scariolæ an.drach.j. Turpeti vnc. ß. Hermodactyl drac.x.Polypodii Quercini,fol. Senæ ana vnc.ij.Zingiberis vn. j.Vini albi lib.iij Sacchari ad placitum.Fiat Claretum.

Claretum laxatiuum aliud, Friderici N. Medici Regis Daniæ: Recipe fol.Senæ Alex.mundatæ vnc.j Rhab.elect.drach.ij. Agarici opt.drach.iij Cinnamomi electi vnc. j.ß. Hæc omnia misceantur in duobus sextariis vini optimi, ac in loco calido ponantur per horas 12.Deinde colentur per laneum saccum septies, & postea addatur Sacchari albi lib.ß.& bene misceatur. Quotiescunque igitur qui se purgare voluerit,sumet dimidium sextarium huius potionis. Reliquum in vitro bene obturato seruabit.

Claretum laxatiuum pro delicatis: Recipe Vini optimi lib. iiij. Polypodii,Mellis ana lib.ß.Galangæ,Caryophyllorum, Cinnamomi, Zingiberis ana vnc. ß. Agarici drach.ij. Senæ drach.iiij. Piperis, Cardamomi ana drach j.Bulliat Polypodium coctum cum vino & melle ad consumptionem tertiæ partis: deinde alia purgantia addantur, colentur per saccum bis,vel ter.

Vinum purgans,nostrum:Recipe Absinthii M.j Centaurii, Cardui benedicti, Quinquefolii ana M.s.Gentianæ rad.drac. j.ß. Senæ vnc. ij. Rhabarbari drach. vj. Agarici vnc. ß. rad. Mechoacæ vnc.j.

Spicæ Indicæ drach. j. Zingiberis drach. j. Incisa omnia in sacculo linteo mundo ponantur, superinfundendo vini albi boni mensuram vnam. Capiat æger poculum dimidium, stomacho ieiuno. Febres tertianas spurias radicitus tollit.

Vinum Hippocraticum laxatiuum: Recipe Esulæ lib. j. Epithymi drach. vj. Polypodii, Cinnamomi, Passularum ana vnc. ß. Masticis, Zingiberis. Zedoariæ, Caryophyllorum an. vn. j. Sacchari quantum sufficit. Contra Quartanam, quotidianam & Tertianam notham valet: concoquit & præparat humores, & eosdem mox per aluum educit.

Vinum ad calculum: Recipe Rad. Ononidis vnc. ij Rusci, Asparagi, Rubiæ tinct. ana vnc. j. fol. Betonicæ, Saxifrag ana M. iij flor. Ononidis Saxifrag. an. P. ij. sem. Alkekengi vnc. iij. sem. Vrticæ, vnc. j. Baccarum Iuniperi, Cicerum rubeorum ana M. j. vini vel musti mensur. xv. Incidenda incidantur, contundenda contundantur, & ferueant simul in dolio paruo. Dosis, haustus vnius, stomacho ieiuno.

Vinum Palmeum Dioscoridis: Palmulas maturas in vrceolum in imo pertusum & obstructum picata arundine, demittito: lino foramen sit obturatum, & quadragenis sextariis ternos aquæ congios infundito. Quod si ipsum ita dulce esse non libeat, quinque congios infudisse satis est. Post 10. dies detracto ab arundine linteo, assumito vinum crassum & dulce, & reponito. Suaue illud equidem, sed capiti noxium. Contra fluxiones, propter adstrictoriam vim, efficax: stomachicis, cœliacis, sanguinem expuentibus conuenit.

Vinum Oenanthinum. Fit è feraci vite syluestri, quod vocatur Oenanthinum. Sicci flores minis duabus musti cado macerati: post 30. dies mutantur: Mox colatum vinum reconditur. Facit aduersus stomachi imbecillitatem, cibi fastidia, Cœliacos & Dysentericos.

Vinum ad memoriam & obliuionem: Recipe Zingiberis, Piperis longi, Galangæ ana vnc. j. Caryophyll. Cubebarum ana vn. ß. N. Indicæ vnc. iij ß. F. puluis, qui ligetur lente in sacculo, & ponatur in vini boni bullientis lib. iiij. & cooperiatur ne respiret, & permittatur clarificari; & cum opus est, assiduetur: Nec sacculus de vino remoueatur.

Vinum

Vinum Hippocraticum Alex. Benedicti: Recipe vini Austeri odorati sextarium, Sacchari libr. ß. Cinnam. Zingib. ana vnc. ß. Galangæ drach. j. M. & cola sec. artem, sunt qui cum lacte amygdalarum dulcium clarificant. Valet ad Cardiacos.

Infusio pro vino Hippocratico Heurnii: Recipe Cinnamomi vnc j ß. Zingib. albi drach. iij. Caryophyllor. N. Mosch. ana drach. ß. Gran. Paradisi scrup. ij. Piperis scrup. j. puluerisentur crassiuscule ac macerentur in semi li. Aquæ vitæ, & probe obturato vase luto ex farina & aqua, fiat infusio ad dies sex: Ac in cella vinaria interim ponatur, & quotidie bis concutiatur, vt se mutuo res variæ mixtæ feriant. Guttulæ aliquot huius liquoris remixtæ Cyatho vini, Hippocraticum vinum ilico præbent.

Vinum pro senibus: Recipe vini optimi defœcati mens. xv. Syrupi Cotoneorum cum melle facti mens. ij. vuarum passarum lib. ij. ponantur in dolio paruo.

Vinum Antiepilepticum: Recipe Ramentorum Cranii humani recentis vnc. ij. Visci Querni minutim incisi sequiunciam, florum Pœoniæ, Lilii Conuall. Tiliæ, singulorum pugillos tres vel quatuor, sem. Pæoniæ, Carduibened. contusorum ana drach. vj. Cinnamomi vnciam ß N. Moschatæ drach. iij. indantur vasi vitreo colli oblongi, affundatur vinum optimum: occluso vase, macerentur omnia in B M tepidissimo per 4. aut 5. dies: colentur bis vel ter, & si voles dulcificare colaturam, adde paululum Sacchari. Hoc remedium est Epilepsiæ tam præseruatium, quam curatiuum. Eius dosis sunt aliquot Cochlearia tempore matutino, idq; quatuor Lunæ temporibus, siue in quouis Lunæ septenario.

Vinum antapoplecticum: Recipe flor. Lauendulæ, Saluiæ, Anthos ana P. iiij aut v. Baccarum Iuniperi vnc. j. In cæteris fac vt supra. Vnum vel duo Cochlearia huius vini exhibita subito Apoplecticum restituunt, & tanti mali tyrannidem arcent: non tamen omittendæ interim sunt aliæ euacuationes generales, item reuulsiones, deriuationes, & cæt.

Vinum Antiparalyticum: Recipe florum Calendulæ, Lauendulæ, mediocriter exsiccatorum bonam partem, quibus imple lagenã vitream, amplam & robustam, affunde vini maluatici tãtum, vt tres vel quatuor digitos super emineat: vas probe clausum pone ad

Solem.

Solem per tres ſeptimanas aut integrum menſem: quo temporis ſpacio Vinum florum illorum virtutes atque eſſentias extrahet & vim acquiret adeo efficacem & potentem, vt ſi vitrum ponas ad parietem aut murum aliquem, vbi ex radiorum Solarium reflexione calor auctus in id fortius operetur, in centum fruſta diſſiliat. Ponendum igitur eſt ad feneſtram apertam, vbi radiorum non tanta eſt reflexio. Elapſo tempore enarrato, vas refrigerandum in cella per noctem integram eſt ponendum, vt vis nimia ſpirituum mitigetur ac ſedetur & poſtea aperiendum. Confert paralyſi, vno atque altero cochleari in aurora ſumpto: quod præſtandum eſt vſque ad viginti quinque vel triginta dies: Et præmiſſis purgationibus generalibus admirandos videbis effectus. Si dictum vinum poſt ſufficientem florum macerationem per alembicum, in B.M. vaporoſo deſtilletur cum omnibus iſtis floribus, vſque ad ſiccitatem, multo efficacius euadet, omnium autem efficaciſſimum erit remedium, ſi florum fæces in cineres redigantur, Salque extrahatur & cum propria ſua aqua permiſceatur.

Vinum Ophthalmicum: Recipe Rad. Enulæ Campanæ in Calleolas ſectæ & exſiccatæ vnc. ij. fol. Euphragiæ M.j. ſem. Fœniculi dulcis & Sileris montani ana vnc. j. Contundantur craſſiuſcule & omnia in vnum, vel in plures nodulos concluſa, ſuſpendantur in dolio, vt dictum eſt, aut in phiala vitrea, & macerentur per menſem. De quo vna atq; altera vncia ad acuendum viſum exhibeatur, idque ſingulis matutinis.

Vinum Chalybeatum: Recipe Limaturæ Chalybis vnc. iiij. Rad. Eryngiorum Enulæ Campanæ ana vnc. j. ß. Santali Citrini vn. j. Coralli rubri Raſuræ eboris ana drac. vj. Caryophyllorum, Macis, Cinnamomi Zingiberis ana drach. iij. Ceterach, Flor. Geniſtæ, Anthos, Epithymi, ana P. ij. Vini albi generoſi lib. vj. Macerentur per octiduum ad minimum ad ignem baln. Mar. calidum, dein tranſcolentur per manicam Hippocratis ter quaterve, vt vinum optime clarificetur, quod dulcorari Saccharo poterit, vt fiat vinum guſtui gratum: Doſis vnum aut alterum cochleare in principio, quæ deinceps, ſi opus ſit, augeatur.

Vinum aliud Chalybeatum: Recipe Laminas Chalybis puriſſimi vi ignis ſcintillantis atque liquefactioni proximi, mergantur in

Magdaleones sulphuris, vt liquescat Chalybs instar ceræ Hispanicę, recipiatur in vase semipleno vini albi generosi vel aceti Sambucini, dein in tigillo ad ignem ardentem sinatur per vnam atque alteram horam vt optime exsiccetur, leuigeturque tandem vt Alkool in Porphyrite, huius sic præparati Chalybis cape vnc.iiij. Rad. Eryngiorum Rubiæ tinctorum ana drach.vj. Cort.med.Fraxini, Rad. Ficis ana vnc.ß.sem.Fœniculi, Baccar.Iuniperi rec. Gran. Alkermes ana drach.iij.fol.siccorum Chamedr. Ceterach.flor.Genistæ ana P.j. Caryophyllorum Macis ana drach.ij.Cinnamomi interioris drach. ij ß. Vini albi generosissimi lib.x. Indantur omnia in vas vitreum, & exponantur ad radios solares Æstatis tempore, vel ad ignem lentum per xx.dies, materiam bis terue baculo agitando, dein transcolentur per manicam Hippocratis. Ad Cachexiam & Hydropem ineuntem singulare illud est præsidium; Dosis primis diebus ab vnc.j. ad vnc.ij.dein indies augenda censeatur.

Vinum Antinephriticum: Vt vinum Antinephriticum conficias, dolium iustæ magnitudinis vino generosissimo repleatur: Quod quidem vinum prius concoctum, & ab aquea sua humiditate, depuratum sit. Super huius vini heminis octo dolio inclusis, vt supra, addes Fructuum Alkekengi lib.j. Rad. testæ bouis & Eryngiorum in talleolas dissectarum & exsiccatarum ana vnc. iij. sem. Bardanæ, Milii Solis, Saxifragiæ, Bismaluæ ana vnc. ij.fol. Herniariæ flor.Genistæ ana P.iiij.Macerentur omnia per mensem integrū, deinde ad vsum reseruetur vinum. Si post prædictam macerationem illud transcolaueris, mellisque optime depurati tertiam partem addideris, & vt supra, in vino scillitico ebullire siueris: vinum efficies, quod diu conseruari poterit, neque ingratum gustui erit. Cuius vnciæ ij. aut iij (præmissa tamen primæ corporis regionis purgatione cum bolo aliquo ex Cassia aut simili) ad calculi expulsionem: & prohibendam eius generationem exhibentur.

Vinum Catholicum purgans facilis præparationis: Recipe Rad. Acori, vnc.ß. Polypodii Quercini, sem. Carthami ana vnc.j. sem. Fœniculi Anisi ana drach.iij.Cort.Myrobalanorum Citrin. & Chebulorum ana drach.ij. Cinnamomi drach.ij.ß. Caryophyllorum, Macis ana scrup.iiij. Conseru.flor.Genistæ, Violarum, Maluæ ana vnc. ß. Hermodactylorum alborum drach. vj. Turbith vnc. ß.

Foliculorum Senæ vnc. ij. Vini albi generosi lib. ij. vel iij. Omnibus probe inuicem mixtis in vase vitreo optime lutato & clauso macerentur ad colorem lentum B. M. per quatuor aut quinque dies, ampliusve. Colentur aliquot vicibus per manicam, addendo Sacchari vnc. vj. Hoc vinum siue claretum purgans ad aliquot dies reseruari potest, ex quo facies sex octoue doses. Pro Dosi vna vnciæ duæ sufficient: Exhibendo id horis matutinis, & singulis diebus aut alternis continuando. Purgat clementer omnes humores, siue serosos, siue crassos & melancholicos: prodest calculosis & podagricis, & potissimum delicatioribus, nec non imbecilliori ventriculo laborãtibus, qui citra vomitum alia purgantia admittere nequeunt. Conducit præterea Hystericis affectibus, & albos sistit mensium fluores, si addatur fæcula Bryoniæ, quæ est specifica vteri medicina.

Aliud vinum purgans facillimæ præparationis: Recipe Senæ vnc. ß. Hanc immitte in vas vitreum, addendo Cinnamomi contusi drach ß. Caryophyll. N. v. aut vj. Vini albi q. s. Claudatur vas charta vel bombace saltem & addatur, si ita videbitur, paululum Sacchari. Omnia marcerentur in loco frigido per dies tres, quoad vinum sufficienter tinctum sit. Huius vini sumantur Cochlearia duo vel tria mane cum iusculo, si placuerit ac tantundem sero, idque continuetur ad dies duos vel tres. Remedium hoc ex vncia semis tantum Senæ præparatum (quod vel pueris & prægnantibus exhiberi potest) si continuo ad dies tres vel quatuor quis sumpserit, blande & vtiliter corpus purgabit.

Vinum purgans ex floribus prunorum Persicæ arboris, Hyperici & cæt. Ad huius vini compositionem verno tempore sufficiens colligenda est florum prunorum, tam hortensium, quam agrestium copia: Hisque tertia vel media pars dolii replenda, quibus adde vuarum Corinthiac. lib. v. Prunorum dulcium lib. iij. Iuiubarum lib. ij. Dactylorum absque nucleis lib. j. Fœniculi vnc. iij. Cinnamomi vnc. ij. Affundatur vinum optimum vsque ad summum vasis, quo accurate clauso, omnia macerentur ad dies viginti aut mensem vnum. Hoc vinum nullam plane nauseam exhibet & potest loco diapruni sumi. Habet enim vim alterandi & purgandi humores biliosos: Seruatur ad vsum per integrum

grum annum. Dosis est dimidium vitrum, quod citra diagridii additionem blande purgabit. Tempore vindemiarum etiam præparari potest idem vinum cum musto vini albi optimi, sicut & reliqua, hactenus à nobis descripta. Flores in vmbra exsiccati seruandi sunt vsque ad tempus enarratum. Eius vim purgatricem efficaciorem reddes, si foliculorum Senæ lib. vnam atque alteram addideris.

Ad eundem modum parari potest, tempore veris vinum purgans contra vermes siue lumbricos ex Persicæ arboris floribus. Ex floribus Hyperici, summitatibus Centaurii minoris, & Fumiterræ, collectis omnibus suo tempore, dum florent, & exsiccatis, conficitur etiam vinum purgans aduersus vermes, quod idem sanguinem mundificat, & tam atram, quam flauam bilem purgat.

Si addideris Senæ ad libitum, potentiorem purgandi vim acquiret. Hæc vina licet saporis sint paulo amarioris, purissima tamen sunt & clarissima: corrigi potest amaritudo illa vuis Corinthiacis & Liquiritia.

Sic eodem modo purgans vinum præparetur cum Rosis pallidis & albis, tam hortensibus, quam syluestribus. Quod purgat serosos humores, ex quo etiam optimum remedium parari potest contra Hydropem, quod etiam addita Vincetoxici Radice per vrinas purgat.

Dosis duo Cochlearia mane exhibita, idque continenter ad plures dies, si res postulat. Ad eosdem humores purgandos vinum paratur ex seminibus Ebuli & Hederæ, tam in Autumno, quam quouis alio tempore. Eadem vina etiam conducunt Hydropicis.

Præter hæc remedia enarrata quæ cum vino parantur, veteres alia quoque diuersa vinorum medicatorum genera ad vsum comparabant. Inter hæc alia sunt necessaria, alia simplicia, alia composita.

Inter simplicia est vinum Absynthites, qui singularem ventriculi roborandi vim obtinet: confert præterea Hepati, & reliquis partibus nutritioni famulantibus. Illas enim ab impuritatibus, & corruptionibus liberat, & à vermibus repurgat.

Vinum Anthosatum & Iuniperinum cordis & Cerebri facultatibus succurrunt, ex quarum facultate naturali & bona constitutione, vita etiam integra & diuturna conseruatur.

Eiusmodi vina fiunt duobus modis: primo cum musto, tempore vindemiarum: ad quod institutum comparandum est dolium aliquod, duodecim vel quindecim, vel plurium mensurarum. In vas illud indere poteris Absinthii Romani exsiccati lib.ij. iij.vel iiij.pro lubitu. Dein dolium implebis musto recenti, ebullireque sines per aliquot dies, nouum perpetuo mustum alternis diebus reaffundendo, quo vas semper repletum maneat, & vinum à suis fæcibus repurgari melius queat. Post perfectam & absolutam ebullitionem imple totum doliolum eodemmet musto, & optime claude. Sine omnia ita macerari & digeri, nec ante diem vigesimum aut mensem vnum, hoc bibendum exhibe: donec per hoc temporis spatium digestum & clarefactum satis fuerit. Durat per annum vnũ vel etiam plures. Parantur etiam illa vina omni tempore hoc modo: Pone Absinthium minutim incisum, in vas vitreum, vt ita impleat tertiam eius partem, vel vltra: Affunde vinum album optimum, vsque ad summitatem fere vasis: vas optime clausum, ponatur in repositorio per 10. aut duodecim dies: Interea temporis vinum extrahet Absinthii virtutem atque saporem; Loco eius quod in quotidianum vsum detrahitur, reaffunde nouum vinum generosum: hoc vinum est Absynthites simplex. Sed raro à nostris Germanis sic simplici modo vsurpatur, maxima ex parte ei adiiciunt varias species, vel Cort. Citri, Cort. Arant. Zedoar. Item aromata, omnis generis Rad. ac herbas & inprimis Centaurium, Carduumben Saluiam, Flores Hyperici, &c.

Ad eundem modum præparantur vina simplicia ex floribus Rorismarini & baccis Iuniperi, Radicibus Acori, Angelicæ, floribus Anthos, Saluiæ; ad frigidos cerebri affectus, &c.

Vinum Euphragiæ & Fœniculi oculorum aciei & corroborationi confert. Vinum Enulatum & de Tussilagine, asthmati & pulmonum vitiis medetur, valetque ad detergendos pulmones, & iuuandam expectorationem. Vinum Hypericonis & Centaurii minoris, liberant & soluunt jecoris obstructiones, ipsumque roborandum maxime prosunt.

Vinum Buglossatum cordi omnibusque Melancholicis affectibus accommodatum est, fitque vel cum floribus vel radicibus eiusdem.

Vinum Anisi ad colicum dolorem ex flatu profectum, siue is in stomacho, siue in vniuerso ventre existat, laudatur. Vinum Epithymi, sicut & vinum Tamaricis Lieni confert.

Vinum passulatum admirabile est ad virium restaurationem in senibus. Vina Alkekengi & Eryngiorum, Nephriticos & calculosos leuãt, vt & ipsum vinum Iuniperinum, quod mire etiam cor, cerebrumque, & reliquas partes nobiles corroborat. Vinum scilliticum præstantissimum est ad humorum præparationem & digestionem: Hoc n. ad incidendas & atenuandas crassas, pituitosas melancholicasque materias assumitur, hoc etiam nullum est ad attenuandos omnis generis humores mucilaginosos tartareosque excellentius remedium. Vinum Senæ melancholicos, imo etiam alios humores purgat. Facillimum quidem est, nec iniucundum remedium, quo libenter ij etiam vtuntur, qui à potionibus medicinalibus abhorrent, cum benigne & sine perturbatione vlla, vel commotione purget. Vina Hermodactylorum & Turbith, serosos & pituitosos humores ex ipsis iũcturis euacuant: Vnde ad arthritidem vsurpantur. Vina seminis Ebuli & Sambuci aquas potenter ducunt, & ad hydropis curationem adhibentur, quemadmodum & vinum hederæ. Hactenus præcipua vina simplicia, eorumque virtutes & proprietates ordine enumerauimus.

Ad eorum vero præparationem quod attinet, alia hic instructione opus non est, cũ ex duobus exemplis supra propositis nullo negocio addisci possit. At verò vina seminum Ebuli & Sambuci, quod hæc semina vinosa, & eo solum tempore, quo vuæ, matura sint, paulo aliter, quam dictum est, præparari debent. Quare prædictorum seminum vtrum libet exprimendum est, & succus extrahendus, qui cũ dupla musti optimi vini albi quãtitate admisceatur, & in dolium magnitudinis conuenientis ad solitam digestionẽ & fermentationẽ infundatur. Notandũ vero hic melius esse, si id obturato dolio peragatur, hoc est, si dolium penitus non repleatur, & obturetur bene, ne quid exhalet. Quo facto & fermentatione per mensem integrum absoluta, dolium aperiendum, vinoque ad summum vsque

adimplendum est; hæc vina purgant serosos humores, & conducunt Hydropicis. Vinum præterea scilliticum paulo etiam diuersa ratione, quam prædicta vina, parari debet. Scylla enim cultro ligneo aut eburneo, vel quouis alio, qui tamen ferreus non sit, mundari, & in talleolas secari, solique per 25. aut 30. dies ad exsiccandum exponi debet. De qua sic præparata accipe lib. j. & in vas vitreum aptum iniice, superaffundendo vini albi optimi lib. viij omnia vase bene clauso digerantur in Baln. Mar. calido per 5. aut 6. dies: Dein transcolentur per manicam Hippocratis, adiectisque mellis optime depurati lib. iij parum bulliant & purificentur: & sic vinum habebis scylliticum, quod ad vsum reseruabis in vase accuratissime occluso. Remedium est præstantissimum ad omnes humores præparandos, vt iam dictum. Verum vt vina purgantia ingratum suum saporem amittant, & gustui grata fiant, post prædictam illam macerationem, per manicam Hippocratis sæpius transcolanda, & Saccharo, paucoque Cinnamomo & Coriandro aromatizanda sunt, ad quam eandem methodum parabuntur etiam alia vina tam roborantia, quam purgantia, quæ grata & vtilia erunt, nec adeo magno constabunt precio, sed promiscue omnibus, tam infimæ quam summæ conditionis hominibus commodissime exhibebuntur.

Sunt præterea aliæ præparationes tam simplices quam compositæ, in quibus vinum basis est: quibus varia parantur remedia specifica, tam ad sanitatem conseruandam, quam ad morbos curandos. Arnoldus de villa noua, medicorum, & philosophorum Chymicorum, sui sæculi facile princeps, prout eius scripta luculenter testantur, componit Iulepum ex vini excellentissimi libris tribus, & Sacchari albissimi duabus libris, quod coquit secundum artem. Huic vino attribuit vim corrobandi naturam nostram, & conseruandi atque prolongandi vitam: si singulis matutinis eius aliquot Cochlearia sumantur.

Vinum Diaphoreticum: Recipe Cornu Ceruini scobem, infunde S. V. q. s. exprime: in huius libra j. macera Scobis Chynæ, Guaiaci, Angelicæ, rad. Angelicæ, Petasitæ, Zing. Piperis an. vn ß. Exprime & res muta, si placet: tandem adde Theriacæ vnc ß. succi Hellebori nigri nostri drac. ij pulu. Caryoph. Nucis Mosch. Macis ana drach. j.

stent in digestione vase clauso per dies aliquot, postea cola ad purũ, & coagula addito Saccharo vel Melle, si placet, vel etiam Syr. Nucis Moschatæ aut Cinnamomi.

Vinum aliud: Recipe Zingiberis li.j. Piperis longi & nigri singulæ Semunciæ, gr. Paradisi, Cardamomi drac.iij. omnia trita infunduntur in S.V. & obsignata in vitro digeruntur in Arena. Aqua soluens separatur. Locantur in digestionem fimi per mensem. Circulantur per hebdomadam, exprimuntur & seruantur.

Fiunt etiam Syrupi cum vino: Exemplum ex aromatib. depromtum, esto Syrupus Cinnamomi, qui cõponitur hoc modo: Recipe Cinnamomi crasso modo contusi vn.iiij. maceretur per tres dies integros, in vase vitreo, in duabus li. vini Maluatici, idq; ad lentũ ignis calorẽ: colaturæ adde Sacchari lib. vnã & semis: lente coquantur & fiat Syrupus secundũ artem Si vinum Maluaticum forsan desit, eius loco vinum album optimum substituendũ est. Hic Syrupus superat suauitate & vtilitate sua omnes aquas Cinnamomi, quæ cordiales sunt, multisq; aliis affectibus congruæ. Sic ad corroborandum ventriculum facies Syrupum Nucis Moschatę: ad quartanam, Syrupum Piperis: ad Lipothymiam, cordis deliquia, & affectus Lethargicos, Syrupũ Caryophillorum: & sic consequenter ad varios affectus, ex variis aromatum speciebus, diuersa Syruporum genera cõficies. Ad tormina ventris, & colicã passionem fac Syrupum anisi simplicẽ, in hunc modum: Recipe Anisi contusi vn.iiij macere tur in vini albi optimi lib. duabus, per tres dies: coletur & addatur colaturæ Sacchari lib. vna: leniter decoquendo fiat Syrupus, vt supra. Syrupus Fœniculi præparatur eodem plane modo: qui nõ solum palatum saporis suauitate plurimum afficit: Sed ventos insuper & flatus quoscunq; in corpore dissipat, ac visum mirifice acuit. Sic ex cunctis seminibus, certis morbis appropriatis, veluti ex semine Pæoniæ contra Epilepsiam: ex Saxifragiæ & Milii Solis seminib. contra calculum præparãdi sunt Syrupi. Syrupi florũ omnium calidorũ iuxta sequẽtis florũ Rorismarini formulã præparabuntur. Rec. florũ Rorismarini vncias duas, cũ eadẽ vini & Sacchari quãtitate infunde, & in cæteris fac vt supra. In defectu florũ accipe duplũ cõseruæ eorundẽ, h.e. sex vel octo vn. Macerẽtur cum eadẽ vini quantitate, & ꝓcedatur in omnib. vt supra: at quãtitas Sacchari paulo minuenda erit. Syrupi compositi

eodem

eodem modo præparantur: Sed cum aromatibus addes flores & & ſemina, quæ cum inſtituto tuo & morbo profligando conueniunt.

Nunc & ſimul videnda ſunt antiquorum ac recentiorum alia Recepta, in quibus Baſis ſumma eſt vinum vel ſimplex aut deſtillatum: Aqua vitæ optima Geſneri: Recipe Cubebarum, Cinnamomi, Galangæ, Nucis Moſchatæ, Caryophyllorum, Zingiberis ana part. æquales. Saluiæ, ſeu Athanaſiæ, aut Ambroſiæ, quadruplum. Aquæ ardentis optimæ, circulatæ, quantum eſt pondus omnium. Miſce, & diſtilla. Huius aquæ vſu M. Gallum Caroli Imp. Medicum annos centum viginti quatuor vixiſſe ferunt.

Aqua ad iuuentutem conſeruandam, & ſenectutem tardandam Fiorauan. Recipe Ligni Aloes, Caryophyllorum, Zingiberis, Galangæ, Cinnamomi, Macis, Nucis Moſchatæ, Piperis longi, Calami Aromatici, Cubebarum, Rhabarbari electi, granorum Paradiſi, Cardamomi ana drachm. ij. Roriſmarini Chelidonii, Mercurialis, Carduibenedicti, Imperatoriæ, Dictamni albi ana vnc. j. Aquæ vitæ optimæ, lib. vj. Macerentur per dies octo: deinde deſtillentur. Aquæ deniq; adde pro qualibet libra Sacchari albiſſimi in aqua Roſ. diſſol. vnc. ij. Moſchi gran. viij. & ſerua in vaſe vitreo optime obturato.

Elixir vitæ Thadæi Florentini: Recipe Caryophyllorum, Nucis Moſchatæ, Macis, Zedoariæ, Galangi, Piperis longi, Pyrethri, Cort. Citri, Maioranæ, Saluiæ, Ammi, Nardi Indici, Xyloaloes, Cubebarum, Cardamomi, Cinnamomi, Menthæ, Lauendulæ, Coſti, Pulegii, Origani, Calamenthę, Calami odorati, Stœchadis, Chamedrios, Chamæpytios ana part. æquales. In puluerem redacta, vino optimo macerentur, inde leuiſſimo igne, vitreis Organis aqua excipiatur.

Aqua vitæ precioſiſſima: Recipe Cardamomi, Piperis albi, Piperis longi ana vnc. ß. Galangæ. Macis, Caryophyllorum, Granorum Paradiſi ana vnc. ß. ſcrup. j. Ligni Aloes vnc. ij. Zingiberis drac. iij. Cinnamomi, Cubebarum ana vnc. ß. Maioranæ, Roriſmarini, Menthæ, Pulegii, Rutæ, Saluiæ, Nardi Gallicæ, Aſparagi, florum Anthos, Roſ. rubrarum ana M. ß. ſem. Cumini ſylueſtris, vnc. ß. Aniſi, Fœniculi ana vnc. j. Coriandri, Sinapi ana vnc. ij. Pæoniæ vnc. j.

Cumi-

Cumini Romani vnc.ij. Rad. Enulæ Camp. Iridis ana vnc.j. Angelicæ vnc.ß. Teucri, vulgo Pimpinellæ vnc. ß. Pæoniæ, Doronici ana vnc.ß. Dictamni albi drachm. iij. Sacchari candi albi lib. ij. Singula inciduntur, modiceque conteruntur, & ex vino generoso quinquies destillato, correctoque macerantur in vino vel aqua calente, diebus quatuordecim, ampulla diligentissime obserata. Deinde operculum rostratum superimponitur, & commissuris luto oblitis, ex balneo cum modico igne distillantur. Postea ampulla aperitur, & liquor qui effluxit, rursus super fæces funditur, iterumq; euocatur, vt antea, isque labor quinquies repetitur. Tandem aqua ardens destillata vitreo conditur.

Aqua vitæ ad pestem: Recipe Rad. Angelicæ, Carlinæ, Gentianæ, Tormentillæ, Zedoariæ, Genitalis Cerui ana vnc.ij. Santalorum omnium ana vnc.j. Theriacæ optimæ, Mithridati ana vnc. iij. Caphuræ scrup. ij. Moschi scrup. j. Radices inciduntur, miscenturque reliquis: deinde vitro imposita, vini generosi, optime distillati libris tribus perfunduntur, & vase diligenter obserato, macererentur per mensem, sic vt quotidie commoueantur. Postea colantur per linteum triplicatum, & vase conduntur ad vsum. Præseruandi gratia sumuntur guttæ duæ mane cum pane albo: curandi vero datur vncia ex aqua Carduibenedicti, Hirundinariæ, Scordii, vel simili.

Alia: Recipe Rad. Angelicæ, Tormentillæ, Zedoariæ, Pimpinellæ, Enulæ Campanæ, Dictamni ana drach.ij. Cinnamomi vnc.j.ß. Santali rubri & Citrini. Cort. mali Citri ana drachm. j. Hæc per biduum macerantur ex vini spiritus, vel aquæ fontanæ calentis libris duabus: deinde in duplici vase distillantur, conduntur que. Ex hac mane Cochleare dimidium, vel per se, vel ex alio liquore sumi potest: in curatione integrum.

Aqua contra Pestem: Recipe Angelicæ, Carlinæ, Gentianæ, Tormentillæ, Boleti Ceruini, Zedoariæ ana vnc ij. Trium Santalorum vnc.j. Caphuræ scrup. j. Moschi scrup. j. Spiritus vini circulati lib. iij. Misce, & macerentur per mensem: coletur & seruetur aqua ad vsum.

Aqua purgatoria alia: Recipe Ligni Aloes, Cinnamomi, Turpeti, Aloes Hepaticæ, Colocynthidis ana drachm. j. Caryophyllorum

ſcrup.j.Croci ſcrup.j.Moſchi opt.drach.j.Iulapii violati lib.j. Aquæ ardentis circulatæ lib.ij.Macera 12. dierum ſpacio, cola, & ad vſum vaſe vitreo optime clauſo ſerua: Datur ad drach.ij.atque etiam tres.

Aqua vitæ: Recipe Cinnamomi electi vnc.j ß.Zingiberis drach. j.Caryophyllorum,Nucis Moſchatæ,granorum Paradiſi ana drach. ß.Ligni Aloes,Macis,Piperis longi ana drach. ij. Florum Saluiæ odoratæ lib.j.Cardamomi, Maſticis,Cubebarum, Calami aromatici,Galangæ ana drach.j ß. florum Roſarum rubrarum drachm. ij. Citrariæ drach.ß.Corticum Citri drach.vj. Baccarum Lauri vnc.ß. Stœchadis Arabici vnc.ß. Roriſmarini, Maioranæ ana vnc. vj. Lauendulæ,Meliſſæ, Bætonicæ ana drachm.vj. Rutæ vnc.ß.Caſtorei, Spicæ Indicæ ana drachm.j. Pulueriʒentur omnia groſſo modo & infundantur per decem dies in vini Maluatici diſtillati lib.viij.vini ſublimati optimi lib. ij. Diſtillentur lento igne in alembico bene obturato, & infundantur in petia Ambræ Griſeæ, Moſchi Alexandrini ana drach.ß.ſeruetur optime,ne euaporet.

Aqua vitæ optima: Recipe Cinnamomi electi vnc.x. Ligni Aloes drachm. v. Cardamomi, Cubebarum, Caryophyllorum ana drach.iij ß.Galangæ drach.iij.Santali Citrini drach.ij.ß. Roſ. Rub. ſicc.drach.iij.ß. Nucis Moſchatæ, Macis ana drachm. ß. Moſchi drach.j. Ambræ, gran. xx. Aquæ vitæ circulatæ lib.xij. Syrupi de Cort. mali Citri, Miuæ Citoniorum ana lib.j. Pulueriʒanda pulueriſentur, & miſceantur in vitro optime obturato, agitando quotidie bis,vel ter. Et cum per menſem ſic ſteterint, coletur, & ſeruetur ad vſum. Amiſſam memoriam reſtituit, ſenſus, cor, ſtomachum, & cerebrum corroborat: mœſtitiam fugat, præſeruat à peſte, & apoplexia: omnibus denique morbis frigidis ſuperuenit.

Aqua contra venena lethalia & peſtem: Recipe Antidoti Matthioli contra venena lethalia lib.j. Syrupi de Cortic. Citri libr. j. Aquæ vitæ optimæ,in vitreis Org diſtill.lib. v. Miſce in vaſe vitreo optime clauſo, magno cum dexteritate aquam in vaſe cum electuario tamdiu agita, donec totum diſſoluatur. Tum in menſem integrum reponito, bis tamen in hebdomada agitando. Exacto denique menſe claram aquam aureoque colore nitentem, ele-

ctuario

ctnatio supernatare inuenies, & quæ iam omnem illius vim in se contraxerit. Tum itaque vas ipsum aperias, & in vas aliud vitreum limpidam aquam paulatim effundas, cuius os cum cera & membrana accuratissime obtures. Tanta hæc aqua virtute pollet (quod millies expertus sum.) vt quatuor drachmarum pondere pota vel per se, vel cum pari odorati vini quantitate, vel cuiusuis aquæ Cordialis, vbi quis ictus, vel demorsus à quocumque venenato animali, in tanto mortis discrimine versaretur, vt vocem, visum, ac reliquos fere sensus amisisset, ægrum ingenti adstantium admiratione, à longo veluti somno excitet. Quin & vomitione plurimam infectorum humorum copiam exhaurit. Valet etiam contra venena, quæ per os sumuntur, & pestem.

Aqua preciosa: Recipe Vini Maluatici opt. mens. vj. ponatur in bocia, & distilletur suaui igne per cineres septem vel nouem vicibus: aquam vitæ sic bene rectificatam pone in vitro cum sequentibus. Sperma ceti, Ambræ electæ, Rhabarbari optimi ana drach. ij. Moschi fini drachm. j. Pone huiusmodi res in sacculum vel pilam de panno raro subtili & bene mundo. Huiusmodi sacculus postea ponatur ad vinum supra rectificatum, & bene claudatur orificium vitri: efficiatur tale vinum Aurei coloris. Posset & Cinnamomi aliquid addi, & erit magis delectabile. Virtutes huius aquæ: venena curat & expellit. Ad præseruandum contra pestem datur gutta vna mane cum modica medulla panis, factis prius aliis purgationibus & Phlebotomia. Infecto vero da testam Nucis Moschatæ plenam cum mica panis albi: degluttiendo curat.

Aqua vsualis ad oculos: Recipe Aloes Hepaticæ, Sarcocollæ ana drach. j. Caphuræ, Croci Orientalis ana drachm. ß. Puluerizentur omnia per se minutissime, adde Vini Maluatici, Aquæ Rosarum ana vnc. vj. Bulliant in duplici vase secundum artem.

Aqua stillatitia Arthritidi vtilis: Recipe Saluiæ, Rutæ Hyssopi M. j. Sulphuris, Salis ana vnc. ß. vini optimi lib. viij. macerentur, & distillentur: & panni in ea aqua imbuti sæpe admoueantur.

Aqua visum conseruans: Recipe vini albi lib.xij. Panis albi recentis lib.iiij. Chelidon. Fœniculi, Scillæ ana drach.iiij. Caryophyllorum vnc.ß. Misce in alembico,& balnei calore destillentur, donec libræ quinque exierint: quam serua ad vsum.

Alia ad idem cum virium debilitate: Recipe conseruæ Rosarum, Cornorum, consolidæ maioris ana vn.ij. Spec. Diarrhod. Abb. Diamarg. Frig. Triasantali, Aromat. Ros. ana drach.ij. Spicæ, Cornu Cerui, Coralli rubri ana drach.j ß. Trochisc. è terra Samia, Succino, Spodio ana scrup. iij. sem. Acetosæ, Portulacæ, Plantaginis, vini granorum ana vnc.iiij. Decoctionis duarum turturum, & vnius perdicis, quarum ventres astringente materia inferit sint, lib.iiij. Cum mica panis albissimi infusi in vino granatorum, & cum carne vnius capi, fiat destillatio, quæ coletur per manicam Hippocr.

Balsamum aliud: Recipe Terebinthinæ lib.j. Mellis puri lib.ß. Aquæ vitæ lib.ij. Ligni Aloes triti, Santalorum omnium ana drach. iij. Olibani, Gummi Hederæ, ossis de corde Cerui Zedoariæ, Piperis longi ana drach.iij. Gummi Arabici vnc.j. Nucis Moschatæ, Galangæ, Cubebarum, Cinnamomi, Carui, Masticis, Caryophyllorum, Spicæ Nardi, Croci, Zingiberis ana drach.iij. scrup.j. Moschi, vini, pondus denarii. Destillentur, vel lento igne elicias primam aquam, quæ clara est, vt aqua fontis: Secunda erit ignita, vt carbo: & tum auge ignem, & tertia elicitur nigra. Reuiuiscere & iuuenescere facit.

Fomentum ad ventriculum roborandum: Recipe foliorum Altheæ, Menthæ, Absinthii, siccorum ana M. j. ß. Cort. Citri vnc.ß. Spicæ Nardi, Squinanthi ana drach.ij. Ros. Rub. P.ij. Decoquantur omnia in vino Styptico, ex quibus ventriculi regio foueatur.

Aliud: Recipe Menthæ, Absinthii, Labruscæ, Sumach. ana M.j. sem. Plantaginis, Portulacæ, ana drachm.ij. Balaustiorum, Rosarum ana P.ij. Cort. mali Granati vnc.ß. Fiat decoctio in vino Styptico, quo foueatur regio ventris inferioris.

Fomentum pro stomacho eructuoso: Recipe Rosarum, Absinthii, Menthæ, Serpilli, flor. Sambuci, Caryophyllorum, Zingiberis ana q.s.est. Bulliant in vino rubro, fiatque fomentatio.

Iniectio in vterum ad suffocationem eius: Recipe Galbani, Opopanacis ana vnc.j. Olei Amygdal. dul. Violarum ana vnc.ß. vini albi

dulcis,

dulcis, vel Sapæ vnc. j. ß. Macerentur in Sapa, vel vino per noctem: deinde liquescant, & colentur; rursus liquescant in oleis, & iniiciantur.

Errhinum ad vlcera purganda & consolidanda: Recipe succi Plantaginis, Solani, Rosarum ana vnc. iiij. vini albi, aut succi mal. punicorum, Mellis ana vnc. j. ß. Misceantur, fiatque Errhinum.

Aliud ad ventriculum pituitosum: Recipe Origani, Calaminthæ, Sisymbri ana M. j. Menthæ, Absinthii ana M. ß. sem. Cumini, Anisi, Fœniculi ana drach. ij. Caryophyllorum, Nucis Moschatæ, Cinnamomi ana drach. j. ß. Decoquantur omnia in vino meraco, ac mane vesperique ante cibum ventri imponantur, vel spongia, vel linteo.

Epithema ad dolorem stomachi ex frigido: Recipe Menthæ, Pulegii, Calaminthæ, Anethi ana M. j. flor. Chamomillæ, Meliloti ana P. ß. Ros. rubr. P. j. Nardi Iunci odorati ana drach. ij. sem. Anisi, Carui, Dauci, Anethi, Fœniculi ana drach. j. Lini drach. iij. Galangæ, Zedoariæ ana drach. j, Caryophyllorum, Nucis Moschatæ, Ligni Aloes ana scrup. j. In aquæ & vini æquis partibus decoquantur. Iure ipsorum calido lintea duplicia imbuta, aut spongiæ madentes, expressæque stomacho applicentur.

Insessus ad fluorem alui: Recipe Rad. Bistortæ, Consolidæ maior. ana vnc. ij. Nucum Cupressi, Nucum Pini, Cort. Mali Granati ana vnc. ij. Rosarum rubrarum, Balaustiorum, Granorum Myrti ana vnc. j. ß. Decoquantur omnia in vino rubro astringente.

Balneum ad contractos neruos: Recipe Sambuci M. xx. Decoquantur (pro diuitibus) in vino, pro pauperibus vero in aqua quantum sufficit. Insideant quotidie diutius in hoc lauacro, & post egressum, in calido lecto bene contecti stragulis sudent diu multumque. Post sudorem perungantur membra contracta isto vnguento, Pinguedinis taxi vnc. iij. Pinguedinis vulpis lib. j. Masticis vnc. ß.

Lixiuium ad melancholiam, insaniam ac vigilias: Recipe Maioranæ, flor. Betonicæ, Chamomillæ ana M. ß. condantur sacculo, & decoquantur in s. q. vini, quo crebro lauetur caput.

Lixiuium aquas ducens, quod in potu exhibetur: Recipe Cinerum Genistæ Virgineæ, stipularum fabarum, vitis albas vuas proferentis

rentis ana M.j. Vini Rhenensis li.iiij. Ter cola per cineres: fiat lixiuium: adiice Nucem Myristicam num.j. Cinnamomi ad eius pondus. Baccarum Lauri num.vj. Cymini, Fœniculi, Anisi ana drach ij. Crasse contusa sint semina, & adiice Sacchari vnc.iiij.ter die de hoc lixiuio bibat spacio menstruo.

Aqua faciem decorans, alia: Recipe Fœniculi, Rutæ, Verbenacæ, Euphragiæ, Endiuiæ, Betonicæ, Sileris Montani, Rosarum rubrarum, Capillorum Veneris ana M.vj. In vino albo: per diem & noctem infusa alembico destillentur.

Aqua faciem dealbans, & oculos: Recipe Rutæ Campestris, Fœniculi, Verbenacæ, Rad. Betonicæ, fol. Rosarum, Capillorum Veneris ana partes æquales. Macerentur per noctem in vino albo odoro, & alembico destillentur.

Alia eiusdem, ad idem: Recipe flor. Fabarum, Nenupharis ana lib.j. Medullæ panis albi, farinæ Orizæ, far. Ireos, Cucumeris agrestis ana vnc.vj. Mellis lib.j. vini albi, aquæ fontis ana lib.iij Temperetur simul, & fiat destillatio in balneo mariæ, adde seminis Cucurbitæ mund. vnc. iij. Thuris, Myrrhæ ana vnc.j. Aqua seruetur vsui.

Alia ad dealbandas Cicatrices: Recipe Rad. Ireos, Cucumeris agrestis, ana lib.iij. Altheæ, Liliorum ana lib.ij. Racemorum maturorum lib.ß. Dictamni vnc.iij. Herbæ Fabarum, Parietariæ ana M.j. flor: Nenupharis, Maluarum ana P.j. Panis hordei lib.j. Macerentur in vino albo, vel sero Caprino, & fiat destillatio. Adde Raphani vn.ß. Quatuor sem: frig. maior. ana drach.j. Vrinæ puellæ lib.ß. Insolentur, & seruentur vsui.

Aqua dealbans dentes: Recipe Vini albi vnc.vj. Comarum Myrti: item Lentisci, Sorborum, Cupressi ana vnc. iij. Balaustii, Cort. rad. Nucum, Pyrethri, sanguinis draconis, ossium dactyl. vstorum, Rosarum Rubr. nondum apertarum, Cinnamomi ana vnc.j. contusa destillentur lento igne, donec omnis exierit aqua. Huius aquæ vnc. ij. misce cum vnc. j. Cornu Cerui vsti, & vnc. j. Sang. draconis, & pone ad solem per dies quatuor & frica dentes.

Aqua concilians faciei Roseum colorem: Recipe Pintam aquæ vitæ optimæ, Prasilii vnc. j. Caryophyllorum num. x. Granorum

Para-

Paradisi num.x. Cubebarum num.v. Omnia trita cribrataque cum aqua vitæ, perparum feruefacies in vase diligenter operculato, ne quid vllo modo expiret. Deinde refrigeratum distilla.

Alia: Recipe Fœniculi, Verbenacæ, Euphragiæ, Endiuiæ, Betonicæ, Rosarum rubr. Capillorum Veneris M. iij. contusa per diem n vino macerentur a bo, & destillentur.

Alius: Recipe flauedinis Corticum Citriorum, Rad. Galangæ ana drach.j.ß.fol Melissæ M.ß.flor.Borraginis, Buglossi, Stœchados, Rorismarini ana P.ij. Electuarii de gemmis drac.j, fiat sacculus, qui vino maluat.rigetur.

OPHTHALMICVM.

℞. Vini Maluiati lib.j. Aquæ stillatitiæ albuminum ouorum coctione induratorum li.j Aquæ sanguinis humani vnciam j. Aquæ Rosarum albarum, rubearum ana vnc.tres. Aquæ Chelidoniæ, Rutæ, Euphrasiæ, Fœniculi, Valerianæ, Fumiterræ, Pulegii an. vn.ij.&c. Mellis virginei cochl.j. & semis, Aluminis Roch. Sacchari candi, Vitrioli albi ana vnciam semis, Camphoræ drac. tres, Salis Euphrasiæ, Fœniculi, Saturni ana drach.j. Salis Margaritharum, Corallorum ana scrap.duos. Caryophyllorum, Zinziberis albi, Masticis ana drach.j. Tutiæ præparatæ, (id est, in aqua Rosarum & Vino Cretico ana sexies extinguatur ac tenuissime teratur) vnciam j. & semis, Aloes vnciam semis.

Terenda terantur & misceantur, stent in vitro clauso aut in caloris digestione per mensem, vel, quod melius, sub dio, soli & rori exponatur per 40. dies quotidie mouendo aliquoties, sic demum insolata promenda vsui. Qui in vase Aurichalcino vult parare & exponere, faciat pro libitu.

Nota Aloen in Mortario cum aquis dictis prius remiscendam mouendo quatenus in aquam abeat, & strigmenti modo coeat, idque donec aquæ remisceatur, postea reliquis addatur.

Vsus.

Ad omnes oculorum affectiones, inflammationes, lippitudines, nebulas, fistulas & eiusmodi.

Modus applicandi.

Iaceat

Iacet in lecto æger supinus, & iniecta intra apertos oculos aquæ lachryma, vel gutta cum plum. Gallinæ nigræ indatur, claudat reseretque oculos in firmus, vt per oculorum cauitates intrusa aqua per oculum diffundatur, id bis terve in die & curabitur.

Si nebulæ fuerint supra vel intra Corneam, conficito puluerem è Saccharo candido, Alumine combusto, & sepiæ osse, sed tenuissime contusum & succretum in Cerniculo, vt tactum effugiat, & quum cubitum pergit, ex Canaliculo pennæ parum de hoc puluere insuffletur, moxque aquæ guttam instillabis, oculos claudat ac dormiat, nam citissime diluetur.

Vel si sint maculæ, misceantur cum vncia semis illius liquoris Ophthalmici, olei Laterini quater rectificati, & olei Fœniculi semel rectificati, ana guttæ 4. item duæ guttæ olei Succini rectificati, ac in die de hoc liquore bene mixto bis, mane & vesperi, semper vna atq; altera gutta oculo indantur.

Mirum & stupendum Ophthalmicum fit è Cancris & Chelidonia, quod si debito artificio & tempore præparetur, oculos ad desperationem læsos virtuosissime restituit, & omnia vulnera spatio 24. horarum conglutinat.

Aqua ad dealbandas faciei maculas: Recipe aquæ vitæ optim. par. iij. florum Anthos par. ij. Macerentur simul per diem & noctem: deinde distillentur.

Balsamum ad morbos diuersos: Recipe vini albi optimi mens. ij. ß. Lactis recentis vnc. iij. Mellis vnc. viij. Rad. Gentianæ vnc. viij. Astrantiæ vnc. iij. Angelicæ vnc. ij. Baccarum Lauri vnc. j. ß. Rutæ, Iuniperi Ros. rubrarum ana M. j. Enulæ Campanæ vnc. j. Caryophyllorum, Cort. Citri, Calami Aromatici, Cinnamomi, Anisi, Fœniculi, Masticis, Belzoini ana vnc. ß. concisa & contrita macerentur in phiala vel phialis vitreis, lutatis, per dies 7. vel 8. loco calido deinde distillentur cum alembico lutato: Cucurbitæ pars tertia aut amplius vacua sit. Distillentur in cineribus cribratis, lento igne: demum augeatur ignis. Puto tamen in alio vase seorsim & primo vinum & lac simul distillanda. Ex hac distillatione tres quoque liquores colliguntur.

Aliud: Recipe Terebinthinam & vinum rubrum, sit æqualis vtriusque copia, bulliant: nondum absumpto vino effundantur in

aquam

aqua Cyclaminis, ſæpiuſque lauentur dum frigeſcant: hinc immiſce mediæ quantitati vitellorum ouorum. Efficax eſt in vulneribus.

Balſamum Chriſti: Recipe olei oliuarum lib.j. vini nigerrimi pontici lib.iij Diſtille; Deinde adde Hypericonis vnc. vj. Liquoris de mumia vnc.iiij. Iterum diſtilla ad menſem, & ſerua. Valet articulorum vulneribus.

Potio maciem inducens: Recipe Ariſtolochiæ rotundæ drach.j. Centaurii minoris ſcrup.j. Gentianæ drach.iij. Polii, Petroſelini, ana drachm. iij. Trita ſumantur cum vino albo, ſtomacho ieiuno.

Aqua formam faciei concilians: Recipe Roriſmarini, Tartari albi, vini albi ana quantum ſufficit. Miſceantur, & deſtillentur per alembicum.

Aqua Theriacalis: Recipe Rad. Angelicæ, Zedoariæ, Bardanæ, Scorzoneræ, Tormentillæ, Biſtortæ, Henulæ Cāp. Gentianæ, Petaſites, ana vn.j ß. Radicum Pœon. maris & fœminæ, decreſcente Luna in ſigno Leonis collect. Raſuræ ligni buxei, viſci Querni recentis & Coryl. ana vnc.ij Santali Citrini, ligni Aloes, Myrobal. omnium ana vn.j. Diptamni albi drach.vj. Herb. Meliſſæ, Scabioſæ, Acetoſæ, Fumariæ, Agrimoniæ, Rutæ, Anagallidis Matricariæ, Menthæ rubr. Abſynthii Pontici, Hyſſopi ana M.ij. ſeminis Carduibened. Citrii, Pœoniæ, Seſeleos, gran. Iuniperi ana vnc.ß. Cubebarum, Macis, Nucis Moſchatæ, Cinnam. ana drachm.iij. florum Geniſtæ, Hyperici, Centaurii minoris, Tiliæ arboris, Lilii Conuall. Calendulæ, Lauendulæ, ana P.ij. florum Cichorii, Bugloſſi, Roſarum rubrarum, P.j. Sumendæ erunt radices, herbæ & flores, qui quam recentiſſimi fuerint ex temporis opportunitate, qua parabitur hæc Theriacalis aqua: quod quidem commodiſſime fiet in æſtate, quum omnia tunc abunde vigeant & viribus valeant. Atque hæ radices, herbæ & flores recentes, in amplo mortario quam tenuiſſime contundentur. Quæ ſi ſicca fuerint, recentiorum defectu, craſſiuſcule conquaſſabuntur.

Omnia autem optime mixta ollæ indantur vitreatæ ſatis capaci, vt tota mixtio libere ea contineatur: cui ſuperinfundantur aquæ ſtillatitiæ Primulæ veris, Lilii Conuall. florum Tiliæ & Calendulæ, ſingularum lib.j.ß. aquæ Meliſſæ, Hyſſopi, Roriſmarini, Geniſtæ ana

Vuuuu lib.ß.

lib.ß. Vini albi optimi lib.ij. aut quantum ſatis fuerit, ad mixtionem illam imbuendam & perfundendam: quæ ſæpe manibus intro aut Cochleari comprimetur, vt melius humectetur & liquorem imbibat. Hæc autem olla arctiſſime occluſa, ne quid expiret, lento igne foueatur, dum materia tepeſcat, vt ſic melior ac facilior fiat fermentatio, ſeptem aut octo dierum ſpatio: quo enim diuturnior maceratio, eo melior futura eſt fermentatio. Poſtea exprimantur, vt tandem aridiſſimæ addantur. Atque totus hic expreſſus liquor in plures alembicos diffundatur, vel in magno deſtillatorio cupreo ſimul colligatur, cum refrigeratorio vaſe, (quæ omnibus Pharmacopœis obuia & in promptu ſemper eſſe debent, ad aquas & olea vegetabilium extrahenda) ex quo aqua extilletur, quæ precioſa & excellens futura eſt. Relictæ autem fæces ſuperiores interea igne reuerberii in cineres reducentur: quibus apprime calcinatis, ſuperior aqua calide affundetur, & reaffundetur, donec ſuum ſalem ab illis extraxerit, ſicque potentior & efficacior reddatur: quæ tamen ſola, & citra Salis ſui adiunctionem, ad curationem & præcautionem Epilepſiarum omnium, ſiue Idiopathicarum, ſiue Sympathicarum, omnibus etiam ætatibus & temperamentis ad vn.ß tuto & feliciter exhiberi poteſt, idque matutinis horis.

Veruntamen vt hæc aqua nobilior, perfectior, & maioris virtutis ſit, ac energiæ magis ſpecificæ aduerſus hunc morbum, additamentis his, quæ ſequuntur, ditabitur, vt videlicet ad iſtius aquæ libras quatuor, Theriacæ Venetæ, aut Monſpeſſulanæ, eiuſque quam optimæ vnc. iiij. confectionis de Hyacyntho vnc. j ß. confect. Alkermes vnc. ß. pulueris Diamargar. Diacorall. lætific. Galeni ana drachm. ij. Diacaſtorei, vnc. ß. aut etiam amplius, Caſtorei ipſius ſimplicis drachm. ij. Camphoræ drachm. j. mixtis omnibus & vaſi longioris colli (quod matracium vocant) firmiſſime clauſo impoſitis, in balneo maris fiat digeſtio per quatuor dies: deinde igne Cinerum deſtillatio per alembicum extrahatur, deſtillatam aquam ter aut quater ſuper ſuas fæces cohobando, ea cautione tamen, ne nimia fæcum exſiccatione, liquor extractus aduſtionem redoleat. Quæ tamen

non

non est metuenda, si ex balneo Maris vaporoso, vel ad siccitatem vsque, fiat extillatio. Hac ratione præstantissima aqua elicietur non tantum in omnes Epilepsias, sed etiam Apoplexias & Paralyses.

At si secundæ huius destillationis fæces in cineres aduratis, & ex iis salem aqua Melissæ iuxta artem extrahatis, eumque ter aut quater, ad maiorem puritatem & subtilitatem, soluatis, filtretis & coaguletis, eumque suæ aquæ immisceatis, in qua confestim soluetur: auctiores longe vires & potentiorem multo energiam eiusmodi aqua habitura est.

Syrupus Antepilepticus: Recipe igitur rad. Pæoniæ, Visci q. ana vnc.ß. Cinnam. optimi drach. vj. florum Calendulæ, Lilii Conual. Tiliæ arboris, Lauendulæ, ana P.j. Ros. rub. P.ij. Sicca autem & arida, non recentia, omnia ista sumantur: radix Pæoniæ in frustula secetur: ad reliqua, vt se habent, citra conquassationem, in matracium, vt vocant, iustæ capacitatis iniiciantur: quibus abunde satis, aquæ vitæ, Saluiæ, Iuniperi potest, vt in Germania, formulam in nostra Pharmacopœa superfundantur. Quæ si desiderentur, sumatur aqua vitæ ex optimo vino pro lecta, quæ quatuor digitos materiæ superemineat. Vas vero optime clausum, ne quid expiret, in Balneo Mariæ collocetur, aut radiis solaribus ad tres quatuor ve dies exponatur, vbi aqua vitæ rubeum colorem contrahet, virtute simplicium imprægnata. Quæ quidem aqua per lenem inclinationem à fæcibus erit separanda, ad cuius vncias decem, Sacchari candidi puluerisati vnc. iij. vel iiij. adiiciendæ erunt, omniaque argenteo Cochleari agitanda, vt soluatur Saccharum in patina Argentea: deinde ignis, ex incensa charta, aquæ vitæ imponendus, vt ardeat, versando seu commouendo semper materiam ex Cochleari Argenteo, tam diuque exuretur aqua, dum Syrupus satis coctus, aus plus minusve fortis videatur. Tum enim, quum tempus erit, extinguendum erit aquæ vitæ incendium, quadra aut orbe stanneo vel argenteo suffocatum. Atque hic Syrupus in modum Hermeticorum paratus,

Antiepilepticus præſtantiſſimus futurus eſt: cuius, ſiue in præcautionem, ſiue curationem morbi ſemicochlearis menſura exhibita ſatis futura eſt. Ad idem prodeſt maceratio florum Calendulæ, Lauendulæ, Lilii Conuall. in Hydromelite Maluatico noſtro per menſem facto, cuius macerationis exhibentur vnc. j. vel vnc. ij pro Doſi, mane.

Topicum ad Paralyſ. & contract. Recipe Oleorum reſinæ & Therebinthinæ arte Spagyrica extractorum ana lib. j. ß. galb. bdel. Serapini ana vnc. iiij. Caſtor. vnc. ij. Benzoini, Styracis calam. ana vn. j. ß. pinguedinum Taxi, Cuniculi, Anſeris, Anguillæ ana vnc. iiij. medullę cruris bubuli vn. ij. Aquæ vitæ optimæ li. ij. Baccarum Iuniperi, Auri, ſeminis Pæon. conquaſſatorũ ana vn. ij. Caryop. N. Moſc. Cõtuſorum ana vnc. j. Piperis longi vnc. ß. florum Saluiæ, Roriſmarini, Beton. Lauend. Calend. ana pug ij. ſucci corticis Ebuli & Sambuci, an. vn. iiij. Omnia in amplum matratium vitreum coniiciantur longi colli, & in digeſtionem in fimo equino calido, vel in bal. M. ad quatuor aut quinque dies collocentur, vt pinguedines in eo liquefiant, & olei Therebinth. ac aquæ vitæ opera gummi ſoluantur, & aromatum ingredientiumque aliorum ſpiritus ac eſſentiæ ſeparentur ac eliciantur. Hinc calentibus adhuc omnibus fiat colatura & fortis ex torculari expreſſio, expreſſumque, vt ſubtilius & in tenuiorem ac magis ſpirituoſam quintam eſſentiam redigatur, in alembicum aut cupream cornutam, quæ deſtillandarum pinguedinum & gummi, vel ſeorſim etiam, inſtrumenta ſunt aptiſſima, immittãtur, gradatim ignem circumcirca admouens, qualem eiuſmodi pinguedinum deſtillatio exigit. Hac ratione prolicietur Balſamus aut oleum copioſum & magnæ virtutis, omnium ingredientium vires ſortitum. A quo, ſi lubet, aquoſam Stillaticii vini ſubſtantiam, aliorumque ſuccorum ſeparabis, ad lentiſſimum ignem, aut non ſeparabis, ſi voles. Iſto oleo tota dorſi ſpina ab occipitio ad imam vſq; vertebram, parteſq; Paralyticas aut reſolutas illineus: quas vnctas lana pingui ſuccida, granorum Iuniperi & aliorum Cephalicorum puluere conſperſa, involues: vnde mirandos effectus in omni Paralyſis & contracturæ genere, nec non omnibus, in ſumma, neruorum affectibus ſis probaturus.

Aqua præſeruatiua: Recipe florum Lilii Conuall. li j. ß. Lauend. lib.

lib.ß.Tiliæ, Pæoniæ, Rad. Pæoniæ ana vnc.ij. Aristolochiæ, fol. Bethonicæ ana vnc.j. Visci Querni vnc.ij. Luna decrescente, collecti Castorei, Piperis nigri ana vnc.ß. Cubebarum fol. Betonicæ ana vnc.j. Incidantur minutiss. contundantur grosso modo, adde mens. 2. Vini optimi generosi, bene obtures Cantharum stent per mensem in loco calido vel in sole dein destilles lento igne, dosis v. vel vj. Cochlearia ei qui timet apoplexiam; vesperi ac mane.

Aquæ vitæ: Recipe florum Tiliæ, Primulæ veris, Cheyrini, Saluiæ, Betonicæ, Maioranæ, flor. Pæoniæ, rad. Pæoniæ, Rorismarini, Liliorũ Cõuallium sem. Carui Fœniculi ana M.j. flor. Lauendul. M.iij. Herb. Lauend. M.vj. Puluerisanda pulueris entur, contundenda contundantur, & superfundantur vino adusto, vt dimidium emineat. His inunge membra in casu necessitatis, alias guttæ 3. vel 4. linguæ insperge.

Vinum ad confortandam memoriam, & exsiccandos fluxus Spinæ dorsi: Recipe Myrobal. Chebul. Citrinorum, Indorum, Bellericorum ana vnc.j Galangæ, Caryophyllorum, gran. Paradisi Cardamomi ana drach.j. Nucis Moschatæ, Anisi, Fœniculi ana vnc. ß. passul. lib.ß. Ros. Rub. exsic. vnc.iij. florum Anthos, Lauendulæ ana vnc.ij Incidantur sacculo imponatur dolio, continens 60. mensuras, imple dolium vino generoso per octiduum iaceat, fac mane ac vesperi sicuti & semper haustum. Mirabilis est operationis, ita vt quicquid relegeris vel audieris hæreat per totam vitam sine omni labore.

Vinum purgatorium D. Erasti: Recipe Absynthii, Carduiben. Verbenæ, Betonicæ, Agrimoniæ, Aspleni, Tamarisci, Rad. Cappar. ana M.j. Cinnamomi, Macis, Galangæ, Zingiberis ana drachm.j. vel drach. j Rad. & flor. Pœoniæ ana drach.j. sem. Citri drach.ß. fol. Senæ vnc.ij. Turpeti incisi, Agarici ana drach.ß. Vini veteris mens. iij. M. in vase diligenter clauso, capiat æger alternis diebus poculum j. initio pastus.

Vinum Chalybeatum Mercurialis ad Tympanitem: Recipe Vini albi lib x. aquæ Ceterach, lib.ij. Rad. Asplenii, Cappar. singulæ vnciæ. fol. Ceterach, Cichorii, Agrimoniæ singuli manipuli, Helleb. nigri vnc.ij. Epithymi vnc.j. Cyperi, Cinnam. Macis singula didrach. bulliant in diplomate ad sextæ partis absumptionem. Dige-

re per noctem: Exprime, infunde Chalybis præparati lib. j. in vitro obturato per dies 10. calido loco macera, & indies moue.

Potus D. Pleningeri: Recipe Rhabarba. opt. drach. j. Squinam. gr. v. flor. Borrag. Buglossæ, Violarum ana drach. j Fumariæ, Scabiosæ, Buglossæ, Chamædrios Cort. Tamarisci Scolopendriæ, Veronicæ, Cuscutæ, Melissæ ana M. ſ. Rad. Apii, Fœniculi, Rhaphontici, Capparor. Petrosel. Ireos, Polypodii, Cichorii, Liquiritiæ ana drac. j. ß. Epithymi vnc. ß. Cort. Myr. Citrini: ana drach. ij. Passul. vn. ß. sem. Apii, Carthami Petrosel. Fœniculi, Vrticæ ana drach. j. Coque in in lib. 3. Vini, lib. ij. Aquæ ad dimidias & remanentiam duorum haustuum in quibus dissolue Syrupi de Epithymo, de Cichor. cum Rhabar. ana vnc. ß Elect. è Psyl. drach. ij. confect. Hamech. drachm. ij. Aromatisentur Cinnamomo, cuius sumantur vnc. iij. pro vice.

Claretum in Melancholia:

℞. Epithymi recentis, fol. Senæ, flor. Borraginis, Cassiæ Ligneæ, Macis, Cardamomi, Zingiberis, Garyophyllorum, sem. Anisi ana vnc. ß. Cinnamom. Macis, vnc. j. ß. Omnia crasso modo contusa indantur cantharo, affunde mensuram j. ß. Vini generosi, Sacchar. albiss. lib. ß. stent per 24. horas post fornacem in loco calido bene munitæ, coletur seu clarificetur per sacculum vt artis est.

Vinum valens in Tussi: Recipe vini generosi, Hydrom. perfecte cocti ana lib. j. in quibus infunde Rad. Enulæ, Polypodii concisi ana vnc. ij. stent per horas 24. Dosis vnc. iij. ad iiij.

Vinum conducens in Palpitatione cordis: Recipe Carduiben. Absynth. ana M. j. Rorismarini, Maioranæ, Linguæ Cerui ana M. j. ß. Rad. Polyp. recentis vnc. iij. fol. Senæ Electæ vnc. ij. Polyp. recent. vnc. j. ß. Turpeti vnc. j. Caryophyll. Macis ana drachm. iij. Misceantur, & infundantur quatuor mensuris Vini, per iiij. aut v. dies quiescant. Hoc vinum ante prandium dari potest loco Absynthites.

Aqua destillata Caponis in phthisi: Recipe Caponem suffocatum, exenteratum & cum vino lotum, incide carnem, ossa contundendo in mortario, cui postea adde flor. Buglossæ, Melissæ ana lib. ß. Vini Maluatici lib. j. Amygd. contusarum, pinearum contusarum ana lib. j. spec. Diatham. lætif. Gal. ana drach. ij. Margarit. con-

tus. drac.

tuſ. drach. j. oſſis de corde Cerui gr. xx. deſtilla in B.M. valet ad phthiſin.

Vel ſic; Recipe Caponem mediocris ætatis, coque & redige in pulpam vt eſt artis, cui adde Cinnam. lib. j. Spec. Diambræ, Diacinnam. Aromat. Roſ. ana drach. ij. Coral. rub. præpar. Margarit. præpar. ana drach. j. ß. Macis vnc. ß. Redige ſpecies in puluerem groſſum, & miſceantur cum pulpa, affunde vini veteris optimi lib. vj. aquæ Cinnam. lib. iiij deſtillentur vt eſt artis.

Claretum in ſuppreſſione menſium: Recipe Baccarum Lauri drach. vj. Bacca. Iuniperi M j. Galangæ vnc ß. Cinnamomi drachm. iij. N. Moſchatæ drach. j. Garyophyl. drach. ß. Sacchari albiſſimi vn. viiij. Incidenda incidantur, adde vini menſuram j. fiat Claretum.

Decoctum ad idem: Recipe Senæ, Rubiæ tinctorum, Arthemiſiæ rubeæ, Cichorii, Rutæ Murariæ, Benedictæ, Abſynthii ana M. j. Pimpinellæ, Pulegii ana M. j. coque in noua olla ad medietatem in vino veteri. Doſis ſero ac mane Cochleare j.

Infuſio ad Idem: Recipe Herb. Carduib. Meliſſæ, Abſynthi. Cardiacæ ana M. j. flor. Centaurii, Hypericonis an. P ij. Rad. Elleb. nigri veri vnc. j. ß. Galangæ drach. ij. Cichor. ſcrup. j. fiat cum vino infuſio.

Potus alius; Recipe Centaurii, Pulegii, Arthemiſiæ, Spicæ Celticæ ana M. j. Agrimoniæ, Diptamni, Gentianæ ana drach. ij. Aſari vnc. ß. ſem. Vrticæ drach. j. Baccarum Lauri, Pimpinellæ ana drach. ij. omnia in vino albo bulliant per noctem in colatura ſuſpende, Rad. Cyclaminis teſſeratim conciſas, poſtea bibatur.

Potus in Icteritia: Recipe Tanaceti, Potentillæ, Abſynthii, Fragariæ, Centaurii, Rad. Vrt. Rub. Chelidoniæ, Herbar. ac Rad. Cichor. ana Manip. j. Omnia in olla cum menſ. j. ß. Vini bullia nt ad remanentiam lib. j. de quo bibatur mane ac veſperi.

Extractum in Icteritia & obſtructionibus hepatis: Recipe rad. Cichorii vnc. viij. Aſparagi, graminis ana vnc. iiij. Cort. Capparorum, Sarſæ Parillæ, Tamaricis ana vnc. j. Ebuli vnc. ß. fol. Adianthi, Trichomanes ana drachm. ij. cum ſpiritu vini, fiat extractum, quod ſub initium conſiſtentiæ lauetur cum aqua Cicho-

Cichorii, Rosarum vnc.j coaguletur, feces remanentes comburantur, cineribus aquam fontanam calefactam q.s. inspissetur pro Prosale. Sal coagulatum cum extracto misceatur.

Extractum contra Icteritiam: Recipe Herb. Agrimoniæ, Betonicæ, Fumariæ ana M. ij. Absynthii, Ceterach, linguæ Ceruinæ ana M. ij. Chamepit. M.j. Cort. Tamarisci, Cichorii ana vnc.j. Misce & cum S.V. fiat extractum cuius singulis vnciis adde pulueris hepatis lupi vnc.j.ß.

Extractum in Icteritia: Recipe Rad. Fœniculi, Petroselini, Cichoreæ ana vnc.j.ß. fol. Carduibened. Chamædr. Betonicæ ana Manip. j. Arthemisiæ Rub. Melissæ ana Manipul. ij. florum Anthos, Stœchados Arab. Cichorii ana M.j. sem. Anisi, Fœniculi ana vnc.j. Calami aromatici vnc.ß. Diarrhod. Abb. Aromatici Rosati ana drach.j. M. & cum spiritu vini q.s. Fiat l.a. Extractum instar mellis.

Potus seu vinum in calculo renum: Recipe Rad. Ononidis vnc. iij. Agrimoniæ, Fœniculi, Asparagi ana drachm. vj. fol. Absynth. Rom. M. ij Betonicæ M.j. Agrimoniæ M.j. florum Genistæ. P. ij 4. Cardial. ana P.j. M. ac in lib. xvj. Vini Rhemani macerentur triduo, dein veniant ad vsum.

Vinum Maluaticum præstans: Recipe florum Prun. syluest. florum Persicorum ana drach. ij. Diagridii gr. ij. misce & in vitro cum lib.j. Vini Maluatici macerentur in Syndone horis xij. exprimatur & detur.

Aqua Cordium: Recipe Galangæ maioris minoris, Garyophil. cum sem. Basilicoris Bombacis, Macis ana drachm. ij. flor. Buglossæ, Borraginis, Anthos, Tunicæ ana drach.j. conser. Rosarum Borraginis Buglos. ana vn.j. Vini Maluat. vn. xviij. Aqua Borrag. Buglossæ, Rosarum an. vn. vj. Misce stent in infusione per noctē tum cor vnius tauri cum li.ß. Pulmonis cordi propinquioris incidatur minutim & cum speciebus misceatur exacte & in j. aut duas, Cucurbitas immittatur & applicato alembico, destilletur vt artis est. In huius destillati lib.j. dissolue manus Christi perlat. vnc.j. aut vnc.j. ß. seruetur vsui.

Haustus D. Iohannis Wolffii, in dolore Coxendico: Recipe Rad. Cichorii, Graminis, Fæniculi, Petroselini ana drach.j. fol. Be-

tonicæ, Rorismarini, Carduibened. ana P.j.flor. Cardial. ana P.ſ. fol.Senæ vnc.j. Agarici drach.ij. ß. Rhabarbari drach.j. Hermodactyl.drach.j.ſem.Aniſi,Fœniculi ana drach ij. ſpecierum inciſarum vnc.ß.Miſce & in vnc.xviij. Vini odoriferi horis 14. ſtent, colentur & per ſubſidentiam clarificentur, expreſſi & clarificati vnc. iiij. Mannæ calabr.drach.vj.AquæCinnamomi drach.ij.

Medicamentum in Eryſipelate: Recipe Myrrhæ Rom. opt.vn.j. vel vnc.ij.Vini q.ſ.coque vaſe clauſo per integram, refrigeretur & coletur,colaturæ vnc.iij.Spiritus Tartari,aquarum Meliſſæ, Fumariæ vel Acetoſæ vnc.iij Theriacæ drachm.j. Spiritus Vitrioli q.ſ.pro acore, Diuide in duos hauſtus, dentur mane continuis duobus diebus.

Infuſio Theophraſti in peſte: Recipe Theriacæ vnc.ij. Myrrhæ vnc.ij.Petaſitates vnc. iij.Sperma ceti, Terræ Sigillatæ ana vnc.ß. Rad.Hirund.vnc.j.Diptamni,Pimpinellæ, Valerianæ ana drach.ij. Camphoræ ana drach.j.Spiritus vini op.menſ.Miſceantur & in ſole vel cineribus macerentur.Doſis Cochlear ſemis ad integrum,ſudet per 3.vel 4.horas,ſi forte erit ſudoriferum, adde dimidiam partem ſpiritus Tartari præſtantiſſimi.

Infuſio communis: Recipe Serpentariæ, Oſtrutii, Pimpinellæ, Valerianæ,Tormentillę,Gentianæ,Succiſæ ana vnc.j.Incidantur in partes minutas affundatur vini aduſti menſura vna, ſtent per 14.dies in loco calido,Doſis 3.Cochlearia ad ſummum,prouocat ſudorem pro præſeruatione infantibus datur Cochl.j. Aqua peſtilentialis, qua Norimbergenſes vſi anno 1534. Recipe Roſ. Rubrarum M.ij. Herb.& flor.Borrag florum Bugloſſæ, Violarum, Meliſſæ ana M.j. Corticum Citri,Tormentillæ ana vnc.j. Rad. Doronici, Been albi, rubei,ſem.Baſiliconis,Acetoſæ,Iridis ana drach.iij. Zedoariæ, Garyophyllorum,Cinnamomi ana drach.j Diſſeces & contundas, ſuperfunde Aquæ florum Tunicæ, aquæ Cinnam. ana vnc.ij. aquæ communis q.ſ.deſtilla per Alembicũ:Ad huius aquæ menſ.j ß.adde Vini Maluatici vel alterius vini menſuras iij. aceti menſ. ß. Roſ.rub. M.ij. Rad. Tormentillæ pulueriſ. vnc.j. & viciſſim deſtilla in B.per alembicum in quo pendeant ſpec. Diambræ drach. ß. Croci, Roſ. rub.ana drach.j & F.

Aqua Theriacalis ſudorifera: Recipe Rad.Perſonatæ vnc.ß.Petaſites,

tasites, Myrrhidis ana vnc.ß. Rad. Enulæ vnc.ß. Herb. Calendulæ, Verbenæ Cardui, Scabiosæ ana M.j. Rutæ, Saluiæ ana M.ſ. ex quibus per B.M. eliciatur aqua affuſa prius lib.j.ß. Vini & denuo aqua collecta destilletur additis Diaſcordii vnc.j. Theriacæ vnc.ß. ſic reſeruetur: eius doſis eſt vnc.j. ad vnc.ij.

Digeſtio per extractum D. Hermanni Wolffii: Recipe Rad. Cichor. vnc.viiij. Acetoſæ vel Aſparagi ana vnc.iiij. Cort. Rad. Cappar. Sarſæ Parillæ, Tamaricis ana vnc.j. Ebuli vnc.ß. fol. Adianthi, Trichomanis ana drach.ij. Cum S.V. Fiat extractum, quod ſub initium conſiſtentiæ lauetur cum aquarum Cichorii, Roſarum vnc.j. coaguletur. fæces remanentes comburantur, cineribus affundatur aquæ calefactæ fontanæ q.ſufficit, inſpiſſetur pro Sale: Sal coagulatum cum extracto miſceatur.

Hauſtus purgans eiuſdem: Recipe Rad. graminis, Cichorii, Aſparagi ana drach.j. flor. Geniſtæ, Sambuci, Adianthi, Scolopen. ana P.j. fol. Senæ vnc.j. Agarici drach j.ß. Rhabarb. drac.ß. ſpecierum inciſarum drach. ij M.F. infuſio in vini albi vnc. xv. colatura citra expreſſionem purificetur, recipe colaturæ vnc.v. Syrupi roſati vnc.j.ß. miſce pro hauſtu purgatorio inſigni.

Hauſtus vulnerarius: Recipe Conſolidæ Saracenicæ, Pyrolæ, Saniculæ Fragariæ, Artemiſiæ rub. ana M.j.ß. Vini optimi. q.ſ.

Vel: Recipe Saniculæ, Alchymillæ, conſolidæ Saracenicæ, Pyrolæ, Artemiſiæ rub. Agrimoniæ, Plantaginis, Latifolii, Fragariæ ana M.j Incidantur ac bulliant in olla noua, cum menſuris iiij. vini generoſi: Doſis Cochlearia ij. ab extra etiam applicatur cum linteolo mundo ac puro.

Digeſtiuum in melancholia Hypochondriaca: Recipe rad. Pæoniæ, Herb. Pulegii, Betonicæ, Paralyſis, Serpilli, Roriſmarini, Maioranæ Saluiæ ana P.iij florum Chamomillæ, Roſarum, flor. Spicæ an. parumper, ſem. Fœniculi, Aniſi ana drach.j fol. Senæ drach.ij. Bulliant omnia in vino, de qua decoctione mane hauſtus bibatur quo vſque placet.

Vel: Recipe rad. Polypod. drach.vj. Cort. Capparorum, Cort. Tamariſci ana vnc.ß. Rad. Borrag. Bugloſſ. ana drachm. iij. Cichorii, Helenii ana ſcrup.ij.4. ſem. frig. maior. Cort. Citri, ſem. Aniſi,

nisi, Fœniculi ana drac.ij. Cort. Myrob. Indorum, Chebul. an. dra.iij. Herb. Chamædr. Chamæpit. Melissæ, summitatum Betonicæ, Thymi ana M.s.3. flor. Cordial. ana P.ij. Decoquantur omnia secundum artem in lib.ij. vini & lib.j ß. aquæ, donec tertia pars absumatur, coletur, colatura albuminibus ouorum clarificetur aromatisando cum Cubeb. Cinnam. ana scrup.ij. Santal. albo. Citr. ana scrup. j. ß. Huius decocti colati sumantur vnc. iij. Syrup. de pomis Sabonis vnc. j. Syrup. de Epithymo vnc. ß. Misce pro potione digestiua, capiatur tribus horis ante pastum. Sequuntur adhuc nobiles infusiones & extractiones, Principibus nostris Hassiacis aliquando ab excellentissimis medicis ordinatæ.

Infusio purgans 1. Recipe fol. Hyssopi, Origani, Pulegii ana M.ß. florum Betonicæ, Anthos, Stœchados, ana P.j Borrag. Buglossæ, ana P.ß. sem. Anisi, Fœniculi ana drachm. ij. fol. Senæ vnc.ß. Agarici, Rhabar. ana drach. j. Epith. scrupul. j. Hermodactyl. Mechoca: ana scrup.j spec. incisarum drachm.ij. Arom. Rosati scrup.j. Misce F infusio in vnc.14 vini albi, horis 24. Colaturæ recipe vnc. iiij. In quibus dissolue Mannæ Calab. vnc. j. olei Cinnam. gut. ij. Misce.

Infusio purgans 2. Recipe fol. Senæ vnc.j. Agarici vnc. ß. Violarum, Buglossæ, Borrag. ana P.j. spec. Incisarum drach.ij. Diarrhod. Abb. scrup.ß. macerent in loco tepido per horas decem, in vnc.vj. vini albi, bulliant ad consumptionem vnc.iij. ß. coletur cum leui expressione, stent ad subsidendum, quo facto coletur: In colatura dissolue Mannæ Calabrinæ vnc.j. Aquæ Cinnamomi drach.j.

Infusio purgans 3. Recipe Rad. Cichorii, graminis ana drach.j. fol. Adianthi, Capil. Veneris ana P.j flor. Violarum, Borrag. ana P.s. spec. Diarrhodon Abbatis scrup.j. fol. Senæ drach.vj Rhabarb drac. j.ß. Agarici drach.j. spec. incisarum drach.ij. Misce F. Infusio in vnc. xij. vini albi horis 24. Colaturæ citra expressionem præparatæ recipe vnc.iiij Mannæ Calabrinæ drach. viij colentur denuo, ac dentur pro haustu, per biduum vsurpandum: intellige autem prius rationem morbi, ætatis ac personæ conditionem.

Infusio purgans 4. Recipe florum Anthos, Stœchados Arab. Betonicæ, summi. Artemisiæ rub. Origani, Melissæ ana P.j. sem.

Anisi, Fœniculi ana drach.ij.ß. fol. Senæ vnc.j. Agarici, Rhabar. ana drach. ß. Diagrid.gr. iiij. spec. Incisarum drach.ij. M. fiat infusio in vnc.xij. Vini albi horis 24.

Colaturæ citra omnem expressionem separatæ: Recipe vnc. iiij. Mannæ Calab.vnc.j.Dissoluantur,colentur, aromatisentur gutt.ij. Olei Garyophyl.F. haustus.

Infusio purgans 5. Recipe fol.Senæ drach.ij. Rhabarb. scrup. ij. Agarici scrup.j. flor. Anthos, Violarum, Borrag.ana P.j. Stœchad. Arab.P.s.sem.Anisi,Fœniculi ana drach.ß.Carui scrup j.spec.Diarrhod.Abb.Trium Santal.ana gr.vj.infundantur per noctem in vnc. v.Vini,cras mane parum coque si placet, deinde cola, in colaturæ vnc. iiij. dissolue Mannæ vnc. j. aquæ Cinnamomi scrup. j. F. haustus.

Infusio sexta: Recipe fol.Scolopendr. Origani, Chamædr. ana M.s.flor. Violarum,Fumariæ,Borrag.ana P.ij.Lupuli, Buglossæ ana P.j.Melissæ,Anthos ana P.s.fol.Senæ vnc.j. Agarici raspati drach.ij. Rhabarb.drach.j.Myrob.Chebulor.drach.j. Hermodactyl. drach. ß. sem. Fœniculi, Anisi ana drach.j.ß. spec.incisarum vnc.ß. Arom. Ros.drach.ß.F.infusio in vnc.xvj.Vini veteris albi horis 24. Colentur citra expressionem.

Colaturæ: Recipe vnc. iij.Mannæ drach. vj. Dissoluantur lento igne,colentur denuo,aromatisentur ol.Caryophyll.gutt.ij.detur in vitro pro haustu j.

Infusio 7.purgans: Recipe Rad. Acetosæ, Graminis, Cichorii, Asparagi ana drach.ß.Sarsæ Parillæ scrup.j.fol. Scolopendriæ, Adianthi, Capillorum Veneris ana P.ij. florum Cichorii, Betonicæ, Violarum ana P.j.fol.Senæ vnc.j.Agarici Raspati, Rhabarbari ana drach.j.spec.aromat.Ros.scrup.ß.spec.Incisarum drach.iij.sem.Fœniculi drach. j. M.F. Infusio in vini albi vnc.xij. horis 24. colentur non exprimendo & colat.Recipe vnc.iiij. ß. Mannæ Calab. vnc. j. Dissoluantur ad lentum ignem colentur,aromatisentur ol.Caryophyl.scrup.ij.detur in vitro pro haustu.

Infusio 8 Recipe fol.Senæ vnc.ß.Rhab.scrup.iij.Mæchoacamæ, Agarici ana drac j.spec.Incisarum dra.ij.Dianthos dra.ß.sem.Anisi, Fœniculi ana drach ij.flor.Borrag.Buglossæ, ana P j Centaurii P.j. Infundantur per noctem in vini vnc.xiij. mane coquantur ad medieta-

dietatem: Colaturæ Recipe vnc.iiij. in qua dissolue Syr. Rof.solut. vnc.j.ß. Aquæ Cinnam.drach.ij. Misce pro haustu.

Infusio 9. Doctoris Horstii: Recipe Rad. Ellebori nigri veri dra. j.ß. Rhabarb.drach.ß.fol.Senæ vnc.j. Herb.Scolopendr.Capill. Veneris, Fumariæ ana M. ß.sem.Anisi drach.j. flor. Chamomillæ P.j. Galangæ, Macis ana drach.j.Spicæ Indicæ gr. iij. Tartari Vini albi drach.j.ß. Incisa ac contusa misce, postea infunde cum vini albiss. vnc.xvj. Digerant, deinde colentur, colaturæ accipe vnc.ij. Syr. Rof.solut.vnc.j.olei Garyophyl.gutt.iij. F.haustus.

Infusio 10. Eiusdem: Recipe Rhabarb.drach.j.Rad.Cichor.vnc. ß.fol.Senæ vnc.j. Agarici drach.ij.sem.Anisi drach.j Zingib. Galangæ ana scrup.j Spicæ Indicæ gr.vij. Incisa ac contusa infundantur cum vino de quo bibendum, tepide.

Infusio eiusdem 11. Recipe Comarum Absynthii vulgar. Centaurii minor. ana P.ij. Rad. Ebuli, Asari ana drach.iij.fol.Senæ Alexand. Mundat. drach.v. Rhabarb.drach.j. Cinnamomi acutiss. Zingiberis albissimi ana scrupul.iiij. Incisa dentur in charta quæ s. Herbæ pro infusione cum vino.

Alia eiusdem 12. Recipe Rhabarb.opt.drach.j.ß. Rad. Calam.aromatici, Enulæ ana drach. iij. summit. Absynth. ana M. s. fol. Senæ vnc.j. Agarici vnc.ß.sem. Anisi, Cumini ana drach.j. Cinnam. Galangæ ana scrup.j.ß. Incisa ac contusa infundantur cum vino: sequuntur quædam extractiones.

Extractum in Icteritia & Hepatis obstructionibus pro illustrissimo Principe nostro Hassiaco Ludouico: D. Wolffii: Recipe Rad. Cichorii vnc.viij. Asparagi, graminis, ana vnc.iiij. Cort. Rad. Capparorum, Sarsæ Parillæ, Tamaricis ana vnc.j. Ebuli vnc.ß. fol. Adianthi, Trichomanes, Capillorum Veneris, Absynth. Betonicæ, Scolopendriæ ana drach.ß. cum S. V. Fiat extractum, quod sub initium consistentiæ lauetur cum aquæ Rof.vnc.ij. Postea coaguletur, fæces remanentes comburantur pro extractione Salis, cum quo extractum summe fortificetur.

Extractum eiusdem D. Wolffii ad lienem & matricem pro vxore Cancellarii: Recipe fol. Melissæ, Menthæ, Artemisiæ, Pulegii, Fumariæ ana M.ij. Epithymi vnc.ß. Rad. Rusci, Asparagi, Bryoniæ ana vnc.j. Omnia incisa Misceantur, & cum S. V. q. s. fiat extractum instar Mellis.

Extractum Asthmaticum: ℞. Rad. & fol. Aristoloc. M. iij. Hyssopi, Hypericonis, Melissæ ana M. ij. fol. Calamenti M. j. Rad. Aronis Glycyrrhizæ, Helenii, Pimpinellæ ana vnc. ß. Aloes drac. vj. Myrrhæ drach. ij. cum S. V. fiat extractum.

Extractum pro vidua D. Lucani: Recipe Absynthii Roma. Carduibenedicti ana M v. Artemisiæ Rub. Scolopendriæ an. M. ij. Aloe succo Citrinæ vnc. ß. cum S. V. fiat extractum.

Extractum pro nobilissimo Cunrado Ridtesseln: Recipe Rad. graminis, Cichorii ana vnc. ij. ß. Fœniculi, Petroselini ana drach. x. Cort. Tamarisci, Capparorum, ana drac. vj. fol. Adianthi, Capillorum Veneris ana M. iiij. Absynthii, Betonicæ Scolopendrii M. j. Omnia incidantur ac puluerisentur, & cum S. Vini fiat extractum.

Extractum pro vxore D. Hermanni Wolfhi: Recipe folio. Hyssopi, Saluiæ, Melissæ, ling. Ceruinæ, Chamædrios ana M. ij. Rad. Capparorum, Fœniculi, ana vnc. j. ß. Petroselini, Rusci ana vnc. j. sem. Anisi, Carui, Fœniculi ana vnc j. M. & cum S. V. fiat extractum.

Extractum nobilis Ridtesels ab Eisenbach: Recipe Absyn. Rom. Manip. viij. Absynthii nostri M. iij fol. Carduiben. M. iij. Rad. Calam. Aromat. vnc j. Garyophyll. Zingiberis, Cort. Arantiorum ana drach. j. M. adde spiritus vini rectificati lib. iiij. Fiat extractum.

Extractum nobilis Iunioris Ridesels: Recipe Rad. Sarsæ Parillæ vnc. iiij ß. Agrimoniæ, Rusci, ana vn. iij fol. & flor. Eupatorii, Fumariæ, Iunci odorati, Chamædrios ana drach. ij. Aloes succo Citrinæ vnc. j. M. & cum S. V. lib. v. fiat extractum.

Extractio capitalis: Recipe spec. Pill. Alephang sine Aloe, Myrrhæ, Masticis ana drac. j. Rhabarb. Agarici Hellebori nigri, Styriaci ana vnc. j. F. cum S. V. q. s. infusio & digestio ad aliquot dies, facta expressione addes Aloes succo Citrini cum aqua Rosarum dissol. & & repurgati vn. iij. deinde destilletur, vltimo inspissetur. Dosis scru. ij. in forma pillularum præstantissimarum.

Extractum ad Icteritiam: Recipe Herb. Agrimoniæ, Betonicæ, Fumariæ ana M. iij. Absynthii, Ceterach, linguæ Cerui ana M. ij. Chamæpit. M. j. Cort. Tamarisci, Cichorii, ana vnc. j. M. & cum S. V. fiat extractum, cuius singulis vnciis adde hepatis Lupi drachm. j. ß. puluerisati.

Extractum pro Comitissa à Witchenstein: Recipe Rad. Petroselini,

lini, graminis, Aſparagi ana drach.vj.Cort.Capparorum, Valerianæ, Cyperi ana drach.ij fol.Adianthi Capillorum Veneris, Meliſſæ, Betonicæ ana M.ij flor. Borra. Bugloſſæ ana M.j.ſem.Aniſi, Fœniculi, Carui ana drach.j.ß.Ocymi, Cubebarum ana drac.ß. Miſce fiat extractum.

Aqua vitæ Apoplectica: Recipe aquæ vitæ rectificatæ lib.xij.ſem. ſinapi acerrimi lib.ß.florum Lauendulæ elect. vnc.iij. Garyophyll. Galangæ ana drach. vj. infundantur in vaſe vitreo diligentiſſime tecto per dies tres, poſtea deſtillentur, deſtillationi adde medietatem ſupraſcriptæ iam materiæ, iterum infundantur, ſic repete tertio & cum pauxillo Croci coloretur, Doſis Cochl. j. in Paroxyſmo ſæpius infuſum.

Hæc dicta ſufficiant pro commendatione vini in formulis receptorũ ex quibus patet, in quibus affectibus poſſit vinum tuto exhiberi & adhiberi. Infinitas pene poſſemus dare ſpecies, ſed hæ forſan non omnib. ſapient, quod non curamus, nihil fit a nobis ſine ratione & conſequentia: Nunc vinum etiam examinabimus per artem Chymicam ab antiquis ſumme laudatam ac comprobatam philoſophiam antiquorum ſapientum.

Deſtillentur ex vino talia medicamenta, vt ſequuntur. Digere vinum generoſum in fimo vel eius vicario, in vaſis circulatoriis iuſtæ amplitudinis, per octo vel x. dies: poſtea vaſe refrigerato effunde illud in Cucurbitas altas, quibus ſuperpone alembicos roſtratos, iuncturis cum veſicis porcinis vel bouinis bene munitis; deſtilla, vt artis eſt, per B.M. Primo egredietur ſpiritus, quem ſepara, mutato recipiente: deinde vrge phlegma vſque ad mellis liquidi ſpiſſitudinem: feces per retortam deſtilla, dando ignem per gradus: & accipies oleum pingue. Ex capite mortuo Sal elicies, phlegma ſuperfundendo, digerendo, filtrando & coagulando. Quod ſi præſtantiorem ſpiritum vini deſideras: rectifica eum, deſtillationibus ſæpius repetitis. *Deſtillatio ſpiritus vini.*

Spiritum vini ſic deſcribit Sennertus: Ex vino vel etiam fecibus vini per veſicam pars optima, quod guſtus & ſapor indicabit, abſtrahitur: quod exſtillauit, aliquoties per B. rectificatur, & ſaltem dimidia vel tertia, aut quarta pars deſtillatur, idque eo vſque, dum accenſus ſpiritus vini nihil relinqat aquoſitatis.

Subti-

Subtilius adhuc ita rectificari potest: Cucurbitæ orificium tegatur quadruplici charta subtili, imponatur Alembicus, & lento B. calore tertia vel quarta pars separetur. Ita enim saltem spirituosissima & subtilissima pars per Papyrum penetrat, aquosior & phlegmatica iterum decidit. Idem fieri potest per phiolam longi colli, cuius tertiam aut ad summum dimidiam saltem partem replent. Sic enim subtilissima saltem pars ascendit; aquei vero vapores ad latera colli phiolæ condensantur & delabuntur. Nonnulli Cucurbitæ vel Phiolæ Orificium spongia oleo imbuta obstruunt. Ita enim aqua hæret, transit vero per eam solus spiritus. Licet quoque vas per Serpentinum spiritum vini rectificare. Per anfractus enim illos canalium solum subtilissimus spiritus penetrat; phlegma vero in vase inferiore subsidet.

Alii authores tales dant modos ad præparationem S. V. Recipe Vini generosissimi, coloris ac saporis iucundissimi q.v. cum hoc imple vitrum ad tertiam partem, postea luto sigilla, & repone ad putrefaciendum in ignem vaporis per 8. dies, hoc peracto, repone in hyeme quando ingens est frigus ad aerem, recipiens vero quod lutatum est alembico, stet in Hypocausto vel calore, alterum vero vitrum seu Cucurbita in frigido: Quando iam frigus phlegma quod est in vino condensat & refrigerari facit in glaciem, tum fit separatio spiritus à phlegmate, & spiritus secedit in receptaculum quod est in loco tepido: Quod iam frigore non est conglaciatum. Hoc reclude probe in Pelicano ad circulandum per 14. dies in leni Balneo, postmodum destilla per alembicum, & habes spiritum vini subtilissimum, sed non in magna quantitate: Hic processus quidem videtur laboriosus, sed tamen est artificiosus ac Philosophicus: Quidam dolia plena in hyeme reponunt sub dio, vt ita concentrent spiritum vini in medio vasis, sed hoc tædiosum opus, & magni sumptus, hic nobilior breuis, vtilis, atque cum multis vitris potest absolui.

Alius eius præparationem præscribit talem: Recipe vinum quantum vis, hoc destilla ex Cucurbitis igne lenissimo feces & phlegmate seorsim reserua, vt artis est: (vitra seu Cucurbitæ non in arena, sed sub arena tantum locentur) prima destillatione peracta vicissim nouum ac recens accipe vinum, ac destilla, hoc reiterando conti-

continua vsq; dum destillati sex habeas mensuras, tandem totum redistilla, & phlegma remanens, prioribus reseruatis affunde fecibus, hanc demum institue destillationem ad quintam vel sextam vicē, vsq; dum sentias spiritum nulla amplius post se relinquere phlegmata, tūc purus existit atque igneus. Hic spiritus valde approbatur ad vegetabilium essentias extrahendas. Qui vero ad mineralium essentias efficax erit, hic exacuendus cum Sale Tartari, aliquoties inde cohobādo, abstrahendo ac destillando, sic reddetur igneæ substātiæ. Spiritus vini v. si per se intra corpus vult & debet appropriari, additur ei de essentia aut oleo Cinnamomi, de essent. Ambræ ana dra. ß. olei Caryop. scru. ß olei Anisi dra. j. ß. essentiæ Croci dra. j. Commisceantur optime: Huius dosis est Cochlear semis: pseruat hominē ab Apoplexia, Epilepsia, &c. alii addūt olei succini aut Cardamomi & eodē modo ab extra vsurpāt. *Vsus spiritus vini ad Ess. metallorum vegetabilium. S. V. ab intra sic datur.*

Ab extra ad frigidas fluxiones sic præparatur: ℞. S. V. lib. j. huic adde olei Iuniperi, Thereb. an. vn. ß. olei Ceræ dra. ij. Hæc omnia probe ac bene permisceantur, qua mixtura mēbra affecta inungantur, in phtisi refrigeratione & luxatione eorū: In fluxionib. frigidis ab extra summe cōuenit: colicā repellit, si eo vmbilicus inungatur. pleurisi & pūcturis subuenit, si eo inūgātur latera, dolores dorsi corrigit, febricitātib. & emaciatis ab extra ēt vsurpatur: Sin vero hic spirit⁹ ad caput solūmodo debet adhiberi, tū addūtur ei capitalia & memoriā corroborātia, &c. *Spiritus V. ab extra sic vsurpatur.*

Spiritus huius talis etiā est præparatio ab intra & extra: Recipe S. V. quinquies rectificati, huic impone panem hordaceum calidū in tanta quantitate, quantum par erit: Sigillata reclude in vitro ad circulandū per 14. dies lenissimo ignis calore, postea spiritum inde destilla, & binos accipies spiritus vnum ex pane alterū ex vino, cōiunctos tamē. his adde essentiæ Cinnam. mēs. j. Ambræ Moschi an. dra. ß. Essentiæ Coral. Margar. an. vn. ß. cōmisceantur inuicē ad vsum: Hic spiritus confortat cerebrū, cor atq; Hepar, promouet concoctionem, spiritus exhaustos refocillat, naturā in vigorem summū perducit, omnes fluxus restituit.

Magisterii vini talis datur præparatio: Recipe musti vini optimi ac recētissimi iam iam expressi, destilla ex igne vel Balneo solam ac nudā humiditatē, sola n. humiditas primo ascendit, spiritus deinde veniunt si ignis fuerit auctus: Hunc vicissim ad remanentē terrā siue feces affunde, iterumq; destilla, tandē essentia vini ascēdit super alembicum. Fit etiam destillatio magisterii vini artificiosa super dolium quod duo habet foramina, quando feces recenter eiicit & sese purgat, hoc egre- *Magisterium Vini.*

gium est ac virtuosum, potestq; exacui summè cum sale Tartari, &c.

Ex fecibus supradictis reliquis destillatur oleum, soluens Aurũ instar sanguinis. Eius supra facta fuit mentio in lib.1.Basil. Chymicæ, laboris non ita magni, sed facilis præparationis, Aurum si eo oleo fuerit solutũ, per tritorium potest separari, in medicina maximi est momẽti.

Extractio Magisterii in vino secundum Paracelsum hæc est, tom. 6.pa.50. Vini magisterium declarare iam volumus, quod quidem innumeris virtutib. dotatum apparet: cũ eiusmodi naturã à plurimis in terra latentibus virtutib. accipiat, vti de vini generatione ponimus. Iam sciendũ huius magisteria duabus viis fieri, quanquam vnã silẽtio præterimus, quia cõmunis existit eius processus, quali in multis vinis extrahendis vtimur. Nonnullæ viæ practicæ magisterii vini hic ponũtur. Aliqui dũ adhuc recens est vinũ & ebullit, extrahere conãtur inter purgandũ. Alii sepeliunt cẽtumq; diebus ita relinquunt. Pleriq; illud citra ignẽ separant. Quocunq; modo id fiat, scribere hic minime volo. Tradam saltem eam quam experientia cõprobatam viam habeo. Primo sciendum in vino spiritum valde subtilẽ, ac paucũ, & multo phlegmate contentũ esse. Et quamuis hic E. Q. sit, nihilominus in eo fit magisterium, sed maiori practica processuque adhibito.

Sciendum etiam, plures maioresq; vires in eo vino exsistere, quod Tartarum suum nondũ posuit, cum in Tartaro nonnunquam plus virium exsistat, quã in vino ipso. Vetustas ẽt vini laudabilior q̃ iuuenta, vel eius recentia, ꝙ spiritus magis digeratur successu tẽporis longioris quã paucioris. Animaduertendũ præterea est vinũ, hunc in vsum conferendum esse, defodiendum in terram frigidam, vase inferius ac superius optime concluso absq; vllo respiraculo. Sic multis centenis annis absq; Tartaro conseruatur. De prolixo quidem tẽpore loqui hic nolumus, cum tædiosum id foret, nihilominus memoriæ id mãdetur. Non est etiam vini magisterium, ꝙ ex musto vel recenti vino trahitur, sed musti. Nec est artis id, cum fecibus aut phlegmate suo destillare, prout vinum ardens, quod hac via spiritui vires depereant, quę sunt in eius essentia. Hoc ipsum fieri minime cõuenit. Sic quo sæpius optimũ acetũ destillatur, eo remotius à S.V. recedit. Quapropter animaduertendũ summa diligentia, ne quomodo quinta corrũpatur in magisteriis essentia, sed potius, vt virib. augeatur atq; fortificetur. Quum etiã sine igne separatum est, haudquaquam potest esse magisterium, ꝙ ei substantia deficiat. Sciendum itaq; vini spiritum cum substantia esse

con-

conseruandum, & non cum phlegmate. Nã in vino duæ substãtiæ reperiuntur, vna quidẽ vinosa, cui spiritus inest vini, & à qua separari nõ potest: altera phlegmatica est quæ fæcib. & aqua dulci permiscetur, q̃ à vera substãtia separari debẽt, vt à sua minera vel Terra metallum. De vino sciendũ est fæcem, phlegmaq; eius esse mineram & vini substantiam esse corpus in quo conseruatur essentia; prout Auri in Auro latet essentia. Iuxta ꝙ practicã nobis ad memoriam ponimus, vt nõ obliuiscamur, ad hunc modũ. ℞. Vinum vetustissimũ & optimum ꝙ habere poteris, colore saporeq; ad placitũ, hoc in vas vitreum infundas, vt tertiam eius parte impleat, & Sigillo Hermetis occlusum in equino vẽtre mensib. quatuor, & in cõtinuato calore teneatur, q non deficiat. Quo peracto hyeme, quũ frigus & gelu maxime sæuiunt, his per mẽsem exponatur, vt cõgeletur. Ad hunc modũ frigus V.S. vna cũ eius substãtia ꝓtrudit in V. cẽtrũ, ac separat à phlegmate. Cõgelatũ abiice: Quod vero congelatũ nõ est, id spiritũ cũ substantia esse iudicato. Huc in pellicanũ positũ in arenæ digestione cũ adeo calida ꝑ aliquod tẽpus manere sinito. Postmodũ eximito vini magisterium, de quo locuti sumus.

Quinta Essentia vini: Pone vinum generosum per mensem, in ventrem equinũ, vel eius Vicarium, in vasis circulatoriis iustæ amplitudinis. Postea destilla in B.M. spiritũ in cucurbitis altis, quẽ quater rectificatum, singulis vicibus separando phlegma, septies adhuc destilla: ita vt ex lib. 40 vini, vnam separes spiritualiorem (nam quod inter spiritũ & phlegma destillatur, aqua ardẽs est) spiritum vase vitreo semipleno probe obturato, ne respiret, serua loco frigido. Interim phlegma destilla residuum vsq; ad mellis liquidi consistentiam. Quod prolectũ est, redde fecibus: Et iterũ lento Balnei calore tres partes euoca: Deinde Cucurbitã exime: & pone loco frigido, vt Cristallos producat: quos ab omnib. sordibus elutos toties, dissolues & coagulabis; donec aquæ limpidissimæ glaciem æmulentur. Interim si artis vim & oleum pingue & cõbustibile è vino quæris: phlegma à Cristallis separatũ in B. vsq; ad mellis liquidi spissitudinẽ destilla: postea in retorta per arenam pelle. Aqua oleo flauo mista prius egredietur: deinde oleum rubrũ: vltimo resina. Crystallis minutissime tritis superfunde spiritũ superius seruatũ: digere in B. per triduum: postea in arena destilla: toties eundẽ, processum repetẽdo; donec spiritus perfectè propria anima impregnetur; & corpus plane aridum super laminam candentem positum fumum non edat. Tum corpori prius, vt artis est, calcinato superfunde octauam partẽ sui põderis spiritus animati: Digere & destilla vt prius: deinde da sextam partem spiritus: postea quintam: deinde quartã toties cũ quarta parte continuando, donec maior pars corporis super laminam candentem posita in Auras abeat. Tunc impletur, quod Morienus dicit: Hoc quoq; te scire debet: quod anima cito corpus suum ingrediatur, quæ cum corpore alieno nullatenus coniungi potest. Habito hoc signo, vasi superpone Antinotorium: & da ignẽ Cinerum spatio duorum dierũ, donec sulphur vegetabile spondilibus

vasis instar Talci adhæreat. Huius sulphuris accipe vn.j. spiritus puri vn.iiij misce & digere per diem naturalem: Deinde destilla in cinerib. cum cohobiis, donec totum corpus adscenderit. Tunc bis per balneum bulliens destilla & per 60. dies circula: separata hypostasi, quæ circa fundum Pelicani hærebit, serua Q.V.E. ad infinitos morbos curandos, tā interius quā exterius vsurpādā.

Potest etiā hæc Q.E. vini breuiori perfici tēpore. Imo spatio quinq; septimanarum potest absolui, & Auri tinctura cū ea elici. Multæ sunt viæ, teste Gebero, ad vnū effectum & vnū intentum. Porro Q.E. vini, varii varie præparandā docent: Nunc ex ordine quosdam in medium pferemus & adducemus: De spiritu vero scias, hos modos esse optimos per phiolas, p vt tradidi formas in li. 2. Basilicæ philosophicæ, sic sine multis ambagib. verū Alkohol essentiale potes habere: vel si dubitas, tum Recipe hunc S.V. ex nobilissimo destillatum, & iam quarta vice destillatū, adhuc destilla septies, vel vsq; ad summam subtilitatem, intercedentib. semper digestionibus suis, vase ita munito, vt nullus possit exire halitus. Postea circula in Pelicano & habebis verum Alkohol essensificatum atq; præparatum. Nonnulli veri spiritus perfectiss. volūt habere certa sua signa: vt 1. si tota cōburitur sine relicto vestigio in pelui stānea munda. 2. Si nullum accipit sedimentū 3. Si sapit, oletque f... iter. 4. Si penetrat in gustu sine qualitate quasi sine qualitate nocaloris aut acredinis. 5 Si in candente lamina in auras euanescit q; bulla 6. Si cū linteo cōburitur. 7. Si olei gutta vel pilus ex super..io iniectus, statim petit fundum. 8. Si succinum ardens immissum subinde ardentius euadit, 9. Si in manu penetrat euanescitque.

Optimus S.V. Tartarisatus philosophicus, fit hoc modo: ℞. vini adusti q. vis, superfunde Tartaro crudo, attamen puro, fac phlegma inde destillet, & recens vinum superfunde, hoc iterū destilla, destillato caue ne spiritus egrediantur, hanc destillationem, toties institue vsque Tartarum nullos amplius spiritus ad se recipere possit, tandem artificiosa ac philosophica manu age, ac labora.

Nonnulli sicuti Paracelsus per 4. mēses vinū in Cucurbita cū cæco alēbico digerunt. Hūc sinunt cōglaciare. Quod liquidū mansit destillant, ita vt subtilissima duntaxat pars excipiatur Neq; vero tantum ad calorē destillatio fit & perficitur, sed & glaciem vini circūponunt Cucurbitæ, & q spiritu intus posito eleuatur, exitq; ante fumos crassos, id pro vero vini spiritu, seu Q.E. habent. Quidam quod ex glacie collectum est, iterum atq; iterum glaciant, donec nihil restet glaciabile.

Alii ita conficiunt: Aquam ardentissimam ex vino pone in phiola

ita vt tertia vel media pars sit plena. Obstrue os cera pertinacissima, ne spiritus possit subterfugere. Pone in fimo ad mẽsem inuerse, vt fundus sit in summo. Ita separatur essentia à fecibus. Vbi hoc factum est, sensim exime phiolam, cauens ne perturbes. Fora cerã, & feces emitte vsque ad puritatem, quam detine in vitro. Aquam illam puram circula in Pelicano vsq; ad perfectionem suam. Huic solet innatare quædam essentia oleiformis, quæ abstracta seorsim seruatur.

Baptista Porta etiam diligentius elaborat. Vinum generosum in amplis ampullis ita obsignatis, vt nihil plane possit expirare, in fimo sepelitur, vt putrescat per duos menses. Postea destillãdo inde abstrahitur spiritus, quẽ ille præcipit diuidi in partes duas. Omisso hoc spiritu & reposito aliquandiu destillantur reliquiæ, donec feces vt mel vel pix residere conspiciantur. Hæ locantur in cella, quousq; deponant Crystallos sicut fit in aceto. Crystalli eximũtur abluunturq; per phlegma paulo ante destillatũ, sed celeri manu, ne liquescant. Siccatos solue in aqua destillata. Feces reliquas, quæ nõ abierũt in Crystallos, calcina in cineres albissimos. E calce extrahe salẽ per aquam phlegmaticam, & elabora eum soluendo, filtrando, coagulando, donec in candente lamina positus liquescat & diffumiget, quod in particula potes primũ subere: postea charta pergamena tenera. Impone alẽbicũ, & cõmissuris occlusis sicca. Subiice ignẽ, & destilla. Dicit ille salẽ penetrare ad alembicũ per suberẽ & pergamenã, aqua immota manẽte. Collige salẽ istũ & misce cũ V S. primũ destillato, & circulatione exalta in Q. E.

Alius vinũ generosum macerat per mens. 2. Destillat aquã ardentẽ, relicto phlegmate. 3. Aquã hanc macerat iterũ in fimo per dies 21. Destillat partẽ subtiliorẽ igni leniore. Hãc digerit denuo p dies 15. Digestã destillat p spongiam oleo madidã, collocatã in orificio Cucurbitæ. Ita factus est S. V. quem digerit per octiduum, & destillat igni leniore. Quod exiit, quatuor dies macerat destillatq;. Hoc digeritur p biduũ, & tandẽ ꝓdit Q. E. quæ circulando exaltatur. Semper a. crassiores partes remanẽt in Cucurbita, q̃ seorsim ad suos vsus pro aqua ardente, vel S. V. possunt vsurpari. Phlegma primũ in acetũ bonũ vertitur, ex quo fit acetũ destillatũ & Crystalli. Hæc Q. E. postea est cælũ, & quasi communis materia astrorũ, in qua si maceres aromata & alia, statim deponitur virtus subtilissima, ad vsũ p̃sentẽ. Quia vero laboriosissime cõficitur, plerũq; quarta destillatione spiritus ꝓ ea sumitur. In aliquib. ẽt oleum Terebin. seu spiritus exaltatus, in mineralib. aqua fortis & Mer-

curius philosophorū in metallicis quibusdam, illud officium subeunt. Paracelsus hāc ēt alibi habet descriptionē, nempe in Q.E. potabilium. ℞. Vinum. Digere in Pelicano per mensem, separa per balneum, quod exit serua. Inde pone in cineres, destillaque & exit alia substantia. Tertio loca in arena, & destilla, exitq; tertia. Has duas posteriores digere in B. vel fimo, & destilla postea, & exit plus spiritus, q̄ adde priori. Digere iterū, & destilla, & sic omnes spiritus, relicto solo phlegmate, potes elicere. Spiritus hos circula, & destilla vicissim, abibūtq; in Q.E.

Nōnullus vult è vino destillari tres liquores fere similes: primus erit aqua ardens: Secundus erit spiritus: Tertius erit Q.E. Nonnulli spiritū V. rectificant per suum salē, vnde debet exasperari, inde vocāt vini Alcool, vel vinū alcalisatū, id q̄ verum dico, si sine phlegmate coeant & coaceruētur sua putrefactione debita ac philosophica, in vase Hermesis Sigillato, &c. Alius ēt sic ait: Post extractam aquā ardentem è vino, coque reliquias ad siccitatē. Feces calcina. Extrahe salē, cuius semunciam misce duab. vnciis S.V. Cōmacera; destilla per retortā cum cohobiis, donec Sal totus cū spiritu exeat. Digere in cineribus per horas 24. Alii p̄ sale secum accipiunt salē Tartari, vel Crystallorū vini. Nōnulli ad metallica iniiciunt caput mortuum aquæ fortis; macerāt & destillant. Quidam destillant spiritum ex illo capite mortuo cum laterum puluere misto; & eius partem vnam soluunt in partibus quatuor S.V. Ad exemplū S.V. fieri poterit spiritus ex granis Iuniperi, glande fagina & similib. igneum halitum præbentib. veluti aqua ardente quamuis fecū spirituosarū, multæ Cereuisiæ, &c. Mēstruum vegetabile minus, vel circulatum minus, vel Q.E. vini, secundū Guidonē magnum de mente: ℞. vini rubicundissimi 24. mensuras (hoc vinū dicit albo esse melius, & id forsitan ratione salis: multas n. residuas facit feces Tartareas) hoc infunde Cucurbitæ, & applica alembicū prolutatum, & destilla in B.M. vsq; ad consistētiam crassam instar Mellis. Hāc materiam à 24. mensuris vini residuam in duas partes diuide æquales, pone cum cucurbitis p̄magnis, vt artis est in B.M. superfunde rursus vini spiritum cū phlegmate ad duas partes diuisas crassæ consistētiæ, adaptatis p̄be cæcis alēbicis, (ne quid exspiret) putrefiant per sex septimanas: putrefactis applica alia capitella, cū recipientib appositis p̄be lutatis, demū destilla S.V. per B.M. tādiu donec liquor spiritualis exire cupit: & hoc facto dephlegma vt artis est: Sin mavis citius vt p̄ficiatur opus diuide in 4. partes & Cucurbitas, sic velocius succedet; omne destillatū atq

recti

rectificatū lēte ita destilla (cōiunctis puta destillationib.) vt vnica mēsura remaneat, q̄ in cella fac Crystallos pariat albos instar nitri, q sunt Sal vini, super has funde phlegma proprium, & in B.M. destilla vicissim ad cuticulā, & pone ad vicissim Crystallisationem, hoc toties reitera, quousq; tibi videantur sat puri: depuratis, proba tuum vini spiritū, & si inueneris ipsum iustissimū sic procedes, sin minus adhuc semel rectifica: Huius S.V. accipe li.j. salis vini vn.iiij. cōfunde, sigilla ac paulisper digere: digestis destilla per B.M. cohoba quatuor vicibus, demū habes menstruum vegetabile minus, vel circulatum, vel Q.E. Vini.

Magnū vero vel circulatū maius menstruum vegetabile, seu Quintam Essentiam vini sic mandat conficere: ℞.S.V.vnc.vj. Salis vini vn. iiij. funde in cucurbitā ambo, Sigilla cum alembico & destilla in B.M. duodecies cohobādo, postea putrefac per 4. septimanas in B. roris: deinde destilla aliquot capitalla cū rostris, ego dico per vnciam phiolam sine longa remoratione. Idem hic author ponit duas S. V. acuitiones, vnā cum sale vulgari, aliam cum sale Armoniaco, sed nullā amo, si vid. ille S.V. debet in medicina exhiberi, sin vero ad metalla vbi corrosiua locum habere possunt, ibi concedimus: sed nulla acuitio p̄stantior est illa, q̄ quæ fit proprio suo sale, aut alio homogeneo appropriato, &c. Hęc de vino eiusq; proprietatib. effectibus atq; destillationibus, in sequentib. dicemus de vino mortuo vti vocant quidam, seu aceto, Omphacio, & Sapa, &c. Qui plura de vino cupit, videat libros iam priores, multis in locis de hoc differentes.

CAPVT III.

De Aceto & Omphacio.

ACetum ὄξος Græcis dictū, Gallis Vinaigre, Italis Aceto, Hispanis El vinaigre, Germanis Essig nominatur: dicitur ēt vinum acre, itē vinum mortuum: fit ex vino, vapido, propriis spiritib. & insito calore destituto p̄ducitur: fit ēt ex aqua & Melle, vel cereuisia putrescēte, &c. Quod ex vino acerbo ac crudo fit, id magis adstringit; q vero ex optimo vino conficitur, id magis aperit: Quod ex Cereuisia apud inferiores Germanos paratur, magis refrigerat. Acetum omne dicitur mistæ esse substantiæ, nempe frigidæ pariter ac calidæ, eiusque vtriusque tenuium partium: cæterum calidam frigida exuperat.

Habet a. omne acetum vim attenuandi, incidēdi, discutiendi simul & reprimendi, nec non refrigerādi, & aliquantulū calefaciendi; Gal. cap. 10. li. 2. comp. med. Loc. Nam caloris in se quædā semina retinere,

ēt ag-

ēt agnouit Homerus: vnde mistæ, vt supra diximus, esse qualitatis Gal. scripsit, ca. 19. li. 1. de simpl. med. Nā vt lac vniuersum non est Homœomeres & similare, neq; vndiquaq; sibi idem; sic nec acetū, q multi calidū, alii frigidum nominãt. At maiori parte frigidius q̃ calidius his liqdo constat, q vere eius facultatē expēderint: Atq; longè ab illorū cōiecturis recedendū qui cauterii instar calidū putant: Gal. ca 20 Eiusdē lib. Nā sensu cōstat admodū valde acre, & principio refrigerare, sublimatum tamen quendā calorē relinquere, qui acrimoniæ ratione, & p accidens spatio tēporis fit, tametsi non vbiq;, nec in omnib. corporib. Gal. ca. 21. eiusdē li. Hinc colligitur acetum quidē frigidum esse, sed accidentarium habere calorē, vel vt loquitur Gal. ca. 23. eiusd. lib. nec esse summe frigidū, nec summe calidū, sed neutrius extremorū particeps. Multa enim ex pugnantium facultatum mistura nascuntur, & pleraq; ad sensum simplicia sunt, quæ ex pugnātibus qualitatib. constāt, & de his cum ambigitur, sint neutra necesse est, vt acetum, quod ingenitam perdidit qualitatem, & alienam ex putredine adeptum est. Huius sententiæ est Theophrastus & Aristoteles; Nam vinosæ vini partes dum in acetū transeunt, refrigerantur, & aqueum recrementū putrescens, adscititiam caliditatem obtinet, velut cætera omnia quæ putrescunt: Fitque acetum quiddam ex contrariis facultatis partib. compositum, partim refrigerantib. partim calidis, sicut vstorum lignorum cineres.

Miras præbet sane virtutes; exsiccat, adstringit: stomacho vtil., appetentiam excitat, erumpentem vndecunque sanguinem potu insessuve sistit, prodest alui fluxionibus, coctum cum cibis: cruentis vulneribus inditur; inflammationes arcet, in succidis lanis, aut spōgia impositum, reprimit procidentiam sedis, vuluæque; abscedentes gingiuas & sanguine manantes: Ad nomas & ignem sacrum, vlcera quæ serpunt, lepras, impetigines, pterygia, cum aliquo conuenienti efficax est, phagedænas vlcerum nomasq; fotu continuo cohibet: Podagricis calido fotu, cum sulphure auxiliatur: sugillationes rapit cum Melle illitum. Contra capitis ardores cum Rosaceo in succidis velleribus aut spongia imponitur. Ad aquam intercutem, grauitatem aurium, & sonitus, sibillosq; feruentis vapor proficit: Instillatum quoque Aurium vermes necat. Panos coercet tepidi fotus, aut si imbuta aceto spongia admoueatur: pruritus permulcet. Contra venenatos serpentium ictus, qui refrigerando nocent, calidum commode fouetur: &

frigi-

frigidum iis, qui exurens virus eiaculantur calidum potum atq; vomitionibus redditum, aduersus omnia venena efficax est, præsertim contra meconium, & haustam cicutam: conglobatum in ventre sanguinem, lac coagulatum, fungos, ixiam, taxumq; cum sale: haustu voratas hirudines, si sorbeatur, eiicit, tussim antiquam mitigat, & recentem lacessit. In orthopnœa calidum commode sorbetur: gutturis fluxiones gargarizatum inhibet: anginis & vuæ procidenti conuenit: contra dentium dolorem calidum colluitur.

Quercetanus ait de aceto: Eius vis est incidendi, aperiendi, deobstruendi, ardores bilis moderandi, corruptiones & putrefactiones arcendi, concoctionem iuuandi, vel in stomachis etiam calidioribus: nec non in pestiferis morbis, à contagio vtentes conseruandi & liberandi. caute tamen, prudenter ac sobrie aceto vbique vtendum est. Neque enim senibus satis salubre est, nec macris aut extenuatis, vt iunioribus, corpulentis & plethoricis solet conferre. Præterea sciendum, ab eo partes neruosas lædi, & in pectore tussim excitari. Quædam mulieres matricis morbis obnoxiæ, eo, si degustarint, statim offenduntur. Idcirco non erit immodice vsurpandum, sed caute & prudenter, vt diximus, idque ipsum temperando ac corrigendo sacchato, melle, oleo aut id genus aliis Ex eo conficiuntur varia medicamina, vt oxymelita, acetum scyllinum, rosaceum, saluiatum, sambucinum, passulatum, syrupus acetosus, oxycratum, atque id genus alia, tum interna tum externa medicamenta, prout iam demonstrabimus.

Oxymel simplex duobis modis parari potest secundum I. Quercetanum: prior est si sumas vnam mellis partem, cui tantundem aquæ pluuiæ aut cisternis adseruatæ, si haberi possit, primo admiscebitur, miscellam igni lento admouebis, pe fecte despumabis, donec mel omnem sorditiem deposuerit, purumque appareat.

Tũ melli affunde optimi aceti tantum, quantũ gustui gratificãdo sufficit, sicq; regulam & normã certam habebis, ne iusto acidius aut plus ęquo dulcius, oxymel componatur. Iterum igne lento hæc coquantur, inter coquendum paulatim & per vices instilletur aqua, q. suff. quæ secernendis heterogeneis operam suppeditabit, & magis defæcatum reddet: proderit etiam ad dulcorem comparan-

dum, id est, vt remedium γλυκύπικρον & dulcoacidum fiat: quo etiam in pastu, potionis loco, vti quis poterit in diuersis corporis affectibus potius, quam hydromelite aut vino, vt superius annotauimus.

Vt vulgare oxymel componatur ex tempore, hac serie progredi oportet. Recipe mellis à sordibus liberi & expurgati sextarios quatuor siue duas Pintas Parisienses. Optimi aceti sextarios duos: Aquæ octo sextarios siue quatuor pintas. Imprimis misceas baculo aquam iam tepefactam cum melle, totum feruere sinas, mitiore igne absque magnis bullis & ebullitionibus, tum spumam auferas, & coqui permittas, donec aqua ad medium resoluta & consumpta fuerit, tum demum acetum adiiciatur, cui affuso tres aut quatuor ebullitiones satis erunt, facta legitima omnium simul confusorum coctione per manicam siue pannum densum transmittentur, colatura diligenter asseruetur. Quod si vice vulgaris aceti, scylliticum, rosaceum, saluiatum, anthosatum, sambucinum, passulatum, & similes aceti simplicis compositiones, quarum supra meminimus, admiscuerimus, efficiemus oxymel simplex rosaceum, passulatum, anthosatum &c. quorum singula variis affectibus aptissima existunt. Verbi gratia, quando ea vsurpamus, vt humores lenti & viscidi incidantur, plurimorum morborum causæ, etiamsi cum febre complicentur, oxymel paratum cum aceto rosaceo, buglossato, violaceo, & similibus accommodatius erit saluiato, vel anthosato, quæ magis idonea sunt melancholicis, hypochondriacis, epilepsiis apoplexiis cachexiis, & huiusmodi affectibus, quarum causa terrestris potius & frigidus humor statuitur, quam calidus.

Oxymel cephalicum: Recipe rad. fœniculi, polypodii, acori vulg. ana drachmas sex, fol. betonicæ, melissæ ana m. j. sem. seseleos vnciam vnam, flor. stœchados bugloss. ana partes duas, cinnam. drach. iij. macis caryophyll. ana drachmam vnam semis, croci drachmam vnam, macerentur per 24. horas in lib. iij. oxymelitis anthosati, dein coquantur ad vnius tertiæ consumptionem: dosis vnciæ iij. vel iiij. Conducit omnibus cerebri affectibus frigidis & melancholicis: spiritus animales fouet & illustrat, prodest ad memoriam, idemque ad mœstitiam à quauis causa subortam. Prout parti-

particulares cerebri affectus postulabunt, adiicere poteris, quæ specifica proprietate ipsis aduersantur, vt si epilepsia curanda proponatur, addes viscum quernum, rad. pæoniæ, flores tiliæ, lilium conuall. & similia. Idem iudicium relinquitur, si morbi & symptomata alteri cuidam parti infixa hæreant.

Oxymel pectorale siue thoracicum: Recipe rad. enulæ campanæ tussilaginis & iridis florent. ana vnciam vnam semis, fol. capi l. veneris polytrichi scabiosæ hyssopi ana manipulum vnum, Dactylorum iuiubarum ana partes sex, sem. carduibenedicti bombacis vrticæ an. vnc. j. flor. tussilaginis violar. buglossæ nympheæ papaueris rheadis an. p. ij. macerentur in in oxymelitis passulati & buglossati ana lib. j. ſ. & aquarum carduibened. & scabiosæ ana lib. j. per 24. horas: dein coquantur ad ignem lentum ad vnius tertiæ cōsumptionem, ac tandem transcolentur per manicam Hippocratis, & aromatizentur pauco cinnamomo. Dosis vnc. iij. vel iiij. Confert orthopnœæ, asthmati, peripneumoniæ, tussi inueteratæ, & diuturnis omnibus pectoris affectibus. Hoc thoracicum oxymel tibi exemplar quoddam erit, ad cuius normam alia infinita stomachica, hepatica, splenica, diuretica, &c. effinges. Si addideris radices, herbas flores, & semina scopo tuo conuenientia, vt videre est in aquarum nostrarum decoctarum & vinorum artificialium supra enumeratorum descriptione, quæ ad hos agendi scopos direximus, adeo vt viam tibi sternant, & veluti manu ducant ad varietatem, copiam & delectum remediorum.

Oxymel de peto purgatorium mirabile non solum pituitæ crassæ, sed & bilis flauæ, itemq; nigræ, anhelosos thoracis & ventriculi affectus iuuans, & denique ad omnes morbos inueteratos laudatissimum remediũ. ℞. fol. nicotianæ seu peti exsiccatorum ad solem & puluerizatorum, inditorumque in nodulo lineo vnciam vnam semis, rad. iridis siccatæ & in taleolas sectæ vnc. j. polypodii liquiritiæ sem. carthami contusi ana drach. vj. spicæ nardi thymi epithymi hyssopi menthæ ana m. j. anisi, fœniculi, carduibenedicti ana drachmas tres, flor. tussilaginis & buglossæ ana partem vnam, senæ vncias duas, agarici trochiscati in nodulo conclus. vnciam vnam. Nucis moschatæ, caryophyllorum, cinnamomi ana drachmas duas. Contundantur & macerentur per triduum in aceti

passulati & sambucini ana libras duas, deinde coquantur, exprimantur & clarificentur, addendo mellis Narbonensis optime despumati lib. j. ſ. denuo coquantur ad consistentiam vsu postulante, præbe cochlearia aliquot, vel per se, vel cum aliqua aqua pectorali.

Sane medicamentum hoc optime & valide purgat è toto corpore, è thorace, è ventriculo prauorum humorum saburram & illuuiem exhaurit, deterget & extirpat: remedium est asthmaticis, si quid aliud, accommodatissimum & maxime peculiare. In eius vsu, cautione & diorismo opus est: augenda enim vel minuenda dosis pro ægrorum ætate & viribus. Aliquando vomitum ciet, qui contingit rationi peti, quod in vomitu prouocando pares vires cum Helleboro vel antimonio habet, si solitarium & per se exhiberetur. Sed alia purgantia, quæ admiscentur cum aceto, (quod primas dotes in corrigendo & demulcendo obtinet) vehementiam eius remittunt, & eorum ope præstantissimum & efficacissimum remedium constituunt. Ad huius oxymelitis imitationem licebit tibi multa alia diuersa phlegmagoga, cholagoga, id est, pituitæ, bili & melancholico succo excernendis, siue seorsim, siue simul peculiaria componere, prout animus dictabit, aut affectus expugnandus postulabit. Sed meminerit semper esse apponenda, quæ partibus peculiariter amica esse perhibentur: deinde etiam purgantia humori analoga seligenda, non neglectis iis, quæ malignitati medicamentorum obtundendæ operas suas conferunt. Oxymel mox describendum, exempli loco tibi erit, quod ad omnia hydropis genera singulare est præsidium. Aquas enim subducit viscerum nutritioni famulantium, obstructiones soluit, imo hepar ipsum & lienem, horum malorum prima seminaria, infarctu & scirrhosa duritie liberat: denique partibus languidis & effætis pristinum robur & tenorem restituit.

Oxymel accommodatum humoribus serosis euacuandis, hydropi & cachexiæ perquam vtile, hepar, lienem, & totum mesenterium roborans, eorumque obstructa simul reserans. Recipe radic. irid. vulg vnciam vnam semis, Vincetoxici vncias duas, Taraxaci, valerianæ, mechoacæ, rubiæ tinctorum, poly-

podii

podii vnciam vnam, cort. fraxini, tamarisci, ebuli ana drach. vj. ras. ligni rhodii eboris in nodulo lineo inditæ ana vnc. ſ. herb. eupatorii mesuæ fumariæ hepaticæ ceterach ana m. j. sem. cuscutæ melonum acetosæ ana drachmas duas, carthami ebuli sambuci centaurii minoris partes duas, cichorii spicæ nardi ana partem vnam, Trochiscorum de rhabarbaro drach. x. Trochisc. de capparibus vnciam semis agarici trochiscati cum suo nodulo drach. vj. Macerentur omnia in aceti sambucini & scyllitici ana lib. j. aquæ flor. ebuli libra vna semis, per tres quatuorue dies ad ignem Bal. Mar. dein coquantur ad vnius tertiæ consumptionem, in colatura clarificate adde syrup. ros. solutiui flor. persicæ arboris ana vncias iiij. Mellis narbon. opt. prius despumati vnc. x. Et coquito ad ignem materiam optime despumando, addendo sub finem coctionis elaterii drachmas duas, scammoneæ vnciam semis, fiat oxymel coctum ad legitimam consistentiam. Dosis cochlearia duo vel tria pro robustiorib s. Remedium est ad cachexias, hydropes, obstructiones & scirrhosos tumores iecoris & lienis maxime accommodatum, vt iam supra diximus. Eius vsus per aliquot vices repetendus, prout malum facile aut difficile permanserit, per se assumetur, aut commixtum vino aut duabus vnciis aquæ nostræ scorbuticæ quam ante descripsimus, aut alteri conuenienti.

Oxymel benedictum: Recipe scobis ligni guaiacini corticis eiusdem (qui magis oleagineus est & natu æ balsamicæ) ana vncias duas, sarsæ parillæ vnciam vnam semis, fol. senæ oriental. vnc. iij. Hermodactylorum turpethi ana vnciam vnam, ras. eboris & cornu cerui sem. fœniculi cinnamomi ana vnc. ſ. flor. anthos stœchados hyperici epithymi ana p. j. buglossæ cichorii ana partem vnam semis, rasuræ ligni & cort. guaiacini, eboris, & cornu ceruini nodulo includantur, & alia, quæ supersunt, crassiuscule pistillo frangantur & conquassentur, omnia excipiantur alembico vitreo conuenienti, eoque cæco, id est, cuius os optime occludi possit, affundendo aquarum carduibenedicti vlmariæ ana lib. ſ. oxymelitis simplicis aut buglossati libras duas. Omnia rite commixta macerentur balneo Mariæ, blandoque calore (imo absque eo, si voles, in frigido horum infusio fieri potest) si per quatuor aut quin-

quedies foueantur. Interea ipſum oxymel alliciet ad ſeſe & imbibet dictorum ſimplicium facultates: deinde poſt vnam aut alteram ebullitionem fiat valida expreſſio, & colatura per manicam tranſmittatur, imò etiam depuretur, ſi ita libuerit, vt exquiſitioribus & delicatioribus hominibus ſatisfacias, in quorum gratiam dulcedinem quoque ſaccharo, ſi velis, conciliabis, ne vllas guſtus moleſtias perſentiant. Doſis erit quatuor aut quinque vnciarum, quandoque etiam plurium pro validioribus.

Oxymel diureticum: Recipe mellis albi narbonenſis prouincialis aut hiſpanici (quale optimum iudicatur, & fæcibus minus abundans) libras duas. Quibus primo addes aquæ itidem libras duas. Blando igni hæc committantur vt ſecundum artis præſcriptum fæculentia deponatur, quæ tamen pauca erit: qua penitus ablata, admiſcebis libras ſex aquæ, & duas aceti generoſi, ſiue albi, ſiue rubri, non refert, vel vnam & ſemiſſem, ſi minus acidum affectes: huic miſcellæ ficti li vitreato conuenienti contentæ adiicies quæ ſequuntur. Recipe radicis taraxaci valerianæ vincetoxici rubiæ tinctorum aſari eryngii fœniculi petroſelini ana vncias duas, ononidis radicis corticis fraxini capparum tamariſci ana drachmas decem, ſeminis raphani bardanæ aniſi coriandri fœniculi dulcis petroſelini aſparagi cinnamomi electi caſſiæ ligneæ ana vnciam ſemis florum Hyperici Geniſtæ Sambuci ana partes duas. Omnia ſimul coquantur ad medietatum conſumptionem, poſt traiiciantur ſemel atque iterum per manicam Hippocratis ad meliorem clarificationem, habebis oxymel ad ea accommodatum, quæ ſupra commemorauimus, de quo vtendum ad pluſculos dies, Doſis vnciæ quatuor. Huius oxymelitis parandi ratio valde facilis eſt, ad cuius normam infinitas alias formulas componere licebit, quæ non maiorem quam apozemata difficultatem, ſi parandi modum ſpectes, præ ſe ferent.

Oxymel ſimplex Meſue: Recipe mellis optimi deſpumati libras ſex, Aceti vini acerrimi, aquæ clariſſimæ ana libras duas, mel cum aqua deſpumetur iterum diligenter: & cum aqua fuerit conſumpta, tunc adde acetum & coque ſecundum artem. Humores craſſos, lentos ac pituitoſos incidit, extenuat, & abſtergit,

atque adeo obstructiones aufert, sputum educit, spiritumque faciliorem reddit.

Oxymel compositum: Recipe radicis fœniculi, apii, petroselini, rusci, asparagi ana vncias duas, seminis apii, fœniculi, petroselini ana vnciam vnam. Coquantur in aquæ claræ libris sex, aut quantum sufficit: colaturæ adde aceti acerrimi libram vnam semis, Mellis optimi despumati libras tres. Coquantur secundum artem. Humores crassos & pituitosos incidit, extenuat & abstergit: obstructiones tollit iecinoris, lienis, ac renum, vrinam mouet, sudoremque euocat.

Acetum contra pestem: Recipe herb Absinthii m.ij. Saluiæ, rutæ ana m. iij. Contũdantur in mortario marmoreo prius ex aqua lota addendo aceti rutacei libram vnam, stentq; per noctem probe operta: mane coletur ac reseruetur pro vsu Dosi pro præseruatione cochlear j. Theriacæ Alexandrinæ scrup. j. pro curatione liquoris vnc.ij. theriacæ vnc j.

Acetum aliud contra pestem: Recipe Aristolochiæ, radicis vtriusque, Aronis, Diptami, petasitis, valerianæ, morsus diaboli, pimpinellæ, leuistici, angelicæ, zedoariæ, gentianæ, ostrutii, chelidoniæ, elenii, tormentillæ, raphani, baccarum lauri, iuniperi ana drachmas duas, infundantur in aceto vel vino sublimato mane j. radiculam non admodum longam sumat per horas 4. ante prandium.

Haustus in peste: Recipe aceti vini mensuras iiij. Chelidoniæ manipulos iij. Cum herbis & radicibus garyophyl. vnc.ſ. Nucis moschatæ vnc.ſ. radicis elenii vnc. vnam, gran. iuniperi vnc.j. angelicæ vnc.ij. zedoariæ vnc.j. saluiæ m.j. Coquantur olla probe munita, de hoc decocto biberunt pro præseruatione & nemo fuit infectus, pro cura bibatur bonus haustus.

Syrupus acetosus simplex: Recipe aceti vini lib.iij. sacchari clarificati in aqua lib.v. Coquantur secundum artem.

Est communis ad omnem materiam: digerit choleram, phlegma & melancholiam: rationeque aceti attenuat crassos humores, incidit viscosos, duros mollit, ineptos euellit, vbique penetrat, oppilationes aperit, prouocat vrinam, putredini resistit, & corrigit malitiam humorum: idcirco in febribus pestiferis

iuuat:

iuuat: ſed ratione remiſſæ frigiditatis, tenues & ſubtiles humorum partes inſpiſſat, adæquat calorem, refrigerat, viſcera lenit, & ſitim ſedat.

Syrupus acetoſus compoſitus: Recipe radicum fœniculi, apii, endiuiæ ana vnc. iij. ſeminis aniſi, fœniculi, apii ana vnc. j. Seminis endiuiæ drach. iv. Coquantur lento igne in libris decem aquæ ad dimidias: adde colaturæ ſacchari optimi lib. iij. Aceti acerrimi libras duas. Coquantur ſecundum artem. Conſeruatur ad annos duos. Doſis à ſeſcuncia ad vncias duas cum aqua aliqua conueniente.

Syrupus acetoſus cum radicibus: cuius operatio eſt ad choleram groſſam, difficilem, ad phlegma: incidit enim & abſtergit, aperit oppilationes quæ ſunt in hepate, & ſplene, & in renibus.

Syrupus acetoſus Diarrhododon: Recipe ſucci intybi, apii ana libras duas ſemis, rad. apii, fœniculi, intybi ana vncias duas, roſarum vnciam vnam, Glycyrrhizæ vnciam ſemis, ſpicæ nardi drach. ij. ſ. ſem. apii, fœniculi, aniſi ana drach. vij. Aquæ lib. vj. Coque ad duarum partium conſumptionem: adde aceti lib. ij. Sacchari lib. iij. Coque iterum & fiat ſyrupus. Datur ab vnc. j. vſque ad iij. valet ad febres complexas, & eas, quæ formam corporis corrumpunt. Obſtructiones epatis & lienis idem aperit.

Syrupus acetoſus de ſuccis herbarum cum aromatibus: Recipe ſuccorum apii, fœniculi, intybi, lupuli coct. & purg. ana lib. ij. Bugloſſi lib. ij. ſ. roſarum vnciam vnam, ſpicæ nardi drachmas iij. Glycyrrhizæ vnciam vnam, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, rhabarbari, eupatorii, abſinthii, caſſuthæ ana drach. v. ſacchari lib. ij. ſ. aceti lib ij. Condiatur galliæ aromaticæ drachmis duabus. Obſtructiones aperit: ob id febres putridas, & implexas, & morbos alios obſtructionibus ſuccedentes curat.

Syrupus de quinque radicibus: Recipe radicum apii, fœniculi, petroſelini,ruſci, aſparagi ana vncias duas, aquæ fontis libras ſex. Coquantur ad tertiæ partis conſumptionem, expreſſum coquatur denuo cum ſacchari libris tribus. Addendo ad finem aceti albi vnc. iix. Confert febribus pituitoſis & bilioſis, & iis incipientibus.

Oxy-

Oxymel nostrum, compositum: Recipe radic. fœniculi, petroselini ana vnciam semis seminum fœniculi, anisi, petroselini, ana drachmam vnam, Gentianæ tritæ drachmas duas, zingiberis drachmas duas. Coquantur in aqua sufficienti vsque ad remanentiam vnc. v. quibus adde mellis vnc. vj. Aceti scyllitici vnc. iv. Iterum coquantur ad syrupi vsque consistentiam: sanitatem conseruat: febrientibus confert.

Oxymel vacuans melancholiam: Recipe thymi, calaminthes, agarici, buglossi hortens. & erratici, Glycyrrhizæ ana vn. j. Polypodii vnc. iij Chamædryos chamœpityos, stœchados, spinæ albæ ana drach. v. passularum lib. s. macera 24. horis adde aceti albi, succi buglossi ana lib. duas s. Aquæ lib. ij. Coque igne lento ad dimidias cola, & adde mellis lib. iij. Percoque, inter coquendum autem epithymi vnc. j. Ellebori nigri aur. iij. nodulo ligata mersaque sæpe confricentur.

Oxymel compositum Gesneri, valde melancholiam purgans: Recipe epithymi drachmas decem, Polypodii drach. vj. buglossi drac. xv. thymi, hyssopi, chamæpityos ana vnc. s. Capillorum veneris drach. v. turbith. drach. vj. ocimi, melissæ, caryophyll. spicænardi, malabathri, cardamomi ana drach. iij. Radicis & seminis endiuiæ, seminis cassathæ ana drach. xij. conseruæ rosatæ ad pondus omnium. Infunde hæc in aceto puro, horis 24. (sit copia aceti, qua obruantur cuncta) postridie adde aquæ libras quinque: leniter excoquantur, dum redeat ad aceti primam copiam: fiat colatura, & adiecto saccharo coquatur. Datur ad vncias duas, cum semiss. Gesnerus, cuius descriptio epistolis eius annexa est.

Oxymel diureticum: Recipe mellis despumati vnc. xv. aceti, aquæ ana lib. ij. rad. raphani vnc. j. fœniculi, apii, petroselini, genistæ, asari, leuistici ana drach. iij. sem. fœniculi, petroselini, asparagi, tusci ana drach. ij. coriandri præparati, cumini ana drach. s. Coquantur secundum artem. Nostris non est vsui, Vrinam tamen impeditam, & calculos renum promouet.

Gargarisma ad inflammatas tonsillas per initia exhibendum: Recipe aceti communis, vel aceti rosati vnc. iv. aquæ cisternæ lib. s. misce, & fiat gargarisma.

Aliud: Recipe aquæ peculi rosarum vel aquæ plantaginis, vel aquæ caprifolii vnc.iij. Aceti rosarum parum. Misce, & fiat gargarisma.

Aliud: Recipe cerasorum acidorum, vel cerasorum immaturorum manipulos duos. Decoquantur in aquæ cisternæ lib. ij. Iuri colato adde aceti vnc. ij. misce, & fiat gargarisma. Lotio ad manus tempore pestis præseruationis causa: Recipe rad. angelicæ, zedoariæ ana vnc. j. ſ. caryophyllorum drach. ij. calami aromatici vulgaris vnc. ij. Omnia macerentur in lib. ſ. aceti rosacei optimi postquam crassiuscule erunt contusa.

Antidotus myrepsi: Recipe spicæ nardi, folii caryophyll. croci, cassiæ, epithymi, floris iunci odorati, myrobal. ana drachmas tres, aloes flauæ vnciam vnam semis, castorei, zinziberis, masticis ana drachmam vnam, iridis illyricæ drachmas sex, anacardi, agarici ana drachmam vnam, asari drachmas sex, semin. apii drachmam vnam, costi drachmam vnam semis, piperis drachmas tres, fœniculi, & succi eius ana vnciam vnam, fœniculum tunde in matritio & macerato in aceto diebus tribus, ac bene decoquito, & colato diligenter. Adiice mellis Attici vel sacch. q. ſ. rursusque ad mellis crassitudinem decoquito, & species simul tundantur & læuigentur bene. Quod si copia sit fœniculi, exprime succum, & meliorem facies antidotum.

Vomitorium: Recipe rad. asari, sem. raphani, anethi, vrticæ ana drach. iij. fiat decoctio ad vnc. v. in aqua solue oxymelitis simplicis vnc. ij. fiat vomitorium.

Potio purgatoria: Recipe Agarici trochiscati drachmas duas, folicul. orientalium, sennæ drachmas tres, macerentur & coquantur in aquæ betonicæ, lilii conuall. ana ſ. q. pro dosi, in qua colera solue hiera paccii drachmam vnam semis, castorei scrup. ſ. theriacæ veteris scrup. j. oxymelitis simplicis drachmas vj. fiat potio.

Apozema: Recipe rad. pæoniæ, galangæ, cyperi, angelicæ, calami aromat. ana vnciam semis, rad. graminis, asparagi, visci quer. ana drachmas sex, cichorii cum toto, endiuiscariolæ, fumariæ, lupuli, melissæ, prim. veris, agrimoniæ, ceterach: polydrici ana m. j. chamæd, chamepyt. hyssopi, thymi, maioranæ, menthæ

ana m. ſ. ſem. aniſi, carduibened. pæon. ſeſel. citrii & corticis eiuſdem ana drach. iij. florum anthos, calend. beto. ana partem vnam, florum tiliæ arboris, lilii conuall. ana p. j. ſ. in colatura clarificata diſſolue ſyrupi cort. citrii, de ſtœchade, & de beton. ana vnc. iij. fiat apozema aromatizandum drachmæ vnius, diamoſchi dulcis, per 5. dies.

Antidotus icteri nigri: Recipe rad. ſerpentariæ maioris filicis, valerianæ ana vnc. ij. cort. fraxini, capparorum, tamaricis ana vnc. iij. ceterach m. ij. ſem. carduibened. cumini, coſti ana vnciam vnam, piperis, cubebarum ana drachmas ſex, flor. geniſtæ, hyperici, bugloſſæ ana partes duas, raſuræ ebo is cinnamomi ana vnciam ſ. Limaturæ martis cum ſulphure calcinatæ vnc. x. Indantur in matraceum vitreum, ſuperaffundendo aceti ſcillitici lib. j. aceti bugloſſati & ſambucini ana lib. ſ. Aquarum florum ebuli & ſcolopendriæ ana q. ſ. Ad materiam rite macerandam, & digerendam in Balneo Mariæ, poſtea deſtilla, & cum eodem menſtruo tincturam elice, vt fiat extractum. Huius extracti: Recipe vncias duas, extracti lienis bouis vnciam vnam ſemis, extracti ſeu fecu'æ radicum aronis drachmas duas, ſalis ceterach, ſalis fraxini ana drachmam vnam ſemis, croci martis cum ſulphure præp. ſcrupulos quatuor, vini chalibeati q. ſuff. vt fiat electuarium ſeu antidotus ad omnes durities & oppilationes lienis, & totius meſenterii: & ad quæuis vitia ac ſymptomata inde promanantia: veluti ſunt cachexiæ, febres quartanæ, icterus niger, ſuppreſſiones menſium &c.

Electuarium ſeu Antidotus magna in tali morbo: Recipe ligni caſſiæ, ſantalorum omnium ana vncias duas, rad. rubiæ tinctorum, filicis vtriuſque acetoſæ, oxylapathi rhabarbari ana vnciam vnam, eupatorii meſ. cornarum abſint. pontici, hepaticæ ana m. ij. ſem. apii, petroſelini, ſchænanthos ana vnc. ſ. ſpicæ nardi, flor. cichorii, centaurii minoris, chelidoniæ, roſ. rub. ana partes tres. Contundantur & indantur in vas vitreum: his adde acetoſi paſſulati libram vnam ſemis, aquarum agrimoniæ, acetoſæ, cichorii ana libram vnam. Macerentur & deſtillentur, & aqua rurſum affundatur materiæ, & ſic educatur extractum iuxta methodum vt ex aduerſo habes exemplum: Recipe huius extracti

vncias tres, Extracti ſantalorum omnium drachmas ſex, Extracti Chelidoniæ vnciam ſemis, Extracti hepatis vituli vnciam vnam, Arcani Tartari vncias duas ſemis, olei ſulphuris in crocum conuerſi drachmam vnam, olei martis drachmam vnam, ſyrupi corall. q. ſ. vt fiat Antidotus cuius doſis ſcrupulus vnus, per ſe vel cum iuſculo, vino, aut liquore aliquo conuenienti. Cachexiam & icteritiam, hydropiſin, omnes morbos hepaticos, hoc medicamentum vnice curabit, modo legitime & medice vſurpetur.

Rubrica ad faciem: Recipe ſantali rubri contriti, Aceti fortis bis deſtillati ana quantum ſufficit. Miſceantur, & coquantur igne lento, addendo parum aluminis: & habebis rubricam perfectiſſimam.

Acetum quomodo fiat ſtatim: Recipe ouorum aſſatorum vſque ad duritiem num. ij. zingiberis, ſpicæ, piperis ana gran. xx. hordei gra. v. butyri vnc. ſ. paſtæ de fermento acri iij. vel x. balotos ad quantitatem nucis communis, ponantur ſimul ad amphoram in vino, & ſtatim in acetum forte conuertitur.

Ad faciendum acetum ſtatim: Recipe tartari, zingiberis, piperis ana partem vnam. Pone per octo dies in aceto optimo: tunc ſicca. Et quando vis habere acetum, pone in vino, & ſtatim erit acetum.

Aceti conficiendi ratio: Recipe vini optimi, farinæ ſiliginis q. ſ. eſt. Miſce, & fiat paſta, ex qua fiant panes parui in clibano cocti. Poſtea extrahe & infunde in aceto fortiſſimo, & acutiſſimo: iterum fiat paſta: iterumque coquantur in clibano. Idque toties reiteretur, quouſque panes non amplius diſſoluantur in aceto. De iſtis panibus pone in vino, & ſtatim conuertetur in acetum.

Acetum deſtillatum inquit Rubeus contrario modo ac vinum deſtillatur. Quod enim è vino primum exit, tenuius & melius eſt: at ex aceto, nequaquam: Itaque priores duæ partes, quæ exeunt, reiiciuntur, quod minus habeant acrimoniæ, tertia pars colligitur, quæ vt acrior, ita minus frigida, quam acetum eſt. Tertiam partem, quam collegerunt, quidam ter, aut quater ſupra fæces reponunt, ac deſtillant, vt euadat acrior, tum ipſarum fæcum, tum ignis ratione.

Ace-

Acetum theriacale, destillatum Fracastorii: Destillatur & acetum cum theriaca, addita aqua vitæ: exitque aqua multarum virtutum, mirabilis ad vlcera faucium aut gutturis, cum ex prauis destillationibus, in morbo Gallico eroduntur: præcipue autem valens, vbi profundius deduci vis medicamenti debet. Quod si bolum armenum, aut sphragida in ea dissolueris, ac erosas partes tetigeris, seminaria eius contagionis absumuntur, & sanatur omnis erosio. Valet optime, si loca oblinantur, vnde pili cadunt, barba præsertim supercilia, & caput.

Acetum destillatum, vomitorium: Acetum vomitorium fit, si pileo plumbeo, patinaque ærea, vt communis officinarum destillandi vsus conualuit, acetum destilletur, nulla reiecta parte, & eius aquæ stillatitiæ, quæ dulcem saporem præ se fert, ad vncias quatuor exhibeatur, cum vomitum ciere animus est. Mirifice enim & nullo labore, aut molestia id ciet: in pueris, ac debilioribus duæ vnciæ satis sunt: stomachum optime purgat.

Acetum destillatum in soluendis & extrahendis rebus magnum vsum habet. Inquit Sennertus, destillatur autem ab aliis aliter. Hæc primum communis via est. Acetum fortissimum ponatur in cucurbitam vitream, & in balneo vel cineribus lento calore destilletur. Primo ascendit phlegma insipidum, deinde acetum. Libauius tamen, commentariorum chymicorum parte prima, l.4. cap. 8. eos reprehendit, qui primum phlegma, hinc acetum sequi existimant, statuitque primo spiritum frigidum prodire, vt ex caphura, inde sequi aquositatem, tertio acetosum liquorem, quarto igneum succum. Quodcunque autem primo loco exiuerit, vbi iam aciditatem odore & sapore deprehenderis, muta recipiens, & continua atque auge ignem gradatim, donec aceti spiritus omnes adscendant. Si tamen ad extracta & vsus medicos vsurpare velis acetum, ne nimium vrgeatur, ne ἐμπύρευμα aceto concilietur. Sed qui ad metallicos labores vti hoc aceto volunt, vsque dum rubri spiritus attolluntur, nihilque amplius spirituum exeat continuant aucto igne destillationem. Sine tamen empyreumate alii fortificant acetum, tum illud fecibus iterum

affundunt, atque iterum destillant, idque tertio faciunt. Hinc partem aliquam phlegmatis lento balnei calore abstrahunt. Acetum, quod radicatum appellant à nonnullis ita conficitur. Fecum relictarum sufficientem sumunt quantitatem, aliquot scilicet libras, has in retorta, vel in patente aliquo vase ad siccitatem vsque calcinant. Calcinatæ materiæ affundunt acetum destillatum, & per arenam destillant, idque eousque faciunt, donec omnis sal cum aceto adscenderit & exstillauerit. Licet & acuere acetum, si vitriolum addatur, & per retortam destilletur, si magis acre optetur, in destillato sal ammoniacus soluatur. Alii per salem, alii per tartarum acuunt, adduntque libræ aceti vnciam vnam tartari. Nonnulli acetum radicatum, quo lapides duriores soluunt, cum terebinthina parant. Addunt nimirum terebinthinæ lib. ij. vel iij. aceti destill. lib. ij. destillantque in arena primo lento igne, postea fortiori, & per separatorium hæc separant, acetumque supra zingiber rectificant.

Alius de aceto sic infert: Acetum sine digestione, eodem modo destillatur, quo & vinum: nisi quod phlegma vt in omnibus acetosis aliis primo egrediatur: spiritus autem vltimo. Oleum & sal pari ratione, vti de vino dictum, eliciuntur.

Acetum alkalisatum: Aceto ad mellis liquidi consistentiam destillato, superfunditur aqua communis, vt ad palmæ altitudinem emineat: digeritur in balneo per biduum: ponitur in loco frigido, vt crystallos producat. aqua per inclinationem effunditur, aliaque donec omnis oleaginositas abscesserit, superfunditur. Tum crystalli sæpius soluuntur in aqua bulliente, & coagulantur in frigido, vt omnino reddantur diaphani: acetumque quarto destillatum, & ab omni phlegmate depuratum, iis superfunditur: ita vt ad vnam libram crystallorum, addantur quatuor aceti: & per arenam, in retorta, dando sub finem ignem satis fortem, destillantur. Quo facto: feces calcinantur: fixum sal elicitur, reaffundendo toties super id, quod in fundo remanet: donec totum sal per alembicum ascenderit. Tandem acetum hoc sale proprio impregnatum, per balneum bul-

liens

liens bis destillatur: accipiturque acetum, ad durissima lapidum crystallorumque corpora calcinanda, validissimum.

Qui acetum destillatum acre volet, (inquit Godofredus Steghius in Medicina practica cap 15. lib. 1. pag. 188.) is primas duas tertias, quia aqueæ omnino sunt, reiiciat oportet, tertiam reseruet, quia aciditas hæc fæcibus crassioribus inhæret, à quibus nonnisi longo tempore & igne vehementiore separatur, quibus si restituatur ac de nouo destilletur, acrimoniam maiorem acquiret.

Alius Author dicit: Spiritibus affine est acetum radicatum quod fit ex crystallis fecum aceti. Destillando per retortam cum cohobiis. vel: acetum vini bonum impone in retortam, destilla lento igne phlegma refunde hoc capiti mortuo sæpius, & digere in fimo, tandem destilla: & primo quod exit seorsim cape, quod posterius igne fortissimo prolicitum prodit est acetum radicatum acerrimum. Quidam statim prima destillatione segregato phlegmate gradu ignis valido exugunt fortes spiritus: quos possumus exasperare sale fecum aceti calcinatarum, vt in vino alcalisato.

Acetum stillatitium simplex vulgo in hunc modum (ex Vlstatio) conficiunt: Aceto in cucurbita imposito, ignique subiecto phlegma subtrahunt, cum odor acidus saporque acris apparet, mutato receptaculo, excipiunt, quod prodit vsque ad rubeum. Sed ipsi quidem tunc cessant, at non Chymici, qui quærunt acerrimum spiritum. Reddunt enim fecibus quod prolectum est, macerant, destillantque denuo aliquoties: fit hoc acetum ex compositis quibusdam, velut addito sale, tartaro, nitro, capite mortuo vitrioli, aquarum fortium &c. Et ex similibus, de quibus in coraliis soluendis aliisque. E melleo aceto (Fit enim & ex mulsa, & succo pomorum, &c.) comparatur acer spiritus ad soluenda metalla. Ita ex succo berberum, & limoniorum &c. ad vniones & metalla: Hæc sufficiant de aceto, nunc de omphacio dicemus.

Omphacium est vuæ acerbæ ac nondum maturescentis, Græcis omphax, Gallis du Vorius, Italis Agrestu, Hispanis cumo de Agraz, Germanis *Agrest*, in officinis Agresta dicit̃, succus nõ solis calore in

Rob

Rob mutatus, eiuſmodi erat illud Dioſcoridis omphacium; tunc enim inſtar vini in torcularibus exprimitur, & paratur ex omni immaturarum vuarum genere: pluribus diebus expreſſus inſolatur ſuccus cũ ſuis vinaceis, in cado craſſo linteamine cooperto, donec excrementa ſubleuentur, fæx vero ſubſidat, & inclareſcat, alii colant, in doliis reponunt, & parum ſalis permiſcent: alii abſque ſale ſeruant per annum, tam ad ciborum, quam ad medicamentorum vſum. Ex vuis autem magnitudinem, ſed nondum maturitatem adeptis, vt fit progreſſus ad vini expectationem, ſic ex vino regreſſus ad acetum, quod viribus omphacio in multis conuenit: Vtrique enim vis refrigeratoria, ſed in omphacio imbecilior, in aceto vero tanto eſt validior, quanto tenuior, cui & acrimonia quædam ineſt aliquantum excalefaciens ex putrido calore orta. Proinde Ariſtoteles recte ſcripſiſſe dicitur, acetum proprio vini calore frigidum eſſe, calidum aduentitio: Iſta tamen caliditas ſatis eſſe non poteſt ad ſuperandam aciditate prouenientem frigiditatem. At vero omphacium ne minimum quidem habet caliditatis, nec ita tenue eſt, nec ita expedite meatus corporis permeat: Acidum quippe non modo eſt, ſed acerbum: Ob id ad Hypochondria ardentia præſtantius eſt, quam acetum, (Gal. 12. lib. 4. de ſimplic. med.) quod non tantam habeat violentiam, ac ferientem frigidi arem, nec eam mordaci admiſtam caliditati: Debent enim qui tali caloris exceſſu laborant, ſine violentia mitigari, nec foris admittere vllam caliditatem, aut acrimoniam mordacem. Hinc eſt quod ſumme ardoribus omphacium proſit, inquit Galenus cap. 2. lib. 4. de ſimplic. ſiue ori ventris impoſitum, ſiue aliis partibus quas refrigerare lubet.

Frequentius autem per os ſumitur tam alimentis ad voluptatem, quam medicamentis ad ſanitatem mixtum. Eo enim alterata iuſcula faucibus & palato gratiſſima ſunt; eo acidulata condimenta appetitum reuocant: Atque eius vſu iecoris feruor extinguitur, ſanguinis æſtus temperatur, venter alimenta non auerſatur: Hæc autem omnia rite præſtat ſyrupus ex eo paratus, quem vt dixi officinæ de Agreſta, vocant.

Licet ex vua qualibet immatura omphacium poſſit haberi optimum, in Gallia tamen ex ea tantum ſub finem æſta-

tis,

tis, & ante vindemiarum tempus exprimitur, quam vitis alba promit, in hortis culta, cuius palmites longiores, crassioresque ad Topiariorum pergulas & fornices deduci solent: Quæque racemos profert oliuarum fere magnitudine, succo multo turgidos, ex quibus vel etiam maturis cum vix bonum vinum possit haberi, ex hisdem nondum maturis optimum habetur Omphacium: A cuius saporis affinitate, oleum ex oliuis immaturis expressum, acidulumque, Omphacium dicitur.

Syrupus de Agresta Mesuei talis est: Recipe Agrestæ lib. v. Sacchari clarificati lib. iij. ß. coquantur secundum artem. In magnis æstibus, ad sitim restinguendam mirifice confert, vomitum & alui profluuium biliosum sistit, febribus biliosis succurrit, grauidarum vomitum etiam reprimit, ac ventriculum earundem firmat, venenisque aduersatur.

Rob de Agresta Augustani: Recipe Agrestæ lib. ij. Sacchari lib j. coquantur secundum artem. Astringit, refrigerat, &c.

Diamoron compositum: Recipe succi mororum domesticorum, lib ß. Mellis lib j. Clarificetur primum succus, deinde cum Melle coquatur ad iustam consistentiam: cui adde Myrrhæ, Croci ana vnc. j. ß. Omphacii vnc. vna, coquantur vt F. l. artis quod dictum est.

Ex Musto igni decocto, fit sapa, Gallis du vin Cuict; Italis vin cotto, sapa; Hispanis la meloxa ò arrope, Germanis vero gesottener Wein vocatur. Detergit leniter serapiis pectori idoneis accommodatur: nec non compositionibus Diacodion, ad defluxiones capitis sistendas, eadem mensura, qua Saccharum, admiscetur. Exempli gratia huc introducemus Diacodion simplex Galeni.

Recipe capita papaueris albi, mediocri magnitudine, nec nimium viridia, nec nimium matura num. xx. Aquæ pluuiæ aut fontanæ lib. iij. macera horis 24. post coque, donec capita contabuerint, cola, & adde Mellis lib. ij. coque ad iustam consistentiam. Fit cum Saccharo eodem modo, item cum sapa hac ratione: Recipe decoctionis prædictæ lib. ij. sapæ vini dulcis lib. ij. succi Glycyrrhizæ vnc. ij. coquantur ad iustam consistentiam. Vsus eius est in destillationibus tenuibus è capite in asperam Arteriam, ex perpetua tussi insomnium parientibus. Quod si magna humoris copia ex capite cir-

ca pulmones constiterit, confectio ex Melle melior est; quemadmodum somno opus habentibus, ea quæ ex sapa constat.

Loch ad caliditatem & asperitatem pectoris, & ad tussim calidã. Mesue. ℞. Glycirrhizæ drach. xv. Passularum vnc. ij Zizypharum, Myxarum ana num. xxv. coque igne lento in aquæ lib. iiij. ad lib. iij. consumptionem, adde Cassiæ fistulæ vnc. j. colatum, & seminibus ac membranis purgatum percoque cum penidiorum lib. ß. Sapæ vnc. iiij. ad iustam crassitiem. Tunc misce Farinæ Fabarum vnc. ij.

Aliud Mesuei: Recipe sem. Papau. drac. x. Glycyrrhizæ drach. vij. Myxarum num. xx. semin. Psyllii, sem. Cydoniorum ana drach. v. Aquæ lib. iiij. coque ad dimidii consumptionem: colatum percoque cum Sapæ, Penidiorum ana vn. iiij. ad iustam crassitudinem: deinde misce Tragacanthi, Gummi ana drach. v. Papau. albi, sem. Melonum, sem. Citrulli, Cucumeris ana drach. ij. confice.

CAPVT IV.

De Saccharo & Melle.

SAccharum Græcis Σάκχαρ, Σάκχαρον, ab Aniano Μέλι καλάμινον, à Paulo Ægineta, Ἅλς Ἰνδικὸς, Latine Sacchar, Saccharum, Zuccharũ Zacchar, Zaccharum, Succharum, Mel Calaminum, Mel Harundinaceum, & Mel Cãnæ Gal. li. 4. simp. c. 7. & 8. Meth. Paulus Ægineta lib. 7. c. 3. Alexand. Aphrodis. li. 2. prob. 74. li. 15. Geograp. Plinio & Paulo Æginetа dicitur etiam Sal Indus: Serapione lib. simpl. c. 50. Zuchar. Arabicis Succhar, Zazar, Sudur & Sutter: Italis Saccaro, Zucaro, Zucchero & Succhero: Hispanis Azuccar & Azuquar: Gallis Zuccre & Succre: Germanis Zucker.

Genera eius ab authoribus describuntur septem: Prima species Portugallicæ est, ex Insula Madera vel Medera, hinc inde vocatur Saccharum Maderiense vel Mederiense: 2. Species ex Insula defertur Canariæ, inde Saccharum Canarium, siue Canariense: 3. Species dicitur Saccarum Finum, Saccharum Refinatum, & Saccharum Valentinum, hoc arte redditur purum ac finum. (Veluti purũ & Argentum finum, in quibus nihil Hetorogenei commixtum, sed

igne

igne purgatum) Valentinum dicitur quia finum redditur in Valentia Hispaniæ: nostris Pharmacopolis dicitur Saccharum Tabarzeth, per quod vocabulum Arabes intelligunt Saccharum purissimum. 4. Species defertur ex Insula Maltha, hinc Saccharum Maltanum, Saccharum Melisium siue Melitæum, & Saccharum Cibale. 5. Species defertur ex Insula S. Thomæ, hinc Saccharum Thomasinum, Saccharum Thomæum: Arabicis Saccharum Sulimenum. 6. Species vocatur Saccharū Miscellaneum, quia ex omnis generis speciebus Sacchari est collectaneum. Septima species dicitur Mel Saccharinum, Remel siue Saccharaceum: Gallis Mellasse; Hoc in doliis ad nos apportatur, & conficitur ex Sacchari spuma, est instar Mellis aut crassioris Syrupi, &c. Hæ sunt species Sacchari omnes hodierno tempore nobis cogniti: Galeni temporibus non admodum fuit cognitum, nunc vero nihil est notius, variasque in formas cogitur: Nullum hodie medicamentum, nullus cibus lautus absq; huius condimento fere spectatur: Marcus Varro Narbonensis sic refert de Saccharo:

Indica non magna nimis arbore crescit arundo,
Illius ex lentis premitur radicibus humor,
Dulcia cui nequeant succo contendere Mella.

de eius planta paulisper: Sacchifera hæc planta est arundo, septem, octove pedes longa, crassissima, geniculata, foliis vtrinque multis, longis, angustis, striatis obuallata, fungosa, medullosa, & intus dulcissimi succi vbertate referta, qui vel inciso trunco, instar lachrymæ cuiusdam ex arbore stillat; vel Medulla an cannis apertis, incisisque secreta, & ignis vi tamdiu elixa, donec totus liquor in Saccharum, salis modo in fundo vasis concreuerit. Radices promit cannæ nostratis æmulas, sed minus lignosas, magis succulentas & dulciores à quibus germina quædam erumpunt, quæ auulsa & legitimo transplantata tempore, virent & adolescunt. Comosos flores gerit, vt arundines, inter quas numerari rectè, vel eius sola facies suadet. Succus ex ea tractus, vnica coctione imperfecte elaboratus, adhuc rubet, & Saccharum rubrum nonnulli, alii spumam Sacchari nominant. Quando coctione longiore & elaboratiore magis defecatur, albicatque plurimum, Saccharum absolute vocatur. Optimum iudicatur Saccharū Maderiense & Canariense, non vero

Taberzeth, quia arte cum lixiuiis ita redditur ſplendidum atque albiſſimum, &c.

Sacchari Candi cōficiendi ratio.

Ex Saccharo communi Candum fit hoc modo: Liquatur Saccharum cum pauca aqua, & elixatur, vt craſſus fiat Syrupus, qui in ollam fictilem iniicitur, in qua bacilli lignei cancellatim decuſſatimque aptati fuerint. Reponitur olla ſuper aſſere in calido loco, relinquiturque 15. aut 20. dies; Tum Syrupus non concretus effunditur, & pauca calida aqua affunditur, ad eluendam Syrupi pinguedinem, qua denuo effuſa reponitur vas in loco calido, & die ſequenti frangitur, inueniunturque Bacilli Saccharo cando, inſtar ſalis foſſilis aut Cryſtalli, colluceſcente onuſti.

Hic notandum eſt quod Venetiani præparant Saccharum candi cum Saccharo fino, iam autem Saccharum finum confectum eſt cum lixiuio calcis viuæ. quare hæc præparatio non commendatur, niſi ſumatur Saccharum Mederienſe, quod puriſſimum eſt.

Hoc Saccharum Græcis, dicitur κάνδιον & κάντιον: Latinis Saccharum candum, Saccharum candium, conditum & Saccharum Cryſtallinum.

A Hieronymo Montuo, Zuccarum & Saccharum lucidum, ab Hermolao Barbaro Saccharum Candium: Italis Zuccaro Candito: Germanis Candizucker / Eißzucker & Cryſtallin Zucker. Hoc Saccharum ſi conficitur cum aqua Cinnamomi, vel aqua Roſarum aut Syrupis eorum, magnum habes Sacchari Arcanum.

Saccharum ſane magnam habet cognationem cum Melle, licet ex Arundinibus fiat: Melle tamen minus eſt calidum ac ſiccum: Ideoque & calidis ac frigidis obſoniis miſcetur commode; cum ſeſe in omnem fere naturam vertat, & neque caliditatem, neque frigiditatem augeat, ſed eas potius temperet. Non tamen omnibus æque conuenit. In calidioribus enim & ipſum facile in bilem abit. Alias vim abſtergendi ſine acrimonia obtinet. Non autem eſt parua Sacchari differentia ſecundum puritatem & impuritatem. Quod ex prima coctione prouenit, impurius & calidius eſt, maioremque habet Acrimoniam & abſtergendi vim: Quo purius autem repetita ſolutione & coctione reddis, eo minus calidum euadit, atque aliquid de abſtergendi facultate amittit.

Aluo idoneum, & ſtomacho vtile: detergit, digerit, linguæ aſperi-

ſperitatem & ſiccitatem in febribus tollit: vexatæ veſicæ, renibuſq; auxiliatur. Illitum ea diſcutit, quæ tenebras oculorum pupillis offundunt. Cæterum Sacchari Doſis in Syrupis fere æqualis quantitas tam Sacchari quam ſucci. In Electuariis vero pro drach. j. pulueris vnc. j. Sacchari communiter. Si autem puluis fuerit laxatiuus, pro drach j. ß. pul. drach. j. Sacchari. In conditis additur Sacchari parum, ſi conſeruæ odoratæ ſint. Si vero amaræ, vel acres, vnc. ß. Sacchari pro vnc. j. Conſeruarum imponenda. In pulueribus acribus, vt ex Pipere, & Zingibere, pro drach j. pulueris vnc. j. Sacchari ponitur: In dulcibus vero vnc. ß. In clyſteribus Saccharum rubrum ponitur ab vnc. ß. ad vnc. ij. vel vnc. iij.

Præterea fiunt cum Saccharo plurima medicamenta, vt exempli gratia aliquot huc transferre non pigebit.

Aqua Sacchari deſtillata, Rubei: Recipe Sacchari lib. ß. Fragorum maturorum lib. j ß. Terantur ſimul, & octo diebus tepentis aquæ balneo macerentur: inde eodem tepente balneo aqua extilletur: exibit aqua ad faciei ictus cum inflammatione, ad lachrymantes oculos, ad viſus imbecillitatem admodum vtilis.

Aqua Sacchari deſtillata alia eiuſdem: Recipe Sacchari lib. iiij. Rhapontici lib j. Rhabarbari vnc. j. florum Mercurialis lib. j. vini generoſi tantum, vt emineat parum. Contundantur omnia, & macerentur ſimul ſex diebus tepentis aquæ Balneo, vel fimo: Deinde eodem Balneo Vitreis Organis deſtillentur: Inde fæces diligenter prælo exprimantur, illiſque aquæ ſtillatitiæ, Scabioſæ, Fumiterræ, Borraginis ana vnc. vj. affundantur: inde prælo denuo exprimantur: ſtillatitiæque huiuſmodi aquæ filtro excolentur, tum perſpicuæ ſint: cum prioríque aqua coniungantur. Ad multa morborum genera valet, ſtomachi præſertim, & Lienis imbecillitati, doloribuſque dentium, & capitis. Hæc autem eo efficaciora reddentur, ſi ad huius aquæ libram ſcrupulum ſemis olei Vitrioli adieceris.

Oxyſacchara ſimplex Nicolai: Recipe Sacchari albi lib. j. ſucci malorum granatorum acetoſorum vnc. viij. Aceti vnc. iiij. coquantur cum facilitate, dum Syrupi craſſamentum adſciſcat. Digerit materias Cholericas phlegmati miſtas, quæ grauant ſtomachum, & præcordia, & faciunt Tertianas duplas inordinatas,

quas vocant erraticas, & similes quartanis duplis.

Syrupus de duabus radicibus: Recipe Rad. Petroselini, Fœniculi, ana vnc.iiij. Aquæ quantum sufficit, Sacchari clarificati lib.ij. coquantur secundum artem in Syrupum.

Syrupus Saccharatus Rabi Moyses: Recipe vini optimi lib. iij. Sacchari albissimi lib.j. coquatur ad lentum ignem more Syrupi: serua & vtere cum duabus partibus aquæ decoctæ. Senibus frigidis & debilibus conuenit, & quibus humor natiuus, & calor naturalis minuuntur. Nutrit enim & sanguinem generat & replet partes principales spiritibus.

Vinum Saccharatum Arnoldi: Recipe vini optimi vel Cretici lib.iij. Sacchari albissimi lib.ij. coquantur ad lentum ignem more Syrupi, serua & vtere prout vsus postulabit: ad omnia illa conuenit, in quibus appropriatur Syrupus Saccharatus.

Claretum cum Saccharo: Recipe Cinnamomi Electi drach.vj. Zingib.vnc.ß. Caryophyll. drachm.iij. Nucis Moschatæ drach.ij. Macis, Cardamomi, ana drach.ß. Coriandri præparati drachm.j.ß. Sacchari albi lib.j. vini optimi lib. iiij. Misce, & fiat l.artis Claretum.

Rotulæ Apoplecticæ: Recipe Sacchari vnc.iiij. dissoluatur in aqua Rosarum, dissoluti cum olei Anisi gut.iiij. & Ambræ gr.iij. F. Rotulæ vel: Recipe aquæ Rosarum, Maioranæ ana vnc.vj. Sach.lib. j.ß. decoque ad consumpt. aquæ, deinde adde Cinnamomi, Garyophyll. Ireos ana drach.iij. Anthos drachm.ij.ß Moschi, Ambræ, ana gr.vj. olei Succini gutt.iiij. F l.a. Rotulæ.

Iulepus Saccharatus: Recipe aquæ limpidissimæ Sacchari opt. ana, despuma cum Albumine oui, filtra, coque vt artis.

Vel: Recipe Aquæ Rosarum lib.j ß. Sacchari lib.j. Oui albo perpurgetur & ad formam Iulepi coquatur. Accipe huius vnc.j. Aquæ optimæ vnc.iiij Misce: gratissimum in febribus, sitim restinguit, hoc Franciscus Rex Galliæ vtebatur.

Iulapium ad sistendum sanguinem: Recipe aquæ pediculi Rosf. Aquæ sanguinariæ id est, Centinodiæ, aquæ Bursæ pastoris ana vn. iiij. Sacchari albi lib ß. Fiat Iulapium.

Iulapium ad refrigerationem Hepatis: Recipe Aquæ Cichorii, Lactucæ, Endiuiæ, Solani ana vnc.iij. Sacchari clarificati lib. ß. vel.j. coque ad Iulapii consistentiam.

Iula-

Iulapium ad pectus: Recipe aquæ violarum, Buglossæ ana vnc. iiij. Sacchari albi ana lib.ß. Fiat Iulapium.

Iulapium ad Phthisin: Recipe aquarum Petroselini, Helenii, Rad. Altheæ ana lib.j. Sacchari q.s. fiat Iulapium, modus est, vt quolibet die, tribus ante cibum horis vnc. iiij. dentur. Valentius redditur, si antea in ipsis ebullierint Gummi Arabici.

Saccharum viridi colore tingere: Recipe Succi caulium, vel succi Anethi, vel succi Solani, vel succi Rutæ q.s. Hoc confecta iam absoluta atq; adhuc in Aheno calentia asperguntur: vel Saccharum vna cum succo coquitur, &c. Confecta & absoluta iam, atque adhuc in aheno calida, diluto Rhab. vel Croco aspersa, fit Saccharum flauum.

Cum succo Baccarum Sambuci, vel florum frumenti, in aceto vel vino dilutorum q.s. Fit Saccharum coloris cærulei. Si succus florum Ireos cum Saccharo coquitur, fit coloris purpurei: cum succo iuglandium, vel Gallarum, vel Myrobalanorum in aceto dilutorum q.s. fit l.a. Saccharum nigrum, &c.

Superius dixi de Saccharo Candi, quod possit redigi in summum Medicinæ medicamen atq; Arcanum: Eius præparationes hæ sunt: ℞. aquæ Cinnam. opt. q.v. in ea dissolue Sacchari purissimi q.v. & procede in omnib. vti supra dixi. Vel: ℞. Aquæ violarũ in Martio destillatæ tãtum quantũ cupis recipere Sacchari, solue, coque vt artis est: quãdo satis tenes inspissatum, tum infunde succi violarum puriss. cum aqua violacea expressi, coque adhuc parum, postmodum candefac: cum Rosis sic procede etiam, & si cupis, vt fiat aliquanto acidius tum decoctionibus infunde succum de Limon. vel Citris, &c. Est etiam aliud Sacchari genus, quod vocatur Zuccharum penidium, à doctis viris etiã dicitur Penidia, Penidii, Penidiæ: &c. Ab Andrea Bellunense Arabice dicitur Alfenid; à Matthæo Syluatico, Alferud; Germanis Zucker penid, oder gedrehter Zucker penid. Eius confectionem hic omittimus: satis enim perspicue nobis constat, & compositio valde est familiaris Pharmacopolis. Quidam ex hoc faciunt aquam decoctam, quam nuncupant aquam Sacchari Penidii, & fit vt Iulepus Saccharatus, de quo iam antea etiam diximus; vsus eius est in omnibus affectibus pulmonum, Catharris, tussi, excitat appetitum, refrigerat etiam, &c.

Cum

Cum eo etiam fit confectio Diapenidion dicta: cuius descriptionem sic inuenimus apud authores: Recipe Penidiorum vnc.ij. drach.v. Pinearum, Amygdal. dulc sem. Papaueris albi ana dra.iij. scru.j. Cinnamomi, Caryophy. Zingiberis, succi Glycyrrhizæ, Tragacanthæ, Gummi Arabici, Amyli, sem. Cucurbitæ, sem. Citrulli, sem. Cucumeris, sem. Melonis ana dra.j ß. Caphuræ G. vij. Sacchari albi quantum sufficit. fiat Electuarium. Valet aduersus omnem thoracis noxam, tussim, vocis iacturam: rabidis deniq; & purulenta excreantibus succurrit.

Elixir vitæ, Leon. Fiorauanti. Recipe Caryophyllorum, Nucis Moschatæ, Zedoariæ, Zingiberis, Galangæ, Piperis albi, Piperis nigri ana dra.ij. Baccarum Iuniperi, Cort. mali Citri, Cort. mali Aurant. Saluiæ, Basiliconis, Rorismani, Menthæ, Maiorang, Baccarum Lauri, Pulegii, Calaminthæ, flor. Sambuci, Rosarum rub. & alb. Spicæ Nardi, Cubebarum ligni Aloes, Cardamomi, Cinnamomi, Calami Aromatici, Stœchados, Chamædrios, Chamæpityos, Granorum Paradisi, Macis, Thuris masculi, Aloes Hepaticæ, sem. Arthemisiæ, seminis Maioranæ ana drach.ij. Ficuum, Passularum, Dactylorum, Amygdalarum, Pinearum ana vn.vj. Mellis albi li.j. Moschi dra.j. Sacchari albis. li.iiij. Aquæ vitæ optime circulatæ li.xv. Terēda terantur, misceantur, & macerentur per dies x. in cucurbita vitrea optime clausa: inde calore balnei destillentur: demum per menses duos circuletur aqua: & habebis elixir. Quo facto materia in Cucurbita relicta eximatur: ac denuo destilletur calore Cinerum vehementissimo, & emanabit aqua rubea, sicut sanguis fætida, fumosa, & turbida: quæ etiam circulanda est, vt prima. Est enim pars ignea, & tantæ virtutis, vt quasi mortuos resuscitet. Atque hæ duæ aquæ seorsim seruandæ sunt in vasis vitreis optime obturatis. Prima à multis morbis hominem præseruat, si bis in hebdomada dra.j. sumpta fuerit. Valet ad vulnera: visum conseruat: Venerem excitat, mulierum sterilitatem remouet. Secunda vero, quæ rubra est, conuenit dolori matricis, pleuritidi, doloribus Colicis, dentium: curat & sanat omnia genera febrium: loquelam amissam restituit, si drac. j. huius aquæ sumatur.

Oleum Sacchari Mercuriale Rubei: Recipe Sacchari, Herbæ Mercurialis ana partes æquales, Contundatur herba cum Saccharo opti-

optime: & in curua cucurbita octo diebus macerentur: inde duplici vase destillentur. Manat enim oleum album, quod optimum colorem faciei conciliat, Epilepsiæ conducit, si quadraginta diebus, quotidiè manè drach. j. exhibeatur. Quod si cum Castoreo sumatur, neruorum contractiones remouet cuiuscunque loci: sanat quoque stuporem membrorum, visus hebetudini confert, in oculis positum.

Eius essentiam atque oleum posui supra in 2. lib. Basil. huius, vbi latius vide. Alias multis modis potest fieri oleum cum Myrrha & Mercurio, &c. Sed tempus nunc est, vt & Mellis præsumamus examen.

Mel præcipuè laudatur Atticum, quod ex Hymetto adfertur. Hinc Siculum, Hyblæum ab Hybla vrbe dictum: vnde etiam Mel Himetum cognominatur, & apes Hybleæ passim apud Poetas. Scribit Athenæus Cyrinos Corsicæ incolas ideo longæuos esse, quoniam Melle vtantur assiduè. Et interrogatus Democritus, quonam pacto sanus quis posset diu viuere? Si interiora, respondit, Melle rigaris, oleo exteriora. Galenus cap. 11. lib. de atten. vict. rat. Mel enim cum sit dulcissimum, succum gignit tenuissimum, (Gal. cap. 8. lib. 2. de facult. natur.) & in senibus sanguinem optimum: In iuuenibus tamen & biliosis facilè vertitur in bilem: Nam quod in melle dulce est, ait (Gal. cap. 8. lib. de spir. anim. mot.) Auctuarius, in biliosum humorem mutetur necesse est. Est vero facilis hæc mutatio, quia (Paulus cap. 4. lib. 1. Synops. & Oribas. lib. 5. Collect.) calefacit & exsiccat ordine secundo, adiunctamque habet dulcedini acrimoniam.

Præstantissimum siquidem est Mel, quod hisce duobus excellit, hoc est, quod dulcissimum est, simulque & acerrimum ex Galeno cap. 17. lib. de Antidot. Mustum vero ex vuis dulcibus expressum, & ad dimidias, tertiasve coctum, licet melli dulcedine non cedat, vt aqua tamen obtusum est, nec sensum vellicat. Solum autem Mel quasi compositionem in se habet; Gal. 177. lib. de simplic. quia ex multarum herbarum succo, vel flore colligitur, & omnibus valetudinibus prodesse potest, maxime tamen senibus, temperamento frigidis, & hyemis tempore. Nam vbi calorem nactum fuerit, bilem procreat Galb. 16. li. 4. simpl. Horum concertationem irridet,

Galenus cap.5.lib.de Alim. facult. quorum alter Mel salubre, alter insalubre affirmabat, vterq; ex illato sibi à Melle affectu coniectās: sed neuter intelligebat, homines nō vnum ab initio temperamētū habuisse, neq; si habuissent, imutabile ipsū ætatis decursu tueri potuissent. Alter n. erat senex pituitosus, alter vero iuuenis & biliosus.

Est vero Mel, succus roris cœlestis ab apibus collectus: Galen. cap.177.lib.de simpl.med. Nam cum omne alimentum vel ab apibus, vel à plantis desumatur, Mel ab vtroque est secretum. Oritur enim in plantarum foliis, aut floribus, neque est earum succus, neq; fructus, neq; pars, sed eiusdem cum rore generis, nec tamen assidue, nec copiose, vt ille prouenit: Gal. cap.38.lib.3.alim.facult. Ad illius autem bonitatem vel malignitatem aliquid accedit ex plantis, ex quibus colligitur, Gal. cap.62.lib.2.Collect.Orib. vnde venenatum dicitur illud, quod in aconitis excerpitur, vt Heracliense; Gal.ca.52. lib.5.Paul.Ægin. & amarum est, quod ex Ponto aduehitur, vbi Absynthiorum prouentus luxuriat.

Debet autem Mel colore pallidum esse; consistentia neque crassum, neque valde concretum, neque dilutum, sed vnitum omni ex parte Gal.ca.62.lib.2.collect. Optimum est, quod præter dulcedinem, thymi acrimoniam præ se fert: sed tamen odorem eius non reddit, ex Oribasio. Quidam ex præceptoribus Mel dicunt calidum & siccū gradu secundo, tenuium partium, habet vim mundificandi, & aliquid acrimoniæ, propter quod & vētrem ad excretionem suscitat: Magis vero vrinam ciet: Mouet autem ventrem si cum aqua mixtum coquatur, & purissime despumetur. Senibus quidem Mel, & quibus temperamentum frigidum est, confert, non vtiq; iis qui calidi, quoniam in bilem facilè vertitur. Si autem per se solum coquatur, fit acrius & magis nutrit, & confert ad sinuum conglutinationem. Optimū vero Mel, quod suaue & acre & flauum, modiceq; pingue & tenue. Melius autē vernum est Mel, tum quod æstiuum. Inutile vero hybernum: quia facile mutatur in flauam bilem: præsertim in calidis ventriculis. Tollit Mel & corporis sordes, & incorrupta conseruat cuncta, quæ iniiciuntur, & ideo antiqui mortuorū corpora cōdiebāt Melle in sepulchris. Cōfert ēt calculo. Super vinū si edatur, caput impetere nō sinit: atq; ita etiā appetentiam suscitant eorū, qui minus pp pituitosam materiam appetunt. Crassius sputum inci-

incidit educitq;. Quæ vero cũ Melle parẽtur edulia, difficilis cõcoctionis sunt, & nisi ꝑbe concoquãtur, iecoris & lienis obstructionẽ faciunt. Quod si ad satietatẽ & frequẽtius Mel edatur, scabiẽ gignit. Ora venarũ, Diosc. teste, aperit, humores euocat: vnde in sordida vlcera fistulasq; cõmodissime infunditur. Decoctũ & impositũ abscedẽtẽ carnẽ glutinat, medeturq; impetigini coctũ cũ liqdo alumine, & illitũ. Auriũ itẽ sonitui & dolori, cũ fossili sale trito instillatur, Lẽdes & pediculos illitũ necat. Nudam glandẽ recutitis operit, ꝓsertim q̃ circumcisione aperta nõ est, si melle ꝓputium triginta dieb. à balneo molliatur. Oculorũ caliginẽ discutit. Faucibus tonsillis, anginę, collutũ gargarizatũve medetur. Vrinã ciet. Tussi auxiliatur, & ꝑcussis à serpente. Cũ rosaceo calidũ contra haustũ Meconium bibitur. Crudũ tamẽ aluum inflat, tussim lacessit: vnde despumatũ est commodius, tum n. minus acre & tergens redditu, magisq; nutriens. Cũ autẽ despumatur, coquitur supra prunas aut arida ligna sine fumo. Veterib. ad omnes cõfectiones Mellis fuit vsus, sicut hodie Sacchari, ꝙ locũ eius subiit, tanquã palato ægrotantium magis deseruiens. Hinc mixturæ sunt Melicraton, h.e. aqua mulsa, Mel videl aqua tẽperatũ: Oxymeli, h.e. acetum mulsum, aceto videlicet Mel temperatũ. Prodest autem Melicraton phlegmaticis & senibus, frigidisq; hominibus: conficiturque hunc in modum: vni Cyatho Mellis miscentur octo aquæ, coquunturq; & despumantur leniter, &c. Nunc ad medicamenta cum Melle confecta accingimus nos recensenda.

Aqua Mellis rubei. E Melle difficile aqua elicitur, ꝙ facile ignis vi ferueat, & totũ ascendat: quamobrẽ alii vitrum cõmiscent, alii arenã: pleriq; oleo Cucurbitã interius inungunt, sed melius syncerũ destillatur, ꝓsertim vbi ẽt fæcib. vti consilium est, lineisq; pannis aqua madẽtib. pileo & Cucurbitę assidue circũpositis, exiguoq; igne inferius admoto, tumẽti, feruentiq; resistimus, multũ vacui in ipsa Cucurbita relinquẽtes, sic vt quinta solum parte impleatur, aut ad summũ quarta. Quoniam a. igni satis vehementi tandẽ opus est, idcirco optime luto incrustari debet Cucurbita, quam nonnulli etiã curuam accipiunt. Primo a. aqua exit alba: auctiore mox igne, & flaua: & tandem rubra, quæ seorsim colligitur, cum ignis odorem sapiat, & ad alia adhibeatur, quã duæ priores. Nã ad vlcera profunda, serpẽtia, sordida, cum vnguentis vtiliter miscetur, & capillos tingit.

Superiores vero alba & flaua, purgato iā corpore, suffusiones & albugines oculorū sanat: lenior tamen ea putatur; quæ è Melle Rosaceo, deinde quę ex melle cōmuni, post etiam, quę è stillitico. Quod si oculares herbas infunderis nempe Seseli, Euphragiam, Chelidoniam, Rutam, summitates atque etiam Fœniculi, Sagapenum, modicum Sacchari Candi, Ammoniacum, Galbanum, multo efficacius medicamentum effeceris. Casui pilorum, ipsisq; producendis, rasandis, optime faciunt eædem aquæ, & earum, quas illis infuderis, rerum vires ad se trahunt, perinde ac aqua ardens, sunt qui aquas omnes destillantes vnico vase recipiant, & vbi pars crassior ad fundum vasis, in quo seruantur, descenderit, perspicuaque aqua euaserit, tepentis aquæ balneo iterum destillant: idque sexies aut septies repetunt. Rufo enim colore amisso, aureum acquiret hic liquor: cuius in tuenda valetudine, producendaq; vita admirabiles pene vires prædicant: Catharro, tussi, lieni prodest, imbecillas vires restituit, stipationes reserat, putredinem arcet, venenis resistit ac vrinam ciet.

Mel Rosatum: Recipe Rosarum rubearum nondum penitus apertarum lib. ij. Mellis optimi lib. vj. coquantur lento igne secundum artem. Stomachum confortat & mundificat, & est digestiuum materiatum phlegmaticum in stomacho & Meseraicis contentarum. Mesues.

Aliud Mel Rosatum efficacius: Recipe foliorum Rosarum Rubearum nondum explicitarum contusarum, lib. ij. Coquantur in aquæ cælestis lib. iiij. Colaturæ fortiter expressæ adde succi Rosarum rubearum depurati, mellis optimi despumati ana lib. iiij. coquantur secundum artem.

Elixir vitæ Fiorauantii: Recipe Caryophyllorum, Nucis Moschatæ, Zedoariæ, Zingiberis, Galangæ, Piperis albi, Piperis nigri, Baccarum Iuniperi; Corticum Citri, Corticum Arantiorum, Saluiæ, Basiliconis, Rorismarini, Menthæ, Maioranæ, Baccarum Lauri, Pulegii, Gentianæ, Calaminthi, foliorum Sambuci, Rosarum albarum, Rosarum rubrarum, Spicæ Nardi, Cubebarum, Aloes hepaticæ, sem. Arthemisiæ, sem. Maioranæ ana drach. ij. Ficuum, passularum, Dactylorum, Amygdalarum Pinearum ana vnc. vj. Mellis albi lib. j. Moschi optim. drach. j. Sacchari fini. lib. iiij. Misce, contusis o-

sis omnibus contundendis, & in aquæ vitæ lib. xv. infundantur, stent ita in bocia bene obturata, decem diebus aut amplius: postea in balneo distillentur vsque ad fæcum exiccationem. Postea extrahe aquam à recipiente ponaturque in Pellicano, & circuletur in fimo equino per duos menses continuos. Post circulationem tuum elixir habebis paratum. Post hæc accipe bociam cum reliquiis fæcum, & distillentur in cineribus fortissimo igne, & iam extillabit aqua rubra instar sanguinis; quæ admodum fætet, & turbida est: quæ & ipsa circuletur vt prior: & hæc est ignea substantia, quæ etiam semimortuos suscitare potest. Post circulationem seruetur. De priori aliqua quæ per balneum est extracta, si tertio quoque die per os drac. j. accipiatur, corporis integritatem conseruat, & à morbis tuetur. Si vulnera ea madefiant bis terve ad summum, curantur: oculorum morbis omnibus apprime conuenit, gutta vna instillata visum conseruat. Per os assumpta Venerem stimulat, & mulieres infæcundas ad conceptum disponit. Posterior aqua rufo colore prædita, doloribus matricis medetur, per os sumpta: Pondere duarum drachmarum assumpta, pleuritidem soluit: Colicos dolores inunctione curat: similiter & lienis duritiem, dentium dolorem, anhelitus fætorem, & alia huiusmodi sanat. Omnis generis febres tollit, quia potenter omnes humores dissipat & discutit. Si cui ægroto vocis acciderit priuatio, dabis huius drachmam vnam cum altera drach. prioris aquæ intra os, & loquetur: quod ego millies, inquit author, expertus sum.

Oxymel Phlegmagogũ. Mesuæ. Oxymel Phlegmagogum fit vt Oxymel de radicibus, si inter coquendum medulla seminis Cnici panno lineo raro ligata mergatur, & identidem confricetur. Potentius vacuabit, si etiam Turbith cum Zingibere nodulo prædicto addatur.

Claretum cum Melle: Recipe Cinnamomi vnc. j. Zingiberis, granorum Paradisi ana vnc. ß. Caryophyllorum, Cardamomi ana drach. ij. Nucis Moschatæ drach. ij. Fiat puluis: Cuius Recipe vnc. j. ß. Mellis optimi vnc. xx. Vini lib. iij. Misce & fiat Claretum per sacculum.

Aliud Claretum cum Melle: Recipe Zingiberis, Cinnamomi electi, Granorum Paradisi ana drach. ij. Nucis Moschatæ, Caryo-

phyllorum ana drach.j.Macis,Cardamomi ana drach ß. Coriandri præparati drach.j.Mellis vnc.x.vini boni lib.ij. Misce & fiat Claretum,vt artis est.

Confectio Rauedseni,Mesue: Recipe Rhabarbari, succi Eupatorii Mesuæ,succi Absynthii ana drac.v.Myrrhæ, Croci ana drac.j. SpicæNardi,id est,Indicæ,Asari,Cassiæ ligneæ,Schœnanthi,Fumariæ,sem.Anisi,sem.Apii, Amygdal.amararum ana drach ß.Mellis despumati quantum sufficit. Fiat Electuarium. obstructiones potente raperit,& inde natos affectus,icterum, febres putridas etiam inueteratas,formæ corruptionem sanat.

Diamorusia Mesuæ:Recipe Croci Acori ana drach. ij. Myrrhæ drac.iij.Baccarum Lauri drach.ij.ß. Dauci, Cymini, Cinnamomi, Cassiæ, Carpobalsami, Schænantos,sem.Apii,Anisi, Cardamomi, Spicæ Nardi,Menthæ siccæ, Marrubii, Ameos ana drach.j. Costi, Trium Piperum ana drac.j.Melle despumato excipitur. Præstat eadem quæ Diacurcuma.Nam affectus ventriculi hepatis, lienis frigidos:proindeq; Chronicos sanat, hydropem, frigidam ventriculi intemperiem,ac inde natam crudorum succorũ copiam,& dolorẽ.

PanchristonNicolai:Recipe Opii Thebiaci dra.v.Croci drac.ij. scrup.j.ß.Seseleos drach.ij.Calami aromat. Castorei, Carpobalsami,Cardamomi,Petroselini ana drach.j.scrup.j Zingiberis,Cassiæ, Sagapeni,Piperis albi,Hyoscyami semin.lini,sem. Rutæ syl. Marathri ana scr.ij.Nardi,Pyrethri,Meu,Euphorbii,Anisi,Trifolii acuti, Dauci Cretici an. scru.j.ß.Mellis quãtum satis est. Datur in modum Auellanæ in sero cum vino calido.Typice febrientibus datum cum mulsa mirabiliter subuenit,cum hydromelite distemperatum, sine mora menstrua prouocat.

Electuarium ex Asa,Mesuæ:Recipe liquoris Cyreniaci, Piperis, Myrrhæ,fol.Rutæ ana vnc.ß. Mellis despumati quantum sufficit. Fiat electuarium. Datur à drach.j. ad aureum vnum, in febri cum Oxymelite per horam ante accessionem, contra venenum cum vino calido. Ad febres antiquas, & circuitu repetentes, vt quartanas, quotidianas, somnum grauem, tumorem venenosos morsus.

Electuarium imperiale,Fiorauanti: Recipe Cinnamomi electi vnc.j.Macis, Caryophyllorum,Zingiberis ana dra.j. Cassiæ dra.vj.

Dia-

Diacythonii vn.xij.Ligni Aloes,vn.ß. Santali rubri dra.ij. Aquæ vitæ vn.iij Mochi scru.ß.Mellis cocti & despumati lib.j.Misce, & fiat Electuarium.Dosis ab vn.ß.vsq; ad vn.j. Confert dolorib. matricis: menstrua prouocat:partes totius corporis debilitatas confortat.Vtẽdum autem hoc Electuario est, post vsum pillularum aquilinarũ. Matricem quoq;excalfaciunt,Diambra,Diacalamentum,Electuarium de Gemmis,&c.

Diasatyrium Nicolai: Recipe Testiculorum Satyrii recentium densorum. Rad. Pastin satiuæ recentium, rad. Secacul, id est, Siseris,Grizelmoren/Nucis Indicæ,Pinearum,Pistaciorum ana drach. vij.Caryophyllorum,Zingiberis,Anisi.sem.Erucæ.sem.Fraxini ana dra.v.Cinnamomi,Caudarum Scincorum,sem. Bulbi ana dra.ij.ß. Moschi G.vij. Mellis despumati optimi li.iij.Radices Satyrii. Pastinacæ,& Siseris priuatim,& seorsim bene tritæ, Melli imponuntur, ac subiguntur,paululumq; molliusculo igne feruescant;Deinde Pistacia,& nuces pineæ repurgatæ ac tusæ adiiciuntur, vbi cũ Melle aliquantulum bullierint,sublato ab igne lebete, tusæ & cribatæ species adduntur:postremũ Moschus cum exiguo stillatitio aquarũ liquore inseritur.Fitq; Electuarium in fictili vase vitreato conseruãdum per annum vnum, Pollet contra vesicæ & renum imbecillitatem: jis etiã auxilio est, qui vrinã reddere nequeunt: Venerẽ stimulat,eamq; certa de causa cessantem haud segniter restituit.

Diasatyrium aliud: ℞.rad.Secacul.albi & mundi,& elixati in decocto cinerũ,quorum prima aqua,in qua decoquebantur, sit effusa li.j.Testiculorũ vulpis vn. viij.rad. Raphani vn.iij.rad. Luph. plam. vn ij, Terantur hæ tres radices posteriores, & infundantur super eas lactis bubuli aut ouilli tantũ, vt lac duos digitos emineat adiiciendo Olei Sesamini,Butyri recentis non saliti an.vn.iiij.coquantur cũ facilitate vsq; ad consumptionem lactis,& donec omnino remollitæ sint radices, & habeant iustam spissitudinẽ instar pultis crassioris. Nam si aqueum quod in lacte & radicibus est, non consumatur, situ contrahit hoc medicamentũ.Postea adfunde omnib.hisce prædictis radicibus Mellis despumati optimi li.vj.succi Ceparum recẽtium lib.j.ß.Coque omnia simul ad perfectam decoctionem: deinde ab igne depone,& insperge subsequentium specierum minutissimum puluerem:Caudarum Scinci cum renibus & semine vnc.j.

Semi-

Seminis Erucæ drach.iiij.Zingiberis,Been albi,rubri, ſem. Fraxini, ſem. Naſturtii, Cinnamomi, Piperis longi, ſem. Bauci ſem. Napi, Pulpæ ſem. Aſparagi, maxime recentis an.drach.iiij.confice cum eis. Vltimo vero adiiciantur ſubſequentia: Pinearum mundatarum lib.j.ß. Piſtaciorum vnc.x. confice, & miſce omnia optime, & aromatiza cum Moſchi boni drach.j.valet ad erectionem virgæ: multiplicat ſperma, & deſiderium coeundi.

Tryphera Sarracenica Meſuæ: Recipe Myrobal. Chebulorum, Indorum, Belliricorum, Emblicorum, Citrinorum ana drachm.v. Cinnamomi, LeucoPiperis, Macropiperis, Melanopiperis, Secacul, id eſt, Siſeris, folii ſeu Maceris, Spicæ Nardi Indicæ, Cardamomi maioris, minoris, Caſſiæ ligneæ, Seitaragi Indi, id eſt, Lepidii, Cyperi, Apii, Linguæ auis, Caryophyllorum, Been albi, rubri, Zingiberis ana drach.ij. Nucis Moſchatæ, Macis, Seſami excorticati ana dra.iij. Amygdal.dulcium, amararum ana drach.v. Ligni Aloes, Maſticis, Rhabarbari, ſem. Fœniculi ana drach. iij. Ocymi Caryophyllati, Menthæ ſiccæ, Origani Perſici ana drach.j.ß. Fricentur Myrobalani tritæ cum butyro vaccino recenti & non ſalito, aliæ vero ſpecies cum oleo Amygdalino dulci: & confice cum mellis deſpumati optimi triplo: Et ſerua in vaſe fictili vitreato ad annos duos. Datur à dra.j.ß.ad drach.iij. Addunt aliqui Turbith drach.v. Moſchi drach.j.gr.xv. Concoctionem ventriculi & hepatis ſuo calore iuuat: ob id flatus diſſipat, humores in ventriculo & aliis viſceribus putres abſumit: oris & corporis odorem & colorem commendat, laſſitudinem tollit, ſanitatem præſentem tuetur, & morborum generationem prohibet, Venerem auget, hæmorrhoides ſanat.

Tryphera Muſcata Meſuæ: Recipe Myrobal. Chebularum, Myrob. Nigrarum Myrob. Emblicarum, Myrob. Bellyricarum. Piperis Nigri & longi, Zingiberis, Caſſiæ, Spicæ Nardi ana drachm. v. ſem. Anethi, ſem. Porri ana drac.ij. ſem. Dauci. Roſar. rub. Cinnamomi, Nucis Moſchatæ, Caryophyllorum ana drach. j. ß. Macis, Cardamomi maior. Galangæ, Ligni Aloes, Moſchi ana drach. j. ſem. Naſturtii drachm.x. Excipiuntur Melle deſpumato. Datur à drach.ij. ad vnc.ß. Adduntur interdum Scoriæ ferri nutritæ drac. ij. Eadem promittit vt Sarracenica.

Electuarium pestilentiale, Medici Basiliensis: Recipe Rad. Angelicæ domesticæ, rad. Imperatoriæ, Rad. Zedoariæ, sem. Angelicæ domesticæ, Granorum Iuniperi, Rutæ, Boli optimi finissimi, Cinnamomi electi ana dra. ij. Angelicæ syluestris rad. rad. Tormentillæ, rad. Chamæleontis Carlinæ dictæ, rad. Asclepiadis siue Chelidoniæ, rad. Pimpinellæ, rad. Morsus Diaboli Rap. Phu veri domestici, Acetosæ, sem. Citri. vel Limonum, vel Aurantiorum, sem. Cardui benedicti, Baccarum Lauri, Foliorum Sabinæ. fol. Carduibendicti, florum Lauendulæ, Rosarum rubrarum, Croci, Opii, Myrrhæ optimæ, Thuris, Rasuræ Cornu Cerui ana drachm. j. rad. Aristolochiæ nostræ vulgaris, rad. Gentianæ, rad. Acori, siue calami Aromatici, Cort. Laureolæ incisorum, & in aceto per noctem maceratorum, rursumque exiccatorum, summitatum Centaurii minoris, Piperis longi, Maceris, Euphorbii ana drach. ß. fiat puluis ad Electuarium conficiendum ex eo, adde Nucum iuglandium non rancidarum, pulpæ ficuum optimarum ana vnc. ß. succi Acetosæ, vini præstantissimi an. vnc j. ß. Sacchari finissimi vnc. iij. Mellis purissimi vnc. xvj. Fiat electuarium. Ad tabulas formandas accipe pro drach. j. pulverum, Sacchari vnc. j. in aqua conuenienti dissoluti, fiant Tabulæ. De electuario datur ad præseruationem drach. ß. singulis vel alternis diebus: ad curationem vero drach. j.

Electuarium Indum Mesuæ: Recipe, Turbith electi, Sacchari ana drach. vj Macis, Caryophyllorum, Piperis, Zingiberis, Cinnamomi, Nucis Muschatæ, Cardamomi ana drach. vij. Scammonii præparati vnc. j. ß. Mellis despumati lib. iij. Ad eadem efficax est. Datur ad aureos iij.

Electuarium Elescoph. Mesuæ: Recipe Scammonii præparati, Turbith ana drach. vj. Caryophyllorum, Cinnamomi, Zingiberis, Myrobal. Emblicorum, Nucis Moschatæ, Polypodii ana dra. ij. ß. Sacchari optimi vnc. vj. Mellis despumati lib. j. vnc. iiij Coquantur, fiat Electuarium. Bilem flauam & pituitam elicit, flatus quoque toto corpore expellit, doloribus articulorum laterisque prodest, item colicis cruciatibus: humores ad renes & vesicam decumbentes expurgat. Datur vsque ad drach. iiij.

Hiera Pacchii, Nic. Alexandrini: Recipe Stœchados, Marrubii, Chamædrios, Agarici, Colocynthidos ana drach. x. Opopanacis,

Sagapeni, Petroſelini, rad. Ariſtoloch.rot. Piperis albi ana drach.v. Cinnamomi, Spicæ Nardi, Myrrhæ, Folii, Croci ana vnc.ß. Mellis deſpumati triplum, id eſt, lib.iij.vnc.iiij.drach.v. Arida omnia in tenuiſſimum puluerem tundito: Liquores vero Opopanacem, Sagapenum, electa & pura in mortario tundito: Deinde in feruenti mortario cum Melle deſpumato, feruenti adhuc vnito; ac reliquis miſceto, cum omnino læuigata fuerint. Cum vero Mel ad diſſoluendos hos liquores accipies, de ſupra ſcripta quantitate ſumito, nihil addendo. Compoſitio hæc ſanat morbo Comitiali correptos, furioſos, ſcomaticos, cephalalgicos: facit ad deprauatam in vtramlibet partem: Ad tetanum, & Cynicum ſpaſmum, præcipue vero ad pectoris & lateris dolores prodeſt, ex qualibet cauſa factos, ſiue latente, & occulta, ſiue manifeſta. Præterea neruorum tenſionibus mirifice conuenit: prodeſt & ad articularem morbum, ad ſpinam & lumborum dolorem: duritias in mammis mulierum cum dolore conſiſtentium, ex toto interdum ſanat. Ad Stomachicos euidenter conuenit. Remediat enim eos, quibus frequenter inaceſcit cibus, aut aſſidue nauſeant, aut ſaliua abundant: præcipue vero melancholicis bene facit, &c.

Hiera Archigenis Pauli: Recipe Praſſii, Agarici, Chamædryos, Pulpæ Colocynthidos, Stœchados ana aur. x. Opopanacis, Sagapeni. Petroſelini, Ariſtolochiæ rot. Piperis albi ana aur. v. Cinnamomi, Spicæ Nardi, Polii, Croci ana aur. iij. ſicca terantur, liquores frangantur, hydromelite infundantur, & omnia Melle excipiantur. Datur ad aur. iiij. cum ſalis triti drachm. j. & aqua mulſa.

Theodoricon Hyperiſton. Nicolai: Recipe Aloes hepaticæ drach.iij.gr.iij ß. Cinnamomi, Chamædrics, Acori ana drach. iij. Croci, Caſſiæ ligneæ, Rhapont. ana drach. ij. gr.xvj. Agarici drach. ij.ß. Nardi, Coſti, Maſticis, Aſari, Silphii, Scillæ, Aſſæ, Ammoniaci, Bdellii, ana drach.j ß. Hellebori nigri, Piperis, Epithymi, Polypodii ſucci Braſſicæ, Piperis albi & longi ana drach.j. Schœnanthi, Zingiberis, Smirnæ, Myrabalanorum, Colocynthidis, Sagapeni, Opopanacis, Caſtorei, Abſynthii, Ariſtolochiæ longæ, Petroſelini, Gentianæ, Amomi ana ſcrup.ij. Diagridii, Piperis nigri ana ſcrupul.j. Mellis q.ſ.eſt. Datur mane & ſero cum vino calido drach.iij. Facit contra

dolo-

dolorem hemicraneum, & vertiginem capitis, & contra fluxum Phlegmatis, quod in faucibus & gutture decurrit, vnde fit homo quandoque sine voce: valet etiam spleneticis sine febre: colorem bonum facit, si simplex detur. Sed si purgationem facere volueris, adhibeas scrup. ij. Scammoneæ, & fortius operabitur.

Electuarium Alharif, Mesuæ: Recipe Myrobal Chebulorum, Citrinorum, nigrorum ana part. j. ß. Tere, cribra. De hac massa recipe drach. xiiij. Turpeti drach. vij Zingiberis, Cardamomi, Mastici, Cinnamomi, Ligni Aloes, Caryophyllorum, Piperis, Cubebarum, Galangæ, Macis, sem. Apii ana drach. j. ß. Spicæ Nardi scrup. ij. Pinearum, Sacchari albi, Sacchari Candi ana vnc. xij. Excipe Melle despumato. Earundem virium est: Præterea ventriculum roborat & partes nutritorias frigidas, appetentiam excitat, coctionem iuuat, propter hæc colorem corporis, & odorem commendat: iuuentutem tuetur; canos remoratur, & spiritibus tenuatis, & purgatis visum & reliquum sensum omnem, & cognationem exacuit, venerem excitat.

Antidotum Hæmagogum, Nicolai: Recipe Asari, Acori, Amomi, sem. Atriplicis, Marathri ana drach. j gr. vj. Anisi scrup. ij. Aristol. longæ, Artemisiæ, Cassiæ fist ana scrup. ij. g. xiiij. Centaureæ minoris scrup. j. G. vij. Centaureæ maioris, Dauci Cretici ana scru. j. Hellebori nigri scrupul. j. fol. Lauri. scrup. j. ß. gran. iij. Glycyrrhizæ drac j. scrup. j. Lupini dr. ij. Melanthii scrup. ij. Myrrhæ scrup. j. g. xiiij. Orobi scrup. j. Stypteriæ scrup. ij. Macedonici scrup. ij. G. xiiij. Pyrethri scrup. ij. G. xiiij. Piperis drach j. scrup. ij. G. vij. sem. rutæ scrupul. ij. G. xiiij. Spicæ scrupul. ij. G. xiiij. Pulegii scrup. ij. G. xiiij. Pœoniæ scrup. j G. vj. Cyperi scrup. j. Sinoni scrup. ij Schœnanthi scrup. j. G. xiij. Caryophyllorum, scrup. ij rad. Capparis, Cymini ana drach. j. Apii, Sabinæ ana scrup. ij. G. xiij. Xylobalsami scrup. j. G. xiiij Mellis q. s. est. Datur in modum Auellanæ maioris cum aqua post balneum, si cum febre est: si vero sine febre, cum vino aut mulso. Ad multas mulierum passiones valet: menstrua educit, & fœtum in vtero occidit, & postea extrahit, & post partum, quæ non sunt purgata, purgat, & ad salutem perducit, petram in vesica rumpit & purgat; vrinam mouet, stranguriam sanat,

hepatis emphraxim curat, selirosum in splen sanat, & ad omnia interiora magnum bonum facit: & ad stomachi indigestionem, & eos sanat, qui colicam patiuntur: nephritius prodest: viam totius corporis aperit, & fætum mortuum, & secundinam educit, & vesicam purgat, stomachum calidum facit, ventositatem consumit, vomitum compescit. Cauendum tamen ab eius vsu in fluxu hæmorrhoidum, aut ventris.

Electuarium opticum Adolphi Occonis: Recipe spec. Pliris. arcotici, sem. Fœniculi ana drach. j. Macis, Cubebarum, Cinnamomi, Piperis longi, Caryophyllorum ana scrup. ß. Euphragiæ vnc. ß. succi Saluiæ, succi Rutæ, succi Chelidonii ana vnc. j. ß. Sacchari clarificati vnc. j. Mellis Rosati vnc. v. coquantur succi cum melle ad spissitudinem, deinde species tritæ addantur. Valet in visus imbecillitate vndecunque proueniente, & suffusionibus.

Electuarium Pectorale Adolphi Occonis. Recipe succi Glycyrrhizæ vnc. ß. Hyssopi, Capillorum Veneris, Ireos, sem. Vrticæ, Aristolochiæ rot. ana vnc j. ß. Piperis nigri, sem. Nasturtii, rad. Enulæ ana drach. ß. Auellanarum, Amygdal. dulc ana vnc. ß. Pinearum vnc. j. Mellis vnc. xiiij. Fiat Electuarium. Hoc ego vsus sum in asthmate, & præ cæteris miram eius efficaciam expertus sum.

Electuarium ad tussim mirabile, Fiorauanti: Recipe Enulæ Campanæ, rad. Altheæ ana vnc. viij. Cotoneorum vnc. xvj. Mellis albi lib. iij. Contusa misceantur cum melle & coquantur: in fine decoctionis auferatur ab igne, addanturque pro qualibet libra. Croci scrup. j. Cinnamomi drach. j. sulphuris triti vnc. iij. Glycyrrhizæ scrup. j. Moschi scrup. ß. misce & serua ad vsum. Vsus eius est mane stomacho vacuo & vesperi.

Electuarium ad Venerem, Auicennæ: Recipe caudæ Scinci vnc. j. ß. sem. Napi, Bauciæ, Allest, cepæ albæ, Vrticæ, Erucæ ana vnc. j. Melanopiperis, Leucopiperis, Macropiperis ana drach. v. Cepæ muris assæ vnc. ß. Pinearum vnc. ij ß. Pyrethri vnc ß. Linguæ auis drach. vj. Cerebellorum passerum vnc. ß. Testiculorum Galli vnc. j. Tere & confice cum Butyro Vaccino & Melle, & sit Butyri tertia, & Mellis tertiæ duæ, & repone in vase. Dosis eius est drach. ß. cum vino dulci post cibum. Sperma auget: & conuenit regibus.

Electuarium ad coitum augmentandum. ℞. Sileris Montani, Cymi-

Cymini, ſem. vrticæ ana drach. x. Zingiberis drach. xv. Satyrionis drach. v. Pinearum mundat. drach. xx. Aniſi drach. vj. Tere & frica cum Butyro: tempera cum Melle deſpumato. Doſis vnc. ß. in introitu lecti.

Electuarium ad libidinem augendam: Recipe vuam paſſam, Daucũ domeſticum, & abiice interiora tere diutiſſime cortices, & adiunge Gummi Arabici lib. j. Pone in frixorium ſtanneum, & ſuperadde olei Seſamini vnc. j. frica, & pone Mellis lib. iij. Dimitte vſque quo condenſentur: Admiſce vitellos oui num. v. ab igne remoue: & adde Galangæ drach. ij. ſem. vrticæ, Piperis longi, Cinnamomi, Caryophyllorum, ſem. Rapæ, Ceparum, Dauci ana drach. ij. commiſce diligenter. Si volueris tingere, adde Croci drach. ij. poſtea reconde in vaſe vitreo, & vſui reſerua. Arnoldi Villanouani.

Electuarium contra ſterilitatem, Arnoldi Villanouani: Recipe Vitelli ouorum num. vj. Butyri recentis, ſeui Capræ ana quart. j. Priapi Tauri, Satyrionis, Zedoariæ, Zingiberis conditi, Menthæ, Teſticulorum Gallorum, Teſtic. Vulpium, Teſtic. Mutonis, Teſtic. Verris ana vnc. j. Cerebellorum paſſerum aſſatorum vnc. ij. Medullæ Nucis Indicæ, Pinearum, Piſtaciorum ana vnc. j. ß. Fiſticorum, Amygdal dulc. Dactylorum, Auellanarum coctarum ana vnc. j. ß. ſem. Maluæ, ſem. Mercurialis, ſem. Erucæ, Caryophyllorum, Zingiberis Piperis longi, albi & nigri, ſem. linguæ auis, Cinnamomi ana vnc. ij. Iſta omnia mundificentur, temperentur, & coquantur in lacte ouino, vel vaccino, & poſt fortiter conterantur, & addantur Caudarum Scincorum vnc. ß. Mellis Roſati. lib. ij. Conficiantur lento igne, diu agitando, decoquantur ad Electuarii conſiſtentiam, quo continue mane & ſero vtatur.

Electuarium ad dolorem Colicum: Recipe Opii drach. ij. Caſtorii, Euphorbii, ſtyracis, Myrrhæ, Piperis longi, nigri ana ſcrup. j. ſem. Apii, ſem. Petroſelini, ſem. Cumini, Cinnamomi ana ſcrup. ij. cum Melle deſpumato fiat Electuarium. Eiuſdem.

Electuarium ſoluens ventrem Fumanelli: Recipe Acororum vnc. j. ß. Turpeti electi vnc. ß. Carthami, Hermodactylorum ana drach. iij. Stœchadis, Zingiberis, Aſari, Origani, Anthos, Nucis Moſchatæ, Caryophyllorum, Herbæ Paralyſis ana drach. j. ſem. Apii,

sem. Anisi, sem. Ligustici ana scrup. ij. Mellis despumati lib. j. ß. Fiat Electuarium. Datur drach. ß. Quod si vehementius optes, addito Diagridii drach. ß.

Electuarium, quo milites Hispani vtũtur, affecti lue Hispanica: Recipe Mellis optimi lib. j. Sarsæ Parillæ vnc. iv. Panis Biscotti vnc. iij. fol. Senæ vnc. j. ß. pulverizentur tenuissime, & passentur per staminium, & omnia simul commixta coquantur leui ebullitione, & foco remota decoctioni adde vini caustici vnc. ij. De hoc Electuario sumat patiens mane & vesperi singulis vicibus vnc. j. ad dies 14. præmittendo purgationem: & eandem die 7. & 14. renouando.

Philonis Tharcẽsis Antidotus, similis ei, quam Mesues describit. Galeni: Recipe Croci drach. v. Pyrethri, Euphorbii, Nardi Indicæ ana drach. j. Piperis albi, sem. Hyoscyami ana drach. xx. Opii drac. x. Mellis quantum sufficit. Confice secundum artem, expertissima ad sedandos vehementes & lethales partim dolores, ventriculi, coli, hypochondriorum, hepatis, lienis, renum, vteri, excitatis à crudis humoribus, aut flatu crasso, aut amborum causa intemperie frigida; valet etiam ad suffocationis periculum, singultum vehementem, & vrinæ difficultatem.

Paulina Galeni: Recipe Cinnamomi, Costi, Galbani, Castorii, Opii, Piperis longi, nigri, Styracis ana drach. j. Mellis quantum sufficit. Tunduntur quæ tuenda sunt, & cribantur per angustissimum cribrum: Galbanum in Melle dissoluitur, & factum electuarium in consistenti forma reponitur in pyxidem vitream, aut argenteam. Facit Hæmoptoicis, tussientibus Phthisicis, Peripneumonicis, ad conuulsa, rupta, stomachi subuersionem, bilem vomentes, ac secernentes, Cæliacos, Dysentericos, ad affectiones circa vesicam, suffocationes vteri, febres per circuitum repetentes, hora vna ante exacerbationem exhibita: Facit in malum habitum delapsis cibum non sentientibus, ac pharmaca lethalia & plagas venenum iaculantium bestiarum.

Sotera Pauli: ℞. Nardi Indicæ, Castorii ana scrup. xxxix. Myrrhæ scrup. xxvij. Croci scrup. xxxvij. Opii, Schœnanthi ana scrup. xxxvj. Petroselini scrup. xLv. Anisi scrup. ix. Apii scrup. vij. Cassiæ scrup. xij. Piperis longi, Amomi, Seseli ana scrup. xij. Siponis scrup. vj. Styracis Hedycroci, Costi, Asari ana scrup. xiix. Mellis quantum sufficit. Fiat opiata. Seruatur ad decennium.

Musa

Musa Enea, siue Zazenea, Mesuæ: Recipe Castorii, Myrrhæ, Opii, Piperis nigri, longi, Galbani, Costi, Cinnamomi, Phu, Meu, Dauci, Asari, Croci ana vnc. ß. Mellis Hispanici despumati triplum. Misce, seruatur ad annos decem. Valet ad omnes passiones frigidas & ventositates crassas, & dolorem, & corrosionem eorum, & ad frigus stomachi & tarditatem digestionis, & colicam, & difficultatem vrinæ, & ad frigus & phlegma, & ad mucositatem vrinæ.

Diaolibanum Nicolai: Recipe Castorii, Opii, Hyoscyami ana drach. iv. Cassiæ ligneæ drach. ij. scrup. ij. Polii, Croci, Thuris masculi, ana drach. ij. Rheupontici, Amomi ana drach. j. scrup. ij. Myrrhæ drachm. j. ß. Spicæ Indicæ, Pyrethri, Euphorbii, Leucopiperis ana scrup. ij. ß. Pæoniæ, Styracis Calamitæ, Macropiperis ana drach. j. Mellis despumati triplex pondus. Fiat opiata. Seruatur ad annos tres. Vtile est ad diuersas passiones capitis, Hemicranicum dolorem placat, & supercilii lachrymas potenter stringit, fauces Rheumaticas & arterias lenit, Hæmopticis, & tussientibus medetur vomitum compescit, dolorem stomachi & nauseam aufert, Peripneumonicis, pleuriticis empyicis sine dubio subuenit, Gonorrhœam & Satyriasim emendat, & menstrualem sanguinem sistit.

Theriaca communis, Augustani: Recipe rad. Enulæ drachm. xv. rad. Aristolochiæ rotundæ drach. x. Granorum Iuniperi, Zedoariæ, Scordii, Chamædryos, Chamæpytios ana drach. ß. Aristolochiæ longæ, comarum Hyperici Scabiosæ, sem. Rutæ, Sauinæ ana drac. iij. Betonicæ, Saluiæ domesticæ, Prassii, Spicæ Romanæ, Baccarum Lauri, Gentianæ, Diptamni albi, Tormentillæ, Calami aromatici ana drach. ij. rad. Meu, rad. Phu, rad. Pimpinellæ, sem. Ammios, sem. Carui, Macis, Santali rubei, Succini Citrini, flor. Melissæ, Menthæ, rubeæ ana drach. j. Castorei, Absynthii, Calaminthi montani, Zingiberis, Piperis nigri ana drach. ß. Nucum iuglandium, num. x. olei Terebinthinæ vnc. j. Oxymellis Styllitici vnc. iv. Mellis despumati triplum. Hæc quoque Theriaca nobis vsui est, & paratu facilis, non tamen minus efficax in constitutione pestilenti, cuius vsus est plebeis maxime, vt minus pretiosa. Pro oleo Terebinthinæ sumpsi medietatem, id est, vnciam semis, & addidi tandundem olei è baccis Iuniperi, & suauius fit medicamentum.

Ambrosia Archibii, Galeni: Recipe Anisi, sem. Apij ana drach. iv. Myrrhæ, Opopanacis ana drach. j. Cinnamomi, sem. Loti amari,

Cassiæ, Spicæ Indicæ ana drach.ij.Croci drach.ij.ß. Piperis drach.ß. Opii drach.iiij.Mellis despumati quantum satis est.Confice secundum artem.Ad omnes internas affectiones vtilis est pota: ad intestinorum tormina quidem ex vini Myrtini,& aquæ quarta heminæ parte: ad hepar autem ex aquæ mulsæ hemina dimidia. Idem ad vigilias, Ophthalmiam & lateris morbum ex aqua mulsa: ad stomachi demum vitia, ex vini Granatorum Cyathis duobus & aquæ totidem.

Opiata sopiens sensus Antonii Chalmetri: Recipe Pyrethri, Euphorbii, Spicæ Nardi ana scrup j. Croci optimi drach. j. scrup ij. Lachrymæ Papaueris drach.iij.scrup.j.sem. Hyoscyami albi drach. ij.scrup.j.sem.Papaueris albi drac.v.scrup.ij. Mellis optimi non cocti q.s.Misceantur, fiat opiata.

Oleum & aqua Mellis Quercetani. Ex Melle in vitreum alembicum imposito, aquam eximiam primum elicies per Baln M post capiti mortuo, aut fæcibus relictis, arenam vel silices calcinatos addes, ne regurgitet materia, quam per retortam vitream pellis, subiiciendo ignem per gradus: ita destillabit oleum pellucidum & flauescens simul cum oleo crasso & impuro. Omnia digerantur per quatuor aut quinque dies: post rursus destillentur per alembicum intra arenam, manabitque oleum purum, & rubicundum aquæ suæ supernatans. Hæc aqua acidissima est prope ad instar aceti destillati: & plurimum aduersus Gangrænam conducit. Oleum autem, quod instar aquæ vitæ ardet, vires habet admirandas, præsersertim si per dies aliquot circuletur cum vini spiritu. Separato enim illo postea remanet oleum dulce & gratissimi saporis, vulneribus sclopetariis, & phagedænicis vlceribus plurimum conducens.

Oleum Mellis Andernaci, Mel cum fauis vasi fictili imponitur, & in fimo, equi calido maceratur, dum Cera à Melle separata supernatet: qua alba Melli Silices minutissimi permiscentur, & ampullæ induntur, destillaturque primum aqua acerrima (cum hac egregia ex Corallis rubeis extrahitur tinctura) deinde oleum. Singulare est ad podagricos dolores sedandos, vulneraque curanda, remedium.

Aliud oleum Mellis præstantissimum: Recipe Mellis à sua Cera

non

non ſeparati lib. ij. Tartari in puluerem redacti lib. j. Putrefiant ſimul in fimo quindecim dierum ſpacio, & deſtilletur per retortam. Emanabit primo aqua candida, tum flaueſcens. Hanc redde capiti mortuo, & putrefiant rurſus per quindecim dies.

Poſt depelle iterum per retortam, idque ter facito: ac tum oleum Mellis præſtantiſſimum conſequeris.

Vel: Recipe Mellis lib. iiij. ſuperfunde aceti, vt emineat quatuor digitos, deſtilla ex arena aquam acerbam, hanc rectifica: ſoluit Corallia, Margaritas & alios lapides pretioſos.

Fæces poſt olei deſtillationem reuerbera, & cum propria aqua ſolue, filtra atque coagula, idque ter: hunc ſalem proprio oleo commiſce & inde fiet fortius: per ſe in omnibus putridis vlceribus confert: nunc de vegetabilibus pluries.

CAPVT V.

De Abſynthio, & Althea.

ABſynthium Latinis; Græcis ἀψίνθιον, ἀβσίνθιον, βαθύπικρον, βαρύπικρον, à Comicis ἀπίνθιον, id eſt, impotabilem, ob nimiam eius amaritudinem: Latinis Aloina ſiue Abſinthium, per Antiphraſin ab ἄψιος, id eſt, tangendo, quod minime tangatur & guſtetur ab animalibus: dicitur etiã Herba fortis, & ab odore ac ſapore ingrato ab antiquis Abſinthium ruſticum. Gallis dicitur Abſinſe, Aluyne ou fort: Italis Aſſenzo, Aſſentio; Romanis Naſcentio; Venetianis Bon Maeſtro; Hiſpanis Aſſentios, Aloſena & Aloſna: à Serapione cap. 14. de temp. ſimp. Arabice dicitur Aſſinthium, & à Stephano Arabum interprete Almacum: Ab aliis medicis Arabibus Aſ.nefu, Seſurem, Alhanlais, Barus, Bulengi, Bululengi, Liembali, item & Zuriderbar, &c. In eius recenſendis ac deſcribendis ſpeciebus vix duo conſentiunt, ex probatis tamen authoribus eius differentias breuiter demonſtrabimus. ſic opinionum varietas conciliabitur antiquorum allata authoritate.

Prima eſt Abſynthium vulgare omnibus notum, in huius explicatione non opus eſt diutius commorari.

Secundo est Absynthium Montanum seu Romanum: à Dioscoride, Aetio. & Æginetha, Absynthium Pōticum: Mesues vocat Absynthium Romanum, Plinius Absynthium Italicum: à Serapione de simpl. cap. 14. veluti & aliis Arabibus dicitur Mesarugie, Cuscute Romanum & Sceha siue Sciha Romanum: Italis dicitur Assenzo, Montano, Assenzo Pontico, Assenso Romano: Hispanis Alosena Montesina & Gallis Aluyne Montaigne.

Tertio est Absynthium Ponticum Galeni, Græcis ἀψίνθιον ποντικόν, Latinis Absynthium minus, Absynthium tenuifolium, Absynthium Ponticum, & ab Auerrhoe Absynthiolum, ab aliis etiam Absynthium nobile. Huius adhuc ab authoribus tres dantur species: vt Absynthium supinum, Absynthium repens, & quia Absynthium Ponticum, Galeni iam dictum, etiam est repens, dicitur hoc Absynthium minus supinum: Italis Assenzo sopino, & Assenzo Pontico sopino: Deinde est Absynthium Alexandrinum, Italis Assenzo Alexandrino, hoc est, Absynthium Nabathæum Auicennæ, à quibusdam Seriphium Absynthium: Hinc sequitur Absynthium Ægyptiacum, quod alii Absynthium capilli Veneris, Absynthium Seriphium Ægyptium, item peregrinum vocant.

Quarto traduntur duæ species Absvnthii, nimirum Absynthium Arborescens, Italis Assenzo del comasso, Germanis Baumwermuth/ & Absynthium album, Italis Assenzo ombellifero Herbariis Absynthium vmbelliferum: Germanis weisser vr d. Cronen Wermuth/ Heluetiis vt scribit Gesnerus, herba dicitur alba.

Quinto afferuntur sex genera de Absynthio Marino: 1. species à Gręcis vocatur Σερίφιον & ἀψίνθιον θαλάσσιον: Latinis Seriphium & Absynthium Marinum: Germanis edler Wermuth/ vnd kleiner Garten-Cypreß: 2. dicitur Seriphium Maius, & Absynthium Marinum Maius: Herbarii vocant Santolinam maiorem: Germanis grosser garten-Cypreß/ quia Abrotono minore simile; Valerius Cordus hanc speciem vocat Santonicum Maius, sed putatur ab authorib. eum committere erorē: 3. Species dicitur Seriphium vulgare: Italis Assenzo Marino: Hispanis Assentios Marinos, Alosna Marina & Gallis Aloyne du Mer: Germanis gemeiner Meer Wermuth. 4. Species Absynthii Marini dicitur Absynthium Tiberiadicum & Absynthium Genezareticum, affertur enim ex terra sancta, & crescit ad Mare

Tiberia-

Tiberiadis ſiue ſtagnum Genezareth, vbi etiam colligitur. 5. Species eſt Abſynthium Seriphium Gallicum: Germanis Frantzöſiſcher Meermermuth. Sexta ſpecies eſt Abſynthium ſeriphium Latifolium, Germanis breiter Meer-Wermuth / Camerario in Matth. Santonici ſpecies maiuſcula, Lobelio Abſynthium Xantonicum vulgare.

Sexto, Affertur genus Abſynthii quod Græcis ἀψίνθιον Σαντόνικον, & ἑλμινθοβοτάνη vocatur: Latinis Abſyntium Santonicum, à columella herba Santonica: de hoc poeta ſic refert

Santonicæ medicata dedit mihi pocula virgæ
os hominis, &c.

vulgares medici vocant Centonicam & Abſynthium Gallicum: à Serapione cap. 14. de ſimpl. Sandonicon, ab Auicenna Sceha ſiue Sciha, ab aliis Scea & Iobaricon: à Gloſſographo Auicennæ Haſſech, & apud Hali abbatẽ inuenitur ſilium: Italis Aſſenzo Sandonigo & Sandanigo: Verum Santonicum apud veros doctos atque Latinos vocatur ſementina, propter maximam quantitatem ſeminis, quam fert: dicitur etiam zina ſiue ſina & Granella. In Pharmacop. Holandiæ & Flandriæ dicitur Sanctolinum: à Medicis aliis & Pharmacop. dicitur ſemen Lumbricorum, ſemen Alexandrinum, ſemen ſanctum, & ſemen Zedoariæ: Italis Semenzina ſiue Semenzena, item Semeſanto & Seme contra vermi: Hiſpanis Semiente contra lumbrizes: Neapolitanis Sementella: Gallis Mort des vers, la mort aux vers & Barbotine: Cretenſibus vero Omigobotanon: Germanis Wurmkraut / ſiue Wurmſamen Kraut & Zitwanſaat / &c. Hæc de variis generibus ac ſpeciebus Abſynthii: nunc pauliſper & eius efficaciam, virtuteſque, Deo dante, perluſtrabimus.

Abſynthium omne aromaticam, ſuauem admodum, acrem & amaram poſſidet qualitatem ait Galenus: attamen vulgare quoddam in hortis multis inuenitur, minime amarum, ſed dulce, ſoloq; ſapore a pontico diſtinguitur. Omnia vero ſtomacho conferunt roborando, coctionem iuuant, & alui lũbricos tam ſumpta quam admota enecãt. De Abſynthiorũ porro differẽtiis, videatur Bauhinus Medicus Baſilienſis, qui librũ integrũ edidit de Abſynthiis, &c.

Abſynthium Ponticum calidum eſt in primo gradu & ſiccum in tertio, teſte Galeno: Multum adſtringit, minuſque reliquis ge-

neribus extenuat. Seriphium Pontico est nonnihil calidius, magisque extenuat. Santonicũ minus extenuat; calfacit atque desiccat quam Seriphium. Absynthium pōticum ventriculo in cibo & potu prodest, concoctionem adiuuat, corpus calfacit; dolores mitigat, venena & noxia ex corpore expellit. Idem vinum Absynthites, aut flores in vino decocti, præstant. Tormina & dolores ventris sedant, in vino cum Cumino, decocti flores, si calidum sumatur: Lumbricos pellit, ictericis est salutare, menses euocat, ixiæ, cicutæ, muris aranei morsibus, & draconi marino aduersatur. Strangulationibus fungorum, ex aceto potum subuenit: vnde pecoribus datum à noxiis ea custodit, & liberat. Stillatitia aqua iisdem pollet viribus: aliquanto tamen est debilior. Pueris quatuor aut quinque eius Cochlearia medicaminis vice commode porriguntur. Santonici semen in cibo aut potu sumptum, dysenteriam aluique fluxus compescit. Herba vino decocta lumbricos educit. Dioscorides cum Oryza & Melle decoquendām scribit. Stillatitius liquor melior est & commodior, ob grauem herbæ ipsius odorem. Seminis Santonici præcipue ad lumbricos necandos & è corpore pellendos est vsus, ac maxime corpori, nisi adulteretur, confert, ac cum Melle, non vt quidam existimant cum lacte, pueris est dandum. Seriphium potest eadem quæ Santonicum.

Extrinsecus Absynthii stillatitiā aqua temporibus illita, dolorem capitis è frigore natum mitigat. Oculis instillata claritatem adfert. Auribus item ex quibus manat sanies infunditur. Cum Melle & nitro tusum Absynthium anginam discutit. Vapor decocti Absynthii dentium dolori medetur, auribusque immissus est salutaris. Decoctum in vino: singultus & ventriculi dolores in cataplasmate adiuuat, cum cerato præsertim Cyprino. Ad eadem est vtilissimum oleum Absynthii. Vestes à tineis præseruat. Atramentum librarium succo eius temperatum, libros à murium erosione tuetur. Succus eadem facit, in potionibus tamen improbatur. Stomacho namque obest, & capitis dolores adfert.

Aqua cum Absynthio decocta lectis & parietibus aspersa Cimices abigit. In febribus ab eius vsu est abstinendum. Santonici tā folia, quam succus putridis vulneribus, & hominum & pecorum imposita, vermiculos expellunt. Fracturas vulneribus alligata herba sanat.

Ex

Ex Absynthio talia conficiuntur, prout sequuntur medicamenta: Succus Absynthii exicatus in hunc modum fit: Recipe Absynthii contusi, exprime per se, postea succum coque super ignem ad Mellis consistentiam. Alii succum expressum in vase vitreo supra arenam calidam, vel sole coagulant instar Aleopatic. Fiet autem in mense Maio quando Absynthium in optimo suo consistit vigore, absque caulibus. *Succus Absynthii.*

Alii Absynthium concisum aqua fontana permiscent, putrefaciunt per 5. vel octo dies, deinde concoquunt, exprimunt & concoquunt in aliquam crassitiem: Optimum vero dicunt esse hunc: Recipe Absynthii extra solem siccati M.30. vel 40. superfunde huic aquæ fontanæ tantum, vt emineat 4. digitos; repone per 4. dies ac noctes ad macerationem: Macerato, plus affunditur aquæ, coquitur & exprimitur: Expresso vicissim recens affunditur aqua & coquitur, tandem colatur & inspissatur pro lubitu, vel in consistentiam instar Mellis, vel vt Aloepaticum, &c. Huius succi vsus tam ab extra quam intra adhibetur in Medicina: Dosis drach. j. cum Syrupo Cichorii vel Endiuiæ: Ab extra solutus instillatur Auribus vt vermes in eis interficiat; vel etiam in matricem mittitur, vt reducat menses: alias etiam in vnguentis & emplastris stomachicis vtilissime vtitur.

Ex Absynthio etiam fit Syrupus veluti describit Mesues: Recipe Absynthii Romani lib. ß. Rosarum rub. vnc. ij. Spicæ Indicæ drach. iij. vini clari veteris opt. succi Citoniorum ana lib. ij. ß. Macerentur in vase Marmoreo, aut fictili denso per noctem vnam: Deinde coquantur. Colaturæ adde Sacchari lib. ij. Confice secundum artem. Ventriculum roborat & iecur, aliaq; instrumenta nutritionis, appetentiamq; excitat: Contra Regium Morbum prodest, flatus discutit, humoresque per vrinam pellit. *Syrupus Absynthii.*

Simpliciter sic fit: Rec. succi expressionis Absynthii vnc. xij. & ß. Aquæ puræ fontanæ lib. ij. coquantur ad tertiam partem, deinde vini veteris lib. j. & Mellis lib. j. adde, coque, cola, & vt artis est redige in Syrupi consistentiam. Hic Syrupus prout & prior maxime æstimantur in medicina. datur ab vnc. j ad ij. per se & cum appropriatis morbis conuenientibus.

Vinum Absynthii secundum Arnoldum: Absynthium in dolio *Vinum Absynth.*

vini seu musti pleno immitti debet antequam ferueat, vt per eius feruorem in vase, herbæ vis commisceatur, deinde per hyemem in vase relinqui semper implendo iterum vas, si quod inde exhaustum fuerit. Alii diuersas herbas admiscent: Vt Carduumbenedictum, Melissam, Centaurium minus, Hyssopum, Borraginem, aromata & id genus alia. Stomacho frigido prodest, flatus discutit, Colicam Phlegmaticam, & ex flatibus natam sanat: febribus omnibus, & regio morbo confert: ventriculum confirmat: vermes enecat, &c.

Extractũ Absynthii. Extractum Absynthii: Absynthium minutim inciditur, inditurque ampullæ vitreæ, & vino stillatitio, quod aliquot digitos supereminneat, perfunditur: deinde illa cæco operculo occlusa, macerant in balneo, vel in sole, vel iuxta fornacem diebus aliquot: postea eximitur, & sub prælo valde exprimitur, fæcibusque reiectis, recens herba in idem vinum ponitur, maceratur, exprimiturq;, vt prius: isque labor ter quaterque repetitur, prout extractum efficax desiderauerimus. Tandem vinum illud in balneo ex ampulla extillatur, dum extracti spissitudo in fundo Mellis instar appareat, vel spiritu vini euocato, aquosum affluat: Hic modus est vulgarissimus ac cõmunis: nobilius fit, si Absynthium prius in aere exsiccatum, deinde concisum fuerit; & denique cum spiritu vini extractum destilletur, inque legitimam extracti essentiam inspissetur.

Conserua Absynthii. Conserua Absynthii sic fit: Recipe Thymi Venetiani vnc. ij. vini albi optimi lib. j. ß. coque Thymum ad vnc. xij. vini: Deinde exprimito, & adde Sacchari albi lib. j. coque ad formam Syrupi crassioris, deinde cum infrigidatum fuerit, adde Absynthii viridis, optime incisi ac subtilissime in mortario lapideo contusi vnc. xiix. Misce ac reponatur.

Aqua Absynthii. Destillatur etiam ex Absynthio, veluti & aliis herbis aqua sine corrosione quæ magnarum est virtutum: Dosis vnc. ij. ad vnc. iij. cum Saccharo, Syrupo vel aliis appropriatis.

Sal Absynthii. Ex fecibus ab aqua destillata Absynthii remanentibus, vel etiam Absynthio recenter combusto, Egregium lege Artis fit Sal, quod maximum est Arcanum in hydropi, mouet vrinam, si cum vino eius sumantur grana v. In peste etiam Arcanum, excellensq; est remedium,

medium, miſcetur etiam cum aliis medicamentis, Pilulis, Extractis, Syrupis, Conſeruis, &c.

Ex Abſynthio deſcribitur etiam confectio Trochiſcorum, ſecundum Meſuen: Recipe Roſarum, Abſynthii, Aniſi ana drach. j. Rhabarbari, ſucci Eupatorii, Aſari, ſem. Apii, Amygdal. amararum, Nardi Indicæ, Maſtiches, folii ſeu Spicæ Romanæ ana drach. j. ſucci Endiuiæ quantum ſufficit, formentur Trochiſci, in charta munda, Ceræ liquatæ intincta ſeruandi per annum. Obſtructiones ventriculi, & hepatis, & ab his dolorem & febres antiquas tollunt, dictas partes, reliquaſque nutritorias roborant, ac appetentiam excitant. *Trochiſci de Abſynthio.*

Oleum Abſynthii vulgare ſic fit: Recipe Comarum Abſynthii vnc. iv. olei Omphacini lib. j. Macera & inſola in vitreo vaſe per dies octo, deinde Abſynthium permutato, videlicet inſolationem exemptam exprime, atque aliud recens Abſynthium impone vt ſupra: atq; ita tertio fac: cola & ſerua. Hoc oleum calefacit atque roborat ea quæ ſunt refrigerat, potiſſimum vero ventriculum: Excitat appetentiam, obſtructiones aufert, lumbricoſque enecat. Oleum vero ex Abſynthio ſtillatitium, longe alias vires habet videlicet internas cuius gut. iiij. dantur cum vehiculis appropriatis, in multis peneque infinitis morbis, &c. *Oleum Abſynthii.*

Semētinæ puluis compoſitus, per ſe quidem datus paruulis cum lacte multum prodeſt; ſed propter nauſeam hi ſequentes modi veniunt habiliores: Recipe ſem. ſancti, Senæ Alexand. electæ, Diptamni albi, rad. Tormentillæ ana drachm. j. Turbethi ſcrupulos duos. M. ac pulueriſentur. Doſis à drach. ß. ad drach. ij. cum lacte vel aqua graminis, &c.

Aqua ex ſemine hoc ſancto fit, quæ nobilior eſt in hoc affectu: Recipe ſem. ſancti vnc. viij. C. Cerui recenter raſpati vnc. iij. florum Perſicæ arboris vnc. j. Aloepat. vnc. ß. pulueriſentur groſſo modo, deinde ſuperinfundatur hic puluis cum aquæ Rutæ, Abſynth. Florum Perſicæ ana vnc. viij. Putrefiant in Balneo Mariæ, per tres dies ac noctes, deinde fiat accurata deſtillatio, vſque ad remanentes fæces, cohobando aliquoties ab vnc. ß. ad vnciam j. ß. per ſe, pro ratione ætatis.

Præterea & eius vſus talis etiam inuenitur: vt puluis contra vermes, Auguſtani: Recipe ſeminis ſancti vnc. j.ß. Farinæ lupinorum vnc.j. Diptam.albi. Indici anc vnc.ß Cornu Cerui vſti, & præparati, Scordii veri ana drach. j.ß. Croci drach. ß. G.vj Sacchari albi, aqua Abſynthii diluti q. ſ. eſt. Fiat confectio in morſellis.

Vinum Abſynthite purgans aquas, Eraſti: Recipe Abſynthii M. j.ß Carduibenedicti M.j. Agrimoniæ, menſuram j. Aſplenii, Ericæ, Verbenæ ana M.I. Rad. Ireos florent. vnc.j.ß. rad. Capparorum, Aſari, Polypodii ana vnc j.ß. rad. Cichorii vnc.j.ß. rad. Fœniculi vnc.j. rad. Apii vnc.j.ß. ſem. Fœniculi, Apii, Petroſelini, Aniſi ana drach j. Calami Aromatici, Cinnamomi ana drach.ij. Senæ vnc.j.ß. Soldanellæ M.iij. rad. Iridis conciſæ vnc.iij. Turpeti conciſi drach. v. Vini albi generoſi, in quo Chalybs ignitus ſæpius fuit extinctus, lib.xviij. Miſce, vtere alternis diebus, initio paſtus poculum vnum.

Vnguentum ad ſtomachi reſolutionem: Recipe olei de Abſynthio, Nardi, ana vnc. ij. Galangæ, Caryophyllorum, Maſticis, Cypri ana drach.ij. Santali albi, Coralli vſti, Corticum Citri, Cinnamomi Craſſi, ana drachm. ß. Aceti parum, Ceræ quantum ſufficit.

Vnguentum ad calefaciendum hepar: Recipe olei de Abſynthio, olei Nardini, ana vnc.iij. Spicæ Nardi Indicæ, Schœnanthi, Aſari ana drac.j. Antiſpodii facti ex Myrtho, vel ex Corallis rubris, vel ex Cornu Cerui drach. j. flor. Anthos drach ß. ſem. Apii Petroſelini ana drach.j. Ceræ Citrinæ quantum ſufficit: adde vini Maluatici quantum poterit bibere, vel id addatur tempore inunctionis.

Emplaſtrum ſtomachicum Meſues: Recipe Abſynthii, Ligni Aloes, Maſticis, Cyperi, Coſti, Zingiberis, Gummi Arabici, ana vnc. ß. Calami Aromatici, Thuris, Aloes ana vnc.ij. Caryophyllorum, Maceris, Nucis Moſchatæ, Iunci odorati, florum Nardi ana drach. j.ß. omnia miua Cotoneorum excipiantur, & extendantur ſuper pannum, & ſuffumigetur ſuper ligno Aloes, & ſuperponatur. Stomachum & hepar confortat, & calefacit.

Emplaſtrum contra vermes. Hieron. Mercurialis: Recipe fol. Abſynthii, fol. Abrotani ana M.j. Lupinorum contuſorum craſſe P j.ß. Bulliant ſimul in aquæ lib.vj. & aceti Styllitici lib.j. Deinde omnia ſimul piſtentur diligentiſſime, & ventri apponantur.

Puls

Puls ad vermes Heurnii. Accipimus Abſynthium, contundimus ex aceto, & expreſſioni addimus fel bubulum, & farinam lupinorum: vmbilici regionibus inferimus.

Ceratum ſtomachale, Galeni: Recipe fol. Abſynthii ſiccorum vnc. xv. Roſarum rubrarum, Maſticis ana drach. xx. Spicæ Nardi Indicæ drach. x. Ceræ vnc. iv. olei Roſati, lib. j. ß. Aquæ Roſar. quantum ſufficit ad lauandum. Vini veteris auſteri, ſucci Citoniorum ana q. ſ. ad lauandum. Aceti parum. Omnia tenuiſſime terantur: Cera & oleum igne lento liquentur, & aqua Roſarum diu lauentur. liquentur iterum, & lauentur vino, ſucco & aceto: poſt miſce reliqua, & fiat ceratum. Ventriculum & hepar roborat: horum dolorem à frigido lenit, appetentiam excitat, coctionem iuuat.

Sal Abſynthii & Scabioſæ ſudoriferum, Heurnii. Abſynthium ſiccum & Scabioſam combure, Cineribus affunde aquam, coque ſeſquihoræ ſpacio: qua effuſa, iterum nouam aquam infer, idque toties dũ inſipidam auqã demittant: Hinc aquam depura per Cilicium, vel inclinato vaſe effluat, & exhauriatur igne lẽto. Propinantur huius ſalis G x. ex aqua Bugloſſi, cum vino albo, vel ex conſerua Borraginis. Idem faciunt G. xij. ſalis Faxini cum aqua Carduibenedicti.

Althea ſiue Ebiſcus aut Ibiſcus, Græcis & Latinis, ab ἀλθεῖν, id eſt, medendo dicta, quaſi dicas, medica: eſt enim maximus eius in medicina & Chirurgia vſus. In ſylueſtrium Maluarum eſt genere, foliis Cyclamini, rotundis lanugine caneſcentibus, flore roſaceo, bicubitali caule, radice lenta, viſcoſa, intus alba. Officinis Biſmalua, item Maluauiſcus, ex Malua & Euiſco facto vocabulo, dicitur. Germa. Ibiſch/groß oder wildt Pappeln. Locis gaudet humidis & pinguibus. Radix eius in fine Auguſti, & initio Septembris foditur. Floret Iulio & Auguſto. De hac, mirum, inquit Plinius, aquam radice ea addita, addenſari ſub dio & elacteſcere. Folia & flores ſunt calida & ſicca in gradu primo. Radices in principio ſecundi: Miſcetur medicamentis, & ad internas & ad externas corporis partes.

Vino aut aqua mulſa cocta radix, aut per ſe pota, omnibus pectoris & pulmonis vitiis maxime eſt ſalutaris, cunctiſque ventris malis præſentiſſimo eſt remedio. Inteſtinorum corruptiones pari

modo sanat, nec non dysenteriam, omnisque generis Cholerica vitia. Earundem est virium aqua stillatitia radicis stillatitius liquor asthmaticis cum vino datur vtiliter. Plures eius vires in Malache seu Malua require.

Quæ de Malua traduntur, dupliciter de Althæa sunt accipienda: vnde Bismaluam hanc nonnulli appellant. Minutim scissa radix, cum lacte aut aqua cocta, & subacta, illita, vlcera discutit, mollit, maturat & ad cicatricem perducit. Eodem modo cocta, & cum adipe anserino aut suillo, aut Terebinthina subacta, ad vteri inflammationes & præclusiones vtiliter admouetur. Ad eadem pollet aqua stillatitia. Semen viride siccumque tritum cum aceto, in sole perunctum, alphos extergit. Cum aceto decocta radix, colluto inde ore, dentium dolorem mitigat. Medici frequenter vtuntur Althæa in Clysteribus, exempli gratia: Clyster ad vrinæ retentionem, Andernaci: Recipe rad. Altheæ vnc. iij. violarum M. ij. Maluæ P. ij. ß. Passularum, Iuiubarum ana vnc ß. sem. Melonum, Cucurbitæ, Citrulli, Cucumeris, contusorum ana drach. ij. flor. Chamomillæ, Violarum ana P. j. Coquantur in aqua hordei. in lib. ß. dissolue olei violacei vnc. iij. Adipis Cuniculi, vel butyri recentis ana vnc. j. Misce & fiat Clyster.

Clyster ad Colicum dolorem: Recipe rad. Altheæ lib ß. Maluæ, Branchæ Vrsinæ, Absynthii ana M. j. Ficuum num. xx. sem. Lini, vel fœnigræci vnc j. vel ij. Anisi Carui, Fœniculi, Cymini ana vnc. ij. vel vnc. ß. flor. Chamomillæ, Meliloti, Sambuci ana P. j. fiat decoctio. in lib. ß. Dissolue Benedictæ vnc. j. olei Chamomillæ, vel Anethi vnc. iij. vel butyri vnc. ij. vini vn. iij. Misce, & fiat Clyster, Rondeletii.

Clyster ad odorem nephriticum: Recipe rad. Altheæ, rad. graminis, rad. Asparagi, Glycyrrhizæ, rasæ, vel pedis columbini ana vnc. ij. Betonicæ, Linariæ, fol. Fœniculi Marini ana M. j. Anisi, sem. Lini, Fœnigræci, ana vnc. ß. flor. Chamomillæ, Meliloti ana P. j. fiat decoctio. In huius lib. j. dissolue Butyri recentis, vel axungiæ porci recentis vnc. ij. olei Scorpionum, vn. ij. Mellis communis vn. ij. misce & fiat Clyster.

Clyster ad passionē Iliacā, Rondeletii: ℞. rad. Altheæ lib. ß. Maluæ cum rad. Violarum M. j. flor. Violarum Chamomillæ ana P. j. fiat decoctio in aqua hordei. In lib. j. decoctionis dissolue Mel violarum,

larum, vel Cassiæ nouiter extractæ, vel Cymini cum Saccharo vn.j olei Violacei vn.iij. Misce & fiat Clyster.

Decoctum contra vrinæ ardorem, Fiascus Eques Ferrariensis: Recipe Altheæ, Maluæ, rad. Petroselini part.j. Coquantur in aqua fluminis vsque ad tertiæ partis consumptionem. Coletur. Dosis vn. ix. cum Butyro recenti, stomacho vacuo.

Clyster ad Scirrhum vteri, emolliens, Rondeletii: Recipe rad. Altheæ vnc.iij Cort. rad. vlmi vnc.ij. Maluæ M ij. sem. Lini, Fœnigræci ana vn.ß. Ficuum par.xx. sem. Apii, Petroselini, Altheæ ana drach. ij. flor. Chamomillæ, Meliloti, Violarum, Maluæ ana P.j. Fiat decoctio in aqua, vel iure intestinorum porci, vel veruecis vel iure pingui. Decoctioni adde pinguedinis porci, vel Butyri recentis, vel olei lib.ß. iniiciatur lib.ß. frequenter.

CAPVT VI.

De Anagallide, Anetho, Angelica & Apio.

ANagallis, eius duo sunt tantum genera, mas & fœmina, quæ flore solummodo distant, qui mari est puniceus, fœminæ cæruleus. Frutex est paruus: tam mas quam fœmina, non alte à terra consurgens, sed sparsus, caule quadrangulo, foliis pusillis subrotundis, ad helxines folia accedentibus, semine rotundo, sed in mari puniceo, in fæmina cæruleo. Gall. Morgeline, vel Mourron. German. Gauchheyl/oder Colmarkraut quod fortasse in vestibuli limine suspẽsa, maleficiorum introitum pellere sit credita. Passim in vineis & aruis crescit. Vliginosis tamen potissimum gaudet locis. Floret à Maio vsque in Autumnum. De hac Plinius: Mirum quod fœminam pecora vitant: at si decepta similitudine (flore enim tantum distant) eam degustauere, statim eam, quæ Asyla vocatur, in remedio quærunt. Præcipiunt aliqui effossuris ante solis ortum, priusquam quicquam aliud loquantur, ter salutare eam, tum sublatam eximere, ita præcipuas esse vires.

Videtur etiam Anagallis Corchorus esse, cuius Theophrastus lib. 7. cap. 7. meminit, in prouerbium ob amaritudinem abiisse, dicens, κόρχορος ἐν λαχάνοις, id est, Corchorus inter olera.

Eſt & aliud Anagallidis genus, Sion dictum Germa. Bachbungen; diuerſum ab hac Anagallide, ac à Dioſcoride etiam ſeparatum, vtraque calida eſt & ſicca: extergendique naturam habent.

Vino cocta Anagallis, omnibus venenatis vulneribus, pota & illita prodeſt. Contra peſtem eſt ſalubris, ante ſomnum hauſtus ſumptus, contecto, poſt & ſudante corpore: peſtilentes enim humores per ſudores educit. Succus ſeu ſtillatitia aqua morſis à rabidis canibus, ſi potetur & morſui illinatur, maxime confert. Vnde venatores hac ad canes læſos ſeu morſos à feris plurimum vtuntur. Quo dictum eſt modo vſurpata, hydropicis auxiliatur, jecoris obſtructiones ſoluit, renes purgat, & calculum pellit.

Vim habet leniendi & extrahendi hæc herba. Omnis igitur generis vulnera huius aqua vel ſucco purgantur. Venena, clauos, ſentes, ſpinas & aculeos, impoſita, extrahit: manantia item & mordentia hulcera ad ſanitatem, illita, perducit. Oculorum caliginem diſcutit, & argema rubens, cum Melle puriſſimo inuncta. Succus naribus infuſus cerebrum purgat, fluxuſque dentium attrahit. Anagallis maſcula procidentia ſedis proritat: Cærulea vero ſeu fœmina retro agit, vt tradit Plinius. Vnde colligere licet marem in extrahendo fortiorem eſſe fœmina.

Errhinum purgans pituitam, Rondeletii: Recipe Anagallidis depuratorum ana vnc. iij. ſucci Cyclæ, vini albi vnc. iv. Mellis vnc. ij. Miſce. Quod ſi efficaciora optes, adde Diagridium, vel Agaricum, vel Colocynthidem, vel Veratrum.

Anetum Græcis ἄνηθον, ἀνήκη, πολγίδος, Γόνος κυνοκεφάλου, τρίχης κυνοκεφάλου, à Dioſcoride. Nicolaus Myrepſus caules eius nuncupat ἀνηθόξυλα, Leonhardus vero Fuchſius ſic vocat radicem. Latinis dicitur Anethum, Anicethum, Genitura Cynocephali & Capillus Cynocephali ſecundum mentem Dioſcoridis. Paulus Ægineta vocat Anemium, & à Ioanne Bruyerino dicitur Eſcalata & Herba Tholoſana: Italis Aneto: Hiſpanis Eneldo, Aneldo, & Heneldo: Portugallis Endros & Endres: Gallis Anet & Anete: A Serapione ſimpl. li. cap. 316. Xebeth: ab Auerrhoe ſcenat: Ab Andrea Bellunenſi Alſebat: alias apud Autographum Auicennæ & aliis libris Arabicis inuenitur Næmlis, Vebet, Sebatum, Cebet, Seebet, Sebet, Sebez, Sceet, Aneide, Alſcebete, Sohar, Seth & Rau: Ægyptiis

ptiis Arah: Affricanis Sicciria & Scyrria: Cretensibus Agnitho: Apud Arabes semen dicitur Besara Sebezi,&c.

Foliis primum duobus acuminatis prorepit, sesquicubitali assurgit proceritate, caulibus multis, rotundis: Comosum, exilitate folii in staminis penè modum extenuata, flosculo luteolo, semine lato & quasi foliato, radice lignosa nec adeo prolixa, vmbella Fœniculi, cui propter similitudinem agnatum genus videri potest. Nascitur in hortis passim satum, ac sponte etiam prouenit. Floret Iunio & Iulio. Radix excidente semine vniuersa perit, ac quotannis à semine renouatur. Notum culinæ, præsertim ad Brassicam condiendam.

Calidum est intense in secundo, & remisse in tertio gradu. Exiccandi vim habet in fine primi aut initio secundi ordinis. Vstum autem est calidum & siccum gradu tertio.

Comæ seminis decoctum ex vino potum lac euocat, tormina & inflationes sedat, aluum leuesq; vomitiones sedat. Vrinam cit, singultus lenit; oculorum aciem hebetat, & genituram assidue potum restinguit.

Miscetur & Theriacæ Antiochi regis, cuius hæc est confectio: Recipe seminum Anethi, Fœniculi, Anisi Ameos, Petroselini, ana drach.vj, Trifolii acuti odorati drac.j. Milii, Serpilli, Farinæ viciorum, succi Angelicæ vel Opopanacis, ana drach.ij. his contusis ac cribratis, cumque vino subactis optimo, Trochiscos conficito, quos arefactos ad vsum reseruabis, ac drachma eius in vino sumpta, corpus ad desudationem cooperies. Euidentissimum hoc præ aliis contra venenum est Antidotum.

Decoctum eius mulieribus præfocatione vuluæ laborantibus ad insidendum est vtile. Semen vstum & illitum condylomata tollit.

Oleum Anethinum: Recipe fol. & flor. Anethi contus. vnc. iv. olei veteris lib.j. Macera ad solem, vel in loco aliquo, diebus quindecim: deinde in duplici vase coquito & abiecto Anetho, recens iniicito, & iterum diebus quindecim macerato: postea simili modo coquito & exprimito, & tertio recens Anethum iniice: macera, coque & cola. Sedat dolores, aperit poros, & resoluit vapores & Apostemata, tumores & duritiés: mitigat dolores & rigores fe-

 brium,

brium, prouocat ſomnum & ſudorem. Parant nonnulli etiam ex Anetho Mulſam, vinum & alia, quorum modus facilis ac notus.

Angelica: De hac planta authores hactenus diuerſe ſenſerunt, Cordus cenſuit eſſe Smirnion Dioſcoridis, alii dixerunt Laſerpitium, Item Panaces Herculeum, ſed perperam: Noſtris dicitur Angelica maior, radix ſancti ſpiritus, Coſtus niger ſiue Coſtum nigrū, & Panaces Angelicum. Medici Practici vocant Angelicam: Italis dicitur Angelica, Gallis Angelic, & Angelique; Anglis Angelica: Germanis heiligen Geiſtwurtz vel Engelwurtz/ ac ſi ſpiritus ſanctus ipſe, ſiue Angeli hanc plantam aut radicem microcoſmo in ſalutem manifeſtaſſent. Hinc & non immerito à quibuſdam dicitur Panaces Angelicum. Alia etiam ſpecies eiuſdem plantæ vocatur Angelica minor aquatica, & Angelica minor ſylueſtris: Italis Angelica minore, & Angelica Saluatica: Germanis klein wildt Angelic. Tertia ſpecies dicitur Angelica minor Montana, & Angelica ſylueſtris Montana: Germanis klein Berg Angelic/ quia in montibus excelſis creſcit vegetatque. Quarta ſpecies, dicta eſt Angelica Scandiaca & Archangelica: Germanis Nordtwegiſch & Pomeriſch Angelica.

Angelica calefacit & ſiccat ordine ſecundo, aperit, attenuat digerit, craſſos humores incidit & diſcutit ſanguinem, venenis aduerſatur, menſes promouet, cor. & facultates recreat, peſtilentibuſque morbis plurimum conuenit. Aqua ex radice ſtillata, iiſdem viribus eſt prædita. Mire confert peſtis contagio, repentinis confert febribus aut ſudoribus puluis eius ſemidrachmæ pondere cum drachma Theriacæ in quatuor aquæ eiuſdem ſtillatitiæ Cyathis ſumptus, contecto & ad ſudorem reclinato corpore. In Theriacæ inopia pulueris integra drachma ſumi poterit: Aduerſus peſtilentem aerem in aceto radix imbuta naribus admota, aut quandoque ieiuna pota valet plurimum. Tormina & frigore nata aquæ Angelicæ, aut radicis puluis, ſi non adſit alui obſtructio, ſedat. In ſumma, aqua ſtillatitia & puluis radicis omnibus internis corporis vitiis medetur. In pleuritide datur vtiliter. Ruptis & pulmonis vitiis eſt vtilis, tormina diſcutit, ſtranguriam adiuuat, fætum & menſes educit, omneſque internos tumores diſcutit. Ad eadem radix in vino aut mulſo decocta, ægrotantibus

bus commode datur. Cauis dentibus infusus succus, fluxus eorum compescit. Auribus aqua indita est auxilio. Caliginem oculorum emendat. Rabidi canis morsibus cum pice radix illinitur. Veteribus profundis vulneribus, aqua, succus & puluis instillata, purgant, & carnem regignunt. Coxendicum dolori & podagricis aqua cum panniculo imposita fert opem; lentos enim & viscosos collectos humores consumit. Multæ aliæ huius virtutes ex prædictis colligi possunt. Semen parium cum radice est facultatum. Syluestris in virtute est debilior, ac in vino potissimum ad recentia & vetera vlcera extrinsecus sananda decoquitur.

Puluis Alexipharmacus præstantissimus, & multis experimentis comprobatus, contra vulnera venenata Sclopetica. Iosephi Quercetani: Recipe Angelicæ Satiuæ vnc.iv. Angelicæ Syluestris, Altheæ ana vnc.ij rad. Asclepiadis vnc.j. Valerianæ, Tormentillæ ana vn.ß. Polypodii Querc. vnc.ij. Vrticarum vnc.j. Thymelææ vnc.j.ß. Scabiosæ, Valerianæ min. ana vnc.ß. radices omnes euellantur intra 15. Augusti & 8. Septembris, quæ postea incidantur, ac reponantur in ollam vitreatam sigillatam cum sufficienti quantitate aceti: atque ita 12. horas macerentur, post coquantur spatio horæ vnius cum dimidia. Effuso tum aceto exiccentur, donec in puluerem redigi queant contusis omnibus, adde acinos herbæ paris num. 12. cum eiusdem foliis 30. fiatque puluis: cuius dosis est dra.j. cum vino albo.

Parantur ex radice hac vtilia ad medicinam medicamenta vt vinum, Mulsa, Extractum, Conserua, Syrupus oleum, Conserua Tabulæ, Sal aqua, incrustatur etiam Sacchаro, & modus processionis est sicut cum aliis.

Apium Græcis Σέλινον & Σέλινον κηπαῖον: Latinis Apium Selinum, Apium hortense, satiuum & domesticum, apud vulgares medicos accipitur idem quod Petroselinũ, Petrosilium, & Persilium, inde et nomẽ fere traxisse videtur apud gentes: Serapioni li. simpl. ca. 280. Arabice dicitur Karphs & Karphi: Auerrhoi Alcarsphas: Glossographo Auicennæ Alcarafz, & apud alios Arabes leguntur hæc nomina, Charfs, Charfi, Chares, Carphi, Alcarpse, Charafz, Alkarapse, Karfi, Carascis, Harps, Narum, Querrassum, Querraffum, Querferum Kerf & Sasonnech. Italis Pitrosello, Petroselino, Apio domestico, Petrosello, Petroselino dome-

domestico, & petrosemolo: Hispanis Perexil, Iulinert: Portugalensibus Salsa: Gallis Persil, du Persil, Persil de Iardin, & Persil domestique. Anglis: Germ. Persole Petersilg &c. hoc primum est genus: secundum dicitur Selinum polyphyllum, Apium multifolium, & Apium crispum: Anglis Curled Parsley: Germanis krauser Peterkin: Tertium genus à simplicistis, vocatur Apium, siue selinum tenuifolium, & Apium fœmina: Quartum, Apium Anglicum dicitur, siue Apium hortense maximum, vt vult Doctiss. Casp. Bauhinus.

Apii maximus fuit honos in Græcia: Nemeæ n. certaminis victores apud Græcos hoc coronabantur. Solebat antiquitus extremus Hortorum ambitus Apio conseri, vnde prouerb. factum est: Ne inter apia quidem sunt, pro eo, quod est, ne ingressum quidem aut initia rei attigerunt, qua figura etiam prouerbiali in Vespis vstus est Aristophanes, ὐδὲ μὲν γ' ὐδ' ἐν σελίνῳ πὲ στιν, ὐδὲ ἐν πηγάνῳ: hoc est, neque in apio est, neque in ruta, hoc est, nec initium habet eorum, quæ futura sunt, vel ne in primis quidem rudimentis. Calidum est in ordine secundo, & siccum in tertio, estque διαρρητικόν. Rami Apii, Plinio teste, largis potionibus per iura innatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent. Crudum aut coctum comestum vrinam mouet. Decoctum eius & radicum potum, letiferis medicamentis aduersatur, vomitumque ciet: aluum cohibet. Efficacius vrinam ciet semen. Succurrit ferarum morsibus, & iis qui lithargyrum hauserunt: inflationes discutit: medicamentis dolorem leuantibus, Theriacis, & tussi medentibus, vtiliter miscetur. Veteribus etiam, Plinio referente, in cibis eo vesci fuit omnino nefas: Nam id cibis defunctorum feralibus dicatum existimant: eosque qui ederint sterilescere, mares & fœminas tradunt. Succus, maxime radicis, cum vino, lumborum dolores mitigat. Difficilius concoquitur: propterea in medio ciborum sumendum docent. Comitiales maxime lædit; lactantibus mulieribus ab eo abstinendum, siquidem lac minuit. Semen præsumptum ebrietatem arcet. Confert etiam ad bonum corporis odorem. Ad rem veneream mulieres promptiores faciet. Pisces quoque si ægrotent in piscinis, apio viridi recreantur. Cum pane aut tenui polenta illitum, prodest ad oculorum inflammationes: æstum stomachi lenit: mammas grumis indu-

ratas discutit: idem imposita præstant mammis folia. Succus maximè radicis, instillatus cum vino, aurium dolori medetur. Decoctum seminis cum oui albo illitum, sugillata colori restituit. Oris hulcera tritum in frigida sanat. Semen ad omnia est efficacius quam folia, semine autem radix ipsa.

Petroselini radix & folia in cibis sunt vtilissima: vrinam cient, menstrua ducunt, stomachi inflationes discutiunt: torminibus medentur. Laterum quoque, renum & vesicæ doloribus sunt auxilio. Eadem præstat efficaciter nostrum Germanicum Petroselinum. Aliqui decoctum ex hoc faciunt contra icterum, hydropem, & calculum renum, accipientes seminis Petroselini, Dauci siue Pimpinellæ, Fœniculi & Cumini sing. drach.ij aut iij. singulis in mensura vini albi nocte vna maceratis, ad tertiam decoquunt partem. Huius decocti manè & vesperi ad tres horas ieiuno stomacho potus ægrotis datur. Eadem potest aqua stillatitia. Inflammationibus oculorum cum polenta aut recenti pane illitum medetur. Eodem modo Erysipelati prodest. Stomachi æstum impositum, reprimit. Lac coagulatum in mammis folia tusa & imposita discutiunt: vtile hoc modo iis, qui infantes ab vbeiibus subducunt.

Electuarium pro splene, Rondeletii: Recipe Conser.rad. Apii vn.j. Conser. Ceterac. Cons. Capil. Veneris an. vn.ß. spec. Diarrhod. Abb. Trochisc. de Cappar. ana drach j. Cum Syrupo acetoso fiat Electuarium, de quo capiat, superbibendo aquæ Fœniculi, vel Ferratæ, vel Asparagi vnc.j.

Pilulæ ad iecoris obstructionem, Rondeletii: Recipe Trochiscorum de Absynthio drach.j. Succi Apii, vel Syrupi Byzantini quantum sufficit. Formentur pilulæ paruæ num.x. pro drach.j. Dentur mane, superbibendo parum vini albi modice diluti vnc.iij. aquæ Graminis, Asparagi, Endiuiæ Capillorum Veneris.

Trochisci hepatici, Asclepiadis: Recipe Anisi sem. Apii, Asari, Amygdalarum, Absynthii ana vnc.ß aquæ pluuiæ quantum sufficit, formentur Trochisci. Hepaticos iuuant: habent enim vim hepar expurgandi per vrinas. Dantur cum vino, febrientibus cum aqua. Galeni.

Pastilli ex Amygdalis amaris, Paulini: Recipe Anisi, Apii, Asari,

Comarum Absynthii, Amygdal. amararum ana drac. ij. aquæ quantum sufficit. Formentur pastilli. Idem præstant. Dantur febri carentibus ex mulso, febrientibus cum hydromelite.

Trochisci Diaspermaton, Galeni: Recipe sem. Apii, sem. Ammi ana vnc. j. Anisi, Fœniculi ana vnc. ß. Opii, Cassiæ ana drach. ij. Aquæ pluuiæ quantum sufficit. Formentur Trochisci. Durant annos duos. Dantur ex passo, aut aqua: sedant dolorem, ad omnes internos affectus, & pleuritides vtiles sunt, & sanguinem reiectantibus.

Puluis contra calculum: Recipe semin. Fœniculi, Raphani, Petrolini, Anisi, Anethi, Alkekengi, Saxifragiæ ana drach. ij. Cicerum rub. drach. j. Cardamomi, oculorum Cancri, dentium piscis lupi, Macis ana drachm. ij. fiat puluis. Dosis drachm. j. cum vino.

Alius: Recipe Gummi Cerasorum, Milii solis ana drach. ij. sem. Petroselini, Maluæ, Melonum, Liquiritiæ rasæ ana drac. iij. Sacchari Candi drach. x. fiat puluis.

Ad calculosas arenulas, Heurnii: Recipe sem. Petroselini, rad. Petroselini ab interna animala purgatorum ana vnc. ß. florum Carduii stellati vnc. j. Furno teneri siccata in puluerem redigantur. Quidam ex apio etiam faciunt mulsam ac vinum, &c.

CAPVT VII.

De Artemisia, Asaro, Agno Casto, & Aro.

ARtemisia: Dicunt Authores, quod nomen hoc mutuatum sit ab Arthemisia, Regis Ethnici Mausoli vxore, quæ, vt perhibent, multos homines hac herba curasse, vnde & apud Græcos atque Latinos dicitur ἀρτεμισία, Artemisia: Alii volunt quod nomen traxerit à Diana Artemide, venatrice. Apud Græcos aliâs dicitur: ἀρτεμίσια πλατύφυλλος, id est, Artemisia Latifolia: Apud Dioscoridem & Apuleium πολύκλωνος, τοξοτησία, ἐφεσία, Σώζουσα, λευκή, λυκόφρις, αἷμα ἀνθρώπου βασιλικὸν λάχανον χαριστελοχία, τοξότις, λύσσας & λύας, ζαθεσίη, θεσιάς, Γόνος ἡφαίστου, τοξόβολον, αἷμα κρόνου, ὕπνος, & παρθενίς, vt Pli-

vt Plinius testatur lib. 25. cap. 1. Latinis dicitur, Charistelochia, toxetis, toxitesia, Genitura Vulcani, Toxobolum, sanguis Saturni & sanguis hominis, item Canaparia, olus Regium, Herba Regia, Rapium, ab Apuleio Sirium, à Pythagora Pexalis, à Dioscoride & Apuleio Valentina & Valentia: Apud Syluaticum Authore Pandectarum dicitur Ieramia & Ierania: alias etiam apud eundem dicitur Bemastrum, Amarantium, Amantina, à vulgaribus simplicistis dicitur Armolia: Arabes vocant Belengesif, Molusar & Molusari: apud Haliabbat: Bereniastum, Bereniaseton & Berinemasecum: Italis Artemisia: Venetianis Herba della Madonna: Hispanis Artemisia & Altamisa: Gallis de Larmoise, Armoise, Herbe de sainct Iean, Artemise & Armase, item Bricumum: Apud alios Herbarios dicitur Mater herbarum, à Vegetio Dianaria, Polonis Bilicza: Ægyptiis Anese & Neisar: Germanis Beyfuß / seu cingulum Diui Iohannis, Sanct Johannis Gürtel. Item qua caulibus est rubicundis, dicitur Artemisia rubra, quæ vero albis, dicitur Artemisia alba: Hactenus de primo genere, secundum nunc insequitur.

Secundum genus dicitur Græcis τεχχάνθης, à fortissimo odore, λευκῶπις à floribus albis: Item ὀνικάνθη & ὀνάνθεμον: Latinis apud Apuleium, Traganthes, Artemisia Traganthi, Onicanthe, Onanthemũ & Leucopis, apud simplicistas Matricaria, Matronaria, Amarella, Amarusca, Tagetes, oculus solis, Matronella & Parthenium adulterinum, siue pseudoparthenium: Italis Amarella, Marella & Matricaria: Hispanis Matricaria: Gallis Matricaire, Marone & espargoutte: Vngaris prout vult Carolus Clusius Benedicta, & alba Benedicta: Germanis Metram / Samen Aug / &c. Huius adhuc vna est species, quæ dicitur Matricaria Lutea & Matricaria syluestris: Germanis gelber wilder Metram: cui & addunt simplicistæ Tanacetum album, Italis Tanaceto bianco: Germanis weisser Rheynfahrn.

Tertium genus dicitur Matricaria Multiflora, vel Matricaria flore pleno: Germanis gefüllt Magdblum. Eius generis etiam est Tanacetum crispum, Tanacetum Cristatum, & Tanacetum Anglicum, Anglis Tanceto crespo: Germanis Englischer Rheinfahrn.

Quartum genus Latinis dicitur Matricaria odorata, & Matrica-

ria Hiſpanica, alii medici vocant Argentinam: Germanis Spaniſch Magdblum: cum hoc comparatur & additur quod ex Gallia ad nos apportatur, & dicitur Artemiſia minor, ſiue Artemiſia tenuifolia minor: Germanis kleiner welſcher Beyfuß.

Quintum genus dicitur Artemiſia Marina maior: Italis Artemiſia Marina maiore, Gallis Armoiſe de la mer le grand: Germanis groſſer Meer Beyfuß: Huic additur Arthemiſia Marina minor: Italis ac Hiſpanis Artemiſia Marina minore. Gallis Armoſie de la mer petite: Germanis kleiner Meer Beyfuß.

Sextum genus à ſimpliciſtis vocatur Tanacetum fatuum & Tanacetum inodorum: Italis Tanaceto ſenza odore, & Tanaceto balordo, alii volunt eſſe Sideritim.

Septimũ genus Græcis dicitur ἀρτεμίσια λεπτόφυλλος, & μονόκλωνος, id eſt, Artemiſimia tenuifolia, & Artemiſia vnicaulis, alias à ſimpliciſtis dicitur Athanaſia, Herba immortalis, Tanaſia & Tanacetum: à Iacobo Manlio & Guilielmo Varignana, Daneta dicitur: Matthæus Syluaticus vocat Herbam Mariæ, Tangetam & Tanaſiam, Tanacetum vulgare: Italis Tanaceto, Daneto, Athanaſia. Daneda: Gallis Athanaſie, Tanaiſie: Germanis Rheinfarn & Wurmkraut/&c.

Calida ſunt ſingula genera in gradu ſecundo, ſicca in fine primi, aut initio ſecundi. Calfaciunt & ſiccant modice. Intrinſecus Artemiſia rubra, cum flore nucis Myriſticæ, in vino decocta, bina aut terna vice in die pota, matricem calfacit, menſes diſcutit & educit ſecundinam & mortuos fœtus, aliaque quæcunque alui vitia pellit. Idem præſtat ſtillatitius liquor. Decoctum eius cum Melle & Saccharo tuſſim mitigat, vteri præcluſionem & inflammationem iuuat, lapides frangit, pulmonem, renes & veſicam viris & fœminis, dicto modo ſumpta, purgat: ieiuno tamen poſt vſum eius aliquandiu manente corpore. Aridi flores cibis & medicamentis ſunt vtiliſſimi. Vinum etiam gratiſſimum ex hoc in autumno conficitur. Viribus Pulegio pene par eſt. Tanaceti flores pueris ex vino & lacte dati, mirifice lumbricos eiiciunt. Vnde lumbricorum herba dicta. Extrinſecus inſeſſionibus & fomentis, eadem quæ potu præſtat: menſes, ſecundas & fœtus inſeſſu ducit. Cum foliis Chamomillæ & Agrimoniæ in vino cocta, neruorum doloribus & conuulſioni-

uulsionibus, si mēbra eo fomentētur, & fricentur, summopere conducit. Defatigatis ex itinere lauacrum ex Artemisia prodest. Sedi procidenti, in vino rubro cocta, insessu prodest, si Thure & Colophonia sedes primum suffiatur, hinc calida supponatur Artemisia. Syrupus de Artemisia medetur passionibus matricis, & retinet eam in proprio loco, resoluit frigiditatem, ventositatem & dolores, corroborat neruos, aperit poros, sanguinem corrigit, menstrua cohibet & prouocat.

Syrupus de Artemisia compositus, Matthæi de gradibus: Recipe Arthemisiæ Man.ij. Pulegii, Calaminthæ, Origani, Melissæ, Dictamni Cretici, Persicariæ, Sabinæ, Amaraci, id est, Maioranæ, Chamædryos, Chamæpytios, seu Iuæ Arteticæ, Perforatæ, id est, Hypericonis, Comarum, Matricariæ, Centaureæ minoris, Rutæ, Betonicæ, Buglossæ, rad. Fœniculi, Apii, Petroselini, Asparagi, Brusci. rad. Saxifragiæ (eius loco accipiantur radices Pimpinellæ) rad. Enulæ Campanæ, Cyperi, rad. rubeæ tinct. Ireos, rad. Pœoniæ. ana M.j. Baccarū Iuniperi. sem. Ligustici, Petroselini, Apii, Anisi, Nigellæ, Carpobalsami Costi, rad. Asari, rad. Pyrethri, Cassiæ ligneæ Aromaticæ. Cardamomi, Calami Aromatici, Phu, id est, radicis eius ana vnc.ß. aquæ quantum sufficit. Sacchari lib.iv. Coquantur omnia magna diligentia, secundum artem, ne plusquam necesse aromata bulliant.

Potio vulneraria, qua vulnera mirum in modum curantur, Ranzouii: Recipe Cereuisiæ mens.ij. Clematis M j. Arthemisiæ rub. Peruincæ ana paru.n. Decoque ad medietatem in vase fictili cooperto. Deinde excola in ollam lapideam, siue lagenam sic vt orificium eius probe obstrui possit, ne aer ingrediatur. postea vsui serua. Ex hac potione dabis vulnerato mane ieiuno ventriculo, in meridie post sumptum cibum, à vesperi cum discessurus est cubitum: singulis vicibus ad quantitatem trium cochlearium, iubebisq; vt læsus postea duabus aut tribus horis abstineat à cibis: & quoties inde biberit, paululum instillet in vasculum, & hoc vulnus, abluat. Fit etiam ex hac herba Sal vt ex cæteris.

Asarum Latinis, Græcis ἄσαρον. Vulgo Vulgago seu Vulüago, quod fortasse vuluæ morbis decoctio eius subueniat, vt Macer his versibus testatur:

Est Asaron Græcis. Vulgago dicta Latine,
Et vuluæ morbis decoctio conuenit eius.

ἄσαρον autem dictum, vt Plinius, quod in coronas non veniat, σειρὰς enim Græci πλέγματα ac δεσμοὺς, & catenulas exponunt, hoc est, nexus & fasciculos vt in ἄσαρον voce ει diphthongus in ᾰ transierit, vt ostendit Ianus Cornarius in capite Macri super Asarum. Alii ἄσαρον vt Hesychius, quasi ἀσάρωτον accipiunt; id est, non purgatum, non ornatum. Σαρῶν enim purgare & verrere significat, quod fortasse in manuales Scopas, quæ odoris gratia gestantur, non soleat inseri. Gall. Cabaret. Germa. Haselwurtz.

A quibusdam syluestris Nardus, vt scribit Plinius, ob similes cum eo vires. Sanguis item Martis, & Perpensa. Herba est foliis hederæ, mollioribus tamen, rotundioribusque (μαλακώτερα enim non μικρότερα est legendum, vt Fuchsius satis ostendit apud Dioscoridem) floribus inter folia proxime radicem emicantibus, purpureis, odoratis, Hyoscyami Cytino similibus, in quibus semen Acino simile. Radices habet multas, geniculatas, tenues, obliquas, gramini non dissimiles, longe tamen graciliores, odoratas, calfacientes, & linguam vehementer erodentes. Vmbrosis, asperis & siccis locis, vt montibus & syluis nascitur. Plurimum tamen in Ponto, Phrygia, Illyrico & Italiæ agro. Colligitur à die Augusti decimoquinto ad octauum Septembris. bis anno, Vere & Autumno, florẽs. Calidum est & siccum ordine tertio, potissimum tamen radices, quæ Acori radicibus, teste Galeno, viribus sunt similes. Folia vim habent adstringendi. Radices senis drachmis ex aqua mulsa potæ, menses Diosco. teste, trahunt & veratri albi modo purgant, vrinam mouẽt, hydropicis & Ischiadicis diuturnis prosunt. Ruptis, conuulsis, tussi veteri, dyspnœicis & difficultati vrinæ opem ferũt. Ferarum morsibus cum vino potæ sunt salutares. Folia illita capitis doloribus, oculorum inflammationibus, ægilopis incipientibus, mãmis à partu tumentibus, ignibusque sacris conferunt. Coma somnum conciliat. Lixiuio in quo Asarum decoctum est, si eo caput lauetur, Cerebrum roborat, & memoriam adiuuat. Succus eius cum Pompholyge caligantibus oculis confert.

Puluis ad mensium prouocationẽ, Rondeletii: Recipe Myrrhæ, Cinnamomi ana drac. j. Sabinæ drac. ß. sem. Apii, Petroselini, Spicæ

Nardi,

Nardi, Squinanthi, Asari, an. scru. j. Misce & fiat puluis. Capiat vnc. j. cum succo Eryngii.

Puluis vrinas mouens, Rondeletii: Recipe Gummi Prunorum, Carabæ, Cineris Cancrorum ana drac. j. Seminis Apii, sem. Petroselini, sem. Alkekengi an. drac. ß. Cinnamomi, Squinanthi, Asari ana scru. ij. Misce & fiat puluis tenuissimus. Sumatur mane Cochlear vnum superbibendo Cyathum vini albi, vel ex aquis prouocantibus vrinas: quales sunt aqua Graminis & Asparagi.

Electuarium ad vteri dolores, Rondeletii: Recipe Castorii, Myrrhæ, Croci, Styracis an. drac. ij. rad. Ireos, Spicæ Nardi, folii Malabathri, Asari an. dra. j. Opii dra. j. ß. cum Syrupo de Artemisia fiat Electuarium, vel Opiata. Capiat drac. j. Superbibendo parum vini albi, diluti aqua ex floribus Citri.

Agnus Castus, seu Vitex, Græcis ἀγνός, h. e. Castus, quod nimirũ, Galeno authore, castitatẽ iis, quibus aut editur aut bibitur, aut substernitur, conseruet. Vnde Atheniensium matronæ castitati studentes, huius foliis toros sibi sternebant. Lygos quoq; Græcis dicitur, ob surculorum firmitatem. Salix quoq; Amerina Dioscoridi dicitur, nonnullis vero Piper agreste. Duo sunt eius genera, maius & minus. Maius arborescit Salicis modo, vel foliorum aspectu, nisi quod gratiorem spirant odorem, & perpetuo virent: ramis frangi contumacibus, flore ex purpura candido, vnde candida quoque dicitur, Piperis semine. Minus, ramosius est, foliisq; candidioribus & lanuginosis, flore purpureo, quam nigram vocant. Nascitur vtraq; iuxta flumina. Cauchi, vt Valerius Cordus tradit, huius arbusculæ frondes & semina quoniam lupulo carent, Ceruisiæ suæ incoquunt: eaque somnum conciliat, & facile inebriat.

Calefacit & siccat insigniter, & flatus omnium maxime discutit, venenatis ictibus & lienosis auxiliatur, menses ciet, seminis modum cohibet, nocturnas Veneris imaginationes, vt semen rutæ compescit, ob id matronæ in Thesmophoriis Atheniensium, castitatem custodientes huius foliis toros sibi sternebant.

Baccæ seu semina Viticis drachmæ pondere ex vino tusa & pota, menses cient, ventositates discutiunt, appetitus venereos cohibent. Prosunt etiam iis, qui à venenatis sunt demorsi.

morsi. Lac etiam nutricibus augent: lienosis, iocinorosis & hydropem metuentibus conferunt. Nimius vsus caput grauat, & somnum conciliat.

Succus foliorum araneorum morsibus illinitur. Folia tum Melle in vino decocta, oris & gingiuarum vlcera collutione sanant. Rimas sedis ex aqua decocta folia sanant, si decocto locus abluatur. Insessu prosunt inflammationibus mulierum, in occultis partibus ortis. Frondes viticis si viatores manu gestent, à lupis tutos fore scribit Dioscorides.

Trochisci de Agno Casto: Recipe Agni casti, Tamaricis ana dra. v. sem. Endiuiæ. sem. Portulacæ ana drach. ij. ß. Formentur Trochisci cum aqua Scolopendrii. Non sunt in vsu. Possent tamen in seminis profluuio seu Gonorrhæa, & aliis eiusmodi vitiis commode administrari.

Trochisci de Capparibus Mesuæ: Recipe sem. agni ana drach. vj. Cort. rad. Capparis, sem. Nigellæ, Calamẽthi, succi Eupatorii, Acori, Amygdal. amar. foliorum Rutæ, Aristolochiæ rotundæ, sem. Nasturtii, Ammoniaci ana drach. ij. Cyperi, Ceterach ana vn. j. Ammoniacum dissoluito, & reliqua triturato: deinde fiant Trochisci: seruantur in annum, in charta munda, Ceræ liquatæ intincta. Ad splenis duritiem & flatus eius dissipandos valent.

Arum & Arisarum eodem communi nomine: alias Dracunculus minor, & Serpentaria minor, Cordo teste, quibus forma & facultate per omnia conuenit: Pes item vituli, à foliorum figura vocatur. Vulgo ob pistilli formam, sacerdotis virile, ob vehementem Acrimoniam Germanice dicitur Teutscher Imber. Foliis in Martio statim nascitur Dracunculi, sed longioribus & paucioribus, minusque distinctis maculis: caute Dodrantali subpurpureo, Pistilli specie, è quo Croceum semen exit: Radice Dracunculi, alba, quæ quia minoris est Acrimoniæ, decocta comeditur. Antequam semen emittat, erumpit inuolucrum & Cucullum, quod mucronata in turbinem vaginula Pistillum complectitur, & suo fouet sinu.

Mense vero Iulio & Augusto, vbi fructu prægnans fuerit, fathiscit inhiatum, ac solida Pistilli facies dilutione purpura rutilans emergit, & anfractu penitus tandem patente, primum viridia, dein

Cro-

Croeca penitus ſpectantur ſemina, quæ in coronæ modum concinne contexta, imam eius partem ambiunt. Naſcitur in Syluis, locis vmbroſis humidis & frigidis.

Duas Ari ſpecies Tragus ponit: Alteram inuolucro & floribus flauis, quam in vineis Rheni copioſam deprehenderit, foliis & radice priori ſimilem: Alteram foliis maculoſis, inſtar Satyrionis, quod raro florem producat. Viribus cum priorib. iiſdem. Radix omnium, dum adhuc eſt tenera, lac emittit.

Ari autem eſt diuerſa, ſecundum naturam regionis, acrimonia. Cyrenis enim minimam, Galeno de Alimentorum facultatibus teſte, acrimoniam obtinet: Vnde elixa in cibis manditur. In Ægypto vero radice naturæ mollioris naſcitur, quæ etiam cruda, vt ſcribit Plinius, comeditur. In noſtra vero Germania Acrimoniam habet ſummam, vt vix guſtari, ob miras & diutinas quas in lingua excitat puncturas, poſſit. Itaque quod minoris eſt Acrimoniæ, calidum eſt & ſiccum, ſecundum Galenum, in primo gradu. Noſtrum vero calefacit & exiccat in tertio. Diſcutit, attenuat & extergit. Dioſcorides eaſdem illi cum Dracunculo vires aſſignat, vnde Dracontium minorem non male appellamus.

CAPVT VIII.

De Amomo, Anomi, Aniſo & Anemone.

AMomum nõ modo inter Exoticas ſtirpes, ſed prorſus incognitas numeratur: Vergilius eius meminit in Pollione: Aſſyrium vulgo naſcetur Amomum, frutex eſt quem Monachi Roſam San. M. & Roſam de Hiericho, ſeu Hierichontis nominant, Germanis *Roſen von Hiericho.* Nullus antiquorum illius effigiem, aut accuratam deſcriptionem dedit; & inter recentiores Cluſius rei Herbariæ ſtudioſiſſimus & Amomi perquirendi, dignoſcendique auidiſſimus, triplicem quidem iſtius Iconem exhibuit; ſed vix coniectura probabili ſciri poteſt, quænam illarum Amomo vero reſpondeat. Prior Icon, vt ipſe ſcribit, eſt ramuli cuiuſdam arboris, odore ac ſuauitate ei affinis, quæ Caryophyllos gerit, fructibus tamen & foliis rotun-

dioribus & minoribus. Secunda surculos Tithymali Paraly nō male refert. Tertia ramum breuem, granis Cardamomo vtcunq; similibus racematim onustum refert. Verum vt fatetur vir nobilis, difficile est statuere, quid sit verum Amomum.

Alius sic describit: Amomum frutex est labruscæ similis, sed minor, venosus, odoratus, ramulis duriusculis, colore subflauo, baccis inter se racematim cohærentibus, flore violæ candido: Hæc descriptio nobis arridet, possumus enim demonstrare florem talem, sed valde antiquam, & hæc floret tantum in nocte natiuitatis Domini Saluatoris nostri Iesu Christi, à me ipso comprobatum hoc dico, nec & nunc demonstrare cum Deo possum; Hocque stupendum est miraculum, nulla etiam alia nocte florescere cupit. Ad nostra.

Dioscoridi laudatur Armenium, colore Aurum imitans, ligno subrufo, perquam odoratum. Officinæ vero Amomo carent, sed eius loco duplex semen exhibent: Alterum quod est Botryos herbæ: alterum quod est Sisonis. Plinius Amomi vuam in vsu esse dicit, similiter & Auctuarius Amomi vuam vocat, quod racematim, velut in vua cohæreat. Sincero Amomo qui vti volet, fragmenta hastulasque deuitet, & solidos frutices petat; hoc est; qui surculos & ramos incolumes ex ima radice sustineant; ita nobilius vnguentis antidotisque peti debet.

Amomum excalfaciendi, siccandi & spissandi vim obtinet. Galenus easdem ipsi cum Acoro vires assignat, nisi quod Acorum plus exiccat, Amomum plus excoquit. Decoctum eius potum iecinerosis auxiliatur. Fronti illitum somnum conciliat, & doloris noxam abigit: Meliceridas & collectiones maturat & discutit. Ex Ozimo illitum Scorpii ictibus medetur: Podagricis subuenit. Oculorum, viscerumque inflammationes cum vua passa demulcet. Insessu, ani in pesso admotum, mulieribus malis fert opem.

Esdræ Antidotus Aetii: Recipe Amomi scrup. xij. Squinanthi drach. ix. Pyrethri scrup. vj. Croci scrup. xxxvj. Cinnamomi scrup. vj. Myrrhæ Troglodyticæ scrup. xij. Styracis Calamitæ scrupul. xiix. Petroselini sem. Dauci ana scrup. iij. Tragacanthæ scrup. vj. succi Hypocistidis scrup. ix. Ireos, Abrotoni scrup. xv. sem. Fœniculi scrupul. vj. Bdellii scrup. ix. Thuris drachm. j Sulphuris viui scru. vj. sem.

Hyp-

Hyoscyami albi scrup.xxvij. Cassiæ ligneæ scrup. ix. sem. Papaueris scrup.xxx. Spicæ Nardi scrupul.xij. sem. Rutæ, sem. Ocymi ana drac. j. Rhois Culinarii scrup. iv. sem. Anethi scrup. vj. Asari drachm.j. Cardamomi scrup.vj. Opii scrup.xxvij Euphorbii scrupul. vj. Piperis nigri scrupul.xxx. Rosarum siccarum scrupul. ix. Psyllii scrupul. xii. Opobalsami, seu olei Caryophyllorum scrupul. xxiv. ventris Mergi scrupul. vj. Laccæ, Lycii Indici, Caryophyllorum scrupul. xij. stercoris reperti in aluo Mergi scrupul. vj flor. Nerii scrupul. iv.ß. Rhabarbari scrupul. xij. Mei Athamantici scrup. iv. Terræ Cimoliæ scrupul.xii. Succi Arthemisiæ scrupul.xx. fol. Cichoreæ scrupul.ix. Spicæ Celticæ scrupul.xij. Castorei drach.j. Costi, Gentianæ scrupul. xij. Confect. Hædychroi scrupul. ix. Anisi scrupul. vi. Sisonis scrup.xiix. Thymiamatis Hammoniaci, fol. Citri scrup. xij. vini veteris odorati q. s. fuerit succis & liquoribus resoluendis. Mellis despumati optimi lib.v. aut lib.vj.

Trochisci Hedychroi, Andromachi: Recipe Amomi drach.xij. Mari, Asari, Maioranæ, Aspalathi ana drac. ij. Schœnanthi, Calami odorati, Phu, Xylobalsami, Opobalsami Cinnamomi, Costi an. dra. iij. Myrrhæ, folii Nardi Indicæ, Croci, Cassiæ ana drachm. vj. Mastiches drach. j vini quantum sufficit. Fiant Trochisci, inunctis prius manibus Opobalsamo: deinde siccantur, & in Charta Ceræ liquatæ intincta, seruantur in annum. Ex Galeno.

Ammi, Græcis ἄμμι, à Gal.lib. 6. simpl. ἄμι, Aetio ἀμμίον & ἄμιον: Latinis Ammi, Ami, Amium, & Ammium, ab aliis Ammium Alexand. Ammium Syriacum, Caminella, Cuminella, Cyminella, & Muriola à vulgarioribus Pharmacop. Ameos, Amios, Ammeos & Ammios: A Serap.lib. simp.cap. 287. Nanochach, & Anazue: Ab Auerrhoe, Nauoca: Auicenna Manochne: Italis Ammio: Hispanis Ammi & Zanagria: Gallis Ammi: Germanis Amey: Cumino tam affine est, vt quod in Æthiopia nascitur pro Cumino habeatur. Hinc dicitur & Cuminum Æthiopicum atque Alexandrinum: Cuminum Regium Hippocrati. Semen notum est, inquit Dioscorides, & minutulum, multoque minus Cumino. Quod videtur indicare ipsius appellatio; ἄμμι siquidem perpusillum & quasi arenaceum semen portendit; qua voce & tota planta designatur. Duplici autem discrimine Ammi notatur,

vnum dicitur Æthiopicũ, quod maius eſt & vulgare, foliiſque conſtat latioribus. Alterum minus, tenuifolium, nec adeo frequens. Prius caule ſeſe erigit herbaceo, rotundoque, ſurculis multis & exiguis; folio oblongo, anguſto, pluribus inciſuris in ambitu diuiſo; Muſcario Anethi proximo, paruulis floribus coronato, ſeminulis multis origanum ſpirantibus, cum acrimonia amaricantibus referto.

Tria genera eius nobis adducit Tabernæmontanus, 1. dicit Ammium Alexandrinum; 2. Ammium Italicum, ſiue Ammium Apulum & Romanum. 3. Ammium Candiacum ſiue Ammium Creticum.

Ammi minoris Culmus breuis eſt, multis ramulis diremptus, folia oblonga, capillacea, ſurſum verſus magis attenuata: Flores vt priori, paruuli albidi, in vmbellas coacti: ſemen oblongum paruulum, & acre. A quibuſdam pro Siſone vſurpatur. Nam cum Siſon, ſeu Sinon, ſecundum Dioſcoridem ſemen ſit exiguum, in Syria natum, apio ſimile, pro eo ſi non ſumi certe ſubſtitui poteſt. Naſcitur non niſi ſatum in Germania, ſeriturque in fine Aprilis. Floret menſe Auguſto. Guſtu eſt acre ac ſubamarum: Calidum & ſiccum eſt in gradu tertio intenſo: tenuium eſt partium, incidit, tenuat, excalefacit, ſiccat & digerit. Semen ſemidrachmæ pondere in calido vino potum, ad tormina & inflationes prodeſt, veneno reſiſtit, vrinam & menſes mouet. Colorem bibentium in pallorem mutat. Creduntur mulieres facilius concipere, ſi poſt coitum Ammi halitum odorentur. Sugillata & Vibices cum Melle ſemen illitum tollit. Suffitum cum vua paſſa aut reſina, matricem purgat, &c.

Aniſum, Græcis ἄνισον, ἄνησον & Γλυκάνισον, Latinis Aniſum & Aneſum: Italis Aniſo, Semenze de Aniſi: Cretenſibus Glichainſo: Hiſpanis Yerua dulce vel Hierua dolce, & Aniſe: Gallis Anis, apud Serap. lib. ſimpl. cap. 242. Aneiſum, & alibi Aneiſim & Ancuſum: Apud Haliabbat: Droſatum & Abiezatum: Stephanus Haliabb. Gloſſographus vocat Anexiſſum, Oizatum: Germanis *Aniß & Eniß*: alias & Fœniculum Romanum, & Cyminum dulce vocant, ipſæ mulierculæ norunt, cum eius ſemine ſæpius vtantur Saccharo incruſtato. Et quæ inter eas opere Piſtorio delectantur, panificii quoddam genus conficiunt (biſcoctum nominant) cui ſemen Aniſi per-

permiſcent, quod odorem, ſaporemque conciliat pergratum. Idipſum multis adhuc condimentis adiiciunt ad gratiam maiorem. Oris enim halitum commendat, vrinam ciet, hydropicis prodeſt, & nullum ex oleraceis ſeminibus ventriculo magis amicum. Dioſcor. lib. 3. cap. 65. Calefacit & ſiccat ordine tertio ex Galeno lib. 5. ſimpl. guſtus tamen nondum percepit tantum caloris exceſſum. Latinis & Græcis Aniſum vocatur, eſtque nomen ſeminis & plantæ, quam à nonnullis anicetum vocari comperio. Foliis eſt cum primum enaſcitur, prorepenti liguſtico ſimile, ſed rotundioribus, candidulis & olentibus. Caulem profert menſe Iulio, tenuiter ſtriatum, rotundum, multis remulis brachiatum: florem candidum, odore Mellis, quem ſemen album ſubſequitur, Coriandro non diſſimile. Floret Iunio & Iulio. Naſcitur in Creta & Ægypto, hodie in hortis paſſim Germaniæ. Nunc de viribus eius audi & breuiter.

Vires eius intrinſecus ſunt: Fœtentem oris halitum ſemen eius aut confectio emendat. Hydropicis eſt vtile. Iecoris obſtructiones ſoluit, vrinam ciet ſitim ſedat. Inflationes alui decoctum eius potum, & in ſacculo ſemen impoſitum ſedat. Prodeſt iecori, pulmoni, ventriculo & matrici. Confortat enim & calfacit, concoctionem adiuuat. Singultus, tormina, dyſenteriam, alui fluxum, omniſque generis inflationes, & tumores compeſcit. A Pythagora præcipue, teſte Plinio, eſt laudatum. Aduerſus venena prodeſt.

Vires eius extrinſecus ſunt: Tuſum ſemen, tam viride, quam aridum, illitum oculis, puluiſculos aut feſtucas illapſas extrahit. Simili modo venenatorum morſibus illitum, venena educit ac ſanat. Suffitus eius cum Storace calamita naribus exceptus, dolori capitis auxiliatur. Semen tuſum, vel ſuccus, cum calido oleo roſaceo, aurium dolorem infuſum, ſanat. Florum ſtillatitia aqua pollet iiſdem viribus. Phreneticis, recens cum polenta illinitur: ſic & infantibus comitiale vitium aut contractionem aliquam ſentientibus. Veſtes à tineis defendit. Pythagoras, referente Plinio, non corripi comitiali vitio in manu habentes tradidit, ideoque quamplurimum domi ſerendum.

Vinum Aniſatum Arnoldi. Vinum de Aniſo aperit oppilationes meatuum & viarum interiorum: præſeruat à colica, à ventoſitate: & re-

& rectificat digestionem, & ructuationem ventosam tollit vsus eius: & proprie competit mulieribus nutricibus; quoniam aperiendo poros, & subtiliando sanguinem, atque calefaciendo multiplicat lac: & ipsum lac aquosum rectificat: & quandoque maceratur, & est melius. Tollit dolorem renum: & ipsum quidem vinum potest fieri cum igne & absque igne.

Oleum Anisi, Andernaci ex Euonymo: Recipe, Anisi lib. j. vel ij. Aquæ fontanæ lib. x. vel xx. Contundatur Anisum minutissime, & maceretur in aqua per horas aliquot: deinde in vesica ærea primo igne lento, deinde fortiori destilletur per aquam frigidam: postremo oleum ab aqua separetur. Libra vna Anisi dat communiter drachm. ij. olei ad vertiginem, angustiam pectoris, capitis defluxu natam, præfocationem, vomitionem, cruditatem stomachi ex flatibus, aquam intercutem, aliosque affectus, qui ex frigore & ventis proueniunt: præcipue omnibus membris exanguibus & neruosis opitulatur, vt stomacho, intestinis, vesicæ, vtero: Cuius fluorem album exiccat, & omnes in totum actiones, quæ de Aniso dicuntur obit: oris halitusque fætorem emendat. Vsus eius si aliquot guttarum instar ex vino, vel iusculo mane assumatur, vel quando necessitas postularit: quin etiam tabellis ad pectoris vitia recte additur.

Oleum Anisi, Rubei. Semina Anisorum Cucurbita curua locantur, ad eorumq; libram adduntur aquæ fontis purissimæ vnc. iij. & tepentis balnei calore macerãtur: inde educitur oleum odoratum, quod stomacho roborando, flatibus discutiendis, orisque halitui commendando, plurimum præstat. Huius si guttæ aliquot cum iis Pharmacis misceantur, quæ ad coli dolores, pro deiicienda aluo, adhibemus, multum prosunt. Quod si loco aquæ in destillãdo vinũ addideris, calidius oleum euadet, sed minus suaue minusq; odoratũ.

Dianisum Mesuæ: Recipe sem. Anisi vnc. ij. ß. Glycyrrhizæ rasæ, Masticis ana vnc. j. sem. Carui, sem. Fœniculi, Macis, Galangæ, Zingiberis, Cinnamomi ana vnc. v. Piperis nigri, albi, longi, Cassiæ ligneæ veræ, Pyrethri, Calaminthæ ana drac. ij. Cardamomi maioris ana drac. j ß. Caryophyllorum, Cubebarum, Croci, Spicæ Indicæ ana drach. j. ß. Sacchari albi vnc. ij. Mellis despumati quantum sufficit. Fiat Electuarium. Intemperiem frigidam ventriculi à pituita cruda, vel etiam flatibus sanat, & tussim diuturnam à frigida causa genitam.

Electua-

Electuarium ducis: Recipe Anisi drach ij. G.xvj. Glycyrrhizæ, Masticis ana scrup.ij.G.v.Chamædryos, Cinnamomi, Zingiberis, Galangæ, sem Fæniculi, sem. Carui ana scrup.j.G.xv.Xylocassiæ, Calaminthæ.sem.Dauci,Pyrethri,Piperis albi,Piperis longi,Cyperi,id est,rotundi,Schœnanthi,rad.Ireos,sem.Amomi, folii Asari ana scrup.j Spicæ Nardi,id est,Indicæ, Croci, Gummi Arabici, Tragacanthæ, sem. Anethi, Calami Aromatici, Cubebarum,Caryophyllorum,Carpobalsami,Cardamomi,sem.Ligustici,sem. Olusatri,Baccarum Iuniperi,sem.Seseleos,rad.Pentaphylli,id est, rad. eius,sem.Asparagi,sem.Citri,Acori,sem.Ammios, Rhabarbari,Nucis Moschatæ,Ligni Aloes,Basilici Caryophyllati,Milii solis, sem. Saxifragiæ, Nucleorum sem. Citrulli, Nucleor. sem. Cucumeris, Nucleor.sem.Melonis,Nucleor,sem.Cucurbitæ,sem.Scariolæ;Petroselini Macedonici,Been albi,rubri,Styracis Calamitæ ana scru. ß.G v.Penidiorum vnc.iv.scrup.ij ß.Sacchari,vel Mellis despumati quantum sufficit.Fiat Electuarium.Conseruatur per annos tres.Valet ad indigestionem & ventositatem Stomachi & intestinorum, & ilei dolorem & lapidis. Nicolaus.

Tragæa pro stomacho eructuoso: Recipe Cinnamomi vnc.ß. Galangæ, Zingiberis, Nucis Moschatæ, Zedoariæ, Cubebarum ana drach.ij.Caryophyllorum, Macis ana drach j ß.Anisi vn.j. Sacchari q.s.fiat tragema.

Puluis ad iuuandam concoctionem, Rondeletii: Recipe Anisi conditi dra.ij Galangæ,Cinnamomi ana dra.iij. Piperis longi scru. ß.Cort.Citri sicci drac j.Sacchari solidi vn.vj Fiat puluis qui possit sumi interdum ante,interdum post cibum,frequentius tamen ante, quam post.

Puluis aromatum, Mesuæ: Recipe Anisi aur. xij.sem. Fœniculi aur.iv.Glycyrrhizæ,Zingiberis an.aur.iij.Caryophyllorum,Macis, Cinnamomi electi,Galangæ,Galliæ Moschatæ ana aur.ij. Ligni Aloes,Cort.an.aur.j ß.Moschi boni drac.j.quartam. Sacchari albi ad pondus omnium. Sacchari candefacti dimidium pōdus omnium. Ventriculum roborat,coctionem iuuat,flatus dissoluit, halitus gratiam commendat.Dantur aur.ij.cum vino bono.

Clyster sedans dolorem colicum,Rondeletii: Recipe sem.Anisi,Fœniculi ana vnc.j,sem.Apii, Petroselini, Anethi ana vn.ß.florū

Cha-

Chamomillæ, Meliloti, Sambuci ana P.ij. Fiat decoctio in aqua & vino. In lib. ß. dissolue olei Chamomillæ, Rutacei ana vnc.iij. Fiat Clyster.

Confectum Anisi: Recipe sem. Anisorum optime mundatorum lib. ij. Induntur, in vas æneum pensile, vt supra & super ea infunditur Saccharum leuis coctionis in principio, & bene manibus ducuntur per vas æneum vsque quo fere sunt cooperta, beneque exiccantur ad omnem manum Sacchari: & hoc continuatur vsque in finem, si solidos seu leues Anisos facere velis. Si vero asperos aut crispos, postquam cooperta erunt, affunde Saccharum cum Cochleari ferreo, ab alto, & sit fortis cocturæ: Deinde vas hinc inde agitetur, vt in Coriandris est dictum. Anisi quanto minores, tanto pulchriores: & quanto duriores, tanto laudabiliores. Dum enim fiunt, & non solum Anisi, sed & cætera alia confecta si bene siccentur ad omnem Sacchari affusionem. Vrinam mouet, digerit, flatusq; ventris discutit, &c.

Confectio Anisi tabulata alia: Recipe Sacchari albissimi in aqua Rosar. dissoluti lib. ß. Coquitur ad perfectionem, deinde ab igne remouetur, Pistillo diu agitatur, additurque olei Anisi scrup. j. vel drach. ß. Miscentur; deinde per plicam lebetis in tabulam farina stratam spatula assidue Saccharum pari & æquali quantitate extrahitur. Rotulæ concretæ siccantur, & in ligneis arculis, sicco loco reponuntur. Ad cruditatem stomachi ex flatibus, vomitionem, aquam intercutem, fluorem vteris album valent, &c.

Tabulæ Dianisi: Recipe spec. Dianisi vnc. ß. vel drach. vj. Sacchari albi in aqua Anisi vel Fœniculi dissoluti lib. ß. Fiant tabulæ secundum artem. Crassis flatibus in ventriculo natis, eiusdemque perfrictioni succurrunt.

Trochisci de Aniso: Recipe Anisi, succi Eupatorii ana drach. ij. Anethi, Nardi Indicæ, Mastiches, folii, fol. Absynthii, Asari, Apii, Amygdalarum amararum ana drach. ß. Aloes drach. ij. Syrupi Absynthii quantum sufficit.

Formantur Trochisci. Siccantur in vmbra, reponuntur in charta munda ceræ liquatæ intincta: Et seruantur in annum vnum. Obstructiones hepatis, & alios eius morbos, & inde natas febres antiquas sanant. Mesuæ.

Trochi-

Trochisci ex Aniso alii, ex decem simplicibus, Mesuæ: Recipe Anisi, Succi Eupatorii ana vnc.ß. Mastiches, Spicæ Indicæ, Apii, Absynthii Rom. Asari, folii ana drachm. j. Amygdalarum amararum drach.j:ß. Aloes bonæ drach iij. decocti Absynthii quantum sufficit. Formentur Trochisci. Hepatis vitia, & inde natas febres antiquas & quartanas, & formam corrumpentes sanare sunt à veteribus probati. Mesuæ.

Confectio Anisi laxatiua fit Scammonio cum Saccharo mixto, vel maceratione Anisi in aqua, in qua Scammonium fuerit dissolutum.

Anemone Græcis ἀνεμώνη, ἠνέμιον, βαρβύλη, βερύλιον, μηκώνειον, apud Sosibium φαινὶς, apud Theophrastum ἀνεμολία Latinis Anemium, Phænis, Fremium, apud Theodorum Gazæ, & Plinium, pro fremium Phænium: à Pythagora dicitur Atractylis, in Exempl. vero Græcis ἀδρακτυλὶς Adractylis legitur: à Dioscoride dicitur Meconium, hoc est, Papauerculum, Barbyla, Berylium, Orci Tunica, & aliis Herba venti. Apud Nicolaum Myrepsum Anemochorte, ἀνεμοχόρτη: dicitur etiam Anemone ἀπὸ τοῦ ἀνέμου, id est, à vento, eo quod flos eius nunquam nisi spirante vento, qui Græcis ἄνεμος dicitur, se aperiat: siquidem afflatu venti statim flores eius dehiscunt, & in folia sese explicant. Serapioni de simpl.cap.72. Iachalk Alnahamen, & aliis Iackaik Alnahamen & Sakaik Anheamen: Italis Anemone: Hispanis Hyerua Viento: Gallis Coquerez, coquelourdes: Germanis *Anemone Rößlein & Windrößlein*, &c.

Dioscoridi duorum est generum, alterum syluestre: alterum locis cultis nascens, diuersas quoque species habens: nunc enim phœniceo, nunc candido, nunc lacteo, nunc purpureo flore conspicitur: folia Coriano sunt similia, sed scissa tenuius in terram inclinantur. Cauliculi, exeunt Papaueris, & in medio capita coloris cærulei, aut nigri. Nonnullis Papauer creditur esse rubrum, sed magno errore, cum folia manifeste repugnent. Anemone vero syluestris, satiua seu ea, quæ cultis nascitur, per omnia est maior, foliis latioribus, & durioribus, capite oblongiore, flore puniceo, tenuibus multisque radicum Capillamentis. Capita tamen in Anemone non sunt Papaueris forma, sed Asparagi potius modo in acutum fastigata hirsutaque. Locis nascitur sabulosis montosisque

& syluis cæduis, inter sentes: flos in capitula, rotunda, lanuginosaq; & hirsuta, erinacei figura, aut sicut asparagi capitula, mutatur, ac velut in spicam fastigiatur: non sicut in Papauere rotundatur, vt quidam existimarunt, confundentes Anemonem, Argemonem & Papauer erraticum: cum manifestum sit inter hæc, quod à Dioscoride refertur, discrimen. In Argemone enim & Papauere erratico, capitula sunt papaueracea: ac in Argemone quidem superne est latiusculum; in Rhœade vero seu Papauere erratico est subangustum. Anemones vero caput recentis Asparagi modo velut in spicam fastigiatur. Deinde Argemone succum habet croceum, acrimonia insigni: Rhœas vero lacteum, candidumque: At Anemone nullum eiusmodi. Postremo serius etiam Anemone floret.

Tabernæmontanus 16. eius refert species: 1. Anemone maior alba. 2. Anemone Rupertiana. 3. Anemone stellata, purpurea & alba. 4. & 5. Anemone Corallina, violacea & alba. 6. Anemone Dactylitis. 7. Anemone Bisantina seu Chalcedonia maior. 8. Anemone Lusitanica. 9. Anemone Trifolia. 10. Anemone Bisantina seu Chalcedonia minor & Coccinea. 11. Anemone Rapacea. 12. Anemone Papaueracea. 13. Anemone Ramosa purpurea. 14. Anemone Ramosa lutea, & Anemone lutea. 15. & 16. Anemone syluestris alba & purpurea.

Eius Temperamentum est calidum ac siccum, & vim habet acrem: atque ob insignem acrimoniam extrinsecus potius, quam intrinsecus adhibetur. Succus naribus infusus caput purgat. Idem præstat aridæ radicis puluis, naribus inditus. Commanducata radix, pituitam trahit. Sordida & putrida hulcera purgat, gangrænisque adhibetur. Lenior & commodior est aqua stillatitia. Folia viridia cum succo tusa, vngues crassos & deformes consumunt.

CAPVT

CAPVT IX.

De Argemone, Adonio, Ambrosia satiua, Ammioselino, Alchimilla, Anthera, Ægopodio, Asparago, Arundine, Anserina, Agerato, Aquilina, Adiantho & Abrotono.

ARgemone: eius tria dantur ab authoribus genera 1. Græcis dicitur ἀργεμώνη, οἰνώνη, ὁμήνοια & περγάλιον: Latinis Argemone, Argemonia, Argemonium, concordia, concordialis, herba Liburnica & Pergalium: Italis Argemone: Arabibus Aragemonium: Germanis Argemone Rößlein / 2. genus apud Dioscoridem vocatur ἀργεμώνη ἑτέρα, ἀρτεμώνη & Σαρκοκόλλα Latine Argemone altera, Arsela, Argemonia altera, Sarcocolla herba, & Argemonium alterum. Tertium genus doctissimus Hieronymus Tragus pro specie Anemones censet. Temperamentum habent calidum ac siccum, abstergunt ac digerunt: Externis tantum effectibus adhibentur: Argemata oculorum ac maculas ab extra applicatis tollunt: Secundum genus dicit Dioscorides quod dysenteriam tollat, si cum aqua appropriata ab intra exhibeatur. Ab extra etiam conueniunt vulneribus aliisque, &c.

Adonium, Adonides flos Adonidis: Theophrastus Græce vocat φλὼς & φλόγιον, Theodorus Gaza flammam & flammulam interpretatur: Germanis dicitur Brunnet siue feuwer Rößlein. Secundum genus dicitur Adonis lutea, nobis Adonium mit gelbe blumen. Tertium genus est flore albo, inde vocamus weißbrunet Rößlein. Habent vim calefaciendi & exsiccandi in secundo gradu. Si in balneis ab extra vsurpantur mouent magnum sudorem, & educunt frigidos humores.

Ambrosia satiua: Græcis ἀμβροσία & βότρυς ἀρτεμισία: Latinis Ambrosia, Botrys Artemisia, Artemisia Botroides, & apud Gesnerum herba vinosa: Italis Ambrosia: Gallis Minones: Ægyptiis Merseo: Germanis Ambrosient aut &c. Alterum genus dicitur Ambrosia Campestris: Germanis Feldtrauben Kraut. Tertium genus dicitur Ambrosia tenuifolia: Germanis klein Ambrosien Kraut. Eius vsus est externus: cocta cum vino vlceribus conuenit faucium,

tumores eiuſdem etiam ſedat: In cliſteribus adhibetur ad fluxus ventris nimios: cohibet etiam nimias matricum fluxiones, &c.

Ammioſelinum: Græcis dicitur βυβώνιον ſeu Bubonium Hippocratis: à ſimpliciſtis vocatur Ammioſelinum, Perpedium, & Ammium Adulterinum: Germanis Ammey Peterlein: In ſecundo gradu exiſtit caliditatis: ſemen eius pellit vrinam, liberat ab omnibus impuritatibus veſicam, renes, mouet calculum, &c.

Alchemilla, Lontopodium Dioſcoridis, Valerio Cordo Pſiadium, Droſium, & Doſera vocatur: aliis Heliodroſium, item Lontopodium Herbariorum, Pes Leonis, Planta Leonis, Brancha Leonis. Officinis Stellaria, Alchymilla & Attincilla: Italis pie de Leone: Gallis pied de Leon: Germanis Sinnauw/gülden Genſerich/&c. Temperatam habet naturam inter calidam & frigidam: Conſolidat, ſiccat & adſtringit: In vulneribus vſurpatur tam ab extra quam ab intra. Fit ex ea vinum ac conſerua, eius etiam aqua ſumme commendatur in multis variis diuerſiſque affectibus.

Omnis generis inflammationibus, ſiue apertis, ſiue clauſis, folia impoſita proſunt; quod liquor eius ſtillatitius præſtat. Foliorum & radicis cum reliquis vulnerariis herbis ad potus, pulueres, emplaſtra & vnguenta, perinde atque Saniculæ, eſt vſus.

Anthora, Aetio, Auctuario aliiſque dicitur Ζαδουχέρα, Ζάδουρα, Ζάδωρ, Ζάδωρ, Ζάδερα & Ζάδυαρ: Latinis Zadura, Zador, Zaduaria, Zudar, Zadera & Zaduar: Apud Auicennam Napellus Moyſis: Marcello Empirico Antura: ſimpliciſtis Antora, Anthora, Anthullia, Antitora, Zedoaria & Aconitum ſalutiferum. Italis Anthoro & Antoro: Gallis Antholle: Auicenna Gieduar: Germanis Heylgifft & Gifftheyl/&c. Exſiccat, calefacit, purificat atque ſoluit, id quod præclarus Philoſophus Guilielmus Turnerus his explicat verſibus: Abſtergit, tenuatque ſecat res quæuis amara, eius vſus eſt & calet & ſiccat plantæ ſapor omnis amarus. Internus atque externus, vti ſat videre eſt medicos.

Ægopodium, apud Herbarios dicitur, Pes Capræ, Podagraria, & Herba Gerhardi, German. Geißfuß/Podagrams Kraut/&c. Eius vſus eſt in Podagra, Chiragra, doloribus coxendicis: Item cum vino

potum

potum putridas impedit febres, si eius puluis de radice per aliquotas vices exhibeatur ei qui sic, vt dictum, affectus : Ab extra vulneribus & aliis corruptis vitiis optime conuenit ac medetur, Podagrici in balneis adhibebunt, simul ac haurient drachm. j. de puluere eiusdem radicis contusæ: perfectiss. enim subuenit.

Asparagus, quinque perhibetur esse generum 1. genus dicitur ἀσπάραγος ἥμερος Latinis Asparagus altilis seu satiuus, Asparagus Hortensis, Asparagus Holeraceus, Asparagus Regius, Asparagus noster: Officinis Speragus, Sparagus & Herba Coralli: Italis Asparago, Esparago, Isparagi, & Asparago domestico: Candicis Spharg', Hispanis Esparragos, Asparagos & Sparagos: Gallis Asperges & des Asperges: Germanis Zamesparge/&c. Secundum genus à Galeno dicitur ἀσπάραχος: Latinis Asparagus palustris: Italis Asparago Acquatico: Hispanis Esparagos Trigueros: Germanis Wasserspargen/&c. Tertium genus dicitur, Græcis ἀσπάραγος πετραῖος, ἀσπάραγος ἄγριος, Μῦον, Μυάκανθα à Theophrasto ἀσπαραχίας: Atheniensibus ὄρμενος: Latinis Asparagus Petræus, ab Æginetha Myacantha, à Galeno Asparagus Myacanthinus, à Sorano Ephesio Sparago, à Gaza Corrudago, ab Apuleio Acanthyllis, Asparagus rusticus & Asparagus Erraticus, à simplicistis Asparagus Syluestris, Asparagus Mõtanus: Arabibus Halion, Helium, Halinum, Kilio, Kilit, Naliop Nalion: vulgaris Asparagus Arabibus dicitur Alfalungi, Alfarfungi, Affarsingi, Alfrafrangi, Farfurungi, radix vena Alfalungi: Italis Asparagus Petræus dicitur Asparago Syluestre, & Asparago Saluatico: Gallis Asperges Sauuages: Germanis Wildsparge. Quartum genus dicitur Corruda Hispanica, Corruda Lusitanica, & Asparagus Lusitanicus Petræus: Germanis Spanische Steinspargen/&c. Quintum genus dicitur Corruda Hispanica altera, Corruda Lusitanica altera, & Corruda Narbonensis, Germanis Provintz Steinspargen/&c. Mediam ac temperatam habet naturam, vtitur in Medicina & cibo: destillatur in aquam, & fit inde etiam vinum.

Arundo Græcis κάλαμος, Latinis Calamus, Arundo & Harundo: Arabibus Hasab & Casab, radix Osolalchasab: Flos vero ἀνθέλη, Phragmites Latinis etiam Anthele: à simplicistis vero Arundo dicitur Canna: Italis Canna, Hispanis Canhas, Gallis Roseau &

Canne: Germanis Rhor siue Riedt. Sex eius ab authorib. enumerantur genera: 1. Græcis dicitur Δόναξ & κάλαμος κύπριος: Latinis Donax, Calamus Cyprius, Arundo Cypria. A Simplicistis Arundo seu Harundo Domestica, & Harundo Hispanica, & Canna Hispanica: Italis Calamia far Conocchie siue Canna à far Conecchie: Germanis Hispanisch Rhor / &c. secundum genus à Dioscoride dicitur κάλαμος φραγμίτης, Latinis Calamus Vallaris, Harundo Vallatoria, Harundo sepiaria, Harundo & Calamus Characias Theophrasti, à Simplicistis Calamus phragmites, Canna sepiaria & Vallatoria: Italis Canna à far sepe: Gallis Roseau commun aquatique: Germanis gemein Riedt. Tertium genus Dioscoridi dicitur Νάστος & κάλαμος νάστος, apud Theophrastum κάλαμος τοξικός: Latinis Calamus Farctus, Harundo Farcta, Calamus Toxicus, Harundo Toxica, Harundo enodis: à Simplicistis Canna Farcta, Canna Sagittalis, & Harundo siue Calamus Sagittalis: Germanis Pfeilrhor: Huic annumerantur etiam Arundines duæ, quarta & quinta, eæque vocantur Indicæ: Sextum genus Græcis dicitur Συριγγίας siue κάλαμος συριγγίας: Latinis Harundo Fistularis, Calamus Fistularis, Canna Fistularis & Arundo seu Canna scriptoria: Germanis Schreiberriedt/&c. Duo prima tantum genera vsurpantur in medicina: sunt calidæ ac siccæ in tertio grad., earumque vsus tam est internus, quam externus vti videre est apud Medicos. His etiam addunt quidam Arundinem Indicam Latifoliam, quæ alias & Cannacorus, Calamacorus, dicitur: Aliis Arundo Indica Florida: Germ. Indianisch Blumen Rhor/&c. Eius vsus apud Medicos adhuc nondum constat.

Anserina Græcis χηνόβοσκον dicitur: Latinis Chenoboscum, pabulum Anserinum, Pastus Anserinus, Hercularis & Anserina: Item Argentaria & Argentina: à Practicis medicis Portentilla, Potentilla, Agrimonia Syluestris & Tanacetum Syluestre: Italis Potentilla & Becco di occa: Gallis Agrimonie sauuage, Bec d'oye, & Argentine: Germanis Genßkraut / &c. Galenus eius naturam describit lib. 4. simpl. cap. 6. Internus atque Externus eius est vsus. Ex floribus paratur Conserua, & destillatur aqua: in Diarrhœis, vertiginibus, sanguine concreto pro Arcano summo vsurpari potest.

Agera-

Ageratum, Græcis Α'γέρατον Latinis Ageratum, à Mesue Eupatorium, Gesnero Costus minor Hortensis, à Valerio Cordo Menta Corymbifera minor, à Remberto Dodonæo, Balsamita minor, ab aliis Simplicistis Herba Iulia & Balsamita Costina minor. Arabice à Mesueo Gafet; ab Italis Herba Guilia, Gulia, Giula Herba, Agerato & Eupatorio di Mesue: Anglis Madelein & Mandelein: Germanis Costenbalsam & Leberbalsam. 2. Genus à Botanicis vocatur Herba Iulia alba, Ageratum album & Menta Costina alba, Germanis weisser Leberbalsam: Tertium genus dicitur Ageratum minus: Italis Agerato minore klein Costen Balsam. Vide de hoc pluries apud Eupatorium, cuius vires in totum induit.

Aquilina: siue pothum Theophrasti à πόθος Græcis, ab aliis ἀέτωπικόν, vel λεοντοστόμιον id est, Leonis osculũ, à similitudine oris Leonis: Columella sic meminit horum florum in Horto, vbi sic ait:

Hiantes sæua Leonis Ora Feri.

Latinis dicitur Pothus, quod Theodorus Gaza ex Theophrasto Latine Desiderium est interpretatus: Alias & vocatur Aethonychum & Leontostomium, à Columella Leo, aliis vero Simplicistis Aquilina, Aquilegia siue Aquileia, Columbina, Alkaleia, Ancholia, ab Italis quibusdam Chelidonia media, à similitudine foliorum Chelidonii; Italice dicitur Aquileia & Chelidonia Saluatica, Gallis Ancoiles, Ancholies, & Ancolye: Anglis Columbines: Germanis Agelen/&c. Huius genera sunt decem, prout videre est apud Tabernæmontanum. Calida est mediocriter, ac modice digerit: Radix vino cocta & pota, rupta & conuulsa omnia intra corpus sanat. Prodest Dyspnœicis, hydropicis. Vitiatum pulmonem & laterum hulcera purgat. Sanguinem expuentibus est salutaris, omnibusque internis vitiis corporis medetur. Quod si patiens febricitans etiam fuerit, radix cum Saccharo in aqua decoquenda erit. Trita in farinæ modum drachmæ pondere cum Croco oboli quantitate in vino pota, cooperto mox & sudante corpore, ictericis mire confert, iecorisq; obstructiones soluit, stillatitia florum aqua ad eadem est vtilis, estque præcipuum contra Syncopen confortatiuum. Interna corporis vlcera discutit, omniaque venena & tormina pellit. Extrinsecum radicis, & foliorum succus vulnera conglutinat: quod vel hinc colligere licet, quod carnibus

coquen-

coquendis apposita, eas in olla coalescere facit. Pessum in succo eius madefactum, menses & mortuos fœtus educit. Fluxus & dolores capitis succus aut aqua illita compescit, furfures capitis siccus cum aceto illitus, salsa primum aqua purgato capite, pellit. Caliginem oculorum infusus succus discutit. Aurium dolori instillatus prodest, vermiculos & pulices earum enecans. Fistulas aliaque oris hulcera, naribus infusus succus, aut si os eo colluatur, curat. Scabiem omniaque cutis vitia tollit. Idem facit radix in albo vino ad mediam partẽ decocta, si decocto cutis abluatur, & madefactus in eo panniculus circumponatur: Paratur ex hac herba etiam vinum, acetum, conserua, &c. vt & ex reliquis, item tinctura, Sal, Essentia, Aqua, &c.

Adianthum, vt Scholia Nicandri testantur, est dictum, παρὰ τὸ μὴ διαίνεσθαι καὶ βρέχεσθαι ὑπὸ ὕδατος καὶ δρόσου. hoc est quod non humectetur, aut irrigetur à pluuia aut rore: foliis enim eius aspergo non assidet. Duum est generum: Candidum & nigrum. Vtrunque Polytrichon, Callitrichon & Capillus Veneris. Item Circinnalis, terræ capillus & supercilium terræ appellatur. Polytrichon à multis capillis, Callitrichon à pulchris, quod multos & pulchros capillos faciat, Ebenotrichon quoque quasi Ebeni capillus. Ex Filicum genere est fere minima. Adiantum nigrum, quod Dioscorides tantum describit, foliis nascitur pusillis Coriandro iam primum erumpenti, vel paulo ante enato, sed nondum caulescenti similibus, in summo incisuris diuisis: Coliculi ex quibus folia enascuntur, sunt nigri, admodum tenues, dodrantales & nitentes, neq; florem, neque fructum proferunt, radix fere nulla. German. Frauwen Haar / Jungfrauwen Haar. Nigro hoc diu caruimus, sed copiosissime hodie à Pharmacopolis affertur, ac Capillus Veneris iis appellatur. Nascitur autem locis opacis, palustribus & humentibus, muris fontibusque: Floret æstate, & viret per totam quoque brumam: nec vlla aqua madescit. Adiantum album seu Candidum sic dictum, quod coliculi eius sint respectu nigri candidiores, estque ea quam Saluiam vitam appellant, ac à Fuchsio cap 279. pro Saxifraga seu Empetro Diosc. lib. 4. cap. 14. ponitur, German. teste Trago Mauwerrautten / appellant, quod nimirum Onysci iuxta illius cespites in humidis muris agant. Non multum, ab Dioscor. Em-

petro circa initium lib. 4. diſcrepat. Naſcitur in ſaxis & locis aſperis, circa vetuſta ædificia & muros. Frutex ipſe eſt ſurculoſus, ſaxis hærens, iuncis tenuibus, Epithymi non diſſimilibus, nigris, breuibus, foliis Trichomanis, maioribus, interius leuibus, auerſa vero parte annexa puncta habentibus, ſine flore, ſemine, radice nigra, ſuperuacua. Hæc deſcriptio optime cum Adianto candido conuenit. Adiantum mediocriter eſt calidum & frigidum: æquam enim frigiditatis & caliditatis temperaturam habet. Exiccat, extenuat & diſcutit. Intrinſecus Adiantum in vino aut aqua mulſa decoctum, aliquot dies potum, iecoris obſtructiones aperit, ictericis prodeſt, nec non dyſpnœicis, aſthmaticis & felle ſuffuſis, pulmonem & pectoris vlcera purgat, ſplenis tumorem emollit, melancholiam per vrinam expellit, calculum mouet, venena & menſes educit. Contra idem, decoctum, puluis, confectio aut Syrupus eiuſdem valet: omnes alui fluxus conſtipat, æſtum iecoris ſedat. Gallinaceorum & coturnicum cibis additum, pugnaciores, teſte Dioſcoride eos facit. Extrinſecus cruda herba ad venenatorum morſus illinitur. Cum lixiuio alopecias capillis explet. Strumas diſiicit, furfures & achores exterit. Cum Iadano, Myrrhino, & Suſino, aut hyſſopo vel vino, capillos defluentes continet. Decoctum eius cum lixiuio & vino, idem præſtat.

Decoctum Adianthi, Meſuæ: Recipe Adianthi veri recentis vn. j.ß. ſummitatum Fumariæ, ſummitatum lupuli, violarum ſiccarum ana vnc j. Prunorum Damaſ. n. xj Zizipharum num. x. Iuiubarum num. xx. Coque libris tribus aquæ lento igne ad duarum librarum conſumptionem infunde tandem Pulpæ craſſæ ſolutiuæ vnc. iij. Tamarindorum vnc. iij. Mannæ vnc. j. Rhabarbari boni drach. iij. Frigidum manibus frica, cola, & propina. Sanguinem purgat, clarumq; reddit, ardoremq; ipſius ac flauæ bilis compeſcit.

Decoctum Adianthi Andernaci: Recipe Adianthi albi, Fumariæ, Lupuli ana M. j. violarum ſiccarum. P j. Prunorum num. xx. Zizipharum num. x. in aqua fontana, quanta ſufficit, ad tertias vſque coquuntur, vnaq; vice vncię quinq; exhibentur. Vel Adianthi M. ſ. ſem. Aniſi, Fœniculi ana vnc. ß. Cinnamomi, Maſticis ana drach. j. Coquantur vt ſuperius. Hoc etiam viſcera roborat.

Syrupus Capillorum Veneris ſimplex: Recipe infuſionis Capilli Veneris recentium, ter factæ ſecundum artem lib. iij. Sacchari albi li. ij. coque & fiat Syrupus.

Syrupus Capillorum Veneris compoſitus: ℞. Capillorum Veneris M. ij. Adianthi, Scolopēdriæ, Polytrichi an. M. j. iuiubarū, Glycyrrhizæ ana vn. ij. fiat decoctio addendo Sacchari lib. iij. fiat Syrupus.

Syrupus alius Capillorum Veneris magiſtralis: Recipe Capillorum Veneris vnc. v. Glycyrrhizæ raſæ vn. ij. Macerentur in aqua horis 24. deinde coque ad dimidii conſumptionem. Colaturæ adde Sacchari clarificati, Penidiorum, Aquæ Capill. Vener. an. vn. viij. coque, fiat Syrupus. Ad Thoracis affectus calidos, deſtillationes & obſtructiones eſt efficax, vſu creberrimus. Pleuritidis initio conuenit, cum materia calida, aut calido & frigido miſta, ſua tenuitate gutturis tectorium eludit. Eo Syrupo ad obſtructiones primorum vaſorum, in purgatoriis tentationibus ſecuritatis gratia vtimur.

Infuſio purgans ſanguinem, Andernaci: Recipe Capill. Veneris M. j. Violarum P. j. Glycyrrhizæ raſæ dra. ij. Paſſularum vn. ß. Ficuum nu. iix. Myxariorum nu. vj. In aqua decoquantur ad dimidias. In iure decocti per noctem macerentur. Rhabarbari electi drac. j. Spicæ Nardi ſcrup. j. Senæ drac. iij Mane leuiter exprimantur, colenturq; Addatur Iulapii Violacei vnc. j. potuique detur.

Electuarium ad icterum, Rōdeleti: Recipe Conſeruæ Capil. Veneris, Cōſeruæ rad. Apii an. vn. j. ß. Conſ. flor. Calendulæ vn. j. Spec. Triaſantali dra. j. Spec. Diarrhod. Abb. dra. j. Quatuor ſem frig. maiorum minutim inciſorum, an. dra. ij. Cum Syrupo Endiuiæ fiat Electuarium. Capiat ſupra bibendo aquæ graminis, vel Cichorii vnc. j.

Abrotonum, Græcis ἀβρότονον, ἀέὐ τονον, ἀψινθιόμενον, περικάμπυλον, κυναγχίτης, χολοποιὸν, Νεῦρα φοίνικος & Γλυκὺς ἄγκων dicitur: Latinis Arotonum, vel vt quidam ſubtiliſſimi Grammatici, Habrotonum, Cholopœon, Procampylon, Cynanchites, & Auronum à Gallico Aurone: Apud Serapionem de ſimpl. c. 306. Caſtum: Auerrhoe, Halſcia, Ebenbidar, Aſuila: Halabbari, Bereniaſeton & Quiſumum ſehum: Apud Authores Arabicos legitur: Aluiſe, Saguaſara, Sanguaſora, Sanamen, Sarion, Sechebingi & Schebingi & præſertim apud Almanſorem tract. 2. alioſque Seiſegurab, Sguſera, Alfelifil, Cuſar, Delegenſiter, Halſia Hanudab, Heſum, Kaiſum, Kaſū, Kiſum Keſimi, Kakilem, Kelilech, Naeſul, Namaſar, Rutinas, Sachinabiam, Safara.

ſara, Sagarion, & Scauſchaurarim: Italis Abrotono ſiue Abrotano, Brotano, Herba Canforata: Hiſpanis Abrotano, Yerua Lombriguera: Gallis Auron, Aurone, Auronne, Auroeſne, Auerronne, & Bois de S. Iean. Carolus Cluſius Scoparia ruta, & lignum Dei: Germanis Stabwurtz / &c. Hæc ſunt Abrotoni nomina varia: Genera eius ſunt quinq; primum dicitur ἀβρότονον ἄῤῥεν, Latinis Abrotonum Maſculum, Plinio Abrotonum Montanum, Dioſcoride Abrotonum Cappadocicum, Abrotanum Galaticum & Abrotonum Aſiaticum, & hoc ideo, quia in Cappadocia, Aſia & Galatia frequenter creſcit. Italis Abrotono Maſchio. Secundum genus à Dioſcoride nũcupatur ἀβρότονον θῆλυ ἀβρότονον Σικελιώτικον, θηλυφθόρον & Θηλύθαμνον: Italis Abrotano fœmina, herba conforata, Santolina Cupreſſina & Cypreſſo: Latinis Abrotonum fœmina & Abrotonum Siculum ſiue Sicilianum, Thelyphtorium & Thelithamnum à Dioſcoride: Plinio Abrotonum Campeſtre: Valerio Cordo Santonicum minus: à Simpliciſtis Cypariſſus Hortulana, Cupreſſus Hortulana, Abrotonum minus & Santolina: Gallis vocatur petit Cypres, Garde robbe, Cypres de Iardin, & du Cypres: Hiſpanis Yerua Lombriguera: Germanis Cypreſſen Stabwurtz: hoc eſt, Abrotonum Cupreſſinum vel Cypariſſinum.

Tertium genus dicitur Abrotonum Campeſtre, alii etiam herbam nuncupant Camphoratam: Germanis wilde Stabwurtz / &c. Quartum genus dicitur Abrotonum fatuum, Abrotonum latifolium, & Abrotonum inodorum: Germanis breit Staubwurtz / &c. Quintum genus dicitur Abrotonum humile, & Abrotonum odoratum, Germanis welſch Stabwurtz / &c.

Calidum eſt & ſiccum cum Abſynthio, in medio tertii gradus, vnde altero pro altero, teſte Galeno in libro de ſuccedaneis, vti licebit. Intrinſecus Ramuli Abrotoni cum ſemine in aqua vel vino, cum Melle & Saccharo decocti, terna aut quaterna vice in die poti, orthopnœicis, ruptis, conuulſis Iſchiadicis, vrinæ difficultatibus & ſuppurationibus, cunctiſq; internis doloribus præſentiſſimo ſunt remedio. Parium eſt virium ſtillatitia aqua. Plures eius vires in Abſynthio require, cũ quo eiuſdem eſt facultatis. Extrinſecus ſuffitus Abrotoni noxia & venenata fugat. Aqua ſtillatitia araneorũ & Scorpionum ictib. medetur. Muliebria itẽ loca, hac aqua lota, purgãtur ſananturq;. Puluis cum Melle illitus Capillos generat. Fit ex Abrotono conſerua, aqua, oleum, vinum, vnguentum, &c. Peſſus

Pessus menstrua mouens, Fuchsii: Recipe Abrotani, Artemisiæ, Dictamni ana drach.ij.rad. Acori,rad.rub.tinct.ana vnc.j.ß.Nigellæ scrup.ij.Baccarum Lauri drach.ß.rutæ scrup.ij. Sabinæ scrup.j. Castorei scrup.ß.Myrrhæ,Stactis ana drac.j. Sagapeni drach.j ß. Tusis & cribratis iis quæ opus est, mellis quantum satis est vt in coalitum crassiorem & vnitatem coeant,adiiciatur,& vbi opus est,fingantur pessi: qui in vuluam indantur.

CAPVT X.

De Aristolochia, Aloe, Allio, Adiantho, Androsæmo, Borragine, & Buglosso.

ARistolochia, ὅτι ἀρίστη ταῖς λοχοῖς, hoc est, quod puerperis vtilissima, vt Dioscorides indicat, vel quod puerperis conueniat & earum lochia ducat: à multis malum terræ, quod fructum ferat veluti pomum: peculiariter tamen hæc nomenclatio rotundæ datur: nam aliarum fructus est turbinatior. Gallis dicitur Sarrasine, Germanis Osterlucey/ corrupta fortasse græca voce, & Holwurtz. Porro numerantur à Iacobo Tabernæmontano 11. eius species: vt 4.vocat fumarias Bulbosas purpureas, 4. Fumarias Bulbosas albas: nonam vocat Fumariam bulbosam viridem, decimam, Fumariam bulbosam minorem: & tandem vndecimam, Fumariam bulbosam minimam.

Ab aliis dicuntur esse quinque species; vt quæ sint, longa, rotunda, Clematitis seu Sarmētitia, Saracenica & Pistolochia, seu Polyrrhizon: quæ omnes caule frondibus & flore adeo similes sunt, vt vix nisi à perspicatissimo distingui valeant. Galliæ multis in locis nascũtur iuxta vineas, marginesq; aruorum ac sæpium, læto ac restibili solo. Longa copiosa viret ad Sequanæ ripas. Dioscorides tria eius statuit genera, primum genus dicit esse forma rotunda videlicet à radice rotunda sic dicta, hæc fœmina dicitur: secunda species longa etiam à Radice longæ hæc mascula erit: & Clematitis Aristolochia rotunda, quæ fœmina appellatur: His tribus quartum adhuc facit genus Plinius eamq; Pistolochiam nominat, tenuiorem quã tertia, densis radicis Capillamentis, iunci plenioris crassitudine, quam

Polyr-

Polyrrhizon,hoc eſt, multiradicem cognominat. Naſcitur in ſyluis & locis vmbroſis. Floret Martio & Aprili, quo elapſo ſtatim perit. Calida eſt & ſicca in ſecundo ordine,& fere in tertio,ſupra modum enim eſt amara, & ſubacris. Valent autem omnes radice tantum. Interne vtitur cum Myrrha & Pipere in vino cocta,menſes, ſecundas & fœtus omnes in vtero conſiſtentes,pota pellit. Saluberrimũ eſt eius decoctum puerperis: facilius enim & melius huius beneficio purgantur. Per ſe cum vino cocta &pota,conuulſis,ruptis,aſthmati, ſingultui, rigori, lieni, lateriſque doloribus, idque genus pulmonis & iecoris vitiis medetur. Omnes phlegmaticos humores educit.

Temperamentum.

Vſus eius Internus& Externus.

Externe vtitur in peſſo ſubdita menſes & ſecundas ducit. In vino cocta hulceribus putridis & vulneribus illinitur, aridæ radicis puluere poſt ablutionem inſperſo vulneri. Cum vino & Melle cocta,auribus inſtillata,hulcera in iis purgat, ac dolorem mitigat. In puluerem contuſa, ac cum Iridis radice pari quantitate mixta, carnem in hulceribus regignit,ſi purgata primum eius decocto ſeu aqua hulcera fuerint: gingiuas & dentes expurgat. Recens adhuc radix tuſa, impoſita,ſpinas,aculeos & ſagittas extrahit, hulcera item ad cicatricem perducit. Omnibus in ſumma fluxibus tam hominum,quam animantium medetur.

Electuarium Iuſtinum Nicolai: Recipe Cinnamomi,Folii, Coſti,Spicæ Nardi Indicæ,Caſſiæ ligneæ, Ariſtolochiæ longæ,rotundæ,Enulæ Campanæ,Hyſſopi,Pulegii,Artemiſiæ, Pentaphylli, id eſt,rad.eius,Leucopiperis,ſem.Orobi veri, ſem. Petroſelini, ſem. Leuiſtici ſem. Oluſatri,id eſt,Petroſelini Macedonici ſem. Vrticæ, Milii ſolis,ſem.Saxifragiæ, Baccarum Iuniperi, ſem. Aſparagi, ſem. Sileris Montani,ſem.Apii,ſem.Anethi,ſem.Rutæ,ſem. Citrei mali, ſem.Fœniculi,ſem. Aniſi, Baccarum Lauri ana drach.j.ß. Sacchari albiſſimi quantum ſufficit. Fiat Electuarium. Conſeruatur per annos duos. Valet ad dolorem renum,calculos frangit, & arenam expellit & ſtranguriam diſſoluit.

Electuarium confortans ſtomachum & digeſtiuam: Recipe rad. Gentianæ rad. Ariſtolochiæ rotundæ, Myrrhæ, baccarum Lauri, Carui,Fœniculi an.dra.iij. Caryophyllorum, Galangæ, Zingiberis an.dra.j.ß. Mellis quantũ ſufficit. Fiat Electuarium. Valet contra o-

omnes morbos à frigiditate, ventositate, & materia grossa, expertum stomacho, intestinis, colica, capite. Valet etiam contra vermes & venenum.

Pastillus Andronius, Andromachi: ℞. florum mali punici drac. x. Gallæ Omphacitidis drach. iix. Myrrhæ, Aristolochiæ ana vnc. ß. Chalcanthi, Aluminis Scissilis, Misy, an. drac. ij. Sapæ quantum sufficit. Formetur Trochisci. Faciunt ad recentia vulnera & vetera: curant fistulas, aures suppurantes, ossa corrupta: reprimunt omnes carnis excrescentias: valent ad phagedænas & condylomata.

Clyster Quercetani: Recipe rad. Aristolochiæ rotundæ, Polypod. q. s. seminis Carthami ana drach. ij. sem. Paeon. Cumini an. drac. j. ß. fiat decoctio ex lacte. De qua Recipe vnc. v. vel vj. Hieræ picræ Gal. drach. iij. Mellis Anthosati vnc. j. olei rutacei & Liliorum an. vn. j. misce. fiat Clyster.

Aloes communi omnibus appellatur nomine; Gallis Peroquet, herba percelebris, vt & succus eius medicis vsibus multū cōmendatus appellatur. Per os enim seu sumatur; seu adhibeatur exterius, salutares præstat effectus. Est vero Aloe planta vix, aut parū Scillæ similis, vt quidā crediderunt; Folia n. crassiora sunt, pinguiora, lōgiora, latiora, vtrinque aspera, crenata, retrouersum repanda, spinulis aliquot retusis aculeata, lento tenaciq; succo turgida, foliorum sedi maioris modo: caulem erigit pedalem; Flores multos, cādidos & semen, vt asphodeli. Radix singularis ac crassa cuiusdam pali in terrā adacti effigie. Copiosissima prouenit apud Indos, vnde succus eius defertur, vt etiam ex Arabia & multis aliis regionibus calidis. Hæc sæpe biennium, & aliquando diutius pensilis in tabulatis, suo tenaci lentore viuit, incremētum capit, & noua folia promit; ac solo demissa marcescit. Ob viuacem eius naturam (perpetuo enim viret) Semperviuum marinū à quibusdam vocatur: nisi tamen à frigore, cuius est impatientissima, studiose conseruetur, cito tabescit. Porro tota Aloes planta, grauis est odoris, & saporis amarissimi, p̄sertimq; succus eius, qui à quauis ipsius parte extractus bonus est, & in medicina facienda vsitatissimus. Eius autem concreti liquoris duæ differentiæ ad nos aduehuntur, vna arenosa & sordibus conspurcata, quæ veterinariis, seu equis medicandis dicata est, & Cabalina vocatur: alia hepatis modo coacta, vnde hæpatica, vel succotrina, quasi

Suc-

Succocitrina, quod eius puluis Citrinus sit, dicitur; aut vt quidā volunt Socotorina, quod ex Socotorina insula deferatur præstantissima. Laudatur ruffa, pinguis, nitrida, friabilis, iecoris modo coacta, facile liquescens; improbatur nigra, dura, arenosa & impura. Succus Aloes calidus est in fine primi ordinis, aut initio secundi: Siccus in tertio: amarus vehementer: adstringit modice & sine morsu. Estq; Aloe ex numero eorum medicamentorum, quæ ἐκκοπρωτικὰ appellant, teste Iano Cornario, hoc est, stercus educentia: est item ἀποτωμα-χόν, præcipue elota: Repellit, digerit, terget parum, glutinat serius, stomachum purgat, somnum conciliat, exiccat, corpora densat, aluum soluit. Intrinsecus Aloe pondere duorum Cochlearium in aqua frigida aut tepida pota, sanguinis excreationes, Dioscoride autore, cohibet. Regium morbum curat, tribus obolis ex aqua, aut drachmæ pondere in potu. Deuorata cum resina, aut cum aqua, aut cocto Melle excepta, aluum soluit. Trium drachmarum pondere perfecte purgat. Mixta purgatoriis aliis medicamentis stomacho minus ea noxia reddit. Sanguinis eruptiones ex Hæmorrhoidibus factas sanat. Extrinsecus siccata & inspersa Aloe vulnera glutinat, & hulcera ad cicatricem perducit, compescitq; priuatim autem exulceratis genitalibus medetur, & rupta infantium præputia agglutinat. Condylomata rimasque sedis cum passo mixta sanat. Digitorum reduuias ad cicatricem perducit. Liuores & sugillata cum Melle tollit. Palpebrarum Scabrities, angulorumq; prurigines lenit. Dolores capitis sedat, temporibus & fronti ex aceto cum Rosaceo inuncta. Capillos defluentes cum vino cohibet. Tonsillis gingiuis omnibusque hulceribus ex Melle & vino prodest. Oculorum medicamentis in testa pura & candente torretur, rudiculaq; subinde versatur, donec torreatur æqualiter. Vel lauatur, vt quod est arenosissimum, subsidat, tanquam inutile, & leue, & pinguissimum assumatur.

Errhinum ad sanguinem reprimendum: Recipe Thuris scrup. ij. Aloes scrup. j. Contrita in puluerem, ex albumine oui subigantur, & mollissimis pilis leporinis adiectis, in penicilli formam redigantur, quod naribus indatur, tanquam peculiare parti affectæ remedium. Vel: Recipe succi Polygoni, Plantaginis ana vnc. j ß. Succi stercoris Asinini vnc. ij. Pollinis vnc. j ß. Penicillum ex panno lineo formetur, quod his imbutum, naribus indatur. Andernacus.

Diacatholicum Theophrasti Paracelsi: Recipe Aloes succo Citrinæ vnc.j. Colocynthidis drac.vj. Agarici electi, Hellebori, nigri, Scammonii, spec. Diarrhod. Abb. ana vnc.ß. Eliciatur succus vino rectificatus, more Chymico.

Pilulæ ex sex rebus: Recipe Aloes, Scammonii, Colocynthidis, Agarici, Bdellii, Gummi Arabici, Rhabarbari an. vn ß. (Rhabarbarum à Florentinis additum est) Tere & fiat massa. Seruatur ad annũ. Dosis à scru.j. ad vn.j. pituitam à cerebro & aliis neruosis euacuant. Galenus.

Pilulæ de octo rebus, siue octomeræ, Nicolai: Recipe Aloes, Scammonii præparati ana drac.ij. Pulpæ, Colocynthidis, Epythimi, Agarici, Masticheſ, Dauci Cretici, Myrobal. Chebularum, Absynthii dra.j. ſucci Solani quãtum sufficit. Fiat massa. Probe exiccetur, deinde ad vsum in Papyro, Ceræ liquatæ intincta, seruetur vsque ad annum. Dosis vt præcedens. Purgant humores crassos à capite, visum acuunt, & suffusionem arcent.

Pilulæ valde expertæ contra fluxum capitis: Recipe Aloes hepaticæ dra.j. G.xv. Agarici scru.j. G.iij. Masticis scrup.ß. Zingiberis G.v. Spicæ Indicæ G.iv. Salis gemmæ, Trochiſ. Alhandal. ana. G.iij. Cum Syrupo de Stœchade fiant pilulæ n. xxx. Dosis pilulæ tres vel in introitu lecti. Valent pro capite & stomacho.

Infusio Hieræ simplicis, Mesuæ: Recipe Hieræ simplicis, Aloes an. vnc.v. Macera decocto Eupatorii vel Epithymi supra descripto ad libram vnam. In vase vitreo insola ad dies decem. Ventriculũ & caput purgat: proinde amborum doloribus assiduis & hemicraniæ confert ac febrib. antiquis Macerantur etiam decocto Epithymi & Thymi. Sic purgat humorem crassum & melancholicum, & phlegmagogum est.

Confectio anacardina, Nicolai: Recipe Aloes, vnc.j. ß. Iridis, Cassiæ, an. dra. vij. Zingiberis, Anacardii, Carpobalsami an. dra. iv.ß. Folii, Spicæ Nardi, Myrobalanorum Citrinorum, Chebulorum, Indorum, Bellicorum, Emblicorum, Mei Epithymi an. dra. iij. scrup.j. Caryophyllorum, Squinanthi, Rhei pontici, Masticis an. dra. ij. cor. rad. Fœniculi lotorum lib.j. Aceti optimi lib. ij. Contusa & macerata in prædicto aceto dies septem coquantur & colentur, colaturæ bene expressæ, adde Mellis despumati li. ij. Fiat electuarium vt artis est.

Con-

Conſeruatur per annos duos. Valet ad vertiginem, obliuionem, Rheuma capitis deſiccat, viſum acuit, &c. Datur drac.j.vel ij. cum aqua mulſa.

Hiera picra compoſita, Meſuæ: Recipe Aloes dra.xv. Epithymi, Coſti an.drac.v. Euphorbii, Croci, Spicæ Nardi, Chamædryos ana drac. Agarici drac.ix. Caryophyllorum drac.ij. Calam. Arom. Maſticis, Caſſiæ an.dra.vij. Xylobalſami vnc.ß. Piperis albi & nigri, Gentianæ, Amomi ana dra.j. Diagridii dra.ij. Mellis.q.ſ. Confice, datur aur.j. purgat bilem vtramque, & pituitam, flatus craſſos cerebri, & ventriculi & corporis reliqui diſſipat: Ob hæc viſioni imbecillæ confert, ac cæteris affectibus, cauſas illas ſequentibus.

Hiera compoſita alia, Galeni: Recipe Cinnamomi, Spicæ Indicæ, Croci, Schœnanthi, Aſari, Xylocaſſiæ, Xylobalſami, Carpobalſami, Violarum, Abſynthii, Epithymi, Agarici, Roſarum, Turbith, Colocynthidis, Maſticis an.ſcru.ij. Aloes non lotæ, drac. x. ſcrup. j. Mellis deſpumati vnc.viij. Fiat Electuarium, in vaſe fictili vitreato ſeruandum per annos duos; Facit ad diuerſas capitis & aurium & oculorum diſtemperantias: ſtomachum quoq; optime purgat, affectiones hepatis emendat, ſplenis duritiem & denſitatem emollit & extenuat: venib. & veſicæ ꝓdeſt, & matricis diſtẽperantiam emẽdat.

Hiera Hermetis cum dracunculo: Recipe Aloes vnc. j. Trochiſcorum Alchandel aur.viij. Turbith, Agarici, Dracunculi, vtriuſq; ſicci, Ireos, Sagapeni, Myrobalanorum, Chebulorum, Citrinorum, Indorum an.vn j.ß. Zingiberis, Cinnamomi, Maſticis Bdellii, Hellebori nigri, Euphorbii, Aſari, Caſſiæ ligneæ, Salis Indi, Caſtorii, Croci, Apii, Liguſtici, Cocci Gnidii Stœchados ana dra.j. Scyllæ aſſatæ dra.j.ß Scammonii dra.ij. Vini odoriferi quantũ ſufficit. Succi Cucumeris agreſtis quantum ſufficit, Mellis, olei, quantum ſufficit. Curioſe omnia terantur, gummi & ſucci vino odoro diſſoluantur, pulueres ſucco Cucumeris agreſtis cõprehendantur. Siccẽtur iterũ eodem ſucco & pauco Melle, oleo excipiantur & ſiccentur: poſtremo Melle deſpumato omnia cõprehendantur. Datur poſt menſes ſex dra.j. ad dra.ij. Hiera Hermetis cum dracunculo maximarum & certiſſimarũ eſt virium ad Cephalalgiam, Hemicraniam, vertiginẽ, Paralyſim, Epilepſiam, tremorẽ, Spaſmum Cynicum, dolorem Colicum, Nephriticum, Vterinum, Arthriticũ. Vacuat enim humores

tam tenues, quam crassos, & lentos, à capite, ventriculo, neruis, iuncturis & reliquis partibus.

Theodoricon Anacardinum, Nicolai: ℞ Aloes hepaticæ vn j. ß. Ireos, Cassiæ an. dra. vij. minus. G. xvj. Zingiberis, Anacardi, Carpobalsami an. dra. iij. ß. Folii Spicæ, Cort. Myrobalanorum, Meu, Epithymi an. drach. iij. scrup. j. Caryophyllorum, Rhapontici, Masticis, Schœnanthi an. drac. j. G. iij. ß. Mellis q. s. est. Conficitur sic. Accipe cort. rad. Fœniculi bene triti & abluti lib j. & pone in ij. lib. aceti; & stet ibi per septem dies, & postea tere ipsas radices, & in eodē aceto coque vsq; ad tertiam partem. Et cum omni diligentia cola per pānum, & pone in duabus libris Mellis despumati, & bulliat vsq; ad aceti consumptionem, cū tali Melle confice. Supra dictæ a. radices colligantur in Maio, vel Iulio: quia ante hoc tempus humidæ sunt, & post hoc siccæ sunt. Dosis est dra. j. vel ij cum mulsa. Memoriam reparat, vertiginē capitis, & maxime à posteriori parte aufert, phlegma quod ibi est, purgat, causis matricis mirabiliter confert, si eam purgare volueris.

Hiera Ruffi, Nicolai: Rec. Aloes vn. j. Hellebori, albi, nigri an. vn. ß. Diagridii, Colocynthidis inter. an dra. iij. Nitri, Euphorbii, Polypodii, Salis Ammoniaci, an. dra. ij. G. xv. Piperis, Chamædryos, Croci, Agarici, Masticis, Epithymi an. dra. j. ß. Cassiæ ligneæ, Xylobalsami, Opoponacis, Gith an. dra. ij. Myrrhæ G. xv. Mellis quantum sufficit. Fiat Electuarium, seruatur per annum. Datur ad modum Castaneæ. Datur proprie scabiosis phlegmate salso, elephantiosis, serpiginosis; curat vtramq; morpheam cum tepida: Destruit antiquā Cephalicam, & Hemicraniam, & monopogiam, dolorem capitis vel stomachi: Epilepticis, Catalepticis, & iis, qui ex fumo stomachi extenebrescunt, ita vt subitaneum timorem videant, vel ventositate stomachi tinnitum aurium patiuntur, vt in furias vertātur, deponitur Cacochymia stomachi, hepatis & splenis: elephanticis & podagricis confert auxilium: & menstrua educit.

Antimoron Nicolai: ℞. Aloes drac. v. ß. & G. vj. Cassiæ fist. dra. j. G. vj. ß. Marathri, Masticis, an. scru. ij. G. v. Croci scr. ß. Asari scru. ij. G. v. Xylobalsami scru. ij. G. ij. ß. Cinnamomi scru. ij. G. v Ireos. dra. j. Aronis, Dragonteę an. scru. j. G. ij ß. Agarici, Colocynthidis, Nitri, Euphorbii, Castorei an. scru. ij. G. v. Apii Macedonici, Petroselini ana scru. ij.

scru.ij.G.v.Ellebori nigri dra.ß.Diagridii,Coccognidii an.scru.ij.G.v.Mellis quantũ sufficit.Datur ad modum Castaneę,in sero cũ aqua calida.Confert Cephalalgicis,Lethargicis,stomachicis,Ischiadicis,Podagricis,& de matrice laborantib.discoloratis, nephriticis,& omnib. qui de tenui,aut viscoso phlegmate affliguntur,& his,qui cibos non digerunt : phlegma & Choleram purgat, & aquosos humores cum ventositate.

Vnguentum mirabile,Mesuæ:℞.Myrrhæ,Aloes,Sarcocollæ an.vn.j.Mellis despumati vn.vj.vini albi boni q.s. Coque igne lento ad spissitudinem.Vlcera putrida & fistulas purgat,carne implet, glutinat,cicatrice tegit,putredinem arcet.Et si vlceri caro supercreuerit, adde vnguenti Chalcitreos dra.j.ß.

Aliud:℞.Myrrhæ,Aloes,dra.ix.vini albi quantũ sufficit. His tritis tenuissime, vinum paulatim affunde, semper miscendo,vsq; ad Mellis crassitudinem:vtere.Addunt nonnulli Chalcitreos drac.j ß. alii olei Myrtini & vini portionem paucam vicissim miscent.

Præparatio Aloes Quercetani: ℞. Aloes Succotrinæ optimæ & laudatissimæ ex vesica vn.vj.aut li.ß.vel tantũ,quantum lubet, quã redactã in puluerẽ immittas in matracium, seu Cucurbitã vitream: affunde aquæ Endiuiæ aut Acetosæ, vt quatuor vel quinq; digitos supereemineat: pone in B.M.calido ac fere bulliente, vase optime clauso cũ subere ac cera Hispanica.Stet ita p duos vel tres dies integros & cõstabis aquã ab Aloes essentia tinctã & rubicundissimã rubini instar,q̃ lente per inclinationẽ ã fæcib.separabis, ne quod crassum est,exeat simul,liquorẽ effusum seorsim asserua in alẽbico ꝓbe clauso.Materiæ relictæ aliam affunde aquã Endiuiæ,sed non tantũ quantũ prius.Denuo digere vt ante,colaturã separa,prioriq;adiice, ac rursus aliam affunde,donec aqua nullũ amplius colorẽ eliciat,& videbis residuum, qꝫ est in fundo arenæ instar, aut cineris,in magna satis copia.Ex media libra duæ vel tres vnciæ restabunt: est a.fæx Aloes inutilis,nec in aqua dissoluitur. Aquam omnem tinctã destilla per Alembicũ,aut fac exhalare in patina argentea,Carbonib.ac Cinerib.calidis imposita, donec materia restet crassitudine Mellis,q̃ erit lucidissima rubini instar & maiori artificio atq; iudicio præparata, quam solet vulgo simplici illa ablutione, si vel centies abluatur. Hæc Aloes sic præparata & depurata, basis vicem obibit ad plures effingendas pilulas:quæq; iam per se ad vnius scrupuli dosin

exhibita excellens medicina est. In pluribus etiam pilulis formãdis recipiuntur Gummi Ammoniacum, Bdellium, Opoponax, Myrrha, Scãmonium, quæ ipsa quoq; inprimis præparatione opus habent, vtpote quæ multis adhuc fæcibus crassis & inutilibus scateant. Antequam igitur Gummi Ammoniacum, Bdellium, Opoponax & similia in vsum veniant: ea in aceto rosato aut vino albo dissoluenda sunt, & per Setaceum traiicienda. Myrrha quoq; in vino ad ignem Baln. M. dissoluta, adhuc calens per linteum transcolanda est. Vera Scammoneæ præparatio fit cum succo Limonum depurato, idq; in eodem B. M. calido, in quo dissoluatur, & feruens etiam adhuc per linteum transmittatur, & hoc modo crassa eius & impura substãtia, quæ non nisi noxam parit, ab ea secernatur. Chymici, qui certa quadam & infallibili experientia edocti, elegantes illas & singulares vitrioli proprietates occulte in eo delitescentes eruere norunt, haud verebuntur Scammoneam, Myrrham, & ipsa etiam Gummi præparare & dissoluere cum phlegmate vitrioli, toto suo spiritu impraegnato. In hoc solo enim spiritu latet vera illorum simplicium præparatio, quæ cum exuperante calefaciendi qualitate insignita sint, hac via exquisite & perfecte corrigũtur: hic etiam spiritus Euphorbii verum correctiuum existit, quod alias tanquam venenum, tum in pilulis Euphorbii, tum in aliis inde concinnandis remediis (nisi prius vera, vti diximus, & legitima eius accedat præparatio) penitus abdicandum puto.

Pilulæ Panchymagogæ Quercetani: Recipe Aloes præparatæ vt supra lib. ß. hanc inde in vitrum amplissimum capax, & simul affunde succum violarum variis coctionibus & separationibus puri ab impuro, per solam digestionem in B. M. mediocriter calido, adeo depurati & cocti, vt tandem ad Syrupi ad consistentiam reduci possit citra Mellis Sacchariue additionem. Hic succus ita præparatus cum prædicta Aloe misceatur, & vitrum, in quo continetur materia, radiis solarib. æstiuo tempore aut simili calori, vt hypocausti exponatur, & prædictus succus inspissabitur atq; paucis diebus, adeo cũ Aloe permiscebitur, vt omnia in vnum corpus & in vnam consistẽtiam reducta esse videantur. Nota: materia singulis diebus, rudicula lignea optimè agitetur, vt omnia probe inuicem misceantur, cui mixtioni suo tempore adde succor Florum Primulæ veris, Persicæ arboris,

arboris, Rosarum pallidarum, Cichorii, Buglossæ & Hyperici, singulorum ad modum succ. Violarum præparatorum vn.iv. Et sic intra quatuor vel quinq; menses, quod temporis spatium, huius operis perfectio requirit, propter flores, qui diuerso tempore nascentes, simul colligi nequeunt, semilibram Aloes tuæ ad libram vnam & semis auctam inuenies: Omnes enim succi perfecte cum illa incorporati sunt: Huius materiæ sesquilibræ, insuperadde essentiæ siue extracti Sennæ vn.iij. Extracti Rhabarbari, Agarici an.vn.ij. Cinnamomi, Pulueris Fœniculi dulcis, Anisi an. dra.j. spec. Dia triaSantali scru.iv. Omnia reducantur ad bonam pilularum consistentiam, quę ad scr.j.ß. exhibitæ in vniuersum omnes purgant humores, & ipsum et sanguinem: vnde hoc remedium Panchymagogum appellandū duxi. Hæ pilulæ citra extractorum purgantium additionem per se sunt præstantissimæ ad corporis sanitatem conseruandam, ex virtute sua Balsamica: vnde etiam vermium generationem prohibent: in genere omnes humores corruptos noxios & superfluos euacuant, totam sanguinis massam purificant, & ad alios diuersos affectus curandos conducunt. Basis præterea vicem subeunt ad diuersa & specifica remedia concinnanda, aduersus febrem quartanam, & omnes lienis obstructiones, addendo suff. quātitatem Gummi Ammoniaci, bdellii, ad eum, quem scripsimus, modum præparatorum: vim earum purgatoriam efficaciorē reddes, adiiciendo Scammonium, vt supra præparatum. Quilibet Pharmacopœus deberet ad modum præscriptum, magnam eiusdem essentiæ Aloes, quæ in plures annos adseruari potest, quantitatem simul præparare: per se sola enim exhibita purgat ventriculum à mucilaginosis impuritatibus, in ipsius tunicis impactis: roborat etiam eundē, coctionemq; iuuat. Frequēs pręterea vnici huius balsamici remedii vsus, modo id recte pręparatum fuerit, vitā diuturnam & sanam tuetur à plurib. morbis. Celsus eiusdem Aloes laudes mire prędicat, nec immerito propter eius virtutes summas, quæ multò efficaciores adhuc, enumerata illa digestione & depuratione, euadunt. Si quis voluerit ex ea parare remedium simplex purgans bilem, quatuor vnciis Aloes, vt supra præparatæ, addat vn.j. essentiæ siue Extracti Rhabarbari, vel vnciam vnā extracti Agarici aut Turbith, si pituitam purgare velit: vel eandem dosin extracti Helleb. nigri & Senæ, si solam melanchol. educere a-

nimus ſit: non hic opus habes correctiuis (quæ potius molem corpoream in pleriſq; medicamentis augent: quam nimiam illorũ vim purgatoriam minuant) ea tamen addi videbis in capite de extractis, vbi de eorundem ſimplicium vera præparatione & correctione agitur. Si generale quoddam remedium ad omnes humores ſimul, vt par eſt, purgandos conficere velis: miſce ſimul omnia extracta illa augendo doſin Aloes ad eorundẽ proportionem. Si quis de labore & longiori tempore conqueratur, & craſſiori quadam horũ remediorum præparatione contentus eſſe velit: is quatuor his vnciis Aloes præparatæ admiſceat Rhabarbari ſubtiliſſime puluerizati vn j. Cinnam. ſcru. ij. Croci ſcr. j. ſpec. Diatriaſantali dra. ß. Ex his omnib. formentur pilulę ad purgandã bilem. Ad pituitã deturbandam eidẽ Aloes ponderi adiice Agarici trochiſcati, & in puluerẽ redacti vn j. Maſticis dra. j. Salis Gemmæ dra. ß. vel Agarici Trochiſcati loco adde ſpec. Diacarth. dra. x. vt fiat Melanagogum ſimplex, adde Sennæ ſubtiliſſime puluerizatæ vn. j. Aniſi, Fœniculi, Epithymi an. drac. ß.

Pilulæ aureæ, Nicolai: ℞. Aloes, Scammonii præparati, ſeu Diagridii an. drach. v. Roſ. rub. ſem. Apii an. drac. ij ß. ſem. Fœniculi ana dra. j ß. Maſticis, Croci, pulpæ Colocynthidis ana drac. j. Trita craſſius excipiantur, Tragacãtha macerata in aqua Fœniculi, & fiat maſſa, quæ ſiccanda, & in veſica vel charta, Ceræ liquefactæ intincta aſſeruanda vel annum. Doſis à ſcrup. j. ad drac. j. vel ſcru. iv. Caput expurgant, aciem oculorum exacuunt, flatus ventriculi & inteſtinorum diſſoluunt, ac citra moleſtiam aluum deiiciunt.

Pilulæ Arabicæ, eiuſdem: Rec. Aloes optimæ vn. iv. rad. Bryoniæ, Myrobal. Citrinarum. Chebularum, Indarum, Belliricarum, Emblicarum. Maſticis, Diagridii, Aſari, Roſarum an. vn. j. Caſtorii drac. iij. Croci dra. j. Succi Fœniculi quantum ſufficit. Fiat maſſa. Seruatur ſiccata in Papyro, Ceræ liquatæ intincta, ad annum. Doſis vt præcedentium. Valent ad capitis dolorẽ, vertiginem hæmicraniamq; lætitiam generant, mentiſq; vigorem conſeruant, viſum acuunt auditumq; amiſſum reparant, ac ſtomachum à vitioſis humorib. purgãt.

Pilulæ contra vermes, Hieronymi Mercurialis: Rec. Aloes dra. ij. Myrrhæ, Scordii, Dictamni albi an. ſcru. j. Cũ Syrupo de Abſynthio fiant pilulæ. Doſis dra j Et ſi puer ſit tenerior dra. ß. aut ſcrup. ij.

Pilulæ Chologoge Quercetani: Rec. Succorum optime depuratorum, Centaurii minoris, Roſarũ pallidarum Eupatorii Meſuæ &

rad.

rad. Oxylapathi ana vn. iv, quibus adde Aloes pparatæ vt supra vnc. vj. Digerantur ad ignē B. M. per 12. horas, vt fiat perfecta dissolutio & mixtio, dein omnia coagulētur ad Mellis consistentiam: cui adde pulueris Rhabarbari vn. j. Xyloaloes, Myrrhæ ana dra. ij. Croci, Cinnamomi an. dra. ß. spec. Diatriasantali. Trochisc. Diarrhodō. an. dr. j. Misce fiat pilularū massa: Dosis scr. j. ß. vel scru. ij. Prosunt in omnib. febrib. biliosis, arquato morbo & Cachexię, iecoris itē cæterarumq; partium, nutritioni dicatarum, obstructionib. mirifice auxiliantur.

Pilulæ Phlegmagogæ Quercetani: Recipe spec. Hieræ simplicis Gal. vn. j. ß. Trochisc. Alhandal dra. vj. Agarici recenter Trochiscati vn. ij. sem. Carthami, Hermodactylorum, Asari. Turbith gūmosi an. vn. j. Myrrhæ electæ dra. vj. Cinnamomi, Macis, Piperis, sem. Fœniculi an. dra. ij. Macerentur in lib. j ß. Succi Absynthii optime depurati, & li. j. vini albi optimi, idq; in vase vitreo optime clauso ad Bal. M. satis luculentū per triduum, dein materia adhuc feruida per setaceum traiiciatur, his adde Aloes vt supra præparat vn. iij. tandem omnia ad ignem cinerum coagulentur, donec acquirant bonam pilularum consistētiam. De his pilulis in extracti modum præparatis, sufficiet exhibere pro dosi scru. j. vel scru. j. ß. ad summū. Pituitam à cerebro, pectore, vētriculo, cæterisq; partib. nutritioni dicatis, & serosa excremēta à partib. ēt profundiorib. & neruosis blande educūt: atq; idcirco omnib. morbis à causa frigida genitis cōferunt, vt Cephalalgiæ, Apopl. Paralysi, cruditatib. vētriculi, dolorib. itē Arthriticis, tū ad pseruationē, tū ad curationē nō paruas afferūt suppetias.

Allium Græcis Scorodon quasi σκαιὸν ῥόδον, i. e. rudis Rosa, vt quibusdam placet, allium vero à Græco ἄλλεσθαι, h. e. exilire, dictū censent, quod sc. exiliendo crescat. Tria faciunt & sunt Allii genera: Primum hortense, alterū syluestre, ꝙ Ophioscorodō, tertium ex syluestris allii genere, quod Scorodoprason dicitur, de quibus singulis ordine dicetur Ac primum de hortensi in præsenti capite. Allium hortēse ꝙ simpliciter Allium, & Græcis Scorodon appellatur, Ger. Knobloch. In hortis passim satū & plantatū prouenit, frōde virēs cæpitia, caule tereti & inani. Flores in cacumine in globū circūagūtur, in quo semē emicat; Radicis bulbus tenuib. velatur mēbranis, mox plurib coagmētatur nucleis, & iis separatim vestitis in cuius vertice cōplures fibræ cirrorū exemplo crispātur, habitu tædioso, & sapore aspe-

aſpero. Veſcēti odoris & halitus fæditatem adfert. Didymus autor, eſt, ſi allium Luna ſub terra poſita ſeratur, & idem ſub terris Luna latente vellatur, odoris fæditate cariturum. Halitus quoq; tædium edentibus aboleri fertur, ſi crudam fabam poſt alii eſum manducauerint. Betę radicem in prunis toſtam fœditatem odoris allii amoliri, ſi allio ſumpto edatur, Menander affirmat. Apium allii viride, & folia rutæ recentia idem præſtare dicunt. Nec hoc tacendum, tātam allii cum magnete eſſe diſcordiam ſeu antipathiam, vt ferrum à ſe abigat, ſi fricetur lapis allio. Allium calefacit & exiccat in exceſſu quarto. Sumptum allium omnib. venenis aduerſatur: vtile meſſoribus aliiſq;, qui molles putridaſq; ſæpe aquas in æſtatis feruore bibunt. Noxios latoſq; ventris vermes, aliaq; intra corpus venena, velut hirudines potas, vi ſua expellit, vt Galenus teſtatur. Sumptum allium ac vino mox poto, rabidi canis ſerpentumq; morſui medetur, Allio ſimul vulneri illito. Vocem ſonoram efficit, diuturnæ tuſſi eſt auxilio, & hydropicis: vrinam ciet, laxat, tormina ſedat, pediculos perimit, lendes capitis purgat; ſi cum Hyſſopo bibatur. Nonnulli Allio pulmenti modo cocti, aſſaturas veruecum farciunt. Serpentem per os hominis illapſum dormientis, non facile niſi aſſiduo allii eſu expelli, ſcribit Eraſmus. Vnde etiam ollæ vel vaſa Allio circūlita, à ſerpentib. aliiſq; venenatis ſunt ſecura. Extrinſecus ſuccus Allii Scabritiem cutis, quæ lepræ eſt ſimilis, illitus emendat; In cineres vſtum Allium, cū Melle, idem præſtat efficacius, cutiſq; vitia & maculas corrigit: Alopeciis itē medetur. Suffitus Allii vel foliorū eius, menſes adiuuat: pecorum morbis maxime conducit. In pabulo ēt pecori datum, teſte Columella lib. 6. cap. 4. eſt ſaluberrimum.

Electuarium Indum Maius, Meſuæ: Recipe Cinnamomi, Caryophyllorum, Spicæ Nardi Indicæ, Roſarum rubrar. Caſſiæ ligneæ veræ, Macis, Cyperi an. vnc. ß. Santali Cytrini drach. ij. ß. Ligni Aloes, Nucis Moſchatæ an. dra. ij. Turbith electi dra. j. Sacchari optimi, Penidiorum, ana drac. xx. Galangæ, Cardamomi maioris, minoris, Aſari, Maſticis an. dra. j. ß. Scammonii præparati vn. j. ß. Omnia tenuiſſime conterantur, & manibus oleo amygdalar. dulcium recens extracto, bene inunctis fricentur, & fiat electuarium cum Syrupo ſubſequenti, Recipe ſucci Apii, Fœniculi, Cydoniorum, Granorum omnium depuratorum ana vnc. vj. Mellis deſpumati lib. iij. ß. Allii lib. iv.

lib.iv.ß. Coquantur in formam Syrupi. Purgat ventrem totum inferiorem atq;adeo iuncturas pituita etiam putri:flatusq; dissipat,& affectibus inde natis,dolori colico & nephritico,& ventriculi & aliorum viscerum,vtile est.Datur ad aureos iij.vel à drac. ij ad dra.v.

Loch ex alliis: Recipe Alliorum purgatorum li.ß.In Cicerum & Hyssopi iure decoquetur : deinde tundetur, medulla exprimetur, incernetur q; & cum Mellis & butyri recentis singulis libris, igne lento ad eclegmatis spissitudinem percoquetur. Valet ad Thoracis intemperiem frigidam, materiæq; pituitosæ defluxionem, tussim humidam,& diuturnam: pectoris excretiones iuuat.

Androsæmon,quasi dicas ἀνδρὸς αἷμα, id est, viri sanguis, quod attritum semen eius siue flores ac folia,hominis sanguinem, emittant & referant.Planta est fruticosa,ac ramosa, surculos multos,tenues, rubentes emittens,foliaq; lata,mucronata,hederæ satis similia, sed tenuiora & lætius virentia, quæ trita vinoso succo manant,ait Dioscor.complures alas habet in fastigio vtrinq; expansas, pinnatasq;: circa quas pusilli flores & lutei. Semen profert in calycibus paruis, velut Papaueris nigri. Illius trita coma resinosum spirat odorem. Sponte prouenit in multis Northmaniæ Syluis & aliis locis incultis,eiusq; folia mulierculæ colligunt & pustulis quibuslibet,furunculis,& omnibus fere cutaneis affectibus adhibent,frequentissime optato & fœlici successu:Experientia enim norũt parti cuilibet admotum vel benefacere, vel nunquam obesse. Androsæmum calefacit,siccat,agglutinat,sanguinem compescit,ambusta sanat,Ischiadicis prodest,vulneribus cohibendis, vlceribus carne implendis & ad perfectam curationem ducendis confert.Semen tritum & drac. ij pondere sumptum,biliosa alui excrementa per secessum ducit.

Borrago cuiuis notissima, Buglosso non parum foliis & viribus affinis est: vtriusq; enim folia longa sunt, ad bouinæ linguæ naturã accedentia,sed borrago eadem breuiora & latiora gerit, & aduueniente hyemis rigore cito marcescit,ac commoritur;Buglossum vero stat vegetum,nec segniter frigus perfert, præsertimq; eius radix, vt & folia,quæ non longe à terra recedunt.Flores patulos edit cæruleos & interdum albos,atq; ampliores quam Buglossum, in quorũ medio velut centro,coronis quędã fusca;extremo acuminata quasi defixa est.Nascitur in fundo quouis,sed altius viret in humidiore &

pingui. Floret tota æstate, atq; etiam in Autumno, dum tardius seritur. Semē nigrum profert, in reliquis idem cum Buglosso. Folia in iusculis sumpta peculiarem dant gratiam & aluum subducunt: atq; in vinum coniecta, potantibus animi lætitiam & voluptatem adferre viri graues scripserunt, iuxta illud: ego Borrago gaudia semper ago. Flores in acetariis oculos & fauces recreant, & in medicamentis virtutem Cardiacam augent. Huic valde cognata est alia stirps frigoris patientissima, quæ modo Buglossum, modo Borrago semp virens nominatur: vtriusq; enim effigiem & naturam præ se fert, & viribus hisdem creditur. Nascitur in locis campestribus multis, & ab his q simplicium varietate delectātur in hortis seritur & colitur.

Syrupus de succo Borraginis: Recipe succi Borraginis depurati lib.iij. Sacchari despumati lib.ij. Coquantur in Syrupum. (Nota: succus Borraginis prius est clarificandus cum albuminib. ouorum: alioquin plus satis mucilaginosus fieret) Syrupus. Cor ipsū roborat, ejusq; tremorē & Syncopen sanat: maniacos & melācholicos iuvat.

Vinum Borraginatum facilis est compositionis sicut & melissatum. Cordialia sunt vina. Valent proprie contra Cordiacā, maniam, melancholiam & tremorem cordis: mundificant sanguinem: malas auferunt suspiciones: vtiliaq; sunt in omni specie corruptionis & scabiei & lepræ: inducunt lætitiam, & ventrem ad lubricitatem inclinant. Et fiunt hoc modo. In lib. ipsius ponantur musti lib. xiv. & bulliant donec resideant & clarescant.

Vinum Hippocraticum Euonimi: ℞. Cinnamomi optimi vnc.j. Caryophyllorum dra.j.ß. Anisi, Fœniculi an. dra.j. Glycyrrhizæ dra. iij. Macis, Cardamomi, Ireos an. dra.ß Sacchari albiss. vnc.iij. singula diligenter trita infundantur cū sequētibus. ℞. vini Maluatici vn. ix. Aquæ Borraginis li. j. Aquæ Rosaceæ li. j. ß. Aquæ Melissæ vn. iij. Per tres horas iuxta fornacē relicta, tādē sæpius p saccū filtri colato. Fiat Hippocraticū vinū clarū. Valet ad Thoracis & pulmonis vitia.

Cōserua Borraginis: ℞. flor. Borraginis. li. j. Sacchari li. iij. terātur in vase lapideo, cum pistillo ligneo, fitq; Cōserua in modū opiatæ: Insoletur & seruetur pannū. Cōfortat cor, maniacis & melāch. cōfert, etiam Syncopi, & cordis tremorem aufert: Valet etiā choleræ.

Sacculus ad cordis affectus frigidos, Fuchsii: ℞. Borraginis, cū flor. Buglossi Rosarū, Melissæ an M.j. Cinnam. electi, Caryophyllorū, Maceris. an. dra.ß. Ligni Aloes scru.j. Cort. mali Citri, spec. Diamb.

an. dr.j. ossis cordis Ceruini scr.ß. Croci scr.j. Cū serico fiat sacculus.

Buglossum, à Bubulæ linguæ figura, quam non inepte refert, sic dictum, quod vi magna polleat ad hilaritatem inducēdam ex Dioscoride & Plinio εὐφρόσυνον nominatur. Inter plantas exhilarantes numeratur, quod etiam Galenus, qui Buglossum vino immersum lætitiæ ac hilaritatis causam esse scripsit cap. 80. lib. 6. de simpl. Medic. Folia gerit longa, lata, aspera Symphiti similia, sed angustiora, breuioraq;, nec ita obscure virentia. Cauliculos gerit bicubitales, brachiatos, hispidos, flores stellatos, cæruleos, nitentes, quos semē cōsequitur oblongū, obscurū, medullosum. Radice fulcitur longa, crassa, exterius nigricante, intus alba, succulenta, dulci. Nascitur tū in hortis tum in sabulosis & campestribus locis. Hortensis siue naturam siue effigiem spectemus, nullæ sunt varietates, nisi in florum colore, qui in quodam albus, in alio purpureus, vt in quodam Italico, in vulgari cæruleus. Verum syluestris multæ diuersitates agnoscuntur; Aliud enim perpetuo virens dicitur, quod nullo cæli statu marcescat; aliud asperum & Echioides, cuius folia bullis prominulis, cum rigida sint, admodum horrent, perperamq; à nonnullis pro Anchusa, à cruore, quo radix eius inficit, sic nominata. Buglossum calidæ & humidæ, vel potius mediæ est temperaturæ.

Melancholicis ac languentibus in cibo cum Spinachia Buglossum est saluberrimum, flore in potum etiam iniecto. Quod tres habet caules, tertianæ; quod vero quatuor, quartanæ conferre febri fertur, in cibo aut potu sumptum. Aqua stillatitia & Saccharum de florib. confectum, ad omnes febrium ægritudines sunt vtiliora ac commodiora. Vino iniectum hilaritatis ac lætitiæ causam præbere creditū, inquit Galenus. In melicrato coctū, iis qui ob asperitatem faucium tussiunt, ꝓdest. Caules cocti, & crudi comesti, iecoris affectibus sunt salutares. Adusti Buglossi Cinis, mulsa tēperatus, inflammationib. & vlceribus oris, colli, linguæ, & gingiuæ plurimum confert, si os frequenter eo colluatur. Easdem vires possidet cum præcedenti, alterum in alterius defectu substitui potest.

Syrupus de succo Buglossæ: ℞. succi Buglossæ depurati li.iij. Sacchari li.ij. coquantur vsq; ad Syrupi cōsistentiam. Cor cōfortat, lætitiamq; generat. Nota succus Buglossæ difficulter exprimitur: nam fit mucilago, dum tunditur Buglossa: ideo tusa dimittenda est per noctem in frigido loco & postridie exprimendus succus, atq; cum albuminib. ouorum clarificandus. Cordus.

Syrupus purgans Melancholiam, Rondeletii: ℞. Radicum Buglossæ, Glycyrrhizæ rasæ an. vn. j. Cichorii, Scariolæ, Borraginis, Buglossæ, Fumiterræ, Violarum. Mercurialis ana M. j Passularum vn. ij. seminis Cucurbitæ, Melonum, Citrulli, Cucumeris, Anisi an. dr. iij. Senæ Orientalis, Polypodii, Origani, Epithymi an. vn. ij. Thamarindorum vnc. ß. flor. Borraginis, Buglossæ, Violarum an. P. ij. Misce & fiat decoctio. In colatura dissolue Sacchari quantum satis est: & fiat Syrupus. Addantur Syrupi Rosarum laxatiui vnc. iv. Bilem & Melancholiam purgat.

Syrupus alterans bilem atram, Rondeletii: ℞. Endiuiæ, Scariolæ, Buglossæ, Borraginis, Violarum, Lactucæ Portulacæ, an. M. j. Passularum vnc. ij. sem. 4. frig. Maior. ana drac. iij. flor. Borraginis, Buglossæ ana P. j. Violarum P. ij. Fiat decoctio & in colatura dissolue Sacchari quantum satis est: & fiat Syrupus.

Vinum Buglossatum Arnoldi: Recipe rad. Buglossæ mundatarum quantum satis est. Macerentur in musto vel vino donec vinum saporem & virtutem eius sumat, & assiduetur bibere. Humores melancholicos adustos per vrinam educit: cerebrum rectificat: demẽtes & fatuos sanat, & ad sensum & discretionem reducit.

Decoctum Cordiale Andernaci: Recipe prunorum Damasc. num. vj. Palmularum indicarum, Passarum ana vnc. ß. Glycyrrhizæ drach. j. ß. flor. Borraginis, Buglossæ, Violarum, hordei ana P. j. sem. iv. com. frig. ana drach. ß. Aquæ fontanæ quantum alia medicamenta tres digitos superare possit: in qua reliqua omnia coquuntur ad tertias: deinde ex iure colato datur triens, aut quincunx. Si sæpius exhiberi debet, maior tum aquæ, tum medicamentorum modus adhibeatur. Fit etiam inde Conserua, &c.

Capvt XI.

De Beta, Braßica, Betonica, Bulbo, Botry, Bulbocast, Betula, Buxo, Bryonia, & Buphthalmo.

Beta à literæ Græcæ ϐ similitudine, quam dũ semine est prægnãs refert, id nominis accepit, græcis τεῦτλον vel σεῦτλον, vt impellẽdo, vt

vt volunt, quod velut impulsu quodam arboris quadãtenus incrementum sumat, ac omnia alia, quæ in hortis seruntur, foliorum latitudine superet, Germanis Romgraß/&c. Duum omnib est generum: Candida & nigra, à foliorum nimirum colore. Candida quam Siculam nominant, & hinc corrupte siccam & Siclam. Gal. Bette. Solo gaudet putri, humido & læto, caulem gerit striatum, bicubitalem, folium fere Atriplicis, flores exiguos, luteos, semen in caulib. copiosum, radicem vnicam, in longũ protensam, è cuius lateribus aliæ, modo singulæ, modo binæ, nonnunquam ternæ funduntur, fibris multis refertæ. Nigra huic similis est, nisi quod folia in purpura sunt nigricantica, & è radice rufa. Huius radices condiuntur, & assatis carnibus apponũtur. Candidæ vero Betæ radices in nullo sunt vsu. Alii à sationis temporib. distinguunt, facientes vernam & autũnalem: Quanquam & aliis seritur temporibus. Transfertur cõmodissime quinq; foliorum: ac eadem maior & candidior fit, si radices recenti fimo bubulo linantur, & priusquã in caulem exeant, lapillus latior, aut fictilis testa superponatur: pondere n. hoc compressa in latũ se distendit, & candorẽ contrahit vt autor est Sotion. Calidam esse & siccam in tertio ordine, tradit Simeon Sethi. Nigra adstrictionis aliquid habet, præsertim in radice. Betæ cibus cõcoctu est facilis, & vẽtriculo infirmo cõducit. Candida Beta soluit aluum, nigra vero inhiberi tradunt. Teneri caules Betæ; & folia cũ radicib. modice in aqua, quoad mollescãt, sicut Brassica q̃ conditur, cocta, & ex aceto sumpta, appetitum edendi excitant: sitim restinguunt: Cholerã in ventriculo sedant. Veteribus vlceribus & inflammationib. imposita Beta, dolorem mitigat, tumorem reprimit, & calorem nimium restinguit. Nigræ Betæ radicis succus naribus instillatus, capitis frigidos fluxus mirifice purgat. Radix in cinerem vsta, cum Melle tẽperata, capillis capitis defluentibus & Alopeciis medetur.

Brassica, vulgo caulis dicitur, quod nulla herba sit caule amplius, Græcis Crambe quasi Corambe, quod pupillas oculorũ, quas Græci κόρας vocant, obtundat, & hebetet: Eius tria sunt genera summaria: satiua, syluestris & marina. Satiua quatuor habet species. Est enim leuis, crispa, & quæ proprie Crambe dicta, & capitata.

Omnibus est caulis leuiter rubens, crassus, folium prægrande, crassum, carnosum, ex cæsio candicãs, in latus vtrinq; diffusum, pro-

minulis venarum toris fruticans, Cyma patula (sunt autem Cymæ delicatiores & teneriores herbarum coliculi, quos à prima germinatione, & in summa stirpe proferunt, Verno enim appetente tẽpore, primo quoq; foliorum pullulatu, præclusis adhuc florum calycib. quosdã quasi turiones olus subministrat, in quibus floris primũ, mox seminis fætus, concluditur) flore tũ luteo, tũ albo, semine in siliquis, Prima a. Brassicæ species, quæ λεία Græcis, Latinis leuis dicitur, foliis est grandibus, latis, caule magno. Gall. Choux. Altera crispa, quæ Græcis Selinoïdes, q. d. Apiana, ab Apii foliorum forma, vulgo caulis crispus. Tertiam proprie Crambem vocant, caulibus minutioribus, & foliis tenuioribus, flore luteo. Quarta sessilis dicta seu capitata, quoniam in capitis formam folia eius extuberant, huius folia glomerantur in orbem, exterius callosa, & per ambitum rugata, multis intus carinarum voluminibus, externis semper interiora complectentibus. Hanc à foliorum Candore Brassicam albã, & caules albos vocant. Plura Brassicarum genera licebit à natalib. locis constituere. Transfertur Brassica tenera adhuc, cum sex foliorum fuerit. Frigidis & humidis gaudet locis Sartita & stercorata sæpius, plenius incrementum facit. Maxima Brassicæ & viti est discordia, adeo etiam vt si iuxta vites proueniat, vel ipsa confestim emarcescat, vel Sarmenta eius contabescentia elanguescant. Nestor in horto Alexidis Brassicam Lycurgi tradit esse lachrymam, quam secundum fabulas, cum à Libero patre viti esset alligatus, profudit. Hinc etiam si quis feruescenti in olla Brassicæ vini paululum instillauerit, non amplius excoquetur, sed suis defuncta virib. ad perniciem trahetur. Præter satiuam Brassicam sunt adhuc duo Dioscoridi, Galeno & Æginetæ genera: Syluestris nimirum, quæ rustica dicitur, in maritimis plerunq; & præruptis tractibus nascens, satiuæ similis, candidior, hirsutior nec sine amaritudine. Hanc Lãpsanam Dioscoridis esse sunt qui putent, quo apud Dyrrhachium se victitasse milites Cæsari in triumpho exprobrauerunt, vt est apud Plin. & Suetonium. Lampsanam tamen alii volunt esse herbã, &c.

Marina Brassica prorsus à satiua est diuersa, estq; ea quæ officinis Soldana & Soldanella dicitur, foliis Aristolochiæ rotundæ, tenuib. prælongis, quæ singula à ramulis prosiliunt, subrubentib. vno nixa pediculo, hederaceorum modo; vulnerata liquorem emittit pau-

culum,

culum,candidum,non insulso gustu amaricantem, pingui cõcretu. Soldanam n. vocant Muscum terrestrem,diuersum ab hac,de quo supra est actũ. Calida est & sicca primo ordine. Brassica præsumpta cibis temulentiam arcet, post cibos vero sumpta temulentiam discutit. Cuius rei rationem reddit Aristoteles,quod nimirum dulcẽ discutientemq; succum contineat: eaq; in plenum excocta, & expurgato callo refrigerata, medici vehementes ventris deiectiones moliuntur:quo fit vt iis qui crapula vexantur,succus humores in aluum eliciat. Crudis etiam hominibus, temulentisq; in ventriculo supra remanens, corpus refrigerat, fitque vt humores per vrinarios meatus euadentes ad vesicam delabantur. Qui cum vtrinq; abigãtur,refrigerato corpore, eos liberari crapula est conspicuum, præsertim cum sequax vini vapor, humoribus deorsum conuersis deuocetur,& præceps ad ima deuoluatur, qui sese efferens in caput; mentis arcem obsidet, & temulentiam grauitatemq; creat: Fastidienti stomacho esus Brassicæ commodat,concoctionem adiuuat, alui duritiam impedit, vrinam ciet,Choleram & biliosos humores, quibus visus acies hebetatur,paulatim educit. Folia in vino cocta, calida pota, morsis à serpentibus auxiliantur. Idem præstat semen ex vino. Aluum Cyma deiicit feruefacta, & noua iterum & tertio adiecta,cum cœperit feruere,indita salis mica & Cymici momento,vt autor est Cato. Verum qui bibit cabet incœnatus, sola cõtentus mulsa:itidem faciendum vbi nauseæ libido veniens quem apprehenderit. Tormina discutit si cocta iterum decoquatur, addito Cumino, Sale, oleo, & polline polentæ, præsertim si sumatur sine pane. Idem facit ius decoctæ cum veteri Gallinaceo: iocinorosis & lienosis,quiq. calculo vexantur renum, prodest. Quem largior vini potus delectat,antecedens in cibis cruda ex aceto ebrietatem arcet,postea quinq; eius folia crapulam discutiunt, ne vinosæ halitus reliquiæ videantur superesse. Podagricis quoq; in cibis prodest, ruta præsertim & Coriano additis. Hippocrates bis decoquendam alui fluxu laborantibus & dysentericis tradit. Brassica condita prodest stomachi æstui,vtilis præsertim iis,qui vehementioribus exercitiis sunt adsueti, appetitum quoque edendi excitat; & sitim sedat.

Plura

Plura Plinius & Cato. Marina Braſſica in totũ ſtomacho eſt inimica & acris. Aluum vehementiſſime ciet in cibo cocta. Cũ pingui vero carne propter acrimoniam coquitur. Folia omnis generis inflammationib. impoſita calorem pellunt, dolorem mitigant, herpetas & ſcabiem, epynctydas, ignem ſacrum & lepram ſanãt. Podagricis illita cum Fœnigræci farina & aceto proſunt. Ad hoc vtilis ẽt eſt vrina hominis, qui dies aliquot Braſſica victitauit. Illitum, fiſtulas, Carcinomata, Gangrænas, nomas & papulas ſanat. Pueros puſillos ſi lotio hoc abluantur, nunquã debiles fieri, Cato eſt autor: mulier quoq; ſi lotio eo locos foueat, nunquã eos viroſos fieri. Cinis ex caulib. Braſſicæ vſtus, cũ axungia, manãtia cutis vitia, teſte Galeno, ſanat. Lixiuium ex eodem cinere ſacrum ignem reſtinguere, mira experientia probatũ eſt. Syluestris Braſſicæ Cyma in lixiuio cocta, ori eſt grata. Folia eius illita vulnera glutinant, & inflammationes, tumoreſq; diſcutiunt.

Infuſio ad Scabiẽ: ℞. Braſſicæ marinæ M.j. Paſſularũ vn.j. in iuſculo Gallinacei, vel pulli coquito, & confectionis Hamech dra.ij. Syrupi de Fumo terræ vn.j. in iuris pdicti triente diluito, datoq; potui.

Betonica ſeu Vetonica, à Vetonibus, teſte Plinio, in Hiſpania, à quibus eſt inuenta, nomen habet, Græcis Ceſtron à multiplici eius in remediis vſu dicitur. κέστρον n. Græcis teli genus eſt. Itẽ ψυχρότροφον, q in locis naſcatur frigidis. Offici. Betonica. Italis ſerratula, à foliorũ inciſuris. Gal. Betoĩne: Ger. Betonien Herba eſt, teſte Dioſ. caule tenui, cubitum, vel eo amplius procero, quadrangulo, foliis longis & mollib. frondis quernæ modo per ambitũ ſerratis, ad radicem maiuſculis, odore iucundo. Summis in caulibus ſemen Spicatum ineſt quaſi thymbræ: radices ſubſunt exiles, vt Veratri. Naſcitur in pratis, mõtoſis, frigidis & opacis locis: Florẽ fert Maio & Iunio. Alterã Betonicæ ſpeciem alii faciunt, q̃ vulgo herba tunica dicitur, ab huius deſcriptione prorſus diuerſã, de qua ſuo loco dicetur capite de flore Caryophyllorum. Eſt ẽt Betonica alba, de qua vide Verbaſcum. Calida eſt & ficca in ordine primo completo, aut in medio ſecũdi.

Betonica vna cum floribus in vino decocta, ſingultientibus, cruditate ſtomachi & ructu laborantib. acido, eſt vtilis. Idẽ poteſt ſtillatitia aqua, aut cõfectio florum cũ Saccharo: ſiue puluis aridæ herbæ p ſe vel cũ Melle ſumptus. Matricis affectionib. plurimũ cõfert.

Omni-

Omnibus in ſumma internis corporis paſſionibus, quocunq; modo ſumpta, eſt ſalutaris. Stomachi, iecoris, lienis, renum, veſicæ, matricis obſtructionibus, humoribuſque noxiis educendis prodeſt. Iis qui venenum ſe hauſiſſe verentur, puluis Betonicæ cum vino, drachmæ datus pondere, noxium omne per vrinam & ſedes educit. Ictericos non parum adiuuat. Phreniticis, comitialibus, paralyticis, & iſchiadicis in aqua decocta vtiliter bibitur. Phthiſicis & peripneumoniacis, tuſſientibus, dyſpnœa laborantibus, hydropi vicinis, & febribus ventriculi putridis, folia & flores in aqua mulſa cocti, & calidi per dies aliquot poti, mire auxiliantur. Capitis dolorem, cum linteolis Betonicæ aqua illita, ſedat: Oculorum ſimili ratione dolores mitigat. Viridia folia tuſa vel cocta capitis impoſita vulneribus, ea conglutinant & ſanant, aculeos cranio infixos extrahunt. Aurium dolores, auribus immiſſus eius vapor compeſcit. Putredini & dolori dentium, in vino & aceto cocta folia, proſunt. Cum vino rubro optimo trita aut cocta folia, ſerpentum venenatorum, & canis rabidi morſui illita, vulnere prius decocto eius purgato, præcipuum adferunt remedium. Podagræ & articulorum doloribus, idem illitum fert opem.

Potio vulneraria cephalica. Recipe flor. lilii conuallium, Betonicæ ana p.j. Galangæ, macis, ana drach. iij. Perſicariæ, chelidoniæ, vincæ peruincæ, veronicæ, centaurii ana drach. iij. perſicariæ, chelidoniæ, vincę peruincæ, veronicæ, centaurii ana m. ſ. Macerentur in vino, & ad vſum ſeruentur.

Syrupus de betonica. Recipe ſucci betonicę crudi partes tres, ſacchari boni partes duas. Coquantur ſimul & deſpumētur, quoad ſyrupi conſiſtentiam acquirant. Vires ipſius herbæ retinet.

Syrupus de betonica compoſitus, Auguſtani. Recipe betonicæ m.iij. maioranæ m.j ſ. thymi, roſarum ana m.j. violariæ, ſtœchadis ana m ſ. ſem. fœniculi, aniſi, ſem. Ammeos ana vnciam ſemis, rad. pæoniæ, polypodii, rad. fœnic. ana drachmas v. Fiat decoctio in ſufficiente quantitate aquæ ad medietatis conſumptionem: Colaturæ adde ſucci betonicæ libras duas, ſacchari quantum ſatis eſt. Fiat ſyrupus. Ad capitis & vteri vitia prodeſt, menſes mouet: & ſimplici potius vtimur, quam compoſito. Vinum è betonica Dioſcoridis. Herbam fœminæ maturo prægnantem, cum

ſuis ramulis, minæ pondo, congiis duobus vini macerant, & poſt ſeptimum menſem transfundunt. Ad multa interaneorum vitia, vt frutex ipſe, pollet. Conſerua betonicæ. ℞. betonicæ recentis & teneræ lib. j. ſacchari lib. iij. Folia in mortario lapideo terantur minutiſſime: ſaccharũ vero coquendũ eſt, cũ aquæ betonicæ lib. ij. vltra ſyrupi conſiſtentiam: deinde ſimul miſceantur aliquandiu ſupra prunas, fiatque conſerua, quæ per annum in vaſe vitreato conſeruanda, caput & ventriculum confortat, venena ex corpore pellit.

Bulbus generale vocabulum eſt eorum, quæ radices habent capitatas ſeu plurib. capitulis compactas velut ceparum, allii, porri, aſphodeli, lilii, aliarumque quarundam &c. Eſt autem vt homonymia vocabuli tollatur Bulbus triplex, vel coronarius, vel medicamentarius, vel eſculentus: inter coronarios recenſentur narciſſorum, lilio narciſſorum, ſeu tulipparum & hyacinthorum pene innumeræ varietates; inter medicamentarios ſcilla, hermodactylus, pancratium, bulbus vomitorius; inter eſculentos, qui etiam ad medicos, eoſque eximios trahuntur vſus ſæpe, porrum, aſcalonium & hi, qui antonomaſia quadam regii dicuntur, omnibus præſtantiores & ad venerem ſtimulandam vtiles, quique veteribus in frequẽtiſſimo fuerunt ciborum vſu, pro quibus nunc cæpis & aſcaloniis tantum vtimur, quæ veri nobis bulbi ſunt, eoſque pollicentur & præſtant effectus, quos veteres bulbi, ſimiliterque deſcribuntur, adeo vt in antidotis dum bulbi ſemen expetitur, cæparum vel aſcalaniorum, eſcallotas vulgus nominat, ſemen vſurpari poteſt. Bulbus autem dicitur radix quædam ſæpius corticoſa, breuis, rotunda, membranis pluribus tunicata, quarum exterior omnium maxima, extra terram ſæpius frondeſcit, omneſque ſimul coeuntes, capillamenta multa, ſeu radiculas tenues producunt, quæ ſuccum è terra conuenientem alliciunt in totius bulbi nutricatum. Frondes ei cæparum ritu teretes, anguſtæ, inanes in mucronem deſinentes: cauliculi dodrantales, in quorum faſtigio floſculi emicant purpuraſcentes, quibus deciduis ſemen ſuccedit exterius nigrum, album interius. Bulbi omnes acrimoniam habent, inquit Dioſcorides, excalfaciunt, venerem ſtimulant, multum alimenti ſuppeditant, inflationem pariunt, ob id ventri tentiginem excitant. Sed copia eorum largior in cibo vitanda, quoniam neruos tentant. Præ omnibus

bus autem bulbis, libenter crederem, satyrium stimulandæ veneri conferre, alios ignauius, nec nisi quia flatuosi sunt, ipsius ludibriis inseruire.

Botrys græcis Βότρυς, id est, vua herba: Latinis herba botri, Quercula peregrina siue quercula Turcica à Dioscoride etiam Ἀμβροσία Καππαδόκια, id est, Ambrosia cappadocia: Italis botri: Gallis milligrains & pyment. Hispanis Bien granada: Angelis oxe of Hierusalem: Hollandis piment: Germanis *Traubenkraut*, *Türckisch Beyfuß* &c Fruticosa Dioscoridi est herba, tota lutea, sparsa, multaque alarum caua habens: flores multos, exiguos, luteos ab imo ad summum vsque. Semen circa totos ramulos adnascitur. Folia cichorio sunt similia, totaque valde odorata: vnde vestibus apponitur. Circa fluentes aquas & torrentes nascitur: Carpitur Augusto & Septembri, quo tempore ad maturitatem peruenit. Amara est, vimque incidendi habet, vnde calidam siccam esse facile colligitur. Botrys in vino cocta & pota difficultate spirandi laborantibus auxiliatur. Arida herba vestimentis odoris gratia apponitur.

Bulbocastanum à Tralliano græce dicitur Βολβοκάστανον: Iohannes Guinterus Andernacus vult vt legatur Βαλανοκάστανον, alii vocant Αγελοκάστανον: Latinis dicitur Bulbcastanum, Bulbocastanum, Balanocastanum, & Agriocastanon: à simplicistis dicitur Castanea terræ & castania porcina: Germanis *Erdtcastanien*, & *Seuwcastanien* &c. Radix huius est in temperamento calido & sicco sed medio: semen vero attingit tertium gradum, ac mouet vrinam. Editur hic fructus coctus cum iusculo, & sic bene nutrit & auget: vel crudus & sic rustici possunt concoquere: qui sanguinem mingunt & expuunt his conuenit hic fructus, item empiicis vt vult Alexander Trallianus lib. 7. sues etiam edunt, & inde valde impinguescunt.

Buxus, græcis Πύξος, Germ. *Buchsbaum*. Nemini incognita buxus, frigido apricoque solo gaudens Nascitur mali proceritate, folio myrti, exiguo, concauo, subrotundo, fronde perpetua. Flore herbaceo, semine ruffo & rotundo, omnibus animantibus inuiso: ligno pallido atque duro. Ex omni materie spississima, atque densissima, eademque grauissima, ideoque in aquis non fluitat, neque cariem, neque vetustatem sentit. Ligno quæ ferro est durities: Nec igni nec carbonibus est vtilis, ponderosa & densa, ac nec arefacta

quidem leuis redditur. Sculptoribus potissimum ligni est vsus. Pyxides quoque ex ea fiunt, quibus etiam nomen dedit. Odor eius naturę prorsus aduersatur: Vnde crebro sub buxo somnum capere, cerebro vehementer incomodat. Natura buxo est astringens exiccansque: Estque exiguus eius in medicina vsus. Scobem eius in aqua decoctam, alui profluuium sanare tradunt. Serpentes vulneratos eius radice degustata sanitatem recuperare fertur. Folia & radice degustata sanitatem recuperare fertur. Folia & ramuli eius in lixiuio decocti, capillos rufant aut flauescere faciunt.

Betula, Græcis, Semyda, Germa. *Bircken*, nemini non nota, fascibus olim Romanorum magistratuum, puerorum hodie castigatione venerabilis: ædium præterea mundationi se aptam & vtilem præbens. Folio est fagino, sed paulo angustiore, trunco enodi, cortice versicolore, materie leui atque candidissima, virgultorum tenuitate & flexibilitate eximia: semina fert iulorum fere specie ex ramis dependentia, quæ autumno decidunt. Inter omnes fere alias arbores sola hæc mature succum plenum concipit, adeo vt ferro vulnerata liquidum humorem emittat, gustu dulcem, quo pastores aridas sæpe fauces recreant. Huius etiam cortice papyri vice vsi sunt ante chartarum vsum inuentum, cuiusmodi adhuc hodieque libros seu volumina est inuenire. Papyrus autem, qua veteres maxime vsi sunt, in palustribus nascitur Ægypti, cuius etiam loco, corticis betulæ vsus fuit. Teneræ autem betulæ & virgultorum eius cortex puniceus est fere, & gustu amarus. Betulæ exiguus in medicinis constat vsus magis ad operarios vsus nota. Pauca tamen quæ de viribus traduntur, subnectam. Dulcis betularum succus in vere collectus, aduersus calculum & morbum regium fertur vtiliter bibi. Succus betularum, per se, aut etiam destillatus, putredines oris, papulas item & maculas cutis sanat. Eadem præstat recentium foliorum liquor stillatitius. Succus in coagulum lactis inditus, caseos à vermibus integros seruat. Ad omnia magis efficax est ex corticis cinere factum lixiuium. Ligni etiam suus ad varia opera est vsus. Virgæ eius puerorum inertiæ & petulantiæ remedio sunt saluberrimo.

Bryonia: Eius duæ sunt species: Alba, græcis ἄμπελος λευκή, id est, vitis alba; nigra ἄμπελος μέλαινα, hoc est, vitis nigra. Vtrasque

enim has bryoniæ appellari nomine ostendit Dioscorides, & differunt solis baccis, quas altera ruffas, altera vero nigras habet. Vitis alba, quam bryoniam cum Dioscoride vocant albam, foliis, sarmentis & capreolis satiuæ viti est similis, sed hirsutiora sunt omnia: propinquos frutices capreolis suis apprehendit, iisque se implicat: frutex rubens in vua dependet, quo coria depilant. Radix alba, crassa & magna. In sepibus & dumis passim prouenit, æstate florens tota, in bonam vsque autumni partem, in quo fructum, primum viridem, post vero rubentem, cum ad maturitatem venerit, producit. Græcis ἄμπελος λευκή, id est, vitis alba. Item βρυωνία ἢ ψίλωθρον, id est, Bryonia, vel Psilothrum, à ψιλόομαι, id est, nudo, quod eius acinis coria nudentur seu depilentur. Vnde psilothrum idem quod vnguentum depilatorium. Officinis bryonia. Vulgo viticella. Vitis nigra folia habet similitudine hederæ, magis tamen ad smilacis folia accedentia, cui & caules similes obtinet: maiora tamen eius folia quam illius sunt. Clauiculis, sicut prior, arbores quoque complectitur. Floribus candidis & odoratis, quibus decidentibus semen subnascitur racemosum, initio herbaceum, plumis quasi vestitum, aut barbæ canæ effigiem præbens: cum vero maturuerit, nigrum. Nascitur in frutetis dumetisque passim. Floret Iulio. Semen in Augusto producit. Græcis hæc à baccis ἄμπελος μέλαινα dicitur: atque hanc proprie bryoniam dici, inquit Galenus. Latinis vitis nigra, & vitis Chironia à virtute medica. Clematis altera Dioscoridi. Item bucranium, hoc est, bouis vel magnum cranium. Taminea, à Taminiæ vuæ similitudine. Prima germina vitis albæ subamaram modicam adstrictionem habent. Radix deficcat & moderate calfacit. Vitis nigra idem habet temperamentum cum alba. Bryoniæ vtriusque asparagi in prima germinatione elixi manduntur: vrinæ, aluo & mensibus ducendis vtiles. Comitialibus drachmæ pondere quotidie per annum bibitur. Prodest similiter attonitis & vertigine laborantibus. Contra viperarum ictus pota duabus drachmis auxiliatur: fætus necat mentem aliquando perturbat. Fit eclegma ex ea cum melle, quod præfocatione oppressis, tussientibus, pleuriticis & ruptis subuenit. Lienem trium obolorum pondere ex aceto, diebus triginta pota, consumit. Succus in vere ex radice eius expressus potus, vuluam purgat, & abortum facit, pituitam

ducit. Succus ex fructu, cum tritico decoctus si sorbeatur lactis abundantiam efficit. Extrinsecus vtriusq; folia, fructus & radix acti vi sunt prædita, vnde Chironis, Gangrænis, phagedænis, & hulceribus tibiarum putridis, cum sale illita, auxiliantur. Radix corpus abstergit & erugat. Cum eruo, terra Chia, & fœnograeco, vitia faciei, varos lentigines, & cicatrices nigras corrigit. Decocta in oleo vsq; dum liquescat, potest eadem, sugillata tollit, & digitorum pterygia compescit. Illita cum vino inflammationes discutit, & abscessus rumpit. Ossa extrahit trita & illita. Medicamentis erodentibus commode miscetur. Apposita vero, fœtus & secundas trahit. Decoquitur ad insessus: vuluas enim purgat, & abortum facit. Folia vitis præsertim nigræ, cum vino exulceratis iumentorum ceruicibus illinuntur. Luxatis eodem modo opitulantur.

Electuarium Diabryonias, Democriti. Recipe rad. Bryoniæ purgat. & tritar. lib. ſ Sapæ siue mellis passularum lib. iv. Scyllæ ossatæ, linearum mundat. a. vnc. j. ſ. Nucis Moschatæ Cardomomi, Macis Zingiberis ana drach. ij. Caryophyllorum, Piperis longi, stæchados ana drach. j. ſ. Seseleos, salis gemmæ, Galliæ ana drach. j. Agarici drach. iij. Datur post tres menses à drach. ij. ad drach. ſ. cerebrum & neruos purgat ex crementis ob id Epilepsiæ, Paralysi, vertigini, & aliis cerebri & neruorum frigidis affectibus medetur.

Syrupus ex Bryoniæ radicum succo. Rec. succi crudi rad. Bryoniæ, mellis hispanici, vino generoso despumati ana partes æquales. Coquantur leniter in vase terreo vitreato, donec fluxilis syrupi consistentiam habeat, continenter despumando. Exprimatur autem succus tempore Maii, cœli constitutione sicca: serius enim expresso, in luxuriantem herbam transfusa fuerit succositas radicis.

Syrupus de bryonia compositus. Mesuæ. Recipe Succi Bryoniæ vnc. v. Aquæ decoctionis origani, Hyssopi sicci, Libysti ::i, Seseleos, Cardomomi, Stæchados, ana drach. j. sapæ vuarum passarum ana lib. ſ. Mellis. lib. ij. Syrupus de bryonia idem valet, quod medicamentum, dantur vnc. ij.

Buphtalmum: Eius quinq; ab authoribus dantur genera, 1. genus à simplicistis vocatur cotula, cotyla, cotula nō fœtida chamemilla syluestris, chamomilla fatua & Bupthalmum leucanthemū. 2. Apud Dioscoridem & græcos dicitur βύφθαλμον, αἱμοῤῥα, γόνος

ἐρμῦ,

ἐρμῦ, κάχλας & Γόνος ἄφθιτος, id est incorruptibilis genitura, latine buphtalmum, boanthemum, mercurii genitura, cappacorania, cachlas & boaria. Simplicistæ vocant buphtalmum chrysanthemum, oculum vaccæ, bubulum oculum, cotulam luteam, & herbam crispulam. Apud Nicolaum Mirepsum dicitur crespula & crespul⁹, Arabicis vt Serapioni dicitur Bihar, Auicennæ Bithar, Andreas chiaosegem, id est oculus Bouis. Ab Arabibus etiam alias dicitur peonasar & peonasari per quod intelligunt buphtalmum Germanis Streichblum: Italis dicitur occhio di Boue, occhi di Bue, buftalmo, buphtalmo & crispula: Hispanis Oio de Buey, & Ben Mequeres Amaritho: Gallis Oeil de Beuf. Affricanis narrat Germanis Sterckblum / siue Steinblum & Streichblum. Tertium genus dicitur verum buphtalmum tuscanicum. Quartum & quintum genus in Gallia nascuntur, horum 1. dicitur buphtalma marina siue buphtalmum maius, alterum buphtalma Norbonensia, siue bupthalmum Norbonense, vel marinum minus, etiam tenuifolium. Germanis groß vnd klein Meer Streichblumen. Flores sunt calidi & acres. Decoctum florum à balneo per aliquot dies potum, ictericis colorem pristinum & sanitatem reddere testis est Dioscorides. Idem decoctum vomitiones adiuuat, & nauseam parit. Flores cum cerato triti & temperati, œdemata & durities discutiunt.

CAP. XII.

De Chamæmelo, cuscuta, calamo odorato, & Chamæpithi, cerefolio, caucali, consolida, cyanocrithmo, chrysanthemo & catarice.

CHamæmelum, græcis χαμαίμηλον, Ἄνθεμις, λευκάνθεμον, μελάνθεμον, Καλλίας, Διακωλία, Διοκάλλια, τρόχισκος ἡλιακὸς, ἀπάιεριτος, Ἄνθεμον, Ἀνθέμιον, & ab Hippocrate εὐάνθεμον, & ab Alexandro Tralliano, Ἀνθεμίσιον: Latinis dicitur Anthemis, leucanthemum, leucāthemis, melanthemū, Callia, chamæmelū, diacolea, apud Apuleiū diacollia, rotula solis, discus solis, & herba superba: Apud Hippocratem euanthemum, apud Theophrastum anthemū & anthemiū, apud Trallianum lib. 8. cap. 2. Anthemisium: Plinio lib. 1, cap. 38.

Profes-

Proserpina herba: Ab aliis oualidia, amalocia, aulitica herba & malium. vulgares medici vocant chamomillam, camomillam & chamæmillam. Apud Serapionem de simpl. c. 22. vocatur Debonegi, apud Auerrhoem, Hoboneg, apud Alsaharauium Heshe, apud Haliabbat. Bebonig & Bebonigi, & apud interpretes Arabicos super Haliabbatanem Babunegum & xambunegum: Apud alios Authores Arabes legitur Bebonici, Babonegi, Beborugi, Bebunegiemara, bibon, bemboniger: & apud glossographum Auicennæ bebonigi: Italis nuncupatur camamilla, camomilla & mesenella: Gallis camomille, camemina, della camomille, & camomille des champs. Hispanis manzanilla saluage: Germanis Chamillen &c. Eius genera afferuntur ab authoribus sex. 1. est chamomilla, seu chamæmelũ vulgare, seu leucanthemũ Dioscoridis. 2. dicitur chamæmelũ Romanũ, & chamæmelũ nobile. Pharmacop. vocant chamomillã Romanam: Italis camamilla Romana: Hispanis manzanilha vel manzanilla. Gallis camomille Romaine. 3. & 4. genus dicuntur chamæmelum Romanũ multiflorum, & chamæmelum multiflorum Anglicum. 5. dicitur græcis χρυσάνθεμον & χαμαίμηλον χρυσάνθεμον, Latinis chamæmelum chrysanthemum, chamæmelum luteum, siue chamæmelum aureum, & chamomilla lutea. 6. græcis dicitur ἡράνθεμον, ἱεράνθεμον & ἐράνθεμον: Latinis heranthemum, hieranthemum, eranthemum, flos sacer, chamæmelum purpureum & oculus dæmonis &c. Hactenus nomina & differentiæ: Eius vsus in medicina varius. Calfacit autem anthemis & exiccat in primo gradu: Resoluit ac mitigat. Cum vino cocta anthemis, potu & insessione, menses, fætus, calculos, & vrinam pellit, iecoris & splenis obstructiones soluit: dolores vesicæ, matricis, renum & intestinorum mitigat. Pulmonis exulcerationem discuti & sanat: dyspnœam tollit; Lienteriam obstruit, ventriculum calfacit. Aqua stillatitia iisdem pollet viribus: purpureis vtilis. Flores poti cum aceto, comitialibus prosunt. Flores in aqua cocti, cum oleo chamæmelino clysteribus sunt maxime vtiles: Dolores enim renum, matricis, intestinorum, & vesicæ, mitigant & sanant. Insessu, aut in pesso subditi, ventris & matricis doloribus subueniunt. Caput & cerebrum, odor, aqua & lixiuium eius corroborant. Decoctum eius fætida vulnera purgat.

Fomen-

Fomentum in febribus biliosis. Andernaci. Recipe olei rosacei, chamomelini ana vnc ij. Succi malorum aranciorum vnc. iij. Vini austeri vnc. j ſ. His commixtis, calefactisque, stomachus per linteum aut spongiam expressam foueri debet. Ex cham. destillatur aqua, oleum, fit extractum, sal, vinum purgans, vinum simplex, syrupus, conserua &c.

Fomentum in febribus quotidianis. Andernaci. Recipe olei chamomelini, mastichini ana lib. ſ. vini vnc. iv. His calentibus stomachus foueatur.

Aliud ad stomachi frigus. Andern. Recipe chamomillæ drac. ij. masticis, nardi gallicæ, absinthii, anethi ana drach. j. Coquantur in quinq; vnciis vini, olei omphacini vnciis quatuor.

Clyster dolorem mitigans. ℞. chamomillæ, meliloti, sum. anethi ana p. ij rad. altheæ vnc. j. Fiat decoctio ex lacte: in colatura dissolue sacchari albi vnciam vnam ſ. vitellos ouorum num. 2. Olei Anethini, chamomillæ ana vnc. j. vel vnc. j. ſ. Misce, fiat clyster, diu retineatur. Heurnii.

Balneum ad morbum Gallicum. Rulandi. Recipe flor. chamomillæ ana lib. j. flor. meliloti ana lib. j. Caudæ equinæ, lauendulæ, maluæ, aristolochiæ longæ, centaureæ ana m. iij. fænigræci p. iv. ligni guaiaci, vel iuniperini lib. iij. Bulliant in sufficienti quantitate aquæ, secundum artem, deinde coletur, vsuiq; seruetur. Post egressum scabies abluatur mixtura præscripta, ex oleo ligni, & aqua plátaginis facta. Et sic æger sanabitur, corpore prius recte purgato.

Oleum chamæmelinum. Pauli. ℞. flor. chamæmeli, dēptis foliis albis vnc. iv. olei oliuarum lib. ij. ſ. Siccentur flores in vmbra horis vigintiquatuor, deinde immitte cum oleo in vas vitreum angusti oris bene obturatum, & quadraginta dies insolato. Initio colici, arthritici & aliorum dolorũ, præstantissimũ est: parũ n. repellit, & modice digerit. Aperit poros, resoluit vapores, sistit fluentes humores, corrigit malas qualitates, confert neruis, & membris neruosis.

Sal chamomillæ. Leonis Suauii. ℞. Chamomillæ quantum satis est. Exure in foco ab omni sorde scopis mundato (aliq pri⁹ insolant, alii in vmbra desiccant.) modus vstionis est, quousq; ambusta in quodam velut pane cohæreat: Sed si vltra progrediaris vrēdo vsq; ad incineratione, maiorē salis mensurā consequeris. Postea in

Oooooo fícti-

fictili plumbato aquã huic pani vel cineri claram, limpidamq; superfunde, & igni, vt aliquot horis efferuescat, admoue: demũ effũde in aliud vas, vbi resideat, fæcib. relictis: tandem transige per pannũ lineum, & quod transactum erit, igne redde lento paucorum carbonum quo exhalet aqua, sal in fundo subsideat. Difficultati vrinæ prodest, si pugillus vnus ex vino calido exhibeatur.

Cuscuta ab Arabibus sic dicta est, Plinio dicitur cassytha, aliis cassutha, herbosis fruticibus adnascitur, epithymi modo, nullaq; radice nixa, sed velut ab alarum sinu prodiens, cirrhis, capillamẽtisve longissimis repit, inquit Matthiolus. Eius aũt vberior esse solet prouentus in segete linaria, crebrisque volutationibus lini fastigia scandit, vnde podagram lini officinæ appellitant, quum quasi compedibus id cui insidet illiget, nec vinctum eo facile possit explicari vel extricari. Fuchsius non sine ratione credit cassitham primum radiculis niti, quæ tum arescunt, quando cirrhi, seu capillamenta plantam inuoluunt, à qua sugunt alimentum: Proinde temperamentum mutat & qualitatem, pro varia plantarum, quibus innascitur, natura, putantque multi epithymum & cuscatam non differre, nisi quod hæc lino, illud thymo innascatur. Matthiolus tamen refragatur, & effigiem vtriusque non parum dissimilem tradit, nec non qualitates, etiam Galeni testimonio. Epithymum enim calefacit ordine tertio, & cassuta tantum secundo, ita vt verisimile sit, epithymum suas vires à thymo, cuscatam à lino mutuari. Perperam igitur faciunt, qui podagram aliarum plantarum assumunt pro vero epithymo, aut cuscuta. Vtrique nulla sunt folia, sed cirrhi tantum, & velut tenues ac subrubræ testudinum fides, quibus flores paruuli, quasi stellulæ albicantes dehiscunt, pusillo semine grauidati, quod syrupi de cichorio laxatiui rhabarbaro ingreditur compositionem. Naturam habet abstergendi, & cum adstrictone roborandi. Calidam proinde in primo, & siccam in secundo statuunt ordine.

Melancholicos corporis humores, ictericum morbum & hydropem herba hæc corrigit. In vino manipulus eius coctus, iecoris & lienis obstructiones soluit, regiumque morbum pellit. Stillatitius liquor quatuor aut quinque cochlearium mensura, cum pari quantitate liquoris rutæ, mane per aliquot dies, ad sudorem contecto corpore, potus, ad eadem est efficax. Aduersus scabiem Gal-

licam præstans est hæc aqua emed.um: ſanguinem enim vitioſum manifeſte corrigit: venas quoque à malis humoribus, è quibus tertianæ febres naſcuntur, purgat, in pueris maxime. Fomentis & deſeſſionibus, omnibus melancholicis affectionibus, & præcipue nigris ictericis prodeſt.

Calamus odoratus apud græcos Κάλαμος ἀρωματικὸς & Κάλαμος εὐώδης, hoc eſt Latinis calamus aromaticus, harundo aromatica, calamus odoratus, ab aliis Κάλαμος μυρεψικὸς, hoc eſt calamus vnguentarius, ab eo quod veteres eum in vnguenta miſcebant odorata: à Serapione lib. ſimpl. c. 205. dicitur Haſabel derire: Ab Allaharauio, Alterira, ab Andrea Bellunenſe Alderire, Aldarira & chaſab darirhe: apud alios authores Arabicos vocatur caratis, & caratim: Italis ac Hiſpanis dicitur Calamo Aromatico: Germanis Wurtzriedt. &c. Putant alii Calamum Aromaticum cognominis id accepiſſe, ad differentiam calami vulgaris, ſeu non aromatici. Eſt autem calamus aromaticus planta Indica & arundinacea, cuius ſcilicet caulis inſtar calami aut tubi cauus eſt, aſſulatim fractu facilis, nam percuſſu cito in aſſulas diſſilit. Ab Acoro non parum diſtat, nec ſimiliter inter radices connumeratur, ſed potius inter ſurculos ligneos concauos, geniculatos, arundinis modo, intus albidos, exterius fuluos, odore fragrantiſſimo, ſapore cũ acrimonia nõ exigua amaro, & in mandendo admodũ glutinoſo. Ex India ſola deuehitur, & pro eo radix quædã, & rei alterius, quã calami veri & aromatici, quem Hippoc. myrepſicum, hoc eſt, vnguentarium ab odoris ſuauitate nominat, in officinis multis venditur quã bylonicum nominant, qui nunc alitur, vt & aliæ plantæ rariſſimæ in horto celeberrimæ ſcholæ Medicorum Pariſienſis, Ioan. Robini Regii Botanici induſtria & labore; antiquorũ tamen calamus aromatic⁹, & verus non eſt, hic n. acrior. & calidior perhibetur, & folia habet ſtrictiora, magis iuncea, & ad modum trianguli vulgaris latiora. & fere yritico noſtras, ſeu pro raro vulgaris recte ſubſtituetur. Calefacit & ſiccat ordine ſecundo, leniter adſtringit, parum acer eſt, & partiũ quarundam tenuitate meatus aperit, menſes mouet, ſpiritus recreat, & colorem iuuat natiuum. Calamus odoratus, Dioſcoridis teſtimonio, vrinã potus ciet, ideoq; cum gramine aut apii ſemine decoctus aduerſus aquã ſubter cutem fuſam, vrinæ ſtillicidium renum

vitia, & rupta bibitur. Menses potu & appositu attrahit. Suffitus eius per se vel ex resina Terebinthina ore exceptus, tussi medetur. Mulieribus ad insessus decoquitur. Clysteribus quoque inditur. Suffimentis & malagmatis odoris gratia miscetur. Vires calami odorati quo vtuntur officinæ.

Tragæa grossa pro stomacho. Recipe calami aromatici, glycyrrhizę gentianæ, an. vnc. iiij. rad. tormentillæ, zedoariæ, granorũ paradisi, galangæ ana vnc. j. zingiberis, nucis muschatæ, piperis longi, ana drach. ſ. cinnamomi, caryophyllorum ana drach. vj. sem. anisi fœniculi carui, coriandri præparati ana vnc. j. Incisis incidendis fiat puluis, & misce.

Alia Augustani. ℞. Glycyrrhizæ incisæ, anisi confecti ana lib. j. cõfecti sem. fœnic. confecti carui. conf. coriandri pręparati, zingiberis albi ana vnc. viij. cinnamomi electi vnc. ij. Calami aromatici vnc. j. Nucis moschatæ vnc. ſ. concidantur grosso modo, & misceantur.

Acorus conditus, vulgaris. Augustani. Recipe conserue rad. acori l. j. ſ. Mellis despumati (vel eius loco, brodii zingiberis conditi) lib j. Amygdalarum incisarum lib. ſ. Piperis nigri, nucis moschatæ, zingiberis albi ana vnc. ſ. Misce & fiat conditum.

Calamus aromaticus conditus. Mesuæ. Calamus aromatic⁹ seu acorus verus, vt zingiber conditur. Nostrũ quoq; acorũ officinæ cõditum habent, sed inutilem omnino censemus. Acorus conditus, cerebri & neruorum affectibus frigidis confert. Fit etiam vt artis est inde conserua &c.

Diacorum. Mesuæ. Recipe rad. secacul, seu siseris, acori veri, id est, calami aromatici, pinearum ana lib. j. ſ. radices secacul mundatæ & incisæ coquantur in aqua clara, donec aqua consumatur: postea optime pistentur & in minutissimas partes cõterantur, donec pulti similes fiant. Deinde affunde eis, mellis odorati & optime despumati lib. x. Coquantur lento igne, donec tota aqua, quam radices secacul imbiberunt, in vaporem resoluta sit, diligenter agitando, ne ad vasis fundum adurantur radices: cum autem iustæ spissitudinis consistentiam acquisiuerit, ab igne deponito, & adde radices acori tenuissime tritas, & pineas minutissime incisas, cũ sequenti puluere optime mixtas, ℞. piperis vnc. j. piperis longi, caryophyllorũ, zingiberis, macis ana vnc. ſ, nucis moschatæ, galangæ, cardamomi

ana

ana drac.iij Omnia ſimul cum melle & radicib. ſecacul miſceto, & vnito, diligenter agitando, ne grumi aliqui relinquantur. Confert mirum in modum ægritudinibus neruorum, acuit omnes ſenſus, & ingenium; ſedat dolores capitis, eſt peculiare remedium frigidarum ægritudinum, ſenum & maxime catarrhi.

Chamæpitys, quaſi dicas terreſtris ſeu humilis pinus, quod pini odorem aliquem habeat. AiugaPlinio & abiga, item ibiga, officinis iua moſchata. Differētias veras tres ſtatuit Dioſcorides, Dodon: vero adiungit tres ſpurias. Prima per terram ſerpens, ſubcurua, foliis aizoi minutis, multo tamen tenuioribus, & pinguioribus, circa ramos frequentibus, abiga dicitur, ab abiete, odore pinus, flore exiguo luteo vel candido, radice cichorii: Vocatur & iua arthritica, ꝙ arthriticis doloribus ſanandis conferat. Secunda ramis cubitalib. anchoræ modo incuruis, tenuibus, coma ſupradictæ ſimili, flore candido, ſemine nigro, pinus item odore. Tragus alterā ſpeciē deſcribit, raram inuentu, in aruis præſertim auena & zea conſitis, mēſe potiſſimum Iunio, Thymbræ inſtar fruticantem, odore & forma gratam, nigricantib. & teneris, & diuiſis abſinthii inſtar foliis, minoribus tamen aſpectuq; iniucundioribus, purpureis iuxta ramulos floſculis, velut in hyſſopo, ſemine rotundo, ſubnigro, radice ſimplici, qualis eſt Thymbræ, guſtu amaro, odore ingrato. Tertia mas dicta, paruula, foliis exilibus, candidis & hirſutis, caule aſpero, candido, floſculis luteis, ſemine iuxta alas, pinus ſimiliter odorem referens. Hæc eſt vera iua moſchata, quam pharmacopolæ oſtendunt: & eſt eadem herba iua & chamæpitys: quamuis pharmacopolæ negent. Tragus Feldtcypreſſen tertiam appellat. Habet enim ſimilitudinem aliquam cum Chamæcypariſſo. Chamæpitys vim habet aperiendi, calefaciendi gradu ſecundo, ſiccandi tertio: morbo regio & vrinæ difficultatib. prodeſt, menſtrua mouet, aduerſus ſcorpionum ictus confert, neruos roborat, iſchiadi & aliis doloribus arthriticis conducit.

Emplaſtrum ad durum hepar, ſimul ac duritiem ſplenis. Recipe fol. chamæpityos m. ſ. rad. maluę, rad. cucumeris ſylueſtris an. vnc. j.ſ. Incidantur & macerentur in olei antiqui duabus partibus & vna vini, decoquantur & in colatura coquantur lithargyri vnc. ij. ad conſumptionem vini: Deinde diſſolue picis, colophoniæ, pinguedinis

dinis porci an. vnc. iij. galbani, ammoniaci, opopanacis, dissolue in oleo amygdal. an. vnc. ſ. Iridis, myrrhæ, ſtyracis, propoleos, maſticis, ceræ ana vnc. j. Fiat emplaſtrum: malaxetur cum lacte mulieris.

Cerefolium græcis χαιρέφυλλον, & χαιρίφιλλον: ſimpliciſtis cheriphillũ, cerefoliũ, cerifoliũ, cerofoliũ, cerephyllũ, cærefolium, & cerefillum: Italis dicitur cerefoglio, cerefolio & cerfoglio: Gallis cerfueil, & du cerfueil: Germanis Kerbell &c. Secundum genus dicit cerefolium & chærephyllum ſylueſtre, cerefolium aſininũ, apium aſininum, onoſelinum & petroſelinum aſininum. Italis cerefoglio ſaluatico: Germanis Wildt körbelkraut. Tertium genus, cerefolium Hiſpanicum & cerefolium ſeu chærephyllum maius, nonnullis & myrrhis: Germanis groſſer kerbel ſiue Spaniſcher körbel &c. Calefacit in ſecundo ordine, tenuiumq; partium. Radix cum vino pota, phalangiorum morſibus medetur. Menſes purgat & ſecundas educit. In ſorbitione coctis rabidis eſt vtilis. Peſtis tempore bis terve in die potam, tutos à peſte conſeruare ſcribit Dioſcorides. Pulmonis & thoracis vitia, Galeno teſte, purgat.

Caucalis græcis dicitur Καυκαλὶς & Δαῦκος ἄγριος, à Democrito βρίον, Latinis caucalis, pes pulli, pes gallinaceus, Dioſcoridi & Theodoro Gazæ, Brion, Democrito & Alexandro Benedicto Damaſium, Plinio 2. lib. de re med. in diæta epileptica c. 7. caucalia: à ſimpliciſtis apium ſeu petroſelinum aruenſe, lappula aruenſis & lappula campeſtris: Arabibus caſacalis & cautalis: Stephano Haliabbatis Gloſſographo Iezarum: Ægyptiis ſeſelis: Italis petroſello ſaluatico & caucalide: Hiſpanis queyones hierua: Gallis perſil baſtard: Germanis Klettenkörbel. Secundum genus dicitur apium ſeu petroſelinũ aruenſe rubrum, & lappula aruenſis rubra: Germanis Rhoter Klettenkörbel. Tertium genus vocant caucalidem Anglicam. &c. Eius fit deſtillatio in aquam, fit etiam inde vinum. Complexio eius eſt calida ac ſicca: vſus eius eſt internus atq; externus.

Conſolida regalis, ſiue regia, herba diuæ Otiliæ, ſiue flos diuæ Otiliæ, flos regius, equitis calcar, calcar equeſtre, flos equeſtris, pes alaudæ, corydalopodium, à Iohanne Ruellio cornueta & cornuta: Italis vocatur ſperone di caualiero, ſproni di cauallieri, cimino ſaluatico, conſolida regale: Græcis Κύμινον ἄγριον ἕτερον: Gallis pied d'alouete, comuette & ios regalle: Germanis Ritterſporn/ S. Otilien

frant &c. Eius genera ſunt 7. Primum dicitur conſolida regalis aruenſis: Germanis Wilt ritterſporn/hocq; eſt duplex: tertium genus vocatur, conſolida regalis ſatiua flore cœruleo. 4. dicitur conſolida regalis ſatiua flore rubro. 5. Nuncupatur conſolida regalis ſatiua flore albo. 6. dicitur conſolida regalis flore multiplici. ſeptima conſolida regalis peregrina &c. Temperatum habent calorem omnia iam dicta genera cum aliquantula adſtrictione: Vſus eius eſt externus atque internus: Deſtillatur in aquam & præparatur in conſeruam.

Cyanus latinis, græcis Κύανος, à Guilielmo Rhegino vocatur Hermines, apud Hermolaum Barbarum, alyſus ſiue aliſus: à ſimpliciſtis dicitur baptiſecula ſiue babtiſecula, blaptiſecula, batriſecula, baptiſeſcera, blaueola, braueola & flos Zachariæ: officinis dicitur flos frumenti, officinis Galliæ dicitur blattiſoſella. Italis fior campeſe, battiſſecula, baptiſeſcera, blattiſolere, batiſuera, battiſoucera, batiſoſela, batiſolere, fior di frumento, cyano, blattiſecolla, aliſo; Gallis blauetz, bluetz, blaueole & aubifoin: Germanis Kornblum. Eius genera ſunt 11. Primum dicitur cyanus cęruleus aruenſis: Germanis blaue Kornblum. 2. genus dicitur cyanus cæruleus ſatiu9: Germanis Blaue zam Kornblum. Tertium genus dicitur cyanus purpureus. 4. cyanus albus. 5. cyanus ex albo violaceus. 6. cyanus cæruleus multiflorus. 7. cyanus purpureus multiflorus. 8. cyanus albus multiflorus medio purpureus. 9. cyanoides maior. 10. cyanoides minor altera. 11. cyanoides minor &c. Prima tria genera ſunt frigida & ſicca, reliqua tria ſunt calida & ſicca: Ex iis paratur acetum, deſtillanturq; in aquã: alias vtuntur etiam tam interne quã externe.

Crithmus græcis Κρίθμον & κρίθαμον, à Galeno de ſimplicium med. facult. κρεθμον ſiue κρέθμος vocatur: Latinis dicitur crithmus & crithmum, crithamum & crethmum. Apud Hippocrat. 2. de diæta legitur κρήμνος pro κρῆθμος quod typographorũ culpa eſt. A ſimpliciſtis dicitur fœniculum marinum, petroſelinũ marinũ, herba diui Petri, crethanus marina, ſampotra, batis marina, empetrũ marinũ, calcifraga marina, ſaxfragia marina, & vnguis aquilæ, à Plinio Batis, ab officinis cretha marina, & ſalſa marina, Petrus Creſcentienſis vocat Ritcum marinum. Arabes vocant ſerain & Alhulaic: Italis fenochio marino, herba di S. Piero, crithmo, crithamo & crethmo:

Hiſpa-

Hispanis perexil, de la mar, hinoio marino. Fenol mari, fungo marinho, & vnhas de agnula yerua, id est, vnguis aquilæ herba: Gallis bacilles, sempiere fenoil marin, fenouil marin, de la creste marine, & de la bacile: Germanis Meerfenchel &c. Secundum genus crithmi dicitur chrysanthemũ littoreum, vel crithmũ chrysanthemũ, itẽ Aster, Atticus marinus. Tertiũ genus dicitur crithmũ spinosum. Quartum genus dicitur crethanus aruensis, crithmus aruensis, crithamus terrestris, & falcaria herba: Italis crithamo terrestre: Germanis Feldtbacilien. &c. Eorum vsus tam internus quam externus est: vt videre est apud medicos.

Chrysanthemum à Græcis dicitur χρυσάνθεμον, χαλκῖτις, χαλκᾶς, siue vt quædam volunt exemplaria κάγλας, χάλκανθον & χαλκάνθεμον. Latinis chrysanthemum, chalcitis, chalcas, chagla, chalcanthũ, chalcanthemũ, garuleum & calta: Italis chrysanthemo, Germanis Goldtblum. Secundum genus simplicistæ vocant chrysanthemum segetale, chrysanthemum aruense & calta aruensis: Quidã vocant bellidem luteam: Germanis dicitur Wildt goldtblum. Tertium genus dicitur chrysanthemum Hispanicum, à Carolo Clusio vocatur chrysanthemum valentinum: Germanis Spanisch goldtblum &c. Sunt calidæ & siccæ complexionis: Interne vtuntur ad icterum post egressum è balneo: Deinde vtuntur etiam externe cum oleis & vnguentis &c. ad varios diuersosque affectus.

Catanance græcis dicitur Καταναγκη, Δαμναμένη: in aliquib. exemplarib. Dioscoridis legitur Δαμναμίτη, Δῆμος, κῆμος, κρότιον, Αρκόπυς, Αρκοπόδιον, Αρχαρὰς, & Ἴοβις Μαδὶς Latinis dicitur catanãce, damnamene siue damnamete, demus, cemus, crotium, arcopus, arcopodium, archaras, Iouis radius, datisca & crepula. à Virgilio in Bucolicis eclog. 4. dicitur lutum, dum ait:

Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera luto.

Apud Vitruuiũ 7. architect. 14. dicitur luteũ, apud Pliniũ lib. 33. c. 5. lutea. Apud herbarios dicitur luteola, vnguis miluinus, & vnguimiluia: Italis vnge de gatto herba: Hispanis vnhas de gato yerua: Gallis vvaude: Germanis streichkraut & sterckkraut. Alterum genus dicitur catanance altera, siue vnguimilua altera. Eius vsus externus optimus est, abusus vero magico-diabolicus vti videre est apud Medicos.

CAP.

CAPVT XIII.

De Chamædry, Caryoph. Carthamo, Centaurio & Chelidonio.

CHamædrys quasi humilis quercus. Vnde etiam quercula minor appellatur. Latinis Trixago, seu Trissago. Vulgo etiam serratula, à foliorum incisuris. Nonnullis Teucrion, ob similitudinem quam cum Teucrio habet. Gallice Chesnette, ou, Germandree. Germanis klein Bathengel. Est autem duplex: Vera & Vulgaris. Vera est cuius descriptionem ponit Dioscorides. Locis nascitur petrosis & asperis. Frutex ipse dodrantalis, folia habens exigua, forma & diuisura quercus, flore paruo, pene purpureo. Carpitur semine prægnans. Hodie paucis admodum Pharmocopolis cognita. Hanc ipsam tamen ab Italo quodam acceptam in horto suo fouet Iohannes Frenfrebius, Pharmacopola Moguntinensis, vt est diligens harum rerum obseruator & inquisitor: per omnia referentem & forma & sapore folia quercus, adeo vt nemo eam veram esse Chamædrym possit ambigere.

Chamædrys vero Vulgaris, qua pleriq; Pharmocopolæ vtuntur, descriptione ab hac est diuersa, ac Germ. Gamander dicitur. Estque duplex: Altera mas, altera fœmina. Nascitur locis aridis, folio per omnia Scordii, amaro, radice longa, tenui, lignea. Omnia Chamædrys genera calida sunt & sicca in ordine tertio. Quæ nostris tamen Germaniæ locis nascuntur, non vsq; adeo, ob loci frigidiorem naturam, calfaciunt & exiccant. Chamædrys viribus à Betonica parũ differt. Vtraque in vino vel aqua decocta, colata & cum Melle vel Saccharo temperata, contra tussim, recentem hydropisin, splenem induratum, stranguriam & vrinæ difficultatem est efficax. Idem decoctum venena expellit, menses ciet, frigidis præsertim mulieribus, quæ albo infestãtur fluxu, vtile. Reliquas cum Betonica virtutes cõmunes obtinet. Insessu album fœminarum fluxum, & matricis affectiones sedat. Cum aqua cocta salsa vel aceto, cum fermento subacta, eructationes stomachi & vomitus ex frigore natos, illita sedat. Destillationes capitis puluis eius cum Nigellæ semine pari

quantitate in sacculo capiti calidus impositus cohibet. Cum aceto, vino, Melle vel oleo vulneribus auxiliantur. Furfures & squamas capitis ac superciliorum, cum lupini farina per acetum & aquam salsam colata pellunt. Ad omnia in summa & hæc & sequens herba, ad quæ Betonica, sumi potest.

Ad decoctiones, potus confectiones, olea, emplastra, balnea, vel desessiones. Vinum Chamædrytes. Foliorum Chamædryos tusorū libra in amphoram musti coniecta, linteolo raro cum quibusdam lapillis folia inuoluuntur, vt degrauatus ponduſculo fasciculus sidat: Vinum post quadraginta dies defæcatum elutriatur. Ex calfacit, discutit: conuulsis, Regio morbo, vuluæ inflationibus, tardæ concoctioni, incipienti aquæ inter cutem subuenit. Inueterascens melius redditur. Dioscorides.

Caryophyllata ab radicum odore, quem de se præbent, dicitur: vocant quidam Lagopum: Plinius lib. 27 ca. 7 vocat Geum. A nostris Botanicis vocatur λαγόφθαλμος, Lagophtalmus, oculus leporis, Auantia, Caryophyllata siue Cariophyllata & Sanamunda, à Scaligero Getia, à vulgarioribus practicis Auartia, Herba Benedicta, & Garyophyllata: Italis Gariofillata & Garofonata: Gallis Galiot, Resize, Herbe Beonite & Salmonde: Anglis Anenes: Germanis Benedicten Kraut / Heil aller Welt / &c. Præterea adhuc sunt tria genera, quorum alterum dicitur Garyophyllata Montana, Auantia Montana & Caryophyllata maior: Italis Gariofillata Montana, Garofanata Maggiore & Garofanata Saluatica: Germanis Berg Benedicten Wurtz / &c. Alterum à Simplicistis vocatur Caryophyllata Alpina. Vltimum, genus dicitur Caryophyllata Syluatica & Herba Benedicta syluestris: Germanis wildt Benedicten Wurtz.

Calida est & sicca in ordine secundo. Folia & radix non mediocriter in gustu adstringunt. Intrinsecus radix in vere effossa imposita vino, præcipuam ei suauitatem & gratiam adfert: Cor exhilarat: iecur aperit: Phlegmaticos in ventriculo humores discutit, Tormina & matricis dolores in vino radix hæc cocta sedat. Decoctum radicis cum vino omnia sordida vlcera, carcinomata, fistulas purgat, aliquod diebus illita, præsertim vero primo puerperii tempore. Ex radice nonnulli parant conseruam, item vinum, &c.

Cartha-

Carthamus à Seplaſiariis dicitur Crocus Syluestris, à Medicis & Græcis Cnicus, Latinis Cnecus, officinis Carthamus: Eius duo agnoſcuntur genera, Satiuum vnum, quod Carthamus Vulgaris eſt, alterum Syluestre, cuius adhuc duas Theophraſtus differentias tradit, vnam recto caule, quo priſcæ mulieres pro colu vtebantur, & Ruellio Atractilis eſt & Carthamus Syluestris; alteram humiliorem, toroſiorem, Hirſutiorem, humi penè ſerpentem, quæ in officinis Carduusbenedictus eſt. Eſt autem Carthamus, planta & ventris ſubductoria & Carduorum cognata, caule bicubitali & ſæpe altiore aſſurgens, recto, duro, admodum lignoſo & ſuperne ramoſo. Oblonga ei folia ſunt, in medio & prope ſurculos lata, in faſtigio acuminata, in ambitu aculeata. E ſurculorum extremitatibus erumpunt capitula rotunda oliuæ magnitudine & ſæpe maiora, multis ſquamulis ſpinoſis obuallata, è quibus ſtaminei, ac Crocei flores exeunt, adeo Crocum referentes, vt non niſi à perſpicaciſſimis diſcernantur: Hinc venia quadam plebecula digna, quæ Crocum Syluestrem appellitat. Succedunt ſemina oblonga, læuia, alba, anguloſa, ſplendentia, ſeminum floris ſolis Peruuiani effigie, quorum cortex admodum durus, medulla candida, pinguis, ſubdulcis, &c.

Natura Cnico eſt calida. Semen tertii excalfacientium, extrinſecus adhibitum, eſt ordinis. Intrinſecus, cibis Croceum colorem inducit, pauperum condimentum: aluum duram mollit. Tuſum ſemen & ſuccus expreſſus, cum iure Gallinaceo potus, aluum non tantum emollit, ſed viſcoſa quoque phlegmata, Dioſcoride teſte, educit. Confectio, quæ Diacarthamum dicitur, ad eadem eſt efficax. Extrinſecus Croceo colori inducendo conducit: Pulmentis quoque, quibus lectos mulierculæ oblinunt, admiſcetur.

Oleum Cnicinum, Meſuæ: Cnicinum oleum fit ex ſemine Carthami purgato, & tuſo. Aqua intercute laborantibus, viſcerum obſtructionibus, ventriculi & coli cruciatibus flatuoſitate genitis, efficax eſt. Suſpirioſis mirifice prodeſt, & vocem clarificat. Epotum pituitam tum vomitionibus elicit, tum per inferna educit.

Decoctum pituitam educens, Andernaci: Recipe Hyssopi, Thymi ana P.ſ.ſem.Cnici vnc.vj.ſem.Aniſi, Fœniculi ana drach.j. ß.Polypodii vnc.ß.Glycyrrhizæ raſæ vnc.ij. Decoquantur in aqua ad tertias.

Diacarthamum, Arnoldi Villanouani: Recipe ſpec. Diatragacanthi frigidi vnc.ß.Pulpæ Cydoniorum vnc.j.Pulpæ Carthami vnc.ß.Zingiberis drach.ij.Scammonii præparati drach.iij.Turbith. drach.vj.Mannæ drach.ij. Mellis Roſati col. Sacchari Candi ana vnc.j.Hermodactylorum vnc.ß.Sacchari albi vnc.x.ß. Fiat Electuarium liquidum. Flauæ bili & pituitæ educendæ mirifice conducit. Datur à drac.j.ß.ad drach.vj.

Electuarium fortiter pituitam purgans, Heurnii: Recipe ſeminis Cnici vnc.iv.Turpethi gummoſi.fol.Senæ ana vnc.j.ß. Diagridii drach.v.Rhabarbari vnc.j.Agarici Trochiſcati drach.vj.Mannæ vnc.ij.ß.Myrobalanorum Chebulorum vnc.iij. Polypodii vnc. ij. Zingiberis drach.ij.Craſſius conterantur: & affundatur Aqua vitæ,in qua Diambræ vncia per octo dies macerata fuerit: macerentur tepide dies quatuordecim,hinc prælo exprimantur:&ex liquore Aquæ vitæ extilletur, donec ad melleam craſſitiem ſubſidat. Drachma adultis: dimidia iunioribus ex iure, cum Syrupi Roſati, vel Violati laxatiui ſemuncia diluitur, potuique datur.

Loch de Carthamo Meſuæ: Recipe Medullæ ſem. Carthami drach.vj.Amygdal.mundatarum drach.ij. Nucleorum pinearum mundatorum drach.j.Mellis cocti,ſucci ſcillæ, ana quantum ſufficit.Fiat loch ad perfectionem.

Syrupus diaſereos,Andernaci:Recipe Intybi, latifolii, Cichorii ana M.j.Adianthi albi,nigri,Agrimoniæ,Scolopendrii,Lupuli, Fumariæ ana M.ſ.Veſicariæ,id eſt,Alkekengi drach.iij. Violarum P.j. rad.Apii,Fœniculi,Aſparagi ana vnc.ß. Polypodii Quercini vnc.j. Glycyrrhizæ drachm.vj.ſem.Cnici vnc j ß.ſem.4.frig. maior.ana drachm.ij. Hordei non excorticati P.ij.ſem.Endiuiæ, Cichorii ana drach.j.ß.vuarum paſſarum vnc.j. Pruna Damaſcena paria x. florum Borraginis,Bugloſſæ, violarum ana P.j. Myrobalanorum Citrinorum,Chebulorum ana vnc.ß. Omnia in aqua ad tertias decoquantur,& in huius decocti iure colati libra & ſemiſſe, macerentur ſeorſim Rhabarbari electi vnc.ij.ß. Agarici Trochiſcati vnc.j. Foliorum

liorum Senæ vnc.j.ß.Zingiberis,Cinnamomi ana drach.j.Expressis colatisque iterum adde Sacchari optimi lib.j. Syrupi Rosarum solutiui vnc.iij.Mixta omnia rursus modice coquantur ad iustam spissitudinem.Ex hoc Syrupo interdum Cochleare vnum vel semiunciam,cum modica hordei aqua,cui Cinnamomi aliquid incoctum sit,pueris bile suffusis,vel obstructionem & duritiem viscerum expertis,aut lumbricis infestatis, ante cibum salubriter exhibuimus: prouectioribus, tum viris, tum mulieribus in similibus affectibus duo Cochlearia, cum Syrupi violacei, aut Rosacei solutiui vno & quaternis aquæ intybi,aut hordei,aut alterius, morbo conuenientis,valentioribus vncias duas,cum vna Syrupi Rof.solutiui,& aquæ Cichorii duabus. Quod si æger delicatus sit,& febri careat, aquæ ex Cinnamomo distillatæ Cochleare vnum aut alterum admisceatur.

Syrupus Diacnicus, Andernaci: Recipe Adianthi, Hyssopi, Thymi, Origani, Chamædryos, Chamæpityos, Scolopendrii,Buglossæ ana M.f.Cuscutæ,Vesicariæ ana vnc.ß. Cort. Tamaricis vnc. ß.Polypodii vnc.j.ß.sem.Anisi,Fœnicul.Ammeos Dauci ana vnc.j. sem.Cnici contusi vnc.iv.ß.Passularum enucleatarum vnc. ij. Decoquantur in aqua ad tertias, colentur : deinde adde Senæ Alexandrinæ vnc.j.ß.in iure decocti per noctem macerentur.ad hæc Agarici Trochiscati vnc.ß. Zingiberis drach.j. Rhabarbari drach.vj. Hæc sequenti die colentur,valdeque exprimantur.Postea Sacchari albiss.lib.j.Syrupi Ros.solutiui:Syrupi violacei solutiui ana vnc.ij. Syrupi Acetosi simpl.vnc.ij.Misceantur, atque iterum modice coquantur,dum satis spissescant. Ex hoc Syrupo vnciæ duæ adultis cum aqua stillatitia Hyssopi aut Thymi, aut Pulegii vnciæ instar, Cinnamomi semuncia,aut Cochleari recte exhibentur. Pueris & delicatis mulieribus vnc.j. cum Syrupi Ros. solutiui semuncia, & aqua Cinnamomi stillatitia ex vino modica.Idoneus est Autumno, & hyemis verisque initio : febribus longis,quotidianis, quartanis, & obstructionibus viscerum, lienis & iecoris, ex pituita & crassis humoribus creatis. Nec non & aqua intercute laborantibus.

Extractum ex semine Cnici & aliis,Andernaci:Recipe Medullæ sem..Cnici vnc.iv. Turpethi albi fol. Senæ Alex. ana drachm.j.ß.

Diagridii drach. v. Rhabarbari electi, vnc. j. Agarici Trochiscati drach. vj. Mannæ Granatæ vnc. ij. ß. Myrobal. Chebulorum vnc. iij. rad. Polypodii vnc. ij. Zingiberis albi drach. ij. Minutim incidantur, vel crassius conterantur, & in vini spiritum, ex quo pulueris confectionis Diambræ drach. j. per octo dies macerata fuerit, ponantur, sinanturque stare in loco calidiore, diebus quatuordecim: deinde sacculo indantur, & sub prælo valde exprimantur: postea id quod expressum est, ampullæ infundatur, & operculo imposito, vinum extillatur, donec ad Mellis spissitudinem peruenerit. Drachma dimidia iunioribus, adultis integra, ex iure vel liquore peculiari, cum Syrupi Rosacei aut Violacei solutorii semuncia diluitur, potuiq; datur.

Pilulæ Colicæ Andernaci: Recipe Cnici, Anisi, Castorii an. dra. j. Petroselini, Piperis longi, rotundi ana drach. j. ß. Opii, Iunci odorati, Myrrhæ, Nardi ana dra. ij. Ex Melle parentur Catapotia. Ex his scrupuli instar sumetur mane, vel à Cæna.

Tabulæ Diacnicum, Andernaci: Recipe Diatragacanthi frigidi vnc. ß. Carnis Cotoneorum vnc. j. Zingiberis albi drach. ij Medullæ seminis Cnici vnc. iv. Diagridii dra. iij. Turpeti albi vnc. vj. Mannæ, Mellis Rosati colati ana vnc. j. Sacchari optimi drach. x. Parentur tabellæ, pendentes vnc. ß. singulæ.

Tabulæ purgantes humores mixtos. Eiusdem: Recipe spec. electuarii Diacnicu, vnc. ß. spec. elect. Diaturbeti cum Rhabarbaro drach. vj. Sacchari vnc. iij. ß. Redigantur in placentulas, drachmas tres pendentes.

Centaurium à Centauro Chirone nomen habet. Folia habet nucis iuglandis, oblonga, viridi Brassicarum colore, serrata in ambitu, caulem rumicis, binûm ternûmve cubitorum, adnatis multiplici sobole fruticantibus ab radice, in quibus capita, ceu papauerum, è rotundis oblonga. Flos in cæruleum inclinatus, semenq; cnico simile, floccis inuolutum, vt in lanugineis solet floribus, radice vasta, solida, ponderosa, bicubitalique, madida, acri cum adstrictione quadam, nec citra dulcedinem rubescente: Rubet & siccus, gaudet pingui solo nasci, apricis fruticosisq; collibus. Officinæ hodie improprie hanc radicem Rhaponticum appellant. Est enim Rhaponticum, quod officinæ hodie ostendunt, Centaurium illud

maius.

maius. Germanis cum officinis eodem errore Rhapontic nominatur. Errant & ii qui Centaurium hodie depingunt cubitali cauliculo, frondibus salignis, aliquanto maioribus, per interualla binis, auersa parte candicantibus, interna virentibus, & fere connexis, flore luteo: quæ Lysimachiæ magis descriptio conuenit. Radix Centaurii est acris, subadstringens, subdulcis, & subamara, glutinandi vim habet. Ad duodecim annos, nec vltra radix asseruari valet. Radicis decoctæ succus medetur omnibus morbis: priuatim vero aduersus angues, radicis drachma in vini Cyathis tribus bibitur.

Sanguinem excreantibus in febribus in aqua datur: sin febris non sit, in vino. Eodem modo torminibus, vuluarumq; doloribus medetur. Per se faciles facit excreationes: sanguinem eiicientibus prodest. Stomachum corroborat. Dyspnœæ medetur in eclegmate: Pleuriticis & peripneumonicis bibitur cum dauco, Phthisicis in vino prodest. Regium morbum qui sit citra febres, impugnat: tormina discutit. Inspersum vel illitum, vlcera, quæ cacoethe vocant, sanat. Recens tusa radix, aut arida ante madefacta vulnera glutinat & coniungit. Menses & partus in tenuitatem Collyrii derasa, & subdita euocat. Carnibus adiecta coalescere eas facit, si simul coquatur.

Centaurium minus, Græcis Λιμνήσιον & Λιμναῖον, quod circa paludes & scatebras aquarum proueniat, est dictum. Latinis febrifuga, à viribus, & Fel terræ, ab amaritudine quam habet, appellatur: Gall. Fiel de terre. Herba est Origano Hypericove similis, caule sesquipalmum alto, fruticanti, anguloso, Lychnidis floribus, è puniceo purpuratis, folio rutæ, prælongo, & minuto, semine tritici, radice tenui, superuacanea & leui. Nascitur Dioscoridi iuxta lacus, & loca rigua. Hodie vero in solo passim arido, & in pratis minus pinguibus est inuenire. Floret æstate & autumno. Naturæ est calidæ & siccæ. Exiccat maxime absque mordacitate: est enim amarum cum exigua adstrictione. Manipulus Centaurii cum floribus in vini aut aquæ mensura dimidiata ad mediam decoctus partem, biliosos & viscosos ex stomacho humores per inferna educit. Ictericis & febri assidue laborantibus prodest. Iecoris & lienis obstructiones, dies aliquot potus, aperit: vitiosos corporis humores educit.

Vermes

Vermes ventris necat, mortuos fœtus & menſes pellit: Colicæ paſſioni, in qua obſtet obſtructio, medetur. Suauior eſt aqua ſtillatitia, ſed viribus imbecillior. Eoſdem præſtat vſus puluis herbæ cum vino, vel pilulæ ex eo confectæ, quæ non parum coxendicum, articulorum & podagræ quoque doloribus auxiliantur. Ad Clyſteres etiam non eſt inutilis. Succus cum Melle Collyriis oculorum miſcetur. Menſes ciet & ſecundinam, peſſo in eo madefacto. Vetera vlcera purgat, & ad ſanitatem perducit. Viridis herba tuſa & illita, vulnera recentia conglutinat & ſanat. Succus expreſſus ac in ſole arefactus iiſdem pollet viribus. Succum Dioſcorides hoc modo conficit: Legitur herba in ipſo flore, & diebus quinque madefacta, ad mediam decoquitur partem, mox linteolo exprimitur, ac quod expreſſum eſt, iterum, donec Mellis craſſitiem induat, coquitur.

Puluis contra lumbricos: Recipe comarum Centaurii minoris, Lupinorum ana lib.ß. Abſynthii, baccarum Lauri, Gentianæ ana vnc.iv. Ariſtolochiæ rotundæ, Pyrethri, Polypodii, Petroſelini Macedonici, Zedoariæ, Myrrhæ ana vnc.ij. Abrotani vnc.j ſem. Athanaſiæ vnc.iij. flor. Perſicorum vnc.ij.ß. Coriandri præparati vnc.j.ß. Senæ Alexandr. ſem. Santonici ana vnc. ij. drach.ij. Aloes, ſem. Portulacæ, rad. Dictamni albi ana drach.ij. Miſce & fiat puluis.

Decoctio vulneraria: Recipe virgæ aureæ, Saniculę, Polygonati, Plantaginis, Saluiæ minoris, Pulegii, Ariſtolochiæ rotundæ, Centaurii minoris ana M.j. coquantur in vino & aqua ana menſ.j.ß. vſq; ad conſumptionem duorum digitorum, coletur, & vtatur mane ſtomacho ieiuno, hauſtu vno.

Potio vulneraria Cephalica: Recipe flor. Lilii Conuallii, Betonicæ ana P.j. Galangæ, Macis ana drach.iij. Perſicariæ, Chelidoniæ, vincæ pervincæ, Veronicæ, Centaurii ana M.ſ. Macerentur ſupra, & ad vſum ſeruentur.

Potio vulneraria: Recipe Herb. Saniculæ, Virgæ Aureæ, Polygoni, Plantaginis, Saluiæ, Pulegii, Centaurii minoris, Ariſtolochiæ ana M j. coquantur in vino & aqua ana menſ. j. ß. vſque ad conſumptionem duorum digitorum, coletur, & vtatur mane ſtomacho ieiuno.

Aqua dealbans Capillos, Fumanelli: Recipe Centaurii maioris vnc.iv.

vnc.iv. Aluminis fæcis vnc.viij. Aluminis Rochæ, Gummi Arabici an.vnc.ij. Saponis albi mundi, lachrymæ ex Tragacantha ana vnc. iv. Aquæ vnc.vj. Coquantur ad dimidias, & colentur: caputque hac lotum colatura, ad ſolemque ſiccatum, denuo abluatur lixiuio.

Chelidonium apud Græcos authores dicitur χελιδόνιον, & χελιδόνιον μέγα, χελιδόνιον, ἄγριος, Γλαύκιον, πάνδιος ῥίζα, φιλομήδειον & ὀθόνιον: apud Latinos, Chelidonium & Chelidonium magnum, Chelidonia maior, Hirundinaria maior, Pandionia radix, Philomedium, Othonium, Fabium, Cratæa, Aubium, Herba lucis, Herba impetiginaria, Herba Hirundinis, & apud Apuleium Hirundinina: Vulgares Medici dicunt Chelidonium, Chelidoniam & Eſclaram: Serapioni de ſimpl. cap. 296. Kauroch, Curcuma & Chelimonthoma: Andras Bellunenſis vocat Chalidunium & Memiram: Gloſſographus Auicennæ Algurduene, Hauroch ſiue Hautoc, Chilidomon & Memireſin: Auicennas cap. 199. Cauchum, Aluarduchale, & Alxardahune: Italis Celidonia Maggiore, & Herba donna: Hiſpanis Gelidonia, Yerua de las Golondrinas & Golondrinhas, Celiduena & Celiduenha: Gallis Eſclaire, Chelidoine, Felougne, & Eſclere: Ægyptiis Mothoot: Anglis Celondine: Germanis Schwalben Kraut/Goldtwurtz/&c.

Nonnulli Chelidonium maius ab hirundine, quæ Græcis χελιδών dicitur, nomen accipere putāt, quod nimirum, teſte Plinio, hirundo hanc primum inuenit, & ea oculis pullorum in nido reſtituit viſum. Vel quod hirundinum aduentu floret, diſceſſu vero marceſcit, quod de altero, minore ſcilicet vere dicitur: Maius autem dictum ad differentiam minoris. Caule conſurgit cubitali, & amplius, gracili, adnatis folioſis compluribus: Foliis Ranunculi, multis, tenerioribus, colore cæruleo nitidis. Flos iuxta ſingula folia violæ. Succus in eo Croci, mordax, acer, non ſine quadam amaritudine & graueolentia. Radix ſuperne ſingularis, inferne autem multiplex in Croci Capillamenta fibratur. Siliqua cornuti papaueris, tenuis, longa, in metæ figuram, in qua ſemina ſunt minuta, papaueris ſemine maiora. Locis naſcitur opacis & parietinis. Floret in hirundinum aduentu, ac deinceps tota æſtate. Calidum eſt & ſiccum in tertio ordine abſoluto: Radix

cius cum vino albo & Aniso pota, regio morbo medetur. Idem pota per aliquot dies præstat aqua stillatitia. Manipulus Chelidonii purgatus, in Rosaceo iusta quantitate decoctus, ac colatus, Theriacæ vnc. j. ß. addita, contra pestem efficacissimum est remedium.

Succus Chelidonii mixtus Melli, & in æneo vase in carbonibus decoctus, oculorum caligini confert. Succus autem ex floribus, foliis & radice æstate exprimitur, siccaturque in vmbra, inque pastillos formatur. Cum vino radix illita herpetas sanat. Commanducata dentium dolores sedat.

Chelidonium alterum. Herba est parua, sine caule, foliis hederę, rotundioribus minoribusque pediculis quibusdam à radice dependentibus, item teneris & aliquatenus pinguibus. Radices habet pusillas, frequentes ex eodem callo prodeuntes, in tritici modum aceruatim congestas, quarum tres aut quatuor tantum in longitudinem progrediuntur. In limitibus gignitur humidis & palustribus. Veron floret tempore, mense Martio, sub hirundinum aduentum. Florem habet splendoris aurei, & in foliis purpureas maculas, quas Dioscor. non descripsit. Virgilio 4. Georg. Amellus, vt Valerio Cordo placet, appellatur: his nimirum versibus:

Est etiam flos in pratis, cui nomen Amello
Fecere Agricolæ, facilis quærentibus herba:
Namq; imo ingentem tollit de cespite syluam
Aureus ipse, sed in foliis, quæ plurima circum
Funduntur, violæ sublucet purpura nigræ.
Sæpe Deûm nexis ornatæ torquibus aræ:
Asper in ore sapor: tonsis in vallibus illum
Pastores, & curua legunt pro flumina Mellæ.

Hoc calidum est & siccum, teste Galeno, ordine quarto: minus acre & gustu erodens, vt sæpe etiam nullam commanducando acrimoniam præbeat: Potissimum quod locis humidis est natum. Locis vero natum siccis, gustum acriorem & erodentem habet.

Ad externas potius quam internas corporis partes, ob insignem acrimoniam & erosionem, adhibetur. Herba cum radice in vino cum Melle decocta, præstantissimum præbet Gargarismum: Fluxus capitis purgat: lentos humores educit. Folia, radix, succus, puluis & stillatitia aqua mariscas & strumas efficaciter sanant. Vnde Scrophulariæ minoris nomen accepit. Arca-

Arcanum Elementatum: Recipe Chelidoniæ, Melissæ, Iuæ Arthriticæ, Flores Thapsi, Papaueris, Centaurii, Betoniæ, Hypericonis an. M. j conquassentur omnia accurate, & addatur aliquantum aceti: sinantur putrefieri Postea exquisitissime exprimantur, & ita in circulatorium ponantur ad dies 10. vt indesinenter ascendant. Postea vtere. Non ineptum fit, si addas Masticem & similia.

Essentia siue oleum Chelidoniæ, Quercetani. Chelidoniam contusam indes Cucurbitæ vitreæ optime obturatæ ad digerendum per quindecim dies, in putri calido vtero: post apposito rostrato alembico primo, lento igne, aquam separabis ad siccitatem capitis mortui, quod contundes, ipsi affundendo elementum aquæ prius destillatum, vt supernatet quatuor digitis: obturato vase putrefiant omnia in B. M per octo dies, post destillentur rursus, dando ignem per gradus, donec nulli prorsus prodeant spiritus. Hac autẽ secunda destillatione aquam & aerem obtinebis phlegma. si voles separabis per Balneum Mariæ, & destilla per Alembicum, donec materia in lapillos albos prodeat: qui reiteratis solutionibus & coagulationibus cum aqua propria, Crystallini fiunt: sicq; terra optime purificata, quæ quamuis alba sit, ignem tamen & tincturam intrinsecam continet. Huic ergo superiniicito priora duo elementa, vt supra reseruata, & circulentur simul in balneo donec appareat, & supernatet oleum, quod vera dicitur essentia, infinitis prædita facultatibus. Eadem methodo Melissæ, Saluiæ, Valerianæ, & reliquarum eiusmodi omnium veras poteris assequi præparationes.

Elixir 4. Paracelsi Quintarum Essentiarum: ℞. Q. E. Chelidoniæ, Melissæ an. vnc. ij. Q. E. Auri, Quintæ Essentiæ, Mercurii an. vnc. ß. Q. E. Croci, Myrobalanorum omnium ana vnc. j. omnia permixta simul in digestione solis clausa cæco maneant alembico mense bino. Postmodum adde Quintæ Essentiæ vini, eius magisterii ana vn. j. ß & iterum digerantur per mensem vt supra: tandem in thesaurũ seruato, necdũ ad præseruationem tantum, sed ẽt ad restaurationẽ.

Extractum Chelidonii, Andernaci ex Paracelso. Chelidonii herba recens adhuc cum floribus & radicibus simul, pultis instar contunditur, inditurq; ampullę, & in fimo equino p mẽsem maceratur: Deinde in balneo humor, ad fæcum siccitatẽ vsq; extillatur: postea hæ cõterũtur in puluerẽ & humore paulo ante ꝓlecto, perfunditur,

rursusque diebus triginta in fimo maceratur, vt prius: tunc ex cineribus calidis destillatur, separatur aqua ab oleo: quod Chymici veram Chelidonii essentiam appellant. Ex fæcibus in cinerem redactis cum aqua Sal elicitur.

Vnguentum detergens: Recipe succi Centaurii, succi Chelidoniæ ana vnc. iv. Mellis vnc. iij. flor. Verbasci P. ij. Thuris, Myrrhæ, Masticis ana vnc. ß. olei Terebinthinæ vnc. vj. vini albi generosi lib. j. Putrefiant in fimo calido, & coquantur ad vini & succorum consumptionem, igne cinerum, donec reducantur in formam vnguenti: adde pro vnc. j. huius vnguenti, præcipitati Mercurii dulcificati drach. j.

Sal Chelidonii, Euonymi: Recipe radices Chelidonii mundatas à terra sine ablutione quantum volueris, tere diligenter in pila marmorea: pone in vase circulationis per diem naturalem, desuper infunde aquam ardentem: postea sine per noctem in Balneo Mariæ stare: demum mane extrahe sine vlla expressione. Postea fac vt separetur (exuperet) aqua ardens destillando, vt moris est, & colligatur. Et cum tota aqua ardens per Balneum Mariæ fuerit resoluta, in fundo vasis remanebit puluis Citrinus: quo vtere: pro qualibet dosi scrup. j. cum vino albo, loco & tempore necessario. Menses euocat.

CAPVT XIV.

De Calamintha, Conyza, Coronopo, Cyclamino, Carduoben. Cardiaca, ac Cynera.

CAlamintha dicta, quasi καλὴ, id est, bona mentha. Officinis Calamenthum. Dioscorides tria facit eius genera: Montanam, agrestem, & fruticosam. Primum in montibus potissimum nascitur: folia habet Ozimo similia, subalba, ramulos angulosos, florem purpureum. Latinis Calamintha montana. Alterum in campestribus & agris nascitur, quod Latini proprie Nepetam vocant, Pulegio simile, maius tamen. Vulgo Pulegium syluestre, quod Pulegio sit simile, ac odorem etiam eius referat. Hoc solo genere vtun-

vtuntur officinæ. Calaminthain domesticam appellat Mesue. Tertium locis nascitur aquosis, Mentastri similitudine, foliis longioribus, caule & ramis prædictis maius, sed minus efficax, flore luteo. Quartum addit Tragus ex syluestris Mentæ similiter genere, foliis Origani, sed minoribus, coloris Leucophæi, floribus circa caulem rubris, gustu ardente & amaro.

Et hæc postrema duo genera, ex Mentastri seu Menthæ Syluestris sunt speciebus. Calamintha essentia est tenui & calida siccaq; in ordine quodammodo tertio: gustu enim est acris, & palàm calida, ac paulum omnino amaritudinis obtinet.

Succus Calaminthæ vino potus, lumbricos & venena expellit: sudores prouocat, iecoris & lienis obstructiones aperit, frigidos renes calefacit, matricis dolores sistit, menses ciet. Potissimum vero hoc præstant folia vino decocta ac pota. Pectus idem potus purgat, vrinam ciet, enterocelen sanat, Choleræ abundantiam adimit. Ventriculum confortat. Tertianam febrim, purgato prius ventriculo, pellit. Vinum cum Calamintha decoctum, siue eiusdem succus, maculas nigras demit, vermes aurium perimit. In desessionibus & desudationibus menses ciet; matricis dolorem, sicut mentha, mitigat. Suffitus eius serpentes & omnia venenata abigit. Syrupus de Calamintha confert lienosis, quibus durus est lien & penè irresolubilis, & his qui frigida viscera habent, & asthmate laborant, præsertim in senibus & in habentibus antiquas tusses. Si quis enim vel pectus, vel ventriculum, vel intestina crassa, tenaci, & irresolubili materia plena habuerit, hoc Syrupo vtatur. Compositio hæc est: Recipe Calaminthæ domesticæ & syluestris ana vnc. ij. seminis Ligustici, Dauci, Schœnanthi, ana drachm. v. Passularum enucleatarum lib. ß. Mellis lib. ij. Aquæ quantum sufficit, & coquantur. Mel autem debet esse optimum & Aromaticum, sicut in omnibus Syrupis. Proinde poterit etiam cum Saccharo fieri, cum pauci optimum Mel habeant. *Syrupus de Calamintha.*

Syrupus de Calamintha, Mesuæ: Recipe Calaminthæ domesticæ, Calaminthæ Mõtanæ an. vn. ij. sem. Leuistici, sem. Dauci, Schœnanthos ana drac. v. Passulularum enucleatarum lib. ß. Mellis li. ij. fiat Syrupus. In hoc Syrupo sex aquæ libræ recipiantur, quæ bulliant:

primo pallidas, deinde alia secundum præscriptum ordinem ponendo, vsq; ad consumptionem medietatis: denique addito Melle fiat Syrupus secundum artem. Syrupus de Calamintha, lienosis plurimum confert, quibus durus est lien, & pene irresolubilis, & his qui frigida viscera habent, & asthmate laborant præsertim in senib. & in habentibus antiquas tusses: si quis enim vel pectus, vel ventriculum, vel intestina, crassa, tenaci, & irresolubili materia plena habeat, hoc Syrupo sanatur.

Oxymel ex Calamintha, Mesue: ℞. rad. Apii rad. Fœniculi, rad. intybi ana vnc. j. Schœnanthi drac. ij. sem. Apii, sem. Fœniculi, sem. Anisi an. drac. vj. Calaminthæ Montanæ & domesticæ, Spicæ, Asari, Cassiæ, Masticis Dauci, Petroselini an. vnc ß Caryophyllorum, Ligustici, Zingiberis, Galangæ an. drac. ij. Aceti lib. iix Aquæ lib. vj. coque ad duarum partium consumptionem, adde Mellis despumati lib. v. Coque. Datur ab vnc. j. vsq; ad vnc. ij. calefacit, incidit, terget humores crassos, lentos, putres: ob id intemperiem frigidam ventriculi & epatis corrigit, Scirrhum lienis, & aliorum viscerum dissipat, febres diuturnas iuuat.

Diacalaminthon Galeni: ℞. Calaminthæ Mõtanæ, Calaminthæ Campestris, Seselios (id est, Sileris Montani) Petroselini Macedonici an. dra. vj. Zingiberis drac. iij. Apii, id est, sem. Apii, Comarum Thymi ana drac. ij. Ligustici drac. vj. Piperis, id est, Piperis nigri drac. xij. Mellis quantum sufficit. Fiat Electuarium. Seruatur per annum. Auxiliatur iis, quos cibi fastidium vrget, appetentiam reuocans: ægre quoque spirantibus, ventriculo refrigerationem sentienti, & flatibus distento confert.

Diacalaminthon aliud: Recipe Calaminthæ Montanæ, Pulegii, sem. Petroselini, Seselios an. vn. j sem. Apii, Cacuminum Thymi an. vn. ij. Libystici seminis vnc. iix Piperis vn. xxiv. Mellis quantum sufficit. Fiat Electuarium. Crassa & lenta attenuat & discutit, vrinas mouet, ac muliebres menses.

Diacalaminthum Nicolai: ℞. Calamenthi Pulegii, Hyssopi, Melanopiperis, Seseleos, Petroselini an. dra. iij scru. ij Leuistici drach. j. scru. j. semin. Apii scru. j. Ameos, Thymi, Anethi, Cinnamomi, Zingiberis an. scru. ij. Confice. Datur post prandium & cænam. Valet ad omne vitium pectoris ex frigiditate, maxime his, qui in senili sunt ę-

tate;

tate: valet etiam tussientibus ex frigida causa, & quaternariis, si ex eo vtantur post prandium & post cœnam, in sero cum vino.

Conyza Græcis, Latinis Cunilago dicitur, vulgo Pulicaris, quod pulices necet: item Cimicaria, quod folia eius cimicibus aut bestiolis volucribus, vt Ruellius affirmat, iis proximis, frequenter inueniantur onusta. Dioscorides & Plinius, duo faciunt genera: Marem & fœminam. Mascula Conyza, quæ maior dicitur, caule assurgit bicubitali, torosiore & ramosiore, foliis maioribus, inbricatis, oleæ similitudine, sed hirsutis & pinguibus, flore splendidiore, luteo & subrufo, qui in pappum & lanuginem abit: radicibus superuacuis, odore cum grauitate quadam iucundo. Fœmina seu minor, foliis est tenuioribus & compressioribus, colore Mellis, quæ trita digitis, contacta hærent, flore squalidiore, odore acriore: in reliquis priori similis. Hippocrati dicitur Cunilago mollis. Vtrunque genus est Serotinum: post Arcturum enim germen & semen emittit. Locis vtraque nascitur aridis & montanis. Tertia Conyzæ species caule est crassiore & molliore, foliis mediæ inter priora duo genera altitudinis, sed minime pinguibus, odore multo fœdiore, viribus etiam minor, locis prouenièns humidis, quam Conyzam fœtidam appellare licebit.

Quartum Plinius facit, Satiuam, Serpyllo similem, è Cunilagine Montana factum. Præter has aliam quoque Hippocrates ponit, Apio Crispo similem, odoris teterrimi, maximeque fastidiendi, quæ in maritimis & sabulosis locis prouenit, quæ cum Melle & vino fœminarum locis, quæ fœtum non recipiunt, admouetur, vt idem est autor.

Complexionis est calidæ & siccæ.

Folia & flores Conyzæ in vino decocti, menses & mortuos fœtus calidi poti educunt. Stillicidio vrinæ & stranguriæ auxiliantur. Regium morbum efficaciter idem decoctum discutit & expellit: qua de causa obstructionibus iecoris herba est vtilissima. Epilepticis cum Aceto decocta vtiliter infunditur.

Venenata & impura animalia sparsa humi fugat, pulices necat & pellit. Suffitus eius serpentes & cochleas abigit. Spectra hac fugari posse vulgo persuasum est: à fulminis

nimis etiam icta, huius beneficio domum tutam. Viridis herba illita, venena ex serpentum morsibus extrahit: cuiuscunq; generis vulnera purgat, & sanat. Fronti alligata, præsertim altera minor species, Phreneticis est auxilio.

Coronopus, Græcis κορωνόπος, κορωνοπόδιον, Δάκτυλος, ἄμμονος & ἄστειον: Latinis Coronopus, Coronopodium, pes Cornicis, Dactylus, Ammonus, id est, Arenaria, Astrium, Caciatrix & Stilago, alii volunt Silago: apud Columellam dicitur pes Miluinus: Apuleio Crus Galli siue Galli Crus: Apud Simplicistas pes Corui, Ceru.-Cornu & Cerui Cornia Herba, Gramen Ceruinum, stella Maris, Capriola & Herba stella: Italis Coronopo & Coronopo domestico, Herba stella, & Corno Ceruino: Hispanis Guiabelha: Gallis Capriole & Corn de Cerf: Africanis Atirsipte: Germanis Krähenfuß & Hirtzhorn/&c. Dioscorides hoc primum dictum genus describit etiam lib. 2. cap. 116. Alterum genus Plinio dicitur Canaria, Auicennæ Sanguinaria, Simplicistis Coronopus syluestris, Serpentina, & Gramen Serpentinum: Italis Coronopo Saluatico, Serpentina, & herba stella Saluatica: Germanis Wildthirtzhorn Schlangēgraß &c. Tertium genus dicitur Coronopus minor & Serpentina minor: Germanis kleiner Krehenfuß siue klein Schlangengraß/ &c. Quartum genus dicitur Coronopus repens, Coronopus aruensis & Coronopus Theophrasti, German. friechender Krehenfuß/ &c. Quintum genus dicitur Coronopus Massilioticus, German. Marsilischer Krähenfuß &c. Eius vsus tam est Internus quam Externus, destillata etiam aqua multis in morbis appropriatur. Radix eius est adstrictoria: Natura ei exsiccandi. Herbæ mediocrem tenent calorem: Radix teste Dioscoride olerum modo estur, ac cœliacis, Galeno, Dioscoride & Plinio consentientibus, prodest. Hodie in acetariis etiam editur.

Cyclaminus à circulari, seu rotunda radicis forma nomen accepit: vmbilicus terræ à forma, Barbaris Arthanita, officinis panis porcinus, Ichthyoteron, quod pisces necet: Item malum seu pomum Terræ, rapum terræ, tuber terræ, nōnullis Cissophyllon: Gallis Pain de Pource, ou Pain porcin: Germanis Erdapffel. Cyclaminus nascitur in locis vmbrosis sub arboribus, in vepribus & syluis multis. Circa initium autumni floret: folia habet hederæ, ambulosa,

losa, ambitu leuiter serrata, ex viridi purpurascentia, in quibus & supra infraque maculæ plures albicāt. Est altera Cyclaminis species, cui lata quidem folia sunt, sed fere nihil angulosa & quasi rotunda, nec nisi obscure maculata. Tertia agnoscitur, radice minore, flore magis purpureo & odore suauiore : eamque nonnulli putant esse quam Plinius Chamæcisson vocauit. Vires multas insignesque Cyclamen obtinet; nam potenter incidit, aperit, menses mouet. fœtus etiam mortuos expellit, ictero prodest, calculos expellit, contra steatomata efficax maculas omnes emendat, venenis aduersatur, menstrua & fœtus potu & apposita trahit. Aiunt si prægnans mulier radicem Cyclaminis transgrediatur, abortum fieri, sed leuis coniectura sæpe credulos fallit : Lupis ac vulpibus capiendis valde conueniens : mouet etiam sudorem, & dantur dra. ij. in vino dulci, vel aqua mulsa, vel etiam drac. iij. Aperiendis strumis, tuberculis, tumoribus, aliis collectionib. est vtilis. Leprā quoq; & malam scabiem curat. Aliæ adhuc duæ à recentioribus tradūtur, à superioribus, foliorum forma & magnitudine, florum & colore & inuersione differentes. Præterea quædam vere tantum florent, aliæ Autumno, nonnullæ medio inter vtrumque tempore.

Vnguentum de Artanita maius, Mesuæ: Recipe succi Cyclaminis lib. iij. succi Cucumeris agrestis lib. j. Olei Irini lib. ij. Butyri lib. j. Pulpæ Colocynthidis vnc. iv. Polypodii vnc. vj. Euphorbii vnc. ß. Contundenda terantur, & macerentur succis & oleis dies octo in vase vitreo : post semel feruefac in duplici vase, cola, colaturæ adde Sagapeni drach. vij ß. Myrrhæ drac. iij. Dissoluantur hæc aceto, & coquantur in prædicta colatura ad succorum consumptionem: deinde adde Ceræ vnc. v. Fellis Taurini vnc. vij. ß Ferueſcat simul, donec Cera liquescat: tunc insperge paulatim subsequentium medicamentorum puluerem, Scammonii, Aloes, Colocynthidis, Mezerei, Turbith ana drach. vij. ß. Salis Gemmæ drach. iv. ß. Euphorbii, Piperis longi, Zingiberis, Chamæmeli ana drach. iij. Misce, & fiat vnguentum. Illitum stomacho, vomitu purgat: Hypogastrio autem inunctum, aluum deiicit: ob id hydropicos mire iuuat, seorsum excrementum large vacuando : vermes quoque necat & educit. Adhibetur non potentibus sumere medicamentum purgans.

Carduus benedictus est planta spinosa, omnib. nota, à nonnullis

Acanthion facto diminutiuo ab Acantho quasi dicas spina parua: appellatur autem benedictus ob singularem nimirum eius facultatem, aduersus pestilentes putresq; alios affectus, contra serpentium, & Scorpionum morsus, capitis dolores vehementissimos, vertiginē, & id genus morbos alios: Germanis dicitur Cardobenedict/& Spinnendistel/ quod telis arenearum capita ipsius simili septa sunt Lanugine. Est autem hic Carduusbenedictus Hirsutus, caules eius sunt teretes, obsequiosi, Brachiati, humi accumbentes: folia vtrinq; laciniata, subspinosa: in singulorum surculorum fastigiis capitula, foliis spinosis, aculeisq; pungentibus stipata, ac Muricata, vnde Acanacia dicta, Molli lanugine & semine oblongo, fusco, velut pilis barbato, turgida. Flos ex luteo pallescit; Radix pro ramorum & foliorum numerosa mole parua, albida & in fibras diuisa.

Est Temperamento calido & sicco, quod gustus eius amarus demonstrat: Desiccat & modice digerit: cor & partes vitales roborat, sudorem mouet, venenis resistit, pestilentibus morbis confert, renū ac laterum dolores mitigat, lumbricos ventris interimit, & contra serpentum morsus valet: Præterea in cibo vel potu sumptus, ab immenso capitis dolore, qui circa oculos grassatur, à nonnullis Monopagia dictus, liberat. Vertiginem pellit: Memoriam amissam & auditum pari ratione restituit. Folia in puluerem trita, in vino pota, phlegmata stomachi consumunt, & educunt: commodius tamen sumuntur, si pilulæ ex puluere componantur. Pectus item & sanguinem purgat, plurimumq; phthisicis confert. Folia in vino cocta, & calida pota, tormina sedant, sudores prouocant, calculum frangunt, menses adiuuant. Puluis foliorū quantitate mediæ iuglandis, nucis in vino potus contra pestem præsentissimum est remedium, si intra 24. horarum spacium quem inuaserit. Idem vinum cum herba decoctum præstat. Eadem ratione si sumatur, putridis ventriculi febribus, & quartana laborantibus auxiliatur. Affirmant nonnulli puluerem vel succum, aut decoctum huius herbæ; venena omnia pellere: cuius rei exemplum Hieronymus Tragus adducit. Fuisse enim puellam quandam, quæ inscia cum pomo dono dato, venenum ederit, moxq; corpus eius inflatum, nec vllis antidotis tumorem sedari potuisse: tandem vero aqua stillatitia huius herbæ datâ, tumorem se remisisse, atque sic veneni malo & periculo liberatam.

Idem

Idem ex aliis refert, puero in campo dormienti ſerpentem per os hians irrepſiſſe, ac herbæ huius aqua porrecta, per inferiora mox ſerpentem ſeceſſiſſe, nec quicquam amplius puero fuiſſe periculi. Omnibus in ſumma venenis, & intra & extra corpus præcipuum, huius herbæ puluerem ſuccum, decoctum, vel ſtillatitium liquorem, eſſe remedium tradunt. Extrinſecus aqua aut ſuccus inſtillatus, oculos prurientes & rubentes adiuuat. Tuſa & impoſita folia, aduſtiones igni factas, puſtulaſque peſtilentiales ſanant. Stillatitius liquor ad eadem pollet. Scorpionum item & ſerpentium ictus aut morſus curat. Contra Carcinomata, aliaque putrida vlcera, vix aliud Carduibenedicti foliis, decocto, aut aqua eſt præſtantius. Ac conſtat inſignes affectus, præſertim in muliere, cuius mammæ ad ipſas vſque coſtas Carcinomate conſumptæ fuerant, aqua hac purgatos, mox eiuſdem puluere ſanatos eſſe. Inſeſſiones & deſudatoriæ balneæ, ad calculum & menſes prouocandos vtiliter ex hac herba conficiuntur.

Extractum Carduibenedicti conficitur, vt Meliſſæ. Præſtantiſſimum eſt remedium præſeruatiuum ad peſtem.

Syrupus ad Epilepſiam Cratonis: Recipe Succi Carduibenedicti, depurati, & ad ſpiſſitudinem cocti vnc. iv. ſucci millefolii, eodem modo parati vnc. ij. ß. Sacchari albiſſ vnc. iv. Decoquantur ſ. a. De quo ſumat in ſeptimana bis, vel Cochlearium vnum: vel cum ſcrup j Theriacæ; vel ſine.

Cardiaca, aliis Agripalma: Dicitur vero Cardiaca effectu; Ad cordis enim affectus conuenire creditur: Mirum tamen, quomodo tanta halitus inſuauitate, cor lætificet, quod ſuaueolentibus vnice delectatur. Eſt autem Cardiaca ſeu Agripalma (ſic enim ſæpe nominatur) planta cubitalis, raro enim breuior eſt, altior ſæpe, quadrangulos caules proferens, duros craſſoſque ex nigro rubentes: folia lata, obſcure virentia, ad vrticam accedentia, lacinioſa, profundiſque inciſuris diuiſa: Flores paruos ex purpureo candicantes, verticillatim ſurculos ambientes, & ex Calyculis exeuntes. Naſcitur locis incultis, lapidoſis, aſperis. Nonnulli Meliſſam eſſe dicunt: Alii Syderitidem Herculanam. Calida & ſicca eſt ordine ſecũdo: Abſtergit, expurgat,

ventris lumbricos interimit, obstructiones tollit, conuulsis prodest, & cordis affectibus medetur; minime tamen Cordiacam esse fœtor ille portendit.

Cynara triuialis est notitiæ, Scolymos Græcis dicta, cuius potissimum duæ constituuntur differentiæ: Altera enim sic dicitur simpliciter, seu articaulis, altera spinosa & Hispanica, quæ è genere Carduorum est: imo vtraq; ex eorum tribu deprompta, sed cultu & arte lætiorem faciem & saporem gratiosum adepta. Cynarę folia longa, lataque sunt, & incisuris profundioribus vtrinque laciniata, colore Cineritio albicantia, vnde forsan Cynaræ nomen: surculi bicubitales sunt, in summitatibus fructum foliis triangulis, crassis, duris, medullosis, squammarum instar compactum, pini cono similem proferentes. Fructus hic tamdiu coctus, vt mollescat, esui gratus est, vulgo pomum articaulis vocatur: Non tamen adeo rebus venereis inseruit, vt plerique autumant. Parum enim materiæ genitalis, & flatulenti spiritus dat corpori, succi melancholici plurimum, Galenus. Flores ex tenuibus & innumeris conglomerati eleganter ex cæruleo purpurascunt, qui senescentes abeunt in pappos, remanentibus seminibus paruis, oblongis, vt Carduorum. Cynaræ spinosæ vultum gerit Scolymos syluestris, seu Carduus coagulatorius. Caules tenelli Cynaræ (quam multi Articocum & Articocalum vocant) Saccharo conditi esui grati, & in obsoniis celebrati. Cynara Galeno edulium est praui succi: calefacit ordine secundo, biliosum & melancholicum succum generat, vrinam mouet: Radix eius ex vino cocta & pota, graueolentiam alarum, & totius corporis per vesicam vna cum lotio pellit.

CAPVT XV.

De Chameleone, Capparis & Cumini speciebus.

CHameleon à varietate foliorum nomen est sortitum: siquidem colorem cum terra mutat, hic enim niger, illic viridis alibi cæruleus, alibi croceus, atque aliis coloribus inuenitur: humi in

qua

qua naſcitur ſemper exprimens colorem: non aliter atque animal Chamæleo reddit quemcunque proxime colorem attigerit, præter candidum & rubrum. Latinis Suarius Carduus, quod nimirũ ſues in polenta perimat: Officinis & vulgo cardopatium, corrupto, vt credunt, nomine, à Paueratio, quo olim Chamæleonem fuiſſe nominatum, ſcribit Apuleius. Duo ſunt eius genera: albus & niger. Chamæleon niger dicitur Italis Carlina. Naſcitur Dioſcoridi ſiccis: Campeſtrib. cliuoſiſq; & maritimis locis. In Germania vero nõ niſi locis cultis, foliis Scolymo ſimilibus, minorib. tamẽ, tenuioribuſq; & rubentibus, caule dodrantali, digitali craſſitudine, ſubrubro, qui in ſummo habet vmbellam, & ſpinoſos flores tenues, Hyacinthi æmulos, verſicolores, radicem craſſam, nigram, denſam, quæ nonnũquam corroſa ſpectetur, quæ diſſecta ſubflaueſcit, & commanducata interdum mordet. Sed obiiciat aliquis, quod ad radicem, nigri Chamæleontis radicem intra corpus ſumptam, Galeno teſte, venenatam eſſe: radicẽ vero eam, quæ nobis Eberwurz dicitur, maximos intra corpus contra peſtem & venena vſus præbere. Huic reſpondemus cum Cordo, radicem Chamæleontis nõ ſemper venenatam eſſe neque in omnibus locis, ſed iis tãtum quibus viſco ſimile quiddam, quod ixiam vocant, in radice producit, quod ſi non habeat, nõ eſt venenata. Et albi quoq; Chamæleontis radix, ſi ſine ixia ſit, intra corpus contra varios morbos ſumitur. Cum vero adnatam ixiam habuerit, venenata redditur. In nigro quoq; Chamæleonte nonnũquam ixia inuenitur, vt recte Plinius dixit, Chamæleontis genera Viſcum ferre. Per viſcum autem iis Plinii locis, ixia venenum eſt intelligendum, non id quo aucupes vtuntur. Vnde etiam Heſychius ait, non omne genus Chamæleontis ixiæ, h.e. viſcilaginis, cognomẽ contraxiſſe, ſed eum duntaxat, qui viſco manaret. Chamæleon albus, Germ. klein Eberwurz. Gall. Carline noire, foliis naſcitur Scolymi, aſperioribus tamen & acutioribus, nigrioribuſq; nigro Chamæleonte validioribus, caule vacat, verum è medio ſinu ſpinas, Echini marini aut Cinaræ modo, erigit, flores purpureos, crinitos, qui in pappos euaneſcunt. Fructus Cnico aſſimilis. Radix lætis & pinguib. craſſa, ieiunis & montoſis gracilior, candida, guſtu dulcis, odorata, ſed virus aliquantulum olens. Hunc peculiariter Carduum ſuarium vocant. Sues n. canes, mureſq; ſi in polẽta exhibeatur, aqua & oleo

additis, petimit. Ixiam quoq; eundem vocant, quod in quibusdam locis viscum gignit, album sub foliorum alis, maxime circa canis ortum, quo thura dicuntur nasci: ex quo etiam serpentes fabulantur emergere, quo pennas sagittarum quoq; glutinare solent. Nonnullis Vlophonon, quasi cuncta necans, vel ὅλον φονευτικὸν, vt Nicandri interpres habet, idipsum dicitur. Item Cynozolon, propter odoris grauitatem, quasi Caninum virus olens. Et Cynomazon, quod in offa vel pulte detur necandis canibus. Radix Chamæleonis vtriusq; exiccat in tertio, calfacit autem in secundo ordine. Intrinsecus radicis Chamælionis albi succus, acetabuli mensura cum vino modico pota, latas interaneorum tineas pellit. Hydropicis quoq; in vino drachmæ pondere bibitur. Vrinam quoq; ciet, & venenis aduersatur. Trita radix drachmæ pondere cum vino pota, pesti est salutaris. Vnde radicem hanc pecori & porcis præsertim peste eos inuadente, nonnulli præbent: Tutum à pestis contagio pecus futurũ credẽtes. Aliqui eadem de causa radicẽ lintri infigunt, vt cibũ super hac porci sumãt. Extrinsecus ferũt radicẽ hanc cõfortare eos qui gestauerint ipsã, aliis vero vires adimere, vt destituti virib. videantur.

Chamæleonis nigri radix cum aceto cocta, scabiem, psoram, papulas aliaque vitia sanatu difficilia curat. Chamæleonẽ album sues, canes & mures intersicere Dioscorides scribit, quod de vulgari nostro Chamæleone intelligi nequit, quẽ porcis salutarem esse cõstat.

Capparis Græcis & Latinis: Germ. Capreß. Aliqui Latinorum inturim vocant. Locum amat siccum, cultu leui vel nullo contenta. Frutex ex Dioscor. descriptione est aculeatus, qui in terram stratus magis in orbem euagatur, spinas vt rubus habet in hami modum aduncas, folia mali Cotoneæ, rotunda: Fructum oleæ similem, qui cum dehiscens panditur, florem profert roseum, candidum, odoratumq; quo excusso, glans extuberat oblonga, seminis acinosi plena. Radix nigra, multiplex, lignosa. Cortex subrufus ac minime friabilis. Plantatur etiam hodie multis Germaniæ locis, sed solum amat siccũ & sabulosum. Nascitur etiam sponte locis quibusdam incultis, saxosis & arenosis. Non omnium tamen ad cibos est vsus. Arabicum n. pestilens, vt autor est Plinius, idemq, Galenus confirmat. Africum gingiuis inimicum. Apulum vomitũ facit. Melius & mitius reliqs, ꝙ ex Italia affertur. Cauliculi, folia, flores semina, glandes, ad

nos sale condita deferuntur. Capparis facultatis est calidæ & siccæ, potissimũ vero radix. Crudus capparis fructus minus stomacho ꝓdest, in aqua ergo prius tepefactũ cũ aceto & oleo assumi cõuenier.

Capparis in cibis prodest podagricis, articulorũ dolore laborantibus, phlegmaticis, lienosis, fœminis itẽ quibus menses ante tẽpus desinũt, Ischiadicis quoq. & difficulter mingentibus. Natura n. floribus adeoq; fructui est, discutiendi, mouendi & expellẽdi viscosos humores, vrinã & menses. Semen aut fructũ Capparis, duarũ drachmarũ pondere quadragenis diebus cũ vino sumptũ, lienem minuere tradit Dioscorides. Eodẽ modo caput purgat, vrinã & sanguinis grumos pellit, Ischiadicis & ruptis est remedio. Omnibus in summa obstructionibus alui, vrinæ & mensium auxiliatur. Extrinsecus succus foliorum Capparis, auribus instillatus, vermes necat & dolorẽ earũ sedat. Decoctũ ipsius fructus cũ aceto ore detentum, dentium dolorẽ quacunq; de causa, cõpescit. Vitiligines idẽ decoctũ purgat. Cacoethe i. e. vlcera nullamq; aliam curationẽ admittẽtia, decocto iã dicto abluuntur & purgãtur. Folia, fructus vel flores tusi & illiti, omnis generis tubercula, Scirrhos & strumas discutiunt. Cũ farina hordeacea folia aut fructꝰ vtiliter illinũtur iis, quibus lien intumuit.

Oleum de Capparibus: Rec. Cort. rad. Capparis vn. j. cor. Tamarisci, fol. Tamarisci. sem. Agni Casti, Ceterach, siue Asplenii, Cyperi ana drach. ij. Rutæ drac. j. Olei oliuarum lib. j. Aceti albi fortis, vini albi ana vnc. ij. Tria leuiter coquantur in duplici vase, vsq; ad vini consumptionem & Aceti. Ad duritiem, obstructionem, & dolorem splenis vtile est, & omnem eius ægritudinem.

Diacapparis, Gilberti de Anglia: ℞. Capparis vnc. iv. Scyllæ, Asari Cẽturiæ, Pyrethri, Piperis nigri, Thymi, Apii seminis Gith, Agrimoniæ radicis an. vn. j. Mellis quantum sufficit. Fiat Electuarium, ad vitia splenis valet.

Conditum ad frigidum humorem, Andernaci: Recipe Trochis. de Capparibus, conditi Citri ana drach ß. spec. Diagemmæ drac. ij. sem. Anisi, Cumini. Fœniculi ana dra. ij. Sacchari quantum sufficit. Fiat conditum quod bracteis auri contegatur, deturq; cochleare.

Pilulæ ad splenem fortiores, Rondeletii: Rec. Myrrhæ, Asari, Aristolochiæ vtriusq;, sem. Capparorum vel flor. an. dr. j Spicæ Indicæ, Squinanthi an. dra. ß. sem. Apii, Petroselini, Agni Casti an. dra. ß. cũ Syrupo acetoso, aut oxymelle fiant pilulæ paruæ. Cu-

Cuminum Græcis κύμινον, κύμινον ἥμερον, κύμινον μιθιοπικὸν, κύμινον βασιλικὸν, κύμινον αἰγύπτιον, apud Hippocratem αἰθιοπικὸν: Nicolaus Myrepſus vocat καρναβάδις, & καρναβάδιον: Latinis Cuminum, Cyminũ, Cuminum ſatiuum, Cuminum domeſticum, Cuminũ Æthiopicũ, Cuminum regium, & apud Hipp. Cuminum Ægyptium. Meſueo Cyminum Carmenum, aliis Cuminum Indum, apud Gloſſographum Auicennæ, Cuminum, Cyminum Nabathæum: Nicolao Myrepſo Carnabadis & Carnabadium: Apud Simpliciſtas alios Cyminum Romanum, & Cyminum Apulum; Arabice dicitur Gamum, Serapioni & aliis Kemum, itẽ Camin, Cemion Kemumabiat, & Cenion: Stephano Gloſſographo Haliabbatis, Quemium ſiue Quemum: Italis Comino, Cimino, & Comino Domeſtico: Hiſpanis Cominos, Comines, Cominhos & Cominchos: Gallis Comin & Commin: Cretenſibus Chimini: Polonis Kmin: Anglis Comyn: Germnis Kümich/ Kümmel/ Römisch Kümmel/ Pfeffer Kümmel &c. Eius vſus eſt Internus atq; Externus: paratur ex eo vinum ad multos varioſq; vſus: Fit ex eo & cõfectio Diacumina præſtans, eius oleum multas inſigneſq; etiam continet in medicina efficacias. Cuminum calefacit & ſiccat tertio receſſu, attenuat, digerit, reſoluit: ſumptum & adhibitum flatus diſcutit, frigidos humores incidit, tumores pituitoſos diſſipat, venenis aduerſatur: contra Colicum dolorem & Tympaniam proſpere eius eſſentia vſurpatur.

Oleum Cumini, Euonymi: Cumini oleum eodem modo, quo Aniſi oleum conficitur. Libra autem vna Cumini dat vnc. ß. olei. vtile eſt vulneribus ad lienẽ pertingẽtibus, inflationibus corporis ex frigiditate, quæ aliquando cauſa exiſtit, cur vrina retineatur. Tuſſi medetur, anhelationi conducit: Colicis doloribus ſubuenit: vrinæ ſtillicidium impedit. Ad hunc vſum gutta vna aut altera, in aqua filicis ſumi poteſt, aut etiam in tabellis.

Diaſpoliticum Galeni: Recipe Cumini in aceto macerati & vſti, Piperis longi, Comarum rutæ ana vnc. j. Nitri vnc. ß. Terantur craſſius, & vna cũ Mellis deſpumati, quod ſatis eſt, fiat Electuarium in bona forma. Aluum deiicit, cibos, qui in ventre corrupti ſunt, educendo: iiſq; conuenit, quibus venter frigidus eſt, aut ad frigus propenſior, ſiquidem pituitam extenuat, & ſpiritũ flatulentum expellit.

Dia-

Diacuminum, Mesuæ: Recipe Cymini pridie in aceto macerati, deinde siccati drac.x. Zingiberis, Cinnamomi, ana vnc.ß. Caryophyllorum, ligni Aloes, Macis ana drac.ij.ß Galangæ, Piperis longi, Cardamomi ana drac.ij. Moschi scru j. Mellis despumati q.s. Fiat Electuarium forma conuenienti. Conseruatur annis duobus. Ventriculum & viscera reliqua calefacit: concoctionem iuuat. Flatus in dictis visceribus natos dissipat.

Diacyminum aliud, Nicolai: ℞. Cymini in aceto præparati dra. iix scru j. Cinnamomi, Caryophyllorum an. dra.ij.ß Zingiberis, Piperis nigri an. drac. j.G.v. Galangæ, Thymbræ, Calaminthes an. dra. j. scru. ij. Piperis longi drach. j. Spicæ Nardi, i.e. Indicæ, Cardamomi, Nucis Moschatæ an. scru. j.ß. Omnibus tritis & in puluerē redactis, mellisq; despumati q.s. exceptis fiat electuarium. Seruatur ad años duos in vase fictili vitreato. Fit etiam forma solida cum Saccharo, hoc est, ad singulas specierum dimidias vncias, libram Sacchari commiscendo. Confert frigiditati Thoracis, stomachi, inflatis, Colicis, febre quartana laborantibus, & ventriculi coctionem iuuat.

Diacyminū aliud, Mesuæ: ℞ Cymini in aceto macerati & siccati dra.xx. Zingiberis, Thymi an. dra.iij. Piperis, Cinnamomi an. dra.ij. Ameos dra.j ß. fol. Rutæ sicc. Nitri an. vn.ß. Excipe Melle despumato. Valet ad dolorem stomachi, & ventris à frigiditate aut crassa vētositate, aut ex pituita crassa: & ad dolorem colicæ ad singultum, obstructiones aperit: & membra nutritioni calefacit.

Electuarium de seminibus: ℞. semin. Cymini, Anisi, Fœniculi, Cari, Dauci, Ameos, Apii, Amomi aceto horis 24. macerati & siccati an. dra.vj. Cinnamomi, Zingiberis Macropiperis, Seseleos, Galangæ, ana drac.v. Cardamomi, Spicæ Nardi, Caryophyllorum, an. vn. ß. Libystici drac.iij. Melle despumato excipiuntur, vel duplo Sacchari adiecto, puluis fit leuissimus. Coctionem iuuat, obstructiones aperit, lienteriam sanat: dolores viscerum à flatib. excitatos placat.

Tabulæ Diacymini: ℞. spec. Diacymini vn.ß. vel dra.vj Sacchari albi in aqua Fœniculi dissoluti, li.ß fiant tabulæ vt dictum est. Ventriculi noxam corrigunt: tussiculosis, difficultati spirandi, inflationibus sunt adiumento.

Cuminum syluestre trium est generum: 1. Græcis dicitur κύμινον ἄγριον, & κύμινον θηβαϊκόν, Latinis Cyminum agreste, Cyminum Erraticum,

ticum, Cyminum Syluaticum, seu syluestre & Cyminum Thebaicum, item rusticum: Italis Cumino Siluatico: Germ. wilder Kümel. Secundum genus Græcis dicitur ὑπήκοον & ὑπόφεων, Latinis Hypecoum & Hypopheon: Simplicistis Cuminum siliquosum maius, & Cyminum corniculatum maius: Germ. Horn Kümmel. Tertium genus dicitur Cyminum siliquosum minus, & Cyminum corniculatū minus: Germ kleiner Horn Kümmel. Eius vsus tam Internus quā Externus. Qualitates Cumini sunt calefaciendi, exsiccandi & contrahendi. Cumini vsus hodie plurimum est in Cibis: omnes corporis inflationes cohibet: Phlegmata viscosa discutit & attenuat: stomachi nauseam auertit. A balneo cum vino albo potum, Ictericis esse auxilio ferunt: Vertigini item Dysuriæ & Calidæ vrinæ in vino dulci est salutare. Naribus Cuminum inditum ac tusum, sanguinis eius profluuium sistit. Aridum cum Rosaceo Melle & Cera mixtum, tumores illitum sedare affirmant.

CAPVT XVI.

De Caro, Croco, Ceruicaria, Cucumere Syluestri, Digitali, Dracontio, Dauco, Doronico, Dentaria & Dipsaco.

CArum: Græcis κάρος, κάρον & κάρεον, apud Aetium καρῶον: apud Simeonem Sethi & Auctuarium καρναβάδιο & κάρναβον: apud Latinos Carū, Careum, Carium & Caroum: aliis Simplicistis Carnabū & Carnabadium Simeonis, officinis Carui & Careo: Serapioni diciturCaruia & Caruium, Auerrhoi Naucoca: Apud Arabes legitur Carguei, Karma Attorfili, Harūcii, Zanarbu & Carunacari: Italis dicitur Caro & Carui. Hispanis, Carauea, Alcarauea, Alcarouea, Caroueia & Caroeia: Gallis Cheruy, & Carui: Ger. Wieß kümel Feldkümmel, & Mauß kümmel. Destillatur inde aqua & oleum, fit ex eo conserua, item vinum, item Saccharum, eius radix etiam conditur ad suos vsus, &c. Eius essentia præsens est medicamētum in Colica. Nascitur caulibus ab vna radice multis, quadrangulis, folia habet, staphylini, flores candidos, & in Caulium summo semē angulosum copiosum: Radicem oblongam & luteam. Nascitur in hortis passim: Culinis notissimum. Athenæus putat esse Pastinacam maiorē,

Cali.

Calidum est & siccum, sicut & Anisum, ordine tertio, ac mediocriter acre. Radix cocta & apparata Pastinacæ modo, in cibis est vtilissima: stomachum calfacit, vrinam ciet. Semen in panes nonnulli miscent. Caseis gratum quoque saporem præbet. Ventositates, post purgationes in colica passione, calidum in sacculis ventri semen impositum, discutit.

Crocus; In ordinem florum eximiorum referimus plantæ cuiusdam bulbosæ florem aureo cruore nitétem, quem Medici Crocum Galli Mauritanorum Idioma sequuti Safianum vocant, à Croco, secundum fabulas, Iuuene, qui ex amore Smilacis Virginis in nominis sui florẽ est conuersus, sic dictus. Vnde Ouidius li. 4. Metamorp. Et Crocum in paruos versum cum Smilace flores: Germ. Saffran: appellant. Plura sunt eius genera & nomina à natali solo: Viennensis à Viennensi agro, vbi optimus hodie nascitur: In Coryco tamen Ciliciæ monte omnium præstãtissimus prouenit. Cyrenaicus à Cyrene. Olim Lycia, Sicilia, Cilicia, & Italia Croco celebrabãtur tãtũ, hodie vero in Germania copiose etiam prouenit, in Viennensi maxime agro. Porro Croci appellatione non tantum tota cum radice herba intelligitur, verum ipsa etiam floris tãtum stamina, per excellentiam, simpliciter Crocus appellantur. Crocus est vel domesticus, cuius Dioscorides multas enumerat species, vel syluestris cuius Dodoneus adhuc plures describit. Florem primum in autumno fert purpureum, Colchici florib. non dissimilem, in quo flammea Croci stamina, quæ non vltra mensis spatium durant: quæ cum decidunt & colliguntur folia prodeunt oblonga & angusta, ad capillamenti pene exilitatem, quę tota virent hyeme; radix bulbosa, copiosaq;, & viuax. Præstantissimum & vtilissimum in medicina tradit Dioscorides recentem, coloris boni, paulum candidi gerentẽ, in capreolo, oblongum, omnibus suis partibus constantem, nõ fragilem plenum, à quo detractũ est nihil, qui madefactus manus inficit, nec sitũ redolet, aut cariem sentit, subacrem. Quod si huius generis non sit, aut vetus, aut humore perfusus creditur. Et hoc miraculo naturæ ascribẽdum est, quod Croci radix seu Bulbus extra terram repositus, nihilominus iust floris tempore appetente floret Sed postea, velut alimento priuatus marcescit. Crocum cum Melle aut dulci alia re tritum nullum colorem inducere, autor est Plinius. Facultas ei ca-

lida est in secundo, & sicca in primo ordine. Crocus cor confortat, sanguinem purgat, venena à corde depellit. Contra internam pestē nonnulli in oui occlusa testa Crocum torrent, ac Theriaca & sinapi, aliisq; speciebus admixtis. Electuarium, quo venenum per sudores expellatur, conficiunt. In cibo vel potu sumptus Crocus vrinam & mēses ciet. Ictericis etiam medetur: præsertim vero si cum vino dulci aut Maluatico bibatur. Debili & exulcerato ventriculo, pectori, iecori, pulmoni, renibus, & vesicæ in cibo prodest. Duarum trium ve drachmarum pondere sumptus, est lethalis, teste Dioscoride: quod bulbo Croci aliqui ēt ai tribuunt. Mēbra paralytica & durities neruorū mollit: Collyriis oculorū cum lacte muliebri vtiliter miscetur: Ex eo parat oleum Mes. quod emplastri confectionem de ranis ingreditur. Ad alias quoq; compositiones accedit, vt Syrupum regis Saboris, & emplastrum oxycroceum, quibus non modo colorem, sed etiam vires largitur eximias.

Oleum Crocinum, Mesuæ: Recipe Croci vn j. Myrrhæ puræ vn. ß. Cardamomi dra. ix. Calami aromatici dra. viij. Infundantur medicinæ in aceto diebus quinq; præter Cardamomum. Die vj. proiiciatur super ea Cardamomum, & dimittatur die vna. Deinde fundatur super ea olei lib. j ß. & coquatur igne lento vsq; ad aceti consumptionem. Et sunt qui loco aceti vinum ponunt. Confert doloribus neruorum, & confortat eos, & lenit duritiem eorum: confert spasmo, & dolori matricis: coloremque efficit bonum.

Species ad carnes & pisces, Bertholdi. ℞ Cinnamomi vnc. j. Zingiberis drac. x. Piperis longi granorum Paradisi, Galangæ ana drac. ij. ß. Cardamomi, dra. j. scrup. j Nucis Moschatæ, Macis ana drach. j. Croci vn. ß. Sacchari albi lib. j. Misce & fiat puluis.

Trochisci de Croco, Nicolai: ℞. Croci drac. iij Rosar. rubr. Ammi, Myrrhæ ana dra. j. ß. Ligni Aloes, scrup. ij. Aquæ Rosaceæ quantum sufficit. Fiant Trochisci.

Croco magna Damocratis. Galeni: ℞. Croci drach. c. Myrrhæ, Rosar. rubr. ana drach. j. Amyli, Gummi Arabici ana drac. xxx, vini quantum sufficit. Fiant Trochisci.

Ceratum Oxycroceum, Nicolai: Rec. Croci, Picis nigræ Picis Græcæ, Ceræ an. vn. iv. Terebinthinæ, Galbani, Hammoniaci, Myrrhæ, Thuris, Mastiches an. vn. j. dra. iij. Galbanum & Ammoniacum in ace-

in aceti sufficiente quantitate dissoluantur; coque dũ dissoluta sint: cola & rursum coque, donec acetum in vaporem euanuerit, tunc adde picem, Ceram, Terebinthinam liquata: deinde Mastiches, Thuris Myrrhæ puluerem tenuissimum, continenter miscendo, donec percocta sint ad Cerati crassitiem. Infunde in aquam frigidã, exime, prome, & in tabula marmorea oleo laurino inuncta extende, postremo Crocum in tenuissimum puluerem redactũ admisce: fiat Ceratum. Prodest ossibus fractis, item partibus quæ dolore aliquo affliguntur: duritiem denique omnem emollit & discutit.

Ceratum Oesypi, Philagrii, Mesuæ: Rec Croci dr.v. Bdellii, Masticis, Hammoniaci, Aloes, Styracis liquidi an.dra.vij. Ceræ flauæ li.j. Terebinthinæ vnc.j.ß. Medullæ Cruris vaccæ, Adipis Anseris ana dra xv. Oesypi humidæ li.j.ß. Olei Nardini quantum sufficit. Bdellium, Hammoniacum & Aloe dissoluantur in aqua, in qua Fœnumgræcũ & Chamæmelũ sunt macerata: cũ aliis misceantur in vnguẽtũ. Post Philagrium addiderũt nõnulli succi Squillæ vn.iij. seui vitulini dra.xv. Thuris vn.j. Ceræ quartaria iij. seu vn.ix. Ad eadẽ potens.

Ceruicaria: nomen impositum tenet à viribus, quibus ad gulam colliq; exulcerationes valet; Germani vocant Halßkraut. Fuchsius à florum forma Campanulã vocat: Valerius Cordus Rapunculũ syluestrem. Duæ sunt huius species, admodum sibi affines. Nascuntur circa sepes, locaq; arida, caule vtraq; quadrangulo, alto foliis asperis, nigricantibus, vrticæ forma. Flores fert purpureos, rapunculi floribus maiores, tintinnabuli specie: quibus decidentib. capitula subsequuntur rotunda, clausa, in quibus semen canum. Radix breuis vilis. Altera species flores fert violaceos, seu cæruleos prorsus, tintinnabuli similiter formam referẽtes. Inodoræ sunt vtræq;. Temperamentum ipsis tribuitur calidum & siccum. Decocto eius ad gargarismos contra gulæ inflammationem vtuntur.

Cucumis Syluestris, seu Erraticus, Græcis Σίκυς ἄγριος, & Elaterium, aliis Cucumer Anguinus, vulgo Asininus: Germ. Esels Cucumer. Fructu Diosc. describente, à satiuo tantum distat, qui multo minor, & glandib. est longiusculis similis, ramis foliisq; paribus: radice alba, grandi ruderib. sabulosisq; nascitur, toto frutice amara. Aliqui Cucumin Scorpionũ, à radice reflexa in caudæ Scorpionũ formã, appellant. Medicamẽtum ex fructu Cucumeris syluestris, quod

Elaterinum vocant, conficiunt hunc in modum: Cucumeres elige, qui simulatq; tanguntur, exiliunt, & à pediculo recedunt, seruantur autē decerpti nocte vna: insequēte die cribū rarius, neq; crebra habens foramina Crateri superponito, supinoq; cultro, sursum versus aciem habente sigillatim Cucumeres, vtrisq; manib. comprehendēs diuidito, & per cribrum in subiectum craterem humorē exprimito, simulq; carnosum in eis, ꝙ iam cribro adhęret, exprimito, vt & illud descēdat. Quæ expressa sunt in appositā peluim inijcito. Coaceruatis a. in cribro, quæ ante dissecta fuerunt, ea dulci aqua perfundito, cumq; expresseris abiicito: humorē pelui agitatum & linteo opertū soli exponito, dumq; steterit, totā supernatantē aquā, cum humore concreto, percolato, idq; sæpius, donec supernatans aqua subsidat, facito, quā cum diligenter excolaueris, in mortarium coniectū sedimento terito, inq; pastillos formato. Optimū est ꝙ leue, non pōderosum, leniter humectū, gustu amarissimū, quodq; lucernarū luminib. obiectū facile flagret. Porraceum vero scabrū, turbidū, erui cinerisq; plenū vitiosum esse solet. Facultas Cucumeris syluestris est calfactoria & exiccatoria. Radicis decoctū datur ischiadicis, eodem quoq; dentium dolor colluitur. Succus radicis, sesquioboli pōdere, & cortex acetabuli quarta parte, bilē ac pituitā deiiciunt, in hydropicis pſertim. Purgationē sine stomachi iniuria molitur, hac ratione: radicis selibra in duobus vini Lybici sextariis teritur, ex quo terni Cyathi dieb. tribus dantur, vsquequo tumor alui abunde subsidat. Succus foliorū aurium dolori instillatus medetur. Radix ex polēta illita omnia vetera œdemata discutit. Arida trita, alphos, lepram, & & impetiginē abstergit. Cicatrices nigras & in facie maculas expurgat. Elaterium, teste Diosc. à bimatu ad decennium purgationib. vtile. Integra quantitas est obolus, minima semiobolus, pueris chalci duo. nā copiosius potū periculū adfert. Pituitā & bilē per inferna & superna trahit. Dispnœicis optimā purgationē præbet. Ad purgationes igitur alui, adiecto salis duplo, & stibii quo colorari sufficiat, ex aqua cataporia erui magnitudine dato, moxq; tepidæ aquæ sorbeatur Cyathus. Ad vomitiones ciendas, aqua diluens elaterium, subiectas linguę partes pēna penitissime illinito. Sin difficilior sit vomitus, oleo vel vino vngēdo diluito: à somno vero q sumpserint abstinebunt. Si immodica purgatio fuerit, vinū cū oleo mixtū continuo dabitur, vt vomitio cesset. Quod si vomitio non desistat, danda erit

aqua

aqua frigida, polenta, posca, & quæcunq; stomachũ densare possunt: Mẽses quoq; ciet. In pesso subditũ fœtus necat. Cũ lacte narib. infusum morbo regio medetur: Diuturnis prodest capitis dolorib. Angina laborantib. cũ vetere oleo, Melle aut Taurino felle inungitur.

Extractũ radicũ Cucumeris Asinini, Quer c. Cucumeris Asinini radix mẽse Maio colligi debet, deinde cõtũdi, deniq; ex ipsa succus optime exprimi. Quẽquidẽ filtrãdus est bis, vel ter, donec clarus destilletur, & bene depuratus sit: cui aff unde V.S. Santalatũ, & optime præparatũ, collocando omnia in B. M. per tres aut quatuor dies: ꝙ purũ est trãsfunde, denuo V.S. affundendo, donec nullæ fæces amplius seponãtur. Tũ circulẽtur omnia simul ad maiorẽ graduationẽ per aliquod dies. Quo facto, separato mẽstruo, cõgeletur essentia igne lẽtissimo Cinerũ, donec inspissetur: cui adde olei Cinnam. scru. j. essentiæ Croci scru. ß. Hoc a. medicamentũ serosa excrementa potenter euacuat: qua ratione hydropicis, itẽ ictero & obstructionib. tũ epatis, tum lienis summopere confert, si scr. ß. aut plus pro ægrotantis viribus exhibeas cum vino albo, idq; mane ieiuno stomacho.

Digitalis à forma florum, qui digitale referunt, appellatur, Ger. Fingerhut: Græcis an cognita fuerit, quoue sit appellata nomine, nõ cõstat. Licebit tamẽ ad Latinæ & Germanicæ appellationis formã Dactylitin appellare, Ger. quoq; Waldglöcklein. Gallice, Gandeletz. Duûm ex flore est generũ: lutea & purpurea, ac vtraq; nihil aliud q̃ Verbasci est species, vt satis foliorũ caulisq; forma ostẽdit. Nascitur mõtosis vmbrosisq; locis, altitudine cubitali, foliis latis & oblõgis, Plãtagini similib. in extremitatibus serratis. florib. Iulio potissimum mẽse, à caulis laterib. ordine dependẽtibus, digitalis referentib. formã, purpureis vel luteis, quibus decidentib. semen in calycibus latũ & longũ profert. Radix exigua & candida. In foliis quoq; est discrimẽ, q̃ in purpureo minora pauciora q; sunt, in luteo vero maiora & copiosiora. Qualitatis est calidæ & siccæ. Vires Digitali eædem quæ Gẽtianę adscribũtur. Extenuandi, abstergẽdi, purgãdi, soluẽdi, & incidẽdi vim habet, mẽses mouet, pus ex thorace & pulmone educit.

Dracontium magnũ, seu Dracũculus maior, nõnullis Serpẽtaria, & colubrina Nominis id accepit, & à caulis versicolore sumpta, & vertice q sinuoso oris hiatu, linguã exerens cruentã exprimit. Plini⁹ vero li. 25. ca 2. nominis id impositũ est autor, ꝙ ad primas Serpentium vernationes è terra prodeat, & cũ isdẽ se recõdat, nec omnino ea occultata serpens appareat. Diosc. quidẽ duo exhibet Dracũculi genera foliis differentia: Alterũ hederaceis, alterũ vero rumicis, sed

Ruellius vnum tantum censet esse Dracunculum, duplici repræsentatum historia, alterumq; caput adscititium esse, ac præter Dioscoridem ab aliquo adiectum. Nascitur itaq; Dracontion maius locis opacis, velut in sepibus, caule glabro, leuiq;, recto, bicubitali, baculi crassitudine, versicolore, vt angui videatur similis, purpureis abundante maculis; foliis rumicis, inflexis & plicatis, è foliato scapi fastigio vagina quædam foris herbacea prosilit, in mucronem sensim turbinata, velut erupturi partus inuolucrum, quæ cum dehiscens sese pandit, purpureum cornu in acumen fastigiatum demonstrat. Ea seminis incremento distenta dissilit in rimam, & tandem elanguescens flauescit, subarescensq; perit relicto cornu, cuius imā partem fructus subit racemosus, coloris inter initia cinerei, posteaquā maturuit Crocei & punicei. Radicem grandem, rotundam, candidam, tenui cortice vestitam. Semen iam maturum quodam modo nigrescens, carpitur. Radix vero in Iulio aut Augusti initio foditur. Isaron etiā Dioscoridi appellatur: Bistortam plериq; voluerunt hanc esse, sed magno etiam errore. Nam Bistorta naturæ est frigidæ, hæc vero vehementer est calida. Facultas enim Dracontio adscribitur calida & sicca. Idem fere cum Aro vires habet, venena eodē modo quo Arum sumpta, à corde pellit pectus purgat, collectiones discutit, internisq; membrorum vitiis prodest: Languidos confortat. Ex Dracontii radice & foliis præstantissima olea vnguenta & cataplasmata ad omnia mala damna; fistulas, Carcinomata, & exedentia hulcera conficiuntur. Folia cum Melle illita faciei maculas extergunt. Succus aurium dolores infusus sedat. Folia interposita morsibus venenatorum animantium, venena ducunt & sanant. Plures cum Aro facultates possidet.

Dauci Græcū Δαῦκος siue Δαῦκον & Δαυκιον: Latinis Daucus, Daucum siue Daucium: Arabibus Cesis, Glossographo Auicennæ Algosarel, & Gezar: semen Arabice dicitur Beser, Algosarel: Italis Dauco: Hispanis Dauco: Gallis panet sauuage: Germ. Möhrenkümmel Serapio li. simpl. ca. 254: Daucum Creticum vocat Cartiton, &c. tres sub se nominis eiusdem plantas differentes complectitur; Prima generis nomen retinens, absolute dicitur Daucus, qui de Cretico intelligendus est quiq; secundum Dioscoridem foliis Fœniculo similis est, caule dodrantali, vmbella Coriandri, flore albo, semine oblon-

oblongo, vt Cumini, lanugine quadam albeſcente hirſuto, ſuauis odoris in mandendo, cuius potiſſimum celebratur vſus in Syrupo de Arthemiſia; Aliis quoq; medicamentis multis vtiliter permiſcetur. Daucus hic non in ſola Creta fruticat, ſed in multis aliis regionibus, vt in Germania & Italia, & qui nunc emitur Venetiis, ſolū nomine tenus Cretenſis eſt, nam ex alpibus & Genuenſium tractu adfertur, nec tamen Cretico vlla in re cedit. Secunda Dauci differētia apio ſimilis eſt, ſed acrimoniam quādam habet, halitum maiorem, ſaporemq; feruidiorem. Tertia foliis eſt Coriandri, floribus albis, coma & ſemine Anethi ſed oblongiore & acri. Aliæ quædam ſtirpes Daucis affines, pro Daucis nonnunquam habentur: Sic Carotta à Theophraſto Daucus appellatur: Sic & paſtinaca Syluestris & Caucalis illius nomenclationem ſæpe mutuantur. Dauci ſemen medicis vſibus frequentiſſimum calfacit, ſiccat, aperit, incidit, vrinam & menſtrua mouet, & flatus diſcutit. Radix quacunq; ratione ſumpta fuerit, contra venena eſt efficax: inteſtinorum & renum dolori, calculo item renum medetur, menſes item adiuuat, & vitioſos humores per vrinam educit: Eaſdem habet vires aqua ſtillatitia tribus aut quatuor per aliquot dies pota Cochlearibus. Radicis tuſæ ſuccum vulneribus litum, ad ſanitatem confeſtim ea perducere, experientia eſt comprobatum. Maculas faciei aqua illita extergit, ac ſerenitatem cuti adfert. Deſtillatur in aquam & præparatur in vinū, &c. alias eius vſus varius in medicina tam Internus, quā Externus.

Doronicum Meſueo, Actuario Carnabadium eſt, nobis Doronicum Romanum vulgare, forſan Paulo Mamiras, Matthiolo inepte Aconitum Pardalianche, qui vt ſuam de eo opinionem fulciret, in cane periculū fecit, quē illius eſu miſere periiſſe profitetur. Ego præter grauiſſimorū virorum authoritatem, experientiam adhuc oppono: Illius namq; multam cani quātitatem dedi, quam innoxie & auide eſitauit: Singulis quoq; diebus, tantū abeſt, vt periculoſe, imo feliciſſime datur, & in decoctis, & electuariis cordialib. vt de gemmis; Et clariſſimus vir, Conr. Geſnerus refert, ſe Doronici radices, Melle conditas, ſæpe ingeſſiſſe, atq; harum contritarum aliquando drachmas duas ex aqua hauſiſſe, & ægrotis ſæpe illam radicem, & per ſe & aliquando miſtam medicamentis vtiliſſime conſuluiſſe. Et licet Matthiolo detur, quod non, Doronicum canes interficere, nō

propterea sequitur, hominib. esse lethale: Differt enim natura à natura, alimentũ ab alimento, inquit, Hippocrates: Aloe enecat vulpem, non hominẽ; Nux vomica feles & aues necitas, nobis est salutaris medicina. Non est igitur improbandũ Doronicum tanquã venenum, quod aliqui laudant, si non tanquam aroma, certe vt alexiterium; Qua forsan vsurpatione videtur à Mesueo institutum in Electario de Gẽmis; ei siquidẽ inest Theriacalitas, inquit Auicẽna.

Est autem Doronicum planta admodum pusilla, cui teneri sunt caules, folia mollia, oblonga, vt plantaginis, ex viridi vtcumq; flauescentia, hirsuta, pilosellæ ritu, & ambitu rotundo, nonnihil lacinioso & parum acuminato: Radices exiguæ, rotundæ, orbiculatæ, in extremo sensim in angustum adductæ, quæ Scorpionis corpus, & caudã non male referunt, color albidus: Sapor dulcoamarus & parũ adstrictorius: Flores in summo, lutei & radiati, Buphthalmi ritu. Nonnulli tres tantum Doronici agnoscunt varietates, fere sola magnitudine discrepantes. Clusius septem enumerat, inter quas Damosonion, Alisma aliis dictum, comprehendi non male videtur, optimaq; ratione credunt authores classici radicem Damosonii pro radice Doronici vulgaris sumendam esse in cõfectione Electarii de Gemmis, & aliis compositionibus Cardiacis: Nam ad venena vel inflicta, vel ingesta commendatur radix Domosonii à Diosc. proin melius dictis confectionib. permiscetur, quam Doronicum, de cuius viribus alii dubitant, alii non tanta pollicentur. Est autẽ Damosonium effigie Doronico non parum simile, folia gerens plantaginis sed angustiora, laciniosa, & in terram conuexa: caule tenui, simplici, cubito altiore: flore ex albido pallescente: radicib. tenuibus, acribus odoratis, & ad venenata conferentibus. Doronicum accedit proxime ad tertium caloris & siccitatis gradum, vt et i flatus discutit, cordis palpitationi prodest, venenosis & pestilentibus morbis confert & serpentum morsibus.

Dentaria: Eius genera ponuntur à medicis quinq;. Primum dicitur consolida Dentaria, Symphytum Dentarium, Sanicula Dentaria & Dentaria quinq; folia. Rembertus Dodonæus omnia genera vocat violas Dentarias. Secũdum genus Valerio Cordo dicitur Coralloides ab aliis Simplicistis Symphytum Coralloides, consolida Corallina & Sanicula Corallina, dicitur etiam Alabastrides Alpina:

Ger-

Ger. Corallen Wurtz/ &c. Tertium genus dicitur Coralloides altera, Dentaria, Coralliana altera, & Dentaria quinq; folia altera. Quartũ genus dicitur Dentaria septifolia, & Dentaria Heptaphyllos. Quintum genus dicitur Dentaria Trifolia, quia in vno Ramulo tria habet folia, item Dentaria Enneaphyllos, &c. Omnia genera habent calidam & siccam naturam, vtitur instar Saniculæ ad vulnera externaq; vitia: Interne commendant ad Herniam, puluerisata datur cum aquis appropriatis ad 40. dies, externe vero in forma Emplastri applicatur. Vtitur etiam ad potiones & olea vulneraria, &c.

Dipsacon velut sitibundam Græci à contrario appellarunt: perpetuo enim humorem in foliis continet. Latini Labrum Veneris, & Carduum Veneris nominant, à foliorum habitu, quæ anfractuosa sinuum ambage, peluis fere speciem constituunt, ac plerunq; humoré intra se continent. Officinis virga pastoris, ab vsu forte Cardo quoq; seu Carduus fullonum quod hoc rudes pannos fullones expoliant. Hinc Germ. Weberkarten. Gallice, Chardon à Carder. Duplicis est differentiæ: alter satiuus, qui ad vsus fullonum in hortis seritur, flore candido, quem Dipsacum, album vocant: alter agrestis, qui sponte in campis prouenit, flore purpureo: Hinc Dipsacũ purpureum: Ger. braun Kartendistel nominant. Gaudet locis humidis: alter satus, alter spõte proueniens, caule alto, ex descriptione Diosc. spinis horrido, foliis lactucæ, caulem amplectentibus, geniculis in singulis binis, oblongis, aculeatis, dorsi medio bullas quasdã intus & extra spinosas habentib. concauo quo se in geniculis coniungũt, sinu quo aquæ & rores asseruãtur. In singulis caulibus, in cacumine capitulum vnum, Echino simile, oblongum aculeatum, quod cum aruerit, Iunio nimirum & Iulio, candidum apparet, in cuius medio seu medulla, si dissectum fuerit, vermiculi insunt, qui per Echini cauitatem in caudicẽ transeunt. Discrimen est, principio in foliis, quæ in satiuo latiora & magis sunt incisa, in spontaneo vero sunt angustiora minusq; laciniata: Deinde, vt antea dictum est, in flore: postremo in echinis, qui in satiuo magis sunt aculeati, in altero minus. Radix in secundo statuitur excalfacientium ordine, ac nõnihil abstersorium habet. Vermiculos, qui in capitulorũ medio seu medulla inveniuntur, in folliculo aliquo alligatos, & collo brachiove appensos, quartanis febribus remedio esse scribit Dioscor. folia imposita

 Phre-

Phrenitin sedare ferunt. Aurium vermes succus foliorum necat. Hulceribus oris aqua stillatitia prodest collutione. In vino cocta radix vsq; dum Ceræ crassitiem assumat, rimas fistulasq; sedis illita sanat. Quod medicamẽtum in testaceo vase ad annuum tempus recondi potest: verrucas quoq; pensiles curat. Aqua foliis insidens oculorum caligini & rubedini medetur. Eadem aqua maculas faciei exerit.

CAPVT XVII.

De Herbis calidis vt Dictamno, Eupatorio, Elephobosco, Eryngio, Euphragia, & Equiseto.

DIctamnũ, Plinio, Dioscoride, & Apuleio consentientib. ex Pulegii est genere. Vnde Diosc. Pulegium quoq; syluestre quibusdam appellari tradit lib. 3. A nonnullis Beloacum, Belotoce, à virib. quibus in extrahendis telis pollet, Artemidesium, Herba Cretica, Ephemeron, Albunion, Vstilago rustica, Embactrum, Bezori dicitur: Ger. Diptam Duûm est generum: Alterum verum seu satiuum, quod simpliciter Dictamnus appellatur: Alterum vero syluestre, quod Pseudodictamnum appellat Dioscorides. Nascitur vera Dictamnus in Creta, foliis fere Pulegii, sed maioribus, & rotundis, tomento seu lanugine quadam vtrinq; folia vestiente: caule rotundo & duro, absq; flore & semine, vt Dioscorides scribit, odore & sapore grato, cũ modica amaritudine. Hæc vera Dictamnus in Germania nequaquam prouenit, sed ex Creta Venetias, hinc ad alia Germaniæ Emporia magna copia iam affertur, Primum in Germaniam Georgio Agricola eam asportante. Sed Dictamnus officinarum, & quæ vulgo ostenditur, longe admodum à Dictamno vera, eiusque descriptione abest. Dictamnus enim officinarum radice est alba, leui, cubitali, digiti crassitudine, friabili, rara, qualis est Marathri: caules fert cubitales, rotundos, asperos, puniceos, hirsutos, foliis glabris & copiosis, qualia Fraxini. Glycyrrhizæ non multum dissimilis est frutex, nisi quod latiora sunt folia, singulaq; æquidistant: Florem in summitate fert purpureum, & albũ, maculosumq;, maluæ agrestis similitudine, admodũ odoratum: semen in foliculis interstitiis diuisis quaternis quinisve, est atrũ, acuminatũ. Hæc Pæoniæ masculę Tragus ca. 200. parte prima attribuit, censetq; Dictamnum officinarum

narum esse Pœoniam masculam. Quod vero hæc descriptio longissime à vera Dictamno absit, ex vtriusq; collatione satis apparet.

Principio foliorum forma admodum est diuersa, in altera Pulegii, in altera Fraxini, in altera lanuginosa, vero in altera vero glabra. Ad hæc Cretensis seu vera Dictamnus foliis tantum ad medicinam adhibetur: Radix enim est lignosa & inutilis: officinarum vero Dictamnus radice tãtum est in vsu. Nec obstat, quod Dioscorides caule & foliis Dictamnum priuat: Temporis enim & loci natura sępe alterationem facit, vt in multis plantis est videre, q̃ alio loco & tẽpore flores, semina & caules ferunt, alio minime. Meminit quoq; Dictãni Cretensis Verg. 12. Æn. florẽ illi attribuens, cũ inquit:

His Venus indigno nati concussa dolore,
Dictamnum genitrix Cretæa carpit ab Ida,
Puberibus caulem foliis & flore comantem
Purpureo: Non illa feris incognita capris
Gramina, cum tergo volucres hæsere sagittæ.

Syluestris Dictamnus Dioscoridi Pseudodictamus appellatur. Nascitur locis humidis, priore caule & foliis maior, sed virib. inferior. Temperamenti cum Pulegio est eiusdem, easdem cum eo vires, sed efficaciores, obtinet. Menstrua qua ratione Pulegium, ciet. Secundinã pellit & mortuos fœtus eiicit. Idem suffimentum Dictamni præstat. Succus aut decoctum eius in vino venenis resistit, morsus venenatorum sanat. tanta siquidem herbæ huius vis est, vt odorem eius venenata prorsus fugiant & vitent. Præsentissimum in summa est amuletum. Infixas sagittas super impositam hanc herbam excutere in homine, nec in homine solum, sed ab animantib. quoq; pastam idem præstare. ferunt: ac Dioscorides: in Creta, inquit, Capras sagittis percussas, esu huius herbæ eas excutere aiunt. Lienosis per Emplastrum prodest. Vulneribus ferro factis, & venenatis morsibus infusus succus, præsentissimum est remedium.

Eupatorium Græcorum hodie Agrimonia dicitur, à vocabulo Argemone originem primo traxit, sed pro vero Eupatorio græcorũ falso assumptũ: Eupatorium a. verum inuentũ dicimus fuisse Regis Eupatoris vnde & hodie adhuc ita vocatur, veluti & à multis Germanice dicitur Königskraut, i.e. Herba Regis. Multis ab hinc elapsis annis quilibet medicus sibi suum elegit Eupatorium; alius pro Eu-

patorio voluit saluiam syluestrẽ, alius Conyzam, alius Persicariam, &c. Sed hi omnes perperã senserunt, id quod ex Choro hodiernorũ medicorum sat probabile constat. Verũ Eupatorium Græcorum ac Dioscor dicitur ἐυπατόριον, ἡπατόριον & ἡπατῖτις: Latinis Eupatorium, Hepatorium, Hepatitis, apud Plinium Eupatoria: apud Herbarios vocatur Eupatorium Græcorũ, quo secerni possit ab Eupatorio Arabũ, inter quos et maxima diuersitas de eo fuit: Dicitur etiam Marmorella, Cõcordia, Arcella, Abscella, Asella, & Lappa inuersa: apud vulgares medicos & Pharmac. dicitur Agrimonia & Agrimonium. Iohannes Serapio consentit cũ Galeno & Diosc. li simpl. ca. 7. & 77. dũ Eupatorium Arabice vocat Cafat & Gafit: Auerrhoi dicitur Olibarda: apud Alsaharauium dicitur Gafet & Algafet: Glossographus Auicẽnæ citat Asesseiguasil, Algafit, Alguefit. Apud Haliabbatanẽ Ferfelimia, apud alios Arabes vero Gazati, Ghafati, Fidebegi, Gafeata & Cifit: Italis Agrimonia & Eupatorio: Hispanis Agramonia, Agrimonia & la Agrimonia: Gallis, de Lẽpatoire, Aigremonie, Agrimonie, Agremoine, & Eupatoire: Anglis Agrimonie: Ger. Odermenig Königskraut &c. Tenuium est partium: incidit & extergit citra caliditatẽ manifestã, cum modica adstrictione. Eupatorium, aduersus iecoris obstructiones soluendas in vino decoctũ potissimum bibitur. Stillatitius liquor eius tussim mitigat, pectus purgat, icterũ morbum pellit, febricitantib, est salubris, colicæ passioni medetur. Folia Eupatorii tusa cũ axungia calida illita, sugillata & cicatrices restituunt, pręsertim si vulnus male primũ sit cõnexum. Cũ furfure albo in vino impuro, seu ꝙ ex vase effluxerit, coctũ donec dẽsetur viride vel aridũ Eupatorium, illitũ luxatis fert opẽ. Nonnulli in aceto & butyro eadẽ torrent, ac singulari cõtra luxata experimento vtũtur. Liquor stillatitius oris vlcera, aliaq; damna sanat, & purgat. Præparatur in succum, Syrupum, Extractum, destillatur in aquam, &c.

Trochisci de Eupatorio Mes. ℞. Mãnæ electæ, succi Eupatorii an. dra. j. Ros. rub. vn. ß. Nardi Indicæ dra. iij. Spodii, dr. iij. ß. Rhab. electi Asari, Anisi an. vn. ij. ß. succi Eupatorii quãtũ sufficit. Fiant Trochisci. Obstructionẽ & tumorẽ pręter naturã hepatis & lienis sanant, ac inde natas febres antiquas, & harũ rigorẽ, icterũ, ac incipientẽ hydropẽ.

Decoctio aperitiua lenitiua minor, Augustani: ℞. Herbarũ Agrimoniæ, Lupulorũ, Cichoreæ, Cuscutæ, Betonicæ, Ceterach, Endiuiæ,

niæ Fumiterræ an.vn.j. ... Apii Fœniculi, Petroselini. Acori, Glycyrrhizæ an.vn.iv. A... j.sem. Anisi, Fœniculi an.vn j. Polypodii Querc.vn.xij Prunorū Damascenorū, F... pinguium, an.n.xxxij. Passu.vn.iv. Senæ Alexandrinæ vn.j. flor. Borrag. Bugl. Violarū Rosar. rub. an. ... j. incidātur & contundantur. & misceantur omnia simul.

Syrupus de Eupatorio Mesuæ. Rec. rad. Fœnic. Apii, Endiuiæ an. vn ij. Glycyr. Schœn. Calcutæ, Absynt. Rosar. an. drac. vj. Capill. Ven. Bedequaris, Suchahæ, flor. aut rad. Buglossæ, Anisi, sem. Fœn. Eupat. an. dra. v. Rauedseni ... Rhab. Orient. Mastiches an. drac. iij. Spicæ Nardi Indicæ, Asari, Folii, pro Folio pone Spicam Romanam, an. dr. ij. Aquæ q. s. aut lib. iix. suc. Apii, Endiu. an. lib. ß. Sacch. li. v. Coquantur secundū artem. Frigidis iecinoris vitiis, ac eiusdē obstructionib. aquæ inter cutem, maloq; corporis habitui succurrit: humores enim crassos extenuat, roburque iecinori addit, vrinas mouet, & Hypochondriorum tensionem demolitur.

Syrupus Hepaticus ad humores mixtos, Heurnii: Rec. Hepat. nobilis, Acidulæ, Cichor. Dentis Leonis, Endiu. Sonchi leuis ana M. j. Capill. Ven. Eupatorii vulgi, Linguæ Ceruinæ, Lupulorū, Fumiterræ an. M ß (addi potest Cassutha, Asarū, Anisum) flor. cordi studētium an. P j. Radicū aperitiuarū an. vn. ß. Fructuum Alkekēgi vn. ß. Polypodii Querc. recentis vn. j Glycyr. rasæ dra. vj. seminis Carthami vn. ij. sem. quatuor frigidorū maiorum an. dra. ij. Hordei P. j. sem. End. Cichorii an. dra. j. ß. Passularum dra. j ß. Pruna nu. xij. Myrobal. Citrinorum & Chebul. an. vn. ß coque ex aqua ad tertias, in colati iuris sesquilibra, macerentur, Agarici recēter Trochiscati vn. j. foliorū Senæ mundatorū à puluere & stipitibus vn j. ß. Zingib. Cinnam. an. vn. j. iterū expressis adde Sacchari li. j. Syrupi rosati solutorii vn. iij. iterū igni reddantur, dum lentescat succus. Datur dra. ß. pueris cum aqua hordei cui Cinnamomū incoxit. In ictero & viscerum infarctu ac eorū duritie prouectiorib. propinatur vn. j. cum ij. Syrupi violati, aut rosati solutorii: adiecto liquore intybi aut aqua hordei robustioribus vn. ij. cū aqua Syrupi Rosati: quod si febri implicitus æger nō sit, cum dra. j. Aquæ Cinnamomi sumi poterit. Decoctū Eupat. Mesuæ: Rec. Eupatorii, Absyn. Asari, Nardi Indicæ, Capil. Ven. Cypri, Rhabar. Comarū Fumariæ an. dra. iv. Myrob. Chebul. Indarum an. drac. viij. Passul. purgatarū vn. j. coque & vtere. Hepatis & lienis obstructiones, & inde nascentes dolores, & febres cōpositas iuuat.

Elc.

Electuarium de Eupatorio, Mesuæ: ℞.succi Eupatorii, Rhabarbari an.vn.ß.Croci, drac.ij.Laccæ, sem.Cuscutæ, Schœnanthi, sem. Citrulli, sem.Cucumeris, sem.Portulacæ, succi Absynthii, an.dra.iij. Diagridii dra.ij ß.Tere curiose.Datur aur.j.cum lactis sero. Confert ictero, & hydropi incipienti.

Pilulæ ex Halicacabo.Mesuę: ℞.Absynthii, succi Absynthii, succi Eupatorii, Aloes, Myrob.flauarũ, Mastiches, Croci, Rhabarb. Cãcami loti, Asari, Anisi, Cassiæ ligneæ, sem.Fumariæ ana dra.ij.Hieræ picræ dr.iij.Aquæ Solanæ quantũ sufficit.Fiat massa. Ad febres diuturnas ex humorib.variis ortas obstructionẽ hepatis soluunt, & inde ortum dolorem& incipientẽ hydropẽ: dantur à dra.j. ad aur.j.ß.

Emplastrum: Rec.Agrimoniæ viridis, Saluiæ, Pulegii, Betonicæ viridis, Pimpinellæ, Millefolii, Cõsolidæ maioris, Gallitrichi an.vn. vj.Thuris, Masticis an.dra.iij. Ireos, Aristolochiæ rotũdæ an.dra. vj. Ceræ albæ, Terebint.an.vn.ix.Gũmi oleæ, Æthiopicæ vn.ij.Resinę pini vn.vj.olei Abietini, vini albi an.q.s.Herbæ in pila probe cõtusæ, diebus octo ex vino albo macerãtur, pluries agitãtur, coquunturq;. Vino expresso, colatoq;, & lẽto igne cocto, dũ tertia pars cõsumpta fuerit, oleum abietinũ additur, deinde Cera liquata, mox resina, & Gũmi, postea Terebinthina: His iã paululũ refrigeratis, reliqua trita, incretaq; adduntur, & manib.assidue subiguntur, dum totus humor exhalet: postremo lac Caprinum ad formandos globulos admiscetur: Medicamentum manibus iterum subigitur continue. Ad Caluariæ fracturas vniendas, ossaq; carne contegenda, squamas ossium detrahendas, & ad ea quæ in alto latent, foras euocanda efficax est: Carnes amissas durasq; restituit: digerit, abstergit & siccat.

Elaphoboscũ Græcis & apud Dioscoridẽ dicitur ἐλαφόβοσκον, ἐλαφικὸν, ὀφιογένιον siue ὀφιγένιον, ὀφιοκτόνον, λύμη, ἐρπίζη, siue ἐρπίξη & νέφριον: Latinis Elaphoboscum, Hesychius & Varinus volũt ἐλαφοβοσκὸς, Elaphicum, Ophiogenium, Ophigenium, Ophioctonum, Nephrium, & Ceruiocellus, apud Herbarios Pastinaca domestica Latifolio, Pastinaca Ceruina, olus Ceruinum, Herba Ceruina, pabulum Cerui, & à Matthæo Syluatico, Ceruaria, Gulielmus Turnerus vocat Pastinacã adulterinã: Italis dicitur Elaphobosco & Pastinaca domestica: Hispanis Canahoria blãqua: Gallis Pastinaques: Ægyptiis Chemis: Africanis Ascaurau, Ascaucau & Asdruacha: Anglis Persenippe. Ger-

Hirß

brancaleonina, & elaphoboscum syluestre. Germanis Wildemorellen. Tertium est elaphoboscum Doctissimi Matthioli. Eius temperamentum est calidum in medio, ac siccum in medio tertii: Vsus eius est internus atque externus destillatur in aquam, in oleum, fit ex eo sal, vinum &c. Radix eius mollit, laxat & etiam calefacit: caulis tener vt Dioscorides refert, pro olere manditur. Contra serpentium ictus datur in vino semen: Pabulo hoc serpentium morsibus ceruas resistere aiunt.

Eryngium græcis ac latinis, officinis sed corrupte iringus, quibusdam centum capita, à capitulorum indefinito numero, rustici vocant carduum lepusculum, & carduum volutantem. Planta n. integra marcescens, vi ventorum euellitur, & per medios agros dũ volutatur, currentem lepusculum diceres. Gallis dicitur chardon, ou cent teste: Arabice Astaraticon: Germanis Manstrew siue Radendistel &c. dicunt & marinum quod nempe ad loca mari vicina læte germinans sit, foliis latis, angulosis, spinis durioribus circumseptis; vel campestre seu vulgare: plures eius dantur varietates: Quoddã enim dicitur planum, aliud pumilum, & à regione quoddam dicitur Hispanicum, Pannonicum, Alpinum, præter alia quædam spuria. Folia habet lata, & extremo ambitu aspera, gustu odorata, quæ vbi adoleuerũt, multis caulium fastigiis in spinas aculeãtur: in cacuminibus capitella in formam pilæ coacta cernuntur, sepientibus stellatim aculeis, per orbem acutissimis, prædurisq;. Color iis modo candidus, modo viridis, modo cæruleus inuenitur. Radix oblonga, lata, summo cortice nigra, candida interius, pollicari crassitudine, odoris boni. Folia adhuc tenera sale condita, in græcorum veniunt cibos. Eryngii quoq; est species foliis angustioribus, nigrioribusq;, aculeis longioribus, acutioribusq;, flore in capitulis prorsum purpureo, quam atram nominant, à foliorum forma. Eryngion caliditatis est temperatæ, exiccat vero mediocriter, meatus diducit, menses & arenulas in vesica pellit, veneris languores proritat. In vino radix cocta & pota, prodest iecinorosis, lienis & lumborum affectibus: tormina sedat, vrinam & menses ciet: Sumpto veneno, drachmæ pondere cum syluestris pastinacæ semine trita bibitur, huius radicis vsu à calculo quendam liberatum, scribit Aetius. Strumas & parotidas appensa radix fertur discutere. Tri-

ta & illita cum salsa adipe, sentes & aculeos corpori infixos extrahit. Carnem deciduam tibiarum sanat. Radix gesta gratos & humanos, quorundam superstitione, efficere creditur.

Electuarium ad vrinas & menses mouendos. Recipe conseruæ eryngii, cons. rad. pastinacæ agrestis ana vnc. j. Trochiscorum de myrrha drach. iij. cinnamomi drach. ij. Cum syrupo de artemisia fiat electuarium. Sumatur mane, deinde superbibendo cyathum vini Hippocratici, vel decoctionis pulegii, aut calaminthæ.

Electuarium ad menses mouendos. Recipe succi eryngii, succi sabinæ, succi pulegii, depuratorum ana drach. iij. cinnamomi, asari, myrrhæ, croci ana drach. j. sem. nigellæ drach. ſ. Misceantur & fiat electuarium. Ad dulcorandum adde parum syrupi de artemisia.

Electuarium ad venerem. Recipe conseruę rad. eryngii, zingiberis conditi an. vnc. j. Testiculorum gallor. decoct. in lacte vnc. ſ. pinearum mundatarũ, & in lacte maceratarum vnc. j. Amygdalarum dulcium, auellanarum maceratarum in melle per diem ana vnc. ſ. sem. bulbi drac. j. cum syrup. conseruæ cortic. citri, fiat electuarium, de quo sumatur ante pastum.

Empetron, quod in petris nascatur, dictum. Germa. Steinbrech/ Harnkraut/ à facultate quam habet. Latinis calcifraga, à frangendo calculo. Galli perforipetram: Sanctones rumpipetram: nonnulli cristã marinam appellant Herba est sesquipedalis, geniculatis cauliculis, succulenta, folio marini roris, nisi quod multo carnosius & rarius, semine corymbis dependentib. fœniculi effigie, flosculo, luteolo, singulari radice, exili & breui, odore gustuq; salsis. Viret perpetuo, floret Augusto. Locis maritimis, & in nudis saxis: quoq; mari fuerit propior, minus est salsa: quo longior, magis terrena & amarior. Hæc Tragus & Ruellius. Porro Dioscorides duob. locis lib. 4. Empetri meminit. Primum in c. 14. vbi saxifragam appellat, ꝙ caput Ruellius non genuinum putat, sed nullis rationib. existimatq; saxifragam eam esse quam saluiam vitam vocant, quę est eadem cũ adianto seu capillo veneris. Fuchsius quoq; saluiam vitam seu adiãtum candidum pro hac saxifraga Dioscoridis ponit, vnam solummodo adianti relinquens speciem, nigrum videlicet. Deinde etiam Empetrum describit c. 161. circa finem lib. 4. de quo adhuc est controuersia, nũ cum priore sit idem vel diuersum. Ruellius eo ipso loco præ-

co præterit:ſed in ſuis additionib.eius mentionem facit,ac eandem cum præſente noſtra herba facit,cuius ſententiæ placuit ſubſcribere,Dioſcor.etiam Phacoides vocat Temperaméto eſt ſicco,ac pręcipua eius contra calculum vis eſt. In muſſo decoctum calculum pellit:phlegma & choleram,lentoſq; & viſcoſos ventriculi humores ducit:aqua intercute laborantibus auxiliatur.

Euphraſia græco vocabulo appellatur officinis cum nil apud veteres de hac ſcripto ſit relictum.Gallice,lumilette,euphraſie.Fuchſius euphroſynen dictam,ac corrupte officinis euphraſiam ait, qđ oculos delectet,quorum & caligini medetur in vino pota. Eodem etymo Germa.Augentroſt vocant.Nonnullis ophthalmica & ocularia herba.Hyſſopo naſcitur ſimilis,in apricis collib.& pratis, cauliculis purpureis,folio paruo & per ambitum ſerrato,floſculo albicante,Autumni prorumpit initio.

Altera eius ſpecies,quam quidam gramē vocant, naſcitur apud Norimbergenſes, vt autor eſt Tragus, quam iidem Augentroſt appellant.Quidam Teuffelsblummen. Caule rotundo,cubitali,geniculato,foliis circa genicula binis longis,acuminatis,ſicut graminis, linguæ auicularum ſimilib. radice tenui. In Aprilis fine florem fert violaceum,candidum,quinq; foliis compactum, minutim inciſis. Capitula ex flore rotunda, ſicut lini,enaſcuntur,ſemine plena.

Tertia naſcitur in pratis,flore cæruleo lacteo quadantenus, altitudine cubitali,foliis teneris,mollibus& pinguibus;Centaurio minori ſimilib. In aquarum vero ripis bicubitalis,& foliis pinguibus, ſalicariæ modo naſcitur.Inueniuntur etiam aliæ aliis regionib. huius ſpecies Calidi eſt temperamenti & ſicci.

Ad oculorū ſuffuſiones & caligines vel per ſe impoſita, aut cum vino decocta,prodeſt:idē ſuccus efficit. Aqua tamen eius ſtillatitia oculis eſt cōmodior præſtantiorq;. In puluerem redacta & in vino trita,memoriā & oculorū aciem mirifice corroborat:amiſſamq; reparat.Tragꝰ eius decocto ex vino ſe aduersꝰ ictericos vſū eſſe teſtat͠.

Vinum Euphragiæ, Arnoldi: Recipe euphragiæ quantum ſatis eſt. Ponatur in doliolo muſti pleno, & fiat vinum euphragiatum. Huius vſu oculi ſenum reiuueneſcūt, & aufert impedimentum eorum,& defectum viſus in quocunq; homine de quacunq; ætate.

Conſerua Euphragiæ. Recipe menſe Iulio vel Iunio , Euphra-

giæ vna cum floribus lib. ſ. Sac hari lib. j. ſ. Contundantur ſimul in mortario lapideo minutiſſime, deinde ponantur in vaſe vitreato aliquandiu ad ſolem quotidie agitando: poſtea ſerue u ad annum vel biennium. Cerebrum confortat, ſiccatq;: viſum acuit ac clarificat.

Equiſetum græcis medicis dicitur ἵππουρις, τριμάχιον, ἀνάβασις, χεῤῥέδρανον ἐφαίδρον, γῆς σχοινιόστροφον, κάυκον, & à Caſſi no Baſſo σαλπίγγιον: Latinis Hippuris, caucum, à Plinio ephed a & ephedrum, anabaſis, trimachium, ſchœnioſtrophium, g s, ephydrum, equiſelis, herba equinalis, ſalix equinalis, ſaturni nutrimentum, à Caſſiano Baſſo, ſalpingium: Ab herbariis dicitur cauda equina, cauda caba lina, equi cauda, colus columbina, aſprella, equiſeta & equiſetum, ar ontilla, canace la, unicella, herba caballina ab Arnoldo Nouano, Hippoſeti. Serapioni lib. ſimp. c. 1;7. Dheneb alcail, ab Aue hoc c nap icail, ab Aui en a daneb alchail: pud alios Arabes leg tur denebal hicl, denebalthchil, denebhachil, dhenebacali, dnebachis, dnebath l, dhenben alchail & dhnenibalchi: Italis vocatur coda di cauallo equ ſeto, Venetianis cua di cauallo: Hiſpanis coda de cauallo, coda de mula, rabo de mula & rabo de mula, Gallis queue de cheual, queu de chat & prela: Ægyptiis pherphra: Germanis Schafftenheu/ Pferdts ſchwantz &c. Eius dantur ſex genera: 1 dicitur ἵππουρις ἄφυλλος: Latinis hippuris ſine foliis, hippuris nuda & equiſetum nudum: Germanis Schafftenheu ohne bletter. 2. genus Dioſcoridi eſt illud primo loco iam nuncupatum. Tertium genus græcis d citur ἵππουρις ἑτέρα, γύνος & ἐκύπον, vel ἐχύπον: Latinis hippuris altera, equiſetum alterum gynus equitium, & equiſetum minus: ab Herbariis dicitur equiſetum aruenſe maius, hippuris aruenſis ſiue ſegetalis maior & corſanda: Italis ſ euola & equiſeto minore: Gallis prela petit. Quartum genus dicitur equiſetum paluſtre maius. Quintum, equiſetum minus aruenſe. Sextum equiſetum ſyluaticum, hyppuris ſyluatica & cauda equina ſyluatica: Germanis Waldtroßſchwantz. Herba eſt vulneraria ratione naturæ ſiccæ atque attractiuæ, vtitur ab intra & extra, e us & deſtillatio eſt in aquam &c. Equiſeti ad ſanguinem ſiſtendum max mus eſt effectus. Foliorum equiſeti expreſſus ſuccus potus, ſanguinis fluxus tam in mulieribus,

bus, quam in viris sistit, san uinemque excreantibus & mingentibus, prodest, b sterue pei d em triu n cochlearium mensura potus. Cum vino potu succus, toim na ſedat, confe t iis qui difficulter tussiunt, & æg e spirant: intestinorum quoque & vesicæ rupturis est vtilis. Ad idem valent folia vel radix in vino cocta, & calida pota. Equisetum in aqua vel vino coctum, ad omnes similiter sanguinis fluxiones conducit: Intestinorum exulcerationes sanat, renum hulcera & fl x s c rat: stranguriæ dolorem mitigat. Aqua stillatitia ad eadem valet. Expressus foliorum equiseti succus, naribus exceptus, & ceruici illitus, sanguinis ex naribus profluuium compescit: quod etiam stillatitius liquor efficit. Tusa & sicco imposita folia, vulnerum sanguinem cohibent, eademque glutinant, & intra paucos dies Galeno teste, sanant. Equisetum in stillatitio l quore tepido madefactum, impositumque, erysipelati medetur, rubris item pustulis, inflammationibus sedis, aliorumq; locorum, & dysenteriæ. Occultorum locorũ tumores sedat.

CAP. XVIII.

De Elleboro, Fœnugræco, Fœniculo Fragaria, Ferula, Frumento Amyleo, Turcico & Indico.

ELleborus græcis, latinis dicitur veratrũ, Dioscoridi melampodium, à Melampode Pastore, qui eo oues purgauerit & sanauerit: Duum est generum: nigrum & album: nigrum dicunt aliquot habere genera vt veratrum nigrum verũ Germanis Schwartz nieß-wurtz hoc genus tuto intra corpus sumi potest: nascitur adice multis capillamentis intricata, duarum spithamarũ altitudine, foliis in caulib. ab imo ad sum̃um teneris, leniter incisis, sicut in abrotono minore, viridio ibus tamen & copiosioribus, flo ibus in cacumine singulis in vere fl uis, cui similes sunt propemodum anthemidis: vulg veriar Christwurtz ger man s vocatur: Plurimum præstantissimum o; na citur in A ticyra, vnde prouerb. nauiget Anticyras. Aliud genus sic dictum, quod mense Septembri floreat: Huic radicẽ dicunt multis fibris intricatã & contextã flores circa finem Decem-

bris ostendit in viridi flauescentes, colore mali cotonei, qui bini vel terni in purpureo nascuntur caule: flore pereunte semen in siliquis, velut in Aquilegia, innascitur, quod maturum fathiscentibus siliquis excidit. Folia sunt incisa, cuiusmodi fere in pæonia, minora tamen & nigriora: Radix est amara. Tragus Plinii consiliginem & Columellæ lib. 6. cap. 5. tradit. Est etiam species dicto iam veratro nigro admodum similis, vt non facile sit discernere: quidam sunt qui consiliginem volunt esse Plinii: Flores huius in capita, sicut in Nigella abeunt, in quibus semen est nigrum, herba ipsa odore fœtido, locis saxosis & asperis nascens: Latinis veratrum nigrum syluestre. Huius tradunt radicem à collo suspensam, veneno resistere. ne haustum venenum obsit, intra corpus vero sumptam hominem occidere. Cuius rei experientiam refert Tragus de monacho quodam, qui in cane hoc ipsum expertus sit. Huius potissimum ad luporum venationem vulpiumq; est vsus: Noxia enim facultate est præditum. His addunt elleborum nigrum ferulaceum, item elleborum nigrum falsum hortensem, ac elleborastrem maximum.

Ellebori albi duæ sunt differentiæ, maior ac minor: maior folia gerit plantaginis vel potius gentianæ similia, sed maiora, magisque venosa, striata, & velut plicas habentia. Caulis ei rect⁹ & long⁹, plures species proferens, è quib⁹ flosculi candidi emergunt: radix ceposa, crassa & candida cui multæ fibræ adhæresců: calefacit, & siccat tertio gradu, varios humores sed maxime pituitosos ducit, idq; cũ molestia: vomitum excitat sumpt⁹, & ei⁹ puluis naribus admotus sternutamentũ mouet. Est & elleborine, seu elleborus humilis alb⁹, ei vultu multum similis, quem officinæ non seruant. Elleborus niger verus, Græcis Cherbachen nuncupatur, hic purgat humorē melancholicum. prodest insanientibus, maniacis, hypochondriacis, lienosis, epilepticis elephantiacis, quartanariis & omnib. morbis, quos atra bilis, vel humor melancholicus procreat, periculosus aũt est sanis, pueris & imbecilliorib. dosis drac. j pond⁹ nõ excedet. In pesso subditũ, menses fortiter ducit. Vetera damna & fistulas inspersus eius puluis mirifice sanat: cum aceto omnis generis scabiei, psoræ, serpigini & elephantiasi prodest: putridam carnem erodit & consumit. Veratrum album etiam calidum & siccum est tertio ordine, sicut & nigrum. Agyrtæ veratro albo cum esula & lathyri ad-

uersus

uersus pleraq; corporis vitia maximo vtentiũ damno vtuntur. Radix viginti quatuor horarum spacio in oxymeli mollita, ac rursus arefacta, semidrachmæ pondere cum vino delirantib. datur. Sin potionem ex radice cupias conficere, biduũ in vino maceranda, vel in iure coquenda erit, ac potus vel decocti ipsius, mediocris, pro patientis crasi, haustus dabitur. Valet aũt contra eosdem affectus ad quos nigrũ, nẽpe delirantes, melancholicos, comitiales, phthisicos, quartana febri laborantes, elephantiasi, conuulsionib. & torminib. infestatos. Narib. inditum cũ sampsychi foliis, cerebrum per sternutamenta purgat. Dentiũ dolorẽ cũ aceto cocta, collutione mitigat, Veterib. vlcerib. & damnis purgandis, & psoræ confert. Cum lixiuio decoctum pediculos & lendes capitis necat. Idem vnguentum eius præstat. Cũ melle & farina temperatũ, mures & glires occidit. Efficacius aũt ad hoc ipsum est nigrũ. Muscas in lacte decoctũ, perimit.

Omissis variis de helleboro autorum sententiis, accingimus nos ad veram analysin variorum ac doctissimorum virorum eorumq; recepta, sic vsus eius constabit. Bonus siue malus.

Syrupus helleboratus Quercetani. ℞. rad. hellebori nigri, veri & electi vnc. j. polyp. q. sem. carth. ana vnc. j. ſ. visci quer. coryli ana vnc. j. turbith gum. agar. trochisc. asari ana drac. vj. sem. pæon. anisi, citrii, card. bened. acetosæ an. drac. iij. Dictamni Cret. flo. tiliæ arboris, calend. cent. min. hyper. an. p. ij flor. viol. buglosſ. nymphææ an. p. j. ſ. macerentur in q. ſ. oxymelitis scyllitici & aquæ fum. idq; in vase vitreo optime clauso, ad B. M. per duos dies ad minimum: deinde fortiter exprimantur ac clarificentur. In lib. ij. huius colaturæ macera deinceps, & digere ad eundemmet ignem B. per quatuor dies rad. hellebori nigri veri & electi vnc. j. folic. sen. vnc. iij. macis caryop. cinnam. an drac. j. Denuo fortiter exprimantur, & per vnũ aut alterum in eodemmet B. M. quam optime purificentur, vt artis, semel aut bis in die ad minimũ, fæces quas in fundo vitri subsistere percipies, reiiciendo, & quod purius est, denuo purificando, idq; reiterãdo, donec materia nullas amplius fæces seponat ad fundũ vasis. His peractis, adde sacch. viol. q. ſ. vt coquantur in syrupum, addẽdo sub finẽ coctionis rhab. seorsim in succo rosarum pallidarum macerati & expressi vnciam j ſ. Misce, fiat syrupus mediocriter coctus. Dosis esto vnciæ vnius, vel vnciar. ij. Per se exhibetur, vel cum aqua lilii conuall. semper addendo potioni guttulas aliquot spiritus

vitrioli, ex arte præparati. Atque is vnus est syruporum nostrorum purgantium antepilepticorum: cuius omnibus æque, siue ii sint infantes aut fæminæ, siue iuuenes aut veteres, obesi aut macri, siue cuiusuis temperamenti homines, tutus est vsus, eam dosin exhibendo, quæ pro cuiusuis ægrotantis debili aut forti natura satis esse possit. Idemmet auxilium apoplexijs, paralysi & melancholiæ, aliisque id genus morbis, validas etiam fixasque radices habentibus, summe conducit. Si tamen fœmina est, quæ huiusmodi morbo conflictetur, vt sępenumero id cötingit, purganti syrupo adiicienda erit bryoniæ radix, quin etiam in purgationem addi poterit fæcula bryoniæ, quod hystericum est medicamentum, idque specificum & proprium solutiuum: quales sunt etiam extractiones, quæ fiunt ex succis mercurialis & rutæ, quæ ibidem etiam habentur.

Quinta essentia hellebori nigri. Quercetani. Recipe veri hellebori nigri purpureis floribus, quiq; recens collectus sit, non aridi, si fieri potest, quantum sit satis ad dimidiam alembici partem, ex radicibus conquassatis & tusis implendam: Ex quibus per balneum maris vaporosum (quod ad destillandum, citra adustionem, institutum est) tantum aquæ stillatitiæ educetur, quantum reddi poterit. Sicca autem quæ restabit in fundo alembici materia conquassetur, & in matracio colli oblongi reponatur, cui affundatur propria aqua; ac nota, tantum aridarum fæcum conquassatarum esse sumendum, non plus, quantum aqua sua stillatitia supernatante ad tres digitos latos submergi possit. Ponantur omnia in digestione balnei ad sex aut octo dies, dum aqua radicum colore tincta & imprægnata rubescat. Tum defundatur aqua per inclinationem: quæ iterum sola balneo maris satis calenti, in digestionem reddatur.

Hac enim coctione secunda, quod crudius est, magis maturescit & corrigitur, ac aliquid semper impurarum fæcum secernitur, quod in forma hypostasis aut sedimenti in imo residet. Deinceps hæc aqua optime digesta, cocta & depurata, in paruo alembico reponatur, vnde rursum extilletur, dũ in fundo vasis restet materia, syrupi consistentia, qui verus est hellebori balsamus & quinta essentia. Si vero radices hellebori nigri recentes desiderantur, sed siccæ tantum occurrunt (quum non omnibus peruium sit, vtpote à

mon-

montibus procul remotis, recentibus ſemper potiri) in hunc modum, qui ſequitur, parandus erit earum Balſamus, eſſentia quinta aut extractio, quæ epilepſiis conferat. Recipe radices veri hellebori nigri, quas menſe Septembri collegeris, ſole in ſigno libræ exiſtente, vel anetis, menſe Martio circa alterutrum æquinoctium. Tum n. pollent radices virtutibus, & natiuo ſuo humore totæ madeſcunt. Hæ accurate mundatæ, vino albo dilutæ ac exiccatæ, contundantur in mortario marmoreo, ligneo pilo. Conquaſſatæ diſcindantur forcipulis, ſicque in alembici vitrei capacitatem iniiciantur, iis ſuperfundendo aquarum pæoniæ, flor. lilij conual. & flor. calend. ana quantum ſit ſatis, ad eas optime imbuendas ac perfundendas, quæque ſpiritu vitrioli addito acidulæ reddi poterant. Totaq; iſta materia ad 24. horas in lento igne in digeſtione hæreat: cuius liquor tandem ſtillatitius in recipiens, capitello alembici aptatum, extillet non ad perfectionem aut ſiccitatem integram: ſed vt fæcibus adhuc humidis, ſtillata aqua reaffundatur, quæ denuo per alias 24. horas digeſtioni reddantur, vt poſtea prælo ad id concinnato, totius liquoris ac ſubſt. fiat expreſſio, fæcibus ſeorſim ſeparatis ac ſepoſitis. Quæ quidem expreſſio tota alembico iterum reddatur: vnde rurſum extillet aqua, dum in fundo remaneat ſyrupi conſiſtentia, aut mellis: atque hæc denuo aqua fæcibus ſeparatis ac repoſitis ſeorſim in alembico, vt diximus, ſuperfundatur, vt digeſtio eorum repetatur per 24. horas, ac demum fortis prælo totius ſubſtantiæ fiat expreſſio, ſeruando ſeorſim fæcem aridam, & ſuperiori conſiſtentiæ ſyrupi admiſcendo expreſſionem. Aqua vero ſtillatitia fæci reddatur, vt prius, ad infuſionem, quæ poſtea expreſſa ſyrupo adiungatur: idque toties præſtandum ac continuandum, dum nullum amplius radices aut illarum fæces ſaporem guſtanti reddant. Quod quidem integræ expreſſionis & radicum eſſentiæ prorſus exhauſtæ ſignum eſt certiſſimum. Tum vero ſeruatos ſyrupos, vt ſupra diximus, qui ex lib. j. radicum ad vncias circiter quatuor balſami extrahuntur, in matracium vitreum oblongi colli infundes: quibus tertiam aut quartam partem ſtillatitiarum aquarum ſeruatarum adiicies (etenim maiore copia aſſeruantur aquæ quam ſyrupi) ac in digeſtionem vaſe in Bal. M. repoſito, dum aqua inficiatur colore rubro: tincta aqua per inclinationem transfundatur, & ab hy-

postasi, quæ in fundo restabit, quam optime fieri potest separetur ac recens denuo aqua reaffundatur ac separetur, idque tot cohabitationibus repetendum, donec tota mellita illa substantia extracta in aquas illas transierit, in essentiæ puræ ac clarissimæ speciem. Quæ cohabitatio perfecta fuerit, si nihil in fundo vasis, præter fæcem quandam inutilem, & omni colore aut tinctura destitutã (quæ summum est hellebori venenum) relinquatur. Vbi ista perfeceris, aut etiam inter operandum, fæcem in cinerem rediges igne reuerberii iuxta artem, idq; vbi eam fortiter expresseris, ac separata lento calore aqua, quæ tincturas superiores continet, dum remaneat syrupi consistentia, aut potius hellebori balsamus pretiosissimus, cũ extracta ea aqua totus cinerum sal ex arte prolicietur. Quæ aqua grauida & condita syrupo illi aut balsamo hellebori reaffundetur, agitando & miscendo probe omnia: deinde rursum extillabitur, dum ad consistentiam syrupi ac balsami materia rursum in fundo redigatur, cui suus sal in quo vis purgatrix præcipua hellebori posita est, admixtus & coniunctus fuerit. Huius hellebori balsami scrupulus in vno aut altero cochleari suæ aquæ, aut alterius congruentis liquoris, admirandum est purgatiuum, ac massæ sanguineæ mundificatiuum excellens, quod non epilepsiis tantum domandis par est, sed omnibus aliis etiam deploratissimis ac astralibus morbis, quales sunt maniarum ac melancholiarum species, subigendis efficacissimum, quib. vulgaria remedia ludibrio esse solent. Hic nõ obiicienda est operationis difficultas, cum satis superq; vtilitate & præstantia medicamenti ea compensetur: imo quæ in ea vel tantillum vel satis soleat facillima haberi. In qua si qui fiunt sumptus, facile à diuitib quib hęc videntur dicata, magno fœnore persoluuntur ac restituuntur. Illis n. tam eximias præparationes dicauimus: at tenuioris fortunæ aliis, quibus forte hæc cariora videbuntur & inexpertorum pharmacopœorũ capacitati præparationes nostras balsamicas vt accommodemus, quæ sequuntur erunt aptanda. Oportebit n. aquarum pæoniæ lilii conuall. & calendulæ in locum substituere extractionem radicum hellebori, repetitis decoctionib. factam, cum sero lactis aut lacte destillato. & sæpe identidem expressam, vt in expressionem radicum virtus pertrãseat, ac in ea maneat. Quod toties iterandum est, nempe reaffusio, repetita ebullitio &

expres-

expressio, vt vltima expressio nihil saporis habeat, quod omnem hellebori substantiam ac virtutẽ in aquas aut serum lactis aut liquorem expressum transiisse testabitur: In libras autẽ singulas expressi liquoris addantur foliculorum sennæ vnc.ij. Caryophyllorum cinnã. macis an. drac. j.ſ. seminum anisi & fœniculi dul. an. drac. ij. florũ rosſ. rub. pug. ij. florum nenuph. p. j. quib. infusis & expressis, secundum artem instillentur tot spiritus vitrioli guttulæ, vt tota mixtio acidula reddatur. Qui per ignorantiam, spiritus vitriolati vsum in medicina improbant & respuunt, cuius tamen virtus & præstantia, siue ad tincturã medicamentorũ extrahendam, siue ad fermẽtationem, omnib. reb. quibus immiscetur inducendã, siue nimiã caliditatem purgandam, contemperandam, illorumq; venenositatẽ corrigendam, satis præiudicari non potest: loco spiritus prædicti iniiciant pro singulis vnc. succi citrii vel limonum (qui naturã vitrioli æmulatur) quantum sit satis ad aciditatem inducendam, probeq; omnia macerentur, digerantur, aut fermententur ad tres aut quatuor dies: quorum postea fiat expressio: cuius liquor ex B.M. vel calentib. cinerib. destillatione educatur, dum, quod restat in fundo, mellis consistentiam acquirat: cui adde myrrhæ & masticis pulueri-sat. q.ſ. Rhabarbari si voles modicum, vt fiat pilularum massula. Ex qua pilula vna tantum in dosim exhibeatur: cuius operatio fælix futura est, & ad radices vsq; morbi ac seminaria penetratura, vt quicquid est impuri & corrupti, radicitus euellat ac exhauriat, quod vulgaria, vt diximus, medicamenta nequaquam prę stare valeant. Cum prima hellebori essentia, quam, vt meliorem alia, vsurpauimus, cuiusque vsum legitimum promisimus, coniungi poterit (si ita videbitur) extractum aloes, sennæ, agarici & rhabarb. vel extractum scammoneæ & colocynth quorum extract. formulæ in nostra pharmacopœa restituta reperientur: ex quibus forma opiatæ concinnetur, cuius dosis sit scrupulus j. aut admiscendo myrrhæ & castorii & pulueris sennæ, q. ſ. fiant pilulæ: quarum vna tantummodo in dosim exhibita semiscrupuli, aut integri pro robustioribus, vehementissime per secessum operatur, idq; citra perturbationem vllam. Si epilepsia fiat per consensum vteri, his addere poteris fæculam bryoniæ & assæ fœtidæ essentiam seu oleum ad libitum. Diuersas nunc variorum autorum contemplari placet præparationes;

Syrupus de elleboro, Heurnii: Recipe ellebori nigri vnc.ſ. ſucci pomorum dulcium vnc.x. Radicum bugloſſ. borraginis, polypodii, epithymi ana vnc.j. Folliculorum & foliorum ſenæ, chamæpityos, ſtœchados ana vnc.vj. flor. borragin. bugloſſ. fumariæ lupulorum ana p j capillorum veneris, agrimoniæ, chamædryos ana m.j. ſchænanthi vnc.ſ. Fiat decoctio ad libras duas: Huic decocto adde ſucci pomorum, ſacchari albi ana lib. ij. Fiat ſyrupus. Doſis eſt quantitas duarum vnciarum.

Oxymel elleboratum maius Iuliani purgans phlegma & melancholiam: Geſneri. Recipe Rutæ, Thymi, Dictamni Cretici, Hyſſopi, pulegii, marrubii, carduibenedicti, ſpicę celt. cort. ſambuci interior, ana m.j. Calami montani p.ij. ſem. aniſi, ocymi, vrticæ Rom. anethi ana drach.ij rad angelicæ, altheæ, ari ſcillæ, ariſtolochiæ longæ, rotundæ, clematitidis, turbith ana vnc.j. iridis noſtræ, coſti, polypodii ana vnc.j. ellebori nigri, eſulæ ana drach.ij. cort. rad. ellebori albi drach. ij. agarici drach.ij. Omnia trita infunde in aceti acerrimi lib.vj. vel quantum ſufficit: triduo in ſole, vel ad fornacem, in vitreo vaſe obturato. Tum decoquantur in olla vitreata ad dimidium fere, tum colabis modice exprimendo, addeſque mellis deſpumati, ſacchari ana lib. j. & ad conſumptionem aceti decoques ad ſyrupi conſiſtentiam. Doſis ad mouendam aluum, ab vnc. ſ. vſque ad drach.vj. cum decoctione ſenæ & polypodii, vel ſyrupo violato, alioue ſolutiuo. Confert epilepſiæ, aſthmati & omnibus morbis, à materia frigida, craſſa, tenaci, à phlegmate & melancholia dependente.

Oxymel elleboratum, minus: Geſneri. Recipe calamenthi, thymi, pulegii, carduibenedcti, roſarum rubr. menthæ criſpæ ana p.j. ſem. aniſi, ocymi, ſem. vrticæ Romanæ, ſem. anethi ana drach j. rad. angel. rad. fœniculi, althææ, ſcillæ, iridis noſtræ, turbith, ana vnc.ſ. Ellebori albi, eſulæ præparatæ ana drach ij. rad. aſari. drach. j. ſ. Galangæ, cinnamomi, calami aromatici ana drachmam vnam. Infunde in aceti fortiſſimi libras duas ſ. vt prædictum eſt, & cum media pars bulliendo fuerit abſumpta, adde ſacchari, mellis deſpumati ana vnc.v. Fiat ſyrupus, qui aromatizetur, cum croci, cinnamomi, macis, zingiberis an. ſcrup. j. in ſacculo intus ſuſpenſis. Doſis ac vires vt in maiore.

Purgans ſpecificũ hydropicum. Recipe radicum hellebori nigri debito tempore collectarũ vnc.tres.NB.vt ab helleboro ſpuma venenata in præparatione eſſentiæ diligẽter ſeparetur. Coloquintid. vncias duas.Extrahatur eſſentia cum ſpiritu vini, & iterum ſeparetur ab illa ſpiritus,ad mellis ſpiſſitudinem.Huius recipe grana quatuor.Mercurii per oleum ſulphuris præcipitati grana duo.

Miſceantur & formentur pilulæ: Exhibentur tribus auroris ſucceſſiue:poſtea ſint ad manus flores ſulphuris ter per vitriolum ſublimati, quorum accipe tres partes, & adde extractæ eſſentiæ croci martis: Eſſentia hæc ex optime præparato croco Martis extrahitur, olei vitrioli beneficio in digeſtione, cui bona quãtitas aquæ comunis admixta eſt,quæ tamen iterum fortiter abſtrahenda eſt, vt puluis extract⁹ per ſe remaneat.De hoc mixto puluere,mane,meridie, veſperi exhibe drachmam ſemis: offeratur in conſerua Roſarum: Sudor oleo Guaiaci rectificato cum aqua Theriacali prouocandus: vtatur cibo ſicco conuenienti,potu exiguo, qui ſit vinum Abſinthites chalybeatum. Electuarium purgans melancholiam atramque bilem:Recipe rad.Hellebori nigri non adulterini vnc.ij polypodii querni vnc.j.ſ.cort.capparum, tamariſci ana vnc.j.Summitatum meliſſæ,thymi,epithymi ana p.j folicul.ſenæ vnc. iiij, turbith gummoſi vnc.ij.ſ.Myrobalanorum omnium ana vnc.ſ. agarici rec. trochiſcati vnc.j.ſ.ſem.ireos,carduibened.fœniculi, aniſi ana drac. vj.cubebarum, cinnamomi, macis, caryophyllorum ana drach.ij. conſeruæ flor.bugloſſæ,violarum nympheæ ana vnc.j.Hæc omnia contuſa & permixta macerentur in ſuff.quantitate ſeri lactis,& ſuccorum quam optime depuratorum fumariæ,bugloſſæ, pomorum redolentium, idque in Baln. M.vaporoſo, vaſe optime clauſo per quatriduum:dein fiat expreſſio, colatura, itemque depuratio, vt iam docuimus:his adde mannæ granatæ,ſacchari violati,pulpæ tamarindorum & pulpæ racemorum recentium præparatæ,vt docebimus,ana vnc. vj. Coquantur lento igne ad conſiſtentiam ſyrupi perfecte cocti,cui ſub ſequentes pulueres paulatim inſperge, rudicula omnia ſemper commouendo. Pulu. Diaſenæ noſtræ deſcriptionis vnc ij.trochiſc.de rhabarb.de eupatorio de capparibus ana vnciam ſ. ſcammoneæ præp.vt iam docuimus drac. vj. Miſce & fiat electuarium vt artis eſt:Doſis vnc.ſ. Vinum helleboratum: Accipe

radices hellebori nigri bene mundatas, & ab omni terrestri impuritate purgatas, quas minutim concisas in Baln. Mar. cum sufficienti vini vel aceti quantitate, & semine anisi per 24. horas macerabis: hinc post quatuor aut quinque dies vinum prædictum separabis: eo enim modo omne venenum ex prædicta radice extrahetur, quæ dein exsiccari debet: Recipe rad. hellebori ea, qua dictum est, ratione præparatarum vncias duas semis, foliculorum senæ vncias tres, fœniculi dulcis, anisi ana drachmas sex, corticis citri vnciam semis. Macerentur omnia in duobus vini albi optimi, & iam purificati mensuris per quatuor aut quinque dies in baln. Mar. calido, coleturque vinum absque expressione vlla, dein bis terue per manicam Hippocratis transmittatur, dulcoretur & aromatizetur cum sacchari sufficienti quantitate, & pauculo cinnamomo. Excellens est educendis è cerebro pituitosis & melancholicis humoribus. Optimum igitur est ad maniam, & melancholicos omnes affectus, tum intro assumptum, tum extrinsecus capiti cum linteolis in eo madefactis tepide admotum.

Puluis sternutationem prouocans. Recipe pulueris rad. cyclaminis, maioranæ Hyssopi ana drachmam vnam semis, nigellæ, pyrethri ana drachmam vnam semis, macis scrupulum vnum, hellebori albi scrup. ß. mosch. gr. viij. Misce, fiat puluis. His addemus sternutatorium quoddam Martini Rulandi Med. peritissimi, in ipsius centuriis descriptum, cui excellentissimos effectus autor adscribit. Recipe sem. nigellæ, hellebori albi ana scrup. j. maioranæ, rosmarini, saluiæ ana drach. ß. moschi gr. ij. Nos vtimur alia sternutatorii forma, quæ non in nares insufflatur, vt puluis, qui possit eo, quod helleborum excipiat, facile alias cerebrum offendere. Recipe pyrethri scrup. ß. hellebori nigri drach. j nasturtii drac. ß. Puluerentur & includantur in nodulo: maceretur nodulus in aqua rosarum & naso admoueatur subodorandus.

Melanagogon purgans. Recipe rad. seu fibrarum hellebori præparatarum vnc. ij. folicul. senæ vnc. vj. tu bith, myrobalanorum omnium ana vnc. j. ß. trochiscorum alhandal drach. vj. flor. violarum, rosarum rubrarum, epithymi an. p. j. pec. læ. fi antis gil. drach. ij. succ. optime depuratorum fumi terræ, pomorum redolentium, & sen lactis an. q. suff. Fiat enumeratorũ simpliciũ omniũ crasso mo-

do con-

do conquassatorum, maceratio & digestio in balneo per 8. dies: postea colentur, exprimantur, & depurentur & reducantur in extractum, sicut cætera. Extractũ Catholicum. ℞. fibrarum hellebori nigri cum aceto præparatarum, (hæc n. est prima hellebori præparatio) vnc. j. ß. turbith albi, & gummosi, hermodactylorum an. vnc. ij. asari, graciolæ an. vnc. j. trochiscorum alhandel drac. vj. Omnia conquassata indantur in matracium, addendo spec. diarrhodon, lætificantis gal. an. drac. ij. supra affundendo aquar. fumi terræ, pomorum redolentium an. lib. j. succi limoniorum optime depurati, succi granatorum acidorum siue berberorum an. lib. ß. Vt liquores materiã duos digitos supernatẽt: stent omnia in digestione balnei calidi per 6. aut 7. dies: postea colentur & exprimantur omnia per torcular fortissime, & seruetur hæc expressio. Seorsim autem fac hoc sequens extractum. Recipe rhabarbari vnc. ij. agarici trochiscati drac. x. folicul. senæ vnc. iij. His correctiui loco adde cinnamomi drach. ij. Caryophyllorum, anisi. an. drac. ij. superaffundẽdo aquar. agrimoniæ, cichorii. Acidularum redditarum succo limoniorum quantum sufficit, vel potius liquorib. acidulis sulphuris aut vitrioli imbuantur, qui promptissime allicient tincturas & virtutes purgatiuas: fiat extractum digerendo, curando & exprimendo omnia, vt supra. Hæc expressio addatur priori, vt liquor omnis inde eliciatur ad siccitatẽ per balneũ vaporosum, & in fundo residebit extractũ catholicũ, de quo exhibebis drach. ß. vel ad summum drac. j. illumq; in suo proprio liquore dissolues, quem ad hos vsus seruabis, vel in forma pilularum exhibitum purgans vniuersale habebis præstantissimum.

Ptarmicũ Quercetani. ℞. rad. ireos, flor. maioran siccæ, hyss. sem. pæon, nigellæ, caryophyll. piperis an. scrup. j. hell. alb. scrup. ß. moschi gr. iij. misce, fiat puluis, qui naribus insuffletur.

Sternutatoriũ Quercetani. ℞. hellebori nigri drac. j. mast. drac. ß. incidantur & ligentur in nodulo subtili, qui maceretur in aqua pæoniæ, aut aliqua alia conuenienti, & naso admoueatur sub[illegible]orandus. Mouebit n sternutationem sine violentia, vel ad idem Recipe rad. ireos, cyclaminis an. drac j. castorei scrup. j. hellebori albi, thymi, sem. nigellæ an. scrup. j. aptentur in nodulum

Aqua purgans Heron. Rube[illegible]. Recipe rad. hellebori nigri, purpureos flores habentis, q. s. est, Has recentes a[illegible]

inde igni primum leui, mox auctiore, dum liquor aſcéderit omnis, deſtilla. Aquam ardentem deinde ab el'ebori ſubſtantia ſepara igne leuiſſimo Balnei: in eo quod remanet, diſſolue ſacchari candi, quod ſatis eſſe videbitur. Datur epilepticis ad grana tria cum aqua mulſa, vel communi; in qua hippogloſſum fuerit decoctum.

Liquor vomitum mouens Heurnii. Recipe bryoniæ, cyclamini ana vnc.iij. ellebori albi vnc. vj. Purgentur accurate ac redigantur in puluerem, leniter ſiccentur in aere; His affunde aquam vitæ, dum duobus digitis ſupereemineat: digeratur aliquot diebus in balneo: hinc lente deſtilletur dum nil vltra elabatur: quod reſtibile fuerit iterum in puluerem redige, ac huic nuper extractam aquam iterum committe: id repetatur ter. Plumæ apicem huic liquori immerges, ac vino maluatico elues, quod propinatum ilico vomitum irritabit.

Decoctum Hellebori nigri Auguſtani. Recipe cor.rad. Hellebori nigri præparati drach.ij. aniſi, ſem. fœniculi ana drac. j. cinnamomi, caryophyllorum ana g. iij. Fiat decoctio ſ.a. cuius doſis vnc.iij. cum confectionis Hamech vnc.ſ.

Aliud Heurnii. Recipe myrobalanorum omnium ana vnc. ſ. comminuantur craſſe, & macerentur per diem & noctem in aqua fumariæ lib. vij. & adde polypodii, grithymi, ſenæ an. vnc.j. Glycyrrhizæ. ſem. citri, hermodactylorum vnciam ſ. caryophyllorum ana drach.ij. corticum præparatorum hellebori nigri vnc. ſ. Coquantur ad medietatis exhauſtionem cum tenui expreſſione. Accipe huius decocti partem ſextam. Syrupi de fumaria compoſiti, ſyrupi roſati ſolutiui ana vnc.j. De corticibus citriorum vnc. ſ. Miſce, bibat, medetur hypochondriacis & laborantibus ex malo venereo. Infuſio ad atram bilem ex ſero lactis. Heurnii. Recipe cort. ellebori nigri drach.j.ſ. ſem. aniſi, fœniculi, citri ana drach. ſ. Cinnamomi, Zingiberis ana g. vij. Paſſularum vnciam ſ. Seri caprilli vnc.iix. Fiat infuſio: expreſſio bibatur cum manna, vel ſyrupo roſato ſolutiuo.

Extractum Hellebori nigri. Cortices radicis hellebori nigri, medulla exempta infundantur in aqua aniſi, de qua ſit oleum ſeparatum, & ſtet in infuſione per horas 24. vel quandiu libuerit: deinde bulliant ſimul, quouſque extent radices ad aquæ ſcilicet fere con-

ſum-

ſumptionem: coletur poſtea cum forti expreſſione. Vltimo decoquatur expreſſum cum ſyrupo roſato ſolutiuo ad ſufficientem ſpiſſitudinem: reponatur in vaſculo terreo vitreato & vetere. Doſis eſt ſcrup. j. vel ſcrup. j. ſ. Purgat ſine moleſtia humorem melancholicum.

Extractum ſiue eſſentia ellebori nigri, ignoti authoris: Recipe rad. ellebori nigri autumnali tempore collectarum lib. j. Decoquātur cum aqua aniſi & pulegii, (ex quibus oleum chymice extraxeris) in vitreo vaſe bene clauſo in Bal. M. feruentiſſimo per integrum diem, quo facto, comprimendo ſuccum omnino extrahe: Fæces autem abiicito: quod reliquum eſt, indas alembico vitreo, vt menſtruum ſeparetur, & remanebit in fundo alembici viſcida quædam ſubſtantia, cui affunde ſpiritum vini optimi, qui materiæ ſupernatet quatuor digitis: ponantur omnia in matratio oblongo collo, & bene obturato, digeranturque in Bal. M. per duos, aut tres dies: quod clarum eſt pellucidum eſt, tamen amarum, affunde alio vaſi, nouumque denuo vini ſpiritum infunde, faciendo vt prius, donec totam eſſentiam reiteratis digeſtionibus attraxeris, ſemper fæces ſeponendo, vti artis eſt. Quo facto, ſepara prius menſtruum cum calore balnei: ipſo ſeparato fac circulentur cum nouo vini ſpiritu, infuſionis maceris, per aliquot dies. Rurſus optime ſeparato vehiculo, remanebit in fundo eſſentia ellebori, mediocris conſiſtentiæ, & fuſci coloris: hanc ad multos vſus reſeruabis. Huius eſſentiæ ſcrup. j. cui aliquot guttulæ olei aniſi, & menthæ admiſtæ fuerint, exhibetur ieiuno ſtomacho, cum decocto competenti, vel aqua lumbricorum, hydropicis. Item cum aqua betonicæ, cerebri affectibus, vt maniæ, melancholiæ, vertigini, epilepſiæ, & paralyſi confert. Bilem enim vtramque & pituitam ſine vlla moleſtia: corpus denique totum excrementis corruptis expurgat, quod quidem incolume & velut iuuenile reddit. Neque ſolum noxios humores, & excrementa è vaſis attrahit, ſanguinem purificando, ſed à toto corpore, & cute ipſa; qua ratione epilepſiæ, cancro, eryſipelati, malo mortuo, & phagedænis valde conducit.

Aliud, Heurnii: Recipe ſucci fœniculi vel aquæ quæ reliqua fuit ab olei aniſi deſtillatione lib. iij. his infunde cinnamomi vnc. ij. ſ. aniſi vnc. iij. Maſtiches vnc. ſ. flauedinis corticum citriorum drac. iij.

Macerentur tepide per plures dies, dũ omnis vis transiisse in liquorem videatur: hinc fiat colatura, quæ effundatur super cortices radicum ellebori nigri, exempta prius medulla: & iterũ quã diutissime macerẽtur, quo eorum vis tota fere fuerit eliquata: deinde bulliãt, dum succus fere consumatur: & cortices iam tũ fortiter prelo exprimentur, & colatum, iterum coquatur; adiecto pauco syrupo rosati solutiuo, dum opiatæ ideam inducat. Vel priusquam ita coquatur, nouæ contusæ radices iniici poterunt, cum manipulo rosarum rubrarum, & quid vini rubri, ac repeti eadem historia. Datur cum vino albo aut ex iure aliquo à scrup. j ad drac. j.

Aliud, Heurnij. Recipe radicum veratri nigri effossatũ sub ortũ solis, incrementa ducente Luna, ac peragrante dodecatemorion capricorni, Leonis, aut sagittarii, in pulpam contundantur, & distillentur, dum nil amplius liquoris fundant: hoc fiet vi calidi caloris in arena. Hic cinis cum vino liquescat in lixiuium: mox balneo exhausto liquore, salem fundus dabit, qui omne vitium humani corporis antiquatum in causariis abigit, ac in floridam iuuentam effætum corpus reuocat, soluitur cum vino, croco & ambra. Dosis est à à scrup. j. ad drachmam j.

Quando Paracelsus de nigro & albo elleboro nõnulla in mediũ profert, illaq; ex parte syncera optimaque, paucis venit audiendus: De duob. elleboris scripturus, hoc primum assero, elleborũ aliũ hactenus vocatum fuisse album, alium nigrum, ꝓpter colores, albũ & nigrum. Non autem ex hoc, sed ex proprietatibus, duabus hisce radicibus insitis appellatio constitui debet. Si ergo verius à virtutibus denominari licet: debet albus elleborus vocari iunior, & niger senior, seu radix alba iunior, & nigra senior. Nomen autem ellebori remouendum est ex caussa, quam iam tradam. Duæ hæ radices virtutem vnam & eandẽ habent. Hoc saltem discrimine distant, quod iunior iuuenibus, & intra 50. annos constitutis conueniat & adhibenda sit. Senior autem illis, qui 50. annos iã excesserunt. Et hoc non de elleboro solo, verum etiam ceteris herbis & radicibus, quæ duplicis sunt generis, mas scil. & fœmina, verum quoque esse iudicabitis. Non quod vere mas & fœmina sint, sed vt ex illo discrimine intelligat Medicus, aliam iuuentuti, aliam senibus porrigi debere, eo modo, quem iam de elleboro traditurus sum.

Elleborus albus est iunior, niger senior.

Mas & fœmina inter herbas quid?

ſum. Medicorum certe hoc delirium comprimis graue eſt, quod intelligere minime potuerint, aliam eſſe rationem & medicinam iuniorum, aliam ſeniorum, adeoque duas officinas naturam condidiſſe. Nam inconueniens eſt, vt ſenex iuuenum medicina, & contra iuuenes ſenum remediis vtantur.

Pro declaratione horum exemplum vobis affero de luna, quæ ſingulis menſibus renouatur & repuerafcit. A pueritia vſque ad ætatem mediam eſt plenilunium, vbi ætas prima abiit. Poſtea incipit ſenium, & illa decreſcit, dum penitus vaneſcat. Lunæ hæc conſtitutio præfigurat vobis iuuentutem & ſenium hominum. Et ſicut alius ſtatus eſt in augmento, alius in decremento: ſic certum etiam diſcrimen eſt iuuentutis & ſenii. Et cuiuſuis Medici eſt, lunæ naturam & conditionem ſolidiſſime intelligere. Ita fiet, vt etiam hominis ætatem, qualis ſit, nouerit. Ex luna namque ea diſcenda eſt. Illa verus & genuinus liber eſt, non is qui atramento deſcriptus eſt. Sic aliud etiam herbarum genus in augmento lunæ, aliud in eiuſdem decremento vſurpandum eſt. Id vulgo mas & fœmina dicitur. Mas eſt primæ, fœmina ſecundæ ætatis. Sciendum præterea etiam eſt, vniuerſa quæ numeris ſubiiciuntur, duobus numeris contineri. Si duæ partes componuntur, res integra eſt: vna quælibet per ſe pars integra non eſt. Quid enim ætati iuuenili proſit elleborus ſenior? Quid alteri ætati commodet elleborus iunior? Si autem coniungantur, iam à perfecta medicina inſtructus eſt homo, tam iunior quã ſenior. Interim tamen cum iuuẽtus & ſenium vna conſiſtere nequeant, ſed vnum alterum aboleat, ac iuuentus non opus habeat ſenio, nec ſenium iuuentute, ſimiliter & luna tantum iunior, non ſimul etiam ſenior, aut ſenior tãtum, non etiam ſimul iunior exiſtat: ideo Deus hanc Medicinam in duas partes diuiſit, quarum nulla alteri obſtringitur.

Aetatis hominis cum lunæ conditio.

Numero duplici omnia ſubiicienda.

Noſcenda autem porro etiam eſt quælibet differentia morborum primæ & ſecundæ ætatis. Alterius enim naturę eſt apoplexia in prima, alterius in ſecunda ætate. Sic etiam alia medicina in prima, alia in ſecunda. Iam vero in elleboris integra & perfecta cura eſt apoplexiæ, diſcrimine tamen habito iuuentutis & ſenectutis. Perfecta inquam in vtroque curatio eſt, modo tamen morbi diuidantur. Exempli cauſſa. Duplex eſt podagra: vna primæ, altera ſecundæ

Aetatis morborum cognitio Medico neceſſaria.

ætatis. Et elleborus eſt integra eius cura, & integra eius cura eſt in elleboro. Vtræque autem in eadem radice vna conſiſtere non poſſunt. Ideo diuiſionem fecit natura ipſa, vt ne deſtructio in vnum congereretur. Memori ergo ſemper animo tenete diuiſionem herbarum, diuiſionem ætatis, diuiſionem medicinæ, diuiſionem morborum, & diuiſionem lunæ. Hoc enim Naturæ Myſterium & ſecretum eſt, cuilibet Medico, ex Aſtronomia nato palpabile. Pſeudomedicis, vt ad omnia reſpondeamus, neceſſitate nulla mouemur.

Elleborus integre curat Apoplexiam.

Nec vero leui ſaltem hac cum inſtructione vos dimitto: ſed veris Medicis hoc cumprimis inculco, quod diuiſio ex natura oriatur ita, vt quodlibet ad ſuum locum, & eo, quo debet, deducatur. Ita & Medicinæ vires ad debita & conuenientia loca deducuntur, nec alio ſeſe adigi patiuntur. Multo minus medicina in ſenium compellitur. Teſta oui ad locum ſuum ſe recipit, ſic etiam vitellus. Vitellus ſe rubinat, vt ita dicam, & teſta cryſtallatur, ſeu in formam cryſtalli reducitur, per artem, ſic etiam quodlibet contrarium in ſuum ſe locum confert, ſi artes in aliena ſubiecta coniiciuntur.

Ellebori nigri præparatio qua.

His conſtitutis, operæ precium me facturum eſſe cenſui, ſi Elleborum nigrum deſcribendum ſuſciperem, quænam ſcilicet eius virtus ſit in ſecundam ætatem: idque hac de cauſa, vt iunior eo rectius intelligeretur. Principio ergo notate de Ellebori nigri viribus, quas in foliis conditas habet poſt præparationem. Nempe in ſignis conſeruationis decerpi, & in vmbra aere ſicco probe ſiccari, & minutiſſime teri, deniq; cum tantillo ſacchari permiſceri debet. Hæc pulueris præparatio eſt. Veteres quidem ſtudioſe laborarunt, vt huius pulueris veram eſſentiam compararent. Ad ipſum tamen finem non peruenerunt vt herbam in purum Eſſe reducerent. Vnde

Vſus & operatio.

in Recepto præmemorato ſubſiſtere coacti ſunt. Conatus eorum hæc cauſa eſt. Pulueris natura & proprietas concluſa eſt in tale arcanum, qualis eſt is, qui quinquaginta annos tranſgreſſus alteram ætatem attigit, & quotidie, mane, & veſperi, puluere eo vſus eſt ea quantitate, quantam tribus digitis capi ſeu comprehendi licet. A iugi huius vſu decreſcit ſenium, velut Luna, vſque ad conſtitutum mortis tempus, quod perpauci expectant. Hanc virtutem

tutem

tutem natura myſterialiter ex vniuerſa machina mundi, pro conſeruatione microcoſmi diſpoſuit. Hic enim in vno Arcano quatuor elementa continentur, quo quidem quatuor elementorum infectiones expelluntur. Id vocatur defenſiuum ſenectutis. *Defenſiuum ſenectutis quid?*

Ceterum non cuiuis dicto modo puluis iſte æqualiter adminiſtrandus eſt: ſed conuenit Medico etiam conſiderare ſimul cuiuſlibet ſanitatem, vt pro eius ratione ipſa adminiſtrationis doſis temperetur.

Porro non fruſtra in hoc eſſentia ipſa quæſita fuit. Quæ enim ea vſquam herba eſt, huic ſimilis? Aut quæ ea herba eſt, quæ alteri ætati tam firmam, vegetam & diuturnam vitam conferre poſſit? Præſeruat enim ab omnibus externis infectionibus, & internis putrefactionibus, hominemque in eo ſtatu, in quo editus eſt, conſeruat, vt citra morbos ætatem ſecundam attingat. Ideoque dignum & operæ precium eſt, purum ab impuro ſeparari. Hoc purum extractum, quis non Balſamum perpetuum vocitaret? Cum viribus eius omnino reſpondeat, & ad horam præſtitutam perducat? Nec hæc vobis creditu indigna videantur. Hoc enim cauſſæ guttæ tolluntur, & futura lepra cum radice euellitur, nec vllus alius ſimilis morbus oboritur. Exemplo rem cognoſcite. Sua ſunt momenta in aſtris, in quibus qui naſcitur, nullis morbis obnoxius eſt. Sunt alia etiam, in quib. nati cum perpetuis morbis conflictantur. Iam ſi hominum talia momenta ſunt, ab ipſa natura impreſſa, cetera etiam creſcentia, ex natura producta eodem modo tincta, & illis appropriata erunt, ita vt vtrobique vna natura & eſſentia, & conſeruationis impreſſio ſit, qua ad ſuam vtilitatem homo ceu à tinctura quadam tingatur. Et tantum de foliis ellebori nigri vobis conſtare volui. Vbi hoc iuxta quoque teneri velim, opus ſcilicet eſſe, vt ſub præſenti conſtellatione ſeparatio puri ab impuro cognoſcatur. Quo enim infenſior hoſtis, eo potentior medicina requiritur. *Balſamus perpetuus quid?*

[*De elleboro ſeniore*] Vt de radice eius loquamur, ſciendum eſt, eam quatuor morbos expellere: nimirum caducum, podagram, guttam & hydropiſin. Hic diſcrimen quoddam tenendum eſt. Quilibet enim morbus duplex eſt: corporalis & ſpiritualis. Aduerſus hos duplici etiam inſtare Medicus Medicina debet, vt altera reſpiciat corporalitatem, altera ſpiritualitatem. Quantum ad corporeum, de eo *Ellebori nigri radix 4. morbos curat.* *Morbus omnis eſt duplex.*

hic loquemur. Quantum ad ſpirituale, proceſſus eius ibi traditur, vbi de illo morbo diſſeritu. & tractatur. Vbi ergo eiuſmodi mo bi ſpiritum ſuum in corporeis habent, vt ſine corporibus illis ſubſiſtere non poſſint; ibi ſpiri us vna cum co pore decedit. Si autem adſit impreſſio ſyderea, totius artis ſumma deinceps ſequitur. Et quo pacto quatuor illi morbi virtute huius radicis curandi ſint, iam in ſequentibus trademus.

[*Quomodo per ſeniorem ellebori radicem ſenior caducus curandus ſit.*]

Humoriſtarum error. De rebus purgantibus notandum eſt, inter eas contineri hoc diſcrimen, quod aliæ humores viſcoſos purgent. Ceterum etſi eas purgando quidem tollant: ipſi tamen mo bo ſpecifico nihil adimitur. Hinc patet Humoriſtas morbos omnes in humores collocare: vnde etiam hæc ipſis nata ars eſt, vt non niſi perpetuo purgent. Sed nec quicquam proficiunt ita, vt interim ægrum miſere perdant. Quod ſi explorata haberent medicamenta laxatiua ſpecifica, iam demum vera via incederent. Itaque de radice ellebori nigri ſcitote, ipſam duplicem purgandi vim habere: alteram in ſpecificatis, alteram in crudis humoribus. Vnde vtroque modo epilentiæ cura eſſe poteſt. *Ellebori nigri radix dupliciter purgat.* Hinc autem colligitur, propter crudos & craſſos humores ſero purgandum eſſe, ne ægroto ea res malo ſit. Simul tamen ac vna ſecedit etiam corpus epilenticum & exitui ſeſe accommodat. Medicus ergo ita peritus ſit, vt tempus ac ordinem adminiſtrationemque ad ægroti conditionem dirigere poſſit. Sed in initio Medicinæ radix præbebatur per ſe cruda comedenda; poſtea in lacte: tandem cum aliis permixtionibus. *Ellebori radix olim vt præbita ſit.* Iam vero cum morbus ſæuior ſit hodie, & venenum hoc tempore intenſius euaſerit: requirit vtique neceſſitas, vt Medicus ipſam etiam Medicinam intendat, & exaltet, ne qua parte morbo inferior ſit. Aduerſus ergo morbum illum conſilium & experientia mea hæc eſt. *Elleb. radic. præparatio Theophraſtica.* Sumatur radix viridiſſima ſeu recentiſſima, & cum ſpiritu vini ex illa humor & oleoſitas omnis extrahatur; poſtea ſeparetur iterum ſpiritus vini, donec ipſa eſſentia radicis præciſe ſuperſit citra omnem additionem, dulcorata. Hæc eſſentia à veterum medicorum proceſſu in eo differt, quod non multi humores & phlegmata, ſed potius ipſum corpus epilenticum exeat. *Additio.* Qua de cauſſa etiam proceſſus iſte illo priore tu-

retutior, adeoque hoc tempore efficax purgatio & cura est. Prodest tamen etiam, si ad extractionem sumatur Viscus Quercinus, & pyrethrum, & semina pæoniæ, vt horum spiritus medicinalis concurrat, ac veteris ellebori radici incorporetur, mixtimque omnia in certa dosi propinentur. Et notandum est, rem non festinanter, sed sensim vrgendam, secundum conditionem personæ, morbi, regionis & cæterorum.

[Qua ratione ellebori nigri inueterata podagra curetur.] Initio podagra est duplex: vna ex sanguine, altera ex defluxionibus capitis orta. In sanguinea podagra sanguis ipse sæuit, instar rabientis canis. *Prodagra est duplex.*

Per Astronomiam enim probatur, sanguineam podagram ex canicularibus concitari per ipsorum influentiam, quod suo loco satis demonstratur. Contra hanc podagram elleborus non prodest, sed tamen contra alteram, quæ oritur ex fluxibus, siue salsis, siue acidis, siue acribus, siue corrosiuis. Illæ enim fluxionum conditiones, non calor, non frigus, non humiditas, non siccitas, podagræ caussa sunt. Quod si calor quidem aut frigus &c. sentiatur: id tamen ab accidente prouenit tantum, ob laborem & conflictum, quem nouit sanum & morbidum. Quos ergo defluxiones huiusmodi sollicitarunt, his veteres genuini Medici elleborum adhibuerunt & per illum præbitum podagricos purgarunt. *Podagra sanguineæ causa sirius est.* *Ellebor. est purgatiuus optimum.*

Est n. radix eius naturæ & conditionis, vt ex omnibus laxatiuis; veteribus quidem notis, omnium sit optima ad defluxiones arcendas, & ex toto corpore extrahendas. Ista tamen purgatio ad modernorum Medicorum regulas & morem composita minime fuit: sed simpliciter & prudenter instituta fuit, elisis receptis ex syrupis, & ceteris inanibus additionibus. Radix per se & solitaria administrata, & ægris quotidie, non semel & confertim, porrecta est. Sensim enim ac lente & cum tempore in chronicis morbis purgationes institui debent. Seniore ellebori radice ita præparata, vt quotidie data pro ratione personarum & morbi operetur: natiua & congenita sua facultate fluxiones ita curat, vt nedum vlla ex omnibus radicibus aut herbis huic inuenta similis sit. Hoc curæ ac cordi esse debet Medico, vt ex sola hac radice purgationem sufficientem quærat. *Chronici morbi lente purgandi.*

Sed

Sed tamen & hoc publice notum est, quod etsi pluuia recens lapsa quidem desinat & iterum siccetur, nihilominus tamen paulo post alia insequatur, quæ paludes & riuos rursus compleat & inundare faciat. Hac de causa opus est, vt correctio quædam addatur, ne noua defluxionum generatio postliminio fiat. Ea additio deinceps omnium maxime necessaria est. Ea inquam additio veteris ellebori radicis correctio longe optima est. Hoc pseudomedici illi non expendunt, sed id ipsum, quod purgat, corrigere & inhibere satagunt. Hinc terram sigillatam & alia adiiciunt, quæ omnia medicinæ cum primis aduersantur, & radicis vim infringunt: cum tamen illam vires suas natiuas retinere potius, & secundum illas acui ac promoueri magis, quam impediri deceat. Vera autem & legibus medicis consentiens correctio hæc est, vt post primam humorum amolitionem id præstetur, ne deinde iterum cumulentur & inundent. Hoc per radices duas, benedictam garyophyllatam, & acorum commode impetrari posse, in propriis illorum capitulis recensui: quod ob id iterandum hoc loco minime est. Fieri etiam solet, vt plura plerunque accidentia podagram comitentur, de quibus priscis nihil constitit.

Ellebori radicis correctio quibus fiat.

Garyophyllata & acorum ellebori corrosiua.

Indies enim ac subinde illa magis magisq; inualescunt & geminantur. Et hoc in caussa est, cur hoc nostro tempore peculiaris de podagra liber conscribendus sit, vt accidentia illa suis congruis remediis tollantur. Quæ de radice hic dicuntur, ea caussam palmariam & fundamentum ipsum seu originem spectant, in quib. rhombus & cardo præcipuus rei vertitur. Nulla ergo ratione vis laxatiua radicis infringenda, sed omnino augenda & stimulanda est. Modus is omnium est optimus, quem in eius extractionis initio docui. Plus etiam confert, vim eius in spiritum vini extrahi & ita præberi, quam eam crudam præberi. Modis tamen omnibus ea est purgatio vtilis.

[*Qua ratione per senioris hellebori radicem vetus Apoplexia aut gutta curari debeat.*] Ante omnia scire refert, guttam esse fluxionem, in articulos vitæ & sensus seu motus factam. Fluxiones autem multiplices aliæ quoque sunt, & ipsæ in loca & membra illa fientes, apoplexiam tamen nullam inducentes: Ideoque discrimen recte notandum est. Fluxio nimirum si cadit, fieri id debet non aliter, ac si chirurgus

Gutta quid?

rurgus alicui venam vnam aut plures pertundat, & in eodem puncto, quo vena recte & ex ordine fluit, accidat, vt phlebotomatus incredibili celeritate cum ſano corpore commoriatur. Sic ex centenis & ducentenis venam ſecantibus vix vni, imo interdum nulli tale quid euenit. Ceterum huius euentus cauſſa eſt ſola influentia, & illius hominis natura. Apprime ergo decet Medicum eſſe Aſtronomum, qui hæc talia ſciat & intelligat, vt inſperatis illis caſibus præuenire poſſit. Idem fit etiam in apoplexia. Pono nimirum, tempus inſtare, quo fluxio epidemialis graſſetur, qua tamen ex omni populo vix vnus, duo treſue tangantur aut corripiantur ita, vt repentina morte cadant. Sed vt de phlebotomia dixi, id ita ab influentia dependet. Idem etiam experimur fieri circa vulnera, vt minus lethalia, lethalia fiant, & contra. Quod vt ex imo fundamento hic deducamus, opus non eſt.

Apoplectici vnde fiant.

Proinde ſequitur iam virtus ellebori nigri radicis, ſecundum id, quod adeo exquiſite & penitus omnes articulos, poros, neruos, loca &c. perrimetur, vt nihil in toto corpore relinquat, quod non pererret. Peruaſione illa accurata & exquiſita, locus affectus ét inuenitur & attingitur, & ex eo cauſſa lædens emouetur. Virtus ergo radicis à medico non infringenda, ſed acuenda & citra additionem exaltanda eſt. Ipſam n. tanta induſtria & peritia natura congeſſit, cōpoſuit & in vnum receptum comportauit, vt quæ quidē ad 4. dictorum morborum curam requiruntur, nullis additis compoſitum illud meliorari poſſit. Impurum ſaltem à puro ſepara, & hoc vtere: ſic rectum proceſſum tenueris. Nihil a. te pharmacopœorum ſordida coctura moueat, ſicut mouentur, qui in academiis regnant, & in pharmacopoliis ſuum paradiſum ſimul & cæmiterium quærunt.

Apoplexia vt ad radic. elleb. curetur.

Vſitatum autem eſt in gutta illico ac ſtatim vehementerq; cum magna doſi purgari: cum & in aliis morbis vrgente neceſſitate idem fiat, ſicut hęc periti Medici iam ante ſcire debent. Etſi vero hoc modo fluxio quidē loco amoueatur: Eſſentia tamen naturalis adeo fortiter concuſſa eſt, vt noxa omnis per illam euacuationem penitus tolli non poſſit. Requirit ergo neceſſitas, vt additiones vſurpentur, ad deiectum illud rectificandum & reſtaurandum. Neoterici additionem in hoc conſiſtere arbitrati ſunt, ſi recepta ſua longa ſe-

Additio quid?

rie concinnent: quod aperte erroneum est. Additio enim, vt breuiter dicam, eius est tantum, quod ad medicinam aliam pertinet, si ipsa plus præstare non potest, & officium suum egit, & tamen aliquid adhuc superfuit vt illud quoque assumatur ad aliam medicinam, quæ tum vocatur Additio aut Correctio. Ea additio pertinet ad capitulum de integra seu perfecta cura Apoplexiæ seu Paralyseos.

Hydropisis quid?

[*Quo pacto Hydropisis per ellebori nigri radicem exigenda sit.*] Quid Hydropisis sit, satis patet: nempe *inundatio aquæ in cauitatibus hominis facta.* Hydropisin curandi fundamentum vniuersum in hoc consistit, *vt aqua illa euacuetur ita, vt à toto corpore abscedat.* Ex laxatiuis autem medicamenta multa sunt, quæ violenter & serio expellunt, veluti *Scammonea, Esula, Coloquinthis, Cataputia, Cortices Sambuci,* &c. Quæ quidem etsi expurgent omnia & his etiam plura sint: Vera tamen & genuina non sunt, quæ à natura ad hydropisin præstituta sunt. Duo saltem eorum sunt, nimirum elleborus, & adhuc aliud. In duo hæc, (*nisi Dei potentia & negligentia temporis obstent*) spei & fiduciæ plurimum ponendum est, vt per quæ etiam multi admodum senes curati sint. Hic autem non ineunda est via, quam decoctores illi ministratis purgationibus & syrupis more suo mordicus terunt: sed ad normam Chronicæ curæ, lenioris ellebori radix pura & non adulterata administranda est. Ita fiet, vt primum superiores humores & cataclysmi circa pectus, stomachum, pulmonem, iecur, splenem fluctuantes, tollantur. Postea pudēda, & coxæ indies plus minuentur, donec tandem etiam pedes, suræ, malleoli, & denique venter, detumescant. Sic etiam in nonnullis vnda superne exoneratur per vomitionem: aliis minus. Quidam euacuantur per aluum, aliqui per lotium, per sudorem, & loca alia. Horum tamen nihil tentet Medicus, qui nihil nouit, quam quod in Academiis arripuit. Sic nec Empiricus. Opus est, vt didicerit conuersari cum ægrotis, quos ita tractet, vt sutor tractat & conuertit calceum. Sciendum tamen etiam est, requiri hic Additionem & correctionem, quo membra læsa restaurentur.

Laxatiua vehementia quæ sint.

Hydropisis quibus viis euacuetur.

[De aliis etiam virtutibus in ellebori nigri radicibus latentibus, commemoratio generalis.] Ellebori nigri radicis virtutes non ad dictos saltem 4. morbos extenduntur: sed plures adhuc aliæ etiam

iam ſunt, hic ſigillatim minime recenſendæ. In genere de viribus huius radicis hæc notate. Quæcunque à cæteris laxatiuis expelli non poſſunt: ea ad radicem hanc pertinent. Eſt enim extremum medicamen, quod cetera omnia claudit. Melius autem eſt, hæc Medicum conſiderare in principio: vt in initio ſtatim faciat, quod faciendum eſt poſtremo. Et vires hæ non viris ſaltem, ſed & fœminis accommodatæ ſunt, quoad commemoratos iam morbos. Nec in his ſaltem, ſed & in aliis fœminarum abditis morbis, hic non pandendis, medicina hæc ſingularis eſt. Quicquid per hanc radicem non purgatur, id nulli alibi cedet, ſiue mola ſit ſiue reſtrictio &c. Alibi ſic pergit.

Foliorum ellebori nigri præparatio.

Si ellebori nigri folia in vmbra ſiccentur per auram flantem ab oriente, & poſtea puluerata cum æquali ſui pondere ſacchari puri miſceantur, ſunt præparata, prout primi Medicorum philoſophi iſtis foliis vti cæperunt. Medicorum & Philoſophorum primi, quibus & ſanitatis, & vitæ longæ conſeruationis maxime cura fuit, horum foliorum vſum exercuerunt: cui bonum adiecerunt vitæ regimen, omnibus apprime neceſſarium, qui ad hunc finem pertingere nituntur. Ab ætatis anno 60. cæperunt in finem vſque vitæ medicamento, quod narratum eſt, vti, anno quidem 465. (alii 365.) diebus vt nunc ſupputato. Factumque eſt, vt inde ſine morbis, ac ſani terminum vitæ ſuæ adimpleuerint. Nullum in illis vlcus, apoſtema, nec in hepate, nec in pulmone, multo minus in ſplene locum habet. Nullus etiam fluxus chirurgicam artem concernens, vt ſunt vlcera, lupus, cancer, & id genus alia, nec intrinſecus catarrhus aliquis naſci potuit, quo Apoplexia, Paralyſis, Podagra, Chiragra, vel alii dolores, vt in coxis vel renibus, frigidi vel calidi (qui ſenibus communiter euenire ſolent) aut febres, vt ſunt quotidianæ, tertianæ, quartanæ, vel aliæ.

Foliorum ellebori nigri vſus & effectus.

In illis nulla putrefactio generata eſt, propter quam halitus fœtere potuiſſet, aut vermes procreari: quorum ſi plenam hiſtoriam deſcribere vellem, plurimis foliis complecti rem minime poſſem. Poſtmodum v. Humoriſtæ ſurrexerunt Medici, qui ſecreta naturæ contemnentes, & omnia ad ſuam, nullibi fundatã, theoriã, abſq; na-

turæ proprietatum cognitione vera, accommodantes, purgationes, clysteria, nec non syrupos excogitarunt, quibus vno die tantum efficere, quantum hæc folia viginti vel triginta annis non possunt, perperam conati sunt. Hinc herbæ huius contemtus & obliuio, cuius locum purgationes & clysteria tenent, orta sunt.

Memini ego interim tempore meo plurimos catarrhosos, pituitosos, scabiosos, & aliis morbis onustos fuisse, qui hac medicina vsi ex antiquorum ordine, sanitatem ex renouatione suæ naturæ prorsus recuperarunt, quos etiam curare Medicis humoristis impossibile fuisset, ac incognitum: quod nihil opere, sed lingua tantum præstare valeant. Sumpserunt singulis diebus mane drachmam semis vsque ad lxx. annum, post quem vsque ad lxx. alternis diebus vnciam semis: hinc deinceps vsque ad finem termini sexto quoque die drachmam integram. Nec est quod putatitii Medici mirentur, naturam plus posse, quam eorum ars valeat. Quid potest viribus comparari naturalibus? Quicunq; has ignorat, is artem ipsam ignorat.

Helleb. Dosis qua.

Plus virtutis & virium inest huic herbæ, quam auctorum omnium in Academiis lectorum libris, ad vitæ longæ conseruationem describitur. Quapropter antiquorum hoc medicamento præ cæteris omnibus vegetabilibus ad vitæ longæ præseruationem delectatus sum.

Radix ellebori nigri 4. præcipuos morbos curat.

Radix ellebori nigri virtutem ac vires quatuor sanandi morbos habet, scilicet *Caducum*, *Podagram*, Paralysim & Hydropisim. Hæc diligentissime notanda sunt, præsertim cum graues admodum in seipsis morbi sint, & excellentissima radicis huius etiam virtus existat. Vbi primum caducus ex membris in caput venerit, ista radice curari potest secundum gradum, quem habent inter se communem, nempe radix & morbus ipse. Podagram etiam in quouis membro, superius aut inferius existentem in corpore (licet grauissimus morbus hic sit) expellit: quia radicis huius virtus in gradu sanationis æque grauis existit. Post guttæ vel paralysis in latere iactum fundamentum, caussans materia radicitus hac radice tollitur, & per eam vita membris paralyticis restituitur. Non aliter etiam hydropisis fontes & riuos, morbum hunc

effi-

efficientes, euacuat, & omne quod innaſcitur, eiicit. Quatuor huiuſcemodi virtutes habet radix iſta. Quamobrem declaratione maiori quam hactenus explicatum eſt in dictorum morborum cura, opus eſſe videtur.

Luna deficiente, radix euellenda eſt in ſigno libræ (quod morbo comitiali maxime conuenit) ac in planeta veneris, flantibus ventis borealibus ad vmbram exiccanda. Mos autem fuit antiquis, medicamentis omnibus erutis vti ſine additione. Itaque & meus modus hac vtendi radice, fundatiſſimuſque proceſſus eſt iſte. Priuſquam patientem comitialis morbus corripiat, tribus antea diebus (ſi quo modo cognoſci poteſt, vt penes aliquos aduentus terminus) purgetur: iunioribus in lacte, ſenioribus in vino dentur ad potandum drachmæ 2. pulueratæ radicis, ter, id eſt, ad paroxyſmi diem vſque, ſæpius hoc repetito proceſſu, quem antiqui tenuerunt. *Vſus & doſis elleb. nigri in epilepſia.*

Itidem in podagra diebus ſucceſſiuis, antequam dolores percipiantur, purgetur patiens. Quo facto, fluxus podagricus auferetur à toto corpore, ſic vt hora paroxyſmi parum, aut nihil dolorum ſentiat. Antiquiores Philoſophi ſoliti ſunt hoc loco ſæpiſſime purgare, ſic vt podagram omnem confirmatam etiam & inueteratam expulerint. Statim ac irruperunt humoriſtæ, vnica hora plus, quam integro natura potuiſſet anno, facere præſumſerunt, vt etiam illis creditum eſt. Ita mox medicina hæc funditus periit. *Vſus & doſis in podagra.*

Si vetuſtate confirmata ſit, purgetur patiens, vt ſupra. Radicis iſtius efficacia eſt, vt morbum hunc à fundamento quærat, nullumque granum relinquat in toto corpore, quod radicitus non percurrat: quia contra huiuſmodi morbum gradum æqualem obtinet. Inquit enim Hippocrates, extremis morbis, hoc eſt, fixis, ſimilia remedia applicanda eſſe, hoc eſt medicinas æque fortes, ac morbi ſunt. Itaque cum Apoplexia morbus fortiſſimus ſit; ideo illi quoque opponenda hæc radix, quæ eiuſmodi gradus exſiſtit. Quicunque pondus hoc ignorauerit, æqualia ſcilicet eſſe debere pondera, vnciamq; ſemis præterierit, non curabit huiuſmodi morbos. Quãobrem adminiſtrari debet hæc medicina pro perſonarum, infirmitatum & commoditatis reſpectibus. *Vſus & doſis rad. elleb. nigri ad guttã.*

Vsus elleb. nigri rad. in hydropisi. In hominibus aquæ fluxus atque fontes incredibiles his, qui non viderunt, nonnunquam exurgere palam est, veluti Moses virga sua rupem in Horeb percutiens, aquam effluere fecit. Potest etiam fieri, vt Deus hominem flagello percutiat, sicuti Moses rupem: sed quia misericors est, dat etiam remedia, quorum vnum istud est. Purgetur patiens hac radice singulis septimanis: hac ratione fluxus ille tollitur, vt superabundare nequeat amplius. Elleborus in Hydropisi superfluam exiccat aquam à scaturigine. Medico tamen animaduertendum est, vt pro morbi qualitate plus & minus purget, quod pro virtute radicis, & exigentia factum erit.

De aliis morbis, quib. medetur etiam radix ellebori nigri. Quum in hominibus caducus morbus, Podagra, Paralysis vel Hydropisis pullulare incipiunt, dolores oriuntur capitis, oculorum, aurium, dentium, & alii plurimi diuersimode.

Morbus nullus solitarius. Nam antea, quam horum morborum quatuor, vnus arripiat suum patientem, similia nec non alia multa signa præmittit: quod raro morbus vnicus, aut solus, imo comitatu plerunque maximo solet inuadere.

Mox atque Medicus percipere poterit (vti merito cognoscere debet) huiusmodi morbum aduenire, qui tales nuncios, aut præcursores miserit: contrariis etiam præcursoribus anteuenire eum debet, non aliter ac si morbos ipsos expugnaret. Huiusmodi morbos auertendi, modus est verissimus & ratio minime fallax. Et sicuti supra dictum est, radicem à corpore quicquid noxium esse potest, expellere: ita hinc sequitur, quod & mulierum menstruum per sola mundificatiua expelli oporteat, quo radix hæc omnium maxime facit, velut & matricem repurget, abortus & molam & vermes eiicit, & innascentia quæuis. Non omnia quidem laxatiua menstruum, abortum, aut vermes pellunt, attamen hoc præ cæteris arcanum singulare est naturæ, quod ab hac radice nullo modo potest aufferri. Huiusmodi enim naturam habet, vt contraria corporibus humanis marium & fœminarum, quibus infusa fuerit, pati nullo modo possit, quin radicitus euellat, si modo per medicum expertum, vti decet, ac superius declaratur, cum suis in loco, tempore, necessitateque requisitis administrata fuerit.

Vsus ellebori nig. rad. in menstruis.

Vtinam Doctorum expertissimus, inter Germanicas Academias omnes, istius herbæ, nec non radicis, vti per se ipsam est, verum vsum sciret, artis & scientiæ plus satis possideret, imo plus quam omnes eius Auctores, ac ipsemet, habuerunt vnquam. Quod experientia quidem docere potest abunde.

[Additio Theophrasti super correctionem herbæ & radicis ellebori.] Certum est virtutem huius herbæ maximam & admirabilem esse, parumque distare à gradu Balsami. Quapropter in eius folio Balsamum magis quærendum est. *Elleborus similis Balsamo.*

Qui Balsamum ex herba elicere, seu herbam in Balsamum reducere nouit, is ingentem in Arcanis absconditum naturæ thesaurum possidet: multo maiorem, quam ars tota Scribentum contineat. Hanc in Balsamum reducendi modus est iste. Putrefiat in aqua propria in Therma fimi, peroptime clausa sigillataque: postea separetur eius à putrefacto: & iterum putrefactum est separandum à fæcibus, in singulare corpus reseruatis. Tunc erit Balsamum cum duobus gradibus in humido, & cum viginti duobus in putrefacto. *Ex elleb. Balsamus vt extrahatur.*

Dosis putrefacti secundum gradus, & humidi secundum quantitatem consideretur in administratione post primum processum. Altius in essentia sua potest ascendere, si permissum opus iteratum fuerit, additione recentis herbæ. Prodest etiam si aridum sumatur, quod de radice potissimum intelliges.

Eius radicis correctio est, vt aliqua portio carnium, vtpote *libræ quadrans accipiatur, cui aquæ nucis muscatæ addatur vncia vna, macropiperis aquæ drachma vna, radicis huius in grandiusculis fragmentis vnciæ duæ.* Carnes minutissime concisæ, cum prædictis omnibus in cantharo peroptime clauso redistillentur in Therma bulliente per sex horas, deinceps humidum effundens reserua, quod residuum est, abiice. Iuris huius seu brodii pro morbi, personarum & necessitatis existentia, non plus, nec minus æquo administrabis. Hoc ipse tu Medice cognoscere debes, vt purgare tutius, vtilius promptiusque valeas.

[Additio secunda.] Audiuistis antea, radicem istam

istam quatuor curare morbos capitales, & herbam eius longæ vitæ conseruatiuam esse. Iam quinam istis ad maiora progrediendum sit vlterius audite. Balsami ellebori nigri vnciæ, Balsami naturalis scrup. ſ. addatur, amboque simul ita permisceantur, vt in illis vnitas, nullaque duitas appareat. Ratio huius est, quia Balsamum naturam habet ellebori, quod ad conseruationem & non laxationem tantum attinet.

Balsami elleb. additio.

Balsami naturalis vis quæ?

Est namque Balsamum naturale, medicina præseruans ab astrorum infectionibus omnibus, à pleuritide & peste. Non solum ergo tantum terrestrium, sed earum etiam quæ per aereos & cœlestes influxus oriuntur, est habenda ratio, contra quas Balsamum æqualem gradum obtinet, præ ceteris.

Quatuor morborum capitalium perfecta cura ad caducum.

Si comitialis morbus curari potest purgationibus, ista radix id omne præstabit, quod ad eius curam necessarium fuerit. Vegetabilia quædam epilepsiam, alia icteritiam, & alia membrorum conuulsionem expurgant: nam ad vnumquodque morbi genus, quodlibet etiam purgationis genus reperitur, vt hic de elleboro: Verum purgatio non est cura perfecta, nec sufficiens: progrediendum est vlterius. Licet enim ventus ignem extinguat, tamen ibi remanent adhuc carbones.

Inde colligendum, post debitam purgationem, vt supra dictum est, factam, Epilepsiæ curam subsequi debere, quæ in arcano essentiæ vitrioli latet. Eo quidem ordine seruato, iuuenes atque senes curari poterunt.

Hic tamen animaduertendum est medico, purgationum & essentiarum ordinem, ex pharmaceutices arte minime, sed ex ratione rerum pendere, quæ dosin, & istam administrationem in omnibus indicat.

[Ex alio libro Paracelsi radicis huius exaltatio] In his morbis, quod etiam experientia mihi comprobatum est, suaderem, vt ab ista radice recentissima tota humiditas, & oleum per vini spiritum extraheretur, deinceps spiritus ille separaretur, vt radicis essentia sola maneret absque mixtura, peroptimeque dulcificaretur. Talis est inter hanc essentiam & præmissos processus differentia, quod parum, aut nihil phlegmatis,

aut

aut humoris in ea, sed corporis Epileptici plurimum existat. Quapropter hoc processu tutius agetur, cum hactenus melior purgatio non emerserit in lucem, nec potentior cura. Multoque melior adhuc euadet, si Viscus Quercinus, Pyrethrum & Pœoniæ semen addita fuerint in eius extractione, sic vt istorum etiam spiritus medicinales accendat, seniorique radici Ellebori incorporentur, ac simul administrentur omnia pro discretione. Hoc etiam notandum est, medicinam hanc suas operationes non ita repente, sicuti solent aliæ, demonstrare, sed paulatim & successiue, secundum personarum, infirmitatis, regiminis, & aliarum commoditatum proprietates.

Podagræ cura potissima est, vt ipsa purgetur, & non aliud: quod sic intelligi cupio. Humoristæ purgant humores: at isti non sunt infirmitas. Humor, aut humores, Podagra vel Podagræ, non magis quam album & nigrum conueniunt. Quamobrem inutiliter illi purgant & non absque detrimento. Morbus ipse curandus venit, cui nomen est, Podagra, & non Humores. Non alia cura videtur hæc, quam si loco Petri purgaretur Ioannes. Videte quæso, quænam sit ista curandi ratio? Est igitur summopere notādum radicem hanc Podagram solam purgare, medicinamque esse Podagræ nec solum istius, verum etiam specierum eius quotquot sunt, est vera purgatio. Postquam id sufficienter fecisti, progredere ad curam ab esse specificato & Ente innato, h. e. ab oleitate Sardiniæ & animæ animantatæ, per omnia membra vsque ad terminum finis, quem propria tibi natura indicabit. Tuto igitur huic fidem adhibere potes, quamuis istud humoristæ non intelligant. De quibus Ouid. de Ponto, ridens eos, ita cecinit: *Podagræ cura est purgatio eius.*

Soluere nodosam nescit medicina Podagram.

Eadem ratione Paralysis ad terminum finis vsq; purgari debet, quem ab ipsa natura medicorum sola magistra, discere oportebit. Quum id perfeceris, accipe vnctionem ab esse animantato secundum eius descriptionem: (vocatur in lumine Experto, esse animatum ab animante) eo remedio vngatur tota corporis paralytica pars etsi cutis auellatur, non est, quod cures. Progredere donec patiens tres gradus caliditatis in ea parte sentiat. Postmodum esse animato coniuncto (sicut in experto lumine reperitur) vngendum *Paralysis cura qualis.*

dum erit vſque ad terminum tertii gradus mobilitatis. Hinc ad curam progredere per ſe: Thermis naturalibus confortatiuis, & calefactiuis vtendum erit. Hac via poteris ad finem curæ perfectiſſimæ cuiuſuis morbi Paralytici peruenire.

Hydropiſis curæ qualis. In Hydropiſi proceſſus hic obſeruandus, vt aquæ prius quicquid eſt ſuperfluum, euacuetur: Et poſtquam Elleboro expurgatum fuerit, ex proceſſu veniendum eſt ad curam. Nam euacuatio cura non eſt, ſed expulſio ſuperfluitatis tantum. Cura dicitur, vbi morbus non redierit, vt ſequitur. Memineris tincturæ Martis, hæc ſola poteſt id ipſum efficere: quam te Lumen expertum aliquot modis, qui omnes boni ſunt, decebit. Ad curam iſtam excellentiſſima ſunt, quartum exiccationis gradum attingentia. Quod infra hos gradus fuerit medicamentum, hoc loco minime curare poteſt. Huiuſmodi præparationes ab Alchimia, non à decoctionibus artis Pharmaceutices petendæ ſunt. In Marte gradus iſte multiplex reperitur: ab eo qui poteſt igitur & habet, extrahito: per cuius eſſentias efficies, vt hydropicus in hunc morbum de cætero non incidat. Hoc tu æmulari aude, ſi ſapis, ô Italice Aſine, fœde Humoriſta. Itaque magno tibi propudio eſt ignominia curandi hydropiſin, quia ſcilicet veram artem non calles, nec vbi hæreas, nouiſti. In vera ergo via, non in Labyrinthis laborare diſcito.

[De morbis aliis quatuor capitalibus adhærentibus ſeu concurrentibus.] Superius diximus huiuſcemodi morbos alios plurimos comitari, quod nullum (vt aiunt) infortunium ſolum eſſe videatur. Quum ergo dolores dentium, colli, aurium vel humerorum irruperint, dicta radice purgandum eſt: poſtmodum tinctura Martis vtendum, quæ peccantem cohibet materiam, ne augeatur, eo quod iſta materia præmittit huiuſmodi ſigna, peius quid augmento ſui ſucceſſurum indicantia. Tales purgationes fieri debent poſt Annalia laxatiua. Eſt enim laxatiuum Annale purgandum, quum incrementum aliquod iterum pullulare cupit, quandoque ſecundum Lunam, aliquando ſecundum Solem aut ſigna. Hæc igitur purgatio Annalis non intelligitur ex anno 365. dierum, ſed ab incremento Paroxyſmi. Quamobrem illum annum obſeruabis, vt renoues & præſerues

corpo-

corpora tincturis ex Marte tractis, vti Medicina docet, Mysteriaque naturæ postulanti, &c. Hactenus Paracelsus.

Extractum ex Helleboro, & aliis, Hieronym. Herold. Recipe succi Buglossi, Borraginis ana lib. ij. depurentur, colenturq; vt purificentur. Adde his rad. Fœniculi, Cichorii, Asparagi, Petroselini ana vnc. iv. Sebesten, Iuiubarum ana vnc. ij. sem. frig. minorum ana vnc. ß. Decoquantur in aquæ lib. xvj. ad tertias: colaturæ adde succos præscriptos, bulliant ad ignem parum: permisce. postea rad. Hellebori nigri lib. iv. coque donec radices emineant, fiat tandem colatura omnium, & decoquantur lento igne ad Mellis spissitudinem.

Electuarium ex Elleboro vomitorium: Recipe Ellebori albi sicci & incisi lib j. Aquæ lib. xij. vel xiij. Fiat infusio per tres dies naturales: Hinc fiat decoctio ad medietatis exhalationem: factaque diligenti expressione, abiiciatur elleborum: Adde Mellis libras tres, repetatur coctio tādiu, dū mellis ideam & cōsistentiam induat: hoc Electuarium in vitreo vase exceptum, vsui reponatur. Dosis est ab vnc. j. ß ad vn. ij. in tenuioribus à drac. ij ad drach. ß. exhibetur ex mulsa, vel aqua Saccharata: & omnium optime cum decocto Anisi. Si quis boli consistentiam malit, coquatur prunis ardentibus in bolum. Quod si decipiendi sint ægri, placentulis aut pastillis illud includemus.

Fœnumgræcum fortasse quasi fœnum peregrinum, nam & pabuli loco quibusdam regionibus bina vice vere & Autumno. demessum datur. Græcis Telis & Ceraitis. Theophrasto Buceras. Hippocrati Epiceras, quod fructum Corniculis similem habeat. Plinius vocat Siliciam, Varro Siliculam. Ægoceros quoque sicut Ger. Bocksshorn. Fœnugr. Siliquosa planta est, ex vnico caule primū emergens, dein multos in ramos, alasq; brachiata, folia gerit trifolio pratensi non multum dissimilia, sed rotundiora, minora & superne magis virentia, inferne subcineritia: flores exiguos & albicantes sequuntur siliquæ longæ, incuruæ corniculorum ritu, in quibus semina angulosa, flauescentia, pisi parui magnitudine continentur. Florem fert Iunio & Iulio, ac vnà siliquas. Semen vero in Augusto maturum colligitur. Radix subrotunda & oblonga. Calidum est in ordine secundo, siccum in primo. Semen

ex aqua mulsa potum, collectiones internas mollit & attenuat: omnes deprauatos intestinorum humores, cum modico admodum Melle, educit. Omnium internorum membrorum dolores mitigat. Sorbitio eius ex farina ad pectus exulceratum longamque tussim, teste Plinio, sumitur. Fœnigræci in aqua decocti cremor expressus, capillos, furfures, & manantia capitis vlcera sanat. Matricis præclusiones & tumores succus eius, cum adipe Anserino in pesso subditus, aperit. Idem præstat seminis aut ipsius herbæ decessio aut fomentum. Prodest etiam peculiariter iis, qui sedis difficultates habent. Semen Clysteribus, in Colica passione, ex vlceribus nata, additur: ac præcipuam aduersus omnis generis tumores vim habet. Cum nitro & aceto lienem extenuat. Farina Fœnigræci cum nitro & aceto illita, furfures capitis & achores malignos purgat, autore Plinio. Cum Oxymelite in puluerem redacta, podagricos aufert dolores.

Loch ad Asthma, Gesneri: ℞. Fœnigræci vn. j. Anisi vn. ß. Sacchari vn. ij. Aquæ lib. ij. Decoque secundum artem. Vsus eius est in destillationibus tenuibus è capite in asperam arteriam, ex perpetua tussi insomnium patientibus.

Emplastrum ad materiam concoquendam, & pus mouendum, Andernaci: Recipe rad. Altheæ, Lapathii ana vnc. iij. Fœnigræci, sem. lini ana vn. j. ß. Caricarum albarum num. xx. vuarum passarum vnc. ij. Contusa concoquantur ad cremorem. Huius colatæ libræ addito olei liliorum lib. ß. coquito iterum, donec omnis humor absumptus fuerit: postremo admisceto adipis suilli, adipis vitulini purgati ana vnc. iv. rad. Iridis tritæ, Farinæ tritici, Resinæ, Colophoniæ ana vnc. iij. Ceræ quantum sufficit. Fiat emplastrum.

Cataplasma ad parotidas ex frigore, Andernaci: Recipe Farinæ Fœnigræci vnc. iv. Farinæ sem. lini, Farinæ Erui ana vnc. j. ß. Decoquantur ex vino tenui & calido, ad mediocrem spissitudinem: deinde addantur Olei Nardini modicum: & olei Cyprini parum, si hyems est.

Cataplasma attractorium: Recipe flor. Chamomillæ P. j. ß. Farinæ sem. Lini, Farinæ Fœnigræci ana vnc. ij. rad. Iridis pulverizatæ vnc. iij. stercoris columbini vnc. j. ß. Adipis gallinæ vnc. ij. olei Liliorum, Chamæmeli, ana vnc. j. ß. Fiat cataplasma.

Fœni-

Fœniculum Græcis μάραθρον Auctuarius vocat μάλατρον semen vero μαλατρόσπερμον. Latini vocant Marathrum, Fœniculum: officinæ Fœniculum, apud Arabes Authores vt Serapione simp.cap. 314. Raienegi, ab Auerrhoe Halcasineg, ab Auicenna Baraline: Apud Alsaharavim Rasinagi & Razynog: alii Arabes vocant Racinigi & Rascenigi: Cortex radicis ab Arabibus vocatur locior Ataia Rascenegi semen v. Bizeri Atasigeniti, Basara Asifigenti, & Beser Rasina: Persis dicitur Berasme: Ægyptiis Sanipsos: Italis Finochio & Fenochio: Cretensibus Maratha: Hispanis Hinochio & Ymozo: Portugallensibus Funcho & Funicho: Gallis Fonoil & Fenouil: Germanis Fenchel: Eius differentiæ sunt tres, 1. est Fœniculum vulgare 2. Fœniculum dulce, Fœniculum Romanum & Fœniculum Florentinum: Italis Finochio dolce: Germanis Römischer siue Florentinischer Fenchel: 3. est Fœniculum rotundum, Italis Fenochio rotundo: Germanis runder Fenchel. His addere etiam possumus Fœniculum petræum, Fœniculum saxatilem seu Fœniculum montanum Germ. Steinfenchel. Fœniculi alius vsus est Internus atque Externus. incrustatur Saccharo, destillatur in aquã, spiritum, oleum, præparatur ex eo vinum, aqua mulsa, succus, extractum, Syrupus tam ex sem. quam rad. Item Sal: radices etiam condiuntur, & varie cum suis appropriatis appropriatur, corriguntur eo purgantia, acuuntur cum eo etiam medicamenta eaque varia, &c. Coma tenella acetariis mixta suauitatem addit; semen cum Sena decoctum ab ea flatus & tormina excitari solita discutit, aliaque innumera vel per se, vel aliis commixtum beneficia præstat; radices obstructionibus expediendis vnice commendatur.

Fœniculum calfacit in ordine tertio, minus autem exiccat. Seminis præcipue est vsus. In vino decocta Fœniculi semina, morsis à serpentibus pota sunt auxilio: Venena expellunt, menses adiuuant, calculo renum medentur, vrinam cient, viscosos humores educunt, lac nutricibus augent, Semen in aqua decoctum, nimium ventriculi æstum sedat: Singultus & vomitus idem potus reprimit. Calidæ & aridæ tussi idem decoctum est saluberrimum. Confectio seminis phlegmaticos humores educit. Vtilissimum quoque seminis vsus oculorum est hebetudini. Iisdem pollet viribus aqua Fœniculi stillatitia. Oculorum caliginem illita oculis mane, & vesperi

stillatitia aqua, sanat: Vermes oculorum necat. Eadem potest succus & Gummi eius. Cum Melle radix omnibus venenatorum morsibus & ictibus illinitur. Canis rabidi morsui, vulnere prius cum vrina vel aceto purgato, auxiliatur. Succus exprimendus est ex radice vel foliis (præstat tamen ex semine immaturo vel flore hoc fieri) ac in sole exiccatus ad vsum reponendus. Præstantissimum hic ad oculorum caliginem, in aqua Fœniculi dissolutus, est remedium.

Vinum Fœniculatum, Arnoldi: Fœniculatum vinum proprie fit ex semine eius. Valet contra caliginem oculorum, excitat Venerem: hydropē soluit, & Elephantiam: obuiat venenis: multiplicat lac & sperma: tussi medetur: lateris dolores sedat, & mēstrua mouet.

Oleum Fœniculi, Euonymi: Recipe Fœniculi contusi lib. ij. aquæ fontanæ lib. xx. Misce, macera, & in vesica, balneo, aereo sicco destilla per aquam frigidam; deinde oleum ab aqua separatum repone. Fit etiam à quibusdam hoc oleum ex semine sicco extractum, sine vlla alia additione, per quam odoratum & suaue: colore autem est album, quod primo destillat. Destillatur autem ex lib. j. Fœniculi vnc. ß olei. Capiti conducit, præcipue autem oculis, renibus, vesicæ: pectoris angustiæ & difficultati spirandi succurrit: stomachum iuuat: flatus dissipat: Calculos arenosos comminuit: vrinam & menstrua promouet. Fieri ex eo tabellæ possunt ad eosdem vsus, aut per se quocunq; tempore mane & vesperi aliquot guttæ sumi possunt.

Confectio Fœniculi orbiculata: Recipe Sacchari albissimi in aqua Ros. dissol. lib. ß. Saccharum ad perfectionem exactam coquitur: deinde ab igne remotum, diu pistillo agitetur, addanturq; olei Fœniculi scru. j. vel dra. ß. Probe miscentur: deinde per blicam lebetis in tabulam farina stratam, spatula assidue Saccharū pari & æquali quantitate extrahitur. Rotulæ concretę digitis auferantur, exiccentur, in ligneis arculis condantur, & sicco loco reponantur. Capitis affectibus conferunt, visum acuunt, pectoris angustiæ & difficultati spirandi succurrunt.

Fœniculum aquaticum: Eius genera ab Authoribus adferuntur octo: 1. Solus Dioscorides describit, Græcis dicitur Μυριόφυλλον, Στρατιωτική, Αχίλλιος siue Αχίλλιον, μυλλόφυλλον & χρυσίτης: Latinis Myriophyllum, Millefolium, Stratiotice Achillium, Melophyllū, Chrysites, Acorum Syluaticum, ab Apuleio Vigentiana: Dioscoridi etiam

dici-

dicitur supercilium Veneris: à Simplicistis dicitur Millefolium paluſtre, Fœniculum aquaticū, & militaris aquatica: Italis Miriophyllo & Millefolio acquatico: Gallis Millefuille d'Eaue: Germ. Waſſer Fenchel. Secundum genus à Simplicistis dicitur Millefolium aquaticum alterum, Fœniculum aquaticū alterum & Viola aquatilis: Gallis Giroffles d'Eaue: Ger. waſſer Veiel. Tertium gen⁹ dicitur Millefolium siue Fœniculum aquaticū tertium. Quartum genus vocatur à Simplicistis Millefolium acquaticū Peucedani folio, Fœniculum aquaticum Peucedani folio, Peucedanum palustre & Peucedanum aquaticum. 5. Genus dicitur Fœniculum aquaticū Galericulatū & Millefolium aquaticum Galericulatū. Ger. Waſſer Helmkraut. Sextum genus dicitur Fœniculum aquaticum stellatum, Millefolium aquaticum stellatum, & stellaria Aquatica: Germ. Waſſer Sternkraut. Septimum genus dicitur Millefolium pennatum: Ger. Feder Waſſergarben. Octauum genus dicitur Millefolium aquaticum Cornutum, &c. Eius vſus tam eſt Internus, quam Externus, vti videre eſt apud medicos.

Fragaria Græcis dicitur τρίφυλλος μόροσίτης Latinis Trifolium fragiferum: Apuleio Herba Fragæ, aliis Fragum, Fragaria, Iacobo Manlio Fragula: Italis Fragaria, Fragharia, Fragolaria, Lefraghe, & Fragole: Gallis herbe portant Fraises: Fructus ab Apuleio κόμαρος, apud Plinium & Vergilium Fraga, à Seruio grammatico Mora terreſtria, Fructus terræ à Simplicistis Fragum & Fraga: Italis Fraga: Hiſpanis & Portugallenſibus Muranganos, Murangaos, Miezgado & Mayueta: Gallis Fraises & Freses: Ger. Erdbeern. Eſt etiam genus alterum dictum Fragum album siue Fraga alba: Italis Fraga Bianca: Gallis Fraises & Freses Blāques: Ger. weiſſe Erdbeern. Tertium genus dicitur Fragum alterum & Fragum ſerotinum: Germ. Laſtbern vnnd Haarbern. Folia & radix calida ſunt & ſicca. Fraga vero ipſa ſunt humida & frigida. Omnia autem adſtringendi vim habent. Fraga ipſa vel per ſe, vel condita, vel ſtillatitia eorum aqua, præcipue aduerſus pulmonis & iecoris inflammationem proſunt: Sitim ſedant, totiuſque corporis calori reſtinguendo, conferunt. Leproſis in die tertium Cochlearium menſura pota aqua ſtillatitia, ad tempus, prodeſt: cor confortat, pectus purgat, regium morbum diſcutit, ſanguinem recentem generat. Succus foliorum Fragariæ,

vulne-

vulnera ardentia ſanat & glutinat: Hulceribus oris & colli Gargarizata aqua medetur. Maculas & ruborem faciei frequenter illita extergit; Nonnulli cum ſale ad oculorum maculas deſtillant: vel in vaſe æneo cum ſale octiduum includunt.

Ferula à Dioſcoride, Galeno & Theophraſto dicitur Græce Νάρθηξ, Latines Narthex & Ferula. Ab Herbariis Ferula maior, & Canna Ferula: Italis Ferola, Hiſpanis Cananheia & Freſcha, & Gallis Caricas, & à Gloſſographo Auicennæ Capatia, & ab aliis Kaltat: Germanis dicitur Ferulkraut. Secundum genus Græce à Theophraſto dicitur Ναρθηκία, & Latine Narthecia, à Theodoro Gaza Ferulago, & ab Herbariis Ferula minor, Germanis klein Ferulkraut. Radix ac ſemen habent vim calefaciendi, exiccandi, ſubtiliandi: Humor vero ſiue ſuccus habet vim contrahendi & conſtipandi. Eius vſus præterea eſt internus & externus.

Frumentum Amyleum: Hoc dicitur à Dioſcoride in græca lingua ὄλυρα Latine à Plinio Olyra & Arincæ, ab Herbariis frumentum Amyleum, Triticum Amyleum, Zea & Spelta Amylea, & ab Hieronymo Trago, Far Candidum: Germanis Amelkorn. Exinde fit farina pro alimento.

Frumentum Turcicum hodierna die à Simpliciſtis dicitur, frumentum Aſiaticum; Frumentum Indicum, Maizum & Maizium Italis, Fourmento Indiano & Granod' India: Hiſpanis Myo Turqueſco: Gallis, Ble de Turquie, Indis Maiz & Māis: Vngaris Torok Buza: Germanis Türckiſcher Weitzen. Hoc Frumentum tritico aliquanto calidius eſt, vtitur pro alimento & medicamento.

Frumentum Indicum ſeu triticum Indicum, & Maizum Indicū, Indianis dicitur Mais & Mehiz: Anglis Corne of Aſia: Germanis Indianiſch Korn. Multorum eſt generum. Primo. Frumentum Indicum ſimplex. 2. Frumentum Indicum luteum. 3. Frumentum Indicum Spadiceum. 4. Frumenti Indici Spica. 5. Frumentum Indicum album. 6. Frumentum Indicum nigrum. 7. Frumentum Indicum violaceum. 8. Frumentum Indicum Aureum. 9. Frumentum Indicum album, Spadiceum & cæruleum. 10. Frumentum Indicum rubrum & ſpadiceum. 11. Frumentum Indicum aureum & album. 12. Cæruleum, luteum, album & punctulis cæruleis pictum Frumentum Indicum. 13. Frumentum Indicum

album,

album, violaceum, flauum ſpadiceis punctulis. 14. Frumentum Indicum rubeo-nigrum ac ſpadiceum. 15. Frumentum Indicum Violaceo-album, nigro-ſpadiceum & ex parte cum ſpadiceis punctulis. 16. Frumentum Indicum flauo-album, cæruleo-ſpadiceum cum flauis, violaceis, & cæruleis punctulis, &c. In virtute & efficacia cum priori conueniunt.

CAPVT XIX.

De Filipendula, Fumaria, Gentiana, Guaiaco, Gingidio, Galbanifera, Gallio, Geranio & Glycyrrhiza.

Filipendula: apud Dioſcoridem hæc herba deſcribitur lib. 3. cap.122. ab eo que Græce nuncupatur, prout & Theophraſto Οἰνάνθη, Item Λευκάνθον & κεράσκόμιον, à Nicolao Myrepſo φιλιπένδουλα: Latinis Oenanthe, Leucanthum, Ceraſcomium, à Theodoro Gaza Viniflora, ab aliis Practicis dicitur Filipendula, Philipendula, Saxifraga rubra & Viniflora: Arabibus Hafranon, Ieſamul & Ieſamuli item Nefir: Italis Filipendola & Enanthe: Hiſpanis Filipendola: Gallis Filipende: Germanis Filipendel Wurtz ſiue roter Steinbrech/ &c. hactenus primum genus. Secundum dicitur Filipendula tenuifolia & Filipendula altera. Tertia Filipendula ſiue tertium genus dicitur Oenanthe Selinophyllos. Quartum genus dicitur Filipendula ſupina. Quintum genus dicitur Filipendula montana & Filipendula Galericulata. His adduntur adhuc duo genera Filipendularum, quorum primum dicitur Filipendula aquatica, Filipendula paluſtris & ſaxifraga Aquatica: Italis Filipendola acquatica: Germanis Waſſer Filipendel & Waſſer Steinbrech. Alterum genus dicitur Ruta paluſtris & ruta aquatica, Germanis Waſſerrauth. Calida eſt & ſicca in tertio ordine, quod amaritudo eius vehemens ſatis indicat. Semen, folia & caulis Oenanthes, in mulſa pota ſecundas eiiciunt, & partum adiuuant. Cum vino pota radix ſtranguriam adiuuat, & morbo regio medetur. Calculo & doloribus renum

 prodeſt.

prodest. Stomachi inflationes discutit: conuenit suspiriosis ac anhelantibus, omnibusque morbis, qui ex causa frigida sunt orti. Farina eius cibis mixta, comitialibus est auxilio.

Fumaria Græcis καπνὸς, καπνιον, κορυδάλιον, καπνίτης, καπνογόργιον, siue καπνῖτις, μαρμαρίτης, καλθεὶς, & κα... : à Latinis Capnus, Capnum, Capnium, Corydalium, Capnites, Marmarites, Capnogorgium, vel vt exemplaria Dioscoridis demonstrant. Capnogorium, Chalcochrum, Cātharis, Fumaria, Fumus terræ, herba Fumida, Cerefolium felinū & Cerefolium Columbinum, Arabib. apud Serap. lib. simpl. cap 71. Schehitereg, Alscharatuo Sahatrag & Alschatrag. Glossog. Auicenæ Raledia emen & Setergi: Stephano Halabbatis: Glossographo Sateregum, Sahatergum, Sceitergi, Steng, Seterig, Sterig, & Sorongenetheni. Apud alios Arabes legitur Sabeteregi, Rhahaialhame, Raialhamen & Rainalhamen: Italis Fumoterra, Fumaria, Fumosterno, & Fumoterro: Hispanis Palomilha: Gallis Fumeterre, & Pied de Geline: Ægyptiis Cnyx & Tucin: Germanis Erdrauch/Taubenkropff &c. Hactenus primum genus, sequitur secundum, quod dicitur Fumaria alba: Germanis weisser Taubenkropff. Tertium genus dicitur Fumaria minor & Fumaria tenuifolia: Germanis klein Erdrauch. Quartum genus dicitur Fumaria latifolia minor, Germanis breyt Erdrauch. Quintum genus dicitur Fumaria Latifolia maior, & Fumaria Flandrica: Germanis breyt Erdrauch. Sextum genus dicitur Fumaria Illyrica, Fumaria lutea, & Fumaria Montana, à Galeno lib. 11. simpl. dicitur Corydalis: Germanis gelber Erdtrauch. Septimum genus dicitur Fumaria Illyrica alba: Germanis weisser windischer Erdrauch. Fumaria omnis acris est & amaræ facultatis, biliosam vrinam mouet, sanatque iecoris obstructionem & imbecillitatem. Eius vero succus in oculos instillatus mirifice oculorum caliginem summouet & visum acuit. Vulgaris in frequenti est vsu, à quo duo Syrupi nomen habent, vnus de Fumaria minor, alter maior dicitur: hi parati habentur perpetuo in officinis. Ex ea fiunt pilulæ, Trochisci, oleum, succus, Sal, vinum, Extractum, Conserua, succus exiccatus, oleum destillatitium, item aqua stillatitia, &c.

Syrupus Fumariæ minor, Mesuæ: Recipe Myrobalanorum flauarum

...rum vnc. ij Violarum Cassuthæ, Absynthii ana vnc. j. Aquæ lib. vj succi Fumariæ cocti & purgati Sacchari ana lib. ij. Coque omnia vsque ad partem tertiam.

Expressam cum succo Fumariæ & Saccharo percoque. Quidam Scammonii vnc ß. panno lineo raro ligatam in eo suspendunt. Syrupus hic hepatis obstructionem aperit: ob id icterum sanat, pituitam salsam & bilem vstam vacuat: proinde psoram, lepram pituitã, & alia cutis vitia inde orta sanat, & corporis colorem floridũ reddit.

Syrupus è succo Fumariæ, simplex: Recipe succi Fumiterræ crudi lib. iij. Sacchari boni lib. ij. vel lib. ij. ß. coquantur simul & despumentur, quoad Syrupi consistentiam acquirant. Ad eadem valet, ad quæ supradicti.

Syrupus de succo Fumiterræ maior: Recipe Myrobalanorum Citrinarum, Chebularum ana drach. xx. flor. Borraginis, Buglossæ, Violarum Absynthii, Cuscutæ, ana vnc. j Glycyrrhizæ, Rosarum rub. ana vnc. ß. Epithymi, Polypodii ana drach. vij. Prunorum num. C Passularum enucleatarum lib. ß. Tamarindorum, Pulpæ, Cassiæ fistulæ ana vnc ij. Aquæ fontis lib. x. coquantur omnia præter Cassiam & Tamarindos secundum artem ad tertias: deinde cola, & colaturæ adde Cassiam & Tamarindos, & succi Fumiterræ depurati, Sacchari albissimi ana lib. iij. Coquantur igne lento ad iustam consistentiam, & repone. Syrupus Fumariæ maior ventriculum & hepar roborat, obstructiones aperit, cutis morbos, præcipue ab humore salso vel vsto natos, vt psoram, lepram, impetiginem, serpiginem curat. Mesues.

Fumaria Bulbosa Græcis dicitur, κάπνος χελιδονίας, καπνίον χελιδόνιον & κάπνος φραγμίτης, apud Theophrastũ, θήσειον, Latinis Capnus Chelidonia, Capnion Chelidoniũ, Capnium phragmites, Capnus sepiaria: Ab Alexandro Benedicto Pes Gallinaceus: Plinio pedes Gallinacei aliis Fumaria Bulbosa, Fumaria Tuberosa, Aristolochia cõcaua, Aristolochia adulterina, radix caua, & Tonitruifuga: Italis Capno Chelidonio: Gallis Racine Creuse: Germ. Holwurtz Hanenspor siue Donnerflug: quia eius tempore exarescit: Officinis dicitur Fumus terræ, quod succus eius oculis inditus, velut Fumus lachrymas moueat, & oculos mordeat, hinc etiam dicitur Germanis Erdrauch. Authores vndecim eius adferunt differentias: 1. Vocant

Fumariam Bulbosam Purpuream : Germanis Purpurbraun Holwurtz. Eiusdem generis nominant 4. Deinde 4. Bulbosas Fumarias albas : Germanis weiß Holwurtz. Nonum genus dicunt Capnos Chelidonia viridis siue Fumaria Bulbosa viridis : Germanis grün Holwurtz & grüner Hanesporn. 10 Genus dicitur Fumaria Bulbosa seu Tuberosa minor : Germanis klein Holwurtz. Vndecimum genus dicitur Fumaria Bulbosa seu Tuberosa minima, à quibusdam Medicis Moschatella & Muschatella : Germanis Bisemkraut.

Calida & sicca est in secundo ordine: Est acris, discutit, extenuat & penetrat : Capni aqua stillatitia Morbo Gallico laborantibus est saluberrima, ante purgationem diebus aliquot cum Theriaca pota, ad sudorem contecto corpore. Vitiatum enim sanguinem purgat. Contra pestis eadem & sudoris Anglici periculum est salutaris. Bibitur etiam ante balnearum desudationes. Succus Fumariæ drachmæ pondere cum pari quantitate radicis Enulæ mixtus, & cum aqua calida potus, hydropem expellit : vomitus ciet. Oris putredinem & dolorem succus ore collutus sanat. Decoctum Capni & Fœniculi iecoris obstructionem aperit, & ictericum morbum per vrinam educit, paratur inde conserua, vinum, &c. Oculorum hebetudini succus illitus medetur, eorundemque ruborem & vitia sanat. Succus cum Gummi illitus, supercilia regignit. Succus Capni cum succo radicis Lapathi pari quantitate mixtus, cum aceto & Melle medico temperatus, omnis generis scabiem extergit.

Decoctum Fumariæ Mesuæ : Recipe succi Cichorii, succi Endiuiæ, succi Lupulorum, succi Borraginis ana vnc. iv. succi Fumiterræ vnc. viij. Quibus coctis & purgatis, adde Myrobalorum Citrinorum, Myrobal. Indorum ana vnc. ij. Passularum mundatarum vnc. j. Tamarindorum vnc. iij. Frica, cola, & serua.

Pilulæ ex Fumaria, Auicennæ : Recipe Myrobal. flauarum, Chebularum, Indarum ana drach. v. Aloes drach. vij. Scammonii præparati drach v. Succi Fumariæ quantum sufficit. Omnia in puluerem redacta comprehende succo, & siccari finito : rursus

trita

trita succo excipiantur, siccentur, & sic tertium, & in pilulas formentur. Durant annum.

Conserua Fumiterræ: Recipe Flor. Fumariæ lib. ß. Sacchari albi lib. j. ß Contunde simul in mortario lapideo, & fac conseruam ad modum opiatæ: insola, & serua per annum, in vase lapideo denso, vel vitreo. Scabie infectis confert: sanguinem mundificat: sudorem mouet: ac regium morbum persanat.

Gentiana à Gentio Illyriorum rege, qui primus eius vires inuenit. Nascitur in Illyrico copiosissima: alias in montibus altissimis, aquosis & vmbrosis locis. Foliis circa caulem plantaginis aut nucis iuglandis similitudine erumpit, aliquantenus rubentibus, acuminatim à caule medio cacuminibusque prodeuntibus, quæ breuioribus crenis serrata visuntur, scapo inani, fistuloso, binûm cubitorum altitudine, leni, geniculato, non iugi serie, sed interuallis maioribus foliato. Semen fundit in Calycibus latum, spondylio simile, glutinosum; sine pondere, quod pilulis continetur leuibus, & quadantenus compressis. Radicem mittit prælongam, Aristolochiæ longæ non dissimilem, vliginosam, sed amaro gustu, crassam, inodoramque. Vsus eius in radice & succo radicis. Tragus alias adhuc duas Gentianæ facit species: alteram in Heluеticorum nascentem Alpibus, priori per omnia similem, sed maiorem & flore cæruleo, sapore magis amaro; alteram vero hac minorem, oblonga, amara, & flaua radice, ex qua caules nascuntur tenues & rotundi, binis ab imo ad summum, acuminatis, viridibus & tenuibus foliis caulem circumdantibus, florem in caulis summitate habet cæruleum, lucidum, tintinnabuli forma, foliis humi reptantibus. Radix Gentianæ qualitatis est Calidæ & siccæ. Vsus eius non est nisi in radice. Arida radix tusa, & cribro purgata, drachmæ pondere, cum æquali Myrrhæ, ac duplici pulueris oculorum fluuiatilium cancrorum, in vino ad quatriduum pota morsis à rabido cane medetur. Vulnus vero apertum est seruandum, & aceto vel aqua salsa abluendum, impositis cucurbitulis, quibus venenum exugatur. Quidam tamen cauteria adhibent. Omnibus venenatorum morsibus puluis radicis duarum drachmarum pondere, cum modico piperis & arida ruta in vino potus, est antidotum. Idem puluis Phthisicis ex iecore aut ventriculo laborantibus cum vino auxiliatur.

liatur. Viridis radicis expressus succus potus, laterum doloribus & & ruptis auxiliatur. Sanguinis grumas ex lapsu, vel casu ex alto, discutit & educit. Mortuos fœtus & secundinam in pessо radix arida subdita expellit. Succus Gentianæ profunda & lacera vulnera illitus sanat. Cum linteolo oculorum inflammationes restinguit. Vitiligines & omnia cutis vitia sanat. Succus Dioscoridi hunc in modũ colligitur: Radix viridis tusa quinque dierum spatio in aqua maceratur, hinc cocta colatur, ac denuo, quod expressum hoc modo fuerit, donec Mellis crassitiem assumat, est coquendum.

Clyster ad ascarides, Rond. Recipe rad. Gentianæ, Aristolochiæ rotundæ, Ilemaridis, vel Pistolochiæ ana vnc.j. flor. Marrubii, fol. Persici, Absynthii ana M.j. Lupini vel Orobi P.j. Fiat decoctio in lixiuio & aqua, æquis partibus, iniiciatur, sed sensim & bis eadem hora.

Oleum Gentianæ: Recipe Pulu. rad. Gentianæ, olei communis ana q.s.est. Macerentur in loco calido per mensem: deinde exprimatur oleum. Vermes necat, atque educit. Sic quoque oleum Scyllinum & de Colocynthide parari poterit.

Theriaca Diatessaron, Mesuæ: Recipe Gentianæ. Baccarum Lauri, Myrrhæ, Aristolochiæ rotundæ ana vnc.ij. Mellis despumati li.ij. Misce & serua vt supra. Datur ab Aureo dimidio ad Aureum vnum. Ad affectus frigidos, tum cerebri vt Epilepsiam. Paralysim, spasmũ Cymicum: tum ventriculi, vt inflationem, & ab ea dolorem, tardam coctionem: tum denique hepatis, vt hydropem. Cachexiam, obstructionem. Præterea morsibus Scorpionis, & potioni veneni confert.

Sal Gentianæ. Sal Gentianæ eodem modo quo Absynthii, fit. Febribus omnibus conducit: Viscerum obstructiones aperit, expurgat: vrinam & menses mouet.

Pilulæ ad quartanam. Recipe Piperis contusi G.iv. cum succo Gentianæ fiat pilula vna Auro cooperta. Capiat cum aqua Theriacali, vel liquore Tartari tribus horis ante Paroxysmum, corpore prius purgato.

Guaiacum sic Guaiacam voce, Indis Germana, dictum Latinis sæpe lignum sanctum, & ex Insulis occidentalibus Boriquen Cneuca, Nagrando, & Nicagua defertur. Arbor est procera ad ilicis, aut

fraxini

fraxini magnitudinem & faciem multum accedens; ramosa, meditullio nigricante, ac præduro, cortice crasso & pingui foliis exiguis, & duris: flore luteo ac purgatorio, quem Indi condiunt & sumunt ad corpus purgandum. flores consequuntur fructus magnitudine Castaneæ, ac forma duorum lupinorum simul iunctorum. Est alia species Guaiaci minoris, præstantioris tamen, quod palus sanctus & aliquando lignum sanctum nominatur. Arbuscula est colore, viribus, magnitudine & vultu Guaiaco non parum dissimilis. Nam materia ligni illius, alba est & concolor, multumq; fibrosa, sapor acrior, odor fragrantior, qualitates efficaciores. Sed quia raro aduehitur, eius penuria, Guaiacum vsurpatur, quod quidem vires habet easdem, sed infirmiores. Vtrumq; autem plurimum valet ad luis Indicæ curationem: nam calefacit, incidit, attenuat, meatus aperit, sudores mouet, putredinem arcet, & proprietate speciali virus venereum extinguit.

Aqua in peste sudorem mouens, Iohan. Bauhini, iunioris: Recipe ligni Guaiaci lib. ß rad. Angelicæ, Imperatoriæ, Zedoariæ, Iridis, Gentianæ ana vnc ß. Cinnamomi vnc. j. Baccar. Iuniperi vnc. ij. fol. Dictamni veri vnc. j. Omnia minutim incisa macerentur in s. q. vini albi. rad. Caryophyllatæ, Helenii, Valerianę viridium ana vnc. j rad. Petrasilitis vnc. vj Herbarum viridium Scordii, Rutæ Pulegii, Melissæ, Ocymi ana M. j. Carduibenedicti, Borraginis, Scabiosæ, Acetosæ ana M. iij. Limonum. Malorum Citri ana P. iij. Omnia minutim incisa misceantur & destillentur in Balneo Mariæ.

Aqua Theriacalis Rondeletii: ℞. scobis ligni Guaiaci lib. j. Theriacæ Alex. optimæ vnc. ij. Conseruæ Rosarum, Buglossæ. Borraginis ana dra. ij. Conseruæ Helenii, Anthos ana vn. j. spec. Diagemmæ, Lætitiæ Galeni ana drach. ij Fiat infusio in vase oppleto vini albi & aquæ bonæ ana quartariis iij. super cineres calidos distellētur in vase duplici cum Cinnamomo. Dilue in eo quod destillatum fuerit, Sacchari quantum satis est: cola per manicam Hippocratis dato bibendum his, qui conualescunt à Morbo Gallico.

Aqua Thericalis alia, Syluii: ℞. ligni Guaiaci lib. ß. Aquæ lib. viij. vini albi lib. ij. Aquæ Fumariæ, aquæ Cichorii, aquæ Chamomillæ, ana lib. j. Macerentur simul per noctem super cineres calidos. Adde Polypodii Quercini lib. ß. Epithymi vnc. ij. Asparagi vnc. vj.

Conser-

Conseruæ Rosarum, Cichorii, Borraginis, Buglossæ ana quart.ij. Theriacæ bonæ, Conseruæ Enulæ ana quart.j. Distillentur vase duplici bene obturato. Dosis vnc.ij. vel vnc.iij. Quod si velis, poteris aquæ Theriacalis vnc. iij. addere, Sacchari vnc. j. Cinnamomi drachm. j. & rursus per manicam Hippocratis destillare. Datur in Morbo Gallico mane in lecto ad sudores prouocandos.

Vinum Guaiacinum, Matthioli: Recipe Ligni Guaiaci præstantissimi, lima in scobem tenuissimum attriti lib. iv. Corticum Guaiaci lib. j. Carduibenedicti lib. j. ß. Adianthi, Aspleni. florum Borraginis, Florum Buglossæ ana lib.j. Cassiæ odoratæ, drachm.vj. seminis Anisi vnc.j.ß. Sacchari lib.v. Coniiciantur omnia in cado vinario mundo aptæ capacitatis, desuper affusis vini albi quam optimi & feruentis, bis centum & quinquaginta: mox diligenter vas operculetur, omniaque sic macerari triduo dimittantur. Post triduum vero linteo percolentur, asseruetur que huiusce macerationis vinum in alio vase ad ægrotantium potum. Siquidem bibitur hoc tam in prandio, quam in cœna, secundi Guaiaci decocti loco: non mane neque vesperi, Serapii vice, quemadmodum temere multi facere consuerunt. Hoc idem vinum longe etiam melius, & maiore quantitate vindemiarum tempore confici potest admixtis ligno, cortice, cæterisque aliis, recentibus vuis albis in mustum compressis: ibique tamdiu dimissis, quousque mustum efferuescere desinat, & pellucidum clarumque reddatur: veruntamen multiplicanda sunt omnia, quæ conueniunt medicamenta, pro vuarum quantitate. Hoc vinum non modo medetur cuique acerrimo Gallicæ pestis incommodo: sed etiam diuturnis articulorum, capitis neruorum, ventriculi, iecinoris, lienisq; morbis à pituita genitis mirifice succurrit. Nec minus etiam podagra laborantibus opem fert, modo diuturna admodum non fuerit ægritudo. Iis tantum exhibendum est, qui pituita abundant, vere vel Autumno, temporibus: præcedentibus prius euacuationibus decentibus.

Vinum Muralti ad hydropem: Recipe rad. quinque aperientium. Glycyrrhizæ. corr.rad. Cappar.corr. med. Fraxini ana vnc.j. Rad. Iridis recent. Calami Aromat. Cinnamomi ana vnc. ß. Capill.

Vene-

Veneris, Ceterach, Fol. Tamarisci, Flor. Cordialium ana M.j. Absynthii Pontici, Carduibenedicti, Hyssopi, Prassii an. M.ſ. ſem. Anisi, Apii, Ameos, Fœniculi ana drach.j.ß. Senæ vnc. ij. Ligni Guaiaci limati lib.j. Sacchari lib.ij. Vini generosi lib.xj. Misce & serua in vase obturato.

Vinum Guaiacinum purgans: Recipe, Ligni Guaiaci incisi lib. iv. Carduib. M. vj. Adianthi, Scolopẽdrii, flor. Borraginis, Buglossæ, rad. Cichorii ana M.iij. Beton. Lupulorũ, Cort. Tamaricis, Epithymi an. M.j.ß. Polypod. vn.ij. seminis Carthami ℔.j. Seminis Anisi vn.iij. Foliorum Senæ lib.j. Hellebori nigri vnc.j. Turbith vnc.iij. Cinnamomi electi drach. vj. Macis drach.j. Nucis Moschatæ, Caryophyllorum ana drach.ß. Calami Aromatici drach. ij. incidenda incidantur, contundenda contundantur crasse, in sacculo ligentur, suspendantur in cado Vinario mundo, aptæ capacitatis, superinfundendo musti optimi lib.C. omniaque sic macerari sinito, donec deferuescat, clarumque euadat, &c. Curat Morbum Gallicum, & alios innumeros morbos. Dantur vnc. v. vel vnc. vj. mane stomacho ieiuno.

Decoctum ligni Guaiaci, absque cortice: Recipe ligni Guaiaci optime incisi lib.j Aquæ fontanæ lib. xij. Infundatur lignum in aqua calida per horas 24 in vase figulino vitreato obturato: deinde coquantur igne lento vsque ad librarum octo consumptionem: coletur & seruetur in vase vitreo pro Syrupo, ad sudorem mouendum.

Decoctum ligni, pro potu: Recipe Lignum Guaiacum prioris decoctionis, aquæ fontanæ lib. xij. iterum coque ad consumptionem tertiæ partis: cola & serua pro potu, in prandio & cœna sumendo.

Decoctum ligni Guaiaci cum corticibus: Recipe Ligni Guaiaci optime incisi vnc.x. Cort. ligni Guaiaci incisi vnc.ij. Aquæ fontanæ lib.xij. Fiat vt supra. Potest maior vel minor Corticis quantitas addi & cum aqua Betonicæ vel Fumariæ, pro Medici scopo decoqui.

Decoctum ligni Guaiaci cum vino: Recipe ligni Guaiaci vnc.x. Cort. ligni Guaiaci vnc. iv. Aquæ fontanæ lib. xij. infundantur vt supra, & decoquantur vsque ad consumptionem librarum nouem:

deinde addantur vini optimi li.iij. & iterum feruere modice finito, postea refrigeratum colato, & in vase vitreo, pro Syrupo seruato.

Decoctum ligni Guaiaci cum vino, pro potu ordinario: Recipe præcedentis decoctionis lignum, aquæ fontanæ lib.ij. coquantur vsque ad consumptionem septem librarum: deinde addantur vini albi optimi lib.iv. & facta vnica sola bullitione, ab igne auferatur, coletur, & in vase vitreo seruetur, ꝑ potu ordinario cibis associando.

Decoctum ligni Guaiaci Fiorauanti: Recipe Cortic. ligni Guaiaci triti lib.j. Aquæ fontanæ lib.xiiij. Macerentur horis 24. deinde coquantur vsque ad quatuor librarum consumptionem: postea adde Polypodii quercini vnc. ij. Cichorii M.j. Aloes hepaticæ vnc. ß. His iterum per horam decoctis adde fol. Senæ. Epithymi ana vnc. j. Colocynthidis drach.vj. Sacchari vnc. viij. Denuo coquantur, dum pars dimidia fuerit consumpta, & lib. viij. remanserint: coletur & seruetur in uase vitreo obturato, ad vsum.

Dosis Cyathus vnus manè & sero, & sudet: sicque continuet per dies xx. & liberabitur. Pro potu autem vtatur sequenti decocto: Recipe ligni Guaiaci lib.j. vini albi lib.x. Macerentur per noctem: deinde cum per horam vnam bullierint, adde aquæ lib.xv. Denuo coquantur non diu: & erit factum.

Decoctum ligni Guaiaci cum corticibus, *Antonii Chalmetei*: Recipe scobis ligni Indici lib.j. Corticis eiusdem vnc.iv. Aquæ purissimæ lib.x. Macerentur in fictili vitreato horas 24. coquantur ad medias prunis luculentis quinque aut sex horas. & percolentur postea quotidie in Aurora illius aquæ dabis vnc vj. & ægrum cooperies vt sudores moueantur: moderate tamen, ne vis corporis dissoluatur: subinde sudor detergatur, corpus fricetur, & caput: Cibum non sumat, nisi horis sex à potu exactis. Eiusdem aquæ totidem vncias afferes quinque horis à cœna: Sudores tamen tunc non mouebis. Cæterum huiusmodi potum post vniuersales purgationes solemus exhibere.

Decoctum ligni Guaiaci cum corticibus, pro potu ordinario: Recipe remanentiam prioris decoctionis, aquæ purissimæ lib.xv. iterum coques ad tertias: sub decoctionis finem addes Glycyrrhizæ rasæ, & contusæ vnc.ß. Passularum mundatarum vnc.ij. Absoluta decoctione addes Cinnamomi drac. v. ad saporis iucunditatem.

Eoq;

Eoq; decocto vtetur in pastu. Nonnulli sub finem primæ decoctionis addunt Fumariæ, Lupulorum, Borraginis, Bugl. an. M.j. alii verò addunt Cyclaminis, Cardui benedicti, Olibani an. vn. ß. Carabæ dr. ij. ß. pulueris hermodactylorũ dra. ij. Senæ Orientalis dra. ß. Alii mediam partem vini albi: alii tres partes vini, & vnam aquæ iniiciunt: quod profuturum putauerim corporibus pituitosis, ac robustis, atque cum nerui ac tendines non afficiuntur. Cum verò corpora sint imbecilla, satius duxerim, magisq; profuturum, si decoctio in sola aqua fiat: imo cum corpus imbecillum, biliosum aut ad tabem propensum, sæpe Guaiaci vsu ipsum contabescit: Inflammantur vrinæ, dolores augentur. Itaq; cum corpus est biliosum, loco aquæ cõmunis vtor aquis Cichorii, Buglossæ, Violarum, Fumariæ in decoctione, quarum vsu sæpe sum expertus rem felicius successisse.

Decoctum ligni Guaiaci, cum corticibus, aliter: Recipe ligni sancti lib. j. Corticis eiusdem lib. ß. Aquæ purissimæ lib. x. Macerentur vt dictum est 24 horas, atq; coquantur ad tertiæ partis consumptionem. Præterea ℞. Enulæ Campanæ, Dactylorum ab ossibus separatorum ana vn j. ß. Senæ Orientalis vn j. vini albi li. vj Macerẽtur horas 24. super cineres calidos, ita, vt propemodum vinum ferueat: deinde exprimantur: & huic vino misceatur præcedens decoctio: postea adde Sacchari li. ß. Cinnamomi vnc. j. & exactis quatuor horis ab ea mixtione, traiiciantur per colatoriũ vini aromaticis, ac singulis matutinis capiat vnc. v. aut vj. & ante cœnam, vel cum se in lectum reiiciat, tantundem.

Decoctũ ligni Guaiaci cũ corticib. pro potu ordinario, Antonii Chalmetei: Rec. præcedentis decocti remanẽtiam, aquæ purissimæ li. xv. Bulliant ad tertias: adde Sacchari & Cinnam. quãtũ videbitur ad saporis gratiam. Aduertendũ verò non vnã eandemq; decoctionem omnibus temperaturis esse parandam, sed interdum valentiorem, interdum vero imbecilliorem, habita virium ac morbi, & cæterarum rerum, tum naturalium, tum contra naturam, ratione.

Decoctum Guaiaci cum Zarzaparilla pro Syrupo, incerti Autoris: Recipe Zarzæparillæ, Cort. ligni Guaiaci ana vnc. ij. Polypodii quercini vnc. j. ß. Cinnamomi electi vnc. j. Aquæ lib. xij. coquantur vsque ad librarũ octo consumptionẽ, coletur, & seruetur pro Syrupo.

Decoctum Zarzæparillæ cum Guaiaco, pro potu: Rec. materiam

prioris decoctionis, aquæ mens. octo. Coquantur vsque ad duarum mensurarum consumptionem, coletur, & seruetur pro potu ordinario. In fine adde Cinnanomi electi vnc.ß. vel vnc.j.

Potio pro Phthisicis: Recipe Cort. ligni Guaiaci vnc.j. Tussilaginis, Virgæ Aureæ, Plantaginis ana M j. Consolidæ maioris vnc.j. Passularum, Iuiubarum, S. besten, Glycyrrhizæ ana vnc.ß. Cinnamomi electi vnc.ß. Aquæ ferratæ mens. iv. coquantur ad consumptionem quartæ partis, cui adde olei sulphuris, quantum ad acorem inducendum sufficit. Vsus in prandio & cœna loco vini.

Oleum ligni Guaiaci. Ex Guaiaco ligno oleum hoc modo elicitur: Guaiacum aqua ardente, in qua Sal Tartari dissolutum fuerit, maceretur tamdiu, dum colorem aqua contrahat: tunc enim ipsa in aliud vas transfusa, noua adiiciatur; & maceretur, vt colorem contrahat, idq; repetatur, dum nō amplius coloretur aqua. Has omnes aquas coniunctas simul destillatione excipe: & in fundo Cucurbitæ remanebit oleum. Vlceribus malignis, doloribusq; probatur. è Iunipero eiusq; baccis simili modo educitur, pari ratione liquor, per se solus strumas discutit: maturat, aperit, purgat, glutinatq; nulla alterius medicamenti ope: si pili barbæ capitisq; cani, eo liquore calido madescant, præsertim si adiungatur secunda aqua, qua mulieres vtuntur ad flauos reddendos capillos, eos tingit rubro colore, in obscurum vergente: duratq; color his menses.

Idem aliter, Euonymi: Recipe ligni Guaiaci quantum sufficit, incide in frusta, & imple ollam, vel dolium magnum vitreatum intus, cuius orificium sit arctum: & fac foueam in terra, & præpara parietes eius cum terra figuli. deinde pone ollam vitreatam in fundo ex directo foueæ, habentem orificium magnum, & cooperiatur lamina ferrea subtiliter perforata: deinde præpara ista duo vasa cum terra figuli, ne ex vtriusq; orificiis respiret: deinde cooperi terra, & adde ignem per tres horas, vel amplius: finaliter resudabit oleum de ligno Guaiaco. Ad vlcera & dolores ex Morbo Gallico ortos valet.

Sal ligni Guaiaci: Sal ligni Guaiaci fit vt Hypericonis, vel Chamomillæ vel Graciolæ. Luem veneream curat.

Pilulæ ad fractam Oeconomiam hepatis in morbo Venereo, Heurnii: ℞. ligni Guaiaci iam in scobem tenuem redacti dra.j. Coticis

ticis eiusdem ligni puluerisati dra.ß. Salsæ parillæ puluerisatæ scru.j. Cum Syrupo de Soncho fiant Pilulæ xx. Sumat tres cum iam pastum initurus est.

Gingidium Græcis γιγγίδιον, Latinis Gingidium & Bisacutū. Herbarii vocant Gingidium Selinophyllum, Chærephyllum Syriacum, Chærephyllum Cilicium, Cerefolium Syriacum & Cerefolium Ciliciū. Italis dicitur Gingidio & Bisacuto, Arabib. Gidium, Ægyptiis Dorviastru & Dorysatrum. Assyriis Adoris vel Adorium. Africanis Tinct: Germ. Syrischer Cörffel. Duo adhuc eius genera sunt, quod primū ab Herbariis dicitur Gingidium latifolium: Germanie Syrischer Körffel mit den breyten Bletern. Secundum Herbariis dicitur Gingidium tertium, Visnaga, Bisnaga, & Dentiscalpiaria. Hispanis Bisnage, Visnage, & Dentiscalpiaria: Germ. Zahnstischer Kraut. Temperatam habent caliditatem, supra primum gradum, siccam vero qualitatem in secundo gradu, habentur pro medicina & alimento.

Galbanifera Græcis dicitur μετώπιον, & νάρθηξ συριακὴ, Latinis Metopium & Ferula Syriaca. Herbariis Ferula Galbanifera: Germ. Galben Kraut/& Syrisch Ferul Kraut. Humor vero eius siue Gummi Græcis dicitur χαλβάνη & Σταγωνίτις. Latinis Galbanum siue Galbanus, Stagonitis, Chalbane, Chalbanum, à nonnullis etiam Galbina. Vocant etiam eam Herbarii Lachrymam Metopii, & Ferulæ Syriacæ lachrymam. Apud Serapionem lib. simp. c. 310. Chenechalbebi. Apud Auerrhoem Hal herina. Apud Andream Bellunensem Barzad & Bezard. Apud Stephanum Heliabbatis Glossographum Bezaredum, Satezedum & Satzeredum: Apud antiquum Glossographum Auicennæ, Beliatalgena, & apud alios Arabicos authores hæc sequentia annotata reperiuntur nomina, Bezadarab, Bezaard, Bezaderad, Bezarat, Gnasac, Halterma, Hazad, Haze, Zuffere, Addiniariar Hnealbegi, Azad Kenechs albedi, Kieth, Recoab & Sataredo. Italis succus Galbano dicitur. Hispanis Galbano: Gallis du Galbanon. Cretensibus Galbani, Polonis Galban Ger Galbankraut. succus Galbani habet virtutem calefaciendi, resoluendi, digerendi emolliendi, & attrahendi. Est calidus in principio tertii gradus, & siccus in principio secundi. Vtitur interne & externe, destillatur etiam in oleum. Magnarum virtutum & operationum in Medicina.

Gallium Græcis γάλλιον & γάλιον, γαλάτιον, γαλέριον: Latinis Gallium, Galium, Galatium, & Galerium. Officinis non adeo vsitatum, raro enim in receptis traditur, à flagrantissimo suo odore dicitur Gallia Muschata, cum tamē Gallia Muschata sit confectio Trochiscorum in officinis. Italis hæc herba dicitur Gallio siue Galio: Hispanis Coæja Leche Yerua: Gallis Florastre, petit Muguet, & Muget petit iaulne. Vngaris They Sugorito fiu, & Zent Iuan Veraga, hoc est, Flos Sancti Iohannis: Anglis Meydeshere: Germanis vnser Frauwen Bethstro & Liebkraut. Eius quatuor sunt genera apud authores: Sunt calidæ ac siccæ naturæ. 1. Genus adhibetur ad Mithridatium in fine Maij colligitur: hæc herba cocta in vino & exhausta mouet coitum; externe etiam multis affectibus adhibetur.

Geranium: Eius tredecim apud Authores describuntur genera. 1. Dioscoridi dicitur Sideritis Heraclea Crateuæ, siue Sideritis Crateuæ: Aliis doctiss. Medicis dicitur Geranium Rupertianum, Geranium Muschatum, Geranium Vulnerarium, Gratia Dei, Herba Rubea, Rubea Muschata, Ropertiana, Rupertiana, Herba Roberti vel Ruperti: Ioanne Ruelio, Robertiana, aliis Ruberta & Herba Diui Ruperti, dicitur etiam Acus Muschata: Italis Aco Muschata & Ruberta: Gallis l'herbe Ropert, & Bec de Cicoigne sentant le Musc: Germanis S. Ruprechts Kraut/klein Schwalbe Kraut/ &c. Gulielmus Turnerus vocat Geranium Chelidonium & Geranium Hirūdinarium: Græcis γεράνιον χελιδόνιον. Alterum genus à Dioscoride vocatur γεράνιον ἕτερον, μέρρυξ, ὀξύφυλλον & ἱεροβρίγιας: Latinis Geranium alterum Dioscoridis, Oxyphyllum, Hierobrincas & Pes Columbinus: Nostris Simplicistis Geranium Columbinum: Italis Geranio Colūbino & Pie Columbino: Gallis Pied de Pigeon, pied de Columbo: Affricanis Iec. Germanis Daubenfuß. Tertium genus dicitur Geranium minus, Geranium aruense & Geranium inodorum: German. klein Storcken Schnabel. Quartum dicitur Geranium aruense album: Germanis weisser Acker storcken Schnabel 5. Genus dicitur Geranium Myrrhinum, & Geranium Cicutarium: officinis aliisq; Medicis dicitur Rostrum Ciconiæ, Rostrum Gruinum, Gruina, Gruaria Herba Gruina siue Gruaria & Acus Pastoris: Italis Rostro di grua & Rostro di grua herba: Hispanis Agujas Pampilhos: Gallis Bec de cicoigne, Angueille de bergier & Esquille de bergier: Germanis Storcken Schnabel. 6. Genus Græcis dicitur γεράνιον βατρα-

τραχιοειδής: Simpliciſtæ vocant geraneum cæruleum, Batrachium cæruleum, Ranunculum cærulæum, & gratiam Dei cæruleam, ab aliis etiam Geranium batrachoides: Gallis grace de Dieu: Germanis blauw Storcken Schnabel & blauw Gottes Gnad / &c. Septimum genus eſt Geranium Dioſcoridis, Γεράνιον, Γερανογέρον πιλονίτις & τρίκα: Latinis Geranium, Pelonitis, Geranogeron, Trica, Herba Gruina, Echinaſtrum, Vchinaſtrum, Pulmonia, Roſtrum Vrſinum, & Roſtrum Ciconiæ: à Simpliciſtis Perimonia, Geranium Tuberoſum & Geranium Illyricum, Geranium primum & Geranium Dioſcoridis: Arabibus Geramon: Italis Geranio, Aco de Paſtori: Hiſpanis Pico de Ciguentha: Gallis Bec de Cicoigne: Affricanis Ieſce, Germanis Schlauoniſcher Storcken Schnabel. Octauum genus dicitur Γεράνιον κρητικόν: Geranium Creticum, Geranium Candiacum: Italis Geranio di Candia: Germanis Cretiſcher oder Candiſcher Storcken Schnabel. Nonum genus Græcis Γεράνιον μαλακοειδές: Geraneum Maluaceum & Geranium Mompeliaçum: Germanis Pappel Schnabel Kraut.

Decimum genus Γεράνιον βολβοειδὴ: Geranium Bulboſum, Geranium rotundum, Geranium Conſtantinopolitanum, Geranium Byzantinum, & Geranium Turcicum: Germanis Conſtantinopolitaniſcher Storcken Schnabel. Vndecimum genus dicitur Geranium Maculatum ſiue Maculoſum & Geranium fuſcum: Germanis Flecken Schnabel Kraut. Duodecimum genus dicitur Geranium Batrachoides minus, Geraneum Violaceum, & Gratia Dei minor: Ger. vocatur klein Gottes Gnad. Decimum tertium genus Cunrado Geſnero dicitur ἴσχαιμον, ab aliis Γεράνιον αἱματῶδες: Latinis Geranium Hæmatodes, Iſchæmus, Geranium ſanguinarium, Geranium gruinum, Geranium montanum, Roſtrum gruinum, & ſanguinaria radix: Gallis Bec de grue & Racine ſanguinaire: Hiſpanis Pico de gru: German. Blutwurtz Blutröſzlein & Berg Schnabelkraut.

Omnia Gerania virtutem non ſortiuntur eandem: Moſchatum calefactoriam vim habet, neruałem, diſcuſſoriam: Rubertianũ deterſoriam quoq; & vlcerib. accommodatam. Primũ genus eſt herba vulnerib. ſanguinolẽtis excellẽtiſſima: 2. genus Herinoſis cõuenit: 3. 4. 5. & 9. genus idẽ efficiũt. 6. & 12. genus ſunt calidæ & ſiccæ cõplexionis in primo gradu cũ magna adſtrictione. 7. & 10. genus aperiunt & cõſumunt: 13. genus conſolidat & curat. 8. & 11. genus in nullo hodie ſunt vſu.

Gly-

Glycyrrhiza, Latinis radix dulcis, officinis Liquiritia: Gallis Erculisse, Regalice: Germanis Süßholtz. Nonnulli ἄδιψον appellant, quod in ore retenta sitim sedet atque arceat. Radix est fruticosa, lõga, numerosa, humi sparsa, ex qua caules assurgunt alti trium sæpe cubitorum, foliis lentissimis, densis, pinguibus, glutinosis tactu, ac Gummosis, Fraxinellæ similibus, floribus, purpureis & interdum albicantibus. Mense Iulio & aliquando citius fert siliquas paruas Cicerculæ magnitudine. Glycyrrhiza á Theophrasto Scythica dici videtur, qua scilicet Scythæ contenti sola vndecim & duodecim dies sitim tolerant. Eandem pueri habent in delitiis frustatim sectam & aquæ demersam vitreis ampullis pro siti sedanda: Mox enim vt aquam ex infusa Glycyrrhiya flauescentem ebiberunt, aliam in Lagenulam affundunt, agitant, iterandæ potionis causa. Ex Glycyrrhizæ radicibus succus expressus & in pastillos condensatus ad nos singulis annis ex Cappadocia & Hispania, vbi frequens est, aduehitur. Temperamentum habet mediocre, seu Symmetron tepidæ caliditatis existens: nostræ temperaturæ maxime familiaris. Succus Glycyrrhizæ omnibus propemodum affectibus est vtilis. Fabæ quantitate in ore dissolutus, Asperitatem gutturis lenit, æstui ventriculi confert, pectus lenit & purgat: nec non pulmonem & iecur. Apostemata mollit: Asperam tussim lenit, vesicæ & renum exulcerationibus medetur: sitim restinguit efficaciter. Radix ex vino & aqua assidue pota, difficulter & calidam vrinam emittentibus est auxilio. Præcipue tamen ad hoc valet radix ex lacte Caprino cocta. Arida radix in puluerem tusa, manantibus oculorum hulceribus inspersa, fluxum sistit, & hulcus sanat.

Syrupus de Glycyrrhiza Mesuæ: Recipe Glycyrrhizæ rasæ vnc. ij. Capilli Veneris vnc. j. Hyssopi vnc. ß. Aquæ pluuiæ lib. iv. Macerentur horis xxiv. Deinde coquantur ad dimidias. Colaturæ adde Mellis optimi, Penidiorum, Sacchari ana vnc. viij. Aquæ Rosarum vnc. vj. Fiat Syrupus secundum artem. Thoracem & pulmonem expurgat, ideoque diuturnæ tussi & pleuritidi auxiliatur.

Syrupus alterans pituitam: Recipe rad. Apii, Petroselini, Fœniculi, Asparagi ana vnc. j. Hyssopi Betonicæ an. M. j. sem. Anisi dra. iij. Passularum, Ficuum an paria. xx. flor. Anthos, Stœchad Borrag.

Buglos-

buglossæ an p.j. glycyrrhizæ vnc.j. Fiat decoctio & in libra vna & semisse, dissolue mellis despumati vel ros. quantum satis est. Rondeletius.

Decoctum bilem educens, Andernaci. Recipe intybi, cichorii, eupatorii, id est, agrimoniæ m. ß. flor. borraginis, buglossæ, violarum ana p.ß. Tamarindorum vnc.j. prunorum Damasc. num. v. glycyrrhizæ vnc.j.ß. Decoquantur vt supra ad tertias.

CAP. XX.

De Genista, Hypericone, Harmula, Herba sophia, Helleborine, & Heliochryso.

GEnista optime ancillis nota, quia ea vtuntur pro scopis: Dictā censent, vel quod genu instar ad nexus sit flexilis, vel quod genuum dolori medeatur: Germanis Ginster. Nascitur in locis incultis macris & aridis, præsertim quæ syluestris est, ramos fert herbaceos scabros, folia minuta, florem pisi, luteum, apibus gratissimum. Semen in siliquis paruis fert hirsutis, lenticulæ modo, quod maturum sponte excidit. Duum dicunt esse generum: aculeata & non aculeata, seu maior & minor: maior dicitur aculeata, minor vero seu genistella aculeata est: Hinc nonnullis rosmarinus aculeata. Virib. à priore est diuersa. Genista floret initio veris, tuncque flores nondum perfecte explicati, & aceto & sale conditi, seruantur ad hyemem pro acetariis capparum more. Genista maior, quæ proprie genista dicitur, calida est & sicca in secundo ordine. Genistella vero exiccat valentius, citra mordacitatem tamen: adstrictoriamque simul facultatem possidet. Liquor florum genistæ stillatitius, sicuti & sal aduersus calculum valet. Idem potest tusum semen, per se semidrachmæ pondere sumptum, ad sudorem contecto corpore. Item semen tritum & potum à drach. j. ad drach. ij. ß. Cum aquæ mulsæ vnc. iij. aluum perturbat & subducit, vesicamque aperit & stranguriæ medetur. Apes ex floribus genistæ reprobum mel conficere Nicander est autor, apes etiam frequenter mori, si vber genistæ florū prouentus fuerit, scribit Dioscorides. Tenera genistæ germina, vel flores tusos, serpentum morsibus vtiliter imponi ferunt. Tusa cum axungia genista, genua dolentia sanat.

Hypericum vulgo perforata, quod folia soli obiecta innumeris foraminibus scateant, & punctis pertundi videantur: Item millefora, fuga dæmonum, & chamæpitys, ab seminis odore resinaceo: Gallis mille pertuis, Germanis S. Joannesfraut. Planta est surculosa, cubitalis altitudinis, folia gerens myrtinis æqualia, sed tenuiora, molliora & magis flauescentia ac innumeris poris & tanquam foraminibus peruia: flosculos luteos in surculorum summitatibus, ex quinis foliolis aureo nitore collucentes gerens staminibus exilibus in medio concoloribus, quibus tabescentibus erumpunt siliquæ paruæ & obongæ minutis grauidatæ seminibus, quæ confricata resinam olent. Radix eius duriuscula est, multis fibris & capillamentis sulcata, flores & folia intrita succum quendam cruentum exprimunt & flores oleo macerati idipsum cruore sanguineo tingunt. Multi Ascyrum & Androsæmum cum hyperico confundunt, quod sint plantæ congeneres, multum tamen inter se vultu dissident, suntque diuersæ stirpes. Calfacit & exsiccat, estque substantiæ tenuis. Aqua hyperici stillatitia, epilepticis datur, & comitialibus. Vino coctum & potum hypericum venena educit, vrinam ciet & menses. Febres tertianas & quartanas eodem modo pellit. Prodest ischiadicis, sanguinis eiectionem cohibet; sanat tam interna, quam externa corporis vulnera & damna. Semen tritum & binis drachmis potum, choleram educit. Folia & semen trita ac imposita, adustionibus medentur. Contra phantasmata & tempestates à nonnullis gestantur, nec vana prorsus est superstitio. Reliquæ eius vires cum ruta sunt pares. Oleum hyperici calidum est & siccum, stipticum, ob id vulnera incisorum neruorum & combustionem ignis consolidat: sedat dolores femoris & vesicæ, vrinam ciet, confectio eius hæc est: Recipe summitatum hyperici iamiam maturescentis vncias tres, macerentur in vino odorifero diebus tribus, bulliant deinde in vase duplici, obturato orificio vasis, hinc exprime & recentis hyperici par pondus iniice, & iterum macera & coque & exprime, idque tertio facito, ac si vinum minuatur, aliquid adde: Recipe deinde Terebinthinæ claræ drach. iij. Olei veteris clari vnc. vj. croci scrup. j. Coquantur in vase duplici ad vini consumptionem, postea exprime, & à sedimento purgatum oleum repone.

Oleum

Oleum medicinale. Recipe olei communis veteris lib. iij. Terebinthinæ Abietinæ lib. ij. Vini albi veteris & electi libram ſ. Olibani triti libram ſemis, Frumenti purgati vnc. iv. vel vnc. vj. Hypericonis lib. ſ. Valerianæ, cardui benedicti an. vnc. iv. Infundantur herbæ in vino per 6. aut 8. horas, deinde addantur frumentum & oleum & coquantur lento igne vſque ad conſumptionem vini: poſtea coletur, & exprimatur. Huic demum expreſſioni addatur Terebinthina & olibanum, iterumque coquantur leuiter, donec omnia perfecte miſceantur: & ſeruetur in vaſe vitreo ad vſum. Ad vulnera & contuſiones plurimum valet. Croll. 178

Oleum vulnerarium, inſigne, Heurnij: Recipe olei oliuarum lib. ij. vermium terreſtrium ſit. j. Viui hi vermes muſco quercino immittantur per diem, nam eo euomunt quicquid fædi à terra ſorpſere: adde flor. Hyperici, vel potius hos nondum emicantes lib. ſ. ſ. flor. centaurii minoris & capitum trifolii odorati ana drach. ij. Gummi elemni vnc. j. Tota æſtate ſoli æſtuāti exponatur: ac ſingulis annis flores recentes abiectis antiquis remiſceantur: Nonnulli quid aquæ vitæ, in qua quid benie vini ſolutum eſt, addunt: quidam & aliquid Terebinthinæ addunt.

De Perforata ſeu Hypericone, Sic dicit Paracelſus.

Apto & idoneo nomine herba hæc *Perforata* appellatur quod nec ego mutaturus ſum. De qua herba quid ſtatuendum ſit, quemve vſum præſtet, pro decentia rei pertractabimus. Ante omnia autem ſciendum eſt, Deum nihil ad peruerſæ noſtræ voluntatis normam, ſed omnia ad perfectæ ſuæ voluntatis beneplacitum creaſſe. Fac ergo ac æquum eſt, nos contentos eſſe in eo, quod voluntatem ipſius intelligimus in illis rebus, ad quas nos creauit. Rem ita explicabimus. Homines nos ita affecti ſumus, vt optemus, vniuerſa ea, quibus opus eſt, citra laborem, ſudorem, exercitium & ærumnam omnem nobis obtingere. Hoc v. apud Deum ita ratum nō eſt, ſed voluntatis ipſius ſumma hæc eſt, vt in ſudore vultus noſtri nos ſuſtentemus, ac proximo noſtro ſeruiamus. Super hoc fundamentum exſtructæ omnes artes ſunt, vt labore & ſudore omnia acquirenda ſint. Labore & opera Dei voluntas completur & perficitur. Hinc ſequitur, neminem quicquam, quiſquis ſit, citra hanc Dei

voluntatem impetrare posse. Quicquid extra hanc fit aut accidit, id momentaneum & inconstans est, ac perit eo modo, quo acquisitum est. Quod enim facile fit, facile perit. Ob id Deus etiam homini de necessariis omnibus prouidit, suamque erga homines voluntatem naturæ impressit, eaque Dei voluntas est arcanum, quod in rebus naturalibus consistit. Quot necessitates seu indigentiæ hominis sunt, tot vicissim sunt arcana, tot arcana quot volũtates Dei. Iam si voluntas Dei complenda est, necessitas est, medicum quærere ipsam ibi, vbi est; non quidem verbis, sed vsu luminis naturæ, quod docet voluntatem Dei, ipsi lumini insitam, inde petendam, & ad necessaria transferendam esse. Hoc modo arcanum detectum est.

Hæc de voluntate Dei eo fine indico, vt intelligat homo, Medicinam nihil quicquam aliud, quam voluntatem Dei esse, eamque non in hominis seu medici, sed Dei manu positam esse. In medici quidem manu ea posita est, si Deus ostendit, in quam herbam voluntatem suam Deus ad hoc vel illud collocarit. Et in hoc scientia medica differt à reliquis. Faber ferrarius soleam equi ferream cudit, quando vult, nec ratione ad id opus habet, vt voluntatem Dei in arcanis naturæ quærat, modo fabricet, fundat, cudat, &c. Ea enim voluntas Dei est, vt equus citra omnem scientiam & secretam in natura cognitionem sufferretur. Eadem opificiorum etiam ceterorum ratio est; non itidẽ & Medicinæ, cui opus est nosse, in quo & erga quem voluntas Dei directa sit. Si quis enim punctim cæsimue vulneretur, præstoque medicina sit, cui sanationem Deus indiderit, Deus autem sanationem admittere nolit, iam ea irrita, frustranea, deficiens, ac ad mortem ducens erit. Arcana Dei abscondita sunt, quibus se ne ipse quidem Medicus opponere, sed illa recte intelligere debet.

Medicina ergo aliter scientia non est, quam talis, vt voluntas Dei sit Arcanum, & Arcanum sit voluntas Dei. Hoc pacto Deus ipsi etiam perforatæ singularem voluntatem & arcanum erga hominem indidit, siue is bonus siue malus sit. Vt sol omnia illustrat, tam bona quam mala: ita & Medicina. Quæ mihi caussa valde digna visa est, cur perforatam hoc meo in scripto non silendo transilirem. In hac enim herba Monarchia latet, ceteris omnibus

bus præstantior. Monarchia autem est id, quod est optimum, in quod cetera omnia diuertunt. Vt ex centro circulus: sic ex hoc perforatæ centro deducuntur illa, quæ eius naturæ sunt, & in perforatam redeunt. Id qui fiat, sic capite.

Cum Deus omnia creasset, postremo creauit etiam hominem, ex limo terræ. Limus autem terræ est *Quinta essentia totius mundi*, Extractum nimirum ex naturis vniuersis factum. Ex extracto hoc conditus homo est. Hinc colligitur Diathesis ex omnib. creatis erga hominem: ita, vt, quod hominem naturaliter sollicitat, id naturaliter etiam auertere ille possit per id, ex quo conditus est. Id enim ex quo factus est, noxam & damna illius auertere, ipsumque conseruare debet. Itaque consentaneum est, morbos omnes, aut quæ in homine subnascuntur, per fortius quid expelli debere. Nihil enim nisi fortius morbos expugnat. Ideoque medicina est fortitudo seu robur & potentia, morbos omnes expellens. Afferemus exemplum. Ignis liquat & consumit omnia metalla. Hæc iam fortitudo & complexio est. Ita ergo medicina in fortitudine quærenda est, aduersa ei, contra quod illa vsurpatur. Huiusmodi robur ipsa etiam perforata possidet, non ex qualitate quidem, aut cōplexione, sed ex fortitudine, quam Deus in perforatam collocauit. Per robur id, eadem naturæ spectra, vermesque abigit, & facit ad sanationem vulnerum & ossium fracturarum contusionumque. Taceo iam de Balsamea natura, quam continet, sicut deinceps tradetur. In perforata ergo arcanum id est, quod est voluntas Dei, qua per perforatam talia præstari & confici debent.

Multoties iam inculcaui, ex signato intelligenda esse, quænam rebus insint, quæue Deus illis indiderit, ad salutem & commodum hominum. Signatum id, hoc quoque loco considerandum est, nimirum perforatio, formaque foliorum & florum, & locustæ, ac venæ. De quibus declarationis loco hoc dico, perforationem eam & porositatem foliorum indicare, quod herba ea ad perforationes cutis omnes, tam internas quam externas auxilio sit, velut & ad ea, quæ per poros expelli debent, seu quę ad porosum emunctorium spectant. Quin & flores ejusdem putrescunt in formam sanguinis: quæ signatura docet, illos facere ad vulnera, quorum carnem contrahant & astringant. Præterea foliorum fi-

bræ signatum sunt, quod *perforata*, omnia phantasmata & spectra tam intra, quam extra hominem expellat. Phantasmata enim gignunt spectra, ita, vt videat homo spiritus visiones, & audiat similes phantasias, quod quidem per naturam fit. Suntque hi morbi, quibus incitantur homines ad seipsos iugulandos, quibus amouentur mente, & in maniam, delirium & similia aguntur. Denique etiam stirps integra demonstrat, prædictorum nullum in hominis quacumque parte consistere, quod per eam non auferatur. Adeoque hęc herba est vniuersalis medicina totius hominis. Adde, quod illius etiam sapor vermibus ingratus sit. Quia de caussa ipsam etiam impendio oderunt.

De quatuor viribus in perforata latentibus iam dixi, contra phantasmata, vermes, vulnera: adde, virtutem eius balsameam. De hisce deinceps notate, phantasmata esse morbum sine corpore & substantia quo in spiritu contẽplationis spiritus ali⁹ gignitur, à quo homo regitur. Spiritus ille genitus alias cogitationes, alios gestus naturæ cõgenitę porsus aduersantes instillat. Ad hunc morbũ remedia plura, quæ sciantur, quã perforata & coralli, producta à Deo nõ sunt. Et sciat eo casu medicus, phantasma illud non esse morbum ex melancholia, &c. sicut Academici nugantur. Est tantũ spiritus, qui non eliditur per ea, quæ melancholiam tollunt, sed tantum per illa remedia, in quibus fortitudo est & robur vi illum adimendi.

Huiusmodi virtus non est in Receptis aut Compositis illis, quæ officinæ promunt; sed est medicina à Deo ipso citra medicum composita. Et receptum illud est integre compositum & concinnatum à natura. Quod si id ergo contra phantasmata vsurpandum est, citra omnem compositionem assumi debet. Ibi enim præsto est verus compositor, de quo scholares nihil sciunt, sed suum sordidum compositum potius tueri conantur. Hoc indico, vt sciat medicus non suo saltem composito confidere, sed vt lumen naturæ potius quam Apothecariorum legat & euoluat. Composita, quæ Deus ipse concinnauit, citra dolum, assumenda sunt. Illi autem Academici persuasum habent, ea, quæ suis asininis capitibus assequi non possunt, nec Deo nec naturæ possibilia esse.

Porro scitote varia esse vermium genera. Alii enim fugiunt *Rutam*, alij *Angelicam* &c. Ita sunt etiam vermes, quibus aduersatur hyperi-

pericon, non saltem ob saporem, sed ob spiritum in perforata existentem, qui spiritus phantasticos, vt dictum est exigit. Idem perforatæ spiritus arcet etiam spiritus vermium & insectorum in aliam phantasiam, ita, vt sensus animalis ipsorum hunc spiritum fugiat, nec tolerare possit. Sicut n. solis splendor transit vitrum: ita hic quoque spiritus, spiritum sensuum in homine & bruto penetrat, non secus ac moschus halitu suo intimum ad cerebrum vsque effumat. Qua de caussa etiam vermes fugiunt, & hu9 herbæ loco abscedũt. Insuper est etiam herba vulneraria, nõ quidem qualis per se est, sed debito modo, vt dicetur, præparata. Quilibet autẽ chirurgus sciat, nullam in omni natione Germanica aut alia quauis herbam esse, quæ præparatione ad vulnera sananda exaltari magis possit, quam perforata. Et ita exaltatæ virtus à nemine satis describi potest. Nec vlla ex receptis omnib. medicina est, quæ sine damno & accidentibus adeo solide & perfecte consolidet, ac sola est *perforata*. Nulla, inquam, herba, in omnibus terris ad vulnera salubrior reperiri potest, ac vnica perforata.

Libri omnes de vulnerum cura vnquam conscripti, si cum hac herba conferantur, vani & nauci sunt, cum meros clamores contineant. In perforata basis ac summa virtus latet. Ex eadem præparatur etiam Balsamus, cuius virtutes cum quolibet Balsamo naturali certare possent. Nec n. essentialiter adest Balsamus naturalis, sed per præparationem acquiritur, vt deinceps ostẽdetur. Hæc sanus quisque medicus optime accipiat. Hoc enim capite, longe plura & maiora, quam in vniuersa Galeni, Auicennæ aut aliorum seplasiorum chirurgia docentur.

Si aduersus dicta phantasmata vsurpanda sit perforata, secundũ cœlestẽ cursum sumatur, ea influentia, quæ ipsa quoq; spiritib. aduersetur. Id fit potissimũ in Marte, in Ioue, in Venere, non cũ luna, sed contra lunam, non ẽt à meridie aut sub noctem, sed sub solis exortum, ex opposito solis, in aurora vel diluculo. Optima est illa, quę inter alias vtiles herbas aut flores enascitur. Quo est longior, eo melior: quo plures flores habet, eo est præstantior. Et carpitur, cum flores ad summum ascenderunt. Hæc herba, qualis per se est, continenter gestari debet sub pileo, in sinu, specie serti, aut in manu, ad odorem captandum. Noctu supponenda est puluinari. Denique ex parie-

Perforatæ virtutes ad spiritus phantasticos.

parietibus suspendi, aut vndiquaque in domo defigi debet. Persuasumque sit vniuersis medicis, quod Deus ingens arcanum in hanc herbam collocarit, saltem propter spiritus & phantasmata maniaca, quibus homo in desperationem agitur, non quidem per Diabolum, sed per naturam. Sua enim eaque definita remedia Deus contra vniuersos morbos creauit. Medici officium est, discere, quærere & indagare, in quanam re quodlibet situm sit.

Perforatæ vsus ad vermes. Ad vermes correctione nulla opus est. Vsurpetur herba, qualis à Deo ipso composita est. Euellenda ergo est iis signis, quibus ligna deiiciuntur, & foditur argilla, in quibus postea nulli vermes aut tineæ, &c. subnascuntur. Ita euulsa, imponi debet vulneribus verminosis, qualia multa per negligentiam & imperitiam chirurgorum passim occurrunt. Quod si per æstatem quidem, & maxime diebus canicularibus id sæpius à natura fiat: plerunque tamen ineptorum remediorum ea culpa est. Vidi equidem, tempore quoque brumali conspicue vermes enasci, tribus integris consequenter septimanis, quorum mane & sero frequenter manipulus integer vulneribus exemptus est: quod à suffocatione vulnerum eorum factum est. Hi vermes perforata arceri debent. Quæ si imponatur, illi decidunt à vulnere. Quod si etiam ex putredine vermes alias in corpore nascantur: tunc vmbilico imposita perforata eos arcet. Sciendum autem discrimen, non omnes vermes ex putrefactione oriri. Et eo casu perforata etiam non iuuat. Iudicet ergo peritus medicus, quinam ex putredine sint, qui nō sint. Exempli caussa. Videtis vermes oriri in caseo. Hi ipsi quoque hac herba tolluntur. Eodem modo et in carne. Similis operatio etiam in homine fieri potest. Tale quid si accidit, herba imponi cuti aut vmbilico debet: ita vermes cedent. Postea leni purgatorio penitus exigantur. Momentum namque fere omne in hoc consistit, vt vermes loco expellantur, quod validissime facit perforata.

Ad vulnera, contusiones & fracturas ossium. Vt perforata summe exaltetur ad medicinam vulnerariam: processus subtilissimus & certissimus, quo vulnera omnia & perfossiones curantur, ita se habet. Ex semine conficiatur oleum. Huic addatur Terpentina æquali portione. Affunde iis vinum rubeum bonum, in quo coquantur illa spatio horæ: Affundatur dimidium olei oliuarum recentis, & iterum cum rubeo vino coquantur per horam,

ram. Postea iniiciantur folia perforatæ, vt vas plenum sit. Coquantur iterum cum vino rubro horis sex, vt vinum omne consumatur, & duo tantum olea cum Terpentina supersint. Exponantur per mensem soli, & tandem processu sequenti remedium vsurpetur.

Porro correctio hæc sequens ad altiorem etiam gradum eam deducit. Ratio ita se habet, Adde superioribus flores centaureæ, Mastichen, Thus, Myrrham, Mumiam. Præparetur, vt supra.

Hoc etiam singulariter notandum venit, quod si Terpentina destillata sumatur, & cum florum copia permisceatur, hæc que vna in sole per mensem digerantur primo: Deinde cum semine iterum per mensem: Præterea cum dimidia parte Terpentinæ lotæ permisceantur, & iterum in sole per se digerantur: tunc Balsamus hic remedium insigne est ad vulnera venosarum & neruosarum partium, quas præseruat à consumptione futura, contrahens partes seu neruos deductos ita, vt nulla sutura opus sit, denique prohibet contracturam & resolutionem, si quæ à vulneribus impendere videatur.

Sed & hoc interdum accidit, vt vulnera infligantur in signis malignis, ita vt vulnus etiam leue, exitiale fiat. Quādo ergo in vulnera talia, per se lethalia, nō aūt lethalia secundum locū aut membrū, incideris: ea sequenti Balsamo sanabis, hoc modo. Sume *olei Lacarini*, & in id iniice flores perforatæ. Stent in sole sex diebus. Exprimantur flores, & recentes alii iniiciantur. Stent iterum senis diebus in sole. Hoc itera sexies vel septies, & comparabis Balsamum in vulneribus ceteris omnibus præstantiorem.

Sed Balsameæ naturæ genus etiam aliud præsto est, quod potari debet. Balsameum id genus est optimum vulnerarium remedium, si sumatur contra profossiones aut vulnera corporis interna, membra principa ia attingentia. Similis potio vulneraria nullibi parabilis est. Præparandi is modus est.

Recipe *olei iuniperini candidi* lib. 1. *olei ex seminibus Hypericonis* quart. 1. His binis *inice flores dictos, vt more vsi a o diger.an ur. Exprimantur & recen es flores ad antur.* Hoc aliquoties iterandum. Quo frequētius, eo melius. Præparatio hæc bibatur. Quod remedium hoc non præstat, id nullum præstabit aliud.

Recepta hæc eo saltem fine indico, vt sciatur, scriptorum

aut medicorum nullum de istis laborasse, sed meras nugas vendidisse, dum proba vulnera mala fecerunt, & ægrotos misere corruperunt. Quæ flagitia ne deinceps etiam admittere tentent, mea hæc remedia proferre volui, sperans fore, vt illis vsurpatis multa homicidia euitentur. Dolendum enim est, hominem Dei imaginem tanta temeritate aut à sanitate deiici, aut penitus ad mortem dari: cum tamen remedia perfecta à Deo creata sint, quæ in perditorum locum sufficienda.

Vtendi processus in vulneribus talis est, vt sumatur Balsamus, quem vsurpare vis, & calidus instilletur vulneribus, carpto linteo molli tectis, ita vt perpetuo madidum & oleosum, nec vnquam aridum vulnus sit. De potione vulneraria bibitur mane, sub meridiem, sub noctem, ita vt cochleari illius vnico adiiciantur vini optimi cochlearia decem. Singulis vicibus bibantur cochlearia duo, ita, vt singulis dieb. bibantur cochlearia sex, vsq; ad curationis finẽ.

Cæterum in prædictis Receptis omnibus Balsamea quædam natura delitescit, ita, vt de viuentibus rebus nihil putrescere sinat. Notandum autem Balsamorum discrimen est. Sunt Balsami, qui cadauera conseruant, Sunt Balsami, qui non mortua, sed viuentia corpora præseruant, vt non putrescant, sed durent. Ea vero virtus ingens est remedii, qua homo ita conseruatur, vt ne putrescat. Nulla enim illic generantur vlcera, nulla apostemata, nullæ exulcerationes, nec quicquam aliud simile. Vos vero vniuersi medici, vbinam tale remedium promptum habetis, quod à putrefactione tali præseruet, ita, vt in viuente integro nihil putrefiat, sicut hoc loco nos de perforata testamur? Quis hanc virtutem componendo ei indidit? Non vos, sed Medicus summus Recolligite ergo vos, & resipiscite, ne in peccatis vestris moriamini, hoc est, in falsis vestris compositionibus. Cogitate apud vos, componistam (vt ita loquar) Deum esse. Scrutamini naturam, non fatuas vestras literas, quæ meræ pedicæ & tricæ sunt.

Vt compositionis rationem vos doceam, scire vos velim, ad primum compositum addi debere Theriacam, & Mithridatium electum, vna cum aliis Diaphoreticis, quæ vna ad solem in fimo equino digerantur, & postea vsurpentur pro ratione personæ & complexionis, &c. quæ peritis medicis relinquo.

No-

Noſcendum porro & hoc eſt, quod ex herba hac & floribus deſtilletur aqua in Balneo Martis. Aqua hæc prodeſt ad ea omnia, quæ de perforata tradita ſunt; licet paulo infirmior ſit. Eius vſus eſſe poteſt, ſi malum non vſque adeo grande ſit. Tum intro aſſumitur, tum foris applicatur.

Hi Balſami etiam quamlibet oſſium fracturam, & contuſionem & concretum ſanguinem in corpore, curant. Hanc meam de perforata experientiam ideo proferre placuit, vt inania Recepta deſerantur tandem, & remedia vera quærantur. Interim Balneatorum & Tonſorum ea inſania eſt, vt integrum exercitum iugulare potius, quam remedia ſua inſania relinquere malint. Hactenus Paracelſus.

Oleum hyperici. Recipe ſummitatum hyperici vncias tres. Macerentur in vino odorifero diebus tribus & noctibus: bulliant deinde in vaſe duplici, obturato orificio vaſis: poſtea exprime, & recentis hyperici ſummitatum bene tritarum par pondus iniice, & iterum macera dies tres & noctes, coque & exprime, tunc etiam tertio recens hypericum adde, & ſi vinum minuetur, adde aliquid. Poſtea adde Terebinthinæ vncias tres, olei veteris vncias iij. croci ſcrupulum j. Coquantur in duplici vaſe vſque ad vini conſumptionem: cola, & repone. Calidum eſt, & ſiccum, & tenuium partium: Vulnera inciſorum neruorum conſolidat, & combuſtionem ignis: ſedat doloris femoris & veſicæ, & prouocat vrinam. Oleũ hyperici magiſtrale. ℞. olei veteris lib. iv. vini albi potentis lib. j. flor. hyperici cum ſemine recentium m. iv. Tere & macera in vaſe vitreo, obturato eius orificio, duos dies: coque in duplici vaſe, & fortiter exprime: in colaturam iniice alios flores, vt dictum eſt, & tertio idẽ facito: deinde colato, & ad ſingulas colaturæ libras adde Terebinthinæ vnc. vj. olei abſinthii vnc iij. Dictamni, gentianæ, carduibenedicti, tormentillæ, carlinæ, calami aromatici drach. ij Lumbricorum in vino pluries lotorum vnc. ij. Terantur omnia, & inſolentur, triginta aut quadraginta diebus: & bene obturatum reponas. Ad eadem vtile: ſuperiori tamen efficacius eſt

Balſamus hypericonis compoſitus: Recipe flor hyperici libram vnam, viſci rad. ſymphyti maior. vnc iv florum chamæmeli, florum verbaſci ana p. ij. olei ouorum, olei Terebinthinæ ana l b.

ſ. Aquæ vitæ lib. j. thuris, myrrhæ, ana vnc ij. maſticis, mumiæ ana vncias duas, ſacchari rubri vnc. vj. putrefiant ſimul in vaſe accurate occluſo in fimo per menſem: deinde exprimantur & circulentur in balneo per triduum: tum demum lentiſſimo calore decoquantur ad Balſami conſiſtentiam.

Sal Hypericonis, Euonymi. Hyppericonis plantam ſiccam in cinerem redige ſuper foco: cinerem proiice in aquam feruentem & decoquantur, & partes terreſtres ad fundum deſcendunt. Poſtea aqua in cucurbita in Balneo Mariæ conſumatur, & remanebit in fundo eius ſal: quem exicca bene. In pleuritide probatiſſimum eſt. Datur patienti in vino calido, quantum dimidio cortice nucis auellanæ contineri poteſt.

Aliud. Accipe cacumina (cum ſe ex flore in ſemen colligere cœpit) Hyperici, contundantur: vino albo maturo infunde, quo mergatur hypericum, ſoli per decem dies expone: hinc adde olei, quo pondere æquet & vinum & hypericum, inſolentur dies decē: Adiice Terebinthinam, nempe vt quæq; libra olei binas vncias Terebinthinæ accipiat, & croci drachmam: Nucis myriſticæ, caryophyllorum, myrrhæ cuiuſq; ſemunciam, reſinæ pini ſemunciam addat libræ, rubiæ tinctorum vnciam, bulliant in balneo obturato vaſe: vinum exſtilletur: mox cola. Vulnera glutinat, mundat, nec cicatricē fædat, putredinem arcet, contuſa recreat, venenis reſiſtit. Sunt qui antimonium addant, millefolium, caudam equi, beniouinum & conſolidam axungiam porci, cuminum, roſas. Et quidem terræ infodiunt dicta ſemeſtri ſpacio.

Hyperici inſigne Balſamum, quod per os ſumitur, in capitis & internis vulneribus. Accipe olei baccarum iuniperi libram: olei extuſi ex ſemine hyperici iv. vnc. his adde flores hyperici, vitroq; clauſo inſolentur dies duodecim, agitato quotidie vaſe: his exactis, noui flores iniiciantnr, abiectis effętis, idq; ſæpius repetendum: Rubia hic addi poterit, vel Holoſanthos.

Balſamus hypericonis ſimplex, Quercetani: Recipe flor. hypericonis minutatim conciſorum lib. ij. olei Terebinthinæ lib. j. vitelli ouorum num. xx. aquæ vitæ lib. ſ. mixtis omnib. putrefiant in fimo calenti per menſem integrum: poſt exprimantur, & ponantur ad ſolem per duos menſes.

Harmula à Dioscoride & aliis Græcis vocatur πήγανον ἄγριον ἀγριοπήγανον, ἅρμαλα, Συριακόν & à Galeno μῶλυ. Latinis peganum sylueltre, ruta syluestris galatica, harmela, besasa, moly galaticum moly asiaticum, moly cappadocium, & ab herbariis moly Galeni, moly Pauli Aeginetæ & ruta turca, arabibus harmel, alharmel, armel, hermel, vasac, Italis ruta saluatica secunda, anglis hermelhue, Germanis Hermelruth & Türckisch kraut. Est calida & sicca in tertio ordine, & vim habet subtiliandi crudum humorem & vrinam ducendi. Eius vsus est internus & externus.

Herba Sophiæ græcis appellatur θαλίκτρον & à nonnullis θάλικτρον, Latinis thalictrum & thalietrum, herbarijs sophia, herba sophia, & quibusdam eruca gratina. Germanis Sophienkraut vel Wellsamen. Ambæ herbæ sophiæ odoris sunt grauis & minime iucundi, saporis ingrati, mediæ caliditatis & frigiditatis cum adstrictione Earum vsus tam internus quam externus.

Helleborine græcis dicitur ἐπιπάκτις & βόριον. Latinis epipactis, borium, helleborine & elleborine. Herbariis Helleborinkraut/helleborine nigra herbariorum, schwartz Helleborinkraut Anglis Neesevvoort samcle. Excalfacit & siccat: commendatur contra venena & affectus hepatis.

Heliochrysum Dioscoridi appellatur græce ἑλιόχρυσον ἐλειόχρυσον ἡλιοχρύσον & ἑλίχρυσον. A Galeno dicitur Ἀμάραντον Latinis eliochrysium, heliochrysum. Helichrysum, & ab Alexandro Benedicto holochrysum. Et ab herbariis elicrisum, & amaranthus Galeni. Italis helicriso & helichriso Arabib. elicrisi. Hispanis scoba hedionda, German. Sonnen goldtblum/& Provintz goldtblum. Secundũ genus dicitur elichrysum siue heliochrysum Italicum. Germanis Italianisch goldtblum. Vsus eius est internus atq; externus. Habet vim soluendi, exiccandi, & aliquantum astringendi.

CAP. XXI.

De hipposelino, herba kunigundi, hedera, helenio, hyssopo, iunipero, imperatoria & iacea.

HIpposelinum à Dioscoride græce dicitur ἱπποσέλινον Γρόλον, & Ἀγριοσέλινον, à Galeno & nonnullis aliis Σμύρνιον. Latinis hippose-

poselinum, olusatrum, grielum, Galeno, Aetio & Apuleio smyrnium, & Theodoro Gaza equapium. Herbariis dicitur smyrnium Galeni, smyrnium holeraceum, apium Hispanicum, apium Persicum, apium grande, apium Alexandrinum, apium equinum, herba Alexandrina, petroselinum Alexandrinum, & petroselinum equinum. Apud vulgares medicos & officinas, & Soranum Ephesiũ, vocatur Alexandrum, clysatrum & olixatrum vocabulis barbaris, & inepte petroselinum Macedonicum. Hipposelinum à Serapione lib. simpl. c. 280. Samarinion vocatur. Italis macerone. Venetiis herba Alexandrina. Neapolitanis Alexandro. & in Candia Macedonico. Hispanis perexil de maciantho, & apiodonico. Gallis macero. Ægyptiis denteroben. Polonis giess. Anglis Alexandre. German. Alexandrinischer Peterlen/oder Petersen auß Alexandria. Hipposelinum est calidæ & siccæ facultatis in tertio gradu. Herba, radix & semen, tum in cibis & medicamentis sunt vsui. Internus & externus eius est vsus.

Herba kunigundis, seu eupatorium Auicennæ, eupatoriũ canabinum & eupatorium cannabinum mas, item cannabina aquatica, herba kunigundis, eupatorium vulgare, origanum aquaticum, trifolium ceruinum, consolida ceruina & eupatorium adulterinum: Arabicis dicitur gafet: Italis eupatorio vulgare, eupatorio d'Auicenna: Hispanis guafete: Gallis eupatoire bastard: Germanis Hirßklee siue Hirßwundtkraut. Alterum genus dicitur eupatorium cannabinum chrysanthemum, item eupatorium cannabinum fœmina, virga aurea aquatica, stellaria aquatica & cõsolida aquatica: Italis terzola: Germanis Wasser wundtkraut. Tertium genus dicitur cannabina aquatica folio tripartito diuiso: German. Hanenkampf &c. Eius temperamentum est calidum ac siccum, soluit, humectat, iecur confortat, eius vsus internus ac externus: destillatur in aquam, fit ex ea herba syrupus eupatorii Auicennæ, item extractum, sal, item eupatorii Auicennæ extractionis syrupus &c. vide supra eupatorium.

Hippomarathrum græce dicitur ἱππομάραθρον, μάραθρον ἄγριον, & μάραθρις Latinis hippomarathrum, fœniculum syluestre, fœniculum erraticum, fœniculum equinum, fœniculum caprinum, fœniculastrum, Hieronymo Brunsvvicensi, fœniculum caballinum,

Theo-

Theodoro Gazæ equifœniculum, Dioscoridi mium & marathris, Plinio myrtineum, myrsineum, magis thymarnolium, Italis hippomarathro, & finochio cauallino: Gallis fenoil sauuage & fenouil sauuage: Germanis Wilder fenchel. Secundum genus dicitur à simplicistis hippomarathrum album, hippomarathrum Anglicum, & saxifragia Anglica: Anglis saxifrage: Germanis weisser Roßfenchel &c. Tertium genus: Græcis ἱππομάραθρον ἕτερον: Latine hippomarathrũ alterum, & fœniculum erraticum alterum. Calida sunt in tertio, sicca vero in secundo gradu: Habent vim soluendi, aperiendi & dissipandi: Eorum vsus tam internus quam externus: destillatur in aquam hippomarathrum, quæ multis ac variis conuenit morbis, vti apud medicos perspicue demonstratur.

Hederam dictam volunt vel ab hærendo, quod parietibus vetustis adhæreat, vel quod edita petat, vel quod id cui adhæret, edat & corrũpat. Græcis cissos, à Baccho, quem Athenienses vocarunt Citton. Fabulam, apud alios licebit videre. Cur item Bacchus hædera coronetur, quæ etiam natura hæderæ, & de errore, qui in Theophrastum irrepsit per librarios cisson pro cistho, hoc est, Ladano legentibus. Quæ omnia copiose simul exequitur Ruellius lib. 1. cap. 87. German. Epphich. Tria Dioscorides & Theophrastus lib. 3. faciunt hederæ primaria genera: candidam, nigram, & quæ Helix dicitur. Loca amat frigida, & aquis maxime gaudet. Calorem vitat & locis calidis prouenit, hedera nigra circa muros passim crescit, arboresque ac parietes radicosis amplectitur brachiis: in totum fruticosa: folia, cum primum pubescit, sunt angulosa, complurimum in triangulam faciem exeuntia: Cum vero vetustior fit, sunt pinguia, dura, immortali virore, flore exili, vitigineo, non inodoro: baccis primum herbaceis, mox atris, & nonnunquam croceis, longiori pediculo in vuæ modum dependentibus, sparsioribus racemis, non in globum candidæ modo coeuntibus, sed in acinos discretis. Radix numerosa, densa, flexuosa, contorta, ac surculosa, nec admodum profunda, muris & parietibus adhæret, arbores complexu suo strangulat, & arbores quas inuasit, perdit, brachiis enim suis radicosis omne ex arboribus nutrimentum exugit, & sterilescere tandem eas facit. Cumque perpetuo vireat, multo etiam nutrimento indiget,

quod

quod ex vicinis, quas comprehenderit, partibus quærit. Veteres etiam sæpe macerias, vincentis glutini raptu, demolitur. Poetæ ob sempiternam eius comam hac vsi sunt. Vnde Verg. Pastores hedera crescentem ornate poetam. Hedera candida, quæ fœmina dicitur, German. weisse Ephew. brachia inter media folia emittit, quibus arbores complectitur, ramosa & robusta maxime: Corymbos seu racemos in orbem circumactos habet: folio albicat.

Tertia hederæ species peculiariter helix, hoc est, clauicula, alias hederula. Chamæcissos etiam, quod reliquis minor, sed alia à chamæcisso. In syluis nascitur, humi serpens foliis paruis, tenuibus, angulosis & rubris: viticulæ huic tenues sine corymbis. Viret perpetuo, sicut reliquæ species. Cato in libello de re rustica, mirum de hædera ad experiendas vini fraudes documentum tradit. Si nimirum vas ex ligno eius fiat, vina transfluere, aquam vero si mixta sit, remanere: non enim continere vinum vas hederaceum. Lachryma eius psilothrum dicitur. Racemos vero corymbos vocant. Verg. 3. ecl.

Diffusos hedera vestit pallente corymbos.

Hederam tradunt ex contrariis compositam esse facultatibus; Partim enim adstringentem, terrenam frigidamque substantiam, partim acrem quæ calida est, partim etiam aqueam, tepidam nimirum, substantiam obtinet. Theophrastus calidam, & siccam esse scribit. Arefacti flores hederæ, & in puluerem triti drachmæ pondere ex vino poti, rubrum alui fluxum sistunt. Folia cum vino cocta, vel corymbi eius triti sumptique, menses reducunt. Iidem corymbi drachmæ pondere triti, cum vino poti, calculum pellunt, vt experientia constat: Cum aceto cocta folia, lieni applicata, dolorem eius mitigant. Omnis generis malefica vlcera, ex vino cocta, illitaque sanant, si decocto eius vlcera prius purgentur. Vapor decocti menses ciet: idem faciunt baccæ eius in sinum reconditæ. Succus foliorum naribus inditus polypum sanat: adustionibus quoque medetur. Folia cum aceto & aqua rosacea trita præstantissimum phrenitidi sunt remedium. Succus hederæ illitus capillos denigrat.

He-

Helenium, Nicandro in Theriacis referente, dictum, quod ex Helenæ ſit lachrymis enatum: vel quod ab Helena ſatum fuerit, ad Serpentum internecionem: Valet enim mirum in modum ad venena non modo, quæ corpus inficiunt humanum, ſed & reliquorum animantium, pręſertim quadrupedum. Datum n. ouibus, cum vino aut aceto eas ſeruat, & ſanat à peſte quadam cui ſunt obnoxię, quam vulgus clauolatum vocat. Latinis dicitur elenium & inula: officinis enula, vulgo campana, & enula campana dicitur: Gallis aulnee: Germanis Alant. Duo ſunt ei⁹ genera: Alterũ quod copioſe apud nos hodie prouenit, alterum quod in Ægypto naſcitur, ſerpillo ſimile, quod in coronas inſeritur. Caulem Helenium noſtrum habet craſſum, durum, hirſutum, tricubitalem, & aliquando maiorem: Iuſtam interdum hominis ſtaturam, æquantem: Angulo ſum, cui ſuperne flores inſident lutei, in quibus ſemen verbaſco ſimile ſuperuacuũ, tactu pruritũ excitans, mox à radice promit folia, longa, lata, aſpera, mucronata, numeroſa, tenui lanugine hiſpida, Flores aureos, ſtellatos, buphthalmi, aut conizæ mediæ æmulos, qui in ſcappos abeunt, remanente ſemine carduino non multum diſſimili. Radicem habet magnam, craſſam, longam, ex ruffo flaueſcentem, odoratam, ſuauiter ſpirantem, ſubacrem, ex qua ad compoſitionem, liliorum, aut ari inſtar, pingues propagines appendiceſue auferuntur. Montibus naſcitur opacis & ſiticuloſis. Radix æſtate effoditur & conciſa ſiccatur. Floret Iulio. Seritur Februario ex oculis, ſicut arundo, quos abſcindere & terra leniter cõuenit obruere, foſſa ſubacta, & excitatis ad lineam puluinis, quibus oculos eius oportet infodere, intercedente trium ſpacio. Radix non exacte eſt calida & ſicca: ſed cum recrementitio humore: Non enim primo ſtatim occurſu calfacit. Intrinſecus radix Helenii aſthmaticis & ex ſtomachi frigiditate laborantibus eſt præſtantiſſima. In muſtum iniecta, vt ſimul deferueat, contra diſpnœam, tuſſim, hæmoptyſin, pleuritidem, calculum, venena & menſtrua ſummo auxilio bibitur, mouet vrinam. Contra eoſdem affectus aqua ſtillatitia prodeſt: præcipue vero dyſpepſiæ cõfert. Viridis radix ad vſum conditur ſicut zingiber. Aridæ radicis puluis cum ſaccharo & melle dyſpnœicis & tuſſi lenta laborantibus lingitur: Purulentam materiam diſcutit & eiicit: interna pulmonis, matricis & reliquorum

Ffffff mem-

membrorum vitia sanat, conuulsis, pesti & serpentum morsibus medetur. Extrinsecus illita radix viridis serpentum & venenatorum morsib. auxiliatur: tumores genitalium corporis partium in vtroque sexu sedat. Folia in vino decocta membrorum dolorem, & ischiada imposita compescunt. De conditura helenii ex Columella, lib. 12. cap. 46. condiendi Helenii plures traduntur modi. Vnum hic posuisse satis erit. Mense Octobri, quo maxime matura est, radix è terra eruetur, ac aspero vel cilicio linteolo quicquid adhærebit arenæ, detergetur: deinde acutissimo cultello summatim eraditur, ac plenior radicula pro crassitudinis, in duas pluresve partes digiti longitudine diffinditur: deinde ex aceto modice in cacabo æneo coquitur, ita ne taleolæ inuri possint: post hæc triduo siccentur in vmbra, & ita in fideliam picatam recondantur, adiecto passo vel defruto quod supernatet, spissamentoq; cunilæ imposito contectum vas pelliculetur.

Aqua theriacalis. Recipe calendulæ, verbenæ, scabiosæ, foliorum recentium ana m. ij. rutæ, saluiæ, ana manipulum vnum, rad. perforatæ recent. vncias duas, rad. enulæ campanæ recent. vnc j. incidentur simul omnia, affunde vini optimi antiquissimi fului lib. ij Eliciatur aqua Balneo Mariæ dicto vel igne cinerum, seruetur ad vsum. Recipe huius liquoris lib. ij. elect. pestilentialis (Med. Basiliensium) suo loco descripti, vnc. ij. Theriacæ optimæ vnc. j. Stent in vase diligenter obturato vitreo, in loco tepido per dies aliquot, quotidie agitando, donec aqua aureo colore tincta, vim omnem medicamenti in se traxerit, tunc sensim à fæcibus subsidentibus effundatur in aliud vas vitreum, in quo obturato diligenter ad vsum seruetur. Vel materiem supra dictam mox post commistionem in Balneo Mariæ vel cineribus destillato, & aqua seruetur vsui. Dantur viris & mulierib. vnc. ij. Pueris vero vnc. j. ad sudorem eliciendũ.

Hyssopus: Eius duo sunt genera: Hortense & Montanum: Hortense, frutex est nemini non cognitus, duobus vel tribus assurgens pro ætatis tempore, caulibus, ramulis multis, foliis Satureiæ, florib. in cæruleo purpurascentibus, thyrsos spicæ modo vestientib. radice longa & lignosa. Passim in hortis hodie plantatur. Germanis Jsop. Montanum cum hortensi est idem, nec alia ratione quam loco differt, quod hæc cultis, illa incultis, asperis & montanis locis crescit folio prorsus origani, nisi ꝙ nonnihil est angustius. Floret vtraq; æ-

ſtate, ac in flore etiam potiſſimum carpitur. Locis gaudet apricis, nõ pinguib. Seritur circa æquinoctium vernum, & planta & ſemine, quæ vbi compræhenderunt, viuaciores ſunt, quam vt hyemem ſequentem formident. Eſtq; hortenſis noſtra hyſſopus vera, vt ſummi quiq; viri huius rei teſtimonium perhibent. Calefacit & exiccat gradu tertio, eſtq; tenuium partium. Eſt etiam pituitoſum, hoc eſt, pituitã trahit & digerit: Sic n. Ruellius interpretatur. Intrinſecus hyſſopum decoctum cum ficis, ruta, melle & vino, potumq;, peripneumoniæ, tuſſi vetuſtæ, ſuſpirio, frigidis capitis fluxib. & orthopnœæ plurimum confert. Lumbricos enecat. Idem cum melle linctum præſtat. Cum ficub. viridib. & naſturtio, ad ſubducendum valet aluum, iri præſertim adiecta. Vomitiones eodem modo ciet. Cum ficubus coctum & gargarizatum, anginam adiuuat. Aceto decoctũ dentium collutioni & dolori commodat, lieni cum fico potum prodeſt. Ramuli eius quinq;, cum duobus rutæ, & trib. ficis, thoracem purgant. Eiuſdem faſciculus cum quadrante mellis ad tuſſim decoquitur. Baccæ eius ternæ in aqua contritæ potę diebus ſedecim, comitiales iuuant. Eædem cum aqua potæ, regio morbo medentur. Extrinſecus cum origano, ficubus, & nitro illitum, hydropem reprimit. Vino decoctum, ac tepidum inflammationib impoſitum, eas refrigerat. Vapor eius calidus exceptus aurib. tinnitum & ſuſurrum pellit. Cum melle, ſale & vino tritum, ſerpentium ictibus aduerſatur. Cum oleo contritum, phthiriaſi & prurigini capitis reſiſtit. Collectiones inflammationesq; è vino impoſitum ſanat. Ad hulcera manantia eſt efficax, ſuffocationes laxat. Quadrupedum ſcabiem ex oleo fotum ſanat. Syrupus eius ad vitia thoracis & pulmonis eſt efficax, humoreſq; excreatu difficiles extenuat & educit.

Syrupus de Hyſſopo, Meſuæ: Recipe Hyſſopi aridi, rad. apii, fœniculi, petroſelini, glycyrrhizæ an. drach. x. hordei mundati vnc. ſ. ſem. maluæ, ſem. citoniorum. tragacanthæ an. drac. iij. capilli veneris drac. vj. iuiubarum, ſebeſten an. num. xxx. paſſularum enucleatarum vnc. j. ſ. Ficuum ſiccarum, Dactylorum pinguium an. num. x. penidiarum albarum lib. ij. confice ſecundum artem. Conſeruatur ad annos duos in vaſe vitreato. Ad vitia thoracis & pulmonis, efficax eſt, humoreſq; excreatu difficiles extenuat & educit.

Vinũ hyſſopites. Arnoldi: Vinum Hyſſopi virtutẽ habet diure-

 ticam,

ticam, dissoluendi, consumendi & attrahendi. Est vinum senum: valet in tussi humida, & epilepsia, pulmones & matricem sanat, & aperit vias vocales, vocemq; facit claram: asthmati confert.

Diahyssopum, Nicolai: Recipe hyssopi, ireos, thymi, melanopiperis ana drach. xxx. pulegii, thymbræ (eius loco sume satureiam) rutæ, cumini ana drach. xx. carnium, dactylorum, tragacanthæ, glycyrrhizæ, caricarum pinguium, lassularum enucleatarum, fœniculi ana drach. x. zingiberis, sem. anisi, carui, sem. ligustici ana drach. ij ß. mellis vel sacchari. q. s. Fiat electuarium, in vase fictili vitreato conseruandum. Hoc accommodatum est ad capitis querelam ex frigido: vuam exsiccat, arterias purgat, tussim compescit, omnes frigiditates pectoris & stomachi emendat, digestionem procurat, pleuriticis & empyicis mirabiliter opitulatur.

Iuniperus Latinis, Græcis Ἀρκευθος ἢ ἀρκευθίς. German. Weckholder/kramethaum/quod nimirum turdi eius granis vescantur. ἄρκευθος vero διὰ τὸ ἀρὰν κεύθειν, hoc est, quod noxii aliquid in se occultet: odorem enim eius reptilia auersantur. Iuniperus vero, vt aliquibus placet, quod iuniores & nouellos fructus pariat: Sola enim arborum fere fætus suos in biennium prorogat, qui ne maturescunt quidem nouis superuenientibus. Duo sunt eius genera apud Dioscorid. Maior & minor. Vtriusque coma est spinosa, virens perpetuo. Minor est humilis, sessilibus in terra ramulis, baccis minoribus, primum virentibus, altero primum anno maturescentibus, & assumentibus nigrorem: Radices in summitate terræ sunt fusæ: corticem habet membraneum, fragilem, nec difficulter fatiscentem, subfuluum, qui accensus gratissimum spirat odorem, qui suauitate sua pestilentiæ contagia pellit, aeremque infectum repurgat: ex cortice æstiuo tempore lachryma, odorem & colorem thuris referens, exudat, quæ in gummi induratur, Arabibus Sandaracha, sed male, dicta. Officinis & vulgo vernix, quod rore verno magis concrescat.

Maior in iustam arboris magnitudinem assurgit, caudice procero, cortice fragili, ligno fuluo, odorato. latioribus ramulis, aculeorum aceruo stipatis, baccis alteri similibus, maioribus tamen. Gaudet montibus & locis maritimis. In locis cultis & planis raro proueniunt.

Fru-

Fructus in autumno atri, & ad biennium prorogati carpuntur. Calida est & sicca ordine tertio: fructus vero in primo: modice calfacit & adstringit, & ob hoc stomacho est vtilis. Vernix in recessu secundo. Fructus potus, ad vitia thoracis, tusses, inflationes, tormina & venenata prodest. Iecur renesq; purgat. Vrinam ciet. Conuulsis, ruptis & vrinæ strangulationibus confert. Folia seu aculei, aut succus eorum ex vino contra viperarum morsus bibuntur, & illinuntur. Afflatim sumpt⁹ fructus, stomachum mordicat, caput calfacit, & dolore quandoque diuexat. Alui excrementa nec retinet, nec propellit, Galeno teste. Vernix, hoc est, gummi iuniperi, vomitionem ex polline thuris, & oui albo excepta, supprimit. Stomachum in biliosos effusum vomitus, deuorata in ouo sorbili polenta eius, cohibet, dysentericisque prodest. Incensæ iuniperi suffitu serpentes fugantur. Cortex crematus & cum aqua illitus, lepras eximit. Illitæ baccæ tumores sistunt, & oculorum epiphoras tollunt. Vernix profluentem è naribus sanguinem sistit. si ex candido oui liquore trita temporibus & fronti illinatur. Profluentem item aluum, cum thuris polline, & albo oui excepta, illita firmat. Destillationes suspendit suffitæ nidor, arcetque ne præcipites ad ima decumbant. Pituitam, quæ in stomacho aut intestinis coijt, digerit. Humorem etiam qui à cerebro repente deuoluitur, coercet. Vliginosos fistul rum sinus indita vernix resiccat. Grauedini suffitus eius auxiliatur. Hiantibus manuum & pedum rimis illinitur. Easdem in summa cum succino vires habet, in cuius defectu duplici hæc pondere loco eius sumitur.

Oleum ex baccis iuniperi, Heurnii: Recipe baccas iuniperi mediæ ætatis: misce parum aquæ vitæ, contunde in massam, adde & aliquid olei Terebinthinæ limpidissimæ: immitte vasi stanneo, ac claudatur, balneoq; imponatur vt æstuet. Ab horis tribus prælo subde, ac laminis ferreis tepentibus exprimatur oleum. Id cochlearis copia sumptum excludit fætum, stomachum firmat, neruorum conuulsionibus ac resolutionibus medetur, colicos vteriq; dolores soluit, calculosis vtile: scabiem & fissuras curat. Similiter baccæ lauri, hederæ sabinæ exprimuntur.

Oleum è baccis iuniperi, Euonymi & Andernaci: Recipe bacca-

rum iuniperi, modium plenum: contundantur minutissime: iisque affundatur aqua pura, ea quantitate, vt optime cooperiantur: postea in vesica cuprea, vt vinum sublimatum, per aquam frigidam destillentur: postremo oleum ab aqua separetur, seruetur q;. valet ad multa: ad tormina, ad gonorrhœam, ad coli dolores ex catarrho. Hoc oleũ balsamo comparatur, guttarum trium aut quatuor instar assumptum, resolutionem neruorum, morborum attonitum, & alios cerebri affectus præcauet: corpus ab omni veneno & pestilenti aere tuetur, stomachum debilitatum ex frigore restituit: vomitiones cohibet: viscerum abscessibus medetur: renes purgat: calculos frangit: vrinam promouet: colicos & vterinos dolores cōpescit: difficultati intestinorum, sanguinisq; reiectioni, & pectoris pulmonumq; vitiis conducit: morbo arquato, & aquæ inter cutem prodest: vermes necat. In summa omnibus membris læsis, vi sua penetrandi medetur, foris inunctum: conuulsis, tremore & conuulsione infestatis subuenit: scabiem, vlcera inueterata, malignaq;, nec non condylomata curat: dolores lumborum, coxarum, podagræ & colicæ, vmbilico illitum, sedat: fissuras manuum sanat.

Aliter, Heurnii: Recipe baccas iuniperi, contunde in massam, ligneo vasi impone, affunde aquam æstu bullientem, vt obruatur massa: iunge fæcis vini eam copiam quę medii pedis altitudinem superet: cooperto vase diebus quatuordecim illis otium sit, dum nempe acorem instar fermenti ducat massa: quotidie bacillo hæc massa agitetur. Tandem fiat destillatio ex eo vase, quo Terebinthina eliquatur, excipulum amplum sit. Ignis lentior initio excludet spiritum iuniperi: Hinc substantiam vini, & granorum: hoc vinum apud Colonienses maximi vsus & pretii est. Cochlear haustũ eius partum accelerat, stomachum firmat, conuulsionibus ac resolutionibus medetur, colicos vteriq; dolores compescit, ab inquinato peste aere tuetur, calculosis expeditum remedium, fissuras vlceraque manuum sanat.

Oleum ex lignis iuniperi, Rogerii: Oleum è lignis iuniperi eodem modo fit, quo oleũ è lignis guaiaci. Frigiditatis causas remouet, vel reprimit, & typum quartanæ. Sed magis singulare & speciale, facta inunctione ab vmbilico vsq; ad muliebria, est, renes & matricem confortare, & eius humiditatem exiccare, & ad conceptionem præparare,

Extra-

Extractum iuniperi, Andernaci ex Euonymo: Baccæ iuniperorum recentes, maturæq;, in Septembri mense collectæ, modij instar in mortario conteruntur, dum nulla earum integra supersit: deinde lebeti, qui quatuor aut quinque vrnas continet, induntur, coquunturq; donec omnem vim exuisse videantur: postea ab igne remouentur, & quam validissime sub prælo, per lineos densosq; sacculos diligenter & exacte exprimuntur: mox succus iterum per lineum sacculum colatur: quo purior euadat, & materia terrestris, si quæ adhuc inest, ab eo separetur: tandem igni rursus superimponitur, incoquiturq;, donec ad spissitudinem perueniat, & purpureus quasi appareat. Illud autem aduertendum est, ne dum coquitur, aut effluat, aut adustionem resipiat. Duplici igitur quidam lebete vtuntur, vt cum succus fere incoctus fuerit, commutari possint, qui tamen coctionem diligenter obseruarint, ii vnico perficere poterũt: nimirum vt paulatim succum in lebetem infundant, neque singulis vicibus supra modum impleant: ne dum ille inflatur, præsertim in secunda ebullitione, quando fere percoctus est, totus in ignem defluat, quare diligentia adhibenda est, & cochleari culinario continue subigi, commouerique debet. In prima quidem ebullitione à fundo vsque agitandus, ne aduratur: alias ingratus fiet, & adustionem referet. Præstat etiam, vt ad iustam crassitiem percoquatur, temporis namque processu per se magis ac magis extenuatur, gratiorque euadit, quo purior seruatur: nisi enim mundus retineatur, perdurare nequit. Præcellentissimum est extractum in curandis præcauendisque morbis. Datur adultioribus, cochlearis instar mane & vesperi: iunioribus, minæ pondere. Benefacit præcipue calculosis, arenosis, colicis, vteri strangulatui, menstruis suppressis, variis defluxionibus, angustiæ pectoris, tussi, cruditati stomachi, pestilentiæ, syncopæ, vertigini, oculorum doloribus, phrenitidi, surditati, oris fætori, aquæ subter cutem, morbo comitiali, abscessibus internis, & membrorũ tremori auxiliatur: stomachumq;, & caput corroborat: iecori conuenit: prodest menstruis superfluis: præseruat ab omni morbo superuenienti: visum incolumem seruat: contra omne venenum, & aerem pestilentem singulariter efficax est. vt non immerito Germanorũ theriaca dici queat. In autumno, hyeme & vere secure vsurpari potest, idq; pro superuenientis

entis morbis ratione semel aut bis in septimana, præseruationis gratia. Æstate, cum calor viget, vtendum eo non est, nisi necessitas postulet. Ad duodecim annos seruari potest, si rite sit confectus.

Vnguentum ad psoram, Rondeletii: ℞. ol. iuniperi vnc. iij, lithargyri auri vnc. iv. olei lucernarum, olei nucum an. vnc. ij. tartari albi vnc. j. ß. vitrioli, salis communis n. drac. iij. succi plantaginis, limonum an. vnc. iij aceti styllitici an. vnc. j Misce & fiat vnguentum.

Sal è baccis & lignis iuniperi: Gesneri: Recipe virgulta iuniperi arida, vna cum suis baccis, in magna quantitate, & in cinerem combure exactissime. Cum hoc cinere fiat lixiuium cum aqua mediocriter calida, aut potest in vase ligneo cinis cum aqua relinqui, vt subsideat, ac postea aqua seorsim effundi, & cinis cum aqua turbida separari. His aqua alia affundenda, idque aliquoties, quoad nullus sapor lixiuii in aquam deponatur, ac postea aqua decoctione sumenda, ad exiccationem materiæ & eiusdem albedinem.

Imperatoria: Eius duo sunt genera: primum dicitur à vulgarioribus ostricium, astrencium, ostentium, astrantia, ostrutium, asteritium, astrutium & magistrantia: Italis Imperatoria: Gallis Otruche & imperatorie: Germanis *Meister Wurtz*, *&c.* Secundum genus dicitur Imperatoria minor montana, Imperatoria alpina, vel astrantia alpina, quidam vocant astrantiam marem: calefaciendi vim habet hæc herba in tertio gradu. Eius vero succus attingit quartum gradum: Vtitur interne atque externe, nisi quod semen eius maximarum est virium: Radix, semen, folia, & stillatitia aqua, omnibus corporis frigidis passionibus, febribus putridis, frigido stomacho & venenis, pro personæ & morbi qualitate sumpta, & extrinsecus etiam imposita auxiliantur. In vino decocta pulmonem calfaciunt, dispnoeam & frigidam tussim adiuuant: calculum vesicæ & renum expellunt, mortuos fætus & secundas educunt, frigidis ischiadicis sunt remedio, sudores prouocant, hydropem pellunt, omniaque frigida membra reficiunt. Vulnera & venenatorum morsus impositum Smyrnium, vel succus vulneri infusus sanat: idem efficit stillatitia aqua, si vulnus ea purgetur. Omnis generis tubercula siue radix siue succus eius illitus discutit & sanat: gangrænis item medetur.

Iacea

Iacea græcis Ἀφυλλανθὲς latinis Aphyllantes : Eius genera ſex ſunt, 1. genus dicitur à ſimpliciſtis Iacea nigra: Italis Iaceanera: Germanis *chvvartz Flock nkraut* : à Chirurgis *Bruchſa ickel*, quod idem eſt, ac ſanicula ad rupturas, vel ſanicula rupturarum. ſecundum genus Herbariis dicitur Iacea alba : Italis Iacea bianca : Germanis *weiſflockenblum* &c. Tertium genus dicitur Iacea tertia, ſiue Iacea rubra latifolia laciniata : Quartum genus dicitur Iacea aculeata & conſolida aculeata, nos dicimus Iaceam tuberoſam, à radice, Germanis dicitur *Sta. helkraut* &c. Quintum genus dicitur Iacea muſchata, Iacea montana, & herba muſchata maior : Germanis *groß Bi emkraut* &c. Sextum genus à herbariis dicitur Iacea lutea : Italis Iacea gialla: Germanis *geel flo kenblum*: Anglis Vellovve Knapvved &c. complexionis ſunt calidę ac ſiccæ, habent magnam communionem cum ſcabioſa : Uſus eius apud Medicos tam ab intra quam ad extra.

CAP. XXII.

De Iunco, Linaria, Lupulo, Lauro, Lilio, Libanoti, Liguſtico, Lolio, Laſerpitio, Lepidio & Meliloto.

IVncus græcis Σχοῖνος, Σχοῖνος ἕλειος, Ελειόσχοινος, Σχοῖνος ἔνυδρος & ἐνυδρόσχοινος, Latinis Schœnus, Elioſchœnus, Endroſchœnus, Scirpus, Iuncus, Iuncus paluſtris & Iuncus aquaticus & pro differentia Iuncus odoratus: Arabice apud Serapionem lib. ſimpl. cap. 101. & 103. dicitur Dis apud Alſaharauium, Albard , Andrea Bellunenſi, A halef, Italis Giunco : Hiſpanis Iunco : Gallis Ionc : Vngaris Zitthio : Affricanis Cadua & Chudua : Germanis *Bintzen.*

Septem eius ab authoribus enumerãtur ſpecies. 1. Græcis dicitur ὁλοσχοῖνος, Latinis Holoſchœnus, à ſimpliciſtis Iuncus aquaticus maior: Italis Iiunco acquatico maggiore : Germanis *groß weyerbintzen.* 2. dicitur Iuncus aquaticus minor : Italis Iiunco aquatico minore, Germanis *klein weyerbintzen.* Tertium genus græcis dicitur ὀξύσχοινος, Latinis Iuncus acutus & Iuncus acuminatus : Germanis *Scharpffbintzen.* 4. genus græcis Σχοῖνος λεῖα, Latinis Iuncus leuis, apud Plinium Mariſcus germ. *gemein glatt bintzen* 5. genus vocamus

Iuncum ſyluaticum,germ. *waldbintzen*: 6.genus eſt cyperus Theophraſti,græcis Κύπειρος, à Theodoro Gaza & Valerio Cordo,gladiolus paluſtris, aliis iuncus cyperoides, & Iuncus cyperinus floridus.ger *Bintzen ſchvvertel*, & Cyper*ſchvvertel*:hoc idē eſt ac gladiol⁹ cyperinus ſiue xiphioſchœnus: Anglis *Water gladiole* 7.genus dicit Iuncus marinus:Italis Iunco marino,germ.*Meerbintz*: Anglis *Searuſches,&c.* Iunci ſemen contuſum & cū vino hauſtū,dyſenteriam obſtruit itē menſtrua mulierū,mouet aūt vrinā & facit dolores capitis teſte Dioſcoride li.4.c.42. Galenus dicit q̧ ſemen ei⁹ moueat ſomnum. Habet aūt vim calefactoriam & exiccatoriam citra morſum.

Cyperus venarum ſpiracula laxat. Vrinam & menſes ciet. Ad calculos & aquam ſubter cutem cōmodiſſime bibitur. Scorpionum ictui medetur.Pota,teſte Galeno, vuluas aperit.In tribus vini heminis,ad tertias decocta,tuſſi,Plinio autore, medet̃. Præcluſionib⁹ & refrigerationibus vuluę fotu prodeſt.Farina eius ad oris hulcera depaſcētia eſt efficax. Malagmatis præterea calefacientibus & vnguentorū ſpiſſamētis additur. Hulceribus ſerpentib⁹ illinit̃ ex vino vero vel aceto, iis quæ in ſtomacho ſunt hulceribus medetur.

Puluis ad ventriculū calfaciendū,Rondeletii,℞.gal ngę. cyperi, caryophyl.a.drac.ij. abſinthii,menthæ,vnc ſ.miſce & fiat puluis.

Puluis ad capitis dolorem à vaporibus,Rondeletii:℞.cyperi vnc. ſ.flor.anthos vnc.j.cort.citri ſicci,granorū tinctorum,ſantali rubri, albi a.drac.ij.miſce & fiat puluis tenuiſſimus.

Linaria à foliis lini dicta,græcis & latinis Oſyris. item herba vrinalis. Gallis linia ulne ſauuage. Quatuor huius enumerat Tragus ſpecies.Prima,q̃ deſcribit Dioſco.frutex eſt niger, virgas habens tenues lentaſq;,in quibus folia ſunt terna aut etiam ſena interdum, ceu lini,nigri initio, deinde colore mutato ſubrubeſcentia. Hæc officinis linaria dicitur,Dioſcor.Oſyris, germ.*Harnkraut*,à facultate Hæc ipſa adeo eſt ſimilis herbæ lactariæ ſeu eſulæ minori, vt vix etiam diſcerni queat. Obſeruantibus tñ facile erit diſcrimen : eſula enim lacteum liquorem fundit : hæc minime, item hæc eadem flauos fert flores,thalictro ſimiles,inſtar vmbilici aut canini capitis acutos:in medio luteos, qui in capitula mutantur, in quibus ſemen gentianę ſimile.Diſcrimen harum verſiculo vulgato Barbari oſtenderunt. *Eſula cum lacte, ſine lacte linaria creſcit:*
Florem fert æſtate, totoq; inſuper Autumno.

AL

Altera species priori similis, præterquam q flos est minor & subflauus. Nomen idem cũ priori obtinet. Tertiam speciem facit Heliochryson, à forma q̃ cum amarantho, quem græci Heliochryson vocant, habet; foliis & caule prioribus similis, sed tenerioribus & iucundioribus, floribus in caulis sumitate copulatis, quales sunt Heliochrysi maioribus tñ rubicundioribusq;. Nascitur locis apricis, harenosis & humidis. Quarta nascitur species in locis aridis, & iuniperos ferentibus, flore lini cæruleo. Osyris seu linaria qualitatis est calidæ & humidæ. Vrinam ducit, vnde vrinalis herba est dicta, q tamen nomen aliis quoq; herbis tribuitur. Osyridis siue linariæ aqua stillatitia, cum drac. pulueris corticis Ebuli pota, vrinã fortiter ciet, nec nisi hydropicis est danda. Eadem aqua pota sedes prouocat, Ictericos sanat, præsertim si cum vino aqua fuerit decocta: Iecoris item obstructiones aperit. Heliochrysi flores & folia in vino decocta vrinam cient: philtra & venena educunt: ruptis medentur, sanguinis grumas discutiunt, & expellũt, menses & secundinam prouocant. Destillationes capitis, cum vino aridi flores ieiuno stomacho drachmæ poti pondere, cohibent. Oculorum inflãationes & ruborem succus linarię illitus sanat. Herba ipsa, succus & aqua, omnia damna, vt carcinomata & fistulas, curant. Faciei maculas & rugas, cum succo mulieres formæ studiosæ, extergunt Heliochrysum calculo lumborum, matricis & vesicę doloribus, in desessionibus medetur. Aridi flores vestes à blattis conseruant.

Lupulus, Lupus salictarius, vulgo humulus, volubilis à Mesue, Lupus item reptitius, & volubilis magna: Nonnullis Habiola & Habilla. Bruscandula, quasi bryonia scansilis. Aliq smylacem volunt esse Dioscoridis asperam: Gallis Houbblon. ger. *Hopffen*. Duo lupuli tradũtur genera, loco solũmodo & cura discreta: Hortẽse & syluestre. Caules habet vterq; aculeatos seu asperos poti⁹, longissimosq;, folia vitis albæ, hispida & nigriora. Hortensis quotãnis initio statim ve is circa radices circumciditur, mox circa Martii finem asparagos emittit rotundos, puniceos, absq; foliis, quos folia insequũtur, ternis fissuris aut quędã etiam quinis, aspera, nigricantiaq; velut rubi folia: crescensq; perticis appositis longiorib⁹ se circumuoluit. Mense floret Iulio, flore subflauo, & albicante pene, sicut

vitis,ex quo capitula enaſcũtur, velut ſquammatim folliculis compactis,nucis iuglãdis magnitudine,interdum etiam minora,ꝓ terræ natura,quæ ad vſum potus quem cereuiſiam vocãt,colliguntur: ſub ſquãmatis folliculis ſemina rotunda, ſubflaua, ac propemodũ punicea,guſtu ſicut lupulus amara,conduntur. Gaudet locis cultis & ſolo fertili, ſylueſtris vero ſponte locis incultis, & circa ſepes paſſim naſcitur:ſatiuo per omnia ſimilis. Calidus eſt & ſiccus in ſecundo ordine: ſoluit,maturat, & aperit v'cera.Cereuiſiæ coquendæ potiſſimum eius eſt vſus. Vtuntur etiam eo piſtores ad inflandos panes quod alias fæce cereuiſiæ efficiunt. Teneros lupuli Aſparagos,gula in luxum vertit,&in ciborum deliciis eſſe fecit.In cibo itaque tenella adhuc germina ſumpta,ſanguinem purgant,obſtructiones alui, iecoris & ſplenis ſoluunt. Eadem, vel in vino decocta capitula,aduerſus cuncta venena, pota proſunt.Extrinſecus ſuffitus lupuli matricis obſtructiones aperit, difficultatem vrinæ adiuuat,ac calculo veſicæ laborantibus confert.

Syrupus de lupulo. Recipe ſucci lupuli depurati lib. iv. ſucci fumiterræ depurati lib. ij ſacchari lib. vj. Coquantur ſecundum artem,refrigerat, & collectionum impetus lenit,bilem regio morbo laborantibus,detrahit. Pituitam in aqua inter cutem exigit per aluum.

Laurus,Græcis Daphne,Germa. *Lorbeerbaum*. Fructus ſeu Baccæ eius Græcis Daphnides, Latinis Baccæ Lauri, Germ. *Lorbeer* dicuntur. Non attinet de fabula Daphnes & Apollinis, item de honore & ſuperſtitione huius apud veteres multa dicere. Et victoriæ enim ſymbolum fuit, & plebs Magiſtratui lauri folia & ficus, Xenii vice offerebat. Vates quoque huius foliis coronati ſunt: Atq; hinc etiam Laureati dicti ſunt Poetę.Iam ad deſcriptionem & vires eius Plura ſunt eius genera: Delphica, ſeu Triumphalis, Cypria: Tinus quam ſylueſtrem vocant: Muſtax dicta folio maximo flaccidoq; albicans. Taxa ſeu Baccalia, quæ vulgatiſſima & baccarum fertiliſſima. Primaria duo faciunt eius genera: ſterilem, quam marem vocant: & fœcundam quam fœminam. Cortice leui veſtitur & tenui, radices ſpargit obliquas, inæquales, quæ ſuapte natura non recto tramite progrediuntur. Coma frondet perpetua,caudice procero, pingui ſucco ſcatente, nodis perquam paucis. Fert vuam,

uam, tam fœcunda quam sterilis: sed copiosius sterilis, quam marem aliqui vocant. Fœcunda baccifera, carne in nucleo concepta. Aiunt si lauro teratur hedera, laurumque terat eadem, ignem excuti, & flammam earum attritu concipi, excipiente materia aridi fomitis, fungi, vel foliorum facilime conceptum. Quod primum exploratores in castris & pastores inuenerunt. De lauro vide copiose Ruell. lib. I. cap. 92. conficitur etiam ex lauri baccis oleum, quod Laurinum dicitur, de quo paulo post. Lauro excalfactoria molliensq; est natura. Baccæ magis quam folia calfaciunt. Baccæ lauri, cortice detracto, tusæ & cum melle aut dulci vino eclegmatis modo temperatæ, præstantissimum sunt remedium Pthisicis, graui item tussi & difficili spiratione laborantibus, nec non destillationibus capitis ad pectus defluentibus: & torminibus. Cum vino potæ, tusæ baccæ lauri, ictibus scorpionum auxiliantur. Tusus lauri cortex, tertia drachmæ parte in vino potus calculum frangit, iecinorosis prodest. Vinum in quo decorticatæ lauri baccæ maceratæ fuerint, potum prodest puerperis, post partum alui dolorem aut tormina sentientibus: ac reliquias expellit. Doloribus & tumoribus matricis lauri folia in desessionibus auxiliantur. Viridium foliorum succus illitus, apum, crabronum, & vesparum ictus sanat. Vitiligines idem extergit. Aurium tinnitum infusus pellit, modico vino admixto. Lauri frondes in arua fixas, à robigine fruges tutas conseruare antiquitas tradidit. Oleum laurinum calidum est & apertiuum, mitigat coli. am, & frigidos dolores ventris, stomachi, capitis, hepatis, splenis, renum, neruorum, matricis, juncturarum, denique omnibus ægritudinibus ex frigida humiditate ortis confert.

Oleum Laurinum. Oleum Laurinum apud nos non facile fieri potest: Quoniam vero in magna copia affertur ex Italia & aliunde, ideo facile emitur à materialistis. Calidum est & apertiuum: mitigat colicam & frigidos dolores ventris, stomachi, capitis, hepatis, splenis, renum, matricis, neruorum, juncturarum: denique omnibus ægritudinibus confert.

Oleum è baccis Lauri eodem modo quo oleum è baccis iuniperi, destillatur. Ex lib. vna baccarum, scrup. j. olei communiter extrahitur. Valet contra Colicam & Iliacam, sciaticam passionem.

Lilium à nonnullis Græcorum Crinon, ab aliis qui ex Iunonis lacte natum credunt, Iunonia rosa dictum, in coronamentis rosæ proximum est: Illius enim candor eximius, odor suauissimus & elegantia formæ nobilitatem illustrant. Planta est bulbosa, fœcundissima, quæ ex vna radice quinquagenos sæpe profert & alit bulbos. Simplici caule sæpius assurgit bicubitali, & interdum tricubitali, comoso, foliis satyrii, sed longioribus, foris striatis, ex herbaceo nitentibus, vt coronæ Imperiali, dictæ, quæ lilium quoddam est flore calathi effigie, resupinis pambitum labris; ex calycis fundo emicantibus aliquot apicibus & velut staminibus luteis, in extremitate tuberosis. Flos ille patulus, latus & elegantissimus pedunculo tenui, languidoq; adhærescens, hic vero surculo crasso & rigido, foliis vndiquaq; cincto, q circa finem æstatis marcescit, & adueniente Autumno radices eius denuo pullulascunt. Sunt autem liliorum genera multa, nam præter candidum & commune, quod sic absolute dicitur, aliud est candidum Bizantium, à loco vbi nascit, nonnihil discriminis mutuatum; aliud cruentum, quoddam luteum, allud puniceum. Est & paruulum quoddam conuallium seu lilium vernum dictum quod in opacis & conuallibus nascitur: Germanis *Meyblum* .n. Folia mense Aprili emittit bina, asparagi primum foliis non dissimilia, è quorum medio mox caulis prodit triangularis, leuis, quinq; vel sex bullis pisi magnitudine adhærentibus, candidis, canisq;, cymbali in modum mense Majo se aperientibus, leuiter in ambitu serratis, admodum odoratis, amaris, in quorum medio macula purpurea conspicitur: Decidente flosculo, fructus rubro corallio, vel asparagi fructui, similis apparet. Radix est candida, inæqualis per terram late serpens. Est & magnum Lilium Persicum, vulgo corona Imperialis, Tusai Barbaris nominatum. Quibus adiunguntur Hemerocallis calcedonica, Byzantina & martaga multa &c Radix lilii candidi malactica est & anodina, & vsus plurimi ad enematum decocta & cataplasmata emollientia, & pus mouentia conficienda. Ex floribus infusis paratur oleum ad eosdem vsus commendatum. Ex hisdem adhuc destillatis habetur aqua ad facies mulierum erugandas, & niueo candore illustrandas summe expetita. Qualitatis sunt calidæ Aqua ad conuulsiones, ℞. Aquar, Lilii conuall. Iuniperi a. vnc. j. ol. succini scrup. s. Misce

ſ Miſce, autor eſt Quercetanus. vtimur etiam lilio in clyſteribus.

Balneum ad prædurã prætumidamq; ſcabiem. Rondeletii. Recipe Rad Bryoniæ, Cucumeris ſyluestri ana vnc. iij. Rad. Altheæ, rad. liliorum alb. Rad. Lapathi acuti ana lib. iij Rad. Serpentariæ, Haſtulæ regiæ ana vnc. ij. Maluæ, Biſmaluæ, Branchæ vrſinæ ana M. vj. Lupinorum, Fumariæ, Lapathi acuti, Saponariæ, acetoſæ Endiuiæ, Cichonii an. M. j. Sem. Lini, Fœni græci an. lib. j Sem Raphani vnc. j. Sem. Cucurbitæ, Melonum, Citrulli, Cucumeris ana vnc. ij. Flor. Chamomillæ, Meliloti ana ſ. ij. Flor. Borraginis, Bugloſſæ Nympheæ, Hordei integri, cicerum rubr. ana P. ij. Miſce ſimul, & decoquantur in ſufficiente aquæ quantitate pro balneo, quo præſidio vtimur ad diſcutiendam ſcabiem cruſtoſam & contumacem, & emollienda tubercula elephanticorum, quibus tota cutis ſcatet. Poſt hoc balneum vtendum erit tertio balneo, deſcripto in cutis affectibus.

Vnguentum ad delenda veſtigia morbillorum in pueris, Rondeletii: rec. ol. liliorum. lib. j. pinguedinis vnc. iv. ol. roſati vnc. j. Lauentur cum aqua roſar. & liliorum. Deinde ℞. alb. ouorum num. iv. in teſtis ſuis parẽtur, & ad ignem parum coagulentur: miſce in mortario cũ ſupra dictis Amygdal. dulc. decor. Amygdal amar. a. vnc. j. Deinde incorporentur & piſtentur cum ſupra dictis. Adde rad. arund. drac. ij. ſ ſarcocol. ſem. Melo. mund. Lithargyri auri, ſac. Medullæ, aniſi, cretę a. drac. j. omnia miſce in mortario, donec formam linimenti habeat.

Vnguentum anodynum, Auguſtani. Recipe olei liliorum alborum vnc. vj. ol. Anethini ol. Chamæmolini a. vnc. ij. ol. Amygdalorum dulc. vnc. j. pinguedinis anatis pinguedinis Gallinæ ana. vnc. ij. ceræ albæ parum. Dolores quacunq; corporis parte mitigat.

Aqua epileptica Eraſti. Recipe flor. Lilii conuallium lib. j. ſ. flor. pæoniæ, flor. Lauendulæ, flor. Betonicæ a. lib. j. flor. Tiliæ, flor. verbaſci odorati a. vnc. ij. ſ. rad. ariſtolochiæ longæ vnc. j. ſ. viſci quercini vnc. xiv. viſci corylorum vnc. iij. cubebarum vnc j piperis nigri, caſtorei pontici a. vnc. ſ. Incidenda incidantur, miſceantur, infundantur in vini vel maluatici, vel alterius generoſiſſimi menſuris duabus germanis, per tres hebdomadas, maneatq; loco calido, vel ſoli expoſito & quotidie agitentur, demum Balneo Mariæ deſtillentur.

lentur. Vſus eſt, vt in paroxyſmo diducto ore cochlear plenum infundatur, fauces, tempora & nares ea confricentur. Deinde, vt quo tempore inſultus timetur, ſiue dum poſt breuia interualla acceſſiones repetunt, veſperi & mane tantundem ægroto offeratur, vna cum duobus troch ſcis quorum mentio fiet. Si mandere ægrotus nequeat, in aqua diſſoluti exhibentur. Poſtremo vt tempore præſeruationis ſingulis ſeptimanis, cum luna vel quadrata vel plena vel noua efficitur, cochlear vnum ſumatur cum duobus tro hiſcis mane & veſperi: & morbo remittente mane tantum: deinceps metu plane ſublato, bis in menſe, plenilunii & nouilunii tempore accepiſſe ſufficiat.

Trochiſcorum autem deſcriptio huiuſmodi eſt: ℞. Cinamomi drach.j. rad. pæoniæ, ſem. pæoniæ a. ſcrup.ij. zingiberis, cubebarum, caryophyl, macis a. ſcrup.j. ſpec. cordial. ſpec. arom. ſpec. caryophyl. a. ſcrup.j. ſpec. diambræ, ſpec. diamoſchi a. g.v. nuc. moſcha. conditæ ſcrup.j. ſem. citri excorticati ſcrup. ij. ſacchari albiſ. vnc.iix. in aqua ſupra dicta diſſoluti. Ex his fiant iuxta artē trochiſci inſtar eorum quæ manus Chriſti vocantur. Pro ditioribus inaurari, & oleo ſtillatitio, vel aniſorum, vel macis, vel alio ſimili aſpergi poterunt, cum funduntur ſupra lapidem.

Libanotis trium eſt generum: primum græcis dicitur λιϐανωτὶς, ζέα, καμψάνεμα & λιβανωτὶς καχρυφόρος: latinis libanotis, zea herba, campſanema, libanotis fructifera, & libanotis cachryfera, Apuleio chamœdyoſm⁹, macœrinthe, theopnoe & ſalutaris herb. à ſimpliciſtis roſmarinus herba, libanotis herbacea, roſmarinum herbaceum, roſmarinū cachyferū, libanotis ferulacea, libanotis vmbellifera, & herb. incenſaria. Arabibus vt Serap. lib. ſimpl c.317. Xaieralmeri m, alpinalſach. cachola, ra, conuſana & caſanemo: ab Auicenna buchormarien. Ægyptiis ſemen: Italis roſmarino herba & libanotide: Hiſpanis romero allichri: Germanis roſmarin ſiue *weyrauchkraut*. Semen hui⁹ herbæ dicit̃ græcis κάχρυ, κάχρυς, κάχρυς, & χάχρυς: Arabice Fachi, canereos, cathyros, à Stephano Haliabbatis gloſſographo Merua: Italis ſemente de Roſmarino, Frutto de Roſmarino: Hiſpanis ſimiente di Ronero, & Fruto dalichri: Germanis *Roſmarin ſamen*, &c. Secundum genus huius herbæ dicitur Libanotis altera, Libanotis herbacea altera, & Roſmarinum

vmbelli-

vmbelliferum alterum. Tertium genus Græcis dicitur λιβανῶτις ἄκαρπος: Latinis Libanotis infrugifera, Libanotis sterilis & Rosmarinum sterile siue infrugiferum. Semen huius Herbæ vehementer excalfacit & siccat: Herba emollit, maturat, purgat atque impuritates purificat: vsus eius est ab intra & extra.

Libanotis Theophrasti: Græcis dicitur λιβανῶτις καχρυφόρος: Latinis Cacchryfera Theophrasti, Libanotis Theophrasti alba, Libanotis Ceruina, & Rosmarinum Theophrasti vmbelliferum siue ferulaceum: Herbarii vocant ceruariam radicem albam: Anglis Witte harte Root: Germanis weiß Hirtzwurtz Secundum genus Latinis dicitur Simplicistis Libanotis Theophrasti maior, Libanotis Ceruina maior, Rosmarinum Ceruinum maius, Radix Ceruaria maior & Rosmarinum vmbelliferum Theophrasti maius: Germanis weiß Hirtzwurtz. Tertium genus Herbariis dicitur Rosmarinum Theophrasti nigrum, Libanotis Theophrasti nigra, Rosmarinum Ceruinum nigrum, Apium Ceruinum nigrum, & Radix Ceruaria nigra: Germanis schwartz Hirtzwurtz. Quartum genus dicitur λιβανῶτις ἄκαρπος: Latinis Libanotis Theophrasti sterilis, Rosmarinum Theophrasti infrugiferum, & Libanotis Lactucacea: Germanis Waldt Lattich/ &c. Eandem habent hæc genera efficaciam cum prioribus speciebus dictis Libanotis, &c. Aliud etiam Libanotis est genus, quod dicitur Libanotis Panacea: Germanis Hirtz Heylwurtz/ putant nonnulli esse Libanotidem Theophrasti minorem, alii genus putant esse Panacis, de hoc vide authores: nos enim hic succincte singula de verbo ad verbum explicare neque volumus aut possumus.

Ligusticum Græcis λιγυστικὸν, à Galeno λιβυστικὸν: Latinis Ligusticum & Libysticum officinis Leuisticum, Plinius lib. 2. cap. 16. vocat Liuisticum. Arabicis Ligusticum, Serapioni & Auicennæ Kaisim siue Keysin & Cheisim. Haliabbathi Cassemum & Cassenum: Stephano Haliabbatis Glossographo Zufara & aliis Zufoaria: Italis Ligustico, Libistico, Leuistico: Germanis Welscher Liebstöckel/ &c. Secundum genus dicitur Ligusticum alterum Herbariorũ, & Ligusticum Seselifolium. Tertium genus est Ligusticũ latifolium & Ligusticũ tertium Herbariorũ. Eius vsus Internus atq; Externus. Habet vim calefaciendi & siccandi: præparatur ex Libystico

vinum præstans, ad multos ac varios humani corporis pathemata, affectus atque morbos.

Ligusticum adulterinum: Theophrasto dicitur Σίφιον. Hippiatricis λάσερον Γαλλικὸν: Latinis Silphium & Laserpitium Theophrasti: Hippiatris & Ioanne Ruellio Laserpitium Gallicum: Herbariis Laserpitium Europeum, Laser Gallicum, Silphium Europeum, Laserpitium Germanicum, & Leuisticum seu Lybisticum adulterinum: Gallis Leuische: Anglis Leuage: Germanis Liebstöckel/ &c. Eius vsus Internus Externusq;. Habet vim calefaciendi, exsiccandique: destillatur in aquam præparatur in conseruam, fit ex eo vinum, Sal, Extractum, oleum, &c. reliqua pete ex choro Medicorum.

Lolium à Græcis vocatur αἶρα, Ζιζάνιον, & θύαρος: Latinis, Aera, Zizanium, Zizania, Thyarus & Lolium. Herbariis secundum Gallicam vocem Yuraye dicitur Iuraia Iureum, & Iurum: Arabibus teste Serapione dicitur Sceilem & Zenen: Haliabbati Xeilem: Auicenna Zinzania: Auicennæ Glossographo Seilen & Gasalibum: Alias apud Arabes etiam legitur Schelien, Ezarbien, Fexa, Sirim, Seeilem, Seley, Selelien, Silemi, Zúan & Zicama. Italis Loglio, & Gioglio dicitur. Hispanis Yoio & Zizania: Gallis Yuroie, Yuraie, Gasse, Leuille, & des Noires Cappez: Anglis Darnel: Germanis Lülch/ &c. Temperamentum eius est calidum ac siccum: habet vim soluendi, dissipandi & emolliendi. Vsus eius magis Externus quam Internus est: nocet oculis interne vsurpatum lolium teste Ouidio, qui sic ait venustissime:

Et careant Loliis oculos vitiantibus agri.

Virgilius etiam reiicit 1 Georg. dum sic dicit:

Infelix Lolium & steriles dominantur auenæ, &c.

Laserpitium Dioscorides vocat Σίλφιον, ab aliis vero λάσαρος: Latinis Silphium & Laser vocatur tum herba tum succus: Ramus huius herbæ dicitur Græcis μάσπετον: Latinis Maspetum: Radix vero μαγύδαρις Latinis Magydaris. Nonnullis Ramus dicitur Silphium, Radix Magydaris, folia verò Maspeta. Succus Laserpitii Cyrenensis Græcis dicitur Ὀπὸς κυρηναϊκός: Latinis Laser siue Silphium Cyrenaicum, Lachryma Cyreniaca, & succus Cyreniacus. Arabice hæc herba dicitur apud Serapionem & Auicennam Aniu-

Aniuden, aliis Anuiden: Gummi vero Altith, ab Alsaharauio Altit & Haltit, aliis etiam Hailthith, Haltich. Haliabbatis Glossographo Heltitum & Heltite ab Auerrhoe Eltiph. Radix à Serapione dicitur Magiradas, & Herba siue folia Mascasten: Lachrymam Cyrenaicam Serapio vocat Kuibanchas. Laser Syriacum fœtidum, Græcis dicitur Ὀπὸς μηδικὸς & ὀπὸς Συριακὸς: Latinis Laser Medicum: Laser Syriacum, succus Syriacus, succus Medicus, lachryma Syriaca, lachryma Medica, Laser fœtidum, Scordolasarum; Nicolao Myrepso Scordorasarum: Alexandro Benedicto, Opoparthicum, Opoparthia & Scorodolaser: Officinis Assa fœtida, stercus & Merda Dæmonis: Polonis Czarcie; Germanis Teuffels Dreck/propter Malum & fœtidum odorem, &c. Radix Interne & Externe venit in Medicinam, resistit venenis: Succus etiam in Medicina datur ab extra & intra, vti videre est apud Medicos. Est etiam genus Laserpitii quod vocatur Medicis Laserpitium Massilioticum, eius fit mentio apud mentio, sed hodierno die nondum est in vsu, quare eius descriptionem omittimus.

Lepidium, quod λεπίδας, id est, squamas & maculas faciei abstergat dictum, Officinæ Raphanum appellant, à radicis & foliorum similitudine cum syluestri Raphano. Vulgo Piperitin à Piperis acrimonia, quam in gustu refert: diuersa à Piperitide Plinii, quæ Siliquastrum & Germanis Indianisch Pfeffer appellatur de quo suo loco in cap. de Siliquastro: Germ. dicitur Pfefferkraut/ & Ingwerkraut/ Gall. Passerage. Duo sunt Lepidii secundum Columellam genera: satiuum & syluestre. Satiuum quod apud nos nascitur, fruticosum est, foliis Lauri, sed maioribus multo, & mollioribus: cubitali, & interdum bicubitali altitudine, caule solido & rotundo: floribus candidis & admodum exiguis: semine paruo, radice longa. Folia acria sunt, & Piper gustu referunt, linguamque vellicant. Vnde Piperitin vulgo vocant. In hortis passim nascitur, Biennio potissimum bene cultum durat. Quibusdam etiam locis, teste Ruellio, ad decennium viuacitatem suam prorogat. Floret Iunio & Iulio, ac mox semine est prægnans. Culturam eius docet Ruellius, cap. 105. lib. 2. Dioscoridi intacta huius speciei descriptio relinquitur.

Vires tamen in lib. 2. explicat. Lepidium syluestre, est Nasturtii

ſpecies,quæ Cardamantice,item Agriocardamon,Ger.Gaud.bl. ſit dicitur. Paulo Hiberis cognominatur. De hoc paulo ante cap. de Naſturtio eſt dictum. Cal dum eſt ſicut Naſturtium, ordine quarto,minus autem exiccat.Foliis vis exulcetrix ineſt. Natura eius eſt craſſos & glutinoſos humores & cibos incidere & extenuare. Intrinſecus vſus Lepidii non eſt ſine lacte, ac Naſturtio ſimiles facultates obtinet. Salgamorum more, Sale cum lacte conditur. Condiendi autem Lepidii rationem Columella explicuit. Sunt,inquit, qui ſatiui, vel etiam ſylueſtris Lepidii herbam cum collegerunt, in vmbra ſiccent: deinde folia eius adiecto caule, die ac nocte macerata,muria, expreſſaque lacti miſceant, ſine condimentis, & ſalis quantum ſatis arbitrentur adiiciant. Alii in olla iuxta fundum terebrata,foramine ſurculo obturato, & lacte ouillo quam recentiſſimo vas implent,adiiciuntq; viridium condimentorum faſciculos. Origani,Menthæ,Cepæ, Coriandri: Has herbas ita in lacte demittunt,vt earum ligamina exrent: poſt quintum diem laxato vaſis emiſſario,ſerum mane ſinunt:hoc idẽ tridem faciunt. Nonnulli recẽtia folia Lepidii cum dulci lacte in olla miſcent, & poſt diem tertium ſerum emittunt:Deinde compertam Satureiam viridem, tum etiam arida ſemina Coriandri atq; Anethi, Thymi & Apii in vnum bene trita adiiciunt, ſalemq; bene coctum cribratumq; permiſcẽt. Errant & non minimo cum damno,qui in deturbandis calculis renum Lepidium pro Raphano ſoliti ſunt vſurpare: exulcerantem enim vim,teſte Dioſcor. poſſidet, ſæpeque renes & veſicam eroſionibus inteſtinis vellicat. Extrinſecus Iſchiadicis præſenti remedio illinitur,tritum cum radice Inulæ, & quarta vnius horæ parte impoſitum: prodeſt & lienoſis. Lepras, pſoram & cicatricum vlcera facile tollit. Dolorem dentium brachio aut collo alligata radix ſiſtere traditur.

Melilotus,Latinis ſerratula campana, & Herba Regia, nonnullis trifolium vrſinum,prima ſpecies ex nouem lotorum generibus: duûm eſt generum, flore ſolummodo variante, qui in quibuſdam luteus,in nonnullis vero albus: Naſcitur vtraque in agris locisque aſperis, caule rotundo, hominis interdum æquant altitudinem, Ramulis multis foliis nigricantibus, flore ſpicato vel candido, vel luteo: ſemen in Siliquis minutis inuenitur fere ſingulum:

Radix

Radix longa & tenuis: Et hæc ſunt prima duo genera, videlicet Melilotus lutea, & Melilotus alba. Tertium & quartum genus Tragus Melilotum exiſtimat Serapionis. 1. Ex his foliis priori ſimilibus, floribus rotundis, luteis & compactis, ſicut trifolii pratenſis, quibus decidentibus, Siliquæ aceruatim exiguæ, ſemicirculi forma dependent, in quibus ſemen ineſt. Radice capillata. Alterum priori caule foliis, & radice eſt ſimile, ſed flores in hoc magis ſunt lutei maioreſque: Siliquæ item longiores, ternæ aut quaternæ, auium vnguibus ſimiles. Sic non niſi in flore eſt differentia. Quintam Lotum Latine Lotus campeſtris, & Lotus trifolia. Locis naſcitur campeſtribus & aſperis, flore puniceo, ſeu ſubcandido, purpureo intermixto. Folia viciis non ſunt diſſimilia, vnde etiam Germanicam appellationem traxit. Tragus ſylueſtre appellat Fœnugræcum. Sexta Loti ſpecies Latinis & eruditis hodie Lotus ſylueſtris. Fuchſius Saxifragam luteam nominat, à viribus in frangendo calculo, quaſi Trifolium frangens lapidem. Hanc Medicam Dioſcoridis Tragus ſtatuit. Naſcitur itidem campeſtribus, flos duntaxat æſtiuus, à ſemine quotannis renaſcens. Foliis trifolii pratenſis: florem fert meſſis tempore, luteum, exiguum, rotundum, piſi inſtar compactum. Semen capitulis includitur nigricantibus. Septimum hodie Melilotum vocant Germanicam. Et herbam flaueam, item Herbam leporiuam. Naſcitur in pratis paſſim Germaniæ, & locis montoſis, humilis, palmi altitudine, folio pratenſis trifolii, pingui & cano, flore piſi, minore tamen, luteo: Semine in Siliquis: Radice rufa. Poſtremæ duæ ſpecies Græcis Lagopus, Latinis Leporinus pes, quod paniculum leporino pedi ſimilem habeat, Trifolium item humile, & & Trinitas. Caule naſcitur vtraque rotundo, in ſegetibus hortorumque areis, hirſuto, folio loti trifoliæ, paniculis muſcoſis lanuginoſiſque pedi leporino non diſſimilibus, qui in altera ſunt lutei, in altera Cinericei. Semen in paniculis minutum inſtar milii continetur. Radix breuis. Omnium temperamentum tam in foliis, quam floribus & ſemine eſt calidum, ſiccumque, vis iis eſt molliendi & dolorem ſedandi. Intrinſecus primæ duæ ſpecies, quas Melilotos appellant, item ſexta quæ Lotus vocatur ſylueſtris proprie, cum ſale & aceto in acetariis ſumpta,

ſtomacho proſunt. Eædem in vino coctæ, & cum Melle temperatæ, potæ, hulcera intra corpus molliunt, diſcutiunt, & dolorem ſedant, matricis tumoribus, & duritiei proſunt, præſertim ſi cum vino Maluatico coctæ bibantur. Poſteriores duæ ſpecies, quæ Lagopi nomine veniunt, cum ſemine Maluæ, in dulci vino coctæ ac potæ, aduerſus aſſiduos alui fluxus conferunt. Lotorum Syluestrium, ad omnes fere externas corporis adfectiones, ſicut Chamæmeli, eſt vſus: oculorum inflammationibus tuſæ illinuntur, aut aqua earum ſtillatitia cum linteolis imponitur. Florum ſuccus caliginem oculorum, diſcutit, pterygia oculorum tollit, auribus inſtillatus dolorem mitigat. Priores ſeptem ſpecies omnes vel ſingulæ, in vino dulci, cum Papaueris capitibus, ſemine lini, & Fœnugræco, pro cuiuſque arbitrio coctæ, præſtantiſſimum fomentum, ſi illinantur, præbent, contra matricis, longanonis & ſedis occultarumque partium tumores. Nonnulli vitellos ouorum & oleum admiſcent. Quare primæ ſpecies in aqua vel lixiuio potæ, melicerides, capitiſque fluentem ſcabiem ſanant. Inſeſſionibus aut balneis deſudatoriis etiam maxime ſunt vtiles. Lagopus vterque in aqua coctus, cutem à ſole aduſtam glabram & teneram reddit: in facie præſertim, Melle admixto, Eoſdem in potus, vel in deſeſſionibus, fluxus alui & menſes ſiſtere ferunt.

CAPVT XXIII.

De Melanthio, Molugine, Melampyro, Milio Syluatico, Morſu Diaboli, Malobathro, Meliſſophyllo, Marrubio & Mercuriali.

MElanthium ab authoribus dicitur eſſe ſex ſpecierum: Prima ſpecies à Græcis dicitur μελάνθιον, à Theophraſto Ἀνθέμιον, ab Hippocrate μελάνσπερμον & μέλανθιν: Latinis Melanthium, Gith, Nigella & Melaſpermum: à Simpliciſtis Anthemium Theophraſti, Saluſandria, Cyminum Nigrum, & Nigella Romana: à Serapione de ſimpl. c. 318. in Arabica lingua dicitur Xamim: Ab Auerrhoe

Scau-

Scatinix: Alsaharauio Alsuini & Alzmiz: à Glossographo antiquo Auicennæ Surum: à Stephano Glossographo Haliabbatis Sunzum, Funicum, Sun zum & Seunim. Apud alios Authores Arabicos legitur Quemia, Melachium, Elseudi, Seunix, Ratee & Rathee, Scetagi, Suoti, Scenium, Stecunium, Sumic, Chauan, Xanim, Xanin, Xanium & Xaumin: Italis dicitur Niella & Melanthio: Hispanis Neguilla, Alipiute, & Axenuz: Cretensibus Melathi: Gallis Nielle, Nigelle, Pourelle, Poeurette, Poiurette & Poyurette: Vngaris Nigella: Anglis Garden Nigella: Germanis schwartz Coriander/ Narden Kraut &c.

Secundùm genus dicitur Melanthium luteum & Melanthium Citrinum, Nigella Citrina & Chrysomelanthium: Italis Melanthio Giallo & Niella Gialla: Germanis gelber Römischer Kümmel siue gelber Narden. Tertium genus dicitur Melanthium Citrinum multiflorum, Melanthium luteum multiflorum & Nigella Citrina Multiflora: Italis Milanthio Giallo Moltiplici, & Niella Gialla Moltiplici: Germanis doppel Nardenkraut. Quartum genus dicitur Melanthium Damascenum & Nigella Damascena: Germanis Damascenisch Narden Kraut. Quintum genus Hippocrat. lib. 1. de morb. mulieb. & lib. de sterilibus vocat μελάνθιον ἐκ τῶν πυρῶν, id est, Melanthium ex tritico: Nostri vocant μελάνθιον ἄγριον: Octauius Horatianus vocat Gith, quod in segete nascitur quasi Melanthium Segetale, alias Melanthium aruense, Nigella Segetalis, seu aruensis. Melanthium Agreste, Nigellastrum, Nigella Syluestris & Agriomelãthium: Italis Melanthio Saluatico, & Nigella Saluatica: Germanis wildt Narden Kraut siue S. Catharinæ Rädlein quasi Rotula Diuæ Catharinæ. Sextum genus dicitur Melanthium Segetale alterum, Melanthium agreste alterum, & Nigella segetalis altera: Germanis das 2. wildt Narden Kraut.

Calida sunt & sicca omnia Melanthii genera in ordine tertio. Discutiunt & educunt. Semen Nigellæ in vino per aliquot dies potum, vrinam ciet & menses, lumbricos pellit, lac nutricibus auget, pulmonem purgat, pectus soluit, tormina sedat. Semina autem non viridia nec etiam copiosiora aut frequentiora sunt sumenda: corpus enim sic lædunt. Extra corpus adhibita semina, easdem cum Coriano vulgari vires habent: tumores, œdemata discutiunt, papulas

pulas & serpiginem sanāt, inflammationesq; imposita restinguunt. Tusum semen cum aceto Rosaceo fronti circumlitum, phrenesi medetur, syluestris nigella viribus & odore etiam est præstantior. Serpētes & venenata syluestris nigellæ fum⁹ fugat. Ad Orthopnœas & defluxus capitis facit odoratum, præsertim si calefactum fuerit, vt Simeon Sethi testatur. Tritum item, & cum aceto ventri impositum, lumbricos necare dicitur, vt idem est author.

Mollugo: duûm est generum: primum à Medicis vocatur Gallium album Maius latifolium: Germanis groß Sternmeger Kraut/ &c. Secundum vocatur Mollugo Montana: Ger. groß Bergsternmeger Kraut/ &c. Extra vtuntur rustici cum vnguentis ad scabiem, eius temperamentum est calidum ac siccum.

Melampyrum Theophrasto ac Galeno dicitur Græcè μελάμπυρον: Latinis Melampyrum, à Plinio Alopecurus: Herbarii vocant Triticum vaccinum, Triticum nigrum, & triticum Bouinum: Italis dicitur Melampiro: Anglis Horse floure: Germanis Kühweitzen / &c. Ab extra potest vsurpari, non verò ab Intra, quia noxium & venenosum, &c. Tria sunt eius genera, de primo iam, diximus, alterum genus dicitur Melampyrum album: Et tertium vocatur Melampyrum luteum: de his apud authores pluribus.

Milium Syluaticum, Dioscorides Græcè vocat κραταιόγονον, & κραταίογον, Theophrasto κραταῖοι, Hippocrates πολυκάρποι, & πολύκριτον: Latinis Cratæogonum, Cratæonum, à Theophrasto Cratæum, Hippocrates Polycarpum & Polycritum: Alii ex herbariis vocant Alsinen Syluaticam, alii Parietariam syluestrem: Nos Mylium Syluaticum vocamus à Germanico desumptum: Germanis Waldthirßen / vti opiliones & pastores vocant: Anglis dicitur Wilde comvvheate, &c. Calfacit & siccat in quarto gradu. dicitur semen eius reddere homines fœcundos, si propinetur ad drach.ß. in suis vehiculis. Duplicis est generis vti videri potest apud Medicos.

Morsus Diaboli, siue succisa & præmorsa, succisa glabra, iacea nigra, scabiosa folio integro, Pycnocomon: Germanis Abbißkraut: Secūdum genus vocatur Morsus Diaboli altera flore cādido, vel

vel ſucciſa albis floſculis: Italis dicitur Morſo de Diauolo: Gallis Mors de Diabole: Anglis Devvelſbitt: Germanis Teuffels Biß/ &c. Sunt temperamenti calidi & ſicci: Eius vſus eſt Internus atque Externus: deſtillatur exinde aqua ad multos noſtri corporis affectus: Item & Sal inde conficitur, &c.

Malobathrum Græcis, folium Malobathri, folium Indi, & ſimpliciter folium, Arabibus Cadegi Indi, ab Incolis verò Indiæ Tamalapatra, officinæ verò natiui nominis alteratione Malabathrum vocitant. Eſt vero folium Indicum Mali Medicæ folio ſimile, colore ex pallido vireſcens, tribus per longitudinem excurrentibus coſtis, odoratum, ac Caryophyllos aliquantum ſpirans. Veteribus inter Coronarios fuit vſus. Vnde Horat. ad Pomp. Varum: Coronatus nitentes Malobathro Syrio Capillos. Plinius Syriæ arborem dicit, conuoluta fronde, aridi coloris, ex qua oleum ad vnguenta exprimitur. Laudatur potiſſimum Indicum, recens, fractu contumax, in nigritia candidum, ſolidum & integrum, odore Nardi, nullo ſalis ſapore vel guſtu. Duæ itaque Malobathri ſpecies: Altera Dioſcoridi paluſtris, lenticulæ in modum aquis innatans, altera Syriaca, ex arbore Syriaca lecta. Hodie vtroque caremus: Sed tertio vtuntur medici genere, Ruellio teſte, Mauritanis Tembulum dicto, cuius ſurculi cum folio, quale arbuti vel lauri eſt, pollicares plerunque ad nos feruntur, fructu laurinis baccis ſimili. Omnia folii appellatione veniunt, calidum eſt in altero, ſiccum in tertio abſceſſu, tenuiumq; eſt partium. Eaſdem cum Nardo ſortitur vires, ſed efficacius omnia præſtat. Ciet vrinas. Oculorum epiphoris feruefactum in vino vtiliſſime imponitur. Naribus illitum ſomnos allicit. Oris halitus & ſuauitatem commendat linguæ ſubditum folium; ſicut & veſtium odorem interpoſitum à tinea item eroſione eas conſeruans.

Melissophyllon, quaſi folium Melleum, quod Mellis materiam apes hinc exugant: ſeu Meliſſa, quod apes eius floribus & foliis delectentur: Latinis Apiaſtrum, quod & apes plurimum hæreant, adeo vt ſi aluearia ea confricentur, apes non fugiant: Item Citrago, à Citri Mali odore: Item Melittæum & Melittæna ab apibus: Germanis Melissen Kraut.

Eius genera aliquot ſunt: 1. Adulterinum ſeu Hortenſe, quod

 naſci-

nascitur radice multipliciter in terram intexta, ex qua coliculi multi fruticant, cubiti altitudine: foliis & caulibus Balloti, hoc est, nigro Marrubio similibus, maioribus tamen & tenuioribus, nec ita hirsutis: flore per interualla circa caulem, in nonnullis puniceo, in nonnullis verò subflauo. Semen in verticillis floribus succrescit, semine Aquilegiæ minus. Fœtor eius, qualis Cymicum, est odor, qui tamen paulatim fit gratior. Vnde pro adulterino hoc ipsum Melissophyllo accipitur, cum apes istud potius fugiant, quam eo delectentur. Cimices etiam olere videtur, quare perperam pro Melissophyllo vtũtur officinæ. 2. Syluestre, quod verum est Melissophyllon, hortensi est simile, sed maiora & serrata magis habet folia, Acalyphes foliis forma, Ballotes verò foliis fissuris seu intersectionibus respondens; odore mali Citri. Hoc propriè Melissophyllon & Melissophyllum dicitur Latinis Apiastrum, Citrago, Melittæum. Tertium est Hispanica Melissa, effigie, odore, viribus ei valdè similis, folia tamen minora, nec ita rigida sunt, ac virentia. Deinde Melissæ Molucæ duæ sunt, prior læuis dicta altera spinosa: vtraque culmos ac folia edit multa, Melissæ nostrati non parum affinia. Calefacit & exiccat, digerit, sanat & agglutinat. Vino coctum per dies aliquot potum, pectus purgat, dyspnœam tollit, cor confortat, melancholiam pellit, comitialibus & omnibus penè internis corporis affectionibus auxiliatur. Clysteribus itaque commodè additur. Minutim scissum, & vino bono noctem vnam imbutum inque Alembico vitreo destillatum Melissophyllon, efficacius omnia præstat. Matricis strangulationes & tormina, cardiacamque affectionem, quatuor Cochlearium sumptum mensura, curat. Spiritus ex malis cibis exurgentes reprimit. Tonsillas & Gangrænam sanat, oculorum claritatem adiuuat. Cum Chamæmeli floribus in sacculo lineo in aqua seu vino coctum & expressum matricis dolores & strangulationes, impositum sedat, inque suum locum restituit. In decoctionibus menses ciet, Lumborum membrorumq; dolores compescit. Strumis cum sale decoctum illinitur. Stillatitius liquor omnia cutis vitia, araneorum, scorpionum ac rabidorum canum morsus sanat. Vino rubelento infusus, pristinum nitorem, & formam restituit. Carnibus aspersus, à muscis & putrefactionibus aliquandiu custodit.

Mar-

Marrubium: Eius genera sunt 4. Tetragonis singula caulibus. Primum Dioscoridi Ballote dicitur. Nascitur locis vmbrosis, vt circa domos & sepes: item cœmeteria, reliquis maius, coloris in viridi nigricantis: Acalyphe non dissimile, nisi quod serrata magis sunt folia. Flores circa caulem sicut in Galeopsi, per interualla, nascuntur: quibus decidentibus, semina in folliculis aculeatis bina aut etiam terna, nigra, amara, aquilegiæ magnitudine inueniuntur. Officinis Marrubium nigrum, item Marrubiastrum; Gallice Marrochin Germanis schwartz Andorn. Huius etiam altera species est, quam hodie Cardiacam vocant, ab effectu, quod eius palpitationi mirum in modum prosit. Germanis Hertzgespann. Marrubio nigro non multum est dissimilis. Caule enim nascitur quadrangulo, geniculato, nigro, foliis laciniatis nigris, per interualla ex singulis geniculis prodeuntibus, flores per interualla in candido purpurei, Radix lutea intorta. Alterum genus est Prassium dictum, frutice assurgens à radice ramoso, hirsutis & amaris floribus albis & asperis, verticillorum figura, semine vt in primo est dictum genere proueniente. Locus eius est circa muros, sepes & locos incultos Græcis πράσιον, Officinis Prassium, Latinis Marrubium proprie: Germ. weiß Andorn. Colligitur mense Iulio potissimum, dum semine est prægnans. Huius hodie præcipue est vsus. Tertium ex Ormini seu Gallitrici est specie, vt infra de Ormino ostendetur, caule plerumque vno, quadrangulo, nascitur, foliis lanuginosis, albicantibus, in reliquis cum iam enumeratis conueniens: colore verò puniceo. Semen sicut in Brassica est rotundum. Odoris est grati. Latinis Prasium campestre, & Gallitricũ agreste dicitur: Ger. Feldt Andorn. Quartum circa amnes, piscinas & fossas prouenit, à primo non multum alienũ: coloris Prasii, foliis cõplicatis, qualia betulæ primũ enascentis, floribus circa caulẽ exiguis & albis, perinde vt in Melissa. Marrubium palustre vulgo: Ger. Wasser Andorn. Marrubium sicut & vrticæ folia calfacit, discutit & exsiccat. Albũ nigro & ob vires, & ob odoris gratiam pfertur, estq; albi potissiũ vsus. Intrinsecus Marrubii nigri altera species, q̃ Cardiaca dicitur, aduersus cordis palpitationẽ conuulsionẽ, & resolutionẽ ꝓdest, vrinas ciet, menstrua ducit. Folia albi Marrubii in aqua seu vino decocta, cũ Melle asthmaticis tussientib. & tabidis dantur. Iecoris ac lienis obstructiones de-

coctum idem soluit, Thoracem & pulmonem purgat. Menstrua & secundas, Iride præsertim adiecta, pellit. Succus ex foliis expressus, ad eadem est vtilis, trium Cochlearium quantitate singulis sumptus vicibus. Prodest etiam succus his, qui lethale quid biberunt, aut à serpentibus morsi sunt: Claritatem oculorũ efficit: Vermes Aurium & ventris interimit. Extrinsecus mulieribus albo fluxu, dolore dorsi, laterum & pedum laborantibus, arida Marrubii folia in balneis plurimum conducunt. Aqua stillatitia contra omnem scabiem, vt psoram, Vitiliginem, papulas, aliaque cutis vitia valet: balneis igitur infantum adhiberi debet. Marrubium nigrum in lixiuio coctum, scabiei capitis medetur. Puluis eius mariscas sanat.

Syrupus de Prassio. Syrupus de Prassio vitiis pulmonis diuturnis, & à frigido tenacique humore excitatis, atq; curatu difficilib. succurrit. Senibus itaq; & asthmaticis plurimum conducit. Confectionem eius docet Mesue.

Syrupus ad tympaniten, Rondeletii: Recipe Passularum vnc.ij. sem. Petroselini, Apii, Seseleos ana drac.ij. Radicum Asari, Valerianæ ana vnc.ß. Menthæ, Absynthii, Betonicæ ana M.ſ. Marrubii M.j. Mercurialis, Brassicæ Marinæ ana M.ſ. Senæ Orientalis, seminis Carthami ana drach. vj. Florum Anthos, Genistæ ana P.j. fiat decoctio. In lib.j ß. dissolue Sacchari quantum satis est: Fiat Syrupus aromat. cum DiaGalangæ drach. ij. vel aromat. Ros. drach.j. Da alternis diebus.

Syrupus de Prassio, Mesuæ: Recipe Marrubii vnc.ij. Glycyrrhizæ vnc.j. Capillorum Veneris, Hyssopi, Calaminthæ, Anisi ana dra. vj. rad. Apii, Fœniculi ana drac.v. sem. Maluæ, Fœnigræci, Ireos, ana drac.iij. sem. Cydoniorum, Lini ana drach. iij. Vuarum passarum, purgatarum vnc.ij. Ficus passas pingues num. xvj. Penidiorũ. Mellis ana lib.ij. Aquæ quod sufficit. Fiat Syrupus. Thoracem & pulmones expurgat pituita crassa lenta, putri: hinc asthmati & antiquæ tussi prodest: quales affectus senibus & natura frigidis sunt frequentes.

Vinum è Marrubio. Dioscoridis: Marrubii adulti folia tundito, & sextarios octo in musti metretam demittito: & reliqua consimiliter facito. Conuenit pectoris vitiis, & omnibus quibus Marrubium.

Loch

Loch de Prassio, Pauli: Recipe Comarum Marrubii, Iridis, Hyssopi, Pulegii, Glycyrrhizæ, sem. Apii ana drach.iv. Ficuum passarum pinguium, nucleorum pinearum mundat. ana drach.vj. Macerata in aqua sufficiente per noctem, decoquantur, & percolatis addatur Mellis pars media. Coquatur ad perfectionem. Annum durat, tabentibus maxime conuenit.

Loch abstergens & concoquens, Rondeletii: Recipe Marrubii, Hyssopi, Capil. Veneris, Calaminthæ ana M.j. Passularum, Ficuum, Dactylorum ana nu.xxx. Anisi drach.ij. Glycyrrhizæ rasæ drach.iij. quatuor sem. frig. ana drac.ij. Fiat decoctio in aqua hordei ad quar. j. cui adde pinearum drach.iij. Tragacanthæ, Gummi Arabici ana drac.j. Pulpæ passularum, Ficuum, Dactylorum ana vnc.ß. cum pauca quantitate sapæ fiat loch.

Mercurialis quod à Mercurio sit inuenta, dicta: Ger. Bingelkraut Græcis ἑρμοῦ βοτάνιον sæpe, sæpius tamen dicitur Linozostis, & Mercurii herba. Tria sunt Mercurialis genera: Mas, Fœmina & Mas syluestris. Mercurialis mas, folia habet Ozymo similia, ad helxines foliorum figuram accedentia, minora tamen, ramulos geniculatos, alarum densa & caua multa habentes: Semen iuxta folia exiguum, rotundum geminorum testiculorum modo connexum: Totus fructus est dodrantalis, & nonnunquam maior: Germ. Bingelkraut/das Männlin. Mercurialis fœmina priori per omnia similis est, nisi quod semen fert racemosum & multum: Ger. Bingelkraut Weible. Vtraq; hæc species Græcis Linozostis dicitur. Nascuntur in Campestrib. cultis, vinetisq;. Augusto semine est prægnans. Valerius Cordus docet Phyllon & Mercurialem Dioscoridis, idem esse cũ Theophrasti Arrhenogono & Thyligono, nec esse diuersas herbas. In annotationibus sup. ca.120. lib.3. Diosc. Tertia species Cynocrãbe Græcis, h.e. Canina Brassica, & λινοζώστις ἄγρια ἄρρην, hoc est, Mercurialis syluestris mascula appellatur. Itẽ Apocynor. Ger. wild Bingelkraut/dz Männlin. Item Hundskől. Caulem ex se mittit dodrantalem, tenerum & subalbidum. Folia Mercuriali similia, albescentia ex certis interuallis, semẽ prope folia paruum, rotundum. Nascitur in syluis vnde syluestris mas vocatur. Semen fert in Aprili, maturescit Maio. Omnes Mercurialis species calidæ sunt & siccæ, in primo ordine. Prima duo genera in aqua cocta & pota calida, corpus purgat. Bilẽ

& phlegma educunt: Saccharũ ad suauiorẽ licebit vsum admiscere. Clysteribus vtiliter admiscentur, eadem quæ folia Senæ in corpore efficiunt. Tertium genus, CynoCrambe Græcis, magis ad superna quam inferna extollit, & educit. Extrinsecus omnibus inflammationibus & tuberculis viridia folia, vel per se, vel cum adipe illinuntur. Tradunt Mercurialem fæmellam, post purgationem matrici appositam, fæmellas: masculam vero mares generare, si à purgatione in potu quoq; sumantur.

Iulapium Mercuriale, Fioravanti: Recipe mense Maio, succi herbæ Mercurialis filtrati lib.j. Zulapii simplicis vnc.iix. Aquæ vitæ optimæ, circulatæ vnc.vj. olei Vitrioli drach.ij. Moschi Orientalis scrup.ß. Misce & in vase vitreo, optime obturato ponantur ad solem, vel calore balnei circulentur: & erit factum. Dosis vnc. iv. mane quatuor horis ante pastum, stomacho ieiuno, continuando per menses duos, curat paralyticos.

Clyster ad morbos capitis frigidos & intestinorum, Rondeletii: Recipe Mercurialis M.ij Origani, Calaminthæ, Rutæ ana M.ij. fol. Centaurii minoris, Anthos, Stœchados, Chamomillæ, ana P.j. Agarici in panno ligati drach.ij. vel Colocynthidis vnc.ß. Anisi, Fœnugræci ana drach.iij. Fiat decoctio in aqua maris vel fontis, in lib.j.ß. decoctionis, dissolue Benedictæ vnc.j Olei communis, fiat Clyster.

Clyster ad flatus vteri, Rondeletii: Recipe Mercurialis, Arthemisiæ, Matricariæ, ana M.j. flor. Anthos, Stœchados, Chamomillæ ana P.j. sem. Apii, Petroselini ana drach.iij Fiat decoctio. In libra vna dissolue Benedictæ laxat. vnc.j.ß. vel Hieræ vnc.j.ß. Olei Nardini vnc.iij. Misce & fiat Clyster.

CAPVT XXIV.

De Myrrhide, Meu, Menta, Maiorana, Millefolio, Narcisso, Nardo, Nasturtio, & Ocymo.

MYrrhis, Græcis μύῤῥις è μύῤῥα: Latinis Myrrhis, Myrrha, Cicutaria, & à Plinio Smyrriza & Methris: Italis Mirriade & Mirrhi-

Mirrhide: Gallis Persil d' Asne, Germanis Myrrhen oder wilder Körbel / nostris locis dicitur: quod postremum nomen cicutæ aquaticæ etiam tribuitur. Vnde similitudine nominis deceptos, cicutam aquaticam pro Myrrhide eruentes sæpè famis tempore pueros, comedentesq; mori contingit. Vulgo etiam cicutaria dicitur, ob similitudinem quam cum cicuta habet. Nascitur in hortis passim inter gramina cicutæ, vt describit Dioscorides, similima caule & foliis: Radicem habet oblongam, rotundam, mollem, cibo non insuauem. Herba est vmbellifera, semen sicut & cicuta, ferens album.

Calfacit in secundo ordine, tenuiumque est partium. Intrinsecus radix cum vino pota, phalangiorum morsibus medetur. Menses purgat & secundas educit. In sorbitione cocta rabidis est vtilis. Pestis tempore, bis terue in die potam, tutos á peste conseruare scribit Dioscorides. Pulmonis & Thoracis vitia, Galeno teste, purgat: ex rad. Myrrhidis fit conserua ad multos vsus. In Medicina præstans: Ab authoribus datur etiam aliud genus quod dicitur Myrrhis Montana Germanis Bergmyrrhen Körfel / hoc dicunt esse calidius atque siccius, & magnam habere affinitatem cum Myrrha Hispanica, &c. Meum, Græcis dicitur μῆον & μεῖον Latinis Meum, ab officinis Meu: apud veteres Meum Athamanticum: Ab Herbariis vocatur Anethum sylueſtre, Anethum Vrsinum, Anethum tortuosum Fœniculum Vrsinum, Fœniculum tortuosum & Sistra. Arabicis vt Serapione lib. simpl. cap. 182. Mu dicitur. Apud alios legitur Meu, & Azabaser: Italis dicitur Imperatrice meo, Fenochiella, Finochiella, & Spicula: Hispanis Pinillo, Pinello & Sistra: Cretensibus Agre Agnitho, id est, Agreste, Anethum: Gallis Fenoil sauuage: Anglis Mevv: Germanis Hertz Wurtz / &c. Alterum genus vocatur Meum Spurium & Adulterinum: Calidum est in tertio, & siccum in secundo gradu: Eius aqua interne sumitur, per se etiam herba ab extra in variis diuersis affectibus applicatur.

Menta dicta, quod odore suo mentem excitet. Græcis ἡδύοσμος, id est, suauiter olens, quod gratum odorem spiret. Duo sunt huius præci-

præcipua genera ſatiuum & ſylueſtre. Satiuæ menthæ quatuor numerantur ſpecies: Rubea, criſpa, & acuminata & quã Balſamkraut vocãt. Rubea caulem habet quadrangulum, à radice lente punicãtem, & lanugine pubeſcentẽ, folium fere rotundum molle, ſerratũ & odoratũ: Floſculis purpureis interno diageniculatim coronantibus, verticillato ſemper ambitu. Dioſc. Siſymbrium. floret hæc & omnes reliquæ, menſe Iulio: Criſpa omnium aliarum eſt nobiliſſima, priori per omnia ſimilis, præterquã flore ſubpurpureo circa cauliculorũ faſtigia ſpicatur. Acuminata folio eſt longiore, & acutiore, floſculis purpureis cauliculorum cacuminibus ſpicatim inſidentib. Quarta eſt quã vocãt Hertzkraut in hortis ſata, vel ex ramulis ſuis plãtata naſcẽs, foliis quã reliquæ longiorib. floribus purpureis circa genicula, velut in prima ſpecie: Proueniunt hæ ſatiuæ Menthæ ſpecies in hortis paſſim, locis apricis, nõ pinguibus, ſed humidis. Præter has à rei herbariæ peritiſſimis connumeratas, aliam adiungit Matthiolus, quæ à Goritienſibus Mentha Græca, à Val Cordo Sarracenica à quibuſdã herba D. Mariæ, à nonnullis Saluia Romana, ab aliis Laſſatula, à pleriſq; herbe du coq; Gallice nominatur. Plãta eſt in hortis paſſim naſcens; foliis maioris Saluiæ, aut Betonicæ, ex viridi albicãtibus & ſerratis, caulib. cubitalibus & ſæpe longioribus, in quorũ faſtigiis flores exeunt Corymbacei, colore melino, tanaceti modo. Huius ſapor amarus eſt, odor vt mentharum grauis, non tamen ingratus. Mentaſtri ſeu menthæ ſylueſtris ſuæ ſunt etiam ſpecies, prima vbiuis ſecus mœnia & ſcrobes vrbium ſcatet, foliis maiorib. rugoſis, leuiter crenatis, florib. ſpicatis. Secunda pratenſis eſt, quæ viret aquoſis marginib: folia gerens hiſpida, incana, ſubrotunda, flores, vt prior, ſpicatos; vtraq; grauis nec odore inſuauis. Mẽtha in re cibaria vtilis eſt, peculiaremq; gratiam tenella habet in acetariis, adultior a. vt prædura ſic ingrata eſt. Natura manifeſte calida eſt & eximie ſtomachica: Proprietate n. ventriculi calorẽ auget, robur firmat, coctionẽ iuuat flatus diſſipat & tormina ſanat. Tanta vero eſt Siſymbrii cũ Mentharum familia cognatio, vt cultu aut neglectu inuicem tranſmutentur: Officinæ Balſamintham nominãt, vulgus Mentham criſpam. Lõge autem diſtat à Sio, ſeu Berula, vt & à Cardamine, ſeu creſcione, quem Siſymbrium aquaticũ vocant: nam verum Siſymbrium, ſerpillum ſylueſtre multis dictum, Menthæ horten-

hortensis admodum simile est, sed odoratius & latiore folio, viresque medicas habet insignes. Omnes Menthæ species calidæ sunt ordine tertio: Sunt enim gustu acres, & facultate calida. Hortensis syluestri est infirmior & minus calefacit: exiccat in ordine secũdo. Crispæ reliquis præstant. Succus Hedyosmi cum aceto, sanguinis excretiones, & ventriculi nauseam reprimit, lumbricos rotundos enecat. Folia & stillatitia eius aqua plurimum conferunt dyspepsiæ: singultus, vomitiones, choleramq; sedant, efficacius autem hoc præstant de eodem confecta condimenta. Venerem concitat, membra confortat. Odor cerebrum & memoriam corroborat. Succus siue stillatitia aqua frontis dolorem illita mitigat: mammas, quæ tenduntur aut lacte turgent, eodem modo compescit. Aurium doloribus instillatus subuenit. Folia sale trita rabidorum canum morsibus medẽtur. Arida folia contusa ac cum Satureia temperata, cordi superimposita aut illita, singultus seu ructationes reprimunt. Omnes in summa Hedyosmi species naturam habent reprimendi, calfaciendi, & resoluendi, vnde desessionibus & clysteribus adhibentur. Immersa lacti folia coagulari ac coire idipsum non sinunt.

Oleum Menthæ ventriculum refrigeratum & imbecillum calfacit & firmat, Nauseam vomitumq; reprimit, appetitum excitat, concoctionem iuuat. Fit autem ex Mentha Crispa Satiua, & oleo Omphacino, id est, immaturo, eodem modo quo Rutaceum, de quo infra.

Syrupus de Mentha conficitur, maior & minor. Vterque ventriculum frigidum roborat. Nauseam, vomitum, singultum, & fluorẽ alui sedat, maioris confectio hæc traditur: Recipe succi Cytoniorũ muzorum, hoc est, in vini saporem acescentium, Cytoniorum dulcium, Granatorum muzorum ana lib.j ß. In succis his per horas 24. macerentur hæc sequentia, Menthæ siccæ lib.j.ß. Rosarum rubearũ vnc.ij. Coquantur paulatim ad medietatem, hinc colentur, & adde Mellis siue Sacchari lib.ij. Coquantur perfecte, & cum Galla Moschata vera trita condiantur, & in sindone ligata, atq; ex orificio vasis suspensa reponantur. Si cum Melle conficias, sumendum erit Mel odoratum aromaticum, quale est quod virgineum Mel appellant, quod è Dantisco aduehitur.

Minoris confectio hæc datur: Recipe succi Menthæ depurati

lib.j.ſucci granatorum dulcium & acetoſorum ad medietatem coctorum, Sacchari vel Mellis ana lib.j. conquantur ſenſim ſecundum artem.

Vnguendum ad iuuandam concoctionem, Rondeletii: Recipe olei Maſtichini, olei Menthæ ana vnc.ij. Spicæ Nardi Indicæ, Nucis Moſchatæ, Caryophyllorum an drach. ß. Roſarum rubr. drach.ij. Ceræ parum, Miſce, fiat vnguentum, quo vngatur regio ventriculi duabus vel tribus horis ante paſtum, addendo tempore inunctionis parum vini albi, vel clareti. Moderate calefacit, & adſtringit, calorem conſeruat, & concoctionem iuuat.

Electuarium ad ventriculum corroborandum: Recipe Menthæ ſiccæ vnc.ij. ſem. Viticis vnc.iij. Aniſi, Fœniculi ana drachm.ij. ſem. Rutæ drach. j. Cort. Citri ſicci, Coralli rubri, vſti & loti in aqua Rutæ ana drach.ij. Cum Syrupo de Mentha fiat electuarium. Sumatur ad quantitatem fabæ ante paſtum.

Maiorana, Latinis, item Amaracus, Græcis σάμψυχον ἢ ἀμάρακον: Germanis Majoran: Species ſeu genera eius ſunt, quibus idem nomen tribuitur: Præſtat ex his, quod minus eſt, ſurculoſum, foliis teneris & rotundis, maximeque odoratis, Coloris cinerei, virentis, floſculis exiguis & albicantibus, qui cum capitulis, quibus continentur ſemina, decerpuntur: facile enim relicto ſemine areſcit. Circa hyemen tranſplantatur, ac locis calidioribus aduerſus frigoris moleſtiam cuſtoditur. Huic generi præter enumerata nomina tribuuntur etiam alia, velut, trifolium ageth des, Onecium, Acapnos, genitura Iſidis, Myuron, ſacerdotis Aſinus. Alterum genus eſt ſylueſtre, quod illæſum in hortis hyeme relinquitur, odoris pene cum priore eiuſdem: ſed foliis, ſurculis, capitulis ac flore latioribus, longioribus, denſioribus, ac maioribus. Puellis nota eſt herba, quarum ſertis vt plurimum intexitur. Vtraque Amaraci ſpecies naturæ eſt calidæ & ſiccæ. Hydropem metuentibus, & ſtranguria laborantibus, quoſq; tormina infeſtant, decoctum foliorum in vino albo eſt vtile, menſes item ciet. Succus ſeu aqua naribus inſtillata, cerebrum confortat, ſternutationem prouocat, lethargicos excitat. Liquor ſtillatitius linguæ illitus, vocem reſtituit: Cerebrum & memoriam exhilarat & corroborat mirabiliter, trium quatuorve cochlearium menſura ſumptus. In cibis etiam vſus Amaraci

eſt no-

est nobilis. Arida folia aduersus oculorum inflammationes cum polline polentæ illinuntur; Puluis cum Zingibere naribus immissus, sternutamenta ciet, Catharrum discutit. Folia sugillatis cum Melle prosunt. Impositum ex iisdem cataplasma, stomachi dolorem sedat, luxata membra restituit. Arida cum Melle in pesso subdita folia, menses ducunt. Succus coagulatum sanguinem discutit, sugillata tollit, splenis tumorem reprimit. Oleum Sampsuchinum lassitudini est vtile, & morbis Cerebri & neruorum prodest. In balneo igitur inunctum paralysim iuuat, & spasmum Cynicum, vulgo torturam oris, naribus iniectum: & auribus immissum, à flatu tinnitum dissipat, menses ciet, ac morsui scorpionis prodest. Conficitur autem hoc modo: Recipe foliorum Sampsucchi M. iiij. Serpylli M. ij. Foliorum Myrthi, M. j. Abrotoni, Sisymbrii ana M. ß. Cassiæ ligneæ veræ vnc. ij. Olei Omphacini quantum sufficit, concisis & contusis omnibus, in vitrum iniice, & oleum vt supra species emineat, infunde Obstructo dein vasis orificio ad solem vel in æstuario diebus octo macera, hinc oleum exprime, & recentibus speciebus secundo & tertio infundito.

Errhinum ad capitis dolorem ex pituita, Andernaci: Recipe succi Betæ, vel Ireos, vel Helenii, succi Maioranæ ana vnc. j ß. vini albi vnc. j. Zingiberis, Pyrethri ana P. j. Misceantur diligenter, vtitorque vt superioribus.

Aliud: Recipe decocti Maioranæ vnc. j. ß. Mannæ granatæ drac. vj. Mixta ante cibum per nares attrahantur.

Aliud, Andernaci, Recipe succi Maioranæ vnc. j ß. Nigellæ torrefactæ drac. j. His tepefactis ante cibum mane vtẽdum est. Quodsi narium vlcera ægrum infestẽt, eaq; sordida & fœdi odoris fuerint, commiscebuntur succi Anagallidis, aut Betæ, aut Cyclaminis quadrans, vini lib. j. Mellis Anthos vnc. iv. mixta naribus indentur.

Oleum Sampsucchinum: ℞. fol. Sampsuchi, i. e. Maioranæ M. iv. Serpilli M. ij. fol. Myrti M. j. Abrotani, Sisymbrii, seu Menthæ aquaticæ an. M. ß. Cassiæ ligneæ verę vn. ij olei Omphacini quãtũ sufficit. Cõcidito & contundito omnia, & impone in vitreum vas, & in sola dieb. octo: postea exprime & alias species infunde: coq; rurs⁹, & tertium idẽ facito; deinde colatũ repone. Lassitudini vtile est, & morbis

& neruorum frigidis prodest: ob id spinæ in balneo inunctum, paralysin iuuat, & spasmum Cynicum, vulgo torturam oris, naribus iniectum: aut auribus immissum à flatu tinnitum dissipat, menses ciet, morsui Scorpionis prodest.

Puluis sternutatorius, Augustani: Recipe Maioranæ drach. j. ß. Betonicæ, Pyrethri ana drcah. ß. Hellebori vtriusque ana drach. j. Pulegii scrup. j. Fiat puluis.

Puluis ad nasalia: Recipe Calaminthæ, Maioranæ, rad. Ireos, Castorei, Nigellæ, Staphisagriæ ana scru. j. Hellebori albi, Pyrethri, Nucis Moschatæ, Myrrhæ rubeæ, Euphorbii ana scrup. j. Conterantur singula, deinde cum Ladani drach. vj. & Melle modico formentur nasalia.

Electuarium ad memoriam, Arnold. Villan. Recipe Maioranæ, Melissæ, Beton. Saluiæ ana drach. iij. Balsamitæ, Squinanthi, Marathri ana drac. j. Baccarum Lauri, semin. Pæoniæ, Anisi, Anthos ana drach. iij. semin. Ocymi, semin. Sinapis, Sileris Montani ana drach. j. Cyperi drach. iij. Tormentillæ, Cubebarum. Nucis Moschatæ, Cinnamomi, Piperis longi, Caryophyllorum, Zedoariæ Cardamomi Zingiberis ana drach. j. Coriandri præparati in aceto passulato vnc. ß. Glycyrrhizæ rasæ, Myrobal. Chebulorum, Citrinorum Indorum, Belliricorum ana drach. ij. Polii Masticis, Been albi & rubri, Coralli ana drach. j. Moschi scrup. j. Sacchari vnc. ij. Fiat puluis. De hoc puluere Recipe vnc. j. Conseruæ Anthos, Citri ana vnc. j. Carnium Citoneorum, Vuarum pass. ana vnc. j. Cum aqua Melissæ & Maioranæ fiat electuarium ad lentum ignem. Confortat memoriam, cerebrum & omnes virtutes corporis.

Conserua Maioranæ paratur, vt conserua Anthos, vel Betonicæ. Insolatur & conseruatur per annum. Valet ad omnes frigidos & humidos cerebri, capitis & ventriculi affectus; iecinoris obstructiones reserat; vitales spiritus fortificat, &c.

Millefolium Græcis dicitur Στρατιώτης ὁ χυλιόφυλλος & χυλιόφυλλος: Latinis Stratiotes Chiliophyllus, Stratiotes Millefolium, Millefolium terrestre, supercilium Veneris: à Simplicistis Lumbus Veneris, Marcello Empirico, Herba Millefolia, officinis Millefolium. Arabibus dicitur Hamil & Hamilil: Italis Millefoglio: Hispanis Milhoyas Yerua: Gallis Millefueille; Germanis Garten-

Kraut/.

Kraut, item Schaffripp, quasi Costa Ouina. Eius apud authores 5. inueniuntur genera 1. dicitur Millefolium vulgare & Millefolium maius: Italis Millefoglio Maggiore; Gallis Millefueille grande: Germanis groß Garbe Kraut. Secundum genus dicitur Millefolium vulgare minus & millefolium terrestre Dioscoridis: Italis Millefoglio minore: Gallis Millefueille petit: Germanis klein Garben Kraut. Tertium genus dicitur Millefolium purpureum: Italis Millefoglio porporino: Germanis Leibfarb oder Purpur Garb. Quartum dicitur Millefolium luteum: Italis Millefoglio Giallo: Germanis gelb Garbe. Quintum genus dicitur Millefolium purpureum minus: Germanis klein Purpurrot Garbe &c. Adstringendi autem vim habent, & exiccant, curant vulnera, temperatum tenent calorem commixtum cum aliqua frigiditate: Vulneribus adhibita optime conferunt, ab inflammationibus vindicant: sanguinem concretum dissoluunt: Impositæ herbæ contusæ menses constringunt: cum aqua vel sale præcipitatis dantur, bibuntur cum aceto ad difficultates vrinæ, vesicæ & suspiria, vlceribus etiam conueniunt: Fit ex eis præsertim vero è Millefolio terrestri, Vinum artificiosum, & aqua Mulsa, &c. destillatur etiam inde aqua ad multiplices tam Internos quam Externos affectus: Miscentur etiam contusa inter Emplastra: vnde Serenus Poeta ait:

Herbaque quæ foliis nomen de mille recepit
Appositu prodest adipi permixta vetusto.

& alibi sic:

Herba Chelidoniæ fertur cum Melle mederi
Herbaque cum seu foliis de mille vocata, &c.

plura apud Authores.

Narcissus candidus est ac luteus: Candidum describit Dioscorides, eumque duplicem ex Interna floris forma. Folia habet similia, tenuia, multo minora & angustiora, caulem vacuum & sine foliis, dodrante altiorem: Florem album, intus croceum, in quibusdam verò purpureum. Radix rotunda, bulbosa, intus alba. Semen velut in tunica, nigrum, longum: Florem fert mensis Maii initio. Hæc descriptio adeo herbæ huic, quàm pictam ab Hieronymo antè Trago ostensam damus, respondet, vt nihil prorsus,

quod diuersum sit, inueniri possit. Radicem siquidem habet bulbosam, ex qua rotundi, & caui, & leues caules enascũtur, foliis Allii, oblongis, rosa candida, senis foliis, in cuius medio terni lutei conspiciuntur apices. Semen decidente flore, in folliculis, velut Lilium aquaticum profert. Candida hæc Narcissi species Leucoio Theophrasti respondet, pro quo à plerisque sumitur. Narcissus luteus foliis nascitur Allii, sed minorib. & tenerioribus, radice itidẽ Allii, minore tamen, copiosa, adeo vt tricenas coniunctas sit inuenire, velut in Porro Satiuo. Mense prodit Februario, vnde etiam nomenclaturam accepit, flore, sicut Leucoium Theophrasti, seu candidum, luteo, rotũdo, sed maiore, dupliciq; foliorum contextu, inodoro. Mẽse Maio abq; semine folia & flores euanescunt. Alii quoq; Narcissi faciunt species Bulbi, de quibus vide Medicos. Narcissus, Galeno teste, complexionis est calidæ & siccæ. Vis ei glutinãdi. Narcissi exiguus intra corpus, nisi ad vomitiones ciendas, est vsus. Radix. n. cocta aut in potum sumpta vomitum facit. Radix cum foliis trita & illita, tumores mammarum in puerperis sedat; eadem ratione adustionibus medetur. Virides cum succo tusi Narcissi, vulnera & neruos etiam dissectos glutinant sanantq;. Cum Melle luxatis illinitur: membrorum doloribus & podagræ est auxilio: Eodem modo inflammationes restinguit: maculas, papulas, omniaq; cutis vitia corrigit, cum aceto & vrticæ semine trita. Tubercula, hulcera, duritiesque cum viciæ aut fabarum farina mollit. Aculeos aliaque corpori infixa, pari ratione extrahit.

Vnguentum Sarcoticum, Rondeletii: Recipe succi rad. Narcissi vnc. ij. succi Verbenæ, Hyperici, Caudæ equinæ ana vnc. j. olei antiquissimi vnc. ij. Colophoniæ vnc j. Gummi Elemi, Myrrhæ, sanguinis draconis, Masticis, Aloes ana drach. iij. Coquantur succi cum oleo & pauco Melle ad inspissandum, quibus admisce pulueres reliquorum: Efficacissimum est, replet vlcera concaua carne, & recentia subito consolidat.

Oleum Narcissinum fit, primo vere ex recentibus floribus Narcissi, vt Rosaceum, vel oleum Menthæ. Valet ad emolliendas vuluæ durities, præclusionesque: sed capitis dolores facit.

Nardi sunt plura genera. Est enim Indica siue Syriaca, Celtica, Montana, rustica siue Azaron. Cretica siue Phu. Postremo & Germani-

manica Nardus siue Pseudonardus, de quibus suo ordine singulis. Cum autem simpliciter Nardum dicimus, intelligimus Indicam siue Syriacam, quæ reliquis præstat. Frutex est radice graui & crassa, sed breui & nigra, fragiliq; quamuis pingui, situm redolente, vt Cyperi radix, sapore aspero, folio paruo densoq;. Cacumina in aristas se spargunt, vnde gemina dote Nardi Spicas & folia concelebrant. Duo facit eius genera Diosc Indicum & Syriacum. Indicum dictum, quod pars montis in quo nascitur in Indiam spectet. Syriacum similiter, quod ea montis pars, in quo prouenit, in Syriam vergat. Melius Syriacum, quo recentius est ac leuius, comosum, colore rufo, odore vehementer iucundo, Cyperumque imitante, spica, breui, sapore amaro, maximeque os siccante.

Est & alterum Indici genus apud Gangen fluuium nascens, viribus languidum, vt quod solo vliginoso crescat. Odoratius enim est quod locis emicat celsioribus. Latinis & officinis Nardus & Spica Nardi dicitur, Nardus Celtica frutex est pusillus, qui cum radice vellitur, & in manuales scopas assumitur, foliis longiusculis, flauescentibus, flore luteo. Nascitur in Norico, Istria & Pannonia. Gallicam alii cognominant, sed nusquam in tota Gallia nascitur. Celtæ autem historicis quibusdam non sunt tam Galli, quam Germani. Germanica igitur potius esset dicenda. Valerius Cordus Spicam dicit Romanam. Incolis Saliunca teste Diosc. appellatur. Vnde Ger. Seltung dicitur. Item Marien Magdalenen Blumen / Spicanardes, Saliuncæ Germanicam appellationem à conseruando iuuenili animo, Valerius deducit. Nec conuenit cum Lauendula seu Spica nostra, vt quorundam est sententia. Saliuncæ vero descriptio Nardo Celticæ per omnia respondet, vt multis Ruellius ostendit.

Calfacit in excessu primo, & exiccat in altero. Vires habet easdẽ quas Syriacum. Sed vrinam cit vehementius, stomacho est vtilius. Inflammationibus iecoris, & felle suffusis auxiliatur. Cum Absynthii decocto aduersus stomachi inflationes bibitur. Ex vino aduersus lienem, renum & vesicæ vitia, & venenatos ictus. In malagmata, potiones & calfacientia vnguenta additur.

Nardus Germanica dicta, quod hæc in Germaniæ passim hortis colatur. Pseudonardus ideo, quod non sit vera Nardus. Duo sunt eius genera: Vnum procerius adolescit, & maiorem spirat

odo-

odorem, quod Spicam appellamus: Germanis Spickenardt: alterum minus & amplitudine & odore, quod Lauendulam seu Lauandulam vocamus: quod balneis & lauacris hominum expetatur: Germanis Lauendel/Lauander. Fuchsius maiorem appellat marem, minorem verò fœminam. Vtraque autem Germanica Nardus Stichadis est species, vt plerisq; hodie eruditis placet, & descriptio etiam abunde commonstrat. Frutex est folio crassiore, carnoso, angusto, colore languido, in candidum vergente, piloso frequentibus spicis, in aristas sparsis, flosculis in Spica ferè cæruleis, in Lauendula verò purpureis. Exitu veris vtraq; perpetua coma canescit. Spicatur Iunio & Iulio. Locis gaudet apricis & petrosis.

Nardus naturam habet excalfactoriam & exiccantem. Substantiæ, teste Galeno, est mixtæ, & facultatis tum digerentis, tum repellentis & roborantis. Vim habet non exiguam coquendi omnes frigidas dispositiones. Vrinam mouet, aluum potu sistit, Nauseæ ex aqua frigida auxiliatur, & stomachi rosionib. inflationi, iecinori, regio morbo & renum vitiis. Miscetur & antidotis. Vuluæ profluuia, saniemq; apposita supprimit. In aqua cocta, fotu ac insessu vuluæ inflammationibus medetur: Ad glabras oculorum genas valet, ad densiorem siquidem pilum eas reducit. Perfusis humore corporibus inspergitur. In fictili non picato trita in farinam, & cum vino in pastillos coacta ad collyria reconditur. Oleum Nardinum, cuius compositionem docet Mesues, calfacit, tenuat, digerit, modice adstringit, proinde affectus omnes frigidos & flatulentos cerebri, ventriculi, hepatis, lienis, renum, vesicæ, vteri, magnopere iuuat: naribus iniectum caput purgat. Corporis colorem & odorem commendat. Nardus Celtica calfacit abscessu primo, & exiccat in altero. Vires habet easdem quas Syriacum, sed vrinam ciet vehementius, stomacho est vtilius Inflammationibus iecoris, & felle suffusis auxiliatur. Ex vino, aduersus lienum, renum & vesicæ vitia, & venenatos ictus, In malagmata, potiones & calfacientia vnguenta additur.

Nardus Germanica calfacit & siccat ordine secundo, tenuiumq; est partium. Discutit & educit. Flores in vino cocti vrinã cient, calidi diebus aliquot ieiuno stomacho poti. Menses & secundinam simili modo adiuuant; Cardiacam sedant: Ventositates reprimunt, Morbum regium, sicut & Libanotis Coronaria, pellunt. Efficacius

hæc

hæc præstat cũ Cinnamomo, Garyophyllis, flore Nucis Myristicæ, Cardamomo, Cubebis, & Rosarum foliis decoctum. Apoplexiæ idem decoctum est auxilio: amissam vocem restituit: dentium dolorem sedat: putrida oris hulcera sanat. Ad eadẽ pollet aqua stillatitia. Aqua tam Spicæ, quam Lauendulæ, dolorem capitis sedat, vertiginem pellit ex frigore natam. Præualet tamen Spica Lauendulæ. Membra frigefacta & Paralytica recreat, si aqua illinatur, ac mẽbra herba ipsa fomententur: eorundem tremorem hoc modo sedat. Oleum Spicæ ad vertiginem frigefacta & paralytica membra tremoresq; prodest. Fit autem per destillationem ex maiore Lauẽdula, quæ Spica vocatur, ac maioribus apud nos quam in Narbonensi Gallia fit sumptibus, vt præstet illud à mercatoribus emere.

Montana Nardus hodie penitus in nullo vsu, non enim ad nos nisi casu adfertur. Nascitur surculo & foliis eryngio similib. minoribus minime tamẽ spinosis, asperisq;. Radices habet binas aut plures, nigras, odoratas velut hastulæ regiæ. Longe autem graciliorib. & minoribus. Dicitur item Niris, Thylacitis, quod in Coriaceis sacculis, quod Græcis θυλάκια vocant, ad externas nationes ferebatur. Pyritis, quod igni propter iucundũ iniiceretur odorẽ. In Cilicia copiosissime prouenit, vnde Cilissam spicam appellat in fastis Ouid.

Et sonat accensis Spica Cilissa focis.

Vires easdem habet cum Nardo Celtica. Aqua ad loquelam deperditam: Recipe Aquarum Lauendulæ vnc.j. Saluiæ, Pæoniæ Pulegii, Maioranæ, Cerasorum nigr. Fol. Quercus ana vnc.ß. Misce & teneatur in ore.

Alia: Recipe Aquarum Lauendulæ vnc.j. Saluiæ, Pæoniæ, Pulegii, Maioranæ ana vnc.ß. Misce, retineatur in ore, non transglutiendo vel consumendo.

Oleum Spicæ Euonymi: Oleum Spicæ ex Maiori Lauendula fit, quæ spica vocatur, in vino prius macerata, deinde per alembicum destillata. Renibus inunctum gonorrhœam sanat: Lumbricos expellit, guttæ duæ ex vino sumptæ. In summa, multis facultatibus præditum est.

Oleum Nardinum simplex, Mesuæ: ℞. Nardi Indicæ vn.iij. vini, aquæ ana vnc.ij.ß. olei loti lib.j.ß. Minutim incisam macera, & coquãtur in duplici vase, donec vinũ & aqua per vaporem resoluãtur;

coletur deinde oleum,& reponatur: Calfacit, tenuat, digerit, modice adstringit: proinde affectus omnes frigidos & flatulentos cerebri, ventriculi hepatis, lienis, renum, vesicæ, vteri, magnopere iuuat: naribus iniectũ caput purgat, corporis colorem & odorem cõmẽdat.

Oleum Nardinum compositum, Mesuæ: Recipe Nardi Indicæ vn.iij. Maioranæ vnc.ij. Ligni Aloes, Enulæ. Folii Indi, vel Macis, Calami Aromat. fol. Lauri, Cyperi, Schœnan. Cardam. vnc.j.ß. contundantur omnia leuiter: & illis adfunde vini, aquæ ana quantum sufficit, id est, vtriusq; circiter vn.xiiij. olei loti li. vj Macerentur horis duodecim: deinde conquantur in duplici vase secundum artem. Idem, quod præcedens, potest.

Vnguentum jecoris facultatem sanguificam roborans, Rondeletii: Recipe olei hepatis, Gelei vnc.iv Spicæ, Nardi Indicæ, Schœnanti, Azari ana drach ß Masticis, Bdellii, Myrrhæ, Styracis an. dra. iij. Si scirrhus adsit, dissoluantur in oleo; quibus adde Terebinthinæ Abietis vn.j. Ceræ Citrinæ nunquam calfactæ, vt extrahitur ex aluearibus, quantum sufficit. Fiat vnguentum. Tempore inunctionis adde vini Maluatici parum.

Pilulæ ad hydropem: Recipe Spicæ Nardi Indicæ. Hepatis Lupini ana drach.j. Eupatorii scrup.j. Cum Syrupo de Absynthio, & guttis tribus olei Vitrioli fiant pilulæ xxx. auro coopertæ. Dosis pilulæ drach. singulis diebus cum vino Absynthiaco.

Pilulæ ad vrinas & menstrua mouenda Caspari Bauhini: Recipe succi Absynthii siccati drachm.ij. Spicæ Nardi, Iunci odorati ana drac ß. sem. Apii, Petroselini ana scru.j. Trochiscorum ex Rhabarb. drach.j. Cum Syrupo Eudiuiæ formentur pilulæ paruæ.

Pilulæ Sabelliæ. Mesuæ: Recipe Spicæ Indicæ drac.v. Spicæ Romanæ drach.ij. Rhabarbari, Agarici, Epithymi ana drach.iij. Costi, Masticis, Chamædryos, Amomi ana drach.iij. Croci dra.j. Myrrhæ, Cinnamomi, Caryophyllorum. Schœnanthi ana drac. j. Aloes dra. x. Cum vino antiquo fiat massa, quę siccata in Charta Ceræ liquatæ intincta, seruatur ad annum. Datur ad drach.ij. cum vino. Obstructiones ventriculi, hepatis, lienis sanant, & hydropem materiamque vacuam.

Aromaticum Nardinum. Mesuæ: Recipe Spicæ Nardi drach.ij. Rosarum rub. vn.ß. Cubebarum, Ligni Aloes, Masticis, Caryophyllorum,

lorum, Cinnamomi, folii Indi, Anisi, Cort. mali Citri, Trochisc. Diarrhodon, Galliæ Sebellinæ an. scrup. iv. Pinearum mundat. Amygdal. purgat. ana drac. v. Gummi Arab. Tragacanthi ana vn. ij. Moschi scrup. ß. Syrupi Rof. q. f. Cor, ventriculum, hepar, renes & cætera viscera roborat, & vesicam coctionem iuuat, ob id oris & sudoris odorem commendat, flatus dissipat: Veneris appetitum excitat, & respirationem liberiorem facit.

Diacurcuma minor, Mesuæ: Recipe Spicæ Nardi, id est, Indicæ, Myrrhæ, Cassiæ ligneæ, Croci, Schœnanthi, Costi, Cinnamomi, an. vnc. j. Mellis despumati quantum sufficit. Fiat Electuarium. Idem pollet quod superior, sed imbecillius.

Nasturtium à naribus torquendis dictum, quod sternutamenta odore & seminis acrimonia prouocet. Græcis κάρδαμον ἀπὸ τῆς καρδίας, quod cor foueat, ac in syncope, quam Cardiacam vocant, plurimum valeat. Alii alia etyma statuunt. Barbari Cressionem, Germanis Kreß / appellant, Galli, Cresson. Tria Nasturtii præcipua numerantur genera: Hortense aquaticum & syluestre. Nasturtium hortense vulgaris est notitiæ.

Caulibus assurgit sesquipedalibus, longe statim à radice minutorum foliorum pediculo, floribus candidis, semine per ramorum latera copioso, firmo, Calyculis orbicularibus contento, sapore acri. Floret potissimum Iunio mox semine prægnans: Germanis Garten Kreß. Nasturtium aquaticum, est Græcis Sisymbrium Cardamine dictum, altera Sisymbrii species: Germanis Brunkressen / Wasserkressen. Tertium est Nasturtium campestre, seu Agreste, Græcis ἰβηρίς, Lepidion syluestre. Item καρδαμαντική, vel ἄγριο κάρδαμον, quod radix odorem habeat Nasturtii: vel quod folia eius partim Sisymbrio Cardamine, hoc est, Nasturtio aquatico, sint similia, partim etiam Cardamo, hoc est, Nasturtio hortensi, siue quod gustu Nasturtium referat: Germanis Gauchblume / quod plerosque quibus est incognitum infatuet. Folia habet Nasturtio similia, verno tempore virentia, cubiti altitudine, aut minora, flore lacteo, radicibus duabus, quamuis vna etiam plerunque conspicitur, odore Nasturtii quam acerrimo. Nascitur in pratis & locis incultis. Tragus ex Nasturtio aquatico

 per

per inundationem forte in prata delato prouenire dicit. Vel etiam ex eiusdem semine in prata sparso. Floret Aprili potissimum. Monendus hic Lector Lepidion & Hiberin, quarum alteram in fine primi alteram in fine fere tertii Diosc. describit, eandem esse herbã, doctissimorum hodie, qui de herbis scripserũt, iudicio. Vnde Ruellius caput de hiberide in fine libri primi adulterinum existimat, ac duas Lepidii facit species, alterum maius, Ger. Pfefferkraut, alteru m minus Ger. Gauchblum. Hortensis Nasturtii semen calidum est & siccum ordine quarto. Herba arida eiusdem est temperamenti. Viridis vero & recens multo est inferior, vt in acetabulis pro cibo sumatur. Aquaticum aridum, est calidum & siccum ordine tertio. Viride autem in secũdo. Agreste est calidum & siccum in gradu quarto, sicut hortense, minus autem desiccat. Omnes Nasturtii species vrinam cient, aluum purgant, renes & vesicam, iecoris & splenis obstructiones soluunt, interna corporis vulnera sanant: Venenum, cũ oleo sumpta, educunt. Cum mulso decoctum manè & vesperi potum, viscosos humores educit, tussim & dispnœam discutit. Cum lacte caprino coctum pectoris dolores tollit. Succus ore retentus, malos humores è dentibus dolentibus educit. Succus illitus & folia tusa imposita, omnibus corporis maculis, pustulis & scabiei sunt remedio: eodem modo coxendicum & lumborum dolori fert auxilium, tumores discutit: sentes & infixos corpori aculeos extrahit: squamas capitis lotione aufert. Omnia corporis exedẽtia mala succus purgat & sanat. Semen ore mansum, linguæ paralysi auxiliatur. Sternutationes prouocat naribus inditum, ac lethargicos excitat. Strumas & tubercula circa aures cum aceto coctum semen illitum digerit. semẽ est ad omnia foliis calidius ac fortius, ac propterea minus intra corpus adhibetur: nisi ad excitãdã forte frigidiorẽ naturã.

Ocymum Græcis & Latinis, Basilicum item & Ocymum Garyophyllatum. Ocymum à nascẽdi celeritate dictum, quod satum tertio statim die emicat, ab ὠκὺ, id est, velox, celer: quod tamen verius Ocymo, quod pabuli quoddam genus est videtur cõuenire, de quo inter fruges. Vel Ozimum ab ὄζω, id est, redoleo, quod suauissimum spiret odorem: sic per z scribitur. Basilicum hoc est, regium ab odoris præstantia, quod regia domo sit dignum appellatur. Gal. Baselic. Germ. Basilien. Tragus tria facit Ozymi genera, alii quatuor, satiua

tria,

tria, ſylueſtre vnum. Satiua ex ſemine quotannis in hortis menſe Maio naſcuntur. Præfertur reliquis Ozymum minus, ob odoris & formæ gratiam, ſurculoſum ramulis rotundis, foliis Amaraci, ſed paulo maioribus, odore gratiſſimo. Hoc ipſum Acino Dioſcoridis lib. 3. per omnia eſt ſimile. Vnde non temere eruditis Acinos Dioſc. creditur eſſe Ozimum minus. Aliud genus foliis & caule eſt maioribus, folio Parietariæ minoris ſeu Mercurialis, flore in nonnullis candido, in nonnullis vero purpureo circa caulem per interualla, ſicut in Galeopſi. Ac prima hæc duo genera herbam regiam, Baſilicam & Ozimum Garyophyllatum appellant. Quod vero Dioſcorides dicit vulgarem herbam eſſe Ozimum, intelligendum eſt de pabuli genere: ſiquidem noſtrum hoc Ozymmum maxima cura indiget, frigoris ac pruinæ impatiens. Deniq; eſt genus ſponte ex radice tenui in terra ſeſe late ſpargente, quotannis enaſcitur, nec facile ſemel plantatum ſupprimitur: foliis odore & forma Mentham propemodum referentibus, caule aſpero, villoſo, tetragono, flore circa caulẽ purpureo, Ozimi floribus ſimili, ſemen in reliquis Hyoſcyamo ſimilibus, nigrum continetur. Atq; in hoc tertio genere diuerſum ſe à verbis Plinii, qui lib. 19. cap. 10. In Serpyllum Ozimum mutari ſcribit, ſe comperiſſe Tragus affirmat: Autumnali enim tempore in valle humida plantatum Ozymum, in Nepetam ſeu Pulegium ſylueſtre tertio anno mutatum ſe inueniſſe. Non repugnat tamen, quod locis ſiccioribus plantatũ, in Serpyllum idem tranſmutari queat. Velut Theophraſtus lib. 5. de Plantarum cauſis, eſt etiam autor. Sylueſtre hoc Dioſcor. Ocimoides & Ocimaſtrum vocat, per omnia cum eius deſcriptione conueniens. Ozima Gariophyllata ſunt complexionis calidæ. Viribus prædita reſoluendi & diſcutiendi humores pulmonis & matricis viſcoſos, ac phlegmaticos. In cibis arefactum ſicut Amaracus, & Roſmarinus admiſcetur. Vino impoſitum recenti, odorem & guſtum præbet gratiſſimum. Decoctũ cum vino diſpnœam tollit, tuſſi medetur, vrinam prouocat, mẽſes ciet. Semen vino per diei vnius ſpatium iniectum, in album ſuccum ſeu Gummi alteratur, quod illitum inflammationi linguæ, labiorũ rimis, & verrucis pectoris maximum fert auxilium. Semen ac ſtillatitia aqua pota, cor confortat, Syncopen propellit. Folia recentia frõti circũligata, vel ſtillatia aqua illita contra Cephalalgiam valet.

in deſeſſionibus iiſdem Pulegium & Mentha pollet viribus. Aqua ſtillatitia refrigerandi vim habet. Illinitur ergo inflammationi oculorum, capitis, tumoribus pectoris, aliorumque locorum. Sylueſtri ſunt pares cum Hedyoſino vires. Semen Dioſcor. teſte, in vino potum, viperarum & aliorum Serpentium morſibus medetur.

CAPVT XXV.

De Ononide, Origano, Oſmicho, Oreoſelino, Oryſa, Pimpinella & Peucedano.

ONonis Græce ἀνώνις, quaſi dicas, Aſini oblectamentum. Vulg oreſta bouis, & Remora aratri, quod radicibus ſuis aratrum remoetur. Euricius Cordus Acutellam dici affirmat. Gall. Bugraues, Arreſtre beuf. Germ Ochſenbrech/ab vrinaria vi, quod decoctum eius equites, meiere nequeuntibus equis offerunt. Hauro, hechel, quod crebris ſit aculeis, inſtar inſtrumenti quo ſtupam ſeu linum fœminæ expurgant, vt Cordus explicat. Item Wetzſtein Kraut. Ramos habet fruticoſos, dodrante maiores, frequentibus geniculis cinctos, cauis alarum multis, capitula multa. Foliis eſt exiguis, tenuibus ceu lentis, ad rutæ aut pratenſis loti formam accedentibus, ſubhirſutis, odoratis iniucunde olentibus. Rami ſpinis acutioribus, ac veluti ſpiculis firmioribus horrent. Radicem habet candidam, ſeu in nigro candicantem. Florem fert minutulũ, Piſi dilutiore micantem purpura, in ſiliqua non vndequaque ſeptum. Naſcitur culto, pingui & glutinoſo ſolo, ſegetibus præcipue & aruis. Menſe floret Iulio & Auguſto. Calida eſt gradu tertio. Vim habet quandam abſterſoriam & inciſoriam. Radix calfacit & extenuat. Cortex radicis cum vino potus vrinam ducit, calculos rumpit, & cruſtas expellit. Dioſc. & Plinio teſtibus. Radicis decoctum hæmorrhoidas ſanare creditur. Antequam ſpinoſa fiat ſale conditur, & eſt cibis gratiſſima. Decocta radix in poſca dentium dolorem collutione mitigat. Eius vinum deſcribitur ſupra cap. de vino.

Origanus ἀπὸ τοῦ ὄρους nomẽ habet, & χορᾶς, id eſt, gaudio, quod montibus gaudeat; Herodianus ab ὁρᾶν, & γανῶ, id eſt, clarifico deducit,

ducit, quod visum acuat. Theodorus ab ῥιγῶ, id est, algeo, per prothesin literæ O, deriuat, quasi rigēs per Antiphrasin, quod minime refugeret: Germanis Wolgemut. Maxima inter autores de eo est controuersia: Theophrastus Paracelsus duo eius statuit genera: Nigrum & candidum. Nigrum nullo semine, candidum vero perquā exiguo. Dioscorides & Plin. quatuor recensent, foliis partim Serpillo, partim vero Hyssopo respondentibus: Est n. Heracleoticū, ab Heraclea Ponti cognominatum. Onitis, quasi Asininū, quod ab Asinis impetatur. Tragoriganum, quasi Hircinum Origanum, quod animal istud potissimum eius voluptate capiatur: Siue Tragoricum cuius duæ adhuc à quibusdam narrantur species: & syluestre. Heracleoticum folium habere, scribit Diosc. Hyssopo nō dissimile: vmbella non in orbē se colligit, nec in rotæ speciem radiatur, sed multipartito diuisa frondet. Semen in cacuminibus virgarum non densum, nec durum. Aliis Cunila dicitur, Plinio Gallinacea Cunila. Hoc Ruellius existimat esse eam, quæ vulgo de generis Maioranæ, cognomento in hortis seritur, quæ forma foliorū & capitulorum Maioranam imitatur, frutice Hyssopi, foliis eidem vel Serpyllo syluestri proximis, minoribus tantum, vmbraculis non in orbem coactis, sed diuisis, florum plenis. Onitis eadem est, candidiore tantum folio, hyssopoq; consimiliore, fructu confertis Corymbis cōpacto. Tragoriganum fruticulus est Dioscoridi, Serpyllo syluestri, vel Origano similis, tam ramo quam foliis: sed quibusdam in locis soli cōditione lætius & habitius inuenitur, latiore folio, glutinosum: alterum macilentius, foliis exilioribus, molliusculis, quod aliqui Prassion vocare maluerunt. Optimum Cilicium, Choum, Cretense, Chyum & Smyrneum. Syluestre Origanum, foliis est Origani, prætenuibus virgulis, digitorum quatuor altitudine, vmbellis anethi, flore candido, radice tenui superuacua. Hanc Dioscorides Panax Heracleum & Cunilam quibusdam dici meminit. Plinius Bubulam Cunilam locis aliquibus vocat. Hodie omnibus illis specieb. caremus, sola excepta syluestri Origano, quæ copiose in nostris montibus gignitur, quaque officinæ vtuntur. Tragus tres eius in flore facit differentias. Primum floribus purpureis, alterum in puniceo rubentibus, tertium candidis. Locis gaudet maxime montanis & dumosis, solique expositis, ac in

ac in hortis etiam iuxta sepes nascitur, mense floret Iulio. Calfaciunt & exiccant omnes Origani species, in tertio ordine. Heracleoticum decoctum cum vino, potum, venenatorum morsibus prodest: cum passo autem iis, qui Cicutam aut Meconium: Cum Oxymelite autem iis, qui gypsum aut Ephemerum hauserunt. Ruptis, conuulsis, hydropicis cum fico manditur. Aridum acetabuli mensura cum aqua mulsa potum, atram bilem per inferna detrahit, menses ciet. Linctum ex Melle tusses emendat. Medicamentum ciendis vomitionibus commodissimum ex Origano fit, additis cepis, & semine fruticis, quod ad obsonia expetitur, rhus dictum, omnibus in ære Cyprio per tricenos dies insolatis, ab ortu canis, cum syderis æstu tempus flagrat. Onitis easdem quas Heracleoticum præstat vires, sed nonnihil infirmiores. Syluestre Origanum priuatim foliis & floribus cum vino potis, venenatorum morsibus auxiliatur. Tragorigani genera omnia calfaciunt, vrinam cient, bonā faciunt aluum, si decoctum eius bibatur. Lienosis cum aceto pota prosunt: cum vino his, qui ixiam hauserunt, Tussientibus, Peripneumonicis, ex Melle in eclegmate dantur. Datur eiusdem potio cibum fastidientibus, & stomacho male affectis, & acida ructantibus: iis item quibus à maris iactatione nausea & hypochrondriorum calor excitatur. succus Origani virentis, tonsillis, Columellæ, oris hulceribus medetur. Per nares cum oleo infusus caput euacuat. Cum lacte aurium doloribus infunditur. Obdormituris in metu serpentium herba substernitur: fugat enim eas. Cum polenta illitum tumores discutit. Scabiem, puriginem & psoram in desessione balnearum sanat. Illinitur suggillatis, item dentium dolori, quibus etiam candorem facit, cum Melle & nitro. Lassi perunguntur ex eo, ita vt venter attingatur. Epinyctidas cum pice sanat. Furunculos cum pice tritum, aperit: strumas cum oleo, aceto, & farina hordeacea: Lateris dolores cum fico illitum. Fluxiones sanguinis tusum, in genitalibus, ex aceto litum: reliquias purgationum à partu.

Insessus ad colicum & nephriticum dolorem, Andernaci: Recipe Origani, Calaminthæ, Anethi, Chamomillæ, Sinonis, Lauri ana M.iv. Fœnigræci, sem. Carui, Cumini, Anisi, Fœniculi ana vnc. ij. Baccarum Lauri vnc.ß. Quod si varii sint affectus, eorumque causæ

causæ diuersæ, plura medicamenta instituto idonea, adiicere licebit: vt si emollitione opus sit, folia Maluæ, Altheæ, Parietariæ, ac Violarum addes. Sin autem incisio quædam, aut meatuum apertio requiratur, radices Asparagi, Rusci, Apii, adiungentur. Ad vesicam calculosam eisdem vtendum, ita tamen vt ruta addatur.

Olsenichum, vel Thysselium Plin. lib. 25. cap. 11. Herbarii vocant Olsenichium & Meu Palustre: Polonis Olesnick: Germanis Olsenick: Græcis θυασέλιον: Habet vim calefaciendi & exsiccandi, radice ac semine vtuntur tantum in Medicina, etiam ab intra.

Oreoselinum Dioscoridi dicitur Ὀρεοσέλινον, à Cunrado Gesnero ὀρεοσέλινον ἔσχυλον & ἔνοπον: Latinis Oreoselinum, Apium Montanum, Montapium, Apium Ceruinum, Petroselinum Montanum, Petroselinum Ceruinum, & Elaphoselinum: Valerio Cordo Polychrestum, Cunrado Gesnero Polytnætum: Italis Apio Montano, Pitrosello Montano, & Petrosemolo Montano: Hispanis Apio Montesino, & Perexil Montesino. Gallis Persil des Montaignes: Ægyptiis Anonim: Arabibus Acraselinum. Germanis Bergpeterlein. Tria sunt eius genera: 1. est Oreoselinum simplex: Alterum, Apium Montanum folio ampliore: Tertium Selinum Montanum pumile, &c. Calfaciunt & siccant: Eius aqua destillata Interne conuenit, vt & Herba Externe.

Orysa Græcis ὄρυζα à Theophrasto ὄρυζον: Latinis Rizum, Risum, Oryza, Oriza, Orysum, hordeum Galaticum, & hordeum Siciliense: Arabicis Arz & Arzi; Serapio. lib. simpl. cap. 13. testatur Haliabbati 2. Canon. c. de Granis vocari Arsura & Arzum: apud Glossographum Auicennæ Iaibedi: Pultis inde confectio Arabice vocatur Albede, teste Andrea Bellunensi: Italis vocatur Orysa Riso & Reso; Hispanis Arroz, & Atroz: Gallis Ris, Riz, & du Riz. Vngaris Ris Kasa: Anglis Rese: Germanis Reiß & Ryß/ &c. Calefacit in primo & siccat in secundo gradu, teste Galeno lib. 2. Alim: Eius vsus varius ac multiplex, ab Intra & Extra, destillatur in aquam, conficit etiam inde à quibusdam panis: populi habitantes in ortu solis conficiunt inde iucundas potiones, deinde etiam optima Cereuisia ex ea fieri potest: tanquam ex alio frumento.

Pimpinella antiquis Petroſelinum dicitur: à Nicolao Myrepſo Pempinela, à Ioanne Ruellio Pampinaria, Hermolao Barbaro Bibinella: ab aliis Pimpinella, Pampinula, Bipennula, Bipennella, Pampinella, Pinpinella & Bimpinella: à Simeone Ianuenſe Petrafindula & ſaxifragia dicitur. Simpliciſtæ vocant Tragoſelinum, Apium Hircinum, Petroſelinum Hircinum, Pimpinella Hircina: Item ſaxifragia Hircina, Pimpinella alba, & Pimpinella ſaxifraga. Arabice teſte Matthæo Syluatico vocatur Halimach, Kezai, Kezair, & Neſeblach: Italis Pimpinella & Petroſello Saluatico: In Candia Pipinella: Gallis Pimpinelle: Germanis Bibinell/ Steinpeterlein/&c.

Tria eius ſunt genera: 1. dicitur Tragoſelinum maius & Pimpinella maior: Italis Pimpinella maggiore, & Petroſello Saluatico Maggiore: Gallis Pimpinelle grande: Germanis groß Bibinell &c. Secundum genus ſolummodo dicitur Pimpinella ab officinis, à Botanicis Tragoſelinum minus & Pimpinella minor: Italis Pimpinella minore & Petroſello Saluatico minore: Gallis Pimpinelle petite: Germanis klein Bibernell/&c. Tertium genus à Simpliciſtis vocatur Pimpinella Petræa, Tragoſelinum Petræum, Pimpinella ſaxatilis, Pimpinella Criſpa & Tragoſelinum ſaxatile: Germanis Stein Bibernell ſiue Mawer Peterlein, &c. Eius vſus in medicinatam, Externus quam Internus exiſtit: Omnia eius genera ſunt calida, primum genus calidum eſt ſiccumque in principio tertii gradus, reliqua duo calida exiſtunt ſiccaque in tertio. Eius fit deſtillatio in aquam, præparatur ex ea vinum, Mulſa, Extractum, ſuccus exiccatus, Syrupus; Radices condiuntur, Saccharo etiam incruſtantur: Item ſemen Saccharo incruſtatur, redigitur in conſeruam, fiunt ex ea l.a Tabulæ, item Sal; exprimitur & deſtillatur in oleum; Arcanum Purum demonſtrat eius Tinctura aut Eſſentia, &c. Plures exinde præparationes qui volet, experiri poterit.

Peucedanum, Græcis dicitur πευκέδανος ſiue πευκέδανον ἄγριον, ἀγριόφυλλον, & ἀγαθὸς δαίμων: Latinis Peucedanus ſiue Peuceudanum, Bonus genius & Bonus Dæmon, Herba ſtataria & vt Ianus Cornarius vult ſatarium. Apud Simpliciſtas dicitur Pinaſtella ſiue Pinaſtellum, Herba ſulphurata, fœniculum Porcinum, cauda

Porci-

Porcina,& Herba Thuris. Arabice apud Serapionem lib. ſimpl. cap.276. Harbatum, ab Auerrhoe Andration & Herbatura vocatur : Apud alios Authores Arabicos aliâs etiam legitur Aluesſen,Bugenis,Buyanis,Heſian & Heſiſaan:Italis dicitur Peucedano, Finnochio Porcino & Pinaſtello : Hiſpanis Heruatum, Yeruatum, & Fenicho de Porco : Gallis Peucedane & Queue de porc : Germanis Seufenchel / Himmeldill / id eſt, Anethum cœleſte : Duplex inde ſumitur differentia, vt Peucedanum ſimpliciter & deinde Peucedanum Italicum : Germanis groſſer vnd kleiner Seufenchel / &c. Montibus naſcitur opacis, caule tenui, macilento, Fœniculo ſimili, coma circa radicem denſa copioſaque,flore luteo, quem Iulio & Auguſto profert, radice admodum longa, foris nigra, intus alba, odore graui,craſſa, liquore plena, cui lachryma interdum concreta, Thuris ſimilitudine, ſicut & caulibus, adhærens inuenitur. Officinarum Peucedanum,cum radice ſit lignoſa, non ſucco plena, & odore quoque iucundo, non eſt genuinum. Calfacit Peucedanum in ſecundo, exiccat vero in tertio ordine. Decoctum radicis ex vino, vel radix trita & aſſumpta, pectus purgat, frigidum & viſcoſum phlegma educit, tuſſi veteri ex frigiditate natæ ſummo eſt auxilio. Succus eius tritus eadem poteſt. Colligitur autem ſuccus hunc in modum: Tenera radix cultello conciditur,ac profluens inde ſuccus in vmbra ſiccatur : nam in ſole ſtatim euaneſcit. Caput autem & nares, dum ſuccus exprimitur, Roſaceo perfunduntur, ne dolor caput premat,& vertigo ſentiatur. Cum Melle mixtus ſuccus potus, ſtranguriam adiuuat: ſerpentum veneno medetur. Vnde illiti hoc ſucco ex oleo temperato, à ſerpentibus ſunt ſecuri. Suſpiriis,torminibus & inflationibus, Dioſcoride teſte, ſubuenit, lienē abſumit:difficiles partus mire adiuuat: ad veſicæ cruciatus & renū diſtentiones bibitur:vuluam aperit.Radix trita cū aceto, & oleo,illita,omnib.neruorum vitiis prodeſt.Ex oleo & Roſaceo, Lethargicis phreniticis,vertiginoſis,comitialib.& longis capitis doloribus reſolutis,Iſchiadicis,conuulſis medetur: Aurium dolorib.ex Roſaceo inſtillatur.Dētium cauernis ſuccus eius inditus, dolorem mitigat. Ruptis infantibus quibuſq; vmbilicus nimium prominet, ſuccus vtiliter illinitur. Naribus infuſus ſuccus vel puluis eius

Lethargicos excitat, & mulieribus, quæ ex matricis dolore concidunt, auxiliatur. Lachryma ſeu Gummi eius quod caulibus & radici adhærere inuenitur, recentia vulnera ſanat. Idem præſtat radix. Vetera damna & putrida hulcera puluis radicis aſperſus purgat, & ad ſanitatem perducit.

CAPVT XXVI.

De Polio, Periclymeno, Petroſelino, Panace, Phu, Pæonia, & Pulegio.

Polium capitulo quodam paruo in Corymbi ſpeciem coacto hirſuto, tomentaceo & albeſcente, capillitium hominis cani ſimilitudine quadam effingit, vnde nomen. Aſſurgunt & ab vna radice ſurculi numeroſi, tenues, duri, lignoſi, rotundi, ſeſquipalmum longi: folia oblonga ſunt, crenata, rigidiuſcula, Chamædryos affinia, ſed anguſtiora, in ambitu ſerrata, in virgularum ſummitatibus floſculi albida lanugine pubeſcentes, ſimul plures in capitula coacti; ſemē paruum, nigrum, oblongum Tota planta incaua eſt, in locis ſqualidis & montoſis lætius virens, vnde Polium montanum in Pharmacopoliis nuncupatur, cui etiam Teutrio nomen eſt, ſecundum Dioſcorid. Grauem odorem ſpirat, ſed non iniucundum, & ad medicos vſus ſæpe adducitur. Eſt alterum non vſque adeo valens odore & viribus infirmius, cuius etiam ſurculi rigidi ſunt, & rotundi, folia breuiora & anguſtiora. Floſculi multi, ſimul congeſti, lanugine tenui, incaneſcentes. Alia duo recenſet adhuc Remp. Dodon. Pœna vero quatuor, quæ his inueſtiganda relinquo, qui vniuerſam ſtirpium hiſtoriam deſcribendam ſuſceperunt Polium calefacit ordine ſecundo, ſiccat initio tertii, Hydropicis, ictericis, lienoſis medetur; vrinas & menſtrua mouet, ſubſtratum, ſuffitum ve ſerpentes fugat, vulneribus ad cicatricem perducendis opitulatur.

Periclymenon Græcis à conuoluendo dictum, Latinis ac Romanis volucrum maius, vulgo Caprifolium, & Matriſylua, à nonnullis lilium inter ſpinas; Gallis Vincibolle; Germanis Wald-

gilgen/

gilgen/&c. Frutex est surculosus, lignosus, Scansorius ac sese vicinis arboribus conuoluens ac circumligans, & ad summa earum fastigia sæpe surculis obsequiosis ascendens, folia profert ex longis interuallis & singulis geniculis, bina, oblonga, leuia, mollia, ex albo virenti in prona parte albiora: flores candidos & aliquando flauescentes, in longitudinem porrectos, fistulosos, in extremo hiulcos, simul multos ac velut in serto congestos, & suauiter olentes, apicibus aliquot è medio exeuntibus. Fructus partim rubens, rotundus, racematim cohærescens, in quo semen duriusculum; radix crassa & lignosa; cuius nullus est in medicina vsus: Galli Vincibosc um vocāt. Nascitur in syluis & dumetis & arbusta arcte sæpe amplexatur, vt suæ circumuolutionis impressum illi relinquat vestigium. Ex Periclymenis, quoddā frutices amplexando suos Gyros ab Oriente in occidentem, aliud ab occidente in orientem ducit, idq; semper & locorum vbiq; Periclymenum euidentissime calefacit siccatq; lienem minuit, Orthopnoicis confert, vrinam mouet, singultum arcet, partus celeritatem facit, calculos pellit faciei lentigines delet, & longo vsu sterilitatem & viris & mulieribus adfert.

Xylostron Peryclimeno vultu quidem simile est, sed nullis, vt hoc ipsum, eget adminiculis, vt fulciatur, sed per se subsistit. Liquor Periclymeni stillatitius, trium quatuorve Cochlearium mensura bina vice in die potus, dipsnœicis, tussientibus, & interno ventriculi æstu laborantibus prodest. Rubiæ eius baccæ tritæ, drachmæ pōdere ex vino mane quadraginta dies potæ, lienosis, Dioscoride teste, auxiliantur. Baccis natura est expeliēdi, vrinam igitur crassam & cruentam cient & educunt: Partum quoq; maturant. Gratior ad vsus, est aqua stillatitia. Omnibus inflammationibus oculorum, & jecoris quoq; æstui, liquor stillatitius Periclymeni vtiliter illinitur, aut cum panniculis applicatur.

Petroselinum Græcis πετροσέλινον: Latinis Apium saxatile, Apium Petræum, à Galeno Petroselinum lib. 1 de Antid. & Petroselinum Estreaticum, à Simplicistis Petroselinum Macedonicum quia copiosissimum in Macedonia nascitur in saxis & locis præruptis: Arabibus dicitur Machdunes: Italis Petroselino Macedonico & Petrosello Macedonico: Hispanis Apio que cresce en las piedras; Gallis Ache des Rochiers: Germanis Macedo-

nischer Peterlein/&c. Quod hodie in hortis apud nos in Germania seritur Petersilien appellatum, est tantum species Petroselini Macedonici, cultura mansuefacta. Calidum est & siccum Petroselinum in tertio ordine. Petroselini radix & folia in cibis sunt vtilissima: vrinam cient, menstrua ducunt, stomachi inflationes discutiunt; torminibus medentur. Laterum quoque, renum, & vesicæ doloribus sunt auxilio. Eadem præstat efficaciter nostrum Germanicum Petroselinum. Aliqui decoctum ex hoc faciunt contra icterum, hydropem & calculum Renum, accipientes seminis Petroselini, Fœniculi, Anisi, Careos, singul. drach. ij. radicum Petroselini, Dauci siue Pimpinellæ, Fœniculi & Cumin sing. drachm. ij. aut iij. Singulis in mensura vini albi vna nocte maceratis, ad tertiam decoquunt partem. Huius decocti mane & vesperi ad tres horas ieiuno stomacho potus ægrotis datur. Eadem potest aqua stillatitia. Inflammationibus oculorum cum polenta aut recenti pane illitum medetur. Eodem modo Erysepelati prodest. Stomachi æstum, impositum reprimit. Lac coagulatum in mammis folia tusa & imposita discutiunt. Vtile hoc modo iis, qui infantes ab vberibus subducunt.

Panax Græcis dicitur πάνακες, πάναξ & πάνακες ἡράκλειον: Latinis Panax, Panaces, & Panaces Herculeum siue Heracleon. Arabib. dicitur Fanasi & Fanax: Italis Panace Heracleo: Hispanis panaque: Anglis Hercules Alheala: German. Panax Kraut &c. Eius duo sunt genera: Succus ex radice siue Gummi Græcis dicitur ὀποπάναξ: Latinis Opopanax: apud vulgares Medicos Opopanacum: Herbariis Gummi Panacis, Panacis lachryma & Panacis succus: Serapioni lib. simpl. c.252. dicitur hic succus Ieusis & Ieusir: Auerrhoi Steusir & Ihansir: Andrea Bellunensi Giasir, Giausir. Hali, Iausir. Stephano Haliabbatis: Glossogr. Iausari & Iaxiron. Apud alios Arabes legitur, Heusir, Gemen, Gesir, Guescir, Guesir, Gnusir, Hausir, Genseir, Hausur, Hazechir, Kemesir, Kemeisir, Alieusir, Seldebiuegi, Zausior & Hermesir. Italis Opopanaco: Hispanis Opopanaque: Gallis Opopanac: Germanis Gummi Panax &c. Herbæ & succi vsus venit in vsum Medicum tam Internum, quam Externum: Ex herba fit vinum, ex Gummi oleum ac pilulæ, &c.

Pana-

Panaces Costinum Herbariis Costus Illyricus,& Costus adulterinus: Germanis Costen Heylwurtz: Calfacit & siccat: vtitur in Medicina Interne,&c.

Panaces Asclepium Græcis dicitur πάνακες ἀσκληπίειον: Latinis Panaces Aesculapii, Panaces Asclepium & Panax Asclepias: Serapioni Panax Aschilibet,Fanasi seu Fanax Aschilibet: Italis Panace Asclepio: Germanis Heilwurtz Asclepium: Calefacit etiam ac siccat: Vsus eius ab Extra & Intra.

Phu Græcis φοῦ & ἀγρία νάρδος: Latinis Phu, Nardus Agrestis, Plinio Nardus Creticus: Herbariis Phu Ponticũ, Valeriana Pōtica, Herba Theriaca,Herba Diui Georgii,Theriacaria,Herba Diuæ Mariæ Magdalenę,Georgiana,Serapioni sistra,Spica Syluestris,Theop. Paracelso Terdina. Officinis Fu: Arabibus, vt Serapioni inprimis dicitur & Auicē: Fu: Haliabbati, Fucha.Italis Valeriana Maggiore: Gallis Valeriane grande: Hispanis Yerua Benedicta, Hierua Benedicta & La Valeriana: Anglis Valerian: Germanis Welscher Baldrian/ &c. Secundum genus apud Herbarios dicitur Valeriana maior, & Valeriana simpliciter: Item Valeriana sylucstris, Genicularis, Dania Maior, Ballarima, Antilla, Herba Valentia, Marcorella, Maturesia, Naucilla, Herba Benedicta, Valentiana,Baldriana, Marinella & Marcinella: Italis Valeriana, Phu volgare, & Valeriana Saluatica: Gallis Valeriane Sauuage: Germanis Baldrian: Tertium genus dicitur Valeriana Media & Valeriana Montana: Germanis Berg Baldrian. Quartum genus Herbariis dicitur Phu minus, Dania minor, & Valeriana minor: Germanis kleiner Baldrian. Quintum genus dicitur Phu minus Apulum & Phu minus Montanum: Sextum genus dicitur Phu Petræum,Valeriana saxatilis: Germanis Stein Baldrian. Omnia genera habent vim calefaciendi & siccandi.Fit ex ea Quinta Essentia præstans, item Sal, destillatur & in aquam, &c.

Pæonia à Pæone inuentore dicta, Græcis Glycysida, quod grana mali Punici granis similia habere videatur. Sidia enim Bœotæ mali Punici grana vocant. Herba item Casta Latinis, officinis Pæoniæ nomen retinet: Germanis Pæonien Rosen: Insignis sane herba est, flore, viribus, multos stolones edens,

edens, pedum sæpe duorum altitudine in summitatibus flores pulcherrimos eructans vel rubros, vel ex albo rubentes, multiplices amplos, & rosarum æmulos, vnde Rosæ D. Mariæ quibusdē vocantur. Eius tres sunt differentiæ: Prima dicitur mas, quæ folia iuglandis Nucis similia, sed ambitu minora & crassiora obtinet. Secunda Smyrnii modo folia diuisa & superiore minora gerit, ex obscuro virentia, surculos breuiores atq, omnia minora. Tertia videtur magis neutra, vel potius promiscua, quæ scilicet vtriusq; gerit ideam & effigiem, neq, plane rubra, neq; candida, sed veluti pallida est. Quædam nunc in multorum hortis cernitur prorsus alba & pulcherrima; omnium tamen elegantissima est multiflora, cuius sc. flos non reliquarum modo simplex, sed Polyanthos ac multiplex datur. Omnes tuberosas radices habent & multifidas; quædam tamen magis glandulosas; caules oblongos; folia diuisa; flores valde patulos; in summo caule siliquas amygdalis similes, in quibus dehiscentib. multa grana, parua, prę rubra cocci colore, splendescētia, acinis granatorum conformia inueniuntur, & in medio quædam nigra, lucida, medullosa, sapore medicato, acri subastringente, cum nonnulla amaritudine. Multa superstitiosa de pœoniis narrantur, quæ tanquam literis indigna, omittuntur. Pœonia tenuium est partium, exiccat, & in caliditate Symmetriam obtinet. Radix leuiter cum quadam dulcedine adstringit. Arida Pœoniæ radix tusa, Amygdali magnitudine cum vino sumpta, mulieres à partu purgat: menses ducit: Calculum vesicæ & renum pellit, ictericos adiuuat, ventris dolores sedat: fluxus alui sistit, per dies aliquot in vino decocta radix pota. Grana eius duodecim tusa & pota, sanguineum mulierum fluxum cohibent: ructus & singultus componunt: Lapidem in puerorum vesica generari prohibent. Quindecim grana trita cum vino sumpta, mulieres ex matricis dolore concidentes excitant. Aqua radicis & floris stillatitia, cor confortat, puerorum comitialibus prodest, duorum triumve cochlearium mensura nonnunquam pota. Alba Pæoniæ masculæ radix, quam pro Dictamni radice Seplasiarii vendunt, easdem vires habet, ac plurimum contra venena valet. Grana Pæoniæ contra Phantasmata & Comitialem morbum valere præcipue multorum experientia constat.

Aqua apoplectica. Recipe rorismarini, betonicæ, saluiæ, maioranæ ana m.j. flor. anthos. flor. stœchados. flor. borraginis, flor. primulæ veris, flor. lauendulæ ana p.j. sem. sinapi, sem. pæoniæ ana vnc. j. sem. fœniculi ana drac. ij. Nucleorum Persicorum vnc. j. rad. pæoniæ vnc. j. scillæ drach. ij. visci quercini vnc. ſ. cubebarum drach. ij. Nucis moschatæ drach. ij. macis drach. j. spec. Diambræ, speo Diamoschi ana vnc. ſ. confect. ana card. vnc. j. aquæ optimæ atque circulatæ lib. iv. Puluerizanda puluerisentur, macerentur & per vesicam destillentur vt artis est.

Claretum pro epilepticis, Thomæ Erasti: Recipe radicis pæoniæ seminis pæoniæ decort. ana drachmam j. ſ. cinnamomi, macis, galangæ, zingiberis, caryophyllorum ana drach. j. Foliorum senæ vnc. j. Turpeti drach. vj. vel rhabarbari drach. iij. vel agarici drac. v. sacchari vnc. vj. vini drac. xij. Aquæ vnc. viij. Macerato per horas 24. deinde addito sacchari quantum satis: per filtrum sæpius colentur.

Vinum purgatorium in epilepsia, Erasti: Recipe absinthii, carduibenedicti, verbenæ, betonicæ, vel agrimoniæ, eupatorii, aspleni, tamarisci, rad. capparorum ana m.j. cinnamomi, macis, galangę, zingiberis an. drach. j. vel drach. ij. flor. pæoniæ, vel rad. & sem. pæoniæ an. drach. j. ſ. sem. citri, drach. ſ. fol. senæ vnc. ij. turpeti incisi, agarici drach. ſ. vini veteris mens. iij. Misceantur in vase diligenter clauso. Capiat æger alternis diebus poculum vnum initio pastus.

Conserua pæoniæ. Recipe in vere florum pæoniæ recent. lib. ſ. sacchari lib. j. Pistētur simul in mortario lapideo optime: deinde ponantur ad solem in vase vitreato per menses tres, quotidie agitando spatula lignea: postea conseruetur ad annum. Ad epilepsiam & vertiginem valet: menstrua prouocat: renum & vesicæ calculos expellit, terrores nocturnos sedat.

Pulegium Dioscoridi glechon, & blechon nominatur: Item arsenicanthon, nonnullis apolegum & abuolum: Apuleius poludon, heniton, πάντα ἀγαθόν, hoc est ad omnia bonum: Germanis Poley: dicunt authores conuenire cum tertia Calaminthæ & quarta hedyosmi: pellere sommolentiam, ac oues, si depastum ab ipsis fuerit, balare: Vnde etiam βλήχων, à βλήχω, id est, balo, dicitur: De hoc lib. 18. cap. 25. Miretur, inquit Plinius. qui non meminerit, ipso

pſo brumali die pulegium in carnariis florere: adeo nihil occultum natura voluit. Dictum eſt pulegium, quod flos eius recens accenſus pulices interficiat. Vnde herba etiam pulicaris, quemadmodum etiam conyza & pſyllium, appellatur.

Eius duæ ſunt differentiæ, vnum dicitur mas, ſeu ſatiuum, vetum & latifolium, alterum ſylueſtre & anguſtifolium. Vero pulegio abunde caules exeunt multi, rotundi, ſæpe procumbentes, in altum tamen ſeſe attollentes, folia è ſingulis geniculis bina exeunt ſubrotunda: flores ſubcærulei, circulatim culmos iuxta foliorum exortum circumdant. Suauem pulegium odorem halat, maxime cum floribus ornatur. Eius odorem aqua vaſe vitreo, vt decet, ſtillata ſeruat. Vt pulegium verum parum diſtare videtur à ſecunda calaminthæ differentia, ſic ſylueſtre à ſerpillo. Naſcitur optimum in locis aridis, ſaxoſis, & montibus, vnde pulegium montanum & regale, quod officinæ multæ clynopodium eſſe dicunt. Pulegium recens incenſum pulices necat, vnde fortaſſis nomen. Ad pulegia autem plantæ multæ odoratæ referuntur, in quibus deſignandis vix authores conueniunt. Pulegium calefacit ordine tertio, valenter exiccat, attenuat, menſes & ſecundas mouet, pectoris pituitam digerit, coctiones iuuat, conuulſis auxilio eſt, contra ſerpentum ictus ex vino confert, lienoſis admotum medetur, & podagricis & comitiali morbo affectis prodeſt. Decoctum eius cum forti albo vino, matutino, ac veſpertino hauſtum tempore, menſes ciet, fætus & ſecundam pellit. Nec adhiberi debent hæc vel ſimilis decoctio, niſi poſtulante neceſſitate, vt cum menſium difficultas quædam fuerit, aut albo fluxu fœminæ infeſtentur. Decoctum cũ aceto & melle pulegium, ſanguinis fluxus, ſingultus & vomitus reprimit. Atræ bili educendæ maxime confert decoctum cum melle & aloe, idemq; pulmonis humores phlegmaticos conſumit. Ventris inteſtinorum & matricis doloribus fert opem: ſerpentium venena expellit: anginam per gargariſmum diſcutit: oris vlcera ſanat, ſi os eo colluatur. Succus & ſtillatitia huius aqua ſerenitatem oculis inducunt, pruritum compeſcunt. Podagricis membris vſq; dum rubeſcat cutis, impoſitum pulegium auxiliatur. Capitis dolori eadem ratione eſt auxilio. Epilepticis, comitialibus, & lethargicis contuſum cum aceto, naribus admotum, vel ori nonnunquam inſertum pro-

prodeſt: mentem & rationem reuocat. Aduſtis membris cum polẽta illitum refrigerium adfert. Sale & aceto tuſum ac calefactum conuulſionibus prodeſt. Ad ſerpentum & ſcorpionum, araneorumq; ictus dicto modo eſt efficax.

CAP. XXVII.

De porro, parthenio, piloſella, polytricho, pyrethro, phalaride, paſtinaca & pulſatilla.

POrrum Græcis praſon, Gallis porreau, Germanis Lauch: Studioſiſſime ſeritur in hortis culinæ dicatis: planta n. magis veſca eſt, quam medica, vt olitores & coci ſatis agnoſcunt: E us tamen ſuccus interdum pharmacariis remediis vſurpatur, vt puluerib. pilularum fœtidarum excipiendis & interdum empyreumati extinguendo, vel potius educendo; licet n. calidus ſit, mira vi, impreſſum caloris veſtigium ad ſe alliciens, aufert. Porrum eſt vel hortenſe, vel agreſte, duum vtrumq; generum: Hortenſe prius dicitur capitatum, alterũ ſectiuum: capitatum, hoc ſimpliciter dicitur porrum & eſt hoc q vulgo eſtur. Naſcitur locis lætis, riguis nimirum, capite ſimplici ex albæ ceruicis anguſtiis extuberans, fronde ſuper terram carinata, & in angulum oblonga. Radice cartilaginea, candicante, craſſa, multis fibris capillata, tunicis item quibuſdam veſtita, aricinum hoc idem dicitur: Gethyll.da quoque appellari teſtatur Diphilus. Martialis in xeniis:

Mittit præcipuos n. mo:alis aritia porros,
In niueo virides ſtipite cerne comas.

Sectiuũ, dicitur & Tarentinum, vt hoc diſticho Martialis oſtendit:

Fila Tarentini grauiter redolentia porri
Ediſti quoties: Oſcula clauſa da:o.

Caulem habet longum, intus cauum, multis in vertice florib. aceruatim collectis, & in ſpeciem abſoluti orbis conglomeratis, id qđ in bimo accidit: quod etiam ſementeſcit, ſparſo per eius cacumen ſemine, & emoritur. Radix eadem quæ capitato: iiſdemq; locis naſcitur. Ex ſylueſtribus vnum dicitur ſchœnopraſum, quod folia gerit tenuia iunci ritu, alterum ampelopraſum, quod in vineis & aliis multis locis ſponte naſcitur. Porrum omne calefacit inſigniter,

resiccat, extenuat, aperit, incidit, resoluit, serpentum morsibus & vstionibus auxiliatur. Eius semen tritum & ex passo, aut vino albo bibitum, vrinæ difficultates soluit & meatus vrinę dicatos diducit. Nonnulli scribunt porrum comestum venerem stimulare, & ebrietatem discutere: Nimius tamen eius vsus capiti est noxius, caliginosos oculos & somnum inquietum efficit. In cibis & acetariis cum aceto est gratissimum. Ventriculo item, vesicæ & renibus officit. Aluum vero emollit, pulmonis vitia sanat cum melle, pectus purgat & lassos recreat. De hoc Baptista Fiera.

Tabida cui curæ pulmonis membra, & anhelum
Pectus, eum porri torrida cœna vocat
Cura mihi est stomachus, placidissima somnia, dentes,
Bis licet elixum, non tamen illud edam.
Hoc colat ingratæ cui fœmina cura colenda,
Quiq; nec adstrictis renibus esse velit.
Munera non tanti Veneris pensantur, vt a'uo
Postposita irati tormina ventris amem.

Vlceribus & apostematibus, extrinsecus veluti cepa adhibetur, cum quibus etiam par temperamentum obtinet.

Parthenium, siue matricaria officinis dicitur quod mulieribus matricis suffocationibus obnoxiis, & aliis ab ea ortis affectibus multis salubriter medeatur; vt posuit Dioscorid. foliis coriandri tenuibus, varie incisis, ambitu crenatis; flore per circuitum albo, intus luteo, chamæmeli ritu, odore viroso, amaro sapore. Radix quam plurimis fibris scinditur, tenuibus, duriusculis, totaq; planta diluto colore viret, & cuiuis notissima. Eius duæ dantur varietates, vnum simplici flore, quod vulgare est, alterum pleno, seu multiplici, quod in hortis ob elegantiam alitur, & nisi in solo pingui seratur, & cultu foueatur in simplex degenerat. Aliud ab Alpibus vbi copiosum & sponte prouenit, nomen habet, Alpinum dictum, quod odore, & facie priori multum respondet, minus tamen est, flores simplices pergetuo gerens, & vmbellatim congestos. Parthenium calefacit ordine tertio, secundo siccat, aperit, incidit, expurgat, menses, secundas, fœtus mortuos potenter educit. Pro Parthenio igitur Matricaria sumenda est, non cotula fœtida, nec parietaria, nec mercurialis, quæ male secundum quosdam hanc Nomenclationem vsurpant,

Pilosella

Piloſella ſiue auricula muris: item auricula muris lutea: Italis peloſella, peloſina, & orecchio di Topo: Gallis piloſelle, oreille de Rat, oreille de ſouris: Hiſpanis orega de Raton: Germanis *Mauſœhrlein*. Secundum genus dicitur piloſella maior: Tertium genus, piloſell. maior altera: Germanis *gros Meuſœhrlein*: Quartum genus dicitur piloſella ſyriaca: Germanis *Syriſch meuſœhrlein, &c.* Omnia hæc genera ſunt calida in primo & ſicca in ſecundo gradu: habent vim abſtergendi, & obſtruendi: Eorumque vſus tam internus quam externus, deſtillant in aquam, quæ virium in medicina eſt maximarum.

Polytrichum officinarum trichomanes, latinis capillaris adiantum rubrum. German. *Rotſteinbrech & Abthon*. Trichomanes dictum quod raritatem capillorum expleat. Officinis polytrichon, quod nomen omnibus adianti ſpeciebus eſt commune: ſicut adianti etiam ſpecies eſt trichomanes. Vnde quibuſdam etiam adiantum dicitur, & capillus veneris. Tragus caput trichomanis in Dioſcoride ab adianto non ſeparandum cenſet, cum deſcriptio & facultas eius cum eodem conueniat, ac Æginetha etiam vno capite adiantum & trichomanes abſoluerit. Naſcitur iiſdem locis quibus adiantum, filici ſimilis, propter quod filiculam aliqui dicunt, parua admodum folia ex vtraque parte ex ordine quodam iuncta habet, tenuia, lentis figura, contraria inuicem, in ramulis tenuibus, ſplendeſcentibus, & ſubauſteris. Quæ deſcriptio polytricho Officinarum per omnia conuenit. Plinius etiam ſaxifragum vocari, quod calculum frangat, ſcribit. Quod vocabulum late extenditur. Temperamentum cum adianto prorſus habet idem: eſt enim in medio caloris & frigoris: deſiccans, extenuans, & digerens. Vires quoque cum adianto pares obtinet, in cuius inopia hoc vti maxime licebit. Aniculæ ad magicas quaſdam ſuperſtitiones ea vtuntur, nomen ei indentes *Abthon*. Polytrichon vero Apuleii cognominatur, ad differentiam polytrichi quod deſcribit Dioſcorides, adianti nimirum. Sic dictum à tenuibus & capillis ſimilibus ramulis. German. *Widerthon. guldiner widerthon*. Tria numerat eius genera Trag⁹, Maius, minus, & minimum, forma ſimilia fere, nec niſi ſola magnitudine differentia. Naſcuntur in pratis humidis & vliginoſis, ramulis capillorum inſtar tenuibus, aureo colore fulgentibus, circa quos ca-

pillacea folia multa: In summo capitula lentis aquaticæ similitudine feri cõspiciuntur, eiusdem cum ramulis coloris. Reperiuntur autem mense Iulio locis muscosis seu vliginosis, nec sunt aliud nisi flos quidam vliginis. Tragus in Dryopteri herbam quandam describit, quæ cauliculis nascitur copiosis & radice villosa, tenuibus, absque foliis, digitali longitudine, adianti candidi modo: in ramulorũ seu cauliculorum summo capitula habet curua, cornu modo setas porcinas referentia, maculis interdum purpureis conspersa: odore filicis: Nascitur in petris. Atq; hoc ipsum ex polytrichi specieb. esse censet. Et descriptio n. ad polytrichon Apuleij accedit, & vires cum eo & adianthi speciebus sunt eædem. Steinfarn eam appellat, quod ex petris enascatur, ac inter filices eam describit, capite nimirum 184. polytricho Apuleij annumerandam putans. Temperamentũ habet idem cum adiantho & trichomane, ac iisdem quoq; virib. pollet. Polytricho hoc, sicut trichomane, ad magicas potissimum superstitiones & philtra, mulierculæ vtuntur: hoc Widerthon/ illud vero Abthon appellantes. In summa, eadem potest quæ Adiantum. Decoctum in aqua vel lixiuio alopecias capillis explet. Potum viscosos & crassos è thorace & pulmone humores eiicit. Calculum frangit, vrinas ciet. Ictericis & lienosis auxiliatur: strumas discutit. Miras & ridiculas alias ei vires agyrtæ adscribunt.

Pyrethrum Græcis πύρεθρον, πύρινον, πύρωθον, πύρωθρον & πυρίτης: Nicolao Myrepso Ἀρτιμόνιον: Latinis pyrethrum, pyrinum, pyrothum, pyrites & artimonium. Ab herbariis dicitur saliuaris herba, pes Alexandrinus, Dentaria: Serapioni lib. simpl. cap. 356. Arabice dicitur macharcaraha: Auerrhoi halacarta: Haliabbati harcharach, hakarkaracha & harcatharha: Glossographo Auicennæ, alchecaracha & arcandros: Stephano Haliabbatis glossographo, barchanchara & barchanchathara: Alias apud Arabes legitur hacharchara, alcharcharata, archaha, barcatartaha, barcharkaraha, azaracades, harcharcharach, harcharchaha, halazarata, lagiafir, archarcharaha, tacedense, tagedeum & tagander: Italis pyrethro: Cretensibus pilatro: Hispanis pelitre & piletre: Gallis pied d' Alexandri, pyrethre, & pied de lisandre: Germanis Bertram: Excalfacit & siccat, alleuat, penetrat, pellit, attrahit; radix eius solummodo in medicina commendatur: Eius est internus atq; externus: Macer sic describit:

Est pyrethrum calidum, siccum quoque, quartus in istis
Est gradus, excruciat dentes si frigidus humor,
Mastinet hoc patiens, teneatque diutius ore.

Et alibi sic ait, dum commendat in tumoribus colli aut oris:

Et iuuat admixto si gargarizetur aceto,
Hoc modo tumidam reprimit de phlegmate linguam.

Paulus Ægineta & Dioscorides idem testantur: idque & Serenus sic confirmat:

Purgatur cerebrum mansa radice pyrethri.

Et in caduco commendat Macer Æmilio, dum ait:

Suspensum collo pueris prodesse caducis
Dicitur, & solo succurrere fertur odore.

Præterea & sic commendat Macro pyrethri virtutes:

Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas
Ante febris motum, tollet, minuetq; rigorem:
Renum sæpe grauem fugat vnguenta le dolorem:
Meram sentit opem paralyticus inde perunctus,
Non leuiter manibus fuerit si sæpe fricatus.
Vnguine si totum corpus mulcebitur isto,
Largus per poros sudor procedet apertos,
Membrorum solet hoc quemuis curare stuporem,
Et corpus seruare potest à frigore tutum.

Florentinus Constantinus lib. 13. cap. 8. commendat contra animalium venenatorum morsus &c. de his plura apud medicos.

Palupadium. Græcis dicitur, ἐλαιοσέλινον, ὑδροσέλινον, πέδινον, & apud Homerum Iliad. β. ἐλειό-θρεπτον. Latinis elæoselinum, elioselinum, helioselinum, apium rusticum, apium aquaticum, apium palustre, pedinum, apium aquæ, pupilla oculi, apud Homerum, eleodrepton, & Theodorum Gazam, palupadium. A Serapione lib. simpl. c. 280. Arabibus asalis & assilis, Italis, apio, apio palustre, apio aquatico, pitrosello acquatico, & petrosemolo del aqua. Hispanis, apio, & del'rexil dagoa, Gallis asche, ache, persil de leau, & del' appe. Anglis smallage & marsche. Germanis Epf/Eppich/Wilder Eppich. Eius non solum aqua ab intra & extra datur, verum etiam in substantia per se & cum aliis appropriatur in medicina.

Phalaris, græcis à Dioscoride dicit. φαλαρὶς: Galeno φαληρὶς: Latinis phalaris & phaleris: Ab herbariis dicit. gramē Canariēse: semē v-

ſemen Canarienſe, & ſemen Hiſpanicum: Italis vocatur falari & falaride: Germanis Canariengraß. Folia, ſuccus, & ſemen, ſunt calidi temperamenti: ſuccus cum vino potus pellit calculum: ſemen pulueriſatum cum aqua appropriata potum idem facit. Nonnulli conficiunt panem inde & miſcent cum farina, tum dicunt, mira operari in corpore humano.

Paſtinaca ſatiua, græcis dicitur Σταφυλῖνος κηπευτὸς, κηπαῖος ſiue ἥμερος: Latinis ſtaphylinus & paſtinaca domeſtica: Eius tria ſunt genera: primum dicitur ſtaphylinus luteus, carotis ſiue carota lutea, paſtinaca lutea, baucia hortenſis, paſtinaca ſatiua Dioſcoridis: Ab Alexandro Benedicto paſtinaca crocea: Theophraſto & Galeno daucus: Serap. lib. ſimpl. c. 166. Iezar, Auerrhoi halgazar: Andrea Bellunenſi giezar: aliis ieſarum, zerzir, & bezar. Aliis Arabibus paſtinaca ſatiua dicitur balgezar abuſten: ſemen vero bizeri zerzir Dicitur etiam paſtinaca tenuifolia. Italis dicitur paſtinaca gialla: Hiſpanis paſtinaques & cenouras: Gallis paſtenade, paſtinades iaulnes & carottes iaulnes. Germanis Paſtenach &c. Alterum genus herbariis dicitur cum Alexandro Benedicto paſtinaca alba, ſtaphylinus albus, carotis alba, & baucia alba. Italis paſtinaqua bianca: Hiſpanis ſahanoria blanca: Gallis paſtenades blanc. Germ. Weis paſtenach &c. Tertium genus à Theophraſto lib. 9. Hiſt dicitur daucus niger, Theodoro Gaza, paſtinaca nigra: Alexandro Benedicto paſtinaca purpurea, & Iacobo Maulio caryota: Herbariis paſtinaca Gallica, carota & carotis Alii vocant carotam rubram: Arabibus dicitur lilingalio, lilingaliem, sfemoria, sfamerihe, & ſumerie: Italis paſtinaqua roſſa, carota & cnifo: Hiſpanis ſahanoria & canahoria: Gallis paſtinades crouges, cariotes & carotes rouges. Germanis Rote ruben/ſiue rote paſtenach: Excalefaciunt mediocriter & humectant: Flores v. ac ſemen cum herba ſunt calida in tertio & ſicca in ſecundo gradu: Vtuntur externe atque interne: Fit exinde etiam conditum ac vinum &c.

Paſtinaca erratica græcis dicitur Σταφυλῖνος ἄγριος, ἀγριοσταφυλῖνος, Δαῦκος ἄγριος, κέρας & ab Athenæo φίλτρον: Latinis ſtaphylinus ſylueſtris, paſtinaca erratica, paſtinaca ſylueſtris ſiue ruſtica, à Theophraſto daucus ſylueſtris & bracoſa: Herbariis baucia ſylueſtris, cariota ruſtica, carota ſyluatica, paſtinaca tenuifolia ſylueſtris, dau-

cus

cus asininus, pastinaca asinina: Apuleio vdonaulium: Athenæo philtrum. Pastinaca sylvestris Auicenna vocat Gezar, Andreas Bellunensis Giazaibari alijs Iegar & Hegari. Italis vocatur pastinaca saluatica: Hispanis canahoria saluage: Gallis pastinade sauuage: Afiicanis stehan; Germanis Wilde pastinach: eandem habet virtutem cum priori sed fortiorem, ex ea fit vinum, sal, extractum, syrupus, oleum aqua &c. Pulsatilla siue pulsatillus: officinis herba venti, cauda vulpis, & nola culinaria: Italis pulsatilla: Hispanis amapallos de flor chiquita. Gallis coquelourde coqueretz & passe fleur. Eius genera sunt aliquot: primum simpliciter dicitur pulsatilla: Secundum genus dicitur pulsatilla cœrulea: Tertium genus pulsatilla lutea, siue pulsatilla pedemontia: Quartum genus vocatur pulsatilla rubra. Quintum genus nuncupatur pulsatilla alba: Sextum genus quod vocant pulsatillam petream: Vltimum genus dicunt pulsatillam cœruleam minorem. Omnia hæc genera excalfaciunt & siccant: Vtuntur in Medicina tam radice quam herba: destillant in aquam; Faciunt ex radicibus vinum, conseruam, &c. de his pluries apud Medicos.

CAP. XXVIII.

De persicaria, psyllio, quercu, quinquefolio & ranunculo.

DE PERSICARIA *Theophrasti sententia.*

QVi veram Persicariæ notitiam habere velit, is sciat, ad omnia antiqua vlcera tam hominum quam pecorum illam conferre, adeo vt modo non omnia vlcera per illum sanentur. Vulnera quidem illa, quæ medicinis male curata alijs, deinceps non vulnera, sed vlcera facta sunt, perfecte cum primis sanat hæc herba, si debito modo adhibeatur. Tantæ enim hæc herba præstantiæ est, vt nulla ei alia similis sit sanandis tam hominum quam animalium vlceribus prauis. Sic si equi ab ephippio pressi aut attriti sunt, vtcunque malum id graue sit vel cum apertione vel cum nodis & tumoribus cutis; sanabitur vtique ab hac herba tanta certi-

Persicaria sanat mala vlcera.

Persicariæ præstantia.

tudine, vt nihilominus quotidie equus suis vsibus adhiberi possit.

Eodem modo si hominibus calli oriantur, aut à fortiore labore cutis vel manuum vel pedum rumpatur, aut in carcerib. à catenis ingestis obteratur: quæcunque huius classis vlcera maligna sint, horum hæc herba præsens medicina est.

Persicariæ vsus quis? Sed vt herbæ vsum etiam intelligatis, ita porro attendite: Herba sumpta, per aquam recentem trahitur: Postea parti sanandæ imponitur, tamdiu, donec oui dimidium comedi possit. Inde remota, in loco defoditur humido, vt putrescat. Interea malum sanatur. Sunt etiam, qui vlcus cruce signent & precatiunculas addant. Sed ista aliena sunt. Operatio namque herbæ naturalis est, non superstitiosa aut magica. Nugæ ergo illæ omittendæ sunt, & modo procedendum naturali; & herba admirandæ efficaciæ esse deprehendetur.

A me præterea & aliis multa hoc etiam modo mala vlcera persæpe sanata fuerunt. Herba recens per aquam fluentem frigidam tracta est. Quo aqua frigidior, eo melior. Correctio enim herbæ fit per frigidam. Hoc modo madefacta vlceri imponatur aut illigetur. Si vero in vlcere aut incalescat, aut vrat, aut putredinem ac fœtorem contrahat, remouenda illico, & recens alia imponenda est. Hic ordo teneatur vsque ad curationis finem. Quod malum non sanescit remedio isto: id transmarina etiam alia non admittet.

Persicariæ operatio est naturalis. Sciendum vero est, processum hunc per lumen ipsum naturæ confirmari, dum natura ipsa, non magica, talia operatur. Secundus processus per applicationem quotidianam naturalis est, quod per se euidẽs, nulla probatione indiget. Processum autem primum, de quo altum apud scriptores veteres silentium, allato exemplo magnetis & ligulæ compassi confirmaturus sum. In magnete vis est, qua ferrum admirando modo, nulla addita manu aut pede, attrahitur. Iam si velis, vt ligulam in compasso attrahat magnes, ligulæ is prius affricandus est, eo modo, vt venter ventrem, dorsum dorsum respiciat. Sic fiet, vt magnes ligulæ ventrem ad suum ventrem attrahat. Hæc iam palam omnibus nota sunt. Et hoc naturæ singulare

est

eſt myſterium, ſecretum & magnale, quo Deus in lumine naturæ admirabiliter ſua miracula demonſtrat &c.

Hinc iam elicitur, quod & perſicaria ſimilem conſenſum quendam habeat cum carne læſa, vt illa in hanc operetur inſtar magnetis in ligulam compaſſi. Notate ergo, omnium primo faciendam eſſe vnionem, hoc eſt, concordantiam inter carnem vlceris & hanc herbam, ita vt caro hac herba attingatur & affricetur, ſicut exemplum docet, de affrictione ligulæ facta per magnetem. Vbicunque enim magnes eſt, ibi operatio eiuſdem efficax eſt. Si ergo vel hominis vel animalis vlcus dicto proceſſu inungatur & affricetur ab herba, ita vt venter ventrem, dorſum dorſum reſpiciat, & poſtea in terram recondatur, herba admirando modo durabit. *Perſicariæ cõſenſus cum carne læſa.*

Nemini autem admirationi ſit, cur herba defodienda & lapidibus ſuperne aggrauanda & integenda probe ſit. Cauſſa enim ea naturalis ita ſe habet. Si herba viridis & ſuo caule in horto ſtans manet: nihil operatur. Donec enim viuit operatur cum aſtris, & aſtra cum ipſa, & propter operationem eam nulli homini vſui eſt. Si vero decerpitur, mortua eſt, & nihil cum ipſa aſtrum operatur: ſicut nec homines viuentes cum mortuis quicquam operantur. Illa autem mortua, iam impreſſa ei virtus exſeritur in hominem, cuius gratia ea condita eſt. Et in natura hanc ipſa proprietatem habet, vt quamdiu integra ſit, tamdiu ipſius operatio duret. Exempli gratia. Habet homo in mundo præſtitutum ſuum penſum diurnum, quod abſoluere debet. Omnis ipſius labor merum opus eſt, eſt penſum tantum. Penſo abſoluto, ille mortuus eſt, & mors eſt finis penſi ipſius diurni. Eadem & herbæ ratio eſt, cuius penſum ſeu officium eſt, vt vlcus perſanet. Hoc penſo conficiendo tam diu operatur, donec putreſcat. Hoc facto, penſum diurnum confectum, & vlcus ſanatũ eſt. Itaq; quo putrefactio ſerior eſt, eo operatio longior & diuturnior. Si putrefactio (quam tamen fieri oportet in terra, tali quidem, qualis fuit, in qua herba ſuccreuit aut enata eſt) celerior eſt, eo maturior eſt etiam ſanatio. Certa namq; ei periodus eſt, qua ſanet, ſiue illa longa ſiue breuis ſit. Quã qui maturare velit,

is properet ad putrefactionem. Eademque hic est ratio, quæ equi. Quem si eques incitet ad festinationem, iter suum citius conficit: si secus, tardius.

Persicaria sanat dentium dolores.

Non solum autem ad eos morbos, qui dicti sunt, persicaria, vel sanguis aquaticus est vtilis, verum etiam ad alios plurimos, videlicet ad maximos dolores dentium ex frigiditate prouenientes: vbi mersa fuerit sub aquam frigidam herba, & super dentem posita, prorsus eos tollit. Potest etiam ad curam hanc in terram sepeliri. Verum quod putrefactio tarda sit, communis eius vsus est in doloribus dentium, vt saltem imponatur, quoties isti sæuiunt. Plurimi similes dolores ex frigiditate prouenientes, per sepelitionem eiusmodi herbæ prorsus ablati sunt, qui nunquam redierunt amplius.

Persicaria est Narcotica.

Peculiarem etiam persicaria conditionem habet Narcoticam, vt in omnibus inflammationibus maximopere iuuet eas extinguendo, sanandoque, prout in omnibus doloribus capitis, mania, phrenesi, & similibus. Item vbi corpus aliquo morbo tam acriter incenderetur, vt id grauius affici haud posset, optima postremaque persicaria cura, nec non extinctio fuerit, intra corpus assumpta. Penes antiquos fuit in vsu, vt mordacitas eius auferretur, cum admodum acuta sit. Hoc assationibus in butyro vel oleo factis perfecerunt, postmodum in cibum administrata sumptaque suam operationem adimpleuit, vt supra.

Persicaria est mordax.

Notandum est latius, herbam istam virtute sua Narcotica putrefactionem abstulisse, pulmonisque dolores & morbos, tussim, atque tormina ventris, & matricis ascensum. Igni persico similiter extrinsecus superposita, cæterisque omnib. inflammatis vlceribus, curauit ea sanauitque, sola rosarum aqua prius madefacta, quam applicaretur & sæpius imposita.

Additio.

Ad primum sub exemplo Magnetis à me narratum processum, correctionem addam, vt satis amplam de persicaria habeatis instructionem ad hunc modum. Antea diximus, herbam hanc in aqua fluente frigidaque madefaciendam. Eaque sic madida & frigida, nec non recente, vulnus aut quoduis damnum aliud superpositione tangendum, postea herbam sepeliendam esse. Verum optime

ptime considerandum venit, quod accidere interdum soleat vt ob vehementiam, damnum & morbus non facile sanescat. Quare maiore vti necessarium est additione, quam antea dictum sit, ad hunc nempe modum: si ta'e impedimentum percipiatur, fac, quod primo fecisti, madefaciendo, affricando, & sepeliendo. Mane repetendus erit processus idem in tertium diem vsque, &, si videbitur expedire, foretque necessarium, pluries, vtpote duodecies, & quatuor ad decies, vbi fuerit opus continuando singulis diebus in finem vsque sanationis: Notate iam, cur id adiecerim. Euenire solet nonnunquam iter facientibus, vt eorum equis aliquod superueniat accidens, qualia solent occurrere, sic vt retardaretur intentio peregre proficiscentium. Quare bonum erit antedictum sæpius processum repetere, si prima, secunda, sextaque vice iuuare nolit. (Vehementes namque morbi, vehementia requirunt remedia.) Quapropter accidere posset in aliquibus morbis, vt non ita cito prænarratus iuuaret processus, vt in multis vna purgatio parum aut nihil efficit, aut pondus aliquod, nisi hoc augeatur. Per additionem hanc igitur, quam huic adieci processui, morbus omnis euincitur, id est, per assiduitatem repetitionis. Considerare per vos ipsos etiam potestis, vulnera damnaque reliqua mundatione regenda conseruandaque esse, si nolis eorum curam plurimum impediri. Item ad curam istam exercitium nihil damni potest adferre, sed quiete longe plus conducit, & quo magis patiens dolente membro fuerit vsus, eo felicius etiam sanabitur propter meliorem sanationem herbæ magneticæ. Sciendum etiam alia quoque medicamenta penes hoc locum habere posse, modo bona sint & vtilia, non contraria, hoc est non barbitonsorum, non balneatorum &c. qui nimium sapere sibi videntur. Verum quod à natura fuerit ad hoc ordinatum, concurrere potest, & curam istam, nempe magneticam accelerare iuuando. Nec prætereundum, quod hac via persanatur, constans manere. Item nihil concludi per eam, quod natura manere vult apertum: at solum id, quod conclusum esse debet. Sic intelligendum, in magnis illis fluxionibus, quæ requirunt exitum, non est concludendum vel consolidandum, alias subsequetur mors. Potest igitur hæc herba, quod vnusquisque medi-

cus non poteſt, maximam ſcilicet mereri laudem. Quandoquidem ab iſtis multa curanda ſuſcipiuntur, quæ minime ſuſcipienda ſunt, & ideo perdita vel deprauata, quæ per hanc ſanari poterant herbam.

Plus enim artis natura in ipſam collocauit, quam tribus aut quatuor Academiarum Doctoribus datum ſit, aut quam iſti habeant ſcientiæ.

Additio.

Porro ad cæteros morbos, quum perſicaria prout ſequitur, aſſumpta fuerit, in lauamentum dentium, & calidiſſimum hoc in ore retentum ac tam diu donec frigeſcat, poſtmodum ita calidum iterum ſumtum in os, idque vicibus aliquot, omnes dentium dolores adimit. Lauamenti proceſſus hic eſt.

Recipe *dictam perſicariam*, & cortices iuſquiami, coque in aceto roſaceo, hoc eſt lauamentum. Quod herbæ reliquum fuerit, ſepelias in terram & aggraua lapide, prout audiuiſti. Pariter in doloribus eiuſmodi maximis, vt illi ſunt qui procedunt ex ſanguine, dentes confricentur perſicaria cruda recenti, & aqua fluente madefacta frigidaque, tum demum ſepeliatur ſuperpoſito lapide grauiſſimo, ſicut antea diximus. Ea ſi putrefit, ſimul vna etiam dolor tranſit, abitque.

Quod ad illos morbos internos attinet, quorum ſupra memini, correctio talis eſt, vt cum aqua ſolani vel ſolatri, aut barbæ Iouis perſicaria dicta miſceatur & coquatur parumper, & frigeſcens decoctio bibatur, ſepulta poſtmodum herba, ſicut ſupra declaratum eſt. Item ad extraneos morbos itidem fieri poteſt, excepto ſolo, quod camphoræ parum ſit addendum.

De perſicaria ſic infert tom. 7. cap. 3. pag. 96.

Natura quodlibet à ſe productum ſuis peculiaribus ſignis, per quæ vires eius cognoſci poſſunt, manifeſtiſſime notat. Quare ſi, quæ natura dotauit, ſcire deſideretur, à ſignis rerum petendum, quæque virtus earum ſit, perquirendum erit. Medico ſiquidem apprime ſciendum, virtutes omnes rerum naturalium à ſignis ea-

rum

rum optime cognosci. Sequitur inde, physionomiam & chiromantiã rerum naturalium à quouis Medico ad summum esse intelligendas: alias nullum naturæ potest arcanum certum reperiri iuxta veram essentiam. *Signaturæ vsus & necessitas.*

Optimum exhibet exemplum persicaria, *Sanguis Aquaticus*, aut *Piper Aqueum*, quod signis manifestissime suas patefacit vires atque virtutes, à quibus etiam optime cognoscitur, quid in eiusmodi herba lateat. Nec est, quod miretur quispiam, signa rerum proponere me. Nihil enim à se natura dimittit, quin prius extrinsecus notet, quod intrinsecus occultatur. Manifestissima in hominibus videtis exempla, quæ vos minime fallunt, eorum internas inclinationes & animos indicantia: cum nihil in eis tam occultum, quod non exterius aliqua nota signatum sit in cognitionem. Eiusmodi signaturæ cognitio prorsus in obliuionem transiit apud Medicos, & eius vsus vna periit, vnde maximi quidem errores orti sunt, videlicet quod ab eo tempore hactenus medicus nullus nec scribens in medicina iuxta verum istius fundamentum scripserit, quid in rebus naturalibus contineatur. Quotquot eorum extiterunt, solum ex auditu, ac cæca prorsum hominum experientia descripserunt eam. Quicunque de rebus naturalibus scribere cupit, signa sibi proponat earum oportet, ex quibus id ipsum cognoscere debet experientia quod scribit.

Nam prout homines ex fructibus suis cognoscuntur, ita & herbæ suis ex signis inuestigantur. Quamus igitur Medicum verum sequi fundamentum oportet, non ex auditu aliquid agere. *Medici officiũ quod sit.*

Maxime cuperem naturales magistros plus in & ex natura discere quam saltem garrire. Si ergo fundamentum verum sit inquirendum, à magica scientia primum incoandum erit, atque discendum. Si Medicus de naturalibus coram ægro dixerit: Hæc est istius aut illius rei natura, & magicam ignorauerit artem, vt fatuus loquitur. Quid est quod quis iam ex auditu loquatur? Si naturam herbarum cognoscere vultis, præsens hoc à me positum sequimini documentum, & Dioscoridem relinquite, &

Macrum

Medici doctrina ex lucena turali petenda.

Macrum & alios, ne ex auditu addiſcatis quicquam. Natura tam egregie dotata eſt à Deo, vt non ex auditu, ſed ex ſua luce propria debeat inueſtigari, in ſolido ſuo tantum fundamento, non autem in arena. Hæc à me non tantum dicta ſunt, quod multi ſcribunt herbarum fictam hiſtoriam, non ex vero fonte, ſed potius molem ſuper auditum & arenam ædificant. Medicum verum decet ponere ſolidum, fixum & ſtabile fundamentum ſuper lapidem, id eſt, propriam experientiam, & non ſuper arenam, hoc eſt, auditam ab aliis opinionem.

Quandoquidem vt nemo poſſit errare, natura ſuis in obſcuritatibus & occultis viribus lucem addidit in ſignis, quæ vobis addiſcenda ſolummodo proponit.

Poſſetis enim ei ſic obiicere: *quis poteſt herbas introſpic re, quid in ipſis lateat?* Signa illarum inſpice: & videbis omnia, quæ in ipſis latent. Barba rufa, nigra, veſtitus, geſtus habituſque, hæc omnia ſigna ſunt. Ex his noſcendus vir ſeu homo eſt. Iam habetis fundamentum ad inquiſitionem omnium ſecretorum naturæ, vobis propoſitum per ſua ſigna, quæ manifeſto cunctis natura ob oculos ponit.

Videte iam, ô vos Medici, quidnam diceretis, vtpote vanos omnique ſcientia vacuos libros, quibus fundamenti nihil ineſt, & quos tamen obſtinate ſequimini: Verum ipſam naturam nulla ex parte cognoſcere ſatagitis: tales eſtis vos. Quapropter vt vos melius doceam medicinæ fundamentum inueſtigare, coactus ſum vobis Aquatici ſanguinis vires detegere. Non enim ſatis foret me dicere: *H c aut ill d efficit*, verum qui & qua ratione id faciat, fuerit æquum exponere: quo facto, plura cognoſci poterunt quam ſcripta fuerint vnquam.

Theophraſti ſcientia vnde acquiſita.

Et cum ad ſigna tam ardue vos in perquirendis naturæ myſteriis ſollicitem, eaque ſolum à ſignis cognoſcibilia eſſe dicam, ideo porro notate, quare ſanguinem aqueum propoſuerim ex ſignis ſuis declarandum, per quæ vires eius atque virtutes auſus ſum conſcribere: non ex auditu quopiam ab aliis, ſed iuxta veram iuſtamque ſcribendi rationem, in dubio nullo modo poſitam neque funda-

fundatam, aut in eo, quod quandoq; bene successerit alicui, iam nihil in alio possit efficere: Verum ex integro fundamento, prout in ipsamet natura habetur: ita scribendum & non aliter bonis est. Hæc sunt illa signa, per quæ virtutes eius experiendo comperi: nec solum de hac herba, sed etiam de aliis, ac rebus naturalibus omnibus, qualibet in sua natura conditioneque. A sanguineis igitur maculis in Persicaria virtus eius cognoscenda. Hoc est signatum eiusdem, indicans in eo peculiarem naturam atque virtutem existere supra cunctas alias herbas. Est influentia carnalis, quæ suum ex Elemento subiectum accipit. *Persicaria signata quæ sint.* 1.

Cum ergo sanguineæ guttæ syderum signatum existant id merito proponendum erit, vt ex eo iudicium fiat. Quapropter medicum Astronomum prius oportet esse, vt ex arte hac virtutes rerum iudicet,

Præterea etiam aliud signatum habet Persicaria, vtpote formam & figuram. 2. Item adhuc aliud nempe gustum. 3. Ex tribus eiusmodi signis virtutes cognoscuntur in herba hac existentes, & non solum in ista verum etiam in aliis omnibus. Quicunque de herbis & aliis rebus naturalibus scribere cupit, ex signatis id faciat oportet. Ad hunc modum reperietur verum fundamentum, vt nihil in eis tam occultum existere valeat, quin veniat in lucem. Dicere possum igitur, hactenus male de rebus naturalibus scriptum fuisse, quod ex auditu solum ab aliis idipsum, per incertas experientias, & non ex fundamento vero naturalis scientiæ factum sit. Signatura enim scietia est, per quam occulta rerum omnium inueniuntur, & præter quam in similibus veri fundatiue nihil fit nisi vanum atque friuolum, quicquid attentatum fuerit, Si verum itaque Persicariæ fundamentum intelligere volueritis, primo sciendum erit vobis ad quid conducat, & quib. conueniat: quo cognito iam planum erit, qua ratione hoc aut illud efficiat, quibusve viribus. *Signatura quæ?* Persicaria igitur est Attractiuum Influentiale, vt per influentiam quam habet in se, tum per vires attractiuas, omnia vulnera, nec non vlcera persanet. *Persicaria quid sit?* Vti per exemplum: Sol ex terra sursum attrahit omnem humiditatem, superfluam in èa & non ne-

cessariam. Qua de caussa redditur illa frugifera & macra: Vnde hoc etiam fit, vt rorem & pluuiam absq; sui detrimento recipere valeat, & incorporalitate sua prorsum perfici. Nec solum id Sol perficit, verum etiam omnia sydera vires habent attractiuas, quibus à terra humiditatem attrahunt quæq; iuxta suas proprietates. Sic ergo hinc sequitur, non in syderibus tantum attractiuam hanc facultatem haberi, sed in omnibus etiam aliis corporibus inferioribus, & materialibus, quorum quodq; peculiariter in sua natura vim suam attrahentem habet. Inde sequitur, inferiorum quoque Attractionem, potestatem non tantum in homines operandi habere, verum etiam in superiora sydera, nõ secus ac ista superne deorsum in nos habent. Ex eo enim contingit, vt inferiora corpora videlicet potus atque cibus inficiantur veneno, quod attrahunt ex Elementis illud imprimentibus eis influentia quadam: quod hoc loco declaratu minime necessarium est. Verum quod ad interiorem attractionem attinet, vt sanguis aquaticus peculiariter demonstrat, opus est superioris attractionis declaratione qua melius inferius intelligi queat. Eo me cogit Medicorum ignorantia, tum rudium aliorum hominum simplex admodum intellectus, qui similes operationes fascinatitias atque superstitiosas esse iudicant immerito, cum tamen ex & per naturam solam fiant omnes, & non per fascinationes, neq; superstitiones, ac ex propriis viribus & proprietatibus à Deo concessis: quas tamen putatitii præsumptuosiq; Medici prorsum ignari contemnunt ac derident Academiarum, cum aliis sibi similibus insciis & imperitis hominibus. Ad Persicariæ virium naturalium internarum cognitionem, & maiorem declarationem exemplum hoc vobis proponẽdum esse iudico. Videtis Magnetem & acum stylumve compassi. Si ventre ad ventrem & tergo ad tergus confricentur, tunc stylum eiusmodi vbicunque locorum mundi fuerit, ad se trahit Magnes, vt manifesto patet. Expositionem præcedentium iam hoc modo audite. Homo est Magnes, qui Magneticam attractionem in se continet stylorum sibi confrictione quasi matrimonio iunctorum. Et sanguis aquaticus tanquam stylus est extra magnetem, qui homo est. Inde sequitur, hominem ad se trahere, quod in hac herba fuerit

Sydera omnia attractiua sunt.

Inferiorum in superiora attractio qualis sit.

in sui nutrimentum, prout magnes à ferro sui sustentationem habet, ab eoque sanitatem & integritatem recipit sibi necessariam. Notate porro. Cum homo quispiam aut brutum aliquo corporis loco sauciatum fuerit, per apertionem, si iuxta suum processum herba sumatur hęc ad vulnus, vlcus aut simile damnum affricetur, & postmodum auferatur sanat absq; alterius cuiuspiam additione medicamenti, hac de caussa, quod medicamentum in herba sit, & in homine Magnes illud attrahens in vulnus vel damnum, & ad hunc modũ sanatio sequitur. Hæc est cura Magnetica vel magnetina, quæ non solum de herba hac, sed etiam de similib. omnibus pariter intelligẽda venit, quarum hęc loco nullam facio mentionem, sed in suis propriis capitulis. Quod ad hunc modũ cura magnetina, per attractionem ab influentia factam, & à Deo sic prius ordinatã sanatur, an fascinatione vel superstitione factum sit quæso? Nemo hoc dicet, præter garrulos Acad. Doct. ac illos qui naturalium virium prorsus ignari sunt. Isti propriam in sui Philosophi sententiam incidunt ita scribentis: *Inimicum sapientia nullum habet præter ignorantem.* Sic & natura non habet alium inimicum, prætérquam illum, qui non intelligit eam, & solum de hac iuxta fatuã opinionem loquitur. Vt apertius vsum istius intelligatis herbæ in essentia sua naturali, iã in bruto ponemus exemplũ. Equus nimia fatigatione vulneratus, seu ab Ephippio pressus, in dorso per sedulã equitationem, aut aliud accidens, vlcusve tumefactũ vel apertum habens, hac herba sanari potest, ad hunc modũ videlicet. Recens accipiatur, & in flumine quopiã vel aqua fluente lauetur, & ephippio super equi dorsum, cõmode & apte supponatur, postmodum equitetur semper absq; vllo respectu, singulisq; diebus remedium hoc innouetur, & mirum in modum curabitur equus. Notate iam sanationis huius occasionem. Videlicet remedium exercitium expetit. Nam quo magis equitatum fuerit, eo citius curabitur ac melius. Exercitium enim est speculationi simile: nam qui speculatur longe citius aliquod fundamentum aut scientiam reperit eo, qui nullis speculationibus vtitur. Sunt igitur aliqui spiritus medicinæ cœlestis, qui versantur & consistunt in exercitiis

Persicaria quomodo hominem sanet.

Sapientiæ inimicus solus ignorans.

Persicariæ vsus in attritis equorum dorsis.

alii vero non. Et hæc considerare notareque decet vos Medicos. Altera cura per magneticam virtutem, cuius antea memini per exemplum, sic se habet. Excipiatur herba dicta recens, & per aquam recentem etiam tracta, lotaque vlceri confricetur, & post modum aliquem in locum reponatur humidum, in quo melius ac citissime putrefieri queat, aut sepeliatur in terram pinguem, & magno lapide cooperiatur & aggrauetur. Mox atque putruerit herba, malum atque vlcus curatum est. Eius rei caussa est, vt antea diximus, quod Magnes hominis ad se trahit, quamdiu aliquid superest. Quo citius putrefit, eo celerius attrahit Magnes, vt Medicinæ Spiritus à Magnete per moram non deficiat fugiatve. Si vero tardius ad putredinem deueniat, erit etiam attractio tarda, & per consequens cura iuxta putrefactionem vel protrahitur vel acceleratur. Nihilominus putrefactio suum tempus expetit, in materiæ totius consumptionem. Conclusiue, homo & quodvis animal ob sensitiuam facultatem, ad medicamentum in magnetina cura directam, est Magnes, iuxta Magneticas operationes procedẽdo. Has vero facultates naturæ Medici parum aut nihil intelligunt. Et si contingat aliquem eis feliciter vti, non aliter hunc illi quam Iudæi Christum excipiunt, venenum suum his verbis evomentes: *Dæmonium*, inquiunt, *habet, per quod talia perficit*. Verum non considerant Asini, diabolum vnum alteri minus esse molestum, neque mordere socium, quo regnum eius maneat integrum. Scitote vos igitur, eiuscemodi vires atque virtutes, ex cælestibus procedere Impressionibus, per quas tam admirandæ curæ quandoque fiunt, vt manifesto videatur clauum in soleam equi ad carnem viuam vsque adactum: item gladium in hominem trusum, exceptos & in terram, laridum, pinguedinem, &c defixos, iterum iuxta verum processum efficere vt eiusmodi vulnera nihil accidentis mali patiantur, verum sanentur, & quidem felicissime. Innumeræ similes curæ fiunt: sed has tantum enumerare volui, quo tales virtutes intelligere possetis, eo referre quo pertinent, scil. ad magnetinam curam, qua similes operationes perficiuntur. Et prout Magnes à ferro suam naturam accipit, non substantiam, sed spiritum

Persicariæ mira operatio non est Diabolica, &c.

ritum eius: non aliter mumia trahit ad se virtutes rerum in eis existentes: Nam ibidem est concordantia quædam, quæ per attractionem conuenit. Quod autem superius dixi, medicamenta esse sepelienda, eius rei caussa talis est. Si manerent illæ herbæ in aere, siccarentur, & spiritus earum euanesceret, qui debet per Magnetem attrahi, sic vt eiusmodi cura debitum finem consequi nequiret. Etiam si manserint in suo caule naturali non separatæ, sed in vita sua vegetatiua, non operantur in hominem, sed cum syderibus tantum existunt in concordantia, & in assidua quadam operatione, sic vt interea nihil cum hominibus commune habeant. Verum vbi seiunctæ sunt à suis stirpibus, nihil tum demum sydera cum eis agunt. Sicut enim mors vitam separat à corpore, ita, vt homo non viuat amplius, nec ad quicquam idoneus sit. Ita pariter in eiusmodi medicina post separationem herbarum à suis corporibus concordantia coniunctioque fit cum hominibus, & in eis quærenda est. Quandoquidem à separatione sunt microcosmo commissæ, nec non syderi suo, quod accepit ex limbo terræ, ideo quia homo est Eis. 5. cum viribus ad se trahit omne, quod à terra separatum est, æquepotenter atque superiora, cum adhuc in terra starent. Præter dictas vires, narcoticam stupefactiuam quoque Naturam persicariæ inesse intelligite. Iam varia esse Narcotica, sciendum est. Nam vnumquodq; stupefactivum ab alio diuersum est. Dolores .n. qui solis stupefactiuis mitigãtur & auferuntur, varias habent origines & caussas, ex quibus enascuntur diuersimode. Quot enim eiusmodi languores atque dolores existunt, semper inter se diuersi, tot etiam contra stupefactiua reperiuntur à Deo creata, nec non ordinata. Peculiarem igitur notate mitigationem in hac herba, videlicet eis locis, quibus dolores ex corrosiuis fluxibus incidunt, vel ex subtilibus talis fluxionibus, vnde illi maximi quidem oriuntur. Vbicunque resolutio talis acciderit in apparentibus locis, prout in dentibus, & in panaritio salis, &c. tunc herba dicta superposita, prius tamen aqua recenti frigidaq; madefacta, prout supra diximus, in quibus narcotica cætera nihil profuerint, omnem dolorem protinus aufert atque persanat.

Sepultura Persicariæ cur necessaria sit.

Persicaria est Narcotica.

Hæc à me dicta sunt ob Medicorum insciorum ac mendacium stultiloquia, dicentium, Narcoticorum vsum esse noxium, & in omnibus euitandum. Propter istorum turpia mendacia, cogar ista necessario declarare ad hunc modum. Plurimi dolores morbive exsistunt, qui nullum prorsus medicamentum admittunt, præter stupefactiua solum; Quidam non, nisi laxatiua: quidam sola confortatiua, & alii tantum infrigidatiua. Quare iuxta morbum erit applicanda medicina. Quod per laxationes mitigari non potest id aliud quiddam requirit, vtpote per naturam ad hoc ordinatum. Videte vulnera non sanantur purgationibus: nec infrigidantibus, sed solum consolidationis. Quid est consolidatiuum, quid stupefactiuum? Nonne sunt ambo virtutes atq; vires? Ita sane, sed omne consolidatiuum ad suum vulnus, & stupefactiuum quoduis ad suum morbum in vsum venit. Nunquid & peculiares diuersæque curæ sunt panaritii & dysenteriæ? Quis dubitat, vtrumque suum habere peculiare medicamentum: Sic de cæteris: Nam quiuis morbus curam suam in fluxionibus non habet, vt auferantur isti, sed cura vera est, vt ipsi dolores tollantur, tum demum fluxus erit sine damno, quod naturalis exsistat, ibique fieri debeat, & non auferri. Verum contra volunt Academici, nempe cuncta, quibus aliquid inest mali, prorsum auferri debere, putantes cum id ablatum fuerit, sufficienter iam curatum esse. Contra dico, si quodpiam in sanguine fuerit accidens, hoc auferendum, tamen sanguine relicto prorsus integro. Si dolor in dente, hoc relicto tollatur ille. Sed vt vobis intolerabiles dentium dolores à suis declarem originibus, vt cognoscatis eos, cum varii sint, veros & potissimos ad hunc intelligite modum. Dolor iste similis est paneritio, hoc est, illi, quem rodens vermis efficit, cum tamen vermis non exsistat, item podagræ similis in synonia sitæ. Ad eiusmodi fluxus ita vehementer corrodentes, herba quæ dicta, maxime venit in vsum. Plura de hac mihi non constant in præsentia Patet enim ex his, quæ per me dicta sunt hoc loco, virtutes ac vires eius herbæ satis intelligi posse: quamuis infra latius ac particulariter adhuc eas reuelaturus sim. In summa, damna quæuis illata corpo-

Persicariæ vsus in dolore dentium & paneritio, &c.

ri, cura magnetina possunt instaurari sanarique. Cura sane mirabilis est, magni momenti. Quandoquidem si quispiam in ea Medicus diligentiam adhiberet, eique esset intentus, nihil morbi resistere valeret, quod non magnetice curari per ipsum posset atque sanari. Quanquam vero & alia medicamenta sunt, quæ per aliam viam etiam naturalem curant: istud tamen nihilominus suo tempore & loco est admodum præstans ac mirabile, tum præ cæteris omnibus vtile. Non quod propter persicariam tantum scribamus hæc, sed propter alia multa similia, per quæ sanguinis fluxiones, item synoniæ, dolores oculorum, &c. tolluntur, qui morbi non possent aliis processibus ita commode facileque sanari. Tum hac de caussa pariter ista scribere volui, vt si forte quis magnetico processu morbos curet, non dicant ignari medici fascinationem esse, cum ipsi nesciant quid fascinatio sit, & quid non. Tantum enim nō didicerunt omnes, quotquot eorum sunt, vt vnicum tantum articulum eiusmodi cognoscere possent. Quapropter stoliditas eorum est mundo manifesta iam, & certo constat, eos ex natura minime curare, sed ex fabulis Æsopi tantum, atque doctrina Marcolphi, quibus ipsi persimiles sunt. Pœnam hanc fatalem & singularem esse iudico, quod tales Medicos Deus mundo obtruserit, qui circa perplexationem omnem se homicidas fateri cogūtur. Quos enim Academici Doctores creant, etiam conscientia propria teste fateri coguntur, quod vix pro famulis Pharmacopœorum stent. Et sic turpis lucelli caussa omnē mundum ludos faciunt, interim nec ipsa cassa nuce digni. An vero id non latrocinium sit fœdum, sacræ pecuniæ caussa tantas in mundo speluncas moliri? Interim Magistratus vbiuis cæcutit. Qui in latrocinio corripitur: in rotam suffigitur. Isti vero, qui omnia passim cæmiteria complent, & homicidiis crebris dimidium regnum exhaurit, etiam splendidi tituli ingeruntur, prout dolendus iam mundi mos est. Hoc idem est cum illo, si fur minor in crucem agitur, maior ad honorum subsellia collocatur. Peruersitas hæc si quinquaginta an. adhuc durauerit: virū probum, ne quidē vniuersus mundus amplius visurus est. Cum .n. qui iam viuunt,

nihili

nihili ſint, quales futuri ſint, horum filii & poſteri, qui nihil diſcunt aliud, quam quod ſpeluncarii illi inſtillant? Hi nimirum ſunt illi proſelyti, de quibus Chriſtus loquitur, quaſi dicat: Vos medici nihil eſtis, &, iuniores creatis vobis duplo peiores: hi iterum alios, ſe longe ſceleratiores. Et quo euaſura hæc eſt ſpelunca, donec iudicii dies appropinquet? Nec id etiam de herba hac ſubiſcere volo, quod videlicet, vbi ſecundum influentiam integra fuerit eradicata prorſus à fundamento, mirabilem ſemper operationem retineat, nedum virens, verum etiã exſiccata. Pariter etiam omne quod extrahitur ex ea per deſtillationem, vt aqua, oleum, & ipſum alkali. Et licet quidem Magnetico modo, vel iuxta proprietates illius proceſſus non operetur, tamen ea conditione viribusque talibus id facit, vt ſingula per communem applicationem perficiat, quæ ſuperius ſcripta ſunt. Medicum enim Aſtronomum eſſe decet, vt Homines ægros ita miſere non torqueat, quum tempus & horam eiuſmodi virium conſeruationis optime nouerit. Sic eius aqua deſtillata vulnera nec non vlcera lota, peculiaribusq; linteis ea madefactis tecta perſanantur omnia, quamuis cancroſa, fiſtuloſa vel alia forent. Similiter etiam puluis inſperſus quolibet die bis, nec ſecus ac aqua prius dicta curat, etiam Eſthiomena quæuis vlcera, ſic vt non amplius erumpant, vel damni quicquam adferant. Item eius Alkali dolores omnes mortificat, in viuam eiiciens Eſcharam perbelle mitigando. Facile coniicere poſſam in herba hac plures exſiſtere virtutes, quas ego libenter fuiſſem expertus ex eius Phyſiognomonia: verũ ob impedimenta mihi per meos aduerſarios allata fieri minime potuit. Nam & proprii mei famuli miniſtrique furtis ac flagitiis ſuis me paſſim ita obtundunt & diſtrahunt, vt propter facinoroſos illos vix hæc pauca ſcribere & corradere potuerim. Spero tamen eiuſmodi nebulonum finem aliquando futurum aureumq; mundum aduenturum, in quo non, vt in hoc præſenti longe lateque per omnia Diabolus regnet, ac ego in meis laboribus impediar. Interim herba hæc Germanis ſanguis aquaticus dicta, Latinis V. Perſicaria ſeu Saphena riparum, optime vobis per me commendata ſit, vt Ma-

gneti-

neticas vires in aliis rebus per eam cognoſcere valeatis.

Pſyllium Græcis ψύλλιον, Κατάφυσις, Κυνοκεφάλιον, Κρυσάλιον, Κυνόμυιον, ψύλλερις, Σικελιωτικὸν, Σικέλιον, Κυνοειδὴς, & à Theophraſto Κύνοψ. Latinis Pſyllium, herba pulicaris, Pulicaria, Cataphyſis, Cynocephalium, Cryſtalium, Cynomyium, Pſylleris, Sicelioticum, Sicelium, Herba ſiaula, Syluacium & Plinio Cynoides, Theophraſto cynops, Et Theodoro Gaza Canaria Herba, Simpliciſtis Herba pulicaris & Pulicaria Dioſcoridis. Al Serapione lib. ſimpl. cap. 220. vocatur Bazara chatona: Auerrhoe Beſcarceton: Auicennæ chotuna, chatona chotume: Semen Bezer chotume: Italis Pſillio. Hiſpanis Zargatona, Mazaracaton, Zeragatona: Gallis Herbe à puces & L'herbe des pulces: Africanis Vargugum: Polonis Pſyllium. Germanis Flöchkraut: Eius duo ſunt genera primum explicauimus, reliquum dicitur Pſyllium alterum &c. Antiqui Arabes volunt quod Internum ſeminis excalefaciat, cortices vero frigefaciant: Certamen hoc in medio relinquimus: Eius Vſus eſt Internus atque Externus: Ex ſemine fit præſtans Electuarium.

Electuarium de pſyllio, Meſuæ: Recipe ſucci Bugloſſi, ſiue Borraginis domeſticæ & ſylueſtris, ſucci Endiuiæ, ſucci Apii ana lib. ij. Succi Fumariæ Vnc. iv. Clarificentur & in his infunde Cuſcutæ, Aniſi, Senæ ana Vnc. 5. Capill. Veneris M. j. Aſari Vnc. 5. Nardi indicæ drach. ij. Macerentur viginti quatuor horas: deinde ſemel ferueſiant, & adde Violarum recentium Vnc. iij. Epithymi Vnc. ij. Rurſus ferueſiant, colentur: colaturæ addantur Pſyllii, id eſt, ſeminis Vnc. iij. Macerentur 24. horas identidem agitando, poſt exprime totam nuccaginem: in cuius lib. iv. coque igne lento. Sacchari optimi lib. ij. 5. Scammonii præparati Vnc. i j. ſ. coctis omnibus adde ſubſequentia ſubtiliſſimè trita: Trochiſcorum diarrhodon, Trochiſcorum de ſpodio j Rhabarbari ana Vnc. j. Trochiſcorum de Berberis ana Vnc. j. Fiat Electuarium. Flauam bilem euocat, ob id febribus ardentibus acutis, curatu difficilibus auxiliatur, dolori capitis, & vertigini à bilis vapore naſcenti, ictero, & intemperiei calidæ hepatis. Datur à drach. iij. vſque ad aureos iij.

Loch de Pſyllio. Recipe Mucaginis pſyllii ſecundum artem extractæ Vnc. ij. Sacchari clarificati lib. j. Coquatur ſaccharum

ſufficienter, donec candidum fiat: deinde admiſcetur mucilago, & tamdiu agitantur, donec probè vnita ſint, & albeſcant. Seruatur in vaſe vitreato ad annum. Tenues & acres humores in pectus defluentes inſpiſſat, mitigatq́; & excretioni præparat. Fit in hunc modum Loch de ſemine Lini, & alia huiuſmodi eclegmata, quæ mucilagines recipiunt.

Loch de Pſyllio, aliud, Meſuæ: Recipe Pſyllii, Granorum citoniorum ana drach. V. Sem. Papaueris albi drach. X. Sebeſtennum. L. jujubarurum num. XXX. Glycyrrhizæ drach. vij.

Paſſularum exacinatarum drach. XV. Caſſiæ fiſtulæ mundatæ Vnc. j. Decoque in l.b. ijx. aquæ, donec impinguentur: deinde cola & proiice ſuper ea Rob. lib. ij. Sacchari ſaliemeni, Syrupi Violati, Penidiarum ana Vnc. vj. Farinæ fabarum drach. iij. Tragacanthi, Gum̃i Arabici ana aur. IV. Coquantur vſq; dum tranſeant in conſiſtentiam mellis: deinde ℞. Sem. cucurbitæ, Sem. Melonis. Sem. cucumeris. Sem. citrulli ana aur. ij. Sem. Papaueris albi aur. iij. Sem. Aniſi Fæniculi ana aur. ij. Confice & conſerua in vaſe vitreo ad biennium. Quercus, Græcis Δρῦς, Germa. Ein Eych/ Eychbaum / multæ ſunt huius ſpecies, quas omnes enumerare foret difficile. In ſyluis aliisq́; locis naſcitur. Arbor eſt procera, craſſiore & aſperiore caudice, ramoſa, foliis ꝓfundè laciniatis. Glãdes ꝓducit optimas & grãdiſſimas, Gallas itẽ & viſcũ. Radix eius latiſſimè circũiacentẽ terrã amplectitur. Fructus Latini glandes, Germ. Eycheln appellãt. Ex quercuum generibus ſunt Robora, à duritie ſic appellata, Germ. Hageychen. Itẽ Ilex, q̃ roboris magnitudine & folio naſcitur, verũ minori aculeatoq; cortice etiã læuiori, materia ſpiſſa & robuſta, glãdoſo fructu & puſillo, ꝑpetua frõdẽs coma, fructuũq; tardiſſima ꝑficiẽs, & veterẽ fructũ nouus excipit & ꝑuenit. Vnde bifera à nõnullis exiſtimatur. Præter glãdem etiã granũ quoddã puniceum fert: preterea hyphear & viſcũ, ſicut reliquæ quercus. Tertia numeratur Theophraſto ſpecies Cerrus ægilops, populo ſimilis, caudice recto, excelſo, læui, & per longitudinẽ robuſtiſſimo, materie alioq̃ improba, nec niſi ærariorũ Officinis, Carbone dotata. Glandẽ fert triſtẽ, horridã, echinato calyce Caſtaneæ modo, vnde à nullo præterq̃ ſue manditur, nec niſi aliorũ inopia, cũ alioq̃ ſolidã durámq́;

gignat

gignat carnē. Galli herrū & hedrū vocāt teste Ruell. Quarta species Esculus, Platyphyllos Græcis, vt quibusdā placet, & quibusdā latifolia, q inter arbores glādiferas, folii āplitudine præstet. Fago proceritate & glande inferior. Galla visu quidē quernæ non dissimili, nisi q lenior, sed ad rē nullā vtili: sed alteram nigram habet, qua lanæ inficiuntur. Glandem fert quæ hispido calyce contineatur, grādem, bonam, qua fungosam carnem fieri tradunt. Folium graue, carnosum, procerum, sinuosum lateribus. Græci quatuor numerant genera, hemerim, ægilopa, haliphlæum, platyphyllon. Quæ ad iā descripta genera referūt, vt quercus sit hemeris quasi placida: Robur haliphlęos, Esculus Platyphyllos. Cerrus vero sit ægilops. Summū quercus cū iuglāde est dissidiū, vt in iuglāde etiā est dictum. Gignit autē quercus præter fructū peculiarē, videlicet glandem, alia quoq; multa. Fert enim Gallæ genus vtrūq; & quædā, vt Theophrast⁹ refert, veluti mora, nisi distarēt fructu, cōtumaci duritia, plerūq; nonnulla colis effigiē repræsentantia. Interdū cū perficiuntur tauri caput imitantia: quæ cū prærupta dehiscunt, nucleū ostendūt oliuæ similē. Nascūtur & in eo pilulæ nucibus nō absimiles, intus habētes flocculos molles, lucernarū luminibus aptos, q & probè gallæ nigræ modo flagrent. Fert & aliam cum capillo comigeram pillulam, Verno tēpore melligeni succi, tū gustu, tū tactu. Gignunt & alæ ramorū pilulas sine pediculo sessiles, parte concaua, adhærētes, versi colores, quæ prominentes quosdam vmbilicos, vel cādicantes, vel dispersa nigrarum macularū varietate notatos præmonstrent, mediis partibus colore cocci rutilātibus, quibus apertis putris inanitas cernitur, aliquando pumices, sed rarò gignit. Nec non è foliis, conuolutas rariores pilulas compressas, oblongas, super foliis quoque tergo adhærentes, aquosis intus bullis, candicātes, quæ muscas creant, eæ maturescentes tandē in gallas occalescentes durantur. Desiccat, astringit, & calefacit, paulum, infra media, in genere scilicet eorum quæ tepida sunt. Folia aut medius cortex in vino decocta potaq;, omnes alui fluxus, menses & Gonorrhorræam certo cohibent. Eadem præstat ex teneris foliis liquor stillatitius, ac pueris potissimum datur. Tritæ glandes potæ prosunt iis, qui à venenatis morsi sunt, quiq; venenum sumpserunt, aut biberunt cantharides

vt vrinam cruentam emittant. Item glandium puluis potus calculo medetur Arcades glandibus primum cautè inuentas fruges vixiſſe, autores teſtãtur. Folia quercus ad vulnera ſunt vtilia. recentia enim ea conſeruant, & in aqua decocta eadẽ purgãt. Galenus quoque foliis quercubus vulnus glutinaſſe teſtatur. Rubentia tenera quercus folia, in bono veteri vino cocta dentium dolorem ex frigidis fluxibus natum tepida collutione ſedant. Ligni querni plurimus ad ædificia aliasque res firmas eſt vſus: Eſt enim lignum duriſsimum, & diutiſsimè durans. Vnde querna conſilia dicta ſunt, pro conſtantibus & firmis conſiliis.

Balneum ad ſcabiem, lepram, vlcera & omnia cutis vitia, expertum. ℞. Fol. Quercus, Piſorum ana M. χ. coquantur in aqua fluuiali q. ſ. In hoc balneo inſideat æger quotidiè manè & veſperi. Et quando egreditur, cutis infectiones penna in ſequenti mixtura intincta lauentur, & per ſe ſiccentur: Recipe Aquæ Plantaginis lib. j. ʒ. Olei ligni Quajaci Vnc. ij. Miſce. Vlcera vero Emplaſtro Diaſulphuris vinciantur. Hoc enim modo ſanaui omnem ſcabiem, vlcera quæcunque, ac lepram recentem, non ex parentibus conttactam, cutisque vitia cuncta. Renouandum eſt autem tertio quoque die, vt reliquæ artificiales balneæ Rulandus.

Quinquefolium: Græcis Πεντάφυλλον, Πενταπετές, Πεντάτομον, Πενταδάκτυλος, Καλλιπέταλον, Συλόλωτον, Συλοπέταλον, Πεντάκοινον, Θυμιατῖτις, Ἴβεως ὄνυξ, Πτερὸν Ἴβεως, Ἑρμοδάκτυλος, ψευδοσέλινον, & χαμαίζηλον: Latinis Pentaphyllum, quinquefolium, ſiue Quinquefolia, quinquepeta, Pentapetes, Pentatomũ, Callipetalũ, Pentadactylos, Xylolotum, Xylopetalũ, Pentatœnũ, Pſeudoſelinum, Thymiatitis, Vnguis Ibidis, Ala Ibidis, Peña Ibidis, Hermodactylus, Mercurii digitus, Pempedula: Apuleia Pompedulum & Manus Martis: Plinio chamæzelum: Aetio Mercurii herba: Italis cinquefoglio, cinquefolio, & pentaphillo: Hiſpanis Cinco En Rama,: Gallis Quintefueuille: Auicenna Nithaphilun & Nidæfilun: Haliabbate Femequeſtron: Aliis Arabibus Zegagi, Cubruſaiden, Hazipor, Kamefe, Kamfe, & Kameſeorach: Ægyptiis Enothron, Orphitebocẽ, Orphitebeoten & Themoneſtron: Germanis

Fünffingerkraut ꝛc. Eius genera ſunt quindecim : primũm genus eſt pentaphyllum ſiue quinquefoliũ Theophraſti: Herbariis Quinquefolium Theophraſti luleum, & Quinquefolium luleum maius. Secundum genus eſt pentaphyllum ſeu quinquefolium Theophraſti album, & Quinquefolium Maius album. Tertium genus dicitur quinquefolium Theophraſti purpureum, & quinquefolium purpureum maius. Quartum genus eſt pentaphyllum ſeu quinquefolium Dioſcoridis ac Galeni. Quintum genus dicitur Quinquefolium & pentaphyllum ſyluaticum. Sextum genus Plinio dicitur Quinquefolium fragiferum : Herbariis quinquefolium fragiferum rectum : ſeptimum genus dicitur Pentaphyllum ſiue quinquefolium fragiferum repens & ſupinum. Octauum genus dicitur pentaphyllum album rectum Quinquefolium Italicum album, & quinquefolium album rectum. Nonum genus dicitur pentaphyllum & Quinquefolium purpureum rectum, ſiue Purpureum Italicum. Decimum genus dicitur Quinquefolium & pentaphyllum petræum maius: Italis Cinquefoglio bianco & pentaphyllo Bianco : Vndecimum genus dicitur pentaphyllũ & quinquefolium album. Duodecimum genus vocatur pentaphyllum & Quinquefolium paluſtre & aquaticum : Geſnero Heptaphyllum Plinii fragiferum. Decimum tertiũ genus vocatur Pentaphyllum & Quinquefolium petræum Minus. Decimum quartũ genus dicitur pentaphyllum ſeu quinquefolium minus : Italis Cinquefoglio Minore : Gallis petite Cinquefueille. Genus 15 à Lobelio vocatur Pentaphyllum & Quinquefolium Alpinum. Exiccandi, conſtringendi Vim habent, eorum Vſus eſt Externus atque Internus: d eſtillatio eius eſt in aquam, & præparatio in vinum, plura in Medicorum libris.

Ranunculus: Græcis Βατράχιον, Σέλινον ἄγριον, Σέλινον ὑδατίον, Βατράχις Γελοτοφυὴ, Στακτικὴ, Καταστακτικὴ, Καυστικὴ, Κλένεν, ῥουσέλινον, ἡφαίστιον, Σαρδῶον Σέλινον, λυκόπ & c. Latinis Batrachium, Ranunculus, Batrachis, Cloenum Hephæſtium, Rhuſelinũ, Licopnus, Herba ſcelerata, Glorophis, Claroſphis, Phæotiũ, Rhoſolinũ, Apiaſtellum, Dentaria, Milcũ & Nilcũ, Iſe Auricomũ. Plinio Herba ſtrumea : ſimpliciſtis, herba Vlceraria, Herba cauſtica.

Apium Raninũ, Vulcania, Herba Vulcani, Herba Ranina: Arnoldo Villanouano Ranũculus Lupinus, Vngarioribus Medicis Pes Coruinus: Aliis Apiũ Syluestre, Apiũ rusticũ, & Apiũ Aquaticũ: Arabibus apud Serap. l. simpl. c. 296. Barachion, Hali Abbati Verdelheb, Valderheb, Quegcũ & Quegnũ vocatur. Apud alios Arabes legitur Kebikengi, Lelelach, Madafon, Maserus, Nodalfar Rebicheg, Michesol, & Kimisol: Italis dicitur Ranõcolo, Ranũcolo, Pie coruino, & Apio riso. Hispanis & Portugallensibus Yerua Belida: Gallis Basinet, Bacinet Grenoille, & Bacius. Ægyptiis dicitur synechon, Carcadana & Nemecon: Germanis Hanenfuß / Rappenfuß / Hünerfuß ꝛc.

Genera eius sunt 25. Primum dicitur Ranunculus Pratensis causticus. 2. Ranunculus syluestris. 3. Ranunculus primus Dioscoridis, Ranunculus Palustris, Ranunculus Aquaticus, Apiũ Raninũ, Apiũ Risus, Apiũ Hœmorrhoidũ & Batrachiũ Palustre: Italis Ranunculo acquatico. 4. Batrachium Apuleii, verticillum: Item Ranunculus rotundus, Ranunculus Bulbosus, Ranũculus Tuberosus, Flammula minor, Flammula rotunda, Flammula Vulcani, Rapunculus Vulcani, Rapunculus Diui Antonii: Italis Ranuncolo rotundo 5. genus dicitur Ranunculus albus, Batrachium albũ: Italis Ranuncolo Bianco: Gallis Bassinets Blancs simples. 6. Ranunculus albus multiflorus & Ranunculus coronarius albus.

Italis Ranuncolo coronario Bianco, & Ranuncolo Bianco multiplici: Gallis Bassinets Blancs doubles &c. 7. Ranunculus Tertius Dioscoridis, Ranunculus nemorosus luteus, Batrachium tertium Dioscoridis, & Ranunculus phragmilis luteus: Italis Ranuncolo seluatico Giallo: 8. est Ranunculus Quartus Dioscoridis siue Ranunculus lacteus, Ranunculus nemorosus albus, & Ranunculus phragmitis albus. Italis Ranuncolo seluatico Bianco 9. & 10. genus dicũtur Ranũculus nemorosus purpureus, & Ranũculus Phragmitis purpureus: Italis Ranũcolo seluatico porporino. 11. genus dicitur Ranũculus alpinus & Ranũculus mõtanus, Gesnero Flos Trullius, Aliis Ranunculus Mõtanus luteus siue Alpinus Luteus. 12. Ranunculus Alpinus, siue Montanus albus: Gesnero Flos Trullius albus, aliis Ranunculus glomeratus: Italis Ranunculo Alpino Giallo

Gallo & Ranunculo Alpino Bianco. 13. & 14. genus, dicuntur Ranunculus Aruensis, Ranunculus segetalis, Ranunculus Echinatus: Item Ranunculus Aruensis Latifolius & Ranunculus Aruensis tenuifolius siue Augustifolius. 15. Ranunculus sanguineus, Ranunculus Constantinopolitanus, Ranunculus Bizantinus, Ranunculus Turcicus & Chalcedonicus. 16. Gelotophyllis Plinii lib. 24. cap. 17. Dioscoridi Σέλινον ἄγριον: Aliis Σαρδῷον Σέλινον Item Σαρδώνιος πόα: Γελωτοφυή: Apuleio Herba scelerata: Herbariis Ranunculus sardonius, Apium Rusticum, Apium Syluestre, Apium sardonium, sardonia herba, sardoa & sardoa Herba: apud Virgilium in Thyrsi ait: Imo ego sardois videar tibi amarior herbis. 17. Flammula palustris maior, Ranunculus latifolius maior, Ranunculus flammeus maior, Ranunculus lanceatus maior. 18. Valerio Cordo dicitur Βατράχιον πλατύφυλλον: Latinis Ranunculus Latifolius, aliis Ranunculus flammeus, Item Flammula palustris minor, & Ranunculus Lanceatus minor: Italis Flammula Aquatica. 19. genus dicitur Flammula Aquatica serrata, & Ranunculus flammeus, siue Longifolius serratus. 20. & 21. genus dicuntur Ranunculus Lusitanicus & Ranunculus Autumnalis. 22. genus vocatur Ranunculus gramineus. 23. dicitur Ranunculus gramineus multiplex siue multiflorus, & Ranunculus gramineus coronarius. 24. genus Ranunculus Tuberosus, siue Bulbosus multiflorus: Italis Ranuncolo rotondo moltiplice. 25. genus dicitur Ranunculus Anglicus, & Ranunculus Tuberosus Anglicus: Italis Ranuncolo rotondo Anglico &c. Omnia hæc genera excalefaciunt & siccant, In Medicina Eorum Vsus tantum demonstratur Externus.

Ranunculus dulcis: Eius genera sunt 6. 1. genus Græcis dicitur Βατράχιον χλωηρόν Latinis Batrachium dulce & Batrachium salutiferum, Ranunculus dulcis, & Ranunculus dulcis pratensis dicitur: Herbariis Ranunculus holeracius, aliis Ranunculus salutiferus: Italis Ranuncolo dolce 2. Democrito χρυσάνθεμον: Latinis chrysanthemum Democriti.

Herbariis

Herbariis Ranunculus Auricomus, Ranunculus aureus, Ranunculus Dulcis Nemorosus, pes Leopardi, & Vnguis Leopardi, Italis Ranuncolo dolce saluatico. 3. Ranunculus holeraceus maior, Ranunculus dulcis pratensis maior. 4. Ranunculus dulcis Multiflorus, & Ranunculus dulcis coronarius : Italis Ranuncolo dolce Multiplici. 5. Ranunculus multiflorus maximus, Ranunculus coronarius maximus, Ranunculus Roseus. 6. Græcis ἰκτινοπόδιον : Latinis Ictinopodium, Pes miluinus, Batrachium vineale, Ranunculus repens dulcis, & Ranunculus vinealis. Horum generum Vsus est Internus & Externus, quia in Temperamento sunt inferiores, Ranunculus Fluuiatilis : dicitur Hepatica fluuiatilis, Remberto Dodonæus Polyanthemon aquatile : Habet etiam vim calefaciendi & exsiccandi, sed Mediocrem, Hactenus adhuc in Medicina rara herba.

CAPVT XXIX.

De Rosmarino, Resta bouis, Reseda, Ruta, Scolopendrio & Symphito.

ROsmarinus Hortensis Coronarius, Græcis Λιβανωτὶς στεφανωματική : Latinis Rosmarinum coronarium : Arabibus Eklal: Italis Rosmarino coronario & Ramerino : Hispanis Romero : Gallis Rosmarin : Germanis Rosmarin : Anglis garden Rosemarie. Coronaria dicitur quod Coronis inseri soleat : Ramos habet tenues, circa quos folia similiter tenuia crebra, oblonga & gracilia, intus canticantica, exteriore autem parte viridia, & grauiter odorata. Frutex in sum̃a est topiarius & coronarius, folio pinnato, herbaceo, subterraneo, Aricuto, thuris odore, flore cæruleo, semine atro, radice nigra, multis fibris capillata. Hac Narbonensis prouinciæ tractus adeo scatet, vt lignum aliud haud vrant. Hodie in hortis passim & fictilibus plantatur, Floret bis anno, Vere & autumno. Carpitur Maio ad vsq; Septembrem. Seritur Martio. Nonnulli

nulli duo eius faciant genera, sed exiguum adeo differentia, vt discerni vix queant. Calefacit & exiccat, quod gustus abunde ostendit. Libanotis Coronaria seu Rosmarinus, & in cibis & in potu miscetur summa corporis cum vtilitate. Vinũ Rosmarini, aut ipsa herba in vino decocta, manè & vesperi calida, ad tres vel quatuor horas jejuno stomacho pota, album fæminarum fluxum, ac cõsumpta muliebria mirabiliter sanat. Eadem ratione discutit & pellit morbum Regium, dispnæam adiuuat, arteriam tracheam purgat, & aperit, excretiones multas facit, concoctionem adiuuat: venenis est vice antidoti: tormina sedat, sanguinem purgat : sudores prouocat, post potum eius contecto corpore. Cremata tutam à pestilẽtia domum præstat, nidore improbam aeris diluens perniciem. Illita vel pota syncope laborantibus auxiliatur, vertigini medetur, faciem expurgat, dentes dealbat, halitum oris bonum efficit, visus claritatem efficit, pterygia oculorum sanat. Putrida vlcera, carcinomata, intertriginem, fistulas, aqua stillatitia aut decoctum Rosmarini aut Dictamni purgat, & ad sanitatem perducit. Fomenta eius & desessiones possunt eadem quæ Menta satiua, Dictamnum & Pulegium.

Vinum rosmarinatum, Arnoldi: Recipe Rorismarini quantum voles. Pone in dolio, super infundendo mustum crudum siue coctum & despumatum, & in vinaria cella conserua. Vtile est in omnibus ægritudinibus frigidis, confortat cerebrum, cor & neruos: appetitum rectificat: consumit phlegma: confortat dentes & gingiuas: cancrum ex eo sæpè lotum sanat: pthysicis & hecticis prodest, item quotidianæ, quartanæ, lethargo, paralysi & tremori mirificè confert: iuuentutem conseruat, & faciem iuuenilem reddit, si cum eo lauetur. Acetum eius quære apud acetum Rosaceum.

Dianthon, Nicolai: Recipe flor. Rorismarini Vnc.j. Violarũ rosarũ, Glycyrrhizæ, an. drach.vj. Caryophyllorũ, Spicæ indicæ, Nucis Moschatæ, Galangæ, Cinnamomi, Zingiberis, Zedoariæ, Macis, Ligni aloes, Cardamomi, Anisi, Anethi, (videlicet seminis) an. Scrup. IV. Mellis quantũ sufficit. Fiat Electuarium. Prodest præter rationem tribulatis, cardiacis: animi lætitiam auget. Eos roborat, qui à longo morbo debiles adhuc sese recolligunt : Ventriculum perpulchrè emendat?

Electuarium ad morbos capitis frigidos. Rŏdeletii: Recipe summitatũ Rorismarini, Cinnamomi, Macis, Nucis moschatæ, Caryophyllorũ ana Vnc. ſ. Hirundinũ castorii, Priapi tauri ana Vnc. j. Simul colligata, in olla perforata imposita in furno vtantur, donec in cineres redigantur: qui postea lauantur, si timeatur odor vstionis. Et ex cineribus istis cum pauco saccharo & syrupo de stæchade fiat Electuarium. Valet ad paralysim, conuulsionem, plenitudiné, & oculorũ rheumatismos, & aliarũ partiũ, ad articulorũ dolores à morbo Gallico, & alios affectus in quibus multum exiccandũ est.

Epithema ad frigidos cordis affectus, Andern. ℞. Flor. Rosmar, stæchados, ana Vnc. ij. Sem. Ocymi, Cort. Citrimali, Macis, Caryophyllorum ana Vnc. iij. Spec. Diamarg. cal. vel Diagẽmæ, vel Diathamaron drach. ij Redacta in puluerẽ excipiuntur gossipio. Hoc deinde sacculo indatur ex serico panno intersuto. Hic postea vino & aqua Melissæ irroretur, & tepidus cordi admoueatur: siccatus remoueri debet. In cordis palpitatione trochisci de capsura addantur. Vnguentũ optimũ ad memoriã augendã, Fioravãti: Recipe aquæ ex flor. Rorismarini l. j. Nucis moschatæ, Caryophyllorum, Granorum Paradisi, Cinnamomi, Cubebarum, Macis, Zingiberis ana Vnc. j. Moschi Scrup. ſ. Piperis longi drach. j. Croci drach. iij. Galangæ drach. ij. Terantur quæ teri possunt, misceãtur & macerẽtur p dies in loco aliquo calido: inde calore cinerũ destillẽtur, augẽdo ignẽ donec cõburãtur fęces. Huic deinde aquæ, adde aquæ ex foliis Rorismarini lib. j. & coquãtur simul in vase vitreo ad ignẽ, donec dimidia pars fuerit cõsũpta. Quo facto adde olei veteris l. j. Olei de Been Vnc. j. Euphorbii, Castorii, ana Vnc. IV. Sinapi Vnc. VI. Olei Sesamini olei hypericonis, olei citri, olei Spicæ, olei de ciberto ana Vnc. ſ. Misceãtur õnia in cucurbita vitrea optime obturata, & macerẽtur ad Solẽ mẽses tres: & erit factũ. Amissam memoriã mirabiliter restituit, vngendo cũ eo caput totũ & stomachũ, vesperi. cũ itur dormitũ. Resta bouis, Remora Aratri, quod radicibus suis aratrum remoretur: Græcis Anωnis vel Ononis, quasi dicas Asini delectamentũ. Euricius Cordus Acutellam dici affirmat: Gallis Bugraues, Arreste beuf. Germanis Ochsenbrech ꝛc. Decoctum eius Equites, meiere nequeuntibus equis offerunt, quia vim habet diureticam: Crebris est aculeis, in-

ſtar inſtrumenti quo ſtupam ſeu Linum fœminæ expurgant, vt Cordus explicat. Ramos habet fruticoſos, dodrante maiores frequentibus geniculis cinctos, cauis alarum multis, capitula multa. Foliis eſt exiguis, tenuibus, ceu lentis, ad rutæ aut pratenſis loti formam accedentibus, ſubhirſutis, odoratis iniucundè olentibus. Rami ſpinis acutioribus, ac veluti ſpiculis firmioribus horrent. Radicem habet candidã, ſeu in nigro candicantem. Florem fert minutulum, Piſi dilutiore micantem purpura, in ſiliqua non vndequaq; ſeptum. Naſcitur culto, pingui & glutinoſo ſolo, ſegetibus præcipuè & aruis. Menſe floret Iulio & Auguſto. Calida eſt gradu tertio. Vim habet quandam abſterſoriam & & inciſoriam. Radix calfacit & extenuat. Intrinſecus Cortex radicis cum vino potus vrinam ducit, calculos rumpit, & cruſtas expellit, Dioſcor. & Plinio teſtibus. Radicis decoctum hæmorrhoidas ſanare creditur. Antequam ſpinoſa fiat ſale conditur, & eſt cibis gratiſſima. Extrinſecus Decocta radix in poſca dentium dolorem collutione mitigat.

Reſeda: Simplici Eruca Cãtabrina & Eruca Hiſpanica: Italis Reſeda: Germanis Spaniſch Raucken/ id eſt Eruca Hiſpanica: ſecundũ genus dicitur Reſeda Latifolia & Reſeda tenuifolia: Eius Temperamentum calidum ſiccumq; eſt, abutiturq; ad veneficia aliaq;, ideo eius virtutes à Medicis non inquiruntur.

Ruta inter graueolentes herbas numeratur, ſeu domeſtica, cuius vna ſolum differentia agnoſcitur, omnibus perſpicua, ſeu ſylueſtris cuius plures dantur. Eſt autem Ruta ſuffrutex bicubitalis ramoſus, ſurculoſus, folioſus & ſemper virens, floſculos gerens luteos, à quorum occaſu capitulum emergit quadrangulare, tot ſeptis & loculis, quot angulis diuiſum, in quibus ſemen continetur, quod in ſyrupi de ſtœchade fit compoſitionem. Dicitur autem ruta Græcè πήγανον, quod eius præſicco ſpiritu & calore genitale ſemen areſcat, aut extinguatur, Item ῥυτὴ & ῥύτη à Nicandro ῥύσιμον: Latinis peganum, Rhyte, Ryte, piganum, Nicandro Rhyſimũ, Apuleio Eriphium: Herbariis Ruta, Ruta hortenſis & Ruta hortulana. Serap. lib. ſimpl. c. 290. dicitur Sadeb: Auicenna Alſadeb: Auicennæ gloſſographo Falagagel ſemen vero Bizeri Falagagel: Stephano Hali abbatis Gloſſographo Ruta voca-

 tur

tur Sedabum, Seedeb & Sedebum: Apud alios Arabes legitur Asileb, Alsaieb, Zefere, Sedeb, Sedef, Sedab, Radeb, Aselep, Sabeb & Scebel: Item Bezer, Sedef quod est Semen: Italis Ruta vocatur Ruta. Hispanis Arruda, La Arruda & Ruda: Gallis Rue, de la Rue, & Rue de Iardin: Bohemis Rauta: Assyriis Harmala & Besasa: Ægyptiis Epnubu, Africanis Curma: Hungaris Ruta Zeges rutha; Anglis Rue & Revve. Germanis Rauthen ꝛc. Vires tamen alias insignes habet, quæ eius vsum valdè cõmendant, eâq; plerimi faciebat Mithridates, in sua peculiari Antidoto, qua se à quibuscũq; venenis tuebatur. Cõstabat 20. foliis rutæ, ficubus duabus, iuglandibus siccis duab⁹ simul tritis cũ grano salis. Sylucstris vero rutæ duæ pcipuæ differẽtiæ dãtur, vna foliis, odore & effigie hortẽsi similis est, vocatur q; mõtana, ꝙ in mõtibus fruticare soleat. Est & alia quæ cum rarissima sit & variè nominata, multorũ in ea designãda exercuit ingenium. Dioscorides c. 53. l. 3. videtur eã Moli nominare: capite tamẽ sequẽti Moly describens, eius folia graminea facit, & radicẽ bulbosam, ꝙ rutæ malè cõgruit, ineptèq; Cappadoces id nominis illi dedere. Syri vocant besasan, Arabes harmel & harmalã, ꝙ nomen in Officinis multis ꝓ ruta vulgari sumitur, vt recte q̃dẽ defectu veræ harmalæ, quę est secunda species rutę Syluestris vsurpari potest. Ista harmala abs radice multos edit cauliculos dodrãtales, folia ãgusta, tenuia & oblonga, florẽ album & quinq; folium, semẽ in calycibus rutæ hortẽsis modo, sed triangulis. Grauẽ spirat odorẽ. Nascitur in Cappadocia & multis Hispaniæ tractib⁹ incultis. Calida & sicca est tertio ordine: attenuat, incidit, humores crassos digerit, & semen extinguit. Decoctum foliorum Rutæ & seminis calidum potũ, hausto veneno resistit, cordis itẽ & lateris dolori medetur: purgat arteriã tracheã, tussim mitigat, dyspnæam adiuuat, dolores coxendicũ aliorũq; mẽbrorum sedat: horrorẽ in febribus pellit. Cũ Anethi semine in vino cocta, colicæ, nisi obstructio obstet, medetur. Idẽ potest aqua stillatitia. Clysteribus contra colicã passionẽ & tormina rutæ folia & oleum debent adiici. Vrinã ciet. Sed genitale semẽ cõtinuus eius vsus extinguit. Cocta in aqua pluuia diarrhæã cohibet. Vermes ventris cũ oleo coctũ & potum eiicit. Viridia folia mansa & comesta, fætorẽ allii & cęparum in ventriculo reprimunt. Syluestris

ruta in cibis est vitãda: In medicamentis vero fortior est q̃ satiua. Folia omnibus pene externis corporis vitiis vt mariscis, pustulis, scabiei, serpigini, aliisq; id genus prosunt, tumores sedãt, cũ ficuũ decocto illita, vel si n. cb aiis te atur: q̃ idẽ p̃stat decoctũ foliorum Rutæ cũ ficubus potũ: hydropicis eodẽ modo est salutaris. Oculorũ dolorem sanãt & caliginẽ discutiunt viridia folia cũ farina hordeacea illita, rutæ folia discutiunt. Succus auriũ dolori subuenit. Idẽ cum alumine, nitro, & melle mixtus serpiginẽ, papulas, psorã, & capitis fluidã scabiẽ sanat Oleum Rutæ est calidũ, apertiuũ, resolutiuũ, & mitigatiuũ dolorũ, calefacit renes, vesicam, matricẽ, & sedat dolores eorũ, maximè colicã, si venter vngatur, & fiat ex eo solo clyster. Opitulatur quoq; neruis, cõfert spasmo, & frigidos humores expellit. Cõficitur hunc in modũ: Recipe Rutæ recentis incisæ & contusæ, quantum libuerit, pone in vase vitreo, & olei veteris clarissimi sufficientẽ mẽsurã infunde, atq; in sole aut loco aliquo calido diebus quindecim macera, deinde in duplici vase coquito, & abiecta ruta recentẽ iniice, atq; rursus diebus quindecim macerato, iterum que dicto modo coquito & exprimito, idq; tertio quoq; facito. Atque hunc in modum multa alia conficiuntur, olea, vt Anethinum, Chamæmelinũ, Lilinũ, Narcissinũ, Ligustrinũ, Sambucinũ, Iasminũ, Cheyrinũ, Myrtillorum, Myrtinũ, Mẽthæ, Absinthii, Rosaceũ, Violaceũ, Nenupharis &c. Clyster ad pituitã alterandã, Andemaci: Recipe Rutæ, Pulegii; Calaminthæ, origani ana M. j. Sem. Fænigræci, Carui, Cumini, Seseleos ana Vnc j. ß. Flor. Chamomillæ, Meliloti, Anthos, Stæchados ana P. ij. Decoquãtur ex iure pingui interaneorũ lib. huic vini maluatici, & albi veteris aut rufi triens: olei Anethini tantundẽ addatur, mixta aluo, quando opus est iniiciantur.

Clyster ad tympanitẽ, Rondeletii: Recipe Fol. Rutæ M. j. Anisi, Fæniculi. Carui, Cymini, Baccarũ Lauri ana Vnc. ß. Flor. Anthos, Stæchados ana P. j. Asari, vel Agarici Vnc. 5. Fiat decoctio. In libra vna dissolue Benedictæ laxat. Vnc. j. Olei rutacei, vel Anethini Vnc. iij. Vini Vnc. IV. Misce, & fiat Clyster. Clyster flatus, Heurnii: Recipe Decoctum origani, Calaminthæ, Rutæ, Chamæmeli, Anethi cum Sem. Anisi, Fœniculi, Carui, Cumini, Apii, Leuistici, Seseleos, Baccis Lauri, in decocto soluatur Mel Rorismarini: Elect: de baccis

 Lauri,

Lauri, cum oleo Rutæ, Lauri, Anethi, vel Chamæmeli, vel ex oleo nucum sincero, cum vino maluatico, Hiera Benedicta.

Oleum rutaceum. Innominati: Recipe Rutæ recentis, incisæ & contusæ, Vnc. IV. Olei veteris Clari lib.j. Macera ad solẽ, aut in loco calido aliquo diebus quindecim, deinde in duplici vase coquito, & abiecta ruta recentem iniicito, & iterũ diebus quindecim macerato, postea simili modo coquito & exprimito, & tertio recentem rutam iniice, macera, coque & cola. Est calidum aperitiuum, resolutiuum, & mitigatiuum dolorum: calfacit renes, vesicã, matricem: & sedat dolores eorum, & maximè colicam, si venter vngatur, & fiat ex eo solo clyster: præterea opitulatur neruis, confert spasmo, & expellit frigidos humores. Oleum ad grauitatẽ auditus. Recipe Rutæ, Maioranæ, hellebori albi ana part.j. Olei xyllini, olei de Colocynthide ana q.s. Vini quantum sufficit. Misceantur & coquantur, vsq; ad consumptionẽ vini. Vtere euacuato prius corpore.

Electuarium de baccis Lauri. Rhasis. Recipe fol. Rutæ drach. x. Sem. Ammi, sem. Cymini, Sem. Nigellæ, Sem. Ligustici, Sem. Carui, Sem Dauci, Origani Amygdal. Amararũ, Piperis nigri, lõgi, Mẽthastri, Baccarũ Lauri, Castorii ana drach.ij. Sagapeni Vnc.s. Opopanacis drach.iij. Mellis l.j. Vnc.iv. drach.vij. Tritis diligẽter q̃ triturãda sunt, fiat Electuariũ: additis circa Vinũ lachrimis in vino dissolutis. Valet ad colicã & iliacã passionẽ, & doloribus intestinorũ ex causa frigida, vel flatuosa. Sclopendriũ siue Asplericu, nõnulli volunt esse linguã Ceruinã. Sclopẽdria dicta est à Sclopendra insecto, cui similia folia habet. Est autẽ Sclopẽdria vermis, multis pedib. qb⁹ nõ aliter atq; nauis remigio suo, velut Nicander autor est, ꝓgreditur. Splenion quoq; Hermioniũ, & Asplenion, quasi dicas sine splene q a splenẽ liquat. Duo sunt eius genera: Primũ qꝫ maius appellatur, Nascit̃ in syluis ac mõtibus opacis & humidis, foliis sicut phyllitis, lunatis, multis, sed ãgustiorib., vtrinq; ad imũ vsq; ad mediã eius fibrã incisis, q̃ p terrã sparsa iacẽt mense vero iunio alia è medio folia ꝓducit, recta priorib. arctiora & magis diuisa maculis, sicut polypodiũ, aspersa flauis Hęc autũni tẽpore pereũt, ac quę prius enata fuerunt, manẽt, perq; totã virent brumã. Radix nigra capillis multis ac frequẽtibus cõpacta, velut cespite quodã. Rarũ est hoc genus inuẽtu: copiose autem locis quibus inuenitur prouenit. Et

Et hæc est verũ Scolopendrion siue Asplenõ Dioscoridis, quod maius licebit appellare. Altera Scolopendrii species est minor, quæ verũ Splenion, quo pro Scolopendrio veteres sunt vsi, Tragus dicit, Germanis Miltzkraut: sicut Græcis Splenion. Dictũ est enim, Splenion esse cõmune huic & Phyllitidi vocabulum. Nascitur in mõtibus, saxorum rimis, & locis asperis, foliis digitali longitudine, scolopendræ animalculo similibus, multis, incisuris Polypodii, sed breuioribus angustioribusq; supernè virentibus, circa terram vero subflauis & asperis quasi, quasi puluere obsitis. Radix nigra & villosa. Tẽperamentũ cũ phylliti habet idẽ: calidũ in primo & siccũ in secũdo ordine. Scolopẽdrion siue Asplenon. Easdẽ contra lienẽ extirpandũ cũ phyllitide habet vires, ad dies quadraginta potũ, & extrinsecus lieni impositũ. Decoctũ in vino iecoris & splenis obstructiones soluit, regiũ morbũ pellit, calculo vesicæ & renũ medet: Quartana febri laborantibus auxiliatur: Atrã enim bilẽ eiicit. Sanguinis grumas ex lapsu vel aliunde citra pectus collectas, discutit, stranguriã adiuuat. Hæ vires Scolopendrio potissimum minori conueniunt: Phyllitidi tamen à nonnullis etiã adscribuntur. Liquor eorum stillatitius potus, sicut etiam Phyllitidis, cor confortat, & singultus sedat. Quæ de Phyllitide dicta sunt, eadem referenda sunt: siquidem pares cum ipso ad externas corporis partes vires obtinet.

Symphytum Græcis, ab insigni constringendi vi & glutinandi. Latinis eadem ratione consolida & solidago: Symphyta varia dantur ab Authoribus, vt Symphytum magnum, Symphytum Petræum &c. Symphytum magnum Latinis Consolida Maior & Vnctuosa Gall. Consyre. German. Schwartzwurtz. Nascitur locis aquosis palustribusq;, caule cubitorum binum aut maiore, angulioso, inani, vt Sonchus, & crassoqui per breuia interualla circũdatur foliis lanuginosis, oblongis, angustis, sicut bubulæ linguæ: ab angulis pinnæ prominent, & in singulis alis folia quædã tenuia, ceu annexa cohærescunt, in quibus flores lutei, rutaceis similes, exeruntur & semina Verbasci. Caulis vniuersus & folia quandam lanuginem alunt asperam modicè, quæ ipso attactu pruriginem ciet. Radix extra nigra, intus candida, glutinosa, in qua medica vis inest. Quod autem quis, vt monet Fuchsius, de flore obiicere poterit,

terit, quē ... ides facit luteum, in noſtra vero cōſolida eſt alius, ni ... uber, aut leniter purpuraſcens, huic cum Fuchſio reſpōd ... flores nihil obſtare, cum multas herbas cōſtet ꝓ loci naturæ c ... lorē ſæpe mutare, vt ipſe de Bugloſſo exēplum adducit. Noſtra cōſolida in Germania floret, fert etiā ſubrubrum, aut etiā cādidum. Nōnulli inulā vocant ruſticā alii Alū Gallicū. Floret p æſtatē integrā, Radix autumno vellitur. Symphytū petræū in ſaxis naſcitur, vnde cognominatū eſt. Plinus & Apul. Alum appellant. Latinis conſolida petræa. Officinæ Germaniæ hoc carent. German. **Steyngunſel.** Naſcitur, Cordo teſte, Aſciburgi, duobus à Brunſuico miliaribus. Ramos habet tenues, paruos origano ſimiles, florem cæruleum, exilē in capitibus Thymi: totū eſt ſurculoſum, odoratū, guſtu dulce, ſaliuā ciens, radice longa, ſubrufa, digitum craſſa. Fragus dubitat de hac ſpecie, an Dioſcoridis Symphytum ſit Petræum, quādoquidem deſcriptio non per omnia cum Dioſcor. conueniat. Quid autē Symphytum petræum ipſe exiſtimet, dicetur. Eſt & Symphyton quoddā in Saxis & montibus creſcens, quod Medici Polygonion, Macedones Oſteocollon, alii Talantion, vulgo Symphytum vocant. Oſteocollon quaſi dicas oſtium gluten, quod oſſia fracta ferruminet, ac carnes diſſectas, ſi vna coquatur, caleſcere faciat. Viret perpetuo, vidua foliis, ramulis penſilibus inſtar iunci, cirroſis, tenuiori proceriorique ſparto ſimilibus. Præterea herba eſt, cuius plurimus in ſanandis vulneribus eſt vſus, quam vulgo conſolidam mediam, Symphytū medium, ſeu ſolidaginem mediam, Germanicè **Guldengunſel** appellant, in pratis paſſim naſcens, caule quadrangulo, lanuginoſo, ex quo per interualla folia bina ex ſingulis geniculis, laciniata, menthæ ſimilia, emicant: à medio caulis ad faſtigium vſque ex ſingulis foliorū alis, flores ſex vel ſeptē, Maio potiſſimū menſe, in purpureo cærulei exeunt. Radix lignea, multis capillamētis fibrata. Vide ſuprà cōſolida: Huius dātur differētiæ ſex Tabernæmōtano. Calefacit, exiccat & contrahit modice, in ordine ſecundo. Eædem teſte Galeno, vtriuſque Symphyti ſunt facultates & vires. Radices tritæ & potæ in aqua mulſa, cruenta expuentibus, ruptiſque proſunt, quæ in pulmone ſunt expurgant.

Renū doloribus cū aqua datur. Ad dyſenteriā & rubra fœminarum

rum profluuia in vino decoctũ bibitur. Ad cõuulsa & rupta ex aceto mulso sumitur. Mansum sitim extinguit, & arteriæ asperitatẽ sanat. Illita radix recentia vulnera glutinat. Inflammationibus, sedis potissimum, cum Senecionis foliis vtiliter illinitur. Intestinorũ ramices illitum coercet. Tanta vero eius in glutinando vis est, vt carnes etiam si vna coquatur glutinet. Potio vulneraria, Quercetani: Recipe Consolidæ vtriusq;, Veronicæ, Cyclamini ana M. j. Astacorũ expurgatorum num. IV. Vini albi Mens. ij. Circulentur in balneo per triduum. Exhibeatur primis septẽ diebus manè cochlear vnũ.

Clyster consolidans vlcera Intestinorum, Rondeletii: Recipe Rad. Verbasci, Consolidæ maioris, ana Vnc. ij. Caudæ equinæ plãtaginis ana l. j. Rosarum rubrarum. Fiat decoctio in aqua ferrata. In lib. j. dissolue Seui hircini Vnc. ij. Misce capiat redditis alui excrementis, & præcedente Clystere detersorio.

Electuarium consolidæ maioris, Fiorauanti: Recipe rad. Consolidæ maioris, contus. & cribr. lib. j. Cort. granatorum Vnc. s. Ligni aloes drach. vj. Myrrhæ, Masticis, Sarcocollæ, Sanguinis draconis ana drach. ij. Mellis communis Vnc XVI. Misce & fiat Electuarium secundum artem. Sumptũ per os, & forinsecus applicatur. Cõfert rupturis: vulneribus prętertim pulmonis: ossibus fractis.

Loch ad sputũ sanguinis, Rondeletii: Recipe cõseruæ Symphyti, Cons. Rosarum antiquæ ana Vnc. s. Gelatinæ Cyteniorũ conditorum saccharo Vnc. j. Trochiscorum de terra sigillata, vel de Carabe drach. ij. Cũ syrupo myrtillorũ fiat ad modũ Loch. Loch. ad vlcera pulmonis, Rõdeletii: Recipe cõseruæ Symphyti, Cõserv. Ros. antiquę ana Vnc j. Tragacãthę torrefactę, Gũmi Arabici leuiter torrefacti, Cin. Cãcrorũ fluuiat. lotorũ in aqua ros. ana drach. ij. Coralli rubri, Boli Armeni, Terræ sigillatę, ana drach. j. Sẽ. Papaueris albi, Sem. Plãtaginis ana drach. j. s. Cũ syrupo de rosis siccis fiat Loch.

Extractum Symphyti, Andernaci: Extractum Symphyti eodem quo sequens ex Satyrii radicibus, modo paratur. Ad ramices curandos efficacissimum est.

Pilulæ probatæ contra fluxũ ventris, Nicolai: Recipe Myrtillorũ, Balaustiarum, Psidiæ, Symphyti, Sang. Draconis, Boli Armeni, Acaciæ, Hypocistidis, Rosarum, Tartari, Sumach, Croci, Galliæ

Moschatæ, Gallæ, Cinnamomi, Spodii, Masticis, Gummi Arabici ana drach. j. Opii Thebiaci drach. ſ. Cum ſucco Cymarum Myrti, Lentiſci tempera, & fac pilulas in modum Orobi. Dentur IX. vel XI. cum aqua roſacea, vel pluuiali. Contra fluxum ventris & maxime lienteriam & dyſenteriam valent.

CAPVT XXX.

De Sinapi Sambuco, Saxifragia & Scilla.

SInapi, Athenæo teſte, ὅτι σίνεται τῶς ὧπας ἐν τῇ ὀδμῇ, hoc eſt, quod olfactum luminibus officiat, dictum. Vnde Columella: ſeq; lacceſſenti fletum factura ſinapis. Græcis item napy nominatur: quaſi Naphy, vt idem interpretatur, quoniam non ſine natura ſit, ſed acri, & proinde quaſi incõmoda donetur. Vel ꝙ puſillo ſit corpore, ἀφυες enim dicũt, ꝙ natura priuatum ſit. Alii Napy per priuationẽ, videlicet νήπιον dici volũt, quaſi immite, quod acrimoniæ ſit vehementis. Gall. Seneue. Germa. Senff. Sinapis plura ſunt genera. Eſt hortenſe idq; e duplex. Eſt item ſylueſtre ſimiliter duplex. Nec nõ & duplex aquaticum. Eſt & poſtremum ꝙ circa ſepes & loca inculta naſcitur. Primum itaq; Hortenſe Sinapi, caulem habet hirſutum, longũ, ramoſum, folia rapi, minora tamen & aſperiora, flores luteos, ſiliquas rotundas & hirſutas, plenas ſemine candicante.

Alterũ hortenſe, hirſuto itidẽ eſt caule, minore tamẽ foliis Erucæ, maioribus tamẽ & latioribus, laciniatis, floribus albicantibus, crucisq; effigiẽ referentibus, ſiliquis teretibus & oblongis, ſemine pullo, ruffeſcenteue refertis. Latinis dicitur Eruca hortẽſis, ſeu ſatiua. Græcis Εὔζωμος, ꝙ iura cõmendet. Eruca vero ꝙ linguã erodat.

Sylueſtre primum in auena & Rapis naſcitur, flore albo, violæ ſimilitudine: folia, caulem, & ſiliquas cum ſatiuo ſimiles habet, ſed minores, nec ita proceras. Latinis eruca ſylueſtris. Sylueſtre alterum priori eſt ſimile, niſi ꝙ florẽ habet luteũ. Iumentis in pabulo potiſſimum miſcetur. Sic duæ ſunt Erucæ ſpecies: altera ſatiua: altera ſylueſtris. Similiter iuxta aquas duo Erucæ genera creſcunt, caule, foliis, & ſiliquis p̃dictis ſimilia, flore autẽ, ſicut & priora diſcrepãtia: alterũ luteo, alterũ vero albo. Minus reliquis ſunt acria, guſtu tamẽ nonnihil amara. Poſtremũ circa ſepes & loca inculta naſcitur, foliis & caule

& caule & flore Eruca tenuioribus, & angustioribus : siliquis item breuioribus : semine flauo & minuto, sinapin quadantenus gustu referēte: asperū vero secundū reliqua, ac linguā sicut sinapi vellicat. Tragus Verbenā fæmellā appellari dixit, quoniā similitudinē quandā in gustu & forma cū sinapi habet. Quod tamen alii Verbenæ faciunt speciē, de qua suo loco. Calidum est & siccum sinapi in quarto ordine. Vim habet calfaciendi, extenuandi & extrahendi.

Quomodo sinapi ad salgamorum & conuiuiorum vsus appare-tur, vide Columellam lib. 12. cap. 55. Varronem rei rusticæ lib. 1. c. 59. Palladium in mense Iulio. Fortius est quod est album, ad venerem incitat, vrinam ciet, torminibus medetur, & intestinorū dolori. In vino coctum & potum idem semen, morsui scorpionum & venenatorum prodest. Syluestre vero quod in amniū ripis nascitur, est validius, & in cienda vrina vehementius. Postremū genus quod Verbena fœmella existimatur, cum melle & vino apparatū, pectoris ob structioni summopere confert: tussim lenit: fluxus ex capite ad pulmonē retinet. Phthisicis prodest; regiū morbū pellit. Cū vino venenis resistit. Extuso semine in lacte vel aceto macerato, pastilli, qui ad ciborū vsus reponi solēt, cōficiuntur. Semē cū aceto illitū & impositū, pustulas rubras excitat: feras impetigines & lepram hoc modo sanat. Cōtra tonsillarū tumores & arteriæ scabritiē ex aqua, & melle tusa farina gargarizatur: ad coxendicū & lienis cruciatus, & tumores illinitur. Cum melle sugillata tollit, & alopecias sanat. Plures seminis vires Nasturtio sunt pares. Radix Erucæ, seu albi Sinapi in vino cocta, confractis & tusis ossibus illinitur. Succus ad oculorum hebetudines prodest. Verbenæ fœmellæ semen ex aqua, & melle illitum, tubercula circa aures discutit: mammillarum tumores sedat, & locorum naturalium. Clysteribus etiam vtiliter admiscetur, Reliquis generibus eædem sunt vires.

Puluis Epilepticus. Recipe coriandri præparati, Sem. Sinapis, Nucis moschatæ ana Vnc. s. Sem. Pæoniæ drach. vij. Diptamni albi drach. ij. Fiat puluis. Contra Epilepsiam puerorum valet.

Cataplasma Quercetani: Recipe pulueris Synapi Vnc. j. s. stercoris capraium & columbarum ana Vnc. s. pulueris Sem. Pæoniæ, gran. Iuniperi, rad. Ireos, & florum Saluiæ ana drach. ij. foliorum

rutæ minutim concisorum, m. i. cum vini, mellis & aceti, q. suff. fiat emplastrũ vel cataplasma, q͞p cõmissurę colli cũ occipitio inducatur.

Sãbucus Latinis, Græcis Acte: Germanis Holder: Duũ est generũ. Primũ Sãbucus ꝑprie dicitur, alterũ Ebulus. Sãbucus in arborẽ assurgit, virgis arundinũ modo rotũdis, cauis, medulla expletis cãdicã:b., proceris. Folia circa ramos p interualla terna aut etiã [illegible]na septenaue iũcta exeũt, nucis iuglãdis similitudine, graueolẽtia, minutis incisuris, insumis ramis seu caulib. vmbellas ferẽtia, rotũdas, q̃ florẽ ꝑducũt candidũ: fructũ seu acinos Terebinthino similes, in nigredine subpurpureos, racemosos, succosos & vinosos: floret paulo ante solstitiũ æstiuũ: baccas suas in Augusto ꝑfert. Locis opacis asperisq; potissimũ, & circa aquas nascitur. Officinis ꝑprie Sãbucus dicitur, ab autore forsan Sãbyco: vel à Sabuca musico instrumẽto, q͞p pectida aut Magadin alii appellãt, Germ. Holder. Alterũ genus Ebulus dicitur humile, minusq;, herbaceo magis generi assignandum, caule quadrãgulo, geniculato, foliis amygdalæ, ex interuallo circa singula genicula alæ instar se extẽdẽtib., p ambitũ serratis, longioribus, graueolentib. Vmbellã in summo fert Sãbuco similẽ, flores itidẽ & fructũ. Radice nititur lõga, crassitudine digitali. Gaudet iisdẽ locis q b. Sãbucus, ac in agris q busdã etiã ꝑuenit, tardiusq; nõnihil floret. Græcis χαμαιάκτη, h. e. humilis Sãbuc⁹, Latinis Ebul⁹, Germã. Attich. vel niderer Holder. Meminit huius Vergilius in Gallo, inq ẽs:

Pan Deus Arcadiæ venit, quem vidimus ipsi
Sanguineis Ebuli baccis mintoq; rubentem.

Sunt enim baccæ eius sicut Sãbuci in nigro subpurpureæ, q͞p hic sanguineas dixit. Vtrũq; genus calidũ est & siccũ. Vim habent purgatoriã, exiccant, cõglutinant, modice digerũt. Vmbella Veris tẽpore in cibis cocta, ventrẽ laxat & emollit. In vino cũ melle folia & vmbellæ coctæ, frigidã & siccã tussim, aliquot dieb. potu eius cõtinuato, pellũt, pectus purgant, viscosas pectoris humiditates resoluunt. Efficacior est radix. Decocta in vino hydropicis manè & vesperi, pota, est vtilissima. Stillatitiæ aquę eędẽ assignãtur vires sed bonã eius quãtitatẽ sumere cõueniet. Aqua aut decoctũ foliorũ cõtra anginã vtiliter gargarizatur. Decidentẽ vuluam cũ Pyrethro erigit. Fomẽta ex radice & foliis, matricis tumorẽ insessu sedant. Podagris calidis

folia

folia itẽ imponũtur. Baccæ eius infirmiores sunt q̃ reliqua, capillos illitæ denigrãt. Folia, si prætenera ac mollia expolẽta illinantur, inflammationẽ mitigant. Ambustis & canis morsibus illitu prosunt. Vlcera quæ dehiscunt in fistulam, agglutinant. Ad õnia vero efficacior est q̃ minor, hoc est, Ebulus. Sãbucus seu Acte Syluestris. In opacis & humidis syluis circa ferarũ, potissimũ lustra Sãbuci nascitur syluestris species, ab Hieronymo primum Frago demonstrata, Sambuco vulgari, foliis, cortice, ligno & odore ꝑ õnia similis, nisi, ꝙ florẽ nõ fert in vmbella, sed velut vitis, subflauũ, stellatũ: baccas mẽse Augusto ꝓducit rubẽtes, gustu iniucũdo. Germã. **Waldholder** Latinè Acte seu Sãbucus syluestris, itẽ Sãbucus ceruinus, ꝙ cerui potissimũ eũ expetãt. Tradit ꝑterea Tragus ceruas nõ ante hũc gustare, q̃ ꝑgnantes fuerint: tum n. sicut & cerui eius desiderio tenẽtur. Solis autẽ vescũtur foliis, Nequaq̃ baccis. Sãbucus seu Acte palustris, vel aquaticus, Germ. **Bachholder**/ ob florũ & ramorũ cũ acte similitudinẽ appellari potest. Alias **Schwelckẽ**. Plura de nomine eius nõ cõstãt. Nascit̃ iuxta aquas sub alnis, ramis sicut Acte, medulla expletis foliis diuisis, Aceris ferè similitudine: Florẽ in mẽsis Maii fine fert Sãbuci odore nõ iniucũdo, extremis maioribus, medios & interiores minores ãbiẽtibus: baccas fert rubẽtes, baccis sambuci maiores, q̃ autũno maturescunt, saporis ingrati Nauseã n. comestæ pariunt: Præcipuo fere his hyemali tẽpore gallinę syluestres oblectãtur. Syluestri Sãbuco pares cũ Solano satiuo vires assignantur. Naturæ est frigidæ: ꝑsertim vero baccæ: Vnde somnũ conciliant. Nimius eius vsus admodũ est noxius. Baccæ maturæ Sambuci palustris ad cientia vomitus medicamenta adhiberi poterũt. Plura nõ sunt cognita.

Aqua ad hydropẽ. Recipe Eupatorii, Endiuiæ, Scolopẽdrii, ana M.j. Herbæ Peti M.iij. Flor. Ireos nostrat. Flor. Sãbuci ana P.j. Radicũ Asparagi, Apii, Fraxini, Rubiæ, Tormẽtillæ, Acori ana Vnc. ſ. Ebuli, Ireos nostrat. ana Vnc.j ſ. Sem. Cucurbitæ, Melonũ, Citrulli, Cucumeris, Endiuiæ, Scariolæ, Lactucæ, Portulacæ, Hali cacabi ana drach. ii. Corticũ Tamaricis, Capparorũ ana Vnc.ſ. Corticũ Sãbuci, Ebuli, ana Vnc.ii. Hepatis lupini Vnc.ii. Ventriculorũ gallinæ sicc. Vnc.ſ. Scyllæ Vnc.ſ. Acinorũ Sãbuci M.ii. Cãtharidũ drach. i. Succi herbæ Peti l.i. Aq̃ flor. Sãbuci ireos, rad. Ebuli, Cort. Sãbuci ana lib.

na l.ſ. Aceti drach. ij. Mellis Vnc. iiij. Cinnamomi electi Vnc. j. Spicæ Indicę drach. ij. Cōtundēda cōtundantur benè, miſceātur & maceretur p horas 24. deinde in cinerib. igne pq̃ lēto deſtillētur. Aquę addatur ſalis Abſinthii Vnc. ſ. & ſeruetur. Datur quotidie Vnc. j. ſ. vel Vnc. ij. mane & ſtomacho ieiuno. Hac etiā vinū hydropicorum dilui poteſt. Aqua hydropica alia. Recipe Aquæ florū Sābuci l. IV. Acinorum Sābuci immatur cōtuſ. l. IV. Macerētur per horas 24. & deſtillētur. Huic poſtea adde acinorum Sambuci maturorū contuſorum l. IV. Macerētur iterum vt prius, & deſtillētur. Demū Recipe huius aquæ l. ij. Aquæ theriacalis l. j. Liquoris Tartari, correcti Vnc. ijx. Olei ſalis Ebulini, vel iuniperini drach. ij. Detur Vnc. j. vel Vnc. ij. ſtomacho vacuo ad ſudorem eliciendū. Elixir Balſameum Antipodagricum. Recipe Rad. Ebuli, iridis Germanicæ recentis, Eſulæ ana Vnc. ſ. Fungorum Sābuci Cort. Sābuci viridium ana Vnc. ſ. Verbenæ, Meliloti Succul. ana M. j. Conciſa contundātur ōnia in mortario, iniiciaturq; ordine pinguedinis ex talis babulis p coctionem extractæ & medullæ ceruinę commiſtorum q. ſ. vt omnia integantur, offa maceretur in cella vt aliquantulum fermentetur, deinde coquatur in ſartagine ad ſeceſſum ſpirituum humidorum, poſtea exprime p filtrum. Expreſſo immiſce olei ſtillat. Caſtorii, olei Tartari, olei è lignis Sābuci. Olei Quaiaci p deſcenſum ana Vnc ſ. olei ranarum, olei Lumbricorum ana Vnc. ſ. fiat linimentum.

Oleum Sābucinum, Recipe olei veteris l. j. Florum Sābuci Vnc. IV. Fit vt oleum roſatum, ter flores iñouādo. Lenit, abſtergit, & mūdificat cutim, medetur icteritiæ, & maximè hepati infirmo, obſtructo: & plurimū cōfert doloribus iuncturarū. Oleū Sābucinū, Auguſtani: Oleum Sābucinum fit ex floribus Sābuci, & oleo veteri clariſſimo quēadmodū etiā oleum rutaceū. Lenit, abſtergit cutim expurgat, ictero & hepati obſtructo confert, articulorū & neruorum dolorib. vtile, eos nāq; roborat. Epotū aut iniectū, aluū irritat, ſeroſaq; excrementa per inferna educit. Fit quoq; ex medio Sambuci cortice ſimiliter macerato oleum, quod ad ambuſta Itatis vſui eſt.

Vinum Ebulatū, Arnoldi: Grana Ebulorum quādo ſunt matura decoquantur, & proprie tempore Vindemiarum cum muſto: & remoueatur ſpuma ebullitionis, donec tertia pars fuerit abſumpta. In

nocte

nocte ponatur ad acrem: In crastinum vero per colatorium lineum destilletur, vel per filtrum: demum recipiatur quantitas illius colati, & ponatur in alio musto albo, donec tibi placeat color & sapor: & mittatur in vase, expectetur donec deferuescat & tunc clarificetur cum malaxatione clari ouorum, & sale, secundum artem. Est simile in operationibus vino de radicibus Ebulorum, & magis amabile: sed non sit operosum. Ventrem laxat: aquam hydropycorum per inferna ducit. Aqua Antipodagrica. ℞. Flor. ac cort. Medianarum ac Fungorũ Sambuci, Fungorũ Ebuli ana M.j. Rad. Iridis, Verbenæ M.i. Meliloti, Chamęmeli ana M.i.ſ. Aquę ex tinctiæris & ferri mẽſ. ii. Coquãtur ad tertias absumptas, colaturæ adde aquæ aurifabrorũ l.ii. Solutionis æris & Martis in aqua forti Vnc.ii. Sublimati Vnc.ſ quanquã acrior & lenior fieri debet pro membri teneritate ac robore.

Saxifragiæ nomẽ pluribus quidẽ herbis tribuitur: pſenti herbæ, Seseli itẽ Massiliensi, Oenanthe & Adiãto à viribus nimirũ quibus contra calculum valet præcipuè. Saxifragam albam hanc præsentem vocant Germani Hoher oder Weisser Steinbrech/ à floribus nimirũ quos albos profert. Inuenitur mense Maio, locis saxosis, asperis & arenosis, nec nõ in siccis pratis, foliis humi iacentibus, rotundis, exiguis, in extremitatibus incisis, sicut Chamæcissi, pinguioribus tamen & mollioribus caulem habet iunceum, pilosum, cubitalem, in cuius summo flores sunt candidi, albis violis penè similes, q mẽse Iunio absq; semine decidũt. Radix exilis, cui granula Coriãdri seminis quantitatẽ referentia adhærent, partim alba, partim rubra, quibus Officinæ pro semine eius vtũtur, gustu amara admodũ, q etiã sata nouã plantam ex se producunt. Tẽperamẽti est calidi & sicci in ordine tertio. Folia cũ radice in vino decocta vrinã cient, renes purgãt. Renũ & vesicæ calculos pellũt. Ad eadẽ prodest tritũ semen cum aliis cõditũ speciebus. Aqua stillatitia ex floribus & radice, mense Maio stillata, gratioris est vsus, triũ quatuorue cochleariũ mensura pota: si æger in balneo seu decocto maluæ simul sedeat. Saxifraga rubea, Oenãthe, Latinis Vitis flos secundũ Theodorũ Gazam, quod videlicet cum vite floreat. Officinæ Filipendulam, à numerosis & rotundis in radice capitibus tuberibeoue, quę quasi ex filo quodam pendere videntur. Germ. Erdeychel/ quasi terrestris glans. Nascitur

locis.

locis saxosis & asperis, vt in mōtibus folio Pastinacæ syluestris, flore mēse Iunio cādido, caule crasso, dodrātali, semine Atriplicis, radice magna è qua multa rotunda capitula, ceu glādes depēdēt. Radix autumni sub initium colligitur. Calida est & sicca in ordine tertio, quod amaritudo eius vehemēs satis indicat. Semē, folia & caulis Oenanthes, in mulso pota, secundas .... & partum adiuuāt. Cum vino pota radix stranguriā adiuuat, & morbo regio medetur. Calculo & dolorib. renum prodest. Stomachi inflationes discutit: conuenit suspiriosis ac anhelātibus, omnibusq; morbi qui ex causa frigida sunt orti. Farina eius cibis mixta, Comitialibus est auxilio. Scilla cōmuni omnibus nomine dicitur & Squilla Germanis Meerzwibel. Gall stipoule. Nascitur vndiq; sicut & Alliū & Cepe, radice vt cepe multipliciter tunicata, corticosaq;, ex qua prius, vt in Croco, caulis prosilit, tū ex eo flos in luteo cādidus emergēs insidet, q cū senuerit, folia dumū multis dieb. post emicāt, lata, nullo nixa pediculo, ceparum quadā specie, & pleraq; ex iis in terrā deflexa. Cepā eandē murinam vocāt, quod mures eius esu moriantur. Duo faciūt eius genera: Masculū & fæminā. Masculā, foliis albis, fæminā vero nigris. Dioscorides alterā quoq; ponit speciē, quā Pancration appellat: radice bulbi magni, colore rufo purpurascēteue, gustu amaro, q os accēdat, foliis lilii, verum longioribus. Pusilllā Scillā vocat Plinius. Vires, Dioscoride teste, & preparationē cū Scilla habet eandē, eodēq; pondere in morbis efficaciter assumitur. Theophrastus autor est, Scillā ter florere, triaq; sationum tēpora ostendere: Primum n. florum tēpus, arandi primū tēpus significare, secundū mediū, tertiū nouissimū. Quot n. fuerint isti; totidē & arari tēpora ferme contingit. Scillæ quoq; flos, vt Berytius scribit, virgata specie prosiliens, modo nō celeriter emarcescat, largos fructuū prouētus significat. Ex secundo est ordine excalfacientiū, facultatē habet maxime incidētem. Scilla cruda noxia maxime est corpori, præsertim interaneis, qua de causa nōn nisi tosta aut cocta, aliaue ratione preparata sumitur. Quomodo coquatur asseturq; docet Dioscorides. Nobilissima eius in medicaminibus vis est, aceto maxime exacuendo. Vnde acetū Scillite dictum. Cuius hæc præscribitur confectio. Scillæ quæ fuerit cādidissima, am . tis niuotenus aridis tunicis quod reliquum est concisum suspenditur in locum apricum cō-

sutum

ſutum filo, modicis interuallis, ad quadraginta dierũ tẽpus. Poſtea arida fruſta in cadũ aceti acerrimi mergũtur, ita ne vlla parte vas cõtingant. Oblit⁹ deinde cadus ne vllibi vapores exhalare queãt, Soli exponitur. Poſt diem quadrageſimũ ſeptimũ vas tollitur, ac Scylla eximitur, habeasq; acetũ acerrimũ. Vinum alii Scyllite cõficiunt, cõciſas eius partes in muſtũ vt ſimul deferueat, iniicientes: Hoc vino ſicut & aceto vtũtur. Scyllę medicamina vt Cõſtantinus in libello de gradib. refert, ꝓſunt hydropicis, diſpnæicis, lienis iecorisq; vitiis ex viſcoſis humorib. ortis. Scillæ tamẽ vſum fugiẽt febricitãtes, quiq; exulcerati intra corpus fuerint: Acetũ n. ſiue vinum Scyllite craſſa phlegmata penetrat, & corrodit, ſedes & vrinã ciet, vomitionesq; efficit. Scylla aſſat̃ Dioſcoridi hoc modo: Paſta aut luto oblita cõiicitur in Clibanũ, aut carbonib. obruitur, donec circũ lita paſta ſufficiẽter toſta fuerit. Qua mota ſi nõ emolleſcat, ſecunda vice oblinitur, pariq; ratione torretur. In olla quoq; torretur, indito operculo, & in clibanũ cõiecta. Hinc in aere ſuſpẽditur, in taleolos cõciſa, & filo trãſmiſſo, ne tamẽ partes ſe cõtingant: eſtq; eius ad oleũ, acetũ vinũq; vſus. Coctionẽ Scillæ docet Dioſcorides eiuſmdi: Sumitur ex ea remotis extimis partibus, ꝗ maxime mediũ eſt, ꝗ cõciſum, effuſa priore aqua, coquitur, nouaq; ſuperinfunditur, vſq; dũ nec amaritudinẽ, nec acrimoniã habeat, aqua. Hinc in vmbra, vt dictũ eſt paulo ante, ſiccatur. Tritæ aridæ Scyllæ puluis ſemidrachmæ pondere cum melle tinctus, prodeſt veteri dyſpnææ & tuſſi, ventriculi & lienis affectionibus. Hydropicis & ictericis. Ad eadem valet acetum Scyllite: interaneorum quoq; vermes, & ſordes pellit. In ſumma, acetum, confectiones, aut Oxymel ex Scylla, melancholiam pellit. Apoplexiam auertit, calculum frangit educitq;.

Matricis quoq; viſcoſis humoribus, & iſchiadicis prodeſt. Acetũ Scyllite collutione dentes firmat, & fætentẽ halitum emendat. Idẽ auribus infuſum humores lentos, quibus auditus impeditur, diſcutit: Oleum in quo Scylla fuit macerata, verrucas illitum ſanat: rimas fiſſurasq; pedum ſanat. Idem capiti illitum manantem eius ſcabiẽ, corrigit: furfuresq; pellit, ſerpentum quoq; aliorumq; venenatorum morſui illinitur.

Oxymel Scylliticum ſimplex, Meſuæ: Recipe mellis deſpumati

l. iij. Aceti stillitici l. ij. Coquantur secundũ arté. Humores crassos, lẽtos, auulsu cõtumaces separat. Ob id cõfert vẽtriculi & aliorũ viscerum affectibus hos humores sequentibus: ructum acidum sanat, & vesicæ mollificationem, seu vrinæ incontinentiam. Oxymel styllliticũ compositũ. Recipe Rad. Apii, Fæniculi ana Vnc. IV. Radicũ Petroselini, Rusci, Asparagi, Sem. Apii, Fæniculi ana Vnc. j. Coquãtur in aquæ l. vj. aut quantũ sufficit, Colaturæ adde aceti Scyllitici l. j. Mellis optimi despumati l. ij. Fiat secundũ arté. Id potentius multo incidit, tenuat, terget, obstructa aperit, in diuturnis quartanis, & quotidianis q̃ oxymel compositũ de radicibus. Oxymel Scilliticũ Democriti. Mesuæ: Recipe Origani, hyssopi, Thymi, Ligustici, Cardamomi Stœchados ana drach. V. Aceti Scyllini l. ß. Coque ad librarũ duarũ cõsumptioné, adde Mellis l. ij. Mellis passul. l. ß. Succi Bryoniæ Vnc. V. Aceti Scyllini lib. ß. Coque iterũ semper despumando. Epilepsiam, Vertiginé, cephalalgiã, hæmicraniam, cerebri, & pulmonis obstructiones ab humoribus valenter impactis sanat.

Vinum Scilliticum, Galen. Vinum scillinum potui datum omné sanitaté adfert: Humores enim attenuat, sed maxime pituitã, neq; ipsam in stomacho, aut ventre, aut capite, aut iecore, aut liene, aut neruis aut ossibus permittit consistere, neq; alium id genus humorem tenacem obstructiones facientem: Sed omnia dissoluit & ventrem lenit, atque ita subducit & vrinam mouet, & per ipsam causas attenuat, excernitque. Adeo vero caput purgat, vt humiditate nares vacent. Commodum est podagræ articulari, & comitali morbo: deniq; omnis sanitatis fons est. Ex his constat: Scyllam albam, montanam, circiter canis ortum accipito in libræ pondere per dies decem in vmbra refrigera: deinde Scyllæ laminas refrigeratas in vitreum vas mitte, & vini albi veteris sextarios duodecim superinfunde, & suspensum vas per 40. dies habeto: postea scillam exime, & abiice, & vino ad antedicta vitia vtere, & eius vim percipies. Subinde ante cibum, vini duas Vnc. exhibe: sin à cibo vnciam mediam. Quod si ipsum potui commodum efficere velis, vt magis delectet, mellis sextarios duos aut admisceto.

Acetum Scillinum. Galeni: Salubre optimum acetum Scyllinũ à Pythagora scribitur, quo omnes Imperatores vsi sunt. Ab ipsius authore

authore fertur, quicunq; hoc vtatur, longæ vitæ fore, & eius extrema integra vſq; ad finem permanſura. Et ipſe quidem Samius Senex huiuſmodi extitit: quantū enim temporis vixerit haud ignoras: De ipſo in libro traditum eſt, quod cum ſuis conſanguineis communicauit hanc facultatem, cumq́; hoc medicamento vti incæpit 50. annum natus erat, & vſq; ad centeſimum decimum ſeptimum vitam produxit integer, & nulla vnquā aduerſa valetudine tentatus. Hæc ſane medicamenti author diſſeruit, quod fortaſſe Philoſophus erat, mentiri neſcius. Nos vero viri huius fidei periculum fecimus, ac firmam, conſtantemq; medicamenti huius facultatē eſſe teſtamur. Oportet igitur ſumere Scillā montanam libræ vnius ponderis, & dura circumcidere, & mollia minutatim concidere, & aceti acerrimi ſextarios octo in vitreū vas mittere, atque obturare, ac per triginta dies in caniculæ caloribus, vt maceretur, permittere: deinde Scyllā extractā exprimere. Id gen9 aceti parū mane ſorbeto. Tibi autē hæc euenient, vt ne fauciū oriſq́; partes vnq̄ remolleſcāt, os vētriculi bene valebit, facile ſpiritū duces, vox, recte habebit, oculi acutiſſimè cernēt, aures in officio manebunt, nulluſq́; flatuoſus vapor in vētre vnq̄ excitabitur, nullū viſcus ſuſpenſum erit, & bene ſpirans, bene odoratus deges. Ad ciuilia negotia recte affectus, non acidum, non ſalſum ructabis, ſi aliq̄d aceti huius aſſumpſeris: & ieiunus vt aſſumas præcipio, ſeptemq́; poſtea ſtadios deambules, ita enim diſſoluetur. Hoc aceto q̄ vtitur, in victu quāuis licētioſus eſto: ōnia enim cibaria cōficiet, & à nullo vnq̄ offenſam patietur: neque valde implebitur, ſed in melius ꝓficere videbitur, nihil ſuperuacui in corpore reſidebit, nō flatus, nō bilis, non ſtercus, non vrina ſed ōnia facilè excernit, atq; educit. Aluus lubrica omnino eſt totiuſq́; corporis purgatorium medicamentum, etiamſi in oſſibus ſordes inhæreant. Item phthiſicos ab ōnibus deploratos, hoc medicamento ſanitati reſtitutos nouimus. Morbo comitiali diuturno efficaciter profuit, vt niſi poſt longa temporis interualla, non redierit: incipientem vero ac nouum perfecte diſcutit, neq; reuerti amplius hunc affectū permittit. Ad podagras præterea, & articulorum morbos, iecoris, lieniſq́, duritias vehementer facit. Et particulares q̄dē aceti Scillini effectus hi ſunt. Cōmunes autē q̄ plurimi, quib. nos cōmoti, ſalu-

tare hoc medicamentũ, ſanitatis, integritatisq; cauſa tibi tradidim⁹.

Loch. è ſucco Scillæ, Galeni: Recipe ſucci ſcillæ, diebus canicularibus excepti l.j. Mellis l. j ſ. Coque, fiat Loch, ad annum vel biẽnium ſeruandum. Craſſos & lentos humores, quique in thorace difficulter coquuntur, incidit & extenuat: ideoque aſthmaticis, & difficile ſpirantibus auxiliatur, thoracisque dolorem leuat.

Loch aliud. Ipſum Scyllæ corpus è qua ſuccus extractus, libram vnam tertio, cum mellis lib. j. ſ. Coque, fiat Loch. Hoc facultate poſterius eſt præcedenti.

Loch de Scylla compoſitũ, ſeu ad aſthma. Recipe Scillæ in pane aſſatæ drach. IV. Marrubii, hyſſopi ana drach. j. Iridis drach. ii. Myrrhæ, Croci ana drach. ſ. Mellis quantum ſufficit. Fiat Loch. ſeruatur ab biennium. Ad aſthma & diuturnam tuſſim valet: humorem enim craſſum extenuat.

Loch abſtergens & concoquens forte, Rondelet: Recipe Scyllæ in paſſa inuolutæ, & in furno aſſæ Vnc. ſ. fortiter contundantur: cui adde Succi Glycyrrhizæ Vnc. ii. Cõſeruæ Enulæ campanæ Vnc. ſ. Sapæ, Oxymellitis ſimpl. ana Vnc. ii. Auellanarum Vnc. ſ. Quatuor ſem. Frig. inciſorum ana drach. iii. Pinearum, Amygdal. dulcium ana Vnc. i. Piſtentur ſimul & fiat Loch.

Extractum Scyllæ, Quercetani: Ex rad. Scyllæ ſuccum extrahes, quẽ eodem modo præparabis vt extractũ Elaterii, vel ꝙ melius eſt, cum mulſo maluatico id facies. Humores craſſos, lentos & thoraci inhærentes, incidendo, tenuando, tergendo, reſoluendo & coquendo euacuat, & hepatis alienis obſtructiones tollit. Exhibentur Scrup. 2. ꝓ doſi cũ decocto pectorali, au cũ aqua Cinnamomi.

Trochiſci de Scylla, Galeni: Scyllã initio Iulii collectam mediæ, magnitudinis, plenam, candidam, cortice primo detracto, & parte duriore cui radiculæ adhærent, abiecta, farina ſubacta, inuolues, & eouſq; in clibano coques, donec farina probe ſiccata ſit, & ea ꝑforata, ſtylo ligneo tentabis, nũ Scylla vndiq; tenera ſit. Ea exempta partẽ interiorẽ diligẽter teres: cui admiſcebis fannę erui tenuiſſimè cribratæ vncias octo ad ſingulas libras, & formabis in trochiſcos põderis duarũ drachmarũ, & ſiccabis in ſuperiore parte ædiũ, in cella probè mundata, meridiẽ ſpectãte, ſæpius obuertẽdo, donec probè

ſiccati

ſiccati ſint, deinde repones : vt dictum eſt de paſtilis viſpennis.

De Trochiſcis Scylliticis, ex correctione Bartholomæi Marantæ, Multæ, & quaſi infinitæ animaduerti res & diligenter cõſiderari debēt ſi volumus Theriacã quēadmodũ fieri poteſt diligẽtiſſime pparare. Occurrũt autẽ tã multæ difficultates, vt ex illis ob earũ multitudinẽ vix nos poſſimus extricare. Nã Galenus & reliqui vniuerſi, q. docẽt Theriacæ compoſitionem ſecundũ ſententiã Andromachi, volũt Scyllã nõ accipi nimis inueteratã, ſed recentiſſimam, & quæ iã primũ è terra eruta ſit, reiiciẽtes tanq̃ inutilẽ, & malã, quæ paulo ante ſit collecta: pterea colligendũ eſſe tradũt quãdo caulis, vel ſcapus ſit ſiccus. Nã eo tẽpore omnis vis in radice retinetur: idq; fieri nequit niſi media æſtate aut ſaltem tempore meſſis : nam ante hoc tempus vel florem fert vel ſemen. Iubent poſtea paſtillos viperinos fieri debere, quãdo iam omnia ad theriacam parandã ſint in promptu. Nam Trochiſci viperini propter iſtum puluerem, qui ſæpe in illis quaſi efflorcſcit, facile aliquid de ſuis viribus amittunt. Cum vero illi quoq; dixerint, ipſi, hoſce paſtillos eſſe parãdos in fine Veris, vidẽtur hæc inter ſe diſcrepare, q ſtatim poſt Trochiſcorũ viperinorum præparationẽ fieri debet Theriaca, & quod aſſumenda ſit Scylla recens, ad faciendos iſtos paſtillos, cum hi fieri non poſſint, niſi media æſtate : illi vero in fine Veris. Hæcq; difficultas eo maior eſt, quod Aetius etiã ex ſententia Galeni vult hoſce de Scylla Trochiſcos ex aliis omnibus primum fieri debere: quoniam vt bene exiccẽtur multos dies requirunt. Neceſſe eſt itaq;, vt vel in æſtatis fine Trochiſci de Scylla parẽtur, & aſſeruẽtur vſq; ad Vernũ tẽpus ſequẽtis anni, nã q̃ primũ alteri de vipera ſunt facti, Theriaca paratur, vel viperinos Trochiſcos ad finem æſtatis transferre oportet, quando Scyllitici bene fuerint exiccati: & quocunq; modo hoc fiat, quædã pcepta ex authoribus præcipuis nõ obſeruabũtur. Et videntur minus errare illi, q Scylliticos factos æſtate elapſa accipiũt, ad parandã poſtea Theriacã in æſtatis ſequentis principio: cum viperini fuerint præparati in fine Veris. Quoniã multũ refert ad Theriacã iam paratã adhibere tẽpus calidius, vt p quadraginta dies quotidie miſceri, & agitari poſſit. At ſi ita agamus, Scyllitici hac ratione inueteraſcẽt, atq; inſuper Pharmacopola nimis erit incertus, an ita per longa in-

terualla in Theriaca paranda versari, donec hoc atq; illud fuerit in promptu, velit cum alioqui satis moræ iniiciatur, dũ colligantur ex tã diuersis, & remotis locis tot simplicia. Quid igitur est statuendũ? Césco optimũ esse vt primũ pastilli viperini stato tẽpore fiãt, id est, in fine Veris: Nec nos impedire debet, ꝙ tam diu asseruandi sint, donec fiant, & exiccentur quoq; Scyllitici. Nam tametsi Galenus cap. 7. l. 1. de Antidotis dicat: quod multo melius sit cõficere Theriacam paulo postea q̃ parati sint viperini Trochisci propter causam iam indicatam: nihilo tamen minus ipsemet in eodẽ loco affirmat, eos posse sine corruptione euidenti per integrum quoq; annum asseruari: imo si fuerint bene siccati, & diligenter sepositi, solent etiã in quartum annum durare, quare in tam breui tempore, quod inter cedit inter finẽ Veris & mediũ, vel finẽ æstatis corrumpi nequeũt. Hoc tamen obseruandũ est, vt q̃ primum fieri possit, habeã Scyllã, hoc est, statim posteaq̃ caulis & folia exaruerunt, quo Antidotus in vna æstate absolui possit, nec calidiore tẽpore carere cogatur, ꝙ diximus necessario requiri, idq; 40. dierũ ad fermentationẽ totiꝰ massæ: & quanq̃ tũ principiũ autũni subsequatur, parum hoc refert, cũ notũ sit omnibus, initium autumni æq; atq; finẽ æstatis esse calidũ, Nec multum refert etiã, ꝙ Aetius dicit, pastillos Scylliticos primo loco fieri debere. Nã hoc nõ aliã ob causam voluit obseruari, nisi ꝓpter accuratã exiccationẽ. Quoniã plus tẽporis exiccandis in his, q̃ viperinis, requiritur. Et apparet Aetiũ ideo hoc tradere. Vt scilicet satis tẽporis supsit, vt (interea dũ Scyllitici primũ facti exiccentur) eodẽ tẽpore ad antipodi ꝑparationẽ viperini quoq; habere possent. Atq; ita omnis dubitãdi occasio, quẽadmodũ vnicuiq; hæc cõsiderãti patebit, facile adimetur. Vt igitur ad rẽ reuertamur, Scyllã bene succiplenã è terra erues quãdo folia & caulis erunt õnino arida, idq; exq̃site tũ quando vti illa iam volueris, sitq; mediocriter grandis à qua auferatur exterior cortex, & õne lignosum & aridũ: postea fermẽto recenti, ꝙ etiã maturũ fuerit, facto, totũ inungas, nõ creta aliqua, quẽadmodũ nonnulli facere consueuerunt. Nã primũ hæc est sordida, deinde ad se nescio q̃d boni ex ipsa massa trahit, & cito coquitur. Sic itaq; cooperta optime in cineribus calidis recõdatur, & supra eos imponãtur carbones accẽsi, & nõ prius inde auferatur, q̃ appa-

apparuerit etiã totã massam esse bene coctã & assatam instar crustæ. Quod tamẽ idẽ fieri potest in furno, in quẽ panes sunt impositi, si in olla bene cooperta imponãtur: & vbi pasta fuerit sicca rursum, eximatur. Quod si nõ satis esse coctã existimauerimus, rursum eadem Scylla pasta obduci, & eodẽ modo coqui debet. Nã quę imperfecte ita fuerit tosta, non sine periculo graui mẽbrorũ interiorũ exhiberi potest, quẽadmodũ Dioscorides quoq; monet. Cognoscitur autem ꝙ recte sit cocta, si pungẽdo eã festuca aliqua, illa facile penetret: aut comprimẽdo duob. digitis sine difficultate aliqua dissoluatur. Tradit autẽ Dioscorides alterũ quoq; modũ coquendi. Nam eius frusta iubet ebulliri, & toties aqua illius mutari, donec in Scylla nihil amaritudinis, aut acrimoniæ relinquatur, accipiẽdo solũ partes interiores, & auferẽdo tunicas exteriores vsq; ad viuũ, & abiiciendo satis multum de primis corticibus. Hæc Scylla ita diligenter cocta, bene in pila tundatur, & deinde admisceatur farinæ erui albissimi, (quoniam minus albicans, nimis est amarum) quæ per cribrum angustissimum transierit, ea quantitas vt ad tres partes Scyllæ sumantur duæ erui, quemadmodum quoque Andromachus tradit. Hoc Galen. 1. de Antidot. scribit, cui plus fidei adhibendum q̃ lib. de Theriaca ad Pisonem: In quo duplum erui sumitur: cum ibi in aliis multis rebus quædam retractet, de quibus aliter in lib. ad Pisonem sensit.

Sed hoc experientia quoque melius potest deprehendi. Nam Aetius de Theriaca secundum Galeni sententiã disserens, atq; coniungens simul quoque cum eo Andromachum, vult etiam ad tres Scyllæ esse accipiẽdas duas farinæ erui partes: & postea addit, quod interdum æquale pondus vtriusq; sumatur. Atq; eam quidem differentiam inde ortam, quod interdum Scylla humidior, vel siccior, quam vt in Trochiscos redigi queat, atq; ideo opus esse plus, aut minus farinæ erui admiscere. Attamen si cum duabus partibus solum parari semper potuerit, procul dubio minus errabimus.

Nam ita fiet, vt Scylla sit istius qualitatis, & ea arte cocta, quẽadmodũ esse decet. Quæ si erit eiusmodi, non opus erit superuacaneã humiditate eius cũ maiore quãtitate erui corrigi: & hãc credo fuisse causam, ꝙ Gal. aliter senserit in l. de Antidotis, quã in l. 1. de Theriaca.

riaca ad Pisonē. De hac igitur massa bene contusa, & cōmista fiunt totulæ exiguæ, & inter formādū digiti vngēdi sunt oleo rosaceo sicuti docet Aetius: quāq̃ aliqui hoc omittāt. Postea in illis exiccādis & reponēdis ea, quæ diximus de Trochiscis viperę, ōnia sunt obseruanda. Mesue quoq; monet, Scyllā quæ plane sola absq; altera in agro reperiatur, abiiciendam tanquam venenosam admodum: & illam accipiendam esse, quæ plures habet alias vicinas: quæ admonitio propter maiorem securitatem non est negligenda. Audiamus I. Quercetanum, qui de Scylla sic refert.

Acetū Scylliticū paratur eo, quo sequitur modo. Scyllæ laminæ inter corticem & cor mediæ, ex arte purgatæ, & in orbiculos siue taleolos sectæ, Soli, aut remisso calori exponantur per 30. aut 40. dies, dein libra minutim concisa, (cultro è candidiore ligno parato aut eburneo) in lagenam demittatur optimi aceti lib. VI. vel octo affusis. Vasculum ritè obturatum, ne quid exhalet, exponetur æstiuo tempore, radiis solaribus, triginta aut quadraginta dies. Postea aperto vase totum transcolabitur, indeq; acetum Scyllinum conficies, ꝙ lagenis diligenter occlusis adseruabis. Quidā vnicā vel plures Scyllas accipiūt decorticatas, quas maza siue pasta involvūt, vt singulæ panis figuram videantur adeptæ, tum demum furno calido aptoq; pani coquendo illas committunt, & ita tempore multo breuiore Scyllas suas præparant, quam si per quadraginta dies soli obiicerentur. Scyllarum ita coctarum in clibano, & postea ad lentum calorē desiccatarum sesquilibrā accipere oportet aceti fortissimi lib. vij. excipiantur lagena vitrea bene clausa, quæ ad solem aut similem tepidū calorē per triginta aut quadraginta dierū spatiū posita sinantur. Quod si furni Athanoris igne ex cineribus structo vsus fueris, cum ille die noctuq; perseueret, dimidii temporis compendium facies, adeo vt duodecim aut ad summū quindecim dies sufficiāt fermentationi & digestioni huiusce aceti, si illa hoc perēni calore procurata fuerit. Tandem materia per colū transmissa seruabitur vitreis vasculis diligenter obturatis. Hęc ꝑparatio à nobis maximè probatur: nullum enim vomitum ciet, vt prior in plerisq; facere solet: breuiore etiā tēpore perficitur, tutiusq; exhibetur: Porro ait Iosephus Quercetanus. Trochisci Scylliti describūtur à Galen. l. de An-

de Antidotis, & de Theriaca ad Pisonem: & post illum ab Aetio tetr.4.serm.1.cap.88. & ab Ægineta de re med.lib.7.cap.11. & inter Arabes ab Auicenna lib.5.tract.j. Hæc Trochiscorum de Scylla præparatio nihil præ se fert, quod politum aut industriosum sit. Æginetha eam duobus fere verbis delineat: Scyllam, inquit, luto aut farinæ massa oblitam, moderate assato, & acceptis internæ partis ipsius partibus duabus, & farina erui parte vna terito, & similiter pastillos efformato. Aliqui adiiciunt æquas farinæ partes. Sed priusquam vlterius progrediamur, paulo minutius discutiamus singula, quæ in scyllæ præparatione consideranda sunt, vbi simul deprehẽdemus scrupulos aliquot, quos veteres circa eandem præparationẽ nobis in animaduersionibus suis reliquerunt. Prima consideratio in scyllarum electione consistit. Aliæ enim aliis sunt perniciosiores, vnde & idcirco à Mesuæo & Arabibus inter ipsa venena relatæ. Huiusmodi sunt quæ non cum aliis cõsitæ, sed solæ in locis stagnãtibus, fœdis ac fœtidis nascuntur. Scyllæ Hispaniæ foliis suis, Aloes foliis respondentes, vtpote crassiores, & melius ob calidiorẽ illam regionem coctæ, bonitate sua superant vulgares nostras, quæ istis inefficaciores sunt & impares tam quoad materialẽ crassitiem, quam ad formalem qualitatem. Secundo tempus, quo colliguntur, obseruandum. Antiqui autem omnes eas colligi iubent imperfecta sua maturitate, foliisque & caulibus siccioribus, quod plerunque accidit circa messis tempora in æstate: non autem reseruatas, sed recentes, hoc est, simul ac collectæ sint in vsum transferendas præcipiunt. Sunt nonnulli, qui nescio quos scrupulos, qui hic iniici possint, prætendant: quorum tamen opinio tanquam friuola, nihili naucique est facienda: inferunt autem illi, quod posita hac lege corruant cæteræ, in quibus plus momenti situm sit. Trochisci enim viperarum auctoritate & sententia antiquorum celebriorum auctorum præparari debent tempore Vernali, simul ac animalia illa è latebris suis prorepserint, & parati statim in vsum transferri. Ex quibus clare patet, Theriacæ compositionem procurari debere sub finem veris: Trochiscos autem de Scyllis esse adhuc imparatos, hoc est, eos nondum, vt res postulat, exsiccatos esse circa finem videlicet æstatis, sed quomodo scrupulus ille facile eximatur, non præuideo. Vt autem libere dicam, quod rationi magis consenta-

neum sit, mihi illorum opinio erronea & absurda videtur, qui trochiscorum de scyllis compositionem in instanti simul ac collectæ sint, aggrediendam annunciant. Saluis enim & integris illarum succis & substantia per totam hyemẽ adseruari queunt. Temporis præterea interuentu magis coquuntur, edulcantur, & meliores euadunt, & ita nimiam suam amaritudinem & acrimoniam exuunt. Quæ ratio ad trochiscos conficiendos longe commodior in medio vere habenda est: quo ipso tempore & trochisci de vipera cõmodissime præparari possunt, vtpote qui magnæ huius compositionis primarii ingredientis & fundamenti vicem obeunt, in quorũ præparatione inprimis temporis ratio spectãda est. Accedit insuper veterum auctoritas, qui Theriacã sub veris finem tanquam tempus accõmodatissimum cõponendam indicant, vt æstatis insequẽtis calore melius fermentari possit, quod hic, si quid aliud, omnium maxime notari debet. Iam vero si contrariæ opinioni locus daretur, tẽpus istud iam præterlapsum esset, siquidem iuxta eandem trochisci circa Augusti finem præparãdi essent. Tertio in scyllarum coctione quædam obseruãda veniunt. Interdum enim coquuntur inter carbones aut in clibano, vel argilla, vel quod melius pastæ inuoluũtur, donec probe coctæ sint. Alias enim plurimum noxæ adferrẽt iuxta Dioscoridem, qui ad incõmoda eiusmodi propulsanda eas coquit in plurimis & diuersis aquis, donec indice gustu, deponant suam amaritudinẽ & acrimoniam. Vtimo & quarto exponenda est illarũ mixtio & compositio: quæ fit cum cepæ huius parte interiore, molli, & optime cocta, trita, & cum erui vel orobi, vt Pharmacopœi vocant, farina permixta. Hîc tamen auctorum quædam occurrit dissensio in quantitate farinæ addendæ cuius alii æquas partes, alii tertiam tantum sumendam statuunt. Sed vt de his quæ hactenus enarrata sunt, meam libere exponam sententiam, huius secreti componendi ratio nimis crassa mihi videtur ac materialis, adeo, vt mirandum sit, quod tot labores in re tam vili & exili describenda, multi hactenus egregiæ notæ auctores insumpserint, nempe in cæpe duntaxat præparatione, cur insuper in magnæ Theriacæ compositione primum ingredientis locum vendicare non veriti sunt. Non tamen interim abnuo, cæpas eiusmodi, quæ in maritimis locis, iisdemque salsis nascuntur, singulari vi ac virtute incidendi, attenuandi, penetrandi,

trandi, deoppilandi, & detergendi præditas esse. Sed opus habẽt exquisita præparatione, alias, vt ait Auicenna, omnes scyllæ vel etiam selectissimæ sunt venena. Vsus enim illarum diuturnior exulcerat viscera: Et vt scribit Dioscorides, scylla habet virtutem acrẽ & exurentẽ. Vt igitur recte præparẽtur, sola hæc illarum coctio in igne vel aqua bulliente, non mihi sufficere videtur. Nõ equidem ignoro, omnia igne dulcescere, sic n. cepæ cõmunes in quotidianũ ciborũ vsum dulcorãtur. Sed hoc pacto vel imꝑfectius coctæ, noxiam qualitatẽ, de qua supra, non deponũt, vel nimium coctæ & edulcatæ, omni virtute attenuandi, incidendi & detergendi priuãtur, inutilesq; & prorsus inefficaces reddũtur, ita vt difficillimũ sit, huius coctionis mediocritatẽ adeo exacte seruare posse, quin alicubi vel in defectu, vel in excessu delinquatur. Alias ad scyllæ exurentẽ & exulcerantẽ vim & acrimoniam corrigendã, additur farinæ erui & orobi media vel tertia pars, q̃ insignis est amaritudinis, & sanguinis fluorẽ insuper tã per vesicam, q̃ per anum, nõ sine maximis torsionibus prolicit, vt scribit Dioscorides. Idipsum Gal. confirmat, dum in li. 8 simp. & li. 1. aliment. subiũgit, eiusmodi farinã non hominũ vsui deberi, tum ꝓp tetrũ eius saporem, tum ꝙ sanguinẽ generet vitiosum. Vnde merito & optimo iure hanc mixtionẽ in trochiscorum scylliticorũ præparatione crassam nimis & agrestẽ esse cẽsemus, ita vt mirũ sit, eam hactenus excultã, nec ex codicib. proscriptam & relegatã fuisse, sicut aliæ plurimæ iam pridẽ exularunt, licet vtiliores & ꝓstantiores: Imo hodie adeo explodũtur, vt ex omni fere hominũ memoria deletæ videantur, sed trochiscos hos superstites adhuc eam ob causam vídemus, ꝙ principẽ teneant locũ in admirãda huius Theriacæ cõpositione, q̃ antiquitas miraculose excoluit, sicut & eadẽ hodierno adhuc sæculo multo maiori in pretio habetur, q̃ cætera quæuis alexiteria. In horũ trochiscorũ correctione sequenti hac progrediar methodo. Primo ꝓparatione omnẽ scyllæ tollerẽ acrimoniam & adurentẽ facultatẽ, conseruatis interim eius viribus integre valentibus, Hispanicasq; præ cæteris tota adseruatas hyeme deligerẽ: iã supra cap. de vinis & Oxymelitib. vbi de aceto & Melle scyllitico egimus, præparationem quidem scyllæ, sed communem tãtum edocuimus. Suaderẽ deinde iis, qui istis in regionibus cõmorantur, vbi recentes haberi possunt, vt è locis maritimis eas in hortos transferrent, & in terrã bonã & excultã transplantarẽt, ibiq; per tẽpus aliquod sedula

adhibita cultura & industria sinerent, donec vim suam venenatam omnem exuerent. Eadem methodo sæpenumero vsi fuimus in helleboro nigro, aliisque simplicibus venenatis emendandis, cum adhuc vicini essemus montibus, & sic omne venenum illorum sustulimus. Magni & admirandi sunt transplantationis effectus, cuius beneficio innumerorum simplicium acris, amara & infesta qualitas cum dulci & suaui commutatur, prout in carduo siue herba Cinara, in Cichorio, & similibus pluribus euidenter innotescit. Quibus autem occasio ista & commoditas denegata est, hanc sequantur praxim. Accipienda est Scyllæ pars media, optima & tenerrima, quam cor vocant, ea minutim incidenda solique exponenda est, donec mollescere, & fere in liquorem redigi incipiat: ea videlicet ratione, qua Galenus Scyllas præparare, & viribus ipsarum integris seruatis, ad solem æstiualem coquere solebat. Quibus vero tantum otii non superest, vt æstatis tempus huic coctioni ob intensissimum solis ardorem dicatum expectent, hanc sequantur formulam: Recipe eandem Scyllæ partem optimam, cor vocatam, hanc minutim incisam inice in matratium aut vas vitreum cum collo longo, ita vt ad mediam impleatur partem. Hoc vas minime vel leuiter tantum, si velis, clausum, nullo affuso alio liquore ponatur in Baln. Mar. feruens per vnum aut duos dies tantum aut donec Scylla redigatur in pultis formam, aut liquorem spissum, edulcatum, omnibusque suis viribus insignitum qui solus sine quauis admixtione alia idoneus est, vt recipiatur in Theriacæ compositionem, vel si placet post temporis aliquod spatium eundem adhuc calentem transcola per setaceum, & exsicca, aut ad solem, aut ad ignem lentum cinerum, & erit instar fæculæ, aut Amyli sicci, quod seruabitur diu omnibus suis virtutibus doratum. Adde, si velis tantillum Gummi Tragacanthi, aut Amyli, & inde forma Trochiscos: tantillum, inquam, Gummi & Amyli additum, incidendi detergendi Scyllæ vires minime obtundet: hæcque eadẽ magis familiariæ & amica sunt naturæ nostræ, quam farina erui. Sed hanc de industria addi quidam contendunt, ad Scyllæ nimirũ vim incidentem & detergentem actuosiorem reddendam: sed hoc simpliciter negatur. Farina enim in tanta quantitate addita potius obstruendi & oppilandi vim exercet. Ad hæc cum eiusdem vi-

dem vi detergendi, vt & ſupra notauimus, perniciosa ſimul atque adeo noxia coniuncta eſt facultas, vt ſanguinis fluxum prouocet, tam per ventrem quam per veſicam. Quod ſi velis ſcyllam paſta inuolutam, iuxta craſſam communemque viam in furno quodam coquere, ita, vt nullæ in ipſa nocendi vires remaneant, licet minus cocta ſit, & incidendi vi acrique qualitate abunde adhuc vigeat: Scylla probe trita per ſetaceum traiicienda eſt, cuius vncias quatuor iniice in octo vel decem vnc. Sacchari, in tantillo aceti ſcyllitici diſſoluti & ad perfectionem cocti: recoquendo totum adhuc ſupra ignem, agitando & probe miſcendo cum ſpatula, donec amplius non adhæreat vaſculi fundo: ita facies Saccharum ſcylliticum excellentiſſimum, ex quo formare poteris Trochiſcos, rotulas ſeu cuiuſcunque formæ aliæ: tum ad Theriacæ, tum ad quosvis alios vſus, quibus Scylla deſtinata eſt, cuius venenum per hanc vltimam coctionem, & Sacchari admixtionem penitus ſecernitur. Optima, emendatior, certior & ſecurior præparatio Scyllæ eſt, ſi ea in extracti formam redigatur vt ſequitur: Recipe optimam eius partem ſiue cor, vt ſupra, hanc craſſo modo inciſam iniice in vas vitreum aptum, ſuperaffundendo acetum roſatum, vt duos digitos materiam ſupernatet: omnia in infuſione ſtent in loco frigido per 24. horas: deinde affunde acetum per inclinationem, quo cepa fermentata, omne venenum deponet: dein adde lac vaccinum vel ouinum optimum & recens mulctum: omnia ſinantur in Baln. Mar. bulliente, donec liquefacta ſint, colentur per linteum: dein ad ignem lentum cinerum fiat euaporatio & reductio in extractum ſiccum, cuius vſus erit, ſi velis, loco Trochiſcorum in dicta Theriaca, & in doſi debita. Hæc ſufficiant de Scylla dixiſſe, plura de ea vide apud Authores, ex his vero à me dictatis Mel ſi placet Carpe.

* *
*

CAPVT XXXI.

De Satureia, Scabiosa, Saluia, Stœchade, Sabina, Sanicula & Scordio.

SAtureia, Thymbra, Latinis Satureia & Cunila. Thymbram fortasse quasi Thymi vmbram appellare licebit, congenern. Thymo est herba. Duo sunt eius genera: Satiua & Syluestris. Syluestris in asperis & macris locis nascitur, Thymo similis, sed minor & tenerior, ferens spicam florib. plenã, coloris herbacei. Hæc proprie Thymbra & Cunila rustica appellatur: Ger. Künel. Satiua syluestri est breuior, quæ propter minoré acrimoniam in cibos est recepta, pedali assurgit altitudine, fruticosa, surculosis vtrinq; coliculis, folio Hyssopi, flosculis vtrinq; ex purpura candicantibus, odore & sapore gratissimo. Latinis Satureia dicitur, à Saturãdo, quòd eduliis in condimẽtis miscetur. Vel à Satyris, quod libidinẽ stimulet. Itẽ Cunila capitata: Germanis Saturey: Garten Hysop. vtraq; æstate floret. Differt igitur Satureia à Thymbra, quod Thymbra dicitur syluestris proprie, Satureia vero Satiua: ac vtraq; species Cunilæ venit nomine, altera syluestris, altera vero satiuæ. Quod hoc versu Columella indicat: Et Satureia Thymi referens thymbræq; saporem: vbi tres consimiles herbas simul est complexus. Sunt autem plures Plinio Cunilæ species: Satiua, cuius iam facta mentio, quæ Satureia dicitur. Syluestris, quæ Thymbra proprie. Bubula, quam syluestre Origanũ appellat. Gallinacea, quam Origanum Heracleoticum dicit: de quibus in capite de Origano. Mascula, quæ Cunilago dicitur, odoris fœdi, radice lignosa, folio aspero, de qua in capite de Conyza. Mollis Cunila ramis & foliis, altera hispida lanugine obducitur, tritaq; Mellis habet odoré digitis tactu eius cohærentibus, hanc Franci incensariam vocant, pilosioribus foliis ac ramis, & aculeatis, senis flosculis luteis. Altera est quam Libanotidem Plinius appellari tradit, quæ vulgo Rosmarinus vocatur, vt placet etiam Ruellio. Frutex topiarius & coronarius, folio pinnato, herbaceo, subter incano, striato, Thuris odore, flore cæruleo, semine atro & exili. Epithymbron Græci vocant, quod supra Thymbram nascitur, cirrorum modo comas & ramos crebro volumine cõplicans, aliquando purpurascens. Sicut ẽt Epithymum ꝙ simili modo supra Thymũ nascitur. Quod etiã per Origanũ irrepere se vidisse Ruellius testatur. Tẽperamẽti est eiusdẽ cum

cum Thymo: calfacit n. & exiccat ordine tertio. Syluestris ad eadem pollet q̃ Thymus. Satiua est v rib. imbecillior, sed vsu gratior. Quæ igitur de Thymo & Serpillo dictà sunt, huc etiã veniunt referenda. Farina eius ex vino pota, medetur Thoracis, pulmonis, & vesicæ vitiis. Ciet vrinas, mẽses pellit. Satureię vsus marcescẽtes coitus stimulat, vnde ẽt à Satyris dictũ quibusdã placet. Stomachi concoctiones adiuuat, fastidia discutit, hebetes oculos exacuit. Epithymbrõ perinde atq; Epithymũ atrã bilẽ per album expurgat. Herba cũ florib. veternosos olfactu excitat, aut coronę modo capiti imposita succus cũ rosaceo aurib. infunditur. Cũ triticea farina coxendicib. illinitur.

Scabiosa Aetio dicitur ψώρα & ψόρα Latinis psora, scabiosa & herba Apostematica: Italis Scabiosa: Hispanis Scabiosa: Gallis Scabieuse Ger. Apostemen Kraut/ &c. eius genera sunt viginti & vnum: 1. dicitur scabiosa maior flore purpureo. 2. Scabiosa maior flore ex cæruleo purpureo. 3. Scabiosa montana peregrina & Scabiosa Narbonensis. 4. Scabiosa maxima & scabiosa Alpina. 5. Scabiosa maior Hispanica. 6. Scabiosa segetalis, & aruensis. 7. Scabiosa latifolia, Scabiosa rubra Austriaca, & Scabiosa rubra Austriaca. 8. Scabiosa latifolia peregrina. 9. Scabiosa capitulo globoso minor. 10. 11. & 12. sunt scabiosæ minores 13. Scabiosa aruensis minor folio non dissecto. 14. Scabiosa ouina. 15. Scabiosa montana minima. 16. Scabiosa peregrina foliis nõ dissectis 17. Scabiosa prolifera. 18. Scabiosa maior alba. 19. Scabiosa cordata. 20. Scabiosa mas. 21 Scabiosa fœmina. Omnia genera sunt calida ac sicca ex gustus n amaritudine id sentitur. In vino decocta Scabiosa, pleuritidi medetur: destillatur in aquam, præparatur in conseruam, Syrupum, salẽ, &c. Aqua mense Maio destillata. contra pectoris Apostemata, pleuritidem, tussim, omnisq; generis dolores, bibitur. Contra Apostemata, eiusmodi nonnulli ex hac decoctum mane & vesperi bibendum conficiunt. Manipulo Scabiosæ adiiciunt vnciam vnam, Glycyrrhizæ, ficus duodecim, seminis fœniculi vnciam vnam, seminum Anisi tantundem, Iridis semiunciam, cunctis in aquæ mensura noctis spatio mollitis, ad tertiam partem decoquunt, ac Melle vel Saccharo commiscent. Decoctum hoc Apostemata mollire, & per tussim eiicere ferunt. Succus vel herba in aqua decocta, ad omnis generis scabiem confert, furfures capitis pellit, si decocto eius abluatur.

Syrupus è Scabiosæ succo: Recipe succi Scabiosæ crudi lib. vj. Sacchari, Mellis Hispanici purissimi ana lib. ij. Coquatur initio cum succo media pars vtriusque Mellis scilicet & Sacchari: atque cola. Deinde reliqua pars Mellis & Sacchari addatur, perficiatur coctio ad Syrupi formam. Ad eadem, ad quæ herba ipsa, valet. Medici Colonienses.

Saluia Latinis, Græcis Ἐλελίσφακος, ab ἐλελίζειν, seu σφάκελος, quod syderationem significat, quia vt Ruellius, inquit, herba retorrida & exicca videtur, quasi in Tabem sit versa, aut in syderationem flaccescat. Saluia dicta, quod sit salutaris eius vsus, præsertim ad fœcunditatem: Gallis Saulge: Germanis Salbey/ &c. Sunt autem duo Saluiæ genera: Alterum sylueſtre & minus: alterum hortense & maius. Hortense proprie Elelisphacos dicitur, folio squalidius & scabrius, multo latius quam alterum, vt quod cultum aliquem senserit. Syluestre aut minus, foliorum figura, quæ contractiora & læuiora sunt, ab altero differt. est & alia Cretensis, baccata, figura, odore, sapore, nostrati valde similis, cuius Pena meminit.

Frutex est oblongus, ramosus, quadrangulas & candidas virgas habens: folia cotonei mali effigie, oblongiora tamen, asperiora, callosiora, extritarum quoq, vestium similitudine hirsuta & candicãtia, vehemẽter odorata, sed virosa, semine syluestris hormini in summis caulibus. Locis nascitur asperis. Hodie vero in hortis vtrumq; genus inuenitur. Hac descriptione Dioscorides palustrem, quam syluestrem dicit, descripsit, ac vtrumq; simul genus hac ipsa est cõplexus. Plinius inter lentis species, inter fruges elelisphacon retulit, à φάκος quod dentem significat, deducto nomine, tanquam à Saluia diuersam herbam. Descriptio tamen Plinii cum Dioscoridis per omnia conuenit. Floret Iunio & Iulio, ac semine est prægnans, quo ẽt tempore carpitur. Excalfacit & modice etiã adstringit, teste Aetio. Persuasum habet sibi vulgus, si tria Saluiæ acuminnatæ folia cũ sale mane manducet, à veneno tutum eo se fore die. Vinũ Saluiæ, aut folia in vino decocta vniuerso corpori sunt vtilissima: venena expellit: tussim emollit, iecur & matricem calfacit: vrinam & menses ducit. Dysenteriæ decoctum eius prodest: intestina namq; expurgat, Arida folia tusa in cibis condimẽtorum vice sunt gratissima, & corpori vberrima: Cephalica & nerualis est, aperit, menses & vrinas

nas ciet. Capillos capitis, si decocto eius caput abluatur, denigrat, furfures eiusdem abigit, Vulnera purgat, & morsus venenatorum sanat Scabiem simili ratione sanat, tumores in locis occultis sedat. Stranguriam in desessionibus adiuuat, vrinam prouocat: dolores dysentericos aliosq; mitigat. Syluestris Saluiæ vires cum Ormino & Mentha syluestri sunt pares: substantia tamen est mitior & gratior.

Aqua Epileptica, Rubei: Recipe fol. & flor. Saluiæ minoris lib. j. Rutæ vnc. j. flor. Lauendulæ vnc. ij. Nuci. Moschatæ, Caryophyllorum, Zingiberis, Cinnamomi ana vnc j. Spicæ Nardi, Castorii, ana drach. j. Granorum Paradisi, olei Laurini ana vnc. j. Cort. mali Citri drach. iij. Contundantur optime omnia, vinoq; albo generoso macerentur aliquot diebus, Cucurbita accurate clausa: inde igne lento stillatitius liquor excipiatur.

Vinum Saluiatum, Dioscoridis: Saluiæ vnciam vnam in musti amphoram, quod idem cum Coramio est, mittito. Valet contra renum, vesicæ & laterum dolores, reiectiones sanguinis, tussim, rupta, vulsa & suppressos menses.

Oleum cuiusdam Eremitæ: Recipe olei e costo, è nucibus ana vnc. iij. ß. Pinguedinis vulpis li. ß. Pinguedinis viperarum vnc. iij. Primulæ veris virentis, Saluiæ virentis ana lib. ß. Herbas contusas cum pinguedinibus, misce cum oleis, addendo Castorei vnc. ß. Resinæ Terebinthinæ lib. j. Piperis, Pyrethri, Euphorbii ana drach. iij. Optimi vini lib. ij. ß. Macerentur omnia: inde destillentur, cumq; tres liquores emanent, postremus omnium efficacissimus habetur.

Vinum Saluiatum, Arnoldi: Saluiatum vinum diuersimode faciunt. Aliqui enim suspendunt fasciculum Saluiæ in vasculo; aliqui coquunt. Quocunq; modorum fiat, ita vt nec corruptum, nec alteratum sed in sua manens bonitate: reperitur mirabilis eius vsus in omni remollitione gingiuarum, & dolore dentium & commotione eorum. Neruosa membra roborat: laxa rectificat, vt Paralytica: Epilepsiæ cōfert: stomachum, matricem, renes & vesicam cōfortat.

Aqua vitæ, vitam prolongans, Ranzouii: Recipe Cinnamomi electi, Cubebarum, Galangæ, Caryophyllorum, Nucis Moschatæ, Zingiberis ana vn. iij Saluiæ li. j. vn. ij. Hæc omnia macera in duabus lib & vnc. iv. aquæ vitæ opt. & circulatæ, & destilla. Hac aqua M. Gallus Caroli V. Imper. Medicus vsus, vixit annos 129.

Opopyra, Cosmi & Damiani: Recipe Herbæ Paralyseos Saluiæ, Rasuræ eboris ana drac.j.g.xiij Opii Thebaici drac.ij G.iv.scrup. j. Cinnamomi electi, Spicæ Nardi, Galangæ, Croci, Costi, Zingiberis, Zedoar. Xylobalsami, Rheupōtici, Pyrethri, Coralli rub. Caryoph. Tragacanthi, Myrrhæ, Castorei, Opopanacis, Piperis longi, Piperis nigri ana dra ij.g.vj. Balsami, Moschi, Ligni Aloes, Schœnanthi, Medullæ Cassiæ fist. Styracis calamitæ, styracis rubeæ, Masticis, Galbani, Serapini, Assæ fœtidæ, Meliloti, Aristolochiæ longæ & rotundæ, Dragonteæ, Asari, Hellebori nigri, Men. rad. Pœoniæ, rad. Raphani domestici, rad. Acori, Cort. Peucedani, Cort. Mandragoræ, Betonicæ, Gentianæ, Chamædryos, Pulegii, Centaur. Maior. & min. Spicæ Celticæ, Capillorum Veneris recent. Absynthii recent, Spōsæ solis, Hyperici Tormētillæ, Prassii viridis millefolii, sem. Rutæ Syl. Calamenthi, Fœniculi, sem Hyoscyami albi, Cardamomi, Carpobalsami, Leuistici, Farinæ, Orobi, sem. Petroselini, Baccarum Lauri, Sileris Mōtani, Lupinorum, Marathri an.v.i.ß. G.xiix. Mellis despumati li.ij.vn.j. In cuius parte soluatur Cassia fist. & post pulueres cæterarum specierum, & vltimo imponatur Balsamus in modico Melle vel vino dissolutus, incorporentur & seruentur, vt decet. Respicit proprie humores frigidos in remotis. Data cum decoctione Primulæ. Veris & Castorei in modum Auellanæ, aut membro inuncto cum ea, confert valde Paralysi, & sanat Paralysim oculorum, oris, gutturis, manuum, & pedum. Confert etiam tremulosis, voci amissæ, Epilepsiæ, maniæ, melancholiæ, pleuritidi, omnibus doloribus pectoris & stomachi à frigiditate: item spleniticis; colicis, calculosis, quotidianæ & quartanæ & plurib. aliis, sudorē prouocando. Dosis eius à drac j. vsq; ad dra.ij. seruatur autem ad quinquennium, & vltra.

Conserua florum Saluiæ: Recipe florum Saluiæ recent. lib.ß. Sacchari lib.j.ß. Pistentur simul in mortario marmoreo minutissime: deinde ponantur in vase fictili vitrato ad solem aliquandiu quotidie agitando: Postea seruetur ad annum. Ad omnia cerebri vitia ex frigida causa, valet: ventriculum corroborat: obstructiones aperit: ventriculi superfluos & noxios humores absumit.

Stœchas iniquè Arabica cognominatur, cū vbiq; terrarum æquè bona vireat & vigeat & in Creta, & in Belgia, & Normania, vbi in-innoxie inter niues viuit, & in stœchadibus insulis, à quibus nomen,

vel

vel à fastigio spicato. Eius tres differentiæ notæ fuerunt Dodoneo, prima communis est & vera, secunda Belgica, facie parum priori dissimilis; Tertia folio est serrato, præter quas alia datur, cuius coma aurei coloris est, Elyochryso similis, & Chrysocome, seu Stœchas Citrina nostras vocatur. Hæc cauliculos edit admodum breues & tenues, folia angusta, incana & hispida: flores luteos, splendétes, bullis exiguis similes. Nascitur in locis asperis & arenosis, eiusq; tres differentias Pena distinguit, de quibus is videndus. Vera Stœchas caules emittit à radice multos, cubitales, tenues, lignosos; comã in summitatib. Spicæ modo angulosam; folia oblõga, lata, Lauendulæ minoris ritu & similiter incana: flosculos in spica foliacea paruos, cæruleos, odoratos, suauem halitum spirantes. Stœchas manifeste calida est, amara, moderate adstringens, plurimũ Cephalica. Caput enim & facultates omnes p̃sertim animales recreat, humores frigidos discutit, mentẽ exhilarat, & omnib. capitis affectibus ab intẽperie frigida natis cõducit, & omnia viscera, totumq, corpus roborat. Iuxta Galenũ vires Stœchadis sunt obstructione liberare, extenuare extergere, roborareq; omnia viscera, tum totum corpus. Puerperis à partu eius decoctum aut suffimẽtum est vtile. Est item ad Thoracis vitia decoctum eius efficax. Menses cit potu. Antidotis miscetur vtiliter. Vertiginem olfactũ adiuuat, Syrupus de stichade iuuat affect⁹ omnes cerebri & neruorũ frigidos, vt paralysim, epilepsiam, spasmum, spasmum Cynicum, tremorem, ac ventriculum firmat. Confectionem vtriusq; simplicis videl. & compositi, tradit Mesue.

Syrupus de Stœchade simplex, Mesuæ: ℞ flor. Stœchadis dr xxx. Thymi, Calaminthæ, Origani an. dra. x. Anisi dra. vij. Passularũ purgatarũ drac. iv. Aquæ quoad satis est. Coquantur secundum artẽ & colaturæ adde Mellis, aut Sacchari lib. iv. ß. Condiatur cum Cinnamomi, Calami Aromatici, Zingiberis an. dra. j. ß. Ligentur in sindone, & in Syrupo suspendãtur. Iuuat omnes affectus frigidos cerebri & neruorũ, vt Paralysim, Epilepsiam conuulsionẽ, spasmum Cynicum, tremorem, ac ventriculũ firmat. Syrupus de Stœchade cõpositus, Mesuæ: ℞ florũ Stœchadis dra. xxx. Thymi, Calamint. Origani an. dra x, Anisi Pyrethri an. dra. vij. Piperis lõgi dra. iij. Zingib. dr. ij. Passul. enucleatarũ vn. iv. Aquæ quãtũ sufficit. Mellis aut Sacchari optimi li. v. coquãtur secundũ artẽ lẽto igne; & cũ reponis, tũ cõdias

ſequentibus ſpeciebus,in ſindone rara & munda ſuſpenſis. Recipe Cinnamomi,Calami Aromatici,Spicæ Nardi Indicæ,Croci, Zingiberis, Piperis nigri, Piperis longi ana drach. j. ß. Contundantur groſſo modo.Idem quod præcedens efficit.

Vinum Stœchadites,Dioſcoridis:Congiis ſex Stœchadis minam addere oportet. Craſſitiem, inflationes, laterum neruorumq; cruciatus,&perfrictiones diſcutit:Comitialibus commode datur cum Pyrethro & Sagapeno.

Decoctum Stœchados,Meſuæ:Recipe Stœchadis,Origani Cretici ana dra.iv.ſem.Apii,Fœnic.Eupatorii Meſuæ ana dra.iij. Schœnanthi,Hyſſopi ana dra.ij.Paſſul.mund.drach j.Turbit drac.iv.coque vt ſupra & vtere.Confert pituitoſis affectibus,vt febribus quotidianis, iuncturarum & neruorum dolori, & frigidæ intemperiei.

Decoctum Epithymi.Meſuæ: Recipe Myrobal.Indarum, Stœchados Arabici,Epithymi, Paſſularum mundat.ana vnc.j.Myrob. Chebul.ſummitatum Fumariæ ana drac.iv.Folliculorum Senæ vn. j.Polypodii dra.vj.Turbith dra.iv.Agrimoniæ drac.v.omnia præter Epithymum conquantur in ſeri Caprini libris tribus,ad duarum librarum conſumptionem: tunc adde Epithymum, & ſemel feruefac:tolle ab igne & adde Hellebori nigri dra.j Agarici drac. ß. ſalis Indi dra.j.ß.Frica,cola & vtere Bilem atram vacuat: ob id affectib. Melancholicis,vt Cancro,Elephantiaſi & cæteris confert.

Pilulæ contra Catharrum & repletionem capitis:Recipe Stœch. Arab.drach.ß.Nucis Moſchatæ Macis ana G.v. Caryophyllorum, Cinnamomi,an.ſcru.ß.Squinanthi,Aſari, Carpobalſami, Cubebarum ana G.vij.Quinq; genera Myrobal.ana dra.j. Rhabarbari electi drac.ij.Spicæ Indicæ ſcru.ß.Turpeti drac.j.ß.Agarici opt.fol.Senæ ana drach.ij.ß.Salis Gemmæ drac.ß.Aloes ſucco Citrini vnc.j ß. Roſarum ſcrup.ß.Diagridii ſcru.ij. ß. cum ſucco caulium, vel aqua Maioranæ,vel Saluiæ fiat maſſa.

Conſerua florum Stœchados eodem modo quo Conſerua Anthos,vel Beton.paratur.

Sabina,Sauina,Græcis Brathys:Germanis Sevenbaum:Eius duæ traduntur differentiæ, vna baccifera, altera fructus omnis expers: Vtraque vix procera,Iunipero valde ſimilis & perpetuo virens. Quæ baccis non grauidatur,graueolentior eſt,rigidior, & breuibus ſpi-

nulis

nulis asperior, coma perpetuo virente, odore molesto, sapore feruido & acri: Hæc pumila semper fere est, in latitudinem sese diffundens, nonnunquam tamen in altum assurgit dum eius rami caulem circũdantes præscinduntur. Altera minus horrida est, nullis pungẽtibus spinis aculeata, & tamarisci admodum similis, odorem minus tetrum spirans, quam superior, baccas edens subpuniceas ac resinosas. Hæc raro in regionibus frigidis delectatur. In multis vero calidis, vt in Gallo-prouincia sponte & copiose nascitur. Præter dictas, alia arborescens amygdali ritu ac magnitudine à Belonio visa est, in Creta & Mysia, cui credere malo, quam inibi peregrinari. Calida est & sicca ordine tertio, ac tenuium maxime partium. Amaritudinis & adstrictionis est obscurioris quam Cupressus. Extenuat & digerit Galeno teste. Folia cum vino pota sanguinem per vrinam ducunt Fœtum viuentẽ, vt tradit Gal. interficit, & mortuum eiicit. Cũ Melle & vino pota regio morbo medetur. Folia inflammationes illita mitigant, nomas sistunt. Cũ Melle nigritias repurgant, sordes & carbunculos abstergunt. Apposita & suffita, sanguinem per vrinam ducunt, & fœtũ excutiunt. Vnguentis excalfacientib. priuatim vero Gleucino, miscentur: multis itẽ antidotis adiiciuntur. Nonnulli Cinnamomi vice, duplũ Sabinæ addũt. Pro suffitu multi foliis eius, maxime vero prioris vtuntur. Gallinacei generis pituitas fumo eius herbæ sanari, scribit Plinius.

Brathus syluestris siue Sabina syluestris, aut herba Sabina nominis id habet, quod folia seu ramuli eius Sabinæ arbori, de qua supra sint similes. Nascitur in arenosis altarum syluarum vallibus, Spitamæ altitudine, perpetua virens coma, foliis Sabinæ arboris, inodora, amara, Iulos sicut Muscus etiam terrestris profert, qui mox absq; fructu decidunt: Ger. Waldseven Baum. Ob iulos autem quos cum Musco terrestri profert, hunc ipsi locum relinquere placuit, tum quod temperamentum & vires easdem obtineat. Temperamentum habet calidum & siccum, vt de Musco terrestri est dictum, cuius etiam virium est particeps.

Sanicula, vel Sanaria à Sanando, item Sãnicula, Sennicula, Diapensia, Sanicula quinquefolia, Cõsolida quinquefolia, & Ferraria minor: Italis Sanicola, Sannicula, Diapensia, Sanicola cinquefoglia, & Sannicola Maschio: Gallis Sanicle: Germanis Sanickel.

Qualitatis est calidæ & siccæ in secundo ordine; adstringit etiam cũ quadam amaritudine: Folia in qua mulsa cocta & pota, pulmonis vitia sanant, arteriam tracheam aperiunt, aliaq; in corpore damna sanant: Hæmoptosin & tormina sedant. Ischiadicis prosunt, omnis generis sanguineos fluxus, tam in viris, quam fœminis sanant: ac in summa, omnibus intra corpus vitiis folia & radix medẽtur. Sanicula recentia vulnera glutinat, vnde nomen est sortita: commode igitur vulnerariis potionibus additur. Ruptis & fractis inter alia vtiliter, sicut Symphyton maius, illinitur. Tanta eius in glutinando vis est, vt carnes, ollæ iniecta radix, coalescere faciat: præparatur ex ea vinum, & destillatur in aquam. Est etiam quædam Sanicula Alpina, quam Carolus Clusius vocat Saniculam montanam: Pastores vocant Campanulam sanctæ Trinitatis, item Campanula vulneraria: Germanis Wundglöcklein/ꝛc. Eius vsus cum priore tam Internus quam Externus est.

Scordion officinis falso Scorodon syluestre, ob nominis similitudinem est appellatum, cum Scordium & Scorodon admodum sint diuersæ herbæ, vt descriptiones vtrarumq; satis ostendunt. Hactenus autem Scordium officinis fuit incognitum, iam passim notum, hoc ipsum Valerio Cordo primum in Germania, vt ipse de se testatur, demonstrãte: cum maximo antea pretio ab Italis sit emptũ Scordium vero appellatum est, quod Scorodi, id est, Allii odorem referat. Latini Trixaginem vocant palustrem, quod Trixagini, seu Chamædryi quadantenus sit similis, ad cuius differentiam palustris est dicta, quod nimirum palustribus seu humentibus nascatur locis. Dysomon etiam, h.e. graueolens, à grauii Allii odore est dictum: German. eadem ratione, qua Græci & Latini Lachen Knoblauch & Wasserbatenig nominãt. Chamædryi nascitur similis, locis palustribus, odore allii, foliis tamen Chamædry maioribus, minusq; in ambitu diuisis, gustu adstringentibus & amaris: caule quadrãgulo, flore subrufo, qui vno tantum die videtur durare Iunio vel Iulio mẽse. Hæc Dioscoridis delineatio nulla reclamante nota cum Trixagine palustri nostra conuenit. Ac prorsus eadem est nostri cum eo quod in Creta Italia, & Gallia nascitur Scordio figura. Miraculo proximũ est, quod de Scordio viri grauissimi scribunt, corpora nempe quæ cruento genere belli cæsa mansissent humi diutius insepulta, quæ-

cunque

cunque ſupra Scordium forte fortuna ceciderant, multo tardius alhis computruiſſe, parteſque cadauerum, quæ herbam attigerant fuiſſe prorſus à putredine vindicatas. Ob quam rem ſane perſuaſum eſt, inquit, Gal. omnibus tam reptilium venenis, quàm noxiis medicaminibus quæ corpus putreſcere faciunt Scordium aduerſari. Vberrime prouenit in locis paluſtribus multis ſecus ſcobes, ac loca concaua & humentia: Reperitur quoque in multis vliginoſis & pinguioribus. Qualitas Scordio, vt guſtus & facultates eius demonſtrant, eſt calida. Theriacis etiam admiſcetur, & quod corpus commodiſſime purgat. Pro quo tamen officinæ hactenus Allium ſxlueſtre admiſcuerunt. Scordium venena Serpentum expellit, omnia interna membra purgat, vrinam menſeſq; ciet, omnibuſq; intra corpus malis ex frigida obſtructione natis medetur. In vino coctum & potum, quæ intra corpus conruſa fracta laxatave, ſunt, ſanat. Cum Naſturtio ſumptum aduerſus tuſſim pollet. Contra pectoris exulcerationem & pus, tritum in puluerem ex Melle lingitur. Expreſſus Scordii ſuccus ad omnia, eſt efficacior. Viridis herba impoſita, putrida & impura damna, hulceraque abſque cicatricibus potenter ſanat. Eſtq; ad varios affectus tam intra quam extra corpus, & viridis & herba vtilis.

CAPVT XXXII.

De Siſone, Spondylio, Scandice, Seſeli, Sideriti, Sione, Stæbe, Serratula, Secala, Schœnantho, Siſero & Smirnio.

SIſon, Græcis vt Dioſcoridi Σίσων, Hippocrate Σίνων: Latinis Siſon, Sinon, Sinonum, Senon, Silion Plin lib. 2. cap. 30. in Diæta Hydropicorum Senoninum: Herbarii vocant Apium Syriacum, & Petroſelinum Syriacum: Arabibus Muduan, Muduani & Chorat: Ægyptiis Anomin; Italis Siſone; Germanis Baſilien Pfeffer/ꝛc. Habet vim calefaciendi, ſiccandi in tertio gradu: præparatur exinde vinum præſtans: Eiuſque vſus Internus atque Externus.

Spon-

Spondylium, Græcis dicitur Σπονδύλιον, Σφονδυλὶς, Σπονδυλὶς ἀφάγγη φαλαγγιον, Νίσυειος, χορόδανον, á Galeno Σπόνδυλο :aliis Σφονδύλιοι & Σπονδύλιο :Latinis Sphondylium, Spondylium siue Spondilium, Chorodanum, Spondylis, Sphondylis, Nisyris Phalãgium, Verticillaris, Herba Rutinalis à Galeno Spõdylum: Herbariis Chamæ Platanus, Planta Vrsina, Branca Vrsina, & Branca Vrsina Germanica: Ioanne Ruellio Panaces syluestre: Antonio Fumanello Platanella, Gulielmo Rhegino, Panacia syluestris. Serapio: li. simp. cap. 253 Sachilios & cap 310. Sachidalion: Auicenna Sacundulion, ab aliis Micharia & Micaria: Italis Sphondilio, & Spondilio: Germanis Beren Klau/Beren Tap/ &c. Eius genera 4. sunt: 1. simpliciter dicitur Sphondylium. 2. Sphondylium alterum 3. Sphõdylium Crispum. 4. Sphondylium Glabrum Casp. Bauhini. Omnia hæc genera sunt calida & sicca: Eorum vsus est ab Intra & Extra: destillantur in aquam, & præparantur cui placent in vinum: Vtuntur etiam pro cibo & alimento, &c.

Scandix Græcis à Galeno ac Dioscoride Σκάνδιξ: Latinis Scandix, herba sanaria, Acuda, Acula, & Acicula teste Dioscor. lib. 2. ca. 124. Plinio Pecten Veneris: Herbariis Chærephyllum Aciculatum, & Cerefolium Aciculatum: Serap. simp. c. 203. dicitur Kulkas & Kulkasia: Italis Scandice & Pettine di Venere: Hispanis Quixones: secundum genus vocatur Scandix minor Germanis Nadel Körfel/&c. Excalfaciunt & siccant: Veniunt vsurpandæ pro Medicamentis Externis atque Internis.

Seseli Græcis dicitur Σέσελι, Σέσελις, Σέσελι μασαλεωτικὸν πλατύφυλλον: Hippocrati Σέλι, Σί & Σίλι: Latinis Seseli, Seselis Seseli Massilioticum, Seseli Massiliense, Seli, Sil, Sili, Seselium, & Sorano Ephesio Siselium, Alexandro Benedicto Cordyla & Silis: Herbarii cum Nicolao Myrepso Platycyminum, Ruellius saxifragiam montanam, alii saxifragiam maiorem dicunt: Officinis Siler Montanum Seselios, & Siseleos: Serap. lib. simpl. cap. 190. dicitur Sisalos, & Sisalios: Auicenna lib. 2 tr. 2. c. 634. Alaniundem Romonum: Auerrhoe Ascicelios: Apud alios Arabes legitur Alticeleos, Chesiti, Thesi, Farcal, Farchali, Siselios, Negumar, Alchegellos & Ascegeleos, Bezer Chesiti, & Bezer Thesi: Italis Seseli, Silermontano, Sciarmontano, Silio, & Siromontan. Hispa-

Hiſpanis Silermontano : Gallis Sermontain : Cretenſibus Platycyminon : Germanis Seſel·Seſelkraut/Silermontan/rc. Secundum genus Simpliciſtis dicitur Seſeli Maſſilioticum ſiue Maſſilienſe alterum : Naturam habent calidam ac ſiccam tam Radix quam ſemen, eorumque vſus in Medicina frequens tam Internus quam Externus.

Sideritis Σιδηρῖτις, Σιδυεῖτις ἡρακλεῖα, Γόνος τιτάνε, αἷμα τιτάνε, πάρμυρ ν Ξανθοφανέα, Paulo Ægineta Διάλυσος : Latinis Sideritis, Sideritis Heraclea, Parmirum Pythagoræ, ſanguis Titani, genitura Titani, Xanthophanea, Vertumnum, Solaſtrum : Apuleio Heraclea, Hercularia, Ariſterium, Criſta Gallinacea & Exupera patricalis : Herbariis Tetrahit & Herba Tetrahit : Serap. lib. ſimpl. cap. 331. Sidrichis & Egulus, & in aliis locis ſertis : Italis Siderite & Vdedenim : Germanis Gliedtkraut. Secundum genus Dioſcoridi dicitur Σιδηρῖτις ἑτέρα : Latinis Sideritis altera, à Plinio lib. 24. c. 17. Siſſitiepteris, Protumedia, Caſſignetis, Dionyſio Nympha : Herbariis Sideritis conſolida Felicifolia : Germanis Farn Wundkraut. Tertium genus Plinius lib. 25. cap. 5. deſcribit : eſt Sideritis Herbariorum prima. Quartum genus eſt Sideritis Herbariorum altera, vel Sideritis Narbonenſis purpurea. Quintum genus eſt Sideritis Herbariorum tertia, alias Sideritis lutea, Sideritis Monſpelliaca. Sextum genus eſt Sideritis Herbariorum quarta, alias Sideritis Montana, & Sideritis anguſtifolia. Omnia hæc genera, purifi ant, mundant, contrahunt, conſolidant, ſanant, Interne & Externe vſurpantur in vulneribus, ictibus, &c.

Sium Græcis dicitur Σίον, ἀναγαλλὶς ἔνυδρος, Δαρένιον Latinis ſium, Plinio Lauer : Dioſcorides vocat Anagallidem Aquaticam & Darenium. Herbariis vocatur ſium odoratum : Simpliciſtis ſium Aquaticum, Apium Fontanum, & Aquaticum minus : Item Paſtinaca aquatica, Betula : Alii dicunt Ranellani & Lauerulam. Auicenna lib. 2. t. 2. cap. 563. Pupilla oculi vocatur : Auicenna cap. 641. Sumium & Chare Alhayn : aliis Arabibus Roicathalmi, In-Hamelhanella & Hamehanella : Italis Gorgoleſtro, Sio ; Romanis Ranella : Gallis Berle, & des Berles : Hiſpanis Rhabacas : Germanis Brunnen Peterlein /rc. Secundum genus dicitur Sium Medium, Paſtinaca Aquata Media, & Paſtinaca Paluſtris.

Tertium genus ab Herbariis dicitur Sium maius latifolium, Paſtinaca aquatica maior latifolia : Quartum genus dicitur Sium maius anguſtifolium & Apium aquaticum anguſtifolium maius. Omnia genera habent naturam calidam & ſiccam : deſtillantur in aqua,& vſurpantur ab Extra ac Intra.

Stœbe duorum eſt generum : 1. dicitur Stœbe maior : Italis Stœbe maggiore : Hiſpanis Cabezuela : Germanis groß Stebenkraut. Secundum genus Herbariis dicitur Stœba minor : Italis Stebe minore : Germanis klein Stebenkraut. Habent vim ac efficaciam calefaciendi, exſiccandi teſte Galeno, item & contrahendi. Folia ac ſemen cocta atque expreſſa, proque clyſtere vſurpatum decoctum Dyſentericis ſummopere conuenit teſte Dioſcoride, Galeno ac Plinio. Ab extra decoctum hoc conuenit auribus male exulceratis,&c. plura apud Medicos.

Serratula : Trium eſt generum, vt Serratula Tinctoria, Iacea Aromatica,& Iacea Caryophyllata : Italis dicitur Serratula : Germanis Schartenkraut/ꝛc. Eorum temperamentum eſt calidum ac ſiccum, radix etiam adhibetur in Medicina. Vſus eorum eſt Internus Externuſque,&c.

Secale Græcis Βρίζα ſiue Βρύζα : Latinis Briza & Bryza à Plinio Secale & Farrago, ab aliis Secala & Secla : Italis ſegala : Hiſpanis Centeno & Centena ſiue Sentena : Gallis Segle & Seigle : Vngaris Ros & Tauazi Ros : Anglis Rie : Germanis Korn & Rockenkorn/ꝛc. Temperatum habet calorem, paululum tamen calidius tritico : Eius gramen deſtillatur in aquam & ab Intra & Extra ad varios multoſque traditur corporis affectus : Fit etiam inde aqua decoctionis, item Cereuiſia ac potus Secalinus pro pauperibus : deſtillatur,& exprimitur etiam inde oleum,&c.

Schœnanthum Græcis Σχοῖνος, Σχοινάνθον, Auctuarius Σοίνανθος : ab aliis Σχοῖνος ἀρωματικὸς & Σοῖνος μυρεψικὸς : Hippocrates in libris de morbis muliebribus vocat Σχοῖνον ἡδύοσμον, Σχοῖνον εὔοσμον, & εὐώδια. Quod in Arabia creſcit, Dioſcoridi dicitur τευχίτις : Latinis Teuchitis, alias Latinis Iuncus odoratus, Aurelio Celſo, Iuncus rotundus, aliis Iuncus Aromaticus & Schœnanthum, Marco Varrone Squinanthum, officinis & Alexandro

Bene-

Benedicto Synanthum & Schinanthum : Vulgarioribus Medicis Fœnum Camelorum, Stramen Camelorum, Paſtus & Paſtura Camelorum & Palea Camelorum : Serap. lib. ſimpl. cap. 19. Adcher : Andrea Bellunenſi, Adadkir, & Aldadkir, Michaele de Capella Adheber : Haliabbate Adhecharum & Adenchari: Auicennæ Gloſſographo Alſeferri & Atitir, aliis Alkher, Tecabrion, & Tecahakim : Italis Giunco Odorato, Squinantho, Puia de Camillo & Schinantho : Hiſpanis, Paya dela Mequa, Paja de Mecha, Paya de Chamellios, & Paya de Chamillho: Gallis Paſture de Chameau, Squinantha, & Paiſture des Chameaulx : Germanis Cameelheuw / ꝛc. Habet virtutem calefaciendi & adſtringendi Vſus eius in Medicina tam Externus quam Internus : præparatur in vinum & deſtillatur in aquam. Eſt & aliud eiuſdem herbæ genus, quod Schœnanthum Adulterinum, item Schœnanthum ſiue Squinanthum Europæum : Eius vſus hodie nobis adhuc nondum conſtat.

Siſerum Græcis Σίσαρον: Latinis Siſarum, Siſar, Siſer, Iacobo Syluio Seſarum. Herbariis Seruilla, Seruillum & Cheruillum : Italis Siſaro : Hiſpanis Cheriuias, Chiriuias & Chiritnas Auicenna lib.2. tract.2.cap.640.vocat Seiſaron, aliis Culcas, Seiſacon, & Fiſarum: Gallis Ceruys, Cheruy, des Cheruites & Gyrotes : Germanis Geyerlein Zucker Würtzeln/ꝛc. Calefacit in ordine ſecundo: Eius vſus eſt Internus: Radices condiuntur Sacchar o, deinde fit etiam inde conſerua præſtantiſſ.&c.

Smirnium Græcis Σμύρνιον & πετροσέλινον κιλικόν: Latinis Smyrnium, Smirnium, Petroſelinum Cilicium : Plinio lib.19.in fine, Murrha: Herbariis Smyrnium Dioſcoridis, Smyrnium Creticum, & Smyrnium Candiacum: Serap.lib.ſimpl.c.280.Seniruinon & Smirinon : Auicenna Sumurion dicitur : apud alios Arabes legitur Semurion, Sumihon, Sumirion, Suramion, Suraſiron, Zimiiinum, & Zinirmon : Italis Smirnio & Smirnio di Candia : Gallis Smirnium de Candie, & Smirnium de Crite : Germanis Myrrhen Kraut : Herba hæc cum ſemine & Radice habent calidam ac ſiccam naturam vſque ad tertium gradum, eius vſus ab Extra & Intra venit apud Medicos.

CAPVT XXXIII.

De Serpillo, Sisymbrio, Struthio, Tussilagine, Tormentilla, Thymo & Trifolio.

SErpyllum, Latinis à Serpendo, Græcis ἕρπυλλον, eodem etymo, Gal. Serpolet. Poliot. Germanis Quendel. Duo faciunt eius genera Plinius & Dioſcorides: Hortenſe & ſylueſtre. Hortenſe folia & ramulos fundit Origani, Candidiores tantum, humi ſerpit cum oritur, ac pedali altitudine incremento ſuo aſſurgit, odore Sampſuchi, floſculis ſubpurpureis. Adminiculo fultum, vel vicinis ſepibus innixum, in altitudinem quamcunq; excreſcit. Gaudet locis apricis & macris, nec niſi ſatum prouenit. Menſe floret Iunio & Iulio. Tragus Cunilaginem Plinii eſſe exiſtimat. Sylueſtre, rectum exilibus & lignoſis ramulis attollitur, foliis rutæ, odore ſuauioribus, anguſtioribus atque longioribus, floſculis ſubpurpureis, radice multifida. Nec alia re differunt quam cultura ipſa: quoniam alterum cultura & cura miteſcit & delicatius, infirmiuſque humoris copia afficitur, vt viribus ſtare nequeat, ſed per terrã ſerpat: alterum vero horridius & fortius, quamuis fragilis ſit vtriuſq; natura, ob loci conditionem prouenit. Dioſcoridi repugnat Plinius: Sylueſtre Serpyllum humi reptare ſcribens, hortenſe vero minime. Naſcitur ſylueſtre in collibus & montibus copioſiſſimum, vt hortis minime colatur: tota floret æſtate. Dioſcoridi ſylueſtre Serpyllum priuatim Zygis dicitur, à Ζυγεῖ, id eſt, ligando, ſeu iungendo. à ligandis fortaſſe vitibus. Errant autem hodie qui Serpyllum ſatiuum noſtrum Pulegium credunt, ſimilitudine quadam eius inducti. Tertium addit genus Tragus, foliis & ramulis hortenſi ſimile, ſed inodorum, flore carens quod in muris inuenerit. Sylueſtris itẽ duas facit differentias: alterũ rotundioribus, alterũ anguſtioribus, & acuminatioribus foliis, flore in vtriſq; ſubpurpureo, interdum etiam candido ſed rarius. Calfacit vehementer Serpyllum, eſt enim guſtu acre: ob id menſes & vrinam ciet. In vino decoctum calidum potum, menſes ciet, humores viſcoſos Lumborum & renum per vrinam educit. Tormina diſcutit

tit; Interna vulnera & rupta ſanat. Obſtructiones pulmonis, iecoris & lienis aperit. Sanguinem excreantibus cum Oxymeli coctum auxiliatur. Eadem poteſt ſuccus cum aceto ſemi drachmæ pondere ſumptus. In cibis contra venena & ſerpentes valet. Aridæ tuſſi cum Melle, Glycyrrhiza aniſo & vino medetur: ſtomachum confortat, ac ſtranguriam adiuuat. Ad cibos quoque condiendos & ad ſalgama adhibetur. Odor Serpilli cerebrum roborat: vertiginem pellit, capiti impoſitum. Aqua ſtillatitia Serpilli cum Roſaceo aceto temperata, fronti illita, Phreneſin ſedat. Reliquæ eius vires cum Origano & Dictamno ſunt pares. Serpyllum in Iunio cum vino deſtillatum, fit aqua egregia ad omnes humani corporis fluxiones.

Siſymbrium: Huius duo ſunt genera, alterum hortenſe, Mentæ ſimile caule quadrato, quadantenus purpuraſcente, foliis Menthæ, ſerratis, latioribus & odoratioribus: floribus internodia geniculatim coronantibus, verticillato ſemper ambitu, Græcis Siſymbrion, vulgo Mentha aquatica: Germanis Waſſermüntz. Tragus Mentham rubeam appellat. Circa ſtagna & piſcinas potiſſimum naſcitur. Alterum cognomento Cardamine, quod Cardamum, hoc eſt, Naſturtium hortenſe imitetur, dictum eſt, quod nuſquam non in locis aquoſis prouenit, caule cauo, ſeſquipedali, ima ſui parte pluribus radicularum fibris capillato, è cuius alarum cauo cirri frequentes ſinuatim erumpunt, flore candido nomine erucæ inſtar in ſiliquis acri & exiguo. Officinis Naſturtium aquaticum. Germanis Brunkreſſen/Waſſerkreſſen/ quod Naſturtium imitetur. Floret vtrunque æſtate quo tempore Mentha. Siſymbrium primum calidum eſt & ſiccum ordine tertio: Alterum aridum ſi fuerit, ſimiliter eſt calidum & ſiccum ordine tertio: viride vero eſt in ſecundo. Primi ſemen ad ſtrangurias & calculos potum prodeſt cum vino. Tormina & ſingultus ſedat. Vomitiones item potum ſiſtit. Siſymbrium alteram vrinam cit, ad eadem fere prodeſt, quæ prius. Non edendum grauidis niſi mortuo conceptu: ſiquidem etiam impoſitum eiicit. Folia Siſymbrii primi, fronti & temporibus illita capitis dolorem ſedant: Valent etiam aduerſus veſparum & apum ictus. Alterum lentigines & cutis à ſole nigredinem aſperitatemq; exterit, tota nocte illitum, ac mane cute eodem abluta. Vtrumque

aduersus aculeata animalia, velut crabrones, idque genus alia est efficax. Epinyctidas & cutis vitia in mulierum facie intra quartum diem, noctu impositum, ac interdiu detractum, sanat. Infusum capiti cum aceto, dormientes excitat.

Struthium à Dioscoride quidem nominatur, minime tamen, vt notissima describitur. Est autem omnium fere hodie sententia, eam esse herbam, quam Latini Radiculam, siue Lanariam herbam vocant: diuersa tamen à radicula, quæ Raphanus appellatur: Germanis Seyffen Kraut / Speychelwurtz. Gallice L'herbe à foulon. Struthion dictam arbitrantur quasi Passerinam, à foliorum forte positu, quæ auium alas imitentur: Vel quod Venerem stimulet: ob auis nimirum istius salacitatem. Græci namq; Στρουθὸν passerem nominant. Lanariam & Saponariam dixerunt, quod ad mollitiem candoremq; lanarum vsi ea sint veteres, quodq; eluendis vestium maculis, expurgãdisq; sordibus saponis vicem præbeat. Radiculæ nomen à præcipua parte, qua vsum præstat, accepit. Herba item fullonum, ob dictos effectus, est appellata. Officinis Condisi. Describitur ab aliis herba spinosa, caule lanuginoso, foliis oleæ, ex interuallo quasi geniculatim prodeuntibus, quinis plerũq; in vnum coeuntibus: floribus in coliculorum summo candidis: radice quam in summo cespite fundit, magna, tereti & oblonga; quæ purgandis vestibus conciditur. Nascitur in hortis hodie plantata, duos continuos menses, Iunio maxime florens. Calfacit & exiccat in quarto quadantenus ordine. Radix semidrachmæ pondere cum Melle sumpta, viscosos humores, & phlegmata discutit, & educit, iecinorosis, lienosis & difficulter spirantibus prodest: vrinam ciet, aluum soluit, mẽses adiuuat. Frigefactis & debilitatis ex Venereo vsu viris prodesse fertur. Admota radix secundinam & mortuos fœtus pellit: at cum ratione eius vsus esse debet. Succus vel puluis radicis naribus inditus, per sternutamenta cerebrum purgat: Cum polenta & aceto illita, lepras tollit, tubercula discutit: idem præstat cum farina hordacea & vino decocta. Malagmatis & oculorum Collyriis quoque miscetur. Lanis quoque & vestimentis purgandis eius est vsus.

Tussilago Romanis & Latinis, Græcis Bechion, dicitur sic teste Galeno, quod credita sit Tusses & Orthopnæas iuuare & curare.

βήξ n. βηχὸς tuſſim ſignificat. Pharmacopœorum vngula Caballina eſt, ſic nuncupata quod eius folia vnguibus equorum ſint vtcunque ſimilia, inferiore & auerſa parte tomentoſa & albicantia, ſuperiore & aduerſa, viridia. Item Chamæleuce, id eſt, humilis ſeu alba populus. Chamæpyris, id eſt, humilis vel terreſtris populus nigra, Farfarella, Farfarago: Germanis Hufflattich / ꝛc. Quibuſdam etiam vocatur filius ante Patrem. Folia habet à radice prouenientia ſex aut ſeptem, maiora nonnihil foliis hederæ, à terra ſubalbida, ſuperne autem virentia, in plures exeuntia angulos. Caulis palmum altus, flos in vere luteus: confeſtim verò flore & caule exuitur, vnde quidam ſine caule naſci exiſtimauerunt. Fugaciſſimi enim ſunt eius flores & caulis, ac longiſſima fere eorum duratio eſt biduum: vnde non facile à quibuſuis, niſi medio forte vere oblatos contingit conſpici. Quæ cauſa videtur cur Plinius abſque caule & flore ſcribat naſci: nec, vt quidam volunt, aliter à Plinio quam Dioſcoride eſt deſcripta. Locis naſcitur aquoſis & circa fontes. Flores colliguntur in Aprili, quo tempore conſpiciuntur, ac ſubito euaneſcunt, radice & foliis manentibus toto reliquo æſtatis tempore. Folia viridia & recentia ſunt frigida & humida: arida vero ſunt calida: tum enim ſunt acriora. Stillatitia aqua Tuſſilaginis omnes internas iecoris inflammationes ſedat, quatuor cochlearium menſura pota, & corpori extrinſecus cum panniculo adpoſita. Eodem modo ventriculi inflammationibus, ſubuenit, ardenteſque febres pellit. Maiores autem aquæ ſunt vires, ſi admiſceantur flores Sambuci, & folia Solani ac ſimul cum Tuſſilagine deſtillentur. Folia arida incenſa, Dioſcor. teſte, ſi fumus hianti ore excipiatur, ſicca tuſſi & Orthopnæa laborantibus ſunt auxilio. Radix in aqua mulſa cocta & pota fœtus mortuos expellit. Tuſſilaginis folia, ſuccus, ſtillatitia aqua, præſertim floribus Sambuci & Solani foliis, vt dictum eſt, admixtis, cunctis inflammationibus & ardoribus vlcerum peſtilentialium, eryſipelati, mariſcis, aduſtionibus igni factis impoſita medentur. Capitis & ardentium febrium calori mire quoque conferunt folia Illita ſtillatitia aqua idem præſtat: ac præſertim mulieribus ex locis occultis laborantibus eſt vtiliſſima, ſi locum hac aqua primum eluant & purgent, madefactum dein panniculum imponant.

Tor.

Tormentilla Græcis vocatur χρυσόγονον, χρυσόσπερμον, Δάσπις, ἀρκόφθαλμος, ab Hermolao Barbaro ἑπτάφυλλον: Latinis Chrysogonũ, Chrysospermũ, Daspis, Arcophtalmus, & Arisaria: Nostris Herbariis Heptaphyllum, septifolium, septẽfolium, Tormentilla, cõsolida rubra, Betularia, Authore Pandectarum, Herma Tremola: Italis Tormentill, & Settifoglio herba: Hispanis Sett en Rama. Gallis Tormentille: Germanis Tormentill / Rotwurtz / Blutwurtz / rc. Destillatur, præparatur in vinum, fit ex radicibus conserua, &c. Temperamenti est sicci in ordine tertio, caliditatis vero habet exiguum quid, minus tamen manifestum, nonnulli faciunt frigidam in tertio gradu, sed adstrictio in gustu his aduersatur. Radicis viridis & foliorum succus potus, venenis omnibus intra corpus medetur: contra pestem quoque prodest, noxios in corpore humores per sudorem educendo. Quod si viridis radix haberi nequeat, aridæ puluis drachmæ pondere in vino sumetur: vel radicis & foliorum manipulus in vino coctus calidus bibetur. Ad prædicta efficacissima est in vino per noctem radix, & folia imbuta, & in Balneo Mariæ destillata. Omnibus membris radix, folia, succus vel puluis eius prosunt, iecoris & pulmonis obstructiones soluunt: regium morbum; succus præsertim, breui temporis interuallo sanat. Venena ex corpore per sudores educit: Vnde drachma pulueris cum drachma Theriacæ in liquore eiusdem stillatio, datur iis quos horror inuaserit, ac incerti fuerint, quod morbi genus immineat: corpore mox ad sudorem contecto & reclinato. Cunctis venenorum Anditotis admiscetur. Omnis item generis albi fluxus, siue per se radix, siue cum aliis, pro cuiusq; arbitrio, mixta constipat. Ouibus laborantibus est perutilis. Cum vino rubro drachmæ pondere pota radix, omnes similiter sanguinis eruptiones compescit; sin febris adsit, cum aqua in qua Chalybs sit extinctus, vel cum stillatitio heptaphylli liquore est bibenda. Idem præstat cum oui vitello, nuce myristica & farina subacta, & leniter tosta radix, per aliquot sumpta dies. Cum albo oui subacta, & in figilino decocta, datur Cholericis, qui vomitu assidue infestantur. Vulnera glutinandi facultatem possidet. Vulnera respersu purgat, sanat & ad cicatricem perducit. Foliorum puluis deploratis fistulis instillatur; oculorum caliginem

nem & fluxus diſcutit. Radix & folia omnis generis tubercula, parotidas, ſtrumas, herpetas, aneuriſmata, papulas, idque genus, tuſa & illita ſanant.

Thymus à θύειν, id eſt, excitando: vel quaſi θύαιμος id eſt, ſanguinem impellens. Vulgo Serpyllum Romanum: Germ. Welſcher Quendel/ ſiue Römiſcher Quendel ab odoris ſimilitudine. Eius duo ſunt genera, primum dicitur Cephalonton, Stœchadi multum ſimile, alterum ab eo diſtat, quod durius ſit, perpuſilla habeat folia, & flores non in capitulis, aut ſpicis, ſed iuxta folia. Datur & aliud exoticum Petuvianum dictum, quod minus ſurculoſum & folioſum eſt, ſapore minus acre, odore magis ſuaue, in reliquis, aliis ſimile. Thymus calefacit, ſiccatq; tertio gradu, incidit, attenuat, menſes mouet, fœtum trudit, viſcera expurgat & à pulmonibus educit: oculorum claritati multum prodeſſe creditur. Sæpius vero in genere condimentario reponitur: nam culinæ eo quotidie & viridi & ſicco vtuntur. In vino decoctus, iiſdem cum Serpillo pollet viribus. Orthopnœicis & aſthmaticis prodeſt: vermes, coagulatum ſanguinem, venena, menſes, & mortuos fœtus expellit. Cum Melle in eclegmate mixtus, Thoracis vitia per excretiones purgat. Hebetibus oculis in cibo prodeſt. Pro condimentis in ſanitatis vſu eſt vtilis. Contra Podagram, etiam quæ motum omnino interceperit, cum vino vtiliſſime datur. Ad tumefactos teſtes trium drachmarũ pondere, ieiunis propinatur. Epithymus eadem poteſt quæ Thymus, ob id in illius penuria hoc vti licet, ſed menſura maiore. Succus aceto mixtus ſugillata tollit, coagulatum ſanguinem digerit, Thymos in cataplaſmate ſanat. Iſchiadicis cum vino & polenta impoſitus auxiliatur: eodem modo articularibus morbis: tumores & impetus tollit. Cum aceto vero, callum & verrucas, Tritum & lanæ inſperſum ex oleo luxatis illinitur. Ex adipe ſuillo, & in faſtidio tritum cum Melle, ambuſtis imponitur.

Syrupus de Epithymo, Meſuæ: Recipe Epithymi vnc.xx. Myrobalanorum Citrinorum, Indorum ana drach.xv. Cuſcutæ, Fumiterræ ana drach.x. Thymi, Bugloſſæ, Calaminthæ, Myrobalanorum, Emblicorum, Bellericorum, Glycyrrhizæ, Polypodii, Agarici, Stœchados ana drach.vj. Roſarum, Fœniculi, Aniſi ana drach.j. ß. Prunorum num.xx. Paſſularum enucleatarum vnc.iv. Tamarindo-

rum vnc.ij.ß. Aquæ lib.x.vel quantum sufficit. Bulliant secundum artem: colaturæ adde Sacchari lib.iv. Sapæ libras ij. Fiat Syrupus. Sapa est mustum optimum ad tertias decoctum. Atram bilem, & alios humores vstos vacuat: Ob id morbos ex his nascentes, elephantiam, Cancrum, vlcera maligna, fistulosa, Psoram, lepram præcauet, curatque.

Syrupus Splenicus: Recipe Epithymi, Cort.rad. Capparorum, linguæ Ceruinæ, fructuum Tamarici (pro quibus substitue Cort. med. Fraxini) Cort. med. Rad Salicis, rad. rubiæ tinctorum, Ireos Florentinæ, rad. Acori vulgaris. Rad. Asari, sem. Anisi. Fœnic. Cymini ana vn.j. Macerentur simul omnia in lib.iv. aquæ, & libris duabus aceti horis 24. Deinde coquantur omnia ad consumptionem tertiæ partis, reducendo scilicet libras quatuor. Expressioni colatæ adde Mellis Hispanici despumati lib.ij.ß. coquantur secundum artem ad Syrupi consistentiam.

Decoctum Thymi, Mesuæ: Recipe Thymi, Cassuthæ, Hyssopi ana vnc.j. Passularum purgatar. drach.xx. Myrobal Emblicarum, Chebularum ana vnc.j. Turbith drach.iv. Stœchados, Polypodii ana drach v. Eupatorii Mesuæ drach.iij. Rad. Apii, Fœniculi an.dra. vj. Absynthii, Anisi, Dauci ana vnc.iij coque omnia in libris tribus aquæ ad librarum duarum consumptionem: cola. Colato adde Turbith Agarici ana drach j Zingiberis drach.ß. Macerari noctem sine: postridie cola, & vtere. Phlegmagogum est: ob id senibus & aliter pituitosis salubre: ventriculum firmat, coctionem iuuat, flatus à visceribus & hypochondriis dissoluit.

Decoctum ex Thymo, Andernaci: Rec. Thymi, Cassuthæ, Hyssopi ana vnc ß Radic. Apii, Fœniculi ana drac.vj. sem. Anisi, Dauci ana vnc.j Passularum enucleatarum vnc.ij. Glycyrrhizæ drach.ij In aqua ad dimidias coquantur. In iure decocti, Zingiberis minutim incisi drachma semissis maceretur: mane vnciæ quinque singulis vicibus exhibeantur.

Decoctum atram bilem vacuans, Andernaci: Recipe Buglossæ, Scolopendrii ana M.ſ. Senæ Alexandrinæ vnc. j. Flor. violarum, Thymi, Epithymi ana P. j. sem. Anisi, Fæniculi ana drach.ß. Zingiberis scrup j.ß. Passularum vnc. sem. Prunorum Damasc.num. x. Decoquantur in aqua ad tertias. Ex iure hoc sumantur vnc.iv.

Infu-

Infusio ad atram bilem, Andernaci: Recipe Fumiterræ, Lupulorum ana M.ſ.fol.Borraginis,Buglosſæ, Violarum ana P.j. Pasſularum drach.iij.vel vnc.ß.Polypodii drach.ij. Casſurhæ, Epithymi ana vnc.iij. Anisi,Glycyrrhizæ ana vn.j.ß.In aquæ libra ad dimidias incoquentur.In iure decoct.fol.Senæ drach.iij Catholici vn j. Macerabuntur,Syrupi Violacei tantundem adiungetur. Tota potio vna vice propinabitur.

Infusio ad atram bilem,Heurnii. Recipe Epithymi,Senæ drac.j. ß fol.Lupuli.Aspleni ana P.j.Pruna num.x.Infunde ſero, factaque forti expresſione,adde confectionis Hamech drach. iij. Syrupi de Polypodio vnc.ij.bibatur.

Trifolium nomen pluribus tribuitur herbis: ſuntque multæ eius ſpecies, odoratum, pratenſe, acutum, minus, &c. ſimiliter fragariam Tragus facit, præſentem herbam; Germanis Gülden Klee / appellant Trifolium aureum cum Trago appellare placuit, cum non ſit aliud nomen quod commode posſit attribui. Non enim eſt Lichen Dioſcoridis,ex nonnullorum ſententia. Caulibus naſcitur menſe Martio exilibus, lanuginoſis, palmum altis, foliis primum Oxytriphylli, paulatim vero Aſari, niſi quod ternis inciſuris ſunt diſtincta,vt tria putentur eſſe folia: florem fert Martio ſubcæruleum, Oxytriphilli flore non maiorem, in ſingulis caulibus ſingulos: ſemen fert in capitulis erinacei formam habentibus,aquilegiæ ſimilitudine. Loca amat vmbroſa, ac raro in hortis conſpicitur.Diureticũ eſt & vim habet refrigerandi, vt ex virib.eius conſtat nihil tamen certi de propria qualitate eſt traditum. Decoctum foliorum cum vino iecoris obſtructiones aperit, ac præſertim iis,qui nimis ad Venerem ſunt prompti, & ex ea defatigati, eſt vtile. Vrinam ciet: renes & veſicam purgat: omnibus internis vitiis eſt ſalutaris. Pares liquor ſtillatitius habet vires. Folia & aqua ſtillatitia inflammationibus cunctis cum doloris mitigatione medentur, Trifolium acetoſum Oxytriphyllon, ſiue Oxys & Alleluia officinis. Vulgo panis Cuculi,quod vel Cuculus eo veſcatur,vel quod erumpente hoc Cuculus primum audiatur: German. Buch Klee/Locis petroſis & aquoſis inuenitur.Menſe primum Aprili, & interdum Maio, ſub Cuculi primum auditam vocem prorepit, herba ipſa humilis pediculis longis, in quorum ſummo

tria, vnde Trifolii nomen accepit, profert folia, exigua, laciniata in cacumine, sapore acido: florem candidum, inter folia singulari in pediculo prouenientem: semen in siliquis lunatis rufum: radix in transuersum longa, geniculata & rufa. Lotum quidam satiuam appellant, sed an satis bene, incertum: Syluas enim & loca vmbrosa Oxys amat. Herbæ huius copiosos flores frequentes anni illius pluuias & inundationes, paucos vero siccitatem portendere, est obseruatum. Trifolium acetosum temperamenti est frigidi & sicci, sicut & Oxalys, quod aciditas in gustu satis ostendit. Liquor stillatitius, aut foliorum eius decoctum, iecoris æstum sedat, cor confortat, sitim sedat. Omnibus calidis morbis est saluberrimum. Datur ad stomachum dissolutum: edunt & qui enterocelen habent, teste Plinio. Succus frigidis nonnullis vnguentis, ob facilitatem quam habet in sanando, miscetur. Aqua eius cum alumine temperata, oris hulcera collutione sanat.

CAPVT XXXIV.

De Trichomane, Tapsia barbata, Tanaceto, Tragoselino, & Tithymallo.

TRichomanes, Latinis Capillaris, Adiantum rubrum: Germanis rot Steinbrech/ & Abthon / Trichomanes dictum quod raritatem Capillorum expleat. Officinis Polytrichon, quod nomen omnibus Adianthi speciebus est commune: sicut Adianti etiam species est Trichomanes. Vnde quibusdam etiam Adianthum dicitur & Capillus Veneris. Tragus caput Trichomanis in Dioscoride ab Adiantho non separandum censet, cum descriptio & facultas eius cum eodem conueniat, ac Ægineta etiam vno capite Adianthum & Trichomanes absoluerit. Nascitur iisdem locis quibus Adianthum, filici similis, propter quod Filiculam aliqui dicunt, parua admodum folia ex vtraque parte ex ordine quodam iuncta habet, tenuia, lentis figura, contraria inuicem, in ramulis tenuibus, splendescentibus & subausteris. Quæ descriptio Polytricho officinarum per omnia conuenit.

Plinius

Plinius etiam ſaxifragum vocari, quod calculum frangat, ſcribit. Quod vocabulum late extenditur. Temperamentum cum Adiantho prorſus habet idem: eſt enim in medio caloris & frigoris: deſiccans, extenuans & digerens. Vires quoque cum Adianto pares obtinet, in cuius inopia hoc vti maxime licebit. Aniculæ ad magicas quaſdam ſuperſtitiones ea vtuntur nomen ei indentes, Abthon.

Tapſia Barbata, Verbaſcum, Græcis Phlomos, quod caulibus eius pro Ellychniis vtantur, qua ratione Candelariam hodie vocant. Officinis Tapſus dicitur barbatus. Nonnullis etiam candela regis & Lanaria: Germanis Wullkraut/ Kertzenkraut. Gallis Beillen. Species eius ſunt multæ: Præcipua tamen duo omnium teſtimonio habet genera: Candidum & nigrum. Candidi duæ ſunt differentiæ: mas & fœmina. Verbaſcum candidum fœmina folia Braſſicæ habet ſimilia, hirſutiora tamen, multo latiora & candida. Caulem habet cubitalem & ampliorem, candidum ſubhirſutum: flores albos & ſubpallidos, ſemen nigrum: radicem longam, acerbam, digiti craſſitudine: Germanis weiß Wulkraut / Mänlin. Candidum mas foliis eſt oblongioribus & anguſtioribus, caule tenui, in reliquis fœminæ ſimile. Græcis à foliorum candore Leucophyllon dicitur: Germanis weiß Wulkraut / Weible. Verbaſcum nigrum candido eſt per omnia ſimile, niſi quod folia habet nigriora & latiora. ſchwartz Wulkraut. Præter hæc eſt etiam ſylueſtre, virgas ferens altas arboreſcentes, folia Saluiæ ſimilia, ramulis circa virgas, Marrubii modo, flore luteo, auri fulgore: Germanis wild Wulkraut. Sunt præterea & Verbaſcula duo, quaſi paruæ Verbaſci ſpecies, quæ hodie herbæ Paralyſis, & Arthetice vulgo dicuntur, pro Arthriticæ. Nonnullis Primulæ veris dicuntur, de quibus ſupra: item Betonica alba: Germanis Schlüſſelblum / vel gelb Schlüſſelblum. Alterum non odoratum: Germanis wild Schlüſſelblum. Hirſuta ſunt vtraque, terræ inhærentia, humiliave, foliis rotundis & multo minoribus, rugoſis, e quibus mediis Stylus exit tenuis, palmi altitudine, incanus, in cuius vertice terni, quaterni aut plures etiam, dependent flores lutei, ſummis labris denticulati, in altero odorati, in altero inodori, Calyculo in album palleſcente. Tertium

iú quoq; additur Verbasculum, quod Lychnitin aut Tryallida vocant, & Lychnin Coronariam. Foliis ternis aut etiam quaternis, pluribusve, crassis, pinguibus, hirsutisque quibus pro Ellychniis vtuntur, floribus purpureis: Germanis Frauwen Rößlein. Gesnerus Iouis florem seu Diosanthon facit. Cuius meminit Ruellius lib.2.cap. Enumeratis his Verbasci speciebus, duæ adhuc adduntur. Altera in syluis & montosis crescens, foliis mollibus & canis, reliquis multo minoribus, è cuius medio flos erumpit Cyano seu flori frumentorum per omnia similis, sed maior & plenior, caule palmum vix alto. Latinis ob folia mollia Verbasculum dici potest Montanum: Germanis WaldKornblumen. Altera vero Verbasco etiam similis, quæ pro ea capta sæpe fallit, quæ abiecta blattas in se contrahit, ideoque Blattaria vocatur, foliis minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo: Germanis GoldKnöpflein. Florent & carpuntur Verbasci species autumno. Verbascula autem duo florent vere, suntque eius nuncia, vnde quibusdam Primulæ dicuntur veris. Nascuntur candidum & nigrum locis campestribus, syluisque. Syluestre aridis & asperis, campestribusque potissimum. Verbascula in pratis passim hortisque. Lichnitis in campestribus similiter. Omnibus idem est effectus, viresque pares: Vnde dixit, qui ea generibus, superuacaneum ait Plinius. Vis iis inest desiccandi detergendique. Radix verbasci maioris in vino rubro, vel si febris adsit in aqua cocta, Diarrhæam sistit. Decoctum eiusdem ruptis, conuulsis, & antiquæ tussi auxiliatur: vesicæ renumque obstructiones soluit. Radix, teste Plinio, cum ruta ex aqua contra Scorpiones, magna amaritudine, sed pari effectu bibitur. Tonsillis priuatim in aqua potum medetur. Syluestre Verbascum tribus obolis bibitur contra omnia pectoris vitia, tussim & purulenta excreantibus. Tanta eius vis, vt iumentis etiam non tussientibus modo, sed ilia trahentibus auxilietur potus. Confectio ex verbasculo odorato mire prodest iis, qui viribus omnibus sunt exhausti, ac crebras patiuntur Syncopes. Eadem cum Verbascis possunt Verbascula, quod vel temperamentum ipsorum satis ostendit. Verbascum in aqua decoctum, præcipuum contra inflammationes oculorum, podicis, omniumque corporis partium, &

poda-

podagram æſtuantem eſt remedium, calidum illitum vel inſeſſu. Aqua ſtillatitia vel oleum in ſole expreſſum iiſdem ſunt prædita viribus. Oculorum fluxus inſtillata ſedat. Faciei ruborem extergit: eryſipelati auxiliatur. Fluentem & mordentem corporis ſcabiem aqua ſtillatitia cum linteolis illita ſanat. Folia eius ficubus impoſita, incorruptas & à putrefactione immunes conſeruare tradit Dioſcorides: Verbaſcula eadem poſſunt. Trita imponuntur articulorum doloribus: Decoctum eorum aduerſus rupta, luxata, & liuentia illinitur. Succo Verbaſculi odorati ex floribus expreſſo, mulieres faciem illinunt, vt maculas rugaſque & alia eiuſdem vitia mirifice detergant.

Clyſter aſtringens & conſolidans, Rondeletii: Recipe rad. Tapſi barbati lib.ß.Sumach, Plantaginis,vel Myrti,vel Candæ equinæ,vel Herniariæ, vel Polygoni ana M.j.Cort. Mali Granati, Balauſtiorum ana vnc.j.Roſ.rubr.P.j.Fiat decoctio in aqua ferrata. In lib. j. diſſolue ſucci Plantaginis vnc.ij. Seui Hircini vnc.j. ß. Miſce.

Clyſter ad Lienteriam & Diarrhœam, Rondeletii: Recipe rad.Tapſi Barbati, rad.Biſtortæ ana vnc. iv. Hypericonis, Myrti, ſummitatum rubi ana M.j.Pyrorum Sylueſtrium, vel Pomorum vel Caſtanearum paria xx. Roſarum P.j. Fiat extractio in aqua ferrata. In lib j.diſſolue Acaciæ, vel Hypociſtidos vnc.ß. Miſce: iniiciatur poſt aliquam deterſionem, per medicamentum purgans,& aſtringens, vt Rhabarbaro,vel Myrobalanis.

Vomitorium Andreæ: Arnold.Villan. Recipe Cort.rad.Tapſiæ vnc.vj.Carthami excorticati vnc.iij. Cancellæ, Gummi Arabici ana vnc.j.Succi Cucumeris Aſinini drach.ij.Mellis Aſari quantum ſufficit, ad incorporandum. Conficitur ſic: Recipe duas partes Mellis, & vnam ſucci Aſari, & fac bullire ſimul, donec poſſit bene deſpumari: quo deſpumato, & colato, incorpora puluerem ſpecierum, denique reſeruetur in optimo vaſe ad vſum per annum. Eſt vomitorium leue, ſuaue, quod purgat omnes humores ſine labore, principaliter datum cum calida per ſuperiorem regionem, & cum frigida per inferiorem. Doſis eius eſt quaſi vnc.ß.

Vomitiuum Nicolai; Recipe Thapſiæ Panormitanæ, vel Ara-

Aragonenſis in menſe Maii, ſiue Iulii collectæ vnc. iij. Cort. rad. Raphani vnc.j.ß. Croci Aphricani ſiue medulla Carthami vnc.j.ß. Nucis vomicæ vnc.ß. Aſari vnc.j. Mellis Aſari q.ſ.eſt. In duabus libris Mellis deſpumati adde vnc.iv. ſucci Aſari, & bulliat ad ſucci conſumptionem. Et ſi ſuccum non habere volueris, pone Thapſiæ, Aſari ana vnc.ij.ß.& dimidiam Catapuciarum, & totum depone in aqua marina, & bulliat vſque ad medietatem, & aqua ponatur in lib.ij. Mellis deſpumati, & coque vſque ad aquæ conſumptionem & cum tali Melle confice. Datur mane in modum Caſtaneæ cum tepida, vel Oxyſacchara, duris hominibus cum tota ſubſtantia: debilibus colatura tantum. Frigidos & calidos purgat humores, choleram rubeam & phlegma: datur quotidianæ veræ, & tertianæ nothæ: delicatis datur etiam cum Syrupo acetoſo: ſedat veram tertianam, debilitatem & nauſeam à ſuperfluis & acutis humoribus factam, aufert.

Vomitiuum Patriarchæ, Nicolai: Recipe Thapſiæ lib.j. Croci Aphricani ſiue ſem. Cartami vnc.iv. Cinnamomi, Aſari ana vnc.ij. Catapuciæ vnc. ij. Mellis q. ſ. eſt. Detur cum tepida ante acceſſionem.

Aliud Patriarchæ, Arnold. Villan. Recipe Thapſiæ lib. iij. Aſari lib.ij. Caſtaneolæ vomicæ lib.j. Canellæ vnc.iix.ſem. Atriplicis lib.j Granorum Catapuciæ excort. vnc.iij Gummi Arabici vnc. iv. Mellis quantum ſufficit. Doſis eius eſt vſque ad drach.ij. ſeruatur per annum.

Vomitiuum aliud, Nicolai: Recipe Thapſiæ drachm. iv. Aſari, baccaris vnc.j. Cinnamomi vnc. j. Croci hortulani vnc. j. ſem. Artiplicis vnc.ß. Mellis quantum ſufficit. Detur in modum Caſtaneæ cum calida. Valet tertianariis & quartanariis, ſed maxime competit quotidianariis.

Vomitorium Scarpellæ, Arnold. Villan. Recipe Cort. rad. Thapſiæ lib.j. ſem. Carthami excort. vnc. iv. Auellanarum, Aſari ana vnc. ij. Gran. Cataputiæ excort. vnc. j. Mellis quantum ſufficit. Conficitur ſic. Tolle li. ß. Cort. Thapſiæ & v.a. ij. tere aliquantulũ, & coque cum aqua marina vſq; ad conſumptionem medietatis aquæ: deinde commiſce aquam colatam cum duabus partibus Mellis cocti, & deſpumati, & coque iterũ vſq; ad conſumptionẽ aquæ: quo

quo facto catapuciam cum aliquantulo melle adiice: deinde adde puluerem specierum, & commisce totum diligenter, & reconde, & si vis adde gummi Arabici: & vtere sic ad omnes quotidianarios, & tertianarios, ad superius cum calida, ad inferius cum frigida. Dosis eius ad drach. iij. In febribus interpolatis post septem accessiones.

Tanacetum leucanthemum: Alii herbarii vocant tanacetum inodorum: à Rusticis vocatur Gunzelreinfahrn siue Wundreinfahrn/ac si diceres consolida filici folia: Anglis vocatur vnsauoire tansie: Habet vim exsiccandi & contrahendi. Vtitur in decoctione vini ad vulnera, quo decocto vulnera cito sanabunt, item & folia loco emplastri, &c.

Tragosesinũ: vera pimpinella Nicolao Myrepso dicitur penpinela, Ioanne Ruellio Pampinaria, Hermolao Barbaro Bibinella, ab aliis Pimpinella, Pampinula, Bipennula, Bipinnella, Pampinella, Pinpinella & Bimpinella. à Simone Ianuense petrasindula & saxifragia: Herbariis tragoselinum, apium hircinum, petroselinum hircinum, pimpinella hircina: Itẽ saxifragia hircina, &c. Eius genera sunt tria. 1. dicitur Tragoselinum maius. 2. Tragoselinum minus. 3. Tragoselinum petreum, de his vlterius vide supra Pimpinella, &c.

Triticum gręcis dicitur πυρὸς: Latinis vt Columellę, rob⁹, triticũ, frumentum: Herbariis triticum robum. Serap. libr. simpl. cap. 29. Henta, Auicen. Hantha, aliis Henca, Henea, Heuda: Auicennæ glossographo mest, Haliabbaris glossographo zemanum, farina vero Arabibus dachich, alhamed, & alhauari: Italis fourmento, Grano, formento & solina: Hispanis trigo, Gallis froument, fourment, ble & du ble, Vngaris buza: Germanis Weizen. Triticum leuissimum græcis Σιλίγνις, Hippocrati Στ̓ρυγὶς & Τρυγὶς: Latinis strygis & trygis, Hippocratis, siligo, Triticum siligineum: Columellæ tritici vitium: Plinius tritici delicias: Hispanis dicitur Trigo Candial: Arabice siligo vocatur alehec, selec, sulch & & seleth: Triticum graue Columellæ dicitur Robus, simpl cistis triticum robum: Hispanis trigo kuuion. Eius genera sunt aliquot: vt triticum semestre, triticum hyemale siue hybernum: Germanis Winterweizen: Deinde & triticum

quod græcis dicitur Σητανίας, πυρὸς τρίμηνος, Σητάνιος πυρὸς, à Dioſcoride πυρὸς τριμηνιαῖος: Latinis triticum trimeſtre, Dioſcoridi triticum trimeniæum, Collumellæ ſetanium: Herbariis triticum æſtiuum: Hiſpanis trigo tremeſino, Gallis ble de Mars, ac ſi triticum Martium; Italis fariola, & marzolo; Germanis Sommerweitzen: Hinc eſt triticum tiphynum eſt 1. genus Welſchen Weitzens: Sequitur iam triticum nigrum Germanis braun Weitzen/&c. Nunc inſequuntur adhuc varia genera tritici, quæ vocant Welſche Weitzen/ &c. De quibus videndi authores.

Temperatam autem habet naturam calefaciendi & exſiccandi: Eius vſus tam internus quam externus ſat conſtat, deſtillatur per deſcenſum in oleum, alii artificioſe, exprimunt: Hinc alii vinum inde conficiunt, &c.

Tithymalus, Latinis lactaria herba, & lactuca caprina, ſeu marina dicitur. Lactaria à lacteo liquore, qui omnibus eius ſpeciebus ineſt. Caprina quod capræ iis veſcantur. Officinis eſula. Tres autem ſunt herbarum lacteum liquorẽ fundentium differẽtiæ. Prima tithymalorum eſt: altera intybaceorum: tertiæ vero adſcribamus eas plantas quæ neque ex tithymali, neque ex intybaceorum genere ſunt. Diſcernuntur autem hoc modo: tithymali omnes oblongo & nullis inciſuris folio diuiſo conſtant; intybaceæ vero herbæ omnes circumroſo & inciſo per ambitũ conſtant folio. Tithymalorum maxima pars vmbellas habet: Quib. vero hæ non ſunt, illæ loco earum in medio duorum foliorum ſingulos flores & fructus ferunt. Intybacea vero in ſingulis pediculis ſingulos habent flores, ex minimis foliolis compactos, colore luteos, ſola condrilla & cichorio excepto, quæ interdum cæruleos, interdum candidos flores producunt. Intybaceorum omnium flores in lanuginẽ, vocatam pappos, reſoluuntur. Tithymalorũ vero minime, qui omnes fructus habent tribus loculamẽtis diſtinctos, & in his ſingulis ſingulos nucleos. Intybaceorum ſemina cum pappis per auram leniter auolant: Tithymali cum impetu & crepitu ſuum ſemen eiaculantur. Intybaceorum lacteus liquor amaro guſtu ſtatim in lingua percipitur: Tithymalorum liquor à bubuli lactis ſapore nõ multũ recedit, dum primo guſtatur, deinde paulatim totum os & fauces

accendit,

accendit, & coccognidum modo vrit, & foris cuti impositus exulcerat, quod intybaceorum liquor minime facit, propter temperamenti frigiditatem. Hæ igitur herbæ quæ iam ab intybaceis suis notis distinctæ sunt, omnes tithymali appellatione veniunt, estque hoc generale earum nomen. Intybaceæ vero herbæ sunt omnes lactucę species, vtraque condrilla, vtrumque hieraceon, intubũ satiuum & agreste, quod cichoreum vocant, & quæcunq; his similes lacteo liquore manant. Tertia vero lactariarum herbarum differentia ad neutrum genus illorum referri potest, neque simul vnum proprium reuera genus habet, vt tithymali & intybacea: non enim sibi ipsi, vt illa, similes sunt. Ac huiusmodi pauca inueniuntur, vt ficus, erinos herba, Scammonia, SySsanpelus vtraque & tenella minoris clematidis germina, quæ singulæ proprium habent genus, nec omnes sub eodem genere comprehendi possunt, vt tithymali & intybacea. Hæc Cordus. Nunc ad genera tithymalorum, quæ septem numerantur. Primum characias, qui & masculus existimatur, ab aliquibus cometes, amygdaloides atque cobius vocatus. Secundum fœminam putant, myrtiten appellant, alii caryten, myrsiniten: Tertio cognomentum est paralius siue tithymalis: Quartum helioscopion: Quintum cyparissiam: Sextum dendroides: Septimum platyphyllon tithymalon. Characias, hoc est, vallans Latine, nulli hodie, cognita, caules habet cubitales & vltra, digitali crassitudine, quinque aut sex rubros lacteo, & acri succo madentes, foliis oliuæ, angustioribus, longioribusque, radice crassa, lignosa. Pendent in cacuminibus caulium comæ iunci, sub quibus caueolæ, foliolis balnearum similes, in quibus semen: nascitur asperis & montosis. Hunc masculum appellãt: aliquibus cometes, amygdaloides, & cobios. Secundus est fœmina, quam myrsiniten, myrtiten, & caryiten vocant. Naturam habet daphnoidis, foliis myrti, maioribus, firmis, cacumine acuto pungentibus, rami ab radice exeunt semipedales. Fructum fert alternis annis, iunci similẽ, gustu mordaci: nascitur in asperis. Colliguntur comæ hordeo turgescente, siccatæq; in vmbra diebus nouem, in sole inarescunt, fructus nõ pariter maturescit, sed pars anno sequẽte, & nux vocatur, inde cognomen Græci dedere. Quidam tamen nucem vomicã pharmacopolis dictum fructũ, cornea soliditate, in

hac nasci credunt, Germ. Kronäglin. Hæc sicut & prima incognita vulgo. Tertium tithymali genus paralios siue tithymalis, in maritimis nascitur, ramis palmum altis, subrubentibus, quinis senisve ab radice, folia circa eos in ordinem condito, paruo, contractiusculo & prælongo, vt lini videri possit, capite in summis iis rotundo, in quo semen, vt eruum, colore vario, flore albo. Frutex totus & radix lacte scatet. Theophrastus Coccon appellat. Quartum Helioscopion appellant, quod comam suam cum sole circumagat, foliis portulacæ, rotundioribus tenuioribusq;, surculis à radice prodeuntibus, quatuor aut quinque, tenuibus, palmum altis, rubentibus, albi succi plenis, capite anethi, semine ceu in capitulis. Gignitur maxime in ædificiorum ruinis, & circa oppida. Germ. Sonnenwendende Wolffsmilch. Quintam cyparissiam vocant, caule palmeo aut etiam proceriusculo, subrubente, foliis pinus, tenerioribus exilioribusque, omnino aut nouella pinus possit existimari, de quo & nomen accepit. Succo manat lacteo. Vulgo esula minor. Hanc Cordus vult esse pityusam Diosc. pinus einini pytus est, cui nuper è semine enatæ est similis. Eadem igitur erit cyparissia & pityusa. Cyparissia vero à foliorum similitudine. Estque duplex pityusa: altera minor, quæ à cyparissia, vt dictum est, nil differt, officinis esula minor. Altera vero maior locis nascens pinguibus & vliginosis: vulgo esula maior, German. Teuffelsmilch. Sextum Dendroides & Petrophyes dicitur, nascens in petris, opacans superne in orbem, comosissimum & succi plenum, ramis subrubentibus, circa quos folia myrti tenuioris, semen Characiæ: sic dicta à ramorum copia. Germa. Steynmilch. Septimum platyphyllon, à foliorum latitudine, similis est verbasco, foliaque reliquis longiora obtinet. Vltra hæc addit etiam Dioscorides Peplon. quæ similiter est herba ex tithymalorum generibus, in hortis & vineis nascens. Officinis & vulgo esula rotunda, foliis nascitur paruis, qualia rutæ, latioribus tamen, caule dodrantali, rotundo, totus frutex lacte plenus. Semen sub foliis paruum & rotundum, albo papauere minus.

Ordinis calfacientium sunt quarti, ac valenter etiam desiccant. Radicis esulæ exterior cortex, in lacte vel aceto per diem vnum mollitus, ac denuo siccatus, in puluerem tritus, phlegma & choleram semidrachmæ pondere cum vino vel aqua mulsa potus, edu-

cit

cit: Hydropicis itaque vtiliter bibitur. Semen omnium tithymalorum easdem habet vires, sed fortiores & calidiores: vomitum & sedes prouocat. Catapotia contra hydropisin & dyspnœan hunc in modum licebit formare: Radicis esulæ minoris cape drachmam vnam, aloes drachmas duas, masticheś drachmam vnam, singulis in puluerem tritis, cum aqua fœniculi aut menthæ in massam subigantur, ex qua pilulas pro patientis natura, fortioribus drachmam vnam, debilioribus dimidiatam finge. Dicta catapotia aqua intercute & dyspnœa laborantibus sunt salubria: leniter enim per inferna & superna purgant. Esulæ, sicut lathyris, ad capillos & scabiem pellendam vsus est præcipuus. Contra porriginem præstantissimum ex foliis, radice vel succo, vnguentum licebit conficere. Puluis laxatiuus, Villanouani: Recipe esulæ repressæ in aceto infusionis Tragacanthi drach. vij. Caryophyllorum, macis, nucis moschatæ, zingiberis, galangæ, anisi, cymini ana drachmam vnam, sacchari ad placitum. Puluerizentur, & detur vnum cochlear. Potest offerri omnibus de causa frigida laborantibus: Vt delicatis, constipatis, & cholericis, ante prandium, in medio absque abominatione.

Tragæa laxatiua. Recipe cort. rad. Esulæ præparatæ & correctæ vnciam vnam, nucis moschatæ, liquiritiæ ana drach. ij. cinnamomi, anisi, fœniculi scrup. s. g. v. Masticis drac. j. sacchari quantum sufficit. Fiat puluis. Educit aquam citrinam.

Electuarium Alsebram, id est, esulæ Mesuæ: Recipe esulæ bonæ, myrobal. citrinorum ana vnc. ij. Trita & creta mergantur succo fœniculi, & insolentur dies quinque, affundendo succum nouum. Siccatum repone vase vitreo. Datur à drach. j. ad drach. ij. cum saccharo, & aqua calida. Pituitam & melancholiam purgat, & aquas.

Extractum esulæ. Recipe fol. esulæ, sicc. & pulueriz. q. s. est. Spiritus vini q. s. Misce, cola & in balneo destillentur, donec mellis crassitiem acquirat. Per vomitum & aluum purgat.

CAP. XXXV.

De verbenaca, valeriana, zea, Zeopyro & vrtica.

VErbenaca: Duũ est generũ Mas ac Fœmina: 1. genus Dioscoridi aliisq; græcis dicitur περιστερὼν, & περιστερεὼν, ὀρθὸς πανχρῶμον, ἱερὰς δάκρυον, αἷμα γαλῆς, αἷμα ἑρμοῦ, τριξαλίς & ϖερβαπικη. Latinis peristereon, verbenaca recta, trygonium, Iunonis lachryma, mustelæ sanguis, Mercurii sanguis, crista gallinacea, ferraria, feria, exupera matricalis, herba sagminalis, panchromum, ab Aetio herba Veneris, Plutarcho & Apuleio Aristereum: Plinio lib. 2. c. 18. Probatica, Hermolao Barbaro verminaca: Nostris officinis ac herbariis verbena, verbena recta, verbena mas, berbena, columbina, columbaria & herba columbaris: Arabibus beneran, albea, lagoar, & ypenstereon: Italis verminacola, berbena, berbenaca: Hispanis verbena & verbena yerua, Portugallensibus vrgebaom machon, & vrgibaon machoni: Gallis veruaine & verueine: Germanis *Eisenkraut* &c. secundum genus græcis dicitur περιστερεὼν ὕπτιος. Διμήτριας, Ἱεραβοτάνη, ἠριγένιον, χαμαίλυκος χαμαίλυχος, φερσεφόνιον, Διὸς ἠλακάτη, Δίχρωμον, ἱππάρυσον & κυρῖτις: Latinis verbenaca altera, verbenaca supina, Hierobotane, Hierobotanum, columbina supina, chamelycus, Apuleio chamælygus, curitis, phersephonium, colus Iouis, dichromum, callesis, hipposisum, cincinalis, demetria, erigeniũ, vertipedium, herba sacra. Pythagora erysisceptrum: Italis verminacola fœmina: Hispanis verbena femea, Portugallensibus vergibaon femea: Gallis verueine femelle: Germanis *Eisenkraut weiblein* &c. Destillatur in aquam: Eius vsus internus atque externus. Sapor verbenæ est amarus & adstringens. Vnde calidæ & siccæ est naturæ, adstringentisque. In vino decoctam verbenam omnibus pene internis coporis affectibus mederi ferunt; iecoris & renum pulmonisque obstructiones soluere. Easdem stillatitiæ aquæ vires adscribunt: venenis resistere, ictericis prodesse. Erysipelati cum aceto tusa illinitur. Cum melle vulnera glutinat. Cum veteri porcina axungia trita, dolores & tumores in genitalibus mulierum locis sedat, Clysteribus etiam vtiliter miscetur. Aquam stillatitiam temporibus

poribus & fronti illitam phrenesin sanare affirmant. Eadem oris hulceribus est vtilis. Mariscas aliaq; cutis vitia purgat. Occultorum membrorum affectionibus commodat. Altera species, quam cristam gallinaceam vocant, serpentes & venenata animalia, sicut conyza, fugat. Ad vetera quoque exedentia vulnera adhiberi potest.

Valeriana græca seu Valeriana Adulterina: Germanis *Grechisch Valerian*: Interne atque externe adhibetur in medicina valeriana rubra Germanis *roter Baldrian*: Valeriana peregrina purpurea germanis *frembter rhoter Baldrian* &c. Calfacit & exsiccat in ordine secundo: Radix in puluerem trita, pota in vino, vrinam ciet: Idem potest radix ipsa in vino cocta dolorem laterum & dorsi sedat: Menses prouocat: Contra pestilentem aerem, & potu & olfactu prodest. Vrinæ frigidæ simili modo medetur. Folia & radix viridia tusa & imposita, capitis dolorem mitigant, fluxus sistunt, & erysipelati prosunt. Decoctum cum vino oculis instillatum claritatem adfert: Mariscas aliaque hulcera sanat: præcipue vero hebetudini visus medetur. Eius essentia excellentissimum in nostra chymia arcanum.

Syrupus ad ascitem, Rondeletii. Recipe rad. valerianæ, rad. rubiæ maior, cyclaminis ana drach. ij. rad. apii, petroselini ana vnc. j. Endiuiæ, scariolæ, capilli veneris, Agrimoniæ ana m. j. Seminis hederæ vnc. j. Brassicæ marinæ m. j. Chamelææ, Thymelææ ana vnc. j. passular. mundat. vnc. iv. Anisi drach. iij. Fiat decoctio & in lib. j. ß. dissolue sacchari quantum satis est fiatque syrupus: aromat. cum spicæ celticæ drach. iij. vel cinnamomi dentur vnc. iv. per se, si sit mediæ coctionis: vel cum aquis endiuiæ & cichorii, si sit coctus ad perfectionem.

Syrupus compositus aquas ducens, Heurnii: Recipe radicum Valerianæ, zinq; radicum apoitiuarum ana vnc. ij. endiuiæ, cichorii, adianti, eupatorii an. m. j. Seminis, hederæ, vnc. j. Brassicæ marinæ m j. Foliorum Daphnoidis recte præparatorum vnciam j. semis Passularum mundatarum vncias iij. Anisi vnciam ß. Fiat decoctio ad libram j. ß. Asperge sacchari quantum opus est vt fiat syrupus: aromatisetur spicæ celticæ drach. iij. vel cinnamomi drach. i. Propinantur vnc. iiij. huius syrupi. Pauperes coquant succum bac-

carum nigrarum sambuci cum saccharo vt fiat syrupus. In fine coctionis adiiciant aliqd cinnamomi, zingiberis vel nucis myristicæ. Sumant duo vel tria cochlearia ex decocto gratiolæ, anisi & caryophyllorum.

Zea græcis Ζειὰ siue Ζέα: Latinis zea, spelta, semen & far teste Dionysio Halicarnassæo & Asclep. apud Gal. 9. secundũ loca. Alias dicitur & ador, adoreum, semẽ adoreum, & far adoreum: Serapioni li. simpl. cap. 123. Arabice dicitur hais, apud Auicennã hereomã, & herthamã: apud alios Arabes etiam legitur hals, halca, harcomã, hartemum, ielben & iulben: Italis zea, spelta, biada, pirra, alga & farra: Hispanis spelta: Gallis espeautre, del espautre & espeltra: Germanis Speltz / &c. Eius genera 2. sunt. 1. dicitur gręcis Ζέα δίκοκκος: Latinis zea dicoccus: secundum genus dicitur Ζέα ἁπλῆ, & Ζέα μονόκοκκος, Latinis zea monococcus, zea simplex & frumentum monococcum: Germanis Einkorn / &c. Mediam habet naturam inter hordeum & triticum, exsiccat mediocriter, plus dat nutrimenti quam hordeum: Eius vsus pro alimentis & medicamentis.

Zeopyrum græcis Ζεόπυρον siue Ζειόπυρον: Latinis zeopyrum, herbarii triticospelthum & hordeum nudum: Italis zeopyro, & orzonudo: Germanis Weitzenspeltz / &c. Habet naturam commixtam teste Galeno libro de alimentorum facultatibus. Eius vsus pręterea est externus atque internus, pro alimento, nutrimento, & ab extra pro medicamento.

Vrtica communis tribuitur appellatio herbis vrendi vi præditis: Quia vero multæ vrticarum cognitæ hodie numerantur species, quarum nonnullæ vrendi illa natura carent, distinguentes eas, duo statuemus præcipua genera: ac vrentibus nomen Acalyphes, Dioscoridem secuti: non vrentibus vero nomen Galeopsis tribuemus. Ἀκαλύφη igitur dicta, quod iniucunda sit tactu, & pruriginem cieat, ὅτι οὐ καλὴν ἔχει ἀφήν. Item κνίδη, à prurigine quam contactu ciet: κνίζειν enim vellicare significat. Latinis vrtica, ab vrendo. Gallis ortie. Germanis Nessell. Huius quatuor subueniunt genera. Duo ex his prima non multum dissimilia, ad trium cubitorum, vel plus etiam, altitudinem excrescunt, radice longe & late in terra sese spargente, colore flauo, ex qua

veris

veris initio, caules quinque aut ſex, aliquando etiam plures vel pauciores quadranguli, aſperi & villoſi, foliis ſerratis ſeu multipliciter fiſſis, partim purpureis, partim vero ſubnigrantibus, enaſcuntur. Semen in enatis villis cauli adnaſcitur, quod tritum milio non eſt admodum diſſimile, niſi quod aliquanto eſt minus. Hæc Germani Brennent Neſſel appellant. Tertium genus prioribus eſt minus, raro trium ſpitamarum, altitudinem excedens, æſtiuo viget tempore, hyemis impatiens, caule rotundo, radice breuiori, foliis minoribus, ſemine vero maiore: ab excidente ſemine quotannis renaſcens. Germanis Eyterneſſel dicitur, quod puſtulas ſaniemque vrendo excitet.

Quartum eſt quod Romanam vrticam Dioſcorides nominat, à tertio iam deſcripto genere non multum degenerans, caule bicubitali, rotundo, cauo & aſpero: foliis inciſis & aſperis: Flore inter folia partim rubro, partim ſubluteo, circa quem rotundi & aſperi prodeunt globuli, quibus ſemen, haud diſſimile lini ſemine includitur, guſtu primum dulce, mox vero pipere etiam calidius. Dioſcor. Romana & Syluestrior vrtica dicitur. German. Welſch oder Römiſch Neſſel. Naſcitur autem Romana non niſi ſata apud nos: reliquæ in dumetis paſſim & ſepibus. Omnes vrentes vrticæ naturæ ſunt ſiccæ, vnde reſoluunt, diſſipant ac diſcutiunt œdemata, aliaque à phlegmate nata vitia, tam in internis, quam externis corporis partibus. Folia vrticarum vino decocta ac pota, ventris duritiem molliunt, inflationes & tormina, niſi obſtructio obſtet, diſcutiunt: vrinam cient, lumbos purgant, ac venerem excitant. Omnia hæc fortius & efficacius præſtat in dulci vino decoctum ſemen, ſiue etiam mellita ex ſemine confectio: Stillatitius liquor ad eadem, remiſſius quidem, ſed gratius, confert. Omnia item vulnera tam intra quam extra corpus, potus ſiue ſuper infuſus, mundat & purgat. Tuſſi frigidæ & Dyſpnoeæ, radix in vino & melle cocta auxiliatur plurimum: arteriam enim tracheam purgat, pectoris obſtructiones ſoluit, coſtarum vlcera, anginam, ac omnes ex lentis & viſcoſis humoribus prouenientes morbos ſanat, tribus aut quatuor veſperi & mane calidis ſumptis & gargarizatis

Cyathis. Experientia probatum est, sale tusa & illita folia rabidi canis morsibus mederi. Pari ratione putridas partes, velut carcinomata & intertriginem purgat. Omnis item generis tubercula, & ex frigore natos tumores, tam in neruis, quam in splene & iuxta aures. Probatum est vrticarum recentia folia, præsertim vero fœtentium, quæ circa sepes & sterquilinia crescunt, contusa & cum succo imposita, phagedęnam exiguo tẽpore perimere. Succus naribus immissus, sanguinẽ prouocat. Vrticarum vero morsui oleũ rosarum & oliuæ medetur. Absolutis vrticis vrentib. proximum est vt reliquas etiam non vrentes ordine explicemus, quas Galeopsis appellatione Dioscor. comprehendit. Sex igitur non vrentium vrticarum Trago species numerantur, caule & foliis vrticæ respondentibus, sed leuioribus. Priores tres species, flores circa caulem partim albos, partim flauos, partim vero puniceos, à nigro marrubio non diuersos habent, verticillato ambitu, in quorum folliculis quatuor plerunq; triangula forma longa, per transuersum iuncta grana seu semina conspiciuntur. Dioscoridi Galeopsis, à florum figura, qui hiantibus mustelæ faucibus similes sunt: vel quod flores galeæ aspectum referant. Item Galeobdolos, Galephos, & Anonium. Plinio vrtica labeo. Germ. Binsaug/ Hanenkopff. Nonnulli putant eandem esse cum Scrophularia maiore. Duæ reliquæ, foliis crescunt rotundis, teneris, & exiguis, colore cinereo: flore circa caulem flauo, & subpallido, partim quoque puniceo, Galeopsi minore. Latinis Vrtica lamium, Vrtica mortua. German. Todtnessel & Taubnessel. Vltimum & pulcherrimum præ cæteris genus, in syluis & locis incultis conspicitur, foliis & caule à vulgari vrtica non degenerans, odoris fortis, suauis tamen, qualis est Melissæ, floribus circa caulem, sicut & in Galeopsi, acuminatis, spicæ seu Basilicæ instar. Semen in globulis est rotundum, nigrum, rapi semine minus, Ozimi similitudine. Hanc Tragus Herculeam credit Plinii. Germanice Waltnessel/ dici poterit. Locus omnium est in sepibus & passim circa muros. Florent Iunio potissimum & Iulio. Temperamenti sunt eiusdem cum acalyphe: desiccant, extenuant adeoque discutiunt,

parti-

partiumque sunt tenuium. Vires habet easdem cum Acalyphe. Quæ igitur in præcedenti capite de Acalyphes viribus dicta sunt, huc etiam sunt referenda. Potissimum tamen tumoribus & tuberculis pellendis extrinsecus conferunt, vnde etiam in desessionibus pro matricis obstructione soluenda est earum vsus, præsertim vero syluestris, quæ Heraclea dicitur.

CAPVT XXXVI.

De Herbis refrigerantibus, vt Achillea, Bursa pastoris, Atriplice, Bitocicuta & Chondrilla.

ACHillea ab Achille Chironis discipulo inuenta dicitur teste Plinio lib. 1. Græcis Ἀχίλλειος siue Ἀχίλλειος σιδηρῖτις & μυριόμορφον. Latinis Achilleia, Achillea, Achillea sideritis, Myriomorphum, Militaris, Herbariis Millefolium nobile: Arabice Egilos: Italis Achillea: Africanis Asterchilloth: Germanis **Edelgarbe**/&c. Secundum genus Herbariis dicitur Achillea Montana, & Achillea Norbonensis: Germanis **Berggarbe**/&c. Qualitatem obtinet adstringendi: estque vulneraria herba. Succus decoctę bibitur ad dysenteriam. Ex aceto quoq; contra stranguriam & suspiria bibitur. Aluum item sistit. Sanguinis profluuiũ in quacunque corporis parte sistit. Menses foris apposita, aut insessu cohibet: Vuluæ fluxus decoctum eiusdem insessu sedat.

Bursa Pastoris, siue Pastoria bursa, Pera Pastoris, Philosopho Cunrado Gesnero Thlaspi fatuum: Italis Bursa Pastori: Gallis Bourse à Pasteur, & Bourse de Bergiers: Polonis Tobolki: Germanis **Teschelkraut**. Secundum genus dicitur Bursa pastoria minor: Italis Bursa Pastoria minore: Gallis Bourse à Pasteur petit: Anglis lyttle Scryppe Root: Germanis **klein Teschel-Kraut**/&c. Duo sunt huius Genera: Maius & minus. Herba est,

vt eam describit Ruellius, pede non facile altior, ramosa, paruis circa caulem erucæ foliis, flore albo, semine in vulgis minuto, radice numerosa, tenui & alba. Prope vias & in parietinis passim nascitur. Iunio floret & Iulio. Minor priori foliis & vulgis est similis: sed folia primum in terra, stellæ forma se explicant: caulem habet nudum: vulgi quibus semen inest nucleis melonis sunt similes. Floret Maio, locis potissimum aridis & arenosis. Inodora & insipida est vtraque. Vires habet refrigerandi & adstringendi. Arida folia in vino rubro vel aqua pluuia, in qua chalybs est extinctus, cocta, alui fluxus sedant, sanguinem mingentib. prosunt: nimios mensium fluxus cohibent, omnibusque internis corporis vitiis medentur. Ad eadem salutaris est aqua stillatitia, per dies aliquot pota. Succus naribus inditus, sanguinis earum fluxus sistit: recentia vulnera purgat. Tradunt manu detentam herbam, donec calescat, sanguinem narium & vulnerum cohibere.

Atriplex Latinis, Ἀτράφαξις, παρὰ τὸ ἀδρῶς αὔξεσθαι, quod celeriter augeatur: decimo enim statim die, postquam sata fuerit, erumpit, & incrementum sumit. Gall. Arroche, German. Molten. Chrysolachanon item Græcis à floris forma dicitur, hoc est, olus aureum. Duo sunt eius genera: Satiua & syluestris, satiua vel hortensis caulem habet quadratum, ramis brachiatum, quibus flores primum lutei, exigui, dein foliatum semen & obductum cortice promitur. Radicem habet vnam, in altum descendentem, non glabram, sed fibris quibusdam capillatam: nec nisi sata nascitur: assiduoque humore gaudet. Vnde non facile aliud quicquam iuxta hoc olus prouenit: vicinum enim omne ad se alimentum rapit, vt nihil nisi languidum iuxta eam nascatur. Iunio floret ac Iulio, moxque semen producit. Vulgaris admodum notitiæ herba. Syluestris sponte sua in hortis nascitur, ac quaternos sæpe proceritate sua cubitos excedit, caule sicut hortensis, ramoso, anguloso & purpurascente. Folio hortensi non adeo dissimili, flore luteo, exiguo. Semine racematim congesto, radice simplici, in altum descendente, ex qua multæ se aliæ promunt. Floret eodem cum satiua tempore. Humida est in secundo ordine, frigida in primo,

mo. Hortensis tamen syluestri est humidior & efficacior. Atriplex cocta olerum instar editur: aluum emollit, Dioscoride teste, quod de syluestri videtur intelligendum, ac facile ob lubricitatem, vt Galenus ait, aluum permeat. Semen eius abstergentis est facultatis, vnde potum cum aqua mulsa, morbum regium, ex iecoris obstructione natum sanat. Quod Hippocrates dicit aluum non ciere, de hortensi venit intelligendum, quæ difficillime concoquitur, nec nisi mutata sæpius aqua coquenda, vt refert ex Dioclet. Plinius: morbos gignit plurimos, vt lentigines, papulas. Stomacho est inimica. Cruda vel cocta, panos furunculos incipiẽtes, duritiasque omnes, illita sanat. Incipientibus autem, Galeno referente, & mollibus adhuc phlegmonis & partis, hortensis est vtilior. At declinantibus vel adhuc vigentibus syluestris est melior. Inflammationes cum Malua illita sanat. Ignem sacrum cum melle, aceto & nitro restinguit. Podagricis item illinitur. Scabros vngues sine hulcare detrahere dicitur. Syluestri capillos nonnunquam tradunt, estque idem eius vsus cum altera.

Blitum Græcis ac Latinis dicitur, Gallis Blete: Officinis cum Beta confunditur. Beta alias insipida, foliis enim est betaceis, sed absque sapore fatuis & insipidis. Vnde etiam Græci Blitum dixerunt, hoc est, insipidum & stolidum: Stolidos enim & fatuos βλίτους vocant, quemadmodum etiam Latini insulsos & bliteos. Nascitur inter olera restibili fœcundidate, vt semel sata per multa secula ex seminis deiectione renascatur. Erumpit ocyssime, foliis betaceis, sine acrimonia, fatuis & insipidis, Semine vt Beta corticeo, copioso, & vt Atriplex, racemoso. Radice non vna, nec in rectum tendente, sed multiplici, obliqua & prolixa. Aliam quoque Bliti speciem est inuenire, rubentem, quę in cultis se attollit, cuius folia iuribus incocta, sic ea rubore inficiunt, vt nigelli vini dilutum colorem repræsentet. Vnde olitores Rubrum olus vocant. Blitum faciunt humidum & frigidum in secundo ordine. Rubro contra dysenteriam fœminæ vtuntur. Inflammationibus imponuntur. Aluum, Dioscoride teste, non nihil mouet. Menstrua cibo eius sisti, tradit Hippocrates. E vino aduersus Scorpiones *Bliti 2. species.* *Vires.*

nes Galeno bibitur, & clauis pedum illinitur. Ventrem adeo turbat, vt choleram aliquibus faciat.

Cicuta, Græcis Conion. Inter venena maxime est noxia, Gallis cigue, ou Cocue. Herba est odoris fœdissimi, quo vitus eius satis cognoscitur. Dioscorides vnum simpliciter facit genus, caule geniculato, vt fæniculum, magno, foliis ferulæ, sed angustioribus, graueolentibus, cacumine ramoso, & vmbellas sustinente, flore subcandido, semine intus albidiore aniso, radice concaua nec profunda. Germinat primum apii similitudine, vnde sæpius maximo & letali periculo eius similitudine sumitur. Pharmacopolæ aliam eius nomine herbam minime venenatam semine longo & gracili ostendunt, quæ causa est cur non venenata à nonnullis credatur: cum maxime venenata, apud nos nascatur ac similitudine seminis cum Aniso edentes sæpius mori contingat. Hodie faciunt duo eius genera: aquaticam frigentis naturæ quæ Germa quoque dicitur, admodum noxia, quod Nomen Myrrhidi etiam nostris locis potissimum tribuitur: & terrestrem naturæ calidæ. Nascitur in pratis passim locis incultis & vmbrosis.

Temperamentum. Temperamentum habet summe frigidum ideoque Dioscorides inter enecantia frigoris vi collocat. Celsus facit ei vim exedendi corpora, vt seminibus & foliis potestas sit frigida: Cauli feruida.

Vires. Intra corpus præsentissimum est venenum, qua etiam Socrates Hausta periit. Sed remedio est vt Dioscor. refert vinum meracum. Proinde ad solas externas corporis partes vti ea conuenit. Vires itaque traduntur ei sequentes: Succus siccatus ad plurimos vsus seruatur: miscetur collyriis, quæ ad leuandum dolorem adhibentur: Excipitur autem succus ex cacuminibus, antequam coma vel semen obarescat, è qua etiam tusa expressus concrescit in sole. Illitus, vlcera quæ serpunt, & sacros ignes extinguit, omnibusque inflammationibus & tumoribus, qui aliis medicamentis non facile curantur, est remedio. Idem præstat stillatitius herbæ liquor. Herba vel coma per se illata, testibus contra libidines nocturnas est auxilio. Genitalibus fricatis, torporem adfert.

fert. Lac puerperarum mammis apposita, restinguit. Mammas, virginibus illita, crescere prohibet. Pu... testes ali non patitur. Omnibus in summa omnium partium inflammationibus, & herba, & succus, & stillatitia aqua medentur.

Chondrilla Græcis Κονδρίλλη siue χονδρίλλη, Plinio χονδρύλλον, Galeno χονδρίλα: Latinis Chondrilla, Condrilla & Condryla, Chondrylium, Chondrylle & Chondrile: Herbariis Chondrilla cærulea: Serap.lib.simp.cap.43. Condarel Amiror, Cadaron: Italis Condrilla, Terra Crepolo, Lattaiuola & Latte dangelli: Hispanis lechugas Lechugas dentrelos planos, id est Lactuca inter segetes nascens: Gallis Laiteron Leitteron, Lettron & dum Letron: Germanis Condrillen Kraut/ &c. Secundum genus Herbariis dicitur Chondrilla & Condrilla alba: Italis condrilia bianca: Germanis klein Condrillen. Tertium genus dicitur Condrilla maior & Condrilla latifolia. Quartum, herbariis vocatur Condrilla & Chondrilla purpurea, Condrilla Hispanica, Condrilla Norbonensis, & Crespina. Quintum, Condrilla lutea: Italis Condrilla Gialla: Gallis Letteron Iaune. Sextum genus Herbariis dicitur Zacintha, Condrilla Græca, Condrilla verrucaria, Matthiolo cichorium Verrucarium, & cicorea Verrucaria. Italis Zacintha, Mazzadi caualliero, Mazzaferrata & Cicoria Verrucaria. Septimum genus Herbariis dicitur Chondrilla iuncea, Chondrilla viminea, & Condrilla aruensis. Hispanis teste Carolo clusio Iunquerina & Aimniera, &c. Octauum genus Condrilla Dioscoridis altera: Χονδρίλλη ἑτέρα & Χονδρίλλη ϛρογγύλη: Latinis & Condrilla rotunda: Herbarius Condrilla Bulbosa, ac Condrilla Marina Anglis seu gum Succorie: Germanis Meer Condrillen/&c. Naturæ est frigidæ, sicut & reliqua intybi genera. Caulis & folia secundæ speciei, concoquendi vim habent. Pota in vino prima species, viperarum morsui medetur. Succus eiusdem in vino decoctæ, aut per se potus aluum sistit: concoctionem adiuuat, & obstructiones iecoris & lienis soluit. Gummi quod in ramulis, mastiche simile, inuenitur, in pesso subditum, instar oliuæ fæminarũ menses ciet. Idem inordinatos pilos replicat: quod tenera etiam vtriusq; radix præstat, si Intincta eius succo acus ciliciis applicetur.

CAP.

CAPVT XXXVII.

De Cichorio, Cucum: Dente leonis, Coriandro & Flore Africano.

CIchorium, Theophrasto, Galeno, aliisque Græcis dicitur πικρίς, Κιχώριον, Κιχώριον ἄγριον, Σέρις ἄγρια: Constantino τρώξιμον Latinis Picris, Cichorium & Cichorium syluestre: Plinio Intubum Erraticum, Marcello Empirico, Intybus Rusticus, Theodoro Gaza Amarago & Ampulla, Nicolao S yreplo, Heliotropium cæruleum: Plinio Chreston & Ambugia Cornelio Celso Ambubeia, Didymo apud Constantinum Troximum: Plinio 2. lib. de re Med. Citroximum, Guilelmo Placentino, Rostrum Porcinum: A Petro Crescentiense Sponsa Solis: Herbariis seris syluestris, Picris syluestris, Amica solis, Solsequium cœruleum, Intybus erratica, Endiuia syluestris, seris Erratica, Cichoreum & Cichæea: Horat. Od. 31. lib. 1. dicitur Cicorea

. . . . . Me pascunt Oliuæ
Me cicorea, leuesque Maluæ.

Italis dicitur Ciconia, Cicorea saluatica, Torno sole, Cicorea volgare, Gira sole, Radicula, Radichio & Radechio. Hispanis Almerones & Cicoria. Gallis Cicchoree & Cichoree sauuage: Ægyptiis Agon: Vngaris Cicoria, Serap. lib. simpl. c. 143. Taraxacon: Auicen. Tarasacun. Aliis Arabibus, Taraxaten, Tarasequi, Tarsequi, Taraxacoron Ataraxacon, & Alteraxacon: Stephano Itali abbatis Glossographo ac Serap. Hundebe, Dundebe, Humdebe, Dumdebe, & Suasben: Germanis vocatur Wegwart/id est, Custos viæ, Sonnenwendt/id est, Solstitialis herba, siue solsequiũ, Sonnenkraut/ id est, herba solis etc. 2. genus dicitur Cichorium album: Italis Cicoria Bianca: Gallis cichoree blanc: Germanis Weißwegwart.

Tertium genus dicitur Cichoreum purpureum. Germanis Leibfarb/ siue Purpurrote Wegwart/etc. Quartum genus dicitur Cichoreum satiuum: Germanis Zame Wegwart. Quintum genus

nus dicitur Cichoreum satiuum album. Sextum genus dicitur Cichoreum luteum. Septimum Cichoreum luteum Montanum, &c. Refrigerat ac mediocriter etiam adstringit. Aqua stillatitia, Apostematis, & ardentibus febribus, trium vel quatuor cochlearium mensura pota, est vtilissima: dolores corporis & tussim mitigat: calorem restinguit succus stomachi æstum reprimit. Suauior vero ad vsum est aqua stillatitia. Oculorum maculas & hebetudinem stillatitia aqua efficaciter sanat. Succus eadem potest, nonnihil tamen est debilior. Tusa folia aut ipsa aqua cum linteolis illita, nigras & vrentes cutis pustulas, quacunque corporis parte sananti, æstum quoque membrorum sedant. Ad maculas & rugas extergendas, aqua stillatitia faciem mulieres lauant. Contra oculorum vitia tanta pollet virtute, vt collo suspensa radix caliginem pellere credatur.

Syrupus de Cichorea sine Rhabarbaro, Nicolai: Recipe Endiuiæ domesticæ & syluestris Cichoreæ, Taraxaci, id est, seridis syluestris, ana M.ij. Cicerbitæ, Hepaticæ, Scariolæ, Lactucæ, Fumiterræ, Lupulorũ ana M.j. Hordei non excorticati Vnc.ij. Alkekengi, Liquiritiæ, Capillorum Veneris, Ceterach, siue Scolopendriæ, Polytrichi, Adianthos, Cuscutæ ana drach.vj Radicum Fæniculi, Apii, Asparagi ana Vnc. ij. Ferueant in aqua sufficienti, & colentur, & cum Saccharo albo solido fiat Syrupus.

Syrupus de Cichorio cum Rhabarbaro. Nicol. Florent. Recipe Endiuiæ domesticæ, Endiuiæ syluestris, Cichoni, Taraxacon, ana. M.ij. Cicerbitæ, Epaticæ. Scariolæ, Lactucæ, Fumiterræ, Lupulorum ana M.j. Hordei non excorticati Vnc. ij. Vesicariæ, id est, Alkekengi, Glycyrrhizæ, capillorum Veneris, Asplenii, Polytrichi, Adianti ana drach.vj. Rad. Fæniculi, Apii, Asparagi ana Vnc. ij. Coquantur in aqua sufficienti, & percolentur: deinde cum saccharo albo clarefacto fiat syrupus pro cuius vnaquaque libra inter coquendum adiiciantur Rhabarbari optimi drach. ſ. Spicæ Nardi scrup.iiij. Colligato in linteolo raro, quod sæpe exprimatur, dum Syrupus consistentiam iustam nanciscatur. Valet contra omnem materiam venenosam in alterando & mundifi-

cando eam, & proprie in anthrace, & similibus: valet & in febre pestilentiali. Confortat cor & nutritiua, mundificat materias per vrinam & secessum, & facit appetere cibum, ac inducit somnum.

Syrupus purgans bilem, Rondeletii: Recipe rad. Cichorii vnc. j. Glycyrrhizæ rasæ drach. ij Cichorii, Scariolæ, Buglossæ, Borraginis, Rostri porcini, id est, sonchi, Dentis leonis ana M. j. Prunorum, Sebesten ana paria xx. Passulatum paria x. Anisi drach. ij. Thamarindorum vnc. j. Senæ Orient. Medullæ sem. Carthami ana drach. iij. Fiat decoctio, in colatura dissolue sacchari quantum satis est: fiat syrupus, addendo post clarificationem, vel in clarificatione ipsa, succi rosarum drach. ij. vel syrupi rosati laxatiui vnc. iiij. Cinnamomi drach. ij. Misce & fiat Syrupus.

Decoctū seu Apozema in febri tertiana vtile, Heurnii: Recipe Cichorii cum radice, Acetosæ, Endiuiæ ana M. j Semina quatuor frig. ma. vnc. ß. Rad. Graminis, Asparagi maceratarum in aceto ana drach. iij. Fiat decoctio ex aqua, ad lib. j. colaturæ colatæ adde Sacchari albi, succi Arantiorum, vel Granatorum, aut syrupi de acredine citriorum ana vnc. iij. vel in fine decoctionis, adde Aceti acerrimi & mellis optime despumati ana vnc. iij. Fiat Apozema clarum, quod aroma trahat, ex Santal. arborum Syrup. ij. Æger ter vel quater ex hoc bibat.

Cucurbitam trahit Ruellius à concuruatu dictam, quod facile, si quid obstiterit, aut fuerit impedimento, quo minus incurvescat, extendatur. Græci Colocynthen nominant, ex contrario nimirū, vt idem sentit, nomine imposito, quod videlicet parui ac humiles sint eius partus, quos passim enititur, cum corporis mole omnes herbarum arborumue fructus superare videantur. Germani ad Latinum alludentes Kürbß appellant. Galli Courge. Duo sunt Cucurbitæ genera: satiua & syluestris. Cucurbita satiua Græcis κολοκύνθη ἐδώδιμος, hoc est, Cucurbita esculenta, tres habet species, Maiorem, quæ Cameraria Plinio dicitur: minorem, quæ Plebeia: Tertiam quæ oblonga vocatur. In sola magnitudine seu forma est differentia: aut enim fructus in longum prorogatur, aut in orbem collectus intumescit, aut in breue crassamentum

cogi-

cogitur. Reptantibus in altum ſcandunt flagellis, in ramoſque vitis modo ſe diffundunt, qui ob caulis infirmitatem humi ſparguntur, niſi adſit cui innitantur: folium ferunt rotundum, Perſonatiæ aut Aſari foliis ſimile, florem candidum: fructum caloris primum herbacei, mox flaui, pyri forma turbinatum, qui aut in longam prorogatur, aut in orbem, aut in aliam formam cogitur. Cortex recenti tener, inueterato durus, adeo vt poculi vinarii vicem præbeat.

Maior porro ſeu Cameraria facili & admodum flexibili ramorum curuitate, tecta, pergulas & teſtudines operit: Minor ſeu plebeia, ſuis flagellis humi repit. Præterea tertia ſpecies eſt oblonga German. Lang Kürbß. Prædictis per omnia ſimilis, niſi quod fructus eius in longum extenduntur. Quomodo longa, craſſa, aut lata fiat cucurbita, his verſibus docet Columella:

——Prægnansque cuburbita ſerpit,
Vna neque eſt illis facies: nam ſi tibi cordi
Longior eſt, gracili capitis quæ vertice pendet,
Et tenui collo ſemen lege? ſiue globoſi
Corporis, atque vtero nimium quæ vaſta tumeſcit,
Ventre leges medio, ſobolem dabit illa capacem
Nariciæ picis, aut Actæi mellis Hymetti
Aut habilem lymphis hamulam, Bacchoue lagenam
Tum pueros eadem fluuiis innare docebit.

Tradunt etiam ſi florem, vel primum fructus rudimentum, ſicut in ſua vite eſt, in forma fictili clauſeris ac ligaueris, qualem vultum figura hominis vel animalis, talem Cucurbita, & Cucumis quoque effigiem præbebunt. Multo grandiores tam Cucurbitas, quam Cucumeres ſemina parere, quæ inverſis capitibus obruuntur, ferunt. Riguis & aquoſis maxime locis gaudet: omniumq; maxime rigari deſiderat. Semina in vere menſe Aprili in terram pangũtur à nonnullis noctis prius ſpacio in lacte humectata. Fructus vero ſub autumni plerunque finem, ob frigiditatem, cœli in Germania primũ matureſcit. Refrigerat Cucurbita & humectat

in secundo ordine. Cucurbita in stomacho quidem minus ob frigiditatem commoda: tenera tamen adhuc & mollis hunc in modum nonnullis coquitur: Exterior cortex amouetur, reliquam substantiam cum nucleis adhuc immaturis in aqua tepefaciunt, ac Brassicæ instar capitatæ minutim conscindunt, & cum cepis, butyro & sale coquunt. Macilentis hominibus cibus is prodest. Alii orbiculatim scissam Cucurbitam immaturam pomorum instar in butyro torrent. Vinum ex recenti excauata Cucurbita noctis spatio relictum, ieiuno potum stomacho, ventrem purgat. Aqua stillatitia ex immaturis cucurbitis, ardentibus febribus, quarum calor nullis aliis medicamentis restingui potest, prodest: extrinsecus etiam cum linteolis, ad calorem reprimendum, cordi applicatur. Ex immaturis cucurbitis aqua stillatitia certum est auxilium aduersus capitis vehementem æstum & ardorem. Succus, in defectu aquæ, idem præstat, simili ratione cum linteolo capiti admotus. Oculorum & aurium inflammationibus succus & aqua auxiliantur: Omnibus in summa corporis inflammationibus, & calidæ podagræ fert opem.

Cucumeres Varroni à curuitate sunt dicti, quasi curuimeres. German. Cucumern. Græcis Sicys & Sicyon dicuntur, ἀπὸ τοῦ σεύειν, καὶ κυίειν, id est, quod Venerem cieant, vt Demetrio placet, ex contrario videlicet nomine imposito, siquidem Venerem cohibet & restinguit. Vnde prouerbialis versiculus qui inter epigrammata recensetur.

Τὸν σίκυον τρώγουσα γυνὴ τὴν χλαῖναν ὕφαινε.

Hoc est:

Cucumeres prandens mulier Chlænam faciebat.

Quo innui videtur, rarum esse vt textrices pudicæ inueniantur: vel quod sæpe casti & temperantes impudici & intemperantes fiant. Textrices enim plerunque, teste Aristotele, sunt impudicæ, & ad Venerem procliues. Cucumeris vero natura est, vt Venerem reprimat. Hoc itaque prouerbiali versu licet vti, cum significare volumus aliquem à bonis moribus ad prauos desciuisse. Vt vescens cucumere mulier, pro pudice sumatur, quæ Chlænam texuerit,

xuerit, hoc est impudica facta sit. Aliam tamen iocosam interpretationem licebit affingere ex natura similiter cucumeris, quæ est ciere aluum: vt suadeat hic Versiculus, opus esse vt vescens Cucumere chlænam texat, vt nimirum, propter alui solutionem, habeat quo sepurget. Athenæus tamen hunc in modum citat: Texens pallium mulier Cucumerem deuoret, quod nimirum consulat adagium textricibus edendos esse cucumeres, vt impetus infrænetur & elanguescat: quæ interpretatio videtur adagiorum naturæ repugnare: nec si hæc sit expositio, adagii loco veniet habendum. Sed hæc parergos ob prouerbialem versiculum libuit adiicere. Iam ad rem ipsam. Cucumer seu Cucumis communis est appellatio ad Citrullos, Melonas, & Pepones: in hos enim cucumeres degenerant. Pepones enim dicuntur, qui natiuam magnitudinem excedunt, vel in longitudinem procedunt. Melopepones vero qui effigiem mali raferunt, humique rotundantur, facta ex malo & Pepone appellatione. Sola igitur figura & quantitate differunt. Palladius communi appellatione Melones vocat. quasi Pomeos: quæ potissimum inualuit appellatio. Hinc tria cucumerum satiuorum statuuntur genera: Primum simpliciter cucumis dictum hodie citrinum cognominatum. Alterum Pepon. Tertium Melon. Primum genus, quod simpliciter Cucumis appellatur, Citrinum, à colore flauo cognominatum. Sarmentis viticulisque serpit prælongis, itaque ramos vitis: modo se diffundit, fulcimento cui innitatur, in infirmitatem indiget: Folium habet oblongum, angulosum, florem luteum, fructum cartilagineum, & interdum maculosum, coloris vel herbacei, vel citrini, vel nigri. Plures habet species, sola forma & quantitate differentes. Prima est Cucumer vulgaris, fructum ferens maculosum & oblongum. Aëtii volunt hanc esse A guriam, qui Sicya hoc nomine appellari scribit. German. G.m.in Cucumern / & Gurchen / facta allusione ad nomen Anguriæ. Altera species est, quam Turcicam vocant, priore foliis, flore & fructu maior procerior, sed absque maculis. Citrullum aliqui hanc Cucumeris speciem nominant, & citreolum, à citrino seu flauo admodum fructus colore. Ger-

manicè Türckisch Cucumern. Incognitus officinis. Tertiam speciem Cucumerem nominant marinum. Turcio per omnia similis est, nisi quod minora sunt omnia fructus vero rotũdus. Vulgo zucco marinum. Germ. Meer Cucummern / Indianisch Opffel. Offic. incognitus. Quarta species est quam officinæ Citrullum vocant. Germ. Citrullen. Vnde Cucumis Citrullus dici poterit. Foliis nascitur fere Colocynthidis, dissectis multifariam & incisis, fructu rotundo, herbacei coloris, semine lato & in rufo nigricante. Hæ sunt præcipuæ primi generis species. Præter quas plures quantitate & forma differentes erit inuenire. Solo gaudet pingui locisque apricis. Maturescunt Iulio præcipue. Secũdam Cucumerum satiuorum genus est Pepon, à maturescendo nomen habens: tener enim & mitis maturitate flaccescit. Germ. Pfeben. Serpit hic vite prælonga, flagellis vltro citroq; reptantibus, frondibus fere vitigineis, scabris, flore luteo, fructu cartilagineo, orbiculatim strato, promulis puluinorum toris, strigilibus in vertice pomi & vmbilico coeuntibus, ibidemque stellatim decussatis, cute aspera, velut lentiginibus occupata, carne intus suaui, seminibus in vtero litatim digestis. Locis similiter gaudent cultis, & apricis: nubila & pluuias multis fugiunt: rigari tamen crebro expetunt. Tertium genus Melones hodie nominant, German. Melaun. Pepone est rotundior, mali cotonei effigie, mitior item ac suauior: in reliquis cum eo conuenit. Ex hoc genere Melopepones vocant eos, qui non pendent, sed humi rotundantur, & sessiles procumbunt. Vocabulum vt dictum est, ex malo & Pepone facto. Cucumeres humidi & frigidi in secundo statuuntur genere. Arida vero semina in primo exiccantium, vel secundi initio locantur. Cucumeres, Melones, & Pepones pariter inflammationibus prosunt. Omnium nuclei ad stranguriam, renum vesicæque mala sunt remedio. Vrinam ducunt: & si in aceto macerentur, in acutis præsertim febrib. calorem minuunt. Crebrior autem vsus semen genitale minuit. Cucumerum semen siccatum caliditatem quandam possidet, contrariaque his, Simeone Sethi teste, actionem efficit, vrinamque magis ciet. Gignunt cucumeres pituitam glutino-

tinosam in ventriculo, quæ cruda per venas diffunditur. Propterea crebrius his vtentes, Febribus longis corripiuntur. Calidos autem & siccos stomachos iuuant. Deficientes animo, propter excedentem calorem, reficiunt. Sin pituitam nanciscantur, nauseas faciunt, & colicos affectus, & hypochondriacas passiones. Hæc Simeon Sethi de Cucumere satiua.

De Pepone idem autor refert. Noxium Pepon humorem in corpore gignit, præsertim si non probe concoctus: Pituitosi quidem vt superpotent: sed qui flaua bile tentantur, acetosum acreque bibant, ne bilem augeant. Omnes vero post Peponem probi alimentique succi cibos comedant, hi enim malignitatem eius auertunt. Est autem facilis mutationis Pepon: Nam si phlegma in corpore offendat, seu bilem flauam, in eas statim mutatur. Dulcis vero biliosis maxime est noxius, & maturus valde pituitosis: difficilius, qui dulcis est digeritur. Quicunque autem habent calidum ventriculum & flaua bile infestantur, læduntur si Vinum superpotent: Cum suapte natura facile reddatur, & vinum mox amplius eam augeat facilitatem, acrioremque efficiat humorem in eiuscemodi corporib. & nauseæ idoneum: extenuat quoque crassos & biliosos humores. Conuenit vero vt pituitosi de Pepone id sumatur, quod in eo substantia molle est & laxum, hoc est, quod semini est proximum, hoc enim non facile corrumpitur. Qui vero hos sumpserint, non statim alia cibaria absumant, nam ea corrumperentur immutarenturque. Tradunt quoque calculosos non oportere panem esse confestim, ne videlicet eius glutinositas in renes protrudatur, nisi sit optime fermentatus. Aiunt nonnulli Pepones longiores meliores esse rotundis, vt qui magis vrinam cieant & abstergant. Omnes autem ventrem ducunt. Quibus autem venter magis subducitur iis minus nocetur. Veneris stimulos & genitale semen minuit. Pepon vero qui Sarracenicus dicitur, frigidus & humidus est, vtilisq; ad æstuantes febres: iuuat & ventriculos calidos. Frigidos vero suo temperamento, & stomacho humidis, admodum sunt noxii. Semina melonum, cum eorundem succo cocta & farina mixta, formata

in pa-

in pastillos, & in sole exiccata, ad faciei maculas extergendas cum vino prosunt.

Dens Leonis: Theophrast. 7. hist. 7. & 11. Græcis dicitur Ἀφάνη & Plin. ἡδυπνοΐς: Latinis Aphaca & Hedypnois: Herbariis Aphaca Theophrasti, Item seris Vrinaria, Herba vrinaria, Vrinaria, quia Diureticum est, seris somnifera, quia somnum commouet, caput Monachi, corona Monachi, Corona sacerdotis, Rostrum porcinum, Arnoldo Villanouano Herba Imperatoris, aliis Dens leonis, quoniam folia talia apparent: Italis dicitur Pisso in letto, siue Piscia à letto, id est Lectiminga, Dente di cane, Pisso di cane, Girasole, Mirasole, Gruni, Hetruscis cazzalepte: Hispanis diente de zeon, siue Dente de Leon: Gallis Pissenlict & Dent de Lyon: Germanis Pfaffenblat. Secundum genus dicitur Dens leonis altera & Deus Leonis Mompeliaca: Petrus Andreas Matthiolus vocat Cichorium Constantinopolitanum: Alii Cichorium Bizantinum & Cichorium bulbosum. Græcis Κιχώριον πολύῤῥιζον, Cichorium Polyrrhizon, Cichorium Asphodelinum: Italis Cicoria Constantinopolitana: Germanis Türckisch Wegwart/ id est, Cichorium Turcicum. 3. Cenus Dens Leonis Tertius vocatur Germanis Löwenzan/ &c. Refrigerat atque mediocriter astringit Eius Vsus Internus Externusque est.

Coriandrum vulgo, Græcis Corianon, aut Corion: Ita dictum à cimicibus, quos Græci κόρυς vocant: quod folia eius & Caulis adhuc virens, cimices olent: Germanis Coriander. Tametsi herba sit, virosum & tetrum spirans odorem, hortense plane est, & studiose seritur ac colitur: Eius enim grana dum resiccantur halitum grauem & ingratum deponunt, & suauiter olent. Surculus ei admodum tenuis, teres, cubitalis & ramosus, folia primo exortu adianti similia, laciniosa, in tenues ac varie incisa; nam eorum pars cauliculo propior minus; remotior, magis secatur; flosculi candidi sunt in vmbellis laxis; semen nudum, rotundum, firmum, nonnihil striatum, ac inane, quod primum viret, dein arescens ex luteo albicat; radix breuis, dura, ac fibrosa: Semen aceto solet præparari ad qualitatis cuiusdam inimicæ castigationem, quam

tamen

tamen sola desiccatione amittit, & innoxie sine pręparatione sumitur. Calida sunt & sicca omnia Melanthi genera in ordine tertio. Discutiunt & educunt. Semen nigellæ, in vino per aliquot potum dies, vrinam ciet & menses, lumbricos pellit, lac nutricibus auget, pulmonem purgat, pectus soluit, tormina sedat. Semina autem non viridia, nec etiam copiosiora aut frequentiora sunt sumenda: corpus n. sic lædunt. Extra corpus adhibita semina, easdem cũ coriano vulgari vires habet, tumores, œdemata discutiũt, papulas & serpiginem sanant, inflammationesque imposita restinguunt. Tusum semen cum aceto rosaceo fronti circumlitum, phrenesi medetur. Syluestris nigella viribus & odore etiam est præstantior. Serpentes & venenata syluestris nigellæ fumus fugat. Ad orthopnœas & defluxus capitis facit odoratum, præsertim si calefactum fuerit, vt Simeon Sethi testatur. Tritum item, & cũ aceto ventri impositum, lumbricos necare dicitur, vt idem est autor.

Epithema ad ventriculum biliosum, Andernaci: Recipe acetosæ, endiuiæ satiuæ ana m.j. Altheæ cum rad. m.ſ. Absinthii sicci m.ſ. Rosarum rubr. p.j. Coriandri præparati vnc.ſ. Santalorum omniũ ana drach.j ſ. Baccarum berberorum drach. ij. Decoquantur ex aquæ libris duabus in sacculo ad tertias: postea addantur succi cotoneorum drach. iij. vtitor vt superioribus.

Flos Aphricanus: Valerius Cordus vocat tanacetum Peruuianum, alii chrysanthemum Tunetanum, caryophyllus Indicus, flos Tunetanus, flos Aphricanus, flos Indicus, tagetus Indica, Cunrado Gesnero Caltha Aphricana: Tabernæmontanus dicit esse Lycopersium de quo Gal. lib. de simpl. medicament. facult. Græcis Λυκοπέρσιον: Italis Garofano Indiano & fiore Indiano: Gallis oeillez, d' Inde, & rosier d' Inde, in Africa dicitur pedua. Germanis dicitur *Sammatblum*. Eius sunt 5. genera. Primum dicitur tanacetum Africanum minus flore simplici, tanacetum Peruuianum: 2. Tanacetũ Africanum minus flore pleno. 3. Tanacetum Africanũ maius simplici flore. 4. Tanacetũ Africanũ maius flore pleno. 5. Flos Africanus maior aureus multiflorus, &c. Eius vsum quære apud Medicos.

CAP. XXXVIII.

De Gramine Holoſtio, Herba Iacobæa, Hypochæri, Hyoſeri Hieracio, Hyacintho & Hauena.

Gramen Græcis Ἄγρωςις, αἴγικον, Apuleio αἰγιχὸν & αἱματικὸν, Ἀσυφύλιον, Ἁμαζίτις; Latinis Agroſtis, Ægicon, Amaxitis, Aſyphylium, Vniola & gramen: Apuleio Aſſefolium, Ægichum & Hæmaticum: Theophraſto πόα. Italis gramigna, gramegna & gragmine: Cretenſibus Agroſti: Hiſpaniis gramenha, grama & grama yerua olim aparia Dioſ. lib. 4. c. 26. Gallis grame herbe, & de l'herbe: Ægyp. Anuphi: Affricanis Iebal & Ebal: Vngaris Porye, Serap. lib. ſimpl. c. 119. Thel & Negil: Auicenna Thil: Rufio Tithagra: Aliis Arab. eſt Vagen, Negen, Negien, Kel, Negil, Nagien, Phegē: Auicen. Theil & Teideken: Anglis ac Germanis *Graß*. ſecundum genus dicitur gramen paniculatum pratenſe maius. 3. gramen geniculatum ſiue nodoſum. 4 genus gramen quartum. 5. genus Plinio lib. 25. c. 8. dicitur canaria: herbariis cynagroſtis, gramen canarium, gramen caninum, aliis dens canis, Item gramē medicatum: Gallis chiendent, & dent de chien: Italis gramigna: Hiſpanis gramenha & grama. 6. Dicitur gramen canarium ſiue caninum ſupinum, & gramen canarium minus. 7. & 8. dicitur gramen caninum maritimū, geniculatum caninum maritimum, gramen caninum maritimum alterum, caninum longius radicatum marinum alterum: Item gramen caninum tertium & quartum. 9. genus dicitur gramen ſegetale ſiue aruenſe paniculatum. 10. gramen ſulcatum, gramen ſtriatum, gramen ſabaudum, gramen Hiſpanicum & gramen pictum: Gallis Aguillettes d' Armes. 11. Heragroſtis, gramen amoris, & gramen paniculatum ſatiuum: Hiſpanis Amourettes. 12. gramen ſorghinum. 13. gramen cenchroides & gramen miliaceum. 14. gramen *lucidum*. 15. gramen paniculatum minus album. 16. gramen paniculatum minus rubrum. 17. gramen auenaceum. 18. gramen minus duriuſculum. 19. gramen alopecurinum. 20. gramen alopelinum. 20. gramen alopecurinum tertium. 21. gramē typhoides culmo reclinato. 22. gramen ſpicatum Garyophyllatæ foliis. 23. gramen Rauiſum & gramen Rabinum. 24. gramen phalaroides. 25. gramen bul-

bulbosum, gramē tuberosum & nodosum, &c. Omnia genera sunt frigida cum adstrictione: Eorum vsus tam internus quam externus: destillantur in aquam & præparantur in vinum.

Decoctum radicis in potu tumoribus & vrinæ difficultatibus medetur. Calculosa quoq; vesicæ excrementa comminuit. Semen vehementius vrinam impellit: aluum vomitionesq; sistit. Radix graminis trita & illita, vulnera glutinat: quod idem decoctum gramen, & herba tusa præstat: tueturque & ab inflammationibus, vt scribit Plinius placat. Decocto vinum & mel adiicitur: ab aliquibus thuris, & piperis & myrrhæ tertiæ portiones: rursusq; coquitur in vase æreo, ad dentium dolores & epiphoras. Semen venenatis morsibus auxiliatur.

Gramen Harundinaceum Græcis Καλαμάγρωστις: Latinis Calamagrostis & gramen Harundinaceum: Germanis *Riedtgraß*, *&c.* 1. genus dicitur harundinaceum maius. 2. gramen harundinaceum minus. 3 gramen harundinaceum paniculatum. 4. gramen harundinaceum aruense: Tria prima genera venenosa sunt. 4. tantum à pecoribus editur. Gramen mannæ, Manna cœlestis, gramen esculentum, gramen cereale, capriola, herba capriola, & sanguinella: Italis capriola, herba capriola, & sanguinella: Germanis *Himmelsdau*, *&c.* Herba cum semine & radice sunt diuretica: optimum nutrimentum pro pecoribus. semine vtuntur cum iure carnis pro alimento. Semen hoc præstantius erit oryza & fœniculo.

Gramen parnassinum: Græcis ἄγρωστις ἐν παρνασσῷ: Latinis gramē Parnassi siue gramen Parnassinum: secundum genus dicitur flos hepaticus, gramen hederaceum, & hepatica alba: Nonnulli vocant pirolam pratensem, pirolam albam siue pirolam minorem. 3. genus dicitur gramen Parnassi pleno flore.

Herba hæc cum semine pellunt vrinam: secundum & tertium genus in chirurgia adhibentur, tam interne quam externe, & præsertim in potionib. vulnerariis vti videre est apud D. Iacobum Tabernæmontanum in libro 1. sui herbarii, pagina 547. &c. Gramen aquaticum, Hydragrostis: Italis Gramigna Acquatica, Græcis ὑδράγρωστις. 1. genus vocatur gramen aquaticum: Germanis *Wassergras*: 2. genus dicitur gramen aquaticum spicatum. 3. gramen aqua-

ticum geniculatum. 4. Gramen aquaticum harundinaceum paniculatum: eorum vsus nullus, neque nobis aut pecoribus. Gramen fluuiatile duum est generum. 1. genus dicitur Ἄγρωστις ποτάμιος: Latinis gramen fluuiatile: Italis Gramigna di fiume: Germanis *Flutgras*: 2 genus dicitur gramen fluuiatile album. Italis gramigna di fiunce bianca, Germanis *Weisflutgras* &c. Auget hoc gramen lac in pecoribus, alias nullus eius vsus in Medicina, neque pro alimento, &c.

Gramen typhinum: trium est generum. 1. dicitur Gramen typhoides asperum: 2. Gramen typhoides asperum alterum. 3. Gramē typhoides spica multiplici. Eorum nullus est vsus.

Gramen Cyperoides: Eius sex sunt genera. 1. Gramen Cyperoides Germanis *Cypergras*. 2. Gramen cyperinum pilosum 2. Gramen cyperinum palustre. 3. Gramen cyperinum palustre minus. 4. Gramen cyperinum nemorosum: 6. Gramen cyperinum maius, &c. Eorum nullus vsus neque pecoribus neq; hominibus. Gramen sanguinarium: græcis Ἴσχαιμος: Latinis Ischæmum, herbariis Gramen sanguinarium: Germanis *Blutgras*, quia sanguinē cohibet teste Theophrasto: 2. Genus vocatur Ischęmum alterum, gramen Dactylon spicis villosis: Astringit eius vsus ab extra & intra. Gramen iunceum siue schænagrostis: Eius sex sunt genera: 1. Genus vocatur gramen iunceum syluaticum siue nemorosum: Germanis *waldtbiesgras*, &c. 2. Gramen iunceum aquaticum maius. 3. genus, Gramen iunceum alterum. 4. Gramen iunceum spicatum. 5. Gramen buforarium, Gallis herbe aut crapans siue crapaudine. Eorum nullus est vsus. Gramen syluaticum siue gramen nemorosum: Italis Gramigna seluatica: Eius genera sunt 4. Primum dicitur gramen nemorosum alterum. 2. Gramen montanum spicatum. 3. Gramen nemorosum tertium. 4. Gramen syluaticum pilosum: Italis Gramigna seluatica pelosa. Eorum etiam nullus omnino est vsus.

Gramen paniceum, herbarii vocant Elymagrostin: Eius genera sunt tria. 1. dicitur panicum syl. simplici spica. 2. genus dicitur panicum syl. aristis armatum: 3. panicum syl. spicis nigris, &c. Pecora edunt, in Medicina vero nullius sunt vsus.

Gramen marinum. Caryophyllus marinus, moly marinum: Rembertus Dodonæus vocat Gramen polyanthemum: Alii

putant

putant esse statice Plinij lib. 26. c.8. Eius genera sunt duo, gramen marinum maius & gramen marinum minus. Plinius statice naturam esse constipandi fluxus alui dicit.

Gramen tomentarium, tomentum pratense, lana pratensis, iuncus bombycinus, erioschœnus, linoschœnus; Hieronymo Trago & Valerio Cordo linum pratense; Remberto Dodonæo gramen eriophorum, aliis gramẽ laniferum, quibusdam linagrostis: Germ. *Flacksgras*: In colica & fluxionibus alui decoctum cum vino, subuenit.

Gramen leporinum: Gramen tremulum, panis leporis, & linus Diuæ Mariæ: Germanis *Hasengras*. Nullus eius in Medicina vsus.

Gramen Hirundinaceum Montanum, Calamagrostis Montana, Germanis *Bergriedtgras*: Et eius nullus vsus medicinalis est.

Gramen floridum Ioanne Ruellio & aliis putatur esse Holostium Dioscoridis: Itali simplicistæ putant esse chamæcissum Oribasii: Nostri vocant gramen leucanthemum, gramen floridum, gramen virgineum: & eufrasia graminea: Germanis *Augentrostgraß* &c. Herba hæc habet naturam frigidam & siccam: Eius succus in oculorum affectionibus adhibetur ab extra: Ad intra & extra conuenit aqua destillata ex floribus in iisdem affectibus.

Holostium Caryophyllæum: duum est generum, 1. vocatur quibusdam Cardiogrostis, & Holostium caryophylleum, item caryophyllus holostius, & caryophyllus aruensis hirsutus flore maiore. Germanis *VVei negl ingraß* &c. Secundum genus vocatur holostium caryophyllæum aruense, Germanis *VVeis ackernaglingras*: C.B. Caryophyllus aruensis vmbellatus. Hæc duo genera placuit in genere gram. relinquere, propter ordinem: alias sunt caloris temperati, & sicci temperamenti: primum genus vsurpatur in palpitatione cordis, aliisque morbis item cardiacis, item contra epilepsiam, paralysin præparantur flores in conseruam, destillantur in aquam: Externe vtitur in contracturis aliisque membris luxatis &c.

Clyster ad comminuendum calculum. Rondeletii: Recipe rad. graminis, apii, petroselini, asparagi, althææ, glycyrrhizæ ana

vnc.ij. betonicæ, ſaxifragiæ, fœniculi marini, lunatiæ ana m. j. ſem. Alkekengi, milii ſolis, ſem. palyuri ana vnc.j. Fiat decoctio. In libra vna diſſolue ſucci parietariæ, vel fœniculi marini, vel raphani vnc. j. olei ſcorpionum vnc.iij. Miſ e iniiciatur.

Herba Iacobæa, herba diui Iacobi, flos diui Iacobi: Italis dicitur herba di ſanto Iacomo, cardocello maggiore & ſpelliccioſa maggiore: Gallis herbe du S. Iacques & fleur du S. Iacques. Germanis *S. Iacobskraut*. Secundum genus vocatur Iacobæa marina & cineraria: Eius vſus internus atq; externus in vulneribus & gutturis oriſque tumoribus ac vitiis.

Hypochœris græcis ὑποχοιρὶς, aliis ἱπποχοιρὶς: Latinis hypochœris & hippochœris, legitur de eo apud Theophraſtum lib7. cap. 7. Plinium lib. 21. cap. 15. Theodorus Gaza vocat porcelliam. Germanis dicitur *Ferclinkraut*. In temperamento eſt frigido & ſicco: eius vſus poteſt eſſe alimentarius ac medicamentoſus &c.

Hyoſeris, græcis ὑόσερις ſiue ὑόσερις id eſt intybus & ſeris. Porcina: Latinis hyoſeris, hioſeiris, hioſciris: primum genus dicitur hyoſeris maſcula & hyoſeris latifolia, ſecundum vero dicitur hyoſeris anguſtifolia & hyoſeris fœmella: Germanis *klein Ferkleinkraut* &c. Frigidam & ſiccam habet naturam. Eius vſus poteſt eſſe alimentarius, ac medicamentoſus, præſertimque in vulneribus.

Hieracium Græcis ἱεράκιον, Σογχίτης, Apuleio θρίδαξ ἀγρία, & Ἀσπίδειον ſiue Ἀσπίδελον: Latinis Hieracium, Plinio Hieracia, Dioſcoridi ſonchites & lampuca, Apuleio lactuca ſyluatica, aſpideium ſiue aſpidelum: Herbariis accipitrina & lactuca accipitrina. Italis Hieracio: Ægyptiis Iobonſos: Germanis *Habichtskraut* &c. Eius 18. ſunt genera, 1. eſt Hieracium Dioſcoridis, græcis ἱεράκιον μέγα, & Σογχίτης μέγας. Latinis hieracium maius, ſonchites maior, herbariis accipitrina maior: Africanis ſithileas: Italis hieracio maggiore: Gallis grande cichoree iaulne: Germanis *gros habichtskraut* &c. 2. Græcis ἱεράκιον ἕτερον & ἱεράκιον μικρὸν: Latinis hieracium alterum, hieracium minus: Herbariis accipitrina minor: Africanis ſithileſade & ſitheſſade: Italis hieracio minore:

nore: Gallis coyon de galho hierna, id est herba testiculi galli: 3. hieracium nigrum. 4. genus dicitur lactuca leporina. 5. Vocatur hieracium aphacoides, Theophrasto aphaca. 6. genus hieracium intybaceum. 7. Hieracium macromizon. 8. Hieracium plomoides. 9. Hieracium intybaceum asperum. 10. Hieracium Monspeliacum vel hieracium Narbonense. 11. Hieracium chondriloides. 12. Hieracium latifolium montanum primum. 13. Hieracium montanum latifolium secundum. 14. Hieracium latifolium montanum tertium. 15. Hieracium sabaudum & hieracium montanum angustifolium. 16. Hieracium angustifolium secundum. 17. Hieracium montanum angustifolium intybaceum. 18. Hieracium echioides & buglossum luteum. Omnia hæc genera habent naturam frigidam, siccam & contrahentem. Vsus eius ab intra & extra venit vsurpandus in medicina.

Hyacinthus Latinis vaccinium. Officinis incognitus: Albus est & cæruleus. Albus dicitur respectu cærulei, non quod prorsus sit albus, sed quod ad cæruleum collatus pallescere videatur. Germa. fœminam appellant.

Alii tamen probabili sententia, eundem volunt esse Hyacinthum album, & cæruleum, ætati pallidiorem formam adscribentes: Siquidem cum adolescunt, pallescere incipiunt. Quorum placet sententiæ subscribere. Cæruleus itaque Hyacinthus, quem & marem vocant, triplex inuenitur florum differentia: maximus, maior & minor.

Nascitur in nemorib. mense Martio & Februario erumpens, vnde Germanicam etiam appellationem sumpsit. Folia bulbo similia, vt describit Dioscor. habens caulem dodrantalem, leuem, minimo digito tenuiorem, viridem, comam habet adiacentem incuruam. plenam florum purpureorum, radicem bulbosam. In floribus vero differunt: In minore enim flores sunt maiores & patentiores, vt figura idipsum commonstrat: In maiore vero minores & quasi orbiculati sunt.

Florem fert in Martio, quo tempore & viola. Verum quod ad flores Hyacinthi attinet, quos poetæ scribunt inscriptos esse literis, seu voce αἶ αἶ. Ouid, enim 13. Metamorph. ait:

Ipse suos gemitus foliis inscribit, & αἶ αἶ Flos habet

bet inscriptum, funestaque littera ducta est. Et paulo post: Littera communis mediis pueroque viroque, Inscripta est foliis, hæc nominis, illa querelæ. Præterea Theocritus Idyl. 19. Nunc Hyacinthe sonet tua littera, scilicet αιαῖ. Non tamen hoc satis est αιαι, plus ergo loquatur, Litterulasq; velis foliis inscribere plures. Hæc nostro Hyacintho non conuenire haud negamus. Sed Hyacinthum cuius poetæ meminerunt, ab hoc diuersum facimus. Flos enim ille quem ex Aiace fabulantur extincto natum poetæ, ex candido rubens, literis hyacintho similis videtur, vt testis est Pausanias, ob quod eundem hyacinthum poetæ nominarunt rubentem, velut Verg. cum inquit: Et suaue rubens hyacinthus. Vnde constat duplicem esse hyacinthum: alterum cæruleum, quem Dioscorides & alii describunt: alterum vero purpureum, seu rubentem à similitudine alterius sic dictum, cuius meminerunt poetæ. De quo Verg. Dic quibus, inquiens, in terris inscripti nomina regum Nascantur flores. Hyacinthum intelligens rubentem, in quo regis Aiacis primæ literæ, videlicet αι efformantur.

Vires ac temperamentum. Radix hyacinthi exiccat in primo ordine, refrigerat vero in secundo completo, vel tertio incipiente. Radix sumpta, vt scribit Dioscorides, vrinam ciet: phalangiorum quoque morsibus auxiliatur: semen cum vino potum ictericum morbum pellit. Cum albo vino trita radix & illita, pubertatem, referente Dioscoride & Plinio, coercet, nec patitur erumpere.

Hauena græcis Βρῶμος, siue Βρόμος & Βόρμος, per transpositionem literarum Ἀκρόπολος & Σιφώνιον: Latinis bromus acrospelus, siphonium, & Auena Serap. lib. simpl. 126. Arabice churtal, aliis pomelarsich. Italis vena, lauena, geua, auena & biaua. Hispanis auena & auea: Gallis aueyne & auoyne; Vngaris zab: Germanis *Haber*. Secundum genus dicitur auena nuda: Germanis *Nackenter haber*, Gallis farina eius dicitur grualdum: Latinis auena farina: Naturam habet frigidiorem hordeo, constipandi etiam vim habet: Eius vsus est medicamentosus tam internus quam externus; destillatur etiam in aquam, tempore necessitatis fit inde panis Auenaceus dictus.

CAP.

CAP. XXXVIIII.

De Hyosciamo, Intybo, Hordeo lente palustri Lactuca & malua.

HYosciamus Græcis, Latinis Suilla faba, quod sues, vt autor est Thanus, pastu huius herbæ resoluantur, & conuellantur: sed remedium nouere: aquas n. statim adeunt, & cancros venantur, atque ita protinus salui fiunt. Latinis Apollinaris quod Apollo sit eius inuentor. Arabibus alterum, quod qui biberint, vt author est Antonius Largus, caput graue venisq; distentum habent, menteq; abalienantur, cum quadam verborum altercatione. Officinis corrupte iusquiamus, Germ. *Bilsen, Bilsamkraut.* Tria sunt eius genera: nigrum, flauum, & album, à seminis forma cognominata. Frutex est aspectu tristi, folio lato, longo, pingui, hirsuto, venoso, & laciniato: caulibus crassis, equorum latere flores prodeunt, tanquam malorum puniceorum cytini, muricatis calycibus, ramos continua serie vestientibus, semine intus papauens refertus. Primum aũt genus floribus est fere purpureis, folia smilacis, nigro semine, cytrinis duriusculis & spinosis: alterum floribus effigie mali, foliis & folliculis simplicioribus, semine irionis subflauo. Vtrumq; insaniam & capitis vertiginem pariens, ac proinde abdicantur vsu. Tertium est medicis in vsu, pinguius cęteris, molle, lanuginosum, floris & seminis candidi, nascens in maritimis & ruderibus, sicut & secundum: hoc si haberi non possit, flauo erit vtendum. Plinius quatuor facit genera: nigrũ, vulgare seu candidius, flauum & album. Prima duo genera tanquam venenata, vsu sunt abdicata. Tertium album est ex tertio quodammodo refrigerantium ordine. Albi Hyoscyami semen contra vehementes capitis fluxus, è quibus acris tussis excitatur, cum vino, Dioscoride referente, bibitur. Est aũt corpus potissimum eius vsus. Intra corpus enim venenum est. Folia, flores & semen somnũ conciliant: minus autem vsus dementes efficit. Succus cum paniculo illitus, oculorum inflammationẽ & fluxus compescit. Idem aurium dolorem instillatus mitigat. Viridia imposita folia, tumores reprimunt. Cum farina bita folia, membrorum dolori & podagrę medentur. In pedum lauacra admixta herba, aut etiam in desessionibus somnum allicit. Easdem habet vires oleum

ſeminis, cum aceto fronti & temporibus illitum. Pectoris tumores idem illitum diſcutit, & dolores lenit. Iiſdem viribus eſt prædita aqua ſtillatitia. Radix cum aceto cocta, dolorem dentium, ſi os calido decocto colluatur, ſedat. Contra ſumptum Hyoſcyami ſemen aut folia, lac caprinum, vel aqua mulſa, vel ſemen cucurbitæ, aut nux pinea eſt remedio. In horum autem defectu poterunt prodeſſe ſemen vrticæ, naſturtii, vel ſinapi, Raphanus, Cepa vel allium, cum vino comeſta. Oleum de Hyoſcyamo valet fluxibus, & inflammationibus oculorum prodeſt: aurium dolores mitigat, tumores ſedat: dolorem membrorum mitigat, podagræ medetur. Exprimitur autem ex ſemine Hyoſcyami eodem modo quo ſolet fieri ex papauere.

Aqua ſomnifera, Rubei: Recipe Opii, ſemin. Hyoſcyami ana. drac ſ. nucis moſchatæ, Galliæ moſchatæ, agallochi an. ſcrup. j. Succi coriandri virentis vnc. iv. ſimul omnia quindecim diebus macerentur, poſtea addantur nucis metallæ drac. ſ. Lactucæ, per diem ac noctem vino albo generoſo infuſæ, M iij. cort. mandragoræ recēt. ſem. lactucæ an. ſcrup. ſ. vitreis organis aqua eliciatur.

Oleum è ſemine lactucæ & hyoſcyami, Rubei: ſem. lactucæ aut hyoſcyami cucurbita curua locantur, ad eorumq; libram adduntur aquæ roſarum ſtillatitiæ, vnc. iij. vel paulo plus: & tepentis balnei calore macerātur: inde educitur oleum. Prodeſt autem lactucæ oleum, potum ad duas vel tres drachmas, cum iure aut vino, mane ſex aut ſeptem diebus, gonorrhœæ, hyoſcyaminum idem facit, ſi eo inungantur renes: & ſi mulier eſt peſſi modo ſubdatur.

Hygyia Græca: Rec. ſem. hyoſcyami drac. ij. ſcrup. ij. opii drac. ij. ſcrup. j. coſti drac. j. G. xv. myrrhæ, opopanacis, ſcordii, origani drac. j. g x. ſtyracis calamitæ, galbani, agarici, gentianæ, pigani, ſtœchados, praſſii, cardomomi an. ſcrup. ij. ſ. balſami, nardi, croci, ſchænanthi, thymiamatis, ammoniaci, terebinthinæ, caſſiæ ligneæ, mandragoræ, rad. eryngii, roſarum, eupatorii, euphorbii, melanopiperis, leuiſtici, dauci, fœniculi, trifolii, ſem. an. ſcrup. ij. mellis q. ſ. eſt. Datur cum vino calido ad modum auellanæ, valet proprie ad Rheuma gingiuarum, & dolorem dentium, fricata ſuper eos, ore ſępe abluto cum aceto calido: & ſordidas nebulas ab oculis aufert.

Theriaca ex lilio Pauli ab Armeno compoſita. Recipe piperis albi,

bi,ſem.hyoſcyami albi an.drac.xx.opii drac.x.croci drac.ſ.euphorbii, amomi, pyrethri, caſtorei, fol. dauci, ſem. rutæ ſylu. roſarum rub.ſiccat.ſerapini,rhabarbari,coſti, ſtyracis,calamitæ,myrrhæ,rubeæ, aniſi, carui, caſſiæ ligneæ, mentaſtri, cardamomi, baccarum lauri an.drac.j.ſpicæ nardi,ſem.apii, balſami, ol.roſacei, cyperi ana drac ij.mellis deſpumati quaſi lib.ij incorporentur & reſeruentur. Ab antiquis reperta; cæteris theriacis præſtantior ad morſus viperarum,& potiones venenoſas,& mortiferas, confert iliosis hepatis dolori & pleuriticis, cum hydromelle: ſpleniticis cum oxymelite: ſtomachicis cum aceto: nephriticis, calculoſis cum aqua calida, guttatim mingentibus ictericis & hydropicis. Expellit ſecundinam cum decoct.fœnigræci, & prodeſt omnibus doloribus matricis. Denti corroſo impoſita confert, & ad plura alia. Philonium maius ſiue Romanum, Nicolai: Recipe piperis albi, ſem.hyoſcyami albi an.drac.v.opii drac.ij.ſ.caſſiæ veræ drac.j.ſ. ſemin. apii drac. j.ſemin.petroſelini, ſemin.fœniculi, ſemin. dauci an. ſcrup.ij.g.v. croci drac.ſ.nardi Indicæ,pyrethri, zedoariæ an. gr. xiv.cinnamomi drac j.ſ.euphorbii,coſti, an. drac.j. mellis deſpumati quantum ſufficit.Confice vt artis eſt.Idem quod præcedens poteſt.

Intybus Græcis Σέρις, Σέρις ἥμερος, & Κιχώριον Κηπευτὸν: Plinio & aliis latinis authoribus intybū, intubū, intyb. ſiue intubus.intybū ſatiuum ſiue domeſticum, ſeris ſatiua, & cichorium domeſticum. Herbariis intybus latifolius,intybum maius, intybus ſatiua latifolia,endiuia,endiuia maior,endiuia ſatiua,Serapioni & aliis arabib⁹ dicit̃ dūdebe,dumdebe,humdebe,hūdebe & endeba:Ital.endiuia &endiuia maggiore: Hiſpan. endiuia, Gal.endiuie,endiue & de le endiuire. Germ. *endiuien*: ſecundum genus herbariis dicitur intybū criſpum,&endiuia criſpa Tertium genus vocatur gręcis Σέριον: latinis ſerium & ſeriola: herbariis cichorium ſatiuūm minus,intybum minus, ſeris minor, endiuia minor, intybum anguſtifolium, endiuiola,practicis ſcariola: Italis ſcariola, endiuia minore: Neapolitanis ſcarola: Hiſpanis ſerraya enuide: Gallis ſcariole.4.genus dicitur intybū min⁹ a bum,ſeriola alba. & ſcariola alba: germ. *g rten car.ol.* præparatur ex eo vinum. Syrup⁹ endiuiæ ſimplex&c.deſtillatur etiā in aquam.Syrup⁹ de ſucco endiuię,vel endiuię ſimplex,Gentilis: ℞. ſucci endiuię depurati lib. viij. ſacchari tabarzeth lib.v.ſ.Coquan-

tur secundum artem. Valet principaliter ad omnes super calfactiones hæpatis, & aliorum membrorum nutriuorum; & in morbo laterali maxime conuenit.

Syrupus de Endiuia compositus, Gentilis: Recipe Endiuiæ recentis, Borraginis, Scariolæ, Hepaticæ, Melissæ, Buglossæ, Lactucæ, Eupatorii, an. M. j. Seminum frigidorum maiorum an. vnc. j Santali albi, rubri, an. drac. j Florum cordialium an. drac. iij. Coquantur secundum artem, in sufficienti quantitate aquæ: deinde cola: & colaturæ adde succi Endiuiæ depurati lib. v. Vini granatorum vnc. iij. Sacchari albi lib. iv. Fiat syrupus secundum artem. Valet præcipue ad supercalfactiones hepatis, cordis: & aliorum membrorum nutritiuorum; & generaliter confert cuilibet complexioni calidæ, & est apertiuus oppilationum, & confortatiuus membrorum debilitatorum à mala complexione calida: est etiam digestiuus materiarum cholericarum acutarum.

Syrupus Endiuiæ compositus, gentilis de Fulg. Recipe succi Endiuiæ, succi hepaticæ an. lib. iij. Clarificentur prædicti succi ad ignem, vt expedit: Addantur Rosarum, Violarum, Lenticulæ aquæ, Polytrihi, flor. Nymphææ an. vnc. ſ. capil. veneris, Hordei mundati, sem. frig. maior. an. vnc. j. Contusa & per horas duodecim in dictis succis macerata coquuntur, & colaturas adduntur sacchari lib. iij. vel quod sufficit. Fiat syrupus & aromatisetur cum santalis albis & rubris, Berberis, sem. cotoneorum, ligni aloes, cinnamomi, Cort. citri an. scrup. j. Tunde & aromatiza secundum artem. Valet ad supradicta. Syrupus ad Ascitem. ℞. Passularum vnc. ij. fol. Brassicæ marinæ M. j. Thymeleæ vel Chameleæ M. ſ. sem. hederæ. sem. Seseleos an. drac. iij. Fiat decoctio, in lib. j. dissolue syrupi Endiuiæ simplicis lib. j. vel syrupi Endiuiæ comp. lib. ſ. Fiat syrupus aromatizatus cũ cinnamomi vnc. ij. vel spicæ celticæ drac. j. loco syrupi poni possunt spec. cichorii & herbæ capil. atq; syrup⁹ inde confici *hoc modo*. Syrupus Dinarii, siue de Bizantiis simp. Mesuæ: ℞. succi Endiuiæ succi Apii ana lib. ij. succi Lupuli, succi Buglossæ ana lib. j. succi depurentur & despumentur, dum maneant lib. iv. Sacchari optimi lib. ij. ſ. Coquantur cum facilitate, donec fiat syrupus. Humores crassos & lentos incidit atq; extenuat, obstructiones aufert, morboque regio succurrit.

Syrupus

Syrupus de bizantiis compositus, Mesuæ: Recipe succi endiuiæ veræ, succi apii, succi lupuli, succi buglossæ ana libram vnam. In succis decoquantur flor. rosarum rubr. vnc. ij. glycyrrhizæ vnc. ſ. sem. anisi, fœniculi, apii, ana drach. iij. spicæ nardi indicæ drach. ij. Colaturæ adde aceti lib. ij. sacchari albiss. lib. iij. Coquantur secundum artem diligenter. Interdum ad singulas succi clarificati libras addunt aceti vnc. vj. Est efficacior simplici.

Decoctio aperitiua lenitiua maior, Augustani: Recipe herbarum endiuiæ, cichoreæ, fumiterræ ana m. j. Herbarum eupatorii, borraginis, buglossæ, cuscutæ, scolopendrii veri ana m. semis. Glycyrrhizæ rasæ. rad. apii, rad. petroselini, passularum ana vnciam semis sem. anisi, fœniculi ana drachmas duas. Comarum thymi, epithymi ana drac. j. ſ. cort. rad. tamarisci drach. ij. fol. senæ vnc. ij. Polypodii quercini vnc. j. Agarici electi vnc. ſ. Incidenda incidantur, & quæ contundi debent, conterantur, & misceantur omnia simul, seruenturque pro vsu. In viscerum obstructionibus & contumacibus eorum affectibus valet.

Clyster ad vermes cum febri, Rondeletii: Recipe endiuiæ, cichorii, scariolæ, portulacæ ana m. j. Fiat decoctio in sero lactis, vel decoctione pulli. In libra j. dissolue mellis rof. col. drach. ij. succi rosarum drach. ſ. misce, & fiat clyster.

Hordeum Latinis Græcis Κρίθη, Germanis *Gersten* &c. Eius genera sunt 4. primum genus græcis dicitur πολυςιχὸν: Latinis hordeum polystichum, hordeum hyemale siue hybernum & hordeum maius. 3. genus dicitur hordeum polystichum æstiuum & hordeum trimestre polystichum. 2. genus dicitur Διςιχὸν græcis, columella hordeum Galaticum, aliis hordeum distichum, hordeũ æstiuum & trimestre minus. Est etiam hordeum quod græcis dicitur Ἑξαςιχὸν: Latinis hordeum haxastichum & columella hordeũ cantherinum. 4. genus vocatur Γυμνόκριθον, Latinis gymnocrithũ, hordeum mundum & hordeum nudum. Serapio. lib. simpl. cap. 131. Hordeum dicitur Arabice xahaer: Haliabbatis glossographo sair, xair, & sahir, Auicenna shair: apud alios Arabes alias legitur hahaher, hahaheer-sarahan, xuahar, schahair, xahair, scehair, & xahar: Italis orgio & orzo: Hispanis arpa: Hordeum integrum Hippocrati dicitur ἄπτισος κρίθη: Farina eius græcis dici-

tur ὠμήλυσις & ὠμήλυσις: Latinis hordei farina cruda & omelysis: Haliabbate heueri, farina hordei tosta: Hippocrati dicitur græce Ἄλφιτον: Latinis alphitum & polenta siue farina hordei tosti: Eius gramen dicitur Γράσις: Latinis farrago hordeacea. Ptisana dicitur potus ex hordeo factus mundato, à πτίσσειν, quod hordeum tundendo degluberetur, ac suo cortice exutum ad vsum reconderetur. De ptisanæ coctione consule alios. Et Hippocrates proprium de ptisanæ laudibus libellum scripsit. Ex ptisana & lupulo potus conficitur nemini non notus, Latinis cereuisia, zythum Græci, Germani Bier vocant. Refrigerat & exsiccat hordeum in primo gradu. Hordeum cum fœniculo coctum, lac amissum mulieribus regenerat, farina eius in butyro tosta, citam aluum sistit. Hordeo præcipuæ cum tritico sunt vires. Farina eius, item furfures ex aceto & butyro tosta, luxatis membris illita auxiliantur: tumoribus pectoris occultorumque locorum, ramici, calidæ podagræ, strumis, aliisque inflammationibus illinuntur. Aliqui mel, ficus, stercus columbinum, resinam terebinthinam, & oleum oliuarum simul decoquunt. Aduersum laterum dolores: Recipe farinam hordeaceam, melilotum, capita papaueris, folia rutæ, fœnogræcum, pari singula quantitate decoquantur in aqua, & addito oleo fiat cataplasma, quod calidum sæpius lateri impositum dolorem mitigabit, vitiosorumque humorum collectionem discutiet. Virtutes hordei vide & lib. 5. Basil. Chym. cap. 11. pag 831. Lens palustris græcis Φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελμάτων Germ. *Meerlinsen wasserlinsen*. Nascitur in lacustrib. stagnantibusq; aquis, nihil aliud nisi aquæ muscus, lentis forma, neq; radicē, neq; caulem habens. Naturam habet euidenter refrigeratoriā. Lentis palustris aqua stillatitia bis terve in die pota, prodest iis quib. corpus est incensum, velut pestis tempore.

Lactuca à lactei succi, quem fundit dum abrumpitur, vbertate dicta, primas inter olera tenet: Vt enim gratissima est in acetariis & iusculis, sic in medicis vsibus salutaris; Nam præter quod sanguinem generat satis laudabilem, feruorem sanguinis & viscerum extinguit, somnum conciliat, hecticis prodest, ex Galeno, estque familiare medicamentum alimentosum, iuuenibus & biliosis naturis tutissimum.

Toto

Toto anno ſeri poteſt, & ſi terram pinguem, probe ſubactam & ſoli expoſitam nacta fuerit, læte viret, & in latum ſeſe diffundit. Dum adhuc tenella eſt, ſi euellatur, & alio fundo probe ſtercorato plantetur, pluribus foliis in globum conuolutis extuberat, & capitata vulgo pomata euadit. Martialis inquit:

Prima tibi dabitur ventri lactuca mouendo Vtilis.

Apud veteres autem vt author eſt Athenæus, lactuca prima menſa non offerebatur, ſed conuiuia cœnaſque finiebat, (quod & nobiſcum hodie in vſum venit,) nunc vero ex aceto & ſale condita menſas inchoat, vnde idem ait:

Claudere quæ cœnas lactuca ſolebat auorum,
Dic mihi, cur noſtras inchoat illa dapes?

Germanis dicitur lactuck / lattich: Græcis Thridax &c. Duo numerantur eius præcipua genera: Satiua & ſylueſtris. Satiuæ tres faciunt Græci ſpecies, primam lati caulis, alteram rotundi caulis, tertiam ſeſſilem; Latini à foliorum forma diuidunt in criſpam, rotundam, & capitatam.

Lactuca ſatiua criſpa, folia habet criſpo intybo ſatiuo ſimilia, in rectumque ſurgit. caulibus in ſummo brachiata, in quorum cacumine flores ſunt lutei.

Hanc Columella Cæcilianam & Beticam, à regionibus, quib. naſcitur, appellat.

Satiua rotunda priori per omnia ſimilis, niſi quod foliis prior eſt magis criſpa, hæc vero minus.

Satiua capitata ſeu ſeſſilis, à prioribus non niſi foliis, idque vbi paulum creuerunt, differt, quæ vbi parum à terra attolluntur, mali rotundam obtinent ſpeciem, & inſtar braſſicæ capitatæ in capitis fere formam extuberant, atque hæ ſatiuæ ſpecies vna ſatis pictura demonſtrari poſſunt.

Sylueſtris ſatiuæ ſimilis eſt, radice tamen breuior, caule procerior: foliis candidioribus, gracilioribus, aſperioribuſque, guſtu amaris, quæ vbi conſummata fuerint, vt Theophraſtus tradit, aculeantur. Naſcitur in aruis, hortorum vinearumque maceriis.

Florent enumeratæ ſpecies menſe Iulio. Sylueſtrem vero lactucam, plerique volunt eſſe eam, quam officinæ nunc en-

diuiam

diuiam vocant. Galli latteron. Nascitur enim ea in aruis sponte & vinetorum limitibus, folio cum adoleuit per oras aculeato, dorso spinulis inhorrescente, quasi prona cannæ parte echinata, supina læuiore, nonnunquam cum insenuit laciniatim serrato, caulibus bicubitalibus, hirtis, flore luteo, succo candido, acri, amaro semen in lanugine occulitur. Plinius plures facit syluestris species, caprinā Esopon & Isatin. Columella plures etiam lactucæ species numerat, ratione coloris, & temporis satas, quæ omnia hic enumerare longū foret. Alii quinq; faciunt discrimina: Purpureas, crispas, Cappadocas, Græcas, & intubo similes. De his generib. vide summatim apud Ruellium. Item quomodo multis nascatur seminib. odorata, sessilis, tenerior, candida, suauis, ac quomodo, si loci vitio sit durior, redēda sit tenerior. Lactuca refrigerat, stomachum iuuat, aluum ciet, fastidium aufert, cibi appetentiam facit, somnum conciliat, venerē cohibet. Quæ durior est sabulo aut puluere obsita, minus iuuat stomachum, minusq; emollit ventrem. Nigra magis refrigerat, & aluū subducit: Æstiuæ meliorem præbent succum, ac plus alunt: autumnales succo vocant, quare nihil aut parum alimenti præbent Simeon Sethi satiuam frigidam & humidam statuit in ordine tertio, syluestris vero minus refrigerat & humectat. Lactuca satiua, præsertim vero crispa, stomachi inflammationibus in cibo prodest: Corpus nutrit somnū allicit, aluum emollit, lactis copiam generat, dolorem lenit. Continuus tamen eius vsus, caliginē oculis inducit, venerem cohibet & somnia venerea. Optimus eius vsus pudicitiam amantib. siue à reb. venereis abhorrentib. sicut & rutæ. Idem de semine ac stillatilio liquore est sentiendum. Frigidæ complexioni est vtilis: humores n. bonos conseruat: vnde Gale. Lactuca in senio potissimum victitasse legimus. Lactuca syluestris seu endiuia officinarū ad eadē fere pollet: sed magis refrigeratoriā habet qualitatē. Lethargicis in cibo confert, vel capiti imposita, sicut & papauer. Aqua stillatitia mire in peste aut ardentibus febribus sitim restingnit. Cōmodissimus eius in febrib. & inflammationib. siue iecoris, siue pulmonis est vsus. Folia viridia imposita, omnib. capitis, stomachi aut iecoris inflamātionib. opitulantur. Idē aqua stillatitia illita cū panniculo præstat. Tusa cū farina hordeacea & molybdæna, endiuia, omnib. inflamātionib. ꝑsertī sacro igni medet᷑. Radix trita scorpionū

& ara-

& araneorum ictibus opitulatur. Oculorum inflammationi aqua stillatitia Endiuiæ confert.

Epithema commune omnium partium, Andernac: Recipe succi Lactucæ, vuæ immat. Portulacæ, Solani, vmbil. Vener. ana vnc. ij. His spongia aut linteum imbutum partibus, quę febris veluti fomites sunt, imponi debet.

Malua, Græcis μαλάχη, quasi μαλάσσειν, quod ventrem molliat: Latinis Malua, quasi emolliens: Gallis Maulue: Germanis Bappeln ꝛc. Est autem Malua vel Hortensis, quæ cultu & Mangonio aliquando arborescit & in altissimam assurgit proceritatem, vel syluestris, quæ cuiq; nota est: vbiq; enim foliis quam plurimis luxuriat, crassiusculis, Circinatis, angulosis. Flores tota æstate promit, ex purpureo pallidos: Radices pusillas, lõgas, lignosas; semen paruum, planum, ac orbiculatum. Multæ autem Maluarum agnoscũtur differentiæ: prima nomen generis retinet quæ vbiq; viarum & arearũ prope vrbes importuna sæpe germinat. Secunda minus copiosa, pusilla magis, ramulis cepit minoribus, prope rudera & inculta pagorũ loca, flosculis purpureis albicantibus. Tertia dicitur arborescens, quæ instar fruticis assurgit, senûm & octonûm cubitorum: Quarta à multiplici, qua pollet facultate dicitur Althæa, à Latinis Bismalua, & Ibiscus. Maluacea enim habet folia, lenia oblonga, incana, flores albidiores, & semina cæteris maluis syluestribus similia. Radices profert crassas longas, rotundas, in multos surculos diuaricatas, ac plurima mucagine prægnantes. Thirsi eius surrecti folia proferunt malcea, oblonga, incana, & aliquantum tomentacea, flores subalbidos & semen paruum, planum ac orbiculatum, vt cæteræ Maluarum species. Calefacit gradu primo, facultatemq; habet digerendi, laxandi & pus coquendi. Quinta dicitur Alcea, quæ facie maluæ prodit, ortu & cauliculis, sed altius incisis: ex radice prodeunt numerosa virgulta, sesquicubitalia, floribus rubellis ornata; quibus defluxis, semen emergit rotundum, compressum reliquarum Maluarum modo. Sexta vocatur Transmarina & Rosacea, à floris Rosei elegantia & similitudine. Cuilibet genti notissima est, cum in hortis sata & culta multos annos perduret, radice denuo primo vere sese propagante. Ad Maluarum familiam referuntur Ibisci quædam species, vt videlicet Althea arborea, Althea palu-

ſtris, Althea Theophraſti floribus luteis. Totidem adhuc Alceæ inueniuntur differentiæ, vulgaris, exotica & fruticoſior, quæ eſt folio Pentaphyli. Satiua Malua, vt Columella tradit, cum ſole circumagitur, vt hoc tradit verſiculo:

Et Moloche prono ſequitur quæ vertice ſolem.

Eſtque eadem eſui, ac aluo ſubducendæ cum lactuca conueniens, vnde Martialis:

Vtere lactucis, & mollibus vtere Maluis.
Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas;
Attulit & varias, quas tulit hortus, opes.

Omnium Maluarum genera & ſpecies humidi ſunt temperamenti, ac medio ſe modo habent. Satiuæ ſylueſtribus præſtantiores ſunt. Maluæ ſatiuæ folia, radix, vel ſemen in lacte vel vino cocta, tuſſi calidæ & pulmonis vitio medentur. Phthiſicis in cibo & potu vſus eorum eſt vtilis. Folia ac radix, cum ſemine Fœniculi & Aniſi, in vino cocta, lac nutricibus augent: dolorem inteſtinorum & veſicæ mitigant; tenaſmum adiuuant. Aqua omnium Maluæ generum ſtillatitia, omnibus internis vitiis ardentium febrium eſt vtilis: Pulmonem & hulcera laterum refrigerat & emollit. Peripneumoniæ & pleuritidi auxiliatur. Qui ſuccum Maluę biberit, eum die iſto ab omnibus morbis liberum fore, tradit Plinius. Succus Comitialibus eſt ſalutaris. Ægilopas, Maluæ folia in acetario cum Sale comeſta ſanant: ipſa folia cum Melle tuſa oculis illini debent. Quæ de ſatiua Malua dicta ſunt, de reliquis ſimiliter eius ſpeciebus intelligenda veniunt. Flores omnium Maluarum in vino vel aqua cum Melle & Alumine decocti, putredini oris & colli, gargarizati medentur. Decoctum florum Maluæ, aut aqua ſtillatitia, contra linguæ, omneſque internas, & externas inflammationes, ignem ſacrum, anginam, aliaque œdemata, gargarizata & illita pollent. Apum & crabronum ictus aqua vel ſuccus illitus ſanat. Oleo florum Maluæ peruncta cutis, ab earundem ictibus eſt tuta. Porriginem & ſquamas capitis, in vrina cocta folia & radix, ſi caput decocto abluatur, pellunt. Omnes vulnerum inflammationes Maluæ radix, & ſemen, vel ſola, vel cum adipe, reſoluunt & molliunt. Tumores iecoris lienis & matricis, eadem cum farina hordeacea in aqua cocta, oleo oliuarum vel Ro-

faceo admixto, illita resoluunt, discutiunt & molliunt. Eadem ratione erysipelata, & gangrænam restinguunt: aculeos quoque corpori infixos extrahunt. Clysteribus folia, semen & radix ob sanandi efficaciam sunt vtilissima. Eadem in sacculo in aqua cocta, calculosis prosunt, si aquæ patiens insideat: meatus enim vesicæ laxant & aperiunt. Fluxus capitum, si pedes in ea foueantur, deprimit. Omnes in summa Maluarum species, Alcea quoque & Althea, cunctis totius corporis inflammationibus opem ferunt.

Fomentum resoluens ac flatus discutiens, Andernaci: Recipe Maluæ cum rad. M.j. florum Camæmeli, Meliloti ana P.j. sem. Lini vnc.j. Anisi vnc.ß. Ficuum num. XL. Decoquantur in aqua ad tertias. Vesicam iure hoc calente repletam, lateri adfecto semel atque iterum admoueto.

Clyster refrigerans, Andernaci: Recipe Maluæ, Violarum, Lactucæ, fol. Cucurbitæ, vel Cucumeris, vel Peponum ana M j. sem. Cucurbitæ, Cucumeris, Citrulli, Melonum ana vnc ß. Prunorum Damasc. num. xx. flor. Violarum, Buglossæ ana P.j. Decoquantur in aqua ad libram. In hac Mellis vel Sacchari rubri vnc.j. diluitur: olei violacei vnc.iij. Misce & iniiciantur.

Clyster emolliens, Rondeletii: Recipe rad. Maluæ, rad. Bismaluæ, rad. Liliorum ana quart.j. Maluæ, Bismaluæ ana M.j. sem. Lini vnc.j. Ficuum paria xx. flor. Meliloti, Violarum ana P.j. Anisi drach. iij. Decoquantur in iure pingui, vel in aqua fontis, & in lib.j. dissolue. Olei communis, vel Butyri recentis, vel axungiæ porcini vnc. iij. Misce & fiat Clyster.

Clyster emolliens alius, Andernaci: Recipe Parietariæ. Atriplicis, Mercurialis, Maluæ ana Man.j. rad. Liliorum alb. rad. Ebuli ana vnc.j. sem. Lini, Fœnigræci ana vnc. ß. Anisi drach.ij. Ficuum num. iv. flor. Chamomillæ, Violarum ana P.j. Prunorum num.v. Decoquantur vsque ad libram. In iure diluuntur Cassiæ, Diapruni ß. ana vnc.ß. Hieræ Pieræ drachm.v. Mellis Violacei, Butyri recentis ana vnc.j ß. Olei Violacei, Liliacei, ana vnc.j.ß. iniiciatur clyster tribus horis ante cibum.

CAPVT XL.

De Myrto, Milio, Mandragora, Nymphea, Oxalyde, Plantagine & Polygono.

MYrthus vel ſylueſtris eſt, quæ in multis regionibus calidis, ac locis incultis ſponte fruteſcit, vel domeſtica quæ cultura eget, cuius duæ agnoſcuntur ſpecies, vna dicitur minor effigie buxi, ſed foliis acutioribus, vt ruſci, baccas nigras gerit, hederæ æmulas, ac vineo ſucco grauidatas, vnde nigra ſæpius Myrtus dicta. Propter eius gratioſum odorem, faciemque perpetuo virentem valde commendatur, ſeduloq; nutritur in hortis, & fictilibus in vaſis tranſplantata in multarum ædium feneſtris ad delitias, & ornamentum cuſtoditur, nec raro proſtat Pharmacopoliorum veſtibulo. Eſt altera minor, alba dicta, quod foliis latioribus eſt, longioribuſq;, vt mali punicæ, & colore minus obſcuro ac ex albo vireſcente, vnde cognomen. Cultura nonnunquam in arboris mediocris altitudinem aſſurgit, vt nos in quibuſdam hortis maritimis vidimus. Vtraque Myrtus flores promit albos, ſuaueolentes, ex quibus arte debita aqua ſtillatitia elicitur ſuauiſſime fragrans. Circa Myrti caudices adnatum quid verrucoſum, inæquabile ac concolor prominet, quod velut manus Myrti ramos amplectitur, Myrtidanum à Dioſcoride appellatum: Sed nullus nunc eius vſus, cum ab inſtitoribus nec ematur, nec adferatur, nec væneat. Eſt & alia ſylueſtris ac parua Myrtus, quæ locis ſyluoſis, ſiccis, macilentis, aeri expoſitis delectatur, quæque baccas fert nigras, eſculentas & ſuaues, quas multi vaccinia quaſi baccinia nominant; alii aliis nominibus ad arbitrium fictis deſignant: In Normania, vulgus à colore nigro, qualis eſt AEthiopum, qui Mauri vocantur, moreta dictos fructus appellant. Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat, vincente frigido terreno; habet & tenue quiddam calidum, ob id ex Galeno efficaciter ſiccat: Myrtillis vero terrenam frigidamque aſſignamus naturam. Fructus & folia vtiliter & aſſumuntur, & adhibentur, quosvis humores profluentes compeſcunt, ſanguinis excretiones ſiſtunt, propter qualitatem adſtringentem. Eorum decoctum ad laxatos artus, & ad oſſa fracta atque ferruminationi repugnan-

pugnantia valde prodest. Plura apud Dioscoridem cap. 156. lib. j. Syrupus ex fructu Myrtillorum aduersus antiquam tussim, & pulmonem exulceratum, stomachumque confortandum conficitur. Paratur hoc modo: Recipe succi Myrtillorum lib. sex, Sacchari puri & purgati lib. tres, aut semiquatuor, coquantur simul apud prunas paulatim, donec Syrupi aut Mellis crassitiem assumant. Fructu seu baccis pictores & tinctores ad Blauum seu Venetum colorem vtuntur.

Errhinum ad oris fœtorem, Rondeletii: Recipe aquæ Myrti, aquæ Rosarum ana vnc. ij. Aquę flor. Genistæ, vel aquæ Citri vnc. ß. Moschi vel Ambræ G. vj. Salis parum. Quod si ditiori paretur Gargarisma, maior portio Moschi vel Ambræ poterit dari.

Electuarium Mesuæ: Recipe nucleorum Myrti tritorum vnc. j. ß. Rosarum, Spodii, Rhu, Trium Piperum, Santali, Balaustii, Gum. assi ana drach j ß. Granorum Granatorum assor. drach. vij. Coriandri præparati & assi vnc. ß. semin. Rosarum. sem. Acetosæ, sem. Plantaginis ana drach. ij. Trita probe omnia, frigantur ex Omphacio, vel succo Myrti, & aceto, siccenturque: deinde excipiantur miua acetosa, [illegible] atur drach. ij. vel iij. Cum Syrupo Cydoniorum. Confirmat ventriculum, & viscera alia roborat: fluorem alui à causa calida, vel medicamento nimis purgante, sistit: appetentiam excitat.

Electuarum de baccis Myrti Mesuæ: Recipe Baccarum Myrti tenuiss. tritarum li. j. Myrobal. nigrarum, Myrob. Belliricarum, Emblicarum in aqua Cotoneorum & vino coct. ana dra. vij. sem. Anisi, sem. Cymini, sem. Apii, aceto horis 24. macerat. & siccat. ana drac. v. Conficitur cum miua Aromatizata. Datur cum Syrupo decoctionis Cydoniorum. ventriculum & hepar firmat, eorumq; coctionem iuuat: ob id lienteriæ, & Dysenteriæ hepaticæ confert. Stomachum quoque refrigerant, Diarrhodon Abbatis, Diatrion Santalon, &c. de quibus vide suo loco.

Clyster ad dolorem colicum à pituita vitrea, Rondeletii: Recipe fol. Myrthi Pulegii vtriusque, Marrubii, Calaminthæ ana M j Fœnigræci vnc j sem. Seseleos, Carui, Cymini ana vnc ß. flor. Chamomillæ, Lauendulæ, Sambuci Anthos, Stœchados ana P. ʃ. Fiat decoctio. In lib. j. vel vnc. x. decocti dissolue vini Maluatici,

vel vini albi veteris vnc. iij. olei Anethini vnc. iv. Miſce & fiat Clyſter.

Syrupus de ſucco Myrtillorum ſeu Myrthinus ſimplex, Meſuæ: Recipe ſucci Myrtillorum depurati lib. viij. Clarificati Sacchari lib. iiij. Coquantur ſecundum artem. Ventriculum & viſcera roborat, ob id fluorem alui antiquatum ſiſtit, & tuſſim mitigat.

Syrupus Myrtinus compoſitus, Meſuæ: Recipe Myrtillorum drach. xx. Santali albi, Sumach, Balauſtiorum, Berberis ana drac. xv. Meſpillorum drac. 50. ſucci Granatorum vel Cydoniorum, Pomorum agreſtium ana lib. ß. Omnia, exceptis ſuccis, coquantur in aquæ fontis libris octo, ad medias, coletur, & fiat Syrupus cum Sacchari libris tribus, additis in fine ſuccis. Ventris fluorem hic Syrupus ſiſtit, etiam antiquum, & ſcreatum ſanguinis.

Potio pro gregariis approbata, Quercetani: Recipe Croci Martis, noſtro modo præparati ſcrup. j. calcis teſtarum ouorum drach. j. Syrupi Roſarum ſiccarum, Syrupi Myrtillorum ana vnc. j. Cum aqua flor. Papaueris rubri, fiat potio. Aſſumenda tribus horis ante cibum: pro quo capiat hordeatum cum aqua Roſarum & ſemine Papaueris, præſertim hora ſomni.

Milium, Græcis dicitur κέγχρος & κεγχρὶς: Hippocrate πασπάλη & πάσπαλος, πίσον: Latinis Cenchrus & Milium: Strabone Cenchris: Herbariis Paſpale & Paſpalus Hippocratis ac Piſtum. Serap. lib. ſimpl. cap. 102. & 357. Ieuers & Geuers: Alſaharauio, Algaures: Auicennæ Gloſſographo Algenares: Haliabbati Aureſum, & Lauſeſum in lib. de doctrina Alhaui, aliis Algenars, Piners, Cechias, & Giaures: Italis Miglio & Meglio: Hiſpanis Millo, Milho & Miyo: Gallis Mil, du Mil, Millet, du Millet: Vngaris Koles: Germanis Hirſe: Farina eius Græcis vocatur κέγχρινον ἄλευρον Dioſcoridi. Latinis Milii farina: Purgamentum Milii Plinio lib. 18. cap. 10. dicitur Applauda, in exemplar. correct. Appluda: Germanis Sprew / de Milio, &c. habet naturam frigidam, aluum conſtipat, difficilis eſt concoctionis: Eius vſum & efficaciam deſcribit talem Baptiſta Fiera in ſua cœna, talibus verſibus, quando ait:

Sunt

Sunt ieiuna, aluum durantia grata dolori,
Similia ignitis sint prius vsta focis.
Lacte in nocta fluent, molli & iniusta liquore,
Plenius, ac cœna tarda tenacis erunt.
Panici vberior liuoris mensa superbit,
Sæpius exiguis cedere magna solent.

Fit etiam inde panis Milliaceus, destillaturque in aquam, cuius vsus est ab Intra & Extra, plura apud Medicos.

Mandragora, quod iuxta mandras inueniatur, nomen accepit, vt nonnullorum est sententia. Circæa, à Circe Græcis dicta, quod radix ad amatoria conducat. Pythagoræ Antropomorphos, à forma radicis, quæ humanam quadantenus effigiem refert: Germ. Alraun. Quas agyrtæ radices humana effigie diuendunt, fictitias esse nemini ferè non constat. Ex cannarum enim aut Bryoniæ radicib. eiusmodi formam sculpunt, ac terra obruunt, quæ cum aliquando delituerit, per terram colorem mutat, ab ipsisque deinde effoditur, vt sic creuisse existimetur, qua misere imponunt mortalibus. veri tamen Mandragoræ radicis cortex in officinis hodie habetur. A quibusdam vocatur malus Canina, ab aliis pomus terrestris, eo quod poma ferat rotunda, lutea, vitellis ouorum induratorum similia, odorata quidem, sed virosa; iuxta septentrionalium axioma, Man hominem notat & Draghen, quasi gerens hominis figuram. Eius duæ traduntur differentiæ; vna dicitur mas seu candida, μώριον Græci vocant, nonnulli Arsen, alii Hypoplomon, quæ ingentibus foliis, betæ similibus, latis & læuibus viret. Fœmina verò nigra dicta, folia pandit angustiora, lactucæ minora, aliquantum hirsuta, humi procumbentia. Poma producit mari similia, sed minora, sorbi effigie, ex luteo pallescentia. Radices habet sæpius binas, aliquando ternas, inter se conuolutas & intortas, exterius nigras, intus albas, carnosas, longas & crassas. Mandragora nulla patienter fert solis æstus & lætius fruticat in locis vmbrosis & opacis vnde mandragora forsan dicta, vt viri docti quidam putant, quod in mandris & specubus sata delectetur; Dioscoridis tempore colligebatur radicis succus, qui insolatu concretus, multo erat in vsu:

Nunc

Nunc radicibus & foliis vtimur quidem, sed rarissime, atque in his solum affectibus, qui alia blandiora stupefacientia contemnunt. Ex pomis paratur oleum per infusionem, vt in officina demonstrauimus, quod prudenter adhibitum dolores quosvis tollit, & blande somnum conciliat. Theophrasti Mandragora ab hac Dioscoridis est diuersa, sed est ea quæ proprie Morion dicitur, radice grandi, caule procero, foliis mediam Solani & Mandragoræ formam referentibus, flore nigro, fructu grandi, vuæ acino simili, qui vinosum succum gustatus emittit: Germanis Dolkraut / dicitur. Gall. Morelle marine. Hanc Theophrasti mandragoram Solanum esse somnificum Trago placet, vt cap. de Solano, huius quoque fit mentio, ad quod etiam potius videtur referenda, siquidem foliis, florum forma, fructu & viribus Solanum refert. Mandragora in tertio refrigerantium ordine statuitur. Poma aliquid humiditatis & caloris, habent. Cortex deliccandi quoq; vim obtinet. De Mandragora multa scribunt veteres, multa etiam alii fabulantur. Succus eius Dioscoride teste, ex aqua mulsa potus duobus obolis, atram bilem per vomitiones purgat: potu autem largiore vitam adimit. Radix in vino cocta pota insaniam parit, & lethargicos efficit: vnde ante sectiones & vstiones commode dari poterit, ne sentiantur. Remedium vero huic potioni, si quis largius eam biberit, & diutius somno corripiatur, esse tradunt, acetum capiti affusum, & Piper, aliave sternutamenta provocantia medicamenta naribus admota. Viridia folia imposita, siue radix viridis cum Melle & oleo temperata recentia vulnera sanant, trita radix cum aceto applicata, sacrum ignem efficaciter restinguere fertur. Eadem cum aqua illita, strumas & tubercula discutit. Cum polenta articulorum cruciatus mitigat.

Mala insana dicta censent, quod difficulter concoquantur, non quod mortem inferant: siquidem in cibos veniunt. Neapolitanis apud quos nascuntur Melanzana. Nonnulli ab eleganti & pulchritudine, Amoris Poma. Gall. Pommes d' amours. Germanis Melanzan/ Dollåpffel. Dico genera, ex pomorum sunt forma: alia enim purpurea fere tota, alia vero lutea aut candorem quendam præ se ferentia. Nascuntur etiam in Germania hodie, in fossilibus potissimum, frutice qui postmodum personatiam caule & foliis

foliis refert: quæ tamen longiora ſunt & magis laciniata: flos Augusto vel Septembri menſibus iis purpureus, ſpecioſus, ex foliis è calatho ſtellatim radiati: Fructus oblongi mali forma & magnitudine, in quibus ſemen ſiliquaſtro non diſſimile. Radix multis capillata fibris, & lutea. Gaudet eodem fere cultu quo cucumeres & Melones. Frigidam humidamque malis inſanis naturam tribuunt. De viribus nihil conſtat. Nonnullis tamen ex oleo, ſale, & pipere fungorum modo coquuntur.

Alii aliis modis apparant, in acetariis ex oleo, pipere & aceto cum igni primum inferbuerit, ac in taleolas diuiſa fuerint, edentes. Alii muna condiunt acida. Reuera tamen cibus eſt incommodus, minuſque ſanus.

Aqua ad venena erodentia, Rubei: Recipe Theriacæ vnc.ij. Condit. Aelenii, ireos ana vnc.j. Succi Baccarum Lauri, ſucci iuniperi, ſucci Betonicæ, ſucci Centaurii minoris, ſucci Verbaſci, ſucci Marrubii, ana vnc. iij. Florum Nymphææ, Flor. violarum, Cortic. rad. Mandragoræ, ſeminis alterci albi ana vnc.j. Opii vnc.ij. Excepta alembico, artificio reſoluuntur, ſed melius in diplomatis. Neq; ſolum prodeſt, veneno læſis, quod vrit corpus, ſed internis dolorib. qui cum febre cruciant.

Oleum Mandragoræ, Nicolai: Recipe olei communis lib.ij. ſucci pomorum Mandragoræ vnc. iv. Succi Hyoſcyami albi vnc.ij. Succi capitum papaueris, nigri vnc. iij. Succi violarum, ſucci Cicutæ ana vnc.j. Opii, ſtyracis calamitæ ana vnc. ſ. Succi cum oleo decem diebus ad ſolem macerentur, deinde coquantur in duplici vaſe ad ſuccorum conſumptionem: cola, & opium cum ſtyrace diſſolutum cum pauculo oleo probe miſceto, & repone. Ad nimios dolores capitis valet, phreneticis, male dormientibus, fronti illitum, & naribus iniectum, vehementer opitulatur: pulſibus brachiorum & plantis pedum illitum, quocunque modo vigiliis fatigatum, celerrime obdormiſcere facit. Nota: Quia non habentur apud nos Mandragoræ poma, ergo loco ſucci eorum, accipienda eſt rad. corticis: li. j. Qui contundendi in aqua ſuffic. & colato decocto, reliqua addenda.

Aliter. Recipe olei lib.v. Succi malorum Mandragoræ vnc. viij. Succi capitum Papaueris vnc. vj. Succi Hyoſcyami albi vnc. iv.

Succi Violarum, cicutæ ana vnc.ij. Opii, Styracis ana vnc.j. Eodem modo, quo præcedens, conficitur. Nicol. Alexand. Philonium Hamech: Recipe Melanthii, Castorei, Piperis, Ameos, Baccarum Lauri, Cymini, Fol. Rutæ, Calaminthes, Opii, Hyoscyami, Cort. rad. Mandragoræ ana partes æquales, Excipe melle. Datur à drach.ij. ad ana.ij. Præstat ad sedandos vehementes & lethales partium dolores, ventriculi, coli, hypochondriorum, hepatis, lienis, renum, vteri, excitatos à crudis humoribus, aut flatu crasso, aut amborum causa intemperie frigida: valet etiam ad suffocationis periculum, singultum vehementem, & vrinæ difficultatem.

Nymphæam græci, quod aquis gaudeat, dixerunt: Latinis ac officinis Nenuphar, clauus veneris, Digitus veneris, alba Palustra Papauer palustre: Germanis *Seeblumen*, *&c*.

Alii a Nympha zelotypiæ stimulo erga Herculem mortua natam poetæ fabulantur, inter plantas aquarum alumnas maxime ad medicos vsus commendatur. Duum est generum: Candida ac Lutea. Nymphæa candida, folio nascitur orbiculato, leui, herbaceo, amplo, in stagnantibus aquis supernatante, flore candido, lilio simili, in medio croceum habente apicem, & cum defloruerit capite papaueris, in quo semen latum, amarum, pingue. Caulis gracilis & læuis: Radix nigra & ampla, dulcis, nodosa, clauæ formam repręsentans. Vnde etiam quidam Rhopalon vocãt, hoc est, clauam. Item Herculeam à Nympha, quæ Zelotypia erga Herculem fuit mortua, secundum fabulas. Nymphæa lutea folia fert priori similia, radicem albam & asperam, florem luteum, splendentem, rosæ similem. Germ *gæl Seeblummen*. Vtraque locis palustribus & stagnantibus conspicitur. Luteam Nymphæam Thessalam proprie vocant, sicut Nymphæa candida Heraclea venit appellatione.

Vtrique facultas est refrigerandi & exiccandi citra morsum. Liquor Nymphææ candidæ stillatitius, duarum vel trium *vnciarum* pondere potus, aduersus ardentes febres, pestis maxime tempore, præstans est remedium: præsertim vero iis qui Ethicam in pleurisi sentiunt; Tussi quoque aridæ, vehementi siti, iecoris & lienis inflammationi medetur, ac extrinsecus etiam linteola in liquore isto madefacta, iecori & cordi tepida commode imponuntur. Diuturno alui fluxui, idem liquor, aliquoties in die potus fert auxilium.

Ad

Ad eoſdem affectus conſeruas nonnulli & olea ex eius floribus conficiunt,

Genitale ſemen prorſus extinguit, ob quod iis tantum conueniet, qui caſtitati ſe addixerunt. Radix & ſemen in nigro vino cocta & pota, menſes, nullo alias remedio adiuuante, ſiſtunt.

Quæ de inflammationibus intra corpus dicta ſunt, eadem quoque de externis partium inflammationibus, vtpote capitis, iecoris, cordis, lienis, & ardentium puſtularum, ſunt intelligenda.

Aqua cum linteolo fronti illita phreneſin ſedat: quod oleum quoque eiuſdem præſtat. Eadem ratione iecoris æſtum refrigerat, maculaſque faciei ex calore natas exterit. Anthracas, & ex calore orta corporis vlcera, oleum eius lenit & reſtinguit. Syrupus de Nymphæa ſimplex, Nicolai: Flores Nymphææ, quot voles, macerato, ac ter flores mutato. Horum infuſionis accipies lib. jv. Sacchari quod ſufficit.

Miſceantur & coquantur vſque ad ſyrupi conſiſtentiam, deinde in vaſe vitreo, vel figulino vitrato ſeruetur per annum. Doſis à ſeſcuncia, vſque ad vncias duas, cum aquæ appropriatæ dupla quantitate.

Bilis flauæ feruorem extinguit, ideoque mirifice ardentibus, febribus aliis acutis auxiliatur. Somnum quoque conciliat.

Syrupus de Nymphæa compoſitus, Franciſci Pedemontani: Recipe flor. Nymphææ albæ vnc. ij. Flor. Nymphææ luteæ, ſem. Pſyllii integri, ſem. Acetoſæ ana vnc. j. ſem. cucurbitæ, citrulli, cucumeris, melonum, lactucæ, ana vnc. ſ. ſem. Endiuiæ ſat. Endiuiæ ſylu. Portulacæ ana drach. ij. Radicum fœniculi vnc. j. Coquuntur in aqua hordei ſufficienti: & colaturæ adduntur ſacchari libr. j. Vini granat. acidorum, aceti albi ana vnc. ij. Fiat ſyrupus & aromatizatur cum ſantali c trini, ſpicæ indicæ ana drach. j. ſ. Conſeruatur in vaſe vitreo vel vitreato figulino ad annos duos. Doſis & actio, vt præcedentis.

Epithema ad ſomnum, Andernaci: Recipe florum Nymphææ, violarum, meliloti ana P. j. Fol. lactucæ, Papaueris albi ana M. S. ſem. Papaueris, lactucæ, Anethi ana drach. j. ſem. Alterci drach. ſ. Contundantur omnia & fronti inter duo lintea, vel

pannos sericos, intersutos, appositis ligaculis applicētur Oleū nymphæatum, seu nenupharis albi. Recipe flor. Nymphææ alb. vnc. iv. Olei omphacini lib. j. Macerentur in sole diebus decem: deinde exprime & nouos flores immitte: tertio idem facito. Vires habet violati, refrigerat tamen magis, quam violatum: minus quam papauerinum: hyproticis, & intemperium partium, vt renum, calidam sanantibus vtiliter miscetur, & veneris tentiginem prohibet, genitali inunctum: somnum etiam conciliat.

Oleum nenupharis citrini. Hoc oleum fit ex luteis, siue citrinis Nymphææ, hoc est nenupharis florib. & oleo omphacino vt precedens. Ad eadem fere, ad quæ præcedens, valet.

Conserua florum nenupharis: Recipe flor. Nymphææ luteorum, recentium lib. ſ. Sacchari albi lib. j. Tere in vase lapideo, ac in formam opiatæ confice: insola, & in vase fictili conserua. Febricitantibus, hecticis, & pleuriticis confert: cerebrum refrigerat, somnumq; inducit.

Puluis ad capitis dolorem à vaporibus: Recipe flor. Nymphææ vnc. ſ. Coriandri drach. ij. Forum rosarum, violarum ana drach. j. ſ. Foliorum Sumach drachmas iij. Corallorum rub. Balaustiorum ana drach. j. ſ. Santali rubri, cort. citri ana drach. j. Fiat puluis subtilissimus.

Epithema ad hecticam febrim: Recipe hordei mundi P. S. Flor. nenupharis. P. j. Flor. violarum p. i. ſ. 4. sem. frig. maior. ana vnc. ij. Fiat decoctio. In libr. iij. dissolue olei violati, amygdal. ana vnc. iij.

Misceantur bene, & fiat Epithema, supra totum thoracem: frequenter autem vtendum sero ac mane.

Epithema ad febres ardentes & siccas: Recipe hordei mundat. P. S. Flor. violarum, nenupharis ana P. j. sem. Melonum, cucurbitæ, citrulli, cucumeris, ana vnc. ij. Fiat decoctio. In colaturæ lib. iii. dissolue olei amygdal. dulc. violarum ana vnc. iij.

Agitentur simul & fiat Epithema, supra totum thoracem applicetur. Maxime conuenit febribus hecticis, & squalidis.

Oxalis inter rumicis ſeu laphati genera numeratur à Dioſcoride, non quod ſit vtriuſque ſapor ſimilis, qui in Laphato ſubdulcis eſt & fere inſipidus, in oxalide, ſeu acetoſa acidus, vnde nomen quod ὀξὺ Græce dictum, modo ad folia Lapathi mucronata, modo ad oxalidis acidum ſaporem accommodatur. Acetoſa autē eſt omnib. nota, eaq; duplici genere agnoſcitur, vna ſylueſtris, omniū minima & acidiſſima, quæ multo luxu ſabuloſis locis, macilentis & ſæpe inter ſegetes naſcitur. A Belgis acetoſa veruecina, ab aliis vineta cognominatur.

Altera maior eſt, quæ in locis humidioribus delectatur, vt in pratis & hortis multis; cuius duæ ſtatuuntur differentiæ, vna quæ ſemper hortenſis eſt, & repens, ab aliis effigie valde diſſimilis; folia namque habet rotunda, & colorem ex ſubcineritio vireſcentem; ſaporem vero acidum, vt reliquæ oxalidis ſpecies, ſed palato magis arridentem. Altera maioris acetoſæ differentia omnibus nota eſt, de eaque vox acetoſæ abſolute intelligenda eſt, ob ſacros ſeu magnos effectus herba ſacra quibuſdam dicta.

Oxalis in memoriam reuocat oxytriphyllum: ſeu trifolium acetoſum, mulierculis panis cuculi, officinis pluribus Alleluya, Fracaſtorio luyula dictum. Planta humilis eſt, in locis ſyluoſis vere nouo naſcens, cauliculis tenuibus, breuibuſq; in quorum ſummitatibus foliola tria inſident, tenuia, pallide vireſcentia, ſapore acida, grataque. Flores è breuibus pediculis prodeunt candidi, quinque foliolis cohæreſcentes.

Puſilla hæc herba cor recreat, putredinem arcet, refrigerat, & aqua ex ea deſtillata febribus continuis & peſtilentibus confert. Eſt autem diſcrimen inter Lapathum, Hippolapathum, Hydrolopathum, Oxylapathum, & Lapathum ſanguineum.

Lapathum ſimpliciter dictum ſeu rumex olus eſt culinis expetitum, coquis patientia, herbariis parilla vulgo dictum.

Hippolapathum vel Latifolium eſt, vel rotundifolium: vtrumque cultum & Rhabarbarum monachorum, & aliquando Pſeudorba recentiorum nuncupatum. Hydrolapathum duum eſt generum, magnum & paruum: vtrumque præcedentibus ſimile, nec niſi paluſtribus & aquoſis locis læte viret & adoleſcit.

Oxylapathum in locis incultis vberrime prouenit, radice longa, crassaq;, intus flaua, seu crocea, surculo bicubitali, brachiato, foliis longis, latis, striatis, acuminatis, semine herbaceo, lato ex pediculis minutissime dependente & tenuibus membranis inuoluto, colore rufo. Lapathum sanguineum, seu maculatum, multi non satis considerate sanguinem draconis vocitant. Ex Lapathis quoque est oxalis, de qua supra, vt etiam herba quædam, nescio qua ratione Piger Henricus dicta, quam spinaceum olus syluestre puto. Aqua stillatitia Oxalidis, pestilentialibus febribus, inflammationi iecoris & ventriculi, pota, aut extrinsecus cum linteolis imposita, fert opem. Oxylapathi, item Oxalidis folia, succus & aqua stillatitia, omnis generis scabiem sanant, præsertim purulenta ex calore nata vlcera. Contra scabiem linimentum conficitur, puluere oxylapathi cum aceto temperato. Nonnulli succo expresso vtuntur, aut radicem & folia in aceto decoquunt. Dentium dolori decoctum oxalidis aut oxylapathi medetur. Auribus inditum dolorem mitigat.

Iulapium oxalidis fit ter coquendo herbam acetosæ reiteratam seu renouatam ex aqua modica, quantum pro tegenda seu mergenda herba sufficit: & postea decoque ad consistentiam, cum æquali portione sacchari.

Hoc album permanet, & est iucundum & vtile: siquidem sub æstiuis feruorib. aqua vel simplici vel destillata pro libitu diluitur, grateque bibitur. Syrupus de succo acetosæ, Mesuæ. Recipe succi acetosæ depurati lib. iij. Sacchari clarificati lib. ij. Coquantur secundum artem. Febribus biliosis, & pestilentialibus saluber est, cordis & ventriculi flammeum calorem extinguit, ipsaque roborat.

Elegans remedium in spirituum euanida vi, Heurnii: Recipe succorum densatorum Acetosæ, Endiuiæ, Rad. Quinquefolii *ana* vnc. j. Limaturæ Auri scrup. ij. Caphuræ drach. j. Serici crudi *drach.* ij. Sem. citri vnc. ß. Conser. fol. Endiuiæ, Acetosæ ana vnc. j. Cum syrupo de acredine citriorum fiat electuarium. Datur à semidrachma ad semunciam.

Epithema in febribus ardentibus circa statum, Rondeletii: Recipe Aquæ acetosæ, violarum, Buglossæ ana vnc. iv. Aquæ Scabiosæ,

Aquę ſcabioſæ, meliſſæ ana vnc. ſ. ſpec. Diamarg. frig. Oſſis de corde cerui ana vnc. j. Cinnamomi Grana v. Fiat Epithema, quod eo tempore admoueatur, quo maius incendium ab ægroto percipitur.

Conſerua acetoſæ: Recipe acetoſæ lib. ſ. Sacchari libr. i. ſ. Tere in mortario lapideo: deinde inſola, & ſerua per annum. Valet cholericis.

Epithema ad dolorem ſtomachi ex calore, Andernaci: Recipe acetoſæ, Endiuiæ ana m. j. Althęæ cum rad. M. S. Abſinthii P. S. Roſarum rubr. p. j. Coriandri præparati vnc. ſ. Santalorum omnium ana drac. j. ſ. Berberis drach. ij. Decoquantur ex aquæ libris duabus ad dimidias, ſpongiæ, aut lintea iuro iſto madida, & expreſſa, ventriculo imponantur.

Epithema aliud ad calidam hepatis intemperiem, Rondeletii: Recipe aquæ acetoſæ, aquæ Endiuiæ, aquæ Bugloſſæ, ana vnc. iij. Aquæ Scariolæ, aquæ Solatri ana vnc. j. ſ. Aceti, vini albi ana vnc. j. Trochiſcorum de ſpodio ſcrup. ij. Spicæ nardi drach. ſ. Santalorum omnium ana ſcrup. j Miſce, & fiat Epithema, vt prius.

Epithema aliud in vehementi febre: Recipe aquæ acetoſæ, Bugloſſæ, ana vnc. iij. Aquæ roſar. vnc. ij. vini albi vnc. ſ. Spec. Diamarg. frig. Oſſis Myrobalani ana drach j. Cinnamomi G. v. Miſce ſimul cum pauco ſcarlatæ granatæ: fiat Epithema, quod tepidum admoueatur regioni cordis.

Plantago à planta, Latinis. Arnogloſſum, id eſt, lingua agni à forma. Quibuſdam Polyneuros, à neruorum multitudine. Gallice, plantain. Germanis *Wegerich*. Duo recenſet eius genera Dioſcorides. Maius foliis craſſioribus, vegetioribus, latioribus, & betaceis: caule anguloſo, & cubitali, ſubrubro: ſemine tenui à medio ad verticem vſque circundato flore in ſpica luteo, nonnunquam herbaceo: radice tenera, hirſuta, candida, digitali craſſitudine. Naſcitur circa ſepes, aggeres & prata, locis tamen paluſtribus potiſſimum. Græcis ἑπτάπλευρον, id eſt, Septineruia, à ſeptenis neruis ſeu fibris, quæ in foliis apparent. Minus, quod anguſtiora, minora, molliora, leuiora, & tenuiora folia habet, caule angu-

angulofo,in terram inclinato,flore pallido, femine in fummis caulibus.Iifdem quibus primum genus locis nafcitur. Græcis Pentaneuron, id eft,quinqueneruia,à fibrarũ numero. Officinis lanceolata,à foliorum acumine.Vtriufq; herba & flores Maio & Iunio,femen vero Augufto colligitur.

Eft & tertium Plantaginis genus,quod refert Tragus,fubftantia tenuiore, quam primũ,folio rotundiore, feffili, in formam ftellæ, & hirfuto, colore cinereo, fibris feptem diftinctum,& virefcens per hyemem,nomine cum primo eodem.

Quartum etiam addit Plantaginem aquaticam,foliis minoris Plantaginis, caule procero & ramofo, flore in fummo exiguo,& candido,ficut in Limonio.

Alii male Alifma vocant. Mediocriter ficcum eft & frigidum, vnde maximus eius in medicamentis vfus. Refrigerat fimul & deficcat. Recentia folia cum aceto & fale cocta, cœliacis & dyfentericis profunt: Idem præftat femẽ&eius puluis fumptus. Commodior eft aqua ftillatitia: excreantibus & mingentibus fanguinẽ, phthificis item auxiliatur.

Radices eius tres in vino coctæ, febri tertianæ,quatuor vero quartanæ refiftere traduntur.Efficacius tamen hoc præftat aqua ftillatitia,cyatho eius ante febris inuafionem fumpto: mẽfes quoque cohibet,omniaq;interna corporis vitia fanat.

Eadem præftat fuccus eius, aliquot diebus potus. Phrenefin fuccus vel aqua eius illita compefcit.

Oculis inftillatus fuccus, inflammationes eorum fedat, purgatque. Auditum auribus infufus reftituit.

Oris ac gutturis hulcera emendat,fi os aqua eius colluatur. Lichenis malo trita medetur:fiftulas,Carcinomata,Carbunculos, intertriginem,aliaque vitia purgat ac fanat.

Cum Aizoo temperatus fuccus fiue aqua,Eryfipelata,*aliafque* inflammationes reftinguit.Strumis pellendis collo à *nõnullis fufpenditur.*

Plurimum præ aliis herbis in difcutiendis tumoribus, reftinguendifque inflammationibus pollet Plantago aquatica.

Clyfter

Clyſter glutinatorius, Andernaci: Recipe ſucci vtriuſque Plantaginis, ſucci Portulacæ ana vnc.iv. Boli Armeni, ſanguinis draconis, Amyli ana drach.ß. Seui Hircini vel Caprini vnc.j. Mixta iniiciantur.

Clyſter conſolidans, Rondeletii: Recipe hordei integri torrefacti P.j. Plantaginis, fol. Myrti ana M.j. flor. Roſarum P.j. Fiat decoctio in libra diſſolue Trochiſcorum alborum Rhaſ. vnc.j. Amyli ſcrup.ß. Miſce, & iniiciatur.

Iniectio in vterum ad deterſionem vlceris poſt fœtum mortuum, Rondeletii: Recipe fol. Plantaginis, Agrimoniæ, Ceterach, Myrti, Lentiſci ana Manip.j. Fiat decoctio in aqua fontis, vel extinctionis plumbi, & in colatura diſſolue pro libra, Sacchari rubri, Mellis Roſar. Col. vel Syrupi de Roſis ſiccis vnc. iij. Miſce, & fiat iniectio per Metrenchytam.

Gargariſma ad Anginam, Andernaci: Recipe aquæ Plantaginis, aquæ Caprifolii, Mellis Roſati ana vnc. iv. Diamoronis vnc. j.ß. Ex his mixtis fiat Gargariſma: eoque ſæpius æger quotidie vtatur.

Gargariſma ad oris vlcera putrida, Andernaci: Recipe Plantaginis vtriuſque, Prunellæ, Fragariæ, Liguſtri, Roſarum rub. Maluæ, flor. intybi ſylueſtris ana æqualis modus. Decoquantur omnia in vaſe fictili nouo ex aqua, fiatque Gargariſma.

Errhinum ad vlcera purganda, & conſolidanda: Recipe ſucci Plantaginis, Solani, Roſarum ana vnc. iij. Vini albi, aut ſucci Mal. punicorum, Mellis ana vnc.j. Miſceantur, fiatque Errhinum.

Errhinum ad ſanguinem reprimendum: Recipe ſucci Polygoni, Plantaginis ana vnc.j. Succi ſtercoris Aſinini vnc.j. ß. Pollinis vnc.j. Penicillum ex panno lineo formetur, quod his imbutum, naribus indatur.

Epithema ad teſticulos refrigerandos: Recipe aquæ Plantaginis, & Nymphææ ana vnc.iv. Vini vnc.j. Miſce & linteo admoueantur. Heurnius.

Epithema ad ventriculum corroborandum: Recipe Plantaginis vtriuſque ana M.j. Comarum Abſynthii M. ſ. Roſarum

rubr.P.j.ß. Santalorum omnium ana drach. j.ß. Coralli rubr. vnc. ij. Omnia sacculo imposita ex aqua cum pauco aceti, cui aliquid vini adiectum sit, coquantur. Linteum duplicatum hoc iure calido imbutum, ventriculo admoueatur.

Polygonum herba à multis geniculis nomen accepit. Masculum Dioscorides cognominat, ad differentiam fœmellæ, quam Hippurin vocant. Dicitur eadem seminalis, à copioso semine: & sanguinaria ab effectu, quo in sanguine sistendo pollet. Gorrigiola & Centumnodia Officinis, à forma seu geniculorum multitudine: Gallis Gorrigiole: Germanis Weggraß. Dioscor. duo facit genera: Marem & fœminam. Mas nascitur in semitis passim, ramis tenuibus, teneris, copiosis, geniculis intersectis, in terra graminis modo repentibus: foliis rutæ similibus, longioribus tamen: semine iuxta singula folia: flore albo puniceove: floret æstate. Aetius Heliobotanen, hoc est, solis herbam appellari dicit. Item Proserpinaca, Apuleio & Dioscoridi. Nascitur in aruis humidis præsertim inter rapa, quædam herba Polygano similis, ramulis multis, crebris geniculis, sicut dicti Polygoni, foliis teneris, acuminatis, coloris cinerei, qualia fere Cyparissi: flore & semine multiplici, stellato, seminis milii forma, odoris fortis: radice rotunda, alba, villosa, digiti longitudine: Viribus Polygono similis. Vnde Polygonon minus seu Polycarpon, á seminis copia nominari poterit. Polygonum fœminam, quam describit Dioscorides, Hippurin faciunt alii minorem: caule fruticat vno, arundini teneræ simili, densis geniculis, & in se tubarum modo farctis: articulos in orbem cingunt apices, foliolis piceæ similes: radicem habet inutilem, locis nascitur riguis, vide caput de Hippuri. Frigidum est Polygonum in ordine secundo, & quodammodo initio tertii, simulque exiccat. Spissandi ac refrigerandi vires obtinet. Polygonum vtrumque in vino rubro coctum, omnes alui fluxus, vomitus, sanguinis excretiones & menses superfluos cohibet: Venena & calculum expellit efficaciter. Ventriculi & Choleræ æstum restinguit: omnibusque internis vitiis medetur. Aqua stillatitia cum trito semine pota, parium est effectuum. Pecoribus pabulum

est.

eſt gratiſſimum. Succus vel aqua Polygoni vtriuſque ſtillatitia, inflammationibus corporis internis & externis reſtinguendis plurimum prodeſt: Aurium dolorem mitigat. Collutione gingiuarum putredinem curat. Vulnerum inflammatorum, veterumque damnorum ſymptomata, præſertim circa genitalia loca prohibet.

CAPVT XLI.

De Pulmonaria, Panico, Portulaca, Papauere & Roſis.

PVlmonaria trium eſt generum: 1. dicitur Pulmonaria Gallica & Pulmonaria Aurea, Conſolida Lactaria, Conſolida Lactucina, Hieronymo Trago, Piloſella maior: Germanis Buch-Kehlen.

Secundum genus dicitur Pulmonaria Gallica fœmina.

Tertium genus dicitur Pulmonaria Gallica, Anguſtifolia: Naturam habent frigidam & ſiccam, in Chyrurgia maximi ſunt momenti, fit inde Syrupus & aqua: ſic veniunt Interne atque Externe vſurpandæ hæ herbæ, &c.

Panicum Græcis ἔλυμος, μεχίνη, μελύη & μέλυνος: Latinis Elymus ſiue Helymus, Meline ſiue Melyne, Melinus, Diocle: Melfrugum, Plinio Panicum, Panica & Panicula: Serap. lib. ſimpl. cap. 104. Dochon, aliis Amram, Dora, Alſaharauio Glares, reliquis Dochen, Diochen, Dolin, teſte Matth. Syluatico Dorathin, & Buthicin: Italis Panico & Panigo: Hiſpanis Panico, Paniſo ſiue Paniſo & Painſo: Gallis Panicum, Paniz, du Paniz ſemblable, & du Paniz oniliet: Germanis Fenchel/ꝛc.

Secundum genus dicitur Panicum viſoſum, Panicum Indicum, Panicum Hiſpanicum, & Panicula. Tertium genus dicitur Panicum ſylueſtre, Panicula ſylueſtris, aliis gramen Mannæ ſylueſtre:

Germanis wilder Fenchel/rc. refrigerat in primo & ſiccat in ſecundo gradu velut Oryza : generat ſanguinem craſſum & habet vim conſtipandi. Fit inde Panis Panicaceus : aliâs eius vſus eſt Internus: Externuſque. Eſt etiam panicum cæruleum Indicum, cuius in Medicina nullus adhuc inuenitur vſus.

Portulaca, Andrachne: Gallice, Pourpier, Purchaille: Germanice Burgel. Duæ ſunt huius ſpecies : Hortenſis & ſylueſtris. Hortenſis caules habet craſſos, pingues, teretes, & in altum erectos, lente vergentes in puniceum, folia pinguia, à tergo candida, flores exiguos, luteos, ſemina nigra, in herbaceis calycibus contenta. Naſcitur in hortis, vineis, lociſque cultis. Sylueſtris naſcitur in locis petroſis, & incultis, foliis oleæ, multo tamen minoribus, numeroſioribus, & tenerioribus : cauliculos habet rubentes, ab vna radice multos, in terra ſeſſiles, qui commanducati ſucco abundant, glutinoſique & ſapore ſunt ſalſi. Nec eſt tertium Aizoi genus, vt quorundam fert opinio. Vtriuſque & folia & flores Iunio & Iulio potiſſimum ſunt carpendi : Semen vero menſibus ſequentibus. Vtraque in tertio ordine à temperatis ac mediis refrigerat : humectat vero in ſecundo. Portulacæ & folia & ſemen pota aut comeſta, internæ ventriculi, iecoris & renum inflammationi maximo ſunt auxilio : dyſenteriam, alioſque alui fluxus compeſcunt : renum inflammationem refrigerant & confortant : vrinæ ardorem pellunt : ſanguinis in matrice profluuium, ficus, hæmoptyſin, aridam tuſſim & dyſpnœam tollunt. Gonorrhœam item & Veneris inſomnia ſiſtunt, ſanguinis calorem mitigant, ac impudicitiam refrænant. Stomachum in acetario ſumpta, corroborant. Ad eadem omnia aqua ſtillatitia prodeſt. Folia & ſemen trita in farina hordeacea, ac temporibus illita, phreneſin compeſcunt. Eodem modo oculorum, aliarumque partium inflammationibus, eryſipelati item, auxiliatur. Succus aut liquor Portulacæ, cum Irino oleo aut Roſaceo temperatus, quietem & ſomnum, illitus, inducit. Pueris præ nimio calore non commode dormientibus, cum ſtupa capiti illinitur, vel ſtillatitia interdum aqua bibenda datur. Linguæ inflammationibus, Cydoniorum nuclei, in Portulacæ ſtillatia aqua mollefacti, commodiſſime illinuntur. Idem præſtat

Ozim

Ozimi ſemen, dicto modo illitum. Dentium ſtuporem ex acido cibo aut aliunde natum, ſi aqua eius os colluatur, aut folia commanducentur, corrigit. Vulneribus ad ſyderationem ſpectantibus ex polenta illinitur. Plagis Sagittarum aut ſerpentum impoſita, venenum extrahit. Prociduum vmbilicum infantium adiuuat. Puſtulis cum polenta & Sale, aceto & Cera inungitur. Hulcera oris & Gingiuarum tumorem, commanducata cruda, ſedat: Mobiles dentes ſtabilit. Ceruicis dolori, cum Galla & Lini ſemine, pari quantitate ſubuenit. Mammarum vitia cum Melle aut Cimolia creta, emendat. Ardentibus febribus cum polenta imponitur. Podagris calidis & eryſipelati, cum ſale illita, medetur. Vulnerum doloribus ex oleo cum polenta illinitur. Neruorum duritiem emollit.

Electuarium ad calculum: Recipe ſucci Portulacæ, Fœniculi marini ana vnc. ß. ſem. Paliuri vnc. j. Aſari, Ochræ ana drach. iij. Cinnamomi Seſeli ana drach. j. cum Syrupo de Byzantiis, vel de quinque rad. fiat Electuarium. Parantur etiam ex Melle Lithontribone lapide Iudaico, additis ſuccis vel Syrupis conuenientibus. Rondeletius.

Papauer ſatiuum: Germanis Magſamen. Gallis Pauot. Duo ſunt eius genera: Alterum quod Papauer album dicitur, Græcis Thyſacite, ab oblongo, & vtriculis ſimili capite: ſemine candido. Alterum nigrum, Græcis Pithite, à dolii forma, quod nigrum ſemen in lato, Seſſili, & doliolo ſimili capite, concludit. Officinis & vulgo Papauer nigrum, foliis conſtat longis, per ambitum ſerratis, nulloque pediculo cauli adhærentibus: floribus vel candidis, vel ex candido leniter purpureis: capitibus oblongis, in quibus ſemen atrum vel candidum. Succus Papaueris μηκώνιον dicitur: non Opium, vt quorundam eſt error. Eſt enim Opium liquor eius lacteus; vt poſt dicetur. In hortis ſatum prouenit. Floret Iunio & Iulio potiſſimum, ac ſubinde in capitulis ſemen profert. Tragus quinque obſeruata à ſe ſatiui genera enumerat, flore & ſemine differentia.

Primum floribus in ſummo candidis, maculis purpureis diſtinctis, ſemine cano, quod cùm maturuerit ſponte ex fathiſcentibus circa ſcapum capitulis excidit. Hocque eſt vulgare Papauer.

Alterum flore prorſus candido, capitulis nonnihil quam in altero longioribus, ſemine etiam candido.

Tertium floribus ſimiliter candidis, ſed maculis circa capitulum rubris tinctis, ſemine ſubflauo.

Quartum flore penitus rubro, ſemine atro.

Quintum flore Puniceo, maculis circa caput fuſcis, ſemine ſimiliter nigro. Præter hæc adhuc duo, alterum candido, alterum rubro flore, foliis in flore ſciſſis, & in extremitatibus diuiſis, alterum candido alterum fuſco ſemine, tradit. Omnibus ſemen in capitulis eſt concluſum. Primi tantum generis capita, maturo ſemine fathiſcunt, ſicut Papaueris erratici. μήκων ῥοιάς Græcis, Latinis Papauer fluidum ſeu erraticum, à flore ſic dictum, qui eis protinus decidit. Μήκων Græcis dictum, à μηκωνεῖν, id eſt, à non miniſtrando, quod eo veſcentes non ſuis fungi officiis patiatur: quod de ſatiuo intelligitur. Officinis Papauer rubeum. Gallice Coquelicoc. Germanis à ſtrepitu quem pueri harum foliis edunt Klapper Roſen/ quaſi crepitaculares roſas, & Korn Roſen / in ſegetibus paſſim à Maio ad Autumnum vſque ad naſcuntur. Duo ſunt eius genera maius & minus, non niſi magnitudine differentia: Folium habet, Dioſcor. autore, Origano ſimile, aut erucæ, aut intybo erratico, aut Thymo, inciſum, ſed longius & ſcabrius, caule iunceo, aſpero, cubitali, recto: flore rubeo, interdum candido ſimili Anemone: caput oblongum, ſed quam Anemones minus: ſemen rufum, radix longa, ſubcandida, minoris digiti craſſitudine, amara. In aruis & ſegetibus paſſim naſcitur. Floret vere & meſſis tempore. Porro Dioſcorides non bene Papauer foliis Origani & Thymi comparat, vt oſtendit etiam Cordus, cũ nulla ſit ipſi cum his ſimilitudo, ſed folia habet Erucæ aut Cichorii modo inciſa. Vnde abundare iſta apud Dioſcoridem colligitur, & ab alio quodam adiecta. Altera ſpecies prior ſimilis eſt, foliis Cichorii. Non autem eſt Anemone Papauer rubeum, vt docet Ruellius. Papauer Cornutum, Græcis μήκων κεραῖτης, Germanis gelb Oelmagen: Gallice Pauot Cornu. Folia habet candida, tenuia, hirſuta, verbaſco ſimilia, ſerrato ambitu, ſylueſtris Papaueris modo, cui nec caulem habet diſſimilem,

milem, flore luteo, pallidove, calyce pusillo, inflexo vt cornicula, effigie Fœnigræci, vnde cornutum, seu corniculatum est dictum: semine nigro exili, quale est Papaueris, radice per summa cespitum, sublimi, crassa. Locis nascitur maritimis & gracilibus, vt autor est Dioscorides, apud nos non nisi satum prouenit. Floret Iunio, semen messis tempore colligitur. Marinum alii appellant, quod in maritimis crescat. Errant qui memythen, id est, Glaucium, hoc idem appellant, foliorum decepti similitudine. Differt enim ab eodem. Sicut & ii errant qui idem cum Rhoade, hoc est, papauere erratico. Theophrastus papauer syluestre facit.

Papauer satiuum quarti est ordinis, sicut & reliqua Papaueris genera, refrigerantium. Papauer album in panem & cibos commode & vtiliter miscetur. Vertigine laborantibus, vt experimento constat, auxiliatur. Soporem allicit in pueris & viris. Infantibus in pulte semen datum, somnum conciliat. Succus eius efficacior est, sed magis noxius corpori.

Papauer nigrum vel succus eius, per se aut cum vino potus, fluxos à capite in pulmonem decidentes, sedat, tussim asperam lenit: omnisque generis defluxiones constipat, in viris & fœminis.

Papaueris semina, succus, herba, aut stillatitia aqua; phreneticis, fronti illita, sunt auxilio, matrici indita dolores sedant, & fluxus sistunt: idem præstat decoctum capitulorum Papaueris: ignem item sacrum restinguit. Cum oleo Amygdalino auribus infusum, tinnitum compescit. Ad eadem pollet liquor foliorum, capitum, & seminum stillatitius. Ex nigro autem Papauere lacteus liquor, leniter iecisis vasculis colligitur, quem Opium in Pharmacopoliis nominant. Exprimitur etiam ex tusis vasculis & foliis succus, & in sole exiccatur: eum priuatim Græci vocant Meconium, sed viribus est liquore imbecillior, propter inconcoctam & aqueam substantiam, quam ob causam facile putrescit & teredinem sentit. Opium itaque Papaueris est liquor; non igitur exiguo errore succus Papaueris à multis vertitur, cum succus eius dicatur Meconium. Quinque vel sex Papaueris erratici capita, cum tribus vini Cyathis decocta, donec ad duos

redu-

reducantur, bibuntur contra vigilias, vt somnos accersant. Tusum semen cum Melle sumptum, aluum emollit. Aqua stillatitia, internum calorem restinguit: In ardentibus febribus vtiliter absque damno bibitur. Iecur enim aquæ istiusmodi refrigerant: Colli inflammationes & linguæ, gargarizatæ, mitigant, ac compescunt. Aqua stillatitia erysipelati medetur circumlita, narium fluxum, iecori cum panniculo madefacto imposita, sistit. Oris vitia & vlcera, decoctum eius collutione, sanat. Mulierum item menstrua profluuia compescit, decocto eius si lauentur. Temporibus illita aqua phreneticis auxiliatur. Calidos oculorum dolores cum linteo imposita mitigat. Succus eius cum nitro & sulphure scabiem sanat, omniaque cutis vitia extergit.

Papauer Cornutum facultatis est calidæ & siccæ, vt gustus eius qui nitro est similis, ostendit. Radix teste Dioscor. in aqua ad dimidiam partem decocta, Ischiadicis & iecinorosis medetur, nec non difficulter mingentibus. Semen tusum cum mulso aluum purgare fertur. Folia floresque cum oleo illita, sordida & maligna vlcera iuuant; Eadem inuncta iumentorum argemata & nubeculas emendat. Sed vlceribus purgatis, ab hoc abstinere oportet, vt docet Galenus. Adeo enim abstergere valet, vt & puræ carnis nonnihil eliquet, atque hoc facultatum robore, non sordes solum, sed & crustam hulceribus detrahit. Folia ex Melle Carbunculis medentur.

Aqua somnifera, Guainerii: Recipe Musci arborei, flor. Nymphææ, Papaueris albi & nigri, Lactucarum an. M.j. Cort. Mandragoræ, sem. Lactucæ, sem. Papaueris nigri ana vnc.ß. sem. Lolii vnc. ij. sem. Papaueris albi vnc. iij. sem. quatuor frig. vnc. ij ß. Ciinnamomi, Nucis Moschatæ, Zingiberis, Caryophyllorum ana vnc.ß. Ligni Aloes, Macis ana drachm.ij. Myrrhæ, Thuris ana drach.ij.ß. Croci drach.iij. Opii vnc.j ß. Aqua ex omnibus eliciatur: Cuius vsus fuerit ab vnc.ß. ad vnc.j. vti vires ac vigiliæ ægrotantis tulerint.

Aqua ad somnum alia, Fumanelli: Recipe succi Papaueris vtriusque ana lib.j.ß. succi Hyosciami albi & nigri ana vnc.ij. succi Portulacæ, succi Lactucæ ana drachm.iij. succi Fabæ inuersæ lib.ß. Nenupharis succi vnc.iij. sem. Papaueris cuiusque. Radic. Fabæ inuersæ

ana

ana vnc.ij. sem. lolij lib.ß. sem. hyosciami albi & rubri ana vnc.ij. xyloaloes, Nucis Methel.ana vnc.j.ß.Portulacæ,Lactuc.ana drach. j.Scariolæ drach. j.ß. Endiuiæ vnc. j. Contũdantur & reponantur per dies tres in vase vitreo,& destillentur. Detur drach.j. cum vino & aqua.

Aqua somnifera,Rubei:Recipe nucis Metellæ drach.ß.Sem.Papaueris drach.ß. sem.Hyoscyami albi drach.ß.Opij gran.j. Sacchari opt.drach.iv.Sem Lactucæ,Sem.Papaueris nigri ana drach.ij.sem. Lolij drach.ß. Fiat aqua.

Aqua ad somnum alia, Rubei: Recipe Lolij, sem.Hyoscyami, sem.portulacæ ana lib.ß.mãdragoræ vnc.iij ß.Papaueris nigri,sem. crassulæ maioris,cicutæ,papaueris rubri,Halicacabi ana vnc.iij. vnumquodq; seorsim in pollinem redigatur,indè in cucurbita diebus quinque aut sex macerentur:posteà adde succi crassulæ maioris succi fol.Papaueris rubri ana lib.ß.opij vnc.j. Omnia simul misce,& destillet aqua:cuius est vt penultimus vsus.

Alia,Recipe succi fabariæ,seu fabę inuersæ.lolij succi,solani succi ana vnc.vj.sem. hyoscyami, sem.Fabariæ, sem.Endiuiæ, sem.Lactucæ,violarum,rosarum ana vnc.ß.opij Thebiaci drach.ij.ß. Quæ teri possunt,terantur, infundantur in vnc. ijx. aquæ ardentis: mox tepentis aquæ balneo pluribus vicibus liquor destillet:cuius exhibent ad drach.ij.

Syrupus de papauere simplex,Mesuæ:Recipe capitum recentiũ papaueris albi,nigri & cum seminibus ana drach.xl. Aquæpluuiæ lib.ijx. Decoquantur ad remanentiam libræ vnius & dimidiæ,cui adde sacchari,penidiorum ana vnc.iv.Fit Syrupus. Conseruatur in vase vitreato cooperto per annum. Valet ad catharrum & tussim, somnumq; conciliat.

Syrupus de Papauere compositus,Mesuæ: Recipe capitum cum seminibus Papaueris albi & nigri drach.l.capillorũ Veneris drach. xv.Glycyrrhizæ drach.v.Iuiubas num.xxx.sem.Lactucæ drach.xl. sem.Maluæ,sem.Cydoniorum ana drach.vj. Coquuntur in lib.jv. aquæ,vsq; ad duas,& cum Penidiorũ,sacchari ana vnc.iix.fit Syrupus.Cõseruatur in vase vitreo,vel figulino vitreato ad annos duos. Datur à sescuncia vsque ad vncias duas,cum dupla aquæ stillatitiæ appropriatæ quantitate. Valet ad tussim siccã,phthisim,catharrhũ calidũ & acrẽ,somnumq; cõciliat.

Syrupus de papauere contra omnem ventris solutionem, Nicolai: Recipe capita Papaueris recent. num. c i. Plantaginis, Balaustiæ. Gallarum, Prunellarum immatur. ana drach. j. Cōficitur sic: omnia ista in aquæ pluuiæ q. s. dimitte per biduum, in tertio verò die coque aquam benè vsq; ad consumptionem medietatis, posteà cola per pannum fortiter. Cùm autem colata fuerit, admisce illi colaturæ tertiam partem mellis, & iterum coque, donec ad spissitudinem mellis redigatur, & tunc conde in vase vitreo, & cum opus fuerit, in drach. j. aquæ mitte drach. j. Syrupi.

Emulsio ad renum & vesicæ affectus, Andernaci: Recipe Seminis Papaueris albi vnc. ß. Quatuor sem. Frig. Maioranę drach. iij. Amygdalarum dulcium vnc. ß. Omnia ex Glycyrrhizæ decocti quadrante in mortario lapideo terantur: Syrupi violacei, adianthi, & myrtorum sing. vnc. ß. in iure decocti colato dissoluātur: ac emulsio duabus vicibus mane horis quatuor ante prandium exhibeatur. Sitim compescit, pectorisque & pulmonum inflammationes restinguit.

Loch de papauere. Mesuæ: Recipe papaueris albi drach xxv. Amygdalarū dulcium depellatarum. Nucleorum pinearum, Gummi Arabici, Tragacanthi, Succi Glycyrrhizæ ana drach. x. Amyli, sem. Portulacæ, sem. Lactucæ, sem. Cytoniorum ana drach. iv. Croci j. ß. Penidiorum albor. vnc. iv. Omnia contundantur, & fiat Loch secundum artem cum Syrupi Papaueris lib. iij. Seruatur in vase figulino vitrato per annum. Datur lambēdo ad drach. iv. hora vna post prandium vel ad somnum hora vna à cœna, vel omni tempore ad affectus sequentes. Iuuat tussim & gutturis asperitatem à catharro calido, tenui (quē sputū liquidū indicat) eum enim coquit, & crassat. Confert etiam febribus ardentibus, dolenti thoraci, pleuritidi.

Diacodion Montani: Recipe Capitum papaueris albi cum seminibus num. xx. Siliquarum dulcium vnc. iij. Rad. Althææ, Glycyrrhizæ rasæ ana vnc. ij. Aquæ fontis lib. xij. Eximantur è siliquis grana, posteà decoquantur ad remanentiam librarum trium, deinde exprimantur, & colentur, posteà adde Sacchari Candi ros. lib. ß. Penidiorum lib j. Decoquantur ad mellis consistentiam. Eo vtimur in tenuibus & acribus Rheumatismis, pulmones & asperam arteriam fluxione tentantibus, & continenti tussi peruigilium excitantibus.

Rosarum

Rosarum quas Gręci ῥόδα vocant, multiplex & nemini nõ cognita differentia. In duo tamen summaria distinguuntur genera. Syluestris vna, quæ Cynorrhodon, seu rosa canina vocatur, & altera hortensis, quæ absolutè Rosa dicitur: cuius multæ sunt differentiæ, rubra, alba, pallida, seu ex albo rufescens, incarnata, lutea, cerulea, quæ in multis Italiæ locis nascitur, & moschata, quæ omnium vltima, nempe Autumno, floret. Ex his mangonio & arte immutatis, multæ videntur aliæ varietates suboriri, sed trium præsertim vsus in medicina expetitur, albarum, rubrarum, pallidarum. Ex albis aquæ destillantur; ex rubris, mel rosatum, conserua, oleum rosaceum & Syrupus de rosis siccis parantur; Ex pallidis, Syrupus rosarum laxatiuus. In rosis multæ partes distinguuntur, Flos, vnguis, capillamenta, granula, flosculi, caulix, semen, lanugo. Flosculos capillamentis appensos, Antheram male nonnulli vocant, cùm Anthera non sit medicamẽtum simplex, sed compositum, & ad oris affectus vsurpatum, vt cõstat ex Actuario, Celso, Oribasio & Marcello. Rosarum frigida stipticaq; est natura. Rubentes antequam penitus aperiantur ad medicinæ vsum vtiliores colliguntur. Efficacior syluestrium rosarum quàm domesticarum aqua stillatitia creditur. Maximus & nemini non notus rosarum aquæ, sacchari, mellis, aceti & olei rosacei est vsus: Optimum auxilium in febribus ardentibus: refrigerant enim, & cor ac cerebrum confortant. Succum etiam ex rosis expresserunt veteres, & in vmbra siccarunt. Inferior tamen rosarum pars albicans, quæ vnguis dicitur, est amouenda, hæc siquidem est inutilis. Aridæ rosæ in vino decoctæ, alui fluxum, aliquoties in die potæ, sistunt: Sin calor adsit, ex aqua decoquentur. Eosdem præbent effectus arida rosarum capitula, dicto modo apparata. Rosæ recentes, earumque succus, aluum duram certò molliunt. Lapides, qui rosarum capitibus insunt, triti, calculum ex vino poti, feruntur pellere. Succus ex maturis rubrarum rosarum fructibus, vnà cum lanugine expressus, præsentissimum & probatissimum est Gonorrhœæ, & vtrisque mulierum fluxibus remedium. Ad idem hoc rubri fructus, antequàm mollescant, asseruari, & in vino decocti bibi possunt: Dysenteriæ & sanguinis excretioni hoc idem medetur. Syluestrium rosarum aqua,

præſertim quas roſas auenæ, Haber Roſen vocant, quàm ſatiua efficacior cenſetur. Omnibus calidis affectibus confert: Omnes enim cholericas exhalationes refrigerat & reprimit, cor confortat. Iulapium roſaceum ſitim acutè febricitantium reſtinguit, ventriculi, cordis, & iecinoris æſtus mitigat, putredinibus aduerſatur: ideoque tempore peſtis præcipuus eius vſus eſſe debet. Ad hoc autem conficiendum optimæ ſunt ſylueſtres roſæ, aut naceæ dictæ. Spongiolæ ac fructus Gnoſrhodi ſeu roſæ ſylueſtris, mirificè valent contra calculum, ſi leuigatæ in puluerem exhibeantur, vel in vino coctæ & calidæ ſumptæ. Quin repertos in iiſdem vermiculos maius ad hoc præſidium eſſe, quidam affirmant. Arefactæ rubræ roſæ in vino coctæ & colatæ, doloribus capitis ex calore natis, ſi caput decocto foueatur, proſunt: necnon oculorum, aurium, dentium & ani, matricisque inflammationibus, penna illitum aut infuſum. idem expreſſum decoctum ſtomacho impoſitum, æſtum eius mitigat, humidisque eius affectibus medetur: eriſypelata reſtinguit. Ad eadem valet acetum roſaceum, perquàm vtile vrentibus puſtulis peſtis tempore. Lutei roſarum apices, aridi triti, gingiuarum fluxionibus efficaciter inſperguntur. Omnibus in ſumma cholericis capitis adfectibus, roſarum liquor ſtillatitius, acetum, oleum & vapores, odoresque, mirè proſunt. Sylueſtrium roſarum liquor ſtillatitius, ad eadem, quæ ſatiuarum, eſt efficax.

Aqua ſtillatitia odorata valdè, Heurnij: Recipe Aquæ roſarum ſtillatitiæ lib. vj. Roſarum Damaſcenarum recentium lib. iij. Flor. Lauendulæ recent. Flor Spicæ recent. ana vnc. iv. Flor. Periclymeni. Flor. Iaſmini, Flor. Liguſtri ana lib. j. ß. Flor. mali aurantij ſicc. vnc. iij. cort. mali citr. exicc. drach. ß. Caryophyllorum drach. j. ß. Cinnamomi, ireos optimi, ſtyracis, calamitæ, Belzoini ana ſcrup. ij. Nucis Muſchatæ ſcrup. j. Vini Cretici, cyathum j. Quæ in puluerem redigi poſſunt, in pollinem adducantur omnia, aliquotque dierum, nempè vnius aut alterius (ſunt & qui plurium ſpacio) macerentur, inde calentis aquæ Balneo educatur aqua, cui addunt Moſchi, Ambræ ana ſcrup. j. ß. ſeruantque inde in ſole pleroſque dies: inde vtuntur. Cordi & cerebro prodeſt exterius, interiuſque adhibita, nec non & ſtomacho. Sunt, qui Santalos addant, & alia huiuſmodi, quæ vſus ipſe, & ſcopus vtentium ſuadet.

det. In Italia fragrantiſſima aqua extillatur ex floribus malorum Citrinorum, limonum & arantiorum, quorum cùm apud nos inedia ſit, ita imitabitur. Accipiemus illam abraſam flauedinem teneram pomorum (in qua fragrantiæ focus reſedit) ſucco pomorum aſpergemus (modo ad frigidum vſum ducere velimus) aut vino: vel ſi calidioribus vſibus accommodemus, Cretico vino, imò & Aquæ vitæ, & diebus quibuſdam digerantur, vel ilico exciſa à pomo flauedo, ſine attritione extilletur balneo: ita cortices cotoneorum malorum. Vtilis hæc aqua præter ſuauem odorem quem ſpirat, vſibus quotidianis, & quoque miſcetur ſaccharo. Veneno & peſti reſiſtit, halitum oris commendat, melancholiam diſcutit, ſtomachi pituitam diſſipat, oculorum craſſitiem extenuat, ictibus venenatis appoſita prodeſt: epithemata cordi gratiſſima inde fiunt in populatim graſſantibus morbis.

Syrupus de ſucco roſarum, Meſuæ: Recipe Succi roſarum depuratarum lib.j.ß. Sacchari clarificati lib.j.ß. Fiat Syrupus ſecundum artem, vt decet. Aluum compreſſione ſoluit, vnciis tribus ſumptis, ſed multò clementius, quam qui ex multis roſarum recentium infuſionibus paratus eſt.

De Iulapio roſaceo. Recipe Aquæ roſarum lib.iv. Sacchari clarificati lib.ij. vel lib.iv. Fiat Iulapium cum diligentia ſecundum artem. Febrium, thoracis & ventriculi incendium, caloremque flammeum extinguit, ſitim inexpletam ſedat.

Infuſio roſarum, ſeu ſyrupus roſatus ſolutiuus, ſiue Muccharum, Meſuæ: Recipe infuſionis roſarum ſecundum artem nonùm iteratæ lib.x. Sacchari tantundem. Coquantur in Syrupi conſiſtentiam. Nonnulli cum melle conficiunt. Doſis ab vnciis duabus ad vnc.iij. Bilem purgat.

Errhinum ad fætorem narium, Rondeletij. Recipe Succi roſarum, vel Maioranæ vnc.ij. Aquæ roſ. vel flor. Aranciorum, vel Myrti vnc.j. Mellis roſar. colati, ad adhæſionem parùm: vel adde modicum Gummi tragacanthi & Arabici ad inſpiſſationem: naribus admoueantur. Quod ſi fætor narium ſit cum vlcere, ex ſucco roſarum tantùm & aqua roſacea, vel aqua Myrthi parari debet. Si

verò à nimia humiditate, aqua ex floribus Citri, ſuccus Maioranæ, & alia calidiora ſunt vſurpanda.

Epithema ad frontem, primum, Galeni: Recipe roſarum rub. P. ij. Macerentur in vino, ponanturque inter duo linteola tres digitos lata, longitudine autem ab vna aure ad alteram tendentia: & fronti applicetur.

Secundum, Andernaci: Recipe Roſarum rubr. Flor. Nymphææ, Flor. violarum ana P. j. Betonicæ, Meliloti ana P. ß. Reponantur inter duos ſindones, vel duo linteola, fiatque ſplenium interſutum, quod fronti ac temporibus applicetur.

Tertium: Recipe Aquæ Roſarum lib. ß. Olei roſacei vnc. ß. Albuminis ouorum num. j. aceti roſati vnc j. Miſce, ac fiat epithema frõtale.

Epithema frontale, commune. Recipe olei roſacei vnc. j. Acet. roſat. drach. iij. Aquæ roſar. vnc. ij. Album ouorum num. j. Agitentur ſimul & temporibus applica.

Acetum roſaceum. Recipe roſarum rubrarũ mediæ maturitatis, præfectis & abiectis vnguibus, hoc eſt, imis foliorum partibus, abſque rore ſine pluuia lectarum, in vmbra extrà Solem ad triduum, aut quatriduum expanſarum & reſiccatarum lib. j. Aceti ſextarios iix. inſolentur diebus quadraginta. Deinde reponantur, vel (quod melius erit) abiectis foliis corruptis, acetum coletur, ac reponatur. Quidam ſæpius mutant folia roſarum, nec ita diu ſtare in Sole ſinunt (verbi gratia ad dies triginta, vel pauciores) vt elegantius colore aſpectuque, & ſapore odoreque validius fiat acetum. Ad normam & exemplum aceti roſati parari etiam poſſent, Acetum Saluiatum, ex floribus ſiccatæ S. luiæ. Sambucatum ex floribus ſiccatis Sambuci. Roſmarinatum, vulgò Anthoſatum dictum, ex floribus ſiccatis Roriſmarini. Acetum Lauendulæ, ex floribus ſiccatis Lauendulæ. Acetum Caryophyllorum, ex floribus Caryophyllorum.

Aqua ad oris halitum commendandum, atq; item narium, Rubei: Recipe Aquæ roſaceæ lib. j. ß. Aquę violarum lib. j. Aquæ Maioranæ lib. ß. Nucis Moſchat. Agallochi, Cinnamomi, Galangæ, Zedoariæ ana drach. ij. In puluerem redigantur quæ poſſunt redigi, & cum aquis miſceantur, deſtilletque aqua, cui addito Moſchi G. iix.

Nam

Nam purgato capite,si ipsa aqua quotidie stomacho ieiuno,emunctisq; naribus trahatur,mirifice confert,dum è cerebro ortum habuerit malum.

Aqua ad sputa cruenta, & phthisim,Rubei: Recipe carnium limacum in vini austeri,& aquæ plantag. coct.lib.ij. Conseruæ consolidæ maioris.Rosarum ana lib.j. Cum limacum destillatione fiat destillatio in alembico.Hæc aqua per manicam Hippocr.coletur, cum sacchari dissoluti in aquæ plantag. vnc.ij. Santali, Spicæ ana scrup.ß.exhibeatur.

Aqua confortans visum,Ranzouii:Recipe Margaritas q.v.quas in tenuissimas particulas cõtusas excola per linteum cum aqua rosarum.Deinde aquæ istius aliquot guttas pluma oculis instilla.

Syrupus de Mentha maior,Mesuæ:Recipe Succi Citonior.Muzorum, Citoniorum dulcium, Granatorum acetosorum, Granat. dulcium,Granator.Muzor.lib.j.ß. In succis macerentur per horas xxiv.sequentia: Recipe Menthæ siccæ lib j.ß. Rosarum rubearum vnc.ij.Coquantur deinde cum facilitate,vsque ad medietatis consumptionem : colentur & colaturæ adde Mellis vel Sacchari lib.ij. Coquantur ad perfectionem: & quum reponis,aromatiza cũ Galliæ moschatæ tritæ veræ,& in sindone ligatæ,atque ex orificio vasi suspensæ drach.iij.ventriculum frigidum,roborat: ob id nauseam, vomitum,singultum , fluorem alui sedat.

Syrupus de mentha minor,Mesuæ:Recipe Succi menthæ depurati lib.j.Succi granatorum dulcium,Granatorum acetosorum, ad medietatem coctorum,sacchari vel mellis ana lib.j. Coquãtur sensim secundum artem(in hoc quoq; syrupo notandum est,quod in proximo de Mentha Maiore dictum de melle) Eandem ferè cum superiore facultatem habet.

Errhinum purgans bilem,Rondeletij:Recipe succi rosarũ vnc. ß.Diagridij drach.j. Mellis parum,Misce. Si nimium liquida sint, adde ad inspissationem farinæ lupinorum parum, aut hordei,aut orobi.Si autem syrupo ros.laxatiuo parare velis,mel erit superfluũ.

Gargarisma ad inflammatas tonsillas per initia exhibendum, Rondeletii: Recipe Aceti communis,vel Aceti Rosati vnc.iv. Aquæ cisternæ lib.ß. Misce & fiat gargarisma.

Aliud,Rondeletii:Aquæ Solani,Plantaginis,Caprifolii an.vnc. iij.Syrup.ros.lax.vnc.ij.Misce & fiat gargarisma.

Aliud.

Aliud Rondeletij: Recipe ſucci cotoneorum, vel ſucci mali granati lib. ſ. Aquæ communis vnc. jv. Miſce, & fiat Gargariſma.

Oleum è roſis pręſtantiſſimum, Rubei: Roſarum folia in vmbra aliquandiu aſſeruãtur, in matula vitrea magna ponuntur, cuius ſit fundus latus, & ad dimidium vas impletur: indè affunditur ipſis Roſarum foliis tantum aquæ roſaceæ ſtillatitiæ, quantum ſatis fuerit, vt optimè madeant: appoſiteque pileo vitreo cæco, ſtipatisque optimè rimis cera gummata, quindecim diebus equino fimo macerantur: ſic tamen, vt mutato, cùm frigeſcere cœperit, fimo, calor æqualis ſeruetur. Appoſito mox matulæ roſtratæ pileo, igne moderato cinerum, aqua omnis elicitur: quæ rurſus in eadẽ matula, optimè prius à fæcibus mundata, ablutaq; ponitur, & calẽtis aquæ balneo lentiſſimo igne elicitur, dum tota in vas recipiens abeat. Nam in fundo matulæ remanebit oleum roſarum, colore rubrum, perſpicuum, & moſchi odore ſuauiter fragrans; viribus cordis, ac cerebri roborandis apprimè vtile.

Oleum roſatum completum, Meſuæ: Recipe olei ex oliuis maturis, aqua fontana, multoties loti, quantum voles: deinde immitte folia roſarum rubrarum apertarum repurgata, quantum ſatis eſt, in vitreum vas: obturatur vas, ac per dies ſeptem in ſola iterum, coque in balneo, & exprime, vt prius: tertiò noua immitte roſarum folia, quibus addes aquę infuſionis roſarum (eo modo confectæ, vt in ſyrupo roſato dictum eſt) quartam partem: miſce, in ſola dies quadraginta, in vaſe vitreo obturato: poſt excola, exprime, & addito roſarum ſucco, iterum diu in ſola. Alij partem infuſionis ſumunt, & ſucci roſarum partem alteram, & eo, quo ſuprà dictum eſt, modo conficiunt. Roborat, reſoluit commodè, lenit & ſedat.

Oleum roſatum aliter, Pauli: Recipe roſarum exemptis vnguibus vnc. iij. Olei omphacini vnc. vj. immitte in vas vitreum obturatum, ne expiret: dies quadraginta in ſolato. Alij non inſolant, ſed puteo imponunt, ſuſpenſum proximè aquam dies quadraginta. inflammationes extinguit, roborat, cogit, denſat, fluxiones ſiſtit, & materiarum per corpus fluxum cohibet.

Oleum roſatum Omphacinum. Recipe olei oliuarum immaturarum loti lib. j. Roſarum rubrarum purgatarum vnc. iv. Tritis roſis, & oleo impoſitis, fac, vt dictum eſt, ter roſas permutando. Eiuſdem cum ſuperiori facultatis.

Puluis

Puluis pro epithemate hepatis excalfaciens: Recipe Rosarum, Santali albi, rubri, Absynthii, Schœnanthi, Spodii, Nardi Indicæ, Cinnamomi ana vnc. ß. Moschi scrup. j. Misce & fiat puluis tenuissimus.

Aromaticum rosatum Gabrielis: Recipe Rosarum rubearum drach.xv. Glycyrrhizæ rasæ drach.vij. Ligni Aloes, Santali Citrini ana drach.iij. Cinnamomi electi drach.v. Macis, Caryophyllorum ana drach.ij.ß. Gummi Arabici, Tragacanthæ ana drach.ij.scrup.ij. Nucis Moschatæ, Cardamomi minoris, Galangæ ana drachm.j. Spicæ Indicæ, Ambræ griseæ ana scrup.ij. Moschi scrup.j. Trita & in puluerem redacta permiscentur cum Syrupi Rosati, Syrupi è Cort. Citri, Sacchari albi an.dr.ix. Coque, fiat electuarium iustæ consistētiæ. Seruatur per annum, & vltra in vase fictili vitrato. Cerebrum, cor, ventriculum & omnia nutritioni famulantia membra roborat, appetentiam excitat, concoctionem iuuat, viscerum excrementosam humiditatem absumit, ac ex morbo conualescentibus auxiliatur.

Aromaticum rosatum, Mesuæ: Recipe Rosarum rub.drach j.ß. Ligni Aloes, Macis, Galangæ, Caryophyllorum, Zingiberis, Trochisc.Diarrhod. Nucis Moschatæ, Galliæ Moschatæ an.drach.ij.ß. Glycyrrhizæ rasæ vnc.j.

Cinnamomi drach iij. Cardamomi, Spicæ Nardi ana drachm.j. Syrupi rosati. Syrup. Cort. Citri ana q.s. Fiat Electuarium. Dosis à drach.iij. vsq; ad drach.v. Cor, ventriculum roborat, appetentiam excitat, coctionem iuuat, nauseam, & vomitum sedat, viscerum humiditatem excrementosam absumit.

Aromaticum Rosatum minus, Mesuæ: Recipe Rosarum rubr. drach.x. Ligni Aloes, Santali Citrini an.drach.ij Cinnamomi vn.ß. Masticis scrup.iv. Ambræ scrup.ij. Moschi scrup.j. Syrupi Rosati q.s. cerebrum, cor & ventriculum roborat, & eorum inflationes sedat.

Electuarium lætificans, Rhasis: Recipe Rosarum, Ligni Aloes ana drac.vj. Macis, Nucis Moschatæ, Galliæ Moschatæ, Cardamomi vtriusque ana drach.ij. Cinnamomi, Croci ana drach.ij. Cyperi drach.v. Caryophyllorum, Mastiches, Spicæ Nardi, Asari ana drac. iij. Melle emblicatum excipe, Moschi G xv. Aromatiza. Datur à dra. j. ad dra.iij. Ad affectus cordis, ventriculi, iecoris, quas partes etiam

roborat, admodum confert: palpitationem cordis emendat, valenter exhilarat, & coctionem iuuat, coloremq; viuidum efficit.

Electuarium de Aromatibus, Galeni: Recipe ligni Aloes crudi, Rosarum ana Aur. xij. Calami Aromat. Aur. iv. Galliæ Moschatæ, Macis, Doronici, Piperis lõgi, Nucis Moschatæ, Mẽtæ Siccæ, Spicæ Nardi, Cassiæ, Masticis, Cinnamomi, Caryophyllorum, Asari ana aur. iij. Croci, Cardamomi maioris, Card. minoris, Triumsantalorum, Rhabarbari, Costi, Cubebarum, Zingiberis, sem. Fœniculi, sem. Anisi, Ligustici sem. ana aur. ij. Sacchari vnc. vj. Micæ Aromaticæ vnc. xij. Mellis despumati q. s. Fiat Electuarium. Dosis à drac. ij. vsque ad aur. vj. Ad ventriculi & hepatis affectus frigidos, ex pituita crassa, & flatibus efficax: Flatus enim dissipat, coctionem iuuat, ob id acidos ructus, nauseam, cibi fastidium compescit, colorem cutis floridum affert, canitiem tardat, oris & sudoris odorem commendat: sed hepar & renes immodice calefacit, ac inde semen siue coitum promouet.

Electuarium Petri, Arnoldi Villanoui: Recipe Rosarum rubrarum drac. ij. ß. Anisi, Marathri, Masticis, Schœnanthi, Cassiæ ligneæ ana drach. ij. Glycyrrhizæ mundæ, Reu, Spicæ Nardi, Asari ana dra. j ß. sem. Apii, sem. Scariolæ, Nenupharis, sem. Melonum mundat. Cinnamomi, Trochisc. Diarrhod. Cuscuthæ, Polii ana drach. j. Croci scrup. j. Caphuræ scrup. ß. Sacchari lib. iij. Fiat Electuarium cum aqua decoctionis istorum: Recipe rad. Sacchari vnc. iv. Bedegar. vnc. ij. rad. Fœniculi vnc. ij. Rosarum rub. vnc. j. Dosis eius à drach. ij. vsque ad drach. iij. Cum decoctione vel succo dictorum. Seruatur per biennium.

Proprie respicit virtutem naturalem, quo plurimos curaui à febribus phlegmaticis, tertianis nothis Chronicis, proprie quibus forma corrumpitur: oppilationes aperit & prouocat vrinam, stomachum confortat, & hepar.

Rosata nouella. Nicolaus: Recipe Rosarum viridium, Glycyrrhizæ ana vnc. j. scrup. ij. ß. Cinnamomi drachm. ij scrup. ij G. ij. Caryophyllorum, Nardi, id est, Spicæ Indicæ, Zingiberis, Galangæ, Nucis Moschatæ, Zedoariæ, Styracis Calamitæ, Cardamomi, sem. Apii ana scru j. G. iix. Sacchari albissimi quantum sufficit. Fiat Electuarium, seruatur per annũ. Cõfert apprime calori, & siccitati

stoma-

ſtomachi, cordis, hepatis & pulmonis: ſitim cōpeſcit & vomitū: abſcindit debilitatē ſtomachi: adſtringit laxa: cardiacis ſubuenit: ſudorē Diaphoreticū reprimit: ex Chronica infirmitate debiles recreat.

Electuarium Alcanzi: Recipe Roſarum, Coſti, Spicæ ana vnc.ij. flor. Granati ſylueſtris vnc.j. Nucis Moſchatæ, Calami Aromatici, Caryophyllorum, Macis, Cardamomi ana dra.iij.ß. Zingiberis dra. ij. Myrob. Indorum, Emblicorum, Belliricorum an. drac.vj. Granorum Myrti lib.j. Balauſtii, Thuris, Cort. Citri, fructus Tamaricis an. vnc.ß. Fervefiant ſemel omnia in vino generoſo antiquo: poſt ſiccentur: feruefiant deinde ſemel in ſucco Cydoneorum, exiccēturq; in vaſe terreo vitreato: terantur & miua excipiantur. Dantur dra.iij. cum Syrupo Cydoniorum. Ventriculum calefacit & roborat: ob id appetentiam excitat: coctionem iuuat, flatus diſſipat, vomitum pituitoſum, & ab eo virium diſſolutionem emendat.

Electuarium reſumptiuum, Nicolai: Recipe Roſarum, Glycyrrhizæ, Sacchari an. dra.ij. G.v. Gummi Arabici, Tragacanthæ an. dr. ij. ſcru.ij. Santali albi, rubri an. drac.j. ſcru.j. Papaueris albi, ſucci Glycyrrhizæ, Amyli, ſem. Portulacæ, ſem. Lactucæ, ſem. Scariolæ an. dr. iij. Caryophyllorum, Spodii, vel Eboris vſti, Cinnamomi ana drac. j. Zedoariæ, Zingiberis, Styracis Calamitæ ana dra.ij Croci G.v. Penidiorum vnc.ß. ſeminis Cucurbitæ mundat. ſem. Citrulli, ſem. Cucumeris, ſem. Melonis, an. drach.iij. ſem. Citoniorum ſcru.ij. Amygdulcium, Pineorum nucleorum, Berberis, ſem. Maluæ, ſem. Coti ſiue Bombacis. ſem. violarum, Sebeſten, Pulpæ ana dra.ij. Syrupi Violati quantum ſufficit. Fiat Electuarium. Reſtaurat humiditatem radicalem, lenit, humectat, nutrit, & confortat, aperit poros, obſiſtit choleræ, ſedat febrem, tuſſim, & ſitim, reſtituit integras vires, & priſtinam ſanitatem extenuatis, conſumptis & hecticis.

Electuarium roſatum Meſuæ: Recipe ſucci Roſarum rubrarum lib.iv. Sacchari optimi lib.j. ß. Mannæ electæ & recentis vnc vj. Scammonii præparati vnc.j.ß. Coque igne lento ad Mellis craſſitunem: tunc adde ſubſequentia bene trita, & per cribrum tranſmiſſa: Trochiſcorū de Spodio vn j. Galliæ Moſchatæ, Croci an. dr.ij Trochiſcorum de Berberis. vn.ß. Confice ſecundum artē. Hoc Electuario vtimur in Catapotiis conficiendis aggregatiuis, & de hermodactylis. Doſis eſt dr.v. Cholalogum eſt Clemēs, ob id ſalubre bilioſis

affectibus, arthritidi calidæ, cephalalgiæ validæ, vertigini, oculorum dolori, ictero.

Electuarium pro palpitatione à flatibus: Recipe ſpec. Aromat. Roſ. vnc. j. Spec. Diarrhodon. Abb. confect. Alchermes ana drach. j. Corticis Citri Saccharo conditi vnc. j. Conſeruæ Bugloſſæ, Conſeruæ Anthos ana drach. iij. Cum Syrupo conſeruationis Citri fiat Electuarium. Capiat ante & poſt paſtum ſuperbibendo parum vini, cum aqua Menthæ & Abſynthii. Rondel.

Loch ad pus retentum, Rondeletii: Recipe Syrupi Roſati laxatiui vnc. ij. ſucci Glycyrrhizæ drach. j. Farinæ hordei vnc. ß. Tragacanthæ vel Gummi Arabici drach. j Fiat Loch. Sumatur mane tantum. Sero autem vtatur conſtringentibus.

Electuarium pro refrigerato ventriculo, Rondeletii: Recipe Spec. Aromat. Roſ. drach. j. Spec. Diagalangæ, Spec. Diarrhod. Abb. vel Roſatæ nouellæ ana drac. iij. Sacchari parum. Cum Syrupo conſeruat. Cortic. Citri fiat Electuarium. Sumatur ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum vini diluti aqua Abſynthii, vel Menthæ.

Aliud: Recipe Zingiberis conditi cum Saccharo vnc. j. Spec. Aromat. Roſ. drac. ij. Spec. Diarrhod. Abb. drach. iij. Cum Syrupo de Mentha fiat Electuarium. Capiat vt antea dictum eſt. Rondeletius.

Electuarium ad ventriculi corroborationem, Rondeletii: Recipe Cort. Citri cum Saccharo conditi, loti in vino vn. ij. Spec. Aromat. Roſ. drach. j. Aniſi drach. iij. Fœniculi drach. ij. ſem. Rutæ, ſem. Viticis ana drach. j. Cum Syrupo de Mentha fiat Electuarium.

Electuarium confortans ſtomachum & digeſtiuam, Arnoldi Villanoui: Recipe Roſarum rubr. Nucis Moſchatæ, Glycyrrhizæ raſæ, ſem. Cucumeris ana drach. j. ß. Flor. Violarum, Caryophyllorum, Spodii, Amyli, ſem. Meliſſæ ana drach. j. Spicæ Nardi, Santali albi & rubri, Tragacanthi, ſem. Citrulli an. dra. ij. vſque ad vnc. ß. mane cum vino remollitionis Galangæ & Zingiberis.

Electuarium ad ventriculum refrigerandum: Rondeletii: Recipe Conſer. Roſarum. Conſeru. Nenupharis ana vn. ß. Spec. Diamar. frig. Spec. Triaſandali ana drach. ij. Spec. Diarrhod. Abb. dra. ß. Coralli rubri. drach. j. ß. Cum Syrupo violato fiat Electuarium.

Conſerua Roſarum, Meſuæ: ℞. Roſarum rub. recent. exungatarum

rum lib.j.Sacchari albi lib.ij.vel iij. Teruntur in mortario lapideo, reponuntur vase vitreo aut vitrato, pergamena operculato, mensibus tribus insolantur, in die sæpe agitantur, post auferuntur, seruantur ad biennium vel triennium. Sunt qui rosas omnino imperfectas condiunt, vt valentius adstringant. Datur ad vnc.j.ß. ventriculum & cor & viscera reliqua firmat, ipsorumq; intemperiem humidam emendat. Potest etiam cum oleo Vitrioli confici: & fit conserua vitriolata.

Pilulæ ad dolorem Colicum, Rondeletii: Recipe Spec. Aromatici Rosati drach.ij. Spec. Diagalangæ drach.ij Castorii drach.ß. Euphorbii G.x. Opii diligentissime tusi, cum pistillo ferreo calido, dissolutiq; in vino Maluatico scrup.j.ß. Piperis, Croci, Myrrhæ an. scru. ß. Formentur Pilulæ decem pro drachma. Capiat pilulas 4. aut 5. Si nec sedetur dolor, dentur 9. vel 10. Massa ista non nisi post menses duos propinanda. Tunc enim vis opii remissior & ipsa exiccata, ita vt puluerisari possit, & cum vino propinari.

Diarrhodum Nilei, ex Galeno: Recipe Rosarum vnc.ß. Broci drach.ij. Gummi drach.iij. Opii, Nardi Indicæ ana drac.j. Aquæ pluuiæ quantum sufficit. Fiat Collyrium. Ad doloris molestias, fluxum vberem ac tenuem, pustulas, prolapsus oculorum.

Sief de rosis aliud, Mesuæ: Recipe fol. Rosæ drach.xv. Croci, Gummi Arabici ana vnc.j. Nardi Indicæ, Opii ana drach.ij. Aquæ pluuiæ quantum sufficit. Fiat Sief. Ad doloris molestias fluxum vberem ac tenuem, pustulas, prolapsus oculorum.

Pilulæ de Aloe lota, incerti autoris: Recipe Aloes lotæ cum succo Ros. rubrarum vnc.j. Agarici Trochiscati drach.iij. Mastiches drach.ij. Spec. Diamoschi dulcis drach ß. Vini Maluatici q.s. Fiat massa in papyro munda, Ceræ liquatæ intincta, seruanda per annum. Ventriculum, cerebrum, viscera reliqua, oculos, vterum à putridis humoribus purgant, & roborant.

Pilulæ de Aloe rosata, Augustani: Recipe Aloes rosatæ optimæ & pellucidæ vnc.j. Cum vino formentur Pilulæ, pro drachma quot voles. Minus purgant, magis roborant. Aloe rosata dicitur quæ succo Rosarum sæpius est elota, aut quæ eundem succum sæpius imbiberit.

Pilulæ de Aloe Rosata, Arnold. Villanouani: Recipe foliorum

Rof.viridium vnc.iv.Terantur ſeu incidantur minutiſſime, & cum Aloes vnc.vj.incorporentur: quibus exiccatis denuo addantur totidem Roſæ,& tertium reiterentur: poſtea formetur maſſa, quæ vſui reſeruetur.

Pilulæ Aquilinæ Fiorauanti: Recipe Conſeruæ Roſarum vnc. iij. Ligni Aloes drachm.j. Olei Vitrioli Gr.x. Cinnamomi electi ſcru.ij Lapidis Philoſophici noſtri vn.j.Sacchari albi vnc.ij Miſce, & cum Syrupo acetoſo fiat maſſa.Doſis drach.j.vſq; ad drac.ij.cum vino.Valent ad omnes infirmitates: purgantque ſine nocumento.

Trochiſci de Roſis,Rhaſis: Recipe Roſarum rubrarum vnc.ß. Ligni Aloes drac.ij. Maſtiches drach.j.ß. Abſynthii, Cinnamomi, Nardi Indicæ,Caſſiæ,Schœnanthi ana drach.j. Vini antiqui & decoctionis quinq; radicum q.ſ.Formentur Trochiſci.Durant annum vnum.Sunt efficaces ad multos affectus, præſertim ad ventriculi dolorem,malam coctionem,febres antiquas, hydropem incipientem,& illos maxime,quibus forma corrumpitur.

Tabulæ purgantes: Recipe ſpec.Aromat.Roſ.ſcru.ß.Cinnamomi electi,Zingiberis ana drach.ß.Macis,Galangæ,Calami Aromat. ana ſcrup.ß.Rhabarbari electi drach.j ß.Spicæ Indicæ ſcrup ß.Turbith.opt. drach.iij. Agarici Trochiſc.drach.ij. fol.Senæ mundat. ſcrupul.iv.Diagridii drach.j.ß. Tragacanthæ, Maſticis ana ſcrup.ß. Sacchari in aqua Cotoneorum diſſoluti vnc.ix. Olei Caryophyllorum ſcru ß.olei Cinnamomi G.v.Doſis ſcrup j.fiant tabulæ pondere drach.ij.

Morſelli confortantes mirum in modum: Recipe ſpec.Aromat. Roſ.drach.j ſpec.Diarrhoden Abb.drach.ß.ſpec.Diambræ ſcrup.j. Cinnamomi electi drach.j.Zingiberis ſcrup.iij.ß.Macis incifæ drac. ß Santali Citrini ſcrupul.ß. Pinearum mundatarum drach.iv.Sacchari opt.in aqua Roſ. diſſoluti lib. ß. fiant Morſelli ſecundum artem.

Tabulæ ex Electuario de ſucco Roſarum: Recipe ſpec.Electuarii de ſucco Roſarum drach.vj. Sacchari albi in aqua Endiuiæ diſſoluti lib.ß.vel vnc.iv. Fiant tabulæ quadratæ ponderis drachmarum quatuor. Datur vnc.ß. Flauam bilem purgant citra moleſtiam.

Tabulæ confortantes & exiccantes ſtomachum: Recipe ſpec. Aro-

Aromat. Rof.drach.ij. fpec. Diarrhod. Abb.drach.j. Sacchari albi diffoluti in aquæ Mentæ vnc.iij. Fiant tabulæ fecundum artem ponderis drach.ij.

CAPVT XLII.

De Senecione, Sanguiforba Soncho, Solano, Serpentaria, Tamarifco, Semperuiuo & Violis.

SEnecio Græcis ἠριγέρων, ἐρεχθίτης, Callimacho ἄκανθις, & Apuleio ὑδρογέρων: Æmilius Macer eius in Carmine fic facit mentionem dum ait:

Erigeron Græci, nos Senecion vocitamus,
Quod canis fimilis videatur flore Capillis.

Latinis Erigeron, Erigerum, Senecio, Senecium, Apuleio Hydrogerum, & Gerontea: Diofcoride Erechthites & Herbulum: Ifidoro, Erigeron, Nicolao Myrepfo, Cortalum: Ioanne Manardo, Petrella, aliis Herba Pe[illegible], & Herba Pappofa, Cardumcellus fiue Cardomcellus. Herba Cana: Callimacho Acanthis. Serapi. lib. fimpl. ca. 318. Ranoahon: Andrea Bellunenfe, Chare Alhayn: Haliabbate Adryon & Vufeam: Italis Senecio, Spelliciofa, Cardoncella, Petrella, Herba Patrella: Hifpanis Yerua Cana, Hierua Cana, Cardo Morto, Bon Varon, Portugallenfibus Artaftinha: Gallis Seneffon & du Seneffon: Germanis Creutzwurtz ꝛc.

Secundum genus dicitur Senecium Montanum, & Erigerum Montanum.

Tertium genus nuncupatur Senecium Canum, Senecium & Erigerum Tomentofum: Germanis Wolleächtig Creutzwurtz / ꝛc. Herba in Medicina vfurpatur, deftillatur in aquam ac fit inde Syrupus, refrigerat & diffipat: Macer fic annuit de hac Herba

Illius herbæ vis frigida dicitur effe,
In medicinali radix non ponitur vfu.

contra dolorem fic commendat idem Poeta Æmilius Macer:

Hanc

Hanc circumseptum si quis fodiat sine ferro
Et tangat dentem tribus vicibus inde dolentem,
Vnaquaque spuens vice, postque reponens eodem,
Quo fuit orta loco, sic rursum viuet vt herba,
Plinius vt dicit, non amplius ille dolebit.

Alio loco & sic infert:

Flores cum foliis infundito vini
Permodicum dulcis, & sic tepefacta tumori
Hæc simul apponas ani, vel Testiculorum.

paulo post:

Addito Thus istis, neruos & vulnera quæuis
Curabis facile, posito cataplasmate tali.
Hæc eadem triti facient eius Capitelli, &c.

plura de hac herba vide apud Medicos Authores.

Sanguisorba: duorum est generum. 1. Dicitur Sanguisorba maior, Solbastrella maior, Sorbaria maior, Sorbus Pumila maior, Barbula Christi maior, Solbastrella Pratensis, Sanguisorba Pratensis, Pimpinella Sanguinaria maior, Pimpinella Sanguisorba maior, & Pimpinella Italica maior: Italis Pimpinella, Solbastrella: Hetruscis Strella, teste Alexandro Benedicto: Gallis Sanguisorbe grande, & Pimpinelle grande: Germanis groß Blutkraut. 2. Genus: Pimpinella Italica minor, Solbastrella & Sorbastrella siue Sorbaria minor, Pimpinella Sanguinaria minor, Pimpinella Sãguisorba minor, Solbastrella Montana, Gesnero Peponella: Italis Pimpinella minore, Solbastrella minore, & Strella minore: Gallis Sanguisorbe petit, & Pimpinelle petit: Germanis klein BlutKraut rc. Temperate refrigerant & siccant, earum vsus egregius in vulneribus, & sanguinis eiectionibus, destillatur in aquam, præparatur in conseruam, Syrupum, & vinum, &c. Generosa sane herba, & virtutum innumerabilium, vt videre est apud Authores.

Sonchus Græcis Σόγχος & Σόγκος: Latinis Sonchus, Soncus, Lactucella, Lactero, Olus Leporinum, Palatium Leporis, Olus Anserinum, Carduus Anserinus, Leporis pabulum, Crispinum: Apuleio, Lactuca Leporina: Dioscoridi & Aetio Cicerbita: Marcello Empirico, Cicharba: Italis Soncho, Sonco, Cicerbita, Lactucella, Crespigno, Crespine: Venetis Lactucino: Hispa-

Hiſpanis Cerrayas, ceralhas, ſerraya, ſerralha, & ſarralha : Gallis latteron, Lauceron, du Laceron, Lacteron, Laiſſeron, Laiteron & Palais à Lieure : Germ. Gonꝛ̃enkraut. 11. Sunt eius genera 1. Dioſcorides vocat Σόγχος τραχύς : Latinis Sonchus aſper, Cicerbita aſpera, Cichorium porcinum, Sonchus Syluestris, Sonchus Spinoſus & Sonchus niger : Italis ſoncho, ſonco aſpero, & Cicerbita Spinoſa : Hiſpanis Cerrayas & Cerralhas 2. Σόγχος ἐδώδιμος, & Σόγχος λεῖος : Latinis ſonchus eſculentus, Sonchus læuis, Cicerbita læuis, Sonchus albus, Sonchus tenerior, Herba Cuniculi, Sonchus læuis anguſti folius : Italis ſoncho liſcio, Cicerbita liſcia, & Cicerbita gentile. 3. Sonchus albus, ſiue ſonchus læuis latifolius. 4. Sonchus læuis alter flore luteo 5. Sonchus Niueus. 6. Sonchus cæruleus. 7. Σόγχος τρύφερος : Latinis ſonchus arboreſcens, reliqua genera vocantur ſonchi Syluestres vt ſonchus. 8. Sonchus Syluestris 1. 9. Sonchus Syluestris 2. 10. Sonchus Syluestris 3. 11. Sonchus Syluestris 4. &c. Omnia genera habent virtutem refrigerandi & mediocriter adſtringendi, præter quatuor illa Syluestria, quæ nondum ſunt in Vſu apud Medicos. Eorum alias Vſus tum Internus tum Externus eſt. aqua exinde deſtillatur hæc variis etiam dotata virtutibus : Fit etiam inde ſyrupus &c.

Solani multa perhibentur diſcrimina, primum Dioſcoridi dicitur ſatiuum ac hortenſe, Theophraſto inter olera repoſitum : Nunc tamen nec eſtur, nec ſeritur, ſed ſponte etiam inuitis hortulanis ſecus vias germinat, adoleſcit, floret, & baccas gerit nigras, vnde Galli morellam nominant : Officinæ Solatrum, Græci Strychnon. Planta eſt pedem alta, racemoſa, foliis ozimi, ſed maioribus nigricantibus baccis, racematim coeuntibus, rotundis, primũ viridibus : à maturitate nigris. Præcedunt flores purpurei, elegantes, ex quorum vmbilico prodit apex luteus, ſpecioſusq;. Refrigerandi facultatem obtinet inſignem : Ob id ignibus ſacris conuenit, capitis dolori à cauſa calida prodeſt ; æſtuanti ſtomacho auxiliatur. Eius baccæ ad vnguentum Diapompholigos efficaciter accedit. Stillatitius liquor ad oculorum inflammationem & aliarum partium ardores vtiliter vſurpatur. Vim quoque ſtupefacientem cum obtineat, ſomno conciliando ſæpe prodeſt. Aliud quoddam

ſomniferum, ſeu Dormitorium nuncupatur, quod videlicet inſigniter ſomnum conciliet. Ramoſa planta eſt, fractu contumax, foliis multis ac maiuſculis, aliquantum hirſutis, & ad effigiem cotoneæ mali accedentibus, ſubobſcuris: radice exterius rubra, & vbi aruerit albicante; flore ampliuſculo, ſubrubro, nec aſpectu valde grato; è cuius cauo fructus emergit rotundæ, ceraſæ magnitudine, qui præſentem vtentibus adfert interitum. Soporiferum quidem opio validius. Multis in locis agreſtibus & incultis læuè fruticat, & præſertim in rupibus à mari non longè diſſitis, vnde botani ſolanum marinum, Officinæ Solatrum vocitant.

Tertium Solani genus manicum, ſeu furioſum & lethale, quibuſdam Thryoron, aliis. Periſſon dictum, folia gerit erucæ ſimilia, ſed maiora ad acanthum accedentia promit, caules multos, proceros, ſpecioſos; florem nigricantem, quem fructus conſequitur racemoſus, niger, rotundus, decem aut duodecim acinis prægnans. Id eſſe creditur quod multi Doryon, vel dorycnion nominant. Sunt qui nihil diſcriminis eſſe inter Solarum ſomniferum & Furioſum, ſeu Manicum putarunt, quod tamen magnum rei herbariæ periti agnoſcunt. Quartum quoddam genus eſt Strychnodendron, ſeu ſolanum lignoſum, quibuſdam amara dulcis, vel dulcamara, dictum, quod vitium ritu pergulas & ſepes ſcandit, foliis & ſurculis ſmilaceis, ſed durioribus & nigrioribus, floribus purpuraſcentibus & violaceis, ac inuerſis. Ex quorum vmbilico luteolus emicat apex. Succedunt baccæ, paruæ, ſucculentæ & viroſæ. Ad ſolana multorum conſenſu iuſte refertur alia planta, quibuſdam Vua lupina, aliis Aconitum Pardalianches, nõnullis herba Paris dicta, quam Geſnerus Monococcon, Pena Solanum tetraphylon nominat. Verum his omnibus Solanis, hortenſe ſi exceperis, aut nunquam, aut raro medici vtuntur; nam eorum vſus minime tutus eſt. At mala eſt ea medicina quæ maioris mali periculum adfert. Alia adhuc ſtirps ob effigiei & virtutis cognationem inter ſolana refertur, quæ ſtramonium, vt rectius ſtrychmonium, à quibuſdam Lyco perſium, ab aliis Metel à nonnullis hyoſcyamus Perunianus & Baryococcalon dicitur: Cuius duo

ius duo diſcrimina traduntur, vnum maius eſt, quod hominis proceritatem æquat & ſæpè ſuperat: Alterum minus bicubitale, aut paulo altius vel breuius. Vtriusq; facies eadem & flores vtrumq; gerit albos, maiuſculos, ſmilacis æmulos & poma craſſa, ſpinoſa, echinata, in minore rotunda, in maiore acuminata, cui & folia & omnia maiora. Refertur etiamnum ad ſolana alia planta illis cognata, quam Officinæ Solanum pomiferum, nonnulli Lycoperſicum vocant. Mala enim gerit ex aureo crocea, quæ herbarii poma mirabilia, aureaue nuncupant. Sunt qui Amomum Plinii ad Solana deducere tentant. Diſpar tamen vultus & natura refragatur.

Serpentariam Officinarum, herbam hanc nominamus, quoniam Serpentaria vera, quam Dracontion & Dracunculum vocant, alia eſt ab hac ipſa.

Quo nomine hæc veteribus Græcis vel Latinis ſit appellata, nihil certi conſtat. Tragus Oxylapathon, ſeu Lapathium acutum eſſe exiſtimat, de quo ſupra vbi de Lapathis eſt actum. Galli Biſtorte, Germani vocant Schlangen oder Naterwurtz. Duum eſt generum: Mas & fœmina. Marem vulgo Biſtortam, à radice in ſe intorta, multumque capillata. Germanice Naterwurtzweiſſe. Vtraque cauliculo cõſtat tenui ac iunceo, glabreſcente, per ima tantum foliato, ſpicoſo florum vertice, quibus dilutioris purpuræ color ineſt: folio rumicis, à terra cæſio, ſuperne viridi & herbaceo: radice, mas quidem, contorta & inuoluta, fæmina vero oblonga, maiore & capillata extra nigricante, intus rubeſcente. Serpentariam vtranque vocant, quod linguæ Serpentinæ formam, cum primum prodeunt, referant. Locis vmbroſis naſcuntur & humidis. Maio & Iunio florent. Nonnulli Limonium Dioſcoridis eſſe aſſerunt. Radix vtriuſque eſt frigida & ſicca in tertio ordine, aſtringendique vim habet. Eiuſdem pene cum Oxali facultatis. In puluerem trita radix, drachmæ pondere contra peſtis venenum bibitur, per ſudores illud expellens: dyſenteriam aliosq; corporis fluxus ſanat.

Par effectus eſt aquæ ſtillatitiæ, vel decocto radicis. Sanguinis in corpore grumas, trita cum ſtillatitia aqua mixta radix,

digerit. Ictericis eodem modo est salutaris. Cauis dentibus cum pyrethro & alumine vsto trita, & melle mixta, pisi quantitate denti imposita, præstantissimo est remedio: humores enim malos educit, dolores mitigat & caput purgat. Aqua stillatitia morsibus serpentum & araneorum medetur. Ad carcinoma dorsi, gangrænam narium, & antiqua damna, maxime efficacia puluis eius & stillatitia aqua perhibentur. Sanguinem ex vulneribus manantem inspersus puluis cohibet.

Balneum abstergens, purgans, rarefaciens, digerens, pro leprosis, Rondeletii: Recipe Bryoniæ, Cucumeris asinini, Serpentariæ, Enulæ ana lib. s. cum radicibus, Lapathi acuti, Acetosæ, Borraginis, Buglossæ, Saponariæ ana M. iij. cum radicibus, Fumariæ, Lupulorum, Endiuiæ, Cichorii, Plantaginis ana M. iij. Lupinorum, Cort. Fabarum, Hordei integri ana P. ij. Rosarum rubr. flor. Nenupharis Trium flor. Cordial. Tamarisci ana M. IV. Flor. Chamomillæ, Flor. Meliloti ana M. ij. Fiat decoctio in aqua fontana & pluuiali, pro balneo, quod ingrediatur mane ventriculo vacuo. Bis aut ter in secunda vice sumat tabellam vnam Diamarg. frigid. superbibendo Vnc. ij. aquæ borraginis. Item à prandio ingrediatur longe à cibo. Continuis tribus diebus pergat idipsum.

Tamariscus, Tamarix, Myrice, Gallis Bryatia: Germanis Tamariscken Stauden / Duplex est, Syluestris & satiua. Frutex est hominis plerunque æquans altitudinem, ramulis puniceis, foliis Ericæ aut Sabinæ arboris, lignosis, cinereis, aut in viridi pallentibus. Florem fert Verno tempore muscosum, seu villosum, qui in Pappos tandem euanescit. Satiua semen seu fructum fert Gallæ similem. Hæc nostris locis incognita, in Aegypto Syriaq; pervenit. Altera vero circa amnium ripas, ad Rhenum maxime nascitur. Hunc fruticem multi hactenus existimarunt esse eum, quem German. Heyden vocant, quo pacto plerique Vergilii interpretes reddiderunt, sed non satis bene. Erica tamen quæ est Heyden, potest esse Myricæ species, seu Erica minor. Ex huius etiam genere videntur esse Scopæ, quas Amerinas vocant, tenuibus puniceisque virgultis contextæ, quarum ad ve-

ad vestes expurgandas multus est vsus. Facultas Myricæ est incidendi & abstergendi mediocriter, cum quadam adstrictione. Lignum, folia, radix, & succus Tamaricis, in vino cocta & sumpta, pulmonis, lienis, renum & vesicæ obstructiones aperiunt melancholiamque potenter purgant. Decoctum Tamaricis assiduè potum, prodest sanguinem excreantibus, iisque qui ab araneis læsi fuerint: ac mensibus nimiis. Idem confert his quos alui fluxus infestat. Omnibus in genere affectibus quos fluxus immodicus comitatur, lienisque potissimum morbis medetur. Lienosis præsens ferunt esse remedium vinum in quo Tamaricis prunæ extinctæ fuerint. Democritus etiam autor est, aquam in qua prunæ iam dictæ extinctæ fuerint, porcinis lienosis esse salutari remedio. Quod & Columella affirmat, sic scribens lib. 7. cap. 10. sub finem: Solet etiam vitiosi splenis dolor sues infestare, quod accidit, dum siccitas magna prouenit, Sues enim dum dulcedinem pabuli consectantur, supra modum æstate splenis incremento laborant. Cui succurritur si fabricentur canales ex Tamaricibus & Rusco, repleanturque aqua, & deinde sitientibus admoueantur.

Quippe ligni succus medicabilis, epotus, intestinum tumorem compescit. Serapio lepra infectas se duas fœminas decocto Tamaricis sanitati restituisse, adiectis vuis passulis, tradit. Pocula ex Tamaricis ligno confecta, lienosis, si ex iis bibant, conferre Dioscorides est autor. Vinum ex Tamarice ictericis non insalubre, Tragus scribit. Vinum cum Myrica dococtum dentium dolores, ore detentum sedat. Palladis mulierculis quæ albo fluxu vexantur, in desessionibus est vtilis. Lixiuium ex Tamaricis cinere, pediculos & lendes capitis enecat. Eiusdem cinis manantia ulcera siccat, adustionesq; igni factas sanat.

Vinum tamaricis: Corticibus tamaricis in doliolo positis, mustum recens dulce super infunditur, atq; ad vsum seruatur. Sanguinem à melancholia mundat: quartanæ, ictero nigro confert: hepatis & lienis obstructiones tollit.

Semperuiuum Latinis, Ἀείζωον, Græco etymo dictum, hoc nominis à reipsa imposito, perpetuo enim & hyeme & æstate virescit, nec vlla frigoris iniuria offenditur. Sedum item & Barba Iouis, German. Haußwurtz.

Tria huius Dioscoridi sunt genera: Primum dictum maius, caules habet cubitales, interdum etiam maiores, pollicis crassitudine, pingues, virentes, Characiæ tithymali instar, incisuras habentes: Folia pinguia, carnosa, longitudine pollicis, in cacumine linguæ similia, alia in terram resupinata, alia in capite inuicem contracta, circulo oculi figuram imitantur. Nascitur montanis & testaceis: in tectis etiam domorum seritur. Vnde nomenclaturam accepit, Floret Maio & Iunio.

Secundum dictum Sedum minus, Trithalles Græcis, quod ter in anno floreat. Vulgo Vermicularis, à foliorum similitudine, quæ rotunda sunt & formæ oualis, aut vermiculos putes. Item Crassula minor.

Caules ab vna radice exeuntes multos habet, tenues, foliis plenos rotundis, pinguibus, paruis, in summo acuminatis, caule è medio emicante, palmi altitudine, vmbellam aut flores luteos ferente: Nascitur in muris, maceriis vinearum, & petris, parietibusque. Floret Maio similiter & Iunio.

Tertium genus Aizoon Syluestre, aliis Portulaca Syluestris, vel illecebra. Telephion quoque Dioscoridi: Hodie vermicularis minor. Nascitur locis petrosis, sepulchris vmbrosis, oppidorumque fossis, foliis pusillis & pinguibus, ad Portulacæ figuram accedentibus, crassis, hirsutis, breuiore cacumine. Floret Maio tantum, floribus luteis. Plures ad huc aliæ stirpes, folio sempiternæ, ac perpetuo virentes & semper vis vultu, viribusque cognatæ, ad eorum familiam iuste referuntur, vt Aizoon hematoides, Aizoon Scorpioides, sedum quoddam petreum montanum ac pusillum, aliud quoddam magnum & arborescens, aliud & pusillis, rigidisque surculis fruticis more assurgens.

Prima

Prima duo genera frigida ſunt in tertio gradu,&in receſſu exiccantium. Refrigerant & adſtringunt. Tertium naturæ eſt calidæ. In febribus ardentibus aliisque calidis fluxibus,tria, quatuorue aquæ ſtillatitiæ Aizoi cochlearia ſum i poſſunt. In aliis morbis minus eſt tutum ſuccus, Dioſcoride teſte, teretes lumbricos, cum vino potus excutit. Folia per ſe, aut cum polenta illita, conferunt ad eryſipelata, herpetas, nomas, oculorum inflammationes, ambuſta & podagras. Succus aut ſtillatitia aqua, cum linteolo applicata, totius corporis inflammationes reſtinguit. Phreneſin, capiti hoc modo applicatus, ſedat: iecoris, ſplenis, renum, & podagræ dolores mitigat. Omnibus in ſumma inflammationibus aut per ſe, aut igne factis, confert. Nobiliſſimum etiam ex ſucco Aizoi & Solani, cum porcina adipe conficitur vnguentum.

Viola ἴον Græcis dicta, in opacis, & aſperis locis ad murorum baſim, & hortorum margines naſcitur, & aliquando in pratis.

Viret toto anno: floret ſæpe Februario: ſæpius Martio, vnde viola Martis dicitur,interdum quoque autumno ſi cultus adhibeatur, folia gerit hederæ non multum diſſimilia ſed minora, tenuioraque, cauliculus vel pedunculus ſtatim à radice prodit, cuius extremo flos ex ceruleo purpuraſcens vini odoris æmulus adnaſcitur. Semen minutum in rotundis foliculis extrema fere æſtate producit.Eſt autem Viola martia multiplex, ac colorum variorũ, quædam enim alba eſt, alia violacea, alia inter vtrumque media. Datur & alia, quæ ſurrectis & duriuſculis cauliculis ſeſe erigit, quibus floſculi purpuraſcentes emergunt. Eſt & alia tricolor, in locis ſiccioribus naſcens, foliis anguſtioribus, longioribus & laſciniofis, caulibus quadratis teneris,ſucculentis, bracchiatis & reptantibus. Ab eius trino colore quidam ex recentioribus herbã trinitatis nominant: Alii violam flammeam, vulgus Gallorum minutam Penſeam. Aliȩ quædam paruȩ admodum ſtirpes violarum nomine donantur, quæ quod nunquam vel rariſſime ad medicos vſus adhibentur, vt viola marina & matronalis, quod à matronis in hortis coli ſoleant, ſunt dictæ, omittuntur. Item

Liguſtria.

Ligustria German. Winterviolen appellantur, Veteribus an fuerint cognitæ non constat. Tria numerantur eius genera, nonnisi flore differentia, qui in quibusdam candidus, in nonnullis puniceus, in aliquibus vero est purpureus, aut prorsus etiam rubens. Martio vero tota vsurpatur; nam flores quod vim habeant cor exhilarandi medicamentis cardiacis fere semper commiscentur: semen & folia, quod malactica sint, enematum decoctionem & cataplasmatum confectionem sæpius ingrediuntur. Violæ frigidæ sunt in ordine primo, humidæ vero in secundo. Violæ purpureæ plurimus ad medicamenta, velut olea, acetum, Conseruas, Zulapia, & Syrupos est vsus, ad omnis generis inflammationes vtilis, præsertim pueris comitialibus, quique febri ardente infestantur.

In Sacchari inopia licebit ad eosdem vsus in aqũa violas decoquere. Syrupus Violarum trium quatuorue cochlearium quantitate sumptus, febrium æstus restinguit, aluum soluit, apostemata emollit, cor confortat, laterum dolores mitigat, omnibusq; ex calore natis morbis medetur. Contra sitim aliqui Syrupum Violarũ cũ aqua fontana tẽperatum ægris porrigunt. Flauus, qui in medio violæ apex conspicitur, in aqua decoctus potusq;, anginæ præsentissimo est remedio, puerorumq; comitialibus medetur. Phreneticis, oleum, aqua, vel acetum violarum, capiti illitum medetur: iecorisq; æstum componit.

Syrupus infusionis Violatum. Recipe infusionis rosarum lib. V. Sacchari clarificati lib. IV. Coquantur cum facilitate. Seruetur in vase vitreato per annum. Dosis ab Vnc. j. ſ. ad Vnc. ij. Est conueniens ad extinguendam sitim in febribus acutis, & ad remittendum excessum caliditatis in eis, confortans stomachũ relaxatum, & hepar supercalefactum, & cor resistens putredini, conueniens tempore pestilentiæ, & resistens ventositati.

Syrupus de succo violarũm: Recipe violarum recentium iamiam collectarum quantitatem satis magnam, & decerpe ab iis purpurea foliola, & abiice virides earum cauliculos, quoniam herba-

herbaceam habent acrimoniam, & floridum colorem hebetant. Contunde deinde decerpta folia violarum in mortario marmoreo & exprime. Mox, Recipe expreſſi ſucci lib. ij. ſacchari lib.iv. Conſeruatur per annum. Datur à ſeſcuncia ad vnc. ij. Bilis acrimoniam obtundit,ac ob lentorem thoracis vitiis eſt aptum.

Syrupus Violarum, Meſuæ: Recipe violarum vnc.ij.ſem.citoniorum, ſem maluæ an. vnc. j iuiubarum, ſebeſten an. num. xx. aquæ cucurbitæ lib. vi. vel quantum ſufficit. Sacchari lib. j. ſ. Coquantur ſecundum artem. Conſeruetur in vaſe vitreato per annum. Datur à ſeſcuncia vſq; ad vnc. ij. cum aqua ſtillatitia appropriata. Prodeſt pleuritidi & tuſſi à cauſa calida.

Syrupus contra pleureſin & peripneumoniam, phthiſicos & hecticos, Nicolai: Recipe aquæ lib. iv. violarum vnc.ij.ſ.glycyrrhizæ, papaueris albi an. vnc. ſ. ſem. citoneorum, ſem. maluæ, medullæ, ſem.bombacis, medullæ ſem.citoneorum, melonum, cucumeris, cucurbitæ, portulacæ, tragacanthæ, portulacæ, gummi arabici an. drach.iij. Omnia in ſacculo bene trita ponantur, & ſacculus in prædicta aqua ponatur, & bulliat ad medietatem, & ſacculo abſtracto ab aqua lib. ij. ſacchari ponantur, & fiat ſyrupus clarificatus.

Iulapium violarum. Recipe aquæ violarum lib. iv. Sacchari clarificati lib. ij. vel iv. Coque ad iulapii conſiſtentiam. Febres, phlegmonas, pleuritidem, aſperitatem gutturis & thoracis, ac tuſſim mitigat.

Infuſio ad pituitam, Andernaci: Recipe diaphæniconis vnc.ſ.ſyrupi violacei vnc.j.in iure decocti communis, vel aquæ hyſſopi, vel menthæ ꝑ vna doſi dilues, dabiſq; potui. Doſis aũt iuris magna ex parte præter ſyrupũ & electuarium, vnciarum quatuor eſſe debet.

Clyſter ad paſſionem iliacam, ſi maximus ſentiatur æſtus, Rondeletii. ℞. maluæ, violarum an. M.ſ.ſem.melonum, cucumeris, cucurbitæ, citrulli an.drac. iij. pomorum acidorum par. x. flor. violar. nenupharis, bugloſſæ an.P.j. Fiat decoctio in lib.j. diſſolue mucilaginis, ſem.pſyllii vnc. j. olei violarum vel olei nenupharis, album ouorum fortiter agitatorum an. vnc. j. miſce & fiat clyſter.

CAPVT XLIII.

De simplicibus purgantibus: vt cassia, Rhabar. Manna, scammonio & Agarico.

CAssia triplex est, Cassia odorata quæ Theophrasto cneoron, & forsan Virgilio Lauendula dicitur, deinde Cassia lignea seu canella, & Cassia nigra, cuius meminit Dioscorides: Et Fistularis, aut siliquosa, cuius Arabes meminerunt, quæ hodie est in vsu. Cassia lignea describitur Dioscoridi crassi cortici, farméto, foliis Piperis. Est autem multiplex ejus differentia: Optima tamen fulvescens colore pulchro, coralli æmula, perquam angusta, longa, crassa, & fistulosa, gustu mordens & cum aliquanto feruore adstringens, odorata, vinum naribus obolens Huic tanta cum cinnamomo est cognatio, ut altera in alteram sæpè degeneret. Atq; hæc si cum ipso cortice ligno adhuc inhærente vendebatur, Xylocasia appellabatur: si vero ligno exempto, tum Cassia fistula, seu Syrinx veteribus dicebatur, quod nimirum ligno exempto, cortices fistulæ similitudinem referrent. Aduehitur hodiè aliqua species, quam officinæ casiam vocant ligneam, quæ cortex potius apparet esse cuiusdam radicis, saporis acerbi & minime aromatici. Vera autem Cassia lignea raro asportatur, & interdum inter cinnamomi fasciculos, nigritia sua se prodens, inuenitur. Casia vero fistula ab Arabibus introducta, qua hodie omnes utuntur Officinæ, Dioscoridis, & Plinii Galeniq; ætatibus fuit ignota. Hæc non nullis calamus & Indica canna dicitur. Arbor est magna, iuglandis folio, fistulis prælongis ac teretibus, utrinq; fastigiatis, colore rubro nigricantibus, duum ferme pedum proceritate: nigra intus carne, gustu prædulci, ligneis distinguentibus membranis; ossibus siliquarum, intercursantibus laminis intus carnosis, quas Parietinæ discludunt. Nascitur partim in India, partim in Ægypto, Asiæ quoq; jam communis. Eligitur ponderosa, collucens, perplena, quam si concusseris, inclusa intus grana non obstrepunt.

Casia

Caſia lignea calfacit & exiccat in tertio ordine, vrinam ciet, & leuiter adſtringit. Caſia vero fiſtula calida & humida traditur, abſceſſu primo. Caſia lignea, Dioſcoridi aduerſus inteſtinas inflammationes, & viperarum ictus bibitur: Menſes ciet: ac in ſumma, eadem poteſt quæ cinnamomum, cuius loco ſubſtitui poteſt. Caſia fiſtula ſufficienti modo data, incandeſcentem torridamque bilem citra moleſtiam expurgat. Denique iis qui ob teneram imperfectamque ætatem, aut aliam quamvis cauſam, dejicientia aluum medicamenta reſpuunt, hæc audenter & intrepidè datur. Flauam vero bilem, ſed magis torridam, & quæ iam in atram degenerauit, extrahit. Quinetiam pituitam mediocriter educit. Præbetur itaque pueris, & fœminis uterum ferentibus commoditate & neceſſitate quadam urgente, quibus potentius aliud medicamentum ſumi denegatum eſt. Item iis, quibus exuperans febris reliquorum medicamentorum uſus aſpernatur. Datur autem unciæ unius pondere, plus minuſve, pro ſumentis habitu & viribus: Siquidem tribus aut quatuor drachmis ſumpta, vix mouet aluum. Caſia lignea medicamentis oculorum, ad viſus claritatem conciliandam compoſitis, additur. Cum melle lentigines tollit. Renum doloribus & vuluæ contractionibus inſeſſu vel ſuffitu auxiliatur.

Infuſi ſucci herbarum, Meſuæ: Recipe ſucci jntybi, ſucci lupuli, ſucci borraginis, purgatorum ana vnc. ijx. Myrobalanorum citrinorum vnc. j. rhabarbari electi drach. iij. tamarindorum vnc. j. ſ. pulpæ caſſiæ ſolutiuæ vnc. iij. myrobalani & rhabarbarum teruntur, & per noctem in ſuccis macerantur: deinde manu compreſſum colatur, & propinatur: bilem flauam clementer educendo, ſanguinem purgat.

Flores caſſiæ, Meſuæ & Cordi: Recipe cannas ſeu ſiliquas caſiæ ponderoſas, & quæ non reſonant concuſſæ: aperi eas, & contentã in eis pulpam ſeu medullam cum laminis & ſeminib. ſuis diligẽter euacua: & exempta projice ſuper inuerſum & anguſtum cribrum, ſetis equinis contextum. Cribrum deinde pone ſupra bullientis aquæ vaporem, & auerſo cochlearis conuexo medullã caſiæ hinc & inde ducito, vt per cribrum paulatim excernatur: & ſi quid excretum eſt, aut penetrauerit, confeſtim ſubinde auferto, ne plus

quam necesse est, de vapore imbibat: idque tam diu facito, donec quantum voles, collegeris. Porro cum necessitas requirit, semper recentes exprime Cassiæ flores: repositi enim acescunt. Si quis Cassiæ flores seu pulpam magis solutiuam reddere volet, in bullientem aquam proiiciat folia Persici, aut flores Persici, & Prunellorum syluestrium, aut omnia hæc simul: horum enim vapor & destillata aqua soluit aluum. Mundificat sanguinem, & compescit omnem acuitatem, & sedat sitim, & proprie cum succo endiuiæ, aut Taraxaconis, in quibus aduenerit depuratio secundum artem. Et ipsa quidem mundificat stomachum, ei educit choleram & phlegma, & operatur illud sine nocumento & excessu: caret enim mordificatione.

Et ipsa quidem lenit pectus & guttur, & resoluit apostemata acuta in eis. Et confert calefactioni renum, sumpta cum diureticis in infusione Glycyrrhizæ, & prohibet generationem lapidis in eis, & confert febribus calidis. Datur recens à drach.iij.ad vnc.j. si per os assumatur mane vel ante cœnam, sed paulo ante pastum: In clysteribus vero ab vnc.j.ad vnc.ij.

Pastill[9] calefaciens, ad vitia ventris ex frigore, Andernaci: Recipe absinthii, semin.apii, anisi, cinnamomi, casiæ odoratę ana drac. iij. Myrrhæ, spicæ Indicæ, castorei ana drach.j. Piperis longi, lachrymæ papaueris, croci ana scrup.ij. Succi fœniculi quantum sufficit. Fiant trochisci.

Cassia extracta sine foliis senæ: Recipe prunorum num.xij. violarum m.j. Hordei mundi, anisi, polypodii, sem. Carthami ana drach.iv. capill. Veneris, thymi, epithymi ana m. ſ. Passularum vnc. ſ. sem. fœniculi drach.ij. sem. portulacæ, sem. maluæ, ana drach.iij. Glycyrrhizæ vnc. ſ. Fiat horum decoctio in sufficienti aqua, colentur: in colatura dissolue pulpæ cassiæ lib.ij. Pulpæ Tamarindorum vnc.j. cinnamomi drac.iij. Sacchari optimi lib.j. Coquantur ad perfectionem, secundum artem.

Cassia extracta cum foliis senæ: Recipe confectionis cassiæ extractæ sine foliis senæ lib.ij. Pulueris foliorum senæ vnc.ij. Misce secundum artem. Facile soluit, lenit asperitatem intestinorum, remouet stipticitatem, & ventris onus subducit, & morbis cholericis & melancholicis auxilia præbet.

Dia-

Diacassia sub nomine Cassiæ conditæ. Recipe pulpæ cassiæ lib. j. pulpæ tamar. mannæ electæ, penidiorum, sacchari violati, sacch. candi ana vnc. ſ. Syrupi violati vnc. iij Hæc omnia dissolue in decocto sequenti: Recipe prunorum, violarum, glycyrrhizæ, sem. communium frigid. maiorum enucleatorum, polypodii ana vnc. j. Foliorū senę vnc. ſ. anisi, fœniculi an. drac. j Coquantur in aqua ad tertiæ partis consumptionem & colaturæ bene expressæ addantur supradicta, ac in electuarii formam reducantur. Confert iis qui dura sunt aluo: hæc enim leniter & citra molestiam subducit, ac flauam educit bilem, ac febres inde natas mitigat. Thoracis, pulmonis & asperæ arteriæ phlegmonas resoluit, &c.

Diacassia magistralis. Recipe iuiubarum, prunorum, capillor. Veneris, tamarindorum, sebesten, violarum ana m. j. Coquantur in aqua, secundum artem: & in colatura dissolue pulpæ cassiæ lib. x. sacchari albi lib. v Coquantur ad perfectam consistentiam.

Diacassia Mesuæ: Recipe succi violarum, succi betæ, succi mercurialis, succi maluæ, succi muralis herbæ ana quart. j. succi absinthii Pontici vnc. ij mellis q. ſ. est, Coque ad iustam crassitiem: Tunc adde medullæ cassiæ lib. j. Vtile catharcticum pauperibus, & diuitum clysteribus percommodum.

Cassia communis extracta: Recipe violariæ, maluæ, mercurialis, betæ, parietariæ, flor. violarum ana m. j. Fiat horum viridium decoctio in aquę communis lib. x. Bulliant ad dimidii consumptionem: hac colatura bene expressa extrahitur cassia, & ad singulas libras pulpæ adduntur mellis despumati vnc. vj. Coquitur in formam electuarii. Aluum leniter & citra molestiam omnem subducit, estq; pro delicatis ac mollioribus.

Diacassia cum manna, incerti authoris: Recipe prun. Damaſ. vn. ij. violarum m. j. ſ. Aquæ puræ vnc. xviij. Bulliant, vt artis est, ad medietatis consumptionem, cola, & in colatura dissolue pulpæ cassiæ vnc. vj. pulp. tamarind. vnc. j. mannæ electæ vnc. ij. Syrup. violati vnc. iv. sacchari candi, penidii ana vnc. j. Sacchari violati vnc. iv. Confice vt artis est. Hoc medicamentum quamuis pharmacopœis nostris non sit in vsu, posset tamen aliquando in vsum reuocari, cum mite & suaue sit medicamentum leniens: confert iis, qui dura sunt aluo: hanc enim leniter & citra molestiam subducit, ac flauā bilem, febresq; inde natas mitigat.

 Dia-

Diacatholicon, Nicolai; Recipe pulpæ cassiæ, pulpæ tamarindorum, senæ mundatæ an. vnc. ij. rhabarbari, polypodii, violarum, anisi, ana vnc. j. glycyrrhizæ rasæ, penidiorum, sacchari candi, quatuor sem. Frig. major. ana drach. ij. conterenda conterantur, & sume polypodii recentis vnc. iij. sem. fæniculi drach. vi. Aquæ communis lib. ix. coque ad dimidii consumptionem, & cola, colaturæ adde sacchari albi lib. coquantur ad syrupi consistentiam: & supra scriptis additis, fiat electuarium. Omnes corporis humores purgat. Confert acutis & peracutis morbis: Emollit enim, alterat & robur addit. Iecinorosis, lienosis, podagricis, arthriticis, tertianis, quartanis, & quotidianis doloribus capitis succurrit. Datur ab vnc. ſ. ad unc. j.

Rhabarbarũ & rhaponticum multi unũ ac idem esse putant, atq; ex tribus diuersis plantis, videlicet centaurio majo. rhapontico & rhabarbaro vnicam faciunt. Rhabarbarum a. nostrum vulgare, nõ esse rhaponticum, manifeste conuincit descriptio Dioscoridis, vt neq; etiam rhaponticum ipsum esse centaurium maius ipse docet, qui diuersis capitibus de vtroq; agit, diversamq; faciem ac virtutẽ agnoscit. Est vero rhabarbarũ vulgare, sic dictum, quod sit insignis radix populi Barbari, seu Indici, vel prouinciæ cuiusdam Barbaræ dictæ, vt Troglodyticæ. Forsan & à Rha fluuio Ponti nomen habet, & de rhapontico probabili ratione scribitur. Sed cum rha peregrino idiomate radicem designet, antonomasia quadam rhabarbarum, seu rha, quasi optima radix, ab Arabibus raued, à Chinensibus rauam, apud quos frequentissima est, optimaq; sæpius sine additione denotatur. Maxime autem laudatur Rheum, quod ex Sinarum regione, ubi duntaxat uberrimè, ac fere sponte provenit, adfertur, in Indiam, in Ormus, in Persiam, Arabiam & Alexandriam: ex quibus regionibus, dum ad nos postea aduehitur, Indicum, Arabicum, Antiochenum, Turchicum quoque nuncupatur. Est vero rhabarbarum Hippolapathi rotundi ac nostratis facie admodum simile. Radix est crassissima, rotunda, colore exterius subnigro ac rufescente, & interius ex rubro flauescente, & ad nucis moschatæ colorem internum accedente: Est præterea cum maceratur, vel masticatur, croceo inficit colore, Dysentericis datur & cœliacis, si febre

careant

careant, in vino: ſin aliter, in aqua datur. Datur & decoctum eius bibendun duplici menſura, ad rupta, conuulſa, contuſis, & ex ſublimi deuolutis. Si pectoris ſint dolores, additur piperis aliquid & myrrhæ: ſi diſſolutio ſtomachi, ex frigida aqua ſumitur, ſiue intus, ſiue extra purulentis excreationibus: Item lienoſis, hepaticis, iſchiadicis: ad renum vitia, ſuſpiria, orthopnœas. Arteriæ ſcabritias lenit, ex paſſo, tribus bolis potum tritum, quod idem præſtat eius decoctum. Bibitur contra inflationes, perfrictiones, febres frigidas, ſingultus, tormina, aſperitates, capitis grauitatem, melancholiam, vertigines, laſſitudinem, dolores, & conuulſiones. Datur in ſingulis valetudinib. ſi febri careant, in mulſo: ſin aliter, in aqua mulſa. Illitũ collectiones inflammationeſque ſedat, vulnera ſanat, epiphoras oculorum diſcutit. Ex paſſo illitum inſignita cum melle rapit, & alia liuentia ex aceto. Farina eius inſpergitur contra cacoethe, & ſanguinem rejicientes, denarii pondere in aqua.

Syrupus de rhabarbaro ſolutiuus, Auguſtani: Recipe rhabarbari optimi vnc. ij. ſ. fol. ſenæ vnc. j. ſ. florum violarum M. j. cinnamomi drach. j. ſ. zingiberis drach. j aquarum betonicæ, cichorii, bugloſſæ ana lib. j. ſ. Fiat omnium infuſio per noctem, mane ebullitione & expreſſione facta, colatura decoquatur in ſyrupum cum ſacchari albi libra, aut quãtum ſufficit: adde ſyrupi roſ. lax. vnc. iv. Hic paratur Auguſtæ Vindelicorum ad prædicta omnia valentior, citra moleſtiam in pueris, & delicatulis aluum ſubducens, utramque bilem deturbans, & eſt in uſu propemodum quotidiano.

Nectar laxatiuum, Ranzouii: Recipe rhabarbari electi vnc. ſ. agarici optimi vnc. j. cinnamomi electi vnc. iij. cubebarum drac. j. ſem. fœniculi, aniſi ana drach. ij. ſpicæ Indicæ ſcrup. j. zingiberis drach. ſ. vini optimi lib. vij. Ferueant omnia lege artis in duplici vaſe per horas ſex. Deinde permaneant in infuſione per horas duodecim. Poſtea fiat fortis expreſſio, & colentur per ſaccum mundum ſexies, aut ſepties, tandem adde ſacchari puri, & albi diſſoluti lib. j. ſ. & fiat in modum nectaris. Doſis poteſt eſſe pro adultis vnc. iv. pro infantibus vnc. ij. vna autem vncia huius ſyrupi ſumitur duobus cochlearibus mediocris magnitudinis.

Decoctio

Decoctio aperitiua maior cum rhabarbaro, Augustani: Recipe specierum decoctionis aperitiuæ maioris, specierum decoctionis lenitiuæ minoris an. vnc. iij. Decoquantur in aquæ lib. vi. ad consumptionem duarum librarum. Colaturæ feruidæ infunde rhabarbari electi vnc. ſ. cinnamomi drac. ij. ſalis gemmæ ſcrup. j. ſpicæ Indicæ ſcrup. ij. ſpecies diarrhodon Abbatis ſcrup. iv. Sacchari vnc. xij. miſceantur pro vſu. Valet in hydrope, & cæteris morbis diuturnis, frigidis, pituitoſis, ac bilioſis, aut mixtis.

Rhabarbari infuſum cum ſero lactis, Meſuæ: Recipe foliorum roſarum recentium, completarum, mundatarum, vnc. ij. Rhabarbari electi drach. ij. g. xij. Nardi Indicæ drach: j ſ. Rhabarbarum & Roſæ minutim incidantur, aut terantur, ſpica inciditur: macerentur per noctem in ſeri lactis, præſertim Caprini lib: ij. Cola, leuiter exprime & propina. Bilem flavam clementer educendo, ſanguinem purgat. Infuſio ad bilem, Andernaci: Recipe Rhabarbari electi vnc: ij. Cinnamomi drach: ſ. mirobalanorum citrinorum drach: ſ. macerentur in aquarum ſtillatitiarum Abſinthii & ſumariæ ana vnc: ij. jn jure Colato Sirupi roſati Laxat. vnc: j. additur, daturq; ægrotantibus potui.

Infuſio ad bilem alia, ejuſdem: Recipe Caſiæ fiſtularis recent. vnc: j. Rhabarbari minutim inciſi ſcrup: ij. Spicæ Nardi g. iij. Ex decocti communis vel aquæ intybi vnc: iv. diluito, additoq; ſerapii ex aceto ſimplicis vnc: j. & propinato.

Pulvis Rhabarbari purgans, Fuchſii: Recipe Rhabarbari electi drach. ij Spicæ Indicæ, Maſticis ana g. vi. Sacchari ſcrup. ij. Miſceantur, fiatq; pulvis. Bilem flauam purgat.

Alius, Fumanelli: Recipe Rhabarbari, Diagridii ana drach. iij. zingiberis drach. ſ. Sacchari electi vnc. j. Fiat pulvis. Ex hoc quoque tenues placentulas ſeu paſtilli confici poſſunt, addendo tritici pollinem & aquam roſarum.

Extractum Rhabarbari, Paracelſi. Recipe Rhabarbari electi, craſſiuſcule triti lib. j. Aquæ tartariæ lib. iv Macerentur in Baln. Mariæ per dies quatuor, deinde lento igne decoquātur, donec ſuperemineat Rhabarbarum: tum per laneum cribrum nouum coletur accuratè, & valide exprimatur, poſtea colatum euaporet cum ſyrupo è floribus perſicorum nouies infuſi, ad iuſtam ſpiſſi-

tudinem

tudinem, & in vitro recondatur diligenter. Dosis à scrup. j. ad drach. j. cum jure aliquo. Excellens & clemens est catharticum, quod deiicit non modo bilem, sed & pituitam ipsam, tam in pueris ætate tenellis, quam in prægnantibus. Extractum Rhabarbari. Euonymi: Recipe Rhabarbari quantum satis est. Cui affunde spiritum vini, atq; sic relinque, quousq; plus satis coloretur: tum effunde, cola, & spiritum paulatim in balneo separa: eundemq; rursus Rhabarbaro priori affundito, & aliquandiu in infusione relinquito in loco calido, quousq; colorem acquirat, tum cola, & rursus in balneo separa per destillationem: id autem tantisper est repetendum quoad spiritus à Rhabarbaro non coloretur amplius. Id tum exprime fortiter, & per filtrum destilla: habet enim nescio quid tenacitatis aut lentoris à Rhabarbaro quæ in extractione est inutilis, & simul multæ vtiles partes fluunt, quæ non sunt negligendæ; ideoq; ad hunc modum destillare oportet per filtrum. Per rostrum seu nasum alembici, filo trahe filtrum, digiti vnius latitudine, quoad præ nasi angustia, filtrum amplius non sequatur: cauendo tamen ne nimia violentia dissiliat vitrum: quo facto, impone spiritum filtrandum in alembicum obstructum charta madefacta. Spiritum per filtrum destillatum extractioni quæ prius erat separata, rursus in vitro affunde (multum enim vitro adhæret, ideoque in primum vitrum cui spiritus erat infusus, omnes spiritus Rhabarbari percolandi sunt, & ad separationem infundendi) non curando, quod extractio vna iam prius in vitro reperiatur, omnes enim extractiones necessario coniungendæ sunt, & ad extremum aquæ destillatæ permiscendæ, & rursus separandæ quoad aqua limpida extrahatur.

Extractum Rhabarbari aliter, eiusdem: Rhabarbari electi fragmentorum libram minutim in ide, & crassiusculè tere: & affunde succi depurati borraginis & buglossi, vtriusq; libras duas: relinque per horas viginti quatuor. Postea coque ad lentũ ignem, donec extet & emineat Rhabarbarum. Exprime deinde fortiter, & expressam decoctionem per laneum colatorium transmitte & exprime, vt substantia in colatorio maneat. Colaturam coque ad mellis consistentiam, adiecti sacchari optimi vncia. Quidam in baln. Mariæ ad spissitudinem coquunt, ne aduratur: quod præstat, quem-

admodum & in duplici vase. Purgando da deglutiendum cum gutta olei Cinnamomi & anisi mixtum, & azymo inuolutum, faciendo in dosi periculum à scrupulo vsque ad duos. Suauissimè lubricat ventrem etiam in infantibus. Quidam quoniam Rhabarbarum per se non valde purgat, acuunt totam extractionem cum modico diagrydii optimi: quod nihil obest.

Extractum Rhabarbari aliter, eiusdem: Recipe Rhabarbari electi drach. iv. Pulveriza, & infunde in aquas appropriatas: stet infusum per diem & noctem deinde fortiter exprime. Illam expressionem adiecto saccharo candi, quantum videbitur, leviter in arena exhalando, exicca ad crassitiem electuarii.

Extractum Rhabarbari aliter, Quercetani. Rhabarbarum pulveriza, illud include vase vitreo, oblongo collo, affundendo vini alcool, vt supernatet quatuor digitis: obturato vase fac digerantur in Baln. M. per tres aut quatuor dies, donec tandem menstruum coloretur: coloratum transfunde seorsim, quod reseruabis: nouum menstruum denuo fæcib⁹ affundendo, donec non amplius illud tingatur, & magma, siue fæx Rhabarbari alba remaneat. Circulatis rite omnibus ex arte, separetur menstruum per Baln. M. & remanebit in fundo Rhabarbari essentia cui adde olei cinnamomi scrup. ij. Cuius si exhibeas scrup. j. cum cochleari vini albi potentius purgabit, quam vnc. ſ. in infusione: idque minori cum perturbatione. Potest exhiberi hoc medicamentum infantibus, prægnantibus, senibus, & ex morbo jam imbecillis: purgat & educit flauam bilem. Fæx siue terra, quæ remanet, est astringentis facultatis, qua ratione lienteriæ, dysenteriæ, & alui fluoribus præscribitur. Quod si quis potentius purgare cupiat, fæcem calcinet in reuerberio, tum per aquas Alkali extrahat, ipsumq; reiteratis filtrationibus purificet crystalli instar. Essentiam extractam suo Alkali superiiciat, digerat, & demum destillet: hoc enim modo vis omnium medicamentorum augetur.

Vel Rhabarbari puluerem infunde Aquæ vitæ, ita ut aqua hæc supernatet quatuor digitis: balneo tepescat dies quatuor: coloratum vinum effunde & nouum infunde: id repete. dum color nullus reddatur: adiice aliquid Cinnamomi: detur cum vino hæc aqua vitæ. Alii extillant aquam vitæ, & restibili in fundo succo addunt olei Cinnamomi scrup. ij. ad vnciam succi. Dosis est scru-

puli pondus cũ vini al. i cochleari: infanti & prægnanti innoxiũ.

Pilulæ ad bilem in febribus, Rondeletii: Recipe Rhabarbari electi drach. . Cinnamomi, ſpicæ ana g. vj. Tamarindorum ſcrup. j. ſucci Apii ſcrup. ſ. Temperetur Rhabarbarum cum ſpica & Cinnamomo in ſucco Roſarum lax. addi poſſunt. Poſt aſſumptionem harum pilularum imperandum, ut æger bibat Violati vnc. j. vel ij. cum pauca quantitate borraginis.

Aliæ: Andernaci: Recipe Rhabarbari ſcrup. j. Aloes, Maſticis ana ſcrup. ſ. Diagridii g. vj. ſpicæ Nardi, Nucis moſchatæ ana g iij. Cum ſyrupo Roſ. lax. fiant pilulæ. Pilulæ ex Rhabarbaro, Meſuæ: Recipe Rhabarbari electi drach. iij ſucci glycyrrhizæ . ſucci Abſinthii, maſtiches ana drach. j. Myrobal. Citrinarum drach. iij. ſ. ſem. Apii, ſem. Fæniculi ana drach. ſ. Trochiſcorum Diarrhod. drach. iij. ſ. ſpec. Hieræ ſimpl. drach. x. Aquæ Fæniculi quantum ſufficit Fiat maſſa. Siccata in veſica vel papyro, ceræ liquefactæ intincta, ſeruatur per annũ. Datur à ſcrup. j. usq; ad drach. ij. in febribus diuturnis, jecinoroſis obſtructionibus, & aquæ inter cutem initiis conferunt. Pilulæ de Euphorbio Meſuæ: Recipe Myrobalanorum citrinarum, ſucci Eupatorii Meſuæ, ſucci Abſinthii ana drach. iij. Rhabarbari drach. iij. ſ. Maſtiches drach. j. Croci drach. ſ. Aloes drach x. ſucci Endiuiæ quantum ſufficit. Fiat maſſa ut ſupra ſervanda. Mirifice proſunt in febribus intermittentibus bilioſis, morbo regio, jecinorisq; obſtructionibus. Pilulæ ex Colocynthide, Galeni: Recipe Colocynthidis, ſucci Abſinthii ana vnc. ſ. Aloes, ſcammonii præparati ana vnc. j. Rhabarbari electi drach. iij. Trita omnia ſucco excipiantur. Pituitam à cerebro & aliis neruoſis vacuant: ob id conferunt dolori capitis ex frigido. Pilulæ ante cibum & poſt. Arnold Villanouani: Recipe aloes drach. xljv. Rhabari vnc. j. ſ. Ligni aloes, caryophyllorum, folii, maſticis, xylobalſami, carpobalſami, croci, ſpicæ nardi, caſſiæ ligneæ, cinnamomi cubebarum ana drach. iij. conficiantur cum vino optimo. Reſpiciunt ſtomachum. Dantur conſtipatis, & iis qui ſunt aluo dura, & conquerentibus de dolore ſtomachi, propter ventoſitatem, vel exuperantiã phlegmatis præterquam tempore calido, absq; obſervatione diætæ 9. vel ij. cum vino calido conſervant ſanitatem.

Pilulæ ante cibũ & poſt cibum, Nicolai: Recipe cinnamomi, ca-

ryophyllorum,Galangæ,nucis moſchatæ, Macis Zingiberis, Cardamomi, Xyloaloes,ſtyracis Calamitæ ana drach.j. Rhabarbari ad pondus omnium ſupradictorum. Aloes ad pondus omnium ſupradictorum. Confice cum vino.Sumantur ante cibum vij. & poſt cibum v.Virtutem digeſtiuam confortant.

Pilulæ de tribus: Recipe Rhabarbari, Agarici, Aloes lotæ ana drach. ij.ſ. Syrupi roſ. lax. quantum ſufficit. Fiat maſſa in charta munda, ceræ liquatæ intincta, ſeruanda per annum.

Orbiculi ex Rhabarbaro, Recipe ſacchari albi in aqua Cinnamomi diſſoluti, & ad perfectionem cocti vnc. iv. Extracti Rhabarbari in ſucci roſarum drachmis duabus diſſoluti drach.j. Rhabarbari ſubtiliter pulueriʒati, atque in aqua cinnamomi humectati drach. ij. Fiant tabulæ ſecundum artem. Ioannes Crato.

Trochiſci de Rhabarbaro, Meſuæ: Recipe Rhabarbari boni drach. x. Succi Eupatorii, Amygdal. amararum ana vnc. ſ. Roſarũ drach. iij. Nardi Indicæ, Aniſi, Rubiæ, ſem. Apii, Abſinthii, Aſari ana drach.j. Aquæ Cucuthæ quantum ſufficit. Fiant trochiſci pondere drachmæ vnius cum dimidia ſiccantur in vmbra, & ſeruantur in charta munda, ceræ liquatæ intincta, per annũ valent ad hepatis obſtructionem, dolorem, tumores præter naturam, affectus inueteratos eiuſdem.

Tabulæ ad bilem. Recipe ſpec. Diamoſchi drach. j. ſpec. Diarrhod. Abb. Calami aromat. ana drach.j. Rhabarbari electi ſcrup. j. Diagridii ſcrup. ij ſ. ſacchari in aqua roſar. diſſoluti vnc. iij. vel vnc. iv. Fiant tabulæ. Datur vnc.ſ.

Diaturbith cũ Rhabarbaro, Montagnæ. Recipe Turbith, Hermodactylorum ana vnc.j. Rhabarbari drach x. Scammonii præparati vnc. ſ. ſantali albi, rubri, violarum, zingiberis ana drach. j. ſ. Maſticis, Aniſi, cinnamomi, croci ana drach. ſ. ſacchari albi lib. j. vnc. iij. Fiat electuarium in forma competenti. Flauam bilem & pituitam educit atq; aqua inter cutem laborantibus mirificè confert.

Tabulæ Diaturbith cum Rhabarbaro, Ioan. Langii: Recipe turbith in oleo amygdal. per noctem macerati drach. v. Zingiberis. Cinnamomi ana drach.j. Caryophyllorum ſcrup. iij.ſ. Agarici trochiſcati drach.j.ſ. fol. ſenæ drach. ij.ſ. crup. ſ Hermodactylorũ drach.

ij. rha-

ij rhabarbari drac. iij. schænanthi scrup. j. galang. macis ana scrup. ij. diagridii drach. iij. ß. sacchari in vino citoniorum & aqua ros. dissoluti vnc. viij. Fiant tabulæ, dosis vnc. ß.

Manna naturæ præstantiss. donum & miræ diuinitatis plenum, non modo, quæ præter naturæ leges, Israelitis alendis è cœlo pluit, sed quæ nobis quotidie medicandis mellei, aut sacchatei roris modo, è Iouis nubibus, super frondes exudat. Non minus enim, vt illi suas olim grandines sacchareas, nunc nostrates agricolæ vulgarem & granatam mannam mirantur, dum exultantes canunt, Iuppiter melle pluit: hinc Areomeli, Arabice, Tereniabin, & à sacris paginis mutuato nomine, manna dicitur; cui solum nomine tenus conuenit manna, vel potius manna thuris, quæ velut pollen thuris est, ex magnis fasciculis concussu elisis, proueniens: Fragmenta enim exigua & micæ congeruntur, colliguntur que pro manna thuris. Est & alia quædam manna larigna dicta, ex effractis laricis ramis collecta. vtraque tamen licentiose nimis mannæ nomen assumit. Nam manna proprie & secundum medicos vsurpata (de manhu enim seu manna Hebræorum nō loquor) est velut ros cælestis, dulcis & gratus, qui ex aere sudoris instar exudans, sublucanis horis, super frondes & ramos arborum, herbarumque delabitur, & breui concrescit, ac gummi modo concrescit. Quæ ex frondibus colligitur præstantior est, vocaturque vulgo manna de folio, vt pessima est, quæ de terra nominatur. Præstantissima vero censetur Calabriensis, & maxime quæ ex Oenotriæ quodam loco defertur, in quem singulis æstatibus descendit, & ab omnibus excerpitur. Hunc autem locum reges Neapolitani olim occluserunt, inquit Brassauolus, ne quis sine vectigali assumeret. Occluso loco, desiit manna, nec descendit. Eo recluso, & vectigali remoto, iterum descendere cœpit. Sed rursus clauso loco & recluso, & postea clauso cessauit, ita, vt Reges postea liberum locum reliquerint, & omnibus colligere permiserint. Idem scribitur de Tragasæo sale in Epiro, qui, cū vectigal iniunxisset Lysimachus, euanuit: mox dempto, succreuit. Frequens est in Gallia quædam manna Briansonnensis dicta, quæ Calabriensis inopia medicum aliquando venit in vsum, licet multo minus idoneum. Est & alia quædam mastichina dicta, rotunda, quæ è ramis & foliis arborum, ventorum impetu

petu in terram delabitur, grandinis modo, nec à cœlo aut aere decidit: verum impropriè manna vocatur, cum verius sit lachryma & saliva arborum concreta. Manna temperata est, aut paulo calidior, guttur, asperam arteriam & thoracem lenit, aluum blande movet & serosos humores purgat, maxime vero id præstat manna granata, ut Calabra, non Tereniabin, quod mannam quandam, instar mellis liquidam esse Arabes scripserunt, quo nunc non utimur, quia caremus.

Decoctum fructuum, Mesuæ: Recipe prunorum num. xl. sebesten, sive myxariorum num. xxx. iuiubarum num. xxx. Tamarindorum vnc. ij. Cassiæ recens extractæ vnc. iij. mannæ vnc. j. macerentur fructus in aquæ libris tribus: deinde adde Cassiam, Tamarindos & mannam: Frica, cola, serua. Sanguinis & bilis flauæ feruorem reprimit, sanguinem clarũ reddit, & bilem clemẽter educit.

Decoctum mixtos educens humores, Cratonis: Recipe passularum vnc. ſ. galangæ incisæ drach. j. Flor. Borraginis, violarum ana drach. j. senæ drach. vj. Horum decoctio & infusio stet per noctem, & mane rursus ebulliat, & fortiter exprimatur. Post recipe expressi vnc. jv. Syrup. Ros. mannæ ana vnc. j. Syrupi conseruæ Zingiberis drach. j. Aquæ cinnamomi cochlearium unum, Misce & fiat potus.

Potio purgatoria, Ranzovii: Recipe mannæ Calab. opt. vnc. vj. Rhabarbari electi scrup. ij. spec. Hieræ simpl. scrup. ſ. Aquæ endiviæ vnc. jv. syrupi de Buglossa drach. ſ. misce diligenter.

Electuarium Diacoccugnidiũ, Mesuæ: Recipe fol. Thymelææ præpar. part. x. carnis cydoniorum in aceto coct. sacchari ana part. lxxx. mannæ part. xl. olei ex coccognidio part. xij. saccharum & manna dissoluantur in sero lactis, cui infusus erit agaricus, part. xxx misce carnem cydoniorum, coque igne lento ad mellis crassitudinem. Pulvis foliorum thymelææ mistus prædicto oleo reliquis addatur. Datur vnc. ſ. Hydragogum est, in hydrope efficacissimum. Tabulæ ad purgandam bilem, Andernaci: Recipe mannæ electæ vnc jv. succi rosarum rubrar. lib. ij. conseruæ Buglossi, conseruæ cyrsu ana vnc. ij. Diagridii vnc. vj. sacchari albi q. ſ. ad placentulã formãdã: quæ dividetur in tabellas singulas vnc. ſ. pẽdẽtes.

Electuarium soluens ventrem, Fumanelli: Recipe cassiæ fistularis vnc. ij. mannæ electæ vnc. j. ſ. sacchari violacei vnc. j.

ſucci roſarum vnc. ſ. Miſce, datur per horam ante cibum ab vnc. ſ. ad vnc. j.

Tabulæ ad bilem, Andernaci: Recipe, mannæ vnc. iij. ſantali citrin', albi, rubri galliæ moſchatæ, Trochiſcorum oxyacanthæ ana drach. iij. ſucci roſarum rubr. lib. j ſ. conſeruæ cichorii, conſeruæ Borraginis ana vnc. ij. Diagridii vnc. j. ſacchari albi quantum ſufficit. Fiant tabellæ ſecundum artem drachmas duas aut tres pendentes, pro robuſtioribus: pro imbecillioribus drach. j dari poſſunt. Vide & Paracelſum tom. 5. p. 15. Item. tom. 3. p. 244. & 249.

Scammonii nomine ſuccus plantæ cuiusdā concretus, & planta ipſa intelligitur; quibusdā tamen magis proprie hæc Scammonia, ille Scammonium dici videtur. Eſt vero planta lactaria, voluuloſa, ſcanſoria, lævis, ſmilacis modo, cui foliis, flore, facie, valde ſimilis eſt, ſed radice non parum diſſimilis, quę in ſmilace tenuis eſt, in ſcāmonio craſſa, prælonga, intus candida, odore gravis & multo ſucco prægnans: ex eaq; tenues & viticuloſi ſurculi prodeunt, qui vicinos frutices conſcendunt, amplexantur & ſe implicant; folia ei lata & acuminata ſunt inſtar ariſari, ſed minora: flores albidi concavi, calathi figura. Naſcitur uberi⁹ in pingui ſolo, præſertim in Antiochia & Syria. Ex ipſius radice, ſcammoniū vulgo dictum, ſeu liquor colligitur pluribus modis; primo reſecatur caput radicis, dein cultro excauatur, vt in ſpatium concameratum ſuccus fluat, qui poſtea vaſis idoneis excipitur. Secundo terra foditur iuxta radicem, ut cōcamerato ſinu ſcrobs relinquatur, in quam ſubiectis iuglandiū foliis, profunditur ſucc⁹, qui concretus extrahitur. Tertio radix omnino evulſa inciditur, lac inde profluens ſiccatur, & in offas quasdā formatur, & ſervatur. Quarto ex foliis & caulib⁹ tritis ſuccus extrahitur, ſiccatur, cogitur, & ſeruatur; ſed nigrum eſt, aut ex nigro vireſcens eductum, hoc modo poſtremo ſcammoniū eſt omnium peſſimum. Præſtantiſſimum quod ex inciſa radice ſuperna exudat, & maxime quod ex Antiochia defertur, dein Armenium, Europeum omnino prauum. Vt vero ſit optimum, debet eſſe nitidum, ſplendidum, clarum, gummi modo, ſubalbum, rarum, fungoſum, tenuiſſimis fiſtulis ſpongioſum, cito liqueſcens, tenerum, friabile, non valde ponderoſum, nec odoris tetri, licet nō ſuauis, ſed proprii, & taurino glutini ſimillimum. Ab his notis ꝙ longe recedit, peſſimū.

Scam-

Scammonium omne valenter, cum labore atque molestia mouet aluum: bilem flauam & serosos humores, tenues & acres purgat, & si paulo largiore copia sumatur, intestina abradit, viscera lædit, venarum ora aperit, erodit, sanguinem sæpe per inferiora ducit, dysenteriam excitat, cor, hepar, & reliqua viscera conturbat, & ventriculum subuertit. Calidum & siccum est tertio recessu. Illius effera vis castigatur aloe: Melius vero si in malo citonio excauato, vti veteres docuerunt, clibano, aut prunis decoquatur, pasta vndique circumlita, præsertim additis quibusdam seminibus, vt apii, fœniculi, dauci; vsitatior tamen correctio fit ex solo citonio, vel succo rosarum. Castigatum, vt decet Scammonium, Diacrydium, quasi lachryma dicitur, & in officinis, corrupto vocabulo diagredium. Nimis recens efferum est, antiquatum imbecillum & torminosum; mouet enim, non promouet; B mum bonum. Scammonium flauam euacuat bilem, sed cordis dolorem mouet. Est enim odore graui, gustu iniucundum, siticulosum. Siquidem cum omnia quæ aluum deiiciunt medicamenta, aloe excepta, ventriculo infesta sint, scammonium illi plus cæteris aduersari constat Proinde cauendum iis, qui stomachi sentiunt imbecillitatem, & iis qui febre laborant: quippe suapte natura leuissimum, in corpus facile rapitur, residemque spurcitiam omnem in eo, colluuiemque commouet. Datur iis qui febre vacant, & stomacho valent, iis denique quibus ægre vomitus eliciuntur, nec facile linquuntur animo. Permiscendus & sal, Actuario teste, aut thymus, aut pulegium, aut quippiam ex iis quæ gratum spirant odorem, & stomachum roborant, velut anisum, mastiche, idque genus. Datur per se ex melle, vel ptisanæ cremore duorum scrupulorum pondere. Paululum quid adiici aut detrahi, pro virium ratione, poterit.

Confectio hamech maior, Mesuæ: Recipe Myrobal. citrinorum vnc. iv. myrobal. chebulorum, ndorum, rhabarbari electi an. vnc. ij. agarici, colocynthidis, polypodii ana drah. xiix. Absinthii, thymi, senæ ana drach. vj. violarum vnc. j. s. epithymi vnc. ij. sem. anisi, sem. fœniculi, rosarum rubrarum ana drach. vj. succi fumariæ lib. j. prunorum num. lx. passularum enucleatarum vnc. vj. Macerétur omnia in sero lactis caprini sufficiente, in vase vitreato angusti oris

ſti oris, per dies quinque. Poſtea ferueant vna aut altera ebullitione, colentur, colaturæ bene expreſſæ adde Pulpæ caſſiæ vnc. jv. Pulpæ Tamarindorum vnc. v. Mannæ vnc. iij. Frica manu, cola, & adde Sacchari albi lib. j. ſ. Scammonii præparati vnc. j. ſ. Coq; ad mellis conſiſtentiam, & adde Myrobal. Citrinorum, Chebulorum, indorum ana vnc. ſ. myrob. Bellyricorum, emblicorum, rhabarbari, ſem. Fumariæ ana drach. iij. Spicæ indicæ, aniſi ana drach. ij. Confice electuarium. Morbis omnibus ex flaua bile, & pituita ſalſa natis, nempe impetigini, ſcabiei, elephantiæ, & cancro ſuccurrit: in ſumma, omni fœditati cutis à bilioſis & aduſtis humoribus procreatæ conuenit. Datur à drach. ij. ad aur. ij. vel vnc. ſ. vel ad drach. vj.

Confectio hamech minor, Meſuæ: Recipe myrobal. indorũ, chebulorum, epithymi ana drach. l. Fumiterræ, abſinthii ana dra. xx. Thymi, calamenthæ, polypodii, agarici, glycyrrhizæ, bugloſſæ ana drach. x. Stoechados arabicæ, chamædryos, chamæpityos, aniſi ana drach. v. Prunorum, iuiubarum, ſebeſten ana n. lxx. Paſſularum enucleatarum lib. j. Decoquantur in aqua ſufficienti vſque ad tertias: colentur, & colaturæ addantur ſapæ lib. 2. Mellis deſpumati lib. j. Scammonii præparati vnc. ij. Coquantur lento igne vſq; ad mellis ſpiſſitudinem. Purgant melancholiam, & vſtos humores alios: ob id confert maniæ, melancholiæ, vertigini, obliuioni & vitiis cutis: qualia ſuut pſora, i. e. ſcabies, morphea, cancer, elephantia, impetigo.

Hieralogodium, Aetij: Recipe colocynthidis drach. xx. ſcyllę aſſatæ, agarici, ammoniaci, ſcammonii, cort. rad. hellebori nigri, hyperici ana drach. j Epithymi, polypodii, Bdellii, aloes, chamædryos, marrubii, caſſię ana drach. j. Myrrhæ, piperis albi, nigri, Cinnamomi, croci, opopanacis, ſagapeni, caſtorii, petroſelini, ariſtolochiæ ana vnc. ſ. mellis deſpumati, ad pondus omnium. Ad lateris dolorem, epilepſiam, maniam, melancholiam, morbum, ſcotoma, cephalæam, ſuſpiria, ſubitam præfocationem, incubum, tetanum, ſpaſmum cynicum, contuſum corpus ex ictu, lapſu, tremorem, paralyſim, arthritidas, dolores ſpinæ, mammarum duritias, cancroſq; earum, ſtomachi imbecillitatem, ructum acidum, inflationem, tormina, nauſeam, colicum dolorem, menſes ſuppreſſos.

Catharticum imperiale, Nicolai: Recipe ſcammonii præparati,

rati, facchari ana vnc.j. Cinnamomi, ſpicæ nardi, rad. ſaxifragiæ, polypodii, zingiberis ana vnc.ſ. ſpicæ nardi celticæ; piperis longi, albi, cardamomi, amomi, caryophyllorum ana drach.iij. Terantur omnia tenuiſſime, & fiat electuarium, cum mellis deſpumati quãtum ſufficit. Bilẽ vtrãq; & pituitã ſine moleſtia educit, caput optime purgat, & oris ſpiritum commendat. Panchymagogon Phædronis. Recipe ſpec. Diambræ drach.j.ſ. ſpiritus vini circulati lib. ij ſ. Affundatur ſpiritus vini ſpeciebus, & macerentur diebus 14. commiſſuris vaſis optime oblitis, materia bis quaterue in die mota. Deinde ſpiritus à ſpecieb. defundendus eſt, & ſequentib. purgatoriis ſuperfundendus: Recipe ſcammonii vnc. ſ. rhabarbari electi, colocynthidis drach.ſ. Agarici optimi drach.iij.ſ. Turpeti, Hermodactylorum ana drach.ij. ſem. Ebuli tuſi drach.iij. Hellebori nigri drach. ij. Senæ fol. vnc.j. Hæc poſtquam trita, macerataq; fuerint, ſacculo lineo iniiciantur, exprimanturque, in expreſſo diſſolue aloes ſucco citrini drach.x. atq; in balneo Mariæ euaporentur, ad mellis vſq; craſſitudinem. Datur ſcrup.j. ex vino, vel iure: vel catapotiis admixtis. His adde etiam aliquot guttas olei chalcanthini. Tabulæ purgantes humores mixtos, Caſpari Bauhini: Recipe rad. Turpethi gum. ſcãmon. præpar. ana vnc.j. Medullæ, ſem. carthami vnc.ſ. ſpec. diatrag. frig. zingib. cinnamo. electi ana drach.ij. Carnis cydoniorum, corticis citri ſicci ana drach.j. Sacchari candi vnc.j. Sacchari albi diſſoluti in aq. Roſarum vnc.x. Fiant tabellę. Doſis eſt à drach.j.ſ. ad drach. ij.ſ. mixtos ducit humores, maxime tamen ſeroſos.

Epithema ad coitum. Recipe ſcammoneæ vnc.vj. Euphorbii drach.j.ſ. ceræ albæ drach.jx. Coque modicũ, agita fortiter, repone: & cum opus fuerit, reductum in pannum, teſticulis & virgæ ſuperpone, cum calefacta fuerit, tollatur: & excitabitur coitus.

Electuarium purgans. Recipe ſcammoneæ præparatæ vnc.j.ſ. Turpeti vnc. ſ. zingiberis drach.j. ſacchari candi vnc.ſ. cinnamomi drach.j.ſ. Galangæ dra. ſ. pulpæ ficuum extract. cum vino opt. lib.ſ. Syrupi liquiritiæ vnc.iij. Fiat electuarium.

Aliud, Felic. Plateri. Recipe ſcammoneæ præparatæ vnc. j. ſ. Turpeti vnc. j. zingiberis, caryophyllorum, piperis, cinnamomi, pulpæ citoneorum coctæ cum ſaccharo quart. j. Fiat Electuarium, doſis drach.ij.

Extra-

Extractum scammonii, Quercetani: Scamonium spagyrica præparatione cõmodum vsui redditur, vt sine vllo periculo aliis multis medicamentis immisceri possit, & tuto exhiberi ad purgandam bilẽ & pituitã. Electũ scammonium soluatur in oleo mastycis spagyrice extracto cũ vini spiritu: quo facto, digerantur per octo dies in Baln. calido, in vase optime clauso: quod vel clarum erit & pellucidum, transfunde, affundendo rursus nouum menstruum, donec totam essentiam attraxeris: interim tamen fæces seponito. Tum separato toto menstruo, affunde denuo vini spiritum corallisatum, vt supernatet 4. digitis: circulentur omnia in Baln. per x. dies aut amplius. Demum menstruum extrahe, & pro vnc. essentiæ relictæ in fundo vasis, adde essentiæ veræ corallorũ, & margaritarum ana scrup. j. Essentiæ croci scrup. j. ſ. Olei anisi, & cinnamomi ana scrup. j. ſ. Fiat mixtura ad blandũ ignem ad consistentiam debitam. Misceatur hæc essentia sic præparata cum essentia aloes, & myrobalanorum, & fiat mixtum medicamentum ad bilẽ expurgandam putile, item serosa excrementa è capite educẽda. Per se exhiberi potest scrup. ſ. cum vnc. ij. Oleo amygdal. dulcium: sine vlla perturbatione aut læsione cordis, ventriculi & hepatis, è vasis ipsis bilem educit.

Hieralogodium, Nicolai: Recipe pulpæ Colocynthidos, Polypodii ana drach. ij. Euphorbii, Polii montani, sem. Thymelææ ana drach. j. ſ. G. vj. Absinthii, myrrhæ ana drach. j. Gra. xij. Cẽtaurii, agarici, ammoniaci, folii, nardi Indicæ, scyllæ, scammonii præparati ana drach. j. Aloes, comarum thymi, cassiæ ligneæ, Chamædryos, Bdellii, Marrubii, ana scrup. j. Gra. xiv. Cinnamomi, opopanacis, castorii, Aristolochiæ longæ, trium piperum, croci, sagapeni, petroselini ana drach. ſ. Hellebori nigri, albi ana Gra. vj. Mellis despumati lib. j. ſ. Confice vt decet. Seruatur per annos duos. Exterminat mala diuturna ex melancholia facta, epilepsiam, vertiginem, conuulsiones, hemicraniam, elephantiam, impetigines, lethargum: prodest spumantibus & linguam mordentibus, his qui lethalia venena sumpserunt, iecinorosis, pleuriticis, ischiadicis, & lumborum dolore infestatis; vitiosos humores educit, & mulierum menstrua.

Scammonii vera præparatio, Recipe Scammonii selecti non adulterati libram semis teratur & cribretur, postea affundatur parum ſucci roſarum pallidarum, vel quod melius ſylueſtriũ, expreſſi & colati (addita vna atque altera guttula ſpiritus vitrioli. in frigido ſeruatur ille ſuccus ad vſum, ne aceſcat) ac in ſole ſeu retro f.. rnacem exiccatio inſtituatur: Hæc imbibitio & exiccatio vigeſies ſeu trigeſies renouetur, ſic.n. lenta, viſcoſa ac tenax malignitas Scammonii diſſipatur, quæ alioquin adhæſione ſua in ventriculi tunicis tormina & cruciatus excitare conſueuit. Qui volet, poterit priori ſucco ad libitum ſucci cidoniorum expreſſi & depurati dimidiam partem adiũgere: ſic efficacius & minori moleſtia purgabit: Et cum hoc Scamonio præparato poteris omnium catharticorum vim purgantem excitare & acuere. Vſus in multis morbis euacuatione egentib. Doſis grana quinq;: Robuſtiori à Gr. 12. ad 15. & 20. offerri poſſunt. Formentur inde pilulę, vel in puluerem poſt exiccationem teritur, & grana 15. vel 20. illius pulueris in ſyrupo roſaceo offeruntur. Spiritus Scammonii. Recipe ſcammon: ſubtiliſſime triti vnc. ſ. ſpiritus vini lib. ſ. macerentur per 12. horas in vitro bene obturato, ſæpius inuicem agitando, vt ſcammonium optime reſoluatur, poſtea fiat ſcãmonii in vitri fundo reſidentia vt clare ſuperfluant ſpiritus quos leuiter effundes, à materia in fundo ſepara & ſic habes.

Optima Scammonii præparatio. Scammonium ſelectum p̃paretur per imbibitiones & exſiccationes reiteratas cum ſucco roſarum, vt ante dictum eſt, deinde ad manus ſit bonum Alcohol vini ſine phlegmate (in quo per 24. horas prius in Balneo maduerit tantillum ſem. Aniſi, fæniculi, cinnamomi & ſpicæ nardi) quantitate tanta quæ ſufficiat pro extrahenda tinctura ſeu ſcammonii eſſentia, affundatur ad eminentiam 3. vel 4. digitorum, ſcammonio mediocriter trito, & in balneo Mariæ per 3. aut 4. dies ſtent, quotidie aliquoties mouendo, ſic ſpiritus vini tincturam extrahet: Tinctum ſpiritum purum per inclinationem aufer & affunde nouum ſpiritũ reiterando laborem, donec nullum Alcohol amplius tingatur. Poſtea omnis ſpiritus tinctus mixtus abſtrahatur in balneo Mariæ, remanebit ſcammonium inſtar mellis in fundo quod vlterius exſiccetur calore leni in vaſe conuenienti. De hoc extracto adhuc molli inſtar panis recens cocti ſumatur vncia vna, & ſucci cydoniorum

depura-

depurati vnciæ quatuor, ſucci depurati roſarum rubearum vncia vna, miſce omnia in vaſe conuenienti vitreo, & lento calore effundatur extractum in ſuccum, mouendo paulatim ſpatula argentea, vt ſucci exhalent, & extractum priorem acquirat conſiſtentiam pro efformandis pilulis. Antequam plane omnis humor exhalet, ad vnciam vnam ſcammonii adde ſalis ſeu magiſterii Perlarum & corallorum ana drac.j. Efformentur pilulæ 1. 2. vel 3. ita habebis præſtantiſſimum catharticum quod ſine moleſtia & nauſea purgabit. Doſis à gr. 10. ad 12. & 20. Nota in extractione ſcammonii, quod proprium habeat, vt ſubſidat, antequam humore priuetur: itaq; ſi duas partes ſpiritus vini vel liquoris per alembicum à tinctura traduxeris, poteris deſinere, & cum balneum refrixit, vitrum eximes, in quo ad fundum videbis deiectum ſcammonium vel etiam pendere in reſiduo liquore inſtar liquidæ picis colore pellucido. Hoc loco induſtrii obiter admoniti ſint, poſſe debita quantitate eſſentiam cathartici (vnius vel plurium) Spiritu vini extractam & eidem adhuc immixtam electuario cidoniorum vel citriorum opaco ſeu pellucido circa finem decoctionis ſuper lentum calorem miſceri, & poſtea ad iuſtam conſiſtentiam ſecundum artem denuo incoqui, ita remanebit vis purgans electuariis immixta poſt ſpiritus vini euaporationem. Hæc cathartica debita doſi in minima quantitate, neceſſitate exigente delicatulis & nauſeabundis, cum magno emolumẽto & nulla ægrotantium moleſtia aut animaduerſione, fraude honeſta, fuco ingenioſo, & officioſo medicis à Platone permiſſo mendacio poſſunt exhiberi, cum nullum ingratum præ ſe ferant ſaporem. Pilulæ delicatis perſonis ſiue viris ſiue mulieribus hora ſomni tertia nocte miniſtrandæ: Recipe aloes roſatæ, ſcammonii roſ. inſpiſſ. ana drach. ij. Extract. rhabarb. drach. j. pul. rhabarb. ſcrup. ij. Extract. roſa. drach. j. Turbith mineralis drach. j. ſ. Olei cinnamomi gut. viij. Miſce. Doſ. gr. xij. ad xvj. Pilulæ aliæ delicatis fortiores. Recipe cõfect hamuth drach. ij. ſcammonii roſ. drach. j. Pulu. rhabarbari ſcrupul. iiij. Turbith mineralis drach. j. ſ. olei iuniperi guttas x. Miſce, doſis gr. xij. ad xxiiij. Vera ſcammoniæ præparatio fit ſecundum Quercet. cum ſucco limonum depurato, idq; in eodem Baln. Mar. calido, in quo diſſoluetur, & feruens etiã adhuc p linteũ tranſmittatur, & hoc pacto craſſa eius & impura ſubſtantia, quæ non niſi noxam parit, ab ea ſecernatur.

Agaricus: fungi vel terreni ſunt, boleti, & campiniones vulgo dicti, proxime & affatim è terra exeuntes: vel arborei truncis nempe arborum adnati: vix enim vlla ſeneſcens arbor datur, cui non adnaſcatur fungus vel rugoſus & nigricans, vt in quercubus & iugandibus, vel craſſus, durus & albicans, vt in betula, vel albus, plenus, mollis & friabilis, vt agaricum, quod præſtantiſſimum ex larice excerpitur. Hæc enim arbor triplici excremento nobilitatur, reſina Larigna, quæ omnibus aliis humidior eſt, omniſque expers acrimoniæ, & male pro terebinthina à quibuſdam venditur, manna quadam laxatiua, quæ ex effractis illius ſurculis colligitur, & agarico, trunco illius arboris iam antiquæ adnato. Eſt vero larix arbor conifera, eximiæ proceritatis, caudice aſſurgens recto, cortice craſſo, in frequentes rimas dehiſcente, foliis circa ramulos ab vno tuberculo numeroſis, multis ſimul cohærentibus, breuioribus, molliorib. tenuioribuſq; quam pini nec aculeatis, ſed retuſis. Coni admodum parui ſunt, cupreſſinis fere ſimiles. Laudatur autẽ agaricum, quod ex larice decerpitur, cuius eſt velut apoſtema: præſtantiſſimum vero album, rarum, friabile, primo guſtatu dulce, mox amarum & ſtypticum. A Democrito medicamentum familiæ vocatur. Naſcitur in Galatia & Cilicia, ſed præſtantiſſimum in Agaria Sarmatiæ regione, à qua nomen. Nunc habemus optimum ex Delphinatu Galliæ prouincia, & multis Italiæ regionibus, in quibus larices proceræ ac copioſæ proueniunt, quarum truncis agaricum adnaſcitur: vnde radicem eſſe minime credendum eſt, vt apud Dioſcoridem & Galenum, comperio. Calefacit primo gradu, ſiccat ſecundo: pituitam purgat, obſtructa liberat, attenuat, terget, flatus diſſipat & omnibus morbis ab humoribus craſſis, lentis & frigidis opitulatur. Qui fungos ederit noxios, ſtrangulationem inferentes, agaricum drachmæ pondere ex vino tuſum, aut dictas pilulas, ſumat. Fuungorum remedia, ſi quis aut plures quam par ſit, aut noxios ederit, Dioſcorides, aliiq; docent: vomitu primum ſuccurrendum, hinc oxymel bibet, aut gallinacea oua cum poſca, adiecta Ariſtolochiæ drachma. Aut abſinthium ex vino melleq; ſumptum, & ex aqua potum. Liguſticum quoque, aut radix angelicæ tuſa, ex vino. Extra corpus exiguus fungorum eſt vſus. Qui ſambuco adnaſcuntur, tumores & inflammationes ex aqua roſacea, & vi-

no

no impositi sedare feruntur. Ouati antiquis damnis exiccandis & sanandis conferunt. Rubri muscarii cum lacte muscas perimunt. Arboribus adnascentes ad igniarios vsus coquuntur, ignem enim semel conceptum non facile relinquunt. Coquuntur autem in lixiuio, siccati postea pulsantur vt mollescant, ac denuo ex aqua cum nitro coquũt. Hiera piera, cũ agarico: ℞ spec. hieræ simpl. sine aloe, agarici trochiscati ana vnc. ſ. Aloes non lotę vnc. j. mellis despumati vn. vj. Fiat electuariũ. Extractũ agarici. Agaricũ rectiꝰ maceratur & decoquitur, quam ex vini spiritu, alioue humore extrahatur. Si tamen omnino eius succum ad hunc modũ parare cupias, id quoque per aquam anisi, cui oleum ipsius ademptum sit, præstare poteris. Ad capitis affectus, p̃sertim defluxiones eius efficax. Pilulæ hieræ cũ agarico: Recipe spec. hieræ simpl. Gal. agarici trochiscati ana vnc. ſ. Aloes vnc. j. Mellis colati q. ſ. Fiat massa, quæ seruanda. Datur à drach. j. ad drach. ij. Auxiliantur stomachicis, asthmaticis, & aliis stomachi & thoracis vitiis à crassis & pituitosis humorib. natis. Agaricus trochiscatus, Mesuæ: Recipe agarici electi vnc. iv. vini in quo maceratum sit zingiber, q. ſ. Agaricum limandum est, & formandi trochisci. Additur insuper Gummi, aut tragacantha: & potest inijci in oẽs cõpositiones, in quas agaricũ ingreditur: vires .n. habet agarici, & tutius agit, minoreq; vẽtriculi noxa. Trochisci de agarico, Mesuę: Recipe agarici vnc. iij. Salis gemmæ vnc. ſ. Zingiberis drach. iij. Oxymelitis q. ſ. Agaricum ligma confringendum, & formandi trochisci. Purgant ex cerebro & capite phlegma crassum cum cholera mixtum: & præcipue educunt ex pectore crassos humores putridos & viscosos. Pilulæ ex agarico, Mesuæ: Recipe agarici drach. iij. Mastices, iridis, marrubii ana drach. j. Turbith drach. v. spec. hieræ pieræ vnc. ſ. myrrhæ drac. j. Colocynthidis, sarcocollæ ana drac. ij. Agaricum lima in puluerem redigitur: Reliqua contunduntur, fiuntq; pilulæ cum sapæ sufficienti quantitate. Colocynthidis loco satius erit trochiscos alhandel sumere. Seruantur ad annum dimidium, vel integrum. Dosis à drach. ſ. ad drach j. ſ. Auxiliantur asthmaticis & aliis thoracis vitiis à crassis & pituitosis humorib. natis.

Pilulæ podagricæ, Henrici Wolffii: Recipe Agarici opt. Rhabarbari pul. masticis ana drach. j. succi siue extracti hellebori nigri, succi fumiterræ, succi siue extracti Colocynthidis, succi siue extracti

gentia-

gentianæ, ſucci ſiue extracti petaſitæ, extracti rhabarbari ana drach j Miſce & fiant pilulæ. Hiera Archigenis, Aetii: Recipe colocynthidos vnc. j. Chamædryos, agarici, marrubii, ſtoechadis ana drach. x opopanacis, ſagapeni, ana vnc. j. Petroſelini, ariſtolochię rot. piperis albi ana drach. v. cinnamomi, ſpicæ nardi indicæ, myrrhæ, polii montani, croci ana drach. jv. Mellis deſpumati ad pondus ſpecierum. Fiat electuarium, confert affectib. melancholicis & ex pituita craſſa natis, vt vertigini, epilepſiæ, ſpaſmo, difficultati ſpirandi, pſoræ, lepræ, & cæteris tuberculis à craſſa materia naſcentib. aut ſeroſo excremento, item inteſtinis, ventriculo, vtero, à flatu dolentibus, aut prædictis humoribus.

CAP. XXXXIV.

De Turpeto, mechoacanna, ſena, polypodio, laureola, Ricino & mezereone.

NVlla eſt tam anceps & controuerſa, atque ea quæ de Turbith fertur enarratio. Meſue lactariam, ferulaceamque herbam nominat; Serapio radicem tripolii exiſtimat: Actuarius modo pityuſæ radicem eſſe putat, modo alypum Dioſcoridis præſertim cum albicat. Nonnulli credunt eſſe radicem tapſiæ: alii ſcammoniæ antiochenæ? ſed Garcias ab horto plantam ab his diuerſam mordicus tenet: Nam planta eſt, inquit, radice neq; magna, neque longa, caule hederæ modo per terram extenſo, digiti craſſitie, & aliquando craſſiore, duos palmos & aliquando plures longo. Folia gerit altheæ, vt etiam flores, eoſq; candidos, & nonnunquam rubentes, nec colorem ter in die mutantes, ſicut tripolium, vt ridicule multi crediderunt. Non eſt vero totum turbith gummoſum, ſed pars caulis tantum, radici proxima, eaq; vtilior: reliqua pars gracilior eſt ac comoſior, quam vt eſſe poſſit vtilis. Pituitam duntaxat purgat, non atram bilem, vt alypum, quod à quibuſdam herba terribilis vocatur: Eius n. folia, flores, ſemina, purgationes terribiles commouent. Ob ſimilem vim agendi, aut paulo mitiorem fortaſſis turbith, q. turbatorium dictũ eſt, & Arabib. terbeth, qua voce phlegmagoga valentiora nominant. Turbith igitur Garciæ, nec radix eſt alypi, nec tripolii, nec ſcammoniæ nec tapſię, vt neq; planta lactaria, aut ferulacea: nec ſi gumoſa, optima nec domeſtica, vt aſſerit Meſue. Vt vt ſit, nulla eſt officina, in qua turbith optimũ, & his notis inſignitum, quas illi tribuit

buit Mesue, non inueniatur: cuius virib. & illud respondet, quod aliis lineis à Garcia depingitur, Arab. Cantamion dictum. Qu. d. a. sit verum turbith adhuc ambigitur. Laudatur quod subalbum est, aut cineritium, fractu facile, ac recens, nam vetus imbecillium est & viscera conturbans. Calidum est ordine tertio: purgat trahendo mediocriter: correctum pituitam crassam, lentam, & putrem à ventriculo, thorace & remotis partibus, etiam iuncturis educit. Puluis è turbith magistralis, Florent. Recipe turbith bonum dra h j. Zingiberis albi scrup. ij. Hermodactylorum drach. ſ. sacchari albi vnc. ſ. Fiat puluis. Pituitam purgat.

Alius: Recipe Zingiberis albi, masticis, turbith electi ana drach. x. Sacchari drac. xxx. Trita misceantur. Purgat humores phlegmaticos: datur pueris, mulieribus, senibus, & humidis, delicatis & otiosis, Auicenna. Puluis ad hydropem, Erasti: Recipe pulueris foliorum soldanellæ drach j. ſ. Senæ dra. ij. Turpeti vel rhabarbrai scrup. j. Sacchari drach. j. Misce & fiat puluis.

Eiusdem alius pro mulieribus. Recipe turpeti drach. j. Rhabarbari drach. ſ. Soldanellæ scrup. ij. Zingiberis, sacchari ana drach. ſ. Fiat puluis.

Puluis laxatiuus magistralis: Recipe turbith electi vnc. j. Zingiberis, cinnamomi, masticis, galãgæ, cardamomi, caryophyllorum, Anisi, hermodactylorum, scammonii præparati ana vnc. ſ. Fol. senæ vnc ij. Sacchari albi vnc. jv. Terantur omnia & commisceantur.

Alius, Stockstaldi: Recipe turbith electi vnc. ſ. Cinnamomi, Zingiberis ana drach. ij. Caryophyllorum, cardamomi, galangæ, masticis ana drach. ſ. Anisi drach j. Hermodact, Diagridii, senæ ana vnc. ſ. Sacchari vnc. iij. Fiat puluis.

Puluis solutiuus de tribus, Augustani: Recipe senæ drach vj. Turbit. vnc. ſ. Rhabarbari drach. ij. Glycyrrhizæ, anisi, sem. Fœniculi ana drach. j. Spicæ Indicæ scrup. ſ. Fiat puluis.

Puluis passauant, cum Rhabarbaro, vsualis. Colonienſ. Recipe florum Borraginis, violarum ana scrup. ij. Zingiberis, spicæ nardi ana drach. j. Glycyrrhizæ, anisi ana drach. ij. Diagridii drac. iii. Rhabarbari electi drach. vj. Turbith gummosi vnc. j. Senæ vnc. j Misce & fiat puluis.

Puluis purgatorius, Ioan. Stockstald Recipe turpethi electi dra.

j. Zingiberis, Cinnamomi ana drach. ſ. Galangæ, maſticis, calami aromatici, Caryophyllorum ana drach. i. Aniſi ſcrup. i. Hermodactyl. præparat. Diagridii, ſenæ ana drach. i. ſacchari vnc. i. Miſce & fiat puluis. Doſis drach. i. vel. ſcrup. iv. Auguſtæ & Vlmæ in vſu.

Puluis laxatiuus delectabilis: Recipe turpeti electi & confricati drac. i. Cinnamomi, zingiberis ana drac. ſ. Galangæ, Maſticis, calami aromatici, caryophyllorum ana drach. i. Aniſi ſcrup. i. Hermodactyl. p̄parat. Diagridii, ſenæ ana drac. i Sacchari vnc. i. Miſce & fiat puluis. Puluis laxatiuus: Recipe ſenæ vnc. ſ. Turpeti drac. ii. Zingiberis drach i. Tartari drach. iii. Sacchari vnc. i. Miſce, & fiat puluis. Puluis laxatiuus, ſine moleſtia: Recipe Diapenidii vnc. ij. Turpeti electi drac. ii. ſpec. elect. de ſucco roſ. drac. iii. Zingiberis vnc. i. Aniſi drac. ſ. Miſce & fiat puluis. Doſis drac. ii. vel iii. mane.

Puluis ſolutiuus ſine dolore: Recipe turpeti opt. Rhabarbari electi, Hermodactylorum ana drach. ſ. Diagridii Gra. ii. Zingiberis, Galangæ, Aniſi, ſpicæ, macis ana ſcrup. ſ. Roſarum ſcrup. i. Sacchari drac. ii. Miſce & fiat puluis.

Puluis laxatiuus: Recipe turpeti electi ſcrup. iv. Zingiberis drac. ſ. Sacchari ad pondus omnium. Miſce & fiat puluis. Sumatur cum vino calido, ſtomacho ieiuno.

Puluis laxatiuus alius: Recipe turpeti drach. i. Cinnamomi, zingiberis ana drach. ſ. Galangæ, Maſticis, Cardamomi, Caryophyllorum ana drach. i. Aniſi ſcrup. i. Hermodactylorum, Diagridii, ſenæ ana drach. i. Sacchari vnc. i. Miſce & fiat puluis. Doſis drach. i. vel ſcrup. iv. Stockſtaldus. Puluis laxatiuus in cura retentionis menſtruorum à phlegmate: Recipe turpethi boni & electi drach i. vel ſcrup iv. Zingiberis drach. ſ. Salis gemmæ Gra. v. Sacchari drach. ii. Miſce & fiat puluis. Sumatur cum ſero caprino, vel brodio pulli, vel cicerum. Puluis laxatiuus alius: Recipe ſenæ mundatæ drac. iii. Turpeti drac. i. Tartari drac. i. ſ. Eſulæ præparatæ drac. i. Zingiberis, Cinnamomi ana drac. ſ Sacchari vnc. i. Miſce & fiat puluis. Doſis à dra. i. vſq; ad drac. ii. cum pane toſto, vel brodio piſorum, ſtomacho vacuo. Tragea laxatiua: Recipe Cinnamomi zingiberis ana drac. i. Nucis moſchatę Galangę. Maſticis, Caryophyllorum, cardamomi ana ſcrup. i. Xyloaloes ſcrup. ſ. Aniſi drach. ſ. Turpeti optimi drach. ii. Hermodactylorum drach. v. Senæ drach. ii. Sacchari vnc. i. ſ. Fiat

Tragea.

Tragea. Dosis in principio drac.j. vel plus. Tragea soluens ventrem: Recipe Turpeti vnc. j. Cinnamomi, zingiberis caryophyllorũ, macis ana vnc. ſ. Sacchari ad pondus omnium. Spec. aromat. rosat. drac. ij. Fiat tragea, dosis ad libitum. Alia: Recipe turpeti electi drac. ij. Agarici, Polypodii ana drac. j. Cinnamomi, Macis ana drac. ſ. Caryophyllorum scrup. j. Zingiberis scrup. ſ. Sacchari ad pondus omniũ. Fiat puluis. Diaturbith maius: ℞ turbith albi & gummosi drach. x. Zingiberis dra. v. Masticis dra. iij. Sacchari albi vnc. ij. ſ. Mellis quãtum sufficit. Fiat electuarium. Pituitam, præsertim eam quæ est in ventriculo, elicit. Diaturbith minus: Recipe turbith optimi vnc. j. Diagridii, zingiberis ana dra. iv. Cinnamomi, caryophyllorũ ana ij. Galangæ, piperis longi, macis ana drac. ij. Mellis vnc. viij, drach. v. Fiat electuarium. Ducit humores phlegmaticos, & purgat & calefacit. Extractum turpeti Quercetani: Turpetum albissimum, gummosum, & mediocriter recens, in puluerẽ tenuissimum reducatur, quod indas matratio vitreo, oblongo collo, & hermetice clauso, affundendo illi spiritũ vini, qui supernatet materiæ tribus aut quatuor digitis, & sic omnia stent in Baln. M. tepido, per duos, aut tres dies, quo essentiam totam, menstruum attrahat: illud seorsim reseruato, deinde nouum affunde denuo, donec nihil amplius ex materia elici possit: fæces semper sepone, & quod purius est elige, vt artis est. Quo facto circulentur omnia, vt summum acquirant perfectionis gradum: separato omnino menstruo, medicamentum perfectius reddetur, si in correctione addideris pro vnc. j. essentiæ, olei nucis moschatæ, & zingiberis ana scrup. j. istis enim sic eius actio intenditur, vt proprietate quadam mirabili, etiam sine nausea, & aliqua perturbatione, & iuncturis, & remotissimis, ac profundissimis his partibus pituitam viscidam, & crassam euacuet: quum alias tenuem solummodo, idq; tarde per se adduceret. Exhibetur huius essentiæ scrup. j. cum vino rubro, aut decocto pectorali. Hydropicis etiam & pituitosis omnibus affectibus confert.

Extracta hydragoga seu aquam ducentia, Heurnii: Recipe Turpetum, Hermodactylos, Thymelæam, Chamæleam, Esulam, puluerẽ fac, cui affunde spiritũ vini ea copia vt quatuor digitos supernatet: macera tres dies in balneo: effunde vinum, & aliud affunde: tandem euoca spiritum vini & pro vncia restibilis essentiæ

adde olei nucis myristicæ & Zinziberis cuiusque scrupulum. Euocat viscosa ex corporis habitu, nec male turbat. Datur scrupulus cum vino rubro aut decocto pectorali. Hermodactyli corrigantur cum cinnamomi oleo & caryophyllorum: sed esula, chamelæa, thymelæa, & tapsiæ essentia castigatur extracto myrobalanorum. Datur ex his scrupulus, cũ vncia vna olei amygdalini dulcis.

Pilulæ cochiæ, Rhasis Recipe spec. hieræ simpl. drac. x. Pulpæ colocynthidis drach. iij. scrup. j. scammonii præparati drach. ij. ſ. Turbith, stœchadis ana drach. v. Vini albi quantum sufficit. Fiat massa, siccetur, & conseruetur in charta ceræ liquatæ intincta, per annum. Dosis à scrup j. vsq; ad drach. j.

Pilulæ hieræ cum agarico, Antonii de Scarparia: Recipe cinnamomi, nardi Indicæ, croci, schænanthi, asari, masticis, casiæ, Xylobalsami capobalsami, violarũ, epithymi, colocynthidis ana drac. j. Agarici, Turbith ana drach. ij. Rhabarbari, scammonii præparati ana vnc. ſ. cum vino albo & theriaca confice, & serua vt sup. Dosis à scrup. j. ad drach. j. Opem ferunt vitiis capitis, neruorumq; & stomachi cruditatibus.

Pilulæ ex Turbith, stomachicæ dictæ, Mesuæ: Recipe Turbith, gummosi drach. x. Mastiches vnc. ſ. Rosarum rubrarum drach. iij. Aloes vnc. ij drach. j. Succi absinthii, quantum sufficit. Fiat massa. Seruatur per annum dimidium, vel integrum. Datur à drach. j. vsq; ad drach. ij. vel drach. iij. Materiam pituitosam, putrem, & aquosam ex ventriculo & cerebro vacuant.

Pilulæ ex Turbith, eiusdem: Recipe Turbith, Myrobal. Citrinarum, Aloes, ana drach. x. Masticis, rosarum, spicæ ana drach ij. ſ. Anisi drach. j. ſ. crocis drach. j. Salis Indi drach. ij. Idem vt sequentes promittunt. Pilulæ aureæ ex Turbith, eiusdem: Recipe Aloes drac. xij. Mastiches, rosarum rubr. ana drac. vij. Myrobal flauarum drac. x. croci drach. iij. Turbith gummosi drach. xvj. Puluerizentur, & cum succo absinthii q. ſ. fiat massa. Pituitam & bilem sine molestia purgant: hepar & ventriculum roborant, coctionem iuuant. Tabula Diaturbith cum Rhabarbaro, Bart. Montagnanæ: Recipe Turbith optimi vnc. j. Zingiberis drach. j. ſ. Hermodactylorum vnc. j. Rhabarbari drac. x. Diagridii vnc. ſ. santali albi, santali rubri, violarũ ana drach. j. ſ. Masticis, Anisi, cinnamomi, croci ana drach. ſ. sac-

chari

chari albi li.j.vnc.ij.dra ij.Fiant tabulæ. Flauam bilẽ & pituitam educit,atq; aqua inter cutem laborantibus mirifice confert, ad neruos etiam efficacissimum est medicamentum, & valde idoneum.

Tabulæ Diaturbith: Recipe spec. Diaturbith maioris dra .vj. sacchari albi in aqua rosarum dissoluti lib. ſ. vel vnc. jv. Fiant tabulæ secundum artem. Datur vnc. ſ. humores phlegmaticos purgant.

Mechoacanna ex prouincia Mechoacã radix quædam eiusdem nominis, crassa, per taleolas secta & exsiccata, ad nos abhinc paucis annis adferri cæpit, radix, inquam, peregrina, purgatoria, ex pallido candicans & valde crassa, ex qua rami multi, lõgi, imbecilli, q; nisi quodam nitantur fulcro, in terram sparguntur: ad pertinacas vero accedentes scandunt, & multiplici eas nexu amplexantur bryoniæ ritu, cui valde est vultu similis, sed viribus dissidens; nam bryonia acris est & calida multum, Mechoacan fere insipida, nec vllius acrimoniæ particeps. Bryoniæ folia lata sunt quinquangularia, & ad vitium similitudinem diuisa, sed asperiora, hirsutiora & albiora: flores parui candidi, racemosi, & vuarum ritu congregati. Mechoacanę vero folia ampla quidem sunt, sed tenuia, atrovirẽtia & altera tantum parte mucronata, non vt bryoniæ angulosa fructus multi, racematim cohærẽtes, coriandri magnitudine, autumno maturescentes. Deligenda radix albicans ac recens. A nonnullis Rhabarbarum album vocatur, ab aliis scammonium Americanũ, in officinis radix Mechoacana, quæ valde candida, aut nigra, aut cariosa improbatur. Calefacit tantum primo gradu, siccat secundo. Pituitam ac serosos humores sine molestia purgat, nec partes vt reliqua purgantia debilitat sed roborat. Cum vino melius, quã cum alio liquore soluitur, daturq; tuto senibus & pueris: tussi veteri, colico dolori & venereæ lui plurimum conuenit.

Extractum rad. Mechoacan. eodem modo conficitur, vt Rhabarbari extractum. Purgat clementer pituitam & aquas: confert epilepticis, & cephalicis, ictericis, asthmaticis, febrientibus, &c. Datur à scrup. j. ad drach. ſ.

Sena prioris seculi Medicis ignota fuit, Persis abalzemet dicta, qua nullũ medicamentum purgans frequentius, vsitatius, vtiliusue. Est vero planta siliquosa è regionibus orientalibus ad nos primum aduecta, colluteæ admodũ similis, cuius tamen folia ad myr-

ti maioris effigiem accedunt. Flores ex alarum sinu erumpunt lutei, tenuibus pediculis appensi, quibus succedunt folliculi, oblongi, plani, compressi, incurui, seminib. paruis, fuscis, compressis, gygartis similib. grauidati. Radices eius medicis vsib. inutiles sunt, longæ, ac tenues, idq; plus, minus pro stirpis ætate: quæ cum sit frigoris impatiens, in plagis septemtrionalib. vix quadrimestre viuit, atque etiam in Italia raro vltra autumnum perdurat. Huius duæ statuuntur differentiæ, vna dicitur syluestris, cuius folia minora sunt, rotundiora, ac minus vtilia: altera domestica, cuius ea ipsa maiora sunt, acutiora & meliora. Non, a. senna adeo calefacit, vt plerique autumant, cum vix gradum caloris primum excedat, & circa finem secundi siccet, aut initio tertii. Purgat vero blande pituitosos humores, vt crassos & melancholicos, simulq; terget, digerit, & à cerebro, pulmone, liene, hepate, ventriculo & mesenterio lentos humores, nec non bilem vstam expurgat. Proinde morbis dictarum partium ab eiusmodi succis proficiscentib. medetur. Datur & forma pulueris cũ sc. electuariis admiscetur vt electuario Diabalzemer & catholiconi, & infusa ac decocta, vt cum ex ea syrupus de pomis fit purgatorius, vel apozemata quædam solutiua parantur. Quod vero flatus & tormina solet excitare, dum coquitur simul anisum, aut coriandrum, vel Fæniculum ad discutiendos flatus permiscetur. Serum lactis, Augustani: Recipe florum Borraginis, Buglossæ, Fumiterræ, Epithymi ana M. ſ. Polypodii quercini drac. vj Fæniculi drach. ij. Folliculorum senæ vnc. ſ. Aquæ lactis lib. iij. Fiat decoctio ad tertiæ partis consumptionem, addantur mellis rosati vnc. ij.

Syrupus solutiuus, Fiorauanti: Recipe fol. senæ vnc. ij Fumiterræ, Capill. Ven Scolopendrii, Hepaticæ, Epithymi, Polypod. quercini, Flor. borraginis, Flor. buglossæ, Glycyrrhizæ rasæ ana vnc. iij. Colocynthidis, Ellebori nigri, Aloes hepaticæ, Myrob. Indorum ana vnc j. Prunorum Damas. n. xiv. Sebesten n. xij. Tamaricis vnc. j. Aquæ fumiterræ li. x. Contundenda contundantur, misceantur, & relinquantur in infusione per noctem, deinde coquantur vsque ad tertiæ partis consumptionẽ: fiatq; colatura, cui adde syrupi de stoechade l. 1. Mellis rosati col. vnc vj. Croci scrup. j. Seruetur in vase vitreo obturato. Dosis vnc. ij. vsq; ad vnc. iv. Purgat, & curat morbum Gallicum. Alius in febre Biliosa, cum pituita, Heurnii: Recipe Endiuiæ

diuiæ nouæ, cichorii, Adianthi, Scolopendriæ ana M. j. Quatuor sem. Frig. malorum ana dra. iij. sem. Carthami drach. j. ſ. Polypodii quercini vnc. j Tamarindorum pinguium vnc. j. ſ. Semin. Endiuiæ, Cichorii, liquiritiæ rasæ ana drac. ij. Passularum mundatarum vnc. j. ſ. Pruna n. xv. Trium florum Cordialium ana p. i. Fiat coctio ad libram: cui infunde Foliorum senæ vnc. i. ſ. Agarici recenter trochiscati vnc. j. in expressione colata dissolue, syrupi violati & capill. veneris ana vnc. iii. Sacchari albissimi vnc. ii. Fiat syrupus coctus lentissimo foco: expressione inde Rhabarbari electi drac. vi. ſ. Fiat serapion perfecte coctum & aroma illi affletur & cinnamomi drac. i. ſ. & santalorum drac. i. vtile est illud Serapion febribus omnib. quæ citus sui principiũ agnoscunt, bilem pituita remixtam. Accipiant binas vncias cum sero lactis, vel cum aqua aut decocto endiuię, si segnius aluum euocarit, adiicies diluti Rhabarbari, vel agarici drach.

Decoctio senæ D. Gereonis: Recipe folliculorum senæ vnc. i. ſ. Foliorum senæ vnc. i. Zingiberis drach. i. Flor. Borraginis, violarum, rosarum, rub. Arantiarum ana drac. ii. Polypodii quercini vnc. ſ. Passularum purgatarum vnc. ii. sebesten, prunorum ana n. xii. Aquæ fontis lib. iv. Fiat decoctio ſ. a. Modo sena parum ebulliat, & vas optime obturatum per sex horas dimittatur, deinde exprimatur. In affectib. melancholicis, quartanis, cancro, lue venerea valet. Galli decrepiti decoctum, Heurnii: Recipe Hyssopi, calaminthæ ana m. j. passularum mundatarum vnc. j. ſ. anisi, fœniculi, cari ana drac. vj. sem. carthami vnc. ij. polypodii quercini recentis vnc. j. ſ. trium florum, cordi dicatorum an. j. flor. chamæmeli, meliloti ana p. ſ. includantur omnia in ventre Galli decrepiti vt decet: in fine coctionis adde foliorum senę vnc. ii. Agarici trochiscati dra. x. Fiat colatura ad lib. ii. ac reponatur. Accipiemus præscripti decocti vnc. iv. Serapii violati vnc. i. Fiat haustus: si robustior fuerit ęger, adde drac. i. Diaphęnici, aut benedictę laxatiuę. Potio purgans ꝑ delicatis: Recipe cinnamomi, zingiberis ana drac. ii. Nucis moschatæ drac. i. Anisi vnc. i. ſ. vel vnc. ii. Sacchari vnc. iii, vel quantum sufficit. Stent simul per noctem in vino antiquo quantum satis pro tribus dosibus. Postea bulliant parum & fiat haustus. Alia D. Meching. Recipe senæ puluerizatæ vnc. i. ſ. liquiritiæ, zingiberis ana vnc. j. anisi drach. ij. Contundantur & bulliant in dimidia vini mensura parum; addaturque sacchari q. ſ.

Alia,

Alia, ſenæ vnc.ij. ſ. vel vnc. iij. Sacchari vnc.ij. vel liquiritiæ vnc. j. Aniſi vnc.j.ſ. Zingiberis vnc.vj. vini, aquæ ana quart.ij. Bulliant ad hauſtus quatuor vltra tertiam partem.

Infuſio ad atram bilem, ex ſero lactis, Andernaci: Recipe foliorum ſenæ vnc.ſ. Macerētur in ſero lactis per noctem, in iure expreſſo, colatoque, diluito Diacatholici vnc.j. vel drach.x. vel vnc.j.ſ. ac potui aſſumantur.

Puluis leniter purgans, Andernaci: Recipe ſenæ mundatæ, violarum purpurearum ana drach. ſ. Glycyrrhizæ raſæ, Zingiberis ana ſcrup.j. Tartari ſcrup. ſ. Singula in puluerem redigantur, miſceanturq;, & ex iuſculo ſumantur.

Puluis ſenæ præparatæ, Montagnani: Recipe fol. ſenę vnc.ſ. Zingiberis, macis ana drach. iij. Cinnamomi, tartari ana drach.j. ſ. Terantur tenuiſſime, purgat caput mirabiliter.

Puluis laxatiuus magiſtralis, Trincauell. Recipe ſenæ vnc.ix. Diagridii drach.j.ſ. Salis Indi vnc.ſ. Fæcum vini vnc.iv. Maceris vnc.iij. Cinnamomi drach.j.ſ. Miſce, & fiat puluis. Humores melancholicos & aduſtos purgat, nec non pituitam & flauam bilem.

Puluis purgatorius, Herman. Recipe fol. ſenæ ſacchari ana drac. vj. Zedoariæ, zingiberis, liquiritiæ, ana drach.ij. Tartari ad pondus omnium. Fiat puluis. Doſis drach. j. ſ. per duas horas ante prandium. Purgat caput, ſtomachum, ſplenem, & renes.

Alius. Recipe ſenæ drach. iij. Zingiberis ſcrup. ij. Cinnamomi, tartari ana ſcrup.j. Miſce, & fiat puluis.

Puluis purgatorius, Recipe fol. ſenæ vnc.j.ſ. Zingiberis drach.iij. Tartari dra.vj. Caryophyllorum drach.j. Aniſi, carui, galangæ, ana drach.ſ. Miſce, & fiat puluis. Doſis drach.ij. vel drach.iij.

Puluis laxatiuus: Recipe ſenæ mundatę vnc.j.ſ. zingiberis drach. iij. Tartari drach.vj. Caryophyllorum drach.j. Aniſi, carui, galangæ ana drach. ſ. Miſce & fiat puluis. Doſis drach.ij.

Alius valde bonus, & poteſt dari in ferculo: Recipe cinnamomi vnc.ſ. Macis, croci ana drach.j. Senæ drach. vij. zingiberis drach.j.ſ. Sacchari ad pondus omnium. Miſce & fiat puluis. Doſis drach.j.

Tragea laxatiua, pro delicatis. Recipe cinnamomi electi, zingiberis, ſem. Aniſi ana vnc.ſ. ſenæ mundatæ vnc.ij. Sacchari vnc. iij. Fiat tragæa. Huius cochleare vnum bis vel ter mouet aluum.

Extra-

Extractum cholagogum ſolutorium, Heurnii. Recipe foliorum ſenæ l. j. Colocynth. trochiſcatæ vnc. iij. Aloes vnc. ij. Agarici, Turbith albi, Rhabarb. ana. vnc. iv. Radicum ellebori nigri, Eſulæ minoris ana vnc. ij. diacridii vnc. j. Attritis cunctis affunde aquã vitæ: adiice cinnamomi vnc. iij. Aniſi, Maſtichis, ſpicę ana dra. j. Roſarum rubrarum M. ij. Spec. Diambræ & diarrhodonis ana vnc. j. Macerentur dies xiv. vel diutius, prælo exprimantur: Balneo extrahatur tenuior liquor, vt characterem mellis induat. Datur ſcrupulus. Vinũ purgans ſenæ, autũni ſiue vindemiarũ tẽpore parandũ. Quercetani. Comparanda ſunt aliquot dolia, ex lignis eiuſmodi vaſorum facta, quæ vinum maluaticum aut aliud ſimile, album & generoſum prius continuerunt, quorum quodlibet capax ſit 15. aut 20. menſurarum vel plurium, prout videbitur. Præſtat tamen plura dolia, eaque in promptu habere, quam ſolummodo vnum, idq; maximum, ſi magna vini quantitas præparanda veniat. S igitur vaſis magnitudo erit viginti menſurarum Parienſium, in eo pone Foliculorum ſenæ lib. iij. vel amplius, prout purgandi virtutem plus minus augere velis, addendo Caryophyllorum vnc. ij. Cinnamomi, Macis ana vnc. iij. ſeminis Fœniculi vnc. ij. ſ. Prunorum Damaſc. ſine nucleis lib. iv. vel v. Liquiritiæ inciſæ lib. i. Polypodii, & ſeminis Carthami contuſ. ana. lib. ij. Omnibus probe inuicem mixtis indantur in vas & affuſo muſto generoſo bulliant, ſuperaffundendo ſemper vinum nouum. Poſt perfectam coctionem vaſe optime clauſo omnia macerentur & fermententur ad viginti, aut viginti quinque dies: & ſic habebis vinum purgans, quod integris validiſq; virib. per integrum annum perſtabit, cuius doſis eſt vitrum paruum in aurora vel ſi matutina purgatio non ſatis ſuum aſſecuta fuerit effectum, vnciæ tres vel quatuor adhuc ſumendæ erunt circa veſperam, duabus: vel tribus ante cænam horis, idque eodem die. In affectibus porro contumacib. altaſq; radices habentibus, quorumq; authores exiſtunt impuritates tartareæ ſiue humores craſſi & fæculenti, purgatio eod. remedio continuanda erit ad duodecim vel etiam 15. dies: ita per epicraſin, id eſt, ſenſim & paulatim eiuſmodi humores euacuabuntur citra virium deiectionem. Eod. quoq; modo febris quartana, melancholia hypochondriaca, cachexia, & ſimiles affectus difficilis ſanationis curabuntur, & prorſus exſcindentur.

Ad præseruationem corporis sufficiet id semel tantum per octiduum, vel bis per mensem sumpsisse. Potes si velis, id paulo ante cibum, vel etiam in ipso prandio cœnaue sumere. Si facultatem eius purgatricem reddere cupis generaliorem, adeo vt instar catholici omnes humores simul trahat, & expurget, addere oportet radicum exsiccatarum oxylapathi, siue Rhabarbari monachorum hermodactylorum, mechoacæ, turbith quantum lubet. Et sic medicamẽ habebis summũ aduersus podagram, luem veneream, & similes affectus, addendo salsæ parillæ & rasuræ ligni guaiacini ad libitum. Ex cuius vsu continuato ad plusculos dies, singulares & eximios pcipies effect⁹. Quod si nonnulli in eiusmodi remediorum præparationib. accusent nimiam tẽporis longitudinem, q̃uis in tanta copia simul & semel parari possint vt sufficiant ꝓ vno atq; altero anno, vt tamen prorsus illis satis fiat, hic purgantia quædam, quouis anni tempore paratu facilia, nec minus cæteris vtilia proferemus. Syrupus senelorũ simplex Quercetani: Recipe Aq. senelor. autumno, siue suæ maturitatis tempore destillatæ li. iiij. vel partem maiorẽ, si velis maiorem eius quantitatẽ parare, sin minus, quatuor illius libras, vti dictũ, accipe; in quam tamẽ prius infundere oportet acidulum liquorẽ vitrioli vel sulphuris ad gratam aciditatẽ ipsi conciliandam. Crassus & materiatus aliquis censor, qui eiusmodi æthereorũ cœlestiumq; liquorũ proprietates animo cõcipere neq; potest neq; vult, nimis addictus cortici externo, interiorisq; rerum medullæ minime sollicitus acidulã reddat (modo velit) dictam aq̃ succis citrii & limoniorum naturã vitrioli participantium, qui acidi liquores omnes etiam insignis sunt efficaciæ, ad rerum tincturas extrahendas, q̃uis hoc paucissimis notũ sit. Huic succo iusta grataque aciditate perfuso addantur fructuum senelorum vnc. vj. & macerẽtur in B. M. feruenti per biduum: aqua interea temporis colorabitur, & tincturis virtutibusq; senelorum impræ gnabitur. Dein fortiter exprimantur omnia per linteum, in qua expressione denuo infundantur, vt antea, eorundem fructuum vnc. vj. idque ter quaterue reiterando. Et ita liquor erit rubicundus ac miris dotibus insignitus, qui digeratur & depuretur in B. M. per 24. horas: dein per inclinationem separetur purum ab impuro, sicuti alibi iam satis declaratum est: materiæ depuratæ viribusque succi sufficienter tin-

tertinctæ & impręgnatæ, adde saccharum albissimum ad pondus mediæ partis: dein decoquantur omnia in syrupum, qui efficax est contra calculum. Circa huius syrupi senelorum descriptionem hic & aliam nostræ descriptionis formulam addere placet, iuxta quam si concinnatus fuerit, maiore virium potestate, quam prior ille, donabitur, tum ad præseruandum, tum ad curandum calculum: præparationis eius methodus talis est.

Recipe dictæ aquæ senelorum, tincturis & proprietatibus proprii fructus iam impręgnatæ, vt supra, libr.ij. Succorum fructuum Alkekengi & limonum ana lib. ſ. sem. Fœniculi dulcis, saxifragiæ, Raphani, Bardanæ ana vnc.j. Milii solis vnc.ij. Cinnamomi vnc.ſ. Digerantur omnia in B. M. feruenti per biduum aut triduum, dein clarificentur, tandemque cum sacchari suff.q. decoquantur in syrupum. Dosis ab vnc.j. ad vnc.ij. tam ad præseruationem, quam attritionem & expulsionem calculi plurimum valet. Syrupi de succo alchymiliæ, de succo plantaginis & saniculę, iuxta supra dictam methodũ parati, curant omnia vlcera interna, præcipueq; in renibus & vesica. Deniq; syrupi de succo mercurialis, &rad. bryoniæ, iuxta eundẽ modum, vt supra, concinnati, digesti, & perfecte depurati & decocti cum debita quantitate mellis, vel sacchari, purgant & mundificant matricem, malignis tetrisq; impuritatibus scatentem, fluorique muliebri prosunt.

Polypodium sic dicitur, quod eius radice prodeant nodi multi, & cirrhi, polyporũ pisciũ ritu. Vocatur & dendropteris, seu arborũ filix & filicula, quod arborib. increscat & aliquando lapidib. vmbrosis, muscosis, & muris quibusdam humidioribus. Herba est sine caule, flore, semine, radiceq; tota constat, & foliis tantum filicis maris similib. sed minorib. parte auersa fuluis maculis conspersa. Radix illi longa & hirsuta est, minimi digiti crassitudine, per obliquũ repens & multis quasi verrucis exasperata, intus porracea & virescẽs vt pistaciũ. Sapor admodum dulcis est, subamarus, austerus, & aliquantum aromaticus, sed linguam ignaue feriens. In iure gallinaceo cum Anisi semine & zingibere cocta calida ieiuno pota stomacho, flauam & atram bilem vna cum viscosis humoribus educit. Nonnulli ad hoc ipsum vtuntur beta siue malua: aliqui sumunt cuminum Romanum, fœniculi & Anisi semina, Polypodium

& zingiber contusum, pari singula pondere, & cum veteri gallo coquunt, vtilissimum est hoc decoctum colica passione & torminibus laborantibus. Eadem præstat puluis drachmæ pondere ieiuno ad tres vel quatuor horas stomacho cum aqua mulsa potus. Liquor eius stillatitius quartana febri laborantib. per aliquot potus dies, est vtilis: similiter & tussi, dyspnoea, peripneumonia infestatis: iis quoque qui à melancholia & grauibus insomniis vexantur. Suibus radix in cibo data, à peste & contagio eas conseruat. Radix cum melle illita, rimas manuum & pedum sanat.

Syrupus de Polypodio fortis, Heurnii: Recipe Polypodii recentis lib. j. Corticum ellebori nigri præparatorum vnc. ſ. Foliorum senæ lib. ſ. Epithymi, radicum buglossi, flor. Borraginis, stœchados, passularum, prunorũ ana vnc. j. Liquiritiæ rasę, sem. Fæniculi, Turbith, Agarici ana vnc. ſ. Fumariæ, Melissę, Betonicę ana m. i. cinnamomi, nucis myristicę ana vnc. j. croci scru. j. Fiat decoctio ex aqua: macerent horis duodecim: colaturę adde succi fumariæ li x. Lupulorum, Betonicæ, ana lib. ſ. Pomorum lib. j. Sacchari optimi quod satis est. Fiat syrupus: hic valide Melancholiam purgat si sumantur vnc. iiij. Bis aut ter in mense.

Puluis purgatorius: Recipe violarum, borraginis, rosarum, liquiritiæ, Anisi, fœniculi, polypodii quercini ana vnc. ſ. Senæ vnc. ij. ſ. Fiat puluis.

Diapolypodion magistrale: Recipe Polypodii mundati lib. ij. Mellis despumati lib. vj. Aceti scyllitici lib. j. vnc. ij. Zingiberis drach. vj. Fiat electuarium.

Sal Polypodii: Recipe Polypodii quantum sufficit. Extrahatur eorum aqua per Balneum Mariæ: fæces reliquæ in fundo calcinantur in furno reuerberationis: cum aqua propria fiat filtratio calcis sæpissime: aqua filtrata ponatur in pelui ad solem, vel cinerem calidum, vt aquositas exhalet, & sal remaneat. Pleuritidi prodest.

Electuariũ purgãs pituitã I. Q. Recipe rad. Polypod. vnc. ij. Rad. Helenii vnc. j. sem. Carthami vnc. ij. fol. Chamædryos, camæpityos, Thymi, Hyssopi ana m. j. sem. fæniculi, Anisi, an. vnc. ſ. flor. stœchad. betonicæ ana p. ij. Calendulæ, Hyperici ana p. ij. coquãtur in aqua Betonicæ: dein fiat expressio & colatura, de qua cape lib. ij.

Suc-

Succorũ depuratorũ citoniorũ & rosarũ Damascenarum ana lib.j.in quibus mixtis macera ad ignem B. M. calidum vt supra, Agarici recens trochiscati vnc.ij. Turbith gummosi vnc.ij.ſ. Foliorum senæ vnc.iij. Asari vnc j.ſ. Scammonii præparati drach.vj. Caryophyll. Cinnamomi, zingiberis ana vnc. ſ. Dein fiat fortis expressio, defæcatio seu depuratio, vt iam docuimus, ac tandem transcolatio: in qua adde mannæ granatæ purificatæ lib.j. Penidiorum vnc jv. Coquantur lento igne, donec reducantur ad bonam electuarii consistentiam: dosis vnc.ſ.vel drach.vj. pro robustioribus. Febribus diuturnis à pituita & bile vitellina mixtis auxiliatur: quinetiam pituitosa, crassa, cruda & mucilaginosa excremenra, quæ circa ventriculi, intestinorum, renumque regionem, flatus cruciatusq; excitare solent, discutit & radicitus educit.

Electuarium lenitiuum antinephriticum Quercetani: Recipe Polypodii querc. ana vnc.j.ſ. rad. Althææ. taraxici, asparagi, Petrosel. fœniculi, eryngiorum ana vnc. j. iuiubarum, sebesten ana par. vj. Herb. cichorii, scariolæ, agrimon. Pimpinell. saxifrag. capillar. ana m.j ſ. sem. Carthami vnc.j.ſ.4. frig. maior. Lactucæ, portulacæ, Maluæ, Papau. alb. ana drach.iij. sem. Anisi, fœniculi, Bardanæ, milii solis, saxifragiæ ana vnc.ſ. fruct. Alkekengi, senelorum prunorum Damascen. ana p. xii. flor. Genistæ, violarum, Nympheę an. p. ii. Coquantur, vt artis est, in suff. aqua: in lib.i.ſ. colaturæ clarificatæ adde succi limonum optime depurati vnc.iiii. in quibus macera per 24. horas ad ignem Baln. Mar. folic. senæ vnc.iii. Macis, cinnamomi ana drach.ii. Dein fortiter exprimantur, & in hoc expresso denuo macera, & parum decoque folicul. oriental. vnc.i.ſ. in colatura adde penidiorum, sacchari violati ana vnc.iiii. Pulpæ cassiæ, tamarindorum extracti cum aqua violat. ana, vnc.iii. coquatur ad mellis consistentiam addendo pulueris senæ vnc.ii. cryſtall. Tartari vnc.i.ſ. Pulu. diatrisant. frigidi vnc.ſ. Omnia simul rite misceantur, & fiat electuarium secundum artem: Dosis vnc. ſ. vel drach. vi. Excellens est aduersus calculi præseruationem, sumptum ad vnc.ſ. luna decrescente, purgat blande & vtiliter: robustioribus sufficit exhibere drach.vi. in forma boli. vsus quinetiam eius vtilissimus erit in remediis purgantibus & clysteribus ad dolores nephriticos vsurpandis.

Laureola, in syluis multis nascitur sponte syluestris alia planta, tribus his nuper descriptis minus facie quam facultate cognata, quæ in multorum hortis alitur, & à foliorum pulchritudine eupetalon, ab eorundem cum lauro similitudine laureola, & chamædaphne vocatur. Nascitur in locis nemorosis, incultis, montosis & asperis, vt in multis Galliæ locis opacis & vmbrosis. Abs radice multos surculos profert; crassiusculos, obsequiosos, crasso cortice vestitos, folia oblonga, lata, carnosa, læuia, ex viridi nigricantia, splendentia, laurinis similia, sed minora & molliora, & plurima circa surculorum fastigia, flosculos oblongos, cauos, è virore candicantes, sub foliis adnatos; fructus tandem seu baccas nigras, nucleo duro prægnantes. Laureago seu laureola pituitam ac serosos humores per inferiora ducit Ob id capitis dolori ab hisdem succis nato, hydropi & omnibus affectibus conducit, qui à seroso humore proficiscuntur, non temere tamen sumenda, nisi vt decet præparata, & à docto Medico præscripta; efferam enim qualitatem habet, qua viscera & partes internas lædit.

Ricinus sic à similitudine parui ac fœdi cuiusdam animalis, Bouino genere infestissimi, quod illius semen refert. Cici quoque Croton, Lupa, Myrasola, Kerua, Palma Christi, Arabice Albernesuch vocatur. Item manus Christi: officinis cataputia maior: gallis palme dieu: aliis petadactylon, quod folia eius humanæ manus effigiem repræsentent. Germanis *Wunderbaum* &c. Herba est arborem figura & facie repræsentans; nam eius folia platani vel ficus æmula sunt, ampla ac lata, diuisa, angulosa; caudicem ac ramos arundinum modo concauos, flores muscosos & pallentes: fructus capitulis triquetris & racematim cohærentes & maculosos, exterius cortice aspero & echinato vestitos, medulla plenos candida & pingui; Ex qua tusa & torculari commissa oleum exprimitur, nõ tantum lucernis, sed aliis vsibus expetitum. Nam aluum purgare, & alui lumbricos enecare asseruit Dioscorides. Valet quoque scabiei, capitis vlceribus & vteri suffocationibus curandis. Ricinum calefacere & siccare secundo recessu & vim purgatoriam habere certum est. Eius grana viginti, aut plus, minusue, pro sumentis ætate & vigore, mundata, trita & pota, bilem & aquas per aluum deiiciunt.

Oleum ex Ricini semine expressum subtilium est partium, ac reliquis

reliquis oleis calidius: quare Ictericis commode inungitur: Papulas & serpiginē illitum sanat: Quod baccę tusæ illitæ quoq; præstát. Oculorum ac pectoris inflammationibus viridia folia tusa & imposita, præsertim cum hordeo & aceto, auxiliantur.

Oleum Ricinum, siue de Kerua, fit ex pingui eius semine, veluti oleum Amygdalarum.

Prodest psoris, vlceribus capitis erumpentibus, sedis inflammationibus, vuluis, quæ occlusæ conuersæq; strangulant, cicatricibus fædis, aurium doloribus: potu aluum ciet, quæ aquis grauatur: Lumbricos eiicit.

Mezereon, nimis sciscitanter multi cum Thymelea, Chamelæa, & chamæleone nigro confundunt. Thymelæa quidem & Chamælea cognatæ sunt natura & effigie stirpes, dissident tamen inter se & ab vtraque Chamæleon niger: illæ enim frutices sunt & surculos edunt tenues, rigidos, ligneos, folia admodum parua vt mali granatæ: Hic vero ex carduorum censu est, foliaque gerit scolymī sed minora, tenuiora & spinosa, eiusque radici venenatam tribuit Galenus qualitatem.

Est vero Mezereon planta quoque venenata, sic Arabibus, quasi viduifica, seu viduas faciens, aut vitam rapiens, aut leo terræ dicta, cuius stipes eleuatur super terram circiter cubitos duos inquit Mesue, & folia eius sunt similia foliis oliuæ sed maiora, granaque profert myrti similia. Quænam autem sit hæc planta, ab his qui commentarios in Mesuem ediderunt, ignoratur: videtur tamē Chamelęæ quædam esse species, atque ea potissimum, quæ Tricoccos, quæ se tria grana simul cohærentia gerit, appellatur. Nam vt in multis plantarum generibus, quædam amicæ satis & familiares nostræ sunt naturæ, aliæ perniciosæ, sic in Chamælearum societate, quarum vna effera est & malignæ cuiusdam qualitatis particeps, Mezereon, seu Almezerion nuncupata, alia melior & minus formidolosa, quę tuto sæpe medicum venit in vsum. Dicitur vero chamelæa, quasi parua olea, quod sit oleæ non multum dissimilis: estq; suffrutex surculosus, ramis tenuibus, & cubitalibus & sæpe longioribus, foliis oliuæ, sed minoribus, amaris, acribus, mordacibusque, linguam ferientibus & vlcerantibus.

Fructus

Fructus ei paruus, rotundus, initio viridis, post rubens, tota planta acris est & vrentis facultatis. Folia ex Dioscoride, pituitam, bilemque detrahunt, præsertim in catapotiis sumpta: sic enim vtilius vsurpantur.

CAPVT XLV.

De colocynthide, iride, soldanella & lathyri.

THymelæa, à nonnullis cneorum & cnestron male dicta, frutex est, qui germanis dicitur *Kellershals*, &c. Fructum eius granum vocant Gnidium & Coccognidium, vel coccum gnidium, ramos emittit speciosos, tenues, bicubitales, foliis chameleæ, sed angustioribus, & admodum glutinosis, ac pinguibus: floribus in virgarum summitatibus albidis & interdum rubentibus, pusillis, frequentibus, quos consequuntur grana quædam parua, gnidia, primum viridia, dein ex flauo rubentia, rotunda, baccarum ritu, nucleis exterius nigris, intus albidis. Thymelæa tota, & maxime folia & fructus vim habent acrem calefactoriam & vrentem; quare cum aceto optime pręparantur. Folia circa canem colligenda, in vmbra siccanda, in vsum seruanda: ea vt & fructus pituitam purgant, aqueos & serosos humores. Antiquum hydropem coccognidii granis numero viginti veteres curarunt. Ob immensam tamen eius caliditatem saccharo prius obduci conueniet, ne gulam lædant & exurant. Vsum eius maxime vitabunt grauidæ, quique ventriculum imbecillem habent. Coccognidium cum nitro & aceto in balneo affrictum sudores confestim ciet, quare ii tantum hoc vtentur, qui aliis rebus sudores prouocare nequeunt. Tutior est vsus foliorum, si messis tempore collecta & arefacta, cum vino aliove potu sumantur. Oleum Thymelææ, Rondeletii: Recipe fol. Thymelææ, succi Thymelææ ana vnc.iv. Vini albi vnc.iii. Olei amygdalarum amararum li.i. Macerentur per horas viginti quatuor, deinde coquantur vsque ad consumptionem vini & succi: Colatum reponatur. Hydropi confert, & vlceribus malignis: cutis fæditatem terget: sudores elicit: vrinam retentam prouocat.

Colo-

colocynthis, colocynthida, officinis & vulgo coloquinthida, cucurbita quædam sylueſtris eſt, ſic græcis ac latinis dicta, Arabibus landhel, ac plantarum nex, Perſis fel terræ, ut quæ ſuo amarore reliquas ſtirpes ſuperet, & ſua vicinia veneni modo, inquit Meſue, inficiat. Repit autem per terram cucurbitæ ſatiuæ ritu, & foliis multum ſimilibus, amplis, lanuginoſis, ſarmentis longis, humi ſerpentibus; floribus ex luteo palleſcentibus, cucumeri ſimilibus, ex quibus nonnulli cito marceſcũt, nec ullius fructus prodromi, alii poma ſuppeditant, rotunda mediocris pilæ forma, conglomerata, vehementer amara, fungoſa, medulla intus candida, & ſeminibus cucumerinis ſimilia, grauidata, primum colore herbacea, & ubi ad perfectam magnitudinem & Autumnum peruenerunt pallida; ſemper vero amariſſima & ſtirpibus infenſiſſima, quæ non tantum ob eius viciniam intereunt, ſed & terra vicina afficitur & quaſi adusta videtur, Meſue referente, qui de colocynthide multa ſcribit, quæ tanquam parum momentanea minime referenda putavi. Calefacit & ſiccat ordine tertio: pituitam & alios humores craſſos ab omnibus partibus etiam remotis ut cerebro, nervis, muſculis & articulis attrahit. Bilem quoq; purgat, & ſummopere colico dolori, apolexiæ, vertigini, Epilepſiæ, aſthmati, & aliis affectibus multis, quibus clementiora medicamenta nihil profuerunt, ſæpe medetur fœliciſſime. Qui plura volet legat Meſuem c.4.l.2. de ſimpl. med. purgant. Colocynthidis quæ ex regionibus peregrinis aduehitur, noxius eſt uſus, eaq; circulatores purgationes inſtituũt, acres adeo, ut ſæpius homines perimant: Colocynthiden in vino maceratam & coctam bibendam præbentes. Confectioni quoq; quã Hieram pieram vocant, admiſcetur, cuius tamen uſus non cuilibet eſt tutus. Mitiores a. ſunt noſtrarum regionũ colocynthides, quæ hoc modo ad purgationes adhiberi poſſunt: Fructu eius excavato, medullam & nucleos ad trium quatuorve horarũ ſpatium in vino macerato, hinc per linteolũ exprimito, expreſſũ liquorẽ cubitũ iturus bibito. Hac ratione leniter viſcoſos omnes, & vitioſos intra corpus humores, & ventriculi bilem purgat Eadem potio colica laborantibus & putridis ventriculi febribus, nec non hydropicis eſt utilis. Semina tuſa ex aqua mulſa pota, morbo Regio, ut Plin. l.20 c.3. ſcribit, medentur. Tria eius ſemina tertianæ, quatuor quartanæ ſuccurrere è collo ſuſpenſa, idem eſt autor.

Hiera composita, Galeni: Recipe colocynthidis drach. viij. scyllæ assatę, agarici ammoniaci, scammonii, cort. rad. helleb. nigri, stœchadis, hyperici, pulegii gentianæ, spicæ nardi, schœnãthi an. drac. xvj. polii mõtani, epithymi polypodii, bdellii, aloes, chamædryos, euphorbii, marrubii, cassiæ an. drac viij. myrrhæ, sagapeni, croci, aristoloch. rotundę, trium piperum, cinnamomi, opopanacis, castorei, petroselini ana drac. iv. omnia tenuissime trita excipe melle ad specierum pondus. Medicamentum est efficacissimum ad omnes morbos contumaces, & tutissimum.

Hiera diacolocynthidos, Rufi: Recip. stœchados, agarici, chamædryos añ. drac. x. colocynthidos drac. xxx. sagapeni opopanacis an. drac. viij. petroselini, aristolochiæ rotund. piperis albi an. drach. v. cassiæ drac. vij. cinnamomi, croci, spicæ nardi, myrrhæ, polii an. dr. iv. vini, mellis despumati ana quantum sufficit. Myrrham vino infunde: cætera tere, & melle despumato excipe. Caput, ventriculũ, & corpus reliquum purgat humore crasso & lẽto, & atra bile: ob id maniæ, melancholiæ, epilepsiæ, paralysi, spasmo cynico, vertigini confert, ac vlceribus malignis, fistulosis, cancro, elephantiæ, flatus quoq; discutit: ventriculum roborat, concoctionem firmat.

Hiera fortissima Galeni, Nicolai: Recipe colocynthidis, scyllæ, agarici, ammoniaci, hellebori nigri, silphii, hyperici, ana drach. v. epithymi, bdellii, chamædryos, succi brassicę, cassię an. vnc. iv. smyrnii, sagapeni, aristolochiæ longæ, piperis albi & longi, cinnamomi, opopanacis, castorei an. vnc iij. s. petroselini, absinthii, piperis nigri an. vnc. ij. Aloes vnc. j. s. mellis quantum sufficit. Dentur ex ea drac. ij. vel drac. iij. mane cum calida. Facit cephalalgicis, scotomacis, epilepticis, melancholicis, apoplecticis, paralyticis, maniacis, alopeciacis, lethargicis, & qui in somno meditantur mortem: ad aurium auditus, & oculorum passiones, fauces & arterias facit, dolorẽ dentium sedat, vocem claram facit, asthmaticos, orthopnoicos, & longinquas ægritudines sanat, pleuriticis, hydropicis, ictericis, hepaticis, spleniticis prodest, artheticum, colicum, cœliacum, dysentericũ leuat, medetur nephriticis, & ischiadicis, releuat phlegmaticũ: quartanarios & hemitritæos adiuuat, febres omnes auertit, elephantiosos purgat: venenis obsistit, & cãcrosis ꝓficit: vitia mulieris emẽdat. Extractũ colocynthidos: Colocynthis pulverizet tenuissime: cui affunde vini alcool optime ꝑparati, vt supernatet sex digitis: Dige-

rantur in B.M. vase clauso hermetice trib. septimanis. Amittet n. illo temporis spatio totam acrimoniam. Quod si diutius digeratur, extractum dulcescet: sicq; reddetur optimum medicamentum ad pituitam, & ad alios humores crassos, & glutinosos à profundioribus partib. attrahendos: idq; sine noxa. Quare vertiginosis, hemicranicis, epilepticis, apoplecticis exhibetur, cum syrupo rosato simplici, vel myrtillorum. Corrigitur autem cum oleo masticis, nucis moschatæ & cinnamomi. Quercetanus. Extractum solutorium compositum, Andernaci: Recipe colocynthidis vnc. vj. agarici optimi, diagrydii, hellebori nig. an. drac. iv. aloes electæ vnc. j. elect. diarrhod. Ab. vnc. s. puluis electuarii ex aqua cinnamomi, vel spiritu vini diebus aliquot maceratur: deinde relictis fæcibus, illa super medicamenta purgantia incisa funditur, & in loco calido p dies octo, aut plures macerantur: postea exprimuntur, & humor abstrahitur per balneum, donec in crassitudinem formandis catapotiis idoneã peruenerit. Datur scrup. s. vel etiam grana v. tantum. Medicamentum est catholicum, quasi dicas generale. Extractum solutiuum minus efficax, Magenbuch: Recipe colocynthidis drac. vj. scrup. ij. agarici vnc. s. Rhabarbari drach. j. cinnamomi scrup. iv. asari, nardi, rosf. rubrarum masticis, xyloaloes an. drach. j. styracis liquidæ scrup. iv. vini maluatici mens. j. Fiat infusio, & extractio. Aliud, Magenbuch: Recipe pulpæ colocynthidis drach. vj. scrup. ij. turpeti albi & gummosi drac. x. stœchadis Arabicæ vnc. s. Diagridii dra. iij. vel dr. vj. agarici optimi vnc. s. Rhabarbari electi drac. iij. cinnamomi scr. v. rad. asari, spicæ nardi, rosf. rubrarum, masticis, ligni aloes an. scrup. iv. aloes hepaticæ vnc. j. s. drac. ij. styracis liquidæ scrup. ij. g. iij. Incisis & contusis infundantur in vino sublimato: rectificetur, & fiat secundum artem extractum. Aliud purgans, Norimbergæ in vsu. Recipe colocynthidis drac. xiij. veratri nigri, senæ Alexandr. ana vnc. s. agarici optimi vnc. j. Rhabarbari electi vnc. j. Diagridii drach. xiv. cinnamomi drach. ij. s. scrup. ij. turbith. stœchados Arab. ana vnc. ij. s. rosf. rubrarũ, ligni aloes, masticis, ligni paradisi, myrrhæ, asari, spicæ nardi, styracis liquidæ ana scrup. v. Fiat infusio vel putrefactio per aliquot dies, nempe 10. vel 14. cum essentia vini calida: & succus deinde expressus vniatur cum aloes præparatæ vnc. iij. Extractum purgans omnes humores, Andernaci: Recipe spec. Diambræ vnc. s. spiritus vini lib. ij. s. Aquæ cinnamomi destill. libram j. Maceran-

tur per dies aliquot vase bene oblito, ne quid expiret: quotidie vero vas vitreum agitari debet, quoad liquor rubescat: deinde super hæc quæ sequuntur funditur, relictis fæcib⁹ in fundo vasis: Recipe colocynthidis drac. vj Turpeti albi drac. vij. Agarici optimi drach. iv. veratri nigri drac. iij Eupatorii Mesuæ, sive gratiolæ, foliorũ senę ana drac. v. ſ. Diagridii drac. v. Rhabarbari electi drach. vij. Omnia incisa macerantur in humore supra dicto diebus quatuordecim: deinde sacculo lineo iniiciuntur, exprimũturq; sub prælo stanneo. Liquor excolatur effususq; in ampullam imponitur balneo, & extillatur, donec id ꝙ in fundo subest, syrupi acquirat spissitudinem: tunc in hoc aloes præparatæ, rursusq; in pulverem redactæ drac. x. resolventur, & agitando uniuntur, quoad crassamentum mellis instar appareat. Datur scrup. j. vel scrup. ſ. ex iure, alioue diluto: vel in catapotia per se, aut medicamentis purgantibus admixtis, redigitur, exhibeturq; ad deuorandum in aurora, aut longissime à cæna, ita ut somnus subsequatur. Aliud valenter purgans, Andernaci: Recipe vini spiritus lib. ij. Aquæ cinnamomi lib. j. spec. Diambræ vnc. j spec. Aromat. caryophyll. vnc. ſ. Hæc per dies quatuordecim in aqua temperate calida macerantur: deinde liquor fæcibus relictis, effunditur super hæc quæ sequuntur: Diagridii vnc. ſ. Rhabarbari electi vnc j. Trochisc. Diacolocynthidos drac. iij. Agarici trochiscati drac. vj. Turpeti ex vino cotoneorum macerati vnc. ſ. Veratri nigri, cum sapa, Dauco, & cinnamomo præparati drac. vi. Fol. senæ Alexand. vnc. j. ſ. sem. citri albi drac. j. Cort. citri drac. ſ. Enulæ campanæ vnc. j. Rad. cichorii drac. vj. scolopendrii veri, Flor. stœchados, masticis, myrrhæ, rosarum rub. sem. Fœniculi, ſ. m anisi ana drac. j. v. Singula contunduntur, macerantur q; ut dictũ est, postea sub prælo exprimuntur, & ampullæ imposita, distillantur, donec crassitudinem mellis acquirant: postea aloes drac. xij. dissolutis, repurgatisq; ex vino stillatitio, uniuntur in modũ extracti: ꝙ oleo cinnamomi, aut caryophyllorũ imbuitur, ac vitreo vase conditur.

Pilulæ ex colocynthide, Mesuæ: Recipe pulpæ colocynthidis drac. vj. Myrobal. indarum, citrinarum, sagapeni, Bdellii mollis, sarcocollæ ana drac. v. Aloes drac. vij. Nigellæ, Cymini, Origani, Persici, Nasturtii albi, salis gemmei, Absinthii Romani, ana drac. j. Succi porri quantum sufficit. Fiat massa. Siccetur, & seruetur vt supra,

pra.per annum. Valet ad affectus pituitosos,& melancholicos,vt alphos curatu difficiles, & iuncturarum dolores.

Pilulæ Angelicæ Fiorauanti: Recipe colocynthidos vnc.iv. Aquæ vitæ optime circulatæ lib.j. Macerentur per dies tres: inde fiat fortis expressio: cui adde Aloes hepaticæ,Elleb.nigri, myrrhæ ana vnc.j.Misceantur trita,& ponantur in loco calido dum exiccentur fere: mox adde croci,cinnamomi,sulphuris flaui ana vnc.ſ.incorpora bene,& permitte,dum perfecte exiccentur: inde cum melle fiat massa,in vase plumbeo seruanda Dosis drach j. Valent ad omnia genera morborum. Purgant bilem utramq; & pituitam clementer,ita ut etiam gravidis mulieribus exhiberi sine periculo possint. Febres omnes & catarrhos sanant.

Pilulæ magistrates, Fioravanti: Recipe olibani, masticis, myrrhæ,sarcocollæ,aloes hepaticæ,ellebori nigri,turpeti, colocynthidis,croci ana quantum satis est. Moschi scrup.ſ. Terantur minutissime & cum melle rosato,& aqua vitæ fiat massa pilularum. Dosis drac.j.ad drac.iij. Purgant humores corruptos viscosos& crassos: corpora à putredine conseruant: conferunt podagricis, nec non gallico morbo affectis. Pilulæ Galeni ad laxandum: Recipe Diagridii drac. iij. Colocynthidis, Aloes ana vnc.ſ. myrrhæ drach.ij. masticis drach.j.Fac.pilulas cum vino,ad modum ciceris.

Trochisci Alhandal: Recipe pulpæ colocynthidis drach.x.Minutim incisa fricentur cum olei rosati vnc.j. Tragacanthi, gummi Arabici,Bdellii an.drac.vj. Macerentur quatriduum in aqua rosacea: his colatis & expressis, partem unam cum colocynthide permiscebis, & fiat massa: quæ siccata in sole,rursum teretur, atque addetur altera pars colaturæ, & formabuntur trochisci: qui iniici possunt in omnes compositiones, quæ colocynthidem recipiunt, & ipsa colocynthide salubriores sunt. Dosis per se à g.vj.ad g. xij. Panchymagogon Crollii, Recipe specierum Diarrhod. Abbat. Diambrean,vnc.j.Ex his tinctura in digestione per quatuordecim dies,ut decet quotidie aliquoties movendo, per spiritum vini extrahitur & seorsim custoditur. Deinde Recipe pulpæ colocynth. drach.vij. Turpeti gummosi drach.v. Agarici opt.vnc j.Rad Hellebori nigri veri vnc.j. Scammonii selecti drach.vi. Foliorum senæ vnc.iv. Rhabarbari selecti drach.iij. Elaterii drach. ij. seminis E-

 buli

buli triti vncias iij. hermodactyl. drachmas iij Incidenda incidantur & terenda terantur, ac spiritus vini specierum tinctu-, his purgantibus medicamentis superfundatur, sicque in lento Balneo Mariæ calore per dies octo vel quatuordecim macerentur (caue ne spiritus vini vitrum rumpat) Tinctum postea spiritum aufer per inclinationem, & recentem affunde, tamdiu, donec omnis tinctura & vis purgatrix extracta sit: Vltimo spiritum vini tinctum simul mixtum abstrahe in lento Balnei calore, donec crassamentum instar mellis in fundo relinquatur: circa finem adde olei cinnamomi, caryophyllorum, nucistæ ana guttas decem, salis perlarum & corallorum ana drachmas duas. Salem è fæcibus calcinatis arte extractum cum rasuras cranei lotone vno maioris efficaciæ ergo admiscere poteris. Non datur melius Catharticum, quod minori molestia purget. Vsus & Dosis. Ex hac compositione sumitur à scrupulo vno ad duos ex vino maluatico vel alio generoso, è iusculo vel aliis catapotiis aggregatiuis admixtis. Sunt qui in vsu aliquot guttas olei vitrioli addere solent. In puluere liquiritiæ sine molestia omnes noxios humores expurgat. Possunt inde efformari pilulæ & per se deglutiri, vel quod optimum dissoluatur in haustu vini maluatici.

Alia descriptio: Recipe pulpæ colocynth. drachmas sex, Agarici, scam. select. ana vnc. ſ. Hellebori nigri, spec. diarrhod. Abb. Aloes succo citrini ana vnciam vnam. Extrahatur ex omnibus per spiritum vini essentia, à qua postea in Balneo spiritus vini separandus. Et quia in extractione purgantium sæpe solet vis purgatrix debilitari, ideo quidam solent ad vnam partem extractorum addere purgantium crudorum alteram partem: adde ergo superioribus, antequam extractum in fundo remanens plane inspissetur, trochisc. Alhandal drach. vj. Diagryd. præparati, agarici trochiscati ana vnc. ſ. Aloes epatici vnc. j. Omnia sint puluerisata, & redigantur in massam iustæ consistentiæ.

Iris lilium quoddam vocatur, à floris variegato colore illius æmulo, qui arcus instar in opaca nube soli opposita pingitur. Cuius viginti duas varietates sæpe distinxerunt, quas omnes nunc recensere nostrum commentariolum non sinit. Duæ autem præ cæteris species in vsum veniunt medicum, nostras nempe, quæ flore

est cæruleo, & suauissimo odore, cuius radix potenter aquas educit, dein Tusca, seu Florentiana, cuius radix candida est, sed multo candidior flos, atque suauissime vtraque fragrans; ideoq; reliquis omnibus præferri solet & debet, nisi cùm ex aluo serosos humores ducere consilium est. Folia fert yris omnis longa, instar gladii, vnde gladiolus sæpe dicta, radices nodosas, paucis exceptis, quæ easdem bulbosas habent, flores valde patulos, lilioformes, sed foliolis magis reflexis, quorum tria minora sunt, inter alas reliquorum trium sita, ac velut ansulas constituentia, quibus marcidis siliquæ produnt se duæ, tresve, crassæ, triangulares, in quibus semina angulosa coarctantur. Yris cærulea, lilium cœleste multis dicta in pharmocopoliis multum expetitur. Nam eius radix hydragoga est & hydropicis vtiliter datur. Ex floribus autem paratur oleum ad multa quoque commendatum. Florentiana vero omnibus præstat: vim enim habet cephalicam, aromaticam, cardiacam, incidentem & aperientem.

In vniuersum omnes irides calefaciendi, extenuandique vim habent, torminibus medentur, Menses pellunt, & magni, inquit Dioscorides, ad omnia vsus. Radix trita & cum melle sumpta, vel concisa & in vino cocta, potaque pectus purgat lentos & viscosos humores discutit & attenuat, excretiones multas facit, tussim pellit & pulmonis vitia corrigit. Trita radix septem drachmarũ pondere cum aqua mulsa pota, ventriculum purgat, viscosam bilem, ex qua febres & ictericus morbus oriuntur, educit. In vino cocta radix calida pota, tormina sedat, vtiliterque iis qui semen continere nequeunt, bibitur: horrorem febrium mitigat, tempore inuasionis pota. Idem decoctum bonam quietem efficit, somnum conciliat, menses ciet. Radix ex aceto cocta potaque, serpentum morsibus medetur, venenum à corde pellendo. Radix in puluerem ad omnia externa corporis vitia vtiliter inspergitur: Vulnera purgat, carnem gignit, cum melle præsertim mixta. Carcinomati, fistulis, intertrigini aliisque occultarum partium damnis medetur. Cocta radix dum mollescat, & illita, omnis generis tubercula & strumas discutit. Cũ modico melle & veratro mixta radix, faciei maculas illita extergit. Fomentis ad matricem molliendã, clysterib. item, vnguentis & cataplasmatis radix vtilissime additur. In vinum eadem

suspen-

ſuſpenſa, ſaporem odoremq; efficit. In cereuiſiam vero ſuſpenſa, dulcem eam conſervar. Piſtoribus etiam eius, ad fermentum triticei panis eſt uſus.

Vnguentum ſarcoticum: Recipe ſucci rad. iridis vnc. ij. Vini parum, mellis drach. iij Cadmiæ vel lithargyri vnc. ſ. Aloes, myrrhæ ana drach. iij. Fiat vnguentum.

Balneum menſtrua prouocans Rondeletii: ℞. rad. ireos lib. ſ. galangæ craſſæ, Rad. Rubiæ maior. ana vnc. ij. Rad. Altheæ, cyclaminis ana vnc. iij. Artemiſiæ, nepetæ, matricariæ, origani, mercurialis ana M. iiij. Pulegii, Pſyllii, maioranæ Fol Lauri ana M. ij. ſem. Petroſelini, ſeſeleos, ameos, cinnamomi ana drach. i. v. ſem. Lini, Fæni græci a. vnc. iij. Flor. ſampſuci, Anthos, ſtæchados, cicerum rub. Sabinæ ana P. iv. coquantur omnia in duabus partibus aquæ, & vna vini albi: deinde ſedeat in balneo, frequenter admouendo ventri inferiori plantas in prædicto balneo decoctas.

Balſamum ad paralyſin, Antonii Chalmetei: Recipe rad. ireos, rad. Ariſtolochiæ ana vnc. ij. Conſolidæ maioris, iuæ artheticæ, Herbæ Paralyſis, Pimpinellæ, Rutæ, ſaluiæ ana M. i. Baccarum Lauri, Baccarum iuniperi ana drach. vj. Flor ſtæchados, Flor rotismarini ana P. i. ſ. galangæ, zedoariæ, zingiberis, caryophyllorum, nucis moſchatæ, cinnamomi ana drach. iij. Ligni aloes vnc. i. thuris, maſticis, ana drach. v. myrrhæ, aloes, ſarcocollæ, Bdellii, Galbani, Ammoniaci ana vnc. j. ſ. caſtorei vnc. ſ. gummi elemi vnc. ij. Diachylonis ireati vnc. iij. Aquæ vitæ vnc. iv. conniciantur omnia in Alembicum, & deſtillentur lento igni, donec liquor craſſus effluat, veluti Balſamum. Oleum irinum, Meſuæ: Recipe ad ireos lib. i. Florum eiuſdem lib. ii. macerentur in decoctione aliarum radicum ireos, quantum ſufficit, olei veteris lib. ii. in vaſe duplici coque, exprime, radicesq; nouas, & flores immitte, coquantur denuo, & tertium: colatum ſervato & obturato. Terget, tenuat, coquit, reſolvit potenter.

Cataplaſma Quercetani: Recipe pulveris Rad. ireos, pæoniæ, viſci q. ana drach. i. pulv. flor. menthæ, Hyperici, Betonicæ, Thymi, maioranæ ana drach. ſ. pulv. ſem. pœoniæ, Baccarum Iuniperi ana drach. i. ſ. Mithridatii, Theriaces ana drach. vi. olei

olei de castoreo Vnc.ſ.olei anethi, rutæ, menthæ ana Vnc. 1.ſ. Mithridat: & Theriaca cum oleis ad ignem liquescant: Deinde sensim extra ignem, pulueres addantur, & fiat instar cataplasmatis, vel addita cera instar ceroti.

Ptarmicum quercetani: Recipe Rad. Ireos, flor: Maioranæ siccæ, hyssopi, sem. pæoniæ, nigellæ, Caryophyll. piperis ana scrup. 1. hellebori albi scrup. ſ. moschi gra. IV. Misce, fiat puluis, hic insuffletur naribus.

Præparata eius Radix singulare est remedium aduersus hydropisin. de qua vide Ios. Querc. Pharmacop. lib. 1. cap. 25. de Extractis pag. 227.

Soldanella, muscus terrestris: Germanis Berlab ꝛc. Nascitur in syluis absque caule & semine viridi graminis musco similis, villis quibusdam albis, ceu radicibus, ex terra enascens, humi late reptans, octo aut nouem cubitorum intricatus longitudine, longi ac lanuginosi Vermis similitudine. Mense Iulio articulares Iuli forma profert Asparagos, attactu leues & molles, ceu farina aut puluere conspersos, mox decidentes, quos pro flore licebit sumere. Dioscorid. lib. 4. cap. 84. Muscum describit Marinum in scopulis testaceisque non procul à Mari nascentem, gracilē, capillaceū, caulis experrem, quē officinæ, quod iisdem cum coralliis locis nascatur. Corallinam, errore loci decepti, appellant, Græcis Bryon θαλάττιον. Huius descriptio & vires cum terrestri conueniūt: Nec locus multū obstare poterit, vterq; enim petrosis, sed alter iuxta Mare, alter in syluis nascitur. Vna tamen herba diuersis sæpe numero locis prouenit. Plinius Muscum Marinum Lactucæ describit similibus foliis, iisque rugosis & contractis, sine caule ab ima radice exeuntibus. Verum hæc descriptio Plinii ad lichena herbam, non ad Muscum Marinum pertinet, cuius sententiæ Valerius est Cordus.

Temperamenti est Calidi ac sicci: Vires eius sunt spissandi & siccandi, calefaciendique. In Vino decoctus lapidem vesicæ frangit & educit; Idem præstat eius liquor destillatitius. Tusa herba cum vino cocta, omnibus corporis inflammationibus, Calidæ

item podagræ est auxilio. Vinum corruptum lentumque, in vas suspensa breui restituit.

Lathyris græcis, officinis cataputia vocatur minor, vel quod in Catapotiis seu pilulis semen ferat, vel quod grana eius ad aluum subducendam pro catapotiis sumantur. Germanis dicitur Springkörner / quod maturum semen sponte ex pilulis loculisue suis exiliat. Aliqui Tithymalli faciunt speciem, quoniam similem illis succum habeat, eodemque modo purget, paresque cum ipso facultates obtineat, nisi quod semen gusta sit dulce. Pharmacopolæ priuatim quoque Tithymalum eam vocant. Caule est cubitali, vacuo, digiti crassitudine, in summo eo sunt alæ, folio in caule oblongo, amygdalæ simili, sed latiore, læuioreque : quod autem ramulorum cacuminibus exiit, proceriusculum, aristolochiæ aut oblongæ hederæ figura cernitur : in cacuminibus surculorum fructus extuberat, loculamentis tribus distinctus, vt Capparis, rotundis, in quo grana tria tuniculis discreta continentur. Per omnia sane descriptio eius Cataputiæ minori conuenit. Locis nascitur cultis sabulosisq; : Autumno semine prægnans, cum tuniculæ quibus inest semen exaruerunt, carpitur. Calida est in ordine tertio, ac humida in primo.

Calidior autem foliis & semine est succus eius lacteus, intra corpus sumptus maxime noxius.

Lathyris 12. vel 14. baccæ, tusæ in vino potæ, vniuersum corpus commouent : Phlegma, choleram, & atram bilem educunt.

Succus vero eius lacteus corpori est noxius. In Iure cocta folia pota, simili ratione & supra & infra aluum mouent. Succus Lacteus cum oleo in sole inunctus, superciliorum capillos facit decidere : faciem vero deformat & inflat. Dentium dolorem sedat : Dens tamen cera est præmuniendus. Natura succi, sicut & succi Tithymalorum est consumere & erodere : Vnde ad Carnem viscerum superfluam & malam scabiem consumendam est vtilis. Succum aliqui cum farina fabarum aut pisorum miscent, ac ad vsum sic reponunt.

CAPVT XLVI.

De Fructibus: Vt pruno syluestri ac terrestri Tamarind: Myrobal. & Hermodactylis.

PRunus syluestris græcis ἀγριοκοκκιμῆλα, & Γρῦμνα. Fructus est arborescens secus vias & Hortorum agrorumque extremitates vt plurimum proueniens. Caudicem fert crassum, durum, inflexilem, & si flectatur continuo fragilem. Folia habet ex oblongo fere rotunda: Florem veris statim initio candidum, quinquefolium, in cuius medio Apices lutei, parui, multi, staminibus seu capillamentis insidentes.

Fructus eius prunorum fructu est minor, differentiam quoque in magnitudine habens: Alius siquidem maior, alius minor, alius rotundus, alius longus conspicitur, colore cœruleus seu nigricans, gustu adstringens. Editur autem cum frigore mollefactus fuerit. Meliora sunt ex his quæ maiora, quæque mense Augusto maturescunt. Eius vis est adstringendi, vt ex viribus eius & gustu satis est manifestum; Temperamentoque est Frigido. Fructus syluest. prunorum in melle conditi, Dysentericis, & alui fluxibus laborantibus, prosunt. Ad eadem pollet vinum ex fructu confectũ: Decoctio quoque fructuum.

Florum aquam stillatitiam laterum doloribus mederi, experientia est comprobatum. Fortior autem eadem fit aqua, si flores in vino acri noctis spatio macerentur, & in Balneo Mariæ destillentur. Laterum, cordis & ventriculi pressuris puncturisque aqua hæc medetur. Ad vinum corruptum præsentissimum & certissimum est auxilium, si fructus antequam nigrescant, decerpti tundantur, & pro vasis quantitate tundantur, ac probe vino agitato vas occludatur.

Ad idem hoc, arefacti in aere fructus, ad omne tempus asseruari possunt.

Pruna græcis Coccymela, Germanis Pflaumen ꝛc. duplicia sunt, syluestria & satiua : de syluestribus dictum est, iam de satiuis. Prunus satiuus : Arbor est Radicibus summo cespite vagantibus, paucis, caudice subrecto, scabro, multis brachiato ramis, folio ex oblongo fere rotundo, sicut prunellorum Syluestrium, sed per ambitum serrato : Flore candido, foliato, maiore quam in syluestribus, quem Aprili mense, quo tempore & Cerasus, profert, pomo carne cuteque vestito, Osse intus duro, in quo nucleus includitur. Sunt autem plures satiuorum prunorum & forma & bonitate species : Præstant Damascena, nigra magnaque : Proxima sunt purpurea, quæ Hispanica nominant : Tertio loco cerea vel cereola : post hæc longa & cærulea, seu prunidactyla : Quinto minora reliquis, auellanæ Nucis quantitate : A magnitudine etiam quædam vocantur Pruna Asinina &c. Fructus pro generum diuersitate, diuersum Temperamentum obtinet. Certum enim est quædam aluum sistere, quædam vero cohibere.

Quæ igitur sunt dulcia, aluum soluunt : Quæ vero acerba seu austera, constipant. Natura tamen omnium est frigida & Humida : Arefacta autem siccitatis aliquid possident : syluestria pruna constipant : Hæc magis laxant & molliunt aluum : Damascena arefacta, culinis & gulæ præsertim sunt nota.

Hinc conficitur confectio Diaprunis vocata, vtilis ad calidas ac siccas febres : naturam enim habent humectandi ac refrigerandi : Gummi ex pruno arbore cum vino potum calculum vesicæ frangit. Folia in vino decocta, gingiuarum, vuulæ & colli affectibus gargarizatu medentur.

Gummi arboris cum foliis in aceto cocta & illita, lichenas infantum sanat.

Diaprunum simplex: Recipe prunorum magnorum acetosorum & vinosorum quantitatem quam volueris & exemptis nucleis in fictili vitreato magno coquito : deinde per cribrum setaceum exprimito : expressam pulpam iterum lento igne ad perfectam & iustam spissitudinem coquito, & sine saccharo reponito. Medulla

pruno-

prunorum vinoſorum, calorem & ſitim in febribus mitigat: & melius eſt vt conſeruetur ſine ſaccharo, ceraſorum modo inſpiſſata. Porro ſi medullam prunorum laxatiuam requiris, ex dulcibus prunis, aut prunis Vngaricis magnis exiccatis conficito. Calorem & ſitim in febribus mitigat. Datur eadem quantitate, qua Diacatholicum.

Diaprunum compoſitum lenitiuum: Recipe Pruna Damaſcena electa num. 100. Coquantur perfecte in aqua ſufficienti, deinde cribro raro tranſmittantur: & reſeruata pulpa, decoctioni affunde Violarum Vnc. ſ. Bulliant ſufficienter, & colentur: colaturæ addantur Sacchari lib. II. pulpæ ſupradictæ lib. I. Pulpæ Caſſiæ, pulpæ Tararintorum ana Vnc. I. Coquantur lento igne, & addantur ſubſequentes ſpecies, tenuiſſime tritæ, ſemper commouendo: Santali albi, rubri, ſpodii, Rhabarbari electi, cinnamomi ana drach. iij Roſarum rubrarum, Violarum, Sem. portulacæ, Scariolæ, Berberis, Succi Glycyrrhizæ, Tragacanthæ ana drach. ij. Sem. Cucurbitæ, Cucumeris, Melonum ana drach. j. cōtundantur vt ſupra. Facit ad acutas, ardentes, omneſque alias febres, nempe tertianas continuas, hecticas, maraſmodes, lypirias, & in ſumma ad omnem febrilem affectum. Datur ad modum caſtaneæ, omni hora diei.

Oxylatiuum Arnol. Villano R. ſucci mali granat. acet. & dul. ana Vnc. IIX. Prunorum ſiccorum lib. ij. coquantur in X. lib. aquæ vſque ad medietatem & extrahantur poſt de aqua, & ponantur in cribrum, catino ſuppoſito, tamdiu fricentur manibus donec tota pulpa exeat, & in aqua, in qua pruna fuerint cocta, bulliat Vnc. ſ. Violar. Poſt fiat ſyrupus: in hac decoctione, non decoctus ad plenum, cum lib. ij. ſ. ſacchari, & prædicto ſucco, ſeu pulpa prunorum addito, bulliat ad ſpiſſitudinem, & addantur poſt Tamarindorum mundat: à nucleis Vnc. IV. Caſſiæ Fiſt. mundæ, & diſſol. cum aquæ roſ. Vnc. ij. ponantur cum ſyrupo, & cum inceperit inſpiſſari, ponantur ibi ſucci vtrorumque granatorum, & agitetur continue, donec perueniat ad perfectionem cum ſpatula de oliua, & depoſito ab igne, adde pulueres harum ſpecierũ; R. ſantali albi & rub. Spodii ana Vnc. ſ. Por-

tulacæ drach. vj. Rosarum, Tragacanthi, Berberis ana drac. ij. Et si volueris facere laxatiuum, pone in vnaquaque libra Diagridii pulverizati Vnc. j. cum deponitur ab igne. Dosis eius est ab Vnc. ß. vsque ad Vnc. j. & acuati quasi Vnc. iij. mane. Educit choleram rubram, infrigidando eam: Secundum aliquos educit etiam choleram nigram, & Humores adustos. Datur cholericis Omnihora diei cum frigida, ad mitigationem caloris & sitis. Datur proprie contra synochum causonem, & contra omnes acutas & peracutas ægritudines &c.

Electuarium lenitiuum Rhasis: Recipe Passularum enucleatarum Vnc. 2. Capil. Vener. Violarum, Hordei mundi ana M. 1. Iuiubarum, Sebesten ana num. XX. Glycyrrhizæ Vnc. ß. Prunorum, Tamarindorum ana drach. VI. Senæ, Polypodii ana Vnc. ii. Mercurialis m. i. ß. Decoquantur secundum artem in sufficienti aqua, cola: & in colatura dissolue pulpæ Cassiæ, Tamarindorum, Prunorum, sacchari optimi, sacchari violati ana Vnc. XI. Pulueris senæ Vnc. iii. ß. Confice secundum artem. Vsus eius est in febribus humoralibus & pleuresi: lenit enim & mollit intestina, & delet eorum stipticitatem: facile soluit sine molestia & læsione choleram phlegmaticam & melancholiam.

Diaprunum solutiuum Nicolai: Recipe Diapruni lenitiui lib. i. Diagridii Vnc. i. misce & repone. Datur à drach. ii. ad Vnc. ß. Conditum ex prunis: Recipe Carnium prunorum nigrorum, oblongorum, mediorum, subdulcium, elixatorum in aqua cui portulaca incocta fuit, lib. i. Sacchari albi lib. i. Aquæ violarum lib. ii. Coque igni lento ad crassitudinem: reconde vitreo vase. Da ab aureis IV. ad sex aureos. Ventriculi ardorem, & inde natam sitim extinguit, febres mitigat, aluumque soluit.

Pruna purgantia: Recipe Fol. senæ mundatæ Vnc. ii. ß. cinnamomi Sem. Fæniculi ana Vnc. ß. Rad. Galangæ drach. ii. Fiat infusio per noctem: dein mane fiat leuis ebullitio. Postmodum coletur & colaturæ addatur Prunorum Damascenorum, lib. ß. coquantur: decoctum clarificetur, dulcoretur cum saccharo & ad perfectionem supra prunas coquatur.

Tamarindi: Tamar Arabum est Idioma, quod dactillum, seu pal-

mulam

mulam notat, non quod arbor in qua fructus hic naſcitur, palmulæ ſit congener, cum valde ſit illi diſſimilis, ſed quod vulgato nomini & improprie vſurpato aliud aptius dare Barbari non curarunt, à quibus Tamarindi, hoc eſt Dactyli indi vocantur. Propter eorum aciditatem Græci oxyphænica, hoc eſt acidas palmulas nominant, aliquando & dactylos, ſed minus recte, quod nullum ex digitis ſatis eleganter referant. Arbor in qua naſcuntur Tamarindi procera eſt, iuglandis, aut fraxini modo dura, compacta, multis cincta ramis & foliis armata minutim inciſis, palmi magnitudine. Fructus hi virent immaturi, & acidi ſunt; maturi ſubcineritii, eorumque tum aciditas ſuauitate non caret. Male vero putat Meſue, Garciæ Iudicio, Tamarindos eſſe fructus palmæ ſylueſtris Indicæ, cum in tota India palmæ non reperiantur, ſed ex Arabia in Indiam aduehantur: Excerpunturque ex arbore aſpectu pulcherrima, ramis brachiata multis, foliis vmbrata pluribus, ſpecioſis, filicis cuiuſdam fæminæ, Hiſpanis Helecho dictæ ſimilibus, floribus coronata pulchellis, odoratis, candicantibus: poſt quorum occaſum fructus emergunt initio vireſcentes, qui noctu ſeſe foliis inuoluunt, frigoris vitandi cauſa, interdiu vero explicantur: Illa tamen foliorum inflexio, ſingulis noctibus etiam per inopiam fructuum adeſſe ſolet, tuncque arboris Rami Foliis inuoluuntur. In Malauar Tamarindi vocantur puli, in Guzare ambili, in Canarin chincha, in aliis regionibus aliam ſæpe ſumunt denominationem. Humectant & refrigerant in abſceſſu ſecundo, quidam volunt in Tertio. Cum mentha & apio Vnciæ pondere potum, laterum inflammationibus medentur: Animum itidem exhilarant, & triſtitiam diſcutiunt. Noxas omnes à calore conceptas mitigant. Deſtillationes ex feruore bilis ortas ſedant. Cum Rheo & Caſia nigra à tertianis febribus prorſus liberant: Ardentibus quoque & incandeſcentibus medentur. Arquatis auxiliantur. Sitim reſtinguunt: doloribus capitis ſunt remedio: Noxios Humores, qui in ventre coierunt, deiiciunt, appetentiam inuitant: Cibi faſtidium abigunt, nauſeas & vomitiones ſedant. Trahitur ex eis pulpa, vt flores caſſiæ, hæc diuerſimode vſurpatur.

Myrobal...

Myrobalani ſunt quinque numero, flaui, Indici ſeu nigri, Bellerici, Cepuli, & emplici, quorum magna pars in regno Cambayæ inuenitur, & ab incolis ſingulorum nomina Gratias ab horto deprompſit, & paucis arbores & fructus ſingulos delineauit. Arare, inquit, ſeu myrabolanus citrinus rotundus eſt, & folia ſorbi profert: Razanuale ſeu niger, aut Indicus, octogonus eſt, & folia ſalicis habet: Gotim ſeu Bellericus, foliis eſt lauri, ſed pallidioribus & ſubcinericiis: Aretca, ſeu cepuli myrobolani magni ſunt & rotundi, oblongiores tamen, cum perfectum incrementum nacti ſunt: folia perſicis ſimilia habent: Anuale, hoc eſt, emblici, folia habent minutim inciſa & palmum longa. Sunt arbores ſingulæ magnitudine pruni: omnes ſylueſtres & ſponte naſcentes, & nuſpiam domeſticæ. Auicenna Myrobolanos vocat Delegis peculiariter vero flauos azfar: Indicos aſuat, Bellericos, heleragi, cepulos, quebulgi, emblicos, embelgi vocant Arabes. Singuli myrobolani peculiares habent dotes: Nam citrini ſeu flaui cholagogi ſunt: Indi ſeu nigri melancholiam ducunt & exhilarant: Cepuli & emplici phlegmagogi. Omnes autem clementer purgant aſtringendo & ventriculum, cor & iecur roborant: Myrobalanorum vſum demonſtrabimus per Recepta.

Decoctum Myrobalanorum: Recipe Myrobal: Citrinarum, chebularum indarum ana Vnc.j. Tamarindorum Vnc.j.ſ. comarũ Fumariæ Vnc.j. Abſinthii drac.ij. Prun. num. XX. paſſul. Mundat. Vnc.j. coque in lib. iij. aquæ, ad duarum lib. conſumptionem cum imbecillum voles medicamentum, reliquæ libræ dimidio adde pulpæ caſſiæ Vnc.ij. cum autem valentius, adde pulpæ caſſiæ Vnc.j. Turbith, Agarici ana drach.ſ. Frica, cola. Præſtantius fiet, ſi in ſero lactis caprini coquantur. Bilem vtramque & pituitam purgat. Elect. ad Memoriam: Recipe Myrob. omnium, Piperis longi ana drach. ij. Coſti, Anacardi, Bac. Lauri, Butyri vaccini: Sachari ana drach. vj. cyperi drach. ij. Terantur anacardi per ſe, poſtea alia: & conficiantur cum butyro & melle in æquali quantitate prius bullitorum. Dentur drach. ij. cum aqua decoctionis Apii, fœniculi, & meliſſæ.

Tryphe-

Tryphera Galeni: Recipe Myrobal: omnium ana drach. X. Zingiberis, Masticis, Cinnamomi, Caryophyl. ana drach. viij. Galangæ Spicæ Nardi, Asari, Croci, sem. fœniculi, Anisi, Apii, Ameos ana Vnc. ſ. costi, piperis nigri. & longi, Cassiæ ana drach. iij. N. Moschatæ, Cardamo: Vtriusque, Macis, Calami aromat. Ligni aloes ana drach. ij. Been albi & rub. piperis Cyperi ana Vnc. iij. ſ. Ambræ drach. j. Moschi scrup. j. Fricentur Myrobolani cum oleo amygdal. dul. Melle despumato omnia excipiuntur. Scoria ferri, in aceto nutrita aliquando additur. Dosis eius est à drach. j. ad drach. ij. Confortat stomachum & calefacit ipsum.

Myrobal. Chebulæ conditæ sic fiunt: Myrobal. cheb. accipiendæ sunt, quotlibet, Humidæ & recentes, si harum est potestas, vel saltem arte & industria humectatæ, quæ stylo passim compunctæ coquantur, ex aqua igni lento, donec tenerescant.

His in asserem immissis, aqua exprimatur. Deinde biduo Hydromelite vel syrupo sachari mergantur: Et igne lento coquantur, vase vitreo recondantur, ac melle cui incoctæ fuerint, mergantur. Hodie ex Ægypto in Italiam adferuntur conditæ. Dantur post sex Menses. Dosis est vna mane ieiuno stomacho.

Myrobal. Emblicæ aqua affusa Soli exponendæ, donec tenerescant & humectentur: tunc expressæ, hydromelite biduo macerantur, postea igne lento coquuntur: coctæ vbi parum refrixerunt, mellis albi quarta parte, vel sachari, adiecta reconduntur.

Sunt qui aromatibus condiant, cinnamomo, xyloaloe, cardamomo, croco, moscho, gallia & similibus. Datur vna semel tota diebus aliquot. Roborant appetentiam & concoctionem, visu conferunt, & humidam intemperiem corrigunt.

Electuarium lenitiuum Magistrale Florentini: Recipe Myrobalan. flauorum, Chebul: Indorum ana drach. ij. Bellericorũ, Emblicorũ ana drach. j. ſ. sachari opt. Vnc. ſ. Terantur triduũ in vase lapideo, singulis diebus bis vel ter aquam fontanam inspergendo, deinde siccata terantur in puluerem tenuem: cuius sumes Vnc. j. Tur-

bith boni drach. 3. Zingib. drach. 1. ſ. Cinnam. Aniſi, ſantali rub. ana drach. 1. ſcam. præpar. drach. 1. ſ. ſachari q. ſ. Fiat Electuarium.

Alcantalum Arnoldi Villanouani: Recipe cort. Myrobal. citri. Emblicorum, chebulorum ana drach. 12. Indorum drach. 6. ſem. portulacæ, Violarũ, ſcariolæ ana drach. 1. Myrob. beller. drach. 1. gr. 6. Marathri drach. 2. gr. 8. Calam. aromat. drach. 2. gr. 2. Cinnamomi, ſpicæ Nardi, Croci, Coſti, Maſticis ana drach. 2. ſcrup. 1. Tamarind. mundat. Vnc. 2. Nenupharis, Been rub. ana drach. 1. gr. 4. Medullæ caſſiæ fiſt. Vnc. 4. ſyrupi violacei q. ſ. ſic conficitur. In lib. 2. aquæ dulcis bulliat Vnc. 1. violarum, donec aqua coloretur aliquantulum, poſt deponatur, & coletur, de qua accipiatur quant. ſ. cum aqua diſtemperes Tamarindos, & caſſium fiſt. & colentur per cochlear, & in alia colatura diſtemperetur. lib. ſ. ſachari, bulliat vſque ad perfectionem: Poſtea addatur colaturæ Caſſ. Fiſt. & Tamarindi, & iterum bulliat vſque ad ſpiſſitudinem, ſcilicet, vſque quo gutta poſita ſuper marmor adhæret, vt mel, & tunc deponatur ab igne & modicum infrigidato incorporetur puluis ſupradictarum ſpecierum, agitando ſemper cum ſpatula. Reſpicit proprie membra naturalia læſa à cholera. Datum patienti febres acutas cum ſyrupo violaceo, purgat. Datum cum duabus vel tribus drach. Rhabar. & ſi cum tepida diſtemperetur, medetur mirabiliter.

Confert hepaticis & ictericis cum decocto ſcariolæ vel fœniculi, & cap. Ven. ſeruatur per annum & plus.

Euangelon Nicol. Recipe Myrob. citrin. chebul. ana Vnc. 1. Indorum drach. 7. Belleric. Emblic. ana drach. 1. gr. 8. ſem. portulacæ, violar. ſcariolæ ana drach. ſ. Maſticis drach. 2. ſcrup. 1. Tamarind. Vnc. 3. Flor. Nenupharis, Berberis, Been rubri, Rhabarb. ana drach. 1. gr. 4. Medullæ Caſſiæ Fiſt. Vnc. 4. In duabus lib. aquæ pone ſyrup. viol. q. 5. bulliat ac coletur, in colat. ſolue ſachari lib. 1. ſ. & in reliquis procede vt in præcedenti factum.

Elect. Alharif Meſuei: Recipe Myrob. citrin. chebul. Indorum ana p. æquales, tere ac cribra: ol. amygdal. dul. ſuperfunde q. ſ. triduo,

ſ. triduo inſola: frica ſæpe manibus: ol. nouum ſuffice, q. abſumitur. Iterum eadem triduo conuenienter tere in aqua fontana, in qua ſachari partem decimam diſſolueris, affuſa itidem pauca aqua. Hoc fac, donec Myrobal. ſapor ingratus auferatur, poſtea ſicca in vmbra. Recipe huius maſſæ drach. 15. Turpeti drach. 6. Aniſi, maſticis ana drach. 2. ſpicæ Nardi, ſem. Apii ana drach. 1. ſ. Violarum ſicc. drach. 7. ſachari albi, ſach. candefacti ana drach. 10. Excipe melle deſpumato: Doſis drach. 3. cum aqua calida. Purgat ventriculum, Hepar, & Corpus reliquum: Vſu corpus viuidum & iuuenile reddit & floridum ſeruat.

Pilulæ ſtomachicæ: Recipe Myrob. Citr. Ind. cheb. ana drach. 3. Roſarum, Maſticis ana drach. 2. Cardamomi, ligni aloes, ſantali Citr. Cubeb. Caryophyll. ſchæenanthi, N. Moſch. ana drach. 2. Rhabarb. Vnc. ſ. Turbit. drach. 7. Aloes ad pondus omnium. Fiat Maſſa. Seruatur ad annum, Doſis à drach. 1. ad 2. Cerebrum, ventriculum, ac corruptos Humores purgant, concoctionem iuuant, & appetentiam excitant.

Aliæ: Recipe Myrob. chebul. drach. 2. Emblicorum, Roſ. rub. ſant. rub. Cinnam. electi, croci, cort. mali citri, Been albi, rubei, Meliſſæ ana drach. 1. Aloes electæ riteque ablutæ drach. 12. cum vino F. pilulæ: quibus hebdomada quaLibet ſemel vtaris mane: æſtate cum aqua Roſ. Hyeme cum vino, pituitam & atram bilem euacuant.

Pilulæ aggregatiuæ maiores: Recipe Myrobal. flauarum, Rhabarb. ana Vnc. ſ. ſucci Eupatorii, Abſinthii ana Vnc. 3. ſcam. præp. drach. 6. Myrobala: cheb. Indarum, Agarici, colocynt. Polypod. ana drach. 2. Turbith, Aloes ana drach. 6. Maſtiches, Roſ. rub. ſalis gemmæ, Epithymi, Aniſi, Zingiberis ana drach. 1. Omnia craſſiuſcule contuſa cum Elect. roſar. Meſuæ q. ſ. Fiat maſſa, cuius Doſis drach. 1.

Pilulæ aggregatiuæ minores. Recipe Myrobal. Citrin. Indorum, Emblicorum ana drach. III. Maſticis, Aniſi, ſucci Eu-

patorii, Absinthii, Rosarum ana drach. II. Rhabarb. drach. V. Spec. Hieræ Picræ Galeni Vnc. I. ſ. cum ſucco Apii formetur maſſa.

Aqua ad oculorum vlcera, in materia calida: Recipe aqua: Roſ. Flor. Myrtillor: Equiſeti ana Vnc. ſ. ſach. candi è ſyrup. roſ. drach. II. ſief albi abſque Opio, ſief è plumbo ana drach. I. ſief è Thure drach. ſ. Aloes hepat. ſcrup. ſ. Myrobal. Citrin. drach. I. ſ. Album ouorum Num. iii. terantur conquaſſentur ac Miſceantur.

Alia deinde deſtillentur in materia frigida: Recipe ſief è Thure drach. I. ſief è plumbo drach. I. ſ. Myrobal. Citrin. drach. II. cadmiæ, ſtybii ana drach. I. ſ. Myrrhæ ſcrup. ſ. ſarcocollæ, aloes Hepat ana drach. I. Aquæ plantag. Roſ. ana drach. I. ſ. M. ac deſtilla vt prius.

Hermodactylus & Ephemerum colchicum bulboſæ ſunt plantæ vultu affines, ſed viribus diſſimiles: Nam Ephemerum dicitur ſtrangulatorium, quod vna die ſuffocatu interficiat, nec multum purgando aluum ducat; hermodactylus nullum aſſumenti periculum adferat, & pituitam rite etiam à iuncturis expurget.

Eſt aliud ephemerum quod nonnulli bulbum agreſtem & crocum pratenſem nominant, cui folia terna aut quaterna ſunt, oblonga, vtcumque lata, læuia, pinguia: flores colore & forma croco ſimiles, eodemque tempore, nempe Autumno exeuntes: radix bulbo ſimilis. In pratis naſcitur & locis humidioribus.

Magno errore à quibuſdam ignaris pro hermodactylo vſurpatur: is enim exſiccatus flaccitus eſt, vietus & minime purgatorius, nec pernicioſus, vt colchicus, qui vna ſtrangulat. At vero hermodactylus officinarum peregrinus eſt, non flaccidus, ſed durus, compactus, & qui leui contuſione in farinaceum puluerem abit, ſumptusque humorem è partibus remotis, vt iuncturis educit. Eſt ergo ephemerum quoddam lethale & ſtrangulatorium, vt colchicum; aliud non ſtrangulatorium id tutum vt ſyriacum, quod in Pharmacopoliis Hermodactyli nomen habet. Hermodactylus calefacit, ſiccatque initio ſecundi ordinis, cum humiditate tamen quadam excrementitia, flatulenta, nauſeabunda, qua ventriculo

aduer-

aduerſatur maxime dum humores à medicamento commoti in illum confluunt.

Pituitam lentam, ac alios humores viſcidos etiam ab articulis efficaciter trahit: ob id Chyragne, podagræ & omnibus iuncturarum doloribus ab eodem humore natis conducit.

Syrupus de Hermodactylis: Recipe 5. Rad. ana Vnc. 1. ſem. 4. frig. maior. ana Vnc. 1. ſ. Hyſſopi, capill. ♀. Aſpleni ana M. ſ. Violar. M. 1. ſ. Flor. Borrag. Roriſmar. ana M. 1. ſ. Cyperi drach. III. chamomil. drach. II. paſſul. Vnc. 1. ſenæ drach. 2. Hermodactyl. cuſcutæ ana Vnc. ſ. Aniſi, Fœniculi, carui ana drach. II. ſ. Polypod. Vnc. 3. Agarici drach. 2. Coquantur in aquæ lib. 3. & colaturæ adde ſachari lib. 1. ſ. Roſarum Vnc. 1. Rhabarb. drach. IV. ſ. Turbith drach. 3. Terantur inq; panno ligentur, deinde ſuſpenſa in ſyrupo coquantur.

Extractio etiam inde fit, veluti ex Helleb. nigro, euſque correctio fit cum oleo Cumini & Caryophyllorum. Doſis eius ad Ii. & Ii. ſ.

Pilulæ de Hermodactylis meſ. Recipe Hermodactyl. Myrob. Citr. Aloes, Turbith, Colcocyn. Bdellii, ſagapeni ana drach. VI. Caſtorei, ſarcocollæ, Euphorbii, opoponacis, ſem. Rutæ, Apii ana drach. iii. Croci drach. i. ſ. ſucci Braſſicæ q. ſ. F. Maſſa Doſis drac. i. ad ii. Pilulæ arthriticæ: R. Hermodactyl. Turbith, Agarici Vnc. ſ. Caſſ. lignea, ſpicæ Indicæ, Caryophyll. Xylobalſami, Carpobalſ. Macis, galangæ, Zingib. Maſticis, Aſæ fœtidæ, Fœniculi, Aniſi, ſaxifragiæ, ſem. Aſparagi, Ruſci Roſarum, Milii ſolis, ſalis gemmæ ana drach. ii. ſcammon. Vnc. i. Aloes opt. ad pondus omnium, ſucci fœniculi q. ſ. F. Maſſa.

Pilulæ Artheticæ 4. Magiſtrorum. R. Hermodactyl. gummi hederæ ana drach. VI. Turpeti gummoſi, Myrob. cheb. pulpæ colocynt. Agarici ana drac. ii. Euphor. Diagrid. ſarcocol. opoponacis Serapini, Bdellii, amomi ana drach. i. ſalis gem. ſem. Apii, Petroſ. Rutæ, Rad. Acori, ſem. Cicutæ ana drach. ſ. Aloes drach. iii. Diagridii drach. i. cum ſucco iuæ vel fœniculi F. Maſſæ.

CAPVT XLVII.

De Persica, Cydonio, Pyro, Ceraso, & varii generis pomis, ac moro.

PErsica Malus, seu persea arbor est plurimis Galliæ regionibus notissima & frequentissima, qua scilicet omnia vineta consita sunt: Alii putant hinc itadicta, quod ex Persia primum sit aduecta. Quatuor huius distinctæ inueniuntur species: 1. est tota candida, quam postularem vocant: 2. Lutea, quam Duracinam: Tertia rubens seu tota sanguinea, quam sabinam: Quarta minima, totaque flaua: Germanis Pfersing Amarellen rc. quam Latini Trecacinam, Dioscorides Armeniaca vocat, & præcocia hæc mala. Gaudet malus persica locis aquosis, folia fert amygdalæ, sed maiora: floret primo statim vere cum amygdalis, flore subpuniceo, pomum producit carnosum, succulentum, foris lanuginosum, dura intus & scabra nuce, in aqua nucleus qualis in amygdalis. Flos, folia & nucleus calidæ & siccæ sunt naturæ. Fructus vero frigidus & humidus in secundo statuitur ordine: ob quod fructus maturus subito putrescit. Persica mala in ardentibus febribus sumi possunt. Frequentes alias eorum vsus multum phlegmatis gignit, corpus refrigerat, & putridas febres excitat. Præstant reliqu s Trecacina, quæ Germani vocant. Flores cum saccharo conditi, sicut rosæ, stomacho conferunt. Gummi arboris in vino dissolutum potumque, mire prodest sanguinem excreantibus, obstructos enim pectoris & pulmonis meatus & venulas purgat: Calculum quoq; vesicæ pellit: arteriam siquidem lenit, & colli exulcerationem discutit. Foliorum succus potus, vermes ventris perimit. Idem posse succum eundē vmbilico alligatū, Galenus affirmat. Nuclei nucis persicæ tormina sedant. Tusi nuclei cum aceto rosaceo applicati, capitis dolorem sedant. Gummi arboris in aceto dissolutum & illitum, lichenas & papulas sanat.

Syrupus

Syrupus ex floribus persicis: Recipe Florum persicorum recentium lib. 3. in aquæ vel Roris maialis calefacti lib. 7. & dimidia, per horas 8. septies aut nouies macerantur: deinde huius diluti lib. 2. cum sachari sesquilibra, aut duabus, ad syrupi spissitudinem incoquuntur.

Persica etiam condiuntur, vt cytonia ad sedandam sitim, oris emendandum fœtorem, & pro confirmatione ventriculi calidi &c. Conditum etiam fit cum aromatibus, vt Recipe persicorum maturorum, intus ac foris purgatorum, succi persicorum, ana lib. 3. sachari albi lib. 2. Tere persica in medullæ consistentiam, coque cum syrupo, vt in condito cum cydoniis: Vbi coctum erit, admisce Ligni aloes, santali citrini ana drach. 2. Cinnamom. cubeb. Macis ana Vnc. ſ. Moschi scrup ſ. Fiat conditum.

Fit & ex Nucleis persicis oleum eodem modo, quo ex dulcibus amygdalis. Obstructa aperit, Auriũ, & sedis hæmorrhoidibus dolores ac tumores sanat, lumbricosq; necat. In Renum affectibus iniectum & epotum valere asserit Manardus.

Conserua etiam fit ex Floribus: vt Recipe Flor. persicorum recent: lib. 1. sachari albi ana lib. 2. contunde in vase lapideo: Insola, & serua, per annum. Lumbricos necat, atque expellit.

Cydonia malus à Cydone Cretæ oppido dicta. Coteneam etiam vocant, quod nimirum mala eius tenera lanugine, quæ Coton dicitur, tegantur. officinis Citonia. Nascũtur Hodie in Hortis passim Germaniæ, locis potissimum frigidis & humidis: Arbor est malo vulgari haud absimilis nisi quod infra magnitudinẽ eius subsidet, fructu scilicet incuruatos deprimentes ramos, prohibenteque parentem crescere: Ad hæc & folium angustius à terra albicat: Poma tenui lanugine pubescunt, & in cisuris crispantur, colore ad Aurum inclinato: Hæc nonnulli putant, aurea poetarum mala, Græcis chrysimæla dicta esse: quæ tamen poma Nerantia potius esse aliis placet. Duo ex pomorum magnitudine faciunt genera Dioscorides ac Galenus: Alia enim minora, rotunda, odoratioraque sunt, quæ vera Cydonea seu Cotonea appellantur.

Alia.

Alia maiora, dulciora & minus acerba, Galeno ſtruthea dicta. Frigidam & adſtringentem habent naturam: Frigida ſunt in primo, & ſicca in ſecundo ordine: Ante cibum ſumpta mala cydonia alvum conſtipare, poſt alios verò cibos contrarium efficere quidam teſtatur.

Toſtum malum cydonium, dolorem à nimio potu capitis abigit, ventriculo conueniunt etiam debili, nutriunt benè, ſingultus, vomitus, nauſeam, poſt cibum reprimunt. Succus eius prodeſt difficulter ſpirantibus, & qui cibos non continent.

Cataplaſma ex crudis cydoniis ventriculo illitum, fluxus alui, ſingultus & vomitus cohibet: Æſtum ventriculi, pectoris & iecoris reſtinguit.

Procidentem Matricem Folia in deſeſſu repellunt: prodeſt ad idem, ſi decocto foliorum locus ipſe prius lavetur. Nuclei Mali Cydonii in aqua roſacea Mollefacti, aduſtionibus & linguæ inflammationi utiliter illinuntur: Eius porro internum ſic demonſtramus.

Miua citoniorum ſimplex: Recipe ſucci Citoniorum depurati lib. 12. coquantur ad medietatem: & affunde Vini veteris albi opt. lib. 5. ſachari libr. 3. coquantur lento igne ſemper deſpumando, ad tertiæ partis conſumptionem. Poſtquam reſederit, cola, & adde ſachari lib. 3. iterum coquantur ad iuſtam conſiſtentiam: roborat ventriculum, & cibum in eo continet

Miva citoniorum aromatica: Recipe ſucci citoniorum acetoſorum lib. 20. Mellis deſpumati optimi lib. 6. Vini veteris optimi lib. 10. poteſt tamen etiam cum ſacharo fieri. Coquantur ad perfectionem, poſtea impone ſequentia aromata, in ſindone ligata: Recipe cinnamomi electi, cardamomi maioris ana drachm. 3. Caryophyll. drachm. 2. Zingiberis, Maſtiches ana drach. 1. ſ. Croci drach. 2. xyloaloes, Macis drach. 1. ſ. Omnia præter Crocum parum terantur, & nodulo ligata ſuſpendantur, identidem confricãdo ab ipſo Medicamento, donec craſſeſcat. Tolle ab igne, & aromatiza Moſchi ſcrup. 1. Galliæ Moſchatæ veræ drach. 2. F. ſ. artem, ventriculum, Hepar, ac viſcera roborat, coctionem adiuvat, appetentiam excitat, vomitum ac lienteriam iuuat.

Vinum

Vinum Cydonites: Mala cotonea exemptis ſeminibus, fruſtatim rapi modo ſcinduntur, & duodecim minarum pondo, in muſti metretam, tringinta diebus macerantur: poſtea defæcatum vinum reponitur. Aſtringit, prodeſt ſtomacho, Dyſenteriæ, Hepaticis, Renum vitiis, & urinæ difficultati.

Diacitonium compoſitum: Recipe carnium citoniorum comminutarum & coctura inſpiſſitarum lib. 3. Mellis deſpumati lib. 4. coquantur ſimul ad iuſtam conſiſtentiam, & poſtquam ab igne depoſueris antequam refrigerentur, inſperge ſubſequentes ſpecies, in tenuiſſimum pulverem contritas: Cinnamomi unc. 1. ſ. Zingiberis unc. 1. piperis, Galangæ ana unc. ſ. Caryophyllorum, Nucis Moſchatæ ana drach. 3. ſpicæ Nardi, ligni aloes, Macis, Cardamomi ana drach. 2. Zedoariæ drach. 1. Excalfacit, reſolvit ventoſitates, remouet fœtorem corporis, reſtituit priſtinum calorem, & magis reſtaurat.

Diacitonium ſimplex: Recipe carnium citoniorum vapore aq̃ dulcis ad ſpiſſitudinem coctorum libr. 8. ſachari albiſſimi deſpumati, & ad ſpiſſitudinem iuſtam cocti lib. 8. Coquantur ad ſolidam conſiſtentiam, & extendatur in tabulam fervens maſſa, refrigerata in partes incidatur. Quidam octo libris carnium citoniorum, addunt ſex libras ſachari clarificati. Nonnulli recipiunt citoniorum excorticatorum & ab interioribus mundatorum lib. 8. ſachari clarificati lib. 4. coquunt prius citonia deinde cum ſacharo inſpiſſant. Durat per annum. Diacitonium ſtybiatum : Recipe Diacitonii ad perfectam conſiſtentiam cocti libr. 1. Vini Antimonii unc. 1. ſ. Tragacanthi drachm. 2. Miſce. Doſis drachma 1.

Diacytonium compoſitum aliud: Recipe carnis cotoneorum in vino coctorum, Mellis deſpumati ana libr. 3. coque lento igne, tunc adde cinamomi, Caryophyll. Cardamomi, Galangæ ana drach. 1. Cinnamomi craſſi. drach. 3. Zinziberis, piperis longi, Macis ana unc. ſ. Si autem affectus eſt calidus, coquenda ſunt cotonea cum aceti parte tertia. Et quandoque permiſcetur ſuccus granatorum: quandoque ſuccus citri: quandoque adduntur Spodii, ber beris ſem. acetoſæ, trium ſantalorũ, roſ. rub. partes æquales. Ven-

triculum firmat, coctionem iuuat, vomitum biliosum ac pituitosũ sistit: colorem corporis floridum efficit.

Diacitonium è succo citoniorum: Recipe succi citoniorum despumati lib. 12. mellis optimi despumati, sachari albissimi clarificati ana lib. 2. coquantur simul ad iustã spissitudinem: deinde ab Igne remotis, & adhuc tepentibus insperge subsequentium pulveres minutissimè tritos, & per cribrum excussos. Recipe Cinnamomi, N. Moschatæ ana unc. 4. Caryophyll. Zingiberis, Galangæ ana unc. 2. Nardi Celticæ, Piperis nigri, ligni aloes, Macis, Zedoatiæ, cubebarum, cardamomi ana unc. 1. confice secundum artem.

Diacitonium aliud: Tabulæ optimæ purgantes melancholiam: Recipe succi cotoneorum Mellis opt. despumati ana lib. 1. ſ. Caryophyll Zingib. cardam: ana drachm. 1. conseruæ Buglosſ. violarum, cytsii ana unc. 2. Epithymi, Fol. senæ ana unc. ſ. veratri nigri drach. 6. Ex sacharo fingantur tabellæ paruæ, drachmas 2. pendentes.

Cytonia condita: Recipe Cytonia ampla, nulla putredine vitiata, depellata, intus purgata, in frusta idonea secta: coque in iulepo multum aquoso: postridie in iulepo alio propemodum perfectè cocto percoque: aromatiza moscho, vase vitreo repone, eo iulepo, cui incocta sunt superdato; Fluxum alui, vomitumque sistunt, ventriculum roborant: ob id & coctiones iuuant.

Carnis cotoneorum, mellis, Aceti albi ana lib. 2. Piperis, Zingiberis ana unc. 3. petroselini Macedonici unc. 1. Appetentiam languentem excitat, coctionem ciborum iuuat, iecur & ventrem totũ roborat: ventriculi dispositiones, propè omnes, exceptis quę ab æstu vehementi fiunt, modicè iuuat.

Vel: Recipe succi cotoneorum, Mellis Attici ana sextarios Rom. 2. Aceti sextarium ſ. Zingiberis unc. 3. Piperis unc. 2. at in calido ventriculo aufer piper & Zingiber.

Vel: Recipe succi cotoneorum, mellis despumati ana lib. 3. Aceti libr. 2. piperis longi, Zingiberis, Cinnamomi ana unc. 1.

Car-

Caryophyll. ligni aloes ana unc. ſ. Moſchi ſcrup. 3. ſuccum, mel, acetum igne lento coque, continenter deſpumando ad mellis craſſitudinem: tunc inſperge cætera. Appetentiam languentem excitat, ventriculum & hepar roborat, coctionem iuuat, & retentionẽ, eam reſtringendo.

Aliud: Recipe. Carnis cotoneorum in vino coctorum, mellis deſpumati ana lib. 3. Cinnamomi, Caryophyll. cardam: Galangæ ana drachm. 1. Cinnamomi craſſi unc. 3. Zingiber. piperis longi, Macis ana drachm. 4. carnem & mel igne lento quoque: tunc adde reliqua. Firmat ventriculum, coctionem & iuuat &c.

Diacitonium purgans: Recipe ſucci citoniorum lib. 3. Mellis albi lib. 2. coque continenter deſpumando, donec manus non inficiat, quæ forma eſt miuæ ſimplicis uſitatæ: deinde iniice ſequentia: ſcammonii in malo citonio correcti unc. 1. ſ. Caryophyll. Zingiberis Maſticis, piperis longi, Cinnam. N. Moſch. ana drachm. 3. miſce ſimul omnia. Colico dolori & aliis partium nutritoriarum morbis ſalubre eſt.

Datur ab aureo 1. ad 3. Aut Recipe Scammon. drachm. 5. Turbit drachm. 12. Cholagogum erit, ſimul & phlegmagogum. Aut abiecto ſcammon. adde Turbit drachm. 25. Carthami drachm. 5. Phlegmagogum ſolum erit. Aut ſi bilem atram vacuare velis, horum loco ℞. Helleborum nigrum, vel huius loco Epithymum. Quidam cum ſacharo coquunt: alii cum carnibus tantum: Alii cũ ambobus.

Vnguentum ad ventriculum calefaciendum & conſtringendum: Recipe Olei citoniorum ana unc. 3. Ladani Hypociſtidis, Acaciæ ana unc. ſ. Caryophyllorum, N. Moſchat. ana drachm. 2. Mirob. Citrinorum drachm. 3. ceræ. q. ſ. Fiat Vnguentum.

Pyrus arbor à turbinata pyramidis inſtar effigie, ſic dicta, Græcis ἄπιον omnibus eſt notiſſimus Fructus; Ea enim hora & vireta terrarum ubique luxuriant, fructus tamen ex eadem excerpti in officinis ferè negliguntur, in menſis expetuntur auidiſſime.

Pyra enim quædam adeo esui grata sunt, ut illis alia quævis edulia à multis postponantur. Eorum autem in colore, sapore, magnitudine & forma tot sunt varietates, ut enumerare nemo queat. Veteres quædam superba cognominarunt parva & ocyssima, quæ forte nostri hodie Moschatula, à gratioso sapore moschum referente, nominant, quæ minima omnium sunt, quina, senaue, sæpe plura ab uno orto prolixis pediculis dependentia, quæ ferè omniũ prima maturescunt. Commendantur Lutetiæ & rosæa, à succo sic nuncupata, bicipicia, magnitudine satis conspicua, callotia, Sertetia, Dagobertiana, Fusea, Bergamitia, Bonchristiana omniũ gratissima, in agro Turonensi & metensi laudatissima, ac penè in tota Gallia nunc frequentissima. Laudantur & quædam à magnitudine, ut quæ libralia dicuntur, atque alia nonnulla crassiora, quæ primum Rhodo aduecta sunt, unde Rhodensia nominata, qualia forsan antiquis cucurbinata, aut Pompeiana cognomine mammosa.

Alia multa dantur his minora, carne firmiuscula, quæ frequentius cocta quam cruda manduntur, & hybernas mensas terminãt. Ex Pyris autem nunc in multis Galliæ locis potio paratur vini albi in colore, & calore sæpius æmula. In sapore non multum varia, quam pyraceum nominant, quo non minus, quam mero ac vino generoso poti sese inebriant.

Exsiccantur ruri pyra in clybano, & seruantur ad Quadragesimale tempus, seu Icthyophagiam: Aliquando coquuntur in de fruto, sæpe caryophyllis configuntur, saccharo condiuntur, & seruantur pro bellariis, aut obsoniis. Pyrorum genera, aut magis aut minus astringentia pro saporis asperitate aut dulcedine: decocta ut grata sic salubria, cruda stomacho grauia.

Ex Pyris fit perinde vinum apites nomine, sed ita ut pyra non magnopere sint matura, eodem modo atque ex cotoneis. Conditum cum pyris & aliis fructibus: Recipe Carnis pyrorum austerorum, cotoneorum, Malorum acidorum ana lib. 1. Coque ex aceto forti, in quo Rhus 24. horis maceratus fuerit: deinde adde omphacii ex acinis expressi lib. 1. Carnis sorborum immaturorum unc. 5. sach. lib. 4. coquãtur omnia ad mellis crassitiem deinde

adde

adde ſucci berberorum unc.2. ſpodii, ſem. acetoſæ ana unc.1. percoctum conde vaſe vitreo. Datur à drach.2. ad 3. cum aqua frigida & ſucco citri, aut ſucco Ribes. Appetentiam excitat, bilem flauam è ventriculo deturbat: eiuſque Intemperiem calidam corrigit.

De ceraſis: Horum multæ ſunt varietates, alia enim ſylueſtria, eaque parua, longipendula, primum viridia, dein rubra, & ubi maturuerint, nigra, Gallis Meriſia dicta, quaſi amara: Alia domeſtica, multò craſſiora, quorum alia rubra, alia nigra, alia alba, quædam albo rubea. Omnium minima, præcociſſima, ingratiſſima ſunt meriſia, quibuſdam ſylueſtria ceraſa dicta, quorum nonnulla planè rubra, alia nigerrima.

Hæc ſequuntur alia maiora, fugacia, dulciſſima, tenerrima, & adeò poſt maturitatem mollia, ut geſtatũ non tolerent, Guignea vulgò dicta, inter quæ alia nigerrima, & craſſa, turbinatiore pomi figura, Actia veteribus & Iuliana nuncupata; alia obſcurè, alia dilutè rubra. In dulcedine principatum obtinent Duracina, quibuſdam Pliniana, Francis Bigarella dicta, omnium duriſſima etiã matura, dulciſſima palato iucundiſſima, ut quæ adhuc Formam cordis, vel parvi cuiuſdam ſcroti veruecini referunt. In ſalubritate reliqua ſuperãt Aproniana, quæ valde rubra ſunt, acidula & Eſui valdè grata.

Quædam adhuc ſuauiter & ſalubriter eduntur perfectè matura, craſſiſſima, rotunda, obſcurè rubentia, Agriota nominata. Sunt quædam acidula, alia auſtera; illa amarena, hæc Merona cognominantur. Omnia ceraſa, bigarellis exceptis, ſucco multo prægnantia videmus, inter quæ, nigra aut obſcurè rubra, tenera ſunt, & ſuo cruore contrectantium Manus inficiunt.

Ceraſa corpori ſuccum laudabilem ſupeditant: ſtomacho æſtuanti conducunt, ventrem ſubducunt, febricitantibus utilia ſunt, humorem bilioſum contemperant, & Iecoris infarctus tollunt, quædam tamen hos effectus inſignius, alia ſegnius pollicentur. Nonnulli per æſtatem ceraſa nigra acida integra, alii trita imponunt in vas, quartam partem relinquendo vacuam, ſuperfuſo vino veteri albo, quod breui rubeum colorem trahit, hoc vino utun-

tur pro siti mitigando, refrigerando, siccando, adstringendo, cor ac stomachum corroborando: Idem & quouis anni tempore ex aridis fieri potest. Nonnulli pro correctorio addunt Aromata calida &c. Spiritus ex cerasis destillatus summum est Arcanum in Apoplexia, Epilepsia & morbis aliis capitis: Idem & præstat aqua inde destillata eius simplex aut Talis composita.

Recipe. Florum liliorum conuall. bonam partem: flores infundantur in vino bono veteri, per octo dies, deinde destillentur per B. M. igne lentissimo: Deinde Recipe Aquæ stillatitiæ cerasorum nigrorum lib. 1. ſ. misce simul. Quibus aquis infunde Flor. Lavendulæ M. 1. ſ. anthos M. 1. Caryophyll. scrup. 2. Macis unc. ſ. scillæ præpar. drachm. 2. ſ. Diptamni albi drachm. 2. Cubebarum drachm. ſ. Visci quercini drachm. 2. Rad. pæoniæ drach. 2. Incidenda Incidantur, & conquassanda conquassentur, & in vapore aquæ calentis ter destillentur: aquaque in vase vitreo optimè clauso conseruetur. Est optima atque expertissima contra Epilepsiam. Oleum eius fit velut oleum amygdalarum dulcium; condiuntur etiam ut & alia.

Pomum seu Malum, Græcis μῆλον: Arbor vero Malus seu pomus vocatur: pomorum tot tantæque sunt varietates, ut vix queant enumerari, imò nec dici: Nam cum tellus quæuis ipsa proferat, insitione miscellanea & Mangonio variè immutantur. Ante enim agrestia cicurantur, acerba, mitescunt, acida dulcescũt, pumida crassescunt, rubra flauescunt, aut alium colorem nanciscuntur. Et licet ubiuis arbor pomigera, seu Malus ferax sit, in Normania nõ modo fæcundior est: sed poma gerit præstantiora, esui gratiora, amicioraue, & saluberrimæ potioni conficiendæ, quã pomaceum vocant: aptiora: cuius ut lini variæ differentiæ comperiuntur, sed quod ex panis quibusdam Coccyneis dictis, paratur, sapore, suauitate & præstantia vix generoso vino cedit. Sunt verò notissima cuilibet genti poma, quibus nec ulla mensa carere solet, nec officina, quæ eorum succis utitur ad confectionis Kermeticæ & syrupi Regis saboris conditurам, ut etiam ipsorummet carne, ad unguenti pomati confecturam. Generali autem pomorum nomenclatione fructus omnes opori comprehenduntur, herbaceo colore virẽtes, ligno-

lignosi nihil exterius habentes, ut poma curtipendula, rambura, & similia. Contra verò Acrodrya dicuntur, quæ putamen habent exterius lignosum, durumque, ut pistacia, nuces, amygdalæ. Veniunt & pomorum nominatione mala cotonea, de quibus ante dictum, Armeniaca, Persica, & quãplures alii similes fructus. Omnium vero præstantissima, suauissima & iucunde fragrantia, quæ vulgus Normanorũ vocat gulorogeria, paradisiana, passipoma, caluillea, rubeliana, renelea, curtipendula, & alia penè innumera, quæ ob salubritatem & suauitatem odoris, saporisque, habent hi in deliciis etiam qui lautius viuunt. Aliorum adhuc incredibilis apud Septentrionales datur varietas & ubertas; quæ quod sint, vel amara, vel acidiora, vel austera, vel dulcoacida, vel dulcoamara, in horreis post perfectum Incrementum congeruntur, ut maturescant, deinde mollis trusatilibus contunduntur, prælo committuntur, copiosus ut succus exprimatur, qui in doliis reconditus, diutissimè & incorruptè seruatur pro potu Normanis familiari & salutari quem à colore Citri, citrum, & corruptè sydrum nominat: In hunc modum & satiua ac syluestria prælo committuntur à Rusticis in Germania: Idẽ etiã cõiiciũt talia in dolia, supfundẽdo aquæ fontanæ ac dulcis & usurpant pro potu quotidiano.

Glycymela, hoc est, dulcia poma, tẽperata sunt, acida, frigidiora ut & austera, amara calidiora. Omnia ferè aluum molliunt, sed maximè dulcia, humorem biliosum contemperant atque etiã melancholicum. Dulcia conueniunt ventriculo frigido, & his qui à venenatis fuere morsi, itẽ cordis debilitationibus & ad lipothymias: ex vinosi fit electuarium ad febres ardentes, cibi appetitum restituit: Acida ventriculum constipant urinam cient, ac vomitiones cohibent: Dulcia laxant & vermes expellunt.

Syrupus de pomis: Recipe succi pomorum dulcium, succi pomorum acetosorum ana lib. 5. coquantur, despumentur, & colentur: deinde adde sachari lib. 3. Coquantur secundum artem. Cor Imbecillum roborat: ob id syncopen & cordis tremorem sanat.

Syrupus de pomis aliter: Recipe capill. ♀, ceterach, Buglossæ, borraginis ana M. 1. Flor. Buglossæ, Flor. Borrag. Tumariæ, summit: Thymi ana p. 2. Senæ, stoechados ana unc. 1. chamed.

Squi-

Squinanthi, Ellebori albi, Flor. Amaranthi, Sesamoidis, ana Vnc. ß. succi Agrimoniæ, Fumiterræ ana Vnc. iij. succi pomorum dulcium lib. j Passularum, Polypodii ana Vnc. ij. Croci drach. j. Fiat decoctio in aqua & aceto q. s. in qua dissolue sachari q. s. Fiat syrupus perfectæ coctionis. Dosis ab Vnc. j. ad iij. Prodest morbo comitiali, melancholiæ, morbo gallico, & omnibus affectibus à melancholia & pituita, præsertim salsa.

Syrupus è Pomis Regis saporis: Recipe succi pomorum dulcium lib. ij. Borrag. Bugloss. ana lib. j. ß. Folliculorum senæ Vnc. ij. Croci drach. j. Sena contrita horis XXIV. succis maceretur: semel aut bis feruefiat, coletur, expressum cum sacchari libris duabus percoquatur in syrupum. Crocus panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.

Syrupus ad atram bilem: Recipe flor. Borrag. Buglossæ, melissæ, Violarum, capill. ♀, Endiuiæ, Cuscutæ, Polypodii, senæ, Epithymi ana M. j. Prun. Damas. Num. XX. Pomorum odoratorum Num. X. Passularum Vnc. I. Glycyrrisæ drach. ß. coquantur in aqua omnia præter Epithymum & aromata, donec pars tertia consumatur. Decoctio expressa postea cum sacharo iterum & Epithymo moderate coquatur: Postremo infundantur aromata, scilicet cinnamomum atque Crocus. Huius syrupi aurora calefacti Vnc. III. Bibantur simulque Vnc. II. aut III. aquæ Buglossæ.

Iulapium ad Hecticam febrem: Recipe Glycyrrhizæ rasæ Vnc. ß. 4. sem. frig. ana Vnc. I. 3. santal. ana drach. I. sem. Citoniorum, Gummi Arabici, Tragacanthæ ana drach. II. Coriandri scrup. II. Caryophyll. Cinnamomi ana scrup. IV. Caphuræ scrup. ß. Pomorum dulcium q. s. Accipe deinde Carnem Caponis, vel phasiani, vel perdicis, vel testudinum nemoralium, q. s. est: eamq; vbi viscera ex animali detracta fuerint, cum fructibus optime terito, mox pulueribus commixtis atq; agitatis, destillet aqua, è qua conficiatur zulapium. Balsamus visci pomorum etiam fit simplex vt Balsamus supra Hypericonis; cum oleo oliuarum in Balneo prius depurato.

Balsamus vero visci pomorum compositus talis est: Recipe Foliorum visci pomorum minutatim concisorum lib. II. iniice in matratium

tium vitreum, addendo Acinorum populi arboris lib.ß olei axungiæ taxi, olei butyri ana vnc. iv olei Therebint. vnc. vi. olei lumbricorum lib. ij. ß vini albi generosi lib. ij. Digerantur omnia rectè inclusa in fimo calidissimo per duos menses: pòst prælo exprimantur: tum circulentur, & ad ignem lentissimum decoquantur ad liquorum consumptionem. Ad dolores sedandos nullum præstantius inueniri medicamentum potest.

Conditum de pomis: Poma odora nulla putredine vitiata, depellata, intus purgata in frusta idonea secta coque in iulepo multum aquoso: Postridie in iulepo alio propemodum perfectè cocta, percoque, aromatiza moscho, vase vitreo repone, eo iulepo, cui incocta sunt, superdato. Confirmant, syncopen & cordis palpitationem sedant.

Conditum siue Electuarium de pomis: Recipe carnium pomorum dulcium & redolentium, intus & foris purgatorum, & in frusta incisorum lib. vi. Sacchari opt. lib. v. Aquæ rosarum lib. ij. Ligni aloes drac. v. Santali citr. drach. v. Caryophyl. vn. ß. Cinnam. drach. iv. ß. Ambræ drac. ij. Moschi scrup. j. salubre ad cordis & stomachi imbecillitatem, coctionemq; iuuandam.

Malum citrium non tam dicitur pomum medicum à Medo solo, quàm à medicis dotibus, quibus pollet multis: eius enim odor, cortex, caro, pulpa, succus, grana, vires habent medicas, easque eximias. Ipsius autem tria potissimum traduntur discrimina, primum limo, seu malum limonium dicitur, quod oblonga effigie turbinatur, & ex herbaceo colore viret, succoque turget acidiore, acerbiore, frigidiore & cortice admodum tenui, nec vt arantiorum amaro. Secundum vulgatius est citrum, huic multum simile, sed colore magis luteo nitet, cortice crassiore, rugosiore & magis caperata, estque crassius, odoratius, medicatius, antidotis conuenientius. Quod ex eodem genere prægnante est, melonum modo, orbiculatum, cortice calloso, carnoso, pollicem interdum crasso, & superficie concolore, poncerium, citroniatum, pomum Assyrium, & pomum Adami vocitatur. Quæ omnia specierum vulgata nomina, à citro deflexa videntur, & affinem vt habent Idæam, sic quoq; qualitates.

Vt ponceria magnitudine, sic limæ paruitate omnia mala citria superant; vix enim mediocre ouum æquant, & multa

magnitudinem perfectã adeptæ, armeniaco malo minimè sunt crassiores. Harum nonnullæ oblongæ sunt, aliæ breues, aliæ rotundæ: omnes suaueolentes, cortice tenui vestitæ, succo multo saturæ, sapore dulcoacidæ, ac palato gratissimæ. Vberes ac eximiæ in Italia, ac potissimum agro Lucensi, proueniunt. Arbores ex quibus colliguntur, perpetuo virides sunt, Lauri folio, non Cedri, licet sic visæ aut putatæ Theophrasto, omnibusque horis pomiferæ, aliis namque nascentibus, aliis adultioribus, aliis maturescentibus, aliis deciduis. Cortex excalefacit & exiccat tertio ordine. Idem facit & semen. Carnem dicunt refrigerare, simul ac eius succus.

Assumptum citrium malum cuiuslibet veneni præsentissimum est venenum, id quod Athenæus probat mirabili historia de duobus reis, qui cùm iussu regis Ægyptii Aspidibus in prædam essent exponendi iuxta leges Ægyptias, in itinere singuli citrum à caupona quadam obuia, illorum vicem dolente oblatum comederunt, moxque ab istis serpentibus ferocissimis demorsi, nihil molestiæ senserunt: Quod admiratus Iudex, causamque quæritans, audiuit singulos singula citria in via esitasse. Postridie iussit vni dari, alteri denegari, ac denuò ad supplicium vtrumque deduci: Quo facto, qui comederat, nihil mali passus est, alter illato aspidis morsu, vndique liuidus factus confestim interiit. Dioscorides dicit: in vino potum malum venenis resistit, aluum mouet, oris suauitem commendat, decocto eius colluto, aut succo expresso. Eduntur efficacissimè in malacia prægnantibus, vt quæ huiuscemodi fastidium tollant. Caro difficulter concoquitur, crassamque creat pituitam, ob quod in melle editur commodissimè. Cortex ciborum concoctionem adiuuat. Aduersus atram bilem & tristitiam quam excitat, est auxilio. Stomachum mediocri vsu benè afficit, immoderato coctionem vitiat. Melle conditus ventrem calefacit, & humorem concretum expurgat, ciborumque coctionem adiuuat. Semen etiam omnibus venenis aduersatur, priuatim morsibus scorpionum, & potu & appositu. Menses ciet, sed abortu partus elidit: succus pestilentiæ contagia arcet, oculisque etiam summè conuenit. Electuarium ex citro: Recipe cort. citri aur. xx. Caryophyll. ligna Aloes, Cinnam: Macis, Galangæ ana drach. j. Cardamomi, Zingiberis ana drach. j. Moschi vnc. s. mellis q. s. Fiat electuarium. datur vnc. ß. cor & ventriculum

culum roborat, coctionem iuuat, oris halitum commendat, flatus crassos dissipat.

Citria condita: cortices citriorum tam magnorum, quam vola manus capere potest, carne purgati, lixiuio claro mergantur dies 9. mutato ad diem quintum, post merge aqua clara, donec amaritudine deposita dulcescant: tunc vase mundo, aqua fontis plurima coquentur, donec tenerescant; aquosa deinde substantia ab his expressa in vase lapideo mergātur 24. horas iulepo sufficienti ex sacharo albo, &aqua tripla constāte: post coquantur igni lento, ad consistentiā. Extracti ex iulepo cortices, vase vitreo reponātur, superfuso singulis vicissim velut incrustādis iulepo rosato ad mediocrē, seu sachari candefacti crassitiem cocto. Sunt qui Ambra & Moscho aromatizant. Datur post mensam. Stomachum ac cor confortant, coctionem iuuant: eodem modo etiam cort. aurant. & limon. condiuntur.

Syrupus acetositatis limonum: Recipe acetositatis limonū maturorum, per filtrum destillatę lib. vi. sacchari albissimi lib. iij. vel iv. coquantur secundum artem. Vehementius infrigidat, & penetrat, quam syrupus acetositatis citri: & valet contra putrefactionem, contra vermes, vehementiam caloris febrilis, & alios crudos Humores.

Potio vulneraria: Recipe Limonii, Betonicæ ana vnc. j. Saniculæ, pedis leonis ana drach. ſ. vini opt. mens. ij. coquantur in olla vitreata bene obturata, per spatium duarum horarum. Ex hac potione homini sauciato singulis diebus mane & vesperi ad quantitatem vnius cochlearis exhibe bibendum: & loco affecto brassicæ folia, vel aliquod emplastrum vulnerarium impone.

Cōditum pro ventriculo laxo: Recipe cort. citri conditi, sicci vn. ß. N Mosch. condit. drach. j. Nucis communis conditæ vnam, conser. Ros. drach. ij. sacchari rosati ad pondus omnium. F. conditum: dosis cochlear j. mane ac vesperi hora vna ante cibum.

Confectū citri: Recipe: cort. citri, minutim in frustra longiuscula incisorum q. v. Agitetur optime cum baculo, ab igne remoto: & cum coctum fuerit ad perfectionem, addantur pinearum mundatorum vn. iv. M. & permittantur infrigidari ad formam confectio-

nis solidæ. Oleum è granis citri eodem modo fit, quo ex amygdalis dulcibus. Dolori arthritico, & succedenti tumori confert, calculum vesicæ & renum detrudit. In pestilenti flatu, alexiterium optimum, lumbricos necat potum, antè illitum.

Mala Armeniaca ob odoris gratiam & saporis dulcedinem plurimum arrident, & magnatum lautiores mensas tam cruda, quam sacchato condita nobilitant: Eorum etiam & in halitu gratioso, & gustu iucundo suauitas etiam saturos ad se inuitat & allicit. Quidã ad Persicorum, alii ad prunorum genera referunt; verũ inter vtraq; media videntur esse, efficitq; iuniorum sedulitas, vt pruna quædam habeamus, quæ nunc pruna bricoccia; quæ scilicet in sapore, forma, magnitudine, partim pruna, partim abricoccia referunt, nominentur. Ab antiquis a. mala Armeniaca tantum vocabantur, postea Galenus præc ccia vocauit; Nunc verò recentiores paucis litteris mutatis abricoccia dicunt.

Leguntur ex arbore magnitudinis moderatæ, pyro videlicet minore & Persica maiore, duriore, durabiliore. Caudicem emittit crassissimum, ramos multos, non vt Persica prolixos, sed breuiores & crassiores; folia lata & mucronata pyri modo; flores albos, primo vere erumpentes, ante foliorum exortum; fructus rotundos Persicis similes, colore foris & intus luteo, carne multa, succulẽta, palato grata. Abricoccia humida censentur secundo ordine, frigida primo, vel potius temperata, vt dulcia omnia. Aluum lubricam efficiunt, & citò corrumpuntur in corpore infirmo, maximè si immoderata quantitate ingerantur. Eorum autem nullus in medicina celebratur vsus.

Morus: Eius sunt species, vna quæ dicitur nigra, hæc nigros fructus, altera alba, hæc albos profert: vtraq; procera est, radicib. flauis, caudicibus crassis, corticibus scabris, ac frondibus alni, longis, latis, iuxta margines serratis, quibus bombyces vescuntur. Præstantissimum verò sericum nent, cum albæ mori foliis aluntur, vt quæ illis sint gratiora, & materiam suppeditent sericeis filis ducendis largiorem & aptiorem. Fructus mori nigræ, quos mora celsi vulgus pharmacopœorum vocat, suaues sunt, & sæpe mensis apponuntur, eorumque succo & syrupus, & Rob conficitur, huius tamen vsus ferè nunc exoleuit.

Qui

Qui verò in alba moro nascitur fructus, quasi fatuè dulcis est, admodum ingratus, & ad alendum ineptus, ita vt arboris præstantia non tam ex fructu, quam frondibus perquirenda, quibus dicti vermes educati sericeum vellus præstantissimum suggerunt. Porò domesticarum arborum nouissima morus germinat, vt mense Maio, cum scilicet hyemis plane desiit rigiditas: fructus fert Iulio & Augusto, oblongos, è granis compactos, moris in rubo nascentibus, finitimos, sed longiores, crassiores, maiores, initio virides, per maturitatem purpurascentes, postremò nigricantes, rubente succo prægnantes. Mora immatura refrigerant, & siccant ordine propemodum tertio, & valenter astringunt, atque ad oris & faucium inflammationes conducunt, ait Dioscorides, matura v. humectant ac parum refrigerant: aduersus sitim valent, appetentiam prostratam reuocant, ventriculo non aduersantur: parcissimè autem corpus nutriunt.

Diamoron vsitatum, Nicolai: Recipe succi mororum celsi lib. ß. succi mororum rubri lib. j. mellis opt. despumati lib. j. sapæ vnc. iij. coquantur s. a. contra depascentia oris vlcera, ad dentium affectus, & gingiuarum noxas, atque ad omnia oris vitia.

Diamoron simplex Galeni: Recipe succi mororum domesticorum lib. ß. mellis lib. j. clarificetur primum succus, deinde cum melle coquatur.

Diamoron compositum Galeni: Prȩter supra dicta adde myrrhȩ, croci ana vnc. j. ß. omphacii vnc. j. coquatur omphacium cum succo & melle, myrrha v. & crocus sub finem adiiciantur, cum scilicet ab igne remotum fuerit medicamentum.

Diamoron Mesuæ: Recipe succi mororum domesticorum, succi mororum Rubi ana lib. j. ß. mellis, sapæ ana lib. j. coquantur igne lento ad spissitudinem mellis. Reponantur, Phlegmonas oris partium, & columellæ faucium, & eas à quibus impendet suffocationis periculum, sanat.

CAPVT XLVIII.

De variis nucibus, ribes, oliuis, berber. amygdalis, comis & passulis.

NVx iuglans quasi Iouis glans, aut iuuans dicitur: Græcis κάρυον βασιλικόν, hoc est, Nux Regia: Nux etiam Persi a à regione, vnde primum est aduecta. Vulgo simpliciter Nux dicitur, κάρυον, à capitis grauedine, quam folia ejus afferant, est dicta. Grauis enim foliorum eius halitus, qui cubantibus sub ea arbore grauedinem capitis, in cerebrum purgans, inducit: Fructus eius itidem iuglans & nux juglans cum arbore appellatur.

Illius truncum fabri lignarii quæritant, corticem infectores, fructum pueri ad lusum & esum, pharmacopœi ad medicum vsum, quem etiam nouit Mithridates, qui ex nucibus antidotum, paucis additis conficiebat suum; vt etiam Galenus, qui ex earundem succo suum parabat Diacaryon, seu Dianucum, addito mellis tanto, quanto ad suauitatem opus esse videbatur: quo medicamento ipse sanauit hortulanum ab vua, tonsillis ac glandibus ferè suffocatum. vt testatum reliquit lib. 6. compos. med. local. Est v. Nux arbor prægrandis, foliis neruosis, fraxini modo cohærentibus, & facie similibus, sed maioribus. In agris, secus vias pingui ac restibili solo læte proficit, atque etiam in hortis, sed quia sua vicinia & halitu segetes & stirpes proximas male afficit & quasi inficit, secus agrorum semitas plantatur. Circa solstitium æstiuum Nuces virides & adhuc tenellæ à cortice externo purgantur, & tamdiu in aqua subinde mutata infunduntur, vt amaritudinem deponant. Dein coquuntur vt mollescant, postea cinnamomo, aut Garyophyllis configuntur, & saccharo coquuntur & seruantur ad ventriculum imbecillum roborandum & coctionem iuuandam. Nuces recentes, calidæ sunt primo ordine, siccæ v. secundo: Aridæ verò calidiores. Earum vsus omnibus non est salutaris, ventriculum n. grauant, difficulter concoquuntur, bilem in ventriculo augent, tussim & vomit⁹ excitant. Plinius libr. 23. cap. 8. scribit: In sanctuariis Mithridatis

Maximi

Maximi Regis deuicti, Cn. Pompeius inuenit in peculiari commẽtario ipsius manuscriptam compositionem antidoti. Duabus nucibus siccis, item ficis totidem, & rutæ fol. 20. simul tritis, addito salis grano: & qui hoc ieiunus sumat, nullum venenum nociturum illo die. Commanducatus nucleus rabidi canis morsibus illitus, omnia vulneris symptomata & mala arcet, ieiuno prius stomacho nucib. iisdem sumptis. Cortex Nucum iuglandium piperis vicem in cibis inuenit. Nucleus cũ melle & Ruta inflammationes pectoris eiusq; dolorem sedat: luxatis pari modo prodest. Idem potest liquor stillatitius ex nucibus immaturis circa Cal. Iulias vstus. Cum cepis, sale & melle nuces tusæ, morsibus hominum, simiarum & canum auxiliantur. Sugillata eadem ratione tollũtur, corticis nucum cinis vmbilico impositus, tormina sedare fertur. Idẽ cinis cum oleo capiti illitus, capillos gignit. Vsti nuclei cum vino illiti, carbunculos sanãt. Ex his tusis atq; expressis fit oleum, quod neruos roborat, calefacit, digerit, resoluit & flatus dissoluit: vtiliter vtitur in clismis ad dolorẽ colicum, à flatu & frigidis humorib. natum præscriptis admiscetur. Antidotus ex eis cum Ruta, vino & aliis valde familiaris est apud patres familias. Rob Nucum: R. succi cort. viridium iuglandium li. IV. mellis opt. lib. ij. coquantur secundum artem, ad capitis destillationes ac inflammationes cõfert. ¶ Elect. de nucibus: Recipe nuc. cõmun. xv. caricas pingues xv. Rad. Arist. vtriusq; ana vn. j. ſ. Torm. dictanni albi, Pimpinellæ ana drach. ij. ſ. Absinthii, Rutæ, Scabiosæ, Asari ana Mj. Baccarũ lauri drach. ij ß. cort. citr. galangæ, macis ana drach. j. Flor. Borrag. drach. ij. ossis de corde cerui, Boli Armeni, myrrhæ ana drach. j. mellis despumati lib. iij. M. Fiatq; electuarium, de quo detur manè instar lupini. p̃seruat à peste. ¶ Nux auellana, corylus: fructus Græcis κάρυα ποντικά, h.e. Nuces ponticæ, quod è Ponto venerunt. Item λεπτοκάρυα, h, e. Nuces paruæ: Latinis Nuces auellanæ; primũ auelliniæ Item Prænestinæ, Heracleoticæ. Duo sunt eius genera, quæ sponte vbiq; nascitur. & in nemoribus etiam frequens: satiua, quæ fructum fert oblongiorem, & totum ceu barbato putamine tectum, & vestitum, cuius nucleus rufa mem. brana cingitur. Corylus rad. ce est tenui, altissima, viuaci & robusta, caudice multis inferne stolonib. fruticante, superne ramis brachiato, virgis breuibus, sine alarum sinu enodibus, crassisque nonnullis, foliis alni, sed latiori-

latioribus per ambitum ſerratis, materie admodum lenta, cortice ſummo, tenui, pingui, maculis albis vario: medulla tenui & flaua quę demi poſſit. Florere hanc aliqui negant: ſed vice floris quoſdã in eo peculiares Iulos erũpere. Siquidem fructu iã caduco, callus vuæ modo, magnitudine vermis grandiuſculi, pinguis emergit, ſingulari pediculo, quem vocant Iulum. Dehiſcit ineunte vere, ac defluit cum folia proſiliunt, callo ſquammatim compactili propendente, tum calyculacea tegumenta totidem, quot Iuli ſupra pediculum exeunt, eorumq; ſingulis nuces ſingulę inſunt. Aiunt ruſtici ſerpentem, quæ coryli caudicę vel ſurculo fuerit icta, obtorpeſcere & tandem emori.

Calidæ ac humidæ ſunt Nuces auellanæ: ſtomacho & inteſtinis gracilibus minus ſunt ſalubres, vnde Macer: Ex minimis nucibus nulli datur eſca ſalubris. Dyſſenteriam, ſi non ſatis maturæ fuerint, facile gignunt, præſertim quibus rubrum eſt tegumentum. Aridæ maturæ auellanæ nuces tuſæ, & cum vino potæ diuturnæ tuſſi medentur. Toſtæ nuces cum modico piperis ſumptæ, deſtillationes ex capite ad pectus, è quibus tuſſis oritur, prohibent. In cineres vſtæ nuces, & cum adipe vrſino illitæ, alopecias ſanare traduntur. Suſpẽſis auellanas nuces ſcorpiones ex eo oleo arcere Plutarchus refert, vnde ſcorpionum morſibus eaſdem mederi aiunt.

Confectũ etiam fit ex auellanis, prout cũ amygdalis: Antequam autem conficiantur auellanæ, benè in vaſe æneo penſili, hinc inde agitari debent, & calefieri quoad ſubtilis cortex eis adhærens, remoueatur.

De Nucibus Pineis: Pinus, Picea, Abies, Cedrus & Larix arbores ſunt præcelſæ, coniferæ, reſiniſluæ, & inter ſe vultu non multum diſſimiles: Earum tamen aliæ exoticæ ſunt, nec facilè in ſolo noſtro & cœlo cicurantur, vt Cedrus Paleſtina ac Libania: Aliæ noſtrates quidem ſunt, ſed ſylueſtres perpetuo, nec niſi ad ſpectaculum in hortis habentur, nec cultu delectantur, vt Abies, Picea, agreſtes Pini. Vera a. Pinus magis vrbana eſt, ac manſueta, quæ vbi craſſo caudice aſcenderit, circumquaq; ramos edit multos, foliis tenuibus & longis, in extremo aculeatis veſtitos & comoſos. Fructus coni dicuntur, vulgo poma pini, & multis velut ſquamis, cynaræ ritu, craſſis, duris, lignoſis, capitatis compacti; in quorum ſinibus, ac veluti

tori-

toris includũtur nuclei, oblongi, rotundi, tenui mẽbrana nigricãte inuoluti, dulces, q modò pini nuces, modò ſtrobili, modò Coccali & ſæpius Pinei nominantur. Nucleus hic tẽperatus, ad calorem tñ magis accedẽs, vnde reb. venereis inſeruire creditur: ſemen n. & lac auget, multum alit, exaſperata lenit, tuſſi veteri prodeſt, nec non phthiſicis & tuſſientibus. Præter pinum verã aliæ ſunt multæ ſylueſtres, vt Picea, tres maritimæ, & aliæ quædam, quæ inter rupes & loca prærupta ac montoſa ſponte naſcuntur. Omnes autem quemadmodum & abies & larix, quæ illis affines ſunt, lacrymoſæ cernuntur, & ſponte vel illato vulnere ſuccos effundunt, aut liquidiores, aut ſpiſſiores, albiores vel nigriores, &c.

Loch de pino: Recipe Nucleor. mundat. vnc. xxx. Amygdal. auellan. aſſatar. Tragacanthi Gummi Arabici, ſucci Glycirrh. Amyli, capill. Ven. Ireos ana vnc. ß. carnis dactyl. drach. xxxv. Amygd. amar. vnc. iij. Mellis paſſular. Butyri recentis, Sacch. opt. ana vnc. iv. Mellis opt lib. iij. vn. ij. Fiat Loch, quod annum ſeruatur, ſumatur velut lambendo vn. j. Loch Antipatri. R. Nucleor. pinear. mundato. drac. xij. ſem. lini aſſi drac. ix. Tragacanthi, Ireos, ana drac. xij. Carnis dactyl. dra. xiix. Amygdal. dul. dra. xvi. Diſſoluatur Tragacantha in aqua violarum & reliquis contuſis, cum melle q. ſ. Fiat Loch ſ. a.

Tragea nobilis pro ſtomacho, capite, pectore & hepate: Recipe ſpec. Aromat. roſat. Diagemmæ ana drac. j. Diarrhod. Abba. Diapenidii ana ſcrup. ij. Diambræ drac. ß. Amygdal. dul. mundat. inciſ. ana vn j. ß. Fiat cum Saccharo & aqua Roſ. confectio in Morſulis.

Elect. pro iis quibus ſemen eſt acre: Recipe Pinear. conditar. cum Sacch. vn. ij. Rad. Paſtinacę Agreſtis vn. j. Caulium, lactucę, carnium Cucurbitæ conditæ cum Saccharo ana vn. j. ß. carnis teſtudinis coctę cum Oryza vn. iij. Cum ſyrupo conſeruat. Satyrionis F. Electuarium. ¶ Tabulæ confortantes ventriculum: Recipe Pinearum Elect. & ſubtiliter inciſarum drac. ij. Spec. Imperalium vn. ß. Spec. Aromat. Roſ. drach. j. ß. Sacchari in aqua roſ. diſſoluti vnc. xiii. Olei Cinnamomi g. iij. Moſchi g. ij. F. confectio in Morſulis, ſ. a. Oleum è nucleis Pineis fit per deſcenſum, vt oleum è baccis Hederæ deſtillatur. Valet ad erugandam mulierum cutem.

Electuarium Regium: Recipe Pinearum mundat. vn. iix. Amyg. mundat. vnc. vi Cinnamomi vnc. ix. Caryophyl. Santali citr. ana

drach iij. Ligni aloes vn ß. Ambræ drac. j. Moschi scrup. ß. Sacch. albi lib iv. Aquæ Ros. lib. j. ß. F. Electuarium. Cerebrum, cor, Thoracem & ventriculum roborat.

Aliud Elect. Regium: Recipe Pinearum mundat. vn. vj. Amygd. dulc. Expurg. vn. iv. Aquæ Ros. lib. j ß Ros. Rub. vnc. j. ß. Santali Citrini drach. iij. ß. Sacchari lib. iv. Ambræ drach. j. Moschi scrup. ß. fiat Electuarium.

Diapenidion: Recipe Penidiarum vn. ij. drac. ß. Pinearũ, Amygd. mundat. sem. papau. albi ana drac. iij. scrup. j. Cinamoni, Caryopyll. Zingib. succi Glycyrrhi: Tragacanthæ, Gummi Arabici, Amyli candidiss. sem. Enucleati cucurbit. citrulli, cucum. Melonis ana drac. j. ß. Caphuræ gra. vij. Syrupi violati lib. j ß. vel q. s. Fiat Elect. in vase fictili vitreato, conseruandũ per annum. Aduersus oẽm thoracis noxã, tussim à frigore contractam, & vocis iacturam valet: tabidis deniq; & purulenta excreantibus succurrit. ¶ De nucibus cupressi: Cupressus sempiterna frõde viret, caudice procero, tereti, crasso, surrectoq; summitate fastigiata, atq; in orbem coacta; folio pini, sed carnosiore, breuiore, obtusiore, amaro; Ramis compluribus, foliosis, in angustum cohibitis, odore grauibus, tactu asperis, neutiquam pungẽtibus, Pro fructu conos, seu nuces effigiem coni referentes exhibet, quibus fatiscentibus, & vetustate, vel calore dehiscentibus, semen paruum intus conclusum, vel sponte, vel leui attactu delabitur. Materia ligni solida, flauescens, santali æmula, odorata, ad suppellectilium lignorum fabricam maxime idonea. Huius arboris duæ traduntur differẽtiæ, vna mas dicitur, altera fœmina: vtraq; comæ perpetuę ac semper virentis. Illa fœcunda est, terq; in ãno galbulos, seu nuces promit, Ianuario, Maio, Septembri, vultuq; veluti morosa est fructibus torua, odore grauis, nec vmbra delectabilis. Altera quæ fœmina dicitur, sterilis est, nec galbulos nec semen proferens, & ramos in latum magis diffundit: cætera mari vix dissimilia: Nam idem vtriusq; color, odor, sapor, virtus & vult9. Solet cupressus hyemem salua perferre; Lutetiæ tamẽ euasit nulla per rigiditatẽ hyemis anni 1608. In Creta Insula, referente Theophrasto lætè & sponte etiam sine semine prouenit, vt etiam in Idæis montibus leucisq; vocatis, in quorũ summis iugis, quibus nix nũquam deest, cupressum comperiri affirmant, quamuis alibi nõ nascatur, nisi teporem inuenerit.

E cupres-

E cupresso Resina quædam larignæ consistentia similis exudat, acerrima sapore, cuius rarissimus est vsus. Tota cupressus vim habet calefacientem, exiccantem & astringentem, sed eius maximè folia, germina, nuces & semina vsurpantur. Conferunt laxis partibus roborandis, dysentericis & cœliacis affectibus cohibendis, & humoribus sistendis. ❡ Oleum è nucibus cupressi: Nuces primùm in puluerem rediguntur: deinde ex aqua Betonicæ, vel aqua vitis destillantur: Postea oleum, quod inde manauit, in B.M. corrigitur, & ab aqua separatur. Hoc ceruici, vel capitis vertici inungitur ad catharros retinendos, quos spinam versus singulari quadam vi retrahit, quare etiam anteriùs oculis applicari non debet, vt quod illos attrahendis humoribus offendat.

Ribes, Ribesium fronticosa stirps est, multis planè spinis horrida, multos ramos parùm surrectos, sed tortuosos & inflexos emittens, ac frondes vitis æmulas, sed minores & fructus vuę modo cōgestos, paruulos, rotūdos, rubētes, sapore acidos. grossula, siue grossella rubra vulgus nominat, Mauritani Riben, quib. officinæ suū Ribes fecerūt. Huius fruticis duę tm̄ à rei botanicę scriptorib. traduntur differentiæ, alter fructu rubro, propter virium præstantiam commendatus, alter nigro, qui vix in vsum medicum recipitur, sed topiariū; induit n. eleganter Hortorum areas. Tertius reperitur fructū qui profert album & gratum. Recentiorum nonnulli Ribesium nominant Crespinum, & vuæ Crispæ alteram esse speciem contendunt; sicq; illius fructus grossula rubra, huius alba nuncupant: Effigie tamen, colore, sapore, magnitudine non parum inter se distinguuntur; in sequentibus audies de illa. Ribes refrigerat, siccat, moderatè stringit, & roborat: febrium æstus extinguit, bilem reprimit, feruidum sanguinem contemperat, sitim temperat, putredinem arcet, febribus malignis confert, ventriculi subuersioni & dysentericis affectibus à causa calida natis. Eius succo syrupus paratur ad hæc omnia efficacissimus ac vtilissimus.

Rob de Ribes simplex: Recipe succi Ribes lib. iix. coquantur per se ad spissitudinem mellis.

Rob de Ribes compositū: Recipe succi Ribes lib. iv. Sacchari optimi lib. ij. coquantur secundum artem. Ventriculum firmat, vomitum biliosum reprimit, sitim restinguit, aliasq; excretiones biliosas sistit.

Oliuæ dicuntur fructus ab olea vel oliua Græcis ἐλαία, Germanis Oliuenbaum: cuius duo dicũtur genera satiua ac syluestris: satiuæ columella 10. enumerat genera, Pausia, Algiana, Liciniana, Sergia, Neuia, Culminia, Orchis, Regia, Circites, Murtea. Bacca iucũdissima est pausiæ, speciosissima Regiæ: Feruido squalidoq; statu cœli gaudet. Arida loca depressaq;, sed longè magis mediocres cliuos amat. In illis n. excellens solis ardor ventorum proflatu refrigeratur: quare optimum exhibent oleũ. Saligneis ferè viret frõdibus, angustis, quæ tam breui innituntur pediculo, vt quasi defixæ cohæreant, floribus pusillis quidem, sed foliatis fructum ambientibus, qui cadiui, si perforati spectentur, probæ flosculorum iacturę prębent augurium, baccis maturitate nigricantibus, quę carnis callo & nucleo (quem antiqui sansam vocant) interiacente constant. Radice vnica, paruaque & velut lacinia ex medio tendente firmatur. Cæteris grandioribus, & cancrorum similitudine contortis, aliis crassioribus, aliis obliquis, & inæqualibus, summo cespite cohærentibus, nodosis, villosis. Medulla huic tam incerta, vt non in medio ligno haberi, sed per totum lignũ spargi videatur. Ideo quidam omnino medulla carere crediderunt. Folia olearum vehementer adstringũt: purgant, ac sistũt; maturæ oliuæ mediocriter calefaciunt, ventriculo, oculis ac vesicæ sunt noxiæ: Imaturæ magis sunt frigidæ, stipticæ & siccæ, gulæ magis quam medicinæ dicatæ: ventrem roborant, aluum sistunt, &c. Pulmoni verò noxiæ. Conditæ oliuæ colymbades dictæ frigidæ sunt ac siccæ, quæ si cum garo ante cibum sumantur, aluum prõritant. Oleum mediocriter est calidum, & magis humefaciens: Ex oliuis v. crudis expressum Omotribes dictum, magis adstringit, & magis frigefacit: Elutum v. minus mordicat: Quo vetustius eò calidius: fæx olei calida ac sicca, vtilisq; inflationib. & ventositatibus splenis. Trita folia, igni sacro, vlceribus serpentibus & epinyctidi adhibentur, Carbũculos, nomas, Paronychia cohibent, panos collectionesque cum melle discutiunt: crustas resoluunt ex melle imposita: commanducata oris vlceribus medentur: idem facit succus & decoctum: Excipitur succus affuso vino vel aqua, siccatusque in pastillos cogitur: sed longè diuturnior est, qui cum vino, quam qui cum aqua, &c.

Oleaster Græcis κότινος, vel ἀγριελαία, h.e. syluestris olea, nascitur

ex ſatiuæ nucleo, ſatiua fœcundior: vita ei longior quam Oleæ: ſatiuæ non multum eſt diſſimilis, de hoc apud authores. Oleum oliuarum verum ex maturis oliuis exprimitur. Huc humectat & mediocriter calefacit. ¶ Datur in clyſteribus ab vnciis tribus ad plures. In vnguentis pro drac. ij. Ceræ vn. j. olei ponitur. In ceratis pro vnc. ij. ceræ vnc. ß. olei. In emplaſtris verò ferè æqualis menſura olei & ceræ. ¶ Berberis horridus eſt ſpinis frutex, ſepimentis idoneus, ſurrectus, virgis præduris, quinq; aut ſex cubitorum, quæ aliquãdo arboreſcunt. Earũq; cortex læuis eſt, ac ſubalbicans, vt radicum flaveſcẽs, ligni materies lutea: folia numeroſa sũt, rigida, acuta, oblonga, dura, diluta virentia, ambitu crenata, & nonnihil aſpera: floſculi ex pediculis oblongis cohærent lutei, muſcoſi & emicantes: fruct⁹ parui, oblongi, rubri, racematim cohærentes. Vocatur hæc planta vt etiam fructus ſpina acida, ſiue oxyacantha. In officinis Berberis, nomine deducto ab Amyrberis Auicennæ, vt ſentit Dodoneus, qui hunc fructum oxyacantham vocat, non ocyacanthum, qui ſpinę acutæ; ſeu Burgeſpinæ, aut albæ Spinæ fructus eſt, rubeus, dulcis & rotundus. Vulgus Senellam vocat, vt Berberim, Spiniuinetam. Refrigerat & ſiccat moderatè, validius aſtringit, fluores ſanguinis, & aliorum humorum cohibet; calorem viſcerum mitigat, vomitum ſedat, & viſcera recreat. ¶ Rob de Berberis ſimplex: Recipe ſucci Berberis lib. ix. coquantur per ſe vſq; ad mellis ſpiſſitudinem. ¶ Rob de Berberis compoſitum: Recipe ſucci Berberis lib. iv. Sacchari optimi lib. ij. Coquantur ſecundum artem. Vinum exinde confectũ omnibus ex calore ortis alui fluxibus, vt tempore dyſenteriæ, prodeſt, ac ſedat ſitim ¶ Succus abundãtes menſes reprimit, ventriculũ & iecur confortat; cum Saccharo & melle conditæ idem faciunt: deſtillatur etiam ex iiſdem liquor ad eoſdem affectus, menſe præſertim Maio ſiue Autumno. Maturi fructus arefacti etiam aſſeruantur, & in aqua mollefacti ad vſum poſtea ſumuntur. Maturi fructus tuſi ac illiti, calida apoſtemata mitigant, & ad maturitatem perducunt: Radix tuſa & illita, omnis generis tela, ſentes, aculeos & corpori infixa extrahere dicitur. ¶ Corna; fructus ſunt oblongi phaſeolorum magnitudine, non tamen plani, ſed rotundi, rubelli, nucleo intus oſſeo, albido, duro prægnantes, ſapore auſtero, cum quadam aciditate, colliguntur ex arbore non multum procera, ſcabro ve-

stita cortice, foliis læuibus, latis, mucronatis, venenosis, Euonymo similibus. Prima fermè omnium floret, fructus æstate virides gerit, Autumno cornos rubentes dat, montes & valles diligit, & sæpe citra culturam nascitur. Habetur tamen in hortis multis, vt sint promptius ad manum fructus pro facienda medicina. Theophrasto in marem & fœminam diuiditur. Cornus mas arbor est 12. sæpe cubitorum, cortice neruoso, tenui, caudice haud ita crasso, neque semper recto, atq; etiam nodoso, sed ita solido, vt cornibus spissitate non absimilis respondeat, folio amygdalæ, sed crassiori pinguiorique: flore & fructu oleæ, dulci, grato odoratu, pluribus cornis singulari pediculo dependentibus. Fœmina Theophrasto θηλυκρανία dicitur, Latinè fœminicornus, caudice fungoso, & inutili, virgulis instar amerinæ fruticat, autumnalibus baccis per quam acerbis, & cunctis animantibus gustu intactis. Radices vtrisq; firmæ & emori contumaces, nulliq; perniciei opportunæ Fructum fert cornus circa solstitia, primù n candidum, postea sanguineum, succo intus cruento. Summa ligno est durities: ad Radios rotarum, ob exilitatem potissimum expetitur: cuneorum & clauorum ferreorum vicem præbet. Corno tam in foliis quam in fructu adstringẽdi est facultas. Exiccat & constipat. Fructus corni ad omnes alui fluxus sunt efficaces, vehementer enim, pari cum Mespilis syluestribus prunis natura, constipant. Condiuntur etiam fructus hi sicut oliuæ: In Saccharo & melle ad dysenteriam nonnulli condiunt. Folia aut fastigia ramorum in vino cocta, aut per se imposita, manantia vulnera & vitia exsiccant sanantq;. Sudor virgarum lamina candente exceptus ferruginem contrahit, quæ illita incipientes lichenas sanat.

Rob de cornis: Recipe succi pulpæ cornorum lib. ij. Sacchari lib. j. coquantur secundum artem. Adstringit: vnde in fluxionibus ventris, dysenteria & cœliaca confert.

Amygdalus Græcis dicta est, Herodiano teste, quòd post viride putamen, multos scarificatus ostendat, & in rimulas dehiscat, quas amychas vocant, fructus eius Amygdalũ vel Amygdala dicitur. Nucem Græcam Cato vocat, & arborem & fructum eius. Thasias alij nuces appellari volunt. Duplicis est differentiæ: alia enim dulces fert Amygdalas, alia amaras. Radice firmatur singulari, prægrandi, alto-

di, alteque defixa, caudice procero, ſummatim compluribus ramis brachiato, folijs ſalignea ſpecie, prælongis: flore foliato, candido, quanquam & Amygdalorum quarundam foliatus exeat. Arbos ſucco pingui turget, lachrymamque rimoſa plorat, quæ ſtatim concreſcit in gummi. Verum ne ad vlla quidem, vtpote inutilis expetitur.

Huius nuces gemino protectæ operimento, puluinati, primum calycis, mox lignei putaminis, cui ſolidus ſubeſt nucleus, acriore etiamnum obductus callo. Cœlo gaudet calidiore, quapropter in inſulis vberior adoleſcit. Pangitur auulſo ramulo, viuiradice & ſeminio.

Nuces quæ ſeri debent, pridie liquido fimo macerantur: alij aqua mulſa madefaciunt, in eaque noctem ſolam eſſe patiuntur, ne germen extinguat mellis mordacitas. Cacumina in terram rectè figuntur, ſic vt lignoſior pars ſurſum ſpectet. Surculos autem qui vel arbori vel terræ credantur, è media arbore legendos præcipiunt.

Ab autumno ad brumam, Græcorum opinione, faciliùs ſeritur: Verno ſatu difficilius comprehendit, quod arbos ea præcoci partu germinet. Si parum ferax Amygdalus fuerit, forata arbore lapidem adigito, & ita librum inoleſcere ſinito. Temperamentum Amygdalis eſt calidum: magis tamen amaris, ob oleoſam friatu naturam. Diocles ea tradit alere, ventrem bene habere.

Recentia tamen minus aridis ſunt noxia, macerataque multo minus ijs, quæ nullum experta ſunt humorem. Torrida quoque nimis crudis officiunt. Diphilus tradit, extenuare vrinas & aluum ciere, paucum ſuppeditare nutrimentum. Gummi quod ex arbore ſtillat, ſpiſſandi vim obtinet. Oleum Amygdalinum modicè & temperate eſt calidum, vim diſcutiendi & aperiendi habet. Vnde ad iecoris ſepimenta, pectoris & pulmonis vitia eſt vtile. Quod verò de Amygdalis amaris exprimitur, magis aperit, Lotiumque & menſes ducit, calculum renum, & veſicæ, frangit. Amygdalarum iuſculum aut decoctum, in quo Chalybs fuerit extinctus: laxans aluum cohibet. Amygdalæ amaræ purulentum pectus mirè purgant, ſanguinem excreantibus proſunt. In cibis ſumptæ

pectus,

pectus, pulmonem, iecur, lienem, renes & vesicam aperiunt. Prosunt itaque tussientibus, difficulter spirantibus, pulmoni, iecori, lieni.

Ad bellaria quoq; ex amygdalis & Amylo, placentæ, quas *Marcipan* Pharmacopolæ vocãt, conficiuntur. Humido ventriculo, intestinorum passionibus & calculo cibus Amygdalarum est vtilis. Succus est amaris Amygdalis ischiadicis prodest. Gummi arboris sanguinem excreãtibus datur. Sex aut septem nucleos manè ieiuno stomacho sumptos, temulentiam eius diei auertere ferunt. Vulpes Amygdalarum esu mori tradit antiquitas: quod in fele in Italia obseruatũ esse, q̃ amaris amygdalis sumptis miserè sit mortua, Vergil. Marcellus annotat Tusæ Amygdalæ cum oleo rosaceo, temporib. illitæ, capitis sedant dolorem. Maculis item & pustulis faciei illinũtur. Cum vino temperatæ epinyctidas & manantia capitis vlcera sanant. Cum melle morsui canis medentur. Gummi arboris cum aceto papulas, serpiginem, & id genus cutis vitia curat. Radix Amygdalarum amararum in vino cocta & illita, maculas faciei extergit. Lixiuium ex cinere ligni & corticis Amygdalarum apparatum corrodendi facultate maxima est præditum. In medicina præterea earum talis est vsus.

Loch de Amygdalis: Recipe Amygdal. dulcium, Amygdal. amararum, sem. Lini torrefacti Pinearum, Anisi, Tragacanthi, Gummi Arabici, Glycyrhizæ ana drachm. j. ß. Sacchari, penidiarum ana drachmas iij. Mellis, succi Feniculi ana q. s. coque, valet ad intemperiem siccam pulmonis & thoracis, & tussim inde siccam.

Loch abstergens & concoquens: Recipe Amygdal. dulc. vnc. j. ß. Pinearum infusarum in aqua decoctionis hordei & Glycyrrhizæ vn. ß. Enulæ campanæ siccæ drac. j. cum syrupo de Glycyrrhiza. fiat Loch.

Saponea: Recipe Amygdal. dulc. vnc. ij. Amyli purissimi & noui vnc. ß. Sacchari albi clari lib. j. Ex hoc Saccharo 9. vnciæ sumantur cum contusis Amygdalis, quæ simul mixta per densum setaceum percolentur, & ad ignem suspendantur: cumque Spissari Amylum cœperit, tum reliquæ tres Sacchari vnciæ ad prædictam compositionem addantur, & ad perfectam cocturam redigan-

redigantur: ad quam cum peruenerit, in bolos, quos morsellos vocant, fingatur.

Minori porro coctura linctus formam induit. Prodest ad pectoris vitia, tenues destillationes à capite ad subiectas partes emanantes incrassat, tussim sedat, pectus roborat ac mundat.

Confectum Amygdal. dulcium: Amygdalæ bene cum pane aspero fricantur, atque in vase æneo pensili, super carbones, hinc inde agitatæ, siccantur & ab omni immundita mundantur: demum sacharum fortis coctionis cochleari ferreo perforato super eas infunditur, vas huc & illuc ducendo incessanter: & tantisper hoc fiat, dum bene tegantur: & quanto magis agitatio vasis continuatur, tanto solidiores redduntur. Sunt qui cum cortice conficiunt Amygdalas: Et hoc modo confectæ, longiore tempore durant, nec rancescunt. Sunt qui à superiori cortice mundant. Quidam illas diuidunt in partes duas, & crispas faciunt.

Puluis impinguans: Recipe Amygdal. dul. Vnc. 5. Farinæ cicerum in lacte infus. & sicc. Vnc. 6. Orizæ lotæ Vnc. 2. Tritici excort. lacte infus. Hordei excort. lacte infus. ana Vnc. 3. papaueris albi, panis biscocti ana Vnc. 4. sachari albi lib. 1. Tere. da sorbendas in die mane Vnc. 3. coctas cum lacte aut aqua cicerum.

Loch de Eruo: Recipe Amygd. amar. Vnc. ſ. Farinæ orobi, Hyssopi ana Vnc. 1. Indis drach. 2. Nucleor: mundat. Vnc. 1. Mellis q. ſ. Fiat loch. seruatur annum.

Panis ad Tabem: Recipe Amygdal. dulcium excorticatarum Vnc. 2. Pinearum, Pistaciorum non rancidorum ana Vnc. 1. Pulpæ dactylorum, passularũ, iuiubarum ana Vnc. 1. ſ. Gummi tragacãthi & Arabici ana drac. 1. Amyli Vnc. 2. Pulpæ capi Elixi Vnc. 4. fructus macerati aqua rosacea, cum reliquis tundantur & sacharo paulatim asperso fiat massa, indeque cuiusque figuræ panes sensim siccandi, ac auro obducantur.

Panis Marsicus: Recipe Amygdal. dul. mundatarum, & subtiliter contusarum lib. ſ. sachari optimi puluerizati lib. ſ. vel 1. Aquæ Rosarum q. ſ. Formetur marzapanis, pane Azymo substrato. Coquatur in clibano, vel vase cupreo, ad id apto.

Pasta nutriens cor siccum alterans & roborans: Recipe Car-

nis testudinum nemoralium lotæ & elixatæ in decocto Hordei lib. ſ. Farinæ Hordei Vnc. 3. Amygdal. dulc. pineorum ana drach. 1. ſem. Melonum, Cucurbit. recent. ana Vnc. ſ. ſemina inciſa macerentur decocto teſtudinis & adde farinam, reliqua miſce & adiice ſachari albiſſimi Vnc. IV. tepide paſta coquatur. F. bolus. Oleum Amygdalarum amararum: Recipe Amygdal. amararum, ſiccarum non tamen rancidarum: contundantur minutiſſime: poſtea in ſartagine aliquantulum torrefacias, affuſo aquæ roſiceæ modico: poſtea prælo exprime. Aperit oppilationes, & diſcutit ventoſitates ac vapores: Sed potiſſimum medetur ſurditati, ſibilo & dolori aurium: lenit duritiem neruorum, & debet maculas faciei.

Oleum Amygdalarum dulcium: Recipe Amygdal. dul. ſiccarum non tamen rancidarum, quantum voles. contundantur minutiſſime: poſtea in ſartagine aliquantulum torrefacias affuſo aquæ Roſaceæ modico, poſtea prælo exprime. Lenit aſperitates pectoris, gutturis & pulmonis, duritiem & ſiccitatem iuncturarum: Eſt ſuaue in cibis, & confert hecticis & phthiſicis: impinguat, auget ſperma, ſedat tuſsim, & ardorem Vrinæ, veſicæ & vuluæ excoriatæ, cum fiſtula iniectum.

Lac Amygdalarum dulcium: Recipe Amygdal. dulc. lib. ſ. Mundentur à corticibus, contundantur in mortario lapideo optime: Deinde diluantur cum æquæ Hordei Menſura 1. & per paruũ linteum Mundũ exprimantur, reficit, ſomnũq; inducit. vel: Recipe Hordei mundati cocti dũ crepet Vnc. 3. Amygdal. infuſorũ in aquæ roſ. Vnc. 2. ſem. Melonum & Papav. albi ana drach. 1. F. Emulſia in aq. Hordi ad ſemilibrã: cui adde Iulepi Roſati Vnc. 1. M[illegible] introitu lecti in febribus ad ſomnum conciliandum, refrigerand[illegible] ardorem Renum & Vrinæ acrimoniam temperandam.

Emulſio ad Renum & veſicæ affectus: R. ſem. [illegible] cur. Citrulli, Cucum. recent. & mundat. ana [illegible] Mundat. Vnc. 1. contundantur in m[illegible] na prius cocta, deinde colantur ad [illegible]

Paſſulæ: Antequam de paſſulis [illegible] præmittenda cenſemus de viti [illegible]

-φόρ☉. Eius genera ſunt plurima à natalibus, ſicut & plurima vini vti ſupra dictũ, genera. Melior locis calidis & orientalib. q̃ frigidis & occidẽtalibus. Floret ſolſtitio æſtiuo, vua maturas fert autumno. Forma nemini nõ eſt nota, adeoq; ſuperuacua eius deſcriptio. Hic inter ſe diſtinguenda ſunt 1. palmes, deinde gemmæ oculi vitis. 3. Pampinus, folium vitis, 4. Capreoli, 5. Rauinus, 6. Scopium vel Botrychum. 7. Staphyle ſeu Vua. 8. Hymen ſeu membrana quæ eſt pellicula cuticulaue, in qua ſuccus vinoſus continetur. 9. Caro, 10. Succus ipſe in Vua 11. Acinus, γίγαρτον ſeu Nucleus & 12. Ipes, ſeu Vermes vites erodentes &c. Vuæ maturæ ſunt calidæ & Humidæ in primo gradu, immaturæ vero ſunt acerbæ, frigidæ & ſiccæ. Vua recens quæuis aluum turbat & ſtomachum inflat. Minus horum particeps, quæ aliquando decepta pependit, quod in ea copia humoris inaruerit. Stomacho accommodata eſt, appetentiamque cibi excitat, & imbecilli conuenit. Quæ autem in vinaceis, aut vinario vaſe ſeruatæ ſunt, ori & ſtomacho ſunt gratæ, aluum ſiſtunt. Veſicam tamen & caput tentant. Sanguinem excreantibus proſunt: ſimiles iis ſunt, quæ in muſtum ſunt coniectæ.

Quæ vero ſapa aut muſto ſunt conditæ, ſtomachum magis infeſtant. Reponuntur, & cœleſti cum aqua prius paſſæ factæ, minusque vinoſæ ſunt: ſiticuloſis, ardentibus, & longis febribus vtiles. Vinaceorum decoctum dyſentericis, cœliacis, & fluxui muliebri confert infuſum. Ad inſeſsiones quoq; & clyſteres aſſumitur. Nuclei acinorum adſtringũt, ſtomacho grati: Vua autem alba paſſa magis extenuat. Caro illarum comeſta, tuſsi, arteriæ, Renibus & Veſicæ confert. In dyſenteria per ſe cum nucleis editur.

Admixta milii & hordei farina, & ouo, ac cum melle frixa, & per ſe quoque ſumpta, atque cum pipere commanducata, ad capitis pituitam purgandam valet. Caro Vuis laxa eſt & flaccida, quæ non facile concoquitur, ſed malum gignit & crudum Humorem, qui non facile in ſanguinem tranſmutetur. Nucleorum natura ſicca & quodammodo adſtringens eſt: petranſeunt igitur omnia inteſtina non alterati. Penſiles vero Vuæ neq; ſiſtunt ventrem, neque proritant, cæteris autem facilius concoquuntur.

Sunt vero paſſarum quæ tum ad propinam, tum ad pharma-

 ciam

ciam trahuntur, tres differentiæ, maiores seu Damascenæ, minores seu corinthiacæ, & mediæ.

Succus Foliorum potus, dysentericis, sanguinem excreantibus, stomachicis, & citta laborantibus mulieribus prodest. Madefacti in aqua capreoli idem efficiunt. Lachryma vero eius, quæ veluti gummi in caudicibus crescit, pota cum vino calculos pellit. Folia & Capreoli trita & illita, capitis dolores stomachique inflammationes & ardorem, cum polenta mitigant: Folia etiam per se imposita, vtpote quæ refrigerent & adstringant. Lachryma vitis illita, lichenas, scabiem, & lepram sanat: oportet tamen locum ante nitro confricuisse. Eadem cum oleo semper inuncta, pilos denudat: potissimum vero ἰχώρ hoc est sanies, aquæ susue Humor qui ex accensis viridibus sarmentis exudat. Idem Myrmecias inunctus eiicit. Cinis sarmentorum & vinaceorum, condylomata & thymia circa sedem, quæ ante ablata amputataue sunt, cum aceto illitus sanat. Confert Luxatis & viperarum morsibus. Lienis inflammationibus, cum rosaceo, & ruta & aceto illitus, prodest. Vinacei Vuarum reconditi, inflammatis, duris, turgentibusq; mammis cum sale illinuntur. Nuclei acinorum tosti & triti, & pro farina illiti, dysentericis, cœliacis, & stomacho resolutis prosunt. Caro Vuarum cum fabarum & cumini farina illita, testium inflammationes sedat. Epinyctidas, Carbunculos, fauos, & in articulis putredines & gangrænas, sine nucleis trita, & cum ruta imposita, sanat.

Podagræ opoponace illinitur. Mobiles vngues, illita, celeriter adimit.

Labrusca, vitis syluestris, Græcis ἄμπελος ἀγρία de hoc vide authores: nos nunc ad vsum passularum in Medicina accingimus. Vinum passularum fit passulis in vino vel musto decoctis, donec dulcescat, quod mox in vase conditur: & passulæ contusæ in idem coniiciuntur, subsidunt autem illæ in fæces.

Vinum pro senibus: Recipe vini opt. defæcati Mens. XV. Syrupi Cotoneorum, cum melle facti Mens. 2. Vuarum passarum *lib.* 2. ponantur in dolio paruo. Electuarium vitæ: Recipe Vuarum passarum mundat. lib. 2. Glycirrhizæ mundæ contusæ Vnc. 1. Aquæ lib. 2. ß. Coquantur bene, postea colentur, & exprimantur, colaturæ ad-

ræ addantur Myrobal. Chebul. Citrin. Indorum Enucleatorum & conquaſſatorum Vnc. 2. Embicor. Belleric. ana drach. 2. coquantur, exprimantur & colentur: poſt addatur ſachari albiſſ. lib. 1. coquatur ad decoctionem ſyrupi: tunc addatur Cinnam. Electi Vnc. ſ. Caryophyll. galangæ ana drach. 2. N. Moſch. Num. 2. Fœniculi, Aniſi ana Vnc. 1. F. Electuarium & reponatur in pixide lignea. Stomachum roborat humores leniſſime purgat: Homines eius vſus facit coloratos: canities per illud retardatur.

Cyphoides Andromachi: Recipe pulpæ paſſarum pinguium Vnc. 3. Croci, Calami Aromat. Bdellii ana drach. 2. ſ. Caſſiæ ligneæ, Cinnamomi: ana drach. 1. ſ. ſpicæ Indicæ drach. 3. ſchœnanthi drach. 2. ſ. Myrrhæ drach. 4. Rad. Aſpalathi drach. 2. Terebint. drac. 4. Mellis, vini odorati ana q. ſ. coque F. Electuarium, vt artis eſt. Ad hepatis & thoracis affectiones vtilis eſt.

Loch paſſularum: Recipe Rad. pœonicæ Vnc. ſ. Hyſſopi, Meliſſæ, Scolopendrii ana M. ſ. Glycirrh. Vnc. ſ. Fiat omnium decoctio in ſ. q. aquæ pluuiæ, facta colatura cum forti expreſſione, adde paſſularum minorum in mortario bene contuſarum, prius bene mundatarum à gigartis, & atillis lib. 1. Decoquantur & per annum lineum fortiter exprimantur, expreſſioni adde ſachari lib. 1. Fiat loch, vt artis eſt. In frequenti vſu eſt ad tuſſim & pectoris vitia, maxime in puerulis, iisdemque epilepticis, propter Rad. pæoniæ ingredientes.

Loch abſtergens & concoquens: Recipe pulpæ paſſularum Vnc. 1. Mucilaginis ficuum extractæ cum decoctione hord. Vnc. ſ. Enulæ campanæ ſiccæ drach. 1. Spec. Diaireos ſimpl. drach. 1. Cum ſyrupo de Glycirrhiza F. loch.

Paſſulæ purgantes Bauhini: Recipe paſſularum Corinth. mũdat. lib. 1. Infuſionis Roſ. lib. 1. ſ. Foliorum ſenæ Vnc. 4. Infundantur folia ſenæ ſ. a. in infuſionem Roſarum tepentem per noctem, dein bulliant parum coletur: Colaturæ addantur ſachari rub. Vnc. 8. coquantur ad conſtitutionem ſyrupi: in cuius fine imponantur paſſulæ: & parum bulliant rurſus.

Paſſulatum Leniens Heurnii: Recipe fol. ſenæ mundat. Vnc. 3. Aniſi drach. 6. Aquæ Vnc. 9. Infundantur per diem ac noctem

& bulliant vna ebullitione, fiatque fortis expressio, cui inde passularum Corinthiac. Vnc. 6. Bulliant ad exhaustionem decocti: & in fine adde sachari Rubri Vnc. 4. Cinnam. drach. 1. ſ. Serapii ænulam in Ideam coquatur dum abeat sacharũ. Accipiat Vnc. 2. antequam pastum ineat: affundi poterit aliquid serapii rosſ. solut. quo vberius madescat. Aliud Recipe Rad. polypod. Querc. Vnc. 3. Fol. senæ, Rad. Altheæ recent: ana Vnc. 2. Anisi drach. 2. Omnia infundantur in vase vitreato, & coquantur ſ. a. F. Expressio: adde pulpæ passularum per setaceum transmissarum semilibram. Sachari albi Vnc. 2, coquantur rursus ad cydoniati crassitudinem. Dosis drac. 6. ad Vnc. 1. Trochisci Cyphi: Recipæ pulpæ passularum, Therebint: coctæ ana Vnc. 3. Myrthæ, schœnanthi, ana Vnc. 1. ſ. Calam. Aromat. drach. 9. Cinnam. Vnc. ſ. Vnguis odorati, Bdellii, Nardi Indicæ, Cesiæ ligneæ, Cyperi, Bacc. Iuniperi ana drach. 3. Aspalathi drach. 2. ſ. Croci drach. 1. Mellis q. ſ. Vini modicum. Formentur trochisci. Valent ad pulmonum, iecoris, aliarumque internarum partium exulcerationes.

De reliquis vide in Pharmacopoea nostra.

F I N I S.

JOANNIS DANIELIS MYLII,
Medicinæ Candidati,

TRACTATVS SECVNDI, SEV BASILICÆ CHY-MICÆ,

LIBER SEPTIMVS:

De Animalibus.

FRANCOFVRTI,
Sumptibus LVCÆ IENNIS.
M. DC. XX.

AD LECTOREM.

QVOD proximè præteritis nundinis autumnalibus ea, quæ Operi Medico-Chymico Ioannis-Danielis Mylii tum temporis adhuc deerant, tecum, Lector amice, communicarim, haud quaquam te, si emisti, puto ignorare. Mansit tunc ob temporis angustiam, qua præter spem ac voluntatem meam cõstringebar, Liber Septimus de Animalibus, in residuo, quem Author, ne Lectoris beneuolentia multis istis auctionibus atq; additamentis abuteretur, vel tædium aliquod eidem crearet, Pharmacopœiæ suæ, typis propediẽ committendæ, adiungere decreuerat, quod sequentia eius verba, sub finem libri sexti posita: De reliquis in Pharmacopœia nostra: abunde satis testatũ faciunt. Veruntamen Typographus eos iam in elaboratione Libri istius Septimi progressus fecerat, vt absque singulari impensarum detrimento mutari commode res non posset. Aliquot enim plagulas iam tum perfecta impreßione absoluerat. Cœptum igitur opus continuandum, Librumq; istum septimum ad finem vsque deducendum curaui; Tu vtere fruere, nostramq; curam & in studiorum liberalium promotiones propensionem boni consule.

LVCAS IENNIS.

EN tibi brutorum intuitu genus omne sub vno,
Artificis sculptum, Lector amice, manu!
Quæ freta, quæ tellus, vastus quæ continet aër,
Cuncta sub hoc stabuli congregat autor opus.
Nec solum externis oculis dat cernere formas,
Quos Deus in prima conditione dedit.
Sed varios etiam mirandosq́; indicat vsus,
Quos illis idem contulit ille Deus.
Discipulis igitur parat incrementa Libellus,
Docte Galene, tuis, & Paracelse, tuis.

I. FLITNERVS, FRANCVS,
P. L. C.

BASILI-

BASILICÆ CHYMICÆ.

LIBER SEPTIMVS.

DE ANIMALIBVS.

CAPVT I.

De Medicamentis ex Microcosmi sanguine, cerebro atque aliis.

RERVM omnium mater felix, optimaq; nihil vnquam imperfectum, aut frustaneum quicquam agens, Plantas animalium gratia, & cætera cum plantis animalia produxit: Mansueta quidem propter alimoniam & aliam vtilitaté, fera, & si non omnia, illorum tamen plurima propter cibum & alia alimenta, vt Medicamenta & Indumenta. Propter victum alia aliis insidiantur, vt minoribus maiora, quæ quod à se grandioribus tuta non sint, solerter cauent. Muscas enim venatur ac vorat aranea, araneam lacerta, Lacertam pauogallus, homo pauogallum, lupus hominem, lupum canis, canem interdum lupus. Omnia verò homini inseruiunt, & vsum aliquem præstant. Nullum siquidem est adeò putidum insectum, ex quo quandam sibi non vendicet vtilitatem. Sæpè autem ex imperfectis & intemperatis quæritat Medicinam, Ex perfectioribus & temperatis alimentum & medicamentum, ex

quibus nunc sumit vngues & cornua, nunc pilos & excrementa, nunc sanguinem, carnem, medullas, nunc coagulum, testes, ossa, &c. Animalium etiam quædam aliis medentur, vt Vrsis Formicæ, has siquidem illi ad famem explendam non ingemunt: Alia malis ab eo inflictis, vt scorpiones vulneribus ad hisdem illatis; Alia aliis etiam sui generis, atque etiam sibiipsis, nam canis sauciatus plagam lambendo deterget, siccat, & ad cicatricem ducendo sanat, & mumia, sanguis & axungia hominis homini sanando sæpe conducunt. Nam vt calor manus ad ventriculum admota familiaritate quadam eius robur firmat & coctionem iuuat, sic axungia hominis, parti cuiquam imbecillæ adhibita eam roborat, & vi discussoria excrementitios humores resoluit. Sed ne longiores simus, primo recensebimus Medicamenta, quæ ab homine proficiscuntur & desumuntur; inter quæ primò examinabimus sanguinem humanum, deinde & ad reliqua erimus intenti.

Sanguis naturæ Thesaurus, Iecoris αἱματόποιος primi organi calore, ex puriore chyli portione, in maiorib. venis genitus, per quas tanquam per tubos ad singulas partes corporis alendas defertur, in illisq; quandiu continetur liquidus est, & ruber extra effusus citissime concrescit; Damarum tamen & ceruorum sanguis, quod fibris careat, coitu firmo nõ concrescit, sed fluido, instar lactis, nam sanguis omnis cõcrescit fibris ademptis, inquit Hippocrates. Sanguis autem, cum totius corporis sit materia, ex philosopho, in homine qui regula est omnium viuentium, tenuis & syncerus est, calidus & humidus, & succorum optimus. Non tamen simplex humor, sed pituitæ & vtriusq; bilis est particeps: Ob id Hippocrates quatuor humores materiam esse generando homini tradit, ait Galenus lib. 2. de Elementis. Sanguis igitur humor est ex temperata chyli parte, in hepate genitus, substantia, & omnibus qualitatibus mediocris, rubeus colore, dulcis sapore, in venis & arteriis naturaliter contentus, vt in omnes partes digeratur. Quemadmodum enim de vno fonte, & vna origine aqua riuis multis deducitur, aliique ab aliis ductus excipiunt, quousque humor in omnes partes deueniat; sic natura sanguinem per totum corpus censuit deriuandum, cum is omnium materia sit. Non est verò sanguis ægrotorũ, aut cuiuslibet intemperati viri colligendus & seruandus in officinis ad-

Cap. 6. lib. 3. de histor. animal. Arist. lib. de carn. cap. 5 lib. 3. de par. lib. 2. de temp. Gal.

nis ad Emplastri confecturam, sed è benè temperato & minime morboso homine, si fieri possit, habendus, velut ex his, qui Iudicis statuto caput truncãtur. Sic enim venis simul & arteriis sectis, promiscuè sanguis arteriosus & venosus colligitur, qui statim grumescit, &c. Ex sanguine humano varia fiunt medicamenta eaque talia: Oleum sanguinis humani: Recipe sanguinem hominis sani recentem, hunc digere cum Alkohole vini optimo in digestione mediocri ad mensem vel vltra vtrum lubet: Deinde manda destillationi & abstrahe primum liquorem, affuso nouo spiritu item digere, destilla liquorem secundum, ita procede & tertio & quarto, & sequetur oleum, cuius est vsus ad pulmonem exulceratum, Pleuritin, fluxus ventris, Epilepsiam, Apoplexiam, &c. Hoc artificio potest & ex sanguine hircino, taurino & aliis prolici oleum: In hoc autem summum est secretum situm, vt sanguis quam primum recens adhuc calens infundatur seu immittatur in spiritum, hac enim ratione retinet internum volatile & fugitiuum esse, vt philosopho sapienti constat. Andernacus sic ait de oleo sanguinis humani seu ceruini: Sanguis hominis sani & iuuenculi, vel cerui iam capti dum adhuc calet ampullæ incuruatæ inditur, & igne ex cineribus vrgetur, quoad omnis extillarit aqua: deindè ampulla refrigescere sinitur; lutoque obducta, in arenam locatur, & alio vase quod excipit apposito, ignis augetur, donec oleum emanare desierit: hoc posteà in aqua calida corrigitur macerando, separandoque. Sal quod inter destillandum lateribus vasis adhærescit, cum oleo abluitur, & vitro conditur. Alii sanguinem pellicano, quod appellant, infundunt, & in balneo digerunt, dum tertia pars vasis adimpleatur: deinde ex eodem balneo aquam à subiecta materia abstrahunt: posteà sedimentum ex ampulla incuruata destillant nouies. Oleum sanguinis humani, ad comitialem morbum, aliosque infinitos humani corporis affectus abigendos efficax. Oleum verò sanguinis ceruini, singulare in podagra discutienda est remedium.

Oleum sanguinis humani.

Quinta essentia sanguinis sic fit: Sanguinem è vena hominis sani recens extractum sine coagulare, aquam innatantem abiice: adde decimam partem salis, macera in fimo vase clauso per dies 40. donec sanguis in aquam vertatur: Fimum sæpe renoua. Destilla

Quinta essentia sanguinis humani.

aquam vſque ad ſiccum: Fæces in marmore læuiga, & miſce cum ſua aqua, digere, deſtilla cum cohobiis, vt Eſſentia prodeat per alembicum: Aquam hanc cum Eſſentia diu circula: poſtea ſegrega phlegma, & relinquitur quinta eſſentia: hic modus procedendi penè vnus cum primo oleo, appoſui tamen, vt poſterior corrigatur cũ priore, & prior cum poſteriore. Vera aũt quinta eſſentia ſanguinis ſic fit ſecundum Beguinuinum, quando ſic ait in Tyrocinio ſuo Chymico pag. 179. Quintę Eſſentiæ vocabulum homonymum eſt. Interdum ſignificat quamuis ſpeciem Chymicã craſſitie materiæ elementaris, corpulentiſq; fæcibus exutam: ac opponitur magiſterio, in quo tota ſubſtantiæ moles ferè remanet, ſed exaltata & depurata. Interdum, vt nos eam hic accipimus, denotat ſubſtantiam æthereeam, cœleſtem ac ſubtiliſſimam; è tribus principiis cuiuſvis corporis miſti ſoluti, à qualitate elementari ſenſibili, corruptibili & mortali, per varias operationes Chymicas, orbatis, & in vnum, ſeu corpus ſpirituale, ſeu ſpiritum corporeum coagulatis, conflatam. Dicitur à quibuſdam Medicina κατ' ἐξοχὴν: ab aliis Elixir, ob inſignes virtutes, quas in præſeruatione corporis humani à variis morbis, exerit: ab aliis cœlum, duplicem ob rationem. Primò, quod ſicut cœlum, non ex quatuor elementis; ſed materia quadam ætherea, & quinto quaſi elemento factum, nec corruptioni vlli obnoxium eſt: ita & quinta eſſentia vera, ab omnibus fæcibus elementorum ſit ſecreta: ac quamuis non planè incorruptibilis: attamen ad eam ſubtilitatem, tenuitatem & ſimplicitatem ſpiritualem redacta, vt nihil heterogenei, à quo corrumpi poſſit, in ſe continere videatur. Deinde, quod ſicut cœlum in hęc ſublunaria potenter agit, rebus omnibus vitam largiendo & conſeruando: ita etiam hęc quinta eſſentia corporis humani valetudinem conſeruet, iuuentam extendat, ſenectam remoretur, & omne morbi genus abigat. Cæterum quinta eſſentia ſanguinis humani paratur hunc in modum. Recipe quantitatem ſatis magnam ſanguinis virorum ſanorum, in flore ætatis conſtitutorum: pone in vaſe circulatorio iuſtæ capacitatis in B. M. continuè bulliens, donec Draco propriam caudam deuorauerit. Vaſis refrigeratis materiam exime, quæ inſtar hepatis erit, eamq; in particulas ſcinde: & per cucurbitas altas, eodem balnei calore, elementum

aqueum siue phlegma destillatione separa. Destillatum super propriam terram reaffunde & pone in B. bulliens in iisdem vasis circulatoriis, per decem dies vt supra, posteà phlema destillando & propriæ terræ reaffundendo, vt supra, quinquies eundem processum repetendo, & vltimò totum phlegma destillatum reseruando. Vasis frigefactis, materiam exime, & retortæ amplæ inde, adhibito recipienti capaci: destilla ex cineribus elementum aëris, igne graduato. Nubeculis in recipiente disparentibus, ignis intendatur: vt elementum ignis in forma olei rubri siue purpurati egrediatur. Sub finem sublimabit se aliquid de sale Armoniaco. Vasis refrigeratis: separa aërem siue spiritum ab igne, siue oleo, vel blanda destillatione balnei, vel per tritorium. Spiritum cum sale armoniaco reaffunde fecibus, digere per triduum: & per retortam nouam destilla, sub finem dando ignem ad sublimationem idoneum, vt totum sal spirituale, vel saltem maior pars sublimetur, & cum spiritu in recipiente misceatur. Nouum spiritum fecibus reaffunde: digere: & destilla toties, vt suprà: donec terra priuetur anima: quod cognosces, quandò super laminam candentem posita fumum non ediderit. Notandum, antequam spiritus animetur, debere septies rectificari; singulis vicibus phlegma & fæces separando: & pars eiusdem seorsim reseruari, pro dissoluente parando, vt postea dicetur. Nigrum nigrius nigro calcina in reuerberio, spatio quinque dierum, igne moderato, in vase vndiq; clauso, donec nigredo vertatur in albedinem subflauam, & tandem in rubeum colorem.

Tum terra apta erit ad susceptionem spiritus animati. Imbibe terram calcinatam proprio phlegmate, & per viginti quatuor horas in cineribus digere, & destilla; hoc ter repetendo. Terræ exsiccatæ da decimam partem sui ponderis spiritus animati: digere in balneo, quantum satis: postea humiditatem insipidam destillatione blanda separa. Reaffunde nouam partem spiritus animati: digere: destilla vt supra. Deinde da octauam partem spiritus animati: posteà septimam: sextam: quintam: quartam partem: tam diu cum quarta parte imbibendo, donec terra in duplum sui ponderis accreuerit. Et hoc est quod Auicenna dicit: scias, quod terram oportet nutriri, primò modicè aqua sua, & postea maiori,

ſicut videre eſt in infantis educatione. Idcirco multoties contere terram & paulatim imbibe illam, de octo in octo diebus: decoque & poſteà mediocriter calcina in igne: nec tædeat te opus multoties reiterare: quia terra fructum non gerit abſq; frequenti irrigatione. Caueas tamen ne imbibas terram, niſi paulatim, & cum longa contritione, poſt ſiccationem terræ. Vnde in hoc eſt pondus vbiq; notandum, ne ſcilicet nimia ſiccitas, vel ſuperflua humiditas opus corrumpant. Et in tantum decoque aſſando, quantum diſſolutio expoſcit imbibendo. Hæc Auicenna. Vnde etiam Geber ait: ex multiplici ergò reiteratione imbibitionis & aſſationis, maior pars eius aqueitatis deletur: reſiduum verò per ſublimationem. Pone itaq; terram prædictam in cucurbitam altã, cui alembicum cũ receptaculo ſimul adapta, rimulis diligenter conſtipatis, ne quid reſpirare poſſit. Et da ignem cinerum, ſpatio duorum dierum, quouſq; fumus ille mundus & albus adſcendat, & inſtar Talci ad latera cucurbitæ hæreat. Et hoc eſt, quod dicit clangor buccinæ: idcircò quantò magis poteris, ipſum corpus ſubtilia: & cum mercurio mundo coque: cumq; corpus aliquam partem mercurii in ſe hauſerit & concluſerit: ipſum ſubtilia cito igne & fortiori, quo poteris: donec aſcendat in ſimilitudine albiſſimi pulueris, in modum niuis, adhærens ſpondilibus Aludel. Cinis verò in fundo manens eſt fex, & ſcoria vituperata abiicienda, in qua nihil vitæ habetur. Prædicti mercurii meteoriſati accipe vnam: miſce cum ſeptem ſpiritus rectificati non animati. Digere per biduum in balneo, poſteà deſtilla per cineres: deinde per balneum cum reiteratis cohobiis: donec nullas relinquat feces. Tandem per quadraginta dies circula. Vſus eius ad tincturas metallorum lapidũ eliciendas. Ex eodẽ mercurio & eius oleo fit elixir ad deſperatiſſimos quoſque morbos pellendos, in hunc modum: Recipe huius Mercurii vnciam vnam, cui adde octauam partem ſui ponderis olei rectificati: decoque in Athanore per octiduum: poſteà imbibe cum ſeptima parte: & vt ſuprà, decoque: deinde cum ſexta parte: tandem cum quinta toties reiterando, donec materia fiat inſtar ſyrupi ſpiſſi, nec vlterius decoctione induretur. Tum per quadraginta dies decoque: & fiet lapis rubicundus, cuius doſis granum vnum, vel duo in liquore appropriato.

Aquam

Aquam ſanctam quidam vult ex ſanguine præparare dum ait: Recipe ſanguinis humani puriſſimi ſani hominis iuuenis, vel plurium, quantum ſatis, lib.1. Digere lentè ad cineres in vaſe vitreo, cum ęquali parte medullæ bouis: Quatuor diuerſi coloris liquores ea deſtillatione recepturus; pellucidam & claram aquam, quæ primò emanabit, ſecundam pallidam, tertiam ſubcroceam, quartam verò rubicundam: quarum, ſed præſertim poſtremę virtus, & energia tanta eſt, vt moribundum viuificent, iuuentutem reducant, fiſtulæ, lepræ, vulneribus antiquis & recentibus, paralyſi præſertim mirè præualeant, omni die ad guttulam vnam cum vino albo ieiuno ſtomacho ebibitæ: ſed huic deſtillationi præcedet putrefactio, & ſubſequetur circulatio. Sal verò ſanguinis humani, quod longè præcellens eſt, & ad mira præualet, ſic præparatur: Recipe ſanguinis humani prout ſuperius. Exiccetur lentiſſimè, & ad ſolem ſi fieri poteſt. Exſiccatus, tritus, & aceto deſtillato imbutus, ponatur ad ſublimandum, & totum ferè ſublimabit album vt nix. Aqua ſanitatis. Sal ſanguinis humani.

In ſanguine humano certè tanta vis ac ſympathia reſiſtit, vt etiam animalia inter ſe infenſiſſima, eius gratia poſſint recõciliari, & in amicitiam redigi: Exempli gratia proferemus præparationem ſanguinis humani; Recipe ſanguinem ex baſilica ſiniſtri brachii calentem, & quantum opus eſt in tantundem ſpiritus vini optimè rectificati per infundibulũ è vena ſalientem, eius perſonæ, quæ ab altera odium patitur, digere benè clauſo vitro per pluſculos dies, poſtea deſtilla ex balneo vaporoſo per alembicum ad ſiccitatem. Eius aquæ deſtillatæ exhibe perſonæ infenſæ in vini hauſtu ieiuno ventriculo drach. ſ. vel drach. 1. aliquoties repetendo, & mirabili admodum metamorphoſi animi diſſidentium reconciliabuntur, omniumque rixarum fomites ſeu irritamenta ceſſabunt, modo præter hanc medicinam etiam bonorum virorum conſolationes & iucundæ ſuaſiones accedant, maleuolorum verò obſtrepidi gannitus abarceant. Hac ratione coniuges ſæpe furidi in perpetuas lites agitati componuntur, inque indiuiduum amorem redeunt. Idem cum cæteris animalibus, ac auibus fieri poteſt, & eſt hoc vnum ex ſecretis ſecretorum certum & maximum arcanum. Par.3.334.

Aliud arcanum ex ſanguine humano nunc proferam, quod dicitur Biolichniũ ſeu Lampas vitæ ac mortis, id eſt ꝗ hominis indi-

cer[illegible] vitã ac mortẽ. Recipe Iouis Amphibei vegetabilis, seu spiritus vini alcoolisati & summè exaltati par. 3. 4. vel 5. Hunc cũ sanguine humano proprio, vel eius cui conficiendum est hoc Biolichniũ, adhuc calente, & ex vena cordis seu Basilica saliente, coniunge, proportione analoga, qualis fuit sanguinis: Mista per filtrum traijciantur, & in Pelicano ansato, id est duobus brachiis, Hermeticè clauso, tertiam saltem partem eius complexa in M. B. digerantur, donec naturali quadam fermentatione tota capacitas vasis à mixtura illa occupata & separatio puri ab impuro facta fuerit. Purum quod est aurei coloris seruatur seorsim, & exaltatur per retortã vitream, cum suo recipiente firmiter & continue verruncante solo siphunculo, per quem nempe liquor intromittendus est, ad collum suum permeabilem, decies vel duodecies ex B. cohobando, donec nempe pretiosus liquor perfectè præparatus fuerit. Iste tandem adaptato Elychnio tali, (quod immune est ab igne, vt asbesto aut amiantho lapide, &c.) artificiosè præparato in lampade aurea vel lunari, vel vitrea, Podiis solaribus per speculum concauum in Elychnium coactis, accensus, sanitatis vel morbi veluti certissimus Index reponitur. Tertium miraculum quod in sanguine existet, hoc erit, vt vnus cum altero ad aliquot centum milliaria possit colloqui: Huius secreti miraculosum processum alibi dabimus syncerum, prout nobis traditum ac fidelissimè communicatum, mihi verò adhuc dubium, non quod dubitem de natura constellata, quæ plus continet quam homo videt, sed de quibusdam ceremoniis, huic secreto annexis, &c. qui habet cognitionem 4. Elementorum in quatuor mumiis microcosmi residentem, ille facile huius secreti summam capiet; nunc ad reliqua ex sanguine humano medicamenta vtilissima. Oleũ sanguinis humani, ad caducum inueteratũ sanandũ per quam vtile: Recipe sanguinem hominum sanorũ & iuuenũ venas incidentium, & quidem satis magnam quantitatem, adde Alcohol vini part. 3. & in cucurbitis probe munitis in ventre fimi equini digere putrefaciendo per 40. dies, seu mensem philosophicum: Deinde destilla in cineribus per Alembicum, & prodit vna cum aqua oleum elegans: separa phlegma ab oleo destillatione per B. oleum postea per retortam è cineribus rectifica per se nouies repetendo eandem destillationem, & admodum nobile o-

leum

leum fiet aurei coloris. Eius scrup. ß vel j. in aqua pœoniæ singulis diebus per integrum mensem à noua luna incipiendo Epileptico exhibitus, si diætæ simul habeatur ratio exquisita, certissimè morbum tollit, malignitatem expellendo, & vniuersi corporis partes corroborando.

Balsamus sanguinis humani: Recipe sanguinis hominis sani lib. j. Alcohol vini opt. vnc. ij. post debitam digestionem in fimo equino per sesquimensem aut, aut septimanas plures, donec videlicet aqua appareat gemina, inferior rubea, superior alba, quas ambas separatim serua remotis fæcibus. Vtraque in caduco, capitis doloribus inueteratis, cerebriq; affectibus aliis insignes præstant vsus; Memoriam confortant; Spiritus animales recreant: Loquelam vel amissam vel impeditam restituunt: Venena expellunt: Angustiam pectoris leniunt: Pulmones impuritatibus infectos ab iis expediunt: Sanguinem purificant: Inprimis verò neruis mirificè opitulantur; aliosq; insignes vsus in tota medicina obseruatis subinde cæteris ad bene medendum necessariis, exhibent. Dosis est à scrupulo ß ad integrum.

Aqua sanitatis antiquorum arcana: Recipe sanguinem hominis iuuenis & carnosi lib. j. Adde succi florum chelidoniæ maioris, & mellis virginei, seu primi, prius despumati, tantundemq; salis communis torrefacti man. j M. adde pulu zingiberis, macis. caryophyll. cubebarum galangæ masticis, cardamon i. gran. iuniperi, cinnam. an. vnc. ß. xyloaloës drach. v musci optimi, an bræ grifeæ in aqua rosᷓ. dissolutorum ana scrupul j. recondantur omnia in vase vitreo capaci, subtus terram defodiendo per quindenam, postea destilla, & quoslibet liquores auctis ignis gradibus, successiuè egredientes serua. Iisdem vsibus inseruiunt, quibus præcedens Balsamus: commodè itaque ex vehiculo appropriato eorundem aliquot guttulæ ad eosdem affectus sumuntur.

Studiosé quædam omittimus hic, quæ de cura morborum magnetica ex sanguine hominis ægrotantis dici possent: sed Doctor Burkgrauius illa dextré describit, quare eò te reduco. Sunt & alia adhuc arcana de sanguine humano, illa suo tempore erunt clara.

Hæc de Sanguine, nunc de Menstruo fœminarum sanguineo:

Mensium seu sanguinis menstrui in fœminis vsitata ☽ per genitalia fluentis præparationes quædam sunt paucæ: Vsus verò internus penè nullus, nisi quod à perditissimis scortis insano amore exæstuantibus, ausu planè temerario, suis à quibus se obseruari mutuò volunt amatoribus propinatus, totius corporis deuastationem, vitæq; dispendium sæpe attulisse visum sit, siue is ingenita quadam malitia, vt multi crediderunt, siue quantitate solum, & copia, siue quod excretus, tanquam optimum cito corruptum, peccare dicatur; cùm tamen longè alius sit philtrorum progressus, origo, & modus. Conciliari quidem amorem posse, non est dubium, vt antè dictum, sed eundem rebus noxiis extorquere velle, extremæ dementiæ, & prostitutæ pudicitiæ signum est. Cæterùm experientia deprehensum est, Zenith iuuencularum (punctum verticale) seu sanguinem menstruum primo erumpentem, cum aceto squillitico ex laciniis eodem rubore infectis extractum & potui datum vnicè auxiliari comitialibus inueteratis, etiam hæreditariis, seu transplantatis, vt causa non sit nulla, quamobrem peritæ obstetrices recens natis infantibus ex vena vmbilicali iamiam resecta, guttas minimum tres statim per os infundunt, securis postea, & per omnem vitam suam ab insultibus epilepticis liberum iudicatis. Aiunt quidem, podagras, strumas, parotidas, panos, sacros ignes furunculos, tractatione menstruatarum mulierum leniri, sicuti & ex gestatione portiunculæ vestis ita infectæ, tertianas quartanasq; curari: Comitiales item morbos ac insanientes seu rabiosos sanari illitu, nec forsan eius rei desunt documenta: Hoc scimus, mensium vsum externum ad extinguenda erysipelata extremarum partium sæpius multis profuisse: Raro aut nunquam inuasionibus aliquid passis. Applicatio est talis: Recipe laciniam cruore menstruo sanioris fœmellæ infectam, macera in aceto rosaceo, donec idem acetum discoloretur, & fluor omnis extractus sit: Hoc aceto imbue leuiter syndonem rubeum, aliquoties membro affecto circumplicabilem, & relinque tantisper circa locum affectum, donec sponte syndon exsiccatus fuerit, quem denuo priori liquore imbutum applica, omnem paulo post ruborem & dolorem euanuisse constabit.

Zenith iuuencularum ad morbum comitialem etiam sic præparant: Zenith rubeum, hoc est, secundinas recentes prius spiritu vini:

vini lotas & maceratas, inq; vitro bene clauso in fimum equinum recondunt, vt nimirum spatio 3. vel 2. mensium in aquam limpidissimam & redolentem bene dissoluantur: Huius cochleare j. exhibent epileptico in & ante paroxysmum: postea continuatis iisdem dosibus toto tempore Lunæ decrescentis.

Zenith iuuenculæ in ignem proiectum sistet eum, sed cum dispendio illius virginis, à qua fluxit, quia mori debet. Aliæ multæ de Zenith proferuntur virtutes ad militiam, ad venena ab extra contra venena, veluti Crollius noster. Hæc omnia suo destinato loco pluribus trademus, ac cum Deo communicabimus. Hæc de Sanguine, nunc de Cerebri agemus præparationibus.

Præparatio cerebri 1. Recipe cerebrum integrum cum spiritu vini alkoholisato putrefactum, huic adde magisterii perlarum, corallorum, ana vnc.ſ. Diacastorei, Diamoschi, vnc.j. Spiritus vitrioli Philosophici vnc.ij. sem. pœoniæ, anacar. ana vnc.j.ſ. mixta cum nouo ſ. v. vicissim circulentur in Pellicano per B. M. ad tres vel quatuor septimanas: Quibus præterlapsis, manda destillationi, & separa inuicem liquores, oleum inde cum spiritu rectifica, salemq; ex fæcibus resolutum, redde destillatis, & fac per circulationem, vt ex oleo, & sale, & spiritu fiat vnio, sic tenebis secretum secretorum.

Cerebri præparatio 2. Recipe cerebri microcosmi recentis de sano homine lib.j. vel in totum, salis vitrioli, vel vitrioli Romani lib.ſ. Florum lil.conuall. Tiliæ arboris, chelidoniæ maioris, lauendulæ, saluiæ, ana m.j. Caryophyllorum, cubebarum, cinnam. gran. iuniperi ana vnc.ſ. Xyloaloës drachm.iij. Musci opt. ambræ griseæ ana scrup.ſ. Spiritus vini puri ad eminentiam trium digitorum, M. Recondantur omnia in vase vitreo capaci, subtus terram defodiendo per aliquot septimanas, postea destilla, & habebis pretiosos liquores.

Cerebri præparatio 3. Recipe integrum cerebrum cum vnc.xij. sanguinis puri ab homine sano: His coniunctis, affunde tincturæ Aloës, Myrrhæ, Mellis, Thuris, Castorei, ana ad eminentiam trium digitorum, putrefiant per sex menses, deinde destilla per retortam, spiritum, atque oleum, rectifica cum spec. Diamoschi, & confect. alkermes, ana vnc.ij. & habebis liquores diuinos ac miraculosos, sale (nota proprio) impraegnatos.

Cerebri præparatio quarta: Recipe destillatum arcanum ex cerebro primum (videlicet vnc.viij.) huic adde essentiæ sanguinis humani vnc.ij. Tincturæ Solis veræ vnc. ſ. Tincturæ Lunæ veræ vnc.j. Essentiæ perlarum vnc.j. corall. vnc.j ſ. cinnamomi, anisi, drachm.ii j. circula, ac destilla, & habebis thesaurum, donum arcanumq; naturæ diuinissimum.

Quinta præparatio cerebri à nobis est suprà descripta in lib.1. Basil. Chym. pag.90. Magist. Decimioctaui. Nunc de reliquis ex Microcosmo Medicinis.

Est etiam vsus capillorum humanorum, quam ii exoptabunt, qui prolongandis capillis ornatum quærunt, illorum enim succus destillatione prolectus cæsariem & barbam prolixas reddit. Modus præparandi est talis: Capillis hominis sani abrasis imple retortam, & per latus in vas recipiens non admodum valido sabuli vel arenæ destilla, manabit succus, qui cum tribus partibus aquæ mellis iunctus, & capillis illitus, eosdem copiosiores & longiores reddit. Istius virtutis successus fit melior, si capilli ad satietatem lardo suillo, prius probè ab omni salsedine eloto impastati, cum adiectione salis communis decrepidati lento primum, deinde aliquantulum aucto ignis gradu, sed non feruenti, ad præscriptum modum in oleum destillentur. Vulgò dicitur, si auis construat nidum ex capillis hominis alicuius, hic quotidie laborabit ex dolore capitis, &c.

Aurium sordes cum insignes vsus in conglutinandis vulneribus præbeant, à nonnullis balsamis vulnerariis dextrè admiscentur, vbi præsertim in proprio corpore vulnera consolidanda fuerint.

Saliuam humanam præsertim ieiunam non cadere adiumento Medico notum est, eandem enim mederi venenis inque os serpentum insputatum, eidem propter efferuescentiam disruptionem ponere notum est: Saliua hominis ieiuna mortificat Mercurium: Saliua ieiuna curat vulnera & alia mala externa vitia: sed saliua hominis sani ieiuno ventriculo collecta, & destillata ad eosdem affectus maiorem vim confert, si saltem ablutione & humectatione vsurpetur, quin imo eadem aqua ex saliua humana destillata, mirificè Turpetum minerale seu Mercurium præcipitatum fixat, & ab omni acrimonia liberat.

Turpetum minerale fixum.

Vnguium humanorum rasura in liquore epota etiam minima quan-

quantitate alioquin vomitum ciet, & ventriculum à grauitate seu repletione ciborum ingestorum leuat, exinde vero vomitoriũ non inelegans sic parabis: Resegmentorum vnguium humanorum in tenuissimam scobem redactorum drach. j. macera aliquandiu in vini generosi lib. j. donec nempe vngues in mucilaginẽ benè abierint, vinum per chartã Emporeticam filtra, & adiecta ß. vini vnc. j. vsui reserua: Eius liquoris drach. ij. ad drach. vj. vel vnc. j. placide mouent vomitum ac ventriculum à quibuslibet impuritatibus sine eius noxa exonerant, præterea ab experientia concomitante ratione animaduersum est, resegmenta vnguium è manibus & pedibus sumptorum super vmbilicum præsertim hydropicorum, cum petia ligata aluum turbare; serumque educere, Vltra tamen horam j. ibidem relinquenda non esse prohibet subsequens fluxus vehementior, si secus factum fuerit; In vnguibus itaque vigent potestates cyclaminares & colocynthiacæ, succus enim cyclaminis vel colocynthidis similiter vel per se vel cum vnguentis aliis, quale est vnguentum de Artanida vtrumque maius & minus ventrem subducunt. Si huius liquoris partem j. miscueris cum part. ij. olei smegmatis venetiani, præsentissimum habes medicamentum ab extra ad colicas passiones.

CAPVT II.

De cranio humano lacte, secundina & ossibus.

INTER Medicos, tam antiquos quàm recentiores constat craniũ humanum summum esse specificum in curanda Epilepsia, fœminæ laboranti cranium muliebre, viro, masculũ adaptant: Eius præparationem hermeticam talem describimus: Recipe vnum aut alterum cranium recens, exquisitissimè et omni carne denudatum, hoc in frustula aut ramenta concisum in cornutam aut retortam, vt vocãt, immittatur, cuius tubo adhæreat capax recipiẽs, ne strictius spirituum vi & copia, ex retorta arenæ immersa & inhumata prodeuntiũ, dissiliat. Distilla donec ex cornuta spiritus albidi exierint in vas recipiens, quo viso ignem continua, donec omnes effluere desierint: Hoc ex perspicuitate recipientis cognosces; quo cognito ab ignis continuatione cessa, & per se vasa sensim refrigescant,

finito, ac XXIV. horis conquiescere permittito. Ex recipiente tandem liquor subalbidus effundatur, cui rubrum oleum sanguinis instar supernatabit: fæces nigræ carbonis instar in cineres albos reverbera, & cum aqua Pæoniæ lege artis, soluendo, filtrando atque coagulando, indè redige in salem: liquorem destillatum vel per se rectificare vel à vitriolo Vngarico rectifica, deindè cum sale redige in magisterium: Huic magisterio adde magisterii perlarum & corallorum ana ʒ. j. Diamoschi, Diacastorei, ana ʒ. S. Spiritus vitrioli veri guttas XXIV. olei de seminibus Pæoniæ, guttas XX. mellis anacardini vnc. j. mixta circulentur in pellicano in B. M. per tres aut quatuor dies: Dosis scrup. j. vel per se vel cum appropriato. Qui tantum tempus in hac operatione nolunt insumere, viam compendiosiorem hanc habent. Vt scilicet sumant vnum aut alterum cranum, recens excarnatum, & nunquam sepultum, quod in frusta comminuant, aut ramenta, ex quibus destillatione per retortam, liquor cum spiritibus, vt supra extrahatur: quod vno die perficitur, atque totus hic liquor bis per se rursum destilletur, ad maiorem puritatem inducendam. Quæ operatio integrum diem non exigit. Cuius liquoris vnciis quatuot si castorei recentis drach. j. diamoschi dulcis, confectionis alkermes ana drachm. ſ. mellis anacardini vnc. j. addideris, simulque omnia probè miscueris, & rursum ex alembico igne cinerum sublimaueris, corallorumque & perlarum essentiæ cum spiritu vitrioli extractæ ana drach. j. necnon olei succini guttas XX. oleorum Cinnamomi & Anisi ana guttas X. addideris, scrupulumq; istius mixtionis adhibueris ex aliqua conuenienti aqua, mira percipes, si ab vna ad alteram Lunam, eius vsum non intermiseris.

Præparatio alia: Recipe tria, aut quatuor, aut etiam plura crania, quæ parum diu in terra delituerint: ea in frusta contundantur, quæ prius vino optimo detersa & mundata, posteà in vinum album infundantur, in quo Caryophylla, macis, flores rorismarini, lilii conuallii, tiliæ, calend. saluiæ macerata fuerint: Quod bis aut ter subindè repetendum, vt hoc infusionis vino optime imbibantur. Atq; sic parata craniorum frusta in cupellam terream

non vitreatam immittantur, quæ in furno reuerberationis, Athanore dicto, posita, flamma carbonum, non ligni, in calcem aut cinerem redigantur albissimum. Qui quidem cinis in matratium vitreum iniiciatur, cui tantum aquæ rorismarini superfundatur, vt quatuor aut quinq; digitos superemineat. Obducatur firmissimè luti vas, quod ab abiete & cera constet Hispanica, ne quid expiret, atque in B. M. bulliente collocetur, in quo, ad quatuor aut quinque dies in digestione & circulatione retineatur: quo tempore aqua lixiuii instar, cranii sale tingetur ac impraegnabitur. Refrigerato vase, aqua per inclinationem effundatur, & materię recentem aquam superfunde denuo, vt noua fiat digestio & circulatio, vt supra: idq; toties iteretur, donec totus sal in aquas transierit: istius sale aquæ impraegnatæ, vel dimidium cochleare argenteum propinari potest in curationem vel præsentis vel futuræ epilepsiæ chronicæ. At si ab ista aqua salem separare volumus, omnes istæ aquæ impraegnatæ in alembicum profundantur, ex quo destilletur aqua à sale, qui in fundo alembici remanebit: quem si animus est puriorem reddere & Chrystallinum, solutionibus, filtrationibus, coagulationibus identidem crebro repetitis, ad summam puritatem adducetur: qui & solus pretiosissimus est, ac magnæ virtutis, si essentiis corallorum, perlarum, & id genus aliarum rerum antepilepticarum, commixtus fuerit, &c. Nunc videbimus & alias confectiones medicamentosas cum cranio humano. Aqua Epileptica: Recipe suo tempore sex aut septem vel plures, si velis hirundinum nidos, cum ipsæ lanugine cooperiri incipiunt. Has integras in alembicum proprium coniice, destilla & aquam inde effluentem asserua. Dein fæces residuas in fundo subsidentes in cinerem, qua decet, arte, redige, ex quo sume lib. ß. cinerum cranii humani, & si fieri potest, non humati vnc. iij. Castorei vnc. j. ß. Pulv. visci querni vnc. j. succi rad. & fol. Pæoniæ vnc. vj. Aquar. flor. hyssopi. Flor. tiliæ arboris, lilii conuall. ana lib. j. Aceti stillitici lib. ß. quibus infunde aquam omnem, quam ex hirundinibus elicuisti: macerentur omnia per aliquot dies ad ignem balnei, dein per cineres aut saltem per Balneum vaporosum ad integram siccitatem destillentur: ea enim ratione aqua ἐμπύρευμα non redolebit

lebit, sed cum omnibus suis qualitatibus integris & requisitis effluet. Hæc aqua per se sola, sale proprio imbuta (præmissis tamen per mensem integrum generalibus remediis conuenientibus) ad medium cochleare sumpta mirabiles effectus prodit.

Epilepticum Medicamentum.

Primò Vitriolum ad flauedinem calcinatum imbibere conuenit Spiritu vini, vt fiat massa. Huius accipe libram j. & semis. Rasuræ Cranii Hominis iustificati. Visci querni. Vngulæ Alcis. Granorum Pæoniæ ana vnciam j.

Omnia scindantur & tundantur, postea mixta destillentur per retortam seruatis gradibus, vltimò violento igne pellantur. Huius egressi liquoris libra j. rectificetur in Balneo Maris supra. Castorei. Specierum Diamoschi dulcis ana vnc. semis. Anacardi drachm. sex.

Postea adde spiritus vini lib. 4. Salis Pæoniæ drachm. j. Liquoris Perlarum & Corallorum ana drachm. j. Olei Anisi. Succini ana scrupulos duos. Misce & digere in Balneo per mensem.

Vsus & Dosis.

In aqua Pæoniæ datur de liquore dicto cochleari semis vel integrum nouem dies continuando, post exhibitum medicamentum per tres horas maneat ieiunus.

Oleum ex caluaria, Andemaci. Caluaria in puluerem contunditur: is vino stillatitio, vel aqua betonicæ irrigatur paululum: Deindè vasi fictili vitreato imponitur, quemadmodum supra de lignis distillandis diximus: & per descensum super aquam Pæonię, quæ subiecto vasi infunditur, oleum extillatur, hoc postea in fimo digeritur, corrigiturque & per cineres calidos rursus euocatur, dum clarum fiat. Peculiare ad morbum comitialem auxilium.

Oleum cranii humani, Rubei. Elimantur primò tria, aut quatuor ossa cranii, aut conteruntur ferreo pistillo, cum difficilè admodum terantur, & in recurua cucurbita ponuntur sexq; diebus fimo equino aut balneo calentis aquæ obruuntur, deindè per retortam, igne primum mediocri: mox vehementi. Oleum post aquam exit, colore quidem aureo, sed retro odore: quod doloribus etiam ventris, coli præsertim maxime laudatur.

Essen-

Essentia cranii humani Quercetani. Recipe rasuram cranii hominis non humati, super eam infunde spiritum vini saluiati, vt supernatet [illegible] digitos, digerantur simul in balneo per dies quatuordecim, vase clauso, deinde destillentur per retortam, dando ignem per gradus, more aquæ stygiæ, rursus infunde destillationem capiti mortuo prius contuso, putrefiant per dies octo, & destillentur, vt prius [illegible]. Demum circulentur omnia simul per aliquot [illegible] suo saluiato menstruo, in fundo remanebit cranii essentia, coaguli instar: cuius exhibeas scrup. ß. cum aqua florum tiliæ in paroxysmo, & ante paroxysmum epilepticum.

Essentia cranii hominis aliter: eiusdem. Recipe rasuram non humati cranii, decoque cum melissæ spiritu, & betonicæ decocto, effunde priorem aquam, iterumque nouam affunde, donec nulla vis cranii amplius remaneat. Tum aquas omnes in baln. M. euapora. Remanet in fundo coagulum, quod iterum resolue, euapora & coagula, tantisper dum igne lentissimo materia in fundo remanens, sublimari possit. Hoc sublimatum multum confert epilepticis, & aluum sine perturbatione (quamuis copiose) mouet.

Puluis calefaciens & siccēs caput: Rondeletii. ℞ cranii ʒ.iiij. cineris cuculli, hirūdinis, an. ʒ.ij. cineris priapi tauri, vel castorei ʒ.ß. galangæ ʒ.ß. sacchari quantum satis est, misce & fiat puluis. Detur mane sorbendo parū vini albi, diluti aqua betonicæ vel gallitrici.

Puluis contra morbum caducum regis Daniæ. Recipe cranii hominis furis suspensi, tosti ac triti ʒ. j. semin. pœoniæ ǧ. iij. misce & fiat puluis. Detur cum aqua lauendulæ ad quantitatem vnius cochlearis ægroto tempore matutino. Postero & tertio die fac idem.

Puluis epilepticus alius. Recipe cranei hominis, coralli rubri, semin. pœonię, an. ʒ.j. misce & fiat puluis, de quo detur trib. vicibus, mane, meridie & vesperi, cum brodio, vel aqua appropriata.

Puluis Epilepticus alius. Recipe cranei hominis, sem. pœoniæ, sem. gallitri, vel radic. eius, radic. tormentillæ, misce & fiat puluis, dosis ʒ.j. cum brodio pulli, semel in septimana, præcedenti purgatione cum pillulis cochiis. Probatum. Angeli de Tarento.

Hermeticum Epilepticum. Destilla aquam è craneo hominis, rectifica adhuc semel super craneū per retortam, postea adde per-

larum præparatarum, radic. pœoniæ, Diamoſ. dul. ana ʒ.ß. caſtorei ʒ.j. macis ℈.j. mellis Anacard. ʒ.j.ß. rurſus vna cum aqua cranii deſtilla. Doſis eſt cochlear. j. poſt & antè caſum.

Tragæa Epileptica: Recipe ſpec. pleres, archont. diamuſci, dianthos, diacalaminthos, ana ʒ.j. macis, cubebarum, caryophyllorũ, an. ʒ.ß. gra. pœoniæ, coral. rub. cranei hominis, carui, an. ℈.j. zingiberis, piperis longi, an. ℈.ß. ſacchari ℔.j. miſc. ac fiat puluis.

Puluis D. Pleningeri Epilepticus. Recipe cranei humani de parte anter. rad. pœoniæ ℥.ß. rad. tormentillæ, viſci quercini, an. ʒ.ij. pulueriſata miſceantur, doſis ʒ.j. cum aqua pœoniæ.

PODAGRICVM.

INCIPIENS & leuis podagra, ſecundum Seuerinum, vno vnguento ſeu balſamo curatur, mixtionem admittit reſoluentium, mitigantium & corroborantium.

Podagra confirmata, quæ radices difficulter reſolubiles vel in ſanguine, vel in carnibus, vel in ipſa Synouiâ poſuit, non ſolis externis balſamis reſoluentibus, mitigantibus & corroborantibus curari poteſt. Itaq; purgationes podagricæ adiungendę, mundificantia, diaphoretica, diuretica per madores, inſenſibiles tranſpirationes, conſumptiones & perfectas ablationes, euacuantia podagrica tamen & conſentanea accerſemus.

Paracelſus dicit ad curationem Podagræ requiri tria, reſoluentia, mitigantia, corroborantia.

In reſoluentibus Paracelſus commendat Arcanum Corallinũ: item ſequentẽ puluerẽ Artheticũ: ℞. Hermodact. turpeti optimi, diagrid. fol. ſennæ, raſuræ cranii, ſacchari, ana ʒ.j. miſce & fiat puluis ſubtilis. Doſis ʒ.ß. mane ex aqua illa Arthetica per dies 3. vel 4. Purgat ſecure & leniter omnes defluxiones Podagricas.

Loci mitigantium ſequentia duo balſama vſui eſſe poſſunt balſam. 2. Crollii: Inter corroborantia & defluxionem impedientia numeretur ſpiritus vitrioli vſus cum ſale perlarum, & vinum Paracelſi medicatum è caryophyllata & acoro, quod defluxiones exiccat & impedit.

Aqua Epileptica: Recipe iiij. aut v. hirundinum nidos, quos in fruſta cum ipſis plumis ac lanugine, & viſceribus diſſecabis: co-

quan-

quantur in v. aut vj. hydromelitis sextariis, eo modo quo aliæ carnes in olla elixantur. His adde rad. & sem. pæoniæ, angelicæ, visci querni, rasuræ cranii humani, cornu ceruini, gran. iuniperi conquassatorum, fol. dictamni, melissæ, betonicæ, thymi, hyssopi, ana q. voles, iusculum prælo fortiter exprimatur, ac percoletur, expressioni aut colaturæ sequentia adiiciantur: macis, nucis moschatæ, caryophyllorum, cinnamomi, ana ʒ. ij. castorei ℥. ß. flor. purpureorum anagallidis, liliorum conuall. Tiliæ arboris, rosmarini, saluiæ, betonicæ, ana p. j. aut duos, croci ʒ. ß. camphoræ ʒ. ij. aquarum florum primulæ veris & calendulæ, ana ℔. j. macerentur simul omnia ad aliquot dies, deinde fiat liquoris destillatio ex arte: Cuius & in ipso paroxysmo, & extra ipsum, prout morbus exigit, exhibeatur semicochleare.

Antidotus cephalica maior Quercetani: Recipe extracti cephalici maioris ℥. ij. magisterii cranii humani ʒ. j. ß. salis cranii ʒ. ij. essentia castorei ℈. iiij. spec. diambræ, diamoschi dulcis, ana ʒ. j. ol. caryophyllorum, nucis moschatæ chymice extractorum, ana gutt. x. syrup. conseruæ citri q. s. vt fiat antidotus vel electuarium mollis consistentiæ: dosis ℈. j. formabis inde si voles, exiguam pillulam, aut de ea parũ dissolues in aqua cephalica, morbo, qui expugnandus est, congruente. Hæc antidotus iuuat inprimis ad omnes cerebri affectiones, eiusq; substantiam, facultatem animalem mirifice corroborat: prodest apoplexiis, paralysibus, epilepsiis, vertiginibus, fumosq; vaporosos, qui in sublimi cerebri regione suspensi, somnolentiam, torporem & stupiditatem plerumq; inducunt, dispellit & discutit. memoriam roborat: oculorum hebetudinem acuit, ad aurium tinnitum & surditatem confert: & humores lentos ac crassos tanquam horum malorum caussas antecedentes extenuat & dissipat: sed generaliũ tamen vsus semper præmitti debet.

Aqua epileptica: Recipe flor. tiliæ m. iij. lilii conuallii m. v. sem. pæoniæ puluerisati ℥. ß. vini optimi ℔. v. infundantur per dies quinque, postea destillentur lento igne balnei, in destillato macera. Flor. rosmarini m. ß. lauendulæ m. p. herb. rutæ. m. ß. flor. betonicæ m. ß. stœchados Arabic. p. j radic. pæoniæ ʒ. ij. ß. fraxinellæ ʒ. ij. scyllæ præparatæ ʒ. j. ß. pyrethri ʒ. ß. visci querni ʒ. ij. castorei ʒ. j. caryophyllorum ℈. ij. nucis mosch. ℈. j. rasuræ vn-

gulæ calcis, cardamomi, ana ℈.j. macis ʒ.ß. cranei hominis ʒ. j. corall. rub. calc. ʒ.j. calcis ſmaragdi ℈.j. mithridatii ʒ.iij. digeſta omnia deſtillentur denuo. Alio modo etiam ſic deſtillatur ſimpl. Recipe ſcobis lig. cypreſſi ʒ.ij. viſci querni ʒ.iij. pœonię ʒ.j. raſurę cranii humani. c. cerui opt. an. ʒ.j.ß. aqua cinnamomi & flor. pœoniæ, an. q.ſ. ad eminentiam trium digitorum, ſtent in digeſtione per menſem, & deſtillentur ad ſecundum cohobium. Deſtillatum miſceatur cum ſaccharo vitriolato ad acorem.

Puluis ad capitis dolorem: Rondeletii. Recipe cranei de hominibus ℔.j. cornu cerui ʒ.iij. coralli rubri, caryophyllorũ, macis, cinnamomi, coſti, ana ʒ.iij. cyperi, ſquinanthi, ſtæchados, ſpicæ nardi, ana ʒ.iij. Vrantur omnia ſimul in furno vaſi crudo impoſita, id eſt, fictili crudo nouo: fiatq; puluis.

Pilulæ epilepticæ: Recipe cranii humani ʒ.ij. pulpæ colocynthidis, trochiſcorum alhandali, ſtœchadis Arabici, caſtorei, ana ʒ.j. hieræ Galeni ʒ.iiij. agarici, turpethi, ana ʒ.j. cum aqua pœoniæ, vel ſyrupo de ſtœchade fiant pilulæ.

Tabellæ pretioſæ epilepticæ. Recipe myrrhę ſelectæ, corall. rub. raſuræ eboris, cornu cerui, ana ʒ.ß. ſem. pœonię, viſci quercini, cranei humani, an. ℈.j. cum ſaccharo in aqua lil. conuall. diſſoluto F. morſuli pondere ʒ.ij. mane ac veſperi ſumantur.

Morſelli epileptici. Recipe ſpec. diambræ, diamoſchi dulcis, diaplires, ana ʒ.ß. cubebarum, nuc. muſchatæ, an. ℈.j. ſem. pœonię, cranei humani, an. ℈.ß. conſ. pœonię, lauendulę, anthos, tilię, calami aromat. ana ʒ.ß. ſpec. aureæ Alexand. anacardin. hieræ logod. ana ʒ.ß. ſacchari penidii ʒ.iij. adde ſacchar. q.ſ. Fiant Morſelli cum aqua florum tiliæ.

Miſtura epileptica. Recipe flor. lil. conuall. flor. tiliæ, pœoniæ, ana ʒ.vj. pul. rad. pœoniæ, cranii humani vſti, an. ʒ.j.ß. piſtatæ, viſci querni, an. ʒ.j. cum ſyrupo, flor. pœoniæ. Fiat miſtura.

Hactenus de medicamentis ex cranio humano, paucis nunc audiemus quid lac humanum poſſit præſtare in ſuo interno. Lac humanum omnium dulciſſimum eſt, maximeq; nutrit: Ideoque etiam phthiſi & hectica conſumptis ex ipſa mamma exſuctum mirifice prodeſt. Lac humanum cum vitriolo albo ana deſtillatum, vt phlegma ſaltem prodeat, relictis acutioribus ſpiritibus, medetur in-

tur inflammationibus oculorum & mammarum, illis placide instillatum, his verò linteolis applicatum. Ex eius butyro prius nempe cum vino generoso & aqua euphrasiæ ana æqualibus partibus macerato, postea cum sabulo teneriori misto, si per alembicum humilem l.a. oleum fiat, oculorum ὑποχύσια seu suffusiones tollit, & ab iisdem præseruat, vna tantum vel altera guttula quotidie bis terve instillata. Ex butyro præterea lactis muliebris excellens conficitur ophthalmicum hoc modo: Recipe butyri humani ℥.j. laua cum aqua rosarum, donec à sero omni bene mundatum fuerit, illud postea igne lento funde, & sensim affunde aquæ ex eodem lacte destillatæ cum vitrioli albi ℨ. j. continue mouendo cum spatula lignea: in fine adde tutiæ præparatæ & in tenuiss. Alcohol redactæ parum, vt F. linimentum molle: Quod deinceps in maiorem cantum oculi, leniter aliquoties immissum, alligato externe super oculum sacculum flor. camomillæ repleto, omnem ophthalmiam subitò aufert.

Aqua ad visum Petri Hispani: Recipe sem. fœniculi, petroselin. apii, sileris mont. carui, anisi, gallitrici, rad. chelidoniæ, acori, betonicæ, agrimoniæ, tormentillæ, rutæ, verbenæ, ana part. æquales. Terantur & parantur prima die in vrina pueri virginis: secunda in vino albo: tertio in lacte mulieris: quarta die destillentur hæc omnia, & serua, vt balsamum, & obtura vas, ne respirare possit. Visum acuit, & oculos clarificat, & maculas & panum delet: Estq; aqua ad oculorum caligines præstantissima.

Epithema frontale Heurnii: Recipe farinæ hordei m.ß. cum lacte muliebri & aceto rosaceo, paucoq; oleo rosato, pultis in forma, duabus sindonibus excepta admoue fronti.

Secundinas in vsum etiam trahi à peritioribus neq; dictu neq; factu absonum est: Excrementitium enim licet aliquid redoleant, ab vsu tamen, quam natura ipsis dedit alioquin magnū, medicus vsus abesse nequit. Neque singula atq; adeo vilissima, posteaquā è naturali vsu exempta fuerunt, inutilia fieri occipiunt: sic enim entia medica etiam abiectissimis tandem prodeunt: Entia verò medica sunt efficaces essentiæ omnem vim medicam complexæ, si calcinentur secundinæ recentes in clybano, donec in puluerem redigi possint ad strumas colli seu gutturis tollendas, mirifice ab

aliis commendantur ʒ. ß. eius pulueris exhibetur in haustu aquæ carneoli vel osseę. Germanis Hardriegel: Plinius vocat virgam sanguineam: idq; quotidie, Luna tamen decrescente.

Alii eundem puluerem in affectibus hystericis laudant, si pręsertim eius ʒ. ß. in infuso fol. senæ ʒ. vj. & rad. mechoacana ʒ. ij. in tribus libris vini, vnc. aliquot, per aliquot dies exhibeatur.

Ad perditissima filtra prætcrea quibuscunque modis intra corpus sumpta ex secundinis talis præparatur antidotus: Recipe secundinas recentes, eas à vena vmbilicali diligēter separa, reliquum in clibano igne moderato exsicca, vt possit in puluerem abire: Huius ʒ. ß. exhibe cum extract. theriaces ana: idq; bis, singulis vicibus sudoribus prouocatis, symptomata tandem cessabunt, ac integritati suæ corpus restituetur.

Ex sulphure humano etiam fit per artem aqua ac oleum ad Medicinam; Exemplia gratia: Recipe sulphuris humani quantum placet, exsiccetur in aëre vel etiam furno, igne tamen lento, postea per retortam destilla igne primum leni, prodibit phlegma, & tandem cum albis spiritibus oleum, postremo igne vehementiori vrgendum: Vtrumq; per B. rectificatum serua. Aqua tollit oculorū pterigia, seu vngues & panos, Arabicis sobel dictos: Reliquis tamen passionibus tunicæ coniunctiuæ adnatæ sæpe obuenientibus medetur, gutta nempe j. atq; altera instillata. Oleum achores & tineas capitis tollit: Erysipelas exulceratum, lichenes, impetiginesque saltem illitu curat: Podagricos dolores & tollit. In eodem oleo aurum signatum pondere suo deprauatum extinctum, pristinum pondus vel etiam maius recuperat: Nonnulli eiusdem beneficio etiam Mercurium coagulari affirmant. Plura alia recenseri possent ex sulphure humano parerga. Stercus humanum vidi aliquando à vetula fuisse applicatum puerulo in summo dolore dentium, & paulò post cessauit dolor, indeq; fuit curatus. Idem vidi applicatum ad digitos aliaq; & inde multa processerunt bona. Et videlicet de magnetica illa, per quam omnes penè morbi applicata sua mumia curari possunt, sed quia in tam fœtida materia pręter modum exerceri minus liberale censemus, hic subsistemus, & ad reliqua medicamenta ex microcosmo desumta nos accingimus.

Offa humana etiam vſum aliquem inueniunt in medicina: Paracelſus tom. 4. cap. 2. pag. 17. talem cum eis iubet præſcribere puluerem ad podagricos dolores, vt: Recipe oſſium hominis, ſcammoneæ, hermodactylorũ, turbith, ſenę, zuccari taberzet ana: ex his confice puluerẽ, de quo mane ac ſero præbe edendam ʒ. ß. pro vna vice. Puluis hic ab ægro fluxus omnes ac tartareos morbos eximit, eo modo, vt res reſoluat. Operationis autem vis ex eo procedit, quod oſſa ex proprietate ſua miracula edant, cætera autem ex vi ſpecifica materiam reſoluant. Sicut enim aqua vini Tartarum reſoluit, ita ſimplicia hæc fluxum podagricum liquefaciũt. Interim dum hæc fiunt, doloris locum inungere perges, indies bis, balſamo tali: Recipe mumiæ patibuli, illam deſtilla, & pro exigentia vtere, &c. de hac in ſequentibus.

Balſamum Podagricum cum oſſibus humanis Crollius noſter ſic deſcribit: Recipe olei mandibularum inferiorum, veterum equorum, tempeſtatibus diu expoſitorum, vel olei ex oſſibus hominis (violenta morte, reſte vel rota perempti) ſiccis, ſoli & lúnæ multis annis expoſitis. Vel olei è ſanguine coruino. Cuiuſcũq; huius olei aliquoties prius per ſe rectificati ſumatur ℥. ß. Olei laterini, Terebinthinæ, Iuniperi, ana vncias tres, miſce & deſtilla omnia adhuc ſemel in balneo, & poſtea vngatur locus affectus, è veſtigio tollit omnes dolores podagricos è frigida cauſſa ortos.

Oleum ex oſſibus humanis Euonymi. Ex oſſibus magnis mortuorum hominum concidantur fruſtatim: ſine, vt excandeſcãt in igne: ignita pone in caſſula aut olla, in qua ſit oleum commune antiquiſſimum, & ea extingue: & quamprimum inieceris fruſtũ in ollam olei, mox ilicò operculo claude, vt vidimus in oleo philoſophorum. Hæc oſſa aliquot horis imbibita contunde per ſe (abſque illo oleo quod ſuperfuit in olla) & pone in cornutam, & deſtilla vt oleum philoſophorum: ſerua, ac vtere. Res magna eſt ad omnes dolores iuncturarum. Eryſipelata etiam curant oſſa humana de patibulo ſumpta, modo methodicè appropriatis.

In vſum etiam Medicum veniunt calculi ex homine exſecto & ſponte concreti: Item ſperma humanum, de quibus ſic audi. Paracelſus lib. de morbis ex Tartaro tract. 2. cap. 1. exponit potentiæum ad calculum totius corporis tollendum. Illud autem deducit ex-

[illegible] ex ludo, quo nomine appellat calculum humanum. Eius genuina præparatio hæc eſt: Recipe calculi humani exſecti vel excreti ſufficientem quantitatem, calcina igne primum moderato pòſt validiori, deinde puluerisatum cum ſulphure & nitro æqualibus portionibus reuerbera, donec in puluerem ſubtiliſſimum vertatur: poſtea ſolue cum ſucco berberis clarificato in leni cinerum igne, donec totus ludus ſolutus ſit: relictis exiguis fæcibus, abſtrahe menſtruum per deſtillationem, vel euaporationem, & manet ſal ipſum in fundo, quod tandem in marmore loco frigido humido expoſitum vertatur in oleum ſeu liquorem: huius g̃. vj. ad ℈. ß. In vino exhibita Luna decreſcente, potenter ipſum calculum in humano corpore hoſpitantem ſoluunt, & per vrinam expellunt. Huic eleganti præparatione æquiualet hæc ſequens, earundem virium, eiuſdemq; vſus ſed facilior: Recipe pulueris ludi ſeu calculi humani ℥. j. olei tartari per deliquium facti ℥. ij. miſce & in martratio digere, per quindenam, poſtea eodem temporis ſpatio exſicca, lento igne arenæ extremo pulueriſa, & cum ſpiritu vini ad ſatietatem extrahe, ſpiritum vini leni balnei calore euoca, & manet oleum coloris ſpadicei: cuius guttæ iij. vel iiij. in aquis equiſeti maioris & petroſelini ana quotidie ſemel exhibitæ, calculū, omnemq; impuritatem tum renum, tum veſicæ, ſine omni difficultate prius ſolutum per vrinam expellunt. Vterque ex ludo humano præparatus liquor arcanum eſt haud ſpernendum: petitur enim proximè ex ſignatura rerum interna, quæ euidenter teſtatum facit, vbi malum aliquod vel morbus, ibi proximè à natura remedium ſuppetit opportunū, ne nempè longius ſit emendicandum. Sunt quidam qui ſine præparatione ipſum calculum humanū contra calculum exhibent, ſed rarò aut nunquam ſubſequi ſperatum effectū certum eſt. Calculus enim nec à cruditate ſua ſeparatus, nec ab impedimentis excrementitiis liberatus ad operandum inefficax manet: His itaq; obſtantibus crudus ille minus ad hanc medicinā idoneus fieri poteſt. Iiſdem porrò præparationibus de calculo factis, ſubiiciunt nonnulli chryſtallos oculos cancri, & granatos, ſimiliter ad eoſdem affectus vtiles multumq; commendabiles.

Spermatis humani dignitas ſeu nobilitas ad generationem hominis deſtinata non potuit quibuſdam ſine omni iudicio in na-

turæ

tur ad arcana inuestigandæ irrumpentib. persuadere, qui ex eo quoque vniuersalem illam medicinam magni magisterii sapientum olim confectam esse iureiurando contenderent. Magnum me hercule summæ impietatis ac peruersissimæ persuasionis argumentũ, nullo non supplicio coercendum.

Nec desunt qui ad alios vsus idem attemperant, non inutiles quidem, sed tamen abominabiles: Ex eo enim conficiunt mumiã illam magneticam, hominem & cætera quibus exhibetur animalia in amorem indissolubilem quasi erga eum ex quo sperma in talem medicinam abiit rapientem. Quod si verò impotentia virilis, incantationibus, seu sæpe à personatis diabolis fit, vel aliis ludicris quibusdam rebus, sed Satanæ opere efficaciter operantibus impressa, ligatis nempe membris ad generationem à natura factis, perfecte tollenda sit, finem optimum se assecuturum non desperabit, si sperma recens nec aëri expositum in ouo sorbili cum puluere maceris diligenter mistum eiusmodi execiandam ligaturam passo exhibuerit. Mirifice enim omnem etiam inueteratam ligaturam soluit, virumq; ad procreandam sobolem efficit. In alios porrò vsus tum bonos & malos sperma humanum trahi nõ est dubium, sed quia talia summam redolent impietatem, silentio potius perpetuo sunt inuoluenda.

CAPVT III.

De Mumia & Vrina humana.

MVMIA Rhasi & Auicennæ vox Arabica, Pissaphaltum indicans. Isaac Persicam esse dicit, quæ liquamen quoddam in sepulturis inuentum notat, in quibus hominum cadauera aromatis condita multos annos seruata fuere. Abs quodam dicta est cerops, forsan, ceræ quod habeat consistentiam: Nunc enim Persis cera est; olim tamen erat liquidior. Reperiebatur tantum in Regum & Heroum Ægyptiorum sepulchris, qui vt humanum corpus sine corruptela seruarent, Myrrha, cinnamomo, aloe, aliisque pluribus aromatibus condiebant. Multos autem post annos, cum per bella milites omnia deuastarent, sepulchra funditus euertentes, in quorundam feretris liquorem quendam mellaginis instar

ſpiſſum, odoratum nec inſuauem inuenerunt: Quem cum Ægyptii Medici ac Philoſophi, probabiliſſima ratione fulti, eximiis pollere viribus arbitrarentur, ad quorundã affectuum curationẽ valere crediderunt, & dederunt; nec eos fefellit euentus: Multos ſiquidem ſanitati illius vſu reſtituerunt. Quapropter hac experientia facti audaciores hanc conditurã in aliorum præſertim magnatum ſepulchris quæſierunt; quibus inuerſis & exhauſtis, ſic enim ſaniebãt & in mortuos, tandẽ ad virorum infimæ ſortis tumulos manus iniecerunt: In quibus licet multò deterius liquamen, cadaueroſam nempe ſaniem, inuenirent, eam ipſam tamen aſſumebant, Mumiam appellabant, & ægrotis dabant: ſic ita huius inualuit vſus, vt multorum corpora ſeu peſte, aut lue Indica, vel elephantiaſi, aut pſora mortuorum, ſale & alumine conſperſa fuerint, è quibus poſt aliquot menſes, ſanies putris decidens pro mumia habita & empta ſit, &c. Paracelſus noſter in explicandis 4. Mumiis ſat clarus eſt in lib. ſuo quem vocat ærarium naturæ: Hunc ſi probè intellexeris, omnia tibi de Mumia iam dicta patebunt, ſi eſt ad manus conſule, ſin minus exſpecta noſtram editionem, ſed ad noſtra redimus. Dioſcorides Piſſaſphaltum ex Cerauniis montibus deuehi, & impetu fluminis raptam, æſtu in littus expui, inque glebas illic colligi ſcribit. Eſt ergò diuerſum Piſſaſphaltum à Mumia Arabum: ſed diſcrimen in hoc eſt, quod piſſaſphalton Græcorum eſt natiuum, cuiuſmodi adhuc hodie in quibuſdam Germaniæ locis, vt in Tranſſyluania, fluminum impetu defertur: quod colligentes incolæ, & à ſordibus purgantes, ad ceræ craſſitiẽ coquunt, & ad faces pro cera vtuntur: Vnde Erdtwachs / hoc eſt, terreſtrem & montanam ceram vocitant. Sed quia Mumia Arabum vt hodie affertur factitia eſt, eius modum ex Valerio Cordo ſic apponimus. Natiuum accipiunt bitumen, & liquefactum in hominis cadauer infundunt, & omnes eius concauas partes replẽt, cranium videlicet, pectus, ventrem, & omnia peruia oſſibus: Non enim bitumine tantum integra funera condiuntur, ſed arida oſſa bitumine complentur, & in humanam formantur effigiem. Talis eſt mumia, quæ hodie affertur, nec aliquam habet myrrhæ, vel aloes, vel balſami admixtam portiunculam, quod colore, odore, ſapore manifeſtè deprehendi poteſt. Huiuſmodi autem corpora, quæ ſic con-

ſic condiuntur, diuitum ſunt, nec afferuntur. Sed ea tantum quæ bitumine condita ſunt, nec ea propriè verum aridis oſſibus infuſum bitumen pro mumia affertur: Multi enim in Arabiæ deſertæ mediis arenis ſuffocatorum & exſiccatorum cadauera mumiam vocitant, &c. Ex temperamento Piſſaſphaltum [illegible] ditium iam dictum dicunt calidum in fine tertii, & ſiccum in ſecundo gradu. Phlegmatico frigidoque capitis dolori, paralyſi, oris [illegible], epilepſiæ mederi ferunt: Aureum dolorem granum eius in oleo iuniperorum diſſolutum pellere: cum aqua hordeacea, & ſebeſte ceruicis dolorem, & tuſſim compeſcere. Trium granorum hordei quantitate cum aqua menthæ in dolore cordis ad triduum, ieiuno ſtomacho bibitur. Pari modo ex cumini ſeu ammii liquore ſtillatitio, torminibus, epilepſiæ & apoplexiæ auxiliatur: Caput purgat: Anginæ fert opem: cum butyro ictibus illinitur: nec non ruptis, & tam internis, quam internis obſtructionibus. Pulmoni, ulcerib. veſicæ ac virgæ pota & illita, vel clyſtere infuſa prodeſt.

Puluis contra caſum ſic præparatur pro commendatione Mumiæ: Recipe terræ ſigillatæ, aut boli armeni, ſanguinis draconis, mumiæ, ana ʒ. ij. ſpermatis ceti ℥. j. Rhabarbari ʒ. ß. miſce fiat puluis.

Balſamum mumiæ: Pars humanni corporis inciſa, ex oleo oliuarum per menſem digeri ſinatur: deinde ampullæ incuruatæ imponatur, ſeparetúrque: Huius liquoris ℔. j. Theriacæ optim. ℥. vj. moſchi ʒ. j. miſceantur, macerenturq; diebus 30. atq; tunc theriaca è mumia præſtantiſſima prouenit. Huius ℈. j. ex oleo amygdalarum feliciter datur iis, qui venenum hauſerunt, aut peſte correpti ſunt, ſic vt in lecto ſudent: Laterum inflammationibus, abſceſſibus, carbunculo, & ſimilibus medetur, ad venena præcauenda, mane ʒ. j. pondere ſumitur.

Mixtura Paracelſi in Pleuriſi: Recipe Sileti ℥. j. Tartari ℥. ß. Reduc in mixturam, cum ℥. ij. mumiæ, doſis ℈. [illegible] in vino vel aqua meliſſæ.

Idem miſcet cum trochiſcis de thure ad lapidem in veſica: vide tom. 3. cap. 5. pag. 231.

Tinctura mumiæ ſiccæ Quercetani. Recipe mumiæ electæ, contuſæ, & in fruſtula diſſectæ ℔. j. Spiritus vini alcoholiſati, terebinthi-

binthinati clari menstrui, ana vt supernatet 4. digitos, indantur omnia conuenienti matratio hermeticè clauso, & putrefiant in calore primi gradus per quindecim dies, donec menstruum instar rubini tingatur: separabis per balneum menstruum, quod reseruabis ad eosdem vsus, & in fundo remanebit tibi mumiæ siccæ vera tinctura, quam circulare poteris, si voles, cum vini spiritu per aliquot dies, & hac ratione puriorem ex ipsa mumia essentiam elicies: quæ summopere conducit ad curationem omnium venenorum per se: aut si cum theriaca permisceatur in peste præstantissimum est remedium, quod satis laudari nō potest. A corruptione omnia corpora tuetur: commodè etiam ad curationem phthisis, & asthmatis exhibetur, si cum conserua helenii, & violarū permisceatur: prodest etiam pluribus aliis affectibus. Fæces verò quæ remanent, ad sedandos dolores pro topicis in vnguentis apponuntur.

Tinctura mumiæ liquidæ eiusdem. Recipe mumiæ liquidæ puræ & electæ, alcoolis vini, ana ℔.j. mixtis optimè, & vitro inditis, digerantur in fimo calenti aut baln. Mariæ per duodecim dies, post destillentur, vt decet, reitera bis destillatione: rursus digerantur per xx. dies, & destillentur tertia vice, relinquatur deindè vas in calore Balnei, aut Fimi, donec binæ essentiæ percipiantur, vna aurei coloris, & albi altera. Hæ essentiæ eligantur, circulenturque cum simili menstruo, in pellicano per plures dies, separando semper fæces, & impurum à subtili, & puro, reiteratis digestionibus, & rectificationibus, pręstantissimū medicamentum fiet. Huius exhibetur ℈.j. singulis mensibus in plenilunio epilepticis. Morbum enim mitigat, & pellit, estque illius proprium alexipharmacum: sanguinem quoq; purificat.

Tinctura mumiæ recentis eiusdem. Mumiam autem recentem & electam scinde per minima, quantum fieri poterit: indatur matratio oblongo collo, affundendo menstruum oliuarum: putrefac omnia per mensem integrum, vase clauso hermeticè, vt fiat solutio. Deinde aperto vase, transfunde materiam cucurbitæ vitreæ, quam collocabis in baln. Mar. vt vase aperto exhalet Mercurius, quod fit cum incredibili fœtore: sic remaneat, donec nullus exeat fætor, & mumia tota dissoluta sit: solutionem infunde in aliud vas, quod superest, digeratur denuò in bal. Mariæ donec prodeat in

deat in oleum crassum, & fuscum instar syrupi. Quo facto, circulabis omnia cum vini spiritu optimo in bal.M.per xx.dies, separato tandem spiritu, remanebit in fundo rubicundum, & odoriferum oleum, omnes balsami naturalis habens proprietates, quodq; venenatis omnibus & pestilentialibus affectibus valdè conducit. Cape huius sic præparatæ mumiæ ℥.ij. vini alcootis optimi ℔.ij. circulentur in vase circulatorio per mensem integrum: Menstruum destilletur per alembicum: denuò digerantur in vase hermeticè clauso, atq; vt supra quater reitera, donec sui corporis naturam omnimodo materia prædicta amittat, & in tincturam prodeat: quę quidem tanta pollet facultate viuifica, vt nulla sit particula, quam ipsa non penetret, nullum vlcus, nulla ve corruptio, quam non curet, si ipsius exhibeas bis quotidiè per aliquod tempus grana quatuor, aut quinque cum decocto conuenienti.

Descriptio Syleti, secundum Paracelsum tom.3.pag 216. Recipe diamumiæ ℥.vj. salium gemmę, colchotar. scissi, ana ʒ.ß. aquarum melissæ, absinthii, ana ℥.iij.(al. ʒ.iij.) fiat mixtura. Dosis à g̃.7. vsque ad 14. Compositum Syleti: Recipe trium salium, ana ℥.j. Tartari vtriusque, ana ℥.ß. mumiæ elect. ʒ.j. aqu. melissæ, conseru. buglos. an. q.s. pro incorporatione, destilla per alembicum, dosis à ℈.j vsque ad ℈.iiij. Instauratio hepatis Paracelsi: Recipe cinnamomi, myrrhæ, mumiæ, an. ʒ.j. vini correcti ℥.ß. f. haustus. Hæc prohibent, ne hydropisis, aut icteritia aut hemicranea accidant.

Cura Nusti Paracelsi: Recipe terpenthinæ lotæ in aqu. rosar. ℥.j. trochiscorum de thure ℈.ij. liquoris mumiæ ℥. j. ß. liquoris myrrhæ ʒ.v. fiat in modum boli. Dosis à ʒ.j. vsque ad ʒ.iij. manè & serò.

Descriptio contra vermes ex mineralibus Paracelsis: Ol. hypericonis. Mandellæ (est sem. ellebori albi) ana ʒ.j. mumiæ præparatæ ʒ.ij. liquoris aloepatici ʒ.ß. cretæ marinæ q.s. pro incorporatione. Reduc. in trochiscos.

Medicamentum in asthmate: Recipe liquoris de floribus hypericonis, aristolochiæ rotundæ, ana ℥.ij. liquoris de mumia ℥.iij. Præcipitati ex Saturno ʒ.x. Reduc in mixturam. Dosis à g̃.x. vsque ad xv. tam intro assumi, quam foris admoueri potest. Et hæc medicina vtilis est ad vlcera splenis & pulmonis. Et eadem ad vulnera

& vlcera exteriora & interiora valdè experta est, vt in vlceribus renum quoq; & vesicæ, & pulmonis, & in asthmate.

Medicina in lapillo intestinorum. Recipe aquæ de fæcibus vini ℥.vij. Tartari communis ℥.vj. mumiæ ℥. ß. mellis despumati & colati, quantum sufficit. Fiat mixtura in forma electuarii. Dosis est à ʒ.iij. vsque ad vij.

Arcanum compositum in contractura. Recipe vini ardentis dest. optimi ℔.vij. cantharidum ℥.x. canapi, flores, tapsi, camomillæ, hypericonis, an. m. vj. contunde & misce: digerantur in sole aut fimo calido per mensem, inde destilla. In destillatam aquam hæc sequentia impone: Recipe succos canapi, florum tapsi, camomillæ, hypericonis, centaureæ, bethonicæ, prunellæ, ana ℔. ß. masticis ℥. ij. ß. thuris ℥.v. mumiæ ℥. j. ß. lumbricorum terrestrium, ranarum, ana ℔. ß. in circulari destillentur per octiduum. Posteà vtere vt balsamis.

Contra podagram: Primò recipe mumiæ, masticis, myrrhæ rubeæ, olibani ammoniaci, opopanacis, bdellii, an. ʒ. ij. vitrioli ℔.j. mellis ℔.ij. tartari ℥.j.ß. aquæ vitæ tres quart. vnius ℔. Ex his omnibus destillatis fiat oleũ. Postea recipe inferiorem mandibulã equi, redige in tenuem puluerem, & fac oleum. Huius olei equini recipe ℥.ij. olei superioris ℥. iiij. misce, & vna adhuc semel destilla, & reserua.

THERIACA DE MVMIA.

SOLA Mumia est, quæ præsentissimum remedium adfert, aduersus omnia venenorum genera.

Primò paretur tinctura mumiæ in hunc modum:

Eligatur cadauer hominis rufi, integri, recentis sine macula, viginti quatuor annorum, suspensi, vel rota contriti, vel hastati, per diem & noctem tempore sereno collectum.

Hanc mumiam, à duobus luminaribus semel illuminatam ac constellatam, frustulatim vel assulatim conscinde, & asperge puluere myrrhæ, & tantillo saltem aloës (alioquin nimium amarescit) postea imbibe macerãdo aliquot dies in spiritu vini, suspendatur paruma ac iterum imbibatur, tandem in aëre frusta suspensa sic-

ſa ſicceſcant, tunc aſſimulatur carni fumo duratæ ſine fœtore: Et poſtea ſpiritu vini ſecundum artem, vel ſpiritu ſambucino tinctura rubicundiſſima extrahatur.

Poteſt etiam oleum oliuarum ſeorſim cum conciſa mumia ſicca (nam humiditas intolerabilem illum fœtorem in digeſtione cauſſatur) macerari per menſem, ſic tingetur, de hoc tincto oleo oliuarum poſtea ad libitum tincturæ mumiæ poteſt addi, antequam cum Theriaca miſceatur.

℞. ergò tincturæ ſeu extracti mumiæ per ſpiritum vini, à qua tamen ſpiritus denuo abſtractus ſit ℔. ß. Theriacæ Andromachi ℥. iiij. olei oliuarum mumiati ℥. ij. ſalis perlarum & corallorum, ana ʒ. ij. terræ ſigillatæ ℥. ij. moſchi ʒ. j. miſce & digere circulando per menſem.

Vires, Vſus & Doſis.

Plurimi morbi hac theriaca de mumia perfectè ſanantur.

1. In peſte tanta eius vis eſt, vt ſi antè infectionem fuerit adminiſtrata, nil prorſus incommodaturum ſit venenum, & qui horis matutinis ſcrupulo vno vtetur, eodem die non inficietur.

Infectus vtatur ʒ. ß. vel ʒ. j. in aqua cardui benedicti vel cum theriaca.

2. In apoſtematibus, carbunculo, anthrace, pleureſi ʒ. j. adminiſtratur. Proindè exactis ſex horis alteram drachmam exhibe, & qui illam horam attingit, vt ſecundam potiunculam accipiat, de ſalute certus eſt.

3. Contrà quæuis venena. Doſis à drachma ſemis ad vnam, vel duas in ſumma neceſſitate: Si quis venenum hauſit offertur doſis dicta in vna vncia, vel duab. olei amygdalarum, vt patiens vomat, in lecto medicinæ operatio expectetur. Hac ratione pellitur, quicquid eſt beſtialium ſeu mineralium venenorum.

Aqua balſamica excellentiſſima aduerſus omnis generis apoſtemata; vlcera interna & externa: potiſſium contra fiſtulas & vlcera phagædenica, & maligna.

Ex æquis partibus foliorum & florum roſmarini, foliorum & granorum lauri, ſaniculæ, veronicæ, peti, myrti, plantaginis. Deſtilla aquam, cuius ℔. vj. adde terebinthinę Venetę ℔. j. gummi hederæ & ceraſorum, ana ℥. iij. thuris maſculini, myrrhæ, mumiæ veræ, ana ʒ. ij. ß. aloes ſucco trinæ ℥. iij. macis, piperis, caryophyllorũ,

ana ℥. j.

ana ℥.j.sacchari ℔.ß.croci ℥.ß. omnibus inuicem mixtis fiat in retorta destillatio per cineres, vt artis est, donec recipiens sua sponte refrigeretur. Hanc aquam, quæ tota oleaginea est citra vllam rei alicuius separationem, serua in phyalis probè clausis. Nam excellentissima est, & pretiosissima, ex ea lauabis fistulas, admotis solummodo eius aliquot guttulis: item vlcera cancrosa, phagædenica & sordida, quæ vicina sunt malo mortuo, & mira videbis. Præstantissima quoque est ad carbunculum & anthracem pestilentem ad vomicas, abscessus, apostemata, & interna vlcera. Offerendæ sunt tantum aliquod guttulæ cum vino albo aut cum alio quodam iusculo, vel aqua vulneraria.

Potio vulneraria vniuersalis, id est, omnibus tam internis, quàm externis vulneribus & vlceribus conducens. Recipe radic. tormentillæ, consolidæ vtriusque, ana ℥.j.herb.limonum vtriusq;, saniculæ, pyrolæ, verbenæ, alchimillæ, persicariæ, ana m.j. vincæ peruincæ, herbę Roberti, ana m.ß.flor.verbasci, hyperici, centaurii minoris, ana p.ij. Astacorum expurgatorum & exsiccatorum nu. vj.mumiæ ℥.ß. macerentur per duos dies in vini albi & aquæ veronicæ, ana ℔.ij.in vase circulatorio ad calorem baln. Mar. vaporosum: dein fiat expressio & colatura per manicam Hippocratis, aromatizata pauco cinnamomo vel coriandro in succo citoniorum præparato. Dosis cochlearia duo vel tria mane & vesperi: atque tundem, tribus antè cibum horis. Pro iis, quos amaritudo minus offendit, addi potest radix aristolochiæ, & enulæ campanæ, & tum potio, suauioris gustus ergò, dulcoretur saccharo, aut fiat maceratio in hydromelite vinoso. Continuanda est ad dies plusculos, & effectus refert planè mirandos.

Decoctio alia: Recipe oculorum cancri ℥.ß.mumiæ ʒ.ij.boli Armeni veri ʒ.j.ß.herb.agrimoniæ, ophioglossi, veronicæ, cyclaminis, ana m.j.spermatis ceti ℥.j.Macerentur in vino albo per duos tresve dies: dein fiat expressio & colaturæ clarificatio, de qua capiat cochlearia duo vel tria, mane & vesperi, si opus fuerit.

Alia potio vulneribus venenatis sclopetario conueniens. Recipe radic. angelicæ, galangæ, zedoariæ, ana ℥.ß. flor. vincæ pervincæ, lilii conuall. ana p.j. mumiæ, boli armeni veri, ana ʒ.j.ß. spermatis ceti ʒ.ij. Digerantur & circulentur in baln. Mar. per qua-

per quatuor dies in suff. quantitate vini albi & aquæ vlmariæ. Dosis vt supra.

Potio vulneraria: Recipe oculorum cancri puluer iz.℥.ß. mumiæ ʒ.ij boli armeni ℥.j.ß.herb.agrimoniæ, ophioglossi, veronicæ, cyclamini, ana m.j. spermatis ceti ʒ.j. temperentur in vino albo per noctem in balneo Mariæ: Capiat huius cochlearia duo mane & vesperi, si opus sit, inflammationes plurimum arcent, atque ambustis conueniunt.

Potio vulneraria; pro reliquis morbi temporibus: Recipe macis, oculorum cancri, zedoariæ, ana ℥. iij. mumiæ, galangæ minoris, ana ℥.ij. nucis vomicæ ʒ. j. ß. crassiuscule contusa imponantur in vas vitreum, affundendo vini albi mens.j.ß. macerentur lentissimo calore per biduum. Dosis est cochlear vnum mane & vesperi tantundem. Huius potionis vis tanta est, vt laudari vix satis possit.

Potio venenatis vulneribus sclopetariis conueniens. Recipe flor. vincę peruincæ, flor lilii conual. an. p.j. galangæ, zedoariæ, an. ℥.ij. mumiæ, boli armeni veri, an. ʒ. j. spermatis ceti ℥.ß. vini albi mens.ij. digerantur & circulentur in balneo Mar. per quatuor dies. Dosis est cochlear vnum mane & vesperi.

Potio vulneraria in fracto osse, ab ictu sclopetario. Recipe aristolochiæ, cyclamini, serpentariæ, consolidæ vtriusq; geranii, ana m. j. sabinæ m. ß. macis, zedoariæ, oculorum cancri, ana ℥. ß. mumiæ, galangæ min. ana ʒ.j.ß. conquassatæ ac minutatim concisæ herbæ, & reliqua in puluerē crassiusculum redacta coquantur in duplici vase horis 4. cum mens.j. vini. Vtatur mane & vesperi.

Balsamum optimum. Recipe myrrhæ, aloes hepaticæ, nardi Indicæ thuris albi, sanguinis draconis, croci, mumiæ, opopanacis, bdellii, carpobalsami, ammoniaci, sarcocollæ, masticis, styracis calamithæ, gummi Arabici, ana ℥.ß. resinæ terebinthinæ ad pondus omnium. Destillet oleum, vt ars postulat. Corroborat ipsius vires restituendo: cadauera à putredine præseruat: febrium rigores pellit, si antè accessionem eo tepente, vngatur spina. In vteri strangulatu, epilepsia, & huiusmodi aliis morborum generibus cum vino odorato præbetur: Melancholicis quoque, & iis, qui absq; caussa tristantur, languidisq; sunt viribus, & bello debilitati, a c lassitudine laborant.

Balsamus Pæti pretiosus, sarcoticus Quercetani. Recipe visci herb. Pæti, visci consol. maior. ana ℥.iiij. olei terebinthinæ ℔.j. flor hyperici, flor. verbasci, ana m.ij. pomorum vlmi ℥.iij. acinorum populi arb. ℥.iij. spiritus vini ℔.j.ß. Digerantur in fimo equino, vel relinquantur in calido hypocausto, in vase vitreo optimè clauso per mensem integrum, deinde exprimantur, & colentur, addẽ thuris, masticis, myrrhæ, ana ℥.ij. sanguinis drac. ℥.ß. mumiæ ℥. vj. terebinthinæ ℔.ß. beniomi ℥.j. Circulentur simul in pellicano octo dierum spacio, deindæ moderato calore destilletur vini spiritus, & remanebit in fundo pretiosus balsamus.

Oleum ad paralysin & contracturas precipuum Quercetani. Recipe olei hypericonis ℔.j. terebinthinæ ℔.ß. olei laurini ℥ iiij. olei spicæ ℥.j.ß. granorum iuniperi ℔.ß. castorei ℥.j. euphorbii ℥.ij. caryophyllorum, macis, nucis moschatæ, cinnamomi, ana ℥.j.ß. florum lauendulæ, flor. saluiæ, flor. lilii conuallii, ana m.ij. masticis, myrrhæ, thuris, ana ℥ ij. mumiæ ℥.j.ß. pingued. taxi. ℥.iij. Digerantur omnia per mensem in fimo, deinde destillentur in alembico æneo secundum artem. Hoc oleo inungantur membra paralytica, & contracta. Est enim medicamentum efficacissimum.

Puluis contra casum Iohannis de Thenis. Recipe mumiæ, scabiosæ, pilosellæ, hyperici, ana ℥.ß. costi dulcis, costi amari, nucis moschatæ, ana ℥. j. ß. terræ sigillatæ. boli armeni, ana ℈. iij. rubiæ tinctorum, rhapontici, sem. nigellæ, ana ℥.vj. rhabarbari, spermatis ceti, ana ℥.ij. trochiscorum de agarico, cum sale gemmæ præparatorum, cymini præparati, ana ℥.j. fiat omnium puluis.

Alius, Augustani. Recipe terræ sigillatæ, aut boli armeni, sanguinis draconis, mumiæ, ana ℥.ij. spermatis ceti ℥.j. rhabarbari ℥.ß. misce & fiat puluis. Propinatur præcipitatis, ruptis, contusis, fractis, ex vino astringente, vel cui incoxerint, quæ stringendi vim habent, vt rosæ, balaustia, cytini, malicorium, myrti, & rubi cacumina, sumach, & id genus alia. Hoc vino intincta lintea, & expressa calida laboranti circumuoluta omnem ex ictu, & præcipitio offensionem mirifice curant, estque celebre Hispanis nec contemnendum remedium.

Potio sanguinem ex vulneribus erumpentem prohibens. Recipe cinerum testarum astacorum & ranarum, ana ℥. ß. coralli rubri,

rubri, ſpodii, ana ʒ.iij. mumiæ ʒ.ij. macerentur in ℔.j. aquæ ſpermatis ranarum ad calorem bal. Mar. 24. horas: dein fiat expreſſio & colatura, de qua exhibe cochlearia duo: cum eodemmet decocto foueatur extrinſecus vulnus ſanguinolentum.

Ad morſum venenatum ſerpentis & rabidi canis. Recipe radic. gentianæ, Valerianæ, ana ℥.j.ß. fol. conſolidæ minoris, rutæ ſiccæ, pulegii, ana m.j. mumiæ, cancrorum calcinatorum, ana ʒ.j. coquantur cum vino: de horum decocto æger capiat mane ℥.ij. vel tres per octiduum. Loco laboranti ex morſu applicanda etiam balſama & emplaſtra congrua, qualia ſuo loco deſcribemus. Hoc decoctum peculiare eſt remedium ad morſum canis rabidi. In morſu ſerpentis addi debet radix ſerpentariæ maioris.

Sudorificum ſingulare ad vehementem corporis concuſſionem ex alto quodam & graui lapſu contractam. Recipe rad. buglosſæ, cardui benedictæ, ana ʒ.ij. ſem. cardui benedicti ℥.ß. butyri recentis ℥.j.ß. ſpermatis ceti ℥.ß. mumiæ veræ ʒ.j.ß. croci ℈.j. bulliant in ℔.j.ß. vini albi lento igne, ad conſumptionem tertiæ partis: de colatura exhibe ℥.iiij. vel vj. calidè: æger exſpectet ſudorem in lecto coopertus plus ſolito.

BALSAMVM VVLNERARIVM EFFIcaciſſimum.

QVO omnia vulnera & punctiones membrorum, iuncturarum, neruorum, ictus etiam telo ſeu globo tormentario facti, tuto ſine vllo ſuperueniente ſymptomate curari poſſunt.

Recipe hypericonis ℔. j. colligantur flores cum ſolis ortu balſamitico tempore, in exaltatione videlicet circa feſtũ Iohannis antè nouilunium. Florũ cheyri, verbaſci, chelidoniæ, centaur. minoris, ariſtolochiæ, prunellæ, chamomillæ, conſolidæ mediæ vel maioris, ana ℥.j.& ß. foliorum roſar. rub. ℥. j.ß. mumiæ tranſmarinæ, myrrhæ, thuris, ana ℥.j.& ß. maſticis ℥. j. ſtoracis liquidæ ʒ. ij. Inciſis incidendis, & tritis terendis, ponantur in vaſe, & affundantur menſuræ duræ boni ſpiritus vini, ſtent in digeſtione omnia retrò fornacem vel ad ſolem: Poſtea effundatur ſpiritus vini tinctus, & fæces prælo exprimantur: Tandem addatur huic ſpiritui tincto (niſi velis maioris efficaciæ ergò reiterare macerationem florum)

olei oliuarum recentis, quod ſupra ramenta pinguia abietina per 8. dies in digeſtione ſtetit ℔.v. terebinthinæ claræ noſtratis, & reſinæ laricæ lotæ in aqua hypericonis ℔.j.& ß. iterum per quatuordecim dies omnia digerantur: Vltimò abſtrahatur ſpiritus vini in balneo Mariæ, tunc balſamum manebit in fundo rubeum inſtar ſanguinis.

Hyeme prædictarum herbarum ſemina parabilia trita balſamo iniiciantur, & ponantur in digeſtione, & longe potentius operabitur. Vires & vſus:

1. Contra omnis generis vulnera plumaceolum vel flocci molles, qui circa ſemen cardui benedicti, vel in populo arbore creſcũt, tepide intingantur, & vulneri prius vino eloto indantur, ſuperpoſito emplaſtro ſtictico ſequenti tam diu, quoad nec venæ, arteriæve, nec nerui & vincula media aut alia id genus appareant.

2. In omnibus tumoribus, inflammationibus, contractis & contuſis membris, rupturis oſſium.

3. Contra morſus canum, non neglectis aliis remediis, ſi morſus ſint venenati.

Balſamum eſt ad vulnera & punctiones ſanandas efficaciſſimũ.

Emplaſtrum nigrum, vulgò Stichpflaſter/ Auguſtani. Recipe olei roſarum ℥. vij. colophoniæ, reſinæ, picis naualis, ana ℥. iij. ceræ albæ, vitrioli Romani, ceruſſæ, olibani, myrrhæ, ana ℥. viij. maſticis ℥.j. olei ouorum ℥. ij. olei de ſpica ℥.j. olei iuniperi ex granis ℥.iiij. mumiæ ℥. ij. terræ ſigillatæ, ſanguin. draconis, ana ℥.j. vitrioli albi, coralli rub. ana ℥. ij. axungiæ ardeæ ℥. j. axungiæ thymali ℥.iij. lap. magnetis præparati ℥. ij. lumbricorum præparatorum ℥. j. caphuræ ℥. j. fiat emplaſtrum ſecundum artem. Valdè efficax ad recentia vulnera & puncturas, vnde denominationem etiam habet.

Cataplaſma inſigne, contra quemuis ictum, quo vſus eſt Chriſtiernus rex Daniæ, Ranzouii. Recipe ceræ ℥. iij. ß. colophoniæ ſeu picis Græcæ, pinguedinis Thymalli piſcis, mumiæ, ana ℥. j. ß. myrrhæ ℥. j, mini ℥. ß. coralli albi ℥. iij. thuris, maſticis, an. ℥ j. caphuræ ℥. ß. fiat cataplaſma ſecundum artem. Quibuſlibet etiam vulneribus, ſiue cæſim gladio ſecante, ſiue punctim mucrone ſint inflicta, hoc cataplaſma rectè adhiberi poteſt.

Ceratum capitale Carpensis. Recipe terebinthinæ in vino maluatico sæpius lotæ, resinæ pini, ceræ albæ, ana ℥.iij, mumiæ ℥.j. ß. terebinthina, resina, & cera liquatis, adde mumiam leuissimè tritam: coque igni, semper mouendo: deinde iniice in vas argenteum, aliudve tersum, in quo habeas aceti rosati è vino maluatico ℔.iiij. macerentur horis 24. Deinde manu exprime, donec acetum sit excolatum: repone vase vitreo.

Vnguentum de Pæto sarcoticum Quercetani. Recipe succi Pęti ℔.j. terebinthinæ ℥.v. olei hyperici compos. ℥.viij. vini albi generosiss. ℔.ß. digerantur per octo dies, post decoquantur ad vini consumptionem: tum demum adde colophoniæ, ceræ, ana ℥.iij. mumiæ, carabes, ana ʒ.ij. Liquefiant rursus ad ignem, & fiat vnguentum, vt artis est.

Vrina licet seu abiectitium quid, & humanorum excrementorum superfluum vulgo abominabilis sit, Doctiores tamen naturę consulti eam ad vsus præclaros reuocant, de quibus omnibus consulatur Hieronymi Reusneri Medici Synopsis exegesi de remediis ab vrina desumptis, quam adiecit ad libellũ Iodoci P. de vrinis, in quo præter alia vtilia pleraque & iucunda multa commodè docimasiam seu probationem vrinæ Chymicęum explicat, ad illorum verò omnium lectionem & repetionem lectorem remitto, cæterum felicior magisque expedita vrinarum probatio ab aliis commendatur, & praxi ipsa exercitata in summo pretio habetur, ea talis est.

Vrinã morbosi hominis debito tempore collectã, cucurbitaq; conuenienti exceptam, destilla ex arena ad consistentiam instar mellis in fundo restitantem, eius euaporatæ vrinæ cape particulam quandam, nucis auellanæ quantitatem æquantem, ac eandem super laminam veneris ignitam modicè in medio depressam vel excauatam in loco aliquo à ventis & aliis turbis libero saltem ludico pone, diligentissimè obseruaturus, dum colores flammæ ardentis, dum fumum, dum residuas in lamina cuprea feces, etenim ex singulorum horum certa dispositione iudicium esse postea conformandum, tam de morbo ipso, quàm de patientis vita vel morte. Vrina enim aut fumum de se emittere, aut ardere, aut post euaporationem in lamina feces relinquere, aut horum nullum,

aut vnum, aut alterutrum, aut omnia simul præstare animaduertetur, de his autem syncere iudicantem oportet ad obseruandum esse sollicitum. Quod si igitur primo aliquantulum ardentis vrinæ fumus fuerit cæruleus, designat dolores & grauedines capitis vehementes à vaporibus ex inferioribus visceribus ad cerebrū exsurgentibus ibidemq; postea condensatis & ad subiacentes partes cadentibus, vnde fiunt ophthalmiæ, surditates, timidus aurium, corisa, dentium dolores, vuulæ casus, tonsillarum, inflammationes, angina, tussis, asthma, pleuritis, peripneumonia, &c. Secundò: si flamma fuerit instar sulphuris viui, designat inflammationem hepatis vel renum, aliosque calores præternaturales totum corpus infestantes: Tales sunt febres, tum ventriculi, tum hepatis & renū. Tertiò; si neque fumus neq; flamma conspicitur, sed vrina sensim euaporando post se fæces albicantes reliquerit, morbus haud magnus nec difficilis iudicatur: Imò de salute ipsius patientis pronunciationem certam & firmam pollicentur. Quartò si simul ardendo fumum emittit, ac insuper fæces albicantes reliquit, designat quidem morbum duplicatum, & cum multa symptomatum sindromæ coniunctum; quia verò subsidentia albicans residua facta fuerit, de fœlici sanitatis rediturae prouentu non dubitandum: Balsamum enim vitæ nondum planè corruptioni subiectum esse indicium præbet: Nihilominus ab his signis denotantur febres acutæ, seu casodes, & malignæ, pestes, intoxicationes, aliaq; grauia incommoda. Quintò; si neque fumus neque flamma conspecta, nec etiam vllæ fæces, aut admodum nigræ & lucidæ in lamina veneris relictæ fuerint, citissimum mortis, vel imminentis, vel cito superfuturi testimonium profert. Breuis hæc est & succincta vrinas probandi ratio, quæ tamen sine rationibus non est, ac cuiuis modo rerum seu corporum analyseos perito, facile fuerit momenta rationum ex dictis extruere. Sunt quoque qui per hanc probationem post eiusmodi morborum designationes, non aliam curam adhibent, quam quæ ex ipsa vrina Mercurii seu spiritus, sulphuris seu olei, & salis fixi, seorsim in medicamentosas vires alioquin admodum fœlicium, exhibitione desumitur: Verùm hæ ipsę curæ cum satis exquisitarum caussarum haud circumspectæ sint, saltem analogia aliquid fidei faciat, nec subsint demonstrata exempla,

empla, merito inter incerta relinquendæ sunt. Est & aliud examen vrinarum per aquam Mercurialem, cuius Penotus mentionẽ facit in Denario Medico, pag. 69. vocatq; alkali aquam secretam: eius apparatũ ex dictatione & manu præceptoris ac parentis mei, talem trado atque communico. Recipe Mercurii purificati ℥ iiij. lapidis arenosi ℔ ij. primo fundatur stannum: ipso fuso proiiciatur in mercurium mundatum: Fiatque Amalgama bene commiscendo, postea diligenter cum aceto & aqua feruenti laua & exsicca: Deinde colloca hoc Amalgama in retortam intra arenam in furnello, in quo possis ignem administrare, & sit vas benè lutatum lato sapientiæ, & cum videris liquorem destillare in forma aquæ, ignem indesinenter continua, donec tota aqua stillauerit, & citò cum ex illa aqua habueris vncias quatuor, diligenter custodi: Dicitur aqua alkali secreta. Vsum huius aquæ ait Penotus, inter cæteras virtutes, quas magnificè deprædicat, esse in vrinarũ examinibus: Proiice inquit tantum j. guttam istius aquæ in vrinam illius qui ægrotat, statim fiet elementorum separatio, & sic cognosces elementum prædominans, in quo est corruptio, sicque ægritudinis causam cognosces. Magnus sanè effectus istius aquæ, quemve probè comparatum vnice Chymiatri sibi commendatum haberent merito: sed istius aquæ descriptio à Penoto allata non est syncera. Libauius in syntag. Arcanorum tom. 1. pag. 353. & tom. 2. pag. 144. eam explicatiorem reddere voluit, sed vtrobiq; frustra: Primo enim pro lapide arenoso prostituit sodã seu salem alkali, decepto titulo eo quem Penotus dixit, aquam nempe istam vocari aquam alkali secretam. Deinde in Tomo altero dubitat de sale alkali & priorem Penoti operationem ad aliam accommodat, quæ est ex hydrargiro & Mercurio sublimato: sed æque sophistice: tantum nempe præualet opinio veræ experientiæ, à qua qui destituuntur, sola contemplatione cum stolido supercilio sibi aliisque applaudentes, non possunt non grauissimorum errorum machinatores esse: quantum enim experientia in Chymia procedit, tantum ratio de eius certitudine ac operandi modo statuere potest. Alioquin Mercurius crudus cum lapide arenoso, id est, arena pura & sicca, ita vt hæc illi supereminecat ad palmæ integræ altitudinem ex cucurbita humili destillatum in aquam limpidam transit, quæ ali-

quoties

quoties per matratium vel phiolam rectificat, flauescit tandem, ac instar nepedæ olet: Vtrum verò hæc aqua præstet illa, quæ à Penoto recensetur, dubitamus: Nunc pergemus ad destillationis spiritus vrinæ simplicis explicationem: qui simplici scilicet duntaxat destillatione prolectus, ad essentias gemmarum, nominatim verò smaragdi extrahendas admodum vtilis est.

Recipe vrinam puerorum vinum bibentium recentem, destilla per alembicum in feruenti balneo denuo cohobio vno super feces proprias destillatione repetita: prodibit spiritus vrinæ cum suo tamen phlegmate vrinæ mistus, quem reserua. Huius sufficientem quantitatem funde super smaragdi puluerem in ferreo mortario factum, & relinque aliquandiu in calido, probe obturato vitro, donec satis cærulea appareat tinctura. Tinctum vrinæ spiritum smaragdi impraegnatum decanta & destilla, vt illius extract. maneat instar cineritii coloris, ex hoc per spiritum vini affusum extrahe viriditatem, quæ smaragdi est essentia, si paululum ab eodem spiritu vini per destillationem reuocata, crassiusculam subsistentiam nacta fuerit. Eius vsus inprimis magnus est ad cerebrum: Dosis à guttis iiij. ad vj. & viij. cum vehiculis conuenientibus: curat melancholiam & paraphrenitidem: Est insigne cordiale: Palmum enim cordis mirificè tollit; syncopas soluit: Præterea sperma auget, mulieres fœcundas reddit, menses superfluos & hæmorrhoides sistit: Dysenteriam & quemuis alui fluxum ac diuturnum curat. In peste deniq; aliisq; febribus malignis sufficienti præseruationi & curationi multum prodest. Est & alius spiritus vrinæ, ad vitriolum metallorum extrahendum perquam vtilis, qui ita fit: Recipe vrinam puerorum vinum bibentium, quod placet, & in aheno leni igne, ne videlicet bulliat vrina, phlegma inutile euapora, ad consistentiam ipsius vrinæ mollem instar syrupi. Hanc recondein phiolam longiss. colli, & adaptato alembico in loco & tempore frigidiori destilla ex feruenti B. & prodit spiritus vrinæ instar niuis seu pruinæ, sese in alembicum eleuans, quem diligenter collige & reserua. Accidit autem interdum, vt incalescente alembico idem in eodem soluatur, & in subiectum vas recipiens instar aquæ limpidæ dilabatur. Ex fecibus cum aqua destillata calida extrahe salem, & fac per euaporationem in crystallos abeat,

quas

quas diligenter repetitis solutionibus & coagulationibus collectas cum spiritu vrinę priori coniunge, sæpius eundem ab iisdem multis cohobationibus destillando, donec nempe omne sal fixum fuerit volatile factũ, hoc est in eundem spiritum absumptum. Super spiritum vrinæ funde spiritum vini collect. cum æquali pondere, & eundem ab eodem leni balneo euoca: qui si sæpe per recens adiectus, & per destillationem ablatus fuerit omnem aufert fœtorē, eidem vice versa gratum odorem conciliando. Hic spiritus vrinæ super limaturas metallorum fusus ex eisdem vitriolum elicit: Nominatim verò ex Luna extrahit illum pretiosum collorem cæruleum quem vltramarinum Pictores indigitant. Sunt præterea & aliæ præparationes vrinæ eæque variæ, sed hæc suo loco tractabimus: Vnus verò omnium legitimus supra videre est in 1. lib. Basil. cap. de Panacæis: Paucis adhuc audiendam, quid in homine sit medicamentosum. Linguam hominis calcinatum, præsentissimum esse epilepticum audiuimus, veluti & ossiculum illud triquetrum in capite suspensi repertum.

Neque sudor in homine malus est, eius enim gratia omnes pene morbi sunt curabiles, per transplantationem cum vegetabilibus medio sulphuris microcosmici præparati, quod quidem miraculosum non solum, verùm ex naturæ promptuario secretissimum: dicam tibi autem quod non sufficiat in medicina scire emunctoria naturæ esse per aluum, os, nares, aures, & poros, sed & spirituum emunctoria scire oportet, qui simul exitum patiuntur in triplici loco, &c. & hæc tuum erat scire Medice, quare penetralia interna considera naturæ, sapientia diuina plena: Per halitum qui simul est . c̈. eus spiritus, potes tibi naturaliter facere amicum, crede mihi, & id secretum est.

Pinguedo humana in genere valet ad omnes neruorum ligationes, membra emaciata, contracta, indurataque ac conuulsa, siue præparata simpliciter siue destillata, &c. sed ea erit differentia: Pinguedo à corde & pulmone hominis, valet præparata internè ad phthisin: Præparata ab intestinis valet internè ad fluxus dysentericos: de renibus præparata valet externè ad dolores dorsi coxendicis, ossis sani, &c. de manibus (hoc non credes, quia manus videtur, ossea musculosa & sola cutis, coque, & veritatem videbis)

Hæc præparata memoriam in digitis exacerbabit ad celerem lusum testudinis,&c. Pinguedo à pedibus, pedibus ordinabitur,& sic de reliquorum membrorum pinguedine,&c. crede & videbis. Fel microcosmi destillatum cum therebinth. valet ad colicam, ab extra vsurpatum, vermes etiam necat atque educit inunctione bilem; cum spiritu vini putrefactum & destillatum, datur: In suffoc. matricis, colica, pleuritide, biliosis febribus, melancholicis, & phreneticis ac maniacis: Si recte destillatum eius appropriatur egregie operatur in homine per superiora & inferiora ac per poros, &c.

Hepar & pulmo hominis eodem modo exsiccantur & præparantur vti pulmo vulpis, & hepar lupi, Item & guttur pro malo affecto collo,&c. Si verò internè aliquid, de iis appropriabitur, in minore dosi fiet, & non sine caussa. Cutis de Microcosmo habet maximum vsum in membris tabidis ac phthisicis: Scrotum calcinatum cum toto plus facit ad venerem quam boletum cerui: Ex neruis tam egregius fit balsamus, cui (ab extra applicatus in fractis & abscissis ossibus, venis,&c.) sub Sole non est æqualis: Liquor emanans ex medulla hominis & sanguinis, superat omnes liquores ab animalibus prouenientes: Estque diuinum medicamen ad confortandum, spiritus, membra, cor ac sanguinem in homine: & hoc non solum, sed curatiuum multorum morborum ineffabilium,&c. Cor calcinatum quidam appropriant ad magnanimitatem animi, sed huius notitia mihi non constat: scio tamen eius abusum fieri à militibus grauioribus ad præmunitionem contra gladios, bombardas & alios: sed silentio illud prætereo, &c. alia sanè perquam multa in homine sunt, quæ in abusum trahuntur, vt secundina, membra genitalia, sanguis menstruus, vrina,&c. sed hæc sunt de farina impia & diabolica, quare omittimus, & in re diuina naturali olim sancta laboramus, inde etiam nostra salus ac gloria, ex natura (immaculatè tractata) cognoscimus Deum, & per Deum naturam: Nunc Deo Opt. Maximo annuente ad reliquam animalium contemplationem nos accingimus.

CAPVT IV.

De Ceruo, Tauro, Equo, Sue & Capra.

CERVVS, Græcis ἔλαφος: Animal velocissimum, vnde aërei pedes poëtis cognominantur, cornua in fronte spinosa gerẽs. Clauorum numerus à secundo ad sextum vsque annum in cornibus augetur. Serpentem sentiens aqua os replet eamq; in foramẽ, quo serpens latet, infundit, postea spiritu suo extractum serpentẽ pedibus proterit. Amnem tranantes ordine facto posterior priori capite suo incumbit, prior autem defatigatus, retrocedit, & similiter postremo incumbit, idq; donec amnem tranarint. Tempore coitus hostiliter pro ceruarum genere depugnant. Eorum carnes, mali sunt succi, & difficilis concoctionis, & bilem atram gignunt, & oportet eos qui venantur ætatis tempus obseruare. Per hyemem tutius capiuntur pro esca, Æstatis verò tempore melius pro medicina. Caro Ceruina non probè digesta, crassum humorem gignit, iecur ac lienum obstruit. Ferunt, si quis crebrius & sine modo iis vescatur, corpus tremulum, & quod non consistat, efficere. Medulla verò & pingue ceruorum durities carcinomatum discutit, & mollefacit, si superponatur.

Cornu ceruorum frigidum est & siccum, quo domos suffiunt quidam vt serpentes pellant, & ad strangurias, & obstructiones vtuntur, & ad pellendas è ventre tineas & vermes: sed pulmonem tamen hoc lædit. Aiunt etiam si à difficulter parient superferatur, iuuamento esse. Sanguis verò Ceruinus desiccatus, & tritus sumptus, à venenatis bestiis morsos iuuare dicitur. Si autem cerui genitale similiter desiccatum, & lima in scobem redactum cum vino potetur, morsibus viperę succurrit. Testiculi cerui exiccati & puluerisati, valent in dysenteria, diarrhœa, pleurisi, ac cum appropriatis venerem stimulat. Secundina præparata valet ad sterilitatem fœminarum. Axungiæ oleum item sanguinis oleum, valent in podagra, doloribus coxendicis, item tumoribus eorum, &c. Ceruinus sanguis oleo decoctus lumborum, coxendicis, & lateris doloribus, intestinorum corruptioni, & sanguinis fluxui medetur: vino potus venenata apostemata, & induratas venas sanat. In aceto feruefactum ceruinum cornu, si eo gingiuæ colluantur, dolorem

adimit, & confortat. Infrictum dentes expurgat: cinis eius elotus & epotus: dysentericis, fluxui ventris, & vesicæ doloribus, prodest. Exiccat menstrua & regio morbo opitulatur. Melle mixtus cinis vermes ex intestinis expellit. Cornu cerui splenis doloribus salutare est, singultus item reprimit: Vrina cerui aurium exulcerationibus medetur: Extrema caudæ ceruinæ pars venenata est, nec vlli vsui apta. Pulmo cum gutture infumigatus, & melle tritus, tussim pellit. Adeps cum aceto sanguinem sistit: Adeps verò ex ceruę vulua ad maximos vsus asseruatur. Fumus adusti ceruini cornu comitiales recreat, omniaq; venenata abigit. Idem cinis oleo rosaceo siue aceto illitus, capitis dolorē sedat, dentes vacillantes hoc colluti firmantur, fluxui narium, capitis, & sanguinis excreationi subuenit. Cum vino puluis sumptus morbo regio auxiliatur: Aristoteles tradit, quod sinistrum cornu, quasi in eo opis aliquid habeat, abscondat. Aquam ceruini cornu (à iunioribus) bis terve in die sumpta, menstrua sedat, cor confortat, epilepsiæ & apoplexiæ confert. Nunc ad composita medicamenta authorum variorum è cornu cerui, &c.

Hydroticum aduersus epilepsiam Quercetani: Recipe rasuræ cornu cerui ℥.vj. ras. ligni Buxei ℥.ij.ß. rad. pœoniæ, ligni iuniperi, visci querni, ana ℥.j.ß. ras. ligni Rhodii ℥.vj. eboris, rad. chinæ, ana ℥.ß. sem. cardui benedict. cort. citri, ana ℥.j. macerentur per 24. horas in ℔.viij. aquæ fontanæ tepidæ: dein coquantur ad vnius tertiæ consumtionem, addendo sub finem coctionis flor. tiliæ arboris, lilii conuall. an. p.ij. Fiat colatura per Manicam Hippocratis, cuius dosis sint ℥.v. vel vj. in potu. Hoc vtique cuiusvis ætatis & temperamenti hominibus epileptico hoc malo affectis commode exhiberi potest. Aduersus paralyses hydroticum vsurpandum est ex ligno Iunipero cum floribus calendulæ, & rorismarini magna copia, addendo salem, proprium, cum spiritus vitrioli guttulis aliquot.

Aqua sudorifera ad pestem Andernaci: Recipe cornu cerui ℥.ß. pimpinellæ, tormentillæ, dictamni albi, serpentariæ, gentianæ, zedoariæ, galangæ, ana ℥.v. piperis longi, caryophyllorum, macis, ana ℥.j. Theriacæ Alexandrinæ ℥.ij. camphuræ ℈.j. triduo ex vini generosi, & aquæ scabiosæ, æquis partibus macera: in duplici vase distil-

distillantur. Ex hac vnciæ tres, aut plures, pro ægri viribus & natura dantur.

Puluis contra lumbricos: Recipe ſemin. contra lumbricos ℥.j. lupinorum ℥.ß. abſinthii ʒ.ij. cornu cerui vſti ʒ.j.ß. miſce, & fiat puluis.

Alius: Recipe corallinæ, cornu cerui vſti, raſuræ eboris, coralli rubri, ſem. caulicum, acetoſæ, portulacæ, coriandri præparat. ana ℥.ß. rad. dictamni albi, filicis maſcul. ana ʒ.ij. ſem. citri ʒ.ij. contra drach.ʒ. Puluerata irrorentur aceto acerrimo, & in vmbra ſiccentur per tres vices.

Alius: Recipe ſem. contra ℥.j. fol. ſenæ mundat ʒ. vj. ſem. tanaceti, portulacæ, lupinorum, ana ʒ.iij. ſem. acetoſæ, rhabarbari optim. radic. ciclam. ac zedoariæ, corallinæ, cornu cerui vſti, ana ʒ.ij. fiat puluis, doſis ʒ.j.

Alius: Recipe rad. mecooch albiſs. ℈. ij. cornu cerui vſti ʒ.ß. diagridii g̃.j. fiat puluis in lacte ſumendus, tertiò iterandus.

Puluis ad dentifricia: Recipe cornu ceruini vſti, pumicis, tuthiæ præparatæ, cinnamomi, ſideritidis toſtæ, ana ʒ.j. moſchi g̃. vj. miſce, & fiat puluis.

Alius: Recipe ſalis communis ℥.iij. panis hordeacei ℥.j. cornu ceruini, vel elephantis ʒ.ij. Extinguantur vino & aqua roſarum, fiat puluis craſſiuſculus. Huic addi poſſunt caryophylli, cinnamomum & moſchum.

Alius: Recipe cornu cerui vſti, pumicis, coralliorum rubrorũ, alborũ, tuthiæ præparatæ, maſticis, ſandalacæ, id eſt, vernicis, cinnamomi, ana ʒ.j. rad. ireos ℥.ß. moſchi ʒ.vj. miſce, & fiat puluis.

Vnguentum contra vermes: Recipe olei amygdal. amar. ℥.j. ſucci fol. perſici, matricariæ, ana ℥.ß. roſarum, farinæ lupinorũ, cornu cerui vſti, ana ʒ.j. aloes ſucco citrini ʒ. ij. quidam addunt fellis taurini ʒ.ij. modicum aceti, & ceræ q.ſ.

Confectio contra vermes: Recipe ſem. cinæ ʒ.j. radic. filicis, graminis, diptami albi, ana ℈.ij. cornu cerui, vſti, rhabarbari, an. ℈. iiij. ſacchari in qua graminis diluti ʒ.vj. fiant tabulæ.

Aliud: Recipe pulueris roſar. rubr. ʒ.j. coralli rubri, margaritarum, cornu cerui, ſpodii, ana ℈.ij. corticis citri ſicci, rad. angelicæ, macis, an. ℈.ß. ſacchari ſoluti in aqua roſar. quantum ſatis: fiant tabellæ.

Aliud: Recipe pulu. rosarum rubearum, boli præparati, ana ℨ.ij. coralli rubri, margaritarum, cornu cerui, spodii, ana ℨ.ß. rad. angelicæ, carlinæ, macis, ana ℨ.j. croci ℈.j. foliorum melissæ, ocimi, ana ℈.ß. sacchari, in qua rosarum dissoluti quantum satis. Fiat electuarium tabulatum: vel cum tragacantha, addita paruo moscho, fiant trochisci.

Sief è cornu ceruino: Recipe cornu cerui vsti & loti, thuris, plumbi vsti & loti, ana ℥.ß. squamæ æris lotæ ℨ.ij. opii ℨ.j. gummi ℥.ß. aquæ pluuiæ q.s. fiat collyrium. Siccatur, & seruatur ad annos duos. Facit ad vlcera & pustulas oculorum: cicatrices exterit.

Pessus menses sistens: Recipe cornu cerui vsti ℨ.ij. thuris ℨ.j.ß. gallarum ℨ.ij. balaustiorum, rosar. rub. ana ℨ.j.ß. gummi, acaciæ, hypocistidis, ana ℈.ij. boli armeni ℨ.ß. Trita in pollinem leuissimũ succo plantaginis excipiantur, & linteolis deligata fingantur pessi, qui in mulieris pudendum inferantur.

Oleum ex cornubus ceruinis: cornua in mense Augusto collecta, lima in scobes rediguntur, coquunturq; ex aqua, quod satis est: deinde per balneum aqua detrahitur: postea illi eximuntur, laterumq; frustulis adiectis ampullę incuruatę induntur, & ex arena oleum clarissimum euocatur, quod singulari artificio colligitur.

Essentia cornu ceruini, monocerotis, ossium de corde cerui & eboris: ossa vel comburuntur, vel decoquuntur cum vehiculis conuenientibus, vt ex ipsis tandem elici possit purior essentia cum vini spiritu, quod fiet eadem methodo, qua cranium humanum, suo loco, præparandum esse scripsimus. Igitur sic extrahes essentiam ex osse cordis cerui, quod hominis cor quadam substantiæ similitudine roborat, & ad cardiacam affectionem, syncopemq; in primis vtile est. In eo differt eius præparatio à superioribus, quod cum allicolisato chelidonię spiritu fiat, tanquã cum proprio menstruo. Pro illo osse in eosdem vsus cornu cerui substituitur, cuius essentia cum hypericonis alcoole extracta, infantulis, lumbricis laborantibus exhibetur, cornu monocerotis, omnium præstantissimum, eodem modo pręparabis: tuetur enim cor & omnem veneni vim obtundit: pestilentibusque morbis confert. Proprium ipsius menstruum est alcool melissæ. Ebur etiam sic pręparatur, cuius vires sunt cordis robur tueri, & conceptionem iuuare.

Puluis

Puluis dentes dealbans: Recipe zingiberis, cinnamomi, caryophyllorum, ana ʒ.ß. punicis ʒ.ß. ligni aloes, nucis moſchatæ, macis, ana ʒ.ß. piperis, pyrethri, ſinapis, ſtaphyſagriæ, ana ʒ.iij. ſpõgiæ, marmoris albi, an. ʒ.ß. oſſium dactylorum vſtorum, hellebori albi, ana ʒ.ij. Panis hordei vſti cum ſale & melle ʒ.ß. tegularum rubrarum, cornu ceruini vſti, aluminis plumæ, oſſium oliuarum vſtorum, oſſium myrobalanorum vſtorum, ana ʒ.iij. miſce, & fiat puluis ſubtiliſſimus.

Puluis ad expellendos lumbricos, & ad deturbandum eorum ſeminarium Quercetani: Recipe pulu. flor. hyperici, centaurii minor. ana ʒ.ij. cornu cerui præparati, coralli, ſem. portulacæ, citrii, ana ʒ.ß. corallinæ, gentianæ, diptamni, ana ℈.j. rhabarb. aſari. ana ℈.iiij. myrrhæ, croci, ſcammoneæ præpar. trochiſcorum alhandali, ana ℈.j. cinnamom. coriandri, ana ʒ.ij. ſacchari parum ad gratiam guſtus. Doſis ℈.j. Huius pulueris tanta vis eſt, vt lumbricos expellat, & ne vnicum in corpore relinquat: Simili modo etiam corruptos & putrefactos humores, generationis illorum auctores & artifices exturbat. Ex eo quoque formabitur cum ſyrupo quędam pilula parua, ſcrupuli vnius pondere, addito pauco ſaccharo, quæ facilimo negotio deglutietur tàm à viris, quàm à fœminis prouecta iam ætate huiuſmodi affectibus infeſtatis, addendo loco trochiſcorum alhandal, ſcammoneæ præpar. ʒ.j. pulueris aquilæ noſtræ cœleſtis tantundem. Et ſic verum erit ſpecificum, quod vel ipſis infantibus exhiberi poterit, miſcendo puluerem iſtum cum pomo. Præcipuum & omnium facilimum aduerſus huiuſmodi affectus remedium paratur ex vermibus, quos infantes per anum deiecerunt, vel etiam ex lumbricis terreſtribus, qui vino albo prius ſunt lauandi, dein in ollam vitreatam indendi & olla optimè lutata, in furno, in quo modo panificia cocta fuerant, adeo exſiccandi, vt ad puluerem redigi queant. De hoc puluere ſic parato, exhibe ʒ.j. aut aurei vnius pondere ad ſummum, vel per ſe, vel cum iuſculo, vel vino, & mira inde colligentur. Quidam à metu huius pulueris, ne aliquid de vermium ſeminario remaneat, ſequenti die propinant diaturbith cum rhabarbaro, ſic in totum eorum fieri affirmat expulſio. Puluis alius paratu facilis ad eorumdemmet vermium infantum expulſionem. Recipe pulueris lumbricorum, vt ſupra

præpar.

præpar. ʒ.iij. rhabarb. cornu cerui præpar. ſpodii, corall. rubeor. ſemin. acetoſæ, ana ℈.j. coriandri præparat. ℈. ij. miſce: Doſis ʒ.j. vel ʒ j. ß.

Antidotus I. Quercetani: Accipe granorum iuniperi maturorum magnam quantitatem, ℔.vj. vij, vel x Hæc infuſa & macerata in vino albo generoſo, vel hydromelite vinoſo, ad ignem parum bulliant, dein conquaſſentur & per ſetaceum in modum caſſiæ traiiciantur, & fiat extractum: Adde huius ad extracti ℔.j. pul. rad. angelicæ ʒ.vj. pulu. dictamni, cinnam. ana ʒ.ß. terræ ſigillatæ, corallorum præparatorum, perlarum præpar. cornu cerui præpar. ana ʒ.i. ſpec. elect. de gemmis, diambræ, ana ʒ. j. ß. croci, j ß. camphoræ ℈.ij. Reducendo omnia cum aqua quadam theriacali in formam elect. Mollis hæc antidoti, quod erit ſummum præſeruatiuum & curatiuum contra peſtem. Exhibetur vſq; ad ʒ. ij. ſolum extractum iuniperi citra alterius ingredientis additionem, eidem quoque ſcopo peropportunum eſt: quidam quod lubet adiiciunt Theriacæ vel Mithridatii.

Aqua ad vermes: Recipe raſuræ cornu cerui ʒ.ij. myrrhæ, croci, ana ʒ.j. centaurii minoris, foliorum perſicorum, nucleorum perſicorum, rutæ, ſem. cinæ, ana ʒ.ß. nitri ʒ.iij. colcotaris Tartaris calcinati, an. ʒ.ß. corallinæ m.ß. ſcobis ligni coryli m.ij. macera in decocto cornu ceruini cum aniſo per 10. dies. deſtilla aquas tres.

Puluis contra calculum: Recipe ſem. meſpilorum, bacc. lauri, gran. iuniperi cornu cerui vſti, nucis moſchatæ, ana ʒ.ß. Terantur in puluerem ſubtiliſs. miſce doſis ʒ.j. Puluis contra morbum puerilem ſeu epilepſiam. Recipe corallorum rub tritorum ʒ.ij. acuminis cornu ceruini vſti ʒ.j. oſſis de corde cerui ʒ.j eboris vſti ʒ.. Aquæ deſtill. lilii conual. cochlearia duo plena. Miſceantur omnia, & ſi morbus ſentiatur, ter de hoc bibat æger, ſingulis horis ſemel.

Medicina Hydropiſis Auerrois: Recipe oſſium de cornubus cerui adusti ʒ.iiij. nucis moſchatæ ʒ. ß. fiat puluis. Theophraſtus adiicit diagridii ſcrupulum integrum.

Tragema ad Venerem ſtimulandum: Recipe cinnam. electi ʒ.i. macis caryophyl. ana ℈.ß. piperis longi ʒ.v. ſem. erucæ ʒ.j ß. ſemin raparum ʒ.j. ſem. paſtinacæ ℈.j. priapi tauri, vel cerui, ſcincorũ

mar.

mar.ana ʒ.j.boletorum cerui,ſicc.ʒ.j.ß. cantharidum ʒ.vj.ſacchari albiſſimi ʒ.v.miſcendo fiat tragema.

Aiunt nonnulli, quod ſi cornu cerui iuſto tempore capti ſub ſidere certo in terram ſepeliatur, habere eandem vim ac virtutes, quas habet vnicornu, de quo ſupra.

Hactenus de ceruo, nunc de Tauro Græcis Ταῦρος maſculus ex boum genere: Vacca Græcis ἡ βοῦς fœmina: Bos, Græcis ὁ καὶ ἡ βοῦς, vtrique ſexui generale vocabulum. De eius carne dicetur poſtea, partes reliquas ad medicinam conducentes ordine enarrabimus.

Fel taurinum cum melle contra ſtrangulationem colli illinitur: Idem cum xylino impoſitum aurium ſuſurro medetur: Fellis bouini aquam in Iunio ſiue canicularibus deſtillatam pterygia & oculorum maculas, ſub veſperam inſtillatam, ferunt pellere: Phagedœnæ item cum panniculo impoſitam auxiliari. Recentibus præterea aurium hulceribus medetur: ac podicis exulcerationibus ſubuenit. Cum hirci ſanguine mixtum anginæ fert opem, & vulnera curat. Ex eodem vnguentum ad matricis dolores conficitur: cum lacte muliebri aurium dolores mitigat. Fel vaccæ omni aliorum quadrupedum felle præſtat. Adeps tauri cum anſerino adipe & ſucco ozimi mixtus, ulcera & rimas labiorum ſanat. Idem cum reſina & cera mixtus omnes obſtructiones & durities emollit. Splen tauri cum melle ſumptus, & pariter illitus, ſplenis doloribus ſubuenit. Medulla tauri cum vino trementia membra reficit. Decoctio ſplenis bouis congrua ad duritiem & obſtructionem lienis; & ſpecifica ad menſium ſuppreſſionem: Recipe ſplenem bouis integrum, hunc in fruſta inciſum in phialam vitream capacem iniice, ita vt ad medietatẽ vſq; impleatur, addendo cinnamomi craſſo modo contuſi ʒ.j.caryophyl.ʒ.ß.croci ʒ.ij. vini albi canariæ, ſiue vini maluatici menſ. Pariſienſis 4.par.ad humectandum ſolummodo materiam, vas probe clauſum ponatur in Aheno aqua repleto, vel in baln. Mar.feruentiſſimo, adeò vt bulliat per 24.horas, donec dictus ſplen in particulas minutiſſimas coctus & conſumptus fuerit, magnaq; iuris exquiſitiſſimè cocti & fragantiſſimi copia reſtet: de quo ægra manè capiat ʒ.iiij. continuando per 4.aut 5.dies tum, cum menſes fluere debent.

Conficitur etiam extractum è ſplene bouis caſtrati, cuius Paracelſus mentionem facit in Archidoxis, quod lienis obſtructiones expediat, & menſes prouocet: Huius modus talis eſt: ℞. ſplenē vaccæ caſtratæ, ſcinde in laminas tenues, maceretur per aliquot dies in ſ.v. cū myrrha eſſenſificato, poſtea exſicca in aere: Hoc modo procedendum eſt, alioquin ſi per ſe velis exſiccare fœtebit, poſtea cum ſ.v. Eſſentiā extrahe, & ſapidioris efficaciæ ergo adde pro libitu aliquot guttas olei Angelicæ Doſis huius eſſentiæ eſt, ſcrupulus vnus in aqua appropriata. Iecur tauri aduſtum, in potu ſumptū, ſanguinis fluxui medetur. Puluis oris taurini vacillantes dentes firmat. Oſſa tauri incenſa dentibus etiam ex dolore ſunt remedio: Eorundem cinis cum myrrha dentes purgat. Vaccę oſſa vſta ſanguinem & diarrhæam ſiſtunt. Cornu taurinum ſerpentes fugat. Cutis de collo vaccæ, cum aceto illita, ſcabiei medetur: eadem dolori capitis, & dyſenteriæ prodeſt: Sanguis taurinus recens illitus, canum ſcabiem ſanat, ſi cinere & lixiuio ſcabies poſtea lauetur, ſerpentes idē interimit, & faciei maculas extergit. Aqua de ſanguine ſaginati bene tauri, coloris ſpadicei, in Maio deſtillata, podagricis illinitur. De nigri vituli ſanguine in Maio menſe deſtillata aqua, venas & laſſa mēbra confortat, ſi bis terve in die membra hac terantur: Eadem cum pulmone vituli vſta, tabeſcentibus membris illita, & per ſe exſiccata, ſiue in potu ſumpta, prodeſt. Excrementa bubula, inquit Galen. exſiccatoriam & attractoriam facultatem habent, vt oſtendunt, dum apum veſparumq; morſibus auxiliantur. Quidam autem Medicus, aqua intercutem laborantes bubulo ſtercore oblinens in ſolem exponebat. Idem partibus ruſticorum phlegmone obſeſſis humidum illud, vere collectum dum herbam boues paſcuntur, admonuit. Eſt enim id moderatius alio quod à paleis comeſtis excernitur, ac proinde accommodatius ad phlegmonas. Hæc Galen. Apum & veſparum ictibus medentur: Procidentes mulierum ſecundas ſuffitus excrementorum tauri maſculi reducit. Craſſa apoſtemata diſcutiunt. Vſta & in puluerem trita, naribus inſpirata, ſanguinem ſiſtunt. Hydropicorum ventri cum modico butyro vtiliter illinuntur. Tumoribus iuncturarum & membrorum cum aceto impoſita, dolorem ſedant. Malis puſtulis impoſita ſaniem in iis contrahunt, & eadem ſanant, inflammationes reſtingunt.

Remedium

Remediis asthmaticorum & dispnœicorum vaccæ excrementa adhibentur: Miscentur item emplastris ad coxendicum dolores, & aurium hulcera. Destillata mense Maio excrementa vaccæ, quæ in pratis pasta est, antea tamen parum arefacta, mane ac sub meridiem pota, præsentissimo sunt colicis & febricitantibus remedio. Malus autem sapor eius, amygdalis aut nucleis Persicis iniectis, vel si altera vice per Alembicum stilletur, corrigitur. Eadem pustulas, ulcera & pedum rimas sanat. Faciei & corporis maculas post balneum illita, extergit.

Bubalus, Græcis βούβαλις. Animal boui simile, sed maius ad iracundiam prouocatum ferum & crudele, colore nigrum, cruribus robustis, & breuibus, cornibus longis, pilis paruis, cauda exigua, velocissimum. De hoc Plin. lib. 13. Vrina eius cum myrrha & oleo auribus instillata, dolorem ex frigore natum lenit. Excrementa pascentis bubali tumores sedant.

Equus Græcis ἵππος, animal omnibus notum. Sicut autem in omnibus laboribus assueatis animantibus, aures animi præbent indicium, sic etiam in equis plus quam in cæteris, siquidem horum proprium, & peculiare est aures erigere. Sanguis equinus causticis medicamentis adhibetur. Lac aluum mollit, & hominem contristat. Cruda equi excrementa adusta sanguinem sistunt. Adeps eius mensibus muliebribus, & internis hulceribus medetur. Si excrementis equi fœminæ suffiantur, secundæ & mortui fœtus expelluntur. Lac eius potum matricis dolores sedat, & comitialibus subuenit Excrementa arida sanguinem sistunt & auribus instillata dolorem pellunt. Adeps chronicis fluxibus, & hulceribus pectoris commoda. Cutis equulei vsta & cum aqua hulceribus oris illita, refrigerat ea. Lichenes qui sunt in equorum genibus, triti, & in aceto poti comitialibus mederi traduntur. Equi tepidus sanguis mulierib. in potu datus, partum maturat. Excrementa in aceto trita & illita sanguinem sistunt. Lac equi inscienti fœminæ ante congressum in potu datum fœcundam reddit. Dentes equini noctu capiti suppositi, sternutationi obsistere traduntur. Equulei dens infantibus appensus dentes ipsorum maturat.

Sus ille lutulentus, & immundus porcus omnibus cognitus, & culinæ acceptissimus: indignus tamen quo vescatur magis im-

munda Iudæorum gens. Græcis ὗς, quod vocabulum vtrique generi commune eſt, ſicus Latinis Sus. Verres huius generis eſt mas. Græcis χοῖρος. Alias Porcus. Maialis eſt porcus caſtratus. Aper eſt ſylueſtre genus, Græcis κάπρος. Reſpondet hoc animal corporis diſpoſitione per omnia fere homini, vnde plurimum etiam corpus hominis nutrit.

Porcina vel ſuilla caro, inquit Simeon Sethi, boni ſucci eſt, & facilis cōcoctionis, cum porcus anni vnius eſt, ꝓpter ſimilitudinē, quam cum humano corpore habet. Quidam enim famis neceſſitate carnes humanas guſtauere, quas ſuillæ ſimiles guſtu prodiderunt. Alit vero magis omnibus aliis cibariis. Quærent fortaſſis aliqui, quonam pacto ſuilla magis alat, & præ aliis temperata vel mediocris ſit, cum hoc ſemper animal in cœno & ſordibus volutetur & nutriatur? quam dubitationem quidam ſoluentes, aiunt: Quod niſi valde bene temperatum foret ſuis corpus, nunquam malum nutrimentum in bonam carnem verteret. Quemadmodū in hominibus, qui corpore bene temperato ſunt & ſano, rebus mali ſucci & alimentis non læduntur multum, quoniam natura cū tempore, ꝙ noxium eſt in bonum ſuccum vertit, ſic & in brutis agit animalib. Qui ergo humidi ſunt ventriculi ſuillam non bene concoquunt, ſed obſepiuntur, ſuperuacaneamq; & ſuperfluam humiditatem, glutinoſumq; humorem actutum gignunt. Ac ſi probe concoquantur, bonum & boni ſucci alimentum facit, præſertim ſi porcus caricis alatur, vt enim aiunt, is apprime ſuauis & boni ſucci fit. Huius vero pulmo, ſi cataplaſmate ſuper vlcera ex attritu calceamentorum facta imponatur, mirifice prodeſt. Eiuſdem quoque iecur cum vino ſumptum venenatorum morſibus medetur. Huius quoque talus combuſtus diſcutit ventriculi ventoſitates, & diſſoluit capitis dolores: ſunt etiam pedes eius vtiles, boni que ſucci, bene enim concoquuntur: propterea ſe ex morbo reficientibus commodant. Fel etiam ſuis arefactum hæmorrhagiis medetur. Adeps eius cum aqua & cumino ſubacta, podagricis opitulatur. Aiunt etiam oſſa eius ſuſpenſa quartana laborantibus eſſe auxilio. Porcelli, hoc eſt, nuper nati, vbera adhuc ſugentes, humidi ſunt & ſuperfluitatibus abundant: nec boni ſucci ſunt, propterea non bonum eſt iis vti, quemadmodum nec vetuſtis porcis, quippe quibus

malus

malus insit succus. Aprorum caro melior est, quam suum domesticarum, quod tantas non habeant superfluitates, nec glutinosum gignant humorem. Qui vero inter eos σκιπωρεν, hoc est, calli aprugni, vt nonnulli eruditi putant, dicuntur, difficulter concoquuntur & perficiuntur, propterea ab his abstinendum. Adeps porci hulceribus & adustionibus in vnguenta additur. Sanguinem excreantibus excrementa porci cum aqua & vino temperata prodesse aiunt. Eadem ratione laterum doloribus auxiliari. Arefacta excrementa ex aceto sumpta, dorsi doloribus mederi ferunt. Verris iecur ebrietati tradunt resistere: Apri cerebrum in vino sumptum contra serpentum venena valet. Idem potest iecur eius, exectis tamen prius venis, in vino & ruta 4. obolorum pondere imbutum & potum. Cerebrum Apri, & genitalium eius sanguis carbunculos sanant. Iecur lethargicos excitat. Lapillos in iecore porci syluestris fœminæ inuentos tritos ex vino calculum vesicæ ferunt pellere. Fel apri strumas discutit, & splenis inflammationes sedat. Pulmo eius cum adipe impositus, frigore corruptis pedibus auxiliatur. Cum resina & cerussa serpentia hulcera sanat. Laridum coctum ad eadem imponitur. Vrina & vesica Apri in fumo arefacta, in cibo sumpta, vesicæ & calculi dolores sedant. Apri quoque vrina seu vesica in potu hydropicis prodest. Verris vrina in vitro asseruata, aurium doloribus medetur. Vesica cum vrina & paulo oleo in fumo exsiccata, calculum pellere aiunt. Excrementorum apri cinis in vinum inspersus, potusque dysenteriæ paralysiq; membrorum auxiliatur. Adeps eius emollit, calefacit & purgat, vnde vnguentis vtiliter additur. Excrementa eius calcinata sanguinem sistunt: Eius sanguis, sicut & sal sanguinis porcini, egregium sunt medicamen in phthisi, &c. Capra seu Capella, Græcis αἴξ, caper seu hircus Græcis τράγος. Hœdus Græcis ἔριφος est adhuc tenellus ex caprarum genere. Hircorum caro mala est, & febres gignit: Hœdorum carnes, facile concoquuntur, & modice nutriunt, sanguinemque tenuem & humidum gignunt. Calidas etiam & siccas hebetudines, & temperaturas iuuant. Sunt vero meliores, succique melioris, qui nec minus tenelli sunt, nec nimis natu magni. Nam qui sex menses excedunt, non hœdi proprie, sed capellæ, hoc est, αἶγες vocantur. Sunt autem πυῤῥοί, hoc ruffi &

glauci, cæteris meliores, sed colicis morbis nocent. Aiunt quoque si pulmo eorum ante potum edatur, eius diei temulentiam auertere. Cerebrum Capræ cum melle phlegmonas restinguit: Adeps eius omnibus morsibus & læsionibus auxiliatur. Cum tosis pustulas nocte erumpentes sanat; surdis aurib. vtiliter instillatur: clysterib. etiam cótra dysenteriam, siquidem reliquo adipe durior est, additur: Calci caprarum doloribus & mordicationibus corporis imponuntur: capilli caprarum vsti fluxus sistunt. Vngulæ crematæ cum pice alopeciis illinuntur: Lac potum vermes interimit, & pruritum sedat: Ad eadem valet sanguis, ac veneno idem cum medulla coctus resistit: Dysentericis prętcrea, & hydropicis sanguis datur. Arefactus sanguis medicamentis calculi miscetur: Puluis cornu caprini dentes mundat, gingiuas confortat, earumque tumorem & dolores reprimit, serpentum quoq; morsui auxiliatur, & sudorem cohibet. Fumus cornuum aut capillorum capræ serpentes fugat: Fel capræ in iure decoctum Asthmaticis medetur: cum porro ad vulnerum medicamina miscetur: Vrina capræ pota calculum pellit: Tepens adhuc aurium dolori instillatur: Præualet tamen vrina hirci: Lac caprarum in B. Mariæ mense Maio distillatur, ad vnc. ij. mane & vesperi potum, à peste præseruare & colicis mederi ferunt. Idem illitum & per se siccatum, maculas faciei & manuum purgare creditur. Dolorem oculorum ex calore natum mitigat: Galenus sic scribit de stercore caprarum: omnium crebertime vtimur caprillo stercore, digerentis & acris facultatis, adeo vt induratis scyrrhorum in modum tumoribus congruat, non lienis modo, sed etiam aliarum partium. Miscere tamen illi solemus farinam fabaceam, nec non oxycratum. Quin & ad aquam intercutem, & ad spleniticos varie caprillo stercore vtimur. Sed & vstum tenuioris quidem essentiæ, verum haud manifesto redditur acrius. Quamobrem sane ad alopecias congruit, & omnia vitia quæ extergentia medicamenta postulant vt psoras, lepras, lichenas, & hoc genus alia. Miscetur & digerentibus cataplasmatis, qualia sunt quæ accommodantur ad parotidas, & diuturniores Bubonas. Est enim vis eius, tum vsti tum non vsti, absterforia & digerens: Nec eam paruam habet digerendi potentiam. Nam eo etiam ex aceto quidam Medicus vtebatur in ægris ad viperarum morsus, ac multo

magis

magis aliarum bestiarum: ac profecto ex iis complures seruauit. Idem etiam ad Auriginem sphyratos ipsas propinauit ex vino,&ad profluuium muliebre cum thure apposuit. Acrius tamen est medicamen, quam vt mulieres vrbanas, aut pueros, aut omnino qui tenera sunt carne, sanare possit. Hœdorum pelles rabidi canis morsui impositæ,medentur: Recens hœdorum sanguis cum aceto calfactus, dysentericis vtiliter bibitur: pelles caprarum & hœdorum pectori, tam hyeme quam æstate prosunt: Coagulatus hirci sanguis inflammata hulcera ad maturitatem perducit.Idem potus calculos renum frangit. Coctus aut ex vino potus,venenatorum telorum ictibus medetur: Calidus sanguis illitus,maligna hulcera, Meliceride, araneorumque morsus sanat.

CAPVT V.

De Castore, Cane, Asino ac Cato.

CASTOR, ἀμφίβιον est animal, terra & aqua viuens, ac corpore suo naturam terrestrium, cauda vero aquatiliũ obtinens. De Fibro Plinius lib 8.cap.30. Marino cani est similis,longus ac tenuis, dentibus acutis, cute pretiosissima, quæ quo nigrior, hoc est præstantior, colore Damæ non dissimilis, capillo tamen subtiliore ac elegantiore. Cauda eius piscium est caudæ & sapore & forma similis, qua extra aquam exsistente diu superesse nequit. Posteriores pedes anserinis, priores caninis respondent. Cateruatim syluam ingredientes ligna dentibus cædunt, eaque mira arte ad cauernas apportant, aliquem enim ex numero ipsorum in dorsum conicientes pedibus ipsius tanquam plaustro ligna interponunt, eumque cauda, velut equi currum temone, ad antrum attrahunt, corticeque lignorum vescentes miras ex lignis habitationes exstruunt: Piscibus insidias tendit. Adeps eius comitialibus medetur: Testiculos habet duos,quibus humor melleus adhæret, hi castori exscinduntur at bene purgati in sole exsiccantur: siccati vero in loco vmbroso & tenebricoso suspenduntur. Castorium in septennium citra vllam corruptionem asseruatur. Interius quod est in testiculis, medicamentis admiscetur, cutis exterior abiicitur. Calidũ est in gradu tertio, siccum v. in secũdo: Vires eius sunt calfa-

cere,

cere, exſiccare,purgare,vnde conuulſionibus ex nimia repletione prouenientibus, & tremulis auxiliatur. Ruta & aceto mixtum naribus inſtillatum, cerebrum confortat, capitisque dolorem pellit: In vino potum comitialibus medetur: Omnibus in ſumma damnis ex frigore prouenientibus opem fert caſtoreum: Tritum ſuppoſitum linguam impeditam reſtituit. Decoctum cum vino illitum, neruorum vitiis ſubuenit: Conuulſiones prohibet: Menſes ac partus cum pipere & hydromeli ſumptum ciet. Idem potum vel illitum, tremulis & neruorum vitiis prodeſt, febres pellit, refrigerata membra calfacit: calidis affectionibus officit: cum ſucco rutæ comitialibus datur: contra Apoplexiam linguæ puluis caſtorij donec diſſoluatur ſupponitur. Vinum cum caſtoreo decoctum cum Ruta & Eleliſphaco, contra totius corporis paralyſin bibitur: Lethargicis in ſternutamentum miſcetur: Paſſiones pulmonis, & humores cerebri cum pulegio ſumptum emendat: veneno reſiſtit, illitum tremulis, paralyticis, & hydropicis ſubuenit. Lethargicos & veterno obdormiſcentes oleo & aceto mixtum excitat, ſurdaſtris auditum reſtituit. Fumus eius naribus attractus pulmonem confortat, eiuſque exulcerationem reprimit, tormina & inflammationes ex aceto hauſtum compeſcit, partus ſecundasq; expellit.

Oleum in capitis affectionibus Quercetani: ℞. oleorum rutæ lumbricorum an. ℥.ij. olei de caſtoreo ℥.j. aquæ vitæ parum. miſc. cataplaſma. ℞. pulu. rad. Ireos, flor pœoniæ, viſci q. ana ʒ.j. flor. menthæ, hyperici, betonicæ, thymi maior an. ʒ.ß. pulu. ſem. peoniæ, baccar. iuniperi ana ʒ j.ß. Theriaces, Mithridatii ana ʒ.vj. olei de caſtoreo ℥,ß. olei anethi. Rutæ & mentæ ana ℥.j.ß. Mithridatium & Theriaca cum oleis ad ignem liqueſcant: deinde ſenſim extra ignem pulueres addantur, & fiat inſtar cataplaſmatis, vel addita cera inſtar cerati: Aqua ſingularis in qua Hyſtericis ſuffocationem patientibus offerri ſolet ſal prædictum.

℞. Rad. Diptami
Sem. Dauci an. ℥.j.
Cinnamomi electi.
Caſſiæ ligni.
Meliſſæ ana ſcrupulos duos.
Croci Orientalis ſcrupulum j.

Caſtorei

Castorei recentis scrup. j. & semis.

Ex omnibus mixtis fiat puluis, & affundantur aquę Rutæ libræ duę cum dimidia, stent per quatuor dies infusione, destilla in B. Mariæ, & serua ad vsum.

In huius aquæ cochleari vno grana tria salis offeruntur tepide, tribus vel quatuor diluculis ieiuno ventriculo per tres horas.

Balsamum Hieronymi Rubei: Recipe resinæ terebinthinæ ℔. ij. olei laurini vnc. ij cinnamomi, spicæ ana vnc. ij. caryophyllos 50. Folii vnc. ij. euphorbii, baccarum lauri, gummi hederæ ana vnc. ß. Galbani, castorei, cyperi ana vnc. vj. Tegularum bis coctarum, in oleo communi extinct. ℔ ß Ponatur hic tegularum puluis in fundo cucurbitæ, reliqua misceantur, & superponatur illi pulueri; appositoque rostrato pileo, ac rimis accurate stipatis, igne leui adhibito, primo exibit aqua, quam seorsim seruare debemus: aucto mox igne, habebitur oleum, quod balsami vires æquare creditur. Calidum enim & siccum est, & mirifice penetrat, frigidisq; omnibus morbis, neruorum præsertim, apprime conducens. Nam linguæ paralysim, & oris, ac virgæ, ad hæc epilepsiam, membrorum tremorem frigida ortum caussa, dolorem dorsi, renum, artuumq; potum & illitum, plurimum iuuare scribunt: aduersus morsum scorpionū, serpentum, canis rabidi & venenatorum, quæ viuis eiaculantur, vtiliter adhibetur: eadem ratione, si quis hyoscyamum, opium, cicutam, & venena huiusmodi sumpserit; hoc oleum, vino tepido haustum, & illitum, conducet: vocem amissam restituit, strumis, & carni in vlceribus supercrescenti resistit: memoriam auget occipite oportune inuncto: ad surditatem facit, ad vteri dolores ac dentium, quos frigiditas, aut flatus crassiores pepererint. Quæ primo loco manauit aqua melior censetur potu, sed sola non exhibenda est, quemadmodum neque oleum, sed cum aliquo liquore morbis, quorum quærimus curationem, proprio.

Medicamentum Paracelsi, contra trepidationem membrorum: Primo balneum; Recipe agrimoniam, flores lilii conuallium, radices hirundinariæ, calcis ouorum partem certam. In isto balneo lauet æger, post balneum vnge eum isto vnguento: Recipe pinguedinis excoctæ ex vulpæ lib. j. castorei destillati vnc. v. terpentinæ destillatæ cum pipere, cantharidibus & baccis lauri ana

vnc.vij.ſ. miſceantur ad ignem, & fiat vnguentum, quo melius non inuenies, non ſolum in tremoribus Mercurialibus, ſed etiam in ſimili gutta, paralyſi, lethargo: & quicquid poſſibile eſt in apoplexia, obtinebis per hoc, ſi modo origo ſit ex Mercurio, ita etiam per idem tolles Mercurialem ſpaſmum. Notandum etiam eſt balneum ſupradictum melius fieri additione flammulæ & ſauena riparum, quæ etiam pro tuo iudicio vel prorſus omittere potes, vel addere.

Vnguentum in Paralyſi & Apoplexia poſt paroxyſmum Paracelſi: Olei de baccis lauri, pinguedinis caſtorij ex teſticulis, liquoris de anacardis, de piperibus, de granis paradyſi an. ℥ j. euphorbii liquefacti q.ſ. Reduc in augmentum ſine cera.

Aqua hyſterica: Recipe ſuccorum depuratorum matricariæ, mercurial.an.lib.j. Nucis moſchatæ, cinnamomi, ligni aloes, macis ana vnc.j. flor. anthos, ſaluiæ an.p.ij. caſtorei drach.vj. Fæculæ Bryoniæ vnc.ſ. vini albi generoſi lib.j.ſ. Digerantur per tres aut quatuor dies, dein deſtillentur per balneum vaporoſum feruentiſſimum: fiat aqua pro hiſtericis omnibus affectibus: doſis cochlear vnum mane. Vterum ab impuritatibus detergit: muliebri fluori confert, hiſtericiſq; omnibus affectibus conducit.

Puluis ſternutationem prouocans. Recipe rad. ireos, fol. maioranæ ana drach.j. ſem. ſinapis, cubebarum, caryophyllorum, piperis albi an.ſcrup.j. caſtorei ſcrup.ſ. miſce; fiat puluis, ex quo parum inſuffla naribus.

Opiata capitalis: Recipe conſer. flor. anthos, ſaluiæ, betonicæ, calendulæ ana vnc.j. confect. anacardinæ diacaſtorei, diacorij ana drach.ſ. ſpec. diamoſchi dulcis, diambra ana ſcrup.j. cum ſyrupo conſeruæ citrii fiat opiata: de qua capiendum ad molem nucis auellanæ. Ad epilepſiam addenda ſunt conſerua pæoniæ, viſcum quernum, vngula aloes, ſal cranij humani, & ſimilia, huic malo ſpecifica. Sic ad varias indicationes curatiuas varianda ſunt ea, quæ adduntur. Antidotus hyſterica: Recipe extracti hyſterici maioris & minoris an. vnc.iij. extracti vuluæ ſeu matricis leporis, vnc.j. extracti ſeu fæculæ bryoniæ vnc.ſ. extracti caſtorei drac.ij. olei gagatis cum colcothare rediſtillati & rectificati drach.ſ. olei ſuccini flaui drac.j. Nepenthes noſtri hyſterici drac.j.ſ. Syrupi cinnamomi q.ſ.

vt fiat.

vt fiat antidotus: dosis scrup.j. vel drac.ſ. cum iusculo vel liquore aliquo conuenienti.

Extractum hystericum; Recipe matricariæ, arthemisiæ, melissæ, rutæ an.m.iiij. vel amplius sabinæ m.j. His herbis adhuc recentibus rite contusis adde castorei, myrrhæ, croci an.vnc.j. Cardamomi vnc.j.ſ. His porro omnibus affunde aquæ cinnamomi lib.ß. Et inde destilla omnem liquorem ad siccitatem per alembicum in B. vaporoso: quæ destillandi ratio cæteris omnibus præstantia & securitate præcellit, quod sæpius inculcare non desistimus. Dein cum hoc eodem liquore fæcibus siccis iterum affuso, omnes tincturas elicies: quo effuso per inclinationem, fæces exprimes, hancque expressionem iunge cum liquore siue aqua tincta Omnibus denuo iniectis in alembicum, inde destillabis omnem liquorem, quem studiose seruabis seorsim, & extractum residebit in fundo in forma sapæ, aut paulo sicciori: quod ad scrup.j. offeres, vel in forma pilulæ, vel dissolutum in sua propria aqua.

Extractum hystericum aliud. Recipe rad. bryoniæ vnc.iij. rad. Asari vnc.j.ſ. fol. matricariæ, arthemisiæ, nepethæ, siccorum an.m.iij. bacc.iuniperi, sem. seseleos, ameos, rutæ, carui, anethi an. vnc.ij. nucis muschatæ, cardamomi ana vnc.ſ. Karabes vnc.j castorei drac.vj contundantur & misceantur, addendo hydromelitis vinosi lib.j. aquar.rutæ, matricariæ an. q.ſ. vt macerari possint: dein fiat expressio & extractum, vt artis est. Singulare est mundificatiuũ matricis, eiusq; omnibus affectionibus à caussa præsertim frigida subortis opitulatur.

Diacastorium Nicolai: ℞ castorii, myrobalanorum citrinorũ an.ʒ.iij. aloes ʒ.j.ß. folii, pyrethri. glycyrrhizæ, tragacanthæ, calami aromatici, nitri, galbani, spicæ Indicæ, schęnãthi, opopanacis, cassiæ ligneæ, leucopiperis, macropiperis, Melanopiperis, Xylobalsami, carpobalsami, colocynthidis, sagapeni, rheupõtici, styracis calamitæ, zingiberis, cinnamomi an.ʒ.j.g.ij. asæ fœtidæ, myrrhæ, euphorbii an. ʒ.j.g.xvij. staphisagriæ. dauci, fœniculi, petroselini, apii, sileris montani, baccarum lauri, Petrolei, sem. sinonis, styracis, calamitæ rubeæ, sanguinis draconis, cardamomi, thuris, agarici, masticis, salis Ammoniaci, zedoariæ, anisi an.℈.j g.ij. thymbrę, hyssopi, Pulegii, chamędrios, origeni, balsamitę, ocymi, rad. branc. vrsinę, dictãni

Cretensis, sem rutæ, Aristolochiæ longæ, rotundæ, Mabathematicon, Azari, saluiæ min. rosarum, Bdellii an. G. xvij. epithymi, polypodii quercini, opobalsami (loco eius oleum caryophyllorum) ana g. xiv. Alpiados, rad. capparorum an. g. xj. Peucedani, absinthii ana. g. vij. anacardii, sabinæ gentianæ, cort. mandragoræ an. g. xj. ireos g. iij. mellis despumati triplum. Fiat electuarium in vase vitrato seruandum. Datur in modum auellanæ in passionibus capitis. Confert cephalalgicis, epilepticis, vertiginosis hemicranicis, paralysi omnium membrorum, & omnibus frigidis ægritudinibus, tempore frigido nocentibus confert.

Aqua composita ad epilepsiam. Recipe pullos picarum nu. xij. frustatim vna cum intestinis & pennis incidantur, & ponantur in vas terreum vitreatum, addendo rad. pæoniæ, zedoariæ, visci querni ana vnc. ij. flor. Tiliæ arboris, lilii conuall. hyssopi ana p. ij. coquantur in oxymelitis anthosati & aquæ milliss. an. lib. iiij. ad medietatis consumptionem: dein exprimatur. Huic expressioni adde gran. iuniperi, Sem. pæoniæ ana vnc. ß. caryophyllorum, nucis muscatæ, croci, cinnamomi, cucubebarum ana drach. iij. castorei drac. ij. ß. flor. Betonicę, stœchados arabicę, primulæ veris, citrii mali ana p. ij Anagallidis pupureis floribus p. iij. contusis contundendis digerantur per quatuor dies: dein destillentur per balneum vaporosum ad siccitatem. Dosis huius aquæ est cochleat vnum vel alterum.

Theriaca Aetii: Recipe castorei, veratri nigri, scammonii an. drach. ij. opopanacis, cumini Thebaici, centaurij, nitri, sulphuris viui, abrotani, ammoniaci, thymiamatis, sem. rutæ syluestris, absynthii ana drach. j. contusa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & vnam quotidie præbe, cum aceti mulsi cyathis quatuor.

Oleum de castoreo: castoreum in aceto dissoluitur, aut ex vino stillatitio maceratur, & igne lento oleum exstillatur: hoc postea ex aceto corrigitur. Inter destillandum interdum materia operculo adhærescere solet, caphuræ instar: Hæc carbone candēte admoto, liquatur. Egregium est oleum ad membra resoluta, & ea quæ alimentum non sentiunt: venerem excitat: colicos dolores sedat: veteri strangulatum discutit; partes naturales roborat.

Oleum

Oleum de castoreo compositum: Recipe castorei, styracis calamitæ, galbani, euphorbij, casiæ ligneæ veræ, opopanacis, croci, carpobalsami, spicæ nardi Indicæ, costi ana drach. ij. cyperi, schœnanthi, piperis longi, nigri, Sabinæ, pyrethri ana drach. ij. ß. olei lib. iv. vini lib. ij. Galbanum & opopanacem in vini parte seorsim dissolues: Deinde reliqua omnia contusa cum oleo, & reliqua vini parte coques ad vini consumptionem in duplici vase: postea cola, & gummi dissoluta oleo adfundes, & iterum coques in duplici vase, ad consumptionem vini, & sæpius miscens repone. Optimum est ad frigidos affectus partium omnium, præsertim neruosarum, medetur paralysi, spasmo, Tetano: & sedat acerrimos rigores & frigora febrium, si spina dorsi liniatur. Canis Græcis κύων: horum genera sunt varia: alii quadrupedibus, alii auibus insidiantur: Alii pecorum, alii ædium custodiam gerunt. Sanguis eius potus tremulos liberat: Caput eius siue neruosa caro adusta, & in pulueres redacta, morsum rabidi canis sanat: Dentium canis puluis, dolores gingiuæ & dentium sistit: Cor eius in potu sumptum contra latratum canum (vt ferunt) custodit: Fel in melle sumptum oculos curat: Lac potum capillorum prouentui obsistit: In vino aut melle potum mortuos fœtus expellit: Adeps eius podragricis auriumque dolori auxiliatur: sanguis alopecias restituit: Vrina verrucas abigit: Lac primogenituræ canis omne capillorum decisiones prohibet, & partum in vtero maturat: Vrina cum nitro temperata lepram aut pruritum sanat: sanguis canum contra veneficarum venenum præsentissimum est remedium: Fel canis cum melle lippitudines oculorum sanat: Adipe canum lendes capitis purgantur: Chirotheca ex corio canino confecta contra scabiem & tussim valet: Vrina canis cum puluere capillorum eius illita, verrucas pellit. Lingua eius maximam in se medicam vim habet, & sua enim, & aliorum vulnera hac sanat: & quod maius est, pedem, si vulnus lingua pertingere nequeat, lambit, eumq; vulneri sanando imponit, remedii à natura inditi certissimus. Gallinarum excrementa in cibum canum immixta, à rabie eos præseruant: Oleo cane inuncto omnes confestim pulices desiliunt. Albi canis excrementa trita, in iure gallinæ ante solis exortũ sumpta, aluum sistunt, atque Ictericis prosunt. Stercus canis, vt scribit Galenus, qui solis

fuerit ossibus integrum biduum nutritus, durũ, candidum, minimeq; fœtens stercus est: quod exsiccatum redactumq; in pollinem, ad anginam, dysenteriam, & summe inueterata vlcera optime accommodatur. Ad anginam quidem iis mistum, quæ alicui huic affectui conueniunt: ad dysenteriam vero iniectum lacti decocto, aut quod silices candentes, aut cylindros ferreos extinxerit.

Asinus Græcis ὄνος: lauacrum ex decocto carnis asininæ tremulis ex ebrietate membris cõfert: Tostum eius iecur ieiuno sumptum stomacho comitialibus fert opem: Ad eadem valent tritæ & vstæ vngulæ: Puluis carnis eius rimas ex frigore contractas curat: vsti iecoris cinis lapsam vuulam restituit: Pota vrina lumborum, & renum dolores sedat: Vrina Onagri, Galeno teste, calculum vesicæ frangit: sanguis asini fluxus sanguinis sistit: Adeps eius maculas cutis extergit: excrementa ad omnis generis sanguinis fluxus adhibentur: Pascentis asini excrementa vino mixta, ictui scorpionis sunt remedio: Lac eius subtilis & aqueæ est substantiæ, tussi, excreationi sanguinis, & hydropi medetur, aluum mollit, phthisi subuenit, gingiuas confortat, ac dentes purgat: Lethalibus morbis, intestinorum exulcerationi, & alui constipationi plurimum commodat: Vertigine, dolore capitis, auriumque susurro laborantibus officit: Præsertim vero somno dare operam post eius vsum est incommodum. Obest autem præcipue iis qui infirmioris naturæ habent capita; Neronis concubinam lacte asinino corpus suum, quoties balneo exiret, abluisse legimus. Tres quatuorve sanguinis asini guttæ in vino sumptæ, febrim quotidianam pellunt: Adeps eius ad Venerem incitat; Medulla podagram & membrorum tumores sistit: Splen in aqua contusus mammis appositus lac generabit; aluum mollit, dentes ac gingiuas confortat, phthisicis auxiliatur, maculas cutis detergit, dealbat, & teneram reddit. Vrina eius pota Ischiadicis fert opem. Pulmo & lingua infumigata trita in potu sumpta tussi medentur: Iecur domestici asini, tostum sumptum comitialibus auxiliatur; idem præstat vngularum eius cinis, per dies plures ad vnc.j. sumptus. Emplastrum ex eodem cinere indurata Apostemata discutit, rimis inspersus easdem sanat: Excrementa vsta per emplastrum imposita, siue etiam in vino cui xylinon intinctum fuit, trita, sanguinem sistunt: Puluis iecoris asinini

vsti

vrsi adipe, & oleo modico mixtus, alopecias sanat: Excrementa sistunt venarum & arteriarum sanguinem; Vrina naribus instillata sanguinis fluxum cohibet; Annulus ex vngulis, & ossibus asini confectus, haudquaquam tamen nigri coloris, à comitiali morbo præseruat; suffitus ex pulmone asini omnia impura animantia ex ædibus expellit. Plinius.

Mulus Græcis ἡμίονος & ὀρεύς, ex asino & equa nascitur, animal infœcundum: Cutis ac cinis mulæ adustionibus ignis imponuntur: Attritus item calceamentorum ac fistulas sanat: si domum sinistra mulæ vngula suffias, mures ac glires ex ea discedunt.

Feles alias Catus, ab astutia videlicet, quasi cautus. Veteres enim Catos dicebant cautos & asturos: Græcis γαλεώτης; murium perpetuus hostis, animal morib. pudicissimis: Valeriana herba delectatur, cui ob id etiam nomen est inditum. Caro Felium est substantiæ humidæ ac mollis: Morsus felium venenatæ est naturæ, obsistitur tamen ei facile, emplastro ex cepis & syluestri calamintha: Cati syluestres suffitum rutarum, & amygdalorum formidant: Syluestrium catorum caro calidæ ac siccæ est naturæ, dolores aureæ venæ sedat, calefacit renes, dolorem pruritus sistit: Excrementa felium mixta melle & aceto, alopecias sanant. Vidi aliquando vetulam catis abscindere summitates caudarum, sed ignoro in quem finem, aut ad veneficium forsan, vel contra colicam puellorum ab extra ad vmbilicum, &c. Pellis syluestris cati vsurpatur in colica, & doloribus coxendicis, &c.

CAPVT VI.

De Oue, Leone, Vrso, Camelo, Vulpe, Elephante, Lepore, Caprea, Dama, Lupo, Lutra, Mustela, Sciuro, Rana, Glire, Bufone, Talpa, Mure, Erinaceo, &c.

OVIS Græcis οἶς ἢ πρόβατον genus fœmininum. Aries Græcis κριὸς masculus, Ductor gregis. Veruex dicitur aries castratus,

hoc

hoc est, cui exempti sunt testiculi, habitioris acquirendi corporis gratia: Agni tenellæ adhuc sunt lanigeri generis pecudes, Græcis ἀρνίον. Agnorum carnes modice sunt calidæ, humidamque habent superfluitatem, atq; ideo ab iis læduntur, qui humidioris sunt temperaturæ: qui vero ficcioris sunt, iuuantur: quantoque iunior agnus fuerit, tanto difficilius eius caro concoquitur, magisque humida est; quanto vero maior, tanto melius concoquitur, & è minus est humida; sic in cæteris animalibus contingit, quo iuniora sunt, eo humidior est quam maiorum eorum caro. Ouilla caro superfluitatum est plena, malique succi: Melior est, quæ vnius anni, hoc est, annicula, quæ vero annum exuperat, difficulter concoquitur, & mali est succi; nocens his qui stomacho sunt humido, & pituitosis.

Cerebrum ouis oculis illitum alba pterygia curat, stercus suillum cum melle & aceto tritum & illitum, verrucas pellit. Vnguentum ex eodem absque oleo cum cera confectum adustiones refrigerat: Cum gallinarum siue anserum adipe tritum, aurium paralysin curat: Calentes adhuc ouium pelles impositæ, coagulatum sanguinem dissoluunt, maculas purgant: Vrina nigræ vel rubræ ouis cũ melle sumpta, aquã intercutem abigit: stercus ouillum in iusculo cum petroselino ad vnc.j. vel vnc.j ß. sumptum auriginem sanat: Idem in aceto dilutum valet ad acrochordonas, myrmecias, thymos, & duros funiculos, & splenis tumorem. Cum cerato rosaceo vlcera ad cicatricem ducit: Fel ouis illitum carcinoma in homine exoriens sanat. Agnorum medulla igne liquefacta, oleo nucum & albo saccharo admixto, destillata in sambuco, calculum vesicæ frangit, dolores item virgæ genitalis & renũ sedat, nec parũ sanguinem meientibus prodest. Fel agnorum illitum partibus corporis quas carcinoma inuasit, præsentissimum est remedium: Cornua arietis ad radices ficus defossa, ante tempus ficus maturas producere tradũt: Vsta arietis caro, elephantiasi faciei, & psoræ remedium adfert: serpentum atque scorpionum morsibus medetur: Pulmo arietis calidus attritionibus calceamentorum impositus, est remedio: Humor à decocto arietis pulmone stillans tertianam febrim renumque dolores pellit: ius de carne arietis contra carcinoma sumitur: Adeps arietis eiusdem est cum suilla naturæ: adustiones curat:

curat: Fel arietis cum lana infantum vmbilico appoſitum, citam ipſis aluum facit: Excrementa arietis cum aceto illita, liuentes maculas corrigunt, & clauum pellunt: cum oleo impoſita ſacrum ignẽ reſtinguunt: cera addita, aduſtionibus medentur.

Leo, Græcis λέων, de his Plinius lib. 8. c. 16. Animantium rex eſt, cordatum, magnanimum ac nobile animal, iubatum ceruicem habet, gaudetque excelſis montibus: Leæna vero iuba caret. Inſidias animaduertens venatorum veſtigia pedum cauda, ne à venatoribus obſeruentur, tegit. Fœtus eius triduum poſt partum ſomno detinetur, poſteaque rugitu Leonis excitatur: Ad quercus attactum horrere, & trepidare leo fertur: Galli item cantum expaueſcere. Adipe leonis perunctum, à luporum inſultu ſecurum tradũt: Adeps eius dura hulcera mollit & aperit: cum oleo faciei maculas extergit, & aduſtionibus medetur.

Vrſus Græcis ἄρκτος, crudele & informe animal, capite imbecillo, pedibus & lumbis robuſtiſſimis, vnde erecto corpore interdum dimicare ſolet. Fertur hyberno tempore in antro ex vngularum ſuctu ſe ſuſtentare: vide Plin. lib. 8. cap. 36. Caro vrſi viſcoſum humorem generat, concoctioniſque eſt difficilis, quare medicamentis potius quam cibis admiſcetur. Fel eius calidum ac ſiccum eſt, comitialib. ac paralyticis prodeſt: Fel autem a iecore cum veſica in qua conditur, abſcindetur, ſuſpendeturq; vt areſiat, ſicque ad biennium aſſeruari poterit: Oculi eius effoſſi ſiniſtro alligati humero, quartanam febrem pellere debent: Adeps alopeciis illinitur, confortat memoriam, &c. Electuarium de felle vrſi, comitialibus medetur.

Camelus, animal eſt informe, collo longo, pedibus nodoſis, greſſu tardo, dorſo gibboſo, eius meminit Plinius lib. 28. cap. 9. Virgæ eius duræ & neruoſæ, vnde etiam nerui arcubus conficiuntur. Caro eius vrinam ciet: Adeps eius aureæ venæ vtiliter illinitur: Cerebrũ arefactum in potu ſumptum, comitialib. auxiliatur: Earundem eſt virium ſanguis, qui arefactus quoq; & coctus fluxus ſiſtit, atque cum vino ictibus telorum medetur: Potus vero poſt menſtruas mulierum purgatiores, conceptionem adiuuat, & conſtipatas matrices ſoluit: Vrina hydropicis commodat, fœtori narium prodeſt, inteſtinorumque conſtipationes fortiter diſcutit.

Furfures capitis decidere facit: Albi Cameli excrementa melle trita tumores sistunt, & inflammata vulnera purgant: Tritus Cameli sanguis dysenteriæ obsistit: Lac potum veneno resistit, discrasiam adiuuat & corrigit, corpus & ventrem nutrit: excrementa verrucas purgant, narium fluxum sedant: Cum aliis medicamentis sumpta comitialibus ferunt opem, pestifera item hulcera, tumores & Melicerides aperiunt.

Vulpes Græcis ἀλώπηξ animal nemini non cognitum: Hic melem ex antro abesse aluum ante ingressum speluncę exonerat, adueniens inde Meles, viso stercore, relicto antro diffugit, sicq; astutu suo vulpecula cauerna, nullam propriam sibi apparans, sed alienam fraude occupans, potitur. Adeps eius illitus conuulsionib. est auxilio: sanguis eius arefactus, & tritus calculo renũ & vesicæ medetur: Linguam dispnœicis salutarem ferunt: Pellis eius naturæ est calidissimæ, vnde humidæ exsistentes naturæ iis confortantur. Fit ex hoc lohoch de pulmone dictum, quod abstergit, & consolidat vlcera pectoris & pulmonis, præferturq; aliis remediis & phthisi. Oleum item vulpinum, ad podagras & reliquas arthritidis species, ac dorsi renumq; dolorem est efficacissimum.

Loch de pulmone vulpis, ℞. pulmonis vulpis præpar. succi glycyrrh. sem. fœnic. anisi, capillo. Veneris an. ℥. j. mellis ℥. xvj. fiat loch, seruatur bienniũ: abstergit, consolidat vlcera pectoris & pulmonis.

Elephas Græcis ἐλέφας, animal est mãsuetissimum; quod facile domari potest, tantæ fortitudinis, vt muros frõte sua destruat, & arbores conuellat: Biennium in vtero fœtũ gerit, tertio tandem anno vnicam excludit prolem, nec amplius parit: Trecentos posse viuere annos scribunt: Lapsus surgere nequit, cõtinuos n. osseos pedes habet: Dormiens robori firmissimo innititur, quod obseruantes venatores in imo, ne animaduertat animal, dissecãt, vt innitẽs elephas vna cum arbore ꝓlabatur. Sanguis elephantis præsertim masculi, fluxũ sistit cerebri. Vẽter febricitantis si excremento elephãtis suffiatur, maximam sentit opem: Plura apud Plin. lib. 8. cap. primis vndecim.

Lepus, Græcis λαγώς, Cuniculus Græcis Δασύπους: Omnibus sunt noti: Animalculum est velocissimæ ac timidissimæ naturæ: Apertis oculis somno indulgent: Fœcundissimum natura genus leporum & cuniculorum, singulis mensibus sobolem procreans: sanguis

guis leporis vitia cutis in facie sanat: Alopeciis cinis capitis eius cũ aceto medetur: Cerebrum eius inassatum tremorib. ex valetudine contractis iuuandis editur. Iure carnis eius abluti podagrici opem sentiunt: sanguis eius illitus vitiliginem lentiginesq; sanat. Comitialibus iecur arefactum ad vnc. j. datum prodest: Excrementa leporis aceto imbuta inueterata, & luxuriantia damna illita adiuuãt: Fel leporis oculorum vitia melle commixtum restituit: Caro eius plus omni reliqua melancholici humoris generat: Testiculi leporis veneno resistũt, in acero sumpti: In mense Martio viui adusti leporis cinis calculo cũ vino potus, fert opem. Genis infantum cerebrũ leporis illitum facilem dentitionem parit: Cuniculi eiusdem prope naturæ sunt cum leporibus, sicut & lepores fœcundissimi. Adeps leporis miraculose sanat & expellit.

Caprea Græcis Δορκὰς, cuius masculinum genus Capreus: syluestre est caprarum genus, in rupibus & locis inaccessis agens: vnde facile venenatorum insidias euitat: sin propinquas in colle insidias animaduertat, ex iisdem se præcipitans, illæsa in cornua prolabitur: cuius meminit Martialis, cum inquit:

Pendentem summa capream de rupe videbis,
Casuram speres, decipit illa canes.

Capreolus est capreus tener: vt apud Vergil. Præterea duo nec tuta mihi valle reperti capreoli: Excrementa caprearum in vino sumpta, ictericis prosunt: cum spicæ Nardi follis menses cient: cum aceto imposita fluxum sanguinis sistunt: Vsta & cum aceto mixta, alopeciis illinuntur: Adeps earum podagricis auxiliatur.

Dama, Græcis Πρὼξ, ex syluestrium caprarum est genere: animal imbelle & timidum: Vnde Mart. Imbelles Damæ nil nisi præda sumus. & Ver. Cum canes timidi venient ad pocula Damæ. De his Plin. lib. 8. c. 56. Damæ, inquit, mansuescunt raro, cum feræ dici iure non possint: Complura namq; sunt nec placida, nec fera, sed mediæ inter vtrumque naturæ.

Lupus, Græcis Λύκος, animal rapacissimũ & fraudulentissimũ: Vrina eius secundum lunæ augmentum & decrementum augetur. Super huius tepidam adhuc vrinam lotium reddentia animantia nunquã concipere traduntur. Famem per aliquot dies sufferere valet lupus, vnaq; postea vice tãtum deuorat, vt ad triduum, aut vltra

etiam sufficiat. Cor eius arefactum & asseruatum optimum de se odorem præbet: Comitialibus quoque adustum, & tritum in potu sumptum medetur: Lupinum stercus candidum, vt refert Galenus, colicis quidam datum, aut vino albo, aut aqua distemperatum, putabat, nec tantum in paroxysmis, sed etiam in interuallis, siquidem vacarent phlegmone. & feliciter illi cessit negotium.

Lynx, animal lupo simile, pelle maculosa, velut pardi, vnde maculosam Vergilius nominat. Visu acuto, lingua serpenté refert, eamq; quam longissime exerit, collum habet flexile, vngulas grandes, vnicum tantum fœtum edit. Vrinam corpori aspersam vel illitam pruritum sedare aiunt.

Lutra, Græcis ἐνυδρις: Ex fibrorum genere animal callidissimum, de quo Plinius lib. 8. cap 30. Feli per omnia, præterquam capite, simile, coloris nigricantis, piscinis & aquis, vnde victum sibi quærit, cohabitans: Spiritum ex aere, quamuis etiam sub aqua aliquandiu se sustentare valeat, ducit. Hinc fit, quod aliquando in piscatorum retia ex cupiditate prædæ delapsa, quoniam egredi commode nequit, neque donec nodos dilaceret sub aqua spiritum ducere potest, suffocata inuenitur: Cibi adeo est auidum, vt maximos piscium aceruos in suam speluncam deferat.

Mustela, Græcis Γαλῆ: animal astutum, maximam sui fœtus curam gerens, quos subinde ne inueniantur transfert, in cauernis petrarum degens, longumque somnum ducens: Hæc cum serpente dimicatura ruta se munit: Ex immaturis ficulis, earumque foliis emplastra cõtra mustelæ morsum, qui subitum dolorem adfert, conficiuntur. Similiter ex cepis vel allio: sanguis eius cum Arnoglossa illitus, podagricos adiuuat: cinis cum aqua potus phreniticis fert auxilium, lepramq; curat.

Sciurus Græcis Σκίουρος ab vmbra caudæ nomen suum habet: Notum animal. Mustela maius, sed breuius, rubicundi coloris, præterquam in ventre, qui candet: Miræ velocitatis in saliendo, vt arbores saltu transvolet: Amnem transiturum, lignum aliquod leue, cui insidet, aquæ imponit, caudaque veli vice, flante vento vtitur. Tempestatem præuident, obturatisq; qua spiraturus est ventus cauernis, ex alia parte fores aperiunt; teste Plinio lib. 8. cap. 38.

Rana, Græcis βάτραχος: In vſu ſunt virides; Reliquæ venenum habere dicuntur: Viuę in teſta aduſtæ alopecias curant: Fel earum lumbricos pellit: Fel in cinerem vſtum febribus mederi ferunt: Succus ranarum ex oleo & ſale coctarum prodeſt collo diſtortis: ſanguinem cinis earundem ſiſtit: hulceribus & membrorum iuncturis prodeſt: Dicto modo coctæ venenatis vermibus, & lepræ obſiſtunt: Dentium dolorem ſedant, ſi aquatilium ranarum decocto os colluatur, de his plura in ſequentibus.

Bufo Græcis φρῦνος: animal eſt deterrimum & plurimum noxium: Naturæ eſt frigidiſſimæ: Cor circa collum habet, vnde niſi confixo collo non morietur. Bini plerumque cum concentu prodeunt: In capite eius lapidem inueniri dicunt, cui contra venena, & eryſipelata vis adſcribitur.

Talpa, Græcis ἀσπάλαξ; Murium generis eſt, nigrum non cœcum animal, ſub terra viuens, cuius cuniculos perrepit, ac ſubinde terram egerit. Vſta in cinerem cum oui albumine lepris illinitur: ſanguis eius alopecias capillis explet: cinis eiuſdem fiſtularum putredines conſumit: Qui iecur eius comederit, aut viuam manu compreſſerit, eum à febri ſecurum eodem anno credunt fore, &c.

Melis, μελὶς à melle nomen accepit, cuius eſt auidiſſimum animal, aluearibus ob hoc maxime infeſtum: Alio nomine Taxus & Taxo dicitur: viuit in cauernis, dorſo lato, pedibus breuibus, magnitudine vulpis, colore felis, cute denſa, & pilis hiſpidis: Mordax & aſperum animal: Dorſo & vertice nigricat, reliqua parte candet. Plinius lib.8.cap.38. Melibus hæc eſt natura, & in metu ſolertia, vt ſufflata cute diſtenta, ictus hominum & morſus canum auertant. Adeps eius inter reliquas vtilitates renum doloribus auxiliatur: ſanguis in cunicularibus deſtillatus ad vnc. ij. vel vnc. ij ß. peſti eſt auxilio: Adeps eius & oleum adipis iu medicina frequens.

Erinaceus, quem Echinum vocant Græci: animal ſpinis circumuallatum, quibus telorum vice aduerſus inſidias vtitur, ita eas expandens & acuens, vt attingi nequeat. Cibum quæſiturus fructus inuentos aculeis ſuis infigit, infixos ad ſpeluncam ſuam defert. Plin. lib.8.c.37. Caro eius vim habet exſiccandi & ſoluendi, ventriculum confortat, ventrem ſoluit, vrinam ciet, eſtque vtiliſ-

ſima iis quorum natura ad lepram, & puſtulas peſtiferas vergit. Caro ſiue iecur eius in ſyrupo cum melle ſumptum renum vitiis, aquæ quæ intercutem ſubiit, cõuulſionibus, elephantiaſi, & viſcerum fluxionibus eſt auxilio. Eſt etiam aliud genus Echinorum, Hiſtrix à Latinis dictum, longis aculeis, quos in aduerſos torquent: Plin. lib. 8. cap. 35. vulgo porcus ſpinoſus, de quo Calphurnius: Venit & hirſuta ſpinoſior hiſtrice barba.

Erinaceus marinus, ſiue Echinus marinus, orbicularis eſt formæ, aculeis circumuallatus, quibus pedum vice vtitur, orbiculari greſſu incedens: ventriculo & vtero prodeſt. Teſta eius cruda inaſſata medicamentis adhibetur, quæ pſoras abſtergunt. Crematæ vero teſtæ cinis putrida hulcera expurgat, & luxuriantem carnem reprimit.

CAPVT VII.

De omnis generis animantibus viperis, ſerpentibus, formicis, &c.

VIPERA Græcis ἔχις & ἔχιδνα ad Theriacam à veteribus eſt expetita: Ex iis præſtantiſſimum parabis remedium ad lepram, peſtem & venenata omnia vulnera ſequenti modo: Menſe Iunio cape quatuor aut ſex viperas, ex quib. & caudam & caput abiicies, cutem inteſtinaque detrahes: carnem vero minutim præciſam, indas cucurbitæ vitreæ, per tres, aut quatuor dies: vt in calore balnei vaporoſi, vel fimi calidiſſimi ſudorem ipſarum pellas (Caue tamẽ, ne fumi huius aerem è viperarum exhalatu vitiatum, & venenoſum inſpires.) Quo facto, ſuperfunde ſpiritus vini alcoliſati, & terebinthinati ſolutiui ana vt ſupernatet octo digitis: digerantur vaſe occluſo hermetice in baln. Mar. fimo calidiſſio xij. dierum ſpatio, donec tota caro viperarum diſſoluatur in prædicto menſtruo: abiectis fæcibus, ſeparetur menſtruum in calore baln. & fiet coagulum, cui denuo affunde ſpiritum vini caryophyllatum: fac circulentur in pellicano x. dierum ſpatio: & ſeparato menſtrua, remanebit caro viperarum optime præparata, ac eſſentificata, cui miſce ſubblandum ignem, olei nethini, & cinnamomi ana ſcrup j ß. eſſen-

essentiæ croci, & margaritarum ana scrup.j. cum mucagine gummi Tragacanthi, finge pilulas: vel si vis, cum pane triticeo arido, & trito, more veterum pastillos. Huius medicamenti exhibetur scrup.j. ad lepram, pestem. & ad omnes venenatos affectus. Ex viperarum cute, aut etiam serpentium spoliis exsiccatis & præparatis secundum artem, puluis vulneribus serpentum, & bestiarum virulentarum appositus multum confert. Item vulneribus cancrosis, & malignis curandis.

Trochisci de vipera Galeni: Recipe viperas nu. xx. sumendæ sunt autem, non quæ quouis tempore captæ sunt, sed à medio potissimum Aprile, in finem vsque Maii, aut paulo tardius, locisque procul à mari dissitis. Eligendæ sunt fœminæ, quæque colore subflauo sint, incessu magis moueant: aspectu ferino & verecundo, oculis subrubentibus, & recens captæ, capita primum & caudas amputabis, quatuor digitorum longitudine vtrinque his amputatis, considerandum est, si motum quendam ipsius residuum cõspicies, sanguinemque multum fundent: nam hæ ceu præstantissimæ sumendæ sunt: deinde pelle detracta, interanea cum adipe abiicienda erunt: reliquum corpus in ollam nouam bene coctam immittendum, & coquendum in aqua fontana, additis anethi comis, & sub finem pauxillo salis (ignis autem esto è carbonibus accensis, aut sarmentis vitium) donec carnes à spinis separentur. Cum coctæ fuerint, ollam ab igne depones, & carnes diligenter à spinis exemtas, per se contundes, nulla iusculi addita parte: & addito puluere bis cocti maxime puri, quantum pastillis formandis sufficiat, quæ erit secundum Galenum tertia aut quarta pars, admisceto. Formabis in pastillos ponderis duarum drachmarum, & siccabis in superiori ædium parte, in cella ad meridiem conuersa, à puluere diligenter mundata. Sæpe autem conuertendi sunt per 15. dies, aut eo amplius donec ꝓbe exsiccati fuerint: deinde in pixidẽ vitream, aut figulinam vitratam bene obturatam reponendi: Annum vnum integrum perseuerant, quanquã longe melius sit, haud multo post, quam ipsos confeceris, Theriacam conficere. Qui a. diutius conseruare volet, subinde abstergendi sunt à puluisculo quodam, qui illis obnasci consueuit: qui si diutius inhæreat pastillos perforabit. Hoc itaq; modo conseruari possunt integri ad tertium annum.

De Trochiſcis viperinis, ex correctione Bartholomeæ Marantæ.
Ante paucos annos nondum cognoſcebatur vipera, & propterea maiores noſtri medicos barbaros ſequuti, pro illa ſumebant tormentillam, & dictamnum, quorũ alterum redigebant in paſtillos: ſed noſtro tempore adeo innotuerunt, vt etiam ab omni circulatore colligi poſſint. Ideoque non ero longior in enarrandis notis, quibus cognoſcitur: idque eo etiam magis, quod Matthiolus in ſuis commentariis ſuper Dioſcoridem, certis omnino notis eam deſcripſerit. Quare tantum addam, quo pacto eligi debent laudabiles, & idoneæ pro Theriaca paranda. Debent itaque viperæ non quouis anni tẽpore capi, multo minus in media æſtate, quemadmodum nonnulli faciunt. Nam Theriaca ex eiuſmodi viperis confecta, illis, qui eam aſſumunt, magnam ſitim affert. Neque etiam ſtatim, poſteaquam ex ipſarum cauernis (in quibus toto tempore frigidiore ſe abſcondunt, & quaſi ſtupidæ vix ſe mouent) rurſum proſerpere ſolent. Nam quamdiu intra terram latent retinent intra ſeſe quandam venenatam & pernitioſam qualitatem, quæ poſtea aliis temporibus ſolet exhalare, & præterea tamen ſicciores, & frigidiores ſunt, & magis extenuatæ, quam alio vllo tempore. Quare antea illis permittendum eſt, vt aliquantiſper in liberiore aere obambulent, & veſcantur cibo illis conſueto, vt ſunt nonnullæ herbæ, & inter alia animalcula, Cantharides, Bupreſtes, & Erucæ pini. Et præ aliis omnibus Galen. in lib. de vſu Theriacæ ad Pamphilianum tradit, meliores eſſe recenter captas, & non diu incluſas. Nam hæ vt famelicæ ſunt venenoſiores: quod facile etiam coniicitur á morſu hominis ieiuni. Aliæ vero ſaturæ veniunt ex campis. Legitimum igitur & magis conueniens erit capturæ tempus citra finem Veris, ne tamen attingant initium æſtatis, niſi veris conſtitutio magna ex parte fuerit frigida, & hyemi ſimilis. Viperæ præterea grauidæ tanquam inutiles ſunt abiiciendæ. Color earum debet habere neſcio quid de luteo aſperſum, & ſint agiles & promptæ ad mouendum & potiſs. quæ de vniuerſo corpore ſæpe caput extollant, oculi ſint rubedine tincti, inter ſerpendum obliqua, torua & elata. Præterea caput debet eſſe latum, venter rotundus, & prominens: & totum corpus ſinuoſum, locusque, vnde emittit excrementa, ſit prope extremam caudam, quæ etiam

non

non sit in gyrum circumuoluta, sed nonnihil contorta. Et si haberi potuerunt fœminæ omnes, melius erit, quam mares accipere. Dignoscuntur autem à maribus ex ingressu earum magis firmo, & quieto, & in dentibus quoque caninis, quorum mas tantum duos, fœmina autem, vt scribit Nicander, plures habet. Critonis fuit sententia (quemadmodum Galenus refert in libro de vsu Theriacæ) viperas esse capiendas, aut in fine veris, aut in autumno, & eas quidem quæ essent corpulentiores & grandiores.

Cum igitur viperas eiusmodi, quales iam descripsimus, habuerimus, primum ad quatuor digitos, & non plures, caput & cauda amputetur, idque si grandiores fuerint. Nam minoribus minus quoque est auferendum. Quæ partes propterea abiiciuntur: quia paucam habent carnem, eamq; duram, & quod sint reliquis venenosiores. Animaduertendum quoque est, eas esse validiores, quæ postquam caput & cauda resecata sint, per aliquod tempus se se adhuc moueant, & satis multum sanguinis emittant, eumque non statim effluere sinant: ideoque istæ quæ statim moriuntur, neque se mouent quicquam, nullius sunt momenti. Post istam amputationem interiora viscera sunt auferenda, & reliquum corporis diligenter à pelle separandum, quemadmodum etiam omnis pinguedo: & posteaquam diligenter bis, terve ex aqua semper recenti mundatæ fuerint, imponantur in ollam fictilem, aut ahenum purissimum, cum sufficiente parte aquæ fontanæ, & ad ignem ex carbonibus paratum, aut alium expertem fumi (sunt qui sarmenta vitium hoc maxime probent) iniicito quoque in vas parum salis recentis, additis aliquot frondibus anethi viridibus, quod commode eo tempore reperiri solet. Vbi etiam est obseruandum, si viperæ in æstatis initio sint captæ, tum nihil salis esse imponendum, alioqui Theriaca sitim excitabit, sicuti etiam illa, ad quam assumptæ sunt viperæ collectæ in locis maritimis & siccis: aut in paludibus aquæ salsæ. Quod si forte fortuna inter ebulliendũ aqua efflueret, statim aliquid frigidæ est aspergendum: tamdiu quoque coqui debent, donec facile caro de spinis separari possit, si edendo esse solerent, diligenterque cauendum, ne intra carnem aliquid de spinis remaneat: Idque si fieret omni studio est auferendum, quanquam si viperæ ita vt optime coctæ fuerint, non facile hic error

committatur. Propterea laborandum est, vt vniuersæ viperæ sint grandes: quod si fieri semper nequeat, coctio debet fieri per gradus, primum ex olla sumēdo iuniores. Nam sic per longiorem coctionem grandiores fient magis friabiles, & caro facile à spinis decidet. Nam hæ cum plane similes sint carni, vix ab ea possunt discerni: quanquam postea in siccis pastillis facile appareant. Atque hæc omnia secundum commemoratum modum, primum vidi obseruari ab Imperato, qui solebat idoneo instrumento sæpius iuuenes viperas inspicere, & statim cū coctæ essent, ex olla extrahere: hocq; si obseruetur, vniuersæ spinæ adhærent sceleto & trunco maiori medullæ spinalis, nihilq; ex ipsis carni admiscetur: Obseruaui aūt ex vipera quantumuis magna non plus carnis, quam pondere duarum drachmarum colligi posse: & si illius affuerit copia maior, suspicio est illam aliquid in se spinarū adhuc cōtinere. Hæc coctio ita rite facta, tanti momenti est vt in ea omnis consistat aut bonitas, aut imperfectio antidoti. His eo modo pactis, postea caro collecta diligenter in mortario contunditur, addito parum panis bene cocti & fermētati, ex recenti & purissima farina facti: cuius certa mēsura definiri nequit: quanq̃ aliqui accipiant æqualem quantitatem cum ipsa carne: nonnulli minus, nimirum tantum dimidiam: alii tertiam solummodo partem. Sic Galen. interdum etiam ponebat quartam partem, & alibi quintam: prout animaduertebat illius satis esse ad carnem contundendam. Quam etiam mensuram Bononiens. vsurpare soliti sunt, quemadmodū P.M. Lucas Ghinus olim præceptor meus mihi significauit. Crito, sicuti Gal. refert, carni ex decē viperis collectæ addebat panis ℥.j. Sed hic animaduertendum est, Theriacam fieri aridam, si panis non fuerit bene coctus: quare melius est illum recte coctum per duos aut tres dies ponere in loco perflabili, vt exsiccetur nonnihil: & non simul cum carne contundere, sed vtrumq; seorsim: atque postea miscere simul. Hic panis ita siccus in puluerē redigi, & per cribrū angustissimū cribrari, ac deinde misceri cum carne debet. Cumq; vtrumq; fuerit diligenter tritū & commistum, vt ne minima quidem portiuncula amplius de vipera, quæ nō sit bene contusa, appareat, ex ista postea massa parentur trochisci aut pastilli, qui debent esse tenerrime & optime subacti, idq;, si fieri

potest,

poteft,fine iufculo,aut faltem cum ipfius exigua quantitate: hoc enim modo multo celerius exficcatur. Contra, fi panis in iufculo viperarum maceretur,& poftea fimul cum carne tundatur, tales trochifci difficulter exficcantur,& funt in cauffa,vt poftea caro putrefcat,& panis fiat acidus. Trochifci ita parati folent in conclaui aliquo fuperiori collocari ad exficcandum,verfus meridiem, vbi Sol maiori parte diei verfatur,nō tamen radii eius Trochifcos attingāt, vtq; penitus exficcari poffint,crebro verti debēt.Nam fi aliqua exigua eorum portio humidior reftet, facile putrefcunt. Quando ita bene funt exficcati; remoueantur paulo longius ab illo loco priore (attamen in eodem relinquantur conclaui) ad quem fol peruenire potuit,atque femper vertantur,ad quod quidē vtrumq; fatis erunt dies quindecim. Aetius quoq; laudat verfus Septentrionē eos poni: Tandem fi omnes ficci fuerint,vngantur parum contra putredinem cum opobalfamo,quam curam adhibuerunt medici Bononienfes,admoniti ab Aetio, qui etiam voluit,vt opobalfamum, dum formantur trochifci,adhibeatur.

Poftremo afferuētur in vafe ftanneo,vitreo, aureo,vel argenteo puriffimo. Quanquam plumbum candidum, vel ftannum (vtvulgo vocant) improbetur, quando admiftum habeat plumbi. Quia in eiusmodi vafis quędā rubiginis fpecies folet colligi,q̄ malā qualitatem illis conciliat.Ideoq; optimū eft,vt Theriaca quoq; quā primum trochifci ad manum fint,ipfa quoq; conficiatur,quanquā etiam fi recte afferuentur tres annos, & paulo plus durare foleant, modo fæpius cum munteolo mundētur à puluere,& fitu albo,quo progreffu temporis obducuntur,vnde folent exedi, & cariem fentire, & priuari fuis omnibus viribus.Præterea quoq; propter ipfam Theriacam, illa ftatim parari debet. Nam cum per quadraginta dies, quotidie aliquid miftionis fieri neceffe fit, quo fermentatio fequatur melior, ideo admodum idoneum ad hanc actionem eft tempus calidum. Quod fi in Autumno conficiatur,& fuperueniat tempus hybernum,fimplicia omnia & quafi ignaua permanebunt,& multo tardius calor naturalis in illis excitabitur.

Sal Theriacum Galeni: ℞. viperas eodē modo capti n.iij.falis Ammoniaci,vel cōmunis mod. j.gentianæ cōcifæ ℔ j.ß.Ariftoloc.

rotundæ ℔.j.ß. centaurii min. ℔.ij. cardamomi marrubii ana ℔.ß, ſcordii montani, chamædrios an. ℔.j.ß. rutæ ℔.j. Hæc omnia melle Attico commiſcebis. Harum rerum mediam portionem in ollam nouam, ex argilla confectam, coniice, poſtea viperas quatuor viuas ſuperimmitte, & cum eis ſcillas quinq; recentes, conciſas: in reliquum aliarum rerum dimidium, poſtremo lutum ollæ diligenter inducito, vbi prius operculum impoſueris, quod foraminibus quatuor aperies, & per eam vapor egrediens aſſationis menſuram ſignificet. Nam fumus qui primum exibit, obſcurus admodum & valde turbidus, denotabit ignem ad viperas perueniſſe: quo tempore diligenter aduertas moneo, vt reſpirando, non aerem attrahas infectum hoc fumo, qui à viperis exhalat. His peractis cum fumus deſiſtet, & tenuem quandam flammam è foraminibus aſcendere videbis, tunc optime toſta cuncta iudicato, itaque transfer ollam ab igne in locum, vbi per integrum diem & noctem frigeſcat: Inde vaſe adaperto, combuſtas res exime, quibus contuſis atq; cribratis, adde ſem. rutæ ſylueſt. vnc. ix. hyſſopi tantundem, ſem. fœniculi vnc. vj. nardi gallicæ, ſtachyos Scythicæ ana vnc. vj. Petroſel. Macedonici vn. iv. racemorum amomi vnc. iij. origani Heracleontici vnc. ix. fol. malabatri Indici vnc. iiij. carnium Bacc. iuniperi Laconici lib. ij. ſem. coriandri ℔.ß, piperis albi ℔.ij. piperis nigri tantundem: rad. ſilphii vnc. x. zingiberis ℔.iſ. rad. ſatyrii ℔.ß, puleg j mont. ℔.ß. ſem. ſeſeleos vnc. vj. ſem. tordilij montani, mentæ an. vn. vj. Caſiæ opt. vnc. ij. cinnam. vnc. j. Hæc vbi ſemel contudi & excuſſi, denuo contundere & excutere molior, quo ſæpenumero cibrata in tenuiſſimũ puluerem redigantur, quem in vaſis vitreis poſitum, non ſtatim ſed a 40 die vtendum trado. Morbos cutim infeſtantes curat, vitiliginem albam, lepram, impetiginem, & demum omnia ſub cute poſita reſoluit. Quamobrem magna pars eorum, qui ſalem hunc comedunt, plusquam conſueuerant, ſudantes putridam materiam eiiciunt: Dentes præterea purgat, & ipſos á putredine ſeruat, nec erodi permittit; Membra laxa denſat, illucque deſcendentem fluorem ſupprimit.

Theriaca Andromachi, ℞. trochiſc. ſcilliticorum drac. XLIIX. trochiſ. theria. hedycroi, piperis longi, opii ana drach. xxiv. roſ. rub. purgatarum, iridis Illyricæ, ſucci glycyr. ſem. napi ſyl. ſcordii, opobalſami,

balsami, cinnam, Agarici ana drach. xij. myrrhæ, costi, croci, cassiæ ligneæ veræ, nardi Indicæ, schœnanthi, thuris electi, piperis nigri, albi, dictam. Cretici, comarum Marrubrii, Rhapontici, stœchad. sem. petroselini, calaminthæ mont. terebinthinæ, zingib. rad. quinquefolii ana drach. vj. Polii montani, chamæpityos, styracis calam. Meu, Amomi, nardi Celticæ, terræ Lemniæ phu, camædrios, folii chalcitidis tostæ, gētianæ, anisi torrefacti succi hypocistidis, carpobals. gum. Arab. splendidi, sem. fœniculi, cardamomi, seseli, Acaciæ, Thlaspi, hyperici, ammi, sagapeni, acori an. ℥. iv. castorii, aristoloch. tenuis, sem. dauci Cretici, bituminis Iudaici, opopanacis, centaurii minoris, galbani ana drach. ij. Mellis despumati lib. xiv. vnc. v. drac. ij. vini optimi q. s. est. Galeni æstate plus aromatum admiscebant ad singulas libras mellis, & medicamētum solidius erit, quam nunc fit. Iam enim sumunt mellis ℔. xx.

Multa hic essent dicenda de viperis & confect. Theriaces, sed hæc differemus ad reformationem reliquorum medicamētorum, locus enim huius libri iam non concedit, quia ambigua sunt, paucis placet & referre quædam de serpentibus.

Serpens seu Coluber, Græcis ὄφις, est nomen generale ad ea quæ terra absque pedibus animantia serpunt; eius multæ annumerantur species: Vt vipera, Aspis, cerastes, hæmorrhois, sepedon, dipsas, chersydros, amphisbæna, Scytale, Basiliscus, dryinas, seu chelydrus vel Hydrus, Dracocenchrynes Æscalabus, Elopes, Libyes, Myagri coronati, Acontiæ, Typhlopes, Moluri, &c. Serpentes quotannis exuuias deponunt, abstinentia cibi, vt ferunt, corpus primum attenuantes, postea perangustam perrepētes petram. Hæ alligantur prægnantibus pro facili partu: coquunturq; in oleo ad aurium dolorem: Vulgares serpentes apud nos in Germania frequentes hodie vtuntur pro venenis varieq; p̄parati pulueres ex iis circumgeruntur: Quidam per se calcinant exemptis visceribus, abscissa cauda & capite, etiam sine cute, &c. relicto tamen hepate ac corde, hunc modum approbo, si calcinatio methodice succedat: Alii solas spinas à carne per coctionem separatas puluerisant, & pro vero secreto colubrino gestant: Alii certum numerum spinarum agnoscunt pro summo arcano: Nonnulli corda tria aut vnum conscindunt, ac pro venenis comedunt, vel etiam recenter execto cor-

de nonnulli deglutiunt pro venenis: Alii volunt linguam esse optimam, alii hepar, &c. Apud magnates etiam hic puluis serpentum est in vsu, sed, vt dixi, varia præparatio: Exempli gratia tria hic apponemus: Recip. pulueris de serpentibus parum exsiccatis & puluerisatis vnc. ij. rad. Angelicæ, Valerianæ, Pimpinellæ, rutæ an. ℥. j. sacchari cãdi vnc. vj. ß. misceantur hæc omnia in puluerem, dosis ℥. ß. in vino calido vel cereuisia, contra venena.

Vel Recipe pulueris ex carne siccata & puluerisata ℥. ij. pulueris spinarum ℥. j. corda hepat. num. vij. hepatum num. iij. de linguis num. xij. Magist. corall. rub. vnc. ß. lapidis Bezoar scrup. ij. m. fiat puluis: Huius dosis scrup. ß. ad j. cum vino maluatico.

Tertius hic est puluis: Recipe pulueris serpentum nostrorum ex colore viridium, q. v. vel vnc. iij. Magist. perlar. vnc. j. cornu cerui calcinati vnc. j. ß. diamoschi dulcis scrup. ij. spec. cordial. scrup. j. sacchari perlati vnc. iiij. misce, fiat puluis pretiosissimus contra venena.

De serpentibus sic tradit I. Quercetanus in Sclopetario: Cape serpentem in mense Iulio, caput, caudam & sanguinem quia venenosa remoue, cutem etiam abstrahe, intestina abiice, solam carnem ac pinguedinem reserua, fac in cucurbitam ampli & magni orificij, vt in calore B. venenosi vapores inde diuaporent, intra 24. horas, nõ tamen ardeant, sed exiccentur, caue etiam à fumo. Deinde effunde materiam in aliud vitrum, & superfunde spiritum vini Alcolisatum & terebinthinatum, ita vt 8. vel 10. digitos superemineat, sigilla hermetice, & in B. fac extrahere tinct. per 14. dies, vel eo vsque dum s. vini sat extraxerit, iam refunde spiritum vini coloratum in cucurb. remanentiæ vero superfunde alium, & extrahe vt prius, & digere, collige s. v. coloratum, & in B. destilla per alembicum lento igne, vt tinctura remaneat crassiuscula in fundo vasis: postea funde super hanc materiam spiritum vini caryophyllatum, misce simul atque optime moue, deinde in Pelicano vitreo fac circulare ad decem vel duodecim dies. Vltimo abstrahe spiritum vini per destillationem B. quam lentissime, & remanet in fundo vitri veraq. Essentia carnis serpentum & adipis. Huic essentiæ adde olei cinnamomi, olei anethi ana scrup. j. ß. Q. essentiæ perlarum, cinnamomi, croci, ana drach. j. cum gummi Tragacanthi, pillulæ inde con-

ficiantur: quarum dosis in senioribus scrup. j. iunioribus scrup. ß.

Destillatur ex illis egregiũ oleum ad multos ac varios affectus: Fel serpentum exsiccatus, Hystericis prodest, intestina calcinata dantur animalibus contra pestem: sanguis in totum venenosus est: caudæ serpentum calcinatæ valent ad dolorem dentium: Pinguedinem vel per se vel in oleum destillatam maximum esse balsamum in vulneribus dicunt: Item valere ad aurium dolores, &c. de his plura in alio loco.

Formica, Græcis μύρμηξ, insectum laboriosissimum prouidentissimumque, de cuius natura scribit Plinius lib. 11. cap. 30. Fit ex illis oleum, quod vocant oleum formicarum, formicis in oleo ad dies 40. in sole maceratis, & oleo postea colato: quod ad confortandum coitum valet: Vtitur etiam ex iisdem aqua destillatitia, quam pterygia & maculas faciei purgare ferunt, si tres eius guttæ sub vesperam oculis instillentur: Ex ouis earundem vritur aqua, quam instillatam auribus ferunt auditum restituere & tinnitum pellere. Ex his destillatur aqua illa magnanimitatis, de quo multi multa ac varia clamant in hunc modum: Mense Augusto vel Iunio capiantur formicæ minores, (quæ sub abiete habitant optimæ sunt) earum sume q. v. & affunde Alcohol vini purissimi sine phlegmate ad eminentiam trium digitorum (pro m. j. formicarum, Recipe s. v. mensuram j.) superluta alembicum cœcum, & digere in B. M. per 14. dies ac noctes, deinde destilla ad siccitatem; Formicas ad siccũ destillatas exime contundeque, deinde vicissim destillatum s. vini superfunde, vicissim digerant, sed non ita longo tempore, vt antea, & s. v. vini colorabitur colore rubicundo: Et iam destilla, vsque pene vicissim fiat sicca remanens materia, tum desine, & aqua Magnanimitatis præparata est sine additione, in hunc spiritum proiice frustula cinnamomi, atque optime reserua clauso vase: Dosis cochlear ß. mane ieiuno stomacho, confortat memoriam, facit appetitum ad multa singularia, exhilarat cor ac spiritus, acuitque ingenium vehementiss. Hac aqua vsus est Cæsar Maximilianus, quando ascendit montes ad capiendas Damas: Alii huic aquæ addunt fruct. anacard. vnc. ij. castorei recent. ℔. j. flor. borrag. man. j. cinnamom. vnc. i. digerunt cum prædicta aqua ac fæcibus, deinde vicissim destillant, & aquam

dicunt se habere miraculosum pro studiosa iuuentute, facit eos alacres, magnanimos, ingeniosos, dispositos, &c. oleum ex eis destillatum nebulas oculorum eximie discutit.

Lumbrici, Græcis ἕλμινθες: vermes sunt terreni: Ex his fit oleũ cum vino, q valet ad infrigidatos neruos confortandos, & ad dolores iuncturarum: Dicuntur etiam lumbrici vermes intestinis nati; à lubricitate sic dicti, vel à lumbis, quorum alii rotundi, lati, longi, &c.

Oniscus ab ὄνος, q.d. Asellus, alias multipes, à pedum multitudine dictus. Muris & locis humidis nascitur, attactumque sentiens, in sphærulam grano iuniperi similimus conuoluitur: In vino potus regio morbo laborantibus, & cum difficultate mingentibus auxiliatur: Viuus digito impositus, phagedænam perimit: calcinati siue crudi præsentissimum sunt remedium in colica, & torminibus intestinorum.

Limax, alias terrestris testudo Græci κοχλιά: alii russi, alii nigri: Horum vsus est in medicina, si ex eis in Maio siue Octobri mense aqua destilletur, cuius multas prædicant virtutes.

CAPVT VIII.

De Carnibus & Animalium partibus.

DILVCIDIVS adhuc inferre placet quædam de carnibus & partibus animalium: In nullis enim aliis cibis solidius & perfectius continetur nutrimentum quam in carne: In nostrum autem commodum vt sumi possint obseruandum est, quod Galenus dicit lib. 11. de simpl. med. facult. de animalium proportione, qua in temperatura excedant, differant & exsuperent: Non enim omnes omnium animalium carnes, nutriunt, sed quædam sunt nutrimentum, quædam vero medicamentum: Exemplo sunt carnes viperinæ, serpentum &c. Rasis omnem carnem calidæ naturæ tradit, aliam tamen plus, aliam vero minus: Est autem alia humidior, alia vero siccior, hinc animalis ætas perpendenda: Iuniorum enim animalium carnes maxime excremẽtitia humiditate scatent, & laxam aluum reddunt, mediocrium mediocris & salubris succi: At seniorum duræ, neruosæ, & exigui nutrimenti ac difficilis conco-

ctionis

ctionis exsistunt. Ita, vt ex his liqueat, quæ mediocrem ætatem attigerunt, longe aliis salubriores & optimi nutrimẽti censeri debere. Deinde sexus obseruandus. Masculorum enim caro, fœmellarum bonitate substantiæ præstat: veruecina caro ouilla longe suauior & alimentosior est, bubula vaccinæ præfertur, nec citra exceptionem ista asserimus: nam nisi mares castrati sint, vtpote arietes aut tauri non castrati, ouillis & vaccinis carnibus duriores, insuauiores & difficilioris sunt concoctionis. Porro pinguiores carnes, macilentas bonitate substantiæ & saporis suauitate superant, vt verueces & boues pingues macilentiora sui generis animalia vincunt saporis præstantia & alimenti copia. Veruntamen nimia eorum pinguedo ventriculo noxia est & fastidiosa, appetitum insuper prosternit, concoctionemque impedit. Idcirco parcus sit illius vsus. Ad bonitatem carnium pascua multum faciunt: siquidem veruecum in Galliæ Narbonensis sterilibus & tantum thymi, serpilli, & id genus odoriferarum herbarum feracibus pascuis educatorum, inter optimas & sapidissimas habentur carnes, quin & eorum lanæ meliores inde euadunt. Quæcunque etiam animalia in montibus, dumetis, lendibus, & sicco solo, vbi odoriferæ herbæ nascuntur, nasci solent, longe sapidiores & salubriores carnes acquirũt, quam quæ in locis planis, lutosis & palustribus, vliginosis, iuncis & alga refertis, aluntur. Regionum insuper varietas varietatis etiam carnium animalium caussa est. In quibusdam enim regionibus aliæ aliis delicatiores, vt exempli gratia, Galliæ Narbonensis verueces cæteris aliarum regionum longe anteferuntur. Qui in Auernis montib. pascunt, in genere quidem censentur boni, qꝫ pingues sint. At quos tota Italia profert, carnem duriorem & insipidiorem obtinent, cum alioqui eiusmodi tractus & regiones vitulos ferant optimos, præsertim si ante sextum aut septimum mensem non ablactentur, nec herbarum pascua degustent. Est præterea caro alia domestica, alia ferina. Ferina delicatior domestica, & ex ea etiam minor excrementorum prouentus nascitur. Siquidem liberiore aere eiusmodi animalia fruuntur, cum domestica contra includantur & saginentur. Hinc fit etiam, vt syluestrium animalium carnes diutius conseruari à corruptione possint. Obseruandum porro est, carnibus sua esse peculiaria tempora, quibus melius ac suauius

nutrimentum præbent: Syluestria enim animalia, nonnisi optime saginata, grati saporis sunt, quod certo tantum tempore accidit: at cum in fœmellas æstuant, aut volucres suis ouis incubant, ingratæ sunt & insipidæ, necnon praui alimenti, idq; potissimum vere, vnde penes nos hæc maxima quoq; caussa videri potest, cur tempore Quadragesimæ à carnibus abstineamus, & piscibus tum sapore & bonitate alimenti præstantioribus indulgeamus. Vltimo apparandi modus probe notandus: varie enim condiri & coqui postulant. Bubulæ costæ assari commode solent, reliqua omnia elixantur melius. Nunquam spatulæ & coxæ veruecinæ elixantur, sed assatæ semper apponuntur. Anteriora leporis in condimentum gratissimum, quod galli ciuetum vocant, aptari solent, at posteriora assantur vel arte pistoria crustis in pastillos includuntur. Lepusculi ac cuniculi non nisi multo lardo tosti apponuntur. Hœdi, agni, gallinæ, capones, pulli gallinacei, & columbini, modo elixi, modo assi, modo in pastillos redacti, in vsum cibi veniunt. At pulli perdicini, syluestres gallinæ, phasiani, coturnices, turtures, turdi, merulæ, alaudæ & id genus volucrum assantur.

Quadrupedum domesticorum bubulæ, vitulæ, veruecinæ, agninæ, hœdinæ, suillæ; Syluestrium ceruinæ, aprugnæ, leporinæ, caprearum item, capreolorum, & cuniculorum frequenter sunt in vsu. Inter volucres domesticas, pauo, gallus aut gallina Indica, pullus Indicus, anser, anserculus, gallina, pulli gallinacei, capo, pulli columbini: Inter syluestres vero perdices, perdiculi, coturnices, & earũ pulli, turtures, turdi, becificæ, Gallis becafiques, merula, artobanus, alaudę, palumbæ, bizeti, phasiani, gallofiemulus, gallina syluestris, & rusticula, anseres & anates syluestres, palumbes, querquedula, rusticula minor, gallina aquatilis, &c. in delitiis esse solẽt. Bubula inter crassissimas recensetur, multiq; est alimẽti ac copiosum gignit sanguinem: nutritioni illorũ apta est, qui magna corporis exercitatione vtuntur. Apponitur mẽsis matutinis, quæ vt delicatior euadat, per triduũ sale maceratur. Multis tamen salitæ carnes haud probantur, quamuis affirmare ausim, eas sale teneriores reddi, ac concoctu faciliores, nec non gustui gratiores & salubriores, modo non in abusum trahantur. In cuius rei fidem consulatur Marsilius Ficinus, magnus ille Theologus, Philosophus Platonicus, & insi-

gnis Medicus, in libro de vita cœlitus comparanda, vbi de carnium salitarum & aromatum conditorum vsu tractat. Vitulina pinguis, tum elixa, tum assa, salubris, & optimi est nutrimenti, & præ cæteris ægrotantibus exhibenda. Veruecina etsi frequentissima, quotidiano tamen suo vsu ventriculum nunquã grauat, nedum vt nauseam moueat, optimi est & saluberrimi nutrimenti. Tanta n. eius est præstantia, vt statim vires reficiat, & singulari sua nutriendi facultate, habitum corporis macilentum, ex alui immoderatis fluoribus, lienteria & dysenteria, aliisq; affectibus, contractum, breui restituat, præsertim si ex coxa veruecina, iusculum aut expressum cum modico eiusdem carnis & pane infriato, subinde sumatur, quod cibi potusque absoluit officium, & adhuc gratius erit sapore, si succus limonum aut arantiorum addatur.

Agnina caro viscosa & spumosa est, nimia humiditate & excrementis scatẽs, cuius crebrior vsus idcirco noxius, ꝑcipue phlegmaticis corporib. fluxus vẽtris excitat haud secus ac ouilla, quæ quamuis pinguior variis condiatur modis, gratum tamen veruecinæ saporem & nutriendi vim nunquam acquirit. Hœdus vt agno siccior, ita eo delicatior quoq; eius caro, cõcoctu facilis & optimi nutrimenti, quæ idcirco tum sanis, tum ægris tuto exhibetur. Caprina, iuxta Galenum, mali succi est, quæ præterea acrimonia sua cerebrum petit, ac epilepsiam excitat. Hanc malitia superat hircina. Porcina siue suilla, iuxta eundem Galenum, magnam nutriendi vim habet, quod ipse probat ab athletarum exemplo. Nam, inquit, si de exercitiis consuetis nihil remittentes, alterius cuiuspiam escæ parem modum, vel vno die assumant, postridie redduntur imbecilliores. Quod si plures exinde dies factitent, non tantum infirmiores, vel etiam palam macilentiores euadent. In exemplum etiam adducit operarios, quales sunt rustici & agricolæ, qui licet in cibum quotidianum nihil quam suillam salitam assumant, obeso tamen & pingui sunt corpore, melioris præterea sæpe & salubrioris sunt habitus, quam qui delicatiorib. vtuntur alimentis. Sed hoc validę eorum, nec non à primis annis crassis cibis assuetæ naturæ adscribendum, quibus ob continuos labores, quibus occupantur, suilla est vtilissima: cum ex aduerso otiosi aut delicatiores eam, præ fastidio, vix olfacere, nedum concoquere in stomacho

 possint.

possint. Recens & insulsa, noxam parit in corpore ob superfluam & excrementitiam illam humiditatem, qua pollet, vnde ventris profluuia, & ipsa quoq; dysenteria procreari potest. Larido vero probe salito, carnes aliæ assandæ, melioris saporis comparandi gratia, transfiguntur. Succulorum adhuc lac maternum sugentium sapidissima, magnique nutrimenti caro est, si tosta in prandiis fuerit apposita. Immoderatum tamen illorum vsum non laudo, sed, vt rari apponantur, potius suadeo. Ceruina mali est succi ac difficilis concoctionis, ex sententia Galeni. Torretur, & crustis in pastillos includitur. Delibare eam potius, quam satiari optimum. Ceruulorum delicata quidé est, attamen ex natura omnium tenellarũ carnium, spumosa & valde excrementosa, bimestres hæ carnes salubriores sunt recentioribus: sed fœtus vtero execti, quæ in summis multorum delitiis habentur, damnandæ prorsus sunt. Capreolina inter ferinas alias summe delicata est grata & tenera, omniumque minus noxia, ad cuius bonitatem proxime accedit damarum caro. Aprugna superat bonitate suillam domesticam, sed ab hac in condiendis cibis & gustu gratiori conciliando superatur. Succulus aprugnus adhuc lac sugens, superatur bonitate, sapore, & nutriendi vi à domestico, hic enim plus habet pinguedinis. Leporina satis boni nutrimenti, viuidum & floridum faciei colorem conciliat, fœminis præsertim pallorem in facie tollit, & natiuum restituit colorem. In Heluetia aliisque locis monticulosis, lepores æque teneram vel delicatiorem etiam carnem habent: De lapusculo ait Poeta: *Inter quadrupedes gloria prima lepus.*

Cuniculorum hyeme, nec non lepusculorum æstate sapidissima & suauissima est caro, cum sanis tum ægris, appetitu destitutis. Optimi enim est nutrimenti, & facilis concoctionis, phlegma absumit & superuacaneam humiditatem ex ventriculo deturbat, eumque roborat. Melancholicis tamen & atra bile vexatis nimius esus est noxius. &c. Hæc de carnium quadrupedum natura, proprietate ac facultate, consentaneum videtur, vt de partibus eiusmodi animalium extremis, hoc est, extremitatib. parum carnosis, & à carnibus ipsis differentibus, iuxta ordinem ac methodum, quam Galenus secutus est lib. de facultatibus alimentorum tertio, dicamus

Sunt

Sunt autem extremitates animalium, inquit Quercetanus, capita, pedes, caudæ, & viſcera, quæ ſeparantur, hoc eſt, cor, iecur, pulmones, lien, renes, totuſque venter, quo inteſtina cum teſticulis continentur, atq; adeo ipſe ſanguis. Caput plures particulas complectitur alias, cerebrũ, aures, oculos, linguam, &c. Capita omniũ animalium non æque ſunt bona. Multa enim reiiciuntur, nec in vſum veniunt, niſi forte quædam particulæ vtiliores aſſeruentur, & exempli gratia lingua & palatum bubulum, quæque membranoſa caro palato ſupercreſcit. In diuitum menſis offertur eiuſmodi palatum, variis etiam modis apparatum. Linguæ vero bubulæ primo ſaliuntur, deinde elixantur, apponunturque, inſtar pernæ ſalitæ, menſarum initiis: cibus optimus & ad excitandum appetitum plurimum valet. Cum moderatus eſt illius vſus, nihil aut parum nocet: ſiquidem omnium linguarum caro vtcunque ſit mollis & fungoſa, ſapidiſſima tamen eſt, bonique alimenti & facilis concoctionis. Cuius rei fidem faciunt linguæ veruecinæ, quæ matutinis menſis delicioſe apponuntur: modo ex dulci & ſaccharato condimento, modo alia ratione pro cuiuſuis arbitrio. Quin & hic cibus ægris præſcribitur, qui languent appetitu. Reliquum capitis veruecini ſolis pauperibus vſui eſt. Vitulinum vero caput, vt plurimum integrum menſis optimis opponitur, probe elixum: ex eo cerebrum, lingua, mandibularum muſculi, tanquam optimum nutrimentum, manducantur, quæ tamen partes, ab oculis & auribus longe lateque ſuperantur. Aprugnum caput integrum coquitur, ſed illius optimæ partes, quemadmodum & porcorum domeſticorum ſunt lingua, aures & circumuicini muſculi. Capita hœdorum & agnorum integra quoque menſis quotidianis elixa apponuntur: necnon pedes tum in prandio, tum in cœna: fiuntque prima fercula, delicata, gratiſſima. Leporinum caput ſcinditur in duas partes, & ſuper carbones torretur: Cerebro eius gingiuæ infantium illiniuntur, vt eorum dentes citius egerminent. Non adeo frequens cordium animalium cibus eſt, quam pulmonum eorundem, præſertim vitulorum: Iecur etiam vituli aſſum aut frixum ſuauiſſimum: vt & ren illius, ſi pinguis ſit & opimus: Ex quo minutim conciſo cum pane toſto delicatiſſimus fit cibus, additis quibuſdam herbis & ſaccharo. Parenchymata ſucculorum, hœdo-

rumve maximo etiam & frequentiſſimo ſunt in vſu: quæ tamen moderate ſumere præſtat, quam ſecus. Ventriculi veruecini cratere aſſi, grati ſunt ſaporis, boni nutrimenti, ac facilis concoctionis. At vitulini ventres cum inteſtinis elixantur, boniq; ſunt ſucci; ne nauſeam aut faſtidium parent, quia pingues ſunt, parcus ſit illorũ vſus.

At omaſa & inteſtina boum, elixa, quæ potiſſimum hyeme eduntur cum ſinapi: Item inteſtina ſuilla craſſiora, ſanguine proprio quibuſdam herbis & aromatibus infarcta, Gallis *des boudinis* dicta: ceruelata item Mediolanenſia, ex iiſdem inteſtinis, & carne porci minutim, conciſaa, romatibuſque & ſale concinnata, atque alia huiuſmodi edulia, cupediæ ſunt potius aut vini ſtimulus, quam vtilis & ſaluber cibus: idcirco quo parcior fuerit illorum vſus, eo minus quoque ſanitati metuendum. Nec magis proſunt aures & pedes porcorum ſaliti, condimento viridi vel cepa & aceto comeſti. Hæc enim niſi parce ſumpta, noxia ſunt, haud ſecus ac bubuli, vitulini, veruecinique pedes variis etiam modis conditi: qui cum ſint viſcidi, ſpumoſi, ac multo mucore referti, craſſæque ſubſtantiæ ac duræ concoctionis, crebro ſuo vſu calculum generãt, aut eius procreandi materiam ſuppeditant. Quod ab iis qui huic malo obnoxii, ſtudioſe obſeruandum erit. Nunc de iſtorum animalium contentis, quatenus tum in nutrimenti, tum medicamenti vſum veniunt, reſtat dicere. Inter illa lac primas tenet, quæ prima eſt etiam hominis eſca, necnon omnium fere quadrupedum.

Lac. Græcis Γάλα, optimum eſt candidum, æquali craſſitudine, quod vngui inſtillatum cogitur. Præcipuum eſt muliebre: caprinum proximum ſibi locũ vendicat: hinc ouillũ, non tamen vſq; adeo ſtomacho vtile. Poſt hæc vaccinum, aſininum, & equinum quoque laudantur. Vaccarum lac pinguiſſimum eſt & denſiſſimum, aſinarum vero tenue & clarum. Mediam naturam caprarum obtinet, vnde etiam præfertur. Lac in quo chalybs vel ſilices fuerint extinctæ, nonnullis Schiſton dicitur: Sed Schiſton proprie eſt ſeroſæ ſubſtantiæ à lacte ſeparatio, à σχίζω, id eſt, findo, ſeparo, diuido: de quo paulo poſt. Nigrum lac in Ponto poſt inundationem Aſtacis fluuii, mulgeri, ſcribit Plinius: quod fluuii iſtius naturæ peculiari in irrigandis pratis eſt adſcribendum. Porro omne lac, vt ſcribit Simeon Sethi, conſtat ex tribus ſubſtantiis: Ex ea quę

ſeroſa

ſeroſa eſt, quæ eſt tenuis & mundificat, ventremq; ſubducit, ſi quis decoquat, & excernat, vel percolet. Ex caſeoſa, quæ craſſior eſt, & ventrem ſiſtit: Et ex butyroſa, quæ medio eſt ordine, & temperatura inter ſeroſam & caſeoſam. Lac ergo omne, quod plus ſeri continet, melius eſt: quod vero plus caſei habet, noxium eſt: nam iecur & renes obſtruit, calculosque gignit. Coctum autem cum lapillis qui ſub aquis concreſcunt, quos Græci χαλικας vocant, optimum fit medicamentum ad dyſenterias & ventris acres deſtillationes: tabeſcenteſque, & hecticos, ſiccaſq; tuſſes iuuat. Ad mordicationes etiam quæ ex venenatis potionibus, & in vrinæ meatibus fiunt, eſt auxilio. Optimum vero lac eſt ex ſano animali, non nimis pingui, nec nimis macilento, quodque recens mulctum ſit. Quod vero diu poſtquam mulctum fuit, ſumitur, quanto diutius, tanto peius eſt. Oportet quoque lac modice dulce eſſe, & reliquorum ſaporum expers, ad hæc etiam album. Ad acres item oculorum deſtillationes facit. Corpus madefacit, ſi probe concoquatur: bonumq; habitum ideo facit: pulmonique & pectori eſt vtile.

Lac recens adhuc tepidum, ieiuno ſtomacho potum, optime nutrit, & Pthiſicis eſt ſaluberrimum. Idem valet ad eroſiones, vſtioneſque ab exitialibus medicamentis factas. Aduerſus faucium exulcerationes, & tonſillas gargarizatur. Fluxibus à capite ad pulmonem decidentib. opitulatur. Prodeſt etiam ſenibus & macilentis: bonum enim nutrimentum præbens, ſanguinem bonũ quoq; generat, craſſaq; phlegmata diſcutit. Pectoris & arteriæ tracheæ exulcerationes purgat & ſanat, præſertim ſi cum melle modico mixtum tepidum bibatur. Lac vero caprinum ad omnia hæc eſt præſtantiſſimum. Cum marinis lapillis aut ſilicibus decoctum, alui fluxus ſiſtit. Alii candentem Chalybem pari efficacia in lacte reſtinguunt. Oculorum fluxionib. confert: vnde in collyria additur. Potum tenaſmũ reſoluit. Venena itẽ fertur pellere. Aquã de pinguedine matutini lactis ſtillatã menſe Maio ter in die ſumptã, cœliacis ferunt certiſſimo eſſe auxilio. Lac humanũ ſuffuſionib. oculorum, cũ thuris polline inſtillatur. Cum meconio & cerato podagricis idem illinitur. Lac aſininum ieiuno ſtomacho calidum dies aliquot potum, viſcoſas in matrice collectiones purgat. Idem ſi tepidum colluatur, putredini gingiuarum auxiliatur, & dentes fir-

mat: cum alioqui lac dentibus ſit noxium. Lac canis primos catulos parientis, inunctum, caluitiem facere tradunt. Idem potum contra venena eſt antidotum: mortuos abortus expellit. Lacte aſinino Neronis concubinam, quoties balneo exiret, corpus ſuum abluiſſe legimus.

Lac ventriculum præſertim humidum lædit, & caput, vt Hippoc. ait: Lac caput dolentibus exhibere malum: facile enim mutatur, & ſæpe in ventriculo coagulatur. Offendit præterea dentes & gingiuas: atq; idcirco qui dentium debilitate laborant, antequam lac hauriant, os ipſum melicrato cum vino perluant. Omne lac reſpuendum ſpleneticis, hepaticis, comitialibus, vertiginoſis, neruorum vitio laborantibus, febri correptis, & capite dolentibus: niſi quis purgationis gratia, ſchiſtum interdum præbeat. Libet ſubnectere carmen Baptiſtæ Fieræ de lacte, quod eſt eiuſmodi:

Dulce ſapit ſubito cur lac putreſcit? aquoſum eſt.
Quod præſtat? Capræ. Poſt? Ouis. Inde? Bouis.
Cui nocuum? Capiti, putridis & febribus, ora
Inficit & neruos, ſed bene pectus alit.
Quando bibam, primum cum ſugis ab vbere. Somnus
Huic (moneo) & motus, mixtaq; menſa nocent.
Tot petis? Vnum oro, cur in contraria fertur,
Et modo lac reſerat, & modo fluxa tenet?

Oxygala, hoc eſt, Lac acidum. Cuius confectionem docet Columella lib. 13. cap. 8. Oxygalam, inquit, ſic facito: Ollam nouam ſumito, eamq; iuxta fundum terebrato: Deinde ſurculo cauum obturato, & lacte ouillo quam recentiſſimo vas repleto, adiicitoque viridium condimentorum faſciculos, origani, menthæ, cepæ coriandri. Has herbas in lacte demittito, vt ligamenta eorum extent. Poſt diem quintum, quo cauum obturaueras, ſurculum eximito & ſerum emittito. Cum deinde lac cœperit manare, eodem ſurculo cauum obturato: intermiſſoque triduo, ita vt ſupra dictum eſt, ſerum emittito, & faſciculos condimentorum exemptos adiicito. Deinde exiguum aridi thymi, & cunilæ aridæ ſuper lac diſtringito, conciſique ſectiui porri quantum ſatis videbitur adiicito & permiſceto. Mox intermiſſo biduo rurſus ſerum emittito, cauumque obturato: & ſalis triti quantum ſatis erit, adiicito & miſceto.

ſceto. Operculo deinde impoſito & oblito, non ante aperueris quam vſus exegerit. Sunt qui ſatiui vel etiam ſylueſtris Lepidij herbam collectam in vmbra ſiccent, deinde folia eius, abiecto caule, die & nocte in muria macerata expreſſaq; lacti miſceant ſine condimentis: & ſalis quantum ſatis arbitrantur adiiciant: Tunc cætera quæ ſupra dicta ſunt, faciant. Nonnulli recentia folia Lepidii cum dulci lacte in olla miſcent, & poſt diem tertium, quemadmodum præcepimus, ſerum emittunt: deinde Satureiam viridem, tum etiam arida ſemina coriandri, anethi, thymi & apii, in vnum bene trita adiiciunt, ſalemque bene coctum, cribratum permiſcent. Cætera eadem quæ ſupra faciunt. Oxygala frigidioris ſiccioriſq; quam lac dulce eſt facultatis: vnde in cholericis febribus non prorſus vſus eius interdicitur.

Serum lactis, alias aqua lactis, dicitur aquoſa & tenuis lactis ſubſtantia, à qua caſeus ſeu craſſior pars eſt ſeparata. Græcis ὀρὸς vocatur, quaſi dicas ſeparatum, à ὀρῶ id eſt, ſindo, ſeparo. Eſt autem ſerum ipſum tanto melius, quãto lac ipſum melius fuerit. Miſcetur autem ad vſum variis modis. Nonnulli cum ouis ipſum coquunt: Aliqui, quia ſuapte natura in purgando lene eſt, admiſcent caſiam fiſtulam extractam: alii Mirobalanos Indos, Rhabarbarum, ſuccum roſarum, violarum, flores fumi terræ, & ſemen eius: alii vero alia pro placito & purgationis modo: Cum foliis quoque Senæ ad purgandam ſcabiem coquitur. Complexionis eſt calidæ & ſiccæ à primo gradu vſque ad ſecundum. Per ſe leues præſtat purgationes. Solutione igitur choleram & aduſtos humores leniter educit. Prodeſt melancholiæ, maniæ omnibuſque oppillationibus, morbiſque ex oppillationib. natis, velut hydropiſi, morbo arquato, duritiei ſplenis, febricis item cholericis & melancholicis. Confert inſuper infectionibus cutis ex cholera factis, velut impetigini, ſerpigini ſiccæ, puſtulis, prurituі, vlceribus malignis ſiccis, lepræ, & ſimilibus. Bibitur ab ℥. vj. ad libram vſque vnam.

Serum butyri eſt ſeparata tenuior à butyro ſubſtantia, dum videlicet pinguedo lactis tuſione in maſſam cogitur, & craſſior pinguiorque ſubſtantia, quam proprie Butyrum vocant, à tenuiore ſeparatur. Serum butyri aliquanto eſt frigidum & ſiccum, parium

cum oxygala virium: Poterit itaque in cholericis febricis absque noxa eius esse vsus.

Quercetanus de lacte refert, dum inquit: In communem vitæ vsum veniũt. Lac vaccinum & ouillum: quæ admodũ butyrosa, & magnam nutriendi vim possident. Caprillum iis minus alit: at salubrius est: Asininum vero minimam nutriendi virtutem obtinuit, ob nimiam eius serositatem. Attamen nonnullis morbis, iisq; grauiorib. ac dubiis salubre, vlcera pulmonum, natura sua serosa detergit, & butyrosa, quantumuis exigua, lenit, conglutinat, ac sanat. Inter omnia tamẽ lac muliebre primum tenet locum, præterea quod tota eius substantia cæteris bonitate præstet, naturæq; nostræ magis analoga sit. Lacticinia apud omnes nationes tam varia & omnia speciatim enarrare tædiosum foret. In ipsa lactis natura palam se offerunt tres diuersæ substantiæ: in aliis rebus omnibus naturalibus delitescentes, qualescunq; sint: substantia nimirum sulphurea, quæ butyrum, flammam concipiens, magno discrimine à sero, quod mercurialis liquidioris & tenuioris substantiæ est, distinctum & separatũ: A quibus longe lateq; differt crassa illa substantia, quæ tertia est salinosa dicta, caseus videlicet. Butyrum aptum nutrimentum hominum, ac post panem & vinum summe necessarium. Quin & sanitati multum conducit. Cum saccharo ieiune sumptum, leniter purgat & detergit: prohibet calculi generationem: asthmaticis & tussientibus auxilio est, phlegma maturando, & ad expuitionem præparando: necnon omnib. doloribus leniendis opportunissimũ. Serosa pars Gallis petit laict dicta, minime omnium aliarũ substantiarum alit. In montibus bubulci ea loco aquæ vtuntur: quam nos ad remedia quoq; refrigerantia adhibemus. In Italia & alibi ex ea potiones ad purgandũ humorem, cum biliosum, tum adustum siue melancholicum parãtur: dosis earum tria aut quatuor pocula, hoc est, ad xxiiij. ℥. aut etiam vltra: in qua, per noctem, maceratur fumaria: alii parum sacchari violarum adiiciunt, ad suauiorem saporem inducendum: quod optimum est remedium aduersus scabiem, pustulas, pruriginem, morphæam, & id genus melãcholicos affectus.

Postea subiicit pag. 126. Phthisicis, hecticis, tabidis seu emaciatis, & peripneumonicis, lac inter alia medicamen est potentissimũ. Pinguior n. eius butyri substantia optime nutrit, casei vero vis in eo

aggluti-

agglutinat, & exedenti febris calori reſiſtit: ſerum detergit & refrigerat. Mulieris lacti diximus ad hos affectus primum deberi locũ: ſeligendum vero corpus ſanum & ſincerum: morbidum n. ſi fuerit & impurum, lac non medicamenti vires, ſed eandem corporis impuritatem redolebit. Sanæ & bene conſtitutæ mulieris lac, omnino candidum eſt, ſuauis ſaporis, ac globoſum: cuius gutta vngui ſuperfuſa non facile diffluit, ſed inſtar vnionis aut cryſtallinæ guttæ ſubſiſtit integra. Tempus etiam, quo lac mulgetur, perpendẽdum: medio enim & florẽti ætatis tempore lac emulſum, optimum. Mulier præterea non conturbanda eſt mariti congreſſu: nutrixq; optimis alimentis nutrienda: & à vini compotatione interdicenda: cuius potus ſit, hydromel, aut ptiſana. Sæpe enim, vina bibens nutrix, vinoſum reddit alumnum: Lac autem tale ex vbere, infantiũ more ſugendum, vel ſaltem recens mulctũ, & calens bibendũ. Secundũ locum obtinet in his morbis curandis lac aſininum, ꝙ ſit tenue & ſeroſum, nec facile coaguletur. Caprinum lac bonitate intermedium eſt inter ſuperiora & ea, quæ ſequuntur. Omnia autem lactis genera, quæ his morbis conducunt, ex animalibus (vt muliebre lac æmulentur) non vetulis ſed iunioribus, aut mediæ ætatis, ſumenda ſunt. Caprinum & aſininum lac nigrarum pecudum, albarum præſtat: Sic mulierũ quoq; nigriorum lac ſalubrius, quam candidiorũ, vel ſubruffarum, quarum lac omnium peſſimum eſſe creditur. De vſu lactis tria ſunt perpendenda, quantitas, qualitas & vtendi modus. Quod ad quantitatẽ attinet, tribus primis diebus, quatuor aut quinq; vncias hauriat æger, paulatim augendo doſin, pro morbi & ægrotantis natura. Lactis qualitas pro diuerſa quoq; morbi natura, & eius cauſſis, diuerſimode alteranda erit: vt ſi (verbi gratia) æger ſimpliciter, & circa febrim emaciatus fuerit, paſcendum erit animal, cuius lac bibet, tantum hordeo & auena. Si vero lac phthiſico cuidam, cui exulcerati pulmones, præſcribendum fuerit: detergentibus, veluti hordeo, furfure atque hyſopi, aut fœniculi puluere, aſina alenda erit: quibus ſi addideris flores ſuphuris, res melius ſuccedet. Sic ad conglutinandum aut conſolidandum vlcus, addenda erunt, huic ſcopo inſeruientia, veluti ſunt conſolida, rubus, burſa paſtoris, piloſella, plantago, veronica, limonium, pyrula, & id genus alia: quæ herbæ adhuc virides, paſcendo animali

M* 2 offeren-

offerendæ: aut tempore hyemis siccæ in puluerem redactæ, furfurique, auenæ, & hordeo commixtæ. Si refrigeratione opus fuerit, pascendum erit pectus lactuca, foliis salicis & similibus.

Sequitur nunc vtendi modus: vbi lac mane recens mulctum, & adhuc calens propinari, vel ab ipsomet ægro ex mammis exsugi debet. Ne autem coaguletur, aut in stomacho acescat, opportune adiiciendum est saccharum, rosatum aut violatum. Sumpto lacte quiescendum, citra tamen somnum, ne confestim lac in venas dispergatur: nec cibo alio vtendum, quam tribus aut quatuor post horis. Tandem, quibus sit exhibendum, obseruari debet. In febribus enim putridis non est offerendum, neq; in cephalalgiis, seu capitis doloribus: aut intestinorum flatulentis affectibus: quod magnus ille medicorum Coryphæus Hippocrat. monuit lib. 5. Aphor. quem secutus Galenus, idem docet his verbis: Thoracis pulmonisque partibus, inquit, omne lac vtile est, capiti minime, nisi admodum valenti. Sicut nec hypochuntriis, si qua leui de caussa inflare nata sint: quandoquidem ventrem flatibus implere consueuit, vt paucissimos inuenias, qui non ita ab ipso afficiantur.

Caseus Græcis τυρὸς: Est lactis densior & crassior substantia, tenui & aquea separata. Conficitur is variis modis: Optimus tamen qui ex dulci, bono & pingui lacte conficitur, butyro non separato. Caseum itaque ex lacte alii eliciunt, calefacto primum lacte, & inde coagulo vituli imposito. Alii lac corruptum seu coagulatum, quod acorem iam acquisiuit, colant, à quo facile serum, manente crassiore substantia, caseo videlicet, seiungitur. Plinius veteres succo ficus arboris vsos esse tradit. Plurimos & optimos mittit hodie Hollandia: Heluetii suam quoque laudem habent. Westphalia in magnas moles suos cogit, vt vni ferendo robustissimus vix Westphalus sufficiat. Eadem Smaragdi colore eos donat. Porro bonus caseus ex sex rebus cognoscetur: si non multis oculis luceat; si non nimium fuerit salsus, si nō capillis intrinsecus sordeat, si non nimis vetustus, si non nimis durus, si non fœtidus. Quæ casei dotes hoc continentur distichio:

Non Argus, Largus, non Magdalena, Matuslem,
Non Abacuc, Lazarus, caseus iste bonus.

Recens caseus frigidæ nonnihil est facultatis: qua de caussa

i.. flam-

inflammationibus imponitur. Vetus vero contrario constat temperamento. Recens igitur caseus sine sale sumptus, teste Dioscoride, alit: Stomacho est vtilis, & facile in membra deriuatur. Corpus auget, aluum modice emollit. Alius tamen alio præstantior, pro natura lactis à quo conficitur. Decoctus vero & expressus, & deinde inassatus, aluum sistit. Oculorum inflammationibus & sugillatis illinitur, qui vero recens salitus est minus alit, corpus minuit, stomacho aduersatur. Ventri & interaneis inimicus. Vetustiore sistitur aluus. Casei vires non exiguas hic Pentameter explicat:

Caseus & panis, sunt medicina sanis.

Scribit Galenus podagrico cuidam tophos & podagricos dolores, vetusto caseo in iure aridæ suillæ carnis mollito, ac inde in mortario tuso, impositoq; tophis membrisq; podagricis calido à se curatos esse: vt & tophi particulatim deciderent, doloresq; podagrici finirentur.

Casei omnes mali, nam difficulter concoquuntur, & acidum ructum faciunt, ventriculumq; vento ac spiritu replent, maleq; penetrant. Sunt & pituitosi, & ventriculo feruidi, suscipiunt enim à coagulo acrimoniam. Si vero inueteretur, acrior & calidior fit, cōcoctuque difficilior, succique peioris, & in renibus calculos gignit, estque plurimum noxius: de crasso namque illius humore calculi gignuntur. Quare hic caseus fugiatur, quia nihil omnino boni habet, quod ad concoctionem faciat, nec ad redditionem excretionemve, nec ad mictionem, nec ad bonum succum siue nutrimentum. Minus vtique malus est, qui vetus non est, nec acris, melior vero recens. Medius namq; est inter veterem caseum & lac ipsum, atque ideo & melius concoquitur quam vetus, & melioris est succi, & imprimis si mollis est, ac laxus, nec fortiorem habens qualitatem, adeo vt modice sit dulcis, salisque modici modiceq; sumptus. Cōuenit vero vt cum melle apponatur; quoniam ita citò redditur, præsertim ab his qui frigida sunt temperatura præditi. Caseus autem vetustus, qui omnem [illegible] dulcedinem amisit, ac propterea friabilis [illegible] est [illegible] pessimus est: qui vero spongiosus est & rarus, & dulcis, [illegible] cæteris est, præsertim si non nihil recens est, qualem [illegible] Paphlagonia afferuntur, huiusmodi enim ventrem [illegible] tus autem sistit, præsertim si postquam aqua decoctus [illegible] tur.

Da caseo inquit Quercetanus: Caseus crassissima lactis substantia maiorem quidem cæteris eius partib. nutriendi vim habet, sed minorem aluũ mouendi: q Gal.lib.citato, cap. de lacte testatur: Lac, inquit, quo humidius est, eo & sero magis abundat: quoq; crassius est, eo copiosiorẽ caseum continet: Hinc tandẽ concludit: Merito, inquit, lac humidũ magis; crassum minus aluũ mouet: contraq; crassum valentius nutrit, tenue imbecillius. Casei in multiplici sunt differentia; distinguuntur n. vel ratione animaliũ. quibus lac emulsum, vel pascuorum, vel locorum in quibus, vel tẽporis quo, vel deniq; externæ figuræ, qua fiunt & efformantur. A varietate pecorum prima petitur differentia: ouillum n. lac cum omnium sit pinguissimum, cremoris, butyri & casei ferax, at pauci seri est. Vaccinũ minus pingue, sed caprillo magis. Caprillum vero asinino crassius, q inter alia vulgaria lactis genera tenuissimũ est, & pinguedine multa carens. Secundo, pascuo pecudũ variari lac, plus liquido constat. Siquidem verno tempore, cum herbas teneras depascunt, lac & sapore & colore longe gratius deprehenditur, quam cum fœno & paleis tota hyeme vescuntur: Lac vaccarũ, quæ alliaria vescuntur, allii saporem retinet: q Gal. lib. citato, his verbis cõprobat: Quinetiam, inquit, Si capræ aut alterius animalis scãmonium aut tithymalum depasti, lac cibi loco quis sumat, omnino aluus illi ꝓfluxura est. Sed quorsum exemplis à brutis petitis, fidem huius rei facimus, cũ satis id testentur libri nostri, vario lacte ex diuersis nutricib. enutriti? Siquidem bene aut male afficiuntur, prout lac, q exsugunt, bene aut male affectũ est. Idcirco etiam Galen. sententiam nostrã confirmãs, optime eo loco distinguit, lac bonũ aut salubre à prauo & insalubri, cum dicit, lac bonum semper boni ac laudabilis esse nutrimenti: At vitiosum lac tantũ abest, vt ad succi vtilis generationẽ conducat, vt prauis potius humorib. corpora repleat. Orationẽ suam ꝓbat testimoniis & exemplis à nutricib. petitis: At illud sane, inquit, liquido visum est, infantẽ priore nutrice extincta, alterius lac sugentẽ, multis in toto corpore vlcerib. tandem scatuisse: quippe secunda hæc nutrix, sylueſtribus herbis ac oleribus ruri veris tempore, cum fames grassaretur, victitarat. Atq; hinc discant parentes, vt nutrices tales seligant, quæ lacte, non copioso tantum, sed sincero, bonique alimenti abundent.

Tertio,

Tertio, ratione loci & regionis, in quibus casei coagulantur, vel meliores, vel deteriores sunt: hinc Auerni reliquis delicatiores & sapidiores, non tam propter hominum industriam, q̃ montanorum pascuorum præstãtiam. Methodus etiam coagulandorũ caseorum ad bonitatẽ, gratumq; saporẽ illis conciliandum non parũ confert: cuius rei fid. faciunt casei Placẽtini & Gruerini, ac Brixiani, aliarũq; plagarum, qui artis beneficio suam acquirunt bonitatem. Tempus deniq; discrimen parit inter caseos. Recentes enim ex cremore, aut ex sero pinguiori, setacei & iuncei dicti, aliiq; id genus plures, aliis vetustiorib. sunt salubriores, ac minus crassæ substantiæ: cum ex aduerso caseus inueteratus substantiã acquirat crassam, acrem, fortẽ & acutã, linguamq; ferientem. Maxime vero (inquit Galen. eod. lib.) inueterato acrimonia crescit, & omnino q̃ ante calidior vrentiorq; is redditur: Ideoq; vt siticulosior & concoctioni rebellior, & succo deterior tandem euadit. Hinc docemur vetustorũ caseorũ vsum vitandũ, aut moderatum esse debere: qui inprimis noxius iis est, qui calculo & obstructionib. sunt obnoxii. De eius vsu frugali sic dicit Poeta: Caseus ille bonus, quem dat auara manus. Casei etiam vsus multis in locis tam frequens ac vulgaris est, vt Sabaudi & Heluetii, tam inferioris q̃ superioris ordinis, fere nullo alio obsonio, quam eo solo vtãtur. Sic quoq; nonnulli olim summæ dignitatis viri, ex eius liberaliori vsu mortem sibi consciuerunt. Testis est Antonius Pius Imperator, qui cũ Alphino caseo in cœna plus q̃ par erat indulgeret, post vomitum febre correptus, ea tertio die exstinctus est: Anno Imperii sui 23. Quod exemplum absterrere debet omnes, qui caseo nimis indulgere, & exatiari auidius cupiunt. Delicatissimus erat caseus Alphinus, quemadmodum Vatusicus olim Romæ, vt scribit Galen. lib. 3. de Alimentorum facultatibus.

Butyrum, Græcis βούτυρον, Græcis βοῦς, id est Bos, & τυρὸς, id est, caseus: Est autem butyrum nihil aliud quam pinguedo lactis, quæ lacti dempta tũditur donec in massam coeat. Tenuis vero substantia, quæ per tusionem à butyro separatur, dicitur serum butyri, de quo post serum lactis est dictum. Optimum est quod ex lacte fit vaccarum mense Maio. Lege Plin. lib. 11. cap. 41. Modice & temperate est calidum, adstringit, laxat, purgat, emollit. Editur crudum & ad omnis generis cibos additur. Cutem si illinatur, purgat.

Vnde infantes primum nati recente butyro vnguntur. Dentitiones adiuuat, gingiuarum pruritui & oris hulceribus in infantibus illinitur. Foris illitum capaciora alimentorum facit corpora, & ab albis pustulis in summa cute emergentibus liberat. Aduersus inflammationes & vuluæ duritias illinitur. Prodest per infusionem dysentericis, & coli exulcerationibus. Additur in medicamenta, quæ pus cient. Vulneribus neruorum, membranæ cerebri, ceruicis vesicæ est vtile. Purgat, replet, carnem creat. Butyrum, modice & temperate calidum est, & nutrit, pectus & pulmonem iuuat, sputumque efficit, vt ex his facile educatur: & ad frigidas & aridas tusses confert. Si vero abunde quis vtatur, ventres lubricat, quantoque vetustius est tanto est calidius: & quocunque oleo magis nutrit, facultatemque digerendi & discutiendi habet, præsertim in tenellis mollibus corporibus, & propterea parotidas & bubonas, illitum, sanat; in puerisque dentitionis dolores sedat. Veruntamen quandoque, cum in ventriculo superfluitat, nauseam facit, & appetentiam tollit. In ventriculis item calidis in flauam bilem conuertitur. Ex butyro fit, de quo vide Iatrochymiam nostri Bornetti: Alius etiam sic vult: Destillatur cucurbita retorta, cum parum possit ascendere: faciliusque adscendit si aliis rebus iungitur, vt ij faciunt, qui nimia macie extenuati pinguescere student. Accipiunt enim butyri recentis ℔. ij. Anatis & Capi carnem, quæ in ℔. xiix. aquæ ad dimidias decocta fuerit, vna cum ipso iure, in quo albissimi panis medulla infunditur, modicoque sacchari adiecto, vitreis organis aquam eliciunt: pleriq; plura addunt, vt res magis, minusve postulat. Ipsæ etiam mulierculæ stillaticio butyro, faciem, manus, pectusque inungunt, vt ne rugas contrahant, cutemque emolliant: tametsi ipse quoque oryzam in pedum vitulorum iure decoctam, panisque micam lacti infusam, ouorumque candida cum corticibus, & huiusce generis nonnulla adiungunt, simulque destillant, vt iuuentutis speciem mentiantur. Plurimum autem stillatitius butyri liquor, venenis præsertim erodentibus aduersari creditur, quod ob tenuitatem penetret, facileq; cum Veneno misceatur, & eius acrimoniam, ac malignitatem, motumque ob pinguedinem, atque vnctuositatem compescere possit. Ad neruorum vlcera, & vulnera vtiliter etiam adhibetur.

Querce-

Quercetanus. Butyrum prius in vino albo liquefactum iniiciatur in Alembicum, ſubiiciaturque ignis mediocris. Deſtillabit oleum valde Anodynum. Ex ℔.j habebis ℥.x. ſic facies lapidi, & axungiarum omnium.

Fuligo butyri: Huius confectionem docet Dioſcorides: Butyrum in lucernam nouam ingeſtum accenditur, & in fictili contecto, quo ſuperne in ſiphonis ſpeciem deſinat, & inferna parte foramina habeat, crematur, & ſubinde aliud in abſumpti locum ſubſtituitur, donec fuliginis ſufficientem quantitatem habueris: poſtea penna deraditur ad vſus. Valet ad oculorum medicamenta, exſiccat, adſtringit: fluxiones oculorum cohibet, & vlcera celeriter ad cicatricem perducit.

Coagulum Græcis Pitya, nihil aliud eſt quam lactis in ventriculo quadrupedum, quæ adhuc ſugunt, concretio & condenſatio: veluti in vitulis, hœdis, agnis, leporibus, quorum coagulum potiſſimum eſt in vſu. Coagulum omne teſte Galeno, acris & digerentis eſt facultatis, adeoque exſiccatoriæ: Leporis coagulum comitialem morbum, ſi cum aceto bibatur, præterea profluuium muliebre ſanare, teſtatur Galenus. Lac item coactum in ventre diſſoluere: quod non ſolum in leporino, ſed in aliorum etiam omnium animantium coagulo ſe expertum, idem ſcribit. Sanguinem quoq; in ventre concretum, ſimili modo epotum coagulum leporinum, diſſoluit, ac efficacius quidem cæteris: Non tamen ſolum, cum hoc ſit commune omni coagulo.

Leporis coagulum ex vino venenatorum morſibus, & reiectionibus pectoris medetur: poſt menſtruas purgationes cum butyro vuluæ appoſitum, præſtat mulieribus vt concipiant. Idem præſtat cæterorum animantium coagulum: Partus potum enecat, & â puerperio pariendi ſpem adimit, &c. Nunc de adipe.

Adipem & pinguedinem lib. 11. de ſimpl. medic. fac. diſtinguit Galenus: quod videlicet adeps craſſior ſit, ac propterea animantibus totam naturam terroſiorem habẽtibus, vt bobus, capris, adeps prouenit: humidioribus autem, vt ſuibus bene habitis, pinguedo: Pinguedo igitur celeriter in ignem poſita, colliqueſcit: nec facile, vbi ſemel liquata fuerit, rurſus cogitur & concreſcit: Adeps vero non facile funditur liqueſciturve, & fuſus celerrime conge-

latur. Græcis στέαρ & πιμελή. Omnis pinguedo, Galeno teste, facultatis est humectatoriæ humanorum corporum. Suis autem pinguedo largius humectare potest, sed non æque calfacere, sicut neque oleum: talem siquidem caliditatem obtinet, qualis spectatur in nobis. Cataplasmatis igitur phegmonum admiscetur. Taurorum adeps siccior est, & calidior multo suillo. Sic adeps vitulinus taurino minus tum calidus est, tum siccus: & hœdorum quam caprarum. Caprarum quoque minus quam hircorum. Qui ergo mordicationes perpetiuntur, aut in recto intestino, aut in colo, iis potius caprarum quam suillus adeps prodest. Iniicitur ergo dysentericis & tineosis, quando morsum eorum mitigare volumus.

Leoninus adeps calidior & siccior est, quam taurorum, potentius ergo omni adipe digerit. Vnde hulcera & phlegmonas nimis irritat. Inueteratis tamen tumoribus, & induratis scirrhis, neruorumque curuaturis est aptissimus: in quibus suillus minus videtur efficax. Taurinus autem adeps tanquam in medio consistens, ad vtrumque medicamentorũ genus valet, & ad id quod scirrhosis medetur, & ad id quod phlegmonas ad maturitatem perducit: Cuiusmodi est tetrapharmacum, ex cera, resina, pice, & adipe, constans. Verum omnibus quibus caro est mollior, adeps suillus magis conuenit: quibus vero est dura & sicca, taurinus. Vrsorum adeps anserinus magis obtundit, quæ in alto corpore mordicant, & suillo est calidior. Gallinaceorum vero & gallinarum in horum est medio. Adeps vero vetus seipso & calidior est & acrior, & tenuior efficitur: ac proinde valentius digerit & siccat. Prætera calidior semper est, & siccior masculorum animalium adeps: & horum ipsorum exectorum minus tum calidus, tum siccus est. Siquidem mas castratus eiusdem semper generis fœminæ assimilatur.

Medulla Græcis μύελος: Est autem ossium cauis velut nutrimentum insita pinguedo. Habet medulla vim corpora indurata & scirrhosa emolliendi. Optimam, inquit Galenus, semper sum expertus ceruinam: Dein vitulinam: At hircorum & taurorum tum acrior est, tum siccior, itaque durities scirrhosas mollire nequit. Ex ceruina igitur & vitulina pessi conficiuntur ad molliendos vteros. Extrinsecus vteris medicamenta imponuntur, quæ ex medulla parantur, vim emolliendi ex ossibus, quæ reuera est medulla: sed ex

spinæ

ſpina etiam, quæ tum durior, tum ſiccior eſt altera. Vtramq; autem hyeme collectam, in ſicca æditaq; domo, cum foliis lauri ſiccis reponi conuenit, ne videlicet computreſcat. At ſi quando ambiente exſiſtente calido auſtrinoque, medullas cubiculo, quam maxime fieri poterit, temperato, quodque ad Aquilonem obuerſum, apertas habeat paruas feneſtras, vt perpetuo flatus inſpirantes excipiat.

Vrina eſt excrementum ſanguinis in caua vena per renes, & vrinarios meatus in veſicam delatum. Plurima eſt eius in animalibus diuerſitas, atque omnes quidem Galeno de ſimpl. med. fac. lib. 10. teſte ſunt facultate calidæ, ſed plus tamen animalium calidiorum, minus autem frigidorum.

Vrina humana omnium aliarum eſt imbecillima, excepta illa quam porci reddunt domeſtici, quibus execti ſunt teſtes, quorum vt temperies, ita & vrina ſimilis humanæ exſiſtit. Montanorum vero & aprorum valida eſt, vt vel ex odore acerrimo conſtat. Sed & in animalibus cęteris vim eius coniicere ex odore licet. Nam deguſtare ipſorum vrinas prorſus fuerit abominandum: Cum ne pueri quidem vrinam, vir quidam honeſtus vita pariter & moribus ebibere ſuſtinuerit, etiamſi peſtifere in Syria ægrotaret, vbi multi ab vrinæ humanæ potione ſe liberatos profitebantur. De peculiaribus vrinæ humanæ viribus dictum in medicinis, quæ ex homine ſumuntur.

Stercora etiam quorundam animantium non exiguas in Medicina vires poſſident, vt ſunt caninum, lupinum, caprillum, bubulum, ouillum, columbinum, gallinaceum, anſerinum, ciconiarum, ſturnorum: de quibus vide ipſorum animantium virtutes hoc in libro. Omne ſtercus eſt calidum & ſiccum: Animalium vero ſicciorum exſiccantius ſtercus eſt: ſicuti & calidiorum magis excalfactorium. Verum nullum omnino ſtercus refrigerat, ſicut neq; vllum humectat: Pro natura etiam eorum, quæ eduntur, multa reperitur diuerſitas. Proinde in hominibus maior eſt, quam in cæteris animalibus: quandoquidem hoc animal diuerſiſſimis maximeq; variis cibis vtitur: Præterea vt omnia animalia, quæ exercitantur, ocioſis ſicciora ſunt: & quæ cibis vtuntur calidioribus ſiccioribuſq;, iis quę frigidis & humidis, ſic etiam eorum & excrementa & partes.

Sic columbarum domesticarũ stercus multo imbecillius est quam montanarum: Gallinarum præterea, quæ conclusæ seruantur, & furfuribus aluntur, longe etiam infirmius stercus est quam earum, quæ in agris pascuntur.

Cera Græcis κηρὸς ex Apum aluearijs colligitur: optima est subfulua, subpinguis, pura, odororata, & halitum quadantenus melleum referens: Proxima est candida, quę potissimum fit coctione: vt docet Dioscorides. Reliqui omnes colores, vt virides, ruber, nigra sunt adscititij. Fit enim viridis ærugine æris admixto: sic ab aliis admixtionibus alium colorem assumit: Aristot. lib. de animal. 5. Ceram apes conficere ex succo arborum veris tempore vulneratarum scribit. Cera, Galen. lib. 7. Simplicium medicamentorum teste, inter quatuor qualitates medium obtinet: Habet vero quiddam crassæ substantiæ, & emplasticum. Quamobrem aliorum medicamentorum materia exsistit. Ipsa autem per se ex genere fuerit debiliter concoquentium: Habet quiddam digerentis calidæque potentiæ, quæ plurima melli inerat. Datur cera Dioscoride teste, in sorbitione dysentericis (cum panis tostis) quod experimenro se comprobasse asserit Hieronymus Tragus, Milii magnitudine 10. grana ceræ hausta lac in nutricibus non patiuntur coagulari. Fiunt hinc cerotæ dictæ compositiones, vt sunt cerotum infrigidans Galeni, cerotum stomachale eiusdem, cerotum sandalinum Mesue: Præterea omnibus fere emplastris & vnguentis cera additur. Galenus lib. 1. simpl. med. cerati frigidi docet confectionem: Cera in oleo liquatur, postea ipsum refrigeratum largiore affusione frigidæ aquæ abluatur frequenter. Ceratum hoc valenter eos qui febre vruntur, refrigerat, si hypochondriis supponatur, nec non omnem phlegmonem, herpetes, carbũculos, erysipelata, & omnes callidos morbos. Sedat calorem hepatis, dolores capitis circum tempora, super hepar & spinam dorsi illitum.

Propolis quasi præmunitio, à πρὸ & πόλις ciuitas, est Marco Varrone lib. 3. de re rustica, teste, quod apes faciunt ante foramen introitus porrectum in alueum, maxime æstate, fauorum stabilimentum, quo omnes frigoris aut iniurgæ aditus obstruuntur.

Optima est flaua, odorata, styracem referens. Calfacit, teste Dioscoride, & euocat. Aculeos & omnia infixa corpori extrahit.

hit. Veteri tussi suffitus eius prodest. Impetigines illita tollit.

Oleum ceræ Andernaci: Ceræ nouæ odoratæ, in sartagine liquatæ, permiscetur arenæ à pulueribus repurgatæ quantum sat est: Vbi refrixerit, ampullæ erectæ imponitur, & igne primum lento, postea auctiore vrgetur dum nihil efflat. Præstantissimum est oleum, ad dolores præsertim podagricos sedandos, vulnera vlceraque curanda. Oleum ceræ secundum Quercetanum: ceræ oleum ad resoluendum & attenuandum conducit, scirrhosis, frigidisque omnibus affectibus confert. Debet prius liquare ad ignem, donec nullus amplius crepitus emittat, antequam vasi imponatur. Si ad singulas ℔. addideris salsuginis terræ prius exsiccatæ ℔.ß. extrahes prima vice oleum candidum aquæ supernatans.

Aliter: Liquefiat ad ignem cera, & decoquatur cum vino ad consumptionem ipsius: idque tamdiu, donec nullos crepitus amplius edat. Huius sic præparatæ ceræ ℔.j. aluminis calcinati ℔ ß. saluiæ m.j. iniiciantur omnia in alembicum cupreum, cui receptaculum sit subiectum, & destillentur igne mediocri. Prodibit primo crassiusculum oleum quod rursus destillandum est, vt antea, idque ter iterandum: atque ita fit oleum ceræ præstantissimum ad omnes neruorum affectus. Eodem modo ex resina & pice oleum conficitur.

Aliter Rubeus: Eliquata cera in aquam communem proiiciatur, idque ad 8. aut 10. vices repetatur, manibus semper agitando, macerandoque: inde retorta absque cineribus lento igne eliciatur oleum: quod cum primo exeat butyri modo, quinquies, sexiesve est repetenda destillatio, dum oleum exeat, quod non concrescit, nec cogitur: atque id signum perfecti olei, repetitis destillationibus expectandum est. Confert doloribus stomachi & præcordiorum, tussi, humoribus crassioribus è pectore expurgandis, vulneribus quoque cruentis, & partium neruosarum optime conducit. Sunt qui, vbi mel, ac çera diligenter ex apibus expressa sunt, apes siccant, & cum cera miscent, oleumque destillatione eliciunt, podagricis vtile. Vt tamen oleum è cera efficacius ad hulcera habeatur, plerique eliquatam ceram, vino albo generoso septies, octiesque extinguunt: Nam magis vinum extenuat, & ad partium separationem conducit, eodem modo, vti dictum, destillauit. Ceram alii eadem

ratione eliquatam, in vrinam coniiciunt, laterumq; puluerem addunt, ac recurua cucurbita, optime ſtipatis rimis, deſtillant, moderato primum igne, mox auctiore, vulneribusq; magno ſucceſſu imponunt, præſertim vbi ter repetita fuerit deſtillatio, ſingula deſtillatione, quod manat oleum, ſeorſim aſſeruantes. Alii ad ceram adiungunt thus, myrrham, & aloem, æquis portionibus, & oleum eliciunt ad vlcera, ac vulnera optimum.

Lanarum, præterquam, quod maximus in vita humana eſt vſus, in Medicina quoque non eſt exiguus. Succidæ lanæ molles, vt auctor eſt Dioſcorides, è collo fœminibusq; laudatiſſimæ habentur. Subueniunt inter initia vulneribus, percuſſis, deſquamatis, liuidis, oſſibus fractis, aceto, oleo, aut vino imbutæ: ſiquidem facile ſuccos imbibunt, quibus immerguntur, & ob pecudum ſordem, quam Oeſypum vocant, emolliunt. Capitis, ſtomachi, aliarumq; partium doloribus cum aceto & roſaceo efficaciter imponuntur. Cremata lana vim habet, teſte Galeno, acrem pariter, & calidam, vna cum partium tenuitate. Vritur autem ſicut alia plurima: Impletur olla noua, quam tegat perculum multis foraminibus pertuſum. Molles præhumidasq; vlcerum carnes celerrime eliquat: cruſtas obducit, & vlcera ad cicatricem ducit. Inditur & in medicamenta deſiccatoria. Alios modos vrendi lanam, vide apud Dioſcoridem. Lota lana ad oculorum medicamenta valet. Lauatur hunc in modum: Cinerem in labellis, aqua addita, manibus confricant, & conſidere ſinunt, idque ſæpius, mutantes aquam, donec linguam adſtringat vel mordeat. Oeſypus eſt ſordities, ſeu lanarum ſuccidadarum pinguetudo. Variam rationem Oeſypum faciendi, docet Dioſcorides. Excalfacit, vlcera explet & emollit, ſedis præſertim & vuluæ, cum meliloto & butyro. Menſes & partus in vellere appoſitus ciet. Vlcera aurium & genitalium cum adipe anſerino ſanat. Contra eroſos oculorum angulos, ſcabioſoſque, genas item quæ occaluerunt, & ciborum defluuia eſt efficax: cum lana deſtillatur oleum & ſpiritus ſulphuris, &c.

CAP.

CAPVT IX.

De Auibus, earumq; carnibus.

OMNIVM volatilium carnes, vtpote quæ aeriæ ſint naturæ, minus nutriunt quam quadrupedum: facilius tamen & citius concoquuntur: vnde etiam ægrotis carnes eorum conueniunt: nec tamen omnes, ſed gallinæ potiſſimum ſylueſtres, pulli gallinacei, turdi, idque genus. Nam anatum, anſerum, gruum, cygnorum, pauonum, aquatiliumque auium carnes craſſæ ſunt, ac difficulter concoquuntur: infirmis ergo ſunt inutiles. Quod ergo priuatim ad electionem volatilium ad cibos attinet, primum locum tenent Gallinæ mediocres, quæ nondum oua excluſerunt: hæ ſiquidem temperatæ ſunt, neq; choleram, neque phlegmata generantes: bene autem nutriunt & confortant. Sunt itaque ægrotantibus, & à morbo conualeſcentibus vtiliſſimæ. Qui teneriuſculi adhuc pulli fuerint, minus commodant: multum enim phlegmatis generant. Sic etiam quæ ſeniores ſunt, ob ſiccitatem difficilius concoquuntur. Poterunt tamen adultiores Gallinæ vel Capi, vſu ægroti hoc poſtulante, aliisq; non præſentibus, coctæ in mortario tundi, cumque decocto iure per pannum colari, ac deinde pro placito, & infirmi natura ſatis commode apparari. Galli adulti ab vſu ægrotantiũ prorſus abdicantur: ſimiliter anſeres, anates, grues, pauones: Difficilis namque ſunt concoctionis, ventriculum premunt, ac frebres, præſertim vero anatum caro, inducunt: Columbæ quoque, palumbes, turtures, ægrotantibus aduerſantur: ſed ex his turtures tamen annui aliquatenus aſſumi poterunt, adultiores minime. Hæc in genere de alituum, de quibus ſpeciatim, non tamen de omnibus, ſed de pleriſq; tantum agetur.

Pauo, Græcis ὁ ταῶς ἀπὸ τοῦ τείνω, id eſt, ab expandendis alis, vt Athenæus eſt author. Nemini non auis hæc regia, & Iunoni ſacra eſt nota, corporis forma omnes alias vincens. Pennas quas in cauda gerit, ſplendente ſole expandit: maxime vero id facit laudatus Pauo, vt cap. 20. lib. 10. Plinius ait. Mas tertio anno coloris varietatem induit: Fœmina vero radiata cauda, & colorum illa varietate caret. De hoc Martialis:

Miraris quoties gemmantes explicat alas,
Et potes hanc sæuo tradere, dure, coquo?

Parit à trimatu, vt citato iam libro cap. 59. Plinius refert: Primo anno vnum, aut alterum ouum, sequenti quaterna quinave: cæteris duodena, non amplius. Intermittens binos dies ternosve, parit, & ter anno, si gallinis incubanda subiiciantur. Mares ea desiderio incubantium frangunt: quapropter noctu aut in latebris pariunt, aut in excelso cubantes: & nisi molli strato excepta, franguntur. Mares singuli quinis sufficiunt coniugibus. Cum singulæ aut binæ fuerunt, corrumpitur salacitate fœcunditas. Partus excluditur diebus ter nouenis, aut tardius tricesimo. Alexandrum legimus Pauone sic delectatum, vt eius interfector magnam mulctam irrogaret. Caro Pauonum, inquit Simeon Sethi, fibrosa est & neruosa, & superuacanea, concoctionis difficilis, & succi mali. Ius pauonis ferunt peculiari proprietate pleuriticos sanare, præsertim si sit pingue. Adeps pauonis cum succo rutæ, & melle, colicos affectus ex humore natos frigido optime sanat. Eius vero ossa adusta, & in aceto trita & illita, lepras & vitiligines emendant. Fel eius oculorum fluxionibus & hebetudini, asperis item superciliis medetur. Excrementa, podagram mitigant, & maximam habent facultatem ac proprietatem ad curandam vertiginem: Excrementum illud exsiccatum & puluerisatum, ʒ. j. pondere, vino albo exceptum in plures dies mane propinatur.

Columba vel columbus, Græcis Πεϱιστεϱὸς, vel πεϱιστεϱά: Columbarum natura est calidissima. Pullorum columbarum caro, vt ait Simeon Sethi, calida est humida, superfluitatisq; multæ, & præcipue domesticorum, sanguinemque crassum & calidum præter modum gignit, atque ideo febres nonnunquam facit. Frigiditate vero dolentes renes iuuat, semenque genitale & sanguinem auget, caput autem & oculos lædit. Aiunt autem immodicum eius vsum lepram gignere. Veris autem & autumni tempore meliores sunt columbæ, quam quæ per æstatem & hyemem nascuntur. Sunt boni nutrimenti, calorem ventriculi natiuum fouent: ob quam caussam senibus maxime prosunt, omnibus & iis, qui pituitosis & frigidis affectibus infestantur. Sanguis sub dextra earum ala medicamentis adhibetur. Tepens oculis instillatus, dolorem eorum sedat, &

pterygia

pterygia pellit. Tubercula si incisa primũ fuerint, instillatus idem sanguis sanat. Recens interempta columba, omnibus morsibus vtiliter imponitur. Stercus columbinum siccum, vt scribit Galenus, tritum & cribratum, vna cum Nasturtii semine, Napyos vice ad ea quæ rubificari postulant, sumitur: nempe ad omnes inueteratos affectus, cuiusmodi sunt: coxendix, hemicrania, scotomata, vertigines, cephalęa, & in latebribus, scapulis, ceruice & lumbis antiqui dolores: necnon nephritides, affectus cœliaci, & podagricæ arthritides, quando in articulis nondum concreti sunt tophi.

Præter vim illam nutriendi optimam qua pollent columbæ, remedia quoque non vulgaria ex iisdem sumuntur: sanguis illarum calidus non solum illorum dolores mitigat, immissus oculis, verum etiam ἐκχυμώσεις curat, omnemque sanguinem in illis concretum discutit: si viuæ etiam per medium dissectæ, & vertici capitis, aut sinciputi raso, sanguine adhuc calente applicatæ, symptomatum vehementiam in phreniticis leniunt biliosas exhalationes atque vapores, vnde caussa morbi dependet, consumendo atque discutiendo. Alii capiti crinibus abraso applicant dissectam nigram gallinam, & pedibus duas columbas. Stercus earum cataplasmatum & emplastrorum compositioni sæpe additur ad apoplecticos & lethargicos affectus, quibus nitrosa illa vis plurimum confert.

Palumbus, Palumba, & Palumbes, Græcis φάττα: Gallis Bisets & Ramier. ex columbarum est genere, syluestris vero. Sunt enim apud Aristotelem lib. 8. quinque columbarum species, videlicet φάψ, φάττα, quas Theodorus vna voce Palumbi, Latini sermonis inopia conuertit: περιστερά, id est, Columba, οἰνὰς, id est, Vinago, sic dicta, quod vindemiæ tempore potissimum appareat: Et τρυγὼν, id est, turtur. Auis est pudicitiæ & castitatis obseruantissima, adeo vt si coniugem suam amittat, alteri se amplius non cõiungat. Pariunt bis in anno. Fœminam á matutino ad meridiem vsque, marem vero reliqua diei parte ouis incubare ferunt. Sanguis Palumborum rubentibus oculis prodest. Caro eorum cum aceto cocta dysentericis & cœliacis auxiliatur. Stercus eorum calculum & vesicæ passiones adiuuat. Huiusmodi syluestres palumbes, carne suaui & delicata præditæ sunt, quæ copiosum generat sanguinem. Meliores

liores sunt absque larido, ac cum semiassantur tantum, & lardo incenso inflammantur, & succo granatorum vel aureorum malorum perfunduntur.

Turtur, Græcis τρυγών, Gall. Turterelle. Ex columbarum est genere, vt à Palumbo dictum est. Locis gaudet amœnissimis, tutissimisque: hyeme in cauernis arborum agit: Nido suo folia allii syluestris alligat, quod lupum nouit fugere, ne pulli eius ab eodem deuorentur. Occultantur vere, vt testis est Plinius, pennasque amittunt: Calidus turturis sanguis tumentibus, dolentibusque auribus instillatur. Dextræ alæ sanguis oculis instillatus prodest. Stercus eorum maculas faciei exterit: milio saginatæ optimi sunt nutrimenti, gratissimi saporis, & facilis concoctionis.

Gallus Græcis ἀλεκτρυών, & ἀλέκτωρ, quasi ἀπολέκτωρ, id est, à lecto reuocans. Gall. Vng Cocq. Gallina Græcis ἀλεκτορίς, Gall. Vne poulle, ou Gelline. Caro gallorum crassior est, quam gallinarum vel caporum. Optima autem est caro gallinarum & gallorum, qui nondum Venerem sunt experti. Capi caro reliqua auium carne est præstantior, meliusque nutrimentum præbet. Tusaque in mortario gallorum & caporum caro optimum iusculum, grauiore morbo correptis, præbet. Capones omnibus anni temporibus aut elixi aut assi in cibi vsum veniunt. Vtilitas harum carnium ad morborum curationem inde patet, quod ex iis expressa caponum restaurantia consummata, gelatinæ cum pedib. aut poplitibus vitulinis in ægrorum vsum parentur. Optime enim nutriunt & facilime concoquuntur. Tunicæ etiam ventriculorum gallinaceorum extractæ, vino lotæ, & ad solem siccatæ & puluerisatæ, singularem vim habent, tum corroborandi ventriculum, tum calculum comminuendi. Ex decrepito gallo buglossa, borragine, capparibus, & modico folliculorum sennæ, coquitur iusculum solutiuum pro iis, qui à potionibus medicis abhorrent, & melancholicis affectibus sunt obnoxii. Pullorum gallinaceorum caro, inquit Simeon Sethi, facilis est concoctionis & boni succi, & inprimis gallinarum, quæ ouum edere cœperunt. Corpus madefaciunt, & ociosos iuuant, coloremq; bonum comparant.

parant, & genitale ſemen & cerebrum quoque augent: præſertim vero horum cerebella.

Cerebrum quippe abunde nutrit, & idcirco aiunt, quod his, qui leuiori ingenio ac mente ſunt, prodeſt. Qui vero gallinaceam carnem eſitauerint, non ſtatim lac acre bibant: quoniam obſeruatum eſt colicos morbos inde fieri. Gallinarum vero pulli gallinacei facilis ſunt concoctionis, & temperatum bonumque ſanguinem gignunt, nec valde tenuem, nec valde craſſum. Proſunt autem minus ſe exercentibus, & ocioſis, & his ſimul quibus facile obſtruuntur meatus: his inſuper qui ſtomachum calidum habent. Ventrem quoque cient. Gallinis oua ferunt ſupponendo imparia, & intra decem dies excluſa. Iuſculum gallinaceum capiti eſt ſaluberrimum. Cerebrum gallinarum ſanguinis aiunt fluxum compeſcere. Stercus gallinaceum, authore Galeno, tritum propinatumque cum tribus aut quatuor oxycrati, aut oxymelitis cyathis, eos celeriter iuuat, qui à comeſtis fungis anguntur: nimirum per vomitum craſſiores humores eliciens. Diſſectam tepidam gallinam morſui ſerpentum impoſitam mederi aiunt, iterato tamen aliquoties hoc medicamine. Nigra diſſecta gallina tepida capiti impoſita, phreneſin ſedat. Cerebrum capi, in vino ſumptum aluum citam ſiſtit. Ius capi aluum mollit, crudos humores & melancholiam diſcutit, febres adiuuat, ſingultum tremoremque ventriculi compeſcit. Epilepticis remedium adfert.

Aqua ſtillatitia gallinæ maximo eſt auxilio iis, qui morbo conſumpti ſunt, ægris, & lipothymia laborantibus. Eligitur autem gallina biennis vel triennis, nigra, pinguis, euulſis pennis, nulla feruente aqua adhibita, & omni pinguedine remota, fruſtulatim conciſa, & in vitro ſeu balneo Mariæ diſtillata. Aqua capi quadriennis vel quinquennis, nigri, pari ratione qua de gallina dictum eſt, collecta, languidis ex nimia ægritudine ad ℥. j Sp. vini nonnihil admixto, ſub meridiem & veſperam vtiliter bibitur. Eadem faciem ſerenat.

Gallus Indicus cum integrum annum attigit, perinde vt capo delicatiſſimus eſt: elixatur vel aſſatur, at aſſus magis commendatur. Æſtate & pulli quoq; toſti apponuntur. Cibus eſt optimus,

delicatus, suauissimi saporis & laudabilis alimenti, qui facile in ventriculo concoquitur, optimi sanguinis & seminis copiam gignens. Præterea is bonitate sua & nutriendi vi facile omnes superat alios cibos.

Gallinago, Græcis σκολόπαξ vel σκολόπαξ. auis est Attageni similis pennis, magnitudine Gallinulæ, rostro longo, cursu celeri. Hanc Nemesianus Poeta his depingit versibus:

Cum nemus omne suo viridi spoliatur honore,
Fultus equi niueis syluas pete protinus altas
Exuuiis, præda est facilis & amœna Scolopax,
Corpore non Paphiis auibus maiore videbis.
Illa sub aggeribus primis qui proluit humor
Pascitur exiguos sectans obsonia vermes.
At non illa oculis, quibus est obtusior, etsi
Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat,
Impresso in terram rostri mucone, sequaces
Vermiculos trahit, & vili dat præmia linguæ.

Aqua Caponis Gesneri: Pulpa vnius Capi, detracta pinguedine & pelle, minutim incidatur, & cum aqua buglossæ abluatur: Deinde addita conseruæ violarum, borraginis, buglossæ ana vnc. j. ß. conser. ros. vnc. j. fol. auri num. vj. misceantur omnia diligenter, deinde in duplici vase reponantur, & secundum artem destillentur. Huius liquoris frequenter cochlear vnum exhibitum per se, aut cum iusculis dissolutum, collapsas vires restaurat.

Aliter: Caponi plurimum fatigato ac occiso pennæ siccæ euellantur citra vllam aquę immersionem seu macerationem: eumque caponem ita deplumatum, & exinde euisceratum, minutim vna cum ossibus stomacho, hepate & corde conscinde, atque ad macerandum affunde aquar. rosar. ℔. j. ß. bugloss. ℔. j. melissæ ℔. ß. vini maluatici ℔. j. vnc. iij. cinnam. electi vnc. iij. croci drach. j. sem. endiuiæ drach. iij. galangæ drach. ij. zingib. N. mosch. macis, santal. citr. ana drach. j. cort. citri drach. j. ß. flor. cardial. ana drach. j. coriandri præpar. sem. melonum ana drach. ij. Pinearum vnc. j flor. Arant. conditorum drach. ß. stent hæc omnia in infusione per horas 24. super fornacem, vel in alio loco calido: Exinde superimposito adaptato

aptato alembico destilla per B. M. & in destillato liquore extingue aurum candens præsertim tempore vsurpationis, &c. De Gallo decrepito vide decoctum I. Quercetani in pharm. dogm. restit. lib. 1. cap 3. de decoctis pag. 62. & cap. 7. de aquis, vide aquam caponis, pag. 32.

Anser veteribus Ganza, sicut & Germanis: vt testatur Plinius. Græcis χήν. Gall. vne oye. Anseres alii sunt altiles seu domestici, nemini non noti: alii syluestres, flaui & aquei coloris, gruum more per aera volitantes, ac volatum suum iuxta venti dirigentes flatum: siquidem flāte Aquilone, quasi futuræ tempestatis præscii, ad meridiem se conuertunt. Caro anserina crassæ est substantiæ, superfluitates & excrementa multa producit, ac difficulter concoquitur. Estque omnibus domesticis auibus crassior, calidior, humidiorque. Alæ tamē à reliquo corpore sunt diuersæ, & meliores. Est autem anser domesticus familiarissimus per totā Galliam, & Italiam, & Germaniam delicatus cibus, præsertim si bene saginati fuerint. Dissecantur apud Gallos per medium & sale conditi asseruantur vsui per annum. In ditiorum mensis, vbi per triduum salem suum imbiberint, apponuntur assi vel integri, vel etiam membratim, frequentius tamen elixi cum sinapi: quod nonnullis annua manna, vel multorum annorum annona dicitur. In plures enim annos sic salsi seruantur adeo vt rancescant, quorum rancidorum vel frustulum tantum cum brassica coctum, album iusculum, densum & optimum concinnat, rusticis delicatissimum & quotidianum alimentum. In Germania recenter mactantur & sine nausea tosti comeduntur. Anserculi verno tempore, aut æstatis initio assantur, & optimis herbis farcti apponuntur in cibum suauissimum, præsertim si pinguiores fuerint. Seorsim eorum collum, caput, pedes, & alarum extremitates, iecur, cor, & guttur, quæ parua vulgo occa dicuntur, elixantur, & ex aceto & petroselino eduntur, qui cibus delicatus, appetitum excitat. Anseris excrementum verno tempore collectum, siccatum & puluerisatum, & cum vino albam ad drachmam vnam, vel dimidiam tantum datum, auriginosum seu regium morbum penitus tollit, cuius rei veritatem experientia sæpissime confirmauit. Pinguedo anserum perinde ac gallinarum anatumque, anodymum est medicamentum, extrinsecus illitum.

Hæc item vnguentorum & emplastrorum emollientium & lenientium compositionem ingreditur. Denique omnis anseris vel particula tam interna vel externa, aliquem in vita communi vsum habet: cuius plumæ etiam pennæque tantæ sunt vtilitatis, vt ad nocturnam quietem homini non solum inseruiant, sed literis quoque pingendis scribendisque in æternam multorum memoriam ac laudem aptissimæ sunt. Adeps anserum alopecias capillis explet, rimis labiorum illinitur, hulcera dura mollit. Cum ceparum succo aurium sordes expurgat, doloremque earum lenit. Vim in summa habet molliendi & leniendi, ob dulcedinem. Testes anserum genitale semen multum generant. Lingua eorum peculiari proprietate ad stranguriam facit. Stercus anserinum, testimonium dicente Galeno, præ nimia acrimonia est inutile, sicut etiam accipitrum & aquilarum.

Anas Græcis ἡ νῆττα, Gall. vne Cane, ou Canard. Aliæ sunt domesticæ, aliæ syluestres. Mas autem à fœmina distinguitur, quod mas collo & capite conspicitur viridi, rostro lato, alis albo viridi & nigro permixtis, circulo collum ambiente albo, pedibus rubris latisque. Fœmina vero varietate illa colorum caret. Gaudet non nisi locis palustribus: caro earum crassos & superfluos humores gignit, & melancholicos efficit: commendatur potissimum pectore & ceruice, vnde Martialis:

Tota quidem ponatur anas, sed pectore tantum,
Et ceruice sapit: cætera redde coquo.

Quod ad medicinam exiguus earum est vsus: ferunt aquam de syluestribus anatibus mense Octobri in Balneo Mariæ stillatam, ad 40. dies, mane & vesperi vnius vnciæ pondere potam, calculum renum & vesicæ pellere. Anatis & anseris fluuiatilis caro non æquat aliarum auium mundanarum ac syluestrium bonitatem, inquit Quercetanus: Propterea quod mucosa & spumosa, corruptionique obnoxia, ac sanguinem crassum, melancholicumve generat.

Perdix Græcis, Latinis & Gallis: Vocant etiam Cacabas à sono, quem habet. Circa terram volitat, vt currere magis, quam volare videatur. Perdicum caro bene concoquitur, bonique succi est, præsertim si non statim post interitum, sed post vnum aut alterum

diem

diem comedatur, sic enim abiicit, quod est durum. Sistit quidem ventrem & sanguinem tenuem gignit: & si sanguinem crassum inueniat, extenuat, & præsertim axillæ, quæ reliquo huius volucris corpore facilioris sunt concoctionis. Prosunt vero ociosis, inexercitatisque, ac iis qui imbelliores sunt, ac inualidi, & qui tenuioris dietæ esse dicuntur, quique humido sunt stomacho, huius autem medulla si cum vino bibatur ictericos sanat: iecur vero comitiali morbo laborantibus confert: Fel quoque suffusionibus oculorum à principio valde prodest: Facit & ad ipsorum hebetudinem: memoriam adiuuat, si singulis mensibus cum eodem felle tempora perungantur. Perdix post messem, inquit Quercetanus, in omnes alios cibos cum sanis tum ægris exhibendos, cuiuscunque facultatis aut bonitatis fuerint, facile primas tenet: optimi succi, facilisque concoctionis, ex cuius diuturniori vsu, ventriculus vindicatur ab omni corruptione. Vnde caussa tollitur analepsiæ, quæ vitio stomachi alias oriri solet. Nidor plumarum adustarum, suffocationi matricis, (quæ catalepsiæ quædam species est) hystericisque aliis affectibus multum prodest: quod experientia sæpius confirmauit.

Attagen ab Attagena, Græcis ὁ ἀττάγην vel ἀτταγᾶς Aristophani. Ab Alexandro Myndio apud Athen. lib. 9. Dipnoso. describitur hunc in modum: Auis est perdice paulo maior, cuius dorsum versicoloribus maculis est distinctum, testæq; figulinæ coloris speciem gerit, nisi quod magis rufum est. Graui est corpore & breuibus alis, vt à canibus facile capiatur. Puluer atione gaudet, & sicuti Gallinacei grano vtitur. Caro eius ad coquendum facilis. Valla in Raudensem Italis Francolinum appellare scribit. Frequentissimus in Catalonia, à cuius incolis Franconil vocatur. Aristophanis interpres seruos, quibus frequentia stygmata faciem deformarēt, à Poetis Attagas, dorsi huius auis similitudine, appellatos fuisse scribit.

Coturnix Græcis ὄρτυξ. Gall. Caille. Coturnix à voce, vt Festus ait, nomen accipit. Plurima eius copia ad Delum Insulam ex mari volat, vnde Delum Ortygiam dictam Athenæus refert. Auis est notissima: Hyemis aduentu agminatim, vt vix vnam amplius sit videre, diffugiunt. Veratro victitat & pinguescit, vnde Lucretius lib. 4.

Præterea nobis Veretrum est acre venenum,
At capreis adipes, & coturnicibus auget.

Coturnices, inquit Quercetanus, earumq; pulli post messem pinguiores & delicatiores, multiq; nutrimenti: at vsus illarum diuturnior non vsque adeo salubris est: carnes siquidem obtinent corruptioni facile obnoxias, vnde febres, spasmus, & epilepsia, quibus ipsæ coturnices quoq; obnoxiæ excitātur. Idcirco natura eas remedium docuisse videtur: cum illis hellebori indidit appetitum, quo abunde pascuntur.

Turdus Græcis κίχλη. Gall. Vne Griue; inter lautas epulas niuali hyemis frigore potissimum visitur, & capitur, cum victus gratia ad loca iuniperis consita tendit; De hoc Martialis:

Inter aues turdus, si quis me iudice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Ventriculum baccis iuniperi refertum habet, qui non, vt in cæteris auibus, euacuatur, sed nobiliores in mensa partes vendicat: Vindemiarum tempore vuis vescitur, impinguatus, delicatissimus quoq; & sapidissimus est, saluber victus tam sanis quam ægris. Duplicem huius faciunt differentiam.

Ficedula à ficuum esu nomen habet, sicut & Græcis συκαλὶς, quod à ficu, vt Varro ait, pinguescat, vel quod ficuum tempore capiatur. De huius natura refert Aristoteles lib. 9. de historia animal. Ficedularum magna copia in Prouincia aut Gallia Narbonensi, & Vasconia: propterea quod hæ regiones ficubus consitæ, quibus illæ vescuntur: delectantur quidem etiam vuis, sed non vt illis pinguescunt. Sic enim de illis Poeta:

Cum me ficus alat, cum pascar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Merula, Græcis κόττυφος. Gall. Merle. Merulæ dictæ sunt, vt M. Varro habet, quod meræ, id est, q; solitariæ volitāt. Auis est nigra ad rubedinem quadantenus accedens. Circa Cyllenen Arcadiæ candidas nasci, nec vsquam alibi, author est lib. 10. cap. 30. Plinius. In vicina tantum, vt idem lib. 10. cap. 24. testatur, abeunt: æstate cantu se demulcent, hominumque vocem æmulari student: hyeme balbutiunt: circa solstitium sunt mutæ. Lauacris frequenter gaudent: Rostrum quotannis in albedinem commutatur. Excrementa

menta Merularum, quę oryza veſcuntur, contuſa, & cũ aceto temperata, lepram nigram impoſita purgant, cutisque maculas extergent: Vincitur à turdo bonitate, quod & duram & amari ſaporis carnem obtineat.

Alauda, Græcis ἡ κόρυς, κόρυδος, & κορυδαλὸς, à galea quam in capite gerit: vnde Latinis etiam Galerita & Caſſita dicitur. Gal. Alouette. Vere ſtatim prodeunte in agris conſpicitur, cantu & volatu lætitiam præ ſe ferente: nec niſi ſurſum euolans cantillat. Ac tardius quidem euolat, velocius vero deuolat. Caro eius aluum contrahit, ius vero aluum ciet: Optimæ ſunt cæteris tempore frigoris inſtantis intenſioris, quo ſunt etiam pinguiores.

Phaſianus, Græcis φασιανὸς. A Phaſi fluuio nomen habet, vnde ab Argonautis in Græciam ſunt deportati: vnde Martialis:

Argoa primum ſunt tranſportata carina,
Ante mihi notum nil niſi Phaſis erat.

Caro eius gallinarum eſt carni nutrimento ſimilis, ſed dulcior. Phaſiani probe coquuntur, & facile, bonique ſucci ſunt, & bonum ſanguinem gignunt, & quantum ad nutrimentum, & concoctionem, horum caro ſimilis eſt gallinæ: Eſt enim iis valde ſimilis. Quidam putant eſſe galli gallinacei, aut caponis ſyluestris ſpeciem naturæ ferinæ.

Ruſticula, Gallis Becaſſe, in deliciis quidem eſſe ſolet: Attamen caro eius dura, viſcoſa, & concoctu difficilis, craſſiorem ſuccum ingenerat. Eius inferiores partes, contra aliarum auium morem (quarum alæ magis commendantur) hoc eſt, coxæ, auidius appetuntur à catillonibus hominib. Ex auium illarum numero eſt, quę dum aſſantur, non euiſcerantur: cum ipſa inteſtina, cruſta panis toſti excepta, aliis partibus ſint ſapidiora ac gratiora.

Ruſticula minor, Quercedula & Gallina aquatica, pinguiſſimæ ſunt hyeme aues, ſuaues & gratiſſimi ſaporis, quæ tamen vtcunque paludem redolent, craſſiorisque ſunt ſucci, quam paluſtres aliæ. Commendantur tamen menſis nobilium ſuo tempore appoſitæ: quarum vſus rarus, nec vulgaris aut quotidianus eſt.

Artulanus: In ditione Lugdunenſi talis reperitur auis, pinguedine diffluens, & regius cibus magnique pretii: Optima eſt vindemiarum tempore.

Sturnus, Græcis ψάρος: Gallis Estourneau, auis vulgo nota: Stercus eius, Galeno teste, moderatam desiccādi, & abstergendi facultatem obtinet: Vnde Ephelim à facie, vitiliginemq; & lichenas tollit. Quod Crocodilorum quoq; terrestrium stercus præstat: sed moderatius est sturnorum: Hodie inter Epulas sunt frequentes.

Grus, Græcis Γέρανος: Gallis vne Grue. Plin. lib. 10. cap. 23. Grues, inquit, auolaturę, ducem quem sequantur eligunt, in extremo agmine per vices, qui acclament dispositos habent, & qui gregem voce contineant. Excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede sustinentes, qui lassatis somno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt, capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes: Dux erecto collo prouidet ac prædicit. Nonnunquam etiam inuicem dimicant, eoque tempore facillime capiuntur. Hyberno tempore ad Septentrionalem plagam vltra Ægyptum auolant, vbi cum Pygmæis ipsis pugna est: Tempestatem animaduertentes, ducem vt festinet acclamant: Cicero scribit, Grues cum loca calidiora petentes, mare transmittunt, trianguli formam efficere. Carnes gruum calidæ ac siccæ sunt, neruosæque: & ideo post dies tres quam iugulatæ fuerint oportet eas esse: sanguinem namque gignunt non modice crassum & melancholicum. Harum vero ius vocem clarificat, & genitale sperma auget. Sunt qui dicant, si medulla & fel earum cum oleo misceatur, memoriæ lapsæ prodesse: Nonnulli quoque felle earum ad oculorum morbos vtuntur. Pinguedo igne super aquam clarificata auribus instillatur ad surditatem. Eadem subacta cum aceto Scyllitico, lienis duritiem in B soluit. Fel eius cum aqua sambuci naribus instillatum, apoplexiæ subuenit.

Hirundo, Græcis χελιδών. Gallis Harondelle. Notissima est auis, Veris nuntia, ad tecta ædium templorumque nidos construens. Fabulantur poetæ, Prognem Terei Regis vxorem in hanc auem mutatam, vt est apud Ouidium lib. 6. Metamorph. In hirundinis ventre lapis inuenitur, Chelidonius dictus: In pullis quoque earum decrescente Luna duos inueniri lapillos ferunt, alterum nigrum, alterum rubeum. Cinis hirundinum cum adipe & melle hebetudinem oculorum illitu sanat: Anginæ item medetur. Nidus hirundinum tritus cribratusque, & cum melle &

adipe

adipe temperatus, earundem eſt virium, vt experientia eſt comprobatum.

Aqua hirundinum Antepileptica I. Quercetani: Recipe hirundinum adhuc in nido exiſtentium viij. aut x. paria, flor. lil. conual. p. ij. caryophyl. macis ana vnc. ß. coquantur omnia in duabus tribuſve heminis vini albi optimi: dein exprimantur fortiter, & deſtillentur: Huius aquæ cochlearia duo hoc morbo correptis exhibeantur: prompte enim à præſenti morbo vel paroxyſmo liberat, futurumque prohibet.

Alia præparatio: Recipe ſuo tempore vij. vel viij. pullorum hirundinum nidos, ſola tantum lanugine hirſutorum, nec dum perfectis plumis veſtitorum: Hos in terreo vitreato vaſe, firmiſſime obſtructo, ad reuerberandum componito, dum toti pulli in cinerem cum viſceribus & plumis redacti ſint. Ex hoc cinere accipe vnc. iij. (cuius ſi tanta non ſit copia, de reliquis tantum detrahes, quantum fuerit defectus pulueris) cineris cranii humani vnc. ij. pulu. rad. viſci querni, Angelicæ, Zedoariæ ana vnc. j. ß. ſem. pæoniæ, gran. iuniperi conquaſſatorum ana drach. vj. caſtorei vnc. j. ſucci radicum & foliorum pœoniæ, aceti ſcillitici ana lib. 1. aquarum hyſſopi, flor. Tiliæ, liliorum conuall. ſaluiæ, Roſmarini ana ℔. j. macerentur ſimul omnia in vaſe fortiter obſtructo ad aliquot dies in Balneo Mariæ. Deinde F. deſtillatio in cineribus mediocri igne ad ſiccitatem. Cauendum ne deſtillandum aduſtionis ſaporem referat. Ex fæcibus ſalem ſi placet ſpagyrice elice & aquæ coniunge. Plura vide apud eundem in Pharmac. dogmat. reſtit. lib. 1. cap. 7. de aquis, pag. 28. & 29.

Aqua Epileptica alia: Recipe hirundinum num. LX. caſtorei vnc. ij. gran. pæoniæ vnc. ß. Aquæ ardentis ℔. xv. macerentur cucurbita optimæ clauſa, deinde adde liquoris primi à chalcantho educti, aceti albi acerrimi ana ℔. j. Macerentur omnia quindecim diebus: mox igne cinerum moderato deſtillentur, dum liquor perſpicuus manauerit: cuius mane ac veſperi cochlear exhibeatur, dum totum ſumatur. Quod ſi caſtorei odor, & ſapor ingratus ſit, gran. xij. Moſchi adiungantur, & totidem camphoræ, & ſacchari Candi ℔. ß.

Paſſer Στρȣ̃θις. Gallis Vng Moineau: Auis eſt parua, ad parietum foramina nidos faciens, cui propter ſalacitatem vita eſt breuiſſima: Prouerbio dicitur: Paſſere ſalacior. Plinius lib. 10. cap. 36. Mares annum tantum viuere, fœminas vero diutius, aſſerit, difficile ſane credo: Comitialibus morbis corripiuntur: Caro eorum calida eſt, & ad Venerem incitans: Excrementa eius ad erugandam faciei cutem valent. Pilulæ contra mirabiliter ſtimulantes, Arnoldi Villanouani: Recipe cerebella paſſerum num. xxx. & ſolue diutiſſime in catino, & accipe æqualiter ſeui hircini, quod eſt circa renes, ſtatim dum occiditur: ſoluatur iuxta ignem, cui addantur cerebra, & mellis q. ſ. In patella miſceantur, & tamdiu coquantur, donec indureſcant: Poſtea formentur pilulæ in modum auellanæ: & da vnam ante coitum. Pilulæ ad eos, qui coire non valent: Recipe ceparum albarum, teſticulorum vulpis, cerebella paſſerum, flor. palmæ maſculi, olibani ana j. q. ſ. tempera cum aqua calida, & forma pilulas in modum ciceris. Dabis ſeptem mane cum vino.

Pica, Græcis Κίττα. Auis eſt loquaciſſima, partim albo, partim nigro conſpicua colore: linguam reliquis animantibus latiorem habet, quæ humanæ vocis eſt æmula. Quam tamen facilius æmulari putant eas, quę glandibus veſcuntur, & quarum pedibus, vt hominis, quini digiti numerantur. Cuſtos & excubitor locorum eſt, quibus nidos ſuos collocat, clamore ſuo omnia prodens. De hac Martialis:

Pica loquax certa Dominum te voce ſaluto,
Si me non videas, eſſe negabis auem.

Carnem eius difficulter, niſi detracta cute, coqui tradūt: pullorum carnem comeſtam, viſum ferunt, acuere. Quercetanus ex iis parat aquam epilepticam, quam deſcriptam habes ſupra in capite de caſtoreo, inter animalia.

Coruus, Græcis Κόραξ, Gallis Corbeau: Nota eſt auis, occiſorum cadauera, & animantia mortua inſequens. De hac vide Plin. lib. 10. cap. 43. Nidificat altiſſimis arboribus, acerrime pro pullis, quos non ſine periculo eſt adimere, dimicans. Pullos eius ferunt ſeptem diebus abſque cibo viuere, & deinde primum à parentibus ali.

Cornix,

Cornix, Græcis Κορώνη, Gallis Corneille. Nota est auis vulgo: Aristot. lib. 5. de hist. animalium, auem ait esse castissimam, & coniugalis amoris seruantissimam, ad vitæ extremum viduam permanentem. Vnde in nuptiis olim veteres post Hymenæum, cornicem inuocabant. Cornices etiam accipi solent pro iis, qui se sapientiores, & aliorum duces esse volunt: Vnde prouerbium; Cornicis oculos configere, quo pro Murena vsus est Cicero: quod perinde valet, quasi dicas, nouo quodam inuento veterum eruditionem obscurare, efficereque, vt superiores nil scisse mihi vidisse videantur.

Ardea vel Ardeola, Græcis ἐρωδιός. Gallis Heron. Auis est alta grauisque vehementis volatus, qui si altior fuerit serenitatem denunciat. Victum ex piscibus quærit: nidum in syluis super excelsissimas arbores construit. Bellum est ipsi cum accipitre, cui podicem obuertens pennas eius concacat: quæ infectæ hoc fœtore computrescunt.

Ciconia, Græcis Πελαργός: Gallis Cygoigne: πέλαργος dicta putatur, quod alarum pennæ partim sint nigræ, partim albæ, à πελὸν quod nigrum, & ἀργὸν, quod album significat. In Thessalia Ciconiam occidere capitale fuit. Gratitudinis præbent exemplum, quantum enim curæ in sobolis curam & educationem conferunt, tantum senio confectis rependitur. Vnde πελαργικὸς νόμος lex ab Aristophane dicitur, qua liberi parentes alere iubentur, & ἀντιπελαργεῖν verbum inde factum, quod mutuum beneficium & gratitudinem parentibus exhibere significat. Auolaturæ, teste Solino, in loco quodam Asiæ omnes, ne vna relinquatur, congregantur, quæque postrema aduenerit, eam tanquam ignauam dilaniant: Plinium vide cap. 23. lib. 10. Læsa Ciconia origano sibi quærit opem. Caro eius lippientibus oculis prodest: Veneno aduersatur: Excrementa eius in aqua sumpta, comitialibus prodesse credunt. Contra venena præparatur eius sanguis in essentiam præstantissimam: Alii stomachum exsiccãt ac puluerisant, hunc puluerem pro maximo gerunt secreto ad suos effectus.

Olor, Græcis Κύκνος, hoc est, Cygnus: Gallis Cygne. Ob canoram eius vocem, aliasq; eius dotes, & naturam, à Poetis plurimũ celebrantur, qui Olores etiam inde dicti sunt: de hoc Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator Cygnus funeris ipse sui.

Auem tradunt esse naturæ cholericæ: Hodie magnatum cibus est.

Psittacus, Græcis ψιτ]άκη: Gallis vng Petroquet: In Indiæ ripis est frequentissima, vbi tamen eam comedere religio est. Sacra n. esse putatur, quod humanam verborum appellationem explanata oris expressione imitando cõsequatur. Colore est viridi, circulo in collo rubro, lingua lata, rostro adunco, eoq; durissimo, in quod, si quando è petra prolabitur, se excipit, vt Plin. lib. 10. cap. 24. testatur. In vino præcipue lasciua. De hoc Martialis:

Psittacus à vobis aliorum nomina discam:
Hæc didici per me dicere, Cæsar AVE.

Ad Venerem est promptissima. Eius carnem, si placet, fœmellis appropriabimus mutis & loquela prorsus destitutis.

Philomela, alias Luscinia: Philomela poetis dicta, à fabula de Philomela sorore Prognes, quam est videre apud Ouidium lib. 6. Metam. Græcis ἀηδὼν, ab ἀεὶ & ᾄδω, quasi perpetuo canens: Aliis Acredula, Græcis ὀλολυγὼν, quam tamen alii aliam faciunt auem. Ex earum auium est genere, ex quib. futura tempestas prędici solet: vt Aratus scribit: ἤ τρύζει ὀρθρινὸν ἐρημαίη ὀλολυγὼν, quod sic Cicero vertit: Et matutinis Acredula vocibus instat. lib. 1. de Diuinatione. Philomela vero dicta, quod cantum amet. Gallis Possignol. Plin. lib. 10. cap. 29. Lusciniis, inquit, diebus ac noctibus continuis 15. garrulus sine intermissu cantus, densante se frondium germine, non in nouissimum digna miratu auis: Quidam ferunt quod vermes zibetta inunctos, si ab hac aue deuorentur, in tantam incidere cantilenam, vt cum fronde possit decerpi.

Carduelis à carduis nomen habet, quos maxime expetit, vt Aristot. lib. 8. de hist. animal. testatur: qua etiam ratione Græcis dicitur ἀκανθὶς & θραυπίς; Gallis Chardon neret: statura est exigua, pectore flauo, capite rufo: vulgo nota & amata.

Frigilla, Græcis Σπίζα, sic dicta, quod frigore cantet & vigeat: Gallis Berce. Auis notissima.

Charadrius auis est, cuius meminit Aristot. lib. 8. de hist. animal. ac Theodorus Gaza Rupicam vertit. Est etiam eius mentio in sacris Bibliis, Leuit. 11. & Deut. 14. Heliodorus in hist. Æthiopicæ

lib. 3,

lib.3. eiusdem mentionem facit, ὁ χαραδριὸς, inquiens, τοὺς ἰκτεριῶντας ἰᾶται, id est, Charadrius ictericos sanat. Plato etiam in Gorgia eundem adducit: Et prouerbium est de hoc: Charadrium imitans. Hanc ei virtutem adscribunt, quod icterici in eum respiciẽtes morbo liberentur: Vnde aucupes auem hanc vendentes occultant, ne gratis alicui commodet.

Ægithus Græcis αἴγιθος, apud Aristot. lib. 9. animal. Auis est minima, dissidens cum Asino: hic enim se spinis eius affricans, nidos eius dissipat: quod adeo pauet, vt voce rudentis audita oua deiiciat.

Curuca Græcis ἡ ἐπιλαΐς, vel ὑπολαΐς. Gallis Verdon: Auicula quæ cuculi oua fouet & excludit: & postmodum ab illo deuoratur.

Cinclus Gallis dicitur & Lynx, quæ Latinis Motacilla dicitur, quod semper caudam moueat: Vnde etiam Græci σεισοπυγίδα, vt Suidas scribit, appellarunt. Gallis Battemate: Hispanis Engana pastor. Auis est infima, & quæ per se nidum construere non possit. Vnde pauperes rusticorum prouerbialiter Cincli vocantur. Accipitur etiam metaphorice pro incitamento: Vt apud Theocr.

ἴυγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Fulica seu Fulix, Græcis κέπφος, Cepphus, & quibusdam Diabolus, quod furua sit. Viuit in mari vel stagnis, frequentissima ad ripas maris mediterranei ad montem Pessulum.

Merops Græcis, Latinis Apiaster, quod apibus noceat vt scribit Aristotel. lib. 9. histor. animal. Gallis Mesange. Hæc auis, vt Ælianus refert, simul atque volare didicit, parentes alit, ob idque omnibus aliis auibus pietate præstat. Vide Plinium lib. 10. capite 33. Pallido intus pennarum colore, superne Cyaneo, priori subrutilo. Nidificat in specu, sex pedum defossa altitudine.

Caprimulgus, auis est montana, paulo maior quam Merula, minor vero quam Cuculus, in caprarum stabula aduolans, earumque vbera sugens, vnde nomen accepit, qua iniuria vber extinguitur, & capræ cœcitas oboritur. Græcis αἰγοθήλας. Plinius lib. 10. cap. 40.

Nisus: Gallis Espreuier. Ex prædatoriis est auibus, statura qui-

dem reliquis minor, sed fortitudine nulli alii impar. Miluum multo tamen maiorem in pugna ab hac vinci tradunt: apud Seruium super lib. 1. Georg. extat, quomodo Nisus in hanc auem sit mutatus.

Accipiter, Græcis ἱέραξ, ex rapacium auium est genere, sicut & vultures ab accipiendo, hoc est rapiendo nomen habens. Magno est corpore, rostro adunco, maleficiens facie, oculis lucidis, aspectu hilari, pedibus crassis, vnguiis longis, nullam autem formidans. Potest tamen esse communis etiam appellatio ad omnes prædatorias aues. De generibus accipitrum scripsit diligentissime Petrus Gillius. In rosarum oleo coctus accipiter, omnibus cutis vitiis illitus medetur. Excrementa eius idem cum melle præstant. Acrimoniæ sunt immensæ Galeno teste, ideoq; inutilia.

Miluus Græcis ἰκτῖνος Gall. Milan, auis rapacissima, pullis gallinaceis maxime insidians. Æstiuo apparet tépore: hyeme in nido conditur. In paruis audax, in magnis timidus: à Niso enim, cum triplo sit maior, vincitur. Iecur eius oculorum medicamentis adhibetur. Ferunt ramulum ex nido miluii, collo circumligatum, conuulsioni eius mederi.

Vultur, Græcis Γύψ, Gall. Vaultour. Carniuora auis. In hominum cadauera est infestissima, hominemque morti vicinum certis indiciis deprehendit, obseruatque. Expeditos etiam in bellum exercitus præsensione quadam consequitur, præscia quod ad bellum proficiscuntur, quodque strages sit futura. Locum futuro bello septem dies antequam pugna committatur, prouide, in eamque partem in qua alterutra pars succumbet, respectat. Quamobrem reges olim speculatores solebant præmittere, qui renunciarent ad quamnam partem vultures prospicerent. Pennæ vulturis combustæ serpentes ædibus expellunt. Iecur eius tritum vna cum sanguine, comitialibus ad decem dies vtiliter bibitur. Fel eius aqua elotum, oculorum maculas exterit.

Falco, Græcis ἁλιαιετός, ex accipitrum est genere, id nominis habens, quod vngues falcis modo introrsum reflexos habeat: vel quod rostro, & alis in rapinam sit falcata. Impetuosi est volatus, maximas etiam suo impetu aues, ad quorum capturam ab hominibus mansuefit, prosternens. Præda ei à longe, si quando ad captu-

ram educitur, commóstratur,& maiore in eam vehementia irruat. Pectore est robustissimo, renibus imbecillibus: caput immobili corpore circumuertit. Fel galli albasque cochleas coctas impetum eius adiuuare aiunt: succum vero seminis hyoscyami, aut cibum in eo madefactum, eundem infrenare.

Graculus, Græcis κορακίας. Gall. vng Gay. Et Monedula. Græcis κολοιὸς. Sunt eiusdem generis aues. Gall. Chouette. Graculum dictum putant quasi garrulum, est enim garrula auis: nonnulli à gracilitate deducunt, quod parua sit auis. Monedula vero dicta quasi Monetula: mira enim est huic furandi, & monetam auferendi natura: Vnde Cicero in orat pro Flacco: Non plus aurum tibi quam monedulæ committebant. Plin. lib. 10. c. 29. Immensa, inquit, finitimo Insubrum tractu examina graculorum monedularum, cui soli aui furacitas auri argentique præcipue mira est. Humanam vocem summa dicacitate imitatur. Fastidium annuum, autore Plin. lib. 8. cap. 20. foliis lauri purgant.

Mergus, Græcis αἴθυια. Gall. vng Plonget. Mergus á mergendo, authore Varrone, est dictus, quod cibum captans, subinde in aquas se immergat. Vnde etiam Garmanicum nomen accepit. In aquis enim piscibus insidians ex eorum captura victitat.

Picus, qui Martius cognominatur, nomen habet à filio Saturni, qui in auspiciis suis, hac aue vtebatur. Martius cognominatus, quod Marti sacer esset. Vnde Ouid. in Fastis:

Martia picus auis, &c.

Græcis, Δρυοκολάπτης, hoc est, Quercus percussor, quod robota rostro suo excauet: Gall. vng Piuert. vng Pic. Auis est corpore non adeo magno, collo rubro, rostro longo, & præduro adeo, vt etiam quercus excauet.

Aquila, Græcis ἀετὸς. Gall. Aigle. Armiger Iouis, & auium rex. Visu, Plinio autore, adeo acuto vt pullos aduersus solis fulgorē suspēdat, quosque immotos tenere oculos viderit, eos velut genere suo dignos eligit, reliquos reiicit. Nunquam sicut & cæteræ volucres aduncæ bibit. De natura aquilarum vide Ælianum lib. 14. de nat. animalium. Genera eius traduntur plura: quædam venationibus adhibentur: aliæ ad delitias aluntur, quas anatarias, ab anatum venatu nominant. Vide Plinium. lib. 10. cap. 3. de Aquila-

rum generibus. Aëtiten dictam gemmam, quæ nullius æstus iniuria læditur, in nido dum oua excludit habere fertur: ne videlicet naturali suo calore oua excludenda aquila corrumpat & induret. Senio confecta vltra nubes euolat hebetudinem visus à solis radiis emendans, quo adeo pollet, vt ex alto & à longe præsentem colubrum conspiciat & animaduertat, quem impetu facto comprehendit, deglutitque. Naturam scribunt esse aquilæ velut febricitantibus, & frigidam & calidam. Fel eius cum melle oculis lippientibus illinitur. Cerebrum & fel eiusdem cum melle visum acuit. Stercus aquilarum, Galeno teste, vehementem acrimoniam, inutileque habetur.

Plinio Strutiocamelus, lib. 10. cap. 1. Gall. Autruche. De quo Aristoteles: Strutio ob mirabilem formam ex auium genere non reputatur: partim enim quadrupedibus, partim volatilibus est similis. Non alas, sed formam quandam alarum, volatui inconuenientem habet: supercilia quoque cum annexis habes pilis: inferiore corporis parte pennæ sunt frequentiores: Pedum vngulæ quadrupedum more sunt fissæ: Ternas pedibus singulis ob corporis molem habet vngulas. Alas eundo concutit nonnihilque attollit, vt celeritate cursus equos etiam præuertat. De hoc Plinius citato antea loco: Strutiocameli Africi vel Æthiopici altitudinem equitis insidentis equo excedunt, celeritate vincunt, ad hoc demum datis pennis, vt currentem adiuuent, cætero non sunt volucres, nec à terra tolluntur. Vngulæ iis ceruinis similes, quibus dimicant, bisulcæ, comprehendendis lapidibus vtiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus. Concoquendi sine delectu deuorata, mira natura: adeo vt ferratas etiam calces clauosque deuorent. Tantæ vero est stoliditatis, vt cum collum frutice occultauerit, totum se latere existimet. Oua eius tantæ sunt magnitudinis, vt ex dissectis iis pocula fiant: quæ etiam in arena posita, solo visu vt excludantur recreat. Pennas eum quotannis omnes ferunt exuere, à frigore tamen ob natiuum calorem minime lædi.

Bubo, Græcis βύας Gall. Hibou. Auis est feralis, & cantu suo infelix omen plerumq; præsagiens. Vnde Verg.

Solaq; carminibus ferali carmine bubo, &c.

Auis est noctuæ similis, vt Aristoteles refert. In templis & desertis

ædibus

ædibus se continet. Sanguis eius prodest obstructionibus pectoris, & dyspnoeicis. Aiunt cor eius sinistro dormiẽtis mulieris lateri suppositum, omnia eam arcana facere pandere.

Noctua, Græcis Γλαύξ. Gall. Hibou Cathuant. Nominis id habet quod noctu volet: vnde etiam νυκτικόραξ, hoc est, nocturnus coruus appellatur. Nota auis, facie sima, humana fere, rostro & vnguibus aduncis acutisque oculis cœsiis, Vnde Pallas etiam γλαυκῶπις apud Poetas, hoc est, Cœsia vocatur. Carnem eius membris paralyticis ferunt prodesse. Cerebrum in vino coctum, siue in cibo sumptum, capitis dolorem mitigat: Sed hęc remedia magis sunt superstitiosa & curiosa, quam vsitata, & quæ haberi possint.

Cuculus, Græcis Κόκκυξ. Gall. Cocou. Auis est nota colore cinereo, in salicibus plerumq; nidificans, Vere primum conspicitur, sub Caniculæ ortum occultatur. Hyeme in nido nudum abscondi tradunt. Sapientem vocat Ælianus auem, quippe cui excludendi facultas non sit, propter frigidam naturã in alaudæ & luteolæ nido parit, quod non ignoret ab his oua suis similia pari solere. Si autem earum auium nidos vacuos repererit, in alios diuertit, vbi oua sunt, hisque sua immiscet: quæ si plura fuerint, ex his quædam perdit, & in eorum locum sua ponit, quæ non ab earum ouis ob similitudinem internosci possint, quæ postea ab alauda & luteola excluduntur. Addit Plin. lib 10. cap. 9. Educat ergo subditum adulterato fœta nido. Ille auidus ex natura præripit cibos reliquis pullis, itaque pinguescit, & nitidus in se nutricem conuertit: illa gaudet eius specie, miraturque se ipsam quod talem pepererit. Suos comparatione eius damnat, vt alienos, absumique etiam se inspectante patitur, donec corripit ipsam quoque iam volandi potens. Et lib. 30. cap. 10. de Cuculo sic scribit: Aliud est Cuculo miraculum, quo quisque loco primum audiat, alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id defodiatur, non gigni pulices vbicunque spargatur. Apodes, quod vsu pedum careant, quasi sine pedibus, vt ait Plin. lib. 10. c. 39. Alias Cypselli. Hirundini vsq; adeo sunt similes, vt vix discerni ab eodem possint, pedes habẽt exiguos adeo, vt his carere videantur. Nulla his quies nisi in nido: aut enim pendent aut iacent. Cum resederint forte, manu facile capiuntur, ob pedum namq; breuitatem difficulter à terra attolluntur.

Tarda, Græcis ὠτὶς, vel ὦτις. Tarda à tardo volatu est dicta. Nam, vt Xenophon apud Athenæum ait, volatu adeo breui vtitur, vt si quis instet, eam capere possit. Græcis vero ὠτὶς dicitur á plumis circa aurem demissis, ita vt auriculas referant. Athenæus eandem imitatricem vocat eorum quæ homo facit, atque hoc modo ab aucupibus capi. Hi enim pharmaco aliquo κολλητικῷ oculos inungunt, quod dum hæc auis imitari studet, cœca fit, & facile capitur. Caro eius inter grues & anseres est media.

Apis & quibusdam apes. Græcis μέλισσα: vnde Melissophyllon herba dicta est, cuius flore gaudent. De harum genere, cura, solertia, industria, diligentia, cæterisque vide lib. 11. nat. hist. Plin. à cap. 5. ad caput 21. Vergilium item in Georgicis, vbi de præparatione apum agens:

Pregenerantur (inquit) equis vespæ, sed gignit apes bos.

Regem sibi quem velut ducem sequuntur, eligunt, quem operi suo præfectum habent. Mel ex floribus colligentes, illud pedibus anterioribus ad medios, posteaque ad iuncturas recondunt, ad domicilia sua hoc pacto apportantes. *De Melle & Cera supra peculiari capite est actum.*

Cantharides ex scarabeorum sunt genere, insecta oblonga, parua & viridia, siue aurei coloris. Harum multus in Medicinis est vsus. Optimæ sunt quæ in pratis colliguntur. Calidæ sunt & siccæ in primo gradu. Perimuntur autem aceti vapore solo corpore, alis & capite resectis, sumpto. Tuberculis corporum in leprosis impositæ ferunt opem. Naturæ sunt calidissimæ, vnde ad hulcera maturanda aperiendaque adhibentur. In pulueres tritæ sanguineque hirceo vel mastiche mixtæ, in vino sumptæ, intumenti corpori sunt vtilissimæ. Tritæ cum aceto lepræ vtiliter illinuntur. Eodem modo capillos capitis producunt. Cum oleo coctæ hulcera emolliunt & aperiunt. Cum cerato vngues digitorum demunt. Verrucas pellunt. Albas faciei pustulas, cum aceto illita sanant. Cum oleo ad mellis spissitudinem coctæ, scabiem, psoras & nomas discutiunt, sanantque. Sumptæ forte Cantharides extrema corpori hominis mala inducunt, vesicamque exulcerant. Contra quarum potionem remedia est videre apud Dioscor. lib. 6. cap. 1.

Hæc sufficiant de volatilibus, pauca adhuc licet inferre de ouis:

Oua,

Oua, inquit Galenus lib. 11. simpl. partes animalium non sunt, sed proportione respondent iis, quæ adnascuntur. Sunt autem facta ad propagationem generis, perpetuitatemq;, at sunt vtilia, ceu nutrimenta. Pariunt oua omnia volatilia ea videlicet, quę pennis plumisque vestiuntur. Nam vespertilio præter volatum cum auibus cōmune habet, ac murium instar fœtū edit. Insecta ex stercore nasci constat. Ex reliquis etiam animantibus serpentes oua pariunt, è quibus fœtus excluduntur. Sed ouorum, quod ad animantia pertinet, diuersitates percensere non est præsentis instituti, verum generatim de iis & peculiariter de gallinarum ouis agere. Sciendum itaque quoties ouorum fit mentio, proprie Phasianorum & gallinarum, vt diserte Galenus de alimentis lib. 3. tradit; intelligi. De ouorum differentia & vsu hæc scribit Simeon Sethi: Oūa inter se differunt: tres vero habent differentias: Primam quidem, quæ iuxta propriam eorum est substantiam. Alteram vero, quæ est secundum tempus, an recentia videlicet, ant vetera: nam recentia meliora sunt, optimaque eorum operatio: tertia eorum differentia est in ratione modoque coquendi, quippe sorbilia vix calida parantur. At quæ ad modicam sunt consistentiam, dicuntur τρομητὰ, hoc est, tremula vel mollia: quæ autem magis cocta ἑφθὰ sunt dicta, hoc est, cocta: ac in vniuersum quidem ἀγρηκύλικα. Quæ vero sorbilia sunt, facile pertranseunt: & gutturis scabritiem leniunt: sed minus nutriunt, quæ vero ἑφθὰ sunt, difficilius concoquuntur, & tardius descendunt, & asperum crassumue nutrimentum corpori præbent. Peiora etiam sunt quæ sub calido cinere assantur. Quæ vero in fartagine cocta, ideoque τηγανιτὰ vocata, pessimum habent nutrimentum, & dum concoquuntur nidorem vellicationemve faciunt, crassamque superabundantem, & malum succum gignunt. Laudantur quidem quæ πνικτὰ, id est, suffocata dicantur, velut etiam quæ ἐξεφθὰ, in calida aqua decocta. Quæ autem anserum sunt oua, malum succum habent. Dicuntur oua proprietate quadam peculiari εὐφυΐαν, hoc est, bonum ingenium & naturam facere, iis qui cum fonte filiarum tauri (hoc est cum melle, ex bobus enim apes progenerantur, vt Poeta testatur, inquiens:

Progenerantur equis vespæ sed gignit apes bos)

& cum butyro esitauerint, cum aceto vero oua cocta desiccant ventris fluxiones. De ouis Horatius sic:

Longa quibus ouis facies erit, illa memento
Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis
Ponere, namq; marem cohibent callosa vitellum.

Quod etiam Arabes testantur scriptores, longiora, minora, tenuioraque gallinarum oua reliquis præstare asserentes. Primatum inter oua tenent gallinarum & perdicum phasianarumque, proxima sunt anatum & anserum, quæ etsi peius nutrimentum habent, naturam tamen confortant, & ad venerem incitant. De ouorum facultatibus hunc in modum Galenus refert: Ouum est symmetro temperie frigidius. Vnam autem prauitatem patiuntur, quam adfert vetustas, quam facile effugies; si vtaris recentioribus. Album porro & tenue illud ouorum, cuius vsus est ad ohpthalmias, ex numero est medicamentorum minime mordicantium. Vtendum autem est oui albumine non tantum ad oculos, sed & ad alia omnia, quæ medicamenta requirunt suauissima: vt sunt vniuersa sedis, & pudendorum vlcera contumacia. Miscetur quoque idoneè medicamentis profluuium sanguinis ex cerebri inuolucris reprimentibus, quæ nimirum citra morsum illinuntur, adstringuntque. Cæterum & ipse vitellus similis est naturæ, ac proinde miscetur ceratis morsus expertibus. Verum quanto plus desiccant, quæ sunt assa oua, tanto minorem mitigandi vim obtinent. Iam vero crudo toto ouo vtimur admisto rosaceo, ad palbebrarum, aurium, mammarum, aliarumque omnium partium phlegmonas. Adhæc in aceto coctum ouum si edatur, ventris fluxiones desiccat. Quod si etiam eorum quippiam, quæ ad dysenteriam aut cœliacum adfectum conueniunt, adiunxeris, atque in igne modico, fumique experte frixeris, edendumque ita præbeas, non parum sane ita laborantes adiuueris. Ad ambusta etiam est ouum protinus impositum vtile: siue quis seorsum duntaxat albumen molli lana excipiat, siue cum vitello confundens applicet. Mediocriter enim refrigerat, & citra morsum desiccat.

Tale cum sit, & ad Anacollemata vocata, quæ fronti imponuntur, eo vtimur, & pilos palpebrarum agglutinamus: admisto nimirum

mirum idoneo aliquo, quale est thus, potissimum pingue, ac non inueteratum, & siccum. Ouum igitur medicamentis quæ humiditates desiccant, aut elixum, aut assum, aut frictum, tanquam materia miscetur: iis vero quæ lentorem tumorum in pectore pulmoneque incidunt, sorbile: Id quod in aqua eo vsque elixari debet, donec incalescat. Simili modo sumptum, gutturis, stomachi, ventris, intestinorum, atque vesicæ asperitatibus medetur. De anserum ouis tradunt, si cum oleo calida matrici instillentur, intra quatriduum menses ciere. Extra medicinam quoque multus est albuminis oui ad colores aliasque res vsus. Vstarum in fornace testarum ouorum candidus cinis corrosiua facultate est præditus.

Albumen oui probe tosti in balneo Mariæ distillabis, ita ne plus aqua calescat, quam vt manus feruorem eius pati possit. Foramen vero alembici non penitus obdurabis, ne malum saporem aqua acquirat. Valet hæc ad pterygia & dolores oculorum: faciei cutem serenat, cicatrices corrigit: manus teneras si frequenter ea abluantur, ac per se exsiccentur, efficit. Aqua vitelli ouorum eadem ratione, qua de albumine dictum est, distillata, maculas faciei, à balneo illita, extergit.

Oleum è vitellis ouorum longe præstantissimum exprimitur hoc pacto: Recipe oua recentia numero quot volueris, coquito donec penitus indurentur: postea vitellos eorum exime, & comminutos assa in sartagine donec ruffescant, & pinguedinem quandam remittant: deinde offam feruentem indito in sacculum pilis contextum, & exprime, quodque expressum fuerit oleum repone. Cutem hoc oleum expurgat, impetiginem, serpiginem, & alia cutis vitia persanat, capillos regignit, & hulcera maligna, & fistulata curat.

Oua, inquit Quercetanus, inter alimenta εὔχυμα, καὶ εὔπεπτα recensentur: quæ habent tria notatu dignissima. Primum & præcipuum est substantia, natura seu qualitas oui: siquidem nonnullarum auium oua mollioris naturæ & substantiæ sunt aliis. Gallinarum enim oua aliis omnibus vtilitate & salubritate præferuntur, vincuntq; anserina, anatinaq; & id genus alia nutrimenti bonitate, ita, vt cum simpliciter & absolute oua dicimus, gallinacea

intelligamus, tanquam vulgaria & melioris ſubſtantiæ, & quorum copia & multitudine præ cæteris nos natura abunde ditarit. Secundum, quod in ouis obſeruandum, eſt tempus: Aut enim recentia ſunt aut vetuſtiora: quo autem recentius eſt ouum, eo melius eſt & ſalubrius: Contra ſi vetuſtius, facile in ſtomacho corrumpitur, nec ita boni eſt nutrimenti. Ad tempus etiam referre poſſumus, oua iuniorum gallinarum, vel vetuſtiorum. Iuniorum enim, quæ ſibi præſentem ſemper gallum habent, aliis ſunt meliora.

Tertio & vltimo obſeruanda eſt eorum præparatio quæ non eſt parui momenti: Quæ ad duritiem cocta ſunt, vocamus oeufs durs, Græci vero ex Galeno ἑφθὰ vocant, quaſi multum elixata & cocta oua: quæ ad mediocrem coctionum perducuntur, vt inter mollia & dura ſint, tremula Latinis dicuntur: Quæ vero parum tantum ad ignem incaluerunt, ſorbilia vocantur, omnium ſaluberrima. Tremula idcirco vocata, quod aquæ bullienti iniecta tremiſcant: copioſum & ſalubre nutrimentum præbent. Sorbilia vero non ita copioſe alunt: at, in ventriculi fundum facilius delabuntur. Tremula & ſorbilia, frixis aliiſque omnibus præferuntur. Oua dura durioris ſunt concoctionis, craſſamq; ſubſtantiam reddunt. Popularis quidam error eſt, albumen oui ſiue indurati ſiue in tremulum elixi inſalubre eſſe & noxium: calculoque generando occaſionem præbere: quaſi ſtatim concreſcat & in lapidem conuertatur: quæ cauſſa, cur multi ab eius eſu abſtineant. Sed ſtultum eſt; inde lapidis generationem adſtruere velle: ſic enim eodem iure, vel potiori etiam, idem affirmari poſſet de cryſtallo, vitro, corticibus ouorum, lapide Iudaico, lyncis, pumicis, ſpongiarum, oculis cancrorum corporibus multo durioribus & concretioni magis aptis: quæ tamen omnia aduerſus calculum ſunt remedia. Sic iudicandum quoque de duris meſpilorum oſſibus, de milio ſolis, aliiſque id genus quæ vel ipſos lapides potius referunt quam ſemina: & interim maximam calculi atterendi vim poſſident. Imo quis non videt contrariam plane albuminis operationem, in ſaccharo & variis ſalibus diſſoluendis, & ad ſolutionem promouendis? Et vt huic rei fides fiat, accipiatur ouum induratum, & in duas æquales partes diſſectum, exempto vitello, in eius locum reponatur

ſaccharum pulueriſatum: quod in vas vitreum incluſum, ne quid effluat, ſereno exponatur aëri, aut in cella quadam humida ſeruetur per 24. horas: quibus elapſis ſaccharum omne diſſolutum inuenies in oleum ſiue liquorem dulciſſimum, admiranda virtute & poteſtate præditum. Præſtantiſſimum enim eſt & ſingulare remedium ad aſperæ arteriæ raucedinem, & defluxiones, à ſalſa pituita ortas, vnde tuſſis excitatur: necnon ad alia mala plurima, quæ leniendi & expectorandi auxilium poſtulant, vt alibi dicetur.

CAPVT X.

De Piſcibus.

NVNC reſtat de piſcibus dicere, quorum numerum ſingulatim recenſere, cum ſit infinitus, infiniti laboris ac pene impoſſibile foret: Longe enim vberior eſt piſcium copia ac diuerſitas, quam quadrupedum, reptilium & volucrum. Enarrabimus autem hic ſolummodo eorum virtutes, quorum vſus tam in Germania quam Gallia eſt frequentior, & meliores à deterioib. ſalubriores ab inſalubriorib. diſtinguemus, quo naturã vires & qualitates eorũ, ſiue in alimentũ ſiue in Medicamentum cedant, cognitioni noſtræ ſubiiciamus. Piſcium omnium natura eſt frigida & humida: Alii tamen aliis ſunt meliores, pro aquarum & locorum, quibus degunt, ratione: Qui enim in petris & ſaxis, fluminibus item puris & limpidis agunt, cæteris ſunt meliores, ac ſucci etiam boni, cõcoctioniſq;: Ac cum omnium piſcium vſus in cunctis morbis ſit damnatus; Horum tamen vſus aliquando conceditur, velut fundulorum, qui ſaxeis & puris aquis gaudent, ſimiliter Auratarum, Luciorum minorum, Barbatulorum, Percarum, &c. Proximi bonitate ſunt marini: Sed qui in paludibus, & cœno nutriuntur, vt ex ſequentibus patebit, omnes ſunt mali. Porro in electione bonorum, ſeu boni ſucci piſcium, certa quædam ſpectantur indicia. Vt videlicet mollem teneramque carnem habeant, vt ſint ſquamoſi, non glutinoſi, non olidi, non nimis pingues: ſiquidem omnis pinguedo mala, vt dicitur, piſcium autem peſſima: Vt in aëre non ſtatim alterentur, aut corrumpantur, guſtu ſint ſuaues, cute tenui. Atque huiuſmodi piſces probe concoquuntur, & bonum gignunt ſanguinem, proſunt-

que nō exercitatis, ociosis, imbecillibus, & de morbo sese reficientibus. Omnis sanguis, qui ex piscibus gignitur, est tenuior, quam qui ex terrestrium animantium carnibus generatur. Conferunt aũt pisces his, qui flaua bile abundant, scribit Simeon Sethi, pituitosos vero lædunt, & qui molliores, laxioresve habent neruos, & p̃cipue hyeme, & qui in frigidis viuũt regionib. obsunt autem iis, qui pisciũ nutrimento nō sunt adsueti, siti n. laborant, præsertim si frigidi sint & humidi, magisq; si ventre sint bilioso. Omnes saliti & aridi pisces mali sunt, ac facile in corpore corrumpuntur: ac totũ corpus, si frequenter edantur, alterant: Vnde à phlebotomia à salitis piscib. abstinẽdum aiunt, quod alphos, & scabiem generẽt. Simeon Sethi salitos pisces calidos & siccos refert, crassosq; humores incidere & extenuare, idq; magis si boni sint succi: At qui dura sunt carne, cũ saliti sunt, maiore sunt præditi malitia: præferuntur etiam in piscibus aliæ partes aliis, &c. Marini etiam pisces alii aliis bonitate præferuntur; etsi eiusdem etiam sint generis, idq; iuxta aquarum à ventis maiorem vel minorẽ commotionem, vel earum perspicuitatem ac munditiem & puritatem. Quin & mare pro loci diuersitate profert & copiosos pisces, vel raros. Oceanus siquidem copia & fertilitate superat mediterraneum mare. Quin & mediterranei maris plaga Genuensis multo sterilior est, Galliæ Narbonensis: quod plane aquarum bonitati tribuendũ est, qua pisces magis alliciuntur, quã á corruptis. Pisces in profundo & summa maris altitudine ventorum procellis agitati & vndiq; perflati, capiuntur, bonitate illis pręstant, qui in portubus aut littoribus irretiuntur. Quod Gal. cap. de piscib. diserte monet, vbi de animalium aquaticorum variis generib. optimos esse dicit, qui in puro natant mari, maxime cũ ventorum æstu agitatum attollitur. At piscium in cœnosis aquis sordidisque versantium excremẽtitiam & mucosam admodum esse carnem: quibus paulo post subiicit: Nam in silente nullisque agitato fluctibus mari, tanto piscium caro vilior est, quanto minus exercitata. Quod ad fluuiatiles pisces attinet, magna quoq; illorum differentia est, pro diuersitate aquarum, quas incolunt, conditione & natura: Aut n. eæ rapidæ sunt aut quietæ, puræ aut cœnosæ: Quin & pro herbarum in aquis nascentium natura, quibus nonnulli pisces nutriuntur, variat earum caro. Sic piscis in fluminibus altis, rapidis

pidis

pidis & arenosis enutritus, præstat illi in amnibus quietis, aut lente fluentib. & cœnosis: qui tamen illis in stagnis minoribus, & lutosis aquis, ac palustribus præfertur. At lacus profundiores, lapidosi & arenosi, quique aliorum fluuiorum aquis diluuntur, ventisq; crebro maris instar, agitantur, optimos quoque & saluberrimos pisces copiose producunt: Quales sunt Constantienses, Lemanus, Yuerdunensis, & id genus alii plures. Istud quoque obseruandum est, Pisces siue marinos, siue fluuiatiles in ripis vrbium littoralium, vel iis proximis multis quisquiliis & sordibus refertis, nec non cloacarum impuritatibus infectis captos, omnium esse deterrimos. Tales enim impuritatibus illis nutriti fœtent, & statim corrumpuntur, ex quorum vsu quoque corpora fœtoribus inficiuntur. Quod ipsum confirmat Galenus: Sunt, inquit, qui in aqua vel fluminibus populosarum vrbium, hominum stercoribus, & prauis id genus succis victitant, qui extremum prauitatis gradum tenent. Operæ pretium etiam est aliquid in piscium coquinario apparatu notare: Alii enim prunis super craticula torrentur: alii in patella frigun-tur cum oleo, aromatibus, butyro, aut iure pingui pisorum: Alii cum vino, aceto, aqua & sale elixantur: Alii porro variis modis condiuntur.

Inter pisces marinos primum locum damus Soleæ, quod inter alios delicatissimus sit piscis. à quibusdam dicitur Perdix marina, habet spinam vnicam, quæ à carne post coctionem facile diuellitur: Elixa cum condimento albo offertur, vel butyro frixa cum intinctu succi aurei mali, panis crusta in friatu, & pauco aromate, quæ omnia simul coquuntur ad iustam consistentiam. Carnem obtinet delicatissimam, albam, firmam, boni saporis & facilis concoctionis. Cibus erat familiaris diebus Asarcis Regi Henrico Tertio feliciss. memoriæ.

Acipenser siue Oniscus, crassus est & longus, boni alimenti & gratissimi saporis, qui magno in pretio habetur, adeo vt piscis & cibus Regius dicatur. Captus à piscatoribus, nemini citra mulctam, quàm prouinciæ istius gubernatori aut alii primario offertur. Sanguinem refrigerat & purgat, sed liberalius sumptus facile nauseam parit stomacho, ob nimiam eius pinguedinem. Huius apparandi modus idem est ac Salmonis.

Aurata parum à præcedenti differt, non tamen tanti æstimatur: caro eius nutriendi quidem magnam vim possidet, sed valentiori tantum stomacho competit, durioris enim est concoctionis.

Rhombus, rhombus læuis, & Passer asper siue squamosus, Gallis la limende, formæ planæ & compressæ, omnes simul eandem fere carnem candidam & firmam, bonique saporis obtinent. Cæteris tamen Rhombus præstat bonitate, licet rhombi caro tenerior sit, faciliorisque concoctionis. L'alimende tertium bonitatis gradum obtinet. Elixi cum vino & aqua, ac petroselino postea conspersi, & recenti butyro liquato, vel aceto delibuti, apponuntur. Parisiensibus familiares sunt, quod illis suppetit Oceanus: In mare Mediterraneo raro capiuntur.

Viua, piscis paruus, halecis magnitudinem referens, alias Draco marinus, Gallis la viue, carnem obtinet candidam, friabilem ac saluberrimam. Tosta super carbones & butyro liquato perfusa, cum modico omphacii apponitur. Occurrit tamen omni admiratione dignum, quod etsi alias salubris, dorsalis tamen eius spina vsque adeo venenosa sit & exitialis, vt si quis ab ea sauciatus fuerit ad sanguinis eruptionem, pars læsa statim adeo intumescat & accendatur, vt præ maximis doloribus ac perniciosis symptomatis, sæpenumero mors consequatur.

Rubellio, Coccix, Italis le Capone, Gallis, le Rouget, forma colore subrubro, carnisque bonitate quæ candida est, delicata ac facilis concoctionis, pares sunt. Hique inter salubriores marinos pisces recensentur, qui ægris præscribi solent. Hi in pastillos incrustari solent, vel torrentur super carbones, deinde butyro liquato, additis petroselino & aceto perfunduntur.

Mulus crasso capite & carne candida ac dura, bonitate proxime accedit ad præcedentes.

Radius piscis carnem albam & in filamenta longa teneraque deductam habet, saporis non adeo ingrati est, & stimulat appetitũ. Elixus eodem intinctu, quo Rubellio, vel frixus cum butyro apponitur, iecur præsertim eius delicatissimum est.

Apua, Gallis Merlan, carni est leui & satis delicata, vnde constat facilis esse concoctionis, vulgaris est & omnibus familiaris. At piscis, qui Gallis Esperlan dicitur, est paulo minor, sed multo salubrior, frixus delicatissimus est.

Scombrus, Gallis Maquercau, ineunte vere est optimus, est carnis candidæ ac subcinericiæ, firmæ tamen, ac non ingrati saporis. Super carbones assatus, fœniculo conspersus & butyro liquato, omphacio, aceto ac petroselino conditus apponitur. Delicatuli caput eius ac spinam craticulæ ac carbonibus impositam torrent. Piscis hic, quia rarior & certo tantum tempore occurrit, idcirco melior habetur. Vsus tamen illius diuturnus, ob difficilem eius concoctionem insalubris, stomachum facile grauat.

Halec, Græcis Μαινὶς & sarda, siue trichia, Gallis le sardine, inter optimos & delicatissimos pisces marinos recensentur. Magnum tamen inter illos discrimen ratione vtriusque naturæ, quamuis multa quoq; habeant communia. Discrimen, quo potissimum differunt, in corporum crassitie positum est: siquidem sardæ ab halecibus corporis magnitudine superantur. In hoc autem conueniunt, quod ambo iisdem temporibus occurrant, sale condiantur & ad vsum seruentur, quin & fumo ambo indurentur. Ex vtroque etiam magnus fit quæstus, in longinquas enim regiones hinc inde auehuntur, vt horum beneficio etiam fruantur exteri.

Sardæ vulgo halecibus anteferuntur, quæ tamen, recentes tantum ac probe salitę, salubriores sunt, quam si insulsæ fuerint. Sal enim in illis tollit excrementitiam superfluitatem, & corpori magis innoxias reddit.

Encrasicholi Rondeletio, Gallis Anchoyes, eiusdem prope cum trichiis siue sardis speciei esse videntur, minores tamen sunt ac delicatiores. Meliores cæteris producit mediterraneum mare. Sale sufficienter conditi, aqua rursus eluuntur ad tollendam salis acredinem, quorum detracta spina cum oleo & modico aceto crudi apponuntur. Pro condimento Itali addunt mentham, aut origanum. Stimulant appetitum, & vi salis ex ouo participant, attenuant, incidunt, ventriculumque detergunt, & à recrementis mucosis liberant. Hinc obæsis & pinguibus, nec non humidis corporibus inprimis conducunt.

Merluccus & Molua, Gallis Merlus & Moulue, recentes carnem obtinent duram, viscidam, & excrementitiam, quæ salitura corrigitur & emollitur. Quod Galenus lib. citato testatur: Animalium corpora (inquit de piscibus loquens) quæ excrementitia car-

ne constant, salituræ sunt peridonea. Excrementitias autem carnes (addit) vocamus, vt ex superioribus liquet, quæ pituitosam humiditatem in se respersam continent. Eiusmodi igitur cibi sale conditi idcirco sunt salubriores, quam cum recentes sunt, ob rationes superius allatas. Alia Merlucij species ex Anglia aduehitur, longe ab hoc nostro discedens, & carne sicciori, viscidiori, spumosa & tenaci prorsus prædita.

Asellus, siue Salpa, Græcis Σάλπη, Merlucii quoque species est, ex eo tantus fit quæstus per superiorem & inferiorem Germaniam, vt nihil eo sit vulgarius, nihil familiarius. Non ille solet saliri more aliorum, qui ex Molucis Insulis aduehuntur, sed in Scythico & glaciali mari captus, vi frigoris intensissimi exsiccatur, qua ratione excrementitius eius humor tollitur, ac citra vllam salis additionem, ab omni corruptione vindicatur. Sed qualitas horum non noxia, sed quantitas, idcirco sobrie aut perquam raro illis vtēdum. Crassi enim sunt succi, viscidi, duri, ac difficilis concoctionis: Valentioribus ventriculis & biliosis potius quam debilibus & pituitosis exhibendi, sufficienter ac diu cocti cum butyro, omphacio, aut aurei mali succo apponuntur. Quamuis cum cepis, petroselino, synapi, ac butyro frixi, salubriores habeantur. At vero Asellus adeo durus est, vt non nisi diu multumq; percussus, & per noctem aqua maceratus (pluuialis optima) ad elixandum & butyro frigendum idoneus fiat: Eius meminit lib. 5. de historia animalium Aristoteles, & Atheneus lib. Dipnosophistarum septimo. Piscis obscœnus, & qui coqui non possit, nisi fuste aut ferula percussus, vt Plin. lib. 9. cap. 18. scribit, Germano fecit prouerbio locum, quo dicitur: Salpa petulantior, aut lasciuior. De hoc pisce Laurentius Lippius, Oppiani interpres hoc lusit disticho:

Salpa obscœnus ego dicor, nec decoquor vnquam,
Ni ferula cædens verbera multa dabis.

Acus piscis est marinus, Italis familiarissimus, crassitie murænulæ, acutum rostrum habens, duræ carnis ac concoctionis difficilis, multi tamen nutrimenti, plerumque frixus cum succo arantiorum apponitur.

Thunnus & Burdus, Gallis Tonine & Creac, immensæ sunt crassitiei pisces, crassam quoque carnem ac difficilis concoctionis habent,

habent, quæ bubulæ aut huius generis simili plane respondet. Thunnus plerumq; in Orientali mari capitur, Burdus autem in Oceano apud Burdegalenses, certis enim temporibus intrat aquas fluuiales, Garonnam præsertim.

Sepia Gallis Seche, vulgaris est, quæ nonnisi arefacta & exsiccata ad vsum seruatur. Antequam coquatur, per diem integrum aut amplius in aqua maceranda est, vt duritie deposita mollescat, fiatque sicut edulio apta, quæ in frusta concisa, & instar omasorum frixa cum butyro apponitur. Dicta est sepia à putredine, quæ Græcis Σηπεδὼν dicitur: quod atro sanguine velut putrido cruore abundet, qui atramentum sepiæ dicitur, quod vbi sentit insidias effundit & turbata aqua, se abscondit. Dorso eius inest longum, latum ac candidum os, quo Aurifabri ad annulorum fusuram, & Medici Galenici ad dentifricia vtuntur. Plinius huius meminit lib. 9. c. 29. In marem & fœminam distinguens. Mentionem quoque facit huius Oppianus lib. Halieuticon 3. sic scribens:

Quin & natiua fœcunda est sepia fraude,
Est liquor in tumida concretus turbidus aluo:
Qui fiscus piceam superat caligine massam.
Conditus hic humor nutritur corpore, præsens
Auxilium miseræ: subita formidine capta
Atras emittit guttas, & polluit æquor,
Obscuratq; vias ponti tenebrosa cruore
Permixto sanies piscantis lumina turbans,
Auertit visum, & prospectum surripit omnem,
Hæc facili visu per tinctas æquoris vndas
Effugit horrendos pisces, hominemq; sagacem.
Loligo atque alii, qui findunt aera pisces,
Tales inueniunt artes: Non est liquor ater:
Illi purpureos potius de corpore fundunt
Humores, sed frande pares astuq; putantur.

Loligo similis est Sepiæ, nisi quod aliquando longior est Sepia, & quod illa nigrum, hæc rubrum in timore cruorem fundat. Calaminarium quidam hodie vocant, vel quod

scripto-

ſcriptorii calami ſimilitudinem habeat, vel quod atramentum fundat: carnem habet non adeo ſalubrem, ſed ſpumoſam & viſcoſam, perinde ac omaſorum & inteſtinorum, quæ idcirco nutrimentum craſſum exhibent, materiamque calculi ſuggerunt. Sic vſurpatur os ſepiæ in medicina.

Fucus ad faciem Rondeletij: Recipe vnguenti citrini recenter parati vnc.iij. amygd. dulc. opt. contuſarum, drach.j. farinæ hordei, ana drach.ij. omnia incorporentur cum melle.

Puluis dentes dealbans Marinelli: Recipe oſſium ſepiæ, marmoris albi vſti ana vnc.j. caryophyl. cinnam. pyrethri ana vnc.iij. ſpongiæ, pumicis, ſalis, ana vnc.1. M. & fiat puluis ſubtiliſs. quo fricentur dentes.

Delphines piſces ſunt marini ingentis magnitudinis, ſicut & Balenæ, & ceti. Lingua ipſis eſt hominis, cõtra naturam aquatilium mobilis, breuis, lata, haud differẽs ſuillæ, Prŏ voce eſt ipſe gemitus humano ſimilis, dorſum repandum, roſtrum ſimum. Qua de cauſſa Simonis nomen omnes miro modo agnoſcunt, maluntque ita appellari. Hominum & cantus amantiſſimum animal. De quo vide multa apud Plin. lib.9. cap 8. Latini porcum marinum vocant. Eius in culina nullus reperitur vſus.

Cetus & Cete eſt communis appellatio ad omnes piſces maiores viuiparos, hoc eſt, qui non ouum ſicut reliqui, ſed animal gignunt. Monſtroſæ prorſus magnitudinis piſces, vt inſulas & montes æquare videantur. Speciatim accipitur pro piſce marino maximo in mari Atlantico, quem in coitu ſemen aiunt effundere, quod aquę ſupernatet, vnde alba & pinguis colligatur materia, quę pharmacopolis ſperma Ceti dicitur.

Balena, Gallis Balene. Belua eſt marina, cuius meminit Plin. lib.9. cap.6. quam alii Cetum faciunt, alii Priſticem, ἀπὸ τοῦ πρίζειν, hoc eſt, à ſecando, quod fluctus natatu ſuo ſecet. Ora habent Balenæ in frontibus: ideoque ſumma aqua natantes in ſublime nimbos efflant. Infeſtiſſima eſt Balenis orca belua, nulla alia forma conſpicua, vt ibidem Plinius tradit, quam quod ſit carnis immenſæ, dentibus truculentis.

Huſo piſcis eſt Danubii, Germanis Hauſen: cuius membrana ex aluo ſumpta vtuntur ad gelanda iura piſcium, quam Græci Ichthyo-

Ichthyocollam, Latini gluten piſcium, Germani Hauſenblaſen vocant: ex iiſdem etiam excoquitur tranſlucidum & flauum glutinū, quod Fiſchleim & Mundleim, quod eo in ore madefacto chartæ glutinentur, appellant, &c.

Hinc varia, ac perquam multa teſtaceorum genera mare producit, quæ requirunt aliquem in locis multis verſatum maritimis: nemo enim alias eorum diſcrimina ſatis explicare poterit. Sunt aūt teſtaceorū generis cochleę, teſtudines, cōchę, cancri, purpurę, buccinæ, muſculi ſiue mytuli, tellinæ, hiatuli, de his paucis. Cochleæ, Græcis Κοχλίαι, Gallis Limas: aliæ ſunt marinæ, aliæ fluuiatiles, alię terreſtres. Continua teguntur teſta vna, ex qua ſe exerunt, binaque ceu cornua, vt inquit Plinius lib. 9. cap. 32. protendunt contrahuntque, carentes oculis: ideoque cornibus prætentant iter. Domiportam vocant Poëtæ cochleam & teſtudinem. Ferunt eiuſmodi fabulam: Cum Iupiter omnia animantia ad conuiuium vocaſſet, ſola hæc animantia non apparuerunt: quæſiuit ergo quid cauſſæ eſſet, cur & ipſæ non præſto fuiſſent: quæ, domus cara, inquiunt, domus optima. Iratus ergo Iupiter eas in domum damnauit, vt quocunque progrederentur domum ſecum ferrent. Cochleæ marinæ & terreſtres coctę & condimentis apparatæ, quibuſdam locis eduntur. Fluuiatiles ὠμ'δας Ariſtoteles vocat, & hæ virus habent, ideoque non eduntur. Alias ςρόμβον Græci appellant, Latini Turbinem, quod turbinata earum ſit forma. Gallis Limas de mer. Plinius ſcribit Hirpinum inſtituiſſe viuaria cochlearum, cochleaſque altiles ad eam magnitudinem perductas, vt ſingularum calices octoginta quadrantes caperent. Sunt autem omnium harum variæ differentiæ. Carne ſunt, teſte Galeno, dura & concoctu difficili.

Teſtudo, Græcis χελώνη, Gallis Tortoue quod videl. Vmbonē ſeu ſcutum ferat, quo eſt munita. Sunt huius quoq; generis alię terreſtres, aliæ fluuiatiles, aliæ marinæ. Plin lib. 9. cap. 10. author eſt, Mare Indicum teſtudines tantæ magnitudinis mittere, vt ſingularū ſuperficies habitabiles caſas integant: atque inter Inſulas rubri maris præcipue his nauigent cymbis. Quomodo eædem capiantur, loco citato iam videre eſt.

Conchæ ſunt diuerſæ à cochleis: ſiquidem conchę duas leni-

ter concauas testas habent, quibus conduntur, quas aperire & claudere possunt: quanquam interdum etiam inueniuntur, quæ vnica tegantur testa. Ad concharum præterea genera μύ.κες, hoc est, mytuli, seu musculi, τέλλιναι, Tellinæ, & χήμαι, hoc est, hyatuli, quorum mentionem facit Dioscorides. Item vnguis odoratus, quem officinæ blattam Bizantiam vocãt, Græcis ὄνυξ dicitur, vt Galen. 11. simpl. med. Mytuli seu musculi Gallis vocantur Moules, & æstate apud illos apponuntur ac ad comedendum approbantur.

Sunt ex testaceorum quoq; generæ purpuræ, Græcis πορφύρα, quibus purpura olim tingebatur: quorum plures itidem sunt species: Ostreæ videlicet, Gallis Hyustres, Germanis Ostern: minores censentur optimæ, grati sunt saporis, mouent autem & prouocant appetitum. Nec non Buccinæ conchis annumerantur, quæ purpuris aliquo modo sunt similes, quam tamẽ plures quoq; sunt species, ex quibus etiam est q̃ officinę Matrem perlarum nominant, de qua supra. Notæ etiam sunt conchæ, quas Iacobitæ ex Hispaniis ferũt. Ostendunt etiam officinę Testæ speciem, quam vmbilicum vocant marinum, quam putant esse cochlon Aristotelis, quod describitur ipsi testaceum animal, à limace diuersum, Theophrastus vmbilicum vertit.

Vires quorundam testaceorum sunt: vt, cochleæ marinæ aluum cient: fluuiatiles sunt venenatæ: quæ vepribus adhærent, ventrem turbant, vomitum cient. Crematæ omnis generis testaceorũ testę, vrendi vi sunt præditæ, lepram, vitiliginem & dentes purgant. Cochlearum carnes cum testis crematę, & tritæ cum melle, cicatrices & faciei vitia, albugines & caliginem emendant. Crudæ cum tegumentis impositæ, aquam intercutem feruntur exugere, podagræ dolores lenire, sentes & aculeos corpori impactos extrahere. Cum aceto tritæ sanguinem è naribus manantem sistunt. Cum vino & Myrrha sumptæ, coli & vesicæ cruciatus sedant. Purpura vsta exsiccat, dentes expurgat, gingiuæ exulcerationes cohibet, excrescentias in carne cohibet, vlcera ad cicatricem perducit. Buccinæ earundem cum purpura sunt viriũ, pręterquam quod calidioris sunt naturæ. Sale oppletæ in crudo fictili adustæ, ad dentifricia valent; vstionibus illinuntur. Vnguis odoratus suffimenti pretiosissimum genus præstat, quo mulieres ad deuitandos vuluæ strangulatus &

tus & morbum comitialem suffiuntur. In potum sumptus laxat. Puluis eius in aceto sumptus, splenem mollit, vitiososque humores discutit, &c.

Locustæ Gallis Homar seu Langoustes, quę cancrorum marinorum speciem referunt: harum caro dura est: probe tamen coctæ cum aqua aut in clibano, cum intinctu, bonum ac suauem acquirunt saporem, modo semel aut bis, vel rarissime saltem apponantur: Greber enim illarum vsus fastidium parit, ex quo plus adfert nocumenti quam vtilitatis.

Cancri, Græcis Καρκῖνοι, Gallis Crabes. Plinius cancrum pro communi vocabulo ad omnia ὀστρακόδερμα, hoc est, testaceum tegumentum habentia, sumit. Alias pro peculiari testaceorum genere sumitur. Sunt autem alii fluuiatiles, non ignoti: ex quorum genere quoque sunt Paguri, qui dorso aliquanto sunt lęuiore, quàm cæteri cancri, forpicibus ita magnis, vt quidquid comprehenderint, vehementer constringant: hi dum coquuntur partim rufescunt, partim nigrescunt: Veneti eos Porros vocant. Est etiam cancris aliquid veneni in filo per medium caussæ transeunte latens, quo ante coctionem extracto sunt innoxii. Alii sunt cancri marini, qui describuntur longi, sesquicubitales interdum, nonnulli etiam rotundi. De vsu cancrorum hæc Simeon Sethi prodidit: Cancri, inquit, salsum quendam succum habent, minus tamen quam ὀστρακόδερμα, hoc est, quæ testa conteguntur: Ventrem nihilominus sistunt, cum in aqua salsum succum in coctione dimittant. Fluuiatiles vero Paguri vtiles sunt exulcerationi pulmonis, sed vesicæ nocent. At doctissimus Constans, qui vocatus est Romanus, ait, quod si fluuiatiles cancri in oleo coquantur, oleum inde confici valde salutiferum, quod aurium dolores ex calore natos sanat si instilletur. Succurrit etiam haustum iis qui difficulter ferunt venenatam potionem, vel venenatorum morsum: Proditum quoq; est, quod si exsiccati, tritiq; abscessibus induratis imponantur, eos mollire: Tela item corpori infixa extrahunt. Fluuiatiles cancrōs ægrotis, qui calidioris sunt naturæ, prodesse ferunt. Oculi in puluerem triti, & aceto & salsa aqua mixti, cutem dealbant, eiusq; vitia exsiccant curantq;. Tusi iidem aduersus laterum puncturas bibuntur: addunt tamen nonnulli lupi piscis mandibulam tusam. Ius coctorum cācrorum prodest asth-

maticis & phthisicis. Adustorum cancrorum cinis cum melle despumato rimis pedum ac sedis illinitur. Stillatitius enim liquor ex cancris viuis in Balneo Mariæ plenilunii tempore vritur. Aquam hanc tabescentibus membris mane & vesperi illitam esse auxilio referunt: eandem apoplexiæ bis in die potam succurrere. Cancrorum elegans est descriptio apud Homerum in βατραχομυομαχίᾳ. Sunt autem versus eiusmodi:

ἐς ἄρα τότε βατράχοισιν ἀρωγοὺς εὐθὺς ἔπεμψεν.
Ἦλθον δ' ἐξαίφνης νωτάκμονες, ἀγκυλοχῆλαι,
Λοξοβάται, στρεβλοὶ, ψαλιδόστομοι, ὀστρακόδερμοι,
Ὀστοφυεῖς, πλατύνωτοι, ἀποστίλβοντες ἐν ὤμοις.
Βλαισοὶ. χειροτένοντες ἀπὸ στέρνων ἐσορῶντες.
Ὀκτάποδες, δικάρηνοι, ἀχειρέες οἱ δὲ καλοῦνται.
Κα' κ.τ.λ.

Quos sic conuertit Christophorus Aulæus Laureatus Poeta:

Aduentum nullo, procul accessere, notante,
Duritie ferrum terga ipsa imitantia habentes,
Vnguibus innixi, ducentes agmina gressu
Obliquo, inflexi, muniti cortice, quorum
Ora ostrûm referunt: sed natura ossibus ipsis
Sunt similes, latiq; humeros, splendore nitentes,
Blæsi, neruosi digitos: in pectoris imo
Lumina condentes: pedibus bis quatuor hærent.
Vtraque nempe biceps manus est: hos prendere captos
Est labor: atque ipso dicuntur nomine CANCRI.

Hic audiendus est Quercetanus qui sic ait: Marini cancri carnem habent locustis teneriorem ac meliorem. His abundat mare Orientale prope Monspessulum. Reputantur à multis pro Astacis, Gallis Escreuisses, quorum cancrorum vsus est aduersus morsum rabiosi canis, de quibus Galen. lib. 11. de simpl. medic. facultatib. Nihil fere inter eos deprehendo discriminis, vtrumq; enim in cineres redactum, eosdem plane vidi effectus producere in omnibus affectibus melancholicis. Non aberit ab instituto, hic Gal. testem adducere, de singulari vi & virtute cancrorum fluuiatilium, aduersus venenatum canis rabidi morsum: vbi duo præcipue notanda. Primum,

mum,quod tantus vir ſibi ignominię nō duxerit,chymicas has pręparationes,calcinationem nempe&incinerationem, docere & explicare. Vnde palam fit, illum chymicam artem comprobaſſe,tantum abeſt, vt illam damnarit more quorundam eiuſdem plane impe itorum,qui perperam omnia calcinatione cauſtica fieri ſtatuunt & gnea; cum tamen certo certius ſit,cancros calcinatos, contra virul ntos huiuſmodi morſus,qui non ignea aut calida, ſed humida & f gida poſcūt medicamina,præſentiſſima eſſe ac ſpecifica remedi a. Secundo hic videre licet cunctis, quanto honore Galenus affecerit empiricum illum. Æſchrion nomine, à quo remedium hoc did ce at, quem doctiſſimum ac peritiſſimum medicamentorum præparationibus ſenem appellat, illumq; præceptorem ſuum merito lubenſq; agnoſcit ac reueretur. Cuius candor & modeſtia,qua æquales ſeu collegas ſuos honorifice excipiebat, longe hodie abeſt à ferina illa quorūdam natura,qui nihil probant, quam quod ſuum eſt. En verba ipſa Galeni,integram remedii præparationem aduerſus tam exitiale venenum continentia: Fluuiatilium cancrorum cinis,inquit,quanquam ſimiliter prædictis (de cochleis illorumq; cineribus paulo ante locutus fuerat) exſiccatorius eſt, ſubſtantiæ tamen proprietate mirabilis eſt eius in iis,qui à rabiente cane ſunt morſi, effectus:iisq; tum ſolus,tum cum gentiana & thure multo præſtantior: Thuris ſane partem vnam eſſe oportet,quinq; autem gentianæ, porro cancrorum decem,& raro quidem aliter illis vſtis ſumus vſi. Cæterum ad eum modum plerumq;, quo Æſchrion Empiricus ille,medicamentorum peritiſſimus ſenex, conciuis ac præceptor meus, patella erat æris rubri,in q̄ impoſitis cancris viuentib. eos hactenus vſſit, dum facile ad læuorem redigi poſſent. Hic Æſchrion paratum ſemper hoc habebat in ædibus medicamen,vrens eos poſt ortum canis,quando ſol in Leone tranſiiſſet, non niſi Luna decima octaua. Poſt remedii præparationem,eius quoq; vtendi modum docet,cuius cochlear paruum, aqua dilutum, per 40. dies exhibendū eſſe dicit.Quin &ad ſingularē eiuſdem vim & pręſtantiam eius declarandam,hæc addit verba: Hæc tametſi,inquit, à præſenti inſtituto eſſent aliena,ſcribenda tamen cenſui,quia magnopere medicamento huic confiderem,nimirum cum nullus vnquam eorum, qui illo fuerunt vſi,ſit mortuus.

Pisces Gallis Cheurettes dicti, instar sunt paruulorum astacorũ, paruis pedibus & cochlea admodum tenui. Cocti cum aqua marina, citra aliam præparationem frigidi apponuntur cum aceto & pipere. Frixi quoq; deliciosi ac palato gratissimi sunt, appetitum stimulant, Regumq; mensis offeruntur. Astaci, Gallis escreuisses, perinde ac testudines aquaticæ aut nemorosæ, nutriendi & humectandi vim habent, atque hinc asthmaticis, phthisicis & macilẽtis vtilissimi, quod tenaci sua & viscida humiditate liquidam partium substantiam euaporantem retineant ac remorentur, & frigiditate sua ac humiditate, febrib. ac caloribus igneis sensim corpus depascentibus, frænum iniiciant & contemperent. Ex iis varia parantur remedia, tam alimentosa, quã medicamentosa, de quibus paulo post dicemus suo loco, formulasq; quasdam eorum adiiciemus. Creditur testudinis sanguis proprium esse ac specificum morbi caduci remedium. In astacis, præterquam quod elixi & frixi cibum præbeãt optimum & saluberrimum, ægrisque concedendum, reperiuntur in illarum capitibus lapilli rotundi, oculi formam referentes, vnde improprie oculi cancrorum dicti, qui in puluerem triti, & ad dimidiam drachmã cum vino albo propinati, ad calculi curationem plurimum conferunt. Astacorum testæ exsiccatæ & contusæ in potionibus vulneratis commode adduntur.

Sturgus piscis est optimus, fluuiatilis tamen suauior marino. Carnem habet alimentosam admodum, & venerem excitantem, quia pinguis est & viscida, difficulter quoque concoquitur.

Salmo piscis, quo Rhenus & Rhodanus clarent, satis magnus & pinguis, carne rubra, gustu suauis, & statim saturans. Gall. Saulmon. Idem muria conditus seruatur mutato nomine. Meminit huius Plinius lib. 9. c. 18. eum omnibus marinis piscib. in Aquitania, cũ sit fluuiatilis, prȩferri. Salmonem porro ex Farione seu Forella fieri, quum in mare ingressa ex eodem regressa fuerit, existimant, citantes versus Ausonii, quos de Farione scripsit, eum medium inter Salarem & Salmonem describens, de quo latius in Forella dicemus. De Salmone hunc in modum Ausonius refert:

Nec te puniceo rutilantem viscere Salmo
Transierim, latæ cuius vaga verbera caudæ
Gurgite de medio summas referuntur in vndas

Occultus

Occultus placido cum proditur æquore pulsus,
Tu loricato squamosus pectore frontem
Lubricus, & dubiæ facturus fercula cœnæ,
Tempora longarum fers incorrupte morarum
Præ signis maculis capitis, cui prodiga nutat
Aluus, opimatoq́ fluens abdomine venter.

Sit vt sit, Salmo Rhenanus aut Garunnæus & Allierius, tum recens tum salitus, Regius est cibus, optimus & delicatissimus, sed frequentior eius vsus stomachum debilitat, & appetitum prosternit, siquidem multum alit, nimisque ventriculum grauat. Parui Salmones magna apponuntur copia Basileæ & Argentinæ Iulio & Augusto, quorum delicatissima & suauissima est caro. Coquuntur cum aqua & vino, acetoq; in modum Sturgi.

Alosa siue Trissa, Gall. Alouse, Vasconibus Colac, in frusta dissecta Salmonis instar, & inter duas patinas cum butyro vel oleo, additis aromatibus & lauro, cocta, vel craticulæ imposita, ad prunas assata, & cum butyro liquato, & succo oxalidis vltimo condita apponitur. Moderatus illius debet esse vsus, ne quantitate aut frequentiore esu offendamur.

Lampetra, & Lambipetra, quasi lambens petras. Gall. Lamproye. Græci Galeon vocant, hoc est, Mustellam: quod videlicet sicut Mustela animal serpētes persequitur, ita hic piscis venenatum piscem, quem Pastinacam marinam vocant. Est autem piscis longus, tenuis & lubricus, sine pinnis, murænæ similis, colore nigricans, branchiis detectis instar foraminum, quæ septem vtrinque habet. Versus Ausonii sunt eiusmodi:

Quæq́ per Illyricum, per stagna binominis Histri,
Spumarum indiciis caperis Mustella natantum,
In nostrum subvecta fretum, ne lata Mosellæ
Flumina tam celeri defraudarentur alumno.
Quis te naturæ pinxit color? atra superne
Puncta notant tergum qua lutea circuit Iris.
Lubrica cœruleus producit tergora fucus,
Corporis ad medium fartim pinguescit: at illinc
Vsq́ sub extremam squalet cutis arida caudam.

Muræna,

Muræna, inquit Quercetanus, formam anguillæ craſſioris referens, nigrioris tamen cutis, multiſque foraminibus ad collum variegata, optima eſt menſe Februario & Martio, priuſquam in chordam indurucrit.

Muræna, Græcis Μύραινι vel Σμύραινα: alia colore ſubnigro luteis maculis eſt diſtincto, alia albo, nigris maculis vario, oris rictu non aliter, quam anſeres largiſſimo: foraminibuſque his caret, quibus Lampetra eſt prædita: nullaſque habet nec branchias, neque pinnas. Integra fluxuoſaque corporis impulſu natat: in arido etiam ſimiliter atque ſerpentes ſerpit. Dentibus malefica eſt, atque carniuora. Vnde Vedius Pollio eques Romanus, vt ſcribit Plinius lib. 9. cap. 23. inuenit in hoc animali documenta ſæuitiæ, viuariis earum immergens damnata mancipia. Optimæ ex hoc genere ſunt: quæ Flutæ, Græcis πλωταὶ quaſi nauigabiles dicuntur, quod in ſumma aqua fluitantes mergi non poſſint. Antoniam Druſi ſic in delitiis Murenam habuiſſe legimus, vt gemmatas inaures ei addiderit. Craſſus cognomento Diues, murenam altilem adeo adamauit, vt fato functam aliquando luxerit, & tumulo indiderit. Atque cum à L. Domitio admodum ob id rideretur, reſpondit: Mirum quidem eſſe, quod extinctum piſcem lachrymis proſequeretur, ſed multo quidem admirabilius, quod ipſe tres à ſe elatas vxores non lugeret. Tres enim vxores extulerat Domitius, quas veneno, vt dotibus potiretur, ſuſtuliſſe dicebatur.

Muræna fluuiatilis omnino Lampetræ eſt ſimilis. Aceto in rabiem agi, ſcribit Plinius. Rarius ad noſtra loca, nec niſi ad magnatum palatum adferuntur, muria ex aceto conditæ. Carnes earum non minus quam anguillarum nutriunt, ſed difficillime concoquuntur propter duritiem innatam, & tenacem humorem. Lactes earum multum commendantur, quibus Heliogabalum aulam omnem, & ruſticos aliquandiu pauiſſe, refert Ælius Lampridius. Meminit etiam Murænæ Cicero lib. 7. epiſt. fam.

Murænula, inquit Quercetanus, piſcis optimus & delicatiſſimus, aſſatur, & cum dulci condimento ex ſaccharo, cinnamomo & aromatico vino, & ſucco ipſius piſcis inter aſſandum collecto apponitur. Dici vix poteſt, quantæ bonitatis & grati ſaporis ſit,

attamen

attamen concoctu difficilis. Narratur de quodam Angliæ Rege, qui cum auidius hunc cibum contra medicorum consilium deglutiret, sequente post nocte tam ardente febre correptus sit, vt ea confestim, hoc est tertio die, iugulatus sit.

Lupus piscis à natura lupi terrestris nomen accepit, quod in pisces non secus atque lupus in oues grassetur. Græcis λάβραξ ἀπὸ τῆς λαβρότητος, id est, ab impetu & voracitate dicitur. Hamo siquidem captus vulnera contempto dolore fortissime laxat, & excusso hamo protinus refugit: inclusus vero retibus, imis in vadis sulcum crebro motu caudæ reiectis arenis facit, atque ita subterlabitur. Ore lato, dentibus acutis. Piscis est sanus, & carnis bonæ, vnde esus puerperis, cum reliquorum sit interdictus, conceditur. Galenus carnes eius plurimum laudat, quod subtiliorem gignant sanguinem, & perdicis carnibus æquiparentur.

Lucium diuersum esse á lupo, quem modo descripsimus, autoritas ostendit Ausonii, qui ignobilem & vliginosis locis degentem describit, sic inquiens:

Lucius obscuras vlua cœnoq; lacunas
Obsidet, hic nullos mensarum lectus ad vsus
Feruet fumosis, olido nidore popinis.

Quæ verba satis declarant, Lucium non posse eundem esse cum Lupo pisce, qui maxime inter omnes est nobilis. Lucium ergo putamus esse Macrellam vulgo dictam: Per antiphrasin videlicet, quod lucem fugiat. Confirmat etiam hoc, quod ferunt, Macrellam in aquarum fundis, tanquam fugientem lucem, delitescere, vnde noctu etiam cum face piscatores adnauigant, quam conspiciens Macrella, velut attonita stupet & capitur. Editur hic piscis tostus potissimum igni.

Quercetanus dicit, Pertica elixatur, & cum recenti butyro liquato, addito omphacii modico, & nucis moschatæ apponitur. Eius oua delicata sunt & boni nutrimenti, conducuntq; iis, qui frigidiores sunt imbecilliores: elixa & per media dissecta, prunis assantur. Mense Iulio, aut circiter deponunt oua, ex quibus pisciculi minimi nascuntur, vix aciculæ magnitudinem æquantes,

quos Chilychthion vocant, propterea quod milleni singulis morsellis simul deglutiantur, & delicatissimi sunt, cum butyro recenti & modico omphacii inter duas patinas elixi. In lacu Lemano & Nouicastellano abunde id piscium genus conspicitur.

Quin & vmbra & vmbella ibidem magna copia reperiuntur, eiusdem magnitudinis pisces, qui inter optimos habentur. Verum palma bonitatis attribuenda pisci cuidam in dictis lacubus, ac præsertim in Geneuensi, nascenti, quem communi nomine Ferrat appellant: craticulæ impositus torretur, vt Macharellus in Gallia, deinde cum intinctu, ex butyro recenti liquato, omphacio & petroselino conciso apponitur. Per medium dissectus carnem repræsentat niue candidiorem, & friabilem instar duriusculæ panis medullæ. Vnam tantum spinam habet, instar soleæ; cæteros pisces omnes, siue marinos siue fluuiatiles, saporis bonitate & salubritate, longe post se relinquit. Coctus etiam in aqua cum condimento ex butyro recenti liquato, omphacio & salubribus bonique saporis herbis apponitur.

Lauretus, quem Rondeletius tanti facit, eiusdem est cum superioribus speciei: non tamen magnitudine Besculæ respondet, quem (non citra admirationem) in lacubus Allobrogum tantum reperiri constat. Tanta est eius bonitas ac præstantia, vt exenteratus Romam vsque auehatur. Sex horis tantum sale conditus & oleo frixus cum intinctu ex aceto, in quo piper, caryophyllum & cinnamomum, & croci modicum bullierint, & laurinis siue myrtinis foliis inuolutus asseruatur. Quouis modo paratus vsque adeo est boni & grati saporis, vt gulam mirum in modum oblectet.

Carpo notus piscis, squamosus totus, magnitudinis mediocris, decem interdum librarum: carne molli & phlegmatica Carpam vocat Erasmus: aliqui Carpionem. Carpio, inquit Quercetanus, in lacu (de la guarde) inter Bressam & Veronam captus, est optimus piscis, carnis tenerrimæ & saluberrimæ: exenteratus per totam etiam Italiam passim venditur, & magno in pretio habetur.

Cyprinus, Gallis la Carpe lutosis gaudet fluuiis, quibus impinguatur

guatur & melior euadit. Idcirco, Sequanæ & Araris optimi ſunt Cyprini, ac bonitate ſuperant ſtagnoſos. Satis boni & laudabilis nutrimenti eſt, non tamen copioſe nec frequenter nimis ſumendus. Præparatio eius fit vel elixatione cum vino ſolo, aut cum aromatibus & vino, omphacio & modico aceti & cepa, quod Gallis dicitur eſtuces, vel frixione cum oleo aut butyro. In Cyprino optimum eſt caput, & delicati ſunt admodum eius oculi, lingua & oua.

Cobites fluuiatiles, Gallis Loches, parui ſunt, variegati veluti truttæ. Inter duas patinas cocti cum butyro, omphacio piperis & foliorum lauri modico, aut incruſtati in paſtillos, vel quouis alio modo parati apponuntur. At quos Galli vocant Gougons, Latini Gobiones, paulo grandiores cobitibus, aſſi aut frixi cum butyro ac ſucco aurei mali apponuntur. Inter duas etiam patinas coquuntur, ſed raro.

Brama ſiue Cyprinus latus, eiuſdem bonitatis eſt cum Cyprino, carnem tamen habet delicatiorem & ſuauiorem, faciliorisque concoctionis. Aſſatur ſuper carbones & cum butyro, omphacio & optimis herbis conditus apponitur.

Tencham & Tincam vocant piſcem illum lutoſum, in luto & cœno viuentem, qui niſi diligenter à ſordibus & immunditie purgatus fuerit, eſt noxius. Auſonio dicitur vulgi ſolatium, quod pauperioribus tantum apponatur, cum inquit: Quis non & virides vulgi ſolatia Tincas Norit? totus excrementitius & lutoſus. Tinca, inquit Quercetanus, bonitate & magnitudine carpioni & bramæ non reſpondet, maculis variegata vt Plica, carnem viſcoſam & glutinoſam cum inſigni nutriendi vi obtinet; quæ craſſos humores in corpore generat. Cum oleo frixa, cum condimento ex aceto, cepa & aromate apponitur, ſuauiſſimi eſt ſaporis, quo plurimi delectantur. Per medium diſſecta, in febribus intermittentibus ægrorum plantis pedum admouetur, tanquam ſummum remedium, cuius felicem ſucceſſum & ſingularem virtutem, quotidiana probat experientia. Eodem modo & eadem carpis brachiorum applicatur.

Barbatus piſcis & Barbo dictus eſt, quod ex vtraque oris parte pinnas

te pinnas velut barbam habeat. Græcis Τρίγλα dicitur, quod nomen etiamnum retinet in Græcia. Sic dictus, quod, vt Oppianus scribit: τρίγλαι τρὶς τίκτουσι κατ' ἔτος: Hoc est: Accipiunt Triglæ trino cognomina partu. Nam Aristoteles libro 5. de natura animalium, ter eas in anno parere affirmat. Alii vero Triglas dictas volunt, quod triformi Dianæ sint dicatæ. De hoc Ausonius quoque scribit:

Tuq; per obliqui fauces vexate Saraui,
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis,
Cum defluxisti famæ maioru in amnem
Liberior, laxos exerces Barbe natatus,
Tu melior peiore æuo: tibi contigit omni
Spirantum ex numero non illaudata senectus.

Cicero & Plinius: Mullum vocant hunc ipsum piscem: In paradoxis siquidem Cicero nullum barbatum appellat. Plinius: Itidem piscem esse Mullum ait, qui inferius labrum gemina barba insignitum habeat. Ausonius vero Mullum seorsim à Barbo recenset, eius cum Perca collationem faciens, cum sic inquit:

Nec te delicias mensarum Perca silebo,
Amnigeos inter pisces dignande marinis
Solus Puniceis facilis contendere Mullis:
Namq; & gustus iners, solidoq; in corpore partes
Segmentis coëunt, sed dissociantur aristis.

Vnde vides Plinii & Ciceronis Mullum eundem esse cum Ausonii & nostro barbato. Ausonii vero Mullus fortasse is erit piscis: Assiduo mulli esu aciem oculorum hebetari scribunt. Crudus & dissectus impositus, araneorum & scorpionum ictibus medetur.

Quercetanus ait: Barbo piscis optimus, Iulio, Augusto & Septembri, qui ex omphacii intinctu suauem & gratum acquirit saporem. Sed absque intinctu eius caro non adeo boni succi est, etsi candidissima. Siquidem albedo non semper bonitatis comes, fallaxque est sæpenumero coloris species, vnde Poeta:

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.

At in molli illa & alba carnis substantia, latet acrimonia quædam, id quod in eius ouis apparet, quæ aluum perturbant & exagitant, modo per vomitum, modo per secessum, ac si antimonium vitrificatum quis sumpserit. Quod apprime notandum, ne incauti forte fallantur.

Molitor, Gallis meusnier, tam insipidam carnem nullaque prorsus nutriendi facultate præditam habet, vt non necesse sit de illius historia verba facere.

Anguillæ, Gallis Anguille. Ab anguium similitudine dictæ, octonis, Plinio teste, viuunt annis, senis quoque sine aqua, spirante Aquilone, diebus viuentes. Aquas amant puras, & profundas, vnde circa Vergilias, quo tempore aquæ maxime sunt turbidæ, potissimum capiuntur. Noctibus pascuntur, & solæ exanimes piscium non fluuitant; per vniuersam eius spinam filum transit nigrum, veluti venula, in quo venenum absconditur, quod antequam coquatur, extrahere conuenit: & cum omnis cibus non satis coctus noxius sit, hic tamen præ aliis omnibus: vnde plus quam reliquorum piscium coctio eius temporis requirit. Tosta vero quam cocta nutrimento est commodior, vitiosis scilicet humoribus per ignem sublatis. Porro cum omni alias tempore anguillæ à Medicis reiiciantur, tum maxime circa solstitium. Siquidem stomacho & renibus sunt inimicæ, præsertimque iis qui arenulas mingere consueuerunt. Podagricis item obsunt, nec vllis morbis medentur. Pinguedinem vero eius dolori aurium esse remedio ferunt.

Quercetanus ait: Anguilla siue marina siue fluuiatilis, plus noxæ in corpore parit quam vtilitatis, viscosam enim carnem habet, stomachum, aliaque nutritionis viscera ex crasso viscidoque illo sanguine inde producto, grauat. Sale conditæ meliores & sabriores sunt insulsis, propterea quod sale superflua & excrementitia eius humiditas absumatur. Proinde illæ differunt pro aquarum salubriorum vel insalubriorum ratione.

In Loto, Vasconiæ fluuio, anguillæ minores capiuntur, quæ salitæ longe lateque auehuntur, sunt enim crassioribus, quantum-

nis salitis, multo salubriores, coctæ ad mollitiem (qua coctione omnis simul aufertur salsedo) & craticulæ impositæ ad assandum, cum proprio liquore pingui citra alium intinctum apponuntur, qui cibus parce sumptus, optimus est, & appetitum excitat.

FINIS LIBRI VII. BASILICÆ Chymicæ de Animalibus.

JOANNIS DANIELIS MYLII
Vetterani Haßi M. C.

Tractatus III.

Seu

BASILICA PHILOSO-PHICA

CONTINENS LIB. III.

1. *Horum prior continet Philoſophorum ac ſapientum antiquorum Conſilia ſuper Lapidem Philoſophorum ſeu Medicinam vniuerſalem.*
2. *Liber deſcribit Chymicorum vaſa & fornaces.*
3. *Liber explicat quædam Philoſophorum obſcura.*

FRANCOFVRTI apud LVCAM IENNIS.

M. DC. XVIII.

NOBILITATE GENERIS VIRTVtumq; & dignitatum amplitudine conspicuis Viris:

NOBILISSIMO, AMPLISSIMO, EXCELLENTISSIMOQVE VIRO DOMINICO PORSIO, ILLVSTRIS AC GENEROSISSIMI DOMINI Dn. ALBERTI

Iohannis, L. Baronis à Smirzitz, Domini in Skal, Dymakur, Nachod & Kostelec ad Hercyniam syluam, inter Ordines & Dynastas Regni Bohemici præcipui &c. Consiliario & Archi-Præfecto Grauissimo:

NEC NON NOBILISSIMIS EXCELLENTISSIMIS, AVTHORITATEQVE SPECTATISSIMIS

Viris, Dn. IOANNI IACOBO, & IOANNI PORSIO, Fratribus Germanis, ciuitatis Francofurtensis, ciuibus Nobilibus, luminibus, atque patronis venerandis.

Iohannes Daniel Mylius W. M. C. S. P. D.

CVM tanta sit antiquorum ac sapientum librorum copia, vt oneri magis quam emolumento esse Philosophicæ sapientiæ studiosis videantur: Dubitari potest non immerito, vtrum plura scripta edere in hoc tempore expe-

 diat,

diat, nec ne, Amplissime D. Doctor, vosque Viri Nobilissimi, Excellentissimique. Et si autem fatendum est, multa nōdum satis adhuc explicata esse, in omni Doctrina: Magis tamen in eam sententiam inclino, vt existimem, non laborandum esse docentibus, vt libros nouis accessionibus augeant, sed vt scriptos & editos à maioribus fide bona custodiant, curaq; ac diligentia conueniente Tyronibus inculcent.

Non enim hi sumus, qui aut inuenire meliora, aut augere ab alijs vtiliter inuenta possimus: sed tanquam intellectus patientes, (cum Aristotele) vel discipulorum more, præceptorum viæ insistere atq; ingredi nos potius decet, & acceptam ab ijs, tanquam per manus doctrinam, probe, pie, integre, inuiolate, lotis manibus, propagare.

Intra has metas si labor noster in docendo coerceretur: minus turbarentur discentium ingenia, & vsum maiorem, absque vlla dubitatione, doctrina nostra ad Ecclesiam & Rempubl. afferret.

Hoc me conatum esse in hoc Tractatu ingenue protestor. Non enim aliud mihi propositum fuit quicquam, quam vt doctrinam pręceptorum, ac sapientum antiquorum, quam in libris suis ambigue & fusius aliquanto declarant atq; tractant, breuius & per consilia explicarem, quo ad captum condiscipulorum nostrorum ars philosophiæ magis directa, accommodataque videretur.

Siue igitur nouum hunc tractatum, siue alio quocunque nomine appellandum aliquis censuerit, ego cum Basil. Philosoph. esse volo, inseruiturā filijs scientiæ penitus confido. Tractamus sane de arte quapiam, laicis inimica, & in Dei potentia reseruata, de scientia, quæ est, non nisi de occultis Philosophorū: De Medicina super omnes alias Medicinas & mundi diuitias, de Thesauro incōparabili, & miraculo vniuersæ Naturæ; habet virtutē efficacem super omnes alias Medicorum Medicinas omnem sanandi infirmitatem, tam in calidis, quā in frigidis ægritudinib. eo quod est occultæ & subtilis Naturæ: Conseruat sanitatem, roborat firmitatem & virtutem, venenum declinat à corde, arterias humectat, contenta in pulmone dissoluit & vlceratum consolidat, sanguinem mundificat, contenta in spiritualibus purgat & ea munda conseruat, & si ægritudo fuerit vnius mensis, sanat vna die, si vnius anni, in duodecim diebus: si vero fuerit aliqua ex longo tempore, sanat in vno mense, & non immediate.

Sed obijcere quis posset nobis, annon Jesus Christus solus nobis sufficiens sit Medicamē & Alexiphamacum? Imo, ille Animę & corporis restaurator est: sed hæc nostra medicina est lucis, diui parentis, Idæa: Nostra prima perfectio: Nostra Tinctura & quinta Essentia, noster Balsamus, & vita naturalis, hac co-

gnita, primam clauem & ſcalam diuinæ ſapientiæ & imaginis redinueſtiſti.

Quid itaque cauſæ huius Myſterij occulti obſcuritas? Triſtis & Lachrymoſa mutatio gloriæ: Homo cum in honore eſſet non intellexit: in quo honore? Habitabat in Paradiſo, & in loco voluptatis conuerſatio eius: nihil moleſtiæ nec indigentiæ ſentiebat, odoriferis ſtipatis malis, fulcitus floribus, gloria & honore coronatus, & cõſtitutus ſuper opera manuum plaſmatoris. Magis autem ob inſigne diuinę ſimilitudinis pręcellebat & erat illi ſors, & ſocietas cum plebe Angelorum, & cum omni militia cœleſtis exercitus. Mutauit iſtam gloriam, (inquit Bernhardus ſuper Cantic. Serm. 35.) in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum. Heu triſtis & lachrymoſa mutatio; vt Homo Paradiſi Accola, Terræ Dominus, cœli ciuis, domeſticus Domini Sabaoth, frater beatorum ſpirituum, & cœleſtium virtutum cohæres, repentina ſe conuerſione inuenit, & propter infirmitatem iacentem in ſtabulo, & propter pecorinam ſimilitudinem indigentem fœno, & propter indomitam feritatem alligatum præſepio, ſicut ſcriptum eſt: In chamo & fræno maxillas eorum conſtringe, &c. Vide Hominem prius quatuor virtutibus amictum: quid huic deerat, quem miſericordia cuſtodiebat, veritas docebat, iuſtitia

rege-

regebat, pax fouebat &c. de his in ſequentibus pluries.

Cum autem huic editioni, mihi patronus aliquis incumbat deligendus: Ad te Vir Nobiliſſime, Ampliſſime, Ad vos & Nobiliſſimos, Excellentiſſimoſque viros, me conuerto, in Veſtra Amplitudine, Authoritate, Honore atque dignitate, hanc meam Baſilicam Philoſophicam, pacifice, Amiciſſimeque deliteſcere volo, à vobiſque, Nobiles Excellentiſſimi optimique, ſumma contentione hoc peto & quæſo, vt in optimam partem accipiatis. Quod ſi hac in parte, pro innata veſtra benignitate, voti me mei compotem feceritis: ſatis vberem laborum meorum fructum percepiſſe, & immortali gaudio ac beneficio me affectum iudicabo.

Deinde & me vna ſuſcipite, rogo, in veſtrum & fauorem recipite. Viue ac vale nunc vir Nobiliſſime, Ampliſſimē Commilito olim amatiſſime, viuite ac valete & vos viri Nobiliſſimi, præſtantiſſimi, atque Excellentiſſimi, olim Diſcipuli mei Chariſſimi, valete omnes diu incolumes, pro gloria Dei, pro ſalute patriæ, piorum atque pauperum, iterum viuite omnes in Neſtoreos annos, Amen. Septimo die Martij ex Muſæo meo, Anno 1618.

Amplitudin. Veſt.

Obſeruantiſſimus
Iohan- Daniel Mylius Wetter. Med. Hypp. & Chym. Cand.

I. MVNDVS ARCHETYPVS
DEVS
IEHOVA
Bo num
Infi nitum
I
Mercurius
II. ANGELICUS
III. ETHEREUS
IIII. ELEMENTARIS.
Bonum
Finitum
COELVM
Angeli
Stellæ
HOMO
6
4
Meteor
Aues
Bestiæ
Pisces
AER
TERRA
AQVA
Plantæ
Lapides
Metalla
Sulphur
Sal
3
5
2
Ignis: Procellæ
Inane: Tenebræ: Abyss
CHA OS
Malum
SATAN
V. INFERNALIS

PRÆFATIO IN TERTIVM Tractatum Basilicæ Philosophicæ.

MAgna ſane admiratione & prudentia dictum conſtat, à veteribus rerum conſultiſſimis, vniuerſalem Medicinam, eſſe vitam rerum naturalium: Lucis cœleſtis Idæam: Primum perfectiſſimum: Quinta Eſſentia & Tinctura Microcoſmi: Catholicon Phyſicorum: Balſamum perpetuum; defenſiuum ſenectutis: Ignis in curatione morborum inuiſibilis non vrens: Anima creaturarum omnium: conſeruatio quatuor qualitatum corporis humani: Conſeruatio, (inſtar cœli) vniuerſi: Infundibulum & impreſſio Elementorum, firmamenti ac Planetarum: Influxus totius cæli: Theatrum ſecretorum luminis naturæ totius: Speculum, Myſteriorum Dei: Theſaurus & miraculum vniuerſæ naturæ: ſubiectum & inſtrumentum omnium virtutum naturalium & tranſnaturalium: Filius Solis ac Lunæ: Habitaculum omnium formarum metallicarum, mineralium & vegetabilium à Deo ſub Lunæ globo creaturarum: ſpiritus vitæ, penetrans omnes alios

Arnoldus de Villanoua: Quicunq; ad hanc ſcientiã vult peruenire, & non eſt Philoſophus, fatuus eſt: quia hæc ſcientia non eſt, niſi de occultis Philoſophorũ.

aaa ſpiritus

Senior: Ars enim illa in Dei potentia reſeruata, quæ Laicis eſt inimica. Vnde Geber, non ergo hæc ſcientia pauperi & egenti conuenit, ſed potius eſt illis inimica. 2. Politicorum dicit Philoſophus: Impoßibile eſt indigentem Philoſophari.

Habet virtutem efficacem ſuper omnes alias Medicorum Medicinas omnem ſanandi infirmitatem, tam in calidis, quam in frigidis ægritudinibus, eo quod eſt occultæ & ſubtilis naturæ: conſeruat ſanitatem, roborat firmitatem & virtutem, & de ſene facit iuuenem, & omnem expellit ægritudinem, venenum declinat à corde, arterias humectat, contenta in pulmone diſſoluit & vlceratum conſolidat, ſanguinem mundificat, contenta in ſpiritualibus purgat & ea munda conſeruat, & ſi ægritudo fuerit vnius menſis ſanat vna die, ſi vnius anni, in duodecim diebus: ſi vero fuerit aliqua ex longo tempore, ſanat in vno menſe, & non immediate. Hæc Medicina ſuper omnes alias Medicinas & mundi diuitias, eſt oppido perquirenda, quia qui habet ipſam habet incomparabilem Theſaurum. Roſar. lib. 2. cap. 31.

ſpiritus cum ſpiritu corporis noſtri plane vnus & idem: Vitæ noſtræ nectar ac radicalis humor: Vinculum corporis & animæ, imo & centrum totius vniuerſi &c. Hoc eſt illud opus, (D. Crollius ſympatriota mihi ac conterraneus in Præfatione) ſub Virginis Philoſophicæ veſtimento reconditum, quod nec frater fratrem docere voluit, hoc eſt illud in mentis memoriæque Theſauris ſecretiſſimis repoſitum & ſepultum ſecretum, ſuper quo iurauerunt occultiores ſagaci ingenij ſubtilitate genuini Philoſophi (qui maledictionem Dei Sophorumq; poſteris relictam execrationem veriti, de induſtria ſunt ſcabri & ſalebroſi, ne quibuslibet abſtruſiores ſuos ſenſus proderent, & nobiliſſimam huius ſcientiæ gemmam porcis & ſuibus proijcerent) quod non indicarent in aliquo libro: neque aliquis eorum in ſinu cordis hanc cognitionem ſeruantium illam patefacit, niſi intellectum habentibus allegorice: Ea ſiquidem facultas Philoſophis conceſſa, vt quia rerum Domini facti ſunt, etiam nomina ad arbitrium diſpenſare poſſint, & ſuos partus pro libitu veſtire: Licet egregie & ſumma cum ingenuitate veri Philoſophi ſeſe mutuo, vnum eundemque molientes, colentes agrum, perceperunt ſemper, ſicuti in præceptis illorum, tanquam in ſpeculo, ſagacis ingenij viris à Deo ad eiuſmodi myſteria electis, dignis & in arte iuratis innotuit, ſatis: attribuerunt autem illud Deo glorioſo, vt pro ſuo beneplacito inſpiraret cui vellet, & prohiberet à quo vellet: affirmantes nihilominus ſancte, neminem ad optatum finem, (poſthabitis omnibus particularibus virtute tingendi naturaliter proſus deſtitutis, niſi è primo fonte progrediantur) poſſe peruenire, antequam per circularem Elementorum rotam actis & naturæ beneficio ad Hexagoni formam Solis pinguedo ſeu ſanguis & Lunariæ Ros in vnum coniungantur corpus, quod niſi Deus altiſſimus voluerit, nunquam fiet, qui vnus ſingulare hoc ſpiritus ſancti donum, & impretiabile pretium, & cui & quando viſum eſt, ex ſpeciali miſericordia benigne impertitur: & cui non vult aliquid de ſuis Theſauris largiri, is technis quibuſcunque adhibitis, inuito Deo nil abſtulerit vnquam: Spiritus enim ex gratia procedit, qui, quos vult inſpirat. Igitur non volentis, neque currentis, ſed eſt Dei miſerentis. Rom. 9. Non poteſt homo accipere à ſe quicquam, niſi fuerit ei datum de cœlo Ioan. 3. ſufficit tibi gratia mea 2. Cor. 12. Unicuique autem noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti. Epheſ. 4.

Ioan. 3. ait Saluator Chriſtus: Spiritus vbi vult ſpirat, & vocem eius audis, ſed neſcis vnde veniat & quo va-

Gratia

Gratia autem Dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit sed abundantius illis omnibus laboraui. Non ego autem, sed Gratia Dei mecum 1. Cor. 15. Gratiæ in nobis non sunt negligendæ 1. Tim. 4. v. 14. Gratiam & gloriam dabit Dominus Psal. 83. Oculi tui vias domini custodiant, vt addatur gratia capiti tuo Prouerb. 12 Fulgentius ait ad Theodorum Senatorem: Cum oculus factus est, vt videre lumen possit, sed videre non potest nisi se illi Lumen infuderit: Ita bonum quod facis gratiæ adscribendum. Nam quod videt oculus, beneficium est luminis: quo si careret, cœcus remanebit in tenebris. Gregor. lib. 8. moral. ait: Dum nos gratia Diuini respectus illuminat, cuncta mentis nostræ nobis abscondita manifestat. Bernhard. super Cantic. Serm. 54. Gratia Balsamum purissimum est, & ideo purum, solidum & profundum vas requirit. D. Bernh. Epistola vltima: Ut Helisei farinula potum dulcorat: sic gratia spiritus labores alleuat. Augustinus libro de Baptismo paruulorum: Dei gratia cur ad istum veniat, ad illum non veniat: occulta causa esse potest, iniusta non potest, &c. de his plura vide in 4. Præfat. de prouidentia.

dat: sic & omnis qui natus est è spiritu. 1. Cor. 2. ait diuus Paulus. Quis hominum nouit ea, quæ sunt hominis nisi spiritus hominis qui est in eo? sic & ea quæ sunt Dei, nemo nouit nisi spiritus Dei.

Porro quod ad summam illam vniuersalem Medicinam attinet Philosophicam Auctuarius dicit; non legitur à Diuina munificentia maius emanasse donum Sapientiæ: Nec anima rationali excepta, qua post Deum in cælo & terra nil admirabilius pensiculari potest, sublimius, nobilius ac præstantius sub cælo datum hominibus, quam hoc secretissimum secretorum Arcanorum Arcanum, in quo cum ad Planetas inferioris Astronomiæ, quorum imperfectiones & sordes fortissima sua impressione penetrando euanescere facit (omnem enim

Chrysost. in 7. Matt. Hom. 20. sicut non est possibile, vt ex sola pluuia fructificetur terra, nisi flauerit super eam ventus: sic non est possibile vt sola Doctrina corrigat hominem, nisi cooperatus fuerit spiritus sanctus in corde ipsius.

Beda Homil. 9. in Lucam. Nulla in discendo mora est, vbi spiritus sanctus Doctor adest. August. lib. 15. de Trinit. cap. 19. sicut corpus carnis nihil aliud est quam caro: sic donum S. Sancti nihil aliud est quam S. Sanctus Idem in Epist. sanctum semper onus in me spira, vt cogitem: compelle vt faciã: suade vt te diligã: confirma me, vt te teneam: custodi me ne te perdã &c.

Scias Frater quod hoc nostrum magisterium de Lapide secreto, & officium honoratum, est secretum secretorum Dei, quod celauit suo populo, nec voluit vllis reuelare, nisi illis qui fideliter tanquam filij meruerunt, & qui eius bonitatem & magnitudinem cognouerunt: Qui enim secretum Dei postulat, necesse est ei hoc secretum magisterij plus quam aliud.

Sulphureitatem extraneam & immundam terrestreitatem à metallicis & humanis corporibus segregat) tum etiam ad sanitatem laborantem & deperditam humani corporis, igneo suo vigore restituendam ac conseruandam, mira imo omnia fiant, vt nunc præter infinita alia vsum taceam magicum & supercælestem, postquam finita Radiorum Solis & Lunæ Influentia Gonetica & quarta supra suam Natiuam Terram reuolutione, omni creata potestate Influentiali tam in Elementali mundo, quam cœlesti aut supercælesti absolutissime dotatum sit: Mirabilium omnium mirabilissimum, siquidem Deus in suis operib⁹ mirabilis, etiam sua dona mirabilia, in mirabilibus hominibus consueuit occultare. Omnis antiquitas, ait Pius Crollius, omnis etiam omnium gentium & linguarum in Doctrinæ huius traditione veritas, consensus doctissimorum omnium illorum, qui in omni sæculo summa cum admiratione multorum & laude vixerunt, hoc ita se habere testatur: Hoc insuper præter ocularem multorum sæculi nostri inspectationem ac certificationem ex scriptis illorum, tot Hieroglyphicis, Magicis & Methamaticis velamentis, tanta & tam certa Philosophicæ veritatis serie contextis statuere haud difficile est.

Quis igitur non admiretur & amplectatur tantum Dei summi donum, pretium studij, operæ & virtutis immortale, quod depulso senio reiuuenescentiam, perpetuam sanitatem, ac sine proximi detrimento victum & amictum honestum non per vsuram & fraudem, nec falsis mercemonijs, nec per oppressionem pauperum (vt iam diuites mundi ditantur) sed per industriam operis & manuum laborem, Pijs à natura & institutione dignificatis pollicetur Philosophis? absit itaque vt Priscorum Exemplo neglecto, talia Dei magnificanda magnalia, & stupendas Naturæ vires offuscare, aut negare velim (qui enim spernit scientiam, spernit illum iuxta hanc artem verissimam Deus gloriosus & sublimis) aut quod peius, sicuti plurimi faciunt, tanquam otiosorum hominum speculationes, aut inania insanæ, delirantisque mentis somnia ac commenta calumniari, qui tamen apud sapientes saltem iudicij sui imbecillitatem produnt, & inscitiæ suæ testes publicos aduocant: Calumniantes ergo & ignorantes, quos & Fatuos Philosophi vocant, ab hisce tam diui-

Et dixit quidam sapiens: Non est tibi datum à Deo hoc Magisterium solum pro tua audacia, fortitudine & calliditate, sine omni labore. Nam labo-

diuinis epulis arcendi, vt & delirantes suis phantasticis somnijs penitus relinquendi.

Est autem hæc Medicina, Balsamum, Sulphur & oleum vitale, quod instar nectaris viuifici totam prouinciam corporis irrigat, immortalemque animam, cum mortali corpore mirabili nexu ita iungit & vnit, vt non nisi rupto hoc vinculo ab eodem recedere, & euolare post prædestinatas temporum periodos possit.

Comparatur autem hæc diuina nostra artificiosissima sapientia non inepte sed verissime & essentialiter cum principio & Ente primitiuæ Mumiæ Balsamicæ, seu Humido radicali; Hermetici enim nostri, veluti & nos mystico sensu eam vocamus Balsamum, Mumiam, vitale embryonatum & incombustibile Sulphur, Radicale semen, spiritum innatum, quintam Essentiam, Arcanum, Florem chefronium, Lilium, Internum Archeum, Solem & Cœlum, mannam Materiam perlatam, fontem Actionum vitalium Auctorem fœcunditatis, & quid non? Imo principium, Radix, Fundamentum, totius Rector, Monarcha & Oeconomus, Mechanicus naturæ, quæ pro infinita artium, scientiarum, rationum seminalium, donorum, prædestinationum, Tincturarum & confluentiarum varietate ac robore septem membra principaliora in Microcosmo confortat ac restaurat, hominemque edoctum reddit: à naturæ liturgia definitis & congruentibus, Elementa repugnantia concordi mixtionis lege (ex igne enim aqua facit Azothum, Mercuriale illud sapientum ens primum) ligat, digestisque tandem temporibus, corruptis ac consumptis prædictis Elementis, ipsa integer & superstes remanet.

rant homines, & Deus tribuit fortunam hominibus: Adora ergo Deum creatorem, qui tibi tantam gratiam suis operibus benedictis voluit exhibere. Hæc Philosophia occulta minerua & hæc margarita vnica pretiosissima omnem existimationem excedit.

aaa 3 Sum-

Non datur alicui aditus, nisi per reuelationem Diuinam aut per vocem viuentis, seu ostensibilem doctrinam: Nulla etiam eius rei perfectio, absque diuinitatis auxilio & demonstratione.

Deus etiam non omnibus vult hanc scientiam manifestare, propter euitationem scandalorum.

Vnica & vera via ad hanc est, imo ad omnia secreta, vt secundum Saluatoris præceptum ad Deum omnis boni authorem recurramus.

Summatim & veriſſime dico nullus Balſamus ſiue corporalis ſiue eſſentialis, nullum matrimonium microcoſmi cum microcoſmo, nulla rei conſeruatio, nutritio, generatio, conſtitutio & formatio, nullum ſemen, Virtus, Sapientia, Anima, Vita, Natura, Tinctura, Radix, Elementum, Stella, Animale, Vegetabile, Minerale, ne Sol quidem aut Luna, Balſamica ac ſpirituali hac Manna carere poteſt, imo omnia corruptibilia eius eſſentia conſeruantur ad ſuum prædeſtinatum ac deſtinatum terminum. Morienus dicit, quod hæc ſcientia abſtrahat hominem ab huius mundi calamitate, & ad cognitionem aliorum bonorum, quæ poſt hanc vitam ſperanda ſunt, mentem eius reducit: Quod quomodo fiat, operæ pretium erit conſiderare: Nam 1. qui à Dijs his ſacris initiatus eſt, omnes illas curas inanes victus & amictus abijcit; atque ſic quaſi de nouo natus ſibi videtur; quæ propter caduca bona, at homini in hac vita neceſſaria, peccata cumulentur, fraudes excogitentur, facinora perpetrentur, mendacia, furta, ſacrilegia, periuria, latrocinia, cædes, lites, inimicitiæ, & quicquid eſt reliquorum enormium vitiorum, committantur & fiant, totus hic mund⁹ clamat, omnes anguli ſunt teſtes, & cuiuslibet conſcientia in pectore annotatum gerit: vt non fruſtra noſtri Theologi pro concionibus, continuis admonitionibus, obteſtationibus, execrationibus & deteſtationibus hanc in mundo verſantium & multas vanitates præter neceſſaria ... quæ-

Lullius; Conſideret artifex naturales virtutes lapidum Philoſophorum, quæ vires ſunt ignis naturalis & contra naturam, quæ & quales ſunt in toto curſu naturæ, & quis cuiuslibet fuerit amicus vel inimicus, vt demonſtratiua & infallibili arte per certificationem naturæ eorum, materiam eius prudenter noſcat diſponere: nam natura naturam complectitur propriam, & amicabilius magis gaudet in ea, quam extranea. Studium amouet ignorantiam & reducit humanum intellectum ad veram cognitionem, & ad cuiuslibet rei ſcientiam &c. qui autem ſtudere abhorruerint, & tamen laborare voluerint, videant an ars ipſa naturæ ſit imitatio, quam ars ipſius emendare debet: Quoniam impoßibile eſt ei ſecreta Philoſophorum ad perſectum finem præparare. De his ſapientes dicunt, quod ij tranſeunt ad practicam ſicut aſinus ad cœnam, neſcientes, ad quid roſtrum porrigant niſi in quantum ſenſus exteriores ſine intellectu per viſum & guſtum ad pabulum adducit. Sic ipſi aſini ſine bonis veris principijs & fructuoſis ſtudijs ac ſine naturarum cognitione, quærunt perficere opera naturæ & ſecretum totius Philoſophiæ ac opus optimum quod hominem ornat moribus, ditat beneficijs, auxiliatur pauperibus, & corpus humanum incolume conſeruat, præbens ei ſanitatem &c. Et ideo omnes artis huius apicem diligentes, ſtudijs conentur inſiſtere, & ex libris haurire veritatem, & non ex mendoſis, neque fabulis fictis &c.

quærentium, ſtultitiam & inanitatem perſequantur, ex animisque hominum & vſu abdicare & eijcere conentur. 2. Omnes neruos intendit, & huic curæ inprimis vacat, vt ſe Deo non ingratum (quem ſi dixeris omnia vitia dixeris) ſed gratiſſimum opere, prece, moribus, actionibus, miſericordia, eleemoſyna, alijsque pijs, Deo placentibus, ſeruitijs præſtat & exhibeat: Quæ huc ſpectant, cum innumera ſint, quilibet ipſe conſiderabit. 3. Ad ſeriam meditationem cœleſtium bonorum ſe accingit, hac occaſione, quod omnipotentiam & præſentiam Dei viui ex effectu operis Chymici, ſuæ cauſæ correſpondente, alijsq; circumſtantijs, præter aſſiduam verbi Diuini lectionem & repetitionem, ſenſibiliter intelligat & ſpeculetur: Atque ſic ex ijs, quæ ſunt ante oculos recordatur eius, quem non videt corporaliter nempe Deum, à quo hoc munere in ſui memoriam & honorem donatus eſt: Præſentaneam inſuper imaginem in hoc terreno ſpeculo, Tinctura Philoſophica, animaduertit cœleſtium, nempe Diuinæ Trinitatis, Reſurrectionis noſtrorum corporum, animæque in ea reuerſionem, & multorum aliorum, de quibus Philoſophi, vt Bonus Ferrar: & alij meminerunt: Dei quoque prouidentiam admirandam, qua ſibi electis ſuccurrit, agnoſcit, nec non quomodo illud arte producatur, quod toti mundo impoſſibile videtur. Quare ſacra namque ac Diuina hæc non Sophiſtarum ſed Philoſophorum ars atque ſcientia, male & perperam ab ignaris falſi damnata (ſiquidem inter omnes artes tam liberales quam illiberales ſeu mechanicas nulla tot impoſtoribus ſcateat vt hæc) merito ob admiranda quæ complectitur arcana veneranda eſt, & omnibus alijs ſcientijs terrenis anteferenda, à veris Medicis, qui ſpiritu Diuinæ ſapientiæ illuſtrati honeſto victu & amictu contenti & inſtructi (Impoſſibile enim eſt indigentem aut non liberum Philoſophari) Deum ad Salomonis Exemplum non pro opibus largiendis, ſed pro ſapientia impetranda (vt aperiatur illis Diuinæ cognitionis armarium) veneratione religioſa precantur: & qui felicitatem ſuam cœlo & Dei omnium bonorum largitoris ſaltem amore metiuntur: quos inſuper amor ſecretorum, & naturæ iuxta Diuinam gratiam promouet & ſtimulat ad perſcrutandum: & qui deſiderio ſcientiæ conſequendæ, abſque vana ſpe lucri aut inanis gloriæ affectatione nullum ſubire manuum laborem, honeſtum, diuturnum & poſſibilem in Dei timore recuſant: & tantis denique donis abſque malignitatis intentione

Fili, ſcito, quod iſtam ſcientiam habere non potes, quouſq; mentē tuam Deo purifices, & ſciat Deus te habere certū animum ac rectum, at tunc mundo Dominari te faciet.

Nostri quidem Antecessores huius magisterij nomina multiplicata & variata tradebant grauissimis sophisticis circumtecta, sed omnia tamen veridica & sæpius comprobata: quod totum egisse arbitrabantur propter stultorum insipientiam; vt dicta sua non intelligerent, nisi qui tali & tanto magisterio digni iudicarentur:

tione neglecto aridæ sitis humanæ fonte, humilime cum metu & tremore vti ad finem magistro naturæ debitum, laudē scilicet & honorē Dei, & suam proximique egeni vtilitatem constanti taciturnitate, sine superbia omnium hominum invidiam irritante cupiunt: His inquam deauratæ doctrinæ filijs (quorum Aurum est omnipotens Deus) maximum illud & omnibus diuitijs anteponendum bonum, propter hominum sanitatem merito, & iure inuestigandum est, relicta prouincia metallica illis, qui fame impia, & sitibundo insaturabiliq; ditescendi desiderio, æqui & iniqui neglecto discrimine, dies noctesq; horrende & corporis & animæ suæ periculo diuexantur. de his canit Propertius:

Aurum omnes victa iam pietate colunt.
Auro pulsa fides, Auro venalia iura,
Aurum Lex sequitur: Mox sine lege pudor.

Verum nullius rei auarum oportet esse Philosophum, præterquam sapientiæ, quæ est circa res Diuinas: Ideo verus Philosophus nunquā diuitias quæsiuit, nec appetijt, sed potius in naturæ Mysterijs delectatus est, siquidem adeptus, non vnius regni tantum, sed totius fere mundi valorem in crumena sua circumferre, & in Deo & cum Deo legitime ceu totius mundi Dominus omnia possidere possit, totique creaturæ in Dei timore & seruitio imperare. At donum istud, neque per iram, neque per vim intentatam, sed per altissimi inspirationem vel immediatam, vel per expertam Præceptoris sapientis in hac arte demonstrationem acquiritur ocularem. Hoc ita se habere extra omnem controuersiam, nemo non fatetur recte Philosophantium.

Morieni instructiones hæ sunt: Hæc enim res (inquit ad Calidem Ægypti Regem de arte inquirentem) quam iam diu quæsiuisti, per vim aut iram non accipitur, nec perpetratur: Accipitur enim per patientiam & humilitatem & amorem certum ac perfectissimum. Confert

Si quis ergo eorum dicta inuenerit, in illis diligenter studeat, donec ea recto modo intelligat. Non enim decet quenquam se ab hoc Magisterio retrahere, sed debet suam fidem & suam spem in Deo altissimo firmiter configere, & illum assidue hoc efflagitare, quatenus illud Diuinum & admirabile opus posit perficere. Verum hæc ars non inuenitur nisi per continuum studium & Philosophorum dictorum cognitionem, aut per fidelem scientem informationem.

Confert enim DEVS hanc diuinam & puram ſcientiam ſuis fidelibus & ſeruis, illis ſcilicet, quibus eam à primæua rerum natura conferre diſpoſuit, ſua mirabili fortitudine: Quæ cum alicui ex ſuis fidelibus collata fuerit, decet ipſum prius præuidere, cui poſtea eam committat & detegat: Nam hæc res nihil niſi donum altiſſimi poteſt, qui prout vult, & etiam, cui vult, ex ſuis ſeruis & fidelibus illud committit & demonſtrat: decet igitur omnipotenti DEO eſſe in omnibus humiles & omnino ſubiectos. Paulò poſt: *Omnipotens DEVS Dominus* omnium creator ex omnipotentia ſua homines creauit: Quoniam ipſi nequeunt eius ordinẽ tranſmutare, id eſt, nequeunt poſtponere ea, quæ ipſe præponit, aut præponere ea, quæ ipſe poſtponit. Nec eſt aliquid ſcire poſſibile illis, niſi per illius demonſtrationem, nec etiam aliquid conſequi poterunt, niſi ille eos conſequi illud præiudicauerit: Nec quicquam retinere valebunt, niſi per fortitudinem à ſummo Deo ſibi diuinitus collatum, ſed & (vnde magis eſt admirandum) animos ſuos etiam ipſi regere non poſſunt diutius, niſi vſque ad terminum, qui à DEO ſuper eos conſtitutus eſt: Præparat enim Deus Dominus ex ſeruis ſuis quos vult, & eligit (vide proœmium præfat. 2. in Baſil. chym.) vt hanc ſcientiam diuinam homini cælatam quærant, & quæſitam ſecum retineant. Hæc enim ſcientia eſt, quæ Dominum ſuum abſtrahit ab huius mundi miſeria, & ad ſcientiam bonorum futurorum reducit. Hæc diuinus magis quam humanus, aut potius Theologus quam Philoſophus Morienus Seræus. Quibus ſanè verbis nihil ad prouidentiam Dei omnipotentis demonſtrandam, accommodatius dici aut cogitari poteſt. Hortulanus ſuper epiſtolam Hermetis ait: Solus ille, qui ſcit facere lapidem Philoſophorum, intelligit verba eorum de lapide. Philoſophi enim hanc artem manifeſtè conati ſunt patefacere di-

Queadmodum enim bonus pater familias ſolet nonnihil ſibi reſeruare de opibus in filios diſtribuendis, vt inordinatè, vrgente neceſſitate, chariſsimo ſibi, aliquando ſuppetias ferre & ſuccurrere poſſit. Ita Pater cœleſtis, cuius ſemper inexhauſta manus, præter infinita alia dona, quæ ex nihilo creauit & per naturã indies exvberrimo Gazophylaico cœli & terræ producit & reducit, habet hoc peculiare, quo donat ſibi electos & probatos, non vt eo vtantur ad exercendã nequitiam, aut indulgendum omni vitiorum generi (alias ſcrutator cordium & renum hiſce non contuliſſet) ſed potius ad ſeruiendum Deo, maximo pietatis zelo, bonaq; circa pauperes miſerabileſque homines alioſque quoſcunque præſtanda opera. Ideo Morienus dicit, quod hæc ſcientia abſtrahat hominem ab huius mundi calamitate, & ad cognitionem aliorum bonorum, quæ poſt hanc vitam ſperanda ſunt, mentem eius reducit.

gnis & indignis abscondere: Et sic de virtute intentionis semper dixerunt vera, sed de virtute sermonis non, & dixerunt sic lapidē Philosophorum fieri ex ouo; quia in ouo tria sunt similia tribus, quæ integrant lapidem, &c. Rosarius Philosophorum dicit, Lapis noster est cōfectio ipsius magisterii, & assimilatur ordine creationi hominis: Nam primum est coitus, secundum conceptio, tertium prægnatio, quartum ortus, quintum sequitur nutrimentum: ô charissime, hæc verba Morienis intellige, & non errabis in veritate. Alius Philosophus dicit: In corporibus mineralibus, ad instar operis naturæ, conati sunt Alchymistæ, facere breui tempore, quod natura facit in annis mille: Vnde & docuerunt rē quandam facere, quæ corpora, super quibus proiicitur, transmutat: Hæc vocatur ab eis Elixir, & dicitur Lapis, non lapis; Lapis, quia teritur: non lapis, quia funditur. & currit in igne, absque euaporatione, sicut aurum: Nec est alia res, cui proprietas illa conuenit. Est autem huius rei prima & principalis substantia, cuius materia est vna, & de ea est vnum; & cum ea fit, neque aliquid sibi additur vel minuitur. Multiplicia quidem sunt eius radicis nomina, sed si ea, etiam supra dicta, recto ordine inspexeris, vnam eius radicem & substantiam & materiam inuenies. Hoc magisterium, ait Datin Philosophus, vnum habet nomen proprium, & hoc proprium sibi

Ingenium huius breuitatis suppletæ est aqualitas, & virtus terræ sulphureæ, cuius prim⁹ & principalis inuentor est Hermes Trismegist⁹ pater alchymistarum, &c.

Nutrix eius terra est, cū constet, in illa esse realiter virtutem lapidis integram, sed non integrabitur, nisi argētum viuum fuerit redactum in eandem: Et ideo subiungit, quod cum à terra ascendit in cœlum, & iterum descenderit in terram, tunc vim recipiet superiorum ac inferiorum, &c. Alii appellauerunt hanc terram Leonem viridē fortem in prælio; alii draconem deuorantem, congelantē vel mortificantem caudam suam, id est, suum argentū viuum: Alii appellauerunt illam locum desertum, quando populata est à suis spiritibus: Alij venenum, quia interficiens est; alij arborem, quia fructum est gerens: alij Hyle occultum, quia totius naturæ est fundamentum, & subiectum omnium Elemementorum. Lullius.

Alio loco dicit: Hæc autem est aqua vitæ, lac virginis, sanguis reincrudatus, menstruum dealbatum, nutrimentum infantis, cibus cordis, qua narium, venenum viuentium cibus mortuorum, & argentum viuum Philosophorum à fæculentia terrea per sublimationem depuratum. Paganus dicit, qui argentum viuum à corporibus extractum taliter commiscere nouerit, & corporibus amicari, sciet vnum ex secretis maximū, & viam principalem perfectionis: Nullus autem commiscere ipsum corporibus poterit sine cognitione huius magisterij: propterea Philosophi dicunt: Nemo vtetur ipso sine magisterio.

ſibi deputatur, ſic etiam vnam habet diſpoſitionem, atque etiam viam linearem, & hoc modo licet ſapientes eius nomina & ſua dicta mutarunt, tamen noluerunt, niſi rem vnam intelligere & vnam diſpoſitionem. Sapientes qui ante nos fuerunt, multas nominauerunt confectiones, & multa pondera, & multos colores, & ſic ſuper vulgus dicta ſua allegorizauerunt: neque tamen ſunt mentiti, ſed locuti ſunt, vt eis bonum videbatur, & vt ipſi ad inuicem intelligebant, vt etiam hoc alios lateret. Scias, inquit Roſar. Philoſoph. quod talis per Deum conſueuit eſſe modus Philoſophorum ſemper ſcilicet, quod in paſſu certiſſimo claudicare, & rem quaſi dictam quandoque per typos & figuram, & quandoque per verba metaphorica, & quandoque per falſam & alienam practicam occultare, & vbi ſe verum dixiſſe ſentiebant, ſe nunc ſimilitudinariè locutos fuiſſe dicebant. Vnde Geber dicit: Vbicunque apertè locuti ſumus, ibi nihil diximus, ſed vbi ſub ænigmate aliquid poſuimus & figuris, ibi veritatem occultauimus.

Auicenna dicit: Si aurum & argentum non viderem, dicerem, quod non eſt magiſterium; ſed quia video, ſcio magiſterium eſſe verum. Alio loco dicit: Aquila volans per aërem, & bufo gradiens per terram, eſt magiſterium. Idem: Res, cuius caput eſt rubeum, oculi nigri, & pedes albi, eſt magiſterium. Morienus ait de pretio materiæ Philoſophicæ: Sapientes diſpoſuerunt & dixerunt: Quod ſi hoc quod quæris in ſterquilinio inueneris, illud accipe: ſi vero in ſterquilinio non inueneris, tolle manum à marſupio. Omnis enim res, quæ magno emitur pretio, in huiuſmodi artificio mendax & inutilis reperitur. Nonnullus inter Philoſophos ſic ait: Omnis ſapientia mundi huius circa tria iſta verſatur, ſcilicet, circa adligamentum animæ corporalis cum anima corporali: & animæ ſpiritualis cum anima corporali, & ſpiritualis cum ſpirituali: ſed adligamẽtum animæ corporalis cum corporali propinquius eſt & facilius, quam ſpiritualis cum ſpirituali: de iſto enim tertio pauca ſcribere voluerunt ſapientes antiqui, dixerunt enim, nullum ad ipſius ſcientiam poſſe pertingere, niſi fuerit natura ſua diuina & ſpiritualis ſua natiuitas: Etenim poſtea dixerunt communiter ſapientes omnes antiqui ſine diuerſitate; Quod illud, quod eſt ſuperius, eſt ſicut illud, quod eſt inferius, & è con-

uerso: Et omne ſubtile eſt ex groſſis, & groſſuum ex ſubtili: ſub his ſanè ſubtilis inuentio chymica emicat, aſt myſtico habet opus iudicio.

Roſar. Philoſoph. adducit Salomon (cap. 7.) Hanc ſcientiam pro luce habere propoſuit, & omnem pulchritudinem & ſalutem. In cōparatione illius lapidis pretioſi non comparauit illum: Quoniam omne aurum tanquam arena exigua eſt, veluti lutum æſtimabitur argentum in conſpectu eius: melior enim eſt acquiſitio eius negotiatione argenti & auri puriſſimi: Fructus illius pretioſior eſt cunctis opibus huius mundi, & omnia, quæ in mundo deſiderantur, huic non valent comparari: Longitudo dierum, & ſanitas in dextera eius, in ſiniſtra vero eius gloria & diuitiæ infinitæ: Viæ eius operationes pulchræ & laudabiles, non deſpectæ, & ſemitæ eius moderatæ, & non feſtinæ, ſed cum laboris diuini inſtātia: Lignum vitæ eſt his, qui apprehendunt eam, & lumen indeficiens: Beati qui tenuerint eam, quia ſcientia DEI nunquam peribit, (teſte choro Philoſoph.) Qui hanc ſcientiam inuenerit, cibus eius legitimus erit & ſempiternus. Ex ſapientia itaque diuitias immenſas Salomon acquiſiuit, & quomodo teſtantur hiſtoriæ ſacræ. His omiſſis, vnam alteramque definitionem noſtræ materiæ ex libris Philoſophorum adducemus, quo propior nobis ad hoc magiſterium pateat ſcopus.

Thomas de Aquino inquit: Eſt autem materia lapidis aqua groſſa: Agens autem eſt calor aut frigus congelans illam aquam: Et credas pretioſiores eſſe lapides, qui procedunt ab animalibus quam alii. Ariſtoteles 3. Meteor. ad finem; Metallorum, inquit, pro-

Colloquiū duorū Philoſophorū: Quidnam tibi igitur totam Democriti Abderitæ ſapientiam breuiter reuelabimus, nihil intus in aditis relinquemus? Sed poſt: Tibi enim præſtantiora concredita ſunt, actu de cœlo Deum deducis, & euehis animam ac mentem, quæ in materia eſt, & applicas rei exemptæ à materia: Ego vero humi iaceo, ac naturæ contemplator ſum, nec dum retuli me ad rerum non adſpectabilium ſpeculationem: Quoniam nondum mihi acutius lumen factum eſt: Noſti igitur, quid faciemus, inquit, Mihi quidem terræ adita concredita ſunt; Tu verò illa cœleſtia es conſecutus: Impertiamus ergo inuicem res, quas habemus: Tu mihi egregia ſpectacula: Ego verò tibi naturales effectus: Sed viden' quid ego tibi fecerim: Cum enim auri fontes aperuerim, nec Atho concuſſi, nec Langeum commoui, nec venas quaſdam ſubterraneas recluſi, ſed lapides inter ſe conterens, & herbas quaſdam miſcens, ingenuè tibi ac vtiliter aurum valdè pretioſum elaboraui, &c. Hæc à Democrito prædicantur inter fontem magiſterij ſapientiſſ. & non impiè.

propinqua materia sunt sulphur & argentum viuum, sicut Alchymistæ dicunt, ita quod in locis lapidosis terræ per virtutem mineralem generatur sulphur & argentum viuum; Deinde ex ipsis generantur diuersa metalla, secundum diuersam commixtionem eorum: Vnde etiam ipsi Alchymistæ per veram artem Alchymię, sed tamen difficilem, propter occultas operationes virtutis cœlestis, quæ mineralis dicitur, quæ ex eo, quod sunt occultæ, à nobis imitari possunt per prædicta principia, vel per principiata ab ipsis, faciunt aliquando veram generationem metallorum. Porro quæst. 96. art. 2. ait: Quod si simpliciter adhibeantur res naturales ad aliquos effectus producendos, ad quos putantur naturalem habere virtutem, non est superstitiosum & illicitum iis rebus vel effectibus vti. Si autem (Thomas 2. lib. 2. part. quæst. 77. art. 2.) per Alchemiam fieret aurum, non esset illicitum pro vero vendere, quia nihil prohibet artem vti aliquibus naturalibus causis ad producendum veros & naturales effectus: sicut Augustinus dicit in lib. 3. de Trinit. cap. 8. quæ arte Dæmonum fiunt. Idem Aristot. princip. lib. 4. Meteor. ait, Præcipuus scopus Alchymistarum est, transmutare metalla, scilicet imperfecta, secundum veritatem & non sophisticè. Idem: Metalla transmutari possunt vnum in aliud, cum naturalia sint, & ipsorum materia eadem. Iohannes quoque Euangelista ab Auicenna primus inter Christianos Chemiæ peritus recensetur: Dict. 1. ad fin. cap. 7. de anima. Imò & à Vincentio monacho in seculo naturali, &c.

Sic lapis est vnus, vna Medicina, quæ secundum Philosophos dicitur Rebis, ex re bina, scilicet ex corpore, ex spiritu albo vel rubeo, in quo multi fatui errarunt. Item dicunt Philosophi, inueniri vbique, esse vilis pretii, in sterquilinio abscondi, Adamum secum portasse in paradiso, & volatilia ad nos detulisse, lapidem esse gratis datum, de eo sumendum, quantum cui lubet, nec alicuius hominis veniam petendam, esse nigrum nigrius nigro; Item igneæ est naturæ lapis cœlestis, quo vocatur Draco, & Basilicus, magnumque magni pretii Elixir: Item, nostrum magisterium, non est nisi masculus & fœmina, ipsorum coniunctio adueniente aqua parit coagulum & rubeam tincturam Physicam. Dicitur & est aqua cœlestis, siue potius diuina, (inquit Philosophus)

Rosinus ait: Ars Astronomiæ & Physices legentib. patens est; Ars verò nostra, non nisi à sapientibus sciri potest. Et ne stolidi & insipien-

phus) quam & Democritus & Mercurius Trismegistus nouere, modo Diuinam aquam, modo Scythicum laticem appellantes, modo pneuma, hoc est spiritum, ex ætheris natura & essentia rerum quinta: Vnde aurum poculentum & Philosophorum lapis constat: Hinc & arti datum nomen, Psammurgicen, & Mysticen, & Ammophysiam, & sacram maximam vocando, symbolum Mariæ, de qua apud authores. At totum arcanum dicit esse in scientia vasis Hermetis; quia illud sit diuinum, & de sapientia Domini gentibus occultatum; Et illi, qui illud ignorant, nesciunt regimen veritatis, propter vasis Hermetis ignorantiam. Alius Philosophus dicit: Sciant omnes artifices huius artis, species perfectas trnsmutari non posse, nec artifex transmutationem facere potest, nisi primo corpora reducere sciat in primam eorum materiam; Qualia si conuertere sciuerit artifex, tunc indiuidua eorũ de facili transmutare sciet operatione Philosophica in aliam formam, quã prius non habuerant. Alius dixit: Quod acciperem aurum viuum, & sublimarem duabus vicibus, vt facias viuum, infunde illud in sal, & mitte id in stercore humano, & maneat ibi per duos dies, & olla sit ferrea; & in hoc magisterio est sensus magnus. Anaxagoras ait: Sol noster est rubeus & ardens, qui coniunctus est animæ albæ & naturæ Lunæ, spiritus medio, quamuis totum sanè nihil

[sa]pientes natura ignorantes, legere tamen scietes a.b.c. ipsis attraherent & vsurparent: quamobrẽ cupientes hanc scientiam oportet intellectum valdè subtiliter & ingeniose acuere, sæpe & persepius, intus & extra, ante & retro voluere & reuoluere dicta sapientum. Non est enim sapientum stolide loqui, cum intellectus verborum ipsorum maximè literarum sono contrarietur; qui enim sonum verborum acceperit, & intellectum interiorem non habuerit, nihil sibi prodest, quoniam illi dicitur id quod scriptum est; Legere & non intelligere, est negligere.

Ne ergo innumeralitate nominum decipiaris, inquit Turba, mortuus cum viuit vsque: sed certo habe eum quid esse, cui nihil alienum accedit, neque infertur: Eius igitur socium inuestiga, & alienum nihil ei inferas, & sine homines multiplicare nomina, quæ nisi multiplicarentur, sapientiam nostram pueri riderent.

Alius sic: Super omne mirum, quod vno igne, & vno vase fit destillatio, sublimatio, mortificatio, calcinatio, rubificatio, fusio, &c.

Alius dicit: Sufficit lapidem in nostro vase semel ponere & claudere, quousque totum compleatur magisterium. Et alibi: Item, Lapis noster, vt dicunt Philosophi, fit ex vna re, & in vno vase, & verum dicunt.

Aristotel. Cum habueris aquam ex aere, aerem ex igne, ignem ex terra, tunc habebis plenam artem.

nihil aliud sit, præter argentum viuum Philosophorum. Geber; Iàm igitur, inquit, laudetur sublimis naturarum Deus benedictus & gloriosus, qui nobis omnium Medicinarum reuelauit seriem cum illius experientia, quam illius instigationis bonitate & nostri laboris instantia perquisiuimus, & oculo vidimus, & manu tetigimus complementum illius nostro magisterio indagatum. Alius Philosophus dicit: Ego veritatem dico, quod nihil aliud huius magisterii artifices in errores detrusit, nisi varietas, & eius nominũ multitudo. Sed si quis rectè cognouerit, quod hæc nomina non sunt, nisi colores in coniunctione apparentes, in huius magisterii via non deuiabit. Alius Philosophorum. Lapis noster est res, quam ignis non tetigit, à qua noster Mercurius surgit. Alius, sine corruptione generatio fieri non potest; vnde studeas in putrefactione. Idem: Habemus exemplum in ouo, quod putrescit primo, & tunc gignitur pullus, qui post totum corruptum est animal viuens. Primum regimen est Saturni, putrefacere & Soli imponere. Compositio verò fit ex quatuor noctibus. Belinus, scitote, quod pater meus Sol dedit mihi potestatem super omnem potentiam, & induit me vestimento gloriæ, & totus mundus me quærit, & currit post me: Ego enim sum maximus; iam sciuerunt virtu-

Lullius: quo frigefacto, inueniet artista infantem nostrũ rotundum, ad modum oui, quem extrahat & mundet, &c. Post ortum illius corporis incipit coadiuuari in medio in formæ rotunda ad modum cuiusdam rotundissimæ Lunæ, circulariter contentæ.

Alius: Fœtus extractus non nisi lacte nutritur & igne per se & paulatim, dum paruulus est, & quanto magis exuritur ossibus confortatis, in iuuentutem deducitur, in quam perueniens sibi sufficit.

Alius: Noster quidem Lato, quamuis primum sit rubeus, tamen est inutilis, &c. Si autem Laton cum sulphure comburatur. Item, quando autem Laton tam diu coquitur, &c.

Riplæus dicit: Annum insumimus antequam nostram calcem præparemus. Nam minori temporis spatio calx nostra confici non potest, fusionis capax cum colore, qui non euanescit.

Lullius: Et quando dimittit eam in speciali forma sulphuris, id est, pulueris subtilis, tunc ostendit, quod magnæ ignitionis est, nec propter hoc eum minus appretiari debes, sed fortius honorare, cum fieri possit ad simplicis ignitionis terminum per discretionem operatoris sapientis in doctrina, quam superius ars confert in substantia multiplicatiua.

virtutem meam & altitudinem; Ego enim vnicus ſum, & aſſimilor Patri meo, qui vnicus eſt, qui dedit mihi veritatem iſtam, ex gratia ſua, & homines quærunt à ſeruis meis fruſtra id, quod quæritur à me, & non peruenerunt ad id, niſi per me, & terra cum omnibus viribus ſuis me humiliare non poteſt.

Inter hos ait quidam: Hic eſt lapis, quem aſſimilant ſapientes artis lapidi Aquilæ. Eſt enim lapis Aquilæ lapis cognitus, & eſt lapis in eius ventre qui mouetur. Idem lapis, qui eſt in hoc opere neceſſarius, de animata re eſt; Hunc inuenies vbique in planitie, in montibus, & in aquis omnibus, habentque eum tàm diuites, quàm pauperes, eſtque ſimul viliſſimus, cariſſimus, ex carne & ſanguine, quam pretioſus omni cognoſcenti illum. Item, Lapis proiectus eſt in valles, & in montibus & in aëre habitat, & in flumine paſcitur, & in cacumine montium quieſcit, cuius mater Virgo eſt, & Pater non concubuit. Item, Lapis noſter quamuis ab hominibus & animalibus pedibus conteratur, tamen propter ſummam induſtriam hominis Geberi à ſapientibus adamatur. Item, Hic lapis eſt ſubtus te, ſupra te, erga te, & circa te. Alius, Hoc magiſterium ex vna primum radice procedit, quæ poſtmodum in plures expanditur, & iterum ad vnum reuertitur. Item, Lapillus autem dactili ex palma nutritur, & palma ex ſuo lapillo, ex cuius etiam radice plurimi ramuli concreſcunt, qui ſuum numerum multiplicent & augeant propter eam. Item, Noſter Lato, quamuis primum ſit rubeus, tamen eſt inutilis, ſed ſi poſt rubedinem in album vertatur, multum valebit: Et ſi Laton cum ſulphure comburatur, & mollities ſuper eum frequenter fundatur, eius natura de bono in melius auxilio Dei conuertetur. Alius inter ſapientes ait; Quod omnia harum rerum nomina & earum ſimilitudines, nulla alia de cauſa antiquis vocantur, neq; variantur, niſi vt vos intelligatis, quod huius rei principium ſuper ſuum finẽ teſtificatur, & ſuus finis ſuper ſuum principium. Alius, Omnis res nõ eſt niſi de eo, & cũ eo, & quod omnis tinctura à ſuo ſimili procedit. Alius, Immunditia eſt in hoc lapide, propter quã ipſum homines vilipendunt, & tenẽt quod non poſſint eam ſequeſtrare. Alius, quicunq; ignorat pondera, non laboret in noſtris libris, quia Philoſophi nil ſuarũ rerũ poſuerunt, nec aliud occultauerunt, niſi hęc.

Exem-

Exemplum ſcientiæ noſtræ, ſenex ſupra mortem, in eo ſunt naturæ coniunctæ cum complemento, terra, aqua, ignis eius & aer: Et omnia hæc in Saturno; cum eo aperiuntur portæ ſcientiarum, ſicut dicit Hermes, & præcedentes ſui primi. Gumen noſtrum coagulat lac noſtrum, & lac noſtrum diſſoluit gumen noſtrum, & poſt apparebit rubedo orientalis & rubedo ſanguinis; Terra noſtra vertit æs ſuum in argentum primum, & vltimo in aurum, inueteratur, & habebis ſcientiam, in qua pigritauerunt Arabes. Alius Philoſophus dicit; Albo plumbo cognito reliquum nihil aliud, quam opus mulierum & ludus puerorum.

Alius ex ſapientibus ait; Multas regiones & plurimas prouincias, nec non ciuitates & caſtella, cauſa ſcientiæ, quæ vocatur Alchymia, maximo labore perluſtraui, & apud literatos viros & ſapientes de ipſa arte inquiſiui, vt eam plenius inueſtigarem; Et cum ſcripta omnia perſcriberem, & in operibus ipſorum ſæpiſſimè perſudarem, non inueni tamen verum in his, quæ libri eorum affirmabant; Aſpexi ergo libros contradicentium & affirmantium, & inueni eos vacuos eſſe ab omni profectu, & ab omni bono alienos; Inueni enim multos prædiuites Canonicos, Phyſicos & illiteratos, qui pro eadem arte magnas fecerunt expenſas atq; labores, & tandem deficiebant; quoniam artem inueſtigare non valebant. Ego vero deſperaui quin facerem labores & expenſas infinitas, vigilans & de loco ad locum migrans omni tempore ac meditans, ſicut dicit Auicenna, ſi hæc res eſt, quomodo eſt? Et ſi non eſt, quomodo non eſt? tandem perſeueraui ſtudendo, meditando, laborando in operibus eiuſdem, quouſque quod quærebã, inueni, non ex mea ſcientia, ſed ex Spiritus ſancti gratia Vnde cum ſaperem & intelligerem, quod naturam ſuperaret, diligentius vigilare cœpi in decoctionibus & ſublimationibus, ſolutionibus & deſtillationibus, cerationibus & calcinationibus,

Albertus dicit libr. 3. capit. 1. de trãſmutatione horũ corporum metallicorum & mutatione vnius in aliud, non eſt Phyſici determinare, ſed artis, quæ eſt Alchymia. Eſt autem optimum genus huius inquiſitionis & certiſſimum, quia tũc per cauſam vnius cuiuſque rei propriã res cognoſcitur, & de accidentibus eius minimè dubitatur, nec eſt difficile cognoſcere eodem libr. cap. 2. Prima inquit metallorum materia eſt humidum vnctuoſum ſubtile, quod eſt incorporatum terreſtri ſubtili fortiter commixto, ita quod plurimum vtriuſq; non tantum cum plurimo vtriuſq; ſed etiam in plurimo vtriuſq;. Huic correſpondet alius dicens: Aurum non ex carnibus, oſſibus, pilis aut ligno, ſed ex ſola ſua materia proxima, in debitis locis, naturaliter prouenit; materia autem proxima eſt argentum viuum coagulatum à ſulphure.

atque coagulationibus Alchymiæ, & in multis aliis laboribus, donec inueni, esse possibilem transmutationem in Solem & Lunam, quod multo melius est omni naturali in omni examinatione & malleatione. Bernhardus ait; Amen dico tibi, quod nulla aqua naturali reductione speciem metallicam dissoluit, nisi illa quæ permanet eis in materia & forma, & quam metalla ipsa soluta possunt recongelare. Quod in aquis fortibus non contingit, sed potius est deturpatio compositi, vtpote, corporis dissoluendi; Nec corporibus pertinet aqua in solutionibus, quæ eis in congelationibus non permanet, & tandem Mercurius est huiusmodi, & non aquæ fortes, sed quam fatui existimant, aquã Mercurialem, lympidam & diaphanam. Alius dicit; Nouisti omnia mineralia, quæ in fodinis crescunt. Ex illis elige id, quod tuo proposito conuenit: hinc scias, vnam esse operationem simplicem, quæ reliquas, ne requirantur, excusat. Sumes autem patrem & matrem cum fratribus & sororibus, eosque in vno collocabis lecto, sic vt ora oribus, manus manibus, pedes pedibus iungantur; tum è vestigio morituri, ac postea cum gloria resurrecturi ac regnaturi erunt super omnem tribum suam. Hi sunt flores, qui inter tot carduos & tribulos absconduntur, quas luci exposuisse non abs re erit.

Alius Philosophus ait: Ego perlustraui multas regiones, vt certum quid de lapide Philosophorum agnoscerem, & quasi totum mundum ambiens, deceptores falsos inueni, & non Philosophos: Semper tamen studens & multipliciter dubitans veritatem inueni. Sed cum materiam agnoscerem ducenties erraui, antequã veram

Auicenna: Est sicut Sol magis valet, dũs fortitudinem suam vsque ad Saturnum, & deorsum vsq; ad Lunam, & ita studium est pretiosius omnibus aliis, & ideo quia omnes res cœlestes sunt mixtæ cum terrestribus, ita mittũt suam fortitudinem desursum, deorsum: Quia fortitudo terrenorũ fuit vt ascenderet superius, & fortitudo superius fuit, vt descenderet inferius. Et sicut Sol non potest fieri, quod Saturnus currat cum Sole in eodem signo; Ita non potest fieri, quod hoc magisterium non retrahat de plumbo aurum. Sed intellige, quod volumus dicere, postquam habes rationem, quod non potest fieri, quod non sit magisterium.

Basil. Valent. Ego Saturnus, Planetarum summus in firmamento protestor hisce præ vobis Dominis omnibus, me inter vos inutilissimum & vilissimum esse infirmi & corruptibilis corporis, nigri coloris, multarum afflictionum iniuriis in hac miseriarum valle obnoxium, attamen omnium vestrum probatorem, non enim permanentem habeo mansionem, atq; mecum mei similem rapio, cuius meæ miseriæ nulli causa imputanda est, nisi inconstanti Mercurio, qui mihi sua incuria & negligentia hoc malum influxit.

verãm materiam, operationem & practicam inuenissem. Huic respondet alius, inquiens; Absque labore nil præclarum acquiritur. Ita enim ordinatum in totius mundi œconomia à summo illo dispensatore; Panis, quo vita hominis carere nequit, per quot labores durissimos perficitur? Ita vinum, cereuisia, panni, metalla, & omnia homini pernecessaria, diuersis præparationibus non sine manuum labore conficiuntur. Eodem modo artifices Chymici nolunt, vt quis optato fruatur artis fine absque labore & exercitio multiplici præuio: sed nemo cogitet, quod hoc prauæ eorum voluntati imputandum sit, quasi aliter quidem possent, si vellent, artem docere, aut discipulos instruere, quod illis omnino impossibile est.

Alius dicit: Aurum commune non est aurum Philosophorum. Lapis enim ab auro venenosus vermis vocitatur, Mercurius vero cõmunis ab auro pro teste adducitur, quod nimirum ex auro & Mercurio totum fiat opus, sed à Lapide, vt volatilis & inutilis rei. Lapis affirmat alius, in sese esse aurum Philosophicum, & non in alio, seque dominum tincturæ verè à Philosophis dici, aurum autem omnes decipere, quotquot in eo laborent. Recipiamus ergo illam materiam, vnde erit aurum, & mediante artificio deducitur in verum fermentum Philosophorum. Alius Philosophus dicit: Ex perfecto sanè nihil fieri potest; quoniam rerum species perfectæ in sua natura non mutantur, sed potius corrumpuntur, &c. Alius ait; Hoc fili, noscas, quod nisi quis sciat ducere & prægnantem facere, & generare species, nil fit, nec aliquid peragitur. Si autem fecerit, maximæ dignitatis erit Eodem modo Maria. Matronifica inquit, gummi cum gummi vero matrimonio, & facilla sicut aquam currentem.

Alius ait: Omne habens calorem, habet vitam. Et propter hoc calx Alchymica dicitur habere vitam, quia illorum vitam imperfectam Philosophi studuerunt occidere, & vitam perpetuam reddere. Oportet autem eum sapienter occidere, & comburere; quia mors eam reuelabit. Conteramus autem eum post mortificationem sui primam cum eo, quo mortificatus de rebus adurentibus, vel peruiis facientibus peruium & exiccantibus, sicut est sal, alumen, atramentum, calx & aliæ res, quas habet similis ignis. Faciamus

ciamus ergo illud multoties, donec moriatur & mollificetur. Hinc Hermes: Mortuum vult viuificari, & ægrotū curari. Alius: 4. sunt elementa, ex vno fonte procedentia, eorum quædam alia ex iisdē conficiuntur. Et sunt ex his quædam quasi radices, & quædā quasi ex his compositæ, terra, aër; sed nostra aqua nostram terrā habet superantē, quæ est magna, lucida & pura. Nā de grossitie aquæ terra concreatur. Geber; Quantumcunq; lapis sit mūdatus per sublimationē, & eius adustio sit deleta per eius olei extractionē, & eius fuga sit destructa per eius fixionem, nihilominus nō funditur, nec ingreditur, nec permiscetur, sed vitrificatur. Si scis ignem, Mercurius tibi sufficit. Item frater Albertus: Ignis & Azoth tibi sufficiunt. Est autem hic ignis absq; flamma, at non sine luce; habetq; qualitates 4. elementorum, quæ diutissimè absque extinctione perdurant. Hic est ignis Chemiæ, quo res suas tractabiles faciunt. Hic est Philosophiæ occultus malleus, securis, & quod mirum, aqua, pluuia, & causa sine qua non. Philosophus is est, qui comburere scit aqua, & igne lauare. Hinc Dianæ balneum, & Iunonis corona aurea. Hermes & Aristoteles de Planetis aiunt; Sol pater eius est, Luna mater existit; ergo Luna mater & ager, in quo solare debet seminari semen, & sic non indigemus alio, ex quo lapis noster & Alchymia nostra fiat, quam Solis & Lunæ.

Alius infert; Sunt duo pisces in vno mari, fera nigra in sylua, ceruus & vnicornis in nemore, hi capiendi, irretiendi & vniendi sunt; sunt item duo Leones vtriusque sexus, Lupus & Canis. Item duæ aues. Hæ inimicæ mortales in amicitiam reducendæ, & perpetuo concordiæ vinculo colligandæ sunt. Alius; Huius artis duo sunt

Lulli⁹. Ignis naturalis, in quo est virtus actiua, non sit superatus per elementalem ignē. Et in operatione prima suæ corruptionis obseruare debes, quod ignis contra naturā superet calorē naturalem, innatum in mobili subiecto vnò gradu tantum, & non vltra illum numerum. Quia spiritus indiuiduus, qui est speciei conseruatiuus, desiderans similem generationem recto instincto suæ naturæ, corrumperetur per suæ destructionem essentiæ, & tunc amplius non haberet appetitum similem generationem faciendi. Quia natura exiret per corruptionem & destructionem, quæ contra naturam sunt, & terminum acciperet, & finem consummationis. Hinc Hermes c. 4. Et facite, inquit, quod fugiens non volet à non fugiente, & quod super ignem quiescat, licet sit ignis æstuans. Moneo, inquit mundus, in Turba, caueatis ne compositum fumiget & fugiat. Author. consil. Qui me miserulam offenderit, & à quiete mea dispersit, do plagam in faciem suam, per quam fugam capiam Per hoc tangit euitare excessum caloris.

ſunt lapides principaliores, albus & rubeus mirabiles naturæ: Albus in occaſu Solis incipit apparere ſuper facies aquarum, abſcondens ſe vſque ad mediam noctem, & poſtea vergit in profundum; Rubeus vero ex oppoſito operatur, quia incipit aſcendere ſuper

Lullr. Quædam elemēta ſunt, quæ indurant,

aquas *fixant & congelant, & quædam indurantur, fixantur, & congelantur. Et ſic eſt duplex conſideratio in arte, ſcilicet cōponere ex vna natura vnius metalli duos liquores contrarios in compoſitione vnum, qui virtutem habeat fixantem, congelantem, & indurantem; & alterum, qui ſit volatilis, infixus, & mollis. Iſte vero ſecundus liquor induratur, fixatur, & congelatur per primum: Ex quibus ambobus liquoribus reſultat vnus lapis congelatus, fixus & induratus, qui habet virtutem congelandi non congelatum, indurare molliſicum, & fixare infixum, & mollificare durum.*

Alius Philoſophus ait: Scitote, quod duodecim ſunt lapides Philoſophorum, in quibus ipſi poſuerunt omnia ſecreta ſua. Sed principaliter tantum ſunt tres, ſcilicet, animalis, vegetabilis, ac mineralis. Mineralis non indiget ſolutione vegetabili, & ex eo fit Medicina vniuerſalis. Vegetabilis non indiget niſi fermentatione ex minerali. Sed animalis indiget ſolutione ex vegetabili, & fermentatione ex minerali.

Alius. Niſi corpora vertantur in non corpora, nondum regula operis inuenta eſt, & hoc ideo, quia impoſſibile illam tenuiſſimam animam omnem in ſe tincturam habentem, à ſuo extrahi corpore, niſi prius diruatur, & in tenuem ſpiritum impalpabilemq; vertatur.

Alius. De omni re poteſt fieri cinis, & de illo cinere ſal, & de illo ſale aqua: Et de illa aqua Mercurius, & de illo Mercurio per diuerſas operationes fiat aurum ſiue Sol.

Alius dicit: Quatuor ſunt ignes neceſſarii in opere. Primus eſt ignis fimi, qui impinguat & nutrit ſuauiter. Secundus eſt calor Solis in canicularibus, hic decoquit, temperat, & facit compoſitionem rectam & perfectam. Tertius eſt carbonum, hic facit animam ſtillare, & calefaciendo alterat opus. Quartus eſt flamma, hic figit & rubificat.

Alius dicit, quando Philoſophi viderunt magiſterium ſolutum, tum ſalem amoniacum nuncuparunt, ſin putrefactum, dixerunt, lapis noſter eſt pellucidus, ſimplex, & inuenitur in ſtercoribus, quando verſus eſt in aquam, tum omnibus eſt obuiam, poſt nigredinem, ſi redditus eſt albus, tum arſenicum, & lac virginis dixerunt, ſi ad rubedinem peruenit, ſanguinem & ſulphur indigitarunt rubeum.

Alius inquit. Ignis fimi eſt agēs in opere digeſtionis lapidis noſtri. Nec valet ignis balnei Mariæ, quamuis etiam tēperatiſſimus, vnde Alchidius inquit: Igne coquere quē tibi oſtendā, ignis noſter eſt rē abſcondere, in equi humido ſtercore eſt ſapientum ignis humidus & obſcurus, & eſt calidus in ſecundo & humidus in primo gradu, cuius ignis propriatus eſt non deſtruere oleum. Materiam, ſed augmentare propter ſuam temperatam humiditatem. Solus enim ille calor æqualis & tēperat⁹, & talis eſt ſummè neceſſarius in generatione iſtius artis.

aquas in ortu Solis vsq; ad meridiem, & postea descendit in profundum. Alius Philosophus ait: Ego spiritualis sum, & in me latet sapientia abscondita, & qui me iunxerit filio vel fratri meo, viuet & gaudebit, habebitque sempiternum thesaurum, adeò vt si pasceret quotidie mille millia hominum, non indigeret. Rasis inquit: Dealba coruum tuum, si vis dealbare ipsum cum Nilo Ægypti albescit primo, tunc cum Persia in secretis, & cum hoc, & hoc apparebit rubedo, vt pauper in Eremo.

Paracelsus ait: Sublima vt electrum in albedinem exaltatæ Aquilæ conuertatur, quod paruo labore eo transfertur & transmutatur: Nullũ enim in veritate melius & totius Medicinæ fundamentum est, quam hoc electrum. Hæc Medicina est & vocatur benedicta à Deo, quæ non omnibus est reuelata. Hoc electrũ impone ouo Philosophico, sigillatim stet in Athanore, donec in medio isto mari insula conspiciatur, tandem fiat vt atramentum. Hoc atramentum est auis, volans noctu sine alis, quam primus ros cœlestis in nigredinem capitis coruini transmutauit, hæc caudam pauonis assumit, deinde pennas cygni acquirit, postremo rubedinem totius mundi accipit, quæ igneæ naturæ signum, cuius gratia omnia in microcosmo accidentia expellit, & emortua reuiuificat seu refocillat. Hæc præparatio iuxta sententiam Philosophorum in vno fit vase, vna fornace, vno igne &c. Nulla Medicina in terris huic est similis, in hoc te exerce, laudem enim & gloriam tibi pariet, & non eris putatiuus Medicus, sed sciens, proximumque tuum amare cogeris. Tale diuinum arcanum nemo absque consilio diuino percipere & intelligere potest, sicut & virtus eius ineffabilis est & infinita, in qua DEVS omnipotens cognoscitur. Scias autem circulum 7. sphærarum ter in tuo electro percurrere, &c. Idem ait: Transmutatio metallorum magnum secretum est in natura, & difficulter fieri potest multorum impedimentorum, & aduersitatum causa: Attamen non est contra naturam, neque contra Dei ordinationem, vt multi falsò loquuntur, vt verò minora metalla in Solem vel Lunam transmutentur, absque tinctura vel lapide Philosophorum illud fieri nequit. Idem, Affirmo autem in hoc minerali tres substantias & materias reperiri, nempe Mercurium, sulphur, & mineralem aquam, per quæ illud

à natura

à naturâ coagmentatum eſt, & per ſcientiam Spagyricam à ſucco proprio reſoluitur, quando nondum omnino maturuit in perfecto ſuo autumno, ſicut pyrum in arbore. Arbor pyrum abſcondit. Si verò cœleſtia aſtra & natura conueniunt, illa primum ſurculos emittit tempore Martii, poſtea gemmas protrudit, & his apertis exhibet florem, & ſic conſequenter vſque ad maturationem pyri arboris in autumno. Eadem etiam mineralium conditio eſt. Nam & ipſa ſimiliter ex viſcere terræ protruduntur, quod ſedulo notandum eſt Alchymiſtis, qui theſaurum theſaurorum venantur. Hinc inde balſamus verus & genuinus, balſamus cœleſtium aſtrorum, corpora nulla putreſcere ſinens, nec radicem agere permittens, lepram, podagram, hydropem curans, &c. Epitaphium ſanè Paracelſi multa & tanta hæc continet:

Conditur hic PHILIPPVS THEOPHRASTVS *inſignis* MEDICINÆ *Doctor, qui dira illa vulnera*, LEPRAM, PODAGRAM, HYDROPISIM, *aliaque inſanabilia corporis contagia, mirifica arte ſuſtulit, ac bona ſua in pauperes diſtribuenda collocandaque honorauit.* Anno 1541. die 24. Septembr. vitam cum morte mutauit.

PAX VIVIS, REQVIES ÆTERNA SEPVLTIS.

Multi ſanè ſunt, qui ignominioſè in ipſum inſurgunt, aſt in multis falsò, hique ſunt meri ignorantes veræ artis ac Medicinæ; ad noſtra. Hic ille alio loco dicit: Ars hæc eſt: Poſtquam cœlum aut Saturni ſphæram cum vita concurrere feceris ſuper terram, impone Planetas omnes, vel quem, aut quos volueris, Lunæ tamen portio ſit minima. Omnes currere permittas, donec cœlum Saturni penitus euanuerit: Manebunt omnes illi Planetæ mortui, cũ antiquis ſuis corruptibilibus corporibus, interim aliud recens perfectum, & incorruptibile corpus nacti. Illud enim corpus eſt ſpiritus cœli, denique rurſus illi Planetæ corpus & vitam accipiunt, & viuunt ſicut antea. Corpus hoc accipe de vita, & ex terra, quod ſerua: Eſt enim Sol & Luna. En artem habes omnino manifeſtam & integram: Si nondum intelligis eam, Naſutule, tum non Paracelſo, ſed tuæ ignorantiæ ac ſtoliditati imputabis. Idem: Quapropter dico, tantum roſei coloris à leone ſanguinem accipite, & ex aquila gluten: quæ poſtquam ſimul coniunxeritis, iuxta veterem coagulate proceſſum, & habebis tincturam Philoſo-

losophorum, quam infiniti quæsiuerunt, inueneruntque paucissimi: Velis nolis tu sophista, magisterium hoc est in ipsa natura, magnaleque Dei supra naturam, atque thesaurus miseriarum valle pretiosissimus. Alibi; Breuiorem viam habebis ad rubei Leonis thesaurum perueniendi, si concordiam Astronomiæ cum Alchimia didiceris, prout ea in Hermetis Apocalypsi demonstratur. Alio loco dicit: Est itaque tinctura Physicorum vniuersalis Medicina, morbos omnes instar ignis inuisibilis, quomodocunque illi denominentur, consumens. Dosis eius exigua est valdè, sed operatio potentissima. Per eam à me Paracelso, curata sanataque sunt Lepra, Lues Venerea, Hydropisis, Caducus, Colica, Gutta, similesque morbi: item Lupus, Cancer, Noli me tangere, Fistulæ, nec non genus omne morborum internorum, & certius quidem, quam credibile sit, cuius testimonium exhibebunt Germania, Gallia, Italia, Bohemia, Bolonia, &c. satis amplum. Hoc est catholicam Physicorum, propter quod vitam longam prosecuti sunt omnes Physici ad resistendum morbis, & per hoc vniuersale id maximè consecuti sunt & efficacissime, iuxta suum arbitrium tincturam Physicorum nominarunt. Quid enim in Medicina maius esse potest, quam eiusmodi corporis mundatio, per quam ab eo superfluitas omnis à radice prorsum tollitur, ac transmutatur? Sanato namque semine, perfecta sunt omnia. Sic excellentissimum viri Medici fundamentum erit, regeneratio naturæ, iuuentutisque restauratio. Ad istam regenerationem, vires atque virtutes Physicorum tincturæ mirabiliter inuentæ sunt, & vsq; ad tempus à Spagyris veris vsitatæ secreto, nec non absconditæ. Igitur Deus dat eam cui vult, nec sibi per vim extorquere sinit, sed solus vult in hoc honorem habere, cuius nomen sit benedictum in æternum, Amen.

Alius Philosophus sic infert de lapide: Mineralis est, æqualis est, continuus est, non vaporat, nisi nimium excitetur, de sulphure participat, aliunde sumitur, quam à materia, omnia diruit, soluit, & congregat, similiter & congelat & calcinat, & est artificialis ad inueniendum, est compendium sine sumptu aliquo, saltem paruo. Alius ait: *Tres facies, id est, spiritus vidi, ex vno patre natas, id est, vna progenie, quia ipsorum est vnum genus, quarum*

vna est

vna est in igne, altera in aëre, tertia in aqua. Alius: Est aqua vitæ triplex, quia est vnum, in quo sunt, scilicet aër, ignis & aqua, in qua est anima exorta, quam vocant aurum, & vocant eam aquam diuinam: quas scilicet facies, pater eorum coniunxit, pater, id est, genus vnum, quia homogenea sunt.

Auicenna sic: Semina non oportet metere, donec tempus messis aduenerit. Philosophi hunc lapidem nostrum vocauerunt Salamandram; Quia sicut Salamandra solo igne nutritur & viuit, id est, perficitur, ita & noster lapis. Lullius: Sulphur nostrum habet virtutem sigillandi & formandi simile sibi, & omne quod petitur, & non retinendi in se; & ideo dicimus, quod est pater & semen masculi; per ignorantiam cuius multi deciderunt Alchymistæ fatui, & non experti, credentes sine igne naturæ fixare amalgamata. Idem; Scias, quod nihil potest nasci, nisi ex fœmella & masculo, nec aliquod germen generari, nisi & calore & humiditate. Clangor ait: In summa sunt 7. decoctiones, scilicet quatuor ante viuificationem, id est, fermentationem, & postea tres, quæ designantur per septem assaturas, vt etiam dicit Philosophus: Æs nostrum corpus habet hydropicum, vt Naaman Syrus leprosum, propter quod quærit lauacrum regenerationis septies in Iordane, vt ab innatis passionibus & corruptionibus emendetur.

Flamellus: In duobus negotium hoc omne consistit, vt videlicet igne tuum sulphur penetratiuum efficias & attractiuum, quo matrem suam deuorare queat, & compleueris opus. Matrem infige ventri fœtus, quem antea peperit, tum demum sibi pater erit, ac filius ex duobus spiritus perfectus: postea tum fœtus matrem deuorat, patremque suum in vnico lacu suffocat, in quo simul flores, lac, fructus atque sanguis inueniuntur. Idem super matrem prægnantem seruum rubicundum æqualiter conde; matrē mortifica, manus eius ac pedes abscindens. Hinc Lullius: Oportet matrem, quæ prius generat filium, inhumari in ventre filii, & ab eo generari.

Alius dicit: Materia lapidis Philosophorum est aqua, & intelligitur de aqua illorum trium, vt probat Hortulanus. Nec debent esse plura nec pauciora; Et dicit, quod Sol est Masculus, Luna fœmina, & Mercurius sperma.

Alius Philoſophus ſic depingit lapidē Philoſophicum: Aurum loquitur & dicit: Maledicantur, qui nobiliſſimam meam formam vilipendunt: Ego ſum nobiliſſimum ens, & omnes influentiæ cœli in vnum conuenerunt ad meam generationem per mandata Dei potentis, & ego ſum opus naturæ perfectæ, & ſum natus ſine adulterio, & iſti phantaſtici & nouelli obcœcati me ſpurium & baſtardum vocant, & me ignorant. Ego verò ſum incorruptibilis, & filius Solis, & minima pars ſubſtantiæ meæ eſt totū meum continens, nec in me aliquid corruptibile reperiri poteſt; Et tamen iſti ex corruptibilibus me & ſubſtantiam meam volunt multiplicare; quomodo poſſunt ipſi creare filios mei ſimiles abſque conſenſu & conſilio meo, nequaquam fiet, quouſque ego ſemen meum igneum iactauero in ſanguine meo fluente, albo & igneo. Hinc cōcluditur, ignē quærere ignem, & neminem inuenire Philoſophorum magiſterium, niſi prius calleat ignis naturam in metallo concentratam.

Riplæus dicit: Quatuor ſunt ignium genera, quæ ſcire debes; Naturalis, innaturalis, & contra naturam, elementaliſque, qui accedit lignum. His ignibus vtimur & non pluribus: Ignis contra naturam debet excruciare corpora, ipſe eſt Draco, quemadmodum tibi dico violenter comburens, vt ignis inferni: Ignis naturæ

Alius Philoſophus inquit: Per ignem verò & calorem non intelligendus elementalis & exurens, quia iſte nullum viuens ex ſe generat; ſed naturæ, virtutis, ſapientiæ, quem Zoroaſter ἐμπυρεσίδην τοῦ κόσμου ψυχὴν καὶ πῦρ ζωηφόρον; Hermes Solem & animā vocat; Orpheus παντότροφον αἰθέρα; Anaxagoras, νοῦν καὶ φρόνησιν θεῖον; Heraclitus cum Philoſopho 2. Meteor. 2. vitam omniumq; cauſam & principium; Plato σπερματικὸν λόγον; Ariſtoteles θειότερον τῶν καλουμένων στοιχείων καὶ ἀνάλογον τῷ τῶν ἄστρων στοιχείῳ. Author definitionum Medicarum; & Cicero ex Zenone artificialem viá ad generationem tendentem, mouentemque efficaciter ex ſeipſo; Noſtri Mercurium Alcool, vim opimam lucis, &c. alij aliter.

Ita aquæ & humiditatis nomine non gelida illa & zelollacea; ſed cœleſtis, aerea, eſſenſificata, ſubſtantifica & primogenia venit, quam Thales rerum omnium radicem, matricem, & nutricem: Hermes Lunam; Eius diſcipuli ſalinam, virentem, mirabilem, non madefacientem manus, Azothicam, balneum Dianæ, fontinam, materiam primam, perlatam & cryſtallinam, chaos, ὄχημα καὶ αἰθερῶδες σῶμα τοῦ πλαστικοῦ λόγου, Naturæ penuarium, ex quo calor vitalis & ſpiritus tanquam è ſpermate prodeunt, vniuerſumque corpus irrorant & ſuſtentant, Hylech, aliiſq; id genus pluribus nuncuparunt.

naturæ eſt tertium menſtruum; Ille ignis naturalis ineſt cuiq; rei; Ignem occaſionatum vocamus innaturalem, vt calorem cinerum & balneorum ad putrefaciendum: Abſque his ignibus tu nihil perduxeris ad putrefactionem, vt poſſit ſeparari ſua materia, vt ſimul ſit proportionata ad nouam cõiunctionem. Fac igitur ignem intus in tuo vitro, qui comburat corpora efficacius, quam ignis elementalis. Hic Philoſophe ſi Paracelſum rectè intellexeris, & me in comparatione horum amborum Philoſophorum intelliges, ſin minus, aſinus & inſipidus es, ac deſine cauillari Philoſophos, quoniam nõ rectè intelligis dicterium Philoſophorum quod ſonat, ſimile gaudet ſuo ſimili, verè & genuinè tibi dico, vnus eſt ignis omnium, in nullo autem magis concentratus exiſtit, quam in filio Solis, qui Deum Trinum, vnum & ignem comburentem, ſimul ac naturam talem demonſtrat. Ego minimus inter Philoſophos, vixque dignus tali nomine, dico tibi ex Dei veritate, niſi aquam tranſmutare ſcias in ignem, & ignem in aquam, nihil quicquam verborum intelligis de Philoſophorum verbis. Dicimus autem cum Gebero, quod ſi quis non habuerit ſua completa organa, non poterit ad huius operis complementum peruenire per ſe, veluti ſi cœcus fuerit, vel extremis truncatus, quoniam non iuuatur à membris, quibus mediantibus ars hęc perficitur, tanquam naturæ miniſtrantibus: ſi verò fuerit artificis corpus debile & ægrotum, ſicut febrientium vel leproſorum corpora, quibus membra cadunt, & in extremis vitæ laborantium, & iam ætatis decrepitæ ſenum, ad artis complementum non petueniet. Item & cum Arnoldo dicimus: In ipſo ergo tria ſunt inquirenda, puta ſubtile ingenium artificis, opera manuum & arbitrium; quod quidem requirit diuitias, ſapientiam & libros. Similiter & Lullio: Et idcirco fili tibi dico, quod tria requiruntur, ſcilicet, ingenium ſubtile, naturale, non ſophiſticum, manuum operatio, & liberum arbitrium, & hoc requirit ſapientiam, diuitias & libros: Sapientiam ad ſc[illegible]endum facere; Diuitias ad habendam poteſtatem faciendi; Libros, ad int[illegible]ctum aperiendum diuerſum, qui eſt in multis gen[illegible]ibus. E[illegible]et etiam ipſum ſedulum operi vſque ad conſummat[illegible]nſiſtere, vt non opu[illegible]etruncatum dimittat; Qu[illegible]n proficuam ex ope[illegible] diminuto acqui-

 reret,

geret, sed potius desperationem & damnum. Porò ad Philosophos: Aitratus inquit: Qui veritatem vult assequi, capiat Solis humorem, & sputum Lunæ. Author Auroræ ait: Aliqui Philosophorum posuerunt, esse totum arcanum in eo, & vocauerunt ipsum diuersis nominibus propter naturæ suæ excellentiam; vt in libro Turbæ Philosophorum scribitur, quia quidam ipsum vocarunt à loco, vt gummi, sputum Lunæ, quidam à calore, vt sanguis. Pythagoras ait: Intelligendum vobis ô Turba, quod sulphur, & calx, & alumen, quod ex pomis & Kuhul, & sputum Lunæ, ac sputum combustibile, omnia illa scilicet nihil aliud esse, quam aquam sulphuris, & aquam ardentem. Anastratus dicit: Præter hæc dico, quod nihil est pretiosius arena maris rubea, & est sputum Lunæ, quod Solis lumini iungitur & congelatur. Belus quoque, Quidam sputum Lunæ, quidam cor Solis eandem aquam nominauerunt. Morienus: Sume fumum album, & Leonem viridem, & almagra rubeum, & immunditiam mortui. Item, Leo viridis est vitrum, almagra quoque est Laton. Rosarius, In primo habetur, in Leone nostro viridi vera materia; & cuius coloris sit & vocatur Adrop, Azot, aut Duenech viride. Riplæus, Nullum corpus immundum ingreditur excepto vno, quod vulgariter vocatur à Philosophis Leo viridis; Epistola Solis; Beatus, qui cogitat in eloquio meo, nec dignitas mea ipsi negabitur, nec vilescit per carnem infirmatus Leo. Senior; Dixit ergo Marchos matri suæ, quomodo venaris Leonem? & admirata est mater eius, & dixit: Ego respicio in eum, cum autem apportauero illum super ignem, facit odorem, quem diligit Leo; cum vero Leo odorat lapidem illũ, venit velox, vt intret thalamũ illum vitreum, &c. Et hic lapis, quem diligit Leo, est fœmina, &c. Item, Leo, id est Sol inferius, vilescit per carnem; hinc est metaphora; sicut Leo fortis & rex animalium vilescit per infirmam carnem suam, die enim quarto in quartum, quartanam naturaliter patitur. Ita Leo natura per carnem suam sibi contemperaneam Lunarem vilescit & eclipsatur. Theodor. ait; Est quædam substantia procedens ex minera sua, & infra ipsam magis propinqua natura metallorum, quæ Calchantis & Azot vitreus ab aliquibus nominatur, quæ est terra & minera metallorum, & alio nomine vocatur Vrisius, lucens & album, in occulto rubeum, nigrum & viride publicè, habet colorem

rem

rem lacertæ venenoſæ, immediatè generatus ex argento viuo, materia dicta, impрægnata ex dicto vapore calido & ſicco ſulphureo in ſua reſolutione congelata in lacertam, ex quo eſt forma & ſpecies ſpiritus fœtentis in mixtione, cuius & calor mineralis multiplicatus, qui eſt vitæ metalli. Alius Philoſophus ait, Fili, vade ad montes Indiæ, & ad ſuas cauernas, & accipe ex eis lapides honoratos. Roſinus: Rebis naſcitur in duobus montibus. Idem, Dant Rebis montes, Dracones, terraque fontes. Raſis, Contemplare altiſſima montana, quæ ſunt à dextris & à ſiniſtris, ac aſcende illuc, ibi lapis noſter inuenitur, & in alio monte, qui fert omne genus pigmentorum, & ſpiritus, vel ſpecies ibi ſimiliter eſt. Alius, Conſcendite alta montana arboribus conſita, quia ibi lapis noſter inuenitur, & abſconditus eſt. Hermes, Recipe lapidem nigrum, lapidem ab Montanis Indiæ, quod eſt intus, mitte foras, & quod foras eſt, mitte intus: Maria Moxſis ſoror, Accipe herbam albam, claram, honoratam, creſcentem ſuper monticulis. Auicenna, Inuenimus ſcriptum in libr. Ariſtotelis, quem fecit de lapidibus, vbi dicit; Duo lapides iacēt in ſtercore vnus fœtens, & alius benè odoratus parum appretiati in cauſis gentium, ſi ſcirent gentes eorum valetudines, tenerēt eos honorificè, ſed quia neſciunt eorum valetudinem, deſpiciunt & dimittunt eos ſuper ſtercora in locis fœtentibus, & qui cōiunget eos, ibi eſt magiſterium. Gratianus, Et ſi hoc in ſtercore inueneris quod tibi placet vel expedit, nihilominus tolle. Merculinus, Eſt lapis occultus, & in imo fonte ſepultus, vilis & eiectus fimo vel ſtercore tectus. Arnoldus, Venditur palam, minimo pretio. Bernhardus, Verſatur ob oculos toti mundo, nemo tamen cognouit eorum, qui ſunt in mundo. Roſarius, Et ſi vero nomine nuncuparem, inſipientes eum eſſe non crederent. Alius, Ante confectionem nimis eſt grauis & fœtidus, & poſt confectionem eſt eius odor bonus, iuxta hoc quod ſapiens dicit: Iſta quidem aqua è corpore mortuo & iam inanimato tollit odorem: Nam & eius odor eſt malus, & odori ſepulchrorum aſſimilatur. Alius, Et eſt lapis vilis, niger & fœtens non emptus pretio. Senior, Duæ aues ſunt homogeneæ, id eſt, vnius naturæ, & ſunt lapis ſapientum, maſculus eſt, ſine alis, id eſt, non poteſt volare, quia de ſe ignis non poteſt ipſum corrumpere, nec exhalare in igne, vel nullum ſalium, vel ſpirituum aut aluminum,

 niſi

nisi Aquila nostra dicta; Auis verò alata est fœmina, quæ cum corporibus corrumpentibus consumitur. Alius, Ideo tali aqua, fixamus auiculas in aëre volantes, virtute lapidis nostri. Alius ait, Nihil aliud curate, nisi quomodo duo argenta viua, scilicet fixum in ære, & volatile fugiens in Mercurio. Alius, Quod hoc sulphur, id est, argentum viuum consueuit fugere, & sublimatur, sicut vapor: Oportet enim alio argento viuo sui generis, id est, æris retinere & fugam cohibere, quod si cum albo vel rubeo sulphure sui generis non misceatur, id est, auro vel argento, procul dubio fugiet. Alius, Dico vobis veraciter, non est tinctura Veneris, nisi in ære nostro. Lullius Theodor. Fili, accipe de nostro aëre, & de terra modicũ, & perfora latus eius acuta lancea tota calida, & videbis à ventre tuo exire tantum de cholera nigra & combusta, quod habebit potentiam intoxicandi, & impotionandi totum mundum. Et natura huius rubei capitis est vna substantia multum subtilis & leuissima, & in complexione multum calida, & sicca, & acuta. Basilius, Et pro memoria hoc dico, quod si Paris nobilem Helenam absq; interpellatione tueri possit, ne generosa ciuitas Troia à Græcis amplius deleatur, & Priamus cum Menelao hinc tristitia afficiantur, tum Hector & Achilles concordes fient ad impetrandum regium sanguinem absq; bello, & possidendum Monarchiam cum nepotibus & posteris omnibus amplificãdo eorum ditiones cum magnis diuitiis. Rosar. Hoc quidem maximum est nostrum arcanum, quod inuidi Magnesiam appellarunt propter arcanum ipsum: Diligenter igitur ipsam Magnesiam in suo vase coquite, quousque totum coaguletur, & seipsum contineat. Alius, Magnesia dealbata non sinit corpora frangi, nec vmbram Veneris induci. Idem, Quæ Magnesia nisi totum compositum? Item, Magnesiæ pulcra vide, mirareq; quomodo per vnum multitudinem infert. Derdaris, Præterea scitote, quod æris corpus Magnesia regitur. Mosius, Argentum viuum cambar, est Magnesia. Pythagoras, Non igitur oportet vos illam dimittere Magnesiam absque argento viuo. Cum enim componuntur, fortissima est compositio, quæ vna est decem. Et sciendum, quod nihil aliud huius artis scientia, quam vapor & aquæ sublimatio, argenti viui Magnesiæque corpori coniunctio. Alius Philosophus, Sol est masculus,

Luna

Luna fœmina, & Mercurius sperma, eaque tria vocat aquam illorum trium; sed vt fiat generatio & conceptio, oportet vt masculus coniungatur fœminæ, & vltra hoc requiritur semen.

Theodorus: Coque æqualiter opus tuum cũ residentia, constantia, existentia, atque compone istud

Alius, Nihil est quod à Latone suam obscuritatem vel suum possit auferre colorem; sed Azoc est quasi eius tegmentum, primum videlicet, quando decoquitur; nam & eum colorat, & album reddit, aciterum dominatur Laton Azoc, & eum rubeum reddit. Alius, Quod Azoc nequit substantialiter Latoni suum auferre

secundum compositionem illorum, de quibus vult componi, scilicet Sol, & Luna, & Mercurius noster. Et scitote, inquit alius, quod eadem sunt quæ albant & rubificant intrinsecus & extrinsecus, scilicet, Sol, Luna, Mercurius: quæ tria dissoluta & fermentata appellat argentum viuum dicens, argentum viuum habet in se corpus, spiritum & animam. Idem, vtraque Medicina incipitur cum Sole & Luna; sed ad rubeum sit fermentum cum Sole, ad album c Luna: Sol capitur dupliciter; vno modo pro aqua Solis, alio modo pro corpore Solis: quia aqua Solis, inquit, est volatilis, & corpus eius fixum, & econuerso de Luna.

Hortulan⁹: Hic per superius intelligitur dignius, & per inferius indignius, vt sciliet fiat vnũ ex illis trib⁹, vel ex Sole & Luna fiat vna res, cuius partes sunt æquales, & appellatur hæc coniunctio sublimatio Philosophorũ: & dicitur sublimatio, exaltatio, siue dignificatio, quia Sol dignificatur & Mercurius. Nã cum facta est vnio, in tãta dignitate est Luna, sicut Sol & Mercurius. Et amplius notifico, inqᵗ Rosar. quod Draco nõ moritur, nisi cum fratre & sorore sua interficiatur, & nõ per vnum tantum, sed per duos simul. Frater est Sol, soror est Luna.

De Dracone Theophilus in Turba: Simili modo, illa mulier fugiens generos, quibus per se, quamuis irata domestica sit, vt non dedignetur se superari, vt eius coniux suum habeat decorem, qui furibundus eam diligit, ac iugiter pugnat cum ea, donec suos concubitus cum ea peragat; & Deus pro voluntate filios multiplicat, cuius porro decor igne consumitur. Termino enim finito, reuertitur ad eam. Dico etiam vobis, quod Draco ille nunquam moritur: Tamen illam mulierem suos interficientem coniuges Philosophi neci dederunt. Illius enim mulieris venter plenus est veneno. Fodiatur igitur sepulchrum Draconi, illicque sepeliatur mulier cum eo, qui illi mulieri fortiter iunctus, quanto magis eam nectit, & voluitur circa eam, tanto magis corpus eius in mulieris artubus mixtum, ad mortẽ declinat, & totus vertitur in sanguinẽ: quod cum vident Philosophi in sanguinem versum, ponunt eum ad Solem, quousq; lenitudo consumatur, sanguisq; arescat: Et tunc apparet venenũ, & occultũ manifestatur. In allegoriis, Sume taurũ cũ carne & sanguine, cornibus, pedũq; calciamentis, & verte eum in aquã, & cũ sanguine misce, totũq; trahe, postea assa, donec rubescat.

Hermes c. 4. Volens dominari, artẽq; custodire, iunge bubæ aquæ, filiũ, qui est Iupiter, quod est occultum arcanum. Ex homine non fit, nisi quod ei simile est, vt ex Tauro idem.

auferre colorem, vel eum mutare, nisi quantum ad visum, sed Latonem ab Azoc suam auferre substantialem albedinem, quoniam inest ei mirabilis fortitudo, quæ super omnes colores apparet. Alius: Quando lapis noster creabitur, fac eum nasci de ventre matris suæ, nec amodo aliud ponas; Quia secum defert virtutem ventris matris suæ, scilicet illam naturam sulphuream, quæ omne argentum viuum congelat. Arnoldus, Cum verò peperit filium, inquit, nutrias eum, quousque possit tolerare omnem ignem: Hinc Lullius, Fili, impraegna igitur corpus ab igne, & multiplica suam combustionem, & fortem habebis tincturam. Idem, Facigitur dealbari terram tuam, & nutri eam, si vis, quod filius patris subueniat tibi in necessitatibus. Et, Humiditas metallorum fixa est & permanens in igne. Ideo tali aqua fixamus auiculas in aëre volantes virtute lapidis nostri, qui de ipsorum substantia propria creatus est: vti & supra est dictum. Alius dicit, Aurum cum auro miscetur, & ex vtroque filius noster nascitur in aëre. Riplæus, ne nimium studeas perflandis carbonibus. Rosar. Conceptio & dispensatio fit in putredine in fundo vasis, & generatio generatorum fit in aëre, scilicet in capite rasis, id est, alembici senior. sicut videmus Solem habentem duos radios super cinere mortuo pluentes, & reuiuiscit, quod fuerat morti deditum, sicut mortuus post inopiam magnam. Hæc est soror, & hic est frater eius, per indurauerunt & desponsauerunt subtilitate præparationis. Sed postquam facta est conceptio, volare fecerunt, & fuerunt in domibus montium. Idem, & hinc Regem, quem nominauimus, exponam tibi per illum genitum, quem memorauerunt, qui gignitur in aëre, & fuit conceptus eius in terra vel inferius. Alius, Certum autem tempus est, quod ipsa (Diana) habet ad impraegnandum, pariendum, & nutriendum, ac operandum. Cum vero peperit filium (Perseum) nutrias eum, quousque possit tolerare omnem ignem, & tunc poteris facere proiectionem de ipso. Alius dicit: ô pisces, pisces, nō est hæc aqua, in qua vos natetis, quibus magis ille & Cithærone, quam Helicone liquor sapit. Alius, In isto liquore rectificatur magnus Draco, & proiicitur à magno deserto Arabiæ, quia immediatè suffocaretur præ siti, & periret in mari mortuo, &c. verte ergo ipsum, & mitte in regnum Æthiopiæ, vnde aliter

natiuus

natiuus est. Agmon ait, Imberbis est, & est quoque barbatissimus; Implumis, non volans, plumis quoque præditus est & volans, & si aquam ipsum dixeris, verum dicis, si aquam negas, non falso negasti. Alius ait, Bimater est, nam noster filius habet duos patres & duas matres, & quia charè nutritus est in igne, ideo nunquam moritur.

Belgus ait: Accipe illam arborem albam, ædifica ei domum rotundam, tenebrosam, & rore circumdatam, & impone ei magnæ ætatis hominem centum annorum, & claude domũ, ne ventus aut puluis ad eos perueniat; deinde dimitte eos in sua domo 80. diebus; Dico vobis in veritate, quod senex ille non cessat comedere de fructu arboris illius, donec iuuenis fiat: O quam miranda natura, quæ illius senis animam in corpus iuuenile transformauit, & pater filius factus est: Benedictus sit DEVS CREATOR OMNIVM OPTIMVS. Alius inquit, Fuerũt qui res gestas corporũ chemicorũ mutationes & aureum vellus deniq; post tot labores captum, lapidem vocatum Philosophorum esse arbitrentur, qui fit denique post tot corporum eorum mutationes. Basilius, Nam geminus ventus venire debet, Vulturnus dictus, ac deinde simplex notus appellatus, qui ab oriente & meridie impetuosè spirabunt, quorum motione cessante ita vt ex äëre facta sit aqua, audacter confides, quod ex spirituali corpore fiet. Alii dicunt, De his tribus rebus fili, magnum Draconem extrahes, qui est initium radicale, & principale firmæ alterationis; Idem & hac ratione allegoricè oportet dicere, quod magnus Draco est de 4. elementis, &c. Et, In isto liquore rectificatur magnus Draco. Idem, Et in omnibus habitat Draco, scilicet ignis, in quo est lapis noster aerius, hæc proprietas est in omnibus mundi compositis. Et, In menstruali fœtenti ignis contra naturam est, qui totum lapidem nostrum in quendam Draconem transmutat, fortem, gutturosum, qui ingrossat & imprægnat matrem suam. Alius, Quia ars semper indiget calce, id est, sua terra propria, in qua virtus mineralis posita est, maximè ad Mercurium indurandum. Huic Astratus respondet: postea ponatur in locum suum, & iterum coquatur, donec lapilli in siccum vertantur; postea coquatur igne fortiori, quousque lapis durior fiat, confringatur, ac in cine-

rem conuertatur; ô quam pretiosus est cinis ille. Aziratus; Illum coquite continuè igne priore fortiore, & diruetur, confringeturque, ac in cinerem vertetur: ô quam pretiosus est cinis iste scientiæ filiis, & quam pretiosum est, quod ex eo fit. Riplæus, Exicca terram, donec illa sitiat calcinando, alioquin in vanum laboras. Idem, ea terra est fixa, vt possit perpeti omnem violentiam; pars altera spiritualis est; sed omnia illa in vnam rem debent conuerti. Mirandulanus, Sic, inquam, nonnulli interpretantur Atrei nuncupandum agrum, arietemve, vt descriptam auri faciendi potestatem lectoribus insinuent. Nam Atrei & Pelopis opes ex metallis fuisse, scriptum reliquit Callisthenes, Olynthius, Aristotelis & discipulus & consanguineus. Idem, Nec defuêre qui Tantali quoque diuitias tulerint acceptas chemicæ compositioni descriptæ in pellibus agni, Vnde sit & Pelopis filii, & Pelopidarum regnum longè lateq; propagatum, vt hinc absonum visum non sit, quæsisse Thyestem natu minorem Pelopis agnum, hoc est, in agni pelle faciendi auri compositionem exaratam, quam in arcanis habuerit natu maior Atreus, extorseritque Thyestes ab vxore fratris cognitæ stupro, ex quo & odia & cruentissimæ cœnæ Tragœdiæ. Meminerunt huius rei quanquam obscuro velamento & antiquissimi Poëtæ, & Cicero, Seneca, & Papirus. Cerus in Turba ait: Regite ipsum coquendo, donec crocus fiat excellentissimus. Ardarius: Et ecce apparebit vobis lapis Tyrius; Borates; Terite aqua sua, donec crocus fiat in colore aureo similis. Bonellus in Turba; Ista natura, cui humiditas adempta est, cum per noctes dimittitur, mortuo similis videtur, & tũ illa natura igne indiget, quousq; corpus & illius spiritus in terrã vertantur, & tunc fit puluis mortuo similis in suo tumulo. His peractis, reddit ei Deus spiritum & animam, & omni infirmitate ablata, confortata est natura nostra & emendata. Oportet igitur illam rem comburere absque timore, donec cinis fiat, qui cinis aptus sit recipere spiritum, animam & tincturam infusam: Inspicite filii doctrinæ, qualiter pictores nequeunt suis coloribus pingere, quousque eos in cineres vertant & puluerisent: similiter & Philosophi suis ægrotis sæpe nequeunt Medicinas componere, nisi fractas & puluerisatas: Quod si ipsum cinerem rexeritis subtiliter, multa ab eo procedẽt, eo quod

Philosophus antiquus: Complexio eius temperata & natura directa in caliditate, frigiditate, humiditate & siccitate, nec in eo aliquid superfluum nec dimi-

eo quod æs, vt homo, corpus habet & spiritum. Alius dicit: Tinctura fit à natura volantium, & illud quod firmat & fixat ipsum spiritum, est fixum, & perpetuum, & incremabile, & nominatur sulphur Philosophorum, vel cinis extractus à cinere, vt Senior dicit: Quod fixum est, figit res fugitiuas. Idem, Terra fixat, aqua dealbat, aër penetrat, ignis colorat; Item: Terra ibidem relinquitur vt alia tria elementa in ea valeant radicari; si ipsa non esset, elementa fundamentum non haberent superædificandum domum nouam thesaurariam. Gratianus: Ignis in aëre fit lux; ex osse fit calx; intendit exsiccationem illius humidi splendentis, vt vertatur in cinerem, de quo dicit Aziratus, & quam pretiosus est cinis iste: Aer in ouo fit spiritus. Alexander ex Persia scribit, Lupum & Canem in hac Argilla esse educatos, tamē à Philosopho nobis indicatur, vtrumque vnam habere originem, Lupum scilicet ab oriente prouenire, Canem vero ab occidēte ortum habere: de quo & supra: Iste momordit illum, & iste momordit istum, & fiunt rabidi ambo, & interficiunt se ad inuicem, donec fiat ex eis toxicum & theriaca. Alius, Venite filii sapientum, & nunc gaudebimus & delectemur simul, quia mors consumpta est, & filius noster iam regnat, ac rubeo ornamento ac carne indutus est. Et, Fili mi, ante omnia moneo te Deum timere, in quo est nisus tuæ dispositionis. Lullius: Oportet enim matrem, quæ prius generat filium, inhumare in ventre filii, & ab eo generari. Item, Super matrem prægnantem seruum rubicundum æqualiter conde. Coniunge ergo seruum nostrum sorori suæ odoriferæ, & inter se filium gignent, qui non assimilabitur parentibus. Alius: Me igitur & filio

diminutum inuenies, aerem nutrire ignem, sicut aqua terram, sige terrā & aquā: Quoniam si aquam benè occidisti, etiam elemēta occidisti, & mortua sunt.

Alius: Quæ nostra mortificat, illuminat, mōtificat, & viuificat, & apparere facit colores nigros, primo in mortificatione corporis, dū in terram conuertitur, & post medium apparent multi colores, & varii ante dealbationem, quorum omnium finis albedo, in commixtionem verò aqua & corpus fermenti præparati corporis infiniti colores apparent, & sic apparet, quod vnum magisterium est, ex vno & cum vno, & sic ex quatuor, & ex tribus vnum. Item dealbatio est operis initium, & totius firmamentum, nec deinde in diuersos colores variatur, præterquā in rubeum, in quo est vltimus finis.

Alius inquit: Artifex nostri operis primo debet lapidem soluere, deinde coagulare, quoniam opus nostrum nil aliud est, quam facere perfectam solutionem & coagulationem albi. Nisi mutetur terra in aquam, nullatenus peruenitur ad perfectionem albi. Hæc ambo, scilicet solutio corporis & coagulatio spiritus erunt in vna operatione, & non fit vnū absq; altero. Dissoluere corpus, & coagulare spiritus, est op⁹ maturare.

lio meo coniuncto, nil melius aut venerabilius in mundo fieri potest. Idem, Me igitur meæ matri & suo pectori iunge; Quia suam substantiam facio continere: Noli ergo alienum nobis introducere, nec ab opere cessare. Nam omnis natura cum sua adunatur socia, & per eam perficitur; Mater me genuit, & per me gignitur ipsa; Ipsa enim primo dominabatur mihi; De cætero autem dominabor illi, quia persequutor matris meæ factus sum; priusquam ab ipsa accepi volatum; Ipsa tamen meliori, quo potest modo, sicut mater pia vouet & nutrit filium, quem genuit, donec ad statum peruenero perfectum. Idem, Liga ergo mulieris lactantis manus, vt non fugiat Gabricum, id est, virum, apponite sibi filium, quem genuit, vt lactet eum; quoniam cum mulier mortua fuerit, erit bufo grossus de lacte. Flamellus, Tum fœtus matrem deuorat patremque suum. Et, Matrem infige ventri sui fœtus, quem antea peperit, tum demum sibi pater erit, ac filius ex duobus spiritus perfectus: Coniunge ergo seruum nostrum sorori suæ odoriferæ, & inter se filium gignent, qui non assimilabitur parentibus. Alius Philosophus, Dicitur Iuno Saturni & Opis filia, Iouisq; soror & coniunx, & ante Iouem nata eodem partu, Reginaque esse Deorum & diuitiarum Dea, partubus & matrimoniis præfecta, quæ nihil est aliud, quam aqua Mercurii, quæ Iuno nominatur: Saturni ea de causa est filia, quod ab eo & eius terra destillat ac manat: Hæc terra dat opes siue aurum chemicum, quod vna destillet Iuno & Iupiter, siue aqua Mercurii, & sal in vna parte vasculi vitrei, ac in vase relictus: Cum verò prius effluat aqua Mercurii è vasculo, nascitur Iuno ante Iouem. Alius, Rem vilem accipias, ac eam facias suos amplexari parentes, quousq; penitus crepent, & sint veluti mortui. Ibidem, Argentum viuum est causa mortis suæ, quia ipsummet se ipsum interficit, & postea occidit patrem & matrem suos, & extrahit eis animas à corporibus, & epotat omnes ipsorum humiditates. Arnoldus inquit: Quis ergo *faciet* talem aquam? Certè dico, quod ille, qui scit facere vitrum: *Hæc* enim materia nihil aliud est, quam de se ipsa vult sibi adiungi; Nam omnia, quibus indiget, in se habet. Rasis, Coopertorium equi pallium nostrum album, & equus noster Leo fortis sub pallio coopertus. Bonellus: Propterea illa natura, cui humiditas ad-

empta

empta est, cum per noctes dimittitur, mortuo similis videtur, & tum illa natura igne indiget, quousque corpus & illius spiritus in terram vertuntur, & tunc fit puluis mortuo similis in tumulo; His peractis reddit Deus spiritum & animam, & omni infirmitate ablata confortata est natura nostra & emendata. Oportet igitur illam rem comburere absque timore, donec fiat cinis; qui cinis aptus sit recipere spiritum, animam & tincturam infusam. Alius dicit: Granum fixum est velut pomum, & Mercurius arbor; Non est igitur separandus ab arbore fructus, quia non potest aliunde nutrimentum accipere. Et mox, Quo denuo plantetur circa fructus ablationem, in fertiliorem terram atque nobiliorem, quæ plus nutrimenti dabit vno die, quam prior ager in centum annis exhibuisset, ob ventorum assiduam agitationem: Altera terra, quæ Soli proxima sit, crescere, vegetareque facit arborem continuo rore, & assiduo Sole in horto Philosophico, mane, vespere, dies & noctes, ac in singulas horas absque intermissione, lucente, arborque rore dulcissimo conspergitur, ac nutritur vno anno magis, quam in priore terra decem millibus. Alius, Similiter scias, quod maior radix huius operis est in inquisitione specierum, quæ sunt meliores ad hoc magisterium: Nam vnaquæq; minera multorum est generum. Augurellus lib. 2. Thalamum Nymphæ Philosophicæ sic depingit ac describit:

Est Lucus summo secreti in vertice montis,
Fons vbi decurrit nitidis argenteus vndis,
Et specus exesum tendens aperitur in antrum:
Intus habet præstans diuino numine virgo,
Ruricula Glauram prisco quam nomine dicunt,
Huc densos inter vepres angustus & asper,
Accliuisq; ægrè perducit callis euntem.
Vestibulum ante ipsum speluncæ læuis & æqua
Planicies, non ampla tamen horrentibus vmbris
Cingitur ac fluuij ripis & margine Tophi

Hic autem cinis rubicundissimus impalpabilis in seipso, eleuatur etiam & credit: Non scit in modũ fermẽti, & separatur ab eo in calcinatione prædicta terra nigra subtilissima & perlucida, quæ in fundo vasis sub dicto puluere rubeo reperitur, &c. Hinc inde filius noster iam regnat ac rubeo ornamento & carne indutus est: Iam filius noster genitus Rex sumit tincturam ab igne; illum verò mare & tenebræ fugiunt, & Solis radios Draco fugit, qui foramina obseruabat, filiusque noster mortuus viuit, & Rex ab igne venit, ac coniugio gaudebit, & occulta apparebunt, filiusque noster iam viuificatus fit ignis bellator, & tincturis supereminens.

Obducta viridi musco, spißisq; Corymbis:
Ingreditur verò si quis feliciter, omnem
Continuò labem humanam, mirabile dictu,
Exuit ac pondus subitò mortale relinquit,
Et purus penitusque leuis fit spiritus illi,
Quique aditus lustret cunctos, agilisq; feratur
Per cuneos, quibus in mediis sedet aurea Nympha,
Aureus & circum thalamus, supraque renidet
Quin auri tabula pedibus calcantur euntum,
Atque ipsa ex auro splendet conflata supellex:
Taruisiis, ne qua titubes, in montibus antrum
Hoc pete, qui rebus tantis primordia quaeris,
Quodque illic visum fuerit pretiosius, inde
Erue, nec sumptu, nimio nec parce labori.

Alius ait, Venite filii sapientum, & nunc gaudebimus & delectemur simul, quia mors consumpta est, & filius noster iam regnat, ac rubeo ornamento & carne indutus est: Iam filius noster genitus Rex sumit tincturam ab igne. Alius, Nuncio ergo vobis, quod nisi me interfeceritis, intellectus vester nõ erit perfectus, & in sorore mea Luna crescit gradus sapientiæ vestræ, & nunc cum alio ex seruis meis, & si sciretis secretum meum, ego sum frumentum seminatum in terram puram, quod nascens crescit & multiplicatur, & adfert fructum seminanti. Ibidem, Ego enim sum excellens, qui ex alto deprimo cuncta, & nullus seruorum meorum potest super me, nisi vnus, cui datum est, quod contrarius est mihi, & ipse destruit me, non tamen destruit naturam meam, &c. de hoc & supra. Verum confiteor, peccator sum, quod cum matre mea, quæ me prius in suo ventre portauerat, consueui multiplicare filios meos, & cum ipsa cõsueui delectari, & amicabiliter amplexari, vt ex ea & per eam possim mihi similes augmẽtare & multiplicare, iuxta illud, pater eius Sol, mater eius Luna. Hinc alius, Oportet matrem, quæ prius generat filium, inhumari in ventre filii, & ab eo generari. Alius, Coniunctionem facito ac animam exinde, ita vt in æternum ab anima non separetur. Facito nuptias, inquit Geber, ac sponsam cum sponso in lecto colloca, ac lectum eius rore cœlesti irrorabis, atque sponsa filium concipiet, is Rex erit

Senior, Hæc est virtus fœminæ, quæ fœminã fecerat in 9. die-

erit in omnes tribus eius, omnesq; hostes eius pacem cum eo inibunt, ac rubro diademate coronabitur; Rexque æternitatis permanebit, atque nunquam dominationem amittet.

Alius Philosophus dicit: Quia terra nigra, in calcinatione separatur à commixto, quæ aliâs fuerat in toto opere inseparabilis propter fortissimam vnionem; & ideo necesse fuit per fortissimum artificium separari: Et si remanserit commixta, propter sui impuritatem, impediret puræ materiæ ingressum.

Alius inquit, Et si bene intelligis, hic iacet nostra tota Philosophia, & notandum, quod in occulto nostri lapidis est caliditas & siccitas, & in manifesto frigiditas & humiditas, quare oportet eum manifestum occultari, & caliditas, quæ est in occulto, est elementum oleum, quæ est siccum, hoc enim siccum figit siccitas, ignis tingit, illud autem quod est in manifesto, est frigiditas & humiditas, oportet ergo habere proportionem inter ista, vt frigiditas & humiditas sint contemperata caliditati & siccitati, quæ erant in occulto, illa quædam frigiditas & humiditas est fumus aquosus & adustiuus, qui corrumpit & parit nigredinem, & ille lapis est alterius virtutis, & naturæ in occulto: & alterius in manifesto, sed in integra commixtione & eiusdem virtutis & naturæ. Et sic mutatur spiritus in corpus nobilissimum, deinde fit currens & oleum, quod est tinctura vera, multiplicatiua, consolidatiua, caloratiua, declaratiua, purgatiua, & confirmatiua. Alius, Complexio eius est temperata, & natura directa in caliditate, frigiditate, humiditate, & siccitate, nec in eo aliquid superfluum nec diminutum inuenies, aërem nutrire ignem, sicut aqua terram, fige terram & aquam, vt aër possit figi in aquam: Quoniam si aquam benè occidisti, etiam elementa occidisti, & mortua sunt. Alius Philosophus: Tota operatio nostra non est aliud nisi extractio aquæ à terra, & huius aquæ super terram dimissio, donec terra putrefiat. Hæc enim terra cum aqua putrefit & mundificatur: cum mundata fuerit, auxilio diuinitatis totum magisterium perficitur. Et alibi: Spiritus Domini ferebatur super aquas. Alius sic sapientissimè infert; Si dextrè capis: Hic est spiritus Domini Mosaicus incubatu suo actuans aquas. Lux primæua, qua lucent micantq; astra, & interranea omnia vigent ac fouentur. Hæc est Zoroastri

diebus, significat animã, quæ est virt⁹ fœminæ, quã fecerunt masculũ, cũ coagulatur & figitur in igne, & fit mascul⁹ calidus, & siccus, per idẽ quod acquisiuit à parte ignis, & nominatur tũc masculus, & nominant hãc aquã coagulatã nomine cuiuslibet masculi: Deinde desponsauerũt eam, & ipse est extra ea; & ipse est radix eius, & coagulatio eius.

Trias,

Trias, quæ in toto mundo lucet, cuius Monas est Princeps: Pupilla & Minerua mundi Hermetis, ob quam superius, sicut id quod inferius, & vice versa inferius, sicut id quod superius ad perpetranda miracula rei vnius in tabula smaragdina esse dicebat. Hæc est sphæra Pythagoræ, cuius centrum viget, circumferentia verò nusquam apparet: πανσπερμία Empedoclis, ob quam Hippocrat. Omnia in omnibus esse affirmabat: Atomi Democriti per aërem volitantes: Ignei Dii Heracliti: Halitus Archimedis: Auicennæ CalcoDea: Vnum omnia Parmenidis: Infinitum Melissi: πανδοχεῖν & Idea Platonica: Spiritus mundi,

Qui cœlum, ac terras, camposque liquentes
Lucentemque globum Lunæ Titaniaque astra
Intus alit.

Hæc est anima vniuersi, ob quam omnia in omnibus inueniri, in infimis suprema, in supremis infima: In cœlo terrena; sed cœlesti modo, in terra cœlestia; sed terreno modo Proclus dixerat: cuius quodammodo plena omnia Aristot. 3. de generat. animal. 11. scripserat. Hæc est natura, nihil faciens frustra, 2. Phys. 6. Deo & menti socia: potentia per vniuersum mundum penetrans, terramque omnem & mare, ætheraque & Solem & Lunam, & totum cœlum exornans. I. de mundo cap. 6. ἡ ἐν φυτοῖς τε καὶ ζώοις, καὶ διὰ πάντων διήκουσα ἔμψυχός τε καὶ νόνιμος οὐσία. Igneus vigor Maronis, quem portauit ventus in ventre suo, & Adam ex paradiso: Benedicta viriditas, ens seminis & virtutis, totiusque naturæ thesaurus inexplicabilis. Item, Decet omnes, quicunque aurea hesperidum poma captant, primum Leonis orientalis sanguinem, quem ex rore cœli & pinguedine terræ conceptum, in maris mediterranei riuis Vesta Neptuno obstetricans excepit capere; tàm à real... re combustibili, oceani salsedine & tartareo cœno depurare. Tandem familiari tempore prægnantem Latonam tantisper fouere, dum stupendarum virtutum geminos, masculum & fœminam exclu*serit*. Vtrumque tunc seorsim, & pro suo quemque genio decenter educare. Ac Dianam quidem, vbi proprio in balneo crystallino lauarit, sapore sapientum dealbauerit, & lacte virgineo ad consistentem vsque ætatem enutriuerit, purpurea stola, pretiosisque carbunculis, rubinis & corallis nitentem germano suo Apollini despon-

despondere, & connubiali fœdere iungere. Huius enim fœcundo semine ingrauidata, postquam elapso mensium curriculo ignis cum aqua in gratiam redierit, exoptatum illum tot votis, studiis & sumptibus Phœnicen, qui non sibi tantum perpetuare vitam, sed & humanam prorogare valetudinem, & omnia entium perficere genera, vereque aurea reuocare valeat secula, pariet. Atque hic est balsamus soterius Huech Theodoton, Elyxir vitæ, & restauratiuum vniuersale, quod datum & fundatum in natura hominum bono. Verè miraculum rei vnius, theatrum secretorum, mysteriorum speculum, paradisus felicitatis, & arbor vitæ. Cuius salutifero fructu quicunque diuina benignitate particeps factus est, promulsidem quandam æternæ beatitudinis hic capit, spretisque omnibus vel minis, vel illecebris mundi, vni Deo & proximi saluti mediis tranquillus in vndis, vacare discit, ac ceu ἀποθεώσει quadam in cœlum ad Angelorum consortium euectus esset, perpetim deuoteq; cum Cherubim & Seraphim psallit: SANCTVS, SANCTVS, SANCTVS, DOMINVS DEVS ZEBAOTH, cuius gloriosum nomen benedictum in secula. Idem pergit: De vsu huius chelidoniæ importunus sim, si multum disputare velim. Quia enim ἄποιος est, ἄκρατος, mitis & blandissima, quæ nec vlla qualitate exuperat, nec deficit in necessariis, eam & cuilibet, & quouis morbo tempore, statu vel genere exhibeat, licet. Quia πάγχρηστος est, totiusque naturæ opes per machinam mundanam dispersas, astraliter in inuisibilibus suis thesauris concentratas continet, nulla potest esse tam rebellis aut sontica ægritudo, cui non vel vnicum pretiosissimæ istius Antidoti granum æquiualens sit, & πανάκεια εὐστόμαχος. Hæc nempe diuina Ambrosia & nectar est cœlestium: Sanguis Gorgonius à Pallade Æsculapio communicatus: Nepenthes Helenæ ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων: Molus Mercurii ad omnes morbos Vlyssi traditum, quo Phœbus Draconem extinxit, & Medæa Æsonem iuuentuti restituit: Basiliscus Philosophus, qui repentè & instar fulguris consumit, quicquid impuri vel heterogenei in microcosmo: Sol denique cœlestis, qui radium vitalem influendo organa omnia renouat, sopitamque naturam resuscitat, & balsamica sua virtute omnem putrilaginem arcet, corruptelam aufert, cruditatem ma-

turat, inque ſanitatis vigore ad fatalem vſque exodum hominem efficaciter conſeruat & tuetur, &c. Poſtea ait: Hoc Elixir noſtrũ, vt metallorum lepram curet, & in Solis ſphæram ignobiliores Planetas exaltet, prius fermentari debere auro, ad hoc vt peruadat corpus metalli, & tingat in aurum. Nihil enim tingit niſi tinctumũ. Cæter fermento hoc ſubactum cum fuerit aquetur in Lunam ac Saturnum, vel aliud minerale, pro rami aurei efflorescentia ſeminari poſſe, nullus dubito. Eadem proiectionis ratio, eadem tranſmutationis efficacia. Et hinc & illinc germinat aurum. Idem aſtrum, idem ſemen, idem fructus. Igitur vt lapis metallicus omnium metallorum corpora deſpumatis ſcoriis in aurum transformat: ſic animalis corpora morboſa omnemque binarii litem harmonicè componit, & ſublato fomite ad cõcordiam empedocleam, ſeu æqualitatem Phyſicam, & Monadem Philoſophicam parili lege reuocat, & amicè conformat. Etſi vero tantæ Gazæ inuentio non minus abdita ſit, quam Motus illius Homerici, cui nigra ſubeſt radix, lactiſque albedinis flos eſt, nec niſi Aquilinis Philoſophis, qui multum in gratiæ & naturæ ſchola orando & laborando ſe exercuerunt, tãdem ſe offerat: præſtat tamen, ſi non perficiendi ſpe, ac experiendi voluntate quouſq; Dei munere datur, inueſtigando contendere, quam faſtidioſè, ceu quondam vulpecula noros & noctua Solem criminari. Quin ſi ea quæ Reipublic. magis profutura ſunt, maiori ſtudio ab hominibus exquiri debet, ſanè diuina illa & ſacratiſſima ars, quæ leuandis naturæ humanæ incommodis, penuria, inſcitia, & morborum iniuriis operam gratam inſumit, quam maxima alacritate proſequenda fuerit. Nec enim ſomnolentis & oſcitantibus, ſed induſtriis & quærentibus ſeſe ſpectandum demum exhibet. Et quidem facilius, quam qui ſui ingenii nequiſſimi ſunt Doctores, vel iniquiſſimi naturæ contemptores. Itaque queîs de meliore luto finxit præcordia Titan, & præter expeditam iudicii bonitatem, *apodicticam* rerum naturalium cognitionem conceſſit Pyrotechnia, vnum hoc omnibus ingenii neruis agant, licet. At qui minorum gentium ſumus, ita ſtudia noſtra temperare decet, vt ſi fortè Penelopes fauore cadere nos contingat, famularum tamen & familiarium Venerum ἀνλέρωλα experiri, iiſque ſuauiter fruiſci poſſimus.

Cogi-

Cogitemus illud Tullianum, prima ſequentes honeſtum eſſe in ſecundis, tertiiſque conſiſtere. Nec puſillanimitate nimia, quod optimum vel difficilimum ſtatim deſperandum, nec quod ab hoc recedit, contemnendum eſſe. Cum in rebus præſtantibus illa habeatur optima, quæ optimis ſunt proxima. Et verò tantas Deus in terræ præſertim gremio recondidit pharmacoporum opes, vt ſi ſolers artifex accedat, qui ritè explicare norit, mirifica actionum fertilitate conſpicuas balſamicæ ſcientiæ rationes in microcoſmo theatro edant, vitalibuſque poteſtatibus catholicæ Medicinæ ſi non æquant, attamen æmulentur, & proximè referant vires. Exemplo ſit Antimonium, cuius lilium tam multiplici balſami virtute viget, vt plurium morborum radices penè ſolum extirpet. Eius arcanum, quaſuis impuritates tartareas pro naturæ inſtinctu, modo per ſeceſſum, modo per vomitum, nunc per vrinam, nunc per poros expellit. Longè vero efficacius, ceu quædam indomiti Herculis claua eaſdem vitale Mercurii aſtrum exterminat, vt nihil dicam de reliquorum metallorum, mineralium ac gemmarum magiſteriis, quibus cum omnis generis dolores ſopiri, tum venena extingui, ſanguinem irradiari, mumiam refici, morborumque radices auerruncari, cottidiana fidem facit experientia; Horum omnium ſufficientem tenebris demonſtrationem in 2. libr. Baſilicæ meæ chymicæ, de Metallis ac mineris, &c.

Quando autem hæc ſapientũ ſcripta & hieroglyphica multis caliginoſis ænigmatum obſcuritatibus referta, nec niſi ab Oedipo quodam & adepto Philoſopho, ſeu perfectiſſimo naturæ conſulto intelligi poſſunt, nunc mihi non ſumo explicanda: ſed ad quam ipſi prouocant, ſuaque referunt omnia naturam, eius vt magiſterio ſapientum opus adumbrem, propero; Idque non eo animo, quod conſummatam diuiniſſimæ artis gloriam mihi arrogare, vel exquiſitius ſingula definire velimus, ſed quod problematicè, & ἐν πλάτει, (coniuncta mente Philoſophorum ac ſapientum) proponere, & manifeſtare, quæ ad rem præſentem facere ratio dictitat.

Videamus itaque illud, à Philoſophis nuncupatum aurum Dei, plumbum ſapientum, aureum iſtud Iaſonis, vellus Amalthææ cornu, Pandoræ pyxis, potens Ereſtrum ex abyſſo Moyſis,

nocte Orphei, orco Hippocratis, puteo Democriti, Iliastro Paracelsi protractum, ac luci hominum expositum.

Ante diluuium Hermes testatur, hanc artem gentibus fuisse notam, & nisi hoc artificium per naturæ & artificis auxilium existeret verum miraculum, vix aliquis ad veritatis rutinam reuocaret, & sophorum hanc scientiam, (non imperitorum) pro nihilo haberet. Hoc donum Dei sola illuminans gratia diuina nostræque mentis, quærit patientem & religiosam humilitatem in nobis, ocularem nostræ naturæ nobis impertitur demonstrationem, alienos à Deo fugit, amorem erga proximum, egenum in timore Dei ad memoriam reuocat, in tacito & piè gaudenti sinu requiem postulat. Thrasones gloriosos & literatos irrisores contra suam ipsorum conscientiam irritat, sceleribus calumniis & vitiorum plenis hominibus tenebras inducit. Hæc Regia arx ac domicilium, in sanctissimæ Philosophiæ mysteriis solam DEI naturam cognoscit, perspicit, & ad hospitii leges sacras inuitat, filios scientiæ cogitatione sacra, animo diuinitatis pleno ad maiora (hoc sancto magisterio in mediocri statu consistente) rerum vix perceptibilium, attamen naturalium ac diuinorum, deducit & trahit. Sed quid de Diana triuna sine veste, & artium arte sine medio ædificio cœlesti absque foribus, & genitura absque semine loquar? En lucem illam, cuius beneficio vestem Deæ, mediatorem medii, ostium ostii, viam veritatis & linguam Philosophorum callere, videre ac persenticere disces: verum ne illotis manibus attingas, oculos mentis internæ ac spiritualis eò dirigito, ne forsitan tenebrosæ caligine suffocatus, nihil quicquam verborum, quæ aut ego aut Philosophi dicunt, cognoscas aut intelligas, si enim ante ostium pulsaueris, & lucem visurus, luce vtaris, si ambulare recta via quæris, tramite sancto innitaris, & in omnibus Christus tibi summus itineris comes sit, sic nihil quicquam secretorum inuenies, cuius ille non sit diuinus inuentor & creator. Quid ergo sit quod antecessores nostri tantopere quæsierint, hoc intellige, nihil quicquam aliud è rei veritate esse, quam ipsius naturæ, Dei ministræ, possibilitatem: illamque simplicem, vnam, veram, in suo esse integram, (quam Deus ante secula fecit, & spiritum ei inclusit) nostris ingeniis & geniis vbiuis obuiam. In hac simpli-

simplici natura omnes synceri Philosophi ac sapientes vnicè, tot tamque varia speculantia, versarunt, & quamuis ingeniis, vt ex nobis vix imaginari potuerunt, attamen simplici naturæ via manserunt legitimo modo quæsita, eaq; diuina annuente gratia, inuenerunt. Annon ipsa veritas? Natura & rerum generatio in orbe vilis simplex, ac si nullius momenti, existere videtur: Hæc ratio est, quod ingenia Philosophorum non ad res cognitas, sed res admirabiles, omnipotentiæ diuinæ participes, vixque perceptibiles, fuerint intensa & aptata: Et si hac via nobis imaginari possemus, forsitan & facilius succederet, & ante oculos nostros vera Philosophia ac naturæ cognitio aperta iaceret, hacq; ratione verum cursum DEI ministræ, & Philosophorum sensum prosequi possemus: An non natura hominum sic comparata apud omnes ferè est, vt negligat quæ sciat, & alia consequenter quærat; quid si hoc Philosophi veri naturalistæ! quidni multò magis singula ingenia, cuilibet enim homini natura subdita est, quærunt: Exemplum esto in artifice, annon ille, cum ad summum sui artificii apicem ac perfectionem deuenit, ad alia contendit, sin minus eò abusiuè vtitur, aut planè in definentiam definit: Tali modo & diua generosa natura agit, vsque dum ad vltimæ suæ actionis terminũ, (quod Philosophi Iliadum vocant, veluti Paracelsus hoc auro ascribit tract. de mineral. Iliadi vero semen esse aquam, libr.4.tractat.1.) peruenerit, postea ab opere cessat: Nam sciendum est, ab initio naturæ quædam indita & recapitulata est promissio, proinde vt in statu meliori orari, & per cursum integrum ad altiora & præstantiora euchi ac peruenire possit, in quo requiem plenissimam habeat, ad quam etiam summis laboribus atque conatibus contendit, suoque nobilissimo fine tendit, veluti Formica senio confecta in senectute, natura creatur alis. Tali ratione & nostra ingenia peruenta sunt, vt iam ferè ipsum Iliadum (qui naturæ vnus est, ipse solus Deus, qui & naturæ principium est, siquidem nullum finitur initium, nisi in eo, in quo incipit) tetigerimus, videlicet in perscrutanda Philosophica arte, & praxi lapidis seu vniuersalis Medicinæ.

Annon Chymia tot & tam varias subtilitates inuenit, vt vix maiores ac subtiliores erui & reperiri possint; Scias autem differen-

rentiam inter Chymiam, & artem Philoſophorum, tanquam faber ferrarius, ſimplici à fabro horologiorum, ambo tractant ferrum, & neuter alterius ſcit laborem, an hic claues alter vero clauos, ambo tamen ſunt in ſua arte magiſtri: Differentia in propatulo eſt, quod vnus craſſius, alter ſubtilius, & hoc non ſolum, verum hic ad manualia ſua, alter ad ſigna & cœli ſydera, ac planetas, qui horis diebus, ac minutis, &c. præſunt, ſuas operationes refert: neque etiam tali ratione ſufficienter naturam inquirit, quia hoc ita eſſe & accidere oportere ſibi præſumit, longè enim ab interna conſtellatione abeſt. Rex Philoſophorum & pater Hermes, ſi hodie rediuiuus exiſteret, ſubtiliſque perſpicuitatis & ingenii Geber, ſimulq; Laimundus Lullius Hiſpanus Philoſophus profundiſſimus, à noſtris chymiſtis pro diſcipulis potius, quam magiſtris, ſcientiæ clariſſimis, haberi forent. Vnde enim tot deſtillationum variationes, tot circulationes, ſublimationes, calcinationes, reuerberationes, ſolutiones, præcipitationes, extractiones, & tot alia artiſtarum operationum genera, quæ huius noſtri ſeculi homines ex illorum ſcriptis excogitauere atque falſo ſumpſere atque inuenere. Summum tamen atq; vnicum laude digniſſimum nobis reſtat, ſcire, ipſum Philoſophum hanc artem præter alios tenuiſſe, Alteram vero etiam nobis non laude ſed vituperio dignũ, nobis hanc artem deeſſe, vt verò ſciamus, quod ipſi fecerunt lapidem videlicet Philoſophorum, ſeu tincturam Phyſicam, hic nodus hic cuneus. Nam dum ſtercora ſerimus, etiam ipſa metimus, qualis medicina, talis tinctura: quando illam quærimus, alia inuenimus, & niſi procreatio humana ita eſſet vſitata, & ius ſuum in eo natura teneret, iam à tramite vix non deuiaremus. Supra dixi, naturam vnicam eſſe, illamque integram tantum, per quam noſter omniſcius omnipotenſque DEVS omnia facit, non quod ſine illa operari neſciret, ille enim naturam & omnia fecit, propterea omnipotens rerum taliter ſibi ita complacuit, & ſua diſpoſita voluntate fecit: iuxta id omne entia naturalia ex illa natura proueniunt, neque quicquam in orbe patet, quod poſſit exiſtere extra naturam: Quantumuis aliquando fiant abortus & ſimilima, non naturæ, ſed vel artificis, vel loci, aut aliorum accidentium vitio euenit.

Hic

Hic arrige aures Pamphile: In 4. loca sola integra natura diuisa est, in quibus non singula, sed omnia perficit atque operatur, quæ visu apparent, & tamen sunt in vmbra, siquidem res potius in vmbra sunt, quam vt verè appareant: Mutatur in mare, & fœmina, & Mercurio assimilatur, quia se iungit variis locis, & secundum terræ loca bona vel mala res producit, licet non sint loca mala in terra, prout nobis videtur: Scito autem quatuor esse elementorum qualitates, quæ omnibus rebus insunt, in nulla autem concordant, semper vna excedit aliam; Sic natura non est visibilis, quare? est spiritus volatilis, vti supra dictum, qui in corporibus officium suum peragit, & locum sedemque habet ex præceptore suo Deo, agit tamen visibiliter, & nobis hoc in loco ad nil aliud conducit, quam vt eius habitationem localem sciamus ac peruestigemus, per quam faciliorem & propinquiorem ad eam possimus pertingere aditum meatum ac viam, & vt sciamus intelligere coniunctionem homogeneum homogeneo, simile simili, rem rei, secundum, & non contra, aut præter naturæ possibilitatem, neque lignum homini misceatur, aut bos vel animal metallo, aut vegetale in minerali, seu minerale in animali, &c. sed quod libet, vnumquodque agat in suum sibi conueniens à natura simile, tali ratione omnia quæcunque desiderabis, à natura impetrabis, suumque officium lubentissime exequetur. Hinc qualis natura, talis eiusdem erit cum ea scrutator, verax, simplex, patiens, constans, fidus, &c. & quod maximum, pius, DEVM timens, proximo non nocens, & non sibi solum, sed & aliis sapiens. Deinde naturæ inquirens, diligenter perpendendo consideret eum cũ natura propositum sit vnitum, vel concordet, & an etiam in naturæ possibilitate habeat permanentiam, quod discet ab exemplis apparentibus, ex quibus videlicet rebus quæ fiunt, quomodo & in quali vase vel instrumento natura operationem requirat: si itaque simplicissimè aliquid es facturus, sicuti natura ipsissima, sequere eam, sin verò ad altiora & præstantiora pertendis, id animaduertendo consule, in quo, & per quid possit meliorari aut euehi, semper in suo simili fiet, & gaudium honoris, vestemque Dianæ reportabis: si, exemplo esto, cupis metallum, nostro intentamento, vltra eius captum, quam natura perfecit, iu præstantia,

Natura est semieum in rebus secũdum Cora, tam in stercore, quam gemmis.

virtu-

virtute aut excellentia altius promouere, naturæ florem accipere, metallicam accipere oportebit, & quoniam vt supra in mari & fœmina, hoc sic agito, aliàs nihil efficies. Si enim ex lapidibus herbam naturaliter creabis, aut ex herbis metallum, sanè frustrà & in vanum laborabis, sicuti etiam ex bestia & carne lignum non proferes nec produces. Superius dixi, Naturam in Dei voluntate & velle consistere, propterea quod ipsam creauit, & omni imposuit imaginationi, eodem modo natura perfecit sibi semen, idque in suo velle per elementa, & quamuis illa sit vnica, diuersas tamen secundum locorum proprietates res producit, absque semine vero siue spermate nihil quicquam operatur, nam naturæ instrumentum instar artificis alicuius est sperma. Verum semen vniuscuiusque rei melius & vtilius est artifici quam natura ipsa: si naturam perquisiueris sine spermate, tantum efficies, quantum aurifer auro & argento sine igne, aut agricola sine semine, quod est granum hordei, frumenti, vel id genus alii. Veluti Deus in libero hominis arbitrio, ita sola natura in spermate operatur: & hoc magnum stupendumque est miraculum, naturam non coactam, sed de se ipsam, spontè obedire spermati; Ita & quæ homo vult, concedit omnia ex proprio suo velle, & neutiquam coactus. Et ideo homini dedit liberum arbitrium, siue ad bonum, siue ad malum. Sic sperma est quinta Essentia & Elixir cuiusq; rei, perfectissimaque rei digestio atque concoctio, Balsamum sulphuris, & metallorum humidum radicale. Ex quatuor elementis generatur sperma voluntate DEI & imaginatione naturæ: sicuti enim masculi sperma habet centrum seminis sui in renibus, ita quatuor incolæ seu domicilia mundi motu indesinenti sperma suum in terræ etiam centrum, à Polo Hemisphærico per qualitates suas proiiciunt, vbi mediante igne astrali concoquitur & digeritur, denique motus causa, in lucem foras emittitur: Centrum terræ est locus vacuus, in quo nihil quiescere potest. In circumferentia verò seu centri margine, quatuor elementa suas proiiciendo exercent qualitates, veluti mas semen suum emittit in vterum fœminæ, matrix verò non plus seminis recipit, quã sufficiens naturæ portio requirit, reliquum foras expellit & reiicit: Eodem planè modo in terræ centro accidit, vt vis magnetica partis alicuius loci rem ad se contrahat

trahat

trahat conuenientem sibi ad concipiendum aliquid, quod superest foras in lapides & alia excrementa eiicitur: Omnes enim res in mundo ex vno nutriuntur fonte, ex quo etiam originem habent: Exemplum præsto sit, ad manus sit vasculum plenum aquę, hoc in mensæ planæ medio collocetur, ab extra vero & circumcirca ponantur res variæ, coloresq; varii, salia & id genus alia, &c. vnumquodque separatim: postmodum aqua in mediam effundatur, sic videbis illam aquam hinc inde diffluere, & dum colores varios hos & illos riuulos attinget, pro diuersitate colorum sese mutabit, si rubeum colorem, rubefiet, si flauum, flauescet, si album, albescet, & nigrum, nigrefiet, &c. si ad genus salis certe eius saporem induet, & sic de cæteris intelligendum est. Hic audis clarius, quod aqua non mutat loca, sed locorum diuersitas mutat aquam. Similiter è terræ centro semen vel sperma à quatuor elementis in centrum proiectum ad varia transit loca, & res naturatur ac informatur secundum naturam loci & situs; si ad locum terræ vel aquæ peruenit puræ, res inde euadit pura, sin minus, fit impura. Sperma & semen rerum omnium vnicum existit, attamen generat res varias, vti ex hoc exemplo constat: Masculi semen nobile, generationis hominis causa creatum est, nihilominus si à viro abutatur, quod constat ex eius arbitrio & voluntate, nascitur abortus siue abortitur: si enim contra grauissimam inhibitionem Dei, vir coiret cum vacca, aut alia bestia, quam facilè fieri posset, vt bestia viri conciperet naturam, quia natura non est nisi vnica, hinc non homo, sed bestia & abortus nasceretur, ratio, quia semen non inuenit sibi locum coordinatum & competentem. Sic accidit, si sperma intrat centrum, nascitur inde quod nasci debebat, sed cum iam in destinatum locum peruenit, & fit cõceptus, formam amplius non mutat, sed dum in centro adhuc est sperma, æquè facilè ex eo produci potest arbor, quam metallum, tam cito herba, quam lapis, vnus tamen altero pretiosior, secundum loci puritatem & impuritatẽ: Sed quomodo elementa sperma generent, ita accidit; Quatuor sunt elementa, duo grauia, duo leuia, duo sicca, duo humida, sed vnum maximè siccum, & alterum maximè humidum, sunt masculina & fœminina, &c. Horum quodlibet per se est promptissimum ad producendas res sibi

vndiquaque ſimiles in ſphæra & domicilio ſuo, ita quod voluit Altiſſimus. Hæc quatuor inquieta manent, ſemperque inuicem ſunt agentia, quodlibet vero per ſe ſuum emittit homogeneum connatum internum, in centro vero ſunt conuenientia. Archæus verò naturæ ſeruus, ſpermata miſcendo foras expellit & eiicit. Hactenus dictum eſt de natura eiuſdemque ſcrutatoribus, item de operatione naturæ in ſemine, & generatione ſeminis ab elementis, attamen non ſufficit omnia ſcire & intelligere quid velint Philoſophi, & quoniam maximum ſecretum in metallis occultum, primo fiet mentio, quomodo per artem natura operetur in ſemine, deinde dicemus de eorum naturali in viſceribus terræ generatione. Semen per ſe nullius eſt momenti, niſi vel artifex mediante arte, vel ipſiſſima natura in debitam homogeneam ac conuenientem ſibi matricem adaptetur, quantumuis ſemen omne creaturam ſuam nobilitate ſuperet & excellat, tamen totalis & eſſentialis eius vitæ conſtitutio conſiſtit in matrice & loco, inde fit putrefactio ſpermatis vel grani, puriquc puncti vt in congelationem abeat, cauſatur, inſuper propter calorem ſui proprii corporis illum nutrire & creſcere facit, acciditque naturaliter, non ſolum per menſes verum per annos & viciſſitudinem temporum in omnibus tribus regnis. Quod in regno minerali & vegetabili artis abbreuiatio locum habet, idem non in animali eſt, in minerali ſolummodo hoc perficit, quoniam natura non poteſt, in cauſa eſt aër crudus, qui ſua violentia cuiuſuis corporis impleuit poros, non etiam in viſceribus, verum in ſuperficie terræ, vt ex hac præfatione multifariam conſtat. Dilucidius ſic intelligi poteſt, Elementa ſemen ſuum certanter inter ſe proiiciunt in terræ centrum, veluti renes in microcoſmo, centrum motu ſuo remittit in matricem, ſi pura matrix, purum dat fœtum & vice verſa, ſunt autem matrices innumerabiles, quot loca, tot matrices, vna purior altera, & ſic ferè in infinitum. In animalibus ſunt matrices hominum, equorum, canum, vaccarum, &c. In minerali & vegetabili ſunt mineralia, metalla, ſalia, &c.

Metalla ſic produci ſcias; quando Elementa quatuor, ſuas in terræ centrum proiiciunt virtutes, Archæus naturæ ſeruus deſtillando in ſublime ducit vel ſublimat, idque gratia caloris & motus

motus perpetui in terræ superficiem. In terra enim vtiq; sunt pori ac in microcosmo, & ventus destillando per terræ poros in aquam seu Mercurium fit resolubilis, ex qua res nascuntur omnes. Hic subsistendum paulisper, & audiendus Paracelsus tract. 1. de mineral. Mirabili, inquit, consilio DEVS constituit, vt prima materia naturæ esset aqua, mollis, lenis, potabilis: & tamen fœtus seu fructus ipsius durus est, vt metalla lapides, quibus nihil durius. Durissimum ergo ex mollissimo, ignis ex aqua oritur præter captum hominis. Cum vero elementum aquæ matrix sit mineralium præter captum, id non est naturæ, DEVS enim miram sobolem ex matre produxit. Contemplemini hominem à matre. Quilibet sui sensus & proprietatis est, non secundum corpus, sed secundum naturam. Ita & metalla omnia secundum corpus aqua sunt: secundum proprietatem autem sunt mineralia, lapides sunt marcalitæ, &c. *Et ibidem dicit:* Si ergo aqua est elementum, est matrix, est semen, est radix omnium mineralium. Archæus autem in ea est is, qui in natura omnia disponit & ordinat, vt quoduis ad vltimam suæ naturæ materiam perducatur. De natura sumit ea homo, & ducit ad vltimam materiam suam, hoc est, vbi natura desinit, ibi homo incipit. Et materia vltima naturæ est prima hominis, dissolutioque naturæ per artem facta est vltima materia hominis. Hactenus Paracelsus. Ex his sciant filii Philosophiæ ac doctrinæ, qui Archæus in opere naturæ præualeat, vnde intelligimus, metallorum sperma non esse spermate rerum omnium, intellige vaporem sublimatum humidum: Ideoque frustra quærunt Artistæ metallorum reductionem in materiam primam, quæ tantum vapor. *Heus quid Paracelsus eodem citato loco ait:* Placuit in principio DEO, vt vnum elementum faceret aquam, cui indidit vim generationis mineralium, vt ita subinde crescerent, & sic deinceps humanis accommodarent vsibus. Aquam, inquam, tali munere destinauit, vt matrix esset metallorum ac mineralium, licet illa aqua ipsis minimè similis sit. Qua ordinatione id discriminis & prudentiæ obseruauit, vt ex vno elemento fierent metalla, gemmæ, lapides & vniuersæ mineræ, item ligna, &c. Et licet fructus dissimilis sit suæ matri: sic tamen DEVS voluit, vt quoduis fieret secundum suam naturam. Aliud est

auis in aëre, aliud piſcis in vnda. ſic neceſſe eſt hominem fieri, quod non eſt. Quicquid in vltimam debet abire materiam, id neceſſe eſt aliud quid fieri à ſuo principio. Principium enim nulli prodeſt. Iam vero in aqua materia ineſt prima, vt ignis, ſal & Mercurius, quæ diuerſis aliquot conſtant naturis. Hæc omnia dependent a DEI poteſtate, qui ſuam voluntatem in his completam voluit, &c. Ad noſtra: Hinc intelligere licet Philoſophos non intellexiſſe illam primam materiam, ſed ſecundam, de qua in ſequentibus conſiliis ſapientum pluries perſpicies, inprimis vero, ſi Bernhardum Treuiſanum intellexeris, hic dilucidius quamuis ænigmaticè tibi explanabit, loquitur enim philoſophicè, ſed ſolummodo cum filiis doctrinæ. Dico tibi, materiam eſſe mollem, & vbicunque ante oculos, non indigens tot ſolutionibus, circulationibus ac calcinationibus, ſed præcaueant artiſtæ à tot deſtillationum reiterationibus, in duro enim fruſtra quæritur, quod per ſe ſat ſufficienterque molle eſt. Filii artis hoc intelligere debent, ne ſyllabas pro ſenſu ſcriptorum capiant, ſed vbi natura deſinit, videlicet coram oculis noſtris perfectis corporibus, ibi arte inchoandum primum, quod noſtri operis erit initium capiendum: retrogrediamur porro ad materiam metallorum. Supra dictum eſt, res naſci ex aëre liquido vel vapore, quem elementa ſuo motu in terræ viſcera ſtillant, hic poſtquam Archæo traditur, per poros ab eo ſublimatur, vnicuique loco ſua ſagacitate tribuitur, ſicque variorum locorum diuerſitate, res naſcuntur variæ. Verum ſunt quidam in ea opinione, Saturni aliud eſſe ſemen, aliud auri, & ſic etiam de reliquis metallis, ſed nulla & vana ſunt: Vnum eſt tantum ſemen Saturni, Lunæ, Martis, auri, &c. Loci diuerſitas facit ſi rectè cupis inſtrui, & quam in Luna natura citius quam in Sole fuerit operata & deſierit, & ſic de reliquis: Quando enim vapor ille humidus ex centro terræ ſublimatur, tranſit per loca ſicca vel calida: ſi per loca pura & calida vapor tranſit, vbi parietibus ſulphuris pinguedo adhæret, tum dictus vapor, quē Philoſophi ipſorum Mercurium dicunt, applicat & accommodat ſeſe, iungiturque illi pinguedini, quam ſecum in ſublime trahit, & fit vnctuoſitas relicto nomine vaporis, accipit nomen pinguedinis, quæ poſtea veniens ſublimando ad loca alia, quæ iam vapor antece-

antecedens purgauit, vbi est terra subtilis, pura & humida, implet poros eius, & iungitur illi, & sic fit Sol: Si verò pinguedo illa venit ad loca impura, frigida, fit Saturnus: Si verò talis terra pura sit, & mixta sulphuri, fit Venus, &c. Quo enim magis depuratus & purus est locus, eò pulchriora euadunt & redduntur metalla, nam sciendum est, quod ille vapor continuè egreditur, ex centro ad superficiem, eundo purgat loca: Exinde fit, quod etiam hodierno die mineræ reperiantur in illis locis, vbi ante mille annos nullæ sunt repertæ, nam progressu suo semper subtiliat crudum impurum, purum successiuè secum trahens. Hæcque est reiteratio, & castæ naturæ circulatio, producendo enim tam diu sublimatur res nouas, donec locus optimè depuratus fuerit, quoque magis ac magis fit depuratio, eò nobiliores & præstantiores fructus in lucem producit, hyeme cum aër existit frigidus, terram arctissimè constringit, inde congelatur ille vnctuosus vapor, redeunte verò vere, vna cum terra & aqua commiscetur, & fit magnesia ad se trahendo, recipiens similem sibi aëris Mercurium, qui vitam impertit omnibus tribus Philosophorum positiuis, per radios Solis, Lunæ, ac stellarum, & sic gramen, flores, herbas, arbores, & similia profert. Natura enim, ne momentum vllum otiari potest! Quando vero metalla procreentur, id fit longa destillatione, quæ terram purgat, postea accessu pinguedinis ea generantur, & alio modo non proueniunt. Lapides etiam omnis generis eadem generantur materia, secundum puritatem locorum videlicet: A destillatione vaporis quatuor elementorum in terræ centrum, Archæus eum foras prosultare cogit & sublimat, hic per poros ad superficiem terræ impuritatem secum rapit, hunc sublimatum congelat aër, & quod congelauit aër crudus, creauit & posuit aër purus, fit enim ingressus aëris in aërem, sic etiam amborum coniunctio, sic natura naturam amplectatur, fiuntque petræ ac montes, secundum magnitudinem & diminutionem pororum, à maioribus terræ poris transit maior quantitas aquæ, & eo melior fit loci purgatio, per tale enim perspiraculum maior etiam permeat caliditas, coque citius terræ fit depuratio, & consequenter iis in locis habilius est & commodius, vt nascantur metalla, teste ipsissima experientia,

Generatio Solis, Saturni, & Veneris.

 veluti

veluti enim aurum nullibi reperitur, nisi in montibus (& aquis, de quo alibi) quod in planitie nisi raro fieri nequit, talia enim loca sæpissimè humida, non quidem vapore, sed aqua elementali, quæ secum trahit & amplectitur cum vapore illo, ita vt tam facilè ab inuicem non fiat separatio. Digerens autem & conçoquens postea ignis solaris cœli, exinde Argillam efficit pinguem: In locis verò vaporosis & arenosis, secum non gerit pinguedinem, vel sulphur, ibi herbæ & gramina creantur. Reliquæ gemmæ eodem modo sic generantur, quando vapor naturæ per se ostendit ad sublimationem, non accedente pinguedine aut sulphure, cum autem peruenerit ad locum aquæ puræ salis, fiunt Adamantes, hoc vero in locis frigidissimis. Hinc scire est, spiritum aquæ facili motu caloris sublimari, econtra verò pinguedinem maiorem requiri calorem, inque locis calidis, & quamuis quod ex centro vno progreditur, leui congeletur frigore, & sic subsistat: sic & vapor ad loca debita ascendens congelatur in aqua limpida pura in lapides seu gemmas, idque granulatim. Colores gemmarum sic fiunt: Motu perpetuo sulphuris pinguedo abit in congelationem, postmodũ aquæ spiritus transeundo digerit, & purum reddit gratia salis, vsque dum colore rubeo vel albo digesto aut concocto colorem induat, qui postmodum color cum illo spiritu subtiliato ad meliora tendit, perque tot destillationes reiteratas cum spiritu sublimatur, interim spiritus potentiam habet intrare res imperfectas, sicque fit introductio coloris, qui postmodum ex parte iungitur aquæ illi congelatæ, impletque poros eius, fixaturque cum ea fixatione indissolubili atque inseparabili. Omnis aqua quæ est sine spiritu, congelatur calore, sin verò habet spiritus, congelatio fit à frigore, & qui scit congelare aquam calido, & spiritum cum ea iungere, certè rem inueniet millies pretiosiorem auro & omni re. (Si sapis, Philosophorum ex mente perpende hos libros, & alibi oculi aperientur) Porro artifex efficiat, vt spiritus ab aqua fiat separatio, mandeturque putredini, & apparebit granum, fœcibus iam dum reiectis reduc spiritum ex alto in aquam, vt inuicem coniungantur & fixentur, & si hanc coniunctionem simul probè obseruaueris, videbis generationem coniunctionis parturam ramum dissimilem forma parentibus.

Hæc

Hæc de generatione metallorum ac gemmarum, pâucis de materia prima, secunda eius denique recapitulatione faciemus & instituemus verborum sensa. Duplicem dicunt Philosophi materiam primam, sine qua tamen duplicatione nullum metallum creari potis est: Principalior, quæ prima est, hanc Philosophi Mercurium nominarunt sapientum, & est humidum caliditate aëris permixtum: hic Mercurius radiis Solis & Lunæ gubernatur in mari Philosophico: Materia secunda est terræ caliditas sicca, quam Philosophi nuncuparunt sulphur, eamque maximè occultauerunt, sigilloque silentii insignitum, vt verò paulò lucidius de illa quid constet, explicabimus ex mente Philosophorum, & inprimis locatio nostra erit de pondere, omnia enim hoc ignorato destructa iacent, & inde etiam fit, vt ex bono semine fiat abortus. Nonnulli totam substantiam corporis pro materia seu semine recipiunt, alii particulam, & hi omnes à vero genuino tramite & via recedunt ac declinant. Nam si quis mulieris manum, & viri reciperet pedem, hisque vellet creare hominem, annon impossibile! imo sane. Scito ergo, in quolibet corpore corporato est centrum, vel locus adaptatus seminis vel spermatis punctum, & vt Philosophi volunt 8200. pars, vti etiam in grano tritici, & hoc sub dio aliter sese non habet: Nam totum corpus grani in semen non fit conuersum, sed est tantum scintillula in grano necessaria, quæ à suo corpore cortice obuoluto probè custoditur, vt ab omni excessiuo caloris & frigoris fiat securè præmunita: Hic si me & Philosophos intellexeris, tutus eris, non tantum ab illis, quos locus spermatis propter ignorantiam fugit, & totum granum in semen vt abeat cogere nituntur, verum etiam ab his omnibus, qui in vana & ne hili digna solutione metallorum versantur, metallaque per omnia in totum dissoluere falsò tendunt, vt postea & mutua illorum commixtione nouum inde creent, quid? metallum, si Diis placet. Ast vero hi, si ordinem & processum castissimæ naturæ considerare possent, toto cœlo viderent rem longè aliter esse constitutam, & à supremo Rectore ordinatam: Et hoc intelligito, ne vnicum quoddam metallum tam purum constat, quod suas non habeat impuritates, diuersimodè ta-

men apud quædam pauciores in aliis plures. Considerato naturæ puncto, sufficiet nosse Azothum & ignem, hoc tamen summè caueto, ne in metallis vulgi illud quæras, quo videlicet carent, punctum, nam aurum vulgi mortuum est, nostrum viuit vnitum suo spiritu, hoc recipe. Metallorum vita est ignis (perinde ac hominis, Paracelsus de vita longa cap. 1.) dum adhuc in suis existunt mineris, & mors eorum etiam per ignem fusionis Philosophica veritate constat. Repetitionis & memoriæ gratia superaddo Prima metallorum materia est cum aëre calido humiditas mixta, (vti supra) illa est in forma pinguis aquæ, rei vnicuique siue puræ siue impuræ adhærentis & conglutinantis, vna tamen in compage abundantior ac copiosior, quam in loco & regione altera, in causa est porositas terræ ampla & angusta. In lucem aliquando Diana cum veste incedit & prodit, idque in locis, vbi nullam habet impeditionem adhærescentiæ, & cognoscitur, quia ex tribus primis essentialiter & substantialiter constat: In materia verò metallorum vnica tantum sine coniunctione, excepta veste, vel eius vmbratilis vmbra, nempe sulphure, &c. Hæc dicta sunt de prima materia, quomodo natura sine semine res producat, seu qua via & modo natura ab elementis accipit materiam, ex qua semen sibi ad res procreandas generat. Hinc annectemus de semine, & rebus ex semine generatis. Res omnis in suo semine, cuius est particeps, multiplicatur, non tamen absque auxilio naturæ; est autem ipsissimum semen aliud nihil, quam congelatus seu coagulatus aër in aliquo corpore, seu humidus vapor, hic & nisi se à calido etiam vapore sese resolui permitteret, nullius vnquam foret vsui. Scientiæ verò Philosophicæ inuestigatores, non erant intenti in re peruestiganda, vbi non inuenitur & inest semen; Est autem vti ex elementis productum & prolatum, triplex, ac consistit in tribus vt dictum Regnis; Semen mineralium Philosophis optimè cognitum, vegetabilium commune ac vulgare est, vt videre est in fructibus: animalium, imaginatione cognitu venit. In Regno vegetabili nobis ostenditur, quod natura illud creet ex quatuor elementis, ibi videmus, hyemem esse causam putrefactionis. Hic enim spiritus in arboribus congelat, resolutis vero calore Solis, in quo totalis essentia magnetica, omnis nimirum humidi-

miditatis attractiua, delitescit, natura caloris motu excitata, pellit subtilem aquæ vaporem ad excentrum vel circumferentiam, hinc pori arboris fiunt aperti, stillantur inde guttæ, purum ab impuro semper separando, quamuis interdum cum impuro purum congelatur, & dat flores, impurũ conuertitur in folia, spissum ac grossum abit in corticem, cortex arboris remanet fixus, folia decidunt frigore vel calore, ab obstructione pori eius, flores in tali calore congelantur, qualis est ipse calor, & adfert fructum ac semen: veluti enim pomum, in quo est sperma, ex quo non nascitur arbor, sed in illo spermate est semen vel granum intrinsecè, ex quo etiam absque spermate nascitur arbor, nam multiplicatio fit non in spermate, sed in semine; sic clara luce oculariter videmus, naturam ex quatuor elementis creare semen, ne nos in hoc frustra occupati essemus; iam enim creatum creatore amplius non indiget: dicemus nunc de semine minerali. Metallorum vel semen minerale natura in terræ visceribus creat, propterea tale semen in rerum natura quod sit, non creditur, quia inuisibile. Verum non est mirum, quin apud ignaros dubitatio coincidere possit, veruntamen id, quod præ oculis existit, ab illis percipi non potest, multò minus id, quod inuisibiliter est absconditũ; Hic verissimè coincidit Hermetis symbolum, quod superius non est, nisi vt istud quod est inferius, & vice versa, id quod nascitur supra, nascitur ex eodẽ fonte, sicut illud quod infra in terræ visceribus. Cæterũ quid prærogationis vegetabilia præ metallis habebunt, vt DEVS illis semen inderet, hæc vero seminis priuaret & excluderet? Annon metalla eiusdem dignitatis apud DEVM, cuius & arbores? Hic statuendum est, nihil nasci vel crescere sine semine, vbi enim nullum existit semen, terra est damnata ac mortua. Necesse itaque & summè necessarium constat, vt vel quatuor elementa creent metallorum semen, vel ea in lucem producant sine semine: si absque semine, tunc producuntur imperfecta, siquidem omne quod constat, sine semine imperfectum est, ratione compositi, & qui hanc indubitatæ veritati fidem non adhibet, indignus est, vt naturæ secreta perscrutetur, nullum enim in orbe natum existens, quod destitutum sit suo semine. Sed luce meridiana clarum est, semen metallorum verè & realiter ipsis esse inditum ac insitum,

 de eius

de eius generatione talis est locutio Philosophorum. Quatuor Elementa in naturæ prima operatione stillant per Archæum ministrum naturæ, in centrum terræ aquæ ponderosum vaporem, hic semen est metallorum, diciturque Mercurius propter eius fluxibilitatem, & vniuscuiusq; rei commixtionem & coniunctionem, non propter essentiam, sed assimilatur sulphuri, propter internum calorem, & post congelationem est humidum radicale. Et quamuis metallorum corpus ex Mercurio constet, & sit procreatum, nō tamen sequetur, Mercurium vulgi esse ipsorum semē, quare? quia Mercurius Philosophorum longe differt à Mercurio vulgi, hic habet semen, alter non: Illorum, qui sic opinantur, errores, ex sequenti iaceebam exemplo. Manifestum imò manifestissimum est, homines habere semen, in quo ipsorum sit & constet multiplicatio: corpus hominis Mercurius est, semē vero occultum delitescit in corpore, & corporis ratione quantitas in pondere exigua: qui igitur generare vult hominem, nō Mercurium, qui corpus est, sed semen aquę vaporem congelatum accipiet, & legitima vtetur methodo in transplātatione hominis. In regeneratione metallorum à vulgarib⁹ chymicis minus sinistrè proceditur, dum corpora metallica soluunt, corrodunt Mercurium, aurum, Lunam, Saturnū, & cum rebus heterogeneis, aquis fortibus, ad artem non requisitis, postea coniungunt ignorantes ex humano corpore dissecto, inque scheladon redacto, non generari hominem, quia corporis corruptio & seminis destructio hoc pacto præcessit. In mare & fœmina vnaquæque res multiplicatur, vt supra dictum. Ex diuisione sexus nihil procreatur vel producitur, verum formam nouam coniunctio illius profert & producit debita.

Ideoque semina & spermata, non vero corpora accipienda: & mas viuus, cum fœmina viua coniungenda sunt simul, vt in se imaginentur sperma, ad procreandum suæ naturæ fructum. Prima materia hominis terra est, hāc nemo mortalium facere potest, multo minus ex ea creare hominem, soli DEO hoc in potestate relinquimus, sed è materia secunda, quæ iam creata est, facilè natura operante generabitur id, cuius formæ est semen, modo in debitum fuerit posita locum: Artifex nil hic scit facere, nisi vt subtile à spisso sciat separare, & in vas debitum reponere. Hoc

etiam

etiam conſiderandum, prout res ſuam habet incipientiam, ita & finem, ex vno fiunt duo, ex duobus vnum, nō vero vlterius. DEVS eſt vnus, ex hoc vno DEI filius eſt genitus: Vnus dedit duo, duo dederunt vnum Spiritum Sanctum, ab vtroque procedentem, ſic factus eſt mundus, ſic eius erit finis. Quatuor priora conſidera puncta, & exactiſſimè, in illis habes Patrem, Patrem & Filium, vltimò Spiritum Sanctum, habes quatuor elementa, habes quatuor luminaria, duo cœleſtia, duo centralia: Nihil amplius eſt, fuit, & erit, quam in hac Figura patet. Dico tibi itaque verè, non creatur vnum ex vno, quia hoc ſolius DEI eſt proprium, ſufficiat te ex duobus vnum poſſe creare tibi vtile, & ſcias, ſperma eſſe multiplicatiuum, materiamque ſecundam non primam. Prima occultiſſima non perſpicua in natura vel elementis, ſecunda interdum filiis doctrinæ obuia eſt. Dicendum etiam aliquid eſt de materiæ ſecundæ virtute ac operatione. Supra dictum eſt, naturam eſſe diuiſam in tria Regna; inter quæ duo per ſe ſubſiſtere ſufficienter poſſunt, alterum per ſe minimè. Minerale per ſe ſubſiſtere poteſt, quam nullus in orbe eſſet homo, arbor, vel herba. Vegetabile itidem, etiamſi nullum metallum nec animal eſſet, perſtare poteſt, hæc duo ſunt ex vno & per vnum creata. Tertium verò ex his duobus vitam habet, & ſine illis eſſe non poteſt, attamen in nobilitate & præſtantia duo illa prædicta excellit, ſicuti etiam poſtremum eſt inter ea, iiſque dominatur, quia in trino virtus ipſa ſemper finitur, in binario vero multiplicatur. In Regno vegetabili materia prima herba vel arbor eſt, hanc tu creare non potes, quia natura ſolummodo hoc facit: In hoc Regno materia ſecunda eſt ſemen, quod vides, & in hoc multiplicatur herba vel arbor. In animali Regno beſtia vel homo eſt prima materia, quem tu eodem modo creare ignoras, ſed ſecundam materiam, vel ſperma tu noſti, in quo multiplicatur. In Regno minerali metallum creare neſcis, & ſi quis glorietur, mendaciſſimus eſt, natura hoc facit, & quamuis ſecundum Philoſophos primam haberes materiam, ſal videlicet centrale, ſine auro tamen impoſſibile tibi foret multiplicare: Filiis tantum doctrinæ metallorum ſemen eſt cognitum. Vegetabilium ſemina apparent extra renes, aër calidus eius eſt digeſtionis: Animalium ſemen apparet intus

& extra, digestionis eius renes viri sunt: In Mineralibus aqua est semen in centro cordis eorum & vitæ: Renes digestionis eius est ignis. Receptaculum seminis vegetabilis est terra: Receptaculum animalis seminis est matrix fœminæ: Receptaculum seminis aquæ mineralis est aër: Hæc sunt seminum receptacula, quæ corporum sunt congelationes: Ea est digestio quæ solutio: Ea putrefactio quæ destructio. Vniuscuiusque seminis virtus est, rei vnicuique se in suo Regno coniungere, quia subtile est, & nihil aliud nisi aër, qui in aqua coagulatur pinguedine: Cognoscitur autem, quia sese non miscet extra Regnum suum alicui rei, & non soluitur, sed congelatur, quia solutione non indiget, sed congelatione. Summe itaque necessarium est, vt corporum aperiantur pori, ad emissionem seminis, in cuius centro residet, quod est aër, illud quando in debitam sibi conuenientem peruenerit matricem, congelatur & congelat quod reperit purum, vel impurum puro mixtum, quamdiu in corpore semen est, corpus viuit, toto consumpto moritur corpus, omnia enim corpora post emissionem seminis debilia redduntur. Experientia testis est, homines venereos seu nimium indulgentes Veneri, debiliores fieri, ita si arbores nimios ferunt fructus, fiunt postea steriles. Semen vt antehac multoties relatum, res est inuisibilis, sed sperma est visibile, & ferè anima est, inque mortuis non inuenitur: Dupliciter autem elicitur, violenter & cum suauitate: Verum sciant filii artis in arboribus amputatis & truncis frustra id quæri, quod in viribus tantum inuenitur. Dictum hactenus est de natura, arte, corpore, semine ac spermate, item de generatione metallorum, gemmarum, de materia prima, de materia secunda, item & de virtute materiæ secundæ, consultum visum est etiam de commixtione metallorum inuicem loqui, & qualis inter se eorum sit correspondentia. Mulier non discrepat à viro, quia ex vno eodemque semine, & ex vna ambo nascuntur & proueniunt matrice, defectus autem nullus alius fuit, nisi digestio. Quanto enim purior matrix consistit in sanguine & sale, tanto purior etiam parit sobolem, videlicet ex eodem semine, Luna, cum Sole, & eadem matrice, causa verò fœmellæ est, quod matrix plus habuit de aqua, quam de digesto sanguine, secundum tempus Lunæ cœlestis. Pro maiori intelle-

intellectu vt ſcias, quomodo metalla coeant, ad emittendum & recipiendum ſemen, cœlum ac Planetarum ſphæras intuito: in 12. noſtro conſilio vides Saturnum eſſe ſupremum, eique ſuccedere Iouem, huic Martem, inque medio Solem, quem ſequetur Venus, hanc Mercurius, vltimo loco Luna. Conſideretur iam quæſo, Planetarum vires non aſcendere, ſed deſcendere, deditque hoc ipſiſſima experientia, quod ex Venere nõ fit Mars, verum ex Marte Venus, ſiquidem vna ſphæra inferior, ſic etiam Iupiter facilè tranſmutatur in Mercurium, quia ille Iupiter ſecundus à firmamento, & Mercurius ſecundus à terra, Saturnus primus è cœlo, Luna prima à terra, Sol omnibus ſe immiſcet, ſed nunquam per inferiores in meliorem & præſtantiorem reddit principem. Neq; etiam te latebit, quod magna ſit affinitas & correſpondentia inter Saturnum & Lunam, in quorum medio Sol eſt conſtitutus, veluti inter Iouem & Mercurium, in quorum medietate itidem Sol conſiſtit: ſic & eô planè modô inter Martem & Venerem, & hi duo Solem habent intermedium. Chymiſtæ Martẽ in Venerem tranſmutare norunt, nulla adhibita operatione Solis: Eodem modo & è Ioue Mercurium: Nonnulli è Saturno Lunam conficiunt, verũ vt eſt certiſſimum, ſi Chymiſtæ hoc ſapientiſſimè perpenderent, his omnibus metallis Solem adminiſtrare naturam, tum ſanè rem inuenirent maximo theſauro pretioſiorem. Ideò dicitur & ignorari non debet, quæ metalla inuicem ſint coniungenda, & quorum natura naturæ correſpondeat: Hac de cauſa datur vnum metallum, quod illam potentiam habet, alia conſumendi, & eſt ferè vt aqua eorum ac penè mater: vnica tantum res, humidum primigenium, ſeu radicale, Solis videlicet & Lunæ ei reſiſtit, & per illud in meliorem redditur ſtatum: Verum ad aperiendos tibi oculos, ſcias eſſe & vocari Philoſophos chalybem, cum quo ſi aurum vndecies coire permittatur, ſemen emittere cogitur, debilitaturque ferè vſque ad mortem, ſic conceptum profert chalybs, filiumque generat patre clariorem, ſi poſtmodum legitima accedente artis methodo ſemen nati in ſuam aptiſſimam & conuenientem imponatur matricem, purificat illam & facit milleſies aptiorem ad pariendum fructus optimos. Verum & alius adhuc reſtat chalybs, qui in virtute huic aſſimilatur, per ſe à natura creatus, qui è radiis

 Sola-

Solaribus mirabili vi & virtute, illud ſcit elicere & proferre, quot tot homines quærere intenderunt, & in hoc inchoatio & principium operis noſtri Philoſophicum eſt. Præterea ſi quis ex his iam prolatis veritatem in dubium reuocet, copioſa Philoſophorũ antiquiſſimorum ratione & experientia verificata inter noſtra appoſita conſilia, ſcripta euoluat, quibus vt fide dignis, in ſua arte fides non eſt deroganda, qui verò illis fidem non habet, contra negantem principia tunc non eſſe diſputandum, ſcimus: Surdis enim ac mutis nulla eſt loquela. Pauca adhuc de his perueſtiganda cenſemus, quæro ex te, an tu vel ille ſcias, quam prærogatiuam in hoc mundo res omnes habeant, præ vel exceptis metallis? cur ſola hæc per denegationem ſeminis à ſummi omnipotentis creatoris multiplicationis benedictione excludetur & carere debet? immeritò ſanè, Lyncæus hic nebuloſis perſpicit oculis, aut planè habet nullos, verum & antiquum dicterium eſt, ars non habet oſorem, niſi ignorantem: ſacræ literæ affirmant, omnibus rebus creatis ſtatim ab initio, à condita vniuerſitate mundi inditam & impertitã fuiſſe gratiam benedictionis, ſed quid, ſi filii ſcientiæ & Philoſophorum palatui ſyncero ac pio, non omnibus ad ſaporem: præterea vero ſi ſemen habent, vt omnia creſcentia & creata, quis inter fatuos non credat, in ſuo ipſiſſimo proprio ſemine poſſe inſtitui ad multiplicationem? An non natura vera eſt, itemq; vna, ita & Chymia vera eſt, item & ars vna ac vera, ſed rarò verus artifex, & multi artifices. Quando natura res creat mediantibus elementis, generatur ex DEI nutu, velle & omnipotentia, & quidem ex materia prima, quam ſolus ille Dominus dominantium, prout & omnia ſapientiſſima ſua ſcientia nobis contegit: Naturæ verò ſecundum ſuum velle, dedit res creare & multiplicare ex ſecunda materia, hanc Philoſophi Dei miracula piè inquirentes ſciunt ac tenent. Quodlibet elementum in ſua eſt ſphæra, & tamen vnum ab altero eſſe non poteſt, vt vides ex titulo horum librorum, vnum ex alio viuit, & tamen coniuncta non conueniunt, verum aqua omnium elementorum eſt dignior, quia eſt mater rerum omnium, ſuper hanc ſpiri-

Omnium fructuum mineralium primæ materiæ in aqua ſunt conditæ, Paracelſus de Mineral. tractat. 1.

Ibidem etiam terminus aquæ mors mineralium.

Item libr. 4. tractat. 1. dicit, Aqua eſt ſemen Yle.

ſpiritus ignis, cauſante igne aqua fit prima materia, videlicet certatione inuicem, ſic generantur venti, vapores apti, vt per aërē crudum cum terra congelentur, qui ab initio ſeorſim ab illo fuit ſeparatus, hocque ſine ceſſatione motu fit perpetuo, ignis enim ſiue calor aliter non excitatur niſi motu, quod facilime videre eſt apud fabrum ferrarium, limaturam à ferro comminuendo conficere, quod eatenus vehementiori motu incaleſcit, ac ſi igne incanduiſſet. Cauſa caloris eſt motus, calor mouet aquam, aquæ motus cauſat aërem omnium viuentium vitam. Supra ſufficienter dictum eſt, quomodo res creſcant, videlicet ex aqua, nam ex illius vapore ſubtiliori, res ſubtiles ac leues oriuntur ac proueniunt, ex oleo vero eiuſdem, res graues ac maioris pretii, ex ſale autem res prioribus longè pulchriores, vti diximus de generatione gemmarum. Quando autem vis vt natura in ſublimiorem euehatur actū gradum vel ſtatum, ſoluito corpus vtrumuis, illudque quod naturæ acceſſit heterogeneum ex terra damnata, ſegrega, purifica, coniunctio fiat puriorum cum puris, coctorum coctis, crudorum crudis, ſecundum pondus autem naturæ, non verò materiæ. Sal enim centrale de terra non plus accipit, niſi in quantum habeat opus, ſiue pura ſiue impura ſit. Pinguedo verò aquæ longè aliter ſe habet, nunquam enim habetur pura, quapropter ſcias, artem per duplicem calorem illam purgare, poſtmodum verò rurſus in vnum coniungere.

In his iam hactenus dictis, tota magiſterii veritas Philoſophiæ filiis eſt aperta tradita, vtiliſſimum vero ac conſultum ducicimus, vt antequam ad ipſa variorum Philoſophorum ſcripta & conſilia accedamus, prius de Philoſophorum quibuſdam nominibus & patriis peroremus, exordiumque conſiliorum noſtrorum ſumamus.

Antiquiſſimum inter Philoſophos, ſapientiſſ. huius magiſterii dicunt eſſe *Hermetem Triſmegiſtum Ægyptium*, à Græcis ita nūcupatū, quod quaſi Dei interpretē egerit apud homines: TRISMEGISTVM verò, quia & Philoſophus, & Sacerdos, & Rex maximus fuerit, primuſque inuentor & inſtitutor legum Ægyptiorum, vnde conſultor Iſidi relictus dicitur ab Oſiride in Indias expeditionem ſuſcepturo: Sed alii, inter quos *Suidas* eſt, potius

eum

eum TRISMEGISTVM dictum volunt, quia primus ex DEI OPT. MAX. reuelatione *Mysterium Trinitatis Diuinæ* inter Ethnicos tam clarè tradidit, vt clarius alicubi inueniatur: Verba *Suidæ* citantia de *Hermete* talia sunt: *Fuit lumen intelligens*, ante lumen intelligens, & fuit semper *mens mentis* lucida: Et nihil aliud fuit huius *veritas* & *Spiritus* omnia continens: Extra hunc nō est DEVS, non Angelus, non essentia vlla alia: Omnium enim DOMINVS est, & PATER, & DEVS, omnia sub ipso & in ipso sunt. Obtestor te cœlum magni DEI sapiens opus, obtestor te VOCEM PATRIS, quam locutus est primum, cum omnem mundū formauit, obtestor te per VNIGENITVM SERMONEM & PATREM omnia continentem, propitius, propitius mihi esto: Hymnos conscripsit miræ pietatis plenos, quos audiemus in consilio 26. Vbi & simul eius *Tabula Smaragdina* demonstratur, profunda sapientia plenissimè referta: vixisse referunt ipsum circiter annum mundi 1956. hoc est à diluuio 300. ante natum CHRISTVM 2007. Vnde Abrahami (qui Pharaoni cuidam in Ægypto adfuit) euocationem ex Charam vrbe Mesopotamiæ 44. ferè annis antecessit; Hoc autem tempus coincidit cum ea ætate, qua Oceanus, Osiris & Isis Dii Ægyptii primi (licet fabulosè) regnasse præsupponūtur, nempe ante dynastiam Ægyptiorum, qua pastores regno præesse inceperunt, secundum Eusebii traditionem, anno mundi 2139. *Abrahamum à Chaldæis* per traditionem patrum diuersas hominique vtilissimas artes accepisse fertur, inter quas rerum naturalium scientia & Astrologica fuit doctrina, cuius arcana non vulgaria absque dubio Regem Ægyptium Pharaonem docuit, cum ipsi adfuit: Nec verò credibile est, Ægyptios ex se tot artes, quibus post celeberrimi fuerunt, primos inuenisse, sed vel Hermetem vel eius prædecessores à Chaldæis, ipsisque senioribus *à Sem filio Nohæ* descendentibus, quasi per manus traditas accepisse: Magia enim naturali excelluerunt non solum Babylonii, verum & Chaldæi; ac Magi antiquiores fuerunt Ægyptiis sapientibus, *teste Aristot. libr.* 1. *de Philosophia.*

Serenus Abbas apud Cassianum collat. 8. *cap.* 22. *dicit*: Doctrinam à DEO de cœlestibus & sublunaribus rebus *Adamum* communicasse filio suo *Seth* (quæ erat vera Theologia, Astronomia, Physica &

ca, & cognitio omnium rerum proprietatum & naturarum,) qui eam conseruauit incorruptam, donec filii DEI (vt ait sacra scriptura) mixti sunt cum filiabus hominũ, hoc est, cum posteris Cain: Tunc ex iis orta propago sacrilega, quæ iam à DEO defecerat, instinctu Dæmonum salubrem hanc doctrinam in superstitiones Magicas, & artes noxias conuertit, successuque temporis vsque adeò accreuit in peius, vt omnis scopus huius artis (Magiæ scilicet naturalis) remotissimus esset à cultu diuino. Cham autem, (qui Zoroastres Bractianorum Rex creditur) cum patre Noa & fratribus diluuio seruatus, ante inundationem Magiæ artem, & septem alias liberales artes quatuordecim columnis inscripsit, septem æneis, & septem lateritiis, contra duplex Orbis excidium, quod præuiderat, vnum per aquas, alterum per ignem, atque ita semineam tam malarum quam bonarum scientiarum transmisit ad posteros. Zoroaster, vt tradit author scholasticæ historiæ, scripsit vicies centum millia versuum, in quos Hermippus commentatus est, at quos Ninus maiori ex parte combussit, vtpote de Magica illicita scriptos: sic Magicas artes tam illicitas, quam licitas, quoque ante diluuium viguisse, idem Serenus Abbas antedicto loco citatur. Vnde percipitur Ægyptios, qui gloriantur sese per 20. millia annorum Astronomiæ notitiam habuisse, maximè falli suis persuasionibus, cum primitus eam ab Abrahamo, aut Nohæ nepotibus, vt fortè plerasque alias artes sub Magia naturali seu Physica comprehensas, acceperint. Bernhardus Comes vir grauis ex aliorum cõiecturis Hermetem coæuum Mosi & Aaroni facit, dum inquit: Vixisse fertur ante legem & post, quo tempore multi sapientes viri vixerunt. Verum nos Hermetem his longè antiquiorem statuimus: Quia Mosis æuo Ægyptus iamdiu floruerat his artibus, quod patet ex diuitiis & Regum luxuria, qui iam ante Pyramides extruxerant, aliaque opera stupenda perfecerant, ad quæ Israelitarum seruili opera vtebantur, vt notum est ex sacra historia. Ad hæc *Apim, Osirim, Isim & reliqua numina tunc ante multa secula coluerant*: Vnde in absentia Mosis Israelitæ, cum in deserto degerent, ad hunc Apidis colendi ritum, quem in Ægypto viderant & obseruauerant, Aaronis concessu reuertebantur, facto idolo aurei vituli seu Apidis, (quod in lingua Ægyptiaca

ſignificat bouem) quod inde Moſes reuerſus ex monte Sinai confregit, & in cineres combuſſit, quos Iſraëlitico populo in potu bibendos propinauit. Apertum ſanè conſtat cultum Ægyptiorum ſacrorum cum arte chymica, quæ in templo Vulcani (ab Apis alebatur in aureis cubilibus) exercebatur, ſemper coniunctum fuiſſe, imo in eius artis occultiſſimæ gratiam introductum, inde patet quod cauſa, vtpote Chemiæ tractatio, & hinc proueniens medicina arcaniſſima, prior fuerit ſuo effectu ſeu conſequente, hoc eſt, religione ac operibus Ægyptiis hinc dependentibus. Hermetem libros cōſcripſiſſe quamplurimos, Iamblichus in libro ſuo de Myſteriis recenſet, vbi columnarum Mercurii mentionem facit hunc in modum: Principia quidem tota vniuerſaliavè, vt narrat Seleucus, Mercurius ipſe tradit viginti millibus voluminibus, vel ſicut Meneteus recenſet, tradidit voluminibus triginta millibus, itemque ſex millibus & quingentis, atque viginti quinque, & in eis perfectè omnia demonſtrauit. *Idem dicit*: Mercurium de Diis æthereis, Empyræis & cœleſtibus ſcripſiſſe, ac de Empyræis libros centum, totidemque de Æthereis, mille de cœleſtibus compoſuiſſe: *quorum permultos in Græcum ſermonem translatos tradit his verbis*: Qui enim libri ſub Mercurii titulo circumferuntur, opiniones Mercuriales continent, etſi ſæpè Philoſophorum Græcorum ſtylo loquuntur, ſunt enim ex lingua Ægyptia in Græcam translati à viris Philoſophiæ non imperitis. Incredibile verò & ſupra omnē fidem poſitum videri poſſit, ab vno homine tot ſcripta edita eſſe, quæ vel ſola toti mundo in Philoſophicis ſufficerent: ſed conſiderandum eſt, virum illum omnibus numeris abſolutiſſimum hæc velut oris ſui ſacrificia DEO creatori conſecrâſſe, Hymnis & laudibus diuinis innumeris repleta, eumque abſque dubio de ſingulis creatis ſingulos libros, tanquam vniuerſi paginas, conſcripſiſſe. Ex libris eius pauciſſimi adhuc ſuperſunt, & ad noſtram ætatem peruenerunt, nempe *Pimander*, *Aſclepius*, *Tractatus 7. capitulorum*, *& Tabula vocata Smaragdina*: *Aſclepium Aſclepius ante ſeſqui mille annos, & amplius, Latinum reddidit*, *Pimandrum Marſilius Ficinus*, *&c.* Sunt nonnulli, qui Triſmegiſti vitam aut ſcripta euoluunt, Chymiæ tamen nullam faciunt mentionem, omniaq; ad aliam intentionem interpretantur: attamen ſatis patet, eum veræ Chymiæ

Prin-

Principem fuiſſe, ſi non primum inuentorem, tamen inſtauratorem, ſecundum quam Regnum Ægypti reformauit, & nouas leges inſtituit. In Aſclepio chymicorum Deorum, hoc eſt, terrenorum, poſt cœleſtium conſiderationem, mentionem facit, prout manifeſtum, ſi paulò acutius introſpiciatur: vbi cap. 8. cauſam exponit, cur ſolis hominibus intelligentiam & diſciplinam ſuam *Diuinitas* ſit impartiri dignata, &c. Summatim & breuibus hæc de Hermete concludimus: *Ethnicus quamuis fuit AEgyptius in tenebris gentium educatus, eius ex ſcriptis tamen apparet, illum à DEO ſingulariter illuminatum fuiſſe, vt illa prophetico ſpiritu ſeu inſtinctu diuino de DEO VNO, hominum, Angelorum & omnium creatore, Patre, Logo & Spiritu æterno, aperteque de Filio ſcripſerit.* Antiqui Ethnici & Ægyptii illum non ſolum viuum ſumma reuerentia cultuque ipſum affecerunt, verum & *Theut*, quaſi diuino Mercurii nomine appellarunt, etiam poſt mortem in eius honorem ciuitatem condiderunt *Hermopolim*, & primum anni menſem, qui apud Ægyptios September eſt, denominauerunt, hinc inde & hodierno die à Philoſophis multis nuncupatur Mercurius Triſmegiſtus, &c. Longè ac latius foret, ſi illa omnia, quæ adhuc de Hermete eſſent referenda, allegarentur, verum ad alios Philoſophos nos remittimus, noſq; ad reliquos chymiæ verę ſapientes conuertimus, & inprimis ad Hermetis congentiles Ægyptios: huic *Turba Philoſophorum atteſtante* ſequitur *Mena*, Rex Ægypti, qui leges quaſdam, Mercurii præcepto tanquam magnorum bonorum cauſam futuras, promulgauit.

Tertius eſt *Buſiris*, qui Heliopolim, Solis vrbem, ſeu Thebas Ægypti condidit, quæ quanta fuerit & quam mirifica, videatur Theodorus Siculus: Condidit & Buſirim, & in ea magnum Iſidis templum.

Quartus eſt *Simandius*: Cuius epitaphium; Rex Regum Simandius ſum, Si quis qualis fuerim, & vbi iaceam, noſſe velit, meorum aliquid operum exuperet.

Quintus *Seſoſtris* eſt: Hic Memphi in Vulcani templo ſtatuas ſumptuoſiſſimas poſuit, ſuam & vxoris vnius lapidis, altitudine cubitorum triginta, Filiorum vero viginti. Cuius patri poſt natum Soſoſtrem in ſomnis Vulcanum prædixiſſe ſcribunt, infantē genitum toto orbi imperaturum: Vbi notandum, ab omnibus deſpe-

ctum & deiectum Vulcanum hic in Ægypto maximũ esse Deum, (scilicet Chymicæum) oracula reddere, admirandi artificii templum habere: at cur hoc, non vt coquerent cibos, sed medicinas corpori humano, æque, vt illos, necessarias. Quatuor Regibus ante currum vice equorum iunctis dicitur in summis festis vsus, dum in Vulcani templum tenderet.

Sextus dicitur *Miris*, qui Labyrinthum condidit.

Septimus, *Chemnis*, qui Pyramidem maximam exstruxit.

Octauus, *Amasis*, qui secundam, sub quo Phœnix in Ægyptum rediit.

Nonus, *Sethon*, qui & Rex & *Vulcani sacerdos* simul extitit, de quibus summis muniis, quomodo conueniant, iudicent alii: Non absque dubio *Sethon Vulcano* litauit, tanquam inter Deos vltimo, sed primario, *qui nempe Mercurium* erudierat, vt *Mercurius* leges populo præscriberet, ex *Isidis* decreto: anno mundi 3228.

Decimus dictus *Adfar Alexandrinus*, qui Morienum artem docuit.

Vndecimus est *Calid Rex AEgypti Saracenus*, qui à Morieno doctus est, anno Christi 703. Nunc ad Ægyptiorum colonias.

Inter Fratres huius sapientiæ nonnullus syncerus Philosophus de Ægyptiorum coloniis Chymicis sic refert: A variis gentibus Colonię in diuersas orbis partes sunt sæpissimè ductæ, propter certas causas vulgo notas & politicas: At nos suspicamur præter has, Ægyptiorum quosdã quasi priuatos homines relicta patria in alias regiones longinquas migrasse, ibique ciuitatem vel regnum suis sumptibus instituisse; & eiusmodi plerumque fuisse ex sacerdotibus oriundos, propter opera hyeroglyphica ab ipsis in Deorum aut sui honorem posita, artis illius Chymicæ, quæ in *Vulcani* templo, *Memphi* honorata & tractata fuit, non inexpertos: Ex his *Phœnices* aut eorum Principes esse primarios, iam ante alibi demõstrauimus: *Cadmi* fratrem *Phœnicem*, sororem *Europam*, Patrem *Agenorem*, auum *Belum* fuisse tradunt: *Cadmum* verò à patre emissum ad sororem (quam *Iupiter* sub forma bouis in terræ partem iam inde dictam *Europam* comportarat) quærendam, condidisse *Thebas* in *Bœotia* ad fontem, vbi socii eius à Dracone horribili alii post alios interempti essent: At hic *Typhonis* & *Echidnæ* filius, à *Cadmo* trucidatus

cidatus est, eiusque dentes pro seminio terræ inspersi, mox protulerunt *Terrigenas* armatos in *Cadmum* irruentes, quorum vnum cum lapide percussisset, aliis inde ciuile bellum mouentibus, sibique mutuas manus inferentibus, ad vnum omnes cæsi & extincti sunt: Hanc esse allegoriam, & non historiam, nemo non videt: *Cadmum fuisse virum artis auri metallorumq; fusionis peritum*, apertè tradunt: quæ nihil aliud est, quam Chemiæ descriptio, qua *Cadmus* valdè excelluit, & ex patria institutione, immensas diuitias comparauit: *Thebas* in *Bœotia* ex bouis quasi indicatione condidit, iam amissis sociis, nempe à Dracone deuoratis: Quæ omnia modū artificii, quod calluit, demonstrant; Quis sit Draco ille *Typhonis & Echidnæ filius*, quid per dentes ipsi extractos & seminatos, indeq; armatam virorum repentinam segetem exortam intelligatur, alibi declarabitur. Quod *Europa* eius soror à *Ioue* in taurum conuerso auecta sit, eiusdem generis est fictio, vtibidem patet: Eius filia *Semele* ex *Ioue Dionysium* fingitur peperisse: Authore *Orpheo*, at *Iouis* fulmine matre combusto, ipsum *Iouem* suo femori immaturum inseruisse fœtum ad maturitatem vsque, qui post *Bimater* dictus: vt sub *Bacchi* seu Dionysii fabula retulimus: De *Cadmi* nuptiis cum Harmonia Martis & Veneris filia celebratis, quibus omnes Dii sua dona contulerunt, non iniuria multa scribunt: At quod tandem cum *vxore in serpentem mutatus sit*, *id Cadmeæ* infelicitati imputant. Sed nos scimus ita rationem suadere, vt ex duobus matrimonio vero coniunctis genuinum fiat *Mercuriale* & igne currens, serpentis instar: Notatu dignissimum est, quod in insula *Rhodo* sacerdotes, qui præessent sacris, instituerit & reliquerit, ibiq; *Mineruam Lyndiam* donis ornarit, inter quæ *antiqui operis olla fuit ærea*, hisce Phœniceis literis inscripta, TERRA RHODVS A SERPENTIBVS VASTABITVR: quæ verba merè sunt Chymica, licet nec ab historia aliena. Fratrem *Cadmi Phœnicem*, apud *Phœnices* ab eo sic denominatos, regnasse tradunt, quos primos nauigiis exteras petiuisse oras Hispaniæ, aliarumq; Regionum, vt mineras auri scrutarentur & colligerent, inquilinis adhuc non cognitas aut æstimatas, ex historiarū monumentis patet: Post hunc *Tyrii Principes* arte Chymica celeberrimi fuerunt, contra quos Ezechielis comminatio grauissima extet, dum sub persona DEI diceret ad eos: MVLTIPLI-

cavi Iis Argentvm, Et Ipsi Fecervnt Idolo Svo Avrvm: In cuius Prophetæ explicatione *Rabbini* apud Iudæos testantur, *Principem Tyrii Chymiam exercuisse, ideoq; Prophetā illi exprobrare, quod eius artis fiducia Deus sibi esse videretur*. Nā Propheta, vt ipsi aiunt, narrat, *quod aurum & argentum, quod in suis thesauris haberet, non è terra effodisset, non à subditis exegisset, nec hostibus eripuisset, sed sibi ipse fecisset, hac scilicet arte fretus, ideoq; Daniele sapientiorem esse, & omnia secreta naturæ perlustrasse*. Et *Phœnicia* quoq; *Beli* filia *Dido* in Lybiam seu Africæ oram maritimam nauigasse traditur, ibique Carthaginem condidisse, Regnumq; nouum erexisse, cui fabulas Poëtæ aspergunt. *De Colchis Ammianus* narrat, lib. 22. *quod sint antiqua AEgyptiorum soboles, Diodorus eos AEgyptiorum Colonias* vocat, qui in Ponto habitant, fodinas metallorum secuti: hinc aurea illa allegoria de Aureo vellere Cochis asscripa est eam ob causam, quod illa regio metallis & illis mineris abundauit, quæ ad Chemiæ artē requiruntur: *Solis* filius in Luco *Martis* pellem ouillam à Mercurio deauratam exposuit, variis artificibus, quā tandem *Iason*, idest, Medicus subtili stratagemate, ex *Medea*, hoc est, rationis Theoreticæ consilio, obtinuit: Primo *Draco* dentibus spoliandus erat (qui sunt materia artis purificata) per offam soporiferam, quæ satis nota est herba colligenda Sole ingrediente in Capricornum, cum eo tempore radix eius sit maximè efficax: Secundo hi dentes in terram propriam spargendi sunt, quæ terra Aquario sit subiecta, hoc est, aquosa, vel aquis abundans: Tertiò Tauris terra subuertenda, & supra semini spargenda. Hinc tumultus bellicus virorum mox crescentium, & per se pereuntium, atq; hic est meta pellis aureæ obtinente. Si qui hæc ad alia exponāt, quam natura rei & circumstantiæ admittunt, eos *nodum in scirpo quærere* sinimus, & ex aperta veritate sibi, nescio quas fabulas fingere. Phrygiam quoq; metalliferam fuisse, & Poëtarum carminibus celebratam, constat ex Troiæ deuastatione; *Ganymedis* raptus, & *Midæ* votum conuincunt (qui ambo Phryges fuerunt) artis Chymicæ scientiam hisce locis non fuisse omninò ignotam: hinc fingitur *Iupiter Ganymedem* sub forma aquilæ subuehere in cœlū: & *Midas*, quicquid contigerit, voto obtinuisse, vt id in aurum verteretur, nempe ex indulgentia Bacchi, Dei Chymici, quem hospitio excepisset.

Diodo-

Diodorus Siculus Danaum quoq; Ægyptium fuisse narrat, qui cum filiabus profectus in *Græciam, Argos* antiquissimam ciuitatem, condiderit: Sic *Belum* tradit in Babyloniam colonos traduxisse, ibique sacerdotes, quos *Babylonii Chaldæos* vocant, more Ægyptiorum astra obseruantes Physicos & Astrologiæ deditos, instituisse; Hos autem duos Chymicos fuisse constat ex *Belidibus*, aliisq; allegoriis, nec non ex monumentis in eorum honorem erectis, quæ suo videantur loco: *Dipedes* quoq; *Atheniensis Menethei* pater Ægyptius origine, Atheniensium ciuis, & post Rex factus est, cui diuitiæ, potentiam & authoritatem, hæ regnum conciliarunt: similiter & *Erichtheus* genere fuit Ægyptius, qui, vt vulgo creditur, propter frumentum ex *AEgypto Atheniensibus* allatum, Regnum apud eosdem obtinuit: hic Rex factus mysteria *Cereris Eleusinæ* ab *AEgyptiis* translata instituit. *Eumolpides* insuper, vt *Diodorus* ait, ab *AEgyptiis* sacerdotibus traducti sunt, *Eleusiniis* præfecti. Hinc *Athenienses* soli ex Græcis per Isidem iurare, forma moribusq; Ægyptiis similes eorũ, quam plurima affectare, eodem teste perhibentur. Sciendum etiam est, quod Sphyngum simulacra ad altaris angulos addebant, quæ abstrusarum rerum sacratarum recõditam & profundã scientiam denotabant. Vt enim Sphynx ænigmata Thebanis proposuisse narratur omnibus ferè inexplorata, sic hoc loco arcanam artis Chymicæ, sacræ habitæ, cognitionem significat. ***Circa annum Christi 60. Nerone Apollonius Tyanæus***, Philosophus admirabilis tàm vitæ quam doctrinæ, postquam ex Indica peregrinatione fuisset reuersus, ad Gymnosophistas Æthiopas transiit; (inter quos tum temporis collegium Philosophiæ Magicæ floruit) qui ex Ægypto profectus ad *Memnonis* regionem, perlustrato ***Memnonis templo***, camelis vectus in Æthiopam penetrauit. ***Erat inter Gymnosophistas Nilus quidam vir grauis & prudens, cuius consilio atque hortatu reliqui sapientes Apollonium*** (qui illis susceptus inuidia Euphratis iam ante factus fuerat) admiserunt. Venit igitur in eminentiorẽ collem, vbi ***Thespion Gymnosophistarũ natu senior*** præsidebat, sedẽs ***sub vlmo arbore, qua(arbor)*** voce tenui & articula salutauit ***Apolloniũ*** proprio nomine: Tum communicatis inter se per aliquot dies collocutionibus, multa vtrinque disputarunt, ***de rerum natura, de sacris & Magia: Nilus in Apollonii*** sententiam desiuit, relictoq; Gymnosophistarũ colle-

gio

gio illum postea secutus est. *Philostratus & Fulgosius lib.8.cap.11.* narrant, *Apollonium* adfirmasse, quod viderit in *AEthiopia Gymnosophistas*, qui effecissent arbores loquentes. Sic & *Volaterranus libr.13.c.8.* recenset, quod *Thespion* præceperit arbori, vt *Apollonium* salutaret, quod inclinato præstitit cacumine, voce distincta, sed gracili & fœminea. Tantum de *Gymnosophistis*: qui cum Chymia rerum naturalium scientiam, seu Magiam naturalem exercuerunt: Quod verò ad supernaturalia quoque, vti sunt vocales reddere arbores, diaboli opera declinauerint, id non est mirum, cum Ethnici fuerint, nec perfectam Dei veri *cognitionem habuerint*. Constat item & ex antiquorum relationibus, quod Magi apud Persas hanc artem chymicam pro sapientia & rerum naturalium perfectissima cognitione habuerint: *Cicero testatur lib. de Diuinatione, quod nemo apud Persas ad Regni moderamen admitteretur, qui artem Magicam non didicisset. Et Posidonius ex Strabone refert, apud Parthos consilium esse duplex, vnum Nobilium, alterum Magorum, & ex vtroque Reges eligi solitos. Cælius Rhod.l.9. cap.23. Plinius lib.30. vult Osthanem, qui Xerxem ad bellum contra Græcos comitatus est, primo in Græciam attulisse Magiæ cognitionem, vbi ait: Osthanes ad rabiem, non auiditate modo scientiæ eius Græcorum populos egit. Certè Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato ad hanc discendã nauigauere, exiliis verius quam peregrinationibus susceptis.* Hanc reuersi prædicauere, *hanc in arcanis habuere. Et paulò post*: Non leuem & *Alexandri Magni temporibus auctoritatẽ addidit professioni secundus Osthanes comitatu eius exornatus. Osthanem apud Persas scripsisse quoq; Chymica, memorat. De vera Magia naturali, eius virtute, compositione & effectibus tractat Aristoteles lib. de admirandis aud. Plinius l.30.c.1.2.3. Proclus lib. de sacrificio & Magia. Augustin.l.2. de ciuit. Dei, c.4. & 5. Albertus Magnus lib.2. mineral. cap.1. 2. & 17. Francosterius lib. de Sympathia. Ficinus libr. 4. Theologiæ Platonis cap.1. Cardanus libr. de subtilitate. Baptista Porta, & alij.* Ad Magiam hanc naturalem referuntur scientia Mathematica, Physica & Medicina. Chymiam complectitur Physica, quæ cum Medicina laudanda venit, quia rerum naturalium arcana docet, ex iisque elicit remedia ad conseruationem vitæ mortalium pertinentium infinita, ac vt munera Dei non contemnenda. Verum si hodierno die ipsissima in abusu magno non esset posita, à magnis tum piis atq; doctissimis viris improbaretur. Quando verò rarissimè id accidit,

vt na-

vt naturæ ſecreta abſque communicatione Dæmoniorum, aëriſq; geniorum tractentur, hac enim curioſa rerum abſtruſarum indagatione homines deceptos adducunt ita conſequenter, & ad res malas perueſtigandas, ad vaticinia, reſponſa danda de futuris ad curationem morborum per incantationes, ligaturas, characteres, & verba monſtroſa à dæmonibus indicata. Hinc Magiam non dicimus præneceſſariam, aut vtilem humano generi, imò & veris Chriſtianis non temerè indicitur vitandam & deteſtandam. Philo lib.2. aſſerit: Deprauata & adulterata eſt vera Magia, & ex eius corruptione deſcenderunt, quas proprio vocabulo malas artes dicimus, Circulatorum, Ariolorumq; ſtudia, mulierũ, nequiſſimorumque mancipiorum expiationes & luſtrationes, profitentium mutationes amoris in odium, aut ex diuerſo odio in amorem, per quaſdam paſſiones amatorias & incantamenta idonea. Atque his dolis circumueniunt homines & ingentium malorum, atque ruinarum ſunt cauſæ, non priuatis modo hominibus aut familiis, ſed ciuitatibus, regnis & prouinciis. Quamobrẽ huiuſmodi artes merito lege Moſaica grauiſſimis propoſitis pœnis prohibentur. Plinius libr.30.cap.1. affirmat, Magiam primò à Medicina fuiſſe natam, ac ſpecie ſalutari irrepſiſſe, velut altiorem ſapientioremque, quam Medicinam: ita blandiſſimis deſideratiſſimiſque addidiſſe vires religionis, ad quas maximè etiamnum caligat humanum genus. Atq; vt hoc quoq; ſuggeſſerit, miſcuiſſe artes Mathematicas, nullo nõ auido futura de ſeſe ſciendi, atq; ea à cœlo veriſſimè peti credente. Ita poſſeſſis hominum ſenſibus triplici vinculo, in tantũ faſtigii adoleuit, vt hodiè etiam in magna parte gentium præualeat, & in oriente Regum Regibus imperet. Verum quo quæ res pretioſior & vtilior in vero ſuo vſu, eò pernitioſior & futilior in abuſu. Nec nos dubitamus, Chymiam ſub hac rerum tractatione naturalium fuiſſe præcipuam, ſine qua illa non fuiſſet perfecta, imo nihili æſtimata. Authoritatem enim & neruos ſapientiæ miniſtrat, & quæ verboſa ſaltem iactantia ſine effectu videretur, & quæ aliorum auxiliis & ſtipendiis potius egeret, quam quod aliis ſuccurrere poſſet. Hic pro meliori intellectu paucis ex mente antiquorum ſyncerè philoſophantium Magiam ex diſtinctione & definitione dilucidius perluſtrabimus.

Nomen Magię, Persico idiomate, tantum exprimit sapientiam, & apicem perfectioris Philosophiæ: Nam iidem sunt Magi apud Persas, ac apud Gręcos Philosophi: apud Indos Brachmates & Gymnosophistæ: apud Gallos Druydæ, Bardi & Semnothei: apud Siculos Galeotæ: apud Ægyptios Sacerdotes: apud Italos Hetrusci, haruspices: apud Latinos sapientes: apud Cabalistas Prophetæ: apud Babylonios & Assyrios Chaldæi. Cæterum, cum ferè cuncta saluberrimis orta initiis, peruenerint ad nimium, degenerarunt & discipuli aliqui à magorum & sapientum puris putisque institutis, atq; aliquando præter modũ curiosi, vel affectata quadam sciendi superstitione, metas veræ sapientiæ transgredientes, prolapsi sunt in vanas illas magiæ improbatæ obseruationes, & tam celebri magiæ nomine conspurcato, in odiũ appellatio antea honoris & pręstantiæ, conuersa & in dedecus est: vt & docet Plinius lib. 30. c. 1. & alibi. Constat igitur, ob abusum Magiam exosam: at quatenus suis regulis continetur, cognitionẽ esse rerum eximiarum, diuinarum, & humanarũ, siue naturalium, aliamq; probam nempe naturalẽ, & diuinam: aliam improbam, nempe dęmonicam, natam ex abusu diuinæ sapientiæ, & superstitiosam, natam ex eiusdem abusu & rerum naturalium. Naturalis magia est, quæ ex naturis rerum, non omnibus, sed doctioribus & peritioribus cognitis, pendentibus vel ex tota compositi substantia, vel certa aliorũ mixtione effectus operatur mirabiles: estq; Philosophię Physicæ consummatio, atq; apud vulgus instar miraculi. Quare hæc accipit effectus à natura, & virtute cœlorum, stellarum, elemẽtorum, animalium, metallorum, plantarum, lapidum: quorum scientia, ex Astrologia, Metaphysica, Physica, Medicina, experiẽtia & obseruatione. Siue sit diuinatrix, qua futura & effectus ex causis naturalibus pendentes prædicat: siue operatrix, quæ mirabilia ignorãtibus causas & vires rerũ, exhibeat diuina sapientia vel magia, quæ in virtute, in nomine & potestate Dei, non rebus naturalibus consistit: veluti, quando Prophetæ ventura prædicunt, quãdo eo modo miracula Christiani perficiunt, vel fide, vel oratione: Vnde vera Cabala, quæ non est superstitione Rabinorum conspurcata, fluit, composita ex nominibus omnipotentis Dei, vel expressis in sacra pagina, vel extractis arte aliqua, vel receptis per manus à viris sanctis. Improba,

ba, dæmonica, vana & superstitiosa, est quæ Theurgia & γοητεία, dicitur, illaq; aut simplex inuocatione & operatione constans dæmonum: Aut composita, scilicet addito quodam fuco naturalis cuiusdã virtutis, vel veræ religionis interposito colore, vt incauti eius prætextu decipiantur, & plerunq; illa composita, est specie recti decipiens. Composita itaq; magia vanissima vtitur inuocationibus dæmonum, vel tacitis cum iisdem pactionibus, quę maximè homini Christiano, abominatio: & vt fraudes celet, addit ex 4. elemẽtis aliquid, vel terræ, vnde geomantia: vel aquę, vnde hydromantia: vel aëris, vnde aëromantia: vel ignis, vnde pyromantia. Abutitur hominibus olim eos sacrificare iubens, vt extra inspicerentur. Abutitur & hominibus, vt instrumentis suæ impietatis, per eos promente Dæmone oracula per os, per pectus, per vmbilicũ, per genitalia, vt scribit Plutarch. de cessat. orac. Iamblichus de mysteriis Ægyptiorum, Orignes libr. 7. contra Celsum, Eustathius in 2. Iliad. D. Chrysost. homil. 9. in epist. ad Corin. Cæl. Rhodig. lib. 4. cap. 10. Scrutatur & magia in manu lineas, vnde nata χειρομαντία, vultus, & faciei sectiones, & proportiones, (quæ tamen, si non excedant temperamenta corporea, non omnino improbantur) hanc dicunt Physionomiam. Abutitur etiam animalibus, dũ ex auium garritu, persuadere futurorum nititur cognitionem, hanc dixere augurium, vt ait Cicero lib. 2. de diuin. vel dum diuinat, per earundem inspectionẽ, vnde haruspicium, auspicium seu οἰωνοσκοπία, Tiresiæ inuentum, secũdum Plinium lib. 7. c. 56. vel dum volatilium iubet pastum, cantum, volatum, obseruare, ac si in illis esset diuinitas, aut futurorum notio, cum tamen, nec se, nec sibi futura, aues cognouerint. Quod & de aliis animalibus, quæ obseruantur, dictum velim. Plantas item suæ insaniæ accommodat, vt ait Plinius lib. 24. cap. 17. lapides, & metalla, vnde & λεκανομαντία, quæ fit peluibus aqua plenis, Dæmone inuocato, quam magiam apud Persas seruari testatur Strabo in 15. Accedit κατοπτρομαντία, quæ per specula fiat, & ἀξινομαντία, quæ per secures, & alia instrumenta ferrea, siue alligentur cribro, vnde κοσκινομαντία, siue clauis alligetur Psalmis, siue quis alio modo metallis abutatur. Horrenda & illa, quæ manes & mortuos putat se infestare & euocare: dicta νεκυομαντία, quæ habet cum dæmonibus colloquia ad aquam, vsus superstitio-

ſas & vaniſſimus transfertur characterum, ſuffumigationum, eccleſiaſticarum orationum, & ſceleſtiſſimus fit Sacramentorũ abuſus. Et in ſumma nihil ſanctum eſt, quod magis non vſurpet & polluat. Atq; idcirco in magia, frequens abuſus, non dicam vſum, dæmoniorum, veneficiorum, collyriorum, vnguẽtorum, potionum, philtrorum, alligationum, ſuſpenſionum, annulorum, imaginum, characterum, luminum, chartarum, certorum numerorum, ſonorum, ſacrificiorum, purificationum, ſolitudinum, ſortium, ligationum, faſcinationum, cogitationum ſeu imaginationum, animi exceſſus, incantationum, adiurationum, exorciſmorum, cõſecrationum, deuotionum, ieiuniorum, ſomniorum, orationum, ceremoniarum, & coniunctionum cœleſtium, &c. His accedit nonnullus inter ſcriptores Magicos, valdè tamen ſuſpectus, qui Magiam ſic diuidit: Magia ſua prima diuiſione eſt duplex: Alia eſt Dei, quam donat creaturis lucis; Alia eſt ſimiliter DEI, ſed donum creaturarum tenebrarũ: Eaq; duplex ad finem bonũ alia, vt cum tenebrarũ Principes coguntur creaturę benefacere, Deo eos cogente. Alia ad finem malum, cum Deus ad puniẽdum malos permittit tales magicè decipi ad perniciem, vel etiam mandat tales in perniciem detrudi. Secunda diuiſio magiæ eſt, quod alia opera perficit inſtrumentis viſibilibus per viſibilia. Alia inſtrumentis inuiſibilibus per inuiſibilia. Alia commixtis tam modis quam inſtrumentis & effectibus. Tertia diuiſio eſt: Alia eſt quæ ſolius Dei inuocatione perficitur; Hæc eſt partim Prophetica & Philoſophica, partim ſicut Theophraſtica. Alia quæ per ignorantiam veri Dei cũ principibus ſpirituum agit, vt voti cõpos fiat, ſicut eſt opus Mercuriorũ. Quarta diuiſio eſt, quod alia eſt à ſummo Deo deſcendendo cum bonis Angelis, loco Dei ſuam magiam exercet: Talis erat Baalim magia. Alia quæ cum Satrapis malorum ſpirituum ſuas exercet actiones, tales fuere, qui per minores gentium Deos operabantur. Quinta diuiſio eſt; Alii cum ſpiritibus apertè, & coram facie ad faciem agunt, quod paucis datur. Alii per ſomnia, aut alia ſigna agunt; Qualia veteres ex auguriis & hoſtiis captabant. Sexta diuiſio eſt, quod alii operantur per immortales creaturas. Alii per mortales Nymphas, Satyros, & ſimiles aliorum elementorum incolas, Pygmæos, &c. Septima diuiſio eſt, quod aliis vltro ſpiritus inſeruiunt

ſine

ſine arte, aliis vix per artem euocati inſeruiunt. Inter has Magiæ ſpecies omnium præſtantiſſima eſt, quæ à ſolo Deo dependet. Secunda cui vltro ſpiritus ſubtiliter ſeruiunt. Tertia quæ propria eſt Chriſtianorum, quæ à Chriſti poteſtate, quam habet in cœlo & in terra, dependet. Hæc de Magis & Magia, &c. Præterea & conſtat de collegio octodecim illorum ſapientum ac Philoſophorum, in vrbe Brachmannorum, de quibus idem perhibetur, quod horum magiſteriorũ ac magnalium naturalium fuerint participes & ſciẽtes, de quo dicto collegio plures extant vbiuis ſcriptores, & inprimis Aurea illa Symbola, Aureæ Menſæ D. Maieri Comitis Imperialis Conſiſtorii Nob. Exemp &c. Inter Hebræos experientiſſimos primò enumeratur inter authores quædam mulier Maria nũcupata, de qua dubitatur, num Moyſis fuerit ſoror, vel alia gentis Iudaicæ fœmina: deinde Moyſes ſuſpectus in hoc mirifico artificio nobis occurrit, dum aurum in puluerem redegit. Quod non acribus aquis, aut aliis additamentis, ſed igne factum, vt ait Scriptura: Hinc ſuſpectus nobis venit Ioſepho, item Abrahamus, qui Regem Ægypti obſeruationes Aſtrorum didicit, de quo Gen. 12. Hebræis congentiles ſunt Calid filius Iazichi, Muſa Calidis diſcipulus: Hamech Hebræus: Iſaac Iudæus de Morios, Iacob Alhartane Iudæus: Iohan. Euangeliſta ab Auicenna primus inter Chriſtianos Chymiæ peritus recenſetur. Inter Chaldaicos fuere Haly, Chaldæus, Thebit, Chald, &c. Finitimi Hebræis Syri exiſtunt, certos quidem artifices nobis non miniſtrantes, eorum tamen religio plena eſt allegoriis chymicis, fabuliſque obſcuris, vnde veritati conſentaneum, & eos hac arte imbutos extitiſſe. Inter Græcos enumerantur Democritus, Orpheus, Linus, Muſæus, Homerus, Vulcanus, Promethens, Hercules, Iaſon, Chiron, Pythia, Pelopide, Pythagoras, Xamolxis, Anaxagoras, Heraclitus, Apollonius, Tyanæus, Michael Pſelius, Olympiodorus, Heliodorus, Stephanus, Zoſimus, Iſaac Monachus, Blemidas, Pelagius, Africanus, Syneſius, Theophilus, Ptolomæus, Euclides, Dardanus, Demetrius, Abugazal præceptor Platonis, Plato iunior, Hamech, Seneca, &c. Inter Romanos recenſentur Morienes Romanus, Apuleius Medaurenſis Philoſophus Platonicus & Afer, Vergilius, Ouidius, &c. Ex Arabibus ſunt Auicenna Arabs, Geber Aben-

4. Fœminæ habentur chymicæ, Maria Hebræa, Cleopatra Regina Aegypti, Taplauntia & Medea.

haen, Artephius, Alphidius, Gilgil, Hamuel, Senior, Rhasis, Rosinus, Ruthica, Massarai, Mitigo, Malus Philosophus, Dantius, Galienus, Mahomet, Hercules, Africanus, Datin, Euthices, Adarmath, Azinabim, Elbo, Ademarus, Belinus, Albugazal, Bolzain, Bendegid, Haly, Al Fa Rabi, Abimezer. Ab Auicenna & hi veri artifices enumerantur, Iahie Abendinon, Pizagros, Nitafors, Abul, Caradisse, Iacobalmanum, Abumazar, Albateli, Alaua, Cotahiua, Higer, Geben, Asses, Abuzalem filius Auicennæ, Batlamuntz, Costabenluca, Horisartes à Morieno citatur. Præterea etiam & hi citantur, vt Xebilogar, Babazuria, Ombre Abelhata, Estul, Abubacher, contra quem Auicenna disputat, Habebacar, Markos, Idrid, Mezeleme, cuius Calid meminit, Mirtiganus, Rex Artus, cuius meminit Author Auroræ. Horum meminit Lullius, Adros, Cora, Kalistis, Herodi, Rasio in Maldee, Kesu, Marahti, Zeber, Abrachali, &c. Reliqui inter Arabes adnumerati sunt, Plato chymicus, Iesid, Almazarus, Galud Rex de Babylonia, Squiliarupi, Leuf, Carab, Holcot, Hemus, Mirneris, Regor, Sedacerius, Arisleus, Seneca, &c. Inter Germanos chymicos primus refertur Albertus Magnus, deinde Bernhardus Comes Treuisanus, item Basilius Valentinus Monachus, Alanus de Insulis, Isaac Holandus pater, Isaac Holandus filius, Iohannes Pontanus, Iohannes de Padua, Iodocus Greuerius presbyter, Lamspringius Nobilis, Isaac & Arnoldus, Author Rosarii magni Philosophorum, Author Dialogi Germanici inter Aurum & lapidem, Author Rythmorum Germanicorum, Philippus Theophrastus Paracelsus. Sunt & non minimæ sortis chymici Galli, quorum numerus talis constat, 1. est Arnoldus Villanouanus, 2. est Petrus de Villanoua Arnoldi frater, 3. est Vincentius Monaahus, 4. Nicolaus Flamellus, 5. Dionysius Zacharias, 6. Ioannes Fernelius Ambianensis, 7. Guilielmus Parisiensis, 8. Christophorus Parisiensis, 9. Ioannes de Mehu, 10. Anonymus Philosophus Delphinus, 11. Guido de Mantanor, 12. Philippus de Rauilasco, 13. Gratianus, 14. Raymundus Massiliensis, 15. Iohannes Austri Philosophus, 16. Stephanus Philosoph⁹. A Bernhardo Comite & aliis diuersis authoribus hi etiam enumerantur, vt Magister Daulin, Evuaralii epistola, Aulphanes in Pandectis, Daniel in retractationibus, Marthoniis,

thoniis, Valerandus de Bosco, Mirneris, Iohannes de sacro Bosco, Constantinus, Miserula, Ioannitius, Ephistus, Florus, Mercu-linus, &c. Itali chymiæ periti tales fuere: Thomas Aquinas, Petrus Bonus Ferrariensis, Iohannes Aurelius Augurellus, Marcellus Palingenius, Iohannes de Rupecissa, Augustinus Pantheus Venetus, Aloysius Marlianus, Ianus Lacinius, Iohannes Chrysippus, Fanianus, Iohannes Thebanus, Ludouicus Lazarellus, Author coniugii Massæ Solis & Lunæ: Author Lilii euulsi ex spinis: Liber de artibus Romanorum, Author studii Florentini, Efferarius Monachus, Clemens de secretis naturæ, Gilbertus Cardinalis, Archelaus, Gallinarius, Sarni lilium, Iohannes de Aquino, &c.

Hispani Philosophi Chymici tales fuêre: Raymundus Lullius Maioricanus, Author Rosarii abbreuiati Tolotanus, Prior Alexandriæ, Garsia Cardinalis, Hugo Apostolicus, Petrus Monachus, Durandus Monachus, Virgilius Almortid, Dominicus Ægidius Magister hospitalis Hierosolymitani, Antroicus Episcopus, Dominus Episcopus de ponderibus, Dominicus Apostolicus, qui docuit Auicennam. Horum sequentium meminit Lullius, Epistola Demoschielis Iud. Chronica Metanostrica, &c. Angli Philosophi sunt Rocherius Bacon, Hortulanus siue Garlandus, Iohannes Dastinus, Richardus, Anglicus Philosophus, Georgius Ripleus, Thomas Nortonus Bristoruiensis, Abbas Westmonasteriensis, Cremerus Monachus tempore Elisabethę, Eduardus Kelleus, Scotus, Ægidius de Vadis, Iohannes Duns Scotus, Michael Scotus, &c. Numerantur etiam ex Vngaris inter Philosophos Chymicos, vt Melchior Cibinensis, bauran, Frater Albertus Beierus, Rhodianus Philosophus, Rachaidibi, Aristoteles chemista, Arda discipulus Aristotelis, Alexandri Epistola, Serapio, Saturni liber, Dumbelcius, Bernhardus de Grauia, Melchior Cardinalis & Episcopus Brixiensis, Malchaenech, Theodorus Pontius, Sotin artificium Ros. Phil. Aranus Medianus, Rucrat, Bucas, Flaton, Claron, Pliuus, Zaib, Zubaibar, horum octo meminit Auicenna, Palmarius, author Palmarii Theosophiæ: Idem Auicenna vult, Adamum, Noen, Iariz, Aramum, &c. fuisse chymicos, & naturæ metallicæ non ignaros. His addimus Anonymum Sarmatam, quem Osualdus Crollius meus propinquus, Helio-

Hi ex parte & Christiani fuere, Arabicè verò & Hispanicè cum Auicenna loqui sunt consueti.

De his dubitatur nũ Angli.

Heliocantharum Borealem nuncupat; reliqui Anonymi authores inter Chymicos enumerati ſunt, Author Cymbali aurei, Author Roſarii minoris, Pandectæ, Codex veritatis, Veridicus ſumma textualis, horum quatuor meminit Bernhardus Comes, Clangor Buccinæ, Scala Philoſophorum, Ludus puerorum, Aurora conſurgens, hi tractatus ſunt cogniti ex libris publicatis, Teſtamentum Pythagoræ, huius mentionem facit Bernhardus Comes, Turba Philoſophorum. Eſt aliquot exemplarium Author ignotus, Author incertus, hi habentur in voluminibus Chymicis, Author Roſarii alterius abbreuiati, Author tractatus, Mercurius dũ bibi, fugit: Author Speculi chymiæ, Author viæ vniuerſalis: Author tractat. de 5. Eſſentia vini, Author Lucis lucentis in tenebris, Auctor Horti diuitiarum, Auctor Proceſſus pro tinctura, Author tract. de Lap. Philoſ. 12. cap. Auctor Anonymus, qui collegit concordantias, Author, qui de Aurelia variorum colorum tractatum edidit, Author Splendoris Solis, Author antiquior, qui Senioris tabulam explicauit, Allegoria, quæ aſſcribitur Merlino, Allegoria, quæ aſſcribitur Arisleo, Author Ænigmatum chymiæ, Authores in tot tomis Aurei Velleris Germanicè editis, &c. Hi fuere plerique Artifices chymici, in hoc opere & magiſterio ſapientum occupati & laborati, quotquot autem extiterunt, nominatim expreſſum non eſt, hoc ſolum volumus, vt non huius noſtræ tantum artis teneatur certa antiquitas, verum etiam plenaria & ſufficiens defenſio, verum quo clarius ad oculum antiquiſſimam illam ſapientiam demonſtremus, ipſorum, (tum cognitorum, tum ignotorum) authorum proceſſus loco Conſiliorum appoſuimus, exinde dilucidam naturam præ foribus manifeſtam habebis ac cognitam. Lege, perpende, & ora.

CONSI-

In præfationem tertiam
BASILICÆ PHILOSOPHICÆ.
יהוה
ANNVS VENTORVM - ANNVS SOLARIS - ANNVS STELLATVS -
Mercurius Philosophorum
Mercurius Sulphur Sal
Sulphur Fixum
Sal Centrale
Ignes
Quatuor Elementorum
Æthereorum corporeum
Mercurius Vulgaris
Sulphur Combustibile
Sal Terrenum
ad opus reperiuntur
Phœnix
Aquila

TRACTATVS III.

BASILICÆ PHILOSOPHICÆ.

PRIMVM CONSILIVM ET Theoria de Lapide Philosophorum.

IN NOMINE DEI PATRIS, FILII ET SPIRITVS SANCTI, AMEN.

Ateria famosa de qua tractamus, secundum quosdam Philosophos generatur ex Solo Argento viuo sine admistione Sulphuris, eo quod argentum viuum habeat in se materialiter sulphur mixtum, quod ego huius artis practicæ conditor vidi & feci. Aliqui Philosophi dicunt quod ex sola substantia argenti viui sine Sulphuris admistione substantia elicitur & generatur. Dico quod non intellexerunt de prima substantia famosa, in qua latet & habitat spiritus quintæ essentiæ, qui spiritus ab omnibus intelligentibus quæritur causa tingendi & veram ac perfectam Tincturam faciendi, sine qua perfecta & stabilis tinctura fieri non potest. Substantia prima famosa est aqua iuncta cum igne, à qua elicitur spiritus quintæ essentiæ & dicitur Lapis spiritualis si coniungatur cum terra, de qua fit mentio, & ipsa fixatur & amassatur, ac in lapidem conuertitur per magisterium huius artis

practicæ infra declarandæ. Substantia prima famosa non potest elici nisi ex duorum prædictorum argentorum viuorum & Sulphurum substantia, id est ex aqua & igne simul iunctis (quod grauissimum est) cum sint contraria, tamen possibile est simul iungi & amicari per artificium nostrum, qua amicitia facta efficitur vna Res, à qua extrahitur ipsa substantia famosa, quæ dicitur spiritus quintæ essentiæ. Ideo aqua & ignis sunt agentia in hac arte, tempore coniunctionis & amicitiæ.

Necesse est ergo ex præmissis omnibus, aquam & ignem amicari simul, qui sunt agens: & aërem cum terra, qui sunt patiens. Nam aqua iuncta cum igne est masculus, & agit in terram, quæ est Sol & Luna simul iuncti. Sol est Pater, Luna est mater in hoc opere nostro: sed pluribus rebus indigent operantes, quibus natura abundat & in omnibus sequi naturam non possunt circa creationem lapidis.

Declarando autem primum ex dictis Psalmorum dico, quod quando res prima est coniuncta, est vnum corpus, à quo exit dicta syllaba, tunc operator facit de terra in cœlum ascendere, & de cœlo in terram descendere, ita quod materia efficitur spiritualis, & de spirituali corporalis, & ita agendo & operando congelatur, fixatur, & in lapidem conuertitur tingentem, figentem & in igne permanentem & illuminantem domos lumine inextinguibili.

DECLARANDO APERTIVS.

Recipe sulphur viride fixum lucidum id est Vitriolum quod foditur seu colligitur inter duos montes, & vocatur Rebis, & habere possunt tam diuites quam pauperes, sine quo cuncta animalia viuere nequeunt, tam reptilia quam alia, & est res quam terra sterilis coagulauit, & est multorum colorum fixa, non adurens sed tingens omnia corpora, & spiritus inseparabili tinctura, & est in sui natura calida & sicca, cuius multa genera sunt, melior autem est quæ colligitur in Hispania. Ipsa enim denigrat, albificat, & rubificat corpora & spiritus auget nigrum in nigredine, album in albedine, & rubeum in rubedine. Geber vocat illam aquilam id est aquam in qua est sulphur & argentum viuum. Alij dicunt quod ipsa est composita ex Sale, Sulphure & lapide in principio suæ originis seu creationis in inferioribus terræ, & ex ea non soluitur nisi Sal solum cum sulphureitate mixta

cum argento viuo, & postea coagulatur ex continua caliditate & humiditate.

Cum inceperit viam mineralem in aliquibus corporibus quod si ceperit viam terream est rubeum, siue croceum, si inceperit viam aëriam, erit viride, & est illa de qua locuti sunt Philosophi, & habet in se sulphur & argentum viuum, & ita est possibile ista duo amicari. Virtus huius est post adeptam & minute factam, vt sit impalbabilis, & postea cum aduritur cum igne temperatur, quod si comburatur, subtilitas eius augetur & substantia, & virtus sua fit fortior & subtilior. Dum post adustionem addatur & coniungatur cum re frigida & humida, ita quod si frigidum & humidum coniungantur & componantur cum calida & sicca, absque alia discrepantia Deo concedente erit in via recta.

PRACTICA.

Res nostra vocatur sulphur viride fixum lucidum, non adurens id est Vitriolum. Recipe de ipsa re quantum vis, & ipsam in aquam claram dissolue, dissolutam per linguas vitri filtri distilla, distillatam congela, congelatam sicca, siccatam tritura & pone in vase sphœrico de vitro, id est rotundo, seu de terra intus vitreato, apto ad calcinandum claudendo cooperculum cum cucurbita luto artis ne respiret, in cooperculo vero sit paruum foramen, à quo exeant fumositates, & humiditas exhalet, aliter materia destrueretur, & hoc per duas horas ad plus. Exhalatis fumositatibus claude foramen cum argilla, & in furnello calor augeatur paulatim per 6. 8. vel 12. horas ad plus: Caue tamen à nimio calore, quia omne superfluum non est laudabile, imò destruit & comburit opus.

Quo rubefacto proijcias in suo repercussiuo qui expellet propter eius frigiditatem & humiditatem grossam substantiam, sic materiam versam ad locum dolorosum, & conseruat tincturam illius rei in esse suo & melius: Quia augmentat & subtiliat, exaltat, & in dignitate ponit, eò quoniam in eo ipsa res proiecta dissoluit eam, & subtiliat partes grossas. Quia resolutione seu dissolutione facta distilla per linguam filtri, ita quod subtilitas exeat & grossities remaneat in fundo vasis & facta destillatione congela eam suauiter, & non repente & congelatam tritura subtiliter vt sit impalpabilis super porphyrio. Et hæc est prima operatio, quæ dicitur præparatio solutiua.

Dicunt aliqui quod hoc fieri non possit, quia frigidum cum calido, quæ sunt contraria, stare non possunt simul.

SECVNDA PARS HVIVS ARTIS EST.

NAm materia desiccata & in puluerem redacta, vt supra: Eam pone in cucurbita vitrea ampla & grossa & superpone Alembicum, & aduertas, quod materia non debet occupare nisi tertiam partem cucurbitę, vt spiritus & fumositates materiæ possint ascendere ad cooperculum, & descendere per Alembicum in receptaculo, quod stare debet in paropside plena aqua frigida, & si calefieret, mutari debet, quia quando spiritus ascendunt propter intensam caliditatẽ quærunt frigiditatem, & locum frigidum, in quo possint quiescere quia alterati sunt à caliditate repentina, cui resistere nõ possunt. His peractis claude & luta iuncturas Alembici & cucurbitæ, vt respirare nõ possint fumositates, seu spiritus materiæ, non claudas tamen iuncturas inter receptaculum & canellam Alembici, nisi post exitum phlegmatis, quod cognoscitur, quando aqua exiens de canella cadendo super laminam ferri bullit quia phlegma non bullit, & est prima aqua exiens à dicta materia, & tunc iunctura claudi debet ne fumositates exeant hoc -- signo, & permitte siccari iuncturam, postea auge ignẽ paulatim modo quo fit ad aquam fortem & cum videris Alembicum fieri de rubeo album, remoue ignem de furnello, & permitte omnia frigescere, & facta ipsa aqua, ante infrigidationem, ampullæ aufer receptaculum, in quo est aqua, & claude statim os eius ne spiritus exeant. Memento quod cucurbita in qua ponenda est materia habeat collum longum per vnum pedem, & latum, vt pollex in eo intret & receptaculum sit valde magnum & rotundum ne spiritus & fumositates possint sedere & pausare, & cucurbita frigefacta pone in eam super materiam dictam aquam stillatam, quæ dicitur quinta essentia vel spiritus quintæ essentiæ & pone dictam ampullam in loco calido & sicco inter cineres in furnello, & secundo destilla, & iterum aquam pone in cucurbita, & eam bene obtura diligenter ne spiritus exeant, quia sic facile recederent, & hic bene nota, quod bene dicunt, qui loquuntur quod opus hoc fit in eodem vase, in eodem furno, in eadem cucurbita, & cum eodem igne. Deinde pone ipsam cucurbitam cum materia

& cum

& cum aqua in balneo equino ſecundum aliquos Philoſophos, qui dicunt, quod in tali humido vires augeantur dictę materiæ & creſcant, & bene dicunt. Nam fœtus mulieris in ventre propter caliditates & humiditates creſcit. Et in ipſo fimo permitte per 4. vel 5. dies & plus vt tibi videbitur. Deinde facta humectatione ſuperpone Alembicum & claude iuncturas, & ſicca, ne ſpiritus exeant, & ſtilla vt ſupra ſeparando phlegma ab alijs ſi adfuerit, deinde vigora ignem, vt ſupra in prima operatione dictæ aquæ factum eſt & ipſam aquam extractam iterum proijce in dictam cucurbitam, & per omnia clauſis iuncturis, fac vt ſupra, iterando ter, & quater, & plus, donec collegeris multam quantitatem aquæ. In fundo cucurbitæ autem remanebit materia Rubea vt Cynabrium verum, & ſic habebis aquam deſtillatam & purificatam in calido & ſicco calore, quam probabis, ſi tingit laminam æris intus & extra, & ſi non tingit redde ad deſtillationem, donec capiat vires tingendi.

Nota, quod deſtillatio, quæ fieri debet in calido & ſicco calore, fit hoc modo: Videlicet habeas furnellum in quo ſit media olla cineribus cribratis, in quibus ſtet cucurbita, receptaculum vero ſit prope furnellum in vaſe, in quo ſit aqua frigida. Ad deſtillationem, quæ fit in calore humido & ſicco, hæc verba tibi declarare volui & ad placitum clare diducere, ne errare poſſis.

Recipe cucurbitam cum materia & aqua ſua clauſam cum Alembico deſuper lutato luto ſapientiæ & ipſam pone in cineribus cribatis & poſitis in vaſe æneo, exiſtente in balneo, faciendo ſtare receptaculum in aqua frigida vt ſupra, & aqua quæ habet calefacere cineres non bulliat, ſed ferueat, & ſis memor claudere iuncturas, ne ſpiritus exeant.

Diſtillatio ſecundum aliquos fit bis & ter & melius fit donec lamina tingatur intus & extra. Et cum habueris tincturam, recipies tunc tuum acetum acerrimum & pulcherrimum à multis quæſitum. Sed vt non erres, iſtud acetum dicitur aqua vitæ, ſeu lac virginis ſine qua nec albedo nec rubedo perfecta haberi poteſt. Et nota quod in fundo cucurbitæ remanebit rubrum.

Aliqui dicunt, quod debet ſumi cum toto ſuo ſanguine, & bene dicunt, quia in fundo remanebit vt cinabrium, quod in proiectione ſuæ aquæ ſtatim reſoluitur in aquam rubicundiſſimam.

Nota, quod tempore destillationis dictæ aquæ debes perquirere Solem cementatum & suis superfluitatibus depuratum, & Lunam depuratam scilicet in cineritio & hæc duo limabis interim & separatim, vt tempore compositionis acquirendæ sint præparata.

Inuenta & rectificata dicta aqua statim debet imprægnari & diuidi per hunc modum, videlicet non expectes plus vltra quam duas horas post destillationem dictæ aquæ, quia spiritus quintæ essentiæ existens in dicta aqua de facili euanesceret propter nimiam eius subtilitatem. Ideo Recipe hanc aquam statim finitam, & eam diuide in sex partes in 6. ampullis æqualiter sine discrepantia, ita quod in tribus ampullis ponas de Luna supra dicta limata æqualiter ad pondus: In alijs vero tribus ampullis ponas de Sole prædicto limato æquali pondere nostro & mensura, hoc modo, vt in qualibet ampulla sint vnciæ tres de aqua prædicta, in qua pone paulatim drachmam vnam de dicta Luna vsque ad vnciam vnam, & vltra, si aqua plus poterit soluere, scilicet paulatim proba, si tantum poterit soluere, quod si non poterit soluere vnciam vnam adde aquæ, semper notando pondus aquæ & Lunæ. Idem facias etiam in solutione Solis, sed facias quod in vna ampulla non sit plus quam in alia, tam Solis quam Lunæ, & nota quod si in vnaquaq; ampulla sint vnciæ sex aquæ, sint & vnciæ duæ argenti & similiter Solis, ita quod nulla sit discrepantia in coniunctione. Dicit enim Philosophus, pondere numero & mensura cuncta rege, & ideo caue facta imprægnatione de Luna & Sole in ampullis prædictis bene obturatis, & pone ad collum cuiuslibet ampullæ breue in quo sit scripta quantitas aquæ & materiæ solutæ existentis in qualibet ampulla de per se, ne error accidat, quas ampullas pone in furnello in cineribus in calore febrili, agitando omni die pluribus vicibus dictas ampullas, vt materia citius soluatur, & quando materia erit soluta in qualibet ampulla, pone eas in cineribus non calidis, siue in loco non calido ita quod calor non sit ardentalis, tamen locus sit calidus exceptis illis duabus ampullis simul coniungendis quæ stare debent in calore febrili in dicto furnello in cineribus in vase existentibus, quod sit in medio balnei facti cum igne & sitinio.

DE-

DECLARATIO OPTIMA.

NE cadas in errorem, volo tibi apertius declarare quæ ſupra dixi: Recipe aquam ſuperius declaratam cum compoſitione, & eam pone ſuper furnello in cineribus calidis non nimis, quia calor debet eſſe temperatus ne materia alteretur nimio calore, ſuper poſito Alembico cum clauſuris debitis, quando incipit deſtillare, fac quod vna gutta cadendo diſtet per 60. ictus tui digiti, & ita deſtillatio vna in ſeptem diebus, ſed quando incipit deſtillare, ſepara phlegma ab aqua forti, probando ſuper laminam ferri vt ſupra dixi.

Finita prima deſtillatione frigefacta ampulla ſuper pone dictam aquam, quæ ab ea exiuit de materia fixa nigra, & illa nigredo durabit. Ideo totiens facias, & reddas ſuper materiam dictam aquam fortem, donec dicta materia tota aquam retinuerit, & talis additio ſeu deſtillatio fit de ſeptem in ſeptem dies, quod cognoſcere poteris ſi aqua fortis ſit conſumpta quando non deſtillat niſi aqua dulcis, quæ debet ad partem ſeruari. Et nota: Facta prima imbibitione magneſia denigratur & durat per 40. dies, poſtea recedet. Duæ verò partes Lunæ, quæ remanſerunt in duabus ampullis dimittantur tantum ibi, quod tale Regimen lapidis vſque ad perfectam albedinem perducatur & donec compoſitum ſit, & aqua à calore ignis ſit purificata & donec videris in fundo vaſis lapidem Xallinum, & ſi rubedo ſuper veniret ante albedinem ſiue dealbationem ſignum eſt mali regiminis. Credo quod aqua fortis non poſſit exire niſi materia ſiccetur & tunc extraxiſti materiam ignis, & poſtea redeundum eſt ad diſſolutionem & diſtillationem & congelationem & imbibitionem, vt prius, ſed caue à nimio calore. Elapſo termino 40. dierum incipit apparere viriditas & alij multi & diuerſi colores vſque ad albedinem, ſed aliqui ponunt materiam diſtillatam ad diſſoluendum in Mariæ Balneo & alembicant & faciunt vt ſupra, & hic modus mihi non placet: Quia omnis imbibitio facta tam in ſua cauda ſeu extractione de dicta materia quam de impręgnata & ad partem ſeruata debet fieri, donec materia fuerit dealbata, & tunc dicta materia in ictu oculi in aquam conuertitur, & tantum, quantum de aqua poſueris, vertetur, ſeu congelabitur in lapidem. His ſic ordinatis, capias vnam ampullam Solis & aliam Lunę & eas dimitte ſtare in cineribus calidis in calore febrili per quatuor

dies,

dies & qualibet die moue, manè, tertijs nonis, vesperis & completorio intra ad dictas ampullas, vt materia dissoluatur, & agita cum manu, memento tenere manum subtus fundum ne propter pondus ampullæ frangantur & agita multum, quia materia citius dissoluetur in aquam claram & limpidam, quibus materijs in ipsis duabus ampullis in aquam conuersis, quod cognosces ex earum claritate, & si videris materiam non esse conuersam in limpidam & claram aquam permittas stare sic operando, donec penitus dissoluatur. Cum autem materia erit tota in limpidam aquam conuersa, eas coniungas sic: Recipe vnam cucurbitam rotundam ad modum vrinalis infra habentem collum longum strictum ad modum digiti grossi, quæ etiam sit larga, longa, rotunda, & grossa plus quam vrinalis, & in ea coniunge aquas duarum ampullarum id est Solis & Lunæ dissolutarum & in aquam conuersarum, & claude os cucurbitæ fortiter, vt non possit respirare & pone ad fermentandum donec aqua fuerit limpida & clara, & hoc per vnum diem naturalem & plus, si tibi videbitur quam pone postea in furnello putrefactionis in cucurbita plena cineribus, vel media, vel minus, si fuerit expediens, & superpone Alembicum claudendo fortiter iuncturas, & pone in ignem lenem qui vocatur febrilis, & fit hoc modo: Calefacias furnum & subtrahe carbones & prunas, & ipsis subtractis facias ignem ad talem naturalem calorem cum carbone & spiritibus rosicum quo conficiuntur caramina minute incisis, & caue à nimio calore. Ignis tantus & lenis sit, vt manus tua ipsum sufferre possit sine aliqua violentia, & destilla aquam, quam recipe in aliam ampullam donec exeat dulcis. Demum remoue ampullam, & pone aliam, quam firmiter claude, ne spiritus exiens à materia recedat, sed se infundat in ampullam. Memento semper retinere vas plenum aqua frigida, donec videris materiam existentem in fundo cucurbitæ ad modum pastæ seu picis, quæ aqua destillatione imbibas ipsam materiam de aqua, quæ ab ea exiuit reddendo ipsi materiei ipsam totam aquam, & destilla vt supra. Aduerte tamen, quod in qualibet distillatione diuidas phlegma ab aqua forti, & totiens ipsam distillationem reitera, donec materia intrauerit totam aquam fortem, & hoc fit cum pauco calore, quod non pertinet homini dicere & hæc vocatur imbibitio.

Post prædicta recipe ampullam, in qua est materia & ab ea aufer Alembicum & statim claude eam, vt nullatenus respiret, quam pone

in fimo

in fimo exiſtente in Balneo Mariæ dimittendo ibi tantum, quoad materia reſoluatur in aquam. Memento omni hebdomada fimum renouare. Et ea reſoluta, ponatur dicta aqua ad congelandum in dicto calore febrili in cineribus prædicti furnelli, qua coagulatione facta, reducas ad diſſoluendum in dicto furno eam diſſolutam iterum congela & hoc fac ter vel quater, & quanto plus feceris materia fiet penetrabilior. Et hæc vocatur putreſactio philoſophicalis, ex qua oritur multiplicatio, & ſecundum Alexandrum diſſolutio fit in 40. diebus. Facta vltima congelatione eidem materiei addas quartam partem per reſpectum ad compoſitum.

Nota, quod Authores dicunt, quod plus poteſt addi quam ſit quarta pars dummodo Elixir non ſubmergatur, quia citius dealbatur. Additur enim de aqua, quæ remanſit tantum in ampullis alijs, in quibus diſſolutum eſt Sulphur album, fixum, non vrens, regimine huius operis, & ſuperpone Alembicum dictæ cucurbitæ, in qua eſt dicta materia, & deſtilla vt ſupra, diuidendo ſemper phlegma ab aqua forti donec retinuerit totam, vel donec Magneſia fuerit dealbata, & ſi iſta vice in iſta deſtillatione non dealbatur, adde eidem materiei quartam partem per reſpectum ad compoſitum magneſiæ de aqua vt ſupra, & hoc facias à principio vſque ad finem.

Nota: Quod facta imbibitione prima ſtatim Magneſia denigratur, quæ nigredo durabit per 40. dies, nam iſta nigredo eſt verum ſignum vnionis perfectæ naturarum, & putrefactionis perfectæ, quæ natura augmentatur, nec poteſt deſtrui, niſi ex nimio calore: Et ſi appareret tibi rubedo ante dealbationem, ſignum eſt, quod exceſſiſti modum ignis & ideo reuertere ad diſſolutionem, congelationem, & imbibitionem, vt primo feciſti.

Nota etiam, quod elapſo termino 40. dierum incipit apparere viriditas, & alij multi colores vſque ad albedinem. Item, ſcias, quod quando videbis materiam eſſe liquefactã vt ceram, ſcias quod omnia in vapore ſunt facta, & ſic aqua retinet aquam, & tantum retinebit, quantum ſibi dederis & congelabitur in lapide, & hoc in paruo calore, & ſi nolueris vlterius procedere, neceſſe eſt lapidem fieri in ſuo vaſe, & in ſuo furno, quod figitur in tribus menſibus vt infra declarabitur. Nam hæc operatio eſt ad album, non ad Rubeum. Si volueris procedere ad rubeum. Recipe vncias ſex vel minus vel plus, vt tibi videbitur, videlicet ſi materia tua facta ad album eſt. Secundo aliam

quæ remansit figere, quantum volueris vti ad album. Sed consulo melius quod semper aliquid de prima materia retineas in vna ampulla, & parcas laboribus & expensis, aliam vero fige in dicto vase & furno, & cognosces, si materia erit fixa probando hoc modo: pone puluerem super laminam ferream vel argenteam ignitam, & si liquescet & non fumat, tunc optime stat.

Ad Rubeum procedat hoc modo: Recipe vncias sex superius nominatas plus vel minus, & pone in noua ampulla forma prædicta, cum qua materia pone medietatem aquæ aureæ siue Solis, quam in ampullis conseruasti, & secundum aliquos quartam partem solummodo, & supra pone cooperculum, & iuncturas bene claude, & pone in fimo equino, vt materia resoluatur in aquam limpidam & claram, & eam resolutam pone ad distillandum, vt superius fecisti in dealbatione diuidendo semper aquam fortem à phlegmate & de aqua forti imbibe materiam totiens, quod retineas totam aquam fortem, quod cognosces, quando vltimo exibit aqua dulcis.

Facta prima imbibitione de dicta aqua in qua est dicta materia imbibita, & ei superpone cooperculum claudendo firmiter, ne vlla modo respirare possit & pone in fimo equino superius declarato, vsq; dissoluatur in aquam claram & limpidam, quam postea pone ad congelandum in dicto furno in calore febrili id est in leni igne, quod non pertinet homini dicere, caue ab igne forti, quia igne temperato lapis fauetur, nimiò vero igne facile destruitur. Ipsum congelatum dissolue in dicto fimo & hoc fac quatuor vicibus ad plus, quia melius est; nam ex tali dissolutione & congelatione lapis multiplicatur. Et hæc vocatur putrefactio Philosophicalis.

Hac destillatione & congelatione facta adde ei de spermate quartam partem respectu ad pondus dictæ materiei id est de aqua impregnata de sulphure Rubeo, & destilla eodem modo, quo supra fecisti in dealbatione, & si tibi non sufficit secunda ampulla, accipe de tertia vsque dum videris materiam rubificari ad modum sanguinis combusti, & aquam exire dulcem, vt supra in albo, & tunc perfecta est. Qua materia rubificata serua aliquam partem de ea in noua ampulla, cum qua possis semper multiplicare, ne de nouo reincipias opus: reliquam vero partem pone in furno concluso cum calore febrili. Calor vero febrilis fit hoc modo secundum Arnoldum. Calefacias

furnum, quo calefacto subtrahe ignem, & fac ignem ad retinendum dictum calorem, & hic vocatur calor febrilis, propter continuationem caloris, in quo calore stet per tres menses, quoniam materia fixabitur in eis. Tunc recipe & parum pone super laminam ignitam, si non fumat, & liquescit vt cera, bene stat.

Proiectio autem huius Medicinæ fit. Recipe de ea drachmam vnam & proijce super vncias quadraginta plumbi liquefacti bullientis & permitte simul bullire, demum extrahe, quia conuersum est in Medicinam, similiter liquefacias de alio corpore vncias quadraginta, superpone drachmam vnam huius corporis primi redacti in medicinam & fac bulliat vt supra, sed totum vertetur in materiam sed non ita fortem vt prima, recipe de hac Medicina vltima vnciam vnam & eam proijce super drachmas duas æris vel cupri fusi, & vertetur totum in Lunam vel Solem secundum sui condimentum ac fermentum. Item potest fieri proiectio super Argentum viuum hoc modo: Recipe libras decem Argenti vi bullientis & fumantis in crucibulo super ignem, & supra proijce vnciam vnam lapidis superius facti, & totum vertetur in Medicinam. Item recipe huius Medicinæ vnciam vnam & eam proijce super libras decem Argenti viui vel alterius corporis fusi & purgati & sic procedas donec vltimate habebis tuum Solem vel Lunam & quam magis lapis erit perfectus, tantò magis in longum protrahetur, & tunc vna pars cadet super mille millia. Pro humano autem corpore sumitur sic: Dissoluatur Medicina in aquam & ipsa bibatur & conseruabit semper sanitatem donec venerit vltimus finis, quem nemo præterire potest. Hic processus inuentus perhibetur ab Authore, in cœnobio vbi D. Lutherus habitauit.

SECVNDVM CONSILIVM ET THEORIA DE Lapide Philoſophorum.

REcipe de materia noſtra in pillulas redacta & in aëre exſiccata, imponantur in Retortam bene lutatam ſed melius eſt ex terra Waldenburgica, ſpiritum elicito, primum des ignem lentum poſtea fortiorem vſque ad inflammationem arenæ videbis omnium colorum ſpecies cum admiratione, permitte ſatis ſpiritus refrigerari. Illam aquam ne vilem æſtimes. Habita hac aqua fiat ſeparatio ſuæ humiditatis ſuperfluæ per Balneum Mariæ ter vel quater vſque ad remanentiam duorum digitorum: Detur locus inter fornacem, aut ſub cœlo, aut in arca cellaria, & fiat quaſi Salpetræ Chryſtallinum, & inuenies deſtillatam aquam compactam digerendo ſuo tempore, quæ aqua antea impalpabilis non madefaciens digitos nunc facta viſibilis & tangibilis, quam aquam non vilem exiſtimes.

Nam nihil operatur natura niſi influentia diuina. Cum autem non ſit noſtrum perſcrutari myſteria, tendimus cauſam forte fortuitò ad aſtra, opus vt ſequitur.

Genus humanum propagatum corruptum neceſſario indiget reſtauratione, qualis ſit, ſequitur ars ſpagyrica quæ eſt ſeparatio puri ab impuro, ita conſideranda vt neglecto phlegmate in Balneo Mariæ conſideretur aſcenſio humiditatis, qua derelicta recipiatur in recipientem fumus & inuiſibilis ſpiritus qui dicitur noſter Mercurius, & eſt medium ſiue vehiculum ad introducendas tincturas.

Habito hoc ſpiritu anima conſideranda quartò & huius virtus expellatur in violentiori igne, & videbis per retortam tranſire oleum, quod animam nominamus. Cum hæc duo nobis conſiderata ſcilicet duas aquas habebimus, indigent illa corpora ingreſſione. Proinde accipiatur quarta pars ſpiritus, detur putrefactioni, donec corpus ſpirituale fiat, & pro Doſe conceſſa fiat continuatio ad placitum. Hoc eſt Philoſophorum fixum volatile facere. Quæ quidem deinde ſolutio debet paulatim ſua anima imbibi, & decoqui vſq; ad inſpiſſationem ſuæ perfectionis, hoc dicitur noſtrum quintum eſſe, vel noſtra quinta Eſſentia. Hæc quinta Eſſentia ſoluit Aurum in merum ſpiritum, vt ſtatim ſit Aurum potabile. Deinde procedi poteſt cum fermentatione, donec Elixir perfectum euadat.

TERTIVM CONSILIVM ET THEORIA ET PRAXIS DE Lapide Philoſophorum.

PRimò ſciendum eſt, terram omnium rerum ſeminia, vt etiam eorundem operationes & virtutes in ſe continere recluſas, ſiquidem ſubiectum eſt omnium cœleſtium radiorum & influentiarum, impregnatur etiam à reliquis Elementis & cœlis, eſtq; centrum & fundamentum, vti etiam mater omnium rerum, ex qua omnia naſcuntur: quandoquidem pro neceſſitate purgata & ſub Dio poſita, ſtatim à cœleſtibus operationibus & virtutibus fœcundatur & impregnatur, vt ex ſe ipſa omnis generis herbas, vermiculos, animalcula, & metallorum ſcintillulas producat. In illa enim magna ſunt Arcana, & primogenitus cœleſtis ſpiritus naturæ clam recluſus. Sciatur etiam, in illius centro latere virginalem terram, in tribus conſiſtentem principijs hac lege naturæ ſi ſcies ab illa ſeparare & philoſophico more rurſus coniungere, habebis Theſaurum maximum: ſic verò clarius intellige. In ſupra dicta terra latent tria principia ſeu Salia. Primò Nitrum philoſophicum, quod terra ex Sole, Luna & reliquis ſtellis concepit. Nam quanto calidiores Sol eiaculatur radios, tanto plus concipitur Salis Nitri centralis. Quod tamen de philoſophico & non communi Nitro intelligatur. Deinde latet in virginea hac terra cœleſtis inuiſibilis ſpiritus naturæ, nempe ſpiritus mundi in Sale ſubtili. Et deniq; fixum Sal in ea eſt abſconditum tanquam Receptaculum, corporum duorum priorum à Deo implantatorum, ita vt hæc tria Salia in dicta terra lateant. Quomodo extrahantur, poſtea ſequetur.

PRAXIS.

REcipe veræ terræ, à Solis, Lunæ, aliarumque ſtellarum radijs ſatis impregnatæ, diuide in duas æqualiter menſuratas partes, quod propterea fit, vt naturæ ſuum reddatur æquale pondus. Nam ex vna parte Nitrum philoſophicum, ex altera Sal ſubtilis, item Sal fixus & corpus extrahitur. Hac via in pondere, ſi diligenter laboratur, non facile erratur, quod alias, ſi ex alterutra tantum parte hæc tria Salia extraherentur, facile contingeret.

I. DE NITRO.

PRimus hic labor non aliter quam per coctionem, filtrationem, euaporationem & coaguiationem, vt coctores Salis nitri conficiunt, perficitur. Oportet autem summe purgari nitrum quo ad summam per artem redeat diaphanitatem, & splendore crystallum fere exuperet. Hoc facto, recipe illius reliquam terram, fac illam ter aut quater incandefieri, quo nihil humiditatis in illa remaneat, & vni parti nitri adde tres illius calcinatæ terræ partes, probe omnia permiscendo, pone illa in terream bene lutatam retortam, vna vice tamen non plures, quam sex libræ imponantur, nempe $1\frac{1}{2}$. lib. Nitri, & $4\frac{1}{2}$ lib. calcinatæ terræ, illa pro more, vt alias aquæ fortes, vel spiritus Vitrioli solent destillentur: In recipientem fundantur 2. libræ destillatæ aqueæ pluuialis, quo spiritus, qui plane rubei transeunt, reuerberentur & præcipitentur, oportetque recipientem probe esse lutatum, ne spiritus possint divaporare. Destillatione vna peracta, furnus semper frigefiat, recipiens deponatur & probe obseruetur: si retorta adhuc sit tota, potest denuò adhiberi, alias oportet ad reliquas destillationes sumere recentem retortam: omnes destillationes vna congregentur, quarum tot fiant, quot Nitri copia requirèt. Omnibus peractis recondantur congregati spiritus cum aqua in cucurbitam vitream, apponatur Alembicus bene lutatus, simul ac ponatur in Balneum Mariæ ad destillandum, reposito prius recipiente cum duab⁹ libris aquæ, illæ obseruentur, deinde aqua rursum effundatur, quo principio duæ istæ appositæ libræ aquæ in Balneo Mariæ rursum destillentur, & sic scias, quando destillatio finiri debeat, quamuis spiritus in Balneo non facile extollantur, fit tamen propter meliorem informationem. Exime postea cucurbitam cum spiritu ex Balneo, pone in arenam, appone Alembicum lutatum, subijce primò lenem, postea vehementē ignem, donec spiritus omnes transierint, oportet autem iuncturas recipientis bene obturatas esse, ne spiritus subtiles, plane rubei transeuntes, divaporent. Omnibus peractis fac frigefieri, reserua spiritus optime vitro idoneo in loco frigido, & vitrum (quo spiritus possint circulari) oportet plenum & lutatum esse.

II. DE

II. DE SALE VOLATILI.

Recipe ſex libras terræ, reconde in lutatam retortam, & procede omnibus deſtillationibus vt ante cum nitro & calcinata terra, & tranſibit cum ſpiritu ſubtilis Sal in fuſco vapore, ſi quid albi de Sale ſubtili in collo adhæreſcat, adde quando omne frigefactum eſt, ſpiritui. Nota in hoc opere non reponatur aqua, ſiquidem terra ſuas ſecum humiditates, in quibus ſpiritus reuerberari poſſint, habet. Talium deſtillationum oportet tot fieri, donec reliqua pars terræ omnis fuerit abſumpta, & reſeruetur reliqua terra, ſeu caput mortuum diligenter ad extractionem fixi Salis, vt ſequetur.

Recipiantur ſingulæ deſtillationes in cucurbitam vitream, appoſito Alembico lutato, fac primò phlegma in Balneo poſtea ſpiritus cum bene lutato recipiente in cineribus tranſire illi ſpiritus ad hoc opus non pertinent, reſeruentur ſingulatim, nam proſunt ad alias res, reliquum corpus, in fundo cucurbitæ reſidens, exime diligenter, reconde in cucurbitulam vitream, appone Alembicum, ſublima in foco arenæ vehementi igne, & ſublimabitur ſubtilis Sal in Alembicum inſtar niuis. In fundo remanebit leuiſſima terra, quæ reijci poteſt, Sal ſubtilis & ſublimatus adhuc ſemel per ſublimationem rectificari poteſt, ne feces quædam animaduertantur, illum Salem reſerua quoque diligenter in ſingulari vitro, bene obturato, nam ab aëre ſolueretur in aquam.

III. DE SALE FIXO.

Recipe priorem reliquam terram, calcina illam in aperto igne vt in cinerem degeneret, quod in 10. vel 12. horis: hoc facto, procede cum illa velut cum calida deſtillata aqua, vt alias lixiuium præparatur, & permeabit cum aqua Sal recens, procede tantiſper, donec nullus amplius Sal in terra ſentiatur, & illa terra nominata eſt terra maledicta, quæ reijcitur, aquam cum Sale filtra, quam aquam fac euaporare, & remanebit Sal in fundo, qui aliquoties ſoluatur, filtretur & euaporet, tantiſper dum reddatur cryſtallinus & diaphanus, & tunc præparatus eſt.

SEQVITVR TRIVM SALIVM *Coniunctio.*

COniunge recentem & volatilem Salem, affunde ſenſim ſpiritum Nitri, & excipient ſe inuicem, euadentes in aquam. Hæc aqua eſt Mercurius triumphans Philoſophorum, & menſtruum vniuerſale, nam hac aqua omnia metalla & gemmæ recludi poſſunt ſiquidem pura ignea aqua eſt.

SEQVITVR COMPOSITIO VNIVERſalis operis.

SIc præparetur menſtruum philoſophorum, recipiantur illius decem partes, recondantur in cucurbitam vitream paruam, addatur pars vna laminati naturalis auri: & ſtatim aqua ſeu menſtruum Solem diſſoluet, illo totaliter ſoluto, recidet terra quædam de Sole in fundum, quando illud per noctem ſtetit, philtretur ſolutio ſenſim per infundibulum in phiolam, & habeatur cura, ne quid de relicta terra vna tranſeat, ſigilla tunc phiolam Hermetice, vt moris, pone in Athanor in infimum globum.

VSVS ATHANORIS.

TRes ſunt globi in Athanore, nempe primus, maximus & totus, ſecundus ſuperius foraminoſus, quo vapor aquæ permeet, & tertius ligneus (querceus) globus, in infimo globo fit putrefactio in igne vaporis, in primo globo ſemper habeatur aqua durante putrefactione, ſi aqua tranſire velit, affundatur alia calida, & extendit ſe talis gradus putrefactionis ad dies 40. vel 45. in quo gradu ſolet apparere nigredo quædam, putrefactione expedita, tollatur ligneus globus, ſiquidem ad hoc opus amplius aqua non requiritur. In ſecundum foraminoſum globum recondatur cinis, ſuperponatur vitrum, recludatur Athanor, promoueatur lampas, quo calor talis ſit vt digitum perferre poſſit, & apparebunt intra dies 50. varij colores, & poſtremo viridis ſolus. Exime poſtea vitrum & tolle ex foraminoſo globo cum cinere, reconde in primum & maximum globum arena plenum

appone

appone claudendum vitrum,& arena materiam cooperiet, deinde recIude Athanor,ſubijce ignem,qui digitum non poſſit perferre, & apparebit intra dies 50. albedo quædam,continua iſtum gradum vaporis, donec materia flaueſcat, quod diebus quinquaginta circiter contingit,denique conuerte vitrum,ſubijce tamdiu ignem, donec puluis compareat rubeus, & in medio paruulum diaphanum inſtar pyropi perſpicias granum,ad magnitudinem fere piſæ,illud bene obſeruetur, quoniam Auri ſemen eſt.Rubricans puluis circumiacens poteſt tolli, ſiquidem in hoc opere non prodeſt, granum dictum ſolum retineatur cum quo vlterius procedatur,vt ſequitur

SEQVITVR SECVNDA COMPOSITIO.

Recipe rubeum granum,quod Philoſophorum Aurum eſt, pondera iuſte & adde menſtruum Philoſophicum in decima quantitate,reconde omnia in paruulam phiolam,relinque eum vacuam ad $\frac{2}{3}$ partes,ſigilla Hermetice, procede poſtea in Athanore, vt ſequitur. Primò pone vitrum in Athanor in querceũ globũ, & procede quemadmodum cum priori,&apparebit rurſum intra 40.vel 50.dies nigredo. Exime vitrum,remoue querceum globum in cineribus,velut ante operatus es,reclude Athanor firmiter,& apparebunt intra centum dies omnis generis colores, denique etiam viridis. Ubi hoc obtinuiſti, remoue foraminoſum globum, reconde arenam in primum globum,appone vitrum,reclude Athanor,ſubijce rurſus ignem, qui digitum tolerare poſſit, apparebitque in 50. dies albedo, continua ignem iſtum vſque ad flauedinem, quæ conſequetur intra 30. dies. Pone denique vitrum inferius in arenam, ſubijce tantiſper ignem, dum puluis pulcre rubeſcat & perſpicax fiat, quod fere intra 40. dies contingit proba nonnihil in candenti argentea lamina,an fumet vel fluat inſtar ceræ, ſi fumat, ponatur rurſus inferius in arenam, & vlterius fixetur,dum ignis capacitatem induat.

MVLTIPLICATIO.

Recipe vnam partem pulueris rubei,& decem partes menstrui, reconde in paruam phiolam, vnientur statim inuicem, sigilla vitrum Hermetice, pone in Athanor,& apparebit in querceo globo intra triduum nigredo, postea in foraminoso globo in cineribus omnes colores, vsque ad viridem, & denique in primo globo in arena etiam intra triduum rubor. Potest secunda etiam vice multiplicari, vt antea quoque factum est, similiter tertia,& sic deinceps ad arbitrium tuum.

FERMENTATIO.

SIc instituitur prior Multiplicatio, si ad vnam partem pulueris adduntur decem partes puri auri, in fluxu consistentis, rursum effunduntur, & tunc franguntur & in puluerem contunduntur, iam vna pars contusi auri, ad decem partes Mercurij vulgaris, quando in crucibulo ad ignem incipit fumare, addatur & statim in aurum mutabitur & tingetur, in prima multiplicatione vna pars ad decem, in secunda ad centum, in tertia ad mille conferuntur,& sic ad finem.

Notandum autem est, ne medicina vel rubeus puluis ad Aurum omnis addatur, sed semper aliquid in promtu retineatur, quo illud multiplicari possit, alias totum de nouo opus reiterare oportet, videlicet si vna vice super Aurum proijciatur, & hac ratione multiplicationem amplius non admitteret tuum Elixir.

QVARTVM CONSILIVM ET THEORIA DE *Lapide Philosophorum.*

Recipe matricem in maris littoribus crescentem, quantum placet, tere & contunde in mortario lapideo, postea prospice tibi de tribus vel quatuor patinis vitreis, in illas reconde matricem bene puluerisatam, postea superfunde aquæ fontanæ communis tantum, vt in ea soluat, filtra ex patinis vitreis in alias, vsque pura & clara sit. Hoc iterum confunde in aliud vitrum,& pone ad destillandum instar aquæ in cineribus, subijce ignem, donec aqua divaporarit, & matricem videas albam, eam exicca in vitro, permisce cōfestim in vitro ligneo cochleari, vsque sit exiccata, sic & eò melior constabit: exemptam è vitro reconde in terreum vas rotundi in medio ventris, & pone in pręcedenti furno in cineres, vehementi igne, ad præstantiorem exsiccationem, permiscendo ligneo cochleari, & ne vasa rumpas, matricem sine in cineribus refrigescere. Postea recipe vas terreum idoneum, infunde

matrem

matrem tenuiter tritam, non compreſſe ſed ſpatioſe, pone ſuper candentes prunas, ne tamen fundatur, claude operculo, ne quid impuri intercidat, remoue poſtea ſenſim prunas & ſine refrigeſcere in furno. Hoc opus ſepties repete, quo ſæpius hoc melius, tandem fluat ſuper prunas inſtar ceræ: Refrigerata ſemper diligenter terenda in mortario, & calcinanda in igne, vt antea. Talis præparatio Matricis opus eſt, quæ poſtea theſaurus eſt Auri incomparabilis, & neque rubeum neque album abſque eo perfici poteſt. Deo ſit laus & gloria, qui huius ſecreti inventum nobis aperuit: Qui huius matricis ſolutionem ac coagulationem norit, ſcit philoſophorum Arcana intima, ſed nihil in hac arte magis deſideratur, quam operis regimen & cura.

CAPVT II.

Qua via Matrix parata, poſſit ad opus applicari, vt inde fiat Elixir magnum.

RECipe in nomine Dei matricis præparatæ quantũ vis, ſolue ipſam in aqua forti, factum ex duabus partibus nitri & vna parte Aluminis calcinati, poſtea recipe etiam partem eiuſdem aquæ, ſolue in ea Lunæ dimidiam ponderis (veluti matricis) partem, bene copellatam, affunde aquam, quantum ad ſolutionem opus fuerit, quæ clara & ab omnibus fecibus pura ſit, confunde ſolutiones, & fiet aqua turbida, reſidebitq; in fundo albedo inſtar lactis coagulati, vitrum concutiendo dilue, donec materiæ inuicem bene fuerint vnitæ, pone poſtea vitrum ad lenes cineres, fac ſua ſponte deſtillari, donec videas viridem ſine impuritate aquam, quam pure effundes & reſeruabis; ad fœces remanentes, recentẽ ſuperfunde aquam fortem, dilue rurſus vitrum, ponendo ad calidos cineres vt quieſcant, clarum effunde rurſus, hoc repete tamdiu, donec omne in puram aquam euaſerit, vti prius, & vera facta vnio, & res vna. Recipe iam cucurbitam, infunde aquam vnitam, applica Alembicum cum recipiente, bene obluta, lutum fac ſicceſcere, poſtea pone in Balneo Mariæ, deſtilla ſaltem inde phlegma, ne vlli ſpiritus vna tranſeant (leni calore) proba guſtu, vt ſcis, aut excipe guttas linteolo, an tingat, quod itidem vera huius operis proba eſt. Poſtea ſine refrigeſcere, amoue alembicum, appone confeſtim Attenatoriũ, (Author) ne aër aquam attingat, quæ ita ordinata ſit, vt paululum cucurbitam ingrediatur.

Hanc Medicinam ita præparatam cibes decenti & apto cibo, instar Embryonis: illius cibus autem eſt puriſſimum aurum tenuiter laminatum, pone vas in cineres, porrige cibum quantum vult capere & ſoluere poteſt, ignem rege mediocriter, ſi videris quod nolit amplius ſoluere, deſine ſubijcere ignem, pone ad leniores cineres, ſine refrigeſcere, ſi refrigeratum luta luto forti, quod in aqua durum ac ſolidum perſiſtat. Hoc peracto, pone in putrefactionem per 15. dies in Balneo Mariæ. Nota verò, oportet Balneum bene eſſe temperatum, & in continuo & æquabili calore perſiſtere, nam illud requirit hoc magiſterium, quare conſilium meum eſt, vt ignem ſtruas ligno arido infra Balneum, & ſi ignem bene regis, habebis tuam materiam intra 15. dies putrefactam. Si verò materia tua ante non bene eſſet diſſoluta in puram aquam, putrefacias denuò, donec plane in aquam abeat, non in illo poſita eſt tota aptitudo ſecreti & huius artis. Talis diſſolutio & putrefactio fit in humido & calido loco, & coagulatio in frigido & ſicco, & qui illud nanciſcitur, is verum operis habet principium. Omnis putrefactio ſemper dimidiam partem plus reddit quam prima: prima dat 7. ſecunda 17. tertia 28. quarta 56. & ſic deinceps, quanquam materia per ſe coagulatur in frigido loco, tamen adhuc non eſt perfecta coagulatio. Vera enim coagulatio fit in cineribus, mediocri calore, quando autem cucurbitam è Balneo eximis, probe ab humiditate liberes vitrum, vt videas an lutum quodam in loco ſit ab aqua læſum: Sin ita, luta de nouo, ſtrue poſtea rurſus lenem ignem, poſtea vehementiorem, vſque medicina tua ſit coagulata, quod fit in 24. horis. Sin nunc vides medicinam coagulatam, ſine refrigeſcere in cineribus in fornace & ita habes opus philoſophorum. Quod, vel quam Tincturam proijcere poteris ad Venerem. Proiectio talis eſt. Recipe 24. lotones puri & flaui orichalci, quod præſtat rubro cupro, fluat in tigillo, inter fluxionem proijce deſuper vnciam vnam Lunæ finæ, commiſce probe, non cum ferro ſed ligno, poſtea adijce duos lotones tuæ Medicinæ ſeu Elixiris, optime miſcendo, ſine aliquantum deſtillari, denique funde in canalem, & Lunam habebis puriſſimam, quæ omnes ſuſtinet fluxus & probationes, quemadmodum naturale aurum ex metallis. Mi fili, quamuis mater principium ſit & principale huius artis caput, tamen ſumme neceſſarium vt bene pręparetur, aliquidque conſtans inde efficiatur, quo lepram reliquorum metallorum tollere, vel aliquid perficere poſſit. Ignis ſit artificioſus, ſic

Sol

Sol & Luna vnita cum perfectione artis, redeunt in ſummam medicinam & verum Elixir. Hoc facto, opus eſt vt quod ante erat corpus imperfectum, reddatur per artem perfectum, & perfecto adijciatur fermentum, ſic poſtea Elixir conſtat: Deinde ſic ſequimur in hoc proceſſu, vt nimirum primò fundatur orichalcum, cui addito fermento ceu Luna, vltimo perfectificatur denique cum albo Elixirio.

CAPVT III.

De compoſitione Elixiris rubei.

REcipe in nomine Dei de matrice quantum vis, illam ſolue in Aqua forti, quantum aſſumere poteſt, vt abſq; fecibus, Aqua ſit pura & clara. Aqua v. fortis ita præparetur. Recipe 2. ℔ Vitrioli Romani, libram 1. Salis nitri, poſtea recipe aurum ſepties cæmentatum, vt ſequenti capite doceberis. In tali aqua ſolue Aurum ex dimidia cum matrice quantitate, Aurum hoc ſtatim abſq; omni labore diſſoluetur. Poſtea recipe tuum vitrum, pone ad cineres in fornacem in leni calore, donec plane reddatur clarum, vitrum ſemper oportet bene munitum eſſe alio vitro & prudenter, ſuperfunde rurſum de prius dicta aqua, dum plane diſſoluiſti, vt ſupra in vnitione albi Elixiris mentio facta eſt. Poſtea ſepara phlegma per Balneum Mariæ vel cineres, hoc peracto, ciba medicinam tuam Auro cœmentato, quantum accipere cupit in leni calore in cinerib⁹, & pone in putrefactionem per 15. dies, donec videas plane mutatam eſſe in aquam, poſtea coagula in leni cinere per 24. horas, & perfice opus, vt in albo Elixirio, ſic pars vna dabit in prima putrefactione & coagulatione ſeptem, in altera 14. & ſic deinceps ſecundum proportionem Geometricam. Hæc Medicina reſpicit tantum Argentum, quod ita præparat, vt auri pondus habeat & ſonū, vt inferius in proprio illius capite intelligetur. Recipe itaq; in nomine Domini de illa Luna 14. lotones, pone in tigillo ad fundendum, poſtea adde duos lotones Auri cœmentati ad opus idonei; vt poſtea in illius adæquatione rubei Elixiris, bene permiſceas in fluxu abſq; omni ferro, poſtea inijce rubeum Elixir, bene obtura, funde in morem Aurifabrorum, & habebis optimum Aurum 24. carat, quod ſuſtinet omnes probationes, & præſtat Auro naturali montano.

CAPVT VI.

De præparatione Solis ad rubeum Elixir, quomodo virtute cæmenti color augeatur.

REcipeinnomineIehouæ altiſſimi Auri optimi quantum vis, funde in tigillo, cum rubeo tantundem cupro, (vti Aurifabri ſolent tanquam dentem,) inde confice tenuia folia inſtar nummi, ac tantæ magnitudinis, hæc inijce in rubeum forte acetum, ſine conſiſtere, poſtea recipe rubeos coctos lateres, à ſole exſiccatos, exinde fac ſubtilem puluerem per cribrum, poſtea recipe Sal commune præparatum & ſemel ſolutum aqua communi, calcinatum & puluerifatum, in ſimul & Vitriolum ad rubedinem calcinatum, & ſic: Recipe acetum deſtillatum, in eo ſolue Vitriolum Romanum, filtra puriſſime, poſtea reconde dictum acetum in cucurbitam cum ſuo Alembico, pone ad cineres & deſtilla donec coaguletur, locato in vaſe apto ſuper prunas candentes, donec rubeſcat, hoc viſo ſtatim confice inde ſubtilem puluerem per cribrum, ſimiliter fac cum ære viridi, poſtea recipe Salem armoniacum, & ſolue in rubeo aceto nondum deſtillato, & itidem recipe de puluere cuiuslibet, tantum quantum alterius, humecta dicto aceto, in quo Sal armoniacus ſolutus eſt, Salis tantum ſit quantum pars vna pulueris, poſtea fac ſtratum ſuper ſtratum cum lamellis & puluere, & cum lapide cooperito ac lutato, ſed relinquas ſuperius paruulum foramen, alias Sale armoniaco vas frangeretur, poſtea pone tigillum in fornacem cæmenti per 24. horas, ignem accende abſque flatu ſenſim & ad duas horas, poſtea fortifices, pargens ad conſtitutum tempus, ſine tigillum ſua ſponte refrigeſcere, & habebis Aurum puriſſimum & colore præſtantius. Si in fornace reuerberij hoc perfeceris, ſtrue lenem ignem ex prunis per ſemihoram, poſtea fortifica cum ligno arido, vt flammam concipiat abſque fumo, & ita cæmentes. Hoc Aurum ita ſepties cementatum præparata Luna (vt mox ſequetur) additum, colorabit argentum inſtar auri, verum ſi argentum fluit, colorem amittit, quia Elixir non adfuit. Scias aurum debere ſepties cementari, & poſt ſingulam cementationem recenti rubeo cupro tranſponi, ſemper addendo recentem puluerem, nam per cementationes

tiones tingitur cuprum, remanetque nihil præter rubeus color, Aurum verò semper manet in suo pondere vt antea, & ita summe grauatur, vt qui non viderit, non credat fuisse Aurum. Ideoque recipit in illo cemento tantum ad se, & si vlterius cementatur, redditur eò præstantius: Vide Basilicæ nostræ caput de cæmentis.

CAPVT V.

De præparatione Lunæ, qua via ponderosa fiat, resonans in sono instar auri.

RECipe in nomine Domini Lunę finę copellatę quantum vis, fluat, proijce desuper sulphur præparatum: Deinde fac aquam fortem solum ex Vitriolo, in illa solue Salem armoniacum, quantum soluere vult aqua, hanc reconde in magnum vitrum ad cineres, adijce aquæ tantum Mercurij viui, quantum adiecisti Salis armoniaci, bene permisce, dilue vas prudenter, ne transeant spiritus, pone ad cineres, ignem accende, appone Alembicum, iuncturis bene lutatis, abstrahe inde tuam aquam, qua abstracta sublimabitur Mercurius cum Sale-armoniaco in Alembicum, de hoc sublimato proijce super Lunam in fluxu bis aut ter, semper permiscendo, & Luna fiet ponderosa etiam absque sono. Caue ferrum adhibeas, sed solummodo carbonem vel lignum: pulueris pondus erit vna pars ad decem partes Lunæ, idque ter. Licet Luna aliquantum nigrescat, noli curare, recipe & funde quarta vice in modulum instar dentis, frigefactum repone in aquam, quam aurifabri conficiunt ex Tartaro & Sale per horam & vicissim realbescet, sic Luna recte præparata est ad Tincturam rubeam.

***

CA-

CAPVT VI.

De compositione & perfectione Lapidis.

Recipe in nomine Domini tuum ante dictum rubeum Elixir, pone ad putrefactionem per 24. dies, post putrefactionem euadet Elixir in puram aquam, modo recte in Balneo rectificaueris, in hac aqua solue sublimatum, vt in sequentibus percipies, antequam Elixir ponas in putrefactionem, obseruabis illius pondus, vt postea sublimatum in iusta æqua quantitate immisceas, & caueas, ne quid inde divaporet, vas bene recludas, permisceasque & circumagas, cauendum tamen ne vitrum frangas, nequit enim satis æstimari: & ne quid de materia pereat, quare lutabis vitrum tali luto, quod in humido loco aut Balneo nequit dissolui, alias naufragium facies, quando vitrum lutasti, fac lutum siccescere, postea pone in Balneo ad putrefaciendũ per 40. dies, caue autem vitrum recipias calefactum, ne frangatur, postea aqueam coagulare permittito in cineribus per 12. dies: Nec ante id tempus loco suo dimoueas, fieri autem potest in fornace arenæ vti dicta aqua fortis est confecta: deinde ignem strue ex scrobibus ligneis, vt instar Balnei caleat, in hoc tempore coagulabitur in magnum lapidem & thesaurum omnes diuitias mundi superantem.

CAPVT VII.

Quomodo Argentum viuum sublimetur ad præsens opus rubei Elixiris.

Recipe in nomine Dei Argenti viui libram 1. Vitrioli Romani bene puluerisati vulgaris libras 2. Salis communis libram 1. reconde in mortarium lapideum bene permiscendo, humecta deinde parum cum aceto rubro: huic materiæ immistæ adde iam Mercurium viuum optimum tere inuicem cum pistillo: hoc facto recipe vitrum sublimatorium, ingere materiam & pone in cineres ad sublimandum, extrue ignem lenem, per duodecim horas, modo vt vitrum calefiat,

fiat, alias opus tuum peruertet, interim materia exiccatur, ſi vero videris orificium ſublimatorij albeſcere, & Argentum viuum aſcendere, tunc claude orificium goſſypio aut linteolo, poſtea fortifica ignem ad quatuor horas, tandem fortifica vehementius arido ligno, vt eijciat flammas, vltimo fortiſſime, tantum, quantum vas perferre poteſt, & Mercurius ſublimabitur ad collum ſublimatorij, ſic etiam pars reſidua manebit in fundo, quare infimam reſidentiã diligenter colligas, quia huic magis magiſque rubedo ineſt, quam in ſupremo, ſublimato niueo. Confunde igitur iam ambo, & quando ignem artificioſe rexiſti, vltra vnciam Mercurij amiſſam non perſpicies, ingere igitur ſublimatum in mortarium cum noua materia permiſtum, & reconde iterum in ſublimatorium, regeque in omnibus cum igne quemadmodum ante, illud reſerua viciſſim & addendo denuò nouam materiam, & ſublima. Hoc opus reitera ſepties & in qualibet ſublimatione quartam partem vnciæ, fixum tenes, denique reſerua, & idoneum eſt prædictum Elixir Rubeum. Nota, quod attinet Elixir album, recipe loco Vitrioli Salem, & ſublima Mercurium ſepties.

CAPVT VIII.

De compoſitione Lapidis albi, qui omnia metalla in Lunam tranſmutat.

RECIPE Elixir album, pone in putrefactionem Baln. Mariæ per 24 dies, interim Elixir tuum in aquam vertitur, in illa ſolue tantum, quantum fuit Mercurij viui, ſepties de Sale communi & Sale nitri, ſublimati, proſpice ne quid divaporet de ſpiritibus, operare quemadmodum ſupra audiuiſti in præparatione magni lapidis, poſtea pone in putrefactionem per 40. dies, poſtea coagula per 12. dies in cineribus, vt ſupra dictum & factum.

CAPVT IX.

De Argento viuo, quomodo in Aurum & Lunam transmutari poßit.

IN nomine Dei accipies 12. lib. argenti viui, pone in magno tigillo in furnum fuſorium, vt Aurifabri habent, circumſtrue prunas & parum ignis, ſine prunas ſponte ſua accendi abſque flatu, illis accenſis & Mercurio accipiente fumare, inijce vnciam 1. præparatæ matricis, quemadmodum in prioribus præparaſti, vbi cum aqua forti comparaſti, in qua voluiſti Aurum vel Lunam ſoluere, nam hoc Sal retinet Mercurium, deinde ſume dimidium lotonem fermenti, hoc eſt, Auri exaltati, ſepties cæmentatum & bene percuſſum, diſſectum prius, poſtea inijce in crucibulum, & amalgama bene antedicto Mercurio, noli autem attingere ferro, poſtea ſuffla fortiter, adijce dimidiam drachmam tui lapidis magni, & plane mutabitur in Aurum bonum.

CAPVT X.

De Luto præparando vt duret tam in aqua quam igni.

REcipe album ouorum, hoc percute vſq; de ſe reddat ſpumam, fac reſidere, & conuertetur in aquam, quam recipe, addendo duos lotones albi ſulphuris, Boli armeni ſeſqui lotonem, ſanguinis Draconis vnciam vnam, item tritum aridum fimum equinum, permiſce, recondc in linteolum, poſtea confectis linteolis luta vitrea tua vaſa, in ſimul Alembicum & Retortam, vt aquam tolerent. Recipe terræ, qua figuli vtuntur, quantum vis, & quartam partem ſanguinis Draconis, & dimidiam partem calcis viuæ, hæc omnia terantur ac pulueriſentur, in vno latere cum albo ouorum, in altero latere cum recenti ſanguine tauri, adde tantum crinium quantum boli armeni, hæc omnia miſce inſtar pultis: obline illo collum cucurbitæ, ſublimaque vitrum. Nota hoc lutum idoneum eſt vitrum ſuper vitrum lutandi, ſed

ſed aliquanto ſubtilius non in craſſa forma lutandum deinde exſiccandum, poſtea vtere illis in Balneo Mariæ vel cineribus.

CONSILIVM QVINTVM ET THEORIA DE *Lapide Philoſophorum.*

QVantum ego I. de C. multiplici labore, peregrinatione & ſumptu item perpetua diligenti lectione expertus, iudicij mei tenuitate attingere valeo, tantum Deo me adiuuante in lucem proferam, & quam breuiſſime deſcribam. Nimirum, quod ex ſcriptis Philoſophorum, quæ tempore meo legi & vidi, nihil aliud reperire & conijcere poſſim, quam quod terra, quæ mater eſt omnium rerum, & receptaculum cœleſtium virtutum, item centrum ſphærarum, ex perpetua decoctione & calore Solis aliorumque Planetarum mutetur & ſubtilietur, vt in naturam cuproſam aluminoſam, & ſalinam euadat vel redigatur. Quæ terræ pars poſtquam ita tranſmutata, auxilio caloris per domicilium terræ (cuius natura eſt, attrahere & retorquere) ex intimis montium à terra craſſa ſenſim extollitur, inque ſubtilem vaporem ſeu fumum tranſmutatur, qui ad frigidas montis fibras aſcendens, ibidem adhæreſcit, & reſoluitur in aquam: quod αὐτοψίᾳ ſatis conſtat in compoſitione aquarum ſecretoriarum, quæ ſimiliter ex his mineralibus medijs coquuntur & deſtillantur. Nonne videmus, hæc mineralia, vt Vitriolum, alumen, Sal &c. ex fundo cucurbitæ mediante artificiali calore in caput Alembici, inſtar ſubtilis fumi, adſcendere & extolli: qui fumus vbi aſcenderit & locum frigidum inuenerit, (Recipientem ſcilicet) diſſoluitur in aquam claram. Qui ſupra dictus vapor, in lapidoſis fibris & venis montis vndique diffluens ſubſtantiam argenti viui & ſulphuris quærit. Poſtquam autem ſubſtantiam inuenit, diſſoluit illam, verum non totaliter, nam craſſas terreas partes relinquens non apprehendit, & quicquid ita de ſubſtantia argenti viui & ſulphuris diſſolutum eſt, per naturalem cœleſtem calorem Solis & Planetarum in vaporem eleuatur, qui duplicem in ſe comprehendit ſubſtantiam, nempe humidam, & vnctuoſam inſtar olei, quarum prima ex ſubſtantia argenti viui, altera vero ex ſubſtantia ſulphuris exiſtit, nam natura argenti viui eſt frigida & humida, ſubſtantia vero ſulphuris calida & ſicca, & fere vnctuoſa. Adeoque comprehendit vapor hic quatuor in ſe qualitates, ſatis idoneas & aptas ad

generationem metallorum: à naturali enim calore subterraneo commiscetur, deuinciturque & vnitur in substantiam dictorum mineralium per dictum modum, cum substantia Mercurij & Sulphuris, ita vt vna substantia & metallicus vapor fiant. Natura enim & proprietas caloris est commiscere, conuincere, coire, quemadmodum & Galenus & Auicenna scribunt, quod a motione alterius substantiæ ortum sortiantur, ita vt earum separatio postea impossibilis sit, de quo vapore seu naturali metallico fumo Aristoteles lib. 5. meteorωn ita inquit, quod humidus claudens & siccus inclusus vapor inuicem exaltentur, quæ dicta connitio metallicorum mediorum & substantiæ Mercurij & sulphuris nulla alia fit de causa, quam propter similitudinem, quam inuicem habent, respectu rei substantialis ex qua existunt, nam terrestris, subtilis, pinguis & partim digestus vapor, qui in Vitriolo est, ille est substantialis materia sulphuris, & humida pinguis substantia subtili terrea natura temperata, quæ in alumine, Sale & nitro est, illa est proxima materia Mercurij, quod etiam attestatur Albertus Magnus lib. 3. de mineralibus cap. 4. vbi ita inquit: quamobrem vnitur substantia substantiæ &c. & quando ita commistæ sunt, non aliter quam sulphur & Mercurius appellantur, nam denominatio rei pendet à potiori illius rei parte. Similiter hæc sæpius dicta connitio mineralium mediorum cum substantia Sulphuris & Mercurij satis ex solutione substantiæ ex metallis in aqua forti perspicitur. Nam quando argentum tam forti aqua soluitur, quæ ex his mineralibus medijs destillatur palam cernitur apparere colorem Vitrioli in solutione, idem cernitur etiam in destillatione & purgatione Auri, apparet etiam color Vitrioli, quæ omnia indicia sunt, his metallicis corporibus naturam Vitrioli in prima radice additam & vnitam esse. Nam ex quo qua res nascitur, in id dissoluitur etiam rursus, quamuis illa non sit vera solutio corporum, quæ in hac arte requiritur, quæ modo dicta solutio corporum per hæc media non fieret, nisi in prima radice metallorum simul implantata esset, non enim credere possum aquam ex solo Vitriolo aut alumine coctam solam, dicta corpora dissoluere posse: & quamuis fiat, fiet tamen rarò & difficiliter: nam corpus ex Sulphure & Mercurio natum est, ideoque rursum cum Sulphure & Mercurio extingui & dissolui oportet. Nam vt ante dictum est, Vitriolum nihil aliud est quam Sulphur, & Alumen atque Salpetræ nihil aliud quam Mercurius, respectu suarum qualitatum, quapropter videmus

etiam,

etiam, quando ambæ naturæ commistæ, & aqua inde destillata est, quamlibet partem sui simile dissoluere. Quando vero hæc spiritualis materia seu metallicus vapor ex mineralibus aquis & substantia Sulphuris ac Mercurij compositus, propter continuum naturalem calorem in angustis fibris divaporat seu ascendit, nec exitum reperit, ita applicat se propter maximam sui copiam fibris, quas vbi nimis & abundantius repleuit, participat se omnibus partibus montis, vbicunque minima modo supinas, modo pronas, modo ad latera montis latere, & quando hic vapor ad latera fibrarum, aliquantum declinauit, nihilo tamen minus quærit respiraculum seu exitum pronum, quando autem nullum reperit, propterea quod montes clausi sint, cogitur in cœlesti custodia fibrarum persistere: Persistens vero in illa custodia (quia proprietas cælestium virtutum est, semper & continue in terram descendere & penetrare, & quia hæc spiritualis materia seu metallicus vapor subtilissimę est materiæ, ex sapientia naturæ apta & idonea præparata, vt dictas cælestes virtutes, nimirum Solis, Lunæ & Planetarum ad & in se recipere possit,) donatur ab illis propter similitudinem, quam inuicem habent, nobilissima matrice & generatrice virtute & potentia. Quæ virtus illorum fermentum, coagulum & alexipharmacum est, & quando huius cælestis generatricis virtutis seu influentiæ ita particeps est, eiusque proprietas & natura sit, vt propter continuum & naturalem calorem semper adscendat & propter copiam, quia non habet exitum, vt aufugere possit, iterum declinare cogitur, & ista ascensione & descensione tandem defatiscit, degeneratq; sensim propter virtutem cælestis fermenti & naturalis caloris in coagulationem, vt tandem, secundum puritatem & impuritatem Sulphuris & Mercurij (mala siquidem interdum accidentia, quæ materiam, quamuis principio puro & pulcra fuerit, corrumpere & deprauare possunt, contingere possibile est) & pro ratione mineralis loci metallum quoddam inde conficiatur, sed aliud citius quam alterum, quæ singula mala accidentia causantur, & probe hic obseruandum est, quod ex humido aqueo æs, & ex vnctuoso aut pingui, quod instar olei est metallum, quod in ære est, nascatur.

Ex quibus dictis satis iam constat, qui & vnde metalla à natura generentur, nempe ex Sulphure & Mercurio, quamuis media mineralia ad id quoque accedant. Quia autem omnia in sua substantia inuicem sunt sibi similia ratione materiæ, ideoque etiam inuicem com-

miſta ſunt, non aliter atque Sulphur ac Mercurius, vt ante probatum conſtat. Similiter apparet etiam, non ſolum ex his duobus, nempe Sulphure & Mercurio metalla generari, ſed etiam tertio, nempe cæleſti influentia Planetarum, quæ operatur & ſua metalla generat, quamuis influentia in forma & non materia ſit, ideoque generatur metallum ex Sulphure & Mercurio per influentiam, quæ materiam mouet ad finem & formam metalli. Porrò apparet etiam ex dictis, communem Mercurium & commune Sulphur non eſſe Philoſophorum Mercurium & Sulphur, ſed tertium quod ex ambobus generatur, quod illorum medium & ſubſtantia eſt. Quia verò noſtrum propoſitum in hac arte vnicè cò directum eſt, vt talia metalla ſupra terram efficere & præparare poſſimus, qualia natura ſub terris præparat, tandem & certò ſequetur, nos ſupra terras illa ex ijſdem conficere debere materijs, ex quibus natura præparat ſub terris, quod etiam teſtatur Albertus Magnus, vbi ait, in omnibus rebus chymicis nihil præſtantius exiſtere, quam quod in hunc oritur & operatur modum. Quia enim natura ex Sulphure & Mercurio, & adhuc vno, nempe cæleſtibus influentijs Planetarum operatur, & ſua metalla generat, vti ſupra ſatis verborum factum eſt, & nos naturam in arte in omnibus ſi poſſibile, ſequi oportet. Hinc viciſſim concluditur, quod talia metalla ſimiliter ex Sulphure & Mercurio, hoc eſt, ex tali ſupra dicto vapore, qui ex horum amborum commixtione generatur, per cœleſtem influentiam ſeu virtutem Planetarũ, nos efficere & præparare debeamus. Quia autem cælum & planetæ talem generatricem virtutem, propter incommoditatem artificioſæ conſtellationis nobiſcum communicare nequit, noſq; modo dictam cæleſtem generatricem virtutem in naturalibus metallis habemus, ſed propter ſuam terreſtreitatem & metallicam duritiem ita incluſam, vt ſuam vim palam exhibere nequeat, conſequetur tandem, nos oportere talia metalla diſſoluere, & in primam materiam redigere, (ſecundum opinionem omnium Philoſophorum) quæ craſſus & pinguis vapor fuit, inſtar craſſi olei, quanquam humida & vnctuoſa fuit, tamen ex oleo tantum, ſeu pingui illius materiæ parte metallum extitit, vt ſupra dictum, & ex altera aquea humida parte æs. Quia verò metalla præparare & efficere animus eſt abſque ære & lapide, ſequitur quod non in humidum vnctuoſum vaporem metalla reſoluere debeamus, ſed ſaltem in vnctuoſum, craſſum inſtar olei, nequit enim reſolui in humidum vnctuoſum vaporem, quia tantum ex

vnctuoso factum est, vt modo dictum, quò ita per hanc solutionem, seu ex hoc separato metallico corpore cælestem generatricem virtutem sumere, & sæpius dicto metallico principio commiscere seu connire, & tandem talia metalla super terram, ac natura sub terra, augere possimus, mediante artificioso calore, quia artificiosus calor, vti dictũ. ante, naturali similis est, quem artifex pro ratione copiose vel parce applicare potest. Nam secundum opinionem Alberti perficitars tantundem calore ignis, quantum natura calore Solis & digestionis, & quemadmodum cælum calorem applicat per Solem & mouet motrices, ex qua motione forma metalli oritur, nam quando ex occasione mineralis loci Sol in puras metallicas materias operatur, generat ex tali operatione substantiam sibi similem, quam nos Aurum vocamus, quælibet enim res parit sibi simile. Idem obseruatur in operatione Lunæ & aliorum Planetarum, & hæc virtus atque efficacia cæli apparet non solum in mineralibus, sed etiam vegetabilibus, hoc est rebus accrescentibus. Nonne videmus æstate ex operatione Solis pulcerrimos flosculos ac herbas, frumenta agri, poma iucundissima & pyra prouenire ac generari? quæ singula & operatione & motu cælestis caloris generantur. Ita dico, simili modo & forma artificem per prunas & alia media calorem applicare, & nisi materiæ talem calorem applicaret, non posset inde efficere metallum, nam materia laborabit inopia propter motum ex quo forma metalli generatur, vbi enim non est principium, ibi nec finis consequi potest. Quapropter perficit artifex sua motione in metallica materia tantum, quantum cælum sua motione. Atque ita Alchymistæ vices cæli sustinent.

Porro sciendum est, quemadmodum glacies ex aqua coagulata in aquam mediante calore iterum recedit, quæ illius propria materia fuit, & ita glacies in suam propriam materiam redigitur, cum ea commiscetur & connitur, vnde enim quid natum est in id resoluitur vicissim. Quia vero glacies ex aqua orta est, ideoque in illam rursus resoluitur. Item homo è terra natus est, ideoque in terram rursus redigitur. Ita & simili modo metallicum corpus, ex substantia Mercurij & Sulphuris natum, hoc est, supra dicto vnctuoso vapore, rursus in substantiam Mercurij & Sulphuris, seu talem vaporem, qui illius propria materia fuit, cum tali sæpius dicto vapore, ex mineralibus medijs & substantia Mercurij & Sulphuris præparato, redigitur & resoluitur. Nam hæc mineralia media, quæ substantiam Mercurij & Sulphuris extrahunt,

hunt,ceu Vitriolum & alumen,nihil aliud,ſunt, (quemadmodum & ante dictum eſt, reſpectu ſubſtantialis rei,) quam Mercurius & Sulphur,ideoque diſſoluunt poſtea commixtam ſubſtantiam Sulphuris & Mercurij rurſus in ſubſtantiam Mercurij & Sulphuris, vnde & mineræ natæ ſunt: vocantur autem ideò mineralia media quid in metallica generatione& compoſitione in & extra prima media ſunt conſtituta,quod etiam atteſtatur philoſophus,quando inquit, quod conſtans ſulphur tam de imperfecto quam perfecto poſſit extrahi, ſimul cum conſtanti ſulphure,nam huc faciunt & adiuuant purificati ſpiritus & mineralia media,vt opus ad perfectionem deducatur. Atteſtatur idem alius etiam Philoſophus,vbi ait, non poteſt perueniri à primo ad tertium niſi per ſecundum. Ex quibus ſatis conſtat,ita & hoc modo ad hoc opus nihil aliud accedere & immiſceri, quam has res ſolas,quæ vnius naturæ & proprietatis ſunt.

Nam quemadmodum fructus principio ſuæ generationis amariores ſunt,alieni & contrarij ſaporis,item mali & imperfecti coloris, (quod ex ſapore & alias αὐτοψία probatur,quare vlteriori probatione opus non eſt) quorum cauſa eſt, quod perfectam digeſtionem nondum ſuſtinuerint,quando vero finem perfectæ digeſtionis attingunt, videmus illum amarum & ſylueſtrem ſaporem vna cum imperfecto colore ex ſola digeſtione,ſolis calore,tranſmutari, & poſtea iucundiſſimi ſaporis atque pulcerrimi coloris, & alias in qualitate & quantitate vndecunque perfectis redduntur. Ita etiam hæc mineralia media & ſpiritus, qui in principio operis plane amari & venenati ſunt, poſtmodum per ſolam perfectam digeſtionem in arte à ſuo amaro ſapore plane exuuntur,& in contrarium mutantur, perfectum ſcilicet colorem vna cum alijs probatis proprietatibus in hoc opere apparentibus & conſequentibus. Nec eſt quod homo quiſquam aut Philoſophus cogitet,hæc mineralia media fruſtra à Deo & natura condita eſſe. Nam quomodocunque inſtituatur,oportet in hac arte media eſſe,quæ diſſoluant & viciſſim componant. Per quam ſæpius dictam reſolutionem impuritas corporis tollitur, inque primam materiam redigitur: ex qua reductione & ſufficienti digeſtione cœleſtis inſita vis & potentia tunc exeritur,ſua ſponte nobis cupiens innoteſcere, & in reſolutione hac fit mutatio omnium Elementorum, calidum enim fit frigidum &c.corpore illo iam per putrefactionem in Balneo maris vel fimo equino (putrefactio enim eſt ſolutio compoſitorum) ita reſo-

resoluto, vt spiritus & corpus in aquam euaserint, corpus sufficienter in primam materiam redactum est, ex qua Lapis Philosophicus primum præparetur. Et hic est Mercurius, quo de Rosarius inquit: Respice verba spiritus sancti, Mercurius est lapis, quem Philosophi colunt, hic habet quod quærimus, comprehendit in se corpus, animam & spiritum, quæ tria ad præparationem lapidis Philosophici sufficiunt, nam corpus stat, anima viuificat, spiritus tingit. Item de hoc Geber ita inquit: quare concludimus argumento firmissimo, lapidem nostrum seu materiam lapidis nostri nihil aliud esse, quam spiritum putridum, hoc est Sulphur, & aquam viuam, quam alias dicimus aquam siccam, hoc est Mercurium, cui applicetur tertium propter abbreuiationem, nempe perfectum subtile metallum. Unde iam manifestum est, possibile esse ex solo Mercurio absque corpore, medicinam metallorum præparare, sicut & illud satis à Philosophis vrgetur, perficitur & probatur. Similiter etiam ex solo corpore absque spiritu: nam quoquo modo præparetur spiritus, sua tamen subtili natura priuari nequit, nisi per media corporis: & vice versa, præparetur etiam corpus quocunq; modo, neque tamen fluxitatem lapidis Philosophici assequi poterit, vt fluat instar ceræ: & vero necesse est medicinam fluxibilem esse, quod nullo modo fieri potest, nisi per commixtionem & compositionem corporis cum spiritu, & vice versa spiritus cum corpore, nam horum amborum compositione compensatur inopia Elementorum, tam quoad corpus quam spiritum: & tali modo redditur corporale spirituale, & spirituale corporale. Quapropter ex omnibus dictis nihil aliud concluditur, quam hos duos naturales spiritus, nimirum Sulphur & Mercurium debere recipi, & per sublimationem ab omni superfluitate & terrea impuritate purgari, siquidem non aliter purgati ac pulcerrimi resplendent crystalli, & postea dictis mineralibus & æque purgatis medijs dissolui, dissolutum pulcerrima & purissima calce perfecti corporis, (in primam materiam redacta) commisceri, in putrefactionem poni, (nempe in calidum Balneum seu fimum equinum, donec Elementares corporis partes vndique & perfecte dissolutæ sint, hoc est, donec integrum corpus in humidam aquam, hoc est spiritum, redactum & mutatum sit) inq; hunc modum perfici. Nam putrefactio pertinet ad summam viam huius artis, digestio autē ad res particulares, sicco calore indigentes. Corpore igitur dissoluto & in

primam ſuam materiam redacto, eſſe ſuum primum conſtat adeſſe. Ideoque oportet vlterius procedi, & aquam illam in quatuor partes, ſeu 4. elementa diuidi, hoc nimirum modo, vt metallaris aqua recipiatur, in Balneum ponatur, coquatur, appoſito Alembico & applicato recipiente, aquoſitas, quæ primum elementum eſt, inde deſtilletur, donec de hoc primo Elemento aquæ nihil præterea aſcendat ſeu deſtillari poſſit: poſt hæc abſtractum Elementum iterum recipiatur, & ad tria reliqua Elementa in vitro affundatur, ſed iuncturis bene lutatis, & ita rurſus inuicem inhumentur putrefiendo in Balneo, & coquendo in furno philoſophorum ſeu calido fimo equino per octiduum ponatur, poſtea exemptum detur cineribus, qui vehementiorem reddunt calorem quam aqua, Alembicus apponatur, receptaculum reponatur, iuncturis bene lutatis, vt moris, incipiatur rurſum deſtillari, & adſcendit aqua cum aëre, deſtillanturque inuicem inſtar pulcri aurei olei, ceſſante autem deſtillatione aqua tollatur, duoque hæc commixta Elementa è receptaculo eximantur, rurſus in Balneum ponantur, hinc leni calore Elementum aquæ ab aëre, hoc eſt oleo ſeparetur & deſtilletur, & reperies aquam in recipiente, aërem vero ſeu oleum in fundo inſtrumenti ex quo deſtillatio perficitur, in forma olei Solaris, quod diligenter in puro vitro reſeruandum, nam hoc eſt oleum, Sulphur, Auripigmentum, Anima, Aurum & Tinctura: ſi verò rectificetur, diceretur vnctuoſitas, oleum, adeps & butyrum, quod humida imperfecta roborat & ſolidat. Item quod lapides deteriorum colorum, ad perfectum colorem reducit. Item hoc oleum efficit ex fœmina virum, hoc eſt, ex argento aurum, ſanat etiam lepram. Porrò reſtant adhuc duo Elementa ſeparanda, quæ in deſtillatione inuicem commiſta ſunt, nempe ignis & terra, quæ tali modo ab inuicem ſeparentur: Primo recipiantur quatuor partes abſtractæ aquæ, & ad vnam partem amborum Elementorum in deſtillatione affundantur, poſtea bene obſeratæ ad inhumandum ſeu putrefaciendum in Balneũ ſeu fimum, vti ſupra, ponantur, talis enim inhumatio quæ fit intra deſtillandum, multum conducit, vt materia eo melius diſſoluatur & magis ſubtiletur, poſtea oportet vehementem ignem vt ante applicari, & deſtillabitur rubea aqua, deſtilla tantiſper donec aqua amplius non deſtilletur, & remoto igne reperies in fundo deſtillatorij nigerrimam terram, quam diligenter collectam reſerua: Poſtea rubea aqua,
cum

cum Elemento ignis commiſta, ab inuicem ſeparetur, & in Balneum ponatur, Elementum aquæ ab igne abſtrahatur, & remanebit ignis in fundo vitri, inſtar rubei olei, quod puriſſime in vitro reſeruetur. Ita quatuor iam Elementa ſeparata ſunt, quorũ quodlibet ſingulatim rectificetur, purgetur & in quintam eſſentiam redigatur, nempe deſtillando & circulando, quo in compoſitione inuicem eo amicius ſibi faueant. Cuius perfectæ rectificationis indicium eſt cryſtallina forma, indicium vero perfectæ rectificatæ terræ eſt pulcerrimus albus color. Feces vero, quas aqua in rectificatione poſt ſe relinquit, tollantur & cum terra commiſceantur, & hæc rectificata aqua eſt Mercurius Philoſophorum. Item Sal armoniacus qui nuptias præparat. Item aqua vitæ, quæ Latonem, hoc eſt nigram terram abluit, & purificat. Aqua enim ſpiritus ſoluuntur, incerantur & ſolidantur, feces vero, quas aër in ſua rectificatione poſt ſe relinquit, ſemper coniungantur & terræ addantur. Rectificatio terræ ita debet inſtitui, nimirum vt nigra terra recipiatur, iucundo igne calcinetur, ita tamen vt aqua pro ratione ocularis demonſtrationis ſenſim addatur in doſi, donec terra ſatis ſicca & arida reddita ſit, tunc teratur & denuo rectificata aqua imbibatur, ſiquidem rectificatio terræ tantum rectificata aqua fit, poſtea ponatur in lenem calorem per octiduum, donec aquam, plane ad ſe attraxerit, illa rurſus ſiccata, calcinetur denuo, dicta aqua iterum imbibatur, lenî calore per octiduum decoquatur, donec aquam iterum ad ſe attraxerit, & imbiberit, poſt illam imbibitionem denuò calcinetur vt ante & hoc opus, terendo exſiccando, coquendo & calcinando tantiſper continuetur & expediatur, donec terra aquæ pondus in dupla quantitate biberit: omnia enim ſicca aquam deſiderant, ſiquidem aqua, tam igni quam alijs rebus ſuum alimentum ſuppeditare poteſt. Et in hac rectificatione terræ cauta & diligens adhibenda eſt opera, ne opus illud nimio vel minimo humore in imbibitione corrumpatur. Ideoque proſpiciendum, ne per coctionem plus tollatur quam diſſolutio requirat: Et ſi econtra ne per inhumationem ſeu reſolutionem plus addatur, quam per decoctionem fuerit conſumptum: ideoque poſt calcinationem terræ aqua quam moderatiſſime affundatur, nec nimium nec minimum: ſi enim nimium, ſuffocaretur, ſi minimum combureretur, ideoque ſciatur, quod nimirum lenis ignis in hac diſpoſitione operis ſpem ſalutis afferet, & quia terra & imbibitio, ſeu

pluuia seu humor nullam humiditatem perferre potest, ideoque necesse est terram sæpius humectari & iterum exsiccari, talis enim repititio efficaciam adfert totius supplementi. Porrò notandum est, si forsan nimium de aqua super terram funderetur, ita vt plane ad se trahere seu vincere nequiret, tollatur illud. Ulterius autem quando post imbibitionem bene exsiccatum est, primum leni postea vehementiori igne calcinetur, quemadmodum Mercurius sublimatur, donec bene siccetur, vbi siccatum est, imbibitur iterum aqua, & exsiccatur etiam igne, vt ante monitum est, & hoc toties repetatur, donec aquæ imbiberit duplo plus in quantitate quam eius pondus fuit, postea iterum exsiccetur & septima parte aquæ imbibatur ac siccetur & ita tertiò calcinetur, nimirum maiore seu vehementiori igne vti ante: tandem rursum septima parte imbibatur, siccetur & calcinetur vt ante: vicissim tertia parte modo dictæ septimæ partis imbibatur, vt sit instar bene tritæ temperatæ pastæ, hinc ponatur in calidissimũ equinum fimum, quo soluatur atque in aquam euadat, bene obseruata phiola per octiduum, seu donec solutum sit, ponatur, solutio iterum solito igne, nimirum primò leni postea vehementiori coaguletur, & iterum residua aqua tertiæ partis de septima parte imbibatur & exsiccetur, exsiccatum rursus vt ante quinta sui parte bis, & similiter tertia sui parte bis imbibatur, siccetur & calcinetur, tunc vna pars terræ tali modo quinque partes aquæ imbibet. Hoc absoluto, accipietur pulcerrima & candidissima terra, quæ nullo huius mundi thesauro redimi potest. Hæc enim est auis Hermetis, & quinta essentia metallaris terræ, nam quinta essentia aquæ attrahit ad se quintam essentiam aquæ, atque hic est cinis qui ex cinere extrahitur. Item natum ens Philosophorum. Item Sulphur naturæ, ens metallicum, anima Elementorum, de qua Hermes dicit: Extrahe è radice illius vmbram & impuritatem qua circumdatur, inserens in illam Aurum, hoc est, quintam essentiam aëris cum quinta essentia terræ, mediante quinta essentia aquæ componas & commisceas. Sicuti enim Elementa mediante aqua ab inuicem separas, ita etiam necesse est, vt iterum mediante aqua congreges & connias; aqua enim medium est, quo Tincturæ, hoc est corpus & anima, seu fermentum cum alba terra componitur. Nam vtpote nonnulli philosophi factam Hermetis avem per sublimationem præpararunt, per quam subtiles partes à crassioribus separantur, nam quod

quod aſcendit, illud eſt efficax ac purum, illud vero quod in fundo remanet, eſt impurum, quod reijciatur. Ita & dicta auis Hermetis ſeu alba ſoluta terra per ſolutionem extrahitur & pręparatur, ſubtiles partes ſoluuntur, craſſæ vero ſeparantur, vti Geber inquit: albedo quæ per ſublimationem aſcendit, ſimilis eſt, eiuſdemque naturæ ac proprietatis inſtar aquilæ montes ſupervolantis ac in ſuo interno reſidentis. Ex modo dictis conſtat iam, nimirum Aurum hoc, quod in albam terram per modum Philoſophicum ſeminatum non commune, ſed Aurum animæ exiſtere, quod in rectificata aëris proprietate incluſum latitat, ideoque aër à Philoſophis anima, Aurum, Tinctura, item Sulphur, oleum, adeps &c. nuncupatur: qui humida exſiccat, & lapides à calore heterogeneo elegantiori colore tingit, qui modo dictus aër ad tranſmutandum Aurum terræ tingendumque ordinatus eſt, ideoque inquit calidius, nunquam aurum poſſe tingi niſi Auro, Aurum enim adæquatum fermentum eſt. Quare ſi voluerimus aerem cum terra componere, quo in fine operis, albus inde euadat lapis, itemque vt omnia imperfecta corpora in perfectum & iuſtum argentum tranſmutet, oportet recipi de rectificata & calcinata terra tres partes, & de ſpiritu, hoc eſt reſidua aqua duas partes, & de aere ſeſquipartem, commiſtasque in phiolam recondi, leni igne coagulari, ita vt fixa inde materia efficiatur ac perficiatur. Materia ita exſiccata, videndum eſt an etiam in candenti cuprea lamina inſtar ceræ fluat, & in proprietatem argenti tranſmutet atque albificet. His factis, materia iterum tertia parte aquæ teratur, donec ſit inſtar tritæ Salſæ, poſt in calidum fimum ponatur, vt materia diſſoluatur: tandem autem diſſoluta materia iterum coaguletur ſicut ante, quæ ſolutio & coagulatio ad placitum noſtrum vſurpari poteſt: Et his, vti dictum, omni diuina potenti gratia permiſſis ac perfectis, aſſequimur nobilem & pretioſiſſimum theſaurum, nempe Philoſophorum lapidem ad argentum, ex tribus Elementis factum: Nam ſecundum opinionem Philoſophorum conficitur lapis ad argentum ex tribus Elementis, nempe terra, aere & aqua: lapis vero ad Aurum ex quatuor, de quo pars vna ad centum partes calcinati & reducti cupri addita, tranſmutat cuprum in optimum argentum. Si vero materia, vt ante dictum, in candenti lamina fluere nolit, tunc incineretur rurſum ſic fixior & ſiccior exiſtet materia cum dicto oleo & aqua vt ante, tandem & fluxilis reddetur

vſque natura tandem ſit argenti induta. Si vero ad aurum procedere velimus, pro quolibet albo Elemento rubrum ponatur, nam huic elixiri Auri adponitur elementum ignis, quod reliqua Elementa efficit rubea, vt ſpiritus aſſolet. Pondera vero Elementorum ſunt duo, terræ tria, aquæ & aëris duo, $1\frac{1}{2}$. rubei Sulphuris, hoc eſt ignis: nam dimidij pars aquæ eſt pondus ignis: & notandum eſt, vt terra primum ponatur, ſiquidem fere naturæ firmamenti adæquatur, deinde aqua, aqua enim medium eſt inter terram & aërem, tertiò aër cum terra & aqua miſceatur, ſiquidem medium eſt inter aquam & ignem, quartò ignis, & fixatur ſeu roboratur ignis per aerem, quemadmodum aqua per terram. Quare omnibus quatuor ita commixtis & connitis, vt fixa materia fiant, quemadmodum in alba via indicatũ eſt, poſtea hac fixa materia reſidua aqua per ſolutionem & ſublimationem ſubtiletur, & ſubtile ſolidetur, ſolidum iterum ſoluatur vt ſubtiletur, donec fluat inſtar ceræ, & omnia imperfecta corpora in perfectum Aurum tranſmutet. Pars vna modo præparatæ Medicinæ ad centum partes in fluxu iniecta, tranſmutat omne argentum in Aurum quam pulcerrimum: & hoc eſt ſecretum totius artis, ac Philoſophicum Chymicorum, abſconditis ſcriptis hactenus mirabiliter obſcuratum. Hic enim eſt abſconditus theſaurus, quem multi quærunt, pauci inueniunt, & hic eſt occultus lapis qui omnes reliquos lapides vincit. Quomodo vero hic lapis in efficacia & copia augmentetur, ſatis aperte & copioſe in aliorum Philoſophorum libris traditum eſt, quare breuitatis ergo iſto ego labore iam ſuperſedeo.

Ex omnibus dictis facile concluditur, quid ſit Philoſophicus Mercurius, ſpiritus, anima, & corpus, ſimiliter quid firmamentum, quid coagulum. Quia verò duplicia huius artis ſunt principia, alia enim dicuntur alba operationis, qui artifex in arte vtitur & applicat, deſtillat & coagulat, alia autem non ſunt iuſta principia artis, ſed tantum probationes, per quas poſſumus experiri, an tranſmutatio ſit iuſta ſeu ſecus.

Merito igitur aliquid de his principijs tractari oporteret: verum quia de illis ſat abunde alijs in locis patet, intermittam ego, ſed de primis aliquid adijciam. Sciendum eſt igitur, ſpiritus, ſi iuſtam Tincturam reddere debeant, primum oportere lauari, poſtea ſublimari, ince-

incerari, diſſolui & in cryſtallinam formam redigi: ſublimantur autem, vt purgentur, nam per ſublimationem abſtrahitur purum ab impuro. Item ſublimantur etiam, vt ad Medicinam habiles & idonei fiant: corpora verò ſublimantur, vt perfectam Tincturam ad ſe recipere poſſint, purgantur per acutas aquas vel calcinationem vel ſolutionem. Ideoque calcinantur corpora, vt à malis accidentibus, quæ ſpiritum corrumpunt & Tincturam impediunt, purgentur. Spiritus verò calcinantur, vt eo citius fixa & ſolida fiant. Corpora verò ſoluuntur, vt ſpiritibus eo melius vniri poſſint: Porrò calcinantur etiam corpora, vt clara aqua fiant, & coagulantur rurſus ideo quia puluis melius ponderari poteſt quam aqua: Solutis ſpiritibus & calce ita in promptu exiſtentibus, confundantur omnes in tali ſoluta ſubtili ſubſtantia, vt ex aqua ſubſtantiæ vna res fiat, quæ perſiſtat, penetret & tranſmutet. Illa verò coagulatio fiat in vaſe occluſo in cineribus calidis, donec materia ſiccata fuerit, & poſtea parum de hoc coagulato in candentem laminam proijciatur, ſique ſumma ſubtilis ſummam fixi ad huc ſuperet, minus feliciter laboratum, ſed in calce erratum eſt, quare plus de calce adhuc addatur, ſub fimum ponatur ad ſoluendum vt ante, iterum coaguletur, & tentetur an iuſtum ſit. Igitur inquit Raſis in libro perfecti magiſterij ita: Spiritus autem non manent in igne, ſed aufugiunt paulatim, niſi indiſſolubilibus vinculis & artificioſo iudicio contineantur &c. Quos Philoſophi diuturna conſtantia & ſubtili inquiſitione poſt multos fallaces labores deprehenderunt, & poſteris ſuis reliquerunt.

Quare æterno & miſericordi Deo ſumma laus & honor, qui ſubſtantiam & ſubſtantiæ proprietatem ac naturam creauit, cuius ſimilis in nullo terrarum angulo inueniri & impetrari poteſt.

CON-

CONSILIVM SEXTVM ET THEORIA DE *Lapide Philosophorum. è Manuscripto Gallico.*

NOta quod ars omnis & magisterium in corpore recondito in magnesia situm est, ac sine eo nihil fit. Sume igitur ad Dei gloriam in bona quantitate, hoc ac septies aut pluribus etiam vicibus, in hunc modum para. Coaptetur ante omnia in partes tenuissimas, & impalpabiles, corpus istud, ideoque soluatur secundum artem in vase vitreo. Filtretur liquor, & decoquatur: quod remanet assidua mixtione moueatur, haud attingente ferro, donec tenuissimus, æqualis, & multum exsiccatus puluis remaneat. Coquatur & ad fortem ignem hic, sed mutato vase, & adhibito altero, forti, terreo, dum caueas à fusione. Idque toties magisterium repetatur, quousque materia sit fusibilis vt cera. Huius in hunc modum præparatæ, accipe quantum vis, & in aqua forti, confecta ex partibus duabus Salis nitri, & parte vna aluminis, dissolue seorsim in vase vitreo. Isthinc, imponito in aliud vas istiusmodi aquæ quantum lubebit, ac in ea, fermenti summe depurati partem, ad superius corpus dimidium, dissolue, cum tantilla saltem, quæ ad magisterium requiratur, & non amplius. Aquæ verò eiusmodi, claræ, & pellucidæ, absque fecium residentia seorsim solutæ maneant, quo peracto, aquam secundam, in qua dissolutum fermentum est, alteri quæ corpus dissolutum continet inijce, ac misce: Confestimq; ea mixtura turbida fiet, petetque illud fundum, in tantum, vt vas tantillum mouere, indeque ac cineres calidos apponere necesse sit, donec aqua viridis, & clara supernatans appareat; ab omnibus fecibus aliena; quæ lente & caute isthinc remoueri, & in aliud seorsim vas apponi debet: illiusque loco, noua altera eiusdem qualitatis super coagulum immitti, & ad cineres calidos cum aliqua mixtione locari, donec omne coagulum in aquam albissimam habere possis: Fermentum videlicet cum corpore, absq; fecibus coniuncta, homogeneata, & res vna effecta.

Imponatur ergo ea homogeneatio in cucurbitam, cum Alembico bene lutato, exsiccato &c. & Balneo maris lentissime destilletur, donec phlegma ascenderit, & acidi aliquid gustare incipias: vas verò

absque

abſque altera ignis amotione, in præfato Balneo frigeſcat; ita clauſum, vt nullus vapor emanare poſſit: Cui Medicinæ laminæ aliquot Lunares addantur, & iſtis illa, quantas diſſoluere, ac digerere poterit, ad ignem digeſtionis fermentetur: à quo tandem remoue; iterumque materiam omnem per decem dies digerendam, atque putrefiendam Balneo tepido, & æquali admoue: Ita vt hic, iuxta Philoſophum opereris, inquientem, quod putrefit, fit aqua vera; Eaque diſſolutio calido & humido fiat. Licet autem ſic ſoluta Medicina frigore coaguletur, haud perfecte tamen: eamque coagulationem ad cineres calidos fieri neceſſe eſt: Quæ ſi de nouo, ac pluries vt ſupra dictum eſt, digeſtionis calore diſſoluatur, & poſtea congeletur, toties & ad infinitum pene, creſcet proiectionis huius virtus. Aduertatur verò exacte ne quicquam reſpiret, vel effractum ſit; fiatque à principio coagulationis huius, lentiſſimus ignis; ad quem 24. horarum ſpatio Medicina congelabitur: ſicque habebis Elixir ad album: cuius proiectio in Venerem præcipue cadit. Ergo huius accipe vncias ſeptem, & in tigillo liquefac ad fortem ignem, cui addatur vncia vna Lunæ repurgatæ, aſſidue, & abſque vllius ferri contactu commixta; ac tandem huius Elixiris vnciam vnam. Notaque in omni iſtius & aliorum omnium proiectione, neceſſariam eſſe corporum perfectorum commixtionem, ac demum Elixiris proiectionem, illudque eſt quod aiunt Philoſophi, tria eſſe neceſſaria.

Idem ordo qui antea deſcriptus eſt, ad Elixir rubeum, ſeruari debet, niſi quod fermentum rubeum, poſt exactam depurationem, ſequenti cemento ſepties purificandum eſt; dumque materia fermentanda erit, putrefactionis tempus ad 40. (minimum) dies protrahendum, ac prout peculiari cibo Elixir album effectum eſt, ita & hoc, proprio etiam, & homogeneo debet enutriri. Notaque huius proiectionem, peculiarem ad Lunam eſſe, eadem quantitate, proportione, & admixtione fermenti ſeruata, quæ in Elixiri albo.

CEMENTATIO SOLARIS PRO *opere superiori.*

ACcipe Auri mineralis, & tantundem Veneris nouæ: quæ simul liquefiant, & in tenuissimas adaptentur laminas, instar Aurei vnius; in aceto forti aliquantum maceratas. Hinc accipito lateres ruberrimos, bene exsiccatos & tritos: Insuper & Salis præparati quantum sufficit. Habe item Vitriolum, in hunc modum præparatum. Dissoluatur hoc in aceto forti distillato. Filtretur, ac destilletur acetum seu euaporetur; residente Vitriolo ruberrimo, quod in puluerem tenuissimum reducatur, qui & cribretur. Accipe etiam viride æs, eodem modo præparatum ac Vitriolum, itemque subtilissime tere. Sume & Sal armoniacum, in aceto quidem sed rubro, non destillato, simpliciter dissolutum, & exsiccatum; illudque ad pondus omnium. Ex quibus omnibus simul mixtis, fiat cementum, secundum artem, ad laminas antedictas, per horas 24. ac septies cum nouis pulueribus, & Venere reiteretur. Cumque ad furnum reuerberij hoc fieri debeat; extruatur à principio ignis carbonum lentus, post horam, vel circiter adauctus: indeque ex lignis siccissimis, quæ non fumigent.

Ad perfectionem huius operis ait Author: Sumatur Elixir rubeum, & ad putrefactionem per dies 24. seruato superiori regimine adhibeatur. Accidet vt Elixir denuò reducatur in aquam; cui tantundem Mercurij sublimati, cum valida mixtione, & vasis agitatione; modo ne illud frangatur, addi debet, indeque materia ad ignem digestionis, per quatriduum, demumque ad congelationis, seruato illarum exacte regimine apponi: quo pacto, vt idem inquit, perficietur summum naturæ humanæ opus.

SVBLIMATIO MERCVRII AD *Elixir Solare.*

ACcipe Mercurij libram vnam, Vitrioli Romani libras duas, & Salis semel præparati lib. 1. reducantur hæc postrema duo in pulverem subtilissimum, & in aceto forti rubro macerentur, quibus postea Mercurius addatur & incorporetur. Adhibeantur inde, in sublimatorium, ad lentissimum ignem, per horas 12. saltem vt exsiccentur, & acetum euaporetur. Dumque per superius foramen fumum emanare prospexeris reclude illud, & per horas 4. ignem paulatim adauge, vt tandem sit validissimus, & è lignis siccissimis extructus, dum præfati Mercurij pars sublimetur; altera in vasis fundo remanente. Hæc sublimationis operatio abiectis fecibus, ac superadditis nouis materijs septies iterari debet, si præfato operi aptam expetes. Idemque sublimationis ordo omnino seruari, in Elixiri ad album, nisi quod Vitrioli Romani loco alumen cum Sale nitro in pari quantitate sumendum est.

Explicit antedictum opus, ex amplo fragmento summarie collectum.

CONSILIVM SEPTIMVM ET THEORIA DE *Lapide Philosophorum.*

DUæ sunt Philosophorum viæ, quæ veraces & constantes, suumque fundamentum in natura positum habent ac tenent. De quibus duabus & Solis, veteres Arabes, Græci & Latini à prima artis inuentione ante mille annos existentes scripserunt, easque probatas inuenerunt, vti illorum libri testantur, & qui hos Philosophos legunt ac intelligunt, in inquisitione harum duarum viarum audient solos sese occupatos exercuisse ac pro veris deprehendisse, vtpote nullas alias inueniri veras, præter has affirmant, vocanturque ab illis vniuersales Philosophorum viæ & Tinctura: Et extiterunt particulares processus, quorum multos inuenire licet, de quibus Autores hinc inde magnam fecerunt mentionem, sed hi ad fallendos solum homines ac de via recta abducendos, inq; pericula & calamitates præcipitandos sunt fabrefacti: & paucis vti dicam, nihil aliud sunt quam ludibrium &

vexatio Satanæ, deceptio plebis hominum, gentium & populorum, nec habent fundamentum in naturali arte, quemadmodum duæ illæ probatæ viæ, Lapidis Philoſophorum & Tincturæ: experiatur qui credere dubitat, patiatur ſuum Mercurium coagulatum & fixum interim dolere, & vexari, quia Mercurius & omnia metalla nihil in Lunam ſeu Solem tranſmutant, quam Solus Lapis Philoſophorum ſeu Tinctura, conetur etiam contrarium qui velit & poſſit, fruſtra tamen laborabit, ex ſuo damno experietur, quemadmodum multa millia plurimorum exempla qui omnia ſua bona dilapidarunt, teſtantur.

Non autem eſt Lapis Philoſophorum, quemadmodum plurimi putant, Mercurius, Sol & Luna, quia ex corporibus nulla Tinctura effici poteſt, ita vt vel centum libre Auri nequeant tingere drachmam vnam. Sed eſt materia Lapidis Philoſophorum Sal, Sol vel Luna, & Sulphur Philoſophorũ, hoc eſt Tinctura, anima, forma, quinta eſſentia amborum corporum, quæ ſpiritualia volatilia, & tamen fixa corpuſcula, imò potius puri, pulcri & clari ſpiritus ſunt, qui ambo in aquã reſoluuntur, quia aqua omnium metallorum primum ens & propria materia eſt, quemadmodum illud ſciunt, vident & experiuntur illi, qui quatuor Elementa ſeparare, metalla ab omnibus ſordibus purgare, purgata rurſum componere ſciunt, quò nemo niſi diligenti indagatione & diuturna exercitatione peruenire poteſt. Materia verò Tincturarum nihil aliud eſt quam Sulphur Solis ad rubrum, & Luna ad album, ad quod prius, quam ad Lapidem perueniatur, eleuari & multiplicari poſſunt, vſque in infinitum pro arbitrio, poteſtque intra 4. vel 6. ſeptimanas plurimum effici, & ſic proceditur.

SEQVITVR PRACTICA.

Recipe Salis nitri quantum vis, deſtilla ex illo aquam abſque vllo aliarum rerũ additamento, inſtar aquæ fortis, abſtrahe deinde in Balneo aquoſitatem ex ſpiritibus, verum ne ſpiritus vna quidam tranſeant, corpora frangentes, ad aquoſitatem adde Salem armoniacum, & flaueſcet aqua, tolle id de terra Salis armoniaci, per artem, poſtea pone cucurbitulam in mediocrem calorem, adde tenuiter aurearum lamellarum lotonem 1. & attrahet ad ſe aquam Tincturã Solis, rubeſcetq; inſtar croci. Quando vero deſinit colorari, effunde aquam in peculiarem cucurbitulam, affunde recentem ſuper Solem, affunde & effunde donec alba terra in vitro remaneat, ex qua poſtea Sal metallorum ſeu Mercurius Philoſophorum extrahitur, qui melius quam omne in terris

ris aurum metallorum & hominum corpora purgare & sanare potest, latuit hactenus aliquot mille homines, nec ab ijs in terra seu capite mortuo quæsit⁹ est,& dicitur alias aquila alba seu Mercurius Philosophorum. Hæc Tinctura ex auro & argento extracta ab omnib. sapientibus magnum secretum censetur, tot etiam mirabilibus veteres Chymici nominibus onerarunt & obscurarunt vt nemo illorum mentem assequi potuerit, quemadmodum hodieq; inter mille vix vnus erit qui dixerit quid Mercurius Philosophorum sit: qui reuera nihil aliud est quam Sal metallorum seu radix, ex qua omnia quolibet tempore metalla nascuntur, vt id constat omnibus veteribus rei metallicæ expertis,& dicitur etiam Tinctura Solis purpureus sanguis Leonis.

Tincturam ita ex vno Auri lotone extractam, abstrahe leniter (aquositatem videlicet) in Balneo, vt remaneat tibi in ima cucurbitula flauus puluisculus, tenellus instar croci, de lotone autem sedecimæ expectabis partem, & de marca drachmam nec plus, si verò extractum Sulphuris Solis adieceris ad lotonem Lunæ, accipies iterum lotonem auri, nec plus, resistentem verò albam terram Solis, habes residuam: si verò extractam Tincturam Solis adieceris ad lotonem fluentis auri, euadet aurum in Tincturam, accipiesq; primo gradus 48. quantumuis principio saltem 24. habebas, quando itaque dictum Solem cum Sulphure totum soluisti in aquam, vti cõstat & iterum in Balneo ad fluentem Solem adiecisti, tunc accedet ad 24. gradus si maiores expetis, gradus eosq; sic deinceps infinitos: vide acquiras per Philosophiã: siquidem corpus Solis tandem post quartam vel quintam proiectionem plane spirituale & metallicum fixum Sal atq; Sulphur existit: quod inde ipsi accidit, quod tam sæpius solutum & cum Sulphure toties eleuatum est, sed in tenerum aliquando puluerem instar croci si vultis teritur. Quam sublimationem & augmentationem Chymici nominant, patrem proprio sanguine potasse & cibasse (& hoc verum esse testatur cuprum, ꝙ sæpius tam aridum, vt malleos pati nolit, propterea quod nimiũ Sulphuris habeant, illoq; nimis oneratum sit, si quid demitur fit aptior) & ita ex vna marca Auri possunt multæ tincturæ effici & haberi, (cogor esse obscurus ꝓpter multos sophistas) satis iam tinctura & Sole pro arbitrio taliter sublimato & in Tincturã redacto, constituuntur duæ partes, vna tingitur, altera ꝓceditur & augmentatur: sole ita sublimato, vt solem rursum dimidia hora in Tincturã redigere possit, veluti paucis ita septimanis perpetua Tinctura possit, Deo feliciter annuente & secundante.

CONSILIVM OCTAVVM DE *Lapide Philosophorum.*

Tractatus M.I.V. de perfecta & infallibili arte Alchymiæ, qui dicitur Speculum Elementorum.

INCIPIT PROLOGVS.

GLoria, laus & honor perennis omnipotenti Deo, gratia cuius cooperante speculum Elementorum desiderabile componitur in hac forma. Primò excluduntur aliquæ falsitates. Secundò inducuntur aliquæ veritates. Tertiò exponuntur quædam obscuritates, ex quibus patet intuenti ipsissima veritas, quo modo quatuor Elementa separantur ab inuicem & qualiter ad inuicem coniunguntur.

Scientiam honorabilem quatuor Elementorum sapientes Philosophi tradiderunt, sed in libris suis sensum duplicem posuerunt, scilicet vnum sensum verum & alium sensum falsum. Sensum verum sub velamine per verba obscura, sic quod nõ posset intelligi nisi à Philosophis, ob hanc causam ne insipientes & impij hanc scientiam percipientes ad profana agenda fierent promtiores, & de peccatis eorum reddituri fierent nocentes. Caueat ergo bene, qui scientiam istam habet, ne communicet eam alicui, sed more Philosophico celet ipsam, quia cum veram scientiam & experientiam viderit, probauerit & inuenerit, scientiam istam delectabilem diliget vltra modum. Falsum autem sensum Philosophi posuerunt sub verbis explicitis intelligibilibus, liquidis & ornatis, vnde ex sensu falso, & ex verbis pulcris & apertis Philosophorum ortæ sunt multæ falsæ opiniones. Quidam reperiuntur communiter operantes, qui operantur cum capillis humanis, sanguine humano, vrina humana, ouis gallinarum & cæteris vegetabilibus, cum Sulphure & Arsenico, Mercurio & Sale armoniaco, sublimatur & fixis Salibus, aluminibus corporibus & eorum similibus commixtionibus, coquendo, soluendo, distillando, congelando & alijs varijs modis præparando, vt in suis erroribus confortentur, & ne desperent super hoc quod veritatem quærunt & cupiunt inuenire.

Una

Una falsa opinio est ista, quod Lapis Philosophicus fit ex capillis, ex sanguine, ex ouis, ex vrina & cæteris vegetabilibus. Aliqui enim non intelligentes sensum verum, traditum a Philosophis per verba obscura accipiunt alia verba Philosophorum explicita & intelligibilia secundum sensum literalem, opinantur & tenent, imò etiam ex ipsissimis scriptis suis docent, quod scientia quatuor Elementorum est è capillis, ouis, sanguine & vrina, & quod Lapis Philosophicus fit ex illis, quorum ratio est, quod de prædictis Philosophi scribunt in libris suis & tradunt doctrinam, quo modo præparantur. Sed hæc opinio falsa est, & falsitas eius satis patet, ex fine operis eorum, qui operantur secundum istam opinionem. Operantur enim ex sanguine, vrina, capillis, ouis & multis alijs, vt ex eis traherent quatuor Elementa, vt cum eis opus perficerent per destillationem à prædictis: primò aquam claram, deinde oleum in superficie citrinum, qui dicunt ignem & aerem continere, & terra nigra in fundo manet, & postea dealbant terrã cum aqua imbibendo ipsam & decoquendo & destillando, inde aquam illam toties donec tota terra dealbetur, deinde reddunt sibi suum ignẽ præparatum, & oleum suum præparatum distillando quousque terra totum bibat, scilicet aquam, oleum & tincturam, &c. istam terram seu cinerem proijciunt super corpus suum scilicet cuprum aut aliud metallum, & nihil inueniunt, & tum operantur secundum eandem opinionem, & faciunt & etiam operantur secundum quod Philosophi dicunt in libris suis, & sic incidunt in errorem. Ergo prædictæ opinionis falsitas satis patet. Hæc opinio & eius falsitas excluduntur per causas erroris sic operantium: nam vna causa erroris illorum est, quia certum est, quod ex nulla re generatur aliquid, quam res sibi similis in natura: non enim generatur ex homine nisi homo, nec ex equo nisi equus, nec ex asino nisi asinus, nec ex porco nisi porcus, nec ex alijs animalibus nisi sibi similia. Cum ergo capilli, sanguis, oua & cætera prædicta sint à metallis dissimilia, & à natura metallorum penitus aliena, impossibile est, quod ex eis fiat generatio metallorum, vel transmutatio in metallis. Alia causa erroris illorum est, quod metalla non generantur, nisi ex proprio spermate, sicut nec homo nisi ex spermate proprio. Mercurius autem est sperma metallorum & eorum origo, sicut omnes Philosophi dicunt, & visus testatur, & ratio docet, vt inferius ostendetur. Sed prædicta, scilicet, capilli, oua, vrina & cætera

vegetabilia, non ſunt Mercurius. Ergo impoſſibile eſt, quod ex eis fiat generatio metallorum & tranſmutatio in metallis. Non ſunt ergo prædicta Lapis noſter, ſed exemplum, & per conſequens prædicta opinio & eius falſitas excluduntur.

Alia opinio eſt iſta, quod Lapis Philoſophicus fit ex quatuor ſpiritibus. Aliqui enim videntes, quod Philoſophi dicunt in libris ſuis, hanc ſcientiam eſſe ſcientiam quatuor Elementorũ, & iſtam ſcientiam eſſe in quatuor ſpiritibus, accipiunt 4. ſpiritus loco quatuor Elementorum, ſcilicet, argentum viuum, Sulphur, Arſenicum & Salem armoniacum, & dicunt & tenent, quod Lapis Philoſophicus fit ex ipſis. Et hæc opinio falſa eſt, quod patet manifeſte per finem operis eorũm, qui operantur ſecundum illam operationem: operantur enim ſic. Accipiunt prædictos quatuor ſpiritus & ſublimant ipſos, vt ſint naturæ aereæ, & ſoluunt, vt ſint naturæ aqueæ & fixant vt ſint naturæ terreæ, & calcinant vt ſint naturæ igneæ, & iſta componunt libros Philoſophorum credentes habere ſcientiam quatuor Elementorum, & hæc compoſita & ſimiliter incepta proijciunt ſuper cuprum & ſuper alia metalla & nihil inueniunt ad hoc, quod quærunt, ſed vt primi in errorem ſunt prolapſi. Ergo hæc opinio falſa eſt. Hæc opinio & eius falſitas excluduntur per cauſas erroris illorum, qui ſic operantur: quoniam vna cauſa erroris illorum eſt, quia vt primò dictum eſt, metalla nõ generantur, niſi ex proprio ſpermate: Illa verò non ſunt proprium ſperma metallorum excepto argento viuo. Ergò impoſſibile eſt, quod ex eis fiat generatio metallorum ſiue tranſmutatio in metallis. Alia cauſa erroris illorum eſt, quod Sulphur & Arſenicum cito comburuntur in igne, & ab ignis combuſtione tranſiliunt in ignem. Quomodo ergo expectatur bonum ab eo, quod cito comburitur & transducitur in carbonem, nequaquam expectari debet, Ergo per rationes prædictas patet cuilibet ſubſtantialiter intuenti, quod illa nec per ſe, nec ſi corporibus admoueantur, nec mixta cum oleis extractis ab ouis & vrina, capillis, ſanguine, nec alijs vegetabilibus, nec ad inuicem nec quoquo modo ſint lapis noſter ſeu medicina noſtra, quia ad generationem hominis non ſit alicuius rei commixtio niſi proprij ſpermatis ſeu ſeminis nec ad generationem plantæ niſi ſui ſeminis. Ergo Mercurium noſtrum non eget alicuius extranei admixtione, & per conſequens prædicta opinio & eius falſitas excluduntur.

Alia

Alia opinio est, quod in Salibus est scientia quatuor Elementorum. Unde quidam eos soluunt & distillant, congelant, calcinant & fundunt & præparant multis modis: & aliqui proijciunt super corpora imperfecta Sales præparatos, & aliqui proijciunt super ipsos Sales corpora imperfecta, & aliqui commiscent cum corporibus præparatis, calcinatis & solutis. & aliqui commiscent cum spiritibus similiter præparatis, & in fine post totum laborem non inueniunt illud, quod quærunt. Ergo illa opinio est falsa. Hæc quidem opinio & eius falsitas excluduntur per causas erroris sic operantium, quia omnes errores eorum sunt ijdem cum præcedentibus: tum quia Soles non sunt de natura metallorum, tum quia Sales non sunt sperma metallorum. Ergo impossibile est, quod ex Salibus fiat generatio metallorum siue transmutatio in metallis: & per consequens hæc opinio & eius falsitas excluduntur.

Alia opinio est quod lapis fit ex Solis corporibus perfectis. Sed hæc opinio falsa est, sicut patet manifeste per finem operis illorum, qui operantur secundam illam opinionem: operantur enim sic. Accipiunt corpora perfecta, & ea præparant, calcinant, soluunt, distillant & congelant & proijciunt super corpora imperfecta & nihil inueniunt, si penitus decepti sunt. Ergo patet manifeste falsitas huius opinionis. Hæc autem opinio & eius falsitas excluduntur per causam erroris illorum qui sic operantur, quia causa erroris illorum est ex eo quod id accipiunt quod nostrum sperma neque metallorum non est, corpora enim metallica generantur ex argento viuo, quod est sperma metallorum, ipsa tamen corpora non sunt sperma metallorum. Ergo ista opinio & eius falsitas excluduntur. Patet ergo per rationes prædictas, quod nec in sanguine, nec capillis, nec in ouis, nec in vrina, nec in alijs vegetabilibus, nec in corporibus per se est Lapis Philosophicus & scientia quatuor Elementorum, nec in spiritibus per se ad inuicem coniunctis, nec cum Elementis prædictis, aut Salibus, aut alijs quibuscunque.

Alia opinio est, quod Lapis Philosophicus fit ex argento viuo. Quidam enim subtilius intelligentes, considerant quod argentum viuum est sperma metallorum & origo ipsorum, calore Sulphuris in ventre terræ ipsum decoquente, opinantur ex hoc & tenent, quod ex solo argento viuo fit Lapis Philosophicus. Sed hæc opinio est falsa,

ſicut patet per finem operantium illorum, qui ſic operantur maximam iſtam operationem. Operantur enim ſic: Sublimant argentum, viuum per ſe fixant, calcinant, ſoluunt, diſtillant, congelant & proijciunt ſuper corpora imperfecta, & non inueniunt illud quod quærunt. Ergo hæc opinio eſt falſa. Hæc autem opinio & eius falſitas excluduntur per cauſas erroris ſic operantium. Nam erroris illorum mater eſt ex eo quod noſtrum ſperma vel ſemen prodeſt & fructificat, niſi injciatur in materia ſibi conueniente. Sperma enim viri non prodeſt nec fructificat niſi injciatur & diſponatur in matrice mulieris, nec ſperma alicuius alterius animalis prodeſt aut fructificat niſi diſponatur & injciatur in matrice ſibi competente, nec ſemen alicuius rei creſcentis in terra, niſi injciatur & diſponatur in terra, quæ eſt matrix & mater creſcentium. Sed argentum viuum eſt ſperma metallorum, vt prius dictum eſt. Ergo ſolum argentum viuum non prodeſt nec fructificat, nec valet ad generationis multiplicationem ſeu tranſmutationem metallorum, niſi prius injciatur & diſponatur & ſeminetur in aliqua materia ſibi conueniente. Ergo prædicta opinio & eius falſitas excluduntur.

Alia opinio eſt iſta, quod ſcilicet argentum viuum per ſe ſolum non ſufficiat ad factionem Lapidis Philoſophici, verum tamen argentum viuum & ſolum argentum viuum intellige Philoſophorum eſt fons & origo & ſperma omnium metallorum, ex ſolo argento viuo verò vulgi attamen aliquo alio addito non poſſunt fieri Aurum & Argentum & omnia alia metalla, hocq; patet per finem operis illorum, qui operantur iuxta iſtam opinionem, operantur enim ſic: accipiunt argentum viuum, & ipſum mortificant aliqui per ſublimationem, aliqui per oleum ſulphuris, aliqui per ea metallorum, & auferunt ab eo per aquas Salium humiditatem aduſtiuam & virtutem corroſiuam & ipſum præcipitatum, & purgatum congelant & fundunt, & in fine ſi ponatur ad examinationem per fortem ignem, euaneſcit. Ergo hæc opinio eſt falſa. Hæc opinio & eius falſitas excluduntur per cauſam erroris illorum ſic operantium, quia cauſa erroris ſic operantium eſt eadem cum præcedentibus, quia ſicut ſperma viri non prodeſt nec fructificat, niſi injciatur & diſponatur in matrice mulieris: ſic nec argentum viuum, quod eſt ſperma metallorum, niſi injciatur & diſponatur in materia ſibi conueniente.

Exem-

Exemplum ex hoc patet de generatione metallorum in terra, quia in hoc omnes Philosophi conueniunt, quod licet argentum viuum sit sperma & fons & origo omnium metallorum, tamen ex argento viuo non generantur metalla nisi iuuetur calore sulphureo ipsum in ventre terræ decoquente & disponente & nutriente. Ergo solum argentum viuum non sufficit ad generationem metallorum & multiplicationem seu transmutationem: & per consequens ista opinio & eius falsitas excluduntur.

Alia opinio est subtilior præcedentibus & euidentior, quod si aqua corporis perfecti coniungatur cum aqua argenti viui purgati & fixata, & illæ aquæ coniunctę destillentur & congelentur, illa res congelata est Lapis Philosophicus tingens metalla in album & rubrum, & ea transmutans & transsubstantians in Solem & Lunam. Ista opinio sic probatur: Corpus perfectum est anima & fermentum secundum omnes Philosophos, & est corpus quia sicut corpus perfectum: Ergo corpus perfectum eò quod est corpus, habet virtutem nutritiuam, qua argentum viuum quod est sperma metallorum in ipso initiatur ad fructificandum, & eò quod est anima habet virtutem viuificatiuam, qua argentum viuum potest viuificari & perfici in naturã perfectam, & eo quod est fermentum habet virtutem conuertendi argentum viuum cum eo coniunctum ad naturam suam, & sit cum eo fermentans, transmutans & transsubstantians metalla in Solem & Lunam. Ergo illa res coniuncta, composita & congelata ex aqua corporis perfici, & aqua argenti viui fixati & purgati, est Lapis Philosophicus transmutans & transsubstanrians metalla in Solem & Lunam. Hæc opinio est in parte vera & in parte falsa. In hoc enim quod dicitur, quod argentum viuum, purgatum fixatum & coniunctum cum corpore perfecto conuertitur in naturam corporis perfecti, verum est ad quod fermentum habet virtutem conuertendi argentum viuum ad se, & ad naturam suam, & sic argentum viuum conuertatur in argentum & aurum, quia si res congelata ponatur ad fusionem, illa massa fusa erit aurum, si fermentum fuerit aurum, erit argentum, si fermentum fuerit argentum, tum quia argentum viuum fixatum, est tale metallum quale adiungitur, & cum quali coniungitut, eò quod argentum viuum est fons & materia omnium metallorum, ex qua omnia metalla procreantur. Unde si argentum viuum fixatum coniungatur cum auro, est

aurum, & si coniungatur cum stanno est stannum, si coniungatur cum plumbo, est plumbum, & sic opinio est in parte vera. Sed non in toto, quia in hoc quod dicitur, quod illa res congelata transmittat & transsubstantiat metalla in Solem & Lunam, dicitur falsum: quod satis per effectum, qui sequitur ex proiectione illius rei congelatæ super metalla imperfecta fusa, quia licet illa res congelata tingat corpora imperfecta & faciat ea similia auro & argento, in colore & malleatione tamen illa similitudo non durat, nisi vsque ad tertiam examinationem, quia statim post tertiam examinationem, color euanescit & corpus imperfectum remanet immundum & impurum, sicut prius fuit. Ergo illa opinio est falsa, quæ tenet, quod talis res congelata, proiecta super metalla imperfecta, transsubstantiat ea & transmutat in aurum & argentum. Hæc opinio & eius falsitas excluduntur per causam erroris illorum, qui faciunt talem proiectionem. Causa enim erroris illorum est, ex hoc, quod impossibile est fermentum & corpus imperfectum simul coniungi & simul vniri nisi prius corpus imperfectum sit separatum, mundificatum & subtiliatum. Et in isto primo omnes Philosophi conueniunt. Et ideò Morientes Philosophus dicit sic, si corpus immundum non mundaueris & illud dealbatum non reddideris, & in illud animam non miscueris, nihil vtile pro magisterio direxisti. Sed metallum imperfectum in sua grossitudine existens, non est mundatum nec subtiliatum. Ergo impossibile est fermentum & metallum imperfectum in sua grossitudine simul coniungi & vniri. Ergo prædicta opinio & eius falsitas excluduntur. Ad istud argumentum respondetur & dicitur, quod verum est, quod fermentum & corpus imperfectum non possunt simul coniungi & vniri, nisi corpus imperfectum sit primò separatum mundificatum & subtiliatum. Sed dicitur quando corpus imperfectum est calcinatum, & illa calx lauatur primò cum aqua dulci & siccatur, postea illa calx imbibitur in argento, & teritur totiens cum aqua alba salium & aluminum præparatorum, quousque sit calx alba, & per consequens illa calx alba reducitur in massam albam metalli, quando corpus imperfectum, est sic præparatum, corpus imperfectum est separatum, mundificatum & subtiliatum, & potest vere coniungi & vniri cum fermento. Contra, secundum omnes Philosophos tradentes scientiam quatuor Elementorum, separatio corporis est reparatio in quatuor Elementa. Primò videlicet

quod

quod corpus ſoluatur in ſuam primam materiam & conſequenter prima materia ſeparetur in 4. Elementa, & ideo Philoſophi dicunt, quod Lapis noſter fit ex 4. Elementis in 4. Elementa, & inde ſcientia iſta eſt 4. Elementorum. Sed illa calcinatio corporis imperfecti, non eſt eius ſeparatio. Ergo corpus imperfectum ſic præparatum & calcinatum non eſt ſeparatum nec mundificatum, quia illa dealbatio impreſſa corpori imperfecto, vel eſt ipſa aqua alba ſalium & aluminum, vel eſt aquæ albedo, generata ex propria aqua, cui imprimitur, aut non. Si eſt fixata: Ergo illa aqua conuertitur in naturam corporis, quia in illo conueniunt omnes Philoſophi: quia omne fixatum in fixo conuertitur in naturam fixi. Inde eſt, quare argentum viuum coniunctum cum argento fixo conuertatur in naturam fixi, & fit argentum fixum. Sed illud corpus eſt metallum. Ergo illa aqua conuertitur in naturam metalli. Ergo ſi illa aqua alba ſalium & aluminum eſt fixata in illo corpore, tunc imprimitur illa alba aqua ſalium & aluminum, & conuertitur in naturam metalli, & fit metallum. Sed hoc eſt impoſſibile, tum quia ex nulla re generatur alia, quam quæ ſibi ſit ſimilis in natura, ſicut ſuperius eſt oſtenſum: tum quia metalla non generantur niſi ex proprio ſpermate, quod eſt argentum viuum, ſicut ſuperius eſt oſtenſum. Sales autem & alumina non ſunt de natura metallorum. Ergo impoſſibile eſt quod ex eis generetur & fiat metallum. Ergo non poteſt dici quod illa aqua alba eſt fixata in corpore. Si dicatur, quod non eſt fixata in corpore. Ergo cum illa aqua ſit aliena à corpore adueniens ab extrinſeco ei, ſequitur, quod eadem falſitate qua ſit impreſſa corpori poteſt ſeparari. Ergo per Philoſophos ignicationes, fuſiones & exinanitiones aqua illa ſeparabitur à corpore, & per quem illa dealbatio deſtruetur & euaneſcit & corp⁹ imperfectum remanebit immundum, ſicut prius fuit. Ergo dealbatio talis non eſt perfecta mundificatio. Hæc omnia prædicta tentauerunt communiter operantes, & ego iam tentaui, & in ſtuporem deducti, & tanquam de ſcientia deſperati totum magiſterium, quod olim deſiderabatur integrum reliquerunt. Ergo omnia illa tanquam falſa & erronea ab hoc ſpeculo Elementorum penitus excluduntur.

Excluſis falſitatibus ſupra dictis conſequenter inducuntur aliquæ veritates. Una veritas eſt iſta. Materia & ſperma omnium Elementorum eſt argentum viuum, decoctum & inſpiſſatum, in ventre

 terræ,

terræ, calore sulphureo decoquente, & secundū varietatē sulphureā, & ipsius multiplicationem diuersa metalla procreantur in terra. Sed eorum natura est vna, & eadē naturaliter, destruuntur autē sola videlicet accedente decoctione maiore & minore adurente, vel nō adurente, vel temperata, ita quod materia & sperma omnium metallorum est argentum viuum, & in hoc omnes Philosophi conueniunt. Hæc veritas sic probatur. Omnis res est ex eo, in quod resolui potest & conuerti, vt patet de gelu: Cum enim gelu conuertatur & resoluatur in aquam medicante calore, sequitur, quod gelu est aqua, & quod gelu prius fuit aqua. Omne enim metallum est res. Ergo omne metallum est ex eo in quod resolui potest & conuerti. Sed manifestum est, sicut inferius ostenditur, quod omne metallum potest resolui & conuerti in argentum viuum. Ergo omne metallum prius fuit argentum viuum, & est ex argento viuo: & per consequens materia & sperma omnium metallorum est argentum viuum.

Alia veritas est ista. Aurum purum & argentum purum & omnia alia metalla possunt artificialiter, fieri ex argento viuo, quemadmodum in isto puncto omnes Philosophi conueniunt, quod omnia illa quæ possunt naturaliter fieri vel generari ex argento viuo, possunt artificialiter fieri ex argento viuo: in hoc quod ars imitatur naturam, quantum potest. Sed aurum purum & argentum purum & omnia alia metalla possunt naturaliter fieri vel generari ex argento viuo: cum argentum viuum sit materia fons & origo & sperma omnium metallorum, à quo omnia metalla procreantur. Ergo aurum purum & argentum purum & omnia alia metalla possunt artificialiter fieri ex argento viuo.

Alia veritas est ista, de omni metallo imperfecto, aurum purum & argentum purum possunt artificialiter fieri, quia de omni tali quod potest artificialiter fieri, argentum viuum, aurum purum & argentum purum possunt artificialiter fieri, quemadmodum de omni argento viuo aurum purum & argentum purum possunt arripi & fieri, eò quod argentum viuum est sperma & anima omnium metallorum. Omne autem metallum imperfectum potest resolui in argentum viuum, sicut ostendetur. Ergo de omni metallo imperfecto aurum purum & argentum purum possunt artificialiter fieri. Istis inculcatis & veritatibus expositis, soluitur illa autoritas Aristotelis 4. Meteor.

Sciant

Sciant artifices Alchymiæ, ſpecies metallorum tranſmutari non poſſe. Hoc eſt verum niſi ad primam materiam reducantur: & ſic intelligit Ariſtoteles, & ideò dicit ſic: Non credo, inquit Ariſtot. quod metalla poſſunt transſubſtantiari niſi reducantur ad primam materiam, & mundificentur à ſua corruptione per ignis aduſtionem. Reductio autem metallorum ad primam materiam eſt facilis, ſicut oſtendetur. Ergo tranſmutatio eorum eſt facilis, & poſſunt augmentari & multiplicari vſque in infinitum: quemadmodum omne naſcens & creſcens multiplicatur, vt patet in omnibus plantis & arboribus ac animalibus: nam ex vno grano mille milia procreantur, & ex vna arbore multi procedunt ramuſculi & mille fiunt arbores numerum ſuum multiplicantes. Sed metalla naſcuntur in terra & creſcunt. Ergo poſſibilis eſt in eis augmentatio & multiplicatio in infinitum. Dicto iam quod videlicet primum corpora reduci in primam materiam ad hoc quod fiat generatio & multiplicatio inde oſtendetur perfectum doctrina præmiſſorum.

Accipe ergo in nomine Domini cuiuſcunque corporis imperfecti volueris libram vnam, & ſit lunatura munda, & commiſce cum tribus libris argenti viui, terendo in mortario, cum Sale modico & aceto, quouſque ſimul amalgalicetur: prædicto optime amalgaliſato, pone ipſum in vna quantitate aquæ vitæ, & pone totum in vrinali ſuper ignem mediante cinere, & fac inferius lentiſſimum ignem per diem & noctem, deinde dimitte infrigidari, & cum infrigidatum fuerit, cola aquam claram cum omnibus, quæ in ea ſunt per pannum lineum donec tranſeat & exeat per pannum illud, quod de corpore fuerit reſolutum, pars quæ poterit exire & pene ad partem. Deinde pone illud quod remanſit in panno iterum cum noua aqua vitæ: prædicta repone ad ignem in vaſe prædicto per diem & noctem, vt prius, & ſic hoc toties reitera, donec totum corpus in aquam conuertatur id eſt, in primam materiam, quæ eſt argentum viuum. Quo facto, totam illam aquam pone in vaſe vitreo ſuper ignem lentum, quouſque videas in ſuperficie nigredinem apparentem & ſupereminentem, tollendo quouſque nihil remaneat nigredinis, & aqua appareat clara, deinde habes terram & aquam. Deinde accipe terram iſtam & pone in vaſe vitreo, & ſuperfunde de aqua prædicta vſque emineat & natet ſuper eam, &

coque

coque leni igne per 10. dies, deinde iterum impone aquam & coque, & sic deinceps, quousque terra fiat alba & clara: & hoc est quod Philosophi dixerunt. Hæc terra cum aqua sua putrescit, & mundificatur: Quæ cum mundificata fuerit, auxilio Dei totum Mercurium dirigetur. Qua mundificata & dealbata, vt dictum est, aquam, quæ cum dicta terra, mediante calore coagulata & inspissata fuerit, decoque forti igne in forti cucurbita alembico superposito, donec quicquid aquę ibi fuerit ascendat in alembico, & terra remaneat calcinata. Tunc accipe fermenti de quocunque volueris quartam sui partem, i. si ibi fuerit vna libra corporis imperfecti accipe ex fermento 3. vncias. Fermentum autem est Sol & Luna, non est aliud fermentum, & istud fermentum sic solutum & terra factum, sicut corpus imperfectum, & eodem modo & eodem ordine præparatum, simul coniunge cum corpore imperfecto separato, & præparato, & imbibe cum aqua ante dicta, & coque per 3. dies aut plures. Deinde cum aqua sua imbibe & coque, vt prius, & hoc totiens reitera donec hæc duo corpora in vnum reducantur. Quod perpendes quando color non variabitur in eisdem. Deinde super ea infunde aquam prædictam partim & paulatim vsque dum biberat de ipsa quantum poterunt bibere, semper dando eis nouam aquam. Nam & ista coniunctione corporum terminatur opus, spiritus cum eis miscetur, & fit vnum cum eis & conuertitur in naturam ipsorum & germen coniungitur cum corporibus prædictis mundatis & subtiliatis, quod antea non poterat propter eorum immunditiam & grossitiem, & in eis crescit & suum augmentat numerum, vt in eis multiplicetur multiplicatione magna.

Falsitates excluduntur, veritates inducuntur. Restat nunc exponere quasdam obscuritates, videlicet verba Philosophorum obscura & in parabolis celata. Sciendum est ergo, quod primum principium operis nostri est reductio corporis metallici in argentū viuum, & istud est quod Philosophi vocabant solutionem, quod est artis fundamentum. Unde dicit Basinus Philosophus: Nisi corpora soluas, in vanum laboras. De qua solutione tractans Parmenides in libris turbæ dicit sic: quidam solutionem audientes putant absque suo corpore cumq; coniunctio facta est, permanens esse non potest. Non ergo Philosophorum solutio est aquæ imbibitatio, sed corporum conuersio in aquam, ex qua primò procreata sunt, videlicet in argentum viuum. Et

sic

ſic habetur reductio ipſius corporis in primam materiam, & habetur vnum Elementum, quod eſt aqua. Secundum principium operis noſtri eſt, quod corpus ſolutum ſit terra. Et hoc eſt quod Philoſophi dixerunt, quod ex groſſitie aquæ terra procreatur. Sic ergo habetur ad Elementum, quod eſt terra. Tertium principium eſt terræ mundificatio. Morigenes Philoſophus ſic dicit: hæc terra cum aqua ſua putreſcit & mundificatur, quæ cum mundificata fuerit auxilio Dei totum Mercurium dirigetur. De qua etiam Philoſophus dicit in libro Turbæ: iunge ſiccum humido. Siccum eſt terra, humidum eſt aqua. Patet ergo, quod habetur aqua per ſe, & quod habetur terra dealbata & mundificata cum aqua. Quartum principium eſt aqua, qua poterit euaporari ſublimatio: In qua ſublimatione ſeu aſcenſione efficitur ipſa aërea, cum prius eſſet inſpiſſata & congelata cum terra: & ſic habetur tertium Elementum, quod eſt aër. Et hoc eſt quod Philoſophus dicit in libro Turbæ: Lapidem dealbatum cito igne ſublimato, quouſque ex eo exeat ſpiritus, quem in eo inueneris, qui vocatur auis Hermetis & etiam Morigeni, & remaneat terra calcinata in fundo, quæ eſt naturæ igneæ, & ſic ex prædictis principijs habentur quatuor Elementa, ſcilicet aqua, terra, aër & ignis. De iſta terra calcinata quæ manet in fundo, quæ etiam dicitur puluis Morigenis. Idem Philoſophus dicit ſic: Puluerem qui eſt in fundo non vilipendas, qui eſt in inferiori loco eſt diadema regis tui, qui eſt permanentium finis. Poſtmodum cum prædicta terra fermentum conſimiliter præparatum, quod fermentum Philoſophi animam dicunt, quia ſicut corpus humanum ſine anima eſt mortuum. Sic corpus imperfectum ſine fermento, quod eſt cuius anima eſt mortuum: & ideò oportet fermentum præparatum introduci in corpus imperfectum præparatum. Et hinc eſt quod Morigenes dicit, ſi corpus immundum non mundaueris & illud dealbatum non reddideris, & illud in animã non miſcueris, nihil in hoc magiſterio direxiſti. Ergo fit commixtio fermenti ſubtiliati & præparati cum corpore imperfecto præparato ſubtiliato & mundificato: & facta tali commixtione corporum ſubtiliatorum, in eis iungitur & coniungitur & congaudet cum eis, quia ſunt alterata à natura ſua, & quæ fuerunt groſſa facta ſunt ſubtilia. Et hoc eſt quod Ciſtanus dicit, ſpiritus non coniungi cum corporibus donec à ſuis immunditijs perfecte fuerint mundata. Ex prædictis

patet intuenti subtiliter, quod Philosophi in verbis obscuris dicunt verum, quia dicunt, quod lapis noster fit ex 4. Elementis, & est 4. Elementa: & est ostensum, qualiter 4. Elementa sunt ibi intellecta. Sicuti quidam Philosophi sic dixerunt, nisi corpora conuertas in incorporea, & incorporea in corpora, nondum operandi regulam inuenisti. Et verum dixerunt: nam prius corpus fit argentum viuum, & sic corpus fit incorporeum: deinde in coniunctione corporum & spirituum, spiritus fit vnum cum corporibus, & sic incorporeum fit corporeum, quia aqua, quæ est spiritus, fit corpus. Et quemadmodum Philosophi dixerunt, fit cum vna re, & ex vna re: & verum dicunt. Nam prædictum Mercurium fit cum aqua nostra & ex ea: nam ipsa soluit corpora, vt dictum est, & reducit corpora in terram & calcinat eam & in cinerem transformat, & eam mundificat & dealbat, juxta verbum Morigenis dicentis: quod acenec & ignis Latonem abluunt & mundificant, & eius obscuritatem ab eo penitus eripiunt. Laton autem est corpus immundum: acenec est argentum viuum. Hæc eadem aqua diuersa corpora coniungit, & coniunctione tali, quod non poterit ignis destruere, nec alia communatio ea separare. Similiter hæc mortificat & viuificat & facit apparere colores nigros in morficatione dum conuertitur in terram: postmodum apparent multi varij colores, quorum omnium est finis color fermenti. Et de isto Mercurio Morigenes dicit sic: Confectio nostri Mercurij assimilatur in ordine hominis Creationi. Nam primum est virtus, secundum conceptio, tertium prægnatio, quartum ortus, quem nutrimentum & verum dicit, quando sperma nostrum est argentum viuum: coniungitur enim cum terra tam corporis perfecti quam corporis imperfecti, quæ terra mater dicitur. Et deinde corpus appellatur, dum terra incipit recipere secum aliquantulum de argento viuo dicitur conceptio, quia tunc agit masculus in fæminam, i. argentum viuum in terram, & terra crescit & multiplicatur, quando terra dealbatur, & deinde prægnatio nuncupatur, quia iam terra est imprægnata. Deinde fermentum præparatum & subtiliatum coniungitur cum corpore imperfecto præparato & subtiliato, mediante aqua: & sic illa duo corpora & aqua, scilicet, argentum viuum fiunt vnum natura, colore & aspectu, & deinde dicitur ortus, quia tunc lapis est natus, qui à Philosophis Rex appellatur. Unde dicit Philosophus in

libro

libro Turbæ: Honorate regem vestrum, ab igne venientem, diademate coronatum, & ipsum illuminate vsque ad ætatem perfectam perueniat, & hoc vocatur nutrimentum, videlicet vsq; dum augmentetur augmentatione magna. Ergo nutrietur & imbibetur argento viuo quousque biberit quod sufficiat. Per ea quæ dicta sunt, de facili possunt intelligi verba obscura Philosophorum, & sciri potest, quod nostrum est Mercurium, nimirum id quod est ostensum. Iam enim manifestatur & demonstratur, quomodo corpus soluitur in suam primam materiam & fit aqua. Deinde quomodo conuertitur in terram, & quomodo terra dealbatur: deinde quomodo conuertitur in aërem & ignem. Et sic habentur 4. Elementa, & habetur Lapis qui Rex appellatur diademate coronatus, eò quod accipit augmentationem tantam, cuius vtilitas maior, quam artifex suus possit percipere ratione.

Benedictus sit Dominus Deus, nunc & semper, per infinita seculorum secula. Amen.

Explicit Speculum Elementorum.

IAm tu scis, quia acquiris doctrinam, nos hanc multis modis explanasse, in ea tamen nullus inuenitur modus adeò facilis, vt hic, præter librum tunc quem nominamus 30. Verborum quique secundum sua verba & regulus succincte & dilucidius nostri lapidis materiam ac compositionem explanabit, itaque in eo modo si Deo placuerit vniuersam seriem sic demonstrabimus. Prius itaque dicemus iam esse notum quod huius regiminis principium est destillatio: quæ est separatio. Et hoc est vnum de 30. Verbis, quod est primum & necessarium, huiusmodi autem destillatio est, vt in cucurbita ponas lapidem in olla, in qua sit cinis, atq; sub ipsa facias ignem, donec aqua separetur & ex toto egrediatur, quam reconde. Deinde autem mitte iterum de aqua distillata in recipientem, ideò vt cum distillatur aqua cum aëre descendat, & nihil ex eo retineat intusue maneat. Post hoc cum eo stringe cum aqua distillata fuerit, donec ignis & aër penitus distillentur, & ex toto distillando deficiat, tunc accipe & separatum pone, vt primam aquam separatam posuisti. Deinde vero quod est in cucurbita extrahe, & ipsum etiam reconde: & hic est primus ordo in verbo vno.

De ſecundo Verbo tu debes ſcire, multos in hoc parum errare, in eo quod facile & ſint Deo amabiles, poſtea verò aquam primam ſume & deſtilla eum ſepties cum cucurbita, & alembico clauſo: & hoc eſt verbum ſecundum.

De verbo tertio: Deinde accipe quod deſtillatum fuerit ſepties cum nitro vel alcheſeran, ſepties iterum deſtilla: & hoc eſt perfectio eius quod eſt in eo cucurbita, poſtea ſic compone ita, quod ſit cucurbita ſub cucurbita, vel ſimilitudo mediæ cucurbitæ ſuper cucurbitam, cuius inferior pars ſit anguſta, videlicet inferior pars ſuperioris cucurbitæ, qui eſt locus medius in quo ambæ iunguntur in quo tamen alcheſeran calcare debes & implere. Deinde verè caput ſtringe optime, & ſub eo ignem mollem accende: diſtillabitur enim aqua clara, quod ſepties iterabis. Et hoc eſt verbum tertium.

De verbo quartò. Hanc aquam, quam etiam multis nominamus libris ſecundum hanc ſimilitudinem vel minus vel parum plus multum cum vnum exiſtit, quod tu debes cognoſcere & reponere aquam perfectam. Et hoc eſt verbum quartum.

De verbo quinto. Poſt hoc autem incipe regere oleum & ignem qui ſunt mixti, & ſepara ignem ab oleo, & poſtquam facta fuerint duo, ſcilicet ignis & oleum, incipe regere oleum: ipſum enim melius exiſtit. Quapropter mitte ipſum in cucurbitam cum Alembico in quem etiam ramos myrti mittes, ſicut & ſub ea accende ignem. Cucurbita autem ſit in caldario, aquam mitte ſub qua ignem accende, donec aqua bulliat, & cucurbita calefiet & diſtillabitur, poſterius oleum graue, in quo fit quædam confuſcatio vel citrinatio, quod tribus vicibus iterando facies. Deinde verò extrahe à cucurbita ita & hic ordo vnus, quod eſt verbum quintum.

De verbo ſexto. Poſtea autem accende ad perficiendam rem olei, quod ſibi deeſt ex perfectione regiminis, & hoc eſt, vt accipias, id quod ex oleo ſublimatum fuerit cum humore, & pone in ſubtili cucurbita, & dimitte, & de ramis amplis in hunc modum cum quibus clare diſtilletur. Deinde pone ignem fimi aut ignem cineris parum calorem habentem, aut in ignem ſubtiliſſimum: diſtillabitur enim excellens clarum & aridum lignum habe, qua vice omnia comburentur. Sic propterea expelle quicquid ſorditiei in ea inuenitur. Vnde etiam melius eſt, vt idem lignum aridum modo ibi ponas, hoc autem 10. vicibus

vicibus faciendum est, & in omnibus decem vicibus apparebit color splendidus, clarior priore donec ad certum peruenias numerum, quod debes scire, si Deus voluerit. Et hoc est verbum sextum.

De verbo septimo. Signum verò quod oleum hoc iam assecutus es, est quod cum ignitum feceris ferrum, & septies in ipsum posueris, mollificabit & conuertet de proprietate Martis in Lunæ proprietatem, virtute Dei & ipsius potentiæ. Et hoc est verbum septimum, quod tu in alia adhuc forma transmutare debes, si Deus voluerit.

De verbo octauo. Postea verò reconde oleum, cum ad hunc peruenerit ordinem, & si aliquid ex his quod diximus, tibi defuerit, redi iterum ad regimen ipsius eodem modo, quo prædiximus & declarauerimus. Tu accipe eas, quas accipere debes & has sumptas concoquere debes. Unde summe caue, ne in his error tibi contingat, quia opus tuum ex ipso læderetur: hoc enim nostræ scientiæ summæ est radix, nisi bonitas coniugationis & bonitas cautelæ erroris, quod tu etiam scire debes, & secundum hoc operari. Et hoc est verbum octauum.

De verbo nono. Post hoc redi ad ignis regimen, cum posueris aquam & oleum, quod est clarum & limpidum: & stude vt à puluere custodiatur, quod etiam debes scire. Via autem regendi ignem est, vt inijcias ignem in nomine Domini & sumas ignem qui in superiori parte cucurbitæ remansit, scilicet cucurbitæ in qua fuit oleum & contere ipsum postmodum & desicca ad solem ipsum tamen lente fiet & non siccabitur, & ideò contere ipsum quod iterando facies 20. vicibus, postea & 30. vice diutissime contere, & in Sole dimitte, sic cum tempore enim fumositatem paulatim amittet, & hoc est verbum nonum.

De verbo decimo. Post hoc sume hunc ignem, & contere ipsum parum ex propria aqua & contere ipsum optime, & diutissime super marmorem planum cum alio marmore. Deinde mitte in vas & claude ipsum os, & pone in ignem fimulentum, aut in ignem furni, aut in ignem laris lentum, in vase quod a. l. & habens longum fabricam. Ignem verò aliquantulum vehementiorem fac. Deinde postquam siccatum fuerit ex limito, quod & per diem vnum vel per diem & noctem facias, & fac donec fiat lapis, & vt sit liquidus atq; fluxilis in igne hic est ordo fortis, quem scire debes, & hoc est verbum decimum.

De verbo vndecimo. Post hoc a. accipe ipsum, & contere & combibe ipsum parum per & ex aqua, postea vero fac ignem vehementiorem, & fac hoc donec fiat Lapis clarior, existat, deinde duplica ignem semper donec possit pati, vt in furno assetur, & cum hoc modo factum fuerit iam erit completum. Reconde ergo ipsum tibi vsque ad sufficientiam, in quo tibi non nociuuus fuerit. Et hoc est verbum vndecimum.

De verbo duodecimo. Huius a. signum igitur est, quod mutat colorem Lunæ in citrinitatem, donec in Solem vertatur. Quod si hoc signum tibi defuerit redi ad ipsius regmen, donec ad signum quod tibi diximus peruenias. Et hoc est verbum duodecimum.

De verbo 13. Post hoc redi ad terræ regimen, quam optime teras, deinde imbibe ipsam ex aqua priore prædicto modo secundum legem ac regimen terendi & assandi. Deinde dimitte ipsam in instrumento, quod tibi notauimus in calore ignis, & semper moretur in igne, qui sit talis, qualis est ignis & obseruatur in ouis volatilium cum pullos parare debeant, donec siccetur in 7. diebus: in tot enim diebus desiccabitur. Deinde extrahe & ex aqua priore imbibe, quemadmodum est suum pondus, & iterum ad primum ignem reduc ipsam, vel eo fortiorem parum: deinde extrahas & tere, iterum ex aqua priore, imbibe quemadmodum est suum pondus, & obserua ne imbibas quantum non est sui ponderis vt vel 4. partes vel tres accipias, sed non plus magis vel minus quam diximus: & postea imbibe tertio ipsum prout est suum pondus. Deinde reduc eum ad eundem ignem vel aliquantulum vehementiorem: deinde extrahe & ipsum taliter qualis similimus & requisitus ordo fortis requirit in regimine terræ; quod est verbum 13. quod scire debes, si Deus voluerit.

De verbo 14. Postea extrahe hanc terram, & tere ipsam in marmore leuiter cum alio marmore, quam postquam lenis fuerit, imbibe semper ex aqua priore, & tere cum alio marmore semper imbibendo postea dimitte vt terra desiccetur, hoc & facies per tres dies, bis in die terendo ac desiccando si poteris atque imbibendo, quod secundum traditatem desiccationis vel velocitatem fiat, quinquies eum imbibe, & si minus postquam autem desiccatum fuerit, dimitte omnia in suo igne & assa eam in fornace parua fortiter, exibit enim colorata vt color simuletur vt citrinus, & hoc est verbum 14. quod scire debes.

De

De verbo 15. Deinde incipe albificare hanc terram, qua tere imbibe & assa leniter in igne fimi. Fac hoc tribus vicib9 vel quinquies: fiet enim sic de rasura in aquam, repone ergo eam donec tibi necessaria sit. Et hoc est totum quod tibi explicauimus in verbo 15. eiusdem commixtionem & confusionem declarauimus in 14. verbo superius, si Deus voluerit. Et hoc est verbum 15.

De verbo 16. Postea si hanc terram proieceris & ipsam effeceris prægnantem, & hoc est signum quod scias insuper vnum ex primis elementis facere hoc, quod diximus, nõ recipiatur in opus tuum, hoc enim signum pondera primorum Elementorum: vnde si vnum primorum transieris & diminueris tantum detrimenti, quantum erroris fuerit in ipsius regimine: & hoc est verbum 16.

De verbo 17. Post hoc verò sume terræ præparatæ 4. partes, & ignis partem vnam & misce inuicem, his superadde aceti partes 21. & tere cum eo & mitte eum in aceto, donec fiat sicut pasta, & hoc est verbum 17.

De verbo 18. Scias habere acetum quia ex coloribus est vnum, scias etiam quod supra in priori loco declaraui tibi. Quidam tamen dixerunt, non nisi tres partes requiri in vna ignis regimine vnum est, licet vtrumque fuerit vltimum, & posterius est medium: & hoc verbum 18.

De verbo 19. Quidam alij dixerunt non nisi terræ partes 7. & ignis vnam, & hos est primum cum medio. Et hoc est verbum 19.

De verbo 20. Quidam alij dixerunt non nisi terræ 12. & ignis vnam & regimen vnum est, primum cum medio etiam est, & quamuis hoc videtur, primum tamen scias & iam retuli scientiam omnium in hoc lapide & compositione suorum ponderum. Et hoc est verbum 20. quod tu debes operari.

De verbo 21. Ego iam redeo ad loquendum de eius compositione, scilicet de eius regimine donec tingat, & hoc est, vt tu misceas pondera tua, sicut ostendi tibi: & hoc est verbum eorum, quod de modo superius, clare & melius est dictum, eò quod super his fit recapitulatio quod sit verum: doctrina tamen inter eos est, quod illi qui loquuntur ad naturam dicunt, quod iam vel vna pars duplum septupli sui. Et hæc est doctrina inter illos. Illi autem quia loquuntur de figuris & spheris lucentibus, dixerunt quod vna pars suum decuplum tingeret.

De

De verbo 22. Alij autem dicunt, quod vna pars tingit 12. partes, quidam ex his 3. & debilius & iam ostendi tibi omnia dicta omnium, & quod est melius & quod est peius nunc diuisi tibi. Ergo fac quodcunque eorum volueris. Regiminis causa est vna & operis vna. Operatio autem & transmutatio non sunt vna, & hoc est magis, quod apud te habes ex parte consilij & occultationis, quod nihil amplius possum. Et hoc est verbum 22. scias hoc si Deus voluerit.

De verbo 23. Postquam autem sciueris, redi ad regimen, & commisce pondera vt dixi tibi cum quocunque volueris: deinde mitte super terram & ignem aëris, quod sit duplum igni, & non est in hoc additio neque debilitas, & hoc est ex magis secretis vnum. Scias hoc. Et est verbum 23.

De verbo 24. Postea aceto meliora, tritura communiter in limpido vase facto de lapide optimo, & tere vt in terra diximus: deinde mitte in vase vno, & assa igne fimi debili, quod 7. vicibus facias: deinde extrahe à vase. Et hoc è verbum 24.

De verbo 25. Post residentiam autem, quæ ex oleo relicta fuerit, imbibe & pone in vase cauato, & proijce in gehenna per diem vnum & noctem: deinde extrahe & considera si inueneris alium colorem quam posuisti, tum iam incipe maturare, scito quod si non, reuertere ad inhumationem donec colorari incipiat: deinde scias omnes colores, & post hoc extrahe à vase illo, & hoc est verbum 25.

De verbo 26. Post hoc a. tere & imbibe ex prædicto oleo, non eo pondere quo diximus, & commisce oleum quod ei coniungis, cum aqua sui ponderis, & ex eo imbibe, & hoc est verbum 26

De verbo 27. Post hoc sumas ipsum post ipsius solutionem, & congela in vase vitreo, cuius tamen sit valde debilis ignis, donec in lapidem vertatur croceum, & hoc est verbum 27.

De verbo 28. Quod si sic congelatum fuerit, scias iam completum esse: si a. non fuerit vt cera, imbibe ex prædicto oleo & aqua maris, & assa semel inter manus tuas ad ignem debilem. Ignis verò sit ex cinere, donec fundatur & mutetur vitæ eleuata. Quo facto iam completum est, & reconde deinceps materiam declarare, quoquo ex opere remanserit, quorum quæ ex oleo dicam est, quomodo oleum cum aqua commisceri potest, vsq; ad finem colorum & similiter etiam adsimi-

ſimilandum. Dico præterea etiam vt olei ſumas vnciam vel amplius vel quam volueris partem: oleum verò illud quod iam apparuit, vt in libro noſtro diximus: deinde mitte in cucurbita vna ordinata: Sublimatio autem ſuper aquam diu moretur, ad veram legem ordinationis & eius menſura, quæ oleo quod eſt in cucurbita eſt inhumata: & hoc eſt verbum 28.

De verbo 29. Poſt hoc a. proijce ipſum cuius proiectio ſit vnius partis ſuper mille millium partes Martis, & ſupra quæ in ſuo libro affirmauimus, & hoc eſt verbum 29.

De verbo 30 Modus a. proijciendi eſt, vt proijcias vnam partem huius Elixir ſuper mille partes, poſtea ſimulac mille millium partium erunt. Ergo cum proijcis vnam partem ſuper mille, quod facias donec tuus numerus compleatur.

Explicit lib. de 30. verbis.

CONSILIVM NONVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

NOn præparato ſeu crudo auro animam ſeu ſulphur flaue ita extrahere, vt corpus in fundo maneat album, quod viciſſim per amorem incitantis Veneris ſuum priſtinum colorem accipere poteſt paucis fit diebus: neq; ſine paruo commodo & emolumento profuturum eſt ijs, qui ad vniuerſale opus non procedunt, ſed animam ſeu ſulphur ſolum habere & vſurpare volunt, extractio fit per aquam ſui generis, id eſt Mercurij paucis diebus: & qui hanc animam habet, dicere audet ſe habere ſcrupulum tantum vniuerſalitatis, quemadmodũ Paracelſus id ex lumine naturæ & propria experientia teſtatur, ita ſcribens in œconomia mineralium: Aurum in ſuo principio ex puriſſimo Mercurio, Sulphure, & Sale natũ eſt: ſi Alchymiſtæ ſulphur inuenire poſſent, multum ſane gauderent, eſt enim illud ſulphur, ex quo aurum fit, & hic eſt ſcrupulus eorum vniuerſalis, & qui in particularibus Tincturis proficuum quid conari ſatagit, primum eidem animam, hoc eſt tunicam & veſtẽ extrahere debet, alias in littore arabit, quemadmodũ ipſe Paracelſus in Chirurgia ſua magna teſtatur: Tinctura, inquiens, auri eſt ſolus color auri, ſi ille extrahitur è metallo fixo, vt corpus remaneat album, ſeparetur à calore, tunc omnia ad præparationem perfecta ſunt; corpus autem & color duo ſunt & poſſunt ſeparari, purum id eſt color, ab impuro id eſt corpore, niſi hæc ſeparatio primum fiat,

ſed vtraque ſimul in manus ſumantur, committitur error, quæ falſitas ſi perpetretur ad nullam peruenire potes vtilitatem.

Quid porro cum hac anima faciendum, intelliget facile qui ſapit ex ſequentibus. Enaldus Vogetius in ſua præfatione de illa ita inquit: Quidam ſecretiorem indagationem moliti, & videntes auri puriorem partem, craſſiore impurioreque abiecta, quam nonnulli verum auri ſemen, auri ſpiritum vel auri ſulphur nominant, tanta virtute pollere, vt hydrargyro ad ignem feruenti ſuperiectum, ipſum in aurum tranſmutare valeat, ita tamen vt quantitatem corporis à quo detracta ſit, non ſuperet, eam ipſam ſpiritu metallico amplius ſubtiliore & ad materiam magis ſpiritualem deducere conati ſunt, vt non decem viginti aut triginta pondera argenti viui aut imperfectorum metallorum, vt prius, ſed mille & amplius imo infinita in aurum verum tranſmutet. Alius non contemnendus philoſophus iubet animam Solis in ſpiritu ramaſoris ſepties rectificato ſoluere, tantiſper pellicanare & circulare, donec per brachia aſcendat, & deſcendat, & in frigore inſtar flaui ſuccini coaguletur: illud rurſus cum nouo ſpiritu ramoforino ſoluatur & coaguletur, & tertia quartaue vice repetatur tantiſper donec menſtruum cum anima Solis fixum oleum intra & extra ignem maneat. Illius pars vna, Solis amalgama ex 4. partibus Mercurij & vna Solis conſtans, in momento in arena in Tincturam coagulet, cum qua vlterior fieri poteſt proiectio, vt nonnullus edocet. Baſilius Valentinus de rebus naturalibus & ſupernaturalibus cap. 6. ita inquit: rectifica ſulphur Solis cum ſpiritu vini, vt fiat ſuaue abſque corroſione, poſtea recipe verum oleum Vitrioli, ex Vitriolo æris viridis confecti, ſolue in illo Martem, confice rurſum inde Vitriolum, & reſolue iterum in oleũ vel ſpiritum, illum rectifica ſimiliter vt ante cum ſpiritu vini, poſtea coniunge & abſtrahe inde ſpiritum vini, vt materia maneat ſicca, reſolue cum ſpiritu Mercurij ad iuſtum pondus, circula & coagula, quando fixum & conſtans fit abſque aſcenſione, tunc habes medicinam ad tingendos homines itemque metalla, ſi modò cum præparato auro fermentetur.

Alius animam ita docet multiplicare: Recipe tuum ſulphur Solis vel Lunæ, ſolue id in oleum, coagula & ſolue rurſum, tunc recipe illius olei vnam partem & 4. partes Mercurij purgati, funde in crucibulum ſuper igne, & quando incipit divaporare, tunc ſuperfunde oleum, & occiditur Mercurius: illum tere in lapide, & imbibe dicto oleo,

oleo, & fiet fixus & fluxibilis, coagula porro etiam alium Mercurium & illum potes augmentare & multiplicare vſque in infinitum. Alius ita ſcribit; Huic oleo ſulphuris Solis apponas Mercurium ſublimatum hoc modo: Recipe vnam partem olei Solis, illi appone ſeptem partes Mercurij per Vitriolum & Sal commune ſepties ſublimati, imbibe in pure temperato vino, donec Mercurius amplius non aſcendat, ſed in rubeum puluerem euadat, & fluere incipiat: hoc puluere potes Lunam, Mercurium, etiam Venerem, in optimum aurum tingere, quod abſque omni falſitate conſtans eſt, & hoc modo potes tuam Tincturam vſque in infinitum multiplicare. Et tantum de anima.

CONSILIVM DECIMVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

NVllum Philoſophum, in ſcriptis Philoſophicis verſatum latet, quantum Saturnus extollatur, ita vt etiam communi naturali auro præferatur, & Philoſophorum verum aurum & ſubiectum materię dicatur, de quo duorum præſtantium Philoſophorum teſtimonia in maiorem cognitionem & probationem huc transferemus.

Iſaacus Holandus in opere vegetabili ita inquit: Scias mi fili ex Saturno lapidem confici, qui Lapis Philoſophorum dicitur, & ideo, quod quando perfectus eſt, proiectionem faciat, tam in corpore humano interne & externe, quam in metallis: ſcias etiam in omnibus vegetalibus operibus nullum maius ſecretum eſſe, quam in Saturno, non enim in auro putrefactionem inuenimus, quæ in Saturno latet. Nam Saturnus interne probũ aurum eſt, & in eo conſentiunt omnes Philoſophi, nec aliud ipſi deeſt quam vt primum illius ſuperfluitates tollantur hoc eſt feces, & tunc purgetur, interna vertantur in externum, hoc eſt illius rubor, & tunc eſt probum aurum, Saturnus enim facile ſoluitur & coagulatur, patitur etiam facile ſuum à ſe abſtrahi Mercurium: & Mercurius à Saturno abſtractus ſi purgatur & ſublimatur, & communis ſublimari ſolet, tam bonus eſt atque Mercurius Solis, nam Saturnus eſt in ſuo interno aurum ideoque oportet Mercurium eius, tam bonum eſſe Mercurium quam ille qui ab auro: quare dico Saturno in opere noſtro meliorem auro, nam ſi Mercurium ex auro cupis extrahere, neceſſe eſt vt habeas quo corpus Solis per

totum annum patefacere & Mercurium extrahere possis, cum à Saturno 27. diebus possit extrahi, sunt ambo æque metalla bona, at certo certius possum affirmare, Saturnum Lapidem esse, quem philosophi nominare nolunt, cuius nomen vsque in hodiernum diem latuit: Nam si sciretur nomen, multi extitissent in eo laborantes, fieretque ars illa communis, ac vulgaris; illius enim opus breue est, & absque magno sumptu tenuis in operando labor, ideoque propter incommoda vitanda, nomen latuit. Quicquid philosophi mirabilibus parabolis de Lapide, furno, & vase dixere, Saturnus est, non enim opus est addere quid peregrinum, præter quod inde prouenit, adeoque nemo hominum tam pauper est, vt huic operi non possit vacare & sumptus impendere: nam facili labore è Saturno paucis diebus confici potest Luna, & paulo pluribus Sol: & ita quicquid opus habemus in Saturno latet. In illo enim perfectus est Mercurius, & in illo sunt etiam omnes huius mundi colores qui demonstrari possunt, in illo est vera nigredo, albedo & rubedo, in illo est etiam pondus. Et ita confido posse intelligi, Saturnum nostrum Philosophicum lapidem esse, & Latonem ex quo Mercurius, & noster lapis labore facili, arte breui, sumptu tenui, tempore exiguo extrahatur: & recipiatur Lapis, noster Lato, & aqua aceti, in eoq; lapis noster lauetur: & hic est lapis & aqua, de quo Philosophi tot immensos cõscripserunt libros. Theophrastus Paracelsus in canone quinto de Saturno inquit: Ita loquitur ipse Saturnus de sua natura: Me omnes sex tanquam suum probatorem seiunxerunt, à spirituali loco extruserunt, habitationem in caduco corpore addiderunt, quod enim illi nolunt, mihi tribuunt, sex mei fratres sunt spirituales, ideoq; meum corpus, quod igneum est, penetrant, & quemadmodum ego ab igne consumor, ita illi mecum, præter duos potiores Solem & Lunam, qui per meam aquam pulcre purgantur & superbiunt, meus spiritus est aqua, quæ omnia congelata & torpefacta fratrum meorum corpora emollit, sed corpus meum cum terra ita conspirat, vt quicquid apprehendam terræ reddatur simile, & à nobis in corpus redigatur, nolim scire mundũ quid in me satum sit aut quid possim, velim a. vt possit efficere quod ego possum, relinqueret sane omnes alias artes Chymiæ, & apprehenderet id quod ex me effici potest. Lapis qui in me frigidus est, est mea aqua cum cuius gratia coagulo, spiritus sex metallorum ad corporalem essentiam septimi hoc est Solis & Lunę. Hoc adminiculo quidem, diuina gratia adiuuante, tantũ

pro-

profecit, vt trib⁹ ſeptimanis ex Saturno menſtruum præpararit, quod perlas extemplo ſoluerit. Si Saturni ſpiritus in ſolutionem funderentur, ſtatim in maſſam coagularentur, & oleum animam auro extraheret, tunc poſſent cum eo omnia metalla & gemmæ in momento ſolui, quod Philoſophus in commodum ſibi reſeruabit tempus. Hic ſum obſcurus ſupra dixi apertius.

CONSILIVM VNDECIMVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

QVam ſummum & inauditum ſecretum ſit, Aurum per aquam ſui generis in ſua tria principia, nimirum ſulphur, Mercurium currentē & Salem reducere, & quodlibet ſingulatim ſeparare, ſapientiores diiudicent examinent & indagent. Vero enim verius eſt, ſi aurum ita in ſuam primam materiam reduceretur, & quodlibet ſingulatim ſeparetur, purgaretur & coniungeretur, tunc verus & genuinus Lapis Philoſophorum inde conficeretur. Quemadmodum Baſilius Valentinus, qui reuera Lapidem nouit & habuit diuerſis in locis id teſtatur, & in libello de Lapide Veterum ſtatim in principio ita inquit: Non opus eſt ſeminium tuum quærere in Elementis, tantum enim noſtrum ſemen non eſt ſepoſitum, ſed proprior eſt locus, in quo noſtrum ſemē ſuum habitaculū & diuerſorium habet, ſi ſaltem Mercurium, Sulphur & Salem (puta Philoſophorum) ita rectifica, vt ex illius anima, ſpiritu & corpore plane indiuiſibilis fiat, vt vnio totalis in æternum inde non ſeparetur, tunc fœdus amoris perfecte adornatū, & habitatio coronæ ſatis pręparata eſt, & ſcias illud nihil aliud eſſe quam clauem humidam cœleſtibus proprietatibus adæquatam, & aquam ſiccam terrenæ ſubſtantiæ additam, qua omnia vna res ſunt, ex tribus, duobus, & vno orta, ſi poteris capere, magiſterium aſſecutus es.

Idem paulo poſt: Recipe fruſtum optimi obryzi, partire illud per media, quæ natura homini conceſſit, & redige aurum in id quod ante fuit, & reperies ſeminium, principium, medium & finem, vnde aurum noſtrum & eius fœmina confecta eſt, nempe ex penetrabili ſubtili ſpiritu, pura intacta anima, aſtrali Sale & Balſamo, quod ſecundum eorum vnionem nihil aliud eſt quam Mercurialis liquor.

Idem in prima claue: ſi in auri Anatomia Sulphur & Mercurium ſeparatim reſeruare poteris, eoque rurſum ſecundum artem ſufficientem reddere reſtitutionem: per ignem etiam rurſus impetrabis, vt quod ante demolitionem & Anatomiam fuit, ad id redeat.

Idem fol 108. Principio ſcias, nullum vulgare argentum viuum requiri ad noſtrum opus, verum id ex optimo metallo conficitur, per artem ſpagiricam, purum, ſubtile, clarum inſtar fontis, diaphanum inſtar cryſtalli, ex hoc confice aquam (arrige aures pamphile) vel inuſtibile oleum, nam Mercurius principio aqua fuit, quemadmodum omnes ſapientes mecum docent, in hoc oleo Mercurij ſolue proprium ipſius Mercurium, vnde aqua ipſa confecta eſt, præcipita Mercurium cum proprio ſuo oleo, & habebis duplicem Mercurialem eſſentiam: Sulphur tuum quæras in ſimile metallo: illum ſcias à ſuo corpore extrahere, & ſoluas in proprio ſanguine, vnde prius ante ſuam fixitatem confecta eſt (Hic rodus hic ſalta) ſecundum ſuum pondus in ſexta claue indicatum, & tunc rubeum Leonem cum ſanguine viridis Leonis cibaſti & diſſoluiſti: Sanguis enim fixus rubei Leonis confectus eſt ex confixo ſanguine viridis Leonis, ideoque vnius ſunt naturæ, nam & confixus ſanguis ſubtilat fixum, & fixus econtra ſolidat ſubtilem: ceu ante ſuam diſſolutionem fuit. Sine tunc ſimul in leni calore ſtare, vſq; dum ſulphur omne ſolutum ſit, & cibaſti ſecundum fermentum, fixum ſulphur cum non fixo, vt omnes Philoſophi mecum docent, illud circumagitur cum ſpiritu vini rubeo colore ſanguinis, & dicitur Aurum potabile, in quo nulla reductio vllius rei inueniri poteſt.

Idem in occulta Philoſophia fol. 59. ſi metalla, inquit, mutare, & in Tincturam ſeu Lapidem Philoſophorum redigere cupis, tunc ſcias primum per artem Chymicam metallicam & mineralem formã ſeparare, ſoluere & recludere, nimirum corpus per ſolutionem, & vice verſa è corporali forma reducere Mercurium, Sulphur & Salem, quæ ita ſeparentur, vt quodlibet teneatur ſeparatim. Hoc aliter non fit quam vt mineralis ſpiritus, & ſulphurea anima cum albo Sale viciſſim per artem ſpargiricam & compendia Chymica in liquoreum ſubtilem ac ſubſtantiam redigatur, quod nullo alio fit medio, quam cum aqua Philoſophica, in qua omnia Elementa, in primis omnes cæleſtes elementares & terreſtres qualitates latent incluſæ, Mercurialis enim ſpiritus frigidus eſt, lenis & humidus, anima ſulphurea calida & ſicca, & talis liquor nihil aliud eſt quam prima materia & primum ſemen metallorum & mineralium, qui liquor ſi more Philoſophico cum ſuo fermento componatur, & per Vulcanum ad optimam perfectionem in fixam medicinam redigatur, Lapis Philoſophicorum confectus eſt.

Et

Et alio loco ita concludit, aio tandem, ſalutiferam vtilitatem in metallicis formis aſſequi non potes, niſi tria propoſita principia abſque defectu in vna compoſitione redegeris.

Quomodo iam Lapis & eius præparatio clarius, dilucidius & perfectius poſſet deſcribi & doceri quam ab hoc Philoſopho, & quidem non ſine cauſa, ipſum verò ad hanc ſcientiam ſolam ac ſecretam vnica Aſtrologia, concordantia nimirum ſuperiorum cum inferioribus (Iehoua teſte) deduxit. Nemo etiam ſibi perſuadeat quamuis ſumme doctus, quod abſque Aſtrologia in hac arte proficuum quid aſſequi poſſit, vnde Hermes bene inquit: Quod eſt ſuperius eſt ſicut inferius, & quod eſt inferius eſt ſicut ſuperius. Nec immeritò obſtupeſcit Baſilius Valentinus ob aſtrum Solis, tradens eidem omnem potentiam vniuerſaliter & particulariter, & probat illud ingenioſe, & optime per circulum ex centro deductum ita:

1. Oriphiel. 2. Zachariel. 3. Samuel. 4. Michael. 5. Anael. 6. Raphael. 7. Gabriel.

Superius plaſma eſt angelica eſſentia, à Deo ſummo ordinata: punctum & ſummum Solis radium ducit Michael omnium princeps, poſſidens in angelica eſſentia. Huc accedant omnes Magi, Caballiſtæ & Chymici, & diſcant quid Azoth in Michaële vniuerſaliter, & in reliquis omnibus particulariter operetur magice per ſuam vim in ſeruitium humani generis & omnium creaturarum, in gloriam & honorem

honorem trium puncti, de quo in tractatu meo de Azotho vniuersali mentio fiet. Et ex hoc circulo egrediuntur (tanquam angelica influentia) virtutes & potentiæ Planetarum, vniuersaliter & particulariter, vt sequens figura declarat. Quilibet enim Angelus suum sub se habet angelum, redditque illam participem sui luminis & influentiæ, sed ita, vt quilibet angeli Azoth (sit vel vniuersalis vel particularis) in Planetis in siderea forma & essentia appareat.

Quemadmodum iam Magice noster Azoth aspicitur in suis operationibus per virtutes Angelorum, ita inuenitur idem etiam diuerse in sidereis corporibus Planetarum vniuersaliter & particulariter: Quod enim:

Oriphielis. Zacharielis. Samaelis. Michaelis. Anaelis. Raphaelis. Gabrielis.	Donum: talis & erit	Saturni Iouis Martis Solis Veneris Mercurij Lunæ	Influentia.

Ita

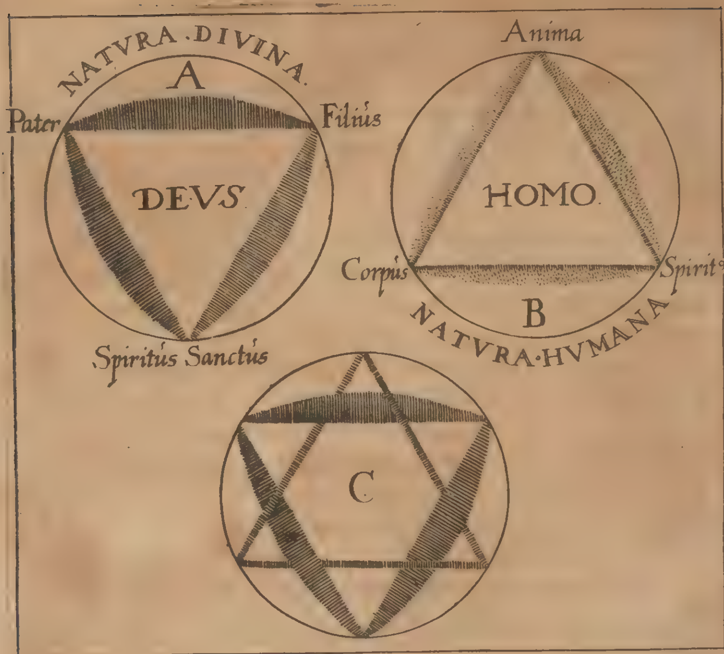
Ita recipiatur iam analyſis rerum, præcipue in his figuris & tabulis, & tunc perſpicientur noſtri Azothi miracula in inferioribus creaturis,

Angeli	Sydera vel Planetæ	Mineralia:
Oriphiel	♄	Plumbum.
Zachariel	♃	Stannum.
Samuel	♂	Ferrum.
Michael	☉	Aurum.
Anael	♀	Cuprum.
Raphael	☿	Argentũ viuum.
Gabriel	☽	Argentum.

Partes hom'nis.	Vinum in vegetabilibus.
Splen.	
Hepar.	
Fel.	
Cor.	
Renes.	
Pulmo.	
Cerebrum.	

Variæ herbæ Planetis & ſideribus appropriatæ, quorum infinitus numerus eſt.

Quemadmodum vel mille & infiniti ſunt angeli; ita etiam ſidera, mineralia, vegetabilia, & diuerſæ partes paruæ & magnæ in homine & eius muſculis, venulis, cartilaginibus, tendonibus, neruis, in quibus omnibus Azoth vniuerſaliter vt in Michaële, Sole, auro, corde, vino, in reliquis omnibus particulariter operatur & ſuas virtutes exerit: attamen quanto Angeli ſidera, mineralia, partes hominum, & herbæ, medio puncto, qui in quarto numero eſt, ſunt propiores, tanto maiores habent etiam operationes, dona & virtutes: Econtra quò longius diſtant, eò minus habent virtutum. Ex his igitur conſtare puto, noſtram materiam & ſubiectum Aurum eſſe, & illud in ſuam primam materiam debere reduci, & iterum coniungi: quod veri Theoſophi & Philoſophi per duos triangulos ſignificarunt, quemadmodum ex ſequentibus figuris & characteribus cum literis A. B. C. notatis, videre eſt.

Aſpicite & animaduertite Trigonum in figura cum litera A. notata, & ſcitote diuinum eſſe characterem, ſuos ſub ſe tranſmittentes habens vertices, ab illo egrediuntur ſpermata omnium creaturarum. In altera figura cum B. notata eſt Trigonus, character & ſignum humanæ naturæ, qui paſſione & morte in cœlum ſublatus eſt. Quicunq; iam opus ſophorum aſſequi cupit, ambos characteres & Trigones coniungat, ideoque indicant illius vertices ſupra ſe tendentes, quod character ſextangularis, vt ex figura cum litera C. notata videre eſt, fieri inde poſſit & debeat.

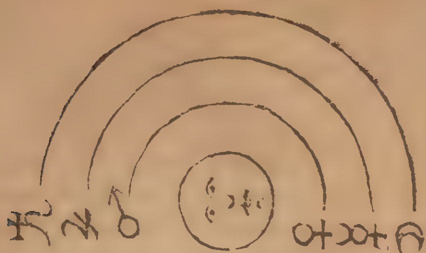
Voluerunt itaque Philoſophi per primum ſignum nimirum aquare præfigurare, & indicare aquam, eſſe primam materiam omniũ rerum, & cum ea Mercurium etiam Philoſophorum, ſecundo charactere vero nimirũ igne, ignem, & per illum Sulphur Philoſophorũ, quem

quemadmodum hodieque à nonnullis Chymicis aqua & ignis ad ea denotanda vſurpatur. Duobus hiſce characteribus in vnum characterem, vt tertia figura litera C. notata indicat, compoſitis & copulatis, tunc merito vocitatur duplex Mercurius, viri & mulieris ſemen, ſperma Solis & Lunæ, quod etiam in Apocalypſi à Iohanne per α & ω ſpiritualiter ad Chriſtum, Philoſophice vero ad noſtrum opus refertur. Nam ex congeneratione Solis & Lunæ Alpha ita formatur α & ex duplici ☽ omega ita ω. In hoc exerceant ſe omnes Philoſophi, & ſuas imaginationes non ſolum ad externa corpora mineralium & metallorum, ſed ad ſpiritualem eſſentiam, quam Philoſophi ſuum Mercurium & Azoth dicunt, dirigant, ita ſe Mercurius ipſis facile ſubijci & ſi modo in ſextangularem characterem recte includere poterunt. In ſumma hæc eſt tota ars, reduc aurum in ſuam primam materiam, quæ eſt & dicitur prima ſolutio, deinde putrefac tria principia extracta, & purga quodlibet ſingulatim, tunc redige Mercurium Solis in aquam, ſolue in illa Sulphur & Salem, & habes veram ſolutionem Philoſophicam, de qua ſcribitur, quod ſeipſam ſoluat & coagulet. Illud vidi meis oculis & attigi meis manibus, (verba Authoris.)

CONSILIVM DVODECIMVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

EX Venere, Marte & Saturno animas intra triduum præparare & extrahere, laminis relictis integris: ne totum corpus in crocum redigi debeat, ideoque dicitur crocus, vt tantum illius anima, & non totum corpus recipiatur, quod multos Chymicos in errorem duxit, vt crocum nequiuerint fluxibilem ingredientem ac fixum reddere: Si vero hoc modo conficitur, tunc habet ingreſſum, magnoque afficit artificem gaudio. Ubi notandum, quod abſque Martis & Veneris ſpiritibus & animabus neque Sol neque Luna exaltari & ad pluſquam perfectionem redigi poſſit: quod Philoſophi, qui Aſtrologiam callent optime comprehendere poterunt, quare Sol in Ariete, domicilio Martis, & Luna in Tauro domicilio Veneris ſuas habeant exaltationes. Nam cognitio naturæ, in qua duo illa lumina exaltantur, nos ad multorum ſecretorum conſiderationem ducit. Duo enim hi Planetæ Sol & Luna ſuam exaltationem & dignitates eſſentiales in

regione cælesti concipiunt, quando in prioribus Martis & Veneris domicilijs constituuntur & versantur in tali reputatione, vti externi Dominatores regio throno & dignitate, ornati quod Philosophi per hunc characterem Hieroglyphicum ☿ non obscure indicare voluerunt. Consideretur enim, quomodo Venus & Mars signentur, nempe ita Venus ♀ & ita ♂ & animaduertetur, quod suos characteres à Sole accipiant & mutuent, quemadmodum Saturnus & Iupiter suos characteres à Luna. Saturnus ita signatur ♄ & Iuppiter ♃, habentque ambo characterem Lunæ, indicantes se de natura Lunæ esse, & facile in argentum posse transmutari. Et per priorem characterem Hieroglyphicum satis probatur exaltatio duorum luminum, ita enim pingitur Sol ☉, & ex hoc stat ita signum Martis ♂, indicans, Solem in Ariete constitutum, per cornua indigitatur & Astronomice ita pingitur ♈, tanquam pro domicilio Martis, Lunam vero suam exaltationem in domicilio Veneris nimirum Tauro accipere, nam quando Veneris signum ita pingitur ♀ & Luna superius apponatur, vt ita stet ☿ : videmus quam mirabiliter Philosophi & occulte id nobis indicare voluerunt, quemadmodum & signum Tauri in hoc charactere ☿ comprehensum latet: In Astronomia enim Taurus ita pingitur ♉, si iam de priori charactere inferius crux tollatur, habetur signum Tauri. Unde iam constat, quam optime & egregie veteres Philosophi talia secreta indignos celarint. Et per tales meditationes veteres Magi, Ægyptij & Sophi verissime deprehenderunt, duos dictos Planetas, Solem & Lunam, in hac terrestri regione seu globo, quemadmodum & de cælestibus indicatum est, suas dignitates & exaltationes à terrestribus Planetis Marte & Venere accipere, ad quod illis multo certiorem & infallibilem manuductionem dedit status Planetarum in cœlo. Saturnus enim primum occupat locum, Iuppiter secundum, Mars tertium, Sol quartum, Venus quintum, Mercurius sextum, Luna septimum. Si iam Planetæ hoc ordine ponerentur, deprehenderetur, Martem & Venerem auri, Saturnum & Iouem argenti naturam proxime, quod pulcre perspici potest, si per dimidium circulum hoc modo

Saturnus & Luna, Iuppiter & Mercurius, Mars & Venus coniungantur, nempe semper duos vnam habere naturam & proprietatem, & ab auro tanquam omnium rege & centro in medio consistente summam suam accipere virtutem. Unde Basilius Valentinus non immerito affirmauit inquiens, verum Mercurium & Sulphur Philosophorum, (qui aurum cibant, sanguinem præbent & subtiliant) ex Tinctura Martis & Veneris debere resumi & præparari. De quo copiosius legi potest ipsius tractatus de confect. magni Lapidis, & Tractatus de rebus naturalibus & supernaturalibus. Quare (inquit idem) quia Tinctura auri in nullo magis superflua quam Marte & Venere, veluti viro & vxore inuenitur, corpora illorum diruuntur, spiritusque tingentes expelluntur, qui reclusum præparatum aurum sanguinent & per suum cibum & potum subtiliant: & noli mirari, regem mutuationem accipere à suis satellitibus, nam illorum corpora non fixa sunt & imperfecta, & multa quidem promittunt, pauca tamen præstare possunt, vbi vero rex illius particeps fieri potest, æstum & frigus melius vincere potest. Idem alio loco: Scias Venerem per suum cæleste Sulphur amictam esse, quæ splendorem Solis longe superat, & tamen plus Sulphuris superflui quam auri apud eandem inuenitur. Hæc Tinctura, quam Venus assequitur, etiam in Marte similiter inuenitur & quidem efficacior, præstantior & maior, nam Mars est vir, Venus verò fœmina, in hoc inuenitur Sulphur ardens, & adhuc vnum Sulphur non ardens, quod mirandum est, vnum Sulphur est album, alterum vero rubeum in operatrice generatione. Rubeum Sulphur est incombustibile, est enim verus spiritus, ex quo oleum incombustibile præ-

paratur,& est vnum Sulphur, cum Auro radicaliter confectum & inuentum. Hoc Sulphur dici potest Sulphur omnium sapientum, ideò quod omnis in eo inueniatur sapientia, sed Mercurialis spiritus, illum superat. Sed & cum illo in simul sal Martis per spiritualem vnionem componi debet sic vt tres in vnum succedant locum inque æqualem eleuentur operationem & perfectio summa constabit. Tinctura verò solum consistit in spiritu cupri & illius potissimum coniugis, estque merus vapor, graue olens in principio, & hic vapor resolui debet in modum liquoris, quo fœtens incombustibile oleum inde possit præparari, quod suum principium ex Marte sumere & habere debet, illud oleum libenter coniunitur cum spiritu Mercurij, recipiuntque omnia metalla libenter ad se corpora, quando primum præparata sunt, potissimum secundum admonitiones clauium Basilij.

Idem eodem loco: Hic aperiam tibi secretum: quod nempe aurum, cuprum & ferrum in se habeant vnum Sulphur, Tincturam & materiam tingentem quæ materia tingens spiritus est, vapor & fumus, qui omnia corpora penetrauit, & penetrare potest: si illum capis, & per spiritum acuas qui in Sale Martis inuenitur, & connis cum illo spiritum Mercurij secundum iustum pondus, purgans ab omnibus fecibus, vt absque omni corrosione suaues & beneolentes fiant, tunc talem habes medicinam, cui in toto mundo nulla potest conferri, sin verò illa cum splendidissimo sole fermentaretur, tunc ingressus perfectus pateret ad operandum, & omnia metalla transmutandum. Quis clarius & maiori cum fundamento posset scribere quam hic Philosophus, quod nullus ante eum tentare ausus fuit, quod ipsemet his fatetur verbis, ego aperio, inquiens, multa secreta, quod quidem non debebat fieri, quid vero faciam? neque omnia silentio inuoluere possum, sed modus in rebus omnibus optimus.

Quare concludimus indubitato cum omnibus Philosophis affirmantes, Lunam soli proximam esse, quæ in hoc Elementari mundo, hominum negotia & instituta cum Sole, fratre suo, mirabiliter mutat & diuidit, quemadmodum etiam in cælestibus duo clarissima & maxima lumina, vnum quod diei præest, alterum quod noctem regit, principio mundi ab illo, qui naturam & omnia in mundo artificiose dispoinit, condita sunt. Quia vero terrestri Lunę secundum sententiã omniũ Philosophorum, tria desunt, nempe pondus, fixatio & gradatio, illa ita

reipsa

reipsa recompensare voluerunt. Pondus illi reddere potest Saturnus, qui soli in pondere proximus est, ideoq; pleriq; Philosophi Saturnum nominarunt Solē leprosum. Astronomi & Philosophi Saturno in hoc mundo terrā attribuunt, & quid ponderosius terra? ideoq; in cælesti cursum suum circulum propter tarditatē & pondus 30. annis absoluit.

Secundus defectus est fixatio, nam Luna propter Mercurialem adhuc in se residentem humiditatē & sulphuream nigredinem, in impura humiditate non decocta est. Hinc Mars, vtpote soli calore proximus restituet, quo facile in excellentiorem naturam digeratur.

Tertius defectus gradatio est, quam Venus, quippe perpetuus Solis comes, & Lunę colore proxima, restituet, quod Philosophi, (qui tres illos defectus reuera recompensare in Venere sciuerunt) obscure indicare voluerunt, quando dixerunt, solutam Venerem, vt scis congela, & proijce super Lunam fusam & exaltabitur in colorem & honorem Solis verissimi & certissimi. Alij ne viderentur inuidi, aliquantò clarius laborum amplificatione cum posteris communicarunt, sic ponendo ac dicendo, Venus est exaltatio Lunæ ad gradum Solis, calcina igitur Venerem, exubera, sublima, solue, istam solutionem coniunge solutæ Lunæ, congela & habes Solem. Hæc Venus à naturalibus Magis Dearum pulcerrima reputatur, ideoq; adscribimus Marti Tincturam (facile enim in Venerem transmutatur) & pondus, nam transmutatur in internum Saturni (hæc Saturnus est Philosophorum) in quibus duobus fixatio latet inclusa.

Illud testatur etiam Basilius in tractatu de magno Lapide fol. 13. & 14. ita inquiens: si Martis animositas cum Lunæ constantia & Veneris pulcritudo in mixtura & concordantia spiritualiter consonant, tunc iucundissima potest institui Musica, per quam aliquot claues ad honores euehi possunt, & egenus panem suum particulariter assequi potest. Oportet enim phlegmaticā constitutionem seu humidā Lunæ naturam per calidum Veneris sanguinem exsiccari, & illius magnam nigredinem per Martis Salem corrigi. Quam vero hæc tria corpora inuicem habeant proportionem & quænam requiratur commixtio, partim Astronomice partim naturaliter indagari oportet: naturaliter, vt qualitates & natura consideretur, sunt enim tres defectus, & hic perpendetur quinam illorum maximus sit, & quid primò conueniat, hoc est digestio, & quid vltimo hoc est Tinctura, & deinde quantum Saturnus, hos in pondere excedat.

Astro-

Aſtronomice vt cognoſcetur quam procul & prope reliquæ Lunæ ſint in regione ordinatæ Planetæ. Saturnus eſt ſextus, Mars quartus, Venus ſecundus, Sol in medio conſiſtit ſupra illam tres ſunt Planetæ, & infra itidem tres. Mars ſupra Solem proximus eſt, & Venus infra. Quare qui in ſecretis artibus & Chymia quid proficere cupit, illum oportet cæleſtia corpora bene conſiderare, illorum qualitates & naturam, item ſitum, niſi hoc fiat, fruſtra incipitur quicquid incipitur.

Si iam Lunam in Solem tranſmutare cupimus, neceſſe eſt vt ex Marte & Venere ſubtiliſſimi tingentes ſpiritus extrahantur, & cum auro fermententur, & ſi Luna debeat fieri Sol, prius duo illi Planetæ, vt Mercurius & Venus, qui inter Lunam & Solem conſiſtunt, ſeparentur, tunc abit cum Venere nigredo & cum Mercurio humiditas divaporans, ad quod requirentur Salia, Aquæ fortes & vegetabilia, per hæc enim purgantur corpora, ſpiritualemque induunt naturam: Et hæc ſummo ſtudio conſiderabit, is procul dubio naturalis Philoſophicæ aſſequetur myſteria maxima.

CONSILIVM DECIMVM TERTIVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

EX minera Saturni & Antimonij acidum & acutum acetum paucis diebus abſque omni additione materiæ alicuius conficere: quod verum eſt Philoſophorum acetum, & non vulgare: Unde Baſilius Valentinus de communi deſtillato aceto inquit: Faciam te certiorem, commune acetum non eſſe acetum Philoſophorum, ſed noſtrum acetum alius potus eſt, nimirum ipſa materia, Lapis enim Philoſophorum conficitur ex Azotho, qui per communem deſtillatum Azoth & ſpiritum vini & alias plures aquas prius præparari & in certum ordinem diſponi debet: Hoc acetum vera fontina & balneum regis eſt, & omnium reliquorum metallorum, quæ ita recipit, vt ſeparari viciſſim nequeant: Hoc acetum aqua Mercurij & ſoluens Philoſophorum eſt: aqua quæ omnia congelata & refrigerata metallorum corpora emollit, viciſſimque congelari fecit; hoc acetum in infinitum multiplicari poteſt: hoc modo poſſunt paucis diebus omnes mineræ marcaſitæ, Cadmiæ & alia metalla fixa & non fixa abſque omni additamento

mento in aquam conuerti: & hæc eſt vera via, verum Saturni menſtruum, de quo Philoſophi valde occulte ſcribunt quomodo præparetur, non commune acetum verò deſtillatum putant.

Quanquam Iſaacus Holandus cum aceto communi deſtillato operari iubeat, longe alium tamen intellexit acetum: quod etiam G. R. (qui nunquam habuit nec intellexit lapidem, ſed commentatus tantum eſt in Raimundum Lullium) fefellit, vt ſuam inde, oblitus tam ſecundi & tertij principij, Mercurij ſcilicet, quam Salis, & tantum cum anima Saturni operans, prodiderit inſcitiam. Nam quando commune acetum deſtillatum ſuper minium funditur, extrahit tantum animam & dulcedinem, relinquens Mercurium & Salem: quod deprehendet & experietur, qui corpus reſiduum & terram reducet. Nam in reductione terra plumbum purum dabit, cui nihil in extractione quam anima ſeu Sulphur ſurrepta eſt. Illud probat experientia, dum opinatus ſpiritus Saturni, qui cum aceto communi conficitur, metalla (vt Paracelſus de eo loquitur) non vult ſoluere multo minus coagulare, cum id tamen verus ſpiritus Saturni per proprium ſuum acetum confectus, præſtet. Et certò certius credat Philoſophus (loquor expertus) ſpiritum qui ſolutas margaritas coagulat, & oleum quod auro animam extrahit, nihil aliud eſſe quam ſpiritus & oleum aceti, qui aliquantò plus, quam ante habuit, à Saturno accepit, & illud facile inde intelligi poteſt, ſi oleum, quod ab aceto & ſpiritu ſeparatur, non rubeum apparet, vt reuera (quia Saturnus interne plane rubeus eſt) apparere debet, & modus præparandi mihi conſtat. Quod vero acetum priores habet virtutes, quoad ſolutionem & coagulationem margaritarum & extractionem animæ Solis attinet, non ſuo ſed Saturni ſpiritui adſcribendum: teſtantur illud duo illi clariſſimi Philoſophi Paracelſus & Baſilius, quibus in vno capite plus fidei quam G. R. in omnibus dandum eſt, veluti etiam quotidiana eſt experientia teſtis. Paracelſus in libro de reſuſcitatione rerum naturalium, de aceto ita inquit: Feces aceti ſi deſtillentur, quemadmodum in vino aduſto fieri ſolet, deſtillatur menſtruum, quod omnia metalla & lapides, aliasue res inſtar aquafortis ſoluit. Baſilius de aceto ita: Nihil vtile in Chymia & medicina præparari poteſt, ad quod aceti opera non indigeatur: In Alchymia enim vſurpatur ad extractionem metallaris eſſentiæ & tincturæ, ſi prius præparatæ ſunt, in Medicina ſuas vires itidem interne exerit: Externe applicatur calidis tuberibus pro refrigerio. Unde facile

cile conijci poteſt illud quod G. R. docuit & C.H. prætendit, non eſſe neque poſſe eſſe verum Saturni menſtruum, non qui verum Saturni menſtruum habere cupit, illum oportet Saturnum in tria ſua principia per proprium ſuum acetum reducere: illorum quodlibet purgare, & viciſſim ſingula in vnum reducere, ſiquidem omnia ab vno ad vnum. Ita & hoc modo poteſt & debet ex minera Antimonij acetum illius præparari, quo ex illo tria ſua principia redigi poſſint ad verum ſoluens metallorum & mineralium medicamentum conficiendum, quod expertus Philoſophus per quam facile expedire poteſt.

CONSILIVM DECIMVM TERTIVM ET THEORIA de Lapide Philoſophorum.

PRimum confice oleum Salis ſequenti modo, Recipe Colonienſem vel alium candidum Salem, Sal enim marinum exiſtit præſtans: reconde illud in ampullam Waldenburgicam, ad tres vncias ſuperfunde ſequentis deſtillati aceti cantharum, lutatum pone in arenam, fac ſuapte coagulari & præparaſti Salem: Iam deſtilla ſic: Recipe duos acutiſſimi aceti vini cantharos, infunde duos præparati Salis manipulos, conſiſtere facias ad digerendum diem ac noctem, tunc deſtilla per Alembicum, & quando phlegma adſcendit, tunc remoue recipientem, ne quid de nigredine accedat ad deſtillatum funde viciſſim duos Salis manipulos, obſerua in omnibus priorem modum, repete ita & tertiò & præparaſti acetum.

Si cupis iam deſtillare Q. Eſſ. omnium metallorum, & Mercurium philoſophorum, qui omnibus in locis inuenitur, non verò eſt viuus Mercurius, ſeu vulgaris qui venenoſus eſt: Hic ſalubris, quo nemo hominum carere poteſt; ex quo Tinctura conficitur, incipe ita in nomine S.S. Trinitatis.

Recipe tres Salis bene toſti libras, & ſex ſalis prius coagulati lotones ambo hæc bene commiſta reconde in retortam bene lutatam, repone recipientem cum aquæ menſura frigidæ, ſubijce lenem ignem per biduum, vt tertio die primum incipiat incandeſcere, & perſpicientur albi vapores in recipientem deſcendere: Hi metallici ſunt ſpiritus, tunc fac in æquali ſtare calore, donec vapores omnes adſcenderint, quod fiet intra octiduum, tunc videbis ſuperius in recipiente pendentem ſublimatam terram, quæ eſt Mercurius Philoſophorum. Quando vapores omnes adſcenderint, fac refrigeſcere, poſtea remoue recipientem,

entem, dilue bene interiori aqua, vt adhærescens sublimatus aqua commisceatur. Postea recipe illam aquam cum sublimato & funde in destillatorium, destilla sensim per Alembicum ad 12. gradus, & quando hanc aquam per dimidium diem destillasti, & dulcedo in acredinem incipit mutari, tunc recipe destillatam aquam in patinam vitream, pone in cellam, & crystillisatur instar plumarum, crystallos exime, sicca & reserua. Reliquam aquam à crystallis transitam seu separatam, destilla vt ante, fac plures dari crystallos, & adde residuam acredinem priori: destilla vicissim inde dulcem aquam, fac crystallisari vt ante, ita procede donec nulli amplius proueniant crystalli, gusta sæpius aquam & acetum transiens, si linguam mordet & dentes exanimat, cessa, & habebis oleum Salis in fundo, hoc rectifica per se ab omni phlegmate, si taliter hoc oleum præparaueris, soluet aurum tenuissime laminatum, quia est omnium metallorum aqua soluens, extrahit etiam illis Q. Ess. Radicalem.

CONSILIVM DECIMVM QVINTVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

SOlue 24. vel 30. salis nitri lotones in duas libras quintæ essentiæ vini, reconde in vitrum, sine per 24. horas stare, postea effunde reconde in vitrum & sigilla. Postea solue duos auri lotones in aquæ regis octo lotonibus, (facta ex Vitriolo viridi purissimo sale nitro & sale armoniaco) postea abstrahe aquam soluentem ad auri calcem. Quando ita aurum in fundo instar pulueris inuenimus, in 28. lotones Q. Ess. vini optimi reposuimus, in illis aurum nostrum lauimus, essentiam tamdiu abstraximus, donec omnia facta fuerint dulcia, quindecies cohobando. Tunc puluerem nostrum in recentem aquæ salis petrosæ solutionem addidimus, sinentes in Balneo Mariæ in vitro circulatorio per 40. dies & noctes circulari. Postea fecimus omnia inde divaporare phlegmata leni igne instar solaris caloris. Tandem recondimus in vitrum Philosophicum oui albumine bene lutatum mixtum cum Therebinthina & recenti calce viua in furnum tandem Philosophicum posuimus, subiecimusque ignem lampadis, facientes elychnium Philosophicum eumque continuum videlicet ignem per 9. menses, & 9. istis mensibus elapsis inuenimus diaphonum pulcerrimum lapidem, ad cuius partẽ vnam addidimus 10. partes Mercurij, prius calefecimus, & ita in rubeum puluerem redegimus. Huius pul-

ueris 1. pars ad mille partes Saturni fluxi addita, ex tempore optimum effecit aurum.

Multiplicatio eiusdem.

RECipe Mercurij, in rubeum puluerem redacti partem vnam, adde ei 10. vel 50. partes Mercurij purgati cum 2. partibus Solis amalgamati, operare vt ante per 9. menses, & nihil tibi deficiet, si cura veris vt in prioribus tribus mensibus vna pars tinget mille partes cuiuscunque metalli in optimum Solem.

CONSILIVM DECIMVM SEXTVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

Cum Enumeratione eius efficaciæ & constellatione cum cæteris metallis.

IN hoc Tractatu dicemus de supercælesti magna secreta atque occulta patefactione, singularis alicuius rei essentia, quæ non numeratur inter secreta Philosophiæ, nam quemadmodum illa supernaturalia sunt, ita sunt & hæc supercælestia, habentque magnam dignitatem humanum occultum spiritum talium diuinorum secretorum & patefactionum de his reddere participem. Quanquam verò optime Deus de tuis magnis secretis hoc loco scriptis iam patefactiones instituam, quod omnibus patribus & sanctis hominibus semper displicuit, precor tamen, vt id mihi ignoscas, scio enim quod etiam videntem obcœcare possis, & confido, quod ijs Solis quibus faues illud in factis vere vsurpare concedas. Pro exordio autem huius secreti Tractatus animaduertite, quod in omnibus creaturis diuina quædam potentia & efficacia sit, quæ ab omnipotenti Deo post absolutam primam creationem ita cælestibus astris insita est, vt in æternum inuicem separari nequeant. Quanquam humana mens id comprehendere nequeat, quia hoc loco duo (quasi) contraria, corpora, substantiæ seu materiæ, qualia cælum, astra, Elementa, & aliæ eiusmodi materiæ, item quod astra tam longe & alte supra nos, nostram materiam verò tam profunde sub astris, sita sint & perspiciantur, dico tamen, quod nihil aliud sint quam vir & fœmina, quæ duo in sua operatione tertium,

tium, hoc est fructum sui seminij producant, non autem parturiunt nisi à matrimonio diuino æterno vendantur, copulentur & deuinciantur: Hinc inde Gamalcie sapientum ac Philosophorum maiorum. Nolite autem mirari tam mirabilé creationem vna cum illius magna operatione, quanquam captum nostrum facile superat, modestus tamen hominis spiritus vsque & vsque laboret, vt suæ cogitationes sint quasi cælestes, & omni naturæ, imo etiam omnibus Angelis dominentur.

De characteribus autem sciatis, quod hic nolim introducere mea, aut veterum & recentium necromanticorum diabolicorum characterum sigilla, verba & nomina, quæ etiam illos, qui verum fundamentum integrum & absque macula habere putant, decipiunt, quare summa hic opus est attentione, & volumus vos breuiter admonitos, ne multum tribuatis inanibus libris Ptolomæi, Arthephij & nonnullis tomis Alberti Magni & aliorum quos recensere non opus est. Cauete vobis, nonnulla enim futilia sunt, abominabilia & seductiua, nonnulla vera & iusta: obseruate inprimis fundamenta huius secretæ scientiæ, de qua aliquid scriptis comprehendam. Sed opus iam aggredimur, & quod porro te docebimus, id quolibet loco vbi opus fuerit, vere & absque vlla obscuratione patefaciemus. Haberemus quidem hic locum cum Fratribus Rosæ Crucis, conuersandi, sed differemus ad examen illorum Reformatorium. Recipe igitur in nomine S. & indiuiduæ Trinitatis vnciam vnam seu drachmam vnam granulati Solis, soluti in rectificata essentia vini, pone in Balneum per mensem vt plane dissoluatur, tunc funde solutum aurum cum essentia vini in puram cucurbitulam, & vide ne feces vna transeant, destilla essentiam vini per Alembicum in Balneo ab auro, & remanebit in fundo instar puri puluisculi, laua illum cum aqua communi bis destillata & in Sole iterum sicca, oportet autem esse quam siccissimum, & huius pulueris vnciam vnam prępares, ideoque iubeo soluere ex abundanti drachmam vnam, vt si quid deficeret, vncia tibi esset integra. Recipe iam sanguinei olei de rectificato Vitriolo 5. vel 6. guttulas, illas fac cadere supra puluerem ex auro præparatum, nõ plus vno momento, & ex templo (in vitrea concha) ab auro deglutientur, & siccũ quam ante permanebit, in colore verò instar floris purpurei. Iam conficias vasa & crucibula ad hoc opus, est enim magnũ secretũ, quale vix reperiri potest aliud maius, sed p̃para prius suam materiam.

Recipe laminas Veneris, Martis, Iouis, Saturni ac Lunæ, de vno tantum quantum de altero, stratifica quodlibet separatim Sale communi, in terreo vase cementatorio, calcina quodlibet secundũ rectum magisterium Philosophicum: cuprum per biduum, Martem per sextiduum Lunam per triduum, Iouem per 5. dies, Saturnum per biduum, & hoc tempus idoneum est ad veram & perfectam præparationem metallorum, in puluerem & cinerem, exime autem quodlibet iusto tempore, tere super lapide tritorio in puluerem incomprehensibilem seu impalpabilem, obserua bene quodlibet, attende quid in posterum dixero diligentissime, præpara primum crucibulum cum hac materia, cum qua vere præparari debet. Recipe vnc. 2. præparatæ & cementatæ Lunæ pulu. vncias 2. Veneris, pulu. vnc. 2. Martis pulu. vnc. 1. Saturni pulu. & Iouis pulu. vnc. 1. pone singulas & omnes in reuerberatorium, subijce continuum de arido ligno ignem per 12. horas quam optime potes, & confluent inuicem metalla 12. horis in diaphanum vitrum diuersimodi coloris aspectu iucundiss. & post 12. horas, vbi metalla in bonum vitrum combusta sunt, exime, contunde iterum vitrum in mortario subtilissime, funde in terreum crucibulum, & funde in prunis cum folle, vbi fusum est, verte crucibulum de vno latere in alterum, vt singulis locis vitro obducatur, & iustum est.

Tunc recipe in nomine Dei commixtionem, aurum cum benedicto oleo Vitrioli, pone subtiliter in vitreatum tigillum, luta superius luto sapientiæ ne frangatur, pone vicissim in reuerberatorium, reuerbera per triduum, sed ita ne vitrum fundatur. Certe dico tibi, hauriet aurum & oleum nostrum virtutẽ Radicalem 5. metallorum, & quanquam in auro sat superfluaq; omnium quinq; imperfectorum metallorum vis sita sit; nequeunt tamen suam potentiam & virtutes minime vt Rex ipsiss. exercere, iam verò quasi à morte per hunc nostrum secretum processum excitauimus, ita deinceps metalla grata & accepta sunt astris cæli, quo in illa facile suas operationes perficere possint, & profecto hoc primorum & magnorum secretorum vnum est, nostrique propositi, hoc minime silentio filijs scientiæ inuoluere.

Iam exime tigillum è furno, aperi, & inuenies occultum lapidem cœlestis efficaciæ & operationis, hunc diligentiss. conserua, Non solum enim in hoc nostro Philosophico opere medicina est, sed etiam medela contra omnes generis morbos, neque metalla in aurum potestatem habet transmutandi, sed est etiam in sua efficacia quasi inuisibilis,

bilis,velut inſuperabile vinculum cœli, influunt in ipſum aſtra omnia cæli,& operatur ſupra omnem captum humanum,& qui illum ſecum habet,non poteſt vinci ab hoſtibus,conciliat ſibi fauorem & gratiam apud quoſuis,eſtq; tutus ab omnibus morbis præter illos quos Deus ad mortem prædeſtinauit. Accipe adhuc vnum ſecretum quod veriſſime noſter lapis operatur: ſi quis eum reponet ſub linguam,ille intelliget cæli potentiam, & illius intellectus erit ſupra omnem naturam, ita vt quaſi ſit angelicus. Hoc bene obſerua,nam propterea operatur, & operatur ita diuina ſecreta. Ita audiuiſtis primum proceſſum & ſecretum noſtri lapidis quod maximum eſt. Viuite in timore Dei & date prompte de veſtris,& inſeruiet vobis Deus & cœlum. Nota hic lector ſapiens, Authorem loqui ſolummodo de virtutibus cæli terreſtris, non verò de myſterijs Archetypi, ne Angelis quidem notorijs. Iam progredimur ad alia,more quidem Cabaliſtico. Confice in nomine Dei duo vaſa eo quo iam doceberis modo, cuius ſecreta quam magna ſunt,quare caueas impie illotis illa tractes manibus,ſolis enim innoteſcent filijs ſcientiæ.Porro Notare oportet vos prius exercitatos eſſe, quo facilius laborem huius operis perficere poſſitis, & felices ſitis in fundendis formis,quæ præſcribentur. Adurite quodlibet metallum in vitrum,præcipue abſque commixtione alterius,& cuſtodite quodlibet ſeparatim optime. Prius vas habeat formam ☽ ſemicirculum, ſed poſt circulum verum puncti centrum recte exprimatur ita vna pars cõficiatur ex ſolo vitro ☽,altera pars ex Venere, quas exacte metiaris & poſt circulum conficias, multũ enim intereſt. In vna lance ſeu vaſe inſtar ☽ conſtituatur quaſi in centro vaſis in fundo duo ſemicirculi,excauati hoc modo in omnibus ſecundũ proportionem vaſis,ita vt quodlibet in ſeptem partes diuidatur,& hi duo ſemicirculi comprehendant illarum 7.partium perfectionem. Alterũ vas ſeu pars debet ad circulos excauari,ſed integrum manere, debetque eſſe inſtar alterius vaſis Lunaris,ita vt ſimiliter cum lunari 7.partes comprehendat,tunc habeas laminam ex auro confectam & bene expolitã, in illa vas tuum ex Venere præparatum ponas ſub dium, in illud vas ponas lapidem tuum quaſi in centrum,quod obtegas vaſe lunari. Fiat autem nocte,vt nullo id oculo adſpicere poſſis,fac ita in tranquillo loco, vbi nullus motus,ſtrepitus,fœtor aut ſimilia incommoda ſunt ſtare,&ante dimidium quadrantem horæ incipient mineralia ſummi Dei & ſpi-

rituum,

rituum, noli expauescere & timere magna ista mirabilia, sed benedic Deo & Christo qui homini talia patefecit secreta: videbuntur potentissima mirabilia maximi Dei in suis creaturis cælorũ & firmamenti, item nocturna lumina & illi addictos spiritus, quomodo dominentur cælestia astra & eorum operationem poterunt videri, & omnes eorũ spiritus, qui in cælo sua habent domicilia, de quibus veteres multa inutilia dixerunt & disputarunt. Accedite vos Mathematici ad vera secreta magna miracula nostri instituti, vt vestris nugis phantasticis valedicere possitis. Quantula itaq; secreta, quæ quidem his maiora existunt & è lapide nostro reuera existere possunt, facili via vobis, si rem acutius consideraueritis, innotescet, sed & nos ex abundanti adducemus ænigma apocryphum. Conficite in nomine Dei commixtionem secundũ artẽ in nostro lapide, puri diaphani pyrois, nimirum vt pyrois cum L. vere vnitus sit, absque iactura luminis, nec alter alterũ lumine antecedat & obfuscet, conijce ambos in purum crystallinum fontem Erato al. Enaho. quo illorũ spirit⁹ plane in eò cõsumatur; Eximite corpora, quæ magna & impura supernatant, purgate fontẽ & reseruate purum in puro vitro. Iam conficite tabulas secundum magnitudinem circularem purissimas ex Planetis, veluti Ioue, Saturno, Mercurio seu Luna, quamlibet separatim absq; commixtione alterius, punctum autem ponatur exterius in ipso centro vt ita punctum sit transfixum, & insculpite cuilibet tabulæ seu circulari lanci, vt videbitis, characteres, quamuis inuicem sint similes, in suis tamen locis interdum transpositi: tunc habeatis vas de Venere quod docui vos præparare, infunde in illud omnem fontem, & ponite illud ad tabulam ex Planetis vt scietis: Cupis iam præteritarum historiarum veras scire demonstrationes tunc adponite illi tabulas Iouis & Saturni, cupis introspicere præsentes casus, tunc adpone tabulas Iouis ac Lunæ, cupis scire futura, appone tabulas Iouis Mercurij ac Lunæ, & experieris quid inferius, quid superius, quid hic quid illic, quid terra, quid mari factum fiat vel futurum sit. Hæc vera via est absq; fuco, & si comprehenderis, facile relinques vasa & characteres, item verba & nomina Artephij & aliorum cum suis positionibus.

Laus tibi & gloria sanctissima Trinitas à me mortali homine propter summam bonitatem tuam & hanc mihi concesseris gratiam, vt hoc magnum secretum in æternam gratitudinem scriptis comprehendere potuerim & posteris proponere in lumine & sapientia tua ambulaturis.

CIRCVLꝰ SATVRNI DVPLEX.

CIRCVLꝰ IOVIS DVPLEX.

CIRCVLꝰ LVNÆ DVPLEX.

CIRCVLꝰ MERCVRY DVPLEX.

Arcana exterioris siue maioris mundi deuinciuntur cum arcano nostri Elixiris in matrimonium & coniunctionem vinculis indissolubilibus,& prædestinantur per spiritum Dei, Amen.

CONSILIVM DECIMVM SEPTIMVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

Si Caballistarum & Veterum Astronomorum vsum non intellexeris, à Deo minime natus es ad Spagyricam artem, nec per naturam ad Vulcanicum opus electus, neque vt os in Alchymisticis aperias artibus, creatus es. Paracelsus de Tinct. Phys.

TIncturæ materia quædam Res est, quæ ex tribus in essentiam vnam arte Vulcani transit aut manere potest, à Veteribus Leo Rubeus vocatus, paucis verò cognitus fuit. Hic per auxilium naturæ, nec non Artem ipsius Artistæ potest in Aquilam albam transmutari, sic vt ex vno duo fiant, supra quod Aureus splendor Spagyro non ita relucet: illa duo magis in vno seruata lucent. Hæc Tincturæ materia margarita maxima, pretiosissimusq; Thesaur⁹ est, ac nobilissimum q; iuxta manifestationem altissimi, nec non hominum considerationem in terris esse potest. Hoc est Lili Alchymiæ, & Medicinæ quod Philosophi tam accurate quæsiuerunt, verum ob defectum integræ cognitionis & perfectæ præparationis eius ad finem perfectum non perduxerunt. Sic Tincturæ subiectum satis declaratum est, vt inter fratres duos vix fidelius queat aut liceat præstari; præparationem eius sic aggrediemur.

Spagyri veteres Lili putrefecerunt per mensem Philosophicum, & postmodum spiritus humidos ab eo destillarunt, quousque sicci tandem eleuati sunt. Caput mortuum spiritibus humidis iterum imbuerunt, & ab eo per destillationem sæpius abstraxerunt, idque tamdiu donec sicci prorsum eleuati fuerunt. Inde post abstractos humores & siccos spiritus per pellicanum ter aut quater simul vniuerunt, donec Lili totum in fundo siccum resideret. Quanquam experientia prima processum hunc ante fixationem dedit, nihil ominus antecessores nostri sæpius eo votum perfecte assecuti sunt. Breuiorem tamen viam habuissent ad Rubei Leonis Thesaurum perueniendi, si concordiam Astronomiæ cum Alchymia didicissent, prout ea in Hermetis Apocalypsi demonstratur. Cum ergo primum seculum Tincturæ primam dederit experientiam, ex vno simplici duo Spagyri fecerunt. Verum cum id inuentum medio seculo postea perijsset, eorum successores diligenti perscrutatione postea in illius simplicis

nomina

nomina duo inciderunt, idque nominarunt vnico vocabulo, nempe Lili, tanquam Tincturæ ſubiectum. Tandem imitatores naturæ materiam hanc (non ſecus ac in terra ſemen) tempore ſuo putrefecerunt, cum ante corruptionem hanc nihil ex eo naſci, nec Arcanum aliquod erumpere poſſet. Poſtea ſpiritus humidos abſtraxerunt à materia, donec tandem ignis violentia ſicci pariter ſublimati fierent, vt hac via, non aliter quam ruſticus ex Anni tempore peruenirent ad maturitatem, prout vnum poſt aliud aſcendere ſolet ac decidere. Poſtremo veluti poſt Ver Æſtas prodit, fructus illos & ſiccos ſpiritus incorporarunt & magiſterium Tincturæ perduxerunt eo, donec ad meſſem deueniret, ac ad maturationem ſe diſponeret. Porro de proceſſu abbreuiato ad Phyſicorum Tincturam, Paracelſum allegabimus. Tam prolixo labore, tædioſaque reiteratione Spagyri veteres non indiguiſſent, ſi ex Paracelſi opus ſuum didiciſſent & fuiſſent aggreſſi: Votum æque bene aſſecuti fuiſſent, impenſis laboribuſque longe minoribus. Hac tempeſtate verò qua Theopraſtus Paracelſus Arcanorum aduenit Monarcha, inuentionis temp⁹ eſt præ manibus, quæ Spagyris omnibus ante me fuit occulta. Quapropter dico: tantum roſei coloris à Leone ſanguinem accipite & ex aquila gluten: quæ poſtquam ſimul coniunxeritis, iuxta veterem coagulate proceſſum. Tincturam habebitis Philoſophorum, quam infiniti quæſiuerunt, inueneruntque pauciſſimi. Velis nolis tu ſophiſta, magiſterium hoc eſt in ipſa natura, magnaleque Dei ſupra naturam, atque Theſaurus in hac miſeriarum valle pretioſiſſimus. Extrinſecus is inſpicias, videtur eſſe vile quid, aliud in multò nobilius, quam fuerit antea, tranſmutare. Miraculum tamen id eſſe à Spagyro productum, eſt quod patiare, nec non fateare: qui ſuæ præparationis arte, vile corpus extrinſecus viſibile corrumpit, ex quo nobiliſſimam aliam & pretioſiſſimam eſſentiam excitat. Quædam igitur ſimplicia interdum componit Alchymiſta, quæ poſtquam iuxta ſuam corrupit neceſſitatem aliud inde præparat. Sic enim perſæpe ex multis, poſtmodum vnum fit; quod plus efficit, quam ipſa natura per ſe poſſet, vt in Gaſtaymo aperte ſatis patet, ex Saturno Venerem fieri: tum in Carinthia, ex Venere Lunam: & in Hungaria ex Luna Solem, vt interim taceam de tranſmutationibus alijs rerum naturalium, magis ſatis cognitis, quæ mirabilius quam Ouidius in ſua Metamorphoſi narrat, prodeunt in lucem. Recte me vt intelligas: Leonem

tuum in Oriente quæras, & aquilam ad Meridiem in assumtum hoc opus nostrum. Instrumenta meliora nõ reperies quam Hungaria, nec nõ Histria producunt. At si cupias id ex vnitate per dualitatem, in Trinitate cum æquali permutatione cuiusq; deducere: tum iter ad Meridiem dirigas oportet, sic in cypro votum consequeris omne tuum, de quo fusius minime disserendum est, q̃ in præsentia declaratũ fecimus. Arcanorũ istorum q̃ transmutationes exhibent, adhuc plura sunt, etsi paucis cognita; quæ licet manifestentur à Domino Deo, non statim erumpit huius artis rumor, sed omnipotens cum ea dat intellectum hæc & alia celandi pariter vsq; in aduentum Heliæ Artistæ, quo tempore nil tam occultum erit, quod non manifestabitur aut reuelabitur. Videtis etiam oculariter (quamuis loqui de his minime sit opus, quod in irrisionem ab aliquibus assumi posset) in Sulphuris ignis magnam Tincturam esse gemmarum, quæ quidem eas sublimius exaltat, quam ipsa natura per se valeat. Verum ista gradatio metallorum & gemmarũ à me hoc loco relinquetur, cum de ea satis in Arcanis Arcanorum in lib. de vexationibus Alchymistarum, & in alijs abunde scripserim. Antecessorum nostrorum processum de Tinctura Physicorum vt incæpi, iam perfecte concludam.

Postremò Spagyri veteres, Lili pellicanatum siccatumque, ignis ordinata quadam augmentatione tamdiu fixarunt, quousq; à nigredine iuxta colorum omnium permutationem, rubeum instar sanguinis fieret, & cum ea Salamandræ conditionem indueret. Recte quidem ab eis tali labore processum fuit, ac ad eundem modum, etiam vnumquemq; hanc margaritam ambientẽ, procedere æquum est, ac decet. Hunc tibi clarius declarare, mihi difficilimum erit, nisi didiceris in Alchymistarum schola gradus ignis obseruare, vasa quoq; tua mutare. Tum demum enim videbis, mox atq; Lili tuum in ouo Philosophico fuerit excalefactum, admirandis apparens itionibus, coruo nigrius fieri: Cygno postmodũ successum temporis albius: & postremo transiens per flauedinem, sanguine quouis magis rubeum euadere. Quærite, quærite primus ait Spagyrus, & inuenietis; pulsate & aperietur vobis. Impium indecorumq; foret aui tam perfide cibum in os ponere. Ipsa potius ad hunc volare, sinatur, prout ego eum cæteris ante me facere coactus fui. Veram igitur artem sequere. Hæc enim in perfectam eius cognitionem te ducet. Non est quod amplius aut clarius apponatur

tur

tur quidpiam quam antea dixerim. Hæc de processu veterum, & mea correctione Tincturæ Physicorum, quod ad præparationem eius attinet, à me satis dicta sunt hactenus.

Porro cum nunc Ægyptiorum Thesaurum istum in manibus habeamus, est, quod eum in vtilitatem nostram conuertamus: quæ dupliciter ex Spagyrico Magisterio nobis offertur. Priore modo, prout ad renouationem corporis applicari potest: Posteriore vero, prout in transmutationem metallorum adhibenda est. Si Tinctura Physicorum in transmutationis vsum venire debeat, eius primo libra super Solis fusi libras mille proijcienda est. Medicina tum demum præparata fuerit, ad leprosum humorem metallorum transmutandum. Admirandũ hoc opus in luce naturæ est, videlicet Spagyri Magisterio seu operatione metallum perire quod prius erat, aliudq; fieri. Aristotelem mirifice in admirationem duxit. Rustici quidem in Hungaria, cum ferrum suo tempore proijciunt in fontem quendam vulgari nomine Zipserbrunnen/in ferruginem id cõsumitur, quæ follibus & igne liquefacta, mox pura Venus existit, quæ nunquam in ferrum amplius redit. Similiter in monte Kuttenberg vulgariter nuncupat, lixiuium ex Marchesitis colant, in quo ferrum ilico in optimam Venerem transit alte gradatã, & malleo tractabiliorem altera naturali. Hæc & similia plura simplicibus magis hominibus quam sophistis cognitæ sunt, quæ metalli speciem vnam in alteram transmutant, quæ tamen propter insignẽ ignorantium contemtum, velut & ex parte propter artificum iustam inuidiam abscondita fere manent. Ego Paracelsus in Istria Venerem vltra 24. gradus (al. 38.) sæpius addux, sic vt Solis ardor altius ascendere nequeat, constantem in Antimonio vel in quartali, qua quidem vsus sum in omnibus, vt alijs. Quanquam autem veteres Artistæ fuerunt huius Arcani percupidi, summaque diligentia quæsiuerunt illud, nihilominus paucissimi iuxta perfectam præparationem ad finem suum id perducere potuerunt. Multas namque difficultates & obstacula metalli minoris in melius transmutatio affert, prout Iouis in Lunam, aut Veneris in Solem. Magnalia naturæ multis hominibus occulta esse Deus fors voluit propter peccata. Nam cum aliquoties ab Artistis Tinctura hæc iam præparata esset, ipsique proiectionem in effectum deducere non possent, accidit, vt ex eorum incuria custodiaque mala illa à gallinis comederetur, quibus deinde plumæ

deciderunt, ac, vt ipſimet vidi, rurſum creuerunt. Hac via tranſmutatio per abuſum ex negligentia Artiſtarum in Medicinam & Alchymiam venit. Cum enim à Tinctura, nempe iuxta ſuum deſiderium, vti minime poſſent, eandem ad renouationum hominum conuerterunt, vt ſeq. capitulo nunc latius audietur. Hinc conſtat Phyſicorum in Ægypto primorum aliquot, ac priſcorum per hanc Tincturam annos centum & quinquaginta vixerunt. Ita vita multorum ad aliquot ſecula producta prolongataque fuit, prout habetur in diuerſis hiſtorijs apertiſſime, quod nemini ferme credibile videtur. Eius namque vis tam admirabilis exiſtit, vt corpus longius producat quam agnatæ naturæ poſſibile ſit, ac in eo gradu id firmiter conſeruat adeo, vt ab omnibus infirmitatibus tutum viuat. Et licet ſenectam quidem habeat: apparet tamen nihilominus vt in primæua iuuentute conſtitutum.

Eſt itaque Tinctura Phyſicorum vniuerſalis Medicina, morbos omnes inſtar ignis inuiſibilis, quomodocunque illi denominentur conſumens. Doſis eius eſt exigua valde, ſed operatio potentiſſima. Per eam à me Paracelſo, curata ſanataque ſunt Lepra, Lues Venerea, Hydropiſis, Caducus, Colica, Gutta, ſimileſque morbi: Item Lupus, Cancer, noli me tangere, Fiſtulę, nec non genus omne morborum internorum, & certius quidem, quam credibile ſit, cuius teſtimonium exhibebunt Germania, Gallia, Italia, Bohemia, Polonia &c. ſatis amplum. Hoc eſt Catholicum Phyſicorum, propter quod vitam longam proſecuti ſunt omnes Phyſici ad reſiſtendum morbis, & per hoc vniuerſale id maxime conſecuti ſunt & efficaciſſime, iuxtaque ſuum arbitrium Tincturam Phyſicorum nominarunt. Quid enim in Medicina maius eſſe poteſt, quam eiusmodi corporis mundatio, per quam ab eo ſuperfluitas omnis à radice prorſum tollitur, ac tranſmutatur? Sanato namque ſemine, perfecta ſunt omnia. Sic excellentiſſimum viri Medici Fundamentum erit, regeneratio naturæ, iuuentutisque reſtauratio. Ad iſtam regenerationem, vires atque virtutes Phyſicorum Tincturæ mirabiliter inuentæ ſunt, & vſque ad tempus à Spagyris veris vſitatæ ſecreto, nec non abſconditæ.

CON-

CONSILIVM DECIMVM OCTAVVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

ACcipe electri limati, pone in sperma suum (Alij recipiunt minerale immaturum, pone in suam Sphæram) vt sordes & superfluitates abluantur, & purga ad summum quantum potes per stibium more Alchymistico, ne à sua nequitia aliquid damni patiaris. Postea resolue in stomacho strutionis, qui in terra nascitur, perque aquilæ acredinem in sua virtute confortatur. Quando autem electrum consumtum est, & colorem calendulæ post solutionem acquisiuit, non obliuisceris illud in pellucidam essentiam redigere, quæ vero succino similis sit. Deinceps adde dimidium tantum, quantum corporale electrum ante præparationem pendit de aquila extensa, & abstrahe ab eo stomachum struthionis sæpius, ita electrum fit spiritualius. Quando autem stomachus strutionis labore defatigatus est, necesse est eum recreare & semper abstrahere. Denique quando iterum acredinem amittit, adde quintam essentiam Tartarizatam, ita tamen vt altitudine 4. digitorum sua rubedine sit spoliatus, eaque simul transcendat. Hoc tamdiu fac & toties, donec per se albescat. Quando iam satis est, nam videbis oculis tuis, quomodo pedetentim se ad sublimationem accommodet, & tu illud signum habes, sublima: Ita electrum in albedinem exaltatæ aquilæ conuertitur, & paruo labore eo transfertur & transmutatur. Atque hoc quærimus nos, vt eo vtamur ad nostram Medicinam. Cum hoc in multis morbis tutò procedere potes, qui vulgari Medicina tentari nolunt. Poteris idem etiam in aquam & oleum, & in rubeum puluerem conuertere, & ad omnia ea vti, ad quæ eo in Medicina eges. Dico tibi autem in veritate, nullum melius fundamentum esse Medicinæ totius, quam in electro latet. Hæc Medicina est & vocatur benedicta à Deo, quæ non omnibus est reuelata. Ad rem destructo tuo electro, si procedere velis, vt ad optatum finem peruenias, accipe destructum & fugax factum electrum, quantum vis ad perfectionem ducere, & impone ouo Philosophico, & optime sigilla, ne quid euaporet, stet tamdiu in Athanar, donec sine vlla additione per se desuper resolui incipiat, ita vt in medio isto mari Insula conspiciatur, quæ quotidie decrescat, & ad extremum in atramentum

ſutorium mutetur. Hoc Atramentum eſt auis, quæ noctu volat ſine alis, quam & primus Ros cœleſtis perpetua concoctione & aſcenſione in nigredinem capitis coruini tranſmutauit, quæ caudam pauonis aſſumit, & deinceps pennas cygni acquirit, & poſtremo ſummam rubedinem totius mundi accipit, quæ ſignum eſt igneæ eius naturæ, per quem ignem omnia accidentia corporis expellit, & frigida, emortuaque membra refocillat. Talis præparatio iuxta ſententiam omnium Philoſophorum fit in vnico vaſe, in vna fornace, in vnico igne, non ceſſante vaporoſo igni.

Ita iſta Medicina eſt quaſi cæleſtis & perfecta, aut ſaltem poteſt pluſquam perfecta Luna fieri, per propriam carnem & ſanguinem, & per interiorem exterius verſum & productum ignem, vt modo dictũ eſt, per quẽ & omnes ſordes metallorum abluuntur, & per quem occulta metallorum manifeſtantur. Nam iſta pluſquam perfecta Medicina, omnia poteſt, omnia penetrat, & infundit ſanitatem illo ipſo tempore, quando morbum & malum expellit. Quare nulla Medicina ipſis in terris eſt ſimilis. In hoc igitur exerce te, & eſto ſtrenuus. Hoc enim tibi laudem & gloriam pariet, & non eris putatiuus Medicus, ſed ſciens, quin & proximum tuum amare cogeris. Tale enim Diuinum Arcanum nemo abſque auxilio Diuino percipere & intelligere poteſt, ſicut & virtus eius ineffabilis eſt & infinita, in qua Deus omnipotens cognoſcitur. Scias autem quod nulla ſolutio fiat in tuo electro niſi circulum ſeptem ſphærarum perfecte ter percurrit. Hic enim numerus decet illud, quem & complere debet. Quare attende præparationi, quæ cauſa eſt ſolutionis, & ad glorificatum, deſtructum & ſpirituale factum electrum vtere Arcano Tartarizato, ad eluendas ſuperfluitates, quę in pręparatione acceſſerunt, ne fruſtra labores. Attamen de Arcano Tartari nihil ibi remanebit, ſed tantummodo circulariter cum eo iuxta dictum numerum proceditur. Ita facile per ſe in ouo Philoſophico & vapore ignis fiat aqua Philoſophica, quam Philoſophi aquam viſcoſam appellant, ſeipſam quoque coagulabit, & omnibus coloribus repræſentabit, ita vt poſtremo ſumma rubedine ornetur. Plura de hoc myſterio ſcribere prohibitum eſt, & Diuinæ potentiæ mandatum. Eſt enim hæc ars certiſſime donum Dei. Quapropter non omnes eam intelligere poſſunt. Igitur Deus dat eam cui vult, nec ſibi per vim extorquere ſinit, ſed ſolus vult in hoc honorem habere, cuius nomen ſit benedictum in æternum, Amen.

Scias

Scias huius Medicinæ Dosin tam paruam & leuem esse, vt vix credibile sit: quodque tantum in vino vel similibus accipi debeat: attamen in omnium minima quantitate, ob cœlestem suam vim virtutem & efficaciam. Nam tantum propterea homini manifestatur, ne quid imperfecti in natura maneat, atque ita à Deo prouisum, & prædestinatum est, vt ipsius virtus & Arcanum per Artem producatur, quo homini, vtpote imagini Dei, omnes creaturæ prodesse cogantur. Et ante omnia Dei omnipotentia cognoscatur. Qui igitur intellectũ à Deo habet, ille hanc operabitur. Impiorum vero econtra opera erunt tenebræ.

CONSILIVM DECIMVM NONVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

ILlius Philosophorum lapis, qui describitur ab alijs diuersimode, auctor non sum Paracelsus, nec executor, minus indagator in eo, tanquam de hoc loquerer ex auditu, vel ex lectura. Quare cum eius rectitudinem habeam, processum illius relinquens meum prosequar, vt eum qui à me, cum per vsum, tum practicam repertus est. Eumque voco Lapidem Philosophorum, quod instar illius hominum corpora tingat, vti de suo scribunt illi. Verum meus iuxta processum eorum præparatus non est, cum illum hoc loco non intelligamus, nec etiam cognoscamus. Operationis processum in hac nostra practica minime ponimus, cum antea meminerimus eius principio libri, quum scriberemus vires & operationes eius, quas habet ex separatione (eius verba in margine.) De hoc itaque latius notabitis penetrationis ingressum, quo totum corpus ac omnia, quæ huic insunt, ille penetrat. Ista namque penetratione restaurat & renouat illud: non quod amoueat prorsus, & nouum introducat in locum: Aut quod vt prima materia, spermaticum Arcanum suum etiam infundat, sed quod vetus ita purgat, etiam infundat, sed quod vetus ita purgat, vt Salamandræ cutis absque læsione tamen vel defectu mundatur, & nihilominus antiqua cutis in essentia formaque manet. Similiter Lapis hic Philosophorum cor purgat, omniaque membra capitalia, nec non intestina, medullas, & quicquid ipso corpore continetur. Non permittit aliquem in corpore pullulare morbum, sed ab eo fugiunt Podagra, Hydropisis,

Lapis Philosophorũ, qui secundum Arcanũ existit, operationes suas in alia forma perficit, in hunc modũ videlicet. Prout ignis extrinsecus adurens maculatam Salamandræ cutem, hanc prorsus mundã efficit vt recẽter natã: sic etiam

 Icteritia,

Lapis hic Philosophorum totum corpus humanum repurgat, & mundat ab omnib. suis immundicijs, introductione iuniorum & nouarũ viriũ, quas naturæ hominis adiungit, in Archidoxis lib. 5. de Arcanis.

Icteritia, colica passio, nec non à 4. humorib⁹ ægritudines omnes prouenientes eijcit, corpora quoque repurgat, vt similia reddantur, at si tum primò nata essent. Refugit omne, quod naturam destruere conatur. Non aliter: ita quam vermes, infirmitates quæcunq; renouationẽ hanc fugiunt. Huiusmodi vires hic Lapis Philosophicus habet, quibus tot ac tam mirandos morbos expellit, non ex sua complexione, vel ex forma specifica, neq; sua proprietate vel accidentali quapiam qualitate, sed ex subtilis practicæ viribus, quæ induntur illi à præparationibus, reuerberationibus, sublimationibus, digestionibus, destillationibus, & postmodum varijs reductionibus, & resolutionibus, quæ quidem operationes omnes eiusmodi lapidem in tantas virium subtilitates & acuitates adducunt, vt mirum sit. Non ab initio habuerit eas, sed quod ipso ei tamen demum attribuantur. Simile quid intelligendũ in melle quod eleuationib⁹ suis omni corrosiuo longe fit acutius, sed sublimato quouis penetrantius. Talem à natura proprietatem acuitionis non habet, verũ ex eleuatione, quæ totũ hoc mel immutat in corrosiuum. In efficacibus istis Arcanis etiam animaduertendũ, eos q̃ vtuntur illis, velut & liberos ab eis ꝓgenitos, postea tanta sanitate præditos viuere, vt in eorũ corporib⁹, ægritudo nulla, neq; contrarietas, aut simile quid accidere vitij possit: Verum ita subtili mundaq; naturæ complexione, conditioneq; prorsum ornantur, vt nobiliorẽ cõplexionis conditionẽ minime possibile sit induci. Nam istiusmodi medicina selectissima, nec nõ excellentissima plurimũ instaurat, mundat, incorruptibilemq; vitã introducit, q̃ nulla vita cõtaminari possit. Nihil quicquã in ea flaccescere sinit, sed vt in summa nobilitate naturæ homines vt viuant, efficit ac eorũ prolẽ, ad decimã vsq; generationẽ ꝓuehit. Lapis ille Philosophorũ non solũ pondus vnum transmutat, sed istud mutat iterum aliud, & hoc porro aliud &c. ita vt in infinitũ pene mutationes illæ extendantur, prout etiam vnũ lumen accedit, aliud & istud iterum aliud. Pariter de hoc Lapide Philosophorũ, intelligendũ est quoad sanitatẽ: vt etiã ex arbore bona semen bonũ & surculi nascuntur boni, è quibus iterũ arbores bonæ ꝓducuntur. Vis atq; potentia Lapidis Philosophici mirum in modum exaltatur, vt indagari minime queat, quinam ad istũ naturaliter fieri possit. Et nisi paterent oculis euidentissima signa, incredibile foret, homines talia namq; miranda perficere posse, cum virtus istius operis ex generatione transeat in generationẽ sine corruptione. Dei contra misericordia in vno corpore consistit, ac tandẽ alijs

iuxta

iuxta meritum eorum vel denegatur, vel ex gratia concernitur. Iam nostri Lapidis Philosophici processum ponamus ad hunc modum.

In nomine Domini: Sume Mercurium alias Elementum Mercurij, & separa purum ab impuro: postmodum reuerberetur vsque in albedinem, quam sublimato per Sal Armoniacum, tamdiu, donec resoluatur: id calcinetur & soluatur iterum, ac in pellicano digeratur vno mense, tandem coaguletur in corpus: Hoc nõ vritur amplius, nec vllo modo cõsumitur, sed in eodẽ statu permanet. Corpora quæ penetrat, per cineritia permanenda sunt, & in nihilum reduci minime possunt, aut alterari, sed lapis à sensibilibus & insensibilibus, vt supra narrauimus, qualitatẽ omnem superfluam adimit. Et quamuis breuẽ admodũ viam posuerimus, laborem tamen prolixum requirit multis circumstantijs difficilem, ac nullo tædio affectum operatorem, sed summe diligentem & expertum poscit. Idem Paracelsus ait tom. 6. lib. 7. Porro Tincturas metallorum necesse est naturæ fixæ, fluxibilis & incombustilis, ita vt si parum eius laminæ metallicæ ignitæ inijciatur, mox sicut cera fluat, idq; sine omni fumo metallumq; penetret, vel oleum papyrum, vel aqua spongiam, omniaq; metalla in album & rubrum tingant, hoc est in aurum & argentum. Hæc iam sunt Tincturæ metallorum, quæ necesse est per gradum calcinationis primum in Alkohol verti, postea per gradum sublimationis suum facilem & leuem fluxum nancisci: deniq; per gradum putrefactionis & destillationis Tinctura fit fixa & incombustibilis, colorisq; immutabilis. Tincturæ vero humanorum corporum, vt ea tingantur in summam suam sanitatem, & expellantur ab ipsis omnes morbi: Vires autem & colores amissi reddantur, vtque ea instaurentur & renouentur sunt istæ, Aurum, Perlæ, Antimonium, Sulphur, Vitriolum &c. & similia, quarum præparationes in alijs libris multipliciter docemus. Quare nobis non necessariũ videtur, hic ea repetere. Paulo post ait: Transmutatio metallorum, magnum secretum est in natura, & difficulter fieri potest multorum impedimentorum, & aduersitatum causa: Attamen non est contra naturam, neque contra Dei ordinationem, vt multi falso loquuntur, vt vero minora & impuriora metalla quinq; vt Venerem, Iouem, Saturnum, Martem & Mercurium in maiora & perfectissima metalla, vtpote in Solem vel Lunam transmutentur, absque Tinctura vel Lapide Philosophorum fieri illud nequit.

Vide Annotationes nostras in Basilium.

CONSILIVM VIGESIMVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

NAtura in viſceribus terræ minerale gignit. Huius genera duo ſunt, quæ in multis Europæ locis aut regiminibus inueniuntur. Optimum quod mihi oblatum, ac in experimentando genuinum inuentum eſt extra in figura maioris mundi, eſt in Oriente Aſtri Sphæræ Solis. Alterum in Aſtro Meridionali, iam in primo flore eſt, quem viſcus terræ per ſuum Aſtrum protrudit, quique in prima ſua coagulatione ruber inuenitur, in quo conditi latent omnes flores & colores mineralium. De hoc multa à Philoſophis ſcripta ſunt, quod naturæ frigidæ & humidæ ſit, & Elemento Aquæ conueniat. Quantum verò ad cognitionem & experientiam ipſam attinet, Philoſophi ante me Paracelſum omnes telis ſuis miſſis ab ipſo ſcopo veritatis longe aberrant, dum Mercurium & Sulphur metallorum omnium matrem eſſe crediderunt, interim tertij ne quidem per ſomnum mentionem facientes: cum tamen, ſi Spagyrica arte aqua ſeparatur, veritas ipſa clare pateſcat, nec Galeno nec Auicennæ cognita. Quod ſi pro noſtris Phyſicis nomen ſaltem ac compoſitio, diſſolutioque ac coagulatio, ſicut in principio mundi natura in ſuis creſcentibus procedit, deſcribenda forent: Vix integer annus mihi ſuppeteret, & ad illa explicanda ne numeroſa quidem vaccarum coria mihi ſufficerent. Affirmo autem in hoc minerali tres ſubſtantias & materias reperiri, nempe Mercurium, Sulphur & Mineralem aquam per quæ illud à natura coagmentatum eſt, & per ſcientiam Spagyricam à ſucco proprio reſoluitur, quando nondum omninò maturuit in perfecto ſuo Autumno, ſicut pyrum in arbore. Arbor pyrum abſcondit. Si verò cœleſtia Aſtra & natura conueniunt, illa primum ſurculos emittit tempore Martij, poſtea gemmas protrudit, & his apertis exhibet florem, & ſic conſequenter vſque ad maturationem pyri in arboris Autumno. Eadem etiam mineralium conditio eſt. Nam & ipſa ſimiliter ex viſcere terræ protruduntur, quod ſedulo admodum notandum eſt Alchimiſtis, qui Theſaurum Theſaurorum venantur. Huius vt viam, initium, medium ac finem illis oſtendam: ſequenti tractatu propriam ipſius aquã ipſius proprium Sulphur & proprium Balſamum deſcripturus ſum.

Per

Per tria hæc, resolutio & compositio in vnum coagulantur. Recipe minerale cinnabaris, & id hoc modo para: Coque illud ex aqua pluuia in vase lapideo, horis tribus, postea sedulo depura & solue in aqua regis, quæ composita fit ex vna parte Vitrioli & Armoniaci, destilla per Alembicum, iterumque affunde, & cura vt purum ab impuro separetur hoc modo. In fimo equino putrescat per mensem. Postea Elemento hoc modo separa. Si signum suum promit, incipe destillationem per Alembicum addito primo gradu ignis. Sic ascendet aqua & aër: Ignis & terra in fundo residebunt. Postea iterum coniunge illa, & in cinere sensim vrge. Sic iterum primo ascendet aqua & aer, & postea elementum ignis, quod à peritis Artistis cognoscitur. Terra in fundo vasis erit, quam ibi quæres, à multis quidem quæsitam, sed à paucis inuentam. Terram hanc mortuam in reuerberio artificiose præparabis, & postea gradum ignis addes, diebus & noctibus 5. Quibus exactis gradum alterum quoque totidem diebus & noctibus addes & cum illa inclusa ita ex arte procedes. Tandem inuenies Sal volatile, instar tenuis Alkali, constans scilicet Astrum ignis & terræ. Hoc cum prius asseruatis Elementis, aqua & aëre commisce, ac iterum per dies ac noctes octo pone in cineres, & reperies, quod à multis artistis neglectum fuit. Id pro experientia tua, secundum artem Spagyricam separata, & inuenies terram albam, cui Tinctura sua extracta sit. Sic ergo Elementum ignis & Salis terræ Alcolatice compone & digestionem in essentiam pellicanicam. Ita alia adhuc terra deponetur, quam iterum separa. Postea sume pellicanatum Leonem, qui primo quoque reperitur, vt Tincturam eius videas, elementum scilicet ignis stans super aqua, aëre & terra. Separa per tritorium ab infimo. Ita verum habebis Aurum potabile. Id dulcora cum Alcool vini affuso, & toties per Alembicum destillato, dum nullam acrimoniã ab aqua regis superesse videris. Hoc oleum Solis inde in suum Retortorium, sigillo Hermetis exquisite occlusum, pone ad eleuandum, ita vt exaltetur & duplicetur in suo gradu. Postea vitrum ita clausum pone in locum frigidum. Sic non soluetur, sed coagulabitur. Iterum impone ad eleuandum & coagulandum, & hoc vice tertia itera. Sic Tinctura Solis in suo gradu perfecta erit. Reserua suo loco vlterius, sume Veneris Vitriolum, more Spagyrico ad summum præparatum, & adde prius asseruato Alembico aquæ & aëris. Resolue & vt diximus, per

mensem putrefaciendo iusta. Putrefactione finita, signum Elementorum spectabis: separa & duos colores præsto videbis, album & rubrum. Rubrum albo supereminet. Rubea Tinctura Vitrioli adeò fortis est, vt corpora alba omnia tingendo rubefaciat, aut rubra corpora omnia albefaciat, quod mirum est. Tincturam hanc per retortam, iterando toties, donec exeat albescens. Perge nec de opera despera. Rectifica donec verum, clarum, viridem leonem reperias, quem spectabis pondere grauem & ingentem. Ea Tinctura est, aurum perspectibile. Huius Leonis viridis signa admiranda videbis, qui nullo Thesauro Leon. Romanis redimi potest. Bene illi, qui ipsum reperire ac ad Tincturam vsurpare nouit. Hic est verus & genuinus Balsamus, Balsamus cœlestium Astrorum, corpora nulla putrescere sinens, nec radicem agere permittens, Lepram, Podagram, Hydropem. Datur vni⁹ graui pondere, si cum Sulphure Auri fermentetur. Sume quem descripsi liquorem mineralium, secundum pondus part. 4. Solis Rubei terræ part. 2. Sulphuris Solis part. 1. Vna conijce in pellicanum, congela, solue vice tertia. Sic Tincturam Alchymistarum habebis. Iam qui Astri Solis vnciam vnam habet ad vncias mille: is proprium suum corpus Solis quoque tingit: si aliorum Astra habebis eodem modo facies.

Hoc opus, Tinctura Alchymistarum ad nouem menses directum non est: sed alacriter & sine tædio in Spagyria Alchimistarum potes pergere, & spatio quadraginta dierum Alchimistarum isthoc frigere, extrahere, exaltare, putrifacere, fermentare, in lapidem coagulare & Alchymisticam phœnicem producere. Sed probe notari debet, quod Sulphur cinnabarinus sit aquila volatica, cuius pennæ auolant sine vento, & corpus phœnicis in nidum senioris vehunt, vbi ab Elemento ignis is nutritur, & pulli eius oculos ipsi effodiunt: Unde emergit albedo, diuisa in sua sphæra, in sphæram ac vitam ex suo corde, Balsamo suorum intestinorum, secundum proprietatem Cabalistorum.

***

CON-

CONSILIVM VIGESIMVM PRIMVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

MOrtificare vel congelare Mercurium, & postmodum in Lunam conuertere velle, magnoque labore sublimare, varia sunt opera, cum illa sint in Sole & Luna exsistentium tantum quædam dissipatio. Est enim alia longe diuersa, propinquiorq; vita, qua Mercurius parui dispendio, laboreq; minori sine congelatione transmutatur in Lunã: Quilibet autem libenter addisceret artem hanc in Alchimia tã leuem atq; facilem, per quam breui tempore Sol & Luna plurimum facere posset. Cumque non nisi cum tædio prolixa scripta & verba legantur, optarer vtiq; vt directis verbis admoneretur. Hoc & ita facito, operare sic, & habebis Solem & Lunam, quibus in ditissimum virum euades. Itane vero: Tantisper exspecta quæso, donec citra laborem breuibus verbis tibi id declaretur, præmansumq; ingeratur in stomachum vt ex Saturno, & Mercurio & Ioue aurum & argentum ilico conficias. Non est, nec esse poterit vnquam hæc ars inuentu, factuq; tam facilis, ac in seipsa facilis exsistit. Sol & Luna fabricandorum promtitudo per Alchymiam tam facilis est, vt nec libris, nec doctrinis contextis magis opus sit, quam si de niue præterita quis scribere vellet. Si quæso de receptis Alchymiæ, vasorumq; & instrumentorum diuersitate dicendũ esset? Ubi sunt tornaces, vitra, ollæ, aquæ, olea, calces, Sulphura, Salia, Salpetræ, Alumina, Vitriola, Chrysocollæ, Atramenta, Auripigmenta, fel vitri, cerussa, terra rubea, Thutia, cera, lutũ sapientiæ, vitrũ contusum, viride æris, fuligines, teste ouorum, crocus Martis, sapo, crystallus, creta, arsenicum, antimonium, minium elixir, lazureum, Sol laminatus, Sal nitri, Sal armoniacum, Lapis Calaminaris, Magnesia, Bolus armenus & alia plura. Et præterea de præparationibus putrefactionibus, digestionib⁹, probationibus, solutionib⁹, cementationib⁹, filtrationib⁹, reuerberationib⁹, calcinationib⁹, amalgamationib⁹, rectificationibus, graduationibus, purgationibus &c. quibus Alchymiæ libri pleni sunt & refertissimi. Et tandem etiam de herbis, radicibus, seminibus, lignis, lapidibus, animalibus, vermibus, ossium cineribus, limacum capsulis, conchis, cochleis, & pice. Hæc & similia quæque sunt in Alchymia remotissima quædam, imo vanissima laborum onera, quibus etiam si Sol & Luna fieri posset, nihilominus intentionem

hanc magis, quam prouehant, impediunt ac retardant. Non est igitur ex his (vt vere loquar) ad discendum, quod ad artem faciat Solem & Lunam fabricandi. Quapropter omittenda sunt omninò, quod cum quinque metallis ad Solem & Lunam prorsus nihil operentur. Percontari posset quispiam, quæ est igitur hæc via, breueque fundamentum, quæ difficultatem nullam habent, ex eisque tam citò Sol & Luna fieri potest, vere & sine fuco? Responsio, abunde satis in 7. Canonibus Paracelsi dicitur. Qui per hos intelligere noluerit, frustraneus labor esset eum amplius instruere. Non est etiam, quod sibi quis insipide persuadeat ea tam leuiter intelligi posse: Verum occulto sensu melius quam aperto. Ars hæc est: postquam cœlum aut Saturni Sphæram cum vita currere feceris super terram, impone Planetas omnes, vel quem, aut quos volueris, Lunæ tamen portio sit minima. Omnes currere permittas, donec cælum, Saturni penitus euanuerit: Manebunt omnes illi Planetæ mortui, cum antiquis suis corruptibilibus corporibus, interim aliud recens perfectum, & in corruptibile corpus nacti. Illud enim corpus est spiritus cæli, deque rursus illi Planetæ corpus & vitam accipiunt, & viuunt sicut antea. Corpus hoc accipe de vita, & ex terra quod serua: Est enim Sol & Luna. En artem habes omnino manifestam & integram. Si nondum intelligis eam, aut calles bene est: ipsum enim tectam, nec euulgatam esse, satius est.

CONSILIVM VIGESIMVM SECVNDVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

RECIPE Mineræ Solaris rubicundiss. ac puriss. marcam vnam aut duas, reduc in calcem seu Alkohol subtiliss. ac impalpabilem, inde hanc calcem cucurbitulæ cum Alembico, & pone ad ignem cinerum per octo dies ac noctes digerendam, post effluxum tempus da & auge ignem mediocriter, & sublimabitur in Alembicum Sulphur album adhærescens vitro instar chrystalli pellucidi, tantæ subtilitatis instar lanæ sericæ. Hanc sublimationem continua adhuc per dies ac noctes aliquot, vsque nulla amplius fiat sublimatio, sulphurque album ascendat, in fundo verò vitri terra nigerrima sit residua, tum fac vitrũ refrigescat, & ferro ignito abscindito curcubitulam in ima parte terræ mortuæ, idque cautissime, ne Sulphur sublimatum rursus decidat ad

caput mortuum, & sic opera ac oleum constet perditum. Hoc iam cauta adhibitione peractum, Sulphur tuum à vitro resume, & si forsan aliquid ceciderit super terram illud studiose inde liberare doceris ne impuritate Sulphur tuum facias particeps, hunc ad sapientem vsum sic reseruabis: Recipe Lunæ puræ finæ tres vel quatuor lotones, seu q. vis, fac tibi exinde conficere aliquot scatellas seu pixides (veluti sunt in quibus recluditur Theriaca) intra has include Sulphur tuum albicans, etiam & illud, quod suspectum & adeò non sit pure sublimatum, occlude pixides suis operculis, & inijce in cucurbitulam, dando ignem, & mirabilia admiranda perspicies, sulphur enim, tantæ subtilitatis penetrat vascula argentea, & sublimatur ac rectificatur artificiosissime, impuritasque terræ nigræ & fœculentæ remanet in vasculis, sublimatum vero redditur subtile crystallinum & permeabile, de vna marca rubei aurei proueniunt ad summum 2. lotones Sulphuris, verum pyxides postea ad istam sublimationem sæpius vsurpari possunt.

Hoc ita purgatum & sublimatum Sulphur singulatim reseruatur: nigra terra quæ post primam sublimationem remansit, reuerberatur, donec mollis & subtilis reddatur, & sublimetur instar lanæ. Modesta etiam in reuerberatione opera adhibeatur, ne terra fluat & metallisetur, & tam rara & subtilis fiat, vt in vino promte resolui possit. Ad hanc terram, quando per aliquot horas reuerberata (nam in illo tempore & occasione opus est accurata meditatione) affunditur acutum pure destillatum vini acetum, relinquitur super illam per 24. horas, & extrahitur Sal qui in terra, seu radice metallorum est, per acetum: illud acetum separa in peculiari vitro & reserua, terram reuerbera secunda, tertia & quarta vice, affunde semper toties acetum quoties opus affundendo semper & separando addendoque ad reliquum in suo vitro, donec æstimaueris, Solem omnem ex terra extractum esse. Tunc filtra acetum quod à duabus, tribus vel quatuor vicibus collegisti, deinde abstrahe acetum à Sale vsque ad dimidiam partem, illud pone in frigidum locum, & fac pure subtiliter & diaphanoetice crystallisari, fixius atque Sulphur. Estque hoc Sal seu Mercurius Philosophorum summum arcanum & occultissimum mysterium, pluribus quam millenis incognitum. Summum, subtile, spirituale festinans & permeabile ens, quod semper omnes sapientes quæsiuerunt, paucissimi v. inuenerunt, de quo Sale & Mercurio vetus versiculus:

Est in Mercurio quicquid quærunt sapientes.

Intelligunt verò hunc Mercurium, hunc Salem metallicum & Philosophicum, nominantque id Mercurium Philosophorum: & nihil aliud quam omnes veteres scriptores scriptitant, multis enim itidem mirabilibus nominibus obscurarunt & occultarunt, vt nemo, quid velint, intelligere possit. Et tali modo præparata sunt duo essentialia Lapidis Philosophorum, Sulphur mas quod tingit, & Sal fœmina quæ figit & retinet. Iam recipe crystallorum duos lotones, Sulphuris vnam partem, ad duos lotones Salis, vnum lotonem Sulphuris, ad quatuor, duos, ad sex tres & sic deinceps. Contere in puro marmore singulos inuicem, pone in ouorum Philosophicum bene munitos, vt sint duo diuisa penetrabilia spiritualia corpora, anima & radix metallorum, sine consistere in leni calore, & soluentur in aquam, siquidem absque sale facile fluit, & fit ibi vera vnio & perpetuum atque indissolubile coniugium, estque hæc vera solutio Philosophica, quam pauci sciunt, inde consequitur coagulatio, caput corui, deinde omnis generis intermedij colores, cauda pauonis, & tandem albus color. Lapidem Philosophicum album quod attinet, scias id in regimine ignis esse situm scire etiam oportet, quinam ignis ad productionem omnis coloris requiratur, de quo non est quod docto & perito præcepta conscribamus, & nominant illud Chymici: solue, coge, fige.

Et tali modo beneficio ignis ex illis duobus spiritualibus, Sulphure scilicet & Sale, conficitur nouum spirituale & summe metallicum metallum, & medicina, in tanta efficacia, vt vnum granum plus præstare possit in impuris metallis, & corporibus humanis sanandis, quam integra marca impuriorum metallorum Solis & Lunæ. Proba a. perfectionis est, si nō fugit aut vaporat, quando in candentem laminam Veneris proijcitur, sed vtrumque laminæ laterem sua penetrantia tingit. Et quemadmodum hic proceditur ad album Lapidem, sic proceditur etiam ad rubeum cum minera Solis, vel illius Solis qui in Hungaria pecunia emi, quemadmodum & rubeum æs aureum in monte Anderspergica haberi potest, si pro lotone mineræ æquale seu tantum argenti persoluatur. Una est via operis Philosophici veluti altera, à principio vsque ad finem.

NO-

NOTA.

SI Mineræ nequeunt haberi, tunc extrahitur Tinctura è Luna ad album, ex Sole ad rubeum, terra reuerberatur & Sal extrahitur, crystallinisatur, deinde Sulphur & crystalli componuntur, & proceditur in totum, vt supra fusius de Lapide Sophorum dictum est. Quod vero Sal crystallinisatur & Sulphur bis sublimatur fit ideo, vt ambo spiritus eò subtiliores, puriores, velociores & penetrabiliores fiant, vt tandem etiam in cucurbita & ouo Philosophico vix retineri queant.

Si quis velit præparatam Tincturam augmentare, recipiat semper tantum vnam partem Tincturæ ad duas partes crystallorum, & quia Tinctura iam fixa est, & multo subtilior quam Sulphur, apprehendit ea, subito Salem tanquam ens subtile, permeat illam, soluitur confestim cum illa, abitque extemplo in nigredinem & reliquos colores, & peruenit paucis diebus ad finem, nec requiris plus tunc Sulphuris ad augmentationem, verum Salem oportet semper in promtu esse ad additamentum & augmentationem, cuius etiam ex terra plus quam Sulphuris produci potest. Et ita potest semper cum augmentatione & eleuatione Tincturæ pergi, quamuis alias aliæ sint viæ, quibus ad eleuationem & augmentationem dimidia hora perueniri potest, de quibus Deo dante dicetur, vbi prius Lapis Philosophorum præparatus & ad finem perductus est. Si in solutione vsque ad caput corui recte procedatur, nec ignis nimius subijciatur, nulla metuenda est separatio Salis à Sulphure. Notandum est etiam illud, quod Sal, qui fixus, & in terra profund⁹ existit, per reuerberationem & per acetum, vt supra dictum, omnis è terra produci nequeat, ideoque quicquid de terra post reuerberationem & extractionem Salis per acetum remanet, illa terra, aceto humectatur transiens poniturque in frigidum & humidum locum per 4. 6. vel 8. septimanas, postea ponitur in calidam arenam, & terra reddit suum Salem in superficiem instar crystallorum illud abradatur, resoluatur, colligitur, cum acetum soluitur, crystallinisatur, terra humectatur iterum aceto vel aqua, poniturque denuo in frigidum locum, paulo post tempore iterum in calidam arenam, & impetratur semper denuo nouus Sal ad additamentum seu ad nouum opus, & permanet illud sic perpetuo. Semper enim tali modo Sal Radix metallorum inde nascitur, quemadmodum qui

experti ſunt, illud reuera atteſtari poſſunt, veluti ex terra Salis petroſa ſeu Vitrioli, quando humectatur, & in ſolem ſeu calorem ſiſtitur, ſemper adhuc recentem Salem petræ & nouum Vitriolum reddit, ſi de terra abradatur & ſeparetur, vt teſtantur qui illud ſunt experti. Eſtque hoc quod de terra Solis & Lunæ eiuſque Sale dictum eſt, itidem peculiare & toti mundo incognitum Arcanum, & eximia medicina pro metallis & hominibus, Sal enim ſubito ſoluitur in quouis liquore, quemadmodum illud in communi craſſo ſale perſpicitur, adeoque facile penetrat, omneque quicquid in metallis & hominibus impurum, apprehendit & ſanat. Deo omnipotenti ſit ſempiterna gloria.

NOTANDVM.

QVod ſupra in compoſitione Lapidis Philoſophici de menſura & pondere Sulphuris & Salis expreſſius dictum eſt, nimirum vt ad lotonem Sulphuris duo lotones cryſtallorum Salis recipiantur, illud ſuum fundamentum & cauſas poſitas habet in natura & experientia, nam Sulphur eſt aliquanto durum, quamuis fluxile ſit, Sal vero ſeu Salis cryſtalli ſunt inſtar aquæfortis, illi apprehendunt Sulphur inſtar aquæ ſoluentis, ſoluunt enim illud & redigunt in aquam citius quam duo lotones aquæfortis vnum lotonem Lunæ apprehendere & ſoluere poſſunt, ita etiam in hac ſolutione contingit. Talia ſunt autem hic animaduertenda fundamenta, non quod contra Philoſophiam pugnent naturalem, contra naturæ curſum enim pugnantia illa falſa, imo & falſiſſ. ſunt. Quomodo vero hæc conſonent, poſſunt teſtari qui experti ſunt, & magna cum admiratione viderint, nimirum quod hæc via in omnibus naturæ conſona & ſimilis ſit. Nam quemadmodum natura ſub terris impura metalla diuturno tempore generat, ita etiam ingenio, arte & induſtria humana id fieri poteſt, extrahendo ex impuris metallis ſpiritus, animas, ſulphur & ſubtiliſſima penetrantiſſimaque corpuſcula, reſoluendo: conficiturque ex illis duobus beneficio ignis genetricis & æquilibrij creatio, nouum ſpirituale metallum, ineffabilis incomprehenſibilis medicina, ita vt ſextarius plus efficaciæ habet ad conſeruanda, purganda, tranſmutanda corpora metallorum & hominum, quam alias centū libræ impuri auri & argenti.

Quod vidimus & fecimus, id prædicemus. Benedictus sit in cælo Dominus, qui ex indebita & misericordi sua benignitate, etiam post lapsum miseris peccatoribus dona admiranda concedit. Amen.

PORRO NOTANDVM.

SI mineræ haberi nequeunt, confici oportet ex metallis, ex Luna proceditur ad album, Sole verò ad rubeum in hanc modum & viam.

Recipe Silicem purum & immunem à metallo ferreo vel cupreo, funde cum illo purum metallicum aurum vel argentum, & fiet instar fœcum, illas tere tenuiter, pone per octiduum in bene obserata cucurbita ad calidam arenam digerendas, vt postea in sublimatione Sulphur à terra eò libentius & facilius separetur. Deinde sublima Sulphur è terra vt supra dictum in lutatam cucurbitulam, seu vt superius bene munitam, & procede postea cum Sulphure & terra vti supra dictum est. Prius autem silex probetur num purus & nullam referat mineram de Marte aut Venere, illud fit ita: Confice aquam è Sale nitro, Vitriolo & Sale communi Ana. Hac aqua extrahas Sulphur è Silice tuo & animaduertes postea an illud extractum Sulphur cum fusco, nigro vel cupreo colore commistum sit, tum Silex non est purus nec aptus ad hoc opus. Si vero extract. colorem, floris purpurea referat, & in vitro dilutum cucurbitæ non adhæreat, silex est puriss. potestq; tuto ad hoc opus vsurpari.

Scio præter hunc modum & aliam viam Lunæ seu Solis mineras conficiendi, itidem tutas & aliquoties à me probatas, item & huius mineræ infinitum augmentum, instar Tincturæ, sed illa via est aliquantò tardior, verum nihil requiritur plus quam cucurbita. Sulphuris seu sublimati ex minera Lunæ Anderspergica, sublimaui & purgaui ego tres lotones per argenteam pyxidem. Si cucurbita super terra candenti circulo resecetur, tunc olet Sulphur tam suaue & iucundum veluti cydonium, si admouetur naso, stillat placide sanguinem, est enim penetrans.

Terra primum nigra est instar purpuræ villosæ, quo magis autem reuerberatur, eo candidior fit & salsior, & antequam albescit, induit omnifarios colores, à nigro inchoans, vt in lapide fieri oportet, quod

meis ipse vidi oculis. Terra in cucurbitula in calida arena (si successum non habeat) aliquot saltem dies reuerberatur, & ab nigredine vindicatur, probat ipsa experientia & αὐτοψία quod Salem sapere incipiat. Deo sit Laus & perennis gloria in omne æuum, Amen.

CONSILIVM VIGESIMVM TERTIVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

Recipe Salis nitri libram vnam, argillæ libras tres, contunde in fæcem, miscendo, postea destilla per retortam, huius aquæ recipe libram vnam & Salis gemmæ libram vnam purissimam & bene contritam, funde aquam super Salem in bene laminata retorta, applica subito recipientem lutatum bono luto, de calce viua, oui albumine aut similibus confecto, ne spiritus divaporent, & destillabitur aqua soluens omnia metalla. Tunc recipe Orientalis Astri Solis quantum vis, contere tenuiter, reducendo in Alkohol tenuissimum, affunde ei dictam aquam ad eminentiam 2. digitorum, fac solui in leni calore, quando non amplius soluitur, tunc effunde, & recentem affunde, hoc fac tantisper donec perspiciatur hanc aquam non amplius solui, tunc postmodum coniunge omnia, & reconde extractum & solutum in cucurbitam, & destilla inde leniter aquam in cineribus, & dissoluetur Astrum Solis. Quando id perspicis, fac stare in æquali gradu ignis aliquot horas, postea detur ignis fortior, donec omne sit sublimatum, sine tunc refrigescere, confringe, & inuenies Mercurium albissimum in vitro pendentem, Salem & Sulphur vero in fundo iacentem. Mercurius colligatur singulatim: ad reliqua duo affundatur calida destillata aqua pluuialis, & resoluitur in illa Sal, hoc fac tantisper donec aquam nullum amplius ad se recipiat, quod ex gustu dignoscitur, & remanet Sulphur in fundo flauissimum. De Sale fac aquam euaporare, & remanebit etiam seorsim in fundo. Ita resoluisti tria principia ex subiecto seorsim separata, quæ principia 3. per spiritum vini in summam purificationem reducenda sunt. Si soluitur in spiritu vini fecibus remanentibus, separa eas, Salem vero fac adhærescere, & fiet inde Vitriolum valde viride, interius clarum, forma triangulari & quadrangulari, hæc reserua bene.

Si cupis iam vniuersale ex his tribus principijs conficere, tunc recipe dictam aquam soluentem, affunde purificato Astro Solis vt supra,

pia, ſolue & extrahe, extractum funde in ſingulare vitrum, abſtrahe aquam leniter in Baln. Mariæ ſeparatim, vt incipiat craſſeſcere inſtar olei, tunc affunde recentem aquam, abſtrahe iterum, hoc fac & tertio, donec rubeo Aſtrali Leoni os bene apertum ſit, tunc abſtrahe iterum aquam, donec craſſeſcat inſtar olei, pone bene munitum in M. B. ad putrefactionem per 14. dies & noctes, vt incipiat deſtillare in cineribus, & videbis aſcendere aquam reſiduam. Hac tranſita adſcendant albi ſpiritus, quos viſos remoue priorem recipientem, repone alium puriſſimum, & quam celerrime luta, ſenſim deſtillando, & coaſcendet aqua, quæ reuera aqua Mercurialis Philoſophorum eſt. Hanc reſerua, & confice illius bonam quantitatem quantum opus habueris.

Tunc & ſolue in præparatum Vitriolum, cum ſpiritu vini bene ex terra ſua extractum, indeque viciſſim ſeparatum. Solutione itidem perfecta, circula per octiduum, donec nullas amplius reddat feces, & habebis veram aquam ſoluentem, noſtri Leonis rubei, primum Sulphur, ſupra collecti. Recipe huius lotonem, affunde huius aquæ tres lotones, abſtrahe inde ſenſim in B. M. donec craſſeſcat, & perſpicies quomodo viridis Leo cum rubeo commiſceatur. Tunc affunde plus de præparata aqua ſuper ſulphur, fac iterum in M. B. ſolui abſtrahendo vt ante, hoc tantiſper facias cohobando recenti aqua, donec duæ partes viridis Leonis vnam partem ſulphuris in ſe receperunt, (duæ enim rubei Leonis ſeu ſulphuris partes pertinent ad duas viridis Leonis partes) & ita ex ambobus vnus liquor factus ſit, craſſus & viſcoſus.

Tunc recipe ad hos tres lotones duorum Leonum, quatuor expanſi Aſtri Mercurij Solis lotones, tenuiter tritos, reconde vna in phiolam, putrefac bene in M. Baln. ſigillatum per 40. dies & noctes, & videbis in illa putrefactione quomodo inuicem vniantur, viridem & viſcoſum liquorem faciant. Hunc liquorem decoque in Furno Phyſico in cineribus leniſſimo igne, ne vlla humiditas, inde ſublimetur, ſed omnia ꝑ tempore in puluerem fixentur ſeu coagulentur, & habebis medicinam vniuerſalem. Hæc vera via humida Sophorum. Laus Deo.
De Aſtris metallornm ſic ait Paracelſus tom. 6. lib. 9. de ſignat. rer. nat. Sciendũ eſt quod velut metalla, q̃ in primo adhuc ente verſantia corruſcationẽ ſuam h. e. ſigna exhibent, ſic etiã Tinctura Phyſicorũ, q̃ imꝑfecta omnia metalla in ꝓbũ argentũ, aurumue cõmutat, (ceu metalla alba in argentũ, rubra in aurũ) peculiaria ſua ſigna corruſcatiõe ſimilia exſerat,

exſerat, ſi aſtraliter perfecta & præparata ſit. Quamprimum enim exigua illius moles in fluxile metallum conijcitur, ita vt duo illa in igne conueniant: corruſcatio ſeu fulgor naturalis exoritur, non ſecus ac finum Aurum Argentumque in teſta ſiue capella fulgurat, quod tum demum iudicio eſt, Aurum Argentumue illud ab omni cæterorum metallorum additamento liberum & expurgatum eſt. Primo ſciendum eſt quoduis metallum, quamdiu in primo ente adhuc latet conditum, peculiaria ſua Aſtra habere. Ita Aurum habet Aſtra Solis, Argentum Aſtra Lunæ: Cuprum Aſtra Veneris: Ferrum Aſtra Martis: Stannum Aſtra Iouis: Plumbum Aſtra Saturni: Hydrargyrum, Aſtra Mercurij. Quamprimum autem ad ſuam perfectionem venerunt, & in fixum metallicum corpus coagulantur, ab illorum quolibet ſua Aſtra recedunt, & corpus ſuum relinquunt mortuum. Hinc iam conſequitur, corpora eiusmodi omnia deinceps mortua & inefficacia eſſe, & inuictum Aſtrum metallorum ea omnia vincere, inque ſuam naturam conuertere, & ſic vniuerſa Aſtralia facere. Qua de cauſa etiam Aurum & Argentum noſtrum, quod Tinctura noſtra tingitur & præparatur, multo nobilius & ad Arcanorum Medicinalium præparationem præſtantius eſt ipſo naturali, quod natura ipſa in fodinis generat, ac poſtmodum à metallis cæteris ſegregatur. Sic etiam Mercurius corporis, ex metallo alio factus aſtraliter, multo nobilior & fixior eſt Mercurio communi, & ſic etiam de cæteris metallis iudica. Affirmo ergo, (Paracelſus) quemlibet Alchymiſtam, qui Aſtrum Auri habet, rubra metalla omnia in Aurum tingendo vertere. Ita Aſtro argenti metalla omnia alba in Argentum mutantur. Aſtro cupri in cuprum: Aſtro Argenti viui, in Mercurium corporis; & ſic deinceps. Hæc vero Aſtra omnia, quomodo ſecundum artem Spagyricam præparentur in lib. de tranſmut. metallorum Paracelſi reperiuntur. Quantum autem ad vera illorum ſigna attinet, ſcire vos velim, Tincturam noſtram rubeam, quæ in ſe Aſtra Auri continet, eſſe ſubſtantiæ ſupra omnem conſtantiam fixæ, penetrationis expeditiſſimæ, ſummæque rubedinis, puluere quidem croci, integro verò corpore rubini colorem referente, Tincturam inquam eſſe reſinæ inſtar fluxilem, & inſtar cyſtalli pellucidam, vitri inſtar fragilem, pondere verò grauiſſimam.

Tinctura a. Alba, quæ Aſtra Lunæ continet, eodem modo eſt ſubſtantiæ fixæ, incrementi immutabilis, ſummi candoris, reſinæ

instar fluida, pellucida vt crystallus, vt vitrum fragilis, pondere cum Adamante conueniens. Præterea astrum cupri coloris citrini summi est, simile Smaragdo, vt resina fluxile, suo autem metallo multo grauius. Astrum stanni albifluum, vt resina est, subobscurum, luteo colore superfusum. Astrum ferri rubedinis insignis est, Granati instar pellucidum vt resinæ fluxile, fragile vt vitrum, substantiæ fixæ, suo metallo multò ponderosius. Astrum plumbi cobalti, nigrum transparens tamen, resinæ modo fluidum, fragile instar vitri, pondere auro æquale, plumbo alio grauius. Astrum argenti viui insigniter candidi & corruscantis coloris est, simile niui in summo frigore, valde subtilis, penetrantis, & corrosiuæ acrimoniæ, crystalli specie pellucidum, facile vt resina diffluens, summi ad tactum frigoris, interius a. summi caloris, quasi ignei, insuper volatile, & in igne substantiæ admodum fugacis. Secundum hanc descriptionem cognoscenda vobis sunt metallorum astra, & vna intelligendum, ad vtriusque Tincturę, rubræ scilicet, & albæ præparationem initio non corpus Auri & Lunæ, sed primum ens Auri & Lunæ assumi debere. Si enim in principio error committatur de opera & labore omni actum erit.

CONSILIVM VIGESIMVM QVARTVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

In Antiquo Bononiæ Monumento reperta.

ACcipite corpus antiquum, pellucidum & vaporosum, illudque per triduum assidue decoquite: quod remanet, ab immunditia separate, istudque acetum acerrimum igne graduali destillate, donec fumi in recipiente appareant. Hoc tunc amouete, aliud super ponentes, & liquorem qui emanabit seorsim asseruate, materiam vero nigrã instar gummæ, in vasis fundo residentem, quia multum eleuatur, ac distenditur, in amplam cucurbitam admouete, luto sapientiæ sic obductam, vt ad materiam contentam in superiori parte prospectus pateat; ac lentiss. destillare incipite igne, & paulatim aucto pergite, dum summa caloris intensione, inde spiritus eliciatur. Igneum hunc, & rubei coloris, haud prius isthinc remouete, quam furno & vase per integrum diem refrigerato; Balneoque maris, suauiter ac toties destillate,

vt summe depuratus, absque fecibus tandem adscendat. Sed cucurbita superioris fundo, è qua spiritus hic extractus est, corpus instar lapidis, durissimum remansit. Hoc in subtilissimum reducite puluerem; & in aquam calidam, à primo corpore extractam, & asseruatam soluite. Isthanc depurantes, & exsiccantes dum Sal albissimum resideat. At frequenter hoc repetendum est, & quousque omnis impuritas absit. Id quod innotescet, si quæ ab eiusmodi Sale, per destillationem elicitur aqua, nil impuritatis in euaporatione relinquat. Hoc Sal ita præparatum, quarta parte spiritus, superius extracti, imbibatur; vnaque ad Furnum caloris humidi, per octiduum fermentetur, indeque exsiccetur, ad cineres, & postea quarta altera denuo humectetur, denuoque fermentetur, & exsiccetur, donec proprium spiritum totum ebiberit. Apponite tunc sublimationi secundum artem, quæ fiet alba vt nix, verumque naturæ Sulphur. Indeque cum corporis perfecti fermento secundum artem per sexaginta dies decoquite: Eritque verum elixir ad album: ac si ad rubedinem vsque in decoctione progrediamini, additis à principio, fermenti Solaris partibus decem, fiet elixir rubeum.

Lapis noster nihil aliud est quam spiritus fœtens, & aqua viua, quam & siccam nominamus, per naturalem proportionem mundata, & vnita vnione tali, quod sibi amplius abesse non possit. De hoc Theophrastus recipe Mercurium in eleuationem tantisper, dum in fixum crystallum abeat, deinde in resolutionem, & coagulationem digere, & cum Sole coniunge: ita vt fermentum eius hoc ipsum fiat, & iuxta præscriptum Hermetis age, vsque ad finem lapidis: cuius Dosis à reuocanda morte granum est.

CON-

CONSILIVM VIGESIMVM QVINTVM ET THEORIA de Lapide Philoſophorum.

De Medicina vniuerſali.

LApis Philoſophorum ſeu Tinctura, nil aliud eſt quam Aurum in ſupremum digeſtum, nam Aurum vulgi eſt ſicuti herba ſine ſemine, quando matureſcit producit ſemen, ſic aurum quando matureſcit, dat ſemen ſeu Tincturam. Sed quæret aliquis, quare aurum vel aliud metallum non producat ſemen? ratio redditur talis, quia non poteſt eſſe maturum, propter aëris cruditatem, non habet ſufficientem calorem, & contingit in quibuſdam locis, vt reperiatur Aurum purum, quod natura voluit perficere, ſed impedita fuit ab aëre crudo. Exempli gratia, videmus, quod pomorum Arantiorum arbores, in Polonia quidem creſcant inſtar aliarum arborum: In Italia & alibi, vbi eſt illarum Solum natiuum, dant & ferunt fructus, quia ſufficientem habent calorem, in his verò frigidioribus locis minime, vbi enim matureſcere deberent, deſinunt, quia frigore opprimuntur, & ſic nunquam à natura hiſce locis habentur earum fructus, licet aliquando iuuetur natura ſuauiter & cum ingenio, tunc ars iam perficit, quod natura non potuiſſet. Idem plane in metallicis accidit. Aurum poteſt dare fructum & ſemen, in quo ſe multiplicat ind ſtria ſagacis artificis, qui ſcit naturam promouere, ſed ſi abſque natura id velit tentare, errabit: Nam non ſolum in hac arte, ſed & in omni re, nihil poſſumus, quam naturam iuuare, & hoc non alio medio, quam igne ſeu calore, ſed cum hoc fieri non poſſit, ſiquidem in congelato corpore non appareant ſpiritus, oportet vt prius ſoluatur corpus, & pori eius aperiantur quo natura operari poſſit, qualis autem illa debeat eſſe ſolutio, hic lectorem admonitum velim duplicem eſſe ſolutionem, licet multæ ſint aliæ ſolutiones, ac inutiles vna tantum eſt vera naturalis, ſecunda eſt violenta, ſub qua aliæ comprænhenduntur omnes. Naturalis eiuſmodi eſt, vt pori corporis aperiantur in aqua noſtra, quo digeſtum emittatur ſemen, & matrici ſuæ imponatur: Aqua verò, noſtra aqua eſt: cœleſtis, non madefaciens manus, non vulgi, ſed fere pluuialis: Corpus eſt Aurum, quod ſemen dat: Luna

noſtra eſt, (non argentum vulgi) quæ recipit ſemen auri. Regitur poſtea igne noſtro continuo, per menſes ſeptem, & interdum decem, donec aqua noſtra conſumat tres, & relinquat vnum, & hoc in duplo, poſtea nutritur lacte terræ, vel pinguedine eius, quæ naſcitur in vberibus terræ, & regitur vel conſeruatur à putrefactione Sale naturæ, & ſic generatur ille infans ſecundæ generationis: Hæc Theoria, nunc ad Praxin. Recipe terræ noſtræ per 11. gradus 11. grana, auri noſtri & non vulgaris granum 1. Lunæ noſtræ non vulgaris grana 2. ſed hoc admonitus ſis, ne accipias aurum & argentum vulgi, nam hæc ſunt mortua, accipe noſtra quæ ſunt viua, poſtea pone in ignem noſtrum, & fiet inde liquor ſiccus, primum reſoluetur terra in aquam, quæ Mercurius Philoſophorum dicitur, & illa aqua reſoluit illa corpora Solis ac Lunæ, & conſumit ea, vt non remaneat, niſi pars decima cum vna parte, & hoc erit humidum radicale metallicum: poſtea recipe aquam Salis nitri de terra noſtra, in qua eſt riuulus & vnda viua, ſi ad genuam foderis foueam, accipe igitur ex illa aquam, ſed claram accipe, huic impone illud humidum radicale, & impone igne putrefactionis & generationis, non tali, vt in prima operatione feciſti, rege omnia magno cum ingenio, donec colores appareant, inſtar caudæ pauonis, rege digerendo, nec te tædeat, donec ceſſent colores, & vnus per totum appareat color viridis, & ſic de cæteris, & quando videbis in fundo cineres bruni coloris, & aquam fere rubram, aperito vas, madefacito pennam, inunge ferrum aliquod, ſi tinget in promptu habeto aquam de qua poſtea erit ſermo, & infunde tantum eius aquæ, quantum aeris intrauit crudi, iterum coquito priori igne donec iterum tingit. Hucuſque peruenit mea experientia, non plus poſſum, non plus inueni: Aqua vero illa debet eſſe menſtruum mundi ex ſphæra Lunæ, toties rectificatum, quod poſſit calcinare Solem: Hic tibi volui omnia detegere, etſi ſenſum meum interdum non ſyllabam intelliges, cuncta reuelaui præſertim in opere primo & ſecundo. De igne verò adhuc dicendum reſtat. Primus ignis ſeu primæ operationis eſt ignis vnius gradus continuus, qui materiam circumdat; Secundus eſt ignis naturalis, qui materiam digerit atque figit, dico tibi veritatem, quod pateſeci ignis regimen, ſi naturam intelligis: de vaſe adhuc reſtat loquendum. Vas naturæ eſſe debet, & ſufficiunt duo: primi operis vas rotundum fieri debet: In ſecundo verò paulo minus vitrum inſtar phiolæ vel oui, ſed per omnia

ſcito,

ſcito, naturæ ignem eſſe vnicum, quicquid operatur diuerſum, locorum diſtantia efficit. Vas item naturæ vnicum, ſed nos propter abbreuiationem binis vtimur, materia vna, ſed ex duabus ſubſtantijs: ſi igitur animum intendis ad res creandas, conſidera primum res creatas: has vtpote obuerſantes oculis tuis, ſi non potes aſſequi, multò minus res creandas, quas producere cupis, ſcito enim te nihil creare poſſe, quod ſolius Dei proprium eſt, ſed res occultas in vmbra latentes facere apparentes, & vmbra ab illis tollere, hoc Philoſopho intelligenti à Deo per naturam conceſſum eſt. Conſidera obſecro ſimplicem nubis aquam; Ecquis vnquam crederet, illam in ſe continere omnia, quæ mundus habet, lapides duros, ſalia, aerem, terram, ignem, cum tamen ſimplex per ſe appareat aqua. Quid dicam de terra, quæ in ſe continet aquam, ignem, ſalia, aerem, & per ſe nuda terra videtur? O admirabilem naturam, quæ nouit ex aqua in terra fructus producere admirabiles & ex aere illis ſuppeditare vitam: hæc omnia fiunt, & vulgarium hominum oculi iſta non vident, ſed oculi intellectus & imaginationis percipiunt, viſu vero, veriſſimo; oculi enim ſapientum naturam vident aliter, quam oculi communes. Exempli gratia, oculi vulgi vident Solem eſſe calidum, oculi vero Philoſophorum econtra vident ſolem potius eſſe frigidum, ſed motus eius calidos: Actus enim & effectus eius, per diſtantiam locorum deprehenduntur. Ignis naturæ vnus & idem cum ipſo eſt, ſicuti enim Sol inter Sphæras Planetarum centrum eſt, & ex hoc centro cæli dorſum, calorem motu ſuo ſpargit, ſic in centro terræ Sol terræ eſt, qui motu ſuo perpetuo calorem vel radios ſurſum ad terræ ſuperficiem pellit, is calor intrinſecus multo efficacior eſt hoc igne Elementali, ſed temperatur terrena aqua, quæ de die in diem poros terræ penetrat illamque refrigerat. Sic Solem cœleſtem & eius calorem temperat aer, qui de die in diem circumuolat orbem, & niſi hoc eſſet, calore tali res omnes conſumerentur, nec quicquam naſceretur. Sicuti autem ignis ille inuiſibilis, ſeu calor centralis omnia conſumeret, ſi non intercederet aqua; ſic Solis calor omnia deſtrueret, ſine intermediante aere; ſed quomodo hæc Elementa inter ſe agant breuibus dicam: In centro terræ eſt Sol centralis, qui motu ſuo, vel ſui firmamenti dat calorem magnum, qui extendit, ſe vſque ad ſuperficiem terræ. Ille calor cauſatur aërem hunc in modum: Aeris matrix aqua eſt, quæ parit filios ſuæ naturæ, ſed

dissimiles & multò subtiliores, nam vbi aquæ introitus est denegatus aër intrat, quando postea ille centralis calor, qui perpetuus est, agit, facit destillare aquam & calefacere, & sic illa aqua vi caloris vertitur in aërem, atq; hoc pacto erupit ad superficiem terræ, quia se includi non patitur, vbi postea refrixit, resoluitur in aquam in oppositis locis: Interim etiam fit, vt non solum aër, verum etiam aqua exeat, sicuti apparet, dum nigræ nubes violentia in aërem attolluntur: cuius rei sit hoc tibi exemplum domesticum: facias in olla feruere aquam, videbis igne lento, lentos vapores, & ventos: Igne vehementiori apparebunt nebulæ crassiores: eodem plane modo calor operatur centralis, subtilem aquam in aërem eleuat, quod spissum est ex Sale vel pinguedine distribuit terræ, vnde res nascuntur variæ, residuum Saxa & petræ fiunt. Posset aliquis obijcere, si ita res se haberet, tunc continuo id fieri deberet, cum tamen sæpe nullus sentiatur ventus. Respondeo, si non violenter in vas destillatorium infunditur aqua, non fit ventus, nam parum aquæ, paruum excitat ventum; vides nō semper fieri tonitrua, etiamsi pluuia sit & ventus, sed tantum, quando vi aeris aqua turbida fertur ad Sphæram ignis, nam ignis non patitur aquam. Habes ante oculos exemplum, dum in calidam fornacem effundis aquam frigidā vnde tonitrua excitantur: sed quare non vniformiter aqua non intret in illa loca, & cauitates, ratio est, quod multa sunt eiusmodi vasa & loca, pellit interdum vna concauitas, ventos, aquam, à se ad aliquot dies & menses, donec fiat iterum aquæ repercussio, vt videmus in mari, cuius fluctus aliquando multa milliaria agitantur, antequam repercussionem, vt regrediantur offendant, sed ad rem nostram. Dico ignem vel calorem esse causam motus aëris, & vitam omnium rerum, & terra est horum omnium nutrix vel receptaculum, sed si non esset aqua, quæ refrigerat terram & aërem nostrum, tunc terra exsiccaretur, propter has duas rationes, nimirum ob motus centralis & Solis cœlestis calorem, nihilominus contingit hoc in aliquibus locis, quando pori terræ obstruuntur, vt humidum penetrare non possit, tunc per correspondentiam Solis cœlestis & centralis, quia vim inter se habent Magneticam, accenditur terra à Sole, sicq; etiam aliquando cadet grauis orbita mundi. Fac igitur, vt operatio talis in terra nostra sit, vt calor centralis aquam possit mutare in aerem, vt in planitiem mundi egrediatur, & residuum, vt dixi, per poros terræ spargat, & nunc in opposito aër vertetur

tetur in aquam multo ſubtiliorem, quam fuit prima, & hoc ſic fiet, ſi ſeni noſtro aurum atq; argentum deglutire dabis, vt ipſe cōſumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, cineres eius ſpargantur in aquam, coquito ea donec ſatis eſt, & habes Medicinam curandi Lepram. Hoc ſaltem animaduerte, ne frigidum pro calido, vel calidum pro frigido accipias, naturas naturis miſce, ſi aliquid eſt, quod contrarium naturæ (ſiquidem vna tibi eſt neceſſaria) ſepara illud, vt natura naturæ ſimilis ſit, hoc fac igne non manu & ſcito, ſi non ſequeris naturam, vana eſſe omnia, & hic tibi dixi per ſanctum Deum quod pater filio debet, qui habet aures audiat, & qui habet ſenſus animaduertat.

CONSILIVM VIGESIMVM SEXTVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

ALbertus Magnus in lib. de ſecretis Chymicis tradit: Alexandrum Magnum in ſuis itineribus inueniſſe ſepulchrum Hermetis, patris omnium Philoſophorum, plenum omnibus Theſauris, non metallicis, ſed Aureis ſcriptis in Tabula zatadi, quam alias Smaragdinam vocant: de qua Bernhardus canes inquit, quod eo libello totum opus contineatur, eius autem formula talis eſt. Verum ſine mendacio, certum & veriſſimum. Quod eſt inferius, eſt ſicut quod eſt ſuperius. Et quod eſt ſuperius, eſt ſicut quod eſt inferius, ad perpetranda miracula rei vnius. Et ſicut omnes res fuerunt ab vno meditatione vnius: ſic omnes res natæ fuerunt ab hac vna re adaptatione. Pater eius eſt Sol, Mater eius eſt Luna. Portauit illud ventus in ventre ſuo. Nutrix eius terra eſt. Pater omnis theleſmi totius mundi eſt hic. Vis eius integra eſt, ſi verſa fuerit in terram. Separabis terram ab igni; ſubtile à ſpiſſo, ſuauiter, cum magno ingenio. Aſcendit à terra in cœlum, iterumque deſcendit in terram; & recipit vim ſuperiorum & inferiorum. Sic habes gloriam totius mundi. Ideo fugit à te omnis obſcuritas, Hic eſt totius Fortitudinis Fatitudo Fortis, qui vincet omnem rem ſubtilem, omnemque ſolidam penetrabit. Sicut mundus creatus eſt. Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum modus eſt hic. Itaque vocatus ſum Hermes Triſmegiſtus, habens tres partes Philoſophiæ totius mundi. Completum eſt quod dixi de operatione Solis. Hymni Hermetis de quibus in præfatione dictum eſt hi ſunt.

CAPVT XIII.

Ex Primandro.

VNiuersæ mundi natura hunc audiat hymnum.
Audi terra, audite turbines imbrium, ô syluæ silete, cantaturus sum creatorem omnium, totum & vnum.
Audite cæli, quiescite venti circulus immortalis Dei orationem istam exaudiat.
Cano iam creatorem omnium, terrarum distributorem, cælum æquilibrantem, iubentem ex Oceano aquam, vndique fluere dulcem ad hominem alimentum, iubentem ignem fulgere superne ad actiones hominum atque Deorum.
Agamus illi omnes vna voce gratias, trananti cælos, naturamque creanti.
Hic mentis est oculos, hic potentiarum benedictionem libenter accipiet.
O meæ vires laudate ipsum vnum & omne.
Consonante voluptati meæ omnes animi vires.
Cognitio sancta, quæ tuo lumine fulget, per se lumen intelligibile cantans, gaudio mentis exulto.
Omnes potentiæ mecum vna concinite.
Constantia canta mecum.
Iustitia mea per me iustum canat.
Communio mea totum ipsum laudet, per me canat veritas veritatem.
Bonum nostrum bonum denique canat.
O vita, ô lux, ô vobis in nos benedictio currit.
Gratias habeo tibi pater, actus omnium potestatum.
Gratias ago tibi Deus omnium potestas actuum.
Verbum tuum per me te laudat, per me mundus verborum recipit sacrificium hoc, meæ vires clamant, totum cantant, voluntatem tuam perficiunt.
Tua voluntas abs te in totum sacrificium verborum ab omnibus excipe.
O vita, totum quod est in me, salua.
O lux, totum illumina spiritus Deus.

Verbum

Verbum tuum me regit ſpiritifer opifex.

Tu ſolus es Deus.

Homo tuus hæc clamat per ignem, perque aerem, per aquam, perque terram, per ſpiritum, perque creata.

Ab æternitate benedictionem inueni, qua deſiderio in voluntate tua quieſcam.

Et circa Finem Aſclepij.

SAcrilegijs ſimile eſt, cum Deum roges, thus, atq; cætera incedere: Nihil enim deeſt ei, qui ipſe eſt omnia, aut in quo ſunt omnia: ſed nos agentes gratias adoremus.

Hæc enim ſunt ſummæ incenſiones Dei, cum aguntur gratiæ à mortalibus.

Gratias tibi agimus ô ſumme & experientiſſime.

Tua enim gratia tantum ſumus cognitionis tuæ Lumen conſecuti nomen ſanctum & honorandum, quo ſolus Deus eſt benedicendus religione paterna: Quoniam omnibus paternam pietatem & religionem & amorem, & quæcunque eſt dulcior efficacia, præbere dignaris, cum donas nos ſenſu, ratione & intelligentia: Senſu, vt te cognoſcamus, ratione, vt te ſuſpicionibus indagemus. Intelligentia, vt te cognitione cognoſcentes gaudeamus, ac Numine ſaluati tuo gaudeamus, quo nobis te oſtenderis totum: gaudeamus, quo nos in corporibus ſitos æternitati fueris conſecrare dignatus.

Hæc en[illegible] humana gratulatio, cognitio maieſtatis tuæ.

Co[illegible]e & Lumen maximum, ſolo intellectu ſenſibile intelleximus te.

O vitæ [illegible]a: ô naturarum omnium fœcunda prægnatio, cognouim[illegible], totius naturæ tuæ conceptu pleniſſime, cognouimus te æt[illegible] perſeueratio.

In omni e[illegible]m iſta oratione adorantes bonum bonitatis tuæ hoc tantum [illegible]eprecamur, vt nos velis ſeruare perſeuerantes in amore cognitionis tuæ & nunquam ab hoc vitæ ſepare genere.

CONSILIVM VIGESIMVM SEPTIMVM ET THEORIA de Lapide Philoſophorum.

VNam Medicinam inuenimus, longa inquiſitione, labore maximo, experientia certa, qua durum molleſcit, molle indurabitur, fugitiuum figitur, fœdum illuſtratur ſplendore mirabili. Mercurius coagulatur per Medicinam, quæ maxime ei in profundo adhæret, & ei per minima commiſcetur ante eius fugam, quam Medicinam oportet eſſe liquidioris fuſionis, quam ipſa corpora, ſubtiliſſimæ etiam & puriſſimæ ſubſtantiæ, adhærentis illi ex natura ſua, facilimæ item liquefactionis. Ex Mercurio poſſumus elicere Medicinam & eum perficere. Mercurius non permittit ſe diuidi in partes ſuæ compoſitionis, ſed aut totus manet, aut fugit totus; & eſt in eo cauſa perfectionis. In nulla re alia reperitur hæc perfectio. Superat enim ignem, nec ſuperatur ab eo, ſed in eo conquieſcit amice. Quæ corpora continent plus Mercurij, ea ſunt perfectiora. In omnibus tuis compoſitionibus ſtudeas vt Mercurius ſuperet. Et ſi per ſolum Mercurium perficere poteris, eris pretioſiſſimæ perfectionis indagator. Medicina elicitur ex ijs, quæ maxime corporibus adiunguntur. Non autem eſt alia res tam apta quam Mercurius. Ideo hæc eſt vera Medicina.

Ex Mercurio ſumitur Medicina manente in natura ſua, ſed accipiente fixionem, id quod fit per ſublimationem.

Cum argentum viuum in Medicinam præparatum noſtro artificio, ſit mundatum & in ſubſtantiam puriſſimam & fulgidiſſimam redactum: ſi proiectum fuerit ſuper imperfecta, illuſtrat ea, & ſua fixione perficit. Et debet afferre quinque potiſſimum prærogatiuas munditiem nimirum, colorem, fuſionem, perpetuitatem & pondus.

Ex Mercurio quidem eſſe eam, ſed non perfectius, ſicut ex corporibus.

Medicina elicitur ex ipſis corporibus metallicis, cum ſuo Sulphure & arſenico præparatis, ſimiliter ex ſolo ſulphure, & arſenico præparatis: & ex Solis ſimiliter corporibus. Ex Solo vero Argento viuo facilius & propius ſed non perfectius.

Stude

Stude Solem vel Lunam resoluere in aquam suam siccam, quam vulgus vocat Mercurium: Et hoc, vt duodenaria portio contineat partem vnam, corporis perfecti. Nam si cum igne lento bene rexeris, inuenies per quadraginta dies corpus illud in meram aquam conuersum. Signum dissolutionis est nigredo desuper apparens. Si vero vtrumq; opus, album & rubeum perficere conaris, vtrumq; fermentum per se modo iam dicto dissolue & serua. Nostrum argentum viuum est extractum de argento viuo, quod volumus pro fermento.

Solaris & Lunaris Medicina in vna sunt essentia & modo agendi, tantum additamentum est coloris citrinantis, qui perficitur à mundissima substantia Sulphuris fixi, ita vt si aurum facere volumus, Medicina contineat colorem hunc, si argentum, non contineat.

Non differt ab ordinis secundi Medicina in essentia vllatenus, nisi per subtilissimos operationis gradus, in confectione eius, & per diuturniorem laboris instantiam.

Alio gradu eget Medicina Solaris in pigmentorum completa præparatione, alio Lunaris, hæc scilicet Sulphuris tingentis administratione, illa non.

Non mutat, nisi natura eius alteretur: nec permiscetur in profundo per minima, ne separentur in æternum absque præparatione subtiliante, de qua dictum est in sublimatione. Non permanet eius impressio, nisi figatur. Non illustrat nisi ex illo eliciatur fulgidissima substantia per ignem modo suo. Non præstat fusionem perfectam, nisi mollia possit indurare, & dura mollire: Quod fit si figatur probo ignis regimine, & deleatur humiditas eatenus, quatenus durum vel molle poscit. Si vult molle indurari, igne vtatur vehemente: contra leni, is enim conseruat humiditatem. Causa ponderis magna est subtilitas substantiæ corporum & vniformitas in essentia. Debet ergo densare partes. Subtilitas quærenda est tam in corporum mutandorum præparatione, quam in perficiente Medicina &c.

Cape lapidem illius notum, & per separationis modum illius purissimam partem diuide, & seorsim pone. Deinde eius quæ purissima est, partis aliquid figas, aliquid ex illa relinquas. Cum fixa fuerit, solue ex ea quod fuerit solubile, mittas ad calcinationem: & hinc super idem solutionem reitera, donec iterum quod ex ea solubile est, soluatur omnino.

Seruetur hic ordo, quouſque [illegible] quantitas. Poſtea omnia quæ ex ſolutione emerſerunt, confunde & coagula. Deinde leuiter aſſando, conſerua coagulatum in igni temperato, quouſque ei maior ignis, prout exiget poſſit adminiſtrari. Exinde procede ſecundum primum ordinem ſolutionis, quouſque iterum ſoluatur totum quod ex eo eſt ſolubile. Coagula iterum, & in temperato igni detine, quouſque iterum poſſit adminiſtrari maior vis ignis ad perfectionem eius. Hæc omnia repete quater & vltimo calcina per modum ſuum, & ſic pretioſiſſimam terram ſufficienter adminiſtrando rexiſti.

Recipe iam partis ſuperioris quam non fixeras quantitatem aliquam, coniunge eam cum parte huius terræ, ſubtili ingeniorum modo per minima, quod fit per ſublimationem, quouſque fixum cum non fixo leuetur totaliter. Quod ſi non eleuetur totaliter, adde illi iterum non fixæ partis quantitatem, quouſque ſufficiat ad eleuationem eius. Cum igitur eleuatum fuerit, reiteretur eius ſublimatio quouſque figatur totum per hanc adminiſtrationem. Cum totum fuerit fixum, repete cum quantitate partis non fixæ, poſt quantitatem combibe per ingenium tibi notum, quouſque totum iterum leuetur. Hoc facto, figatur iterum, quouſque fuſionem præſtet facilem cum ignitione ſua. Hæc Medicina eſt, quæ omne corpus imperfectum, omnique argentum viuum cuiuſcunque generis, in argentum perfectiſſimum transformat.

Ut præparetur Medicina Solaris priori accedit additamentum Sulphuris non adurentis: per fixionem & calcinationem, ita vt attendas ad perfectam adminiſtrationem ingenioſe, & ad ſolutionis modum multiplicem, cum reiteratione multa, quouſque mundum fiat, ita vt procedat hæc adminiſtratio perfecta, quæ per ſublimationem peragitur. Modus huius additamenti eſt, vt reiteretur pars non fixi lapidis, ſublimatio & ingenium coniungendi, quouſque eleuetur cum ea, & iterum figatur, vt ſtet. Et quanto ſæpius reiteratur ordo exuberantiæ huius complementi, tanto magis multiplicatur exuberantia huius Medicinæ, & bonitas eius augetur magis, & maxime multiplicatur augmentum perfectionis eius.

Intentio complementi eſt, vt per ſublimationis modum mundetur

detur perfectissime lapis, & eius additamentum. Et post sublimationem cum modo artificiorum, quod volatile in illis est, figatur, fixum fiat iterum volatile, & volatile iterum fixum. Quo in ordine completur arcanum pretiosissimum, quod est super omne Arcanum scientiarum huius mundi, & Thesaurus incomparabilis. Exercearis in illo cum tolerantia laboris, constantiaque maxima, & diuturnitate meditationis immensæ: cum hac inuenies, sine hac, non. Huic Medicinæ potest euenire n præparatione lapidis reiteratio bonæ administrationis, cum industria talis cautelæ, quousque argentum viuum mutet in infinitum solificum, & lunificum verum nec nisi à multiplicatione eius dependet.

Ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, soluatur corpus, quod tinctum volumus, soluatur & res tingens. Non fiat tamen omnium partium solutio, sed quarundam. Deinde illud & non aliud imbibatur corpus alternis vicibus &c.

Sumatur in capitulis notis. Assiduo fiat super illo opus sublimationis primi gradus, cum instantia operis. Ita enim mundatur ab impuritate corrumpente, & tunc perfecta est sublimatio, si eo subtilitatis peruenit, vt purissimus & vltimo volatilis factus sit, figatur per modos fixionis, donec in igni aspero quiescat. Hic consistit meta præparationis secundi gradus. Tractetur lapis etiam tertio gradum, qui in vltimo præparationis complemento consistit, vt scilicet iam fixum lapidem commodis sublimationis volatilitatem facias, & volatilem fixum: fixum solutum, solutum item volatilem, & volatilem rursus fixum, quousque fluat & alteret in complemento solifico & lunifico certo. Laudetur Deus Benedictus, cuius ope adhibito labore tetigi & oculis vidi complementum illius Magisterij.

***

CONSILIVM VIGESIMVM OCTAVVM ET THEORIA de Lapide Philoſophorum.

SOlue fixum non fixo,ſeu matre non fixa: Hoc non fit niſi coniungantur in vaſe non amplo, ne alterum fugiat aut diſcedat ab altero, & niſi igne torqueantur:Et tunc alterum operatur in alterum,& fiunt res vna,ſicut erant prius, ita pugnant cum inimicis, & craſſum aſcendit in partes ſuperiores. Bene cuſtodite,ne pereat. Ita ſumma pars fixa fit volatilis.Hæc res vocatur ſolutio, & calor operatur ſtatim nigredinem. Hæc eſt imprægnatio, & interna ſolutio & clauis totius artis. Non poteſt gignere,nec corrumpi,niſi habeat impletionem, ita mortuum eſt granum album,fertq; fructum centuplum. Aſcendit è terra in cœlum,& è cœlo in terram deſcendit. Quod corporeum eſt fit ſpirituale ſublimando, ſpirituale fit corporeum deſcendendo: Et vim ſortitur ſuperiorum & inferiorum,hoc eſt,quando fit ſolutio,& fortis incenſio mouetur in vaſe tanquam aqua feruens & corpus aſcendit. Et eſt hæc deſtillatio,& ſublimatio, per quam volunt ſapientes diu coquendum & figendum eſſe in igni. Hæc eſt calcinatio & coagulatio. Et ſic gignitur album in ſicco, & in albo flauum,in flauo rubeum. Inter nigrum & album omnes,qui tamen negliguntur, cum ſint inſtabiles,donec vera albedo prodeat,quæ eſt verum Elixir album, coadunatum ex rebus Diaphanis. Non autem aliter conſpicuum, quam ſpeculum purum cœleſte, eo peruenit molliter, hominum operatione. Opus perficitur in tribus quadragenarijs: primis 40.diebus vir imperat, cuius ſperma vnitur fœminæ abſq; ſeparatione: Alijs 40. diebus formatur & accipit animam & ſpiritum & Tincturam,viuificaturque. Tertia quadragenaria naſcitur fructus purus,fit fluxilis futilis,nec metuit ignem,in quo quieſcit amice. Valet ad omnes morbos, excepto decretæ mortis termino. Spiritu hoc tingente facimus vitra tractabilia malleo & infragilia. Ex cryſtallo facim⁹ carbunculos prout miſcentur eis Planetæ. Si vis ad argentum operari, non eſt vt progrediaris vſque ad rubedinem. Sed cum vera albedo exijt deſine, & fac periculum medicinæ,num habeat fuſionem facilem in duro & molli. ſi non, adde partem lactis virginei,id eſt Mercurij ſepties deſtillati: & ſoluitur,deſtillatur,ſublimatur,coagulatur: & facile fluit vt cera ſine fumo. Et hæc Medicina,reiterando opera, eo perduci poteſt excellentiæ, vt tranſ-

transſmutet Mercurium infinite in Lunam: Et ſic alia imperfecta. Si vis ad Solem operari: diutius coque Medicinam ad ignem, donec rubeſcat. Rubedo enim eſt perfecta digeſtio. Et eſt vnum Elixir ſimul paratum ad album & ad rubeum.

CONSILIVM VIGESIMVM NONVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

LAbora cum Mercurio Minerali, qui ſtatim venit de vena, nec vnquam fuit in aliquo opere. Is eſt operis noſtri perfectiuus, aduſtionis ſaluatiuus & effectiuus fuſionis. Cum figitur, eſt Tinctura albedinis vel rubedinis &c. & non recedit à commiſto: eſt amicabilis metallis, & medium coniungendi Tincturas, quia miſcetur eis in profundum ingrediens, penetrans & adhærens.

Et quamuis ex Mercurio noſtro ſolo opus noſtrum perficitur: indiget tamen fermento rubeo vel albo. Miſcetur ergo facilius cum Auro & Argento, & fit vnum cum eis, cum iſta duo magis eius naturam participent, & ſic perfectiora ſint.

Aurum & Argentum plus de Mercurio continentia commiſcentur ad rubeum & ad album.

Sol Mercurius eſt, qui perficit opus, nec quicquam extraneum ei debet adiungi. Sol & Luna non ſunt ei extranea. Ea enim in inceptione operis rediguntur in ſuam primam naturam, id eſt Mercurium.

Totum magiſterium noſtrum eſt Solum in regimine ignis, ex ampla induſtria. Vis enim ignis bene recti lapidem operatur modico labore & paucis expenſis.

Cum lapis noſter in ſuam primam naturam, id eſt aquam, lac virginis, vel caudam draconis, ſemel eſt ſolutus: ipſe ſeipſum calcinat, ſublimat, deſtillat, reducit, lauat, congelat: & virtute ignis proportionali ſeipſum perficit in vno vaſe ſine alterius manuali operatione.

Mercurij Mineralis, qui prius in opere nullo fuerit libras 25. traijce per pannum lineum ſpiſſum, tribus vicibus: Deinde per corium leporis: Et poſt hoc iterum per pannum denſum: ſi quid remanet in corio de eius craſſitie, ſordibus vel fœtu: non eſt idoneum ad opus noſtrum. Si nihil apparet, conducit. Cum hoc, nullo addito poteſt perfici vtrumque opus: Praxis.

Cape.

Cape Solis depurati communis, id eſt in igne calefacti, vncias duas: Incide in fruſta parua cum forcipe. Adde Mercurij vncias 14. Fac Mercurium fumigare in tegula,& ſolue in eo Solem. Moue cum baculo ligneo,donec Sol bene ſoluatur & miſceatur. Totum funde in aquam claram in ſcutella vitrea. Laua ſæpius tergendo, & mutando tamdiu,donec nigredo tota ab aqua recedat. Si aduertere vis vox turturis audita eſt in terra noſtra. Nigredine ſublata amalgama per corium colligatum tranſmitte, & exime totum per duas vncias & remanebunt de corio vnciæ 14. Hæ ſunt res aptæ ad noſtrum operationem. Attende quod non debent eſſe plures nec pauciores vncijs duabus in corio de tota materia. Si plus eſſet detrahe, ſin minus,adde Iſtas duas vncias expreſſas quæ dicuntur Lac virginis, reſerua ad ſecundam operationem.

Materia de corio ponatur in vitrum,&hoc in furnellum; Accenſa lampade continua flamma recto tramite vas incluſamq; materiam percutiat,non tamen ipſa attingat ollam,& ſint furnelli partes omnes ſimiliter bene lutatæ.

Si poſt menſem, vel duos inſpicere velis flores vini, & colores principales,ſcilicet nigrum,album,citrinum & rubeum: tunc ſine operatione manuum tuarum aliqua,ſolius ignis regimine,manifeſtum erit abſconditum,& abſconditum fiet manifeſtum.

Quare materia noſtra ſeipſa ad perfectum elixir perducit, vertendo ſe in puluerem ſubtiliſſimum,qui dicitur terra mortua, vel homo mortuus in ſepulchro,vel magneſia ſitiens,quod ſpiritus in eo occultatus eſt in ſepulchro,& anima quaſi receſſit. Tunc à principio vſque ad 26. ſeptimanas,& groſſum tunc factum eſt gracile,leue ponderoſum,aſperum molle,dulce amarum conuerſione naturarum virtute ignis occulte completa. Cum videris pulueres tuos exiccatos,ſi probam & expenſas deſideras, tingent, vna pars ſolum tingit ſeptem Mercurij bene purgati.

Miſce Fermentum Lunæ cum partibus 7. Mercurij, eodem modo,vt in rubeo feciſti. Nam eadem eſt materia, fermentum diuerſum. Argentum foliatum hic magis eſt vtile,quam maſſale,quia habet in ſe miſturam quandam fecum Mercurij: & debet Amalgama cum Mercurio frigido fieri,non cum calido.

Quinta eſſentia ex Sole extrahitur in pelicano, ſubtili ignis ingenio.

genio. Sol & Luna mineralis tantum fecum immundarum secum habent permistum, vt eorum purificatio ad nostrum conueniens non esset Lusus puerorum &c.

Sume corpus primi operis nostri cum lacte virginis: adde de Mercurio nouo partes 7. iuxta pondus istius lapidis, sitque Mercurius purificatus. Exprime per corium, & partes 7. traiectas, serua: Laua, & impone vitro in furnello, vt in primo opere fecisti, per totum regendo tali tempore vel circiter, quousque videris pulueres iterum factos, extrahe, & si vis, tinge. Hi pulueres sunt multò subtiliores primis, quia magis sunt digesti, & vna pars tingit septies septem in Elixyr. Eadem est cum prima & secunda. Pulueres inde nati tingunt partes 343. septies scilicet, superatis prioribus in parte vna. Quantò plus digeritur Medicina, tanto efficacior, subtilior & tingentior redditur.

CONSILIVM TRIGESIMVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

IPse solus, cum sit metallicus, continet in se totum quo indigemus in nostro Magisterio. Omnia alia cedunt in fauillam. Argentum viuum continet in se sulphur suum bonum & fixum, quo coagulat in Aurum & Argentum secundum diuersum disponendi modum.

Album & rubeum Sulphur ex vna habetur materia, decoctione differente, nec inuenitur nisi in duobus corporibus, Auro & Argento, quæ subtiliter sunt præparanda, vt Sulphur & Mercurius de illa materia habeantur, ex quā Aurum & Argentum conficiebatur sub terra. Aurum & tinctura rubedinis & argentum albedinis.

Lapis elicitur ex corporibus & Mercurio secundum naturam. Sine Sole & Luna nullum tingens argentum viuum generatur. Sine Auro & Argento tingere non potes. Aurum enim habet colorem aureum, argentum argenteum.

Quod seminabit homo, id metet. Extrahitur ex auro & argento, in quibus purissima est substantia sulphuris. Pater eius est Sol, mater Luna. Suadeo ne operemini nisi cum Mercurio & Sole ad Solem, & cum Mercurio & Luna ad Lunam. Nam in his tantum, consistit beneficium. Eliciatur purissima substantia Mercurium ex illis corporibus. Elixir enim in illis consistit tantum. Oportet vt in solutione,

ſublimatione & ſubtiliatione Solis & Lunæ labores: Hæc enim duo corpora ſufficiunt.

Neceſſe eſt vt Lapis poſſit elici de natura duorum corporum, antequam de eo fiat Elixir. In principio operationis, opus Solis & Lunæ per omnia conueniunt: In modo Fermentationis diſconueniunt: Et Medicina in Eſſentia eſt vna, & in modo agendi: Et pater eius Sol, Mater Luna: Quorum coniugium eſt faciendum.

Mercurius miſcetur cum Auro & Argento, & figitur per ipſa magno ingenio: & Mercurius recipit quod ſuæ naturæ fuerit, alienum reſpuit. Poteſt elici ex corporibus cum ſuo Sulphure vel Arſenico, ex ſolo argento viuo facilius perfectius inuenitur. In ipſo eſt facultas extractionis illius ſubtilis ſubſtantiæ, cum iam in actu habeat ſubſtantiã. Lapis ſiccus & groſſus diſſoluitur in argentum viuum, vt in ſuam naturam primam reducatur. Fit hoc ſolum per Argentum viuum, quia hoc ſolum poteſt Solem & Lunam ad ſuam naturam vel materiam primam redigere.

Aquam ſepties deſtillatam ad partem reſerua, ipſa enim eſt Mercurius Philoſophorum ſolutiuus, facies matrimonium, & aqua vitæ abluens terram nigram. Et ſtudeas vt ſemper plus habes de Mercurio, in quem purgatum corpora munda æquali lanæ librata miſce. Et labora in diſſolutione lapidis, vt partes puriores ſegreges à corporibus & grauioribus abiectis, opus perficias cum leuioribus. Opus enim primum Philoſophorum eſt diſſoluere lapidem in ſuum Mercurium, vt reducatur in primam materiam, id eſt, argentum viuum. In ſolutione & ſublimatione duorum Luminarium primo labores, vt ex ipſis fiat Mercurius, quod eſt corpora facere incorporea. Purga Mercurium & corpora, miſce contere per vices, & imbibe in Balneo; Deſtilla per filtrum, ſupereminens nigrum collige ad partem: Illud enim eſt oleũ, & verum diſſolutionis ſignum, quod quando eſt ſolutum, peruenit ad ſublimitatis finem, vnde ſeparatur ab inferioribus &c. cuſtode ipſum caute, ne euolet in fumum. Lapidem diſſolutum pone totum in cucurbita ſuper calore temperata, vt putrefiat & digeratur per menſem Philoſophorũ, vt omnia in materiã primã redeant, & ſint argentũ viuum. In hanc materiam introducta eſt forma, colore nigra, tactu ſubtilis & diſcontinua, & hoc eſt ſignũ perfectæ ſolutionis. Calor n. agens in humidũ, primò generat nigredinẽ, quæ eſt caput corui, & principiũ operis noſtri, quo diſſoluitur lapis in Mercuriũ, vel aquam Mercurialem.

Diui-

Diuisione facta, Medicina super igni diutius assetur, & enutriatur sicut puer in vberibus. Aquæ certam quantitatem affunde terræ albæ, tere bene leniter, donec aquæ suæ partẽ quinquagesimam imbiberit. Nam terra nutrienda initio est pauca aqua. Deinde eius quantitas augenda est paulatim exemplo recens nati. Sæpe ergo terram tere & imbibe octonis diebus coquendo, & leniter calcinando. Si miscere velis statim totum, falleris. Non amoue manum à conterendo, imbibendo, assando, coagulando, donec aqua prorsus exsiccetur, & alba terra combibatur. Tantum imbibe, quantum deest. Affunde aquam non excedentem, nec deficientẽ pondere. Semper debes post calcinationẽ materiam putrefacere in fimo per dies septẽ, & deinde pergere imbibendo. Si terra non sat est alba, tere eam cum aqua & calcina. Azoth enim & ignis, abluunt latonem, cum terra imbiberit quinquagesimam partem suæ aquæ sublima eam igni valido donec ascendat forma albissimi pulueris, feces quę post sublimationem remanent, sunt abijciendę.

Cape lapidem hunc coagulatũ, tereq; iterum cum aqua rubea, & coagula in lapidẽ vt ante. Et hoc repete tertiò coagulans cũ igni forti. Quod assurgit forma pulueris, est albissimum sulphur, quod in fundo residet est sulphur rubeum optimum. Hoc tingit Mercuriũ in Aurum album. Non est op⁹ vt extrahas rubedinem, sed coque lapidem donec rubefiat. Corpora coniungenda Mercurio debent prius calcinari, vt Mercurius eis iungatur, & penetrent ipsa. Calx terenda cum Mercurio est, vt duo fiant vnum. Hoc Mercurio corpus est imbibendum, & sublimandum; ideo sublimantur corpora vt fiant spiritus, & coniungantur Aurum, Argentum & Mercurius. Non miscenda sunt hæc: color enim Solis non facit ad Lunam, nec Lunę ad Solem. Ergo rubeũ Mercurium non coniungas cum albo sine fermento, nec Solem nec Lunam potes efficere. Ergò Mercurius albefactus figendus est, ne devaporet. Itaque addendum aliquid quod maneat in Essentia & qualitate naturæ: vt si addas corpus id cum quo primum est præparatus, hoc est, aurum vel argentum, ergo hæc ei adde, vt pariant rem sibi conformẽ, & ex coniunctis fiat Elixir. Si vis fermentare, misce corpus cum Sulphure, vt omnia fiant fermentum. Fermentum ad rubeum esto rubeũ, Solis ad Solem, album ad album, Luna ad Lunam. Nec sunt plura fermenta, nec potest figi, nisi per fixũ. Quod summa fixi debeat superare summũ volatilis, vt sic mistura vtriusq; vertatur in spiritum volatilem.

Sulphuris purgati parum proijciendum est super multum corpus & Sulphur vertit corpus in puluerem sui coloris. Hic corporis calor proijcitur super spiritus Solis & Lunæ.

Sulphur non potest ingredi sine medio aquæ, quæ inter Sulphura & fermenta intercedit in quauis dispositione. Itaque sumenda est primum terra, quæ vicina est fermento: & quæ appropinquat terræ: tertio aer, qui accedit ad aquam: quarto ignis ad rubeum elixir. Nam album contentum est aere, aqua, terra. Coniuncta solue in vase bene concluso, ablue & sicca. Aqua enim est medium coniungens Tincturas &c. Si vis facere proiectionem super elixir: fac calcem de materia corporis, super quo proijcere velis, & misce cum fermento. Si Solis est, cape Solem, si Lunæ, Lunam. Matrimonium enim nihil est aliud quam coniunctio fermenti cum corpore transmutando &c.

In coniunctione lapidis Nota tres colores, nigrum, album, rubeum: Vide ne opus rubescat ante nigredinem. Si hoc factum est, corrige erratum, coquendo omnia in aqua alba vt iterum nigrescat. Ita age si rubescit ante albedinem. Si Medicina nollet misceri, dissolue id in quod ingreditur, & in quod non vult ingredi. Utramq; solutionem misce, & tunc Medicinam proijce.

Si metallum mutandum non sat tinctum est Medicina, adde plus Tincturæ: si nimis, vt fieri solet in Solari tinctura, non in Lunari, minus Tincturæ vsurpa, & plus metalli. Si non manet Tinctura in examinibus, non satis est fixa, nec satis imbibita. Ergo pone eam in crucibulo, & irrora aerem seu oleum, donec liquescat vt cera, idque super igni &c. si fumigat repete imbibitiones, donec perfecta sit, sublima nempe id quod fugax est, & misce cum non fugace, iterumque sublima donec nihil amplius assurgat. Inde explora super lamina.

Partem vnam Medicinæ proijce super mille Mercurij per acetum & Salem purgati, & perficitur in Solem vel Lunam.

Si ad perfectum magisterium peruenire volumus, oportet primò vt Lapidem Philosophorum purum ac mundum habeamus acceptum, sicut est in sua minera: & sublimare ipsum, vt ex eo trahamus quod purum est, & clarum. Postea oportet nos ipsum facere descendere: postea destillare, calcinare, soluere, coagulare, fixare, incerare. Solue lapidem album, cum aqua benedicta particulatim: non simul vsque ad iustam quantitatem solutionis. Coque ad ignem lentum in vitro,

vitro, donec in ſuperficie appareat nigredo. Hanc abſtrahe ſubtiliter tam ſæpe, vt nulla amplius appareat, reiteratis coctionibus, ſed aqua remaneat clara. Accipe terram illa & nigredinem collectam, & poſita in vitro affunde aquam prædictam, quouſque ſuper ea natet. Coque lento igne per quatriduum. Iterum pone tunc aquam, & coque ſucceſſiue, donec fuerit alba, lucida, clara. Hoc eſt, quod Philoſophi quæſiuerunt. Hæc terra cum aqua putreſcit, & mundificatur, qua mundificata dirigitur magiſterium. Terra mundificatur & dealbatur aqua mediante. Aqua cum terra interuentu caloris coagulat, & inſpiſſatur. Coquitur ita inſpiſſata forti igni in cucurbita vitrea &c. tunc accipitur de fermento. Auro vel Argento quarta pars, ſeu ad vnam libram corporis tres vnciæ fermenti. Fermentum etiam ſit ſolutum, & vt terra factum ſicut corpus imperfectum, eodem modo & ordine præparatum coniunge. Imbibe cum aqua prædicta, coque per tres dies aut plures. Tunc iterum aqua prædicta imbue & coque vt prius, idque repete toties, donec duo in vnum reducantur corpus, quod conijcies ſi color non variabit amplius: tunc funde ſuper eos aquam prædictam, partem poſt partem, paulatim, quouſque bibat de ipſa quantum poteſt, dando ſemper aquam nouam. Sic ſpiritus cum corporibus miſcentur, & vniuntur eis: & germen iungitur cum mundanis corporibus, quod ante fieri non poterat, ob eorum immunditiem & craſſitiem. Sed nunc eis coniungitur, & in eis creſcit, & ſuum auget numerum, multiplicaturque in infinitum, prout verum artificium operatus fueris. Fundamentum artis eſt reductio corporis, in Mercurium, quæ eſt Philoſophorum ſolutio. Solutum eſt aqua permanens, quæ abſque ſuo corpore cui eſt coniuncta, & vnita, non poteſt eſſe permanens, &c. Nigrum apparet in mortificatione, dum corpus vertitur in terram. Multi colores antecedunt dealbationem: Finis eſt albedo in coniunctione corporum præparatorum & fermentatorum apparent colores.

***

CONSILIVM TRIGESIMVM PRIMVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

Opus nostrum factum est ex vna radice, sumptumque de duabus substantijs Mercurialibus plane crudis, pure mundeque extractum, ex mineris compositum, rectumque per ignem, sicut postulat materia, continuo coctum donec duo fiant vnum: in quo vno, postquam mista sunt, corpus in spiritum conuersum est, & spiritus in corpus. Deinde augendus ignis hic est, donec fixum quod est, volatile contineat in suo colore & natura. Scito enim, quod, cum probe commistum est, transcendat omnia, & ad se in suam virtutem perducat. Postea tinget millies mille, quod omnino tibi persuadeas. Multiplicat etiam se mole, & virtute, vt Pythagoras, Ilmodricus, & codex veritatis aperte & perspicue indicant &c. per hæc verba summatim hic Philosophus contraxit totum opus.

De Materia Lapidis multa ad Thomam differit, sicque ait: species (Metalla) sunt in Mercurio decoquendæ, & ipse est aqua earum, vbi alterando conuertibiliter suscipit mutationes harum. Si Aurum in Argento viuo decoquatur, ipsum argentum viuum naturales proprietates Auri illius acquiret. Et: Veritatem non repetit, qui Argenti viui naturam humidam destruit, cum nihil aliud requirat, quam puritatem, & simplicem decoctionem: Vana est omnis doctrina, quæ alterat Mercurium, qui sperma est, ante coniunctionem specierum metallicarum cum eo. In Hermetica Philosophia dicit: Rubrum virum albæ vxori iungite in thalamo crudo: Quod per artem debeat fieri plus quam perfecta, vt alia possit perficere. Et: Ad nostrum Artificium habemus calorem duplicem, vnde & tam citò perficit, nempe Sulphur & Ignem.

Fontina Bernhardi. Fontina est mirandæ virtutis, plus quam alia in toto mundo: præparata est tantum pro rege eius prouinciæ, quem prole nutrit, & ipse eam viciſſim, & attrahit eum, estque in ea dies 282. & renouat regem ita, vt insuperabilis existat, & sic interit.

Rex hic concludi hanc Fontinam iussit, primo lapide rotundo albo, & Fontina ipsa claritate accedit ad argentum cœlestis coloris: Deinde erexit arborem quernam per medium fissam, vt Solis radices arcean-

arceantur. Præterea quod videtis validis muris vndique bene munitam, in lapide pulchro perſpicuo, & in medio fiſſa quercu: id ideo fit, quia tam mirabilis eſt natura Fontinæ, vt omnia penetraret, ſi incenſa iraſceretur, & ſi incenderetur, omnes periremus.

Vidi Regem intrantem Fontinam, ſed non eodem modo exeuntem. Cum primum ingreſſus eſt, & cuſtos eum concluſit, non potuit amplius conſpici, niſi poſt dies centum & triginta, & tunc incepit apparere, & inclareſcere. Ianitor qui eiuſmodi curam agit, balneum continuo ei calefacit, ad calorem conſeruandum, qui occultus in aquam claram impellitur, & abſque ceſſatione, diu noctuque id peragit.

Rex initio habet veſtem auream, inde thoracem ex ſerico nigro: interula niueæ eſt albedinis, caro ſanguinea.

Cum proponit ſibi rex acceſſum ad fontinam, dimittit omnes ſatellites peregrinos, nec vllus ingreditur, niſi ipſe, neq; vlli licitum eſt accedere, niſi ſoli ipſi, qui eius curam habet, qui poteſt eſſe, vel ſimpliciſſimus, cum nihil aliud conferat, niſi Balnei calefactionem, neq; tamen accedit, aut intrat.

Fontina & Rex mirifice ſe diligunt mutuo. Illa hunc attrahit, non hic illam. Eſt enim illi inſtar matris.

Sex tantum perſonæ ſunt in comitatu eius, expectantes eius mortem. Si ſemel moreretur, regnum tam obtinerent, quam ipſe, parique iure eſſent reges: Itaq; miniſtrant ei. Expectant enim eum, cui omnia ſua bona debent.

Antiquior eſt Fontina, & maturior omnibus ſub eo. Eſt quidem ille ſenio confectus, neque tamen vllus ſubditorum tantum frigoris & caloris ſuſtinere poteſt quantum ille: neque tantum pluuiæ, venti, aliarumque rerum aut laborum. Cum ſemel in hac fontina renouatus eſt, nullus comitum poteſt eum interire. Omnes de fontino principio ſunt facti, & inde ſua habent bona, æque ac ipſe. Pro ſuo ergo amore quo affecta eſt erga ipſum fontina, tanquam mater eius primæua, attrahit occiditque eum. Idem poſtea reſurgit per eam, proq; Regni ſubſtantia, quod eſt in admodum minutis particulis, quiſq; comitum ſuam accipit portionem, fitque tam diues, quam ille, ſuntque omnes pariter opulenti.

Rex

Rex ſolus intrat fontinam, nec quicquam peregrini aut comitu poteſt ingredi, quanquam eam diligant, tamen non poſſunt intrare, quia nondum ſunt meriti.

Rex cum primum intrauit, Auream tunicam exutam primo ſuó ſatelliti Saturno tradit, qui eam cuſtodit dies 40. vel 42. Si quando ei tandem debetur: deinde exuit rex Thoracem ſericam nigram, tradens ei cuſtodiendam alteri ſatelliti Ioui per dies 20. Iupiter concedit illam mandato regis, Lunę pulchre ſcintillanti gliſcentique, quæ ſeruat eam dies 20. Ita rex in induſio ſuo honorato candido puroque eſt, & imponit id Marti per dies 40. vel 42. ſeruandum. A Marte Sol accipit, Deo volente neque tamen ſat clarum & ſplendens. Hic vbi cuſtodierit illud per dies 40. venit admodum formoſus, ſanguineoque præclaro tinctus, & amiculum illud raptum ſeruat.

Tunc aperit ſe fontina, & cum dedit eis interulam, togam, thoracem, vna ſimul ſanguineam, ſublimiterque coloratam carnem ijs præbuit edendam, & tunc exſatiata eſt eorum cupiditas. Cum album induſium acceperunt, 4. ex illis ſi volunt, dignitatum decus magnum poſſunt conſequi, ſed non plus dimidio regno tenent. Itaque ob tantillum emolumentum expectant potius finem, vt coronam regis ſuo integro iure poſſideant.

Nullus Medicus, nec alia res adeſt præter cuſtodem, qui nihil aliud agit, quam vt calefaciat, & regat ignem perpetuò. Plus tamen laboris ei eſt in fine, quam in principio: quandoquidem incenditur fontina.

Vniuerſus mundus in oculis habet, & non agnoſcit. Si volunt, illa ſex poſſunt regem iterum purgare, triduo in fontina concluſum, & primo die calore perſeuerante mutetur aureus thorax in nigrum: ſecundo prodeat alba interula: tertiò caro ſanguinea, quo facto Deus eum multiplicat in millies millia, & decies amplius.

Clam perueniebam ad fontinam, & reſerabam omnia clauſtra appoſita, inſpectans librum, quem victæ reportaueram. Dum autem ſplendorem eius præclarum admirabar, dormituriens decidebat in fontinam, me ob id indignante. Intuebar inueſtigabamque oculis, ſed viſus hebeſcebat, nec occurrebat aſpectui quicquam. Exhaurire incipiebam præſcriptam fontinam, pergebamque in eo opere tam ſtrenue, vt nihil remaneret, niſi 12. pars eius cum 10. Inſtitueram exhau-

exhaurire totam. Sed nimis tenaciter cohærebat. In eo labore cum essem, aderant qui me conuentum cupiebant. Itaque abstrahebar ab opere, & discedebam, prius diligenter omnibus occlusis, ne quis me affuisse deprahenderet, & fontinam hausisse, & ne libellum mihi surriperet. Cum autem calor Balnei institutus ad regem lauandum, in opus consurgeret, incenderetur que ob delictum quoddam, in carcere eram dies 40. In fine horum redibam ad contemplandam fontinam: Et ecce nigræ obscuræque nubes apparebant, quæ longo durabant tempore. Sed vt paucis me expediam in fine tandem cernebam omnia, quæ votis sollicitis expetiueram, nec adeo multum laboris sustinebam.

CONSILIVM TRIGESIMVM SECVNDVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

CApe optimum Mercurium, qui sit sublimatus septies. Rectifica eum adiecta parte vna calcis viuæ, & dimidia Tartari crudi. Ita purgatur bene: vel emunda eum, quam potes optime (alij lauant vrina & Sale, donec non obnigret amplius: hinc destillant: & sic tollitur crassities, relicta subtilitate) partes huius tres cum parte vna Auri vel Argenti in tenues bracteas ducti commisce, vt malagma euadat. Hoc facto, appone ei nouem partes Mercurij purgati, inclusaq; vasi nodo; colloca in cineres coctos, vt parumper excedant vitrum. Adhibe calorem lentum continuum. Ita senex sedet in Balneo. Dimitte ibi in vase clauso, donec conspicuus Mercurius occultetur, & corpus occultum manifestetur. Id vocant Philosophi solutionem & sublimationem, alijsque nominibus, cum tamen sit vnus labor, vnum regimen, vas, fornax. Si in moderato calore manet dies 40. apparet in summo nigredo instar picis atræ. Ea est caput corui Philosophorum, & sapientum Mercurius.

Anima corporis Solis vel Lunæ extrahitur, per medium Mercurij. Spiritus Mercurij animatur, anima spiritui iungitur vniformiter &c. Una pars bracteæ Aureæ vel Argenteæ (quo subtilior est, eò citius fit Mercurius) & 12. partes Mercurij optime purgati commiscentur: ponuntur in furnello in cineribus siccis, adhibitoque igne moderato coquuntur. Ubi steterunt in igne sapientiæ per mensem

Philoſophorum, nigredo horrenda emergit, & color colorem vrget, donec tandem vnus exiſtat. Is eſt Mercurius Philoſophorum. Talis extractio animæ per ſpiritum Mercurij non fit vna vice, ſed pluribus, ſemper parum atque iterum exit, donec opus compleatur. Una eſt via, tritio & coctio. Mercurius terit, ignis coquit. Vas ſemper ſit clauſum, ignis continuus. Nigredo quæ apparet quadrageſimo die, nihil eſt aliud, quam reſolutum corpus. Spiritualia enim eleuantur. Si aqua corpus perduxit ad Eſſentiam impalpabilem, & ſoluit ad nigredinem: Solutio impleta eſt, & Tinctura in nigredine: & 4. Elementa proceſſerunt, vt habeas aerem cum aqua, ignem cum terra. Quod ſoluitur, cum Mercurio eleuatur, quanquam inferius ſemper eſt copioſius.

CONSILIVM TRIGESIMVM TERTIVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

VErba ipſius de hac ſcientia ſunt conſpicua quæ habentur libri ipſius initio. Hæc enim res (inquit ad calidam Ægypti Regem de arte inquirentem) quam iam diu quæſiuiſti, per vim aut iram non accipitur, nec perpetratur: Accipitur enim per patientiam & humilitatem, & amorem certum ac perfectiſſimum. Confert enim Deus hanc diuinam & puram ſcientiam ſuis fidelibus & ſeruis, illis ſcilicet, quibus eam à primæua rerum natura conferre diſpoſuit, ſua mirabili fortitudine: Quæ cum alicui ex ſuis fidelibus collata fuerit, decet ipſum prius præuidere, cui poſtea eam committat & detegat: Nam hæc res nihil niſi donum Dei altiſſimi poteſt, qui prout vult, & etiam, cui vult, ex ſuis ſeruis & fidelibus illud committit & monſtrat: decet igitur omnipotenti Deo eſſe in omnibus humiles & omnino ſubiectos: Et paulo poſt: Omnipotens Dominus & omnium creator ex omnipotentia ſua homines creauit: Quoniam ipſi nequeunt eius ordinem tranſmutare, id eſt nequeunt poſtponere ea, quæ ipſe præponit, aut præponere ea, quæ ipſe poſtponit, nec eſt aliquid ſcire poſſibile illis, niſi per illius demonſtrationem, nec etiam aliquid conſequi poterunt, niſi ille eos conſequi illud præiudicauerit: Nec quicquam retinere valebunt, niſi per fortitudinem à ſummo Deo ſibi diuinitus collatum, ſed & (vnde magis eſt admirandum) animos ſuos etiam ipſi regere non poſſunt diutius, niſi vſque ad terminum, qui à Deo ſuper eos conſtitutus eſt: præponit enim Dominus ex ſeruis ſuis, quos vult

vult & eligit, vt hanc ſcientiam diuinam homini celatam quærant, & quæſitam ſecum retineant. Hæc enim ſcientia eſt, quæ Dominum ſuum abſtrahit ab huius mundi miſeria & ad ſcientiam bonorum futurorum reducit.

Reſponſionem Regis teſtatur author eius libri, dum dicit: Placatus eſt igitur Rex ſuper huius viri prudentiam & eius humilitatem & eius patientiam & verecundiam ac venuſtatem: Non enim erat ille lingua verboſus, aut mente elatus: Erat autem humilis, prudens & beneuolus, vt talem eſſe decebat: Ipſe verò interrogatus à Rege cur in montibus & ſolitudinibus potius, quam in conuenientibus, qui Deum orant in Eccleſijs, viueret reſpondit, Bonum quod nunc habeo, & in futuro expecto, ex Deo eſt & in eius manu collocatum, ipſe autem, quod velit, faciat: Nec ego dubito, quin mihi inter conuentus & cætus maior inueniatur requies, & in ſolitudinibus & montibus, labor, ſed nemo metit, niſi qui ſeminat & quod ſeminauerit, hoc etiam metet: ſpero itaque quod diuinitatis bonitas, in vita huius mundi me non dereſinquat: Nam requiei aditus nimis eſt coarctatus, neque ad illam quiſque poteſt ingredi, niſi per animæ afflictionem. De conſtantia & ſeueritate eius hæc teſtantur verba, quæ paulo poſt ſequuntur: O Rex, omnipotens Deus te ad melius conuertat. Nam ego non ſum, de quo multum debeas admirari: Ex filijs Adæ vnus exiſto: Omnes quidem ex vno proceſſimus, & iterum ad vnum, licet diuerſo tramite, reuertemur: Temporum quidem longa mutatio hominem ſub tempore conſtitutum confundit & mutat: Nec ego adhuc in tantum ſum mutatus, quod alij multi, qui ante me fuerunt magis non mutentur: vltimam autem mutationem mors dira ſubſequitur, qua videlicet nulla pœna deterior indicatur. Nam ante corporis & animæ coniunctionem & poſt eorum diſſolutionem pœna omni morte crudelior animã expectat: ſed & omnipotens creator, qui omnia ex ſeipſo creat & format ſemper ſit in noſtro auxilio: Et mox. Timorem autem, de quo paulo ante dicebas non timeo, nec de te hactenus deſpero. Omnis enim qui timuerit in veritate non eſt perfectus: Et maxime ſapientem timere aliquid non decet: Nam ſi timuerit, cito deſperabit: Quod ſi deſperauerit animus eius vacillabit, nec vllatenus ſuæ intentionis conſequetur effectum.

Cauſam obſcuritatis authorum reddit his verbis: noſtri quidem anteceſſores hui⁹ magiſterij nomina multiplicata & variata tradebant

 gra-

grauiſſimis Sophiſticis circumtecta, ſed omnia tamen veridica & ſæpius comprobata: Quod totum egiſſe arbitrabantur propter ſtultorum inſipientiam; vt dicta ſua non intelligerent, niſi qui tali & tanto magiſterio digni iudicarentur: ſi quis ergo eorum dicta inuenerit, in illis diligenter ſtudeat, donec ea recto modo intelligat. Non enim decet quenquam ſe ab hoc magiſterio retrahere, ſed debet ſuam fidem & ſpem in Deo altiſſimo firmiter configere, & illum aſſidue hoc efflagitare, quatenus illud diuinum & admirabile opus poſſit perficere. Quod cum vna re incipiatur & finiatur magiſterium aſſerit dum inquit: Huius rei prima & principalis ſubſtantia & materia eſt vna, & de ea eſt vnum; & cum ea fit, neque aliquid ſibi additur vel minuitur. Et deinde: Multiplicia quidem ſunt eius radicis nomina, ſed ſi ea, quæ ſupra dicta ſunt, recto ordine inſpexeris, vnam eius radicem & ſubſtantiam & materiam inuenies: Paulo poſt: vna ſola confectione vel ſpecie ſic materia mutatur, ſed quanto magis ei ignis colorem innouat, tanto magis ei plurima nomina imponuntur: vnde Datin Philoſophus ait ad Euticem: Ego tibi oſtendam, quod ſapientes huius magiſterij diſpoſitiones vel confectiones alia de cauſa non multiplicauerunt, niſi vt ſapientes in hoc magiſterio inſtruerent, & inſipientes penitus excæcarent: Quoniam hoc magiſterium vnum nomen habet, & hoc proprium ſibi deputatur, ſic etiam vnam habet diſpoſitionem atque etiam vnam viam linearem, & hoc modo licet ſapientes eius nomina & ſua dicta mutarunt, tamen noluerunt, niſi vnam rem intelligere & vnam diſpoſitionem. Nam ſapientes, qui ante nos fuerunt, multas nominauerunt confectiones & multa pondera & multos colores & ſic ſuper vulgus dicta ſua allegorizauerunt: neque tamen ſunt mentiti, ſed locuti ſunt, vt eis bonum videbatur, & vt ipſi ad inuicem intelligebant, vt etiam hoc alios lateret. De coloribus lapidis teſtimonio Datin Philoſophi, noſter, ait, lato, quamuis primum ſit rubeus, tamen eſt inutilis, ſed ſi poſt rubedinem in album vertatur, multum valebit: Poſt hæc: Adarmath ſimiliter ſapiens & Philoſophus ait, quod omnia harum rerum nomina & earum ſimilitudines nulla alia de cauſa antiquis vocantur, neque variantur, niſi vt vos intelligatis, quod huius rei principium propter ſuum finem teſtificatur, & ſuus finis ſuper ſuum principium. Et vt ſciatis, quod hoc totum non eſt niſi vna res, quæ ſcilicet habet patrem & matrem, & eius pater & mater eam

nutriunt

nutriunt atque pascunt, non quod ipsa, à suo patre aut matre aliquo modo differre possit. De tactu lapidis inquit mollis est, & maior mollities est in eo, quam in suo corpore: In pondere dicit multum graue, in gustu dulcissimum: In odore ante confectionem nimis grauem & fœtidum: & post confectionem esse eius odorem bonum, iuxta hoc quod sapiens ait: Ista quidem aqua à corpore mortuo & iam inanimato tollit odorem: Nam eius odor est malus & odori sepulchrorum assimilatur. De materia dicit: Hoc accipe, quod in sterquilinijs suis calcatur: si non, absque scala ascensurus cades in caput &c.

CONSILIVM TRIGESIMVM QVARTVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

THomas Nortonus Anglus in Originali suo cap. 1. narrat, quod in Cathaloniæ quadam ciuitate Raymundus Lullius (veluti certissime præsumitur) in 7. imaginibus veritatem artis Chymicæ demonstrarit; Ex quibus ternæ fuerunt Argenteæ & fœminea forma seu habitu; totidemque Aureæ, vili ornatu, septima plumbea: In harum singularum vestimentis literæ apparuerunt hac significatione: 1. Dicit, fuit ferrum ex solea equina, & nunc sum argentea tota & pura: 2. Fui ferrum ex minera desumptum; at nunc sum, ait, perfectum Aurum: 3. Quondam fui cuprum ex veteri cupa, at nunc sum Argentum, dicit Fœmina: 4. Cuprum fui, inquit, generatum vili loco, iam splendeo ex solido & puro Auro: 5. Ait, Argentea olim eram; nunc Aurea tota videor: 6. Ducentis fere annis fui canna plumbea, & nunc appareo singulis Argentea. 7. Ego plumbum veluti monstrum, ex Auro sum transmutatum.

Lullij præterea verba, super Lapidem Philosophorum etiam inter alia sunt hæc cap. 5. Codicilli. Naturalia, sunt Sulphur & Argentum viuum, & ex his duobus amor metallicus gignitur, per quam fit generatio rei petitæ, cum propria eorum indiuidua ad inuicem naturali fœdere colligentur: Cap. 6. 4. Colores proponit: vt sunt: nigredo, albedo, citrinatio & rubedo. Cap. 7. 4. Ignes declarat: Naturalem, innaturalem, & contra naturam, nec non artificialem: dicitque esse Media, naturalia, innaturalia & contra naturam. Cap. 9. inquit; propter quod depurata magis alijs reperiuntur duo; scilicet Aurum & Ar-

Metalla ex Sulphure & Mercurio.

4. Colores.

3. Ignes.

3. Media.

Argentum, ſine quibus ars iſta non poterit integrari, cum in illis ſit puriſſima Sulphuris ſubſtantia, ingenio naturæ perfecte depurata, ad cuius depurationem debilior eſt ars, quam natura, nec eam conſequi valet, licet multum in ea laboret: In arte igitur, Pater eius Sol, Mater eius Luna, quia ex illis duobus corporibus cum ſuo Sulphure & Arſenico præparatis noſtra Medicina elici poterit, & ſine illis haberi nequit. Ibidem: Et vt Ieſus Chriſtus de ſtirpe Dauidica pro liberatione & diſſolutione generis humani, peccato captiuati, ex transgreſſione Adæ, naturam aſſumpſit humanam; ſic etiam in arte noſtra quod per vnum nequiter maculatur per aliud ſuum contrarium à turpitudine illa abſoluitur, lauatur & reſoluitur.

Cap. 10. ait: conſideret ergo artifex naturales vires & fortitudines Lapidum Philoſophorum, quæ ſunt ignis naturalis, & contra naturam, quæ & quales ſunt in toto ſuo curſu naturæ, & qui cuiuslibet fuerit amicus vel inimicus, vt demonſtratiua & infallibili arte per certificationem naturæ eorum, materiam eius prudenter noſcat diſponere. Cap. 11. Et quanto plus Argentum viuum aqueum in metallis ſubtilius fuerit purius & denſius, tanto plus illud erit nitidius, fulgentius & ſplendidius, quemadmodum natura cuilibet in Auro, quod generauit, demonſtrare non ceſſat. Cap. 32. Et ideo recordamur nos dixiſſe in noſtro Teſtamento, quod nullum Argentum viuum promptius conuertitur in ſubſtantiam Sulphuris, quam illud, in quo Sulphuris qualitates per diſſolutionem ſunt ſufficienter introductæ, nec vllum Sulphur promptius congelat Argentum viuum, quam illud, in cuius naturæ ſubſtantia ipſum argentum viuum exiſtit, per artis ingenium iam conuerſum. Quia tunc natura naturam complectitur propriam, & amicabilius magis gaudet in ea, quam extranea. De miſtione Sulphuris & Argenti viui ſic eodem cap. pergit: Virtus Argenti viui transmutantis in toto obtineat partes Sulphuris tranſmutati, ita vt in ipſo ante ſui tranſmutationem commiſceatur per minima in proprium Sulphur, non vrens album vel rubeum, & illud Argentum viuum propriam habebit materiam. Cap. 33. Quia Elementa Sulphurea mixta cum aqueis argenti viui per minima iam conuerſa alterantur pariter & ad inuicem corrumpuntur: talis corruptio Argenti viui noſtri, ſolennis eſt generatio, quæ haberi nequit, niſi poſt putrefactionem, quæ eſt mater omnium: Et mox. ſciant ergo omnes artifices

huius

huius artis, ſpecies perfectas tranſmutari non poſſe nec artifex tranſmutationem facere poteſt, niſi primo corpora reducere ſciat in primam eorum materiam: Qualia ſi conuertere ſciuerit artifex, tunc indiuidua eorum de facili tranſmutare ſciet operatione Philoſophica in aliam formam, quam prius nō habuerant. Hinc eodem dicit: Eductio tamen illius multiplicationis vel augmenti in corporibus metallicis, ſicut in animalium fit corporib⁹ & plantarum, per ſe euenire non poteſt, donec prius corpora ſolida & per totum homogenea in tenuiſſimam materiam terminatam ab agente vniuerſali clare prius proceſſu artis formaliter tranſmutentur, quia tunc reſultabit corp⁹ ſimplex generabile & corruptibile per viam naturæ. Corpus ſimplex dicimus ad differentiam corporis ſolidi, in cuius forma ipſum erat priuſquam corrumperetur, quod tamen nullo modo ita poteſt corrumpi, quin ſub aliqua materiali remaneat forma. Et ideo ſoluta prima forma corporis & per Elementationem in Mercurium conuerſa forma eius corrupta, mox introducitur alia noua forma in Sulphur; Quæ quidē forma corrupta in Mercurio eſt in colore ſubnigra, in odore fætida & in tractu ſubtilis & diſcontinuata. Cap. 39. Hæc autem eſt aqua vitæ, lac virginis, ſanguis reincrudatus, menſtruum dealbatum, nutrimentum infantis, cibus cordis, aqua narium, venenum viuentium, cibus mortuorum & Argentum viuum Philoſophorum à ſua fæculentia terrea per ſublimationem depuratum: Quibus verbis Lullius optime deſcribit Ignem innaturalem dictum. Et mox. Unde Paganus Philoſophus inquit: Qui Argentum viuum à corporibus extractum taliter commiſcere nouerit & corporibus amicari, ſciet vnum ex ſecretis maximum & viam principalem perfectionis: Nullus autem commiſcere ipſum corporibus poterit ſine cognitione huius magiſterij. Propterea Philoſophi dicunt: Nemo vtetur ipſo ſine magiſterio &c. Ex quo patet, inquit, Quod Argentum viuum non eſt Argentū viuum vulgi, nec præparatum ſublimatione vulgari, ſed potius ex vna vinoſa ſubſtantia procreatum & vili, ac vna ſola via naturali, ſcilicet magiſterio noſtro: Veruntamen non putes ex ipſo ſolo opus elicere per aliquod magiſterium, quia per ſe nunquam ad vltimam perfectionis partem deueniet: Unde idem Paganus & nos ſimiliter, pro certo teſtamur noſtris experimentis manifeſtis, quod cum commixto & cum corpore vel eius terra ſulfurea perficitur, & ſine illo magiſterium protelatur vſque ad deſperationem. Et paulo poſt: Ingenium v. huius breuitatis

ſupple tæ

ſuppletæ eſt æqualitas & virtus terræ ſulphureæ, cuius primus & principalis inuentor eſt Hermes Triſmegiſtus pater Alchymiſtarum &c. cum aperte dixerit: Nutrix eius eſt terra, cum conſtet in illa eſſe realiter virtutem lapidis integram, ſed nõ redintegrabitur, niſi Argentum viuum fuerit reductum in eandem: Et ideò ſubiungit quod cum à terra aſcendit in cælum & iterum deſcenderit in terram, tunc vim recipiet ſuperiorum & inferiorum &c. Alij appellauerunt hanc terram Leonem fortem viridem in prælio; Alij Draconem deuorantem, congelantem & mortificantem caudam ſuam, i. ſuum Argentum viuum alij appellauerunt illam locum deſertũ quia depopulata eſt è ſuis ſpiritibus, alij venenum, quia interficiens eſt; alij arborem, quia fructus eſt gerens: Alij Hyle occultum, quia totius naturæ eſt fundamentum & ſubiectum omnium Elementorum.

CONSILIVM TRIGESIMVM QVINTVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

Hortulanus in Tabulã Hermetis.

SOlus ille qui ſat facere Lapidem Philoſophorum intelligit verba eorum de lapide: Philoſophi enim hanc artem manifeſte conati ſunt patefacere dignis & indignis abſcondere: Et ſic de virtute intentionis ſemper dixerunt vera, ſed de virtute ſermonis non & dixerunt ſic Lapidem Philoſophorum fieri ex ouo: quia in ouo tria ſunt ſimilia tribus, quæ integrant lapidem: Hermes ait, Pater eius Sol: Mater eius Luna. Et ſic innuit, quod iam duo hic lapidis compoſitionem intrant, & probat hoc Hortulanus: Quia Aqua Solis eſt volatilis & corpus eius fixum, & conuerſo de Luna: & tunc declarata ſunt verba illa dicentia per Gebrum & alios Philoſophos: Fac fixum volatile & volatile fixum: perſuadent enim multiplicem ſolutionem, quia totum opus ſtat in ſolutione: Item, cum dicunt; quod eſt ſuperius, eſt & inferius. Hic per ſuperius intelligitur dignius & per inferius indignius, vt ſcilicet fiat vnus ex illis tribus, vel ex Sole & Luna fiat vna res, cuius partes ſunt æquales, & appellatur hæc coniunctio, ſublimatio Philoſophorum; & dicitur ſublimatio, exaltatio, ſiue dignificatio, quia Luna dignificatur & Mercurius. Nam cum facta eſt vnio, in tanta dignitate eſt Luna, ſicut Sol & Mercurius. Similiter & cum facta eſt fixatio, quæ appellatur corpus mortuum, ita vilis eſt Sol ſicut

Mer-

Mercurius, & litera vult illa, & istud est ascendere & descendere Philosophorum.

Rosarius Philosophorum sic inquit, scias, quod talis per Deum consueuit esse modus Philosophorum semper scilicet, quod in passu certissimo claudicare, & rem quasi dictam quandoque per typos & figuram quandoque per verba Metaphorica & quandoque per falsam & alienam practicam occultare, & vbi se verum dixisse sentiebant, se tunc similitudinarie locutos fuisse dicebant; Unde Geber dicit: Ubicunq; aperte locuti sumus, ibi nihil diximus, sed vbi sub ænigmate aliquid posuimus & figuris, ibi veritatem occultauimus. &c. *Rosarius Philosophorum.*

CONSILIVM TRIGESIMVM SEXTVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

STudium amouet ignorantiam & reducit humanum intellectum ad veram cognitionem & ad cuiuslibet rei scientiam &c. Qui autem studere abhorruerint, & tamen laborare voluerint, videant an ars ipsius naturæ sit imitatio, quam ars ipsius emendare debet: Quoniam impossibile est ei secreta Philosophorũ ad perfectũ finem præparare; De his sapientes dicunt, quod ij transeunt ad practicam sicut asinus ad cænam, nescienties, ad quid rostrum porrigant nisi in quantum sensus exteriores sine intellectu per visum & gustũ ad pabulum adducit. Sic ipsi asini, sine bonis veris principijs & fructuosis studijs ac sine naturarum cognitione, quærunt perficere opera naturæ & secretum totius Philosophiæ ac opus optimum, quod hominem ornat moribus, ditat beneficijs, auxiliatur pauperibus, & corpus humanum incolume conseruat, præbens ei sanitatem &c. Et ideo omnes artis huius apicem diligentes, studijs conentur insistere & ex libris haurire veritatem, & non ex mendosis, neque fabulis fictis: Quia hæc ars, non inuenitur nisi per continuum studium & philosophorum dictorum cognitionem aut per fidelem scientem informationem. Nam qui in legendis libris deses extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit, item, non potest de facili practicæ assuescere, cuius mens studijs Theoricis renuit insudare. Idem cap. 11. in libro dicto correctorio fatuorum. Aliqui scribunt in libris suis mendosis & altercatis, caue tibi ab odore eius, ne te interficiat, ecce qualis Medicina & con- *Richardus Anglicus.*

trarietas, quæ cum ſanare debet, inducit mortem: Non eſt mirum, quod res intoxatiuæ ex venenis compoſitæ hoc facere poſſunt: Videte fatui quomodo veſtra opera differunt ab opere naturæ: Quare fatigamini in huiuſmodi rebus altis, ad quas venire non poteſtis taliter laborando, niſi miraculoſe eueniat, vt accidit Beato Iohanni, qui de virgultis fecit Aurum: Dico vobis, qualis eſt Medicina, tale fit & Aurum. Cum res fœtidas ſeminatis, merdā medetis, reuertimini ad viam veritatis propter voſmet ipſos: Conſulo vobis ſtudere, dicta ſapientum reuoluere, ex quibus veritatem elicite, non caſualiter ad opus accedite: Non aduertatis recipe, recipe hoc & hoc, neſcio quid, & fac taliter, neſcio qualiter inſtrue me hoc & ego docebo te illud: ſic deceptus alium decipit, & ſic totus mundus per tales eſt defraudatus: Cæcus enim ſic cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt: Ubi enim videris, recipe, cogita, quid ſignificet, decipe, muta r. in d. Quo ad artis declarationem Richardus planiſſime abſque figura loquitur: In prologo, quoniam, inquit, natura perficit ſuum gradum, quem naturaliter perficere poteſt, & illum præterire nequit, niſi per contrarium fuerit impedita; Quamuis bene ars naturam non tranſcendit faciendo nouam naturam per ſimplicem laborem: & ideo dicitur, quod ars imitatur naturam, non quod nouam ædificet, ſed quod illius naturæ virtutem ſubtiliet: Propter quod incipit ars perficere, vbi natura deficit, ſubtilem ſcilicet naturam in re incluſam detegere & ipſam manifeſtare: Ex quo minera generat metalla, tincturam tamen generare nequit, quamuis bene tincturam plenam in ſe occulte continet, ſicut ait Philoſophus: Natura continet in ſe, quibus indiget, & quibus perficitur, niſi quod moueatur arte & operatione. Cap. 6. ait de Sulphure Philoſophorum: Quod ſit ſimplex ignis viuus, alia corpora mortua viuificans & ea maturans, ita quod naturæ defectum ſupplet, cum ipſum ſit ſuperfluæ maturitatis, ſecundum quod in natura ſua ſit perfectum ac per artificium magis ac magis depuratum: Unde Auicenna: tale Sulphur non reperitur ſuper terram, niſi in quantum extat in iſtis corporibus, Sole & Luna, & in alio quod eſt illud, quod nulli dicitur, niſi ex parte Dei ſibi reueletur: In Sole autem perfectius, quia magis eſt digeſtum ac decoctum. Cap. 8. inquit, Philoſophi ſubtiliter ſunt imaginati, quomodo in iſtis corporibus perfectioribus Sulphura illa elicere poſſent, & ipſorum qualitates per artem purgare, vt hoc habe-

haberent in arte, mediante natura, quod in ipsis antea non apparuit, quamuis plenarie & occulte prius habuerunt: Et hoc nequaquam fieri concedunt sine corporis solutione & in primam materiam reductione, quod est argentum viuum, ex quo facta sunt ab initio, & hoc absque vlla permixtione rerum extranearum, quæ extraneæ naturæ lapidem nostrum non emendant, quoniam nihil conuenit rei, nisi quod propinquius est ei, cum sit Medicina simplicis ac virtualis virtutis, ex aqua Mercuriali producta, in qua Aurum & Argentum prius sunt soluta: Exempli gratia, si glacies ponitur in aquam simplicem, soluitur in ea per calorem, & redit in primam substantiam aqueam, & sic aqua tingitur ex virtute etiam occulta, quæ fuit in glacie: si autem glacies non resoluitur per calorem in aquam, non coniungitur aquæ, in qua iacet, nec illam aquam tingit sua virtute, quæ in ea antea congelata fuit ex parte specierum: sic eodem modo si corpus non resolueris in Mercurium cum Mercurio, occultam virtutem ex eo habere non potes, scilicet Sulphur digestum & decoctum per opus naturæ in minera; sic enim lapis est vnus, vna Medicina, quæ secundum Philosophos dicitur Rebis ex Re bina, scilicet ex corpore & spiritu albo vel rubeo, in quo multi fatui errauerunt: Idem cap. 9. Quamobrẽ in eo est Sulphur rubeum, id est, ignis substantia, qui hoc album plus digessit: Et sic Sulphur album & rubeum ex vtraque parte existit in Sole: Quare ignis est perfectio eius, & in igne generatum est: Et ideo amicabiliter gaudet natura suæ igneæ naturæ: Unde aliquæ res extraneæ hoc in corporibus causari non possunt, cum ars non sit aliud mediante natura, nisi decoctio & digestio illius naturæ per simplicem laborem: Exempli gratia: Mane cum surgo & video vrinam meam albam, iudico me parum dormiuisse, tunc repono me iterum ad dormiendum & accepto somno vrina citrinatur: & hoc propter maiorem digestionem caloris naturalis in me existentem: sic sequere naturam per artem, similiter decoquere, digerere, maturare substantialiter, cum iam in actu natura contineat in se ignem naturalem, quo maturatur. Hoc aliæ res non habent, ideo dare non possunt: In Luna non est, nisi Sulphur album simplex, non tamen digestum sicut rubeum, nec sic à nigredine priuatum per actionem caloris, quem in se naturaliter continet: sed ignis species est obtecta & occultata, agens in ea plus per artem, quam per naturam: Et ideo non est impossibile,

quod ars mediante natura hoc plus digerat & perficiat, cum naturaliter intendat perfici, sed per se non potest, nisi moueatur arte & operatione. Sed isti labores, vt credo, non perueniunt ad hominem duræ ceruicis: Et ideo non fit verum Aurum, nisi fiat ita digestum ac decoctum, vt melius melioret peius: Quia omnium Philosophorum intentio est cum meliore peius perficere: Quod fatui contrarie intelligunt, quia cum peiore melius perficere nituntur, & hoc quærunt in re, quod nunquam fuit in illa, scilicet Aurum & Argentum in rebus adustibilibus &c. Et Cap. 10. Quæri non immeritò potest, vtrum ex alijs ægris corporibus hoc Sulphur album & rubeum ad tingendum Mercurium elici possit? Dico, quod non, quia prius dictum est, quod non aliqua res maioris temperantiæ, quam in istis duobus corporibus reperitur, quibus insunt radij tingentes, cum prius dictum est, quod ægra corpora in se contineant Sulphur fœtidum & adustibile, & non virtualis naturæ, sicut in istis &c. Cum omnis ars non valeat, nisi præhabita natura, quam sequatur: posses tamen cum minoribus mineralibus purgare metalla, quibus purgatis, tamen adhuc non habent Auream & Argenteam naturam in se; quia digestio & decoctio Aurea non fuit in illis, sicut in alijs, nec Sulphur ita maturum: Et ideo ipsis immaturis succurrendum est cum maturis, vt maturentur: Igitur non tingunt, sed tinguntur, quia Tinctura Auri & Argenti proportionabilem naturam habet cum ipsis, scilicet immaturis vel imperfectis, quia Originem ex Mercurio traxerunt: Ex his manifestum patet, quod minora mineralia tingere non possunt, quia corpora metallica imperfecta, quæ non conueniunt cum Auro & Argento ex parte Mercurij maturi, tingere non possunt nec naturam Auri vel Argenti infundere: Et ideo non est tingendum nisi cum illis, quibus inest virtus tingendi: Tinge ergo cum Auro & Argento, quia Aurum Aureum tribuit colorem & naturam. Quare omnia alia despicias, quibus non inest virtualiter seu naturaliter virtus tingendi, cum in ipsis non sit fructus, sed solum perditio rerum & stridor dentium.

CON-

CONSILIVM TRIGESIMVM SEPTIMVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

QUocirca in principio, ego profecto te docebo, vt intelligas, Mercurios esse tres, qui sunt Claues scientiæ, quos Raymundus sua menstrua vocat, sine quibus nihil recte fit; sed duo istorum sunt superficiales, tertius essentialis Solis & Lunæ &c. Corpora perfecta cum primo naturaliter calcinamus; sed nullum corpus immundum ingreditur, excepto vno, quod vulgariter vocatur à Philosophis, Leo Viridis, quod est medium coniungendi Tincturas inter Solem & Lunam cum perfectione, quemadmodum Geber ipse testatur. Cum secundo, quod est humiditas vegetabilis reuiuificans, quod prius erat mortuum ambo principia materialia debent solui & formalia, alioqui parui essent momenti: Cum tertio, quod est humiditas maxime permanens, incombustibilis & vnctuosa in sua natura, Hermetis arbor in cineres comburitur: Hic est noster naturalis ignis certissimus, noster Mercurius, Sulphur, nostra Tinctura munda, nostra anima, noster Lapis eleuatus cum vento, in terra generatus: Hæc animo reconde tuo: Hic Lapis, audeo tibi dicere, est vapor potentialis metalli, hunc quo pacto acquiras oportet te esse cautum; nam inuisibile profecto est hoc menstruum, quanquam cum secunda aqua Philosophica per separationem Elementorum potest apparere ad visum in forma aquæ claræ: Ex hoc menstruo labore exuberato atque cum eo potest fieri Sulphur naturæ &c. Et Paulo post: Augeas, nec diminuas humidum radicale, donec tua massa frequenti sublimatione leuiter fluat, vt cera super metallum; tum solue illam cum tuo vegetabili menstruo, donec habeas oleum inde coloris lucidi, tum est illud menstruum conspicuum visui oleum inde extrahitur coloris Aurei, aut huic simile ex nostro subtili rubro plumbo, quod Raymundus dicebat, cum esset senex, multò magis, quam Aurum esse in pretio: Nam cum propter senectutem vicinus esset morti, ex eo confecit Aurum potabile, quod illum reuiuificauit: Nam sic simul possunt circulari, hoc est illud oleum & vegetabile menstruum, & sic arte & labore exuberari & fieri per artem lapidis cælestis, tam igneæ naturæ, vt inde illum vocemus nostrum Basiliscum, magnumque magni Elixir pretij: Qui quemadmodum *Riplæus.*

visus Basilisci suum obiectum necat, sic occidit iste Mercurium crudum, quando super ipsum proijcitur in nictu oculi ita, vt citissime ille Mercurius tingat, stabili Tinctura omnia corpora in Solem & Lunam perfecte.

In Porta 1. ait: Omnis spiritus figitur cum calcibus sui generis; hoc bene animaduerso fructum referes: Postea adijcit: si tu itaq; studes conficere Solem & Lunam arte Philosophica, ad id nec oua, nec sanguinem accipias, sed Solem ac Lunam, quæ naturaliter & prudenter calcinata, & non manualiter, nouam generationem foras producunt, augentia suum genus & omnes res naturales. In porta 2. Nihil hic est præter sororem & fratrem, hoc est, si interpreteris, agens & patiens, Sulphur & Mercurium, coessentialia nostro proposito; Inter hæc in duo qualitate contraria generatur medium maxime admirandum, quod est noster Mercurius & menstruum vnctuosum, nostrum secretum Sulphur, operans inuisibiliter, violentius igne exurens corpora, quousque in aquam dissoluantur mineralem, id quod noctem propter tenebras & septentrionem vocamus. Et Mox. Animaduerte, vt glacies in aquam resoluitur, & recte quidem: Nam aqua erat prius: Eodem modo rursus nostra terra in aquam reducitur, & aqua per hanc congelatur in perpetuum. Et deinde: Nam scriptura testatur, quod cum terra turbabitur, in maris profundum conijcientur montes: sic quoque nostra corpora tandem in aquam conuertentur: Corpora enim nostra quæ à Planetis nomen sumpserunt, comparantur non inepte montibus: In profundum itaque Mercurij hæc proijce ne damnum incurras: Tum pulchrum videbis spectaculum: totum enim conuertetur in puluerem impalpabilem, quemadmodum coagulum nostrum naturaliter lac coagulat.

CONSILIVM TRIGESIMVM OCTAVVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

Rythmi Thomæ Nortoni, Bristouiensis.

ISTam ad scientiam multi sunt vocati,
Nobiles & pauperes, inscij, literati,
Qui nolunt labores, neque tempus pati.
Ideo non perficient, quia sunt ingrati.

Liber

Liber Artis filios docet iste ſatis,
Quibus hæc percipere Deus dedit gratis,
Verſiculis propheticis quatuor hic credatis,
Omnia dat gratis Diuinæ fons pietatis.

Hæc nobis ſcientia eſt tantum illis data,
Qui diligunt iuſtitiam mente cum beata,
Doloſis & raptoribus ſed eſt denegata,
Propter peccata tardantur munera grata.

Sæpe Reges Angliæ decoraſſet hæc res,
Firma ſi in Domino fuiſſet eorum ſpes,
Ille ſed qui capiet per hanc rem honores.
Antiquos mores mutabit in meliores.

Iſte cumque venerit, regnum reformabit.
Virtutibus & moribus & exemplum dabit,
Sempiternum Regibus, plebs tunc iubilabit,
Et mutuo ſe diligens Laudes Deo dabit.

O Rex hæc facturus, Deum Regem ora,
Et eius Auxilium pro re hac implora,
Tunc regi iuſto fulgenti mente decora,
Grata ſuperueniet, quæ non ſperabitur hora.

Rythmi ex Roſario Philoſophorum.

HIc nata eſt imperatrix ditiſſima:
Quæ Magiſtris vocatur ſua filia,
Augetur, donaturque multis liberis,
Qui immortales ſunt, purique à maculis:
Regina hæc mortis tenetur odio
Et paupertatis eſt fugax Auxilio:
Auro, nec non Argento præſtat & gemmis,
Et omnibus, quæ proſtant, Medicinis:
Nihil ei confertur in Terræ ſolo,
Hinc gratias referimus cæli Deo:
Ego Nundata fæmina (heu) cogor vi,
Infelix erit corpus priſtinum mihi,

Non

Non ante mater ipsamet comparaui,
Quam secundò in lucem edita fui:
Tunc vires cæpi omnibus pares herbis,
Et medicata sum feliciter morbis:
Filium spectans meum desiderio,
In vno loco congressa cum illo.
Postquam ingrauidata ex eo fui,
Et partum in fœcundo cliuo edidi,
Virgo manens, vt prius facta sum mater,
In actionibus meis hinc ridear,
Quod filius patrem meis se præstitit,
Hoc ipse Deus prouide ordinauit:
Mater quæ vtero fuit me enixa,
Mundanam in lucem per me est edita:
Unum notandum, naturaliter iunctum
A montibus perfecte manet abditum:
Ex quo quaterna copulantur in vno
In lapidis completo Magisterio;
Et sena considerata tripliciter,
Reducta in vnum Essentialiter.
Si quis hæc mente perscrutabitur sua,
Huic est à Deo concessa potentia,
Cunctorum morbos qua propulset generum
In metallorum sorte atque hominum:
Id absque Dei nutu nemo peraget,
Et non nisi qui sese bene agnoscet:
Ex terra mea oritur fonticulus,
Unde propagatur rursum duplex riuus,
Quorum vnus decurrit ad Orientem,
Alter fluxu properat ad Occidentem,
Hinc aquilæ binæ missæ cremant pennas,
Et protinus sic nudæ cadunt in terras:
Post hæc plumis vice donantur alteræ.
Illi obediunt terræ Sol & Luna.

CON-

CONSILIVM TRIGESIMVM NONVM ET THEORIA *de Lapide Philosophorum.*

LApis noster est confectio ipsius Magisterij & assimilatur in ordine creationi hominis: (verba Morienis) Nam primum est coitus, secundum conceptio, tertium prægnatio, quartum ortus, quintum sequitur nutrimentum: O charissime, hæc verba Morienis intellige, & non errabis in veritate: Aperi ergo oculos tuos & vide, quod Sperma Philosophorum est aqua viua: Terra autem est corpus imperfectum, quæ terra merito dicitur Mater, quia est Mater omnium Elementorum. Ideo quando sperma coniungitur cum terra corporis imperfecti, tunc coitus appellatur; Tunc enim terra corporis dissoluitur in aquam spermatis, & fit aqua sine diuisione vna. Et mox. Secundum est conceptio, cum terra in nigrum soluitur puluerem, & incipit aliquantulum de Mercurio secum retinere: Tunc enim agit Masculus in fœminam, id est Azoth in terram: Ideo dicit Arisleus: Masculi ad inuicem non gignunt, nec mulieres concipiunt: Generatio enim est ex maribus & fœminis & maxime & composito: Maribus namque ducentibus fœminas natura gaudet & fit generatio vera: Natura autem alienæ naturæ ineptæ coniuncta, nullam veritatem gignit spermatis: Ibidem: Conceptio & desponsatio fit in putredine in fundo vasis & generatio genitorum fiet in aere, scilicet in capite vasis, id est, Alembici: Rosinus ad Sarratantam (aut potius Arnoldus:) Et dicit Morienus, quod scientia nostri magisterij assimilatur ordini creationis hominis. Nam primo ibi est coitus. Secundo conceptus. Tertio prægnatio. Quarto ortus. Quinto nutricatio: Hoc vnum faciam te intelligere: quoniam sperma nostrum est Argentum viuum, cum terra coniungitur corpori imperfecto, quæ terra nostra dicitur: Quia terra est mater omnium Elementorum, quem coitum appellant, dum terra incipit aliquantulum retinere de Arsenico secum, tunc dicitur conceptio, cum Masculus agit in fœminam: Et hoc est, quod Philosophi dixerunt: Quoniam Magisterium nostrum non est nisi masculus & fœmina ac ipsorum coniunctio, adueniente aqua, id est Arsenicum in terra crescit multum & augmentatur & euenit, quando terra est dealbata, tunc prægnatio appellatur: quia iam est

Rosarius Philosophorum.

prægnans: Deinde fermentum iungitur cum corpore imperfecto præparato, vt dictum est, quousque fiant vnum corpore, specie & aspectu,& tunc dicitur ortus; quia tunc natus est Lapis noster,qui vocatus est Rex à Philosophis; vt in turba dicitur: Honorate Regem nostrum ad igne venientem,Diademate coronatum,& educate vsque ad perfectam ætatem,cuius pater est Sol,Mater verò Luna, pro corpore imperfecto: Solem verò pro corpore perfecto; Et sequitur nutrimentum,vt magis augmentetur,quanto plus nutrietur in lacte suo & spermate,ex quo fiunt abunde: Imbibetur verò arsenico sæpe ac sæpius vtque bibat duas partes, & hoc sufficiat. Morienus sic habet: Prima eorum (partium dispositionis) est coitus, secunda est cóceptio: Tertia prægnatio: Quarta ortus; Quinta Nutrimentum: si non fuerit igitur coitus, non erit conceptio; Et si non fuerit conceptio,non erit prægnatio: Et si non fuerit prægnatio, ortus vllo modo non sequetur: Hæc est enim huius dispositionis directio,quæ scilicet hominis creationi assimilatur.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM ET THEORIA de Lapide Philosophorum.

Colloquiũ Nordoni de tribus Alchymistis.

TOnsilus,inquit,chymista, ignibus vsus fuerat sexaginta annos adcomplendum suum desiderium: Bryanus alter fuit,vt & Houltonus in occidentali parte qui semper his laboribus præoccupabantur: At nobilem hanc scientiam inuenire non valuerunt; Nam neque materiam neque radicem artis nouerant: Hinc varia miscentes, quo magis artem quærerent, eò magis res & ætatem consumpserunt: Multum sumptus,damni & curæ intercurrit ipsorum receptis, quam operati sunt: Tum Tonsilus ad me conquerens & collachrymans venit,dicens. Se mente grauatum,quia optimam iuuentutis partem impenderat in falsos processus herbarum, gummatum, radicum & graminum,qui varijs modis ab eo probati essent,vt sunt Coronopus, Selandina,& Mezerium,semper viuum,Lunaria& Mortagon,capilli, oua,stercora & vrinæ; Antimonium,arsenicum, mel, cera & vinum, calx viua,sandiues& vitriolum,marchasita,tutia & quæcunq; mineralia: Amalgamata,albificationes,citrinationes,at omnia in nihilum redigebantur in operationibus: Nam non considerabat,quid ageret,ac

in proportiones non intendebat. Post hæc singula, nil prætulit humano sanguini: Ad quem dixi, quod sanguis in igne vehementi facile consumeretur & in fumũ abiret: Tum per amorẽ Christi, inquit, doce me, quæ sit nostri lapidis substantia: Tonsile, respondi, quid tibi conferret in tanta ætate, ideoq; cessa à tuo proposito & ad preces te compone, tempore sic flagitante. Si enim scires materialia nostri lapidis, antequam conficeres, morte præoccupareris: Ne cures hoc, inquit, optime magister, satis mihi foret solatij, cognoscere saltem veram materiam illius lapidis à me tam diu quæsiti: Tonsile, respondi, non est res parui momenti, quam scire desideras: Nam multi authores ea de re scribunt, at nullus clare mentionem facit. Qui enim tractarunt de hac arte, orarunt Deum (teste Democrito) vt subito ex hoc mundo transferret eum qui hac de re libros edere, constitueret: Nam singuli verebantur, ne de hac scientia nimium patefacerent: Ex ijs quilibet saltem vnum aut duo exposuit puncta, vnde posset agnosci à cæteris, se esse ipsorum socium. Vnus enim alium facile intelligit: Hinc scribebant non vt instruerent omnes, at vt se patefacerent ex secreto sermone. Ne igitur confidas lectioni vnius libri, at oportet te ad plurimorum opera respicere; Liber librum aperit, inquit Arnoldus vir doctissimus. Idem Anaxagoras extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit: verum, Tonsile, non vt eleemosinam hanc rem manifestare possum, (quod nunquam factum est) at pro tui recreatione in modum dialogi, si modo prudenter interrogare posses: optime magister, inquit ille, ergo me veraciter instruas, an materia nostra sit Sol & Mercurius; aut Sol & Luna; aut an omnia hæc tria mihi sint sumenda; An vero Sol sit solus aut Mercurius; Num Sulfur vna cum ijs sit materia lapidis? An vero Sal armoniacum, aliudue minerale sit, ad producendum lapidem: Variæ, inquam, Tonsile hic sunt quæstiones sapienter & astute productæ; verum nondum nominasti rem nisi in genere: Nam quædam ex his tibi sunt vsurpanda, quædam ex alijs, ad ministrandum huic arti: Multæ res sunt, quæ adiuuent lapidem, at duæ saltem materiæ & nihilominus lapis est res vna; Inter quas hæc est affinitas, quæ inter filium & matrem cernitur: Alia quoque propinquitas est in his nempe qualis inter matrem & fœminam: Hæc duo genera, omne, cuius indiges, præstabunt; vti etiam pro albo opere, si sapis, inseruiet: vnum ex his lapidem experieris, quia ignem

ſuſtineat, inſtar lapidum. At non eſt lapis in tactu ac viſu, verum ter ra ſubtilis, purpurea, rubea & non perſpicua; & quando eſt ſeparata & præparata nominamus eam Lithargyrium: Primo eſt purpurea, rub ra & aliquantulum alba, tumque vocata eſt noſtra marcaſita: vna vncia præualet quinquaginta libris ſtarlin, nec in Chriſtiano orbe vendibilis proſtat. Qui vero id habere velit, vt conficiat, neceſſum eſt: at in hoc opere hæc gratia occurrit, vt ſi ſemel benefacias, non opus habeas reiterare: antiqui appellarunt rem vilis precij; nullius enim valoris eſt in venditione: quicunque inueniet, vix attollet, vtpote indignam operæ precio: Homines perſuaderi nolunt, quod ſit magni precij; inde nemo agnoſci, niſi qui præ reliquis ſapit: Hic aperui maximum ſecretum, à nemine hactenus reuelatum: at hæc alium lapidem, Tonſile, requiris, niſi velis perdere præcipuum materiale; qui eſt ſplendidus valde & pulcher, lapis in emptione, & lapis in viſione, lapis perſpicuus, perlucens & miræ Diaphaneitatis; pretium vnciæ vnius eſt communiter 20. ſolidorum aut paulo minus: cuius nomẽ eſt magneſia, quam pauci ex vulgo agnoſcunt: inuenitur in imis ſummiſq; locis. Plato eius proprietatem non ignorans, proprio eum vocat nomine, quod recenſetur eſſe Dytanos inter regulas, vbi dicitur quod ſit expoſitum nil niſi quid ignotum per magis ignotius &c.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM PRIMVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

Nortonus quomodo ab alio Artifice traditam hanc artem acceperit.

POſt omnia hęc quodam die magiſtrum meum audiui dicere, quod multi patientes & docti album reperirent lapidem multis laboribus & exercitijs; At perpauci, dicebat, & vix vnus in 15. regnis, habet rubeum Lapidem: Et his dictis in me coniecit oculos, conſtanterque reſpexit, quem anxium ideo animaduertit: Dixi ei, Hei mihi, quid agam? Supra omnes res amo ſcientiam, & rubeam Medicinam, vitæ meæ præſeruatiuum optimum: Ruber, inquam, Lapis pretioſior mihi videtur, quam totius mundi Aurum: Ad hæc reſpondit, me eſſe nimis ætate iuuenem, corpore decentem & ad exceſſum prono; vix 28. annorum, quales Philoſophos non habere compares. Hæc reſponſio mœroris plena mihi ab eo data eſt, priuſquam prouectior ætate fueris, aiebat, eſſe hoc non poterit: Heu, reſpondi, optime Magiſter, quamuis

quamuis ſim corpore talis, proba me & inuenies ſat ætatis in mente mea: inde ſilens ſubſtitit longo tempore, quo miris modis me tentauit aſtu Philoſophico: Quod longius eſſet narrare, &c. At in 2. Cap. At qui, inquit eiuſ nodi magiſtrum reperiet, qualis meus fuit, ille ne dubitet de aliquo: qui vere erat Nobilis & laude digniſſimus, ſecretus, cum alij vocales, nolens agnoſci, quod de hac quicquam ſciret; cum alij diſputarent de colore roſæ, nihil ipſe addidit, taciturnus omninò remanens: Huic ego diu me adiunxi, vt aucuparer eius gratiam: Verum ille ſeuerior mihi viſus eſt, vt omnibus modis me probaret; quo inueſtigaret & dignoſceret meam diſpoſitionem conditionemque animi: Et poſtquam fidelitatem meam experiretur cum magna mea in ipſum fiducia, tandem amorem eius in me ex diuina gratia obtinui: Quo circo cogitauit poſt certo tempore, non diutius mihi expectandum fore: Variæ meæ literæ, & affectus triſtiores eius permouerunt animum, Unde arrepto calamo in hunc, qui ſequitur, ad me reſcripſit modum: Fideliſſime & amantiſſime mi Frater, pro reſponſo habeas, quod præter te alius eſſe non poterit: Tempus adeſt, quo hanc recipias à me gratiam, pro ſolatio mentis tuæ: Tua perſona magna cum confidentia, tua virtus probata, cum ſapientia, tua veritas amor & perſeuerantia, tuus conſtans animus deſiderio ſuo fruetur: ideoque neceſſum eſt, quod intra paucos dies conueniamus ſimul, quod ſi ſcribere deberem, promiſſam fidem refringerem, oretenus igitur colloquamur, cumque veneris hæredem artis te faciam, & ex hac terra diſcedam: Tu eris & Frater mihi & Hæres huius tam magni ſecreti, de quo etiam docti deſperant: Hinc Deo des gratiam, qui magnalia hæc donat, quæ meliora ſunt aliquot Diadematibus: proxime poſt ſanctos ſuos Deus hoc collocat, qui hanc ſunt artem ad eius honorẽ adepti: Nil amplius nunc, ſed cito ad me equo tranſcurras: His acceptis literis, properaui, quantum potui ad Magiſtrum meum per centum milliaria & eò amplius; Apud quem 40. diebus continue didici omnia ſecreta Alchymiæ, quamuis à me Philoſophia adeo ante cognita fuerat, quam ab alio quocunque huius regni: Nihilominus fatui, qui hanc inquirunt artem, putant quod 40. diebus opus abſolui poterit: magna autem differentia eſt inter doctrinam 40. dierum & operationem 40. dierum: Tum obſcura dubia mihi apparuerunt clara, vbi vidi naturæ vincula diſligata: Cauſæ huius admirabilis operis adeò pulchræ viſæ mihi ſunt, & rei conuenientes, vt de eo deſperare non potuerim.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM SECVNDVM ET THEOria de Lapide Philosophorum.

EST autem materia lapidis aqua grossa: Agens autem est calor aut frigus congelans illam aquam. Idem: & credas pretiosiores esse lapides, qui procedunt ab animalibus, quam alij. Et Ludus; Beatus Thomas de Aquino, de forma Elementorum, in eodem corpore coniunctorum ita dicit: Vidi & feci per artificium natura cooperante: Nam accepi quoddam Sulphur, quod erat naturæ igneæ, & transmutaui ipsum in aquam puram, quam per artem iterum transmutaui in aerem & in aquam, & cum volui transmutare in terram, vt terra purior fieret, inveni quendam lapidem rubeum, clarissimum, Diaphanum, & Lucidum, & in eo conspexi omnes formas Elementorum, & etiam eorum contrarietates in illa materia lapidis, nescio qua ex virtute, nisi ex appetitu: Ex rubedine enim respexi formam ignis, ex Diaphanitate formam aeris & ex luciditate formam aquæ.

Rosar. Philosoph. Thomas de Aquino.

In Lib. Aristot. Meteor. 3. ad finem; Metallorum, inquit, propinqua materia sunt Sulphur & Argentum viuum, sicut Alchymistæ dicunt, ita quod in locis lapidosis terræ per virtutem mineralem generatur Sulphur & Argentum viuum; Deinde ex ipsis generantur diuersa metalla, secundum diuersam commixtionem eorum: Unde etiam ipsi Alchymistæ per veram artem Alchymiæ, sed tamen difficilem propter occultas operationes virtutis cælestis, quæ mineralis dicitur, quæ ex eo, quod sunt occultæ, à nobis imitari possunt per prædicta principia, vel per principiata ab ipsis, faciunt aliquando veram generationem metallorum.

Thomas Aquinas ait: Ex Sulphure & Argento viuo, vt natura, sic ars producit metalla.

Fermentum (Brumazar) quod est medium coniungens si ponitur in principio, vel in medio, opus perficitur citius, nec indiget reiteratione, & sciendum ex perfecto nil fit, quia iam perfectum est, prout ista materia seu artificium perficit: Habemus Exemplum: Panis Fermentatus & coctus est perfectus in suo statu vel esse, & ad suum vltimum finem peruenit, nec eo plus poteris fermentare: sic est in auro, Aurum purum deductum est per Examen ignis in corpus firmũ & fixum, & eo amplius fermentare est impossibile apud Philosophos, nisi

Rosarius & Petrus de Zalento.

nisi habeatur prima materia metallorum, in qua resoluatur in primam materiam & in Elementa miscibilia: Recipiamus ergo illam materiam, vnde erit aurum, & mediante artifice deducitur in verum fermentum Philosophorum, & mutetur hoc cum ingenio in materiam perfectam, vel in speciem corporum perfectorum, & tunc demum incipiamus operationem.

Quicunque ignorat pondera, non laboret in nostris libris, quia Philosophi nil suarum rerum posuerunt, nec aliud occultauerunt, nisi hæc: Aqua est, pondera sapientum, ideo aqua & ignis tibi sufficiunt ad totum opus: Aqua nostra fortior est igne, quia facit de corpore Auri merum spiritum, quod ignis facere non potest: Et ignis respectu eius est, tanquam aqua respectu ignis vulgaris: ideo dicunt Philosophi: Comburite æs nostrum igne fortissimo. Aqua Philosophorum vocatur vas Hermetis, de qua Philosophi sic scripserunt: In aqua nostra fiunt omnes modi, scilicet sublimatio, destillatio, solutio, calcinatio, fixio: in dicta Aqua fiunt, tanquam in vase artificiali, quod est maximum secretum. *Rosarius ex Rhasi.*

Tunc mentis diuinæ homines oracula cæca
Voluentes animo ancipiti, vix tempore longo
Experti multa, & non paruis sumptibus illam
Inuenere artem, qua non ars dignior vlla est,
Fingendi Lapidem Ætherium, quem scire profanis
Haud quaquam licet, & frustra plebs improba quærit:
Quem qui habet, ille potest, vbi vult, habitare decenter,
Nec fortunæ iram metuit, nec brachia furum:
Sed paucos tanto dignantur munere diui.

Versus Palingenij super Lapidē Philosophorum.

Et Paulo post:

Arcadium hunc iuuenem, infidum, nimiumque fugacem,
Prendite & immersum stygis occide Lymphis, &c.

CON-

CONSILIVM QVADRAGESIMVM TERTIVM ET THEOria de Lapide Philosophorum.

Documentum Lullij qua ratione radicem artis ab Arnoldo expiscatus sit.

VErum dabimus Exemplum, quod nobis aduenit: Fili, credere non potuimus ab aliquo artem Alchymiæ, quin totum non esset factum per Sophisticationem & non virtutem proprietatis, quæ data est materiæ; Vide nos reprobauimus vnum (id est Arnoldum) inter alios, qui ibat per mundum, multis rationibus per oppositionem; sed qui cito sensit, quia nostræ rationes non tangebant factum propriæ radicis, quam natura requirit, citò apposuit; qui cum essemus extra res, quæ sunt infra latitudinem dictæ naturæ, vt perquirent tantum per vnam guttam aquæ extrahere scirent ad extinguendum sitim, quæ ita fortiter non cessabat: sed illud quod nobis dixit, credens, quia faciemus ad extrahendum, quod suum erat, quia nos non faciebamus nisi ad expiandum veritatem facti: Quare contra suum dictum minus aut cum toto posse suo, cum rationibus & causis, quæ sunt à natura non tibi monstrare: Tunc ipse incipit intrare in partem dictæ naturæ, allegans rationes, quæ tangebant profunde, aut circulos perfectiuos, qui sunt in termino & in latitudine dictæ partis; Unde vos tam citò accepimus arma pro opponendo contra eum, quando vidimus claritatem sui facti, quam nos transformamus per humanas rationes in tenebrositate tantum. Quia ipse nescit quid dicere de sua clara scientia, quousque per experientiam nobis percludit rostrum sine aliquo verbo per contra scientiam, quæ clara meretur cum sua proprietate, melius Aurum fecit de plumbo, quam exeat de minera in sua tota virtute, prout & post probauimus in deserto montis Coreti quod durat bene per 7. Leucas. Quapropter si velis intendere proprietatem scientiæ sine aliqua Sophisticatione, intellige sua instrumenta, per quæ reformantur, nec vnde exire, quoniam ab vna formatur alia: Hæc Lullij sunt verba: Qui postquam ab Arnoldo artem transmutandi cognouisset, Mediolanum se contulit, vbi in societate trium aliorum, vixit per tres integros annos destillando varia experimenta ad artē spectantia,

tia, tractando, vti ille ipſe lib. Mercuriorum c.40. fatetur, & facit mentionem cuiuſdam ſocij, quem reperit eundo per mundum, qui, *inquit*, quidem ſocius multa magna mirabilia nobis notificauit, ſed poſtea in ſua arte ei obuiatum, vt magis ſciamus & ſenſualitate, quam nobis recognouerit aut per artem intellexerit, vnde ipſum poſtea reformauimus in alijs rebus multis per reinfluentiæ ſenſum & magnarum virtutum vſque ad hoc, quod de experimentis fuerimus ſaturati, & quod lapidem virtuoſum affinauimus, & per triennium ſimul fuimus in fidelitate magna, vnde Mediolani anno 3. completo, ſcilicet, anno 1333. fuit opus adimpletum, de quo noſtrûm trium artem cognoſcentium quilibet partem ſuam accepit, & vaſa quarto remanſerunt, qui in ſuo igne manſit, prout ante regenerans; Quare multi per mundum vadunt, ſcientes multas bonas, placentes, ſi obuies eis, vide ſi poteris ab eis aliquid vtilitatis percipere, & fac eis bonum vultum, meliorem quam regi, dando eis de tuo ſecundum bonam rationem, & habeas ſuper ipſis quandam ſollicitationem, per quam poſſis aliquam rem trahere cum parua practica: & hoc tibi pro noſtro teſtamento ſufficiat; cuilibet tamen dicimus, quod caueat practicam oſtendere: Nam ſi in ſua oſtenſione deficiat, in ſuo delicto fatue ſe recipiet: ſed tu, qui non habes, teneris verbo petere: ſi eam tibi dare velit, & ideo caueat, quid faciat: quia ſi nimis ipſam publicet, mala morietur morte; quia à Deo donanda eſt, qui naturam creauit & non ab altero: Ideo gratanter natura accipit omne illud quod placet Deo; & ideo, ſi quodammodo Deus tibi conferat, dilige ipſam & tene ſecretam, quod mundus nihil inde ſciat, ſicut viuaciter ſcriptura te monet, quod alteri non debet oſtendi opus, quod curſu naturæ poteſt fieri: Vult tantum eſſe ſecretum, quod niſi illud ſecretes, ipſum te confundet: & ſi tibi non detur, propter hoc non male tractes illum, à quo petis eam; quia ſuum debitum facit, cum aſpicit ſuæ defenſionis finem. Poſtquam itaque hiſce laborib⁹ vna cum ſocijs ſe per triennium fere maceraſſet, videns quod adhuc in quibuſdam artis ſecretis imperfectus, rudis & imperit⁹ eſſet, (ſola enim diſputatione & Aſtuta ſua circumuentione qua vſus erga Arnoldum, artem reſcire non potuit) hinc Mediolano ſe contulit, ad Arnoldum, tum in Hiſpania agentem ab eoque ſummis precibus obtinuit, vti modum, quo ad nigredinem materia perueniret, ipſi declararit, quod binis in locis Codicilli cum honorifica Arnoldi mentione

attestatur: Veluti patet ex eiusmet verbis: sic enim Cod. cap. quid sit informare; & nos, inquit, de illa prima nigredine à paucis cognita benignum spiritum aggregare affectantes, pugnam ignis vincentem (& non superatum) licet sensibus multoties corporis palpauimus, & oculis proprijs vidimus; extractionis tamen ipsius notitiam non habentes quacunque scientiarum vel arte, sentientes nos adhuc aliqua rusticitate suffultos, nullo modo eam plene comprehendere valuimus, donec alius spiritus prophetiæ, spirans à Patre Luminum, descendit, tanquam suos nullatenus deserens, aut in sibi postulantis deficiens, qui nobis in summis vigilantibus tantam claritatem oculis mentis nostræ infulsit vt illum intus & extra remota figura, gratis reuelare dignatus est insatiabili bonitate nos reficiendo demonstrans, vt ad eam implendam disponeremus corpus ad vnam naturalem decoctionem secretã, quam penitus ordine retrogrado cum pungenti lancea tota eius natura protinus in meram nigredinẽ visibiliter sit dissoluta, cuius modum expresse tradim⁹ in præsenti volumine per excerpta, vt de more suscepimus antiquorum, cum cælare fuerimus coacti loca in quibus ea posuimus. Nos sacra pandimus illis, qui Dei secreta decenter seruandi honorant, cum solius Dei sit reuelare ea homo Diuinæ Maiestati subtrahere nititur, cum talia soli Deo pertinentia vulgat spiritu prolationis humanæ aut literarum serie. Propterea operationem illam habere non poteris quousque spirituali prius fueris diuiuitatis meritis comprobatus. Et mox. Quia hoc secretum à nemine mortali reuelandum est, præterquam ab Almo spiritu, qui vbi vult, spirat, inspiretur. Idem eodem libro, c.63. testatur, se lethaliter vulneratũ ignorantia circulorum, & nominatim Arnoldum exprimit, quod ab ipso edoctus fuerit, his verbis: Ex quo eleganter dixerunt Philosophi, quod opus magnũ non est nisi solutio, & congelatio: Sed ista fiunt per viam circulorum, ignorantia quorum plures magnates in literatura fuerunt decepti in Magisterio, credentes notabiliter cum confidentia eorum scientiæ, formam intelligere dictorum, & circulandi modum, ex quibus nos fore vnum lethaliter vulneratũ, non cælare intendimus, cum sola præsumptione & temeritate scientiæ alterius naturam firmiter intelligere credebamus, idem vllo modo nec intellexeram⁹, donec temp⁹ adfuit, in quo spiritus non immediate, sed mediate per M. Arnoldum de Villanoua qui immediate sua largitate immensa reficienter inspirauit, in nobis;

nobis: Etenim multifarie multisq; modis, rotarum circulationib⁹, circulauimus, resumendo vegetatiuum exemplar, cuius opus nusquam absolute patuit minerale, donec proprijs gubernatoribus nouiter pullulauit, quibus natura vera constringitur sub conseruatione & successiua confortatione virtutum illius in Magisterio: Circa quod loqui pro nunc astrictus vinculis tibi non audeo eum lingua propria, vt solebam fauorabiliter in hoc passu, quanquam reuelandi licentiam acceptauerimus dono constrict⁹ solito videlicet alienatę lingue. Meminit quoq; Lullius suæ sodalitatis, in Testamento nouissimo in hunc modum. Sicut inquit, vidimus per opus cuiusdam socij, quem inuenimus eundo per mundũ, qui notificauit multa pulchra, miranda, sed post fuit contrariatus in sua arte, cum nos plus sciuimus per sensualitatem, quam ipse non cognouit, nec per artem intellexit: Unde post ipsum in formauimus in multis alijs reb⁹ cum specie influentiæ & magnarum virtutum, quousque desuper fuimus sociati in lapide virtuoso affinando fuimus tribus annis simul in magna legalitate: Unde in Milano fuit totum annum in perficiendo, Anno 1330. fuit opus expletum: Unde quibus postmodum recessit à tribus notis ars & vasa manserunt quarto qui manet in suo regno regenerando sicut prius. Et si Deus tibi dedit aliquõ modo, teneas secrete, quod mundus nihil sciat. De operis perfectione tradit ille Lullius in vltimo experimento circa finem, qua ratione sodales ab inuicem discesserint; cum inquit: Ego & alij socij mei prostrati in terram aliquantisper mente subleuati Deum orauim⁹, mox erecti hilari voce psallentes decantare cepimus, Tę Deus Laudamus, gratias agentes Deo Opt. Max. quod hoc munere amplissimo donarit nos &c. Vos autem fratres, (post inquit) filij alij ac socij charissimi, qui mecum tot labores passi estis per hæc experimenta, quæ simul mecum operati estis, Deum vbiq; toto corde habeatis, eiusq; nomen ineffabile vbiq; prędicetis, q̃ hæc Arcana naturæ mysteria nobis patefecerit: Congruum iam esset, vt corpore separati, animo tamen vbique sitis coniuncti, atque huius naturæ mysterij veritate perspecta, domum quisque suam reuertamini, singulorum experimentorum quisque copiam, prout operati sumus & annotauimus, referentes; vni tamen nostrum, qui domi suæ nos alit, æquum existimo vt vltra suam Medicinæ partem, & experimentorum copiam, vasa quoque & cętera huius artis instrumenta remaneant: Nos

autem reliqui in virtute ſanctæ Trinitatis & eius nominis hinc recedentes ſingulis iuramento ſocietatis obſtricti, hoc animo inter nos ſimus, vt nemini quicquam ſocietatem patefaciamus, nec prædictam experimentorum copiam cuiquam faciamus, quod quidem iuramentum pro ſe quiſque ſuadeat integrum, ſanctum & intemeratum ſeruare: Atque hoc quidem ſupremum & vltimum experimentum cuique veſtrum pro cæteris experimentis commendo, vt Angelus Domini veſtras mentes dirigat ad celandum naturæ ſecreta, & tam mirabile Arcanũ: Illud præcipue dedicantes ſeruitio ſanctæ Eccleſiæ, & ad vtilitates pauperum: Illud etiam præcipue cauentes, ne Diabolus vos ſeducat à recto promiſſionis veſtræ tramite: Circuit enim vos, tanquam Leo rugiens, ac proinde eſtote prudentes, ſicut ſerpentes ne tentator iſte per devia abſtrahat: ſic enim fiet, vt Ieſus Chriſtus, vnigenitus Dei filius ſemper nos ſeruet ac tueatur, in cuius nomine præſens opuſculum optato fine claudatur, Ann. 1330. Deo Opt. Max. ſemper honor & gloria.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM QVARTVM ET THEOria de Lapide Philoſophorum.

Roſarius ex Aruleï viſione.

CONiunge Filium tuum Gabricum dilectiorem tibi in omnibus filijs tuis cum ſua ſorore Beia, quæ eſt puella Fulgida, ſuauis & tenera. Gabricus eſt maſculus & Beia fœmina, quæ ipſi dat omne, quod ex ipſa eſt. Et mox. Coniunge ergo ſeruum noſtrum ſorori ſuæ odoriferæ, & inter ſe filium gignent, qui non aſſimilabitur parentibus, & quamuis Gabricus ſit charior Beia, tamen non fit generatio ſine Gabrico: Gabrici enim cum Beia concubitum protinus mortuum eſt; Nam Beia aſcendit, ſuper Gabricum & includit eum in ſuo vtero, quod nil penitus videri poteſt de eo; tantoque amore amplexata eſt Gabricum, quod ipſum totum in ſui naturam concepit & in partes indiuiſiles diuiſit. Et paulo poſt: Senior: Seruus Rubicundus candidam duxit vxorem & in iſtorum coniunctione vxore grauida remanente, peperit filium, qui in omnibus ſuos genitores ſeruauit, & eſt ſplendidior & lucidior. Hermes quoque matrimonij huius meminit, cum inquit tractatum ſecundo: Hoc, fili, noſcas, quod niſi quis ſciat ducere & prægnantẽ facere, & generare ſpecies, nil fit, nec aliquid peragitur.

Si:

Si autem hoc fecerit, maximæ dignitatis erit: Eodem modo Maria Hebræa: Matronifica, inquit, gummi cum gummi (albo & Rubeo) vero Matrimonio, & fac illa, ſicut aquam currentem: Item, Fumus complectitur Fumum & herba alba creſcens ſuper monticulis capit vtrumque: De toto vero Arcano ſic ait Maria eſſe in ſcientia vaſis Hermetis; quia illud ſit diuinum, & de ſapientia Domini gentibus occultatum: Et illi, qui illud ignorant, neſciunt regimen veritatis, propter Vaſis Hermetis ignorantiam.

EPITHALAMIUM HONORI NUPTIARUM Matris Beiæ & Filij Gabrici.

Ipſa maritali dum nato fœdere mater
Iungitur, inceſtum ne videatur opus.
Sic etenim natura iubet, ſic alma requirit
Lex Fati, nec ea eſt res male grata Deo:
Semen enim toto ſi ſolum extaret in orbe;
Mandari propriæ fas foret illud humo.
Sic quoq; ſi nullus vir ſit, niſi filius vnus,
Tuaq; mater, & hos præſtat amore frui;
Humana quam ſit poſt abſq; propagine mundus,
Quiq; regat vacuum cum ratione ſolum.
Copula coniugibus felix ea credat, vt inde
Fructu progenies exeat aucta bono:
Ille erit ex vobis qui mox naſcendus amorem
Cunctorum meritis muneribusque trahet.
Ille coronatus rubro Diademate Regis
Incedens varias ſuppeditabit opes.
O felix mater, quæ tanto pignore gaudes,
O felix coniunx coniuge tam ſimili.
Tuque marite nuces ſpargas, tibi nectitur vxor
Nunc Cypriæ vinclis, moribus æqua tuis.
Quæ conſanguinea tibi ſponſa cupidine talem,
Qualis es, ex gremio, tu, ſobolem pariet.

EPICEDION GABRICI POST CELEBRATAS nuptias, mortui.

Ergo sic moreris, quo possis viuere, vitæ
Introitus, non mors ille vocandus erit.
Quæ vitæ tibi causa fuit, fuit ipsaq; mortis,
At mors nil inde iuris habere potest.
Nil damni poteris letho, tibi commoda præstat,
Alterius vitæ queis fruerere nouæ.
Tres sunt, qui possunt tibi funeris esse videri.
Causa, Typhon, mater, Mulciberisq; focus.
Ille tui cunctos dispergit corporis artus,
Sit licet fratris, mater & vna, vice.
Mater at in fontem se præbet, Lemnius vrgens
Interitum properat feruidus igne tuum.
Si modo contingat rediuiuo visere lucem,
Morte abeunte tibi vita perennis erit.
Tunc omnê læto ducent noua gaudia vultu,
Qui norunt causam, quæ data mortis erat.
Spes animum firmat quod multos edere fructus
Post tenebras diri funeris ipse queas.
Saturnus, lethi qui dicitur esse planeta,
Præscius hinc nigram contulit, ecce, stolam.
Hac toto maneas indutus tempore, donec
Candidus attulerit Iupiter interulam.

GRATULATORIUM HEROI PHILOsophico rediuiuo.

Ecce vices gratas iacuit qui morte subactus,
Nunc postliminio superas euasit ad auras,
Et vitæ exuuias iterum repetiuit amicas
Heros Magnanimus, primo qui minus in ortu
Coniugioq; sibi pater est & filius idem
Ille necis victor, victricis primitus, vnde

Nobile

Nobile purpureo produxit Marte trophæum;
Nunc bona secura celebremus gaudia mente,
Et manibus resonos edamus ad æthera plausus.
Nam Phœnix Arabum rediјt iam missus ab oris,
Frigidaq; ex medijs saliјt Salamandra caminis,
Incombustibilis quæ dicitur arte, nec vlla
Flammarum (quæ cuncta domant) virtute domari:
En chlamyde Aureola micate minus omnis & auro
Splendidus apparet, Sol qui terrestris habetur.
Exoptate venus pulcherrime Magna sophorum
Spes, desiderio cuius flagrat integer orbis:
Spargemus Veneris tinctos cum sanguine flores,
Et dabimus calathos amaranthi germine plenos,
Ne tibi desit Honos ne desit gloria factis,
Carmina Carminibus cumulabimus altera nostris,
Perpetuoque tuas laudes cantabimus hymno.

Rosarius Philosophorum adducit) Salamon (Sap. 7.) hanc scientiam pro luce habere proposuit & omnem pulchritudinem & salutem. In comparatione illius lapidis pretiosi non comparauit illum: Quoniam omne Aurum tanquam arena exigua est, veluti lutum æstimabitur argenteum in conspectu illius: Melior enim est acquisitio eius negotiatione argenti & auri purissimi: Fructus illius pretiosior est cunctis opibus huius mundi & omnia, quæ in mundo desiderantur, huic non valent comparari: Longitudo dierum & sanitas in dextera eius; In sinistra verò eius gloria & diuitiæ infinitæ: Viæ eius operationes pulchræ & laudabiles, non despectæ & semitæ eius moderatæ & non festinæ, sed cum laboris diuini instantia: Lignum vitæ est his, qui appræhendunt eam & Lumen indeficiens: Beati, qui tenuerint eam, quia scientia Dei nunquam peribit, vt Alphidius testatur: qui hanc scientiam inuenerit, cibus eius legitimus erit & sempiternus.

Calid Hebræus Filius Iazichi, inquit scias Frater, quod hoc nostrum magisterium de lapide secreto, & officium honoratum, est secretū secretorum Dei, quod celauit suo populo, nec voluit vlli reuelare nisi illis, qui fideliter tanquam meruerunt, & qui eius bonitatem & magnitudinem cognouerunt: Qui enim secretum Dei postulat, necesse

necesse est ei hoc secretum Magisterij plus quam aliud: Et cap. 14. Et dixit quidam sapiens: Non est tibi datum à Deo hoc Magisterium solum pro tua audacia, fortitudine, & calliditate, sine anni labore. Nam laborant homines & Deus tribuit Fortunam hominibus: Adora ergo Deum creatorem, qui tibi tantam gratiam suis operibus benedictis voluit exhibere.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM QVINTVM ET THEOria de Lapide Philosophorum.

Author Aurora cap.16. AUrò communi Philosophicum dicitur simile, vt Philosophus testatur, dicens: Præsentes & præteriti non fecerunt aliquid, nisi ex Auro Aurum, & ex Argento Argentum: Non tamen Aurum illud vel Argentum fuit vulgi: Est autem Philosophicum Aurum, quod non emitur pretio magno, vt Alphidius dicit; Scitote quod hunc lapidem, de quo hoc arcanum agit, Deus non emendum magno pretio posuit; quoniam in via eiectus inuenitur, vt à paupere & diuite haberi possit; vt scilicet ratione & scientia ad eum quisquis possit leuiter peruenire. Et Morienus ait: Omnis res, quæ magno emitur pretio, mendax est, quoniam modico huius gummæ & paulo Auro multum emimus. Et senior dicit. Aurum nostrum non est Aurum vulgi, quia sequitur dealbatio, vt ibi dicitur. Dealbate Aurum, Hoc igitur Aurum non dealbatum fuerit post nigredinem suam, est Tinctura. Et iterum, commiscete Aurum cum Auro, hoc est cinerem cum aqua, vel seminate Aurum in terram albam foliatam, quæ est tertia terra, quæ est Auri, tingit Elixir: Et hæc est Magnesia alba perfecta & non rubea. Inde ex Auro Philosophico non fit Aurum sed Argentum, vt turba Philosophorum testatur, dicens. Scitote quod nisi dealbetis (scilicet Aurum nostrum) non potestis rubeum facere, eò quod duæ naturæ nil aliud sunt, quam album & rubeum. Et paulò post. Ex hoc patet, quod Aurum Philosophicum, non est Aurum vulgi, nec in colore, nec in substantia. Ideo dicitur, quod non lætificat cor hominis & Argentum similiter: sed illud quod extrahitur ex eis, est alba & rubea Tinctura vera, fixa, viua, perseueratiua, coloratiua, perpetuatiua, ingressiua, penetratiua, perfectiua, omnibus metallis permixtiua. Illa hominem lætificat, & cor hominis sanat, vt senior dicit, & reddit

hominem

hominem hilarem, & iuuenilem facit, & vigorosè corpus conseruat. Hæc ille, sic Rosarius: Aurum purũ, inquit, deductum est per Examẽ ignis in corpus firmum & fixum, & cum eo amplius fermentare omnino impossibile est apud Philosophos, nisi habeatur prima materia metallorum, in qua resoluatur Aurum in primam materiam & in Elementa miscibilia: Recipiamus ergo illam materiam, vnde erit aurum, & mediante artificio deducitur in verum fermentum Philosophorum. Et mox. Alius Philosophus: Ex perfecto nil fieri potest; quoniam rerum species perfectæ in sua natura non mutantur, sed potius corrumpuntur.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM QVINTVM ET THEOria de Lapide Philosophorum.

DE Saturno Rosarius: Plato, inquit, primum regimen Saturni est putrefacere & Soli imponere: Compositio verò fit ex quatuor noctibus: Idem Reuiuificatio, ait, & ratione nutrimenti, scilicet sui humoris perfecti & humiditatis rectificantis restauratio expeditione humoris ipsius imperfecti. Et Hermes: Mortuum vult viuificari & ægrotum curari. Sic Aurora cap. vltimo. Dicitur etiam viuificatio, ratione nutrimenti, seu ratione humoris metallici. Nam omne, quod nutritur, diminuti ratione nutritur: Et illud quod viuificatur causa duorum viuificatur: Philosophi autem volunt nutrire granum eorum humori connaturale, donec vegetetur & fructum adferat talem, qualem ipsum intrinsecus habet, & volunt viuificare illud, quod mortuum est à forma metallica, quousque præstat fusionem metallicam perfectam; Et talem viuificationem siue nutrimentum, aliqui Philosophi vocant ingressum: Hermes tract. 3. ait; Venite filij sapientum & nunc gaudebimus & delectabimur simul, quia mors consumpta est, ac filius noster iam regnat ac nostro argumento & carne indutus: iam filius noster genitus rex sumit Tincturam ab igne: Illum verò mors, mare & tenebræ fugiunt, & solis Radios Draco fugit, qui foramina obseruabat, Filiusque noster mortuus viui, & rex ab igne venit ac coniugio gaudebit, & occulta apparebunt, filiusque noster iam viuificatus fit igne bellator & tincturis supereminens. Hæc de Reuiuificatione; Rosarius: mortificatio, inquit, est duritiei à corpore separatio, quia

anima tunc est mortua, corpus autem viuum rationis caliditatis & siccitatis. Omne enim habens calorem, habet vitam: Et propter hoc calx Alchymica dicitur habere vitam: quia illorem vitam imperfectam Philosophi studuerunt occidere, & vitam perpetuam reddere. De eadem Aurora consurgens, Cap. vltimo; Calid minor: Nos oportet, inquit, sapienter eum occidere, hoc est comburere, quia mors etiam reuelabit: Et Auicenna: Conteramus ipsum post mortificationem sui primam cum eo quo mortificatus de rebus adurentibus, vel peruijs facientibus peruium, & exiccantibus, sicut est Sal, Alumen, Atramentum, calx & aliæ res, quas habet similis ignis: Faciamus ergo illud multoties, donec moriatur & mollificetur. Idem Rosarius: Argentum viuum per se nil valet, cum vero mortificatur cum corpore suo occulto, tunc valet & viuit vita incorruptibili; & hoc corpus est de natura Solis, sicut fermentum totam pastam conuertit in naturam fermenti, non autem è conuerso, quia semper dominatum transfertur ad dominans. Mortificatur autem tunc cum à Saturno stola nigra donatur, qui vtpote tenebrosus color, videtur morientibus approbari &c.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM SEXTVM ET THEO-*ria de Lapide Philosophorum.*

PTolomæus in Almagesto dicit: Quia Sol non calefacit terram, neque eius virtutem terræ inprimit, nisi mediante Luna, quæ inter alia sydera magis Solis Lumen & caliditatem recipit, tanquam medium inter Solem & terram. Quare vt dicunt Philosophi, duo sunt impedimenta, quod vnum virtutem suam alteri non imprimit, scilicet distantia remota & medium interueniens: Et sic est ibi inter Solem & terram, quia Sol longe à terra distat, & quia ibi Luna mediat; sic quoque in arte nostra Alchimistica Sol Tincturam solam non perficit, nisi mediante Luna, quia remote distat, cum ad ipsam subtilitatem nondum, vt tingat, peruenit, & etiam propter ipsa media, scilicet densitatem & grossitiem: Quare necessario ibi requiritur Luna, vt ipsum Solem subtiliet, rarum & volatilem faciat & eius impuritatem segreget: Cum ipsa magis suo Lumine egeat, & natura alijs Planetis: id est, metallis: Ergo dicit Hermes & Aristoteles de Planetis: Sol pater eius est,

Luna

Luna mater exiſtit: Ergo Luna mater & ager in quo ſolare ſeminari debet ſemen, & ſic non indigemus alio ex quo Lapis noſter & Alchymia noſtra fiat, quam Solis & Lunæ. Nonnullus Philoſophus ex Ariſtotelis Epiſtola hæc adducit: Huius artis duo ſunt Lapides principales, albus & Rubeus mirabilis naturæ: Albus in occaſu Solis incipit apparere ſuper facies aquarum abſcondens ſe vſque ad mediam noctem & poſtea vergit in profundum: Rubeus vero ex oppoſito operatur, quia incipit Aſcendere ſuper aquas in ortu Solis vſque ad meridiem & poſtea deſcendit in profundum. Arnoldus inquit: Quicunq; vult ad hanc artem peruenire, & non eſt Philoſophus, fatuus eſt: Quia hæc ſcientia nõ eſt, niſi de occultis Philoſophorum. Senior; Ars enim illa in Dei Omnipotentia reſeruata, quæ Laicis eſt inimica. Unde Geber: Non ergo hæc ſcientia pauperi & egenti conuenit, ſed potius eſt illis inimica. Secundo politicorum dicit Philoſophus: Impoſſibile eſt indigentem Philoſophari.

Iohannes Pontanus inquit; Ego multas perluſtraui regiones vt certum quid de Lapide Philoſophorum agnoſcerem & quaſi totum mundum ambiens, deceptores falſos inueni, & non Philoſophos: ſemper tamen ſtudens & multipliciter dubitans veritatem inueni: ſed cum materiam agnoſcerem ducenties erraui, antequam veram materiam, operationem & practicam inueniſſem &c. dicitq; ignem & Mercurium tibi ſufficere, item, Azot & ignis artem complent.

Iohannes de Padua, Regem inquit, accipiendum, occidendum & laniandum, eiuſque viſcera examinanda vna cum excrementis, quæ bene abluenda ſint, & iterum componenda, tum illum reuicturum magis iuuenem & fortiorem in omnibus: ſed non facile per violentiam, aut vim manifeſtam eum extingui aut interfici; ideoque in Balneum introducendum, in quo ſi maneat aliquandiu, in ſomnum incidere ſuauiſſimum, quæ præoccupatus demum ſuperari queat: Membra autem eius in hoc Balneo ita emolliri & contabeſcere, vt ab inuicem ſeparabilia fiant: Aquarum virtutes mirabiles & innumerabiles exiſtunt: at nulla mirabilior eſt aqua Balnei huius &c.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM SEPTIMVM ET THEOria de Lapide Philoſophorum.

AVicenna inquit: ſi Aurum & Argentum non viderem, dicerem, quod non eſt Magiſterium; ſed quia video, ſcio Magiſterium eſſe verum: Quæſiuerant, inquit, ab alio Philoſopho, quid diceret de Magiſterio Lapidis, dixit: per Deum, ego reuelabo vobis & non negabo: Qui accipit, quo debet & miſcet, ſicut debet, & operatur ſicut debet, procedet inde, quod debet procedere: Et qui dat Medicinam illam ægroto ſicut debet & quantum debet, exibit quod debet: Nullus enim Philoſophus fuit, quia negarit Magiſterium, qui eſſet ſapiens: In porta Elementorum duo adfert ſymbola eaque talia 1. Res, cuius caput eſt rubeum, oculi nigri & pedes albi, eſt Magiſterium. 2. Emblema eſt: Aquila volans per aerem, & bufo gradiens per terram eſt Magiſterium: Hoc noſtrorum inſignium potior pars. Morienus, ſapientes, inquit, autem diſpoſuerunt & dixerunt: Quod ſi hoc quod quæris in ſterquilinio inueneris, illud accipe: ſi verò in ſterquilinio non inueneris, tolle manum à Marſupio. Omnis enim res, quæ magno emitur pretio, in huiusmodi artificio mendax & inutilis reperitur: Nam hoc in vijs proijcitur & in ſterquilinijs ſuis calcatur, & multi iam in ſterquilinijs foderunt, vt hoc ab ijs extraherent, & in hoc decepti ſunt.

Alphidius in Recapitulatione ait: Scito fili, quod iſtam ſcientiam habere non potes, quouſque mentem tuam Deo purifices, & ſcias te habere certum animum ac rectum, ac tunc mundo dominari te faciet. Idem ait: ſcito quod hunc lapidem, de quo hoc Arcanum agit, Deus non poſuit magno pretio emendum, quoniam in via eiectus inuenitur, quatenus tam à paupere, quam diuite haberi poſſit, vt ratione & ſcientia ad eum quiſque poſſit leuiter peruenire.

***

CON-

CONSILIVM QVADRAGESIMVM OCTAVVM ET Theoria de Lapide Philosophorum.

PArabola Senioris: si parentes dilecti mei de vite gustauerint & lacte meo lactati fuerint, & meo albo inebriati fuerint,& in lectulo meo nupserint, generabunt filium Lunæ, qui totam Parentalem suam præualebit: Etsi dilectus meus de riuulo Rubeæ Petræ potauerit & fontem matris suæ gustauerit, & inde copulatus fuerit,& vino meo rubeo mecum inebriatus fuerit,& in lectu suo mihi amicabiliter concubuerit,& in amore meo sperma suum cellulam meam subintrauerit, concipiam & ero prægnans & tempore meo pariam filium potentissimum,dominantem & regnantem præ cunctis regibus & principibus terræ,coronatum Aurea Corona victoriæ.

Rhasis in sua Epistola,inquit: Exemplum scientiæ nostræ,senex supra montem,in eo sunt natura coniunctæ,cum complemento, terra,aqua,ignis eius & aer: Et omnia hæc in Saturno; cum eo aperiuntur portæ scientiarum, sicut dixit Hermes & præcedentes sui primi. Cum hoc,habebis scientiam,in qua pigritauerunt Arabes. Gumen nostrum coagulat lac nostrum, & lac nostrum dissoluit gumen nostrum, & post apparebit Rubedo Orientalis & Rubedo Sanguinis: Et Mox. Terra nostra vertit æs tuum in Argentum primum & vltimo in Aurum, inueteratur, & habebis scientiam, in qua pigritauerunt Arabes. In libro Magno præceptorum sic ait: Quicunque ignorat pondera, non laboret in nostris libris; quia Philosophi nil suarum rerum posuerunt, nec aliud occultauerunt, nisi hæc..

Rosinus: Hic est Lapis, quem assimilant sapientes artis lapidi Aquilæ. Est enim Lapis Aquilæ Lapis cognitus, & est Lapis in eius ventre,qui mouetur. His postea addit: Ignorans ignoranter serit coloquintidam & sperat inde mel comedere, sed quando quod sperauerat,non viderit,redit ad cogitationem suam & extendit eam & dicit. Hoc est ex infortunio. Et si diceretur sibi,ouis peperit homines, aut grana tritici fructificant Galbanos, aut palma portauit mala granata,aut volatilia pariunt pisces,responderet,falsum dicis, non generant res,nisi similia, nec fructificant res,nisi fructus suos: Idem libro

definitionum: ſic dixit Mahomet; Lapis qui eſt in hoc opere neceſſarius, de animata re eſt: Hunc inuenies vbique in planitie, in montibus, & in aquis omnibus, habentque eum tam diuites, quam pauperes, eſtque ſimul viliſſimus, cariſſimus, ex carne & ſanguine, quam pretioſus omni cognoſcenti illum: Libro ad Sarratant: Hic Lapis proiectus eſt in Valles, & in montibus, & in aere habitat, & in flumine paſcitur, & in cacumine montium quieſcit, cuius mater virgo eſt, & pater non concubuit: Idem Lapis in ſterquilinijs calcatur pedibus, & ſæpe ſtulti fodiunt, vt eum extrahant & non poſſunt eum invenire.

Maſſarai ait: Immunditia eſt in hoc Lapide, propter quam ipſum homines vilipendunt, & tenent quod non poſſint eam ſequeſtrare.

Mitigo Philoſophus inquit: Lapis noſter quamuis ab hominibus & animalibus pedibus conteratur, tamen propter ſummam induſtriam hominis Geberi à ſapientibus adamatur.

CONSILIVM QVADRAGESIMVM NONVM ET THEOria de Lapide Philoſophorum.

EUthicia Fœmina Philoſopha; Ad hanc Roſinus duos ſuorum librorum miſit; in quorum initio ad illam inquit, cum autem vultum tuum illic &c. conuerti faciem meam ad te & explanaui tibi ex eo, quod concluſerat ſcientia mea in pectore meo, vt cognoſcas animam ſcientiæ & locum ſecreti, & diuidas inter me, & homines erroribus & vanitatibus incumbentes: In lib. 2. ſic incipit: Iſta eſt ſecunda expoſitionis Epiſtola nominum alienorum Roſini ad Euthiciam & eſt per quæſtiones: Illa enim ait: Quid eſt Sulphur incombuſtibile? Reſpondet: Eſt illud, quod aduerſus ignem pugnat & ipſum ſuſtinuit & argenti viui cambar, id eſt, humiditatem ſuſcepit.

Colloquiū Roſini cum Euthicia.

Malus Philoſophus ait: Hic Lapis eſt ſubtus te, quantum ad obedientiam, ſupra te, quo ad Dominum erga te, quantum ad ſcientiam circa te, quantum ad æquales.

Dantius Philoſophus: Præparate corpora & ſoluite ea, ac ex illa aqua imbibite ſpiritus ablutos: tunc ipſi ſpiritus ſubmerguntur in corpo-

corporibus, & corpora in ſpiritibus, & ſic figentur ſpiritus fixiſſima fixione.

Galienus Philoſophus dicit: Præparate corpora, & purgate à nigredine, in qua eſt corruptio, donec fiat album ac rubeum, tunc ſoluite ambo in aquam, ſcilicet ſpiritus & corpus & coagulate, & ſic proijcite ſuper corpus ablutum.

Mahomet Philoſophus quoque, cuius Roſinus meminit in præcedenti conſilio ſic ait: Lapis, qui eſt in hoc opere neceſſarius, de animata re eſt &c.

Hercules quidam Rex ſapiens ac Philoſophus, citante Morieno Romano, cum à quibuſdam ſuorum interrogaretur, dixit: Hoc autem Magiſterium ex vna Radice primum procedit, quæ poſtmodum in plures expanditur, & iterum ad vnum reuertitur; & ſcito fore neceſſe, recipere aerem: Ibidem Hercules paulo poſt, ad quoſdam diſcipulorum ait: Lapillus autem dactili ex palma nutritur & palma ex ſuo Lapillo, ex cuius etiam radice plurimi ramuli concreſcunt, qui ſuum numerum multiplicent & augeant propter eam.

Arſicanus Philoſophus ait: Quatuor Elementa ex vno fonte procedunt & eorum quædam alia ex alijs ijſdem conficiuntur: Ex his vero quatuor quædam ſunt quaſi radices & quædam quaſi ex his compoſita, terra & aer: Idem Arſicanus ad Mariam Hebræam: Noſtra aqua noſtram terram habet ſuperantem, quæ eſt magna, lucida & pura. Nam & de graſſitie aquæ terra concreatur.

Adarmath: ſapiens & Philoſophus ait: Quod omnia harum rerum nomina & earum ſimilitudines, nulla alia de cauſa antiquis vocantur, neque variantur, niſi vt vos intelligatis, quod huius rei principium ſuper ſuum finem teſtificatur & ſuus finis ſuper ſuum principium.

***

CON-

CONSILIVM QVINQVAGESIMVM ET THEORIA *de Lapide Philoſophorum.*

DAtin Philoſophus; Noſter quidem Lato quamuis primum ſit rubeus, tamen eſt inutilis, ſed ſi poſt rubedinem in album vertatur; multum valebit: ob hoc itaque Datin dicit ad Euthicem: ô Euthice, iſta reſtent hic firma & omnino bene credita: Nam ſapientes de hoc dixerunt: Iam abſtulimus nigredinem, & cum Sale anatron, id eſt Sale nitri & Almizadir, cuius complexio eſt frigida & ſicca, fiximus albedinem, quare ei hóc nomen imponimus Borreza, quod Arabice Tincar dicitur. Et mox. Datin ait: ſi autem Laton cum Sulphure comburatur, & mollities ſuper eum frequenter fundatur, eius natura de bono in melius auxilio Dei conuertetur. Eiuſdem dictum eſt: quod omnis res non eſt, niſi de eo & cum eo, & quod omnis Tinctura à ſuo ſimili procedit. Et paulo poſt: Unde eſt quidem, quod ex eo proceſſit & in illum reuertetur.

Azinabam Philoſophus interrogatus ab Oziambe, quomodo materia Philoſophica vocetur, reſpondit, naturaliter hæc eſt Vulphi, id eſt animal appellatur.

Elbo Interfector ait Dealbate Latonem & libros rumpite, ne corda veſtra corrumpantur.

Ademarus, qui in Gebrum commentatus dicitur à Roſarij authore; Quantumcunque, inquit, lapis ſit mundatus per ſublimationem & eius aduſtio ſit deleta, per eius olei extractionem, & eius fuga ſit deſtructa per eius fixionem, nihilominus non funditur, nec ingreditur, nec permiſcetur, ſed vitrificatur, vt habetur cap. 10. Gebri circa medium.

Belinus Philoſophus, cuius Metaphora apud Roſarij authorem de Sole pulcherrima extat huiusmodi: ſcitote quod pater meus Sol dedit mihi poteſtatem ſuper omnem potentiam, & induit me veſtimento gloriæ, & totus mundus me quærit & currit poſt me: Ego enim ſum maximus; Iam ſciuerunt virtutem meam & altitudinem: Ego enim vnicus ſum, & aſſimilor patri meo, qui vnicus eſt, qui dedit mihi virtutem iſtam ex gratia ſua, & homines quærunt à ſeruis meis fruſtra id, quod quæritur à me, & non peruenerunt ad id, niſi per me,

& terra

& terra cum omnibus viribus ſuis me humiliare non poteſt. Imo ego ſum ſuper eam & ſuper ſeruos meos, donec humiliem eos, & extraho de potentia & natura eorum, & induo eos de ſplendore & lumine meo pulchro, quem dedit mihi pater meus in omnibus operibus eorum; Ego enim ſum excellens, qui exalto & deprimo cuncta, & nullus ſeruorum meorum poteſt ſuper me, niſi vnus cui datum eſt, quod contrarius eſt mihi; Et ipſe deſtruit me, non tamen deſtruit naturam meam; Et ipſe eſt Saturnus, qui ſeparat omnia mea membra: poſtea vado ad matrem meam, quæ congregat omnia membra mea diuiſa & ſeparata &c.

Heriſartes Philoſophus, Morieno citante, ego, inquit, veritatem dico quod nihil aliud huius Magiſterij artifices in errores detraſit, niſi varietas & eius nominum multitudo. Sed ſi quis recte cognouerit, quod hæc nomina non ſunt, niſi colores in coniunctione apparentes, in huius magiſterij via non deuiabit.

Platoni Chymico ab Authoribus hæc aſſcribuntur: Lapis noſter eſt res, (citante Roſario maiore) quam ignis non tetigit, à qua noſter Mercurius ſurgit. Et alibi: Nota, quod ſine corruptione generatio fieri non poteſt; Unde ſtudeas in putrefactione. Et mox. Habemus Exemplum in ouo, quod putreſcit primo & tunc gignitur pullus, qui poſt totum corruptum eſt animal viuens. Item: Primum regimen Saturni eſt, putrefacere & ſoli imponere: compoſitio vero fit ex 4. noctibus. Idem Plato in ſumma: Tu indiges quod in corporum ſolutione labores: Ideò oportet ignem lentum continuare ſuper ipſum, donec ſoluatur, tum hoc, & per eum efficitur opus. Calid quoque eius meminit Cap. 8. his verbis: Unde dixit Plato in ſuis ſermonibus, in libro ſuo: Ignis addit perfecto commodum ſeu profectum & corrupto incommodum ſeu corruptionem. Unde cum fuerit eius quantitas bona, idoneo proficiet, & cum multiplicatus fuerit in rebus vltra modum, corrumpet ambo, ſcilicet perfectum atque corruptum.

CONSILIVM QVINQVAGESIMVM PRIMVM ET *Theoria de Lapide Philosophorum.*

DUo monimenta referuntur ab Authoribus in Italia esse inuenta, ex quibus cognoscitur quod Ethnicis etiam fuerit familiaris Lapis Philosophorum: primum fuit Bononiæ: alterum inuentum in Agro Patauino: Bononiæ quod extat in marmore hanc habet inscriptionem.

Ælia, Lælia, Crispis, nec Vir, nec Mulier, nec Androgyna, nec Puella, nec Iuuenis, nec Anus, nec Meretrix, nec Pudica, sed omnia:
Sublata nempe fame; nec Ferro, nec Veneno, sed omnibus:
Nec Cœlo, nec Aquis, nec Terris, sed vbiq; iacet.

Lucius Agatho Priscius, nec Maritus, nec amator, nec Necessarius, neque Mœrens, neque Gaudens, neq; Flens, hanc neq; molem, nec pyramidem, nec sepulchrum, sed omnia:
Scit, & nescit, quid cui posuerit.
Hoc est sepulchrum, Intus cadauer non habens:
Hoc est cadauer, sepulchrum extra non habens.
Sed cadauer idem est & sepulchrum sibi.

Alterum monumentum quod in agro patauino nostro seculo repertum est, fuit vrna fictilis cum inscriptione huius Hexastichi:

Plutoni sacrum munus ne attingite fures,
Ignotum est vobis hac quod in vrna latet.
Namq; Elementa graui clausit digesta labore
Vase sub hoc modico Maximus Olibius.
Adsit fœcundo custos sibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.

Intra hanc vrnam erat altera vrnula cum inscriptione horum versuum:

——— Abite hinc pessimi fures,
Vos quid voltis cum vostris oculis emissitijs?
Abite hinc vostro cum Mercurio petasato caduceatoque:
Maximus Maximo Plotoni hoc sacrum facit.

Rursus

Rurſus intra hanc vrnulam reperta eſt lucerna adhuc ardens intra duas ampullas, alteram ex Auro, alteram ex argento, puriſſimo liquore quodam plenas, cuius virtute creditur per multos annos lucernam hanc arſiſſe, vt annotarunt in ſuis antiquarum inſcriptionum collectaneis Petrus Appianus, Bartholomæus Amantius, & Calius Rhodiginus: meminit quoque huius rei Hermolaus Barbarus in corollario in Dioſcoridem, vbi de aquis in commune agit: Eſt & cœleſtis aqua ſiue potius diuina Chymiſtarum, quam & Democritus & Mercurius Triſmegiſtus mouere, modo diuinam aquam, modo ſcythicum laticem appellantes, modo pneuma, hoc eſt, ſpiritum, ex ætheris natura & eſſentia rerum quinta: Unde Aurum poculentum & iactatus ille, nec dum inuentus Philoſophorum Lapis & ſabulum conſtet: Hinc & arti datum nomen, Pſammorgicen, & Myſticen & Ammohyſiam, & ſacram & maximam vocando, ceu literas quaſdam ſecluſas habeat & a quibus prophanum vulgus arceri conueniat: Hoc genus laticis, vt arbitror, ſignificat Epigramma nuperrime in Agro Patauino iuxta oppidum Ateſtæ inuentum operè lateritio ac proinde fragili, per imprudentiamque manus ruſticæ proſcindentis in terram corrupto: cuius memoria ne pereat, verba pertexuimus: Plutoni ſacrum &c. vt prius. Eiusmodi opera flammæ perpetuæ, quæ ad attactum aeris mox extincta ſit, etiam alibi inuenta, vt in Germania; & adhuc in aliquibus locis reſeruari pro certò narrant &c.

CONSILIVM QVINQVAGESIMVM SECVNDVM ET
Theoria de Lapide Philosophorum.

Philosophis Psyche, idē est quod fœmina.

APuleius Madaurensis Philosophus Platonicus: scripsit Aureum suum asinum, seu metamorphoseon librum vere aureolum, in quo allegorias diuersas iucundissimas aspersit, præterquam quod totus figuratus & tropicus sit: Ubi inter alia argute ficta, Psychen describit, Draconi Horribili in altissimo monte, delitiarum omnis generis, auri, argentique abundatissimo, habitanti desponsatam, quæ cum mariti, secum nocturno tempore saltem concumbentis, vultum, contra edictum & legem, ex sororum instinctu, contemplari vellet, & coram intueri, nocte silenti seu media, cum maritus profundo somno detineretur oppressus, (quem horribilem Draconem nec quid humani habentem opinabatur) incensa lampade nouaculam habens in manu ad eum accessit, ea intentione, vt si Draconem animaduerteret, mox interimeret: Verum cum præter opinionem iuuenem formosissimum, Cupidinem dictum, offendisset, admirabundaque eius pulchritudinem spectaret, nonnihil de oleo lampadis in tenellos eius artus inspersum, illum de somno excitauit; qui videns Psychen armatam, nouacula & flamma contra edictum sese de nocte aggredientem, multis querelis & lamentationibus effusis, vxorem, subito auolans, reliquit: Illa autem per multos annos totum fere mundum peruestigans eum insecuta est, cui tandē inuento copula indissolubili, immensis exanthlatis laboribus & miserijs, iterum copulata & vnita est &c.

Cupido, idē est quod mas.

Sic & Virgilius multis in locis ostendit, se quid de naturæ calluisse: Ut Ecgloga 6. meminit malorum Hesperidum: & lib. 6. Æneid.

Duo nigras pecudes, ea prima piacula sunto.

Et paulo post:

Aureus Ramus Vergilij.

Accipe quæ peragenda prius, latet arbore opaca
Aureus & folijs & lento vimine Ramus,
Iunoni infernæ dictus sacer, hunc tegit omnis
Lucus & obscuris claudunt in vallibus vmbræ.
Sed non ante datur telluris aperta subire,
Auricomos nisi quis decerpserit arbore fœtus:
Hoc sibi pulchra suum ferri Proserpina munus
Instituit, primo auulso non deficit alter

Aureus

Aureus, & simili frondescit virga metallo.
Ergo alte vestiga oculis & rite repertum
Carpe manu: namq; ipse volens faciliśq; sequetur,
Si te vata vocant, aliter non viribus vllis
Vincere, nec duro poteris conuellere verbo.

Idem in lib. de Æthna.

Densissima, inquit, corpora sæpe
Et solido vicina tamen compescimus igne
Non animos æris flammis succumbere cernis,
Lentitiem plumbi non exuit ipsaq; ferri
Materies prædura tamen subuertitur igitur igni,
Spissaq; suspensis fornacibus aurea saxa
Exudant pretium: Quædam fortasse profundo
In comperta iacent similiq; obnoxia sorti,
Nec locus ingenio est, oculi te iudice vincent.

His versibus arcani quid insinuare videtur ad metallica spectans, de quo tamen multa dicere subterfugit. Tali etiam ratione nobis suspectus est Ouidius, in lib. metamorph. verum sub multis inuolucris, quem præteribimus & ad apertiores redibimus.

CONSILIVM QVINQVAGESIMVM QVINTVM ET *Theoria de Lapide Philosophorum.*

ALbertus Magnus lib. 3. cap. 1. inquit: De transmutatione horum corporum metallicorum & mutatione vnius in aliud, non est Physici determinare, sed artis, quæ est Alchymia: est autem optimum genus huius inquisitionis & certissimum; quia tunc per causam vnius cuiusque rei propriam res cognoscitur, & de accidentibus eius minime dubitatur, nec est difficile cognoscere. Et eodem lib. cap. 2. inquit, materia metallorum est humidum vnctuosum subtile, quæ est incorporatū terrestri subtili fortiter commixto, ita quod plurimum vtriusq; non tantum cum plurimo vtriusque, sed etiam in plurimo vtriusque. Et alibi de natura Auri: Granum inuentum, quod multarum librarum pondus excederet, centum marcarum vocabulo, inquit Mirandul. vsus est, quod nomen octo designat vncias, vt octies centum vncijs fuisse granum, qui perpenderunt depræhenderint.

Stephanus Philosophus inquit: Aperi oculos tuos & cor tuum, audi & intellige, ostendam & dicam tibi verba intelligibilia quæ scire poteris, si fueris de intelligentibus: scias, quod ex homine non exit nisi homo; sic ex quolibet animali sibi nascitur simile: Videmus tamen aliquas res natas à radicibus suis dissimiles; quia videmus res habentes alas generatas, ex non habentibus alas: Videmus etiam & scimus res aliquas quas homines nesciunt, de quibus egreditur natura, quam scimus, quod sufficit nobis & ignoratur, quia sunt res profundę: & si quæris de eis, forsitan subtus terram sunt: & scias, quod de ista natura minerali fit ars, non de alio.

In natura minerali quærendum per artem semen Philosophorum

Iohannes Austri Philosophus dicit: Æs nostrum primo de quanto magis coquitur, de tanto magis soluitur, & denigratur, & fit aqua magis subtilis & spiritualis: secundo de quanto magis coquitur, de tanto magis inspissatur & desiccatur & fit maioris albedinis. Tertio de quanto magis coquitur, de tanto plus coloratur & rubificatur & fit tinctura intensioris rubedinis. Idem: Omne corpus aut est Elementum aut ex Elementis compositum. Sed omnis compositio & generatio consistit ex 4. Elementis simplicibus.

Omnia substantialiter existentia constant ex Elementis tanquam proprijs medijs, per quæ astra & influentiæ nos ambiunt & peruagantur.

Gratianus Philosophus Gallus ait: De omni re potest fieri cinis, & de illo cinere potest fieri Sal, & de illo Sale fit aqua, & de illa aqua fit Mercurius, & de illo Mercurio per diuersas operationes fit Sol.

Guido de Montanor Philosophus verus: Cum per putrefactionem morietur compositum corporale, tum secundum Morienum & plures alios, resurgit per nouam vegetationem, corpus simplex & spirituale Riplæus porta 5. Idem: Quartum genus coniunctionis, quod item est vltimum, 4. Elementa coniungit, vt maneant vna, quadruplam recte eam Philosophi vocant ac spiritualem Riplæus porta 4.

Domiciliũ fructuum est terra generans semen, quod ignis occultus solaris coquit, & Luna germi-

Gilgil Maurus asseruit: Primo terreum quid in subterraneis specubus, vbi mineræ latent ex argento viuo generari calore fortissimo, veluti in vitrariorum furnis apparet, quod omnis flammæ sit patiens: Hoc per continuum aquæ mineralis affluxum lauari & penetrari, donec vnio duorum facta sit, hoc est, donec aquea substantia per terream coagulata & terrea per aqueam soluta vna eademque operatione fuerit.

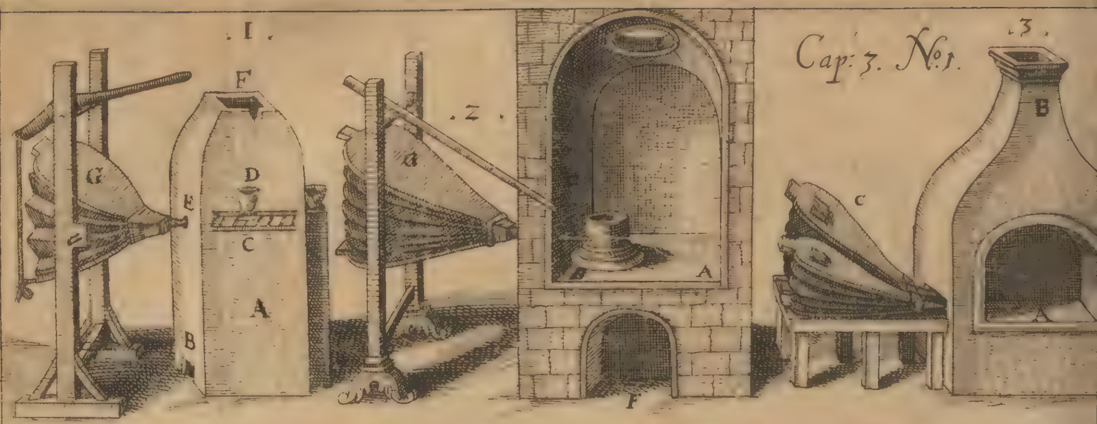
Explicatio Tabulæ senioris: Senex geminam complectitur tabulam, quarum prima pars continet auem vnam absque pennis inferiori

riori loco, aliam cum pennis superiori,& harum vna alterius caudam rostro apprahendit; Una quidem ad volatum praceps est, at detinetur ab altera, ne volare possit: Et hæc est prima pars operis Philosophici,quæ omnis commixtionis est expers; qua bene cognita & præparata,ad alteram procedendum erit: Hæc est basis & fundamentum operis,sine quo optime posito,nihil firmum aut stabile superædificari poterit: Altera tabulæ pars tres soles complectitur,duos superiori loco, quorum vnus vno radio,alter duobus apparet,tertium inferius,tribus coloribus distinctum: Duo soles sunt duæ aues antedictæ, & inferior Sol habet mutationes,quæ superueniunt.

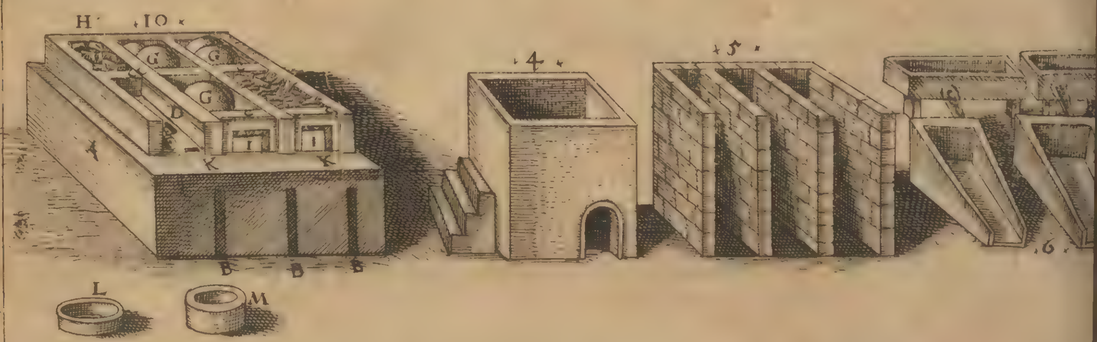
nat atq. in lucẽ è subterraneis speculus instar matris producit: hinc inde flores & omnis generis germen quod patet in tota vniuersalitate mundana.

Genealogia Philosophica seu Theorica Basilij: Theorica eius plana & expedita,cuius summa est, ad Tincturam metallicam requiri metallas substantias,non alias: Cum enim illud,quod ad vltimum per artis adminiculum fieri intendatur, fit metallum perfectum, quomodo hoc genealogiam suam incipiat ab animali vel vegetabili? Pater itaque Auri Tinctura est,& Mater argentum viuum, auus est Mercurius fixus, auia itidem Mercurialis ac volatilis: Tota itaque prosapia huiusmodi à Mercurio incipit, in eumque definit: Nam & Aurum totum Mercurius est, inque eum resoluitur à quibusdam,& Tinctura ipsa perfecta: Unde recte dictum: Est in Mercurio quicquid quærunt sapientes: In practica duorum Mercuriorum coniugium celebratur,quos tamen carceri Vulcanus mox includit: Infelix copula in initio risa, quæ non thalamis,sed vinculis protenus infertur, at nihilominus tempore debito hinc edetur filius,qui omnes progenitores suos antecellet: Saturnus conceptionem iam factam nunciat,quia decolor coniunx in facie maculis apparet: Ab hinc aqua alba ante partum emittitur,quam Luna lachrymis suis in terram cadentibus designat: Deniq; rubea carne splendidus Philosophorum nascitur Pusio seu filius Philosophorum.

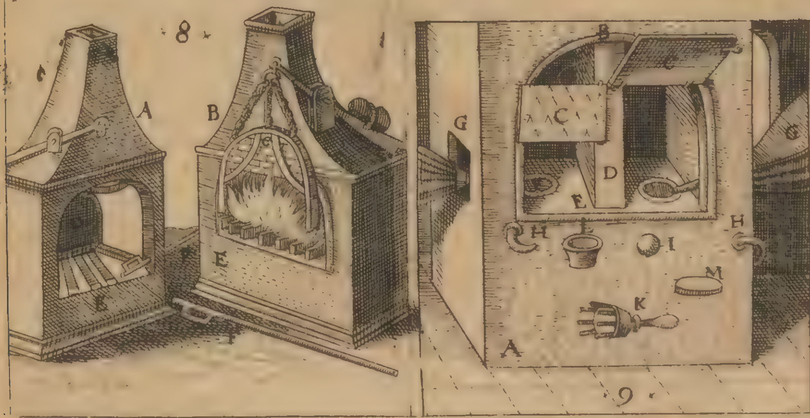
FINIS HUIUS LIBRI.

Cap: 3. No 1.
1
2
3
A
B
C
D
E
F
G

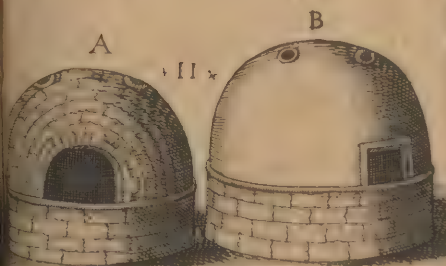

10
4
5
6
H
G
D
I
K
B
L
M

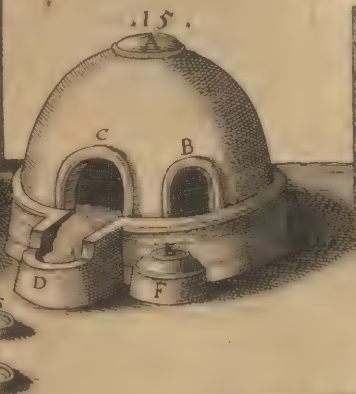
8
9
7
A
B
C
D
E
G
H
I
K
M

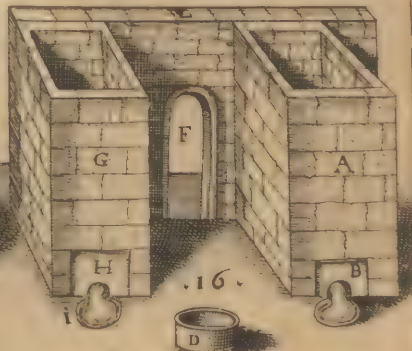
Cap: 3. No. 2.

A
B
11

i
A
B
C
K
L
D
H
G
E
F
12
13

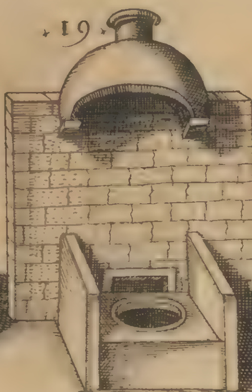

14
H
C
C
D
B
A
F
A
A
I
H

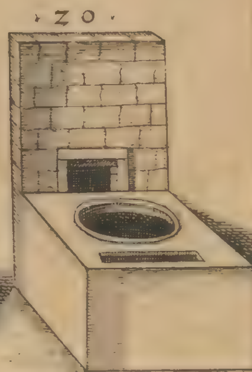

15
A
C
B
E
D
F
G
G
G

E
G
F
A
H
B
i
16
D

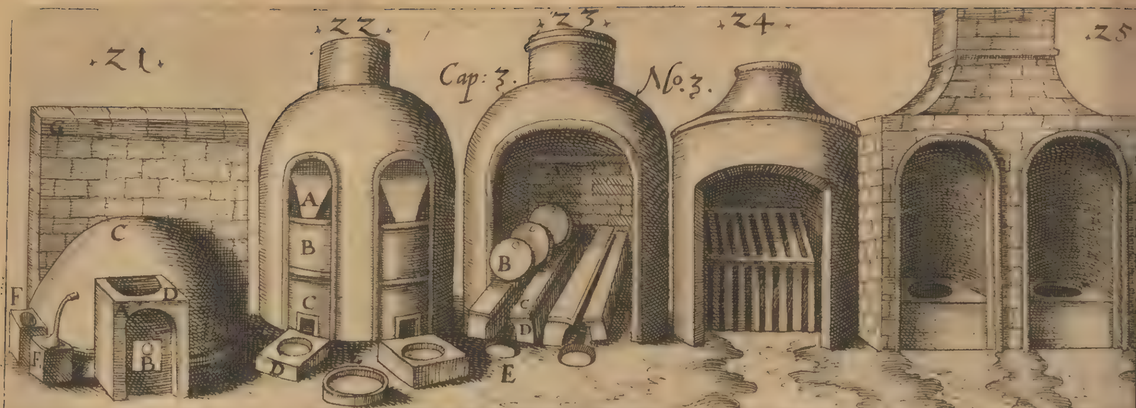

17
G
A

18

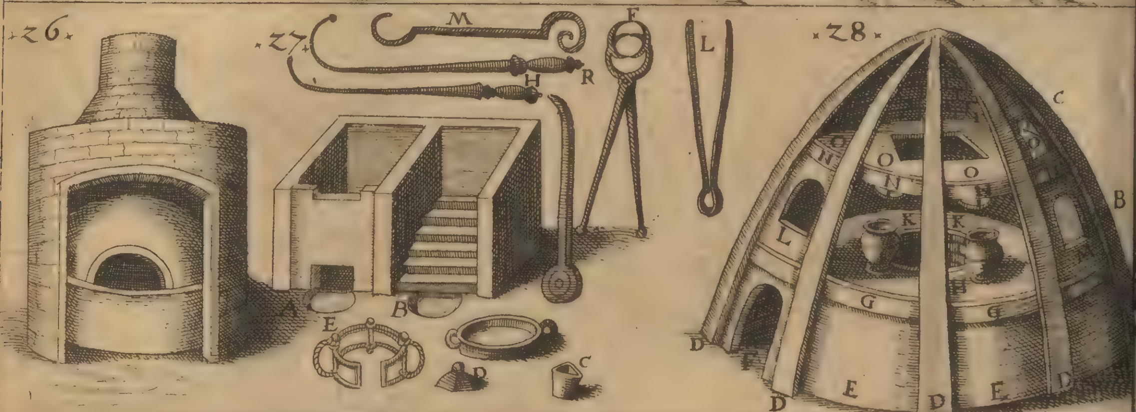

19

20

.21.
.22.
.23.
.24.
.25
Cap: 3.
No. 3.
G
C
F
D
B
A
B
C
D
B
C
D
E

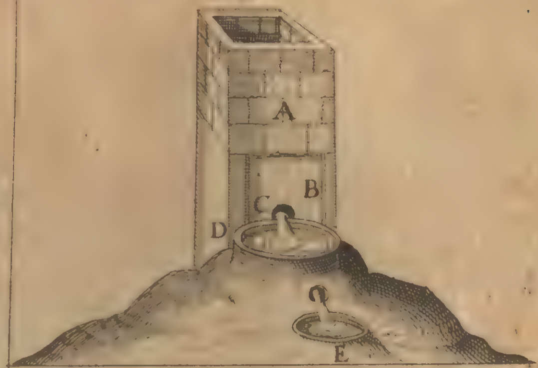
.26.
.27.
.28.
M
F
L
R
H
A
B
E
D
C
O
N
K
L
G
B
E
D

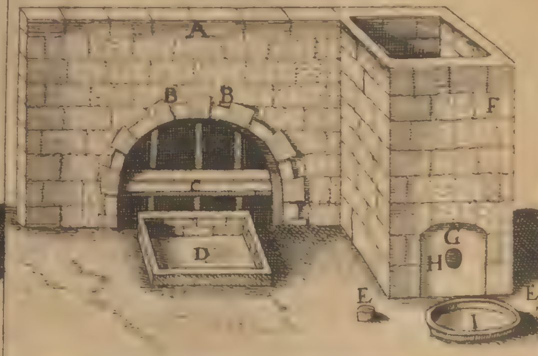

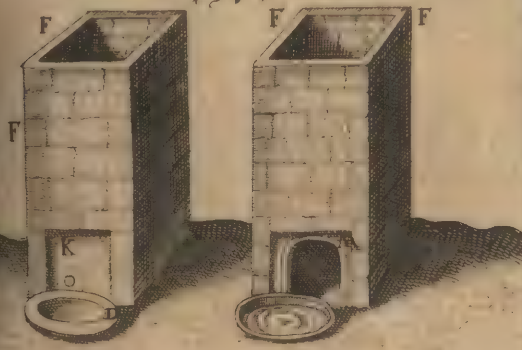
.29.
.30.
.31.
F
A
B
M
A
I
K
L
C
D
E
G
H
F

CAP. 3. No 4.

.32.
H
H
I
M
L
F
F
G
G
E
N
N
A
A
B
B
C
C
C
C
D

.33.
A
B
C
D
E

.34.
A
B
B
C
D
F
G
H
E
E
I

.34.
F
F
F
F
F
K

D
E
E
G
F
B
A
H
C
B
.35.

LIBER SECVNDVS

BASILICÆ PHILOSOPHICÆ,

DE FVRNIS ET VASIS Philoſophorum.

CAPVT I.

De Alchymia.

LCHYMIA, ſeu Spagyria, eſt magiſtra & inuentrix deſtillationis, quæ omnium corporum compoſitiones, diſſolutiones, præparationes, alterationes, atque exaltationes patefacit. A Libauio dicitur ars perficiendi magiſteria, & eſſentias puras é miſtis ſeparato corpore extrahendi.

Ars etiam vocatur Hermetis, item deſtillatoria, ſeparatoria, ſeu ſegregatoria, Ars perfecti magiſterij, Ars Ægyptia, Philoſophia Chymica, Myſtica, &c. In Babylonia, Chaldęa, Perſia, Arabia, Ægypto, &c. vſitatum fuiſſe id nomen, ex Auicenna & Meſue conſtat, apud quos etiam inuenitur. Nonnulli Chymiam vocant, quia coniiciunt, vocabulum Alchymiæ ex diuerſis notis conſutum eſſe, vt ex articulo Arabico Al & χημία, vel χήμεια: Alii παρὰ τὸ χύειν, vel τὸ χέεσθαι, quod eſt fundere & liquare, vel in liquorem aut ſuccum reducere.

Aliis ἀπὸ τοῦ χυμοῦ, á ſucco, & χυμεία, ars ſuccum faciens, ſeu res ſoli-

 das

das in ſuccum reſoluens, vel quòd corpora, & inprimis metalla & mineralia, quæ duriora ſunt, in liquorem & ſuccos fundere ac eliquare doceat.

Per ſynecdochen partis difficilioris καὶ ἐξοχὴν ſub ſolutione etiam coagulatio à Chymicis antiquis ſubintelligitur, vnde peruulgatum illud: Solue, & coagula.

Suidas & Cedrenus χημείαν nuncuparunt: & ab aliis etiam dicitur YSOPAICA, à lauando, ſequeſtrando, ac depurando.

Nonnulli fuiſſe quendam Alchymum ſeu inuentorem ac celebratorem iſtius ſcientiæ tradunt, á quo poſtea traxerit appellationem, vt ſit ars Alchymi: Inde Alkamia dicitur fuiſſe nomen alicuius Philoſophi, teſte Plutarch. in lib. de Iſide & Oſiride. In Pandora verò Franciſci Epimetei Alkymia idem eſt quod puluis ex Baſiliſco præparatus.

Cælius Rodigenius lib. 7. antiq lect. cap. 2. hoc genus artificij luxato verbo ἀρχημίαν, quaſi ἀρχὴ ἐρχημείαν dictum putat. Familiaris & nota fuit hæc ars Hermete Triſmegiſto ac ſacerdotibus Ægyptiis: Ab iis, qui Paracelſum ſequuntur, appellatur Spagyrica; quam vocem nonnulli ἀπὸ τοῦ σπᾶν & ἀγείρειν, à ſegregando, extrahẽdo ac coniungendo, quod Heterogenea ſeparet, & Homogenea iterum coniungat, deductam putant. Apud Panthæum Venetum legitur Archymia, Archymagia, Voarchadumia, Archimica ars, Sophia, Calcemia, Calcecumia, &c.

Quidam ſic definit: Alchymia eſt ſolidæ Philoſophiæ fons, clauis ſapientiæ, anima & medulla Phyſices, Medicinæ radix, & meta, in quam collimant Viri ſapientes.

Alius: Alchymia eſt ars Phyſica ſeparandi purum ab impuro, ad conficiendum medicamenta tàm corporibus humanis perſanandis, quàm metallicis ad ſummam perfectionem adducendis accommodata, &c. Verúm omnium nominum, quæ Philoſophi ſibi pro libitu fingunt plurima, originem inquirere velle, nec poſſibile, nec neceſſarium.

Beguinus ille vir celeberrimus ſic accuraté definit & diſtinguit: Chymia eſt ars corpora naturalia miſta ſoluendi, & ſoluta coagulandi, ad medicamenta gratiora, ſalubriora, & tutiora concinnanda. Chymiæ autem vocabulum (inquit) Græcum eſt: Latinis

idem,

idem, quod ars liquorem faciens, aut res solidas in liquorem soluens: dicta ita κατ' ἐξοχὴν, quod Chymia soluere & coagulare doceat.

Alchymiam si quis nuncuparit, Arabum more præstantiam eius: Si Spagyriam, præcipua officia, σπᾶν & ἀγείρειν: Si artem Hermeticam, authorem, & antiquitatem: Si Destillatoriam; Functionem eius præclaram & facilè principem insinuet.

Nostra Iatrochymia sic definit: ALCHYMIA rationem & modum optimè præparandi medicamenta docet, id est, pura ab impuris separare, alienas qualitates alterare, aut prorsus tollere, fixa volatilia, & volatilia fixa reddere, & omnia denique naturæ magis familiaria & amica efficere, vt melius, & minore cum periculo corpus, quod Medicinæ proprium est, permutare possint.

Hæc de Definitione eius; nunc eius Exordium explicandum: Hoc scias habere á Natura, quam summa industria primi studuerunt artifices, idq; maximé initio in succis mineralibus extrahendis è vena, & depurandis, quo pacto ipsa natura puraputa metalla, & succos è mineris profundit, vt etiam in die è venis suis extantes conspiciantur. Itaq; olim in Metallurgia plurimũ valuit. Nunc Medicinę ministrat, & non in mineralibus elaborat tantum, sed & animalibus, & vegetabilibus, ad vsus humanos, & salutem defendendam, quanquam etiam ornamenta vitæ conferat plurima. Eius inuentores recensui in lib. præcedenti, primo Basil. Philosophicæ, ideoq; eos hîc omittimus.

Tria autem hîc summopere veniunt consideranda, circa quæ Alchymia debet esse occupata. 1. Sunt tria illa Philosophorum ac Sapientum regna, veluti ipsi vocant: Animalia, Vegetabilia, & Mineralia. 2. Eorum consideratio, quibus tanquam mediis vtatur, vt ex prædictis medicamenta prouocet. 3. Vocabulorum Chymicorum significationes. De primo diximus in Basilica Chymica. De secundo paucis hic præfabimur, & de tertio locuturi sumus in tertio (si Deo placet) libro Basilicæ.

Media, siue consideratio mediorum, sine quibus medicamenta ex prædictis produci nequeunt, sunt Instrumentum & Locus.

Instrumentum Chymicum proprium (vt etiam naturæ) est ignis, non stricta illa significatione acceptus, quo nos vti solemus,

pro viſibili tantum, ſed pro omni calore, qui ignis vim oſtendit, taleſq; effectus producit.

Ignis duplex eſt: Materialis, & Eſſentialis. Materiatis ignis eſt, qui operatur per flammam & ardorem.

Ignis materialis duplex: Siccus & humidus. Siccus ignis eſt, qui agit in obiectum, ſine intermedio humore.

Ignis ſiccus duplex: Nudus, vel cum medio. Nudus ignis ſiccus eſt, quando materia vel in ſuo vaſe, vel abſque eodem nudo igni apponitur.

Ignis ſiccus nudus trium eſt graduum: 1. is eſt, qui ſufficit redigere actum in operationem. 2. eſt, qui eum actum cum paruo augmento continuare & finire poteſt. 3. eſt ignis reuerberatorius, ſummus nimirum omnium, qui non tantùm omnem humiditatem è corpore pellit, verùm etiam corpus in cinerem redigere poteſt.

Ignis ſiccus cum Medio eſt, cùm materia præparanda in primo vaſe non apponitur nudo igni; ſed apponitur alij vaſi interpoſito inter eam & ignem, tum illud vas poſtea repletum eſt alia materia, vel eſt vacuum.

Humidus ignis eſt, cum interpoſitio vaſis aqua pleni, vnde Balneum marinum, quaſi maris dicitur.

Humidus ignis duplex eſt: Balneum immerſionis, quando vas immergitur aquæ: Et Balneum roris, vel vaporis, quando vas accipit tantum vaporem Balnei calidi.

Ignis Eſſentialis eſt, qui operatur prout ignis, cum tamen ignis non ſit, nec ignis eſſe percipiatur. Fit autem externè per medium, aut immediatè ipſi materiæ elaborandæ apponitur. Si externè rei admotus fuerit, tum acquiſito calore operatur, eſtq; fimus equinus, & ſimilia. Si immediatè apponitur, tunc naturali eſſentia & virtute propria prout violentiſſimus ignis operatur. Vt cauteria omnia, potentiores aquæ fortes, &c. In tali igne quidem obſeruandi ſunt gradus, ſed hos præſcribere impoſſibile eſt, ideoq; artificis diſcretioni committuntur. Non enim idem gradus ignis requiritur ad ſublimationem aquarum & ſpecierum. Quare hoc in materiali igne obſeruandum eſt, vt gradatim intendatur calor: In eſſentiali vt eligatur ignis idoneus ad talem vel talem materiam elaborandam.

dam. Non enim idem inseruit auro & argento. Nam ignis essentialis secundi gradus solum inseruit mineralibus, vel saltem vegetabilibus lapidosis.

Locus Chymicus est id, quod mediatè vel immediatè recipit materiam elaborandam, vel instrumentum, per quod elaboratur.

Loca sunt duplicia: Vasa, & Fornaces: Vasa sunt loca, quæ ipsam capiunt materiam, idq́; mediatè, vel immediatè: Si mediatè, tunc sunt vasa, quæ recipiunt aquam, vel cineres: Si immediatè, duo prorsus circa ea consideranda sunt: Forma, & materia ex qua.

Quod ad formam, nulla ratione melius cognosci possunt, quàm enumeratione operationum, quibus inseruiunt, singulis sua vasa applicando: Operatio sunt: Destillatio, Sublimatio, Calcinatio, Euaporatio, Fusio, &c. quæ omnes, vt ritè perficiantur, requirunt sua propria instrumenta seu vasa.

Quod ad materiam attinet, componuntur præcipuè ex vitro, argilla, auro, argento, stanno, cupro, plumbo, ferro, & ligno, &c.

Sed cúm vasa quædam nobiliora, quædam ignobiliora, à nobilioribus capiemus initium, & in primis de Fornacibus seu Furnis Chymicorum Philosophorum.

Sunt autem fornaces loca, materiam elaborandam, & instrumentum Chymicum recipientia, fouentia, regentia, & ne citò disrumpantur, præseruantia. Cùm enim ignis non tantùm celerrimé depascat, sed & proprium pabulum citò absumat, vi coërceri, & in primis in artificialibus separationibus regi opus habuit. Nisi enim imperio artificis quasi subiiciatur, nihil rectè facit. Vnde inuentio fornacum initium accepit, per quas ignis secundùm animum artificis regitur. Earum igitur maximus vsus est, & sine quibus nil perfecti dare potest effectum artifex.

Fornax omnis vel actu vel potentia tres habet partes: Ergastulum, Focum, & Conisterium.

Ergastulum est locus fornacum, qui recipit materiam elaborandam cum suis vasis inseruientibus.

Focus est pars fornacis, quæ recipit ignem.

Conisterium à foco vel crate ferrea, vel alio idoneo fundo foraminibus perfuso, partim vt cineres descendant, qui alioqu n ignis vim obtunderent, partim vt aër intrans per conisterij ostiolum ventilaret ignem.

Deinde, vt fornaces ignem regant ac foueant, registra necessariò habent, quibus intenditur aut remittitur calor per omnes gradus, vt res exigit.

Registra autem sunt foramina in suprema parte fornacis, per quæ ignis ventilatur, vel reprimitur, vel quasi suffocatur imposito operculo, vel extracto: Nunc ad ipsum Furnorum seu Fornacum explicationes atque demonstrationes accedimus.

CAPVT II.

De Furnis probatoriis seu docimasticis.

FVRNVS alius est apertus, vel tectus: Furnus apertus est, cuius pars superior est aperta.

Furnus apertus duplex: Probatorius, tum Ventosus.

Furnus probatorius, siue docimasticus, est furnus apertus, in quo metalla perfectiora purgantur, vel fulminantur. De hoc dicit Libauius, quod sit fornax probatorum ad excoquendum, fulminandum, purificandumq; explorationis, quantum puri in vena vel metallo exhibito sit causa. Est enim veluti compendium magnorum operum in metallurgia, monetaria, & aliis disciplinis metalla tractantibus, prouidentiæ in fodiendo, excoquendo, contractibusq; ciuilibus causa inuentum, vt actiones & sumptus ita suscipiantur omittanturve.

Quomodo autem instituendus ac instruendus sit hic fornax, diuersi docent pluribus; Nostram primò structuram docebimus, deinde & exempla aliorum præfigurata dextra manu trademus atq; depingemus.

Furnus Probatorius, siue Docimasticus, Tabulæ I. sequentis, Num. 1. est furnus apertus, in quo metalla perfectiora purgantur, examinantur, vel fulminantur. Hic furnus vtplurimum ex argilla, vel laminis ferreis, rarò ex lateribus in sequentem modum extruitur: Sumitur lamina ferrea, vel ex argilla facta, & in quadrum ita construitur, vt latitudo pedis vnius in duodecim partes diuisi, vndecies mensurata, amplitudinem fundamenti constituat, sedecies autem longitudinem conficiat. Sed quando in longum octies mensura sumpta est, furnus sensim in deuexitatem est incuruandus,

dus, vt tandem angustior fiat mensuris quatuor, & crater in summo furno septem duntaxat mensurarum amplitudinem retineat. Conuenit autem laminas in crassitie sesquimensuram habere, pauimentum verò & fundum, litera A signatum, ex argilla factum, tres quadrantes vnius continere. His ita constructis à pauimento sursum capiendæ sunt mensuræ tres, & quatuor in latum, quæ inferius ostiolum litera B. ostensum constituunt. A cuspide huius ostioli idem paries continuetur per duas mensuras, quæ spatium inter iam dictum & proximè sequens ostium conficiunt; hoc litera C. notatum est. Inde repetendæ sunt mensuræ tres cum dimidia sursum, quatuor verò in latum, ex quibus ostiolum D. imponendis, eximendisque, necnon dirigendis rebus accommodatum, fit. Ab hoc progrediendum, atque post vnius mensuræ metam in medio parium aliquod foramen, auricularem digitum vix continens, perforandum est, carbonibus ferro mouendis inseruiens. Insuper tres quadrantes vnius mensuræ sub ostioli finibus sunt statuendi dextrorsum atque sinistrorsum, vbi duo foramina literis F.F. significata, mediocrem digitum lata conficiuntur. In hæc foramina, quibus respondere debent alia duo, in pariete aduerso ferreæ trabes, quæ in pariete anteriore quatuor digitos latos procedunt, imponuntur. Porrò vtrique ostiolo ad ignem moderandum fores seu obices adaptandi sunt cum ansa, vt possint abstrahi, & reponi, quorum superior, foramen oblongum, vt clauso ostiolo nihilominus visui nihil detrahatur, contineat: Inferior verò foramine rotundo, & maiori, vt ignis aërem fouentem attrahat, stipatus sit. Supra trabes lamina ferrea à lateribus tribus excauata, vbi cinis transeat, in quarto autem integra & recta parietem anteriorem tangens, ponitur. Huic pauimentum E. gasterij & tegulæ fornicatæ, quod à lateribus & dorso duabus cum dimidia mensuris abesse debet, superstruitur. Præterea foramen aliquod rotundum prope ostiolum superius excauatur, ad aërem ministrandum, & G. quo etiam obicis inferioris fenestra notata est, insignitur. Omnibus ad hunc modum exstructis, furno adhuc molli foris sulci fossæq; ad bracteas ferreas, furnum firmantes, recipiendas in eo effingantur. Tandem in loco Aprico furnus arefactus à figulo probè coquatur. Hic accommodatissimus est Docimasticum furnum exstruendi modus, tum quia

non

non facilè cineribus obstruitur, omniꝗue propterea Docimastico negotio sufficiens est, tum quia ob ignis dirigendi dexteritatem omnes alios longé antecellit.

Formam aliam nobis Num.2. depingit doctissimus Libauius in comment. Alch. part.1. lib.1. de Sceuastica artis, cap.11. pagin.103. eamq; dicit esse Norimbergicam, in exemplum huc traxisse sat est; sic refert & demonstrat: A. Fornacula argillacea est armillis ferreis iuncta firmataque, ne inter operas rupta diffluat. Patet in summo. Ostium Ergasterij iuxta fundamentum est à latere, Lunari forma exciditur. B. Fundamentum, seu potius pedamentum, mobile est, ex quo genere & tota fornacula. Habet capsæ speciem ad recipiendos ex parte cineres, & vento accessus præbendos. Itaque à latere foraminibus tribus rotundis confossum est: à fronte ostiolum exhibet quadratum. Dorsum, quo portat fornaculam pro craticula sex est peruium fenestellis cineribus recipiendis, & flatu transmittendo. C. Operculum fornaculæ summum cum manubrio. D. Tegula & ostioli claustrum. F. Cineritij valuæ. Itaque vtrumque instrumentum, ad vtriusque modum est conformatum. G. H. obiicies tegulæ. I. Patella, & O. Forma cinerea maior. K. Catinus fusorius. L. Catinus triangulus liquatorius. M. Malleus, quo adigitur pistillus. N. P. Pistilli, qui & monachi. Q. Catillus cinereus, quæ & Copella. R. Tubus sufflatorius, quo ex catellis deturbantur cineres & fauillæ inspirante per eum magistro. S. Puniceps. T. Cochlear. V. Forceps, quo catini argillacei prehendi possunt, & ex igni transferri, vel in eum inferri. X. Catini maioris speciem repræsentat, &c. Plures formæ apud eundem etiam sic reperiuntur, quas inquirere potes, Num.3. Num.4. & Num.5. Idem ille tres adhuc fulminatorij species in comment. Alch. part.1. lib.2. de Sceuastica artis, cap.22. pag.140. infert: Eius formæ sunt tales, vide Num.6.

In signo ♉, character A. notat pedamenti ambitum ex saxo natiuo. B. Spiracula. C. Pileum duobus spatiis & tribus circulis coagmentatum. D. Verticale foramen tectum suo operculo, cuius seorsim ad latus repræsentantur duæ formæ obtusior vna, acutior & annulata altera. E. Catenæ, medio & tertio circulo annexæ: tres aliquando, aliquando quatuor adhibentur. F. Fustis vel trabs

trabs cum vnco, à quo pendet pileus ferreus: & ſolet illa trabs inniti roſtro gruis, & à poſteriore parte intendi & remitti ad eleuandum pileum, aut laxandum. Alicubi etiam huius machinæ etiam alia eſt ratio, de qua legatur Agricola. G. Tignum gruinum. H. Murus poſticus officinæ. I. Murus aduerſus. K. Oſtium operarium, & lacuna lithargyrij defluentis. L Exaduerſum feneſtra, per quam ligna inſeruntur, quanquam & per orificium Ergaſticum immittantur. In ſchemate ♌, M. pedamentum furni. N. Fornix ſaxeus. O Eius vertex, operculo tectus mobili. P. Ianua Ergaſterij, per quam opus curatur. Q. Eius alæ. R. Fouea, in qua defluit lithargyrus, quæ inde excipi & conuolui in fiſtulas poteſt. S. Ianua oppoſita, cui item ala mutata adiecta, quæ ſignatur T. elemento. V. Foticula ad viam decuſſatam. Nam hæ teſtudines intus pilas triangulas habent, & viarum diuortia, ſeu biuium decuſſatum. In pictura ♎. X. Plantam mutatam ſignat. Y. Eius cameram item lapidibus compactam, cùm poſſit & tota lutea eſſe, vt alicubi, clibani panificum. Z. Operculum hiatus verticalis. A. Ergaſterij aditus. B. Oſtium lignorum imponendorum, quod ſtatim adſtat, cùm alioquin è regione, vel ſaltem remotius ſtatui ſoleat. Γ. Alæ ergaſtici. Δ. Foriculæ reſpirantes, &c. Sed hi furni peculiariter ſunt ad fulminationem æris in metallurgia, noſter modus vero ante datus, commodatiſſimus eſt in operatione Chymica.

Aliud, Num.7. eſt Fulminatorium ſeu Cineritium Hunagororũ ♄ concameratũ ex laterculo inducto arenato. ♃. Ianua poſtica triplicis vſus. Nam per arcum eius reſpirat fornax; per mediam partem focum alit, per imam & auram capit & reſpirat. ♂. Sunt ferreæ trabes vſque ad catinam pertingentes, in quibus ponuntur ligna, vt eorum flamma ſaltem opus vrgeatur, ſicut aliquando ſola ex laterculis in cratem digeſtis in conchis ferreis, lateri appoſitis, biſmuthum excoquitur. ☿. Via vaporum & halituum. ☉. Arcus Ergaſterij, & feneſtra, per quam via eſt in catinum. ♀. Foſſa deriuandi lithargyri, &c.

Præterea & aliæ incurrunt rationes Æris probandi, vt etiam videre eſt Num.8. vbi litera A. parieti ſeu muro adiectam fornaculam lateriam æris probandi oſtendit. Eſt autem ea ab anteriore parte clauſa, iſtaq; forma non multum abludit ab Agricolæ quadran-

gula. Patet cinerarium ſub craticula, & ſimul viam auræ præbet, & Recrementis foci. B. Eadem fornacula eſt, ſed à fronte nuda ita vt oculis pateat diſpoſitio craticulæ ex trabibus ferreis luto munitis concinnata, cui catinus inſiſtit cum fulcro ſuo, ſeu pedamento, quod eſt ſegmentum cylindri fictilis. D. Elementum ſubiicit aſpectui fornaculam æris ſpectandi fictilem, eamque diffractam, vt interna conſpiciantur. Et eſt ſanè craſſities parietum notanda; Deinde circulorum ferreorum lacunæ & ambitus: Inde diſpoſitio cratis ex trabibus tranſuerſis factæ. Mobilis eſt hæc forma. Itaque anſas ſeu manubria in armilla firmiore latioreq; media accepit. F. Eadem forma eſt, ſed integra, prunisque & materia conferta, quin & folle inſtructa. Prominent infra circulum medium trabium, quibus crates innititur, capita. Tripes additus eſt, vt altitudo reſpondeat follium diſpoſitioni. Pro follibus tamen vſitatis monſtrauit induſtria globum æolium roſtratum, æmulum cucurbitæ retortæ, ſeu cornu Hermetis, eum oſtendit H. litera. Aqua enim poſtquam immiſſa eſt, ſuper foco & retinaculo accommodato ſubiectis prunis efferueſcere cogitur, quo facto vapor ex aqua reſolutus cum impetu, data per roſtrum via, erumpit, & fornaculam, cui intenditur, extremum cornu inflat. Materia eius potiſſimum æs eſt, aut orychalcum, quamuis & fictilis fieri queat. Follem ædium vocamus argumento cauernarum Æoliarum, vnde prorumpunt venti, itidem ex humiditate terrarum, aliisq; habilibus reſoluti magna ex parte. Catinus autem æris hoc modo explorandi fictilis eſt, & exhibitus cum ſuo operculo G. litera, &c. Aliæ præterea adhuc ſunt formæ antiquorum pro fulminatione metallorum, has vide Num. 9. Num. 10. & Num. 11. qui pluses expetit, currat ad authores.

Vide ſequens Schema.

CAPVT III.

De Furnis apertis ventoſis.

FVRNVS ventoſus, ſeu Anemia, eſt furnus apertus, in quo beneficio venti ignis vim augentis mineralia liquantur, & funduntur. Huic, ſi fortè mineralia difficilioris fuſionis fuerint, vt ventus ſufficientem calorem ferre non poſſit, aut

aut ex

Cap: 2.
I
E
D
H
F
C
B
G
A
K
H
C
G
M
A
V
R
E
F
D
N
P
Q
4
5
3
S
T
K
L
I
H
H
H
6
D
C
B
A
B
B
D
D
9
10
N
X
R
T
11
F
7
h
D
G
8
A
B
C
H
E

artifex celerius aliquid fundere velit, commodè follis annecti-tur,qui ignem augeat,fusionemq; celeriorem reddat. Sed vento-sus furnus cum suo folle in hunc modum exstruitur, Num.1. Erigantur muri quatuor lateribus constructi iacentibus, interuallo ab inuicem pedali distantes, cubitalis altitudinis, ad conisterium siue cinerarium conficiendum,quod litera A.indicat. In alterutro conisterij pariete ostiolum B. fiat, per quod ignis aërem attrahere, cinisq; eximi possit. Porro supra conisterium ferramenta ad craticulam C.carbones & vas impositum D.sustinentem collocantur. Digitum latum sub crate paruum aliquod foramen, litera E. signatum,fiat,per quod follis rostrum transeat, mittendum est. Furnus deinceps à crate in diuexitatem pedalis fiat ad focum F. constituendum. Hic tandem satis exsiccatus cum puluere carbonum & luto aqua diluto inungitur, ac demum follis G. apponitur. Potest etiam hic furnus,exigente necessitate,calcinationi inseruire.

Libauius in comment. Alchem. part.1. lib.1. de Sceuastica artis, cap.14.pag.115. talem perpulchram nobis demonstrat formam, & præsertim ad fusionem & præparationem ferri, Num 3.

A. Focus furni concameratus, seu fornicis testudine instratus, à cuius sinistro latere immittuntur follium rostra, nimirum in catinum,qui ibidem est præparatus more excoctorij seu præfurnij, ex puluere carbonum & luto circumpositis ad margines saxis pro materia capienda,& flatu coërcendo. A fronte huius foci in pauimento statuitur truncus cum incude, super qua tractatur ferrum malleis. B. Caminus ex foco in altum eductus in liberum aërem desinens. C. Folles, quorum nares in medium catinum sunt directæ, &c. Hic furnus non solùm ad præparationem ferri, sed & alias operationes artificiosissimas quàm optimè habilis atque idoneus, modo artista rectè perpendat. Mirabitur forsan aliquis, quod hic non solùm illos depingam furnos, qui ad Chymiam conducunt, verùm & ad æris & metallorum fusionem! Scias, illud fieri studio summo,quia nullus perfectus Chymicus existere potest,nisi & metallorum, æris, marcasitarùm, ac mineralium, &c. sciat fusionem, ac naturam; ex iis enim omnibus Chymicus medicamenta capit: Si enim rerum ignorat naturam, quid præparat? quid pro quo, vt ait Paracelsus: Cognito principio, facilè inueniuntur remedia, eo

vero

verò ignorato difficilis, imò nullus aditus ad Chymiam; Sed quid opus eſt verbis, veritas in tribus conſiſtit literis.

Furnus apertus & ventoſus, pro exſequenda vena, talis etiam eſt apud Libauium, cap. 11. eadem part. & lib. Num. 2. A. Foci pauimentum. B. Catinus in illo efformatus, isq; ex cinerum materia. C. Naris ſeu roſtrum follis. D. Circulus ferreus interciſus iuxta follem. E. Fumarium. F. Fornix ſub foco ad excipiendos vapidos ſpiritus, & deducendos. G. Follis cum ſua capſa, & fulcris.

Furnus alius Num. 4. pro vrenda vena aluminis: Hic eſt in quadrum extructus, ſatis altè & amplè ad copioſam ſaxi aluminoſi materiam capiendam. Itaque etiam gradibus ad eius craterem aſcenditur. Focus in terra eſt, isq; interdum ita depreſſus ſcrobe ampla facta, vt ad eum ſit ſimiliter per gradus deſcendendum, ſitq; altitudo eius tanto magis in poteſtate crematoris. Veruntamen ne ignis opprimatur ruina vel cumulo lapidum cremandorum, in fornicatam teſtudinem eorundem lapidum ad id operis aptiorum congerie redigitur, cui fornici poſtea inſternũtur cæteri ea arte, vt ignium vim ſat largiter ſentire poſſint, & vſque ad rubedinem ſulphurisq; internecionem concremari. Ea arte vtuntur & ollarij, calcarij, laterarij, maximè calcarij, &c.

Sic & talis furnus eſt, Num. 5. crematorius panum lapidis fiſſilis excocti deſtinatus. Crudus iſte quo pacto in principio in plano ſubdiali ſubiectis virgultorum aridorum faſcibus incenſisq; aduerſo vento vratur, & bitumine ſpolietur, & molleſcat miteſcatq; ſimul, non opus eſt repræſentare, cùm abſque vaſe artificioſo illud fiat. Sed vſtus iam, & in panes excoctus, ſepties aut nouies recoquendus eſt, qui labor peragitur propoſita fornace triplici. Nam ex prima transfertur materia in ſecundam, ex hac in tertiam, indeque circulo reditur ad primam, vſque ad perfectum. Inde probator experimentum rapit. Crematura hæc faſcibus aridis frondium & virgultorum, quibus fracti ipſi panes inſternuntur ruditer, peragitur. Patent autem fornaces à fronte adminiſtrationis commodioris cauſa, & quia opus non multæ eſt induſtriæ laboris maioris. Liberius item allabente aura ſubduxerit halitus, nec ita nocuerit ſpiritus ſalſus, bituminoſus, aluminoſus, chalcantoſusq; compagi diutius ſic duraturæ. Chymicus animaduertit, ſtructuram congruere

cum furno venarum excoctorio, si accedat anticus paries cum decente foco, &c. Plura apud Libauium.

Nunc ex sciographia sequenti dantur duæ fornaces, Numer. 6. quæ sunt stratæ capite altiore, vt in decliue propendeant. Eis ex canali dorso imminente inducitur aqua. Focus in terra est, & incenditur sarmentis virgultisque, quibus imponuntur panes fracti: Et sic semel vtuntur, qui sunt ex cadmia limo aceto subacto perliti, vt Arsenicales accretiones & misturæ halituum sulphureorum absque damno maiore decedant. Amplius cremantur pyritosi per gradus ignis, atque etiam iterato, prout plus minus sunt refractarij & immites. Chymicus istas corriuationes mutabit affusione aquæ, vel immersione crematorum, & ne quid Essentiæ pereat, quod opera sit dignum, coagulationi dilutum tradet.

Posterior forma est Lazari Erckeri, qui in suo Docimastico oblatas Auri immites venas isto modo reddit molles, & probationi obsequentes. Verba eius hæc sunt: Quædam auri venæ, inquit, silice constant duro & corneo, in quibus Aurum tenue & subtile est, remistumque venis aliis auriferis in aqua fugitiuis. Istiusmodi silices peculiari furno acriter sunt cremandi, cumque feruet opus, æstuatque, subitò immittendus riuus est, quo restinguitur æstus, impetuque addito auri bracteolæ, & grana resiliunt, & in sphærulas rotundata inter eluendum sunt stabiliora, & hærent. Ipse verò silex qualitatum spirituumque lucta frangitur, & minus pertinaciter resistit malleo, ita vt magna copia eius facili opera comminui, & in puluerem deducta elui separarique queat. Præterea minus detrimenti affert auro crematus, mollefactusque, & domitus flammis, quàm crudus, qui inter terendum dissipat subtilia auri ramenta, & in volaticum fugitiuumque puluisculum vertit, qui vel aquis, quibus innatate solet, rapitur, vel in auras, atomorum more, vanescit. Furni constructio hæc est: Fiat quadratum ex lapidibus, cuius latera singula sint binarum vlnarum latitudinis, tendantque senas in altum, sed ita, vt paries anterior è fundamento pateat tanto interuallo, quantum satis est extrahendæ venæ tostæ. Vacuus locus postea occluditur luto pro craticula, cui ligna innitantur lateritia, in rectum strues, fiat cubitum vnum alta, itaque

diuisio

diuiſio interſtitiis, vt ſubiens aër excitare, prouocareque flammam, & nutrire ſat luculente & liberaliter poſſit. Itaque cùm opus inſtituis crati lateritiæ, ſecta ligna aut virgulta altitudine duorum cubitorum impone. His iniice medio furno ſilices grandiores, lateribus verò aggere minora ramenta, vt flamma penetrare, & vi vnita fortius queat agere. Rectius autem concluſo hoc furno crematur lapis, quàm ſubdiali, quia calor coërcitus cogitur impreſſionem firmiorem in materiam facere, quám vagus, diſperſusque. Cùm feruet maximè, immiſſa aqua reſtinguatur ſubitò propter dictas cauſas, & huius reſtinctionis gratia, quo commodius adminiſtretur, extruitur furnus ad præcipitia torrentis, aut decliuia riuorum. Hactenus Erckerus. Num. 7. A. Crater fornacis. B. Paries anticus lapideus. C. Fartura ex luto. D. Lateres diſpoſitis pro crate, quibus in aditum tranſuerſa trabs lapidea incumbit. E. Canalis deriuandæ aquæ. Ex duabus autem fornacibus dextra farta eſt, ſiniſtra luat, ita vt conſpiciantur laterum ordines.

Furnus crematorius Æris, Num. 8. A. Segregati vacans. B. Idem opere inſtructus. C. Ferrea ianua ad ignem coërcendum, quæ obiicitur oſtio, poſtquam ordines lapidum poſiti ſunt, lignaque & æris trunci ſubiecti. Pendet autem ea à triplici catena tollenoni accommodata, in cuius dorſo iacet onus lapideum ad retractionem iuuandam. D. Furni camera peruia capti camino. E. Ordines laterum vſtorum dentatim iuncti, vt trabium interciſarum loco fulciant truncos æris. Itaque etiam interſtitia ſeu interualla vacua ad recipiendos cineres & abſilientes ſpinas conſpiciuntur. In dextra figura, valuis clauſa, lignorum ſegmenta interſecta ſunt, vt oſtendatur modus incendendi. Aër autem ſubintrans flammam agit in interiora. F. Obex auritus ex ferro ad ordines laterum coërcendus, ne dilabantur. Et is intruditur per foramen à latere, eademq; retrahitur. De artificio moderandi ignis & operis ipſius cōſulatur Agric.

Crematorius argenti fulminati, Num. 9. A. Quadratum ex muris intus relicto cauo receſſu. B. Arcus ſeu fornix diuiſus interſtitio: Vnde ſurſum patet foramen camini communis. C. Valuæ ferreæ hamatæ ad capiendum lutum. Earum obiecto Magiſter à caloris violentia eſt tutus, quanquam præterea etiam vmbraculo fronti adiecto munire oculos ſoleat. Eſt autem dextra

valua

valua ſurſum reiecta, & retinaculo firmata: ſiniſtra excubat pro ſtatione ſua pendens, nec totam occupat fornicis capacitatem, ſed acceſſum relinquit laboratori. D. Inſtetium. E. Foci pauimentum. F. Catinus cinereus in ſcrobe foci efformatus. Teſtam vocant. G. Folles, quarum nares diriguntur in opus ipſum, & marginem catini nonnihil excedunt. H. Vnci inclinatorij muro inſerti, vt magiſter inter operandum, cum maturato opus eſt, & celeritate, ſtatim ad manum habeat inſtrumenta, poſſitque commodè permutare & reponere. Itaque etiam Erkeri pictura, ex qua iſta eſt expreſſa, vnco dextro adiunxit furcillam, rutabulum, veſorium. I. Cinis in globum compactus, ex quo intelligitur præparatum eſſe. Poſtquam enim emundarunt, ſecretione, elutioneque & vſtione peracta in maſſam coëgerint, globos efformant, quos arefactos reponunt, vti videre eſt in Erckeriano ſchemate, lib.1. docimaſt. pagin.11. tit. de catillis cinereis & læuore. Eadem pictura proponitur & lignea ſphæra, qua catinus figuratur poſt malleum. K. Piſtillus dentatus eſt, quo figuratur catinus, teſtæ ante follem ſæpius tundendo compilandoq; irrigatum decenter cinerem. L. Catini iſtius cinerei rudimentum. M. Placenta ſeu panis argenteus á fulmine recens, & iam vſtulandus ad regulam, poſtquam fuerit calefactus, & in fragmenta diſcuſſus. Appellant iſtam vſtrinam artifices à cinereo catino & teſta, Germanicè, Auff dem Teſt brennen. Abutuntur autem teſtæ vocabulo propter aliquam ſimilitudinem catini ex cineribus coacti, quaſi oſtraci tegumentum, teſtam q; fictilem referret, cùm habeat inſtar patinæ argillaceæ denſæ. Altera forma eſt vſtrina ſub tegula, das Brennen vnder der Muffel. Orthographia eius hæc eſt, vt eandem Erckerus exhibuit.

Furnus vſtorius argenti, Num.10. ſeu vſtrina ſub tegula. A. quadratum ex lapidibus intus vacuis ſpatiis muro interſeptis diſtinctum. Cinerarium hoc eſt, & ſimul vſum reſpirandi ſufflandique præbet, vnde ſolet hoc opus item à priore diſtingui. Sunt enim diſciplinæ voces: Vſtio ante folles, das Brennen für dem Balg oder Gebläß / Vſtio ſine folle ſub tegula, das Brennen ohne Gebläß vnder der Muffel. Locum veró follium ſupplent reſpiracula oblonga vtrobique à fronte & tergo facta, vti litera B. indicat. Per ea etiam cineres egeruntur. C. Interſtitia partium furni, quibus ſimul efforma-

ormatur in ſex ſpatia particularia ſeu ergaſteria focoſque; adeo enim accommodata eſt hæc vrendi ratio, vt eodem tempore multum argenti poſſit ad regulam excoqui, (nam hæc operatio nihil differt ab excoctione ad purum, eſtq; veluti altera fulminatio, proculdubio Saxonum induſtria ex minore opere Docimaſtico in maioris familiam tranſcripta.) D. Parietis interioris diſpoſitionem docet, & pauimentum foci eſt oblongis ſpiraculis peruium, per quæ etiam cinis dilabitur. Iſta ſpiracula ſeu ventilabra circumdant catinum, quem F. elementum monſtrat, iam impoſitum foco, ſed adhuc argenti expertem. G. Tegulæ venter prominens. Ita enim locari ſuper catino ſolet, vt eius collum in oſtium verſum ſit; concauitas ventris catinum amplectatur, connexa ſuperficie incumbentibus prunis oppoſita. Iſtarum forma, quando de tegulis probatoriis acturi ſumus, eſt expreſſa. H. Spatia catini, argento, tegula, & prunis conferta, qui iamiam ignem conceperunt, requiruntque præſentiam Magiſtri. I. Oſtia ſeu aditus ſunt, ſpatiorum quadrati, per quæ regitur opus. Ea efformatæ ſunt in muro anteriore, ſeu macerie lutea, cuius abſentia angularem focum á ſiniſtra nudatum interius videndum offert. K. Murulus eſt, ſeu ἀπέρεισμα fundamenti cinerarij. Itaque fit, vt tota vſtrina faciem reddat cortinæ foco ſuo impoſitæ. L. Circulus ferreus, & modiolus ſeu forma catini, cuius amplitudo debet reſpondere catino, & hic tantus fieri, quanta eſt argenti ad regulam excoquendi menſura, quam poſtea ſequitur fornacis in parte eminente extructio. Nam quia latera anteriora ex luto conſtant mobili, coarctari ſpatia nonnihil poſſunt, quantum ſcilicet patitur ventilabrorum diſpoſitio, quanquam eius cauſa in plures capacitates furnus eſt diſtributus, vt vel vna ſola cæteris feriantibus peragi coctio poſſit. M. Catinus cinereus malleo & globo intra circulum fartus, & addenſatus, efformatusque, & ſic hoc quoque ſe habet inſtrumentum. Agricol. in fine lib. 10. de Remed. proponit formam vnitam cum æneis valuis foricula peruiis, & tegulam à collo ſuo ſolutam, quem potes inſpicere; ſed quod ad venas cremandas præparandasque attinet, non negligendi clibani ſunt in ſemicirculum ſuper pedamento orbiculato, ſeu cylindri ſegment reducti: Eos Agricola ſic pinxit:

A. Carnorum furnus eſt, Num. 11. in quo Pyrites Aurifer, & vna

etiam sulphure & chalcanto prægnans, postquam exhaustum, coquendo macerandoq; crematur, vt sulphur exudet. Non quæritur hîc tám venæ mollefactio, quàm separatio adhærẽtium succorum. Itaq; etiam separatorius potius furnus, quàm crematorius. Ideo enim in fornicem eum redegerunt, vt ait Agricola, vt vtiles succi lateribus & cameræ fornacis adhærentes, post segregationem in vsum veniant. Consilium itaq; sublimationis id est, quo Chymicus flores sulphuris concinnat. Fuerant quidem viæ compendiosiores ad hoc ipsum perueniendi, quo modo aliàs sulphur ex venis excoquitur descensória arte: sed dandum quid est consuetudini & venæ vná domandæ instituto. Fornix pertusus est spiraculis ad fumum educendum, quibus nonnunquam sulphuris stiriæ conive accrescunt. B. Tostrina granorum Cassiterii est. Vena quidem solet subdiali pyra frangi, sed segregata grana, cùm nonnihil habeant, tum inquinamentorum, tum syluestris materiæ nigræ, quæ aquis discerni non potuit, neque & seligi ob mendacem similitudinem, (sunt enim steriles venæ peregrinaq; mineralia plumbum candidum in excoctione polluentia, & asperum intractabileq; reddentia) repetita opera ignibus ad plenum sunt cremanda. Torrentur, inquit Agricola, si cœruleus color ipsis insederit, vel pyrites & lapis, ex quo ferrum conficitur, cum eis fuerint permisti. Cœrulei non tosti, plumbum (candidum) consumunt. Ex lapillis nigris (Schurl vocant materiam quandam nigram, partim leuem, partim grauem: illa eluitur, hæc ignibus fathiscens in fumum redigitur. Est & spuma vel pilus lupi niger, eiusdem differentiæ & artis in separando, Wolffrum/ Wolffschaum: Item, cadmia nigra, stibium, vel marchasita nigra, virulenta: Lapilli ferruginei nigri, alij rubent, aut flauent: Pyrites albus & cinereus, silex ruber, albus, citrinus, Spaht: Bismuthum ex genere marchasitarum, nodi schisti (Glaßköpff) hæc omnia intermista sunt granis, cúmq; grauitate præponderant, aquis non possunt segregari, sed ignibus in fumum vertuntur, idque sæpè non sine iactura stanni, nisi velimus hoc non euadere speciosum, sed maculosum, durum, fragile, aut scoriis multum damnosum, &c.) Factum plumbum à pyrite & lapide ferrugineo maculatur, nisi in fumum versa euanescant. Cætera apud Agricol. lib. 8. rei metall. pag. 281.

Hacte-

Hactenus furni aperti crematorij, nunc & furnos æris excoquendi, ſegregandi, ac perficiendi videbimus. Diſpoſitio harum fornacum eſt talis, Num.12. A. Furnus clauſus antico pariete. B. Alter furnus ſocius ad eundem parietem poſticum, ſed anteriorę deficiens. C. Furni os, quo materia immittitur, cui inſtratus fornax perforatus eſt camino in cameram deducto. D. Inferior pars antici conſtans fartura ex luto & carbonum puluere, eſtq; proxima foco, & emittit riuum liquati metalli per foramen, quod Oculum appellant. E. Catinus eſt excipiens liquorem conſtantem ære, argento, plumbo, & ſcoriis, quibus & lapis adeſt. F. Lapides & ſcoriæ ex catino extractæ, & ad dextram furni plantam, vbi tubus reſpiratorius eſt, reiecta. G. Scrobs circularis, in quam effunditur ſtannum, vt in placentas cogatur. Adiacet ei furcilla, qua vncus ſtanno infigendus ſuſtendatur. H. Panis ſtanni ærosi ex ſcrobe extractus. I. Ianua ſeu feneſtra cameræ fumeriæ. K. Locus, qua folles inſpirant auram. L. Reſpiracula vaporarij ſub lapidibus tabulis. Porrò compendium huiuſmodi operum fieri poteſt, & vnus duntaxat furnus duabus operationibus vna abſoluendis deſtinari.

Furni poſterioris effigies, Num.13. exhibet eadem, quæ antecedens. Camera effracta conſpicitur, & in ea pendens infumibulum, quod fumos in liberum aërem deducit. Neque enim directè ſibi accommodata ſunt camini & fumaria externa, ne ramenta metallorum & mineralium ſecretiones expirent, & in auras euaneſcant. Furnuli plumbarij ſtructura conſpicitur ad dextram, eſtq; diuiſa in catinum & focum, quem ſubit ventus, ignesq; exſuſcitat. Catinus operculo tectus eſt, ne virulentis halitibus lædat operarios, vtque fuſum maneat plumbum eo diutius. Plura vide apud Libauium in comment. Alch. part.1. lib.1. de Sceuaſtica artis, cap.15. pag 116.

Forma alia, Num. 14. A. Pedamẽtum furni ex duobus muris mutuo conniuentibus relicta arena cõſtitutum, quorũ dorſum parieti tranſuerſo accõmodatur. B. Notat tabulas ferreas, quibus ambitur dorſum, & continentur maſſæ cum prunis. C. Vectes, quib. coërcẽtur iunguntur q; tabulæ annulis, per quos traiiciũtur firmati incluſiq;. D. Diſpoſitio panũ ſtanni ærosi. E. Tabulę deſcẽſoriæ ex ferro ſolido, vel lapide, pedamẽto innitẽtes fultæq;. F. Catinus, in quem

confluit stannum argenti plumbati, quod Germani Werck vocant, fors ideo, quia elaboranda excoquendaque fulminatorio foco seu cineritio maiori materia est. In istos catinos seu præfurnium aheno simile directus ex descensorio canalis est, qui ideo decliui statuitur situ, vt liquor possit profluere. G. Patinæ, vel conchæ ferreæ, in quas exhaustum plumbum argentosum ex catino infunditur, & sic commodioris tractationis gratia simul in panes minores diuiditur. Werckpfännlin appellat Germanus descensor, quasi sortagines panum plumbi argentosi dicas. H. Trulla, seu cochlear haustorium. I. Spatha, vel contus. K. Furca. Trunci ærei relinquuntur super tabulis, vbi consederunt spinis horrentes. In se habet descensorium.

Furnus sequitur Num. 16. A. In quo conflantur recoquunturq; cadmiæ, scoriæ, spinæ pauperes, &c. B. Focus eius fartus. C. Præfurnium, in quod decurrit liquatæ materiæ riuus. D. Modius seu catinus alius, in quem effunditur stannum eliquatum, vt fiant panes. F. Ostium officinæ, seu χαλκουργεῖου. G. Furnus alter communi parieti, E. à postico accommodatus, in quo peragitur mistura stannea. H. Focus eius, & fartura. I. Catinus seu præfurnium. Postquam hoc modo stanni mistura facta est, segregatorio seu descensorio proprio, vt dictum est, separatur.

Alius Num. 15. & sic constat. A. Vertex patens. B. Ostium, per quod ligna immittuntur, quæ vt rectiùs disponi possint, murulus fornaci circumducitur. C. Decursus eliquati metalli, seu ostium alterum, per quod & flammæ emicant, & riuus deducitur. D. Præfurnium, quod riuum excipit. Id profundũm est, vt multum materiæ capiat. Qui industrij sunt, medicinas fluxiles inspergunt, quarum vi descendit Argentum, & subsistit in Regulo. Superior verò pars depauperata, seu Argento spoliata, exhauritur in astantem à dextris catinum, vbi in panes æris pauperis concrescit. E. Panis. F. Catinus. Panes illi postea in cumulos componuntur, donec recoquantur, & à recrementis purgentur, seu ad regularem excoctionem præparentur. Graues verò seu Argenti Diuites committuntur cum plumbo, & segregantur. Hæc ex Agricola paulò pluribus repetiuimus, propter Chymicum, quem informamus quadam προπαιδείᾳ Platonica. Patet autem, multo commodius posse elaborari, si accedat industria & experientia. Furnus

Furnus pro æris excoctione, Num.17. talis etiam est: A. Dexter focus cum suo catino. B. sinister. C. Lacuna, seu cornu viuum. D. Lamina ferrea obliqué erecta. E. Fulcrum eius ligneum. Subiectus laminæ lapis est ad sinistram, vt ei innitatur. F. Aditus follium, seu fenestra postica. G. Caminus communis. Idem furnus minus operosè construitur, & simplicius depingitur. Hæc de Furnis excoctoriis, & segregatoriis: Nunc Furnos depingemus Æris regulares.

Furnus Æris regularis, Num.18. Furnus Æris regularis cameratus, Num,19. Talibus fornacibus æs argento priuatum simul repurgatur, & ad regulam excoquitur, quanquam dissimiliter. Nam quo purius nobiliusq; est, eo citius absoluitur, fiuntque placentæ subtiliores tenuioresque, sanguineo vultu resplendentes. Tardius perficitur deterius & impurius, fiuntq; inde ἀποχύσεις crassiores: Et sæpenumero hoc recoquendum est, vt à cum panibus primis, vno vel altero pro impuritate, qui inquinantur vicinitate scoriarum & sordium ex camino & aliis. Quod si ferri nonnihil iniectum fuerit, aut æs ferrosum fuerit, tardissimè procedit opus. Sub finem magno numero ex catino subuolat, quem Florem Æris appellamus. Is repulsus testudine recidit in catinum & pauimentum focumque. Pars cum halitibus per caminum sublata etiam in tectorum canalibus, quo tum delabitur, tum pluuiis abluta residet, inuenitur, indeque detracta ad fornaces reducitur. Hæc de Furno æris regulari. Vides hic etiam Furnum æris regularem cameratum: Qui pingitur etiam sine camera, & alis, seu muris lateralibus, & intelligitur opus fieri communiter libero loco, idq; cùm nigrum est, seu massale, ad perfectionem perducendum est. Talibus duobus quatuor indies absoluuntur operæ.

Furnus etiam aliquando duplici instruitur foco, Num.20. totidemq; catinis. Nam extruitur in Hungaria clibani forma cum præfurnio & camino á fronte: á latere vero cum fenestra, qua æs ex liquatis crematuræ truncis æreis decurrit in mox subiectum focum catino ampliore excauatum. Ille ipse quoque in vno chalcurgeo geminatus inuenitur ad operas ampliores. Hinc intelligere est, in prioribus duo nomina & potestates artis in vnum esse redactum furnum, vt sit per se aliud Furnus æris perfectorius seu regularis,

aliud fiſſorius focus, quod Germani aptius dicunt, Garoffen / & Spleißherdt. In illo ad Regulam aſpiratur coquendo: In hoc æs ſcinditur in placentas. Videtur autem hæc machina ſuperflua eſſe. Vt enim axiomate celebri dicitur: Fruſtra fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora. Sed hoc inſtitutum truncis æris ſegregati videtur accommodatius eſſe, quod abſolutius coqui, tanquam ſub teſta fornacis ſpecie reuerberatoria poſſit, & ſimul duplici obſtaculo flos & mineralia aſſurgentia compeſci, dum non tantùm intra cameram ſeu teſtudinem fornacis continentur, verùm etiam, ſi quid proſiluerit, id camino excipitur. Pictura Erckeri hæc eſt, Num. 21.

A. Præfurnium ſeu veſtibulum ianuæ inſtar. B. Oſtium furni fartum, relicto foramine pro furno. C. Furni teſtudo clibanodes. D. Caminæ oſtium, qua ſe fumus proripit. E. Focus externus cum catino apoſchiſtico Spleißherdt. F. Focus apoſchiſticius ſecundus. G. Paries poſticus, per quem folles ſunt directi, cuiq; furnus clibanodes, quem regularem vocamus, ſeu æris perfectoris, Garoffen / eſt accommodatus. Truncis autem æris vſtulatum eſſe, non obſcurè patet ex orthographia, & verbis authoris. Negat enim panes æris fatiſcentes poſt crematuram excoqui focis maioribus perfectoriis, quibus ſolent nigri æris maſſæ perfici: ſed decuſſis ſpinis, granis & ære cinereo inferri in furnum percoctorium, aſſimilem Sbatzenſi excoctorio, in quo ad purum æs perducatur, & poſtea recrementis abſtractis in placentas diuidatur, id quod foco externo (non interno catino furni) fieri, pictura commonſtrat. Scoriæ inde factæ recoquuntur in regulum, qui torrefactus miſcetur nouis æris ſegregati toſtique truncis, & ad purum elaboratur.

Furni fociq; æris elaborandi, & argenti inde ſegregandi, circa Syluam Thuringicam vſitati.

Furnus æris & argenti excoquendi, German. Schmeltzoffen / Numer. 22. A. Capacitas furni. B. Paries anterior. C. Lutum, in quo interior catinus, cum ſuo oculo. D. Catinus exterior, ſeu præfurnium, & maſſa æris plumbi & argenti, eſtq; panis mox in focum ſegregatorium inferendus. Apud Agricol. hæc maſſa fit in fornace, quem Germani vocant ein Friſchoffen / quæ eſt eadem cum præſente. Maſſa ſeu panis iſte Germanis dicitur, ein Friſchſtück / maximè ex ære & ſpinis plumboque, (interdum concurrente lithargyro, molybdæna, &c.)

Focus segregatorius, Germ. Saigerofen/Num.23. A. Paries posticus, seu caput foci. B. Panes segregatorij ex ære, plumbo, & argento. C. Tabulæ ferratæ in decliue vergentes, relicta in medio rima ad transmittendum fusum metallum. D. Paries anticus duplex ostium constituens commune ad suffurnium, quod est cauitas cum canali, ex quo profluit metallum in præfurnium. E Præfurnium seu catinus cinerarius, quod & cineritium lutosum dixeris.

Focus testorius aut vstulatorius, Germanis Therroffen/ Num.24. His panibus æris segregatus destinatus est, vt penitus exhauriatur, & in corticem trahatur, si quid adhuc inest plumbi argentati. Formam habet cratis, cui imponuntur trunci æris considentis, ab Agricola vocati Panes æris fatiscentis. Inde decidūt spinæ in subiectas ciuitates. Germani vocāt Therroffen/à torrēdo, quasi tostrinā dicas.

Focus æris regularis, seu æris ad regulam excoquendi, aut perfectorius æris, Germanis Gahrherdt/Num.25. In hoc enim æs separato argento per plumbum, recoquitur ad finem seu regulam, fiuntq; panes tenues placentarum instar, quod fissum æs vocant. Ibidem etiam colligitur flos æris specie pulueris.

Cinereum maius, seu focus argenti à plumbo segregandi, quod Germani vocāt abtreiben/vel Treibherdt/Num.26. Chymicus est fulminatorius, propter signū plūbi separati, quod est species radiātis emicātisq;, quasi fulminis cādore argēti. Debebat à fulgure vel corruscatione potius appellari. Simul hic eueniūt, q flores purpurascētes dicūtur propter halitus fumosq;, inter quos purus argēti splēdor effulget.

Inter furnos ad fundendum idoneos hæc forma etiam aptissima est, de quo Libau. in comment. Alch. part.1. lib.3. de Distractionib. c.6. de Fusione, pag.251. Num.27. A. Fornax fusoria cum antico (χωνεία Græcis.) B. Eadem absque antico, vt dispositio cratis appareat. Vtrique in pauimento addita est designatio cinerarij, & fouea seu præfurnium, si placeat etiam multam copiam æris fundere. C. χῶνος seu χωνεῖον, catinus fusorius triangularis parua forma repræsentatus. Necessitas imperabit ampliorem. D. Eius operculum. E. Retinaculū, seu capsa, cui inclusus catinus firmatur. Ea ex ferreis bacillis seu armillis est, & plerunq; defenditur. F. Catiniceps seu forceps arcuatus ad prehendēdos catinos, extrahendosq; ex igni. G. H. Vnci versorii, quib. miscetur metallū in catino. K. Versorius prunarū, quod munus sustinet etiā Baculus retortus. M. Nam prunæ mouentur detra-

hunturque istis, maximè cur argentum ad regulam excoquitur L. Rudimentum Prunicipis. N. Alueus ferreus, in quem metallum fusum immittitur. Sed sunt & aluei oblongi, seu canales, item tabulæ, typi, & alia, in quæ effundi solent liquata, vt vel bacilli fiant, aut virgæ, vel certa forma figurentur.

Furnus fundendi vitri & massæ gemmeæ, Num. 29. Prima pars actu vna, potentia duplex ferreo axe vel crate ab humo seiungitur, vt cineribus & flatui sit locus. Per ostium ligna immittuntur, & simul aura subministratur. Sequitur Ergasterium pauimento diuisum. Est hoc fornicatum, interstitium, in medio pertusum, factaq; flammis via, per quam ebulliunt, & in cameram, vnde redeunt in pauimentum, eluctantur. Talis fornax apta est recoctioni, si ita fiat. At aliquando interstitium inter vtramque fornicem etiam cratis vicem præbet, & sic conformatur. Tunc ligna per superius ostium iniiciuntur, dispositisque catinis vel ollis, arenæ, nitrum, sal, cinis, magnes, &c. mista eliquantur, cuius dispositionis causa margo, ambitusque cratis debet esse solidus. Hoc modo mallemus cinerarij ostium ad latus vel tergum reiectum, ne obstaret fusor. Sed consultius est in Hypeccausi focum fieri, in fornice seu testudine collocari fundendam materiam. Ita enim purior conflabitur. Sed & sic rectius disiungerentur ostia, secus ac pictura exhibet. Atque ita se habet fornax præparatoria massæ & Hammonitri. Inde transfunditur materia in fornacem secundam, cuius figura parum differt à iam picta. Est enim in testudinem reducta, fornicibusque distincta, modo duobus, modo tribus, iam etiam arcuatim exstructa, ita vt arcus iungantur muris, in quorum spatio secundo fenestræ sint singulæ pro conflaturis: Iam absque arcubus simpliciter educta: Imo etiam interdum solitaria, vt tristegos, interdum sociata iunctaque fornaci laterali ad refrigeranda conflata vasa, quod munus tamen in tristega mandatum est cameræ superiori, vt sit compendium operæ & spatij: Tristegon proponimus tale ex Agricola.

Concamerata arcuataque fornax, Numer. 28. tria habet loculamenta. A. Imum, quam Hypocausin cum Vitruuio vocamus, aut Pyriaterium, seu focum, in quo ligna arida super axe ferreo accensa luculenta ardent, & copiosa puraque flamma. B. Spatium secundum, seu medium, quod Ergasterium est, & Conflatorium.

C. Ter-

C. Tertium seu summum sub testudine, quod est refrigeratorium, sed non sine flamma caloreve. In eo collocantur capsæ tegulorum forma, quæ vitra illata defendant de flammis fumisque, si quis negligentiæ culpa existat, cùm ars requirat ligna ἄκαπνα, & eius gratia materiam singulari clibano vel Sole feruente arefacere iubeat. D. Arcus lapidei diuidentes simul fornacem in stationes operariorum, & sustinētes fornicem. Illi in vertice centro communi coeunt, seq́; intersecant mutuo. Fiunt plures paucioresve pro arbitratu Magistri, & magnitudine furni, quanquam nulla necessitas arcus extantes imponat, cùm alicubi placeat inoffensa rotunditas, fenestris nihilominus & stationibus dispensata. E. Spatia inter arcus, quibus explentur, committunturque, sed illis extantibus. F. Ostium hypocausti per quod inferuntur ligna, subitura, irrepit famulus ad efferendos cineres. G. Margo fornicis diuidentis Ergasterium & Hypocaustum. H. Eiusdem fornicis solum, quod est hypocausti tectum. In eo stabulantur ollæ hamminitrum continentes, ex quibus maturius iam liquor extrahitur, & conflando figuratur. I. Ollæ, quas ea forma exhibuit Agricola. Sed nihil prohibet humiliores esse, vt materia hauriri possit, & tamen oportet eas æquare fenestræ marginem, vel non procul abesse. Tot sunt numero, quot fenestræ & stationes conflatorum. K. Crater fornicis inferioris, per quem flamma emicat consurgitq́; in impositam cameram, indeq́ue reciproco flexu reuersa, plerumque per fenestras elucet. Itaque stationes operariorum potius sunt æstuaria, coguntur q́; illi satis caloris fronte aduersa & ore pectoreq́; excipere, vnde rarò præter semicinctum & togam lineam ad talos vsque demissam, quid amictus gestant, brachiis nudis versantes vitra, tanquam cyclopes & nudi membra Pyracmones. Pallent plerumque & sitiunt non admodum longæui propter colliquationes morbosq́; capitis & pectoris, quæ membra adeo habeant imbecillia, vt pauco vino vel cereuisia inebrientur. Intelligendum autem est, ea spatia, in quibus ollæ & crater exhibentur, effracta esse, sublatumq́; murum cum sua fenestra. L. Fenestra, per quam ollæ inferuntur in solum testudinis & iuxta craterem ponuntur. Ea patet tota. Sed cum conflatura peragitur, laterculis lutoq; facitur, ita vt relinquatur saltem aditus angustus, isq; diuisus interdum paxillo. Id caloris coërcendæ gratia

moliuntur, vt intensus materiam eo potentius elaboret. Cúm enim subiens per hypocaustum aura impellat deducatque flammam, & spiritus à summo repulsi exitus quærant, confertim ad fenestras venientes acutam ibi flammam exsuscitant, vnde cogitur vitrea eliquescere. Per ista orificia etiam immittuntur conflatoria ferramenta ad massulas hauriendas. In iisdem sicubi coagulat durescitq; amplius vitrum, quàm vt fingi porrò queat, cogitur remollescere. Inde prorumpens calor stationes quoq; calefacit, ne abrumpatur dissiliatq; materia. Sed fartæ fenestræ icon litera M. designatur. Sunt quidem operarij satis proceræ staturæ, vt singulis Atlantas aut Longuriones videre putes; veruntamen scabellis opus habent, in quibus consistentes circumagant, rotentq; vitra præsertim gerania, atque in iustam longitudinem producenda, non rarò opus est scamnis altioribus. N. Margo fornicis superioris, quæ eius solum, quo tegitur Ergasterium, simul indicat. Id litera O. notatum est. Recipit capsas vitrorum iam figuratorum, vt diximus. P. Foramen quadratum, per quod ex Ergasterio admittitur calor reciprocus. Id in medio est, oppositum crateri Ergasterij, sed angustius. Q. Ostium cameræ superioris, per quod imponuntur tegulæ & vitra. Ita se habet fornax ista. Est autem procliue, videre, quod, nisi vrgeat operarum instantia, eadem fornax, sex aut octo conflatoribus opportuna, sola possit sufficere ad præparandam, excoquendam, conflandamque materiam. Si enim octo sint fenestræ, quatuor destinari possunt præparandæ, quatuor conflandæ misturæ, aut alternis vtrumque procurari. Quin & in hypocausto simul lapides vitrarij vrentur dispositione artificiosa, qua etiam simul defendi potest murus fornacis. Sed vbi vitra copiosa fiunt, & die nocteque operariis mutatis laborandum, ibi satius est, diuersis diuersa peragere. Alioquin etiam Hammonitrum nocte à pueris famulisve præparatum conflatores die elaborant.

Furni aperti Rhetici (Hypocleptæ descensorij primi, cæci á baculo dicti, ῥαβδιαοῦς, ὑπερξιλίου, λόξου, curui) effigies, Numer. 31. ☉. Clausum habet focum, & vtrumque catinum plumbo eliquato, vel, si opus feruet, mistura minerali & metallica instructum. ☽. Exhibet apertos vacuosque catinos, & anticum foci effractum. A. Paries frontis. B. Paries lateris sinistri. C. Recessus foci vsque ad pa-

ad parietem posticum. D. Catinus foci cum foramine, per quod subterfugit, quod eliquatum est. E. Exitus catini fornacis in præfurnium: Et hæc est illa via seu ductus curuus, quæ inserto ligno effingitur, & nomen quod tàm furno, quàm operi, apud Germanos imponit. F. Fundus seu planta præfurnij ex aggesto luto furnali. G. Humilis catinus seu scrobs, in quam è ditiore catino impleto, detractisque scoriis fit punctura, & prosilit liquamen metallicum: Vbi etiam lapis consistit, & finditur in panes; stannumque plumbeum argentatum vel auratum exhauritur in patinas ferreas. I. Foci anticum ex luto. Farturam appellamus in furno clauso. K. Catinus secundus editior, qui contiguus est fornaci, vt inde simul incalescat, fiatque metallica mistura purior. Materiam quidem intelligitur continere, qua occultatur viæ exitus: sed infra marginem, ob detracta recrementa, & quia nondum absoluta est excoctio. L. Catinus humilis lateralis, plumbum fusum habens, quod vt liquidum maneat, prunæ adiici solent. M. Murus posticus communis, per quem folles inspirant.

Fornacis Noricæ Rudimentum, Num. 30. ♄. Clausam feruentemq; opere excoctorio signat. ♃. Feriantem perfractamque sub muro antico, vbi fartura foci est. Non multum differt dispositio á præcedente. Catinus saltem superior extra fornacem iunctus est ei, qui latet intra muros in foco interstitio rupto. A. Pars media in foco. B. Alterum medium extra focum. Interuenit autem farctura in antico, ita vt cruribus pertingat catinum; diuaricatione verò liberum relinquat exitum, qui in fornace clausa oculi speciem refert, cuius in Rhetico Furno nullum aspectui apparet vestigium: vnde & ille cœcus vocatur. Catini humiles modò in dextrum, modò in sinistrum. Quoniam autem istis furnis excoqui vtplurimum solent nobiliora metalla, aurum & argentum, siue in venis sint, siue fornacum purgamentis, quas cadmias vocant metallurgi, & recrementis. Nec minus etiam prima forma furni alternantis, eisdem maximé inseruit, solent binæ coniungi, & concamerato camino supponi, vt quicquid fauilla Magistro etiam inuito, ne quid de oscitante & imperito dicamus, corripuit, & fornace extulit in sublime, exceptũ redeat ad opus, & vnà cum scoriis

cadmiisque, aut sui generis materia recoquatur. Structuræ istiusmodi icon sequitur, potissimum Noricæ fornaci accommodata, ex qua iudicium simile fieri de cæteris potest.

A. Furni Norici, iiq; tribus lateribus repræsentati, Num. 32. Antico, sinistro, dextro. B. Fartura sub antico, foco prætenta. C. Catinus superior. D. Catinus humilis. E. Supra fornacem dextram effracta camini via, per quam ascendit fauilla F. Caminus abruptus, vt in cameram spargantur fumi. G. Cameræ pauimentum æreis virgis stratum, quibus accrescere solent quædam mineralia. H. Testudo Cameræ. I Caminus subdialis, cuius planata inibi ter pauimento: sed fenestræ quatuor additæ halitum iam metallicis ramentis, & mineralibus corpulentioribus, quæ vel puluerulenta specie euecta, relapsa sunt in pauimentum, vel flammis resoluta loci frigore iterum coierunt, accreueruntq; alicubi: Destitutum, reuolutumque emittunt, nihilominus vna subterfugientibus spiritibus, & corporum concretione resolutis, quos aura absorbet, & passim dispergit, aut etiam vaporibus, aliisq; halitibus mistos per pluuias, rores, aliasq; apocrises reddit. Vnde non mirum est, alicubi tincturis, acrimonia, aliisq; qualitatibus imbutas pluuias & niues cadere, cum eiusmodi caminorum passim plena sint & habitata, & deserta loca, Vulcano etiam sub terra suos halitus in auras efflante. Huiusmodi fumis flores, qui sunt in vicinia, arborum nimirum vitiumque pereunt, si tanguntur. Plerumque enim fumi ingrauescunt, cùm eluctati sunt, & recumbunt. Nec ideo venenatæ Cadmiæ, vel Arsenici, Marchasitæ, stibij, Mercurij, solorum esse putandum est: sulphuris & atramentorum saliumq; spiritus, alias suo modo vtilia medicamenta idem peragunt, vt de sale nitroso, fumo sulphuris, & vitrioli vena liquoreq; constat. K. Ianua in cameram ducens, ad quam pertingit scala. N. Per eam irrepit minister cum scopis & vulsellis, materiamq; conuersam & corrosum præcipitat deorsum in officinam per tubum litera M. signatum. L. Fenestra, qua sola aliquæ cameræ sunt instructæ, ianua remota. O. Pilæ, seu atlantides columnæ, quæ testudinem arcusque sustinent. Eæ opere Græco pro Persis captiuis, & Caryatidibus poterant captis Turcis, in perpetuam gentis ignominiam, expoliri, καὶ ταύτῃ μὲν δὴ ταῦτα.

Cru-

Crudæ fornacis Num.33.simplicis forma hæc est: A. Anticus paries pro amplitudine fornacis latior: Et deficit ad farturam. B. Focus cum sua fartura, cuius species humilior est, quam superiorem, propter fusionis copiam: Et sané cum pyromacho faciendo plurimum destinata sit hæc fornax: Ille veró sæpius fiat ex pyrite tosto, crudoque, & ramentis, & scoriis (ferè tribus partibus tosti, vna crudi pyritæ, sabulo eluta pyritæ ærosi, & scoriis fiunt panes, qui restincti cremantur, iterumq; e quatuor plerumque partibus iuncta vna crudi recoquuntur in panes, qui si sat sunt dites, cremantur, & excoquuntur in metallum: si nondum aguntur, denuo per focum crudum cum paucis scoriis mollibus, & in panes rediguntur. Alia ratio commiscet pyritæ 6. partes venæ ferreæ vel ferruginosi lapidis quatuor, duas scoriarum: Et hæc excoquit, donec panes fiant, apparet fluxilem materiam esse, quæ non eget alio foco. C. Os patulum grandius, ad quod recrementa sæpius subsistunt, & spatha solent auelli. D. Catinus altior. E. Humilis.

Furni Heterophimoti seu super punctura hæc est effigies, Num. 34. A. Murus posticus. B. Arcus ad regionem follium. C. Axis, ad quem Tympanum accommodatum agitat, vertitque, & folles mouet. D. Lacuna seu fouea subterranea recta quæ ab Antico fornacis tendit sub ea in aquagium. Eius est & alia forma. Nam in transuersum porrigitur ante fornacem, & in posticum declinat canalem euehendis halitibus vaporibusque, quos focus incensus ex terra humida resoluit. Sed tamen consultius est, in anteriore parte prominere tubum, & non penetrare per murum anticum lacunam, ne aquas sorbeat. E. Tubus ex ferro & emissarium vaporis ex lacuna, per canalem, qui opertus est lapide, sicut & lacuna ipsa. F. Fornax Heterophima tripliciter repræsentata; Et quidem prima habet oculum obturatum in fornicato ostio; Secunda eundem paulò humiliorem in quadrato, simulq; indicatur, eam inseruire venis difficilibus, hanc fluxilibus. Tertia ostium totum patens exhibet, vt foci instituendi locus appareat oculis. G. Ostium acuatum foci. H. Os eius, seu oculus. I. Catinus seu præfurnium profundus. K. Fartura quadrata. L. Præfurnium minus altum. M. Farturæ locus patens in tertia fornace. Plura qui desiderat, Agricolam consulat.

Hoc modo 4.exhibentur fornaces, Num.35.vno schemate. Ē. V-

ſtrina argenti eſt abſque regula. ♃. Eiuſdem vſus fornax nuda, paulò tamen aliter efformata. ♂. Fuſoria capſa popularis intus luto craſſo farta, & in catinum efformata. Fit ex bracteis & armillis ferreis tripes, & aura inſpiratur deſuper follibus. ☉ Ventoſa eſt, ſeu anemia ad effigiem furni cinerarij, extructa alias confuſioni ſeu commiſtioni ſtibij & auri deſtinata apud probatores: eaque fit ex argilla opere figulino duabus partibus ſibi mutuo adaptatis, quarum ſuperior circa limbum ſuſtentacula habet ad ſuſtinendam cratem ferream. Foris additi ſunt globi manubrii vel anſarum loco. Ducitur ſatis craſſo luto, atque etiam, vt firmior ſit, craticula immiſſa intus ſarcitur pollicari aut ampliore craſſitie. Fit & ex ferri laminis, vna vel duabus partibus, quæ intus in ergaſterio ſunt exaſperandæ, ad lutum accipiendum. Parantur huiuſmodi fornaculi etiam abſque oſtiolo ergaſterij; prunæ enim imponuntur per orificium in ſummo patens. Forma facile intelligitur ex pictura, ſi induxeris oſtiolum ſuperius. Agricola quadratum ſchema habet, quod adiecimus. Ita Erckerus excoctorium æris depinxit, vt facile poſſit pro hac anemia eſſe, atque etiam inſeruire præſenti conſilio. In Furno primo, litera A. catinum in foco prunis plenum deſignat, in quas à tergo follis E. inſpirat. B. Anſa depacta in focum eſt ad trabis ferreæ pedatæ, quam elementum C. notat cuſpidem recipiendam. Huic fulcro ligna imponuntur, vt eo luculentius ardeant. D. Valuæ ferreæ vel æreæ, quarum obiectu Magiſter ab æſtu defenditur. F. Catinus ſecundæ fornacis inanis.

G. Auræ per folles incuſſæ foramen.

H. Teſtudo ſub foco.

CAPVT

CAPVT IV.

De Furnis cæmentatoriis.

HVCVSQVE de Furnis apertis: Tecti ſunt, quorum ſuperficies recta eſt. Furnus tectus eſt ſimplex vel compoſitus.

Furnus ſimplex eſt, qui ſimpliciter & abſolutè ſine alterius adminiculo conſtat: Eſtq; calcinatorius, vel diſſolutorius.

Furnus calcinatorius eſt, qui rebus calcinandis inſeruit, vt cæmentatorius & reuerberatorius.

Furnus cæmentatorius eſt, Num.1. in quo ignis ad res cæmentandas dextrè accommodatur. Varij in huius operationis negotio poſſunt adhiberi furni, ille tamen, quem modò deſcribemus, tum ob ignis continuitatem, tum ob eiuſdem conuenientem graduum adminiſtrationem, præ omnibus aliis nobis arridet, & ſequente modo erigitur: Fiat murus ex lateribus in quadrum, qui intrinſecus cubitalis ſit lateraliter, & ſurſum ad ſectionem primam vſque pedalis, ad coniſterium, litera A. notatum, conſtituendum. Porrò ad ſecundam ſectionem adhuc pedalis fiat, ad ergaſterium conficiendum, quod litera B. oſtendit. Inde ad turrim furnus inclinari debet, C. ad altitudinem vnius pedis. Porrò ab huius furni cuſpide turris. D. Tripedalis in altum euehēda eſt, cuius interior pars ſit pedalis capacitatis. Atq; ita exſtructi huius furni proceritas erit ſex pedum, vel trium cubitorum. Duo autem oſtiola in pariete anteriore ſunt relinquenda: Vnum, E. in coniſterio continens tertiam cubiti partem in latum, & ſextam in longum, cineribus eximendis, aëriq; attrahendo aptum: Alterum F. in foco ſeſquialterum quadrantem cubiti habens. Intra hæc oſtiola craticula ferrea ponitur, & ſupra illam terrea aliqua lamina, cui tegula fornicata vel pyxis cæmentatoria ſuperimponi poſſit, collocatur. Tegulam hanc fornicatam, vel pyxidem cæmentatoriam carbones è turri recta prolabentes tegunt, & igniunt. Præterea quatuor foramina, in quolibet nempe pariete: Vnum G. G. ventilabra dicta, in deuexitate ſunt conſtituenda, vt carbones vnco ferreo moueri per illa queant. Habeat & turris foramen H. in ſupremo ad auricularis digiti amplitudinem. Hoc foramen nunquam ferè clauditur, ſed vt ignis aërem fouentem ad ſe attrahat, apertum relin-

relinquitur. Reliqua ostiola & foramina suis obturamentis probè clauduntur, vt furnus secundum operis exigentiam ignem accensum 24. horarum spatio continuum ritè fouere possit.

Fornacem cæmentatoriam sic describit Agricola in 10. de Re metallica: Fornax tres cameras habeat, quarum infima sit alta pedem. In hanc & aura per os eius penetrat, & cinis decidit, & lignis combustis, quæ ligna sustinent bacilla ferrea sic collocata, vt cratis figuram repræsentent. Mediæ altitudo sit duorum pedum, per cuius os in eam immittuntur ligna, quæ vel querna, vel roborea, vel cerea, vel lignea esse debent. Ex his enim ignis lentus & diuturnus, quali ad hanc rem nobis opus est. At suprema camera superius pateat, vt ollæ in eam demitti possint, quarum altitudinem habeat. Eiusdem fundus constet ex bacillis ferreis tám validis, vt ollarum pondus & vim ignis sustinere queant, tanto inter se spatio distantibus, vt hic bene penetrare, & ollas calefacere possit, quæ etiam ipsæ inferius sint angustæ, vt igni in medium inter eas interuallum recepto incalescant: superius amplæ, vt coniunctæ eundem aliquantulum arceant. Quinetiam fornax superius laterculis non admodum crassis, vel tegulis & luto obturetur, relictis tantummodo duobus vel tribus spiramentis, per quæ fumus & flammæ eluctari possint. Pictura fornacis hæc est.

Cum magna quantitas cæmentandæ est, nulla commodior via est, quàm vt caminus iuxta sequentem Diagraphen constituatur. Quanquam enim & alij furni possint parari: Hic tamen, mea opinione, est vtilissimus. Fouet enim ignem horas 24. ea constantia & continuitate, vt non multum in eius cura sit laborandum. Fit autem in hunc modum, Num. 2. Ex laterculo cocto extrue quadratum, quod interna amplitudine habeat cubitum, tantundemque altitudine. Deinde reducatur modicè ad angustias obliquatis lateribus in altitudinem dimidiati cubiti. Hinc educatur in altum turricula accediæ vsque ad sesquiulnam, vel duas, cuius interna amplitudo sit sesquicubitalis, & longitudo totius camini 3. vel 4. vlnæ. In anteriore parte duo efformentur orificia, inferius longum trientem, altum sextantem, vt aura possit penetrare: superius amplum 4. vlnas, & dimidiam, & eiusdem altitudinis. Iuxta hoc dispositа esto craticula ferrea, quæ contineat laminam fictilem intra fornacem.

cem. Super lamina locetur tegula (quali vtuntur probatores in sua fornacula) quæ exæquet orificij altitudinem, sub quam cæmentum inferri, & in tuto esse possit: vel etiam sine tegula olla cæmentatoria ponatur super laminam. Qua se obliquat fornax, quilibet parietum habeat vnum spiraculum. Turriculæ accommodetur suum operculum, sub quo ferè iuxta marginem aliud paruum respiraculum expressum esse oportet, ne suffocentur prunæ, Num.3.

A. Spatium pyriaterij & ergasterij; quæ duo distinguuntur craticula. B. Obliquatio fornacis, in cuius parietibus sunt quatuor fumaria: Et hæc est Ergasterij superior veluti concameratio seu testudo ad reuerandum comparata. C. Turricula acediæ. D. Eius operculum. E. Spiracula seu fumaria. F. Conus, quo obturantur. G. Prunarum respiraculum in turricula amplitudine digiti auricularis. H. Ostiolum superius, cum ansatis valuis. K. Trabes, quibus innititur tabula fictilis, & craticula. Eæ prominent hic foras, vt item imponi tabella possit, vel reclinari super eas valuulæ. L. Ostiolum inferius cum valuis ansatis. M. Foramen auræ ingredientis sub ansa. N. Olla cæmentatoria ventricosa. O. Olla humilior, sed latior. P. Testa. Q. Pyxis cæmentatoria ferrea cum nodis, vt constringi operculum filis ferreis possit. R. Alia pyxis, vtraque solet in cæmento regali in summo habere exiguum foramen, vt violenti spiritus salis ammonij subterfugiunt circa rupturam pyxidis. In figendo tamen foramina etiam obstrui possunt.

☿. Cæmentatorius Panthei, Num.4. A. Focus est cum testudinibus arcuatis. B. Testudines sub foco, quibus solet supponi capsa cum aqua ad alliciendos ex foco halitus inter cæmentandum vagantes. In opere verò fusorio excoctoriove remouenda aqua est. ☽. Vstrina Agricolæ sub tegula, vbi C. notat ergasterium concameratum, quod sursum abit in caminum subdialem. D. Foriculæ ferreæ cum ostiolo sustinentes vicem valuarum in furno præcedente. Porrò in cineritiis magna fraus est, si lignei bacilli vel ramenta eis occultentur. Nam in combustorum locum secedit metallum. Idq; sibi solent fraudulenti excoctores rapere, de quo dispiciendum sedulò est Dominis Fodinarum. Hactenus Furni cæmentatorij, tàm pro ære, quàm pro vsu medico.

Vide sequens Schema.

CAPVT .V.

De Furnis Reuerberatoriis.

EIVSMODI fuerunt Furni Cæmentatorij: Nunc sequuntur Reuerberatorij, in quibus imposita materia à reuerberante flamma calcinatur. Hic sequenti modo artificiosè exstruitur, Numer. 1. Erigatur murus lateritius in forma oblongiori, altitudine vnius

vnius pedis, pro conisterio. A. In eius pariete alterutro locus vacuus ad quatuor digitos latos ostiolo, per quod cineres eximi possint, relinquatur sub litera B. Huic muro impone cratem transuersè, quam litera C. demonstrat, & super illam murus D. adhuc pedalis fiat pro foco, qui supra prædictum ostiolum etiam alterum, E. signatum, per quod ligna immittuntur, habeat. His ita compositis, solarium F. supra murum ex lateribus conficitur, quod posteriorem murum ad tres digitos latos non contingat, vti per istud foramen G. flamma permeare possit, & in sequente camera retenta in materiam reuerberare cogatur. Porrò relicto in pariete anteriori ostio mediocri. H. Supra illud solarium, vbi materia reuerberanda imponi eximiq; possit, reliquam furni partem, quæ altera reliquorum paulò humilior sit, concameratione firma I. occludimus, atque tàm posteriorem, quàm anteriorem furnum, relictis in facie digitis latis duobus supra prædictum superius ostium quatuor iuxta se positis ventilabris, litera K. signatis, quibus ignis dextré & conuenienter dirigi, eiusque calor augeri minuive, pro arbitrio & exigente negotio, possit, muris lateritiis firmatum obturamus. Omnibus hunc in modum exstructis, cuilibet ostiolo suum conueniens obturamentum formamus, illiq; imponimus, furnumque vsui inseruire iubemus.

Libauius in comment. Alch. part. 1. lib. 4. de Extractionib. cap. 15. pagin. 322. & 323. talem formam demonstrat Reuerberij, Num. 2. A. Pars anterior, in qua ampla rima, per quam ampullæ rostrum prominet. Ea luto obturanda est inserto vase. B. Posticum. C. Latus sinistrum, quod officinæ parieti potest adhærere. D. Latus dextrum. E. Tectum ex tabulis vel lateribus. F. Cinerarij spatium. G. Præfurnium. H. Ostium cinerarij. K. Signa trabium, quibus luto obductis innititur ampulla loricata. Eas trabes ex ferro esse, & in medio curuatas ad recipiendum ventrem, vtile est. L. Ampulla accipiens. M. Ampulla tradens, pro qua potest esse retorta. N. Infundibulum, in quod influit liquor ex ampullæ fundo perforato. O. Recipiens secundum in aqua frigida positum. Hæc vasa firmo glutine cohærent. P. Frigidarium. Q. Fenestræ, per quas super ampullam carbones immittuntur. Eis respondent duo spiracula in antico.

Ex hac forma destillari solent fortes aquæ & spiritûs cum oleis mineralibus, Num. 3. Furnus ex laterculo constat, & potest pyriaterio, cinerarioq; seruatis effingi, & pro vasorum ratione mutari. Flamma eluctatur inter lateres, quibus tegitur. Quæ à sinistris est ampulla, interdum in sublimiorem ventris partem foramine pertunditur, ne violentia spirituum rumpatur. Id autem ligneo cono obturatur, & reseratur, cùm necessitas postulat. Ignis per stipites ligneos procuratur, postquam paulatim per gradus prunarum adminiculo est incensus, & fornax concalefacta. Vasa fulciuntur bacillis ferreis, vel capistris luto illitis.

Varij sanè sunt modi calcinatorij, cuiusmodi adhuc videri possunt; Ex Libauio tales in medium adferuntur, Num. 4. Ex dispositis laterculis super foco extruitur, vt latitudo longitudini sit dupla. A. Frons. B. Latus. C. Cinerarium, quod tegitur crate, sed non tota patente. Lateres enim lati parietibus applicantur, vt in medio tantum foramen relinquatur pro spiritu & cineribus, crates constat ex bacillis ferreis triangularibus, quibus interponuntur lapilli iuxta capita in muro, ne moueantur. D. Pyriaterion super crate, in quo accenduntur arefacta ligna. E. Ergasterium cum tabulato ex lateribus planis, in medio relicto foramine, per quod eluctentur & regantur flammæ. Trabes ferreæ tabulatum sustinent. In eo collocantur ollæ cum materia calcinanda, nec abludit à vitrariorum dispositione, foramen seu ostium. F. Aliqui in antico faciunt, aliqui in latere, vt per id inferri catini, & opus inspici possit. Clauditur furnus laterculis transuersis. Quæ spiracula sint relinquenda, & quæ ratio graduandi, artificis committitur industriæ. Variæ eius formæ nobis ab authoribus offeruntur, ex eis quasdam huc proferre placet, vti videre Num. 5. Quadratam hanc figuram voluisse Catonem, ratio mensuræ exigit, & est dupla longitudo ad latitudinem. Orificium & fauces summæ possunt esse rotundæ, vel quadratæ; Et sanè fornacis interiorem dispositionem angulosam esse, exitum autem rotundum obiecto tectorio nihil prohibet. Latera in præceps vergunt, ne calx sidat. Structura & exædificatio debet esse iusta, & foris fartura munita, seu tectorio, quod nos incrustationem dicimus, ne calor vel flamma per hiantes rimas possit euagari. Nam ideo in angustum surgit, vt coarctata flamma sit validior, & quasi reuerberans.

rans. Quæ de electione lapidum habet, ea etiam sunt apud Vitruuium lib 7.cap.5.vbi iubet calcem coquere ex albo lapide, vel silice: Ex spisso duroq; quidem ad structuras; ex fistuloso verò ad tectoria. Ignis continuus est ad horas 60. seu triduum ferè, vt Commentator Vitruuij scribit quanquam alicubi etiam diutius aut breuius foueatur pro firmitate materiæ, & aliis circumstantiis. Decedit lapidum ponderi pars tertia vel circiter. A. Fornax Catonis vnius præfurnij. B Duorum, quorum inferius est cinerarij ostium, & distinguitur a superiore seu pyriaterio crate, vel dispositis laterculis saxisve arenariis pro crate. Quomodo inferri saxa debeant, & ordine disponi, vt ignis potestas in omnes agat; discendum apud calcarios. Plerique in cameratum fornicem circa pyriaterium redigunt, sed relictis meatibus ad superiora.

Est etiam calcinatio per ollas, Numer.6.in suis reuerberiis, aliquando focis, nonnunquam extemporaneis furnis: Ex quo genere sunt, quos in atramento seu vitriolo calcinando sic depinxit Dornæus. In cæteris calcinandis varia adhibentur reuerberia, furnique fusorij, & similes. Geberus calcinaturus metalla mollia, probat fornacem magni ignis. Metallum in patinas ferreas vel terreas digerit, inq; furnum calcinatorium ita ponit, vt ignis subdi possit, carbones supponi, & sufflari. Statuit easdem super tripode, vel tribus columellis é lapide, & parietibus constanter interuentu lapidum iungit. Quid multis opus? Pingunt furnum quadratum, & catinum rotundum, ita collocato catino, vt cutis concrescens detrahi possit, igne subtus valido. Non subterfugit plumbum, vt in excoctoriis, sed cogitur ignem pati. Fingat sibi quisque furnum.

Libauius in comment. Alch. part.1. lib.3. de distractionib. cap.21. pag 282. tale Num.7. demonstrat etiam calcinatorium: ♃. Cista calcinatoria. ♄. Eius operculum humatum, á quo suspendendæ lamellæ, eius locum sustinere olla similis potest, aut fortuitus aceruus gigartorum, aut polentæ hordei excocti, &c. ♂. Olla cineribus calidis plena, in quibus sepultæ sunt prunæ iuniperinæ, & olla cum medicina acri halante, operculum intus vncis instructum est ad lamellas tenendas. ♀. Arenarium cum foco viuo. Ei lebes terreus imponitur cum hydrargyro vel plumbo. Lebeti tuba inuersa affigitur luto. Tubæ orificio insternitur lamina metalli, si hoc est

 calci-

calcinaudum: sin hydrargyrus, is in sacculo super fumum plumbi vel cinnabaris, vel sulphuris demittendus est. Ista tuba potest fieri tricollis seu triuertex, vt signo ☉. ad plures laminas simul calcinandas. Cætera committimus ingeniosis.

Calcinatio per aquas fortes, interdum etiam peculiaribus perficitur furnellis, quos separatorios vocant; alias anemiis, cucurbitis, tripode, &c. Figura singularis hæc est, Num.8. A Fauces duæ, per quas immittitur cucurbitula separatoria, & retrahitur. B. Fenestræ ad contemplandum vitrum. Potest ibi pauimentum fieri, vt intersit inter pyriaterium & ergasterium. Calorem verò accipiat per foramina. C. Ostiola fornaculæ. D. Cineraria, & respiracula. Cineratio imponitur lamina terrea perforata quiescens super fulcris ferreis seu bacillis. E. Cappa vitri, quæ & Furno calcinantis idonea. F. Armillæ fornacem coërcentes.

Alij tám laboriosam fornacem repudiant, contentiq; sunt foculo cum tripode armillari, Num.9. Talem depinxit Erckerus in secundo Docimastici, &c.

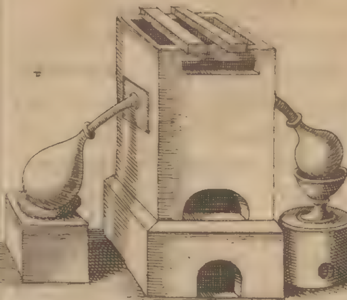
Antiqui tali etiam vtebantur fornace reuerberatoria, vti videre est, Num.10. Varij possent adhuc dari species, verùm nulla nobis occurrit melior ac habilior, quàm illa, quæ Num.1. in principio cap. appicta est. Nunc ad Caput sextum accedemus.

Vide sequens Schema.

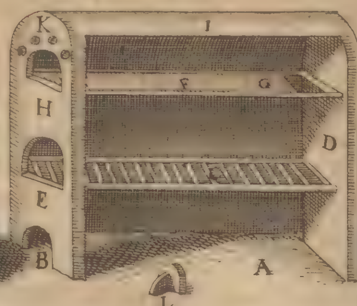
CAPVT

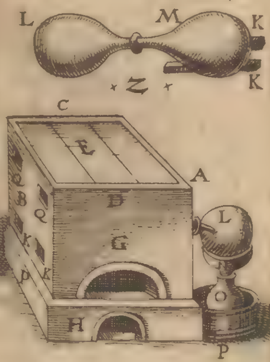
Cap: 5.

.3.

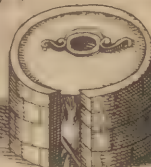
.I.

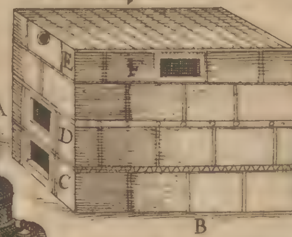

.6.

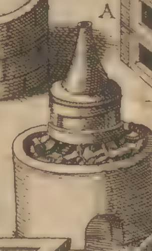
.4.

.5.

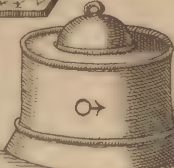
.9.

.8.

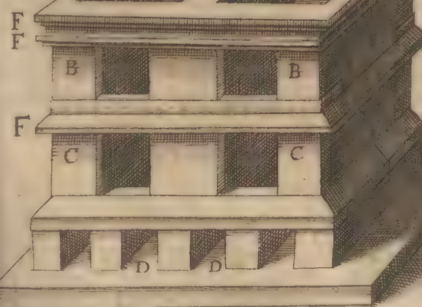

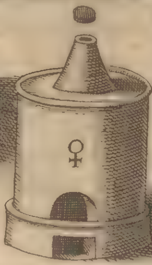

♄

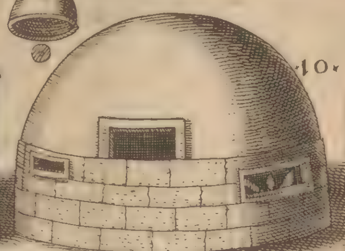

.7.

.10.

CAPVT VI.

De Furno veſicæ, & catinario.

HACTENVS furni calcinatorij. Diſſolutorij ſunt furni ſimplices, cuius ope, ſubtile à craſſo traiiciendo, res diſſoluuntur. Sunt autem Aſcenſorij, aut Deſcenſorij. Furnus aſcenſorius eſt, quando aſcendendo diſſoluimus. Is ſiccus eſt, vel humidus.

Furnus ſiccus eſt, vbi vas materiam continens nulli aquæ imponitur, ſed præter humorem externum diſſolutionem promouet; quod fit in veſica vel catino arenario.

Furnus veſicæ eſt, qui rei in veſica diſſoluendæ inſeruit. Is appoſitus Num.1. eiuſmodi eſt: Quatuor muri in quadrum pedalis altitudinis (vt tamen latitudo pro veſicæ capacitate variari poſſit) pro coniſterio, quod litera A. deſignat, erigendi ſunt. Sed ab vno latere in fundo duo fragmenta ſufficiant ad angulos ita poſita, quod in medio illorum ſpatium inane cinerario ad 6. digitos lato & alto, B. notato, conſtituatur, & ſuper illud reliquum eiuſdem partis cæteris eſt coæquandum. Super hoc ſtructum bacilli ferrei in modum craticulæ ſunt collocandi. Ita coniſterium exſtructum erit. Super hoc pares pro foco conficiendo ſtruendi ſunt muri, altitudine ſeſquipedales, relicto oſtiolo in medio furno, litera C. ſignato, per quod carbones adminiſtrari poſſunt. Super hunc murum baculum ferreum, qui impoſitam veſicam, ne dilabatur, retineat, ponimus. Hiſce itaque exſtructis murus ad altitudinem veſicæ pro ergaſtulo conficiendo continuatur. Obſeruandum tamen eſt, furnum tantæ capacitatis extruendum eſſe, vt inter illum & veſicam duorum digitorum ſpatium ad minimum intercedat, quo calor veſicam debitè circumdare poſſit. Impoſita denique veſica D. furnus tegitur, prominente nihilominus veſicæ orificio, 4. item ventilabris E. relictis. Tandem cuilibet foramini ſuum obturamentum formatur, eique imponitur. Species eiuſdem plures vide Num.2. Num.3. Numer.4. Num.5. Num.6. &c.

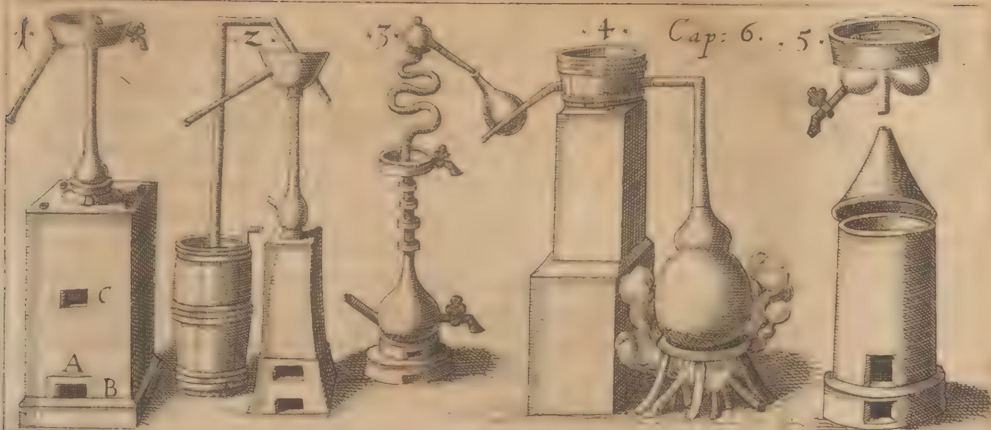
Num.7. Catini furnus eſt, quo catini adminiculo res diſſoluimus, eodem modo, quo ſuperior ſeſe habet, nec quicquam ad ſtructuram quod attinet, ab illo diuerſus eſt, niſi quod loco veſicæ catinum, vel aliud vas materiam diſſoluendam continens, imponimus,

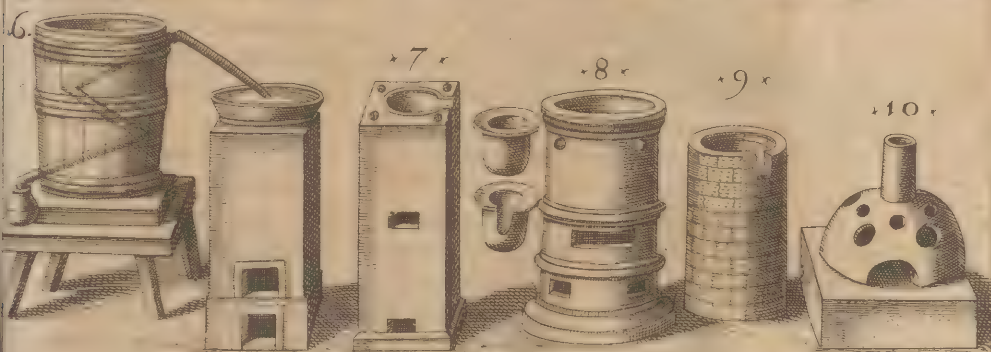
mus,& furnum obſeramus. Si autem præter catinum igne aperto aliquid per inclinationem aut latus diſſoluere velimus, furnus aliquo in latere quatuor (vel pro re nata) ſex digitis latis ad conuenientem capacitatem vacuum locum habeat, neceſſe eſt, per quem vas promineat. Hic furnus maximi vſus eſt in omnibus fermé diſſolutionibus, ſiue per cineres, ſiue per arenam, ſiue per ferrum fiant, ſiue tandem per ignem nudum perficiantur. Libauius noſter tales nobis depingit formas, Num 8. Furnus catinarius cilindrotes, inquit, cuius ima pars coniſterium bifore: Media pyriaterium ſeu hypocauſtum: ſumma ergaſterium. Huic adaptare vel ahenum poteſt pro balneo, vel veſicam pro ſtufa ſicca, vt appellant, vel catinum cinerarium, aut arenarium. Si item placet, ſolidam continuamq; fac totam & fixam ex latere ſecto in circulum: vel opere figulino partibus diuiſam. Non opus eſt, vt admonearis trabe ferrea, aut murulis, aut bacillis ferreis muro inſertis diſcernendum eſſe ergaſterium, ab hypocauſto, vti nec crate ſeparandum coniſterium. Illud obſeruant Magiſtri, vt ouali figura paulatim ergaſterium ſtringatur & capacitas vtraque (etiam pyriaterij) in cratulam anguſtam deſinant, ſicut ſupra vidiſti. Nonnulli cinerarium ſpatium geminant. Sic enim calor validior ſubminiſtratur fouet urq; diutius. Itaque hi quatuor partes fornacis habent. Addunt aliqui quintam. Includunt enim totum opus, quod alias ſub dio eſt, cœlo, ſeu teſtudine concameratæ, defenſionis gratia, & vt calor eó felicius operetur. Sed in pleriſque hoc cœlum actu non differt ab ergaſterio, cùm eius ſit tegumentum. Cæterum iſta fornax rectis vaſis potiſſimum eſt accommoda: Prætérea etiam inſeruire poteſt operis apertis pro anemia, vt fuſionibus, decoctionibus, &c. Sed pictura altera, Numer.9. inciſuram habet pro retortis, ſiue nudo igne committendis, ſiue cineratio, aut arenario interuenientibus: & poteſt etiam vtraque quadrata, vel quadrangula ſpecie conſtrui, nec vni ſaltem vaſi, ſed pluribus communis fieri, ſiue ea ſingularibus catinis ſint donanda, ſiue vna amplo communiq; comprehendenda. Ea ſic poteſt fieri: Amant formas rotundas plerique, quod accommodatæ ſint perfectioni ad exemplum maioris minoriſque mundi & monadis hieroglyphicæ. Pro eis aliqui polyganias faciunt, quibus ſubſternunt quadratum pedamentum, aut pentagonum, hexagonum,

 octa-

octaedrum, pleraque pro loci opportunitate & arbitrato. Imitare, quod tibi suaserit præsens consilium. Quas iam oculis subiectas vides, Num. 11. cubum repræsentat, Num. 12. quadrangulum ἑτερόμηκες. Cubi planum fecimus Rhombi forma. Tu fac quadratum rectilineum, aut Rhomboides. In eo vnicum saltem foramen pinximus pro vno catino; si placet, tu exprime 4. aut 5. ita vt per medium descendat canalis in craticulam, per quas prunas deiicias. Circumstent ad angulos 4. catini, quod maximè tunc fieri potest, cùm in officina nullo lateri impingit, sed vndiquaque liberum habet accessum. Nihil tamen prohibet posteriore parte parieti cohærere. Præterea etiamsi 4. sint foramina, non tamen necesse est tot supponere catinos, si vnus sit satis amplus: Et pro hoc nos picturam dedimus, in cuius antico vides ab angulis paulatim versus craticulam coarctatum spatium esse, figura ouali, iuxta craticulam ostio peruia. Super illud ostium ab arcu duorum digitorum distantia fundus catini desinit. Nos quidem ostio assignauimus tertiam partem altitudinis ergasterij & foci; sed tu in tua officina sequere rationes tuas. Tectum planum est, nimirum ex tabulis ferreis 4. totidem faucibus perfossis, & si libet addere canalem medium, quo loco concurrent, lunatim excisa debent esse, vt circulum exhibeant. Aliter pro vno vase id adaptabis. Pro ferreis laminis seruient fictiles, aut etiam testæ, & lateres plani, nisi velis tectorium inducere ex cæmentis vel luto, vel vtroque, quæ vt sustententur, trabes transuersæ facient. Cinerarium duplo humilius est foci & ergasterij spatio. Sed in re manifesta non opus est verbis. Ex varietate hic plures formas conspicere potes, Num. 10. Num. 13. Num 14. Num. 15. quarum explicationes poteris capere ex comment. Alch. Libauij, part. 1. lib. 1. de Sceuastica artis, cap. 33. pag. 170. & 171.

CAPVT

1.
2.
3.
4.
Cap: 6.
5.
C
A
B

6.
7
8
9
10

11
12
13
14
15

CAPVT VII.

De Furnis Balnei.

BALNEI furnus ſequitur, Num.1. vbi in aheno calidam continenti diſſoluimus. Hic furnus eodem modo, quo ſuperiores furni exſtruebantur, erigitur, & loco veſicæ vel catini ahenum, ad id fabrefactum, æneum ipſi imponitur. Aſt in roris balneo aheno aliud quoddam vas ex cupro cuſum, ſequentiq; modo formatum ſuperimponitur. Fit vas rotundum, duorum aut trium pedum altitudinis, cuius imum literæ A. intra ahenæ ſinum recipiatur, & commiſſuræ adeo quadrent, vt aptè concludi & conſtipari poſſint, ne tantillum auræ vel vaporis exſpiret. Ex huius vaſis aliquo latere, canalis vel epiſtomium prominet, qui labiis inferioribus ahenum petit, vt exigente id neceſſitate, per illum recens aqua ſuffundi poſſit. Proxima ab aheno hoc vas circumcirca plicam aliquam habet, cui lamina perforata B. quaſi ſeptum tranſuerſum, impoſita vaſa continens, accommodatur. Sæpenumero etiam accidit, vt plura digerenda ſimul veniant, quam vnum eiuſmodi vas capere poſſit, quocirca ad penuriam hanc ſupplendam, alterum primo, vel etiam tertium, tempore neceſſitatis, & exigente digerendorum copia, ſecundo imponi poteſt. In ſummo vaſis operculum cupreum, C. conuenienter iuncturas claudens, ne vapor inde exhalare queat, adaptamus. Quando autem per Balneum roris abſtrahere aliquid animus eſt, vaſis huius non egemus, ſed cucurbita aheno profundiori, imponitur, hac tamen cautione adhibita, ne aqua ad vitrum pertingat. Oportet enim vt tantum vapor illud circumdet & calefaciat. Tandem operculo balneo inſeruienti, vt vapor exhalare nequeat, obſeratur.

Varias formas Libauius noſter inducit, ex quibus aliquas huc referre placet, vide eius comment. Alchem. part.1. lib.4. de Extract. cap.9. pag.308. Num.11. & 13. A. Murus, quo pyriaterium ab ergaſterio eſt diuiſus, & in cuius parte anteriore eſt balneum, in poſteriore focus & furnus. B. Furnus ſub cortina, in quem putamus per murum foramina ſeu æſtuaria penetrare, vt aliquis calor, modicus tamen ſubintret, & balneum foueat. Quanquam enim cortina plumbea eſt, non tamen facile liqueſcit aqua prohibente, ſicut nec

cùm

cùm apud Plinium lixiuia decoquuntur ex eodem metallo vasis. C. Berchile seu cortina aquam & vasa continens. Eam quadratam intelligi, docent verba Bulcasis, quæ volunt compingi inter se latera. Nihil tamen prohibet, quin etiam figura rotunda exprimatur. Interpres scripsit, paruum fieri debere Berchile, & ollam æream magnam: & tamen indicat, pluribus cucurbitis capiendis fuisse aptum. Itaque illud paruum putamus, humilia latera designare. D. Operculum tot foraminibus peruium, quot sunt cucurbitæ, fuitq; tantus apparatus proculdubio non vnius atque alterius gratia procuratus. Quomodo emineant cucurbitæ & alembici, non est difficile intellectu, itaque eos omisimus. E. Canales ex aheno post murum in cortinam spectantes, possuntque collocari humilius. Nam ferè ex fundo ahenæ prodeunt. F. Aquæ ductus ad abundantiam deriuandam. G. Furnus cum aheno. H. Fumi canales. Quanquam autem hæc balnei ratio hodie non est in vsu; similis tamen dispositio excogitari potest. Talis ferè est illa, in qua furnus quidem sub aheno ignem fouet: sed à foco in proximum murum recessus est, & caminus, in quo ahenum cum aqua collocatum eodem semper igne incalescit, aquamq; calefactam per Epistomium in Balneum ante murum infundit. Gesneri quoque pictura similitudinem expressit: sed omnium accommodatissimæ sunt acediæ, in quibus balneum vnum aut plura turriculæ ignem & carbones continenti accommodatum est, vt supra positæ figuræ ostendunt.

Satis aperta est hæc figura, Num.2. vbi litera A. ponitur, intelligas pyriaterium paulatim coarctatum esse in ventrem angustum, cuius ima pars seu fundus craticulam habet, litera B. notatam, quæ vt conspici possit, ostium laxauimus. C. Operculnm furni cum spiraculis quatuor. Foramen in medio eius ita capax est, vt comprehendat ahenæ collum. D. Capsa ex ligno, vel terra figulina non affixa, sed mobilis. E. Testudo.

Est & aliud Balneum pholarum, Num.3. quo spiritus subtilissimi, atque adeo vera Quinta Essentia vno opere, & cum crassiore aquosioreq; succo ita secernitur, vt inuisibili specie per alembicum in conceptaculum decurrat, ibiq; colligatur. Dispositio Libauij hæc est: A. Tegumentum fornacis circulare cum quatuor respiraculis. B. Operculum aheni cum foramine ad aquam immittendam.

dam. C. Phiolæ collum. D. Spongia in eius medio. E. Filum, cui alligata spongia. F. Commissura cera farta, & charta. G. Orificium phiolæ prominens in alembico, inuolutum charta. Plura simplicis balnei exempla producere, nostri non est instituti, duas tamen formas arcanas, quarum vnam, Num. 4. pro destillando S.V. ordinamus, alteram pro spiritu vitrioli, Num. 5. quas ex pictura demonstratas vide: Adderemus etiam illam, per quam destillantur spiritus vegetabilium, sed illa facilis ac simplex, requiritq; paruum tantúm phiolam, &c.

Inter Furnos ascensorios hîc etiam notandi sunt illi, qui ad sublimationem habiles existunt: Primò audiendus Libauius; deinde ex nostra praxi aliquos demonstrabimus. Vide comment. eius, part. 1. lib. 4. cap. 7. pag. 301. Num. 6. Sublimatorium cœcum Num. 7. Sublimatorium rostratum. A. Cinerarium. B Pyriaterium. C. Spiracula. D. Orbis terreus excisus in medio. E. Collum matulæ; Et est fistula terrea, cuius duplex forma seorsim repræsentatur literis H. & K. Forma H. amplectitur matulæ collum, eiq; foris agglutinatur; sed K. desinit in limbum excisum, qui inseritur in matulam, quam tunc intus oportet simili limbo instructam esse, vt superficies cauitasq; interna sit æqualis; Aliàs prohibebitur ascensio per latus, & impedimentum spiritibus obiicietur, quin hærebunt in extante margine, nec eleuabuntur ad operculum. Non autem tantùm per mediam capacitatem sursum feruntur, sed & repunt per latera, quibus veluti per viam ducuntur, & diriguntur: nonnunquam etiam accrescunt more pruinæ. F. Capitellum seu Alembicus cœcus foratus in vertice, vt spiritus humidi exeant; & deinde Baculus M. inseratur in explorandum sublimationis progressum, præcipitandumque deorsum, quod hærere nolumus, vt fit, cum hoc opere figimus, vel vnimus. G. Forma matulæ continentis materiam, quæ vix tertiam aut quartam partem debet implere. Qui enim multum vasi angusto indunt, sublimationis successu priuantur. N. In altero schemate cucurbitæ collum designat. Nam pro matula etiam cucurbita ex amplo paulatim in angustum coarctata seruire potest: sed dilatatum oportet esse orificium. O. Alembicus sublimatorius cum rostro curto. Addi illi nihilominus foramen in vertice potest, ad explorandum sublimationis euentum.

Alia

Alia ſublimationis ratio per ollas multiplices, hac etiam depingi poteſt ſpecie, Num.8. Nihil refert in hoc ſchemate, ſiue omnes ſint ollæ fictiles, ſiue Alembici pertuſi, excepto ſummo cœci, aut roſtrati, vel inferiores poſſunt cœci eſſe, ſummus roſtratus, vel contrà imus roſtratus, cùm humidi ſpiritus non tàm altè ſcandunt, quàm ſicci. Summa olla eſt caput Arimaſpinum, aut Cyclopicum monoculum. Pro eo interdum eſt galea ferrea, præſertim in ſublimando ſtibio. Sublimationis in latus apud Euonymum fit mentio. Eius pictura eſt huiuſmodi, Num.12. Furnus reuerberij, in cuius Ergaſterio duæ cucurbitæ oblongæ obliquæ ſurſum contendentes iunguntur, occurrentibus ampullis in ventre vno foramine pertuſis. Suſtentantur hæ fulcris, vel ſcabellis, aut tripodibus. Licet cuilibet effingere firmamentum pro arbitratu. Luto cucurbitæ armantur, firmiſſimeq́; obturantur commiſſuræ. Furnus tegitur laterculis, inter quos flammæ eluctantur. Ampullæ poſſunt pannis madidis ſterni, & ſubinde refrigerari. Variæ adhuc ſunt formæ à noſtris præceptoribus inuentæ, quibus ſublimationem artificioſam inſtituerunt: Exempli loco duas, easq́; nouas, huc referre neceſſarium duximus.

Vna eſt Florum Antimonij, Num.9. Altera eſt Florum ex Ioue & Saturno, cum ſalenitro, Num.10.

Sunt & alia genera ſublimationum, vt Florum Reguli Antimonij, ſulphuris viui, ſulphuris vitrioli, ſalis Armoniaci, Cinnabaris ex Mercurio & ſulphure, Mercurij in ſublimatum, Panchymagogi Quercetani, Mercurij per ſe, ſulphuris per plumbum, &c. Hæc à nobis omittuntur, quia non ſolùm in furnis ſita ſunt hæc artificia, ſed plerumque in vaſis, ideoque probè obſeruandum, quænam debeant illa vaſa eſſe, & deinde conſiderandæ ſunt rerum proprietates, ac naturæ, num altiùs in ſublime euehi poſſint, an verò alium gradum ſublimationis requirant, &c. De his artifex ipſe capiet conſilium.

Inter Furnos aſcenſorios non ineptè etiam huc veniunt referendi cinerarij & arenarij, ex quorum forma vnam huc transferemus ex Libauio, eamque talem, Num.15. A. Capſa quadrangula è laterculis, in qua catinus correſpondens fictilis, vel ferreus, trabibus è ferro inſiſtens, arenis impletus puris elotisque,

vel

vel ſabulo ex ſilice. Capacitas tanta eſt, vt pluribus cucurbitis inſeruire poſſit. Statuitur in officinæ pauimento liberè, vel ſiniſtra parte muro cohærens. Tegitur latere: Relictis cucurbitarum foraminibus. B. Hypocauſtum, cui duplex oſtium, prius ab antico, poſterius á dextro latere, vt digeri ignis poſſit. C. Cinerarium eodem modo diſtributum. Magnæ ampullæ roſtris commiſſæ ſunt, vt intelligatur, hoc modo ſpiritus & aquas fortes deſtillari ſolere. Famulatur tamen & aliis multifariam eſſentiis. Nam mutari in balneum & cinerarium poteſt.

Furnis deſcenſoriis annumeramus etiam deſtillatorium anguinum, vti appellant, à forma fiſtularum per multos flexus, anfractus, circulosque more anguium intortarum, per quas longo tractu means ſpiritus paulatim coagulat, & in receptaculum deſtillat. Procurari ea operatio poteſt variis modis, balneo, cineribus, arena: ſed probarunt artifices veſicas, ſeu ſtuphas ſiccas, cùm ignis immediatè vas continens tangit id, quod habet ſuccos vel offas, ex quibus ſpiritus aut oleum eſt eliciendum. Veſicæ imponitur Alembicus cum fiſtula ex vertice prodeunte. Ei anguini ductus iunguntur, ducunturque, vel ſtatim in decliue per frigidæ dolium, aut cupas: Vel in medio occurrunt ampullæ, ex qua ſurſum ſurgunt, perque ambages anfractuoſas in refrigerium, & hinc in excipulum tendunt. Vaſa intelliguntur ex ſequentibus, & quomodo eſſentiæ eliciantur, ex quibus rebus, qua ſpe, & præcellentia, alibi diſputandum. Nunc aliquas σκευασίας depingamus.

Tali forma communiter vtuntur aquarum ardentium & oleorum deſtillatores, Numer. 14. Differunt accidentariis nonnullis. Nam furnum aliqui habent quadratum, vbi ſpiracula per fiſtulas ſeu tubos efformatur. Oſtiola quoque in quadrum coniiciunt, eſtq; cinerarium modò vno modò tribus ianuis peruium. Alembicus plerumque eſt pileus cœcus cum foramine in vertice, cui inſeritur fiſtula anguina. Nos ei non acuminatum, ſed tuberoſum verticem fecimus, vt in galeam veluti in vertice criſtatam deſinat. Prominẽti inde cono demum inſeritur meatus ſerpentinus in partes diſtributus, vt poſſit ſeparari, & expurgari. Sed in opere commiſſuræ ſunt exactè obturandæ, ne quis ſpiritus ſubterfugiat. Per dolium ita tendunt tubi, vt circulariter in decliue vergant, idq; vel ſimplici-

bus

bus meandis, vel geminatis, ſeu in orbem ſemper reductis more annulorum intortorum, quod Germani dicunt geſchlungen / illud gekrümmet. Ibi ſpira fit ex circulis parallelis: hic viciſſim prōtuberans & cadens flexus. Dolio aliquando ſubdunt epiſtomium, vt aqua emitti poſſit. Idem præſtat foramen cum cono. Alias id generis formas exhibet Libauius in comment. Alchem. part. 1. lib. 4. cap. 11. pagin. 311. Vulgares modos per ſerpentinas, vide tales, Num. 16. Numer. 17. Num. 20.

Aliud genus Fornacis deſtillatoriæ cum fictili galea, & cupreo refrigeratorio aheno, quod eſt vſitatiſſimum, lignoq́; calefieri poteſt, Num. 18.

Vulgaris modus, quo vini aduſtores vini ſpiritus refrigerant. Verùm hæc refrigeratio, quæ ſimpliciter per rectas duas fit arundines, eſt debilior, quàm vt poſſit ingentibus ipſorum ahenis ſufficere, Num. 19.

Aliud vtiliſſimum inſtrumentum, quo artificioſiſſimæ deſtillationes modico calore, exhalatione duntaxat, & vapore aquæ calidæ, fieri poſſunt, Num. 21.

Vas ligneum cum baſi, in cuius medio rotundum ſit foramen, vt deſtillatoria galea inſeri poſſit; alia item circum foramina, per quæ calentis aquæ vapores exhalent, conficito. In ſummitate quoque dolij, galeæ collum operculo circumdato, ac circumcirca pannis cuſtodito. Lateralis arundo, C. litera ſignata, ebullientem aquam, vt literæ A.B. oſtendunt, ne fornax lædatur, demit, huic inſerta eſt alia parua arundo, quam litera D. oſtendit, quæ ſurſum debet erecta eſſe, per quam plus aquæ aheno infunditur, vt ſubiecta figura commonſtrat.

Aliud artificioſum deſtillationis genus, abſque igne, Num. 22. Globum ex ære ſiue cupro, interiore parte concauum, ſiue integrum, cum foramine tamen paruo, vt calefaciens materia imponi queat, ſiue in medio diuiſum, vt coniungi queat, conficito: Hunc globum in vaſis aquam continentis fundum imponi, operculo cum foramine in ſummitate vaſis, & circa galeam, vt antea indicatum eſt, imponito, velut etiam adiecta figura explicat.

Alia globorum abſque igne calefacientium apparatio, Num. 23. Recipe partem vnam calcis non extinctæ, dimidiam partem ſul-

phuris, quadrantem nitri, puri aluminis partem octauam, contunde singula, & in prædictum globum mixta inserito, atque ita obfirmato, vt neque aër neque aqua penetrare valeant. Hoc globo magna vasa cal. fieri possunt, estq; genus quoddam naturalium balneorum. Globo quoq; hoc ad multas galeas, si in medium, secundúm præscriptam formam, collocetur, vti licebit.

Fornax destillatoria, in qua vno igne 32. galeis vti poteris, v... ias-que herbas destillare, Num. 24. Hinc i... seq... itur fornax art... iosa, in qua 40. cucurbitas vitreas poteris imponere ad destill... idas ex herbis aliisq; speciebus aquas, Num. 25.

Aliud genus Testudini simile, Num. 26. in quo circumcirca ... galeis vti poteris omnibus, duabus tantùm inferioribus dem..., iustum calorem habentibus, atque herbas vino ac... ove madefactas destillare. In sequenti schemate, Num. 27. apparet ahenum cupreum magnum, in quo iuxta eius quantitatem tot poteris imponere vasa, quantum instrumentum est capax.

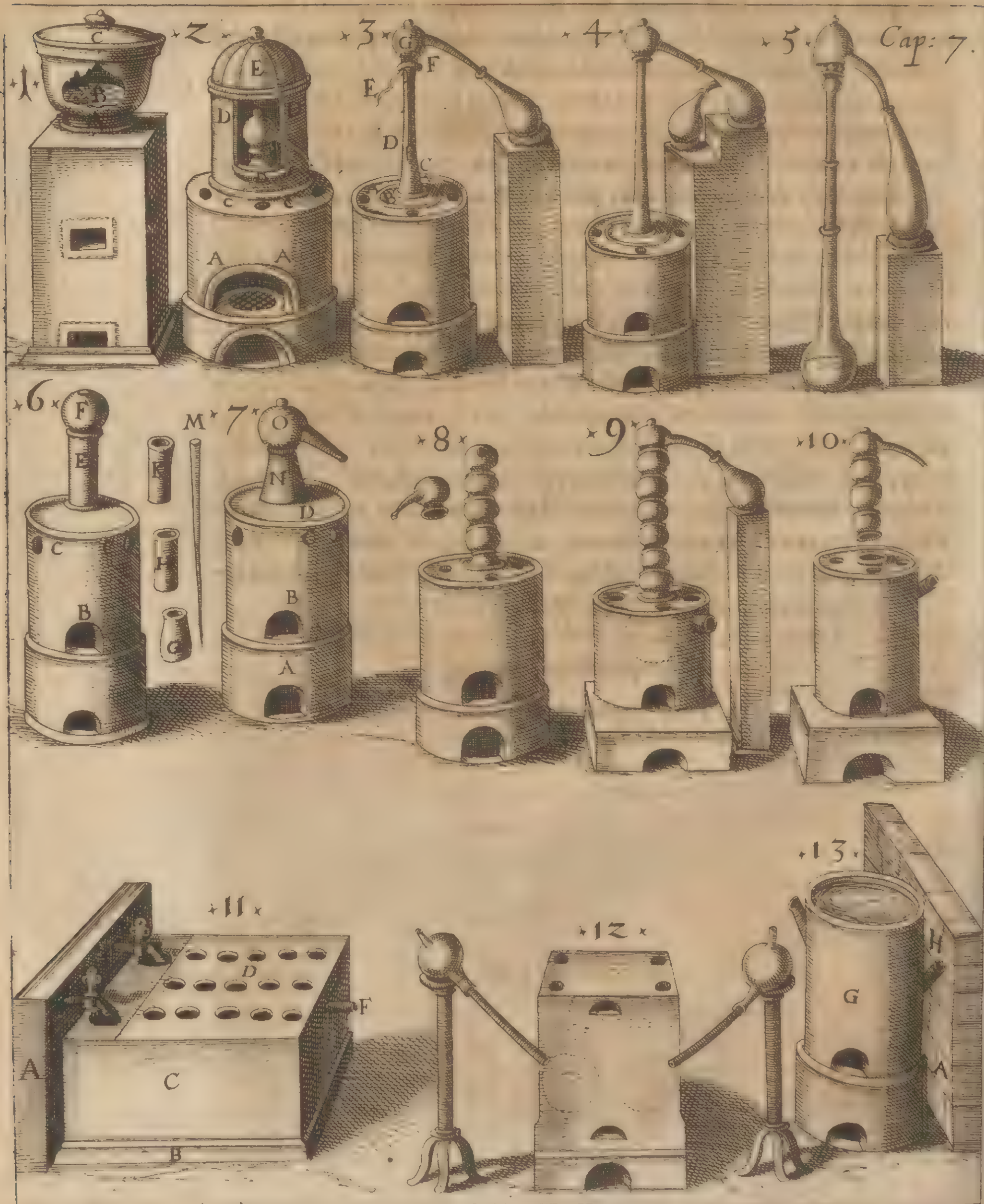
Vsitatissima forma cum galeis 4. Num. 28. in cuius medium fictile inseri poterit, pro arena capienda, in quod Pellican, aliave circulatoria imponi poterunt. Eiusdem penè formæ sunt fornaces, Num. 33. & Num. 38. sed in eo differunt, quia simul possunt vsurpari tàm pro balneis, digestoriis, circulatoriis, ac destillatoriis, item & ad ignem apertum. Ad hos modos insequuntur varia destillationum genera ac balneorum schemata, quæ diligens artifex non opus habet ambigua descriptione, ad oculum enim sat sunt conspicua, Num. 29. Num. 30. & Num. 31.

Figura Num. 32. ad parietem siue murum collocari poterit, multa passim habens foramina, quæ si fornax purganda sit, aperiri queant, Num. 34. habes formam destillationis siue putrefactionis per fimum equinum. Num. 35. habes picturam fornacis antiquam Saracenorum, quæ destillatio dicitur per frigus & per glaciem. Schema 36. repræsentat modum, per quem probantur aquæ acidulæ, thermarum, &c. Num. 37. habes Fornacem Philosophicam Arcanam ex antiquo manuscripto huc relatam. Num. 38. repræsentat destillationem Balnei roris, cuius descriptio manifesta apud Doctissimum. Num. 40. vide destillationem olei sulphuris per campanam. Num. 43. vide genus diplomatis, eius verò descriptio-

nem

nem pete, si placet, ex Libauio, &c. Sunt insuper adhuc alia Balnea, & plura fornacum genera, ex cupro tota confecta, quibus duæ, vel tres, vel quatuor vitreæ aut stanneæ cucurbitæ imponi possunt, atque paratæ sunt iustæ fornaces triangularis siue quadrangularis aheni ad formam, tribus quatuorve ferreis pedibus, per medium aheni vtriculus seu arundo cuprea transit, in imo ferrea est, & angusta, angulisq; acutis craticula, per quam cinis decidit, in summo carbones iniiciuntur, duo siue tria imposita mutuò, cum foraminibus pro aëre incisis, quorum alterum altero est maius, vt ignis per ea regatur, habens opercula: Stantibus iam cucurbitis in aheno, integrum plumbeum siue cupreum operculum, quod cucurbitas, vt immobiles consistant, includat, imponitur: Foramen aliud quoq; inerit huic operculo, per quod aqua, si opus sit, cum infundibulo infundi possit. In latere aheni arundo, per quam ebulliens effluat aqua, infigetur. Eius formam in triangulari aheno pro tribus cucurbitis, vide Num. 41. pro quatuor verò cucurbitis, vide Num. 42. Vulgares fornaces, quas Germani Rosaceos pileos vocant, nonnullæ ex terra adusta conficiuntur, atque figulo vitreo colore inducuntur; sed quia id genus est vilissimum, omissione dignum iudicamus, interim tamen, si placet, horum videre descriptiones, consule Herbaria, & videbis ex promptu depictas, &c.

Vide sequens Schema.

Cap: 7.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13

CAPVT VIII.

De Furnis descensoriis.

FVRNI descensorij sequuntur, cuius adminiculo humorem deorsum propellendo, rem dissoluimus. Eriguntur autem muri, Num.1. ad conisterium litera A. quos vas aliquod recipiens B. ab omni ignis violentia tutum contineat; conisterio imponitur eiusmodi craticula, quæ in medio foramen rotundum habent, per quod superioris vasis orificium C. transeat. Muri porrò continuantur ad focum, vbi & ergasterium conficiendum, quod litera E. signatum est, cui dictum vas D. inuersum imponitur, & pro re nata obseruatis ignis gradibus dissolutio suscipitur.

Libauius in comment. Alchem. part.1. lib.4. cap.18. pag.327. tria inducit genera, vnum quadratum, Num.10. duo orbiculata, Num. 11. & 12. A. Pauimentum foci lapideum, sub quo camera seu suffurnium fornacum. B. Margo humilis ex laterum fragmentis luto iunctis. C. Foramen, per quod cucurbita demittitur. D. Cucurbita vel matula lapidea, vel vitrea luto crasso armata. E. Infundibulum cribriforme, quod affigendum est orificio cucurbitæ. F. Aliud craticula instructum, fistula horum inserenda est excipulo cum foci camera. G. Orbis lapideus pro foco, qui sustentatur lapidibus, vel muro in circulum ex laterculis structo. Ipsa praxis monebit, fortuitum debeas excitare an temporarium. H. Sustentacula laminæ incumbentis. Notandum, orbem illum seu laminam circumdari luto, tanquam margine, ne prunæ & cineres facile decidant. K. Olla inuersa, accommodataq; tabulæ planitiei & foramini. M. Eadem olla capistro iuncta. N. Prunæ circulo dispositæ, quæ incenduntur aridis lignorum facibus. Potes tamen & mera ligna loco prunarum adhibere. Vtrobique gradus tres sunt in circuitu signandi; primus est circumferentia; secundus in medio laminæ; tertius iuxta ollam; quartus circa & supra ollam, vt tota igni sit obruta, quæ cùm candescit, cessantibus stillis, intelligitur finis operis. Non alia ratio est, cùm phiolas vsurpamus, nisi quod hîc foramen sit angustius, & interdum focus altior. Deest etiam capistrum seu tubus cribriformis. Iohannes Baptista Porta Descenso-

rium per ampullam ſuper tripode ligneo inſtituit per æneam peluim, vt ex ſequentibus videre potes.

Alia figura eſt Num.13.& 14.duplex, in hunc modum. A. Ambitus peluis ſeu lebetis. B. Prominens tubus. C. Venter ampullæ. D. Collum ampullæ prodiens ex tubo. E. Conceptaculum ſub ſcabello conſertũ ampullæ. F. Tabula fulciens. G. Truncus ligneus ſcrobe excauatus ad ſuſtentandum conceptaculum. H. Diſcus tripodis. K. Pedes duo. tertius latet. L. Ceſpes inter diſcum & lebetẽ.

Deſcenſorium per ſartaginem ſeu foculum à matribusfamilias leui opera perficitur. Nam ſuper olla prius irrigata vel pelui ænea extendunt linteum tenerum, vel vittam. Ei imponunt flores, vel herbas tenellas conciſas. Tegunt linteo. Chartam cineribus cribratis tectam imponunt. In ſartagine aperta vel clauſa prunas admouent. Ita re ſolutus labor delabitur. Lintea madefieri debent, vti & olla, aliàs [illegible]ritus ſubterfugit, nec coagulat. Aqua quoque abſumitu[illegible] [illegible]lam in frigidario ſtatuunt: hæc vide Num.15.16.& 17.

[illegible] Deſcenſorium per Balneum ab antiquis & recentiori[illegible]atum, Num.9. de quo Baptiſta Porta ſic ait lib.10.c.9. Mag[illegible]. Ser[illegible]iouum æneum fabricetur, in fundi medio pertuſum, cui [illegible]anali agglutinetur, qui vſq; ad ſumma vaſis ora perueniat. Summu[illegible] os hiet in formã tubæ, aut infundibuli, vt per canalem vitreæ cucurbitulæ oblongum collum introducatur, & vaſis in imo colli ſenſim tumeſcentis pa[illegible]tes latum os recipiat. Huic vaſculo operculum accommodetur, vt optimé immitti & agglutinari poſſit, clibanus ad vaſis vſum accommodetur. Nam ignis circa vas accenditur, nõ in fundo. Vſus erit repleto floribus aut aliis vaſe vitreo atq; orichalceis [illegible]us immiſſis, ne inuerſum, quod in ventre aſſumſit, regurgitet. Immittatur collum per canalem æreum. Vas clibano accommodetur, repleaturq; aqua ſub infundibulo. Operculum indatur, & ſuperlinatur. Sub furno receptaculum imponitur, vt, quod ſtillatim deſcendit, oleum & aquam excipiat. Ignis circum accenditur, vt latera vaſis calefiant. Dum ignis violentia vigetur feruentiſſimæ aquæ vapores in ſublime efferuntur, ac per operculi fornices ſupra fundum cucurbitæ reuerberant, quorum feruenti æſtu aqua in vaporem conuerſum in inferius receptaculum excludũtur.

Alia pictura talis eſt, Num.7.& 8. A. Sphæra ænea ex duobus ſegmen-

mentis. B. Vas ligneum gemini fundi plenum cucurbita & fœno cocto. C. Rostrum globi ex superiore parte in dolium immissum ad perferendum vaporem, qui cum in aquam transiens restagnauerit, emittitur per tubum oppositum, vbi litera E. Operculum signatur litera D. Sed E. vnà focum & tubulum indicat. F. Conceptaculum in camera foci. G. Cucurbita; cui si non sat prolixum rostrum est, agglutinetur fistula, vel infundibulum cum lamella perforata. H. Fundus vasis medius traiiciens cucurbitæ collum, & simul vaporem, factis crebris foraminibus. I. Spatium inter duos fundos, in quod vapor intrat. K. Fundus imus, super quo aqua colligitur: Commissuræ debent exactè esse stipatæ. M Fimi capsa. N Venter vitri. O. Operculum. P. Discus in medio pertusus.

Simulachrum Descensorij cum frigidariis hoc est, Num.18. A. Capsa pro furno. B. Venter cucurbitæ. C. Tubus recipientis elatus. D. Tubus emissarius, vterq; per foramina capsæ exiens. E. Fistula frigidarij. F. Frigidarium. G. Epistomium. H Ampulla excipiens separatum oleum cum aqua. K Orbis foraminulentus affigendus cucurbitæ. L Olla inter fornacem cum aqua primum fluxũ excipiens. Loco huius apparatus descensorium per conchã informari potest. Nihil differt, nisi q; frigidaria adiiciantur: Eiusdẽ farinæ est, Nu.32.

Est & idonea talis dispositio. Frigidario etiam aliquando serpentinæ adduntur, vt in descensorio ex lateribus, Num.28.

Descensorium subterraneum, Nu.29 & Nu.30. A. Adumbratio balnei subterranei inuersi. B. Balnei aduersi rudimentum. Intelligitur vtrobiq; olla inferior inhumata esse, & ignis accensus circa ollam superiorem, suo operculo clausam, Num. 31.

Descensorium obliquũ tale est, Nu.31. A. Venter extans aliquantulum. B. Foramen capsæ, & collum cucurbitæ cõmissum cõceptaculo, q; tibi licet in aquã frigidã ponere, vel intus aqua instruere, vt res postulauerit. C. Receptaculũ. D. Catinus, vel capsa. E. Orbis pertusus non tantũ in media planitie, sed & extremitate, vt sit circulus incisuris rotũdis interruptus ad emittẽdos halitus & liquores, estq; saltem matulis amplicolli vasis destinatus, & firmari debet ligneis segmẽtis intrusis. Imò si alia arte nõ potest, fulciatur cono similiter perforato, & excauato, vel rara stuppa opponatur, &c. Descensoria porró obliqua & ad latus talia etiam sunt præstantissima, Num.2. Num.3. Num.4. Num.5. & Num.6. &c. Bal-

Balneum descensorium, Num.21.decliue tale: A.Furnulus. B. Ahenum. C. Operculum aheni. D. Cucurbitæ dispositio. E. Tripes, cui innititur. Ne autem aquæ vi commoueatur, capitello vel circulo plumbeo degrauari potest. F. Spiraculum. G. Exitus cucurbitæ, vbi rimæ intus forisq; luto sunt astringendæ competente. Ne item ignis ad transmeantis vasis collum perueniat, discrimen ibi fornicatum statuitur, vt ignis saltem fundum verberet, partesq; cæteras ad dextram. H. Alia forma talis balnei compendiosior, vbi murus interiectus est inter rostrum vasis & ignem. Si vaporarium velis, non opus est noua arte. Sit aqua in fundo aheni. Tripodi imponatur tabula lignea perforata. Huic insternatur herba cocta, huic cucurbita obliqua. Foramen aheni muniri quidem debet: sed tamen nihil refert, etiamsi aliquid aquæ penetret. Si deficit, suppleatur iuxta penuriam. Talis destillatio in Sole per arenam procurabitur. Cucurbita locetur in tumulo arenario decliui situ: Et fiant cauitates ad latera, vel lapides statuantur, similiave instrumenta ad parabolicam reflexionem. Rostrum & conceptaculum lateat sub humido cespide, vel terra. Et est eadem ars in terra etiam, cum pro Sole prunas vsurpas. In vaporariis Germanorum super fornacibus ad talem destillationem bona est occasio. Sicut & in illis locis, vbi naturales sunt thermæ, & hypocausta hydrotica. In specubus, vel locis, vbi aquæ feruentes deferuntur, destillatio per Embrocham fieri potest, nempe si cucurbita vasi cum fimo vel fœno cocto inclusa fuerit, idq; statutum super scamno & iuxta fundum tubo peruium: Decurrens aqua in fimum calorem suppetet sufficientem. Vbi hæc commoditas deest, suppleatur stillicidio aquæ per artem calefactæ, ex superiore aheno continuo illabentis. Sic fimo & balneo variè possumus obliquam descensionem procurare; nec deest consilium etiam, cùm subterraneam rationem exquirimus. Nam, vt dictum est, superius vas colliculo fultum mandabit stillatitium liquorem opposito defosso simili situ.

Destillatio descensoria ad parabolam vel anaclasin, seu per Solem, talis est, Num.19.& Num.20. 1. Discus portæ. 2. Ampullæ plenæ materia. 3. Conceptacula. 4. Sol é regione, cuius radij ne tangant conceptacula, obiectum eis est septum. 5. Capsa solaris. 6. Phiolæ. 7. Recipientes sub tabula strata. 8. Tabula strata. 9. Tabula

bula erecta ad repercussum radiorum. Duas tabulas iungunt angulares duæ. 10. Ostium vel asser opponendus conceptaculis, ne radij Solares penetrent. Hanc pictor omisit. Possumus eius loco vmbraculum facere ex frondibus. Situm capsæ ita proposuimus, vt oculis pateant vasa. Aliàs frons opponenda Soli est, & tabula reclinata statuenda in rectum. Si placet, fiat turricula lignea super trochleato codice mobilis, cum tabula in summo decliui, & cauo operimento affixo, vt circumagi ad Solem possit, & radios excipere multipliciter reflexos. Cæterùm etiam aliter descensio Solaris institui potest paruis vasis, & quidem gutto angusti orificij impleto floribus: postea inuerso super aliud capacius vitrum, quod includendum est humido cespiti, vel cistella, frondibus aliisve obumbrandum. Hæc dispositio etiam in fenestris Soli expositis locum habet, & tali icone repræsentari potest.

A. Guttus inuersus, Num.22. B. Calix recipiens. Ei opponitur orbis pertusus, & per foramen demittitur collum gutti. Rimæ & commissuræ stipantur probè. Si opus est, adduntur fulcimenta. C. Tabula Soli opposita, vel eius loco vsurpetur muscus terrestris recens, &c. vel in olla stet scatula, & per orbem ligneum demittatur guttus. Eius etiam vide formam cum globulis lapideis, Num.23.

Inter destillationes per descensum refertur etiam deliquium cripticum, vt cùm rem occultamus, inq; cryptas deponimus, quæ est species inhumationis, quæ fit in terra humida, cellis, specubus humidis, puteis, fimo, &c. Aliud est manifesti aëris, & subdiale Austrinis constitutionibus, vel humidis frigidis, absque vento & pluuia, potissimum silente nocte. Abutimur & balneo tàm mersorio, quàm vaporario ad rem eandem: Imò & immersione in aquam frigidam vase clauso. Alios modos istis analogos monstrabit experientia, estq; sæpe non operosa ratio deliquij: Vnde & suspendunt calces è testudinibus cellarum super vaporem feruentis musti, item vinaceorum, & similium. Sequente schemate deliquium per tabulam proponimus, & aliud per ouorum segmenta, aliud per patinam & vaporem.

Litera A. Num.27. Deliquij per tabulam modum quendam repræsentat. Est autem ea ex marmore, vel simili lapide, scrobiculis distincto, & corriuüs, vt tandem vno ore effundatur liquor in sub-

 iectam

iectam patinam. Inclusa tabula est cistæ, & valuis insterni potest, quo fit tutior resolutio. Collocari in cryptā subterraneam, cellam, vel fornicem humiditāte is potest, & transferri. Alij tabulam lacunis limboq; instructam interpunctatamq; ad parietem lapidibus fulciunt, aut arenarum cumulis acclinãt, qualia multa suo Marte quis facile excogitauerit. Qui vtuntur vitrea & stannea, planam quidem habent, sed aggeribus fossisq; diuidunt ex stanno per hydrargyrum remisso ad formam pulmenti. Ea materia etiam tota obduci potest tabula, sed expressis scrobibus, sulcis & colliquiis. Quæ tamen calx nondum soluta hæret, à pulte nō facile reuellitur, & si velis lotione separare, ne perdas partem liquoris, metuendum est. Cereæ tabulæ inutiles sunt, sicut & aliæ pingues, sicubi deducere liquorem riuis volumus, nō tantùm propter viscosum humidum & lentorem, sed & calorem & siccitatem, quę aduersatur deliquio. Nihilominus tamen aliqui ferreas tabulas stanno obductas cera tenui liniunt ad soluendum hydrargyrum sublimatum. Eadē cera etiam quantumuis tabularum extremitates prætexũtur altitudine digitali circumquaque, saltem in decliui margine pendenteque, relicto exitu seu canali. Frigidi lapides & ouorũ acetabula meliora sunt. Cauendum & fictile rarum, nimisq; siccum. Nam sorbet humorem, & siccitate obstat solutioni. Quando quod liquescit, acre est, videndum, ne ramenta trahat ex tabula. Ea interdum adeo sunt subtilia, vt ne colo quidem separari queant. Tabulas ligneas qui adhibere velit, ei opera danda est, vt sint ex solidissimo ligno aut stanno obductæ. Plumbum propter frigiditatem conduceret, sed mollities & inquinatio Mercurialis suspecta est. Nec conducunt æs & ferrum, quia admittunt rubiginem & æruginem, inficiuntq; sapore. Auro argentoque vtatur, qui Salomonios possidet thesauros. Cæterùm in tumulis Septentrionalibus commodum quis possit cuniculo acto specum fodere, ea arte, vt vtrinq; relictis pulpitis tanquam muris imponeretur tabula interpuncta decliui situ, firmatoq; retinaculis. Sub ea fimum humidum collocaret, vel aquæ catinum, cuius vapore madefacta crypta, tabulaq; deliquium maturaret. Litera B. Num. 25. dispositionem ouorum sectorum exhibet. Fit tabula lignea vel lapidea scrobibus exarata, & decliui situ cistæ inclusa. Scrobes pertusæ sunt iuxta imum (quanquam etiam colliquiis iungi queant) in

cas

eas collocatur ſegmentum oui indurati, vitello exempto, quod ſimiliter peruium ſit parte inferiore, inſtratus puluis ad capita deliqueſcit, ſtillatq; per tabulam in patinam ſubiectam, per quam confluit tandem in excipulum. Ideo verò id excogitatum eſt, vt, quod non fluxit in ſuperiore tabula, ſoluatur in inferiore, ſi vnà ſit delapſum cum guttis, atq; ita liquor fluat purior. Sed & in priore ciſta diſponi illa acetabula poſſunt. Et vt ſanè pleriq; ingenio ſingulari alius amat arenarum cumulos, alius terræ aggerem, alius aliud, in quo ponat ſegmenta hemiſphærica etiam non pertuſa. Ita enim diſponunt, vt à capite defluat colligaturq; liquor parte ima, vnde exhauritur inſtrumentis vel linteolis. Nonnulli ſegmenta iuncta colligant, & foramine facto, quod delicuit, emittunt. Aliqui ſuſpendunt ſuper vapore, vel in vapido aëre ſuper patinas: Et eſt mirifica in his parandis inuentio, cuius occaſionem habent loca, & cæteræ circumſtantiæ. C. monſtrat tripodem ſuper aheno collocatum, Num. 26. in quo virgulæ ſuſtinent veſicas materiæ reſoluendæ. Ita verò interdum ſoluimus Tartarum pulueratum ſiue calcinatum: Nonnunquam etiam remittimus ſeu irrrigamus aromatum pulueres, ad aquam & oleum eliciendum, maximè tũc ſacculo lineo. Sed liquores veſicam requirunt. Vt vapor validius operetur, nec tactu leui prætereat, operculũ D. Nu. 26. imponendũ eſt, per cuius verticem protuſum ſe prorepit ſpiritus. Si nõ placet tripodem adhibere, operculi cauitatem vncis multis inſtrue, & perinde erit. E. Patinã reſolutoriam, Nu. 24. ſubiicit oculis. Ea ex lapide torno fieri poteſt, aut argilla firma in ſoliditatem lapideam compacta. Sed & ſtãnum ſeu plumbum candidum conducit, ſi materia nõ eſt acris. In medio eius confluxus eſt: á marginibus tanquam ſubſelliis & loculamẽtis colliquiæ veluti in lacum communem tendunt, nec eſt huius operoſa procuratio, poteſtq; transferri in cellas, vel ſuper aqua vaporãte ahenis ollisve poni, modò calor non ſit nimius, qui liquorem reſoluit, ſed tepidus ſaltem, aut etiam vix ſenſibilis. Tegitur patina alia: Et ſic infodi etiam humidæ terræ poteſt. Verùm non eſt opus hac de re pluribus. Reliqua ſchemate, Num. 33. 34. 35. 36. 37. & 38. demonſtrant deſtillationes per Laciniam, lingulas Bibulas, filtra, &c. de his vide Libauium.

Vide appoſitum Schema.

CAPVT IX.

De Athanore.

ATHANOR, qui & Philosophicus & arcanus dicitur, est furnus compositus arcano Philosophorum lapidi elaborando calorem, vbi ignis ad vas non pertingit, conuenientem tribuens. Multi multos eiusmodi furnos exstruendi modos sibi imaginati sunt, vnum tamen, Num. 1. nostri inuenti, qualis omnibus tám ob ignis contiguitatem, quàm eiusdem temperantiam præstat, huc apponere visum est. Ex lateribus rotundis murus erigitur pedalis, qui in alterutra facie spatium inane ostiolo B. relictum habeat, cineribus eximendis dicatum. Super hoc structum craticula ferrea collocatur. Super hanc craticulam murum instar turriculæ pro cuiuslibet arbitrio in proceritatem eleuatum (relicto super craticulam alio aliquo ostiolo C. per quod carbones ferro commoueri possunt) latiorem inferius, quám superius, egerimus; quam D. demonstramus. Turrim hanc in proceritatem eo modo euectam, quando ad summum carbonibus est impleta, terreo cooperculo E occludimus. Attamen in posteriore muro, proximè à craticula foramen F. apertum relinquimus, per quod calor athanor subintrare possit, idq; spatula vel obice ferreo G. qui subleuari ac deprimi potest, claudimus. Hic etiam in summa turri quinque digitos latos sub operculo paruum foramen H. per quod auricularis digitus vix permeare queat, construimus, quo ignis aërem, tanquam fomentum, ad se trahere possit. Huic turri eo pacto exstructæ furnus collateralis, siue ipsum Athanor annectitur; erigitur pariter murus rotundus, altitudinis sesquipedalis, qui prædictæ turris posterius orificium tecta labris suis contingat, litera I. signatus. Ab hoc muro furnum concameramus K. relicto in summo concamerationis aliquo foramine L. in modum thaleri Imperialis, per quod calor in hac parte ob concamerationem aliquo modo sese reuerberans, ad proximé sequentem ascendere possit. Iam murum, à quo concamerationem cœperamus, rursus sesquipedalem erigimus M. eamq; camera N. obducimus, relicto pariter paruo foramine O. in summo fornice, simili inferiori. Necesse tamen est, vt in huius mediæ partis facie aliqua locus, per quem materia imponi eximique

queat,

queat, vacuus relinquatur. Nam hac media in parte ergasterium est. vbi materia in suo vase super tripode collocata elaboratur. Loco vacuo complendo & obserando obturamentum aliquod ritè claudens, ne quid aëris inde concipiatur, formatur, eiq; applicatur. Quatuor digitis latis super hanc secundam concamerationem furnum relictis in base illius quatuor respiramentis P.P. cum suis obturamentis, quibus calor augeri minuiq; possit, Tertia camera Q. obducimus. Num.2. Arcanum aliud Athanoris Philosophicum.

Ad hæc schemata ex authoribus quædam huc referenda esse iudicamus, multis enim varietas arridet. Libauius schemata duo talia nobis affert: Vnum clausum, Num.3. aliud effractum, Num.4. ad intuendam dispositionem interiorem. Litera A. appicta regulæ in vtraque icone hanc ipsam notat. Sed intelligendum est, tres fieri debere. Nam in pictura effracta locus eodem elemento A. notatus, viam regulæ monstrat, per quam intruditur: sed ibi in pauimento foramen est 4. digitorum, quod per se est quarti gradus. Itaque si tertium requirimus, imponimus regulam cum foramine trium digitorum: si secundum, cum foramine duorum, si primum cum vnius B. nota Ouum Philosophorum sectile repræsentat, & in effracta figura simul tripodem, in quo locari solet. Sed designemus etiam cætera. C. Conisterium seu cinerarium. D. Eius ostium clausum. E. Focus seu Hypocaustum. F. Ostium eius. G. Infracta fornace craticula terrea, sed ea forma non laudatur. Est enim amplior iusto, præsertim ad gradum primum & secundum. Aut ergo mutanda est, aut imponenda lamina ferrea ad legem graduata. Nos curauimus ex ferro pertusum in medio fieri pro istis gradibus. Nam tertio & quarto amplior confici debet. Aliqui in medio recessum, & velut catini aut parop sidis speciem cauam, quam margo latus ambiat, procudunt, & pertundunt ad instar cratis. H. Ergasterium. I. Rima, per quam inseritur regula, in hac pictura plus iusto prominēs. Satis est paruum manubrium seu capulus adiectus margini, qui exactè respondeat circulo commissurarum, & luto iungi queat, ne respiret. K. Tabulam æneam seu pauimentum Ergasterij signat. In eius medio foramen conspicitur 4 digitorum pro vltimo ignis gradu. Id circumit lamina ferrea in fistulam reducta, hic quidem à fronte aperta: sed nos clausimus totam, relicta saltem excisa

rima ad immittendam regulam. Pingitur etiam hic tripes, ita vt pedes extendat vltra illam fistulã, quod non est necesse. Lamina enim ferrea intus tribus bacillis iungitur, & affigitur pauimento ferreo. L. Cucurbita clausa per conum. Sed alias requiritur phiala sphærica obtorti Hermetice colli. Resignant aliqui opus, aliqui neutiquam, si ex Rupecissæ consilio iussuq; ita pictor dedit figurã, vicissim aperuit clausitq; suum arcanum. M. Vraniscus. N. Ansæ. O Foramen caloris exploratorium. Ita cõstat hæc structura, estq; mobilis, & potest continua ex ferro fieri, proq; quantitate materia maior, minor.

Alia species Athanoris, Cylindroides quidem, & Vranisco tecta, sed cuius pedamentum vsq; ad focum potest fieri, forma quadrata, vel angulosa alia, Nu. 5. A. Cinerarij spatium cum suo ostiolo. B. Focus item cum ostiolo. His parata sunto sua obturatoria & valuæ. C. Eminens murulus super foco cũ foraminibus graduatoriis, seu ventilabris, quæ obstrui solent conis, ex luto, & aperiri, cum res postulat. D. Sedes est pauimenti seu tabulæ fictilis aut ferreæ, quæ diuidit focum & ergasterium. In eius medio fingitur foramẽ quarti gradus. Cùm verò cæteros requirimus, peculiares tubi excogitati sunt, qui isti foramini appositi suos gradus ministrãt. Eorũ figura & rudimẽtum adiectũ est lateri fornacis litera L. Sed elementũ E. ergasterium monstrat, ꝙ litera F. diuiditur. Ibi trabes ferreæ locatæ sustinent patellam cum tripode, & cæteris. Fundus patellæ pertusus foraminibus est, vt directus in eum calor penetrare possit. Eum fundũ ambit fistula seu tunica ferrea, in qua est tripes cum catino, qui continet vitrum. Aliquando tamen non est opus tali structura: sed catinus cinerarius tripodi locato in patina perforata omne explet officium. I. Tunica ferrea super patina, cui subiect: bacilli. K. Phiala Hermetice clausa. M. Catinus cinereus. N. Eius operculũ O. Tripes. P. Cymbiũ vel schapha Hermetis, qua aliqui vtũtur pro phiala seu geranio. Cõstat duplici calice mutuo adaptato, ita vt medi⁹ habeat foramẽ.

In hac Athanoris diuersitate, Num. 6. & Nu. 7. quæsierit aliquis (inquit Libauius in comment. Alch. part. 1. lib. 1 de Sceuastica artis, cap. 33. pag. 168.) fortean, quænam probabilior commodiorq; ad magisterium sit dispositio. Considerandum illi primũ proponimus Magistri ingenium, peritiam, vigilantiam, quibus præsidiis facile est ad vsum conuenientem accommodare instrumentum illud externum.

ternum. Ritè comparatum debet esse agens internum in materia, & deinde calor operis moderator actuumq; expressor, & prouocatur externus, qui cum aliqua capsa indigeat, certoq; regimine, pro huius modo efformanda fornax est. Sed & simul externæ circumstantiæ non negligantur, &c. Plura apud Libauium.

Athanor Henrici Cunradi hic Fornax integra est, (hanc vide Num.15. cap.10) 1. Basis ex laminis ferri, vel cupri, Num.2. Vitrum, in quo spiritus vini continetur, 3. 4. quod canali ex ferreis vel cupreis laminis composito, 5. 6. per quem spiritus vini ad flammam deriuatur, arctè adaptatur & ferruminatur, ac clauditur, ne quid vel spiritus effluere, vel aër confertim ingredi possit. Elychnium ex alumine plumoso, vel minutissimis auri filis contortum orificio canalis angusto (*) inseritur atque accenditur, per quod flamma continuò spiritum vini lambit & attrahit, & non solùm per aliquot dies, sed & septimanas continuari potest. Basi imponitur pars inferior fornacis, vel tota vitrea perspicua, vel ex laminis ferri aut cupri, atque lapide speculari parata, vt aliquot partibus sit perspicua, & flammam continuò conspiciendam præbere possit. 7. Huic imponitur pars fornacis superior, ex aliquot, prout libet, circulis è laminis ferreis vel cupreis parata. 8. de quibus vnus. 9. qui sibi mutuo inseri, & nunc plures, nunc pauciores, prout flammam propinquam vel remotam cupimus, adaptari possunt. Huic imponitur capella cuprea. 10. In margine foraminibus multis pertusa, vt halitus ex spiritu vini exitum habeant. Capellæ imponitur tripes. 11. Hic imponitur vitrum. Fornax tandem clauditur, & vitrum imponitur vitro. 12. & 13. prout vitrum impositum requirit.

His addere placet Furnos putrefactorios, tum Fimi, tum Balnei, ex comment. Alch. part. 1. lib. 3. de Distractionibus, cap. 17. pag. 270. vbi sic ait: Triplex fimi informatio repræsentatur, Num. 11. cum Hypocausi, vt sine calce modicus ex prunis paucis calor subministrari possit. Prunæ sunt iuniperinæ, eæq; inuolutæ proprio cinere. Eæ instruuntur in pyriaterio, quod postea clauditur ostiolo; In cinerario quoque potest exiguum relinqui spiraculum. Figura ideo maiora habet foramina, vt ad alios quoque vsus accommodari queat, & interdum introspici modus ignis. Ita fimus subinde incalescit. Sed ne exsiccetur, aut arefiat, quinis diebus irrigandus est

aqua

aqua calente. Num.12. Forma vndique clausa, calorem ex fermentatione fimi, vel gigartorum siliquorum hordei, &c. accipit, & distribuitur in duas capsas. Inferior pro foco est, vnde calor potissimum surgit; superior item habet fimum, sed in cuius medio recumbat vitrum cum materia. Fimus ternis vel quinis diebus in inferiore est renouandus. Nonnunquam calx viua ei substernitur. Secunda capsa, quæ primæ inferiori imponitur, fundum habet multis foraminibus pertusum. Itaque etiam eius locum sustinere vas, vel cupa lignea potest, ita adaptata, vt remoueri reponiq; possit. Nam cùm fimus redintegratur, vel mutatur, prior aufertur cum vitro, & seponitur. Interim fimus adornatur. Aliqui non reponunt biduo, donec feruere incipiat, & fermentari seu incalescere fimus. Hoc potissimum præcipitur in opere arcano, quanquam aliqui per Fimum accipiant Mercurium. Super fundo perforato collocatur tripes sustinens vitrum. Deinde fimus equi circumponitur, vt in eius medio putrefactorium quiescat, semper ab inferiore parte assurgente vapore calido. Prominet autem fistula putrefactorij intra operculum, vel si non est vas fistulatum, saltem vertex eius eminere debet, ita vt comprehendatur inter duas tabulas semicirculariter exectas. Altitudo & amplitudo huius instrumenti diuersa est pro magnitudine vasorum. Partes sunt huiusmodi, vti videre est Nu.8.

A. Dimidiata circuli segmenta Lunata pro putrefactorio globoso. B. Circulus ligneus pertusus pro fistulato. C. Inferior capsa, vbi fimus calens. D. Superior cum fundo pertuso, in qua alius fimus in se vitrum habens. Tripes facile intelligitur, vti & operculum. Vitrum non totum impletum esse par est, sed tantùm tertia, vel duabus tertiis, pro materiæ ratione. Est & interdum Hermetica signatura clausum, vt fistulatum, & gerania, seu phiolæ: interdum aliis modis, &c. In figura sub Num.13. ligneam capsam expressimus diuiduam in duas partes, quarum inferior fimum calefactum habeat; altera, vas cum materia, item fimo circundatum.

Sed quocunque modo illa arcana putrefactio fiat, & siue externa, siue interna aqua aut fimus intelligatur, constat extracturo essentias opus esse quadam præmaceratione & putrefactione ad exemplum Magisterij magni in lapide. Fingamus itaque dispositionem talem, veluti Num.9. & 10. A. Fornax est, constans pyriaterio

& cine-

& cinerario E. Impoſitum eſt ahenum B. ex quo prominet canalis. C. ad aquæ ſuperfluitatem & exundantiam deriuandam. Addenda ſunt retinacula, vt conſiſtere in furno hærereq; queat, vel trabeculæ ferreæ ſupponendæ. D. Cupa cum fundo perforato. Foramina tanta ſint, quantũm piſum, vt vapor ex aheno ſubeat. Vtrumque ita comparandum eſt, vt collum aheni comprehendat dolium, & per foramina vapor calidus ſurſum contendat. Cupæ adiecta eſt fiſtula infundibuli officio. Nam per eam ſubmittitur aqua tepida, ne ahenum deficiat ſubinde vaporando. Notatur E. litera. F. Tabulæ ſectæ, & in medio exciſæ. Hæ cupæ ſeu dolio inſternuntur, tranſmittuntq; per foramen ſuum vas putrefactorium, vertice tenus. Illud G. litera indicatur, & conſtat duabus cucurbitis conniuentibus, fortiq; luto conglutinatis, ne expirent. Sic autem hoc vas accommodatur. Super fundo perforato dolij ſtat tripes. K. Eius corona præligatur humido ſeu cocto fœno. Poſtea imponitur cucurbita cum materia, ita vt collum eius emineat cum vertice. Ex ligno eſt tripes, altus dodrantem. Hæc ita diſpoſita circundantur fœno cocto adhuc calente, ita vt tripes eum vaſe fartus vndiquaque ſit. Poſtea ſecti ſemicirculi ſuperficiem claudunt, quæ tabellæ firmantur laterculis impoſitis. Tandem imponitur operculum hæmiſphæricum. H. Hic focus omnibus rebus digerendis putrefaciendiſq; inſeruit, & vt continuus ſit ignis, prunæ ſemper ſubminiſtrantur; ſed nõ plures, quám pro gradu primo ignis, aut eo, qui conuenit, balneo vaporis iuxta naturam rei cuiuslibet. Non enim omnia eundem requirunt gradum. Prunæ ſunt nucum iuglandium inſtar, ſatis ſolidæ: vel ſubſtituantur nuces picearum arefactæ. In deſcriptione Acediæ monſtrauimus eandem putrefactionis commoditatem. Itaque poſſunt inſtrumenta permutari. Cui Balneum merſorium placet, is hoc vtatur, Num. 15.

Abacum putrefactorium ſi quis deſiderat ad plura vaſa ſimul, is curet ſibi fieri ex lapide lintrem, quadrangulum oblongum tribus tantùm lateribus clauſum, capite apertum. Huic accommodet capſam ligneam altitudinis analogæ iuxta menſuram vaſorum, quæ ſit diſtincta tribus, quatuor aut quotlibet loculamentis, pede vel fulcro in imo inſtructis, vt capſæ particulares ei inniti queant. Deinde conficiantur ciſtæ quadratæ, quæ in illa loculamenta inſeran-

tur,quarum fundi pluribus foraminibus sint peruij. Claudatur abacus communi valua, vel singulis sua operiméta capsulis accommodentur pro arbitratu. Fimus cõponitur in lintre lapideo per ostium à capite eius. Loculaměta & capsulæ vitra continent madido fœt.o circundata, vel herbis conuenientibus nõnihil emollitis coctione, aut vinaceis, siliquis frumenti, serramentis,&c. subiiciantur vasis tripodes sui, planè vt in præcedente dolio forma hæc est, Num.14. A Linter lapideus (vel,si mauis,terreus,aut ex solido ligno, vel laterculis in muros coaptatis vel cæmento,) in eo calx & fimus ponuntur. B. Caput eius ostio peruium,vel etiam totum apertũ,cum tabula tamen lapidea,vt occludi queat. Per istam ianuam infertur & extrahitur fimus, estq; tantæ capacitatis, vt irrepere tyro possit. C.Sepulchrum, vel capsa lignea ex asseribus alni, quernis, vel similis ligni firmi.D.Loculamenta cum mobilibus cistis,vel capsis quadr ngulis oblongis,quæ contineant vitrum , & vt extrahi possint, foramina tanquam manubria in antico & postico habẽt. E. Tabula ad putrefactorium fistulatum. F. Tabula sectilis ad vasa protuberãtia capitata.Hoc totum occludi tandem potest operculo concamerato in hunc modum depictum litera G.In part.1 lib.6.c.7.pag.372. talẽ ponit formã Furni digestorij,quã & sic cõmendabimus, Nu.16.

M.D gestoria fornax. A.Pyriaterium. B. Aheni adumbratio. C. Tubulus in ahenum demissus ad aquam supplendã.D.Corona,cui immittitur circulus ligneus. E. Capacitas,in qua lana, vel stramen, aut fœnum,&c quibus inuoluta sunt vitra digestoria. F. Vraniscus. G.Gradarium caloris. Cæterùm cõgruit hæc descriptio Balneo vaporario,si in cinerib.res peragẽda est,pro aheno imponetur catinus cinereus.Sin in Balneo Maris,auferetur circulus ligneus.Sed cõsultius fuerit retinere hãc figurã pro digestione in vapore. Ad reliquas inuenies supra descriptas fornaces. H.Circulus ligneus pertusus.K. & I vasa digestoria.Materia digestionũ est humida vel sicca: rectius peragitur cum humore,siue proprio,siue ascititio, iuxta prudẽtiam artificis. Neq; enim repudiat digestio externa adminicula. Finis est absolutio ex indigesto.Cæterùm abutimur digestione pro variis,vt maceratione,separatione, mistione, fermentatione, &c.ad quæ etiam sæpenumero requiritur adiuuantis vel ministri merito.

Vide sequens Schema.

Cap. 9.

CAPVT X.

De Furnis Acediæ.

RESTAT Acediæ, siue Incuriæ Furnus, vbi vno igne, & paruo labore diuersi furni fouentur. Nomen à pigritia, vnde & á Germanis, ein fauler Heintze/ vel piger Henricus appellatur. Erigitur turris rotunda, vel quadrata, Num. 1. modo superiori & supra craticulam foramina calorem ad laterales furnos transuehentia tria, quatuor vel quinque, pro furnorum exstruendorum copia aperta relinquimus, quibus pessuli obiiciuntur ferrei, ad immittendum vel detrahendum calorem. Singulis hisce foraminibus alius furnus arctè agglutinatur. Necesse tamen est, vt quilibet furnus & suum peculiare cinerarium A. & pyreterium B. craticula discreta habeat, nec non fumaria C. contineat. Horum siquidem adiumento acediorum vsum ad res quaslibet accommodare possumus.

Acediarum varia genera & formæ ponuntur apud Libauium, in comment. Alchem. part. 1. lib. 1. de Sceuastica artis, cap. 30. ex eis aliquas huc referemus formas, modo tales. Posuit Hieronymus Rubeus in destillatorij sect. 1. cap. 7. Hanc Acediam, Nu. 2. inquit, pro circulatorio vase, extruitur turris geminis ostiolis, & crate ferrea. Ad eius latera duæ aliæ turres, dimidio minores, in quarum medio fundus vtrique ponatur obstructissimus, tribus digitis latis, mediæ turriculæ craticulam excedens vtrinque. Foramen vtrique turri in fundi medio fiat, quod in mediam turrim penetret: superius prope vasa subtus foramen paruum. Media turris carbonibus repletur. Hac fornace non solùm circulo agere liquores possumus, sed & destillare. Aliam idem Libauius ponit eodem cap. Num. 3. A. Turris Acediæ. B. Eius orificium. Γ. Operculum campariforme. Δ. Spiraculum turris interdum aperiendum, vt fiamus certiores de carbonum statu. Aliás non debet respirare, ne omnis materia inardescat. E. Obturatorium ad spiracula species. Z. Claui Gradatorij. H. Regula fictilis. Θ. Commissura turris, & lateralium furnorum. I. Ostium pyriaterij apertum, vt appareat situs craticulæ. K. Foramen cinerarij. Λ. Furnus dexter lateralis. M. Orificium eius, qua infertur ampulla: & ponendus intus catinus est cinerum vel arenæ ex testa fictili. N. Respiraculum, cui ex altera parte opponi-

tur ſecundum. Ξ. Oſtium foci cum craticula. O. Ventilabrum coniſterij. Π. Operculum furni biualue exciſum pro collo vaſis transmitteudo, id ex argilla eſt. P. Furnus lateralis ſiniſter reſciſſus, vt pateat interna conſtitutio. Σ. Spiraculum. T. Craticula, ſub qua coniſterium. Pro Acedia etiam hæ ſequentes formæ præſtantiores ſunt, Num.4. Nnm.5 & Num.14.

Acediarum formæ ſimplices tales nobis proponuntur ab Andrea Libauio in comment. Alchem. part.1. lib.1. de Sceuaſtica artis, cap.29. pag.155. Rotundam ſimplicis acediæ, Num.6. & quadratam, Num.7. vides. In illa elementum A. ſignificat cinerarium. B. Focum. C. Ergaſterium. D. Oſtium coniſterij. E. Aditum ad pyriaterium. F. Spiracula. G. Canalem Pigri Henrici infra ampliorem, quam ſupra, & per decliue inſertum hypocauſto ſupra craticulam. I. Murulum, cui inſiſtit canalis, qui quidem productus ex foci muro eſt. Si quis non ita velit, is pedamentum à ſolo educere poteſt, eiq; iungere canalem. H. Oſtendit operculum canalis, & intelligitur ex metallo vtrumque factum, aliàs difficulter ita informari poteſt, niſi figulino opere. K. Fibulæ ferreæ vel æneæ, quibus fornaci annexa eſt fiſtula. Fibulis poſſunt ſubſtitui duo vnci amplectentes vtrinque tubum. Acediæ quadratæ figuram ſic diſtinximus.

A. Coniſterium. B. Hypocauſtum. Γ. Ergaſterium. Δ. Turris. E. Oſtium cinerarij. Z. Oſtium pyriaterij, quod requiritur ad prunas mouendas ſuper crate, & contemplandum ignem. M. Craticula. H. Veruculorum ſeu bacillorum ferreorum ſitus, & interſtitium inter focum & ergaſterium. Θ. Piger Henricus in latus obliquè deflexus. Debebat ima parte amplior eſſe. Eo ſitu poteſt per murum in carbonarium intrudi, vt hinc ſufficiantur carbones. I. Retortæ modus & ſitus: Et illud eſt latus, quod author vult apertum teneri vſque ad illationem vaſis. Sed ſatius eſt, ibi feneſtram relinqui tantam, quæ poſtea laterculo & luto farciatur. K. Spiracula angularia, hic quadrata forma picta. Λ. Os ſummum turris, per quod carbones & prunæ iniiciuntur, vt planè tegatur cucurbita. Nam in reuerberante igni hoc requiritur, nec poteſt præſtari à canali æneo. N. Conus ad os obturandum.

Acedia etiam eſt mobilis triquetra ex ære pro Balneo, Num.8.

Aliæq; duæ eiuſdem materiæ, ſed vna rotunda, altera quadrata, quæ facilè intelliguntur ex triangulari. Nihil enim differunt, niſi figura, & quod ibi plura ſint pro cucurbitis foramina, adiecti quoq; operculo aheni vicinuli & retinacula, quæ etiam intelligi debent ex triquetra iſta. A. Ahenum triangulare pro Balneo: Ideo etiam aqua ei affingitur. B. Tabula trigona ad operiendum Balneum. C. Foramen tranſmittens canalem. D. Cucurbitarum trium proſpectus. E. Foramen tubi ad ſufficiendum aquam. Addi poteſt epiſtomium margini aheni ad abundantiam deplendam. F. Fulcra aheni. Alias pedes ferrei adduntur. G. Canalis carbonarius, & vnà focus balnei. Nam in foci locum ſucceſſit. Itaq; & in medio ponitur, vt ambientem aquam omnem poſſit calefacere. Prolixus curtusve ſit pro aquæ copia, & altitudine vaſis. Differt autem eius ratio & vſus à vera Acedia. Canalis enim acedioſus verus non habet focum, ſed foco miniſtrat: Deinde non iunctus eſt craticulæ, ſed in eam directus, & aliquo interuallo ſegregatus. Inſuper clauditur os eius & obturatur poſt immiſſos carbones, eſtq; procerior, vt ſecuritatē operis, quam promittit, præſtare poſſit, ſed Acedia iſta cum affinibus, nempe orbiculato aheno, quadrato, & cupa lignea pro foco eſt, craticulam ſubnexam habet, non ita eſt prolixa; & orificio aperto tum fumos immittit, tum ignem temperat. Quocirca non vnum habet operculum, aut ſi vnum, ſaltem moderamina in eo ſunt permutanda. Hinc Acedia notha dici poteſt. H. Canalis Acediæ ſolutus. I. Margo imus, vbi craticula affixa, quæ cineres tranſmittit ſub ahenum, & auram recipit. K. Operculum primum cum foramine primi gradus. L. Secundum gradus ſecundi. M. Tertium gradus tertij. Verùm enimuero ne tot operculis artifex moleſtetur, curet ſibi in vno tria fieri foramina foriculis vel conis clauſilia, vt vno aperto primum gradum procuret, duobus ſecundum, tribus tertium, remoto penitus tegmine, quartum.

Acedia ſimplex Tetraconchos, Num. 12. Furnus ex laterculis rotundus eſt ſtruendus, tribusq; diſtinguendus ſpatiis. 1. Cinerarium. 2. Focus. 3 Ergaſterium. 4. Locus veruum, in quibus requieſcunt catini. Conformentur verò bini decuſſatim, vt quinque ſint loculamenta, in hanc formam. Quod ſi ahenum vnum quatuor cucurbitis capiendis facere velis, Num. 13. amplum id eſſe debet, &

bet,& sellis cucurbitarum seu tripodibus instructum, ita vt acediæ canalis per medium transeat, commissuris ita glutinatis ferruminatisque, aut affixis, ne aquam transmittant. Nulla autem craticula subdita est canali, vt in præcedente Balneo. Nam hic furnus per se suum habet focum & cratem. Saltem seruare & deferre carbones debet, quanquam vnà etiam aliquid præstet aquæ calefaciendæ. Sed si peculiares sint singulis cucurbitis catini, siue ærei, siue ferrei, siue fictiles, circinato & hemisphærico sunt fundo, capiantq; cineres, vel aquam, vel vtrumque, vel aquam, & fœnum, aut stramen pro iudicio artificis. Si varia sint contenta, vt vnius aqua, alius cinis, tertij arena, quarti scrobs ferri vno igni, impedioq; prunarum eodem, diuersos gradus, diuersaq; opera potest procurare, præsertim si per ostium foci illi catino admoueat plus prunarum, qui plus caloris requirit. Illæ enim materiæ graduant simul ignem. Præterea cui ollæ subministrare maiorem vult æstum, eius respiraculum faciat grandius; aut quod est ingeniosius, singulis respiraculis addat diuersæ amplitudinis circulos & conos. Ita enim sat commodè potest regere ignem, & luculentum parcumq; dare, cui velit: veluti foramen quidem esto gradus quarti; sed si imponet circulum gradus secundi, tertij, primi, vel etiam cono penitus obstruet, pro libitu temperamentum excitabit, idq; in diuersis catinis, diuerse. 5. Ostendit locum craticulæ. 6. Ostium ad prunas mouendas, & considerandum ignem. 7. Foramina cinerarij, & ventilabra. 8. Laterculus cum ventilabra moderanda, atque etiam obstruenda. 14. Corona & tegumentum fornacis nouem locis pertusum. 9. Stationes catinorum vel cucurbitarum. 10. Respiracula. Si Balneum paratur, videndum, vt ista apto loco ponantur, descendantque in focum. Tunc & alia foramina adduntur ad aquas supplendas & emittendas, item fibulæ, quibus iungitur aheno operculum. 11. Conus obturatorius. 12. Acediæ canalis, qui debet circa imum, vbi in focum pertingit, & trabes ferreas præterlabitur, vncis vel alis, brachiisque prominentibus præditus esse, vt istis fulcris in suspenso maneat. 13. Operculum canalis. Cupam ligneam describere nihil attinet, quia non magnæ industriæ, tum etiam ex prædictis constat.

Aliud

Aliud genus clibani destillatorij seu pigri Henrici à stillatoribus dictum, in cuius medio fictilis, siue ferrea, aut cuprea canna, igni recipiendo collocatur, 4. galeis conueniens, Num. 9. In cannam hanc, quæ in medio clibani est posita, prunæ insertæ, ac operculo contectæ, per foramina, quibus aër recipitur, perq; inferiorem incenduntur ianuam, integramq; absq; omni periculo noctem, operationem, viresq; suas exercent. Singulis etiam ahenis cannas admouebis, quibus repleri, & si ebulliant, depleri queant. Eadem hac fornace ad aquam, cinerem vel arenam vti licet. Cannam quoque, cui ignis imponitur, in extremas fornacis partes, aut ad latus extrinsecus, pro loci aut spatii ratione, collocare nihil obest.

Vtilissimum etiam est genus hoc, quod minus carbonum absumit, veluti hoc B. Mariæ in dolio apparando, pro destillatione herbarum, Num. 10. Cannam hanc prunis recipiendis apparatam dolio conuenienter includito, sicut apposita hæc figura declarat: Libauius, vt supra dictum, has Acediæ formas non propriè vult esse Acedias, sed nothas dicit, vti videre est in comment. Alch. part. 1. lib. 1. de Sceuastica artis, cap. 29. pag. 156.

Alienæ formæ apud antiquiores etiam talis apparet, Num. 11. quando videlicet multis & galeis sic vtuntur, vt dicta ex figura apparet, &c. Hæc dicta nunc sufficiant de furnis Acediæ. Sunt præterea & aliæ furnorum formæ, quarum vsus desiit, ideoque temerè sudamus in illis, & non opus est prolixa explicatione, siue descriptione; sed si auidus quis sit, videat Libauium. Nunc ad vasa Philosophorum demonstranda nos accingimus.

Vide sequens Schema.

CAPVT

Cap. 10.
1
2
3
4
6
7
8
9
10
11
KKKK
CAPVT

CAPVT XI.

De Vasis Philosophorum vitreis.

HÆC de Furnis dicta sufficiant; sequitur Vas, quod est locus, rem chymicé tractandam proximè continens.

Vasorum aliud igni admouetur, aliud igni non admouetur.

Igni admouendum, vel ex vna aliqua certa materia est formatum, vel ad arbitrium artificis electa factum.

Vas ex vna aliqua certa materia factum, est, quod ex nulla alia, quàm ex ista fieri conuenit. Huiusmodi aliud est vitreum, aliud minerale.

Vitreum, quod tantum ex vitro conflatur, est phiala & circulatorium.

Phiala. Phiala est vas vitreum ex ventre in modum sphæræ rotundo gracilem canalem in proceritatem emittens. Eius vsus frequens in solutionibus & coagulationibus: Varias phialarum species vide sub Num.1.

Circulatorium. Circulatorium est vas vitreum, vbi infusus liquor ascendendo & descendendo, quasi in circulo rotatur. Vsus eius in subtiliationibus & circulationibus positus est. Varia huius generis vasa à variis ingeniis sunt excogitata, ex quorum numero hæc duo magni momenti & vsus nobis placent, Pelecanus nimirum & Dyota.

Pelecanus. Pelecanus est vas circulatorium, á figura Pelecani pectus suum rostro fodientis, pullosq; suos refarcientis, nuncupatum, amplo ventre sensim in angustius collum vergente, quod retortum & curuatum os rursus in ventrem immittit. Hoc vas in fundo canalem, per quem liquor infunditur, habet, qui liquore infuso Hermetico sigillo occluditur, & calori admouetur, vide Num.2.

Dyota. Dyota est vas circulatorium à duabus auribus, vel vitro vtrumque brachium lateribus applicatum habente, dictum. Huius inferior pars est in modum cucurbitæ, cui impositus est alembicus in summo canalem, qui liquori infundendo seruiet, habens; In loco autem conueniente duobus rostris incuruatis, & in cucurbitam á capitello humorem condensatum deuehentibus præditum, Nu.3. Varias alias vide sub Num.4.

Liba-

Libauius in comment. Alchem.part.1.lib.1.de Sceuaſtica artis, cap.34.pag.175. ex variis authoribus Digeſtoria inſtrumenta alia, eaq́; talia demonſtrat.

A. Cucurbita cum fundo veſicæ iuncta ad digerendum. B. Cucurbitæ duæ oſculantes. C. Cucurbita cum Alembico cœco. D. E. Digeſtoria fiſtulata ex binis partibus. F. Digeſtorium continuum fiſtulatum. G. Pelicanus ex figura auis collo reflexo ventrem aperientis, alasq́; expandentis dictus. Collo verò adiectum Hydrocephalum eſt, quod ſimplici foramine in vertice eſt peruium, ſed litera H. eandem habet figuram in tubum productam. I. Circulatorium brachiatum : quale & L. hic ſurſum reductis iunctisq; brachiis, ibi in latera infixis. Itaque I. ſuperbiens dicitur. L. Miſerans, aut finge Phaëtontidas eſſe, vel Rebeccam cum hydria. K. Iubilans vocari poteſt, M. Bocia contra Bociam, vt vulgo loquuntur, ſuntq; duo cornua Hermetis oſculantia columbiſſantes aut hiantes nuncupantur : ſed N. tripudiantes. O. Crumena: Ventres duorum Hermetis cornuum ſub vno capite fiſtulato concurrunt. Etiam arietantes voces. P. Aquilæ. Q. Vultures. Ventribus enim & capiti inſeruntur roſtra, alteriusq; ſuccus ab altero exhauritur, tanquam aquila exedente Promethea aut vulture Titium. R. Cochlea vel ſerpens in gyrum reductus, ſeu draco reuolutus, &c.

Ad vaſa circulatoria refertur & ouum Philoſophicum ſeu Hermetis, quod ouiforme Philoſophicis operationibus inſeruit; eius figuram in hoc capite habes depictam, Num.5. *Ouum Philoſophorum.*

Vide ſequens Schema.

Cap. II.

CAPVT XII.

De Vasis Philosophorum metallicis & terreis.

MINERALE vas, quod ex materia minerali factum est, est vel metallicum, vel terreum.

Vas metallicum ex metallo factum inseruit subtiliationi & infusioni. Subtiliationi inseruiens, est ahenum & vesica.

Ahenum est vas metallicum, Num. 1. ex cupro aut ferro duûm pedum altitudinis, eiusdemq; fermé latitudinis, cusum. Huius fastigio cooperculum, in modum hunc formatum, illiusque limites ritè claudens, imponendum est. Fit lamina cuprea ad aheni capacitatem, (Nonnulli rei familiari consulentes, pro cupro ligneum asserem assumunt) rotunda, cuius in centro (quando vni cucurbitæ inseruire debet) ad amplitudinem imponendi vasis, foramen excauatur, vt vas per illud prominere possit. A latere veró alterutro prope aheni finem aliud paruum foramen, per quod calida suffunditur, & defectus exspiratæ aquæ suppletur, perforatur. Vsus huius aheni cum operculo in Balneis frequentissimus est. *Ahenum.*

Vesica est vas, Num. 2. metallicum ex cupro in forma vesicæ vel oui, duûm aut trium pedum altitudinis, conuenientisq; latitudinis, formatum, & circa fastigium apertum, vt intra sinum suum conuenientem alembicum recipere possit, qui adeo cum orificio vesicæ quadrare debet, vt tám aptè inuicem concludi possint, ne minimum inde expirare queat. Impositum capitellum è suo vertice canalem duûm aut trium pedum altitudinis emittere debet, qui in summitate aliud capitellum ab aheno aliquo semper frigidam continente, qua spiritus in Alembicum eleuati, refrigefieri, & condensari possint, circundatum sustinet. Ex hoc capitello epistomium seu canalis procedit, qui vapores condensatos guttatim in vas suppositum deducit. Huius vesicæ vsus in vegetabilibus dissoluendis non est negligendus. Libauius in comment. Alchem. part. 1. lib. 1. de Sceuastica artis, cap. 33. pag. 170. tres ponit figuras vesicarum. Vnam A. vesicam cum Alembico rostrato deorsum spectante. Alteram B. vesicam cum alembico sursum ex vertice emittente fistulam anguinis meatibus aptam. Tertiam C. vesicam æneam cum alembico rostrum in latus recta emittente. Tales possunt compositio- *Vesica.*

nes excogitari plures, sed videndum, num semper aptè ac vtiliter? Porrò quæ vasa fusioni inseruiunt, sunt, quæ liquata & effusa mineralia recipiunt, vt Infundibulum ac Pyramis.

Infundibulum. Infundibulum, Num.3. est vas metallicum oblongum cum manubrio, interius excauatum, liquata metalla recipiens, & in virgas vel baculos conformans, Germanis ein Eyngus dicitur.

Pyramis. Pyramis (aliis catinus coniformis, vel ein Gießbuckel) est vas metallicum, Num.4. in modum pyramidis excauatum, vt pars eius superior lata, inferior autem in acutum vergens, pro liquatis mineralibus in regulum formandis, accommodari possit. Libauius vocat catinum fusorium, & dicit, Chymicus eo opus habet in auri separatione & repurgatione, quin & regulis stibij aliorumq; conficiendis. Inde fiunt metæ, qualis signatur litera E. quæ, vt facilius auellatur á calice, sæbo vel cera ille prius inungitur, aut creta fricatur. Meta diuisa est in apicem & basin. Apex est regulus; Basis litera F. signata, vocatur á metallicis, das Plachmahl / constatq; ex medicina fusili, cuius beneficio regulus est factus, puta ex stibio, &c. Conus concauus est vel eiusdem vsus, vel ad excipiendum fumum hydrargyri in amalgemate. Scutellæ enim, in quam feruens malagma effusum erat ex crusibulo, imponitur inuerso orificio. G. Scutella vel concha. Num.4. Alueus fusorius (nos infundibulum) in quo concrescit metallum fusum in virgas vel digitos. Eiusmodi porrò vasa ex orichalco aut ferro plerunque fiunt, vt sint vsus diuturnioris. Aliquando ex terra constant compage. H. Est conus concauum excipiens fumum in amalgamando.

Terrea vasa ex terra facta, alia materia ipsam continent, reliqua capiunt alia vasa.

Quæ materiam ipsam capiunt, sunt fusoria, aut non fusoria.

Fusoria sunt vasa materiam ipsam capientia, quorum ministra opé mineralia funduntur, vt catillus cinereus, & crucibulum.

Catillus cinereus. Catilus cinereus, Num.5. est vas fusorium ex cinerum de leui ligno elixatorum, & ab omnibus carbonibus, aliisque spurcitiis defecatorum partibus duabus, nec non cinerum de ossibus medulla carentibus (ne tamen de porcis, quæ summum dispendium inferunt, desumpta sint) optimè tritorum, parte vna cum cereuisia

bona

bona ad massam madefactis, & probè inuicem commixtis in suo mortariolo paratum. Num. 7. Cineribus siquidem madefactis hoc mortariolum impletur, & pistillum (vulgò Monachus dictum) pulsibus tribus ligneo malleo factis in illud cuditur, ac tandem inspersis cribro setaceo cineribus de capitibus vituli, aut cornu cerui vnus atque alter pulsus superadditur, atque, vt arefiat, eximitur. Fit & in maiori forma catillus cinereus, qui in annulo ferreo formatur, ille hic signatus est, Num. 6.

Crucibulum est vas fusorium ex terra igni contumacissima factum, acutiore basi & tereti in ampliorem capacitatem forma triangulari vel rotunda desinentem, (Num. 8.) ad fundenda & eliquanda mineralia & metalla formatum. Fit etiam crucibuli species, quæ vulgò testa. Germanis Treibscherbe appellatur, fundendis metallis adæquatum, signo x. *Crucibulum.* *Crucibuli species testæ sunt.*

Sequuntur vasa non fusoria, quibus nihil funditur, vt pyxis cæmentatoria. Est autem pyxis cæmentatoria vas terreum, ex terra igni contumaci in modum pyxidis suum operculum apté recipiens formatum. Hanc pyxidem indicant hæ figuræ, Num. 9. *Pyxis cæmentatoria.*

Hactenus vasa enarrauimus ipsam materiam capientia: his insequuntur illa, quæ alia vasa accipiunt, vt sunt catinus arenarius, & tegula fornicata.

Catinus arenarius (Num. 10.) vulgò ein Sandtcapell / est vas terreum in modum pilei rotundi, cum margine trium aut quatuor digitorum ex terra tenaci factum. Pro destillatione ad latus sunt etiam catini in hunc modum in medio excissi, &c. *Catinus arenarius.*

Tegula fornicata, Num. 11. & 12. Germanis eine Muffel / est vas terreum ventilabris & ostio peruium, oblongum, ad tegendum catillos, ne operæ polluantur fauillis, vtq; calor eó temperatius materiam elaborare possit, formatum. Quidam hanc tegulam cum fundo connectunt, alij fundum ab illo segregatum faciunt, prout iam videbis ex demonstrationibus Libauij, sed id positum est in cuiuslibet arbitrio. *Tegula fornicata.*

Super quatuor scamnis seu abacis (inquit Libauius in comment. Alchem. part. 1. lib. 1. de Sceuastica artis, cap. 11. pag. 105.) dispositа vides instrumenta ad probatoriam pertinentia.

A. Te-

A. Tegula fornaculæ ferreæ antiquæ est à postica parte repræsentata, & latere sinistro: B. Eadem à fronte & latere dextro exhibita. Fenestratam solummodo conspicis tribus parietibus, & hemicyclis iuxta plantam excisam. C. Proponitur punctis pertusæ totidem partibus, & similiter priori sectæ, exhibet se hic contemplandam à posteriore. D. monstrat anteriora interioraq; dextra. E. Fornaculæ distomi tegulam subiicit oculis à dorso. F. eandem à fronte. Plantas excisas ad angulos erectos habet, & sic pedibus suis sistit. Ab hac nonnihil variat sequens eius posticum. G. Anticum. H. Tertius abacus. Litera I. Obturamentum ostij fornaculæ ponit, quod manubrio correptum admoueri removerive, vt vsus postulat, potest. K. Lamella est pro fundamento tegulæ & ergasterij imponenda trabibus ferreis luto armatis. L. Operculum fornaculæ, quo crater eius regitur ad ignem moderandum. M. Valua minor. N. Columellæ argillaceæ inseruientes, item ignis temperaturæ: nec minus quæ characteribus O. & P. intelliguntur, & quidem posteriori lacunæ destinata est lamina, O. sed lateralibus. P. Itaque & quadrilatera sunt figura, sicut illa polygonos, vt sit rotunditati vicinior. Q. Lignei moduli solidi ad formandas tegulas. Nam tenax argilla oblitis illis inducitur, & formatur iuxta tegularum normam. His addit & in eodem schemate R. & T. catillos cinereos diuersos. S. Modiolū. V. Malleum seu pistillum, quo incusso impulsoq; per alium malleum, effingitur catillus. X. Catini probatorium, qui concinnatur instrumentis Y. & Z. De his vide etiam in hoc secundo libro Basilicæ Philosophicæ, cap. 2. de Furnis Docimasticis, siue probatoriis. Alias tegulas etiam tali demonstrat forma, vti & rotundas, vbi in hoc schemate posteriore A. designat tegulam vstoriam inuersam, vt cauitas eius pateat. B. Stratam in plantam. C. Capsæ vitrariæ à tergo repræsentatio est. D. à fronte. Ostio duntaxat patet.

Tripes ferreus. Huc referendus est tripes ferreus, qui est vas materiam calefaciendam continens, recipiens ex ferro fabrefactum, Num. 12.

Vide sequens Schema.

CAPVT

Cap. 12.

CAPVT XIII.

De omnis generis vasis pro artificis arbitrio facta, siue è terra, vitro, vel metallis, &c.

AD vasa ex materia pro artificis arbitrio electa facta nos accingamus, quæ è terra, vitro, metallis, pro re nata, formata sunt. Hæc diuiduntur in superiora & inferiora.

Alembicus. Superiora sunt, Alembicus, siue Capitellum, Germanis ein Helm / quod vasis inferioribus ad vapores recipiendos imponitur.

Alembicus rostratus. *Alembicus cœcus.* Est autem Alembicus alius rostratus, signo o, qui humores resolutos per canalem aut rostrum ad vas recipiens demittit: Alius cœcus, signo o o, hoc est, sine rostro, sublimationibus inseruiens. Hic in sublimationibus nonnunquam in vertice perforatus aliquantulum est, humores ascendentes inde emittens. Noster Libauius talia dat eius generis Rudimenta, in comment. Alchem. part. 1. lib. 1. de Sceuastica artis, cap. 34. pag. 173. *a.* Alembicus rostri prolixi. *b.* Alembicus curti nasi. *c.* Alembicus cœcus, sed cum foramine in vertice decusso scilicet nodo. *d.* Alembicus reductus, & eiusdem formæ amplioris. *h.* quo vtimur in aquis interdum capiendis & hydrargyro, ita vt idem vas duo sustineat munia. *e.* Pileus seu campana rostrata potissimum ex plumbo candido, aut ære stannato. *f.* Alembicus sublimatorius turritus cum foramine exploratorio in vertice. Eiusdem vsus est & sequens *g.* sed magis in apicem eductus. Ex argilla confici solent retinaculis & murulis intus instructi. *i.* Alembicus cœcus cum tubulo ad immittendam emittendamque materiam; Et iste tubus etiam reclinari solet, vt in litera *t.* *k.* Campanæ forma, sed minus commoda, ad emittendum liquorem, nisi omnino æquales vertici torrito sint margines. Alias in altero angulo foramen est relinquendum, vel saltem in summo, nisi ansa impediat. Relinquitur in artificis arbitrio etiam tubulum affingere, modò figmenta ingeniorum imitari queant mechanici. Alij materiam in limbi lacuna seu fossa collectam ex inuerso exhauriunt, cochlearibus paruis, aut spongiosis,

aut fistulis. *l.* Tiara pro serpentinis. *m.* Cydaris rostrata in apice, & nihilominus ductibus draconinis accommodata. Spiritus grauiores deduci possunt per meatum, sed magis ætherei in fistulam contendunt. *n.* Operculum caluariæ instar cum syringa in altum surrecta pro draconio. *o.* Alembicus cum refrigerio, cuius possunt etiam aliæ formæ. *p.* Alembici minusculi pro cucurbitulis & phialis. Mulieres abutuntur eis ad lac ex mamillis exugendum. *q.* Alembicus cœcus cum rostrato. *r.* Cœcus triplex. *s.* Rostratus triplex. Præter istos Alembicos, mentionem faciunt artifices etiam cuiusdam á latere aperti, vt vncus ferreus per foramen in catinum immitti queat, & materia continuè versari. Is vsum habet in floribus sulphuris, sicut & Campana, vel Alembicus cœcus, non in vertice, sed latere pertusus, vt spiritibus feruidis, qui non coagulant facilè: imò obsistunt cæterorum coagulationi, sit ad se proripiendum via. Eius vicem supplere rostratum operculum potest, laudaturque in his materia fictilis. Nos ollas commodas substituimus. A. Patina, seu Catinus terreus. B. Vas secundum tribus locis peruium, quod catino est adaptandum. C. Idem figuræ camini. D. Vas tertium, quod imponitur secundo. Si placet, & ex re esse intelligitur, duplum triplumque fieri potest, alterumque alteri accommodari. E. Vas summum cum tubulo seu spiraculo, pro quo licet & simplex foramen obliquè impressum facere. Apud Pantheum, Alludel appellatur equi venter ex lapide lebetum conficiendus, seu argilla crusibulorum. Isti insternitur aliud caracha dictum in magno magisterio, si credimus ex Argilla, tanquam eius operculum. Aludel Gebri fictile sublimatorium est. Sed ille Cymbium, aut Hemisphærium pingit, eique adaptat angustum collum, vt non malè respondeat sublimatoriæ, florum dispositioni, possitq; in eius locum venire, si à latere foramen accipiat.

Inferiora vasa sunt, Cucurbita & Retorta.

Cucurbita, Germanis ein Kolben / est vas plerumque turbinatum in cucurbitæ & pyri formam vtero turgescens. *Cucurbita.*

Cucurbita alia fundo globoso prædita est, Numer. 9. alia lato, Num. 8.

Horum magna eſt copia, inquit Libauius, & ab ingenioſis ſubinde excogitantur plura, circumſtantiis, & cuiuſque arbitratui & experientiæ aptiora. Harum formas vide varias, Num.10.

Retorta. Retorta eſt vas globoſum, cuius collum paulatim à ventre procedit, ac ſenſim in oblongum canalem reflexum tranſit. Ex figuris variis vide Num.12.

Hactenus vaſa igni applicanda: Vaſa, quæ igni non applicantur, ſunt continentia, vel tranſmittentia.

Continentia, quæ materiam continent, ſunt Receptaculum & Conchus.

Receptaculum. Receptaculum, Num.13. & cap.10. ſigno xx. eſt vas amplum, globoſum, deſtillantes humores recipiens, Germanis eine Vorlage appellatur. Sed receptaculum pro rei deſtillandæ ratione variat. Nam ſi res vaporoſæ, flatulentæ, ac ſpiritales diſſoluuntur, amplum eſſe debet; alioqui à ſpirituum vi magna, magno bombo ac crepitu, nec ſine aſtantis periculo rumpitur, atque in fruſta diſſilit. Si verò res calidæ tenuesq; fuerint, collo longo formatum eſſe debet. Sin autem res mediæ fuerint, medium receptaculum requiritur.

Varias iconas producit Libauius, vti videre eſt in comment. Alchem. part.1. lib.1. de Sceuaſt. artis, cap.34. pag.174.

Concha. Concha, Germanis ein Glaßſchale/ litera A. vel alueolus vitreus, eſt vas plerumque vitreum in modum aluei formatum cum ore & manubrio. Libauius tres eius ponit figuras, in comment. Alchem. part.1. lib.1. cap.34. pag 177.

Tranſmittentia vaſa ſunt Tritorium & Separatorium.

Tritorium. Tritorium, vulgò infundibulum, Germanis ein Trechter/ eſt vas tranſmittens, in ſuperficie latum, & paulatim acuatum, cum manubrio annexo formatum, litera B.

Separatorium. Separatorium, litera C. eſt vas tranſmittens, quodammodo ouiforme, oblongum, orificio ad capacitatem auricularis digiti aperto, cui materia infunditur, & fundo in modum acus acuato, materiam rurſum emittendi gratia præditum, cum annexis anſis duabus, liquoribus inuicem ſeparandis accommodatum. Separatoria triplicia dat Libauius, hæc ex appicta figura videri ſic poterunt.

runt. 1. Separatorium olei subsidentis. 2. Separatorium olei natantis. 3. Colatorium. Est manica in eo pertusa, cui accommodatur charta emporetica, vt transsudet liquor in materiæ purgatione.

Hactenus dictum est de loco. Causa adiuuans est, quæ artifici suo inseruit ministerio: talis est instrumentum manuarium, & calor ignis.

Instrumentum manuarium est, cuius applicatione & motione artifex suam actionem perficit.

Instrumentum aliud igni admouetur, aliud igni non admouetur.

Quod igni admouetur, aut semper, aut pro artificis arbitrio admouetur.

Semper admotum est gracile vel latum.

Gracile est instrumentum oblongum semper igni inseruiens, vt craticula, & baculus ferreus.

Craticula est instrumentum, Num.14. ex bacillis ferreis quadratis, & digitalis crassitudinis iuxta se in acutum ita positis, vt semidigitale spatium inter eos intersit factum, focis conficiendis, carbonibusq; sustentandis inseruiens. Libauius vult quadratam & rotundam. *Craticula.*

Baculus ferreus est instrumentum, ad sustinenda vasa imposita cusum. *Baculus ferreus.*

Latum instrumentum, vel spatula, obex est in modum spatulæ factum, quod furnis compositis, Num.16. ad augendum minuendumve calorem inseruit. Pro artificis arbitrio igni inseruiunt, forfex, rutabulum, cochleare, & circulus. *Obex.*

Forfex, Germanis ein Klufft/Num.17. est instrumentum oblongum, & biceps, quod manibus facile comprimi dilatariq; potest, igni imponendis, dirigendisq; prunis atque vasis aptum. Est & alia forficum species, quibus vasa tantum ex igne sustollimus, quæ instar forcipis complicatur, Num.18. *Forfex duplex.*

Rutabulum, vel vncus, Germanis ein Rührhacke/ est instrumentum ex ferro oblongum, & in fine curuatum, quo ignis vel materia in igne contenta proruitur & commouetur, Num.19. *Rutabulũ.*

e. Cochleare eſt baculus ferreus, Num.20 longus, in altera parte cochlear, in altera radulam habens docimaſticis operationibus inſeruiens. Libauius duo ſic vult, vt vides 21. vocat cochlear effuſorium cum labro prominulo. 22. Cochlear ferreum.

Circulus. Circulus eſt inſtrumentum rotundum vitris abſcindendis ex ferro factum: Perfringuntur autem hoc modo: Circulus candefactus vitro applicatur, illudq; tamdiu ſtringit, donec feruefiat, & incaleſcat, cumq; adhuc feruet, frigida gutta immiſſa, aut frigidi halitus affluxu diſſilit atque diſrumpitur, Num.23.

Hæc ſunt inſtrumenta, quæ igni admouentur: quæ verò non admouentur, eorum aliud eſt ligneum, metallica reliqua.

Dyoptra. Ligneum inſtrumentum eſt aſſerculus perforatus, ſeu Dyoptra, quæ eſt tabula lignea manubriata, Num.24. circa medium in latum fiſſa, vt per eam faciei prætenta abſque oculorum iniuria ignis atq; operis modum contemplari poſſimus.

Inter lignea inſtrumenta referendi ſunt & aluei varij generis. 25. Alueus elutorius, acutangulus. 26. Alueus elutorius obtuſus. 27. Alueus niger ad ſpectandum eluendumq; ab arenis aurum. 28. Alueus ſeu linter ſectus. Iſta vaſa à Germanis vocantur Sicher Tröge.

Alueus.

Metallica inſtrumenta ſunt Tabula ferrea, & Mortariolum.

Tabula ferrea. Tabula ferrea, 29. eſt inſtrumentum aliquot ſcrobibus hæmiſphæricis ſeu acetabulis compuncta, ad excipiendum probationum effuſiones.

Mortariolum. Mortariolum eſt modiolus, Num. 30. catillorum cinereorum formandorum in lati circuli modum, vel pertuſi catini ex orichalco plerumque factus. Hoc mortariolum comitatur pila, (vulgò Monachus) quæ eſt piſtillum cum tubere rotundo ex baſi lata media prominente, cuius incuſſu catilli fouea formatur. Sed ad catillos maiores, hoc eſt, materiæ maiorem copiam capientes, formandos vtimur circulo ferreo, & conueniente pila foueam procudimus.

Retina- His addimus & retinacula cucurbitæ in plumbeo circulo, Num. 31. Fieri & alio poſſunt modo, nempe vt armillæ ferreæ recuruæ adhæreant tripodi ſeu coronæ plumbeo circulo prægrauatæ, &c.

Sic eſt

Sic eſt forfex ad laminas ex fila metallica ſecanda, Num.52. pro amalgamatione, cæmentatione, ſtratificatione, quartatione, &c. *Forfex.*

Modum ſigillandi vitra vide cap.10. ſigno xx. Eodem in capite, & ſigno xx. habes & formam Athanoris antiquam, quam, exempli gratia, refer ad caput, vbi de Athanore ſcriptum eſt. Sequitur nunc Liber Tertius Baſilicæ Philoſophicæ.

Libri Secundi Baſilicæ Philoſophicæ Finis.

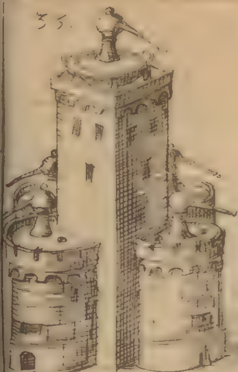

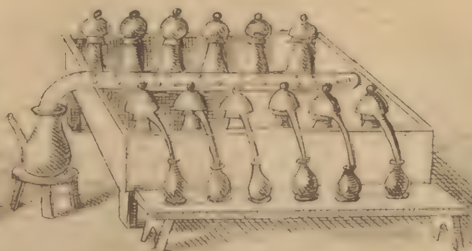
21
28
12
12
12
12
17
24
Cap. 13
13
13
13
A
A
A
B
B
B
1
2
3
C
14
29
14
14
14
14
24
16
23
27
23
29
17
18
17
19
23
20
32
25
26

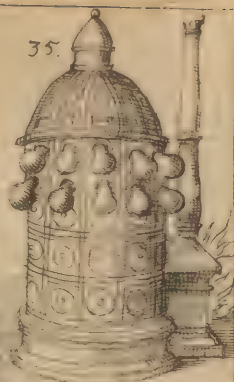

Cap: 8.
4
5
21
22
23
24
25
26 b.
26
27
28
29. A
30. B
31
32
33
34
35
36
37
38

Cap 7.

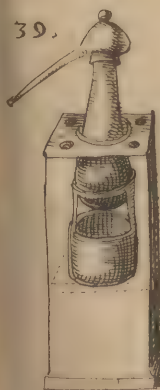

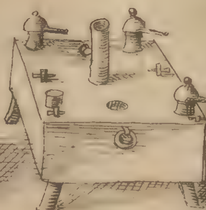

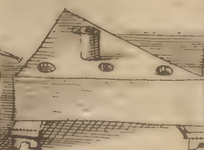

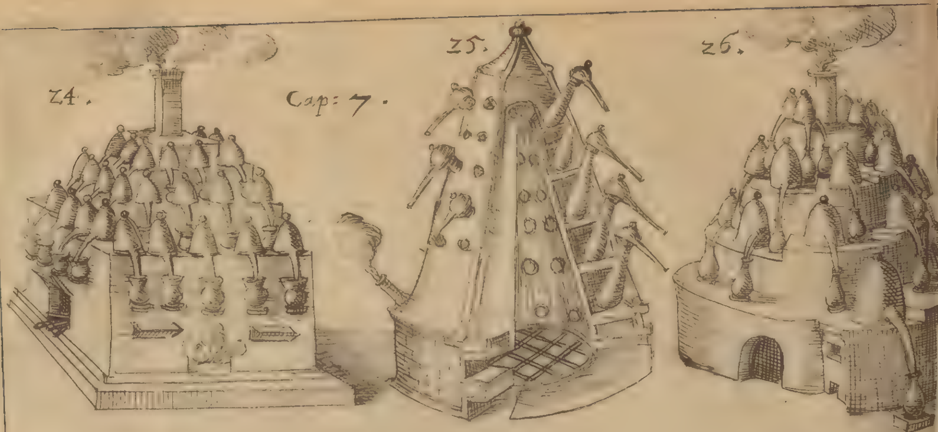

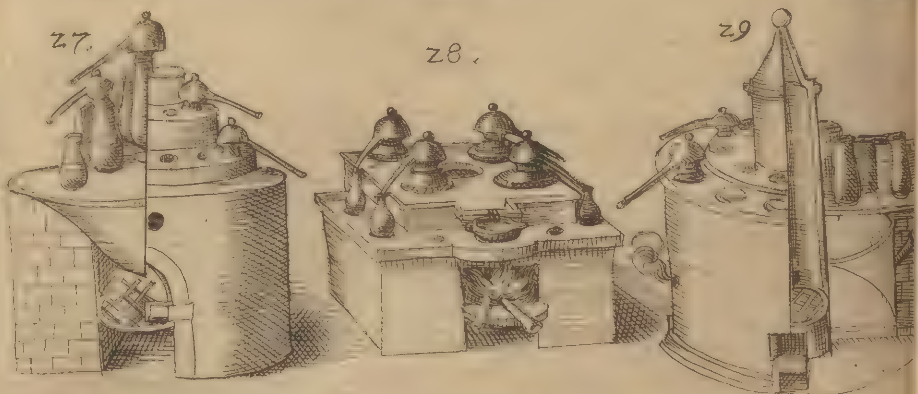

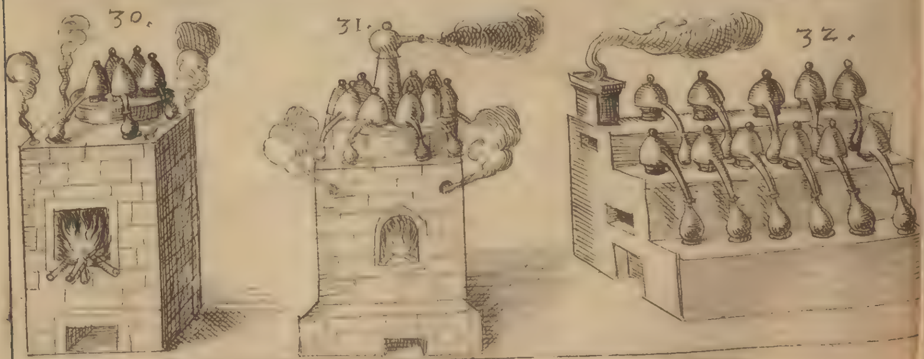

24.
Cap: 7.
25.
26.

27.
28.
29

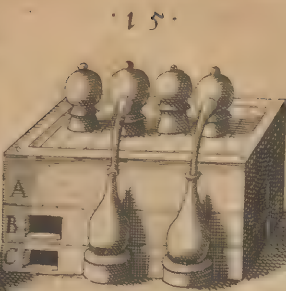

30.
31.
32.

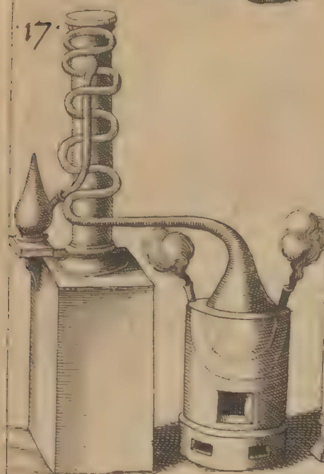
Cap: 8

Cap: 7.

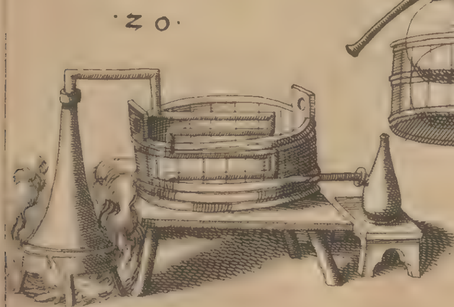

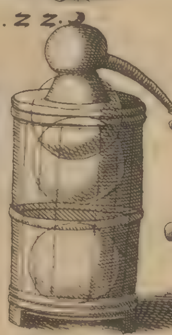

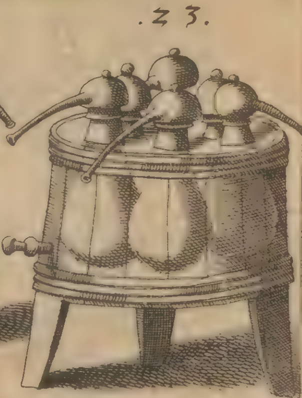

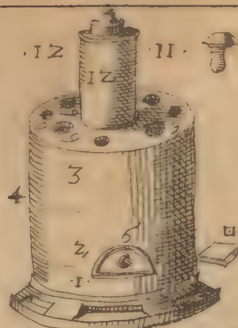

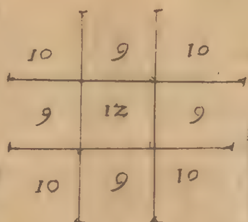

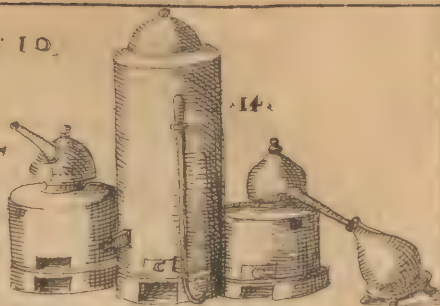
Cap: 10.

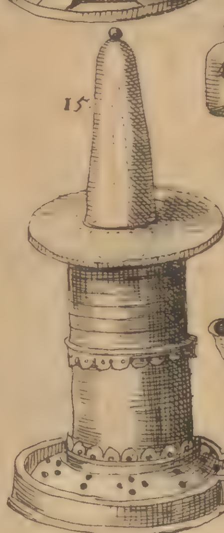
12
11
12
3
4
6
2
1

10 9 10
9 12 9
10 9 10

14

15

4

3

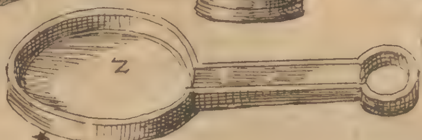
8

9

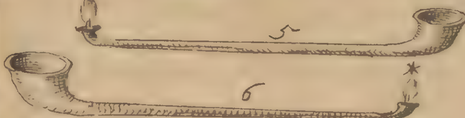
13

2

XX

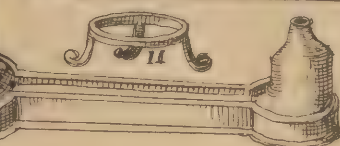

5
6

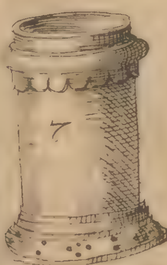

X X

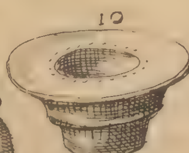
11

7

12

10

XX

X X

LIBER TERTIVS.

BASILICÆ PHILOSOPHICÆ.

De Philoſophorum obſcuris.

IN primo libro Baſilicæ Philoſophicæ, ſapientum Philoſophorum antiquorum ſecretiora, per conſilia tradidimus, & ne quid deeſſet ſtudioſis huic facultati, verborum philoſophicorũ veram fecimus explicationem per 100. & 60. figuras, in quibus veri magiſterii certas habebunt dilucide depictas & præfiguratas ſapientes formas, ſi ex his nil rationis aut lucis deguſtabunt, non nobis, ſed propriæ ſtultitiæ, ad ſapientiam ineptæ, imputabunt, illotiſq; manibus ſeſe hanc artem acceſſiſſe putabunt: quare mi ſtudioſe cogita, quam cupias hinc inde deportare artem, ſciaſq; illam in Dei potentia eſſe reſeruatam, & eſſe de occultis philoſophorum, miraculumq; vniuerſæ naturæ: Habet inquam illa virtutem efficacem Roſar lib. 2. cap. 31. ſuper omnes alias Medicorum medicinas omnem ſanandi infirmitatem, tam in calidis quam in frigidis ægritudinibus, eò quod eſt occultæ & ſubtilis naturæ: conſeruat ſanitatem, roborat firmitatem, & virtutem, & de ſene facit iuuenem, & omnem expellit ægritudinem, venenum declinat à corde, arterias humectat, contenta in pulmone diſſoluit, & vlceratum conſolidat, ſanguinem mundificat, contenta in ſpiritualibus purgat, & ea munda conſeruat;

ſeruat; & ſi ægritudo fuerit vnius menſis, ſanat vna die, ſi vnius anni, in duodecim diebus: Si verò fuerit aliqua ex longo tempore ſanat in vno menſe, & non immediate. Hæc medicina ſuper omnes alias medicinas & mundi diuitias eſt oppido perquirenda, quia qui habet ipſam, habet incomparabilem theſaurum. Vnde inquit Philoſophus aliquis. Et eſt ſciendum, quod innouatio, & confortatio lutis fit cum potione aquæ auri puriſſimi propriè: Ipſa namque Alopeciam curat & Tyriam & tranſmutat corpus humanum, ſincerat & innouat ipſum, & virtus multarum rerum approximat huic operationi: ſed ipſa eſt, quæ prædictum miraculum facit, & quæ non corrumpitur & complexioni humanæ eſt conueniens, & neq; calefacit, neq; infrigidat, neq; humectat, neq; deſiccat, imò eſt omni temperamento temperata, omnemq; rem excedit in temperamento temperata, omnemque rem excedit in temperantia & perennitate, quam habet: Etiam ſubuenit ſtomacho frigido, timoroſos facit audaces, cardiacos confortat: Valet contra melancholiam & alopeciam, & calorem naturalem confortat, & temperat, in quibus non eſt res aliqua, quæ ſtare poſſit loco eius: Et virtus eius manifeſtatur in ſua ſubſtantia, quia eſt in eo caliditas, ideò magnum temperamentum efficit, ſuper omnem rem, & quia in eam eſt perennitas, ideò conſeruat corpus humanum, & in ea eſt aſſimilatio complexioni humanæ, & ideò incorporatur, ſi præparetur, vt decet, & in eius præparatione eſt totum ſecretum, quod ſapientes propter inuidiam occultauerunt. Confirmat autem & ſincerat cordis ſubſtantiam, & ſuæ puritatis impreſſione omnem deiicit impuritatē ab eo, & tuetur illud & clarificat ſpirituum ſubſtantiam, & mouet ſanguinem ad cutim, & inducit pulchritudinem iuuenilem, & abſtergit abſterſione leui, &c. Liceat paucis pictiocari.

Iohannes Euangeliſta ab Auicenna primus inter Chriſtianos Chemicæ peritus recenſetur, Dict.1. ad fin. cap. 2. de anima. Imò & à Vincentio Monacho in ſpeculo naturali. His adſtipulari videntur illi, qui Proſam Eccleſiæ veteris Decembr. die 27. Diuo Iohanni Euangeliſtæ ſacro cantari ſolitam compoſuerunt, quæ ſic habet: Initium eſt. Gratulemur ad feſtiuum, &c. cum gemmarum partes ſolidaſſet, has diſtractas tribuit pauperibus, inexhau-

ſtum fert theſaurum, qui de virgis fecit aurum, gemmas de lapidibus. Hoc etſi multis non ſolum incredibile, ſed forte & impium videri poſſit, tamen nos authorum dictorũ teſtimoniis, quod contra dicamus, vix inuenimus: Dona Dei non ſunt impia dicenda, ſed opera diaboli, quæ impietatem procurant: Quod ſi Chriſtus, vt homo verus, ſic Deus omnipotens, Iohanni Euangeliſtæ conſobrino ſuo, matriſq; tutori, quem præ cæteris amauit, & in cœna ſinu ſapientiæ Diuinæ fouit, ac ne martyrio interiret, longæuuſqueupereſſet, voluit, viaticum quoq; eiuſmodi attribuit, conſtituiſſet, vt egenis & pauperibus, ipſiſque nouis Chriſtianis iam tum incipientis Eccleſiæ, exilio aliiſq; damnis afflictis, ſubueniret in ſumma neceſſitate, annon hoc ſingulare & oportunum munus, eleemoſynaque optime collocata fuiſſet? At vt omnibus ſatisfiat, potius demus S. Iohannem Euangeliſt. ſi quando tale quid fecerit ex virgis aut lapidibus (quæ materiæ ad tincturam ſuſcipiendam philoſophicam ſunt planè ineptæ) miraculoſo, quam artificiali aut naturali modo vſum eſſe: quemadmodum ipſe Chriſtus, vt vectigal daret, Petrum capere piſcem iubet & capti ventrem aperire, vnde nauiſma depromptum eſt pro vectigali ſufficiens: ſunt, qui eum expreſſæ tincturæ philoſophicæ mentionem feciſſe adfirment in Apocalypſi; verum hoc collegio Philoſophico remittimus, &c.

Sunt & ex Chymicis, qui *Pythagoram* Chymiæ occultè deditum fuiſſe affirment. Hinc liber Turbæ philoſophorum refert ſententias ſapientum in tertia ſynodo Pythagorica collectos eſſe, & Pythagoram philoſophum & magiſtrum introductum; cuius hæc ibidem verba ſunt tanquam præſidis. Benè aptaſtis, ô filii doctrinæ, harum naturarum deſcriptiones, ex quibus Deus omnia creauit: perſequimini ergo. Atq; ſic in toto illo libro Pythagoras primas tenet, tanquam eius artificii Magiſter, cæteriq; Philoſophi illius diſcipuli. Non dubiũ itaq; eſt, Pythagoram in hoc doctrinæ genere fuiſſe experti ſſimum & verè magiſtrum, cum antiqui Chymici, qui fortè eius ſcripta & vitam ex aliis indiciis explorata habuerunt, id vnanimiter ſtatuant, &c. Imò & nouelli [illegible] recentioribus chymicæ amantibus de Faba Pythagorica, [illegible] Chym[illegible] hunc in modum ſcribunt. Ariſtoteles (inquit)

ipſe libro de ſecretis ſecretorum (ſi Ariſtotelis liber eſt) lapidem animalem, vegetabilem & metallicum ouum nominat, & hoc Pytagoras, ſi Marcello credimus, Fabam. Hæc ille. Si itaq; Pythagoras ouum Philoſophicum per Fabam intellexit, cauſſam videtur habuiſſe, cur præceperit, Fabam ne comedas, &c.

Xamolxis Pythagoræ in itinere Comes fuit, hic iiſdem cum eo præceptoribus vſus eaſdem doctrinas ſecum domum in Samothraciã retulit: Huius de lapide philoſophorum proceſſus talis ad me inter alia fuit delatus: Recipe auri laminati q. r. imprægnetur per aquarium, vti docet Peliel: & generabitur vitriola, quæ deſponſatur Pyrandro ad faciendum rubicundum & fugitiuum ſulphur, & Mercurium philoſophorum, vniuntur autem in vaſe philoſophico, vt parturiant caſtaneam vel tincturam vniuerſalem ſapientum.

Anaxagoras Clazomenius inquit: Sol noſter eſt rubeus & ardens, qui coniunctus eſt animæ albæ & naturæ Lunæ, ſpiritus medio, quamuis totum ſane nihil aliud ſit, præter argentum viuum Philoſophicum.

Franciſcus Picus Mirandul. talia de Pelope & Pelopidis refert verba l.2. c.2. ſic, *inquit*, interpretantur Atrei nuncupandum agnum, arietemve, vt deſcriptam auri faciendi poteſtatem lectoribus inſinuẽt: Nam Atrei & Pelopis opes ex metallis fuiſſe, ſcriptum reliquit Calliſthenes Olynthius, Ariſtotelis diſcipulus & conſanguineus. *Et lib.3.cap.* 1. Nec defuere, *inquit*, qui Tantali quoque diuitias tulerint acceptas Chymicæ compoſitioni deſcriptæ in pellibus agni: Vnde ſit & Pelopis filii, & Pelopidarum regnum longè latèque propagatum, vt hinc abſonum viſum non ſit, quæiiſſe Thyeſtem natu minorem Pelopis Agnum, hoc eſt, in Agni pelle faciendi auri compoſitionem exaratam, quam in arcanis habuerit natu maior Atreus, extorſeritque Thyeſtes ab vxore fratris cognitæ ſtupro, ex quo & odia & cruentiſſimæ cœnæ Tragœdiæ: Meminerunt huius rei quamquam obſcuro velamento & antiquiſſimi Poetæ, & *Cicero, Seneca* & *Papyrius*, &c.

Inter Græcos Democritus primas à Philoſophis tenet, quod huius ſummi artificii perfectus extiterit Magiſter: poſt hunc annumeratur Orpheus, qui ſtudioſos adhortatur & ablegat ad ſpelun-

ſpeluncam Mercurii , omnium bonorum plenam his carminibus:

Ὃν δέ κεν ἀνθρώπων πινυτὸν μένος ἦτορ ἀνώγῃ
Ἐς πολυήρατον ἄντρον ἐπελθέμεν Ἑρμείαο,
Ἔνθ' ὅγε παντοίων ἀγαθῶν κατέθηκεν ὅμιλον,
Αἶψά κεν ἀμφοτέρῃσιν ἐνείκατο πολλὰ κομίζων
Οἴκαδ' ἀποστείχει, προφυγὼν πολύδακρυν ὀϊζύν.

Hoc eſt: *At quemcunq; virum ducit prudentia cordis,*
Mercurii ingredier ſpeluncam, plurima vbi ille
Depoſuit bona, ſtat quorum prægrandis aceruus:
Ambabus valet hic manibus ſibi ſumere & iſta
Ferre domum: valet hic vitare incommoda cuncta.

Quæ carmina ſatis conuincunt, quare Orpheus ſcripſerit de aureo vellere opus Argonauticum, omniaq; alia peregerit: Qui enim particeps velit fieri multorum bonorum, Antrum Mercurii adeat, hoc eſt Tænara, Inferos. Plutonia regna (ſubterranea enim & metallorum diuitias Pluto ſibi vendicat, vt Neptunus mare & Iupiter cœlum ex diuiſione mundi) & quod inde apportabit ambabus manibus, Chymici operis erit initium atq; ſubiectum, quo præparato, valebit & morbos curare & alia fortunæ incommoda vitare: Non opus erit hunc Orphei clariſſimum locum dilucidius explicare, cum per ſe ſatis reſplendeat, chemiæque vt veriſſimæ, ſic antiquiſſimæ lucem longè lateq́; præbeat, &c. His & annumeratur Linus Orphei præceptor, qui de curſu Solis ac Lunæ animaliumque ac fructuum generatione dixit, quod in principio omnia ſimul nata ſint, &c.

Michael Pſelſus Philoſophus præclarus de ſcientia Democriti talia infert in colloquio, quod habet cum Xiphilino Patriarcha Conſtantinopolitano: Quidnam tibi igitur totam Democriti Abderitæ ſapientiam breuiter reuelabimus, nihil intus in aditis relinquemus? *Et mox:* Tibi enim præſtantiora concredita ſunt, ac tu de cœlo Deum deducis & cum his animum ac mentem, quæ in materia eſt, & applicas rei emptæ à materia: Ego verò humi iaceo, ac naturæ contemplator ſum, necdum retuli me ad rerum non aſpectabilium ſpeculationem: quoniam nondum mihi acutius lumen factum eſt; Noſti igitur, quid faciemus, inquit, mihi quidem terræ adita concredita

Eſſentia materiæ eſt cognitio Dei atq; animæ propriæ.

ſunt; Tum verò illa cœleſtia es conſecutus: Impertiamus ergo invicem res, quas habemus: Tu mihi egregia ſpectacula: Ego verò tibi naturales effectus: ſed viden'? Quid ego tibi fecerim: Cum enim auri fontes aperuerim, nec Athô concuſſi, nec Pangæum commoui; nec venas quaſdam ſubterraneas recluſi, ſed lapides inter ſe conterens, & herbas quaſdam miſcens, ingenue tibi ac vtiliter aurum valde pretioſum elaboraui, &c. *De eodem Pſello Picus Mirandulanus libr. 2. capit. 8. ſic refert*: Idem paucis ſchedalis artem ſcribens, quam ſub trutina Philoſophiæ prius examinandam ſuſceperat, recepi miratur præditam à Strabone naturalem vim quandam fontis tranſmutantem, non recepi metallorum verſas in alterutrum artis beneficio formas, quarum multas ille commemorat.

Author Dialogi Germanici inter Aurum & Lapidem: Iuramento proteſtatur, ſe veritatem eloqui & nudam verbis proponere: Hæc autem eius eſt intentio, vt probet diuerſis modis ac rationibus, aurum commune non eſſe aurum philoſophicum, ſed hoc longè aliud agnoſci: Lapis ab auro venenoſus vermis vocitatur; Mercurius verò communis ab auro pro teſte adducitur, quod nimirum *ex auro & Mercurio totum fiat opus*, ſed à lapide, vt volatilis & inutilis reiicitur: Lapis adfirmat in ſeſe eſſe aurum Philoſophicum, & non in alio, ſeque dominum tincturæ verè à Philoſophis dici: Aurum autem omnes decipere, quotquot in eo laborent; cum verò à verbis ad violentiam lapidi inferendam reliqui duo conuenirēt, à lapide abſumpti ſunt: Qui ſanè Philoſophus eſt lectu digniſſimus & profunda conſideratione, ſiquidem mens eius in centro abdita, licet ſtylus in ſuperficie peripheriali hæreat. De lapide, quod ſit draco, ſerpens, vipera & venenoſitatis particeps, conſentiunt Philoſophi, ac poſt præparationem, neminem eius veneno intoxicari, ſed potius intoxicatos omnes curari Theriacâ inde factâ.

Ex Auro & Mercurio conſtat totū corpus philoſophicū.

Author Rythmorum Germanicorum tabulam appictam huiuſmodi exponit: ſeptem metalla ſuis characteribus ſuperius ponuntur cum manibus vtrinque: inferius, Leo, Aquila & [illegible] [illegible] catenatim colligantur cum ſigno appoſito [illegible]; Circulus ambiens habet verba: Viſitabis interiora terræ, &c. [illegible]

laus

laus non inuidenda est: Verus enim, etsi incognitus, author est: verũ ne negligamus illum, qui omnium Germanorũ recentissimus, in tam indoctorum, quam doctorum ore, scriptis, celebratione & imitatione est: atq; hic agnoscitur & vocatur.

Vincentius monachus Bellouacensis, Burgundus, citatur à Rosario Philosophorum: Quanto studio flagrarit, vt rem literariam suis laboribus iuuaret, res ipsa loquitur, dum vt & *Mirandulanus lib. 2. cap. 4. de eo honorificè meminit*, maxima confecit omnis penè rei literariæ volumina, in quibus dum agit de natura, veram artem non tantum à se cognitam asserit, qua aurum segregari, verum etiam eam, qua fieri censet, motus ipse fortassis rei experientia, vtpote qui deprehenderit, in cæteris metallis latitare. *Idem in speculo naturali lib. 5. Authores Chymicos, interque eos Iohannem Euangelistam enumerat lib. 1.* In corporibus, *inquit*, mineralibus, ad instar operationis naturæ, conati sunt Alchymistæ facere breui tempore, quod natura facit in annis mille: Vnde & docuerunt rem quandam facere, quæ corpora, super quibus proiicitur, transmutat: Hæc vocatur ab eis Elixir, & dicitur lapis, non lapis; Lapis, quia teritur: Non lapis, quia funditur & currit in igne absque euaporatione, sicut aurum: Nec est alia res, cui proprietas illa conueniat.

Lapis à contritione. Non lapis à fluxione in igne.

Iohannes de Aquino ait, qui auri destructionem ignorat, constructionem eius ex cursu naturæ necessario habet ignorare: Facilius itaq; est aurum construere, quam destruere.

Destructio vera auri philosophica, est genuina naturalis cõstructio solis magnifica.

Dominus Episcopus de Ponderibus, de quo Auicenna & iste Episcopus, inquit, docuit me magnum magisterium in Africa; & dixit, quod acciperem aurum viuum & sublimarem duabus vicibus, vt facias viuum, infunde illud in sal, & mitte id in stercore humano, & maneat ibi per duos dies, & olla sit ferrea: *Et in hoc magisterio est sensus magnus.*

Sol viuus, est astrum auri essentiale in suo sale naturali admirabile.

Author Rosarii minoris ait: Vbicunque inueneris Mercurium purum ac fixum habe pro magno lapide: Aquam quoq; solutiuã omnium metallorum ex variis salibus factam proponit, quam dicit esse clauem, qua portę metallicæ reserentur, vt vna in aliam transire possit: at quilibet hic cautus sit & à salibus, nisi fortè in præparatione, abstineat.

Fixũ reddẽdũ volatile, & volatile fixũ, suis tamẽ imbibitionib. cũ Mercuriali aqua non fixa.

Alius

Alius Philoſophus ignotus dicit: Viſa albedine infrigida opus tuum, infrigidando enim Lunam, inuenies calorem ſolis. Morare propè vas & intuere mira, quoniam albeſcit & citrineſcit citius, quam in tribus horis diei: Huius tamen rei germinatio eſt viridis: Hoc ſubito ſi videris admiratio, timor & terror tibi euenient, nam apparebit tandem in albedine, quæ omnes albedines mundi vincit. Hæc vera eſſe, probauit puluiſculus hic incluſus vnius grani quantitate, cuius dimidia pars proiiciatur in ℥.ij. Mercurii & mutabitur ac tingetur in corpus perfectiſſimum Soli vel Lunæ correſpondens.

Aſtrum gerit maſculinum & fœmininũ ſemen elemẽtorũ, exinde per ſublimationẽ Archęi fit cryſtallus, qui habet naturã aquæ, cum qua ignis & ſulphur redigenda ſunt in gratiam.

Liber Pandera. Mercurium laua per vrinam virilem, addito pauco ſale, idq; donec pura decoletur. Mercurium traiice per corium, & ſublima ſine additamento, fiatq; inſtar ſpeculi cryſtallini. Hoc vtere in ſoluendo Luna vel Sole. *Appellatur ſpiritus, qui Solem & Lunam vertit in ſui ſimilem Mercurium, qui vocatur Mercurius metallorum, & philoſophorum*: Eius partes 9. Solis vel Lunæ laminatorum aut calcinatorum pars vna commiſcentur in Amalgama. Putrefiant in nigredinem, quæ ſeparetur, &c. Gradus ignis procurantur per carbones quernos, in patina fictili inæqualiter pertuſa, pro modo graduum. Foramen ad 1. gradum ſit in medio cum octo compoſitis. Carbonum recipiat vncias duodecim ad gradum 2. foramina ſint ampliora, & prunarum duplum ad gradum 3. Foramina iterum amplientur, & triplum carbonum imponatur. Gradus 4. eſt nudus ignis flammæ. Materia includitur geranio, quod ponitur in catino ouali fictili cineres lotos habente, &c.

Quidam innominatus Philoſophus ait: Cape Solis ac Lunæ partes æquales: Mercurii partes duodecim, leni igne putrefac, & ſolue, idq; tamdiu, donec appareat rubedo, quæ vocatur ſulphur. Si totum ſolutum eſt, ita vt nihil in fundo integrum reſtet, compertum eſt. Hoc caput corui pone in phiola in aquam, & ſepara aquam Mercurialis corporis deſtillando, & ſegregando quatuor elementa. Aquam prædictam coniunge cum nigra terra tam ſæpe, donec terra imbiberit totam aquam ſuam & albuerit. Facto hoc ſublima eam, & habes ſulphur metallorum. Cum perfectè albuit, eſt elixyr ad album. Auge ignem vt flaueſcat & rubeſcat, & habes elixyr ad rubeum. *Oportet vt primum hunc lapidem cibes ſuo cibo naturali, & perge deinde ad metalla tingenda.*

Tempus

Tempus abſolutionis eſt 12. menſes, diebus 30. naſcitur terra ex Saturno. Diebus 100. creſcit Mercurius viuus in aquã. Poſt dies 60. creſcit aër ex ſulphure. Ceteris diebus deſcendit anima ſuper terram, & accipit vim ſuperiorum & inferiorum. Tunc emerget imago multarum alarum, & vincet, nec vincetur ab vllo igni.

Alius doctißimus Philoſophus ſic ait : Attende diligenter latitudinem noſtri lapidis, & incipe in occidente, vbi mas rubeus & coniunx alba fiet vnum, deſponſati ſpiritu vitæ, vt viuant in amore & quiete. Terra & aqua æqualiter proportionatis, & vna terra pro tribus ſpiritus, & etiam bona proportio, quæ eſt ſpiritus 12. pro 4. partibus terræ ſiue corporis. Tres partes fœminæ, & vnam viri debet accipere. Quo minus fuerit de ſpiritu in hac deſponſatione, eò citius tuam calcinationem abſolues, &c. Ea eſt corporum interemptio tanto tẽpore in balneo vel fimo, donec noctes 90. tranſierint in humido calore. Mox nigredo tibi erit index. Subſtantia nutritur ſuo proprio menſtruo, cumque materia facta eſt candida, ſpiritus cum corporibus coagulabuntur. Cum feciſti ſeptem imbibitiones, tunc rotam debes circumuoluere. Ante perfectum album diſſolutis, diuiſis, putrefactis corporibus & calcinatis, colores inexplicabilis pulchritudinis apparebunt. Poſt illud album, citrinus & falſus citrinus, & ſanguis rubeus impermutabilis apparebit. *Noſter mas rubeus non tingit, nec illius coniunx, niſi tingantur,* &c. Ex his & aliis ſat colligere quis poteſt, quanta huic medicinæ vis, efficacia ac natura, eaq; de cauſſa non cuiuis venire obuiam, niſi mentem prius Deo, deinde naturæ conſecrarit, ſed vt prorſus in explicando lapide nil amplius à me deſiderari aut expoſtulari poſſit; Aliquas adhuc Philoſophiæ ſtudioſis dabo Notelas Philoſophicas, per quas ad hoc ſtudium cum Deo feliciſſimè peruenire poſſunt; ſunt ſimplices, quare mi ſtudioſe ſi rides, te ipſum derides, non me aut artem, ſed caue.

NOTELA PHILOSOPHICA I.

SCIAS Chymiam donum eſſe Spiritus Sancti, nec conſulo vlli vt ſe temere illi conſecret, niſi ſit inſtructus à magnis ſumptibus, (rationis) ſiquidem res eſt difficilima & laborioſiſſima. Fuerunt

quidam Philosophi, qui hanc artem parui fecerunt, sed iuramus illis apud Creatorem cœli & terræ, illos, vbi maximè sapiunt, nihil sapere. Nam necesse est, agens & patiens in suo genere vnum esse, & vnius modi in altera forma, & variabile, quia variè mutatur ab hominibus: nam quamuis in vno genere conueniant, diuersam tamen inter se habent contrapositionem: Materia enim patitur operationem, forma autem operatur, materiamque sibi adæquat, ideoq; materia naturaliter formam desiderat, quemadmodũ mulier virum, & imperfectum perfectum, ita etiam corpus spiritum latius comprehendit, vt perueniat ad suam perfectionem.

Patiens & agens vnius generis esse oportet, id est semẽ proiiciendo in terrã est materia cũ terra vnius generis, nam terra est agens, semen vero patiẽs: si terra non conueniret semine, nullus inde sequeretur fructus.

Si iam dignoscis naturales radices, melius tuum opus perficies: alio enim modo lapidem nostrum nomino, alio nomine exprimo eius solutionem.

Ex dictis intellige nostrum lapidem esse ex quatuor elementis, habentq; illum & diuites & pauperes, & inuenitur vbique, & comparatur omnibus rebus, & compositus est ex corpore, anima & spiritu, & mutatur ex vna natura in alteram vsque ad extremum suæ perfectionis.

Dixerunt etiam, nostrum lapidem esse ex vna re, & verum est: totum enim magisterium nostrum perficitur nostra aqua: nam aqua illa est sperma omnium metallorum, & omnia metalla resoluuntur in illam, vt dictum est: Imperfectum enim corpus mutatũ est in primam aquam, & hæc aqua composita cum nostra aqua omnes res purgat, attamen comprehendit in se res necessarias, & hoc cari & parui pretii est, de quo & cum quo perficitur nostrum magisterium: non enim communi solutione corpus soluit, vti prętendunt ignorantes, qui corpus transmutant in aquam nubeculæ, sed verè Philosophica solutione, in qua corpus transmutatur in primam aquam, in qua perficitur lotio, quæ transformat corpora in cineres. Ordo enim inter magnitudinem ignis indicat mediocrem experientiam: quia in solutione ignis semper redditur lenis, in sublimatione continuus, in rubefactione fortis. Si verò in his inscius erraueris, sæpissimè deplorabis errorem & labores tuos, ideoque necesse est vt diligenter operi incumbas: ars enim à iudicio iuuatur, & similiter iudicium ab arte. Imprimis autem vaca impletioni, reliqua susq; deq; habe. Ideoque inquit Philosophus:

sciant

ſciant artifices, ſpecies ſeu genera metallorum non poſſe mutari, niſi in primam materiam redigantur: Si fieri debet generatio, præcedat corruptio: Vnius enim corruptio alterius generatio eſt: modo in artificialibus, modo in naturalibus: ars enim naturam ſequitur, in aliquibus corrigit & ſuperat naturam, quemadmodum natura ægroti corrigitur arte Medici.

Quare vtaris honoranda natura, non enim emendatur neq; corrigitur, niſi in ſua natura, in qua nihil admiſceatis peregrini, neque pulueren, neque aliud quid, multæ enim & variæ naturæ noſtrum lapidem non corrigunt. Nihil etiam illi additur, niſi quod inde ortum eſt: nam ſi aliquid illi exterius adderetur, ſtatim frangeretur, & ſic quod quęritur, non accipitur. Ideoque moneo, vt illæ res principio coquantur abſque manuum contritione, donec omnes in aquam euadant. Opus inueniſti purum, ideoque certiores facio laborantes qui magnam impendunt operam pretioſiſſimo ſecreto, ne fruſtra laborent, hoc magiſterium nihil aliud enim eſt, quàm coquere argentum viuum & ſulphur, donec fiant argentum viuum & ſulphur, intellige philoſophorum. Sulphur impedit combuſtionem vaſe bene munito, ita vt argentum viuum nequeat fundi, neque poteſt etiam ſulphur vnquam comburi aut perire. Nam in ſulphure eſt noſtra clariſſima aqua, & videmus pro exemplo in communi aqua, quod omnia quæcunque cum illa coquuntur, nunquam comburantur, niſi illud ipſum, quam fortis etiam ſit ignis, & aqua decocta & conſumpta, comburitur id quod in vaſe eſt. Ideoque iuſſerunt Philoſophi orificium vaſis occludere, ne aqua benedicta diuaporet, ſed à combuſtione immunis maneat, id quod in vaſe eſt. Aqua verò cum illis rebus compoſita impediuit ignis combuſtionem, & factum eſt, vt maior ignis flamma gratia aquæ noſtrum Mercurium non abegerit in auras. Aqua eſt recipiens in ſuum ventrem, ſed ignis flamma repellens à ſe. Iubeo verò indagatores principio ſtruere ignem lenem, donec aqua & ignis ſibi in vnione correſpondeant, & quando vides aquam fixam non adſcendere, non eſt quod cures ignis regimen, donec ſpiritus & corpus vnum fiant, ita vt corporalia fiant incorporalia, & incorporalia corporalia. Nunc loquemur de natura mediorum. Ideoque eſt aqua illud quod album & rubeum

 efficit,

efficit, aqua quæ occidit & viuificat est aqua comburens & albificans seu purgans, est aqua dissoluens & coagulans, est aqua putrescens & quæ facit prouenire nouas & varias res. Quare moneo te, vt omnem tuam curam ponas in decoctionem aquæ, neq; tædeat te, si cupis inde fructum, neq; cures alia inutilia, nisi hanc solam aquam, coque illam tarde, imple vt transmutetur, ex vno colore in perfectum, & vide ne principio comburas illius flores neque viriditatem, nec festina in opere, orificium bene claudatur, ne id, quod intus est, aufugiat, & si Deus volet, reperies ita, in perfecta operatione. Velim te ita facere & potius tuam imaginationem directam esse ad naturam, & ad eam naturam, ex qua generantur corpora in visceribus terræ, & hæc imaginare tibi vere & non phantastice, & vide etiam similiter, ex quo & cum quo calore decoctio perficiatur, num sit fortis seu lenis, & ita rege opus tuum, & reperies perfectam scientiam & artem. Ideoque reserua hanc aquam manu, nam bona sua operatione album reddit album, & rubeum rubrum.

Ideoque necesse est nostrum lapidem extrahi è natura duorũ corporũ, antequam ex illo fiat perfectum Elixir. Requiritur enim elixir magis purgari quàm aurum seu argentum, propterea quia magis transmutare potest de minori perfectione in aurum philosophorum seu argentum. Quod autem nequeant, nam si de perfectione alium reddunt, redduntur hinc imperfectiora, quia nequeunt tingere, æque enim late extenduntur: nulla enim res albũ facit nisi ex sua albedine, neq; vlla res rubeum reddit nisi ex sua rubedine. Et propterea fiant nostra opera in nostro lapide, vt eius tinctura in illo corrigatur, plus atque in sua natura, & vt Elixir iuxta Philosophorum monita, sermones & descriptiones componatur ex puris speciebus condimentum, antidotum, medicina & purgatio omnium corporum quæ purgari debent, seu ad Lunificium & Solificium pertinent.

NOTELA PHILOSOPHICA II.

PRIMO habetur in nostro viridi Leone vera materia, & cuius coloris sit, & nominatur adrop seu azoe seu duenech.

In se-

In ſecundo & tertio habetur, quomodo corpora ſoluantur in argentum viuum Philoſophorum, hoc eſt in aquam Mercurii, & fit nouum corpus.

In quarto habetur putrefactio Philoſophorum, quæ noſtro tempore nunquam facta eſt, & nominatur ſulphur.

In quinto habetur, quomodo huius aquæ pars facta ſit nigra terra, de qua loquuntur omnes Philoſophi.

In ſexto habetur, quomodo hæc nigra terra principio ſtabat ſuper aqua, & poſtea magis magiſq; deſcendit in fundum vaſis.

In ſeptimo habetur, quomodo hæc terra diſſoluta ſit in aquam, & viciſſim aqua in colorem olei, & tunc nominatur oleum Philoſophorum.

In octauo habetur, quomodo draco redigatur in nigredinem & paſcatur cum proprio Mercurio, ſeipſum occidat, in aqua ſuffocetur, vnde aqua paulum albeſcit, & fit Elixir.

In nono habetur, quomodo aqua planè purgetur à nigredine, & maneat in colore lactis, & multi apparent colores in nigredine.

In decimo habetur, quomodo nigræ nebulę, quę erant in vaſe ſuper aquam, deſcenderint in ſuum corpus, vnde exierunt.

In vndecimo habetur, quomodo hic cinis factus ſit candidiſſimus, inſtar marmoris ſplendens, & illud eſt Elixir ad album, & fructus eſt cinis.

In duodecimo habetur, quomodo hæc albedo mutata ſit in diaphanam rubedinem, inſtar pyropi, & hoc eſt Elixir ad rubedinem.

Si benè intelligere cupis totum opus, tunc lege de parte in partem, & videbis mirabilia in noſtris diebus.

Non omnia in hoc opere neceſſaria & apparentia recenſui, ſunt enim nonnulla, quæ dedecet hominibus reuelare, attamen ſcripſi & depinxi ad finem, quamuis non viderim. Scio hoc opus de neceſſitate peruenire ad talem naturam. Et ſcio nunquam viſum eſſe tale opus, ita depictum, & teſtimoniis allegatis ita probatum. Scitu n. impoſſibile eſt, niſi quis addiſcat ab artifice docente: & ſcias hanc eſſe longiſſimam viam; quare ſis patiens, quia multa ſunt neceſſaria in noſtro magiſterio.

Sunt quidam fatui & stulti, etiam nonnulli Medici, qui coquunt ducatus in aqua, dicentes hos optimos esse ad sanandum: sed scito neque commune aurum, neq; reliqua metalla vtilia sunt ad sanandum, sed potius mala, nempe ad bibendum.

Vtile quidem est aurum inspicere: Sed verum aurum potabile non est visibile, sed potens & efficax, quod summa est medicina, quæ pellit omnes superfluitates tam hominum quam metallorum, transmutat omnia imperfecta metalla in verissimum aurũ. Et similiter, quemadmodum purgat maculata metalla ab omni lepra, ita etiam corpora humana, & hoc certo certius est, hanc esse sententiam omnium Philosophorum: Verùm illi qui intelligunt id de auro communi, sunt cœcitate ingenti percussi, & impostores, nam si commune aurum suam perfectionem communicaret cum alio, postea imperfectum redderetur.

D. Thomas Aquinas: Est autem materia lapidis, crassa aqua, operans, seu est æstus seu frigus, hanc aquam coagulans.

Et credas, hos esse æquè pretiosiores lapides, qui proueniunt ex animalibus, quàm aliis.

Nullum genus lapidis præpares, nisi viride & tenue Dunech, quod crescit in nostris mineris seu venis.

Philosophus, Fili aspice altissimos montes, qui sunt ad dextram & sinistram, & adscende illos, vbi noster lapis reperitur, & in illo monte qui fert vnumquodq; & omnifaria genera colorum & specierum, similiter etiam venas.

Malchameoh Philosophus: Lapis qui in nostro opere necessarius est, hic est de re animata, quem vndiq; reperies in planitie, montibus, & aquis. Illum habent & diuites & pauperes, & est mimimi & maximi precii. Crescit è carne & sanguine, quàm pretiosus habebitur illi, qui intelligit & habet.

O benedicta viriditas quæ paris omnia.

O benedicta natura, & benedicta est tua operatio: nam imperfectum reddis perfectum.

Quare non recipias illã naturam, nisi purã, amicam, iucundã, terream & tenuem, si aliter procedis, frustra omnia facis.

Ibimus iam quæsitum 4. Elementorum naturas, illas de libro terræ formaliter adducentes.

Quæſiuiſti, quot ſint veri colores, & libenter tibi dicam. Scias tres eſſe perfectos colores, ex quibus reliqui omnes ſuum ſumunt principium: Primus eſt nigredo, ſecundus albedo, tertius rubedo. Sunt multi alii colores, ſed illi intermedii & nihili ſunt, ſæpius enim pereunt prę albedine.

Compoſitio fit duorum corporum, eaq; neceſſaria in noſtro magiſterio, & ſi alterutrum illorum corporum in noſtro lapide eſſet ſolum, tunc nunquam aliquo modo redderet tincturam, & ideo neceſſaria eſt compoſitio horum duorum, quæ duo ſi componantur & recipiantur in compoſitionem noſtri lapidis, qui imprægnatus eſt in ventre venti, eſtq; illud quod Philoſophus dicit: Tulit illum ventus in ventre ſuo, vnde verum apertumque eſt, ventum eſſe aërem, aërem vitam, & vitam animam, hoc eſt oleum & aqua.

Ego qui exaltatus ſum ſuper omnes circulos mundi, vidi quatuor aſpectus, habentes vnum patrem, quorum primus eſt in montibus, alter in aëre, tertius in petris, quartus in cauernis.

Hic incipit ſolutio Philoſophorum, & fit noſtrum argentum viuum.

Noſter lapis eſt corpus incorruptibile, occidens & viuificans.

Vide ne quid contrarium accidat in noſtro lapide, & pone illum ſolum.

Applica ſeruo noſtro propriam ac iucundiſſimam ſororem, & parient inter ſe artem.

Si enim pulcerrima candida mulier nubit rubeo ſponſo, tunc complectuntur ſe inuicem, & ita complexi inuicem connectuntur, inuicemque ſoluuntur, inuicemq; commiſcentur, & vt ante fuerunt duo, ita iam corpore vnum ſunt. Hic planè ſoluuntur corpora in noſtrum argentum viuum, & fit aqua, fixa. Tranſmuta in quatuor elementorum naturas, & quod quæris inuenis, naturas mutare eſt corpus conficere ſpirituoſum in noſtro magiſterio. Primum facimus ex craſſo tenue, & ex corpore aquam, & poſtea facimus ex ſicco humidum, & denique ex aqua corpus, ita vt corporalia fiant incorporalia, & incorporalia corporalia, & deniq; facimus id quod inferius eſt, ad modum eius, quod ſuperius eſt, & ſic vice verſa.

Propriè

Propriè verò loquendo totum opus & regimen nihil aliud est quàm perpetua aqua, quæ omnia quibus indigemus in se habet.

Philosophus: Vnum & item est, quod in se habet animam, & aërem & calcē, & quatuor elementa quibus dominatur, nec opus habet reliquis elementis, qui nihil accipiunt in sua natura.

Hic resoluuntur corpora in argentum viuum, hoc est, in aquam nostri Mercurii, & fit permanens aqua. Hic soluitur aurum philosophorum, vt iterum in suam primam materiam introducatur. Plura audi de artis perfectione.

Diaphona & resplendens nigredo. Caput corui similiter putrefieri necesse est. Qui color post nigredinem apparebit, laudabilis est in turba Philosophorum.

Hic ponuntur corpora in putrefactionem, & reducuntur in terram nigram, & tunc videbis terram ingrescere, lætare, est enim principium operationis. Quare combure nostrum æs leni igne, donec eius corpus ordinetur, & tinctura extrahatur, illam autem vnâ vice non extrahas, sed parum, vt parum transeat singulis diebus, donec longo tempore ad summam impleatur seu perficiatur.

Ego sum nigredo albi, rubedo albi, & flauendo rubri, & verè verissima loquor neque mentior, & scimus caput artis esse coruū, qui in nigredine noctis & claritate diei absque alis volat. Nam ex acredine quam in gutture habet, sumitur tinctura, ex illius verò corpore rubedo, & in illius dorso sumitur vnica pura aqua. Quare intellige & recipe donum Dei, & cela omnes imprudentes, nam à cauernis metallorum absconditum est, cuius lapis est ex vena animata, coloris splendentis, residens in monte excelsus, & perambulans amplam latitudinem maris.

Equidem si primò nigrescit, dicimus omne clauem operis, non enim fit absque nigredine, illa enim est tinctura quam quærimus, quamque in quolibet corpore tingimus, quæ fortè aliàs latuit abscondita in suo metallo, quemadmodum anima in corpore humano.

Quare carissime studiose, qui versaris in Philosophico opere, vide vt primo habeas nigrum colorem, nam tunc certus eris te putrefacere, & rectâ procedere viâ. Patientia & exspectatione opus est in magisterio nostro, festinare opus Diaboli vicinum.

O be-

O benedicta natura, benedicta est tua operatio, ex imperfecto facis perfectũ, vera putrefactione, quę nigra & fusca est, postea potes generare nouas & multifarias res, viriditate tua facis apparere multifarios calores.

Diaphana nigredo, hæc est crocea & spermatica terra, de qua omnes Philosophi dicunt, & versatur super aquam. Illud, quod super materia versatur, sunt tenebrosę nebulæ, & sunt spiritus seu vapor.

Hæc terra quæ super aqua versatur, descendet de alio vase in fundum vasis, vt inde generentur tres vermes.

Plures adhuc Philosophi viderunt materiam incrassescere, inque terram mutari, & hæc crassitudo versabatur principio super aqua. Ita permiserunt magis & magis crassescere, tunc videbant descendere terram in aqua, & residere in fundo vasis sub aqua, quæ terra erat crocea nigra & spermatica, tunc dicebant hanc esse perfectam corruptionem & Philosophicam destructionem.

Iam ignis accendatur in furno secundum præcepta Philosophorum, & fiat solutio totius materiæ in aquam, postea rege leni igne, donec maior pars mutetur in terram nigram, quod fit intra 12. dies.

Mi carissime frater scito, hanc artem seu scientiam nihil esse aliud quam perfectam Spiritus Diuini inflationem atq; opus: totum enim magisterium, inquiunt Philosophi, constat tantùm ex vna re, & ita indicamus tibi per verba Philosophorum, & postquam vidimus & attigimus magnis laboribus, & magno studio, agnouimus hanc vnam rem solam esse perfectam ad album & rubeum, nec potuimus inuenire rem aliam, in qua perfectio consisteret, quantùm ad veram mutationem corporum & perfectam præparationem attinet, ex toto corruptio & planè omnimoda nigrefactio.

Quare omnem adhibe diligentiam in omnibus operationibus eius statibusque, continua patienter decoctionem donec exeat tinctura, ex aqua in nigrum colorem, & si videbis nigredinẽ apparere super hac aqua, tunc scias totum hoc corpus solutum esse, tandem subiiciatur lenis æqualiter ignis, donec concipiat nebulam, quam pepererunt tenebræ. Nam Philosophorum opinio &

propositum est, quando corpus redactum est in puluerem nigrũ, tum factam esse solutionem in aquam, & fieri ex duobus rem vnã. Quare recipit postea vna aqua alteram, tanquam propriam suam naturam: Et nota, nisi facta fuerit Philosophica amborum transmutatio in aquam, nullo vnquam modo tibi aditus patebit ad summum Philosophorum Magisterium.

Præterea nota de capite cerui, ac materia terrea spermatica, crassa fœcunda, ac florida Philosophorum. Fiunt vermes, quorum vnus deuorat alterum: Vnde vera Philosophia, Corruptio vnius est generatio alterius.

Iam est hæc terra in fundo vasis & plane dissoluitur in aquam vt ante.

Hic quæritur, quanto tempore lapis in nigredinem transmutetur, & quodnam verum sit indicium lapidis soluti? Respondeo. Si nigredo apparuit primâ vice, est indicium putrefactionis in solutione lapidis. Quando verò nigredo planè transit, indicium habes totalis putrefactionis lapidis & illius solutionis.

Item quæritur: An tenebrosæ nebulæ in dicto lapide durent per 40. dies? Respondeo ita: Aliquando minus aliquando diutius, hæc verò mutatio fit per multitudinem medicinæ, & operatur etiã secundum studium, quare multitudo plus requirit temporis, minor quantitas minus. Sapiens & prudens operatio iuuat multum diligentem nigredinis separationem.

Item quæritur: Quantum temporis duret hæc putrefactio & terræ purificatio? Respondeo 40. dies, & aliquando diutius, aliquando minus, pro ratione sufficientiæ terræ & aquæ.

Præterea Nota de capite corui & oleo Philosophorum.

Totum vas nigrum transmutatur in minimam rubedinem: Hic natus exinde natus est primogenitus Philosophicæ nigredinis filius, qui fiet candidissimus, vt nomen eius sit Elixir.

Hæc nigra terra mutata est in argentum viuum vt ante, & soluta est, vt rursus in primam suam materiã introducatur, hoc est, vt verè fiat sulphur & argentum viuũ, tunc enim possumus optimum conficere argentũ & aurum, si mutatum est in illorum materiam, quare lauetur & coquatur, donec verè sit sulphur & argentum viuũ, nam secundum Philosophos illa sunt vera metallorũ materia.

Qui iam poteſt ducere vxorem, illam impraegnare, ſpecies generare, occidere & viuificare, lucem inducere, corpora purgare à nigredine & tenebris conſpurcata liberare, ille magna erit dignitate honorandus. Noſtrum enim coronatum regem, noſtros rubeos filios in compoſitione lenis ignis, regimine facimus concipere, inde Vnius Filii generatio Philoſophica, per ignum, quando nebulae, quae ſupra illum erant, reuertuntur, in ſuum corpus vnde exierunt.

Quare continua ignem in gradu per temperatum balneum, donec in aquam ſoluatur intactilem, & planè exeat tinctura in colorem nigrum, qui indicium eſt ſolutionis.

Nota iam diligens, de ſulphure Philoſophorum, atq; Ædificio draconis tenebricoſo. Tunc draco vorabit ſuas alas, & emittet multos & varios colores, in multas enim albedines commouebitur, ex vno colore in alterum, donec ad continuam albedinem perueniat.

Magiſterii Philoſophus, fortiſſimum animal non cibetur, ſed ſitim & famem patietur, quo videas per triduum miracula mirabilia ac miraculoſiſſima.

Hermes pater Philoſophorum ait: Hic natus eſt draco Philoſophorum, eius ædes ſunt tenebrae: & nigredo omnibus illas inhabitantibus.

Verũ mare, mors ac tenebrae fugiunt, ſicuti & ſplendorẽ radioſque ſolis, draco in ſpelunca nullatenus obſeruat: ſed quando filius noſter mortuus veniet, & rex ꝓcedet ex igne, tũc gaudebit de cõiugio, & occulta apparebunt, lac virginale albeſcet, & noſter Puſio viuificabitur, induetq; naturam militis, ac praecedet tincturam.

Pauca adhuc nota de ſulphure Philoſophorum, ſeu Ædificio draconis tenebricoſo: Hic plane purgatur nigrum vas, & apparet vndique plenum florum variorum colorum à nigredine procedentes; tandem albeſcit inſtar lactis.

Huic correſpondet ille Philoſophus Hermes, qui ſic ait R. nigredinis nigerrimum, ex quo multi colores apparebunt, & lac virginis procedet, à qua noſter filius in igne reuiuiſcet, inſtar Militis praecedens tincturas.

Amarae nebulae adſcendunt, inde pluuiae ſuper terram: quia

quodlibet graue & crassum corpus tendit ad suum centrũ, seu medium punctum. Sed argentum viuum ex ære sublimatum, ex quo omnia fiunt, est pura aqua, & vera tinctura, leprosam vmbram metallorum delens: nam illud est album sulphur, quod solum metallum albificat, & cum spiritu reseruat, ne aufugiat.

Vir Spiritus Diuini particeps, hæc habuit verba in visione, per patefactionem Domini nostri Iesu Christi, quæ nunquam sunt audita, neq; in vllis libris reperta. Sed breuibus scias, collum vasis esse caput corui, quod occides, & nascetur columba; Deinde insequetur Finis, qui sit Diuine benedictus.

Nota nunc de Cinere Philosophorũ ac sapientum Præceptorũ. Hæ nigræ nebulæ descenderunt ad suum corpus vnde exierunt, & facta est compositio inter terram & aquam, & factus est cinis.

Verum est naturã non habere motionè, nisi per ignis operationem, quare si calorem bene examines, aqua & ignis iuxta nostram Philosophiam sufficient, nam lauant corpus, purgant, renouant, conseruant, tollunt eius tenebras, & aqua, quæ in aëre habitat, assequitur terram, quemadmodum ferrum trahit magnetem.

Quare reitera hunc ordinem quater, deniq; calcina Philosophico more, & lapidẽ hunc pretiosissimum sufficienti administratione respexisti. Calcinare nihil aliud est quam exsiccare & in cinerem transmutare, quare comburatur absq; timore donec cinis fiat, ꝙ vbi in cinerem redactum est, bene optimeq; permiscuisti: Huc cinerem ne contemnas, sed reddas illi sanguinem, quem ei in mortificatione studiose occulteq; abstulisti.

Nota, omnis aqua exhausta & in terram transmutata in suo vase per aliquot dies in leni colore putrefiat, donec pretiosus albus color ebulliat. (obserua Identicas reuolutiones.)

In hoc vase apparebunt omnes nigredines mundi humiditate omnimoda exsiccata. Hęc nigredo arte separetur Philosophica, & vicissim coniungatur corpori vnde deuenit, sic vt fiat per combinationes & distractiones reiteratas vnum corpus Magisterii perfectum: Coque, contere, calcina, cohoba, solue, nec tædeat te operis aliquota reiteratio, quanquã totum opus longum, attamẽ optatum, & fit tandem per longam coctionem illud ꝙ quæris, nempe lapidem. Nota nunc quid sibi Alba rosa velit Philosophica.

Ego

Ego ſum elixir ad alba metalla transmutanda imperfecta, in puriſſimum argentum, melius atq; illud quod eſt è venis. Quod me albificauit, in rubeum me transmutabit: Album & rubeum proueniunt ex vna radice: Et huius rei pars vna tranſmutat mille partes argenti viui in puriſſimum argentum.

Morienus Philoſophus: Quod fit in albo, fit etiam in rubeo. Albificate Latonem & reuoluite libros, ne corda veſtra deſtruantur: noſtra enim res leuis eſt indigens exiguo adiumento.

Si iam optimè piè ac Philoſophicè operaris, & finem ſeu metam ad verũ illud legitimum tempus aſſequeris, beatus eris; ſi illud celeriter vides, ſumma tenebris admiratione, pauore & timore.

Sciatis ſolis florẽ eſſe lapidem de lapide, quare præpara illũ per dies aliquot, donec fiat inſtar ſplẽdidiſſimi marmoris, & ſcias, quãdo hoc ita fit, eſſe ſummũ arcanũ, nam lapis in lapidẽ cõmiſtus eſt.

Iam optime mi ſtudioſe didiciſti albificationẽ. Nunc dicendum eſt de rubificatione. Verùm niſi prius in ſummã albedinẽ reduxeris, vera rubificatio fieri nequit, nemo n. à primo peruenire poteſt ad tertium niſi per ſecundum; neque potes à nigredine tranſire ad flauedinẽ niſi per albedinẽ, ideo quia flauũ ex multo albo & puriſſima nigredine compoſitũ eſt, quare albifica nigrũ, & rubifica albũ & habebis magiſterium. Similiter vt animus diuiditur in quatuor partes, ita ẽt noſtrũ benedictũ opus; Prima pars eſt frigida & humida hyems & pluuioſa: Secunda ver, calidus & humidus & vernans: Tertia ęſtas ſicca & calida tempeſtas & rubea: Quarta eſt autumn⁹, frigidus & ſiccus tempus colligendi fructus. Tali ordine rege tingentes naturas, donec maturos ferant fructus, ſecundũ dicterium: Hyems abiit, imber diſceſſit, flores apparuerunt in terra noſtra, tẽpore veris. Sed in alba roſa acquieuimus, tu v. ne cures, qui dicunt, corpus quodlibet ægrè & difficile mutari poſſe in verum argentũ. Quare ſi vides apparere albedinẽ in omnibus dictis ſignis, tunc ſis certus in hac albedine latitare rubedinẽ. Et non opus eſt extrahere illam albedinem, ſed tantiſper coquere, donec plane rubeſcat.

Item, inquit Rubea roſa Philoſophorum arcana: Ego ſum Elixir ad rubea metalla omnia imperfecta corpora in puriſſimum aurum, melius quàm illud ex vena, tranſmutanda.

Lilius Philoſophus: In fine operis procedit Rex pellucens inſtar carbunculi, fluxilis in igne inſtar ceræ ſeu argenti viui.

 Nam

Nam ſi vna pars addatur ad mille partes argenti viui, vidimus illud coagulare & rubificare.

D. Thomas tranſmutat illud in optimum aurum. Hinc & alius Philoſophus ait: Rex corona coronatus, ſplendeſcens inſtar rutilantis Solis, in igne tingens.

Color enim rubedinis, hauritur ex completa & perfecta concoctione: Sanguis enim nō generatur in homine, niſi prius diligenter digeratur & coquatur in epate: Ita & nos, ſi ſecundum naturam videmus albam vrinam, ſcientes quod parum dormiuerimus, reperimus lectum, & ſi ſomnū abſoluimus, abſoluitur concoctio, fitq; vrina naturaliter flaua: Ita per concoctionem ſolam albedo ad rubedinem peruenire poteſt, per continuatum ignem fit noſtrum album metallum, ſi diligenter concoquatur, optimè rubificetur, propterea obſerua hoc dicterium: Equos non albeſcere, ſed lumine ſplēdere: Quando materia ſemel incaleſcit, fac requieſcat, donec ſplendorem reddat & viriditatem amittat ſeu tollat: albedo parit albedinem, rubedo rubedinem.

Inſuper Nota, vt ſicco igne & ſicca calcinatione decoctionem abſoluas, donec rubeſcat inſtar cinnabaris. Hanc plane in nullam repones aquam, aut aliam rem, donec rubeum ad completionem ſeu perfectionem decoquatur.

Lilius Philoſophicus: & ſi per longam decoctionem rubeū efficiatur, vt colorem auri faciat æternum, durabit in tempus.

Eſt herba quæ vocatur Adrop Dunech, item Azone, de qua talis conficitur medicina, & inuenitur in monte Balto in campo Veronenſi; Siquidem in ſeptem diebus omne opus plane comprehendit, ideoque ſuperſtes perfectitudo ſeptenario numero rectè figuratur & ordinatur.

Has res iteratione Philoſophica reuolue ſæpius, & ita ſæpius, vt exquiſita fiat Philoſoph. Inſolatio: per ſpacium ſeu longitudinem ſeptem manet viciſſim ordo dierum: hoc eſt annorum.

NOTELA III.

De Summo arcano artis.

RECIPE iam in nomine Ieſu Chriſti Lunariam, cum ſana & caſta caſtanea Philoſophica in aquali pōdere, & adde tertium

Philo-

Philosophorum crasse contusum seu concissum. Indantur vitro accurate & Hermeticè sigillato ac concluso, sine ita stare in calore per 14. seu viginti dies, postea destilletur primum leni igne, & extolletur pulcrum & purum phlegma, si illud cessat, ignem fortifica, & transibunt spiritus, ignis ita regatur vt in præparatione aquę fortis. Postea remoue aquam destillatam, graueolentem verò putridamq; materiam coctam, resolutam, mundatam, reconde in circulatorium, & pone benè sigillatam in Balneum Mariæ, donec benè fixata in fundo resideat: Deinde aperi, & aquam ꝓpriam destillatam redde, circula vt prius, hoc peracto effunde leniter istam puram aquam, ne feces commisceantur, & hanc aquam reserua in benè munita cucurbita. Recipe iam in nomine Iesu hanc clarissimam aquam, & contunde partem de Philosophica castanea, & dimidiam partem de tertio Philosophorum, & dissolue illa in priori aqua, & vide ne plura soluas quam aqua apprehendere possit: nam si feces in fundo remaneant: hoc est, si multum de dictis addas, ne possit in hac aqua solui, & res plane corrumpatur. Quam solutionem factam ponas ad destillandum, & quando plane destillatum est leni igne, tunc insequitur aqua duarum naturarum, sed concipiantur omnes in vno vase, & principio fiat lenis ignis, postea verò sensim augeatur & fortificetur, deniq; ignis ad tertium gradum adponatur, nempe per cineres, ignis autē aquæ fortis planè repetatur, & ita erit Philosophica aqua miraculosa.

Iam recipe Mercurium, & sublima illum cum secundo & tertio dicto, vt moris est, postea, funde in clarissimā Mercurialē Philosophicam aquā, de qua iam diximus, & recipiat ad se essentiam & naturam aquæ, postea destilla inde aquam, & sublima iterum, illud fac ter vel quater ad minimum. Vide caput de reuiuificatione Mercurii in fine libelli Raymundi, &c. in practica Testamenti, &c.

Geber inquit, rubeum Elixir sanare potest omnes morbos diuturnos, de quibus Medicus dubitat, & facit hominem inueneścere instar Aquilæ, qui illo vsus fuerit ter singulis septimanis magnitudine instar sinapis: Est herba quæ vocatur Saturnus de canalibus, de qua talis conficitur medicina: (Omne genus augmentatur in suo genere, & quælibet species gaudet sua specie) quare nota omnes morbos, qui à vertice capitis ad calcem vsque hominem infestant,

infestant, si per mensem durarunt, vno die: Si annum durarunt, in 12. diebus, si diutius, per mensem sanari & curari possunt: nam quemadmodum sanat imperfecta metalla ab omni defectu, ita etiam humana corpora, quare noster lapis benedictus merito Theriaca tam humanorum corporum quam metallorũ dicitur, de quo Hermes Rex Græcorum & pater Philosophorum inquit: si de nostro Elixire quotidie per septem dies continuos sumas in pondere trium Carobiarum, decident tibi cani capilli & accrescent illorum loco nigri, & ita ex sene euades in iuuenem robustum.

Nunc audi pauca de principio operis Philosophici nostri.

Vt eò clarius intelligatis, indicabimus vobis verum propositum, qua hora, quo die & quo mense principiũ nostri Magisterii fieri debeat. Et dicimus, qui secus fecerit, illum sanè errare, qui verò procedet secundum nostra documenta, is certe veram artem assequetur.

Quare dicimus, quod recipiatur lapis Philosophorum tota sua substantia, & quod seligatur ex illo lapide purissima & subtilissima substantia, & recondatur in vas Philosophicum, & sigilletur vasis orificium Philosophico more, & ponatur in Balneum Philosophorum ad occasum solis, & incipiatur opus à medio Decembri vsque ad medium Ianuarium sub signo Capricorni, tunc incendatur ignis Philosophicus, & regatur opus pro more Philosophorum per totum signum, & vide vt in toto signo tota materia, quæ volatilis erat, fiat fixa.

Quare calor tantus sit, vt manus intra parietes furni possit ferri, tali calore stet, donec videas materiam nigrescere, quando illud diutius emanet, fortifica nonnihil ignem, & quando vides materiam nigrescere lætare, est enim principium concoctionis. Tunc confirma ignem, donec omnes colores transierint, & quando vides materiam parum albescere, auge ignem insensibiliter, donec perueniat ad perfectam albedinem, tunc enim sufficit: Sed ignis lente augeatur, & prout videris materiam sublimari ad albedinem. Hæc de principio, audi & nunc de Philosophorum vase.

NOTELA PHILOSOPHICA IV.

NOTA, Geber in sua summa capite 16. de naturalibus principiis, sic ait: Notandum est, quod, lapide purgato & perfecte purificato ab omnibus corrumpentibus, & postea fermentato, nō opus habeas mutare vas, neq; illud aperire, sed tantum ora, vt Deus id conseruet ne frangatur, & ideo dixerunt Philosophi, totum magisterium in vno fieri vase, & sciatur, intra dies 40. seu ad summum 41. absolui opus ad albedinem, propter veram purificationem factam cum lapide: nam in purificatione nō potest definitum & certum tempus haberi, nisi secundum sedulitatem laborantium & artificum, in 90. diebus & noctibus absoluitur opus ad rubeum seu ad summum in 91. & hæ sunt vera media finalia ad totam perfectionem, & si assequeris age Christo Domino gratias.

Audi quæso verba Alchymiæ vera ac certa, quæ sic ait in Philosophia: Egregiam te docebo artem, doctrinam, & verum fundamentum, quomodo perueniatur ad confectionem lapidis Philosophorum, siue sit aurum, siue argentum, quod dicitur tinctura seu Medicina seu elixir, & tam multifariè intelligitur, quæritur quidem eius præparatio, sed inter mille vix vnus inuenitur qui conficere potest ad hunc lapidem: Philosophi enim & magistri lapidem & artem occultis verbis occultarunt, & posuerunt nonnulla quæ ad hunc lapidem recipi debent, seu ad hanc tincturam vel medicinam, neq; voluerunt eadem reuera, sed tantum per similitudinem indigitare: sed quæso, inquiat quis, quare? quia non quiuis peccator circa hanc artem versari debet, sed tantum ille cui Deus tantum concedit & indulget gratiam: hæc enim ars donum Dei dicitur. Vnde Deus omnipotens dixit in S. Euangelio: Multi sunt vocati, pauci vero electi: quod tantum est: Multi vocati sunt ad vitam æternam, pauci vero electi: ita etiam in hac arte multi vocati sunt, eam artem tractantes, sed pauci electi, hoc est finem artis attingentes, & causa est, quod nolunt intelligere libros philosophorum eorumq; verba ac media, (nam mediate Deus vocat te & me, vt videat, quis nam inter nos sit dignus: Fide indutus est vocatus atq; electus, fide non indutus, est vocatus, & propria voluntate reiectus. Obiectio: omnes fient salui, omnes etiam sunt electi: R.

per media, per nuptias, id est verbum, quod sonat gratis propter Christum, per Fidem: Quæ consistit in legitimo vsu & intellectu verbi eius ac sacramentorũ sacrosanctè institutorum &c.) sed abutuntur propria ratione, & Dei vocationem contemnunt; vnde indigni fiunt arte, & quando illam assequi nequeunt, prætendunt, artem esse falsam & imposturam fallacem. Nonnulli sunt qui recipiunt sulphur, arsenicum & argentum viuum à sale sublimatum, alumen, vitriolum & similia, & comburunt & soluunt & coagulant multifariè, propterea vt magis dubitent, & causa dubitationis est, nõ intelligunt quando magistri dicunt: Nostra ars est occultata occultis verbis, (præceptoris ac parentis mei symbolum erat, consilio, prece & labore) ita vt ea non putarint quæ dixerunt, sed tantum similitudinẽ induxerint, & dum dixerunt: Recipe sulphur & arsenicum, & argentum viuum sublimatum cum sale, hæc non ita intelliguntur, sed tantũ quędam similitudo: sub sulphure intelligas aurum, nam quemadmodũ sulphur est calidæ & siccæ naturæ, ita ẽt aurum. Sub arsenico intelligas argentũ: quemadmodum enim arsenicum frigidæ & siccæ est naturæ, ita etiam argentum. Sub argento viuo cum sale sublimato alumen, vitriolum & similia: ita vt ad argentum viuum recipiatur aurum & argentum, & hæc vna sublimes; quando hoc factum est, & hæc vna sublimasti, tunc scias argentum viuum illam habere naturam, vt aurum & argentum soluat, quod & aurifices possunt, quando volunt inaurare, tum deuorat mercurius aurum siue metallum vt fiat puluis absque omni additione peregrina, ideoq; magistri argentum viuum nominarunt salem, vitriolum & alumen, vt quæ tres habent naturas corrumpendi vnicam rem in aquam seu puluerem. Ita argentum viuum habet hanc naturam aurum & argentum transmutandi in puluerem & aquam absq; omni heterogeneo additamento, & hæc est causa: omnia metalla trahunt suam originem & proueniunt ex argento viuo, & dicitur illorum prima materia seu sperma; omnes homines ex Adamo & Eua prouenientes ex terra constant, illorũ prima materia & sperma est terra, ex qua Deus omnipotens hominem creabat, quare omnes homines rursus in terram rediguntur, vnde Aristoteles inquit lib. 4. meteoron. Illudent artifices Sophisticè dicentes: Sciant artifices Alchymiæ, species re-

rum metallicarum permutari non posse: Hoc est, sciant artifices, sese operari velle secundum artem aliter atq; natura in terra, quia quando præparare volunt aurū seu argentum, aut vnum metallum in aliud transmutare, speciē agenti transmutare volunt in speciem auri, seu speciem cupri, plumbi, stanni seu ferri in speciem auri &c. Et verum est, vnam tantum speciem metalli posse mutari in aliam speciem, quod sic intelliges: species argenti potest mutari in speciem auri, contra quod Aristoteles non loquitur: omnia enim metalla originem habent vnde proueniunt, quæ est argentum viuum. Quare omnia metalla in argentum vivum redigi possunt & augeri. Scias autem si cupias conficere aurum, ne aliud quid recipias nisi aurum cum suo spermate quod est mercurius. Cupis autem conficere argentum, recipias argentum cum spermate: homo enim nihil aliud generare potest nisi hominem, leo nihil nisi leonem, & quodlibet animal generat sui simile. Quare dixi tibi: Recipe argentum ad argentū, aurum ad aurum, & obserua sequentem doctrinam, qua peruenitur ad hanc artem: Qui occidere potest argentum viuum cum corpore, scilicet sole & luna: & post mortem viuificare, hoc est mercurium, & causa est vt mercurius ita cum auro & argento componatur, moriatur, ac cum illo coquatur: Ille faciet mori animam auri cum spiritu, & vnionem cum mercurio, vt nunquam separentur, neq; anima etiam nunquam à spiritu recedet: iam similiter aquam funde ad aquam, & neutrum separetur ab altero, & ita occidit spiritus corpus & extrahit illi animā, & viuificatur iterum spiritus, quod fit per sublimationem, & remanet corpus instar cineris & est mortuum: tunc corpori mortuo spiritus & anima iterum infundatur, & resurgit corpus cum spiritu & anima, vt reuiuiscat, ita spiritus & anima cum corpore moriuntur, quemadmodum magistri inquiunt: Qui mecum oritur, mecum moritur. Et quando hoc ita fit, tunc habes verum philosophorum lapidem, hoc est tincturam seu medicinam, cuius vna pars huius medicinæ centum partes argenti viui seu cupri transmutare potest in purum aurum seu argentum.

Hic habes finem & verum fundamentum paucis comprehensum verbis, sine omni dubio & tergiuersatione veræ artis quæ vocatur alchymia, quam diuinam & sanctam Philosophi chymici

deprædicant: velut parens omnium Hermes, Turba, Pythagoras, Eximidus, Plato, Pandophilus, Lucas, Demetricus, Arisleus, Locustes, Eximemus, Socrates, Simon, Raymundus, Dardanius, Bellus, Theophilus, Dantinus, Galienus, Lullius, Auicenna, Bonellus, Benitus, Moyſes, Morienus, Arnoldus de noua villa, &c. qui omnes vnanimiter loquuntur in ſuis libris, omneſq; artem probauerunt. Quare nemo dubitet: hæc enim ars vera eſt.

Sed quid? Certiſſimæ huius artis res ſunt naturale aurum & aqua mercurialis inuicem commiſta, quæ tranſmutant omnia metalla in purum ſolem perfectum non ſophiſtice, ſed verè ac philoſophicè in omni igne & aqua conſtantem: etiamſi coqueres per centum annos. Illa aqua cum argento compoſita ſi vniantur, trãnſmutant omnia metalla in purum putum ac verum argentum perfectum, quod veriſſimè dicimus per Ieſum Chriſtum, & quamvis plura obiiciantur, Deus eſt teſtis, & ſi hac via non inuenies, peribis. Vitrum tuum ſit purum, & quando aquam tranſmutas, vt decet, tunc pellit omnes ſuperfluitates. In illa terra habes auolantem auem, hanc facias ſubtilem & terram perfectam. Alius Philoſophus inquit: noſtram terram fixat aer, noſtra aqua illuminat, anima viuificat, oleum facit fluere, noſter lapis eſt terra, noſtra terra eſt ignis, noſter ignis eſt aër, noſter aer eſt aqua, noſtra aqua eſt ſpiritus, noſter ſpiritus eſt anima, & anima eſt corpus, & corpus eſt terra, in terra eſt ignis, duo elementa in aqua, aër eſt reliqua duo elementa.

Omnes philoſophi dixerunt, omne calidum lapidis eſſe ignem, & fluidum ſuam eſſe aquam, aſcendens aerem, coagulans ſuam terram & lapidem, vbi notandum eſt, oleum eſſe ignem, & aquam mercurialem eſſe aerem, & in deſtillatione eſſe aquam, & in coagulatione eſſe lapidem: Deo gratias. Sequitur porrò modus regiminis & generationis metallorum in ſuis mineris. Natura rerum omnia fuſibilia naturaliter operata eſt, ex argento viuo cum ſubſtantia ſulphuris, ideo quod naturæ & proprietatis argenti viui ſit, quæ coagulata conſtat è vapore ſulphuris: naturaliter enim quodlibet ſiccum ebibit proprium ſuum humidum, quare vapor ſulphuris argentum viuum proprie coagulat è ſubſtantia terrea ſubtiliter atq; aerea in prima cõmiſtione counita, operante tamen

ac me-

ac medio caloris, primo sublimatione, deinde concoctione, tertio digestione, donec habeat sulphuream vim coagulatam attamen mercurialem: Argentum viuum in prima sua radice compositum est ex alba terra, subtilissima, sulphurea, clarissima aqua fortiter commista, donec fiat substantia, non quiescens in superiori superficie, sed parturit sibi simile in natura: nam vel planè manet in igne vinctum, vel planè aufugit in vaporem, si incombustibilis & subtilis est; significat indicium imperfectionis, ideoq; si prædictus vapor in sulphuream terram descendit, adscēdit calefactum: est enim talis naturæ, vt per calorem sublimetur, sed per talem sublimationem nimium purgatur, decoquitur & densatur, & coagulatur magis magisque in rubeum sulphur, quod sæpius dissoluitur, & postea coagulatur ēt in aliud argentum viuum, & huius sublimatio per calorem operatur, donec in aliquot annis diuturna operatione magis magisque in perfectum metallum coaguletur, & tali quidem modo operatur etiam natura in mineralibus vasibus metalla. Quare imitare in hoc opere naturam, quicunque cupis conficere medicinam ad perficienda imperfecta.

Notabis, argentum viuum esse materiam omnium metallorum secundum Philosophos. Aristoteles inquit, argentum viuum esse elementum seu materiam omnium fusibilium, omnia enim fusibilia in illud commutantur: commiscetur ēt cum illis, est enim de illorum substantia: sed hæc corpora diuersa sunt in compositione sua ab argento viuo, taliter, prout fuerit purum seu impurum ab impuro terrestri seu exteriori sulphure: nam si sulphur purum est coagulatur à vi albi & non comburentis sulphuris, & illud est optimum, quod recipere possunt illi qui in Alchymia laborant, vt illud conuertant in argentum, quando vero sulphur purum & optimum est, cum rubedine, & in illo lateat igneitas simplex & non coburens, tunc erit optimum, quod recipere possunt Alchymistæ vt inde conficiant aurum, conuertit enim illud in aurum. Quando vero argentum viuum est bonæ substantiæ, & sulphur impurum, comburens, tunc conuertit illud in metallum seu cuprum: quando vero argentum viuum prauum, foraminosum & terreum est, & sulphur impurum, fit inde ferrum. Stannum autem videtur mihi bonum habere argentum viuum, sulphur vero pra-

uum & non benè commistum. Plumbum vero crassum argentum viuum, prauum & graue seu ponderosum: sulphur etiam prauum & mali saporis, & fœtidi gustus, ideoq; non benè coagulatur. Hæc verba sunt Aristotelis in lib. 4. Meteor. cui Philosopho in omnibus credendum est, & non fabulis Faceti, aut mendaciis (ab operibus naturæ) longe distantibus: Qui in mendaciis occulta philosophorum quærit, omnem perdit operam & sumptus & tempus.

Nota externũ sulphur esse, causam imperfectionis metallorũ:

Notate verba & annotate occulta: tota enim scientia & ars & omnis eius veritas ex verbis dicti Philosophi assumitur & addiscitur, propterea obscurum & occultum fit apertum, quod duplex sulphur inest in perfectis corporibus, vnum quidem in profunda radice inclusum in principio generis sui ac commixtionis argenti viui exoriens: alterũ verò exterius in sua natura corruptibile, illud per laborem extollitur. Primũ nullo artium sensu tolli possibile est, combustibile enim sulphur à corporibus ét cum calcinatione ignis extinguitur, sed radice sulphur planè nullo modo est de illius perfectione, & propterea quod habet argentum viuum spermaticum illud à combustione præseruat, & suæ naturæ est, alterum vero respuit ignem vt venenũ: Hinc vides ét quod verum argentum seu Luna argento viuo magis sese associat, inq; amicitiam redit: tale & facit aurũ: Et hoc ita intelligendum est, simile gaudet suo simili, & participat naturam suo adiuncto, reliqua vero corpora in hunc modum non, quamuis habeant similitudinem: continent enim in se externum impurum & fœtidum sulphur, quare possumus dicere, quod cum illis parum coeat aut de natura participet: constant enim ex sulphure corruptibili, fœtido & combustibili; illorum sulphur, quocunque etiam modo præparetur per artem, semper tamen comburitur, comburit nigredinem, & inuertit totum opus, ideoque inquit Auicenna: Non attingit nostrum magisterium, non enim est de substantia argenti viui, neque de eius perfectione, quia illud semper inficit, nigrificat & corrumpit. Quare concedendum est argentum viuum esse perfectionem corporum, antidotum, incombustibileque Alexipharmacum, quare corpora minus combustibila & maioris puritatis, quæ magis magisque cum mercurio participant. Vnde apparet maiorem argenti viui multitudi-

tudinem esse causam perfectionis in corporibus, & multitudinem sulphuris esse causam corruptionis. Annon quædam corpora magis, nonnulla minus comburuntur, per augmentationem ignis, vt quæ plus habeant combustibilis sulphuris, quæ vero minus, minus etiam comburuntur. Sulphur enim duas in se continet causas corruptionis, puram incensiuã substantiam, & terream spermaticam, per primam non constat neq; per se subsistit; comburit enim semper & comburitur, & dat nigredinem in quolibet opere, per alteram nullam habet fusionem neque ingressum, nisi sit fixum redditum: hic opus est Philosophica calcinatione, secundum præcepta homogenea ad artem summe requisita.

Nota, solum argentum viuum est plenaria perfectio metallorum: Fixatur enim absque commutatione terræ, fixatur etiam similiter cum commutatione illius in terream naturam per festinationem ad suam fixationẽ, quæ fit per præcipitationem, fixatur & in terram commutatur per perfectam reiteratam sublimationem: fixatur etiam similiter & non commutatur in terrestreitatem, imo & accedit potius metallicam fusionem, propterea, quia limosam & crassam habet substantiam, cuius indicium est, illius alkolisatio, humectatio, & commistio cum rebus sui generis, quare apertè deprehenditur in illo limositas & vnctuosus humor multis sese ad hærens: sed illius crassities clarius videtur & perspicitur, ex grauitate immensi ponderis, ponderosius enim auro esse eius natura demonstrat, quæ simul est fortissimæ compositionis & æquabilis complexionis: non enim separatur in partes aut diuiditur: totali sua substantia aut omninò, ab igne secedit, vel cum illa in igne remanet, vnde veritas, argentum viuum posse fixari, absque phlegmatis sui corruptione, & absque commutatione in terram, ideoque clara fronte deprehendimus in illo causam perfectionis: solùm sufficit ad perfectionem fixationis in quolibet gradu, nempe cum & sine ignitione: si Philosophicè eius partes indurentur, non amplius per ignem corrumpi potest, neque per ingressum ingentis flammæ ad sublimationem Philosophicam idoneum: quia non amplius patitur subtilationem sui ipsius propter suam crassitiem & deficientem combustionem, quæ alias per sulphureitatem, (quam nunc non habet) perficitur. Hoc satis proba-

batum est supra, quod sulphur, cuiusque sit generis, perfectionis corruptio sit, nam si fixum est, impedit veram fusionem, vt apparet in ferro: Si enim non fundatur, cognoscitur fixatum in se continere sulphur, si vero non est fixum, tunc facilem admittit fusionem, ab igne etiam mox corrumpitur & diuaporatur, vt apparet in ferro & aliis imperfectis corporibus, ideoque sulphur non est de veritate nostræ artis, neque de illius perfectione: impedit enim perfectionem in omnibus nostris operibus: sed argentum viuum est in omnibus philosophicis operationibus perfectissimum: est enim combustionis sanatio & fusionis perfectio: nam si fixatur est tinctura rubedinis, & philosophica reductio pellucidi splendoris, neque discedit à commistis in perpetuum: Est insuper etiam humanum & metallis associabile, & medium per quod componuntur tincturæ, commiscetur metallis facili modo, & in profundo adhæret illis naturaliter, est enim de illorum natura: sed cum sole & luna facilius cõmiscetur, propterea, quod cum illis singularem habet vim & naturam participandi. Ex his iam coniicere potes magnum arcanum ac secretum, quod Mercurius ad se recipit quod suæ naturæ est, peregrinum autem respuit neque patitur, propterea quod propria natura magis gaudeat quam externa; vnde apparet, quod corpora maioris sunt perfectionis, quo plus in se continent mercurii, quæ minus in se continent, minoris sunt efficaciæ ac perfectionis. Laudetur ergo summus omnium rerum artifex, honorandus Deus, summus creator, qui ex vili creauit pretiosum, quod cum mineralibus maxima edit miracula cum natura correspondentia, cui accedit ipsa substantia & substantiæ proprietas, quæ sola & nullo alio quam à te habet hanc potentiam: Hæc inquam sola ignem vincit, & prædominium ignis est, attamen cum eo pacificè quiescit atque gaudet. Hoc indigemus ad nostrum magisterium, reliqua sunt combustibilia, cedunt igni, & euanescunt è flammis.

NOTELA PHILOSOPHICA V.

NOTA, argentum viuum fixũ suum in se continere sulphur: Ex occulto manifestu est, argentum viuũ bonum in se continere sulphur,

sulphur, cum quo coagulatur in aurum vel argentum, secundum naturæ modum & perfectæ concoctionis, iuxta Philosophorum enim opinionem, quando argentum purum est, tunc vis albi non comburentis sulphuris illud coagulabit in argentum, quod est optimum; vnde Alchymistę sumunt fundamentum inde conficiendi Elixir ad argentum. Quando verò sulphur est optimum, cum pulchra rubedine clarum, & commixtum cum simplici non combustibili, tunc optimum est, vt inde fiat Elixir ad aurum, vt te docet Philosophus, qui primum album sulphur ad argentum & postea rubeum ad aurum iubet vsurpare: nullum enim metallum in aurum transmutari potest, nisi prius argentum fuerit: Nullus fit enim transitus à primo ad tertium nisi prius fuerit in secundo: nullus etiam aditus est ab vno extremo ad alterum extremum, nisi per medium: nulla enim via est viatori Philosopho Chymico, à nigro ad perfectum flauum, nisi prius fuerit album, propterea quod flauum ex multo albo & purissimo rubeo compositum est: Neq; procedi potest à flauo ad album, nisi prius fuerit nigrum: aurum enim argentum fieri nequit, nisi prius corruptum & nigrefactum: optimũ enim in deterius euadere nescit, nisi per suam ipsius corruptioné. generatio enim vnius, alterius corruptio est, quare qui aurum in argentum transmutare potest, ille etiam argentum in aurum transmutabit: Sulphur enim illorum non est ardens: sed album ad argentum: verùm per maiorem ignis decoctionem sulphur potest rubedinem recipere vnde in aurum: Flauedo enim nihil aliud est, quam perfecta decoctio: & albedo nihil aliud est quam ablutio nigredinis: calor enim qui operatur in humido, efficit primò nigredinem: in sicco fit albedo & in albedo flauedo. Hoc obserua in calcinatione plumbi, quod primum transmutatur in nigros cineres, postea in albos, deinde in rubeos, ita se habent album & rubeum sulphur, sed tantum ex vna materia metallorum ab argento perfecte purgatorum, sed tamen inæqualiter decoctum, ideoque inquit Plato: In quolibet sulphure esse album sulphur, quemadmodum & in quolibet auro est rubeum sulphur, nec tamen quodlibet sulphur album aut rubeum est: sed tale sulphur non inuenitur in terris, vt Auicenna inquit: quod enim tantum in his corporibus existit, & ideo præparamus hæc corpora subtiliter & purè, vt sul-

phur & argentum viuum de hac materia in promptu in terris & ſuper terram haberemus, ex qua aurum & argentum eſſet conficiendum ſub terra: corpora luce clara apparentia & ſpiritibus tingentibus imprægnata ſiue grauida, illa tingunt reliqua corpora in vera albedine, & veram perfectam rubedinem, prout Philoſophicè tamen præparata ſunt: In noſtro magiſterio iuuat perfectum corpus imperfectum abſq; commixtione alterius externi, quare aurum ſi præſtantius eſt quam aliud metallum, eſt tinctura rubedinis, tingens & tranſmutans quodlibet corpus. Argentum verò eſt tinctura albi ſeu tingens corpora alba: hoc enim corpore Mercurius commiſcetur, & fixatur recto intellectu, quod inſipientes & imprudentes artifices nunquam attingunt.

Porrò eſſe lapidem Philoſophorum, ex quo extrahatur noſter lapis, ſic probamus. Indagatorem huius artis inexhauſtæ inquiſitionis in operatione hac deditum eſſe oportet, ne iam hoc, iam illud, conetur tentare: nam in multitudine rerum ars noſtra non perficitur; vna enim res eſt, & vnus lapis, & vna medicina, cui nihil externè additur neq; ſubtrahitur, niſi ſuperflua inde remoueantur: Nam quodlibet commune ſulphur argento viuo externe refragatur: eſt enim illius corruptio: Econtra ille externe non refragatur, in quo tranſmutare habet per magiſterium, vtpote in aurum & argentum: Quare nulli rei quid conuenientius eſt, quam quod illi proximum eſt in natura: Ab homine nihil aliud generatur quã homo, ab animalibus nihil aliud quam animalia in ſuo genere, hic enim quodlibet de ſuo ſibi ſimili generatur: Vt hoc recte intelligas, conſule naturam ſimplicem veram, iuſto tramite incedentem, nihil enim ſimile ſibi procreat, niſi in ſua natura, in quam nihil peregrini introduces, neq; puluerem, neque aliud quid, inæqualia enim & multifaria noſtrum lapidem non corrigunt: nihil illi etiam additur niſi id, ex quo ortum ſuum deduxit: nam ſi quid externè illi additur, ſtatim corrumpitur, nec reddit quod quæſitum eſt. Quare neceſſe eſt, ex illis rebus, quæ ad corpora aptæ ſunt, medicinis corporum applicare, illa enim debent eis in natura conſonare & æquiparari, & maximè in profunditate adhærere, quodlibet minus perfectum complere, mercurio etiam ante corruptelam admiſceri: ſed nullum corpus quod in ſua natura manet, coagulare:

lare Mercurium, neque firmiter ei agglutinari poteſt: Neq; ſanat Mercurius (intellige Philoſophicus) per ſe imperfecta corpora, ſed ſeparatur ab eis per calorem ignis, craſſa enim ſimplicibus non benè conueniunt, neq; ſimplicia craſſis: Quare opus eſt, vt hæc medicina ſubtilioris ſubſtantiæ, & facilioris fuſionis ſit.

Non immeritò igitur quæritur, ex quibus rebus noſtra medicina extrahatur. Reſponſio: Ex illis extrahitur, in quibus eſt: Æquè inuenis in corporibus æquè in argento viuo, conſiderando quodlibet in ſua natura: in corporibus quidem difficilius, ſed in argento viuo propius, quia hoc accedit Regem & Reginã combinandi, & in matrimonium verum Philoſophicum perducendi: Arrige aures Philoſophe: Qui abſque argento viuo audet tingere, cæcus rem aggreditur, velut aſinus ad lyram & pabulum: aurum enim dat aureum, argentum argenteum colorem, qui iam argentum viuum cum Sole & Luna coniungere poteſt, ille vult tingere, peruenit etiam ad arcanum quod nominatur album ſulphur, optimum ad argentum illud ſulphur ſi efficiatur rubeum, tunc eſt homogeneum ſulphur ad aurum, quare ex his corporibus noſtrum album & rubeum ſulphur extrahitur, in quibus eſt puriſſima ſulphuris ſubſtantia: Ad mentem naturæ purgata, ſecundum opinionẽ Alberti clarius & ſubtilius eſt, in purificatione verò ars grauior eſt natura. Parens illius eſt Sol, mater Luna, ex his corporibus cum ſulphure & argento viuo pręparato extrahitur noſtra medicina, ſed ex illorum ſulphure ſolo ſeu argento viuo præparato poteſt illa ſimiliter ex corporibus extrahi. Ex argento verò viuo proximius & perfectius & facilius inuenitur, quia parens eſt horum luminum & radix omnium fuſibilium, ex illo enim generantur omnes res, ideoq; reſoluit etiam omnes res: quælibet enim natura proprium ſibi magis diligit, illoq; magis gaudet quàm alieno. Quare in illo eſt facilitas extrahendæ ſubtilis ſubſtantiæ, quia ſubſtantiam iam habent præſentem. Relinquitur ergo, noſtram medicinam puriſſimam & ſubtiliſſimam eſſe ſubſtantiam, quæ originem ſuam trahit è materia argenti viui, quia ex illa nata eſt: Non autem eſt hæc materia argenti viui in ſua natura, neq; in ſua tota ſubſtantia, ſed eſt pars præteritæ, & non iam pręſentis, ſi lapis noſter factus eſt ſimplex, tunc eſt argentum viuum, ſed fuit pars illius: illuminat enim

illud & præseruat à combustione, quod caussa est perfectionis. Quare cuiuscunq; generis modo sit medicina, siue in corporibus siue in argenti viui substantia, indagatur prætiosi lapidis medicina, seu materia. Consulo autem vt nunquam opereris nisi cum Mercurio & Sole, & cum Mercurio & Luna: totum enim huius artis beneficium consistit in illis solis.

Nunc esse possibile nostrum lapidem ex materia metallorũ perficere, sic ꝓbatur. Si ex prima naturæ materia, nostrũ opus, solummodo conficiendum volumus aggredi, multo esset longius, difficilius, impossibilius & imperfectius, & requireretur etiam maior & ferè infinitus sumptus, vix denique etiam lapis per artem conficeretur, sed ex materia seu natura metallorum, possibile vt supra satest declaratum, neq; ex vno naturali corpore sufficit perficere lapidem Philosophorum sed è natura duorum corporum debet & oportet extrahi, antequam ex illo fiat perfectum Elixir: necesse etiam est Elixir magis purgatum & decoctum esse quam aurum & argentum, propterea quod habeat vim omnes res ab imperfectione in perfectionem transmutandi veluti in aurum & argentum: Hoc imperfecta planè nequeunt efficere, nam si suam perfectionem cum alio cõmunicant, manent postea imperfecta, propterea quod nequeunt tingere. Fit operatio in nostro lapide ideo, vt illi de meliori materia tinctura magis quàm ante in sua erat natura daretur, & vt Elixir secundum monita & documenta sophorum componeretur, ex puris perfectis speciebus. Condimentum, antidotum, medicina & purgatio omnium corporum, sanandorum, purgandorum, transmutandorum, siue pertinentium ad verum Lunificũ siue Solificum: sed moderni operantes putant, hunc esse finem operis: Attamen tunc opus primum incipit: multi verè in hunc modum operati sunt, & opus illorum fuit natura metallorum, sed crediderunt & putarunt, se perfecisse perfectum Elixir: Quando verò proiectionem confecturi, nihil inuenerunt, ideoq; deuerunt operari, & quidem eo loco, quo debebant incipere.

NOTELA PHILOSOPHICA VI.

NOTA: Quodnam primum sit opus Philosophorum, & quomodo illud intelligi debeat, illud enim scire debent Chymici omnes, sin minus cacochymici dicendi: Opus Philosophorum est dissol-

dissoluere lapidem in Mercurium, vt in primam suam naturam seu materiam inducatur, vnde Philosopus lib. 4. Meteor. Sophistas & impostores illudit, inquiens: Sciant falsi artifices Chymiæ, se species rerum nequaquam posse transmutare, quia Philosophorum scripta & dicta non imitantur, & species, in primam suam materiã nesciunt reducere, quæ materia in & ex sua radice est argentum viuum, cum tamen & est elementum primum omnium nascibiliũ, sed in aliam formam, quam ante à natura transmutatum, non sanè in vnicam speciem, sed in indiuisibiles specierum differentias: Et hæ sensibilibus operationibus subiectæ sunt, propterea quod in semetipsis conuertibiles: species naturæ subiectæ sunt, reliquæ similes sensibilibus, operationibus non sunt subiectæ, ideoque in semetipsis vt dictum.

Sequitur confirmatio artis Chymicæ per artifices, & primum de parente nostro Philosophorum antiquissimo Hermete, qui fuit Rex Græcorum Constantinopoli, &c. Hermes parens noster ita inquit: Quando corpus in aquam soluitur, dicimus eam lapidem seu permanentem aquam, quam Mercurius coagulat in perpetuam coagulationem, Mercurius est anima & spiritus, & aurum seu argentum est corpus.

Daucius inquit: Præparate corpora & soluite illa, cum hac aqua imbibite spiritus purgatos, siue ablutos, & attrahent spiritus cum corpore, & corpora cum spiritibus, fixanturque in fortem perpetuam fixationem.

Alphanus inquit: prius calcinanda corpora & purganda, tunc applicãda ablutis spiritibus vt per sublimationes reiteratas fixentur in Elixir & philosophorum lapidem, secretum, occultum & apertum.

Plato inquit: Metalla sunt instar illius quod congelascit, & omnes res aliæ sunt instar spiritus, & instar lactis, & quando metalla calcinantur & soluuntur, & cum spiritibus cõponuntur, congelatur spiritus cum illis, & fit fortis commixtio & medicina, cuius 1. pars partes mercurii coagulat, in perpetuam coagulationem medicinalem & metallicam.

Turba inquit: Corpore purgato & soluto, imbibuntur cum illo spiritus, & fit totalis commixtio, quam ignis nunquam separare potest.

Galienus inquit: præparate corpora, hoc est metalla, & purgate à nigredine, in qua est corruptio, donec candescant, postea rubescant, tunc soluite corpus & spiritum, & coagulate, & proiicite ad solutum corpus, hoc est metallum, ita euadit in aurum & argentum, multo melius quàm ex ære excoctum.

Auicenna inquit: calcinate corpora cum argento viuo, quod est lixiuium albi, quia aiunt mercurium deuorare corruptam humiditatem metallorum, & emollire omnes res innatis metallis, vtpote sulphur, spiritibus adiectis: purgantur metalla per spiritus, & spiritus per corpora, postea tanto tutior es, materiam posse putrescere, & corrumpi.

Alphidius inquit: hæc ars aliquot modis perficitur: alius, vt metalla soluantur spiritibus, secundus, vt soluantur spiritus, & metalla fortificentur &c.

Morienus inquit: soluite spiritus & metalla, & coagulate, & non poterit alterum ab altero separari per ignem.

Hermes inquit, mercurium vi ignis facere nostrũ Latonem, in principio verò esse opus nigrefactũ, albificate igitur azoc, hoc est mercurium, & lauate à nigredine, vt magistri dicunt: Albificate metalla, ne confundatis doctrinas vestrorum librorum, nec confundantur corda vestra.

Astanus inquit in libro turbæ: spiritus non adiungitur metallis, nisi probè sint purgata à fecibus, metallis philosophicè purgatis, inque subtile Alkohol redactis, vt sint veluti mercurius, hinc amico complexu simili suo mercurio sese coniungent.

Viceberus inquit in libro cui titulus de fontina: Quo magis metalla soluuntur cum animabus & propriis spiritibus (qui nondum satis fixi sunt) per vnitam coagulationem, eò magis augetur lapis, non solum in multitudine, sed etiam in virtute, valore, efficacia & subtilitate, vt quando tingere cupimus, plus transmutetur de metallo in aurum & argentum.

Eximidus inquit: sciatis, ex nulla re tincturam nostram seu medicinam posse confici, nisi ex nostro metallo, hoc est nostro confecto seu amalgamate, hoc est ex nostro metallico, auro, vel argento & ex illorum animabus, & nostro spiritu, hoc est mercurio.

Socrates inquit in libro Turbæ: Secretum nostri lapidis & laboris est aurum, & illud conficitur à puero quodam & fœmina.

Glosa-

Glosarius inquit: Fœmina soluat virum, & vir fixit fœminam: Hic quæritur, quæ est hæc res? Respondet Calit philosophus magnus: nihil aliud esse quam quatuor elementorum compositionem, & dicitur res vnica, quādo metallorum substantia & substantia aquæ præparantur indiuisibiliter, ne alterum ab altero possit separari, ita vt alterum sit spiritus, hoc est volatile, & alterum sit fixum, vt & alterum sit velut corpus.

Naturalis sol & mercurialis aqua duo illa composita efficiunt ex omnibus metallicis rebus verum & purum aurum, perfectum, immutabile, licet millies vratur: hæc aqua si voles fiet, & cum luna res eadem commutans metalla in veram lunam perfectam in omnibus probis iustam.

Spiritus occultus est in ventre corporis sui, inquit Geber: ille spiritus est nostra aqua, nostrum argentum viuum, & dicitur ignis noster, & spiritus ille attrahit ad se occultum spiritum, & oleum attrahit ad se occultum oleum, hæc aqua est spiritus fortis verus Philosophicus, qui attrahit sibi occultum spiritum à corpore, de corpore si parū addis pro commistione fiet aqua materię, quę aqua in arte vtilissima est, quamuis non plane perfecta, prouenit enim ex paruo auro, vnde etiam extrahitur, estq; acidum, & acredo adhuc incerta est: sed dat regenerationem imperfectis rebus, vnde extracta est, per ignem funditus materia occiditur per aquam, corpus, vt viuificetur, per coniunctionem factam philosophicam non præstat sola aqua, neque potes efficere perfectum corpus, nisi habeas spiritum, vt initio monui, materia est lapis, & non lapis; attamen extractus est ex lapidibus. Eligere oportet naturam ex profundo lapidis quia naturæ victoria oritur ex implantatione, vt ex simili conficiatur simile: natura lætatur per associationem suæ naturæ, vt fiat tinctura ex re illa Philosophica, vnde proiectio.

Illa natura quæ omnia in se habet, antecedit omnia Elementa: verum obscurata latet in corpore, quando autem in corpus euadit, ita vt tota natura sit patiens & patiatur, denique attrahit sui simile, & fit Elixir perfectum.

Nota nunc de rei sublimatione vnica, de qua scripserunt & dixerunt oēs Philosophi: ♃. illius ℔. ß. in magnitudine nucis, & pone in Aludele, appone alembicum, destilla inde aquā in receptaculum,

lum, quando albus spiritus prouenit & transit, remoue alembicum, & Aludeli impone aliud vas æquale, obsera benè, destilla fortiter, & reddit in sublimando rubeum spiritum in superius vitrum seu cucurbitulam, postea recipe quintam essentiam, remoue regem contere calidum, & pone vicissim in Aludele & laborando operare vt prius, Deinde Recipe feces, funde & separa singularia: Item rubeum ad rubeum. Ad rubeum pertinet Saturnus & Mars, ad album Venus & Iupiter, album ad album.

Item res concipit corpus quod occiditur 30. diebus, in corpore terræ recipit vitam 10. diebus, & tunc separatur, & resoluuntur Elementa.

Item generatur serpens, qui designat modum, per quem materia debet fixari. Sol imbibit Mercurium, inde inuenies calorem auri, si illum cohobas, redditur aurum & transmutatur in rubeum Leonem.

Item extrahe quintam essentiam, è Re ad hunc Philosophicum modum: Recipe primo rem, & effice inde Alkohol seu puluerem impalpabilem: Deinde accipe destillatum acetum optimum, & impone puluerem, pone in digestione donec tingatur in rubeum colorem, quem subtiliter effunde, ac reconde in purum vitrum remanenti puluere aliud destillatum acetum affunde, & pone in lenem ignis calorem donec tingatur acetum, hoc tantisper facias donec amplius non tingatur, tunc recipe aceta ita tincta in cucurbitam, destilla per alembicum & transit primò acetum, postea videbis stupendum miraculum, nimirum per rostrum Alembici videbis mille venulas à benedicta rubedine, transire instar humani sanguinis, illam benedictam humiditatem retine in vitro, quam habes pro thesauro, cui totus mundus nequit comparari. Ecce magnum miraculum, patefactum tibi de tanta dulcedine de re destillata vnica, & est nostra quinta essentia dulcis instar mellis, nec potest quid cum ea comparari. Dico tibi verè, natura humana nequit comprehendere præstantiam quintæ essentiæ rei, & crede sanè in natura non fuisse quid occultius, est secretum omniũ secretorum, sanat omnia vulnera, virtus eius est incorruptibilis & mirabilis & vtilissima, debetque 40. dies stare in vitro ad putrefaciendum, estq; miraculum, posse de re vnica tantam dulcedinem

extra-

extrahere impossibilem, sed patefeci, notes quintam essentiam esse dulcem instar mellis vel saccari, relege omnes libros Philosophorum, & nunquam inuenies quid sit plumbum philosophorum nec inuenies veram artem quomodo laboretur absq; omni Mercurio viuo, quod potest laborari ex minera & sublimari in rubeum colorem, Res est mater omnium metallorum estq; plumbum Philosophorum. Iam labora satis & lauda Deum.

NOTELA PHILOSOPHICA VII.

SIc inquire lapidem secretum Philosophorum: scis & constat operationem Medicinæ sequi debere naturam, artem etiam in nulla alia re positam, & occupatam esse, quam in natura, ei enim ministra est, harum itaque combinatio necessaria, inprimis methodica instituenda, perquirenda, inuestiganda, & bina copulatione philosophicè, ac mysticè vnienda. Deinde etiam constat, omnem materiam resolui in id, ex quo conflatum est: Exempli gratia, ferrum quamuis metallum durissimum, resoluitur in aquam, (medio naturalis caloris vel ignis) quid causæ? ex aqua factum est, & in primo suo esse totaliter est aqua. Tali & simili modo sese habet cum lapide nostro, hic resoluit sese in aquam, siue in argentum viuum aut Mercurium per nostram artem & doctrinam: In principio enim fuit argentum viuum, & nunc redit in argentum viuum spermaticum: Hinc edocetur, naturam esse reducendam in primam radicem, vnde deuenta est: Quomodo autem id fiat & accidat scias esse opus concentrationis, ex centro ipso emanans, & requirere scientiam motus ac vicissitudinis vniuersi inter se correspondentium. Si Elementum transmutabis, vicissim in suum Elementum, hinc fiet generatio & corruptio, ac transmutatio vnius in aliud: qui hoc callet, habet quod quærit, nostrum enim opus finem alium nullum intendit, quam hunc, Elementa transmutat in frigus, calidum, humidum ac siccum: Ita tamen, vt scias media requiri, siccum non potest reduci in humidum, nisi prius fuerit frigidum, nec frigus potest reduci in calidum, nisi ante fuerit humidum, vel aereum: quare semper sunt perquirenda media, quæ terram in ignem, & aquã in aerem siue aeream substantiam transmutent. Terra non fit aer nisi prius fuerit aqua, sic ignis non fit aqua, nisi prius fuerit aer: Aqua & aer sunt media elementorum,

ignis & terra hæc circumeunt, aer proximus igni eſt, aqua vero terræ, & hoc facit quod aqua repugnet igni, & terra repugnet aeri: Aqua eſt frigida & humida, ignis calidus & ſiccus, terra frigida & ſicca, Aer humidus & calidus. Aqua & aer habent concordantiam cum humiditate, terra & ignis habent communionem cum ſiccitate: Hæ concordantiæ faciunt (cum mediis) vnius in alterum indiſſolubilem amorem & perpetuam tranſmutationem. E contra aer, terra, ignis & aqua non copulantur vnione ſiue tranſmutatione, niſi ignis in aerem, & terra in aquam ſint conuerſa. Ex hac tranſmutatione ignis cum terra concordat in ſiccitate, hæc ſiccitas ſi mutetur in frigiditatem, in caliditatem, & caliditas viceuerſa in ſiccitatem, tum habes Magiſterium à ſummis Philoſophis quæſitum: Quomodo autem id fiat, quo vnum elementum in aliud conuertas, quatuor tibi ſunt Philoſophicè perpendenda, quæ (Hæc inuicem tranſmutanda) ſunt vera inſtrumenta ac media noſtra, & cauſa ſi qua non. 1. eſt Solutio. 2. Ablutio. 3. Reductio. 4. Fixatio. Solutio eſt vt craſſum ac crudum fiat ſubtile: Ablutio eſt ſeparatio puri ab impuro, vel vt obſcurum fiat pellucidum: Reductio, vt humidum fiat ſiccum: Fixatio eſt, vt volatile fiat fixum ac ſiccum. Solutio, diuidit, frangit & materiam diſponit. Ablutio, humectat, deſtillat, calcinat: Reductio fundit, ſubtiliat & liquefacit inſtar Butyri ac ceræ: Fixatio, vnit, coagulat, & ſoluit in clarum, pellucidum ac perſpicuum lapidem. Per primum natura tranſmutatur internè: Per ſecundum tranſmutatur externè: per tertium exaltatur in gradum ſublimiorem: per quartum tranſmutatur in gradum ſummum & vltimum. Generatio totius artis opus eſt, quæ ſic fit, lapidem recipe tibi notum, hunc primo in gradum ignis duc in Alkohol ſubtiliſſimum, ſic purgabitur ſummopere eius impuritas, Deindè ignem adauge, quo fœtor omnis ab eo euaneſcat, Tertiò ſolue ac filtra & coagula in album, Quarto fixato ipſum vt fluat inſtar ceræ ſeu mellis, & primum opus tenes operatum; Hoc iam non ſufficit, ſed Recipe tuum fixatum lapidem, & adde ei tantundem de non fixo, & opus hoc repete viciſſim de nouo vt ante, hanc operationem toties repetes, vt iam ante tibi noſtra Philoſophia manifeſtauit. Mercurius ſic ait: Natura mea humida & frigida eſt qui Recipit de meo frigido duos gradus, & de humido meo tan-

tun-

fundem, hic Lunam habet, præſtantiorem natiua, ſed in petia linea in vetia exaltabor: Porrò inquit Mercurius: Parens ſum omnium metallorum, & aqua viſcoſa, & ſulphurea terra, & hac de cauſa perfundum terræ inhabito, & quia non potui habere meos exitus, fui coagulatus, ex quo conflarunt omnium generum metalla, prout matrix me capiebat, in qua exiſtebam, ſi reuiuiſco, multas ſcio edere operationes ſi ſublimatus fuero operari mirabilia poſſum, qui me ſcit (Philoſophice in aquam ſolutus) fratri meo germano, ſcilicet ſoli, coniungere item & meæ ſorori, quæ eſt Luna, hunc beabo diuitiis perpetuis & infinitis: Si me ipſum ſapienter occidero, mors me præſtantiorē reuelabit, inde omnia metalla intra horam ſcio tranſmutare. Sed qua via id poſſit à me perfici ſic tenebis, ſeruus ſum fugitiuus, nigerrimus in igne, ſed præparaui filium cæruleum, id eſt aurum perfectum, & hoc artis Magiſtris certum eſt, ſed occultarunt, illud de me tenebis quod ſim albus ac ruber lapis, non deueniens ab aqua vitæ, ſed à lacte Virginis educatus. & ab igne perpetuo, in me natura omnia ſua occultauit, ſi ſcires meos effectus & centum viueres annos, in perpetuum me non reprehendes, bonus cum bonis, malus cum malis: coagulatum ſum fermentum. [illegible] naturæ, Muſtum boni ſaporis ac odoris: ſed ignis & pondus ſunt in hoc opere Magiſtri ac præceptores.

Tu, Quicunque adire cupiens es hoc noſtrum Philoſophicum opus, tria obſeruabis tanquam ſummè requiſita: Primò non omnia & multifaria Philoſophorum tractabis verba, Ars enim hęc in ſola exiſtit perſpicaci ſcientia, indicans operationem vnam ſimplicem ac veram, myſticam, quod verò obſcurauerint eam multis verbis, id factum eſt propter impios, quare figuratiuè adhuc ſic ſcribere cogimur. Secundò abhorrebis à multis ſpeciebus & compoſitionibus ac copulationibus: ſed obſeruaturus eris, ſimile procreare ſibi viciſſim ſimile in natura, non facies coire aſinum cum equo, vt diuerſas coniungas ſpecies, & ſic fruſtra labores. Tertiò non ſis loquax, ſed ſilentii Comes ſic perlas non appropriabis porcis, modeſtus, placidus, diſpoſitus, & ordinatus eris in tuis operationibus, finem petendo diuinum, naturalem ac pium: Hæc ſi obſeruaueris, [illegible] adibis, ſed te adibunt, opus tuum hono-

 ran-

rantes: Omnes enim quotquot ſunt qui huic operi incumbunt, vilipenduntur & dehonorantur: ſed memineris etiam eius, ne mercaturam cum ea arte exerceas, ſed vt accepiſti, ita proximo etiam fruſtrà reſtitues & communicabis, attamen piis, fidelibus ac ſapientibus. Habemus Epiſtolas ad nos tranſmiſſas, quæ ſic ſonant ex verbis: Quærimus veram ſubſtantiam & inceratione vnius materiæ, fixam, inque omne igne perſiſtentem, quæ ſe permiſcet omnibus rebus, habetq; naturam penetrandi omnia metalla in legitimo obſeruato pondere, Eſtq; tinctura omnes theſauros terreſtres ſuperans: Hic opus hic labor, vt ex vnitate fiat ternarius, & ex Ternario, Binarius, ex Binario verò vnitas, labori accedat tandem patientia & inſtrumenta ſine quibus aut error aut planè nihil. Non enim fruſtra dicit Geber, omnis feſtinatio in hoc opere, procedit à ſathana, niſi quis patientiam habuerit manum auertat operi: Nam ars noſtra requirit ablutionem & tempus ablutionis deſtinatum, expoſtulantur etiam vaſa, ſed pauca, quia fit in vno vaſe, in vno opere, vnica natura nullis indigens externis, niſi fermenti vel rubei vel albi ex venis metallorum deſumpti, à nullo corroſiuo tacti, in cuius confectione varii extenduntur ac cernuntur colores, quare ſapienter inuigilandum & opus conſilio pio maturandum. Maturato facto opere, videbitis Salomonem noſtrum Philoſophicum coronatum corona rubea ſplendente Adamantica: Hic eſt lapis & elixir, puluiſque impalpabilis, tot nominibus vocatus, quot res ſunt in mundo.

FINIS.

HERMES TRISME- gistos, Ægiptius.

ADEAR ALEXANDRI- nus, Præceptor Morieni.

CALID REX ÆGIPTI saracen9. Morieni discipul9.

MARIA HEBRÆA Moÿsis soror.

CLEOPATRA ÆGYPTI Regina.

MEDERA FŒMINA Alchÿmistica.

THAPHUNTIA FŒMI- na philosophica

EUTHICA FŒMINA philosophica Arabica

CALID HEBRÆUS Filius Gazichi.

MUSA CALIDIS à Disciplina.

DEMOCRITUS GRÆ- cus Alchÿmista

PYTAGORAS GRÆ- cus Phylosophus.

ANAXAGORAS CHA- zomoenius Phi9.

XAMOLXIS PYTA- gore Comes.

HERACLITUS Philosophus.

APOLLINUS TYA- neus Philosophus.

Z.

MICHAEL PSELLVS Philosophus.

MORIENVS ROMAN, Philosophus.

AVICENNA ARABS Philosophus.

GEBER ARABS Philosophus.

ARTEPHIVS ARABS Philosophus.

ALPHIDIVS ARABS Philosophus.

GILGIL MAVRVS Philosophus.

HAMVEL PHILO-sophus.

SENIOR PHILO-sophus.

RASIS PHILO-sophus.

RESINVS PHILO-sophus.

MASSARAI PHI-losophus.

MITIGO PHILO-sophus.

MALVS PHI-losophus.

DANTIVS PHI-losophus.

GALIENVS Philosophus.

MAHOMET PHI„ losophus.

HERCULES REX sapiens ac Philosophꝰ.

ARSIANUS PHI„ losophus.

DATIN PHILO„ sophus et Chymicꝰ.

EUTHICES PHI„ losophus.

ADARMATH Philosophus.

AZINABAM Philosophus.

ELBO INTERFE„ ctor Philosophus.

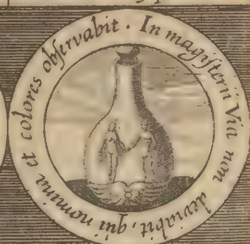
ADEMARUS Philosophus.

BELINUS PHI„ losophus.

ALBUGAZAL PRÆCEP„ tor Platonis Philosophi

HELISARDES Philosophus.

PLATO CHYMI„ cus.

IESID CONSTAN„ tinopolitanus.

GALUD REX DE Babylonia.

SENECA PHI„ losophus.

ALBERTVS MAGN, Episcopus et Chym:

BERNHARDVS Co„ mes Treuisanus.

BASILIVS VALEN„ tinus Mona:

ALANVS DE IN„ lis, Philosophus.

ARNOLDVS DE VIL, la noua Chymicus.

PETRVS DE VILLA noua Arnoldi frater.

VINCENTIVS MO„ nachus, Bellovacensis.

IOHANNES DE Padua, Philosophus.

IODOCVS GRE„ verus Chymicus.

AVTHOR ROSA„ rij magni Philosophorum

AVTHOR DIALO„ gi Germ: inter ☉ et lapidē.

AVTHOR RYTHMO rum Philosophicarum.

ISAAC ET ARNOL„ dus Philosophus.

PHILIPPVS THEO„ phrastus Paracelsus.

ISAAC HOLAN„ dus Pater.

ISAAC HOLAND, Filius.

IOHANNES PON„ tanus Philosophus.

NICOLAVS FLA„ mellus Gallus.

DIONYSIVS ZACHA rias Philosophus.

IOHANNES FER„ nelius Ambiensis.

GVILIELMVS PARI„ siensis Philosophus.

IOHANNES MEHV„ ni Philosophus.

CHRISTOPHOR„ Parisiensis, Chymicꝰ.

GVIDO DE MON„ tanor Philosophꝰ.

PHILIPPVS DE RA„ vilasco. Philosophus.

GRATIANVS PHI„ losophꝰ Chymicus.

RAYMVNDVS MAS„ siliensis. Philosophus.

IOHANNES AV„ stri Philosophus.

STEPHANVS PHI„ losophus Chymicus.

DANIEL IN RETRA ctationib; Philosophꝰ.

VALERANDVS DE Bosco. Philosophus.

IOHANNES DE SA„ cro Bosco Philosophus.

THOMAS AQVI- nus Italus Chijmicus.

PETRVS BONVS Ferrariensis.

PETRVS DE ZA- lento Philos: Chijmic9.

IOHANNES AVRE- lius Augurellus.

MARCELLVS PA- lingenius Philosoph9.

IOHANNES DE RV- pecissa Philosophus.

AVGVSTINVS PAN- theus Venetus Sacerdos.

ALOYSIVS MAR- lianus Philosoph9.

IANVS LACINIVS Philosophus.

IOANNES CHRY- sippus, Fanianus.

IOHANNES THEO- banus Philosoph9.

LVDOVICVS LA- zarellus Philosophus.

EFFERARIVS MO- nachus Philos: Chymi:

GILBERTVS CAR- dinalis Philosophus.

IOHANNES DE A- quino Philosoph9.

RAYMVNDVS LVL- lius Philosophus.

ÆGIDIVS MAGIS-ter Hospitalis Hierosolimitani

AVTHOR ROSARII abbreviati.

PRIOR ALEXANDRI-æ Philosoph9 Chymic9.

GARSIA CARDINA-lis Philosophus.

HVGO APOSTOLI-cus Philosophus.

PETRVS MONA-chus Philosophus.

DVRANDVS MONA-chus Philosophus.

ANDROICVS EPIS-copus Philosophus.

DOMINICVS EPIS-copus de ponderib9.

DOMINICVS APOS-tolicus Chymicus.

IOHANNES DASTI-nus Anglus.

ROCHERIVS BA-con Anglus. Philos:

HORTVLANVS PHI-losophus Chymicus.

RICHARDVS ANG-licus Philosophus.

THOMAS NORTO-nus Anglus. Philos:

GEORGIVS RIP-leus Philosoph9.

ABBAS WESTMONA-
ſterienſis Philoſophus.

EDVARDVS KELLÆ,
Philoſoph, Dubius.

SCOTVS PHILOSO-
phus Doctiſsimus.

ÆGIDIVS DE VA-
dis Philoſophus.

IOHANNES DVNS-
ſcotus ac Philoſoph.

MICHAEL SCOT,
Philoſophus.

MELCHIOR CIBI-
nenſis Vngar, Philoſ:

BAVRAN PHILOSO-
phus Egregius.

FRATER ALBERTVS
Baijer Monacho. Phil:

RHODIANVS PHI-
loſoph, Excellens.

RACHAIDIBI PHI-
loſoph, Chijmicus.

ARISTOTELES AL-
chijmiæ Philoſoph.

ARDA DISCIPVLVS
Ariſtotelis. Philoſ:

ALEXANDRI EPIS-
tolæ Dictum.

SERAPIO PHILOSO-
phus diligentiſsim.

LIBER SATVRNI
Philoſophorum.

DVMBELEIVS PHI„ losopho Chÿmicus .

BERNHARDVS DE Gravia Philosophaster .

MELCHIOR CAR„ dinalis et Episcop9 .

MALCHAMECH Philosopho Chimicus .

ARANVS MEDIAN9 Philosophus .

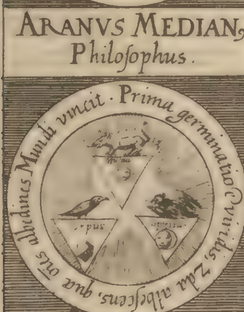
PALMARIVS IN„ ter Philosophicos .

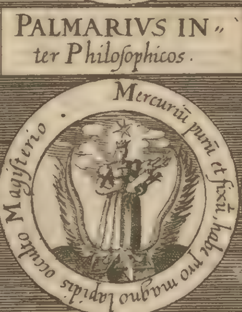
ANONYMVS SÆR„ mata Chÿmicus .

AVTHOR CYM„ bali Aurei .

AVTHOR ROSA„ rÿ Minoris .

SCALA PHILOSO„ phorū philosophica .

LVDVS PVERORV̄ Philosophicorum .

AVRORA CONSVR„ gens philosophica .

TESTAMENTVM PY„ thagoræ philosophicū .

TVRBA PHILOSO„ phorum ac sapientum .

AVTHOR SPECV„ li chÿmicæ artis .

AVTHOR VIÆ UNI versalis sapientiæ .

AVTHOR DE QVINta Essentia Vini.

AVTHOR LVCIS LVcentis in tenebris.

AVTHOR HORTI diuitiarum sapientiæ.

AVCTOR PROCESsus de Tinctura Philos:

AVCTOR TRACTAtus de Aurelia.

AVTHOR SPLENdoris solis philosophici.

AVTHOR IN TAbula senioris philosophi.

ALLEGORIA MERlini Philosophica.

ALLEGORIA ARISleo parabolica.

AVTHOR ÆNIGmatum chemia.

SVMA TEXTVAlis Philosophica.

CODEX VERITAtis de sapientia philosophica.

CLANGOR BVCCINÆ Philosophicæ.

AVTHOR DE LAPIDE Philosoph: in 12. capitibus.

OSWALDVS CROLLI, Veteranus, Philosophorū Discipulus.

IOHAN DANIEL MYLIVS Veteran, sapientiæ philosophicæ Discipulus.

JOHANNIS DANIELIS MYLII
Vetterani Hassi, Philosophiæ & Medicinæ Doctoris,

OPERIS MEDICO-CHYMICI,

Continentis tres Tractatus siue Basilicas:

Quorum prior inscribitur BASILICA MEDICA,
Secundus BASILICA CHYMICA,
Tertius BASILICA PHILOSOPHICA,

INDEX GEMINVS LVCVLENTISSIMVS:

EX QVIBVS PRIOR OMNIVM ET singulorum, quæ in eo continentur, Capitum summam: Posterior Res & Verba memorabilia exhibet.

FRANCOFVRTI,
Prostat apud LVCAM IENNISIVM

ANNO CIƆ IƆC XXX.

Nobiliß. Clariß. & Doctiß. Viri Johannis Danielis Mylij Phil. & Med. Doct.

Præstantissimum Opus Medico-Chymicum

LEGENTI.

QVem quaris bone vir? Medicum? tibi sistitur ecce,
Talis, cui vel vix anteferendus erit
Ipse Theophrastus, vix doctus & ipse Galenus:
Hoc gaudeto ergo (nam tibi tanta refert,
Qua multis, mirum! locuples natura negauit)
Et solide doctis annumerato viris.
Vin' similis reddaris ei? superest tibi tantum,
Vnum sæpe legas hunc relegasq; librum.

Iohan-Petrus Cuntsman, Phil. St.
Neostadio-Palatinus.

Ad Lectorem Beneuolum Præfatio prior.

MIraris forſan, B.L. queîs motus, huic iam pene diſtractæ & diuenditæ primæ Editioni operis Medico-Chymici, amodò Indicem, & non potius cum de nouo excuſa, apponendum curarim, id, ſi hæc exulcerata, damnoſa, & omni fere negotiationi viam obſtruentia tempora, per tot annos vigentia, in mentem modo reuocaueris, facile condonabis, cum enim de anno in annum, imo indies lætam, iucundam, & ſatis diu exulantem pacem, qua florente prior hæc Editio, cui ob tunc temporis inſtantes nundinas index iſte adiici nequiit, penitus diſtrahi potuiſſet, vel adhuc dum poſſet, expectarem, vndique in hoc etiam præſens vſque tempus, ære cieri viros, ad agmen concurri, & crepantia arma non modo non deponi, ſed firmius etiam manibus attineri conſpicor, non diutius quod tuo ſtudio inſeruire putaui, ſubtrahere tibi potui, minus volui. Accipe ergo, quem diligentiſsime conſcribendum curaui, *Indicem locupletiſsimum*, copioſæ &

vbertim à Clariſs. & Doctiſs. D. Iohanne Daniele Mylio tractatæ materiæ ſufficienter ſatisfacienti; quem, ſpe illa obfirmatus, fore vt primam hanc Editionem (quod modo monui) citius diuenderem, ſecundæ reſeruaui. In quo, cum, quæ monenda ſunt, occurrant, conſultius nobis viſum fuit, ipſi Indici, quo te etiam ablegatum volumus, præfigere. Cæterum & in ipſa operis huiuſce compactione, quæ obſeruanda, ſeſe offerunt. Opus iſtud, cum propter ingruentes tunc temporis nundinas, diuerſis in typographiis impreſſũ fuerit, librorum quandam diuiſionem, inter quos tertius Tractatus III. Septimus Tractatus II. paſſus eſt, illos nimirum titulo nouo inveſtiendo, nouo paginarum numero, & ſignatura inchoando, quod cum facile compactorem librorum ancipitem reddat, ita vt hac diuulſione, opus minus commodum Emptori ſit, nos malo præuenientes, omne dubium, hoc ordine, tibi ſeruando præſcripto, remouere voluimus. Eſt (more decenti) primipilus, *Tractatus* I. cum tribus ſuis inſequentibus libris, quorum 1. Phyſiologiam, 2. Pathologiam, 3. Therapeuticam tractat. Hunc inſequitur *Tractatus* II. cum libris ſeptem: Ex quibus 1. Anatomiam Auri, 2. Argenti & Mercurii, 3. Iouis & Martis, 4. Gemmas, 5. Mineralia, 6. Vegetabilia, 7. Animalia, tractat. Agmen claudit *Tractatus* III. tres promens libros: Quorum prior Philoſophorum ac Sapientũ antiquorum

riquorum consilia super Lapidem Philosophorum, seu Medicinam Vniuersalem, continet: alter, Chymicorum vasa & Fornaces describit; postremus Philosophorum quædam obscura explicat. Et hæc sunt, Beneuole Lector, quæ paucis monere voluimus, ipsi in Editione insequenti, prima hac diuendita emendaturi, & ordine tuo studio accommodatiori, Deo dante, in lucem daturi. Interim hoc nostro pernecessario labore, tuo cum bono, fruere, & Vale.

Eidem Lectori B. Præfatio altera.

IN *Præfationibus, cuique Tractatui, quorum tres sunt, præfixis, cum plurima, certe notatu dignißima, occurrant, quæ ob omißionem numerorum in paginis, aliâs cõticenda fuissent, nos studio tuo deesse nolentes, hoc, quo in inquirendo vti potes, ordine vsi sumus:* I. *præf.* præfationem: II. partem *eiusdem* præfationis (*quoquo operis huius Tractatu in partes certas diuiso*) *in fronte cuiusque paginæ occurrentem:* III. Tractatum, *vno, geminato, aut triplicato I. Et* IV. literas, *quibus paginæ vniuscuiusque philyræ consignatæ sunt: Tandem* V. Columnam, *paginâ quauis duabus distinctâ, quacunque in voce, ordine prænominato, posuimus. In reliquis, quæ non Præfatio, sed ipse Contextus, numeris suis in apice cuiusvis paginæ distinctus, continet, primus numerus Tractatum, eumque vel primum, secundum, & tertium; Secundus librum cuiusuis tractatus; Tertius paginam denotat. Voculam,* ibid. *magna ex parte tractatum innuentem, sæpius à nobis repetitam (quod forte tibi vsus nescio nauseam pareret) hac de causa scias factum, ne diutius, ex quo trium illorum Tractatuum*

consigna-

conſignata deprompta ſint, inquirendo tempus fruſtra inſumas, potius vero, quod metam nobis poſuimus, ea quæ ſtudio tuo proſunt, extemplo, & nullo quaſi labore, invenias. Inſuper, quæ morbis, e.g. Apoplexiæ, Hepatis intemperiei, &c. conueniant, non ſub morbi incipienti litera, ſed remediis, e.g. Electuariis, Pilulis, Pulueribus, &c, morbis iisdem conſcriptis, reperies: Ubi tamen, cum ex Tractatu II. omnia deſumta ſint, tractatum omittere, & numerum tantum paginæ ponere voluimus. Et ſic, Lector Beneuole, habes, quæ paucis, unicè tibi & ſtudiis tuis, bene-volentes, & inſeruientes, monere voluimus, ne quidquam eorum, quæ ad indagandum, & citius, quæ ſcire volueris, inveniendum, omiſſum eſſe videatur. Vale.

INDEX

Omnium & singulorum, quæ in hoc Opere Medico-Chymico *Johannis Danielis Mylij D. continentur, Capitum summam exhibens: Et primo quidem*

TRACT. I. LIB. I.

Caput I.

Eiusd. Tract. I. Lib. II.

Caput. I.

VI. De

Tract. I. Lib. III. Part. I.

Caput I.

Lib. III. Part. II.

Caput I.

Tract. II. Lib. I.

Cap. I.

Tract. II. Libr. II. Part. I.

Caput. I.

Tract. eiusd. Lib. eiusd. Part. II.

Caput I.

Tract. II. Lib. III. Part. I.

Cap. I.

Eiusd. Tract. & Eiusd. Libr. Part. II.

Caput I.

Tract. II. Libri V. De Mineralibus.

Cap. I.

Tract. II. Libr. VI. de Vegetabilibus.

Cap. I.

Tract. II. Libri VII. De Animalibus.

Cap. I.

Tract. III. Libr. I.

Cap. I.

VII. Quo-

F I N I S.

INDEX

INDEX

RES AC VERBA MEMORABILIA, in hoc Opere Medico-Chymico contenta, nobisque notatu digna visa, locupletissime exhibens.

A

Achillea,

vsus,

Arietis

 piscis

Argentum

B.

Blitum,

C.

Cassia

D.

Dormi-

F.

ad

Carnorum

earum

H.

Hiera

I.

M.

in illorum

sublima-

Minera-

N.

O.

salis

P. Palinge-

P.

eius-

Phu,

Purga-

S.

Nitri

pro

Q. essen-

diure-

T.

V.

eorum.

eius

detergens

FINIS.